

MONUMENTA
GERMANIAE
HISTORICA

INDE AB ANNO CHRISTI QVINGENTESIMO
VSQVE AD ANNV M LLESIMVM
ET QVINGENTESIMVM

EDIDIT

SOCIETAS APERIENDIS FONTIBVS
RERVM GERMANICARVM MEDI Aevi.

LEGVM SECTIO IV.
CONSTITVTIONES ET ACTA PVBLICA IMPERATORVM ET REGVM.
TOMI IV. PARS II

HANNOVERAE et LIPSAE
CUM LIBRARIIS BEROLINENSIBUS, HAMBURGENSIBUS,
MCMXVI

CONSTITUTIONES
ET
ACTA PUBLICA
IMPERATORVM ET REGVM.

TOMVS IV.

INDE AB A. MCCXCVIII. VSQVE AD A. MCCCXIII.

PARS II.

EDIDIT

IACOBVS SCHWALM.

117428
—
18 7 11

HANNOVERAE ET LIPSIAE
IMPENSIS BIBLIOPOLII HAHNIANI.
MCMIX - XI.

En tom̄i quarti parte II. lectori oblata omnia ea quae olim in editione Pertziana legebantur quinque voluminibus absoluta! Adnotari liceat, ea quingentis octoginta tribus numeris huius partis II. octo tantum apud Pertzium publici iuris factos esse.

Contra ea quae in praefatione partis I. scripsimus ordinem Appendicam paullulum mutavimus, Apochas rationum camerae et thesaurariae Actis pontificum potius praepponentes.

Ordines coronationis, de quibus in praenunciis tomorum primi et secundi dictum est, in faem totius corporis Constitutionum reiecti sunt. Solum ordinem coronationis Romanae a. 1312. pag. 609 sqq. iam citidimus.

Praeter ciram cl. Karolum Zeumer huius sectionis curatorem de tom̄o quarto optime meruerunt cir d. R. Salomon, qui in plagulis corrigendis operum miravit, Indicem rerum composuit, eiusque frater Fr. Salomon, qui Indicem chronologicum tomorum I—IV. conscripsit, ac cir d. Fr. Wilhelm Vindobonensis.

*quo de tantam pretiosissimam a. 1204. benivolenter nobiscum communicavit,
His omnibus gratias referimus et animam sententia.*

*Dissertationem, quam passim in praemissis citamus, de reliquiis archiepi
Heinrici VII. imperatoris eiusque camera notariarum registris tractandam in
periodici 'Neues Archiv' tom. XXXVII. proposituri sumus.*

*Prior huius partis II. fasciculus paginas 713—1111 complectens iam
a. 1908. ex. prodit.*

*Tom. quinti Atonane regni Ludwici IV. et Friderici III. partem primam
continens fasciculus prior a. 1909. iam prodit, alter secundo a. 1911. emittetur.*

Dabam Hamburgi die 20. m. Martis a. 1911.

ILAC ALTERA TOMI QUARTI PARTE CONTINENTUR:

	Pp.
Praefatio	V
Heinrici VII. Constitutiones. (Continuatio.)	7 3—1090
723. 724. Mandata Pisanis missa. 1312. Ian. 3.—8.	713. 714
723. Mandatum prius. Ian. 3. (P. deest.)	713
724. Mandatum alterum. Ian. 18. (P. deest.)	713
725. 726. Litterae Clementis V. regi directae. 1312. Ian. 3.—8.	711—716
725. Litterae de revocando mandato regio. Ian. 3. (P. deest.)	711
726. Litterae de iuramento regis Siciliae per internumtios recipiendo. Ian. 8. (P. deest.)	715
727—729. Scripta ad res monetarias spectantia. 1312. Ian. 13.	716—721
727. Edictum de monetis alterum. Ian. 13. (P. deest.)	716
728. Fragmentum constitutionis magistrorum monetarum. (Ian. 13.) (P. deest.)	720
729. Notitia de cursu monetarum Gallice conscripta. (P. deest.)	720
730. Mandatum de comitatu Nuringes. 1312. Ian. 22. (P. deest.)	721
731. Scriptum pro comite Palatino. 1312. Ian. 22. (P. deest.)	722
732. Mandatum civibus de Sinzieli missum. 1312. Ian. 21. (P. deest.)	723
733. Gratia Laudensibus concessa. 1312. Ian. 21. (P. deest.)	723
734. Mandatum de statu Thuringiae. 1312. Ian. 27. (P. deest.)	725
735. Delegatio iudicium. 1312. Ian. 27. (P. deest.)	725
736. Mandatum advocato provinciali missum. 1312. Ian. 28. (P. deest.)	727
737. Cassatio compromissi. 1312. Febr. 1. (P. deest.)	727
738. 739. Scripta pro Opizone de Spinula. 1312. Febr. 6.	728. 729
738. Augustatio telonei. (P. deest.)	728
739. Commissio vicariatus castri Stazzani. (P. deest.)	729
740. Mandatum de stura solvenda. 1312. Febr. 13. (P. deest.)	730
741. 742. Ordinatio capitanei generalis per Lombardiam. 1312. Febr. 13. (Febr. ex.)	730. 731
741. Commissio regis. Febr. 13. (P. deest.)	730
742. Mandatum capitanei generalis. (Febr. ex.) (P. deest.)	731
743. Obligatio bonorum imperii. 1312. Febr. 16. (P. deest.)	732
744. Concessio telonei. 1312. Febr. 16. (P. deest.)	732
745. 746. Mandata e formulario sumpta. (1311. Oct. ex.—Febr. med.)	733. 734
745. Mandatum de restitutione bonorum. (P. deest.)	733
746. Mandatum vicario directum. (P. deest.)	734

*) Id est in editione Pertziama LL. II.

	Pag.
747. 749. Scripta pro abbate Fuldensi. 1312. Febr. 21.—Mart. 18.	734—736
747. Mandatum teloneariis directum. Febr. 21. (P. deest.)	734
748. Mandatum episcopo Herbipolensi missum. Febr. 21. (P. deest.)	735
749. Mandatum de castris non aedificandis. Mart. 18. (P. deest.)	735
750. Concessio feudi. 1312. Febr. 21. (P. deest.)	736
Quiratio Heinrici de Rapoltstein. 1312. Mart. 6. (P. deest.)	736 not. 1.
751. 752. Tractatus cum Roberto rege Siciliae. 1312. Mart. 10.—Apr. 1.	737—742
751. 754. Procuratorium Heinrici regis. Mart. 10. (P. deest.)	737
752. Litterae Clementis V. Heinrico regi missae. Apr. 1. (P. deest.)	739
753. 756. Reformatio civitatis Pisanae. 1312. Mart. 17. Apr. 18.	743—747
753. Constitutio anzianorum. Mart. 17. (P. deest.)	743
754. Homagium civitatis iteratum. Mart. 17. (P. deest.)	744
755. Liberatio carceratorum, remunctio et nova concessio potestariae et capitaneatus. Mart. 17. (P. deest.)	745
756. Declaratio de inribus marescalci regii. Apr. 18. (P. deest.)	746
757. Syndicatus terrae Cortonae. 1312. Mart. 17. (P. deest.)	747
758. 760. Scripta pro nobilibus de Weinsberg. 1312. Mart. 20. 27.	748—751
758. Scriptum primum. Mart. 20. (P. deest.)	749
759. Scriptum alterum. Mart. 21. (P. deest.)	750
760. Scriptum tertium. Mart. 27. (P. deest.)	750
761. Mandatum civitati Mantuanae missum. 1312. Mart. 21. (P. deest.)	751
762. 763. Mandata de solutione pecuniae. 1312. Mart. 29.—31.	752. 753
762. Mandatum ad Fridebergenses et Wetzlarienses. Mart. 29. (P. deest.)	752
763. Mandatum ad Ezzelingenses. Mart. 31. (P. deest.)	753
764. Commissio vicariatus Astensis. 1312. Mart. 31. (P. deest.)	753
764a. (1288.) Litterae ambasiatorum regi Aragonum missae (1312.) Mart. 31. (P. deest.)	1123
765. 766. Unio cum Friderico rege Trinacriae (1312. Mart. ex. Apr. in.)	754—756
765. Scriptum foederis (P. deest.)	754
766. Instructio nuntiorum. (P. deest.)	756
767. Restitutio iudicium et notariorum Brixianum. 1312. Apr. 1. (P. deest.)	756
768. 769. Bannitio civitatum Tusciae et Lombardiae. 1312. Apr. 11.—18.	757—763
768. Sententia contra Lucam, Senas, Parmam, Regium. Apr. 11. (P. 521.)	757
769. Exceptio trium iudicium Parmensium. Apr. 18. (P. deest.)	763
770—773. Scripta pro civitate Saxonensi. 1312. Apr. 11.—13. (P. deest.)	764. 765
770. Receptio in protectionem imperii. Apr. 11. (P. deest.)	764
771. Cassatio telonei. Apr. 12. (P. deest.)	764
772. Privilegium de non evocando. Apr. 12. (P. deest.)	765
773. Mandatum contra facinorosos. Apr. 13. (P. deest.)	765
774. Scriptum pro oppido Lentkirch. 1312. Apr. 13. (P. deest.)	766
774a. (1289.) Litterae regis Siciliae regi Aragonum missae. 1312. Apr. 20. (P. deest.)	1127
775. 776. Assignatio termini iudicialis. 1312. Apr. 20.—Oct. 3.	766—769
775. Scriptum regis. Apr. 20. (P. deest.)	766
776. Scriptum archiepiscopi Coloniensis. Oct. 3. (P. deest.)	768
777. 780. Tractatus cum cardinalibus de coronatione Romana fienda. 1312. Mai. 19. Mai. 31.	769—778
777. Requisitiones regis priores. Mai. 10. (P. deest.)	769

	107
775. Allegationes cardinalibus datae. (P. deest.)	771
779. Requisitiones regis alterae. (Mai. ex.) (P. deest.)	771
780. Litterae cardinalium Iohanni comiti Gravinae missae. Mai. 31. (P. deest.)	776
781—787. Tractatus eum Roberto rege Siciliae. 1312. Mai. 12.—Iun. 20.	778—786
781—783. Acta tractatum. Mai. 12.—18.	778—781
781. Litterae credentiales regis Siciliae. Mai. 12. (P. deest.)	779
782. Propositiones eiusdem. (P. deest.)	779
783. Instrumentum super receptione nuntiorum. Mai. 18. (P. deest.)	781
784—787. Litterae Florentinorum. Iun. 17.—20.	781—786
784. Litterae priores regi Siciliae directae. Iun. 17. 18. (P. deest.)	782
785. Litterae ad Gentilem Ursinum. Iun. 20. (P. deest.) . . .	783
786. Litterae alterae regi Siciliae missae. Iun. 20. (P. deest.)	783
787. Instructio nuntiorum ad eundem missorum. Iun. 20. (P. deest.)	784
787a—c. (1290—1295.) Relationes Christiani Spinulae regi Aragonum missae. 1312. Mai. 26.—Iun. 27.	1128—1132
787a. (1290.) Relatio prima. Mai. 26. (P. deest.)	1128
787b. (1291.) Relatio secunda. Iun. 1. (P. deest.)	1129
787c. (1292.) Relatio tertia. Iun. 27. (P. deest.)	1130
788. Mandatum advocato provinciali Burgundiae missum. 1312. Iun. 13. (P. deest.)	787
789. Cessio iurisdictionis in Urbe regi facta. 1312. Iun. 13. (P. deest.)	787
790. Scriptum super sculteratu Sletstadiensi primum. 1312. Iun. 19. . .	788
791—793. Litterae Clementis V. regi missae. 1312. Iun. 19.	789—791
791. Litterae priores. (P. deest.)	789
792. Litterae alterae. (P. deest.)	790
793. Fragmentum litterarum. (P. deest.)	791
794. Requisitiones iteratae cardinalibus factae. 1312. Iun. 22. (P. deest.)	792
795. Cessio bonorum imperii. 1312. Iun. 24. (P. deest.)	791
796—812. Coronatio Romana. 1312. Iun. 29.—Iul. 6. 1312. (Iul. ex.)— 1313. Apr. 30.	795—811
796—798. Scripta ad ipsam coronationem spectantia. 1312. Iun. 29.	795—799
796. Iuramenta et protestatio regis in die coronationis. (P. deest.)	795
797. Testimonium nuntiorum apostolicorum de coronatione effecta. (P. deest.)	796
798. Litterae consensus imperatoris. (P. 529—535.)	798
799. 800. Constitutio contra haereticos et sacrilegos. (Iun. 29.)	799—801
799. Forma latina. (P. 535.)	799
800. Forma Gallice conscripta. (P. deest.)	800
801—803. Litterae encyclicae imperatoris. 1312. Iun. 29.	801—806
801. Encyclicae in forma maiori. (P. deest.)	801
802. Encyclicae in forma minori. (P. 535.)	801
803. Encyclicae forma tertia. (P. deest.)	805
804. 805. Litterae regratiatoriae cardinalibus missae. (1312. Iun. 29.)	806, 807
804. Litterae priores. (P. deest.)	806
805. Litterae alterae. (P. deest.)	806
806. Encyclicae archiepiscopi Trevirensis de coronatione imperatoris. 1312. Iun. 30. (P. deest.)	807

	pag.
807—809. Scripta ad iuramentum praestitum spectantia. 1312. Jul. 6.	807—811
807. Iuramentum imperatoris. (P. 536.)	807
808. Protestatio imperatoris super iuramento praestito. (P. deest.)	809
809. Litterae nuntiorum pontifici directae. (P. deest.)	810
810—812. Responsiones ad encyclicam imperatoris. (1312. Jul. ex.)—	
1313. Apr. 30.	811—814
810. Responsio Clementis V. papae. (1312. Jul. ex.) (P. deest.)	811
811. Responsio Philippi regis Franciae. (1312. Jul. ex.—Aug.) (P. deest.)	812
812. Responsio Edwardi regis Angliae. 1313. Apr. 30. (P. deest.)	814
813. 811. Innovatio privilegiorum monasterii Baumgarten. 1312. Jun. 30.— Jul. 1.	814—816
813. Scriptum confirmationis. Jun. 30. (P. deest.)	814
814. Mandatum advocato provinciali missum. Jul. 1. (P. deest.) . .	816
815—823. Tractatus unionis cum Friderico rege Trinacriae iterati. 1312. Jul. 1.	816—826
815—822. Scripta ex parte imperatoris emissa.	817—825
815. Procuratorium imperatoris de unione contrahenda. (P. deest.)	817
816. Scriptum foederis. (P. deest.)	818
817. Procuratorium imperatoris de matrimonio complendo. (P. deest.)	819
818. Scriptum sponsaliorum. (P. deest.)	820
819. Commissio officii admiratiae. (P. deest.)	822
820. Mandatum de eodem Venetis aliisque directum. (P. deest.)	823
821. Litterae imperatoris de facto Roberti regis Siciliae. (P. deest.)	823
822. Litterae eiusdem de facto Tuscorum. (P. deest.)	824
823. Index scriptorum ex parte regis Trinacriae emissorum. (P. deest.)	825
824—830. Homagia et privilegia diversorum. 1312. Jul. 4.—9.	826—832
824. Infendatio Waltheri iunioris de Gerolseck. Jul. 4. (P. deest.)	826
825. 826. Scripta pro Manfredo de Claramonte. Jul. 5.	827—829
825. Instrumentum fidelitatis praestitae (P. deest.)	827
826. Privilegium imperatoris. (P. deest.)	828
827—829. Scripta ad archiepiscopum Arelatensem spectantia. Jul. 5.—9.	829—832
827. Instrumentum fidelitatis. Jul. 5. (P. deest.)	829
828. Privilegium imperatoris prius. Jul. 9. (P. deest.)	830
829. Privilegium eiusdem alterum. Jul. 9. (P. deest.)	831
830. Forma concessionis feudi. (P. deest.)	832
831. Promissio pro comite de Bucheck. 1312. Jul. 8. (P. deest.)	832
832. Scriptum super scultetatu Sletstadiensi secundum. 1312. Jul. 14. (P. deest.)	833
833. Privilegium archiepiscopo Trevirensi concessum. 1312. Jul. 18. (P. deest.)	831
834. Privilegium pro Diethero de Katzenellenbogen. 1312. Jul. 20. (P. deest.)	836
835—837. Litterae Florentinorum diversis missae. 1312. Jul. 20.—25. . .	837—840
835. Litterae ad capitaneos exercitus in Urbe. Jul. 20. (P. deest.)	837
836. Litterae ad Johannem comitem Gravinae. Jul. 20. (P. deest.)	838
837. Litterae ad Robertum regem Siciliae. Jul. 25. (P. deest.) . . .	839

	147
S38. Mandatum de nemore imperii. 1312. Jul. 21? (P. deest.)	840
S39—S45. Scripta ad treugam a papa indictam spectantia. 1312. Aug. 1.—15.	841—850
S39—S42. Protestationes et responsiones imperatoris. Aug. 1. 6.	841—848
S39. Protestatio prior. Aug. 1. (P. deest.)	841
S40. Protestatio altera. Aug. 6. (P. deest.)	843
S41. Responsiones cardinalibus factae. Aug. 6. (P. deest.)	844
S42. Instrumentum super omnibus confectum. Aug. 6. (P. deest.)	847
S43. S44. Litterae Roberti regis Siciliae. Aug. 14.	849. 850
S43. Litterae ad pontificem. (P. deest.)	849
S44. Litterae ad Philippum regem Franciae. (P. deest.)	849
S45. Assignatio pecuniae cardinali episcopo Ostiensi facta. Aug. 15. (P. deest.)	850
S46. Homagium terrae Cortonae iteratum. 1312. Sept. 6. (P. deest.)	850
S47. Responsiones ad litteras Clementis V. papae iteratas. 1312. Sept. 10. (P. deest.)	853
S48. S49. Citatio Roberri regis Siciliae. 1312. Sept. 12.—1313. Jan. 21.	851—857
S48. Publicatio edicti. 1312. Sept. 12. (P. deest.)	854
S49. Remotio edicti. 1313. Jan. 21. (P. deest.)	856
S50. Mandatum de guerra viva contra rebelles incipienda. 1312. Sept. 20. (P. deest.)	857
S51—S70. Scripta ad iura et bona imperii in Tuscia spectantia. 1312. Sept. 29.—1313. Febr. 23.	858—886
S51—S65. Syndicatus et homagia terrarum et castrorum imperii. 1312. Sept. 29.—Nov. 25.	858—871
S51. Syndicatus communis Settignani. Sept. 29. (P. deest.)	859
S52. Syndicatus communis Montis Faesulis. Oct. 9. (P. deest.)	860
S53. Syndicatus populi S. Pauli ad Emam. Nov. 1. (P. deest.)	861
S54. Syndicatus communis Montis Campolesis. Nov. 2. (P. deest.)	862
S55. Syndicatus populi S. Mariae de Marliano. Nov. 8. (P. deest.)	862
S56. Syndicatus populi Collis Petrosi. Nov. 9. (P. deest.)	863
S57. Syndicatus populi Vicchii Abbatis. Nov. 9. (P. deest.)	864
S58. Syndicatus populi S. Nicolai curiae Semifontis. Nov. 9. (P. deest.)	865
S59. Syndicatus communis Albulae. Nov. 10. (P. deest.)	866
S60. Syndicatus populi Ricavi. Nov. 10. (P. deest.)	867
S61. Syndicatus populi Luciani. Nov. 13. (P. deest.)	867
S62. Syndicatus populi S. Martini de Valle. Nov. 13. (P. deest.)	868
S63. Syndicatus communis S. Casciani. Nov. 11. (P. deest.)	869
S64. Syndicatus populi Lamolae. Nov. 16. (P. deest.)	869
S65. Syndicatus communis Ceperelli. Nov. 25. (P. deest.)	870
S66—S69. Mandata archiepiscopi Treverensis et comitis Sabaudiae ad homines Tusciae spectantia. 1312. Dec. 6. — 1313. Febr. 21.	871—873
S66. Mandatum in favorem communis Tignani. 1312. Dec. 6. (P. deest.)	871
S67. Mandatum in favorem nobilium de Lucardo. 1313. Jan. 1. (P. deest.)	872
S68. Litterae creditivae pro Iohanne de Ferraria. 1313. Jan. 1. (P. deest.)	872
Litterae conductus. 1312. Dec. 15. (P. deest.)	872 not. 1.

	1907.
869. Litterae super defensione hominum in districtu S. Mariae Novellae et Vallis Pesae. 1313. Febr. 23. (P. deest.)	873
870. Inquisitio de civitatibus, communibus, castris imperii. (1312. ex.) (P. deest.)	873
870. a. (1293.) Relatio Christiani Spinulae regi Aragonum missa. 1312. Oct. 3(?) (P. deest.)	1432
871. 872. Mandata substituto advocati provincialis directa. 1312. Oct. 5.— 1313. Ian. 13.	886. 887
871. Mandatum prius. 1312. Oct. 5. (P. deest.)	886
872. Mandatum iteratum. 1313. Ian. 13. (P. deest.)	887
873. 875. Mandata de precibus primariis. 1312. Oct. 17.	888. 889
873. Mandatum ecclesiae conventuali in Rinowe missum. 1312. Oct. 17. (P. deest.)	888
874. Mandatum episcopo Argentiniensi directum. (P. deest.)	888
875. Notitia de praebendis collatis. (P. deest.)	889
876. Instrumentum de oblatione litterarum cardinalium. 1312. Oct. 18. (P. deest.)	889
877. 878. Confirmationes sententiarum in favorem monasterii Angiae Maioris. 1312. Oct. 27.	890. 895
877. Confirmatio prioris sententiae. (P. deest.)	890
878. Confirmatio alterius sententiae. (P. deest.)	893
879—881. Mandata de hoste facienda. 1312. Nov. 2.—7.	896—898
879. Mandatum prius. Nov. 2. (P. deest.)	896
880. Mandatum iteratum. Nov. 3. (P. deest.)	896
881. Instrumentum super publicatione mandatorum confectum. Nov. 7. (P. deest.)	897
882. 886. Scripta pro Ioffrido de Luningen. 1312. Nov. 1313. Ian. 23.	898—901
882. Scriptum super scultetatu Sletstadiensis tertium. 1312. Nov. 11. (P. deest.)	898
883. Receptio in vassallum. 1312. Dec. 2. (P. deest.)	899
884. Mandatum de causa audienda. 1313. Ian. 1. (P. deest.)	899
885. Mandatum de bonis imperii redimendis. 1313. Ian. 2. (P. deest.)	900
886. Mandata in favorem monasterii de Andlowe. 1313. Ian. 23. (P. deest.)	901
887. Confirmatio consuetudinis civitatis Egrensis. 1312. Nov. 17. (P. deest.)	901
888. Recognitio debiti. 1312. Dec. 1. (P. deest.)	902
889. Mandatum in favorem archiepiscopi Trevirensis. 1312. Dec. 8. (P. deest.)	903
890. Processus alterius contra civitatem Florentinam pronuntiatio. 1312. Dec. 12. (P. 524 lin. 18—37.)	903
891. 892. Scripta ad marchiones Malaspiniae spectantia. 1312. Dec. 16. 1313. Mart. 19.	904—906
891. Syndicatus marchionis Francisci et filiorum. 1312. Dec. 16. (P. deest.)	904
892. Privilegium pro marchione Spineta. 1313. Mart. 19. (P. deest.)	905
893. 899. Mandata de hoste facienda et parlamento visitando. 1312. Dec. 18. 1313. Mai. 5.	906. 913
893. 893. a. Mandatum fidelibus missum. 1312. Dec. 18. (1313. ante Ian. 9. (P. deest.)	906
894. Litterae notitiae episcopo Argentiniensi directae (1313. Ian. 22.) (P. deest.)	908

895. 896. Litterae ad abbates de Aula Regia et de Sedlitz. 1313. Jan. 25.—31.	909. 910
895. Litterae priores. Jan. 25. (P. deest.)	909
896. Litterae alterae. Jan. 31. (P. deest.)	910
897. Procuratorium nuntii imperialis. 1313. Jan. 28. (P. deest.)	910
898. Responsum civitatis Bisuntinae. 1313. (post Apr. 23.) (P. deest.)	911
899. Scriptum nuntii imperialis subditis directum. 1313. Mai. 5. (P. deest.)	912
900. Donatio pecuniae a civitate Pisana facta. 1312. Dec. 26.	913
901. Scriptum pro nobilibus de Weinsberg. 1312. Dec. 29.	917
902—906. Mandata de pecunia solvenda Tudertinis missa. 1312. Dec. 30.— 1313. Febr. 23.	918
902. Mandatum primum. 1312. Dec. 30. (P. deest.)	918
903. Mandatum secundum. 1313. Jan. 16. (P. deest.)	918
904. Mandatum tertium. 1313. Jan. 24. (P. deest.)	919
905. Mandatum quartum. 1313. Febr. 15. (P. deest.)	919
906. Mandatum quintum. 1313. Febr. 23. (P. deest.)	919
907. Mandatum teloneariis Rheni directum. 1313. Jan. 1.	920
908. Donatio Wernhero de Homberg facta. 1313. Jan. 21. (P. deest.)	921
909—911. Scripta pro episcopo Curiensi. 1313. Jan. 21.	922. 923
909. Scriptum primum. (P. deest.)	922
910. Scriptum secundum. (P. deest.)	922
911. Scriptum tertium. (P. deest.)	923
912. Mandatum de stura solvenda. 1313. Jan. 22. (P. deest.)	923
913. Interlocutio contra Robertum regem Siciliae. 1313. Febr. 12. (P. deest.)	925
914. Infeudatio comitis Sabaudiae de civitate et comitatu Astensibus. 1313. Febr. 22. (P. deest.)	927
915. 916. Sententiae contra rebelles Tusciae. 1313. Febr. 23.	929—951
915. Sententia contra clerum et vassallos. (P. deest.)	930
916. Bannitio civitatum altera. (P. 537.)	933
917. Receptio in protectionem imperii. 1313. Mart. 1. (P. deest.)	951
918. Litterae Clementis V. legato directae. 1313. Mart. 1. (P. deest.)	952
918a,b. (1294. 1295.) Relationes Christiani Spinulae regi Aragonum missae. 1313. Mart. 1.—Apr. 22.	1432—1434
918a. Relatio prior. Mart. 1. (P. deest.)	1432
918b. Relatio altera. Apr. 22. (P. deest.)	1433
919. Donatio altera cardinali episcopo Ostiensi facta. 1313. Mart. 17. (P. deest.)	952
920. Mandatum in favorem histrionis. 1313. Mart. 18. (P. deest.)	953
921—923. Legatio in Lombardiam missa. 1313. Mart. 21.	953—955
921. Mandatum de conductu praestando. (P. deest.)	954
922. Litterae credenciales. (P. deest.)	954
923. Vocatio ad parlamentum et generalem exercitum. (P. deest.)	954
924—928. Petitiones civitatis lanuensis et privilegia concessa. (ante et post 1313. Mart. 27.) 1313. Mart. 27.	956—965
924—926. Petitiones et responsio legatorum (ante et post 1313. Mart. 27.)	956—962
924. Petitiones priores. (1312. in.) (P. deest.)	956
925. Petitiones posteriores. (post 1313. Mart. 27.) (P. deest.)	958
926. Responsio legatorum. (post 1313. Mart. 27.) (P. deest.)	961

	pag.
927, 928, Privilegia ab imperatore concessa, 1313, Mart. 27.	962—965
927, Privilegium generale. (P. deest.)	962
928, Revocatio immunitatum. (P. deest.)	964
929 932, Constitutiones Pisanae, 1313, Apr. 2.	965
929, 930, Edictum de crimine laesae maiestatis.	965, 966
929, Forma latina. (P. 511.)	965
930, Forma Gallice conscripta. (P. deest.)	966
931, 932, Declaratio quis sit rebellis.	966—968
931, Forma latina. (P. 515.)	966
932, Forma Gallice conscripta. (P. deest.)	967
933, Praefatio in librum propositorum et expeditorum consilii imperatoris, 1313, Apr. 6. (P. deest.)	968
934—941, Legationes ad diversos missae, 1313, Apr. 6. (— Jun. 1.)	969—983
934 936, Legatio ad civitatem lanuensem, Apr. 6.—16.	969—973
934, Instructio legatorum, Apr. 6. (P. deest.)	969
935, Oblatio civis lanuensis, Apr. 7. (P. deest.)	971
936, Informatio vicarii imperatori porrecta, Apr. 16. (P. deest.)	971
937, 938, Legatio ad civitatem Venetam aliosque, Apr. 6.—Mai. 30, Jun. 1.	973—976
937, Instructio legatorum, Apr. 6. (P. deest.)	973
938, Citatio Florentinorum Venetiae existentium, Mai. 30, Jun. 1, (P. deest.)	974
939, Legatio ad Lombardiam superiorem, Apr. 6. (P. deest.)	976
Fideiussio Guillelmi cardinalis, 1313, Jan. 11. (P. deest.)	978 not. 1.
940, Legatio ad Lombardiam inferiorem, Apr. 6. (P. deest.)	980
941, Legatio ad curiam, Apr. 7. (P. deest.)	983
942, 943, Scripta pro abbate Montis Amiati, 1313, Apr. 9, 10.	983, 984
942, Infendatio abbatis, Apr. 9. (P. deest.)	983
943, Receptio in protectionem, Apr. 10. (P. deest.)	984
944, Recognitio debiti, 1313, Apr. 16. (P. deest.)	985
945, Institutio vicarii Pisani, 1313, Apr. 18. (P. deest.)	985
946—948, Bannitio et condemnatio Roberti regis Siciliae, 1313, Apr. 26.— Mai. 12.	985—993
946, Sententia imperatoris, Apr. 26. (P. 515.)	985
946a. (1296.) Mandatum Friderico regi Trinacriae directum, 1313, Apr. 30. (P. deest.)	1435
947, Litterae regis Siciliae, (post Apr. 26.) (P. deest.)	991
948, Litterae Philippi regis Franciae Clementi V. papae missae, Mai. 12. (P. deest.)	993
949—957, Acta legationis in Lombardiam missae, 1313, Apr. 28.—Jun. 6, 991—999	
949, Citatio legatorum abbati missa, Apr. 28. (P. deest.)	994
950, Responsio civitatis Brixienensis, Mai. 5. (P. deest.)	994
951, Litterae legatorum imperatori directae, Mai. 5. (P. deest.)	995
952, Responsio civitatum Veronensis et Vicentinae, Mai. 17. (P. deest.)	996
953, Mandatum legatorum abbati missum, Mai. 21. (P. deest.)	996
954, Mandatum alterum eorundem, Mai. 28. (P. deest.)	996
955, Responsio civitatis Mutinensis, (Mai. 28.) (P. deest.)	997
956, Responsio abbatis de Frassinoro, Mai. 30. (P. deest.)	998
957, Mandatum legatorum potestati Mantuano destinatum, Jun. 6, (P. deest.)	999

958—960. Petitiones diversorum. 1313. Apr. (ex.)	999—1002
958. Petitio vicarii Brixiensis. (P. deest.)	999
959. Petitio episcopi Brixiensis. (P. deest.)	1000
960. Petitio vicarii Mediolanensis. (P. deest.)	1000
961. 962. Petitiones civitatis Pontremulensis. 1313. Apr. (ex.)—(Iun. in.)	1002—1004
961. Petitio prior. Apr. (ex.) (P. deest.)	1002
962. Petitio posterior. (Iun. in.) (P. deest.)	1003
963—973. Ordinationes variae et infeudationes. 1313. Mai. 2. — (Mai. 22.)	1005—1008
963. Ordinationes. Mai. 2. (P. deest.)	1005
964. Infeudationes. Mai. 6. (P. deest.)	1005
964a—d. (1297—1300.) Infeudatio marchionis Salutarum. 1313.	
Mai. 6.—8.	1438—1440
964a. (1297.) Instrumentum super infeudatione confectum.	
Mai. 6. (P. deest.)	1438
964b—d. (1298—1300.) Scripta infeudationis. Mai. 8.	1439—1440
964b. (1298.) Scriptum primum. (P. deest.)	1438
964c. (1299.) Scriptum secundum. (P. deest.)	1439
964d. (1300.) Scriptum tertium. (P. deest.)	1440
965. Petitiones civitatis Aretinae. (Mai. 2.—6.) (P. deest.)	1005
966. Commissio causae auditoribus palatii facta. (Mai. 4.—11.)	
(P. deest.)	1006
967. Commissio notariatus. (Mai. 4.—11.) (P. deest.)	1006
968. Ordinatio super officio admiratae. (Mai. 4.—11.) (P. deest.)	1007
969. Ordinatio super apocha rationis fratris Bernardini. (Mai. 11.)	
(P. deest.)	1007
970. Commissio vicariatus. Mai. 12. (P. deest.)	1007
971. Infeudationes. Mai. 16. (P. deest.)	1007
972. Petitio legitimationis. (Mai. 17.—21.) (P. deest.)	1008
973. Receptio in consiliarem imperatoris. (Mai. 22.) (P. deest.)	1008
974—978. Scripta ad servitium militare spectantia. 1313. Mai. 4.—22.	1008—1012
974. Conventio procuratorum imperatoris cum Spirensibus. Mai. 4.	
(P. deest.)	1008
975. Receptio castrensis. Mai. 18. (P. deest.)	1009
976. Receptio in vassallum imperii. Mai. 19. (P. deest.)	1010
977. 978. Scripta pro Egenone de Amatia. Mai. 22.	1011—1012
977. Obligatio bonorum imperii. (P. deest.)	1011
978. Mandatum civitati Chumanae directum. (P. deest.)	1011
979. 980. Legatio ad Fridericum regem Trinacriae. 1313. Mai. 7.	1012—1014
979. Forma reiecta. (P. deest.)	1012
980. Forma tradita. (P. deest.)	1013
981. Consilium iudicis aulae imperialis super rebellibus. 1313. (ante Mai. 16.)	
(P. deest.)	1015
982. 983. Bamitio civitatis Paduanae. 1313. Mai. 16.—25.	1017—1021
982. Sententia imperatoris. Mai. 16. (P. deest.)	1017
983. Mandatum publicationis et executionis. Mai. 25. (P. 549.)	1023
984—986. Infeudationes diversorum. 1313. Mai. 20.—23.	1021—1025
984. Infeudatio Heinrici de Flandria. Mai. 20. (P. deest.)	1021
985. Infeudatio comitis Foresii. (post Mai. 20.) (P. deest.)	1021
986. Infeudatio episcopi Massani. Mai. 23. (P. deest.)	1025

	pag.
987—989. Instructiones legatorum. 1313. Mai. 22.—27.	1026—1034
987, 988. Instructiones ad civitatem lanuensem spectantes. Mai. 22.	1026—1032
987. Instructio vicarii lanuensis. (P. deest.)	1026
988. Instructio legati. (P. deest.)	1029
989. Instructio legatorum ad Mantuanos et Veronenses missorum.	
Mai. 27. (P. deest.)	1032
990—997. Scripta ad comitem Sabaudiae spectantia. 1313. Iun. 3.—Iul. 15.	1031—1041
990. Mandatum de iuramento fidelitatis praestando. Iun. 3.—24.	
(P. deest.)	1031
991, 992. Mandata de castris tradendis. Iun. 3.—Iul. 15.	1035, 1036
991. Mandatum diversis missum. Iun. 3. (P. deest.)	1035
992. Mandatum iteratum Philippo de Sabaudia directum. Iul. 15.	
(P. deest.)	1035
993. Mandatum de auxilio ferendo. Iun. 3.—16. (P. deest.)	1036
994. Mandatum de iuramento fidelitatis praestando Astensibus direc-	
tum. Iun. 7. (P. deest.)	1037
995, 996. Scripta ad investituram comitis Sabaudiae spectantia.	
Iun. 11.—Iul. 10.	1037—1040
995. Privilegium imperatoris iteratum. Iun. 11. (P. deest.)	1037
996. Scriptum comitis Sabaudiae. Iul. 10. (P. deest.)	1039
997. Mandatum Dalphino missum. Iun. 27. (P. deest.)	1040
998. Commissio vicariatus. 1313. Iun. 11. (P. deest.)	1041
999—1002. Privilegium et mandata civitati Norimbergensi concessa. 1313.	
Iun. 11.—Iul. 16.	1042—1044
999. Privilegium imperatoris. Iun. 11. (P. deest.)	1042
1000—1002. Mandata imperialia. Iun. 26.—Iul. 16.	1043—1044
1000. Mandatum de non evocando. Iun. 26. (P. deest.)	1043
1001. Mandatum de Iudaeis. Iun. 26. (P. deest.)	1043
1002. Mandatum de castro Norimbergensi. Iul. 16. (P. deest.)	1044
1003—1008. Tractatus finales cum Clemente V. papa. 1313. Iun. 12.	
(Iul. ex.)	1044—1053
1003. Processus pontificis contra regnum Siciliae invadentes. Iun. 12.	
(P. deest.)	1044
1004. Protestatio imperatoris de sententia contra regem Siciliae lata.	
Iul. 4. (P. deest.)	1046
1005. Responsum imperatoris legatis datum. (post Iul. 4.) (P. deest.)	1047
1006—1008. Legatio imperatoris pontifici missa. (Iul. ex.)	1048—1053
1006. Instructio legatorum. (P. deest.)	1049
1007. Notitia de gratis impetrandis. (P. deest.)	1052
1008. Index documentorum portandorum. (P. deest.)	1052
1008= (1304.) Scriptum pro Heinrico de Spanheim. 1313. Iun. 15.	
(P. deest.)	1440
1009—1010. Petitiones dominorum de Sabaudia. 1313. (Iun. 11.—25.)	1053—1055
1009. Petitiones Philippi et Ludovici. (P. deest.)	1053
1010. Ordinatio de facto comitis de Homburg. (P. deest.)	1054
1011, 1012. Receptiones diversorum. 1313. Iun. 25.—Iul. 3.	1055
1011. Receptio in consiliarem imperatoris. Iun. 25. (P. deest.)	1055
1012. Nominatio iudicum consiliariorum. Iul. 3. (P. deest.)	1055
1013—1016. Petitiones variae. 1313. (Iun. 25.) (Iul. in.)	1055—1060
1013. Petitio communis Cortonensis. 1313. (Iun. 25.) (P. deest.)	1055

1014—1016. Petitiones Spinularum de Luculo. 1313. (Iun. ex.— Iul. in.)	1050—1060
1014. Petitiones Rainaldi Spinulae et Lanceloti Nigrini. (Iun. ex.) (P. deest.)	1056
1015. Petitio Oberti Spinulae prior. (Iul. in.) (P. deest.)	1056
1016. Petitio eiusdem altera. (Iul. in.) (P. deest.)	1058
1017—1019. Scripta ad Savonenses spectantia. 1313. (Iun. ex.)	1060—1063
1017. Querimonia communis contra episcopum. (P. deest.)	1060
1018. Petitio communis. (P. deest.)	1060
1019. Petitio episcopi. (P. deest.)	1062
1020—1022. Petitiones Mediolanensium. 1313. (Iun. ex.)	1063—1065
1020. Petitio communis. (P. deest.)	1063
1021. Petitio vicarii et aliorum. (P. deest.)	1063
1022. Petitio super sententiis contra rebelles. (P. deest.)	1064
1023. Petitio super castris Sancti Miniatis. 1313. (Iun. ex.) (P. deest.)	1065
1024. Petitio Guidonis de Carpona. 1313. (Iun. ex.) (P. deest.)	1067
1025. Commissio defensionis civitatis Northusensis. 1313. Iul. 5. (P. deest.)	1068
1026—1029. Assignationes feudorum. 1313. Iul. 8.—10.	1068, 1069
1026. Assignatio pro dominis de Moschachia. Iul. 8. (P. deest.)	1068
1027. Assignatio pro militibus prior. Iul. 8. (P. deest.)	1069
1028. Assignatio pro militibus altera. Iul. 9. (P. deest.)	1069
1029. Assignatio pro comitibus de Gangalandis. Iul. 10. (P. deest.)	1069
1030. 1031. Petitiones diversorum. 1313. (ante Iul. 10.)	1070
1030. Petitio communis Tudertini. 1313. (ante Iul. 10.) (P. deest.)	1070
1031. Petitio Spinetae Malaspiniae. (P. deest.)	1070
1032—1035. Petitio et privilegia comitum de Lavania. 1313. (ante Iul. 10.) Iul. 10.—11.	1070—1073
1032. Petitio comitum. (ante Iul. 10.) (P. deest.)	1070
1033. Concessio feudorum. Iul. 10. (P. deest.)	1072
1034. Privilegium generale. Iul. 11. (P. deest.)	1072
1035. Infeudatio burgi Pontremuli. Iul. (11.) (P. deest.)	1073
1036. Recognitio debiti thesaurario facta. 1313. Iul. 11. (P. deest.)	1071
1037. Mandatum Dalphino missum. 1313. Iul. 17. (P. deest.)	1071
1038. 1039. Petitio de regalibus episcopi Leodiensis. 1313. Iul. 18.	1075, 1076
1038. Petitio episcopi. (P. deest.)	1075
1039. Responsum imperatoris. (P. deest.)	1076
1040—1042. Petitiones diversorum. 1313. (post Iul. 18.)	1076, 1077
1040. Petitio Rolandi de Castellione. (P. deest.)	1076
1041. Petitio Thiderici militis. (P. deest.)	1076
1042. Petitio Paganelli de Vico Pisano. (P. deest.)	1076
1043. 1041. Privilegia pro episcopo Massano. 1313. Iul. 27.	1077, 1078
1043. Confirmatio privilegii (P. deest.)	1077
1044. Cassatio alienationum feudorum. (P. deest.)	1078
1045. 1046. Indices documentorum Pisis confecti. (1313. Iul.)	1078—1085
1045. Index documentorum in camera asservatorum. (P. deest.)	1078
1046. Indiculus litterarum in guardaroba imperatoris inventarum. (P. deest.)	1085
1047. Mandatum de hoste facienda. 1313. Aug. 1. (P. deest.)	1086
1048. Receptio comitum de Camino in gratiam. 1313. Aug. 4.	1086

	pag.
1048a. (1302.) Litterae regis Trinacriae regi Aragonum missae. 1313. Aug. 7. (P. deest.)	1441
1049. Petitio Gerardi de Insula. (inter 1312. Jul.—1313. Aug.) (P. deest.)	1088
1049a. (1303.) Protectione regis Trinacriae de bello contra regem Siciliae incipiendo. 1313. Aug. 15. (P. deest.)	1443
1050. Inventarium localium et clenodiorum imperatoris. 1313. Aug. 27. (P. deest.)	1088
1050a. (1304.) Litterae regis Trinacriae regi Aragonum missae. 1313. Oct. 18. (P. deest.)	1445
Appendix I. Acta iustitiariorum curiae. 1091—1112	
1051. Sententia de ecclesiasticis a iudice saeculari non proscribendis. 1298. Nov. 21. (P. deest.)	1091
1052. Sententia pro ducibus de Teck. 1299. Apr. 29. (P. deest.)	1092
1053—1055. Scripta pro ecclesia Goslariensi. 1299. (ante Mai. 21.)—Jul. 1.	1093—1095
1053. Citatio partis. (ante Mai. 21.) (P. deest.)	1093
1054. Sententia iudicis curiae. Mai. 22. (P. deest.)	1093
Scriptum Alberti regis. 1299. Mai. 21. (P. deest.)	1093 not. 1.
1055. Sententia eiusdem altera. Jul. 1. (P. deest.)	1094
Mandatum Alberti regis. 1299. Nov. 9. (P. deest.)	1094 not. 1.
1056. 1057. Scripta pro marescalco de Pappenheim. (1299. Nov. 13.— 1300. Febr. 3.)	1095. 1096
1056. Testimonium de inductione. (1299.) Nov. 13. (P. deest.)	1095
1057. Mandatum de assignatione possessionis. 1300. Febr. 3. (P. deest.)	1095
1058. 1059. Scripta in causis contra comitem de Friburg. 1300. Mart. 7.— Jul. 13.	1096
1058. Intimatio termini. Mart. 7. (P. deest.)	1096
1059. Sententia iudicis curiae. Jul. 13. (P. deest.)	1096
1060—1062. Scripta pro marescalco de Pappenheim iterata. 1301. Iun. 7.— Jul. 10.	1097
1060. Intimatio termini. Iun. 7. (P. deest.)	1097
1061. Sententia iudicis curiae. Jul. 10. (P. deest.)	1097
1062. Sententia eiusdem de proscriptione ferenda. Jul. 10. (P. deest.)	1097
1063. Relatio de causa contra comitem de Toggenburg iudici curiae missa. 1301. Nov. 29. (P. deest.)	1098
1064—1070. Scripta pro marescalco de Pappenheim iterata. 1303. Mart. 15. 1306. Mai. 1.	1099
1064. Promuntiatio causae. 1303. Mart. 15. (P. deest.)	1099
1065. Promuntiatio causae alterius. 1304. Apr. 27. (P. deest.)	1099
1066. Sententia de proscriptione ferenda. 1305. Jul. 31. (P. deest.)	1099
1067. Citatio partis. (1305. ante Aug. 23.) (P. deest.)	1100
1068. Promuntiatio causae tertiae. 1305. Sept. 20. (P. deest.)	1100
1069. Mandatum de executione assignanda. 1306. Mai. 1. (P. deest.)	1100
1070. Promuntiatio causae quartae. 1306. Mai. 1. (P. deest.)	1100
1071. 1072. Scripta causae contra comitem de Friburg. 1303. Jul. 9.—11.	1101
1071. Sententia iudicis curiae prior. Jul. 9. (P. deest.)	1101
1072. Sententia eiusdem altera. Jul. 11. (P. deest.)	1101
1073. Sententia pro comite de Wirtemberg. 1303. Aug. 11. (P. deest.)	1102
1074. Sententia de iure curtis. 1306. Mai. 9. (P. deest.)	1102

1075.	1076.	Vocatio ad iudicium curiae. 1308. Febr. 21.	1103
	1075.	Mandatum in forma latina. (P. deest.)	1103
	1076.	Mandatum in forma vulgari. (P. deest.)	1103
1077—1084.		Acta causae Lutoldi de Regensberg.	1103—1105
	1077.	Citatio partis. (P. deest.)	1104
	1078.	Pronuntiatio termini. (P. deest.)	1104
	1079.	Pronuntiatio altera. (P. deest.)	1104
	1080.	Mandatum de assignatione possessionis. (P. deest.)	1104
	1081.	Sententia de proscriptione ferenda. (P. deest.)	1104
	1082.	Mandatum de assignatione possessionis. (P. deest.)	1105
	1083.	Testimonium de inductione. (P. deest.)	1105
	1084.	Testimonium alterum de eodem. (P. deest.)	1105
1085—1087.		Actorum in causa marescalci de Pappenheim continuatio. 1309.	
		Mart. 8.—Iul. 2.	1106
	1085.	Pronuntiatio causae. Mart. 8. (P. deest.)	1106
	1086.	Citatio partis. (ante Apr. 9.) (P. deest.)	1106
	1087.	Mandatum de assignatione possessionis. Iul. 2. (P. deest.)	1106
1088.		Mandatum de assignatione possessionis. 1309. Iul. 29. (P. deest.)	1107
1089.	1090.	Testimonia iudici curiae missa. 1309. Oct. 13.	1107. 1108
	1089.	Testimonium prius. (P. deest.)	1107
	1090.	Testimonium alterum. (P. deest.)	1108
1091—1095.		Actorum in causis comitis de Friburg continuatio. 1309.	
		Oct. 19.—1310. Ian. 24.	1108—1110
	1091.	Sententia iudicis curiae. 1309. Oct. 19. (P. deest.)	1108
	1092.	Mandatum de inductione. 1310. Ian. 11. (P. deest.)	1109
	1093.	Citatio partium. 1310. Ian. 14. (P. deest.)	1109
	1094.	Mandatum de inductione. 1310. Ian. 23. (P. deest.)	1109
	1095.	Testimonium de assignatione possessionis. 1310. Ian. 24.	
		(P. deest.)	1110
1096.		Sententia pro monasterio Brumbach. 1313. Ian. 17. (P. deest.)	1110
1097.		Sententia pro episcopo Eistetensi. 1313. Ian. 20. (P. deest.)	1111
1098.		Testimonium super assignatione possessionis. 1313. Apr. 6. (P. deest.)	1112

Appendix II.

Acta vicariatus generalis per Alemanniam. 1113- 1113

1099—1108.		Scripta ad res Thuringiae spectantia. 1310. Dec. 19.	
		1312. Iul. 31.	1113-1119
1099—1104.		Foedus cum Friderico Iantgravio. 1310. Dec. 19.	1113-1115
	1099.	Scriptum tutorum regis. (P. deest.)	1113
	1100.	Ratificatio regis. (P. deest.)	1114
	1104.	Scriptum regis alterum. (P. deest.)	1114
1102.	1103.	Scripta Friderici Iantgravii. 1311. Ian. 26, 27.	1115. 1116
	1102.	Scriptum prius. Ian. 26. (P. deest.)	1115
	1103.	Scriptum alterum. Ian. 27. (P. deest.)	1115
1104.		Obligatio iurium imperii. 1311. Apr. 4. (P. deest.)	1116
1105—1108.		Mandata contra Fridericum Iantgravium. 1312. Ian. 7.—	
		Iul. 31.	1117—1119
	1105.	Mandatum advocatis missum. Ian. 7. (P. deest.)	1117

	pag.
1106. Mandatum civitati Doebeln directum. Ian. 11. (P. deest.)	1117
1107. Mandatum prius Mulhusensibus missum. Mart. 22. (P. deest.)	1118
1108. Mandatum alterum eisdem directum. Iul. 31. (P. deest.)	1118
1109—1116. Tractatus cum ducibus Austriae. 1311. Mart. 30.—1312. Aug. 18.	1119—1124
1109. Obligatio ducis. 1311. Mart. 30. (P. deest.)	1119
1110—1116. Tractatus posteriores. 1312. Iul. 25. Aug. 18.	1120—1124
1110. 1111. Scriptum foederis. Iul. 25. (P. deest.)	1120
1112. Promissio ducum. Iul. 25. (P. deest.)	1121
1113. Promissio regis Bohemiae prior. Iul. 25. (P. deest.)	1122
1114. Quitatio Friderici ducis. Iul. 27. (P. deest.)	1123
1115. Promissio regis Bohemiae altera. Aug. 17. (P. deest.)	1123
1116. Promissio Friderici ducis. Aug. 18. (P. deest.)	1124
1117. Testimonium de contumacia comitum Holzatiae. 1311. Mai. 1. (P. deest.)	1125
1118—1120. Acta causae contra Gerhardum de Landscron. 1311. Iul. 11.— Aug. 28.	1125. 1126
1118. Citatio partis. Iul. 11. (P. deest.)	1125
1119. Litterae excusatoriae archiepiscopi Coloniensis. Aug. 14. (P. deest.)	1126
1120. Protestatio archiepiscopi Moguntinensis. Aug. 28. (P. deest.)	1126
1121. Mandatum de assignatione possessionis. 1312. Apr. 7. (P. deest.)	1126
1122. Scriptum in favorem monasterii Waltassensis. 1312. Ian. 21. (P. deest.)	1127
Scriptum Heinrici VII. imperatoris. 1313. Mart. 3. (P. deest.)	1127 not. 1.
1123—1125. Sententiae pro monasterio Brumbach. 1312. Sept. 7.	1128. 1129
1123. Sententia prior. (P. deest.)	1128
1124. Sententia altera. (P. deest.)	1129
1125. Mandatum de defensione. (P. deest.)	1129
1126—1129. Vocatio episcopi Argentinensis ad curiam. (1312. Sept. in. Dec.)	1130. 1131
1126. Vocatio prior. (Sept. in.) (P. deest.)	1130
1127. Scriptum invitatorium Rudolphi ducis Bawariae (Nov. Dec.) (P. deest.)	1130
1128. Scriptum invitatorium Ludewici ducis Bawariae. (Nov. Dec.) (P. deest.)	1131
1129. Vocatio iterata. (Dec.) (P. deest.)	1131
1130. Mandatum de auxilio praestando. 1313. Ian. 21. (P. deest.)	1132
1131. Receptio ecclesiae in protectionem imperii. 1313. Ian. 25. (P. deest.)	1132
1132. Confirmatio privilegiorum civitatis Ratisponensis. 1313. Febr. 3. (P. deest.)	1133
1133. 1134. Infundationes ecclesiasticae. 1313. Febr. 20.—Mart. 29.	1134
1133. Infundatio episcopi Salzburgensis. Febr. 20. (P. deest.)	1134
1134. Infundatio abbatis S. Emmerami. Mart. 29. (P. deest.)	1134
1135. 1136. Scripta pro episcopo Eistetensi. 1313. Febr. 21?—Apr. 21.	1135
1135. Concessio iuris venandi. Febr. 21? (P. deest.)	1135
1136. Mandatum Iudaeis missum. Apr. 21. (P. deest.)	1135
1137. 1138. Litterae comitis de Habsburg. (1313.) Mart. 9.	1136
1137. Litterae ad regem Bohemiae. (P. deest.)	1136
1138. Litterae ad comitem de Hennenberg. (P. deest.)	1136
1139. 1141. Mandata in favorem monasterii Novimonasterii Herbipolensis. 1313. Mai. 31.	1137. 1138
1139. Mandatum ad milites de Zimmern. (P. deest.)	1137

	107
1140. Mandatum ad episcopum Herbipolensem. (P. deest.) . . .	1137
1141. Mandatum ad nobilem de Hohenloch. (P. deest.) . . .	1138
1142—1147. Scripta ad milites conquirendos spectantia. 1313. Iun. 1.—Iul. 10.	1139—1142
1142—1145. Scripta pro episcopo Augustensi. Iun. 1.—29. . . .	1139—1141
1142. Obligatio bonorum imperii per advocatum provincialem, Iun. 1. (P. deest.)	1139
1143. Promissio eiusdem de litteris procurandis. Iun. 1. (P. deest.)	1139
1144. Ratificatio vicarii generalis. Iun. 20. (P. deest.) . .	1140
1145. Approbatio nuntii imperialis. Iun. 29. (P. deest.) . .	1141
1146. Libertatio vicarii generalis pro civitate Augustana. 1313. Iun. 20. (P. deest.)	1141
1147. Promissio regis de damnis resarciendis. 1313. Iul. 10. (P. deest.)	1142
1148. Scriptum pro comite de Hennenberg. 1313. Aug. 17. (P. deest.)	1142

Appendix III.

Apochae rationum camerae et thesaurariae.		1143—1197
1149. Apocha rationis camerae regis. (1310. Dec.—1311. Iul.) (P. deest.)		1144
1150. Proventus Baldewini archiepiscopi Trevirensis. (1311. Apr.) (P. deest.)		1148
1151. Apocha rationis camerae reginae. 1311. Iul. 1. (P. deest.) . . .		1150
1152—1156. Apochae rationum thesaurariae anni 1312.		1152—1195
1152. Apocha inde a m. Febr. 9. usque Iun. 28. 1312. Febr. 9.— Iun. 28. (P. deest.)		1152
1153. Notitiae ad apocham praecedentem spectantes. (P. deest.) .		1183
1154. Apocha inde a m. Iun. 29. usque Oct. 31. 1312. Iun. 29.— Oct. 31. (P. deest.)		1184
1155. Extractus apochae praecedentis. (P. deest.)		1190
1156. Apocha inde a m. Nov. 1 usque Dec. 31. 1312. Nov. 1.— Dec. 31. (P. deest.)		1191
1157. 1158. Apochae rationum thesaurariae anni 1313.		1195—1197
1157. Apocha inde a m. Ian. usque Febr. 1313. Ian.—Febr. (P. deest.)		1195
1158. Apocha debiti m. Martii. 1313. Mart. (P. deest.)		1197

Appendix IV. Acta pontificum.

		1198—1213
1159. Constitutio paciarii in Tuscia. 1304. Sept. 5. (P. deest.)		1198
1160—1162. Litterae super teloneis Rheni. 1304. Mart. 11.—1307. Oct. 23.		1200. 1201
1160. Litterae Benedicti XI. 1304. Mart. 11. (P. deest.)		1200
1161. Litterae Clementis V. archiepiscopo Coloniensi missae. 1306. Dec. 25. (P. deest.)		1201
1162. Litterae eiusdem archiepiscopo Moguntino directae. 1307. Oct. 23. (P. deest.)		1201
1163. Processus iteratus contra regnum Siciliae invadentes. 1313. Sept. 6. (P. deest.)		1202
1164. Constitutio vicarii generalis in Tuscia. 1311. Mart. 11. (P. deest.)		1205
1165. 1166. Constitutionum Clementinarum formae priores. (inter 1313. Aug. 24. et 1314. Apr. 20.)		1207 1213
1165. Constitutio de iureiurando imperatoris. (P. deest.)		1207
1166. Constitutio in favorem Roberti regis Siciliae. (P. deest.) . .		1211

Appendix V. Scripta Pacis.		1214—1238
1167.	Pax Westfalica prior. 1298. Jun. 21. (P. deest.)	1214
1168.	Pax Bawarica. 1300. Sept. 8. (P. deest.)	1216
1169.	1170. Pax Bohemica. (1300—1301.)	1225. 1226
	1169. Scriptum regis. (P. deest.)	1225
	1170. Recognitio baronum. (P. deest.)	1226
1171.	Scriptum iudicis pacis. 1302. Mai. 11. (P. deest.)	1226
1172.	Promissio de pace servanda. 1301. Jun. 21. (P. deest.)	1227
1173.	1175. Pax Westfalica altera. 1307. Oct. 21.—1310. Mai. 28.	1227—1230
	1173. Scriptum pacis. 1307. Oct. 21. (P. deest.)	1227
	1174. Receptio episcopi Osnaburgensis et civitatum. 1310. Mai. 14. (P. deest.)	1229
	1175. Receptio episcopi Mindensis et civitatis. 1310. Mai. 28. (P. deest.)	1230
1176—1178.	Uniones pacis terrae Bawaricae. 1308. Mai. 14.—Jun. 2.	1230 1234
	1176. Unio episcopi Eistetensis et ducum Bawariae. Mai. 14. (P. deest.)	1230
	1177. Unio capituli et civitatis Augustanae cum civitate Ulmensi. Mai. 31. (P. deest.)	1231
	1178. Unio capituli et civitatis Augustanae cum ducibus Bawariae. Jun. 2. (P. deest.)	1232
1179.	Pax Thuringica. 1311. Apr. 28. (P. deest.)	1234
1180.	Statutum contra nocivos terrae Karinthiae. 1312. Apr. 25. (P. deest.)	1235
1181.	Unio contra pacis turbatores terrae Bawaricae. 1312. Jul. 10. (P. deest.)	1236
1182—1184.	Pax terrarum Orientalium. 1313. Jul. 7.—20.	1237. 1238
	1182. Promissio advocati de Wida. Jul. 7. (P. deest.)	1237
	1183. Promissio Heinrici marchionis Brandenburgensis. Jul. 12. (P. deest.)	1237
	1184. Promissio Woldemari marchionis Brandenburgensis. Jul. 20. (P. deest.)	1238
Appendix VI. Scripta varia.		1239—1307
1185.	1186. Scripta ad ecclesiam Goslariensem spectantia. (1298.) 1298. Nov. 22.	1239. 1240
	1185. Scriptum comitum de Blankenburg. (1298.) (P. deest.)	1239
	1186. Testimonium cancellarii de constitutione procuratoris. 1298. Nov. 22. (P. deest.)	1240
1187.	Petitio archiepiscopi Bisuntini regi porrecta. 1299. Nov. 23. (P. deest.)	1240
1188.	1195. Unio archiepiscoporum et comitis Palatini contra regem. 1300. Oct. 11. 1301. Jul. 21	1241—1246
	1188. Scriptum unionis. 1300. Oct. 11. (P. deest.)	1241
1189.	1195. Litterae militum de servitio praestando. 1301. Mart. 18. Jul. 21.	1242—1246
	1189. Scriptum militis de Snegelbach et armigerorum de Waldecke. Mart. 18. (P. deest.)	1242
	1190. Scriptum armigeri de Schauenburg. Apr. 3. (P. deest.)	1243
	1191. Scriptum domini de Erenburg. Jun. 21. (P. deest.)	1243
	1192. Scriptum armigeri de Kuttenheim. Jul. 1. (P. deest.)	1244

1193. Scriptum militum de Lanstein. Jul. 4. (P. deest.) . . .	1211
1194. Scriptum armigeri de Kereche. Jul. 6. (P. deest.) . . .	1245
1195. Scriptum Engelberti de Sayn. Jul. 21. (P. deest.) . . .	1245
1196. 1197. Promissiones electorum de futura electione. 1301. Ian. 10.— Mart. 13.	1216. 1217
1196. Scriptum archiepiscopi Coloniensis. Ian. 10. (P. deest.) . . .	1216
1197. Scriptum archiepiscopi Moguntini. Mart. 13. (P. deest.) . . .	1246
1198. Investitura iudicis ordinarii. 1302. Iun. 20. (P. deest.)	1247
1199. Unio regum Franciae et Bohemiae contra regem Romanorum. (1303. Mai. ex.) (P. deest.)	1248
1200—1202. Foedera principum imperii cum rege Franciae. 1305. Febr. 6. — Dec. 19.	1219—1252
1200. Scriptum episcopi Virdunensis. Febr. 6. (P. deest.)	1249
1201. Scriptum comitis Sabaudie. Mart. 26. (P. deest.)	1250
1202. Scriptum archiepiscopi Coloniensis. Dec. 19. (P. deest.)	1251
1203. Testimonium Dalphini regi missum. 1306. Mart. 20. (P. deest.)	1252
1204. Apoeha rationis buregravii Rinfeldensis. 1306. Apr. 16. (P. deest.)	1252
1205. Promissio lantgravii Thuringiae. 1306. Jul. 9. (P. deest.)	1259
1206. Petitio archiepiscopi Moguntini. (1306. Nov.—1308. Apr.) (P. deest.)	1260
1207. Unio regis Bohemiae et comitis de Wirtemberg. 1308. Febr. 11. (P. deest.)	1261
1208. 1209. Citationes monetariorum. 1308. Dec. 5.	1262. 1263
1208. Citatio prior. (P. deest.)	1262
1209. Citatio altera. (P. deest.)	1263
1210. Confirmatio receptionis civium. 1309. Iun. 15. (P. deest.)	1261
1211. Petitio iudicum Moguntinorum. 1309. Nov. 29. (P. deest.)	1261
1212. 1213. Scripta duces Austriae tangentia. (1310. Febr. ex.—post Mart. S.)	1265. 1266
1212. Litterae archiepiscopi Salzburgensis Friderico duci missae. (Febr. ex.) (P. deest.)	1265
1213. Litterae Friderici ducis episcopo Argentinensi directae. (post Mart. S.) (P. deest.)	1266
1214. Quitatio cancellarii regii. 1310. Sept. 6. (P. deest.)	1267
1215. Litterae Friderici ducis Austriae regi missae. (1310. ex.) (P. deest.)	1267
1216. Sententia de operibus absque ducis licentia non aedificandis. 1311. Ian. 1. (P. deest.)	1268
1217. Promissio comitis Iuliacensis super teloneo in Ludesdorf. 1311. Ian. 22. (P. deest.)	1268
Quitatio comitis de Spanheim. 1310. Oct. 2. (P. deest.)	1268 not. 1.
1218. Sententia de portorio fluminis Rheni. 1311. Jul. 31. (P. deest.)	1269
1219. Supplicatio clericorum regi porrecta. 1311. Oct. 27. (P. deest.)	1270
1220. Proclamatio de novis monetis. 1311. Nov. 7. (P. deest.)	1270
1221—1223. Acta ad procuratorem fisci in Lombardia spectantia. 1311. Nov. 16.—1312. Ian. 3.	1271. 1275
1221. Scriptum procuratoris ad Brixianenses. 1311. Nov. 16. (P. deest.)	1271
1222. Promissio Brixien-sium. 1311. Nov. 18. (P. deest.)	1271
1223. Privilegium pro Passarino de Bonacorsis. 1312. Ian. 3. (P. deest.)	1275
1224. Notitia ad coronationem imperialem spectans. (1312. Iun. 29.) (P. deest.)	1275
1225—1227. Arbitria pacis ab archiepiscopo Trevirensi prolata. 1313. Apr. 21.	1280—1290
1225. Pax civitatis Placentinae. (P. deest.)	1280
1226. Pax civitatis Bobiensis. (P. deest.)	1287

	pag.
1227. Pax civitatis Laudensis. (P. deest.)	1288
1228—1231. Quitationes de pecunia soluta. 1313. Apr. 23.—Mai. 19.	1290, 1291
1228. Quitatio prior pro civitate Turicensi. Apr. 23. (P. deest.)	1290
1229. Quitatio pro civitate Constantiensi. Mai. 11. (P. deest.)	1291
1230. Quitatio altera pro civitate Turicensi. Mai. 19. (P. deest.)	1291
1231. Quitatio pro Switensibus. (P. deest.)	1291
1232. Unio comitum Palatinorum super iure electionis. 1313. Iun. 21. (P. deest.)	1292
1233—1238. Acta civitatis Tervisinae. 1313. Iun. 23.—Sept. 10.	1293—1299
1233. Provisiones civitatis. Iun. 23. (P. deest.)	1293
1234. Provisiones civitatis alterae. Iul. 1. (P. deest.)	1295
1235. Procuratorium civitatis. Iul. 20. (P. deest.)	1296
1236. Litterae munitiorum imperatoris. Aug. 3. (P. deest.)	1297
1237. Provisiones civitatis post mortem imperatoris. Sept. 1.—10. (P. deest.)	1297
1238. Protestatio procuratorum Bononiae facta. Sept. 10. (P. deest.)	1298
1239. Promissio archiepiscopi Coloniensis de teloneo novo Bunnensi. 1313. Aug. 10. (P. deest.)	1299
1240. 1241. Litterae Florentinorum. 1313. Aug. 27.—Sept. 3.	1300—1302
1240. Encyclica de morte imperatoris. Aug. 27. (P. deest.)	1300
1241. Litterae comiti de Wirtemberg missae. Sept. ? (P. deest.)	1301
Aliae litterae ad eundem. 1313. Apr. 25. (P. deest.)	1301 not. 1.
1242. Unio super officio camerae imperialis. 1313. Sept. 11. (P. deest.)	1302
1243—1247. Testimonia de morte Heinrici VII. imperatoris. 1313. Sept. 11. 1314. Mai. 15.	1303—1307
1243. Scriptum episcopi Aretini. 1313. Sept. 11. (P. deest.)	1303
1244. Scriptum civitatis Aretinae prius. 1313. Sept. 11. (P. deest.)	1304
1245. Scriptum Florentinorum extrinsecorum. 1313. Sept. 11. (P. deest.)	1305
1246. Scriptum Wilhelmi cardinalis. (1314.) Apr. 12. (P. deest.)	1305
1247. Scriptum civitatis Aretinae alterum. 1314. Mai. 5. (P. deest.)	1306
Mandatum Roberti regis Siciliae de corona imperatoris. 1316. Sept. 20. (P. deest.)	1307 not. 1.

Appendix VII.

Memorialia et Disquisitiones imperatori vel papae
tradita.

	1308—1398
1248. Memoriale imperatori porrectum. (1312. ex.—1313. in.)	1308
1249—1251. Memorialia pontifici contra imperatorem tradita. (1313. post Apr. 26.)	1317—1362
1249. Notitia de iuramentis ab imperatore praestitis et ordo quaestio- num. (P. deest.)	1317
1250. Disquisitio prior iuridica. (P. deest.)	1320
1251. Disquisitionis alterius theologico-iuridicae de eisdem quaes- tionibus habitae fragmentum. (P. deest.)	1342
1252—1255. Memorialia pontifici pro Roberto rege Siciliae porrecta. (1312. post Aug. 6.) (post 1313. Aug. 21.)	1362—1398
1252. Petitio regis Roberti prior. (1312. post Aug. 6.) (P. deest.)	1362
1253. Petitio regis Roberti altera. (post 1313. Aug. 21.) (P. deest.)	1369

1254.	Deliberatio contra processum imperatoris habita. (post 1313, Aug. 21.) (P. deest.)	1373
1255.	Disquisitio iuridica super eadem re. (post 1313, Apr. 26.) (P. deest.)	1378
Supplementum ad Alberti et Henrici regum Constitutiones.		
		1399—1445
1256.	1257. Acta ad tractatus cum rege Franciæ spectantia. (1299, Apr. — post Dec. 8.)	1399—1400
	1256. Litteræ Alberti regis super matrimonio contrahendo. Apr. (P. deest.)	1399
	1257. Index documentorum ad domicellam Burgundiaë spectantium. (post Dec. 8.) (P. deest.)	1399
1258—1263.	Mandata de precibus primariis iterata. 1302, Oct. 22. — 1306, Jul. 25.	1400—1402
	1258. Mandatum primum. 1302, Oct. 22. (P. deest.)	1400
	1259. Mandatum secundum. 1302, Nov. 2. (P. deest.)	1401
	1260. Mandatum tertium. 1303, Mart. 15. (P. deest.)	1401
	1261. Mandatum quartum. 1305, Apr. 2. (P. deest.)	1401
	1262. Mandatum quintum. 1305, Nov. 21. (P. deest.)	1402
	1263. Mandatum sextum. 1306, Jul. 25. (P. deest.)	1402
1264.	Mandatum archiepiscopo Moguntino missum. (1307, Jul.—Aug.) (P. deest.)	1402
1265.	Mandatum de præsentatione. 1307, Oct. 31. (P. deest.)	1403
1266.	1267. Mandata ad preces primarias spectantia. (1298—1308.)	1403
	1266. Mandatum iteratum. (P. deest.)	1403
	1267. Aliud mandatum. (P. deest.)	1404
1268.	Concessio gratiæ capellano facta. (1302—1308.) (P. deest.)	1404
— — —		
1269—1271.	Mandata e formulario sumpta. (inter 1309, Jan. 6 et 1312, Jun. 28.)	1405—1406
	1269. Mandatum de precibus primariis. (P. deest.)	1405
	1270. Mandatum alterum. (P. deest.)	1406
	1271. Receptio in protectionem. (P. deest.)	1406
1272.	Mandatum de homagio præstando. 1310, Mai. 3. (P. deest.)	1407
1273.	1274. Syndicatus extrinsecorum communis Lucani. 1310, Jun. 30. — Oct. 17.	1407—1409
	1273. Syndicatus prior. Jun. 30. (P. deest.)	1407
	1274. Syndicatus alter. Oct. 17. (P. deest.)	1408
1275.	Scriptum ad servitium militare spectans. 1310, Sept. 1. (P. deest.)	1409
1276.	Syndicatus Rizardi de Orio. 1310, Oct. 17. (P. deest.)	1410
1277.	1278. Reformatio civitatis Vercellensis. 1310, Dec. 15.—18.	1411—1414
	1277. Arbitrium pacis. Dec. 15, 16. (P. deest.)	1411
	1278. Remissio bannorum. Dec. 18. (P. deest.)	1413
1279.	Syndicatus civitatis Albingane. 1311, Febr. 2. (P. deest.)	1414
1280.	Mandatum advocato provinciali missum. 1311, Mart. 13. (P. deest.)	1415
1281.	Syndicatus comitum de Gangalandis. 1311, Jul. 20. (P. deest.)	1416
1282.	1283. Receptio castrensis. 1311, Jul. 22. — 1313, Jan. 25.	1417—1418

	1282. Scriptum regis. 1311. Jul. 22. (P. deest.)	1117
	1283. Litterae consensus. 1313. Jan. 25. (P. deest.)	1118
1284.	Ratificatio translationis. 1311. Aug. 25. (P. deest.)	1419
1285.	Judicium super bonis rebellium in comitatu Mediolanensi. 1311. Sept. 17. (P. deest.)	1119
1286.	Syndicatus extrinsecorum Lucanorum. 1311. Oct. 7. (P. deest.)	1122
1287.	Scriptum cuiusdam pontifici directum. (1311. Dec.) (P. deest.)	1422
1288.	(764a.) Litterae ambasiatorum regi Aragonum missae. (1312.) Mart. 31. (P. deest.)	1123
1289.	(774a.) Litterae regis Siciliae regi Aragonum missae. 1312. Apr. 20. (P. deest.)	1127
1290—1295.	(787a—c. 870a. 918a. b.) Relationes Christiani Spinulae regi Aragonum missae. 1312. Mai. 26. 1313. Apr. 22.	1128—1434
1290.	(787a.) Relatio prima. 1312. Mai. 26. (P. deest.)	1128
1291.	(787b.) Relatio secunda. 1312. Jun. 1. (P. deest.)	1129
1292.	(787c.) Relatio tertia. 1312. Jun. 27. (P. deest.)	1130
1293.	(870a.) Relatio quarta. 1312. Oct. 3(?) (P. deest.)	1132
1294.	(918a.) Relatio quinta. 1313. Mart. 1. (P. deest.)	1132
1295.	(918b.) Relatio sexta. 1313. Apr. 22. (P. deest.)	1433
1296.	(946a.) Mandatum Friderico regi Trinacriae directum. 1313. Apr. 30. (P. deest.)	1135
1297—1300.	(964a—d.) Infendatio marchionis Salutarum. 1313. Mai. 6.	1138—1440
1297.	(964a.) Instrumentum super infendatione confectum. Mai. 6. (P. deest.)	1138
1298—1300.	(964b—d.) Scripta infendationis. Mai. 8.	1139—1440
1298.	(964b.) Scriptum primum. (P. deest.)	1139
1299.	(964c.) Scriptum secundum. (P. deest.)	1139
1300.	(964d.) Scriptum tertium. (P. deest.)	1440
1301.	1010a. Scriptum pro Heinrico de Spanheim. 1313. Jun. 15. (P. deest.)	1140
1302—1304.	(1048a. 1049a. 1050a.) Scripta regis Trinacriae. 1313. Aug. 7. Oct. 18.	1141—1445
1302.	(1048a.) Litterae priores regi Aragonum missae. Aug. 7. (P. deest.)	1141
1303.	(1049a.) Protestatio de bello contra regem Siciliae incipiendo. 1313. Aug. 15. (P. deest.)	1143
1304.	(1050a.) Litterae alterae regi Aragonum missae. Oct. 18. (P. deest.)	1445
1305—1307.	(136a. 597a. 597b.) Litterae ad Gerhardum de Landseron spectantia. 1304. Jul. 12. (1311). Jun. 30.	1146
1305.	(136a.) Mandatum Alberti regis. 1304. Jul. 12. (P. deest.)	1446
1306.	(597a.) Mandatum Heinrici regis. 1311. Mart. 1. (P. deest.)	1146
1307.	(597b.) Litterae credenciales archiepiscopi Coloniensis. (1311.) Jun. 30. (P. deest.)	1146
1308.	(182a.) Promissio marchionis Montisferrati. 1310. Nov. 25. (P. deest.)	1147
1309.	(552a.) Syndicatus civitatis Iporegiensis de subsidio statuendo. 1311. Jan. 29. (P. deest.)	1148
1310.	(394a.) Scripta ad marchiones Malaspiniae spectantia. 1312. Dec. 16. 20. (P. deest.)	1449

1311. (1221a.) Provisiones variae senatus Venetiani. (1312—1313. Mai. P. deest.)	1150
1312. 1313. (918a. 918b.) Litterae Heinrici VII pro comite Foresii. 1313. Mart. 13. — 22.	1151—1152
1312. (918a.) Scriptum infundationis. Mart. 13. (P. deest.)	1151
1313. (918b.) Mandatum castro Soucini directum. Mart. 22. (P. deest.)	1152
1314. (1238a.) Resignatio feudorum imperii. 1313. Jul. 11.	1153
Index nominum	1154—1159
Index rerum. Scripsit Ricardus Salomon.	1154—1153
Index chronologicus in Tomos I—IV. Scripsit Fr. Salomon	1154—1165
Addenda et Emendanda	1166—1168

Quae leguntur in editione Periziana LL. II. pag. 529—535 Ordo coronationis c. iam supra tom. IV. 1 pag. 606 ar. 611.

HEINRICI VII. CONSTITUTIONES.

(CONTINUATIO.)

723. 724. MANDATA PISANIS MISSA.

1312. Ian. 3.—18.

723. MANDATUM PRIUS. Ian. 3.

5 *Proponimus e codice in tabulario archiepiscopali Pisano asserrato, cui inscribitur
‘Liber extraordinarius scriptus per nr Magelottum filium Tantotenis de Montemagno . . .
a. 1312. ind. VIII. de mense Martii’ fol. 94. Edidit etiam minus recte Bonatini ‘Acta
Henrici VII.’ I, 213 nr. 134, ubi de codice male refertur¹. (P. deest.)*

10 Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — nobili viro Guidoni comiti
Montisfereti potestati et capitaneo, ancianis, consilio et communi Pisarum, fidelibus suis
dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Discretus vir Guillelmus de Casanova mercator Avinionensis querulose proposuit
coram nobis, quod cum ipse cum navi una blado onerata casualiter et invitus portui
15 Pisano applicuisset, vos navem et bladum predicta arresta[s]tis et etiam detinuistis in
ipsius mercatoris dampnum non modicum et iacturam. Quare fidelitati vestre districte
pre(cipiendo) m(andamus), quatinus) sublato in vicem dispendio huiusmodi navem et
bladum libere ac expedite mercatori relaxetis eidem, bladum ipsum, si de navi predicta
extractum fuisset, in ea reponi facientes. Ita ut dictus mercator vias suas pergere
20 possit et nos proinde devotionem et fidelitatem vestram non immerito commendemus².

Dat. Ianue, III. Non. Ian., regni nostri anno tertio.

724. MANDATUM ALTERUM. Ian. 18.

*Ex eodem codice fol. 99, cui inscriptum est a. 1312, Ian. 23². Edidit Bonatini l. c.
I, 217 nr. 138. (P. deest.)*

25 **723.** a) commendamus e.

1) *Præcedunt in codice hæc atramento pallidiori scripta: Hoc est exemplar quarundam litterarum^a
domini regis Romanorum sigillatarum consueto sigillo ipsius domini regis. Quarum tenor est
per omnia infrascriptus, et sequuntur: Que littere erant sigillate a tergo sigillo. 2) Cf. Bonatini
l. c. I, 218. Præcedunt in codice: Hoc est exemplar quarundam litterarum serenissimi principis domini
30 Henrici regis Romanorum insinatarum domino Henrico vicario suprascripto per Guillelmum de Casa-
nova mercatorem Avinionensem et petentem eas in actis archiepiscopalis curie registrari. Quarum
tenor talis est, et sequuntur: Et que littere sigillate erant a tergo sigillo consueto eorum sigille dicti
domini regis, non abrahe, non cancellate et omni suspitione protinus et omnino carentes.*

^a) sequitur delet, serenissimi e.

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — nobili viro Guidoni comiti Montis Feltri potestati et capitaneo et prudentibus viris ancianis, consilio et comuni Pisarum, fidelibus suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Vehementi admiratione ducimur, quod discreto viro Guillelmo de Casanova bladam ei per vos sublatum iuxta mandatum nostrum alias vobis factum¹ expedire² neglexe- 5 ritis. Cum itaque negotium huiusmodi ob personam ipsius Guillelmi reverendum in Christo patrem dominum Arnaldum episcopum Sabinensem apostolice sedis legatum contingere discesatur et propterea ipsum inexpectum relinquere non possimus, fidelitati vestre sicut iterum sic attentius precipimus et mandamus omnino volentes, quatinus 10 omni tarditate sublata bladam ipsum ipsi Guillelmo integraliter expediatis, omni^b ordinatione per vos in contrarium edita omnino cessante.

Dat. Luce, XV. Kal. Febr., regni nostri anno quarto.

725, 726. LITTERAE CLEMENTIS V. REGI DIRECTAE.

1312. Jan. 3.—8.

15

725. LITTERAE DE REVOCANDO MANDATO REGIO. Jan. 5.

Autographum Pisis in tabulario capituli maioris ecclesiae nr. 1373 asservatum à nouo contabulario. Bulla docet. Inscripta sunt verba: Carissimo in Christo filio Henrico regi Romanorum illustri, itaque manu Bernardi de Mercato: de revocando mandato facto quibusdam episcopis de veniendo Romam, cum iverint³ ad concilium; cf. Indicem documentorum a. 1313, de quo v. supra ad nr. 298, ubi eadem leguntur additis verbis — sub bulla papali (— Documens l. c. II, 115). Edidit Bonaini l. c. I, 214 nr. 135. Cf. supra nr. 722. (P. docet.) 20

Clemens episcopus servus servorum Dei — carissimo in Christo filio Henrico regi Romanorum illustri — salutem et apostolicam benedictionem. 25

Habet venerabilium fratrum nostrorum . . . Parmensis, . . . Vicentini et . . . Florentini episcoporum assensio, quod prudentia celsitudinis tue non advertens, quod ipsi ad generale concilium, quod impresentiarum auctore Domino celebramus, sicut nonnulli alii diversarum partium orbis terre prelati de mandato nostro, quod^b ipsos quovis alio facto eis auctoritate cuiuslibet pretermisso decuit et oportuit adimplere, vocati persona- 30 liter accedentes exercent in ipso, prout eis salubrius celsitus inspiratur, suam ministerium actionum, eis quod te sequantur ad Urbem et suam ibi presentiam in tue solemnibus coronationis exhibeant, per litteras regias inmixisti³. De quo tanto amplioris materiam admirationis concepimus, quanto te ferventius pro divini nominis gloria et ecclesie Romane tue matris honore desiderare confidimus, quod nostre deliberationis auctoritas 35 multorum, ubi consuevit salutis copiosa fecunditas reperiri, munita consiliis eidem concilio finem imponat laudabilem, qui gratas in terris appareat et reddatur acceptus et placidus in excelsis. Quare magnificentiam regiam paterno rogamus et hortamur

724. *Supra ad nr. 722. Cf. supra ad nr. 722.*

725. *Supra ad nr. 722. Cf. supra ad nr. 722.*

40

1. *Supra ad nr. 722. 2. Supra ad nr. 722. 3. Cf. supra ad nr. 722.*

affectu. quatinus premissis digna consideratione pensatis pro nostra et apostolice sedis reverentia ab huiusmodi mandati executione desistas. nullius eis vel ipsorum ecclesiis propter hoc gravaminis molestiam inferendo. Quod si contra eos vel easdem^d ecclesias processum aliquem^e huiusmodi occasione forsitan habuisti, illum studeas in statum pristinum revocare. Ipsi etenim Deo que sua sunt reddunt in eodem concilio diligenter et cum ad ecclesias prefatas redierint, reddent liberaliter cesari que debentur. Sic igitur preces et exhortationes huiusmodi ad exauditionis effectum liberaliter introduceas, quod regalis devocionis sinceritatem eximiam evidentibus indiciiis cognoscamus et proinde serenitatem tuam dignis valeamus in Domino laudibus commendare.

Dat. Vienne, III. Nonas Ianuarii^f, pontificatus nostri anno septimo.

726. LITTERAE DE IURAMENTO REGIS SICILIAE PER INTERNUNTIOS RECIPiendo. *Ian. 8.*

Item de novo contulimus autographum eiusdem tabularii nr. 1375. Bulla deest. Praeter solitam inscriptionem in dorso nihil curatum est.

Diversae sunt ab aliis, quae ad eandem rem spectantes in Indice documentorum a. 1313. ita notantur: Quod dominus differat iuramentum Roberti recipere usque ad coronationem imperialem sub bulla papali, adiecto verbo cur. (Dominicus I, c. II, 115). Quas deperditas esse dolemus. Cf. de tractatibus inter Henricum VII. et Robertum regem Siciliae habitis iam supra nr. 467 cap. 7 et nr. 514 cap. 15, itaque infra nr. 751, 752 et 781—783. (P. deest.)

Clemens episcopus servus servorum Dei carissimo in Christo filio Henrico regi Romanorum illustri salutem et apostolicam benedictionem.

(1) Significavit nobis carissimus in Christo filius noster Robertus Siciliae rex illustris, quod dudum post regale susceptum de nostris manibus diadema¹ dilectos filios magistrum Petrum Guillelmi de Castronovo^a utriusque iuris professorem et Conradum de Aquaviva militem, consiliarios et familiares suos, tibi pro comitatibus Provinciae et Folqualquerii homagium seu fidelitatis sacramentum suo nomine prestituros cum sufficienti mandato ad tuam presentiam destinavit. Sed providentia tue magnitudinis tunc homagio seu sacramento huiusmodi non recepto, receptionem illius usque ad festum purificationis beate Virginis venturum proxime prorogavit, subnectens in litteris² pro-
rogationis eiusdem, quod idem rex personaliter in festo adesset eodem investituram dierum comitatum de tuis manibus recepturus³. Et demum estate proxima iam transacta profatum regem expresse per tuas litteras cum exhortatione sollicita requisisti⁴, quod Rome in medietate mensis Augusti proxime preteriti tue coronationis solemnibus perso-
naliter interesset. 2) Verum rex ipse considerans, quod diversarum varietas nationum, que te et eum, si ad coronationem eandem ipsum venire contingeret, sequeretur, gravia posset turbationes^b et scandala suscitare ac multarum gentium et praecipue Guelforum ac Gebellinorum copiosa diversitas de tua et regis comitiva predicti in tante solemnitatis

725. ^d) as corr. *et* ^e) *sequitur rasura tena verborum*. ^f) III. Nonas Ianuarii *ad ora manu postea curata sunt or.*

726. ^a) de Castronovo *atrocitate pallidiori eadem anno post coronationem or.* ^b) *in loco rasura or.*

1) A. 1309. Aug. 26 fidelitatis homagium praestitit; cf. Registrum Clementis V, nr. 4782. Coronatum eum esse die 8. Sept., narrat Villanius l. VIII c. 112. 2) Quae scriptae non sunt. 3) Cf. de his etiam ea quae refert Nicolaus Botondinensis (ed. Heugk) pag. 3. . . . regem Robertum, cui iam de manu dato vestro (sc. papae) dederat (sc. Henricus) licentiam, quod non teneretur recipere feudum suum usque ad certum tempus, de quo ad presens non recordor; itaque Instructionem legatarum supra ad a. 1313. Apr. 26 videndum. 4) Scriptae non sunt, sed cf. Epistolam supra nr. 607.

celebritate specialiter congreganda, que sicut dissimilitudinem corporum deferunt, sic diversitatem gestium animorum, et periculosas causarum dissidiis et inter eos iniuriis irrogatis, odibilis preconcepto partialitatis affectu, possent livorum et odiorum solita renovare discrimina et in ipsos pestiferam ac periculosam^d tumultuosam^e concertationibus recidivare iacturam, pro huiusmodi vitandis periculis rex prefatus consilio deliberato 5 providit, ad te pro eodem homagio seu sacramento prestando aut pro sua in coronatione ipsa exhibenda presentia non venire^f, sed propter hoc ad magnitudinem tuam personas tuis gratas aspectibus destinare.

3 Cum igitur, carissime fili, paternis desideriis cupiamus, prout tuam non latet celsitudinem, quod inter te ac regem eundem, quem tui honoris credimus zelatorem, 10 ferventis dilectionis grata sinceritas augeatur et indissolubiliter amicitie federe iungantur utriusque mutuo voluntates, ac libenter tam periculosis tumultibus^g ministerio nostre sollicitudinis obviamus, regalem magnificentiam paterno rogamus et hortamur affectu, quatinus premissis in scrutinio provide considerationis adductis et discusso per 15 ma gnitudinis^h tue sincera precordia diligenter, quod multi doloris in animo sentiremus angustias, si evenire contrariumⁱ, quod huiusmodi nostrum desiderium impediret, occasione contingeret premissorum, ab huiusmodi vocationis executione desistas et regem eundem tam ad prestandum tibi homagium vel sacramentum huiusmodi quam super 20 eius presentia in prediete coronationis exhibenda solenniis habeas pro nostra et apostolice sedis reverentia liberaliter excusatum dictumque homagium seu sacramentum a memoratis personis pro dicto rege recipias et ipsarum presentiam in coronationis prediete solenniis nomine dicti regis admittas, cum per hoc eventui tam periculosi discriminis salubriter obvietur. Ac si^k forsam aliqui per ipsius regis absentiam iuri tuo dicerent in aliquo derogari, multa poterunt intra^l vos reperiri remedia, per que iuris tui con- 25 servationi super premissis plenarie poterit provideri. (1) Sic igitur precibus et exhortationibus apostolicis convertas regalis magnitudinis intellectum, quod cuiuslibeturbationis, que posset ex premissis quomodolibet suboriri, vitata materia, inter te ac regem prefatum nullius suerescat amaritudo discordie odium vel scandalum paritura nosque serenitatem tuam dignis in Domino laudum commendationibus attollamus

Dat. Vienne, VI. Id. Ianuarii, pontificatus nostri anno septimo.

727—729. SCRIPTA AD RES MONETARIAS SPECTANTIA.

1312. Jan. 13.

V. *an. supra nr. 699, 697, 698.*

727. EDICTUM DE MONETIS ALTERUM. Jan. 13.

De uno accuratissimo contulimus M. minutam a Bernardo de Mercato satis diligenter scriptam, sed partem valde corruptam et omnino dissipatam, quae inter Acta et collectanea

726. *De periculis et periculis in huiusmodi scripta or. ... sis in ... h. r. corr. et e. a ... VI. Id. Ianuarii ...*

eiusdem notarii scribitur Taurini in tabularia regio: Diplomati imperiali Martini I. av. II (= Documentis Ms. VI. de quo v. supra ad nr. 604) fol. 39—44 (fol. 42—44 carnis relicta), Edidit Documentis l. v. II. 29 nr. 16 a. Cf. etiam ea quae notat Ficker: Beitrage zur Urkundenlehre II. 41 sq. — Bohmer: Reg. Henr. 446. (P. deest.)

5 Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus.

Ad universorum notitiam volumus pervenire, quod nos circa ea quae totius reipublice utilitatem must ad laudem omnipotentis Dei et exaltationem ire sollicite vigilare tor earum eu toti humano^b generi est necessarium ro Romano. Verum totus eiusdem imperii ticiam ibidem alii usque stabiliter est o [a ut hoc de no pro habito prius diligenti consilio tat [nobi]libus, proceribus . . . et [consiliariis nobis et . . . pluribus aliis nostris subditis [speciali ter expertis, de monetis nostris novis bonis istis vicibus faciendis, eudendis et fabricandis in Ytalia et endis ubique terrarum in modum qui sequitur duxerimus ordinandum.

1. In primis statuimus et ordinamus, quod fiat moneta grossa sive denarii grossi de argento. Qui denarii vocabuntur imperiales grossi et erunt de pondere quadraginta octo denariorum eiusdem monete pro marcha ad marcham nostram Medyolani, et erunt de lege ad undecim denarios et duos granos ad argentum finum. Et expendentur quilibet denarius dicte monete pro duobus solidis et novem denariis imperialium veterum, et pro duobus solidis Iamensium parvorum, et pro tribus solidis et quinque denariis et quarta parte unius denarii Astensium parvorum, et pro duobus solidis Vienensium esperonatorum, et pro quatuor solidis Provinsinorum de Roma, et pro sex solidis Lucensium parvorum, et pro quinque solidis et tribus denariis bagatinorum, et pro quinque solidis et tribus denariis Pisanorum, et pro duobus solidis aquilencis de Sardinea, et pro duobus denariis et tertia parte unius denarii Venetorum grossorum, et pro viginti duobus denariis imperialium novorum parvorum monete nostre nove infrascripte. Et non debent elongari dicti denarii de sua iusta lege plus vel minus uno grano et dimidio nec de suo iusto pondere plus quam dimidio denario de forti ad debilem.

2. Et^d si reperiantur dicti denarii de lege plus vel minus de sua iusta lege uno grano et dimidio, volumus quod per custodem nostrum deliberentur, quousque sit facta recompensatio de pluritate ad^e minoritatem et de minoritate ad maioritatem. Et si reperiantur plus vel minus in dicta lege unum granum tantum, propter hoc non remanebit quin dicta moneta deliberetur. Semper^f tamen fiat recompensatio etc. de plus vel minus. Et^e pro tertia parte unius denarii si reperiantur plus vel minus suo iusto pondere, non remanebit propter hoc quin dicta moneta deliberetur. Et semper fiat^g recompensatio de [pluralitate]^g, de maiori et minoritate in sequenti deliberancia^g.

3. Item statuimus, quod fiat alia moneta argentea sive denarii de argento qui vocabuntur imperiales terciori. Et valebunt tres istorum denariorum unum grossum imperialium monete nostre suprascripte, et erunt de pondere duodecim solidi eiusdem monete pro marcha ad marcham predictam et de lege suprascriptorum imperialium grossorum, et non debent elongari de suo iusto pondere plus quam dimidio denario de forti ad

45 727. a) in hac arripa prius indicantur litterae in M delitae. b) toto humani M. c) una linea M. d) capit 2. notato dicta alio atramento curatosa M. e) sequitur maior debet. M. f) Semper—de supra lineam stilo avatori atramento pallidius addita; prius scriptura erat: De quarta unius grani plus vel minus non fiet recompensatio. g) plus vel minus supra lineam addita M. h) unis inclusa coccosa sicut M.

9. Et^v quod monetarii monetarum predictarum dabunt nobis: videlicet pro qualibet
 marcha denariorum grossorum operatorum duos denarios et dimidium francos, et de
 denariis terezelis septem denarios et dimidium pro marcha operata^v francos, et de
 parvis denariis imperialibus quatuor denarios eiusdem monete pro marcha operata
 5 francos, et pro moneta de auro predicta quatuor denarios Augustarios pro marcha
 operata francos.

10. Has autem monetas nostras predictas sic fieri volumus et iubemus et ipsas
 faciendas, fabricandas et endendas nostro nomine et pro nobis committimus dilecto fideli
 et familiari nostro Philippo [de Nigro^v civi lanue et eius^x sociis et]
 10 magistrum monetarum nostrarum [. constituimus et [creamus et^z
 quam dyn nobis placuerit id]
 Medyol] lanue fabricare volumus]^z et ordinamus, quod
 dilectus fidelis et familiaris noster Georgius Alyon civis Astensis in moneta nostra
 Astensi medietatem habeat, et ipsum Georgium una cum dicto Philippo ad dictam
 15 monetam Astensem magistrum associamus et pro medietate in ipsa moneta in honore,
 honore et utilitate cum dicto Philippo magistrum constituimus et creamus.

11. Qui magistri, videlicet quilibet pro parte sua, promiserunt nobis bona fide et
 per corporalia iuramenta tactis quilibet ipsorum sacrosanctis euangeliiis et sub obliga-
 tione omnium honorum suorum, quod in officio suprascripto et in omnibus aliis nobis et
 20 Romano imperio fideles erunt, et quod in predictis et predicta tangentibus fraudem
 sive dolum non committent nec committi suo posse per alium patientur, quodque
 suprascriptas monetas nostras bene et legitime facient ad honorem nostrum et totius
 reipublice utilitatem.

12. Volumus tamen, statuimus et decernimus, quod facta deliberancia de dictis
 25 monetis per^b custodes nostros de aliquo defectu, qui^e postmodum in ipsis monetis sic
 deliberatis^d reperiretur, ipsi magistri in aliquo non teneantur nec super eo debeant
 ulterius molestari.

13. Item^e volumus et dictis magistris concedimus, quod in quibuslibet aliis locis
 Ytalie possint dictas nostras monetas facere, ubi eis melius videbitur expedire ad^f utili-
 30 tatem nostram^z, dum tamen quibuscunque aliis propter hoc non fiat iniuria.

[14. Item^h volumus, quod dicti magistri dictas nostras monetas habeant per spatium
 quatuor annorum hac die presenti inchoandorum et proxime subsequendorum, dumⁱ
 tamen bene fecerintⁱ. Et promittimus eis, quod ipsas monetas ab eis non auferemus
 ante finem dietorum quatuor annorum, nisi forefacerent quod absit, propter quod ipsas
 35 perdere mererentur.]

15. Item^k volumus et dictis magistris concedimus in quibuslibet aliis^l locis
 monetas
 facere ubi]

Anno Domini millesimo tricentesimo XII, indie, X, die tertiadecima mensis Ianuarii,
 40 in domo domini Barnabosii de Auria extra portam lanue in contrata sancti Thome,
 presentibus dominis Treverensi, Leodiensi, comite Sabaudie, Manuele de Veran et
 Frederico^l.

727. v) caput 9, mutato ductu erratum M. x) supra linea M. w) unis inclusa cetera
 sunt M. x) cancellatum esse videtur M. y) punctis collocantur litterae deletae M. z) hic supra
 45 lineam scripta sunt donec de [.] M. a) omnino inceptum M. b) sequitur deletum magistris
 nostros M. c) quod M. d) sic deliberatis supra lineam M. e) capiti 13, in margine adiectum est:
 non vacat sed valet M. f) ad utilitatem nostram supra lineam M. g) sequuntur debita excepta
 civitate et districtu lanue M. h) caput 14, deletum est in margine posito verbo vacat M. i) dum -
 benefecerint supra lineam M. k) capiti 15, omnibus ceteris quae supersunt signo interuenienti posito scripte
 50 sunt post Anno--Frederico M. l) ita desinat in medio lineae M.

728. FRAGMENTUM CONSTITUTIONIS MAGISTRORUM MONETARUM.

(Iun. 13.)

Signo chronologico carens, sed certe eodem tempore indicandum¹ scribitur ibidem fol. 11. De quo continuis. Edidit Doaniges l. c. II, 32 not. 1. (P. doest.)

Henricus Dei gratia etc. universis vicariis, castellanis et officialibus suis ceterisque fidelibus suis, ad quos presentes littere pervenerint, gratiam suam et omne bonam.

Universitati vestre tenore presentium facimus manifestum, quod nos de legali[m]ta]te et industria prudentum virorum Philippi de Nigro civis Ianne et Georgii Alyon civis Astensis familiariorum et fidelium² nostrorum dilectorum plenam fiduciam obtinentes, eisdem Philippo et Georgio commisimus monetas nostras, quas de novo cudi et fabricari volumus, faciendas et cudendas et fabricandas in Ytalia et in quibuslibet locis Ytalie, ubi eis melius videbitur expedire, ubi et in quibus licitum est nobis monetas nostras facere fabricari: videlicet monetam grossam sive denarios grossos de argento qui vocabuntur imperiales grossi et expendentur quilibet ipsorum denariorum pro duobus solidis et novem denariis imperialium veterum, et pro duobus solidis lanuensium parvorum, et pro tribus solidis et quinque denariis et quarta parte unius denarii Astensium parvorum, et pro duobus solidis Vienensium esperonatorum, et pro quatuor solidis³.

729. NOTITIA DE CURSU MONETARUM GALLICÆ CONSCRIPTA.

Ad edicti supra nr. 727 instituta spectans itaque signo chronologico carens scribitur in eodem tabulario 'Diplomi imperiali Marzo 3 nr. 23' c. = Doaniges Ms. IV, de quo c. supra ad nr. 563) post Constitutionem supra nr. 669 inserta. Scripta est a Bernardo de Merata. De quo continuis. Edidit Doaniges l. c. II, 32 nr. 166. (P. doest.)

1. Il se fera monnoie d'argent deners⁴ gros de pois de XLVIII deners gros par marc al marc de Melan e de XI deners e II grains de loi a argent⁵ fin. E vaudra chascuns deners II sols IX deners emperiaux, II sols de Gemins, III sols V deners e quarta Astesains, II sols Vienins, III sols Provenesins de Roma, VI sols Luqueis, V sols III deners de pacauns, V sols III² deners Pisans, II sols d'aquilins de Sardagna. E li V vaurront VI gros Tournois. Item⁶ li Viniciains e terz d'argent. E vourra chascuns de ces deners gros XXII deners de emperiaux mies dessouz escriz⁷. E ne se doit eslognier nms deners de sa⁸ droite loy⁹ plus de I grain plus ou de I grain meins¹⁰. E ne se doit eslognier de son droit pois plus de dimy denier au marc au fort e au foible.

2. Item¹¹ se feront deners d'argent, dont les III vaurront I gros, e seront de pois de XII sols au marc de Melan e de la loy des gros dessus diz. E ne se doivent eslognier de leur droiturier pois plus de dimy deners au fort e au foible au marc e de la loi a un grain plus e a un grain meins. E vaurront chascuns deners VIII deners

728. ¹ Delor an. M. ² U. de an. M.729. ¹ Delor an. M. ² B. de p. de l'ob. an. M. ³ Delor an. M. ⁴ Item escriz signo ⁵ Delor an. M. ⁶ Delor an. M. ⁷ Delor an. M. ⁸ super pois ⁹ Delor an. M. ¹⁰ se doit eslognier ¹¹ Delor an. M. ¹² ki cap. 2. c. no posito curar. ¹³ Delor an. M.

1. Cl. de p. an. de an. p. 1. 2. Se p. III; et supra p. 77. Un. 26.

Gemins e VIII deners Vienus, XI emperiaux foibles¹, XIII Astenses e III quartre, II^m s'ols Luqueis, XVI Provenesins de Roma, XXI deners bagartins², XIII deners Pisains, VIII aquilins de Sardegna, e les IX vaurront VII Viniciains. E vaurra chascuns deners VII deners e le terz³ de emperiaux mies des-
5 souz eseriz.

3. Item se feront petiz deners emperiaux de peis de XXII s'ols VIII deners le marc au marc dessus dit e de ley a II deners e XX grains a argent fin⁴. E ne se eslogneront de lour droiturier peis plus de XII forz e de XII foibles au marc, e pour tant seront delivres. Item ne se doivent eslognier de lour droite loi plus de I grain
10 plus e I grain meins. E nule delivrance ne se face de ces monnoies de plus ou de meins que dessus est dit. E vaurront les XXII deners I gros deners⁵ de la monnoie dessus dite.

4. Item se feront Augustars d'or qui seront de poiz de XLVI deners au marc de
Melan. E seront de ley de XX caractes e demi a or fin senz remedes ne a fort ne a
15 foible ne de loy. E vaurront li III V florins d'or e II Tournois gros. Et vaurront chascuns deners d'or XIII deners gros d'argent dessus diz, e III s'ols VI deners des autres deners d'argent tercerreuz dessus diz. E vaurra de poiz deners emperiaux mies dessus diz XXV s'ols VIII deners.

730. MANDATUM DE COMITATU NURINGES.

1312. Jan. 22.

*Denno descripsimus autographum, quod superest Monaci in tabulario generali regni
Bavarici Kaiserslekt Nachtrag nr. 181. Sigillum, quod olim pendebat loco membranaceo,
iam desideratur. Scriptum est manu hominis Italici. In verso legitur eadem ut videtur
manu cancellariae regiae scriptum: Rta (= Registrata). Cf. supplicatorem ad hoc res
25 spectantem a. 1311. Oct. 27 regi porrectam, quum infra in Appendix Variorum proponamus.
— Böhmcr, Reg. Heicr. 448. (P. doct.)*

Heinricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum.

Accedens ad nostre maiestatis presentiam vir nobilis Philippus senior de Valken-
30 stein nobis humiliter supplicavit, quatinus comitatum de Nuringes, quem vir nobilis Eberh(ardus) de Bruberg advocatus Wetrebie nostro et imperii nomine cepit occupare, sibi de benignitate regia restituere dignaremur. Attendentes igitur obsequia devota, que idem Philippus nobis exhibere promisit, dictum comitatum cum pertinentiis suis sibi restituimus ipsumque retinere volumus comitatum eundem, sicut haecenus possedit et
35 tenuit, antequam per ipsum Eberh ardu(m) de Bruberg nostro nomine fuerat occupatus. Mandantes advocato Wetrebie qui pro tempore fuerit et aliis quibuscumque, ne predicto Philippo vel posteris suis contra huiusmodi restitutionem nostram in eodem comitatu vel pertinentiis suis impedimentum aliquod prebeant aut gravamen. In cuius rei testimonium presentes litteras maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.

40 Dat. Ianue, XI. Kal. Febr., anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

729. ¹ *supra hanc add. M.* ² *procedit XII Luqueis de et. M.* ³ *tercerreuz et. M.* ⁴ *va vera chascuns deners supra hanc add. M. cf. not. sup.* ⁵ *va vaurront de et. M.* ⁶ *supra hanc add. M. deleta E* seront a XII deners forz e a XII foibles a del. *M.* ⁷ *separat deleta et. M.*

731. SCRIPTUM PRO COMITE PALATINO.

1312. Jan. 22:

Documentum memorabile locusque ineditum descripsit vir d. H. Herre Monacensis ex autographo tabularii secreti reipublicae Bavaricae. Pendet sigillum valde laesum loco membranae. In curso nihil curatum est. Litterae regis vel ducis, quae in nostro documento memorantur, omnes latet secretae sunt¹. — Bohmer, Reg. Henr. 149. — Regesten der Pfalzgrafen 1678. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum.

1) Exaltat honorem et statum principis ac imperii affectuosa devotio subiectorum, dum ad obsequendi promptitudinem gratiosis et affectivis muneribus provocantur. Delectat igitur regalem providentiam, illustrem Rudolfum comitem palatinum Rheni ducem Bavarie principem nostrum dilectum, qui nostris ad presens et imperii laudabiliter insistit serviciis in partibus Italiae, nostre munificentie prevenire favoribus suisque satisfacere sumptibus, prout tenemur, quos in electione nostra Frankenfurdensi et in coronatione nostra in Aquisgrano se sustinuisse fatetur, super quibus litteras nostras se obtinere asserit, positis et auditis responsionibus et documentis nostris, theloneum, quod in Chnba a festo beati Iohannis baptiste transacto proxime ibidem recepit, indulgemus et auctoritate regia concedimus tenendum et colligendum usque ad festum beati Iohannis baptiste proxime nunc venturum et abinde per biennium continuum, ut de qualibet carrata vini sex Turonenses grossi et de aliis rebus per alveum Rheni transeuntibus iuxta proportionem huiusmodi debitum et solitum theloneum exigatur. Ita videlicet quod percepta thelonei memorati nobis in solutionem eorundem sumptuum, si nostris positis et auditis dietis² ac responsionibus debitores remanserimus, computentur et plenarie defalcantur. 2) Idem vero dux Bavarie litteras nostras, quas pro restituendis et solvendis predictis sumptibus habere dicitur, exhibere promisit et tenetur ante lapsum termini pro servicio nobis faciendo, prout in litteris super eo confectis continetur, coram nobis in partibus Italiae ac intencionem suam per easdem ut expedit declarare. Verumtamen si littere predictae per earum portitorem de partibus Alamanie versus Italiam venientem sine fraude ac dolo quomodolibet perderentur aut propter alia impedimenta legitima venire non possent, extunc ad probandum et ostendendum dictarum expensarum debitum in Alamania audiemus et recipimus vel per alium recipi faciemus documenta legitima dieti ducis. Nec tamen propter defectum litterarum, si non venirent, ut dictum est, vel pro solutione perceptorum de theloneo predicto ipsum invitum retinebimus in obsequio, quod presentialiter nobis ad presens in Italia dinoscitur exhibere, post lapsum temporis ordinati. 3) Prefato quoque duci defectum debitorum, si positis et auditis responsionibus et documentis nostris summam, quam habere debet et docebit, ut premititur, complete colligere non posset, de dieti thelonei preventibus supplere tenebimur in eodem theloneo vel in aliis locis, ubi fuerit oportunitum. Hac adiecta conditione, quod si dictum ducem in probationibus suis auditis responsionibus nostris, ut dictum est, fortasse deficere contingeret, extunc percepta de theloneo predicto per pecuniam vel servicium, prout potius habere voluerimus, nobis tenebitur

731. P. deest.

¹ *Ex quo notat Herber., Frankl. Mittheilungen des Instituts. Ergänzungsband I, 296, non omnino recte indicatum.*

resarcire. In cuius rei testimonium presentes litteras maiestatis nostre sigillo iussimus communi.

Dat. Ianue. XI. Kal. Febr., anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

732. MANDATUM CIVIBUS DE SINZICH MISSUM.

1312. Ian. 24.

Denuo contulit A. Wyss b. m. autographum archiepi burggraviatus de Sinzich, quod tunc Nassoriæ erat in tabulario liberorum baronum a Stein. Sigilli dorso impressi restiçia apparent. Edidit Böhmner 'Acta imperii selecta' pag. 448 nr. 649 a schedis Knallingerianis tabularii regii Monasteriensis, quæ ad autographum redeant. (P. dest.)

Heinricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus prudentibus viris magistro civium, consulibus et civibus in Sincheho, fidelibus suis dilectis, graciam suam et omne bonum.

Miratur quam plurimum regia celsitudo, quod vos strenuos viros Iohannem de Flamershem et fratres ipsius, homines subditos, familiares et servitores nobilibs viri Gyrardi domini de Landeserone dilecti fidelis nostri, in bonis et iuribus suis gravare et variis molestiis perturbare non desistitis, licet hoc faciendi alias vobis firmiter dederimus in mandatis¹. Eapropter fidelitati vestre nunc denuo sub obtentu nostri favoris et gracie districte precipimus et mandamus, quatinus prefatum Iohannem et fratres suos bonis et iuribus suis, quibus pater ipsorum utebatur, quiete et pacifice uti et gaudere permittatis ac eosdem gravare seu molestare super premissis de cetero penitus caveatis, restituentes ac eciam e[mend]antes² eisdem ea, que ipsis et uxori dieti Iohannis ablata vel forefacta noscuntur indebite vel iniuste. Nos enim ipsi Iohanni et fratribus suis, qui nostris in

Italie partibus fideliter et constanter inherent obsequiis, ad instantiam prefati Girardi de Landeserone, si secus feceritis in premissis, omnino providebimus de remediis opportunis, taliter quod a gravaminibus et molestacionibus eorundem de necessitate desistere vos continget.

Dat. Ianue. VIII. Kal. Febr., regni nostri anno quarto.

733. GRATIA LAUDENSIBUS CONCESSA.

1312. Ian. 24.

Denuo contulimus L Librum iurium civitatis Laudensis pag. 190, de quo v. supra ad nr. 556. Est rubrum: Litera gratie concessæ fidelibus civitatis Laude super rebus ipsorum recuperandis². Orthographia Italica restiçia omnia adnotare supersedimus.

732. ¹ foramen or.

733. ² recuperandis L.

1) Quod mandatum scriptum non est.

In eodem fando iam ediderunt a. 1877. Bononini: Acta Henrici VII. I. 385 nr. 204 et a. 1885. Vignati loco supra ad nr. 502 edato II. 478 nr. 455. (P. dest.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — strenuo viro Iohanni de Lucino vicario suo Laudensi et ceteris vicariis qui pro tempore fuerint, fidelibus suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

1. Significatum est nobis ex parte quam plurimum fidelium nostrorum civitatis Laude, qui de dicta civitate expulsi fuerunt seu qui de dicta civitate ipsi et predecessores ipsorum pro parte recesserunt et per nos postmodum ex beneficio pacis nostre¹ reducti sunt in dicta civitate et restituti ad eorum bona, quod quam plures de dicta civitate et districtu demerentes bona et iura et possessiones ipsorum eis restituere contradicunt et 10 pacis nostre beneficium cum effectu obtinere nequeunt, pro eo quod testes propter antiquitatem temporis haberi non possunt, per quos probare valeant, quod ipsi vel predecessores eorum bona, possessiones et iura que petunt tenuissent et possedissent, eo tempore quo exiverunt civitatem predictam. Per instrumenta tamen et per libros registorum et alias scripturas antiquas civitatis predictae parati sunt probare et probant de 15 iure ipsorum. (2) Quare cum ad nos pertineat subvenire oppressis et indebite aggravatis et maliciis hominum obviare, qui quod summi non est retinere conantur et pacis nostre beneficium restringere potius quam augere nituntur, tenore presencium vobis precipimus et mandamus, volumus ac etiam ordinamus, quod si predicti fideles nostri per testes vel instrumenta seu alia legitima documenta sive scripturas antiquas communis 20 Laude, fama et aliis iudiciis ac argumentis rationabilibus cooperantibus, summariam fidem vobis fecerint, quod res, possessiones, bona et iura, que petunt sibi restitui, ad ipsos pertineant vel ad predictos possessores ipsorum quoad proprietatem vel possessionem vel quasi vel alio quovis iure vel modo pertinnerint eisdem, de plano et breviter de predictis que petunt restitutionem incontinenti sibi fieri faciatis et instrumenta vel 25 scripturas dictae communis, cum fama et aliis iudiciis in dictae pacis nostre et fidelium nostrorum favorem fidem adhibentes eisdem, prout in ipsis videbitur contineri, servetis et servari faciatis incorruptibiliter fidelibus nostris predictis. Ita quod beneficio pacis nostre modis predictis et omnibus quibuscumque aliis, quibus melius et brevius fieri possit, dicti fideles nostri gaudeant cum effectu, cum intentionis nostre sit pacis nostre 30 beneficium non restringere, sed augere. (3) Predicta per vos servari volumus et mandamus, nisi illi, contra quos restitutionem fieri postulant, incontinenti fidem legitimum vobis fecerint, quod res, quas tenent ab illis, qui restitutionem sibi fieri postulant, titulo iusto aliquo habuissent.

Dat. Laude, nono Kal. Februar., anno Domini millesimo CCCXII, regni vero 35 nostri anno quarto².

1. *Supra nr. 50a.* — 2. *Authenticata in L. haec verba praebet:* (S. N. Ego Aymeriens Codex casa curiae palatii et officialis ad cameram armarii communis Laude predictas litteras et privilegium missas per predictum dominum regem et presentatas strenuo viro domino Marcano Gunzano vicario Laudensi 40 nono Kalendae regali anno Domini MCCXII, die Veneris XII, mensis Machi, et sigillatas sigillo pendente aere gemmo, in quo est statua seu ymago dicti domini regis et in quo scripta sunt haec verba eadem, super sigillum et incipiente super caput ymaginis dicti domini regis precedente venerabili legatione Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus, vidi et legi. Et de mandato dicti domini regis in publico registro descripsi, nichil addens vel minuens, quod sensum mutet vel variet intelligendum, nec etiam per memoriam, ut amemque de predictis non possit copia et ut servetur ab 45 archidiacono et archidiacono apertum. Et me subscripsi dicto anno et die. In hospicio domini vicarii Laudensi presentibus vicariis Bonacio Garatto, Iacobo de Vistarino, Dorato Cagamosto, Pereivaldo de Colognato et pluribus aliis testibus rogatis.

734. MANDATUM DE STATU THURINGIAE.

1312. Jan. 27.

*Autographum tabularii generalis regni Bohemici: Mainz, Erststift II, Nachtrag fasc. 34
asseratum demum descripsimus. Sigilli forma ser. parca apparent. Inscriptionem præ-*
bet: Vener. P. Magunt. archiepo principi | et secretario nro kemo. *Edidit Weghe*
'Friedrich der Freidige' pag. 455 nr. 86. — Böhmcr, Reg. Heinr. 459. (P. dest.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus venerabili Petro
Maguntino archiepiscopo, principi et secretario suo karissimo gratiam suam et omne
bonum.

(1) Littere tue¹, quas nobis direxisti noviter, reserabant, quod in partibus Thu-
ringie et Saxonie in castris et munitionibus tuis multas obsidiones et lesiones patitur
ecclesia Maguntina per quosdam principes et nobiles dietarum partium. Quod nobis
omnino noveris displicere. Quamvis igitur presentia tua karissimo primogenito et prin-
cipi nostro Iohanni regi Bohemie illustri quam plurimum oportuna foret, tamen ne per
absentiam tuam eveniat, prout in dietis scripsisti litteris, irrecuperabile detrimentum,
quod per tuam providentiam congruis remediis poterit impediri et in brevi salubriter
reformari, permittimus et placet serenitati nostre, quod ecclesiam tuam accedas ad
tempus et ibidem que bonum statum et honorem tuum et ipsius², sicut attentius et
citius poteris, ordines et procures. Ita videlicet quod quam cito per nos aut predictum
regem Bohemie ad gerendum curam ipsius et regni revocatus fueris, voluntarie versus
Bohemiam revertaris.

(2) Ad hoc sinceritatem tuam rogamus cum affectu, quatinus ad reprimendum et
humiliandum iniquos conatus illustris Frid. erici filii . . . landgravi Thuringie, sicut ex-
pedire videris, per homines nostros constanter et viriliter procedere studeas. Qui sicut
nobis scripsisti, pluries universa et singula pacta per dictum filium nostrum secum imita²
violavit et in nullo penitus observavit. Ad quod per homines imperii et dieti filii nostri,
ut eidem negotio efficacius insistere valeas, auxilium tibi volumus exhiberi.

Dat. Janue, VI. Kal. Febr., regni nostri anno quarto.

735. DELEGATIO IUDICUM.

1312. Jan. 27.

*Contulimus 1) codicem A. 261 inf. bibliothecæ Ambrosianæ Mediolanensis sæc. XV,
fol. 16'. Contulit etiam 2) codicem Vaticanum lat. 2962 fol. 19' cir. d. Henricus Pogatscher.
Potiores tantum codicum lectiones adnotavimus. Cum codicibus editis Muratoriana 'Rerum
Italicarum scriptores' X, 412 (= Albertinus Mussatus l. V. c. X) parata fore omnino
concordat. — Böhmcr, Reg. Heinr. 451. (P. dest.)*

734. ² an addendum respiciunt?

1) Quae serentur non sunt. 2) Quae in Appendix Actorum curatus generalis per Almonium in
proponemus.

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus vicariis suis civitatum Padue et Vicentie, qui nunc sunt vel pro tempore fuerint, et omnibus fidelibus Romani imperii et vicariis et officialibus suis quibuscunque, ad quos presentes littere pervenerint, fidelibus suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

1. Cum iuxta nostre decentiam maiestatis causas dissensionum et errorum, qui et que inter fideles nostros Paduanos et Vicentinos eorumque communia et singulares personas poterant generare discrimina, curantes diligenti sollicitudine removere et ad pacificum statum reducere super bonis, iuribus et possessionibus immobilibus^a Paduanorum sitis in civitate Vicentie et districtu et e converso super bonis, iuribus et^b possessionibus immobilibus Vicentinorum sitis in civitate Padue et districtu necnon et super aqua seu fluvio^c Bachelionis privilegia quedam hinc inde duxerimus concedenda^d, super quorum executione facienda venerabilem virum Aymonem Gebenensem episcopum principem et secretarium nostrum illo duxerimus transmittendum, qui certo super hoc facto processu sententiam tulit, prout in instrumentis publicis^e, que super hiis conscribi iussit, plenius continetur, nec, ut pro parte Paduanorum nobis insinuatum est, privilegia predicta et sententia de facto, ut nostre intentionis fuit et est, iuxta ipsorum tenores et formas suas sint sortita effectus et executioni mandata, volentes omnino ipsa privilegia et concessionem in totum, prout concessimus et conscribi atque sigillari fecimus, inviolabiliter observari, prudentem virum Bassianum de Guaziis legum professorem et Iohannem de Castiglione nostri palatii auditores, familiares et consiliarios nostros dilectos, ad partes et loca Paduani et Vicentini districtuum presentialiter duximus transmittendos. (2) Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis, ut dicta privilegia tamquam iusta et rationabilia et iuri consona et sententiam predictam impleant et exequantur, prout scripta sunt, integraliter cum effectu, libentes, ut ad locum commune inter civitates Padue et Vicentie seu alibi prope ipsas, ubi tutius et comodius sit partibus convenire, secundum discretionem eorundem accedant et vocatis ad se omnibus et singulis Paduanis et Vicentinis dicentibus seu dicere volentibus, se spoliatos fuisse suis bonis, iuribus et possessionibus immobilibus temporibus in dictis privilegiis contentis, recipiunt capitula et probationes a singulis super bonis, iuribus et possessionibus immobilibus et iuribus ac rebus, que dicere et ostendere voluerint se possedisse et tenuisse temporibus contentis in privilegiis antedictis et quibus se asserere voluerint fuisse eisdem temporibus spoliatos. Et veritate reperta ipsos de ipsis bonis, iuribus et possessionibus, super quibus fecerint iustas probationes, ponant et inducant auctoritate nostra in vacuum, liberam et expeditam possessionem et in statum pristinum ipso facto, prout ante erant. In quibus predictis omnibus et dependentibus ex eisdem plenam et liberam eisdem concedimus potestatem, arbitrium et auctoritatem, quavis solemnitate vel solemnitatibus iuris omissis. 3. Volumus autem, quod dicti Bassianus et Iohannes in predictis et circa predicta et dependentibus ex eisdem summarie procedant et procedere possint et debeant absque libello, de plano et breviter et sine strepitu et figura iudicii et per omnem modum et viam, per quem et quam sibi melius et celerius videbitur posse fieri, ad executionem omnium predictorum pro favore spoliatorum et contradictores, inobedientes et rebelles punire et coercere possint et condemnare et penas eisdem imponere et ipsos mulctare, secundum quod sibi ipsis^d melius videbitur faciendum. (4) Mandantes vobis et vestrum cuilibet, quatinus in predictis omnibus, prout vobis dicti Bassianus et Iohannes dixerint pro executione predictorum omnium faciendum, pareatis et efficaciter intendatis. Quibus in predictis omnibus et dependentibus ex premissis committimus vires nostras, reiectis excusationibus,

735. 1. *facienda* 1. 2. 2. *facienda* 1. 3. *facienda* 2. 4. *facienda* 1. 2.

1. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 2. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 3. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 4. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 5. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 6. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 7. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 8. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 9. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 10. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 11. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 12. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 13. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 14. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 15. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 16. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 17. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 18. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 19. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 20. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 21. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 22. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 23. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 24. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 25. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 26. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 27. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 28. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 29. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 30. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 31. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 32. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 33. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 34. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 35. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 36. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 37. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 38. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 39. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 40. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 41. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 42. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 43. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 44. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 45. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 46. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 47. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 48. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 49. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 50. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 51. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 52. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 53. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 54. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 55. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 56. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 57. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 58. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 59. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 60. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 61. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 62. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 63. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 64. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 65. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 66. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 67. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 68. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 69. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 70. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 71. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 72. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 73. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 74. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 75. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 76. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 77. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 78. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 79. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 80. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 81. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 82. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 83. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 84. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 85. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 86. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 87. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 88. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 89. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 90. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 91. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 92. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 93. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 94. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 95. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 96. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 97. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 98. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 99. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.* 100. *Quibus deliberato consilio nostrorum iudicum et sapientum tenore presentium dedimus in mandatis.*

allegationibus, impedimentis et appellationibus quibuscumque. Quod si ambo seu
uterque eorum hiis exequendis interesse non poterint, alter eorum ea nichilominus exe-
quatur. (5) Volumus quoque, quod factis restitutionibus supradictis ad plenum omnino
ius cuilibet reservetur, ita quod per eas¹ restitutiones nulli in iure suo preiudicium
5 generetur.

Dat. Ianue, VI. Kal. Febr., anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni
vero nostri anno quarto.

736. MANDATUM ADVOCATO PROVINCIALI MISSUM.

1312. Ian. 28.

*Repetimus editionem nostram, quam iam paravimus 'News Archie' XXIII. 49
nr. 25 ex autographo tabularii secreti domus regiae Bavaricæ. Supersunt vestigia sigilli
secreti ceræ rubræ dorso impressi. Scriptum est eadem manu ac mandatum supra nr. 661.
(P. dest.)*

15 Henricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus — nobili viro Georgio comiti
Veldencie advocato provinciali fidei suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Fidelitati tue precipimus et mandamus, quatinus provide viro Heinrico de Colonia
civi Spirensi, dilecto creditori nostro, in villa Vtersheim, quam^a eidem cum pertinentiis
suis omnibus dudum per nostras litteras concessimus¹, non sinas per nobilem virum
20 Hermannum de Hohenvels preiudicium, impedimentum vel obstaculum aliquid interponi,
quominus idem Henricus dictam villam cum pertinentiis suis pacifice valeat possidere.

Dat. Ianue, V. Kalen. Febr., regni nostri anno quarto.

737. CASSATIO COMPROMISSI.

1312. Febr. 4.

25 *Exemplavit iam olim J. Ficker ex transsumto a. 1340. Ian. 20. confecto, quod asservatur
Yercellis in tabulario civitatis 'Biscioni 2' fol. 255' (= Winkelmann 'Acta imperii
incedita' II, 257 nr. 404).
(P. dest.)*

Henricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus — universis sacri imperii
fidelibus et subiectis, ad quos presentes littere pervenerint, — gratiam suam et omne
30 bonum.

735. f, eos 2.

736. ^a) ua in loco raso or.

1. Quæ serratæ non sunt.

Ex parte nobilis viri Petri de Azelio nostri amici dilecti conquerendo fuit exposi-
 situm coram nobis, quod licet ipse et predecessores sui ac homines de Azelio longis
 temporibus retroactis steterint in possessione pacifica, non solvendo fodra vel collectas
 cum communi et hominibus Verecellarum vel cum eisdem aliqua onera realia vel personalia
 subeundo: pro castro, territorio: et hominibus suis de Azelio, ipsum castrum cum mero
 et misto imperio et iurisdictione plenaria: libere possidendo, commune tamen et homines
 Verecellarum a quatuor vel quinque annis citra contra dictum Petrum exercitum facientes,
 sibi et hominibus suis et eorum rebus et possessionibus contra Deum et iusticiam plurima
 gravamina intulerunt. Propter quod idem Petrus timens, ne sibi deterius eveniret, facto
 compromisso in potestatem tunc temporis Verecellarum, per potestatem predictam, sicut
 asseritur, extitit arbitratum, quod idem Petrus de Azelio equos tenere et cum suis
 hominibus ad exercitum ire teneretur cum communi et hominibus Verecellarum. Quare
 idem Petrus nobis humiliter supplicavit, quod dictum compromissum totaliter annullantes
 ipsum et homines suos de Azelio in illam libertatem reducere dignaremur, in qua erant,
 antequam fieret dictum compromissum. Nos autem ipsius Petri supplicationibus benignis
 annuentes, dictum compromissum, si premissis veritas suffragatur, auctoritate regia
 cassamus et irritamus ac nullius decrevimus momenti dictumque Petrum et homines
 suos ad observationem ipsius volumus non teneri, et nichilominus ipsum et homines
 suos in illam personarum^d libertatem reducimus per presentes, in qua erant, antequam
 fieret dictum compromissum, supradictum Petrum et homines suos a predicto compro-
 misso totaliter absolventes. Committentes et mandantes marchioni Montisferrati qui
 nunc est et hiis qui pro temporibus erunt, quod ipsum Petrum et homines suos in pre-
 dictas possessiones et libertatem manteneant et defendant, contradictores et rebelles
 comescendo remediis opportunis. In quorum testimonium has litteras nostri sigilli
 fecimus munimine roborari.

Dat. Janue, pridie Non. Februarii, anno Domini MCCCXII, regni vero nostri anno
 quarto.

738, 739. SCRIPTA PRO OPIZONE DE SPINULA.

1312. Febr. 6.

738. AUGMENTATIO TELONEI.

*Cum nec autographa nec apographa conquisitionem habeamus, editionem, quam paravit
 L'ing. Codex Italian diplomaticus II, 553, hic repetendam esse valde dolemus. Ortho-
 graphiam in minutis correctamus. — Bohmer, Reg. Heinr. 453. (P. de est.)*

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus nobili viro Opicino
 Spinule de Luculo de Ianna, fidei suo dilecto: gratiam suam et omne bonum.

Etsi munificentie nostre gratia cunctis, quos nostre clementie regit imperium,
 communis debeat esse fidelibus, illos tamen gratiori humanitate complectimur, quos
 antique fidelitatis decorat devotio et grata obsequiorum exhibitio dignos facit. Sane
 nobilitas generis, morum decor et alia multiplicia tue virtutis merita necnon sincere
 dilectionis affectus, quem in nostris et imperii statu et honoribus procurandis sumus

737. *Spinnula* = *Spinula*. *de Luculo* = *de Lucullo*. *de Ianna* = *de Ianna*. *de Ianna* = *de Ianna*.

738. *de est* = *de est*.

experti, regium animum excitant et inducunt, ut petitionibus tuis tanquam bene meritis favorabiliter annuamus. Cum igitur, sicut asseris, in terris seu castris Serravallis et Arquate, que ad presens possides, ac Stazani, quod tibi de novo duximus committendum¹, sit certum pedagium colligi consuetum, videlicet de qualibet salina mercantie viginti duos denarios et de qualibet salina bladi et salis sex denarios lanuensium parvorum, nobis humiliter supplicasti, ut dictum pedagium et ultra illos viginti duo denarios octo denarios per modum augmenti de qualibet salina mercantie colligere et levare possis ubicunque malueris in terris tuis, concedere tibi de speciali gratia dignaremur, nos vero premissorum intuitu et ut strate et loca circumvicina sint pro tua et tuorum tutela et custodie exercitio^b transeuntibus magis tuta, in quo volumus te astringi, tuis supplicationibus inclinati, quod in quocunque loco terrarum tuarum, prout magis expediens tibi fuerit, predictum pedagium consuetum et ultra illos viginti duos denarios predictos octo denarios per modum augmenti de qualibet salina mercantie possis recipere, colligere et levare, dummodo nisi in unico loco dictarum terrarum predicta pedagium et augmentum leventur², tibi auctoritate regia de speciali gratia duximus concedendum. Mandantes quibuslibet Romani imperii fidelibus, ne te super hoc presumant a qualiter molestare, sicut indignationem nostram et gravem penam cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentes conscribi et maiestatis nostre sigillo iussimus communi.

Dat. Janue, octavo Id. Februarii, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

739. COMMISSIO VICARIATUS CASTRI STAZZANI.

Formam signo chronologico caretent, que certe huic tempori³ vindicanda est, subiungere liceat dento collatam ad codicem Monacensem lat. 21242 (Ulm. 42), de quo c. supra ad nr. 676, fol. 84. In quo codice sola serratur. Edidit Guilelmus Meyer Spirensis l. c. XIX, 84 nr. 6. (P. deisl.)

De industria et legalitate fidelitateque tua plenam fiduciam obtinentes ac sperantes indubie, quod tibi commissa fideliter exequaris, te in tali castro, scilicet Stazani, vel civitate) ac omnium iurium et iurisdictionum ipsius usque ad nostrum beneplacitum cum salario debito et decenti constituentes vicarium regie maiestatis ac mandantes . . . consilio et communi dicti castri, quod te ad dictum vicariatum benigne recipiant et tibi obedienciam et⁴ reverenciam prestant debitam, ut tenentur. Fidelitati tue concedimus pariter et mandamus, quatinus castrum predictum [et civitatem]⁵, que per aliquos malediccionis almpnos imperii Romani bannitos et rebelles occupata tenentur, per omnem viam et modum, prout tue circumspectioni videbitur, procures recuperare, accipere et ad nostram obedienciam reducere iuxta⁶ posse. Nos enim, quod per te circa hoc factum fuerit, ratum habebimus et faciemus racionabiliter observari. Presencium testimonio etc.

738. ^{b)} custodia exercitium *ed.*

739. ³⁾ supra *lanuam c.* ⁴⁾ *de rat c.* ⁵⁾ *per abb. c.* ⁶⁾ *per abb. c.* ⁷⁾ *per abb. c.*

1) *Cf. infra nr. 739.* 2) *Cf. supra pag. 711 lin. 17 sq.* 3) *V. supra ad nr. 684.*

740. MANDATUM DE STURA SOLVENDA.

1312. Febr. 13.

*Ineditum descriptum ad autographum benevole transmissum, quod superest
Karlsruhæ in palatio generali (Schl. der Kaiser- und Königsurkunden nr. 167) asser-
vatum. Penam supillam lesam loco membranæ. In verso nihil curatum est. Cf. iam
supra nr. 511 et 696. (P. dest.)*

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — prudentibus viris . . .
magistro civium, consulis et civibus Constanciensibus, fidelibus suis dilectis — gratiam
suam et omne bonum.

Cum nos propter grata et fidelia, que vir strenuus . . . dictus Herter fidelis ac
familiaris noster domesticus dilectus nobis et imperio in Italia impendit obsequia et
imposterum exhibere tenetur, sibi apud vos centum marcas argenti de stura nobis per
vos in festo beati Martini venturo proxime persolvenda duxerimus deputandas, fidelitati
vestre sub obtentu nostri favoris et gracie districte precipiendo mandamus precise ac
omnino volentes, quatinus statim sine contradictione ac protractione eundem vel sum
muncium exhibitorum presentium suo nomine de dictis centum marcis assecurare nulla-
tenus omittatis solvendis sibi in termino supradicto. Alioquin omne dampnum, si quod
ex defectu assecurationis huiusmodi in suo haberemus servicio quodque idem in solu-
tione dicte pecunie, cum terminus solutionis advenerit, sustineret, in vos utique redun-
dabit. Quibus vero solutis vos de ipsis dicimus liberos et solutos. Presentium testi-
monio litterarum nostre maiestatis sigilli robore signatarum.

Dat. Janue, Idus Febr., anno Domini M. trecentesimo duodecimo, regni vero nostri
anno quarto.

741. ORDINATIO CAPITANEI GENERALIS PER LOMBARDIAM.

1312. Febr. 13. (Febr. ex.)

741. COMMISSIO REGIS. Febr. 13.

*Secundum in mandato capitanei generalis supra nr. 742. Orthographum in minutis
ex. cons. — Bohmer, Reg. Henr., 155. (P. dest.)*

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — universis sacro Romano
imperio, et specialiter per Lombardiam constitutis — gratiam suam et omne
bonum.

De fidelitate sanguinis, armorum strenuitate ac experientia necnon fide, circum-
specte ac utiliter et nobilis viri Vernheri comitis de Homburg fidelis nostri dilecti
conspicite et merito spectadem, ipsum in capitaneum generalem ordinavimus lige, con-

740. *Manuscript in the possession of the author.*

741. *Manuscript in the possession of the author. Printed in the original form.*

federationis et conligationis factarum et faciendarum inter civitates, castra, villas et burgos nobis et imperio fideles, ut eisdem tamquam capitaneus assistat et presit ad manutenendum, defendendum et conservandum et viriliter gubernandum nostros^d et imperii fideles ac iura et honores nostros et imperii ac nostrorum fidelium contra quoslibet nostros et imperii rebelles, tenore presentium duximus statuendum, omnem potestatem ad hoc necessariam sibi plenarie concedentes ac committentes eidem, ut civitates, castra, villas et burgos et alios quoscunque, que dietam non fecerint ligam, de consilio providi viri Iohannis de Castilione procuratoris nostri et aliorum maiorum nostrorum fidelium sibi tunc presentium, si eisdem tunc videbitur expedire, requirere et citare possit, ut dietas ligas et ordinationes fatiant cum predictis, et ipsos ad hoc per penas et banna ac multas et aliis viis et modis legitimis ac etiam oportunis valeat exercere. Quapropter fidelitati vestre sub obtentu favoris nostri et gratie precipimus firmiter et mandamus, quatinus prefato comiti capitaneo nostro in premissis et aliis dependentibus ab eisdem fideliter intendatis et parendo efficaciter assistatis^e. Alioquin penas et banna, quas idem capitaneus iuste ruberit in rebelles, ratas et firmas habentes ipsas futiemus contra transgressores quoslibet inremissibiliter observari. Presentium testimonio litterarum.

Dat.^f Ianue. XIII. Februar., anno Domini MCCXII, regni vero nostri anno quarto.

742. MANDATUM CAPITANEI GENERALIS. (*Fabr. cr.*)

Linca dati carens proponimus (r 1) exemplari civitati Medoetiae directo ad codicem D. 271 inf. fol. 24 bibliothecae Ambrosianae Mediolanensis, quo continetur Chronicon Medoetiense Bonincontri Morignae. Contulimus etiam 2 exemplar Mediolanensibus missum, quod vulgavit Corius 'Historia Mediolanensis' II, 204 (= Lünig 'Codicum Italiae diplomaticum' I, 33). Ad 1 redit editio, quam paravit Frisi 'Memoria di Monza' II, 152.

(*P. decet.*)

Vernherus comes de Homberg^a sacri imperii fidelium per Lombardiam auctoritate regia capitaneus generalis nobilibus viris vicario, sapientibus et communi de Medoetia^b salutem et omne bonum.

Cum inter aliquas civitates et terras Lombardie sit ad honorem regalis culminis confederatio, societas et liga contracta, que etiam per dominum Henricum Romanorum regem firmata est, cuius lige ac fidelium omnium imperii nos fecerit capitaneum generalem, intendens ipse dominus, quod omnes imperii fideles debeant dietam ligam intrare, dans nobis potestatem ac banniam precipiendi omnibus imperii fidelibus in Lombardia constitutis et eos compellendi, ut intrent, secundum quod patet per regias litteras, quarum tenor talis est:

'Henricus Dei gratia — anno quarto.' *supra nr. 741.*

Quare intendentes ad executionem nobis iniunctorum vobis vicario et communi mandamus pena et banno nostro arbitrio auferenda, die VIII. intrante mensis Martii^{Mat. s.} in civitate Brixie ad nostram presentiam personaliter accedere^g.

741. ^d nostris 1; nobis 2. ^e assistatis 1. ^f Data 1.

742. ^a Homberg 1. ^b Mediolano 2. ^c Ita desinat 1, 2.

73. OBLIGATIO BONORUM IMPERII.

1312. Febr. 16.

Denario cantabrigie autographum velle corrosum, quod in tabulario regio Confluentino asseruatur, bene ab eâ transmissam. Sigillum dest. furaminibus relictis. Quatuor lineæ priores per manum crasserunt. In verso legitur: R. C. — Registratum manu cancellarie regio scriptum, itaque: H. rex obligat Wolstei ppito Traiect. pro 1 flor. anno 12. Ianue 12. Videtur Bohem. Acta imperii selecta pag. 450 nr. 612 ex Copiaro Balduini archiepiscopi Treuirensis nr. 3 fol. 76^r.

Obligatio hæc ad modum receptionum castronsium conceptus est. — Böhmcr, Rev. Hvar. 156. (P. dest.)

Henricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum.

Quia honorabili viro Henrico de Sponheim preposito Traiectensi consanguineo nostro dilecto pro recompensatione servitorum suorum fidelium, que in partibus Italie nobis et imperio exhibuit et exhibere promisit inantea fideliter et constanter ibidem, in quatuor milibus florenorum dinoscimur obligari, pro quibus sibi, cum ad presens paratam non habeamus pecuniam, castrum dictum Wolfstein et villam dictam Kevelberg cum pertinentiis suis necnon omnes alios redditus magis propinquos dicto castro nobis et imperio pertinentes, qui quidem redditus una cum redditibus castri et ville predictorum in universo usque ad summam centum marcarum argenti annis singulis se extendant, auctoritate regia tenore presentium duximus obligandos, tenendos et possidendos pacifice, donec sibi vel heredibus suis per nos vel nostros in imperio successores prefata summa quatuor milium florenorum plenarie persolvatur. Universitati vestre per regia scripta mandantes, quatinus prefato Henrico vel heredibus ipsius super premissis vel ipsorum aliquo nullum impedimentum vel obstaculum prebeat, sicut indignacionem nostram cupitis evitare. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiti.

Dat. Ianue, XIII. Kalen. Martii, anno Domini MCCXII, regni vero nostri anno quarto.

74. CONCESSIO TELONEI.

1312. Febr. 16.

Repetimus editionem nostram ex autographo tabulario regii Taurinensis Fauwigny Paquet 2 nr. 7 signata 'Nouv. Archiv' XXVII, 726 nr. 25 paratam. Quam ope immanis phototypicæ de novo contulimus. Scriptum non est manu Pauli de Podio Bonizi, ut Samuel loco supra ad nr. 703 — 712 citato XXVII, 239 et ad. 1 minus recte notat, sed quot casibus. Sigillum dest. lineis sericis rubri coloris relictis. In dorso manu cæcra velle excavatum est. (P. dest.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — universis presentes⁹ litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum

Romani principis dexteram non solum continua numerum largitione munificam, sed et alta beneficiorum collatione magnificam decet et expedit inveniri, ut quemadmodum principes alios cum honore tum opibus preceffit^o in bonis, sic ipsos consuetudine regia quadam animositate^o precipua transcendat in donis. Eapropter per presens privilegium
 5 noverit tam presens etas quam sucessura posteritas, quod nos attendentes devotionis et fidei pure zelum, quem nobilis vir Hugo Dalfini dominus Fucigniaci dilectus noster habet erga nostre maiestatis personam, considerantes quoque grandia et accepta servicia, que idem Hugo nobis prestitisse denoscitur et in futurum prestabit, volentes eidem ut tenemur ad merita respondere, damus, tribuimus et concedimus eidem Hugoni
 10 presenti nomineque suo et liberorum suorum recipienti donatione pura, mera et irrevocabili inter vivos pedagium sive pedagia et iura ipsa pedagia levandi a quibuscunque mercatoribus mercandias infrascriptas ducentibus, videlicet in terra sua apud Bonam, Pontem Biringii, Flumerum, Belunfortem, Bonamyllam, Sanctum Michaelem, apud Terraciam, Montembonodum, Montemfloriturum¹ per terram et per aquam et quolibet
 15 locorum predictorum de qualibet grossa bestia venali sex denarios, de quolibet montone et ove venali unum denarium, de qualibet bestia honorata pannis, ferro, vino, blado vel avere de peys venalibus duodecim denarios Gebenenses, ita tamen quod solventes in uno loco predictorum in alio loco terre sue solvere iterato pro mercandia, de qua iam solverit², nullatenus teneatur³. Mandantes et precipientes universis et singulis
 20 dictas mercandias ducentibus, quatenus iuxta formam premissorum eidem Hugoni aut eius mandato absque dilacione, excepcione qualibet et cautela satisfaciant de predictis. Iniungentes etiam universis sacri imperii baronibus nobilibusque aliis quibuscunque, quatenus dictum Hugonem eiusque successores ut supra hoc nostro privilegio presenti iuxta formam premissorum uti libere et quiete absque contradicione aliqua permittant.
 25 Si qui vero huius nostre sacre pagine violator vel contraditor⁴ extiterit, indignacionem nostram se noverit incursum.

Datum Ianue cum appositione sigilli nostri⁵, die decimo sexto Februarii, anno Christi millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

745. 746. MANDATA E FORMULARIO SUMPTA.

(1311. Oct. ex.—Febr. med.)

Hic subiungere licet duo mandata ad modum formularum redacta, quae siquo chronologico carentia supersunt in cod. Monacensi lat. 21242 (Ulm. 42), de quo v. supra ad nr. 676, ubi sola serrantur. Certo tempore, quo rex Ianua morabatur, vindicanda sunt: v. supra ad nr. 683.

745. MANDATUM DE RESTITUTIONE BONORUM.

E cod. Monacensi lat. 21242 (Ulm. 42) fol. 84, quoniam deum contulimus. Edidit Guilelmus Meyer Spirensis loco supra ad nr. 676 citato XIX, 82 nr. 2.

(P. deest.)

744. ^o II corr. ex II or. ¹) animositate or. ²) s' or.

1) De his locis cf. notam nostram l. c. pag. 727 v. 1. 2) Cf. supra pag. 729 lin. 14 sq. 3) L. c. 4) dati ab usu cancellariorum valde discrepat: cf. pag. 675 lin. 22.

Cupientes . . . talium . . . necnon agnatorum et sequacium suorum molestiis et
 iacturis, quibus propter turbaciones post felicem nostrum adventum in Ytalia sunt super
 bonis suis et possessionibus agitati suisque iuribus inconsulto iuris ordine destituti, ex
 adverso refragari, ipsos ad omnem bonorum possessionem, rerum, possessionum et iurium
 predictorum, in quibus erant^a tempore tali, restituimus in integrum ac pro restitutis
 haberi^b volumus et teneri. Decernentes omnes processus per talem et tales contra eo[s]
 habitos cassos et irritos ac nullius prorsus existere firmitatis nec ad executionem eorum
 fore aliquatenus procedendum. Quocirca fidelitati tue precipimus et mandamus, qua-
 tumvis eodem . . . tales et tales, agnatos et sequaces eorum, quos ab huiusmodi posses-
 sionibus fuisse tibi constiterit destitutos, in eas inducas et inductos manteneas et
 defendas, accione quorumlibet contra eos in premissis existente penitus inconcussa,
 faciens eis de dampnis illatis per illos, qui ea^c ipsis intulerunt, restitutionem integram
 exhiberi. Presencium testimonio litterarum et cet.

746. MANDATUM VICARIO DIRECTUM.

Vicario Mediolanensi directum esse videtur. Ad eundem codicem fol. 84 verso con-
tulimus. Edidit Meyer l. c. XIX, 84 nr. 5. (P. deist.)

Delectat mentem nostram profectibus ac commodis devotorum imperii plenis inter-
 cedere favoribus, quos fidei puritas et obsequendi promptitudo commendatos representat
 regie maiestati. Sane quam devotis animis prudentes viri Mediolanenses tales, dilecti
 nostri fideles, regalibus conentur ac studeant ubilibet obedire beneplacitis, claris iudiciis
 experimur, per quod specialibus donis preveniri^a de nostra munificencia non immerito
 meruerunt. Disponentes igitur eorum profectibus ac commodis favorabiliter providere,
 fidelitati tue plenam et liberam tenore presencium concedimus potestatem, talias,
 pedagia, telonia imponendi ad solvendum debita communis talis civitatis recipiendas ac
 recipienda tam diu, quousque dicta debita fuerint persoluta. A quibus ipsum commune
 modo predicto liberam volumus dono gratie specialis, ut^b nostris serviciis deinceps
 propicius^c et fervencius se studeant applicare. In cuius rei etc.

747-749. SCRIPTA PRO ABBATE FULDENSI.

1312. Febr. 24.- Mart. 18.

747. MANDATUM TELONEARIIS DIRECTUM. Febr. 24.

*Descriptimus autographum tabularii regii Marburgensis (Fuldaer Kaisercurkanden 83,
 Pendet sigillum luteum loco membranaceo. Scriptum est manu hominis Germani. In
 cetero loquitur: Registratum) notua cancellariae regiae curatum. - - Bohmer, Reg.
 Henr., 172. (P. deist.)*

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus . . . providis viris Bruneto et
 Pucio de Luca, Thonasio de Florencia et Pusino^a de Lutzelburg thelonariis in
 Lundenstorf, fidelibus suis dilectis . . . gratiam suam et omne bonum.

745. ^a ^b habere ^c sequi dicitur subsecutus . . .

746. ^a ^b deist. ^c ^d iudiciis add. . .

747. ^a Pusino . . .

5

10

15

20

25

30

35

40

Cum nos propter servicia, que nobis et imperio venerabilis Henricus abbas Ful-
 densis princeps noster dilectus versus Thuringiam et Missnam facere promisit, sibi tria
 milia librarum Hallensium colligendas de theloneo nostro predicto in Ludenstorf nunc
 duxerimus deputandas, vobis theloneariis nostris, qui iam in dicto loco sunt vel pro
 5 tempore fuerint, sub obreitu nostri favoris et gracie districte precipiendo mandamus
 precise ac omnino volentes, quatinus eundem abbatem vel suum nunciium exhibitorum
 presencium suo nomine de collecta iam pecunia, si quam habetis, vel de illa, quam
 proxime congregabitis, sine contradictione ac protractione qualibet de huiusmodi tribus
 milibus, non obstante quod alias nobis adhuc existentibus in Alamannia sibi apud vos
 10 seu predecessores vestros quinque milia librarum Hallensium similiter deputavimus¹,
 quas eidem iuxta priorum nostrarum litterarum tenorem, si non sunt solute, nichilomi-
 nus persolvi volumus, expedire taliter studeatis, quod suo ad presens nobis et imperio
 arduo servicio non fraudemur, sicut indignacionem regiam volueritis evitare. Quibus
 vero solutis vos de dicta pecunia liberos dicimus et solutos. Harum testimonio littera-
 15 rum nostre maiestatis sigilli robore signatarum.

Dat. apud Portum Veneris, VI. Kalend. Martii, anno Domini millesimo trecentesimo
 duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

748. MANDATUM EPISCOPO HERBIPOLENSI MISSUM. *Fabr. 24.*

Autographum eiusdem tabularii l. c. nr. 82 asseratum descripsimus. Scriptum est
 20 *manu Italica. Pendit loram membratocum; sigillum deest. In verso dem legitur: R.*
Böhmer, Reg. Heinr. 158. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — venerabili Andree Her-
 bipolensi episcopo principi suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Conquestus est nobis venerabilis Henricus abbas ecclesie Fuldensis princeps noster
 25 dilectus in nostre maiestatis presentia constitutus, quod tu contra tenorem privilegiorum
 suorum, que vidimus et dudum confirmavimus², homines et castrenses abbatis ipsius,
 videlicet Fridericum et Andream de Tugenden necnon Cunradum dictum Hoelin et
 Cunradum de Alvelt ac alios ecclesie sue homines proseribis et excommunicas, quod
 in suum preiudicium vertitur et libertatis ecclesie Fuldensis non modicum detrimentum³.
 30 Quapropter sinceritati tue per regia scripta mandamus volentes, quatinus super premissis
 et aliis, que contra tenorem privilegiorum huiusmodi abbatis predicti fieri dinoscuntur,
 te de cetero omnino contineas et restringas, penitus revocando proseriptionis et ex-
 communicationis sententias, si que late sunt per te contra prefatos et alios homines dicte
 ecclesie Fuldensis, quas exnunc, quantum iniuste late sunt et indebite, proseribendo
 35 personas huiusmodi contra iura et privilegia dicte Fuldensis ecclesie, revocamus et
 tenore presentium annullamus. In cuius rei testimonium presentibus sigillum maie-
 statis nostre duximus apponendum.

Dat. apud Portum Veneris districtas Ianue, VI. Kal. Martii, anno Domini millesimo
 CCCXII, regni vero nostri anno quarto.

749. MANDATUM DE CASTRIS NON EDIFICANDIS. *Mort. 18.*

Proposuit ad exemplar, quod ex autographo eiusdem tabularii l. c. nr. 84 serrato
 40 *paravit et nobiscum communicavit ex d. W. Fossheim. Scriptum est manu hominis Ger-*

¹ *Litterae regis serratae non sunt. Consensum verum comitis Palatini v. supra nr. 447. — 2* *A. 1199.*
Jul. 14; Böhmer, Reg. Heinr. 122. — 3 *Nam hoc de castro edas dicitur, quod supra nr. 641 cap. 28*
 45 *intelligitur, noscitur.*

bus benignum prebentes assensum, predictam resignacionem et reportacionem recepimus et predictam villam cum omni eo iure, quo ipsam possidebat antea, sibi et heredibus suis in feodum, recepto ab eo fidelitatis debite sacramento, duximus concedendum, investientes ipsum more solito de eadem. Ex uberiore dono gratie sibi concedentes, quod ipse ibidem oppidum construere possit ac muris ipsum fortificare valeat et fossatis, sic tamen quod sine preiudicio suo, nisi in quantum vassallus de suo feodo tenetur domino, dolo et fraude exclusis, ad utilitatem nostram et imperii nobis debeat patere, necnon remittentes eidem omnem culpam et iniuriam, si quam commisisset, ex eo quod idem et sui villam ipsam antea in oppidum construere inceperunt. Inhibendo universis et singulis, ne ipsum et suos super hoc presumant aliquo modo molestare, iuribus nostris et imperii et alterius cuiuslibet^a semper salvis. Testes qui interfuerunt sunt: venerabiles frater Heinricus Tridentinus episcopus ante nostre cancellarius et Heinricus abbas Fuldensis principes nostri dilecti, nobiles viri Iohannes de Limingen advocatus noster provincialis Alsacie, Dyertherus comes de Katzenhobogen, Rudolphus comes de Nydowe ac Conradus de Tengen necnon strenui viri Hartmannus de Munster, Mathyas d. Herenkein, Rudolphus de Thyberg et Thomas de Septemfontibus camerarius noster et alii fidedigni. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiri.

Dat. apud Portum Veneris districtus Ianue, VI. Kalen. Martii, indie, X, anno Domini MCCCXII, regni vero nostri anno quarto.

751. 752. TRACTATUS CUM ROBERTO REGE SICILLAE.

1312. Mart. 10.—Apr. 1.

751. PROCURATORIUM HEINRICI REGIS. Mart. 10.

Procuratorium de matrimonio contrahendo proponimus ex autographo nunquam confecto, quod seruetur Pisis in tabulario Roncioniano nr. 714 signatum. Scriptum est in cancellaria regis ab homine quodam Italo. Foramina filis apta apparent. Sed postea¹ ad modum minutae alia manu correctum est. Edidit Bonanni Acta Henrici VII. I, 218 nr. 139. Nos iterum accuratissime contulimus.

In Indice documentorum a. 1313. Pisis confecto, de quo v. supra ad nr. 298, scripta diversa ad has res spectantia enumerantur: Duo procuratoria sub sigillo domini, qualiter dominus constituit procuratores cum pleno mandato et misit ad Robertum quendam regem, ut perficerent tractatum matrimonii, confederationis et unionis etc., adiecto verbo eur.; item De tractatu matrimonii de filia domini cum filio Roberti, adiecto item verbo eur. (Doehnißes l. c. II, 115 et 116). Sed nostri potius procuratorii exemplar confectum ita intelligi videtur: Procuratorium domini missum ad regem Robertum pro firmandis matrimonio et unione sub sigillo domini (Doehnißes l. c. II, 116). — Böhmcr, Reg. Heinv. 460. (P. deest.)

750. ^a) s cuius in loco raso or.

1) *Hos legatos post litteras pontificis infra nr. 752, ut videtur, receptas demum circiter diem 16. m. April. Neapolim profectos esse, ex apochis rationum thesaurarie docetur, ubi haec: Item a Jehan de Diest notare envoiet avoecke les autres ambaxeurs de Pise vers le roy Robert pour dette aprien li devoit, des qu'il fu envoies a court de Rome. CII florins. Item a frere Jehan de Chermout alant a roy Robert pour deux chevaus. LV florins. (Bonanni l. c. I, 310).*

(manus prior)

Henricus Dei gratia Romanorum rex
semper augustus — universis sacri Romani
imperii fidelibus presentes litteras inspec-
turis — gratiam^a et omne bonum.

Noveritis, quod nos anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, VI. Idus
Marci, Pisis in palatio venerabilis . . . archiepiscopi eiusdem loci, in presentia venerabi-
lium Baldewini Treverensis archiepiscopi germani nostri karissimi, Theobaldi Leodiensis
consanguinei nostri et fratris Henrici Tridentini aule nostre cancellarii episcoporum,
principum nostrorum dilectorum necnon spectabilis viri Amedei comitis Sabaudie affinis
et fidelis nostri dilecti testium infrascriptorum, constituimus, fecimus et ordinavimus,
facimus et ordinamus per presentes

sapientes^{d,e} viros Pandulfum de Sabellis^f et
notarium sanctissimi in Christo patris et
domini Clementis pape^{d,g}

religiosum virum fratrem Johannem de Lucidomonte ordinis Predicatorum sacre theo-
logie professorem

et sapientem virum Anthonium de Surdis et^h magistrum Johannem de Vinstinga utri-
usque iuris^b „professorem”
procuratores nostrosⁱ legitimos generales et speciales

presentesⁱ et in se presens mandatum sus-
cipientesⁱ

ad tractandum, contrahendum et perficiendum procuratorio nomine sponsalia et matri-
monium

vel derictum eorundem^k

inter preclaram Beatricem filiam nostram karissimam et spectabilem . . . primogenitum
illustris Roberti

regis Sychie.

Iherusalem et^l [Sycilie] regis.

Et ad promittendum ac assignandum nomine quo supra dotem eidem regi nomine
dicti sui primogeniti ac eidem primogenito dicti regis, necnon vice versa ad recipiendum
obligationem et cautionem donationis propter nuptias seu dotalicium a prefato rege pro
nobis et iam dicta Beatrice nostra filia seu ad obligandum nos curaturos et facturos,
ut ipsa sponsalia et matrimonium contrahantur et consummentur cum dote legitima
ut premititur et donationis propter nuptias assignatione sive dotalicium vice versa tradi-

751. ^a Universis. — *Donum* — *man. 2. supra lineam* — *per* Henricus — *bonum deletis*. — ^b sequitur
et *sa de betis*. — ^c gratiam. — *Noveritis post nota 2. correctum est tenere presentium facimus manifestum*.
Universis deletis. — ^d sapientes. — *pape nota 2. a ma. la. de tra. cezata. signa intercaudali post pre-*
sentis postea. — ^e *parcedit* *pand. nota 2. scriptis ad delet. ce.* — ^f *sabell* *corr. ex sabellis*. — ^g *sequi-*
ta — *a de tra. a litteratura*. — ^h et — *iuris nota 2. cezata super et militem deletis*. — ⁱ presentes —
postea nota 2. a tra. laura addita post speciales. — ^k *vel derictum eorundem nota 2. supra lineam*
ad numerarium. — ^l *Iherusalem et* — *a. a. 2. super regis derictis*.

1. *De procuratoribus eligendis tum in cura regis dubitatum esse, etiam ex Nicodao Botrodrinensi*
Rege notatis sup. apparuit, ab hac — Dominus Galano mature consilio ordinavit, quod inconti-
nente tempore Pandulfus et magister Iohannes de Vinstinga utriusque iuris professor et frater
Theobaldi Leodiensis archiepiscopi de Pisis recederent cura pro a potestate et auctoritate perficiendi et
Theobaldi Leodiensis archiepiscopi contra regis Roberti filium, et tunc regis Romanorum. Tunc fuit quibus-
dam diebus in Pisis, et tunc ad predicta facienda, et quod dominus Pandulfus et ego iremus ad
Theobaldum Leodiensem archiepiscopum, que post eorum acceptatione secunda coronationis dicti regis.
Venerabilis et venerabilis frater et consanguineus magister Iohannes daretur ambasciata, sicut
et tunc in Pisis, et tunc in Pisis contra regem Roberti et ad Romanos, et quod ponerentur in littera.
Factum in Pisis die 27. mensis Julii.

tione ac obligatione. Et ad iurandum nomine ut supra in animam nostram, diligenter nos attendere et curare debere, ut omnia et singula premissa effectualiter compleantur. Et nichilominus ad exigendum et recipiendum e converso* iuramentum a memoratis Roberto rege et . . . ipsius primogenito, ut premissa omnia et singula compleantur cum effectu. Dantes eidem procuratoribus nostris generale ac speciale, liberum et expressum mandatum ad inchoandum**, tractandum, agendum et perficiendum vice nostri (omnia et singula supradicta et alia)

quecumque ad essentiam contractus huiusmodi sponsaliorum et matrimonii ac ad eorum requiruntur sollempnitatem,

et^m ad obligandum nos curaturos et facturos,
ut memorata fiant etⁿ consummentur^m,

necnon omnia† faciendi, que nos ipsi faceremus aut facere deberemus vel possemus pro dictis sponsalibus et matrimonio contrahendis ac dotis et donationis propter nuptias assignatione, si presentes essemus, etiamsi mandatum speciale requirant. Ratum et firmum habentes quicquid per dictos procuratores nostros

aut duos ipsorum^o

factum vel ordinatum fuerit in premissis aut aliquo premissorum. Promittimus quoque sub ypoteca rerum nostrarum†† contra ea, que memorati procuratores nostri

aut duo ipsorum^p

circa prefata^a sponsalia, matrimonium, dotis assignationem et donationis propter nuptias receptionem, ut premissum est,

et^r obligationem nostri^s sepedictam^r

fecerint aut nomine nostro sive dicte filie nostre ordinaverint, per nos aut per alium directe vel indirecte seu quomodolibet non venire, immo potius nos curaturos et facturos, ut est premissum, omnia et singula supradicta

per^t nos et filiam nostram^t

felici effectui mancipari. In cuius rei testimonium presentes litteras maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.

Datum loco, die et anno Domini ut supra, regni vero nostri anno quarto.

752. LITTERAE CLEMENTIS V. HEINRICO REGI MISSAE. Apr. 1.

Gravissimi documenti minutam M a nobis a. 1903, in tabulario secreto Vaticano inter 'Instrumenta miscellanca' inventam iam edidimus loco supra ad nr. 586—597 citato pag. 28—33 (= 245—250). Editionem nostram hic repetimus. Ceterum cf. ea quae l. c. pag. 3 (= 220) notavimus.

In Indice documentorum a. 1313., de quo c. supra, indicantur: Pro parentela facienda cum Roberto sub bulla papali, item Pro affinitate contrahenda cum Roberto sub bulla papali (Documens l. c. II, 115). Sed num hic litterae nostrae intelligantur, plane nescimus.

Cf. infra nr. 781—783.

(P. verst.)

* sequitur pactum et manu 2. supra lineam add.

** sequitur tractandum manu 2. supra lineam add.

† sequuntur et singula supradicta (faciendi) et manu 2. supra lineam add.

†† sequuntur predicta rata nos habituros et manu 2. supra lineam add.

751. ^m) et—consummentur manu 2. in margine sinistro adiecta, signo intercalandi post sollempnitatem posito. ⁿ) fiant et supra lineam add. ^o) aut duos ipsorum manu 2. supra lineam add. ^p) aut duo ipsorum manu 2. supra lineam add., post duo rasura unius litterae. ^q) sequitur etiam hic aut duos ipsorum manu 2. supra lineam add., sed cursus delet. ^r) et—sepedictam manu 2. supra lineam add. ^s) nostri supra lineam adiectum. ^t) per—nostram manu 2. supra lineam add.

Carissimo in Christo filio regi Romanorum illustri.

1. Locundis et gratis de te dudum in regem Romanorum electo per nuncios et
ambassiatores, quos tunc primo super hoc ad sedem apostolicam destinasti, auspiciis
intellectis, deliberatione provida mentis apostolice rectitudo disposuit, ut electionis eius-
dem negotium ex nostra promotione concrederet et magnitudinis tue status obtate sus-
ciperet altitudinis incrementa. Et demum in apertum propositum nostre deliberationis
huiusmodi per actiones fructuosas et laudabiles producentes, varios certum, videlicet
cum carissimis in Christo filiis nostris Philippo Francorum et alium cum Roberto
Sicilie regibus illustribus ac diversis nunciis eorundem super unione ac confederatione
per te habenda et firmanda cum ipsorum utroque stabiliter tractatus assumpsimus dili-
genter et sic eos prosecuti fuimus studiose, quod dicto tractatui habito, scilicet cum
eodem rege Francorum, celeriter obtatus et laudabilis exitus disponente Domino^b sub-
sequentem. De quo nostri pectoris^c intima unda leticie copiose profundit nostrique spiritus
in Deo salutari nostro reverenter exultant sibi que devotis laudibus multiplices gratiarum
referimus actiones.

2. Super eo autem, quod parentela tractatus inter dilectum filium nobilem virum
primogenitum dicti regis Sicilie et dilectam in Christo filiam nobilem mulierem . . . natam
tuam contrahendo habitus speratum non est sortitus effectum, eidem regi non potest
aliquatenus imputari, cum nullius, sicut credimus, ex parte sua defectus causa pro-
cesserit, quominus tractatus ipse desideratum finem et debitum sortiretur. Immo sui
ambassiatores et nuncii in nostra presencia constituti frequenter tuis ambassiatoribus
presentibus obtulerunt, memoratum Sicilie regem in hac parte sequi paratum nostre
beneplacitum voluntatis, ibidem per nos tuis et eiusdem regis expresso nunciis supra-
dictis, quid te daturum et quid recepturum prefatum regem Sicilie et quid te ac ipsum
facturos in eodem negotio volebamus, quod per eosdem tuos et subsequenter per nostros
speciales et deinde per ipsius regis Sicilie nuncios ac demum per venerabilem fratrem
nostrum Amaldum episcopum Sabinensem apostolice sedis legatum, cui super hoc fre-
quenter scripsimus, tue^d magnitudini recolinis intimasse. (3. Et licet postmodum
dilectus filius nobilis vir Riccardus^e de Gambertesca senescallus Provincie, unus de
nunciis prefati regis Sicilie, ad te pro firmanda dicta parentela venisset^f et cum certis
de consiliariis tuis, quos ad tractandum cum eo dicta parentela negotium deputasti,
super hoc specialem habuisset tractatum, dicti^g tamen consilarii de hiis, que super hoc
ordinata coram nobis^h et per nos expressa coram eisdem nunciis ut premittitur et tunc
eisdem consiliariis per eundem senescallum oblata, ut idem senescallus asserit, fuerant,
non contenti, immo negotium ipsum, acⁱ si nullus tractatus intervenisset super hiis, in
pluribus revolventes, ab eodem senescallo quedam alia, de quibus primo nichil tracta-
tum extiterat, peccierunt^j. (4. Eodem vero senescallo tunc infecto negotio ad dicti
regis presenciam redeunte, rex ipse nostre super huiusmodi negotio parentela perpen-
dens intentionis affectum, nuncios certos alios iterato duxit ad tuam celsitudinem desti-
nandos, et tua serenitate petente quedam, que sicut predicetur alias petita non fuerant,
ipsi ultra condita in pluribus tuis voluntatibus annuerunt. (5. Verum tu postmodum,
aliquorum ex consiliariis ipsis, qui magnificentie tue ac regis ipsius honoris augmenta
non diligunt, set ut celi preconcepti non absque prodicionis^k nota valeant venena
diffundere et de faretra commotionis tue sagittas lesionis emittere contra ipsum, pravis^l.

752. 1) S. corr. 2) S. M. 3) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 4) S. corr. et peti-
tione. 5) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 6) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 7) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 8) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 9) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 10) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 11) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 12) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 13) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 14) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.* 15) *de tractatu per nos super unione regis Sicilie. M.*

sicut noviter ad nostri apostolatus audium non sine grandi admiratione pervenit, consiliis et suggestionibus instigatus, nedum¹ ad tractatus eiusdem consummationem non² intendis, verum etiam adversus eum disponis facere novitatem. Profecto, dilectissime fili, potes de facili patenter advertere, quod de puritate cordis consilia ipsa non prodeunt, quodque talia suggerentes personam tuam vere non diligunt et honoris tui se non exhibent zelatores neque tui cupiunt dilatari magnificentiam principatus. Nosti quippe, quod ipsi linea tibi consanguinitatis non attinent nec, antequam regalis dignitatis culmen ascenderes, dilectionis vel amicitie fuerant specialitate coniuncti, set celsitudini regie post tue promotionis auspicia, ut propria comoda promoverent suosque tuis possent viribus adversarios conculcare et de foramine serpentem extrahere tue potencie manibus, prout audivimus, adhererunt. Quod si hec et aliorum profectuum non sperarent fructus multiplices, inter te ac subditos et emulos tuos durante discordia, te sequendo colligere, a quibuslibet obsequiorum tuorum oneribus dorsa diverterent eorundem. Propter quod omnino displiceret eisdem, quod cum subditis ipsis et emulis celesti dono tibi pacis arderet salubritas, fructuum eorundem, quam tempore presentis turbationis percipiunt, utilitate frustrari pacis tempore formidantes.

(6) Propterea, carissime fili, prefatis consiliis, que de adipè iniquitatis emanant, vitatis salubriter et suggestionibus talium, que de fomite nequicie producantur, ne³ mentis regie puritatem sua pravitate commaculent, procul pulsas, salutaribus tui patris consiliis, que pro filiis solerter exquiri, mentem vigilanter adhibeas, aurem cordis desideranter inclines et eis, que per viam salutis et vite tuos dirigunt equitatus, cum⁴ filiali reverentia penitus adquiescas⁵. Contemplare quidem sollicite et meditare prudenter, qua teneritudine nos et⁶ Romana ecclesia mater tua personam tuam, quam in nostri pectoris intimis absque intermissione portavimus, dilexerimus hactenus et etiam diligamus, quanta sollicitudine tue promotionis negocium fuerimus prosecuti et quanti prerogativa favoris⁷ quantave promptitudine gratie in tuis agendis nos liberales semper inveneris et paratos. Hoc namque patris affectus cum anxietate multa desiderat, hoc sollicite matris eiusdem pietas copiosa perquiri et ad hoc suos diffundit assidue cogitatus, ut te cum regibus ipsis indissolubilis amicitie et unionis federe colligato, quorum liber adversariorum impetus formidare non habeas, set potius solum celsitudinis tue precelesi status nomen suscipiat, pacis tibi gaudia desiderata proveniant et quietis et⁸ in terris tue dicioni subiectis regnes cum securitate feliciter tuoque subiecte dominio nationes in tabernaculis fideie ac requie sedeant opalenta¹. Que nedum per² consummationem parentele ac tractatum predictorum proventura de facili Domino dirigente confidimus, verum etiam manifesta colligimus, ex hiis universis orbis fidelibus affluentis tranquillitatis dulcedinem proventuram. 7) Attendas etiam sollicite, princeps magnifice, et infra tui claustra cordis discreta meditatione recenseas, quod eundem regem Sicilie tamquam nostrum et eiusdem Romane ecclesie specialem filium et vassallum affectione multa diligimus et portamus sincerius in visceribus caritatis ac prefatum Sicilie regnum, quod ad eandem ecclesiam peculiari iure specialiter dinoscitur pertinere, velut recreationis nostre pomerium oculo paterne sinceritatis inspicimus³ tuaque ac ipsorum tempora tranquilla perquirimus et desideranter obtinamus, ut omnis turbationis sublata caligine molestie vexationis cuiuslibet non sentiant lesionem. Non enim iacturas ipsorum,

752. 1) sequitur casura triam litterarum; an plus sequitur et non? M. — 2) in margine add. M.

45 3) corr. ex nec M. — 4) cum — adquiescas in margine supra inter cetero positor¹ add. M. — 5) et sic mutato stilo M. — 6) voris atramento fusiori in pro. hactenus scripta M. — 7) atr. fuse, in margine add. M. — 8) atr. fuse, supra lineam add. M.

1) Is. 32, 18. — 2) Cf. in litteris pontificis a. 1313. Tom. 12 supra citandis hanc verba; que soluti recreationis nostre pomerium delectabiliter intuemur.

per quas nos et eadem ecclesia graves sentiremus molestias et sevi doloris ictibus confederemus in intimis, dissimulare possemus, set potius nos et eadem ecclesia, sicut ipsa egit retroactis turbationum temporibus, dum eiusdem progenitores regis prefati regni regimini, quod potes in exemplum assumere, presidebant, ad ipsorum regis defensionem et regni nostram et ipsius ecclesie, sicut nobis incumbere dinoscitur, quantum iusticia 5 pateretur, extenderemus dexteram et virtutem. Quare celsitudinem regiam paterni, rogamus affectu et hortamur attentius in domino Ihesu Christo et obsecramus per^u viscera misericordie Dei nostri tibi que nichilominus^o sano et puro consilio suademus et omnimode volumus, ut premissis in statera provide considerationis adductis, sicut nostram et ecclesie predictae gratiam et benivolenciam diligis et turbationem, que nobis propter 10 hoc inferretur, desideras evitare, parentelam huiusmodi cum rege prefato remota qualibet occasione ac tarditate stabilias, huic nostro salubri consilio, qui tibi plus profecimus ac proficere possumus et intendimus, nisi per te quod absit steterit, quam contrarium consulentes, quorum persuasio non ex caritatis zelo, set ex malicie veneno^v procedit, sicut verisimiliter presumitur, acquiescens, ut boni tam amabilis precium gratum, sicut 15 speramus, in excelsis Altissimo et acceptum in terris et utile tibi et fidelibus aliis habundanter fructificet, ac nos et eadem ecclesia multiplicatos quos desiderabiliter expectamus colligamus ex illo manipulos gaudiorum, tuque provide divine misericordie gratiam uberius consecutus preter retributionis eterne premium gloriosius^w merearis, ut augeantur dierum longitudine in benedictionibus dulcedinis dies tui¹ et votivis semper 20 successibus superni regis committatus auxilio fulciaris. Super premissis vero, si quod absit te negligente nostris in hac parte obtemperare consiliis, monitis et beneplacitis exitum felicem non habeant, licet cum amaritudine cordis non modica exoneramus nos apud Deum et homines in puritate ac plenitudine veritatis, cum per nos non steterit, quin super hiis exsolverimus debitum apostolice servitutis. 25

9. Super federe siquidem huiusmodi parentele firmando nos eidem regi Sicilie per alias nostras litteras² intimamus, quod ipse nuncios suos destinet ad supradictum episcopum Sabinensem, quem pro predictis penes tuam excellenciam procurandis, prout in presenciam nostra inter tuas et ipsius regis Sicilie gentes proloenta fuerunt, specialiter 30 oneramus. Preterea serenitatem tuam reddidimus sollicitam et intentam, quod si qui volentes huiusmodi nostrum propositum versutis machinationibus impedire tibi forsansurrarent, quod predicta que scribimus non tantum precordiis^s nostris insisterent, quantum per seriem presencium ostendimus litterarum, eorum persuasionibus tanquam falsa et mendosa loquencium ac qui zizaniam seminare conantur aures tuas aliquatenus non inclines, cum premissa desideremus^v ardencius effectui mancipari, quam possemus 35 litteris explicare.

Datum Viennae, Kalen. Aprilis.

752. ¹ *in atramento fusum supra lineam et ubi M. ... per—nichilominus stilo acutiore atr. fusc. in dextera add. M. ...* ² *in loco raso M. ...* ³ *corr. super gloriosum M. ...* ⁴ *in loco raso stilo ... M. ...* ⁵ *citata e in loco raso M.*

1) *C. I. 1. 50, 24. Ps. 90, 10, 20, 4.* 2) *Quae scriptae non sunt.*

753—756. REFORMATIO CIVITATIS PISANAE.

1312. Mart. 17.—Apr. 18.

*Documentorum*¹ *imbreviaturas proponimus et 1) imbreviatura Bernardi de Mercato, quae scribitur inter eius Protocolla et Acta Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali*
 5 *Mazzo 3 nr. 23 (= Docmiges Ms. IV, de quo v. supra ad nr. 563) fol. 5, ubi nr. 751—754 simul exarati sunt; edidit Docmiges l. c. II, 33 nr. 17; collata ad nr. 754 etiam 2) imbreviatura Leopardi Frenetti notarii, quae scribitur in eius Registro, de quo v. supra ad nr. 470, fol. 17. V. iam supra nr. 456.*

753. CONSTITUTIO ANZIANORUM. Mart. 17.

10 *Er 1, ubi sola servatur. — Böhmcr, Reg. Heinr. 463. (P. deest.)*

Serenissimus princeps dominus Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus fecit, constituit et ordinavit de novo ancianos Pisani populi infrascriptos, quorum officium durare debeat usque ad Kalendas Maii proxime venturas. Nomina quorum ancianorum sunt hec: videlicet in ponte Gaddus Gattus, Vannes Tortinus, Bar-
 15 tholomeus Gonis notarius, in medio Mensis de Vieo iudex, Vannes de Lino, Pardus Boeticella tabernarius, in foriporta Tuetius Boneontis, Gens de Cantone, Bectus Bonainti cor(arius), in Kinchiea Gognus Lenli, Grugnetus Grassus, Mam-
 mictius de Vicarello calchearius.

Qui anciani in manibus dicti domini regis iuraverunt ad sancta Dei euangelia
 20 super animas ipsorum corporaliter tactis evangeliis, quod dictum officium ancianatus facient et exercebunt bene et legaliter sine fraude, remotis odio, amore, precio vel precibus aut timore, pro dicto domino rege ad laudem et reverentiam omnipotentis Dei et beate Marie virginis patrone civitatis Pisarum et omnium sanctorum et sanctarum
 25 Dei et ad bonum statum et reverentiam atque honorem dicti domini regis et Romani imperii et ad bonum et pacificum statum communis populi Pisani. Et dictum dominum regem et eius vicarium in dicta civitate Pisarum et omnes alios officiales dicti domini regis manutenere et defendere et sequi secundum voluntatem et mandatum dicti domini regis et eius vicarii. Preceptis et mandatis dicti domini regis obedient et omnia et singula alia facient et sequentur, que ad honorem et utilitatem dicti domini regis et
 30 imperii et ad bonum et tranquillum statum dicte civitatis et districtus eius viderint convenire.

De quibus omnibus dictus dominus rex precepit nobis Leopardo et Bernardo et Iohanni de Dist notariis suis, quod faceremus publica instrumenta.

Acta sunt hec Pisis in generali parlamento et universitate hominum civitatis
 35 Pis(arum) congregato et choadunato in platea ante ecclesiam maiorem beate virginis Marie civitatis Pis(arum). Presentibus venerandis patribus domino Baldovino archiepiscopo Treverensi, Theobaldo episcopo Leodiensi et magnificis viris dominis Amedeo

1) *In adnotatione ponimus ea quae refert Nicolaus Botrontinensis (ed. Heyck) pag. 17: Venimus Pisas (inter diem 15. et 20. m. Martii; cf. Heyck l. c. pag. XXXIII). Et ibi inter alia relatione dignum invenimus civitatem satis turbatam et commotam et hoc propter dominium totum, quod ad se dominus rex acceperat, nichil volens eis servare de modo faciendi ancianos et alios officiales secundum consuetudines antiquas, qui consueverant civitatem gubernare, sed unum vicarium dedit eis de Ubaldinis.*

comite Sabaudie, Rodulpho duce Bawerie, Henrico de Flandria marescalco dieti domini regis, Ioffredo comite de Lignenges, Tectardo comite de Cazelenemboche, Thoma de Septemfontibus et Symone Philippi de Pistorio testibus ad hoc vocatis. MCCCXII indie, X, die XVII, mensis Martii, ac regni dieti domini regis anno quarto.

754. *HOMAGIUM CIVITATIS ITERATUM. Mort. 17.*

5

V. 1 et 2, ubi rubrum: fidelitas Pisanorum facta Pisis in publico parlamento. Cf. Bohmer, Reg. Henrici 463. (P. deest.)

Sapientis vir dominus Philippus^a domini Clerici legum doctor civis Pisanus, syndicus et procurator communis Pisani ad infrascripta sollempniter^b constitutus, sicut apparet per publicum instrumentum^c scriptum manu Leopardi filii^d Orlandi notarii de Morrona^e notarii et nunc cancellarii Pisani communis, dominice incarnationis anno MCCCXII^f, indie, X, sextodecimo Kalendas Aprilis^g secundum consuetudinem Pisanorum, sindicatus et procuratorio nomine dieti communis Pisani fecit fidelitatem dicto domino regi in modum qui sequitur, videlicet:

ego Philippus syndicus^h nomine quo supra iuro ad hec sancta Dei euangelia in ani-¹⁵
 mam meam et omnium et singulorum populi etⁱ universitatis et hominum civitatis
 Pisanum eiusque districtus, quod ab hac hora inantea ero fidelis et ipsi erunt fideles
 domino Henrico Dei gratia Romanorum regi semper augusto et imperio Romano
 contra omnem hominem. Item nunquam ero nec erunt ipsi in facto vel consilio,
 quod idem dominus rex vitam aut membrum amittat aut^j recipiat in personam vel²⁰
 res aliquam lesionem vel contumeliam aut amittat aliquem honorem, quem nunc
 habet vel inantea possidebit. Item si scivero vel audivero, sciverint vel audiverint
 de aliquo vel aliquibus, quod velit vel velint aliquid istorum contra ipsum dominum
 facere, ut non fiat pro posse meo impedimentum prestabo et prestabunt. Et si in-²⁵
 pedimentum prestare nequivero vel nequiverint, quam cito^k potero vel potuerint ipsi
 domino regi intimabo et^l intimabunt et contra eum, prout potero vel poterunt, eidem
 domino regi meam prestabo et prestabunt auxilium. Et si contigerit^m ipsum domi-
 num regem rem aliquam, quam habet in presenti vel habebit in futurum, quocunque
 casu amittere, eam recuperare iuvabo et recuperatam omni tempore retinere. Et pro
 omnibus iuribus suis et imperii Romani adipiscendis, recuperandis et retinendis ei toto³⁰
 posse assistere. Itemⁿ confiteor dietum dominum regem esse et esse debere verum
 naturalem et precipuum sine medio dominum meum, civitatis, communis et populi et
 districtus Pisanum cum omnibus iuribus et pertinentiis suis. Et ipsum dominum regem
 in predictis omnibus et singulis habere merum et mixtum imperium et omnimodam
 iurisdictionem. Item si scivero ipsum dominum regem velle aliquem vel aliquos³⁵
 offendere et inde specialiter vel generaliter fieri requisitus, eidem domino regi secun-
 dum posse meum prestabo consilium et auxilium. Et si aliquid michi idem dominus
 rex in secreto manifestaverit vel imposuerit, illud sine sui licentia nemini pandem
 vel faciam, quod pandatur. Et si consilium idem dominus rex a me petierit, illud
 dabo, quod michi videbitur melius et magis pro eo expedire. Et iuro, quod nun-⁴⁰
 quam de mea persona aliquid sciemer faciam, quod in preiudicium dieti domini regis
 iniuriam vel contumeliam possit redundare. Et omnia alia et singula faciam, que

754. 1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45.

^a Art. 8. 2. ^b Art. 8. 2. ^c Art. 8. 2. ^d Art. 8. 2. ^e Art. 8. 2. ^f Art. 8. 2. ^g Art. 8. 2. ^h Art. 8. 2. ⁱ Art. 8. 2. ^j Art. 8. 2. ^k Art. 8. 2. ^l Art. 8. 2. ^m Art. 8. 2. ⁿ Art. 8. 2.

¹ Art. 8. 2. ² Art. 8. 2. ³ Art. 8. 2. ⁴ Art. 8. 2. ⁵ Art. 8. 2. ⁶ Art. 8. 2. ⁷ Art. 8. 2. ⁸ Art. 8. 2. ⁹ Art. 8. 2. ¹⁰ Art. 8. 2. ¹¹ Art. 8. 2. ¹² Art. 8. 2. ¹³ Art. 8. 2. ¹⁴ Art. 8. 2. ¹⁵ Art. 8. 2. ¹⁶ Art. 8. 2. ¹⁷ Art. 8. 2. ¹⁸ Art. 8. 2. ¹⁹ Art. 8. 2. ²⁰ Art. 8. 2. ²¹ Art. 8. 2. ²² Art. 8. 2. ²³ Art. 8. 2. ²⁴ Art. 8. 2. ²⁵ Art. 8. 2. ²⁶ Art. 8. 2. ²⁷ Art. 8. 2. ²⁸ Art. 8. 2. ²⁹ Art. 8. 2. ³⁰ Art. 8. 2. ³¹ Art. 8. 2. ³² Art. 8. 2. ³³ Art. 8. 2. ³⁴ Art. 8. 2. ³⁵ Art. 8. 2. ³⁶ Art. 8. 2. ³⁷ Art. 8. 2. ³⁸ Art. 8. 2. ³⁹ Art. 8. 2. ⁴⁰ Art. 8. 2. ⁴¹ Art. 8. 2. ⁴² Art. 8. 2. ⁴³ Art. 8. 2. ⁴⁴ Art. 8. 2. ⁴⁵ Art. 8. 2.

verus subditus et fidelis tenetur facere vero domino suo et facient omnes et singuli Pisani et que facere consueverunt suis predecessoribus Romanorum regibus et imperatoribus. Et omnia alia que in forma fidelitatis nova et veteri continentur.

Qui dominus rex precepit nobis suprascriptis notariis suis, quod de predictis conficiamus publica instrumenta.

Acta sunt hec die et loco et testibus quibus supra.*

Quam^o fidelitatem et omnia supradieta incontinenti in dicto loco et testibus quibus supra populus et universitas hominum Pisanorum et ipsi Pisani ad dictum parlamentum existentes in multitudine copiosa unanimiter ratificaverunt et approbaverunt voce et elevatione manuum et iuraverunt elevatis et tensis manibus versus faciem ecclesie imperpetuum fideliter observare.

Et preceperunt nobis suprascriptis notariis, ut inde conficiamus publica instrumenta.

755. LIBERATIO CARCERATORUM, RENUNTIATIO ET NOVA CONCESSIO POTESTARIE ET CAPITANEATUS. *Mort. 17.*

Item ex 1, ubi solus scribantur. (P. dest.)

Item die et loco et testibus quibus supra in parlamento predicto idem dominus rex Omnipotentis intuitu et beate Marie virginis et ob honorem regalis culminis et publice leticie populi Pisani commotus de consuetudine regalis clemencie mandavit extrahi et liberari sine aliqua difficultate de carcere Sancti Felicis Pisani communis omnes et singulos carceratos ibidem existentes quacunque occasione vel causa, exceptis illis qui sunt ibidem pro debito singularium personarum. Precipiens idem dominus rex nobis suprascriptis notariis, ut de predictis faciamus publica instrumenta.

Item die et loco et testibus quibus supra in predicto parlamento nobiles viri domini Ubertinus de Lando de Placencia Pisanorum potestas et Symon domini Iohannis de Spoleto capitaneus Pisani populi coram nobis suprascriptis notariis per baculos, quos tenebant in manibus in signum dictorum officiorum, consignaverunt ultra dicto domino regi et in manibus eius predicta officia potestarie et capitaniatus. Recognoscentes ipsum dominum regem pro eorum domino et dictis officiis renunciaverunt ipsaque officia omnemque eorum potestatem et iurisdictionem rennerunt, expoliantes se ab officiis et regiminibus potestarie et capitaniatus predictorum.

Item die et loco et testibus quibus supra post renunciationem predictam factam ab ipsis potestate et capitaneo de officiis memoratis coram nobis suprascriptis notariis prefatus dominus rex officium potestarie predictae suprascripto domino Ubertino et officium capitaneatus predicti dicto domino Symoni et eorum regimina et iurisdictionem civilem et criminalem commisit et concessit de novo suo nomine et pro se ad eius beneplacitum. Qui potestas et capitaneus in manibus dicti domini regis iuraverunt ad sancta Dei euangelia super animas suas corporaliter tactis sacrosanctis euangeliis, dicta officia bene et legaliter exercere.

* die—supra *deleta in 2, loco quorum sibi antea dicitur locus et ubi sunt* Pisis in general, parlamento et universitate hominum civitatis Pise, seu congregato et coadunato in platea ante ecclesiam maiorem beate Marie virginis civitatis Pise, etc. Presentibus etc.

754. ^o *rubrum in margini add 2*: Ratificatio predictorum facta per populum Pisanorum, *descripta Bernardus in 1; loco in dicto prebet 2; die et.*

755. ^o *supra lineam 2.*

756. DECLARATIO DE IURIBUS MARESCALCI REGII. Apr. 18.

Declarationem regis ad supplicationem ancizanorum Pisavorum prolatam hic subiungere licet ex V. autographo, quod servatur in eodem tabulario l. c. 'Mazzo 4 nr. 67': in verso legitur manu Bernardi scriptum: Instrumentum super iurisdictione, quam habet marescalcus domini imperatoris: item collato 2° transsumto, quod etiam Bernardus ipse 5 registravit inter Protocollo et acta sua l. c. 'Mazzo 3 nr. 25' servata (= Documiges Ms. IV, de quo v. supra ad nr. 763) fol. 6. Edidit Documiges l. c. II, 177 nr. 40). — Böhmer, Reg. Hebr., 178. (P. deist.)

In nomine Domini amen.

Anno eiusdem millesimo tricentesimo^a duodecimo, inditione decima^b, die decima 10 octava^c mensis Aprilis, pontificatus domini Clementis pape quinti anno sexto ac regni serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum regis semper augusti anno quarto. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris, quod cum ancizani civitatis Pisane pluries supplicaverint prefato domino regi, ut super officio marescalci sui, videlicet super illis casibus seu articulis, qui tangunt seu tangere 15 possunt exercitium iurisdictionis, ordinare et declarare dignaretur, ut super eis nulla deinceps inter ipsum marescaleum et ancizanos et quoscunque rectores civitatis iam diete discordie materia oriatur, hinc est quod prefatus dominus rex ex certa scientia super predictis ordinavit, dixit, voluit et declaravit in modum qui sequitur:

1. In primis marescaleus debet habere custodiam omnium carceratorum, videlicet 20 foritanorum, qui secuntur exercitum domini, et iurisdictionem omnium malefactorum, que committuntur in exercitu domini. Et quam diu dominus rex moratur in civitatibus vel villis, marescaleus nullam habet cognitionem in hominibus civitatum vel villarum preterquam in extraneis, qui secuntur exercitum.

2. Item marescaleus habet ius in extraneis sequentibus exercitum tantum, qui 25 tenent locum aut stallum ad vendendum aliquas res, videlicet qualibet edonada duodecim denarios monete currentis, in loco in quo dominus est.

3. Item habet baratarias^d extraneorum sequentium exercitum, videlicet extra civitates et villas, et infra civitates et villas nichil. Et debet marescaleus compellere omnes forenses sequentes exercitum, ne infra civitates et villas seu in civitatibus et 30 villis ludant.

4. Item marescaleus habet ius in fatuis, mulieribus extraneis sequentibus exercitum.

5. Item marescaleus debet signare mensuras exercitus, videlicet quando dominus est in exercitu ad campos.

6. Item de casibus pertinentibus ad guerram et ad factum armorum et de casibus supradictis pertinentibus ad iurisdictionem marescalci, ut supra dictum est, proclamationes et eride debent fieri ubicunque ex parte domini regis et conestabuli si sit ibi et etiam marescalci.

7. Item marescaleus debet habere linguas bovm et vacarum et unum pedem antenorem usque ad genu de quolibet porco, qui occiduntur in exercitu ad vendendum, videlicet quando dominus est in exercitu ad campos, et in civitatibus et villis nichil.

Retinuit tamen et reservavit sibi idem dominus rex potestatem^e in predictis et super predictis et ea tangentibus omnimodam potestatem addendi, minuendi, mutandi.

756. ^a CCC. 2. ^b X. 2. ^c XVIII. 2. ^d baratarias 2. ^e sic 1. 2.

1. C. F. v. Böhmer, *U. v. Böhmer* II, 89.

declarandi, corrigendi et interpretandi, quantum, quando et quociens sibi placuerit et videbitur expedire.

Precipiens idem dominus rex michi Bernardo de Mercato camere sue notario, ut de predictis faciam unum vel plura publica instrumenta.

Actum est hoc Pisis in domo Girardi et Bonacursii Guambacurta fratrum, quam idem dominus rex inhabitat. Presentibus dominis Aymoni de Blancmont, Thoma de Septemfontibus militibus, domino Gossoyno cappellano et Muriceto Barberio familiaribus dicti domini regis.

(S. N.) Et ego Bernardus de Mercato de Yanna^f Bellicen, dyoces. sacrosancte Romane ecclesie ac sacri imperii auctoritate publicus notarius hiis omnibus presens fui et de mandato dicti domini regis coram suprascriptis testibus michi facto hanc cartam scripsi et tradidi signoque meo consueto signavi.

757. SYNDICATUS TERRAE CORTONAE.

1312. Mart. 17.

Conferenda sunt ea, quae de his quae precedunt narrat Nicolaus Botrontinensis (ed. Hejsek) pag. 44: Deinde venimus Cortonam, qui multum nos honoraverunt, sed aperte vocato populo iurare noluerunt, licet per syndicum iurassent. Quando primo eos citavimus et in multis verbis nos tenuerunt sicut viri duplices, qui libenter non hoc faciebant, excusabant se sic, quod statim postquam Perusini, Castellani et illi de Augubio seirent, quod iurassent, incontinenti ipsos destruerent et hoc possent, quando vellent, quia pauperes sunt et debiliores respectu predictorum et Aretini non diligunt eos. Unde supplicabant, quod eis daremus dilationem, donec dominus rex esset in Pisis. Quod fecimus, licet non libenter. Sed quia eramus inter eos, oportuit quod in aliquo eis condescenderemus.

Serratur syndicatus in duobus exemplaribus inter se discordantibus, quorum unum A superest Florentiae in tabulario regio, alterum B Pisis in tabulario Roncioniano nr. 745 signatum. Edidit Bonavini 'Acta Henrici VII.' I, 220 nr. 140, cuius editionem hic repetimus, denuo collato B. (P. dist.)

In nomine Domini amen.

Anno eiusdem a nativitate millesimo trecentesimo duodecimo, indictione decima, domino Clemente papa quinto residente, die XVII. mensis Martii. Convocato et congregato consilio generali et populi, consulibus societatum et rectoribus artium communis et populi terre Cortone ad sonum campane et vocem prelonis in palatio communis predicti pro tractandis, gerendis et promovendis utilitatibus et negotiis diete terre de mandato nobilium et sapientum virorum domini Andree de Assisio iudicis malefitorum gerentis officium potestarie diete terre Cortone et Bosonis quondam domini Bosonis de Augubio honorabilis prioris diete terre Cortone, ut moris est, in ipso consilio dictus dominus Andreas vicepotestas, prior et subprior, defensores, consules societatum et rectores artium una cum consiliariis consilii generalis et populi, qui consiliarii inter omnes fuerunt centum decem et plures, et ipsi consiliarii omnes simul in plena concordia, de licentia, consensu et presentia predictorum domini Andree gerentis officium

potestarie et domini prioris, subpriorum et defensorum et ipsi officiales simul cum dietis consiliariis et omnes in plena concordia existentes fecerunt, constituerunt et ordinaverunt, sicut de iure et facto melius potuerunt. Bosonem olim domini Bosonis de Augubio presentem et sponte recipientem eorum et diete terre Cortone et totius sui districtus syndicum legitimum, actorem et nuptium spetialem ad comparandum pro eis et eorum nomine coram serenissimo principe domino Henrico divina providentia

A.

dignissimo rege Romanorum semper augusto

B.

in Romanorum rege nunc promoti et semper augusti, ad recognoscendum ipsum dominum Henricum Romanorum regem esse et esse debere verum, naturalem, precipuum et immediatum dominum eorum terre, communis, populi et totius eius districtus, cum omnibus iuribus et pertinentiis terre predictae, ac ipsum dominum regem habere in dicta terra, communi et districtu et pertinentiis merum et mistum imperium, dominium et iurisdictionem, et quod ipsum solum vel eius vicarium et non alium habent in dominum.

Et ad iurandum et promittendum, parere suis mandatis et sancti Romani imperii, et ad prestandum et subeundam in anima ipsorum debite fidelitatis iuramentum, et ad impetrandum et recipiendum gratiam et gratias ac etiam litteras^b iustitiam continentes. Et ad omnia et singula alia faciendum, que facere debent et possunt vere fideles et amatores sancti Romani imperii. Promittentes michi Guillelmo notario infrascripto stipulanti et recipienti pro dicto domino rege et sancto Romano imperio, firmum, ratum et gratum habere et tenere perpetuo omne et totum id, quod factum fuerit per dictum syndicum, sub ypoteca et obligatione honorum et iurium suorum et omnium et singulorum hominum diete terre Cortone et totius sui districtus presentium et futurorum.

Actum Cortone in palatio communis, presentibus ser Petro Muricuccis de Bagnorea notario, ser Masselo Baroneii de Eugubio notario, Angelo Blance trombatore et Ceecho eius filio testibus ad predicta adhibitis et vocatis.

S. N. Ego Guillelmus Benvenuti de Cortona imperiali auctoritate notarius ac index ordinarius predictis interfui et ut supra legitur rogatus scripsi et fideliter publicavi.

758—760. SCRIPTA PRO NOBILIBUS DE WEINSBERG.

1342. Mart. 20. 27.

Denique in nobis tam autographa quam transcriptum tabularum Hohenlohensium, quod est in villa Weinsberg, bene obiter nobis transmissa.

758. SCRIPTUM PRIMUM. Mart. 20.

Autographum deperditum est. Datus ex transsumto Heidelbergae a. 1375. Oct. 8 confecto, ubi praecedunt litterae civitatis Weinsberg a. 1312. Mart. 31 scriptae, litterae Alberti regis a. 1301. Mai. 26 et a. 1303. Aug. 31 (Böhmer, Reg. Albr. 344 et 451), litterae Heinrici VII. a. 1310. Sept. 13 (Böhmer, Reg. Heinr. 640), sequitur sententia iustitiarum curiae a. 1375. Jul. 16 probata, quae in Regestis imperii VIII. desideratur. Ad idem transsumtum redire videtur editio, quam paravit Böhmer Acta imperii selecta pag. 451 nr. 644. — Böhmer, Reg. Heinr. 465. (P. deest.)

Heinricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus — universis sacri imperii
10 fidelibus, ad quos presentes pervenerint, — graciā suam et omne bonum.

(1) Iusticia exigit et swadet ratio, ut gloriam et honorem imperii propensiori studio modisque omnibus promovere studeamus et eciā ampliāre, ut regie corone dignitas nostris temporibus in maius augmentum proficiat. Eapropter pie consideracionis gracia benignius intuentes fidelia et effectuosa servicia, que nobiles viri Conradus de
15 Winsperg senior advocatus provincialis necnon Conradus filius suus fideles nostri dilecti nobis et imperio pro reformatione boni status ac rei publice desiderabiliter haecenus exhibuerunt tam in partibus Ytalie quam Mamanie et que eciā adhuc nobis et imperio impendere poterunt in futuro contra adversarios nostros et imperii et specialiter contra Eberhardum comitem de Wirtenberg, ipsos suosque heredes de omnibus et singulis
20 debitis, dampnis et usuris, in quibus solvere tenentur Iudeis infrascriptis, videlicet Frâmoldo dicto de Winpina, Leoni Berner in Worm(ati)a et Enslino de Gamundia ceterisque Iudeis in advocacia commorantibus, camere nostre servis et quorum res et persone ad nos et imperium spectant immediate, auctoritate regia pure ac simpliciter absolvimus per presentes eosque de eisdem debitis, dampnis et usuris dicitimus et dimit-
25 timus et expresse decernimus liberos et solutos, eisdem vero Iudeis, heredibus et successoribus eorum super eisdem dampnis, debitis et usuris perpetuum silentium imponentes. (2) Ad hoc eciā eisdem Conrado et Conrado de Winsperg ac suis heredibus dedimus et deputavimus ac liberaliter donamus et deputamus trecentas libras Hallensium singulis annis in festo beati Martini colligendas^a et perpetuo recipiendas^a de sturis
30 Iudeorum nobis et nostris in imperio successoribus persolvendis in advocacia provinciali inferiori. (3) Et ut eciā iidem Conradus et Conradus de Winsperg nunc ista vice fervencius et forcius resistere studeant inimicis nostris et imperii et incepte liti contra eosdem eo commodius laudabilem finem imponere valeant et iocundum, ipsis suisque heredibus assignacionem et obligacionem per inelutum dominum Albertum piissime recordacionis quondam Romanorum regem nostrum predecessorem ipsi Conrado seniori
35 suisque heredibus legitime factam de opido nostro et imperii Winsperg pro certa summa pecunie, scilicet pro tribus milibus et ducentis libris Hallensium, prout in ipsius domini Alberti litteris¹ et instrumentis nobis ostensis, visis, de verbo ad verbum auditis et intellectis et legaliter per nos approbatis plenius continetur, ratam et gratam habentes
40 et haberi volentes, ipsam ex liberalitate regia approbavimus et confirmavimus et litteris presentibus legitime confirmamus. (4) Et insuper huic iam diete summe pecunie duximus superaddendum et specialiter adiungendum mille libras Hallensium honorum, ita ut iam dicti Conradus et Conradus de Winsperg suique heredes supradictum opidum Winsperg cum omnibus suis pertinenciis, iuribus et redditibus tam diu libere sine quo-
45 libet impedimento habeant, teneant et pacifice possideant, quousque eis aut suis heredi-

758. ^a) corr. ex — dos tr.

1) Cf. Böhmer, Reg. Albr. 451.

bus per nos vel nostros in imperio successores de quatuor milibus et ducentis libris Hallensium honorum et legalium totaliter fuerit satisfactum. Et de perceptis medio tempore in sortem principalem minime computandis. In quorum omnium testimonium et evidenciam pleniorum sigillum nostre maiestatis ex certa nostra sciencia presentibus est appensum.

Datum Pisis, XIII. Kalend. Aprilis, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

759. *SCRIPTUM ALTERUM. Mart. 24.*

Autographum descripsimus, quod in cancellaria regis scriptum non esse videtur. Pendet sigillum parum laesum loco membranaceo. In verso nihil curatum est. — Bohmer, Reg. Heinr. 167. (P. deest.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — universis sacri imperii fidelibus — gratiam suam et omne bonum.

Dignum iudicat nostra regia serenitas, ut quos maiora fidelitatis et devocionis commendant obsequia, ampliora mereantur beneficencie et gratie munera reportare. Ideoque pie consideracionis gratia benignius intuentes approbate fidei merita et grata servicia, que nobiles viri Conradus senior et Engelhardus de Winsperg fideles nostri dilecti hactenus cum magnis expensis multipliciter exhibuerunt nobis et nostris predecessoribus in imperio et adhuc exhibere poterunt in futurum, nos ex liberalitate regia eis dedimus et donamus quadringentas marcas puri argenti in subsidium litis, quam habent pro nobis et imperio contra Eberhardum comitem de Wirtenberg nostrum et imperii ac rei publice persecutorem. Et proinde eisdem Conrado et Engelhardo de Winsperg suisque heredibus nostrum et imperii castrum dictum Riehenstein et opidum dictum Geminde prope Nekkarn cum omnibus suis pertinenciis et iuribus obligavimus et presentibus obligamus tam diu tenenda, habenda, utenda ac libere possidenda cum omnibus suis iuribus et pertinenciis universis per se ac suos heredes, quousque per nos aut nostros in imperio successores prefata castrum et opidum cum quadringentis marcis puri argenti et ad hoc etiam cum aliis pecunie summis prius ipsis per nos et nostros in imperio antecessores desuper deputatis ab eisdem Conrado et Engelhardo vel eorum heredibus penitus absolventur. De perceptis medio tempore in sortem principalem minime computandis. In cuius donacionis et obligacionis testimonium et evidenciam pleniorum presentes litteras exinde conscribi et nostre maiestatis sigillo iussimus ex certa nostra sciencia communiti.

Dat. Pysis, nono Kalend. Aprilis, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

760. *SCRIPTUM TERTIUM. Mart. 24.*

Autographum descripsimus. Pendet sigillum laesum loco membranaceo. In verso nihil curatum est. — Bohmer, Reg. Heinr. 168. (P. deest.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus — gratiam suam et omne bonum.

1. Tanto maiorem ad subditos nostros debemus favorem nostre liberalitatis effundere, quanto promptiori fide et alacri voluntate ad fidelitatem nostram et mandata concurrunt, personarum pericula et rerum dispendia non curantes. Nos igitur oculis pietatis benignius insipientes, qualiter nobiles viri Conradus de Winsperg senior advocatus provincialis et Conradus filius suus fideles nostri dilecti cum sincera fidei puritate et servi-

eiorum suorum promptitudine haecenus continue sacro Romano imperio adheserunt et adhuc ferventer pro nobis et ipso imperio non desistunt exponere ipsorum res et personas, ad eorum preces devotas volumus et merito tenemur aures prebere serenas, ipsis suisque heredibus et successoribus universis auctoritate regia omnia privilegia, iura, feoda, donationes, concessiones, gratias, libertates et obligationes eis et suis predecessoribus donata, tradita et concessa necnon donatas, traditas et concessas ab illis tribus imperatoribus et regibus Romanorum predecessoribus nostris inclite recordacionis liberaliter innovamus, ratificamus, approbamus et litteris presentibus legitime confirmamus. (2) Volentes etiam eosdem Conradum et Conradum de Winsperg ob eorum 10 fidelium servitiorum merita et ut etiam eo commodius et fortius nobis et imperio valeant ulterius assistere, prosequi uberiori libertatis gratia et favore, de nostra potestate sentencialiter decernimus, declaramus, volumus, statuimus et legitime pronunciamus in hiis scriptis, ita quod iidem Conradus et Conradus de Winsperg eorumque 15 curiis regalibus de cetero perpetim coram iudicibus in eisdem curiis existentibus tantummodo et non alibi iuri pareant et ibidem solummodo conquerentibus exhibeant iusticie complementum, nisi voluntarie non choacti eis placeat aliquando eorum aliis iudicibus comparere aut aliquas alias personas coram eisdem iudicibus convenire. Et per hoc volumus eis vel heredibus aut successoribus suis in predicta sua libertate ali- 20 quod impedimentum vel prejudicium generari, sed volumus semper eandem libertatem suam ut predicatur in suo robore permanere. 3) Volumus etiam et legitime statuimus et ordinamus omni iure et modo quo supra, ut eorundem Conradi et Conradi de Winsperg heredum et successorum ipsorum homines proprii et etiam eorum speciales familiares tam milites quam armigeri necnon eorum castrenses, burgenses et opidani in 25 eorum opidis et villis aut alibi residentes non debeant nec de iure possint ab aliquo iudice seculari extra ipsorum iudicia ad aliena iudicia extranea ulterius arrari aut aliquo qualiter evocari, quam diu ipsi parati sunt coram eorum dominis aut iudicibus vel scultetis facere omnibus querelantibus iusticiam vel amorem. Et si aliquid contra premissa aut quolibet premissorum factum vel attemptatum fuerit in iudicio vel extra iudicium publice vel occulte, scienter vel ignoranter ex quacumque causa a quocumque 30 iudice aut ab aliis personis, cuiuscumque sint vel fuerint existencie, hoc exnunc prout extunc auctoritate regia sentencialiter decernimus irritum et inane et reputabimus pro non facto. (4) Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre confirmacionis ac libertatis paginam infringere aut ei in aliquo ausu temerario contraire. Quod qui facere 35 presumpserit, gravem nostre maiestatis offensam se noverit incurrisse. In quorum omnium testimonium et debitam firmitatem sigillum nostre maiestatis presentibus est appensum.

Dat. Pysis, sexto Kalend. Aprilis, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

761. MANDATUM CIVITATI MANTUANAE MISSUM.

1312. Mart. 21.

Denovo contulimus autographon tabularii regii Mantuani E. II. 2° signatum. In verso vestigia sigilli maiestatis ceræ rubræ dorso impressi apparent. Ediderunt Böhmcr

760. a) [†] = ex stilo acutiori atramento fusiori abl. or.

Acta imperii selecta pag. 452 ar. 465 et male lectum Bonarini *Acta Henrici VII.* I, 227 ar. 111. — *Bohmer, Reg. Henr. 166.* (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — nobili et prudentibus viris . . . vicario, consilio et communi Mantuanorum, fidelibus suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Pro parte consilii, communis et hominum Brixiensium, fidelium nostrorum dilectorum nuper celsitudini nostrae extitit intimatum, quod vos pretextu quorundam dampnorum, que in Brixia vos dudum passos fuisse proponitis, nonnulla bona quorundam mercatorum Brixiensium auctoritate propria arrestastis et etiam detinistis, quamquam de dampnis passis huiusmodi coram vicario suo aut in nostra curia se vobis offerant iusticiam plenariam exhibere. Quare fidelitati vestre districte precipimus et mandamus, quatinus omni more sublato dispendio bona huiusmodi taliter arrestata mercatoribus ipsis integre restituere nullatenus omittatis — petitori ius vestrum, si quod vobis adversus Brixiosenses eosdem competit, coram vicario suo vel in nostra curia, ad quod parati sunt vobis plenarie respondere. Ad hec fidelitatem vestram requirimus et hortamur attente vobis seriosius iniungentes, ut ad conservationem civitatis Brixiensis et quietem illius pro viribus intendatis eique, cum expediens fuerit, ad recuperandum omnia loca districtus civitatis predictae per quosdam nostros et imperii rebelles occupata impendatis auxilium, consilium et favorem.

Dat. Pisis, XII. Kal. Aprilis, regni nostri anno quarto.

762. 763. MANDATA DE SOLUTIONE PECUNIAE.

1312. Mart. 29. — 31.

762. *MANDATUM AD FRIDEBERGENSES ET WETZLARIENSES.* Mart. 29.

Datum contulimus autographum tabularii civitatis Wetzlariensis benivolenter transmissam. Editum est apud Folt: Urkundenbuch der Stadt Friedberg I (1904) pag. 83 ar. 189. Signillum calce lacsum pendet loco membranaceo. Scriptum est manu Germanica. In verso nihil curatum est. — Bohmer, Reg. Henr. 169. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — prudentibus viris . . . seultoris, . . . consulibus et civibus in Friedberg et in Wetzlaria, fidelibus suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Prudentibus viris dilectis civibus nostris in Ezzelingen certe pecunie quantitatem, ut eo fortius Eberhardo de Württemberg nostro et imperii inimico resistere valeant, duximus largiendam. In cuius pecunie summa sibi stantiam vestram nobis in festo beati Martini proximo preterito debitam presentibus depauctimus. Verum cum eadem stura ad duo milia librarum et quingentas libras Hallensium, prout in registris curie nostre invenimus, annis singulis se extendat, de quibus nobili matrone . . . relicte quondam Adolphi Romanorum regis predecessoris nostri illustris sexcentas libras Hallensium per alias nostras litteras missimus assignari, fidelitati vestre sub obtentu nostri favoris et gratie districte precipimus et mandamus, quatinus de residua pecunia, videlicet de mille non-

762. * *Die Urkunde ist in der Handschrift des Reichsarchivs in Wien erhalten.*

1. *Die Urkunde ist in der*

gentis libris Hallensium, occasione sture predicte dictis civibus Ezzelingensibus statim visis presentibus integraliter persolvere studeatis. Provisuri, ne per negligenciam solutionis pecunie huiusmodi dicti cives servicia nobis contra prefatum de Wirtemberg per eos promissa et per alios nobiles procuranda negligant et desistere cogantur aliquoditer ab inceptis. Sicut indignacionem nostram gravem et penam pro culpa debitam vobis erit is¹ evitare. Quibus quidem solutis vos ab omni stura et exactione nobis danda usque ad festum beati Martini venturum proxime liberos dicimus et solutos. Presencium testimonio^{1, 12.} litterarum. N° 7, 11.

Dat. Pysis, III. Kalen. Aprilis, anno Domini MCCXXII, regni vero nostri anno quarto.

763. MANDATUM AD EZZELINGENSES. Mart. 31.

Descriptimus autographum, quod servatur Stuttgardia in tabularia regio. Pendet sigillum parvam luesum loro membranaceo. Scriptum est in cancellaria regis matris Germanica. In dorso nihil curatum est. V. iam supra nr. 670, 671. — Böhmcr, Reg. Heinv. 472. (P. de st.)

Heinricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus — prudentibus viris magistro civium, sculteto, consulibus et civibus in Ezzelingen, fidelibus suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Considerantes fidei vestre constanciam ac labores et expensas, quos et quas in guerra, quam nostro et imperii nomine et ad utilitatem rei publice habetis contra Eberh arduum de Wirtemberg nostrum et dicti imperii hostem et inimicum ac totius pacis et patrie turbatorem, sustinistis haecenus et continue sustinetis, ut huiusmodi guerram et ipsius Eberh ardi humiliacionem iterato innovare facilius valeatis et vobis servitores ad hoc conquirere et alia facere, que circa hoc incumbunt, de quibus per vestras patentes litteras volumus racionabiliter informari, ecce quod ad presens vobis tria milia librarum Hallensium duximus largienda, que vobis hoc modo deputavimus persolvenda, videlicet per prudentes viros cives Frankenturdenses nongentas et tredecim ac per Iudeos ibidem ducentas¹ necnon per cives in Frideberg et in Wettflaria mille nongentas libras Hallensium de sturis nostris in festo beati Martini proximo preterito nobis debitis per eosdem. Fidelitatem vestram requirentes et hortantes attente, quantum eandem pecuniam ad honorem nostrum et imperii convertatis taliter, quod nedum similia, sed maiora vobis exhibere favorabiliter nos delectet. Presencium testimonio litterarum nostri sigilli munimine signatarum.

Dat. Pysis, II. Kalen. April., anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

764. COMMISSIO VICARIATUS ASTENSIS.

1312. Mart. 31.

Iam olim autographum archidici camerae computationum Taurinensis nr. 754 siquertum descripsit Bethmann (= Winkelmann: Acta imperii inedita II, 258 nr. 406). Sigillum non iam aderat, sed membrana loro recipienda lapsa. Cf. iam supra nr. 670, 671. — Böhmcr, Reg. Heinv. 591. (P. de st.)

762. ¹) avis inclusa correctio sua est.

763. ^a) corr. ea is nr.

¹) Mandatum regis Francopartanis deputatis servitibus iam est.

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — prudentibus viris . . . consilio et communi Astensium necnon universis hominibus civitatis, territorii et districtus eiusdem, fidelibus suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

De fide, legalitate et circumspectionis industria strenui viri Ebleonis de Ost fidelis nostri dilecti specialem fiduciam obtinentes, ipsum in vicarium vestrum tam in civitate 5 Astensi quam in universo territorio et districtu, omnibus aliis ibidem vicariis existentibus revocatis, recepto ab eodem Ebleone sacramento, quod huiusmodi officium et regimen discrete et legaliter studeat exercere, neminem gravando rancore vel odio seu relevando iniuste, prece vel precio, gratia vel amore, usque ad nostrum beneplacitum eum iudicibus, sociis, domicellis, equis et salario consuetis tenore presentium duximus 10 statuendum, ea que sunt meri et mixti imperii et simplicis iurisdictionis sibi plenarie committentes ac facientes ipsum ordinarium in premissis. Quocirca fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatinus eidem vicario nostro in premissis et omnibus aliis, que ad officium et regimen vicariatus huiusmodi spectare noscuntur, pareatis humiliter et fideliter intendatis. Alioquin penas et banna, quas idem vicarius iuste tulerit 15 in rebelles, ratas et firmas habentes, ipsas faciemus contra transgressores quoslibet irremissibiliter observari. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiti.

Datum Pisis, II. Kal. Apr., anno Domini MCCCXII, regni vero nostri anno quarto.

765. 766. UNIO CUM FRIDERICO REGE TRINACRIÆ.

(1312. Marl. ex. Apr. in.)

Documenta duo hucusque inedita proponimus ex minuta M (Reinconcept), quam satis clare scripsit Bernardus de Mercato. Serratur duobus foliis constans Taurini in tabulario regio inter Protocollo et acta eiusdem notarii (Diplomi imperiali Marzo 3 nr. 23' 25 c. — Documentis Ms. IV, de quo v. supra ad nr. 563; sed Documentis olim effugit). In verso nihil curatum est.

De tempore constat ex iis, quae apud Nicolaum Botrontinensem (ed. Heyck) pag. 47 narrantur. Quae haec pauca licet: Tunc (inter diem 15. et 20. m. Martii; cf. iam supra pag. 743 lin. 49) inveni in dicta civitate (sc. Pisana) unum fratrem Predicatorem qui 30 vocabatur frater Peregrinus missum per regem Fredericum. Que fuit illa prima ambasciata quam portavit, nescio. Audiivi tamen, quod dictus Fredericus libenter vellet esse iunctus dicto regi per aliquam parentelam et propter hoc venerat dictus frater. Cum dicto fratre missi fuerunt ad regem Fredericum duo ex parte dicti regis, unus nobilis de comitatu Florentino qui vocatur dominus Ubaldinus de Ubaldinis, frater vicarii tunc 35 Pisani, et quidam miles Florentinus, qui vocatur dominus Lambertus de Ciprianis. Et isti intentionem domini regis bonamque voluntatem, quam ad eum habebat, intimarunt.

765. SCRIPTUM FOEDERIS.

Ex M fol. 1. Capita ut in M indicavimus; numeros arabicos adiciemus. Fol. 1' sequitur spatium quatuordecim linearum procuratorio Henrici regis inserendo vacuum 40 relictum. (P. decst.)

In nomine Domini amen.

1. Nos Fredericus Dei gratia Trinacrie rex etc. et nos tales procuratores et iurarii speciales serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum regis semper augusti, habentes ab eodem domino nostro rege generale et speciale mandatum ad ea que secuntur, prout patet per ipsius domini^a nostri regis patentes litteras, quarum tenor inferius adnotatur¹, notum facimus universis etc., quod nos rex Trinacrie predictus nostro nomine proprio et pro nobis et nos suprascripti procuratores domini nostri Romanorum regis procuratorio nomine ipsius domini nostri regis et pro ipso ad laudem et gloriam omnipotentis Dei, considerantes ex infrascriptis honorem et bonum statum sacrosancte Romane ecclesie matris nostre ac felicem promotionem negocii Terre Sancte resperse sanguine Ihesu Christi, ad quod supradicti domini Romanorum regis et nostra suspirant desideria, statumque pacificum totius populi christiani^b, fecimus, univimus et contraximus unionem, federa et confederationes inter nos ad invicem in hunc modum:

2. Videlicet quod nos Fredericus Trinacrie rex predictus promittimus prefatum dominum Romanorum regem servire personaliter per unum annum in presenti nichilominus cum septies centum equi[ti]bus in armis, quorum quilibet habeat quatuor equituras sufficientes. Et cum triginta gualays sufficienter armatis in quibuscum[que] locis et terris existentibus prope mare per duas dietas.

3. Item quod nos Fredericus rex predictus erimus bonus, verus et fidelis amicus ipsius domini Romanorum regis sine fraude, dolo et malicia. Et quod honorem, iura, exaltationem vel utilitatem eius non impediemus quoquo modo. Et quod malum, dampnum, gravamen sive nocumentum eius, quod scire vel cognoscere possimus, non procurabimus ullo modo, ymo placebit nobis eiusdem domini Romanorum regis honor, utilitas et exaltatio et ea procurabimus toto posse. Et iuvabimus^c et confortabimus ipsum ad sua et imperii iura acquirenda, recuperanda, manutenenda et defendenda ab omnibus et contra omnes.

4. Nos vero procuratores supradicti domini Romanorum regis procuratorio nomine pro ipso, attendentes pium affectum et bonam intentionem, que dictus rex Trinacrie habet ad dictum dominum nostrum servendum, in recompensationem ipsius servicii et aliorum predictorum promittimus eidem regi Trinacrie, quod prefatus dominus noster Romanorum rex erit bonus, verus et fidelis amicus ipsius domini Frederici regis Trinacrie sine fraude, dolo et malicia. Et quod honorem, ius^d, utilitatem et exaltationem eius non impediet quoquo modo, et quod malum, dampnum, gravamen sive nocumentum eius, quod scire vel cognoscere possit, nullatenus procurabit, ymo placebit sibi ipsius regis Trinacrie honor, utilitas et exaltatio. Et iuvabit et confortabit ipsum in suis iuribus acquirendis, recuperandis, manutenendis et defendendis ab omnibus et contra omnes, exceptis sanctissimo in Christo patre et domino domino Clemente papa quinto et suis successoribus, ecclesia Romana et rege Francie^e.

5. Hee omnia et singula supradicta promittimus et iuramus nos rex Trinacrie predictus nostro proprio nomine et pro nobis. Et nos procuratores predicti^f domini Romanorum regis procuratorio nomine pro ipso et in animam ipsius ea fideliter promittimus et iuramus firmiter attendere, facere et complere et inviolabiliter observare. Sic Deus prefatum dominum Romanorum regem et nos regem Trinacrie predictum adiuvet et hec sancta Dei euangelia.

765. ^a) sequitur *Re copunctum M.* ^b) procurari *supplicatum esse dicitur, quod cecidit M.* ^c) sequitur *ipm deletum M.* ^d) sequitur *et dilatum M.* ^e) *ecclesia Francie ductu paullulum mutata curata esse videntur M.* ^f) sequitur *non debet, M.*

1) *Quae infra erant non sunt; cf. pag. 754 lit. 33.*

766. INSTRUCTIO NUNTIORUM.

Ex M. fol. P. ubi post spatium supra ad nr. 765 citatum statim carata est. Capita indicamus, ut in M. distincta sunt; numeros arabicos adicimus. (P. deest.)

Memorandum de hiis que nuntii et ambaxiatores domini habent expedire apud dominum Fredericum regem Trinacie pro facto unionis et confederationis domini nostri regis predicti ad expeditionem et declarationem negotii, ne ipsum negotium remaneat imperfectum.

1. Videlicet ipsam unionem, pacta et conventiones firmare, prout continentur in forma eis tradita et melius si poterunt pro utilitate domini.

2. Notandum tamen, ubi ubi dicitur quod rex Trinacie debet servire dominum personaliter intelligendum est, si sit in statu de persona sua quod venire possit, videlicet quod non sit infirmus. Et si venire non posset infirmitate detentus, quod mittat sufficientem personam loco sui et rectorem gentis, cum qua debet servire domino.

3. Item ubi ubi dicitur cum septies centum equitibus in armis sic intelligendum est, quod si comode et ita cito non possent haberi in tanta quantitate, quod recipiant, si aliter facere non poterunt, in minori usque ad quantitatem sexcentorum vel quingentorum, antequam adventus eius differatur.

4. Item debent temptare curialiter super illis verbis, ubi dicitur per unum annum continuum inchoandum in presenti, quod si dominus non indigeat in hoc principio predicto servicio per unum annum continuum, quod idem rex Trinacie serviat in hoc principio dicti anni tantum, quantum placebit domino. Et postmodum ad mandatum domini iterum veniat, ubi et quando domino placuerit, totiens quousque per annum compleverit servicium memoratum.

767. RESTITUTIO IUDICUM ET NOTARIORUM BRIXIENSIVM.

25

1312. Apr. 4.

Ex transcripto a. 1312. Nov. 23 confecto tabularia regii Mediolanensis edidit A. Ficker Forschungen zur Reichs- und Rechtsgeschichte Italiens IV, 510 nr. 502. Cuius editionem hic repetimus. Cf. notam l. c. (P. deest.)

Henricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus nobili viro Ugolino de Sesso vicario Brixie, fidei suo dilecto gratiam suam et omne hominu.

Ut civitas Brixie eo magis in fidelitate et obediencia imperii Romani consistat, quod amplius senserit honorari, et ut comodius valeat regi et facilius gubernari, abilitandi et restituendi in integrum illos iudices et notarios, quos per diligentem inquisitionem faciendam per te fideles nostros et imperii esse reperieris, ad omnia officia et honores iudicatus et notarie, quibus per sentenciam nostram dudum contra eos et alios de dicta civitate prolitam privantur, ut ipsa officia et honores habeant et possint exercere ut prius, non obstante sentenciam supradicta, ex consilio fidelium nostrorum civitatis eiusdem

ribi auctoritate regia liberam concedimus facultatem. In cuius rei testimonium presentes litteras conscribi et magestatis nostre sigillo o ius s'imus commanumiri.

Dat.^a Pisis, Kal. Aprilis, anno Domini millesimo CCCXII, regni vero nostri anno quarto.

768. 769. BANNITIO CIVITATUM TUSCLAE ET LOMBARDAE.

1312. Apr. 11.—18.

768. SENTENTIA CONTRA LUCAM, SENAS, PARMAM, REGIUM.

Apr. 11.

Denuo accuratissime contulimus 1. autographum manu Pauli de Podio Bonizi notarii scriptum, quod Taurini sercatur in tabulario regio 'Diplomi imperiali Mazzo 4 nr. 5' signatum, sed valde corrosam. Duabus columnis curatum est. In verso liquidar: Sententia lata per dominum imperatorem contra homines comunitatum Luce, Senarum, Parme et Regii. Edidit Dominicus 'Acta Henrici VII. II, 171 nr. 39.

Contulimus etiam 2. transsumtum ex Protocollo a Leopardo Freotti relicto a. 1347, Mart. 1 Pisis confectum¹, quod superest in tabulario civitatis Cremonensis 'Caps. Gaust.

767. ^a Data *ed.*

In Verba transsumtus potiora huc in adaptationem ponere licuit. (S. N.) Ego Franciscus filius ser Hubaldi Freneti notarii de Sancto Pietro Vallis Here civis Pisanus imperiali auctoritate notarius auctentico huius sententiae in actis et gestis dicti serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum regis semper augusti scriptum et rogatum per Leopardum Freneti de Pisis notarium eamere dicti domini regis non vitiatum, non corruptum, non abrasum nec in aliqua parte sui abolitum vel cancellatum vidi et legi una cum infrascriptis notariis de verbo ad verbum coram nobili et potenti milite domino Lomo domino Antonii de Montecchio Marchie Pisanorum potestate ac domino Petro Pucci de Erevio legum doctore iudice et ass id ente suprascripto domino potestate in curia cancellarie Pisane communi et una cum infrascriptis notariis et testibus fideliter ascultavi et ipse idem dominus Pisanorum potestas et dictus dominus Petrus una mecum predictam sententiam cum dicto autentico ascultaverunt et viderunt non abolite vel vitiate in aliqua parte sui, ut supra dictum est. Ideoque de verbo ad verbum nichil addito vel diminuto, decreto et auctoritate predicti domini Pisanorum potestatis et mandato pro tribunali sedentis in hiis interpositis, fideliter, ut dictum est supra, exemplavi. Et quia dictus dominus Pisanorum potestas una mecum predictam sententiam cum dicto autentico in omnibus concordare invenit et dictum autenticum esse sine aliquo vitio, eius mandato, decreto et auctoritate ipsam sententiam publicavi et autenticavi et ad futuram rei memoriam signum et nomen meum apposi consuetum. Que ascultatio, lectura, visio et exemplatio et autenticatio, decreti et auctoritatis interpositio facte fuerunt in presentia suprascripti domini Pisanorum potestatis et eius decreto et auctoritate, ipso pro tribunali sedente in presentia suprascripti domini Petri et infrascriptorum notariorum et testium, videlicet (*sequuntur nomina*), testium ibi specialiter ad hoc vocatorum, et rogatorum. Ad petitionem Iohannini de Nasellis notarii de Cremona presentis et petentis a predicto domino Pisanorum potestate et a me Francisco notario suprascripto omnia suprascripta fieri debere.

In civitate Pisanum in palatio potestatis Pisane communi positi in capella sancti Ambrosii Presentibus suprascriptis testibus et notariis. Sub anno domini decem millesimo trecentesimo quadragesimo septimo, indict. quintadecima, die Kalendarum Martii secundum cursum et consuetudinem notariorum civitatis Pisane.

Sequuntur authenticationis abbreviatam notarioriam

Cf. 'Nouv. Archiv.' XXX, 132 sqq. et supra pag. 655 not. 5 et pag. 719 not. 1.

^a a post add. 2.

2165 signatum. Sed potiores tantum lectiones adnotavimus. Ad 2 redit apographon a. 1358. Sept. 8. Cremonae scriptum tabulari regii Mutinensis (= Muratori Antiquitates Italicae IV. 623 sqq. - Part 7). Bohmer, Reg. Heinr. 473. (P. 524.)

In Dei nomine amen.

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ad certitudinem presentium 5
et memoriam futurorum.

1. Ex quo rei publicae curam adsumpsimus divina iubente clementia, sedatis discordiis, quae per Alamannie partes inimico pacis pullulaverant operante, in Ytaliam accedere festinavimus, in qua propter Romanorum regum absentiam univ[er]sae civitates ac communitates regalia Romani imperii occupant et intra se civilibus bellis afflicte 10
partialitatis discordia excrecente, partibus certis quasi ex ipsarum quolibet deiectis, more tyrannico regabantur, multis immo infinitis ipsarum civibus exulantibus ab eisdem et bonis propriis per adversarios occupatis, diffusi cogebantur per civitates externas mendicare. Et per Dei gratiam univ[er]sa Lombardia et civitatibus et communitatibus eiusdem ad pacis reductis concordiam et extrinsecis^b exulibus cum intrinsecis com- 15
pactatis, et aliquibus ex dictis civitatibus postea coerrantibus emendatis, disposueramus Tusciam proficisci, ubi guerrarum discrimina, partialitatum odia, scandala univ[er]saque ex ipsis mala provenientia in personis et bonis Tuscorum concivium^c intus et deforis per singulas communitates eiusdem adeo excreverant et continue augebantur, ut vix mens amplecti et manus scribentis subficeret ad narrandum. A clamationibus etiam et a 20
lacrimationibus multorum ex ipsis terris exulum nostra excitabatur intentio mensque regalis et animus cura vigili non cessabant, ut univ[er]sam praefatam Tusciam dictis extirpatis erroribus et discordiis ad pacis federa restaurare possemus et univ[er]sis de Ytalia nostris et Romani imperii fidelibus pacis et unitatis federe congaudentibus, et iustitiae constantis exhibitione Romanum fulgeret imperium et regalis maiestas ad sacrarum susceptionem 25
infularum Romanam progredi quieto animo cum Dei auxilio obiectis obstilitatis valeret comatibus.

2. Verum nonnullas diete Tusciae civitates, scilicet Florentiam, Lucam et Senas, omnium ipsius patrie malorum et scandalorum auctrices ipsarumque tyrannos cives, quorum iniquis et perversis gubernabantur consiliis, ut suorum concivium exulantium 30
spoliis uti solitis non cessarent, humane naturae hostis dolositatibus ac superbia hostinae-ter offuscatos, contra nos et Romanum imperium et fideles nostros et cum nonnullis aliis eiusdem Tusciae communitatibus invicem temerarie seditiones, confederationes, con-
spirationes invisisse^d et in publicam rebellionem prorupisse comperimus et sese gentium, equitum et peditum multitudine multiplicasse, passus etiam ipsarum territorii impeditos et 35
munitos tenere, nuntios nostros, gentes et fideles Romani imperii per eosdem transitum facere non sinendo^e. Et quod inhumanius est, in se ipsos divinam et humanam legem transgredi non contenti, tanquam perditionis filii^f Lombardiae nostrae provinciam iam ad pacis concordiam restitutam resubvertere et ad ipsarum perditionem adducere sattagentes, hostis humani sequentes vestigia, qui primos homines dulci pomu contra ipsorum crea- 40
toris prohibitionem comedere et gustare seduxit, Ghibertum de Corigia civem Parmensem, vassallum et fidelem tunc imperii atque nostrum, quem non modicis munificentis et honoribus prefecimus, videlicet castro^g Guastalle, quod sibi in feudum de camera regali concessimus, et vicaria civitatis Regii, quam comiseramus eidem, et Iohannem Chirici de Sancto Vitali, eiusdem Ghiberti generum et concivem, quorum magis consilio diete 45
civitates Parme et Regii eorumque concives uti et regi potissime dicebantur, deceptiva

768. ^a castro. ^b extrinsecis. ^c concivium. ^d invisisse. ^e sinendo. ^f filii. ^g castri.

1. Cf. *Novae Regiae*, ed. Heppel, pag. 47. — 2. Cf. *Ioh.* 17, 12. — 3. *Thess.* 2, 3.

pecunia ac florenorum non modicis quantitibus conruperunt, ut diete civitates Parme et Regii et ipsarum homines ad confederandum eum [ipsis]^f Tuscie civitatibus rebellibus procurarent, ipsorum Tuscorum dolositatibus et dictorum Ghiberti et Iohannis et Opeçini de Ançola^g iudicis oper[ibus] et tractata communia et homines dictarum civitatum Parme et Regii subverterunt ac etiam induxerunt, ut se cum eis conspirarent et [con]federarent. Et^h eum ipsis civitatum Parme et Regii communibus et hominibus et cum dietis Ghiberto et Iohanne communia et homines dictarum civitatum [Flor]entie, Luce et Senarum et diete communitates et homines Parme et Regii et dicti socer et gener cum dietis civitatibus Florentie, Luce et Senarum, cum aliis nostris et Romani imperii emulis et infidelibus ac etiam exbannitis nostris de civitate Mediolani et Cremone temerarie, dolose et nequiter contra nos et Romanum imperium et fideles eiusdem confederationem, conspirationem ac seditionem publica et notoria relatione percepimus inivisse et contra nos et Romanum imperium in rebellionem publicam convolasse, nostrum etiam expellendo vicarium de regimine diete civitatis Parme dieteque civitatis Regii regimen, quod dictus nequam et infidelis Ghibertus nostro regebat nomine, contra nos eodem suo privato et proprio nomine abutendo. Occupavit insuper dictus Ghibertus violenter castrum nostrum Burgi Sancti Dominiⁱ et occupatum detinet, et vicarium nostrum de ipsis regimine et terra^k expulit seu expelli fecit contra dicti nostri vicarii voluntatem et dictum Opeçinum de Ançola in potestatem et rectorem dicti castris eligi fecit et procuravit, et ipsam potestariam et regimen dictus Opeçinus acceptavit, exercuit et exercet, dietique Ghibertus et Iohannes gentes equitum et peditum in favorem Cavalcabovum et aliorum rebellium exbannitorum imperii nostri destinando et personaliter eundo ad invadendum et occupandum nostram villam Casalis Maioris et pontem Dosoli districtus Cremone, que nostro nomine tenebantur, et cavaleandum et predandum dictam civitatem Cremone tunc in nostra fidelitate manentem et intrinsecos eiusdem tunc fideles et nostros. Propter que in Lombardia predicta excitata sunt guerrarum discrimina, scandala plurima et turbationes comote in terris quam pluribus diete nostre provincie Lombardie, [comittendo predictae communitates omnes et]^f singule et speciales persone superius nominate predicta omnia et singula temporibus in inquisitione, quam inde fieri fecimus, denotatis contra nos et Romanum imperium et in derogationem iuris et honoris nostri atque imperii, prout hec omnia]^f et singula publica et [notoria esse^l quam plurimum fide dignorum est] regalibus auribus pate[factum]^f.

3. [Et licet hec omnia et alia per universas Lombardie et Tuscie partes fama notoria divulgaret, divinum]^f sequentes exemplum descendere volumus et videre et per discretos viros Palmerium de Altovis de Floren[tia] legum professorem, et Audream] Calandrinum de Advocatis de Roma, consiliarios et aule nostre iudices, contra predictas civitates de Tuscia et de Lombardia earumque homines et dietos Ghibertum Iohannem et Opeçinum inquirere fecimus^l de predictis facinoribus, felonis ac criminibus memoratis ipsaque communia, civitates et homines et quemlibet ipsorum citari et requiri fecimus per nostros iudices antedictos, predictorum publicorum proposita voce preconia, ut certo iam elapso termino coram nobis et dietis nostris iudicibus diete communitates per eorum syndicos et diete speciales persone personaliter comparere curarent, nostra facturi mandata et sese de premissis excusaturi si possent. Quod nequaquam facere curaverunt. Postmodum et iterato eosdem citari fecimus, certis et legitimis terminis eis^l pro secundo et tertio et perhemtorio assignatis per iudices prelibatos, ut coram nobis et dietis nostris iudicibus comparerent, nostris parituri mandatis et se si poterant defensuri de predictis. Alioquin a dietis terminis inantea pro confessis et legitime con-

768. ^f) *uncis inclusa corrosa sunt* 1. ^g) Anzolla *semper* 2. ^h) Ac etiam 2. ⁱ) Dionini male 1. ^k) terre 2. ^l) sunt 2. ¹) eis terminis 2.

1) Cf. *supra* nr. 721.

victis haberentur et singulis predictorum et tanquam legitime convictos et confessos ex predictis dapnaremus et exhauremus eosdem. Qui ex tantorum scelerum commissione contra eorum regem et dominum protinus desperati nostram misericordem elementiam non negavit, que petentibus quantumcumque peccantibus misericordiam debitam non negavit, pro obedientia contumaciam elegerunt, reatus reatibus, scelera sceleribus ingiter in deterius cumulando. Quis ergo rex et dominus superni Regis iram provocare non timet, si tam enormia et detestabilia inulta dimittat, et si contra tales iura et leges inanimata armantur, quomodo animata lex arma valet^m deponere contra eos, quos quia Dei timor non retraxit a malo, rigor saltim nostre debet corrigere discipline. Nec enim rex iustus esse censetur, qui bonos premiis non exortatur et malos pena debita non affligit.

1. Volentes igitur morem gerere iusti regis et ne superioris iram contra nos aduere videamur, tales subditorum nostrorum excessus ac scelera punire et corrigere negligendo, arma iustitie summus ad predictorum rebellium punitionem, ut eorum exemplo alii terreatur, ut nostrum de vultu Dei iudicium prodeat¹. Christi nomine invocato, pro tribunali sedentes, habentes dicta comunia, civitates et homines speciales superius denotatos ex notoriis et ex eorum contumacia pro confexis et legitime convictis de predictis omnibus et singulis excessibus et delictis, de plenitudine regie maiestatis contra eos ut infra sententias proferimus in hiis scriptis:

(I) Privamus quidem comunia et homines dictarum civitatum Luce, Senarum, Parme et Regii et quodlibet et quemlibet ipsorummero et misto imperio et iurisdictione omniq[ue] iure et dominio potestarie seu rectorie et regimine ipsarum civitatum, que habent vel habuerunt vel quibus utuntur seu uti consueverunt in ipsis civitatibus et eorum districtibus, ipsaque merum et mistum imperium, omnem iurisdictionem ac regimen ipsarum necnon omnia ipsarum civitatum castra, villas, possessiones et bona intus et deforis, ubicumque sint, omnesque ipsarum et cuiuslibet ipsarum civitatum introitus, redditus et preventus nostris et Romani imperii erario et camere adnotamus, publicamus et confiscamus. Privantes etiam easdem et quamlibet ipsarum civitatum et comunitatum et personarum et privatos declarantes omnibus franchitiis, privilegiis, libertatibus, immunitatibus et honoribus, feudis et omnibus iuribus a nobis vel ab imperatoribus seu regibus Romanorum predecessoribus nostris concessis seu qualitercumque eisdem acquisitis ipsaque revocantes cassamus, irritamus et ex certa scientia annullamus. Promptiantes et declarantes dicta comunia et personas dictas et quodlibet et quamlibet eorum feloniam, prodicionem et lese maiestatis crimen contra regiam celsitudinem nostram et Romanum imperium ex predictis excessibus incurrisse.

(II) Et nichilominus ipsa comunia et homines et quodlibet ipsorum comunium multamus atque condempnamus fisco et^m camere nostre et Romani imperii, videlicet comune et homines civitatis Luce in tribus milibus libris auri puri, comune et homines civitatis Senarum in tribus milibus libris auri puri, comune et homines civitatis Parme in duobus milibus libris auri puri, comune et homines civitatis Regii in mille libris auri puri.

(III) Predictum vero Ghibertum declaramus feloniam et crimen lese maiestatis et prodicionem contra nos et Romanum imperium commisisse et etiam fecisse contra formam fidelitatis per eum prestite nobis pro feudo dicti castri Guastalle, quod eidem concesseramus in feudum, privantes eum et privatam declarantes feudo castri predicti ipsumque castrum eiusque districtum, vasallos et habitatores cum omni iurisdictione et iure et omnibus pertinentiis suis ad nostram cameram revocantes. Necnon predictos Ghibertum, Johannem Chirici, Opechinum de Ancola tanquam rebelles et pro-

768. ¹ valet 2. ² valet 2. ³ ipsos 2.

1. C. P. p. 2.

ditores imperii et lese maiestatis crimine reos de toto Romano imperio exbannimus et eorum et cuiuslibet eorum bona omnia camere nostre et Romani imperii adnotamus et publicamus, privantes eos et quemlibet eorum omni honore et dignitate, immunitate, privilegiis, franchitiis et libertatibus a nobis et a Romanis regibus vel
 5 imperatoribus predecessoribus nostris et quibuscunque aliis concessis seu qualitercumque eis acquisitis. Et eos et quemlibet eorum perpetua volumus laborare infamia. Et si aliquis predictorum singularium in fortiam nostram seu Romani imperii pervenerit, furcis suspendatur ita quod moriatur.

(IV) Ancianos quoque, priores, consules et consiliarios dietarum terrarum et cuiuslibet earum, qui tempore diete rebellionis erant et successive fuerunt et in
 10 futurum fuerint dieta rebellionis durante, de toto Romano imperio exbannimus et perpetua notamus infamia, privantes eosdem et quemlibet ipsorum omnibus privilegiis, honoribus, franchitiis et immunitatibus a nobis vel Romanis imperatoribus seu regibus predecessoribus nostris concessis vel aliter eisdem a[c]quisitis. Et inhabiles esse volumus
 15 adiudicandi et assidendi officio et cuiuslibet magistratus honore.

(V) Potestates vero, iudices et notarios, qui tempore diete rebellionis et ab inde
 20 citra de predictis obnoxii sunt et qui deinceps in regimine dietarum terrarum prefuerint et absque nostra vel successorum nostrorum licentia ad ipsarum regimen exercendum accesserint, privamus et privatos esse volumus ab officio iudicandi et
 25 assidendi et notariatus et cuiuslibet magistratus et perpetue infamie volumus subiaccere. Ac etiam omni privilegio, franchitiis, immunitatibus, honoribus et iuribus a nobis vel predecessoribus nostris concessis vel aliter eisdem quesitis privamus, ipsa privilegia, honores, franchitias et immunitates et iura ex certa scientia revocantes. Ipsosque exbannimus tanquam rebelles Romani imperii, a cunctis nostris et dieti imperii
 30 fidelibus volumus personaliter et realiter impune posse offendi, iudices quoque, advocatos et notarios dietarum civitatum earumque districtuum cives et incolas adiudicandi et assidendi et tabelionatus officiis privamus et perpetue volumus infamie subiaccere.

(VI) Item quia dietarum civitatum comunia in diete rebellionis et tam detestabilium
 35 scelerum obstinatione publica tanto tempore nullatenus perdurassent sine ipsorum civium et incolarum patientia vel assensu et ut pene metu coacti se et dieta eorum comunia a dictis nefandis erroribus retrahant^o et ad debitam reverentiam nostram et Romani imperii reducantur^p, universos et singulos dietarum civitatum earumque districtuum cives et incolas tanquam nostros et Romani imperii rebelles de toto Romano imperio exbannimus. Mandantes quod nulla civitas, castrum vel villa
 40 seu baro vel alia singularis persona prestat deinceps ipsis omnibus vel alicui ipsorum vel singularibus personis eorum vel dictis Ghiberto, Iohanni et Opecino vel alicui ipsorum^q auxilium aliquod vel favorem nec dieta communia vel aliquod ipsorum vel ipsorum cives, incolas, districtuales vel dictos Ghibertum, Iohannem et Opecinum vel
 45 aliquem ipsorum receptet, post unius mensis spatium a recitatione huius nostre sententie decurrendum, sub pena quinquaginta librarum auri pro qualibet civitate et XX^r librarum auri pro quolibet castro vel barone et decem librarum auri pro qualibet alia persona contrafacientibus et quotiens contraxerit^s, et plus et minus ad nostrum arbitrium considerata qualitate personarum et modo delicti, nostre camere persolvendis^t. Decernentes quod quilibet possit et debeat cives et incolas et districtuales dietarum civitatum tanquam bannitos et rebelles Romani imperii personaliter
 50 capere et in nostram fortiam consignare et ipsorum bona capere et habere. Inhibentes quod nullum dietorum communium vel singularium personarum ipsorum^q vel alienius

768. ^o retrahantur 1. ^p re res corr. se de 1. ^q vel — ipsorum deest 1. ^r viginti 2.

^s) contrafecerint 1. ^t) sic 1. 2. ^u) eorum 1.

ipsorum communium debitores de ipsorum debitis eisdem satisfaciat vel respondere presumat.

5. Ab omnibus autem predictis excipimus illos omnes qui sunt de nostra familia et illos qui sunt exules a dietis civitatibus ratione partium eorumque familias et bona, quos familiares nostros et exules eorumque familias et bona a dietis sententia, penis et 5 bannis eximimus et sub protectione nostra et Romani imperii reservamus¹, necnon et illos omnes qui iam ad nostra mandata venerunt et sunt vel qui infra unum mensem proxime subsequente[m] ad nostra et Romani imperii mandata redierint. Volumus tamen de benignitate regia, ut spem misericordie peccantibus non tollamus, set ut eis prebeamus materiam ad gratiam redeundi, quod dicta communia, si venerint infra terminos 10 infrascriptos nostris super premissis parituri mandatis, videlicet comune Luce infra decem dies, comune Senarum infra XV, communia Parme et Regii infra XX dies proxime subsequentes, a nexibus diete sententie sint soluta.

6. Contra commune vero civitatis Florentie eiusque cives et districtuales et officiales alios processus et sententias, penas et banna de dietis criminibus et excessibus² 15 per nos et iudices nostros fecimus et protulimus³, qui et que in archivo nostro et Romani imperii conservantur, confirmamus, corroboramus ac etiam inovamus, reservata nobis potestate in predictis omnibus mutandi, corrigendi, addendi et detrahendi, prout de nostre maiestatis processerit voluntate.

7. Et predicta omnia et singula ex certa scientia et plenitudine nostre regie 20 potestatis promulgamus, facimus ac etiam promulgamus, statuentes predictas sententias et processus super hiis habita valere et tenere roboris perpetui firmitatem. Non obstantibus si iuris ordo et solemnitas in predictis non fuerint observata vel si aliquis alius defectus opponi posset quomodolibet contra ea. Non obstantibus etiam legibus aliquibus, quibus cavetur absentes dampnari non posse et quod ordo iuridicus sit servandus. Qui- 25 bus omnibus et aliis contra facientibus quoad predicta ex certa scientia et ex potestate plenaria derogamus.

Lata⁴ et promulgata fuit dicta sententia per dierum serenissimum regem pro tribunali sedentem et lecta et publicata mandato et in presentia ipsius domini regis per me⁵ Paulum condan ser Ramuccini de Podiobonici notarium et officialem ipsius regie 30 maiestatis et in presentia⁶ Leopardi Freneci notarii⁷ in civitate Pisarum sub loggia domus viridarii Gherardi et Bonacursi Gambacurte in capella sancti Egidii. Quibus nobis Paulo et Leopardo⁸ notariis suis supradictis idem dominus rex mandavit de predictis fieri publica instrumenta. Et hec omnia ibidem acta fuerunt, convocata et adunata ibi multitudine copiosa civium Pisanorum et diversarum terrarum Ytalie et 35 aliunde diete⁹ regie maiestatis mandato. Presentibus¹⁰ dominis Henrico de Flandria mariscaleco predicti¹¹ domini regis, Roberto de Flandria, Guifredo comite de Leninghena¹², Nicholao de Bonsignoribus de Senis, Thoma de Septemfontibus¹³, Branchaleone de Aurea¹⁴, Ubertino de Lando¹⁵ Pisarum potestate, Simone domini Iohannis de Spoleto capitaneo Pis ante populi et Mense de Vico iudice, Matheo de Cantone iudice¹⁶, Vanne [T]ortino], 40 Grugnetto Grasso, Gogno Leodi, Bartramco Gomis, Beeto Bonaiuti et Pardo Boticella anciani Pisani populi¹⁷, Antonio Surdo de Placentia, Bartholo¹⁸ de Spoleto iudicibus, domino¹⁹ Iohanne Geno²⁰ de Pisis, Symone Phylippi de Pistorio et domino Sofredo

768. ¹ *et quod quilibet de illis et de illorum successores ad id esse solentur.* ² *¶ 1. ¶ ¶* ³ *ata 1; Data male 2*
⁴ *et ¶ 2. ¶ ¶* ⁵ *condan* ⁶ *in presentia ipsius domini regis* *add. 2.* ⁷ *Leopardo et* 45
Paulo ⁸ *notariis suis supradictis et nobilibus viris* *add. 2.* ⁹ *ipsius 2.* ¹⁰ *¶ supra*
¹¹ *condan* ¹² *de Senis* ¹³ *de Septemfontibus* ¹⁴ *de Aurea* ¹⁵ *de Lando* ¹⁶ *de Cantone* ¹⁷ *anciani*
¹⁸ *de Spoleto* ¹⁹ *de Pisis* ²⁰ *de Genua* *add. 2.* ²¹ *de Pistorio* ²² *de Pisis* ²³ *de Pistorio* ²⁴ *de Pistorio* ²⁵ *de Pistorio*
²⁶ *de Pistorio* ²⁷ *de Pistorio* ²⁸ *de Pistorio* ²⁹ *de Pistorio* ³⁰ *de Pistorio*

domini Lippi^o de Pistorio, Iohanne Iacotti et Iohanne de Cerchiis^p de Florentia et aliis pluribus fidedignis testibus ad hec. Dominice nativitatis anno millesimo CCCXII. indie. decima. die undecima mensis Aprilis, ac regni ipsius domini regis anno quarto.

(S. N.)^q Ego Paulus condam sere Ranuccini de Podiobonici auctoritate imperiali
 5 index ordinarius et notarius publicus et nunc dicti serenissimi domini regis notarius et officialis predictis sententie et pronuptiationi interfui et predicta omnia et singula de mandato dicti domini regis scripssi, publicavi, in publicam formam relegi et signum proprie manus apposui^q.

769. EXCEPTIO TRIUM IUDICUM PARMENSIVM. Apr. 18.

10 *Denuo contulimus* 1) *autographon eiusdem tabularii l. c. 'Mazzo 4 nr. 7' serratum, quod Bernardus de Mercato exaravit, cuius manu in verso scripta leguntur: gra fca duobus (sic) iudicibus de Parma; 2) apographon eiusdem notarii inter Acta eius existans l. c. 'Mazzo 3 nr. 23' (= Doeniges Ms. IV, de quo v. supra ad nr. 563) fol. 6' (cf. iam supra ad nr. 756). Edidit ex 1 et 2 Doeniges l. c. II, 178 nr. 11. — Bohmer, Reg.*

15 *Heinr.* 479. (P. deest.)

In nomine Domini amen.

Anno eiusdem millesimo tricentesimo duodecimo, inditione decima, decima octava die mensis Aprilis, pontificatus domini Clementis pape quinti anno sexto ac regni serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum regis semper augusti anno
 20 quarto. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris, quod prefatus dominus rex ex certa scientia dixit, voluit et edicto regio decrevit, quod domini Bernardinus de Coliculo, Thomasinus de Uliveriis et Francesquimus de Gzammeris iudices, cives Parmenses et nunc iudices cum strenuo viro domino Ubertino de Laudo de Placentia vicario sive potestate in civitate Pisana pro regia^a maiestate, non teneantur
 25 nec astringantur teneri nec astringi intelligantur sententia lata per ipsum dominum regem contra comune Parme et singulares personas dicti comunis, que quidem sententia lata fuit Pisis die undecima huius mensis Aprilis nuper preterita¹. Sed ab ipsa sententia et
 30 ab eius vinculis sint totaliter et esse intelligantur exempti, liberi et absoluti ipsosque et heredes eorum, qui in rebellionem ipsius domini regis non existunt, et eorum bona, cum ipsi iudices in vera obedientia et servicio eiusdem domini regis persistent, ab ipsa sententia et eius vinculis idem dominus rex ex certa scientia, ut iam dictum est, absolvit et penitus liberavit. Precipiens michi Bernardo camere sue notario infrascripto, ut de predictis ipsis iudicibus faciam unum vel plura publica instrumenta.

Actum est hoc Pisis in domo Girardi et Bonacursii Guambacurta^b fratrum, quam
 35 inhabitat idem dominus rex, presentibus domino Anthonio de Surdis de Placentia iudice aule dicti domini regis, Leopardi Freneti camere dicti domini regis notarii testibus vocatis ad premissa.

(S. N.) Et ego Bernardus de Mercato de Yanna^c Bellicen. dyoces. sacrosancte ecclesie Romane ac sacri imperii auctoritate publicus notarius hiis omnibus presens fui
 40 et de mandato dicti domini regis hanc cartam scripsi et tradidi signoque meo consueto signavi.

768. ^o) loco domini Lippi 2: de Verceilensibus. P. Ioh. de C. et Ioh. Iac. 2. ⁱ) *authenticatio notarii deest* 2.

769. ^a) reges 2. ^b) Bonacursi Gambacurta 2. ^c) Yenna 2.

1) *Supra nr. 768 cap. 4. V) et 5.*

770. 773. SCRIPTA PRO CIVITATE SAVONENSI.

1312. Apr. 11.—13.

Demum nos percontabimus autographa tabularii communis Savonensis. Ediderunt manus accurate C. Capella et G. Filippi: Atti e Memorie della Società storica Savonese II° (1899) pag. 298 sqq. nr. 1, 6 et 8.

770. RECEPTIO IN PROTECTIONEM IMPERII. Apr. 11.

Ex autographo signato Pergamene sparse nr. 20. Sigillum, quod olim pendebat loco membranteo, iam desubratum. In verso scriptum est manu cancellariae: R. c. Registrat. Cf. l. c. pag. 301 nr. 7. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum.

Affectantes prudentum virorum . . . vicarii, consilii et communis Saonensis dilectorum nostrorum fidelium propter fidem sinceram et puritatis fidei constantiam, quam incessanter ad nos et sacrum gerunt imperium, prout ex officii nostri tenemur debito, ubilibet 15 sollicitudine regia precavere dispendiis et comoditatibus providere, ipsos in nostram et eiusdem imperii protectionem recipimus specialem. Mandantes vobis universis et singulis firmiter et districte, quatinus eosdem Saonenses in nullo penitus offendatis nec ipsos perturbari seu molestari ab aliquo permittatis, sed ipsos contra insultus et gravamina quorumlibet auctoritate nostra regia manutenetis et efficaciter defendatis, sicut indig- 20 nationem regiam volueritis evitare. In cuius rei testimonium presentes litteras maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.

Dat. P'ysis, III. Idus Aprilis, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

771. CASSATIO TELONEI. Apr. 12.

Ex autographo signato Raccolta I nr. 295. Sigillum, quod olim pendebat loco membranteo, iam desubratum. In verso item legitur R. Scriptum est manu admodum negligenti, quam cancellariae Savonensis esse crediderim. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum.

Quamquam pridem nobili viro Branchaleoni filio Barnabovis Aurie de Ianua fidei nostro dilecto, quod de qualibet bestia onerata salma in nemore sito inter Saonam et Altare quatuor denarios a transeuntibus valeret nomine pedagii recipere et levare, per alias nostras litteras¹ de speciali gratia in feudum usque ad nostre voluntatis beneplacitum duxerimus concedendum, tamen quia postmodum nobis innotuit, dictam concessionem in dispendium quam plurimum² redundare, propter quod rei publice et prelato Branchaleoni, qui ipsius existit specialis amator, debet minus grata existere, et ex certis causis ad hoc rationabiliter nos moventibus dictas litteras et concessionem cessare volumus. Decernentes ipsas nullius ulterius existere firmitatis nec per ipsas posse ali-

¹ 771. *ibid.* nr. 296.

² 1. 8. *ibid.* nr. 296.

quem ad solutionem dicte pecunie de cetero choartari. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiri.

Datum Bysis^b. II. Idus Aprilis, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

5 **772. PRIVILEGIUM DE NON EVOCANDO.** Apr. 12.

Ex autographo signato Pergamene sparse nr. 21'. Pendet sigilli fragmentum loco membranaceo. In verso item legitur R. Scriptum est eadem manu negligenti ut nr. 771. (P. deest.)

Hein(icus) Dei gratia Romanorum rex semper augustus nobilibus et prudentibus
10 viris . . vicario, consilio et comuni Saonensi, fidelibus suis dilectis gratiam suam et
omne bonum.

Quanto civitatem nostram affectu sinceriori complectimur et favoris gratia prosequimur plenioris, tanto liberalius vestris precibus, quas nobis digne porrigitis, exauditionis dexteram aperimus. Eapropter desiderii vestris benignius annuentes, quod preterquam
15 coram illis iudicibus, qui ad presens nostre Saonensis^a civitatis presunt regimini vel preerunt pro tempore, coram aliquibus aliis iudicibus nisi forte de mandato nostro specialia vel in casibus a iure permissis non possitis ad iudicium aliquod evocari seu quomodolibet trahi, vobis auctoritate regia de speciali gratia indulgemus. Nulli ergo
20 omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumerit, gravem nostram indignationem se noverit incursurum.

Datum Bysis^b. II. Idus Aprilis, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni vero nostri anno quarto.

25 **773. MANDATUM CONTRA FACINOROSOS.** Apr. 13.

Ex autographo signato Raccolta II nr. 224'. Sigillum desideratur, loco membranaceo relicto. In verso item legitur R. (P. deest.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus nobilibus et prudentibus
viris . . vicario, abbati, consilio et comuni Ianue necnon universis marchionibus, comi-
tibus, baronibus ceterisque civitatum aliorumve locorum vicariis, rectoribus, communitati-
30 bus et singularibus personis, ad quos presentes littere pervenerint, fidelibus suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Ut status civitatis et districtus Saonensis eo fiat maiori tranquillitate securus, quo facinorosi quique, per quos quies et tranquillitas illorum civitatis et districtus perturbari merito formidatur, a conversatione partium earundem fuerint alieni, fidelitati vestre sub
35 pena nostro arbitrio infligenda districte precipimus et mandamus omnino volentes, quatinus omnes illos et singulos, qui de civitate Saone eiusque districtu pena mortis sunt proscripti, de civitatibus, castris, locis et domibus vestris sublato more dispendio totaliter expellatis eisque auxilium, consilium vel favorem aliquem nullatenus impendatis, eos deinceps ad vos intrare seque vobiscum recipere minime permittentes.

40 Dat. Pisis. Idus Aprilis, regni nostri anno quarto.

771. ^b) sic or.

772. ^a) ad — Saonensis in loco raso or. ^b) sic or.

774. SCRIPTUM PRO OPPIDO LEUTKIRCH.

1312. Apr. 13.

*Denovo contulimus autographum, quod serratur Stuttgardiae in tabulario regio. Pendet sigillum per duas fascias sericis coloris rubri fasci. In medio dorsi in margine superiori manu cancellariae regiae scriptum est: R (= Registratum). Edidit Böhmcr 5
Acta imperii selecta pag. 153 nr. 647. — Böhmcr, Reg. Heiar. 176. (P. decst.)*

Heinricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus prudentibus viris . . . ministro, consulis et civibus in Lützkirche, fidelibus suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Ad hoc precipue nostri culminis elaborat intencio, ut submotis quorumlibet mali- 10
gnorum incursibus cunctis nostre dieioni subiectis pacis et tranquillitatis commodum
preparemus. Sane querelam vestram gravem nuper recepimus continentem, quod occa-
sione obligacionis vestre per nos facte strennuo viro Dyetdegen^a de Castello advocato
nostro provinciali pro certa pecunie quantitate ab eiusdem Dyetdegen^b nonnullis credi- 15
toribus, servitoribus et aliis per impignoraciones et offensas indebitas incommoda plurima
sustinetis, super quo vobis supplicastis per excellenciam regiam oportuno remedio pro-
videri. Cupientes igitur statum et commodum vestrum propter obligacionem huiusmodi
non diminui, sed augeri, vobis hanc gratiam duximus faciendam, quod vos in personis
vel rebus vestris quibuslibet mobilibus vel immobilibus pro prefato Dyetdegen^b ab
aliquibus creditoribus seu servitoribus suis aut ab aliis quibuscumque obligacionis pre- 20
dicte de causa impignorari vel gravari de cetero nullatenus debeatis ac quomodolibet
non possitis. Advocato nostro provinciali, qui est vel pro tempore fuerit, necnon uni-
versis civitatibus sui regiminis dantes tenore presencium firmiter in mandatis, ut vos in
huiusmodi gracia manteneant et defendant nec vos permittant contra tenorem ipsius
ab aliquibus indebite pregravari. Obligacione tamen eadem prefato Dyetdegen^c facta 25
in omnibus semper salva, cui per premissa nullum volumus preiudicium generari. In
cuius rei testimonium nostre maiestatis sigillum presentibus est appensum.

Datum Pysis, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, Ydus Aprilis, regni
vero nostri anno quarto.

775, 776. ASSIGNATIO TERMINI IUDICIALIS. 30

1312. Apr. 20.—Ocl. 3.

775. SCRIPTUM REGIS. Apr. 20.

*Serratum est in duabus formis, quae inter se valde discrepant. Formae A apo-
graphum ea minuta ut videtur negligenter descriptum superest inter archivi Heinrici VII.
reliquias Pysis in tabulario capituli maioris ecclesiae nr. 1318 signatum. Edidit Fieker loco 35
supra ad nr. 257 citato pag. 94 (= 230) nr. 77. Denovo nos ipsi accuratissime contulimus.*

774. *Contulimus autographum, quod serratur in loco raso nr. 1312 deg in loco raso or.*

Forma. B. emissae transsumptum praebet scriptum archiepiscopi Coloniensis infra nr. 776. — Böhmcr, Reg. H. in v. 489. — Regesten der Pfalzgrafen 1681.

(P. deest.)

A.

B.

5 Heinricus etc.

Henricus Dei gracia Romanorum rex
semper augustus — universis sacri imperii
fidelibus presentes litteras inspecturis — gra-
ciam suam et omne bonum.

(1) Causas et questiones principum^a Romano subiectorum imperio, maxime que
10 inter consortes vertuntur et possent, si diu vigerent^b, in detrimentum et ignominiam
ipsorum^a et in^a dedecus nostri et imperii^c redundare, sopiri^d summa diligencia cupientes,
ut corda sedentur^e discordium et in pacis tranquillitate quiescant, igitur^a ad supplica-
cionis instanciam illustris Rüdolphi^f comitis palatini Rēni ducis Bawario^g principis nostri
15 dilecti omnes causas et questiones, que inter ipsum ducem Rudolphum ex una parte^h
et fratrem suum ducem Lūdewicumⁱ super quibusdam^j negociis vertuntur seu verti
sperantur ex altera et que per
illustres Fridericum ducem Austrie, Ottō- venerabilem Chunradum Saltzburgensem
nem ducem Bawarie, Heinricum ducem archiepiscopum ac illustres Fridericum du-
Karinthie et venerabilem Chunradum Saltz- cem Austrie et Heinricum quondam illustris
20 burgensis ecclesie archiepiscopum Meinhardi ducis Karinthie filium
principes nostros dilectos^k, communes amicos et arbitros predictorum Rudolphi
et Lūdewici, in concordia et compositione Frisingie^l inter ipsos Rudolphum et
Lūdewicum duces Bawarie celebrata^l ad nostram
seu vicarii nostri

25 audienciam sunt delate, iuxta ipsorum^m continenciam litterarum in Almaniaⁿ in loco
dicto zû dem Hûpte^o, ubi Mogus fluvius Rēni flumen ingreditur, quem locum ipsis
partibus ad hoc^p exnunc specialiter deputamus, audire [proponimus et promittimus]^q,
si necesse^r fuerit et commode^s fieri poterit, ac^t fine debito terminare. (2) Si vero
ipso iudicio in loco predicto et tempore in ipsarum partium instrumentis [conscripto]^u
30 non possemus adesse, extunc venerabilem Baldewinum Trever[ensem]
archiepiscopum etc. archiepiscopum princip[em]^v et germanum
nostrum karissimum.

et eo predictis interesse forte^w impedimento aliquo predictis loco et tempore nequeunte,
venerabilem H(enricum) sancte Coloniensis Henricum Coloniensem archiepiscopum prin-
35 ecclesie archiepiscopum etc., quo forte ex cipem nostrum dilectum
aliqua causa predicta audire eisdem loco
et tempore non valente, Gerhardum spec-
tabilem comitem Iuliacensem
auctoritate regia nostro nomine subrogamus illi^x, quem super hoc cognoscere^w con-
40 tinget. Presencium tenore mandantes ac eciam^y committentes, ut partibus convocatis
causas et questiones predictas^y audiat et fine decidat debito: et^z quod in premissis
decreverit mediante iusticia^b, faciat^c auctoritate predicta firmiter observari. (3) Cete-

775. ^a deest A. ^b vigerent, ex *supra lianam* add. A. ^c nostri add. B. ^d sopiti; sequi-
tur lacuna quatuor fere litterarum A. ^e sedentur A. ^f Rud., Lud. *semper* A. ^g Bawrie
45 *semper* B. ^h parte una A. ⁱ quibusenuque A. ^k amicos *male* B. ^l Frisinge A.
^m ipsarum *male* B. ⁿ Almania A. ^o zo den hape *teare, ex hapej* A. ^p ad hoc ips. part. A.
^q *uncis inclusa corrosa in B.* ^r necessarie A. ^s comode A. ^t et A. ^u eo forte pred.
int. A. ^v eidem A. ^w audire A. ^x loco ac eciam A; et. ^y deest B. ^z deb. fine
dec. A. ^a deest A. ^b mediante iusticia deest A. ^c faciat quod in prem. decrev. A.

50 1) A. 1311. *Anty. 3. 4; Regesten der Pfalzgrafen 1667—1669.*

rum volumus ac ipsis partibus seriose iniungimus et mandamus, quatinus cum eisdem
per nos

vel aliquo predictorum iudicum procedente aut per aliquem predictorum iudicum pro-
cedentem

in hiis dies iudicii nominabitur seu designabitur^d iuxta instrumentorum continenciam
predictorum, ipse partes ad locum prefixum superius^e omni intervallo cessante^g acce-
dant, receptura^h ibidem iusticie complementumⁱ.

In cuius etc.

In cuius rei testimonium presentes lit-
teras maiestatis nostre sigillo inssimus com-
muni.

Datum Pysis, XII. Kal. Maii, anno
Domini MCCC^o duodecimo, regni nostri
vero anno quarto.

776. SCRIPTUM ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS. Oct. 3.

*Transsumtum a. 1312. Nov. 11 confectum¹, cuius autographon servatur in tabulario
secreto domus regie Bavaricæ, de quo contulit vir d. H. Herr Monacensis. Pendet
sigillam episcopi Ratisponensis parum læsam loro membranaceo. Edidit Wittmann 'Monu-
menta Wittelsbacensia' II c. 'Quellen und Erörterungen zur bayerischen und deutschen
Geschichte VI) pag. 249 nr. 245. — Bohmer, Reg. 1246—1313 Reichssachen 309. Register
der Pfalzgrafen 1692.*

Henricus Dei gracia sancte^a Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii per
Italiam archycancellarius illustribus principibus Rudolpho ac Ludewico fratribus duci-
bus Bavarie, fidelibus suis dilectis salutem et mandatis regis firmiter obedire.

(1) Noveritis nos litteras serenissimi principis et domini nostri domini Henrici
tunc Romanorum regis, nunc autem imperatoria fungentis dignitate recepisse sub con-
signacione sigilli regie maiestatis non cancellatas, non abollitas nec in aliqua sui parte
viciatas in hec verba:

'Henricus Dei gracia anno quarto,' *supra nr. 775.*

(2) Cum igitur idem Rudolphus dux nos requisierit, ut in dictis negociis proce-
damus, cum nec idem dominus noster rex, nunc imperator, nec dictus dominus . . . archi-
episcopus Treverensis ad presens sint in Alemania partibus constituti, immo in remotis,
utpote in urbe Romana vel circa urbem demorentur², nos ad dicti ducis requisicionem,
ne cuiquam in iure suo deesse videamur, procedere volentes, harum igitur auctoritate
litterarum vobis et cuilibet vestrum firmiter iniungimus et mandamus ac pro primo,
secundo, tercio et preemptorio edicto vos et quemlibet vestrum evocamus^b [et]^c citamus.

775. ^a assignabitur A. ^b iuxta ipsorum instrumentorum continenciam (*sic*) A. ^c f) supra A.
g) t) A. ^h recepturi A. ⁱ complementum A.

776. ^a *episcopi Ratisponensis* add. t. ^b evocamus t. ^c [et] *dest. te.*

Verba transsumti sunt hæc: Nos Chunradus Dei gracia ecclesie Ratisponensis episcopus tenore
predicte littere presentem, quod nos quasdam litteras sigillo venerabilis domini et patris domini Henrici
sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopi sacri imperii per Italiam archycancellarii sigillatas non can-
cellatas, non abollitas nec in aliqua sui parte viciatas vidimus, legimus et tractavimus scriptas per
omnem litteram verba:

'Henricus Dei gracia anno quarto,' *supra nr. 775.*

(1) Noveritis nos litteras serenissimi principis et domini nostri domini Henrici
Dat. Ratisponensis. Per. nri. MCCC. duodecimo, III. Id. Novembris.

2. *Monasterium Ratisponense. F. 109. v. 1312.*

ut in crastino purificationis beate Marie virginis proximo futuro hora meridiana in loco dicto zû dem Hüpte, ubi Mogus fluvius Reni flumen ingreditur, predicto vobis a dicto domino nostro suis premissis litteris prefixo personaliter coram nobis compareatis, facturi et recepturi super hiis, que quilibet vestrum contra alterum prosequitur seu
 5 prosequi hinc inde intenditis, id quod dictaverit ordo iuris. (3) Vobis itaque et cui-
 libet vestrum premissa notificamus cum intimatione debita, videlicet quod si aliquis ex
 vobis non comparuerit, altera parte comparente, nos cum parte que comparuerit procedemus, prout de iure fuerit procedendum, alterius absentia non obstante. Et in
 horum testimonium has litteras sigilli nostri consignacione fecimus consignare.

1313.
Febr. 3.

Datum Colonie, tercio die mensis Octobris, anno Domini MCCC duodecimo.

777—780. TRACTATUS CUM CARDINALIBUS DE CORONATIONE ROMANA FIENDA.

1312. Mai. 10.—Mai. 31.

Cf. de his etiam ea quae refert Nicolaus Botrouniensis (ed. Heyck) pag. 55 sq.

15 *lin. 59 sq.*

777. REQUISITIONES REGIS PRIORES. Mai. 10.

Registratae (R) inter Protocolla et acta Bernardi de Mercato notarii Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo 4 nr. 11 asserrantur (= Doemiges Ms. VI, de quo c. supra ad nr. 694) fol. 9. Manu Bernardi scriptae sunt. Praecedit rubrum:
 20 *Registrat(um): item in margine superiori omnium quae sequuntur paginarum repetitur forma abbreviata: R. Edidit Doemiges l. c. II, 35 nr. 18a. Nos denovo accuratissime contulimus. — Böhmcr, Reg. Heinv. 481. (P. deest.)*

Anno Domini millesimo CCC duodecimo, indie, X, VI, Idus Maii, pontificatus domini Clementis pape quinti anno septimo^a ac regni serenissimi principis domini Henrici Dei^b
 25 gratia etc. anno quarto, in Urbe in palatio Lateranensi. Presentibus domino Baldwino Trev[er]ensi, Guallardo Arelatensi archiepiscopis, Theobaldo Leodyensi, Henrico Tridentino et fratre Nycholao^c Butrentino episcopis, Amedeo comite Sabaudie, Roberto et Henrico de Flandria, Iohanne comite Foresii, Ludovico de Sabaudia alme Urbis senatore^d, Lapo electo Castelle Veneciarum, Hubaldino de Ubaldinis, Pandulfo de
 30 Sabello domini pape notario, Nycholao de Bonsignoribus de Senis, Symone Philippi de Pistorio militibus et pluribus aliis fidedignis testibus ad infrascripta vocatis et rogatis. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris, quod serenissimus princeps dominus Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus dixit, requisivit et protestatus fuit reverendis in Christo patribus dominis Arnaldo sedis
 35 apostolice legato Sabinensi et fratri Nycholao Ostiensi episcopis et Luce Sancte Marie in Via lata diacono cardinali ea que inferius continentur:

I. Et primo inter cetera, que idem dominus rex dixit dictis dominis cardinalibus, narravit, qualiter ipse venerat ad Urbem coronandus dyademate imperii et sacro cris-

777. ^a corr. ex sexto R. ^b sequitur Re d. l. l. R. ^c scribo acutiore post add. R. ^d alme—

40 senatore supra lineam add. R.

6. Et ad informationem ipsorum dominorum cardinalium, quod hoc facere possint et debeant, produxit et allegavit¹⁾ idem dominus rex^v multas^w rationes et iura et ea legi fecit per magistrum Henricum de Geldognia clericum et consiliarium suum in presencia ipsorum dominorum cardinalium et testium suprascriptorum²⁾.

778. ALLEGATIONES CARDINALIBUS DATAE.

Item ex R. ubi fol. 10—11^v instrumentum nr. 777 statim sequuntur. Item a Bernardo scriptae sunt. In fine nonnulla desunt, quae notarius addere supersedit. Edidit Doemiges l. c. II. 37—39 in nr. 18b. Nos demum accuratissime contulimus.

Seruantur etiam in P rotulo chartarum tabularii Parisini (Carton J. 61F nr. 33 omnino cetero, in cancellaria quidem Henrici regis curato et ab Henrico aut Philippum Franciarum regem missa, ut cum de tractatibus tam cum Roberto reg. quam cum cardinalibus m. Maio habitis certiorum fuerit³⁾. In cuius dextra legitur manu Pauli de Podio Bonizi notarii scripta haec verbis: Assignetur magnifico viro domino Guillelmo de Nugarero regni Francie cancellario; item alia manu cancellariae ut videtur Philippo regis: Instrumentum tangens reges Romanorum et Sicilie. Haec rotula inscripta sunt documenta sequentia hoc ordine: Instrumentum infra nr. 782. Requisitio altera infra nr. 779. Allegationes nr. 778. Tam olim diligentissime exemplavit Waitz b. m., nos ipsi demum inspicimus.

Allegationes nostras in P praecedit rubrum: Allegationes date per regem Romanorum dominis cardinalibus super tollendo impedimento coronationis sue et super coronatione alibi fienda, si non possit fieri in Sancto Petro, et misse per eosdem cardinales domino pape de civitate Romana.

Varias lectiones fere omnes adnotavimus. Capita ita indicavimus, ut in Rotulo scripta sunt. Numeros arabicos adiciamus. (P. dext.)

1. Questio talis est. Sanctissimus pater dominus Clemens papa commisit⁴⁾ per suas litteras quinque cardinalibus, quod dominum Henricum regem Romanorum in imperatorem electum nomine suo et vice ipsius ipsum in imperatorem coronarent et dyadema imperiale capiti suo imponerent sub⁵⁾ illa clausula etc., quod si non omnes, quatuor ex eis vel tres vel duo vel⁶⁾ unus ipsorum huiusmodi negocium exequeretur⁷⁾, adiectis⁸⁾ in eisdem litteris verbis istis, videlicet: ne autem error in huiusmodi negotio intervenire possit modum, formam et locum presentibus duximus inserendum⁹⁾, prout in archivo ecclesie et in pontificali ordinario continetur¹⁰⁾. Modo ita est quod in¹¹⁾ archivo ecclesie et in pontificali ordinario continetur¹²⁾, quod rex Romanorum apud Sanctum Petrum in Urbe in imperatorem coronetur. Nunc autem casus¹³⁾ accidit, quod propter maliciam aliquorum malivolorum commode¹⁴⁾ nec secure nec sine maximo periculo nec sine scandalo coronari ibidem potest. Et hoc est notorium, manifestum, evidentissimum nec¹⁵⁾ tergiversatione celari potest. Queritur ergo, nunquid virtute dicte commissionis in

¹⁾ sequuntur a Bernardo addita, sed post cancellata; Et praestatis tunc de addendo etc. et ad probandum predicta de iure fecit idem dominus rex produci et legi per predictum magistrum Henricum de Geldognia clericum et familiarem suum coram dictis cardinalibus iura et rationes in hunc modum.

777. ³⁾ et allegavit supra Vacasa R. ⁴⁾ sequitur de 3. l. 1. supra l. ⁵⁾ supra Vacasa add. R. ⁶⁾ sequitur d. = dominum dicit. R.

778. ³⁾ comissit P. ⁴⁾ cum R. ⁵⁾ sub R. ⁶⁾ vel R. ⁷⁾ exequeretur P. ⁸⁾ adiecto R. ⁹⁾ inserendum P. ¹⁰⁾ continentur R. ¹¹⁾ dicit P. ¹²⁾ continetur R. ¹³⁾ casus R. ¹⁴⁾ commode R. ¹⁵⁾ et R.

1) Quae notat W. Israel 'Konig Robert von Neapel und Kaiser Heinrich VII.' Diss. Bresl. 1907 pag. 34 not. 2, omnino erronea sunt. 2) Supra pag. 600 lin. 24 sq. 3) Ib. lin. 24 sq.

alio loco Urbis solemniter coronari possit. Videntur^m iura expresse dicere quod sic. Nam iura dicunt, quod ea movere debent delegatumⁿ, que merito moverunt delegantem. Sed ita est, quod si delegans presens esset et de impedimento eidem constaret, quod alibi coronaret nec est dubium, quin hoc facere posset. Ergo hoc delegatiⁿ facere debent. Probat^r extra de rescriptis c. 'super litteris' ad finem¹ et fortificatur sic. Certum est⁵ per litteras commissionis, quod dominus papa ipsum regemⁿ gratiose et favorabiliter prosequitur, nam cum in regem Romanorum approbavit, in imperatorem promovendum nominavit, pro impositione dyadematis imperialis vices suas commisit, quod alias visum non est. Modo ita est quod beneficia principum, specialiter gratiosa latissime sunt interpretanda, favores autem applicandi⁹, maxime ut res commissa potius valeat quam pereat. Et specialiter cum hec gratia iuri communi concordat^r, sicut est in proposito. Nam ex quo dominus papa ipsum regem in regem Romanorum approbavit in imperatorem promovendum, promovere debet eum in imperatorem, alioquin faceret sibi iniuriam. Argumenta ff. de constitutionibus principum l. ultima², de rebus dubiis l. 'quociens'³, extra de regulis iuris c. 'odia'⁴ et extra de electione in c. 'venerabilem'⁵.¹⁵

2. Item etsi in proposito duo mandantur, videlicet coronatio fienda et certo loco fienda, quod non est verum, quia etiam⁶ certo loco fieri non mandatur, ita simile alibi in iure mandatur. Pone, iudex alicui mandat, quod ad certam diem sibi proximam coram eo compareat. Hic duo mandantur, videlicet quod compareat et quod certo die compareat. Pone ergo, quod certo die comparere non possit propter aliquod impedi-²⁰ mentum, nunquid nichilominus⁷ comparere debet. Iura dicunt quod sic. Simile dicitur alibi, iudex precipit, quod aliquid certo die solvatur a debitore, debitor certo die non solvit, nunquid liberatus erit. Iura dicunt quod non. Eodem modo in proposito, ubi duo mandantur, videlicet coronatio fienda et certo loco, si non possit fieri loco prefixo, non liberatur executor, quin alio loco facere teneatur, ff. de arbitris l. 'Celsus'⁸,²⁵ ff. Si quis eam tionibus l. 'et si post tres'⁹, extra de dolo et contumacia c. 'cum dilecti'¹⁰ et c. Item sicut ego video hic, quodⁿ etsi hic duo mandantur, ita alibi video de^r iure, quod duo exequi mandanturⁿ, et sicut in proposito aliquid certo loco fieri mandatur, sic video alibi, quod aliquid certo loco exequi^r committitur. Pone, dominus papa committit alicui delegato inquisitionem fieri certo locoⁿ vel quicquid aliud expediri,³⁰ propter potentiam vel maliciam partis vel aliam causam rationabilem inquisitio fieri non potest in loco decreto, nunquid idem delegatus exequi poterit quod sibi mandatur in alio loco. Iura dicunt quod sic, ne tali pretextu mandatum apostolicum quomodo libet impediatur aut differatur. Eodem modo in proposito fieri debetⁿ, cum sit eadem^r ratio, extra de officio delegati in c. 'hiis per quem'¹¹, ff. ad le. Aquil. l. 'illud'¹². Et³⁵ propter hoc in^r c. apitulo) predicto notabiliter dicitur 'statuimus', quasi hoc^r noviter sit inductum. Nam iure antiquo quandoⁿ delegatus volebat exequi mandatum sibi iniunctum propter aliquod impedimentum, quod ei ob stare videbatur, illud suo^b superiori denunciabat et super hoc expectabat voluntatem sui superioris. Quod locum habebat, ubi aditus^c de facili haberi poterat ad superiorem et mora non trahebat ad se periculum.⁴⁰

778. ¹ solemniter R. ² videntur R. ³ legatum P. ⁴ del. hoc R. ⁵ bis scriptura R.
⁶ etiam R. ⁷ iure communi unitatur L. ⁸ locupletia etiam P; nam. ⁹ nichilominus
¹⁰ dilecti R. ¹¹ desit P. ¹² in L. ¹³ mandatur P. ¹⁴ exequi—loco
¹⁵ in hoc desunt P. ¹⁶ fieri debet bis scriptura R. ¹⁷ desit R. ¹⁸ in—hoc item desunt P.
¹⁹ aditus R. ²⁰ aditus P. ²¹ aditus R.

¹ A. c. 15 in VI. de req. iur. A. c. 16 in VI. de elec. l. 1. c. 1. ² Dig. l. 1, c. 1. ³ Dig. l. 1, c. 12. ⁴ A. c. 15 in VI. de req. iur. A. c. 16 in VI. de elec. l. 1. c. 1. ⁵ Dig. l. 8, c. 23. ⁶ Dig. 2, 11, 8. ⁷ c. 6 X de dolo et contum. II. ⁸ Dig. l. 2, c. 1. ⁹ ff. de reg. et pot. ord. deleg. l. 11. ¹⁰ Dig. 9, 2, 32.

Seens autem erat, ubi mora erat periculosa nec de facili haberi non poterat aditus^d ad superiorem, sicut est in proposito, extra de rescriptis c. 'si quando'¹.

3. Item licet locus adiectus pro aliquo facto explendo observari debeat, hoc intelligitur^e, si observari secure potest et sine incommodo partium. Probatur per decretalem all(egatam) et ff. de arbitris l. 'si cum dies' c. 'si arbiter'² et ff. de iudiciis l. 'si locus'³ et extra de rescriptis in c. 'statutum'⁴ et c. 'statuimus'⁵ l. VI. ubi est casus expressus^f.

4. Item sicut video, quod isti legati pro facto coronationis explere tenentur sibi iniunctum in loco decreto, nisi impedimentum obstaret, sic video alibi, quod ille qui iurat iuramentum servare tenetur et ille qui vovet votum adimplere compellitur, nisi causa subsit. Pone ergo, qui iuravit ex certa causa iuramentum deseruit, numquid periturus est. Lex dicit quod non. Et^g eodem modo qui vovit^h et ex causa votumⁱ in melius commutat, votum infringere non videtur. Et^g eodem modo in proposito. Delegati, quibus commissum est aliquid certo loco exequi per mandatam eis directum, si alio loco exequantur ex causa, fines mandati non videntur excedere, ff. qui satisfacere coguntur l. ultima⁶, de iure patronatus l. 'adigere' §. finali⁷, C. de non numerata pecunia l. finali⁸, extra de iureiurando c. 'pervenit'⁹, de voto et voti redemptione c. 'scripture' et c. 'licet'¹⁰. Nec mirum si aliquando ab iniuncto ex^j necessitate recedatur aut propter periculum. Nam necessitas non habet legem nec in argumentum trahi debent, que propter necessitatem aliquando sunt concessa, C. de operis libertinorum l. I^{k-11}, ff. de officio consulum l. prima¹², extra de regulis iuris l. 'in argumentum'¹³.

5. Item sicut^m video in questione proposita, quod istis delegatis certis actus committitur sub certis modo et forma complendus, sic video alibiⁿ in iure, quod aliquando similiter actus aliquis committitur sub certis modo et conditione explendus. Pone ergo, dicit lex¹⁴, aliquis a testatore est institutus heres^o, si monumentum post mortem testatoris in^p triduo proximo mortis eius fecerit. Monumentum in triduo perfici non potest, numquid^q nichilominus heres est^o. Lex dicit quod sic. Nam conditio evanesceat et actus principalis, videlicet heredis institutio valere debebit. Et^g eodem modo testator heredem instituit, si in tali loco municipi^r statuum erexerit^s. Statuum erigere non potest^t propter impedimentum municipum ipsius municipii, numquid nichilominus actus institutionis valebit. Lex dicit quod sic. Et est ratio. Non enim videtur defectus^u conditione, qui parere conditioni non potest, sicut dico in proposito. Ex quo certus actus est ipsis delegatis commissus certo modo complendus, videlicet in certo loco, si modus servari^v non potest, videlicet locus nichilominus actus principalis alibi perfici debebit, ff. de condicionibus institutionum in l. 'si quis ita institutus'¹⁴ et in l. 'que sub condicione' § 'non videtur'¹⁵, de condicionibus et demonstracionibus [l. 'si Ticius'^{u-16}.

6. Item mens et intentio domini pape committentis inspicere debet et servari potius quam verba commissionis. Certum autem est, quod dominus papa, qui ipsum regem in Romanorum regem approbavit, idoneum, sufficientem et habilem ad dignitatem celsi-

40 **778.** d) aditum P; additus R. e) hoc int. *desunt* R. f) et — expressus) *desunt* R; ubi — expressus) *atramento pallidiori scripta* P. g) *desunt* R. h) vovit *corr. sc. vovim* P. i) *deletum* R. j) ob R; loco ab iniuncto *lacuna duorum verborum in* R. k) prima R. l) l. R. m) sicut R. n) *desunt* P. o) h. est inst. R. p) *deletum in* R. q) loco nich. heres est *lacuna quatuor p. v. litterarum in* R. r) erexerit R. s) defectus, defuncti *similiter semper* R. t) servare R. u) loco
45 si Ticius R; stitius.

1) c. 5 X de reser. (I, 3). 2) Dig. 4, 8, 21, 10. 3) *Det.* 5, 1, 59. 4) c. 41 in VI. de reser. (I, 3). 5) c. 1 in VI. de det. (I, 6). 6) Dig. 2, 8, 10. 7) Dig. 37, 11, 6. 8) *Cod.* 4, 30, 10. 9) c. 3 X de iureiur. (II, 24). 10) c. 4 et 6 X de voto (III, 31). 11) *Cod.* 6, 3, 1. 12) Dig. 1, 10, 1. 13) c. 78 in VI. de reg. iur. (V, ult.). 14) Dig. 28, 7, 6. 15) Dig. 28, 7, 8, 7. 16) Dig. 35, 1, 11.

tudinis imperialis obtinendam declaravit, adque decrevit eidem regi per suas manus
 loco et tempore oportuno, non referens se ad certum locum, debere concedi unctionem
 et ipsius imperii dyadema, ipsum coronari voluit et vult virtute diete commissionis.
 Non ergo impedire debet huiusmodi actum modus de loco adiectus, qui servari non
 potest. Nam lex dicit, quod in condicionibus et modis primum locum voluntas principis
 delegantis aut defuncti obtinet, cuique regis condiciones. Non autem condiciones prin-
 cipis aut defuncti regum voluntatem nec defectus modi, videlicet loci non servati, im-
 pedire debet huiusmodi actum. Nam ubi in ipsa commissione mentio fit de dicto modo,
 ibi dominus papa loquitur enunciando¹ seu narrando, non autem disponendo. Et ideo
 si non servatur modus, non debet impediri actus principalis nec videntur verba loquentia^a
 de loco facere modum aut condicionem. Nam ex quo illa eadem verba, que in illa
 parte commissionis continentur, in archivo^b ecclesie et in pontificali ordinario inserta
 sunt, non videtur dominus papa velle facere modum, sed potius ipsos delegatos circa
 officium coronationis eis commissum sollicitasse, ff. de condicionibus et demonstrationibus
 l. in condicionibus¹, C. de probationibus l. rationes², communia utriusque iudicii
 l. scriptura³, de testamentis l. verba testamenti⁴, ff. de legatis II l. Titia § Gaius⁵,
 in autentica de impitiis c. disponat⁶. Preterea in summo pontifice idem statuitur,
 videlicet quod Rome debet intronizari sive coronari, et si ibi fieri non potest ex aliqua
 causa, tunc alibi intronizetur⁷, ut XXIII. di. in nomine Domini⁷. Immo^a habetur pro
 intronizato, ut dicit textus expressus XXIII. di. in nomine Domini⁷.

779. REQUISITIONES REGIS ALTERAE. (Moi. ca.)

*Item ex R. ubi fol. 1P Allegationes supra nr. 778 editas statim sequuntur, et P. ubi
 easdem precedunt adiecto rubro: Protestatio facta dominis legatis et cardinalibus missis
 ad coronandum eundem regem Romanorum super impedimento sue coronacionis tollendo
 et quod si non poterant eum coronare in Sancto Petro, alibi coronarent eundem. Ex
 R. edita Dominicus l. c. II. 39—41 in nr. 18b. Nos demum inspeximus. Capita serva-
 rimus, ut in P. indicantur: numeros arabicos adiecitimus.*

Cf. infra nr. 794.

(P. deest.)

1. Licet a vobis dominis Arnaldo Sabinesi episcopo apostolice sedis legato et
 Nicolao episcopo Ostiensi infrascripta per dominum regem petita, requisita et pro-
 testata fuerint, propter tamen adventum reverendi patris domini Luce¹ Sancte Marie
 in Via lata diaconi cardinalis a vobis et quolibet vestrum iterato requiruntur et prote-
 stantur, non recedendo a primis protestationibus et requisitionibus².

2. Coram vobis reverendis patribus et dominis Sabinesi, Ostien sive
 episcopis et domino Luca cardinalibus et quolibet vestrum petit et requirit dominus
 Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus, quod cum sanctissimus in Christo
 pater dominus Clemens episcopus vobis commiserit una^b cum quibusdam aliis reverendis
 patribus dominis Leonardo Albanensi et Francisco Sancte Lucie in Silice bone memorie
 apostolice sedis cardinalibus cum illa clausula, quod si non omnes, quatuor ex vobis aut
 tres aut duo vel unus vestrum huiusmodi negotium vobis commissum exequeretur^c, qua-

778. ¹ *Lucas* = *Lucas* *P.* ² *non recedendo* = *non recedendo* *R.* ³ *requisita et protesta-
 ta fuerint* = *requisita et protesta* *R.* ⁴ *requisita et protesta* = *requisita et protesta* *R.* ⁵ *requisita et protesta* = *requisita et protesta* *R.* ⁶ *requisita et protesta* = *requisita et protesta* *R.* ⁷ *requisita et protesta* = *requisita et protesta* *R.*

779. ¹ *Lucas* = *Lucas* *P.* ² *non recedendo* = *non recedendo* *R.* ³ *requisita et protesta* = *requisita et protesta* *R.* ⁴ *requisita et protesta* = *requisita et protesta* *R.*

1. *P.* ² *non recedendo* = *non recedendo* *R.* ³ *requisita et protesta* = *requisita et protesta* *R.* ⁴ *requisita et protesta* = *requisita et protesta* *R.* ⁵ *requisita et protesta* = *requisita et protesta* *R.*

tinus eundem regem, quem idem dominus Clemens de consilio suorum fratrum iusticia exigente reputavit, nominavit, approbavit, denunciavit et declaravit regem Romanorum ac fore idoneum, sufficientem et habilem ad dignitatem imperialis celsitudinis obtinendam decrevitque loco et tempore opportunis debere concedi unctionem^k et ipsius imperii dyadema, quatinus nomine et vice domini summi pontificis predicti secundum commissionem vobis factam in basilica principis apostolorum de Urbe unctionem huiusmodi et ipsius imperii dyadema die convenienti, quam^l duxerit eligendam et paratus est eligere, tradere^m velitis. Protestatur enim et offert eum effectu coram vobis et in presentia et sub testimonio astantium, quod si dominus Iohannes frater illustris regis Roberti aut ipsi Ursini de Urbe vel Tusciⁿ vel alii quicumque, qui basilicam predictam^o et locum, per quem itur ad eam, detinent occupatos in preiudicium sedis apostolice necnon ipsius domini regis, impedimentum prestando^p iniuste et^q sine causa, quominus idem rex ibidem^r coronari non^s possit nec^t officium vobis commissum exercere, in aliquo dubitent de adventu ipsius domini regis aut suorum sequacium ad dictum locum, ne eis inferatur iniuria, violentia vel molestia seu quodcumque aliud dispendium, quod idem dominus rex vobis nomine ipsorum aut cuiuscunque alteri recipere volenti nomine ipsorum plene, sufficienter et idonee cavere et assecurare pro se et suis sequacibus, quod si tollere voluerint impedimentum, sic quod dominus rex ibidem^r coronari possit pacifice et vos domini cardinales quod vestro incumbit^u officio exercere, quod nulli ipsorum per eius adventum iniuria, violentia aut molestia seu quodcumque aliud dispendium inferetur^v, et super hoc offert dare cautionem, quam arbitrio vestro duxeritis ordinandam.

3. Item dicit idem rex, ne videatur recedere a voluntate^w domini nostri summi pontificis predicti, quia eius^x voluntati semper vult complacere, quia^y alias voluit contrahi amicitiam, parentelam et affinitatem inter ipsum regem Romanorum ex una parte et illustrem regem Robertum ex altera per contractum matrimonii inter filiam regis Romanorum et primogenitum regis Roberti, ne etiam videatur aliud velle post coronam imperii susceptam, licet idem summus pontifex impedimentum, quod eidem prestatur ex parte regis Roberti, ignoret. paratus est et paratum se offert vobis cum effectu^z nomine quorum interest, plene et idonee cavere cautione, que vobis videbitur expedire^{aa}, quod habita^{ab} sua corona imperiali in dicta basilica dicta die eligenda, curabit dictum matrimonium perficere, si et prout summo pontifici videbitur expedire. [Et quod si aliquis habet potestatem nunc perficiendi, paratus est nunc perficere et complere parentelam predictam secundum tractata]^{ac}.

4. Item [petit]^{ad} et requirit a vobis cum instantia, quod die^{ae}, quam pro sua coronatione duxerit eligendam, versus dictam basilicam procedere velitis pro vestro officio complendo, et ipse idem rex gressus vestros incontinenti sequetur vel ad latera vestra procedet, prout vobis placuerit, protestando, quod per eum non stat neque stabit quin sibi debitum per vos tribuendum consequatur.

5. Item petit et requirit humiliter et devote cum instancia, quatinus si officium vestrum, quod vobis incumbit in facto predicto, in dicto loco^{af} exercere non possitis, in alio loco Urbis, qui vobis expedire videbitur, officium vestrum compleatis. Paratus est enim recipere idem rex unctionem predictam necnon ipsius imperii dyadema a vobis et quolibet vestrum in loco, quem duxeritis deputandum. Paratus est etiam idem rex et

*) vel Tusci *desunt R.*

***) et quod-tractata in P post addita, *desunt R.*

779. k) unctionem *semper P.* l) qua *R.* m) tradere *P.* n) pred. basil. *R.* o) impedi-
mento prestat *R.* p) *desunt R.* q) vos addendum esse videtur; cf. *infra pag. 778 lin. 8.* r) ibi *R.*
s) incumbit *R.* t) inferatur *R.* u) dicti *add. R.* v) loco qua eius *R;* cuius. w) cum effectu vobis *R.*
x) exp. vid. *R.* y) habito *R.* z) *desunt P.* aa) diem *R.* ab) loco predicto *R.*

offert et obtulit eum effectu vos et quemlibet vestrum informare plene et sufficienter, quod sine offensa iuris et sine transgressione commissionis vobis facte hoc facere potestis et debetis. Obtulit etiam et offert se^h paratum eum effectu predicta recipere et omnia facere et prestare, que in predictis et circa predicta et occasione predictorum per eum facienda fuerint et prestanda, et quodⁱ per eum non stat neque stabit. Et super hoc publice protestatur.

6. Item protestatur publice et expresse^l, quod nisi hoc feceritis, eidem iniuriam facitis maximam. Et primo summo Creatori conqueretur, domino etiam Clementi summo pontifici necnon sacro eius^k collegio et omnibus suis amicis et fidelibus, dicens quod si non feceritis, actores eritis omnium iniuriarum, malorum et dampnorum, que exinde sequentur. Protestatur etiam expresse, quod propter hoc non dimittet, salva in omnibus reverentia dicti domini summi pontificis et sacrosancte Romane ecclesie, quin iura sua et imperii prosequatur, prout crediderit habito consilio diligenti convenire.

7. Dicentes etiam et protestantes pro honore domini summi pontificis, sacrosancte ecclesie Romane^l et pro statu pacifico totius christianitatis et maxime Urbis^m, partium vicinarum et ut mala et scandala plurima cessent, que ex tardationeⁿ huius negotii provenire^o verisimiliter presumuntur^p, quod predicta expedire et accelerare velitis, cum mora sit plura et varia pericula allatura^q. Que mala et scandala, si occasione huiusmodi retardationis quod absit eveniant, eum per nos non stet, quin predicta sicut decet compleantur, protestamur, quod non nobis, set vobis potius debeant imputari.

8. Propter^r huiusmodi tamen petitionem et protestationem ab aliis petitionibus et protestationibus propositis recedere nolumus, set illam et illas nobis salvas esse volumus, que magis pro nobis fecerint et ad intentionem nostram fundandam magis expedire videbuntur.

780. LITTERAE CARDINALIUM IOHANNI COMITI GRAVINAE MISSAE. 25
Mar. 31.

Donno capitulum transsantam eodem die confectam^s, cuius autographum servatur Taurino in tabulario regio Diplomi imperiali Marzo 3. nr. 12. Edidit Doerniges l. c. II, 182 nr. 44. Cf. Bohmer, Reg. Heinr. 481. (P. dest.)

779. ^h cum *R.* ⁱ dest. *P.* ^l expresse *P.* ^k eius sacro *R.* ^l Rom. ecel. *R.* ^m et *30*
add. R. ⁿ tardatione *R.* ^o provenire *R.* ^p verisimiliter *R.* ^q allatura *R.* ^r Per *R.*

I. Verba transsant^s in auctoritate ponimus.

In nomine Domini amen.

Hoc est exemplum quarundam litterarum munitarum tribus sigillis cere rubee pendentibus, in quo quorum sculte erant ymago quodam^a episcopalis cum crocea in manu sinistra et cum mitra in capite et quodam cecurum et quodam scabellum sub pedibus diete ymaginis et circa hoc in circuitu omni^b littere: "S. Arnaldi Dei gratia episcopi Salernensis." In alio sculte erant tres ymagine^c et ymago unius matris, sculte ad medium ordinis sancti Domini et ymago beate Virginis et ymago episcopalis cum crocia in manu dextera et libro in manu sinistra et ymago Christi crucifixi ad pedes eius erat ymago eiusdem episcopi genuflexi cum manibus iunctis et in circuitu littere: "S. Nicolai Hostiensis et Velletrensis episcopi." In tertio sigillo sculte erant tres ymagine^d beate Marie virginis, beatorum Petri et Pauli apostolorum et quodam ymago cardinalis cum mitra in capite et ebante quodam regula et in circuitu eius erat huiusmodi littere sculte: "S. Luce Sacerdotis Marie Venerabile diaconus cardinalis." Quarum ter^e talis est.

Manuscriptum notarium anno septimo.

1. Notarius publicus Stephanus Dei gratia auctoritate sacre protectione publicas notarius predictas litteras et litteras notariis et per notarios addens vel minuens, per quod sensus seu substantia possit emodificari vel emendari, et quodlibet exemplum vel notum publicum notarium redegi de mandato et cum

Magnifico viro domino Iohanni clare memorie Ierusalem et Siciliae regis filio comiti Gravinae et honoris¹ Montis sancti Angeli domino et venerabilibus dominis Bertuldo preposito Montisfalconis et Iohanni Gaytano canonico Parisiensi^a ac nobilibus et sapientibus viris dominis Gentili et Romano militibus, Poncello, Francisco et Poncellecto de Monte de filiis Ursi ceterisque de domo Ursinorum miseracione divina Arnaldus Sabinensis episcopus ac apostolice sedis legatus, frater Nicolaus Hostiensis et Velletrensis episcopus et Lucas Sancte Marie in Via lata diaconus cardinalis, eiusdem apostolice sedis nunciū salutem et sincere dilectionis affectum.

(1) Rei geste, quam scribere cogimur, horrenda conditio intrinsecus acutissime nos molestat, dum ubi Christianorum paci ferventius accomodatur intentio, ibi pacis emulus et humani generis inimicus venena diffundendo dissidii sue fallacie nubilo rationabilium hominum oculos offuscare et eorum corda in devia horroris impellere ac pernitiosis conatibus inflectere sue nequitatis invidia nititur contra pacem. Sane non ignorare vos scimus, qualiter sanctissimus pater et dominus noster dominus Clemens divina providentia papa quintus nos ad Urbem transmisit, ut coronaremus in imperatorem serenissimum principem dominum Henricum Dei gratia Romanorum regem in principis apostolorum basilica ipsique traderemus iuxta modum et formam, quos in directis nobis ab eo idem summus pontifex exprimebat litteris², diadema. Qui licet iuxta modum apostolicum nobis in hac parte directum ad Urbem profecti parati essemus et simus iniunctum nobis adimplere mandatum, invenimus tamen et adhuc invenimus ad hoc per vos et sequaces vestros impedimenta prestari, cum basilicam apostolorum principis memoratam, ubi nobis predictum expediendum negotium est commissum, detinueritis et detine[al]tis occupatam, in tantum quod eidem Romanorum regi sine armorum strepitu ac hominum stragis non parve periculo nullatenus pateat ad basilicam eandem accessus. (2) Et quamvis venerabilis pater . . . episcopus Botruuntinus et venerabilis vir dominus Pandulfus domini pape notarius nobis Sabinensi et Hostiensi episcopis presentibus apud Baccanellum, priusquam veniremus ad Urbem, ex parte vestra concordia assertione^b retulerint, quod vos domine Iohannes eis, qui ab eodem domino rege premissi fuerant, quod ab illustrissimo principe domino rege Ruberto fratre vestro haberatis in mandatis, ut dictum dominum Romanorum regem quibusvis^c modis in coronatione sua studeretis pro viribus impedire, vos vero domini Ursini respondistis ei[us]dem, quod dicto domino regi Ruberto tradideratis fortalicias vestras et domos nec cum deserere poteratis, nos tamen relata non modicum admirantes ac volentes an ex corde procederent experiri, Urbem ipsam tandem ingressi vobiscum simul et separatim pluries curavimus habere colloquium, qui nobis concorditer respondistis, quod impedimentum predictum sine mandato dicti domini regis Ruberti nullatenus auferretis^d. (3) Cum igitur opera vestra huiusmodi nullus sane mentis ignoret inimica fore iusticie, pacis emula novercha concordie^e, domino nostro summo pontifici ac nobis et Romane ecclesie contumeliosa non parum, magnificentiam et nobilitatem vestram omni quo possumus affectu requirimus et rogamus, quatinus divine considerationis intuitu et zelo iusticie domini nostri prefati sanctissimi pontificis et ecclesie Romane nostroque deferentes honori, christianorum quieti et augmento nominis christiani nullum ut christianos decet

780. ^a) Pansaen¹ / tr.; sed cf. Jean XXII *Lettres connues* (éd. Mollat) I (1904) nr. 713. ^b) assertioni tr. ^c) quibus visis tr. ^d) auferretis tr. ^e) sic tr.

45 decreto et auctoritate magnifici viri domini Nicolai de Bonsingioribus de Senis alme Urbis sacri senatus vicarii generalis. Anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, pontificatus sanctissimi patris domini Clementis pape quinti, inditione decima, mense Maii die ultima, presentibus hiis testibus: ser Petro Alcherucci camerario camere Urbis, ser Paulo de Podiobonici, Angelino notario de Tuderto ad hoc specialiter vocatis et rogatis. (S. N.)

50 1) *i. e. districtus*. 2) *Supra nr. 611*.

opponentes obstaculum, ab impedimento huiusmodi quomodolibet desistatis sine contradictionis obice permittentes, quod idem serenissimus princeps iuxta iuris debitum et apostolice sedis commissum in eadem principis apostolorum basilica coronetur et alia plene recipiat, que in commissione facta nobis super hoc expressius iniunguntur, presertim cum prefatus dominus rex Romanorum coram nobis infrascriptis fuerit publice protestatus¹, quod paratus est plenam, ydoneam et sufficientem offerre pro iure moderationis arbitrio cautionem, quod si predictum volueritis obstaculum vel impedimentum auferre, sic quod idem dominus rex Romanorum in eadem possit basilica coronari ibidemque nos² in iuribus nobis officium exercere, nulli vestrum sequaciumque vestrorum per ipsum dominum regem aut suos vis aliqua vel iniuria, violentia, molestia seu quodemque aliud dampnum inferetur. (4) Alioquin si nostris quod absit³ tam iniustis petitionibus duxeritis abnuendum⁴, in divine magestatis oculis protestamur, preter domini nostri serenissimi pontificis et apostolice sedis iniuriam, cuius vos non ambigimus reos esse futuros, tot bellorum, dissidiorum, discriminum, exitiorum hominum, depopulationis et aliorum malorum, que presumuntur ex talibus veresimiliter perventura, nec non violente iustitie ac totius Urbisurbationis et orbis⁵ fore participes et aetores, quod studio vestro cessare possunt et debent vobis annuentibus ex debito postulatis. (5) Insuper latere vos nolumus, quod Florentius domini Anthii de Cancellario, Nicolaus Sobactanus, dominus Matheus domini Petri Mardoni et Iacobus Tynesos Romani⁶ cives ad nostram presentiam accesserunt, nos ex parte vicarii, consilii et populi Romani cum instantia requirentes, ut ne apud Romanos destructionem Urbis appetere videremur, et ad predicta vos efficaciter inducere studeremus et ad vestram deduceremus noticiam, quod si super predictis negresseritis⁷ dare responsum vel contra petita duxeritis respondendum, predictorum vicarii, consilii et Romani populi prorsus intentionis existit, illico pulsata campana in vos et sequaces vestros in civitate et extra potenter intruere vestramque vestrorumque duritiam quoecunque valebunt demoliendo molimine demoliri, ne non sic insurgentibus ipsis Romanam urbem, quod est etiam referre pro maxime detestando, prodicionibus hominum, ruinis menium, execrabilis orribilitatis incendiis totque quibus est modo subiecta periculis immaniter patiamur affligi, quin immo Romani cives in eius afflictione tam mortifere quam crudeliter affligantur. (6) Quicquid autem super predictis decreveritis faciendum, nobis si placet per latores presentium vestris litteris intimetis.

Dat. Rome, die ultima Maii, pontificatus domini Clementis pape quinti anno septimo.

781—781. TRACTATUS CUM ROBERTO REGE SICILLAE.

1312. Maii. 12.—Iun. 20.

781—783. ACTA TRACTATUUM. Maii. 12.—18.

Cf. iam supra nr. 751 et ea quae de hac legatione refert Nicolaus Botrontinensis (ed. Hyslop) pag. 18 sqq. Ex quibus nonnulla et c. pag. 561 in annotatione ponere liceat².

780. ¹ *et in ead. loc. ep. supra pag. 173 lin. 43.* ² *ansit te.* ³ *ad hunc ndum te.* ⁴ *sic ad hunc ndum te.* ⁵ *et in ead. loc. supra pag. 173 lin. 43.* ⁶ *et in ead. loc. supra pag. 173 lin. 43.*

¹ *Sq. supra nr. 773 cap. 1 et nr. 774 cap. 2.* ² Illis diebus reversus fuit frater Iohannes de Lucido, et cum ipso reversus fuit et dominus Iohannes de Venestiguo, utriusque iuris professor de Neapoli. Et

781. LITTERAE CREDENTIALIALES REGIS SICILIAE. Maii. 12.

Servantur in instrumento Receptionis infra nr. 783. In Iudicio documentorum a. 1313, de quo v. supra ad nr. 298, sic indicari videntur: Tria paria litterarum clausarum missarum domino ante coronationem per Robertum quondam regem, adiecto verbo cur. (Docuiges l. c. II. 115). — Bohmer. Reg. 1246—1313 Reichsarchiv 308.

(P. dest.)

Excellenti et magnifico principi domino Henrico Dei gratia Romanorum regi illustri, honorabili amico suo Robertus eadem gratia rex Jerusalem et Scicilie vitam vllarem et amorem sincerum.

Venientibus ad nos venerabile et religioso viro fratre Iohanne de Lucidomonte sacre teologie doctore et magistro Iohanne de Vestinga utriusque iuris professore, ambasciatoribus et nuntiis vestris, missis nobis ad respondendum ex parte vestre excellentie super illis que, dum ageretur in partibus lanue, sublimitati vestre senescalcus nostre Provincie et Aquensis archidiaconus ex nostra commissione proposuerunt tractanda, super quibus habitis nobiscum collationibus diligentibus et examinatis diversis ad vestram presentiam redeunt de intentione nostra verbo et scripto plenius informati. Vestram ideo rogamus preminentiam, ut ipsis super illis velitis fidem indubiam adhibere.

Datum Neapoli, die XII. Maii, X. indiotion.

782. PROPOSITIONES EIUSDEM.

Servantur (P) ibidem, itemp (B) inter Protocolla et Acta Bernardi de Mercato Taurini in tubulario regio Diplomi imperiali Marza 4 nr. 11 (= Docuiges Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604) fol. 63; in dorso manu Bernardi scripta leguntur: Articuli super his que petebat rex Robertus¹. Edidit ex B Docuiges l. c. II. 117 sub nr. 2. Nos demum inspicimus; numeras arabicas adiecimus nos.

De his propositionibus cf. infra lin. 32 sqq. (P. dest.)

1. Nos dicimus et petimus, quod videtur nobis primo, quod transducatur filia per totum mensem Septembr., et hoc inret vel iuretur pro parte sua in eius animam, facere de^a hoc bona fide^b posse suum, et ad tardius si non posset per totum mensem Octobr.;

782. ^a ad B. ^b loco bona fide B; tacere repetita. ^c Octobris B.

quid sibi respondit rex Robertus super parentela facienda, quam sicut potestatem habentes sibi offerabant secundum condiciones et articulos, qui fuerunt ante Brixiam concordati, credo quod dominus legatus vobis dixit. Que in sedula manu dicti regis Roberti scripta continebantur, que volebat adimpleri, antequam ipse vellet facere parentelam, de quibus alias inter tractationes nulla erat facta mentio. Plura in sedula continebantur, de quibus non recorder. Recorder autem, quod volebat, quod vicarius Tuscie esset ad vitam filius suus et quod ipse rex Robertus esset ammirabilis per mare et vicarius in Lombardia ad aliquos annos, et multa talia, que nullo modo rex Romanorum fecisset. Per hec iudicet sanctitas vestra intentionem utriusque ad faciendum vel impedandum predictam parentelam.

1) *Præcedunt l. c. fol. 62 sequentia, omnia manu Bernardi scripta et ad usum imperatoris, ut videtur, e documentis ipsis recepta.* Remembrance que entre les autres choses qui se ont contenues en la letre des ordenances faites et convenues par les nobles homes monseigneur Loys aync ni dou conte de Clermont chamberier de France e maistre Pierre de Lailla vicidatien, ten de Chalons, procureurs del escelle[n]t prince monser PH pour la grace Dieu roi de France, e monseigneur Jehane de Flandres conte de Namur et maistre Symon de Marville tresorier de Mez, procureurs de tres excellent prince monser H. pour la grace de Dieu rois des Romains, et si comme procureurs dous seigneurs dessus dits, sont contenues les paroles qui s'ensienent:

'Item nous avons traities — de Rome.' *supra nr. 753 cap. 4, 5, parassimus verbus amissis.*

Encores sont contenues en la devant dite letre les autres choses, les paroles qui s'ensienent:

'Et toutes les choses — en partie.' *supra pag. 302 l. a. 11—17.*

Cf. Docuiges l. c. II. 117.

2. Item rex Sicilie promittet, quantum cum sua decentia poterit, procurare bona fide, quod in omnem eventum et casum filii procreandi ex duce Calabrie et filia regis Romanorum succedent in regno Sicilie^a, presertim per viam coronationis ipsius ducis, remanentibus nobis titulo et administratione regni Sicilie^a, quantum sine preiudicio nostro et aliorum filiorum nostrorum qui erunt pro tempore fieri poterit, in casu ubi dux prefatus nobis superviveret, liberis non relictis ex ipsa filia.

3. Item de Tuscis^b, quod dux primogenitus^c ipsius regis Sicilie per regem Romanorum efficiatur vicarius Tuscie ad vitam suam. Qui quidem vicarius sit ad conservandum eos in prospero et pacifico statu. Et quod rex Romanorum a Tuscis predictis annuatim recipiat certam quantitatem pecunie, utpote a Florentia XXX^b milia florenorum, a Lucca XX milia, a Senis XVIII milia, et sic de aliis parvis communibus secundum conditionem suam.

4. Item si in partibus Tuscie vel prope unam dictam fiat exercitus de mandato imperatoris, Florentia dabit CC equites et II milia peditum, Luca C equites et pedites M, Senes octuaginta equites et pedites noningentos suis expensis pro tribus mensibus. Si^d autem exercitum fecerit^e in partibus remotioribus infra iurisdictionem imperii, possint dicta communia secundum conditionem patrie diete gentis subsidium in pecuniarium^f commutare^g, et sic de aliis communibus Tuscie iurisdictionis imperii secundum conditionem suam.

5. Item quod dicta communia Tuscie eligant officiales modo consueto et vicarius confirmabit.

6. Item exteri non intrent usque ad certum tempus ordinandum per reges Romanorum et Sicilie^a, sed recuperent bona sua statim et ipsa teneant et tractent vel per se ipsos vel per alios, prout dicti reges super hoc amiceabiliter concordabunt.

7. Item de Romanis reges predicti ordinabunt pacem et facient inter Ursinos et Colampnenses. Et si aliqua partium contraveniret pactis predictis^h, dicti reges assistent efficaciter bona fide, quod forefacta statim emendentur et pax duret ut prius in firmitate.

8. Item rex Romanorum iurabit in animam suam vel pro parte sua iurabitur et de hoc habebuntur sue licereⁱ oportune tam de iuramento quam obligatione bonorum suorum facienda ecclesie Romane vel regi Sicilie, quod tempore receptionis corone sue, quando veniet ad Sanctum Petrum, Colampnenses et eorum sequaces non ducet, ut veniant^j secum, sine voluntate Ursinorum.

9. Item quod post coronationem non debeat Rome ad plus nisi per dies quatuor remanere vel circa nec gens sua aut illi, qui pro sua coronatione venerunt. Sed quam citius sine suo impedimento redire poterit, ad terras iurisdictionis sue redeat.

10. Item quod placeat regi Romanorum in Lombardie partibus^k ponere vicarium regi Sicilie non suspectum et ad annos circa decem, prout inter se concordabunt.

11. Item quod placeat sibi, quod de communi voluntate eorum ordinetur aliquis communis admiratus suus et noster.

12. Item intentionis nostre est, quod rex Romanorum sit amicus regis Francie et filiorum^l et fratrum. Alioquin rex Sicilie^a non teneatur^m sibi nisi in hiis, in quibus tenetur sibi ratione imperii.

13. Item si Tuscis, facta concordia de predictis cum rege et Tuscis^b, nolent adimplereⁿ predicta, dux insistet bona fide ad observandum ea.

782. ^a Sicilie. ^b Tuscia. ^c primogenitus. ^d Si. ^e fecerit. ^f commutare. ^g commutare. ^h pactis. ⁱ licere sue. ^j loco ut veniant. ^k Lombardia. ^l suorum ad fil. ^m tenetur. ⁿ implere.
 1. Sicilie. 2. Tuscia. 3. primogenitus. 4. Si. 5. fecerit. 6. commutare. 7. commutare. 8. pactis. 9. licere sue. 10. loco ut veniant. 11. Lombardia. 12. suorum ad fil. 13. tenetur.
 14. implere.

11. Item omnia, que ordinabuntur super matrimonio predicto et aliis substantialibus conventionibus, firmabunt ambo reges iuramentis et obligationibus omnium honorum suorum. Et ista obligatio fiet ecclesie.

783. INSTRUMENTUM SUPER RECEPTIONE NUNTIORUM. *Mai, 18.*

5 *Scratur in P rotulo tabularii Parisini (Carton J. 61F nr. 33, de quo plura v. supra ad nr. 778. Præcedit rubrum: Instrumentum super articulis [transmissis]^a per regem Sicilie ad obventionem sibi factam per regem Romanorum de parentela contrahenda [inter eos]^b de mandato domini pape, de filia scilicet ipsius regis Romanorum cum primogenito regis Sicilie. Exemplavit Waitz. Nos denuo contulimus. Edidit etiam*
10 *Bonaini Acta Henrici VII. I. 223 nr. 143 non omnino recte lectum. — Bohmer, Reg. Heinr. 482. (P. deest.)*

In nomine Domini amen.

Anno nativitatis eiusdem millesimo trecentesimo XII, indictione decima, octava decima die mensis Maii. Per hoc presens instrumentum appareat presentibus, quod
15 venerabiles viri frater Iohannes de Lucidomonte sacre theologie doctor et magister Iohannes de Venstinga utriusque iuris profexor, ambassiatores serenissimi principis ac domini domini Henrici Dei gratia Romanorum regis semper augusti, missi ad illustrem principem dominum Robertum Dei gratia regem Sicilie in ipsorum reversione in presencia mei notarii infrascripti et testium infrascriptorum propter hoc specialiter
20 vocatorum dicto domino regi Romanorum presentaverunt quandam litteram sigillatam vero et integro sigillo dicti domini regis Sicilie. Cuius tenor de verbo ad verbum sequitur in hec verba:

‘Excellenti et magnifico principi — X. indiction.’ *supra nr. 781.*

Qua littera lecta in presentia dicti domini regis Romanorum dicti ambasciatores
25 virtute credentie eis concessæ per dictam litteram articulos infrascriptos dicto domino regi Romanorum ex parte dicti domini regis Roberti retulerunt. Quorum articulorum tenor sequitur in hunc modum:

‘Nos dicimus et — fiet ecclesie.’ *supra nr. 782.*

Acta sunt hec Rome in palatio Lateranensi, anno, die, mense et indictione pre-
30 dictis, presentibus reverendis in Christo patribus ac dominis Balduino Dei gratia archiepiscopo Treverensi et Henrico eadem gratia episcopo Tridentino, domino Amadeo comite Sabaudie, domino Ticardo comite de Catzenboge, domino Thoma de Septemfontibus ac magistro Henrico de Geldonia prothonotario dicti domini regis testibus ad premissa rogatis.

35 Et ego Iohannes de Dist dictus de Cruce, clericus Leodiensis dioc., sacrosancte Romane ecclesie ac imperiali auctoritate publicus notarius presentationi dictæ littere ac dictorum articulorum ac omnibus aliis supradictis una cum dictis testibus interfui et hoc publicum instrumentum inde confeci et scripsi meoque signo signavi rogatus.

784—787. LITTERAE FLORENTINORUM. *Iun, Vi.—20.*

40 *Litteras et instructiones Florentinorum ad hos tractatus spectantes non in Appendice Variorum, sed potius hic proponere liceat. Quas repetimus ad additionem, quam paravit Bonaini l. c. II. 105 sqq. e tabulario regio Florentino (Capitoli tom. XXII (= C) et Signori Carteggio Missivi Minutari I Cancelleria nr. 3 (= D).*

783. ^{a)} *vere omnino canonica P.* ^{b)} *canonica P.*

784. LITTERAE PRIORIS REGI SICILIAE DIRECTAE. *100. 17. 18.*

*Apud Bononiam l. c. II. 105 sq. et C. fol. 13^r. A et 15. B et D. nr. 109. (A et B.)
(P. dist.)*

Domino Roberto regi Ierusalem et Sicilie.

1 Sicut celsitudo regia bene noxit, omnem tractatum omnemque compositionem
cum rege Alamanie palam vel secrete habere omnino negavimus, et hoc celsitudini
eidem pluries per ambaaxatores et lieteras fecimus manifestum, et quod Florentini devoti
vestri aliique etiam in parte non modica universaliter omnes abhorrent et singulariter
singuli plus quam mortem, cognoscentes ab experto et ex preteritis proxime videntes
aperte, quod non solum tractatus et compositionis effectus, sed verbalis ipse tractatus
esset ad necem vestram et partis Guelfe et communis et populi Florentie omniumque
devotorum regie maiestatis. Quod videntes apertius et cognoscentes et vos nobis pluries
affirmastis, quod cum ipso rege Alamanie nullum tractatum, nullam parentelam nullam-
que concordiam volebatis, set vestrum exfortium nieteretis et personaliter veniretis ad
Urbanem ad mortem, expulsionem et confusionem dicti Alamanie regis et complicum
ipsius, nosque mixtum cum huiusmodi assertionibus multipliciter induxistis, ut ad pre-
dictum effectum ad Urbanem nostra nieteremus exfortia et sua procuraremus per fratres
nostros Tuscie destinari. Quod per nos est fideliter et effectualiter adimpletum, sicut
operum experimenta declarant. 2 Nunc autem deprehense inveniuntur alique lieterere
cum certis articulis ipsi lieteris interclusis, que indicant inter vos et eum compositionis
et concordie fore tractatus. De quibus miramur et turbamur quam plurimum, licet hec
de regia non procedere conscientia firmiter confidamus, sed ex callidis operationibus
aliquorum, qui in nobis ipsis seisma et scandala et indignationem domini et patris in
filios et devotos ponere moliantur et cogitant, sicut alias de nobis serenitati regie retu-
lerunt. Quapropter serenitati eidem affectuosissime supplicamus, quatinus consideratis
predictis dignetur et velit ab omni tractatu, concordia, compositione et parentela, que
post verborum dulcedinem vobis et nobis omnibusque devotis predictis necem parerent
et venenum, omnino aures avertentes, ad Urbanem cum vestra potentia, sicut ex dictis
et scriptis attendimus, sine more dispendio venire ad mortem tanti hostis et ad exal-
tationem et vitam vestram et nostram et omnium devotorum. Nos quidem nostra exfortia
iterata et aruensia misimus et nichilominus residuas vires nostras habemus ad vestra
mandata et beneplacita preparatas. 3 Quicquid etenim mentibus revolvamus, in
hoc nostro proposito firmiter radicamur, et quicquid oculi nostri sive corporei sive
mentales respiciant, ad Urbis tamen negotia solliciti revertuntur. Super quibus de
intentione vestra certificari lieteris regie maiestatis exhibendis latiori presentium instan-
tissime supplicamus, parati omni tempore regis parere beneplacitis et mandatis. Quo-
rum articuloem in ipsis inventorum lieteris copiam, ut pleniorum inde habeatis notitiam,
ecce niectimus presentibus interclusam.

Data Florentie, die XVII. mensis Iunii, X. indictionis.

L. B. nr. 109. 18. in Acta missa addit. c. 60. Et quia sperari potest et debet, quod
per litteras ad domum pape curiam directas, quod post tam arduis scandalum generare
poterunt, et tunc unum pontificem iudicem ad respondendum cardinalibus suis consti-
tutum, ad hoc aliud quam velimus, supplicamus, ut tunc, quatinus sine dilatione providere
debeat, non predictis et scribere dominis cardinibus amicis vestris et pliiis, quod provideant
et seculent et se compendant. Et ulterius repetamus, quod cum vestro exfortio veniatis ad
Urbanem, ut vos et nos attendimus, effectum generis operis cum consequantur.

Ad litteras acceptas est dominus rex ad litteras corporaditis verbis. Die

784. *100. 17. 18.*

1. 8.

785. LITTERAE AD GENTILEM URSINUM. *luc. 20.*

Apud Bonaini l. c. II, 108. ex C fol. 11 et D nr. 95. (P. deest.)

Magnifico viro domino Gentili de filiis Ursi amico karissimo priores artium et vexillifer iustitie, populus et comune civitatis Florentie salutem et in agendis salu-
5 briter providere.

(1) Sicut ad vestram potuit perducere notitiam, omnem tractatum omnemque com-
positionem cum rege Alamanie omnino negavimus, quem Florentini omnes et singuli
aborrent et fugiunt plus quam mortem, cognoscentes et ex preteritis colligentes aperte,
quod nedum tractatus et compositionis effectus, set verbalis ipse tractatus esset ad
10 necem nostram et omnium amicorum et devotorum regie maiestatis et universaliter
partis Guelfe. Quod cognoscens etiam regia providentia pluries nobis scripsit et scribi
fecit, quod cum rege Alamanie tractatum, parentelam aut concordiam aliquam non
volebat, set suum exfortium miteret et personaliter veniret ad Urbem ad mortem, ex-
pulsionem et confusionem dicti hostis et complicum, et nos multipliciter induxit, quod
15 ad predictum effectum ad Urbem nostra exfortia miteremus et micti sua procuraremus
a sociis Tuscie et amicis. Quod per nos et eos est fideliter et effectualiter adimpletum,
sicut operum experimenta declarant. (2) Nunc autem deprehense inveniuntur alique
littere eum certis articulis¹, que indicant inter utrumque regem haberi tractatus. De
quo miramur multipliciter et turbamur, licet hoc de domini nostri regis Roberti con-
20 scientia procedere non pensemus, set ex aliquorum calliditate, qui in nobis ipsis scisma
et scandala et inter patrem et filios indignationem ponere moliantur. Quapropter
magnificentiam vestram affectuose precamur, quatinus vos interponere velitis incontinenti
apud ipsum regem, quod consideratis predictis ab omni dignetur parentela, concordia
et tractatu recedere, que post verborum dulcedinem sibi, vobis et nobis omnibusque
25 devotis necem parerent et venenum, et ad Urbem eum suo exfortio, sicut ex scriptis
et promissis attendimus, accedere sine mora ad mortem tanti hostis et ad exaltationem
et vitam suam, vestram et nostram et omnium amicorum. Nos quidem et fratres ipsi
reperita nostra exfortia et oportuna camere nostre arvensia misimus et nichilominus
residuas vires nostras paratas habemus ad regia beneplacita et mandata. Quicquid
30 enim mentibus revolvamus, in hoc nostro proposito nos et ipsi firmius radicamur, et
quicquid oculi nostri sive corporei sive mentales respiciant, ad Urbis tamen negotia
soliciti revertuntur. (3) Et si rex ipse in predictis deficeret et non veniret ad Urbem
et ad tractatus intenderet, gentes nostras ab Urbe revocare nos et fratres nostri coge-
remur inviti, ut in potenti brachio essemus in Tuscia, ad defensionem nostram et ami-
35 corum, cum omnem omnino spernere firmaverimus concordiam et tractatum, quicquid
per aliquos alios ordinetur et fiat. Quorum articulorum copiam misimus dicto regi et
ambaxatoribus nostris constitutis vobiscum. (4) Audivimus insuper, quod dominus
Lucas cardinalis venit ad dominum nostrum regem, ut ipsum ad tractandum fortificet
et inducat. Et ideo vos rogamus, quatinus considerantes, quid Lombardis contigit ex
40 tractatibus ipsius, velitis insistere apud ipsum dominum nostrum regem, quod ad tracta-
tum aliquem suis aliquibus suasionibus vel elocutionibus non intendant, set devotis suis
antiquis et Romane ac Tuscanie provincie provideat, consulat et assistat, sicut vestre
sapientie videbitur convenire.

Data Florentie, die XX. mensis Iunii, X. indictionis.

786. LITTERAE ALTERAE REGI SICILIAE MISSAE. *luc. 20.*

Apud Bonaini l. c. II, 113. ex C fol. 13 et D nr. 96. (P. deest.)

1) *Supra nr. 782.*

Serenissimo domino domino Roberto Dei gratia regi Ierusalem et Sicilie, ducatus Apulie et principatus Capue, provincie Forcalquerii ac Pedimontis comiti devotissimi sui Gentilis domini Berardi de Camerino potestas, Rogerimus de Servideis de Parma capitaneus et defensor, priores artium et vexillifer iustitie, consilium, populus et comune civitatis Florentie — cum recommendatione se ipsos pronos ad reverentiam debitam et devotam.

1. Post alias nostras litteras vobis missas, facientes de certis deprehensis litteris et articulis mentionem, tractatus esse concordie inter vos et regem Alamanie ostendentes, et per quas intentionem nostram aperuimus et regiam nobis aperiri petivimus assignatis causis et rationibus oportunit, percepimus, quod dominus Lucas cardinalis ad partes vestras se transtulit, ut vobiscum tractet et conferat de concordia cum rege Alamanie facienda. Et licet sciamus vos scire, quales sint ipsius domini Luce tractatus et quid devotis vestris Lombardis accidit in brachiis et sub tractatibus ipsius, verumtamen ex abundantia et ad cautelam alte regie providentie supplicamus, quatinus — eumque sub tractatibus, elocutionibus et suasionibus dicti domini cardinalis mortis periculum lateat et venenum eumque, sicut alias scripsimus, omnis tractatus omnisque compositio esset ad mortem. — dignemini ab omni omnino tractatu desistere et venire ad Urbem cum vestro exfortio sine mora pro salute vestra omniumque devotorum vestrorum et pro morte dicto regi Alamanie, prout res parata est, suisque sequacibus inferenda. Et nos et fratres nostri secundum requisitionem et voluntatem vestram ad Urbem nostra exfortia misimus et nichilominus residuas vires nostras paratas habemus ad regia beneplacita et mandata. — 2. Super quibus de intentione vestra certificari clarius supplicamus, cum si regia celsitudo nobis aliisque devotis suis deficeret et non veniret ad Urbem et ad tractatus intenderet, quod credere non possumus vel debemus, — consideratis processibus dicti Alamanie regis factis in Guelfos et devotos ecclesie in partibus Lombardie nullis pactis, promissionibus vel conventionibus observatis, et potius consideratis hiis, que pluries nobis scripsit et scribi mandavit ipsa regia celsitudo, — nos et alii condevoti eius gentes nostras existentes in Urbe revocare cogeremur inviti, quicquid per aliquos alios ordinaretur vel fieret, ut essemus in potentiore brachio in partibus Tuscie ad defensionem nostram et provincie supradicte, cum omnem omnino spernere firmaverimus huiusmodi concordiam et tractatum. Nulla etenim nobis de ipso rege Alamanie suisque gentibus nobis et animis et loquela et moribus semper et quasi naturaliter omnino contrariis confidentia esse potest.

Data Florentie, die XX. Iunii, X. indictionis.

787. *INSTRUCTIO NUNTIORUM AD EUNDEM MISSORUM. Jun. 20.*

Apul. Bononi l. c. II. 110. c. C. fol. 18.

(P. deest)

Informatio agendorum per ser. Iohannem?

1. In primis nunque exponere debet regie maiestati, qualiter populus et comune Florentie semper fuerunt et erant adversarii regi Alamanie suisque nuntiis et omnem recusant tractatum cum ipso et concordiam.

2. Item quod summus pontifex se interponere voluit et communia societatis Tuscie concordare cum ipso rege Alamanie, etiam tempore quo ipse rex Alamanie triumphaverit in partibus Lombardie cum fama maxima et clara et militum honorabili et numerosa comitiva, et quod ipsa nunquam descendere voluerunt, quod ipse rex vel aliquis pro eo

787. *Continuatio l. c.*

1. Super quibus de intentione vestra certificari clarius supplicamus, cum si regia celsitudo nobis aliisque devotis suis deficeret et non veniret ad Urbem et ad tractatus intenderet, quod credere non possumus vel debemus, — consideratis processibus dicti Alamanie regis factis in Guelfos et devotos ecclesie in partibus Lombardie nullis pactis, promissionibus vel conventionibus observatis, et potius consideratis hiis, que pluries nobis scripsit et scribi mandavit ipsa regia celsitudo, — nos et alii condevoti eius gentes nostras existentes in Urbe revocare cogeremur inviti, quicquid per aliquos alios ordinaretur vel fieret, ut essemus in potentiore brachio in partibus Tuscie ad defensionem nostram et provincie supradicte, cum omnem omnino spernere firmaverimus huiusmodi concordiam et tractatum. Nulla etenim nobis de ipso rege Alamanie suisque gentibus nobis et animis et loquela et moribus semper et quasi naturaliter omnino contrariis confidentia esse potest.

iurisdictionem haberet in eis. Immo semper deinde, quod ipsa comunia semper remaneant ut nunc sunt in plena libertate. Et quod postremo ab omni fuit tractatu et concordia discessum, licet summus pontifex assentiret quasi omnibus, que petebant dicta comunia.

3. Item quod licet aliquod commune societatis predictae contra velle comunis Florentie assentiret alieni tractatu, demum tamen firmarunt et concordarunt omnia dicta comunia, nullum velle tractatum vel concordiam cum ipso, sed sibi bellum indicere elegerunt.

4. Item quod regia maiestas predicta facere persuasit eisdem comunibus et ipsa, licet firmissima in eo proposito, confirmavit et addidit, si quid addi potuit firmitatis. Et quod eisdem obtulit suum auxilium, consilium et favorem, primo in quantum tacite fieri posset, postea expresse.

5. Item quod ipsa regia celsitudo scribi fecit et dici comunibus predictis, quod si contingeret regem Alamanie versus Urbem dirigere suos gressus, quod gens armigera et exfortium mictantur, ita quod Rome sint, quando ipse rex Alamanie, vel primo. Et quod ipse suam gentem armigeram haberet Rome et ipse veniret, ita quod de rege Alamanie victoria haberetur, dicendo etiam, quod si non micerent, quod ipsa proditores appellaret. Et quod antea litteras suas misit omnibus comunibus amicis, quod gentes haberent paratas, ut quando fuerint requisita, ipsas mittant et suam comitentur regiam maiestatem, quod intelligebatur in Urbe.

6. Item quod ipsa regia celsitudo scribi et dici fecit dictis comunibus, nulla federa nullamque concordiam seu parentelam velle cum ipso rege Alamanie, set ipsum concludere et vincere, et gentem suam armigeram et numerosam ad Urbem mictere et personaliter ipse venire, seque infra diem VIII. Iunii iter arrepturum et die XV. in Urbe futurum.

7. Item quod dicta comunia gentem armigeram et eorum exfortium ad Urbem miserunt et augmentaverunt. Et ad victoriam intendentes cum ipsa regia celsitudine facere intendunt omnia que expediunt.

8. Item quod nuper cum certis litteris inventa fuerunt capitula et articuli continentes tractatum concordie¹ inter ipsam regiam maiestatem et regem Alamanie et qui ad Romanam curiam dirigebantur. Et quod populus et commune Florentie firmiter credit et tenet, quod predicta non processerunt de voluntate ipsius regie maiestatis seu etiam de sua conscientia, set quod ex malignitate et calliditate adversariorum et emulorum ipsius regie maiestatis et comunum predictorum fiete facta² fuerunt, ut facilius que optant possint in curia obtinere et ut suspitionem et timorem generent et inferant dictis comunibus, confidendi spem et securitatem tollant in ipsam regiam maiestatem, scandalum et scisma generent, ut etiam falso persuasum fuit ipsi regie maiestati, quod dicta comunia concordaverant cum ipso rege. Set fallitur eorum fallax intentio. Habent enim et tenent pro certo dicta comunia, ipsam regiam maiestatem sibi posterisque perpetuam securitatem, gloriam et triumphum parare velle, vincendo ipsum regem Alamanie suosque fautores et complices, conservare velle promissa et fidem. Que divulgata et notoria sunt universo orbe, in quibus etiam salus et vita consistit.

9. Item quod dicta comunia omnem prorsus excludunt, aborrent et evitant concordiam et tractatum cum ipso rege Alamanie, etiam magis quam mortem, et quod ipsum et sibi complices totis viribus expugnare et impugnare volunt et intendunt.

10. Item dicant, quod nuper relatum est eis, quod dominus Lucas cardinalis ivit ad regiam maiestatem predictam et quod suspitio gravissima est de ipso, ne iverit pro

787. ¹ augmentaverunt *ed.* ² facti *ed.*

1) *Cf. supra nr. 782.*

aliquo tractatu, maxime quia fertur et creditur, quod ipse mietebat articulos predictos ad curiam. Et propterea supplicent eidem regie maiestati, ne verbis eius fidem adhibeat. Novit enim regia celsitudo, quod sub eius tractatu Guelfi Lombardie morti, trucidationi, destructioni honorum et pars Guelfa in partibus Lombardie in desolatione et destructione posita est. Que erat in victoria, immo ipse rex Alamanie confusus disces- 5 sisset, nisi fuissent ipsi tractatus et maxime civitatis Brixie et civitatis Ianue.

11. Deinde supplicent regie maiestati predicte pro parte dictorum suorum devotorum communium et universa parte ecclesie et Guelfe orbis, quod providendo sibi et 10 ipsis Romam venire dignetur et servare divulgata in Urbe, Tuscia, Lombardia, immo in orbe quodammodo universo, ibique sua gente et comunium Tuscie et alia comitatus regem Alamanie concludere velit et vincere. Dicendo quod hec est via et semita veritatis et securitatis et per quam tollitur omnis spes futuris regibus Alamanie, si qui crearentur, veniendi ad partes Italie. Et quod omnem velit abicere tractatum, concordiam et parentelam cum ipso rege Alamanie, que exaltant ipsum regem Alamanie et sibi complices et mortem et confusionem parant ipsi regie celsitudini et comunibus 15 predictis et omnibus devotis ipsius. Et quod ipsa comunia dignaretur reddere certiora et facere etiam clarissima tam de adventu ipsius ad Urbem quam etiam quod recuset et abiciat omnem tractatum, concordiam et parentelam cum ipso rege Alamanie, et quod ipsum regem Alamanie concludere et vincere velit. Et quod predicta facere dignetur sine mora, ut omnis suspitio et timor tollatur vulgus comunium predictorum, qui non 20 recte intelligunt et sapiunt, et abhominatio cesset. Et quod etiam provideat in curia, ut per predicta capitula transmissa rex Alamanie non possit aliquid sibi et ipsis comunibus nocivum procurare vel facere. Et bene novit regia providentia, quod parentela non tolleret appetitum dominandi regi Alamanie et accipiendi eidem.

12. Si dominus rex Robertus respondeat clare super predicta, nil aliud dicatur, 25 set insistatur, quod veniat. Si vero diceret, quod tractare velit secundum articulos predictos vel alio modo, ipsi oratores omnibus viis et modis quibus poterunt procurent ipsum revocare a predictis et predictum inducere, quod velit vincere et facere supra dicta, narrando inter cetera, quod comunia societatis Tuscie sibi devota nulli concordie vel tractatu assentirent, set impugnabunt ipsum regem Alamanie totis viribus, invocatis 30 undique amicis. Et quod novit providentia regie maiestatis, quod si quo casu quod Deus avertat fortuna ipsis comunibus invideret vel contraria foret, quod parentela non proderit eidem nec tutum foret duci, si esset in Tuscia, cum ibi esse non posset, nisi in fortia et posse illorum, quorum maiores fidelissimus et dive et clare memorie serenissimus dominus avus eius et pater trucidarunt, occiderunt, honis omnibus spoliarunt, 35 exules fecerunt, qui omnes ad vindictam prompti essent. Et si Ghibellini dominarentur in Lombardia et Tuscia, si suo regno paratur securitas? Et si ipsum revocare possunt et retrahere a suo proposito, procurent quantum possunt de celeri ipsius adventu ad Urbem.

13. Postremo si ipsum revocare non possent a proposito, dicant et exponant, 40 quod non est intentionis populi et comunis Florentie et aliorum comunium Tuscie, quod gens eorum que est in Urbe expectet ibidem coronationem regis Alamanie. Et quod discedat et veniat ad loca, ubi dicta comunia intendunt facere totum eorum exfortium et gentem quantum poterunt congregare et se regi Alamanie opponere ipsumque et suos complices impugnare. Et omnia que viderit expedire pro tuenda eorum et alio- 45 rum devotorum ecclesie Guelforum libertate et statu.

Et in predictis dicant et faciant que viderint expedire.

Datta Florentie, die XX mensis Iunii, X indictionis.

788. MANDATUM ADVOCATO PROVINCIALI BURGUNDIAE MISSUM.

1312. Iun. 13.

Denno contulimus autographum tabularii regi Taurinensis Diplomi imperiali Matzo 4 nr. 8 asserratum. Sigillum dest. foraminibus relictis. Edidit Doenniges Acta Henrici VII. II. 184 nr. 45. Cf. iam supra nr. 289. — Böhmcr, Reg. Heinv. 483.

(P. dest.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus nobili viro Ottoni comiti de Strazberg advocato provinciali vel eius substituto necnon prudentibus viris . . . sculteto, consulibus et civibus in Solodro ceterisque castellanis, officialibus et communitatibus in advocacia dieti Ottonis constitutis, fidelibus suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Fidelitati vestre sub obtentu nostri favoris et gratie districte precipiendo mandamus, quatinus ad requisicionem balivi vel iudicis seu castellanorum spectabilis viri Amedei comitis Sabaudie principis et affinis nostri karissimi cum armatis exeatis et veniatis sine dilacione qualibet ad auxilium et defensionem ac subsidium terrarum dieti comitis, quociens et quodocunqne super hoc ab eisdem balivo vel iudice seu castellanis fueritis requisiti. Hoc nullatenus omittendo.

Dat. Rome apud Milicias. Id. Iunii, regni nostri anno quarto.

789. CESSIO IURISDICTIONIS IN URBE REGI FACTA.

1312. Iun. 13.

Instrumentum, cuius imbrecuratura (A), ut videtur, inter Acta et protocollo Bernardi de Mercato serratur Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Matzo 4 nr. 11 (= Doenniges Ms. VI. de quo v. supra ad nr. 604) fol. 22 scripta manu eiusdem notarii, denno accuratius contulimus. In verso Bernardus exaravit: Concessio facta per^a senatorem Urbis imperatori de iurisdictione in Urbe. Edidit Doenniges l. c. II. 41 nr. 19. — Böhmcr, Reg. Heinv. 484.

(P. dest.)

In nomine Domini amen.

Cum serenissimus princeps dominus Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ad Romanam urbem causa sue coronationis accesserit et propter quorundam perversorum nequiciam, qui nituntur sue coronationis sollempnia impedire, in Urbe moram prolixiore trasserit et trahere oporteat, quam fuerit opinatus, et ipsum dominum regem et suos officiales oporteat semper intendere circa plura et circa processus varios et diversos, in presentia eiusdem domini regis constitutus vir nobilis dominus

789. ^a sequitur imper delet. J.

Ludo ius de Sabaudia abbe Urbis senator ex certa scientia^b concessit eidem domino regi pro se et sua curia et omnibus et singulis suis iudicibus et officialibus et sibi et sue curie et omnibus et singulis suis iudicibus et officialibus liberam licentiam et potestatem^c sedendi pro tribunali in urbe Romana eiusque territorio et districtu et inquirendi et procedendi, sentenciandi et diffiniendi in causis et de causis civilibus et criminalibus, 5 Et omnia et singula faciendi et exercendi, que pertinent ad merum et mixtum imperium ac etiam ad omnem iurisdictionem et cognitionem. Et quod omnia et singula supra- dicta prefatus dominus rex et sui iudices et officiales possint de licencia, consensu et voluntate predicti senatoris facere et exercere in urbe Romana eiusque territorio et districtu. Predicta tamen concessio et licencia non trahatur ad ea, que ad placitum^d 10 et ordinationem summi pontificis et Romanorum pertinent in urbe Romana et^e eius territorio et districtu^f.

Actum^g Rome in palatio vocati les Milites, presentibus archiepiscopo Treverensi, episcopo Butrentino, comite Sabaudie, comite Foresii, Theobaldo de Sancto Eustachio, Iordano de Columna civibus Romanis, Petro de Tuderto, magistro Petro de Bona 15 phisico, die XIII. Iunii^h.

790. SCRIPTUM SUPER SCULTETATU SLETSTADIENSI PRIMUM.

1312. Iun. 19.

Donno contulimus autographon tabularii secreti republice Bavaricae. Sigillum 20 parum lutesum pendet loro membranaceo. In verso manu cancellarii regiae scriptum est: R = Registratum. Edidit etiam Albrecht loco supra ad nr. 750 citato I, 214 nr. 299. Cf. infra ad Jul. 11 et Nov. 11. - Böhmcr, Reg. Hebr. 185.

(P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — nobili viro Henrico de 25 Rapolstein fideli suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Etsi curietorum nostrorum et imperii subiectorum delectamur status extollere, eorum tamen commodis et profectibus favorabilius providere disponimus, qui nos et dictum imperium suis devotis obsequiis plus^a ceteris^b venerantur. Sane cum officium scultetatus in Sletstat strenuo viro Henrico dicto Waffler^c pro quadringentis marcis 30 argenti dudum certis de causis obligaverimus^d, per nos aut nostros successores in imperio pro dicta summa argenti quocumque tempore redimendum, tibi propter grata que non cessas nobis impendere servitia duximus indulgendum et concedendum, ut idem officium pro dictis quadringentis marcis argenti vice et nomine nostris ac ipsius imperii redimere valeas ab eodem simili condicione, qua dictus Waffler ipsum haecenus tenuit, 35 per te tuosque heredes exercendum, tenendum et possidendum tam diu, quousque iam dictum officium a nobis seu nostris in imperio successoribus pro memorata summa pecunie redimatur. Dantes vobis potestatem plenariam prefatum officium exercendi,

^a 789. *super dicta curia supra ad nr. 789 add. R.* ^b *super dicta curia supra ad nr. 789 add. R.* ^c *super dispositionem supra ad nr. 789 add. R.* ^d *super dicta curia supra ad nr. 789 add. R.* ^e *Actum Iunii stilo acutorum exarata R.* 5

790.

actum.

1. *Dei gratia Romanorum rex semper augustus.*

prout singuli^b in eodem officio vestri^c predecessores ipsum exercere et regere consueverunt. In cuius rei testimonium presentes nostre maiestatis sigillo iussimus communiri.

Dat. Rome apud Milicias. XIII. Kal. Iulii. anno Domini millesimo trecentesimo
5 duodecimo. regni vero nostri anno quarto.

791—793. LITTERAE CLEMENTIS V. REGI MISSAE.

1312. Iun. 19.

791. LITTERAE PRIORES.

10 *Denuo accuratissimè contulimus autographon tabularii capituli maioris ecclesiae
Pisanæ nr. 1375 signatum. Bulla dicit. In verso legitur solita inscriptio, itaque
manu Bernardi de Mercato exarata haec: significat se scribere cardinalibus, qui debent
eum coronare, utrum possit fieri coronatio alibi quam in Sancto Petro, et hortatur,
quod compromittat in eum de iniuriis factis inter dominum et Robertum. Cf. Indicem
15 documentorum a. 1313, de quo v. supra ad nr. 298, ubi indicantur hoc modo: Papa signi-
ficat domino de coronatione et hortatur, quod compromittat in eum de iniuriis factis
inter dominum et Robertum sub bulla papali (Dionisius l. c. II, 115). Edidit Bo-
naini Acta Henrici VII. I, 231 nr. 145.*

*Ad easdem res spectare videtur, quae in eodem Indice indicatur: Notula litterarum
20 missarum per dominum pape de facto Urbis et^a qualiter Robertus et Iohannes et
Columnenses^b iam contrariabantur domino^a (Dionisius l. c. II, 116). Quam de perditam
esse valde dolemus. (P. dicit.)*

Clemens episcopus servus servorum Dei carissimo in Christo filio Henrico regi
Romanorum illustri salutem et apostolicam benedictionem.

25 (1) Nuper ex tenore litterarum¹ venerabilium fratrum Arnaldi Sabinensis legati et
Nicolai Ostiensis episcoporum ac dilecti filii nostri Luce Sancte Marie in Via lata dia-
coni cardinalis, nuntiorum apostolice sedis, non sine grandi mentis turbatione percipimus
et multorum etiam relatione didicimus, quod licet tu, fili carissime, ad Urbem per-
veneris, tamen dilecto filio nobili viro Iohanne fratre carissimi in Christo filii nostri
30 Roberti Sicilie regis illustris et nonnullis de parte Guelforum impediētibz, dicti epi-
scopi et cardinales unctionem impendere et Romani coronam imperii in basilica prin-
cipis apostolorum de Urbe tibi concedere nequeunt secundum tenorem commissionis
super hoc per nos haec² eis facte. Unde tu ab episcopis et cardinalibus predictis,
quod impedimentum tibi prestitum, ne ad predictam basilicam posses accedere ad
35 recipiendum unctionem et imperii diadema, removere vellent vel predicta³ tibi impen-
dere in alio loco utili, et demum idem a nobis per tuum specialem nuncium⁴ postu-
lasti. Nos igitur, qui de impedimento huiusmodi dolemus plurimum et turbamur, habito

790. ^b prout singuli in loco raso nr. 790. ^c officio vestri in loco raso nr.

791. ^a et—domino ductu mutata post additā sent a Bernardi. ^b et eodem scripsit Bernardus. ^c et pro-
40 dicta—nuncium in loco raso artius scripta nr.

1) *Seruat non suad.* 2) *Supra nr. 644.*

super hiis cum fratribus nostris consilio et tractatu multiplici diligenter, volentes super hiis in quantum possumus¹ providere, quod nobis et eisdem fratribus super premissis visum est, episcopis et cardinalibus prefatis per nostras patentes sub certa forma litteras² duximus intimandum. 2. Quare magnificentiam tuam rogamus et hortamur attentius, quatinus cum id, quod eisdem episcopis et cardinalibus, ut predicetur, duximus intimandum, credamus firmiter Deo gratum, tuo honori congruum et tam tue serenitati quam multis aliis quietis, pacis et prosperitatis comodum multiplex allaturum, ad faciendum et adimplendum, quantum in te fuerit, ea, que per dictas litteras circa premissa mandamus fieri, disponas effectualiter mentem tuam ac illis, que super predictis episcopi et cardinales predicti vel alter eorumdem tibi ex parte nostra duxerint suadenda, per effectum operis liberaliter acquiescas. Solennes³ nuncios seu procuratores, viros quidem idoneos, viros pacificos, ad pacem et concordiam animum et sufficiens mandatum habentes ac suffultos potestate plenaria compromittendi in nos de omnibus iniuriis, offensis ac questionibus, que inter te ac prefatum regem Sicilie usque in diem compromissi faciendi erunt vel esse poterunt, necnon vallandi compromissum huiusmodi penis aliisque remediis oportunis, nostrum super illis beneplacitum audiendi et emologandi infra octavas⁴ proximi furni festi sancti Martini hyemalis ad nostram presentiam transmissurus. Sicque te in premissis laudabiliter habiturus, quod evidenter videaris zelare concordiam et proinde tibi a Rege pacifico meritum vendicos nostramque et apostolice sedis benedictionem et gratiam uberius consequaris.

Dat.⁵ in prioratu de Gramsello, prope Malausam Vasionen, dioc., XIII. Kal. Iulii, pontificatus nostri anno septimo.

792. LITTERAE ALTERAE.

Item condulinas autographon Pisis in tabulario Roncioniano nr. 608 serratum. Bulla deest, membranæ parte inferiori cæcæ. Præter solitam inscriptionem manu Bernardi dorsa inscripta sunt hæc: Quod nobiles Romanos per ipsum detentos dimittat et restituat eis eorum palatia. Quibuscum concordare videtur notitia Iudicis documentorum citati: Quod nobiles Romanos detentos per dominum restituat sub bulla papali: sed ibidem etiam enumeratur: De restituendis captis et palaciis Romanis sub bulla papali (Domeniges l. c. II, 115). Edidit Bonvini l. c. I, 232 nr. 116.

(P. deest.)

Clemens episcopus servus servorum Dei carissimo in Christo filio Henrico regi Romanorum illustri salutem et apostolicam benedictionem.

Singularis, fili carissime, ad personam tuam nos urget affectio, ut tibi ea, que decori excellentie tue congruere noximus, paternis affectibus efficaciter suggeramus. Et quidem ad nos fidedigna perduxit assertio, quod tu pridem nonnullis Romanis civibus, qui nec fuerant magnitudini tue contrarii nec quod futuri essent habebantur probabili coniectura suspecti, ad tui presentiam evocatis eisque, ut palatia seu fortalitia sua in tuis manibus traderent, pro parte tua requisitis instanter, aliquos ex eis ad faciendum tibi traditionem huiusmodi per captionis et detentionis personalis iniuriam coegisti, reliquos vero recusantes id facere adhuc captos detinere presumis⁶. De quo, fili, si veritati consonat, materia nobis eo maioris admirationis ingeritur, quo circa tui presentium processus incipimus ab hiis, in quibus notari posset iniuria, per te fuerat consultius

791. ¹ *in quantum possumus* *etiam passiva or.* ² *etiam st. c. a toto post add. or.* ³ *ut corr. ex h. or.* ⁴ *etiam st. c. a toto post add. or.*

792. ¹ *in quantum possumus* *etiam passiva or.*

1. *S. c. c. c. c. c. c. c. c. c. c.*

abstinentum. Nunquid enim non iniuriosum et nota dignum est, cives ipsos, qui confidenter ad regiam mansuetudinem venerant, quibus evocatio tua securum ad te polliceri presumebatur accessum, unde nec suspicari captionis materia occasionem vel causam nec de requisitionis violentia formidare verisimiliter poterant, sic insontes opprimere, sic innoxios impremeditate gravare. Profecto, si hec attente discutias, si ut debes in rationis examen adducas, te in hiis reprehensibiliter egisse comperiens, palatia seu fortalicia predicta hiis, a quibus ea sic illicite recepisti, absque dilatione restitues et detentos prompte ac liberaliter liberos abire permittes. Quod et nos, ut tue salutis provideas, ut tue fame consulas, ut iusto placeas iudici et nobis materiam tribulationis infeste precidas^b, et paterno affectu et omni qua convenit instantia petimus et ad id omni quo possumus studio tuam magnificentiam invitamus. Quanto enim intensius premissorum executio nostris desideriis insidet, tanto nobis nimirum erit acceptius, si ea devotus impleveris, tantoque pro certo molestius, si quod absit in hiis te inexorabilem exhibebis, cum procul dubio hec nulla possint excusatione defendi, quin presumpta fuerit in evidens nostrum et ecclesie Romane preiudicium et usurpationem etiam indebitam iuris nostri et ecclesie memorate.

Dat.^c in prioratu de Grausello, prope Malausanam Vasionem, dioc., XIII. Kal. Iulii, pontificatus nostri anno septimo.

793. FRAGMENTUM LITTERARUM.

Litterarum pontificis, quas huic tempori vindicandas esse crediderim, fragmentum autographum superest Pisis in tabulario capituli maioris ecclesie numero carens. Membrana valde corrosa iam olim dissecta esse videtur. Lineae septem serrantur vel rectius tertia fere pars cuiusque lineae.

In Indice documentorum citato notatur: Significatio quod mittitur domino copia litterarum, quas misit Roberto sub bulla papali (Doeniges l. c. II, 115). Sed nunquam illae litterae intelliguntur, quarum fragmentum hic proponitur, nescio. (P. deest.)

Clemens episcopus servus servorum Dei carissim[no in Christo filio Henrico regi Romanorum illustri salutem]^a et apostolicam benedictionem.

Volentes, fili carissime, te de omnib[us] | p[ersonam] tuam^b contingentibus carissimo in Christo filio nostro [Roberto Sicilie regi illustri]^c | Iohanni e[omiti] fratri suo^c per nostras litteras scribimus, plen[.] | et libentius te coaptas, copiam omnium litterarum^d i[.] per venerabiles^a | fratres Arnaldum Sabinensem legatum, Nicolaum [Ostiensem episcopos ac dilectum filium nostrum Lucam Sancte]^a | Marie in Via lata dyaconum cardinalem nuntios^d | apostolice
35 sedis]^a |

792. ^b) as in loco raso 4 litterarum or. ^c) linea dati artius scripta or.

793. ^a) supplerimus nos. ^b) omnino incertum; decem fere litterarum spatium. ^c) omnino incertum; duodecim fere litterarum spatium. ^d) ita desinit fragmentum.

1) De his nihil serratum est.

794. REQUISITIONES ITERATAE CARDINALIBUS FACTAE.

1312. Jun. 22.

Inbrevitata a maximam partem a Bernardo de Mercato curata superest Taurini in tabulario regio inter eius Acta et Protocolla Diplomi imperiali Mazzo 4 nr. 11⁵ et Documens Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604, fol. 14—15. Edidit Doemiges l. c. II, 48 nr. 21. Nos deinde accuratissime contulimus. Cf. iam supra nr. 777 et 779. Bohmer, Reg. Ultr. 486. (P. deest.)

In nomine Domini amen.

1 Anno eiusdem etc. Rome^a in palatio vocato vulgariter les Milites in aula
ipsius palatii^b. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat evidenter,
quod cum per sanctissimum in Christo patrem dominum Clementem divina providentia
sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summum pontificem decretum et ordinatum
fuerit, quod serenissimus princeps dominus Henricus Dei gratia Romanorum rex semper
augustus coronetur et coronari debeat dyademate imperiali in Urbe et inhungatur et
inhungi debeat ibidem per sacras manus dominorum cardinalium talis et talis etc., ad
hoc ab eodem summo pontifice specialiter destinatorum et missorum, hinc est quod cum
basilica principis apostolorum sit per emulos et inimicos dicti domini regis adeo occupa-
ta, quod dictarum coronationis et inhungtionis sollempnia non possunt ibidem comode
celebrari, quod quidem impedimentum nulla potest tergiversatione celari, prefatus
dominus rex cum instancia requisivit¹ ipsos dominos cardinales et^b eorum quemlibet,
quod ex quo diei coronationis et inhungtionis sollempnia in basilica antedicta ut iam
dictum est fieri non possint propter impedimentum predictum, cuius impedimenti idem
dominus rex asserit se non esse in causa vel culpa aliqua, ipsum in ecclesia sancti
Iohannis Lateranensis vel in alia quavis ecclesia in Urbe coronare et inhungere debeant,
Pretendens idem dominus rex multas rationes² iuris et facti ad probandum, quod ipsi
cardinales ipsas coronationem et inhungtionem^c facere possunt et debeant^d alibi quam
in basilica predicta, maxime cum eis manifeste constet de impedimento predicto et de
innocentia ipsius domini regis. Dicens idem dominus rex, quod ipsi domini cardinales
hoc facere possunt et debent multis rationibus, tam quia iura et canonica et civilia in
hoc concordare videntur, tum quia per retardationem diei coronationis multe strages,
multa homicidia, rapine, depredationes et mala alia quam plurima specialiter^e in Urbe
et etiam alibi^f iam evenerunt et venire in posterum formidantur. Et per felicem ex-
peditionem ipsius coronationis speratur firmiter cum divino auxilio, quod mala ipsa^g
et scandala plurima hic et alibi cessabunt iusticiaque pax^h et tranquillitas in christiano
populo multiplicabitur. Offerens idem dominus rex se facturum et prestaturum inⁱ dicta
coronatione sua et ante et post^s universa et singula, que facere et prestare deberet,
si in predicta basilica principis apostolorum fierent coronatio et inhungtio supradicte,
et videlicet que sibi sunt possibilia, secundum quod in litteris papalibus continetur³.

¹ 794. ^a B. in palatio. ^b in aula. ^c alibi. ^d J. ^e specialiter. ^f quod debet. ^g J. ^h praeceedit eadem vox 49
etiam in 794. ⁱ in dicta coronatione sua et ante et post. ^j alibi supra. ^k in aula. ^l J. ^m in posterum. ⁿ cessabunt debet. ^o J. ^p pax. ^q J.
794. ^r in christiano populo multiplicabitur.

1—8. ^a 794. ^b 794. ^c 794. ^d 794. ^e 794. ^f 794. ^g 794. ^h 794. ⁱ 794.

(2) Quibus sic petitis et presentatis cardinalibus predictis, ipsi cardinales ad partem ad^h consilium unanimiter se traxerunt et deliberato consilio inter se et ad locum predictum redeuntes de intentione et voluntate ipsorum responsionem inⁱ effectu inter multa bona et honesta verba aliaⁱ dederunt ipsi domino regi per relationem^k domini cardinalis Hostiensis in modum qui sequitur:

videlicet quod consideratis malis et periculis, que ex retardacione diete coronationis bonisque et utilitatibus, que ex ipsius coronationis celeritate possunt multipliciter evenire, ut malis ipsis et periculis celeriter succurratur bonaque^l et utilitates, que inde evenire sperantur, promoveri possint^m, iustis supplicationibus ipsius domini regis favorabiliter annuentesⁿ, considerantes manifestum impedimentum, quod in basilica predicta prestatur et ipsius domini regis innocenciam, dixit idem dominus cardinalis Hostiensis, ordinavit, direxit et concessit pro se et dictis dominis legato [et] Luca cardinalibus dictas coronationem et inunctionem fieri posse et debere per eosdem in ecclesia sancti Iohannis Lateranensis de Urbe. Et eas ibidem faciendas decrevit ad^o diem^p, quam^q ipse dominus rex^r daret, hoc salvo quod ipsi cardinales volebant habere spacium temporis^t et dilationem^u de dieta coronatione facienda^v usque ad aliquam diem inter ipsos dominos regem et cardinales comuniter ordinandam, infra quod tempus expectare deberent mandatum et responsionem summi pontificis vel cardinalium unius vel plurium, cui vel quibus deberent fidem plenariam adhibere. Quod quidem mandatum vel responsionem si^w infra diem predictam per ipsos dominum regem et cardinales ut iam dictum est eligendam recipiant, ipsi mandato et responsioni stabunt. Si vero mandatum^x predictum et responsionem infra dictam diem non receperint^y, ipsum dominum regem ad diem, quam infra tempus predictum ipsam diem subsequens^z idem rex eligere voluerit, ipsi regi^a predictae coronationis sollempnia in Urbe in ecclesia sancti Iohannis Lateranensis auxiliante Domino ministrabunt in forma, que in supradictis litteris papalibus continetur.

(3) Supradicti^b vero domini legatus et Lucas cardinales hec omnia dieta et concessa per ipsum dominum Hostiensem eorum nomine unanimiter^c voluerunt, ratificaverunt et approbaverunt et ea ut supradictum est fieri ordinaverunt, voluerunt, decreverunt^e et promiserunt^h.

(4) Quibus sic peractis prefati domini rex et cardinales de aula^d predicta^e simul^f recedentes intraverunt cameram ipsius domini regis et ibidem de electione diei, infra quam expectare debeant mandatum et responsionem dieti summi pontificis, diu ad invicem contulerunt et post multas collationes diem Sabbati in octabis festi nativitatis^{Jul. 1.} beati Iohannis baptiste proxime venturi, que erit prima dies mensis Iulii proxime venturi, idem rex et domini cardinales unanimiter et concorditer eligerunt. Volentes, concedentes et ordinantes ipsi domini cardinales, quod ipsi domino regi licitum sit ipsa die Sabbati prima die mensis Iulii vel etiam ante si voluerit eligere quancunque diem sibi placuerit post ipsam diem Sabbati ad diete coronationis sue sollempnia celebranda. Volentes etiam et concedentes eidem domino regi, quod nisi infra ipsam diem Sabbati a supradicto summo pontifice per ipsas litteras bullatas aliud contrarium in mandatis

794. ^h) sequitur se delet. J. ⁱ) in—alia supra lineam add. J. ^k) relationem J. ^l) post bona sequitur deletum q̄ et J. ^m) sequitur voluit delet. J. ⁿ) sequuntur debita voluit, consentiunt et concedunt quod J. ^o) sequitur certum delet. J. ^p) sequitur de delet. J. ^q) quā: sequitur inter
45 delet. J. ^r) ipse dominus rex corr. ex ipsum dum regem; sequuntur debita et ipsos cardinales J. ^s) corr. ex concordarent J. ^t) sequuntur debita infra quod respons J. ^u) dilationem J. ^v) sequitur infra quod delet. J. ^w) in linea post add. J. ^x) sequitur vel res delet. J. ^y) recipierint J. ^z) subequentem J. ^a) ipsi regi supra lineam add. J. ^b) supradicti — promiserunt manu Bernarde signo intercalandi posito in margine inferiori instrumēti post addita sunt J. ^c) supra lineam scripta J. ^d) corr.
50 ex loco J. ^e) corr. ex predicto J. ^f) sequitur rece delet. J.

repperint, quod per ipsos cardinales ad diem, quam idem rex eligere voluerit ut supradictum est, debeat coronari et inungi. Item voluerunt, ordinaverunt et eidem domino regi concesserunt, quod si forte ipsa die per ipsum dominum regem ut supradictum est eligenda ad dictam coronationem suam in loco predicto^a ipsi omnes cardinales non interessent, quod duo aut unus eorum qui interesset ipsum dominum regem possit et debeat coronare et inungere et sibi dicte coronationis sollempnia ut supradictum est ministrare^b.

Acta^c sunt hec anno Domini MCCCXII, indic. X, XXII, die mensis Iunii, presentibus reverendis in Christo patribus et dominis Balduino Dei gratia^k archiepiscopo Treverensi, . . . archiepiscopo Arelatensi, Henrico Tridentino, Nyeolao Botrontino episcopis, 10

^l electo de Venetiis, Bernardo abbate Sancti Syri in Ianua, dominis Amedeo comite Sabaudie^m, Roberto nato domini Roberti comitis Flandrie, domino Luduyco de Sabaudia, magistris Iohanne de Venstingha, Henrico de Geldonia, Homine de Peretulo, Scoto Bertoleto de Spoletio iudice et aliis pluribus fidedignis testibus ad premissa specialiter rogatis. 15

795. CESSIO BONORUM IMPERII.

1312. Iun. 24.

Proponere licet accuratissime inter se collatis duobus autographis 1) et 2), quae serrantur Argentinae in tabulario, quod dicitur 'Bezirksarchiv des Unterelsass', benivolenter nobis transmissis. Signata sunt 'Scrio G. 81, nr. 1 et 1°'; autographi 1 sigillum laesum pendet limis serieis rubri flavique coloris; autographi 2 sigillum decst, limis serieis flavi caeruleique coloris relictis. In dorso nihil eraratum est. Ex 2 iam edidit Böhmcr 'Acta imperii selecta' pag. 454 nr. 648. Cf. infra nr. 843, 844. — Böhmcr, Reg. Heinr. 487. (P. decst.)

Henricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — graciā suam et omne bonum. 25

Religio munda et immaeulata^a Deo placens, quam sacer Cysterciensis habitus et ordo demonstrat, sic sincere caritatis et dilectionis vinculo mentem regiam attrahit et inducit, quod ipsius honorem et commodum ac incrementa profectuum nos delectat ubilibet procurare. Quidquid enim monasteriis vel ecclesiis seu personis Deo dicatis offerimus aut boni fecerimus per nostre clemencie largitatem, hoc in gazaphilacium thesauri celestis reponimus tamquam in loco tuto, ubi nec a fure furatur nec a timea demolitur¹, proinde recepturi sicut speramus eterne vite premium salutare. Sane religiosorum virorum . . . abbatis et . . . conventus monasterii in Böngarten^e Argentinenensis dyocesis Cysterciensis ordinis peticio nobis exhibita continebat, quod cum mons dictus Eycheberg iuxta monasterium ipsum^d situm habens, cuius proprietas nobis et imperio per-

794. ^a sequuntur aliquo casu interesse non possent aut nolent debita J. ^b usque huc rariu Bernardi scripta J. ^c abhinc manus Iohannis de Dpist; procedunt eiusdem manus scripta, sed postea cancellata Acta sunt hec Rome (statim cancellatum) anno die mense et indic. predictis presentibus reveren in Christo J. ^d Dei gratia supra locum J. ^e spatium nominu inserendo vacuum relictum J; cf. supra pag. 769 lin. 29. ^f sequitur 1° delet. J; de Iohanne comite Forssu, qui peri semper comitem Sabaudiae testis usque ad . . . contulit lect.

795. ^a Immaeulata 2. ^b decst 2. ^c Böng. semper 2. ^d ium ipsum in loco raso 1.

1 Cf. Luc. 12, 33; Matth. 6, 20.

rinet. sit ipsis et eidem monasterio ad ipsius boni status conservacionem utilis plurimum
 et^e eciam pro suis usibus et indigenciis oportunus. ipsis et dicto monasterio montem
 eundem tradere et donare celsitudo regia dignaretur. nos qui inter cetera dicti ordinis
 monasteria circa prefatum monasterium in Böngarten et conventum ibidem cum propter
 5 eiusdem conventus conversacionem honestam et devotam vitam ac bone fame sue fra-
 granciam. tum eciam propter altare. quod idem conventus in eodem monasterio de
 novo^f construxit. ubi karissime consortis^g nostre quondam Margarete^g inclite Roma-
 norum regine memoria colitur et in ipsius anime remedium divina misteria iugiter cele-
 brantur. afficimur intime caritatis affectu. dictorum . . .^h abbat^{is} et . . .^h conventus votivis
 10 supplicationibus inclinati ob honorem et reverentiam sanctissimi Iohannis precursoris
 Dominiⁱ baptiste Ihesu Christi. patroni dicti monasterii. in cuius nativitat^{is} sollempni-
 tate. de qua multi gaudebunt et gavisⁱ sunt. huiusmodi preces devote pro largicione
 montis predicti nobis oblate fuerunt. necnon in remedium sempiternum anime dicte
 consortis nostre prefatum montem Eychelberg necnon omnem proprietatem et ius. quod
 15 in eodem nobis et imperio pertinet. sepedictis . . . abbatⁱ et conventui ac monasterio in
 Böngarten de plenitudine potestatis regie ex certa sciencia donamus. concedimus. apro-
 priamus et^e eorumdem perpetuis usibus applicamus. Statuentes et sub indignacionis
 nostre pena gravissima firmiter inhibentes. ne aliqua deinceps persona alta vel humilis.
 ecclesiastica vel secularis aut comunitas^k civitatis. oppidi sive ville ipsos . . . abbatem et
 20 conventum ac monasterium in Böngarten in huiusmodi largicione nostre dono contra
 tenorem presencium audeat molestare seu quomodolibet impedire. Quod qui secus fecerit.
 preter indignacionem regiam. quam ex hoc incurret. centum marcas argenti puri pro
 pena^l componat. medietatem fisco nostro. reliquam vero prefato monasterio totaliter
 applicandam. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussi-
 25 mus communiri^m.

Dat. Rome apud Milicias. VIII. Kalen.ⁿ Iulii. indictione decima^o. anno Domini
 millesimo trecentesimo duodecimo. regni vero nostri anno quarto.

796—812. CORONATIO ROMANA.

1312. Iun. 29.—Iul. 6. 1312. (Iul. ex.)—1313. Apr. 30.

30 *Cf. Commissionem pontificis supra nr. 644 et litteras nr. 646, 647.*

796—798. SCRIPTA AD IPSAM CORONATIONEM SPECTANTIA.

1312. Iun. 29.

796. IURAMENTA ET PROTESTATIO REGIS IN DIE CORONATIONIS.

35 *Ea forma et eo ordine. quibus a rege prestanda erant. conscripta sunt a Bernardo
 de Mercato in folio chartaceo. quod Taurini in tabulario regio servatur inter eius*

795. ^e) ac 2. ^f) vo — con in loco caso 2. ^g) consortis — Margarete in loco caso 1. ^h) deos 2.
ⁱ) soris Domini in loco caso 1. ^k) comunitas 2. ^l) pro pena in loco caso 2. ^m) cōmūniri 1. 2.
ⁿ) Kalend. 2. ^o) X. 2.

Acta et protocolli Diplomi imperialis Mattheo 1 nr. 11 (= Doemiges Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604) fol. 17. In verso leguntur manu Bernardi inscripta: Forma iuramenti faciendi per dominum in Urbe. Edidit Doemiges l. c. II, 50 nr. 22a—c. Nos domno contulimus. Quae concordant cum formis in Ordine coronationis supra pag. 609—611 praescriptis, ea typis minoribus eudenda curavimus.

Sequuntur eodem folio 17 inscripta adhuc verba litterarum pontificis: Quia autem— est expressum (v. supra pag. 613 lin. 11—18). Quae hic omisimus: v. Doemiges l. c. nr. 22d. (P. deest.)

pag. 611
l. 41—42.

Ego Henricus rex futurus imperator iuro me servaturum Romanis bonas consuetudines suas. Sic Deus me adiuvet et haec sancta Dei euangelia.

pag. 259
l. 1—19.

Promittimus et iuramus per Patrem et Filium et Spiritum sanctum et per haec sancta Dei euangelia et per hoc lignum vividae^a crucis et per has reliquias sanctorum, quod nunquam vitam^b aut membra domini nostri summi pontificis neque^c honorem quem habet voluntate mea aut consensu meo aut consilio meo aut exortatione mea perdet. Et in Roma nullum placitum aut ordinationem faciemus de omnibus, quae ad ipsum pertinent aut Romanos, sine eius consilio aut 15 consensu. Et quicquid de terra Romane ecclesie pervenit ad nos vel perveniet, ei reddemus quam cito poterimus. Et quandocumque aliquem mittemus in Lombardiam et Tusciam pro terris et iuribus nostris recuperandis, quotiens mit[te]mus eum, iurare faciemus^d, quod adiutor eius sit ad defendendum terram sancti Petri et Romane ecclesie secundum suum posse.^e

pag. 612
l. 8—10.

Si sanctissimus pater dominus noster dominus Clemens summus pontifex esset hic presens, 20 sibi offerren aurum istud presentialiter. Sed propter eius absentiam offero^f, vobis domini[s] cardinalibus eiusdem domini pape vice et nomine recipientibus.^g

797. TESTIMONIUM NUNTIORUM APOSTOLICORUM DE CORONATIONE EFFECTA.

Scratur in transsumto a. 1312, Oct. 18, iussa imperatoris scripto, quod infra edemus. 25 Autographum in Indice documentorum a. 1313, de quo v. supra ad nr. 298, indicatur hoc modo: De coronatione domini imperatoris— sub sigillis cardinalium (Doemiges l. c. II, 112). Cf. Rohmer, Reg. Hinc. post 187. (P. deest.)

Universis presentes litteras inspecturis— miseratione divina Arnaldus Sabinensis apostolice sedis legatus, frater Nycholaus Ostiensis et Velletrensis episcopi et Lucas 30 Sancte Marie in Via lata dyaconus cardinalis, eiusdem sedis apostolice nunciū imperpetuum.

Et ea quae digna sunt recoli tanto teneantur firmiori stabilita memoria, quanto maiorum testimoniis coadiuta veritatis suae causam mentibus audientium imprimunt et^h perhibentia fidem inlubiam retinenda tenaciusⁱ se commendant, nos quae circa coronationis 35 negotium serenissimi principis domini Henrici divina favente clemencia Romano-rum imperatoris semper augusti pro varietate temporum occurrerunt, ad eternam rei

796. ^a Vivide *h.* ^b Vita *h.* ^c Inimici *h.*

797. ^d Quotiens *h.* ^e *h.* ^f *h.* ^g *h.* ^h *h.* ⁱ *h.*

memoriam dignum duximus^d inserenda. Cum itaque dudum sanctissimus pater et dominus noster dominus Clemens divina providencia papa V. nos una cum bone memorie domino Albanensi ad partes Italie destinavit, dans nobis per suas litteras in mandatis, ut accedentes ad Urbem prefatum principem dominum Henricum tunc regem Romanorum una cum reverende memorie domino Francisco Sancte Lucie in Syllie dyacono cardinali inungeremus nos Ostiensis et coronarem nos omnes in imperatorem ac imponeremus ei imperii dyadema et gladium, pomum et sceptrum tribueremus eidem sub certis modo et forma, quos nobis super hoc facto commissionis littere continebant^e, nos prefati domini nostri summi pontificis volentes obedire mandatis ad Urbem accessimus, bone memorie Albanensi episcopo et domino Francisco prefatis viam universe carnis ingressis, invenimus ecclesiam beati Petri apostoli taliter occupatam, quod ad eam dicto domino regi^g patere nequisset accessus, sicque^f propositum nostrum de coronando eundem in predicta principis apostolorum basilica prout volumus nequivimus ullatenus adimplere. Propter^g quod prefatus dominus tunc rex Romanorum necnon in mensa multitudo populi Romani a nobis petierunt instanter, ut cum prefata basilica principis apostolorum absque culpa dicti domini regis esset taliter occupata, quod ibidem memoratus tunc dominus rex coronari^h non posset propter impedimenta tam notoria, quod nulla poterant tergiversatione celari, dominum regem prefatum in Lateranensi ecclesia vel alia, quam ad hoc eligere vellemus, inungere ac coronare vellemus et alia facere, que nobis per dictas commissionis litteras mandabantur, asserentes illa nos facere posse, quin immo facere^k debere de iure, assertionem suam multorum sapientum et iurisperitorum allegationibus² roborantes ac proponentes et asserentes omnino bella, mortes hominum et strages, ruinas domorum, incendia, depopulationes et alia multa mala, quibus Urbs^l propter dilationem coronationis eiusdem affligebatur^m continue, si petita fierent illico, cessatura. Quorum domini tunc regis et Romani populi predictorum frequentibus instanciis requisiti necnon auditis super hoc opinionibus sapientum asserentium, nos petita facere posse de iure, sperantes nichilominus secundum assertionem eorum, quod si que de coronatione predicta per eos fuerant postulata fierent, universa mala, quibus urbsⁿ eadem miserabiliter subdita desolabiliter premebatur, cessarent omnino, ne quod absit inveniremur occasio tanti mali, annuendum duximus postulatis. Igitur die Iovis III. Kal. Iulii, hoc est in die festo beatorum Petri et Pauli apostolorum, anno a nativitate Domini MCCCXII, ind. X, pontificatus eiusdem sanctissimi patris domini Clementis pape quinti anno septimo, quem diem idem dominus tunc rex pro die sue coronationis elegit, ab ipso domino tunc rege nobis ecclesie Romane nomine recipientibus, que prestare debuit, prestitis sacramentis et aliis rite servatis, que circa coronationem regum Romanorum in imperatores in archivo ecclesie et ordinario continentur, prout litteris fuerant dicte nobis facto commissionis¹ inserta, preter loca, que in eodem ordinario ac commissionis eiusdem litteris sunt expressa, que propter impedimenta predicta, sicut nec in prefata principis apostolorum basilica prelibata nequivimus ad litteram exercere, sed pro locis expressis locis^o aliis quam simili proportionem fieri potuit observatis, et eo excepto, quod rex idem non fuit a canonicis basilice principis apostolorum prediete [receptus]^p, cum nullus ex eis adesset, qui ipsum recipere vellet et posset^q in fratrem, et auro, quod rex ipse summo pontifici, si presens fuisset,

797. ^d) dignum duximus *supra lineam super d* (*spatium vacuum relictum*) duximus debito tr.

^e) *præcedit regi delet. tr.* ^f) *præcedit sicq; delet. tr.* ^g) *præcedit pter quod delet. tr.* ^h) *præcedit con subpunctum tr.* ⁱ) *sequitur nobis delet. tr.* ^k) *sequitur posse delet. tr.* ^l) *ubrs super urbis delet. tr.* ^m) *corr. ex affligebantur puncto subposito tr.* ⁿ) *super urbis delet. tr.* ^o) *locis tr.* ^p) *deest tr.* ^q) *vellent et possent tr.*

1) *Supra nr. 644.* 2) *Supra nr. 778.*

quantum voluit fuerat oblatus, nomine et vice dicti summi pontificis recipientibus nobis ab eodem oblato, per nos Ostiensem in memorata ecclesia beati Iohannis Lateranensis fuit inunctus et postmodum nobis^r Ostiensi predicto misse sollempnia in maiori altari diete Lateranensis ecclesie celebrante, post epistolam decantatam, nos tres, quod ex forma commissionis eiusdem facere poteramus, prefato regi mitram imposuimus clericalem et super illam imperii dyadema ac pomum, sceptrum et gladium eidem tribuimus, debitis in eisdem sollempnitatibus observatis et omnibus aliis, que ex forma commissionis predictae nobis facte fieri debuimus et implere, absque illis que etiam superius sunt excepta. In cuius rei testimonium presentes litteras nostris sigillis duximus muniendas.

Datum in Urbe, die, anno Domini, indictione ac anno pontificatus sanctissimi patris domini nostri domini Clementis summi pontificis predicti ut supra.

798. LITTERAE CONSENSUS IMPERATORIS.

Supersunt adhuc autographa duo A et B, scripta in tabulario secreto Vaticano Arm. I. c. VI nr. 6 et 7. Bulla aurea filis sericis rubi florigo coloris iam pendenti cavillit autographum A; autographi B bulla desideratur, filis sericis relicta. Manibus diversis scripta, sed omnino ad modum bullarum papalium ingrossata sunt. In tergo legitur autographi A: due sunt littere eiusdem tenoris et est ad huiusmodi signum ; autographi B: Alia est littera eiusdem tenoris ad huiusmodi signum . Contulit A et B vir cl. Paulus Kehr¹.

Varias lectiones litterarum Commissionis iam supra ad calcem nr. 644 adnotavimus. — Bohmer, Reg. Heinr. 489. (P. 529—535.)

¶ Henricus ¶ divina favente elementia^a Romanorum imperator semper augustus ad perpetuam rei memoriam.

Cum sanctissimus in Christo pater dominus Clemens sacrosancto Romane et universalis ecclesie summus pontifex reverendis in Christo patribus dominis Arnaldo Sabinensi apostolice sedis legato, Nicolao Ostiensi et Velletrensi episcopis ac Luce Sancte Marie in Via lata diacono cardinali^b necnon felicis recordationis Leonardo Albauensi episcopo et Francisco Sancte Lucie in Sylve diacono cardinali, qui postmodum ambo diem clauserunt extremum, per suas litteras duxerit committendum, ut nos inungerent

797. ^r corr. ex nobien tr.

798. ^a loco div. fav. elem. B: Dei gratia. ^b crasua ex cardinalibus B.

1) In Catalogo a. 1366, confecti, supra ad nr. 114 edati codic. Estensi fol. 35 his verbis memorantur capit. Muratori l. c. VI, col. 96A: Sequuntur tres sic littere eiusdem tenoris auro bullate tam in data quam in serie eandem.

Littera imperatoris Henrici sub bulla aurea, continens formam inscriptam, missa super coronatione dicti Henrici in imperatorem electi per dominum Clementem papam quintum dominis Arnaldo Sabinensi, Leonardo Hostiensi episcopis et cardinalibus et quibusdam aliis dyaconis cardinalibus. Feliam continet modum inungendi, coronandi et alia insignia necessaria concedendi pro dicta coronatione tam imperatoris quam eius uxoris. Et ante coronationem fuerunt facte pro parte ecclesie Romane multe protestationes per certos commissarios, per dominum Clementem deputatos eidem domino imperatori. Que omnia, ut ex tenore dicte littere apparet, idem dominus Henricus ratificavit, approbavit et confirmavit et in signum perpetue rei memorie huiusmodi litteram suo sigillo aureo fecit committi. Datum Lateran., III. Kal. Iulii, anno Domini MCCXIII (sic), indictione X, post susceptum imperii dyadema regni sui anno III, imperii vero a. no primo.

Et quia sunt alie due littere eiusdem tenoris, hic non sumuntur.

et imperiali diademate^e coronarent ceteraque ipsius coronationis solemnia^d peragerent, idemque dominus summus pontifex, ex eo quod multe observantie multaque solemnia multeque reverentie et honorificentie Romano pontifici competentia propter sui absentiam obmitti debebant, in eisdem fuerit protestatus litteris ac voluerit et apostolica auctoritate decreverit, nullum ex hoc iuris vel facti Romane ecclesie ac sibi suisque successoribus preiudicium generari, quin cum casus regem Romanorum in imperatorem coronandi occurrat, omnia exhibeantur et fiant per coronandos Romanis pontificibus, sicut in forma, que in archivo ecclesie et pontificali ordinario continetur, in predictis descripta litteris serius est expressum, quarum quidem litterarum de^e verbo ad verbum^e tenor dignoscitur^f esse talis.

‘Clemens episcopus servus — anno sexto’, *supra nr. 644.*

nos igitur prefatus Henricus Romanorum imperator, qui exaltationem Romane ecclesie ubilibet affectamus et eiusdem^g iura et bonas consuetudines diminuere non intendimus, sed^h augere, predictis protestationi etⁱ decreto tenore presentium consentimus expresse, dantes et concedentes ad ipsius Romane ecclesie ac eiusdem domini summi pontificis et successorum^k suorum conservationem iuris atque cautelam has nostras litteras consensum nostrum eiusdem protestationis ac decreti expressum continentes imperiali bulla aurea^l communitas.

Dat. Laterani, III. Kal. Iulii, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indictione X, post nostri susceptum imperii diadema regni nostri anno quarto, imperii vero nostri anno primo.

799. 800. CONSTITUTIO CONTRA HAERETICOS ET SACRILEGOS.

(Iun. 29.)

Constitutionem, quae signo chronologico caret, ad exemplum Friderici II. in ipso coronationis die ab imperatore editam esse, inter viros doctos constat itemque ex eo elucet, quod in fasciculo Actorum et collectaneorum Bernardi de Mercato ordine chronologico conscripto praecedunt instrumenta fidelitatum infra ad diem 5. m. Iul. edenda (nr. 825 et 827).

799. FORMA LATINA.

*Sistimus ope horum subsidiorum: 1) apographo, quod servatur inter Acta Bernardi l. c. fol. 13; rubrum scripsit: Constitutio facta per imperatorem R. ; edidit Doemigès l. c. II, 51 nr. 23, demum contulimus nos; 2) cod. Vatic. lat. 3978, saec. XIV XV, fol. 13, quem contulit vir d. Iohannes Haller¹; 3) Alberici de Rosciate Commentario in Cod. super rubrica C. de summa trinitate (L, 1) (ad editionem principem Mediolani 1492); praecedunt apud Albericum haec: Et quia imperator Henricus huic titulo adiecit unam legem, que comuniter non habetur, eam hic subiecio. *Linca dati, quam praebet 3, ex Constitutionibus Pisanis infra ad a. 1313, Apr. 2 edendis sumpta esse videtur.**

Reliquos codices vel editiones utpote piores lectiones praebentes negligendos esse censuimus. — Böhmer, Reg. Heinv. 188. (P. 535.)

40 798. e) dyademate *similiter* semper B. d) solemnia *semper* B. e) de—verbum *in loco raso* A. f) dinoscitur B. g) *in loco raso* B. h) *set* B. i) *i* et *in loco raso* A. k) *rum* *in loco raso* B. l) bulla aurea, a et ca *in loco raso* A. B.

1) Cf. ‘Archiv’ V, 311. XII. 242.

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper^a augustus ad perpetuam rei memoriam.

Reddentes honorem et debitam reverentiam summe et^b individue Trinitati, cuius providentia et miseratione benigna Romani imperii dyadema^c suscepimus et gubernamus imperium, in qua spem nostram precipue ponimus, credentes firmiter, simpliciter pro-
 5 litemur, Patrem ingenitum et^d Filium ex patre genitum^d et Spiritum sanctum ex utroque precedentem unam deitatem sub pari maiestate et sub^e pia trinitate secundum apostolicam disciplinam evangelicamque doctrinam esse colendam. Hec est fides recta, que contra omnes prenumitar^f errores, quam divinum apostolum^g Petrum^g et Paulum
 10 doctorem^h gentium novimus tradidisse Romanæ ecclesiæ^k, qua^l dive^m memorie Constantinus noster inclitus^o predecessor Romanum innovit et auxit imperium, cunctosque^o populos nostro subiectos imperio, nostre ditioni subditos^p in ista volumus religione versari. Et presenti imperpetuum^q lege valitura^r sanciendo^s omnes hereticos utriusque
 15 sexus, quocumque nomine censeantur, perpetua dampnamus infamia^t, diffidamus^u atque habuimus, confirmantes predecessorum nostrorum constitutiones et penas, que adversus
 20 hereticos, credentes^v, fautores, defensores et^w receptatores^x eorum, sine quibus diucius manere non possent, hactenus sunt statute^y. Mandantes insuper^z cunctis secularibus potestatibus, ut constitutiones Romanorum pontificum² contra predictos^z vel in causa fidei editas observent et faciant ab aliis inviolabiliter³ observari. Sanctam Romanam ecclesiam sicut matrem et ipsius sedis antistitem tanquam⁴ Christi vicarium et beati Petri apostoli^b
 25 successorum^c veneramus et precipimus a cunctis^d ex debito venerari. Ipsam enim Romanam ecclesiam in spiritualibus divine providencie altitudo universis dispositione incommutabili ecclesiis preulit^e et totius orbis cura precipua insignivit, et ideo hanc^b esse omnium ecclesiarum capud, et patrum regule et principum statuta declarant ac serenissimi nostri testantur^f affectus^g. Quapropter Romanum pontificem et ipsius ecclesie
 30 cardinales, qui sunt eius corporis pars preclara, ab omni iniuria esse cupimus^h et precipimus^b alienos. Mandantes presenti nostra constitutione, ut seculares quecumqueⁱ potestates constitutiones tam pontificum quam principum Romanorum contra tales sacrilegos editas observent et faciant arcius^h ab aliis observari. Hanc itaque nostre serenitatis constitutionem in corpore iuris sub debita rubrica volumus inseri^k et mandamus.
 40 Datum in Urbe etc.^l

800. FORMA GALLICE CONSCRIPTA.

*Scratur in arabiana a Bernardo satis nitide curata Taurini in tabulario regio
 45 Diplomi imperiali Marzo 4. ur. 13, ubi statim sequuntur Constitutiones Pisanæ infra ad a. 1313. Apr. 2 edendæ. Edidit Docuages I. c. II. 225 nr. 3a. Nos denovo contulimus. Cf. Bohmer, Reg. Henr. 188. (P. dest.)*

Henris settimes par la grace de Dieu empereres des Romains a perpetuel memoire.

Rendez honour e delue reverence a la souverain e neant divisible Trinite, de la cui pourveance e benigue grace nous avons recheve la corone de l'empire e gouvernons

799. ^a dest 3. ^b dest 1. ^c dyadema 3. ^d et Filium genitum *desunt* 2. ^e prenit 3. ^f ap. Adam 1. ^g Petrum apostolum 3. ^h doctores 3. ⁱ dest 2, 3. ^k dest 1—3. ^l 1. 2. ^m divine 3. ⁿ inclitus 3. ^o cunctos 1, 2. ^p nostre dit. subd. *desunt* 3. ^q in per. petuum 2. ^r valitura lege 3. ^s sanciendo 2. sancimus 3. ^t perp. damp. inf. *desunt* 3. ^u diffidamus 3. ^v credentes 3. ^w detens. et *dest* 3. ^x receptores 3. ^y ^z ^{aa} *add.* 1, 2. ^z predictos 3. ^{aa} ^{bb} *add.* 3. ^{cc} ^{dd} *dest* 3. ^{ee} ^{ff} *dest* 1. ^{gg} ^{hh} *dest* 3; ab aliis. ⁱⁱ ^{jj} *pret. eccl.* 3. ^{kk} ^{ll} *testantur* 1. ^{mm} ⁿⁿ *affectus* 3. ^{oo} ^{pp} *cupimus esse* 3. ^{qq} ^{rr} *et precip.* *dest* 2, 3. ^{ss} ^{tt} *quicumque* 3. ^{uu} ^{vv} *inseri volumus* 3. ^{ww} ^{xx} *Datum in Urbe etc.* 2. ^{yy} ^{zz} *Dat. Pisis, MCCCLIII, mense Aprilis, imperii nostri anno septimo* 3. ^{aaa} ^{bbb} *reg. epist.*

1. *Supplicatio*, II, 301 nr. 83, 304 nr. 137, 284 nr. 160, 284 nr. 177. 2. *X de heret.*, (V, 7).

l'empire, in la quel trinite nous metons seur toutes autres choses nostre esperance, creanz fermement e simplement confessanz, le Pere neant engendre, le Fil dou pere engendre, le Saint esprit venant del un e del autre une deite dessouz semblable maieste e dessouz pie trinite selon la discipline des apostres e selon la doctrine des euangiles
 5 devoir estre acouree e tenue. Ceste est fois droite, la quele est garnie contres toutes erreurs, la quele nous conoissons estre ballie de saint Pierre le diviu apostre e de saint Pol le docteur des genz a la eglise de Rome, par la quele foi e de la quele dive
 10 memoire Constantins nostres tres nobles ancestres guarri e acrut l'empire de Rome, touz les pueples sougiz a nostre empire volons converser en ceste religion. E par ceste
 15 presente loy durable a touz jours fermement establissons touz hereges malles e femeles, par quelque nom k'il soient apeles, d'aprons de perpetual infamia e les deffions e ban-
 20 nissons, confermanz les constitutions e les peines de noz ancestres establies encontres touz hereges e ceux qui les croent, deffendent, receptent ou donent favour, senz les
 25 queuz il ne pourroient longuement durer. Mandanz enseure tout a touz seculers justiciers, que il les constitutions des apostoles de Rome faites encontres les devant diz
 hereges ou en cause de la foi guardent e facent des autres non corrupablement estre
 30 gardees. La sainte eglise de Rome tant come mere e le saint pere le papa tant come vicaire de Jhesu Christ e successeur de saint Pierre honrons e commandons estre
 honores de touz par devoir. Celi eglise la pourveance de la divine hautece par orde-
 35 nance non muable de toutes eglises a fait souveraine en les esperitualtes e la ennoblie de ceste especial cure en tout le siecle, e pour ce les regles des peres e les estatuz
 des princes declarent eles paroles de nostre serenite le tesm[o]gnent, cesti estre chief de
 40 toutes eglises. E pour ce^a le pape de Rome e les cardenaux de celi eglise, li quel
 sont elere partie dou cors de celi, de toute enjuire nous volons e commandons estre
 45 estranges. Mandanz par ceste nostre constitution, que touz seculers justiciers e poestes les constitutions des apostoles e des empereours Romains encontres cieuz sacrileges
 faites guardent e facent estroitement estre gardees. Ceste constitution de nostre
 serenite volons et commandons estre mise en cors de droit en droite rubriche.

801—803. LITTERAE ENCYCLICAE IMPERATORIS. 1312. *Inv.* 29.

801. ENCYCLICA IN FORMA MAIORI.

30 *Subsidiis uti licuit his: 1) exemplari Henrico II. Cypri regi missa, quod registratum est inter Acta Bernardi loco supra ad nr. 796 citato fol. 64 sq.; inscriptum est manu eiusdem notarii; Forma litterarum coronationis; edidit Dominicus l. c. II, 52 nr. 24, nos demum accuratissime contulimus;*

35 *2) exemplari Edwardo III. Angliae regi directo, quod insertum est eod. bibliothecae Parisiensis fragmento 'Nouv. acq. lat. 321 signato' saec. XIV, in. fol. 5^r nr. IV; contulit vir d. A. Dopsch; editionis, quae parata est apud Rigney 'Foudra' ed. Clarke et Holbrooke 1818 II, 1 pag. 170 ex autographo eade corrosa, curas hactenus admittare
 40 a. 1895, naetus non sit; apud Rigney praebetur inscriptio laeva; Illustri principi Edwardo regi Angliae amico nostro dilecto;*

3) exemplari Iohannis episcopi Argentinensis, quod serratur in codic. notissimo bibliothecae Vinobonensis lat. 419 (Inv. Can. 60), de quo ead. supra ad nr. 157, fol. 8^r

800. ^{a)} supra lineam add. B.

45 1 Cf. Delisle 'Manuscrits latins et français ajoutés 1875—1891' I, II.

nr. 1. Rubrum fol. 2r indicatur ita: Quomodo imperator H. scripsit domino Argentinensi de bonis successibus suis, ut sibi ex hoc congauderet; edidit iam olim Chmel loco supra citato II, 327 nr. 11; nos de novo contulimus.

Variarum lectionis minutias, praesertim c. 2, non omnes adnotavimus. — Böhmer, Reg. Henr. 190. (P. deest.) 5

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus

1. 2.

3.

illustri principi Cypri regi consanguineo venerabili Iohanni Argentinensi episcopo dilecto salutem et sincere dilectionis principi suo dilecto gratiam suam et affectum. omne bonum. 19

1. Magnus Dominus et laudabilis valde, qui in excelso divinitatis^b sue solio^c residens universis, que sue^d magestatis^e ineffabili potencia condidit, elementer et^f suaviter imperat, tanto dignitatis honore ac decore glorie hominem^g quem inter universa^h creaverat extulitⁱ, ut cui imaginem^k sue divinitatis impresserat, super cuncta^l que fecit^m tribueretⁿ principatum et^o ut creatura tam nobilis a celestium ierarchia^p non differret 15 similitudine ordinis, cum quibus convenit grandi parilitate^q nature, voluit, ut quemadmodum sub se^r Deo uno omnes ordines celestium^s agminum militant, sic universi homines distincti^t regnis et provinciis separati uni principi monarche subessent, quatinus eo consurgeret machina mundi preclavior, quo ab uno Deo suo factore^u progrediens sub uno principe moderata et in se pacis ac unitatis augmenta susciperet et in unum Deum 20 et dominum per amoris gressum et devote fidei stabilimenta^v rediret^w. Et quamvis huiusmodi^x principatus prioribus seculis in^y diversis fuerit^z nationibus quasi cum gentibus a suo factore oberrantibus errans, novissime tamen appropinquante plenitudine temporis¹, quando idem Deus et dominus² noster inenarrabili dignationis sue^b munificencia homo fieri voluit, ut hominem per culpe lapsum perditum et per obrupta^c deviaque viciorum 25 labentem ad loca virtutum irrigua et eterne beatitudinis pascua^d virentia revocaret, dictum imperium transiit^e ad Romanos provide Dei disponente clemencia, quod illuc preiret^f imperialis excellencie thronus^g, ubi futura erat sacerdotalis et apostolica sedes, ac^h in eodem loco pontificis et imperatoris auctoritas refulgeret illius vicariamⁱ representans imaginem, qui pro nobis ex intemerato^k virginis utero natus sacerdos ipse 30 sacerdotium eternum^l instituit ac^m tanquam rex regum et dominus dominorum^{n.2} ad culminis sui fastigium omnia trahens sub sue ditionis^o imperio universa subgessit^p.

2. Sane ipsa evidencia rerum ad vestram^q et aliorum seimus advenisse^r noticiam, quod ab olim post transitum Frederici^s quondam predecessoris nostri olim Romanorum^t imperatoris^u eodem vacante imperio, licet quam plures preclare fame et grandium 35 meritorum principes ad ipsum imperium per principes Alamagne^v, quibus huiusmodi incumbit electio, concorditer et rite fuissent electi, nullus tamen eorum temporis impediende malicia aut fortune furentis^w invidia ad imperii dyadema pervenit. Cum autem

801. ^a loco Cypri — dilecto 2; Eduardo regi Anglie amico dilecto. ^b divinitati 1. ^c sollio 1. ^d deo 2. ^e maiestatis *suaviter semper* 3. ^f ac 2, 3. ^g tante dignitatis honorem ac decorem glorie 40 Tomini 2. ^h que *add.* 2. ⁱ contulit 2. ^k imaginem 1; ymaginem *similiter semper* 3. ^l cuncta 2. ^m fecerat 3. ⁿ tribuere 1. ^o *deest* 2. ^p *praecedit* *ge. debet*. 1; gerarchia 2. ^q parilitate 1; paritas 2; parilitate *in loco raso* 3. ^r se sub, se *delet.* 2. ^s *praecedit* homini *delet.* 1. ^t distinctis 1. ^u factore. ^v 2; factore suo, factore *super suo delet.* 3. ^w stabilimenta 1. ^x redirent 3. ^y eiusmodi 3. ^z et 2. ¹ tuerent 3. ² dom. et Deus 2. ^b *deest* 3. ^c obrupta 2, 3. ^d loco 45 ^e preiret 2; pascuaque. ^f transiit 2. ^g preiret 1. ^h thronus 1. ⁱ et 2, 3. ^j vicarii 1. ^k intemerato 2. ^l eternum 2. ^m et 2, 3; ipse *add.* 2. ⁿ dominancium 2. ^o dominacionis 2. ^p subleat 2, 3. ^q tuam 3. ^r advenisse 2, 3. ^s Frederici 3. ^t Romani 1. ^u in *add.* 1. ^v Almagie 2; Almagie. ^w furentis 2.

1. *U. G. 1. 4. 1.* 2. *U. 1. Tom. 6. 15.*

illustris memorie Albertus^x rex quondam^y Romanorum, qui imperime nos processit de presenti regno fuisset Deo volente subtractus et prefati^z principes, ad quos ut prediximus imperialis spectat electio, nos tunc comitem Luxemburgensem in regem Romanorum futurum imperatorem concorditer elegerunt, nosque^b licet sciremus humeros nostros ad tam pregrande^c onus inhabiles, de omnipotentis Dei benignitate^d confisi prebuissemus facte de nobis electioni consensum, mox decrevimus, regnis Alamagne^e Boemieque dispositis, ad Urbem pro suscipienda^f consecratione et imperiali^g dyademate proficisci, mittentes sollempnes nuncios^h ad sanctissimum patremⁱ dominum Clementem sancte Romane ac universalis ecclesie summum pontificem, ad quem de consuetudine et more maiorum coronatio nostra spectat, ut ad Urbem dignaretur venire et nobis coronationis prefate sollempnia exhibere. Qui ex innata sibi clementia et paterno affectu, quem habet ad nos specialiter et^k ad sacrum imperium, satisfecisset liberaliter^l votis nostris, nisi grandia negocia sacri concilii in proximo celebrandi et indicti iam prius, quam super predictis requiretetur a nobis, illum detinissent in remotioribus partibus occupatum. Verum nolens^m idem pontifex et indignum iudicansⁿ ac dispendiosum eidem imperio, propter sui absenciam prefate nostre coronationis et consecrationis^o gaudia retardari, venerabilibus patribus dominis Arnaldo Sabimensi apostolice sedis legato, Leonardo Albanensi et Nycholao^p Ostiensi ac^q Velletrensi^r episcopis et Francisco Sancte Lucie in Silice ac Luce Sancte Marie in Via lata^s dyaconis cardinalibus vias suas plenissimas in hac parte commisit, in suis litteris expresse declarans^t et^u volens, ut si aliquem vel aliquos eorum contingeret impediri, per superstites vel superstitem dictum coronationis nostre negotium compleri valeret, ipsosque ad nos et nobiscum ad Urbem pro exequenda commissione illis facta celeriter venire^v mandavit, iniungens eisdem, ut in^w die assumptionis virginis Marie, quem nos iam^x elegeramus, ad perficiendum celebritatem predictam vel alia die, quam^y nostra celsitudo duceret eligendam, memorate nostre coronationis sollempnia celebrarent. 3. Quia vero dum per Lombardiam^a terram nostro imperio^b subiectam contenderemus ad Urbem, ut in die^c assumptionis prefate de coronationis nostre felicibus auspiciis gauderemus, civitas Brixiensis nefando^d ausu nostro culmini rebellavit, et indignum erat minusque^e providum^f, nos inde discedere, donec sub sceptro nostro colla submitteret, ne forte fieret reliquis Lombardie civitatibus^g in scandalum et ruinam, ad tempus negocium coronationis predicte^h suspendimus et dietam civitatem tam diu dura obsidione vexavimus, donec non valens diutius potestate nostre resistere, se libereⁱ nostris manibus^k reddidit et clementie nostre arbitrio de commissio^l in magestatem nostram crimine castigandam puniendamque submitit.

4. Hae ergo pestifera civitate victorioso subacta, festum perficiendum^m coronationis nostre resumpsimus et pervenientes ad Urbem in presencia prenominatorum dominorum cardinalium, Albanensi et Francisco duntaxat exceptis, quos ab humano consortio conditio vite mortalisⁿ absolverat, ad perficiendum^o coronationis eiusdem^p sollempnia diem festum apostolorum^q Petri et Pauli duximus eligendum. Quat^r die in ecclesia^s beati Iohannis Lateranensis^t per dietos dominos cardinales oleo sacro uncti fuimus ac^u

1311.
Vol. 15.1312.
L. 57. 29.

801. ^x) sequitur quid delet. 1. ^y) quondam rex 2. ^z) et prefati *desunt* 1. ^a) Luxemburgensem 2. ^b) nos 3. ^c) grande 3. ^d) benignitate 1. ^e) Alamagne 2; Alemagne 3. ^f) suscipienda coronatione *delet* 1. ^g) imperii 2; imperialis 1. ^h) nostros *add* 3. ⁱ) *deest* 2. ^j) *sequitur* di. *delet* 1. ^k) et specialiter 3. ^l) libenter 3. ^m) *deest* 1. ⁿ) in lucas 1. ^o) et consecrationis *desunt* 3. ^p) Nycholao 3. ^q) et 2. 3. ^r) Velletrensi 2. ^s) in Via lata *delet* 2. ^t) declaratis 1. ^u) *ae* 2. ^v) *sequitur* mandans *delet* 1. ^w) *deest* 1. ^x) *deest* 3. ^y) alio 1. quem 2. 3. ^z) eligendum 2. 3. ^a) Lombardiam *similiter semper* 2. ^b) imp. nostro 2. 3. ^c) nostri 3. ^d) nefando 2. 3. ^e) minusque^e *in fine lineae* 1. ^f) provide 3. ^g) civ. Lomb. 2. ^h) negot. coron. nostre 2; nostre coron. negot. 3. ⁱ) in *add.* 2. ^k) man. nostr. 3. ^l) commissio 1. ^m) *delet* 2. perficendo 3. ⁿ) mortalitatis 3. ^o) perficienda 2. 3. ^p) nostre 2. 3. ^q) beatorum 3. ^r) Quo 2. 3. ^s) loco beati Ioh. Lat. 2. 3. ^t) Lateranensi. ^u) immo etiam 2; necnon 3.

imperiali dyademate coronati et omnibus aliis sollempniis^v, que tam celebria^w requirunt facta, prout decuit^x insigniti, presente copiosa multitudo archiepiscoporum, episcoporum, abbatum et aliorum prelatorum ac^y ecclesiasticorum ordinum Urbis necnon ducum, comitum, baronum, militum, nobilium et univ[er]sa pompa imperialis curie, nostrorum fidelium et^z populi numerosa^a cetera, qui ad videndum mundo nova exorta gaudia^a 5 et congaudendum Romano imperio^b iam renato, sicut flagranti desiderio videre dudum^c optaverant, convenerunt.

5. Hec autem magnificentie vestre insinuare^d curavimus^e, certi quod eo amplius pre ceteris hominibus vos regio decore prefulgidi de imperii nostri successibus^g felicibus gaudeatis, quo proximior est imperiali maiestati regia dignitas^b, et sicut ibi invicem sunt quadam glorie^o vicinitate consimiles, sic debent esse amoris participio et caritatis unione conformes. Quales nos esse^h ergaⁱ magnitudinem vestram, quando fuerit opportunum, per operum evidenciam cognoscetis.

(5. Hec autem sinceritati tue volumus intimare, ut de nostris felicibus successibus, sicut ex sincera fidei tue devotione teneris^f, 10 valeas exultare.

Dat.^m Rome, III. Kal. Iulii, regni nostri anno quarto, imperii vero primoⁿ. 20

802. ENCYCLICA IN FORMA MINORI.

Supervest nominis exemplar abbati Waldsassensi directum hodie deperditum, quod olim a. 1585, publici iuris fecit Chr. Ursinus Germaniarum historici illustres II, 73 ad calcem Conradi Vecirii De rebus gestis imperatoris Henrici VII. In minutis correximus. Cf. Bohmer, Reg. Heinr. 190. (P. 535.) 25

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus venerabili abbati Waldsassensi Cisterciensis ordinis, devoto suo ac dilecto gratiam suam et omne bonum. 30
 1. Magnus dominus et laudabilis valde in excelso divinitatis sue solio residens imperium suum, quod pro meritis eius inter nationes diversas quasi cum gentibus a suo creatore degenerantibus vacillabat, transire voluit ad Romanos, ut illic preiret imperialis excellentie thronus, ubi erat sacerdotalis sedes et apostolica allutura, ita quod in eodem loco summi pontificis et imperatoris auctoritas reniteret. Novissimis quippe temporibus illo translato in Germanos post quam plures principes ad ipsum vocatos imperium, quorum quidam ipsius imperii assumpserunt diadema, quidam non, divina cooperante 35 elementia per eos, ad quos spectat, in Romanorum regem futurum imperatorem rite et concorditer electi, proposuimus ad Urbem pro coronationis nostre suscipiendis sollempniis proficisci ac sanctissimum in Christo patrem dominum Clementem summum pontificem requisivimus, ut ad Urbem accedens prefata sollempnia nobis ibidem tradere dignaretur. Qui cum ex certis causis iuxta nostrum immensum desiderium interesse nequiret, ne dicta coronatio ob sui absentiam impediri valeret, venerabilibus patribus dominis Arnaldo^a 40

801. ^v sollempniis = 2, 3. ^w celebria = 2, 3. ^x decuit = 2, 3. ^y ac = etiam Romani 2; et Romani 3. ^z et = 2; univ[er]sa 3. ^a nova ex. mundo = 2, 3. ^b imp. Rom. 3; denovo *add.* 2, 3. ^c dudum = 2; 1312 = 1. ^d insinuare = 2. ^e curavimus = 2. ^f teneris 3. ^g successoribus *male* 1. ^h esse = 2. ⁱ erga = 2. ^j magnitudinem = 1. ^k oportunitate = 1. ^l Data 2. ^m *bona dati in* 3; Datum 45
 Roma 2. ⁿ *Exp. in* 2.

802. ^a Arnaldo = 1.

sedis apostolice legato. Leonardo^b Albanensi et Nicolao Hostiensi ac Velletrensi^c episcopis ac Francisco Sancte Lucie necnon Luce Sancte Marie in Via lata diaconis cardinalibus commisit in hac parte plenarie vices suas, cum clausula ut si non omnes huiusmodi exequendis interesse valerent, quatuor, tres, duo vel unus eorum diete coronationis nostre negotium expediret.

(2) Verum dictis Leonardo^b et Francisco de hac luce subtractis, per dictos dominos cardinales superstites die festo beatorum Petri et Pauli apostolorum, quem ad hoc ut poteramus virtute diete commissionis elegimus, in ecclesia sancti Iohannis Lateranensis, presente archiepiscoporum, episcoporum, abbatum et aliorum prelatorum ac ecclesiasticorum ordinum Urbis dumque comitum, baronum, nobilium ac Romani populi innumerosa caterva, oleo sacro uncti fuimus necnon imperiali diademate coronati ac aliis debitis ac consuetis sollemnis insigniti. Hec autem devotioni tue volumus intimare, ut de nostris felicibus successibus valeas exultare.

Datum Rome. III.^d Kal.^e Iulii, regni nostri anno quarto, imperii vero anno primo.

803. ENCYCLICAE FORMA TERTIA.

Servatur forma in solo codic. Monacensi lat. 21242 (Ulm. 42), de quo c. supra ad nr. 676, fol. 86. Edidit Guilelmus Meyer Spirensis l. c. XIX, 93 nr. 15. Denuo consultimus.

Heinricus etc. nobilibus et prudentibus viris talibus fidelibus etc.

Ut votiva^a novi rumoris veneranda festivitas totum divulganda per orbem et celebris in Urbe fama, multorum regum et principum christianorum et aliorum fidelium dudum anxiiis desideriis expectata, que ipsorum suspensa temporibus ad alveum Romane urbis modernis delata pervenit sub gaudiorum cumulis et aurora leticie, nedum vobis, quos mater et alumna fidelitas erga nos et imperium semper haecenus servavit illesos et cum quibus memori meditatione libenter status nostri verba conferimus et quoslibet successus prosperitatis nostre partimur, sed emetis orthodoxe fidei elucescat, ecce presenti stilo notatur, quod illo summo et eterno Opifice, qui aliquando rerum ordines suspendens ad tempus et in iusticie statera trutinans ipsorum exitus exhibet iuxta nutum^b, in nos rorem sue swavitatis fundente, post multas turbacionum procellas post multaque obstacula iam vadata, que nobis Tuscorum rebellium et quam plurimum aliorum nephanda temeritas et audacie detestanda parant, sub victricibus nostris^c aquilis Sabato die VI. Maii Urbem potenter intravimus. Et licet contra nostre maiestatis adventum pariter atque statum nonnulli Romani et certi alii sine causa rationabili licentiam darent excessibus, quorum pro parte non modica rebellionis errorem acciduum^d nostrarum fragor virium^e edomuit, propter quod coronacionis nostre sollempnia ad tempus fuerunt prorogata, tamen nonnullis erroribus fugata caligine, qui diete coronacionis prorogacionem et dispendii materiam tribuebant, venerabiles in Christo patres domini cardinales ad hoc per sedem apostolicam deputati in virtute Altissimi consurgentes concorditer, adhibitis sollempniis oportunis, prout eis ex forma litterarum domini pape super hoc directarum eisdem et iuris beneficio competebat, in die festo beatorum Petri et Pauli apostolorum sacra unccione recepta suppressum et gloriosum imposuerunt capiti regio Romani imperii^f dyadema, quod de ipsorum manibus attenda devocione et diligeucia ad Dei laudem, Romane ecclesie et imperii exaltacionem ac statum tranquillum totius christianitatis coram multis archiepiscopis, episcopis etc. in sancti Iohannis Lateranensis ecclesia

802. b) Leonhardo *U.* c) Veltrensi *U.* d) quarto *U.* e) Kalendarum *U.*

803. a) votivū *c.* b) an pro votum? c) notis *c.* d) sic pro accidiosum *c.* e) iurū *c.* f) ultima i *ec o c.*

recepimus reverenter. Quapropter, fideles karissimi, vires fortes et animos in fide nostri nominis assumentes, imperiale cesaree magnificentie festum sollempni iubilo celebrantes de tanti triumphii preconii ingenti leticia gaudeatis.

Datum Rome apud Sanctam Sabinam, III. Kalen. Iulii, indie, X. anno Domini MCCC duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

5

804, 805. LITTERAE REGRATULATORIAE CARDINALIBUS MISSAE.
(1312. Iulii, 29.)

Servantur formate in eodem solum codice Monacensi, quem deinceps contulimus.

804. LITTERAE PRIORES.

Ex cod. Monac. lat. 21242 (Ulm. 12) fol. 86. Edidit Guilelmus Meyer l. c. XIX, 95 nr. 17. (P. dest.)

Henricus Dei gratia etc. reverendis in Christo patribus . . . sacro cetui sacrosancte Romane ecclesie cardinalium, amicis suis karissimis salutem et sincere dilectionis affectum.

Graciarum carismata, que de affluentiori irriguo fontis ecclesie incessanter emanant, ad vos potissime mente[m] gratam per favoris recognitionem extendunt, qui velud bases solide in vinea domini Sabaoth superius situate illius fluminis canalibus supportatis, quod Dei letificat civitatem. Siquidem, dilectissimi, diligenter advertimus, quod sancte matris ecclesie dulcia pabula vobis noviter ministrastis ac uberum suorum lactea propinastis poenula, dum nostre innocencie et imperialis coronacionis sollempnia effectualiter promovistis. Et clare conspicimus, quam vehementer inducimur, ut nostrorum honorum et status condicionem et ordinem vobis specialiter inmemus. Vestre ergo dilectioni nostra cara affectio presentibus manifestat, quod post multos eventus etc. proseguere narrationem. Quocirca, dilectissimi, quia predictorum fuistis diligentissimi promotores, gratiarum vobis referimus multiplices actiones. Maxime quia firmiter credimus de nostris successibus prosperis in Domino vos gaudere, sicut et nos vestra promoveri negocia magna affectu diligimus et de vestris prosperitatibus congaudemus.

Dat. Rome ut supra.

805. LITTERAE ALTERAE.

Ex eodem codice fol. 86. Edidit ead. l. c. XIX, 96 nr. 18. (P. dest.)

Henricus Dei gratia etc. venerabilibus in Christo patribus, amicis karissimis, sacro cetui . . . dominorum sacrosancte Romane ecclesie cardinalium salutem ut supra.

Gratitudinis debitum, in quo vobis, reverendi patres, nos obligatos esse fatemur, nostram manum inducit ad calamus et mentem ad meditandum sollicitè, qualiter illud decentibus modis et terminis persolvere debeamus. Nam intervenientibus propiciacionibus vestris honores nobis eximios collatos esse cognoscimus et nichilominus imperio sollicitudini nostre commisso, a quo mundi et reipublice status dependet, adminicula novimus pie ac meritorie reformationis impendi. Cum assistencia enim et favore condigno apostolice sedis, cuius vos post sanctissimum in Christo patrem et dominum

804. 1312.

10

Ex Hecker, l. c. 17, 811.

summum pontificem curam geritis et onera supportatis, ne dictum imperium per diuinam
vacacionem multipliciter deformatum periculosiora deploraret viduitatis^a incommoda, nos
postquam fuimus in regem Romanorum etc. narrationem proseguere. Hee itaque
vobis, quos confidimus in imperii felicibus delectari rumoribus, ad gaudium intimantes
et super hiis gratiarum acciones multiplices referentes, vestram dileccionem requirimus
et caritatem exposcimus, quatinus pia meditatione pensantes, quam periculosa sit istis
temporibus orbis condicio et specialiter populi christiani et quam sit populus ipse pec-
eatis exigentibus pronus ad malum, velitis apud misericordiarum patrem supplices preces
effundere, ut ipse nobiscum virtutem faciens¹ det nobis in gentibus pacem disserere,
fundare quietem, quemlibet in suo iure tenere ac christiane religionis terminos feliciter
ampliare. Valetate diu ad vota et in hiis, que pro vobis possumus, nos fiducialiter
requiratis.

Datum etc.²

**806. ENCYCLICA ARCHIEPISCOPI TREVIRENSIS DE CORONATIONE
IMPERATORIS. 1312. Jan. 30.**

*Exemplar vicario Cariensi missum seruetur in pretiosissimo Copiario Balduini, qui
est tabularii capituli maioris ecclesie Trevirensis, fol. 9^r nr. 27. Codicem huiusmodi
nobis transmissum denuo contulimus. Edidit minus accurate W. Friedensburg West-
deutsche Zeitschrift für Geschichte und Kunst III (1884), pag. 303. (P. doest.)*

Baldewinus Dei gratia etc. strenuo viro vicario Cariensi pro imperatoria maiestate
neon consilio et comuni eiusdem loci salutem et sincere dilectionis affectum.

Quia de eventibus prosperis imperialis celsitudinis confidimus vos libenter grata
nova suscipere, ad noticiam dilectionis vestre deducimus, quod nuper dies nobis diuiciis
expectatus illuxit, videlicet quod serenissimus princeps et dominus dominus Henricus
Dei gratia Romanorum imperator et semper augustus in urbe Romana apud Lateranum
concorditer per venerabiles patres dominos fratrem Nicolaum Hostiensem et Arnaldum
Sabinensem episcopos neon Lucam Sancte Marie in Via lata diaconum sacrosancte
Romane ecclesie cardinales, qui super hoc a summo pontifice commissionem receperant
speialem, in festo principum apostolorum Petri et Pauli victorioso imperiali dyademate
eum sollempnitate, qua convenit, leticia maxima et statu pacifico extitit coronatus,
Seientes, quod Dei favente proposito facta imperialis celsitudinis prosperantur et de bono
in melius credimus in posterum prosperari.

Dat. Rome apud Sanctam Sabinam, die ultima mensis Iunii.

C Et sic de singulis.

**807—809. SCRIPTA AD IURAMENTUM PRAESTITUM
SPECTANTIA. 1312. Id. 6.**

807. IURAMENTUM IMPERATORIS.

*Litterarum de iuramento imperatoris confectarum quatuor exemplaria autographa
iam servantur in tabulario secreto Vaticano Arm. I c. VI nr. 2—5 (= 1—4). Bulla
aurea filis sericis rubri flavique coloris adhuc pendenti omnia excellunt. Scripta sunt*

805. ^a) viduitatis c.

1) Cf. Ps. 117, 16. 2) Id est supra nr. 803.

ad iam supra autographa litterarum nr. 798 ad usum cancellariorum papalis: 2 et 3 eadem manu impressata, dirersa ab illis manibus, quam A et V scripserunt. In dextra parte plicae autographi A nomen scriptoris apparet: Sy. de No.; quinam fuerit, nescio.

Autographa omnia accuratissime contulit vir cl. Paulus Kehr^A. — Böhmer, Reg. Heinr. 196. (P. 536.) 5

¶ Sanctissimo^a in Christo patri et domino suo domino Clementi sacrosancte^a Romane ac^b universalis ecclesie summo pontifici Henricus divina favente clementia^c Romanorum imperator semper augustus — cum reverentia^d debita devota^e pedum oscula beatorum.

Dudum antequam susceperimus imperii dyadema¹, in humilitatis spiritu², que 10 virtutum comprobatur origo, sicut sancte matris ecclesie filius nostre devotionis ac fidei^g celum^h vobis et ipsi ecclesie ferventi desiderio ostendere cupientes, reverenter in manibus discreti viri Iohannis de Molans scolastici Tullensis capellani vestri, de mandato per vos ei facto vestro, ecclesie predictae et sedis apostolice nomine recipientis, sacrosanctis euangeliiis corporaliter per nos tactis prestimus iuramentum, quod tenor litterarum 15 nostrarum super hoc confectarum nostro regio pendenti munitarum^k sigillo continet, seriose promittentes nosque firmiter obligantes cum omni efficacia et effectu, quod post imperialis dyadematis a nobis coronationem susceptam omnia in iuramento et litteris contenta predictis ratificaremus, confirmaremus, recognosceremus, faceremus, servaremus atque iuraremus et de hiis omnibus infra octo dies post coronationem huiusmodi ad 20 perpetuam rei memoriam ac vestram^l et successorum vestrorum et ecclesie ac sedis predictorum securitatem atque cautelam vobis patentes^m quadruplicatas imperialis maiestatis typario communitas concederemus litteras huiusmodi litterarum nostrarum seriem continentes, que talis est

¶ Sanctissimo in Christo — anno secundoⁿ, *supra nr. 151.* 25

Tanto itaque ferventius^o ad sanctitatem vestram, sanctam Romanam ecclesiam et apostolicam sedem zelo^p fidei et devotionis accensi, quanto sumus amplius per susceptionem imperialis dyadematis divine gratie^q munere sublimati, omnia in iuramento et^r litteris contenta predictis ratificamus, confirmamus, recognoscimus et ea servabimus et etiam^r faciemus ac predicta omnia et singula inviolabiliter observare et observari facere 30 et nullo unquam tempore contravenire de novo iuramus ad sacrosancta Dei euangelia,

807. ^a sancte *in loco raso* 1. ^b *in loco raso* 1. ^c clementia 2, 3. ^d reverentia 2, 3. ^e reverentia — devota *in loco raso artus scripta* 2. ^f dyadema 1. ^g *in loco raso* 1. ^h zelum 4. ⁱ *in loco raso* 1. ^k *prima u in loco raso* 1. ^l [ac vestr^l lacuna in] 1. ^m *sequitur rasura* 1. ⁿ reverentius 2. ^o zelo 2, 3. ^p gratia 3. ^q *in loco raso scriptum* 1. ^r etiam 2, 3. 35

¶ *In Catalogo n. 1316 confecti codice Estensi fol. 53 da enumerantur (apud Muratori l. c. VI, col. 96.)* Secuntur alie quatuor littere eiusdem tenoris aure bullate tam in data quam in serie eardem, de quibus hic non sumitur nisi una:

Littera sub bulla aurea bullata missa domino Clementi pape quinto per dominum Henricum imperatorem, continens primo, qualiter ipse imperator ante coronationem suam in manibus domini 40 Iohannis de Molans capellani et nunci apostolici nomine dicti domini pape et sedis apostolice praecepit iuramentum sollicitatis, recognitionem et confirmationem omnium privilegiorum et terrarum ad ecclesiam Romanam pertinentium, et specialiter privilegiorum Constantini, Caroli, Henrici, Ottonis quarti, Frederici secundi atque Rodulphi regum et principum seu imperatorum Romanorum, quocumque tempore concesserunt sancte Romane ecclesie Romanisque pontificibus et sedi apostolice. Et pre- 45 terea super concessione marchie Anthonitane et plurium aliarum terrarum hic contentarum) et in his privilegiis superius expressis. Concludens in fine, quod ipse imperator post receptionem dyadematis seu coronationem omnia confirmavit, recognovit, ratificavit et de novo dedit ac etiam renovavit. In his demum dationibus legatorum hic nominatorum. Datum Rome apud Sanctam Sabinam, 11 Non. Iulii anno Domini MCCXII, regni sui quarto, imperii primo.

² Cf. *Das. n. 19 et supra pag. 66, lin. 22.*

corporaliter tacto libro in manibus venerabilium dominorum miseratione divina Arnaldi Sabinensis apostolice sedis legati et fratris Nicolai¹⁾ Ostiensis et Velletrensis episcoporum, nomine Romane ecclesie, sedis apostolice ac vestro et de mandato vestro specialiter recipientium, de qua²⁾ receptione tam³⁾ per⁴⁾ nostras presentes⁵⁾ quam ipsorum recipientium litteras plene constat. Et ad predictorum omnium perpetuam rei memoriam et sancte Romane ecclesie ac sedis apostolice et Romanorum pontificum securitatem atque cautelam presentes litteras quadruplicatas, tenore predictarum litterarum nostrarum in eis inserto⁶⁾, imperialis⁷⁾ maiestatis typario communitas iuxta⁸⁾ promissionem et obligationem nostras⁹⁾ predictas sanctitati vestre concessimus et eas per eosdem venerabiles dominos Sabinensem et Ostiensem episcopos¹⁰⁾ duximus transmittendas.

Dat.^{c)} Rome apud Sanctam Sabinam^{d)}, II. Non. Iulii, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero nostri anno primo.

808. PROTESTATIO IMPERATORIS SUPER IURAMENTO PRAESTITO.

Documentum gravissimum hucusque ineditum ex autographo a Bernardo de Mercato scripto tabularii camerac computationum Taurinensis¹⁾ iam olim exemplarit Bethmann²⁾; nos ipsi denuo accuratissime contulimus. In verso legitur manu eiusdem notarii scripta: protestatio imperatoris super iuramento facto card(inalibus) post coronationem; itaque protestatio imperatoris. — Böhmcr, Reg. Heinv. 592 (Addit. 1). (P. deest.)

In nomine Domini amen.

Anno nativitatis eiusdem millesimo tricentesimo duodecimo, inditione decima, pridie Non. Iulii, pontificatus domini Clementis pape quinti anno septimo, regni serenissimi principis domini Henrici divina favente elementia Romanorum imperatoris anno quarto, imperii vero eius anno primo. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris, quod cum prefatus dominus imperator hac die presenti³⁾ prestiterit quoddam iuramentum supradicto domino summo pontifici et ecclesie Romane in manibus reverendorum patrum dominorum Arnaldi sedis apostolice legati Sabinensis et fratris Nycholay Ostiensis et Vellerrensensis episcoporum ac Latee Sancte Marie in Via lata diaconi cardinalis⁴⁾, recipientium vice et nomine dicti domini summi pontificis et ecclesie⁵⁾ Romane, forma cuius iuramenti continetur in litteris patentibus imperialis⁶⁾ typarii impressione bullatis, datis⁷⁾ anno, die et inditione quibus supra⁸⁾, hinc est quod dictus dominus imperator in prestatione eiusdem iuramenti dixit et protestatus fuit in hunc modum:

“Nos facimus et prestamus hoc iuramentum bona fide et intendimus agere et quod nobiscum agatur de bona fide. Et in hoc iuramento salvamus et excipimus⁹⁾ expresse iuramentum per nos prestitum apud Aquis in Almania tempore electionis, acceptionis sive coronationis nostre in regem Romanorum et omnia, que in forma eiusdem iuramenti continentur. Que omnia semper volumus, intendimus et protestamur nobis et imperio esse salva. Et hoc modo iuramentum predictum prestamus et iuramus.”

Precipiens idem dominus imperator michi Bernardo de Mercato infrascripto notario¹⁰⁾ et magistro Iohanni notario et familiari dicti domini legati infrascripto, ut de predictis sibi faceremus publicum instrumentum.

807. 8) Nicholay 4. 1) sequitur rasura 1, 3. 2) in loco raso 1, 3; post add. 1. 3) in loco raso caso 1. 4) re in loco raso 2. 5) nostrarum—inserito in loco raso 4. 6) in loco raso 3. 7) in loco raso 1; iuxta pro in loco raso 4. 8) ras in loco raso 1. 9) iuxta —episcopos in loco raso opt. 10) scripta, valde crassa 2. 11) Datum 1. 12) sequitur rasura 4.

808. 1) ecclie or. 2) bullas, datas or.

1) Signatum est ‘Incunario Generali’, Piemonte, Art. 846 nr. 17. 2) Cf. ‘Archiv’ XII, 399.
3) Signa nr. 807.

Actum Romae in palatio Sancte Sabine, presentibus venerabili in Christo patre domino Henrico episcopo Tridentino imperialis aule cancellario, domino Amedeo comite Sabaudie et magistro Henrico de Geldonia testibus ad premissa vocatis et rogatis.

S. N. — Et ego Bernardus de Mercato de Yenna Bellicen, dyocesis sacrosancte Romane ecclesie ac sacri imperii auctoritate publicus notarius hiis omnibus presens fui et rogatus hanc cartam scripsi et tradidi signoque meo consueto signavi.

S. N. — Et ego Iohannes Nicolai de Yvodio clericus Trever, diocesis apostolica et imperiali auctoritate notarius predictae protestationi ac omnibus aliis superscriptis una cum prefato magistro Bernardo et testibus predictis presens fui ac huic publico instrumento me subscripsi et signum meum consuetum apposui in testimonium premissorum.

809. LITTERAE NUNTIORUM PONTIFICI DIRECTAE.

Autographum tabularii sacre Vaticane signatum Arm. L. c. VI nr. 8 descripsit v. r. Paulus Kehr, Pendant sigilla cardinalium lino sericeo rubri coloris. In verso scriptum est: Littera . . . Ostiensis et . . . Sabinensis continens, qualiter receperunt iuramentum et litteras a domino . . . imperatore? Editae sunt apud Raynaldum ad a. 1312 c. 42. (P. deest.)

Sanctissimo in Christo patri et domino domino Clementi divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici — miseratione divina Arnaldus Sabinensis apostolice sedis legatus et Nicolaus Ostiensis episcopi sedis eiusdem apostolice nuncios — devota pedum oscula beatorum.

Dudum a sanctitate vestra recepimus litteras in hac forma.

‘Clemens episcopus servus — anno sexto.’ *supra nr. 647.*

Volentes igitur vestris ex corde, prout tenebamus, obedire mandatis, ab eodem domino imperatore post susceptum imperii diadema recepimus iuramentum et alia fecimus et recepimus, que in predictis sanctitatis vestre litteris continentur, prout in ipsius domini imperatoris quadruplicatis litteris² imperialis maiestatis tyario communitis, quas vestre sanctitati concessit vobis per nos vel nostrum alterum deferendas, videbitis plenarie contineri. — In quorum omnium testimonium has scribi litteras per magistrum Iohannem de Yvodio capellanum et notarium nostrum . . . Sabinensis et sigillorum nostrorum fecimus appensione muniri.

Acta fuerunt predicta in Urbe apud Sanctam Sabinam in palatio, quod inhabitabat ibi dictus dominus imperator, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indictione decima, die Iovis VI. Iulii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini domini Clementis divina providentia pape quinti anno septimo. Presentibus reverendis in Christo patribus dominis Luca Sancte Marie in Via lata diacono cardinali et Henrico episcopo Tridentino dicti domini imperatoris cancellario ac magnificis viris Amadeo Sabaudie et Ioanne Forensi comitibus ac Roberto de Flandria milite et discretis viris magistris Henrico de Geldonia et Bernardo de Mercato clericis domini imperatoris nominati testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

808. *Autographum tabularii sacre Vaticane signatum Arm. L. c. VI nr. 7.*

809. *ibidem nr. 8.*

1. *Autographum tabularii sacre Vaticane signatum Arm. L. c. VI nr. 7 et 8 descripta sunt apud Muratori L. c. VI. 4. 2. Quadruplicatis litteris, id est, quadruplicato numero litterarum Ostiensis et Sabinensis episcopi et legati apostolice sedis, quos receperunt a rege et ab Henrico imperatore rege Romano. 3. Tyario, id est, tyaribus, quos receperunt a rege et ab Henrico imperatore rege Romano. 4. Tyario communitis, id est, tyario communitate. Datum in Urbe, in MCCCXII, die VI. Iulii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini domini Clementis divina providentia pape quinti anno septimo.*

S. N. Et ego Johannes de Wyodio Trever. diocesis publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius, capellanus et notarius reverendi patris domini Arnaldi Dei gratia episcopi Sabinensis apostolice sedis legati predicti, omnium predictorum ratificationi, confirmationi, recognitioni et iuramenti prestationi et receptioni prefatis et aliis, que in eisdem imperialibus litteris continentur, una cum testibus superscriptis presens fui et has litteras de mandato dictorum dominorum . . . Sabinensis et . . . Ostiensis inde conscripsi et in hanc publicam formam redegi, me subscribens eisdem, et eas solito meo signo signavi.

810—812. RESPONSIONES AD ENCYCLICAM IMPERATORIS.

(1312. *Id. c.c.*) — 1313. *Apr. 30.*

810. RESPENSIO CLEMENTIS V. PAPAE. (1312. *Id. c.c.*)

Superrime publici iuris fecit ex apographo eoque, quod servatur in tabulario secreto Vaticano inter 'Instrumenta miscellanea' a. 1355, Henricus Otto 'Die Eide und Privilegien Heinrichs VII. und Karls IV.' pag. 26 sq. (= 'Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken' IX (1906) pag. 339 sq.). Cuius editionem hic repetitionis. In verso legantur: Transcriptum littere imperatori per fratrem Johannem eius nuncium misse. (P. *dest.*)

Imperatori.

(1) Magnitudinis^a tue litteris nobis per dilectum filium fratrem Johannem de Lucidomonte ordinis Predicatorum theologie magistrum et Hugolinum de Martiano archidiaconum Alnisiensem in ecclesia Sanctonensi tuos nuncios presentatis, per quas nobis intimare curasti, te in festo apostolorum Petri et Pauli proxime preterito de manibus venerabilium fratrum nostrorum Arnaldi Sabinensis apostolice sedis legati et Nicolai Ostiensis episcoporum ac dilecti filii nostri^b Luce sancte Marie in Via lata diaconi cardinalis, quos ad partes illas pro iis exequendis^c antea specialiter miseramus, imperii diadema et alia imperialia insignia suscepisse, presente^d episcoporum, abbatum et aliorum prelatorum ac ecclesiasticorum virorum necnon ducum, principum, comitum, baronum, nobilium, militum et aliorum imperii fidelium ac Romani populi, qui ad hec videnda gaudenter convenerant, multitudine numerosa, leta manu receptis, exultavit cor nostrum in Domino^e nosterque animus, qui votis ferventibus ad illa semper anelat, que tui nominis exaltationem respiciunt et honorem, suscepit exinde multiplicis leticie incrementum, ei qui universa sua provida moderatione disponit et sue habundancia pietatis merita supplicum et vota excedit, pro premissis ad gratiarum acciones supplices assurgentes.

(2) Sane dudum, fili carissime, antequam diadema vel alia imperialia insignia suscepisses, legato et cardinalibus supradictis nostris dedisse meminimus litteris in mandatis, ut cum inter te ac carissimum in Christo filium nostrum Robertum Sicilie regem illustrem desiderarem^f desiderio vehementi pacem, largiente ipsius auctore, reformare solidam et caritatis sincere ad divini nominis laudem et gloriam ac ad tui et ipsius ac totius christianitatis statum pacificum et tranquillum ponere unionem, te ac ipsum modis et viis quibus possent inducerent, ut super omnibus iniuriis, offensis, dampnis et questionibus quibuscumque, que inter vos erant vel esse poterant usque ad diem, qua per te et ipsum in nos fieret compromissum, nostre curaretis ordinationi parere^g. Cum autem tu, sicut dictus legatus nobis suis insinuavit litteris et in quodam instrumento publico^h vidimus

810. ^a *procedit C apogr.* ^b *nostrorum apogr.* ^c *exequendis apogr.* ^d *dest ap.*

1. *1. Reg. 2. l.* 2. *Cf. supra nr. 791 cap. 2.* 3. *Secretum uno est.*

contineri, responsum ad hoc dederis, quod nobis per tuos speciales nuncios taliter respondere curares, quod exinde deberemus esse contenti, miramur non modicum, que causa fuerit, quod a tempore responsi huiusmodi, a quo multorum mensium curricula sunt elapsa¹, predictos nuncios iuxta eiusdem responsi tenorem non miseris nec nobis super premissis aliter curaveris respondere. Firma siquidem tenebamus credulitate, quod si tua excellencia nobis predictos transmisisset nuncios et nostris super premissis te beneplacitis per omnia cooptasses, hoc cessisset ad honorem tui culminis et negotii imperii quod prosequeris favorem non modicum et forsitan expeditionem celeriore² divina opitulante gratia prebuisset. 3 Super eo insuper mirati fuimus, quia licet olim cum de contrahendo inter primogenitum dicti regis et natam tuam matrimonio ageretur, celsitudo tua, sicut predictus legatus nobis per suas litteras³ intimavit, responderit, quod cum ipsam natam tuam in nostris manibus postuisses, parentelam cum aliquo absque voluntate nostra contrahere nullatenus intendebas, tu tamen postmodum parentelam huiusmodi nobis inconsultis, sicut audivimus, contraxisti. Profecto tua serenitas ex hiis, que nobiscum hactenus facere habueras, presumere probabiliter potuisset, quod nos in casu premissis vel etiam quovis alio tibi non consuluissemus aliquid, quod in tui honoris vel status quoquo modo cederet detrimentum. 4 Postremo cum memorati tue celsitudinis nuncii nobis ex parte tua quasdam litteras credencie⁴ duxerint presentandas, nos auditis, que virtute credencie huiusmodi proponere voluerunt, quia per eos proposita non tenebamus omnino memoriter, eis persuasimus, ut ipsa nobis, prout nuncii aliorum regum ad nos cum litteris de credencia venientes facere sunt soliti, in scriptis traderent, ut ad illa possemus certius respondere, vel illa in consistorio aut coram aliquibus ex nostris fratribus sancte Romane ecclesie cardinalibus ad hoc specialiter evocandis proponere procurarent. Ipsi vero asserentes, se ad hoc non habere mandatum et contentos existere de propositione, quam verbo ut premittitur fecerant coram nobis, ac de responsione per nos postmodum simpliciter eis facta, predicta per eos proposita, ne lines sibi traditos excedere viderentur, in scriptis tradere recusarunt sicque a nobis petita postea et habita licencia cum nostra benedictione et gratia recesserunt.

Datum etc.

511. *RESPONSIO PHILIPPI REGIS FRANCIÆ. (1312, Jul. ca., Aug.).* 39

Scrutum in A. cod. Vaticanae Regiæ, 1653 fol. 2° saec. XIV., quem iam olim descripsit Bellmann⁵:

2. cod. bibliothecae Cameracensis? 940 (olim 839) saec. XIV., v. - XV., in. fol. 19°, quem adhibuimus ad editionem a Kerren de Lettenhove a, 1869, paratam 'Oeuvres de Froissart, Chroniques' tom. 9 (1377 - 1382) pag. 538, ubi litterae temporis Wenceslavi regis (1378) adseruntur 35

Napierum in A et 2 codicib. K. Weick 'Philipp der Schone von Frankreich, seine Persönlichkeit und das Fictel der Zeitgenossen' (Munich 1905) pag. 71. Sed non omnino exacte.

¹ Ad hoc respiciam tempore, in multis codicib. patet. — ² Scrutum non sunt. — ³ Ad quasdam potuerunt plura noscimus. — ⁴ Cf. 'Archiv' VII, 21 et Weick loco supra citato pag. 73. — ⁵ Cf. Kerren 'Oeuvres de Froissart' 'Département' XVII, 187. Loco apud Weick citato 'Archiv' VIII, 94 et Kerren 'Oeuvres de Froissart' 'Département' XVII, 187. Haec adhibuimus, quia doctissimum de litteris Henrici et Philippi regum, quod in antiquo manu scripto in archiepis de codic. B. III, 18, saec. XIV., universitat. Tournensis. — ⁶ Weick loco citato II, 10, ubi refertur loco, pag. 71, not. Quod in textus ab usu cancellariae tam potuerunt plura noscimus, et potius librariae opus censenda sunt. Eodem modo intelligatur etiam Kerren VII, 21, ubi adhibetur, quod in textus etiam istam scolarum formularia in bibliotheca Universitat. Tournensis, apud Weick loco citato pag. 71. Hanc epistolam ab illo rectore suo M. Kerren, quod in antiquo manu scripto in archiepis de codic. B. III, 18, saec. XIV., universitat. Tournensis.

Philippus^a Dei gratia Francie rex illustri principi Henrico eadem gratia^c Romanorum imperatori semper augusto amico carissimo salutem et prosperos vel felices ad vota successus.

(1) Vestre serenitatis litteras, quibus vestram nobis coronationem nuntiare curastis, recepimus, ei a quo bona procedunt omnia laudes et gratias referentes, quia personam vestram, quam semper eam procul dubio habuimus et habemus, diebus nostris tanta sublimitate disposuit honorare. Sperantes etiam in eo firmiter, quod si tantum eius beneficium humiliter agnoscentes, per viam mandatorum ipsius viriliter studueritis ambulare eiusque voluntatem libenti animo ad conservationem pacis ecclesie sancte Dei directionemque piissimi negotii Terre Sancte imitari^b curaveritis, gressus vestros et actus eothidie^c de bono in melius prosperabit.

(2) Sane litterarum vestrarum prefatione diligenter attenda, celsitudini vestre presentibus aperire decrevimus, quam plures regni nostri principes et potentes, quibus ipsam vestram coronationem sicut et nobis scripsistis, ex ipsius loquendi modo in admirationem non modicam incidisse. Ex verbis namque prefationis ipsius innui^d videbatur, vos intendere et tenere, quod sicut in ierarchia celesti omnes agminum superiorum ordines sub uno Deo militant, sic et in terris homines universi distincti regnis et separati provinciis Romano imperatori tanquam soli principi monarche subesse debeant et sub eius temporali potentia militare. Verum si regni nostri Francie conditiones et status, quos ipsi satis novistis, ante vestre considerationis intuitum vestra serenitas adduxisset, ab huiusmodi generali subiectione merito regnum ipsum excipere debuisset. Notorie namque et generaliter predicatur ab omnibus et ubique, quod a tempore Christi extra regnum Francorum^e solum regem suum sub ipso Ihesu Christo rege regum et domino dominorum^c ac omnimode creature dominatore habuit, nullum temporalem superiorem cognoscens aut habens, quocumque imperatore regnante. Sic tenuerunt progenitores nostri, nos etiam et universi regnicole tenemus et nostri successores tenebunt imperpetuum Domino concedente. Nec vestra propter hoc in admirationem excellentia provocetur. Ille^f nimirum, qui in altis habitat et humilia respicit^g, qui regibus dat salutem^h, altissimus Ihesus Christus in regno ipso pre ceteris mundi partibus sancte fidei et religionis christiane stabile fundamentum repperiensⁱ sibi que et eius vicario^h ac ministris summam impendi devotionem considerans, sicut se in eo pre ceteris magis amari, timeri et honorariⁱ conspexit, sic ipsum pre ceteris regnis et principatibus singulari quadam eminentie prerogativa disposuit honorari, ipsum a cuiuscumque principis ac domini temporalis superioritate potenter eximens et in exempto regem suum solum^k quodammodo monarcham perpetua stabilitate confirmans, sicut ex veterum historiarum^l veridica narratione probatur. (3) Preterea prefatis nostris principibus et magnatibus non immerito causam admirationis adauxit, quia in litteris vestris dilectis civibus nostris Lugdunensibus super dicta coronatione vestra^l directis^l ipsos fideles vestros et subditos appellastis, cum in nullo^m predecessibus vestris fuerint nec vobis sint subditi autⁿ vobis ad aliquam fidelitatem reneantur astricti, sed semper fuerunt^o notorie in et de^o regno Francie et^o prestante Domino sunt et erunt. Unde premissa superioritatis animo non credimus vos scripsisse. Quod si forsam prescripte intentioni nostre vestra quod absit adversaretur intentio, nobis procul dubio non placeret nec id haberemus acceptum.

511. a) Philippus—gratia *desunt* 2. b) mutuari 2. c) *se* 1 2; *cf. supra pag. 802 Ita, 31.* d) innitii male 2. e) Francie 2. f) Illis 1. g) reperiens 2. h) vicariis 2. i) honori 1. k) hystoricorum 2. l) vestra—vestros et *desunt* 2. m) loco in nullo 2; nullo modo 2. n) nec 2. o) firmiter et male 2. p) loco et de 2; nostro. q) *desunt* 2.

1) Ps. 112, 5, 6. 2) Ps. 143, 10. 3) *Cf. in quae ex inventario veteri tabularum Parisiensi notat Weuck l. c. pag. 73; Item copia littere, quam H. imperator misit Lugdunum.*

Sed illo auxiliante, pro eius fide et nomine progenitores nostri proprium fuisse sanguinem predicantur, hanc libertatis excellentiam pro viribus manutenerere intendimus et tueri.

Dat.

812. RESPONSIO EDWARDI REGIS ANGLIÆ. 1313. Apr. 30.

Denno condidit Karolus Henric tam socius iustice Rotulam tabularii regni Britannice & Publice Record Officii, qui signatus est Cluso Roll 6 Edw. II. 135. m. 6 d. Est tabularii: Littera missa imperatori per regem. Edita est etiam apud Rymer Federat. in editione supra ad nr. 801 citata II. 1 pag. 219. (P. dest.)

Excellentissimo principi domino Henrico Dei gratia imperatori Romanorum illustri semper augusto, amico suo karissimo Edwardus eadem gratia etc. salutem et semper felicibus successibus habundare.

Dum imperium a Dei filio, qui Rex regum ac dominus dominancium esse non ambigitur, viri providi regimini committitur et periti, tam spiritualium quam temporalium negocia sperantur ubique terrarum feliciter prosperari. Ex quibus immensam leticiam assumere debet non immerito totus populus christianus et exinde devotas gratias exsolvere bonorum omnium largitori. Receptis siquidem leta manu serenitatis vestre litteris, quas nobis super electione de vobis in Romanum imperatorem per principes Alemannie, ad quos imperialis spectat electio, celebrata et victoriosa subiectione et submissione civitatis Brixienensis, que prius vestre celsitudini rebellavit, sicut Domino placuit, qui superborum cornua deprimit, postmodum vobis facta vestreque consecrationis et coronationis sollempnis ac aliis in eisdem litteris expressis nobis serius nunciatis vestra transmisit sublimitas, ipsarum tenorem audivimus et intelleximus diligenter, de contentis in eisdem litteris grandem leticiam assumentes, vestre magnificentie de missione litterarum ipsarum grates uberimas referendo. Speramus etenim in domino Ihesu Christo, quod per vestre strenuitatis potenciam ac circumspectionis industriam providam univ^{er}sa gens catholica precipue ad inimicorum crucis Christi confusionem et depressionem perpetuam ac nostre fidei christiane exaltationem salubria in Domino suscipiet incrementa. Volumus autem et corditer affectamus, prout iustum et rationabile fuerit, vestris adesse desideris atque votis.

Dat. apud Westm. onasterium, XXX. die Aprilis.

813. 814. INNOVATIO PRIVILEGIORUM MONASTERII BAUMGARTEN.

1312. Jun. 30.—Iul. 1.

813. SCRIPTUM CONFIRMATIONIS. Iul. 30.

Sunt autem autographi A un fermt. intoree et 2 tabularii Argentincensis, quod dicitur B. de sac. des Entersass, qui benivolenter nobis transmissa accuratissime et tabularii. S. m. l. S. m. G. 81. m. 2. et 20; supra desunt, autographi A filis

811. 1312. Jun. 30.—Iul. 1.

812. 1312. Jun. 30.—Iul. 1.

*sericis rubra flavique coloris relictis. In dorso nihil exaratum est. Ex A edidit Bohmer
"Acta imperii selecta" pag. 155 nr. 649. Cf. supra nr. 795. — Bohmer, Reg. Henr. 191.
(P. dest.)*

Henricus^a divina favente^b clemencia Romanorum imperator semper augustus
5 omnibus imperpetuum.

Imperialis excellencie dignitas tunc vere laudis titulis sublimatur et gloria ac
eminenti decore prefulget, dum humilium suorum devocionem clementer attendit et eis
de imperialis clemencie liberalitate innovat, que prius regalis excellencia condonavit. Est
enim imperio magnificentum et decorum, ut cum suo rectori nominis consurgit exaltacio,
10 devotis eciam suis accrescat liberalitatis titulus clarioris. Sane religiosorum virorum
Eberhardi^c abbatis et conventus monasterii in Bångarten^d Cysterciensis ordinis Argenti-
nensis dyocesis, devotorum^e nostrorum, quorum sacrum ordinem, qui veluti splendi-
dissimum luminare inter alia in catholice fidei firmamento micancia sydera luce
rutilantiore preradiat et sereniori conuscaione prefulget, specialis dilectionis ardore
15 complectimur et sincero prosequimur caritatis affectu, devotis supplicacionibus favora-
biliter inclinati, ipsis et monasterio predicto graciaram litteras super iure patronatus
ecclesie in Brunner prope Sletzstat diete Argentinensis dyocesis necnon super monte
dicto Eychelberg sito iuxta predictum suum monasterium nobis et imperio pertinentibus,
quos cum adhuc regali fungeremur titulo eisdem concessimus, donavimus, appropriavimus
20 et suis perpetuis applicavimus usibus iuxta prefatarum nostrarum litterarum tenorem^f,
ratificamus, approbamus, innovamus et imperiali auctoritate eciam confirmamus. Men-
ratos quoque abbatem, conventum et monasterium in Bångarten, ecclesiam et montem
prefatos necnon homines et alia bona sua, que nunc tenent et imposterum daute Domino
iuste adquisicionis poterunt adipisci titulo, in nostram et sacri imperii protectionem
25 specialiter duximus assumendos. Statuentes et hoc edicto imperiali sub indignacionis
nostre pena gravissima firmiter inhibentes, ne aliqua deinceps persona alta vel humilis,
ecclesiastica vel secularis aut communitas^g civitatis, oppidi^h sive ville, cuiuscumque status
seu condicionis existat, ipsos abbatem, conventum ac monasterium in Bångarten contra
huiusmodi nostre approbacionis, ratificacionis, innovacionis, comunicacionis et recepcionis
30 proteccionis tenorem audeat molestare seu quomodolibet impedire. Quod qui secus
fecerit, preter indignacionem imperialem, quam ex hoc incurrere se noverit, centum
mareas auri puri pro pena componat, medietatem fisco nostro, reliquam vero prefato
monasterio irremissibiliter persolvendam.

Testes^b vero sunt: venerabilis Baldewinus Treverensis archiepiscopus germanus
35 noster et illustres Rudolfus comes palatinus Rheni dux Banwarie et Amedeus comes
Sabaudie principes nostri necnon nobiles viri Henricus de Flandria marscaleus et Ioffri-
dus de Liningen magister magne curie imperialis consanguinei et fideles nostri et alii
quam plures.

¶ Signum domini Henrici septimi (M.) Romanorum imperatoris invictissimi^b. ¶

40 In cuius rei testimonium presentes scribi et nostre maiestatis sigillo inssimus communiri.

Dat. Rome apud Sanctam Sabinam, II. Kalen.³ Iulii, indictione X^b, anno Domini
millesimo trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

Ego¹ frater Henricus Tridentinus episcopus sacre imperialis aule cancellarius vice
domini Henrici Coloniensis archiepiscopi per Italiam archicancellarii recognovi¹.

513. a) ¶ Henricus ¶ 2. b) fav. div. 2. c) Eberhardi 2. d) Bångarten *scripta* 2. e) dibe-
torum 2. f) cōmunitas 2. g) oppidi 2. h) Testes = invictissimi *desinat* 2. i) Kal. 2.
k) decima 2. l) Ego—recognovi *desinat* 2.

1) Bohmer, Reg. Henr. 117 et supra nr. 795.

814. MANDATUM ADVOCATO PROVINCIALI MISSUM. *Id. 1.*

Autographum easdem tabularum ar. 1 sequatum de novo descripsimus. Sigillum deest, quod olim pendebat hinc membranaceo. In verso nihil curatum est. — Böhmcr, Reg. Hinc. 192. (P. deest.)

Henricus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus — nobili viro . . . advocato provinciali Alsacie, qui est vel pro tempore fuerit, et eorum substitutis fidelibus suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Imperialis excellencie nostre dignitatem concedet, quod personas Deo dicatas et monasteria quocumque in laudem Dei et honorem sanctorum suorum constructa in graciis et largicionibus sibi pie collatis a nobis conservemus illesas ipsasque per nostre potentie manu fortem in possessionem eandem inductas in esse pacifico et statu stabili defendamus. Quocirca fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus⁹ sub obtentu gracie nostre vobis nichilominus iniungentes, quatinus religiosos viros abbatem et conventum monasterii in Bongarten Cisterciensis ordinis Argentine dyoc. in possessionem corporalem iuris patronatus ecclesie in Brunner prope Sletzstat diete dyocesis necnon in possessionem montis dicti Eychelberg siti iuxta monasterium predictum, que dum nobis et imperio pertinerent, ipsis ob remedium anime quondam inclite Margarete, Romanorum regine karissime consortis nostre largiti sumus, litterarum auctoritate nostrarum¹ inducatis et inducos defendatis efficaciter in eisdem. Et specialiter nedum in possessione plena et pacifica predictorum iuris patronatus ecclesie in Brunner et montis dicti Eychelberg, sed in omnibus possessionibus, bonis et rebus dicto monasterio in Bongarten pertinentibus prefatos abbatem et conventum ibidem functi auctoritate nostri culminis manutene-
re et defendere nullatenus omittatis. Non permittentes ipsis super premissis contra litterarum nostrarum tenorem a quoquam impedimentum vel obstaculum interponi aut iniuriam aliquam irrogari, sicut indignacionem nostram volueritis evitare. Presenciam testimonio litterarum.

Dat. Rome apud Sanctam Sabinam, Kalen. Iulii, anno Domini MCCXII, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

815—823. TRACTATUS UNIONIS CUM FRIDERICO REGE TRINACRIAE ITERATI.

1312. Iul. 4.

Cf. iam supra ar. 196, 199.

Ab eisdem scripta imperatoris ad hos tractatus spectantia, quae sola servata sunt, hinc deest fuerunt:

*1. Exemplar, apud ea apographis fasciculi chartacei tabularii Barcinensis, de quo in ar. supra cit. ar. 191, 194, var. 1387 sanati parata nobiscum benivolenter communi-
cavit. Henricus VIII; in dorso fasciculi hinc autem manu eorum scripta: Inter*

814.

1. B. — Reg. Hinc. — B. C. — G. — H. — I. — K. — L. — M. — N. — O. — P. — Q. — R. — S. — T. — U. — V. — W. — X. — Y. — Z. — AA. — AB. — AC. — AD. — AE. — AF. — AG. — AH. — AI. — AJ. — AK. — AL. — AM. — AN. — AO. — AP. — AQ. — AR. — AS. — AT. — AU. — AV. — AW. — AX. — AY. — AZ. — BA. — BB. — BC. — BD. — BE. — BF. — BG. — BH. — BI. — BJ. — BK. — BL. — BM. — BN. — BO. — BP. — BQ. — BR. — BS. — BT. — BU. — BV. — BW. — BX. — BY. — BZ. — CA. — CB. — CC. — CD. — CE. — CF. — CG. — CH. — CI. — CJ. — CK. — CL. — CM. — CN. — CO. — CP. — CQ. — CR. — CS. — CT. — CU. — CV. — CW. — CX. — CY. — CZ. — DA. — DB. — DC. — DD. — DE. — DF. — DG. — DH. — DI. — DJ. — DK. — DL. — DM. — DN. — DO. — DP. — DQ. — DR. — DS. — DT. — DU. — DV. — DW. — DX. — DY. — DZ. — EA. — EB. — EC. — ED. — EE. — EF. — EG. — EH. — EI. — EJ. — EK. — EL. — EM. — EN. — EO. — EP. — EQ. — ER. — ES. — ET. — EU. — EV. — EW. — EX. — EY. — EZ. — FA. — FB. — FC. — FD. — FE. — FF. — FG. — FH. — FI. — FJ. — FK. — FL. — FM. — FN. — FO. — FP. — FQ. — FR. — FS. — FT. — FU. — FV. — FW. — FX. — FY. — FZ. — GA. — GB. — GC. — GD. — GE. — GF. — GG. — GH. — GI. — GJ. — GK. — GL. — GM. — GN. — GO. — GP. — GQ. — GR. — GS. — GT. — GU. — GV. — GW. — GX. — GY. — GZ. — HA. — HB. — HC. — HD. — HE. — HF. — HG. — HH. — HI. — HJ. — HK. — HL. — HM. — HN. — HO. — HP. — HQ. — HR. — HS. — HT. — HU. — HV. — HW. — HX. — HY. — HZ. — IA. — IB. — IC. — ID. — IE. — IF. — IG. — IH. — II. — IJ. — IK. — IL. — IM. — IN. — IO. — IP. — IQ. — IR. — IS. — IT. — IU. — IV. — IW. — IX. — IY. — IZ. — JA. — JB. — JC. — JD. — JE. — JF. — JG. — JH. — JI. — JJ. — JK. — JL. — JM. — JN. — JO. — JP. — JQ. — JR. — JS. — JT. — JU. — JV. — JW. — JX. — JY. — JZ. — KA. — KB. — KC. — KD. — KE. — KF. — KG. — KH. — KI. — KJ. — KK. — KL. — KM. — KN. — KO. — KP. — KQ. — KR. — KS. — KT. — KU. — KV. — KW. — KX. — KY. — KZ. — LA. — LB. — LC. — LD. — LE. — LF. — LG. — LH. — LI. — LJ. — LK. — LL. — LM. — LN. — LO. — LP. — LQ. — LR. — LS. — LT. — LU. — LV. — LW. — LX. — LY. — LZ. — MA. — MB. — MC. — MD. — ME. — MF. — MG. — MH. — MI. — MJ. — MK. — ML. — MM. — MN. — MO. — MP. — MQ. — MR. — MS. — MT. — MU. — MV. — MW. — MX. — MY. — MZ. — NA. — NB. — NC. — ND. — NE. — NF. — NG. — NH. — NI. — NJ. — NK. — NL. — NM. — NN. — NO. — NP. — NQ. — NR. — NS. — NT. — NU. — NV. — NW. — NX. — NY. — NZ. — OA. — OB. — OC. — OD. — OE. — OF. — OG. — OH. — OI. — OJ. — OK. — OL. — OM. — ON. — OO. — OP. — OQ. — OR. — OS. — OT. — OU. — OV. — OW. — OX. — OY. — OZ. — PA. — PB. — PC. — PD. — PE. — PF. — PG. — PH. — PI. — PJ. — PK. — PL. — PM. — PN. — PO. — PP. — PQ. — PR. — PS. — PT. — PU. — PV. — PW. — PX. — PY. — PZ. — QA. — QB. — QC. — QD. — QE. — QF. — QG. — QH. — QI. — QJ. — QK. — QL. — QM. — QN. — QO. — QP. — QQ. — QR. — QS. — QT. — QU. — QV. — QW. — QX. — QY. — QZ. — RA. — RB. — RC. — RD. — RE. — RF. — RG. — RH. — RI. — RJ. — RK. — RL. — RM. — RN. — RO. — RP. — RQ. — RR. — RS. — RT. — RU. — RV. — RW. — RX. — RY. — RZ. — SA. — SB. — SC. — SD. — SE. — SF. — SG. — SH. — SI. — SJ. — SK. — SL. — SM. — SN. — SO. — SP. — SQ. — SR. — SS. — ST. — SU. — SV. — SW. — SX. — SY. — SZ. — TA. — TB. — TC. — TD. — TE. — TF. — TG. — TH. — TI. — TJ. — TK. — TL. — TM. — TN. — TO. — TP. — TQ. — TR. — TS. — TU. — TV. — TW. — TX. — TY. — TZ. — UA. — UB. — UC. — UD. — UE. — UF. — UG. — UH. — UI. — UJ. — UK. — UL. — UM. — UN. — UO. — UP. — UQ. — UR. — US. — UT. — UY. — UZ. — VA. — VB. — VC. — VD. — VE. — VF. — VG. — VH. — VI. — VJ. — VK. — VL. — VM. — VN. — VO. — VP. — VQ. — VR. — VS. — VT. — VU. — VV. — VW. — VX. — VY. — VZ. — WA. — WB. — WC. — WD. — WE. — WF. — WG. — WH. — WI. — WJ. — WK. — WL. — WM. — WN. — WO. — WP. — WQ. — WR. — WS. — WT. — WU. — WV. — WW. — WX. — WY. — WZ. — XA. — XB. — XC. — XD. — XE. — XF. — XG. — XH. — XI. — XJ. — XK. — XL. — XM. — XN. — XO. — XP. — XQ. — XR. — XS. — XT. — XU. — XV. — XW. — XX. — XY. — XZ. — YA. — YB. — YC. — YD. — YE. — YF. — YG. — YH. — YI. — YJ. — YK. — YL. — YM. — YN. — YO. — YP. — YQ. — YR. — YS. — YT. — YU. — YV. — YW. — YX. — YY. — YZ. — ZA. — ZB. — ZC. — ZD. — ZE. — ZF. — ZG. — ZH. — ZI. — ZJ. — ZK. — ZL. — ZM. — ZN. — ZO. — ZP. — ZQ. — ZR. — ZS. — ZT. — ZU. — ZV. — ZW. — ZX. — ZY. — ZZ.

imperatorem et regem Fredericum ac regem Robertum: *sed textus documentorum nr. 817 et 820 non integros hic et exemplavit:*

2) *cod. Monac. lat. 21242 (Ulm. 42), de quo v. supra ad nr. 676, fol. 85 sq. I, quoniam edidit Guilelmus Meyer Spirensis l. v. XIX, 88 sqq. Documenta nostra in hoc codice plus minuse ad modum formaram relecta et decurtata sunt.*

Supersunt in solo 1 documenta nr. 815, 817, 820, 821: nr. 816, 818, 819 serrantur item in 2: nr. 822 in solo 2 traditur.

De scriptis ex parte regis Trinacriae editis v. Indicium infra nr. 823. De homagio ipsius interuentii v. infra nr. 825, 826.

815—822. SCRIPTA EX PARTE IMPERATORIS EMISSA.

815. PROCURATORIUM IMPERATORIS DE UNIONE CONTRAHENDA.

Seruat in solo 1 sub nr. 1.

Procuratorium de eadem re ex parte regis Trinacriae emissum volatur in Indicium infra nr. 823 sub nr. 22. (P. de st.)

Henricus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus.

Notum facimus presencium inspectoribus universis, quod cum per nodum dilectionis amice et mutnam confederacionem principum inter subiectos pacis pulchritudo, patrie commodum, terrarum et regnorum stabilitas et firmatio necnon quies et tranquillitas ac rei publice utilitas per consequens salubriter procurari speretur, confisi de fide, prudentia et legalitate nobilis viri Henrici de Flandria marescalei magne imperialis nostre curie, consanguinei et fidelis [nostri] karissimi, in presenciam venerabilium Baldewini Treverensis^a archiepiscopi germani nostri, Henrici Tridentini^b cancellarii nostri et fratris Nicolai Botron-^c tini^c episcoporum ac illustrium Rudolfi comitis palatini Renu ducis Bavarie^b et Amedei comitis Sabaudie principum nostrorum karissimorum ac spectabilium et nobilium virorum Ludovici de Sabaudia alme Urbis senatoris, Iohannis comitis de Foresio^c et Roberti de Flandria, Ioffridi de Liningen magistri curie nostre ac Ditherii comitis Kaezenel-^b bogen consanguineorum et fidelium nostrorum dilectorum ad hoc testium vocatorum, constituimus, facimus et ordinamus memoratum Henricum nostrum procuratorem legitimum et specialem presentem et in se hanc procuracionem voluntarie recipientem ad ineundum, tractandum et efficaciter faciendum procuratorio nomine predicto ad honorem Dei et sacrosancte Romane ecclesie unionem mutuam, amicitiam et confederacionem inter nos ex una parte et excellentem principem Fridericum regem Trinacriae illustrem amicum nostrum karissimum ex parte altera per omnem viam et modum, qui sibi magis videbitur expedire, ac factum, iuram et firmatam promissionibus, obligationibus et penis quibuscunque, prout oportuum fuerit, necnon etiam iuramentis super animam nostram vallandum. Dantes ei in premissis et quolibet premissorum et ea etiam contingentibus plenam, generalem et liberam potestatem. Volumus etiam, quod predictus Henricus procurator noster ita plenam, generalem et liberam in premissis habeat potestatem, quod si forte aliqui casus sive articuli essent in presentibus necessario exprimendi, sine quorum expressione dicta unio, amicitia et confederatio tractari, fieri, firmari et perfici non valeret, omnes hii casus et articuli et quilibet eorum in presentibus comprehendantur et specialiter intelligantur, ac si in eis essent nominati particulariter et distincti. Promittentes firma, rata et grata habere, tenere et inviolabiliter observare omnia et singula, que in premissis ac quolibet premissorum dictus procurator in hiis duxerit faciendum. In

815. ^a Treuaren L. ^b Bavarie L. ^c Foresi L.

causae rei testimonium presentes litteras scribi et nostre maiestatis sigillo iussimus committi.

Dat. Rome apud Sanctam Sabinam, III. Nonas Julii, iudictione X, anno Domini MCCCXII, regni nostri anno III, imperii vero primo.

816. *SCRIPTUM FOEDERIS.*

5

Exemplar imperialis secretarum in 1 sub ar. 2 et 2 fol. 85. Et 2 addit Guilhelmus Monac. l. c. XIX. 99. ar. 11.

Scripta tunc indumentalia quam ipsius regis Trinaerie notantur in Indica infra ar. 821 sub ar. 5 et 17. (P. deest.)

Henricus¹ etc. universis presentes¹ litteras inspecturis gratiam suam et omne¹⁰ bonum¹.

(1) Dum attente² conspiciamus, dum infra pectoris nostri claustra revolvimus debitum patri Romani imperii nobis crediti, hoc in nostris votis geritur, in huius studii sedulitate nos urget instantia, ad ea mens nostra et desideria se coaptant, ut mature ac provide exponentes in huiusmodi exolutione debiti nos et nostra, que tandem divini nominis, 15 exaltacionem et statum sancte Romane ecclesie matris nostre ac prefati imperii necnon reipublice ac fidei orthodoxe defensionem, commodum et augmentum respiciant, peragamus et sic omnibus fructificemus salubriter, quod sapiat singulis fructus noster³. (2) Attendentes itaque⁴ devocionis et benivolencie zelum ac clare constantie nexum, quibus illustris Fridericus rex Trinaerie princeps et amicus noster karissimus sanctissimo patri 20 domino summo pontifici et ecclesie memorate necnon nobis et imperio retro continuatis temporibus copulatur, ac etiam quod catholicus et christiane fidei propagator hereticę pravitatis fasciculos ubique persequitur et dissolvit, et pro nobis et imperio circa recuperacionem et redempcionem illius Terre Sancte Christi Ihesu sanguine precioso resperse⁵, que manu polluta canina facta est sub tributo et ancillaria Sarraeenis, in cuius memoria 25 vehementi ad compassionem movemur et sentimus acutas in animo puncciones, erit virtutis et potentie nostre nobile membrum, ac alias suas dotes, quibus cum eternus Opifex fecundavit, et cum eo unionem, confederacionem et amicitiam animo libenti habemus et ipsum tanquam corporis nostri partem diligimus et amamus⁶. (3) Sane quidem⁷ cunctis volumus esse notum, quod nos premissorum intuitu in quam plurium 30 venerabilium personarum, archiepiscoporum, episcoporum et aliorum prelatorum, principum, baronum, nobilium et aliorum presencia per nobilem virum Henricum de Flandria magne imperialis nostre curie marscalecum, consanguineum et fidelem necnon procuratorem nostrum ex una parte et rex Fridericus predictus per spectabilem virum Manfredum de Clatromonte comitem Mohie eiusdem regis senescalem, procuratorem suum ex altera, 35 habentes super hoc tam a nobis quam ab ipso rege plena et specialia mandata⁸, ad invicem fecimus, miximus, contraximus et firmavimus unionem, confederacionem et mutuan ac perfectam amicitiam per nos et ipsum regem ac nostros et ipsius heredes una fide observandas perpetuo, in hunc modum videlicet quod quia idem rex Fri-

¹ Henricus etc. (2) Dum attente conspiciamus... de verbo ad verbum ut supra in precedenti littera usque ad variationem.

² Attendentes itaque... et amamus (2) Attendentes itaque ut supra per omnia, excepto quod ubi dicit in superiori cum eo amicitiam et parentelam dicas hic cum eo confederacionem et amicitiam et animo libenti habemus et ipsum tanquam etc.

³ Quod sapiat... specialia mandata (2) Sane ut supra usque ad litteram ubi continetur per nos mandata, pensalia et matrimonium dice hic ad invicem etc.

816. Henricus etc. universis presentes bonum (2) et cetera respersam (1) 2. (3) perpetuam (2).

dericus) promisit se nostrum verum et fidelem amicum existere et, veluti bonus princeps et fidelis ac verus amicus tenetur imperatorem et amicum suum iuvare, tam per terram quam per mare nos iuvabit, nos vice versa ipsum regem Fridericum, sicut imperator debet principem et amicum suum iuvare, similiter tam per terram quam per mare iu-
 5 bimus ac bonus et fidelis amicus^a et adiutor sibi erimus. 4. Promittentes ad invicem scilicet unus alteri, in quantum commode fieri poterit, consiliis et favoribus opportunis assistere propriis in expensis contra quoscunque reges, principes, barones, milites singulasque personas, civitates, communitates, universitates, castra et loca cetera, quocunque nomine nuncupantur^b. Exceptis sanctissimo in Christo patre domino Clemente divina
 10 providentia^c papa V. et sancta Romana ecclesia, quos tam nos quam idem rex Fridericus^d, ac illustribus principibus Philippo^e rege Francie^k et successoribus suis regibus Francie^k, quos nos imperator excepiimus, et Iacobo^l rege^m Aragonumⁿ fratre predicti regis Friderici et successoribus ipsius regibus Aragonumⁿ, quos ipse rex Fridericus excepit, et hoc in casibus et negociis propriis ipsos reges Francie^k et Aragonumⁿ et
 15 ipsorum regna principaliter tangentibus. Eo etiam de beneplacito nostro excepto quod idem rex Fridericus ratione huiusmodi unionis in Alamannia m^o iuvare vel accedere non cogatur.

5) Que omnia et singula supradicta per dictos procuratores vice nomineque nostre et dicti regis Friderici sollemnibus^p stipulationibus intervenientibus contracta, iurata et
 20 promissa ad invicem et in animas nostras iuramento vallata ratificamus, approbamus, ea omnia habere, tenere, observare et adimplere perpetuis temporibus promittentes. 7. In cuius rei testimonium presentes litteras scribi et nostre maiestatis sigillo iussimus committi.

Dat. Rome apud Sanctam Sabinam, III. Nonas Iulii, indictione X., anno Domini
 25 MCCCXII, regni nostri anno III, imperii vero primo.

817. PROCURATORIUM IMPERATORIS DE MATRIMONIO COMPLENDO.

Servatur in solo A sub nr. 3.

Procuratorium de eadem re ex parte regis Trinacrie emissam in Indice infra nr. 823 sub nr. 21 notari videtur.

30 *Cf. iam supra Procuratorium nr. 751, cuius textus in novellis emendatis cum nostra concordat.* (P. dest.)

Henricus divina favente clemencia etc.

Notum facimus universis presentes litteras inspecturis, quod nos confisi de fide, prudentia et legalitate nobilis viri Henrici de Flandria marescalci magne imperialis nostre
 35 curie consanguinei et fidelis nostri karissimi, in presencia venerabilium Baldewini¹ Treverensis^h archiepiscopi germani nostri, Henrici Tridentiniⁱ cancellarii nostri et fratris . . . Botrontiniⁱ episcoporum ac illustrium Rudolphi^j comitis palatini Rheni ducis Bavarie^g et Amedei comitis Sabaudie principum nostrorum karissimorum ac spectabilium et nobilium virorum Ludovici^k de Sabaudia alme Urbis senatoris, Iohannis comitis de Forezio^l et

40 ^a *ab hinc 2:* In cuius rei etc. Datum loco, die et anno ut⁹ supra in precedenti^l littera.

816. ^a amicus fidelis *signo transponendi posito 2.* ^b nuncupantur 2. ^c div. prov. *dest 2*
 h) Fredericus 1. ⁱ Ph. 2. ^k Franc. 2. ^l Iac. 2. ^m regem 2. ⁿ Aragon. 2. ^o Ale-
 mannum 2. ^p sollemni. 2. ^q *corr. ex quo 2.*

45 817. ^a Balderani 1. ^b Treuren 1. ^c Baviaric 1. *ubi in margine eodem modo adduntur*
haec, post debetur: In hysteriis Longobardorum dicitur Baviaria Barroaria ut dux Barroariorum. ^d Foresti 1

1) *Schiedt nr. 818.*

Roberti de Flandria, Ioffridi de Liniugen magistri curie nostre ac Ditherii comitis
 Kaezenellenbogen consanguineorum et fidelium nostrorum dilectorum ad hoc testium
 vocatorum¹ constituimus, fecimus et ordinavimus, facimus et ordinamus eundem Hen-
 ricum nostrum procuratorem legitimum et nunciium generalem et specialem presentem
 et in se huiusmodi procuracionem voluntarie suscipientem ad tractandum, contrahendum
 et perficiendum procuratorio nomine predicto sponsalia et matrimonium vel tractatum
 eorundem inter inelctam Beatricem filiam nostram karissimam ex una parte et specta-
 bilem Petrum primogenitum excellentis principis Friderici regis Trinacrie illustris amici
 karissimi nostri ex altera. Et ad promittendum, constituendum et assignandum² dotem
 constituendam dicte filie nostre pro predicto rege seu filio suo contemplacione dicti
 matrimoni et versa vice ad recipiendum promissionem et assignacionem donationis
 propter nuptias seu dotalicii pro nobis pro predicta filia nostra et ad suscipiendum
 obligacionem et cautelam predictae donacionis propter nuptias a predicto rege pro
 nobis et dicta filia nostra et ad obligandum nos curaturos et facturos, ut ipsa sponsalia
 et matrimonium compleantur et consumentur. Et ad iurandum in animam nostram
 procuratorio nomine predicto, diligenter nos attendere et curare debere, quod omnia et
 singula commissa effectualiter compleantur, et versa vice ad exigendum et recipiendum
 pactum et iuramentum a predicto rege pro predicto filio suo, quod predicta omnia et
 singula compleantur cum effectu. Dantes eidem Henrico procuratori nostro generale
 et speciale, liberum et expressum mandatum ad contrahendum, tractandum et perficien-
 dum, quocumque ad essenciam contractus huiusmodi sponsalium et matrimoni et³ ad
 ipsorum solemnitatem requiruntur, ac omnia et singula faciendum, que nos ipsi faceremus
 et facere deberemus vel possemus et que natura et qualitas huius negocii exigit et
 requirit pro predictis sponsalibus et matrimonio contrahendis et perficiendis, et omnia
 alia faciendum, que speciale requirit mandatum. Et promittentes gratum, ratum et
 firmum nos semper habere, tenere et inviolabiliter observare, quicquid per predictum
 procuratorem et nunciium nostrum fuerit tractatum et ordinatum ut supra, sub hypotheca
 omnium rerum nostrarum, et contra ea, que memoratus procurator et nuncius noster
 fecerit circa prefata sponsalia, matrimonium, donacionis propter nuptias et dotis consti-
 tucionem et assignacionem ac obligacionem nostram, per nos vel alium ullo unquam
 tempore directe vel indirecte seu quomodolibet non venire, immo potius facturos et
 curaturos, ut premissum est, omnia et singula supradicta per nos et dictam filiam
 nostram fieri et compleri. In cuius rei testimonium presentes litteras maiestatis
 nostre sigillo iussimus communiti.

Dat. Rome apud Sanctam Sabinam, III. Nonas Julii, indictione X, anno Domini 35
 MCCXII, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

SIS. SCRIPTUM SPONSALIORUM.

*Exemplar imperatoris servatur in V. sub nr. 1 et 2 fol. 85. Ex 2 edidit Guilelmus
 Meyerh. l. c. XIX, 88 nr. 10. Capita 1 et 2 concordant supra cum nr. 816 cap. 1 et 2.
 Scripta tam uteruntur quia ipsius regis Trinacrie notatur in Indice infra
 nr. 825 sub nr. 1 et 19. Cf. etiam litteras Baldou archiepiscopi Trericensis post impera-
 toris in eadem scriptas, a. 1311, Sept. 28 ut videtur indicandis, quas vulgavit Winkemann
 Abo imperio notitia II, 771 nr. 1108. (P. deest.)*

Henricus⁴ divina⁵ favente clementia — universis presentes litteras inspecturis — gra-
 tiam nam et omne bonum;

¹817. *Manuscriptum in V. sub nr. 1 et 2 fol. 85. Ex 2 edidit Guilelmus Meyerh. l. c. XIX, 88 nr. 10. Capita 1 et 2 concordant supra cum nr. 816 cap. 1 et 2.*

²818. *Manuscriptum in V. sub nr. 1 et 2 fol. 85. Ex 2 edidit Guilelmus Meyerh. l. c. XIX, 88 nr. 10.*

³818. *Manuscriptum in V. sub nr. 1 et 2 fol. 85. Ex 2 edidit Guilelmus Meyerh. l. c. XIX, 88 nr. 10.*

⁴818. *Manuscriptum in V. sub nr. 1 et 2 fol. 85. Ex 2 edidit Guilelmus Meyerh. l. c. XIX, 88 nr. 10.*

⁵818. *Manuscriptum in V. sub nr. 1 et 2 fol. 85. Ex 2 edidit Guilelmus Meyerh. l. c. XIX, 88 nr. 10.*

(1) Dum attente conspiciamus, dum infra pectoris nostri claustra revolvimus debitum sacri Romani imperii nobis crediti, hoc in nostris votis geritur, in hiis studii sedulitate nos urget instantia, ad ea mens^a nostra et desideria se coaptant, ut mature et provide exponentes in huiusmodi exolutione debiti nos et nostra^b, que laudem divini nominis, exaltationem et statum sancte Romane ecclesie matris nostre ac prefati imperii necnon reipublice ac fidei orthodoxe defensionem, commodum et augmentum respiciunt, peragamus et sic omnibus fructificemus salubriter, quod sapiat singulis fructus noster. (2) Attendentes itaque devotionis et benivolencie zelum ac clare constantie nexum, quibus illustris Fridericus rex Trinacrie princeps et amicus noster karissimus sanctissimo patri . . . domino summo pontifici et ecclesie memorate necnon nobis et imperio retro continuatis temporibus copulatur^c, ac etiam quod catholicis et christiane fidei propagator heretice pravitatis fasciculos^d ubique persequitur et dissolvit, ac quod^e nobis et imperio circa recuperacionem et redempcionem illius Terre Sancte Christi Ihesu sanguine pretioso resperse^f, que manu polluta canina facta est^g sub tributo et ancillaria Sarraeenis, in cuius memoria vehementer ad compassionem movemur et sentimus acutas in animo punctiones, erit virtutis et potentie nostre nobile membrum valde, ac alias suas dotes, quibus cum eternus opifex fecundavit, et cum eo amicitiam et parentelam animo libenti habemus et ipsum tanquam corporis nostri partem diligimus et amamus. (3) Sane quidem^h eueris volumus esse notum, quod nos premissorum intytu in quam plurium venerabilium personarum, . . . archiepiscoporum, . . . episcoporum et aliorumⁱ, . . . prelatorum, . . . principum, baronum, nobilium et aliorum presentia per nobilem virum Henricum de Flandria magne imperialis nostre curie marsealcum, consanguineum et fidelem necnon^k procuratorem nostrum ex parte una et rex Fridericus predictus per spectabilem virum Maufredum de Clarononte comitem Mohac eiusdem regis senescalcum, procuratorem suum ex altera, habentes super hoc^l tam a nobis quam ab ipso rege plena et specialia mandata, sponsalia et matrimonium per verba de presenti iuxta sacrorum canonum instituta inter inclitam Beatricem filiam nostram karissimam ex parte una et spectabilem Petrum prefati regis Friderici primogenitum ex altera contraximus et firmavimus cum dote et dotalicio seu donatione propter nuptias, quas statuendas duxerimus et secundum quod idem comes procuratorio nomine predicti^m regis Friderici arbitrio nostro ordinandumⁿ tam in quantitate et modo securitatis et assignationis quam de loco vel locis, in quo vel in quibus in quacumque parte terre dicti regis, quam habet vel habiturus est, ipsam dotem et donationem propter nuptias seu dotalicium voluerimus assignari. Hoc tamen salvo quod si heredes de predicto matrimonio supersint, ad ipsos huiusmodi dos et donatio propter nuptias seu dotalicium, alioquin ad ipsos dantes pervenire debeant et redire. (4) Firmiter promittentes, sponsalia et matrimonium predicta cum dote et donatione propter nuptias statuendis modo et loco predictis dictorum procuratorum stipulacionibus intervenientibus, inamentis prestitis in animas nostras vallata, firma et rata^o habere^p, tenere^q, observare et^r taliter facere et curare, quod predicta sponsalia et matrimonium suum effectum optatum et debitum assequantur. In cuius rei testimonium presentes^s litteras scribi et nostre maiestatis sigillo iussimus communiri^t.

Datum Rome apud Sanctam Sabinam, III. Nonas Iulii, indictione X, anno Domini MCCXXII, regni nostri anno III^u, imperii vero primo.

45 **SIS.** ^a) *dest* 2. ^b) *sequitur deletum* mens 2. ^c) . . . *dest* 1. ^d) *copulatur?* 1. ^e) *nas-*
ciculas 2. ^f) *loco* ac quod 1; et pro. ^g) *respersam* 1, 2. ^h) *nostrum* 2. ⁱ) *super hoc post*
rege 2. ^m) *dicti* 2. ⁿ) *ordinandam* 2. ^o) *et rata firma* 1. ^p) *et add.* 2. ^q) *ac* 2. ^r) *loco*
presentes—*communiri* 2; etc. ^s) *III. male* 2. ^t) *quarto* 2.

820. MANDATUM DE EODEM VENETIS ALIISQUE DIRECTUM.*Ex solo I sub nr. 6.**(P. dest.)*

Henricus divina favente clemencia etc. egregio viro duci et nobilibus ac prudentibus viris sapientibus, consilio et communi Venetorum ac omnibus aliis et singulis sacri
 5 Romani imperii fidelibus ceterisque, ad quos littere presentes pervenerint, gratiam suam et omne bonum.

(1) Habentes ad personam illustris Friderici regis Trinacrie principis et amici nostri karissimi utpote nobis affinitate et amicitia cara coniuncti sincere dilectionis affectum ac sperantes fiducialiter, quod officium sibi commissum laudabiliter exercere debeat, ipsum supremum et generale nostrum et sacri Romani imperii fecimus maris et constituimus admiratum ac officium admirati imperii, curam super hoc [et] omnia et singula, que ad ipsum officium pertinent (2) Ideoque universitatem vestram rogamus, monemus et hortamur attente vobis nichilominus districte precipiendo mandantes, quatinus eidem admirato vel substituto seu substitutis suis in omnibus, que ad dictum officium spectare noscuntur, pareatis devote et efficaciter intendatis. Alioquin penas, quas idem rex iuste in rebelles inflixerit, raras habebimus et faciemus aetore Domino inviolabiliter observari. In cuius rei testimonium presentes litteras scribi et maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.

Dat. Rome apud Sanctam Sabinam, III. Nonas Iulii, indictione X, anno Domini
 20 MCCCXII, regni nostri anno III, imperii vero primo.

Henricus etc. nobilibus et prudentibus viris vicario, ancianis, consilio et communi Pisan(o) ac omnibus aliis et singulis sacri Romani imperii fidelibus, ad quos presentes littere pervenerint, gratiam suam et omne bonum.

Habentes etc. per omnia sicut supra.

Henricus etc. nobilibus et prudentibus viris vicario, abbati, consilio et communi
 25 lamie ac omnibus aliis et singulis sacri Romani imperii fidelibus, ad quos presentes littere pervenerint, etc.

821. LITTERAE IMPERATORIS DE FACTO ROBERTI REGIS SICILIAE.*Ex solo I sub nr. 7. Cf. infra nr. 817.**(P. dest.)*

Henricus etc. illustri Friderico regi Trinacrie principi, amico et admirato suo karissimo salutem et sincere dilectionis affectum.

(1) Cum iusticiam colimus excessus corrigimus, benemeritos [prem ianus^a], nostrum fleret imperium, et delinquendi audaciam aliis tollimus, cum contra criminosos procedimus ipsorum facinora penis debitis corrigendo. Sane notum fieri vestre volumus
 35 amicitie, quod cum Robbertus rex contra nostram regiam et imperatoriam maiestatem plura et gravia commiserit sine omni iusta vel racionabili causa, etiam colore excusationis carente, tam in Urbem Iohannem fratrem suum et gentem mittendo, ut coronacionem nostram penitus impediret, homines nostros hostiliter sepius invadendo et occidendo ac in presenciam nostra in transitu Pontis Mollis sagittando, portas, vicos et alia
 40 loca, quibus ad basilicam Sancti Petri accessus consuevit haberi, muris, barris et arma-

820. ^a) reliqua, quae supra cum pag. 822 lin. 31 sq. contineri videntur, in I omissa sunt: quae hic pauca non posse dubitamus.

821. ^a) uicis inclusa continetur I.

graves sententias et penas iuxta demeritorum exigenciam continentibus, quas nisi infra certum peremptorie terminum eis prefixum plene ad mandata imperii reverterentur, ipsos decrevimus incurrere ipso facto. Quod semper facere neglexerunt. Igitur ad eorum infencionem et contumeliam edomandam, ne quod ab eis incaute committitur, 5 trahatur aliis in exemplum, vos, quem nuper nostrum et imperii supremum et generalem maris constituimus ammiratum et cum quo unionem, confederacionem et bonam amicitiam perpetuo dante Domino^b duraturam contraximus, ut in quantum poteritis et debetis, contra predictos Florentinos, Lucanos^c et Senenses) rebelles, barmitos et pro-
10 ditores nostros et imperii, contra quos etiam certis ex causis iustum bellum indiximus ac eorum fautores, coadiutores et sequaces et eorum res bonaque procedatis tam per mare quam per terram, tenore presencium requirimus et mandamus. In cuius etc.
Datum ut supra¹.

823. INDEX SCRIPTORUM EX PARTE REGIS TRINACRIAE EMISSORI M.

Seriem scriptorum, quam iam hic proponere liceat, deprompsimus ex Indice documentorum a. 1313, a Bernardo de Mercato confecto, de quo c. supra ad nr. 298. Quem denovo accuratissime contulimus. In margine omnibus documentis adiectum est: \bar{p} c. portatur, ut crediderim). Cf. Doorniges l. c. II, 112 sq. Partim ut videtur non approbata, partim posterius emissa esse videntur.

Hae viginti duas litteras omnes deperditas esse sane dolemus². (P. deest.)

1. Procuratorium comitis de Claramonte ex parte regis Frederici ad promittendum domino imperatori solutionem C^{vi} flor(enorum).

Item novem paria litterarum sigillatarum sigillo comitis de Claramonte procuratoris regis Frederici, videlicet

2. Littera dicti comitis procuratorio nomine pro rege Frederico de promissione 25 facta de incipienda guerra viva per ipsum regem^a.

3. De certo modo faciendo concordiam^b cum rege Roberto^c.

4. De certo modo concordiam faciendo contra Robertum.

5. Littera unionis approbata³.

822. ^a) duo dante *signo transponendi* posito 2. ^c) Lucanen. c.

823. ^a) *mutato ductu post add.* ^b) *sequitur approbate deletum.* ^c) *cum—Roberto mutato ductu atramento fusciori post add.*

1) *Supra nr. 818.* 2) *In annotatione ponere liceat ea quae narrat Nicolaus Barontianensis (ed. Heyck) pag. 60. Sed nonnulla minus recte referre videtur.* Post sui coronationem dominum Symonem de Regalibus de Pystorio tunc suum cambellannium una cum quibusdam militibus, qui ad Urbem venerant, et fratre 35 Peregrino ex parte regis Federici ad eum missis misit in Sciciliam. Et ut credo, isti primo de parentela facienda inter filium dicti regis et filiam imperatoris sunt locuti ad dictum regem Fredericum et de quibusdam pactis et confederationibus inter eos, de quibus modicum recorder ad presens. Tamen credo, quod postea inter eos pro pueris eorum per procuratores in Roma parentela est inrita et quantum ad idem et ad omnia concordata. Item recorder, quod dominus imperator habuit de pecunia 40 regis Federici unam summam magnam florenorum, et de illa dominus Lucas et dominus Ostiensis aliquid in Scicilia habuerunt propter suas expensas. Quantum non recorder. Credo etiam, quod pacta erant inter eos, quod unus tenebatur alium invare in ista guerra, quam habebat dominus contra Tuscos et contra regem Robertum. Et credo quod post inceptiorem guerre contra regem Robertum unus non poterat pacem facere sine alio, et quod quam diu guerra durabat inter eos, omni anno rex Fredericus 45 tenebatur ei dare L milia florenorum, et de hoc quod contra regem Robertum iuste acquirerent, filius suus cum filia imperatoris debebat habere unam partem, et multa talia. Ista pro certo nescio, quia modicum ad talia habebam cor, sed per intellecta a pluribus ista puto vera esse. 3) *Cf. supra ad nr. 816.*

6. De concordia facienda non obstante contramandato approbate.
7. De parentela approbate¹.
8. Procuratio super officio admirati approbate².
9. De contractu matrimonii et promisso, quod filius regis F(rederici) succedat in Regno. 5
10. De incipienda guerra et de danda tertia parte acquisita de Regno a Faro citra. Item novem³ paria litterarum sigillatarum sigillo regis F(rederici), videlicet⁴
11. Quod barones iurarent domino Petro filio regis.
12. De concordia non facienda, nisi insula Sicilie remaneat domino regi Frederico et heredibus suis. 10
13. Quod personaliter tam dominus imperator quam dominus rex F(redericus) invadant Regnum.
14. De solvenda pecunia promissa.
15. De unione tenenda non obstante aliquo mandato.
16. De certo modo faciendo concordiam. 15
17. De unione domini regis¹.
18. De officio admiracie^{2,2}.
19. De parentela domini regis¹.
20. Instrumentum quod rex Fredericus testificatur duo sigilla pendencia esse sigilla sua propria sub sigillo secreto⁴. 20
21. Procuratorium comitis de Claramonte pro rege F(rederico) ad tractandum etc. sub sigillo secreto⁵.
22. Procuratorium comitis de Claramonte pro rege F(rederico) ad tractandum et iniendum concordiam et amicitiam cum domino imperatore sub sigillo secreto⁶.

824-830. HOMAGIA ET PRIVILEGIA DIVERSORUM.

25

1312. Jul. 4.—9.

824. INFUDATIO WALTHERI JUNIORIS DE GEROLSECK. Jul. 4.

Supervest in Copiario 'Lahr-Malberg Copialbuch 697' saec. XVI. fol. 27 tabularii generalis Karlsruhi, qui curante illius praefecto denuo collatus est. — Böhmcr, Reg. Heim. 195. (P. deest.) 30

Heinricus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum,

823. *De — ad 35*
De — ad 35

1. *U. G. Copialbuch nr. 818. — 2. Ad nr. 819. — 3. Ad nr. 816. — 4. Cf. etiam in Inventario post mortem regis Henrici de 27. m. Aug. apud S. Matiam Vercellensem confecto: Item X paria litterarum sub sigillo regis Frederici de eisdem negotiis habetur inter obitum imperatorum et ipsum de matrimonio comitis de Claramonte. — 5. De — ad 35 paria litterarum sub sigillo comitis de Claramonte de eisdem negotiis. 40
 6. *U. G. Copialbuch nr. 817. — 7. U. G. nr. 815.**

Oculi presidentis in solio subiectorum statum et merita debent prudenter advertere illosque benignius prosequi gratiis dignisque rependiis promovere, quos experta constantia comprobat, inconcussa devotio titulat et exhibitio probata commendat. Sane constitutus in nostre maiestatis presentia nobilis vir Waltherus de Geroltseck iunior fidelis noster dilectus nobis exposuit humiliter supplicando, quatinus cum nobilis vir Waltherus de Geroltseck advocatus noster provincialis pater suus castrum Malburg, situm in der Mortenawe cum omnibus suis pertinentiis, quod idem Waltherus et predecessores sui a nobis et antecessoribus nostris tenebant, in feudum sibi et suis manibus resignavit, ipsum sibi eodem modo in feudum concedere et de eodem investire de solita clementia dignemur. Nos itaque predicta consideratione communiti et predicti Waltheri iunioris obsequia, que nobis et imperio exhibuit hactenus et nunc in Italia exhibet et exhibere poterit in futurum, gratiosius attendentes, sibi huiusmodi concedentes castrum cum suis pertinentiis in feudum, ipsum de eodem investivimus et tenore presentium investimus, recepto super hoc ab eodem fidelitatis debite sacramento. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiri.

Datum Rome apud Sanctam Sabinam, III. Non. Jul., indict. X, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

825. 826. SCRIPTA PRO MANFREDO DE CLAROMONTE. Jul. 5.

825. INSTRUMENTUM FIDELITATIS PRAESTITAE.

Autographon 1) a Iohanne de Dyest exaratum serratur inter Acta et collectanea Bernardi de Mercato Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo 4 nr. 11; in verso legitur manu Bernardi scriptum: Instrumentum fidelitatis Manfredi de Claromonte comitis Mohae. Item ab ipso Bernardo registratum est 2) inter eius Acta et protocolla l. c. 'Mazzo 4 nr. 11' (= Doenniges Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604) fol. 3, ubi rubrum; de fidelitate comitis Mohae; cf. iam supra ad nr. 799, 800. Ex 1 et 2 edidit Doenniges l. c. II, 185 nr. 46; nos denovo contulimus. — Böhmcr, Reg. Heinr. 495.

(P. deest.)

In nomine Domini amen.

Anno nativitatis eiusdem millesimo tricentesimo^a duodecimo, inditione decima, quinta die mensis Iulii. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris, quod in presentia mei notarii infrascripti et testium subscriptorum propter hoc specialiter vocatorum et rogatorum nobilis vir^b Manfredus de Claromonte Dei et regia gracia comes Mohae, dominus Ragusie et serenissimi principis domini regis Frederici Trinaerie senescalcus fecit homagium seu fidelitatem serenissimo principi^c ac domino domino^d Henrico divina favente clementia Romanorum imperatori semper augusto ac eidem prestitit fidelitatis debitum iuramentum in modum qui sequitur. recepta tamen prius investitura more solito et consueto ab ipso domino imperatore de ducentis marcis argenti recipiendis et solvendis dicto comiti a camera dicti domini imperatoris singulis annis, pro medietate in festo assumptionis beate Marie virginis et pro alia medietate in festo nativitatis Domini, quousque dictus dominus imperator eidem comiti tantum terram assignaverit¹, in qua dictus dominus comes dictam pecunie summam plenarie recipere possit:

825. a) CCC 2. b) abhinc mutato atramento 1. c) accidit 1. d) . . . add. 1.

1) In annotatione nonnulla ex Nicolai Botrontineasis relatione (ed. Hejck) pag. 79 ponere liceat: De huiusmodi feodis predictis et comites et alii tenebantur facere servitia imperio secundum modum et formam, quam faciunt illi qui habent feoda talia in regno, licet eis modus et forma gravis et dura

Ego Manfredus de Claromonte Dei et regia gratia comes Mohae, dominus Ragusie et serenissimi domini Frederici regis Trinacie senescalcus^a inro ad hec sancta Dei ewangelia, quod ab hac hora inantea ero fidelis vobis domino Henrico^b Romanorum imperatori semper augusto, successoribus vestris ac sacro Romano imperio contra omnem hominem, excepto dicto domino Frederico rege Trinacie. Et quod non ero in consilio vel tractatu, quod perdatis vitam aut membrum aut aliquem vestrum vel imperii honorem vel quod capiamini mala captione. Et si scivero aliquem vel aliquos illud tractare, pro posse meo impediam et si illud impedire non potero, vobis revelabo per me vel per meum nuncium vel per meam epistolam^c. Et si aliquod secretum michi dixeritis aut imponetis, illud nemini pandam ad vestram lesionem. Et si aliquod consilium a me petieritis, illud vobis iustum, bonum et utile dabo secundum meam conscientiam. Et imperium quod habetis et terras et iura vestra et imperii adiutor ero ad manutenendum et defendendum et recuperandum contra omnes. Hec et omnia alia, que in forma sacramenti fidelitatis nova et veteri continentur, attendere et observare promitto. Sic me Deus adjuvet et hec sancta Dei ewangelia.

Acta sunt hec Rome, anno, die, mense et inditione predictis, apud Sanctam Sabinam. Presentibus reverendo in Christo patre^b domino^e Balduino archiepiscopo Treverensi, domino Amedeo comite Sabaudie, dominis Roberto^c nato domini Roberti comitis Flandrie, Henrico de Flandria marescalco domini imperatoris predicti, Bertolo^d de Spoleto iudice et aliis fidedignis testibus ad premissa vocatis et rogatis.

(S. N.) Et ego Iohannes de Dyst dictus de Cruce clericus Leodien, dyoc. sacrosancte Romane ecclesie ac imperiali auctoritate notarius publicus premissis omnibus et singulis una cum Bernardo notario infrascripto et testibus predictis presens interfui et hoc publicum instrumentum inde confeci et scripsi meoque signo signavi rogatus.

826. PRIVILEGIUM IMPERATORIS.

Supervest in solo codice Montecensi lat. 21242 (Ubu. 42), de quo v. supra ad nr. 676, fol. 85. Valida Gudelmus Meyer Spirensis l. c. XIX, 92 nr. 13. Donno contulimus, (P. deest.)

Henricus etc. spectabili viro Manfredo de Claromonte comiti Mohae, illustris Frederici regis Trinacie senescalco et cet.

Quantvis cunctis nostre ditioni subiectis expandamus libenter munificencie nostre sinum, in illos tamen libencius gratiam^e nostre liberalitatis extendimus, quos serviciorum nostrorum continuus labor exagitat et in magnis probatos et arduis illustrium personarum favor et benivolencia coadiuvat. Igitur ob clara tuarum virtutum merita^b nobis nota et grata servicia, que nobis exhibuisti et exhibere poteris in futurum, volentes personam tuam specialis dono gratie prevenire, ducentas marcas argenti singulis annis, videlicet medietatem in proximo festo assumptionis beate Marie semper virginis et medietatem aliam in festo nativitatis Domini subsequente, de imperiali camera percipi-

^a 825, c. 1. ^b *ad l. 1.* ^c Henrich. 1. ^d Et spoliato 2. ^e pati 1. ^f Roberto 1. ^g Ber- 40
r. 1.

826, c. 1. *1. merita virtutum. 2. in responsione de obbita v.*

locata. *3. 4. et pluribus assignavit eis in illis partibus castra et circa castra magis prope castra locata. Et quia non tot erant castra in sua obduentia sicut milites, eis assignavit de sua camera pro personis a terra, ducentis. Maia in aliquibus locis curtis eis predicta assignasset. Omnibus locis tamen a terra, exceptis in Alcamilla in suis partibus alias terras in feoda assignavit personis a terra, exceptis a terra personam.* 45

endas per te et tibi solvendas de ea, quousque ipsas provisione nostra previa in terris percipiendas tibi deputaverimus¹, in feodum de liberalitate nostra tibi et tuis heredibus in perpetuum duximus largiendas, recepto super hoc fidelitatis debito sacramento. In cuius et cet.

5 Datum ut supra².

**827—829. SCRIPTA AD ARCHIEPISCOPUM ARELATENSEM
SPECTANTIA. Fol. 5.—9.**

827. INSTRUMENTUM FIDELITATIS. Fol. 5.

Servatur autographum 1) loco ad nr. 825 citato Mazzo 4 nr. 15, item a Iohanne
10 *de Dyst excavatum; in verso scripsit Bernardus: Instrumentum fidelitatis archiepiscopi*
Arelatensis, itemque alia manus coarctat: Instrumentum fidelitatis homagii facti domino
imperatori Henrico per dominum archiepiscopum Arelatensem in recognitione per eum
facta. Registratum est 2) a Bernardo loco supra citato fol. 4, ubi rubrum: de fidelitate
archiepiscopi Arelatensis: cf. iam supra ad nr. 799, 800. Ex 1 et 2 addit Doenniges l. c.
15 *II, 186 nr. 47: nos deum contulimus. — Böhmcr, Reg. Heinr. 494. (P. verst.)*

In nomine Domini amen.

Anno nativitatis eiusdem millesimo tricentesimo^a duodecimo, indic. decima, quinta die mensis Julii. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris, quod in presentia serenissimi principis ac^b domini domini Henrici divina
20 favente^c clemencia Romanorum imperatoris, mei notarii infrascripti et testium subscrip-
torum propter hoc specialiter rogatorum et vocatorum personaliter constitutus venerabilis
in Christo pater ac dominus dominus Galliardus Dei gratia Arelatensis archiepiscopus,
iam dictus archiepiscopus homagium seu fidelitatem fecit domino imperatori predicto ac
eidem humiliter et devote more solito nomine suo et ecclesie sue predictae fidelitatis
25 sacramentum prestiterit in hunc modum. recepta tamen prius solempni investitura regalia
nomine suo et ecclesie sue predictae a dicto domino imperatore per septimum imperiale:

Ego Galliardus Arelatensis archiepiscopus recognoscens^d nomine meo et ecclesie
Arelatensis, vos serenissimum principem dominum Henricum divina favente clementia
Romanorum imperatorem esse et esse debere verum et legitimum dominum tempo-
30 ralem, iuro ad hec sancta Dei ewangelia coram me presentialiter^e preposita, quod
ab hac^f hora^g inantea ero fidelis vobis et successoribus vestris et sacro Romano
imperio tamquam vero et legitimo domino meo temporali. Et quod non ero in consilio
vel tractatu, quod perdatis vitam aut membrum aut aliquem vestrum vel imperii
honorem vel quod capiamini mala captione. Et si scivero aliquem vel aliquos illud
35 tractare pro posse meo impediam et si impedire non potero, illud vobis revelabo per
me vel meum nuntium vel per meam epistolam. Et si aliquid secretum michi dixeritis
ac^h imponetis, illud nemini pandam ad vestram lesionem. Et si aliquid consilium a
me petieritis, illud vobis iustum, bonum et utile dabo secundum conscientiam meam.
Et imperium quod habetis et terras et iura vestra et imperii adiutor ero ad manu-
40 tenendum et defendendum et ad recuperandum contra omnes. Insuper confiteor et
recognosco nomine quo supra, me tenere et tenere debere regalia ecclesie supradicte

827. ^a) CCC 2. ^b) et 2. ^c) clemencia *add.* 1; clemencia *sequ.* *cancelatum* 2. ^d) recog-
nosco 2. ^e) *ab hinc mutato aramento* 2. ^f) *in margine add.* 1. ^g) ora 2. ^h) aut 2.

1) *Cf. pag. 827 not. 1.* 2) *Supra nr. 818 (Fol. 4), ut videtur; sed certe eadem dicit (Fol. 5) ut supra*
45 *nr. 825 vindicandum est.*

Arelatensis a vobis solo et Romano imperio et non alio et eadem de dominio vestro et imperii aliquo tempore subtrahere non intendam. Consueta quoque servicia et debita vobis et imperio devote et fideliter exhibebo. Hec et alia, que in forma sacramenti fidelitatis nova et veteri continentur, attendere et observare promitto. Si me Deus adiuvet et hec sancta Dei ewangelia.

Acti sunt hec Rome apud Sanctam Sabinam, anno, die, mense et indictione predictis. Presentibus venerabili in Christo patre domino Henrico Dei gratia episcopo Tridentino ac cancellario dicti domini imperatoris, Rodulpho duce Bavarie, Luduyco^k de Sabaudia centore alme Urbis, Roberto nato domini Roberti comitis Flandrie, Henrico de Flandria marecaleo dicti domini imperatoris viris nobilibus ac dominis Amedeo comite Sabaudie, Manfredo prefecto alme Urbis, magistro Iohanne de Lucidomonte sacre theologie doctore, dominis Homini^l de Peretulo, Iohanne de Venstinga^m, Bertuloⁱ de Spoleto iudicibus testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

S. N. Et ego Iohannes de Dyst dictus de Cruce clericus Leodyensis dyocesisⁿ sacrosancte Romane ecclesie et imperiali auctoritate publicus notarius premissis omnibus et singulis una cum dictis testibus presens interfui ac cum magistro Bernardo notario infrascripto et hoc presens publicum instrumentum inde confeci et scripsi meoque signo consueto signavi rogatus.

828. PRIVILEGIUM IMPERATORIS PRIUS. *Id. 9.*

Repetimus editionem nostram ex autographo bibliothecae Parisiensis (Collection de Baluze Chartes no. 677 (in cod. Baluziano 393) iam 'Nouvelles Archives' XXIX, 594 no. 16 paratam. Scriptum est ad modum bullarum papalium; cf. l. c. not. 1. Bulla aurea desideratur. (P. deest.)

¶ Henricus ¶ septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam 25 suam et omne bonum.

Imperialem decet celsitudinem, ecclesiis sibi subiectis et earum prelati ac personis ab iniuriis precavere dispendiis necnon earum comodis et utilitatibus ubilibet per effectum operis providere. Sane venerabilis Gallardi Arelatensis archiepiscopi principis nostri dilecti nobis porrecta petitio continebat, quatinus cum a retroactis tem- 30 poribus bona quedam ipsius ecclesie per plures et diversos temporibus suorum in eadem ecclesia predecessorum improvide nimis occupata sint hactenus et detenta non in modicum eorum preiudicium et gravamen, super premissis sibi providere dignemur de remediis oportunis. Attendentes igitur, quod iustis votis fidelium benignus est adhibendas assensus, huiusmodi quoque precibus favorabiliter annuentes, sibi et suc- 35 cessoribus suis ac ecclesie Arelatensis predictae de speciali gratia duximus indulgendum, ut per se vel procuratores suos, quos ad hoc statuendos duxerint, possint a quibuscumque personis, cuiuscumque conditionis, eminentie vel status existant, in iudicio coram competenti iudice petere et exigere sua necnon ecclesie sue bona mobilia et immobilia, res et iura quecumque. Non obstante cuiuscumque legitimi temporis prescriptione, 40 etiamsi quadraginta vel centum annorum curricula insistat, cuius in singulis ipsius ecclesie casibus tenore presentium ex certa scientia auctoritate imperiali vires favorabiliter evacuamus, quod imprescriptionibus in futurum contra eandem ecclesiam Arelatensem

827. ¹ Homini. ² Venstinga. ³ Bertulo. ⁴ Luduyco. ⁵ Rodulpho. ⁶ Henrico. ⁷ Manfredo. ⁸ Iohanne. ⁹ Bertulo. ¹⁰ Iohanne. ¹¹ Rodulpho. ¹² Henrico. ¹³ Henrico. ¹⁴ Henrico. ¹⁵ Henrico. ¹⁶ Henrico. ¹⁷ Henrico. ¹⁸ Henrico. ¹⁹ Henrico. ²⁰ Henrico. ²¹ Henrico. ²² Henrico. ²³ Henrico. ²⁴ Henrico. ²⁵ Henrico.

emersuris volumus similiter observari. Non obstantibus iuribus et legibus, quibus posset impediri nostra gratia sic indulta, et precipue legibus dicentibus, bona sive iura ecclesiastica quadraginta vel centum annorum spacio legitime posse prescribi. Salvis in omnibus predictis iuribus imperii Romani aut eius fisci, quibus per hanc nostre largi-
 5 tatis gratiam beneficium iuris communis adimere non intendimus vel artare. Nulli ergo liceat hanc nostre indulgentionis et gratie paginam infringere vel ei ausu temerario contra-
 hire. Quod qui facere presumpserit, nostre celsitudinis indignationem et penam, quam eidem nostro arbitrio infligendam duxerimus, se noverit incurrisse. In cuius rei testi-
 monium presentes litteras imperialis nostre maiestatis bulla aurea iussimus communiti.
 10 Dat. Rome apud Sanctam Sabinam, VII. Idus Iulii, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indictione decima, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

829. PRIVILEGIUM EIUSDEM ALTERUM. Ind. 9.

Documentum grave lucusque incditum benivolenter descripsit vir d. Henricus Pogutscher Romanus ex R. Registro Clementis VI. comm. anni II. lib. III. iam in serie
 15 *Registrorum tabularii Vaticani tom. 159, ubi fol. 369^r epistolae nr. 1615 insertam solam sercatur. V. Wernusky 'Excerpta ex Registris Clementis VI. et Innocentii VI.' nr. 42 et Riezler 'Vatikanische Akten' nr. 2177a. Cf. privilegium imperatoris Ind. 7 concessum ibidem nr. 43 et 2177b.* (P. deest.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper augu-
 20 stus venerabilibus archiepiscopo Ebredunensi et episcopo Diensi dilectis et fidelibus principibus suis gratiam suam et omne bonum.

Sedentis super cherubin et intuentis abyssos¹ inspiratione perdocti dignum exercitium nos consumasse confidimus, dum utilitati communi nostrorum fidelium intendentes venerandas personas, morum gravitate modestas, litterarum sciencia proditas parte nostre
 25 sollicitudinis suffuleimus. Igitur cum ex parte venerabilis Galhardi Arelatensis ecclesie archiepiscopi principis nostri dilecti nostre celsitudini nuper extiterit humiliter supplicatum, quatinus eum propter viarum discrimina et ipsius Arelatensis ecclesie a nostra imperiali curia frequentem distanciam idem archiepiscopus nostram presenciam accedere commode non possit, propter quod dicta sua Arelatensis ecclesia non modicam sentit
 30 sepissime lesionem, sibi et dicte sue ecclesie de nostra consueta mansuetudine² vellemus oportunis remediis ex speciali gracia providere. nos ad ipsius Arelatensis archiepiscopi et ecclesie memorate precipue nostre considerationis benivolenciam convertentes, eiusdem archiepiscopi devotis precibus inclinati, vos et quemlibet vestrum super omnibus causis maioribus et minoribus tam criminalibus quam civilibus, quas dictus^b Arelatensis
 35 archiepiscopus idem et successores eius nomine sue ecclesie predictae contra quascumque personas, cuiuscumque conditionis vel status existant, eciam si regali vel alia quacunque fulgeant dignitate seu corpus, collegium aut universitatem habe[a]nt vel eos habere contigerit, pro iuribus ipsius ecclesie Arelatensis iam competentibus et competituris eciam in futurum auditores et diffinitores et iudices facimus et presentibus ordinamus,
 40 donec aliud super hoc per nos aut aliquem successorum nostrorum in imperio fuerit ordinatum. Dantes et committentes vobis et cuilibet vestrum auctoritate nostra imperiali iurisdictionem et plenam potestatem audiendi et cognoscendi in huiusmodi causis sum-
 marie et de plano et sine strepitu et figura iudicii et ipsas examinandi et tandem fine debito decidendi, que vos ambo deereveritis in eis aut aliquo ipsorum vel alter vestrum

45 **829.** ^a consueta mansuetudine *in loco caso R.* ^b de *R.*

1) Cf. 2. Reg. 6, 2. Dan. 3, 55.

deceverit, faciatis vos aut alter vestrum faciat imperialis nostri culminis auctoritate firmiter observari. Volumus etiam, quod per concessionem nostram huiusmodi iudicarie cognitionis non sit melior conditio occupantis, quin immo causam vel causas per alterum vestrum inchoatas alter possit modo predicto iuris tramite terminare^o, nec iurisdictionem huiusmodi expirare volumus re integra per obitum committentis. Nulli ergo liceat 5 hanc nostre indulgentis et gracie paginam infringere vel ei ausu temerario contraire. Quod qui facere presumpserit, nostre celsitudinis indignationem et penam, quam eidem nostro arbitrio intelligendam duxerimus, se noverit incurrisse. In cuius [rei] testimonium presentes litteras imperialis nostre maiestatis bulla aurea iussimus communiri.

Dat. Rome apud Suetam Sabinam, VII. Id. Iulii, anno Domini millesimo trecent- 10 tesimo duodecimo, ind. decima, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

830. FORMA CONCESSIONIS FEUDI.

Signo chronologico earentem hic adiungere liceat ex codice notissimo Vindobonensi fol. 110 (Inc. Can. 60) fol. 19 nr. 131, ubi rubrum in margine: Item concessio pheodi ab imperatore. Edidit iam olim Chmel loco supra ad nr. 157 citato II, 345 nr. 50. D uno contulimus. (P. deest.) 15

Henricus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus — universis sacri imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum.

Dum vota fidelium nostrorum benigno favore prosequimur gratiose, imperialis excellentie decus extollimus et mentes illorum ad devotionem imperii ferventius incitamus, 20 Eapropter nosse volumus universos, quod nos fidem et multiplicia servicia nobilis viri H. nostri fidelis, quibus nobiscum in Ytalie partibus constitutus nobis et imperio studuit mente sollicita complacere, quodque inantea perserverare debeat fortius in eisdem, gratiosius intuentes sibi et suis heredibus feudum, quod C. de tali loco super curia sita in tali villa nec non aliis redditibus sive bonis a nobis et imperio tenebat, dum vixit, 25 quodque nobis et eidem imperio dinoscitur nunc vacare, motu liberalitatis nostre duximus conferendum. Tenore presentium universis et singulis inhibemus firmiter et districte, ne quis prefatum H. aut heredes suos in huiusmodi feodo presumat impedire vel quomodolibet molestare. Fidelitate et homagio, que dictus H. post investituram, quam sibi de predicto feodo et bonis nobis et imperio ex morte prefati quondam C. vacantibus 30 sollempniter fecimus, nostre maiestati, prout moris est, prestitit, nobis et eidem imperio etiam inantea cum debitis et consuetis de dicto feodo serviciis semper salvis. In cuius rei et cet.

831. PROMISSIO PRO COMITE DE BUCHECK.

1312. Iul. 8.

35

D. — ps C. om olim Tatje b. m. ex autographo tabularum Bernensis c. = Winkelmann Tab. Bern. — edita II, 260 nr. 108). Sigillum fere illa sum olim pendebat fasciis c. c. s. de — tempore coloris. In verso manu cancellaria regis creatum est R. Registrat. — C. infra ad a. 1312. Mai. 20. — Bohmer, Reg. Heinr. 197.

(P. deest.)

40

Henricus Dei gracia Romanorum imperator semper augustus nobili viro Hugoni comiti de Büchecke fideli suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Grata servicia, que nobis in Ytalia exhibuisti hactenus, nos inducunt, ut te ad serviendum nobis inantea astringamus. Quia igitur nobis servire promisisti in Ytalia vel ubi tunc fuerimus per unum annum cum quinque dextrariis hominibus, equis et armis decenter expeditis, eo excepto quod consweta sunt stipendia tibi salva, nos pro huiusmodi servicio centum et viginti marcas argenti promittimus tibi duros. Sed quia paratam pecuniam non habemus, pro eisdem centum et viginti marcis theolonium nostrum in Berno et Cawerschinos ibidem, quorum utilitas et redditus ad duodecim marcas argenti se annis singulis extendere dicuntur, ut est propositum coram nobis, tibi tuisque heredibus presentibus obligamus tenendos, utendos, fruendos et possidendos tam diu per te et tuos heredes, donec vobis per nos vel nostros successores in imperio de predictis centum et viginti marcis argenti fuerit plenarie satisfactum. Mandantes et iniungentes theolonariis ac omnibus qui ad ipsum theolonium^a spectare dinoscuntur ac Cawerschinis predictis, ut tibi et tuis heredibus iuxta predicta in omnibus obediant et intendant, ac inhibentes . . . sculteto, . . . consulibus^b et civibus nostris in Berno, ut te et heredes tuos in premissis non presumant aliquo modo impedire. Sed volumus potius, ut tibi tuisque successoribus ad consecucionem predictorum prestent consilium, auxilium et invamen. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiri.

Dat. Rome apud Sanctam Sabinam, VIII. Idus Iulii, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indictione X, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

832. SCRIPTUM SUPER SCULTETATU SLETSTADIENSI SECUNDUM.

1312. Iul. 14.

Denuo contulimus autographon tabularii secreti reipublice Bavaricæ. Sigillum fere illaesum pendet loro membranaceo. In verso manu cancellariæ regie scriptum est: R (= Registratum). Edidit etiam Albrecht loco supra ad nr. 750 citato I, 215 nr. 301.

Quæ concordant cum Scripto primo Iun. 19, edito supra nr. 790, typis minoribus excudenda curavimus. Cf. Scriptum tertium infra ad Nor. 11. — Böhmcr, Reg. Henr., 498. (P. decst.)

Henricus divina favente elementia Romanorum imperator semper augustus nobili viro Henrico de Rapoltstein fideli suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Etsi cunctorum nostrorum ac imperii subiectorum delectamur status extollere, tamen eorum maxime profectibus et commodis providere disponimus, qui nos et dictum imperium suis devotis obsequiis plus ceteris venerantur. Sane cum officium scultetatus in Sletstat strenuo viro Henrico dicto Waphler pro quadringentis marcis argenti dudum certis de causis obligaverimus, per nos aut nostros successores in imperio pro dicta summa argenti quocunque tempore redimendum, tibi . . . propter grata que non cessas nobis impendere servicia duximus indulgendum*, ut idem officium pro dictis quadringentis marcis argenti vice et nomine nostris ac ipsius imperii redimere valeas ab eodem simili condicione, qua dictus Waphler ipsum officium hactenus tenuit, per te tuosque

831. ^a) sic or. ^b) . . . add. or.

quodlibet ex eorum possessionem et possessionem tam diu, quousque iam dictum officium a nobis
 esse nostrum, in omni eo memorato successoribus pro prememorata summa pecunie redimatur.
 Dantes vobis potestatem plenam ad prelatum officium exercendi, prout singuli in eodem officio
 vestri predecessores apertim exercere et regere consueverunt. In cuius rei testimonium presentes
 litteras nostre eccelsitate imperiali sigillo iussimus communi.

Dat. Romae apud Sancti Petri die Idus Iulii, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo,
 indice decimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo

833. PRIVILEGIUM ARCHIEPISCOPO TREVIRENSI CONCESSUM.

1312. Jul. 18.

*Præsto fuerunt duo autographa 1 et 2 tabularii regii Complutiivi, quæ nos ipsi
 descripsimus et contulimus. Manibus diversis scripta sunt. In verso autem eadem manu
 cancellariæ regie curatum est R (= Registratum). Autographi 1 sigillum læsum pendet
 pilis sericis rubi plurique coloris; in dorso legitur: obligatio Bopard, et Wezal, Henr.
 Bald. 2. Autographi 2 sigillum fere illudsum pendet fasciis violacei coloris; in dorso legitur:
 obligatio Bopardie et Wesalie. Henr. Bald. 2. Er 2 edidit Günther Codex diplomaticus
 Rhenano-Mosellanus III, 1 pag. 118 nr. 53.*

*Adnotari liceat formam arcana, quæ a textu privilegii emissi valde discrepat,
 servatam in codice Monacensi lat. 21242 (Ulm. 12), de quo v. supra ad nr. 676, fol. 86.
 Edidit Wilhelmus Meyer Spicensis l. c. XIX, 94 nr. 16. Nos denuo contulimus.*

*Cf. mandatum imperatoris civitatibus directum infra ad Dec. 8. — Böhmcr, Reg.
 Henr. 509. (P. drist.)*

Henricus a divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus — uni-
 versis sacri Romani imperii fidelibus tam presentibus quam futuris — gratiam suam et
 omne bonum.

I. Romani providentia principis divine et humane legis auctoritate vallata, inter
 assiduas curas et immensas sollicitudines, que ministerio imperialis dignitatis incumbunt,
 ea pro augmento magnificentie sue ac conservatione obsequentium sibi debet precipua

I. Henrico: Dei etc. Romanorum providentia cesaris divine et humane legis auctoritate
 et inter assiduas curas et immensas sollicitudines, que ministerio imperialis dignitatis incum-
 bunt, ea pro augmento magnificentie sue ac conservatione obsequentium sibi debet precipua medi-
 cina, quæ eorum ad se principum et collateralium suorum, qui non solum sua, verum etiam semet ipsos
 esse debent dederunt, et quorum grata devotio alta consilia et virtutes innumeras, quibus eos
 bene servet. Atque non solum prestat placens obsequium, sed speratur inantea potius placitura
 potius servet, et indignitates digne respiciat, quod ipsis et bona eorum, que nonnumquam
 propter officii gravitas imperii, non dante Domino feliciter presidemus, exigere nos oportet, con-
 sideratione gratulabile exhibitis non sic celeriter satisfactio sequi poterit, promissiones, obligationes
 etiam, quibus nos continentur, ita quod nos et debitum exolvamus et ipsi non debilitati viribus ad
 officium suum se exhibeant promocios. Sane quidem venerabilis germanus noster etc.

meditatione vigere, ut sic principum et collateralium suorum, qui non solum sua, verum etiam semet ipsos eius obsequiis dedicarunt, merita digne respiciat, quod ipsi non debilitati viribus ad predicta servicia intrepide se promptiores exhibeant et ubi de exhibendis non sic celeriter satisfactio consequi poterit, promissiones, obligationes et cautiones alie subsequantur. 2 Sane noverit presens etas et futura posteritas, quod nos attendentes fidem puram, devotionem sinceram et grata servicia, que venerabilis Baldewinus Treverorum archiepiscopus princeps et germanus noster carissimus non sine magnis laboribus, periculis et expensis, quibus se ipsum et ecclesiam Treverensem gravavit multis oneribus debitorum, nobis et imperio fideliter exhibuit haecenus tam in Alania quam in Italia et in Urbe incessanter ad presens exhibet et exhibere poterit devocius in futurum, et volentes liberalitate nostra ipsius remunerare labores et indemnitati sue ecclesieque Treverensis favorabiliter providere, ut inantea nobis et imperio forcius servire valeant, ad quod ipsos teneri volumus, eidem archiepiscopo et ecclesie sue predictae duodecim milia librarum Hallensium duximus largiendas. Pro quibus opida et castra nostra et imperii, videlicet Bopardiam et Wesaliam, sibi et successoribus suis ac ecclesie Treverensi auctoritate imperiali obligavimus et tenore presentium obligamus tali modo et forma, quod idem archiepiscopus et successores sui predicta opida et castra teneant et possideant et potestatem instituendi et destituendi advocatos et alios officiales in eisdem habeant ac sturas, exactiones et collectas tam christianorum quam Iudeorum necnon alias utilitates dictorum opidorum seu castrorum nobis inibi competentes et imperio cum omnibus iuribus et pertinentiis eorundem^a, regalibus et vasallorum fidelitatibus exceptis, tam diu colligant et percipiant ac in suas utilitates convertant, donec sibi vel successoribus suis per nos vel successores nostros in imperio fuerit de dicta pecunie quantitate^b integraliter satisfactum. (3) Qua satisfactioe exhibita dicta opida et castra cum omnibus iuribus et pertinentiis suis, sicut ea obligavimus, sine qualibet alia impetitione debiti, dampni vel interesse ac sine exceptione, impedimento seu obstaculo quolibet ad nos et imperium libere revertantur et ipsi assignare nobis et imperio sine contradictione qualibet teneantur. Perceptis ibidem et percipiendis interim, que sibi et ecclesie sue Treverensi predictae ob hoc, ut de ipsis predictorum opidorum et suorum pertinentium custodiam, retencionem et defensionem bonam et alia necessaria faciant, remittimus et donamus, in sortem principalem minime computandis. 4 Nostre tamen intentionis existit, quod stare seu exactiones predictae imponende christianis et Iudeis opidorum predictorum summam, quam nos seu nostri predecessores convenienter imponere consuevimus, annis singulis non transcendant. 5 Exhabundanti nichilominus reservamus nobis et imperio theoloneum^c Reni et monetam nostram in opidis memoratis et quod eadem opida et castra pro nobis et imperio guerram faciant, cuiuscumque et quocienscumque voluerimus, quodque ad quamlibet requisitionem nostram et imperii nobis et eidem imperio sint aperta. Nichilominus in omnibus aliis preterquam superius obligatis specialiter iuribus nostris et imperii semper salvis. (6) Nulli ergo omnino hominum, cuiuscumque status, preeminentie aut condicionis existat, vel communitati^d, collegio sive universitati liceat hanc paginam nostre donationis et obligationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem et quociens hoc attemptare presumpserit, mille marcarum argenti penam incurrat, quarum medietas fisco nostro, reliqua vero medietas dicto archiepiscopo vel eius successoribus applicetur. In cuius rei testimonium presentes litteras exinde conscribi et maiestatis nostre sigillo iussimus communiti.

Dat. Rome in Miliciis, XV. Kal. Augusti, indictione X, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

833. ^a eorundem 2. ^b quantitate pecunie 2. ^c theoloneum 2. ^d civitati 1, 2.

834. PRIVILEGIUM PRO DIETHERO DE KATZENELLENBOGEN.

1312. Jul. 20.

*Autographum tabularii Darmstadiensis benevole enter transmissum de novo contulimus.
Pendet sigillam calde lausam filis scribis rubri flavique coloris. In verso nihil exaratum
est. — Bohmer, Reg. Henr., 591. (P. deest.)*

Henricus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum.

I. Ad hoc in specula imperialis fastigii nos a summo Rege cognoscimus collocatos, ut honorificum reipublice statum sollicite promovere ac subiectorum imperii commodis oportunitis intendere liberaliter debeamus. Nam dum munificencie nostre beneplacitis ipsorum prosperitati prospicimus, devocionem eorum accendimus in exhibicione promptitudinis et fidei plenioris. — 2) Eapropter obsequia grata sincerumque affectum, quibus nobilis vir Dyethens comes de Katzenelbogen consanguineus et fidelis noster dilectus hinc usque constanter adhesit imperio et nobis iam in partibus Italie suis fidelibus serviciis ferventer studuit et studeat complacere, ad memoriam non immerito revocantes et sperantes, ut idem nobis et imperio graviora prebere non cesset obsequia in futurum, ipsius contemplacione castro suo Katzenelbogen predicto cum valle eiusdem et monte castri sui dicti Leychtemberg cum villa subiacente dicta Bibera et hominibus habitantibus in eisdem favoris imperialis plenitudinem impertimur et concedimus eisdem culminis imperialis auctoritate libertates et immunitates, quibus civitas et cives nostri in Oppenheim gaudere et perfui dinoscuntur. Adicientes¹ ex habundancia gratie specialis, quod in valle castri Katzenelbogen supradicti singulis feriis secundis, in Bibera vero villa prenotata singulis feriis terciis, videlicet exnunc et inantea, forum septimanale ad usum mercacionis cuiuslibet observetur. Ad quod quidem forum confluentes in eundo et redeundo in personis et rebus protectione nostra gaudeant et forensium privilegio libertatum. — 3) Insuper dicto Dyethero² ex uberioris dono gratie concedimus et indulgemus, ut in castro Katzenelbogen et valle predictis duodecim Iudei hospites et similiter in monte castri Leychtemberg et villa subiacente totidem se recipere valeant ad continuam ibidem residenciam faciendam et eidem comiti serviendum, donec a nobis vel successoribus nostris in imperio dicti Iudei in utraque civitate pro mille ducentis libris Hallensium, pro quibus ipsos eidem tenore presencium obligamus, vel in altera tantum habitantes pro sexcentis libris Hallensium fuerint absoluti. Litteris nostris aliis omnibus, quas sibi super premissis concessimus³, penitus revocatis. — (1) Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre libertacionis, constitucionis et concessionis paginam infringere vel ei ausu temerario contraire. Quod qui fecerit, indignacionem nostram gravem se noverit incursum. In cuius rei testimonium presentes litteras exinde conscribi et nostre maiestatis sigillo iussimus communiti.

Dat. Rome in Milicis, XIII. Kalend. Augusti, indicione decima, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

835—837. LITTERAE FLORENTINORUM DIVERSIS MISSAE.

1312. Jul. 20.—25.

Litteras Florentinorum, in quibus mandatorum pontificis deperditorum mentio habetur, non in Appendice Variorum, sed hoc loco proponere liceat ad editionem, quoniam ex codicibus tabularii regii Florentini supra ad nr. 784—787 citatis paravit Bonaini l. c. II, 126 sqq.

835. LITTERAE AD CAPITANEOS EXERCITUS IN URBE. Jul. 20.

Apud Bonaini l. c. II, 126 nr. 156 ex C fol. 22 et D nr. 117. (P. deest.)

Priores artium et vexillifer iusticie civitatis Florentie nobilibus et sapientibus viris capitaneis exercitus Florentini existentis in Urbe salutem et victoriosos ad vota successus.

(1) Litteras vestras datas Rome, die quintadecima huius mensis, inter cetera continententes, quod de eo quod dominus noster rex Robertus non venit termino constituto, gentes nostre dolebant et mirabantur et quod pedites in parte aliqua recesserunt et de militibus recedere minabantur et quod in predictis provideremus remediis oportunis, et quod domini legatus et Lucas cardinales ex parte vestra venerant et quod ipse dominus Lucas magnum vobis ostendit amorem et quod prout ex dictis domini cardinalis colligitis, videtur quod rex Alamanie de Urbe presentialiter non recedat, recepimus grata manu et earum tenorem intelleximus diligenter. Quibus sic providimus respondendum, quod prout per veras habemus de Neapoli litteras, serenissimus dominus noster rex Ierusalem et Sicilie die Mercurii decima secunda huius mensis arripuit de Neapoli cum magno exfortio versus Urbem feliciter iter sum, continuatis diebus processurus ad ipsam civitatem, et quod pecuniam pro paga domini marescalli et militum et peditum nostrorum iam misimus per gentes nostras, quas vobiscum habebitis, sine mora et quod contra pedites, qui recesserunt et recedent, sic asperere et realiter et personaliter procedetur, quod erit ceteris in exemplum, et quod de honore per vos collato domino cardinali vestram prudentiam merito commendamus et quod cum dictis gentibus nostris mitemus militem domini potestatis, virum quidem ydoneum et expertum, qui preerit vobis et omnibus nostris gentibus, que veniunt et venerunt, excepto domino marescallo suorumque militum et peditum comitiva. Et quod volumus et mandamus vobis, quod in solita virili constantia permanentes ea que expediunt prudenter, viriliter et solicite faciatis et pedites teneatis, ipsos recedere minime permittentes, et quod ipsos consignetis et conducatis eis que presitis, quousque miles et sotius potestatis venerit antedictus.

(2) Noveritis preterea, quod sicut mercatorum nostrorum littere continent, dominus noster papa scripsit dominis cardinalibus et legato, quod coronent imperatorem ubi sibi placet in Urbe, et dicto imperatori, quod post biduum a coronatione de Urbe recedat et versus Tusciam veniat, et domino Iohanni fratri regio, quod infra tres dies a receptione litterarum de Urbe recedat cum tota gente sua et versus Neapoli[m] revertatur, et quod nuntii die secunda Iulii de Malaisia sua itinera cum dictis litteris assumpserunt. Et quod quando dominus princeps¹ et dominus cardinalis Galliens² dixerunt domino pape, quod non erant ipse littere concedende et quod dominus rex Robertus et devoti eius

¹ De Philippo principe Achaie cogitandum est. ² Valetur esse Stephanus presb. conl. S. Cyriaci, dictus vulgariter 'Brugensis'; cf. supra nr. 613 sub nr. 11.

possent exinde incurrere periculum et iacturam, ipse dominus noster papa respondit: scribatis domino regi Roberto, quod faciat id quod credit ad suum et amicorum suorum statum et commodum pertinere, et quod quicquid facit ipse dominus noster papa, facit ad exonerationem suam et ut scandalum evitaret. Posset enim, nisi predicta scriberet, 5 nimium reprehendi. Sed contentus erat, quod ipse rex Robertus suique devoti et amici faciant quod credunt ipsis esse bonum, respectum ad ea que scribit summus pontifex non habendo. 3. Habetur etiam per ipsas litteras, quod officiales regii in Provincia existentes hauriri fecerunt, quod nullus Theutonicus a triduo inantea se permittat in fortia regie inveniri sub pena bonorum et personarum, et quod iam multi de Provincia recesserunt. 4. Facimus insuper vobis notum, quod quinque galee pessimorum hostium 10 Pisanorum per galeas regias fuerunt posite in conflictu, in quo ultra mille ex ipsis hostibus gladio ceciderunt. Volumus etiam, quod sepe nobis omnia contingentia describatis, et alias florenorum auri quantitates mietimus sine mora, ita quod clamor non erit pecunie vel defectus. Predicta quidem, que de predictis apostolicis litteris supra dicuntur, ad domini Iohannis germani regii memoriam reducatis, sollicitantes 15 eundem, quod provideat in predictis, sicut honori regio et suo viderit expedire.

Data Florentie, die XX. Iulii, X. indictionis.

836. LITTERAE AD IOHANNEM COMITEM GRAVINAE. *fol. 20.*

Apad Bononiæ l. c. II. 128. ar. 157. c. C. fol. 20. et D. nr. 118. (P. deest.)

Magnifico viro domino Iohanni Dei gratia illustris Ierusalem et Sicilie regis [fratril] 20 comiti Gravinae et honoris Montis sancti Angeli domino — devoti sui Guido Savina de Folliano potestas, Rogerinus de Servideis de Parma capitaneus et defensor, priores arrium et vexillifer iustitie, consilium, populus et commune civitatis Florentie — salutem et honorum et exaltationum continua et felicia incrementa.

1. Litteras vestras responsivas ad nostras inter cetera continentes, quod licet sero- 25 missimus dominus frater vester rex Ierusalem et Sicilie decrevissit, quod si contingeret regem Alamanie ab Urbe discedere et ad partes Tuscie infeliceiter se transferre, cum tota vestra et nostra comitiva et maiori etiam alio exfortio quo possetis ipsum hostiliter insequi deberetis, donec de ipso vestro et nostro inimico eiusque sequacibus ad vestrum et nostrum perveniretis optatum, nichilominus firmum gerebatis in mente propositum, 30 domino rege tamen fratre vestro non prohibente expresse, predictum inimicum viriliter insequi, donec de ipso possitis victoriam obtinere, et quod idem receperatis noviter ab ipso domino fratre vestro de ipso insequendo cum toto exfortio et quod ipsum insequimini, ad quamcumque partem se vertat, quousque ad mortem et exterminium cum suis sequacibus perducatur, datas Rome, die decima quarta Iulii, cordium iocunditate rece- 35 pimus et earum tenorem affectuose intelleximus et libenter. Quibus sic providimus respondendum, quod de missione dictarum litterarum et de contentis in eis domino nostro regi et vobis ad gratiarum uberes actiones assurgimus quantas possumus et debemus, vestre magnificentie supplicantes acentius, quatinus circa predicta ordinata per dominum regem et vos sollicite ac magnifice intendatis, sicut ad exaltationem expedit 40 regie maiestatis et vestram. Et quod paulo ante receptionem ipsarum litterarum — estratum recepimus de Neapoli litteras, quod dominus rex frater vester predictus die 1. Mercurii decima secunda Iulii mensis sua felicia ceperat itinera de Neapoli versus Urbem, ad ipsam civitatem cum magno exfortio viriliter processurus, et quod militiam et populum nostrum iuxta ipsius domini regis requisitionem iam est diu misimus et in 45 comitiva honorabilissima versus Urbem, sicut iam speramus ad vestram audientiam per- tuisse, illisque in Urbe manentibus gentibus nostris per ipsas ultimas gentes nostras

in magna quantitate pecuniam destinamus. 2 Preterea noveritis, quod prout mercatorum nostrorum lietera continent, dominus noster papa dominis legato, cardinalibus, imperatori et vobis suas lieteras destinavit, videlicet ipsis cardinalibus et legato, quod ipsum coronent ubi sibi placet in Urbe, et dicto imperatori, quod post biduum a corona recepta
 5 Romam exeat et veniat versus Tusciam, vobis autem, quod post triduum a receptione lieterarum cum gente vestra exeatis Romam et versus Neapolim redeatis. Et quod dicentibus dominis cardinali Gallico et principe¹, quod non erant tales lietera destinande et quod ex eis domino nostro regi suisque devotis poterat prejudicium preparari, papa respondit, quod scriberent dicto regi, quod faceret id quod ad bonum statum suum et
 10 devotorum suorum crediderit convenire, et quod quicquid scribit, facit pro exoneratione sua pro scandalo evitando, quia redargui nimis posset, nisi eas concederet. Set contentus est, quod dominus rex predictus et sui amici faciant, que ad bonum suum crediderint convenire, non inspiciendo que scribuntur, ut superius continetur. Et ideo vestre magnificentie supplicamus, quatinus in predictis providere velitis et intenti esse, sicut creditis
 15 expedire. Nos quidem parati sumus semper facere grata vobis.

Data Florentie, die XX. Iulii, X. indictionis.

837. LITTERAE AD ROBERTUM REGEM SICILIAE. *Id.* 25.

Apud Bonaini l. c. II. 129 nr. 158 c. c. fol. 29. Cf. etiam l. c. II. 134 sqq. nr. 164, 167, 169, 170. (P. dest.)

20 Domino regi Roberto.

(1) Nuper intelleximus per lieteras transmissas de Romana curia ac etiam subsequenter per alias de partibus Viterbii et Urbis veteris, summum pontificem scripsisse legato et aliis cardinalibus, qui erant in Urbe, ut regem Alamanie coronarent ubi vellet in Urbe, et si iam eundem coronassent, quod confirmarent que fecerant, et quod iniungerent
 25 eidem regi Alamanie et darent strictius in mandatis, ut post biduum immediate cum tota sua gente de Urbe discederet. Et simile mandatum facerent domino Iohanni fratri vestro ac etiam universe genti, que in Urbe in sua comitiva sunt, et quod inter vos et regem Alamanie concordiam procurarent vel saltem treugnam et quod utrique parti inhiberent, ne novitates nocivas facerent contra alteram. Habemus etiam, quod cardinalis de Prato² et Delfinus de Vienna cum eorum complicibus cum quantitate quatuorcentum equitum ad civitatem Aretii venturi sunt sine mora, et iam aliqui nostri rebelles, qui cum eis Urbem exierunt, pervenerunt ad ipsam civitatem et de ipsa civitate Aretii
 30 guerram movere et facere intendunt contra comune Florentie. Et Senensium continebant lietera que de curia venerunt, quod dicentibus domino principe et cardinali Gallico¹, quod non erant predictae principales lietera concedende, quia erant in prejudicium vestre regie maiestatis et devotorum vestrorum et quod magnum poterant periculum preparare. dominus papa respondit: "Scribite regi Roberto, quod faciat id quod credit esse bonum sibi et devotis suis, nec respiciat per nos scripta, quia contenti sumus quod faciat, quod credit sibi et devotis suis esse ad commodum et bonum statum.
 40 Et nisi scriberemus, possemus reprehendi et scribimus ad scandalum amovendum."

(2) Nos autem, non obstantibus aliquibus que dicantur seu que scripta sunt per summum pontificem, in solita constantia et fortitudine persistimus et omnia facere intendimus contra ipsum regem Alamanie, que sunt ad exaltationem regie maiestatis et nostram salutem et omnium amicorum et mortem, depressionem et conculcationem ipsius
 45 regis Alamanie suorumque complicum. Et supplicibus precibus vestre maiestati regie supplicamus, ut recto et sano consilio honori et exaltationi vestre providentes ac etiam saluti et statui et defensionis vestrorum subditorum et devotorum, cepta

1) *Cf. pag. 837 not. 1 et 2.* 2) *Nicolaus ep. Ostensis.*

feliciter contra ipsum regem Alamanie cum victoria velitis et dignemini perducere ad effectum, Romanam veniendo cum vestro potentissimo exfortio. Et si de Urbe ipsum regem Alamanie exire contingat verentem, ne includatur in ipsa per vestram regiam maiestatem vel quod bello occumbat, dignetur ipsa vestra maiestas dominum Iohannem fratrem vestrum illustrem cum experta et numerosa militia ad partes Tuscie destinare, ut quo ierit ipsum regem Alamanie persequatur et ubique ex opposito sit eidem taliter, quod conatus illicitos ipsius regis Alamanie reprimat. Et sic providere dignetur vestra regia maiestas vestris subditis et devotis, quod bello et sine bello de ipso rege Alamanie habeatur victoria et securitas cum salute vestris subditis sit parata.

Data Florentie, die XXV. mensis Iulii, X. indictionis.

Et alios plures nuntios nostros ad regiam misimus maiestatem, ex quibus nullum exhibuimus usque modo, de quo nobis mirandi materia preparatur considerata arduitate negotii et imminentium qualitate. Et ideo regie celsitudini supplicamus, quatinus ipsos dignetur expediri facere nostris supplicationibus et gratia speciali.

838. MANDATUM DE NEMORE IMPERII.

1312, Iul. 21?

Autographon tabulari Francofurtum de nouo contulimus. Sigillum desideratur, foranibus relictis. In verso legitur manu cancellarii regie curatum: R (= Registratum).

In linea dati scribenda scriptorem erravisse manifestum est. Imperator enim die 21. m. Iul. Tibur profectus est; cf. apochas rationum thesaurarie apud Bonini 'Acta Henrici VII.' I. 330 et 338. Editum est apud Bohmer-Lau 'Codex diplomaticus Mueno-francofurtanus' I. 494 nr. 954. — Bohmer, Reg. Henr. 499. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum.

Cum nos strenuum virum Wigandum* de Buches scultetum Frankenforden sem) magistrum forestarium foreste nostre ibidem que vulgariter dicitur Kunigesforst duxerimus statuendum, eidem pro subforestario et custode foreste predictae providum virum Iungonem de Dyepurg fidelem nostrum dilectum, de cuius fide et legalitate fiduciam gerimus, tenore presentium deputamus. Universitati vestre firmiter iniungentes, quatinus eandem subforestarium in officio custodie foreste predictae aut in iuribus vel pertinentiis ipsius, que ad officium huiusmodi pertinent, impedire nullatenus presumatis, set eidem tamquam subforestario et custodi^o dicte foreste nostre in omnibus pareatis. Sicut indignacionem nostram et penam condignam volueritis evitare. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiti.

Dat. Tybur e., XVII.º Kalen. Augusti, ind. X, anno Domini millesimo trecentesimo quoddecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

838. * Wigandus, sicut Henricus, auctoritate sua non legitur in *actibus sacrae avaricie litterarum or.* XI.

839—845. SCRIPTA AD TREUGAM A PAPA INDICTAM SPECTANTIA.

1312. Aug. 1.—15.

Hoc loco documenta etiam adnotare liceat, quae ad has res pertinentia in Indicis documentorum a. 1313, de quo v. supra ad nr. 298, citantur, omnia iam deperdita:

Mandatum apostolicum factum cardinalibus, quod imperator recederet de Urbe et de terris ecclesie et quod non invaderet Regnum sub sigillis cardinalium etc.

De treugis indictis per papam inter dominum imperatorem et regem Robertum sub sigillis cardinalium (*ca. Bernardo bis inscriptum*).

Executio mandatorum apostolicorum facta per tres cardinales domino imperatori de non redeundo ad terras ecclesie et de non invadendo Regno sub sigillis eorum.

Littera trium cardinalium directa episcopo Tudertino¹ de presentando domino imperatori executionem ipsorum cardinalium de non redeundo ad terras ecclesie etc.

Quibus documentis omnibus adiectum est verbum: cur. Cf. Documentes l. c. II, 112.

Eidem tempore vincenda esse videtur notitia eiusdem Indictis: Per tres cardinales, quod non offendat aliquam terram ecclesie in papiro, adiecto verbo: cur. Cf. Documentes l. c. II, 114.

Quae narrat Nicolaus Botroniacensis (ed. Heyck) pag. 62, in adnotatione ponimus².

839—842. PROTESTATIONES ET RESPONSIONES IMPERATORIS.

Aug. 1.—6.

839. PROTESTATIO PRIOR. Aug. 1.

Servatur R registrata inter Acta et collectanea Bernardi de Mercato Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo 1 nr. 11 (= Documentes Ms. VI, de quo v. supra

1) *Tuderti imperator ultimis m. Aug. diebus triduum morabatur.* 2) *Post hec littere vestre*

ad dominos cardinales venerunt, qui simul non erant, sed dispersi. Dominus legatus erat prope Viterbium et dominus Lucas et dominus Ostiensis magis de ipsis remotus. Habita inter eos collatione venit dominus legatus et dominus Lucas in Tyburim. Et litteris vestre sanctitatis lectis domino imperatori in presentia multorum reverendorum dominorum et eum reverentia interlectis, copiam sub sigillis eorum sibi dederunt. Antequam ad ea que eis continerentur et per dominos cardinales distincte et mature propositis responderet, nec responcionem aliquam fecit, donec primo sapientes et iurisperitos Urbis, quos meliores habere potuit, super predictis audivit. Et tunc ipsos cum suis auditoribus copulavit, ordinans iuramentum tunc inter illos, qui alias sibi iuraverant, renovari et de novo facere, qui alias non fecerant, quod sibi veritatem consulerent, quid esset facturus et ad quid tenebatur secundum ea, que in litteris vestris continebantur, et multa talia, que lingua essent enarrare. Quid responderit, cum publicum fuerit, credo quod domini cardinales ibidem existentes sanctitati vestre scripserunt et etiam postquam ad presentiam vestre sanctitatis venerunt, retulerunt viva voce. *Cf. ea quae l. c. pag. 63 sq. sequuntur.*

... (pag. 64) *Ibidem ipse fecit manum protestationem propter predicta, quod licet non intenderet ad presens regem Robertum sibi rebellem et hostem publicum offendere, tamen sue intentionis non erat, cum in suorum discretorum consilio non inveniret, quod ratione treuge indite inter eos per vestram sanctitatem ab offentione dieti regis Roberti abstineret.*

Ibidem domini cardinales ipsam requisiverunt, quod vellet quedam iuramenta facere, que in litteris vestris de novo eis missis continebantur. Respondit, quod non intendeat alia iuramenta facere, quam fecisset ante sui coronationem, nec virtute litterarum vestrarum tenebatur iudicio suorum iurisperitorum, quia vestra sanctitas mandabat predictis, quod talia iuramenta ab ipso requirerent, antequam ipsum coronarent, quod si nollet, ipsum non coronarent. Et iam ipsum coronaverant, ideo minime tenebatur.

ad m. 604) fol. 55 ab ipso notario curata cum rubro, quod fol. 59^v inscriptum legitur: Responsiones et protestationes domini ad trengas et mandata papalia. Imbrecciatura J, quam scripsit Iohannes de Dyst, habetur ibidem fol. 48. Editit ex R et J Doeringes l. c. II, 54 nr. 25a I; nos deoam contulimus. Böhmcr, Reg. Heinr. 592. (P. deest.)

In nomine Domini amen.

5

Nos Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus coram vobis nobilibus et discretis atque honestis et religiosis viris infrascriptis testibus ad hoc rogatis et vocatis ad provisionem presencium et memoriam futurorum dicimus et protestamur, quod nuper in presencia reverendorum patrum dominorum Arnaldi Sabinensis episcopi^a apostolice sedis legati et Luce Sancte Marie in Via lata diaconi cardinalis fuerunt nobis lecte domini summi pontificis littere^b, in quibus inter cetera continetur, quod ipse summus pontifex trengas indicabat per spatium unius anni inter nos et regem Robertum, quas observari mandavit, prout serius in ipsis litteris continetur. Quas trengas credimus iudici non potuisse nec debuisse nobis de iure eo modo et forma, quibus indiete fuerunt, causis et rationibus infrascriptis:

15

Primo quia nobis insecis et inrequisitis et non cognitis vel auditis iuribus nostris indiete fuerunt. Item quia secundum formam iuris trengae^b indicuntur inter habentes et facientes guerram. Nos autem nullam guerram fecimus vel facimus ipsi regi Roberto. Licet enim ipse rex Robertus^c sine aliqua iusta et rationabili causa^c multa commiserit contra nos, terras nostras quam plures in partibus Ytalie^d invadendo et occupando, et tractatus, coniurationes et conspirationes contra nos et imperium cum plurimis inimicis nostris et imperii faciendo, et fratrem summi Iohannem, milites et pedites mittendo ad Urbem, ut coronationem nostram totaliter impediret, occupando etiam ecclesiam Sancti Petri, in qua secundum ordinationem summi pontificis dyadema imperii recipere debebamus, et plura alia fecerit et commiserit contra nos, que notoria sunt, nos tamen propterea nullam guerram fecimus nec facimus contra eum. Et si qua in Urbe facta dicerentur per gentem nostram, facta fuerunt, ut ordinatio summi pontificis et que commiserat predictis suis nunciis et legatis super nostra coronatione^e fienda effectum mandarentur et ut^f tollerentur impedimenta, que continuo per gentem ipsius regis Roberti contra dictos legatos et nuncios prestabantur et que potius contra summum pontificem^g et Romanam ecclesiam et in eosdem nuncios et legatos fiebant quam contra nos. Non enim nobis, qui nullam guerram fecimus nec facimus, trenga iudici debuit. Et etiam pluribus aliis causis, iuribus et rationibus suo loco et tempore dicendis, ostendendis et allegandis.

Ne igitur per predicta in dictis litteris contenta per taciturnitatem nobis et imperio preiudicium generetur, expresse protestamur et dicimus^g, quod non intendimus iuri nostro^h et imperii in aliquo derogari nec credimus, quod poterit vel debuerit ipse summus pontifex predicto modo trengas indicere, et suo loco et tempore predicta notificare intendimus domino summo pontifici et cetui cardinalium et ipsos de iuribus nostris et imperii informare. Protestamur etiam, quod si essemus in presencia sedis apostolice, in coram ipsam faceremus ipsam protestationem et quam citius comode poterimus sibi intendimus notificare predicta.

Et idem dominus imperator precepit nobis Leonardo, Bernardo et Iohanni de Dist notariis suis, ut de predictis conficiamus publica instrumenta.

839. ^a) ep. Sabi. J. ^b) trengae J. ^c) loco sine causa J: sine aliquo iure et ratione. ^d) Italie J. ^e) coronatione nostra J: dicta coronatione nostra. ^f) deest J. ^g) dicitur ab ipso J. ^h) iura nostra R.

^a) Cardinalis esse directus: cf. Nicol. Botr. l. c. Quas servatas non esse dolemus. Cf. Böhmcr, Reg. 129. 131. Pöbstl. 338 et supra in prooemio.

Acta sunt haec Tybur e^d in orto fratrum Minorum. Et huius rei testes fuerunt venerabilis pater dominus Balduinus^b archiepiscopus Treverensis, frater Iohannes de Lucidomonte de ordine fratrum Predicatorum magister in theologia et dominus Amedeus comes Sabaudie, Iohannes comes Foresii, Robertus de Flandria, Stephanus de Columpna de Roma, Ioffredus de Aspromonte, Angelus canonicus Meldensis, Homo de Peretulo^c, Securus de Sancto Geminiano iudex, Melancius de Bononia iudex et magister Iohannes de Vestinga^m. Dominice nativitatis anno millesimo CCCXII. indie, decima, die prima mensis Augusti.

840. PROTESTATIO ALTERA. *Act. 6.*

10 *Item ex R fol. 56 et J fol. 41, quae de iure contulimus. Edidit Douaiques l. c. II, 55 nr. 25a II. — Böhmcr, Reg. Hebr. 503. (P. dest.)*

In* nomine Domini amen^l.

Haec est^b protestacio facta per predictum dominum^c imperatorem reverendis patribus dominis Arnaldo Sabinensi episcopo apostolice sedis legato et Luca Sancte Marie in Via lata diacono cardinali in modum qui sequitur, videlicet^d:

Domini cardinales, nos intelleximus, quod dominus papa indixit treugas inter nos et regem Robertum. Vere in hoc et in aliis omnibus nos intendimus taliter nos habere, quod si Deo placuerit nos non offendemus Deum vel dominum papam seu ecclesiam Romanam. Veruntamen multum micamur rationibus infrascriptis et aliis pluribus, quomodo iste treuge sunt indiete, quia nos non sumus vocati ad hoc neque etiam nos facimus vel fecimus guerram aliquam contra regem Robertum, et quilibet dominus temporalis habet iurisdictionem in vassallis et feudatariis suis, et sapientes dicunt nobis, quod hoc posset esse magnum preiudicium nobis et imperio nostro^{ee}.

Item in litteris domini pape continetur, qualiter ipse dicit, quod nos sumus ei astricti ad iuramentum fidelitatis. Nos credimus, quod plura scribuntur, pro eo quia quandoque^e falsitas suggeritur^f, ut veritas taceatur, vel error scriptorum sepe potest intervenire, nec credimus, quod illa verba unquam scripta fuerint de intentione domini pape. Veruntamen qualitercumque predicta fuerint scripta, nos fuimus et semper esse volumus defensor et pugil sacrosancte Romane ecclesie in omnibus suis iuribus. Sed nos non sumus astricti alicui ad iuramentum fidelitatis nec unquam iuramentum fecimus, propter quod ad iuramentum fidelitatis simus alicui astricti, nec scimus, quod antecessores nostri imperatores Romanorum hoc iuramentum unquam fecerint.

35 ^l) loco In—videlicet J. Protestatio facta per dominum imperatorem Tybur e in ecclesia fratrum Minorum, anno Domini a nativitate ipsius millesimo CCCXII, indie, X, die sexta^h mensis Augusti, pontificatus domini Clementisⁱ pape V, anno VII, coram reverendis patribus dominis Arnaldo Sabinensi episcopo et Luca Sancte Marie in Via lata diacono cardinali.

^{ee}) hic addit J: et ideo nos protestamur, quod propter taciturnitatem^g nostram non consecimus alicui rei nec isti nec alteri, que possent esse in preiudicium nostrum et imperii nostri.

40 ^{839.} ¹) in Tiburtey J. ²) Balduinus J. ³) Preamble J. ⁴) Vinstinga J.

^{840.} ⁵) In—amen desunt J. ⁶) Haec est desunt J. ⁷) edidit J. ⁸) mensis J. ⁹) quomodo-
cunque R. ¹⁰) suggeritur J. ¹¹) super loca debita J. ¹²) super secunda debita J.

Qui⁶ dominus imperator precepit nobis supradictis notariis suis, quod de predictis conficiamus publica instrumenta.

Acta sunt hec in Tibur e in ecclesia fratrum Minorum. Presentibus dominis fratre Nycholao episcopo Butrintino, Amedeo comite Sabaudie, Iohanne comite Foresii, fratre Iohanne de Lucidomonte de ordine Predicatorum magistro [in]⁷ theologia, Roberto de 5 Flandria, Nycholao de Bonseignoribus de Senis, Stephano de Columpna de Roma et Iacobo Galteroti, Albizo de Stateris, Ceci Giuochi, Francisco de Cruce, Iohanne Rubeo de Gualandis et Iohanne Zeno de Pisis militibus et Petro de Tuderto iudice, Homo de Peretulo, magistro Henrico de Geldognia, Melancio de Bononia iudice, Scoto de Sancto Geminiano iudice, Sanctio de Sancto Martino, Bartolo de Spoleto iudice, magistro 10 Ermanno Theotonico et Petro Mardolo, Petro Maximi, Petro Meta et Matheo domini Petri Mardoli de Roma iudicibus ad hoc rogatis et vocatis. Dominice nativitatis anno millesimo CCCXII, indic. X, die sexta mensis Augusti⁸.

841. RESPONSIONES CARDINALIBUS FACTAE. Aug. 6.

Servantur V in transsumto infra ad nr. 842 citando. Item in R fol. 57 et J fol. 50. 15 Nos omnia de iure confulimus. Ex R et J edidit Doernigis l. c. II, 55 nr. 25a III. Cf. Bohmer, Reg. Heinr. 503. (P. deist.)

In nomine Domini amen.

Hee sunt responsiones facte per serenissimum⁹ principem dominum Henricum Dei gratia Romanorum imperatorem semper augustum reverendis patribus dominis Arnaldo 20 Sabiniensi episcopo apostolice sedis legato et Luce Sancte Marie in Via lata diacono cardinali super contentis in litteris ipsius domini summi pontificis¹⁰, de quibus ipsi domini cardinales petunt et petierunt responsum a dicto serenissimo principe⁹ domino imperatore. Quarum responsionum tenor talis est¹¹:

1. In primis ad contenta in litteris dicti domini⁹ summi pontificis in ea parte qua^d 25 continetur in eis^d,

quod ipsi domini cardinales faciant ante inunctionem¹² et coronationem regis Romanorum, quod ipse rex Romanorum prestet ipsis dominis cardinalibus nomine ipsius domini⁹ summi pontificis et ecclesie Romane recipientibus corporaliter publice iuramentum, quod regnum Sicilie aut terram circa Farum¹³ aut partem aliquam earundem, 30 que quidem terra de predicto regno Sicilie esse dinoscitur, per se vel per alium nunquam invadet aliquatenus vel offendet nec offendentibus vel invadentibus¹⁴ aut

loco Qui — Augusti J. Et testes fuerunt ad predicta venerabilis pater frater Nycholaus episcopus Butrintinus, domini^b Amedeus comes Sabaudie, Iohannes comes Foresii, frater Iohannes de Lucidomonte de ordine Predicatorum magister in theologia, Robertus de Flandria, Nycholaus de Bonseignoribus de Senis, Stephanus de Columpna de Roma et Iacobus Gualteroti, 35 Albizus de Stateris, Cechus Juquj, Franciscus de Curte, Iohannes Jenus¹, Iohannes Rubeus de Gualandis milites de Pisis, Petrus de Tuderto iudex, Homo de Peretulo, magister Henricus de Geldonia, Iohannes de Melancio de Bononia, Scotus de Sancto Geminiano, magister Armannus Theotonicus, Iohannes de Vinstinga, Petrus Mardolus, Petrus Maximi, Petrus Meta, Matheus 40 domini Petri Mardoli et Sanctus de Sancto Martino.

loco serenissimum⁹ pontificis R *locus* scilicet supradictum dominum imperatorem supradictis cardinalibus super contentis in litteris dicti summi pontificis

840. ¹ loco J. ² b supra J. ³ J. ⁴ Jenus J.

841. ⁵ loco primo deist R. ⁶ quarum est deist R. ⁷ deist R. ⁸ loco qua — 45
 cis J. ⁹ deist R. ¹⁰ deist R. ¹¹ deist R. ¹² in iuramentum R. ¹³ taurum R. ¹⁴ exadentibus male J.

offendere vel invadere volentibus prestabit consilium, auxilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte, quod si contra predicta vel aliquod predictorum veniret, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat ac omnes et singule terre ipsius ecclesiastico subiaceant^{b)} interdicto, prout sic vel aliter plus vel minus in dictis litteris continetur.

responsio domini imperatoris ad predicta talis est. Domini cardinales, ad predicta contenta in dictis litteris vobis taliter^{c)} respondemus, quod habitis diligentius deliberatione et consilio cum sapientibus et iurisperitis invenimus de consilio eorundem, quod nos non tenemur de iure nec virtute dictarum litterarum apostolicarum huiusmodi iuramentum prestare nec nos etiam credimus, quod ipsum iuramentum prestare teneamur neque etiam^{k)} quod ligemur in aliquo nec possimus^{l)} incidere in penam vel sententiam aliquam, si dictum iuramentum non prestamus, nec conscientia nostra in aliquo nos remordet, quod propter hoc modo aliquo penam, sententiam vel onus aliquod^{m)} incurramus. Veruntamen si vos vel alius scitis nobis ostendere de iure, quod virtute litterarum predictarum iuramentum huiusmodi prestareⁿ⁾ teneamur, vos requirimus et rogamus et etiam protestamur, quod hoc nobis^{o)} ostendatis, et nos super hoc tantum faciemus, quod de iure sufficere debet, nec incidemus in penam vel sententiam aliquam neque^{p)} aliquod onus propter hoc veniet super nos^{q)}.

2. Item in alia parte qua in dictis litteris continetur,

quod ipsi domini cardinales faciant, quod ipse dominus rex^{r)} Romanorum die qua fuerit coronatus exeat cum tota gente sua de Urbe et continuatis moderatis dietis extra totam terram Romane ecclesie se transferat recto gressu versus terras sibi subiectas, nunquam ad illas vel^{s)} alias terras ipsius ecclesie nisi de speciali licentia sedis apostolice accessurus, prout sic vel aliter plus vel minus in dictis litteris continetur.

responsio domini imperatoris ad predicta talis est. Domini cardinales, respondemus vobis, quod voluntatis nostre semper fuit discedere^{t)} ab Urbe incontinenti post coronationem nostram et ire alibi circa alia nostra negocia^{u)}, nisi fuisset hoc quod videbamus Urbem et cives Romanos in guerra, tribulatione et malo statu, et pro hiis evitandis et pro dimittenda civitate in bono et pacifico statu, sicut dominus papa hoc idem desiderat, ut apparet per eius litteras, et pro honore ecclesie Romane morari fuimus in Urbe tantum, quantum vos scitis. Et ideo respondemus vobis, quod quando videbitur vobis conveniens et utile ecclesie Romane et vos hoc nobis significabitis^{v)}, habemus voluntatem et intencionem revocandi gentem nostram ab Urbe^{w)} et eundi ad alia negocia. Quare vos rogamus^{x)} et requirimus, quatinus^{y)} sicut sciris et videtis per litteras papales, quod idem dominus papa hoc idem desiderat, faciatis, quod dicta civitas et cives possint morari in bono, securo et pacifico statu, ita quod sit honor^{z)} et utilitas ecclesie et quod vosmet omnes aliquod inde non habeatis^{aa)}.

3. Item ad alia que continentur in dictis litteris in ea parte qua dicitur,

quod idem rex Romanorum in exeundo Urbem ac easdem terras ecclesie ab illorum, qui ei sunt in^{bb)} unctionis et coronationis sue negocio adversati, offensione per se et alios studeat abstinere, ut per hoc a Deo meritum et gratiam sedis apostolice uberius mereatur, prout sic vel aliter plus vel minus in dictis litteris apostolicis continetur.

responsio^{cc)} domini imperatoris ad predicta talis est: Domini cardinales, respondemus vobis, quod declaretis nobis, qui sunt illi homines, de quibus nos requiritis de

841. b) subiaceant *J.* c) taliter vobis *R.* d) deest *J. R.* e) possimus *J.* f) non *add. R.*

g) de iure vel virtute *l. pr.* quod dictum iuram. prest. *J. R.* h) nobis hoc *J. R.* i) nec *R.* j) deest *R.*

k) ad *add. J. R.* l) recedere *J. R.* m) neg. nostra *J. R.* n) significetis *J. R.* o) rogi. vos *J. R.*

p) quod *J. R.* q) loco ei sunt in *J. R.* in eis sunt. r) dicti *add. R.*

1) *Cf. pag. 841 lin. 42 sqq.* 2) *Cf. infra nr. 847.*

non offendendo, et nos super hoc taliter vobis respondebimus, quod debebitis esse contenti¹.

4. Item ad alia contenta in dictis litteris in ea parte qua dicitur in eis,

quod ipse rex Romanorum in exim Urbis abstineat de non offendendo dominum Iohannem et gentem suam nec per se vel alios² impediatur vel offendant, prout sic vel aliter plus vel minus in dictis litteris continetur.

responsio domini imperatoris ad predicta talis est³: 'Domini cardinales, respondemus vobis, quod si ipse Iohannes et gens sua super hoc velit⁴ obedire⁵ mandatis apostolicis et vestris, nos non intendimus eum et gentem suam impedire nec offendere in recedendo de Urbe et eundo versus Regnum⁶.

5. Item ad alia que in dictis litteris continentur,

quod vos, domini cardinales, ipsum regem Romanorum efficacius inducatis modis et viis, quibus poteritis, quod super omnibus iniuriis, offensis, dampnis et questionibus quibuscumque, que inter regem Romanorum et regem Robertum sunt ad presens vel esse possunt usque ad⁷ diem compromissi per eos in⁸ nos faciendi, nostre ordinationi pareat⁹, prout sic vel aliter plus vel minus in dictis litteris apostolicis continetur.

responsio domini imperatoris ad predicta talis est: 'Domini cardinales, respondemus vobis, quod super hoc intendimus per nostros nuncios speciales domino summo pontifici respondere, sic quod ipse debebit esse contentus¹⁰.

6. Item ad alia contenta in dictis litteris in ea parte videlicet¹¹ qua continetur in eis, quod ipsi domini cardinales faciant, quod idem Romanorum rex per suas patentes litteras recognoscat, quod propter ingressum¹² suum, quem fecit ante diem sue coronationis in Urbem, vel propter moram ipsius contractam in Urbe seu captionem vel arrestationem quorumcumque civium urbis eiusdem et requisitionem multorum fortaliciorum Urbis ac occupationem et alia que ibidem exereuit non vult nec intendit, quod aliquid sibi vel successoribus suis accrescat nec¹³ dicto domino summo pontifici vel sedi apostolice aut Romanis civibus aliquod preiudicium generetur, prout sic vel aliter plus vel minus in dictis litteris continetur.

responsio domini imperatoris ad predicta talis est: 'Domini cardinales, respondemus vobis, quod concedimus quod de hoc fiant littere¹⁴.

7. Item ad¹⁵ alia contenta in litteris clausis¹⁶, videlicet de captis et carceratis restituendis et de fortaliis restituendis, prout in ipsis litteris clausis¹⁷ plenius continetur, de quibus a nobis etiam pluries petistis responsum, vobis taliter respondemus: 'quod ob reverenciam domini summi pontificis concedimus et volumus, quod omnes carcerati qui sunt in nostra fortia liberentur, excepto .i. comite de Biserno, de quo intendimus taliter nos portare, quod dominus summus pontifex debebit merito contentari¹⁸.

8. Ad alia vero que a¹⁹ nobis requiritis, quod domos et palatia, que tenemus seu gentes nostre tenent in Urbe, reddamus illis personis, quarum sunt, sic vobis respondemus: 'quod quia de modo, per quem ipse domus et palatia ad manus nostras pervenerunt, dominus papa male fuit informatus, prout per litteras ipsius apparet, nos intendimus ipsum dominum²⁰ summum pontificem de pura veritate per nostros nuncios taliter informare, quod merito debebit nos excusatos habere. Et quantum ad restitutionem dictarum domorum et palatorum, sic vobis clarius respondemus, quod domos seu palatia²¹ Militiarum, que intelleximus spectare de iure²² ad dominum Franciscum Galetanum²³ cardinalem²⁴, immo quod sua sunt propria, reddemus vobis dominis cardina-

844. ¹ *dest. R.* ² non *ad l. J.* ³ *ad est dest. J.* ⁴ *velint J; voluerint R.* ⁵ et *ad l. h. in add. J. R.* ⁶ *per J.* ⁷ *pareant R.* ⁸ *in add. R.* ⁹ *propter ingre. ceciderunt R.* ¹⁰ *necece. J. in add. J.* ¹¹ *dest. J. R.* ¹² *dest. J.* ¹³ *est J.* ¹⁴ *dictum J. R.* ¹⁵ *domus seu palatia in add. J.* ¹⁶ *de iure spect. J. R.* ¹⁷ *gaytum J. galetanum R.*

1. *Urbem* in 847 cap. 2. 2. *Sunt littera supra nr. 792.* 3. *Tit. S. Maria in Cosmedin.* 50

libus restituenda per vos ad mandatum et ordinationem domini summi pontificis et etiam Colliseum vobis dominis cardinalibus reddemus et alias turres et domos, quas tenemus in Urbe, libenter reddemus illis, quorum sunt. Scientes, quod non habemus voluntatem nec intentionem retinendi aliquid ex dictis palatiis vel aliis fortaliis in Urbe predicta^{*)}. Ad^{*)} que dictus dominus legatus respondit, se nolle recipere Militias, Colliseum, domos aliquas vel fortalicia, set ipse dominus imperator eadem restitueret illis, quibus erant, sicut superius concesserat, ut de hoc fierent littere[†]. Dominus vero Lucas respondit, se velle recipere dictas Militias restituendas dicto domino Francisco cardinali, cuius erant^{**}.

10 **842. INSTRUMENTUM SUPER OMNIBUS CONFECTUM.** Aug. 6.

Superest autographum in tabulario secreto Vaticano inter 'Instrumenta miscellanea'. In verso manu eorum scripta sunt: Hec sunt responsiones imperatoris ad quasdam requisitiones sibi factas per . . . legatum et alios cardinales. Edidit Theiner 'Codex diplomaticus domini temporalis s. sedis' J. 156 nr. 628; nos de novo accuratius contulimus.

15 *Quae in cap. II. conveniunt cum Protestatione supra nr. 840, ea typis minoribus excutenda curavimus.* (P. deest.)

In nomine Domini amen.

Anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indict. decima, die sexta mensis Augusti, pontificatus domini Clementis pape quinti anno septimo. In presencia mei notarii et testium subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum et rogatorum. Cum reverendi in Christo patres domini Arnaldus divina faciente clemencia episcopus Sabiniensis apostolice sedis legatus et Lucas Sancte Marie in Via lata diaconus cardinalis requirerent serenissimum principem dominum Henricum Dei gratia Romanorum imperatorem semper augustum et peterent ab eodem, ut idem dominus imperator eisdem dominis cardinalibus responderet super contentis in quibusdam litteris apostolicis, quas

*) *hic iam sequuntur in B. quae in J. desunt:* Qui dominus imperator precepit nobis supra scriptis notariis suis, quod de predictis omnibus conficiamus publica instrumenta. Acta sunt haec anno, die, indictione et loco et presentibus testibus quibus supra.

**) *loco Ad que—cuius erant J in fine documenti post Sancto Martino (cf. infra) addita et B post quibus supra (cf. supra lra. 28) curata praebent haec:* Ad que verba dicti domini cardinales responderunt, quod Coliseum volebant recipere. Et dictus dominus legatus[†] expresse dixit, quod predictas domos Militiarum et fortalicias nullo modo volebat recipere.

† *Post haec statim sequuntur in J:* Acta sunt haec in civitate Tyburne in ecclesia fratrum Minorum, presenti die sexta mensis Augusti, anno Domini MCCC duodecimo, indictione X^a, presentibus venerabili patre fratre Nycholao episcopo Butrentino, domino Amedeo comite Sabaudie, Iohanne comite Foresii, fratre Iohanne de Luchidomonte de ordine Predicatorum magistro in theologia, Roberto de Flandria, Nycholao de Bonsignoribus de Senis, Stephano de Columna de Roma et Iacobo Galteroto, Albigo de Stateris, Cheo Juqui, Francisco de Curte, Iohanne Genu^b, Iohanne Rubeo de Galandis militibus^c de Pisis, Petro de Tuderto indice, Homo de Perstulo, magistro Henrico de Geldognia, Iohanne de Melancio de Bononia, Scofo de Sancto Gemeniano, magistro Armano Thonthonio, Iohanne de Vinstinga, Petro Mardolo, Petro Mouximi, Petro Meta, Matheo domini Petri Mardoli et Sancto^d de Sancto Martino.

841. †) dicti B; dicti domini J. b) Coliseum B. c) dom. et turr. J. B. d) redd. lib. J. B.
 45 x) deest J. B. y) sic J; Lucas per errorem B. z) Die et loco et testibus quibus supra hic add. B.
 a) sequitur iterum die sexta mensis Augusti J. b) genui J. c) milites J. d) seus J.

eidem domino imperatori legi et publicari fecerant anno, indictione et pontificatu predictis, die penultima mensis Iulii, in domo fratrum Minorum civitatis Tiburtine et eundem requisiverant, ut predicta faceret et compleret, prout apparet per publica instrumenta per magistros Hugonem Bovis et Iohannem de Yvodio publicos auctoritate apostolica notarios inde confecta¹, idem dominus imperator premissis quibusdam protestationibus, que inferius subscribuntur, respondit in scriptis eisdem dominis cardinalibus in hunc modum:

I. In nomine Domini - cuius erant, *supra nr. 841.*

II. Protestationum autem, quas idem dominus imperator premisit responsionibus antedictis, talis est tenor.

I. Domini Cardinales, nos intelleximus, quod dominus papa indixit treugas inter nos et regem Robertum. Vere in hoc et in omnibus aliis intendimus taliter nos habere, quod si Deo placuerit nos non offendemus Deum vel dominum papam seu ecclesiam Romanam. Veruntamen multum miramur rationibus infrascriptis et pluribus aliis, quomodo iste treuge sunt indiete, quia nos non fuimus vocati ad hoc neque etiam nos facimus vel fecimus guerram aliquam contra regem Robertum, et quilibet dominus temporalis habet iurisdictionem in vassallis et feodis suis, et sapientes dicunt nobis, quod hoc posset esse magnum preiudicium nobis et imperio nostro. Et ideo nos protestamur, quod propter taciturnitatem nostram non consentimus alieni rei nec isti nec alteri, que posset esse in preiudicium nostrum et imperii nostri.

2. Item in litteris domini pape continetur, qualiter ipse dicit, quod nos sumus ei astricti ad iuramentum fidelitatis. Nos credimus, quod plura scribuntur, pro eo quia quandoque falsitas suggeritur et veritas tacetur vel etiam error scriptorum sepe potest intervenire, nec credimus, quod illa verba unquam scripta fuerint de intencione domini pape. Veruntamen qualitercumque predicta scripta fuerint, nos sumus et semper esse volumus defensor et pugil sacrosancte Romane ecclesie in omnibus suis iuribus. Sed nos non sumus astricti alieni ad iuramentum fidelitatis nec unquam iuramentum tenuimus, propter quod ad iuramentum fidelitatis simus alieni astricti, nec scimus, quod antecessores nostri imperatores Romanorum hoc iuramentum unquam fecerint².

III. Quibus protestationibus et responsionibus omnibus publice lectis, factis et datis, ut supra premittitur, domini . . . imperator et . . . cardinales memorati mandaverunt michi subscripto et aliis notariis, qui presentes erant, exinde conficere et a nobis ipsis cuilibet eorum tradi et reddi publica instrumenta.

Lecte, facte et date fuerunt dicte protestationes et responsiones, ut supra premittitur, Tiburce in ecclesia fratrum Minorum. Presentibus reverendis in Christo patribus dominis fratribus Gregorio Castrensi, Nicolao Botrutino et Egidio Oientinensi³ episcopis ac venerabilibus et discretis viris . . . abbate monasterii sanctorum Gregorii et Andree de Urbe ordinis sancti Benedicti, magistris Iohanne ordinis Predicatorum sacre theologie professore, Iohanne de Fenestrangis, Henrico, Scoto et Saucio consiliariis et iudicibus dicti domini . . . imperatoris ac magnificis viris dominis Amaleo Sabaudie et Iohanne Forensi comitibus ac Roberto de Flandria milite et pluribus aliis clericis et laicis tam religiosis quam secularibus testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis.

(S. N.) Et ego Fredolus de Falgayanis clericus Tholosane dioc., publicus auctoritate apostolica notarius, publice lectioni et factioni protestationum ac responsionum dictioni predictis presens interfui et iussus per eosdem dominos imperatorem et cardinales hoc publicum instrumentum inde confeci, quod propria manu scripsi et in hanc publicam formam redegi signoque solito meo signavi. Qui domini . . . imperator et cardinales predicti pluribus aliis notariis mandaverunt inde conficere publica similiter instrumenta.

¹ *Quæst. de iur. iud. tit. 2. l. 1. pag. 843 col. 1.* ² *Apud Fabul. Hierarchia catholica*
l. 1. tit. 1. par. 1. c. 1. n. 1. c. 1. n. 1.

843. 844. LITTERAE ROBERTI REGIS SICILIAE. *Arg. 14.**Subsumere liceat litteras regis Siciliae ad treugam indictam spectantes.***843. LITTERAE AD PONTIFICEM.***Servantur inscriptione et linea dati carentes in litteris regi Franciae directis infra
5 nr. 844, certe eadem dici videntur. (P. deest.)*

Quoniam^a, clementissime pater, ut firmiter teneo, que presertim pro universali bono providetis agenda, in caritate perfecta et vero iudicio facitis, sic et credo, quod apostolica noviter et paterna non minus provisione commoti decrevistis, ut audio, inter me et illustrem regem Alamanie civesque Romanos per venerabiles tam legatum^b quam
15 alios sancte Romane ecclesie cardinales, qui cum dicto rege venerunt ad Urbem, denunciandam^c treugam duraturam unius anni spatio a die denuntiationis illius inantea numerando. Ad quod, alme pater, illud inducit me petita licentia vestre clementie sincera caritas intimare circa formam huiusmodi provisionis omissum^d, quod scilicet comunia Tuscie partis Guelfe, partis quidem sancte matris ecclesie et ecclesiastice
25 usque quaque sequere, que in necessitatibus singulis omnibus perturbationibus quibuscumque subortis progenitoribus meis, scilicet regibus profecto ecclesie filiis, verbo et opere, non parendo laboribus quantumlibet sumptuosis, non vitando pericula vel erumnas, ad honorem et reverentiam ipsius matris ecclesie oportune, continue et fideliter affuerunt, non fuerint dicte treugae signanter inclusa. Et ideo quia^e crederem contra legalitatem
30 regiam agere, tante fidelitatis et antiquitatis amicos ac sedulos adiutores, homines quidem dictorum comunium Tuscie partis Guelfe ita post terga relinquere, ut in quocumque casu adverso vel prospero illos michi non facerem equa participatione consortes, duxi ad clementiam vestram inde recurrere, ut benigne dignemini sic equiori remedio providere, quod non sit occasio transire in scandalum, quod credimini fecisse in bonum.
35 Etenim, piissime domine, perquam^f michi dura et intolerabile fieret, sub omissione tali dictorum comunium partis Guelfe a treugua iam dicta destructionem pati vel desolationem aliquam eorum utique statui proinde necessario secuturam, cum tam nobiles et antiquos amicos et adiutores ferventissimos in adversis relinquerem et michi ad gravem credo infamiam cederet et universale in orbem prodiret exemplum, quod ceteri principum
40 et comunia quevis non se libenter exponerent subsidiis in necessitatis tempore opportunis impendendis.

Scripta Traiecti etc.^g**844. LITTERAE AD PHILIPPUM REGEM FRANCLAE.***Supersunt in codice II. III. 38 fol. 15^v bibliothecae universitatis Taurinensis, quem
35 de quo contulimus. Edidit Dormiges l. c. II. 231 nr. 5. (P. deest.)*

Serenissimo principi domino Philippo Dei gratia illustri regi Francorum, honorabili consanguineo suo Robertus eadem gratia Ierusalem et Sicilie rex auspiciorum incrementa felicium et salutem.

Quia^a nostrorum agenda processuum, eorum presertim que pondus importare
40 videntur, vos latere non cupimus, vobis presentibus intimamus, quod domino nostro summo pontifici per nostras nunc scribimus litteras in serie subsequenti:

843. ^a) Omnia? c. ^b) legatos c. ^c) denunciaturi c. ^d) omissum c. ^e) qui c. ^f) post per sequitur quantum supra lin. add. c. ^g) reliqua desunt c.

844. ^a) Qui c.

‘Quoniam, elementissime pater -- Scripta Traiecti etc.’ *supra* nr. 843.

Itaque petimus, rex illustris, ut nostro huiusmodi attento motivo, cui ex rationabili consideratione pretaeta nos decet imitari, velit per intercessionem vestram accomodas apud ipsum dominum summum pontificem taliter operari, quod opportune provideat in hac parte, ita quod dicti amici et coadiutores nostri in treugna predicta includantur 5 expresse.

Datum ibidem¹, XIII. Aug., X^o indictionis.

845. ASSIGNATIO PECUNIAE CARDINALI EPISCOPO OSTIENSI FACTA.

Aug. 15.

Hae subiungimus ad editionem, quam paravit Bonaini (Acta Henrici VII. I, 247 10 nr. 148 ex autographo tunc Prati in bibliotheca cl. v. Hermolai Rubieri asservato. Quod ubi iam scribitur nescimus. Cf. pag. 825 lin. 40. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum.

In hac sedulitate studii nostra vigilat imperialis providentia, haec est nobis cura 15 precipua, hoc profecto nostre intentionis existit, ut eos, qui nobis et imperio zelo bone voluntatis in altum ecclesiam Domini supportantes nostra et eiusdem imperii negocia promoverunt et inantea feliciter poterunt promovere, condignis preveniamus honoribus et favoribus gratiosis. Sane attendentes sincere caritatis et dilectionis affectum ac pure et specialis voluntatis zelum, quos venerabilis in Christo pater Nycolaus Ostiensis et 20 Velletrensis episcopus amicus noster carissimus ad nos et sacrum sepe dictum imperium habere dinoscitur, dignum et conveniens arbitramur, ut et nos vice versa aetus nostros etiam^a eiusdem amicitie conformemus. Sperantes igitur, quod idem cardinalis, sicut etiam hucusque per operum evidentiam experti sumus, inantea nostra et ipsius imperii 25 negocia ubicumque et specialiter apud sedem apostolicam debeat promovere, in signum specialis amicitie et dilectionis iudicium eidem quingentas marcas argenti singulis annis in festo Pasche de imperiali nostra camera percipiendas et per nos ipsi solvendas de eadem de mera liberalitate nostra duximus largiendas. In cuius rei testimonium presentes litteras scribi et nostre maiestatis sigillo iussimus committi.

Datum Tyburce^b, XVIII. Kalendas Septembris, indictione X, anno Domini millesimo 30 trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

846. HOMAGIUM TERRAE CORTONAE ITERATUM.

1312. Sept. 6.

Cf. iam supra nr. 757. Conferenda sunt etiam ea, quae narrat Nicolaus Botron- 35 Lucensis (ed. Heysel) pag. 67, non omnino cum documentis nostris convenientia: Illi imperatore cum magno honore receperunt, et in presentia totius populi fidelitatem sibi fecerunt per syndicos, rogantes ipsum, ut eos ad cameram suam reservaret, ita quod nulli tenerentur servire nisi sibi. Quod facere noluit, et hoc quia in civitate Pisana.

845. ^a *ibidem*. ^b *Tybur* ed.

¹ *Sched. Traiecti*.

antequam ad Cortonam iret, per episcopum Aretinum fuit sibi intimatum, quod Cortona erat ecclesie Aretine. Et de hoc volebat facere fidem dictus episcopus per privilegium Karoli Magni, qui eam ecclesie Aretine dedit, et per confirmationem multorum aliorum imperatorum. Antequam privilegia sua venirent, pro quibus miserat in Aretinum, placuit Deo, quod dictus episcopus in Pisis finem universe carnis est ingressus. Unde recorder, quod imperator precepit fieri instrumentum, quod fidelitatem Cortonensium receperat salvo iure ecclesie Aretine¹, mundum tamen sibi declarato nec ostenso.

Cum Registrum antiquum Cortonense inspicere non potuerimus, contulimus inter se editiones, quas paraverunt A. F. A. Alticozzi 'Risposta apologetica al libro (= G) dell' antico dominio del vescovo d'Arezzo sopra Cortona' II (Livorno 1765) pag. 21 nr. 52 satis accuratam et G. L. Guazzesi 'Dell' antico dominio del vescovo di Arezzo in Cortona' (Pisa 1760) pag. 176 sqq., potiores tantum lectiones adnotantes textumque in minutis corrigentes. Quae redeunt, ut indicat A, ad 'Registro vecchio della Cancelleria di Cortona' fol. 65. — Böhmcr, Reg. Heinv. pag. 301. (P. deest.)

15 In² nomine Domini amen.

(1) Anno eiusdem a nativitate millesimo trecentesimo duodecimo, inditione decima, domino Clemente papa residente et domino Henrico imperatore et semper angusto imperante, primo anno sui imperii, die sexta mensis^a Septembris. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris, quod in presentia dicti imperatoris et testium infrascriptorum et mei notarii infrascripti et coram universo populo terre Cortone ibi congregato personaliter constitutus Braechius comes quondam Nerii et Landus alias dictus Orlandus notarius quondam Restori de Cortona syndici, actores et nuptii speciales communis et populi et universitatis hominum terre Cortone ad infra-scripta specialiter facienda solempniter et legitime constituti, prout patet per publicum instrumentum scriptum manu Amadei notarii Hermanni de Cortona publici notarii³, syndicariorum et actorum nomine predictorum communis et populi et hominum dicte terre Cortone eiusque districtus⁴,

quod ab hac [h]ora inantea erunt fideles dicto domino imperatori et Romano imperio contra omnem hominem. Et nunquam erunt ipsi et alii homines eiusdem districtus in facto vel consilio, quod idem dominus imperator vitam aut membrum amittat aut recipiat in personam vel res aliquam lesionem vel contumeliam aut amittat aliquem honorem, quem nunc habet vel inantea possidebit. Item si sciverint vel audiverint de aliquo vel aliquibus, quod velit vel velint aliquid istorum contra ipsum dominum imperatorem facere, ut non fiat, pro posse suo impedimentum prestabunt et si prestare nequiverint, quam cito poterunt, ipsi domino imperatori intimabunt et

846. ^a) deest A.

1) *Clausula haec in instrumento super homagio confecto deest.* 2) *Transsanti verba sunt haec*
In Dei nomine amen.

Hoc est exemplum cuiusdam publici instrumenti communis Cortone scripti et publici manu Ranerii^a quondam Guidonis de Cortona notarii cum ipsius instrumenti die et consule, cuius talis est tenor videlicet:

'In nomine Domini — scripsi et publicavi.'

Et ego Fucius quondam Mathoi de Trebio civis Spoletanus imperiali auctoritate notarius et nunc scriba et officialis reformationum et cancellarie terre Cortone suprascripta omnia et singula, prout supra continentur et scripta sunt, ut in authentico suprascripto instrumento inveni, ita hic fideliter exemplando transcripsi et exemplavi nil addens vel minuens, quod ipsius substantiam permutaret, nisi solum signo scribentis ipsius notarii pretermisso. (S. N.)

3) *Quod serentium non est.* 4) *Hic nonnulla verba ecclesie cadunt; ita enim A et G,*

^a) Ranerii G. ^b) *ab hinc reliqua desunt G.*

contra eum vel eos, prout poterunt, eidem domino imperatori suum prestabunt auxilium. Et si contigerit ipsum dominum imperatorem rem aliquam, quam habet in presenti vel habebit in futurum, quacumque causa amittere, eam recuperare iuvabunt omni tempore et retinere ac omnibus iuribus suis et Romani imperii adipiscendis, refinendis et recuperandis toto posse assistent.

2) Item confessi fuerunt et recognoverunt sindicario nomine quo supra, ipsum dominum imperatorem esse et esse debere verum, naturalem, proprium et immediatum dominum suum et diete terre Cortone, communi et populi et districtus eiusdem cum omnibus iuribus suis et pertinentiis et ipsum dominum imperatorem habere et habere debere in predictis omnibus et singulis merum et mixtum imperium et omnimodam 10 iurisdictionem¹.

3) Et si sciverint, ipsum dominum imperatorem velle aliquem vel aliquos offendere, et inde specialiter vel generaliter fuerint requisiti, eidem domino secundum posse ipsorum prestabunt auxilium, consilium et favorem. Et si aliquid eis idem dominus imperator in secreto manifestaverit, illud sine sui licentia nemini pandent vel facient, 15 quod pandatur. Et si consilium idem dominus imperator ab eis petierit, illud dabunt, quod eis melius videbitur et magis pro eo expedire. Et quod nunquam in personis eorum aliquid scienter facient, quod in ipsius domini imperatoris iniuriam vel^b contumeliam possit redundare. Et omnia alia et singula facient, ad que veri subditi et fideles tenentur facere suo vero domino et facere consueverunt predecessoribus 20 Romanorum imperatoribus. Et omnia alia et singula, que in forma fidelitatis nove et veteris continentur.

4) Qui dominus Henricus^c imperator post dictum fidelitatis et homagii prestitum iuramentum benigne et gratiose dictos syndicos sindicario nomine quo supra terram Cortone cum toto suo districtu per eam solito possideri ac universitatem et homines 25 diete terre Cortone singulariter et in comuni in suos et sacri Romani^d imperii speciales et immediate subiectos et fideles et immediate ad cameram imperialem pertinentes et solitos pertinere et ad suam gratiam et favorem admisit et recepit. Et censuit et decrevit ac etiam declaravit, dictam terram Cortone, comme et homines diete terre Cortone ad ius et proprietatem immediatam sacri Romani imperii pertinere. Volens ac 30 mandans ac etiam decernens, dictam terram Cortone et homines ipsius terre gaudere plene et perpetuo^e privilegio libertatis omni iure et modo^f, suo nomine et sacri Romani imperii quo melius potuit cum effectu. Predicta omnia et singula ipso populo terre Cortone publice acclamante^g, volente et affirmante et expresse consentiente.

Actum Cortone supra logiam que est ante palatium populi, presente domino 35 Nicholao^h de Bonsignoribus de Senis, domino Guillelmino domini Ugueccii de Cortona, domino Bonaiuneta iudice olim Decuratiⁱ, Bertuldo quondam Meli Bonaguide, Baldacchino notario Bartoli de dicto loco et aliis pluribus testibus ad hec vocatis et rogatis.

Et^k ego Rainerius quondam Guidonis de Cortona imperiali auctoritate notarius constitutus hiis omnibus interfui et ut supra legitur rogavi, scripsi et publicavi^k. 40

846. ^a aut G. ^b Henricus A. ^c deest A. ^d in add. A. G. ^e modo et iure G. ^f clamante A. G. ^g Nicolao G. ^h Decurati A. ⁱ Et publicavi desunt G.

1. Cap. 2 in A et G tertium homagium ita interiectum est.

847. RESPONSES AD LITTERAS
CLEMENTIS V. PAPAE ITERATAS.

1312. Sept. 10.

*Cum litterae pontificis de gente imperatoris ex Urbe revocanda aliisque rebus emissae
5 servatae non sint nec in Indice documentorum a. 1313, de quo v. supra ad nr. 298,
memorentur, proponimus instrumentum a notariis de responsionibus imperatoris confectum,
cuius minuta vel imbreviatura J manu Iohannis de Dyst exarata servatur inter Acta et
collectanea Bernardi de Mercato Turini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo 1
10 nr. 11 (= Doenniges Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604) fol. 60 sq. Edidit Doenniges
l. c. II, 67 nr. 26; nos demum accuratissime contulimus.*

*De his narrat Nicolaus Botrontinensis (ed. Heyck) pag. 67: In Aretio publica-
verunt processus, quos publicari mandastis, in presentia imperatoris quidam abbas Aretinus
et prepositus ecclesie, secundum quod cardinales eis mandaverant, et dominus
imperator eum reverentia audivit. — Böhmcr, Reg. Heinr. 504. (P. deest.)*

(1) Anno Domini MCCCXII, ind. X, die decima mensis Sept., in palacio episcopali
Aret(ino) pontificatus etc., regni et imperii etc., in presencia infrascriptorum testium et
nostrorum notariorum infrascriptorum Bernardi, Iohannis), Dati quondam Philippi de
Aretio. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et
15 futuris, quod cum venerabilis vir dominus Bosus prepositus Aretinus die Sabbati nuper
preterita receperit in mandatis a reverendis patribus miseratione divina dominis . . .
20 Arnaldo Sabinensi sedis apostolice legato et Nicolao Ostiensi et Valetrensi^a episcopis
ae Luca Sancte Marie in Via lata diacono cardinalibus per ipsorum dominorum cardinalium
patentes litteras, ut quasdam patentes litteras executorias quorundam mandatorum
apostolicorum, sigillatas sigillis ipsorum dominorum cardinalium¹, in quibus inter
25 cetera continebatur,

quod ipsi domini cardinales mandabant et precipiebant auctoritate apostolica, qua in
ea parte fungebantur, serenissimo principi domino Henrico divina favente clemencia
Romanorum imperatori semper augusto, ut gentem suam que est in Urbe infra XXI
dies a data dictarum litterarum numerandos et continue subsequendos ab eadem Urbe
30 revocaret, et item quod daret litteras suas patentes continentes, quod propter ingressum
ipsius domini imperatoris et eius moram in Urbe sive propter detentionem quarundam
domorum sive pallaciorum factam per ipsum dominum imperatorem vel suos sive
propter aliqua alia per ipsum dominum imperatorem vel suos ibidem gesta domino
summo pontifici vel ecclesie Romane aliquod preiudicium generetur nec iura ipsorum
35 summi pontificis et ecclesie Romane in aliquo diminuantur nec ius aliquod ipsi domino
imperatori vel Romano imperio propter hoc acquiratur²,

ipsi domino imperatori presentari et in eius presencia legi et publicari faceret. dictus
prepositus mandatis predictis volens efficaciter obedire, ipsas litteras dominorum cardinalium
die presenti coram dicto domino imperatore et testibus infrascriptis legi et
40 publicari fecit.

847. ^a) sic J.

1) *Nec litterae pontificis nec executoriae cardinalium servatae sunt.* Cf. Böhmcr, Reg. 1246—1313 Pübbe 339. 2) Cf. iam supra nr. 841 cap. 6.

2. Quī quidem dominus imperator tamquam devotus rex catholicus et obedientie filius respondit ad contenta in litteris antedictis,

(I) quod gentem suam existentem in Urbe ab eadem Urbe exnunc revocat, ut infra terminum in supradictis litteris prefixum ab eadem recedant cum effectu, protestans idem dominus imperator, quod si dicta gens sua ultra diem terminum in dicta Urbe morari presumeret, quod ipsam moram ulteriorem idem dominus imperator gratam non haberet nec eam acceptaret, immo stipendia, que ab ipso domino imperatore recipere debent, si contingat ipsos ibidem morari ultra dictum terminum, exnunc revocat nec ad ea solvenda vult ulterius se teneri, et hec omnia per suas patentes litteras¹ eis celeriter significabit. 10

(II) Item super eo quod dicti domini cardinales requirunt ab eodem domino imperatore, quod det eis litteras suas patentes continentes, quod propter eius ingressum vel moram vel alia, que ipse per se vel alium gessit in Urbe, dicto domino summo pontifici vel ecclesie Romane nullum preiudicium generetur et cetera, respondit dictus dominus imperator, quod super isto articulo meminuit ipsis dominis cardinalibus iam alias sufficienter respondisse² et adhuc exhabundanti sic respondet, videlicet quod propter ingressum suum sive modum ingrediendi aut propter eius moram vel alia quecumque per ipsum vel gentem suam gesta in Urbe supradicta non vult nec intendit, quod domino summo pontifici vel ecclesie Romane in iuribus suis aliquod preiudicium generetur nec ipsi domino imperatori vel imperio aliquod ius de novo acquiratur. 20

(III) Super ceteris vero contentis in supradictis litteris dictorum dominorum cardinalium respondet dictus dominus imperator, quod per Dei gratiam in eis et super eis proponit et intendit taliter se gerere et habere, quod in culpa non cadet et quod a Deo vel homine non poterit merito reprehendi.

3. Et de predictis omnibus et singulis preceperunt nobis notariis dicti domini imperator et prepositus facere publica instrumenta. 25

Acta sunt hec anno, die, mense et indictione predictis in pallacio episcopali in civitate Aeterna. Presentibus dominis Il. henrico Dei gratia Tridentino et Nicolao Botronino episcopis, fratre Iohanne de Lucidomonte ordinis Predicatorum, dominis Iohanne Westingha, Iacobo quondam magistri Roselli, Wiviano de Dorna, Petro de Tuderto, Sanctio cantore Yporegiensi et Homine de Peretulo iudicibus testibus ad premissa vocatis specialiter et rogatis. 30

848. 849. CITATIO ROBERTI REGIS SICILLIAE.

1312. Sept. 12. 1313. Ian. 21.

Cf. iam supra nr. 821 et infra ad a. 1313, Febr. 12.

35

848. PUBLICATIO EDICTI. 1312. Sept. 12.

Exemplar autographum scriptur Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo I nr. 16. Edidit Doaniges Acta Henrici VII. II, 187 nr. 48a. Denovo contulimus.

Alius transsumti a. 1313. Ian. 21. confecti diadem scripti varias lectionis utpote nullius valoris non adnotavimus. Adnotat subscriptiones notariorum Doaniges l. c. II, 189 nr. 48b.

¹ *See ibid. loc. cit.* ² *Supra nr. 841 cap. 6.*

Cf. gravissima verba quae de his rebus refert Nicolaus Botrontinensis (ed. Hojck) pag. 67: Utrum in civitatem Tiburtinam vel in Cortonam vel in Aretium inceperint citationes regis Roberti et multarum personarum et civitatum rebellium, non recorder, sed memoriam habeo, quando hoc in Roma tractabatur, quod auditores sacri sui palatii, de quorum consilio specialiter omnes tales processus fiebant, dixerunt imperatori, et iniciare et mediare et terminare talia oportebat in terris imperii. Bene ymaginor ego, quod in altero predictorum locorum facte sunt primo citationes. Cf. iam supra pag. 824 lin. 8 sqq. — Böhmcr, Reg. Heinr. 505 (P. decst.)

In Dei nomine amen.

10 (I) [Nos]^a Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus hoc edicto publice posito requirimus et citamus regem Robertum natum olim regis Karoli, quod usque ad tres menses proxime venturos, quem terminum eidem pro primo, secundo et tertio perhemptorie assignamus ex pluribus iustis et rationabilibus causis et precipue propter viarum discrimina, quia ad eum securus non potest haberi accessus, compareat personaliter coram nobis ad se excusandum et defendendum ab inquisitione¹, quam facimus contra eum, super eo quod plura et diversa crimina et reatus contra nos et maiestatem nostram comisit ac etiam comitti procuravit et que adhuc comittere non desistit, propter que vel eorum alterum ipsum in crimen legis Iulie maiestatis non est dubium incurrisse, et potissime super articulis et capitulis infrascriptis, que notorie 20 divulgantur per ipsum regem Robertum comissa fore anno, mensibus atque locis in dicta inquisitione insertis, videlicet:

(I) **C** In primis quod notorie divulgatur, quod ipse rex Robertus tractavit et ordinavit et etiam quod tractari et ordinari effectualiter procuravit in provinciis Lombardie et Tuscie cum nostris et imperii rebellibus, quod nobis et nostro imperio obedientes 25 non essent et quod nobis totis viribus se opponere[n]t, qui de iure tanquam subditi et fideles imperii nobis obedire et subesse tenentur, pollicendo eisdem auxilium, consilium et favorem super conspiratione et rebellionem predicta.

(II) **C** Item super eo quod notorie divulgatur, quod ipse rex Robertus fecit et fieri procuravit per se et eius procuratores, ambaxiatores et nuntios conspirationes, ligas et societates et uniones contra nos et nostrum imperium cum ipsis nostris et imperii rebellibus, qui de iure sunt subditi et fideles imperii, que unitas et conspiratio adhuc continue durat, et maxime cum Florentinis, Lucensibus et Senensibus et aliis de Lombardia et Tuscia, qui sunt in liga et societate et conspiratione predicta, et cum eorum et cuiuslibet ipsorum sindicis et procuratoribus et ipsis universitatibus et qualibet earum, tractando, firmando, ordinando cum eis mortem et confusionem nostram 35 et totius imperii ac etiam eversionem et diminutionem nostri et imperii honoris et status.

(III) **C** Item super eo quod notorio clamore et publica divulgatione publice et notorie divulgatur et ita manifeste et evidenter, quod nulla potest tergiversatione celari, publice fertur, quod ipse rex Robertus tractavit et ordinavit cum predictis Florentinis, Lucensibus et Senensibus et aliis de Lombardia et Tuscia, qui sunt in dicta conspiratione cum eis, quod ipsi publice et manifeste cum armis et equis ad Urbem accederent ad se opponendum et pro viribus resistendum, ut dyadema imperiale nullo modo recipere valeremus, et ad pugnandum et preliandum nobiscum et gente nostra, 45 ut nos et nostros milites et barones, duces, marchiones, archiepiscopos, episcopos et

848. ^a) cecidit or.: cf. infra pag. 857 lin. 13.

1) Scriptum inquisitionis secretum non est.

comitivam nostram et cuiuslibet predictorum morti traderet. Et propter eius tractatus, blanditias, conspirationes, promissiones, ligas et uniones predicti nostri rebelles cum armis et equis in maxima quantitate accesserunt ad Urbem contra nos et imperium. Ipse etiam rex Robertus contra ea, que nobis scripsserat et publice asserebat nostris nunciis et aliis publice, quod Iohannem fratrem suum tra[n]smittet ad Urbem pro nostro et imperii favore et nobis daret in coronatione nostra auxilium, consilium et favorem, contra nos et imperium cum gente maxima per mare et per terram ad dictam Urbem transmisit. Qui Iohannes simul cum predictis rebellibus et ipsi rebelles cum eo contra nos et nostros milites et barones se pro posse opposuerunt, occupando et occupatam hostiliter detinendo ecclesiam sancti Petri de Urbe, in qua intendebamus dyadema imperiale recipere, veniendo etiam ad prelia cum gente nostra, que ad dictam ecclesiam volebat accedere, et pluries et diversis vicibus aliquos de gente nostra robarerunt, aliquos ad mortem vulneraverunt, aliquos interfecerunt et precipue reverendum patrem dominum Thebaldum episcopum Leodiensem¹.

(IV) C Item super eo quod etiam notorie divulgatur, quod in partibus Lombardie tractavit et ordinavit de capiendo et contra imperium tenendo plures terras et iura imperii, quas occupavit et occupari fecit per gentem suam et quas continue detinet occupatas, et precipue civitatem de Ast et plura castra districtus eiusdem et castrum de Valentia, castrum de Casali, que immediate et pleno iure pertinent ad nos et imperium et in ipsa possessione eramus, ponendo in eis vicarios et officiales pro nobis et nostro nomine et nos in eorum dominum recognoverant specialem et nobis fidelitatem solempniter iuraverant². Quos vicarios et officiales ipse rex Robertus de dictis civitate et castris expelli fecit et de facto sibi fidelitatem iurari contra nostrum et imperii honorem et statum.

(V) C Item super pluribus aliis in dicta inquisitione insertis, que notorie et publice divulgantur ipsum regem Robertum fecisse et comisisse et continuo facere et comittere in diminutionem et detractionem nostri et imperii et que redundant et redundare possunt ad nostram et imperii confusionem, mortem et periculum et iacturam.

2) Quem regem Robertum sic publice et publico edicto citavimus, ut hec citatio ad eius possit pervenire notitiam, et quia litteras et nuntios ad eum tra[n]smittere non valemus propter viarum discrimina et quia, sicut publice fertur et notorium dicitur, dedit operam et ordinavit atque tractavit, quod nulli nostri unquam ad eum possint accedere et quod accedentes capiuntur, derobentur et occiduntur, dicimus tamen et Deo et hominibus publice protestamur³, quod eidem venienti et se si poterit excusanti quod iustum fuerit intendimus observare et ipso per contumaciam absente nichilominus procedere tam ad sententiam quam ad alia, prout de iure facere debemus et poterimus, eius absentia non obstante.

Mandantes hoc describi edictum per Paulum de Podiobonici camere nostre notarium.

S. N. Ego Paulus de Podiobonici notarius camere sacre imperatorie maiestatis eius mandato predicta scripssi. Millesimo CCCXII, inditione X, die XII, Septembris.

849. REMOTIO EDICTI. 1313. Ian. 21.

Instrumentum super remotione citationis statim sequitur publicationem nr. 848 in eadem membrana conscriptum. Cf. supra ad nr. 848. (P. deest.)

848. ¹ protestamur a.

² *Le duc de mortifera da 26 m. Man accepto mortuus est paulo post. Cf. apochus Rationum deservant. Item III jour de Juin conte par Renardus pour mille troiscent XXXIII livres de cire pour faire le caxo a monseigneur de Liege et l'abbie de Wissemborch ar tres Preceurs, pour liguement pour le dite ar ordoné pour portage des candelles an dit lieu. CXXIX florins (Bovani Acta Henrici VII. L. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192.)*

In Dei nomine amen.

Hoc est exemplum cuiusdam instrumenti, cuius tenor talis est:

In nomine Domini amen.

Anno Domini millesimo CCCXII, tempore domini Clementis pape quinti et
 5 domini Henrici Romanorum imperatoris semper augusti, die XXI. mensis Ian., indit. XI.
 In presentia mei notarii et testium subscriptorum discretus vir Nerius natus domini
 Stephani de Pistorio de mandato sapientis viri domini Petri Deodati de Tuderto legum
 doctoris, iudicis et officialis predicti domini Romanorum imperatoris, quoddam edictum
 10 et publicatum manu ser Pauli notarii de Podiobonici, quod confixum erat cum quibus-
 dam bulettis in hostio episcopatus Aretini, de hostio predicto eruit, elevavit et removit
 ipsumque edictum in manibus dicti domini Petri sic elevatum de hostio predicto posuit.
 Quod quidem edictum sic incipit: In nomine Domini amen. Nos Henricus Dei gratia
 Romanorum imperator semper augustus hoc edicto publice posito requirimus et citamus
 15 regem Robertum natum olim regis Karoli etc. et finit ante subscriptionem notarii.
 mandamus^b hoc scribi^c edictum per Paulum de Podiobonici camere nostre notarium^d.

Actum est hoc in civitate Aretii in ecclesia episcopatus Aretini, presentibus domino
 Buoso preposito Aretino, Gherardo condam domini Iohannis de Bucacharinis, ser Petro
 domini Vive de Aretio et multis aliis testibus vocatis et rogatis.

20 Ego Iohannes Nutii de Viterbio imperiali et alme Urbis prefecti auctoritate notarius
 et iudex ordinarius predictis interfui et ea rogatus et etiam de mandato dicti domini
 Petri scripsi et publicavi.

(S. N.) Ego Paulus de Podiobonici notarius camere sacre imperatorie maiestatis
 autenticum, ex quo supradictum exemplum sumptum est, vidi, legi et transcripsi, prout
 25 in ipso inveni, ipsumque ascultavi una cum Pandulphino notario infrascripto et signum
 proprie manus apposui.

(S. N.) Ego Pandolphinus Scarlattini de Castro Florentino imperiali auctoritate iudex
 et notarius publicus autenticum huius publici documenti, ex quo presens adsumptum
 est, una cum supradicto ser Paulo notario vidi, legi et ascultavi. Et quia utrumque
 30 concordare inveni, ideo me subscripsi et signum proprie manus apposui.

850. MANDATUM DE GUERRA VIVA CONTRA REBELLES INCIPienda.

1312. Sept. 20.

Superest solum exemplar abbati monasterii Montis Aniani missum, cuius trans-
 35 *suntum servatur Florentiae in tabulario regio. Exemplum vero abbas G. C. Fattolchi*
sacc. XVIII. invenit in Romae in codicibus Sessorianis 213 pag. 669 et 215 pag. 579
bibliothecae nationalis 'Vittorio-Emmanuel'. Quae omnia descripsit iam olim Giesbrecht,
edidit Böhmér 'Acta imperii selecta' pag. 456 nr. 659. Nos hanc editionem repetimus.

Cf. Böhmér, Reg. Heinr. 597 et 598 (Addit. I). — Böhmér, Reg. Heinr. 593
 40 *(Addit. I).* *(P. dobst.)*

849. ^{a)} sequitur s. delet. or. ^{b)} sic or. pro mandantes. ^{c)} sic or. pro describi.

1) Cf. supra pag. 855 lin. 10 sq. et pag. 856 lin. 38.

Henricus Dei gratia Romanorum imperator et semper augustus abbati castri abbacie Sancti Salvatoris fidei suo gratiam suam et omne bonum.

Presentium tibi tenore sub pena privationis omnium feodorum, libertatum et immunitatum, que et quas a nobis et Romano tenes imperio, districte precipiendo mandamus, quatinus visis presentibus contra Senenses et eorum comune ipsorumque 5 complices et fautores, rebelles nostros condemnatos et proscriptos, omni excusatione et dilatione cessante guerram incipere et eam prosequi viriliter non obmittas, ipsos in bonis et personis eorum pro viribus offendendo. Has autem litteras registrari fecimus, de quarum presentatione . . . latorum, nuntio nostro iurato, dabimus plenam fidem¹.

Dat. in castris ante Florentiam, XII. Kal. Octobr., regni nostri anno quarto, imperii 10 vero primo².

851—870. SCRIPTA AD IURA ET BONA IMPERII IN TUSCIA SPECTANTIA.

1312. Sept. 29.—1313. Febr. 23.

*Syndicatus de homagiis fidelitatis faciendis nonnullos, qui minoris sunt momenti, 15
mutata ratione ad eandem res pertinentia. Inquisitionem denique de bonis imperii in
Tuscia institutam omnia non diversis locis divisa, sed hic coniunctim proponere liceat.*

851—865. SYNDICATUS ET HOMAGIA TERRARUM ET CASTRORUM IMPERII. 1312. Sept. 29.—Nov. 25.

*Autographa syndicatorum servantur omnia Pisis in tabulario Roncioniensi, ex quibus 20
editit Bonanni 'Acta Henrici VII.' I, 247 sqq. Nos partim demum inspeximus².*

850. ³⁰ 1° nr.

1. Cf. eadem fere verba iam supra tom. III pag. 576 l. 1—3. 2. Syndicatus reliquos, quorum 25
certus in editione nostra ponere longum est, tamen hic citamus. Quorum autographa partim inedita aut
Taurin. in tabulario regio, aut Pisis in archivo Roncioniensi servantur:

1. 1312. Sept. 13 Syndicatus castri de Montemarcano; cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. (220);
Doennges 'Acta Henrici VII.' II, 189 nr. 49 cetr. ex autogr. Taurin.

2. 1312. Sept. 16 S. Blasii de Monasterio (Repetti 'Dizionario geografico pisico storico della Tos-
cana' III, 254); Doennges l. c. II, 190 nr. 500 cetr. (falso 'de Moris') ex autogr. Taurin.

3. 1312. Nov. 3 S. Cristiani de Montespertoli (Repetti l. c. V, 10); tabul. Taurin. 'Ducato di Aosta 30
Mazzo 12' nr. 5, inedit.

4. 1312. Nov. 4 S. Blasii de Passignano; cf. infra nr. 870 sub nr. 53; tabul. Taurin. l. c. nr. 4, inedit.

5. 1312. Nov. 5 S. Marie Montis Maerati (Repetti l. c. III, 7); Bonanni 'Acta Henrici VII.'
I, 253 nr. 154 ex autogr. Pisan.

6. 1312. Nov. 6 S. Iacobi ad Mucianum; cf. infra nr. 870 sub nr. 160; tabul. Taurin. l. c. nr. 7, inedit. 35

7. 1312. Nov. 6 S. Martini ad Arguam (— S. Martini del vesoro); cf. infra nr. 870 sub nr. 59; 40
tabul. Taurin. l. c. nr. 9, inedit.

8. 1312. Nov. 7 S. Martini la Palma (Repetti l. c. III, 105); tabul. Taurin. l. c. nr. 10, inedit.

9. 1312. Nov. 10 S. Nicolai de Rada; cf. infra nr. 870 sub nr. 192; Doennges l. c. II, 190 nr. 506
cetr. ex autogr. Taurin. 45

10. 1312. Nov. 11 Inbriatura de homagio S. Iacobi de Petrafata; cf. infra nr. 870 sub nr. (187);
Doennges l. c. II, 60 nr. 28 cetr. ex autogr. Taurin. valde corrosa; cf. infra ad nr. 852.

11. 1312. Nov. 11 Syndicatus S. Romoli de Tignano; cf. infra nr. 870 sub nr. 48; tabul. Taurin. l. c.
nr. 12, inedit. 11. Inter cetera haec cum pleno mandato, balia et auctoritate³ eidem concessa dandi, pro-

851. SYNDICATUS COMMUNIS SETTIGNANI. Sept. 29.

Edidit Bonaini l. c. I, 247 nr. 149 ex autographo nr. 719. In verso legitur: Populi Sancte Marie de Septignano.

In Inquisitione infra nr. 870 nomen communis desideratur. (P. deest.)

In Dei nomine amen.

Anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indictione XI, die penultimo mensis Septembris. Pateat omnibus evidenter hanc paginam spectantibus, quod in presentia mey Bartoli notarii et testium infrascriptorum convocato et adunato generali parlamento comunis et populi Sancte Marie de Septignano¹ ad sonum campane et requisitionem rectoris dieti populi, ut moris est, idem parlamentum totum cum licentia, auctoritate et consensu Vieri rectoris et ipse rector cum consensu plenissimo dieti parlamenti et in solidum quilibet ipsorum, nomine et vice ipsorum et totius universitatis dieti loci et personarum omnium dieti loci, in plena concordia fecerunt [et] constituerunt Verium Iohannis presentem et recipientem eorum et dieti universitatis legitimum syndicum, procuratorem, factorem, actorem, missum et nuntium specialem ad comparandum pro eis et eorum nomine et dieti universitatis coram serenissimo principe et domino domino Herigo Romanorum imperatore et semper agusto et ad obedendum eius mandatis. Et in animas ipsius comunis et universitatis et hominum dieti populi et comunis iurandum et iuramentum prestandum proprie et debite fidelitatis eidem et suis successoribus et sacro Romano imperio proprie faciende, et ad recongnoscendum eundem dominum imperatorem eorum verum, generalem et legitimum dominum sine aliquo medio et ipsum dominum imperatorem sine aliquo alio medio habere in eis et ipso comuni et universitati et hominibus dieti loci merum et mistum imperium, iurisdictionem et facultatem omnimodam et iurisdictionem dieti comunis et populi ad ipsum dominum mittendi, solvendi pro dicto populo et comuni illam quantitatem pecunie, quam eis videlicet expedire, aliquibus baronibus serenissimi principis domini nostri imperatoris semper angusti, qui servierunt dicto comuni et populo Sancti Romoli de Tinguano.

12. 1312. *Nor. 12 Syndicatus plebis S. Mariae Norellae; cf. infra nr. 870 sub nr. 199; Bonaini l. c. I, 260 nr. 161 ex autogr. Pisan.*

30 13. 1312. *Nor. 14 S. Lei de Milazzano plebatas Cimatori; Repetti l. c. III, 186 et infra nr. 870 sub nr. (177); Bonaini l. c. I, 264 nr. 165 ex autogr. Pisan.*

14. 1312. *Nor. 15 S. Mariae de Petriolo de Castellina vallis Grevis (Repetti l. c. IV, 145); Bonaini l. c. I, 265 nr. 166 ex autogr. Pisan. Ubi inter alia haec: coram . . . imperatore . . . et coram dieti domini imperatoris vicariis, curia, iudicibus et officialibus et maxime et nominatim coram nobili viro*
35 *Naldo de Gherardinis vicario pro dicto domino imperatore in liga et partibus lige Vallis Grevis.*

15. 1313. *Febr. 4 comunis Leoninae comitatus Senensis (Repetti l. c. II, 682); Paenigis l. c. II, 170 nr. 37 extr. (male ad a. 1312) ex autogr. Taurin. valde corrosa. Homagium praestatum esse die*
21. m. *Febr., notitia manu Bernardi de Mercato scripta indicatur.*

16. 1313. *Mart. Agiuolfi comitis palatini Tasciae; Downiges l. c. II, 197 nr. 55 extr. ex autogr. Taurin. valde corrosa.*

Quae de Syndicatus huius notae nr. 3, l. 6—8, 41 notat. Samanck loca supra ad nr. 703—712 ibito XXVII, 237 not. 3, erronea sunt.

Adiungere etiam liceat ex Nicolao Botrontinensi (ed. Heyck) pag. 72 et quae narrat: Ibi (scil. ante Florantium) de comitatu eorum (scil. Florentinorum) et districtu ad obedientiam venerunt tam de valle de Seva quam de valle de Greva et pluribus aliis contratis versus Arnum plus quam XI castra, et meo iudicio plus timore quam amore. Timebant autem ne spoliarentur per Theothonicos. Et postquam obederant, erant securi et veniebant ad excessum vendebantque bona sua in duplo quam valeret. Item pag. 77: Multe valles et plura castra in ipsis illis diebus (scil. ante Sanctum Cassianum) venerunt ad obedientiam et personaliter in exercitu erant et victualia adducebant, et plus iudicio meo timore quam amore, sicut postea apparuit per effectum, quia statim quod exercitus fuit ab eis elu-
50 *gatus, plures ex eis reversi sunt ad obedientiam Florentinorum.*

1) Cf. Repetti l. c. V, 287.

imperatorem et Romanorum imperium sine ullo medio pertinere. Et generaliter ad omnia alia et singula facienda et procuranda, promittenda, confitenda et recongnoscenda, que in predictis fuerint opportuna et que idem dominus imperator eisdem duxerit iniungenda. Concedentes eidem procuratori et sindicho plenum, liberum et generale mandatum cum libera administratione. Promittentes michi notario infrascripto stipulanti et recipienti pro dicto domino imperatore et omnibus, quorum intererit, ratum et gratum et firmum habere et perpetuo observare omne et quidquid fecerit de predictis, sub obligatione eorum omnium personali [et] omnium eorum honorum presentium et futurorum.

Actum in populo Sancte Marie de Septignano apud ipsam ecclesiam, presentibus testibus ser Attaviano rectore dicte ecclesie et Sacchuccio populi Sancti Martini la Melsola¹ ad hec vocatis et rogatis.

S. N. Ego Bartholus filius Bulgli de Septignano imperiali auctoritate iudex ordinarius et notarius publicus predictis omnibus interfui [et] rogatus publice scripsi.

852. SYNDICATUS COMMUNIS MONTIS FAESULIS. Ocl. 9.

Edidit Bonaini l. c. I, 219 nr. 150 ex autographo nr. 720. Denuo inspectimus. In verso legitur manu Masi notarii scriptum: Syndicatus populi plebis Sancti Laurentii de Monte Fesulis, quibus addidit Bernardus de Mercato: registrat.) per Io hannem) interfuit Leopardus.

Fragmentum imbreccaturae ut videtur confectae super homagio die 11. m. Nov. ab hoc communi una cum aliis praestito c. Dominicus l. c. II, 69 nr. 28, editum ex autographo tabularii regii Taurinensis callo corrosio, quod inter multa instrumenta syndicalium servatur Diplomâ imperiali Mazzeo 3 nr. 67.

Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. (132).

(P. deest.)

In Dei nomine amen.

Ab incarnatione eiusdem millesimo trecentesimo duodecimo, indictione undecima, die nono intrante mense Octubris. Actum in populo Sancti Laurentii de Monte Fesulis, presentibus rogatis testibus presbitero Mattheo rectore ecclesie Sancti Nicholai de Vico¹ et Soffione condam Falchonis populi Sancti Iusti de Cuona² et aliis. Torellinus Iacopi, Carninus Boyerotti, Soldus Pentole, Tengua Lambertî, Manfredus Chiarini, Ninus Spilgliati, Cione Orlandini, Mazza Bachi, Chiarissimus Gharzonis, Pierus et Benuccius Ciollis, Lore Geppi, Vanni Guillelmini, Rubba Benacche, Iacopus Torellini, Taddeus Monomazzii, Geppus Buoni, Giunta Tani, Chiarinus Pentole, Segolus Guillelmini, Renzzus Bonini, Tanus Giunte, Bachus Mazze, congregatis dictis hominibus in dicto populo plebis Sancti Laurentii de Monte Fesulis, dicentes et asserentes, se esse duas partes et ultra hominum dicti populi plebis, pro se ipsis et aliorum hominum et personarum et universitatis dicti populi plebis Sancti Laurentii de Monte Fesulis unanimiter et concorditer nemine discordante et omni modo et iure, quibus melius potuerunt, fecerunt, constituerunt atque ordinaverunt eorum et eiusque ipsorum et universitatis dicti populi syndicum et procuratorem, actorem, factorem et nuntium certum, specialem et negotiorum gestorem Carninum condam Boyerotti dicti populi plebis presentem et recipientem ad comparandum et se representandum coram santissimo domino nostro domino imperatore ad obbediendum et parendum mandatis eius et coram eius vicariis et officialibus, iudicibus et notariis ad obbediendum et parendum mandatis eorum, et se pro dicto populo et universitate dicti populi representandum, terminum et dilationem petendum, penam promittendum, fideiussores dandum et ad obligandum eos et alios homines et universitatem dicti populi et

¹ 851. 2) I. m. l. s. 40 c. 1.

¹ I. c. 9. *Monte Fesuli*, *Repetti l. c. I, 756.*

² *Quona*; *Repetti l. c. II, 702.*

eorum heredes et bona, et ad omnia et singula faciendum, exercendum et procurandum, que in predictis et circa predicta vel aliquod predictorum occurrent opportuna et eidem iudice suo visa fuerint expedire et que ipsimet possent personaliter facere, si adessent. Promittentes se semper firmum et ratum et gratum habere et tenere totum et quicquid per dictum iudicem et procuratorem actum et procuratum fuerit in predictis et circa predicta vel aliquod predictorum. Et si qua evenirent, que in hoc iudicium non essent inserta, liceat eidem iudice uti pleno iure.

(S. N.) Ego Masus condam Gione de Monte Fesulis imperiali auctoritate iudex et notarius predicta omnia coram me acta rogatus publice scripsi.

10 **853. SYNDICATUS POPULI S. PAULI AD EMAM. Nov. 1.**

Edidit Bonaini l. c. I. 250 nr. 152 ex autographo nr. 721. In corso legitur: Instrumentum populi Sancti Pauli ad Emam plebatus Robbiano.

In Inquisitione infra nr. 870 nomen communis desideratur. (P. deest.)

In Dei nomine amen.

15 Anno eius millesimo trecentesimo duodecimo, iudictione undecima, die Kalend. Novembris. Infrascripti Ghesus Marchiani, Beringhaccius Buoni, Cecchus Vigorosi, Vanni Baccetti, Baccius Manetti, Terius Donati, Baldanza Ugholini, Corectinus Gherbellini, Terius Amadoris, Loetus Guardi, Ghuceius Bonfanciulli, Nardus Abiezini, Gherardinus Vigorosi, Franceschus magistri Nierii, Benuceius Corsi, Quereolus magistri Graggii, Donatus Contis, Vicinus Corsi, qui omnes predicti sunt de populo Sancti Pauli ad Emam¹ plebatus Robbiano sextus² Burgi, cohadumati apud dictam ecclesiam ad sonum campane more solito, dicentes et affirmantes, se esse duas partes et ultra hominum et personarum universitatis dicti populi, pro se ipsis et vice et nomine aliorum hominum et personarum ipsius populi fecerunt, constituerunt et ordinaverunt Gherardinum quondam Vigorosi dicti populi presentem et recipientem eorum et dicti comunis et universitatis iudicem et procuratorem, actorem, factorem et nuntium specialem ad comparandum et ad representandum se pro eis et dicto populo, communi et universitate ipsius populi coram domino imperatori cristianorum vel eius vicario semel et pluries et quotienscumque necesse fuerit, et ad promittendum ei vel eius vicario parere et obedire mandatis, quot et 20 que sibi vel eis fecerit vel fieri fecerit, sub certa pena et ad promittendum solvere penam, si committeretur et quotiens committeretur, et ad obligandum eos et eorum heredes et bona et dictum commune et universitatem in persona et rebus pro ipsius mandatis parendo et obbediendo et etiam pena solvenda ad sensum et voluntatem ipsius domini imperatoris vel eius vicarii. Et generaliter et specialiter ad omnia et singula facienda et promittenda, que in predictis et quolibet predictorum necesse fuerint et viderit expedire et que ipsimet, si presentes essent, facere possent. Promittentes michi notario infrascripto stipulanti et recipienti pro quocumque interest vel intererit, habere firmum et ratum totum et quicquid per ipsum Gherardinum iudicem et procuratorem in predictis et super predictis et quolibet predictorum factum et promissum fuerit, et 35 contra non venire sub obligatione et ypotheca omnium et singulorum eorum et dicti comunis et universitatis bonorum.

Actum apud dictam ecclesiam, presentibus ad hec vocatis et rogatis testibus Bartolino de Manentis dicti populi et Goro quondam Ubaldini de Linari³ et Benino Brunetti de Paielli curie Figlini⁴.

45 (S. N.) Ego Bonsignore iudex et notarius filius quondam Orlandi de la Strada predicta coram me acta rogatus publice scripsi.

1. Cf. *Repetti l. c. II. 55*. — 2. *Sol. de consuetud. s. v. Burgi Florentinae*. — 3. Cf. *Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. 189*. — 4. Cf. *ibidem sub nr. 232*.

854. SYNDICATUS COMMUNIS MONTIS CAMPOLESIS. *Nor. 2.*

*Edidit Bonaiuti l. c. I. 251 nr. 153 ex autographo nr. 722. Denno inspeximus. In
 verso scripsit Bernardus de Mercato: Syndicatus Sancte Marie a Campoli, itemque:
 Registrat.) per Iohannem: interfuerunt Bernardus, et Leopardus.*

Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. (61).

(P. deest.)

5

In Christi nomine amen.

Anno Domini a nativitate eiusdem millesimo trecentesimo duodecimo, indictione
 [un decima, die secundo intrante mense Novembris. Actum in castro Montis Campolesis
 comitatus Florentie, presentibus testibus ad hec vocatis et rogatis Lapozzo ser Nuti et
 ser Diedi presbitero ecclesie Sancte Marie de Campoli. Infrascripti Cambius Benci, 10
 Pierus Aldobrandi, Lappus Benci, Boninsengna Cenni, Neri Donati, Pepus Donati, Cimus
 Lippi, Chiarus Gherardi, Bandus Gherardi, Perus Tingui, Vannes Pacini, Maffius ser
 Bandini, Beneinus Tani, Ceclus Bonaiuti, Fede Pucci, Soldus Tedaldi, omnes de populo
 Sancti Nicholay dicti castri, Manus Bonamichi, Guiduecius eius filius, Mazza Cambii
 de populo Sancte Lucie de Liglano¹, Capaccia Gimte et Dreas Nesis de Nuo- 15
 vole², Vannes Tucci et Cambiuzzus Lottieri populi Sancti Stephani³, Bandinus
 Cisti, Nicholus Bindi, Taddens Bindi, Rauerius Corsi, Arrignecius Chelis, Bonus Chelis,
 Grillus Chelli, Iohannes Tenti et Mazza Nesis, omnes de populo Sancte Marie a Cam-
 poli³, et omnes et singuli predicti de curia et communi dicti castri pro se ipsis et uni-
 versitate hominum et personarum dicti communis congregati in dicto castro, concorditer 20
 pro se ipsis et universitate hominum et personarum dicte curie et communis fecerunt,
 constituerunt et ordinaverunt eorum et dicti communis et universitatis syndicos, procura-
 tores et nuncios speciales Federighum de lo Storto licet absentem et Boninsengnam
 predictum presentem et recipientem ad comparendum et se representandum pro eis et
 universitate hominum et personarum dicti communis et curie coram illustrissimo principe 25
 domino Henrico Dei gratia Romanorum imperatore et semper augusto et coram eius
 malisealeo et quolibet eius iudice, auditore et officiali, et ad confitendum, se et alios
 dicte universitatis et communis esse veros et legitimos fideles imperii et dicti domini
 imperatoris et sub eius et imperii iurisdictione, et ad sacramentum fidelitatis eidem et
 cuilibet pro dicto imperatore recipienti prestandum, et ad promittendum omnibus suis 30
 obedire mandatis alte et basse et prout et sicut et quomodo eisdem seu universitati
 predicte ex parte dicti domini imperatoris iniunctum fuerit. Promittentes pro se ipsis
 et aliis de universitate dicte curie et communis, pro quibus et quolibet eorum promiserunt
 de rato, se omni tempore servaturos omne et totum id, quod per dictos syndicos vel
 alterum eorum promissum seu factum fuerit circa predicta vel aliquid predictorum, sub 35
 ypotheca et obligatione eorum bonorum et dicti communis et universitatis. Dantes michi
 licentiam predictorum instrumenta iterum et iterum complendi per similia verba et per
 diversa, prout michi placuerit.

(S. N.) Ego Naccius filius ser Bonaiuti Chaligani notarii de Florentia apostolica
 et imperiali auctoritate publicus notarius predicta coram me acta rogatus scripsi et 40
 publicavi ideoque subscripsi.

855. SYNDICATUS POPULI S. MARIE DE MARIANO. *Nor. 8.*

*Edidit Bonaiuti l. c. I. 254 nr. 155 ex autographo nr. 724. Denno inspeximus. In
 verso scripsit Bernardus: Syndicatus populi Sancte Marie de Mariano plebatus Sancti
 Ypoliti, itemque: Registrat.) per Iohannem.*

In Inquisitione infra nr. 870 nomen desideratur.

(P. deest.)

45

1 Cf. *Reper.* l. c. II, 695. — 2 Cf. *ibid.* III, 617. — 3 Cf. *ibid.* I, 431.

In Dei nomine amen.

Sue incarnationis millesimo trecentesimo duodecimo, indictione undecima, die octavo mensis Novembris. Convocatis hominibus populi Sancte Marie de Marliano plebatus Sancti Ypoliti¹ Vallis Pese et congregatis infrascriptis hominibus apud dictam ecclesiam Sancte Marie de Marliano ad sonum campane, ut moris est, qui dixerunt se esse duas partes et ultra hominum et universitatis dicti populi, pro se ipsis et quolibet eorum in solidum et vice et nomine aliorum hominum et singularium personarum ipsius communi concordia et unanimi voluntate ordinaverunt, constituerunt et fecerunt hunc filium Berti dicti populi ibidem presentem et suscipientem syndicum et procuratorem, actorem, factorem et nuntium specialem ad comparandum pro eis et quolibet eorum et vice et nomine aliorum hominum et personarum dicti populi coram excellentissimo domino Henrico divina favente gratia Romanorum imperatore et semper augusto ad iurandum et promittendum perpetuam fidelitatem et ad parendum et obediendum mandatis eius suorumque vicariorum et officialium, et ad penam et penas promittendum et ad dandum et prestandum omnes securitates ad beneplacitum et voluntatem eius et ipsius vicariorum, et ad obligandum ipsos homines et eorum et cuiusque ipsorum filios et heredes et singulares homines et personas dicti populi et ipsum populum. Et generaliter ad omnia et singula facienda et procuranda, que noverit convenire et que ipsi homines et universitas dicti populi facere possent, si personaliter adessent. Promittentes michi notario infrascripto stipulanti et recipienti pro omnibus et singulis, quorum interest vel interesse posset, se firmum et ratum perpetuo habere et tenere omne id totum et quicquid per dictum eorum syndicum et procuratorem factum [seu] gestum fuerit in predictis et in nullo contra venire, sub ypotheca et obligatione bonorum eorum et aliorum hominum et personarum dicti populi presentium et futurorum.

Nomina quorum hominum, qui predictis interfuerunt, sunt hec: Lopus et Dulcis fratres et filii condam Ricci, Lopus condam Saracini, Maggus eius filius, Ghinus condam Compagnini, Brunaccius filius Salvini, Pangus condam Sere, Tinghus condam Baudini, Cambiuzzus condam Guinucci, Guinellus condam Gami, Puccius condam Martini, Stephanus filius Berti, Bertus filius Berti, Capuccio filius Camini, Salvuccius filius Guinuci, Bacherellus filius Cose, Bertus filius Manni, Richus filius Berti, Simon filius Berti, Domus condam Seracini, Mannuccius condam Maggi, Tuccius vocatus Corieri, Meus Bernardi, Doffus Boccaceii, Cambiuzus condam Iacobi, Nutus condam Bonaiuti, Lopus condam Bartholi, Ceminus condam Berti, Iohannes filius dicti Cemini, Neri filius Cose, Dolec filius Cose.

Actum apud dictam ecclesiam Sancte Marie de Marliano, presentibus Thoro filio Plebani et Guiduccio Miglioris populi Sancti Martini de Thorri² testibus ad hec adhibitis et rogatis.

(S. N.) Ego Ranerius filius condam Rinuccii de Pasignano imperiali auctoritate iudex et notarius predictis interfui et hanc inde cartam rogatus scripsi atque firmavi.

856. SYNDICATUS POPULI COLLIS PETROSI. Noc. 9.

Edidit Bonaini l. c. I, 255 nr. 156 ex autographo nr. 725. Dentio inspectimus. In verso legitur manu Bernardi scriptum: R(egistrat.) per Io(hannem) interfuit Leopardus. Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. (190). (P. deest.)

In Dei nomine amen.

Anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indictione undecima, die nono mensis Novembris. Pateat omnibus evidenter presentem paginam inspecturis, quod coadunata et congregata universitate hominum et personarum communis et universitatis

1) Cf. *Repetti l. c. II, 578.*

2) Cf. *ibid. V, 517 in art. 8. Vincenzo u. Torri.*

populi Sancti Michaelis de Collepetroso plebatus Sancte Marie Novelle apud mercatate de Monterinaldi¹ ad petitionem et requisitionem Nardi Guidi rectoris dicti populi Sancti Michaelis, nomina quorum sunt hec: Dinus Rusticelli, Chellus et Rossus Dini, Guiduccius Redolli, Coverinus Redolli, Nardus Guidi, Tura Guilielmi, Linus Soblani, Martinus Cardini, Naccius Bencivien, Chele Milini, Dese Compagni, Iacomus Loetieri, Martinellus Lapi, Tura Cini et Matus Dese, omnes sunt de dicto comuni, universitate et populo et qui vere sunt due partes et ultra omnium et singulorum hominum et personarum dicti communis, universitatis et populi, eorum nomine proprio pro se ipsis et quolibet eorum et vice et nomine dicte universitatis, communis et populi utroque modo et casu fecerunt, constituerunt et ordinauerunt eorum et cuiusque eorum et dicte universitatis, communis et populi Dese² condam Compagni presentem et recipientem syndacum, procuratorem, factorem et iuratum speciale ad se representandum pro dicto comuni et universitate et eorum vice et nomine eorum serenissimo principe et domino domino Herigo Dei gratia Romanorum imperatore et seuper agusto et ad promittendum et iurandum et faciendum eidem puram et debitam facultatem et iuramentum fidelitatis prestandum et faciendum secundum formam iuris, et ad recognoscendum eundem dominum imperatorem et conditendum eorum verum et naturalem dominum proximum et immediatum et ipsum habere in dicto comuni et populo merum et mixtum imperium et iurisdictionem et omnimodam facultatem, et ad eius mandatis omnibus fideliter obediendum. Et generaliter ad omnia et singula facienda et exercenda, que in predictis et circis predicta viderit expedire, et meram, puram et debitam amministrazioneem et que natura contractus procurationis postulat et requirit, etiamsi mandatum exigant speciale, et que ipsimet eorum nomine et vice et nomine dicte universitatis facere possent, si presentes essent. Promittentes nomine iam dicto michi notario infrascripto, vice et nomine quorum omnium interesset vel interesse posset, predicta omnia et singula firma et rata habere et tenere et non contra facere vel venire per se vel alios, que per dictum Dese² syndacum facta fuerint in predictis vel aliquo predictorum.

Actum apud mercatate de Monterinaldi, choram testibus rogatis et vocatis Pucciarello condam Rossi de Monterinaldi et Casino filio³ Cenni dicti loci.

(S. N.) Ego Iohannes Albertini de Monterinaldi auctoritate imperiali iudex et notarius predictis⁴ interfui et ea⁵ scripsi et publicavi.

857. SYNDICATUS POPULI VICCHII ABBATIS. Nov. 9.

Edidit Bonaiui l. c. I, 256 nr. 157 ex autographo nr. 726. Denno inspicimus. In verso legitur manu Bernardi scriptum: Registratus per Io(hannem) interfuit Leopardus.

Cf. Inquisitionum infra nr. 870 sub nr. 173.

(P. deest.)

In nomine Domini amen.

Anno incarnationis eiusdem millesimo trecentesimo duodecimo, indictione XI, die nona mensis Novembris. Burnaccius Tebaldi, Nurus Ristori, Tieri Perini, Cecchus Ricivuti, Feus et Loetus Annamati, Orlanduccius et Michael Bernardi, Lopus Clari, Bindus Cenni, Mazzettus Nuti et Micus Banchelli, omnes de populo Sancti Angeli de Vicchio Abbatis plebatus Campoli, comuni concordia et sua bona voluntate nullo eorum discordante fecerunt, constituerunt et ordinauerunt eorum et totius universitatis hominum dicti populi verum et legitimum syndicum et procuratorem in solidum Duceium Tebaldi de dicto populo licet absentem tanquam presentem ad comparandum nomine ipsorum et cuiuslibet eorum et dicte universitatis in solidum eorum serenissimo principe domino

¹ 856. ² Dese. ³ Casino. ⁴ Interfuit. ⁵ predicta or. ⁶ Cenni cas.

¹ *Cf. Inquisitionum infra nr. 870 sub nr. 185.*

Henrico Dei gratia Romanorum imperatore dignissimo et semper augusto et ad iurandum et faciendum sibi fidelitatem et reverentiam et suis mandatis omnibus fideliter et devote per omnia obedire in animas eorum et cuiuslibet eorum in solidum iuxta ipsius domini beneplacita et mandata. Promittentes se ratum, gratum et firmum perpetuo habituros sub obligatione et ypotheca omnium bonorum suorum et diete universitatis in solidum, quicquid per dictum syndicum et procuratorem suum eorum et diete universitatis nomine in predictis factum et gestum fuerit seu etiam procuratum.

Actum in castro Viechii Lambardorum¹, presentibus et rogatis testibus ser Lippo Ridolfi de Lupicino notario et Forte Clarii et aliis.

(S. N.) Ego Cursus condam Rinucci de Carraria apostolica et imperiali auctoritate notarius predicta omnia coram me acta publice scripsi rogatus.

858. SYNDICATUS POPULI S. NICOLAI CURIAE SEMIFONTIS. Noe. 9.

Edidit Bonaini l. c. I. 257 ar. 158 ex autographo nr. 727. Donno inspectus. In verso scripsit Bernardus: Syndicatus populi Sancti Nicolai curie Semifontis, demque:

R(egistrat.) per Iohannem interfuir Leopardus.

In Inquisitione infra ar. 870 nomen desideratur. (P. dest.)

In nomine Domini amen.

Dominice incarnationis anno millesimo trecentesimo duodecimo, inditione undecima, die nono mensis Novembris. Pateat omnibus manifeste, quod Matteus Chastellani, Fuccius Barthali, Petrus Galli et Guido Bonfigliuoli, qui sunt populi Sancti Nicholay curie Simifontis², coadunati et congregati super podium de Simifonte pro se ipsis et quolibet eorum et eorum filiis et familiis fecerunt, constituerunt et ordinaverunt eorum et eiusque ipsorum syndicum et procuratorem, actorem, factorem, defensorem et munium spetialem Bartalum olim Bonacursi dieti populi presentem et recipientem ad comparandum pro eis et quolibet eorum coram potentissimo et magnifico domino Henrico imperatore et rege Romanorum necnon coram domino archiepiscopo de vicario dieti domini imperatoris et coram eorum et eiusque ipsorum iudicibus, militibus, notariis et coram omnibus aliis officialibus dieti domini imperatoris presentibus et futuris, ad satisfidendum pro eis et quolibet eorum et ad promittendum pro eis et quolibet ipsorum se representare coram eis totiens et quotiens fuerint requisiti, et ad omnem promissionem opportunam faciendam de parendo mandatis eorum et eiusque ipsorum et ad obligandum ipsos homines et ad dandum fideiussorem unum vel plures, et ad promittendum fideiussorem conservare indemnem, et ad faciendum obedientiam et fidelitatem dieti santissimi imperatoris et eius vicarii. Et generaliter ad omnia et singula facienda et promittenda, que in predictis et circa predicta fuerint oportuna et que ipsimet omnes homines facere possent, si personaliter interessent, et que verus et legitimus syndicus et procurator facere posset. Promittentes michi Ranerio notario infrascripto tanquam publice persone recipienti et stipulanti pro omnibus et singulis, quorum interest vel intererit, perpetuo firmum et ratum et gratum habere et tenere totum et quicquid per dictum eorum syndicum et procuratorem factum, gestum et procuratum fuerit, sub ypotheca et obligatione omnium suorum bonorum presentium et futurorum.

Actum super podium de Simifonte curie Simifontis, coram testibus Martino Navanzati et Dello Zati ad hec vocatis et rogatis.

(S. N.) Ego Ranerius filius Cionis de Petrognano³ imperiali auctoritate iudex ordinarius et notarius ut supra legitur omnibus interfui rogatus, scripsi et publicavi.

¹ *858. a spatium nomine inscribendi caemina relicto est.*

² Viechio Magno; cf. *Inquisitionem infra ar. 870 s. c. ar. 174.* ³ Cf. *Beatti l. c. V. 212 et IV. 151 art. Petrognano.*

859. SYNDICATUS COMMUNIS ALBULAE. *Noc. 10.*

Edidit Bonaini l. c. I. 258 nr. 159 ex autographo nr. 728. Demum inspectus. In verso scripsit Bernardus: Syndicatus populi Sancti Salvatoris de Albola, et notato ductu: r. registrat. per Io hannem.

Cf. Inpositioem infra nr. 870 sub nr. 202.

(P. dest.)

5

In Dei nomine amen.

Anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indictione undecima, die decimo Novembris. Giallus filius olim Bonasere, Feus olim Dietignardi, Nutus condam Iohannacchi, Egolinus olim Tramontani, Landus olim Venuti, Gliore olim Martini, Guccius condam Albolensis, Gottodus olim Bonaini, Vaunes olim Mazzocchii, Corsus olim Pedonis, Michele olim Acursi, Landus condam Amannati, Iunta olim Acursi, Bonaintus olim Maffei, Relli olim Bonaini, Cirtus olim Amannati, Chucciatus olim Chacchie, Puntormus olim Burnaccii, Chole olim Guiducci, Scarpetta olim Aringhieri, Gianinus olim Cemis, Petrinus olim Brandini, Feus olim Cemis, Feus olim Benucci, Salvuccius olim Mazzetti, Ciappus olim Guiglielmi, Nuccius olim Sere, Poggius olim Paschucci, Martinus olim Gratie, Cimus olim Chambii, Martellus olim Micchi, Martinus condam Andree, Chasinus olim Senguorini, Zimis olim Bondii, Duccius olim Maragonis, Tinellus olim Chole, Cimus olim Beneveeni, Ghezzus olim Guidonis, Muzzius condam Ugolini et Corsus olim Iunte, qui omnes sunt de castro et curia populi Sancti Salvatoris de Albola, congregati et convocati simul in ecclesia dicti loci ad somnum campanae et de precepto rectoris ipsius populi et curie more eorum solito, qui vere sunt due partes et ultra omnium et singulorum hominum et personarum dicti communis, universitatis et populi, pro se ipsis et eorum nomine et cuiuslibet ipsorum et vice etiam et nomine dicti communis, universitatis et populi utroque modo et casu in solidum et in totum communi concordia et voluntate fecerunt, constituerunt et etiam ordinarunt eorum et cuiusque ipsorum et dicti communis, universitatis et populi Leolum filium condam Venuti dicti populi presentem et recipientem syndicum et procuratorem et certum munitum specialem ad se representandum pro dicto communi, universitate et populo et eorum vice et nomine coram serenissimo principe et domino domino Henrico Dei gratia Romanorum imperatore et semper agusto, ad promittendum et prestandum iuramentum et prestandum eidem puram et debitam fidelitatem et iuramentum fidelitatis prestandum et faciendum secundum formam iuris, et ad recognoscendum et confitendum dominum imperatorem predictum eorum verum et naturalem dominum, proximum et immediatum, et ipsum habere in dicto communi et populo merum et mixtum imperium et iurisdictionem et omnimodam facultatem, et ad eius mandatis omnibus fideliter obediendum. Et generaliter ad omnia et singula facienda et promittenda, que circa predicta vel aliquod predictorum fuerint oportuna. Dantes et concedentes dicto eorum syndico plenum et liberum mandatum, auctoritatem et baliam de predictis et super predictis et quolibet predictorum. Promittentes pro se ipsis et vice et nomine dicti communis, populi et universitatis, omni tempore servaturos, quidquid factum fuerit per eundem, sub obligatione et hypotheca omnium suorum et dicti populi bonorum.

Actum in ecclesia dicti loci, presentibus testibus presbitero Randino olim Albolensis et Nerio olim Iohannis de castro Sancti Iohannis¹ ad hec vocatis testibus et rogatis.

S. N. Ego Iacopus condam Burnaccii de Vulparia² imperiali auctoritate notarius predictis omnibus interfui et rogatus scripsi et publicavi.

¹ *Vol. d'Arno. S. Germaina de Val d'Arno: cf. Inpositioem infra nr. 870 sub nr. 203.* ² *Vol. d'Arno. S. Germaina de Val d'Arno: nr. 200.*

860. SYNDICATUS POPULI RICAVI. Nov. 10.

Edidit Bonaini l. c. I, 259 nr. 160 ex autographo nr. 729. Deum inspicimus. In verso scripsit Bernardus: Syndicatus) populi Sancti Iusti de Ricavo (per Io(hannem) registrat.) interfuit Leopardus.

5 *Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. (189). (P. deest.)*

In Dei nomine amen.

Anno Domini millesimo CCCXII, indictione XI, die X. mensis Novembris. Cuncti manifeste cognoscaut hoc instrumentum publicum inspecturi, quod convocatis et congregatis infrascriptis hominibus et personis populi Sancti Iusti de Ricavo in platea dicti
10 populi, communis et universitatis de Ricavo, ut moris est, in qua congregati, ut dixerunt, interfuerunt due partes et ultra omnium hominum dicti populi, communis et universitatis de Ricavo, unanimiter et concorditer nemine discordante, more et deliberatione servatis, fecerunt, constituerunt et ordinauerunt pro se ipsis et eorum et cuiuslibet ipso nun et dicti communis, populi et universitatis Nerium filium Vive dicti populi presentem et
15 recipientem syndicum, procuratorem, actorem, factorem et nuntium specialem ad se representandum pro dicto communi et universitate et populo et eorum vice et nomine coram serenissimo principe et domino domino Henrico Dei gratia Romanorum imperatore et semper agusto, et ad promittendum et inrandum et faciendum eidem puram et debitam fidelitatem et inamentum fidelitatis prestandum et faciendum secundum
20 formam iuris, et ad recognoscendum et confitendum eundem dominum imperatorem eorum verum et naturalem dominum, prosumum et immediatum et ipsum habere in dicto communi et populo merum et mixtum imperium et iurisdictionem et omnimodam facultatem, et ad eius mandata in omnibus fideliter obediendum. Et generaliter ad omnia et singula faciendum, que circa predicta vel aliquod predictorum fuerint facienda et viderit expedire et que ipsimet, si presentes essent, facere possent. Dantes et concedentes eidem Nerio sindico et procuratori in solidum plenum et liberum et generale
25 mandatum et liberam administrationem in predictis. Promittentes se firmum et ratum perpetuo habere totum et quicquid factum et procuratum fuerit de predictis per procuratorem predictum et syndicum, sub obligatione omnium eorum bonorum presentium
30 et futurorum.

Nomina et prenomina hominum dicti populi sunt hec: in primis quidem Loctus Berti, Neruecius Ranerii, Buomaintus Guidi, Marinuccius Ranerii, Nerus Baccii, Viva Bonfigliuoli, Cambius Rinaldi, Bertinus Compagni, Barzuens Dani, Bertinus Rinaldi, Druenzius Dani, Arione Ranerii, Castellus Orlandi, Gianni Villani, Companguius Baldinotti.

35 Actum in platea predicta, presentibus testibus presbitero Nanni rectore dicte ecclesie et Buono Dini de Papaiano¹ ad hec vocatis et rogatis.

(S. N.) Ego Fede filius Compagni de Fageto² iudicis ordinarii imperiali auctoritate notarius hiis omnibus interfui et predicta rogatus publice scripsi atque subscripsi publice.

861. SYNDICATUS POPULI LUCIANI. Nov. 13.

40 *Edidit Bonaini l. c. I, 261 nr. 162 ex autographo nr. 731. Deum inspicimus. In verso scripsit Bernardus: per Io(hannem) et Leopardum).*

In Inquisitione infra nr. 870 nomen desideratur. (P. deest.)

In nomine Domini amen.

45 Anno incarnationis eiusdem millesimo trecentesimo duodecimo, indictione XI, die tertiodecimo mensis Novembris. Bartolus Cenni, Cianus Melgloris, Puccius Cenni, Bar-

1) *Cf. Repetti l. c. IV, 55.* 2) *Videtur esse S. Mura o. Facto; Repetti l. c. II, 81.*

rolus Amatoris, Baldinus Cionis, Bonus Benintendi, Gorgia Rinaldi Bandie, Tuccius et
 Dinus Luti, Guido Ridolfeschi, Guido Aldobrandini, Lapus Petri, Vanninus Guidi et
 Guceius Guidonis, omnes de populo Sancti Donati de Luciana¹ plebatus Campi, asse-
 rentes se esse duas partes et ultra hominum dicti populi, comuni concordia et voluntate
 fecerunt, constituerunt et ordinaverunt eorum et cuiuslibet eorum et totius universitatis
 hominum dicti populi in solidum verum et legitimum syndicum et procuratorem Mangeb-
 ronem Cemi de dicto populo presentem et recipientem ad comparandum pro eis et
 eorum nomine et pro quolibet eorum et dicta universitate in solidum coram serenissimo
 principe domino Henrico Dei gratia Romanorum imperatore dignissimo et semper
 augusto, et ad iurandum in animas eorum et cuiuslibet eorum omnia mandata ipsius
 domini et ipsis mandatis obediendum, et ad faciendum sibi fidelitatem et reverentiam
 iuxta suum beneplacitum et mandatum, prout ipsi omnes facere possent, si essent pre-
 sentes. Promittentes se ratum, gratum et firmum perpetuo habituros sub obligatione
 et ypotheca omnium bonorum suorum et diete universitatis in solidum, quicquid per
 dictum syndicum et procuratorem ipsorum nomine et diete universitatis factum et gestum
 fuerit in predictis seu etiam procuratum ad voluntatem et beneplacitum domini supradicti.

Actum in populo Sancti Martini de Valle² in loco dicto Storni, presentibus et
 rogatis testibus Coccho Folchi et Vanne Cursi de dicto populo Sancti Martini et aliis.

(S. N.) Ego Cursus condam Rauceii de Carraria apostolica et imperiali auctori-
 tate notarius predicta omnia coram me acta publice scripsi et rogatus subscripsi.

862. SYNDICATUS POPULI S. MARTINI DE VALLE. Nov. 13.

*Edidit Bonaiuti l. c. I. 262 nr. 163 ex autographo nr. 732. In verso nihil scrip-
 tum est.*

In Inquisitione infra nr. 870 nomen desideratur. (P. deest.)

In nomine Domini amen.

Anno incarnationis eiusdem millesimo trecentesimo duodecimo, indictione XI, die
 teretiodecimo mensis Novembris, Vannes Corsi, Braccinus Francoli, Beechus Rinuccii,
 Dinus Folchi, Andreas Beneivemi, Iunta Bonaprese, Neute Francoli, Guiduceius Bonaiuti,
 Melglone et Andreas Beneivemi et Crinus Bonaiuti, omnes de populo Sancti Martini
 de Valle³ plebatus Sancti Petri in Sillano, asserentes se esse duas partes et ultra homi-
 num dicti populi, comuni concordia et eorum bona voluntate fecerunt, constituerunt et
 ordinaverunt eorum et cuiuslibet eorum et totius universitatis dicti populi in solidum
 verum et legitimum syndicum et procuratorem Cecchum Folchi de eodem populo pre-
 sentem et recipientem ad comparandum pro eis et quolibet eorum et dicta universitate
 in solidum coram serenissimo principe domino Henrico Dei gratia Romanorum impera-
 tore dignissimo et semper augusto, et ad iurandum in animas eorum et cuiuslibet eorum
 omnia sua mandata, et faciendum sibi fidelitatem et reverentiam iuxta beneplacitum et
 mandatum suum per omnia, sicut ipsi facere possent, si essent presentes. Promittentes
 se ratum, gratum et firmum perpetuo habituros sub obligatione et ypotheca omnium
 bonorum suorum et diete universitatis in solidum, quicquid per dictum syndicum et
 procuratorem suum ipsorum nomine factum et gestum fuerit in predictis seu etiam
 procuratum ad voluntatem et beneplacitum domini predicti.

Actum in dicto populo in loco dicto Storni, presentibus et rogatis testibus Curso
 Bonaiuti et Baldino Cionis de Vicchio et aliis pluribus.

(S. N.) Ego Cursus condam Rauceii de Carraria apostolica et imperiali auctoritate
 notarius predicta omnia coram me acta publice scripsi et rogatus subscripsi.

¹ *La valle di S. Cassiano nel paese di Campali; Repert. l. c. II. 215.* ² *Cf. nr. 862.* ³ *Re-
 pert. l. c. I. 262 script. P. c. d. Sillano.*

863. SYNDICATUS COMMUNIS S. CASCIANI. Noc. 11.

Edidit Bonaini l. c. I. 263 nr. 164 ex autographo nr. 733. Denno inspectus. In verso Bernardus scripsit: XVII. Novembris. Syndicatus Sancti Casciani de Decimo. Registrat.) per Io hannem de Dyst. Hic illic correximus.

Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. 158. (P. dest.)

In Dei nomine amen.

Millesimo trecentesimo duodecimo, indictione undecima, die quartadecima mensis Novembris. Actum in Sancto Casciano de Decimo, presentibus testibus Stefano Guilhelmi et Grifo Manati populi plebatus Decimi ad hec vocatis. Infrascripti Mastinus Romei, Lopus Romei, Vani Romei, Mone Maffei, Bartalus Maffei, Andreas Lapi, Mese Corsi, Rossus Jacopi, Guillelmus Lapi, Feo Saracini, Tuccius Ceni, Orlandus Chiti et Lopus Lese, qui homines omnes populi Sancti Casciani plebatus Decimi, dicentes et asserentes se esse due partes hominum dicti populi et ultra, fecerunt inter se ad invicem in solidum et in totum pro se ipsis et vice et nomine universitatis dicti eorum populi Manectum Bellagatti syndicum et procuratorem, actorem, factorem et nuntium specialem, prout melius potuerunt, ibidem presentem et recipientem ad comparandum coram domino Henrico serenissimo domino imperatore Romanorum imperii^a pro se ipsis et vice et nomine dicti eorum populi et universitatis et hominum et universitatis eiusdem populi, coram excellentissimo et serenissimo domino imperatore Dei gratia Romanorum imperii semper augusto et domino eius marischaleho et officialibus eius quibuscumque, ad iurandum et promittendum eius mandata et sue curie et eius mandatis et sue curie, et ad obediendum et ad renovandum ipsi domino et sue curie fidelitatem et obedientiam ipsi et imperio Romano, et ad promittendum nomine et vice diete universitatis hominum et personarum eiusdem, facere et observare omnia et singula precepta, que fierent per eum vel eius curiam, et omne et totum id quod impositum eis vel alteri eorum fuerit nomine et vice diete universitatis, et ad satisfaciendum et securitatem prestandum et de predictis et aliis et quolibet predictorum, Cum promissione et refectione dampnorum et expensarum et cum omnibus opportunis exceptionibus et obligationibus bonorum eorum [et] diete eorum universitatis, ad sensum sapientum^b ipsius domini imperatoris et sue curie. Et generaliter et specialiter ad omnia et singula facienda et observanda et libere exercenda, que merita causarum postulant et requirunt et que ipsimet facere possent, si presentes essent, in predictis et circa predicta et quolibet predictorum. Dantes eidem plenum et liberum et generale mandatum et aministrationem in predictis et quolibet predictorum. Promittentes se firmum et ratum perpetuo habituros et non contra facere^c.

(S. N. Ego Donus filius condam Cursi de Mangono imperiali auctoritate publicus iudex et notarius hec omnia coram me acta rogatus publice scripsi.)

864. SYNDICATUS POPULI LAMOLAE. Noc. 16.

Edidit Bonaini l. c. I. 266 nr. 167 ex autographo nr. 736. In verso nihil scriptum est.

In Inquisitione infra nr. 870 nomen desideratur. (P. dest.)

In Dei nomine amen.

Anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indictione undecima, die sextodecimo mensis Novembris. Minus Baldi, Nardus Cuni, Dutus Casini, Niseius Guidi,

45 **863.** ^a imperio *ed.* ^b sapientis *ed.* ^c tibi *ed.*

Donatuccius Leonis, Parenzus Megloris, Ugolinus Covostentis, Cenni Venuti, Signorellus Loeti, Mannus Guidi, Mannus Lamberti, Tore Tuccii, Campinus Mati, Nese Baldi, Duccius Corsi, Renieri Benincase, Landus Balezze, Vanni Benci, Bectus Donati, Nardus Salinhenis, Nucius Ricchi, Cenni Gracie, Minus Mannelli, Spigliatuzzius Tani, ser Iacopus Benis, Nerius Dinghi, omnes populi Sancti Donati de Lamole¹, congregati ad sonum
 5 campanæ et per vocem pectoris more solito in ecclesia Sancti Donati predicti, asserentes se esse duas partes et ultra hominum dicti populi, communi concordia et voluntate omnes
 predicti homines, congregati insimul ad instantiam Naldi de Gherardinis vicarii serenissimi viri domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris et semper augusti lige et
 partium Vallis Grevis, pro se ipsis et quolibet eorum et pro dicto eorum populo et
 10 pro aliis hominibus dicti populi et omni modo et casu in solidum fecerunt, constituerunt et ordinaverunt eorum et cuiusque ipsorum et dicti populi et omni modo et casu in
 solidum verum et legitimum syndicum, procuratorem, actorem, factorem et certum et
 specialem nuntium et legitimum responsalem et defensorem Vivianum Bardi de dicto
 populo ibidem presentem et recipientem ad comparendum syndicario nomine et se pre-
 15 sentandum et consignandum pro dictis hominibus et populo coram dicto domino imperatore et suis iudicibus, curia, vicariis et officialibus et maxime coram dicto Naldo eiusdem
 domini imperatoris vicario suprascripto, et ad iurandum syndicario nomine quo supra fidelitatem et mandata dicti domini imperatoris et sue curie in animas et super animas
 dictorum hominum, prout et quomodo placuerit sapientibus dicti domini imperatoris. Et
 20 ad omnia et singula facienda et promittenda, que in predictis et circa predicta fuerint opportuna et que dicti homines possent facere, si adessent. Promittentes in solidum
 eorum et dicti populi nomine, se ratum et firmum habere et tenere perpetuo totum et
 quicquid per dictum Vivianum eorum et dicti populi syndicum syndicario et procuratorio
 nomine factum et promissum fuerit in predictis sive pro predictis vel aliquo predictorum,
 25 sub obligatione et ypotheca omnium bonorum suorum et cuiusque eorum et populi.

Actum Lamole, coram presbitero Andrea rectore ecclesie Sancti Donati predicti et Alioto Andree ad hec vocatis testibus et rogatis.

S. N. Ego Ugolinus filius Guidanis de Lamole imperiali auctoritate iudex et notarius predicta omnia rogatus scripsi et publicavi.

865. SYNDICATUS COMMUNIS CEPARELLI. Nov. 25.

Edidit Bonaini l. c. I. 267 nr. 168 ex autographo nr. 237. In verso legitur: Syndicatus quorundam qui sunt de Ciparello.

Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. 391.

(P. dest.)

In Dei nomine amen.

Anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, indictione XII, die vigesima
 quinta mensis Novembris. Actum in curia Ciparelli, presentibus testibus Nichola
 Baldino et Cione Mini. Cuncti manifeste congruoscant, quod infrascripti homines et
 persone de communi et universitate castri de Ciparello, qui omnes sunt in quadam forti-
 40 lina iuxta dictum castrum, ad honorem et laudem omnipotentis Dei et beate Marie
 Virginis matris eius et ad honorem et exaltationem statumque tranquillum serenissimi
 et victoriosissimi principis domini Henrici Romanorum regis et semper augusti imperatoris dignissimi, prout de iure et de facto melius potuerunt, fecerunt, constituerunt et
 ordinaverunt discretos et providos viros Cinellum Naccii et Neri Lelmi dicti loci pre-
 45 sentes et recipientes suos legitimos syndicos et procuratores et certos nuntios ad com-
 parendum et se personaliter presentandum pro se ipsis et vice et nomine infrascriptorum
 constituentium coram domino imperatore predicto et ipsius marischaleo et eius audi-

¹ *V. C. Rep. l. c. II. c. 3.*

toribus, iudicibus, notariis et officialibus suis et sue curie presentibus et futuris. Et ad promittendum et iurandum in animam infrascriptorum constituentium, parere et obedire omnibus et singulis iussionibus et mandatis dicti domini imperatoris et sue curie et ad obligandum sindicario et procuratorio nomine infrascriptos constituentes et quemlibet eorum et eorum et cuiuslibet eorum heredes et bona, et ad promittendum penam cum refectione dampni et expensarum litis et extra, et ad renuntiandum omnibus et singulis legibus et statutis editis et edendis infrascriptis constituentibus vel alieni eorum modo aliquo competentibus vel competituris impofterum. Et generaliter et specialiter ad omnia et singula facienda, promittenda et exercenda, que veri et legitimi syndici et procuratores facere possunt aut que infrascripti constituentes, si presentes essent, facere possent. Promittentes michi Ranaldo notario infrascripto, quod totum et quidquid per dictos syndicos et procuratores factum et promissum fuerit, firmum, ratum et gratum habebunt et tenebunt, sub obligatione et ypotheca omnium suorum bonorum.

Nomina et prenomina constituentium dictos syndicos sunt hec: ser Bartholus notarius, Mone et Neri fratres filii ser Cortemone, Baldus et Neri Bachini, Bonus Schote, Neri, Meus et Arrighus fratres filii Tanuzzii, Bachinus Verdis, Milliore Alberti, Londus Gani, Salvi Insengue, Muccius et Mamimus Ludivigi, Nofri ser Simonis, Buccius Sengue, Baldinus Naccii et Naccinus Mini et Ciancius Guicciardi, Credi Gani et Luolus Thomagii.

(S. N.) Ego Ranaldus imperiali auctoritate iudex et notarius filius condam Naccii de Ciparello hec omnia et singula coram me acta scripsi et publicavi me ideoque subscripsi.

866—869. MANDATA ARCHIEPISCOPI TREVERENSIS ET COMITIS SABAUDIÆ AD HOMINES TUSCIÆ SPECTANTIA.

1312. Dec. 6. — 1313. Febr. 24.

Quæ omnia incerta servata sunt in solo pretiosissimo C. Capitario Balduini, quæ est tabularii capituli maioris ecclesie Treverensis. E quo benevalenter nobis transmissa descripsimus. Registravit W. Friedensburg loco supra ad nr. 806 citato III, 392 sq. Mandata hæc nomine imperatoris emissa sunt.

866. MANDATUM IN FAVOREM COMMUNIS TIGNANI. 1312. Dec. 6.

E codice citato fol. 8° nr. 25, ubi rubrum: quod dominus Treveren. et comes Sabaudie comune et homines de Tignano sub suo iuvamine receperunt.

Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. (18). (P. dest.)

Nos Baldvinus etc. et Amedeus princeps et comes Sabaudie universis presentes litteras inspecturis notum facimus per presentes, quod comune et homines de Tignano plebatus Sancti Petri in Bussolo¹ comitatus Florentie) tanquam fideles imperii et qui ad mandata² domini nostri domini imperatoris venerunt sub iuvamine nostro recepimus. Maudantes omnibus [et] singulis Romani imperii fidelibus, quod ab eorum offensionibus et molestiis debeant abstinere et si vellent offendi per aliquos, quod eis prebeant auxilium et favorem, ne ullatenus offendantur. Predictis quam diu in obedientia dicti domini nostri³ imperatoris duraverint valituris. In quorum testimonium mandavimus presentes nostrorum sigillorum munimine roborari.

Dat. in castris exercitus apud Sanctum Cassianum supra Florentiam, die VI. Decembris.

866. ^a) sequitur imperii delet. C. ^b) sequitur tueri et delet. C. ^c) M^o C.

¹) Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. 45.

867. MANDATUM IN FAVOREM NOBILIUM DE LOCARDO. 1313. Jan. 4.

Ex eodem codice fol. 11 nr. 38, ubi rubrum: Recommissio Renerii, Guillermini, Thani, Beti, Manectacii et Lapi nobilium de Locardo, *adiecto in margine verbo:* Universalis.

Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. (36).

(P. dest.)

5

Baldvynus etc. — universis sacri Romani imperii fidelibus harum litterarum inspecturis — salutem in Domino sempiternam.

Cum Reynerus, Guillerminus^a, Thanus, Betus, Manectacius et Lapi nobiles de Locardo sacri imperii fideles domini nostri imperatoris et subditorum suorum serviciis et obedientiis devote inheserint et adhuc patienter inhereant omni die, rogamus universitatem vestram et affectu quo convenit exhortamur, quatinus eosdem nobiles cum laboratoribus et bonis suis vobis et vestrum cuilibet habentes efficaciter recommissos, eis nullas omnino molestias circa molendina vel alia bona sua, quam diu in dicta obedientia permanserint, quomodolibet inferatis nec ab aliis inferri quomodolibet permittatis, sic ut dicti servitores et fideles sibi dictam suam obedientiam sentiant profuturam.

Dat. in castris in Sancto Cassiano, anno nativitatis Domini MCCXXIII, die III^b mensis Januarii.

868. LITTERAE CREDITIVAE PRO IOHANNES DE FERRARIA. 1313. Jan. 4.

Ex eodem codice fol. 11 nr. 39, ubi rubrum: Quod Iohannes de Ferrara recipiat singulis diebus pro expensis in districtu comitatus Florentie II florenos) auri¹.

(P. dest.)

20

Baldvynus etc. — universis communitatibus, opidis, villis et hominibus sacri Romani imperii fidelibus in comitatu Florentie constitutis — salutem in Domino.

Cum utilitate vestrorum omnium et communi profectu pensatis decreverimus Iohannem de Ferrara familiarem nostrum, quem super quibusdam dieti imperii exequendis negociis direximus, pro se et suis complicebus II florenos) auri pro expensis suis diebus singulis habiturum, mandamus universitati vestre et firmiter iniungimus, quatinus eidem dietos duos florenos) auri, prout vobis rationabiliter impositi fuerint, ita ut in predicta impositione minus plus alio indebite non gravetur^a sine difficultate qualibet persolvatis.

Dat. in castris in Sancto Cassiano, anno nativitatis Domini MCCXXIII, III^b die mensis Januarii.

^a 867. ^b in *cu loco raso C.* ^c III^b C.

^a 868. ^b graveris C. ^c III^b C.

1. *In annotatione ponimus alias litteras creditivas pro familiari a. 1312. Dec. 15 emissas ex eodem codice fol. 8 nr. 26, ubi rubrum.* Littera conducticia Sarraceni de Sancto a Geminiano familiaris nostri et rerum suarum. *Haec verba praebent*

Nos Baldvynus etc. notum facimus universis presentes litteras inspecturis, quod Sarracenus de Sancto Geminiano later presentium, familiaris et mercator noster nostris est obsequiis mancipatus. Quapropter dilectionem vestram requirimus et rogamus attente, quatinus dictum Sarracenum familiarem et mercatorem nostrum dilectum nostre considerationis intuitu habere dignemini commendatum, non obediens eundem in personis, bestiis vel rebus eiusdem vel modo aliquo molestantes, ut perinde colis teneamur ad omnia et uniora. In cuius rei testimonium has litteras sibi concedimus nostri sigilli nunc nunc roboratas.

Dat. in castris apud Sanctum Cassianum, anno Domini MCCXII, die XV. Decembr.

45

1. 1. 1. 1.

869. LITTERAE SUPER DEFENSIONE HOMINUM IN DISTRICTU
S. MARIAE NOVELLAE ET VALLIS PESAE. 1313. Febr. 23.

Ex eodem codice fol. 11^v nr. 41, 42. Rubrum dest.

(Cf. Inquisitionem infra nr. 870 sub nr. 37).

(P. dest.)

Bald(uinus) etc.

Ut homines bona hereditaria et possessiones habentes et habere debentes sub districtu castri Sancte Marie Novelle Floren. dioc. et coloni bonorum hereditariorum ibidem sive laboratores, qui fidelitatem sacro Romano imperio presterunt et prestare parati sunt, dum tamen prestatio fidelitatis huiusmodi actualiter compleatur, dictas possessiones et bona culturi et eis fruituri resumere valeant et mansiones facere in eisdem, quam diu ex operibus eorum fidelitas et obedientia comprobatur, eis tenore presentium benigniter indulgemus. Rogantes omnes et singulos dicti Romani imperii subditos et fideles, ne predictos homines, cultores sive laboratores perturbent in aliquo vel molestent, set potius eos ab aliorum quorumlibet vexationibus et molestiis indebitis relevent, protegant et defendant.

Dat. apud Montem Imperialem in castris super Florentiam, anno nativitatis Domini MCCCXIII, die XXIII mens. Febr.

Consimilem habet idem^b super bonis in valle Peyse¹ et molendino ibidem et eius actinenciis, eadem die.

870. INQUISITIO DE CIVITATIBUS, COMMUNIBUS, CASTRIS IMPERII.

(1312. c. c.)

Gravissimum documentum, quod signo chronologico caret, certe tamen illi temporis tribuendum est, quo imperator in Tuscia commorans iura imperii antiquo reivindicavit², servatur autographum in tabulario regio Taurinensi (Diplomi imperiali Marzo 3 nr. 23³ (= Doemiges Ms. IV, de quo c. supra ad nr. 563) sub nr. 26. Libellus est longus 32 cm, latus 12 cm. Constabat olim ad minus foliis viginti, quorum iam duo, quae praecedebant folium 15, exsecta sunt. Nam folia illa exsecta conscripta aut caeva fuerint, in medio relinquamus oportet. Folia 15—18 colim 17—20) caeva sunt³.

Edidit. foliis 5 et 6, quae cum duobus exsectis cohaerebant, in loco minus recto, id est folio 5 post folium 9 et folio 6 post folium 11 positus, regionum igitur ordine omnino inverso⁴. Doemiges l. c. II, 99 sqq. nr. 4. Nos deoivi summa cum diligentia contulimus, nomina non pauca corrigentes.

Editionem ita instruximus, ut rubricis numeris romanis, nominibus locorum arabicis adiceremus, adnotationes sub eisdem numeris locorum arabicis adhaerentes. Ad cruenta locorum nomina moderna subsidio fuerunt opus crimiiani Acmilii Reppi (Dizionario geografico fisico storico della Toscana I—VI (Florentiae 1833 sqq.), regionum tabulae

869. ^a nat supra lin. add. C. ^b ita scriptura est C.

1) Cf. pag. 874 lin. 11 sqq. 2) Quo de tempore videt Heyck in editione Nicola Botrominensis pag. XXXII, Doemigesima secutas, errorem habenda sunt. Neque recte univaleberit ea qui de forma nominum tum in Inquisitione nostra quam in Nicolae relatione adhibitis l. c. pag. XXXIII scribit. 3) Folio 17 partim absciso haec nomina quaedam obliqua inscripta sunt: -igiana (Lancipana?), post spatium unius lineae -n-li -iglot -mi -cioli -lani; post spatium decem fere linearum -A, post spatium duorum linearum -ati (Chanti?) etc. Quae hae sibi valent, errare non potest. 4) Ita et communia quaedam civitatis Lucinae sub rubrica vallis Giovis (Doemiges l. c. II, 101), castra lucinae vallis sub provincia Garfagnanae (l. c. II, 105), communia et castra Garfagnanae sub rubrica vallis Arno (ibid.), castra denum vallis Arno superiores sub omniata Pisano (l. c. II, 105) continentur.

ab Instituto geographico militari regni Italici confectis 1: 100,000 (partim 1: 50,000 et 1: 25,000), opusculum cui inscribitur 'Nuovo Dizionario dei Comuni e frazioni di Comuni del regno d'Italia. Sesta Edizione' (Romae 1902). Quod pauca tamen nomina absolvere non potuimus dolentes. (P. deest.)

<p>(I) (1) Civitates et castra, que sunt in liga et societate in Tuscia contra dominium nostrum:</p> <p style="padding-left: 40px;">Civitates principales sunt:</p> <p>(1) Florentia^a }
 (2) Luca^a }
 (3) Seno^a }
 (4) Peruginum^a }
 (5) Bononia^a }
 (6) Pistorium }
 (7) Pratum }
 (8) Sanctus Miniato }
 (9) Viterria }
 (10) Sanctus Geminianus }
 (11) Colle }
 (12) Civitas Castell.</p> <p>(II) Civitates et castra, que non sunt in dicta liga, sed sunt imperii:</p> <p>(13) Massa
 (14) Grossetum
 (15) Monte Pulciano
 (16) Monte Alcinio
 (17) Cortonium
 (18) Clusium
 (19) Castrum Plebis
 (20) Civitas Castell.
 (21) Aretium
 (22) Burgus Sancti Sepulcri</p> | <p>(23) Urbeyetero
 (24) Cornetum.</p> <p>(III) Terre et castra de comitatu Florentie, que sunt imperii:</p> <p style="padding-left: 40px;">In contrata vallis Pese</p> <p>(25) Castrum Montislupi
 (26) Castrum de Capraria
 (27) Castrum de Quarantola
 (28) Castrum de Castiglione
 (29) Castrum Montis Spertoli
 (30) Castrum Montis Ghufoni
 (31) Castrum de Popiano
 (32) Castrum della Ripa
 (33) Castrum de Licigliano
 (34) Castrum de Mancano
 (35) Castrum Montis Albini
 (36) Castrum de Lucardo
 (37) Castrum Sancte Marie Novelle
 (38) Castrum Vecchium
 (39) Castrum de Aguglione^c
 (40) Castrum Salivolpi
 (41) Castrum de Cellole
 (42) Castrum Montis Calvi
 (43) Castrum de Pergolato
 (44) Castrum de Petroio
 (45) Comune Sancti Petri in Bossolo
 (46) Castrum del Sambucho
 (47) Castrum de Barberino</p> | <p>5
 10
 15
 20
 25
 30
 35</p> |
|---|--|--|

870. ^a *periculis* § c. ^b que imperii etiam modo palatini post ead. c. ^c Aguglione c. 35

(12) *Citta di Castello*. (13) *Massa Marittima*. (14) *Cf. etiam infra sub nr. 556*. (15) *Cf. etiam infra sub nr. 595*.
 (16) *Repetto l. c. III, 289; cf. etiam infra sub nr. 576*. (19) *Pieve a Castello; Repetto l. c. I, 561*. (20) *Citta di Castello; cf. iam supra sub nr. 12*. *In initio enim novae paginae per errorem repetitur*.
 (III) *Vallis Pese*: (25) *Montislupi; Repetto l. c. III, 112*. (26) *Capraia; Rep. I, 462*.
 (27) *Quarantola; Rep. IV, 689*. (28) *Castiglioni di Montespertoli; Rep. I, 615*. (29) *Montespertoli; Rep. III, 32*. (30) *Montegufoni; Rep. III, 103*. (31) *Poppiano (Val di Pesa); Rep. IV, 577*.
 (32) *Ripa (Val di Pesa), Ripa Martora; Rep. IV, 764*. (33) *Licigliano (Val di Pesa); Rep. II, 918*.
 (34) *Manzano; Rep. III, 50*. (35) *Mondalbano; Rep. III, 285*. (36) *Lucardo; Rep. II, 817*.
Cf. supra nr. 867. (37) *Hodie S. Donato a Lucardo; Rep. III, 78*. *Cf. supra nr. 869*. (38) *Castel-
 vecchio (Val di Pesa); Rep. I, 585*. (39) *Non iam existens; v. Rep. I, 59*. (40) *Hodie S. Cristina
 a Salvolpi; Rep. V, 10*. (41) *Cellole (Val di Pesa); Rep. I, 647*. (42) *Monte Calvi; Rep. III, 329*.
 (43) *Pergolato; Rep. IV, 105*. (44) *Petroio (Val di Pesa); Rep. IV, 156*. (45) *S. Pietro in Bossolo;
 Rep. I, 59*. *Cf. supra nr. 866*. (46) *Sambuco; Rep. V, 1*. (47) *Barberino; Rep. I, 264*.

(48) Castrum de Tigniano	(73) Castrum Florentinum
(49) Castrum Sancti Donati in Posi	(74) Castrum de Catignano
(50) Castrum Montis Corboli	(75) Castrum de Gambassi
(51) Castrum de Grigiano	(76) Castrum Montis Tignosi
5 (52) Castrum Podii del Vento ⁴	(77) Castrum de Pulicciano d'ei Neri
(53) Castrum de Passignano	(78) Castrum de Bagniuolo
(54) Castrum de Fabrica	(79) Castrum Cabiadole
(55) Castrum de Monti	(80) Castrum de Pulicciano d'ei Cerchi
(56) Castrum Montis Aguti	(81) Castrum de Certaldo
10 (57) Castrum Bibioni	(82) Castrum de Vico
(58) Comune de Sancto Casciano	(83) Castrum de Pianeta
(59) Castrum Sancti Martini Episcopi	(84) Castrum de Pastina
(60) Comune de Monte Faldi	(85) Castrum de Petrognano
(61) Comune de Torri	(86) Castrum Pongne
15 (62) Castrum Pontorni	(87) Castrum de Magliano
(63) Castrum de Empoli	(88) Castrum de Popianello
(64) Castrum Montis Campolesis	(89) Castrum Linari

fol. 3.

In contrata vallis Else

20 (65) Castrum Burghi de Sancta Flore	(91) Comune de Ceperello
(66) Castrum de Semontana	(92) Castrum Podiobonici
(67) Castrum Cerreti Guidi	(93) Castrum Staggie
(68) Castrum de Monte Rapoli	(94) Castrum de Rincine
(69) Comune de Vinci	
25 (70) Castrum de Gramaiuolo	(95) Castrum Montis Chucholi
(71) Castrum della Leccia	(96) Castrum de Latera
(72) Castrum de Martignano	(97) Castrum de Barbarino

De partibus Mugelli

870. ^d) de Luento c.

- (48) *S. Romolo a Tignano; Rep. V, 525. Cf. supra pag. 858 not. 2 nr. 11.* (49) *S. Donato in Poggio (in Posi); Rep. II, 32.* (50) *Montecorboli; Rep. III, 375.* (51) *Grigiano; Rep. II, 515.*
 (52) *Poggio a Vento; Rep. IV, 490.* (53) *Passignano (Val di Pesa); Rep. IV, 61. Cf. supra pag. 858 not. 2 nr. 4.* (54) *Fabrica (Val di Pesa); Rep. II, 79.* (55) *Situs rationi habita videtur esse Montefiridolfi; Rep. III, 391.* (56) *Montaguto (Montecatello) di Campoli; Rep. III, 269.* (57) *Bibione; Rep. I, 311.*
 (58) *S. Casciano a Decimo, hodie S. Casciano in Val di Pesa; Rep. V, 26. Cf. supra nr. 863.* (59) *S. Martiano ad Argianum; S. Martino ad Vescoro et Argiano (tab. 1: 50,000); Rep. I, 132. Cf. supra pag. 858 not. 2 nr. 7.* (60) *Hodie Montepaldi; Rep. III, 455.* (61) *Torri (Val di Pesa); Rep. V, 543.* (62) *Pontorne; Rep. IV, 541.* (64) *Monte Campolesi; Rep. I, 430. Cf. supra nr. 854.*

- Vallis Elsa:* (65) *Hodie Bastia (Val d'Arno infer.); Rep. I, 287.* (66) *Semontana; Rep. V, 29.* (67) *Cerreto Guidi; Rep. I, 662.* (68) *Monterappoli; Rep. III, 193.* (69) *Vinci; Rep. 40 V, 783.* (70) *Gramaiolo (Val d'Elsa); Rep. II, 478.* (71) *Vallecheto a Castelflorentino ad septentrionem; apud Repetti desideratur.* (72) *Martignano; Rep. III, 102.* (73) *Castelflorentino; Rep. I, 535.*
 (74) *Catignano di Gambassi; Rep. I, 622.* (75) *Gambassi; Rep. II, 394. Cf. supra sub nr. 503.* (76) *Montigoso di Gambassi; Rep. III, 580.* (77) *Pulicciello di Gambassi; Rep. IV, 684.*
 (78) *Bagnolo (tab. 1: 50,000 a Castelflorentino ad orientem). Cf. Rep. II, 396 not. Gabbiarola.* (79) *Cabiadole (tab. 1: 50,000 a Castelflorentino ad orientem). Cf. Rep. II, 396 not. Gabbiarola (Cubbiola).*
 (80) *Est Pulicciano (di Gambassi; tab. 1: 50,000 a Certaldo inter meridiem et occidentem). Cf. Rep. IV, 684.* (81) *Certaldo; Rep. I, 666.* (82) *Vico (Val d'Elsa); Rep. V, 733.* (83) *Pianeta (tab. 1: 50,000 a Vico ad orientem); Rep. IV, 510.* (84) *Pastina; Rep. IV, 66.* (85) *Petrognano; Rep. IV, 151.* (86) *Pagni; Rep. IV, 498.* (87) *Magliano; Rep. III, 19.* (88) *Popianello (tab. 1: 50,000 a Vico inter meridiem et orientem). Apud Repetti desideratur.* (89) *Linari (Val d'Elsa); Rep. II, 700.* (90) *S. Appiano; Rep. I, 102.* (91) *Cepparello (tab. 1: 50,000 a Monsanto ad meridiem); Rep. III, 254. Cf. supra nr. 865.* (92) *Poggiobonici.* (93) *Staggia; Rep. V, 455.* (94) *Rincine; Rep. IV, 742.*

- Partes Mugelli:* (95) *Montecuccoli; Rep. III, 377.* (96) *Latera; Rep. II, 556.* (97) *Barbarino (Mugello); Rep. I, 257.*

(98) Castrum de Campiano	(121) Castrum de Gavignano	
(99) Castrum de Villanuova	(122) Castrum de Ticciano	
(100) Comune de Galgiano		
(101) Comune Sancti Petri in Sieve	In val di Sieve	
(102) Castrum de Spugnole	(123) Castrum de Magniale	5
(103) Castrum de Combiate	(124) Castrum Ristonchi	
(104) Comune de Lengui	(125) Castrum Pelaghi	
(105) Comune Sancti Iohannis in Petroio	(126) Castrum de Altomena	
(106) Comune de Scarperia	(127) Castrum de Nepogano	
(107) Castrum Burgi Sancti Laurentii	(128) Castrum Vichi vallis Sevis	10
	* 10, 4 (129) Castrum Montis Borelli	
6d. 3f. In val di Bisengo	(130) Castiglione domini Episcopi	
(108) Comune de Legri	(131) Comune de Plebeveteri	
(109) Comune de Combiata	(132) Comune de Montefesulis	
(110) Comune de Somaria	(133) Comune de Monte di Croce	15
(111) Comune de Septimello	(134) Comune de Casi	
(112) Comune de Sexto	(135) Comune de Tosina	
(113) Comune de Castiglione	(136) Comune de Ferrano	
(114) Castrum de Cersine ^a	(137) Comune de Pomino	
(115) Comune de Sancto Domino	(138) Comune de ^l Falgano	20
(116) Comune de Brocci	(139) Comune de Colognole	
(117) Comune de Sancto ⁸ Maro	(140) Comune de Monte Sasso	
(118) Castrum de Lecore	(141) Comune de Monte Aguto	
(119) Comune de Singua.	(142) Comune de Acone ^b	
(IV) Castra et terre de comitatu Florentie.	(143) Comune de Torichia	25
In val di Robiana	(144) Comune de Vologniano	
(120) Castrum de Musignano	(145) Comune Sancti Elleri	
	(146) Comune de Borsello	
	(147) Comune de Ghiacceto	

870. ^a C. corp. ex 8. c. ^b In his scriptum e. ^c sequitur debet. Marcho c. ^d Acone c. 30

(98) *Campiano (Val di Sieve); Rep. I, 117.* (99) *Villanuova (Mugello); nota nella tenuta ... delle Maschere; Rep. V, 783.* (100) *Galgiano (Galliano); Rep. II, 371.* (101) *S. Piero a Sieve; Rep. V, 107.* (102) *Spugnole; Rep. V, 133.* (103) *Combiate (Croci di Combiate); Rep. I, 789. Cf. etiam infra sub nr. (109).* (104) *Sic pro Legri. Legri; Rep. II, 677. Cf. etiam infra sub nr. (108).* (105) *S. Giordano in Petroio; Rep. IV, 157.* (106) *Scarperia; Rep. V, 221.* (107) *Borgo S. Lorenzo; 35 Rep. I, 313.*

Vallis Bisensis: (108) *Cf. iam supra sub nr. (104).* (109) *Cf. iam supra sub nr. (103).* (110) *Sommara; Rep. V, 123.* (111) *Settimello; Rep. V, 288.* (112) *Sesto Fiorentino; Rep. V, 282.* (113) *Castiglione; Rep. I, 591.* (114) *Cersina; Rep. I, 655.* (115) *Borgo S. Donnino (Val d'Arno); Rep. I, 312.* (116) *Brocci; Rep. I, 362.* (117) *S. Mauro (Moro); Rep. III, 612.* (118) *Lecore; 40 Rep. II, 671.* (119) *Singua; Rep. V, 399.*

(IV) *Vallis Rubbianae:* (120) *Musignano prope S. Miniato di Rubbiana; Rep. III, 636.* (121) *Gavignano (Val d'Enza); Rep. II, 115.* (122) *Ticciano prope S. Miniato di Rubbiana; Rep. V, 531.*

Vallis Sevis: (123) *Magniale; Rep. III, 20.* (124) *Ristonchi; Rep. IV, 778.* (125) *Pelago; Rep. IV, 85.* (126) *Altomena; Rep. I, 76.* (127) *Nepogano; Rep. III, 615.* (128) *Vico di Montefesole; Rep. V, 756.* (129) *Montebonello; Rep. III, 326.* (130) *Castiglione della Pajana; Rep. I, 606.* (131) *Piere Vecchio (Perechiano); Rep. IV, 260.* (132) *Montefesole; Rep. II, 125 et III, 389. Cf. supra nr. 852.* (133) *Monte di Croce (Val di Sieve); Rep. III, 375.* (134) *Casi; Rep. I, 513.* (135) *Tosina; Rep. V, 578.* (136) *Ferrano; Rep. II, 193.* (137) *Pomino; Rep. IV, 509.* (138) *Falgano; Rep. II, 89.* (139) *Colognole (Val di Sieve); Rep. I, 779.* (140) *Montesassi; Rep. III, 518. Cf. etiam infra sub nr. (165).* (141) *Montealto di Veschio; Rep. III, 276.* (142) *Acone; Rep. I, 37.* (143) *Torichia; Rep. V, 603.* (144) *Vologniano; Rep. V, 797.* (145) *S. Ellero di Alpano; Rep. I, 67. Cf. infra sub nr. (243).* (146) *Borsello; Rep. I, 31.* (147) *Duaceto; Rep. II, 6.*

- (118) Comune de Filiccharia De partibus vallis Grieva
 (119) Comune de Celle (172) Castrum Bonigi
 (150) Comune de Piemaggiore (173) Castrum Viehii dell' Abate
 (151) Comune de Terra Pancaese (174) Castrum Viehii Magii

5

In val di Bisengo

- (152) Castrum de Monte Marlo (175) Comune de Magnana
 (153) Castrum de Capalle (176) Comune de Segata
 (154) Castrum de Campi (177) Comune de Cintoria
 (155) Castrum de Calengano (178) Castrum de Lucolena
 (156) Castrum de Leccio (179) Castrum Ripe Mortorie

10

(180) Castrum Vegani * fol. 5.

(181) Castrum Montis Ficalli

(182) Castrum Montis Gongi

(183) Comune Montis Agliari

(184) Castrum Pancaei

fol. 47.

De partibus Mugelli

(157) Comune de Rabatta

15 (158) Comune de Vispigniano

(159) Comune de Pulicciano

(160) Castrum de Muciano

(161) Castrum deⁱ Molegano

(162) Castrum de Pagliariccio

20 (163) Comune de Ronta

(164) Comune de Uliveta

(165) Comune Montis Sassi

(166) Comune Sancti Cressci de Valehava

(167) Comune de Luco

25 (168) Comune Sancti Iohannis Maioris

(169) Comune Montis Ceraie

(170) Comune de Greccano

(171) Comune de Rabbiaeanina

In Chianti

(185) Castrum Montis Raynaldi

(186) Castrum de Grigniano

(187) Castrum de Pietrafitta

(188) Castrum de Castellina

(189) Castrum Richavi

(190) Castrum Collis Pietrosi

(191) Comune Trebii

(192) Comune de Radda

(193) Castrum Vertine

(194) Castrum Montis Grossoli

(195) Castrum de Broli

(196) Castrum Cechiani

870. 1) bis scriptum e.

30 (148) Filiccharia (hodie Palagor); Rep. II, 115. (149) Celle; Rep. I, 616. (150) Piemaggiore;
Rep. IV, 265. (151) Non avari; num. sit Patziano (Val di Sieve) a Borgo S. Lorenzo ad orientem,
nescio; Rep. IV, 188. Cf. ibidem IV, 187 Patzianese a cardate Prati ad occidentem.Vallis Bisenziensis. (152) Mondamarlo; Rep. III, 441. (153) Capalle; Rep. I, 449. (154) Campi
(-Bisenzio); Rep. I, 113. (155) Calengano; Rep. I, 391. (156) Leccio; Rep. II, 671.35 Partes Mugelli: (157) Rabatta; Rep. IV, 705. (158) Vespigniano; Rep. V, 705. (159) Pulic-
ciano (Val di Sieve); Rep. IV, 685. (160) Macciano (Val di Sieve); Rep. III, 625. Cf. supra pag. 858,
not. 2 nr. 6. (161) Molegano (Val di Sieve); Rep. III, 247. (162) Pagliariccio; Rep. IV, 25.(163) Ronta; Rep. IV, 818. (164) Oliveta (Mugello); Rep. III, 651. (165) Cf. iam supra sub
nr. (140). (166) S. Cressci a Valehava; Rep. V, 625. (167) Luco di Mugello; Rep. II, 928. (168) S. Gio-
vanni Maggiore; Rep. II, 448. (169) Acreva; Rep. I, 35. (170) Greccano; Rep. II, 513. (171) Raba-

40 canina; Rep. IV, 765.

Vallis Grevis: (172) Castel Bonsi; Rep. I, 335. (173) Vico l'Abate; Rep. V, 751. Cf. supra
nr. 857. (174) Ficchionaggio; Rep. V, 751. (175) Magnana; Rep. III, 627. (176) Scizzate;
Rep. V, 293. (177) Cateia di Val d'Enna; Rep. I, 738. Cf. supra pag. 858 not. 2 nr. 13. (178) Lucol-45 lena; Rep. II, 929. (179) Sic indicatur: videtur esse la Ripa ab Uzzano ad septentrionem. Ripa Mor-
tara e. supra sub nr. 32. (180) Uzzano; Rep. V, 611. (181) Monteforalle; Rep. III, 399.

(182) Montegonzi; Rep. III, 401. (183) Montagliari; Rep. III, 264. (184) Patziano; Rep. IV, 53.

Vallis Chiantis: (185) Monte Ronaldi; Rep. III, 504. Cf. supra nr. 856. (186) Gri-
gnano; Rep. II, 515. (187) Pietrafitta (Chianti); Rep. IV, 209. Cf. supra pag. 857 not. 2 nr. 10.50 (188) Castellina (Chianti); Rep. II, 552. (189) Ricava; Rep. IV, 717. Cf. supra nr. 860. (190) Collis
Petroso; Rep. I, 769. Cf. supra nr. 856. (191) Trebbio (Chianti); Rep. V, 584. (192) Radda;
Rep. IV, 702. Cf. supra pag. 858 not. 2 nr. 9. (193) Vertina; Rep. V, 793. (194) Montegrossi;

Rep. III, 463. (195) Brolio; Rep. I, 362. (196) Cechiano; Rep. I, 377.

(197) Castrum Montis Luchi de la Bernar-
dessela	(221) Castrum de Treggiaia	
(198) Castrum Montis Luchi de Lechio	(222) Castrum de Sofena	
(199) Castrum Sancte Marie Novelle	(223) Castrum de Poggio Tacci	
(200) Castrum de Volpaia	(224) Castrum Francum	5
(201) Castrum delle Stinche	(225) Castrum de Pulicciano	
(202) Comune de Albola	(226) Castrum del Leccio	
	(227) Castiglione Mengani	
	(228) Castrum de Cascia	
In val d'Arno	(229) Castrum Persigniani	
(203) Comune de Montaña	(230) Castrum de Ostina	10
(204) Castrum de Camposelvole	(231) Castrum de Ancisa ^k	
(205) Castrum de Barbischio	(232) Castrum de Fighine	
(206) Castrum de Montegoncoli	(233) Castrum Tartigliose	
(207) Castrum de Ricasoli	(234) Castrum de Gaville	
(208) Castrum Montis Guarchi	(235) Castrum Montis Donnici	15
(209) Castrum Sancti Iohannis	(236) Castrum de Piano	
(210) Castrum de Gangareta	(237) Communia de Avena Abatie	
(211) Castrum del Tasso	(238) Castrum de Abatia de Monte Murlo	
(212) Castrum della ^l Cicogna	(239) Castrum de Colle	
(213) Castrum Montis Laugli	(240) Castrum Novum	20
(214) Castrum della Penna	(241) Castrum de Cetenavecchia	
(215) Castrum delle Cave	(242) Castrum Vieschia	
(216) Castrum del Terraio	(243) Castrum de Sancto Ellero,	
(217) Castrum de Mori		
(218) Castrum del Poego	(244) (V) Lucana civitas et sex miliaria;	25
(219) Castrum Sancti Mariani	(245) Comune pleberii Computi	
(220) Castrum Marciani	(245) Comune Ruote	

870. ^k Ancisa. ^l *ignota*. Cf. *de lib. c.*

197. *Montelupo della Bernardenga*; *Rep. I, 303.* 198. *Montelupo a Lechi*; *Rep. II, 667.*
199. *S. Maria Novella (Chianti)*; *Rep. I, 697.* Cf. *supra* pag. 878 *not. 2 nr. 12.* 200. *Volpaia*; 30
Rep. V, 798. 201. *Stinche*; *Rep. V, 476.* 202. *Albola*; *Rep. I, 66.* Cf. *supra* *nr. 859.*

Vallis Arno superioris 203. *Montana (Montaña)*; *Rep. III, 277.* (204) *Caposetri*; *Rep.*
I, 401. 205. *Barbascio (Barbischio)*; *Rep. I, 272.* 206. *Montegonzi (Val d'Arno)*; *Rep. III, 401.*
207. *Ricasoli*; *Rep. IV, 746.* 208. *Montecarchi*; *Rep. III, 537.* 209. *S. Giovanni (Val d'Arno)*;
Rep. V, 51. 210. *Ganghereta*; *Rep. II, 398.* (211) *Cetella del Tasso*; *Rep. V, 563.* 212. *Ci-*
oppa; *Rep. I, 731.* 213. *Montelupo (Val d'Arno)*; *Rep. III, 411.* 214. *Penna*; *Rep. IV, 96.*
(215) *Cave*; *Rep. I, 624.* 216. *Terraio*; *Rep. V, 512.* 217. *Valetur esse Loro*; *Rep. II, 812.*
218. *Penna (Val d'Arno superior)*; *Rep. IV, 630.* 219. *V. art. Balola de S. Maria in Mamma*; *Rep. I, 205.*
220. *Monte Marciano*; *Rep. III, 123.* Cf. *supra* pag. 878 *not. 2 nr. 1.* (221) *Treggiaia ab Castel-*
franco di sopra ad meridiam. Apud Repetti desideratur. (222) *Castellum destructum prope Balia di*
Sofena; *Rep. I, 493.* 223. *Poggio Tacci*; *Rep. IV, 498.* (224) *Castelfranco di sopra*; *Rep. I, 542.*
225. *Pulicciano (Val d'Arno superior)*; *Rep. IV, 683.* 226. *Valetur esse Lecio (Val d'Arno sopra*
Francum); *Rep. II, 670.* 227. *Menzano*; *Rep. III, 194.* (228) *Cascia*; *Rep. I, 499.* (229) *Persi-*
gniano; *Rep. IV, 408.* 230. *Ostina*; *Rep. III, 703.* 231. *Lucana (Ancisa)*; *Rep. II, 575.*
232. *Fighine*; *Rep. II, 126.* 233. *Tartigliose*; *Rep. V, 563.* 234. *Gaville*; *Rep. II, 445.* 235. *Monte*
Damaio (Damaiohus); *Rep. III, 382.* 236. *Pian Francese*; *Rep. IV, 482.* 237. *Valetur esse Arana,*
ab ecclesia S. Mariae erat abbatia Nonantolensis. *V. Rep. I, 173.* 238. *Badia a Montemuro*;
Rep. I, 185. 239. *Ab Colle (Val d'Arno superior)*; *Rep. I, 761.* 240. *Castellnuovo di Arane*;
Rep. I, 171. 241. *Cetina Vecchia*; *Rep. I, 677.* 242. *Viesca*; *Rep. V, 766.* 243. *S. Ellero*
di Arana; *Rep. I, 67.* Cf. *iam supra* *sub nr. 145.* 50

V. S. de eborum Lucanense; 244. (246) *Ad plebas suburbii Lucanensis* cf. *etiam Repetti*
II, 884, ab eodem pro nomine enumeratur. 245. *Computi*; *Rep. I, 799.* (245) *Ruota di Compito*;
Rep. IV, 843.

- (216) Castrum Vetus
 (217) Commune plebis Virmi
 (218) Commune plebis Masse Pisane
 (219) Commune plebis Nicopolagi
 5 (250) Commune plebis Ficorii
 (251) Commune plebis Massaciuccholi
 (252) Commune plebis Arliani
 (253) Commune plebis Sancti Macarii
 (254) Commune plebis Sancti Stefani
 10 (255) Commune plebis Mostessigradi
 (256) Commune plebis Turris
 (257) Commune Cappelle Sancti Laurentii
 (258) Commune plebis Morriani
 (259) Commune plebis Brancali
 15 (260) Commune plebis Sancti Prancatii
 (261) Commune plebis Subgrominii
 (262) Commune plebis Sancti Iamarii
 (263) Commune plebis Marlie
 (264) Commune plebis Lamarii
 20 (265) Commune plebis Lamate
 (266) Commune plebis Sancti Pauli
 fol. 7. (267) *Commune Sancti Martini de Collibus
 (268) Commune Vallis Ottavi
 (269) Commune Pontis Sancti Petri.

- (273) Castrum Castelline
 (274) Castrum Marliane
 (275) Castrum Casuli
 (276) Castrum Fanguii
 (277) Castrum Mumigni
 (278) Commune Vallis Celle
 (279) Castrum de Serra
 (280) Castrum Crespoli
 (281) Castrum Calameccie
 (282) Castrum Lanciole
 (283) Castrum Pitellii
 (284) Commune Pupillii
 (285) Castrum Sancti Marcelli
 (286) Commune Gariniana
 (287) Commune Viggani
 (288) Commune Brandellii
 (289) Commune Vinacciani.

(VII) Infrascripta sunt communia et ~~terrae~~
 terre, que detinentur per Lucanum
 commune, que sunt Romani imperii,
 videlicet:

In valle Arui

- (290) Castrum Montis Topoli
 (291) Castrum Cerretelli
 (292) Castrum Montis Cavulii
 (293) Castrum Sancte Marie de Monte
 (294) Castrum Francum
 (295) Castrum Sancte Crucis
 (296) Castrum Ficeccii

870. ^m) precedit signum § c.

- (246) Castelvecchio di Iurga; Rep. I, 585. (247) Varano; Rep. V, 856. (248) Massa Pisana;
 Rep. III, 173. (249) Vico Pelago; Rep. V, 756. (250) Flesso (hodie Montuolo); Rep. II, 309.
 (251) Massaciuccholi; Rep. III, 178. (252) Arliano; Rep. I, 135. (253) S. Macario; Rep. III, 5.
 35 (254) Pieve di S. Stefano; Rep. V, 466. (255) Mostessigradi (hodie Monsagrati); Rep. III, 620 et 254.
 (256) Torre; Rep. V, 511. (257) S. Lorenzo alla Cappella (ca. Tabulis Cappelle); Rep. II, 807.
 (258) Moriano; Rep. III, 609. (259) Brancali; Rep. I, 360. (260) Pieve di S. Pancrazio; Rep.
 IV, 49. (261) Segromigno; Rep. V, 487. (262) S. Gemaro; Rep. II, 439. (263) Marlice;
 Rep. III, 81. (264) Lamunari; Rep. II, 632. (265) Focatic; Rep. II, 957. (266) S. Paolo in
 40 Gorgo (hodie Pieve di S. Paolo); Rep. II, 472. (267) S. Martino ai Colle (ca. Colle); Rep. I, 561.
 (268) Ottavo sopra Lucca (Val d'Ottavo); Rep. III, 504. (269) Ponte S. Pietro; Rep. IV, 557.
 (VI) Comitatus Pistoriensis: (270) Serravalle Pistoiese; Rep. V, 216. (271) Lorcaano
 (di Lamporecchia); Rep. II, 643. (272) Cecina (di Lamporecchia); Rep. I, 639. (273) Castellum
 di Serravalle; Rep. I, 539. (274) Marliana; Rep. III, 82. (275) Casare; Rep. I, 522. (276) Fagnu;
 45 Rep. II, 88. (277) Mumigno; Rep. III, 248. (278) Pieve di Celle; Rep. I, 645. (279) Pieve di
 Serra; Rep. V, 275. (280) Crespole; Rep. I, 833. (281) Calamecca; Rep. I, 383. (282) Lanciole;
 Rep. II, 639. (283) Pitoglio; Rep. IV, 465. (284) Popiglio; Rep. IV, 687. (285) S. Marcello
 Pistoiese; Rep. V, 66. (286) Gariniana (Cariniana); Rep. I, 671. (287) Vizzano; Rep. V, 797.
 (288) Pieve di Brandeglio; Rep. I, 561. (289) Vinacciano; Rep. V, 784.
 50 (VII) Vallis Arui: (290) Montopoli; Rep. III, 593. (291) Non iam existit, Cerretello
 (Val d'Era); Rep. I, 639. (292) Montecroli (Val d'Arno infer.); Rep. III, 339. (293) S. Maria
 a Monte; Rep. III, 71. (294) Castelfranco di sotto; Rep. I, 515. (295) S. Croce; Rep. V, 157.
 (296) Fucecchio; Rep. II, 349.

(318) Castrum Sorignane	(373) Comune Bori
(319) Castrum Brandelli	(374) Comune de Lieignana
(350) Comune Menabbii	(375) Comune Collis Bertinghi
(351) Castrum Cerbarie	(376) Castrum Ghivigani
5 (352) Castrum Ludglani	(377) Castrum Corellie
	(378) Castrum Tillii
In provincia Garfagnane	(379) Comune de Loppia
(353) Castrum Pescallie	(380) Castrum de Barga
(354) Comune de Gello	(381) Castrum Fiaetonis
10 (355) Comune Vulmiani	(382) Castrum Perpori
(356) Comune Desse	(383) Castrum Montis Altissimi
(357) Castrum et comune Decimi	(384) Comune de Casci
(358) Comune Burgi Mocani	(385) Castrum Gallicani
(359) Comune Honete	(386) Castrum Trasilice
15 (360) Castrum la Cunie ^o	(387) Castrum Cardosi
(361) Castrum Motronis	(388) Castrum Bolognane
(362) Comune Rocche de Mocano	(389) Comune Gioviani
(363) Comune Cerretoli	(390) Comune Spullissani
(364) Comune de Anchiano	(391) Castrum Pallorosi
20 (365) Comune Puticciani	(392) Castrum Novum
(366) Comune Serre	(393) *Castrum Bargecchie
(367) Comune Corsagne	(394) Castrum Siriei
(368) Comune de Chifenti	(395) Castrum Caprarie
* fol. 9r. (369) *Comune Fornoli	(396) Comune Cicerani
25 (370) Castrum Calavorne	(397) Castrum Chioffie
(371) Castrum Vitihane	(398) Castrum sive comune Verruchii
(372) Castrum Terellii	(399) Castrum Pischolle

fol. 10r.

870. ^o) Laconiæ c.

- (348) *Sorignano v. in art. precedenti.* (349) *Brandiglio; Rep. I, 360.* (350) *Sic pro Benabbii.*
 30 *Benabbio; Rep. I, 295.* (351) *Cerbaia (olim Cerbaria); Rep. I, 653.* (352) *Lagliano; Rep. II, 930.*
Provincia Garfagnane; (353) Pescaglia; Rep. IV, 112. (354) *Gello del Borgo; Rep.*
II, 425. (355) *Vormiani (tab. 1: 25,000 a Dezza ad occidentem). Apud Repetti desideratur. Tamen*
Volimana (rectius Volmiana) item notatur in privilegio Karoli IV. a. 1355. Mai. s. Francisco Castrum
concesso (Böhmer-Huber 2109). (356) *Dezza; Rep. II, 6.* (357) *Decimo (Decimo, Val di Serchio);*
 35 *Rep. II, 4.* (358) *Borgo a Mozzano; Rep. I, 349.* (359) *Oneta; Rep. III, 663.* (360) *Cune;*
Rep. I, 837. (361) *Motrone (Val di Serchio); Rep. III, 622.* (362) *Bocca sopra Motrone; Rep. IV, 787.*
 (363) *Cerreto (Val di Serchio); Rep. I, 662.* (364) *Anchiano; Rep. I, 81.* (365) *Non inven. Tamen*
 40 *Puticcianum (rectius Puticcianum ut opinor) item notatur in privilegio supra sub nr. 355 citato. Au pro*
Buccheggia (tab. 1: 25,000 a Dezza ad meridiem)? (366) *Serra (Val di Serchio); Rep. V, 216.* (367) *Cor-*
sagna; Rep. I, 806. (368) *Chifenti; Rep. I, 702.* (369) *Fornoli; Rep. II, 328.* (370) *Calavorno;*
 45 *Rep. I, 383.* (371) *Vitiana; Rep. V, 793.* (372) *Tereglio; Rep. V, 508.* (373) *Non inven. Tamen*
Bori item notatur in privilegio supra sub nr. 355 citato. Au Montebono a Barga ad septentrionem?
 (374) *Lucignano; Rep. II, 914.* (375) *Colle Bertingo; Rep. I, 761.* (376) *Ghivizzano; Rep. II, 140.*
 (377) *Coreglia; Rep. I, 798.* (378) *Tiglia; Rep. V, 525.* (379) *Loppia; Rep. II, 802.* (380) *Barga;*
 50 *Rep. I, 273.* (381) *Fiattono; Rep. II, 105.* (382) *Perpoli; Rep. IV, 109.* (383) *Montaltissimo;*
Rep. III, 314. (384) *Cascia; Rep. I, 507.* (385) *Galliciano; Rep. II, 381.* (386) *Trasilice;*
Rep. V, 581. (387) *Cardoso; Rep. I, 471.* (388) *Bolognana; Rep. I, 331.* (389) *Giariano; Rep.*
II, 450. (390) *Non inven. Tamen Spolizano item notatur in privilegio supra sub nr. 355 citato.*
 (391) *Palloroso; Rep. IV, 42.* (392) *Castelnovo (Garfagnana); Rep. II, 568.* (393) *Bargecchia;*
 55 *Rep. I, 281.* (394) *Sillico; Rep. V, 409.* (395) *Capraia (Val di Serchio); Rep. I, 165.* (396) *Cese-*
rana; Rep. I, 676. (397) *Chiozza a Castiglione di Garfagnana ad septent. orient.* (398) *Ferrara; cf.*
infra sub nr. (410) et Rep. VI, 268. (399) *Non inven. nec apud Repetti nec in regiam tabulis.*

(100) Castrum Granaioli	(130) Comune Livignani	
(101) Comune Ville Terresane	(131) Comune Malliani	
(102) Castrum Castillonis	(132) Comune Plebis Foschiani	
(103) Comune Ville		
(104) Comune de Pontecolsi	In provincia Luniseciane	5
(105) Comune Masse et Sassorossi	(133) Castrum Verrocole Buosi et eius districtum	
(106) Comune Corfini	(134) Castrum Pontremoli et eius districtum	
(107) Comune Sancti Romani	(135) Castrum Agule ⁹	
(108) Comune Seracagnane	(136) Castrum Sasstefani	10
(109) Comune Burcilliani	(137) Castrum Ponsani	
(110) Comune Verrucole Ghirardighi	(138) Castrum Falcinelle	
(111) Comune Plebis Castelli	(139) Castrum Serecane	
(112) Comune Silani	(140) Castrum di Sarreane	
(113) Comune Soragii	(141) Castrum Amelie	15
(114) Comune Dalli et Dalli	(142) Castrum Novum	
(115) Comune Gragnani	(143) Castrum Ortonovi	
fol. 10 ^r . (116) Castrum Corfigliani	fol. 11. (144) Castrum Nicchole	
(117) Castrum Vallis di sopra	(145) Castrum Volpigliomis	
(118) Castrum Pulliani	(146) Castrum Moneta	20
(119) Comune Plebis Sancti Laurentii	(147) Castrum Avenise	
(120) Comune Ville Roggii	(148) Comune Carrare	
(121) Castrum Vallis di sotto	(149) Comune Masse Marchionis et eius districtum	
(122) Castrum Carecini	(150) Comune Montis Tignosi	25
(123) Comune Silicani		
(124) Castrum Cerreti	In Versillia	
(125) Castrum Sale Episcopi	(151) Comune Burgi Petrasanete	
(126) Comune San Terensii ⁹	(152) Comune Strectorie	
(127) Comune Camporegiani	(153) Comune Saravesse	30
(128) Comune Gragni		
(129) Castrum et Comune Sassi et Grancila		

870. P. AGULE c. 9. Sauterensii c.

(400) Granaiolo; Rep. II, 478.	(401) Monti di Villa (Villa Terenzana); Rep. III, 563.
(402) Castiglione (Garfagnana); Rep. I, 595.	(403) Videtur esse Villetta; Rep. IV, 783.
(404) Pontecosi; Rep. IV, 526.	(405) Massa di Sassorossa; Rep. III, 177.
(406) Corfino; Rep. I, 799.	(407) S. Romano (Garfagnana); Rep. IV, 812.
(408) Silicagnana; Rep. V, 108.	(409) Borsigliana; Rep. I, 351.
(410) Verrucolo (Garfagnana); Rep. V, 792.	(411) Hode Piazza (Garfagnana), Piere di Piazza; Rep. IV, 185.
(412) Silano (Garfagnana); Rep. V, 407.	(413) Soraggio; Rep. V, 126.
(414) Dalli sotto e sopra; Rep. II, 1.	(415) Gragnana; Rep. II, 475.
(416) Corfigliano r. in art. Piere di S. Lorenzo; Rep. II, 810.	In tabulis Corfigliano.
(417 et 421) Vagli sopra e sotto; Rep. V, 619.	(418) Videtur esse Pughanella; Rep. IV, 678.
(419) Piere di S. Lorenzo; Rep. II, 810.	(420) Villa a Roggio; Rep. IV, 809.
(421) r. supra sub nr. 417.	(422) Careggine; Rep. I, 474.
(423) Silicano; Rep. V, 108.	(424) Cerretoli; Rep. VI, 70.
(425) Sala (Garfagnana), Sala del Vescovo; Rep. V, 6.	(426) Poggio S. Terenzio; Rep. IV, 495.
(427) Camporagno; Rep. I, 434.	(428) Gragna; Rep. II, 475.
(429) Sassi et Grancia a Sassi ad septentr.; Rep. V, 201.	(430) Lavignana; Rep. II, 717.
(431) Magliano; Rep. III, 20.	(432) Piere Foschiana; Rep. IV, 240.
(433) Verrucola Buosi; Rep. V, 701.	(434) Pontremoli.
(435) Anulla; Rep. I, 108.	(436) S. Stefano di Magra; Rep. V, 156.
(437) Pontano; Rep. IV, 563.	(438) Falcinello; Rep. II, 89.
(439) Sarzana.	(440) Castello di Sarzana. Cf. Doeringes l. c. II, 108.
(441) Anghia; Rep. I, 80.	(442) Castelnuovo di Magra; Rep. I, 573.
(443) Ortonovo; Rep. III, 695.	(444) Nicola; Rep. III, 611.
(445) Volpigliano; Rep. V, 837.	(446) Moneta; Rep. III, 253.
(447) Arona; Rep. I, 171.	(449) Massa Ducale.
(450) Montumosa (Lunigiana); Rep. III, 581.	Versillia.
(451) Patrasaneta; Rep. IV, 216.	(452) Strettona; Rep. V, 181.
(453) Saravesza; Rep. V, 252.	

- (454) Comune Farnochie (VIII) Haec sunt castra que tenet Lucanum comune de comitatu Pisano:
 (455) Comune Pruni et Voligni (480) Castrum Bientine
 (456) Comune Pomegani (481) Comune Cintorie
 (457) Comune Cappelle Sancti Martini (482) Comune et castrum de Buiti
 5 (458) Castrum Monteggiori (483) Castrum Asciani
 (459) Comune Veghiatorie (484) Castrum Quoce
 (460) Comune Burgi Camaioris (485) Castrum Ripafracte
 (461) Comune Lonbrici (486) Castrum de Avane et
 (462) Comune Plebis Camaioris (487) Comune Avane
 10 (463) Comune de Nocchi (488) Comune Filectoli
 (464) Comune Montismagni (489) Castrum Viaregii
 (465) Comune Gomitelli (490) Castrum Motronis.
 (466) Comune Torcelliani
 (467) Comune Valpromarii
 15 (468) Comune Piethani
 fol. 11^r. (469) *Comune Fibiaille (IX. Haec sunt terre quas tenet episcopus
 (470) Comune Gualdi scopus Volterranus et sunt Romani
 (471) Comune Risetoli imperii:
 (472) Comune Plebis Nerici (491) Castrum Berignone
 20 (473) Comune Schiave (492) Castrum Ripamarancia Mecca[†]
 (474) Comune Bargecchie (493) Castrum Monte Cerboli
 (475) Comune Corsanici (494) Castrum il Sasso[‡]
 (476) Comune de Pedone (495) Castrum la Letia[§]
 (477) Comune de Mommio (496) Castrum Serrano
 25 (478) Comune de Pontemassori (497) Castrum Vecchena
 (479) Comune de Bocano. (498) Castrum Monte Castelli
 (499) Castrum Gabreto
 (500) Castrum Montalcino
 (501) Castrum Montieri

870. ^r) corr. *re* quas *e.* [†]) *ur.* 491—503 Castrum postea *vacae* antepositum *e.* [‡]) *utrumquod*
 30 *pallidiori* post *add. e.* [§]) *Il sasso e.* [¶]) *Laetia e.*

(454) *Farnocchia*: *Rep.* II, 96. (455) *Pruno e Voligno*: *Rep.* IV, 677. (456) *Pomegani*:
Rep. IV, 509. (457) *S. Martino alla Cappella*: *Rep.* I, 461. (458) *Monteggiori*: *Rep.* III, 398.
 (459) *Veghiatoria*: *Rep.* V, 685. (460) *Camaione*: *Rep.* I, 398. (461) *Lonbrici*: *Rep.* II, 797.
 (462) *Pieve di Camaione r.* in *art. Camaione* *Rep.* I, 398. (463) *Nocchi*: *Rep.* III, 645. (464) *Mon-*
 35 *temagno di Camaione*: *Rep.* III, 417. (465) *Gomitelli*: *Rep.* II, 461. (466) *Torcelliano*: *Rep.*
V, 537. (467) *Valpromario*: *Rep.* V, 677. (468) *Piazzano (Val di Serchio)*: *Rep.* IV, 188.
 (469) *Fibiadla de' Canonici*: *Rep.* II, 195. (470) *Gualdo di Viareggio*: *Rep.* II, 558. (471) *Ricetto*
(Risetulo), hodie Licetro: *Rep.* IV, 749. (472) *Pieve a Elci*: *Rep.* II, 51. (473) *Stivara*: *Rep.* V, 172.
 (474) *Bargecchia (Versilia)*: *Rep.* I, 281. (475) *Corsanico prope Viaregium*: *Rep.* I, 806. (476) *Polona*
 40 *di Camaione*: *Rep.* IV, 84. (477) *Mommio prope Viaregium*: *Rep.* III, 250. (478) *Pontemazzoli*:
Rep. IV, 533. (479) *Bocano*: *Rep.* I, 358.

(VIII) *Comitatus Pisanus*: (480) *Bientina*: *Rep.* I, 320. (481) *Cintoria di Buiti*: *Rep.* I, 738.
 (482) *Buiti*: *Rep.* I, 376. (483) *Asciano di Pisa*: *Rep.* I, 150. (484) *Quosa*: *Rep.* IV, 704. (485) *Ripa-*
fratta: *Rep.* IV, 767. (486—487) *Pieve d'Avane*: *Rep.* I, 171. (488) *Filettide*: *Rep.* II, 115.
 45 (490) *Non iam existit. Motrone di Patrasanta*: *Rep.* III, 629.

(IX) *Episcopatus Volterranus*: (491) *Berignano*: *Rep.* I, 391. (492) *Pomarancia (olim*
Ripomarancia): *Rep.* IV, 502. *Cf. infra nr.* 504. (493) *Montecerboli*: *Rep.* III, 369. (494) *Castel*
del Sasso: *Rep.* V, 201. (495) *Leccia*: *Rep.* II, 668. (496) *Serrano*: *Rep.* V, 263. (497) *Vec-*
chenna: *Rep.* V, 681. (498) *Montecastelli (di Strone)*: *Rep.* III, 343. (499) *Montegabbro*: *Rep.*
 50 *II*, 368. (500) *Montalcinello (olim Montalcino)*: *Rep.* III, 288. (501) *Montieri*: *Rep.* III, 577.

- (502) Castrum Chasoli (528) Castrum Villamangna
 (503) Castrum^s Gambassi. (529) Castrum la Nera
 (530) Castrum de^w Pignano
 (X) Haec sunt terre quas tenet comune (531) Castrum^s la Corte di^s Monte Voltraia. 5
 Vulter(re) et sunt Romani imperii:
 (504) Castrum^s Ripamarancia mecca^s fol. 13. (XI) Infrascripta sunt castra ad
 (505) Castrum Santalmagio dominium imperatorem et ad Roma-
 (506) Castrum Aquovic² num imperium pertinentia, que pos-
 (507) Castrum Castelnuovo sidentur et detinentur a comuni et
 (508) Castrum Brugiano mecco civitate Senarum: 10
 (509) Castrum Monte Verdi (532) Castrum Montereggonis
 (510) Castrum Lustigiano (533) Castrum Montagutoli del Boscho
 8 fol. 12. (511) Castrum Chianeto (534) Castrum Mencani
 (512) Castrum Chaseli (535) Castrum Montis Guidi
 (513) Castrum Monte Rufoli (536) Castrum Radecondoli 15
 (514) Castrum Micciano (537) Castrum Belfortis
 (515) Castrum Libiano (538) Castrum Montecastelli
 (516) Castrum Quarecto (539) Castrum Silve quod detinetur a Sa-
 (517) Castrum la Sasa limbenensibus^a civibus Senarum
 (518) Castrum Montegemoli (540) Castrum cui dicitur Montarenti 20
 (519) Castrum Macolla (541) Castrum de Turri
 (520) Castrum Castello Volterrano (542) Castrum Caprarie
 (521) Castrum Ponzano (543) Castrum Orgie quod erat camera
 (522) Castrum Uligiano vicar(ii) imperii, fuit destructum a
 (523) Castrum Buriano Guellis civitatis Senarum 25
 (524) Castrum Giello (544) Castrum Macareti prope Balneum de
 (525) Castrum Micmo Macareto
 (526) Castrum Sorliuiano^b (545) Castrum Foiani
 (527) Castrum Angiano (546) Castrum de Pari

870. ^w post add. c. ^s) nr. 504—531 Castrum postea hinc antepositum c. ³) corr. super ; (= et) c. 30
 2) scriptum est Aquovic, A supra lin. add., duabus c corr. ex a c. ^a) sibo corr. ex ho c. ^b) sic c.

(502) *Casoli*; *Rep. I, 516.* (503) *Gambassi (Val d'Elsa)*; *Rep. II, 394.* Cf. supra sub nr. 75.
 (X) *Comune Volterrano*: 504 *V. supra nr. 492.* 505 *Castel S. Dalmazio*; *Rep. I, 581.*
 506 *Aquariva c. in art. Rocasilana*; *Rep. IV, 736.* 507 *Castelnuovo di Ceina*; *Rep. I, 574.*
 508 *Bruciano*; *Rep. I, 365.* 509 *Monterredi (di Volterra)*; *Rep. III, 552.* (510) *Lustigiano*; 35
Rep. II, 954. (511) *Cameto (Val di Ceina)*; *Rep. I, 443.* 512 *Caselli (Val di Ceina)*; *Rep.*
I, 508. 513 *Monterufoli*; *Rep. III, 517.* 514 *Micciano*; *Rep. III, 202.* 515 *Libiano*;
Rep. II, 694. 516 *Quarecto*; *Rep. IV, 636.* 517 *Castel di Sassa*; *Rep. V, 497.* (518) *Monte-*
gemoli; *Rep. III, 396.* 519 *Mazzolla*; *Rep. III, 184.* 520 *Castello Volterrano*; *Rep. I, 564.*
 521 *Ponzano di Volterra*; *Rep. IV, 563.* 522 *Uligiano (Val d'Era)*; *Rep. V, 606.* 523 *Buriano* 40
(Val di Ceina); *Rep. I, 375.* 524 *Gello di Casaglia*; *Rep. II, 425.* 525 *Micmo*; *Rep. III, 206.*
 526 *Sorliuiano*; *Rep. V, 439.* 527 *Angiano ab Orciativo (Rep. III, 685) ad meridiem.* (528) *Villa-*
mangna; *Rep. I, 782.* 529 *Nera*; *Rep. III, 640.* 530 *Pignano*; *Rep. IV, 261.* (531) *Monte-*
roltraia; *Rep. III, 538.*

(XI) *Civitas Senarum*: 532 *Montereggoni*; *Rep. III, 509.* 533 *Montauto del Bosco*; 45
Rep. III, 298. 534 *Mencani*; *Rep. III, 491.* 535 *Montepadi*; *Rep. III, 494.* (536) *Rade-*
condoli; *Rep. IV, 746.* 537 *Belforte di Radicondoli*; *Rep. I, 292.* 538 *Montecastelli*; *Rep.*
III, 349. 539 *Castello della Selva*; *Rep. I, 563.* 540 *Montarente*; *Rep. III, 323.* 541 *Torri*;
Rep. V, 546. 542 *Capraia (Val d'Arbia)*; *Rep. I, 465.* 543 *Orgia*; *Rep. III, 687.* 544 *Mac-*
areto; *Rep. III, 7.* 545 *Foiano della Chiana*; *Rep. II, 312.* 546 *Pari dell' Ardenghesca*; 50
Rep. IV, 59.

- (547) Castrum de Montagutolo Ardenghesche
 (548) Castrum Civerello Ardengeseche ut infra de castro Montis Verdis
 5 (549) Castrum Sassi de Maritima
 (550) Castrum Montis Verdi quod abstulerunt domino Nicholao
 (551) Castrum Porrone
 (552) Castrum cui dicitur Castiglioncello
 10 del Torto
 (553) Castrum Franchum Paganici
 13. (554) *Castrum Campagnatici
 (555) Castrum Yschie
 (556) Civitas Grosserana que a comuni
 15 Senarum detinetur
 (557) Castrum Montis Crulliani
 (558) Castrum de Rosellis
 (559) Castrum Monteiani
 (560) Castrum Montis Pescaliez
 20 (561) Castrum Montis Piscini
 (562) Castrum Rocchastrade
 (563) [Castrum] Cotonis
 (564) Castrum Montis Orgialis
 (565) Castrum Portitalamonis
 25 (566) Castrum Montis Giani
 (567) Castrum Bohegiani quod detinetur a Salimbenensibus
 (568) Castrum Prate prope Massam
 (569) Castrum Perolle
 30 (570) Castrum Pietre quod a comuni Senarum detinetur
 (571) Castrum Travalis
 (572) Castrum de Monte Massi quod a domino Nelle detinetur
 (573) Castrum Montis Latronis
 (574) Castrum Monticelli
 (575) Castrum Segiani
 (576) Castrum Montaleini della Greta
 (577) Castrum Sancti Angeli in Colle
 (578) Castrum Novum Abatis
 (579) Castrum Monteronis Logriffi
 (580) Castrum Sancti Iohannis ad Assum
 (581) Castrum Lucignani Vallis Assi^d et * 14
 35 comunitas
 (582) Castrum Percene
 (583) Terra Buoneconventi
 (584) Terra et comunitas Montisfarelli
 (585) Castrum de Suvicille
 (586) Terra et comunitas Lucignani vallis Arbie
 (587) Terra et comunitas Torranieri
 (588) Castrum Sancti Quirici in Osema camera imperii et sui vicarii
 (589) Castrum Rocche Tintiniani
 (590) Castrum Ripe quod ibi vicinat
 (591) Castrum Silve
 (592) Castrum Castiglionis vallis Urcie
 (593) Castrum Segiani

30 **870.** c. *seqq. delet.* quod abstulerunt ast. *corr. et* ad domino Nicholao c. ^d i *corr. et* c. e. e) i *supra loc. add. c.*

- (547) *Montagutolo dell' Ardenghesca: Rep. III. 268.* (548) *Civello dell' Ardenghesca: Rep. I. 744.*
 (549) *Sasso di Maremma: Rep. V. 202.* (550) *Monterverdi: Rep. III. 555. Est Nicolaus de Bimsegnoribus.*
 5 (551) *Porrone: Rep. IV. 586.* (552) *Situs ratiom habita valitur esse Castiglioncello Bonadini: Rep. I. 255.* (553) *Castelfranco Paganico: Rep. IV. 20.* (554) *Campagnatico: Rep. I. 406.*
 (555) *Istia (Ischia) d'Ombione: Rep. II. 579.* (556) *V. iam supra sub nr. 14.* (557) *Non invenit nec apud Repetti nec in tabulis. Carliano apparet in art. Paganico: Rep. IV. 29.* (558) *Rosello: Rep. IV. 820.* (559) *Montuano: Rep. III. 563.* (560) *Montepescali: Rep. III. 459.* (561) *Montepescini: Rep. III. 457.* (562) *Roccastrada: Rep. IV. 706.* (563) *Cotone di Maremma: Rep. I. 829.*
 40 (564) *Monte Orgiali: Rep. III. 450.* (565) *Porta di Talamone: Rep. V. 406.* (566) *Montuano: Rep. III. 569.* (567) *Boccheggiano: Rep. I. 331.* (568) *Prata: Rep. IV. 632.* (569) *Perolla: Rep. IV. 107.* (570) *Castel della Petra: Rep. IV. 205.* (571) *Travale: Rep. V. 582.* (572) *Monte Massi: Rep. III. 430. Est Nellas filius Iughirani Pannocchieschi dominus castri Pietre.* (573) *Montelaterone: Rep. III. 407.* (574) *Monticello (Val d'Orcia): Rep. III. 567.* (575) *Seggiano: Rep. V. 238. V. etiam infra sub nr. 593.* (576) *V. iam supra sub nr. 16.* (577) *S. Angelo in Colle: Rep. I. 86.* (578) *Castelnuovo dell' Abate: Rep. I. 566.* (579) *Monteroneffoli (Monterone-la-Groffoli): Rep. III. 508.* (580) *S. Giovanni d'Assa: Rep. I. 163.* (581) *Lucignano d'Assa: Rep. II. 946.* (582) *Percenna: Rep. IV. 98.* (584) *Invicem non palat. Nam situs ratiom habita agatur de Monteroni d'Arbia, nescio.* (585) *Sovicille: Rep. V. 436.* (586) *Lucignano d'Arbia: Rep. II. 947.*
 50 (587) *Torrenieri: Rep. V. 542.* (588) *S. Quirico (Val d'Orcia): Rep. V. 112.* (589) *Rocca d'Orcia: Rep. IV. 787.* (590) *Ripa d'Orcia: Rep. IV. 766.* (591) *Non invenit nec apud Repetti nec in antiquam tabulis.* (592) *Castiglion d'Orcia: Rep. I. 397.* (593) *V. iam supra sub nr. 575.*

(594) Castrum Montechielli	(611) Castrum de Monte Calboli
(595) Castrum Montis Puliciani	(612) Castrum Novum Biecii
(596) Castrum Montis Follonici	(613) Castrum Podii Sancte Cecilie
(597) Castrum quod dicitur Castrum Moe-
cum	(614) Castrum Rapolani
(598) Castrum Trequande	(615) Castrum Montis Sancte Marie
(599) Castrum de Montechiesi	(616) Castrum et comunitas Sciami
(600) Castrum Asinlunghe	(617) Castrum Armainoli
(601) Castrum Scrofiani	(618) Castrum Laticastelli
(602) Castrum de Ripis vallis Clane	(619) Castrum Novum Orgiesis
(603) Castrum Beccallis	(620) Castrum Rigomangui sive Montisoli-
vefi
(604) Castrum Fabrice	(621) Castrum Farnetelle
(605) Castrum Torrite	(622) Castrum Montispertusi ^f
(606) Castrum de Serris	(623) Castrum sive comunitas Selvole
(607) Castrum Petrorii	(624) Castrum sive comunitas de Strove
(608) Castrum Lucignanelli quod definitur
a domino Façino	(625) Castrum Chiusini
(609) Castrum Lucignani vallis Clane quod
olim consuevit possideri a comuni
Aretii, hodie possidetur a comuni
Senarum	(626) Castrum sive Roccha Silliani
(610) Castrum Montaleeti	(627) Castrum Cereti Ciampoli quod deti-
netur per quosdam nobiles
	(628) Roccha que dicitur Rocha filiorum
Tederici.

871. 872. MANDATA SUBSTITUTO ADVOCATI PROVINCIALIS DIRECTA.

1312. Oct. 5.—1313. Jan. 13.

871. MANDATUM PRIUS. 1312. Oct. 5.

Ineditum descripsimus ex apographo chartaceo Serie C. 308^r signato sacce, XVII. tabularii Argentiniensis, quod dicunt Berirksarchie des Unterhasss. Tertium satis corruptum hic illic correximus.

870. ^f sj corr. ex sej c.

594 Montechiallo; Rep. III, 563.	595 V. cum supra sub nr. 15.	596 Monte Follonico; Rep. III, 392.	597 Castelmuzio; Rep. I, 565.	598 Trequanda; Rep. V, 592.	599 Montisi; Rep. III, 590.	600 Saalunga; Rep. I, 158.	601 Scrofiano; Rep. V, 235.	602 Ripa; Rep. IV, 761.	603 Bettolle (Val di Chiana); Rep. I, 506.	604 Fabbrica (Val d'Orcia); Rep. II, 78.	605 Torrita (Val di Chiana); Rep. V, 549.	606 Serre di Rapolano; Rep. IV, 276 et 34.	607 Petroio (Val d'Orcia); Rep. IV, 155.	608 Lucignano del Chianti; Rep. II, 915.	609 Lucignano in Val di Chiana olim Lucignano d'Arezzo; Rep. II, 919.	610 Montalecto; Rep. III, 286.	611 Monte-
calboli; Rep. III, 332. | 612 Casteluoro Bersi; Rep. I, 305. | 613 Poggio S. Cecilia; Rep. IV, 494. | 614 Rapolano; Rep. IV, 725. | 615 Monte S. Maria; Rep. III, 429. | 616 Asciano. | 617 Ar-
mainolo; Rep. I, 135. | 618 Laticastelli (in tabulis Raducastelli); Rep. II, 662. | 619 Situs ratione
habita est Casteluoro Berardenga; Rep. I, 298. | 620 Rigomangio; Rep. IV, 756. | 621 Farnetelle; Rep. II, 265. | 622 Montepertusa; Rep. III, 155. | 623 Scroli; Rep. V, 242. | 624 Strove; Rep. V, 482. | 625 Chiusano; Rep. I, 707. | 626 Rocca di Sillano; Rep. IV, 795. | 627 Cerreto
del Chianti (Ciampoli); Rep. I, 660. | 628 Roccatavolpe; Rep. IV, 801. |
|----------------------------------|------------------------------|-------------------------------------|-------------------------------|-----------------------------|-----------------------------|----------------------------|-----------------------------|-------------------------|--|--|---|--|--|--|---|--------------------------------|---------------------------------------|------------------------------------|--------------------------------------|-----------------------------|------------------------------------|--------------|----------------------------------|---|---|-------------------------------|-------------------------------|----------------------------------|--------------------------|--------------------------|----------------------------|-------------------------------------|---|---------------------------------|

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — nobili viro Frederico de Wangen, nobilis viri Ioffr(idi) de Liningen advocati provincialis per Alsatiā substituto, fidei suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Ex parte nobilis viri Godlmani de Dorswilre^a fidelis nostri dilecti nostre serenitati
 5 nuper expositum^b extitit per querelam, quod quidam ipsum sine causa et minus iuste
 de possessione cuiusdam sui molendini siti in Hagnoa, quod a nobis et imperio tenet
 in feodum, eiecerint violenter, super quo petivit a nobis sibi salubri remedio provideri.
 Unde fidelitati tue committimus et mandamus volentes, quatinus si ita est, prius quo-
 libet illicite detentore remoto dictum Godlmanum in pristinam possessionem molendini
 10 predicti inducas et inductum auctoritate nostra protegas et defendas. Si quis autem
 ipsum Godlmanum super possessione ac iure eiusdem molendini voluerit impetere vel
 convenire, eadem auctoritate, quam tibi in hac parte committimus, partibus convocatis
 causam audias et examines ac fine debito decidas, faciens quod decreveris auctoritate
 nostra premissa firmiter observari. Presentium testimonio litterarum maiestatis nostre
 15 sigilli robore signatarum.

Dat. in castris ante Florentiam, III. Non. Octobr., anno Domini millesimo CCC
 duodecimo, indiet. XI, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

872. MANDATUM ITERATUM. 1313. Ian. 13.

*Repetimus editionem, quae ex eodem apographo parata est 'Urkundenbuch der Stadt
 20 Strassburg' III (1884) pag. 224 nr. 735, hic illic correctam. Quae conveniant cum Man-
 dato priori supra nr. 871, ea typis minoribus excudenda curavimus. (P. deest.)*

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — nobili viro Frederico de
 Wangen* fidei suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Ex parte nobilis viri Godlmani de Dorswilre nostri dilecti fidelis nobis expositum extitit
 25 querulose quod ad cuiusdam aurificis Argentiniensis instantiam et procreationem minus
 iustam et absque causa rationabili qualibet a possessione cuiusdam* molendini siti in Hagnoe,
 quod idem Godlmanus a nobis et imperio tenet in feodum, sit eiectus, super quo petivit a
 nobis salubri sibi remedio provideri. Disponentes itaque iuxta commissi nobis officii debitum
 in iure suo quemlibet defensare, de prestantia quoque tue legalitatis et circumspectionis
 30 industria plenius confidentes, tibi vices nostras in hac parte duximus committendas,
 fidelitati tue mandantes pariter ac volentes, quatinus si est ita, dictum Godlmanum in pos-
 sessionem pristinam molendini predicti restituas ac de perceptis fructibus seu pensionibus
 in ipsius iniuriam medio tempore facias eidem per satisfactionem condignam integre
 responderi. Si vero dictus aurifex vel alius aliquis actionis quippiam contra memoratum
 35 Godlmanum super dicto molendino suisque iuribus moverit, utriusque convocatis partibus
 causam audias, cognoscas, *examines et debito fine decidas, faciens quod decreveris auctoritate
 nostra* firmiter observari. Presentium testimonio litterarum*.

Dat. apud Sanctum Cassianum in castris supra Florentiam, Idus Ianuarii, anno
 Domini millesimo trecentesimo tertiodecimo, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

40 **871.** ^{a)} Dorswillr̄ *ap.* ^{b)} expositum *ap.*

873- 875. MANDATA DE PRECIBUS PRIMARIIS.

1312. Oct. 17.

Cf. supra nr. 641 cap. 6. itaque tom. III, 31 sqq. nr. 36—43 et passim, tom. IV, 1 pag. 25 nr. 32 et pag. 243 nr. 289.

5

873. MANDATUM ECCLESIAE CONVENTUALI IN RINOWE MISSUM.

1312. Oct. 17.

Denuo contulimus autographum tabularii generalis Karlsruhani 'Select der Kaiser- und Königsurkunden' nr. 169 signatum. Sigillum dest. foraminibus relictis. In verso legitur manu cancellariae scriptum: R (= Registrat.). Edidit etiam Winkelmann 'Acta imperii inedita' II, 269 nr. 109. (P. dest.)

Henricus Dei gracia Romanorum imperator semper augustus honorabilibus viris . . . preposito, . . . decano et . . . capitulo ecclesie in Rinowe Argentin. dyoc. devotis suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Inclite recordacionis divorum imperatorum Romanorum illustrium, qui de iure necnon antiqua et approbata consuetudine in singulis tam cathedralibus quam collegiatis necnon conventualibus ecclesiis sacri imperii super provisione unius persone habebant petere et cum promptitudine qualibet exaudiri, vestigiis [i]nherentes, vobis pro discreto viro Cunrado clerico Basilien. dyoc., filio strenui viri Cunradi dicti de Wilgotheim militis, primarias preces nostras diximus porrigendas. Devocionem vestram rogantes, requirentes et hortantes attente, quatinus eundem Cunradum, quem promoveri cupimus ex affectu, pro nostre imperialis coronacionis ac precum nostrarum primariarum et imperialium reverencia in vestrum et ecclesie vestre canonicum et confratrem recipere studeatis, de prebenda, si qua vobis vacat ad presens vel quam primum ad id se facultas obtulerit, sibi sine difficultate qualibet tam liberaliter provisuri, quod proinde vos et ecclesiam vestram propter observacionem^a huiusmodi iuris nostri et imperii graciousius prosequentes^b, omnia iura vestra ac comodum et honorem, que vobis et dicte vestre ecclesie per imperatores vel reges Romanorum predecessores nostros concessa sunt et tradita, favorabiliter augeat et conservet imperialis excellencia maiestatis. Harum testimonio litterarum.

30

Dat. in castris ante Florenciam, XVI. Kalen. Novembr., anno Domini MCC^o duodecimo, indiet. XI. regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

874. MANDATUM EPISCOPO ARGENTINENSI DIRECTUM.

Scripto chronologico carens hoc loco substitui licet e codice notissimo bibliothecae Vindobonensis lit. 419 (Cur. Can. 69), de quo v. supra ad nr. 457, fol. 7 nr. 56. Rubrum fol. 23 ita indicatur: Item missiva ut littere primariarum precum domini regis promoverentur. Talis nam olim Chmel loco supra citato II, 324 nr. 12; nos denuo contulimus. (P. dest.)

873. *Episcopo Argentinensi directum. P. dest. nr.*

Heinricus Dei gratia etc. venerabili Iohanni etc.

Sinceritatem tuam affectuose requirimus et rogamus exaudiri^a plurimum affectantes, quatinus honestum virum Ottonem, qui specialiter confisus^b de tua promotione pro se petivit, honorabilibus viris, preposito, decano et capitulo talis ecclesie preces nostras primarias imperiales dirigi atque fundi, ut ibidem recipiatur in canonicum et confratrem sibi que facultate habita provideatur de prebenda, studeas taliter promovere, quod precum nostrarum oblationem promotione tua media sibi sentiat profuisse, in eo nostro culmini plurimum placiturus.

Datum etc.

875. NOTITIA DE PRAEBENDIS COLLATIS.

Item signo chronologico carentem, sed ad imperatoris preces primarias sine dubio spectantem subiungimus ex membrana Pisis in tabulario capitulo maioris ecclesiae nr. 1349 servata denuo descriptam. Edidit Ficker loco supra ad nr. 237 citato pag. 237 nr. 87 (= WSB. pag. 101). Cf. ibidem pag. 236 nr. 86 (= 100).

Numeros arabicos nos adicimus.

(P. deest.)

Iste sunt prebende ad preces confessoris collatae:

1. In maiori ecclesia Spirensi Andree presbitero germano confessoris.
2. Ad Sanctum Petrum in Argentino prebenda Ebelino presbitero.
3. Ad Sanctum Leonardum Argent. dyoc. Alberto clerico.
4. Ad Sanctum Stephanum in Sarburch canonic(atus) Henrico clerico Meten. dyoc.
5. In Homburch canonic(atus) Iohanni clerico Meten. dyoc.
6. Ad provisionem abbatisse de Hesse Iohanni clerico Meten. dyoc.
7. Ad provisionem abbatisse de Herstheym Ebelino Argent. dyoc.

Ad preces fratris Conradi:

8. Ad provisionem abbatisse de Andelaco Argent. dyoc. Wilhelmo clerico.
9. Ad provisionem abbatis de Suarza Hermanno clerico Argent. dyoc.
10. Ad provisionem abbatisse de Crusedal Iohanni clerico Meten. dyoc.

876. INSTRUMENTUM DE OBLATIONE LITTERARUM CARDINALIUM.

1312. Oct. 18.

Instrumentum confectum de oblatione testimonii nuntiorum apostolicorum de coronatione effecta servatur Taurini in tabulario regio inter Acta et protocolli Bernardi de Mereato 'Diplomi imperiali Mazzo 4 nr. 11' (= Doemiges Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604) fol. 18, 19 registratum. Scriptum est manu incognita, a Bernardo vero correctum.

Denuo contulimus. Edidit Doemiges l. c. II, 68 nr. 27

(P. deest.)

874. ^a ex supra lineam add. e. ^b cō in hoc casu e.

875. ^a sequitur delet. Ad sanctum e.

In nomine Domini amen.

Anno eiusdem millesimo CCC duodecimo, indie X. XV. Kal. Novembr. Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris, quod ex parte serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti fuit oblata nobis Iohanni et Bernardo notariis infrascriptis quedam patens littera sigillata sigillis pendentibus reverendorum in Christo patrum dominorum Arnaldi Sabinensis apostolice sedis legati et Nycholai Ostiensis et Velletrensis episcoporum ac Luce Sancte Marie in Via lata dyaconi cardinalis, ut prima facie apparebat. Cuius^a tenor sequitur in hunc modum.

Universis presentes predicti[s] ut supra. *supra* nr. 797.

877. 878. CONFIRMATIONES SENTENTIARUM IN FAVOREM MONASTERII AUGIÆ MAIORIS.

1312. Oct. 27.

Cf. etiam privilegium Oct. 17 concessum Böhmer. Reg. Henr. 507.

877. CONFIRMATIO PRIORIS SENTENTIAE.

Sententia a. 1311. Jul. 31 lata confirmatio imperatoris autographa servatur in tabulario principum Furstenbergensium. Sigillum deest, filis sericis flavi caeruleique coloris relictis. In verso legitur: Ita super possessionibus mon. Augie maioris prope lacum Cumanum. Edidit Baumann 'Zeitschrift für die Geschichte des Oberrheins' XXVII, 478. Nos autographon benivolenter transmissum denuo contulimus. (P. deest.)

¶ Henricus ¶ divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus universis sacri Romani^a imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum.

(1) Ex parte venerabilis Dyethelmi abbatis principis nostri et honorabilium virorum capituli seu conventus monasterii Sancte Marie Augie maioris ordinis sancti Benedicti Constancien. dyoc. nobis extitit humiliter supplicatum, ut sententiam infrascriptam approbare et confirmare de imperiali clemencia dignaremur. Cuius sentencie tenor talis est:

(2) In nomine Domini nostri Ihesu Christi.

1 Anno a nativitate eiusdem millesimo trecentesimo undecimo, die Sabbati ultimo mensis Iulii^b, indicione nona. Super questione, que vertitur coram domino Sigebaldo de Gabbis indice causarum palatii communis Cuman, nobilis vir dominus Gualterius de Curte generalis vicarius serenissimi regis domini Henrici Romanorum imperatoris semper augusti in civitate Cumana et eius districtu tanquam iudici suo commisit oretenus vices suas ad inquirendum et recuperandum iura, redditus et pos-

876. ^a quorum te.

877. ^b 1. Jul. 1311. ^c 1. Oct. 1312. ^d et caetera in loco partem caso et

sessiones, vassallos et homines ac ficta cuiuscunque maneriei ecclesie, capituli et con-
 ventus monasterii Sancte Marie Augie maioris ordinis sancti Benedicti Constancien-
 dyoc. cui domino vicario ad inquirendum et recuperandum predicta dictus dominus
 5 imperator precepit et in mandatis dedit per suas speciales litteras¹ occasione quorun-
 dam processuum factorum per testium productionem et alio modo contra communia et
 homines et contra tenentes de mansis locorum et territoriorum et viciniantiarum de
 Pello, de Liro, de Cuiano et de Nari, Montis Grabadone et contra quosdam homines
 burgi Grabadone et burgi Domasii et ipsius plebis Grabadone causa recuperandi
 iura, redditus et possessiones, vassallos, honores et ficta cuiuscunque maneriei diete
 10 ecclesie et monasterio^e pertinentes et aliorum, que in litteris dicti domini imperatoris
 et que in dictis testium productorum et in instrumentis et actis dicti monasterii con-
 tinentur, que quidem questio est per dictum dominum Sigibaldum iudicem cau-
 sarum ut supra domino Galeazo de Pyro iurisperito Cumano consulenda commissa
 ad videndum, consulendum et determinandum, utrum sit sufficienter probatum per
 15 testes et instrumenta in dicta causa productos, ipsum monasterium habere redditus,
 possessiones, vassallos, honores et ficta in dictis burgis, locis et territoriis, con-
 silium dicti domini Galeazi de Pyro iurisperiti Cumani, cui dicta questio est et
 fuit consulenda commissa ut supra, qui vidit et diligenter examinavit iura, racio-
 nes et allegaciones dicti monasterii et testes in dicta causa productos et instru-
 20 menta eorum eo producta et quidquid ostendi et allegari voluit eorum eo et qui^d
 diu expectavit, si quis eorum eo dicere et allegare vellet, Christi nomine invocato,
 tale est:

(II) Videlicet quod est probatum et esse probatum, dictum dominum abbatem
 et monasterium Sancte Marie de Augia habere vassallos in burgo et territorio de
 25 Domasio et de Grabadona seu iura feodalia et habere terras et mansos et fictum in
 locis et territoriis de Liro, de Cuiano et de Nari et Pello et ibi habere ficta, vide-
 licet in territoriis de Pello mansos quinque terrarum et rerum territoriarum, de
 quibus et super quos habet dicta ecclesia seu monasterium annuatim fictum solidos
 quadraginta denariorum novorum, videlicet solidos octo pro quolibet manso. Item
 30 esse probatum et ostensum, ipsum monasterium habere debere super eisdem mansos
 fictum omni anno staria octo et medium frumenti et staria sedecim paniei, scilicet
 ad starium de Garlanda, item in omni tercio anno solidos tredecim et medium dena-
 riorum novorum omni tercio anno pro precaria super mansis. Item esse probatum
 et ostensum; ipsum monasterium habere debere unum mansum terre in territorio seu
 35 villa de Nari, pro quo solvi debet omni anno fictum eidem ecclesie solidi viginti
 duo denariorum novorum minus quatuor denariis) et eciam solidi duodecim dena-
 riorum novorum omni tercio anno pro precaria super ipso manso de Nari. Item
 esse probatum et ostensum, ipsum monasterium habere debere in villis et territoriis
 de Cuiano et de Liro mansos duos terre, ex quibus solvitur annuatim fictum eidem
 40 ecclesie solidi quinque denariorum novorum pro quolibet istorum duorum mansorum
 et solidi tredecim et dimidium denariorum novorum omni tercio anno pro pre-
 caria. Item esse probatum et ostensum, ipsum monasterium habere in villis et
 territoriis de Cuiano et de Liro unum mansum, cuius mansi fictum gastaldi eiusdem
 ecclesie colligunt et colligere solent pro suo officio. Item esse probatum et osten-
 45 sum, ipsum monasterium habere debere super omnibus predictis mansis omni anno
 prandia tria, ipso domino abbate veniente in suburbium Grabadone, et si duxerit secum

877. ^a *secunda o corr. ce j or.* ^b *scribitur casura quibus scribitur or.*

1 *Servata non sunt.*

equos, quod debeant eos pascere in ipsis tribus prandiis ad fenum et ad ordeum. Item esse probatum et ostensum, quod ipso domino abbate vel eius certo misso veniente in suburbium Grabadone causa petendi dietum fietum, quod donec fietum vel pars fieri steterit ad solvendum, quod illi, qui a predictis tribus prandiis inantea fecerint stare ipsum abbatem vel eius missum occasione dieti fieri petendi, debeant facere 5 expensas cibi et potus in Grabadone et etiam^e eis, qui secum fuerint ducti, donec ipsum fietum solutum fuerit. Item esse probatum et ostensum, ipsum dominum abbatem et monasterium predictum habere vassallos et iura feudalia in burgo et territorio de Grabadone et de Domasio, scilicet terras de Salegio et Olivedo de Sursaro, et decimas earundem terrarum, que terre iacent in territorio de Grabadone, 10 esse terras et decimas feudales dieti domini abbatis et monasterii Sancte Marie. Item esse probatum et ostensum, quod ecclesia Sancti Vincencii in castro Grabadone sita esse debeat dieti monasterii cum baso uno ipsi ecclesie adherenti, et etiam esse probatum et ostensum, alia basa, que sunt prope dietam ecclesiam in dieto castro, esse et esse debent de feodo dieti monasterii Sancte Marie de Augia maiori. 15

III Unde nos prefatus dominus Sigebaldus iudex causarum ut supra, habito super predictis consilio dieti domini Galeazii^f de Pyro iurisperiti Cuman^g, cui dietam questionem ut supra commisimus consulendam, qui vidit et diligenter examinavit dietam questionem et iura et allegaciones et testes et instrumenta in dieta causa productos et quidquid ostendi^h et allegari voluit coram eo, Christi nomine invocato 20 et Deum habendo pre oculis, dicimus et pronunciamus et per sentenciam declaramus in omnibus et per omnia, prout in dieto consilio dieti domini Galeazii continetur et prout hec superius per ordinem sunt conscripta.

Lectum et publicatum fuit suprascriptum consilium die Sabbati ultimo mensis Iulii, indictione nona, per me Iohanninum de Bomazo notarium palatii comunis 25 Cumanⁱ et per suprascriptum dominum Sygebaldum iudicem ut supra, ipso in banco pro tribunali sedente, presente domino Bureardo misso suprascripti domini abbatis et capituli et absentibus aliis, tamen legitime citatis.

Actum ad bancum dieti domini iudicis, ubi iura redduntur, unde plures interfuerunt testes ibi rogati et vocati: dominus Iohannes domini Egydii Rusche, Iacobus 30 de Arzegioⁱ filius ser Bertrami de Arzegio, Petrucius de Mercato filius quondam ser Andree de Mercato, Guasperolus de Sancto Laurencio filius quondam ser Rolandi de Sancto Laurencio, Benevenutus Serra et Abondiolus Pigus, ambo notarii palatii comunis Cumanⁱ.

Ego Iohanninus Bomazo notarius et scriba palatii comunis Cumanⁱ hanc cartam 35 sentencie tradidi et ad scribendum dedi infrascripto Menasino notario, scribi rogavi et me subscripsi.

Ego Menasinus de Sallegio notarius Cumanus filius ser Cuiardi de Sallegio de Cumanis hanc sentenciam rogatu suprascripti Iohannini de Bomazo notarii palatii comunis Cumanⁱ scripsi. 40

(3) Nos itaque, quia prefato Gualterio vicario nostro Cumanum comisimus^k dietam causam summarie examinandam ac etiam decidendam et ex hoc de iurisdictione ipsius vicarii et per consequens prefati Sigibaldi sui iudicis, cui in hac parte vices suas comisit, plene nobis constat, prefatorum abbatis et conventus supplicationibus benignum prebentes assensum, prefatam pronunciacionem et sentenciam et omnia in eis contenta 45 rite et provide peracta approbamus, confirmamus et presentis scripti patrocinio communiimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre approbacionis et confir-

877. ^e *supra litterarum casuam nans litterarum or.* ^f *et supra litterarum add. or.* ^g *inrisperito Cuman^o or.*
^h *ostendi quicquid* ⁱ *et supra litterarum add. or.* ^k *comisimus or.*

macionis paginam infringere vel ei ausu temerario contraire. Quod qui secus fecerit, preter indignacionem nostri culminis, quam ex hoc incurret, quingentas marcas argenti pro pena componat, medietatem camere nostre, reliquam passis iniuriam applicandam. In eius rei testimonium presentes litteras maiestatis nostre sigillo iussimus
5 communiri.

¶ Signum domini M. Henrici septimi Romanorum imperatoris invictissimi. ¶

Dat. in castris ante Florenciam, VI. Kalen. Novembr., indictione XI, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

Ego frater Henricus Tridentinus episcopus sacre imperialis [aule]¹⁾ cancellarius
10 vice domini Henrici Coloniensis archiepiscopi per Italiam archicancellarii recognovi.

878. CONFIRMATIO ALTERIUS SENTENTIAE.

*Alterius sententiae a. 1311. Aug. 20 latae confirmatio item autographa servatur
Karlsruhae in tabulario generali 'Scheß der Kaiser- und Königsurkunden' nr. 170. Sigillum
laesum pendet filis scrievis flavii caeruleique coloris. In verso eadem manu scripta
15 eadem leguntur ac supra nr. 877. Diploma ipsum alia manu, tamen valde simili scriptum
est ac nr. 877. Edidit Neugart(-Mou) 'Episcopatus Constantiensis' II, 683 nr. 86.
Nos denuo contulimus. (P. de st.)*

¶ Henricus ¶ divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus — uni-
versis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et
20 omne bonum.

(1) Ex parte venerabilis Dythelmi abbatis principis nostri et honorabilium virorum capituli seu conventus monasterii Sancte Marie Augie maioris ordinis sancti Benedicti Constant. dyoc. nobis extitit humiliter supplicatum, ut sententiam infrascriptam approbare et confirmare de imperiali benignitate dignaremur. Cuius tenor talis est:

(2) In nomine Domini.

(4) Anno a nativitate ipsius millesimo trecentesimo undecimo, die Veneris vigesimo mensis Augusti, indictione nona. Super questione, que vertitur coram domino
Singebaldo de Gabbis iudice causarum pallacii communis Cum arum¹⁾, cui nobilis vir
dominus Gualterinus de Curte vicarius generalis serenissimi regis domini Henrici Dei
30 gratia Romanorum imperatoris semper augusti in civitate Cum arum, et eius districtu tanquam iudici suo commisit oretenus vices suas ad inquirendum et recuperandum iura²⁾, redditus, possessiones, vassallos et honores ac ficta cuiuscunque maneriei ecclesie, capituli et conventus Sancte Marie Augie maioris ordinis sancti Benedicti Constantien. dyoc., cui domino vicario ad inquirendum et recuperandum predicta dictus dominus
35 imperator precepit et in mandatis dedit per suas litteras speciales³⁾ occasione quorundam processuum factorum per testium productionem et alio modo contra commune et homines et vicinancias burgi et locorum seu villarum de Tremedio contra tenentes et possidentes de maussis, domibus, terris et rebus territorii et aliis rebus dicto monasterio Sancte Marie de Augia spectantibus in locis et territoriis burgi et villarum de Tremedio causa recuperandi iura, redditus, possessiones, vassallos,
40 honores et ficta cuiuscunque maneriei dicte ecclesie et capitulo pertinentes et aliorum, que in litteris dicti domini imperatoris et que in dictis testium productorum et actis

^{1311.}
^{Aug. 20.}

877. 1) excidit or.

878. 2) in loco raso or.

45 1) Servata non sunt.

dicti monasterii continentur. que quidem questio est per predictum dominum Signibaldum iudicem causarum ut supra domino Galeazo de Piro iurisperito Cum(arum) consulenda commissa ad videndum, consulendum et determinandum, utrum sit sufficienter probatum per testes, scripturas et instrumenta in dicta causa productos et producta, ipsum monasterium habere redditus, possessiones, vasallos, honores et fieta in dictis burgo et locis seu villis et territoriis^b eorundem et cetera, que in ipsa commissione inde scripta per Petrucium de Bargo scribam pallatii Cum(arum) continentur. consilium dicti domini Galeazi de Piro iurisperiti, cui dicta questio est et fuit consulenda commissa ut supra, qui vidit et diligenter examinavit iura, rationes et allegationes dicti monasterii et testes in dicta causa productos et scripta et instrumenta coram eo producta et quicquid ostendi et allegari voluit coram eo et qui diu expectavit, si quis coram eo aliquid dicere et allegare vellet, Christi nomine invocato, tale est.

II Videlicet quod est sufficienter probatum, dominum abbatem dicti monasterii Sancte Marie de Augia maiori et monasterium et conventum et curiam habere in burgo et locis seu villis de Tremedio et territorio eorum mansos decem et dimediis^b terrarum, quorum unus seu primus est fisci de Tremedio et spectat et pertinet ad ecclesiam Sancti Laurentii de Tremedio, cuius mansi iustitia pertinet ad dictum dominum abbatem, cuius mansi nomen hic non declaratur. Reliqui vero novem mansi et dimediis^b spectant et pertinent dicto domino abbati, capitulo et conventui dicti monasterii Sancte Marie de Augia. Inter quos mansos sunt octo mansi primi, quorum octo unusquisque dat et dare debet fietum annuatim dicto domino abbati, capitulo et conventui dicti monasterii quinque solidos veteris monete et quinque modios blave, videlicet tertiam partem furmenti, tertiam sicallis et tertiam partem panici. Qui modius capit et capere debet octo sextarios. Nonus autem mansus dat et dare debet fietum annuatim dicto domino abbati, capitulo et conventui quinque solidos veteris monete exceptis sex nummis, dimedius autem mansus dat et dare debet annuatim dictis domino abbati, capitulo et conventui quindecim nummos. Predicti autem mansij novem et dimedius nominantur ut infra, sunt infrascripti^b: primus mansus est mansus de Ballonio, secundus mansus est mansus de Manchagagio, tertius est mansus de Olesio, quartus est mansus de Lestino, quintus est mansus de Villiano, sextus est mansus de Roace, septimus est mansus de Nerio, octavus est mansus de Cardario, nonus est mansus de Marlianico et dimedius mansus est mansus seu medietas pro indiviso mansij^b de Carale. Item est consilium dicti domini Galeaci, esse probatum sufficienter, ipsum dominum abbatem, capitulum et conventum dicti monasterii Sancte Marie de Augia maiori habere debere super predictis mansiis fietum annuatim^d amphoras quinque vini, exceptis duodecim sextariis. Quelibet enim amphora capit quadraginta octo sextarios. Item est consilium dicti domini Galeazi, sufficienter esse probatum, dictum abbatem, capitulum et conventum dicti monasterii Sancte Marie de Augia maiori habere debere annuatim fietum seu redditus super terram de Oliveto, sive deficiat sive non deficiat, libram unam nove monete, et etiam habere debere super predictos mansos regale remigale. Item est consilium dicti domini Galeazi, esse probatum sufficienter, ipsum dominum abbatem, capitulum et conventum habere debere omni tertio anno de precaria et pro precaria tres libras veteris monete super dictis mansis. Salvo tamen et reservato quod per hanc sententiam seu consilium nullum preiudicium et nulla lesura gravetur nec fiat tenentibus et laborantibus dictas terras et mansa nec illis nec alieni eorum, contra quos et quem dicta sententia seu

878. ^a *consilium dicti domini Galeazi de Piro iurisperiti*. ^b *dicti monasterii in loco raso or.* ^c *is mansiis fietum ann. in loco raso or.*

consilium fertur seu ferri contingerit, si sufficienter et legitime monstraverint et monstrare et dicere poterunt de aliquo pacto vel de aliquo iure, quo in minori quantitate quam superius continetur teneantur.

III Unde nos prefatus dominus Singibaldus iudex causarum ut supra sedens in banco pro tribunali, habito super predictis consilio dicti domini Galeazi de Piro iuris periti (Cum arum), cui dictam questionem ut supra commisimus consulendam, qui vidit et diligenter examinavit iura, rationes et allegationes dicti monasterii et testes et instrumenta et quicquid ostendi et allegari voluit coram eo et qui diu expectavit, si quid aliud dici et allegari voluerit, dicimus et pronuntiamus et per sententiam declaramus, diffinimus et condemnamus in omnibus et per omnia, prout in consilio dicti domini Galeazi plenius continetur et prout superius scriptum et appositum est.

15 Lecta et publicata fuit et est hec sententia in borleto (Cum arum) ad bancum dicti domini iudicis, ubi iura palatii redduntur, ipso domino iudice in banco pro tribunali sedente. Et hoc presente domino Brocardo procuratorio nomine dicti monasterii et absente alia parte tamen legitime. Unde plures interfuerunt ibi testes rogati: Petrucius de Bargo filius ser Abondii de Bargo, Speranzolus filius domini Iacobi dicti Botte de Piro, Gasparinus filius ser Petracii de Sasso et Menasinus filius ser Guitardi de Salegio.

20 Ego Mafiolus Rampoldus notarius et scriba palatii communis Cumanii, filius condam ser Guaspari Rampoldi de Cremenate de Cumis, hanc cartam sententie tradidi et legi et ad scribendum dedi infrascripto notario et me subscripsi.

25 Ego Frederigolus de Vaga, notarius Cumanus filius ser Fomasii de Vaga hanc sententiam et omnia suprascripta et singula rogatu suprascripti Maffioli Rampoldi notarii et scribe palatii (Cum(ani)) scripsi.

(3) Nos itaque, quia prefato Gualterio vicario nostro Cumarum commisimus dictam causam summarie examinandam ac etiam decidendam et ex hoc de iurisdictione ipsius vicarii et per consequens prefati Sigibaldi sui iudicis, cui in hac parte vices suas commisit, plene nobis constat, prefatorum . . . abbatis et conventus supplicationibus benignum prebentes assensum, prefatam pronuntiationem et sententiam et omnia in eis contenta rite et provide peracta approbamus, confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre approbationis et confirmationis paginam infringere vel ei ausu temerario contraire. Quod qui secus fecerit, preter indignationem nostri culminis quam incurret quingentas marchas argenti pro pena componat, medietatem camere nostre, reliquam passis iniuriam applicandam. In cuius rei testimonium presentes litteras maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.

¶ Signum domini (M.) Henrici septimi Romanorum imperatoris invictissimi. ¶

Dat. in castris ante Florentiam, VI. Kalen. Novembr., indiet. XI, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

40 Ego frater Henricus Tridentinus episcopus sacre imperialis aule cancellarius vice domini Henrici Coloniensis archiepiscopi per Italiam archicancellarii recognovi.

879—881. MANDATA DE HOSTE FACIENDA.

1312. Nov. 2.—7.

879. MANDATUM PRIUS. Nov. 2.

Seruetur in instrumento infra nr. 881, quod denuo contulimus. Edidit Doorniges loco infra citato. Böhmcr, Reg. Heinv. 508. (P. deest.) 5

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus nobilibus et prudentibus viris . . . vicario, . . . antianis, [. . .] consilio et comuni Pisarum, fidelibus suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Oct. 31 Noverit vestra dilectio, quod in vigilia Omnium sanctorum proxime preterita moventes castra nostra, que posuimus ante Florentiam, et transeuntes cum toto nostro exercitu^a flumen Arni in valle Eme sani et incolumes ac sine periculo quolibet castramentati^b fuimus. Ubi vigiliam eandem et diem festi predicti celebrantes solempniter in eodem loco remansimus constituti. De quo quidem loco strenuum virum Tizonem de Colle cum lieteris nostris misimus, significantes vobis per ipsas transitum nostrum, quem fecimus et facere disponimus, et quod nostrum exercitum statim accedere deberetis. 15

Nov. 2 Die vero Animarum in crastino Omnium sanctorum de valle Eme predicta de mane recessimus et venimus usque vallem Strate, ubi pernoctabimus^c, disponentes vobis abinde taliter cum exercitu nostro appropinquare talemque locum accedere, quod vos ad nos secure poteritis pervenire. Quare fidelitatem vestram, in qua nobis et imperio tenemini, monemus, requirimus et ortamur vobis nichilominus, prout per prefatum Tizonem 20 mandavimus, inungentes, quatinus statim visis presentibus, omnibus excusationibus, dilationibus et difficultatibus quas audire nolumus omnino postpositis, cum omni fortia vestra equitum, peditum, balistariorum, gnastatorum, sagittamentorum et aliorum, que pro exercitu fuerint oportuna, vobiscum portantes victualia pro vobis et gente nostra necessaria vos ad iter ponatis, nostram presentiam viriliter et feliciter tanquam fidelissimi nostri velociter accessuri. Gratiam nostram plenissimam per hoc procul dubio 25 promerentes.

Data die Animarum, in loco predicto vallis Strate, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

880. MANDATUM ITERATUM. Nov. 3.

Seruetur ibidem. Denuo contulimus. Edidit Doorniges l. c. — Böhmcr, Reg. Heinv. 509. (P. deest.) 30

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus prudentibus viris, . . . vicario, . . . antianis, . . . consilio et comuni Pisarum, fidelibus suis dilectis gratiam suam et omne bonum. 35

Oct. 31 Cum die Martis proxime preterita moverimus castra nostra et transierimus flumen Arni, nullis inimicis apparentibus, pernoctantes apud Sanctum Petrum ad Emam^a prope Florentiam, tunc statim per strenuum virum Tizonem^b de Colle et per lieteras nostras hoc vobis significavimus mandantes, ut quia ammmodo pateret vobis ad nos veniendi

879. ^a *supra locum a d. tr.* ^b *castramentati tr.* ^c *pernoctavimus tr.* 40

880. ^a *colina tr.* ^b *Tizonum tr.*

accessus, sine mora ad nostrum exercitum veniretis. Deinde cum in dicto loco celebrassemus solemnitatem Omnium sanctorum et in crastino, hoc est in commemoratione Nov. 1. Animarum omnium fidelium procederemus et pernoctaremus in Strata Madii, iterato Nov. 2. consimiles litteras super veniendo ad nos vobis meminimus destinasse. Verum quia iterato die sequenti, hoc est die tertia Novembris processimus et apud Sanctum Cas- Nov. 3. cianum posuimus castra nostra, ita quod sicut plene nobis constat, ammmodo securissime ad nos venire poteritis, fidelitati vestre sub obtentu nostri favoris et gratie et sub pena et executione omnium in prioribus litteris contentarum firmiter precipiendo mandamus, quatinus omnibus excusationibus, quas omnino de cetero audire nolumus postpositis, 10 statim et sine mora qualibet cum omni posse vestro armatorum tam equitum quam peditum et specialiter cum vastatoribus et victualibus in habundantia tam pro gente vestra quam nostro exercitu necessaria, famen ad vendendum, ad nostrum exercitum veniatis, sicut penam vobis impositam et indignationem nostram volueritis evitare.

Data in castris apud Sanctum Cascianum, III. Nonas Novembris, regni nostro 15 anno quarto, imperii vero primo.

**881. INSTRUMENTUM SUPER PUBLICATIONE MANDATORUM
CONFECTUM. Nov. 7.**

*Autographon servatur Taurini in tabulario regio 'Diplomi imperiali Mazzo 3 nr. 6'.
Edidit Doernmiges 'Acta Henrici VII. II, 190 nr. 51. Denuo contulimus.*

(P. deest.)

In Christi nomine amen.

Pateat omnibus evidenter presentem paginam inspecturis, quod magnificus vir Franciscus Tani de Ubaldinis de Castello vicarius Pisani communis per serenissimum principem et dominum dominum Henricum Dei gratia Romanorum imperatorem semper 25 augustum dixit et protestatus^a fuit Bonaguante Scarso, Mone Bonincontri, Putio Gregorii de quarterio pontis, domino Bonaguante de Vico, Coscio Gregorii, Ceccho Botticelle de quarterio medii, Colo Tomasy, Pucio Laurenci, Vanni Rosso vinario de quarterio foriporte, domino Guidoni, Lupo de Oculis, Gaddo notario de Castello Anselmi de quarterio Kinsice, antianis Pisani populi, quatinus observare et facere debeant cum 30 effectu omnia et singula contenta in litteris dicti domini imperatoris transmissis eidem vicario, antianis et comuni Pisano. Et insuper precepit eisdem sub pena eris et personarum arbitrio dicti domini imperatoris tollenda, quatinus omnia et singula in eisdem litteris contenta faciant, adimpleant et observent tam per se quam per commune civitatis predictae, cum ipse vicarius paratus fuerit et sit predicta omnia in ipsis litteris contenta 35 facere, in quantum sibi possibile est et ad suum officium pertinet ullo modo.

Mandans michi Pagano notario infrascripto, quod de predictis conficere debeam publicum instrumentum.

Quarum litterarum tenor infrascriptus est:

'Henricus Dei gratia — vero primo'. *supra nr. 879.*

40 'Henricus Dei gratia — vero primo'. *supra nr. 880.*

Acta fuerunt predicta in civitate Pisarum in sala palatii communis civitatis predictae, presentibus sere Stefano Genai de Campo et ser Iacopo Vitalis de Calci notariis ad hec vocatis testibus et rogatis. Sub anno ab incarnatione Domini millesimo treccen-

881. ^a) protestatus *or.*

tesimo tertio decimo, indictione undecima, secundum consuetudinem Pisane civitatis, die septimo mensis Novembris.

(S. N.) Ego Paganus Homicioli Pagani de Civitate Castelli auctoritate imperiali notarius predictis omnibus interfui et ea de mandato dicti domini vicarii scripsi et publicavi et signum meum posui.

5

882 - 886. SCRIPTA PRO IOFFRIDO DE LININGEN.

1312. Nov. 11.—1313. Ian. 23.

Quae omnia hic conjunctim proponere liceat.

882. SCRIPTUM SUPER SCULTETATU SLETSTADIENSI TERTIUM.

10

1312. Nov. 11.

*Denovo contulimus autographon tabularii Oenopontani benevolentiter transmissum. Manu hominis Germani ut videtur scriptum est. Pendet sigilli fragmentum loro membranaceo. In verso manu cancellariae curatum est: R (= Registrat.). Edidit Mon-
'Zeitschrift für die Geschichte des Oberrheins' XII (1861) pag. 297 nr. 67. V. iam supra
nr. 790 et 832. Quae concordant supra cum nr. 832, typis minoribus excutenda cura-
rimus.* (P. deest.)

15

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus nobili viro Ioffredo de Liningen advocato provinciali, consanguineo suo dilecto gratiam suam et omne bonum

Etsi civitatum nostrorum ac imperii subiectorum delectamur status extollere, tamen eorum maxime profectibus et commodis providere disponimus, qui nos et dictum imperium suis devotis obsequiis plus ceteris venerantur. Sane cum officium scultetatus in Sletstat strenuo viro Henrico dicto Waffler pro quadringentis marcis argenti dudum certis de causis obligaverimus¹, per nos aut nostros successores in imperio pro dicta summa argenti quocumque tempore redimendum, tibi² propter grata que non cessas nobis impendere servitia duximus indulgendum et concedendum³, ut idem officium pro dictis quadringentis marcis argenti vice et nomine nostris ac ipsius imperii redimere valeas ab eodem simili condicione, qua dictus Waffler ipsum officium haecenus tenuit, per te tuosque heredes exercendum, tenendum et possidendum tam diu, quousque iam dictum officium a nobis sive nostris in imperio memorato successoribus pro prememorata summa pecunie redimatur. Dantes vobis potestatem plenariam prefatum officium exercendi, prout singuli in eodem officio vestri predecessores ipsum exercere et regere consueverunt. In cuius rei testimonium presentes litterae nostre maiestatis sigillo iussimus committi.

25

30

Dat. in castris apud Sanctum Cassianum Florentini districtus, III. Idus Novembr., anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

¹ 882. *U. G. 1. 1. 1. 200.*

35

² *U. G. 1. 1. 1. 200 et 832.*

883. RECEPTIO IN VASSALLUM. 1312. Dec. 2.

Repetimus editionem, quam ex copiarum tabularum Amorbacensis paravit Böhmner, Acta imperii selecta pag. 457 nr. 652. Archa illidem ita abbreviata est. — Böhmner, Reg. Heinr. 595 (Addit. I). (P. dest.)

Henricus^a Dei gracia Romanorum imperator semper augustus — universis sacri imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gracionem suam et omne bonum.

Etsi quorumlibet nostrorum fidelium etc.^b. Attendentes igitur nobilis Ioffridi de Lyningen dilecti consanguinei et fidelis nostri firme dileccionis et fidei puritatem, legalitatis et circumspeccionis industriam, quibus personam ipsius vidimus et scimus per
 10 experientiam operis laudabiliter insignitam, eiusque grata servicia, que nobis et imperio Romano circa prosecutionem solempnitatis nostre, ubi sacri imperii dyadema suscepimus, necnon aliorum negociorum nostrorum et eiusdem imperii in partibus Ytalie sub non modicis laboribus et expensis exhibuit, et ut ipsum nostris et dieti imperii serviciis
 15 inantea fortius astringamus, eidem quatuor millia librarum Hallensium, cum quibus eundem in nostrum et imperii predicti, necnon septingentas marcas Colonienses, cum quibus eum in comitis et comitatus Lutzenburgensis vasallum et hominem ligium conquirimus, de nostre liberalitatis munificencia douamus et ipsas quantitates pecunie pro nobis et successoribus nostris sibi et heredibus suis ab eo descendentibus pronittimus
 20 exsolvendas. Volentes et eidem concedentes, ut officium seu regimen advocacie nostre Elsacie, prout sibi per alias nostras litteras commisimus, sic tamen quod iura et redditus nostri nobis et imperio sicut ante salvi permaneant, ipse et heredes sui predicti regant et exerceant et ab eodem regimine amoveri non debeant, nisi prius ei vel heredibus eiusdem de prefata pecunia integraliter fuerit satisfactum vel saltem ipsis alibi recipienda extiterit assignata. Qua habita idem Ioffridus et heredes sui predicti, si castra
 25 tunc habuerint propria, unum nobis et imperio et aliud comiti Lutzenburgensi, prout utrobique convenienter fieri poterit, et si tantum unum, illud imperio resignent et in feodum predictam pecuniam recipient. Alioquin si nullum habuerint, tunc statim ipsam convertent in predia seu allodia, quorum illa, que pro dietis quatuor millibus librarum Hallensium empta fuerint, a nobis et imperio prefato, ea vero, que pro residua pecunia
 30 seu pro septingentis marcis Coloniensibus comparantur, de comitibus et comitatu Lutzelburgensi predictis perpetuis temporibus in feodum possidebunt. De quibus quidem feodis dictum Ioffridum pro se et suis heredibus predictis virga nostra, ut moris est, solempniter investivimus et tenore presencium investimus, sic tamen quod nobis et imperio antedicto necnon comitibus et comitatu Lutzelburgensi predictis pro huiusmodi feodis debita servicia teneantur, recepto super hoc ab eodem Ioffrido fidelitatis
 35 et homagii debito sacramento. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiti.

Datum apud Sanctum Cassianum in castris supra Florenciam, III. Non. Decembris, indicione XI, anno Domini MCCC duodecimo, regni nostri anno quarto, imperii
 40 vero primo.

884. MANDATUM DE CAUSA AUDIENDA. 1313. Ian. 1.

Denuo contulimus autographum, quod scribitur Argentinate in tabulario, cui nomen est 'Bezirksarchiv des Unterelsass', benevolenter nobis transmissum. Signatum est 'Sicre G. 116. 4'. Pendet sigilli fragmentum parvum loro membranaceo. In verso curatum est manu cancellariac: R (= Registrat., Edidit Moncl. c. XII, 206 nr. 65. Cf. iam supra mandatum a. 1311, Aug. 28 de his rebus emissum nr. 672. (P. dest.)

883. ^a) Henricus *ed.* ^b) *sic ed.*

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — nobili viro Ioffr(ido) de Lünigen advocato per Alsatiam provinciam, consanguineo et fidei suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Officii nostri debitum, ad quod assumpti sumus divinitus, exigit et requirit, ut omnibus nostro subiectis imperio faciamus iusticiam vel fieri procuremus. Cum itaque honorabilium et religiosarum personarum . . . abbatisse et^a conventus monasterii in Nidermunster devotarum nostrarum in Christo dilectarum nobis gravis^b pluries^c demonstrant, quod strenui viri . . . de Berkheim sibi super cuiusdam silve dicte Sermersheim [possessione]^d iniuriantur et per eodem impediuntur indebite in^e eadem. — fidelitati tue districte precipiendo mandamus precise volentes, quatinus super dicta silva questionis causam necnon alias quascunque dicte abbatisse ac conventui per quoscunque motas seu movendas vel quas fidem aliis moverant vel movere intendunt causas diligenter audias et prout inveneris et cognoveris, ipsam seu ipsas auctoritate nostra imperiali termines et decidas in eoque, in quo predictos abbatissam et conventum inveneris ius habere, ipsos eadem auctoritate manteneas efficaciter et defendas. In premissis taliter faciendo, quod super defectu cognitionis causarum ac defensione earundem dicta abbatissa et conventus auribus nostris suas querimonias non deferant iterato.

Dat. in castris apud Sanctum Cassianum supra Florentiam, Kal. Ianuar., anno Domini MCCXXII, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

885. MANDATUM DE BONIS IMPERII REDIMENDIS. 1313. Ian. 2.

Cum nec autographon nec apographon nacti simus, repetero oportet editionem Lünigianam 'Reichsarchiv' XXII, 384 paratam, quam hic illic correximus. — Böhmcr, Reg. Heimr. 516. (P. decst.)

Henricus^a Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum.

De fidei Sinceritate, legalitatis industria necnon circumspectionis providentia nobilis viri Ioffr(idi) de Lünigen advocati per Alsatiam provincialis, nostri dilecti consanguinei et fidelis, plurimum presumentes, sibi tenore presentium iniungimus et precipimus seriose, ut omnia bona, sive possessiones sint sive redditus, quecunque sunt in sui districtu regiminis prenotati a nobis vel nostris in imperio predecessoribus personis quibuscunque obligata, nostro nomine redimat ipsaque eodem obligationis titulo, quo eadem personis a quibus redemerit obligata fore noscuntur, teneat et possideat pacifice tam diu et quiete, quousque ab ipso vel suis heredibus per nos vel nostros in imperio successores dicta bona iuxta redemptionis formam super eo traditam fuerint absoluta. Mandantes universis et singulis quorum interest nostre gratie sub obtentu, quatinus sibi in huiusmodi redemptione secundum mandati nostri exigentiam sine contradictione qualibet pareant et intendant. Harum testimonio litterarum nostre maiestatis sigilli robore signatarum

Datum in castris apud Sanctum Cassianum, III^{id} Nou. Ian., anno Domini millesimo trecentesimo tertio decimo, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

884. ^a *deus* or.; ^b *de or.*; ^c *paratum or.; exhiberunt litteras fere duodecim; an coniciuntur*; ^d *in loco*; ^e *quod*. — 885. ^a *paratum or.; exhiberunt litteras fere decem; ita coniciimus.* — ^e *in loco*.

886. MANDATUM IN FAVOREM MONASTERII DE ANDLOWE.

1313. Ian. 23.

Autographon tabularii Argentinensis, quod dicitur 'Bezirksarchiv des Unterelsass', valde corrosum et partim minus legibile denuo contulit socius noster A. Hessel. Signatum est 'Série II. 2315. f. Sigillum desideratur, foraminibus relictis. In verso nihil curatum est. — Böhmcr, Reg. Heinv. 524. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — nobili viro I[o]ffrido de Liningen advocato provinciali per Alsatiam necnon strenuis et prudentibus viris Friderico de Wangen et . . . sculteto Columbariensi, fidelibus suis dilectis — gratiam suam et [o]mne bonum.

Gravem querelam honorabilium et religiosarum personarum . . . abbatisse ac conventus de Andela devotarum nostrarum in Christo nobis dilectarum ac strenuorum virorum . . . de Andela recepit nostra serenitas continentem, quod indebite [de] cuiusdam almende possessione, sicut asserunt, sint eieci. Quapropter fidelitati vestre seriose precipimus et mandamus volentes, quatinus si ira est, predictas abbatissam et conventum ac strenuos viros de Andela in predicta almende possessionem auctoritate nostra statim reponere nullatenus omittatis ac ipsos in eadem contra quoslibet manteneatis sub forma iuris et efficaciter defendatis, non permittentes eos in ipsa a quaquam indebite pregravari, presertim cum iidem omnibus super predicta almenda sibi questionem movere volentibus coram nobis vel coram iusticiario nostro Alsatie parati sint exhibere iusticie complementum.

Datum in castris apud Montem Imperialem Florent. dyoc., X. Kal. Febr., anno Domini millesimo trecentesimo tercio decimo, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

887. CONFIRMATIO CONSUETUDINIS
CIVITATIS EGRENSIS.

1312. Nov. 17.

Denuo contulimus autographon tabularii civitatis Egreensis. Prædet sigillum luteum fasciis sericis flavi coloris. Ediderunt etiam Böhmcr 'Acta imperii selecta' pag. 156 nr. 651 et J. Čelakovskij 'Codex iuris municipalis regni Bohemiac' II. 169 nr. 95. — Böhmcr, Reg. Heinv. 594 (Addit. 1). (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — prudentibus viris . . . magistro civium, . . . consulibus et civibus Egrensibus, fidelibus suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Non nunquam evenit, ut quod communiter a iure conceditur, ex cautela specialiter postuletur, quo fit ut in huiusmodi petitionis instantia de facili prestetur assensus et adsit^a imperiale presidium pro fuleimento suffragii plenioris. Nuper igitur ex parte vestra nostre maiestati extitit supplicatum, ut cum ab antiquo in civitate Egreensi servatum existat, quod si aliquis civis in homicidio deprehensus fuerat et huiusmodi negotium amicabiliter non poterat sopiri, due partes facultatum seu honorum mobilium

40 887. ^a) d. corr. ex h. or.

ad uxorem et liberos ipsius et tertia ad iudicem civitatis debeant provenire, nos huiusmodi consuetudinem approbare et ipsam confirmare de imperiali clementia dignaremur. Attendentes igitur huiusmodi consuetudinem, sicut de iuris peritorum consilio intelleximus, a iure communi non nimium discrepare, ipsam consuetudinem, sicut rite et provide 5
introducenda est et haecenus observata, approbamus et presentis scripti patrocinio communimus. Inhibentes universis sacri Romani imperii fidelibus et specialiter iudici Egrensi qui pro tempore fuerit, ut contra ipsam non venire presumant aliquantulum vel attemptent. Presentium testimonio litterarum nostre maiestatis sigilli robore signatarum.

Dat. apud Sanctum Cassianum in castris ante Florentiam, XV. Kal. Decembris, indiet. XI, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, regni nostri anno quarto, 10
imperii vero primo.

888. RECOGNITIO DEBITI.

1312. Dec. 4.

*Dedito contentivius autographo, quod Monaci scribatur in tabulario secreto reipublicae Bavaricae. Pendet sigillum calce laesum loro membranaceo. In verso manu cancellariae 15
regiae curatum est: R (= Registrat.). Edidit etiam K. Albrecht loco supra ad nr. 759
citato I, 216 nr. 302. Böhmcr, Reg. Heinr. 510. (P. verst.)*

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus notum facimus, quod facta computatione finali per . . . thesaurarium¹ et gentes camere nostre una eum Henrico de Rapostein milite de omnibus et singulis, que pro toto tempore, quo ipse 20
X . . . usque ad initium mensis Novembris proxime preteriti nostris servitiis institit, tam ratione stipendiorum quam alia quacumque causa sibi debuimus, et discomputatis, que ipse de camera nostra receperat, dicto Henrico remansimus et remanemus in mille quadringentis quadraginta florenis et quatuor Turonensibus debitores.

Datum apud Sanctum Cassianum² Florentin. dioc., pridie Non. Decembr., regni 25
nostri anno quarto, imperii vero primo.

889. MANDATUM IN FAVOREM ARCHIEPISCOPI TREVIRENSIS.

1312. Dec. 8.

*Indebitum descripsimus ex autographo tabularii Confluentini. Pendet sigillum parum 30
laesum loro membranaceo. In verso manu cancellariae nihil curatum est, sed invenitur
manu contra scriptam: mandatum imperatoris quod Bopardia et Wesalia obediant
archiepo Trever.*

888. *

1. *Confluentia* et *Ardena*.

Est executoria ad privilegium Ind. 18 concessum supra nr. 833. — Böhmcr, Reg. Heinv. 511. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus nobilibus ac prudentibus viris . . . militibus, . . . scabinis et communitatibus opidorum sive castrorum de Bopardia et Wesalia, fidelibus suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Pensantes fidem puram et devotionem sinceram ac grata servitia, que venerabilis Baldewinus Treverensis archiepiscopus princeps et germanus noster karissimus non sine magnis laboribus, periculis et expensis, quibus se ipsum et ecclesiam Treverensem gravavit multis oneribus debitorum, nobis et imperio fideliter exhibuit haecenas, incessanter ad presens exhibet et exhibere poterit devotius in futurum, et volentes liberalitate propria ipsius remunerare labores et indemnitati suae et ecclesiae Treverensis favorabiliter providere, opida et castra nostra et imperii de Bopardia et Wesalia cum sturis et exactionibus omnibus, iuribus et pertinentiis eorundem pro duodecim milibus librarum Hallensium sibi, successoribus suis et ecclesiae Treverensi, prout in litteris maiestatis nostre super hoc confectis¹ plenius continetur, duximus obliganda. Ideoque fidelitati vestre districte precipiendo mandamus sub pena in dictis litteris contenta, quatinus eidem archiepiscopo iuxta earundem litterarum tenorem pareatis humiliter et fideliter intendatis sibi que de omnibus, que in ipsis litteris continentur, curetis integraliter respondere.

Dat. apud Sanctum Cassianum in castris ante Florentiam, VI. Idus Decembr., anno Domino millesimo CCC^o duodecimo, indiet. XI. regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

890. PROCESSUS ALTERIUS CONTRA CIVITATEM FLORENTINAM PRONUNTIATIO.

1312. Dec. 12.

Acta processus prioris e. supra nr. 715, 716. Ex processu altero elictum et inquisitionis scriptum servata non sunt. Cf. etiam sententiam infra nr. 915 et bannitionem civitatum Tusciae alteram nr. 916.

Servatur in solo codice bibliothecae Riccardianae nr. 786, quem iam supra ad nr. 715, 716 edendos adhibuimus, fol. 241^r. Contulit vir cl. Holder-Egger. Hic illi^o textum valde corruptum correximus, cf. iam supra.

Pronuntiatio bannitionem a. 1311. Dec. 24 editam supra nr. 716 in codice statim sequitur. Cf. notam infra ad nr. 916. — Böhmcr, Reg. Heinv. 513. (P. 524 lin. 18—37.)

Item eodem anno^a die duodecima Decembris in castris ante Florentiam, presentibus dominis Amideo comite^b Sabaudie, . . . camerario domini imperatoris, Conrado^d hostiario domini imperatoris, Heinrico panaterio domini imperatoris et Scotto de Sancto Geminiano iudice testibus ad haec rogatis et vocatis.

Nos Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus cum voce preconiia et edicto publice posito perhemptorie pro omnibus publice requiri et citari fecimus

890. ^a) eodem anno scriptum post Sabaudie e. ^b) Andrea comite corr. ex Andree comiti e.
^c) deest e. ^d) conardo e.

1) Supra nr. 833.

universitatem, in quantum de facto universitas appellatur, civitatis Floren(tie) et cives plurimos in quantitate magna civitatis et comitatus eiusdem ex pluribus et legitimis causis, per quas et quamlibet ex eis universaliter civitas et singulariter universi contra nostram maiestatem publice commisisse inculpabantur. De quorum nominibus plenius continetur in dicto edicto^d publice posito, scripto et publicato per Paulum de Podio Bonici notarium nostre aule, quod in certo termino coram nobis comparerent ad se excusandum et defendendum ab inquisitione, que contra eos fiebat ex causis in dicta inquisitione insertis. Et cum^e in termino eisdem statuto et post terminum expectati non venerint nec comparerint, prout de iure facere tenebantur, idcirco dictam universitatem dicte civitatis Floren(tie), in quantum civitas et universitas appellatur de facto, et omnes et singulos in dicto edicto publice appenso, scripto et publicato per dictum Paulum notarium, reputamus et pronuntiamus contumaces, declarantes^f de nostre plenitudine potestatis, contra ipsos tanquam contra contumaces posse et debere procedi, prout nobis videbitur procedendum.

891, 892. SCRIPTA AD MARCHIONES MALASPINAE SPECTANTIA.

1312. Dec. 16.—1313. Mart. 19.

891. SYNDICATUS MARCHIONIS FRANCISCI ET FILIORUM. 1312. Dec. 16.

Repetimus editionem, quam ex autographo Florentiae in tabulario regio asservato paravit Bonaius Acta Henrici VII. I. 268 nr. 169. (P. deest.)

In nomine Domini amen.

Anno a nativitate eius millesimo trecentesimo duodecimo, indictione X, die sextodecimo Decembris, Conradus marchio Malaspina filius magnifici viri domini Francisci marchionis Malaspine tanquam congiunta persona, nomine suo et nomine et vice dicti patris sui et fratrum suorum, videlicet Bernabovis, Iohannini, Azonis, Domini et Guilielmi domini Francisci, pro quibus de rato habendo promissit, constitutus^a in presencia nomine supradicto magnifici et potentis viri domini Guidonis Novelli comitis Dei gratia in Tuscia palatini, vicarii Riparie orientalis districtus lanue et generalis capitanei diocesis et episcopatus Lanensis pro serenissima mayestate, gerens vices dicti domini Francisci sui patris et fratrum suorum suprascriptorum dixit et protestatus³⁰ est nomine quo supra, quod paratus est pro se ipso et dicto nomine stare et parere omnibus mandatis imperialis mayestatis et sui vicarii et facere, promittere et iurare omnem promissionem, obligationem, quam facere posset in honorem dicti domini imperatoris et sui vicarii, et guerram facere, prout marchiones Malaspine fecerunt et promisserunt facere in partibus Lanensibus dicto domino imperatori vel eius vicario,³⁵ Quam promissionem et obligationem dictus dominus Conradus suo nomine quo supra corporaliter libro tacto iuravit ad sancta Dei ewangelia ipsi domino vicario recipienti pro dicto domino imperatore et eius nunciis, remoto odio vel amore, fraude vel precibus guerram facere toto eorum posse omnibus inimicis rebellibus sacri imperii in

890. *P. deest. Acta Henrici VII.*

891. *P. deest. Acta Henrici VII.*

1. *Quod sic. P. deest. Acta Henrici VII.*

partibus Lucensibus et alibi, et sic dictam promissionem suo sacramento vallavit. Peccens cum instancia eo nomine quo dictum est tanquam vere vasallus dicti domini imperatoris et obediens eidem ab eodem domino vicario, quatinus dictum dominum Franciscum et filios eius et [se ips]um reponat et inducat cum omnibus suis iuribus et pertinenciis in tenentam et corporalem possessionem burgi et [terre] de Avula spectantem de iure et plenitudine sui iuris ad dictum dominum Franciscum, quod burgum et terram olim tenebant Lucenses et nunc tenent occupatum domini Moroellus, Franceschimus, Spinectus et Conradinus marchiones Malaspine, recommendatum eisdem pro parte dicti domini imperatoris a nobile et discreto viro domino Bavosso gerente vice dicti domini imperatoris. In hac parte requirens eundem dominum vicarium supradictum, quod sibi predieta faciat et observare proenret omni iure, via et modo, quibus melius et magis potest. Et sic protestatur et dicit, reservatis semper omnibus suis iuribus, excusationibus [et] petitionibus quibuscumque. Et exinde denunciavit michi notario infrascripto, quod conficerem publicum instrumentum.

Actum Arcule in domo Gilioli quondam Iudexeri, presentibus domino Iohani Rape de Lucha militi, domino Guirado de Albariis de Bononia presbitero, Copmo de Gradliano et Mucio Bonavite de Arcula testibus ad hec vocatis et rogatis.

(S. X.) Ego Ubaldetus de Arcula sacri palatii notarius ac iudex ordinarius hiis omnibus interfui vocatus et rogatus scripsi.

892. PRIVILEGIUM PRO MARCHIONE SPINETA. 1313. Mart. 19.

Ex confirmatione Ludovici imperatoris a. 1329. Apr. 30 data eiusdem tabularii dedit Bononi u. c. II. 270 nr. 171. Cuius editionem hic repetimus. Böhmcr, Reg. Heinv. 658 (Addit. II). (P. de ost.)

Henricus^a divina favente clementia Romanorum imperator et semper augustus nobili viro Spinete marchioni Malespine quondam Gabriellis, fidei suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Etsi ad prosequenda mirifice quorumlibet vota fidelium imperialis dextera quadam regularitate sit habilis; ad illos tamen graciousius se extendit, quos in suis obsequiis et mandatis reperit promptiores. Attendentes itaque laudabilem tue fidelitatis promptitudinem, quam tu in iis, que honorem nostrum continent, temporibus istis per effectum ostendere curavisti et te ostensurum in futuro promicisti, et volentes horum intuitu munificentie nostre dexteram aperire, ut bene fecisse gaudeas et ad benemerendum tu et alii tuo exemplo fortius aimentur, tibi et tuis heredibus de tuo corpore legitime descendentibus castra, villas et terras castrorum Sassi, . . .^{b)} Granillie, Pallarosii, Torite, Pontis, Torretuli, Collis, Silicani, Antixane, Gagnanelle, Filicacie, Santerencii, Carezine, Vallis de subtus et Vallis de supra, Roczii, Pueglianelli, Rocche Alberti, Vithogii, Casatiei, Camporezani, Caxane maioris et Caxane minoris, Sancti Michelis, Corfigliani, Gramolarzii, Castagnuoli, Albiani, Nicciani, Cortis, Gagnane, Colognole, Sanastaxii, Pontecii, Margiani, Sereognani, Congie, Sillani, Sorazii, Ursignani, Sale, Dalli de subtus et Dalli de supra, Pugliani ceterorumque comunium pleberii Sancti Laurentii et aliorum comunium et singulares personas vicarie dicte de Camporexano provincie Carfragnane¹ Lucane diocesis et Lucensis cum eorum territoriis, districtibus, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis in nobile feudum usque ad nostrum et successorum nostrorum tam imperatorum quam regum Romanorum beneplacitum de speciali gracia tenore presentium concedimus et donamus et te tui et dictorum heredum tuorum nomine

892. ^a Henricus ed. ^{b)} videtur esse laconia te.

¹ Cf. supra nr. 870 sub nr. 353 sqq.

homagium propter hoc et fidelitatis prestantem iuramentum de castris, villis, terris et territoriis, districtibus, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis antedictis per virgam quam manu gestamus sollempniter investimus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre concessionis, donationis et investiture infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem nostram et penam quingentarum librarum auri pro dimidia camere nostre et pro reliqua dimidia passo iniuriam solvendarum se noverit incursum.

Datum Pisis, XIII. Kalendas Aprilis, regni nostri anno [quinto], imperii vero primo.

893 899. MANDATA DE HOSTE FACIENDA ET PARLAMENTO VISITANDO.

1312. Dec. 18.—1313. Mai. 5.

Servantur mandata nr. 893 (in forma videlicet Raymundo de Medullione missa, infra sub B 3) nr. 897 et 899 omnia in instrumento super eorum traditione per Bosonctum de Gebennis Petri de Bona commissarii imperialis nuntium a, 1313, Mai. 17, in castro Pontis Sorgie Avinionen. dioc., videlicet in hospitio in quo curia domini pape teneri consueverat, exhibita a Rogerio quondam Armanni de Macerata Feretran. dioc. notario ad requisitionem domini Medullionis scripto, quod superest in tabulario Gratianopolitano signatum 'B. 3668'. In verso legitur: Instrumentum continens quasdam litteras imperatoris missas per imperatorem Henricum domino Medullionis, quod serviret sibi de guerra, et quibusdam aliis prelati, itaque: non est registratum, quia non est necessarium. Mandati nr. 897 non exemplar originale, sed transsumtum officialis Gebennensis a Bosoncto porrigebatur; cf. infra pag. 913 lin. 16. Ad totum instrumentum melius cognoscendum cf. (Valbonnais) 'Histoire de Dauphiné' II (1722) pag. 147 nr. 21, ubi tractibus valde devertatis editum est.

Mandatum nr. 893 (in forma videlicet civitati Bisuntinae missa, infra sub B 1) et responsio civitatis Bisuntinae nr. 898 inveniuntur in codice 'Registre le plus ancien' fol. 161 tabularii eiusdem civitatis, quod in bibliotheca publica asservatur. E quo nos ipsi iam publici iuris fecimus 'Nouv. Archiv.' XXVII, 727 sqq.

Cf. etiam mandatum infra sub nr. 921 edendum.

893, 893a. MANDATUM FIDELIBUS MISSUM. 1312. Dec. 18. (1313. ante Ian. 6).

Traditum est in duabus formis:

A episcopo Argentuensi missa, quam servat codex notissimus Vindob. lat. 410 (Urb. Cui. 60), de quo c. supra ad nr. 457, fol. 8 nr. 58; rubrum fol. 24 sic indicatur: Item quomodo imperator peremptorie citat aliquem episcopum, ut ad eum veniat cum armata et decenti comitiva; edidit iam olim Cluvel loco supra citato II, 325 nr. 14; nos deinceps continemus:

B A civitati Bisuntinae directa, quae mense et die caret, sed ante diem 6. m. Januar. a 1313. emissa est; quam praebet Registrum antiquissimum eiusdem civitatis fol. 161, de quo c. supra; est ibi lemma: Cest li transeriz des latres nostre seigneur l'emparaour

E. G. Courte. 'Nouv. sur l'histoire municipale de Besançon' (Besançon 1898), pag. 189.

qu'il nos envoïai, les quelles nos recehumes le jour de feste saint George¹ Van MCCC et traze, qui dient en ceste forme: *editionem nostram loco supra citato XXVII. 728 nr. 26 paratam hic repetimus: B 2 civitati Viennensi missa, quam ex transsumto a. 1313. Mai. 10. per Michaellem Francisci Valentiniensem et Diensem canonicum, officialem curiae Viennensis confecto tabularii ut videtur Gratianopolitani vulgarit C.-U.-L. Chevalier 'Collection de cartulaires Dauphinois' VI. 2 pag. 94 nr. 32; in minutis correximus, potiores tantum lectiones adnotantes: B 3 Raymundo domino de Medullione destinata, quae superest in transsumto Rogerii de Maccrata notarii supra in proemio citato: nos ipsi denuo contulimus. — Böhmer, Reg. Heinr. 514. (P. deest.)*

A.

Henricus^a Romanorum imperator etc. venerabili Iohanni etc. gratiam suam et omne bonum.

(1) Levantes in circuitu oculos nostros et videntes guerrarum turbines, dissensiones et scandala, quibus humani generis inimicus sacrum imperium et subditos sibi populos per varias mundi partes turbat et vexat, post diversas nostre diligentie curas, que pro ipsorum procuranda quiete ac optate pacis commodis promovendis, prout ad cesaree maiestatis officium pertinet, nos assidue interpellant, principes, marchiones, comites ceterosque barones et vasallos nostros et imperii, quos ad hoc principatibus, regalibus, feodis, libertatibus ac aliis concessionibus et gratiis suis predecessores nostri divi auxerunt augusti, ut^a tamquam gratitudinis filii exaltationis imperii, ubi eorum status, honor et tranquillitas procurantur, pro sua particulari sollicitudine, quam ab eis fidelitatis debitum requirit et exigit, fructuosi promotores et eius servitores existerent, in istis nostre imperatorie dignitatis^b primordiis, cuius sollempnia in nobis nuper sunt nutu divino completa², esse deliberavimus convocandos, ut per eorum directionem, consilium et auxilium tam super rebellium nostrorum

B.

Henricus^a Dei gratia Romanorum imperator semper augustus prudentibus viris officialibus, consilio et communi Bisuntinensi, fidelibus suis dilectis gratiam suam et omne bonum^a.

(1) Levantes oculos nostros in circuitu^b et videntes guerrarum turbines, dissensiones et scandala, quibus humani generis inimicus sacrum imperium et subditos sibi populos per varias mundi partes turbat et vexat, post diversas nostre diligentie curas, que pro ipsorum procuranda quiete ac optate pacis commodis promovendis, prout ad precesum cesaree maiestatis^c officium pertinet, nos assidue interpellant^d, principes, marchiones, comites ceterosque barones, nobiles^e, fideles et^f vasallos^g nostros et imperii, quos ad hoc phecdis^h, concessionibus et aliis gratiis suis predecessores nostri divi auxerunt augusti, ut tamquam gratitudinis filii exaltationis imperii, ubiⁱ status eorum^k, honor et tranquillitas procurantur, pro sua particulari sollicitudine, quam ab eis fidelitatis debitum requirit et exigit, fructuosi promotores et eius servitores existerent, in hiis^l nostre imperatorie dignitatis^m primordiis, cuius sollempnia in nobis sunt imperⁿ nutu divino completa², esse deliberavimus convocandos, ut per eorum directionem, consilium et auxilium tam super rebellium nostrorum de Italia^o partibus insolentis

893. ^a) et A. ^b) *super* maiestatis *delet.* A.

893a. ^a) *inscriptio* in B 2; H. D. gr. R. i. s. a. — pr. v. off. e. et c. Viennensis, f. s. d. — gr. s. et o. h.; in B 3; H. D. gr. R. i. s. a. — nobili viro Raymundo domino de Medullione fideli suo dilecto — gr. s. et o. h. ^b) Lev. in circuitu oc. n. B 2; in circuitu *deest* B 3. ^c) maiestatis *similiter* saepe B 2. ^d) interpellare *male* B 3. ^e) nobilesque B 3. ^f) fideles et *deest* B 3. ^g) comites, barones, nobiles, civitates ceterosque fideles ac vasallos B 2. ^h) feodis, privilegiis, libertatibus B 2; pro feodis B 3. ⁱ) vero *add.* B 3. ^k) *deest* B 3; eorum status B 2. ^l) istis B 3. ^m) maiestatis B 2, 3. ⁿ) *deest* B 2. ^o) Italia B 3.

1) Apr. 23. 2) Cf. *supra* nr. 796—812.

de Italia partibus insolentibus propulsandis et imperii recuperandis iuribus, quam super nonnullis aliis et arduis tractandis et ordinandis negotiis statum imperii, christianitatis et orbis tangentibus, ad quorum ordinationem presentia ipsorum requiritur, salubriter procedere valeamus.

2 Sinceritatem tuam igitur rogamus, requirimus et hac una pro omnibus peremptoria monitione^d monemus et nichilominus per imperiales apices sub pena privationis regalium, feodorum et omnium aliorum que ab imperio tenes districte precipiendo mandamus, quatinus fidem, quam ad maiestatem nostram, prosperitatem imperii statumque christianitatis et mundi pacificum geris, hac vice per effectum ostendens, prima die mensis Maii venturi proxime, quam tibi et aliis quos ad hoc vocari fecimus pro peremptorio termino assignamus, cum armatorum decenti comitiva personaliter presentiam nostram accedas, nobis in premissis debitum obsequium et iuxta datam tibi a Deo gratiam salubre tuum consilium et auxilium impensurus.

(3) Has autem litteras ad cautelam in registris curie nostre registrari fecimus, de quarum presentatione exhibitori earum nuncio nostro iurato dabimus plenam fidem.

Datum apud Sanctum Cassianum in castris super Florentiam, XV. Kal. Januarii, regni nostri anno III, imperii vero primo.

propulsandis et imperii recuperandis iuribus quam super nonnullis aliis arduis^p, tractandis et ordinandis negotiis statum imperii, christianitatis et orbis tangentibus, ad quorum ordinationem presentia ipsorum requiritur, salubriter procedere valeamus.

(2) Quocirca fidelitatem vestram^q rogamus, requirimus et hac una^r pro omnibus peremptoria monitione monemus, vobis^s nichilominus per imperiales apices sub pena privationis^t pheodorum^u vestrorum^v ac omnium aliorum que tenetis^w ab imperio districte precipiendo mandantes, quatinus fidem, quam ad maiestatem nostram, prosperitatem imperii statumque christianitatis et mundi pacificum geritis^x, hac vice per effectum ostendentes^y, in^z Kalendis^a Maii proxime venturi, quas vobis^t et aliis quos ad hoc vocari fecimus pro termino peremptorio assignamus, cum decenti armatorum comitiva et^c ambaxatores ac syndicos vestros ydoneos et honestos ad nostram presentiam transmittatis^z, nobis in premissis^b debitum obsequium per^c eosdem^z et salubre consilium et auxilium impensuri^c.

(3) Has autem litteras ad cautelam in registris^d curie nostre^e registrari fecimus, de quarum presentatione exhibitori earum nuncio nostro iurato dabimus plenam fidem.

Datum^f apud Sanctum Cassianum^g Florentin, dyoc., regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

894. LITTERAE ITERATAE EPISCOPO ARGENTINENSI DIRECTAE.

(1313, Jan. 22).

Proponimus de iure collatas ad codicem Vindobonensem, quem itum supra nr. 893 sub A adhibuimus, fol. 8 nr. 59. Notatur rubrum fol. 24: Item super eodem implicans litteram

893. ^a *rege* in A. ^b *causa* A. ^c *sequitur* etc. A.

893a. ¹ *dest* B 3. ² *tuam* B 3. ³ *hac una* B 2; *una* B 3; *in hac parte una*. ⁴ *tibi* B 3. ⁵ *et* B 3. ⁶ *tenentium* B 3; *privilegiorum, libertatum, concessionum et gratiarum* etc. B 2. ⁷ *dest* B 2, *tuorum* B 3. ⁸ *tenes* B 3. ⁹ *geris* B 3. ¹⁰ *ostendens* B 3. ¹¹ *in Kalendis*. ¹² *transmittatis* B 2; *decentem armatorum comitivam, ambaxiatores et idoneos vestros ydoneos et honestos ad nostram presentiam transmittatis, ita quod in Kalend. Maii proxime venturi, quas vobis et aliis quos ad hoc vocari facimus pro termino peremptorio assignamus, nostro comperitis* etc. presentiam^z a Deo et^c transmittatis^z B 3; *personaliter presentiam nostram accedas*, ¹³ *in Kal. Januarii* B 3; ¹⁴ *in premissis* B 2, 3. ¹⁵ *hac vice per effectum impensuri* B 3; *et iuxta datam a Deo gratiam debitum obsequium et salubre impensurus*. ¹⁶ *registris* B 3. ¹⁷ *curie* B 3. ¹⁸ *Dat* B 3, 8. ¹⁹ *apud Sanctum Cassianum* B 2. ²⁰ *in castris supra Florentiam, decimo quinto Kalend. Januarii*.

credentie. *Edidit Claud. l. c. II, 326 nr. 15. De tempore statuendo itemque de magistro Hermanno ab imperatore in Alamanniam misso cf. infra nr. 912. Cf. Böhmcr. Reg. Heinr. 514.*
(P. deest.)

Henricus^a Romanorum imperator et ceteri. venerabili Iohanni et ceteri.

5 Licet per alias nostras patentes litteras te moneri et vocari fecerimus, ut cum armatis ad nostrum obsequium et parlamentum, prout ratione regalium feodorum tuorum teneris, super festum beate Walpurgis venias, tamen ut cognoscas plenius, quod tuum adventum desideramus ex intimis, honorabilem virum magistrum Her(mannum) ad te Man. 1. fiducialiter duximus transmittendum. Sinceritatem tuam rogantes et hortantes^b attente, quatinus iuxta providentiam tibi concessam a Domino diligenter considerans, quod non Man. 1. parentes laboribus, periculis et c[on]spensis ad aliud non intendimus^c quam ad negotia reipublice, ad reformationem boni status eiusdem et imperii, in quo tua et aliorum principum nostrorum honor et utilitas multipliciter procuratur et quem in primo nostro ingressu in Italiam hen miserabiliter disturbatum invenimus, nunc quoque divina favente Man. 1. 15 elementia pro maiori parte reformavimus, te ad obsequendum nobis hac vice non tardum exhibeas, set potius promptum ac per omnia liberalem, ut ob hoc imperialis maiestas te et ecclesiam tuam condignis debeat prevenire favoribus ac honoribus, premiis et remunerationibus prosequi gratiosis. Super premissis autem prefato notario nostro credas plenarie in dicendis.

20 Dat. etc.

895. 896. LITTERAE AD ABBATES DE AULA REGIA ET DE SEDLITZ. BIB. Iun. 25.—31.

895. LITTERAE PRIORES. Iun. 25.

Servatae sunt in Chronico Aulae regiae, quae ad editionem a Loserth Fontes rerum Austriacarum. Scriptores VIII, pag. 349 paratam hic repetimus. Codicum B Iglaviensis saec. XIV, cr. et C Fürstenbergensis saec. XV, cr. lectiones adnotavimus. Böhmcr. Reg. Heinr. 518.
(P. deest.)

Henricus [Dei gratia] Romanorum imperator^a semper augustus honorabili et religioso viro abbati monasterii Aulae regiae, devoto suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

30 Cum inter alios nostros imperii principes, comites, barones et nobiles, quos ad parlamentum, quod in Kalendis Maii venturi proxime habebimus, per litteras et nuntios Man. 1. vocavimus, in illustris Iohannis regis Bohemiae primogeniti et principis nostri carissimi delectemur specialiter personali presentia recreari, devotionem tuam attente requirimus et rogamus, quatinus eundem regem Bohemiae tuis salutaribus monitis et exhortationibus Man. 1. 35 ac persuasivis inductionibus inducere studeas cum effectu, ut ad dictum terminum, prout melius, laudabilius et decentius poterit, veniat cum armatis. Adhuc petimus etiam te consilium, auxilium et^b subventionem, quatenus^c applicare poteris, adhibere, in eo nostro culmini plurimum placiturus.

Datum in castris apud Montem imperialem supra Florentiam, octavo Kalendas Man. 1. 40 Februarii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

894. a) Henricus c. b) sequitur attende delet. c.

895. a) Henricus imp. Rom. B. C. b) deest B. c) quos C.

1) Abhinc cf. similia verba infra nr. 912 cap. 1.

896. LITTERAE ALTERAE. *Jan. 31.*

Ex eadem editioe VIII. pag. 359. - Bohmer, Reg. Hœur. 529. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus honorabilibus viris in Seedlicz et in Aula regia abbatibus, devotis suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Quod circa status et honoris exaltationem illustris Iohannis regis Bohemie primo-
geniti et principis nostri carissimi ipsi regi, prout relatio strenui viri Iohannis de Ossen
nos instruxit, astatim fideliter et constanter, devotionem vestram dignis laudibus com-
mendamus, rogantes attente, quatinus eidem regi more solito, ut accessus eius ad nos
in proximo felix existat et salubris, assistatis auxiliis et favoribus opportunis. Ceterum
adiciamus, ut prefatum Iohannem habentes pro imperiali reverentia maiestatis propensius
recommissum in omnibus suis agendis favorabiliter promovere curetis, gratum in hoc
nobis obsequium prebituri.

Datum apud Montem imperialem in castris super Florentiam, pridie Kalendas
Februarii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

897. PROCURATORIUM NUNTII IMPERIALIS. 1313. *Jan. 28.*

*Seratur in instrumento Rogerii de Macerata notarii, de quo v. supra in pro-
o-mio; nos ipsi demum descripsimus.*

*Contulimus etiam 2) fragmentum huius procuratorii, quod ex apographo ut videtur
tabularii Gratianopolitani vulgarit̄ Cheralier loco ad nr. 893 sub B 2 citato VI 2 pag. 95
not. ad nr. 32, ab A parum diversum.*

Cap. I concordat fere omnino cum nr. 893 cap. I. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus provido viro magistro
Petro de Bona medico ac familiari suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

1. Levantes in circuitu oculos nostros et videntes guerrarum turbines, discensiones
et scandala, quibus humani generis inimicus sacrum imperium et subditos sibi populos
per varias mundi partes turbat et vexat, post diversas nostre diligentie curas, que pro
ipsorum procuranda quiete ac obtate pacis comodis promovendis, prout ad precesum
cesaree maiestatis officium pertinet, nos assidue interpellant, principes, marchiones,
comites, barones, nobiles, civitates, fideles ac vassallos nostros et imperii, quos ad hoc
principatibus, regalibus, fendis, privilegiis, concessionibus et aliis gratiis suis predeces-
sores nostri divi auxerunt augusti, ut tanquam gratitudinis filii exaltationis imperii, ubi
eorum status, honor et tranquillitas procurantur, pro sua particulari solitudine, ad quam
ipso fidelitatis astringit debitum, fructuosi promotores et eius servitores existerent, in
istis nostre imperatorie dignitatis primordiis, cuius solempnia in nobis sunt divino nutu
completa, esse deliberavimus convocandos, ut per eorum directionem, consilium et auxi-
lium tam super rebellium nostrorum de Ytalie partibus insolentis propulsandis et imperii
recuperandis bonis et iuribus, quam super nonnullis aliis tractandis et ordinandis negotiis
statum imperii, christianitatis et orbis tangentibus, ad quorum ordinationem presentia
eorum requiritur, salubriter procedere valeamus.

2. Habentes igitur de fide tua fiduciam specialem, te in Burgundiam et Pro-
vintiam duximus transmittendum, facientes te procuratorem et nuntium nostrum specialem,
committentes tibi pariter et mandantes, quatinus ad dictas terras seu provintias accedas
et per te vel alium seu alios quos ad hoc expedire videris, universos principes ecclesia-

896. v. Henricus B. C.

897. v. Henricus B. C. 1. 2. Habentes gratiam suam et omne bonum. *deest* 1.

1. C. Henricus B. C. 1. 2. 897.

sticos et seculares, duces, marchiones, comites, barones, nobiles, civitates et quoscunque alios fideles et^d vassallos nostros et imperii in dictis terris provinciis et etiam in ipsis terris contiguis constitutos ex parte nostra roges in fidei debito, quo^e nobis et imperio astringuntur, requiras et peremptorie moneas et cites, ipsis nichilominus et cuilibet ipsorum auctoritate nostra imperiali sub pena privationis principatum, regadum, feudorum, ducatum, marchionatum, comitatum, privilegiorum, gratiarum, concessionum et aliorum omnium, que a nobis et imperio mediate vel immediate tenere dinoscuntur, mandes et precipias, quatinus zelum, quem ad magestatem nostram, prosperitatem imperii statumque christianitatis et mundi pacificum gerunt, hac^f vice per effectum ostendentes in prima die mensis Maii venturi proximo, quam ipsis et aliis quos ad hoc vocari fecimus pro termino peremptorio assignamus, cuilibet ipsorum cum decenti armatorum comitiva, prout statum eorum et celsitudinem nostram imperialem decebit, ac civitates per suos syndicos et nuntios honestos similiter cum decenti armatorum comitiva se nostro conspectui representent, nobis in premissis debitum obsequium et salubre consilium et auxilium impensuri. Concedentes nichilominus^g plenam potestatem ordinandi, tractandi et concordandi cum ipsis et etiam cum aliis, qui nobis et imperio non sunt astricti, de qualitate et quantitate servitii et de personis mittendis pro illis, qui ex causis legitimis impediti personaliter venire non possunt. Ratum et gratum habitum, quicquid in hoc^h per te vel tuum substitu[tu]m rationaliter actum fuerit in premissis.

(3) De presentatione nostrarum litterarum, monitione, requisitione et citatione predictis, quo dieⁱ, loco et termino et quibus presentibus facta fuerint, tibi tamquam nuntio nostro iurato, qui ut omnia et singula tractare supradicta et exequi debeas, fideliter sacramentum nobis prestitisti, dabimus plenam fidem, contra non venientes seu non mittentes, si saltem infra alium mensem predictum Maii mensem et^k immediate sequentem, quem ipsis prorogare possis, si secundum locorum distantiam^l [et] brevitatem temporis videris expedire, non venient, ad penam legitimam processuri. Presentium testimonio litterarum nostre magestatis sigilli robore signatarum.

Datum apud Montem Imperialem in castris super Florentiam, V. Kal. Febr., anno Domini MCCCXIII, inditione XI, regni nostri anno V, imperii vero primo.

898. RESPONSUM CIVITATIS BISUNTINAE. 1313. (post Apr. 23)¹.

Item ex Registro antiquissimo civitatis Bisuntinae fol. 161^r ut iam supra nr. 893 B 1 publicavimus l. c. XXVII, 729 nr. 27. Mandatum imperiale responsio statim sequitur, precedente lemmate: En ceste page ci apres ast li resposse que l'on fist souz ceste letre. (P. deest.)

Serenissimo ac sacratissimo principi, domino suo verissimo et diu desiderato, domino Henrico Dei gratia invicto Romanorum imperatori et semper augusto humilis et obediens universitas sue et sibi immediate subiecte civitatis Bisuntinae salutem in Christo et a Christo regi et constanter per eum regem in eius etiam regno feliciter conregnare et tam debitum quam devotum ad sua beneplacita famulatum.

(1) Ecce sicut oculi servorum in^a manibus dominorum suorum et sicut oculi ancille in manibus domine sue, ita oculi nostri ad dominum imperatorem nostrum, donec misereatur nostri, quia multum repleti sumus despectione². Quam dilecta et fidelis civitas

897. ^d) deest l. ^e) q l. ^f) corr. ex ac l. ^g) tibi supplicandum esse debetur l. ^h) a corr. ex a l. ⁱ) corr. ex de l. ^k) sic l. ^l) corr. ex instant. l.

898. ^a) in in fine linæ c.

1) Cf. supra pag. 907 lin. 1. 2) Cf. Ps. 122, 2, 3.

vestra Bisuntina), excellentissime domine, suis dominis divis imperatoribus pro suis iuribus olim extiterit, credimus quod fama aliqualis recollit, cronice referunt, testantur privilegia et libertates^{a)}, quibus a suis dominis imperatoribus Romanis meruit pro sua fidelitate et obedientia magnifice decorari. Propter quod nos non degeneres filii, sed parentum nostrorum fidem et probitatem emulantes, prompti et parati sumus carissimi imperatoris nostri et domini negotiis opem ferre animo volenti et corde perfecto, nos et nostra^{c)} pro bono statu et prosperitate imperii ressertiendis pro viribus exponere, quia in pace et prosperitate imperii nostram pacem et prosperitatem consideramus reformari. 2 Verumtamen postquam Romanum vacavit imperium, civitatem vestram Bisuntinam tamquam viduam et desolatam circumdederunt^{d)} mala^{e)}, quorum non est numerus. Et nulla nos tunc iusticia impugnaverunt nos inimici nostri ferocissimi, volentes civitatem vestram, que nulli unquam servivit nisi Deo et Romanorum imperatori, in suam redigere servitutem. A quibus sumus multipliciter oppressi et gravati, coangustati undique, prohibiti ingredi et egredi, mercationes et agriculturas exercere, vince etiam et arbores exesse, predati, spoliati et etiam crudeliter debellati et captivati, tanquam si dicerent hostes quam plurimi: 'Deus dereliquit eum. Prosequimini et comprehendite eum, quia non est qui eripiat'^{f)}. Quasi essent de illis, quos describit sapiens^{g)} sic dicentes: 'Insidiemus^{h)} sanguini, ascondamus tendiculas contra insumptem frustra, degluciamus eum sicut infernus viventem, omnem preciosam sustanciam reperiemus, implebimus domus nostras spoliis'. Propter que populus vester est imminutus, depauperatus et status civitatis vestre deterioratus et collapsus et communitas civitatis maximis debitis mercatoribus publicis obligata, adeo ut si cognosceretis, posset verificari de vestra pietate et clemencia illud quod de Christo dicitur: 'Videns dominus civitatem flevit super eam'ⁱ⁾. (3) Propter quod maiestatem imperatoriam et ingenitam vobis a Deo clemenciam^{g)}, quam bonus^{h)} odor fame vestre longe lateque diffundit, humiliter deprecamur, quod nos habeatis quo ad presens de mittendo vobis auxilio excusatos, quia nobis etiam non sufficimus nos et civitatem vestram defendere, sed confidimus et requirimus per vestram virtutem, providenciam et strenuitatem a pre-
dictis gravaminibus^{k)} relevari^{l)}. Nam dicimus inter nos congaudendo: 'Noli timere Syon filia, ecce rex tuus tibi veniet mansuetus et iustus^{m)}, qui omnem a te tribulationem auferet omnemque molestiam extirpabitⁿ⁾'. Et sicut poteritis informari per eos, qui de nostra vicinia^{o)} in vestra sunt comitiva, civitas vestra Bisuntina) talis est et in tali parte imperii vestri situata, quod si per vos ad feliciorum statum fuerit reducta, utiliore vobis et magis necessariam pro imminentibus negotiis eam poteritis invenire, absque hoc quod in Italia contra rebelles et inimicos iusticie pacis et concordie emulatores peregrinum auxilium transmitamus, cum nec sumptus nec vires nobis ad hec sufficiant, sicut verissime novit ille, qui nichil ignorat [et] extitit superius declaratum^{p)}.

(4) Dominus autem omnipotens contra dat^{q)} satanam et omnem adversariam nationem sub pedibus vestris et ita pax et victoria vobis de celo administrentur, quod populus christianus sub vestro regimine diucius pacifice et quiete se gaudeat gubernari. amen. 49

899. SCRIPTUM NUNTII IMPERIALIS SUBDITIS DIRECTUM. 1313. Mai. 5.

Superest in solo instrumento Rogerii de Mauerata notarii, de quo v. supra in premissis; nos ipsi denovo contulimus. Ubi statim sequuntur hec verba: Quibus omnibus

898. ^{a)} libertes *c.* ^{b)} nostram *c.* ^{c)} *c.* ^{d)} circumdederunt *c.* ^{e)} mala *c.* ^{f)} *corr. ex p. c.* ^{g)} Insidiemus *c.* ^{h)} bonus *c.* ⁱ⁾ *sup. hic tunc delet. c.* ^{j)} *sup. c.* ^{k)} gravaminibus *c.* ^{l)} *dubium, an en vel ax* ^{m)} *sup. c.* ⁿ⁾ extirpabit *c.* ^{o)} *v. corr. ex p. c.* ^{p)} nichil *corr. super nil c.* ^{q)} extitit—declaratum *sup. c.* ^{r)} *sup. c.* ^{s)} *sup. c.* ^{t)} *sup. c.* ^{u)} *sup. c.* ^{v)} *sup. c.* ^{w)} *sup. c.* ^{x)} *sup. c.* ^{y)} *sup. c.* ^{z)} *sup. c.*

1. Ps. 116, 12. 2. Ps. 76, 11. 3. Prov. 1, 11. 4. Luc. 19, 41. 5. Joh. 12, 15. Matth. 21, 5. Zech. 9, 9.

supradictis litteris presentatis dicto Raymundo Medullionis domino, ipsas cum reverentia qua decuit recipiens dicto nuntio respondit, quod super predictis deliberare volebat cum sapientibus suis et deliberatione habita dicto nuntio daret responsionem, quam de iure debet¹.

(P. deest.)

5 Reverendis in Christo patribus dominis archiepiscopis Lugdunensi et Vien nensi et dominis episcopis^a Valentinensi, Vivariensi, Gratianopolitano, de Orençia², Avinionensi necnon nobilibus viris comitibus, baronibus, nobilibus, vassallis ac prudentibus viris officiali, comuni et consilio civitatum predictarum Petrus de Bona medicus imperatoris ac nuntius specialis ad requirendum subditos imperii cum reverentia et
10 recommendatione sui se paratum ad sue beneplacita voluntatis.

Licet cum reverentia qua decet litteras domini imperatoris vobis libentius presentarem, tamen propter negotiorum multitudinem, guerrarum turbines apparentes, latronum pericula, aquarum inundantias excusatus ipsas per nuntium vobis mitto. Scientes quod
15 duo paria litterarum mittit dominus imperator, speciales arduis et illustribus personis et generales eisdem et omnibus aliis imperii subditis, et generale rescriptum retinens propter predicta pericula transcriptum sub sigillo domini officialis Gebennensis vobis mitto. Scientes quod fui bis in via, semel apud Morene et semel apud Sasellum, ut saltem cum conductu transirem ad vos, quod nunquam potui propter guerras, et ideo super notificatione necessitatis et propter mare tardavi. Terminum prorogare et alia
20 que pro vobis facere potero sum paratus secundum posse michi traditum, quod in mangnis litteris poteritis intueri, de quarum originalibus paratus sum facere cuilibet plenam fidem. Quare vos omnes et singulos rogo, requiro et moneo et cito, ut secundum formam litterarum vos conspectui imperatorie maiestatis quam citius poteritis cum decenti armorum comitiva et civitates per suos syndicos presentetis, scientes quod
25 de tarditate termini per me poteritis excusari^b. Si vero eum deliberatione maiori ad predicta volueritis respondere per litteras vel missum, me Gebennis XX. die Maii poteritis invenire. Rogans vos humiliter, ut in singulis litterarum receptorum huic eedule dignemini ponere singnum vestrum.

Dat. Gebennis, III. Non. Maii, anno Domini MCCCXIII.

900. DONATIO PECUNIAE A CIVITATE PISANA FACTA.

1312. Dec. 26.

Superest in duabus formis:

35 *A ab Iohanne de Urbino notario scripta et signata, a Bernardo de Mercato item signata, tamen a Bernardo postea subscriptionibus notariorum cancellatis cassata et in diversis*

899. ^a corr. ex archiep. te. ^b excusare te.

1) In adnotatione ponimus notitiam mandati carissimum iam deperditum, quomodo ad has res ut videtur spectantem vidit Chifflet *Vesuntio civitas imperii libera* (1650) I, 238. *Henricus capitor octavus gubernatores Bisontinos literis suis ad conventum sallemum totius imperii vocavit et invitavit, ut cum suis
40 militaribus copiis ipsam in Italiam proficiscentem comitarentur una cum aliis principibus et imperii civitatibus. Ex autographo dato octavo Maii, 1313, signato Petrus de Alba rosa.* Cf. Bohmer, *Regesta* 1246—1313 pag. XXI (Addit. I). 2) *Id est Avarisica.*

lectus locis correctis; olim inter Acta Bernardi in archivo comitum Sabaudiae existens, nunc servatur in tabulario Constantinopolitano (Série B, 3566), quo quomodo venit, indicatum est (Nouv. Archiv. XXX, 439, ubi etiam pag. 441 sq. lectum iam publicavimus; in verso nam Bernardi scripta sunt: Copia obligationis communis Pisani de II milibus flor., itaque manu saec. XI; Non registratur, quia ut infra cancellatum est, etiam quia originale habetur nec tangit dominum;

B autographum, quod constat Taurini in tabulario regio (Diplomi imperiali Mazzo 5 nr. 8; in verso legitur manu Iohannis de Urbino scripta: Donatio facta per Pisanos domino imperatori de ducentis millibus florenis de Florentia; edidit Doornigès (Acta Henrici VII. II, 191 nr. 52; nos deinceps contulimus. — Bohmer, Reg. Henr. 515.

(P. dest.)

A.

In nomine Domini amen.

1) Notum sit omnibus, quod dominus Iohannes Fazellus legum doctor civis Pisanus ac syndicus, procurator et nuntius specialis nobilium et prudentum virorum . . . vicarii, anzianorum, consilii et communis Pisanici, habens ab eis ad infrascripta¹, prout patet instrumento publico² per Thomasum quondam Lamberti de Castello Anselmi notarium publicum et cancellarie dicti communis scribam confecto et eiusdem communis sigillo munito, plenariam potestatem³, se vice et nomine dictorum vicarii, anzianorum, consilii et communis et pro ipsis coram illustrissimo et⁴ victoriosissimo⁵ principe domino Henrico Dei gratia Romanorum imperatore semper augusto personaliter presentavit et eidem principi hoc mandanti, requirenti ac stipulanti concessit et promisit vice et nomine quibus supra, causa et titulo mere donationis in subsidium solutionis stipendiorum gentium ipsius domini et aliorum negotiorum suorum et imperii, quod ipse syndicus sive iidem vicarius, anziani, consilium et commune dicto domino imperatori vel eius camere, seu cui et quibus personis et in loco vel locis, ubi idem⁶ imperator solvi mandaverit, ducenta milia florenorum de Florentia boni et puri auri et legitimi ponderis modo et terminis infrascriptis et ex causa predicta persolvent, Videlicet quod de dicta summa sibi vel dictae camere et⁷ cui vel quibus personis

B.

In nomini Domini amen.

1) Notum sit omnibus, quod dominus Iohannes Fazellus legum doctor civis Pisanus ac syndicus, procurator et nuntius specialis nobilium et prudentum virorum . . . vicarii, anzianorum, consilii et communis Pisanici, habens ab eis ad infrascripta, prout patet instrumento publico per Thomasum quondam Lamberti de Castello Anselmi notarium publicum et cancellarie dicti communis scribam confecto et eiusdem communis sigillo munito, plenariam potestatem, se vice et nomine dictorum vicarii, anzianorum, consilii et communis et pro ipsis coram victoriosissimo et illustrissimo principe domino Henrico Dei gratia Romanorum imperatore semper augusto personaliter presentavit et eidem principi hoc mandanti, requirenti et stipulanti, concessit et promisit vice et nomine quibus supra, causa et titulo mere donationis in subsidium solutionis stipendiorum gentium ipsius domini et aliorum negotiorum suorum et imperii, quod ipse syndicus sive iidem vicarius, anziani, consilium et commune dicto domino imperatori vel eius camere, seu cui et quibus personis et in loco vel locis, ubi idem dominus imperator solvi mandaverit, ducenta milia florenorum de Florentia boni et puri auri et legitimi ponderis modo et terminis infrascriptis et ex causa predicta persolvent, Videlicet quod de dicta summa sibi vel dictae camere aut cui vel quibus personis

900. A. 1) s. d. d. e. i. n. s. r. i. p. t. a. et post plenariam potestatem in loco caso a Iohanne scripta A. 2) s. i. n. s. t. r. u. m. p. u. b. l. i. c. u. m. et illustrissimo h. e. a. B. e. r. n. a. r. d. o. a. d. d. i. t. a. A. 3) s. i. n. s. t. r. u. m. a. d. d. i. t. u. m. a. d. d. o. m. i. n. u. s. a. B. e. r. n. a. r. d. o. a. d. d. i. t. u. m. A. 4) s. i. n. s. t. r. u. m. a. d. d. i. t. u. m. a. d. d. o. m. i. n. u. s. a. B. e. r. n. a. r. d. o. a. d. d. i. t. u. m. A. 5) s. i. n. s. t. r. u. m. a. d. d. i. t. u. m. a. d. d. o. m. i. n. u. s. a. B. e. r. n. a. r. d. o. a. d. d. i. t. u. m. A. 6) s. i. n. s. t. r. u. m. a. d. d. i. t. u. m. a. d. d. o. m. i. n. u. s. a. B. e. r. n. a. r. d. o. a. d. d. i. t. u. m. A. 7) s. i. n. s. t. r. u. m. a. d. d. i. t. u. m. a. d. d. o. m. i. n. u. s. a. B. e. r. n. a. r. d. o. a. d. d. i. t. u. m. A.

1) Quod in A. non legitur.

et in loco seu locis, ubi dictus¹ dominus imperator solvi mandaverit, sexaginta milia in Ianuario, triginta milia in Februario et triginta milia florenorum in Martio proxime venturis ac residuum ad beneplacitum et requisitionem eiusdem domini imperatoris facient simul et separatim, prout per ipsum principem mandatum fuerit, numerari et integraliter exhiberi².

19 (2) Obligans prefato principi stipulanti dictis vice et nomine ad hec omnia et singula et alia, que ad predicta pertinere noseuntur, vicarium, anzianos, consilium et comune predictos et omnia et singula bona mobilia et immobilia ipsius comunis in quibuscumque castris, villis, terris, bonis et rebus aliis consistentia, que constituit prefatos vicarium, anzianos, consilium et comune pro eodem principe precario possidere usque ad integram solutionem dictorum ducentorum milium florenorum dictis modo et terminis faciendam et ad observationem omnium et singulorum predictorum ac^b refectionem dampnorum et interesse, que dictus princeps ac ille vel illi quibus solvi mandaverit ut est dictum substimerint, et expensarum, que pro parte ipsius domini vel aliorum predictorum facte fuerint, propter defectum solutionum huiusmodi vel alicuius earum faciendarum, sicut superius est expressum. Ac renuntians vice et nomine quibus supra exceptioni doli mali, vis metusve causa, conditioni indebiti, sine causa vel ex iniusta causa, in factum actioni^c, omni privilegio, statuto seu^k consuetudini et privilegio^l fori spetialiter ac etiam omni^l iuris auxilio, per quod^m dictus syndicus vel iidem vicarius, anziani, consilium et comune possent contra premissa vel aliquod premissorum seu ab eis vel eorum aliquo dependentia aliquatenus se tueri necnon et iuri dicenti generalem renuntiationem non valere.

45 (3) Insuperⁿ prefatus syndicus vice ac nomine quibus supra iuravit ad sancta Dei

et in loco seu locis, ubi idem dominus imperator solvi mandaverit, sexaginta milia in Ianuario, triginta milia in Februario et triginta milia florenorum in Martio proxime venturis ac residuum ad beneplacitum et requisitionem eiusdem domini imperatoris facient simul et separatim, prout per ipsum principem mandatum fuerit, numerari et integraliter exhiberi sub pena dupli.

(2) Obligans prefato principi stipulanti dictis vice et nomine ad hec omnia et singula et alia, que ad predicta pertinere noseuntur, vicarium, anzianos, consilium et comune predictos et omnia et singula bona mobilia et immobilia ipsius comunis in quibuscumque castris, villis, terris, bonis et rebus aliis consistentia, que constituit prefatos vicarium, anzianos, consilium et comune pro eodem principe precario possidere usque ad integram solutionem dictorum ducentorum milium florenorum dictis modo et terminis faciendam ac observationem omnium et singulorum predictorum et refectionem dampnorum et interesse, que dictus princeps ac ille vel illi quibus solvi mandaverit ut est dictum substimerint, et expensarum, que pro parte ipsius domini vel aliorum predictorum facte fuerant^a, propter defectum solutionum huiusmodi vel alicuius earum faciendarum, sicut superius est expressum. Ac renuntians vice et nomine quibus supra exceptioni doli mali^b, vis metusve causa, conditioni indebiti, sine causa vel ex iniusta causa, in factum actioni, privilegio fori, omni privilegio, statuto, consuetudini et iuris auxilio, per quod seu quam dictus syndicus vel iidem vicarius, anziani, consilium et comune possent contra premissa vel aliquod premissorum seu ab eis vel eorum aliquo dependentia aliquatenus se tueri necnon et iuri dicenti generalem renuntiationem non valere.

900. A. ^{f)} cancellatum, loco cuius idem supra lineam a Bernardo additum A. ^{g)} sub pena dupli a Bernardo supra lineam addita A. ^{h)} cancellatum, loco cuius et supra lineam a Bernardo additum A. ⁱ⁾ privilegio fori hic supra lineam a Bernardo addita A. ^{k)} cancellatum A. ^{l)} privilegio—omni cancellata A. ^{m)} seu quam supra lineam a Bernardo addita A. ⁿ⁾ Insuper—adiimpleri cancellata A.

B. ^{a)} sic B. ^{b)} mali doli signo transponendi posito B.

euangelia in animas dictorum vicarii, auzianorum, consilii et communis corporaliter tacto libro, predicta omnia et singula observare et totaliter adimplere ac observari sine defectu facere ac totaliter adimpleri⁵.

Actum in domo que dicitur de Bonfilazis prope Sanctum Cassianum Florentin. dioec., ubi tunc prefatus dominus imperator castra tenebat, sub anno nativitatis Domini millesimo trecentesimo terzodecimo, indiet. XI, regni eiusdem domini imperatoris anno quarto, imperii vero primo, die XXVI, Decembr. In presentia mei et magistrorum Bernardi de Mercato de Yenna et Pardi⁶ de Pisis notariorum⁷ ad hec una mecum rogatorum⁸ necnon et horum testium, videlicet venerabilium in Christo patrum dominorum Henrici Tridentini et fratris Nicolai Botrontini⁹ episcoporum et etiam illustrium dominorum Amedei Sabaudie et Iohannis Foresii comitum et prudentum virorum domini Egidii thesaurarii eiusdem principis et dominorum Iohannis de Vestino ac Bartholi de Spoleto iurisperitorum ac horum civium Pisanorum Bandatii Boucontis, Petri eius filii, Ranerii Gualterotti, Cole Thomasii et domini Iohannis Rossi militis ad hec vocatorum et rogatorum.

S. N. Et ego Iohannes quondam Petri de Urbino publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius huiusmodi concessioni, promissioni, obligationi, renuntiationi, iuramenti prestationi et aliis premissis una cum prefatis magistris Bernardo et Pardo¹⁰ notariis¹¹ interfui ipsaque in hanc publicam formam redegi et scripsi rogatus, me una cum prefatis magistris Bernardo et Pardo subscribendo et meum signum solitum apponendo.

S. N. Et ego Bernardus de Mercato de Yenna Bellicen. dyoc., sacrosancte Romane ecclesie ac sacri imperii auctoritate publicus notarius supradictis concessioni, promissioni, obligationi, renuntiationi, iuramenti prestationi et aliis premissis omnibus una cum prefatis magistris Iohanne et Pardo¹² notariis interfui et huic presenti

Actum in domo que dicitur de Bonfilazis prope Sanctum Cassianum Florentin. dioec., ubi tunc prefatus dominus imperator castra tenebat, sub anno nativitatis Domini millesimo trecentesimo terzodecimo, indiet. XI, regni eiusdem domini imperatoris anno quarto, imperii vero primo, die XXVI, Decembr. In presentia mei et magistrorum Bernardi de Mercato de Yenna et Leopardi de Pisis ad hec una mecum rogatorum notariorum necnon et horum testium, videlicet venerabilium in Christo patrum dominorum Henrici Tridentini et fratris Nicolai Botrontini⁹ episcoporum et etiam illustrium dominorum Amedei Sabaudie et Iohannis Foresii comitum et prudentum virorum domini Egidii thesaurarii eiusdem principis et dominorum Iohannis de Vestino ac Bartholi de Spoleto iurisperitorum ac horum civium Pisanorum Bandatii Boucontis, Petri eius filii, Ranerii Gualterotti, Cole Thomasii et domini Iohannis Rossi militis ad hec vocatorum et rogatorum.

S. N. Et ego Iohannes quondam Petri de Urbino publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius, huiusmodi concessioni, promissioni, obligationi, renuntiationi et aliis suprascriptis una cum prefatis Bernardo et Leopardo notariis presens interfui ipsaque in hanc publicam formam redegi et scripsi rogatus, me una cum prefatis magistris Bernardo et Leopardo subscribendo et meum signum solitum apponendo.

S. N. Et ego Bernardus de Mercato de Yenna Bellicen. dyoces. sacrosancte Romane ecclesie ac sacri imperii auctoritate publicus notarius supradictis concessioni, promissioni, obligationi, renuntiationi, iuramenti prestationi et aliis premissis omnibus una cum prefatis magistris Iohanne et Leopardo notariis interfui et huic presenti pu-

900. 1) Leo praeco Pardo. 2) Bernardo secretum A. 3) Leo cancellatus A. 4) notariarum hic a Bernardo. 5) Leo praeco Pardo. 6) Pardo. 7) subscripções notariarum e causas pñeres debitas A. 8) iuramenti creatum. 9) Botrontini A. 10) presens e Leopardo supra notata additio A. 11) Leo praeco Pardo a 20 Bernardo. 12) Leo praeco Pardo a 20.

publico instrumento manu predicti magistri
Iohannis de Urbino conscripti me subscripsi
ipsumque signo meo consueto una cum
signo ipsius magistri Iohannis signavi ro-
gatus.

blico instrumento manu predicti magistri
Iohannis de Urbino conscripti me subscripsi
ipsumque signo meo consueto una cum
signo ipsius magistri Iohannis signavi ro-
gatus.

(S. N.) Ego Leopardus filius Orlandi
notarii de Morrona de Pisis autoritate im-
periali iudex ordinarius et notarius supra-
dictis concessioni, promissioni, obligationi,
renuntiationi et aliis supradictis omnibus
una cum prefatis magistris Iohanne et Ber-
nardo notariis interfui et huic presenti pu-
blico instrumento manu predicti magistri
Iohannis de Urbino conscripti me subscripsi
ipsumque signo meo consueto una cum
signis ipsorum magistrorum Iohannis et
Bernardi signavi rogatus.

901. SCRIPTUM PRO NOBILIBUS DE WEINSBERG.

1312. Dec. 29.

Denuo contulimus autographon tabularii Hohendobensis, quod est in villa Ochringen, benivolenter nobis transmissum. Pendet sigillum parum laesum loro membranaceo. In verso nihil exaratum est. In cancellaria regis scriptum non esse videtur. Edidit etiam Winkelmann Acta imperii inedita II, 263 nr. 411. Cf. iam supra nr. 758—760.

(P. deest.)

Heinricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus universis sacri imperii fidelibus gratiam suam et omne bonum.

Imperatorie maiestatis condecet eminentiam, fidelium suorum devocionem discreta deliberacione perpendere et ferventibus eorum obsequiis liberali munificencia respon-
dere. Quapropter pie consideracionis gratia benignius infuentes approbate fidei merita
et grata servicia, que nobiles viri Conradus de Winsperg senior advocatus provincialis
et Conradus de Winsperg ipsius filius fideles nostri dilecti haecenus nobis et imperio in
partibus Alamanie ac Ytalie exhibuerunt et adhuc exhibere poterunt in futurum, ipsis
ex liberalitate imperiali specialiter dedimus et donamus ducentas marcas puri argenti,
ut eo melius et commodius cornua superbie ac malicie, que inimici nostri contra nos
et imperium iam dudum turbacione sancte pacis generalis crexerunt, comminui valeant
et elidi. Pro quibus vero ducentis marcis argenti nos eisdem nobilibus Conrado et
Conrado de Winsperg ac suis heredibus villam dictam Burkheim sitam prope opidum
Mosebach necnon omnes redditus, proventus, obventiones, possessiones et sturas ipsius
ville cum omnibus suis pertinenciis et iuribus, que ad nos et imperium spectant sen-
spectare dinoscuntur, legitime concessimus et obligavimus necnon presentibus concedi-
mus et obligamus habendam et habendos, utendos, utendas et possidendas et possi-
denda pacifice ac quiete per se ac eorum heredes et successores tam diu, quousque
per nos aut nostros in imperio successores prefatis nobilibus Conrado et Conrado de

Winsperg vel suis heredibus aut successoribus de predictis ducentis marcis puri argenti fuerit totaliter satisfactum, de perceptis medio tempore in sortem principalem minime computandis. In quorum omnium testimonium et debitam firmitatem presentes litteras conscribi et nostre maiestatis sigillo mandavimus consignari.

Dat. apud Sanctum Cassianum in castris supra Florentiam, quarto Kalend. Januarii, anno Domini millesimo trecentesimo terciedecimo, indictione XI, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

902 - 906. MANDATA DE PECUNIA SOLVENDA TUDERTINIS MISSA.

1312. Dec. 30. — 1313. Febr. 23.

Quae omnia inedita iam publici iuris fecimus 'Noues Archiv' XXX, 123 sqq. et R 'Libro Reformationum a. 1313, XI, ind.' tabularii civitatis Tudertinae¹ a nobis descripta. Editionem nostram hic repetimus.

902. MANDATUM PRIMUM. 1312. Dec. 30.

Ex R fol. 11, ubi die 21. m. Jan. advenisse notatur. (P. dest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus devotis suis . . . potestati, consilio et comuni Tuderti gratiam suam et omne bonum.

Miramur non modicum, quod licet in vobis grate devotionis promptitudinem deberemus per effectum operum invenire, vos tamen per cuiusdam irreverentie lubricum circa ea, que facere nostre maiestati tenemini, videmini fieri tepidi et remissi, solutionem debiti VII^{li} florenorum, in quo per vestram spontaneam promissionem vos efficaciter obligare curastis², elapsis terminis ad id statutis et obanditis requisitionibus nostris, quas super hoc per nostras litteras pluries vobis facere dinguati sumus, non solum protaxistis et protrahistis, verum etiam ipsam, sicut audivimus, vos velle facere contumaciter denegastis. Cum autem nos quantitatem predictam, sicut nobis promissa extitit, penitus velimus et intendamus³ habere, vobis districte mandamus, quatinus omni difficultate ac dilatione cessante ordinare taliter studeatis, quod eam munitio nostro, quem propter hoc in brevi ad vos intendimus mittere, computatis CCCL florenis, quos Rustico tradidistis et aliis solutionibus, si quas de mandato nostro fecistis, infallibiliter et integraliter persolvatis.

Dat. apud Sanctum Cassianum Florent. dioc., tertio Kalen.^b Januarii, regni nostri anno quarto, imperii vero primo.

903. MANDATUM SECUNDUM. 1313. Jan. 16.

Ex R fol. 35^r, ubi die 2. m. Febr. advenisse notatur³. (P. dest.)

902. . . intendimus R . . . b. klau. *semper li.*

1. *C. Mandata 'Gli Archiv della storia d'Italia' III, 117 sqq. et ea quae nos ipsi notavimus l. c. XXX, 123 sq.* — 2. *A. 1312, m. Aug. cc.* Cf. etiam ea quae narrat Nicolaus Botrominensis (ed. Heyck) 129, 66. — 3. *Quo die pervisum est, quod debitam . . . ad quod ipsi commune tenetur eidem domino imperator iuxta promissionem factam eidem per dictum commune Tuderti solveretur. . . . Quorum floren. munitio fieri dicitur Auselino seu legitime persone pro eo recipienti preferatur omnibus impo-*

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis suis . . . potestati, consilio et communi Tuderti gratiam suam et omne bonum.

Volumus et presentium vobis tenore mandamus, quatinus de illa pecunie summa, quam nobis debetis, studeatis sublato cuiuslibet dilationis obstaculo Anselmo de Todi vel eius nuntio has licteras deferenti mille trecentos et viginti flor(enos) auri, in quibus sibi tenemur, effectualiter exhibere. Nos enim de huiusmodi quantitate, quam sibi dederitis, vos quietos et solutos esse volumus. Presentium testimonio licterarum.

Dat. in castris apud Montem Imperialem Florentin. dioc., XVII. Kalen. Febr., rengni nostri anno quinto, imperii vero primo.

10 **904. MANDATUM TERTIUM.** 1313. *Idu.* 21.

Ex R fol. 55^r, ubi die 18. m. Febr. advenisse notatur¹. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis suis potestati, consilio et communi Tuderti gratiam suam et omne bonum.

Volumus et presentium vobis tenore mandamus, quatinus de illa pecunie summa, in qua nobis tenemini, tradatis Buetic^o Nini de Urbeveteri hostiario nostro vel eius certo nuntio ducentos sexaginta et quinque flor(enos), in quibus sibi tenemur, prout per alias imperatorias licteras nostro pendenti sigillo munitas patet. Retinentes vobis presentes et alias predictas nostras licteras, quas habet de huiusmodi debito, ut est dictum, et eas exhibituri in computatione, quam cum nostris gentibus facietis de hiis, que sibi servata huiusmodi nostri mandati forma duxeritis exhibenda. De quibus harum testi-
20 monio vos quietos esse volumus et solutos.

Dat. in castris apud Montem Imperialem Florentin. dioc., IX. Kalen. Febr., rengni nostri anno quinto, imperii vero primo.

25 **905. MANDATUM QUARTUM.** 1313. *Febr.* 15.

Ex R fol. 81^r. Cf. ad m. 906. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis devotis suis . . . potestati, consilio et communi Tuderti gratiam suam et omne bonum.

Cum nos dilectum fidelem nostrum Ghinum Lapi de Ubertis exhibitorem presentium ad vos presentialiter pro quibusdam nostris agendis destinemus, devotionem vestram requirimus et hortamur actente, quatinus eidem super hiis, que de parte nostra vobis retulerit, fidem studeatis credulam adhibere. Ceterum volumus, ut de pecunia per vos nobis debita iuxta ordinationem dicti Ghini disponatis. Cui super hoc plenarie exposuimus votum nostrum.

Dat. apud Montem Imperialem in castris supra Florentiam, XV. Kalen. Martii, rengni nostri anno quinto, imperii vero primo.
35

906. MANDATUM QUINTUM. 1313. *Febr.* 23.

Ex R fol. 82. Mandata quartum et quintum die 23. m. Mart. per nobilem virum Ghinum domini Lapi de Ubertis de Florentia nuntium et ambaxiatorem serenissimi

904. ^a) Buetic^o R.

40 Et in solutione dictorum florenorum) servetur et servari debeat illa solemnitas, que actenus et in aliis solutionibus factis mandato dicti domini imperatoris de pecunia ipsius domini imperatoris, quam idem dominus imperator recipere tenetur et debet a dicto communi Tuderti, servata et adhibita fuerit.

1) Die 25. m. Febr. precisum est, quod imponatur (*scil. ad solvendum*) residuum debiti III^m florenorum) non soluti) domino imperatori) et pro inposita habeatur data decem solidorum) per centenarium in comitatu Tuderti) occasione dicti debiti persolvendi.
45

principis domini Henrici Romanorum imperatoris *traduntur*. Cf. l. c. XXX. 425 sq.
De debito Tudertinorum c. etiam Documentis Acta Henrici VII. I, 58 nr. 25.

(P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis fidelibus suis . . . potestati, consilio et communi Tuderti gratiam suam et omne bonum.

Volumus et presentium vobis tenore mandamus, quatinus de illa pecunie summa, in qua nobis tenemini, tradatis dilecto hostiario nostro Butio de Urbeveteri CXXXVIII florenos) et octo Turonenses², in quibus causa duorum equorum perditorum sibi tenemur. Presentes vobis litteras in testimonium retinentes et eas exhibituri in computatione, quam cum nostris gentibus facietis de hiis, que sibi per huiusmodi nostrum mandatum duxeritis exhibenda. De quibus harum testimonio vos quietos esse volumus et solutos.

Dat. in castris apud Montem Imperialem Florent. dioc., VII. Kalen. Martii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

907. MANDATUM TELONEARIIS RIHENI DIRECTUM.

1313. Jan. 1.

Supersunt duo exemplaria teloneariis in Ludensdorf et in Bopardia missa lucusque inedita. Quorum autographa quancis variis vicibus quaerentes investigare non potuimus. Itaque proponimus ex apographis 1 et 2 ab Alexandro Wilhelm ad autographa tunc archivi marchionis Hermannii a Baden confectis bibliothecae Brunellensis nr. 6740, 6741 sac. XVII. med., quae benivolentissime nobiscum communicavit vir cl. N. van Werveke. De teloneo in Ludensdorf cf. iam supra nr. 275, 447, 747. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis fidelibus et officialibus suis thelonariis in Ludensdorf gratiam suam et omne bonum.

Cum nos per alias nostras litteras¹ strenuis viris Egidio de Rodemaco^b et Henrico de Beafort dapifero Luzzeluburgensi^c necnon discreto viro Adam de Düren clerico, familiaribus et fidelibus nostris dilectis, pro instanti anno inveniendi nobis nobiles, milites et armigeros, qui ad nostrum et imperii servicium in Italiam veniant cum armatis, et eisdem conducendi ipsisque stipendia et emendaciones equorum secundum consuetudinem curie nostre assignandi^d plenam et liberam concesserimus potestatem, fidelitati vestre precipimus et mandamus firmiter per presentes^e, quatinus illas pecunie quantitates, quas omnes vel duo ex eis nobilibus, militibus et armigeris armatis, qui ad nostrum et imperii servicium veniunt^f, super theloneum, quod nostro tenetis nomine, promiserint et assignaverint, expediatis et secundum eorundem dispositionem seu ordi-

906. ^a) Turonenses R.

907. ¹) *scripta supra in 2*. Nos Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis milibus et officialibus suis thelonariis in Bopardia gratiam suam et omne bonum. ^b) Rodemaco l. c. l. c. ^c) *l. c. in 2*. ^d) *et nostri nomine promittendi add. 2*. ^e) *volentes add. 2*. ^f) *loco et veniunt 2. veniunt servicium. l. c. 8. et add. 2*.

¹) *Quos c. et is non esse dolencas.*

nacionem sine difficultate qualibet exsolvatis. De quibus quantitatibus pecunie, quas taliter ipsis armatis exsolveritis ac super eo litteras predictorum vel saltem^b duorum ex eis habueritis, vos tenore presentium reddimus quittos, liberos et solutos. Presentium testimonio litterarum nostre maiestatis sigilli robore signatarum.

5 Datum apud Sanctum Cassianum in castris supra^c Florentiam, Kalen. Ianuar., anno Domini MCCCXIII^k, indictione XI, regni nostri anno quarto, imperii vero primo,

908. DONATIO WERNIERO DE HOMBERG FACTA.

1313. Ian. 21.

10 *Confirmationem Karoli IV, imperatoris a. 1369, Jul. 25, datam (Reg. imp. VIII, 3218) in Registri Karoli IV, fragmento scriptum tabularii regii Dresdensis de novo contulit cir-
d. W. Lippert. Ad quam omnes redeant editiones. — Bohmer, Reg. Heinr. 517.*

(P. dobst.)

Hemicus^a divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus — nobili
15 viro Wernhero comiti de Homburg fidei suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Exaltat potenciam principum digna remuneracio subiectorum, quia recipiencium fides crescit ex premio et alii ad obsequendum devocius animantur exemplo. Considerantes itaque sincere devocionis constanciam multaque probitatis indicia necnon vere fidei argumenta, quibus te nobis et imperio multipliciter ostendisti paratum ad exhiben-
20 dum obsequium, quod nobis et eidem imperio in tota Italia et specialiter in Lombardie partibus, ubi sicut vir nobilis, sed virtute et armorum strenuitate nobilior capitaneatus pro nobis geris et gessisti officium, multum honoris et comodi fructum attulit et profectum, et non minus diligencius attendentes, quod immensos labores et expensas graves, prout dictum officium, exigebat et exigit, pro nostro et eiusdem honore imperii libera-
25 liter et intrepide subire curasti, nostre liberalitatis affectus afficitur et ad hoc attractus favorabiliter invitatur, ut tibi pro meritis dignis beneficiorum premiis valeat respondere, per que tua crescat devocio tuaque maiorentur merita probitatis. Ut igitur tu et heredes tui legitime descendentes de te nostris et imperii predicti serviciis inantea forcius astringantur, quo maioris senseritis vos per nos honorari prerogativa favoris et
30 gracie specialis, mille marcas argenti, quas tibi et eisdem pro nobis et successoribus nostris in imperio promittimus exolvendas, cum quibus vos in vasallos et homines imperii conquirimus, de largiflua manu nostra donamus. Volentes et eciam concedentes presencium per tenerem, ut in theloneo nostro apud Flulon singulis annis in redditibus centum marcas argenti, si secundum legitimam et consuetam colleccionem, quam propter
35 huiusmodi obligationem augmentari vel immutari nolimus, colligi poterunt et haberi, residuo quod [ex] ipsis centum marcis secundum eandem colleccionem supererit vobis et imperio totaliter reservato, tu et heredes tui predicti recipiatis et colligatis et tam diu pacifice et quiete dictos redditus possideatis titulo feudali, quousque per nos vel nostros in imperio successores vobis de prefata summa pecunie mille marcarum argenti

40 907. ^b saltem I. 2. ^c apud I. ^k millesimo CCC. tertiodecimo 2.

908. ^a Hemicus c.

plenarie fuerit satisfactum. Quae habita tu Wernhere vel heredes tui predicti statim valorem ipsius super unum castrum vel alia bona vestra propria demonstrabitis et assignabitis imperio vel saltem predia de novo comparabitis eum eadem, que a nobis et imperio predicto in feodum, de quo te Wernherum tuo et dietorum heredum tuorum nomine virga nostra, ut moris est, sollempniter investivimus et presentibus investimus, tenebitis et possidebitis et pro ipso debita servicia facietis, recepto super hoc a te fidelitatis et homagii debito sacramento. In cuius rei testimonium presentes litteras conscribi et maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.

Datum apud Montem Imperialem in castris supra Florenciam, XII. Kalendas Februarii, anno Domini MCCXIII, indictione XI, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

909-911. SCRIPTA PRO EPISCOPO CURIENSI.

1313. Ian. 21.

909. SCRIPTUM PRIMUM.

Ex confirmatione Karoli IV, imperatoris a. 1356. Doc. 17 data tabularii regii Marchburgensis culquirit Reimer Hessisches Urkundenbuch II, 2 pag. 115 nr. 118. Cuius editionem hic repetimus. (P. dest.)

Henricus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus venerabili Syfrido episcopo Curienti principi suo dilecto gratiam suam et omne bonum. Personam tuam utpote virtutum titulis multiplicium redimitam sinceris affectibus prosequentes libenter in hiis, que digne postulas, votis tuis libenter annuimus et quanto illa pie mentis et integre devocionis signa clariora pretendunt, tanto facilius ad gratiam clemenciam nostram inclinant. Tuis igitur supplicacionibus benignius inclinati, quod in Ebenhusen prope Geilnhusen monasterium sanctimonialium sub regula ordinis Cisterciensis in fundo proprio pro tue et tuorum remedio animarum erigere valeas et edificare, liberam tibi concedimus auctoritate presencium facultatem. Et ut nos tam pii operis clemencia divina non sinat^a expertes, eidem monasterio et personis, quas ibidem Domino famulare contigerit, omnem usum aquarum, silvarum et pascuorum, sicut eives Geilnhusenses utuntur, de nostre liberalitatis munificencia indulgemus. Harum testimonio litterarum.

Datum apud Montem Imperialem in castris supra Florenciam, XII. Kalend. Februarii, anno Domini millesimo trecentesimo decimo tercio, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

910. SCRIPTUM SECUNDUM.

Ex eadem confirmatione l. c. pag. 116 nr. 119 editum hic repetimus.

(P. dest.)

Henricus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus venerabili Syfrido episcopo Curienti principi suo dilecto gratiam suam et omne bonum. Omnipotenti gratum offerre olocaustum arbitramur et illius gratiam facilius promereri credimus, dum terrenam substantiam locorum subsidiis divino cultui deputatorum

imperialis munificencia liberaliter elargitur. Cum itaque tu in Ubenhusen prope Geilnhusen quoddam monasterium sanctimonialium in fundo proprio sub regula ordinis Cistercien(sis) Domino inspirante erigere seu edificare proponas, nobis humiliter supplicasti, ut fossatum, in quod influit fons Tille in suburbiis Geilnhusensibus, ipsi monasterio ut plurimum utile et accomodum ad vivarium piscium preparandum concedere dignaremur. Nos igitur tam pio operi cupientes adesse propicii, tuis supplicationibus inclinati fossatum ipsum eidem monasterio, dummodo in ipsius opidi Geilnhusen intollerabilem lesionem notabilemque iacturam id non redundet, tenore presentium concedimus et donamus. Harum testimonio litterarum.

Datum apud Montem Imperialem in castris supra Florentiam, XII. Kalend. Februarii, anno Domini millesimo trecentesimo decimo tercio, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

911. SCRIPTUM TERTIUM.

Demo contulimus autographon eiusdem tabularii Hanauer Urkunden, Kloster Himmelau. Sigillum deest, foramina filis sericis adaptata relicta sunt. In dorso inverso ordine, quo membrana ipsa conscripta est, manu cancellariæ regni curatum est: R (= Registrat.). Edidit Reimer l. c. pag. 116 nr. 120, itemque Böhmcr 'Acta imperii selecta' pag. 458 nr. 654 ex confirmatione Ludewici IV. imperatoris a. 1339. Mart. 12. data tabularii Darmstadiensis. — Böhmcr, Reg. Heur. 596 (Addit. I). (P. deest.)

Henricus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus venerabili Syfrido episcopo Curiensi principi suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Omnipotenti gratum offerre holocaustum arbitramur et illius gratiam facilius credimus promereri, dum terrenam substantiam locorum subsidiis divino cultui deputatorum imperialis munificencia liberaliter elargitur. Cum itaque tu quoddam monasterium sanctimonialium in Ubenhusen prope Geilnhusen sub regula ordinis Cisterciensis erigere Domino inspirante ac edificare proponas, nobis humiliter supplicasti, ut terram incultam et cultam a cultoribus derelictam, quam asseris modici valoris seu utilitatis et in nullius grave dampnum redundare, que summam trium librarum Wederben(sium) iuxta quod concedi consuevit ascendat, inter marcham et vineas Geylnh(usenses) pro alodio ibidem construendo ad agros excellendos et paseendos greges ipsi monasterio accomodam plurimum et oportunum absque ullius census exhibitione concedere dignaremur. Nos igitur huic pio operi cupientes adesse propicii, tuis supplicationibus amuentes terram ipsam, incultam videlicet et cultam derelictam, consuetam pro tribus libris monete predictæ concedi libere absque ullius census exhibitione ipsi monasterio tenore presentium concedimus et donamus. Harum testimonio litterarum.

Dat. apud Montem Imperialem in castris supra Florentiam, XII. Kalend. Februar., anno Domini millesimo CCCXIII. regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

912. MANDATUM DE STURA SOLVENDA.

1313. Ian. 22.

Documentum grave lucensque incditam descripsimus ex autographo Karlsrubæ in tabulario generali 'Select der Kaiser- und Königsurkunden' nr. 171 asserrato. Pendet sigillum laesum loro membratæ. In verso manu cancellariæ regni nihil curatum est.

Cf. supra mandata similia nr. 571, 693, 740. De magistro Hermanno r. iam supra ad nr. 891.
(P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus prudentibus viris in Constantia, in Thurego, in Scafusa et in Sancto Gallo ac in ceteris civitatibus, locis et oppidis in advocatia nobilis viri Eberhardi de Burgelon constitutis scultetis, ministris, magistris civium, consalibus, civibus et hominibus universis, fidelibus suis dilectis, necnon Kawercinis et Iudeis in dicta advocatia, civitatibus et oppidis commorantibus gratiam suam et omne bonum.

1. De fide experta et circumspectionis industria honorabilis viri magistri Hermanni de Stoka canonici Constanciensis notarii nostri karissimi plenam obtinentes fiduciam, ipsum ad vos duximus transmittendum, dantes sibi per se vel per alium et dicto advocato nostro plenam et liberam potestatem recipiendi rationem^a de sturis et redditibus nostris preteritis, postquam partes Italie intravimus, ac petendi, requirendi et imponendi vobis et cuilibet vestrum sturas tam super festum beati Martini preteritum^b proxime quam super festum beati Martini venturum proxime nobis dandis et huiusmodi sturas exigendi, colligendi, recipiendi ac personis aliis assignandi et in utilitatem nostram et imperii, prout ipsos informavimus et sibi imposuimus, convertendi ac vos quitandi et liberos et solutos a sturis sibi vel ei, cui ipsas deputaverint, per vos datis et assignatis dicendi et pronuncianti, de quibus et nos vos et civitatem quamlibet presentibus quitamus et dicimus liberos et solutos. Ratum et gratum habituri, quicquid iidem in hac parte vobiscum tractaverint, concordaverint et duxerint faciendum. Promittentes vobis et cuilibet vestrum, quod super solutione et libertatione sturarum, ad quemcumque terminum vos litteras eorundem habere contigerit una cum tenore presentium, hoc ratum habebimus atque firmum nec ultra hoc sturas aliquas interim exigemus.

2. Quapropter fidelitati vestre sub obtentu nostri favoris et gratie ac sub pena revocationis omnium iurium, privilegiorum et gratiarum vobis ab imperio concessarum precipimus et mandamus, quatinus ipsis in premissis et quolibet premissorum obediatis et efficaciter intendatis. Specialiter autem vobis universis civitatibus in dicta advocatia constitutis sub pena predicta imponimus, ut Kawercinos et Iudeos vobiscum morantes ad predicta per arrestationem personarum et rerum arceatis et imperiali auctoritate efficaciter compellatis. (3. Super predictis enim vel aliquo predictorum nuntios vel litteras vestras seu excusationes aliquas audire, videre vel admittere nullatenus volumus, quia cum predictis sturis servitores et gentem armatam nobis transmittere facimus et mandamus, qui super festum beate Walpurgis, in quo generalem exercitum indiximus, nobiscum debent esse certitudinaliter constituti. Qui si non venirent, de hoc omnem culpam vobis imponere nos oportet. Qualiter hoc vobis conveniat, provide cogitetis.

4. Pensare etiam et considerare vos volumus, quod predictas sturas ad aliud convertere non disponimus preterquam ad necessitates imperii et ad reformationem boni status eiusdem et rei publicae, in quo vester honor, profectus et utilitas multipliciter procurantur. Quem quidem statum quamvis in primo nostro ingressu in Italiam heu miserabiliter disturbatum invenimus, tamen nobis divina favente clementia pro maiori parte reformavimus. Quo plenius reformato libenter vobis in sturis et aliis plus solito parcere disponimus et vos in omnibus favorabiliter pertractare. Unde omnino credimus, quod devotio vestra sit prompta et obediens ad predicta, super qua promptitudine vel tarditate, si eam quod non credimus facere contingeret, prefato magistro Hermanno in

912. *Original in the Vatican Archives, and a detached copy in the Vatican Library, in two parts, in two volumes.*

1. *Text of the original in the Vatican Archives.*

suo reditu vel antea suis litteris adhibebimus plenam fidem. Presentium testimonio litterarum.

Dat. apud Montem Imperialem in castris supra Florentiam, XI. Kalen. Februar., anno Domini MCCCXIII. regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

913. INTERLOCUTIO CONTRA ROBERTUM REGEM SICILIAE.

1313. Febr. 12.

Denuo accuratissime contulimus autographum, quod Turciani scribitur in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo 4° nr. 19 signatum. Edidit Dominiges Acta Henrici VII. II. 193 nr. 53. Cf. supra nr. 821 et 848. — Böhmcr, Reg. Henr. 521. (P. dest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ad certitudinem presentium et memoriam futurorum.

(1) Throni cesarei sublime tribunal opera subditorum equitatis libramine ponderans et ea^a multa deliberatione considerans, illos qui ex eorum obstinata malitia scienter per malorum devia oberrantes ad viam veritatis [debet^b reduci, debet in virga ferrea regere et in camo et freno constringere, qui nostram non adproximant^c maiestatem¹. Ad nostrum quidem auditum iam pridem, antequam pro imperialis diadematis susceptione accederemus ad Urbem, publica fama deduxit, quod licet rex Robertus natus felicis recordationis Karoli secundi Sicilie regis per suas speciales litteras pluries culmini nostro scripsisset, quod ipse, sicut ratione pheulorum et honorum que habebat ab imperio tenebatur et nos etiam, qui nec verbo nec opere quod sciremus gravaveramus nec gravare, set potius gratiose tractare intendebamus eundem, et ex puritate conscientie credebamus, ad exhibendum nobis debitam obedientiam et honorem tam in dicta coronatione quam alias intendebat et ad id pro viribus se parabat, confederationes tamen ac conspirationes ad offensam et impedimentum progressus cesarei una cum rebellibus nostris Ytalie fraudulenter et clandestino fecerat et facere procurabat, ac Iohannem fratrem et stipendiarios suos Romam ea videlicet intentione transmiserat, ut Urbe si posset sue ditioni dolose subiecta vel saltim in eius populo seditione concitata nefanda, dictae coronationis solempnia impediret. Quod dicti Iohannes et stipendiarii in accessu nostro ad Urbem et quam diu ibi moram traximus efficaci operum argumento probarunt, una cum dictis aliis nostris rebellibus, qui simul ibi cum eis ad exercendam preexcogitatam malitiam convenerunt, contra nos et gentes nostras hostiliter ponendo insidias, faciendo insultus, spoliationes, violentias et homicidia perpetrando et vias publicas et loca, per que ad reverendam basilicam principis apostolorum de Urbe omnibus religionem profitentibus christianam liber aditus patere debebat, claudendo et bellicosus apparatus muniendo, nobisque ac nostris gentibus basilicam ipsam, ne ibi dicta coronatio celebrari valeret, accessum totis viribus prohibendo et alias omni modo quo poterant maiestatem nostram offendere procurando. (2) Nos autem de Urbe postmodum recedentes, quamvis hec adeo notoria essent quod nulla possent tergiversatione celari et nos qui legibus subiecti non sumus contra dictum Robertum propter premissa ipso inrequisito possemus pro-

913. ^a) *corr. ut eam or.* ^b) *sic pre adhibebimus, dest or.* ^c) *id in fine post add. or.*

1) *Cf. Ps. 31, 9.*

cedere, tamen augusti clementia ex superhabundanti volens ex officio inquiri facere super hiis et super eo, quod gentes eiusdem Roberti eius fulti favoribus sue nequitiæ consilii et ministri nonnullas civitates et castra provincie Lombardie et specialiter civitatem Astensem et castra Valencie et Casalis Sancti Euagii, que mandata nostra inra-
 verant et sub nostra obedientia consistebant, fraudulentè occuparunt, nostros exinde
 5 officiales expellendo, quas terras nostras in rebellione detinet et detineri facit continuo occupatas et nobis et imperio sunt rebelles sua opera et mandato, et super nonnullis aliis excessibus, quos idem Robertus contra nos cotidie comittere dicebatur. Robertum
 predictum citari legitime fecimus, ut coram nobis comparere curaret suam si posset
 innocentiam ostensurus. Verum idem Robertus obstinatus in dolis nedum in terminis ad
 10 hoc sibi prefixis vel eorum aliquo coram nobis comparere contumaciter non curavit, set etiam mala malis addendo et peiora cotidie comitendo, dum contra rebelles nostros de Tuscia direxissemus signa cesarea, rebellibus ipsis, sicut vox publica docet et rei evidentia
 manifestat, subsidium armatorum misit, ut eosdem rebelles nostros in rebellionis erroribus
 foveat et diutius faciat oberrare. (3) Ipsius igitur Roberti absentiam Dei replente
 15 presentia super premissis fidedignis et subficientibus receptis et examinatis testibus et eorum dictis in scripta redactis^d et solepniter publicatis et cum diligentia recensitis et facta nobis de ipsis per peritos nostri palatii relatione fidei, per ea que vidimus et
 audivimus et ex certa scientia, predicta omnia et singula publica et notoria esse et
 contra dictum Robertum tanquam contra publicum imperii hostem procedendum fore,
 20 interloquendo pronuntiamus et declaramus sententialiter in hiis scriptis.

Lata et pronuntiata fuit dicta sententia a dicto serenissimo principe et domino domino Henrico Romanorum imperatore semper augusto in Monte Imperiali Florentin. die, in platea ipsius terre, ipso tunc pro tribunali sedente, sub annis Domini millesimo
 CCCXII. indit. XI. die XII. Februarii. Et lecta et publicata presentibus venerabilibus
 25 patribus et dominis domino Bauduino archiepiscopo^e Triverensi, domino He[n]rico episcopo Tridentino cancellario eiusdem domini imperatoris, domino Amadeo comite Sabaudie, domino fratre Nicholao episcopo Botrontino, domino Henrico de Flandria mariscalco, domino Aimo de Blancomonte, domino Thoma de Septemfontibus, domino Toma
 de Belvedere, domino Egidio thesaurario eiusdem domini, domino Balduino de Mon-
 30 cornetto, domino Iohanne de Sancto Laurentio, domino Ansaldo de Gondrecorte principibus et baronibus eiusdem domini imperatoris et comite Bindo de Sancta Flora, domino Ugniceione comite de Marciano, Nerio Iannis de Pisis comite de Donoratico, domino Ugolino de Vichio, domino Vanne Ceno de Lanfranchis de Pisis, domino Giano, domino Torigiano et Carbone de Cerchiis, Tadeo de Ubertis, Baschiera de la Tosa et
 35 Balduccio de Adimaribus et aliis multis testibus.

(S. N.) Ego Paulus condam domini Ranuccini de Monte Imperiali auctoritate imperiali index ordinarius et notarius publicus et nunc notarius et officialis camere dieti serenissimi domini Romanorum imperatoris predictæ sententiæ et pronuntiationi interfui
 et suprascripta omnia mandato dieti domini scripsi et publicavi.
 40

914. INFEUDATIO COMITIS SABAUDIÆ DE CIVITATE ET COMITATU ASTENSIBUS.

1313. Febr. 22.

Autographum Taurini in tabulario regio 'Diplomi imperiali Mazzo 4' nr. 17' asservatum denuo accuratissime contulimus. Bulla autem, quae olim filis scribis^a perdebatur, iam deest; cf. Doemiges 'Acta Henrici VII.' II, 197 not. 1. In verso legitur manus Bernardi de Mercato curatum: Ira donationis civitatis Astensis et totius comitatus. Edidit Doemiges l. c. II, 194 nr. 54. Cf. infra ad Iun. 3 sqq. et Iul. 10. — Bohmer. Reg. Heinr. 522. (P. deest.)

¶ Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus ad perpetuam rei memoriam. ¶

(1) Dum in circuitu throni cesarei nostre mentis aciem et considerationis intuitum ad principes et barones imperii, qui ab eo nobilitatum et dignitatum radiis illustrantur, diligenter convertimus dumque merita cuiuscumque ipsorum discernimus, illos augusti
 15 elementia sincerioris dilectionis et gratie recompensatione prosequitur, qui ante sue maiestatis conspectum per clare fidei studia et devotionis pure constantiam se gratos faciunt et exhibent fructuosos. Attendentes itaque magna et multiplicia merita spectabilis viri Amedei principis et comitis Sabaudie^a fidelis et affinis nostri karissimi^a, qui tamquam sidus^b prefulgidum circa illustre imperii solium, postquam ad illud nos dispositio divina vocavit, semper absque intermissione a dextris nostris assistens et sincerum
 20 sue fidelitatis affectum evidenter ostendens nos, qui vocati sumus a Deo in potestatis plenitudinem, pro sua particulari sollicitudine salubribus consiliis et laudabilibus servitiis continue relevare studuit et semper pro viribus nobis obsequi non desistit, et confidentes quod de virtute in virtutem conscendens tanto erga Romanum imperium fide ac devotione concreseat, quanto se ab eo maioribus largitionibus et retributionibus communitum
 25 agnoverit, eidem comiti, cuius honorem et prosperitatem affectamus ex corde, libenti desiderio munificentie nostre dexteram aperimus. Cupientes itaque personam suam specialibus prevenire favoribus et gratiosis muneribus honorare, dicto comiti et eius legitimis heredibus de suo corpore per masculinam lineam ex Maria uxore sua et^c
 30 sorore nostra predilecta nascituris vel si ex ea ipse liberos masculos non haberet, aliis eiusdem comitis legitimis liberis civitatem et comitatum Astensem cum universis et singulis castris, villis, casalibus, possessionibus, terris cultis et incultis, districtibus, territoriis, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis civitatis et comitatus predictorum et cuiuslibet eorum in pheidum tenore presentium concedimus et largimur. (2) Conditiones
 35 infrascriptas in concessione et largitione huiusmodi adicientes expresse, videlicet quod si eum diete Marie forsam premori contingeret, ipsa Maria sola civitatem et comitatum predictos cum castris, villis, casalibus, possessionibus, terris, territoriis, districtibus, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis supradictis quam diu vixerit habere debeat et tenere. Post cuius mortem ad liberos masculos ipsius Marie ex dicto comite^d natos
 40 vel eis non extantibus ad alios dieti comitis legitimos liberos pheidum huiusmodi devolvatur. Verumtamen si postquam ipse comes fuerit rebus humanis exemptus,

914. ^a) Sabaudie—karissimi in loco raso artius scripta or. ^b) s in loco raso or. ^c) in linea post add. or. ^d) x—comite in loco raso artius scripta or.; et dieti comitis *ed. Guichenoniana*.

1) circiei ruffi et rubei in traussanto dicuntur; v. Doemiges loco supra citato.

nos vel aliquis successorum nostrorum imperatorum et regum Romanorum civitatem et comitatum predictos vellemus redimere et ad manum nostram reducere. Maria, liberi et heredes prenominati et quilibet eorum per modum superius expressum nobis et cuiuscunque successorum nostrorum predictorum pro ducentis milibus florenorum auri dictos civitatem et comitatum cum castris, villis, terris, possessionibus, territoriis, districtibus, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis predictis libere ac expedite restituant, ipsaque ducenta milia florenorum extra comitatum Sabaudie, quem propter supra vel infra scripta a servitiis de ipso imperiali culmini debitis in nullo penitus exonerare intendimus, in emptionem terrarum et locorum aliorum ascendendum ad valorem annuum viginti milium florenorum auri totaliter convertant, et easdem terras et loca prefati comitissa, liberi et heredes modo prelibato in phecodum perpetuis temporibus ab imperio recognoscant. Et predicta comitissa dictas res emptas ex dicta pecunia teneat in vita sua et post mortem ipsius ad dictos liberos devolvantur per modum de dicta civitate et comitatu in presentibus enarratum. Et tam iidem comes et Maria quam heredes et liberi eorum predicti causa premissorum cum ducentis sufficientibus equis armorum, videlicet ad rationem cuiuslibet centenarii de dictis viginti milibus florenorum cum uno equo, servient aliaque servitia facient, et per tres menses integros ubicunque locorum Italie singulis annis in expensis propriis predicta et alia servitia in registro camere nostre contenta faciant et facere teneantur. Expresse retinentes et reservantes exnunc nobis et eisdem successoribus nostris talia servitia, iura, servitutes et dominia in predictis civitate, comitatu, castris, terris, casalibus, possessionibus, territoriis, villis, districtibus, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis supradictis, ac postquam eos, eas et ea ut dictum est nos vel successores predicti redemerimus pro predicta pecunie summa, in terris, locis et annuo reddito, qui et que de ipsa ut dictum est empti, empte ac empta fuerint, qualia in registro ipso continentur. Et memoratum comitem nobis recipientibus pro nobis et successoribus nostris predictis et Romano imperio de civitate, comitatu, castris, villis, casalibus, possessionibus, terris, territoriis, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis supradictis homagium facientem et fidelitatis iuramentum prestantem et per iuramentum ipsum nobis et successoribus nostris predictis Romanoque imperio fidelitatem et obedientiam debitam ac etiam omnia alia, que in forma fidelitatis nova et veteri continentur, perpetuo fideliter facere et observare servitiaque supradicta impendere, iura, servitutes et dominia nostra pretaeta, in quantum spectabit ad eum et Mariam ac heredes suos predictos, integraliter reddere et conservare ac ea vel eorum aliquod per se vel alium seu alios publice vel occulte nullatenus impedire promittentem, de civitate, comitatu, castris, villis, casalibus, terris, possessionibus, territoriis, districtibus, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis supradictis tanquam de phecodo nobili per baculum, quem manu gestamus, presentialiter investimus. ¶ Preterea comiti ac post eius decessum Marie, heredibus et liberis suis predictis in eisdem civitate, comitatu, castris, villis, terris, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis supradictis merum et mixtum imperium et simplicem iurisdictionem per se et suos officiales exercendam ibidem usque ad nostrum et successorum predictorum nostrorum beneplacitum per presentes damus et concedimus et ipsos ordinarios facimus in premissis. Mandantes et precipientes harum serie, obedientiam et servitium debitum a civibus, incolis et habitatoribus civitatis, comitatus, castrorum, villarum, casaliurn, territoriorum, districtuum, terrarum et pertinentiarum predictorum prefato comiti tanquam eorum domino exhiberi et de iuribus et redditibus spectantibus ad dominium civitatis, comitatus, castrorum, villarum, casaliurn, territoriorum, districtuum terrarumque predictorum absque difficultate qualibet integraliter responderi, et super hiis ab eisdem civibus,

incolis et habitatoribus, salvo semper et reservato prime fidelitatis debito in quo nostre maiestati tenentur, cum promptitudine iuramentum prestari, sicut indignationem nostram capiunt evitare. ¶ Demum per premissa vel aliquod premissorum non intendimus neque volumus, quod prefatus comes dictis Astensibus rebellibus nostris vel alieni eorum de excessibus, quos contra nos et imperium commiserunt, indulgere seu sententias, penas vel banna, quas et que predicti rebelles causa rebellionis contra nos et imperium attemptate incurrerint², relaxare quoquomodo valeat absque nostra licentia speciali. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum concessionum, investiture ac constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem nostram et penam mille librarum auri pro dimidia parte camere nostre et pro reliqua dimidia passo iniuriam solvendarum se noverit incursum.

Huius autem rei testes sunt: venerabiles Balduinus Treverensis archiepiscopus germanus et princeps noster karissimus et frater Nicolaus Botrontinus episcopus ac spectabiles et nobiles viri Iohannes Foresii et Fredericus Montisferetri comites, Henricus de Flandria marscalcus curie imperialis consanguineus noster, Thomas de Septemfontibus, Neapoleo de Mangone comes, Huguicio de Fagiola, Hugo comes de Bukeke, Gothifridus de Hohenloch, Tancredus de Mutiliana et Bindneius de Sancta Flora comites et plures alii nobiles fidedigni.

¶ Signum domini Henrici septimi (M.) Romanorum imperatoris invictissimi. ¶

In cuius testimonium presentes litteras exinde conscribi et maiestatis nostre bulla aurea iussimus committi.

Dat. apud Montem Imperialem in castris supra Florentiam, VIII. Kalen. Martii, indictione undecima, anno Domini millesimo trecentesimo terriodecimo, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

Et ego frater Henricus Tridentinus episcopus sacre imperialis aule cancellarius vice domini Henrici Coloniensis archiepiscopi per Italiam archicancellarii recognovi.

915. 916. SENTENTIAE CONTRA REBELLES TUSCIAE.

1313. Febr. 23.

Cf. iam supra nr. 715, 716, 890. In annotatione pauca licet quae generaliter de imperatoris sententiis his temporibus emissis Nicolai Botrontinensis (ed. Heyck) pag. 68 sq. narrat¹.

914. ¹) sequitur rasura minus litterae or. ²) incurrerint or.

1) Ante Florentiam et apud Sanctum Cassianum ubi diu fuimus et in Monte Imperiali diutius faete sunt multe declarationes et dilationes et talia huiusmodi necessaria, quae ego ignoro, cum de iure nunquam lectionem audiverim, de quo doleo multum. In civitate Pisana regis Roberti et honorum suorum et civitatum multarum rebellium imperii necnon comitum, baronum et multarum singularum personarum imperii et civitatum ecclesie, qui fuerunt personaliter in Roma, in Lombardia et in Tuscia contra imperatorem, sententiae diffinitive sunt date secundum qualitatem personarum et locorum et quantitatem culparum. Et omnia ista scripta publice et ab omnibus possunt videri. In processibus predictorum, diu antequam sententia daretur, voluit imperator, quod sui clerici ista tractantes

915. SENTENTIA CONTRA CLERUM ET VASSALLOS.

Sententiae hucusque ineditae 1) transsumtum a. 1316. Oct. 4 confectum² in tabulario civitatis Sarzanae nr. 15 in eadem descripsimus³. Item invenimus 2) fragmentum imbrevisaturae inde a pag. 931 lin. 44 possit superbie in Registro Leopardi Frenetti notarii, cuius apographi fragmentum bibliothecae nationalis Florentinae laudavimus iam supra nr. 470. fol. 17. (P. deest.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator et semper augustus ad perpetuam rei memoriam.

I. Ad⁴ conterendas perversorum insolentias et honorum preconia extollenda prospiciens desuper iustitia regnorum solia erexit in populis et diversorum principum

915. 3. et ad I.

et in Bononiam et alibi in Tusciam, ubi litterati viri reperiuntur, mitterent ad videndum et examinandum, si [in] predictis vel in aliquo predictorum esset aliquis defectus. Quia si defectus propter negligentiam eorum qui talia ordinabant fuisset inventus, promisit eis, quod de vita et quod de honore eorum non essent securi. Ante sententiam assecraverunt imperatorem, quod in processibus nullus esset defectus et hoc vellent secundum iura ante omnes clericos mundi sustinere. Dominus, qui alias viderat eorum opinionem de coronatione sui possibili alibi quam in Sancto Petro bonam, prout in litteris vestris continetur, quod licuit atque licet, licet plures clerici dominorum cardinalium sentirent contrarium, non dubitavit quod in processibus esset defectus, ex quo per tantos et cum tanta diligentia erant examinati et cum tanto periculo eorum eis noto et certo, si in eis defectus aliquis inveniretur.

Post hoc ipse motu iustitiae, sicut in mea conscientia credo, sententiam protulit, sed non simul de omnibus nec in eodem die, licet in eadem civitate, prout michi videtur ad presens. Et in mea conscientia adhuc sentio, quod audacius de maiori et magno executionem sententiae fecisset si potuisset, quam scripto et verbo protulerit, in hoc Deo credens placere. De minoribus et multitudine non credo propter suam maximam compassionem et misericordiam, quod de ipsis quantum ad omnia si potuisset, executionem iustitiae fecisset, sed quantum ad aliqua credo.

1) *Causa verba sunt haec*

Hoc est exemplum cuiusdam imperialis sententiae, cuius tenor inferius declaratur:

Henricus septimus — et publicavi.

In nomine Domini amen.

Anno a nativitate eius millesimo CCCXVI, indiet, XIII, die III, Octubris. Dominus Puccius Cicholus de Lanfranchis potestas Serzane suprascriptum exemplum sententiae imperialis insinatum, lectum et ascultatum coram eo et testibus infrascriptis, ad hoc ut ex eo possit fides plena exhiberi, approbavit et confirmavit et concessit michi et infrascriptis notariis licentiam et auctoritatem subscribendi in testes suam et dicti communis Serzane auctoritatem interponendo atque decretum, sedendo ad banchum pro tribunali in dicta terra sub palatio dicti communis. Presentibus ser Manno notario condam Gineco de Sancto Miniato, Benneio condam Ravnerii, magistro Moreollo condam Anati de Serzana testibus ad hoc rogatis et vocatis.

S. N. 1. Ego Lachopus filius Iohannis Bonapartis de Serzana imperiali auctoritate index ordinarius et notarius suprascriptum exemplum, quia lectum et ascultatum fuit per me^b cum infrascriptis notariis ad originale et quia inventum fuit concordare cum eodem, ideo de licentia suprascripti potestatis me in testem subscripsi, signum et nomen proprium apponendo.

S. N. 2. Ego Thomaxinus condam Parentis de Serzana imperiali auctoritate notarius et index ordinarius suprascriptum exemplum, quia lectum et ascultatum fuit per me cum suprascripto et infrascripto notariis ad originale et quia inventum fuit concordare cum eodem, ideo de licentia suprascripti potestatis me in testem subscripsi, signum et nomen proprium apponendo.

S. N. 3. Ego Bontante dictus Fantonello de Bononia imperiali auctoritate notarius suprascriptum exemplum imperialis sententiae insinatum, lectum et ascultatum coram suprascripto domino potestate per me dictum et notarium cum suprascriptis notariis ad originale scripsi et exemplavi et quia inventum fuit concordare cum originali de mandato suprascripti domini potestatis, ad hoc ut ex eo possit fides plena exhiberi, per me subscripsi, signum et nomen proprium apponendo.

1) C. G. Inscr. delle più importanti Pergamene storiche ... che si conservano nell'Archivio comunale di Sarzana. Sarzana 1870 pag. 7. Scrittura etiam apographum in Registro veteri eiusdem tabularii fol. 26.

2) C. G. Inscr. delle più importanti Pergamene storiche ... che si conservano nell'Archivio comunale di Sarzana. Sarzana 1870 pag. 7. Scrittura etiam apographum in Registro veteri eiusdem tabularii fol. 26.

3) C. G. Inscr. delle più importanti Pergamene storiche ... che si conservano nell'Archivio comunale di Sarzana. Sarzana 1870 pag. 7.

potestates, inter que Romanum imperium, cui disponente Domino licet immeriti presidemus, obtinere voluit principatum, cum enim ex Deo regnent reges¹ et omnes principes dominantur in terris sitque iubente apostolo² omnis anima sublimiori potestati subdita, qui cumque potestati resistit, dispositioni divine contraire videtur. Profecto fideles singuli mandatum apostoli^b necesse est adimpleant et eorum superioris colla-
 5 ingo submictant oportet ac serviat iudicio libertatis quodque circa exhibenda iura sua et græte devotionis ac debite subiectionis obsequia nostri mandato pareant Redemptoris, qui visa figura numismatis reddi que sunt cesaris cesari et que sunt Dei Deo³ statuit et precepit.

2. Sane post nostrum Ytalie felicem ingressum dum magnificentia nostra pro suscipiendis imperialibus infulis properaret ad Urbem, nonnullos nobiles, vassallos et fideles imperii per nostras litteras⁴ peremptorie fecimus evocari, eis nichilominus sub pena privationis feudorum, privilegiorum et omnium aliorum que ab imperio obrinebant districtius iniungentes, ut infra certum spatium temporis personaliter cum decenti arma-
 15 torum comitiva presentiam nostram accederent, comitaturi latera nostra tunc regia ad coronam, demum per edictum publice propositum tam ipsos quam episcopos, abbates, canonicos et capitulum ac alios nobiles et vassallos eiusdem imperii, quorum omnium nomina inferius annotantur, ut cum decenti armatorum comitiva tam equitum quam peditum nostro se conspectui in castris supra Florentiam in nostra et imperii rebellione
 20 persistentem infra certum peremptorium terminum competentem personaliter presentarent, nobis et ipsi imperio adversus rebelles nostros et precipue civitatem predictam obsequium debitum impensuri. Et ipsi, quos veluti gratitudinis filios pro beneficiis, quibus predecessores nostri divi auxere augusti, innate fidei et prompte devotionis et omnimode reverentie pretendere clariora signa credidimus, nedum quod venire superbe
 25 contempserint, verum etiam eorum nonnulli rebellium nostrorum venenosis^c subiectionibus et iniquis factionibus temere adhererunt et fidei nostre cultu exorbitantes et semitis tamquam servi delicate nutriti^d in nos summum^e mundi principem protervium inconsulte, reddentes nobis pro gratia contumeliam, pro beneficio contemptum^f ac illa stipendia, que mus in pera, serpens in gremio et ignis in sinu suis hospitibus in xta
 30 vulgare proverbium largiuntur^g. Equidem illa consuevit ingratitude species, qua beneficia percepta negantur, aliquid turbationis afferre, hec autem maioris doloris habet aculeos^h, qua in bono malum colligitur et odium in dilectione notatur.

3. Set [temeritatem^g eorum imperialis mansuetudo dissimulans patienter et cupiens errantes ab invio ad viam rectitudinis revocare, ipsos^g iterato ad omnem eorum maliciam convincendam per aliud edictum⁷ publice propositum requiri et moneri fecimus et citari, ut infra alium terminum peremptorium competentem coram nobis seu audientia
 35 nostra legitime comparerent ad eorum defensiones et excusationes faciendas si quas haberent legitimas et de iure admittendas. Obferentes nos paratos eos audire benigne et quantum honeste fieri posset et illorum excusationes et defensiones admittere ac
 40 ipsos favorabiliter pertractare ac pollicentes eis in personis, familiaribus ac rebus eorum accessum, moram et reditum liberum et securum ad eorum liberam voluntatem.

4. Verum sicut nec profecerimus apud eos nec ipsi errorem deposuerint nec per se vel responsales aliquos studuerint comparere, trahentes locum^h a potentia, set potius insipientia, quasi non sit qui eorum possitⁱ superbie cornua incurvare, porro iidem^k

915. b) apostoli 1. c) *fecerit illigibile* 1. d) summu[m] 1. e) contemptum 1. f) aculeos 1. g) *in eis inclusa exonerant* 1. h) 2° et 1°. i) *omnino consideranda* 1; *ita in Registro legitur*. j) *abbatia* 2. k) idem 1.

1) *Prov.* 8, 15. 2) *Rom.* 13, 1. 3) *Matth.* 22, 21. *Matth.* 12, 17. *Luc.* 20, 25. 4) *Cf. supra* nr. 695. 5) *Cf. Proc.* 29, 21. 6) *Cf. eadem prececebet ante supra pag. 654 lin. 18.* 7) *et not.* 5.

8) *Scriptum non est: cf. etiam Catalogum ecclesiarum Florentine supra pag. 700.*

tam episcopi, abbates, canonici et¹ capitulum quam nobiles, vassalli et fideles feudorum suorum que ipsi ab imperio detinebant investituram infra tempus a iure prefixum petere et iuramentum pollicere fidelitatis debite non curarunt.

5. Quibus omnibus in libra^m iustitie preponderatis diligenter, ex quo beneficia nostra non prosunt et ipsi ad Deum vel singularem eorum^m principem nolere habere respectum, eligentes potius gradi per devia quam per viam rectam, semperque eorum ascendit iniquitas, donec exurgens iustitia pro iudice sedeat adipis^m quos^m ipsa prodire vidit abscissura, ipsis absentibus et contumacibus, leg(iti)me tamen monitis et citatis ad hanc declarationem et privationis sententiam audiendam, habita^m cum principibus et^r proceribus nostris et aliis iurisperitis super premissis, que adeo sunt notoria quod infitiationi non est locus, examinatione diligenti, Christi nomine invocato dicimus et antiqui iuris verbis inherentes declarando pronuntiamus^r episcopos, abbates, canonicos, capitulum, qui nunc insunt ecclesiis, nobiles, vassallos et fideles eisdem ac heredes et successores^r nobilium, vassallorum et fidelium ipsorum in perpetuum omnibus feudis, privilegiis, bonis, honoribus, iuribus et² iurisdictionibus et gratiis^m quibuscumque que^m 15 ab imperio detinebant esse privatos et etiam destitutos, ac^m in hiis scriptis pro tribunali in maiestate nostra sedentes sententialiter privamus eisdem eaque^m omnia tanquam ab ingratis revocamus et applicamus fisco nostro disponenda pro nostre^m libito voluntatis. Hanc nostram declarationem et privationis sententiam ex certa nostra scientia robur firmitatis perpetue obtinere^r volentes et suppletes omnem defectum, si quis fortassis 20 est habitus in processu ob aliquam iuris solemnitatem obmissam, de imperiali plenitudine potestatis, lege aliqua, consuetudine vel dissuetudine^m non obstantibus, quas pro nominatis haberi volumus et expressis.

6. Nomina vero episcoporum, abbatum, canonicorum, capituli^m seu ecclesiarum ipsorum ac nobilium, vassallorum et fidelium eorundem sunt hec: 25

Episcopus Florentinus etc.

Episcopus Lunensis etc.¹

Data et pronuntiata fuit dicta sententia per dictum dominum imperatorem pro tribunali sedentem et lecta et publicata mandato et in presentia ipsius domini imperatoris per Antonium^m Petri de Mediolano notarium et in presentia^m Leopardi Frenetti de Prisi¹ et magistri Iohannis de Urbino² et mei^m Pauli de Monte Imperiali notariorum camere dicte maiestatis³, quibus et michi notariis supradictis idem dominus imperator precepit, quod de predictis faciant et dent et faciam et dem publica instrumenta, in castris apud Montem Imperialem supra Florentiam. Et hec omnia ibidem acta fuerunt convocata inibi et congregata mandato imperiali multitudine copiosa tam nobilium quam popularium de partibus Italie et ultramontanis et aliunde. Presentibus^k magnificis viris dominis Amadeo comite Sabaudie, Iohanne comite Foresi, Manfredo de Claramonte comite Moae, Henrico de Flandria mariscaleco dicte domini imperatoris, Tancredo comite de Mudiglana, Frederico comite Montis Feretri, Conte comite de Heio, Spinetto marchione Malaspine et dominis Egidio¹ thesaurario domini imperatoris, Francisco Tani de Ubaldinis, Nicholao de Cauro de Ianua, Baldimaccio de Adimaribus de

915, 1. die 1. — 2. libro 1. — 3. terrenum 2. — 4. ad ipsos *adde* 1. — 5. ex quibus 1. — 6. libito 1. — 7. deest 2. — 8. pronuntiamus 2. — 9. successores 1. — 10. gratiarum 1. — 11. quo 1. — 12. que 1. — 13. que 1. — 14. nostro 1. — 15. optinere 1. — 16. vel dissuetudine *deest* 1. — 17. capto 2. — 18. Episcopus Lunensis etc. 2; et alii etc. et singulares etc. — 19. Antonium 2. — 20. mei *add.* 2. — 21. et in presentia camere imperialis *add.* 2. — 22. et = Urbino *post* Imperiali 2. — 23. mei *deest* 2. — 24. loco *amere* et = castris 2. ipsius domini imperatoris. — 25. Presentibus — regibus 2: Presentibus notariis quibus supra. — 26. Egidio 1.

1. N. 915. 7. 1. *retractat in 1 et 2 omitta esse salde dolentis.*

Florentia, Baschiera de Tosinghis de Florentia, Alexandro de Ogi, Simone Phylippi de Pistorio, Nicholao de Bonsignoribus de Senis, Iohanne Ceno de Pisis, Tebaldo de Belloviso, Baldovino de Montecorneto, Ranerico de Casulis, Giano de Cerchis de Florentia), Paulo de Faggiola et Ranerico Iamnis comite de Donoratico et quam pluribus aliis fidedignis testibus ad hec vocatis et rogatis^b. Dominice nativitatibus anno millesimo^m CCCXIII, indict. XI, die XXIII, mensis Febr., ac regni ipsius domini imperatoris anno quinto, imperii vero primoⁿ.

(S. N.) Ego Paulus olim ser Ranuccini de Monte Imperiali, qui olim Podium Bonici vocabatur, auctoritate imperiali iudex et notarius publicus et nunc notarius camere sacre imperatorie maiestatis predictis pronuntiationi, prolationi et declarationi et sententie interfui et suprascripta omnia rogatus scripsi et publicavi.

916. BANNITIO CIVITATUM ALTERA.

Codicem C bibliothecae Riccardianae Florentinae nr. 786 (M II nr. III) chart. fol. saec. XV, in. fol. 241bis demum contulit vir cl. Holder-Egger. Pronuntiationem supra nr. 890 statim in codice sequitur. Edidit a. 1740, Lamius loco supra ad nr. 715 citato pag. 216 sqq. Orthographiarum Italicarum vestigia non semper adnotavimus. Textum haud omnino sanare potuimus.

Post Lamium edidit etiam a. 1778, Frater Iohannes Delizie degli Eruditi Toscani XI, 114 sqq. ex aliis codicibus castigatum, quorum cognitionem non habemus. Sed cum ad textus verba emendanda nihil faciunt illa editio, nominum potiores tantum lectiones variis sub sigla J adnotavimus.

Cf. iam supra bannitiones civitatis Florentinae nr. 716 et civitatum Lucae, Senarum etc. nr. 768. — Böhmcr, Reg. Heinv. 523. (P. 537.)

In^a eterni Dei nomine amen.

Henricus Dei gratia^a Romanorum imperator semper augustus ad certitudinem presentium et^b memoriam futurorum.

1. Confundantur superbe agentes et iniqui conturbentur et erubescant¹, dum ponderantia eorum peccata, quibus iram meruerunt, appensa in statera iusticie ipsos trahunt in maledictionis profundum et faciunt gentibus in derisum². Sicut cera fluit a facie ignis, sic pereant peccatores pertinaces in malo, exultent iusti in conspectu Dei et in letitia delectentur³, habentibus virtute premium et culpa supplicium transiens posteris in exemplum ex ore sedentis in throno iusto indicio procedente.

2. Sane dum conatus^c nefandos et opera detestanda communium et universitatum civitatum Pistorii, Vulterrarum, Grosseti^d, Clusii necnon et castrorum Prati^e, Sancti Miniatis, Sancti Geminiani, Collis vallis Else, Montis Puliciani et Castris Plebis necnon et infrascriptarum singularum personarum, quarum aliquae de civitatibus et castris predictis, aliae vero de Florentia, Luca, Pisis, Senis, Eugubio, Monte Imperiali, qui olim Podium Bonici dicebatur, et aliis terris et locis existunt et inferius pro ordine describuntur, rebellium cesaree maiestatis diligenter attendimus, venit patenter in lucem, quod ipsi, qui ex imperialium libertatum et honorum adipe impinguati et dilatati existunt, antiquorum beneficiorum, quae patres eorum ab imperio recepisse noscuntur, immemores et obtuso gratitudinis intellectu facti degeneres et in reprobum sensum⁴ elati, contra

915. m. M 2. n. hic desinit 2.

916. a) ¶ In—gratia ¶ C. b) praecedit ac subsequuntur C. c) conat. et conatos C. d) Grosseti hic C. e) Prati C.

1) Cf. Ps. 118, 78, 6, 11. 2) Cf. Thron. 3, 11. 3) Ps. 67, 3, 4. 4) Cf. Rom. 1, 28.

imperatoriam maiestatem eorum dominam et magistram ipsorum et aliorum fidelium quietem commodam procurantem, quam cum omni subiectione revereri cuique humiliato spiritu obedire tenebuntur, erigentes superbie cornua et se in aliorum foveam demergentes, maiestatem ipsam, postquam provincie Tuscie fines intravimus, contumeliis et iniuriis provocarunt et provocare continuatione temeraria et temeritate presumptuosa non cessarunt postmodum neque cessant, tamquam qui videntur elegisse^f pro gloria confusionis obprobrium et irreparabili[s] ruine periculum pro tutela.

3. Nam licet nos antequam pro imperiali dyadematis suscepcione proficis^eceremur ad Urbem, communia et universitates easdem singulariter et legitime requiri fecimus et moneri, ut coram^g nobis per suos syndicos sufficienter comparere curarent, prestituri nobis ut tenebantur et tenentur debite fidelitatis iuramentum et nostris mandatis et beneplacitis parituri, tamen ipsa communia et universitates a semitis mandatorum Domini oberrantes et obturantes more aspidis aures suas^l, dictos syndicos ad presentiam nostram mittere dictumque iuramentum prestare contumaciter obmiserunt. Et nichilominus [tam] eadem communia et universitates quam nonnulli de infrascriptis privatis personis, sicut ad nostram auditum publica fama deduxit et fide dignorum testimonia et rei experientia oculate probarunt nosque cottidie clarius experimur, una cum Florentinis, Lucanis et Senensibus imperii hostibus et reipublice turbatoribus manifestis, facta cum eis coniuratione in predicta maiestatis offensam, Romam adveniente nostre imperiali coronacionis tempore ad exercendam preexcogitatum maliciam, videlicet ut si^h possent coronacionis sollempnia perturbarent, et ipsorum iniquitate nequente ibi per Dei gratiam prevalere nobisque postmodum contra Florentiam et alios hostes prefatos nostra signa felicia dirigentibus, Florentiam, utⁱ pro posse suo Florentinos diutius in rebellionem foverent, gentes^j armatas sue ministros nequicie transmisisse ac aliqui de ipsis personis singularibus personaliter accessisse noscuntur. Et ipsorum quidam per se, quidam per alios primo in Urbe vias publicas et loca, per que ad reverendam^k basilicam principis apostolorum de dicta Urbe non solum nobis, sed etiam omnibus religionem profitentibus^l christianam [liber aditus patere debebat]^m, munire ac nobis et ipsis gentibus nostris ad dictam basilicam, ne ibi dicta coronatio celebrari posset, aditum totis prohibere viribus presumpserunt et tam in Urbe ipsa partibusque vicinis quam postmodum in Tuscia simul cum aliis hostibus nostris predictis et sine ipsis insidias posuerunt, obstacula paraverunt, spoliaciones, violentias, incendia, homicidia et alios enormes excessus in nostre maiestatis offensam, reipublice perturbacionem ac pacis et tranquillitatis dicte provincie impedimentum nequiter perpetrarunt. Infrascripteque persone singule pro sua singulari iusticiaⁿ et calliditate civitates, castra et alia loca dicte provincie, que nobis debitam obedientiam denegant, ad rebellionem et ad predictos et alios contra nos committendos excessus pro sue malignitatis instigacione nequiter concitarunt ipsasque civitates, castra et loca in rebellionem tenerunt et tenent, dando eisdem civitatibus castris et locis ad id auxilium, consilium et iuvamen.

4. Nos autem, licet hec adeo notoria essent, quod nulla tergiversacione^o celari viderent, et nos qui legibus subiecti non sumus contra communia et universitates predictas et ipsas singulares personas possemus ipsis inrequisitis procedere, tamen ex angusti elementia, que libentius emendat in subditos peccata quam puniat nec exerit terram precisionis in morbos, quos sanare potest mellebris lenitatis medicine, ut ex-

¹ 916, f. classe C; ² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³ *ut si corr. et nisi C*; ⁴ *ut si corr. et nisi C*; ⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶ *reverendum C*; ⁷ *proficientibus C*; ⁸ *uncis C*; ⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹¹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹³ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹⁴ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹⁶ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹⁷ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹⁸ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²¹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²³ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²⁴ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²⁶ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²⁷ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²⁸ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ²⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³¹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³³ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³⁴ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³⁶ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³⁷ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³⁸ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ³⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴¹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴³ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴⁴ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴⁶ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴⁷ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴⁸ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁴⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵¹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵³ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵⁴ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵⁶ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵⁷ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵⁸ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁵⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶¹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶³ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶⁴ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶⁶ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶⁷ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶⁸ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁶⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷¹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷³ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷⁴ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷⁶ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷⁷ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷⁸ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁷⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸¹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸³ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸⁴ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸⁶ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸⁷ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸⁸ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁸⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹¹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹² *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹³ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹⁴ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹⁵ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹⁶ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹⁷ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹⁸ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ⁹⁹ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*; ¹⁰⁰ *in scriptis scriptura, et per quibus dicta C*.

periremur, utrum aliquis obedientie spiritus remansisset in eis, volentes super hiis ex officio inquiri facere contra eos, comunia, universitates et singulares personas prefatas singulariter et legitime citari¹ fecimus, ut coram nobis ad suam si possent innocentiam ostendendum comparere curarent, alioquin super hi[i]s etiam ad sententiam non obstante ipsorum et cuiuslibet eorum absentia procedere curaremus. Verum eadem comunia et universitates et singulares persone in malicia ac contumacia obstinata nec ipsi² nec ipsorum aliquis in terminis ad hoc eis prefixis³ vel quivis eorum etiam post ipsos terminos expectati comparere coram nobis aliquatenus curaverunt, propter quod nos ipsos contumaces esse reputamus ac super his pronunciamus fore non obstante ipsorum contumacia procedendum.

5. In ipsorum igitur absentia, quam Dei replet presentia, receptis et examinatis testibus supradictis et eorum dictis⁴ in scriptis redactis et per peritos nostri pallatii sollempniter publicatis et cum diligentia recensitis factaque nobis de ipsis per eosdem peritos relatione fideli et⁵ super hiis omnibus procerum, principum et aliorum baronum nostrorum communicato consilio, postquam apud eos nec requisitiones nec monita nec mansuetudo nec benignitas proficere possunt, ut ipsorum temeritas elidatur, Christi nomine invocato, in presentia dictorum nostrorum procerum, principum et baronum et populi multitudinis copiose

(I) in hi[i]s scriptis sentenciamus, decernimus et pronunciamus, quod muri, murorum turres et porte civitatum predictarum Pistorii, Vulterrarum, Grosseti, Clusii ac etiam predictorum castrorum Prati, Sancti Miniatis, Sancti Geminiani, Collis vallis Else⁶, Montis Puliciani et Castri Plebis, sumptibus [et] expensis⁷ hominum civitatum et castrorum predictorum totaliter diruantur et funditus destruantur, eisdem sumptibus et expensis⁸ omnia fossata et valla in ambitu ipsarum civitatum et castrorum facta explanentur⁹ et devastentur et impleantur, et dictorum murorum et vallorum et fossatorum solum aratrum paciatur¹⁰ et nunquam muri, fossata et valla predicta reficiantur absque cesare[e] celsitudinis licentia speciali.

(II) Eadem etiam comunia et universitates earundem civitatum Pistorii, Vulterrarum, Grosseti, Clusii, castrorum Prati, Sancti [Miniatis, Sancti]¹¹ Geminiani, Collis vallis Else⁶, Montis Puliciani et Castri Plebis, omnibus privilegiis, libertatibus et immunitatibus a nobis vel predecessoribus nostris imperatoribus vel regibus Romanorum vel eorum vicariis concessis eisdem necnon et statutis, consuetudinibus, quocumque¹² iure vel titulo eis competant vel sint quesita, et mero et mixto imperio, si quod actenus consueverunt exercere vel facere exerceri, et omni iurisdictione in civitatibus et castris predictis et quodlibet ex eis et earum ac eorum burgis necnon et quibuscumque aliis castris et villis perpetuo privamus, iustitia suadente.

(III) Ac etiam omnia pedagia, theolonea¹³, gabellas, redditus, proventus et cetera bona mobilia et immobilia, que ipsa comunia et universitates et quodlibet et quelibet¹⁴ ex eis habent, tenent vel possident vel quasi seu alii eorum vel earum nomine percipere vel habere consueverunt temporibus retroactis, necnon et castra, burgos et villas, municiones, fortellicias, redditus et proventus et quecumque alia bona, que comunia et universitates predictae et quodlibet seu quelibet ex eis intus et extra civitates et castra ipsa habent vel possident aut quasi, cum ipsorum iuribus, iurisdictionibus, mero et mixto imperio nobis et nostre camere confiscamus.

(IV) Et nichilominus comunia [et] universitates civitatis Pistorii in mille libris auri, Vulterrarum in sexcentis libris auri, Grosseti, Clusii, Prati, Sancti Miniatis,

916. ¹ ipsius C. ² prefixis C. ³ dicta C. ⁴ sequitur in debet. C. ⁵ Helse C.

⁶ corr. ex ipis C. ⁷ corr. ex explanantur C. ⁸ paciatur C. ⁹ excederunt C. ¹⁰ corr. ex quoquoque C. ¹¹ corr. ex theoloneum C. ¹² corr. ex quilibet C.

¹³ Citatio servata non est; cf. pag. 931 not. 7.

Sancti Geminiani, Collis vallis Else^b, Montis Puliciani et Castrî Plebis et cuiuslibet eorundem in quingentis libris auri puri diete nostre camere applicandis et persolvendis condemnamus et sentencialiter in hijs scriptis pronunciamus.

V) Et omnes et singulos infrascriptos de civitate et castris predictis et infrascriptis terris et locis, ut infra per ordinem apponuntur, et qui singuli pro posse suo factores existunt et auctores rebellionum et excessuum predictorum fuisse et esse noscuntur aliis nostris hostibus a[s]sistendo continue, ut superius continetur, tanquam rebelles et proditores imperii et lese maiestatis crimine reos de toto Romano imperio exbannimus et diffidamus et eorum omnium et singulorum bona omnia mobilia et immobilia, iura et actiones in quibuscumque rebus et ubicumque in imperio competant, nostre camere adiutamus et confiscamus, privantes eos omnes et singulos omni honore et dignitate, immunitatibus et privilegijs, franchisijs et libertatibus a nobis vel predecessoribus [nostris] imperatoribus vel regibus Romanorum et a quibuscumque principibus, nobilibus et personis aliis eis concessis seu quocumque titulo acquisitis. Et eos et quemlibet eorum perpetua dampnamus infamia, ita quod sint intestabiles et ad nullum actum legitimum de cetero admittantur. Et si quo tempore aliquis ipsorum in imperii forciam devenerit, sibi extremum furcis supplicium inferatur.

(VI) Dietarum quoque civitatum et castrorum et cuiuslibet ipsorum et locorum, que sub earum et eorum districtu hactenus existerunt, omnes et singulos peritos iudicandi et assidendi, advocatos advocandi et tabelliones tabellionatus^e officio privamus et perpetue volumus infamie subiacere.

(VII) Potestates^d et iudices ac notarios, qui predictæ rebellionis tempore vel in futurum de predictis offensis obnoxii fuerint et quisvis ipsorum absque nostra vel successorum nostrorum licentia ad regimen dietarum civitatum et castrorum vel alicuius earum aut eorum exercendum accesserint, omni assidendi et iudicandi et notariatus et cuiuslibet magistratus officio, dignitate et auctoritate omnibusque privilegijs, immunitatibus, honoribus et iuribus eis a nobis vel predecessoribus nostris concessis vel alio modo quesitis omnino privamus et tanquam rebelles imperii exbannimus et diffidamus, ut a cunctis nostris et imperii fidelibus impune personaliter et realiter offendantur.

(VIII) Preterea mandamus, quod nullus princeps vel alius nobilis seu quecumque persona, etiam cuiuscumque status seu conditionis existat, nullaque civitas, castrum vel villa seu quecumque universitas deinceps dietis communibus vel universitatibus Pistorii, Vulturarum, Grosseti, Clusii, Prati, Sancti Miniatis, Sancti Geminiani, Collis vallis Else^b, Montis Puliciani et Castrî Plebis ac dietis singularibus personis per nos ut patet superius condemnatis et diffidatis vel alicui eorum seu earum det vel prestat in aliquo auxilium, consilium vel favorem, nec personas ipsas vel aliquam earum post unius mensis spacium ab hodie computandum quoquo modo receptet, sub pena quinquaginta librarum auri pro qualibet civitate, principe vel alio nobili et viginti libris auri pro quolibet castro et decem libris auri pro qualibet persona privata, quotiens contra factum fuerit, et plus et minus ad nostrum arbitrium et nostre camere persolvendis.

(IX) Decernentes quod unicuique impune liceat suprascriptas personas per nos taliter condemnatas et earum singulas necnon incolas et habitatores civitatum et castrorum superius condemnatorum et terrarum, que olim de districtibus fuerint ipsorum, personaliter et realiter capere et detinere, nostre curie de bonis ipsorum que ceperit duas partes assignando et sibi terciam retinendo^f. Inhibentes expresse, ut sepe dictorum communium vel universitatum seu ipsarum singularium personarum

916. ^a H. b. c. ^b Else. ^c tabellionatus C. ^d potestas C. ^e retinendi C.

cap. 7. 111
nr. 765
cap. 4. D

cap. 7. 116
nr. 768
cap. 4. V

cap. 7. 116
nr. 768
cap. 4. VI

M.

cap. 7. 116
nr. 768
cap. 4. V

vel alicuius ipsarum debitores de debitis, in quibus tenentur eisdem, ipsis nullatenus satisfaciant neque presumant quomodolibet respondere, alioquin tantumdem nostre camere persolvant et ad id sine strepitu vel figura iudicii compellantur.

6. Ab huiusmodi tamen sententiis, condemnationibus, diffidamentis et bannimentis
 5 et aliis omnibus et singulis processibus supradictis omnes illos qui sunt de nostra familia
 et qui ab eisdem communibus vel universitatibus exulant quacumque ratione vel causa,
 qui castra nostra^f secuntur, et qui venerint vel infra quindecim dies futuros ab hodie
 computandos accedent, videlicet post et non ante quam accesserint ad mandata nostra,
 volumus et declaramus cum eorum familiis et bonis exceptos et exemptos esse ac sub
 10 nostre protectionis clipeo permanere. Quos omnes et singulos cum eorum familiis et
 bonis contra premissa sub protectione nostra et imperii reservamus.

7. Has nostras sententias et alia omnia supradicta ex certa scientia robur firmitatis
 perpetue obtinere volentes et supplentes omnem defectum, si quis forsan est habitus
 in processibus ob aliquam iuris sollempnitatem omissam^g, de imperiali plenitudine
 15 potestatis, aliqua lege, consuetudine vel dissuetudine non obstantibus, quas haberi
 volumus pro expressis.

8. Nomina vero illorum, qui de predictis publice inculpantur et contra quos pro-
 cessum est et reperti sunt culpabiles de predictis, sunt infrascripti:

(1) In primis de civitate Florentie sextu Ultraarni

20 Lappus
 Gualterottus }
 Iohannes et } condam Iacobi de Bardis de Florentia
 Gualterius }
 Anastasius de Bardis
 25 Simon condam Geri de Bardis
 Cecchinus^h condam Geri de Bardis
 Cece et }
 Teruciusⁱ } Iuliani de Florentia
 Bartholomeus^k condam Rede
 30 Ricchardus }
 Tomasus } omnes condam Nepi de Bardis de Florentia
 Ciampus et }
 Nepus }
 Bandellinus Iannis Bonaguide
 35 Coltus Bonaguide
 Gerrardinus^l filius Colti
 Masinus condam Simonis Iacobi
 Maçinus del Acerano^m
 Nerius }
 40 Gerius et } condam Simonis Iacobi
 Nellus }
 Francischus et }
 Bertinus } condam Iannucci de Bardis de Florentia
 Lapuccinus Guernieri et }
 45 Bandinellus Iannucci } de Bardis

916. ¹⁾ supra lineam add. C. ^g obmissam C. ^{h)} al. Teghinus adnotat J. ⁱ⁾ Tuccius J.

^{k)} Bartholus J. ^{l)} Gherardus J. ^{m)} delacerano C.

Iohannes Pini de Rossis	
Bandinus Liscii	
Stoldus et	} eius filii
Bianchus	
Stoldus condam Coppi Stoldi	5
Guccius condam Tinghi Bandini	
Manfredus ^o Stoldi	
Berlingherius condam Albigi Baldesii	
Tinglus eius frater	
Guidus condam Gerrardi della Fede	10
Pela et	} Macini
Bandinus	
Forparius et	} del Rosso
Iacobus	
Tribaldus de Rossis	15
Guido Rigatelli	
Silvester et	} eius filii
Bartholus	
Torellinus ^o et	} de Fornariis
Bingnecius	
Squalsa Lapi del Bocchaccio	
Barone de Rossis	
Nicholuccius de Belfredellis	
Aghius Gione de Alumis ^o	
Banchus de Allionis	25
Cioninus	} de Aglionis
Ciandinus	
Vanni et	
Bancheronus	
Coppus Cotenna	30
Lapus eius frater	
Noffus Guidi	
Tegghia et	} de Frescobaldis de Florentia
Gerius	
Guido Panicee	35
Gione Benintendi	
Mettus et	} Belliotti de Florentia
Cenne	
Cassinus Sassini	
Nerius Corsini	40
Iustus Benei	
Iacobus de Certaldo dictus Iudex	
Beecha et	} condam Cecchi de Quarata et
More	
Simon eius filius	45
Loetueo de Quarata	
Rinnecius et	} fratres de Piano qui dicuntur Notarii
Ugho	
Albicius Ughi	

- Prior Bartholi
 Banchus et }
 Lopus } eius fratres
 Franciscus della Scorta
 5 Goccia de Nerlis^a
 Nerlus de Nerlis
 Barone Bellagonella
 Mannetus eius filius
 Bancherinus Blettoldi
 10 Gerius eius frater
 Bone et }
 Ticius } condam Iacobi de Varagano
 Vanni condam Chiari de Varagano
 Gerius Bonsi Siguli
 15 Bindus et }
 Daeuccius } de Canigianis
 Cere^r de Canigianis
 Huricus^s condam Sarelli^t
 Albicus de Corbinellis qui dicitur Iudex
 20 Boninsegna Angelucci^u
 Paccinus et }
 Paglaee } de Malchiavellis
 Vanni de Guicciardinis
 Bencinus Sanne Benci
 25 Donatus frater dieti Sanne
 Feus Gueri
 Pierus Compangni
 Guadangnius eius frater
 Lopus Raynerii
 30 Bindus
 Lottus et }
 Guiduccius } eius fratres
 Ugo Ugolini Benevieni
 Iohannes Lapi Ugolini
 35 Tottus et }
 Bindaccius } condam Raynaldi^v
 Guccius de^w Ponçano^x
 Tuccius Ferrucci
 Taddeus Ranneci de Munitolis
 40 Ceppus magistri Lamberti
 Binellus Guicciardi qui dicitur Notarius
 Iohannes Mazza
 Pulce et }
 Pinus } condam Chiavicelle de Tigliamocchis
 45 Bellinecione de Chacciaforis
 Lapaccius Chacciaforis^y

916. ^a *hic add. J.* et Guccius et Foresinus eius filii. — Cantinus et Cippus q[ui] condam Nerli. — Goccia Gherardi. — ^r Cece *J.* — ^s Chericus *J.* — ^t *al. Sassori adiutat J.* — ^u Angiolini de Angiolieris *J.* — ^v de Panzano *abb. J.* — ^w ponte sevio *abb., sed debet. C.* — ^x Panzano *J.* — ^y Lap. Chac. *alia manu post suppl. C.*

Bensus Pagnoccha	
Quechanus de Soderinis	
Guerra de Soderinis	
Corsellus Bonacchursi	
Silvester eius filius	5

II. De sextu Sancti Petri maioris de Florentia

Bellincione de Donatis	
Lore Scolaris	
Donatus Gerii	
Aipardus et }
Iacobus } condam Taddei	10
Sinibaldus Simonis	
Americus }
Iohannes et } condam Chursi de Donatis
Thomasius }	15
Masus de Donatis	
Ursus Biccichochy	
Maruccius }
Donatus et } condam Martelli de Donatis de Florentia
Lappus }	20
Donatus qui dicitur Iudex de Donatis	
Lapus et }
Curla } filii Loris Scolaris ^a	
Taddens Buosi de Donatis	
Lapus }
Iohannes } filii Bellincionis de Donatis de Florentia
Sealore et }
Dongellus }	25
Bindus et }
Albertus } condam Pepi de Adimaribus	30
Allamannus condam Bocchaccii	
Talamus condam Bocchaccii	
Cantinus et }
Carolus } condam Guerre de Caviccillis de Florentia	35
Guidus Bensi	
Doffus et }
Paganinus } condam Lapi Allamanni	
Guidus Didaci ^b eorum nepos	
Gerrardus Sgrane	
Pepus et }
Talamus } Boccaei de Caviccillis de Florentia	40
Iohannes Andree et }
Nerius Chinea ^c } de Riccis de Florentia	
Rusticus }
Riccardus }
Ardinghus et } omnes de Riccis ^d de Florentia
Bartholus qui dicitur Iudex et }
Iacobus qui dicitur Iudex }	45

916. ^a Bonaccorsi, *l. c.* p. 107. ^b Soderinis, *l. c.* p. 107. ^c Baccacci, *l. c.* p. 107. ^d Sghibocci, *op. cit.* Chinzay) *l. c.*

Iohannes de Guignis de Florentia
 Falcus et } Cambi de Guignis
 Fatius }
 Ugolinus et }
 Gerius } condam Zampe de Guignis
 Nerius Clerici de Pacis
 Simon eius filius
 Iachinottus de Pacis
 Clericus et } eius filii
 Antonius }
 Franciscus condam Pacini
 Ghigus Iacobini de Pacis
 Rottinus^e et } condam Iacobini de Pacis de Florentia
 Accorri }
 Lapus et } condam Gerii Balestrierii
 Cambius }
 Baldus de Agullione qui dicitur Iudex
 Chele et } eius nepotes
 Nicolo }
 Truffa de Agullione
 Betto Ristori
 Arrighus Rocchi qui dicitur Notarius
 Chellus Baldovini qui dicitur Notarius
 Baldovinus eius frater
 Bertus Baldovini pater predictorum
 Macens condam Miglioris Guadagni
 Perocius olim Perocii condam Guadagni
 Megliorocus condam Cati Guadagni
 Lottus Miglioris^e Pance
 Bartolus condam Benedicti
 Iohannes et } eius fratres
 Nerius }
 Gerrardus condam Uberti
 Canciocus condam Terii
 Simon condam Guidonis
 Tuccius condam Cierriti^e
 Laurencius Banchi Cierriti^e
 Albicus qui dicitur Notarius
 Lapus^b Brachi
 Lottus condam Bindi Aliotti
 Naddus Cedieis de Aliottis
 Passa Cati Passavantis
 Simon et } Gatti^k Passavantis
 Catus }
 Belluctus Tornabelli
 Franciscus et } eius filii
 Bengusⁱ }

916. ^e Bettinus *J.* ^f Tertius Bene^g *J.* ^g Ter^h *J.* ^h *h* *ato, J.* quoniam
 Gioie Nerius Bruchi. ⁱ Bruchi *J.* ^k Cati *J.* ^l Bengus *J.*

Pannocchia Manni Richomanni		
Lapus Rainaldi et	} Drittafede	
Salvinus Grassus		
Durante Bonfantini		
Bindus et	} Drittafede	5
Druci ¹⁾		
Cionettus Giovenchi de Bastariis		
Thommasinus et	} de Bastariis	
Giacchettus		
Guidus Orlandi Rustichelli		19
Lapus Davancati		
Cambius magistri Salvi		
Lapus Coyoni		
Autus et	} Vermigli	
Loctus		
Ricchus de Albicis ^{m)}		15
Lippaccius et	} Bartoli	
Girardus		
Fantinus et	} Rustichi ⁿ⁾ Bonifacii	
Franciscus		
Aldobrandus et	} condam Spigliati de Filicaia	20
Iacobus		
Naddus et	} condam Spigliati de Filicaia	
Iohannes dictus Notarius		
Albertus et	} Bandini de Filicaia	25
Pierus		

III. De sextu Sancti Petri Scaradii

Naddus de Filicaia		
Chiaramontese	} de' Cecellinis	
Masus eius filius		
Cinus		
Dominicus et		
Bindus		
Ruggerius et	} Beneimedici	
Spilla		
Rainaldus et	} Scarpa ^{o)}	35
Scarpa		
Iannes Alfani	} condam Foresis Alphani	
Beliottus et		
Sandrus		
Landus et	} Belioti	40
Pace		
Tegghia della Vitella		
Cione de Mangnale		
Giamotte et	} de Mangnale	
Guidus		
Duccius Risalieti		45

916. ¹⁾ Duri *J.* ^{m)} Vannes Benintendi de Albi. *is add. J.* ⁿ⁾ Rustichini *J.* ^{o)} *proc-*
omnis ^{p)} *J. C.* ^{q)} Rainaldus et Scarpa Scarpa *J.*

Cione del Canella
 Iohannes Rustichelli
 Miglinus Magaldi
 Lopus Talenti
 5 Iannocellus Buocelli
 Rustichus de Sancto Apollinari dictus Notarius
 Bellus Cullacci }
 Ciones et } condam Gerardi notarii
 Peroqus }
 10 Duceius et } Magalotti
 Cione^q }
 Lippus de Mancinis
 Lottus et }
 Duceimus } Guidonis Malabocche
 15 Nerius Margha de Mancinis
 Catellinus }
 Calcina et } de Rassatanis^r
 Gregorius }
 Lappus Caffa
 20 Guceius de Maneriis
 Ceffus de Maneriis
 Bartolinus Cienni Alberti
 Donatus dell' Antella
 Ceminus Orifex
 25 Lopus Arnolfi
 Iacobinus Morelli de Tebalduccis
 Lopus de Compio[m]bensibus
 Bertinus^s de Rimbertainis
 Gallinus Cionis et }
 30 Ubaldinus Tadoei } de Saechettis^t
 Rodolffus et }
 Giambertinus } condam Gerii de Cavaleantibus
 Lorencius Turagli de Vertine
 Mettus Bianchi de Pulcis
 35 Laius et
 Ghinuccius^u eius filius^v
 Lamus }
 Fiorençinus et } Pucci Corbinelli
 Albicinus }
 40 Cantinus et } Simibaldi
 Bertuccius }
 Lotterius Uberti^w
 Bettus }
 Baldus et } condam Guelfi de Pulcis
 45 Pulce }
 Franciscus condam Poccardi^x
 Bertus et }
 Doginus } olim Dogii de Pulcis

916. ^{q)} *corr. ex Ciones C.* ^{r)} *Rafficanis J.* ^{s)} *al. Bencinus adnotat J.* ^{t)} *Vanni Jam*
 50 berti de Cavaleantibus *add. J.* ^{u)} *Ghin in corr. C.* ^{v)} *fili J.* ^{w)} *Ruggierii J.* ^{x)} *Ponzardi J.*

Guido Pieri et	}	de Pulcis	
Ruggieri			
Banchellus et	}	dell' Antella ^a	
Iohannes Lambertus			
Lambertus Masii de Antella			5
Guidus Betri del Bene populi Sancti Romuli			
IV. De sextu Burgi			
Collencanus ^c Gentilis et	}	omnes de Bondelmontibus de Florentia ^d	
Pepus Rainerius et			
Maente Rossi ^e			10
Raynerius Maringnani et			
Bindus Stancherius			
Bondelmonte condam Benghi et			
Lottus condam Bondelmontis			
Monte condam Gerrarducci			15
Venturella condam Benghi			
Vannes eius filius et			
Fantones Giotti			
Bernardus Paccini dicti Giotti			
Franciscus Chaccie Boncciani			20
Bardus condam Masi Guernerii			
Caccinus et			}
Giannottus			
Brandallus condam Bartoli			
Dardanus et	}	fratres de Acciaiuolis	25
Leonus			
Monte Manni et	}	condam Niccoli ^e de Acciaiuolis ^f	
Acciaiuolis			
Tile	}	Oddi de Acciaiuolis	
Bindus			30
Vgho et			
Pierus			
Lapus Rinovantis ^g			
Tuccius Scambrilla			
Guccius Batis Tornabelli			35
Nerius condam ^h Bellincionis			
Bellincione eius filius			
Ser Iannes Simonetti			
Aquilinus de Bustichis			
Alexander Fortebraccii			40
Andreas de Bustichis			
Corteccione de Bustichis			
Bertus et	}	condam Corteccionis de Bustichis	
Pace			
Banchus Nepi de Bustichis			45

916. ¹ Guido Pieri et Ruggieri *de Pulcis* *de Pulcis* C. ² Banchellus et Iohannes Lambertus *de Antella* C. ³ Antella *de Antella* C. ⁴ Maente Rossi *de Pulcis* C. ⁵ Raynerius Maringnani et Bindus Stancherius *de Pulcis* C. ⁶ Bondelmonte condam Benghi et Lottus condam Bondelmontis Monte condam Gerrarducci Venturella condam Benghi Vannes eius filius et Fantones Giotti *de Pulcis* C. ⁷ Bernardus Paccini dicti Giotti Francisus Chaccie Boncciani *de Pulcis* C. ⁸ Bardus condam Masi Guernerii *de Pulcis* C. ⁹ Caccinus et Giannottus *de Pulcis* C. ¹⁰ Brandallus condam Bartoli *de Pulcis* C. ¹¹ Dardanus et Leonus *de Pulcis* C. ¹² Monte Manni et Acciaiuolis *de Pulcis* C. ¹³ Tile Bindus Vgho et Pierus *de Pulcis* C. ¹⁴ Lapus Rinovantis *de Pulcis* C. ¹⁵ Tuccius Scambrilla *de Pulcis* C. ¹⁶ Guccius Batis Tornabelli *de Pulcis* C. ¹⁷ Nerius condam Bellincionis Bellincione eius filius *de Pulcis* C. ¹⁸ Ser Iannes Simonetti *de Pulcis* C. ¹⁹ Aquilinus de Bustichis Alexander Fortebraccii *de Pulcis* C. ²⁰ Andreas de Bustichis Corteccione de Bustichis *de Pulcis* C. ²¹ Bertus et Pace *de Pulcis* C. ²² Banchus Nepi de Bustichis *de Pulcis* C.

Rainerius de Bustichisⁱ qui dicitur Index
 Simon et }
 Sengna } de Arrussatis^k
 Gerius }
 Guglielminus }
 Pierus et }
 Vannes }
 Philippus et }
 Spina }
 Doffus Lapi Ugoni Spine^l
 Simon Gerrardi et
 Advocatus eius frater
 Vannes et }
 Simon }
 Nicolaus Telli de Gianfigliacis
 Gerius de Gianfigliacis
 Stoldus et }
 Cantes }
 Franciscus Ubaldini et }
 Lapis Donati }
 Russus de Giandonatis
 Scolaius et }
 Uguccione }
 Malignus et }
 Nodus^m }
 Cippus Steffani
 Pacinus et }
 Pescinus }
 Cecchus et }
 Bartolus }
 Fatiusⁿ de Sengna^o qui dicitur Index
 Iohannes et }
 Facius }
 Cecchus et }
 Dimus }
 Donatus Tucci Busi
 Vannes Colti
 Medicus Aliotti
 Sagnia Filippi
 Bernardus et }
 Tegghia }
 Rinuccius condam Cecchi
 Iohannes et Tuccius Compagni
 Bartolus et }
 Nerocius }
 Meglius et }
 Firenze }
 Bonus Calligharius

916. ⁱ⁾ Forese *J.* ^{k)} Abruciatis *J.* ^{l)} de Florentia *add. sed delet. C.* ^{m)} Noffus *J.*

50 ⁿ⁾ *praecedit post add. d. C.* ^{o)} Sengna *post corr. Singna C.* ^{p)} *al. Cinti adnotat J.*

Gianni et }
Masus } Bonci Lanaiuoli

(A. De sextu Sancti Branchacii

Chele Pagnini Bordoni

Anselmus Palle

5

Duceius Palle

Vannes Puceii qui fuit de Forli

Vannes Marsili de Vecchiectis

Cenni Nanni Oricellarii

Spinellus de Monseiano

10

Paghamus et Lopus de Stroceiis

Ubertinus qui dicitur Iudex

Lopus Lucoli

Ranierius del Forese

Landus Marini

15

Salvius Albiei Oliandolo¹⁾

Gerrardus condam Ugolini Ventraia

Ugolinus Cardinalis dictus Iudex de Tornaquinceiis

Cardinale Girolami

Lottus Ardinghi

20

Accore Belchari

Magister Iohannes Medicus

Celhus Beechemugi²⁾

Bernardus et }
Ferneius } de Bordonibus

25

Lopus de Mongnone¹⁾

Baldus Borghi

Terius Orlandi

Mannus Attaviaui

Achori Belardi

30

Doleimus Anrifex

Guatamus de Pdis

Feus Mini Alberti

Franciscus Quehonis

Ceehus Miniati

35

Ceehus Corsi Formarii

Nerius Vianaterii

Iohannes Incontri

Lippocus Gerrardini Gianni

Bindus dictus Bindaccara³⁾

40

Betrinus }
Cete et } condam Ormanni de Faraboschis
Altieri }

Cueharus Magistri Iuli

Giannus eius frater

45

Mascus Cuehari

Lopus Marie

946. ¹⁾ *Id est, de Bordonibus.* ²⁾ *Id est, de Bordonibus.* ³⁾ *Id est, Franciscus adiutor J.*

1) Mug-

(VI) De sexta Parte Domus

Nepus Nepi della Tosa
 Clericus eius filius
 Gottefredus et }
 5 Simon } condam Rossi
 Tannuccius de Matriola
 Pinus condam Vannis
 Iohannes Saxus condam Rainerii
 Rosselinus condam Henrici
 10 Odaldus della Tosa
 Vegla de Ameriis
 Verius Rondinelli
 Rustichus et }
 Lappuccius } Consigli
 15 Faleoccius Rondinelli
 Nicolus et }
 Taddens } de Cerretto
 Donatus et }
 Falcardus } Lapi Viviani
 20 Burus et }
 Davancius } Richi
 Bartolinus et }
 Giunchta } Lapi de Galiano^v
 Tercius de Bonellis
 25 Gerius Cardinalis
 Alexius de Crimario^w
 Amadore Lanaiuolus
 Albertus Rosone qui dicitur Index
 Gerius Rosone qui dicitur Notarius
 30 Begolinus et }
 Lapus } condam Fortis Becoli
 Bindus de Brunelischis
 Martellinus Richi
 Bartolus de Anclionibus^s
 35 Steffanus Toscanelli
 Cambius Malabocche
 Tuceius Ciapi
 Cambius Capellarius
 Andreas Spinelli
 40 Cennius eius frater
 Lippus Bongie
 Lapus et Ardingus de Medicis
 Bone Bensi qui dicitur Notarius
 Iacobus de Maringnolis
 45 Banchus et }
 Cassinus } Faleli Bonacorsi
 Dominiens Beneivemis
 Pratese Beecharius

916. ^v) Galiano *J.* ^w) *al. de Cremannino ad usum J.* ^s) *Azilionibus J.*

Neruccius et }
Tieri } Bendi del Nero de Ambrosiis

Scolarius de Iandonatis

Opsachius Tubaldi de Iandonatis

Iacobus Mangnoli

5

Iannes Pucci Mangnoli

Donatus et Lopus Beni de Mangnolis

(VII) De sextu Porte Sancti Petri

Durante Vinaterius

Tomasius

Henricuccius }
Egolottus et } filii Allionis de Aglis

Maruccius }

10

Nerius et Vincinus² Ghinuceii Bonfantini

Ciones Salimbeni

15

Ghigus

Lopus et }
Franciscus } Ruggerii Campanarii

Lopus et }
Durante } Bonfantini

20

Corbicus Macochi

Berecius Arrighi

Durancocius Bonfantini.

9. Nomina vero comitatorum Florentie, qui de predictis publice inculpantur et diffamantur, contra quos iam processum est. Et sunt isti infrascripti:

25

Baldus et }
Rainerius } Fmi

Schiaccius }
Tite et } de Boncis² de Fighini vallis Arni superioris

Scalca }

30

Braccius Gentilis de Palmeriis

Paulus Arrighi qui dicitur Index

Macola Vite

Lappus Citti

Bufaca Cittadini

35

Maga Citei

Bonacoltus et }
Ghiarruccius } Monis

Tamus Landi

Angelus Bochini

qui omnes sunt de Cascia vallis
Arni superioris

40

Magna Ginchi²

Sesta Dechi

Duti

Giulio et }
Romannus } Vite

45

Iohannes Sartoris qui dicitur Notarius²

Vannes vocatus Ascianicus²

Lonus Landi

916. *De iudicibus et comitatibus Bonchis et de Fighini vallis Arni superioris qui omnes separantur cum hic qui omnes*
917. De iudicibus et comitatibus de Ventura de Madruis. Albertinus et Gerneccius
918. De iudicibus et comitatibus de Fighini vallis Arni superioris. Ascianus adnotat.

Nicola de Francesis
 Franciscus Arrighi de Mannettis de Figlini
 Maquolus de Francesis
 Iohannes Neapoleonis de Mannettis de Figlini
 5 Bindus
 Pançiera et } Ugi de Ricasoli
 Bindaccius }
 Faggiolus }
 Bertus et } Ugonis de Cachiano
 10 Ceppa }
 Rossus de Viella de Chianti
 Pannoehinus Ruggerii } de Broglio
 Iacobus Alberti^d }
 Ugolinus de Vertine
 15 Nuccius
 Lopus
 Alexander et } filii Tocti de Uzauro
 Guccius }
 Guccius }
 20 Toctus et } Raynaldi de Pançano
 Bindaccius }
 Bindus Ciampoli et } de Ponçano
 Fredi eius filius }
 Vannes
 25 Tinghinus et } Balduvincti de Gerrardinis
 Bettus }
 Bettus
 Duccius } Lotteringhi de Gerardinis de Monte Corbolini
 30 Massus et }
 Naldus }
 Vannes
 Noldus et } condam Berrardini de Gerardinis de Monte Corbolini
 Gerrardus }
 Bernardus et } condam Bernardi Orlandi
 35 Mamfredi }
 Guidus Impiecia
 Nicoluccius et } eius filii
 Fonochtus^e }
 Gualtieri et }
 40 Tanus et } filii Bernardi predicti
 Arnaleus }
 Sarsinus Lupi^f Squarecialupi
 Monaldus Squarecialupi
 Ciumpus eius filius
 45 Gerrardus Roggerii della Fiorina^g
 Tone Ricchardi
 Guarnerius Vangi^h et } de Ciparello
 Vangus^h Righetti }
 Braccinus condam Bonensigue de Avenaⁱ

916. ^a) Abbati *J.* ^b) Forattus *J.* ^c) Corsinus Ughi *J.* ^d) Fiorina *J.* ^e) Bengi *J.* ^f) Adema *J.*

Quercus	}	eius filii ^b	
Fede et			
Sengna et			
Orlandus			
Bernardus ¹ de Monte Rinaldi			5
Bindus Teghie			
Folius eius filius			
Massus et	}	etiam eius filii	
Teghia			
Guccius et	}	condam Tribaldi dicti Fuobe ^m de Monte Ranaldi ⁿ	10
Tribaldus dictus Panciera			
Lucea et Masus Tribaldi de Stinchis			
Scolaius de Gangalandis			
Bernarduccius	}	de Signa	
Sangallus			
Cignus ^o Marucci			
Facius Garulla ^o et			
Bartaldus ^o			
Robba de Rinaldis			
Bernardus			20
Guiduccius et	}	eius filii	
Iacobus			
Vintoctus et	}	condam Gualterii	
Binduccius			
Guccius	}	condam Ranaldi, omnes de Rinaldis ^r de Sen(is) comitatini et	25
Gualterius et			
Franciscus			
		cives Florentie ^s .	

Data, lata et pronunciata fuit dicta sententia per dictum dominum imperatorem pro tribunali sedentem et lecta et publicata mandato et in presentia ipsius domini imperatoris per Paulum Ramucci de Monte Imperiali notarium et eius officialem et in presentia mei Leopardi Frenetti de Pisis notarii camere imperialis et magistri Iohannis de Urbino notariis ipsius domini imperatoris, quibus et michi notariis supradictis idem dominus imperator precepit, quod de predictis omnibus et singulis faciant et dent et faciam et dem publica instrumenta, in castris apud Montem Imperialem predictum Florentine dioc. supra Florentiam. Et hec omnia ibidem acta fuerunt [congregata]^s et convocata ibi ad audiendum dictam sententiam legi imperiali mandato multitudine copiosa tam nobilium quam popularium de partibus ultramontanis et Italie ac etiam aliunde. Presentibus magnificis et potentibus viris et dominis Amideo comite Sabaudie, Iohanne comite Foresii, Manfredo de Claramonte comite Mohae, Henrico de Flandria marischaleo dicti domini imperatoris, Tancredo comite de Nuttgliana, Federico comite Montis Feltri, Conte comite de Heccio, Spinetta marchione Malaspine et dominis Egidio thezaureo domini imperatoris, Franciesco Tani de Ubaldinis, Nicolao de Cauro de Ianna, Baldinaccio de Adimaribus de Florentia, Bascheria de Thosinghis de Florentia, Alexandro de Oisi, Simone Filippi de Pistorio, Nicolao de Bonsenignoribus de Senis, Iohanne Zeno de Pisis, Theobaldo de Belloviso, Baldovino de Montecornetto, Rainerio de Casulis, Giano de Cerchis de Florentia, Pauluccio^t de Faggiola et Ranerio Iannis

916. ¹ Anselmus Comitis Anselmi de Capraria *add. J.* ² Brandus *J.* ³ Suole *J.*
⁴ Tribaldus dictus Gunglione quondam Tribaldi *add. J.* ⁵ *al.* Ciprianus *addnotat J.* ⁶ *al.* Barulla *addnotat J.* ⁷ *al.* Brandus *J.* ⁸ *al.* Rinaldis *J.* ⁹ *al.* *deest C. J.* sic addendum esse videtur.
¹⁰ Paulus *C.* Paulus *J.*

comite de Domoratico et quam pluribus aliis fidelibus testibus ad haec rogatis et vocatis. Dominice nativitatís anno millesimo trecentesimo tertio decimo, indictione undecima, die XXIII. mensis Februarii, ac regni ipsius domini imperatoris anno quinto, imperii vero primo¹.

5 917. RECEPTIO IN PROTECTIONEM IMPERII.

1313. Mart. 1.

Repetimus editionem, quam ex autographo ut videtur tabularii Hospitalis Sanctae Mariae Senensis (vulgo 'della Scala' dictae) paravit Bonaiini (Acta Henrici VII. I, 270 nr. 170. (P. deest.)

10 Henricus^a Dei gratia Romanorum imperator semper augustus universis et singulis sacri imperii fidelibus gratiam suam et omne bonum.

Licet semper in mentis desideriis habeamus, ut loca misericordie deputata operibus et pietatis officiis ordinata preserventur a noxiis, tunc tamen ad eorum defensionem diligentem habemus affectum, cum ipsa esse inter guerrarum constituta discrimina et
15 infra procellosos bellorum turbines intuemur. Volentes igitur hospitale Sancte Marie de Senis, quod in pelago tribulationum et correctionum, quibus Senenses et alios rebelles nostros de Tuscia exigentibus nephariis excessibus ipsorum plecti condigne caesaris
20 celsitudo decrevit², fore dignoscitur, intuitu magnorum ministeriorum caritatis et aliorum servitorum Dei, que in eo et suis membris, prout declarat fama laudabilis, exercentur, et etiam consideratione nobilis viri Nicholai de Bonseignoribus militis fidelis nostri dilecti
25 nobis super hoc supplicantis, de profundo dicti pelagi, ne in excidio contumacie rebellionum prefatorum naufragium vel oppressionem forsitan patiat, erigere, hospitale predictum una cum omnibus et singulis membris, personis, rebus, bonis mobilibus et immobilibus ipsius ubicumque consistentibus, presentibus et futuris, sub nostra et imperii
30 protectione suscipimus et huius scripti patrocinio commuimus. Vobis universis et singulis sub nostre indignationis et qualibet alia pena, qua vos punire vellemus, districte precipiendo mandantes, ne dictum hospitale vel membra eius in personis, rebus et bonis predictis presumatis in aliquo molestare.

Datum in castris apud Montem Imperialem Florentine diocesis, Kalendis Martii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

917. ^a) Henricus *al.*

1) *Subscriptiones notariorum desiderantur. Authenticationem vero quam non levis est momenti ex C et J hic ponimus:*

Ego Rainerius^a filius condami Leopardi Frenetti notarii et Pisani civis imperatoria maiestate
35 iudex ordinarius atque notarius publicus predicta^b omnia, ut in actis superscripti Leopardi olim patris mei tunc temporis ut supra notarii cameræ supradicti domini imperatoris inveni, ita scripsi et publicavi ac meum nomen et signum apposui. Et^c haec est subscriptio ipsius Rainerii notarii et cet.^d.

*Quam authenticationem non solum ad nr. 916, sed ad omnia quae in codicibus praecedunt documenta spectare itaque sententias contra Florentinos nr. 715, 716, 890, 916 omnes ex Registro Leopardi Frenetti
40 notarii ad nos pervenisse, nemo est quin videat.*

2) *Cf. supra nr. 916.*

^a) Rainerius *J.* ^b) predictus *C.* ^c) Et—cet. *desunt J.* ^d) *subscriptio Rainerii deest C.*

918. LITTERAE CLEMENTIS V. LEGATO DIRECTAE.

1313. Mart. 1.

*Reperimus editionem nostram, quam iam paravinens 'Neues Archiv' XXV, 724 nr. 3
ca. autographo tabularii secreti Vaticani inter 'Instrumenta Miscellanea' asservato. Pendet 5
bulla plumbea filo canambis. In plica scriptum est: R LXX. de cur. N. Raynulf.;
in verso leguntur: Littera dirigenda domino legato. Missa fuit similis et ista retenta
pro custodia. Ex Registro editae sunt apud Theiner 'Codex diplomaticus dominii tem-
poralis s. sedis' I. 469 nr. 634 et 'Regestum Clementis V.' sub nr. 9980. In Catalogo
a. 1366. desideratur. (P. deest.) 10*

Clemens episcopus servus servorum Dei — venerabili fratri Arnaldo episcopo Sabi-
nensi apostolice sedis legato — salutem et apostolicam benedictionem.

Certis ex causis, quas in aliis nostris litteris tibi directis expressas poteris dili-
gentius intueri, volentes te de tenore litterarum nobis dudum per carissimum in Christo
filium nostrum Henricum imperatorem tunc regem Romanorum illustrem semper augustum 15
directarum, per quas certos procuratores suos super iuramento fidelitatis nobis prestando
et aliis certis articulis constituerat, reddere certiore, ecce quod tenorem ipsum de verbo
ad verbum presentibus inseri fecimus. Qui talis est:

'Sanctissimo in Christo — anno primo', *supra nr. 293.*

Dat. Avinion., Kal. Martii, pontificatus nostri anno octavo. 20

919. DONATIO ALTERA CARDINALI EPISCOPO OSTIENSI FACTA.

1313. Mart. 17.

*Donatio continetur autographon, quod serratur Florentiae in tabulario regio 'S. Mariæ
Novella Dominicanæ'. Sigillum iam desideratur. Scriptum est manu cancellariæ pa- 25
palis. In verso leguntur (an manu Bernardi de Mercato scripta?): detur vicario Med(i)o-
lani) | pro dno Ostien. Edidit etiam Bonaini 'Acta Henrici VII.' I. 387 nr. 206. Cf.
iam supra nr. 815, ubi addere licet, Nicolaum fuisse gentis comitum de Prato.
(P. deest.)*

Henricus ¶ divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus — vene-
rabili in Christo patri domino Nicolao Ostiensi et Velletrensi episcopo, amico caris-
simo — salutem et sincere dilectionis affectum.

Grandia vestre paternitatis merita, que ante cesarei throni clementiam preclara
patent et prerogativam honoris et gratie sibi digne vendicasse noscuntur, sollicite atten-
dentes ac ea, que pro honore nostro vos facturos in futuro speramus, meditatione pro- 35
vida providentes, dignum reputamus et debitum, quod ad vos munificentie nostre dex-
teram extendamus. Volentes igitur, quod vestra laudabilia studia penes nos vobis fructuosa

¶ Nichil est pater oculus Praedicatorum ipsius conventus S. Mariæ Novellæ Florentini.

existant, duo milia quadringentos et viginti quinque florenos auri annui redditus percipiendos annuatim in festo Resurrectionis dominice a . . . vicario nostro Mediolanensi, qui nunc est vel erit pro tempore, vobis quoad vixeritis ex mera liberalitate tenore presentium concedimus et donamus. Mandantes harum serie dicto vicario, qui nunc est et qui pro tempore fuerit, quod annuatim in dicto termino absque alterius expectatione mandati dicta duo milia quadringentos et viginti quinque florenos auri vobis quoad vixeritis aut vestro certo nuntio de redditibus et proventibus quibuscunque civitatis et territorii Mediolanensis ad nos et Romanum imperium spectantibus integraliter numeret et persolvat. Ipsum vicarium et quaecunque aliam personam, cuius interesse posset, de omnibus et singulis, que de dicto annuo redditu vobis aut dicto vestro nuntio pro vobis per huiusmodi nostrum mandatum annuatim tradiderit vel persolverit seu tradi aut solvi fecerit, harum serie absolventes. Preterea volumus quod quotiens et quando dictus vicarius in predicti redditus annui persolutione forsan deficeret, dicti redditus annui vobis seu nuntio vestro prefato de nostra camera plenarie persolvantur.

Dat. Pisis, XVI. Kal. Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

920. MANDATUM IN FAVOREM HISTRIONIS.

1313. Mart. 18.

Denuo contulimus autographon, quod inter reliquias archiduci Henrici VII. servatur Pisis in tabulario capituli maioris ecclesiae nr. 1382 signatum. Sigillum deest, foraminibus relictis. Scriptum est manu Italica. Edidit etiam Ficker loco supra ad nr. 237 citato pag. 98 nr. 83 (= W. SB. pag. 234). — Böhmcr, Reg. Heinr. 657 (Abbt. II).

(P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis fidelibus suis . . . magistro scabinorum, tredecim et probis viris Metensibus gratiam suam et omne bonum.

Pro Iohanne^a de Sancto Privato instrione et servitore nostro dilecto latore presentium vos attente requirimus et rogamus, quatinus ei de victu et vestitu in aliquo certo loco ad vitam suam studeatis nostre maiestatis intuitu providere, in hoc taliter vos habentes, quod obinde vos et civitatem vestram condignis debeamus provenire favoribus et honoribus prosequi gratiosis.

Dat. Pisis, XV. Kal. April., regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

921—923. LEGATIO IN LOMBARDIAM MISSA.

1313. Mart. 21.

Libellus ipse, quo Relatio legatorum imperatori tradita in duas partes divisa continetur, servatur Taurini in tabulario regio 'Diplomi imperiali Mazzo 5' nr. 9 (= Doenniges Ms. III, de quo cf. eius 'Acta Henrici VII.' I. praef. pag. XIII sq.). Intitulatus

920. ^a) ro lo in loco raso or.

est: Infrascripte sunt requisitiones, litterarum presentationes, precepta et alie varie et diverse scripture de mandato et voluntate sapientum et nobilium virorum domini Iohannis Rubei de Gualandis de Pisis militis et Vermillii de Alfani de Florentia ambaxiatorum serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti ad civitatem Verone et quasdam alias civitates, scripte per me Lapum Fatii de Gal-
 ciana notarium, scil. inde ab a. 1313. Apr. 12. In verso manu cancellariæ exarata sunt: Papyrus inquisitionum factarum pro parte imperatoris Henrici in partibus Italie.

Edidit Doemiges l. c. I, 123—178. Nos mandata, quæ ex Relationis parte priori R hic ponenda esse duximus, deum contulimus.

921. MANDATUM DE CONDUCTU PRAESTANDO.

Ex R ad Apr. 18, quo die Placentiæ præsentabatur: v. Doemiges l. c. I, 124. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus universis et singulis sacri imperii fidelibus, ad quos presentes pervenerint gratiam suam et omne bonum.

Dilectos fideles et ambaxiatores nostros Iohannem^a Rubeum de Gualandis de Pisis militem et Vermillum Alfani de Florentia exhibitores presentium ad partes Lombardie et loca circumposita presentialiter transmittentes, fidelitati vestre districte precipiendo mandamus, quatinus eos in eundo et redeundo nostre maiestatis intuitu efficaciter commendatos habentes, eis ac sociis familiaribus suis cum rebus eorum, cum per vos transiverint, curetis de securo conductu et libero transitu providere, erga ipsos in hoc et aliis taliter vos habentes, quod nos id gratum merito reputemus.

Dat. Pisis, XII. Kal. Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

922. LITTERAE CREDENTIALIALES.

Ex R ad Apr. 30, ubi præter hoc alia tria exemplaria inserta sunt, scil. ad Mai. 23 et Mai. 28 (bis). Tertus omnino inter se concordant. V. Doemiges l. c. I, 127, 153, 156, 157. — Bohmer, Reg. Heirr. 526. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus venerabilibus archiepiscopis, episcopis, abbatibus, prelatiis aliisque imperii fidelibus universis et singulis per Lombardiam et loca circumposita constitutis, ad quos presentes pervenerint gratiam suam et omne bonum.

Dilectos fideles nostros Iohannem Rubeum de Gualandis de Pisis militem et Vermillum Alfani de Florentia pro certis negociis honorem nostrum tangentibus ad vos et quemlibet vestrum presentialiter transmittentes, fidelitati vestre mandamus, quatinus eis super hiis, que vobis ex parte nostra exponent, plenam fidem adhibeatis et ea efficaciter impleatis, in hoc taliter vos habentes, quod exinde nostre gratie plenitudinem uberius reportetis.

Dat. Pisis, XII. Kal. Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

923. VOCATIO AD PARLAMENTUM ET GENERALEM EXERCITUM.

Servantur in R quinque exemplaria, quorum quatuor fere omnino inter se concordant, quintum ad eandem minutam ab alio ingrossatore confectum esse videtur:

1) *episcopo Briacensi directum l. c. ad Apr. 28, quo die litterae præsentabantur (Doemiges l. c. I, 125);* 2) *episcopo Veronensi missum item ad Mai. 7 (Doemiges I, 140);* 3) *episcopo Vicentino directum item ad Mai. 12 (cf. Doemiges I, 143);*

921. ^a in corr. ex s. R.

4) *episcopo Mantuano missum item ad Mai. 23 (cf. Documiges I, 152);* 5) *episcopo Mutinensi directum item ad Mai. 28 (Documiges I, 156). Nos omnia integra denuo contulimus.*
— *Böhmer, Reg. Heinv. 525.* (P. deest.)

1—4.

5 Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus ven(erabili) . . Brixiensi^a episcopo principi suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Cum super nonnullis arduis tractandis et ordinandis negociis reipublice, christianitatis et imperii precipue prosperum statum tangentibus^b, ad que propter suscepti regiminis et officii debitum frequentis sollicitudinis cura nos admonet^d et astringit, necnon super rebellium nostrorum de Tuscia et aliis partibus insolentis propulsandis ac nostris et eiusdem imperii recuperandis iuribus in Kal.^e May^f venturi proxime parlamentum celebrandum indixerimus et
20 generalem exercitum^g de universis imperii partibus diligenti deliberatione prehabita duxerimus convocandum, ad quorum ordinationem, tractatum et persecutionem felicem cum tua presentia requiratur, te specialiter alias citavimus et adhuc citamus
25 ac^h tenore presentium evocamus, sinceritati tue sub pena privationis privilegiorum, immunitatum, gratiarum etⁱ omnium aliorum que a nobis tenes et imperio districte precipiendo mandantes, quatinus zelum, quem
30 ad maiestatem nostram, prosperitatem imperii statumque mundi pacificum geris, hac vice per effectum ostendens in prefatis Kal(endis)^k, quas tibi et aliis quos ad hoc
35 vocari facimus pro termino perhentorio^l assignamus^m, cum decenti armatorum comitiva presentiam nostram accedas, nobis iuxta datam tibi a Deo gratiam salubre consilium et servitium impensurus. De
40 presentatione vero presentium, quas in registris curie nostre signariⁿ fecimus ad cautelam^o, latori earum nuntio nostro iurato dabimus plenam fidem.

Dat. Pysis, XII. Kal. Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

5.

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus venerabili . . Mutinensi episcopo principi suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Cum super nonnullis arduis tractandis et ordinandis negotiis statum reipublice, christianitatis et imperii prosperum precipue tangentibus, ad que nos sollicitat suscepti cura^e regiminis, necnon super rebellium nostrorum de Tuscia et aliis partibus propulsandis ac nostris et eiusdem imperii recuperandis iuribus in Kalen-
45 dis Maii venturi proxime parlamentum celebrandum edixerimus et exercitum generalem ab universi imperii partibus diligenti deliberatione prehabita duxerimus convocandum, ad quorum ordinationem, tractatum et persecutionem felicem cum tua
50 requiratur presentia, te specialiter sicut alias citavimus, sic nunc denuo tenore presentium evocamus, sinceritati tue sub pena privationis privilegiorum, gratiarum et aliorum omnium que tenes ab imperio districte precipiendo mandantes, quatinus zelum, quem
55 ad maiestatem nostram, prosperitatem imperii statumque mundi geris pacificum, hac vice per operis effectum ostendens in prefatis Kal. Maii, quem terminum tibi sicut aliis quos ad hoc vocari facimus assignamus pro perhentorio, cum armatorum comitiva decenti nostram accedas presentiam, iuxta datam a Deo tibi gratiam in premissis nobis salubre consilium et obsequium impensurus. De presentatione
60 vero presentium, quas ad cautelam registrari fecimus, earum latori nuntio nostro iurato dabimus plenam fidem.

Dat. Pisis, XII. Kal. Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

923. a) Veronensi 2; Vincentino 3; episcopo Mantuano 4. b) sequitur tangentibus delet. 2. c) sequitur g delet. 5. d) ammonet 2. e) Kalendis 2, 4. f) Maii 2—4. g) exerc. gener. 2—4. h) sequitur te delet. 1. i) ac 2—4. k) Kalendis 2—4. l) peremptorio 2; peremptorio 3; peremptorio 4. m) assignamus 4. n) registrarum 2. o) . . add. 2, 3.

924—928. PETITIONES CIVITATIS LANUENSIS ET PRIVILEGIA CONCESSA.

(ante et post 1313. Mart. 27). 1313. Mart. 27.

Petitiones Lanuensium, quae signo chronologico carent, quamvis priores iam in eunte anno 1312, conscriptae sint, et responsionem legatorum tamen hic coniunctim proponere liceat, additis privilegiis ab imperatore concessis. De quibus omnibus cf. ea quae narrat Nicolaus Bottrontinus (ed. Heyck) pag. 83; Item in Pisis privilegia lanuensium confirmavit, quae in Lanua confirmare noluit, salvo tamen iure imperii et omnium aliorum. Lanuenses non fuerunt contempti de huiusmodi confirmatione. Aliam tamen confirmationem non habuerunt per eum. Cf. etiam Samanek loco statim citando XXVII, 580 sqq. et infra nr. 934—936.

924—926. PETITIONES ET RESPONSIIO LEGATORUM.

(ante et post 1313. Mart. 27).

Servantur in fasciculo A tabularii Taurinensis, quem iam supra ad nr. 703—712 descripsimus, fol. 24—29b. Fol. 29b manu Bernardi de Mercato scripta sunt: Petita per com. Ian. (= comune lanue)¹. De quo primus disseruit V. Samanek 'Mittheilungen des Instituts' XXVII, 237 sqq.; tum nos ipsi in Maio a. 1906. Taurini degentes documenta haec inedita exemplarimus. Interim edidit etiam Samanek l. c. XXVII, 621 sqq., commentario fuso adiecto; sed non omnino recte legit.

924. PETITIONES PRIORES. (1312. in.).

Ex A fol. 24—25. De tempore cf. Samanek l. c. XXVII, 585 sqq.

In margini posuimus numeros capitum Privilegii infra nr. 927. (P. deest.)

Petita per lanuam).

10. 927
v. 2.

I. Primo dictus dominus rex confirmat omnes emptiones, donationes et acquisitiones sine vicio per comune lanue seu alium nomine ipsius comunis factas, non obstante quod res ipse feudales sint et quod sint sine consensu principis acquisite. Ita tamen quod si qua feudalia sunt acquisite per dictum comune, quae sine consensu principis alienari non potuerint, quod comune teneatur de ipsis feudalibus domino principi fidelitatem prestare.

II. Item concedit dictus dominus rex, quod in petendo et consequendo iura, que habet et habere consuevit comune lanue in rebus quibuscunque existentibus ultra mare, non obsit ipsi comuni aliqua prescriptio seu transcurus temporis cuiuscunque. In rebus autem existentibus extra mare computetur contra dictum comune solummodo centum annorum prescriptio, videlicet in prescriptionibus pendentibus et futuris, lege aliqua non obstante.

III. Item concedit et vult, quod per privilegium per ipsum dominum regem concessum Francisco marchioni Cravexane² nullum fiat nec fieri intelligatur preiudicium

924. 8. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.

¹ *M. is recte legit Samanek l. c. XXVII, 588 not. 3. concilium concionem lanue.* ² *A. 1311. Duc. A. Bohmer, Reg. Henr. 11°.*

comuni Ianue seu aliquibus hominibus habitantibus in terris dicti comunis vel in quibus dictum commune habet exercitum et expeditionem, et quod ex ipso privilegio nullum sit nec intelligatur ius quesitum dicto Francisco in preiudicium dicti^b comunis, terrarum vel hominum dicti comunis seu terrarum vel hominum, in quibus dictum commune habet
5 exercitum vel expeditionem.

III. Item quod per aliquod rescriptum vel privilegium per ipsum dominum regem
concessum vel confirmatum vel aliquam concessionem vel confirmationem alicui communitati vel singulari persone non intelligatur nec sit factum preiudicium iuribus comunis Ianue seu hominibus terris vel locis que tenentur ab ipso comuni et quod iura ipsius
10 comunis et hominum sint illesa a dictis privilegiis^c, concessionibus et confirmationibus, quemadmodum erant tempore quo dictus dominus rex Italiam intravit. Ita quod ex aliquo privilegio concesso vel confirmato vel concedendo vel confirmando vel aliqua concessione vel confirmatione facta vel facienda per ipsum dominum principem non intelligatur alicui communitati vel singulari persone aliquod ius quesitum in preiudicium
15 dicti comunis vel terrarum vel alicuius eorum vel aliquorum hominum, que et qui sunt in obedientia dicti comunis.

V. Item quod ei placeat revocare quecumque privilegia et rescripta cuicumque communitati vel singulari persone concessa de concessione vel confirmatione terrarum et iurisdictionum, quas dictum commune tenet et possidet vel teneret vel possideret vel quasi
20 tempore quo dominus princeps accessit ad partes Italie vel in quibus ipsum commune habebat vel habere consuevit ex forma privilegiorum imperialium exercitum vel cavalcantam.

VI. Item non intendit dictus dominus rex, quod alique vicarie ripariarum vel
alique potestarie^d seu etiam castellanie quibuscunque concessa vel concedende durent
25 ultra tempus sex mensium vel unius anni ad plus.

VII. Item dictus dominus rex cassat et irritat omnes laudes et sententias latis et per iudices sive auditores aule sue et omnes processus factos contra commune Ianue, postquam dominus rex intravit Ianuam^e usque ad presentem diem ^g occasione contumacie sive^h quia dictum commune non fuit defensum, restitutis expensis illis qui
30 contra dictum commune dictas contumacias et processus habuerunt et obtinuerunt.

VIII. Item non intendit dictus dominus rex, quod aliquis mercator forensis, cuius
civitas vel terra sit in obedientia ipsius, possit vel debeat in civitate Ianue vel districtu realiter vel personaliter impediri, molestari vel derineri pro aliquo facto civitatis vel loci de quo vel qua sit, videlicet pro eo quod civitas ipsa vel locus teneretur vel teneri
35 diceretur aliquid dare vel facere ipsi domino regi, eius curie vel officialibus vel alicui de familia vel sequentibus curiam ipsius domini nostriⁱ regis.

VIII. Item ordinat et mandat dictus dominus rex, quod per quoscunque iudices
et magistratus unicuique Ianuensi iustitia expedita reddatur et fiat et quod omnes strate
et itinera secura teneantur.

X. Item quod capitulum quod loquitur de raubariis integraliter observetur et quod
40 vicarius qui nunc est et qui pro tempore fuerit habeat specialem iudicem dicto officio deputatum.

XI. Item quod omnes trac[ta]tores deputati dicto officio de raubariis et omnes qui
vulnerint exponere bonum civitatis Ianue et maxime super facto mercaturarum habeant
45 liberum accessum quociens expedierit et eis videbitur ad dictum dominum regem, ubicumque sit.

924. ^{b)} sequitur franc delet. J. ^{c)} sequitur & delet. J. ^{d)} pote J. ^{e)} sequitur rasura 2—3 litterarum J. ^{f)} super Italiam delet. J. ^{g)} in fine lineae unius verbi, in initio lineae sequentis duorum verborum spatium vacuum relictum J. ^{h)} sequitur de delet. J. ⁱ⁾ supra lineam add. J.

c. 12 XII. Item super facto assignationis mutuum, compararum salis et aliarum similium compararum seu cabellarum, quibus sunt aliqui redditus assignati per comune lanue, quod dominus intendit, quod rata et firma permaneant omnia statuta et ordinamenta, nec intendit ipsa debilitare, set potius corroborare et augmentare.

c. 13 XIII. Item donat, vult et concedit, quod omnes lanuenses in eundo, stando et reddeundo sint ubique terrarum liberi et immunes in personis, mercationibus et rebus ab omnibus pedagiiis, tholoneis, passagiis et driectis seu consuetudinibus, non obstantibus legibus vel constitutionibus, privilegiis seu consuetudinibus quibuscunque, se tamen abstineant in ducendo vel salvando res alienas sub eorum nominibus pedagia defraudando. Non tamen predicta locum habeant in aliquibus pedagiiis, tholoneis, passagiis, driectis seu consuetudinibus impositis vel imponendis per comune lanue seu ex ordinatione ipsius comunis seu que solvantur vel colliguntur ex ordinatione ipsius comunis.

XIII. Hec clausula, cuius tenor talis est: 'Predicta omnia vult et concedit dictus dominus rex salvo et reservato omni iuri sibi competenti ex vigore dominationis sibi concessa usque ad tempus vicennii per comune et populum lanue' nullomodo in privilegio apponatur, set separatim a privilegio.

XV. Item ubicunque supra dicitur quod 'dominus rex non intendit' dicatur 'concedit et vult', et ubi supra dicitur 'usque in presentem diem' dicatur 'usque in diem privilegii', et ubi dicitur 'dominus rex' dicatur 'sacratissimus imperator'.

925. PETITIONES POSTERIORES. (post 1313. Mart. 27).

*Ex A fol. 26—28^a, 29b. Spatia in J verbis vel numeris inserentis relicta ita ser-
vavimus. De tempore cf. ibidem. (P. deest.)*

In nomine domini nostri Iesu Christi et beatissime Marie semper virginis matris eius amen.

(I) Sacratissime Romanorum imperatorie maiestati pro parte comunis lanue cum reverentia supplicatur, quatinus dignetur ipsi communi concedere in feudum omnia iura et iurisdictiones, que et quas ipse dominus imperator seu imperium habet seu habere consuevit in omnibus et singulis terris, locis, hominibus et territoriis, que sunt a fuce Maere usque Monacum incluxive et a iugo infra versus mare. Ita tamen quod in ipsam concessionem non cedant nec cedere intelligantur iura vel iurisdictiones, que vel quas imperium habet in aliquibus terris, locis vel territoriis, quas et que tenerent et possiderent tempore quo dominus imperator intravit Italiam et hodie tenent vel possident aliqui cives originarii civitatis lanue seu aliquis prelatus ecclesie, marchio, comes vel nobilis teneret in feudum a sacro imperio et possideret racionabiliter dicto tempore quo dominus imperator tunc rex accessit ad partes Italie, quod fuit tali anno et tali mense. In quibus que dicta sunt non cedere, comune lanue habeat ostem et^a cavalcatam et alia que habere consuevit¹. Et^b predicta irrevocabiliter concedantur, salvo si dominus imperator restituerit communi lanue libras _____, pro quibus libris iura, que ipse dominus imperator seu imperium habet in predictis seu haberet in futurum, obligentur et obligata^c specialiter intelligantur, quousque dicto communi lanue de dictis libris _____ fuerit integre satisfactum. Qua quantitate peecunie restituta, sit in arbitrio dicti domini imperatoris, an velit revocare concessionem predictam, et eo casu quo revocaret, dictum comune habeat in predictis, que cedere debent in dictam concessionem, iura que habere consuevit secundum formam privilegiorum Romanorum

925. ^a) super ul. debet. J. ^b) nova libra in J. ^c) obligate J.

1) Manus apposita in margine. Cf. infra pag. 962 not. 1.

regum et imperatorum et conventionum imitarum inter comune Ianue ex una parte et civitates seu loca riperiorum Ianue seu earum universitates ex altera, que conventiones per ipsum dominum imperatorem confirmantur. Et^d sic fiat quod dominus imperator confiteatur peccuniam, que propterea dabitur ei, habuisse et recepisse pro utilitate imperii et pro necessitate magna ipsius pro recuperandis terris imperii et abrenunciet iuribus que circa hec renuncianda erunt.

II. Item dignetur ipsa imperatoria maiestas comuni Ianue confirmare et ad cautelam de gracia innovare privilegia et conventiones ipsi comuni concessa et concessas ab aliis regibus et imperatoribus Romanorum, exceptis articulis qui faciunt mencionem de factis Sicilie, qui necessarii non videntur, et addendo dignetur in confirmatione ipsorum privilegiorum addere ubi dicitur 'a Portuvenenis usque Monachum', quod dicatur 'a fuce Maere usque Monachum inclusive'.

III. Item dignetur concedere, quod in cognitione et diffinitione causarum civilium et peccuniarum, que sunt et erunt in civitate Ianue et districtu, et in quibuscunque aliis negociis comunis seu singularium personarum, exceptis causis criminalibus, statuta et consuetudines Ianue debeant observari et quod non possit appellari nec^e supplicari in civilibus seu criminalibus nisi secundum formam statutorum Ianue.

III. Item dignetur concedere per privilegium dicto comuni, quod nullus possit exercere publice vel privatim in civitate Ianue vel suburbiis^f officium notarie nisi fuerit receptus et scriptus in matricula notariorum dicte civitatis, examinatus et approbatus secundum formam capitulorum et consuetudinem dicte civitatis, aliquo rescripto facto vel faciendo non obstante.

V. Item dignetur eidem comuni concedere, quod dictum comune per se et quamlibet personam pro ipso comuni possit emere et quocunque alio iusto titulo acquirere quascunque terras et iurisdictiones et quecunque loca et omagia^g quorumcunque atque fidelitates et iura, sive sint feudales vel feudalia et de feudo imperii sive non, que sint prope mare per miliaria quadraginta, lege vel consuetudine aliqua non obstante vel aliquo privilegio vel rescripto concesso vel concedendo et specialiter non obst(ante) lege, statuto vel consuetudine, quo vel qua res feudales alienari prohibentur. Et predicta concedantur salva semper fidelitate imperiali.

VI. Item dignetur concedere ipsi comuni, quod possit capere et punire et capi et puniri facere per officiales et magistratus suos omnes cursales et depredatores et sediciosos habitantes a Monaco usque ad flumen Maere, qui infra dictos confines vel alibi ubicunque commiserint cursariam, rapinam seu sedicionem, et eciam omnes habitantes extra dictos confines, qui infra dictos confines commiserint predicta vel aliquod predictorum vel infra ipsos confines receptarentur, et receptatores ipsorum et cuiuslibet eorum. Et quod si aliqua discordia seu guerra emergeret inter aliquas civitates vel loca sive inter homines alicuius ipsorum civitatum vel locorum riperie Ianue infra predictos confines, comune Ianue possit ipsos universaliter et singulariter compellere ad desistendum et recedendum ab ipsis guerris et discordiis et ipsos ad pacem et concordiam reducere.

VII. Item dignetur concedere ipsi comuni, quod ipsum comune et singulares persone ipsius comunis possint uti represaliis seu laudibus represaliarum concessis hinc retro per ipsum comune seu officiales ipsius et etiam quod ipsum comune abhinc inantea possit laudes represaliarum concedere secundum formam capitulorum Ianue, non obstantibus aliquibus privilegiis vel rescriptis hinc retro concessis vel de cetero^h concedendis alieni collegio, corpori vel universitati vel singulari personeⁱ.

925. ^d) nova linea in J. ^e) super ul delet. J. ^f) suburbiis J. ^g) obmagia J. ^h) supra lineam add. J. ⁱ) in nova pagina sequitur spatium compluriam linearum vacuum relictum J.

VIII. Item dignetur concedere ipsi comuni in feudum iura, que ipse dominus imperator seu imperium habet in castris seu locis Aymelic et Barbazane.

IX. Item placeat ipsi domino imperatori, quod officiales communis lanue cum salario vel sine, sive eorum officia exerceri debeant in lanua sive extra, eligantur et eligi et constitui debeant secundum quod debent ex forma capitulorum lanue, non obstantibus aliquibus concessionibus privilegiorum vel rescriptis de ipsis officiis vel aliquo ipsorum factis vel faciendis, salvo quod predicta locum non habeant in officiis que iam incepta sunt exerceri, quominus possint ipsi officiales eorum officia^k explicare, dummodo eorum tempus non prorogetur ultra annum unum a die, qua ipsa officia exercere inceperunt.

X. Item quod vicarii riperiorum lanue et ultra iugum, si videbitur comuni lanue quod in dictis riperiis vel aliqua ipsarum seu ultra iugum aliquis vicarius constitui debeat, eligantur et creentur per ipsum comune. Qui vicarii sint cives et continui habitatores lanue et subsint et subesse debeant domino vicario, qui pro tempore fuerit in civitate lanue pro imperatoria maiestate et comuni lanue, secundum quod subesse consueverunt vicarii riperiorum et de^l ultra iugum potestati et comuni lanue, et aliter seu alio^m modo aliquis vicarius creari seu constitui non debeat in dictis riperiis seu aliqua earum seu etiam ultra iugum.

XI. Item quod vicarius civitatis lanue pro ipso domino imperatore omnia negocia communis lanue et que non pertineant ad iustitiam vel vindictam nec sint contra capitula civitatis lanue facere debeat de consilio ancianorum vel maioris partis ipsorum et si aliqua singularis persona, corpus, collegium vel universitas requireret aliqua a comuni lanue, que similiter non pertineant ad iustitiam vel vindictam nec sint contra aliquod capitulum civitatis, exponantur consilio ancianorum, si videbitur vicario ipsius domini imperatoris et consilio ancianorum, quod exponi debeant ipsi consilio. In quo sint ad minus decem et octo anciani, quorum decem et octo vel plurium sint ad minus novem de populo et novem nobiles, et due partes ipsorum presentium in ipso consilio sint concordantes et servata forma capituli de duodecim sapientibus constitutis super moneta communis expendenda, et aliter non valeat quicquid consilium ancianorumⁿ fecerit. Et in quolibet consilio ancianorum possit esse dominus abbas populi et vocem habere sicut unus ancianorum. Non tamen possit ipse vicarius per se vel cum consilio ancianorum vel aliquo alio aliquid facere contra formam capitulorum lanue vel alicuius eorum, excepto super maleficiis vel delictis.

XII. Item quod omnes magistratus et officiales communis lanue qui sunt et pro tempore fuerint possint compellere omnes qui vel que solvere consueverunt mutua, dactas, avarias, collectas et quascunque impositiones factas et faciendas per comune lanue ad solvendum ipsas avarias, dactas, mutua^o, collectas et quascunque impositiones, non obstantibus aliquibus privilegiis seu concessionibus immunitatum^l vel aliis factis vel concessis vel concedendis per ipsum aliquibus personis, collegiis, corporibus vel universitatibus.

XIII. Item placeat domino imperatori salarium vicarii, quem missurus est lanuam post istum presentem vicarium, moderare, ut habeat pro se et quatuor iudicibus suis et sociis quatuor et domicellis et cum equis armigeris et runcinis et alia sua familia libras tantum, et quod dictus vicarius ultra predictam familiam suam ducere debeat milites sive equites cum equis armigeris et runcinis. Qui habeant et habere debeant a comuni pro eorum soldo libras, quolibet mense pro quolibet, et servientes ducentos, qui similiter habeant a comuni pro eorum soldo solidos quadraginta lanuenses pro quolibet ipsorum quolibet mense. Et que quantitates tam militum

925. ^k sequitur exire delet J. ^l supra lineam add. J. ^m aliquo J. ⁿ sequitur f' delet. J. ^o sequitur X delet. J. ^p sequitur cor delet. J. 50.

sive equitum quam servientium solvantur et solvi debeant ipsis militibus et servientibus, scilicet cuilibet eorum pro se et nulli alii persone pro eis vel aliquo eorum, quolibet mense per nuntium seu nuntios comunis Ianue, qui de ipsis militibus et servientibus faciant cercam et inquirant defectus, prout videbitur expedire.

XIII. Item quod revocentur omnia privilegia et concessiones facta et facte per ipsum dominum alicui persone, corpori, collegio seu universitati de colligendis aliquibus pedagiis, tollis seu exactionibus in civitate Ianue vel a Monaco usque Macram vel etiam ultra iugum in districtu Ianue.

XV. Item dignetur concedere, quod occasione seu ex vigore alicuius laudis represaliarum seu contracambiorum seu alicuius privilegii vel rescripti concessi seu concessi seu concedendi vel concedende aliqua persona impediri vel molestari non debeat in personis vel rebus in Ianua vel districtu, nisi ipsa Ians seu rescriptum concessa seu concessum essent per comune Ianue et servata forma capitulorum Ianue.

XVI. Item quod cum tempore, quo ipse dominus imperator tunc rex erat in Ianua, multe condempnationes, banna et forestationes facte et facta fuerint per dominum marschalehum seu indicem ipsius et que condempnationes nunc requiruntur ab ipsis condempnatis et forestatis et fideiussoribus ipsorum, quod dignetur ipse dominus imperator ipsas condempnationes, forestationes et banna factas et facta in aliquem seu aliquos de Ianua seu districtu seu in aliquam universitatem de districtu Ianue cassare et irritare et mandare, quod occasione dictarum condempnationum, forestationum seu bannorum ipsi condempnati, forestati seu banniti seu aliquis eorum seu fideiussores eorum vel alicuius eorum abhinc inantea molestari seu inquietari non possint.

926. RESPONSIO LEGATORUM. (post 1313. Mart. 27).

Ex J fol. 29. Fol. 29a' vacuo relicto inscriptum est: § primus articulus admittatur | §. Folia 29 et 29a foliis 28 et 29b interposita sunt. Cf. nr. 925. Quae in d prius scripta deinde deleta sunt, in textu retinimus uicis () inclusa.

De tempore cf. ibidem. V. etiam infra nr. 934 cap. 2. (P. deest.)

(I) Deliberatio ambaxatorum).

§ Primum capitulum concessum est iam in privilegio concesso per dominum imperatorem.

§ Secundum capitulum etiam concessum est.

§ Tertium capitulum (concedatur si non, ^a sicut ^b est concessum ita maneat).

§ Quartum capitulum, videlicet quod non fiat preiudicium ^d iuribus comunis Ianue, concessum est. In quantum ad alia petitur vel extenditur non est iustum. +

§ Quintum capitulum non est iustum neque conveniens. f

§ Sextum sicut concessum est maneat.

§ Septimum concessum est.

§ Octavum concessum est sicut stat.

§ Nonum concessum est sicut stat.

§ Decimum concessum est sicut stat.

§ Undecimum concessum est sicut petitur.

§ Duodecimum capitulum admittatur, si statuta, de quibus fit mentio in eo, non contineant iniquitatem vel peccatum. +

§ XIII. capitulum (concedatur) concessum in prima parte usque ad verbum 'non tamen', et ab illo verbo inantea videtur concedendum. +

926. ^a) uicis () inclusa deleta J. ^b) supra bannam add. J. ^c) ita maneat statuto dicto post add. J. ^d) sequitur e delet. J.

- † § XIII. capitulum conceditur primo cautela adhibita, ne preiudicet domino in
 balia domini et alias sibi a comuni lanue concessa.
 † § XV. capitulum fiat in hiis que concedentur.

III. C. Secunda pars capitulorum.

- § Primum capitulum (non)^e concedatur hoc modo, videlicet quod^f que petita sunt
 † concedantur in feudum pro magna quantitate pecunie, ita quod restituta pecunia res
 sit in eodem statu in quo nunc est, et aliter non¹.
 † § Secundum capitulum non concedatur nisi videantur privileg[ia] et^g conventiones.
 § Tercium non concedatur, quia iniquum per omnia,^e
 † § Tercium capitulum in prima parte servetur in statutis licitis, iuri et bonis^h moribus
 † non contrariis, in secunda parte non videtur concedendum, quia domino derogatur.
 § Quartum non est admittendum, quia contra honorem imperii et publicam uti-
 † litatem.
 § Quintum capitulum non concedatur, quia magnum preiudicium inferret iuri
 † imperii et honori. 15
 † § Sextum capitulum non est concedendum nisi in quantumⁱ includeretur ex con-
 cessione primi.
 † § VII. non concedatur, quia contra omnia iura de mundo.
 † § VIII. capitulum fieri potest ex congruis conventionibus. Non fiat.
 † § VIII. capitulum non concedatur, quia nimis derogatur iurisdictioni et potestati 20
 et dominio domini ad vicen[um].
 † §^k X. capitulum non concedatur ut supra.
 † § XI. capitulum derogat balie et potestati domini, set bonum est quod servetur
 † per vicarium, quando viderit expedire.
 † § XII. capitulum provisum est per dominum circa illud, quia suspense sunt omnes 25
 † immunitates concesse in lanna et districtu.
 † § XIII. capitulum videtur iustum. Remaneat domino.
 † § XIII. capitulum (non) concedatur in eo quod^e dicitur quod privilegia concessa
 † non revocentur sine causa.
 † § XV. capitulum non concedatur, quia nimis detraheretur honori et iurisdictioni 30
 † imperii.
 † § XVI. capitulum (ex primari^l concedatur,^e posset fieri et concedi, set detrahitur
 † comodo marischalehi.

Omnes signati per f sunt impossibiles, per † ut iacent.

927. 928. PRIVILEGIA AB IMPERATORE CONCESSA. 1313. Mart. 27. 35

927. PRIVILEGIUM GENERALE.

*Servatur in solis codicibus Libri iurium Januensis, ubi transsumtum a. 1531. Aug. 1
 a Ricobono Iacopini de Pontremulo notario confectum insertum est. Editum est Historiæ
 patriæ monumento. Liber iurium republicæ Genuensis II (Augustæ Taurinorum 1857),
 pag. 159 nr. 168. Quam editionem hic repetimus. Numeros capitulum arabicos adicimus nos. 40
 In notis posuimus numeros capitulum Petitionis supra nr. 924. Cf. infra nr. 934 cap. 2.
 (P. deest.)*

926. ^a sic J. ^b sic J. ^c sic J. ^d sic J. ^e sic J. ^f sic J. ^g sic J. ^h sic J. ⁱ sic J. ^j sic J. ^k sic J. ^l sic J. ^m sic J. ⁿ sic J. ^o sic J. ^p sic J. ^q sic J. ^r sic J. ^s sic J. ^t sic J. ^u sic J. ^v sic J. ^w sic J. ^x sic J. ^y sic J. ^z sic J. ^{aa} sic J. ^{ab} sic J. ^{ac} sic J. ^{ad} sic J. ^{ae} sic J. ^{af} sic J. ^{ag} sic J. ^{ah} sic J. ^{ai} sic J. ^{aj} sic J. ^{ak} sic J. ^{al} sic J. ^{am} sic J. ^{an} sic J. ^{ao} sic J. ^{ap} sic J. ^{aq} sic J. ^{ar} sic J. ^{as} sic J. ^{at} sic J. ^{au} sic J. ^{av} sic J. ^{aw} sic J. ^{ax} sic J. ^{ay} sic J. ^{az} sic J. ^{ba} sic J. ^{bb} sic J. ^{bc} sic J. ^{bd} sic J. ^{be} sic J. ^{bf} sic J. ^{bg} sic J. ^{bh} sic J. ^{bi} sic J. ^{bj} sic J. ^{bk} sic J. ^{bl} sic J. ^{bm} sic J. ^{bn} sic J. ^{bo} sic J. ^{bp} sic J. ^{bq} sic J. ^{br} sic J. ^{bs} sic J. ^{bt} sic J. ^{bu} sic J. ^{bv} sic J. ^{bw} sic J. ^{bx} sic J. ^{by} sic J. ^{bz} sic J. ^{ca} sic J. ^{cb} sic J. ^{cc} sic J. ^{cd} sic J. ^{ce} sic J. ^{cf} sic J. ^{cg} sic J. ^{ch} sic J. ^{ci} sic J. ^{cj} sic J. ^{ck} sic J. ^{cl} sic J. ^{cm} sic J. ^{cn} sic J. ^{co} sic J. ^{cp} sic J. ^{cq} sic J. ^{cr} sic J. ^{cs} sic J. ^{ct} sic J. ^{cu} sic J. ^{cv} sic J. ^{cw} sic J. ^{cx} sic J. ^{cy} sic J. ^{cz} sic J. ^{da} sic J. ^{db} sic J. ^{dc} sic J. ^{dd} sic J. ^{de} sic J. ^{df} sic J. ^{dg} sic J. ^{dh} sic J. ^{di} sic J. ^{dj} sic J. ^{dk} sic J. ^{dl} sic J. ^{dm} sic J. ^{dn} sic J. ^{do} sic J. ^{dp} sic J. ^{dq} sic J. ^{dr} sic J. ^{ds} sic J. ^{dt} sic J. ^{du} sic J. ^{dv} sic J. ^{dw} sic J. ^{dx} sic J. ^{dy} sic J. ^{dz} sic J. ^{ea} sic J. ^{eb} sic J. ^{ec} sic J. ^{ed} sic J. ^{ee} sic J. ^{ef} sic J. ^{eg} sic J. ^{eh} sic J. ^{ei} sic J. ^{ej} sic J. ^{ek} sic J. ^{el} sic J. ^{em} sic J. ^{en} sic J. ^{eo} sic J. ^{ep} sic J. ^{eq} sic J. ^{er} sic J. ^{es} sic J. ^{et} sic J. ^{eu} sic J. ^{ev} sic J. ^{ew} sic J. ^{ex} sic J. ^{ey} sic J. ^{ez} sic J. ^{fa} sic J. ^{fb} sic J. ^{fc} sic J. ^{fd} sic J. ^{fe} sic J. ^{ff} sic J. ^{fg} sic J. ^{fh} sic J. ^{fi} sic J. ^{fj} sic J. ^{fk} sic J. ^{fl} sic J. ^{fm} sic J. ^{fn} sic J. ^{fo} sic J. ^{fp} sic J. ^{fq} sic J. ^{fr} sic J. ^{fs} sic J. ^{ft} sic J. ^{fu} sic J. ^{fv} sic J. ^{fw} sic J. ^{fx} sic J. ^{fy} sic J. ^{fz} sic J. ^{ga} sic J. ^{gb} sic J. ^{gc} sic J. ^{gd} sic J. ^{ge} sic J. ^{gf} sic J. ^{gg} sic J. ^{gh} sic J. ^{gi} sic J. ^{gj} sic J. ^{gk} sic J. ^{gl} sic J. ^{gm} sic J. ^{gn} sic J. ^{go} sic J. ^{gp} sic J. ^{gq} sic J. ^{gr} sic J. ^{gs} sic J. ^{gt} sic J. ^{gu} sic J. ^{gv} sic J. ^{gw} sic J. ^{gx} sic J. ^{gy} sic J. ^{gz} sic J. ^{ha} sic J. ^{hb} sic J. ^{hc} sic J. ^{hd} sic J. ^{he} sic J. ^{hf} sic J. ^{hg} sic J. ^{hh} sic J. ^{hi} sic J. ^{hj} sic J. ^{hk} sic J. ^{hl} sic J. ^{hm} sic J. ^{hn} sic J. ^{ho} sic J. ^{hp} sic J. ^{hq} sic J. ^{hr} sic J. ^{hs} sic J. ^{ht} sic J. ^{hu} sic J. ^{hv} sic J. ^{hw} sic J. ^{hx} sic J. ^{hy} sic J. ^{hz} sic J. ^{ia} sic J. ^{ib} sic J. ^{ic} sic J. ^{id} sic J. ^{ie} sic J. ^{if} sic J. ^{ig} sic J. ^{ih} sic J. ⁱⁱ sic J. ^{ij} sic J. ^{ik} sic J. ^{il} sic J. ^{im} sic J. ⁱⁿ sic J. ^{io} sic J. ^{ip} sic J. ^{iq} sic J. ^{ir} sic J. ^{is} sic J. ^{it} sic J. ^{iu} sic J. ^{iv} sic J. ^{iw} sic J. ^{ix} sic J. ^{iy} sic J. ^{iz} sic J. ^{ja} sic J. ^{jb} sic J. ^{jc} sic J. ^{jd} sic J. ^{je} sic J. ^{jf} sic J. ^{jj} sic J. ^{jk} sic J. ^{jl} sic J. ^{jm} sic J. ^{jn} sic J. ^{jo} sic J. ^{jp} sic J. ^{jq} sic J. ^{jr} sic J. ^{js} sic J. ^{jt} sic J. ^{ju} sic J. ^{jv} sic J. ^{jw} sic J. ^{jx} sic J. ^{ky} sic J. ^{kz} sic J. ^{la} sic J. ^{lb} sic J. ^{lc} sic J. ^{ld} sic J. ^{le} sic J. ^{lf} sic J. ^{lg} sic J. ^{lh} sic J. ^{li} sic J. ^{lj} sic J. ^{lk} sic J. ^{ll} sic J. ^{lm} sic J. ^{ln} sic J. ^{lo} sic J. ^{lp} sic J. ^{lq} sic J. ^{lr} sic J. ^{ls} sic J. ^{lt} sic J. ^{lu} sic J. ^{lv} sic J. ^{lw} sic J. ^{lx} sic J. ^{ly} sic J. ^{lz} sic J. ^{ma} sic J. ^{mb} sic J. ^{mc} sic J. ^{md} sic J. ^{me} sic J. ^{mf} sic J. ^{mg} sic J. ^{mh} sic J. ^{mi} sic J. ^{mj} sic J. ^{mk} sic J. ^{ml} sic J. ^{mm} sic J. ^{mn} sic J. ^{mo} sic J. ^{mp} sic J. ^{mq} sic J. ^{mr} sic J. ^{ms} sic J. ^{mt} sic J. ^{mu} sic J. ^{mv} sic J. ^{mw} sic J. ^{mx} sic J. ^{my} sic J. ^{mz} sic J. ^{na} sic J. ^{nb} sic J. ^{nc} sic J. nd sic J. ^{ne} sic J. ^{nf} sic J. ^{ng} sic J. ^{nh} sic J. ⁿⁱ sic J. ^{nj} sic J. ^{nk} sic J. ^{nl} sic J. ^{nm} sic J. ⁿⁿ sic J. ^{no} sic J. ^{np} sic J. ^{nq} sic J. ^{nr} sic J. ^{ns} sic J. ^{nt} sic J. ^{nu} sic J. ^{nv} sic J. ^{nw} sic J. ^{nx} sic J. ^{ny} sic J. ^{nz} sic J. ^{oa} sic J. ^{ob} sic J. ^{oc} sic J. ^{od} sic J. ^{oe} sic J. ^{of} sic J. ^{og} sic J. ^{oh} sic J. ^{oi} sic J. ^{oj} sic J. ^{ok} sic J. ^{ol} sic J. ^{om} sic J. ^{on} sic J. ^{oo} sic J. ^{op} sic J. ^{oq} sic J. ^{or} sic J. ^{os} sic J. ^{ot} sic J. ^{ou} sic J. ^{ov} sic J. ^{ow} sic J. ^{ox} sic J. ^{oy} sic J. ^{oz} sic J. ^{pa} sic J. ^{pb} sic J. ^{pc} sic J. ^{pd} sic J. ^{pe} sic J. ^{pf} sic J. ^{pg} sic J. ^{ph} sic J. ^{pi} sic J. ^{pj} sic J. ^{pk} sic J. ^{pl} sic J. ^{pm} sic J. ^{pn} sic J. ^{po} sic J. ^{pp} sic J. ^{pq} sic J. ^{pr} sic J. ^{ps} sic J. ^{pt} sic J. ^{pu} sic J. ^{pv} sic J. ^{pw} sic J. ^{px} sic J. ^{py} sic J. ^{pz} sic J. ^{qa} sic J. ^{qb} sic J. ^{qc} sic J. ^{qd} sic J. ^{qe} sic J. ^{qf} sic J. ^{qg} sic J. ^{qh} sic J. ^{qi} sic J. ^{qj} sic J. ^{qk} sic J. ^{ql} sic J. ^{qm} sic J. ^{qn} sic J. ^{qo} sic J. ^{qp} sic J. ^{qq} sic J. ^{qr} sic J. ^{qs} sic J. ^{qt} sic J. ^{qu} sic J. ^{qv} sic J. ^{qw} sic J. ^{qx} sic J. ^{qy} sic J. ^{qz} sic J. ^{ra} sic J. ^{rb} sic J. ^{rc} sic J. rd sic J. ^{re} sic J. ^{rf} sic J. ^{rg} sic J. ^{rh} sic J. ^{ri} sic J. ^{rj} sic J. ^{rk} sic J. ^{rl} sic J. ^{rm} sic J. ^{rn} sic J. ^{ro} sic J. ^{rp} sic J. ^{rq} sic J. ^{rr} sic J. ^{rs} sic J. ^{rt} sic J. ^{ru} sic J. ^{rv} sic J. ^{rw} sic J. ^{rx} sic J. ^{ry} sic J. ^{rz} sic J. ^{sa} sic J. ^{sb} sic J. ^{sc} sic J. ^{sd} sic J. ^{se} sic J. ^{sf} sic J. ^{sg} sic J. ^{sh} sic J. ^{si} sic J. ^{sj} sic J. ^{sk} sic J. ^{sl} sic J. sm sic J. ^{sn} sic J. ^{so} sic J. ^{sp} sic J. ^{sq} sic J. ^{sr} sic J. ^{ss} sic J. st sic J. ^{su} sic J. ^{sv} sic J. ^{sw} sic J. ^{sx} sic J. ^{sy} sic J. ^{sz} sic J. ^{ta} sic J. ^{tb} sic J. ^{tc} sic J. ^{td} sic J. ^{te} sic J. ^{tf} sic J. ^{tg} sic J. th sic J. ^{ti} sic J. ^{tj} sic J. ^{tk} sic J. ^{tl} sic J. tm sic J. ^{tn} sic J. ^{to} sic J. ^{tp} sic J. ^{tq} sic J. ^{tr} sic J. ^{ts} sic J. ^{tt} sic J. ^{tu} sic J. ^{tv} sic J. ^{tw} sic J. ^{tx} sic J. ^{ty} sic J. ^{tz} sic J. ^{ua} sic J. ^{ub} sic J. ^{uc} sic J. ^{ud} sic J. ^{ue} sic J. ^{uf} sic J. ^{ug} sic J. ^{uh} sic J. ^{ui} sic J. ^{uj} sic J. ^{uk} sic J. ^{ul} sic J. ^{um} sic J. ^{un} sic J. ^{uo} sic J. ^{up} sic J. ^{uq} sic J. ^{ur} sic J. ^{us} sic J. ^{ut} sic J. ^{uu} sic J. ^{uv} sic J. ^{uw} sic J. ^{ux} sic J. ^{uy} sic J. ^{uz} sic J. ^{va} sic J. ^{vb} sic J. ^{vc} sic J. ^{vd} sic J. ^{ve} sic J. ^{vf} sic J. ^{vg} sic J. ^{vh} sic J. ^{vi} sic J. ^{vj} sic J. ^{vk} sic J. ^{vl} sic J. ^{vm} sic J. ^{vn} sic J. ^{vo} sic J. ^{vp} sic J. ^{vq} sic J. ^{vr} sic J. ^{vs} sic J. ^{vt} sic J. ^{vu} sic J. ^{vv} sic J. ^{vw} sic J. ^{vx} sic J. ^{vy} sic J. ^{vz} sic J. ^{wa} sic J. ^{wb} sic J. ^{wc} sic J. ^{wd} sic J. ^{we} sic J. ^{wf} sic J. ^{wg} sic J. ^{wh} sic J. ^{wi} sic J. ^{wj} sic J. ^{wk} sic J. ^{wl} sic J. ^{wm} sic J. ^{wn} sic J. ^{wo} sic J. ^{wp} sic J. ^{wq} sic J. ^{wr} sic J. ^{ws} sic J. ^{wt} sic J. ^{wu} sic J. ^{wv} sic J. ^{ww} sic J. ^{wx} sic J. ^{wy} sic J. ^{wz} sic J. ^{xa} sic J. ^{xb} sic J. ^{xc} sic J. ^{xd} sic J. ^{xe} sic J. ^{xf} sic J. ^{xg} sic J. ^{xh} sic J. ^{xi} sic J. ^{xj} sic J. ^{xk} sic J. ^{xl} sic J. ^{xm} sic J. ^{xn} sic J. ^{xo} sic J. ^{xp} sic J. ^{xq} sic J. ^{xr} sic J. ^{xs} sic J. ^{xt} sic J. ^{xu} sic J. ^{xv} sic J. ^{xw} sic J. ^{xx} sic J. ^{xy} sic J. ^{xz} sic J. ^{ya} sic J. ^{yb} sic J. ^{yc} sic J. ^{yd} sic J. ^{ye} sic J. ^{yf} sic J. ^{yg} sic J. ^{yh} sic J. ^{yi} sic J. ^{yj} sic J. ^{yk} sic J. ^{yl} sic J. ^{ym} sic J. ^{yn} sic J. ^{yo} sic J. ^{yp} sic J. ^{yq} sic J. ^{yr} sic J. ^{ys} sic J. ^{yt} sic J. ^{yu} sic J. ^{yv} sic J. ^{yw} sic J. ^{yx} sic J. ^{yy} sic J. ^{yz} sic J. ^{za} sic J. ^{zb} sic J. ^{zc} sic J. ^{zd} sic J. ^{ze} sic J. ^{zf} sic J. ^{zg} sic J. ^{zh} sic J. ^{zi} sic J. ^{zj} sic J. ^{zk} sic J. ^{zl} sic J. ^{zm} sic J. ^{zn} sic J. ^{zo} sic J. ^{zp} sic J. ^{zq} sic J. ^{zr} sic J. ^{zs} sic J. ^{zt} sic J. ^{zu} sic J. ^{zv} sic J. ^{zw} sic J. ^{zx} sic J. ^{zy} sic J. ^{zz} sic J.

1. Meis hec capitula in margine apposta. Cf. supra pag. 958 not. 1. 2. Cf. infra nr. 928. 45

Henricus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum.

1. Et virtutum premia benemerentibus tribui oportet et eos potissime decet gratiosioribus beneficiis illustrare, quos constat in puritate fidei et puritatis fide diucius et constantius permansisse. Sane non obduxit oblivio, sed continuatio omnibus patefecit, quanta per comune et homines lanuenses erga Romanum imperium extitit fidei constantia, intime affectionis perseverancia nedum tranquillis, verum etiam temporibus nubilosus. Racionabili ergo voluntate induemur, ut eis larga manu gratias gratiosas de imperialis celsitudinis gremio largiamur.

2. Firmiter igitur tenore presentium confirmamus omnes emptiones, donaciones et aquisitiones sine vicio per comune lanue seu alium nomine ipsius factas, non obstante quod res ipse sint feudales et quod sint sine consensu principis acquisite. Ita tamen quod comune lanue teneatur nominatim requirere et accipere investituram a principe et facere ei fidelitatem pro ipsis rebus et quod teneatur ad servicia, ad que tenebantur illi, a quibus dictum comune lanue causam habet.

3. Volumus etiam quod in petendo et consequendo iura, que habet et habere consuevit comune lanue in rebus quibuscumque existentibus ultra mare, non obsit ipsi comuni aliqua prescriptio seu transeursus temporis cuiuscumque. In rebus autem existentibus citra mare computetur contra dictum comune solummodo centum annorum prescriptio, videlicet in prescriptionibus pendentibus et futuris.

4. Item ordinamus quod privilegium per nos datum Franciseho marchioni de Cravexana¹ nullum faciat preiudicium comuni lanue seu hominibus districtus ipsius et quantum ad iura comunis lanue et hominum districtus ipsius comunis sit in eo statu dictum privilegium, in quo erat tempore quo Italiam intravimus.

5. Preterea decernimus quod per aliquod rescriptum vel privilegium per nos concessum vel confirmatum vel aliquam concessionem vel aliquam confirmationem alieni comunitati vel singulari persone factam non intelligatur nec sit factum preiudicium iuribus comunis lanue seu hominibus, terris vel locis que tenentur ab ipso comuni et quod iura ipsius comunis et hominum sint illesa a dictis privilegiis, concessionibus et confirmationibus, quemadmodum erant tempore quo Ytaliam intravimus, salvo omni iure imperii.

6. Sane non intendimus quod infra tempus dominacionis vicennii nobis concessa a comuni et populo lanue aliquis civis vel oriundus a Corvo usque Monachum sit vicarius in civitate lanue pro nobis. Nec etiam intendimus quod alique vicarie seu potestarie riperiorum aut castellanie quibuscumque concessa vel concedende durent ultra tempus sex mensium vel unius anni ad plus.

7. Cassamus autem et irritamus omnes laudes et sentencias latis per iudices seu auditores aule nostre et omnes processus factos contra comune lanue, postquam intravimus Ianuam usque ad undecimum diem Februarii occasione contumacie seu quia dictum comune non fuit^a defensum, restitutis expensis illis qui contra dictum comune dictas contumacias et processus habuerunt et obtinuerunt.

8. Nec etiam intendimus quod aliquis mercator forensis, cuius civitas vel terra sit in obedientia nostra, possit vel debeat in civitate lanue realiter vel personaliter impediri, molestari vel detineri pro aliquo facto civitatis vel loci, de quo vel de qua sit, videlicet pro eo quod civitas ipsa vel locus teneatur vel teneri dicatur aliquid dare vel facere nobis vel nostre camere vel officialibus vel alicui de familia vel sequentibus curiam nostram.

927. ^a) fuerit *et*.

1) A. 1311. Dec. 1. Bohmer, Reg. Heinv. 410.

- c. 9. 9. Item ordinamus et mandamus quod per quoscumque iudices et magistratus unicuique lanuensi iustitia expedita reddatur et fiat et quod omnes strate et itinera secura teneantur.
- c. 10. 10. Item quod capitulum quod loquitur de robariis integraliter observetur et quod vicarius qui nunc est et qui pro tempore fuerit habeat specialem iudicem dicto officio deputatum.
- c. 11. 11. Decernimus etiam quod omnes tractatores deputati dicto officio de robariis et omnes qui voluerint exponere bonum commune civitatis lanue et maxime super facto^b mercaturarum habeant liberum accessum quociens expedierit et eis videbitur ad nos, ubicumque fuerimus.
- c. 12. 12. Super facto autem assignacionis mutuorum intendimus et volumus, quod rata et firma permaneant omnia statuta et ordinamenta nec intendimus ipsa debilitare, sed potius corroborare et augmentare.
- c. 13. 13. Insuper gracieose donamus et volumus et concedimus, quod omnes lanuenses in eundo, stando et redeundo sint ubique terrarum liberi et immunes in personis, mercacionibus et rebus ab omnibus pedagiis, theloniis, passagiis et dritis seu consuetudinibus quibuscumque, se tamen abstineant in conducendo vel salvando res alienas sub eorum nominibus pedagia defraudando.
14. Predicta omnia volumus et concedimus salvo et reservato omni iure nobis competenti ex vigore dominacionis nobis concessa usque ad tempus vicennii per comune et populum lanuensem.
- In cuius rei testimonium presentes litteras exinde conscribi et maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.
- Datum Pysis, sexto Kalendas Aprilis, indictione undecima, anno Domini millesimo trecentesimo tertio decimo, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

928. REVOCATIO IMMUNITATUM.

Autographum tabularii regii lanuensis 'Materie politiche Mazzo 8' servatum demum contulimus. Sigillum, quod olim pendebat loco membranaceo, iam desideratur. In margine dextro eadem manu atramento paulo fusiori plicae inscriptum est nomen scriptoris: Johes. In verso alia manu tamen cancellaria scriptum est: R (= Registrat.). Editum est loco supra ad nr. 927 citato pag. 158 nr. 167. Cf. supra nr. 926 (II) c. 12. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum. Non ab re a sacratissimis predecessoribus nostris Romanis principibus est sancitum, ut sepius exasperetur vel relaxetur ad evitandum scandalum^a iuris rigor, ibi tamen citius est fiendum, ubi facti ignorantia interveniente, que fallit prudentissimos, aliquid est concessum. Sane quasdam immunitates reales et personales quibusdam civibus lanuensibus concessisse meminimus, quod non tenerentur ad onera vel prestaciones, ad que tenentur alii eorum concives, prout in litteris ipsarum immunitatum realium et personalium traditis^b a nobis plenius continetur. Cum igitur ex hoc civitas lanue sciat se gravari, ex eo quod redditus civitatis ipsius ex gabellis, prestationibus et contributionibus dicuntur potissime provenire, nolentes nostra privilegia in aliorum iniuriam redundare, ne quod nri^b conceditur, alteri detrahatur, dietas gracios, immunitates et privilegia cuiusvis tenoris existant ex certa sciencia tenore presencium suspendimus usque ad nostre beneplacitum voluntatis. Non obstante si de ipsis non fiat mencio

^a 927. c. 12. §. 1.

^b 928. c. 13. §. 1. c. 14. §. 1. c. 15. §. 1.

^c 927. c. 12. §. 1.

specialis nec eciam obstantibus iuribus seu consuetudinibus quibuscunque. Damas autem . . . vicario nostro Iannensi qui nunc est vel pro tempore fuerit tenore presentium in mandatis, ne aliquos predictis graeciis, immunitatibus seu privilegiis in iudicio vel extra uti sinat, quousque aliud super ipsis duxerimus ordinandum. In cuius rei testimonium presentes litteras exinde conscribi et maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.

Dat. Pysis, VI. Kalend. Aprilis, indie, XI. anno Domini millesimo trecentesimo terciodecimo, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

929—932. CONSTITUTIONES PISANAE.

1313. Apr. 2.

929. 930. EDICTUM DE CRIMINE LAESAE MAIESTATIS.

929. FORMA LATINA.

Praesto fuere codices: 1) Vatic. lat. 4265 saec. XIV. fol. 157, ubi rubram Autentica ultimi imperatoris¹; nos ipsi descripsimus; 2) bibliothecae nationalis Parisiensis Néerland. 4 fol. 75°, quem contulit v. d. Dopsch; 3) Vatic. lat. 3978 saec. XIV. XV. fol. 13°; contulit v. d. K. Schellhass²; 4) Vatic. lat. 1437 saec. XV. fol. 67, quem contulit v. d. J. Haller; 5) Vindob. lat. 5035 (Jur. can. 14) fol. 296; contulimus nos ipsi. Potiores tantum varias lectiones ex 1—5 adnotavimus, orthographiae fore omnibus minutis ab editione nostra reiectis. Ceterorum etiam codicum vel editionum a Pertzio adhibitorum lectiones, quae minimi pretii sunt, hic ponere supersedimus.

Constitutio nostra ad calcem Corporis iuris civilis recepta est. — Böhmcr, Rea. Heinr. 527. (P. 544.)

Henricus^a septimus divina favente clementia^b Romanorum imperator^c semper^d augustus ad^e perpetuam rei memoriam^{d-e}.

Ad reprimenda multorum facinora, qui ruptis totius debite^f fidelitatis^g habenis adversus Romanum^h imperium, in cuius tranquillitate totius orbis regularitas requiescitⁱ. hostili animo animati conantur nedum humana, verum etiam divina precepta, quibus iubetur^k quod omnis anima Romano^l principi sit subiecta, sceleratissimis facinoribus^m et assiduus rebellionibus demoliri, ne ex eorum absentiaⁿ in detestando lese maiestatis crimine processus et sententia retardentur^o et tanti sceleris^p nephanda temeritas remaneat impunita, haec edictali Deo propitio perpetuo^f valitura lege sancimus^q, ut in quocunque lese maiestatis crimine et maxime ubi^r contra Romanorum imperatores^s vel reges aliquid^t quod dictum crimen tangat asseratur commissum, possit procedi per accusationem vel^u inquisitionem^b seu^v denuntiationem summarie et de plano sine strepitu et figura^w iudicii, prout illi qui iurisdictioni preest videbitur expedire. Ad^x hoc si qua comunitas, corpus vel collegium vel alia quevis persona, cuiuscunque status, dignitatis

929. ^a) Henricus 2. ^b) gratia 2. 4. ^c) et add. 3. ^d) semper — memoriam *desunt* 2.

^e) ad—memoriam *desunt* 1. 3. 4. ^f) *deest* 1. ^g) fid. deb. 2. ^h) *deest* 1. ⁱ) *conquiescit* 1. 3. ^k) cavetur *male* 2. ^l) Romanorum 2. ^m) facinoribus 3. 4. 5. ⁿ) amentia 1. ^o) retardetur 1. 2. 3. ^p) loco tanti sceleris 2; scelerum. ^q) sancimus 2. ^r) ubi

maxime 4. ^s) principes 1. ^t) aliquos 1; ad quid 4. ^u) *deest* 2—5. ^v) et 2. ^w) et figura *desunt* 1. ^x) Vel ad 2.

1) Cf. *Archiv* XII, 243. 2) Cf. *ibidem* XII, 242.

vel condicionis existat, super dicto² crimine per nuntium vel per litteras seu etiam per edictum publice propositum citata vel citatum neglexerit in termino personaliter vel legitime comparere, contra ipsam vel ipsum proinde³, acsi personaliter⁴ omnibus inter- esset et⁵ lis foret legitime contestata, tam ad receptionem testium et eorum⁶ publi- cacionem et sequentia quam ad diffinitivam sententiam et eius executionem procedatur, 5 legibus vel consuetudinibus non obstantibus quibuscumque⁷. Hanc autem generalem nostram legem⁸ extendi iubemus⁹ ad preterita, pendencia⁸ et futura, quam exnunc absque alterius temporis¹⁰ expectatione transeursus suum integrum vigorem decernimus optineri¹.
Dat. Pisis, III. Nonas Aprilis¹¹.

930. FORMA GALLICE CONSCRIPTA.

10

Scribitur in eadem membrana nitidissime curata, quam iam supra ad nr. 800 adhibuimus. Edidit Docuings l. c. II, 226 nr. 3b. Nos denuo contulimus. Cf. Böhmcr, Reg. Heior, 527. (P. decst.)

Henris etc.

A corriger les mauvasties de pluseurs, li quel rompues les rennes de feaute dehue 15 a l'empire de Rome, en la pais dou quel empire la regularite de tout le monde se repose, s'esforceent par corage d'anemis en mauvais faiz e en continueuz rebellions de deffaïre les comandemens non seulement humains, mais ceux^a de Dieu, par les queux est commande que toute ame soit souzgitte au Romain prince, pour ce que proees ou sentences ne soient retargies ou desloial crime de lese majeste e pour ce que de si 20 grant meffait li desloyaux hardemens ne remagne senz puniment, pour ceste loy a la ayde de Dieu perpetuelement durable fermement establissons, que en chascun crime de lese majeste e majorment la ou encontres les emperours ou rois des Romains aucune chose soit affermee estre commise qui toche le dit crime, puisse estre proechu par acensation ou par enquision ou par denunciation sommairement e de plain senz 25 sollempnite e figure de jugement, einsine come a celui qui sera justicieres semblera que bien soit. A cele fin que se aucune communité, aucuns cors, aucuns collieges ou queleunques autre persone, de queleunques estat, dignite ou condition que il soit^b, sus le devant dit crime par message ou par lettres ou par ediet publiement propose sera citez e despisera a comparoir legitiment au terme a lui assigne, que il soit proechu 30 encontres celui a reception de tesmoïuz e publication e aus autres choses qui y aferent e a diffinitive sentence e a la execution de celi tout ausine, come se il avoit este presenz a toutes ces choses e li plaiz legitiment este contestez, non nuisanz aucunes loïs ou aucunes costumes. Ceste nostre loi general comandons estre extendue a les choses passees e a les choses pendenz e a les choses a venir, la quele nous volons e 35 commandons deïs a des avoir pleine vigour senz attendre autre parcours de tens.

931, 932. DECLARATIO QUIS SIT REBELLIS.

931. FORMA LATINA.

Subsidiis uti licuit his: 1) libello Relationis legatorum Lombardiae tabularii Turcomanis, quem iam supra adhibuimus ad nr. 921—923, ubi ad diem 4. m. Maii 40 exemplar Brixiae promulgatum insertum est; habundat verbis aut aliis—impendendo

929, ² c. dicto 1. ³ c. perinde 1, 5. ⁴ c. specialiter 2; presentialiter 1. ⁵ b) vel 4. ⁶ c. examinationem et add. 2. ⁷ c. quibusc, n. obst. 2. ⁸ c. nostram gen. leg. 1. ⁹ f. iubl. ext. 5. ¹⁰ g) presentia 1—3, 5. ¹¹ c. decst 1, 4. ¹² c. amen add. 1. ¹³ k) Dat. Aprilis desunt 2, 3, 4, 5.

930, ^a humanis c. ex supra liberata add. B. ^b in novo folio cantato ductu B.

45

certe authenticis, quae tamen in codicibus 2—7 omnino desunt; nos ipsi contulimus; 2) minuta ut videtur ab Iohanne de Dyst exarata, quae in eodem tabulario existit inter Collectanea Bernardi de Mercato 'Diplomi imperiali Mazzo 3 nr. 23' (= Documentes Ms. IV, de quo v. supra ad nr. 563, sub nr. 23); item nos ipsi contulimus; 3) exemplar duobus
5 Venetorum directum in Librorum Commemorialium tom. I f. 200', Venetiae in tabulario regio asservato¹⁾; ubi rubrum: Hoc est exemplum duarum litterarum (nr. 931 et infra nr. 983) domini imperatoris Romanorum veris bullis cereis ipsius pendentibus bullatarum, presentatarum domino duobus die XXIX. Iul., indict. XI, quarum tenor per omnia talis est; nos ipsi denuo contulimus; 4) cod. bibliotheca nationalis Parisiensis 'Néerland, 4 fol. 76, quem contulit Dopsch; 5) cod. Vatic. lat. 3978 saec. XIV.—XV, fol. 14; contulit Schellhuss; 6) cod. Vatic. lat. 1437 saec. XV, fol. 71, quem contulit Haller; 7) cod. Vindobonae in bibliotheca ministerii quod dicitur 'des Innern', olim 'Hofkanzlei' asservato saec. XV, fol. 105', ubi rubrum: Constitutio Henrici imperatoris; descripsimus nos. Ceterorum codicum, etiam eorum quos addidit Port: lectioes varias omnes hic
15 adnotare superselimus. — Böhm. Reg. Heinr. 528. (P. 545.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus ad perpetuam rei memoriam^a.

Quoniam nuper est ad auditum nostrum^b deductum, quod inter nonnullos fideles et^c subditos^d nostros provinciae Lombardiae aliorumque locorum Italiae^e disceptationes et
20 dubia saepius oriuntur, an infidelis^f et rebellis^g imperii quisquam^h reputari debeat, nisi prius per nostre maiestatis sententiam condemnatus appareatⁱ, nos^k attendentes, quod acta prava^l malorum potius quam verba sententiarum ipsos faciunt pena condignos^m, et eo ipsoⁿ quod quis peccat, correctionem meretur et quanto plus differtur poenitentia, tanto magis^o culpa^p crescit et gentibus in exemplum perniciosius transit, tenore presentium
25 declaramus, decernimus et pronuntiamus, quod illi omnes et singuli sunt rebelles et infideles^q nostri et imperii^r, qui quomodocumque publice vel occulte contra nostrum honorem infidelitatis vel rebellionis opera^s faciunt et in nostram seu^t imperii prosperitatem aliquid machinantur contra nos^u sive^v nostros officiales^w in hiis, que ad commissum^x eis officium pertinent^y, rebellando [aut aliis nostris rebellibus consilium vel
30 favorem, per quod commodius in rebellionem persistere valeant, impendendo]^z. Nulli^a ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre^b declarationis, decreti^b et pronuntiationis infringere vel ei^b ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem nostram et penam mille^c librarum auri^b nostre camere solvendarum^d se noverit incursum.

35 Dat. Pisis, III. Nonas Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero primo^e.

932. FORMA GALLICE CONSCRIPTA.

Poenae formula carens scrvatur in eadem membrana ut supra nr. 930, ubi statim sequitur. Edidit Doenniges l. v. II. 226 nr. 3c. Nos ipsi denuo contulimus. Cf. Bolauer, Reg. Heinr. 528. (P. deest.)

40 **931.** ^{a)} protocollo desideratur in 4. 7; Henricus etc. ad p. r. m. 5; Item ad p. r. m. 6. ^{b)} loco aud. nostr. 7; audientiam. ^{c)} deest 4. 7. ^{d)} subditos 1. ^{e)} Italiae 4. 6. 7. ^{f)} infideles 2; fidelis 4. 6; rebellis 7. ^{g)} rebelles 2; infidelis 4. 6. 7. ^{h)} quis 7. ⁱ⁾ deest 7. ^{k)} autem add. 4. ^{l)} patrata 4. ^{m)} dignos 4. ⁿ⁾ deest 5. 7. ^{o)} amplius 4. 6. ^{p)} sequitur in initio lineae culpa delet. 2. ^{q)} et infid. deest 4. ^{r)} et imperii deest 6. ^{s)} opera rebell. 6. ^{t)} et 4. ^{u)} contra
45 nos deest 5. ^{v)} sive contra 5. ^{w)} offic. nostr. 3—7. ^{x)} commissum 2. ^{y)} spectant officium 4. ^{z)} aut—impedendo in solo 1; deest 2—7. ^{a)} abhinc formula plus minusve abbreviata 5. 7. ^{b)} deest 4. 6. 7. ^{c)} spatium rocam relictum 4. ^{d)} solvendarum deest 4. ^{e)} linea dati in 3; Dat. III. Non. Aprilis Pisis^d r. n. a. q. i. v. p.; anno a nat. Domini MCCCXIII. post primo add. 5.

1) Cf. 'Prodelli' loco supra ad nr. 361 citato I. 127 nr. 564.

Henris etc.

Pour ce que novelement avous entendu, que entre plusieurs nostres feaus e devoz e songiz de la province de Lombardie e des autres lues de Ytalie naissent plusieurs fois doutances, se aucuns doit estre reputes infidenz e rebelles de l'empire, se il premierement par la sentence de nostre majeste n'est condempnez, nos consideranz, que les mauvaises huevres des maus pluis que les paroles de les sentences les font dignes de peine, e pour ce soulement que li homs peche, dessert il correction e com pluis la corrections est deslaye, en tant creist pluis la peine e passe en mauvais exemple aus genz, par ceste present escriture declarons e pronuncions, que tuit cil sunt infidel e rebelles de nous e de l'empire, qui en quelque maniere que ce soit publiement ou priveement encontres nostre honour font huevres de infidelite ou de rebellion e en la prosperite de nous e de l'empire aucune chose pourchacent encontres nous ou nostres officiaux, rebellanz en les choses qui appartient a l'office commis a eux.

933. PRAEFATIO IN LIBRUM PROPOSITORUM ET EXPEDITORUM CONSILII IMPERATORIS.

15

1313. Apr. 6.

Mandati imperialis de Libro propositorum et expeditorum consilii imperatoris redigendo mentio fit in praefatione eiusdem Libri P a Bernardo de Mercato scripti, qui asseratur Taurini in tabulario regio 'Diplomi imperiali Mazzo 3' nr. 23 (fol. 1—XXIII) et nr. 4 (fol. XXIII—XL). Praecedunt folia duo non numerata, quorum priori Bernardus inscripsit textus Bibliorum quosdam (Ioh. 1, 1—11; Luc. 11, 27, 28; Luc. 2, 21) et in verso: ¶ Anno Domini millesimo III° XIII° inditione XI imperii dui imperatoris Henrici septimi anno primo, regni vero eius anno quinto mense Aprilis ¶, alteri notitiam rerum ut videtur adhuc proponendarum (Doenniges 'Acta Henrici VII.' I, 49 nr. 2).

25

Ea quae in P conscripta sercantur, inde ab a. 1313. Apr. 6 usque ad Jul. 29 consilio imperatoris proposita sunt. De supplemento Libri propositorum acta variarum legationum continenti v. infra ad nr. 934—941. Nos de his etiam codicibus alio loco fusius disseremus.

Librum propositorum P integrum edidit Doenniges l. c. I, 47—96. Nos ea, quae ex P in editione nostra recipienda esse decrerimus, demum contulimus.

*Praefationem hic proponimus ex P fol. I. Edidit Doenniges l. c. I, 51 nr. 3.
(P. deest.)*

In nomine Domini amen.

Anno eiusdem millesimo tricentesimo terciodecimo, indicione undecima, die sexta mensis Aprilis fuit ordinatum per serenissimum dominum H. Dei gratia Roman(or)um imperatorem semper augustum et eius consilium, quod omnia negotia tam sua quam aliena, de quibus expedit habere maturam deliberationem, omni die proponantur in consilio usque ad finalem expeditionem eorum et eorum propositio et expeditio redigantur in scriptis. Et debet consilium domini congreguari quolibet die in mane ad curiam domini in aliquo³ convenienti ad deliberandum ea que coram eis proponuntur.

40

Eapropter ego Bernardus de Mercato notarius eiusdem domini et camere sue de voluntate et mandato ipsius domini incepti predicta seriatim inserere in hoc libro in lingua Guallica sive Romana pro comoditate ipsius domini, ut ipse facilius intelligere possit ea que coram eo et dicto consilio proposita fuerint et etiam expedita.

934—941. LEGATIONES AD DIVERSOS MISSAE.

1313. Apr. 6. (—Iun. 1).

Liber legationum sive de gestis per consilium imperatoris (L), supplementum Libri propositorum, de quo v. supra nr. 933, præbens eodemque die inceptus, item a Bernardo de Mercato exaratus servatur Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo 3 nr. 23'. Constat L 24 foliis, quorum primum non numeratum, fol. I—XVII conscripta, fol. XVIII—XX numerata, sed haud conscripta, reliqua tria folia non numerata sunt. Folio quod præcedit non numerato inscripta leguntur: ¶ Anno Domini millesimo III°. XIII. inditione XI. mense Aprilis imperii serenissimi principis dm Henrici Dei gratia Romanorum semper augusti anno primo regni vero eius anno quinto fuit inceptus liber iste per me Bernardum de Mercato notarium camere eiusdem principis de gestis per consilium eiusdem dm imperatoris ¶ (S. N.) Fol. I textus his verbis incipit: In nomine Domini amen. Anno eiusdem millesimo tricentesimo terciodecimo, inditione XI, die sexta mensis Aprilis, recesserunt de Pisis ambaxiatores infrascripti missi ad loca infrascripta, portantes ambaxiatas infrascriptas.

Librum legationum L integrum edidit Doenniges l. c. I, 98—120. Nos omnia, quae ex eodem posuimus in editione nostra, denuo contulimus vel inspicimus.

934—936. LEGATIO AD CIVITATEM IANUENSEM. Apr. 6.—16.

934. INSTRUCTIO LEGATORUM. Apr. 6.

Ex L fol. I, ubi in margine additur rubrum Ianue. Edidit Doenniges l. c. I, 99 nr. 1. Denuo inspicimus. Relationem ambaxiatorum datum a. 1313. Mai. 4.—Mai. 14., quae in L sequitur fol. II—IV inscripta, hic inserere longum est; cf. Doenniges l. c. I, 100 sqq. (P. deest.)

Apud Ianuam domini Raynerius abbas monasterii sancti Michaelis de Monte Imperiali, Philippus de Vergellensibus miles et Anthonius de Sardis de Placencia iudex. Et est eorum ambaxiata talis:

I. Primo quomodo dominus confidens de fidelitate et prudentia hominum Ianue vult uti consilio et auxilio ipsorum in presenti guerra, quam habet contra rebelles suos. Et inter cetera que videntur sibi et consilio suo honorabilia et utilia est illud, quod ipse sit potens per mare, cum iam ordinaverit esse potentissimus per terram. Et propterea quia ipse dominus imperator cognoscit, quod prudentia et potentia ianensis prevalet maxime in mari, petant dicti ambaxiatores ab ipso comuni Ianue auxilium XXV guallearum armandarum et muniendarum sufficienter et bene pro termino et tempore quatuor mensium ad servitium domini expensis dicti communis Ianue ad custodiam maris et ad offensionem eorum, qui sunt vel fuerint aut esse vellent contrarii impera-

Ma. 20 torie maiestatis. Et quas gualdeas dominus vult habere armatas in eius servicio in introitu mensis Madii proxime venturi vel ad tardius usque ad medium dieti mensis. Et si ipsum commune lanue vellet eligere amiratum dictarum gualdearum, respondeant quod dominus est inde contentus, dummodo subsit iurisdictioni amirati generalis domini et ipsi generali amirato teneatur obedire et respondere in omnibus. 5

Si autem dicti ambaxiatores non possent obtinere de numero et quantitate viginti quinque gualdearum, ad que obtinenda insistant, sicut viderint expedire, condescendant sicut melius et plus obtinere poterunt usque ad numerum quindecim gualdearum. Et illud idem faciant et procurent de termino III mensium et infra, sicut melius poterunt. Et si ipsum commune lanue acceptaverit de ipsis gualdeis concedendis ut supra 10 dicitur, remaneat dictus Anthonius cum notario ad procurandum et sollicitandum armatum istarum gualdearum, taliter quod sint parate et munite in mari ad alterum dictorum terminorum. Alii vero dno ambaxiatores redeant. Si vero ipsum commune lanue negaret totaliter servicium gualdearum predictarum, tunc habeant consilium super hoc domini Ostiensis et vicarii lanue et rescribant domino. 15

2. Et si aliquid diceretur pro ipso communi lanue dictis ambaxiatoribus de graciis dicto communi concessis et mundum ad effectum deductis, respondeant quod non stetit per dominum quin effectualiter traderentur. Et ut cognoscat ipsum commune lanue benivolentiam, quam habet dominus erga ipsum commune, dicant quod dominus fecit dictas gratias compleri et sigillari per privilegium inde scriptum, quod dicto communi 20 debeant consignare. Et si aliquid ultra dictum commune lanue velit pettere a domino super declarationibus aut additionibus dictarum gratiarum, dicant quod mittant ad dominum suos ambaxiatores et dominus in hiis que poterit cum honore suo dicto communi lanue graciosus existet. Ex habundanti ipse dominus imperator omnes et singulas immunitates et franchises concessas per eum singularibus personis lanue sus- 25 pendit ad beneplacitum suum, ex quo audivit graviosas esse communi lanue, et si a principio cognovisset inde gravari commune lanue, abstinisset a concessione ipsarum. Et super hoc ipsi ambaxiatores secum portant privilegium imperiale, quod ipsi communi representent.¹

3. Item expedito supradicto negotio gualdearum requirant omnes singulares per- 30 sonas de lanua, quibus littere de credentia diriguntur, de ipsorum speciali adiutorio prestando domino.

4. Item habeant consilium et colloquium cum domino Ostiensi et cum vicario lanue, qualiter et quantum Florentini et alii Tusci morantes in lanua dare debeant 35 dominio auxilium. Et sicut eis videbitur dictus vicarius effectualiter exequatur.

5. Item referant dicto vicario lanuensi, quod secrete prudenter et caute procuret cum consilio bonorum et fidelium hominum civitatis lanue remotis precio, precibus et amore, quod abbas futurus populi lanue sit bonus, legalis et sufficiens et talis quod in omnibus persequatur voluntatem domini et ipsius vicarii. Et idem faciat de castel- 40 lanis castrorum Monachi, Guaxii, Portus Veneris et Illicis. Et quod dictus vicarius caveat et diligentiam apponat, ne ipse abbas aut aliquis de dictis castellanis eligatur ad preces alienius.

6. Qui ambaxiatores antequam perveniant ad aliquod principium predictorum, esse debeant cum domino Ostiensi et vicario lanue secrete et eis referre omnia supra- 45 dicta et ab eis pettere consilium de persecutione diete ambaxiate et secundum eorum consilium debeant procedere, non discedendo a sententia predictorum.

7. Et si dictis ambaxiatoribus aliquid diceretur ab aliquibus lanuensibus, quod ipsi vellet armare gualdeas ad offensionem rebellium et condempnatorum domini impe-

1. *C. sequenti* 927-928.

ratoris, respondeant quod placet domino sub ista cautela, quod ipsi debeant coram vicario Ianue prestare idoneam cautionem de non offendendo nisi rebelles et condemnatos domini. Et dominus vult, quod predicta fiant per dictum vicarium Ianue et ipsi ambaxiatores predicta committant ex parte domini ipsi vicario¹.

8. Item dicant ipsi vicario, quod totis viribus faciat, quod nullus vadat cum victualibus vel mercaturis ad montronem, ad hoc ut rebelles domini favorem non habeant de terris sibi subiectis.

9. Item super eo quod petuntur represallie per quosdam Ianuenses contra quosdam Sicilianos, dicant dicto vicario, quod concessionem ipsarum represallarum impediatur quantum potest, cum hoc possit inducere impedimentum negociis domini.

935. OBLATIO CIVIS LANUENSIS. Apr. 7.

Ex P. de quo v. supra ad nr. 933, fol. II. Edidit Doenniges l. c. I. 53 nr. 7. Cf. supra nr. 934 cap. 7. Responsum consilii imperatoris post adiectum est.

(P. deest.)

15 Nicholas de Sou de Genua prie, que li sires vuellie mander e commander au vicaire de Genua, que il li laisse armer une gualie a Genua e aler offendre les rebelles dou segnour selone la forme dou commendement e de la auctorite, que li sires li en a ja done par ses lettres.

20 Mande est au vicaire, que se il n'a juste cause de lui empeschier, que li laist armer la dite gualie. E se il crude avoir juste cause, si la mande au segnour.

936. INFORMATIO VICARII IMPERATORI PORRECTA. Apr. 16.

Item ex P. fol. IV ad diem 16. m. April. inscripta cum rubro in margine Ianua. Edidit Doenniges l. c. I. 54 nr. 17. Responsa consilii imperatoris post adiecta sunt.

(P. deest.)

25 Li vicaires de Genua mande e par messer Alixandre requiert e conseilie sus les besognes de Genes e pour le meillour dou segnour e dou cummunz:

1. Premièrement que equalite soit gardeee entre les Doris seux d'Oïre e de Spinola. E que les offices, quant il se donront soit en terre ou en mar, soient convenient dones entre eux a oster toute matiere de envie d'entre eux, quar ce est une chose par quey la cite a este en peril d'estre perdue. E orendroit piert que ele soit en seur estat pour la equalite que l'on y a encommencie a garder.

Placet domino.

2. Item que il soit pourvelu se faire se puet comment aucuns del alberc de 35 Spinula qui sont fornoye de la obediencie dou segnour puissent ravoir e estre rapeles a la grace dou segnour.

Placet quantum cum honore domini possit fieri.

3. Item que aucuns dou dit ostel de Spinula, li quel ont este banni pour choses dont il n'ont compes si come il dient e li quel non anuisent le bant, sont apparellie de 40 venir devant le vicaires e faire raison a ce que se il ont meffait, si soient puniz selone raison, que il soient recehu a faire raison non anusant le banniment dessus dit.

Suspenditur tant que li vicaires ait velu e reserit au segnour, se faire se puet senz esclandre.

1) Cf. nr. 935.

4. Item que a doner les offices soient esleves par le vicaire meurement e non par autres les personnes, a cui les offices se ballieront, senz prendre riens ne pour le office pourehaier ne doner ne pour sael ne pour autre chose par pluseurs raisons etc.

Placet.

5. Item que en la riviere de Genes soient faiz vicaires e autres officiaux de la auctorite dou seigneur e soient eslehu par le vicaire de Genes, ne tuit ne soient de Genes ne touz ne soient estranges, issi que se li vicaires est estranges, les juges soient de Genes, ou se li vicaires est de Genes, les juges soient estranges. E soient pour III mois ou pour VI ou pour un an, selonc ce que il plaira au seigneur, quar par ceste maniere il avront salaire dou cumunz, e les granz en seront mieux content e puis entendu au profit dou seigneur e li mauvais estaz de la riviere s'en reformera plus tost.

Placet domino, dummodo ipse dominus constituat vicarios predictos.

6. Item que en la guerre de Lunisana ait un capitaine pour soi, E ait II° homes d'armes avec lui, si que il soit forz non seulement encontres les anemis, mais ausi encontres les amis qui non sunt obeissant. E ait jurisdiction sus les marquis e seur touz autres e de condempner e de priver.

Placet. Vult tamen dominus quod ille qui erit capitaneus dicte guerre sit vicarius ripparie Iannensis ita prope Iannam sicut vicario videbitur.

Item de vicaire a Saona ordene est.

7. Item que li sires tramete querir monser contra Doria.

Fait est.

8. Item que li sires commande c'en que lui plaira de recevoir serement e seurte de messer Barnabo Doria de garder e sauver le chastel d'Amelia pour le seigneur e a son honneur e a son profit e de rendre le dit chastel a chascun commandement dou seigneur e non a autrui, paiant au dit monser Barnabo M florins, les queux il dist que il a done au vicaire de la riviere pour le dit chastel.

Plaist au seigneur, mais que messer Barnabo re[n]de bon comp[t]e de yssues del chastel.

9. Sus le fait de Phelippe de Negro, a cui li sires ballia ses monaies a faire¹, dist il que il n'a riens fait, pour ce que il dist, que li diz Phelippes n'a riens oure. E dist le diz Phelippes, que il a certaines convenances au seigneur, e ensuit la courz n'a riens pelu faire encontres lui, de ce que li sires li demande.

Suspenditur.

10. Item que li sires li vueillie declarer son salaire a florins e non a Iennins selonc la forme de sa election, quar autrement li seroit il granz domages.

Plaist que florins li soient paies ou autres monaies a la value.

11. Item que li sires vueillie declarer le commencement dou tens de son salaire, quar les Genevois dient que il non li sont tenu for que deis le premier jour, que il vinst a Genes. E li vicaires entent, que ses termes encomence puis que il se parti d'Arez venant vers Genes, que il commença a tenir les genz que il devoit tenir en dit regiment. E il a fait sa mestre a Genes II foiz puis que il y vinst, si come faire se doit.

Suspenditur².

936. v. s. p. 100. n. 17.

1. *U. s. p. 100. n. 727. c. q. p. d. s. r. 728.*

12. Item que li sires vueillie mander e commander au vicair e au cumun de Melan e aus autres feauz de Lumbardie, que il entendent tant com il pourront a offendre e domagier ceux de Cremona, quar il a entendu par aucuns siens amis forissus de Cremona, que ce sera avancement de obedienee.

Placet.

13. E ces choses se facent hastivement.

14. Item dist que messer Opecius li a respondu, que le mariage qui estoit traities de la dame de Gallure ne vult ja faire ne entendre y senz le consentimant dou segnour.

Seur toutes ces delivrances doit respondre au vicaires messer Alixandres.

937. 938. LEGATIO AD CIVITATEM VENETAM ALIOSQUE.

Apr. 6. — Mai. 30. Jun. 1.

937. INSTRUCTIO LEGATORUM. *Apr. 6.*

Ex L fol. III, ubi in margine rubrum Venetiis. Edidit Doumiges l. c. I. 103
nr. 3. Denuo insperimus. (P. dest.)

Dominus Guillelmus abbas Locedi et Titius de Colle missi ambaxiatores ad Venetos, ad patriarcham Aquylee, ad comitem de Goricio, ad comitem Reymbaldum^a, ad comune Trivisii et ad singulos prelatos et vassallos fideles imperii provincie Forungiolii^b.

1. Primo ad comune Venitiarum debent recitare, quod dominus considerans fidelitatem et pure dilectionis constantiam comunis et hominum civitatis Venitiarum, vult in presenti guerra uti auxilio et consilio eorundem. Et inter cetera que videntur sibi et consilio suo honorabilia et utilia est illud, quod dominus sit potens per mare, cum iam ordinaverit esse potentissimus per terram. Et propterea quia dominus cognoscit prudentiam et potentiam Venetorum multum valere maxime in mari, petant dieti ambaxiatores ab ipso comuni Venitiarum auxilium XV gualearum armandarum et tenendarum in mari ad servitium domini tam ad custodiam maris quam ad offensionem rebellium suorum et eorum, qui sunt, fuerunt aut esse vellent contrarii domini^c, pro termino quatuor mensium. Ad que obtinenda sollicite intendant et insistant. Et sint armate diete gualee in mari ad servitium domini in introitu Madii proxime venturi vel ad tardius in medio dieti mensis.

Si vero ipsum comune Venitiarum excusaret se, quod predicta facere nollet vel non posset aliquo imminente impedimento, procurent in quantum poterunt obtinere de adiutorio decem gualearum, descendendo particulariter de quindecim ad decem. Et idem faciant pro tempore quatuor mensium. Et si dicerent, quod gualeas armare non possent, allegando exceptiones et causas, propter quas non possent armare gualeas, tunc dieti ambaxiatores procurent habere a dicto comuni adiutorium pecunie in tanta quantitate, quanta constarent ipse XV gualee vel ab inde infra usque in decem ut supra dictum est. Expectato prius, sicut eis videbitur, antequam veniant ad petitionem pecunie, insistendo solummodo de gualeis, quod ipsi Veneti a se ipsis moveantur offerre

937. ^a Reymbaldum *B.* ^b gioli *corr. ex giuli B.* ^c sequitur *de et.* ad que *o B.*

pecuniam. Et dicant in casu pecunie, quod dominus de ipsa pecunia faciet armari alias gualcas ad stipendia.

2. Item dicti ambaxiatores requirant ex parte domini patriarcham Aquilee et comitem de Goricio, quod personaliter venire debeant ad servitium domini cum comitiva equitum, de qua expedire viderint pro honore domini et ipsorum, et^d esse debeant Pisis in introitu Madii proxime venturi vel ad tardius ad medium dicti mensis. Et dictus comes veniat etiam pro faciendo fidelitatem domino. Et si ipsi personaliter venire non possent iusto imminente impedimento, requirant eos quod mittant de gente sua in quantitate sufficienti, que esse debeat Pisis in termino supradicto. Et quod dictus comes si venire non potest, mittat aliquem filium suum vel alium de latere suo cum sufficienti mandato procurator(ii) ad faciendum fidelitatem.

3. Item requirant consilium et comune Trevisii de adiutorio prestando domino in sufficienti quantitate equitum armatorum secundum potenciam dicti comunis, de qua informentur prudenter et caute, et dicant quod dominus vult habere dictum adiutorium in Pisis in termino supradicto. Et etiam informentur plenarie de statu et conditionibus dicte terre et id referant vel significant domino.

4. Item requirant comitem Reimbaldum et ei precipiant, quod ad predictum tempus personaliter veniat ad dominum cum comitiva equitum armatorum, prout expedire viderit pro honore domini et suo, ad serviendum domino et ad faciendum ei fidelitatem. Et si esset infirmus vel aliter impeditus, quod^e personaliter venire non possit, mittat unum de filiis suis vel aliquem de latere suo cum sufficienti mandato procuratorii ad faciendum fidelitatem predictam.

5. Item requirant omnes et singulos prelatos et vassallos fideles imperii provincie Forungioli de adiutorio prestando domino et mittendo Pisas ad terminum supradictum.

6. Item debent requirere, procurare et seriose sollicitare Tuscos fideles imperii morantes in Venetiis¹ et aliis locis superius nominatis ad hoc, ut serviant domino in guerra de Tuscia de gente equitum armatorum in bona quantitate si fieri poterit, alias serviant de pecunia taliter, quod dominus debeat contentari. Et prius informentur de posse et conditionibus ipsorum Tuscorum.

938. CITATIO FLORENTINORUM VENETIAE EXISTENTIUM.

Mai. 30. Ian. 1.

Instrumentum de Citationi confectum serratur autographum Taurini in tabulario regio inter Collectanea Bernardi de Mercato Diplomati imperiali Mazzo 3 nr. 23 (= Doenigps Ms. IV, de quo c. supra ad nr. 563) fol. 48, 49. Ediderunt tum Doenigps l. c. II, 85 nr. 34 quam Fr. Novati Archivio storico Italiano, Serie IV, XIX, 380. Nos ipsi de novo contulimus. Cf. supra nr. 937 cap. 6. (P. deest.)

In nomine Domini amen.

Anno nativitatís eiusdem millesimo trecentesimo terciodecimo, indictione undecima, tempore gloriosissimi principis domini Henrici Romanorum imperatoris semper augusti, die trigesima mensis Maii. Venerabilis et religiosus vir dominus frater Guillelmus abbas monasterii de Locedio et Ticino de Colle, ambaxiatores eiusdem gloriosissimi principis domini Henrici Romanorum imperatoris semper augusti, presentialiter Venetiis in claustro ecclesie sancti Salvatoris existentes ex speciali commissione et mandato eidem ab ipso

937. *Instrumentum de Citationi confectum serratur autographum Taurini in tabulario regio inter Collectanea Bernardi de Mercato Diplomati imperiali Mazzo 3 nr. 23 (= Doenigps Ms. IV, de quo c. supra ad nr. 563) fol. 48, 49. Ediderunt tum Doenigps l. c. II, 85 nr. 34 quam Fr. Novati Archivio storico Italiano, Serie IV, XIX, 380. Nos ipsi de novo contulimus. Cf. supra nr. 937 cap. 6. (P. deest.)*

1. *Quodammodo.*

príncipe factis elegerunt in eorum nuntium ad infrascripta exequenda et facienda Pierum domini Rovasii de Cagiola presentem et recipientem. Qui nuntius incontinenti in ipsorum ambaxiatorum presencia constitutus iuravit ad sancta Dei euangelia scripturis corporaliter manu tactis, omnia que sibi imponerent bene et legaliter facere et referre,
5 remoto etc.

Post que dicti ambaxiatores incontinenti imposuerunt, commiserunt et mandaverunt dicto Piero ipsorum iurato nuntio in ipsorum presencia constituto, quod vadat, citet et requirat omnes et singulos infrascriptos in persona vel ad domos habitationis ipsorum et cuiusque ipsorum, ubi nunc Venetiis habitant vel quisque ipsorum habitat, et eisdem
10 et cuique^a eorum in persona vel ad domos ut supra continetur ex ipsorum ambaxiatorum parte precipiat, quatinus infra terminum trium edomadatum immediate sequentium vel hinc ad festum sancti Iohannis mensis Iunii ipsi et quilibet eorum per se vel per
15 ydoneas personas cum equis eis et cuilibet eorum infra designatis et ascriptis coram dicto serenissimo principe ubicunque fuerit se presentent eiusdem principis parituri mandatis, pena perpetui hanni imperii et alia pena eiusdem principis arbitrio auferenda.

Nomina vero illorum quos citare debet et equi cum quibus se presentare debent sunt hii, videlicet:

dominus^b Franciscus de Barberino cum quinque equis in persona

Schiatta^b de Macciis cum consortibus suis cum sex equis in persona

20 Lambertus }
Ubriacus } fratres de Ubriachis cum sex equis inventi in personis
Ugolinus }

Tingus de Ubriachis cum tribus equis citatus ad domum

Bandinus de Ubriachis cum uno equo citatus ad domum

25 Cante de Somaia cum filio suo cum duobus equis citatus ad domum

Guccius de Castroflorentino et }
Stephanus eius filius } cum tribus equis citati ad domum

Vecchius de Castroflorentino et }
Iohannes eius filius } cum tribus equis citati ad domum

30 Neri Agolanti cum filiis suis cum tribus equis citatus ad domum

Maynectus Agolantis cum duobus equis citatus ad domum

Domusdeus Agolantis cum tribus equis citatus ad domum

Thomaxius Agolantis cum uno equo citatus ad domum

35 Bartholomeus Agolantis cum uno equo citatus ad domum

Ciprianus de Ciprianis cum filiis) cum tribus equis in persona

Corsus Alberti cum filiis cum duobus equis in persona

Ristorus }
Franciscus }
40 Andreas et } de Carinis cum quattuor equis in persona
Pierus }

Mone et }
Micus Guidalotti } cum tribus equis in persona

Neri Mazetti cum duobus equis in persona

Guccius de comitibus de Collegalli cum duobus equis in persona

45 Franciscus Thomaxii cum uno equo in persona

Marinus Marini cum uno equo non fuit inventus

Chele^c Broccardi et }
Cinus del Volta } cum uno equo citati ad domum

938. a) cuiusq; or. b) signum paragraphi precedit super or. c) sequitur delvcta delet. c.

Albicus domini Guivencii de Arriguccis cum duobus equis in persona
 Bonus de Musignano cum uno equo in persona
 Dietisalvi Artuisii cum uno equo in persona
 Lambertus Lamberti cum uno equo in persona
 Laurentius Bonsignoris cum uno equo in persona 5
 Lippus Bonamichi cum uno equo in persona
 Iohannes ser Pini et frater eius cum uno equo in persona.

Qui omnes sunt de Florentia et eius districtu et nunc habitant Venetiis.

160. 1. Eodem anno et indictione, die primo mensis Junii sequentis. Pierus predictus
 munitus iuratus retulit dictis ambaxiatoribus et michi notario infrascripto, se die XXX. 10
 Maii, 30. mensis Maii citasse predictos Lambertum, Ubriacum, Ugolinum, Tingum et Bandinum
 de Ubriacis, Cantem de Somaia, Guccium de Castroflorentino et Stephanum eius filium,
 Vecchium de Castroflorentino, Iohannem eius filium et Nerium Agolanti et alios omnes
 Maii, 31. die ultima mensis Maii, et predictis nunc supra nominatis, ut infra terminum trium
 160. 24. dnodumarum proxime sequentium, et aliis, ut hinc ad festum sancti Iohannis mensis 15
 Junii proxime futuri, ubi supra dicitur ad domum et ubi in persona personaliter eisdem
 et cuilibet eorum ex ipsorum ambaxiatorum parte precepisse in omnibus et per omnia,
 ut supra ab eisdem habuit in mandatis.

(S. N.) Et ego Philippus Aceconii de Prato publicus imperiali auctoritate notarius
 predictis electioni nuntii, prestationi iuramenti, commissioni et relationi interfui una 20
 cum ambaxiatoribus predictis et ea omnia de ipsorum ambaxiatorum mandato publice
 scripsi.

939. *LEGATIO AD LOMBARDIAM SUPERIOREM.* Apr. 6.

Ex L fol. IIII, ubi rubrum Lombardie, *Edidit Doemigis l. c. I, 101 nr. 4. Denuo*
inspeximus. (P. deest.) 25

Domini frater Ysuardus patriarcha Anthiochensis, Lelmus Bullie de Galandis miles,
 Iacobus Faselus iudex et Pone Gluti de Perusio ambaxiatores missi Medyolanum,
 Placentiam, Cumas, Laudem, Perganum, Novariam, Terdonam, Cremam, Yporigiam et
 Carium et ad dominum Philippum principem Achaye et ad marchiones Montisferrati
 et Saluciarum et ad alios vassallos et fideles imperii predictarum partium. Et est 30
 eorum ambaxiata talis:

1. Primo recitabunt supradictis particulariter, quod dominus in presenti guerra de
 Tuscia vult uti auxilio et consilio eorumdem. Et inter cetera que videntur sibi et consilio
 suo honorabilia et utilia est illud, quod dominus sit potens per terram et iam ordinavit
 esse potens in mari. Et propterea debent pettere dicti ambaxiatores a dictis comitibus 35
 auxilium equitum armatorum secundum potenciam uniuscuiusque, de qua plenarie infor-
 mentur a comite Warnerio et a domino Iohanne de Castellione. Et super hoc caveant
 dicti ambaxiatores, ne decipiantur aliqua occasione. Qui equites esse debeant in Pisis
 Maii, in principio mensis Maii vel ad tardius in medio dicti mensis. Nichillominus tamen
 dicti ambaxiatores exequantur hec sibi commissa per se ipsos absque colloquio habendo 40
 cum dictis comite Warnerio et Iohanne de Castellione interim quod eos invenire con-
 tinguat. Cui comiti Warnerio precipiant ex parte domini, quod eum comitiva sua
 equitum ultramontanorum debeat venire personaliter ad dominum in civitate Pisana
 et esse in Pisis in dicto termino, proviso quod terre obediens domino in partibus
 Lombardie in tuto statu remaneant. 45

2. Item precipiant Matheo Vicecomiti vicario Medyolani, quod cum gente Medyolani, quam mittere debet ad dominum, mittat Galeacium filium suum et etiam ipsi Galeacio precipiant, quod veniat.

3. Item precipiant dicto principi Achaye, quod personaliter veniat ad dominum cum comitiva equitum armatorum, de qua expedire viderit pro honore domini et suo. Et ducat secum obsides, quos penes se habet de Pavia et Verceilis et de quibuscumque aliis partibus obsides haberet sub fida custodia, et esse debeat Pisis in termino supra-dicto. Si vero dictus princeps excusaret se, quod dictos obsides non posset adducere propter guerrarum discrimina, tunc dicant et precipiant ei, quod eos consignet et recommendet nomine domini vicario Medyolani vel comiti Warnerio, quibus in dicto casu precipiant, quod ipsos obsides ab eo recipiant et bene custodiant pro domino.

4. Item requirant omnes prelatos et vassallos dictarum partium fideles imperii de adiutorio prestando domino per eos secundum potentiam uniuscuiusque, de qua sicut melius poterunt plenius informentur. Et presentent ipsis prelati et vassallis litteras domini, que eis propterea diriguntur pro eisdem^b. Si vero dicta communia non offerrent adiutorium equitum armatorum secundum quod dictis ambaxiatoribus videretur iuxta posse cuiusque, tunc dicant quod dominus vult habere ab eis pro adiutorio quantitatem equitum secundum talliam eis factam, quam secum portant. Nichillominus demum sint contenti de adiutorio cuiusque dictorum communium secundum posse ipsorum, quod remaneat in discretione dictorum ambaxiatorum.

5. Item debent requirere, procurare et seriose sollicitare Tuscos fideles imperii morantes in terris Lombardie, ad quas se debent conferre, ad hoc ut serviant domino in guerra de Tuscia de gente equitum armatorum in bona quantitate si fieri poterit, alias serviant de pecunia taliter, quod dominus debeat contentari. Et prius informentur de posse et conditionibus ipsorum Tuscorum.

6. Item debent inquirere de statu et conditionibus terrarum Lombardie, ad quas mittuntur, et inde se plenius informare et significare domino festinanter illa, de quibus erit festinantia.

7. Item requirant et procurent habere prout melius poterunt debita que debentur domino in Lombardia, videlicet:

a vicario Medyolani pro censu fructuum vicariatus Medyolani pro uno et dimidio preteritis XXXVII^M flor. ad rationem viginti quinque milia flor. aur. per annum

item a comuni Placentie VII^M flor.

item a comuni Laude VI^M VII^M flor.

item a comuni Creme III^M flor.

Qui ambaxiatores procurent habere totam summam predictam si poterunt, insistendo sicut melius viderint expedire, alias recipiant demum quantum de ipsa summa poterunt obtinere. Et secum portent propterea litteras procuratorias domini.

8. Item dicti ambaxiatores ex parte domini respondeant vicario Medyolani et episcopo Cumarum super ambaxiata ipsorum relata domino per fratrem Danyelem de ordine Minorum.

(1) Et primo super remissione diete quantitatis florenorum, quam debet domino ipse vicarius Medyolani: quod dominus non intendit dietam remissionem facere, quia de ipsa pecunia indiget vehementer pro expeditione negotiorum imperii. Et propterea mandavit dictis ambaxiatoribus, ut ipsam quantitatem florenorum petant et requirant ab eo.

939. ^b) per eos-lem *B*

(II) Item super facto civitatis Laude, quod dominus provideret super statu dicte civitatis, respondeant: quod dominus misit pro regimine dicte civitatis sufficientem et bonum vicarium, de quo dominus bene confidit. Verum dominus est contentus, quod ipse vicarius Mediolani et Mediolanenses sint ei favorabiles et assistant favoribus oportunis.

(III) Item super facto civitatis Comarum, quod per comune Comarum eligerentur ab uno usque in tres rectores, de quibus dominus imperator confirmaret unum quem vellet, respondeant: quod quando dominus erit in partibus Lombardie, tunc super ista petitione providebit taliter, quod poterunt contentari.

(IV) Super facto vero relaxationis domini Fanonis de Laude et cassationis fidei-
inssionis per eum prestite comiti Warnerio, qui eum fecit capi, de ipso Maffeo Vice-
comite et aliis sociis suis fideiussoribus ipsius Fanonis respondeant: quod ipsi sunt
informati super hoc de intentione domini et secundum ipsam informationem procedent
in negotio et propterea diligenter inquirent, si idem Fanone fuit culpabilis de eis,
quorum occasione captus et detentus fuit vel non. Et si invenerint eum sine culpa, 15
dicant eis tunc, quod relaxatio facta de eo placet domino. Si autem invenerint
eum culpabilem, tunc reprehendant eundem comitem Warnerium et Maffeam Vice-
comitem de relaxatione eiusdem, dicentes quod non placet domino, ymo vult dominus
quod fiat iusticia de eo.

(V) Item super facto permutationis vicarii Pergami respondeant: quod ipsi sunt 20
informati super hoc per dominum et secundum dictam informationem procedent in
negotio. Et propterea quia ipsi Maffeus et episcopus infamant eum et comune Per-
gami per suum ambassiatores excusat et comendat eundem, inquirent de regimine
suo, si se habet bene vel male et secundum quod invenerint, significant domino per
eorum litteras.

(VI) Item super facto vicarii Tartone, quem ipsi accusant de malo regimine,
respondeant: quod dominus informavit eosdem super hoc et secundum dictam informa-
tionem procedent in negotio. Et propterea inquirent, si marchio Montisferrati est
utilis vicarius in dicta terra et si facit pro domino et eius negociis et pro fidelibus
dicte contrate. Et si cives contentabuntur et si sic invenerint, tradant eidem mar-
chioni litteras dicti vicariatus, quas secum portant, alias sibi retineant dietas litteras
et ipsum negocium teneant in secreto.

(VII) Item dicti ambassiatores precipiant vicario et comuni Comarum, quod cum
effectu faciant et procurent, quod homines de vicaria Burmi obediant et pareant
Facino de Amberia de Cumis vicario pro domino imperatore ibidem et eidem super 35
predictis prestent auxilium et favorem, ita quod omnino obediant eidem.

9. Item dicti ambassiatores respondeant comuni Pergami super hiis, que nuper peti-
verunt a domino per Tancredum de Vergellen (sibus) eorum nuncium et ambassiatores.

(I) Et primo super supplicatione facta, quod non deberent relaxari certi cives
Pergami, qui sunt duo vel tres capti in Sonezino et quos dominus iam relaxari man-
davit ad petitionem cardinalis de Pergamo respondeant: quod ex quo dominus iam
dictam gratiam fecit ad petitionem dicti cardinalis, vult ipse dominus, quod ipsi duo
vel tres carcerati relaxentur omnino secundum conditionem iam mandatam, videlicet
quod non debeant intrare Italianam nec ad dietam civitatem Pergami reverti sine
licentia domini, dando eis intelligere, quod dominus non intendit quod amplius aliqui 15

1. *Ad quae valius illustranda hic subiungere avar litteras polcaussorias eiusdem cardinalis, quas inter reliquias archiepiscopi Henrici VII. Pisis invenimus in tabulario Ronciniano nr. 740 asservatas, lucusque videtur. De quo sunt a. 1313. Jan. 11. in verso costana oblongi sigilli impressi supersunt.*

2. Et ad universis presentes litteras inspecturis, quod nos Guillelmi s. miseratione divina Sancti Nesebatensis episcopi Tullanotheus cardinalis promittimus bona fide et specialiter nos obligamus, 20

alii relaxentur, sed bene custodiantur. Et hoc idem precipiant comiti Warnerio, quod nullum alium de diebus carceratis dimittat aliqua occasione sine speciali licentia domini. Et bene placuisset domino, quod fuisset facta iusticia de eis.

(II) Item super petitione facta de concessione honorum rebellium diete civitatis
5 facienda per dominum dicto communi Pergami respondeant: quod dominus super dicta petitione concedenda vel neganda vult supersedere, donec fuerit in partibus Lombardie, quia dominus non est bene informatus de conditione ipsorum honorum.

(III) Item super appellacionibus, que fiunt apud comitem Warnerium a con-
10 dempnatis dicti communis Pergami, respondeant: quod predicta non placent domino neque vult, quod diete appellationes fiant apud dictum comitem Warnerium et quod iam facte non teneant. Et propterea dicti ambassiatores districte precipiant dicto comiti Warnerio, quod de dictis appellationibus recipiendis vel iam receptis se non intromittat aliquo modo.

10. Item super ambassata facta per dictum ambassiatores domino imperatori ex
15 parte vicarii Pergamensis respondeant ut infra.

(I) Et primo super ordinatione et declaratione sui salarii respondeant ei: quod dominus comisit eis concordare cum communi Pergami de dicto salario. Et propterea dicti ambassiatores prudenter et caute procurent concordare et concordent dictum vicarium cum dicto communi Pergami de dicto salario.

(II) Item super facto robarie sibi facte in ripparia Ianue respondeant: quod
20 dominus intendit predicta committere vicario suo Ianuensi.

(III) Item super responsione facta per eum magistro Henrico de Geldonya
officiali domini super bonis rebellium inquirendis transmissa ad partes Lombardie respondeant: quod de tali responsione dominus male contentus est et de ea ipsi
25 ambassiatores multum debeant increpare dictum vicarium, quia ipse portat regimen diete civitatis Pergami pro domino et nomine suo et ipse vicarius ex suo officio debet scire, qui sunt rebelles et que sunt bona ipsorum. Et propterea precipiant ei ex parte domini sub certa pena, quod ipsos rebelles et eorum bona redigi faciat in scriptis et mittat domino vel tradat ipsis ambassiatoribus.

30 11. Item cum marchio Montisferrati requirat a domino, quod ipse mandet comiti Warnerio et Maffeo Vicecomiti vicario Mediolani et aliis vicariis Comarum, Pergami et Novarie, Yporrigie, Karii et comunitatibus Canapicii et de Maysino, quod eidem marchioni debeant prestare adiutorium ducentorum hominum armatorum quocienseunque expedient
35 ad requisitionem dicti marchionis pro faciendo guerram contra rebelles domini illarum partium, dicti ambassiatores precipiant supradictis ex parte domini, quod predictum adiutorium et maius si poterunt prebeant dicto marchioni ad eius requisitionem. Et respondeant dicto marchioni, quod intentio domini est quod ita fiat.

Item cum dictus marchio petiverit a domino vicariatum Tartone, Yporrigie et Canapicii, ad hoc quod ipse marchio possit facere guerram contra illos de Alexandria,

40 quod nobiles viri Georgius de Soppo, Guillelmus de Rivola et Ubertinus de Bengis cives Bergamenses, cum fuerint a carceribus liberati de mandato excellentissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris et semper augusti, non moveant nec moveri faciant per se vel per alios publice vel occulte, directe vel indirecte guerram contra ipsum dominum imperatorem vel eius officiales aut contra Romanum imperium, et subiectos eidem non offendant nec nocebunt nec ad nocen-
45 dum dabunt auxilium vel consilium ullo modo, et quod infra quindemam, postquam fuerint liberati et poterunt bono modo, recedent de Lombardia et quam eis comode poterunt, se nobis presentare curabunt in nostra custodia permansuri et non recedent ad partes Italie sine mandato et licentia speciali eiusdem domini imperatoris. Et hoc omnia nos facturos et curaturos promittimus bona fide,

Dat. et actum Avinionie, anno Domini millesimo trecentesimo tertiodecimo, indictione undecima,
50 die undecimo mensis Iunarii, pontificatus domini Clementis pape quinti anno octavo.

Papia, Verceilis rebelles domini, quia dicit dietas civitates Tartone et Yporrigie esse continue in casu peribendi, et propterea inquirent dieti ambassiatores, si est utile pro domino et eius negociis et facit pro salute et defensione fidelium et offensione rebellium predictorum. Et si gentes dietarum terrarum contentarentur, quod dominus marchio Montisferrati sit vicarius dietorum locorum, et si sic invenerint, tradant ei litteras de dietis vicariatus, quas secum portant, et confortent eum ad offensionem inimicorum viriliter faciendam. Et si contrarium invenerint, dietas litteras retineant penes se et negocium habeant in secreto.

12. Item dieti ambassiatores inquirent, si est utile pro domino et eius negociis et facit pro salute et defensione fidelium et offensione rebellium, quod marchio Saluciarum sit vicarius Karii. Et si de hoc sunt contenti homines diete terre et si sic invenerint, exhibeant ei litteram de vicariatu predicto, alias eam sibi retineant et negocium teneant in secreto.

13. Item dieti ambassiatores secreta, prudenter et caute inquirent contra dietos comitem Warnerium et Iohannem de Castellione procuratorem fisci, qualiter se habuerunt in officiis suis, et de gestu et administratione ipsorum plenius informentur et sicut invenerint, referant vel significant domino imperatori¹.

14. Item inquirent de gestu et administratione domini Huguicionis de Pistorio olim iudicis domini imperatoris super bonis rebellium et bannitorum in civitate Mediolani. Et si invenerint ipsum se bene et legaliter gessisse in dicto officio, faciant eum relaxari et ei restitui sibi ablata. Si autem male, faciant arrestari pro domino imperatore dicta sibi ablata. Et in omni casu faciant ipsum venire Pisas ad faciendum computum suum coram domino imperatore.

15. Tallia facta infrascriptis vicariis et commibus Lombardie de infrascripta quantitate equitum, quos mittere debent ad servicium domini imperatoris:

vicario et commi Mediolani equites III⁴

vicario et commi Pergami equites C

vicario et commi Comarum equites L

vicario et commi Placencie equites L.

Ab aliis autem commibus non talliatis recipiant, quod commode habere poterunt.

16. Qui ambassiatores secum deferant patentes imperiales litteras, qualiter dominus imperator de plenitudine potestatis pronuntiavit omnes et singulos de civitatibus et terris provincie Lombardie et qualibet earum, qui fuerunt, sunt et inantea erunt inobedientes domino vel eius vicariis, pro rebellibus et tanquam rebelles suos et imperii². Et antequam dietas litteras publicent in qualibet terrarum, ad quas mittuntur, secreta, prudenter et caute procurent habere et habeant in scriptis nomina et pronomina omnium rebellium domini de dictis terris et qualibet earum, reputando rebelles domini omnes et singulos, qui fuerunt, sunt et erunt inobedientes domino vel eius vicariis, dicentes quod dominus vult eos habere in scriptis, quia intendit contra eos processus facere. Et ipsis nominibus in scriptis habitis ut est dictum, tunc publicare debeant litteras pronuntiationis predictae.

940. LEGATIO AD LOMBARDIAM INFERIOREM. Apr. 6.

Proposuit collatis inter se et minuta ut videtur, cuius capita 1--7 Bernardus scripsit, capit 8 ab Iohanne de Urbino curatum est, serrata Tancini in tabulario regio inter Collectanea Bernardi Diplomati imperiali Matteo 4 nr. 23 c. Dominicus Ms. IV, 45 de qua v. supra nr. 563, sub nr. 251; edidit Dominicus l. c. II, praef. pag. XV sqq., nos supra l. c. II, c. 1, notatorem testam. et decis. locis a 131a, Apr. 29. Mai 27, habetis Dominicus l. c. I, 96, 98, 100, 101. Supra nr. 941.

denno contulimus: 2) apographum Libro legationum V. inscriptum fol. VIII, ubi rubrum in Lombardia inferiori: ea quae in 2 capitibus 1. 2. 5. Bernardus sumpta ex Libello relationis legatorum, de quo c. supra ad nr. 921—923, post adiecit, sub asterisco annotavimus; addit Documētis l. c. I. 119 nr. 6; nos denno contulimus. (P. dest.)

5 Haec est forma ambaxiate, quam facere et portare debent strenui viri Iohannes Rubens de Gualandis et Vermilius^a de Alfanis, ambaxiatores serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti, ad vicarios et communia Verone, Vincencie^b, Mantue, Mutine et Brixie^c et ad singulos prelatos et vassallos^d dictorum parcium fideles imperii:

10 1. In primis dicti ambassiatores^e particulariter recitabunt eis, sicut ipse dominus imperator, ad hoc ut haberet breviter honorabilem et triumphantem victoriam de rebellibus suis, venit personaliter ad civitatem Pisas^f ad ordinandum de potentissimo exercitu suo. Et ad hoc perficiendum fecit iam vocari per sollempnes ambaxiatores suos reges, principes et prelatos et eciam civitates in toto Romano imperio. Et quia dominus imperator cognoscit fidelitatem et pure dilectionis constanciam eorundem et quod victoria
15 ipsius domini imperatoris contra rebelles suos de Tuscia est salus et quies ipsorum comunium et aliorum supra nominatorum et^g confusio rebellium domini dictarum^h partium^g, intendit ipse dominus imperator intentionem suam predictam iam deliberatam et etiam in futura deliberandam eis declarare et eorum consilio et auxilio uti. Et
20 inter cetera, que videntur sibi et consilio suo honorabilia et utilia, est illud quod ipse dominus imperator sit potens in terra et iam ordinavit esse potens in mari. Et propterea petant dicti ambaxiatores a dictis comunibus auxilium equitum armatorum secundum potenciam cuiusque ipsorum comunium, de qua plenarie informetur a comite Warnerioⁱ et a domino Iohanne de Castellione vel altero ipsorum, si cum eis vel altero
25 eorum comode esse poterit, alias per se ipsos, sicut melius poterunt. Et super hoc caveant dicti ambaxiatores, ne decipiantur aliqua occasione vel causa. Qui equites esse debeant^j Pisis in introitu mensis Madii proxime venturi vel ad plus usque ad medium
dicti mensis^k.

Qui ambaxiatores precipiant domino Cany^l de Schada vicario Verone et Vincencie,
30 quod cum gente, quam mittet ad dominum de Verona et Vincencia, mittat dominum Fredericum de Scala^m, et ipsi Frederico precipiant, quod veniat. Item precipiant domino Passarino vicario Mantue et Mutine, quod cum gente, quam mittet de Mantua et Mutina, mittat Butironem fratrem suum, et ipsi Butironi precipiant, quod veniat.

Si vero dicta comunia non offerrent adiutorium equitum armatorum secundum
35 quod dictis ambassiatoribus videretur iusta posse cuiusque, tunc dicti ambaxiatores dicant, quod dominus imperator vult habere ab eis pro adiutorio quantitatem equitum secundum talliam eis factam, quam dicti ambaxiatores secum portant. Nichilominus dicti ambaxiatoresⁿ denno sint contenti de quantitate secundum posse cuiusque, quod remaneat in discretione^o ipsorum.

40 2. Item requirant omnes et singulos archiepiscopos, episcopos et prelatos et alios vassallos imperii dictarum partium de adiutorio prestando domino imperatori et mittendo Pisas ad terminum supradictum. Et ipsis^p archiepiscopis^q, episcopis^r et prelati^s pre-

^a) in 2 post adiecit Bernardus: Ambaxiatores predicti sunt informati de responsione comunium Verone et Vincencie oraculo vive vocis.

45 Comune Brixie excusat se propter impotentiam et quia rebellibus domini continue affliguntur.

940. ^a) Vermelius L. ^b) Vincencie L. ^c) Brixie L. ^d) vixabos L. ^e) ambaxiator s. similiter semper L. ^f) Pisan L. ^g) et—partium supra vocata a Bernardus ebd. L. ^h) septimo dicit. terrarum 2. ⁱ) Guarniero similiter semper L. ^k) ipsorum L. ^l) debent L. ^m) Cani L.

50 ⁿ) Schala L. ^o) septimo dicit. de 2. ^p) videtur scriptum esse discretione 2. ^q) is finalis vocat. etc. L.

sentent litteras domini, que propterea diriguntur eisdem¹ et quas ipsi ambaxiatores secum portant².

3. Item dicti ambaxiatores debent requirere, procurare et seriose sollicitare Tuscos fideles imperii morantes in terris Lombardie, ad quas se debent conferre, ad hoc ut serviant domino in guerra de Tuscia de gente equitum armatorum in bona quantitate si fieri poterit, alias serviant de pecunia taliter, quod dominus debeat contentari. Et prius informentur de posse et conditionibus ipsorum Tuscorum.

4. Item debent requirere³ de statu et conditionibus terrarum Lombardie, ad quas mittuntur, et inde se plenius informare et significare domino festinanter de illis, de quibus erit festinatio⁴.

5. Item requirant et procurent habere prout melius poterunt debita que debentur domino in Lombardia, videlicet:

a vicario et comuni Mantue XX^M flor. aur.

a¹ comuni Brixie LXXIX^M flor. aur.⁵

a¹ comuni Mutine MIII^M flor. aur.

Qui ambaxiatores procurent totam summam predictam habere si poterunt, insistendo sicut melius viderint expedire, alias recipiant denno quantum⁶ de ipsa summa poterunt obtinere. Et secum portent propterea litteras procuratorias domini imperatoris.

6. Item precipiant comiti Warnerio, si contingat eos ipsum invenire, quod proviso quod terre partium Lombardie obediens domino remaneant in tuto statu, personaliter veniat ad dominum cum comitiva sua equitum ultramontanorum et sit in Pisis in termino supradicto. Item secrete, prudenter et caute inquirent contra dictum comitem Warnerium et Johannem de Castellione iudicem procuratorem fisci, qualiter se habuerunt quilibet in officio suo, et de gestu et administratione ipsorum plenius informentur et referant domino imperatori vel significant ei per eorum litteras.

7. Tallia facta infrascriptis vicariis et communibus Lombardie de infrascripta quantitate equitum, quos mittere debent ad servitium domini imperatoris in civitate Pisana, videlicet:

vicario et communibus Verone et⁷ Vicencie equites CL

vicario et communibus Mantue et Mutine equites C

vicario et comuni Brixie equites L⁸

8. Qui ambaxiatores secum deferant patentes imperiales litteras, qualiter dominus de plenitudine potestatis pronuntiavit omnes et singulos de civitatibus et terris provincie Lombardie et qualibet earum, qui fuerunt⁹, sunt et inantea erunt inobediens domino imperatori vel eius vicariis, pro rebellibus et tanquam rebelles suos et imperii². Et antequam dictas litteras publice in qualibet terrarum ad quas mittuntur, secrete, prudenter et caute procurent habere et habeant in scriptis¹⁰ nomina et pronomina¹¹ omnium

¹ in 2 post adiect Bernardus. Episcopus Brixie excusat se propter impotentiam et necessitatem animi. Capitulum ecclesie Mutinensis excusat se propter vacationem episcopatus et propter indigentiam dicte ecclesie. Episcopus Mantuanus excusat se propter impotentiam suam. Episcopus Vincencie excusat se et dicit, quod fuit expoliatus omnibus bonis suis. Episcopus Verone excusat se propter intumescitatem et indigentiam bonorum.

² in 2 post adiect Bernardus. Excusat se, quia illi qui sunt modo rebelles domini fuerunt imperii, et non illi qui modo regunt.

940. ¹ inquirere 1. ² festinancia 1. ³ in 1 post adiect. Item post adiectiva 1. ⁴ in 1 post adiectiva 1. ⁵ in 1 post adiectiva 1. ⁶ in 1 post adiectiva 1. ⁷ in 1 post adiectiva 1. ⁸ in 1 post adiectiva 1. ⁹ in 1 post adiectiva 1. ¹⁰ in 1 post adiectiva 1. ¹¹ in 1 post adiectiva 1.

1. S. 949. 2. S. 949. 3. S. 949.

rebellium domini de dietis terris et qualibet earum, reputando rebelles domini omnes et singulos, qui fuerunt, sunt et erunt inobedientes domino vel eius vicariis, dicentes quod dominus vult eos habere^d in scriptis, quia intendit contra eos processus facere. Et ipsis nominibus in scriptis habitis ut est dictum, tunc publicare debeant litteras
5 pronunciationis predictae.

941. LEGATIO AD CURIAM. Apr. 7.

Ex P fol. 1P. Edidit Doumages l. c. I, 53 nr. 9. (P. de est.)

Est a pourveoir seur ce que cil de Florence, de Luque, de Siena, de Perouse e des autres lues rebelles e les ambaysseours dou roi Robert ont ordone novelement
10 de trametre messages a la court de Rome sus deus articles:

Premierement pour diffamer le seignour e sa gent.

Item a pourchacier que li papes tramete un legat au seignour, disent que li papes vuelt estre apaissieres e arbitres de toutes les brigues, qui sont entre^e l'empereour e les Guelfes de Toscana.

15 E que li papes reserve en soi a dire e a pronuncier de sa bouche la sentence de l'aecort e de la pais dessus dite.

E que entretant soit trieve, ne guerre ne offensions ne se face entre l'empereour e les Guelfes de Toscaine.

Missi^b sunt nuncii ad curiam propter hoc.

20 Item les ambaysseours des viles dessus dites ont este novelement ensemble e ont finalement acorde entre eux de mander e de rassembler secretement e hastivement leurs genz senz attendre plus des genz dou roi Robert e de aprochier vers le seignour vers Luque e vers Saint Meniat pour doner bataillie au seignour e a sa gent, avant que il soit plus forz de gent que il est maintenant. E dient que li sires est de si grant cuer,
25 que il ne deignera reffuser que il ne pregne la bataillie aweques eux a lour emprise. E estiment a avoir plus genz que li sires non avra assez, c'est a savoir genz a cheval II tanz e genz a pie trois tanz.

942, 943. SCRIPTA PRO ABBATE MONTIS AMIATI.

1313. Apr. 9, 10.

942. INFEU DATIO ABBATIS. Apr. 9.

*Scratur autographum Florentiae in tabulario regio; sigillum desideratur. Exempla abbatis G. C. Fatteschi saec. XVIII, inveniantur Romae in codicibus Sessorianis 213 pag. 671 et 215 pag. 669. Quae omnia iam olim descripsit vel contulit Giesbrecht, edidit
35 Böhmer 'Acta imperii selecta' pag. 459 nr. 655. Nos hanc editionem repetimus, additis quibusdam verbis per scriptoris errorem neglectis. Edidit etiam Bonini 'Acta Henrici VII I, 271 nr. 172 ad autographum ut videtur. — Bohmer, Reg. Henr. nr. 597.*

(P. de est.)

940. ^d habere eos I. ^e sequitur delet, de 2.

40 **941.** ^a sequitur delet, les. ^b Missi—how many Bernardi post abbate

Henricus divina favente clementia imperator semper augustus — venerabilibus viris abbati et conventui monasterii Sancti Salvatoris de Monte Amiato Cisterciensis ordinis Clusin. dioec. — gratiam suam et omne bonum.

Quia a nobis petitur quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo 5
exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Vestris itaque supplicationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates, immunitates, largitiones et gratias vobis seu monasterio vestro sive per privilegia sive alias a dive memorie Romanorum imperatoribus et regibus predecessoribus nostris iuste concessas, de quibus per religiosos viros fratrem Iohannem de Pictavia et Benentendem de 10
Radicofano monachos, yconomos et procuratores vestros ad hoc specialiter constitutos, homagium solenne fecistis et iuramentum fidelitatis debite prestistis, sicut eas rationaliter habetis et possidetis, vobis et eidem monasterio vestro^a confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus presentique abbati et successoribus suis auctoritatem^b confirmamus et de novo concedimus filios non legitimos legitimumque, filios adoptivos^b 15
recipiendi, notarios iudicesque ordinarios creandi et libertatibus, immunitatibus, largitionibus et gratiis eosdem yconomos et procuratores vice ac nomine abbatis et monasterii predicti per baculum quem manu gestamus presentialiter investimus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem nostram et penam quingentarum librarum auri, pro dimidia camere nostre et pro reliqua dimidia passis iniuriam sol- 20
vendarum, se noverit incursurum.

Dat. Pisis, V. Idus Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

943. RECEPTIO IN PROTECTIONEM. Apr. 10.

*Pam. ex autographo Florentino, quod sigillo caret, et codicibus Sessorianis 213 pag. 671 et 215 pag. 751 curante Giesbrecht edidit Bohmer l. c. pag. 459 nr. 656. Cuius 25
editionem nos repetimus. Edidit etiam Bouaini l. c. I, 272 nr. 173 ut videtur ad autographum. — Bohmer, Reg. Henr. 598. (P. dest.)*

Henricus Dei gratia imperator semper augustus — universis et singulis marchioni- 30
bus, comitibus, baronibus, militibus, nobilibus, vicariis, officialibus, communibus, universitatibus et singularibus personis quarumcumque civitatum, castrorum, terrarum, villarum et locorum per provinciam Tuscie constitutis, fidelibus suis, ad quos presentes per-
venerim, — gratiam suam et omne bonum.

Licet ecclesias singulas, monasteria et loca religiosa propter maiestatis Altissimi reverentiam cordis sinceritate colamus, ad venerabilem tamen Cisterciensem ordinem, qui reverendos viros et magna sancte religionis honestate conspicuos in se habere 35
diuoscitur, specialem devotionem habentes, vobis universis et singulis tam promissorum namque quam obtentu venerabilis Henrici Tridentini episcopi, principis et cancellarii nostri carissimi, qui dictum ordinem proficitur et super hoc nobis cum instantia supplicavit, sub nostre indignationis et qualibet alia pena, quam vobis vellemus infligere, districte precipiendo mandamus, quatinus cum nos dictum ordinem cum membris, locis, 40
personis et bonis suis sub protectione nostra suscepimus ipsamque sincera benevolentia persequamur, monasterium Sancti Salvatoris de Monte Amiato dicti ordinis Clusin. dioec., quod sub dicta protectione consistit et consistere volumus, non presumatis in personis vel quibuscumque bonis eius quomodolibet molestare.

Dat. Pisis, III° Idus Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero primo. 45

942. *Monasterium Sancti Salvatoris de Monte Amiato. — P. adoptivus l. c.*

943. *— P. A.*

944. RECOGNITIO DEBITI.

1313. Apr. 16.

Denovo contulimus autographon tabularii Taurinensis Diplomi imperiali Mazzo I nr. 18 assercatum. In verso legitur eadem manu scriptum, quae tertium exaravit: Littera domini imperatoris super debito VIII milium florenorum debitorum domino comiti Sabaudie. Edidit Doenniges Acta Henrici VII. II, 209 nr. 58.

Cum protocollon ab usu cancellarie discrepet, hanc recognitionem a camera notario scriptam esse crediderim. Cf. iam supra nr. 699. — Böhmcr, Reg. Henr. 529.

(P. deest.)

10 Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus.

Notum facimus, quod facta computatione finali per . . . thesaurarium et gentes camere nostre una cum nobili viro Amedeo Sabaudie comite, principe et affine^a nostro dilecto, de omnibus et singulis, que tam ratione stipendiorum, emendationis equorum et equitaturarum pro toto tempore, quo ipse postquam montes transivimus usque ad
15 initium Januarii proxime preteriti nostris servitiis institit, sibi debuimus et discomputatis
hiis, que ipse de camera nostra receperat, eidem comiti remansimus et remanemus in
ocho milibus flor(enis) aureis debitores.

1313.
Jan. 1.

Dat. Pisis, XVI. Kal. Maii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

945. INSTITUTIO VICARII PISANI.

1313. Apr. 18.

Ex Libro propositorum P, de quo v. supra ad nr. 933, fol. V, ubi rubrum: de vicario Pisarum. Edidit Doenniges l. c. I, 56 nr. 18. (P. deest.)

Die XVIII. Aprilis dominus Manfredus comes de Claromonte fuit factus vicarius
Pisarum civitatis et districtus et intravit ipsum officium fideliter exercere ad honorem,
25 exaltationem et bonum statum ipsius domini et imperii et ad bonum et tranquillum statum
civitatis et districtus Pisarum et iusticiam unicuique reddere, statuta et consuetudines,
de quibus sibi videbitur non esse contra honorem, ius et bonum statum corone imperialis,
bona fide observare.

946—948. BANNITIO ET CONDEMNATIO
ROBERTI REGIS SICILIAE.

1313. Apr. 26.—Mai. 12.

946. SENTENTIA IMPERATORIS. Apr. 26.

Proponimus ex 1) autographo manu Pauli de Polio Bonizi notarii exarato, quod superest Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo I nr. 19 signatum. In

35 944. ^{a)} in loco raso; prius scriptum erat nro dil or.

curso lepatur ab eodem Paulo scripta: Sententia definitiva contra regem Robertum Sicilie per Henricum imperatorem lata XXVI. Aprilis MCCXIII. Edidit Dominicus Acta Henrici VII. II. 198 nr. 56 et minus recte communicatum iam adhibuit Pertz. Nos deinde accuratissimè contulimus: tamen loca quaedam orthographiæ Pauli propria non adnotavimus.

5

Item contulimus 2) apographon in Registro Leopardi Frezzati notarii fol. 20, de quo v. supra ad nr. 470, seriatim. Varias lectiones mere orthographicas indicare superaddimus.

Ceteros qui hic illic constant codices negleximus.

In margine posuimus capita Interlocutionis supra nr. 943, cuius verba cum nostris plus minusve concordant. Cf. etiam supra nr. 821 et 848. — Bohmer, Reg. Henr. 530. (P. 545.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus ad certitudinem presentium et memoriam futurorum.

1. Deus index iustus, fortis¹ et longanimis omnes secundum sua merita iudicans, 15
superbientem illum, qui dum ante sue tronum clementie se gloria et honore sublimatum
conspiciens, sedem suam ab aquilone, ut esset Altissimo similis, ponere cogitavit, de
altis celorum fastibus ad inferiora terre in obprobria² sempiterna demergens, ipsum omni
gratia et spe misericordie condigne privando, eum duxit eternalibus ultionibus exponen-
dum. Sic et ad presens iustitiam respiciat et equitatem videat ipse celestium, 20
terrestrium et inferorum dominus, qui novit occulta cordium et ante cuius tribunal
omnis calu[m]pnia cessat et veritas nullis nequitie tenebris obscuratur. Deponat et nunc
de sede potentem, qui temptavit et exacerbavit ipsum et concitavit eum in iram, perdat
eum qui mala querit, det illi qui ostinato animo viam innocentie refugit et gloriatur in
malitia, obprobrium sempiternum. Faciat in eo iudicium conscriptum et sit gloria 25
omnibus sanctis eius.

2. Nequitie siquidem et perditionis alumpnus² Robertus natus clare memorie
Karuli secundi, qui se Sicilie regem intulatur, ex imperii Romani adipe impinguatus,
incrassatus et dilatatus contra illud, cui etiam causa multorum feudorum et honorum
ipsius imperii, que actenus tenuit et que iniuste presentialiter occupat, humiliter obedire 30
deberet, virus iniquitatis evomens, odia, dolos et fraudes pro fidelitate retribuens ex
detestande ingratitude vicio calcaneum rebellionis presumpsit erigere ac contra stimu-
lum indurata nequitia calcitrare³ non cessat, nefandaque superbia tumefactus sedem ab
aquilone, videlicet ab opposito maiestatis cesaree, quam eius dominam et magistram
revereri et honorare tenetur, sibi ponere satagens, ipsam convitiis et contumeliis provo- 35
cavit actenus et protervo animo continue provocare presumpsit. Ipse namque inter
ceteros sue malignitatis conatus, licet antequam pro imperiali diadematis susceptione
proficisceretur ad Urbem, per suas litteras speciales pluribus³ culmini nostro scripsisset,
quod ipse, sicut ex causa predicta debebat et nos qui nec verbo nec opere quod sciremus
gravaveramus nec gravare, set potius gratiose tractare intendebamus eundem, ex puri- 40
tate conscientie credebamus³, ad exhibendam nobis debitam reverentiam et honorem tam
in dicta coronatione quam alias intendebat et ad id pro viribus se parabat, confederatio-
nes tamen et conspirationes, uniones et ligas in offensam et impedimentum progressus
cesarei una cum Florentinis, Lucanis, Senensibus et aliis nostris et Romani imperii
subditis de Lombardia et Tuscia, ut eos in rebellionis precipitium et cecitatis foveam 45
secum traheret, sicut et traxisse dignoscitur, per se suosque procuratores, nuntios et

946. 2) *Contulimus* v. *supra* I. 3) *derst* 2.

1) *P.* 7, 11. 2) *Cf.* 2. *Floss*, 2, 3. 3) *Cf.* *Act.* 9, 3.

ambaxiatores in nostre maiestatis iniuriam et off[en]sam et impedimentum progressus cesarei facere procuravit et fecit ac etiam tractavit et ordinavit, quod civitates Cremonae, Regii^e et Parme, que sub nostra obedientia consistebant, contra nos et imperium rebellarent, inducendo tam communia ipsarum civitatum quam alios subditos nostros predictos ad rebellionem huiusmodi et eis ad id pollicendo consilium, auxilium et favorem. Et nichilominus gentes dicti Roberti eius fulti favoribus sueque nequitie conscii et ministri civitatem Astensem et castra Valentie et Casalis Sancti Euagii et alias nonnullas civitates et castra provincie Lombardie, que mandata nostra iuraverant et nos in eorum dominum recognoverant et officiales nostros receperant et habebant, officialibus ipsis exinde violenter eiectis, nequiter occuparunt ac occupatos et occupata pro Roberto detinent supradieto.

3. Idem quoque Robertus Iohannem fratrem et stipendiarios suos Romam ea videlicet intentione tra[n]smisit, ut Urbe si posset sue ditioni dolose subiecta vel saltim turbine in eius populo nefande seditionis inmisso, dicte coronationis solemniam impediret, prout dicti Iohannes et stipendiarii in ingressu nostro in Urbem predictam et quam diu in partibus illis moram traximus, efficaci operum argumento probantes, una cum copiosa dictorum subditorum multitudine, que per instigationem dicti Roberti sub promissi eis sui subsidii et defensionis fiducia, cum equis et armis ad se opponendum nobis et exercendum preexcogitatum malitiam simul cum Iohanne stipendiariusque predictis convenit ibidem, contra nos et gentes nostras hostiliter posuerunt insidias, fecerunt insultus, spoliaciones, violentias et homicidia perpetrarunt viasque publicas et loca, per que ad reverendam basilicam principis apostolorum de Urbe omnibus religionem profitentibus christianam liber aditus patere debebat, bellicosis apparatibus claudere nobisque ac nostris gentibus ad basilicam ipsam, ne ibi dicta coronatio celebrari valeret, accessum totis viribus prohibere ac alias omni modo quo poterant maiestatem nostram offendere procurarunt. Aliaque^d prefatus Robertus committebat et erat in actu continue co[m]mittendi omnia, que ad nostrum et imperii dampnum vel iacturam tenderent, et ad ea omnibus modis quibus poterat nitebatur.

4. Hec siquidem ad nos deferente clamore notorio et in pluribus etiam rerum experientia edocente, licet ipsa tam publica et notoria essent, quod nulla possent tergiversatione celari, et^e nos qui legibus subiecti non sumus contra dictum Robertum propter premissa ipso inrequisito potuissemus procedere, tamen ex augusti clementia, que libentius emendat in subditis peccata quam puniat nec exerit ferrum precisionis in morbos, quos sanare potest mulcebris lenitas medicine, post recessum nostrum de Urbe predicta super dicto notorio ex predictis per ipsum Robertum contra nostram maiestatem commissis ad inquisitionem descendimus, quam ut fidei vel amoris scintilla, si qua forsan remansisset in eo, ipsius viscera tangeret et ipsa interim spatium ad eum redeundi haberet, usque in presens gratiosis dilationibus duximus protrahendam^f. Robertum predictum citari legitime facientes, ut coram nobis^g comparere curaret super huius [suam] si posset in[n]ocentiam ostensurus. Verum idem Robertus in sua protervia perseverans in terminis ad hec sibi prefixis vel eorum aliquo per se vel alium comparere contumaciter non curavit. Quare nos super premissis in ipsius Roberti contumacia, fidedignis et sufficientibus^h receptis et examinatis testibus et eorum dictis in scripta redactis et per nos sole[m]pniter publicatis et de mandato nostro a peritis nostri palatii cum diligentia recensitis et facta nobis de ipsis per dictos peritos relatione fideli, per ea que probata fuerunt predicta omnia et singula publica et notoria esse in scriptis interloquendo promptiavimus et declaravimus iustitia exigenteⁱ. Ac postmodum cum

946. c) Reggii 2. d) aliasque 2. e) ad *abb.* 1. f) protrahendam 2. g) legitime *abb.* 2.

h) testibus *post* sufficientibus 2.

1) *Supra* nr. 913.

requiri et citari subficienter et peremptorie fecimus, ut certo termino iam elapso coram nobis ubique essemus ad hanc nostram definitivam sententiam audiendam comparere curaret, quod ipse pro suis diffusis meritis et offensis et in sua obstinatus contumacia et fraudibus perniciosius induratus facere pretermisit.

5 Quia igitur de premissis omnibus et singulis, prout serius in inquisitione continentur predicta, specialiter per dictos testes plenarie nobis constat, nos predictos et alios predicti Roberti excessus nefarios et opera detestanda maturo¹ et iusto librantes examine ac illud notissimum nullatenus obmittentes, quod ipse Robertus, dum in Urbe predicta causa prefate coronationis essemus et dilectissimi fideles nostri Pisani, qui inter ceteros subditos nostros fidelitatis et operis sinceritate renitent, galeas et gentes 10 Romanas ad nostrum servitium et honorem mitterent, galeas ipsas in nostre maiestatis iniuriam hostiliter invadi, spoliari et gentes predictas capi, carcerari et in carcere detineri fecit, et nichilominus in huiusmodi continuatione criminum perseverando, mala malis a d'lando et peiora cotidie committendo, dum contra rebelles nostros de Tuscia direxissemus signa cesaria, rebellibus ipsis, sicut publicum et notorium est et facti 15 evidentiis docebat² et docet, misit pluries armatorum subsidium, ut eos diutius in sue rebellionis erroribus confoveret, et attendentes quod ipse dum³ potuit pacem et quietem habere, dum debuit tranquillitatem expetere ac nostram benivolentiam et dilectionem, quam sibi ex animi sinceritate paraveramus, obtinere valuit, bella quesivit, iniquitates exercuit et pro posse procuravit, sicut etiam adhuc procurare non cessat, 20 in imperii populis seminare zizaniam, suscitare odia, immittere scandala, concitare tumultus, nutrire scismata et fovere discordias et sine intermissione in actu continuandi et committendi omnia que potest in contrarium nostrum existit, non solum in nostrum et imperii contemptum⁴ rei que publice detrimentum, sed etiam in perturbationem prosperitatis ecclesiastice, que ab ipsius imperii statu plurimum pendere dignoscitur, et in 25 retardationem negotii Terre Sancte, ad quod teste illo qui omnia novit totis cordis affectibus anelamus, et videntes aperte quod dictus Robertus irrevocabiliter in devium erroris prolapsus et obstinatus in dolis viam veritatis spernit omnino et tanquam aspis surda suarum aurium obturans auditum⁵ nec mandata nostra nec legis penam, in quam suis culpis incidisse ac incidere noseitur, nec etiam imperatorie plenitudinem potestatis 30 veretur, sed cotidie cervicis durioris efficitur et quanto ipsum ad penitentiam expectamus, tanto maiorem sumit audaciam malignandi, considerantes etiam quod idem Robertus de imperii crapulatus pinguedine debaccatur et ex licentia sibi lassatis habenis finit, et nobis pro obedientia rebellionem et pro fidelitatis debito iniurias facit nosque atque⁶ quoscunque fideles imperii nobis obedientes pro posse impugnare conatur, eiusque 35 potestas non in edificationem, sed in destructionem, non ad fructum et iuvamen ut deberet, set ad pestem esse dignoscitur, et volentes periculis et facturis, ad que ipsius tendunt insolentie, obviare et evangelicam doctrinam sequentes, que nos monet quod omnis arbor, que non facit fructum bonum, abscidatur et mittatur in ignem⁷, licet fideles reges et principes propter ipsorum dignitatis eminentiam libenter condignis 40 honoribus et gratiosis favoribus prosequamur, tamen ut culpa supplicium timeat et virtus premium retributionis expectet.

1. dictum Robertum, cuius elegimus domare superbiam et presumptionem elatam continere ipsumque a statu suo quantumcunque sublimi deponere, cum propter premissa sit lese maiestatis crimine reus, universis et singulis dignitatibus quocunque 45 titulo comprehensis et quibus se intulatur et decorat auctoritatibus, honoribus, liber-

916. 1. citat. 2. 1. 1. docebat 2. 1. 1. dum ipsi 2. 3. 1. 4. contentum 1. 5. ac 2. 6. vel 2.

1. *Illegitimus*. 2. *M. 11. c. 1. 7. 16. Luc. 3. 9.*

tatibus, immunitatibus, privilegiis, provinciis, contratis, civitatibus, castris, terris, villis, feudis, vassallis, bonis, rebus, iuribus et iurisdictionibus tam perpetuis quam temporali-
 bus, quos, quas et que habet, tenet vel possidet vel quasi seu habuerunt, tenuerunt
 et possiderunt quomodolibet actenus ipse vel sui antecessores, privamus eundemque
 5 Robertum rebellem, proditorem et hostem imperii dieteque maiestatis crimine reum
 de toto predicto imperio exbannimus et diffidamus et ipsum si quo tempore in
 nostram et imperii fortiam venerit, vita per capitis mutilationem privandum in hiis
 scriptis sententialiter condemnamus.

(II) Statuentes et mandantes, quod nulla persona, cuiuscunque nobilitatis, excel-
 10 lentie, status vel conditionis existat, nullaque civitas, castrum, villa vel universitas
 eidem contra nos et imperium prebeat publice vel occulte auxilium, consilium vel
 favorem, sub pena centum librarum^p auri pro qualibet civitate et quinquaginta librarum
 auri pro quolibet castro, villa, marchione, duce, comite, barone et quolibet nobili, et
 15 XX^q librarum auri pro qualibet alia singulari persona pro vice qualibet qua contra-
 fecerint com[m]ittenda, quodque cuilibet impune liceat cives, incolas et habitatores
 civitatum, castrorum, villarum et quasilibet alias singulares personas, cuiuscunque
 status vel conditionis existant, que contra nostrum honorem ei obedirent vel darent
 consilium, auxilium^r vel favorem publice vel occulte, offendere in persona et rebus
 et iuribus et ipsos et ea capere, ar[r]estare et detinere. Inhibentes et precipientes
 20 expresse, ne aliqui debitores eiusdem Roberti de bonis, in quibus sibi tenerentur, in
 aliquo ei satisfaciant vel presummant quomodolibet respondere, alioquin tantundem
 camere nostre persolvant et ad id sine strepitu et figura iudicii compellantur.

(III) Universas etiam provincias, civitates, castra, villas et singulas universitates
 et quasilibet singulares personas, cuiuscunque preeminentie vel excellentie, etiamsi
 25 regia dignitate prefulgeant, et cuiuscunque alterius nobilitatis, conditionis vel status
 existant, que ex aliquo pacto, promissione seu obligatione dicto Roberto aut suis
 predecessoribus facta vel pena apposita sub quacunque verborum forma comprehenso
 vel comprehensa sive quavis ratione, causa vel titulo et specialiter de aliquo servitio
 faciundo galearum^s vel hominum armatorum aut aliud subsidium dando per mare vel
 30 per terram tenerentur eidem Roberto, ab ipsis pacto, promissione, obligatione et pena
 apposita, vassallos quoque, feudatarios et omnes et singulos, qui eidem fidelitatis et
 feudorum vel alia quacunque ratione vel causa ad aliqua prestanda servitia personalia
 vel^t realia tenerentur, ab omni vinculo fidelitatis, subiectionis, obedientie sibi vel suis
 35 heredibus faciundo absolvimus penitus et in totum, ita quod nec civitates, castra,
 ville, universitates et persone predictae pacti vel obligationis predictorum nec vassalli
 et feudatarii prefati cuiusvis fidelitatis, subiectionis vel obedientie ratione, causa vel
 titulo sibi vel suis heredibus quomodolibet teneantur. Provincias enim, contratas, civi-
 tates, castra, terras, villas, feuda, vassallos, bona, res, iurisdictiones, iura, servitia et
 quecumque alia sub nostris comprehensa privatione et absolute huiusmodi confiscamus.

(IV) Demum omnibus et singulis militibus, auditoribus, iudicibus, iurisperitis et
 notariis, qui eiusdem Roberti domestici seu familiares existunt seu alias^u in eius
 servitio esse noscuntur, et quibusvis aliis districte precipiendo mandamus, quatinus ab
 ipsius Roberti familiaritate, consilio et directione et obsequiis quibuscunque infra
 duorum mensium spatium ab [h]odie computandum cum effectu recedant et nunquam
 45 ad eius consilium vel servitium accedere publice vel occulte presummant. Alioquin
 ipsos milites honore et dignitate militie, auditores, iudices et iurisperitos omni indi-
 candi et assidendi auctoritate omnibusque ac singulis privilegiis et immunitatibus, ac

946. ^p) libr. *semper* 1. ^q) viginti 2. ^r) aux. cons. 2. ^s) *credidit* 1. ^t) *lia* vel *in loco*
raso 1. ^u) aliter 2.

notarios notariatus officio, eos videlicet de dietis militibus, auditoribus, iudicibus, iuris-
peritis et notariis, qui huiusmodi mandato nostro non paruerint, ex tunc prout ex tunc
privamus¹ omnino et inhabiles et infames reddimus, ita quod elapsis mensibus pre-
dictis ad nullos actus legitimos postmodum quocumque tempore admittantur.

6. Huiusmodi autem privationum, confiscationis, exbanitionis, diffidationis, con- 5
demnationis et absolutionis sententias in hiis scriptis ferimus et alia omnia et singula
suprascripta et infrascripta facimus exigente iustitia et bono rei publice requirente ac
ex certa scientia et de plenitudine potestatis. Supplentes omnem defectum, si quis
forsan in inquisitione predicta vel quibuscumque processibus propterea factis ob aliquam
iuris solemnitatem obmissam est habitus, non obstantibus aliquibus legibus, constitu- 10
tionibus, gratiis et privilegiis sub quacumque verborum forma concessis, etiamsi de ipsis
opereretur de verbo ad verbum in presentibus fieri mentionem, que contra premissa
vel premissorum aliquid possent quomodolibet obici vel opponi, quibus specialiter
derogamus.

Lata, data et pronuntiata fuit dicta sententia per dictum serenissimum dominum 15
imperatorem sedentem pro tribunali et lecta et publicata² mandato et in presentia
ipsius domini imperatoris per me³ Paulum condam Sere⁴ Ramuctini de Monte Imperiali
notarium ipsius domini imperatoris et in presentia⁵ Leopardi Frenecti de Pisis notarii
ipsius domini imperatoris⁶, quibus ipse dominus imperator mandavit, quod de predictis 20
omnibus et singulis scribant et faciant publica instrumenta. Et hec omnia et singula 20
acta fuerunt Pisis in platea publica ante hospitium nobilis viri Ranerii⁷ comitis de Dono-
ratico, in quo ipse dominus imperator habitat, convocata ibidem et congregata ad parla-
mentum ad predicta audienda et intelligenda mandato ipsius domini imperatoris innume-
rabili multitudine hominum tam citramontanorum quam ultramontanorum, tam magnatum
et nobilium quam etiam popularium. Presentibus nobilibus viris dominis Henrico de 25
Flandria marescalco⁸ dicti domini imperatoris, Manfredo de Claramonte comite Moae⁹,
Gottifredo comite de Olloco, Tameredo comite de Mutilliana, Bartholomeo¹⁰ comite
camarlengo¹¹, Ranerio et Gerardo comitibus de Donoratico¹², Amone¹³ de Albomonte,
Thoma de Septemfontibus, Simone Phylippi de Pistorio, Giliberto de Saltana magistro
hospitii domini imperatoris, Alexandro de Orgio¹⁴, Dominico de Quigerio, Anselmo de 30
Agudacort¹⁵ et Ugolino de Vichio, Lapo de Ubertis, Tosolato¹⁶ de Ubertis de Flo-
rentia et Andrea de Caprona, Iohanne Cimino, Ugolino de Sismondis¹⁷, Betto Nicho¹⁸,
Guidone Pellarii de Pisis militibus et Gaddo¹⁹ Gaubacurta, Lapo iudice de Vieo, Andrea
Carlaguini²⁰, Fecino Lippi, Simone de Colle, Vanno Ribaldini et Vanno Raciocho anziani
Pisani populi et Ranerio Lannis comite de Donoratico de Pisis, Carbone de Cerehiis 35
de Florentia, Francisco Tani de Ubaldinis²¹, Farinata de Ubertinis et aliis quam pluribus
fidelibus testibus ad hoc. Dominice nativitatis anno millesimo CCCXIII²², inditione XI,
die XXVI²³ mensis Aprilis, ac regni ipsius domini imperatoris anno quinto, imperii
vero primo²⁴.

S. N. C. Et ego Paulus condam sere Ramuctini de Monte Imperiali auctoritate 40
imperiali iudex ordinarius et notarius suprascripti domini imperatoris predictae sententie
et pronuntiationi interfui et scripta omnia et singula ipsius mandato scripsi et publicavi.

916. ¹ *privamus* omnimodo *delet.* 2. ² *et lecta et publicata desunt.* 3. *me desunt.* 4. *condam* *delet.* 5. *et alii.* 6. *loco ips. dom. imp. 2; camere imperialis.* 7. *Ranerii similiter* *delet.* 8. *marscalco.* 9. *Mohae.* 10. *Bartho.* 11. *camarlengo.* 12. *de Donoratico.* 13. *Amone.* 14. *Orgi.* 15. *Gondecort.* 16. *Toserato.* 17. *Sismondus.* 18. *Nicho.* 19. *Gaubacurta.* 20. *Carlaguini.* 21. *trecentesimo tertio decimo.* 22. *1313.* 23. *1313.* 24. *1313.*

947. LITTERAE REGIS SICILLAE. (post Apr. 26).

Subiungere liceat protestationis litteras regis Roberti signo chronologica carentes, quas ultimi capituli ratione habita spurias non esse crediderim. Servantur codici II. III. 38 bibliothecae universitatis Taurinensis bis fol. 42 et 75 inscriptae (1 et 2). Est ibi rubrum:

5 Lictere destinate per regem Robertum ad plures partes et loca occasione sententiae suprascriptae. *Edidit Doemiges l. c. II, 235 nr. 8, cuius editionem hic repetimus.*

(P. deest.)

Robertus Dei gratia rex Siciliae, ducatus Apuliae, principatus Capuae, Andagavie, Provinciae et Foleacherii comes ac Ierusalem rex, Romandiola comes et civitatis Ferrariae
10 dominus generalis universis et singulis comunibus et universitatibus ac etiam singularibus personis civitatum, castrorum et terrarum Italiae, sancte Romane ecclesiae fidelibus et devotis, amicis karissimis gratiam suam et bonam voluntatem.

(1) Ab olim sparso pestifero semine per quondam Fredericum imperatorem in Italiae partibus pululavit amara pestis dissensionis^a et odii contra orthodoxe fidei zela-
15 tores in arbores asperas et mortiferas tunc conversa. Cuius propagines universas inferunt civitates et oppida, ipsius filii scilicet et nepotes, cervices^b et cornua contra sanctam Romanam ecclesiam matrem nostram eiusque fideles et filios erigentes in universale scandalum fidei christiane^b. Verum quia negatum est superbis diu in cornu superbiae residere, scriptura testante, qualiter divina iustitia eos pulsaverit, mediante potentia
20 leonis invicti illustrissimi^c condam regis Caroli avi nostri^c, qualiterque de pomerio fidei christiane succiderit arbores nedum^d infructuosas, sed etiam letiferas. Manfredum scilicet et Corradum ac etiam eorum complices et fautores, persecutores ecclesiae et eiusdem fidelium, qualiterque sub iugo domini fidelium predictorum submiserit civitates et castra in partibus Tusciae et Lombardiae ac alibi^d, novit manifestissime totus orbis. (2) Attamen
25 non eradicatis tunc ex toto radicibus prodixerunt semina fructus malos, qui modernis temporibus per fas et nefas instigantes promotionem Henrici Lesomensis^e comitis^f, conceptum dudum virus contra fideles ecclesiae spargere sunt conati, ipsum Henricum licet indignum imperio colorate et subdole^g profici^b procurantes, non^h ut augeter imperium ut debebat, non ut tenebatur ecclesias defensaret nec ut mundoⁱ daret pacem diutius
30 expectatam, sed ut veros^k fideles ecclesiae in confusionem poneret et ruinam et ut alia obscena perageret tam contra sacras ecclesias et earum iura quam etiam contra personas miserabiles laycas, quae abominamur serius nuntiare. Regni^l porro nostri coronam succedens in aliorum vitium, cum non posset ut intendebat viribus lacerare, loquaci tamen quadam garulitate muliercularum senescentium more nisus est diebus
35 presentibus infamare, contra nos ut iudex rectum iudicium non condens^m, verbosos processus instituens^l, qui nedum imperatori non congruunt, sed nec alii etiam vilissimo iudicanti, quos referre vel audire aborrere debent universi christicolae. Quin immo et ipse, si ut sibi ascribit meruisset imperiali fastigio decorari, sed ab eius fructibus publicis non imperator, sed predo, non iuris conditor, sed destructor nec veritatis amator
40 dignoscitur evidenter, licet ut suos possit facilius erroneos palliare processus, scribat se legibus non astrictum, immemor legis, dignam esse vocem dicentis in maiestatem regnantis, legibus alligatam se principem profiteri, nec considerans, quod par in parem non habet arbitrium iudicandi. Cum etsi veri imperatoris uteretur arbitrio, nos tamen qui regnum nostrum ab ecclesia immediate tenemus et quod felicitis memoriae avus ex

45 947. ^a) assensionis 1. ^b) loco cervices—christiane 2; contra Rom. eccl. matr. nostr. erigentes cerv. et cornua eiusque filios et fideles. ^c) illustrissimi—nostri *desunt* 2. ^d) nedum—ac alibi *desunt* 2. ^e) sic 1. ^f) sic 1; Lesom. comitis *desunt* 2. ^g) subdolese 2. ^h) *deest* 2. ⁱ) non ut augeter—nec ut mundo *desunt* 2. ^k) viros 2. ^l) Regni—instituens *desunt* 2. ^m) condennans? 1. 2.

cessione sancte matris ecclesie de manibus eripuit Pharaonum, predictorum Manfredi
 siliet et Corradi, sibi plus quam ipse nobis subesse in aliquo non debemus^a. (3) Sumpta
 tamen audacia temeritate propria ad processus fatuos non ex ardore iustitie, sed ex
 iniquitatis concepte et excogitate proposito sic processit^b, non attendens, quod nostri
 predecessores antiquissimi similiter et antiqui domus Francie, de cuius fabrica sumus ⁵
 orti, suos adversarios et rebelles non sustinuerunt multos diutius superbire. Elationis
 etiam tante supercilio suis utitur in scripturis, quod civitates Regii, Parme et alias,
 que contra ipsius perfidiam nostrum ut veri christiani^c imploraverunt auxilium et succur-
 sum, nos asseveret a iurisdictione imperii subtraxisse, quas in animo gerimus tanquam
 fideles ecclesie, in quantum nobis ex alto processit, ad statum ecclesie defendere, non ¹⁰
 a debita iurisdictione alterius revocare. Dicat autem nobis qui se dicit imperatoria
 dignitate fulciri^d et qui se vocat augustum, si quod iuris non est imperat, et si non auget,
 sed minuit, numquid haberi debet ab imperii subditis imperator? Nonne privilegium
 meretur amittere, qui concessa sibi abutitur potestate et reatus nomine omnem excludit
 honorem? Respondeat Henricus, mens potentie avida, que non novit gaudere con- ¹⁵
 cessis nec a vetitis abstinere. Estne imperii dignus^e regimine, loquatur, qui nimium
 elato corde regum facta diiudicat, si promulgata dudum iura concedunt devotis posses-
 soribus, quales sumus, auctoritate propria iudicariam iniuriam propulsare. (4) Hee
 quippe indicare potest de facili iuris et legum verus inspector, veritatis amator et cultor ²⁰
 vere religionis et fidei, quod nos, qui^f pro veritate, pro fide, pro ecclesia, pro iustitie
 defensione pugnam assumimus, libere Henrico predicto ab eius iniuriis provocati oppo-
 nere nos possumus, eius processus et verbosa fatua^g ac etiam versutias non curantes,
 quia scriptum esse didicimus: 'Cum rex iustus sederit^h super sedem, non adversabitur
 sibi quicquam indignum' et alibi: 'Cor regis in manu Dei est et ubi voluerit inclinabit
 illud'ⁱ. 25

(5) Nos igitur excitati non solum ab iniuriosa nostre corone irrogata per dictum
 Henricum infamia, sed ad querelas orphanorum, viduarum, hospitalium et ecclesiarum
 ac etiam ad clamorem sanguinis christianorum fidelium effusi per eum tam in partibus
 Lombardie quam Tuscie contra debitum rationis, nolentes quod diu in corde gestavimus
 amplius occultare^k, sed illud potius per universa mundi climata divulgare, vobis amicis ³⁰
 karissimis et dilectis fidelibus et aliis quibuslibet^l publice nuntiamus, quod nullo alio
 per nos contra dictum^m Henricum processu fiendo, quem erubemus nedum facere, sed
 referre, eum tanquam inimicum nostrum, hostem ecclesie, turbatorem quietis et pacis,
 persecutorem nostrum et iuris nostri, fallacem etiam in promissis, quin immo perituum,
 persequi intendimus et volumus tota nostra et amicorum collecta potentia tam terra ³⁵
 quam mari, auctoritate etiam filii sancte matris ecclesie, quam habere pro firmo
 speramus et in hoc eius vertitur interesse, licet sui milites bellicosi, ut ferunt, velociores
 volueribus non morentur et quamquam se mundi dominum asserat universi, in occursumⁿ
 cuius manus nostra non timida diriget hastam suam, paratam vos et nos pro viribus
 defendere contra quoslibet impugnantes^o ipsosque in stragem convertere perpetuam et ⁴⁰
 ruinam. (6) Ad quorum omnium executionem velocem^p nostrum continuum fecimus^q
 apparatus, subito dirigendum ad quasemque partes predictus Henricus se duxerit con-
 ferendum. Hapropter cum nostre intentionis existat, quod dictus vester et noster et^r
 hominum inimicus non possit finaliter elligere nostre gladium ultionis, vos omnes et

917. ^a Cum debemus *desunt* 2. ^b *et add.* 2. ^c Non imploraverunt *desunt* 2. ^d imp. 45
 anti. ubi n. c. habet 2. ^e digna 1. ^f qui nos quod 2. ^g fausta 1. 2. ^h sedeat 2. ⁱ *desit* 2.
^j quod dicitur 2. ^k dominum 2. ^l cursum 2. ^m impugnatores 2. ⁿ in *add.* 2. ^o faci-
 antis 2.

singulos requirimus et hortamur attente, quatinus^c firmi et constantes more solito persistentes animositate concepta vos et terras vestras custodire sollicitè procuretis, ad nichil aliud vigilantes nec ad ullum vos fortune periculum exponentes, donec potentia nostra ad vestras usque partes pervenerit, simul vobiscum Deo propitio triumphum
5 optatum et gloriam de inimicis quibuslibet habitura.

948. LITTERAE PHILIPPI REGIS FRANCLIAE CLEMENTI V. PAPAE
MISSAE. Mai. 12.

Contulimus 1) *codicem A 261 inf. bibliothecae Ambrosianae Mediolanensis saec. XV fol. 46'*. *Contulit etiam* 2) *codicem Vaticanum lat. 2962 fol. 65' vir d. Henricus Pogatscher. Cum codicibus editio Muratoriana 'Rerum Italicarum scriptores' X, 563 parata fere omnino convenit. Cf. Böhmcr, Reg. 1246—1313 Pabste 310 et litteras pontificis infra ad Iun. 12 edendas.* (P. deest.)

Sanctissimo in Christo patri domino Clementi divina providencia sacrosancte ac universalis ecclesie summo pontifici Philipus Dei gratia rex Francorum devota
15 pedum oscula^a beatorum.

Ad nostrum alias quorundam magistrorum relatu et nunc ex assertione karissimi consanguinei nostri principis Achaie pervenit auditum, quod magnificus princeps H(enricus) imperator Romanorum Apulie, Sicilie et alias terras proprias illustris principis Roberti regis Sicilie consanguinei nostri^b karissimi debellare proponens ad ipsius
20 exheredationem suos intendat exercere conatus, turbando pacem universam christianorum, impediendo negotium passagii Terre Sancte in universale et specialiter Romane ecclesie, cuius diete terre patrimonium proprium esse dinoscitur, excidium et iacturam. Cum igitur nos, qui^c dieti^d regis Sicilie, qui de consanguinitate nostra traxit originem et de
25 nostra domo regia^e processit, exheredationem non de facili sustinere possemus, beatitudini vestre super hoc alias scripsimus¹, ut consideratis incomodis, que ex premissis, si quod absit contingerent, sequerentur, ad occurrendum tantis et talibus periculis velit vestra sanctitas in hac parte de competenti remedio celeriter providere, ne propter
30 huiusmodi incomoda possit diete Terre Sancte negotium retardari vel totaliter impediri^f. Verum cum imperatorem in predictis non intellexerimus summum propositum divertisse, quin ymmo paret se diebus singulis ad eadem, vestram iteratis precibus clementiam
35 deprecamur, quatinus iminentibus periculis occurrentes, prout ad vestrum spectat officium, in predictis sic celeriter tale remedium apponatis, quod pacis pulcritudo servetur negotiumque passagii Terre Sancte, quod alias fieri posse non credimus, impediri non
debeat aut turbari et ne cum velletis super hiis alias occurrere, tunc comode non
possetis. Dietumque regem et subditos dignetur vestra sanctitas specialiter recomen-

Data Parisius^g, XII. Maii.

947. c) quod 2.

948. a) oscula pedum 1. b) sequitur delet. germani 2. c) quidem 2. d) deest 2. e) regia
40 domo 2. f) impetire 1. 2. g) Parisius 2.

1) Quae litterae serratae non sunt.

949—951. ACTA LEGATIONIS IN LOMBARDIAM MISSAE.

1313. Apr. 28.—Iun. 6.

Cf. scripta imperatoris supra nr. 921—923.

*Quaecumque ex Actis huius legationis hic proponenda esse censuimus, serventur in 5
libello Relationis R. de quo v. iam supra l. c. Quae omnia deinceps contulimus.*

949. CITATIO LEGATORUM ABBATI MISSA. Apr. 28.

Ex R. ad Apr. 28; edidit Documentes l. c. I, 125. (P. deest.)

Iohannes Rubens de Gualandis de Pisis miles et Vermillius de Alfani de Florentia familiares et ambaxatores in aliquibus partibus Lombardie serenissimi principis domini 10
Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti religioso viro dompno
Aycardo abbati monasterii Leonensis Brixien. dioec. salutem prosperam iuxta vota.

Vobis presentibus patefiat, nos pro quibusdam negotiis nostri domini imperatoris
esse Brixie. Et etiam vobiscum ex parte nostri domini debemus habere colloquium et
ideo vobis mandamus, quatinus eras per totam diem Brixiam coram nostra presentia 15
veniatis.

Dat. Brixie, die XXVIII. Aprilis.

950. RESPONSIO CIVITATIS BRIXIENSIS. Mai. 5.

*Ex R. ad Mai. 5, ubi rubrum: Infrascripta est responsio vicarii et comunis Brixie
facta supradictis ambaxatoribus et eisdem in scriptis data die V. Maii, cuius tenor talis est: 20
edidit Documentes l. c. I, 138. Numeros arabicos adiecinus nos. Cf. nr. 958, 959.*

(P. deest.)

In nomine Yhesu Christi.

1. Ad exaltationem maiestatis serenissimi domini Henrici) divina providentia Roma-
norum imperatoris semper augusti et ad omnimodam subiectionem eiusdem maiestatis 25
fidelium vicarii, sapientum et comunis Brixie. Ex parte prefate imperatorie maiestatis
per dominos Iohannem Rubeam de Gualandis et Vermillium Alfanium de Florentia
strenuos et discretos ambaxatores solempniter . . vicario et ceteris . . sapientibus Brixie
exposite ambaxate idem fideles Brixiienses breviter sic respondent, quod de exaltatione
imperatorie maiestatis et preparamentis et sumptis ordinibus ad victoriam triumphalem 30
fidelium Brixie corda intine colletantur, sperantes a sui miseria liberari eiusdem maiestatis
prosperitate fecunda.

2. Set licet verecunde et dolentes referant, a destinatione armatorum comitive in
magna vel modica quantitate afflictionibus notariis se excusant, quoniam tribus partibus
Brixiiensis territorii occupatis per rebelles sacri imperii numero X^M vel circa in Brixiiensi 35
territorio commorantes ac etiam eisdem a perfidis Cremonensibus, Parmensibus, extrin-
secis Pergamensibus, Bononiensibus et ceteris rebellibus sacri imperii in provincia Lom-
bardie fixente subsidio accedente, et ipsis continue gueriantibus usque ad iamas civi-
tatis et depredantibus et spoliantibus fere territorium universum ac civitate Brixie averis
et personarum inopia laborante, quibus non mirum cum quasi trigenio intrinseci afflic- 40
tionibus annibus perstiterint occupati et tam a comite Guernerio quam ceteris, qui
servire eisdem merito tenebantur et saltem obedientia et gratia imperatorie maiestatis,
sunt et fuerunt omni suffragio destituti, vere non possunt nec se posse sentiant defendere
civitatem. Non ipsorum separatio vere foret perditio civitatis, cum non valentes stipen-

diarios sustinere vili et parvo personarum numero remansere quasi omnibus demudati. Et igitur supplicanti et omnimode porrigunt suas preces, quod ipsorum statui taliter debeat provideri, quod dictam civitatem valeant defendere, nam si eius status perverteretur, inde vere quoad sacrum imperium induceretur perditio Lombardie.

3. De transmissione monete requisite respondent fideles Brixie non teneri, set demum rebelles, prout maiestas imperialia circumspexit, que a predictis ipsos fideles in sui sententia liberavit, set si haberent, libentissime conferrent ad tantam victoriam peroccatam. Set ipsorum conditionem exponat iuxta vera predictorum ambaxatorum discretio, quibus ipsorum impossibilitas innotuit evidenter, nedum quod de dicta quantitate per dominum Moroelem Malaspinam tunc vicarium Brixie magne facta fuit exactio quantitatis, de qua debuisset reddere rationem.

4. Et quia nomina banitorum et rebellium requiruntur, ad futuram memoriam declaratur, quod dominus Goytius de Foro et domini de Comfanoneris quam plures ad imperialis maiestatis obedientiam et gratiam conscientia domini comitis Guernerii pervenere, cum quibus conventio exitit celebrata, quod certe conditionis homines venire volentes ad gratiam antedictam et contra rebelles se fidelibus Brixie aggregare, cum eisdem possent simile beneficium obtinere. Unde imperatorie placeat maiestati, si contra rebelles ad aliqua duxerit procedendum, cum prefatis pacta inita et gratiam per fideles cuique concessam plenarie reservare, ne fideles Brixie prefatis viderentur in aliquo corrumpere suam fidem.

Dat. Brixie, millesimo CCCXIII, ind. XI, die V, mensis Maii.

951. LITTERAE LEGATORUM IMPERATORI DIRECTAE. Maii. 5.

Ex R l. c., ubi rubrum: Infrascripta est quedam lietera missa per predictos ambaxatores domino imperatori, cuius tenor talis est; *ad libit. Dominicus l. c. I, 139.*

(P. deest.)

Serenissimo principi domino H(enrico) Dei gratia Romanorum imperatori semper augusto Iohannes Rubens de Gualandis de Pisis miles et Vermillius de Alfani de Florentia, fidelissimi et devoti eiusdem nuntii et ambaxatores ad civitatem Verone et quasdam alias civitates Lombardie se ipsos cum eorum recommendatione ad pedes.

Ineffabili maiestati vestre reverenter notum facimus per presentes, nos die XXVII, Apr. 27. Aprilis ad civitatem vestram Brixie pervenisse conductos cum scorta et equitum comitiva, nostrum iter differentes, citius accedere non possendo propter rebellium vestrorum persecutionem, malitiam atque guerram. Ubi vobis debite pecunie requisitionem et equitum armatorum fecimus iuxta nobis commissum a vestra maiestate mandatum, qui respondentes exposuerunt se excusando, quod a vestris rebellibus civitatis predictae ac etiam Cremonensibus et eorum sequacibus partium circumstantium guerrarum onere gravati armatos equites neque pecuniam non poterant ullatenus destinare. In predictis nos vero secundum vestre maiestatis mandatum quod poterimus faciemus, de civitate predicta discedere quam citius poterimus intendentes ad vestrum exequendum mandatum, licet sit periculi maximi noster gressus. Comitum Guernerium in aliqua terrarum non potuimus invenire. Fertur ipsum ad partes Tuscie devenisse. Statim examinantes civitatis predictae Brixie iuxta nobis commissum officium debilissimum invenimus, eo quod dictae civitatis extrinseci, Cremonenses ceterique circumstantes celsitudini vestre rebelles usque ad fossatas eiusdem terre continue guerram movent et dicti de Brixia nullum possunt a circumstantibus vestris fidelibus habere iuvamen, ita quod ut credimus si per vos consilium in brevi et gentium cum bono subsidium vicario non mietetur, ad rebelles vestros posset predicta civitas evenire.

Datum Brixie, die V, Maii.

952. RESPONSIO CIVITATUM VERONENSIS ET VICENTINAE. Mai. 17.

Ex R ad Mai. 17. ubi rubram: Responsio vicarii, consiliorum et comunium Verone et Vicentie: edidit Doanigys l. c. I. 152. (P. deest.)

Serenissimo domino Henrico Romanorum imperatori semper augusto nobiles et discreti viri domini Iohannes Rubeus de Gualandis de Pisis et Vermillius Alfani prefati domini imperatoris ambaxatores debent oretenus respondere super hiis, que iidem nobiles . . . vicario, consiliis, comunibus et hominibus Verone et Vicentie pro parte dieti domini Romanorum imperatoris lieteris et vive vocis oraculo declararunt, cum dieti nobiles de responsione eorum et aliis contingentibus a prefato vicario, consiliis, comunibus et hominibus Verone et Vicentie, prefato domino imperatori et imperio sincere fidelibus et devotis, responsionis eiusmodi informationem receperint et eorum oculata fide viderint essentiam veritatis.

Dat. Vicentie, die Iovis XVII. Maii.

953. MANDATUM LEGATORUM ABBATI MISSUM. Mai. 24.

Ex R ad Mai. 24: edidit Doanigys l. c. I. 153. (P. deest.)

Iohannes Rubeus de Gualandis de Pisis miles et Vermillius de Alfani de Florentia, serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti familiares et ambaxatores in aliquibus partibus Lombardie religioso viro dompno . . . abbati monasterii Sancti Benedicti Mantuan.^a dioc. salutem prosperam iuxta vota.

Noveritis nos habere lieteras imperialis maiestatis sigillo pendenti munitas, quarum tenor talis est:

‘Henricus Dei gratia – imperii vero primo’, *supra nr. 922.*

Ideirco vobis ex parte nostri domini imperatoris districte precipiendo mandamus, quatinus hinc ad Kal. Iunii proxime venturas coram nostro domino imperatore cum maiori qua potestis armatorum equitum comitiva personaliter comparere curetis ad eidem domino in guerra de Tuscia serviendum, sub pena vobis imperiali arbitrio auferenda. Has autem lieteras in actis nostris fecimus registrari, de quarum presentatione latori earum iuratio nostro iurato dabimus plenam fidem.

Dat. Mantue, die XXIII. Maii.

954. MANDATUM ALTERUM EORUNDEM. Mai. 28.

Ex R ad Mai. 28 bis inscriptam: 1) abbati Nonantulensi, 2) abbati de Frassinoro missam: 1 et 2 inter se concordant: edidit ex 1 Doanigys l. c. I. 156. Ad 2 cf. infra nr. 956. (P. deest.)

Iohannes Rubeus de Gualandis de Pisis miles et Vermillius de Alfani de Florentia, serenissimi principis domini H. Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti familiares et ambaxatores in aliquibus partibus Lombardie religioso viro dompno . . . abbati monasterii Sancti Benedicti de Nonantola^a Mutinen. dioc. salutem prosperam iuxta vota.

Noveritis nos habere lieteras imperialis maiestatis sigillo pendenti munitas, quarum tenor talis est.

‘Henricus Dei gratia – imperio vero primo’, *supra nr. 922.*

953. *nr. 922. 2.*

954. *nr. 922. 1 et 2. 1) Claudi de Frassinoro.*

Ideireo vobis ex parte nostri domini imperatoris et nostra districtè precipiendo mandamus, quatinus hinc ad octo dies mensis Iunii proxime venturi coram nostro domino imperatore cum maiori qua potestis armatorum equitum comitiva personaliter comparere curetis ad eidem domino in guerra de Tuscia serviendum, sub pena vobis imperiali arbitrio auferenda. Has autem licteras in actis nostris fecimus registrari, de quarum presentatione latori earum nuntio nostro iurato dabimus plenam fidem.

Dat. Mutine, die XXVIII. Maii.

955. RESPONSIO CIVITATIS MUTINENSIS. (Mai. 28.)

Ex R ad Mai. 28: edidit Docmiges l. c. I. 162.

(P. d'cest.)

10 In Christi nomine et beate Marie virginis gloriose.

Hee est forma responsionis, quam cum reverentia debita faciunt et facere intendunt domini potestas, . . sapientes, . . consilium et . . commune civitatis Mutine ad ea, que ab ipsis sunt petita per viros magne nobilitatis et prudentie dominos . . . ambaxatores sancte maiestatis imperialis pro parte et ex parte maiestatis predictæ.

15 Petierunt namque . . ambaxatores predicti a prefato comuni quaetoor, scilicet certam quantitatem militum armatorum propter victoriosum exercitum, quem facere intendit ipsa maiestas contra Tuscanos rebelles suos.

Item mille quatringsentos florenos aureos tanquam ipsi maiestati debitum.

20 Item nomina rebellium, qui ipsi maiestati et suis officialibus in dicta civitate et districtu rebellionem faciunt.

Item nomina illorum de Tuscia, qui sunt dicte civitatis habitatores.

(I) Et primo super petitione militum sic respondent, quod libenter et libentissime quantitatem petitam militum et omnem suam potentiam impenderent ad obsequia maiestatis imperialis et ad hoc ut ipsa maiestas triumpharetur contra rebelles suos et regnaret 25 potentissime, quod a memoria hominum citra semper avidissime affectaverunt regentes et tenentes civitatem prefatam, quam tenent et conservant pro ipsa maiestate imperiali. Set quia ipsa civitas undique circumfulta est multitudine proditorum et rebellium, qui ipsi domino imperatori rebellionem faciunt ac civitati predictæ et officialibus ipsius domini imperatoris in ipsa civitate existentibus continuam guerram faciunt et ipsi civitati 30 insidiantur, ut ipsam possent invadere et aliis Lombardie rebellionem facientibus sociare, quod valde periculosum esset fidelibus Lombardie, si accideret quod Deus avertat, non vident quod aliquo modo possint extenuare nec minuere vires suas, que valde sunt breves considerata multitudine rebellium et potentia inimicorum. Et sunt certi, quod si ipsi maiestati foret bene notus status dicte civitatis, in quantum ipsis regentibus est 35 periculosus et quantum conservatio dicte civitatis confer[t] ad reprimendas vires rebellium Lombardie, ipsa maiestas nedum quod vellet inde auferre milites, provideret eisdem de aliqua quantitate suorum militum, ad hoc ut ipsi possent dictam civitatem ad honorem dicte maiestatis validius conservare et rebellium et hostium vires reprimere. Ecce namque quod in territorio civitatis prefate sunt rebelles valde potentes et maximam ipsi civi- 40 tati guerram faciunt, tam quia sunt multitudo magna, tam quia multa et multa castra et fortilitias tenent in dicto territorio contra ipsam civitatem occupata. Et est etiam ipsa civitas posita in medio potentissimorum rebellium ipsius maiestatis. Habet enim ipsa civitas ex parte una civitatem Bononie una cum illis de Romandiola, que tenet multa et multa castra in territorio Mutine hostiliter occupata, propinqua dicte civitati 45 aliqua ex eis per tria miliaria et aliqua minus, ex parte alia civitatem Regii, dominum Ghibertum de Corigia^a et comune Parme et comune Cremonæ, que omnes civitates, quia

955. ^a. Corigii B.

civitas Mutine in medio posita est taliter, quod predictae civitates que sunt rebelles maiestatis et predicti rebelles et proditores non possunt ad necem fidelium Lombardie vires suas unire, contra ipsam civitatem guerram faciunt et ipsius destructionem cotidie moluntur. Et in tantum potenter processerunt et procedunt cotidie contra eam, quod undique usque ad menia civitatis subposuerunt ipsius civitatis territorium incendiis, excidiis et ruine, ita quod cives paucos vel nullos possunt de eorum possessionibus haurire redditus vel habere. Consideret ergo circumspecta sancta maiestas, si est tractandum de dando auxilium vel de exsternandis viribus civitatis prefate. Exponunt enim se regentes civitatem prefatam quibuscunque periculis et sic exponere se disponunt, ut ipsius maiestatis honorem possint, devotionem et reverentiam conservare.

II Super petitione florenorum sic dicunt, quod consideratis hiis que supra in primo capitulo dicta sunt et aliis multis que dici possent, que nota et notoria sunt, manifeste patet impotentia ipsorum tam communis quam civium, qui eorum redditibus et proventibus sunt privati et prorsus ad exsolutionem pecunie impotentes effecti. Supplicavit ergo ipsi maiestati, quod ipsos dignetur excusatos habere et super statu et defensione dicte civitatis providere, quia nedum ad predicta, sed etiam suis stipendiariis, quos pro defensione civitatis tenent, solvere et satisfacere nequit, ut ipsis ambaxiatoribus manifeste apparuit.

(III) Super facto rebellium implentur petita.

(IV) Super exhibitione nominum illorum de Tuscia respondetur, quod nulli sunt, quia bene satisfaceret votis dicte maiestatis.

Ceterum quia sunt devotissimi et fideles dicte maiestatis et qui se periculis exposuerunt et exponere disponunt pro honore dicte maiestatis conservando ultra omnes alias civitates Lombardie, se ipsi maiestati in quantum possunt devotissime recommendant.

956. RESPONSIO ABBATIS DE FRASSINORO. Mai. 30.

Autographon serratur foliis libelli Relationis R interpositum. Sigillum lac sum olim impressionem adest. Inscriptionem praebet: Nobilli et potenti milliti domino Iohanni Rubeo de Guallandis de Pisis et sapienti viro domino Vermillio de Alfanis de Florentia. Mutine), dd. Orthographiam serravimus. Item transsumtum est in R ad Ian. 3. Edidit Docuings I. c. I. 161. Cf. supra nr. 951 sub 2. (P. decst.)

C Nobilli et potenti milliti domino Iohanni Rubeo de Guallandis de Pisis necnon provido et sapienti viro domino Vermillio de Alfanis de Florentia, familiaribus et ambaxiatoribus serenissimi imperatoris Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris et semper augusti — Franciscus Dei gratia abbas monasterii Sancti Claudii de Frax inoro — salutem con plenitudine gaudiorum.

Recepimus literas sanctissimi patris nostri domini Henrici imperatoris humilliter ac devote. In quibus continebatur, nos ad dies octo mensis Iunii proxime venturi coram maiestate domini imperatoris con armatorum equitum comitiva comparire debere. Quibus se respondimus, quod tenore presenetim animo gratioso et benigno effectui mitteremus, et in hoc excusamus vera excusatione gratia eorundam baronum magnatorum Mutinensium et Reginorum, qui violenter bona nostri monasterii detraunt et usurpant. Ser iusto nostro posse adimplebimus omni modo precepta et mandata in hoc et in aliis domini nostri imperatoris.

Dato in monasterio Frax inoro, die penultima mensis Maii.

957. *MANDATUM LEGATORUM POTESTATI MANTUANO DESTINATUM*

Iun. 6.

*Ex R ad Iun. 6: edidit Doenniges l. c. I, 164.**(P. dest.)*

Nobili et potenti viro domino Antonio de Nogarola potestati Mantue Iohannes
 5 Rubeus de Gualandis de Pisis miles et Vermillius de Alfani de Florentia, serenissimi
 principis domini II. Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti ambaxatores in
 aliquibus partibus Lombardie salutem ad vota felicem.

Meminimus requisivisse dominum Passarinum et vos, quod Tuscos morantes Mantue
 nobis in scriptis datos ad serviendum domino in guerra de Tuscia de gente equitum
 10 armatorum vel de pecunia eogeretis. Idecirco si pecuniam solverunt, domino imperatori
 mieteri curetis, set si in aliquo nostris non satisfecerunt requisitionibus, ex parte nostri
 domini vos requirimus, quatinus eosdem de Tuscia cogatis, quod coram nostro domino
 hinc ad medium mensis Iunii personaliter se presentent, non permittendo ipsos in civitate
 15 vel districtu Mantue permanere. De stipendiariis vero et aliis legipt(imam) excusa-
 r(ionem) habentibus, quod vobis et vestris iudicibus de iure videbitur congruum, faciatis.
 Quicquid autem in premissis duxeritis faciendum, domino imperatori vestris liceteris
 intimetis omni mora postposita. Has autem liceteras in actis nostris fecimus registrari.

Dat. Verone, die VI. Iunii.

L. 15.

958—960. PETITIONES DIVERSORUM.

1313. Apr. (ex.)

958. *PETITIO VICARII BRIXIENSIS.*

*Ex P Libro propositorum consilii imperatoris, de quo c. supra ad nr. 923, fol. X.
 Edidit Doenniges l. c. I, 63 nr. 11a. Deum contulimus. Cf. nr. 959. (P. dest.)*

1. Li vicaires de Bressa, c'est a savoir Paganins^a de Mandel, li conseux e li cummun
 25 dou dit liu^b font a savoir, comment la cite e les citaiens sont durement grevez e que
 les anemis tienent bien les trois parties dou conte de Bressa e lour courent chascun
 jour juques a les pourtes e les guastent e destruent si e la cherte y est si granz, que
 a grant poine puent il soustenir lour vie, e poi ont aide ne secours de nule part. E pour
 ce prient, que li sires vueille mander e comander au conte Warnier^c es autres vicaires,
 30 cumunes, vassaux e sougiz de l'empire en Lombardie, que il lour donent aide, conseil
 e confort, quan mestiers sera, e que il ne les vueillent grever en la charge des talles
 de Lombardie.

Outroie^d est quant a mander de faire ayde, conseil e confort.

2. Item que li sires ne vueille^e ballier ne outroier aucune vicarie ou conte de Bressa
 35 fors que a celui qui sera vicaires de la cite.

Seur ce aura li sires deliberacion.

3. Item que li sires vueille rendre e restituir a cez qui sont ses feables de Bressa
 leurs privileges e leurs franchises, quar dure chose est que les ynnoces e ceuz qui
 n'ont eulpe soient puni par le pechiez des mauvais e que en ce il recoivent damage

40 958. ^a supra *vicarii* P. ^b li conseux — liu supra *facus* P. ^c sequitur a *dest.* P.
^d praecedit *orde delet.* P. ^e vuller P.

de toute pars, qar les mauvais et rebelles dessus diz leur font touz le damage que il puent.

Seur ce aura li sires deliberation.

1. Item que li sires veulle outroier par ses lettres au regiment de Bressa mero et mixto imperio.

Outroie est que li vicaires en non dou seigneur tant soulement^f puisse exercer mere e mixte empire.

959. PETITIO EPISCOPI BRIXIENSIS.

Er P fol. XI. ubi nr. 958 statim sequitur. Edidit Dormiges l. c. I. 63 nr. 41b. Item continuis. (P. deest.) 19

Li eveques de Bressa fait a savoir le povre estat de Bressa e coment il sont greves e presse par les anemis e que poi ont aide ne secours de nule part e recomande la cite e les citaiens au seigneur.

960. PETITIO VICARII MEDIOLANENSIS.

Er P fol. XI. Edidit Dormiges l. c. I. 63 nr. 43. Item continuis. (P. deest.) 15

1. Les ambassadeurs de Melan font a savoir de l'estat de Lombardie, d'Ast, d'Alixandre ce que li sires bien savoit.

2. Item dou fait de Terdonat^a dist, que cil de la vile estoient en bone disposicion vers le seigneur juques a tant que li vicaires les a mis en dissension, faisanz son pooir de soumettre la terre a la seigneurie dou roy Robert. E a son pourchaz li senechaz²⁰ dou roy Robert e li euns Philippons a tout leur efforz chevaucharent juques aus fours bors de la terre, creanz entrer dedanz. Mais li vicaires de Melan, qui avoit devant sentu la besogne, mit conseil que cete chose ne fut faite.

3. Item fait a savoir dou fait de Casal ainsine comme li sires le set.

4. Item dou fait de Vercenz coment les Tignons en furent chacies hors.

5. Item dou fait de Pavie coment li euns Philippons a tourne la terre a rebellion e coment cil de Melan les tienent en destroit, qu'il ne leur laissent guaynier ne laborer plein pie de terre.

6. Item de Guilbert de Courrige coment il tient en rebellion Parma, Regi e Cremona e coment les nobles que l'on apele les Ruos a l'aide de ceux de Melan les³⁰ tienent courz vers le Bourre Saint Domin e en celes parties e leur font grant guerre.

7. Item de l'estat de Bressa coment cil dedenz feables dou seigneur son en grant poverte e en grant decrece e durement presse des anemis de toutes pars en tel maniere, que a poine porront il durer longuement ne nelussent^b point dure juques ores, se ne fust l'aide e li secours a ceux de Melan.

8. Item recordent^c le fait de Berguem e le mal pourtement dou vicaire e coment la terre estoit en bone condicion tan que eiz vicaires y vient, e coment il donoient puis d'aide e de confort aus feables dou seigneur que toute Lombardie ecepte Melan. E or est la terre toute troublee par les descorz^d que eiz vicaires y a semes, dont la terre est en grant peril, se remedies non y est mis, pour le quel remede metre cil de⁴⁰ Melan avoient transmis sollempnes ambassadeurs, mais il n'ont peu mener a chie.

9. Item sus le fait de Plaisence, dont dues parties sont defours, c'est a savoir cil de la Fontaine, qui sont rebelle de l'empire, e cil de Lando, li quel tuit font grant

958. ^a *Er P. deest. idem est supra supra P.*

960. ^b *Er P. deest. idem est supra supra P.* ^c *Er P. deest. idem est supra supra P.* ^d *Er P. deest. idem est supra supra P.* encor autre 45

^e *Er P. deest. idem est supra supra P.*

guerre en la cite, e messer Albers Scot avoi ses seivanz par la grant puissance e a la grant aide e es grant despens dou vicaire e dou cumun de Melan deffent la terre a la honur e a l'exaltacion de l'empire e de touz les feables de Lombardie. E certainement se ne fust la grant feaute, que li devant diz Albers pourte a l'empire, la cite
5 de Plaisence fust perdue pour le segnour.

10. Item dou fait de Lode dient, que la terre est en mauvais point pour une discordie entre messer Fanon de Trez e ceux de Viscarins, non mie pour ce que^e li une partie ne l'autre vuellent riens faire contre l'onour ne l'estat dou segnour, mais li uns contres l'autre soulement. Toute foiz quan li enens Warniers et pris messer Fanon,
15 les amis dou dit messer Fanon furent chacie hors dedenz deus jours apres par l'autre partie, par la quel chose certainement la terre fust venue en la main dou roy Robert, se ne fust la bone garde e le secours dou vicaire e dou cumun de Melan. E pour les descordies qui sont e pour le peril qui en peut avenir covient que cil de Melan y tiegnent continuellement grant genz armes.

11. Item de Crema dient, coment il ont e ont heu grant guerre, toute foiz cil dedenz se sont bien deffendu e bien se deffendent a l'onour de l'empire e au damage des anemis, e se lour fait mestiers li secours a ceux de Melan ou il ne se pourroient tenir.

12. Item dou fait de Melan dient, que la cite e li cumuns Dieu merci fussent en
20 bon estat, se ne fussent les grant despens, que il lour covient faire continuellement pour maintenir e garder les terres dessus dites e les autres feaux e devouz dou segnour en Lombardie, e la male sospeçons que il ont touz jours de ceux de la Tour, li quel sont nourri e soustenu par le conte Philippon a Pavie e li quel se sont dou tout done au roy Robert e sont ale a lui Francesquins de la Tour e Bonifaces de Fara pour
25 aucunes convencions faire e fermer avoi lui.

13. Item dient, coment toutes les terres de Lombardie ecepte Melan e Como sont en tel estat, qui les covient soustenir e aidier par ceux de Melan, ne l'une ne peut secourdre ne aidier l'autre. E pour ce sont si chargie de despens e de travaux que il ne le puent plus souffrir, se li sires ne les aide et met remede.

14. Les remedes e l'aide que les diz ambassadeurs demandent sont cieus:

(I) Primeriment que li sires doit congie a ses feables de Lombardies debatre e destruire les chateux de l'eveschiel de Cremona, qui ni font fors que mal.

(II) Item que a Tortona e a Berguem astivement soient mis autres vicaires, qui soient feables e devouz au segnour e a l'empire.

35 (III) Item que li sires vueille ordener, que quan messires li roys de Boegne¹ viendra, que il lour laisse VI¹ homes armes d'Alemagne.

15. Item que li sires vueille benignement e gracieusement entendre e outroier les peticions dou devant dit vicaire, des homes e dou cumun de Melan², qui s'ensuivent:

(I) Primeriment demandent, que li sires lour doint e souzmete a la juridicion dou
40 vicaire e dou cumun de Melan toutes les terres, viles e chastex, que il ont tolu e conquis e que il pourront conquerir e tolr par le temps avenir au rebelles dou segnour e de l'empire.

(II) Item que li sires lour vueille remettre e quiter cele cense de XXV³ florins pour soustenir les despens dessus diz.

45 (III) Item que li sires vueille retourner a la segnorie e a la juridicion dou vicaire e dou cumun de Melan les terres de Mochi e de Trevil, les quex avoient touz jours

960. ^e sequitur delet. nule P. ¹) orthographia non tantum certa P. ²) sequitur delet. e d'ancunes singulieres persones de Melan P.

este de leur juridicion juques a la venue dou seigneur. E ce meisme demandent de toutes les autres terres, qui soloient e ont acoustume estre dou conte e dou destroit de Melan, es queles li sires a mis ses vicaires, que li sires vuelles cex vicaires reapeler e oster e laisser user de la seigneurie a ceux de Melan.

(IV) Item comment il croient fermement que une granz partie des rebelles dou seigneur retourneroient volontiers a l'obedience e aus comandemens dou seigneur pour maniere de pais e de misericordie, semble bon que li sires donat pooir e congie ou dit vicaire de recevoir les par voie de pais a l'obedience e a la grace dou seigneur.

(V) Toutes ces choses dessus dites prient si acertes quant il puent li dit vicaires e cumuns, que il plaise au seigneur de faïres les e outroier cinsine come eles sont dessus 10
escrites.

(VI) Item que y plaise au seigneur de faire proces et sentences encontres ses rebelles de Lombardie.

961. 962. PETITIONES CIVITATIS PONTREMULENSIS.

15

1313. Apr. (ex.)—(Jun. in.)

961. PETITIO PRIOR. Apr. (c.r.)

*Ex V Libro propositorum consilii imperatoris, de quo v. supra ad nr. 923, fol. VII.
Edidit Doaniges l. c. I, 59 nr. 31. Denuo contulimus. (P. deest.)*

Ce est la forme de l'ambassierie de la part Guibulina de Pontremble:

20

1. Primerement dient que ausine tout come li sires fust venuz en Lombardie, cil de la dite part feables dou seigneur ordenarent de trametre vers lui pour obeir a lui come a leur droiturier seigneur. E lors les autres de la part Guelfa alierent a Luca e pourchacarent, que li Luquois y tramitrent li homes d'armes, e li cumuns de Parma e de Regi CC sondoiers, e cil dou Flees e li Grimaut e li Salvage e la pars Guelfa de 25
Genna LX aubalestiers, e tantout cil se mirent a rebellion e comengarent la guerre encontres la part Guibulina. E par la fort aide que les devant dit Guelfe ont heue, si ont fait granz damages a la part Guibulina e leur ont ars maysons, copes les aubres e guastes les bles, e il se sont dellendu tant comme il ont pelu a l'aide de Francesquin Malespine. Messer Morryvel ne s'en est voluz entremetre.

30

2. Item s'excusent coment il ne sont polu venir vers le seigneur pour la fort guerre que il ont heue e pour le peril de leur persones.

3. Item prient que li sires vueille mander e comander au vicaire de Genna e au vicaire de la rivere de Genna e a tonz les marquis Malespine, c'est a savoir messer^a Morryvel, Francesquin, Conradin, Isnart, Spineta, Bernabo, Orthobon e Marquesot, que 35
il les devant diz feables aident de tout leur pooir encontres les devanz diz rebelles, cinsine que il puissent faïre un batiffol ou bore, par les quel li dit rebelle perdront entree e yssir.

4. Item dient que Pontrembles est propre chambre d'empire e que unque nuls empereus ne les veult metre hors de sa main, pour ce que ce est la cle e la pourte 40
d'aler de Lombardie en Toscaïne. E se li sires avoit Pontremble, se auroit Lulysana e le plus grant partie des montagnes de Luca, de Parma, de Plaisence e de la marchi de Melan.

5. E pour ce prient le seignour, que il les vueille aidier e conforter, einsinc que il puissent les rebelles amener a l'obediance dou seignour, puis aura li sires le chemin ouvert a venir de Lombardie en Touseine e specielement jusques a Petrasainte e encor jusques a Pise, e pourront venir les genz dou seignour de Plaisence a Pise en quatre jours.

6. Item dient comment il ont presente as diz rebelles, que se il voloient venir a la obeissance dou seignour, yl voloient faire pais avoique eux bone e ferme. E les rebelles leur ont respondu, que se il veulent avoir pais, que il la vieignent faire par devant le cumun de Luca, quar autre part n'en feroient il point

Expedita et concessa est prout petunt. Et est missus apud Pontremulum Iacobus de Cassio die II. Aprilis^{b)} ad dandam pacem vel treugas utrique parti et recipiendos omnes ad misericordiam et gratiam domini libere. Sin autem ad requirendos omnes predictos ad movendum et faciendum guerram contra rebelles.

962. PETITIO POSTERIOR. (Iud. loc.)

Item ex P. fol. XXIII (Mazzo 3 nr. 23) et XXVIII (Mazzo 3 nr. 4). Edidit Documiges l. c. I, 76 nr. 89. Denovo contulimus. (P. de est.)

In Christi nomine amen.

Anno nativitatis eiusdem millesimo trecentesimo terciodecimo, inditione undecima, regni feliciss[im]i principis domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti anno quinto, imperii vero primo.

Forma ambaxiate, que fit per infra-scriptos ambaxiatores ad serenissimum imperatorem Romanorum ex parte Iacobi de Cassio imperiali gratia pacificatoris in terra Pontremuli et partis imperialis dicte terre de Pontremulo fideiussoris circumstancium, hec est:

1. Primo exponatur per prefatos ambaxiatores in presenciam sacre maiestatis imperialis, quod dictus Iacobus de Cassio requisivit nobiles viros Karlum de Fliseo, Morvellum, Barnabovem et Octobonum marchiones Male-spine amicos et consiliatores ut creditur Pontremulensium, qui sunt a palacio comunis supra, obediencium comuni Lucano, quod pro parte sacri imperii ipsos ad pacem et concordiam firmam et perpetuam cum vicinis ipsorum inducerent faciendam. Qui Pontremulenses nondum ipsum Iacobum nec predictos nobiles audire vel recipere voluerunt, set semper steterunt in rebellione et stant obtemperando mandatis cuiusdam capitanei Lucani quem habent, tenendo etiam in suis fortificiis insigna et vexilla Lucana, veniendo insuper contra predictum Iacobum et predictos marchiones cum balistris et sagitis, quando veniebant ad terram predictam ad ipsos pacificandos.

2. Secundo quod Pontremulenses habitantes a palacio comunis infra tanquam fideles et devoti sacri imperii ipsum Iacobum benigne receperunt, offerentes sese in totum ei[us]dem obtemperare mandatis.

3. Tercio quod cum accessit dictus Iacobus ad dictam terram pacificandam, invenit ibidem nobiles viros dominos Franceschinum, Ysnardum et Conradum marchiones Male-spine cum tota gente ipsorum, qui volebant dictos Pontremulenses inobedientes gnastare de bonis ipsorum. Quibus marchionibus dictus Iacobus, nolens ipsos Pontremulenses inobedientes ad inobedientiam inducere, precepit quod dictam gentem licenciarent a dicta terra deinde ad quintum diem, qui erit dies penultimus Maii. Cui mandato benigne obtemperaverunt predicti marchiones nec minus se obtulerunt in totum mandatis dicti Iacobi et cunctis etiam mandatis imperialibus obedire.

961. ^{b)} sic per Mail ut videtur L.

4. Quarto quod Pontremulum est clavis et porta ad veniendum de Lombardia in Tusciam et per quam gens serenissimi principis commodius et agilius ire potest a civitate Placentie ad civitatem Pisuram, quam per aliquam aliam partem totius Ytalie, et quod marchiones timentes, si perderent terram de Pontremulo, quod in maximo periculo essent de terris ipsorum, non possunt ut expediret intendere ad alias brigas et rixas de episcopatu Lanensi et Versilia, in tantum intendunt ad dictam brigam de Pontremulo. Et quia marchiones non bene concordant in dicta briga de Pontremulo e[t] ex briga in discensu sunt, mundum habita est dicta terra et propter ea non bene procedunt facta domini in Lunexana.

5. Quinto quod habita terra Pontremuli crescit potencia domini bene in quatuor milibus de melioribus peditibus Ytalie et qui plus apreciantur et sunt audaciores in gueris, cum quibus et alio subsidio, quod propterea haberetur, expediretur in totum intencio domini a Pontremulo usque ad civitatem Lucanam.

6. Sexto quod habita terra de Pontremulo crescit potencia domini in tantum. Habito ipso passu rebelles domini tam in Tuscia quam Lombardia nullum habent passum in dictas partes intrandi et ex terra Pontremuli Lucam, firmaretur potencia domini et suorum fidelium in ripparia Janue et in episcopatu Lanensi, civitatum Placentie et Parme.

7. Septimo supplicetur prefate maiestati, quod ad predicta brevius et securius effectui demandanda detur in mandatis vicariis ripparie orientis lanuensi, Lunexane, Versigie et Garlagnane et nominatim omnibus marchionibus Malespine, quod personaliter cum tota eorum gente et efforcio ad obsedium predictorum rebellium de Pontremulo veniant nec inde discedant sine precepto domini, donec ipsos rebelles reducerint ad mandata et domino Galeasco vicario Placentie et comuni eiusdem, cum passus Pontremuli sit necessarius et periculosus imperio, quod ipse mittat gentem plus quam potest, que ibi debeat stare ad exercitum, donec ipsos habuerit et posuerit sub domini potestate.

Fiat.

8. Item etiam ut inobedientium pravitas opprimatur, supplicent dicti ambaxiatores pro parte partis imperialis de Pontremulo et circumfideliu[m] obedientium tam marchionum quam aliorum, quod dictus iacobus possit compellere dictos inobedientes de Pontremulo et quoslibet favorantes eisdem, cum ipsi sperent habere consilium et favorem a quibusdam fidelibus imperii, et quod possit recipere terras, fortalicias et loca, que venire vellent ad mandata domini. Et quod liceat sue serenissime maiestati facere de dicta terra Pontremuli et burgo Vallis Tarii pro pacifico statu servando unum vicarium cum solo vicariatu dictorum dominorum terrarum et eorum pertinentiarum.

Fiat.

9. Item cum preceptum fuerit per litteras speciales ex parte serenissimi principis domino Ysnardo marchioni Malespine, quod facere deberet una cum aliis suis consortibus guerram in Lunexana contra Lucenses et quoslibet alios rebelles imperialis maiestatis et hoc preceptum factum fuerit sibi in partibus Lombardie, ubi etiam terras habet, quod inde discederet et ad dictam guerram faciendam de Lunexana veniret. Et postquam de partibus Lombardie discessit ad dictam guerram faciendam, sibi preceptum fuerit per vicarium Lombardie, quod guerram faceret cum tota sua gente Alexandrinis. Quod quidem minime facere potest, ut ubique et necessarius et utilis sit in partibus Lunexane, supplicent dicti ambaxiatores, quod imperialis maiestas velit dicto domino Ysnardo excusatoris litteras mittere de guerra facienda in partibus Lombardie pro se et gente sua.

Fiat, quoniam iam est alias concessum per dominum et mandatum.

Ambaxiatores sunt hii providi et discreti:

Danyel Macalaffus de Janua	} fideles sacri imperii.
Edmundus dictus Ballus de Pontremulo	

963—973. ORDINATIONES VARIAE ET INFEUDATIONES.

1313. Mai. 2.—(Mai. 22).

963. ORDINATIONES. Mai. 2.

Ex P Libro propositorum consilii imperatoris, de quo v. supra ad nr. 923, fol. XIII, ubi rubra Ordenances et Mains. Edidit Doerniges l. c. I, 66 nr. 47. Denuo contulimus. (P. decst.)

1. Die secunda mensis Maii fuit propositum in consilio de facto Padue, quod processus inchoati in curia domini contra ipsos Paduanos expedia[n]tur ut citius fieri potterit. Item quod ex parte domini mittatur sufficienter in Venetiis ad saysiendum et arrestandum ad opus domini omnia bona quorumcumque Paduanorum et aliorum rebellium domini.

2. Ce^a jour meisme fu ordene, que nus vicaires dou seigneur ne pregne plus de salaire, que soloient prendre en chascune vile poesta e capitain, tenant encores tant de genz come li duy en tenoient, se ce n'estoit par le commandement espres dou seigneur ou par la volunte franche de ceux de la vile.

3. Item fu ordene que les proces, qui sont comencie en la court dou seigneur encontres les Paduans, soient hastez tant come l'on pourra bonement e la sentence donee, que messages soient tramis par le seigneur a Venise pour saisir e arrester les biens des Paduains e des autres rebelles que il ont a Venise. E semble que les messages seroent bons messer Nychola juges de messer Can e messer Guabriel.

964. INFEUDATIONES. Mai. 6.

Ex P fol. XIII, ubi notitia ordinationes nr. 963 statim sequitur. Edidit Doerniges l. c. I, 66 nr. 47. Denuo contulimus. (P. decst.)

1. Die sexta mensis Maii Franciscus de Arnigiano prope Urbem^a clericus fuit receptus in clericum et scriptorem domini et iuravit fidelitatem, presentibus episcopis Butrentino, Kyronen(s) et Iohanne de Urbino.

2. Die predicto dominus investivit marchionem Salutarum de marchionatu ipso eum pertinenciis et de hiis omnibus, que dietus marchio tenuit a X annis citra, salvo iure domini et imperii et cuiuslibet alterius persone. Item donavit ei usque ad beneplacitum domini civitatem Albe eum pertinenciis in feudum^b.

3. Item investivit Henricum de Verduno iurisperitum procuratorem et procuratorio nomine domini Iohannis de Saluciis de omnibus que tenet ab imperio, salvo iure imperii et cuiuslibet alterius persone.

Et iuraverunt fidelitatem ambo. Presentibus dominis Bonifacio Kyronensi episcopo, A. comite Sabaudie, H. de Flandria marescalco, Symone Philippi.

965. PETITIONES CIVITATIS ARETINAE. (Mai. 2.—6).

Ex P fol. XV, ubi cancellis positus notitia deleta est, adiuncto verbo Expeditum. Edidit Doerniges l. c. I, 67 nr. 49. Denuo contulimus. (P. decst.)

963. ^{a)} *præcedit delet.* Eodem die fuit P.

964. ^{a)} *sequitur delet.* notar P.

^{b)} *Cf. instrumentum super hoc confectum, quod servatur in tabulario Taurinensi Marchesato di Sabizzo I. Categ. Marzo P nr. 3 et tria infeudationis scripta Mai. 8, data, quarum duo notat Kohmer, Reg. Heinr. 531 et 532, in transsumto a. 1313. Dea, 29 scripto ibidem servata.*

1. Cil d'Arez se plaignent de trop de charge que il ont des deus vicaires, un general e au especial, e prient que y plaise au seigneur de charger les soulement de un vicaire au salaire qui est acostumes, c'est a savoir III^l libr. pour chascun mois.

Ordene est que li euens Frederis soit vicaires d'Arez generaux e especials, e quant est pour la especialte dognent le salaire acostume 5 e pour la generalte dognent au dit conte ce que il y avert.

2. Item que li vicaires qui y sera soit tenuz de garder les estatuz e les ordenemanz de la cite ou plaisir dou seigneur.

Outroie est de ceux qui ne sont encontres le honour dou seigneur e de l'empire e tant com il plaira au seigneur. 10

3. Item prient que li sires les vueille allegier de la grant charge, que il ont en tenir genz armes a pie e a cheval pour la garde dou val d'Arno e dou chastoux de Cisterna e de Asinalonga. E que il leur vueille faire rebatre de la somme des X^l florins, que il doivent au seigneur, tant comme montent les guages des genz dessus dites. 15

Respondu est que se Dieu plaist les besognes dou seigneur seront en tel estat, que il les pourra allegier e descharger. E li sires en a bone volonte e ores aient pacience.

Expediunt.

966. *COMMISSIO CAUSAE AUDITORIBUS PALATHI FACTA. (M^o. 4.—11).* 20
Ex P fol. XVII. Edidit Dominicus l. c. I, 69 nr. 65. Denuo contulimus.

(P. deest.)

Mimuches Cassin de Seyna se plaint de monser Guobert d'Aspremont, disenz que comme il hent longuement demore ou servis dou seigneur en Lombardie en l'ost de Bressa e apres avoi le conte Warnier, e il s'en revenit en Touseaine pour estre pres 25 dou seigneur e passa par Genes, li diz monser Guoberz par ses maisnies le fit derober e li fit tolir XIII chevax e VI^l e III^{ss} VIII florins d'or e armes a la valeur de C florins d'or e plusieurs autres armoies, e lui fit metre en prison e tenir pris par X jours e vilainement le fit tormenter, demandanz a lui autre reancezon outres les choses dessus dites. Les quex il reteni toute escepte sis chevax, les quex li diz monser Gobers^a 30 li restitui apres e puis le li sallir de Genua astiement par imposicion de poine personal. E dist que li diz vicaires retint ceix quatre chevax dou dit Mimuche, qui valoient bien III^l flor. d'or. Des quex deniers dessus diz furent mis en deposite devers le tresurier dou seigneur VI^l florins e li estimacions ou li pris de trois chevax. E pour ce prie que li sires li vueille faire restituir les choses dessus dites. 35

Commissum est negocium dominis Melanchio et Scoto et debent vocare dominum Dominicum.

967. *COMMISSIO NOTARILITUS. (M^o. 4.—11).*

Ex P fol. XVIII. Edidit Dominicus l. c. I, 70 nr. 68. Denuo contulimus.

(P. deest.) 40

Andriol de Monte Rous notaires e Guabros de Porta Venere notaires demandent licence. Opereus Spinola prie pour eux, que li sires leur vueille confermer la notarie de la riviere de Genes a eux done e outroie per Mameel Durant notaire, a cui li sires l'avoit done.

Habeat ita quod ipse exerceat per se et non per alium. 45

968. ORDINATIO SUPER OFFICIO ADMIRALTIÆ. (Mai. 4.—11).

Ex P fol. XVIII. Edidit Doenniges l. c. I. 71 nr. 71. Cf. infra nr. 987 cap. 6. Denuo contulimus. (P. dest.)

Messer Barnabo Doria demande, que li sires li vueillie outroier par privilege
5 e mander e commander, que il puisse e doive exerciter l'office de admirallie e que il
soit apelez e nommes 'Barnabos Doria faisanz les veyes de l'amirail dou saint empire'
ou en autre maniere, si com il plaira au seignour.

Expedita per comitem de Claromonte.

969. ORDINATIO SUPER APOCIIA RATIONIS FRATRIS BERNARDINI.

(Mai. 11).

10

Ex P fol. XVIII. Edidit Doenniges l. c. I. 71 n. 72. Denuo contulimus.

(P. dest.)

Freres Bernardins fait a savoir que puis le jour de la nativite nostre Dame, ce
fu le huitisme jour de Setembre, au quel jour li sires le receut de son hostel, a il
15 despendu jusques au jour de Pasques C florins d'or meins III, des queux il a recheu L
de Rustic e X dou tresorier, cinsinc li en devoit lon XXXVI. Item dist que quant
li sires l'envoia a Orbeviecto, il perti un roncein que li avoit coste XII florins.

144
807
1313
M. 13.

Item puis Pasques jusques al XI. jour de May est il en detes de VIII florins.

11 Ma.

20 Prie que li sires vueillie seur ee ordener sa volonte e coment li sires vuelt, que
il demuere al hostel.

Celui jour meisme fu ordene que li diz freres Bernardins doive
ordener e escrivre caraniques des faiz e des besognes notables e des
queux il affiert d'avoir perpetuel memoire dou seignour.

970. COMMISSIO VICARIATUS. Mai. 12.

25

*Ex P fol. XX ad Mai. 12. ubi in margine preccedit rubrum Ordonances. Edidit
Doenniges l. c. I. 72 nr. 74d. Denuo contulimus. (P. dest.)*

Item celui jour meisme fu ordenes e faiz vicaires de Lunisana monser Guy dou
Says e jura l'office faire bien e loialment etc. e doit avoir plein pooir seur touz. E li
fu ballies juges par le seignour messer Barrieco de Lingua de Vaca de Padua e jura etc.

30 E fu ordene que messer Jehanz de Castellion allie avec lui e demuere pour
aucun tens a aviser le des besognes dou pays e pour ordener de son salaire avec les
bones gens dou pays.

E encores li fu ballies I juges, qui a non messer Guillaumes du Bequiers de
Bologne e jura etc.

35

971. INFÉUDATIONES. Mai. 16.

Ex P fol. XX. Edidit Doenniges l. c. I. 72 nr. 76. Denuo contulimus.

(P. dest.)

Die XVI. Maii dominus donavit in feudum comiti Warnerio et fratri suo et here-
dibus suis in feudum tria milia flor(enorum) auri etc.

40

Item donavit Mamfredo de Claromonte comiti Mohac M V flor enos in feudum.

Item donavit domino Guillelmo de Fordes militi in feudum III flor enos

De hiis omnibus Pardus recepit instrumentum.

972. PETITIO LEGITIMATIONIS. (Mai. 17.—21).

Et P. fol. XXII. Edidit Doumiges l. c. I, 74 nr. 80. Denno contulimus. Cf. F. Koehler 'Die Legitimation per rescriptum' (Weimar 1904) pag. 63. (P. deest.)

Castellan fiz jadis de sur don Curol citaen de Tartone prie, que li siros vuelle de certaine science e par privilege confermer une legitimacion faite de lui par le conte Bertout, li quex a privilege de l'emperour Frederic de faire e outroier legitimacions si comme il dist.

E pour cecci Cacelan prie li cardenax d'Ostia e messer Bernabos Doria.

973. RECEPTIO IN CONSILIAREM IMPERATORIS. (Mai. 22).

Et P. fol. XXII. Edidit Doumiges l. c. I, 74 nr. 81. Denno contulimus. De 10 tempore cf. infra nr. 988 cap. 13. (P. deest.)

Monser Rayniers abbes de Saint Michiel de Mont Emperial fu receuz par le seignour de son conseil e jura etc.¹

974—978. SCRIPTA AD SERVITIUM
MILITARE SPECTANTIA.

15

1313. Mai. 4.—22.

Cf. etiam scriptum Iohannis regis Bohemie Iun. 20 datum, quo confirmat conventionem de stipendiariis mittendis (Böhmcr, Reg. 1313—1317 pag. 182 nr. 20), quod infra in Appendice Actorum vicariatus generalis edituri sumus.

974. CONVENTIO PROCURATORUM IMPERATORIS CUM SPIRENSIBUS. 20
Mai. 4.

Cum autographum reperiri non possit, repetimus in mündis hic illic correctam editionem, quam paravit Hilpert Urkonden zur Geschichte der Stadt Speyer pag. 210 nr. 276 ad editionem iam olim a Lehmanno in Chronico Spirensi factam. De magistro Hermannus cf. supra nr. 894 et 912. (P. deest.) 25

Nos Georgius comes Veldentie provincialis Spirkowie et magister Hermannus de Stocka canonicus Constanciensis notarius magnifici domini nostri Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris, habentes plenum mandatum et auctoritatem ab eodem domino nostro imperatore ad infrascripta, prout in litteris prefati domini nostri imperatoris a super nobis datis² plenius continetur, virtute et auctoritate eiusdem mandati pari³⁰ tate consentimus et volumus, quod Teckelinus dictus de Sletzstat Iudeus civis Spirensis in civitate Spirensi cum Iudeis aliis eiusdem civitatis resideat et moretur sub protectione et defensione prelibati domini nostri imperatoris atque nostra absque impedimento et turbatione incommuni. Quem etiam cives Spirenses in hiis, que continentur in hac littera, fieri debere et tueri, ita quod ipse ibidem iuri pareat ut alter Iudeus et domino³⁵

¹ *Idem* *ibidem* nr. 988 cap. 13. ² *Quae deperditae sunt.*

nostro imperatori serviat proportionaliter cum immunitate Iudeorum Spirensium absque dolo. 2) Et si Iudei sive universitas Iudeorum civitatis Spirensis mille quingentas libras Hallensium, quas consules Spirenses ad servicium et utilitatem domini nostri imperatoris iuxta inssum nostrum dare promiserunt usque ad festum beati Martini proximum pro eisdem Iudeis, ipsis eisdem exnunc dare et promittere recalcitrantibus, pro quibus ipsi Iudei et Ieckelinus a data huius littere usque ad festum beati Martini proximum et deinde ad annum a stura et servicio quibuslibet domini nostri imperatoris atque nostra esse debent absoluti et liberi bona fide, ipsis consulibus non dederint seu exnunc cautionem eis facere noluerint, volumus quod extunc ipsi consules ipsos Iudeos per captionem rerum et personarum suarum ad solvendum ipsis dictam pecuniam iuxta seriem mandati nostri et tenore[m] litterarum predictarum nobis a domino nostro imperatore traditarum auctoritate eiusdem domini imperatoris et vice nostra egerent et compellant, nec per hoc incident offensam domini nostri imperatoris atque nostram. 3) Et si qui ex dictis Iudeis Spirensibus ante solutionem predictam dictarum mille quingentarum librarum Hallensium de civitate Spirensi se traxerint vel absconderint, volumus quod extunc ipsi consules pro quolibet tali duos Iudeos alios quos voluerint in suos concives et societatem dictorum Iudeorum recipiant, aliorum Iudeorum Spirensium contradictione qualibet non obstante, et nichilominus ipsi consules seu eorum nuncii res et personas eorundem recedentium seu se abscondentium Iudeorum, in quibuscumque locis eos poterunt reperire, capiant et recipiant usque ad solutionem Hallensium predictorum, contradictione quorumlibet non obstante. Si quis enim ipsos consules in hoc impediret in toto vel in parte, volumus et decernimus quod idem incidat penam privationis feodorum, iurium, libertatum, gratiarum et omnium que habet ab imperio iuxta tenorem dictarum litterarumstrarum, iuribus et privilegiis dictorum Iudeorum Spirensium in omnibus aliis semper salvis. Et nos comes provincialis predictus ipsis civibus ad hoc prestabimus consilium et iuvamen. Et in robur ac testimonium premissorum presentes litteras nostris sigillis prefatis civibus tradimus communitas.

1313.
N.º 11.1314.
N.º 11.

Datum anno Domini MCCC tercio decimo, in crastino invenionis sanctissime Crucis,

975. RECEPTIO CASTRENSIS. Mai. 18.

Denuo contulimus autographon tabularii civitatis Obernchabaim (Scrio CC. 42 signatum. Pendet sigillum laesum filis serieis rubri plerique coloris. In verso legitur manu cancellariæ scriptum: R (= Registrat.). Edidit etiam Winkelmann Acta imperii inedita II, 264 nr. 412. — Böhmcr, Reg. Heinr. 599 (Addit. I). (P. de st.)

¶Hemicus¶ Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilecto fideli suo Rudolfo dicto Rebelin de Morsmünster gratiam suam et omne bonum.

Digni et benemeriti tanto sunt preveniendi favoribus et specialibus gratiis attolendi, quanto se reddunt in sinceritate devotionis placidos et in obsequendi promptitudine fructuosos. Attendentes igitur grata et fructuosa obsequia, que nobis et imperio haecenus in Italie partibus impendisti et tam ibi quam alibi impendere poteris in futurum, et volentes propterea te liberalibus favoribus prosequi, ut ex hoc tua et aliorum tui exemplo fidelitas ad benemerendum forcius animetur, centum libras denariorum Argentinensium, cum quibus te in castrensem nostrum et imperii apud oppidum Obernchenhein conquirimus, tibi de liberalitate nostra promittimus largiendas. Quas quia ad presens solvere non possumus, pro eisdem tibi presentibus obligamus decem librarum predictorum denariorum Argentinensium redditus per te et heredes tuos legitimos de tuo corpore descendentes de stura nobis danda per cives nostros in prefato oppido commorantes singulis annis in festo beati Martini recipiendos et tam

N.º 11.

dum tenendos eosdem, quousque tibi vel heredibus tuis predictis de prefata summa pecunie per nos vel successores nostros imperatores vel reges Romanorum plenarie fuerit satisfactum. Qua habita cum eadem per te et heredes tuos predictos statim predia comparentur et illa nomine castrensis feodi deserviendi more solito in oppido predicto tenebitis a nobis et imperio memorato. Et propter hoc te nobis tuo et predictorum heredum tuorum nomine homagium et fidelitatis debite sacramentum prestantem de huiusmodi feodo castrensi per baculum, quem manu gestamus, presentialiter investimus. Mandantes civibus nostris in oppido prenotato morantibus firmiter per presentes, quatinus tibi et heredibus tuis predictis singulis annis in festo predicto obligatione durante prefata de redditibus huiusmodi integraliter satisfacere non omitant. In cuius rei testimonium presentes litteras maiestatis nostre sigillo iussimus communiti.

Dat. Pysis, XV. Kalen. Iunii, indic. XI, anno Domini MCCCXIII, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

976. *RECEPTIO IN VASSALLUM IMPERII. Mai. 19.*

Descripsit iam olim Jaffé b. m. autographon tabularii Solodurosis (= Winkelmann l. c. II, 261 nr. 113). Pendet sigillum. — Bohmer, Reg. Heinr. 537. (P. deest.)

Henricus septimus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus nobili viro Hugoni comiti de Buchecke fideli suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Nominis nostri culmen extollitur, dum ad illos dexteram nostre liberalitatis extendimus, quos fidei et devocionis claritate conspicuos et circa [nostra]^a et imperii servicia continuos, fructuosos et utiles claris et^b evidentibus semper indiciis experimur. Considerantes itaque tue fidei puritatem et sincere devocionis constanciam, quibus erga maiestatem nostram et sacrum Romanum imperium laudabiliter claruisti, necnon etiam attendentes grata et fructuosa obsequia, que nobis et eidem imperio in Italie partibus impendisti hactenus et tam ibi quam alibi impendere poteris in futurum, et volentes propterea te liberalibus favoribus prosequi, ut ex hoc nostris et eiusdem imperii servitiis sis inantea magis astrictus ac tua et aliorum tui exemplo fidelitas ad benemerendum forcius animetur, tibi tuisque legitimis heredibus de corpore tuo descendentibus centum marcas argenti, cum quibus te et ipsos heredes tuos in nostros et imperii vassallos et homines ligios conquirimus, de liberalitate nostra donamus et pro eisdem, quas ad presens in parato solvere non possumus, officium scultetatus in Solodro tibi et heredibus tuis predictis tenore presentium titulo pignoris duximus obligandum, tenendum et possidendam cum omnibus iuribus et pertinentiis suis tam diu, donec tibi vel heredibus tuis predictis per nos vel successores nostros imperatores vel reges Romanorum de predictis centum marcis, perceptis interim in sortem minime computandis, plene satisfactum existat. Quibus habitis per te et heredes tuos predictos pro ipsis unum castrum, quod si non haberetis, alia bona vestra propria iuxta valorem ipsarum nobis et imperio consignentur vel saltem cum eisdem predia comparentur, que a nobis et imperio tu et ipsi heredes tui tenebitis in feodum, pro eo nobis et successoribus nostris predictis debita servicia prestituri. Te igitur propter hoc tuo et heredum tuorum predictorum nomine homagium ligium et fidelitatis debite sacramentum nobis prestantem de feodo huiusmodi per baculum, quem manu gestamus, presentialiter investimus. Mandantes consilibus et civibus nostris Solodrensibus firmiter per presentes, quatinus tibi tanquam sculteto suo vel ei, quem loco tui ad exercendum ipsum scultetatus officium deputaveris, prefata obligatione durante humiliter pareant et intendant

ac tibi de iuribus et pertinentiis ipsius officii plenarie studeant respondere. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiri.

Datum Pysis, XIII. Kal. Iunii, indictione XI., anno Domini MCCXXIII., regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

977. 978. SCRIPTA PRO EGENONE DE AMATIA. Mai. 22.

977. OBLIGATIO BONORUM IMPERII.

Denuo nobis patentibus contulit autographon in archivo comitis Trupp Churburgi servatum v. d. Th. Mayer Oenipontanus. Sigillum deperit, loco membranae relicto. In verso manu cancellariæ regiae scriptum est: R (= Registrat.), — Bolmer, Reg. Hinc., 659 (P. dest.)

Henricus Dei gracia Romanorum imperator semper augustus — nobili viro Egenoni advocato de Ametzia fideli suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Cum sicut ex parte tua nobilis vir Wernherus comes de Homberg dilectus fidelis noster nuper nobis exposuit, cum quadraginta viris armatis de Alemania nobis et imperio in Lombardie partibus a festo purificationis beate Virginis transacto proxime 15 circa servieris et cum eisdem armatis, videlicet quadraginta viris equis et armis decenter expeditis, usque ad annum completum a dicto festo purificationis computandum in Italia vel alibi ad beneplacitum nostrum, sicut idem comes nobis tuo nomine promisit, nobis servire debeas fideliter et constanter, tibi propter hoc quadringentas marcas argenti 20 tenore presentium promittimus largiendas et pro eisdem vallem terre Veltolini cum castro Trisine de lacu Cumarum usque ad districtus et territoria dicta Burniser per te et heredes tuos legitimos tenendam et possidendam cum omnibus iuribus et^a pertinentiis suis, usque tibi vel heredibus tuis predictis de prefata summa pecunie per nos vel 25 successores nostros imperatores vel reges Romanorum, perceptis interim in sortem minime computandis, plenarie satisfiat, harum serie duximus obligandam. Tibi nichilominus promittentes, quod quam primum nostram presenciam accesseris, iuxta ordinationem et arbitrium dicti comitis ultra prefatam summam pecunie, quam tibi daturam promissimus, pro huiusmodi servicio facto et faciundo per te ut premititur tibi gracious respondere curabimus ac eciam de stipendiis, que tibi et armatis tuis predictis pro 30 tempore iuxta consuetudinem curie nostre rationabiliter debentur, tibi et ipsis satisfactionem debitam impendemus^b. Mandamus^c igitur universis comunitaribus et hominibus in dictis valle et castro morantibus firmiter per presentes, quatinus obligatione predicta durante tibi et heredibus tuis predictis in omnibus nostro nomine^a humiliter pareant et intendant ac de iuribus, redditibus et obventionibus universis provenientiibus ex eisdem 35 integraliter respondere procurent. Harum testimonio litterarum nostre maiestatis sigili robore signatarum.

Datum Pysis, XI. Kal. Iunii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

978. MANDATUM CIVITATI CUMANAE DIRECTUM.

Repetimus editionem a Bonifacio (Acta Henrici VII' I. 273 or. 774) potratam, quæ nititur transsumto diversorum notariorum subscriptionibus authenticato tabularii civitatis Burmi. (P. dest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — dilectis fidelibus suis vicario, consilio et comuni Cumarum — gratiam suam et omne bonum.

977. ^a in loco caso or. ^b ultimum a ca. or. ^c caso or. ^d Man. in loco caso or.

Conquesti sunt nobis venerabilis Sifridus Curiensis episcopus princeps^a et nobilis vir Egeno advocatus de Amatia fideles nostri, quod vos una cum Facino de Ambria ipsos in bonis et possessionibus et iuribus et hominibus Vallis diete Burmensis sibi episcopo et ecclesie sue proprietatis, sicuti nostro Egeno feudali titulo pertinentibus contra rationis debitum molestetis et plurimum pergravetis, bona, possessiones, homines et iura huiusmodi violenter occupando et nonnumquam temere spoliando. Quocirca fidelitati vestre firmiter precipiendo mandamus, quatinus cum ad hoc officii nostri debitum nos astringat, ut singulos imperii fideles in suis iuribus foveamus et etiam defendamus, de molestacione et gravamine predictorum episcopi et nobilis de cetero penitus abstinere curetis et pro iuris et pro nostra reverencia eisdem de ablatis indebite satisfactionem et emendam congruam impendatis, maxime cum parati sint vobis et dieto Facino coram nobis super actionibus vestris, si quas contra ipsos habueritis, facere et exhibere iusticie complementum. Alioquin ipsis episcopo et nobili super hoc providere curabimus de remediis opportunis.

Datum Pisis, XI. Kalendas Iunii, regni^b nostri anno quinto, imperii vero primo.

979. 980. LEGATIO AD FRIDERICUM REGEM TRINACRIÆ.

1313. Mai. 7.

Servantur in V. Libro legationum, de quo v. supra ad nr. 934 - 941, duae formae, quarum prior a Bernardo cancellata est. Cf. Tractatus inter imperatorem et regem Fridericum habitos supra nr. 765, 766 et nr. 815 - 823.

979. FORMA REJECTA.

Ex L. fol. VII, ubi rubrum item cancellatum: In Sicilia corbumque praecedit Vacat. Edidit Dominiges l. c. I. 109 nr. 5. De quo contulimus. (P. deest.)

Die septima mensis Maii recessit de Pisis frater^a nuncius et ambaxiator domini imperatoris missus ad regem Fredericum. Cui nuncio fuerunt iniuncta ea que secuntur per dictum dominum imperatorem:

1. Primo debet requirere regem predictum, quod personaliter veniat ad dominum imperatorem, si comode poterit. Et si forte venire non poterit et videatur ipsi regi, quod mora sua sit magis utilis ad incolandum et perficiendum negocium ordinatum per ipsos duos dominos, in hoc casu debet dictus nuncius requirere dictum regem, quod incontinenti debeat vivam guerram incipere contra Robertum natum bone memorie regis Karoli secundi et invadere Regnum et terras, que dictus Robertus tenet, toto posse suo per mare et per terras.

2. Item quod dictus rex faciat venire illos de societate Romanie¹ in loco illo ubi sibi melius videbitur super terras, quas tenet dictus Robertus, ad faciendum guerram contra ipsum Robertum.

3. Item quod in casu predicto si rex non veniat, mittat domino imperatori ad auxiliandum in presenti guerra banneriam suam associatam trecentis vel quatercentis militibus expeditis equis et armis ad honorem ipsorum dominorum.

^a 978. *Deest. ed. de B. regimini ed.*

¹ 979. *Deest. ed. de B. regimini ed. Cf. Tractatus inter imperatorem et regem Fridericum habitos supra nr. 765, 766 et nr. 815 - 823.*

² *Deest. ed. de B. regimini ed.*

4. Item quod dictus rex mittat gualneas, que conducent dictos equites taliter munitas et expeditas hominibus, marinariis, pane bescocto et aliis necessariis, quod dominus imperator possit inde munire, quando venerunt, alias leves seu subtiles utiles ad guerram faciendam. Et est intentio domini imperatoris, quod postquam dicti equites, quos mittet rex predictus, venerint et descenderint ad terram, quod ipse dominus imperator debeat solvere panem bescoctum, quod ibi erit ad muniendum dietas gualneas suas. Et quod debeat etiam solvere stipendia marinariorum et hominum predictorum, qui venient de Sicilia, de quibus idem dominus imperator vult munire gualneas suas leves predictas.

5. Et est voluntas et intentio domini, quod de illa pecunia, quam dictus rex debet domino, solvatur dictus panis bescoctus et etiam stipendia marinariorum et hominum predictorum, quos dominus imperator vult facere poni supra gualneas suas predictas¹ per duos menses sequentes, postquam ad terram venerint. Et residuum dicte pecunie idem rex mittat domino imperatori incontinenti ad solvendum et perficiendum ea que sunt necessaria pro armata, quam dominus facit ab ista parte.

6. Et quia dominus imperator intendit similiter inchoare dictam guerram contra dictum Robertum per mare et per terram et ea facere quantum poterit et intendit de presenti invadere Regnum et facere armatam gualnearum, ideo vult dominus, quod dictus rex Fredericus requiratur ex parte domini imperatoris, quod ipse mittat sibi in subsidium dicte guerre a sex usque in decem gualneas leves seu subtiles, aptas ad guerram faciendum bene armatas, munitas et expeditas. Cum quibus et cum aliis gualneis, quas dominus facit preparari ab ista parte, possit idem dominus imperator Regnum invadere et guerram facere. Et mittat dominus rex unam bonam personam conestabulum sive capitaneum dietarum gualnearum sufficientem^d ad exercendum officium admirallie cum estandardo ipsius regis^a.]

980. FORMA TRADITA.

Ex I. fol. X, ubi rubrum: Sicilia. Edidit Doemigès l. c. I. 111 nr. 7. Denuo contulimus. (P. deest.)

Forma ambaxiate quam debet refferre dominus Bonifacius episcopus Kyriensis illustri Frederico regi Trinacie ex parte domini imperatoris:

1. Primo debet ipsum regem requirere, movere et inducere modis omnibus quibus melius expedire viderit ad hoc, ut incontinenti diffidet Robertum natum quondam clare memorie regis Caroli secundi et quod incontinenti vivam guerram moveat, faciat et continuet per mare et per terram contra dictum Robertum toto posse et quod Regnum et terras, quas dictus Robertus tenet, intret et invadat personaliter et hostiliter incontinenti toto posse et amicos et adiutores dicti Roberti quantum poterit subtrahat.

2. Et videtur utile, quod dictus rex faciat venire in auxilium suum ad dictam guerram faciendam illos de compagna Romanie² ad aliquem locum supra terras, quas tenet dictus Robertus, ubi idem rex melius expedire viderit ad dictam guerram faciendam.

40 979. ^d) sufficientium *L.*

1) *Cf. etiam Doemigès l. c. I. 72 nr. 74b.* 2) *Hic adnotare licet verba quorundam Conventionis ad has res ut videtur spectantis, quam in fasciculo chartaceo tabularii Parchinensis nr. 4387 signato sub nr. 11, de quo v. iam supra ad nr. 101—104 et nr. 815—823, invenit nobiscumque benivolentissime communicavit vir cl. Henricus Finke:*

45 Capitula et convenciones secundum que universitas exercitus Francorum in Romanie partibus existentis per nobilem Rogerium de Lauro militem marescalem et rectorem universitatis ipsius ac procuratorem eius ad hoc solemniter ordinatum elegit, approbavit et petiit seu postulavit in eorum

3. Item quod mittat, si comode fieri poterit, dum tamen dicta guerra propter hoc non impediatur, ad dominum ad ipsum associandum ad partes Tuscie aliquam quantitatem equitum armatorum cum vexillo eiusdem regis. Et si forte gentem predictam sine impedimento et retardatione dicte guerre mittere non posset, mittat saltem vexillum suum portandum et associandum per comitem de Claromonte et eius societatem. 5

4. Item quia dominus imperator facit et parat armatam gualearum ad invadendum Regnum predictum et terras predictas et est necesse et expediens, quod dictus rex habeat de suis gualcis cum gualcis domini imperatoris et unum bonum virum capitaneum et rectorem loco admirallii, qui regat totam armatam utrarumque gualearum, ideo requiratur dictus rex, quod de gualcis suis levibus sive subtilibus mittat incontinenti ad dominum in tanta quanta poterit quantitate a sex superius bene armatas et munitas cum estandardo suo.*

5. Item* requiratur, quod in dietis suis gualcis idem rex mittat de gente sua, quia boni et strenui reputantur, tantum quantum ipse gualce portare poterunt ad muniendum gualceas domini ad stipendia domini per tres menses. Item providentur in Sicilia de panatica pro duodecim gualceas domini pro uno mense et dimidio de pecunia domini. Et solvantur ipsi homines et panatica de pecunia, quam dictus rex debet domino, et residuum dictus rex mittat domino pro facto armate domini in mari solvendo et expediendo^a.

6. Et^b debet dictus rex induci ad predicta faciendia rationibus infrascriptis: 20

(I) Primo quia ipsi dominus imperator et rex pro se et heredibus suis sunt mutue unionis, amicitie et parentele federe alligati. Propter quod debent se iuvare invicem contra omnes, exceptis etc.

(II) Secundo quia specialiter et expressim dictus rex promisit et ex pacto expresso tenetur regnum predictum et terras predictas personaliter invadere et intrare et contra dictum Robertum guerram et offensiones facere et amicos subtrahere, ut dictum est. 25

(III) Tercio ratione officii admirallie.

(IV) Quarto ratione qua omnes amici, omnes devoti et omnes fideles imperii ac omnes, qui statum tranquillum totius christianitatis et totius rei publice diligunt, rationabiliter tenentur ipsum Robertum realiter et personaliter offendere tanquam publicum 30 rebellem et hostem imperii et lese maiestatis crimine reum diffidatum, bannitum realiter et personaliter et suadente iusticia condemnatum^b.

* Sequuntur in L. post cancellis positis deleta: Et quia apud Pisas dominus habet corpora duodecim gualearum subtilium bonarum et bene preparatarum, quarum quinque sunt munite et expedite omnibus necessariis, exceptis hominibus et panatica, septem vero non sunt 35 munite de aliqua re necessaria.

Idcirco est necesse et expediens, quod dictus rex mittat cum suis gualcis supradictis hominem et panaticam ad fruniendum et muniendum duodecim gualceas domini predictas et alia necessaria pro dictis septem gualcis, que de nullo sunt munite.

Et est intentio domini, quod dicti homines et panatica, de quibus dominus vult munire dictas duodecim gualceas suas, solvantur de propria pecunia domini, quam dictus rex debet domino pro tribus mensibus subsequentibus.

Et residuum dictus rex mittat domino ad solvenda et perficienda ea que sunt necesse pro armata, quam dominus facit et preparat ab ista parte.

Vacant quatuor capitula proxime precedentia. 45

989. Item — expediendo *si quo posito scripta sunt post* condemnatum L. — ^b) Et — condemnatum *ad debet, aut, ut la polo post aduto scripta sunt L.*

7. Item, et naturam dominum inclitum infantem Manfredum filium serenissimi principis Roberti regis Trinacrie ac nomine ipsius infantis eundem dominum regem in eiusdem regno Trinacrie a rege et defensore. *Quae omnia errantur nomine regis Trinacrie per Manfredum 50 filium regis Roberti.* *Acto Symonis Philippi de Regalibus de Pistorio militis serenissimi et excellentissimi regis Roberti.* *Mes mani misit ad presenciam dicti domini regis Friderici.*

981. CONSILIUM IUDICIS AULAE IMPERIALIS SUPER REBELLIBUS.

1313. (ante Mai. 16).

Signo chronologico carens, tamen inter Apr. 26 et Mai. 16 scriptum, servatur autographum Taurini in tabulario regio inter Collectanea Bernardi de Mercato Diplomati imperiali Mazzo 3 nr. 23', (= Doemigis Ms. IV. de quo c. supra ad nr. 563) fol. 3 et 4, duobus tantum foliis constans. Quia a Milancio ipso scriptum sit, non est dubium; additiones vero adiecit Leopoldus Frenetti notarius. Edidit Doemigis l. c. II. 79 nr. 32. Nos denuo accuratissime contulimus, orthographiam omnino servantes. (P. deest.)

(I) Celsitudini imperialis culminis notificat Milancius vestre imperialis aule index, quod propter guerrarum discrimina Romanioli, Paduani, Bononienses, Trivisani omnem eorum thesaurum portaverunt Venetias et ibi deposuerunt eundem. Si ergo lata est sententia contra Robertum¹ et feratur, sicut de iure ferri potest, contra comune et homines de Bononia, contra comunitates et homines de Romaniola propter delicta et crimina lese maiestatis comissa super territorio imperii et contra comune et homines civitatis Padue² et contra comune et homines civitatis Trivi-sii, certum est quod universus thesaurus, qui reperietur fore depositus de locis et civitatibus antedictis, confiscabitur et in camaram imperii devolvetur de iure. Utile est ergo, quod predictae sententiae contra ipsas civitates et cives velociter proferantur et exeogitetur via, per quam camara imperii habere possit thesauros antedictos.

Et si non falor ista videtur in via, quod civitas Venitiarum acquiratur et ad benivolentiam et subiectionem imperii deducatur. Via autem deducendi ipsam civitatem Venitiarum ad benivolentiam imperii est, ut mihi videtur, quod primo imperialis maiestas se interponat per solepnem et fidelissimum nuntium ad sedandam et pacificandam guerram, que vigilat inter ipsum comune Venitiarum ex una parte et civitatem et comune Iadre ex altera. Nam ista guerra irreoccupabile dampnum contulit civitati Venitiarum et civitati Iadre in avere et personis, propter quod speratur pro certo, quod fidelis et sapiens ambaxator possit ipsas guerras pacificare vel saltem competentes trenguas facere, donec imperialis maiestas per se ipsam pacificaret easdem.

Secundo posito quod predictae guerre sedatio non proficeret ex toto ad acquirendam civitatem Venitiarum, detur Venetis in feudum de comitatu civitatis Padue totum territorium quod est a flumine Brente usque Venetias et ipsum flumen Brente, et faciat quod istud territorium sit sub iurisdictione temporali civitatis Venitiarum. Et certum reddo imperialem clementiam, quod meis temporibus civitas Venitiarum voluit expendere centum millia libras, ut flumen illud Brente toleretur de cursu suo quem^a facit versus Venetias et fieret quod haberet transeursum per^b alias partes ad mare magnum. Et ista sola ratio faciet, quod imperialis maiestas aquiret civitatem Venitiarum et deducet Paduanos ad mortem.

Tertia ratio faciendi venire Venitos ad subiectionem imperii est, quod certa portio assignetur et detur comuni Venitiarum de thesauris supradictis rebellium predictorum, quia ipsi Veniti sunt pecuniis denudati et per Romanam curiam spoliati, quod libenter facient sibi conscientiam ad partem tanti thesauri acquirendam.

Acquisita ergo civitate Venitiarum per unum vel per duos de predictis modis vel per omnes tres superius denotatos acquisiti sunt thesauri antedicti, recuperata est

¹ 981. ^a) cf. or. ^b) loco ad delet. or.

1. Apr. 26; cf. supra nr. 946. 2) Mai. 16; cf. supra nr. 982.

etiam civitas Paduana. Nam si ex una parte insurgunt Veneti contra Paduanos, ex altera comes Guritie qui est vasallus imperii, ex altera^{b)} patriarcha Aquiliensis qui etiam est vasallus imperii, ex altera^{d)} civitas Trivisina que zelat ad mandata imperii provenire, ex altera parte civitas Vicentie cum toto suo posse, ex altera civitas Verone cum dominiis de la Scala et omnes veniunt uno impetu et una die contra et adversus civitatem Padue et super territorio Paduano, certum est quod civitas Paduana recuperatur et Paduani proditores cum adherentibus eis, videlicet cum Vicentiis extrinsecis, cum Veronensibus extrinsecis, cum illis de la Torre qui ibi sunt, cum episcopo Paduano deducuntur ad mortem et ipsa civitas Paduana incorporabitur iuri imperii.

Sic ergo retinendo et ambulando per supradictas vias imperialis maiestas acquirit civitatem Venetiarum, que nunquam subiecta fuit imperio, et recuperat civitatem Padue, que proditorialiter de iugo imperii effugere procuravit, nec imperium faciendo predicta aliquid expendit de suo^{e)} nisi cartam, calamm et ceram et fidelem hominem sive ambaxatorem, qui sciatur, velit et possit fideliter predicta omnia adimplere et tractare^{f)}.

(H) C Quod possitis et debeatis sententiare contra communitates et homines Romaniole ac etiam contra commune et homines civitatis Bononie, contra quos de mandato imperialis maiestatis^{g)} inquisitio et probatio iam precessit, ita quod non restat nisi citatio ad sententiam audiendam, patet et manifestum est causis et^{h)} rationibus infradictis:

Prima quia facta est inquisitio et probatio manifesta, quod commune Bononie et homines Bononienses in ipsa inquisitione descriptiⁱ⁾ commiserunt et delinquerunt contra imperialis culminis maiestatem personaliter quoad homines specificatos et per solennes ambaxatores quoad commune civitatis Bononie in territorio et super territorio maiestatis imperialis, videlicet in Lombardia, in marchia Trivisana et in Tuscia, mitendo pecuniam et milites ac pedites in suscidium rebellium ad partes predictas ad interitum gentis imperialis et mortem et destructionem fidelium Romani imperii.

Item^{k)} si contra Robertum qui est in simili casu processum est, cur non procedatur contra Barisellum Beccarium et civitatem Bononie quam tenet et eius cives, qui adeo notorie delinquerunt contra maiestatem imperii, sicut fecit ille Robertus. Loquantur qui contrarium attestantur, si sciunt^{k)}.

Secunda ratio est quia civitas Bononie et civitates Romaniole et communitates ipsarum terrarum per sententiam latam contra Robertum olim regem Sicilie sunt incorporati in fiscum imperii pro eo tempore, quo ipse Robertus pro Romana ecclesia dominari debebat in Romaniola et civitatibus antedictis. Si ergo illud ius deductum est per sententiam antedictam et incorporatum in fiscum imperii, satis rationabiliter patet quod sententia contra commune Bononie et homines ac etiam communitates et homines Romaniole proferenda non promulgabitur contra terras et homines ecclesie, set contra terras imperii et homines.

Tertia ratio est quia commune et homines civitatis Bononie non optemperant Romane ecclesie, set secum in rebellionem persistent nec recipiunt rectores et comites ecclesie nec ei obtemperant^{l)} nec^{l)} obtemperaverunt^{m)} iam sunt decem et octo anni et ultra. Si ergo ita est sicut est, ecclesia Romana non possidet vel quasi ius aliquod temporale in civitate predicta, quia ius dicit quodⁿ⁾ iurisditio et morum imperium que donata

981. a) *aliam, quam Te post, atque adeo pro sua supra vacua add. or.* c) *a Leop. atrana.*

b) *ex altera a Leop. atrana, post, in margine add. or.* e) *de suo a Leop.*

c) *de suo a Leop. atrana, post, et tractare a Leop. atrana, post, et vacua add. or.* f) *de — 15*

g) *de suo a Leop. atrana, post, et tractare a Leop. atrana, post, et vacua add. or.*

h) *atque, post, a Leop. in margine add. or.*

i) *atque, post, a Leop. atrana, post, et tractare a Leop. atrana, post, et vacua add. or.*

k) *atque, post, a Leop. atrana, post, et tractare a Leop. atrana, post, et vacua add. or.*

l) *atque, post, a Leop. atrana, post, et tractare a Leop. atrana, post, et vacua add. or.*

m) *atque, post, a Leop. atrana, post, et tractare a Leop. atrana, post, et vacua add. or.*

n) *atque, post, a Leop. atrana, post, et tractare a Leop. atrana, post, et vacua add. or.*

fuerunt Romane^o ecclesie et postmodum confirmata in civitate Bononie per reges Romanorum ita demum retineatur, si possideatur^p. Verum si possessio iurisdictionis perdatur per ecclesiam Romanam vel expelatur de possessione iurisdictionis vel ecclesia Romana constituat ibi suum comitem et ille non recipiatur per cives Bononie vel
 5 supplicetur se posse repelli de dicta civitate, statim ecclesia Romana perdidit ius quod primitus obtinebat. Si ergo ita est, non proceditur contra civitates ecclesie Romane.

Super hoc ergo respondeatur per principem antedictum, quid intendit quod faciat Milancius antedictus sue aule minimus iudex super processibus antedictis.

(III) C Insuper sepedictus iudex imperialis aule notificat culmini antedicto, quod
 10 multe accuse sunt porrecte coram ipso contra quasdam civitates et homines provincie Romaniolae ac etiam contra civitatem Bononie et certos cives ipsius civitatis super crimine [et] reatu legis^q Iulie et lese maiestatis, quas accusas recepit. Unde deliberet imperialis maiestas, verum optet, quod procedatur^r de iure^s nec ne, et quod mandabitur, observabitur.

15 Ad hec tutum fore reputat antedictus iudex, quod omnes sententie que proferuntur de ore imperialis culminis, ponantur in registro imperialis camere ad perpetuam rei memoriam nec tradantur indifferenter omnibus postulantibus sine causa.

Item videtur iudici antedicto, quod contra Iohannem fratrem dicti Roberti et contra consiliarios eiusdem et fautores et sibi adherentes procedatur de iure, prout
 20 fuerit procedendum. Unde quid placet imperiali culmini, rescribatur et demandetur iudici antedicto.

982. 983. BANNITIO CIVITATIS PADUANAE.

1313. Mai. 16.—25.

982. SENTENTIA IMPERATORIS. Mai. 16.

25 *Autographum a Paulo de Podio Bonizi notario exaratum, eius tamen subscriptione carens, in media parte iam admodum corrosum et dissipatum atque hic illic fere illegibile sercatur Taurini in tabulario regio 'Diplomi imperiali Mazzo 1 nr. 20' signatum. In verso leguntur manu Iohannis de Dyst ut videtur scripta: Iste sunt quedam sententie date per dominum imperatorem, quibus addidit Bernardus: de Padua. Edidit Doenniges Acta Henrici VII. II, 202 nr. 57; nos denuo accuratissime contulimus.*

30 *Omnia fere que desunt ope aliarum bannitionum supra nr. 716, 768, 916 supplevimus, itaque textum, quem praebet Albertinus Mussatus (ed. Muratori Rerum Italicarum scriptores X, 539) suo Marte variatum et decurtatum, praeter intitulationem negligere licuit. — Böhlmer, Reg. Heinr. 535. (P. deest.)*

35 Henricus divina gratia Romanorum imperator semper augustus¹ ad certitudinem presentium et memoriam futurorum.

I. Postquam rei publice tuitionem divina influenza nobis disposuit committendam, compacatis seditionibus, que per provinciam Alamannie inimico pacis pululaverant

981. ^o) fuit Romana or. ^p) possideatur or. ^q) in margine a Leop. add.; procedit lege
 40 lese delet. or. ^r) procedit precedat delet. or. ^s) de iure supra lineam atram, fusciori a Leopardo add. or.

1) *Intitulatio in M est: Henricus VII. divina favente clementia Rom. imp. et semper aug.*

operante, disposuimus necessario partes Ytalie reformare. In quibus vacante imperio uniuerse comunitates et ciuitates Italie iura Romani imperii occuparant et inter se intestinis bellis duriter fatigate cupiditate habitantium excrecente, quibusdam ciuibus captata occasione nefanda eiectis, more [tyrannico] regebantur et infinitis ipsarum ciuibus exulantibus ab eisdem ac bonis propriis tyrannice per aduersarios occupatis, cogebantur per ciuitates exteras mendicare ac multis etiam per diversas provincias dispersis, vitam eorum in exilio peregerunt. Verum ad ipsas partes Ytalie accedentes uniuersis nostris et Romani imperii fidelibus de Lombardia, qui infidelitatis proposito perdurauerunt, placatis atque unitis concorditer, dum nostra foret intentio preparata ad incohanda itinera versus Romam, ut dyadema imperialis culminis suscipere valeremus, ciuitas et comune ciuitatis Padue ac infrascripti ciues ipsius ciuitatis et quilibet eorundem in malum dampnabiliter hostinati post recognitionem eorum spontaneam et fidelitatem nobis exhibitam cum prestatione iuramenti solempni inter ceteros sue malignitatis conatus, deferente clamore notorio, qui nulla potuit atque potest tergiversatione eclari, commiserunt contra tunc regiam et post imperatoriam maiestatem infrascripta crimina et reatus.

2. Ipsa namque ciuitas et comune Padue et infrascripti ciues et districtuales ipsius ciuitatis et quilibet eorundem serioso et vigilantissimo animo effectualiter procurarunt, ut certe ciuitates Lombardie et marchie Trivisine cum quibusdam ciuibus ipsarum ciuitatum ac etiam ciuitates Tuscie et alie uniuersitates castrorum nobis et Romano imperio rebelles contra nos se opponerent et in rebellionem persisterent animo indurato. Ac etiam vicarium quem posueramus ibidem de ipso vicariatus officio expulerunt, quem contra uoluntatem nostram elegerunt postea in rectorem eorum contra honorem nostrum et totius Romani imperii. Ac etiam promouerunt et induxerunt consiliarios, officiales et homines ipsius ciuitatis Padue ad expellendum fideles et subditos sive amicos Romani imperii et ipsos forbanniendum et quosdam occidendum et quosdam relegandum de ciuitate Padue antedicta. Et nichilominus cum ipsis ciuitatibus rebellibus supra dictis conspirationes et ligas contra nos et Romanum imperium facere presumpserunt. Et mala peioribus cumulando comunicato consilio cum predictis ciuitatibus rebellibus et hominibus eorundem ordinauerunt de transmittendo ad Urbem subsidium armatorum pro impediendo, ne dyadema imperiale suscipere valeremus. Item comunicato consilio tractauerunt et ordinauerunt de accipiendo ciuitatem Vicentie de dominio imperialis culminis et de submittendo eandem predictae Paduane ciuitati rebelli, ex quo tractatu cum operibus subsequens infiniti homines ad interitum sunt deducti. Insuper infrascripti ciues eiusdem ciuitatis comunicato consilio inter se et cum supradictis ciuitatibus rebellibus partium supradictarum ipsam ciuitatem Padue tunc temporis nobis et Romano imperio subiectam et re uera sub nostro dominio existentem seduxerunt ad rebellionem nobis et Romano imperio faciendam, in qua rebellionem continuo postea persisterunt et sunt, ac adheserunt ciuitatibus rebellibus antedictis. Et dum essemus dyademate imperialis culminis infulati ac resideremus cum nostro felici exercitu in castris ante Florentiam, niuere Florentiam subsidium festinauerunt.

3. Nos uero cupientes scire, utrum clamor ille notorius adimpletus esset operibus ac nefandis, de predictis et super predictis ex nostro uolumus officio diligenter inquirere ueritatem. Et commissione predictorum reatum testibus omni exceptione maioribus notoria legitime comprobata, de consilio nostrorum iudicium pronuptiatum fuit solempniter, crimina supradicta in inquisitione formata contra eos contenta et quodlibet eorundem notorie fore et esse perpetrata seu commissa per comune et ciuitatem Padue et homines Paduanos in ipsa inquisitione contentos et quemlibet eorundem, et ita per patentem

evidentiam ipsorum criminum notoria fuisse et esse ac commissionem reatum predictorum, quod nulla possunt tergiversatione eclari, et tanquam contra^b notorie delinquentes haecenus et nullatenus postea desistentes commictere similia et eadem posse et debere procedi contra ipsos comune et civitatem Padue et homines infrascriptos, 5 contra quos nostra inquisitio iam precessit, et quemlibet eorundem, et ipsos et quemlibet eorundem diffinitive condepnari et puniri de crimine et reatu ac super crimine et reatu legis Iulie lese maiestatis notorie perpetrato per ipsos comune et homines Padue et quemlibet eorundem in singulis capitulis in ipsa inquisitione contentis et quolibet eorundem. Demum eandem civitatem Padue et comune ac homines infrascriptos 10 et quemlibet eorum requisivimus et citavimus sufficienter et perhemptorie, ut certo termino iam elapso coram nobis, ubicumque essemus et nostra curia resideret, ad hanc nostram diffinitivam sententiam audiendam comparere curarent. Quod ipsi suis prediffisi meritis et offensis et in sua obstinati contumacia ac fraudibus peritiosius indurati facere despexerunt.

4. Quia igitur legitime nobis constat predicta crimina et reatus per predictam universitatem, comune et homines infrascriptos fore commissa, premissos et alios quam plures dictorum comunis, civitatis Padue et hominum infrascriptorum excessus nefarios et opera detestanda in statera iusti iudicii apendentes et atendentes, quod dum ipsi pacem et quietem habere potuerunt cum tranquillitate et imperiali benivolentia, bella 20 prodictionaliter quesiverunt, iniquitates exereuerunt et proeuraverunt pro posse, sicut etiam procurare adhuc non cessant, in imperii populum seminare eiganiam, suscitare hodia, innictere scandala, concitare tumultus et fo[ve]re discordias in nostrum et Romani imperii contemptum atque universalis rei publice detrimentum, ipsum comune Padue et quamlibet singularem personam ipsius communitatis civitatem et homines infrascriptos et quemlibet eorundem, cum sint crimine maiestatis rei et multarum nefandarum prodictionum mole preponderante in profundum malorum demersi, in eorum contumaci absentia, quam Dei presentia repleat, omni iure quo melius et plenius possumus ex certa sciencia tam de nostre plenitudine potestatis quam alio quocumque

(I) sedentes pro tribunali diffinitive sententialiter et [in] hiis scriptis tanquam 30 rebelles et proditores ac^c hostes Romani imperii et lese maiestatis crimine reos privamus mero et mixto imperio et iurisdictione qualibet temporali omni que iure eligendi et habendi potestatem, rectorem seu dominum perpetuum vel temporalem ad regimen ipsius civitatis Padue vel eius districtus.

(II) Privamus etiam civitatem eandem et privatam esse declaramus literali studio ac licentia doctorandi et omnibus franchisiis, privilegiis, immunitatibus, honoribus atque leudis et omnibus quibuscumque iuribus a nobis vel ab imperatoribus seu regibus Romanorum predecessoris nostris concessis seu qualitercumque aquisitis ipsaque scienter revocantes cassamus et irritamus et annullamus. Precipientes et declarantes dictum comune Padue, civitatem ac ipsius communitatis universitatem et quamlibet 40 personam ipsius universitatis et omnes et singulos homines infrascriptos et quemlibet eorundem felloniam, proditionem et legis Iulie lese maiestatis^d crimen contra eandem regiam et demum imperatoriam maiestatem nostram et^e totum Romanum imperium ex predictis excessibus commixisse, veniendo etiam contra proprium iuramentum fidelitatis nobis prestitum per ipsum comune, consiliarios, officiales et homines ipsius civitatis et contra fidelitatem per eos factam¹, et nichillominus ipsam civitatem

982. ^{b)} sequitur no delet. or. ^{c)} corr. et et or. ^{d)} ab hinc ruitoto stilo or. ^{e)} nostram et in loco raso artius scripta or.

1) Cf. supra or. 625.

Padue utpote maiestatis crimine ream, quod muris et fortalicis quibuscunque denu-
detur ac etiam totaliter deformetur, ita quod solum aratrum patiatur et ex omni
parte ipsius civitatis unicuique sit liber aditus et discessus.

(III) Insuper ipsum commune et universitatem ipsius communitatis Padue in decem
milibus libris auri fisco et camere nostre sive Romani imperii persolvendis propter 5
presumptionem commissionis nefarie excessuum predictorum [condempnamus]f.

(IV) Singulares quoque personas ipsius communitatis de toto Romano imperio
exbannimus et diffidamus, decernentes quod realiter et personaliter quelibet persona
ipsius communitatis licite, libere et impune possit offendi et capi et capientium servi
fiant, ipsosque homines infrascriptos et quemlibet eorundem utpote maiestatis crimine 10
amade factos capitali pena plectendos, ut si quo tempore ipsi vel aliqui ex eis in
nostram et Romani imperii fortiam pervenerint, furca suspendantur, ita quod ibidem
penitus moriantur, in hiis scriptis sententialiter condempnamus.

(V) Ancianos quoque et consiliarios sive sapientes vel rectores ipsius civitatis
predicte et quemlibet eorundem, qui tempore dictae rebellionis erant et successive 15
fuerunt ibidem et in futurum fuerint dicta rebellionis durante, de toto Romano imperio
exbannimus et perpetua notamus infamia, privantes eosdem et quemlibet ipsorum
omnibus privilegiis, honoribus, franchitiis et immunitatibus a nobis vel a Romanis
imperatoribus predecessoribus nostris concessis vel [eisdem] aliter aquisitis [et in-
habiles esse volumus iudicandi] et assidendi officio et cuiuslibet magistratus honore 20

(VI) [Potestates vero, iudices et notarios,] qui tempore dictae rebellionis et ab
inde circa obnoxii fuerint de predictis et qui deinceps in regimine dictae civitati
prefuerint et absque nostra [vel successorum nostrorum] licentia et ad ipsius civitatis
regimen exercendum accesserint, privamus et privatos esse volumus ab omni officio
iudicandi, presidendi et assidendi et notariatus et cuiuslibet magistratus et perpetue 25
infamie volumus subiacere. Ac etiam omnibus privilegiis, franchitiis et immunitatibus,
honoribus et iuribus a nobis vel predecessoribus nostris concessis vel aliter aquisitis
eisdem privamus, ipsa privilegia et honores ex certa scientia revocantes. Ipsosque
exbannimus et tanquam rebelles Romani imperii a cunctis nostris et dicti imperii
fidelibus volumus [personaliter et realiter] posse offendi. Iudices quoque, advocatos et 30
notarios dictae civitatis Padue, cives vel districtuales atque incolas adiudicandi et adsi-
dendi, advocandi et tabellionatus officio privamus et perpetue volumus infamie subiacere.

(VII) Item quia civitas predicta, commune et homines ipsius communitatis in dicta
rebellionis et tam detestabilium scelerum obstinatione publica tanto tempore nullatenus
perdurassent sine ipsorum civium et incolarum patientia et assensu et ut pene metu 35
coacti se et dictum commune e predictis nefandis erroribus retrahant et ad debitam
reverentiam nostram et Romani imperii reducantur, universos et singulos dictae civitatis
cuiusque districtus cives et incolas tanquam nostros et Romani imperii proditores
et rebelles de toto Romano imperio exbannimus. Decernentes ac mandantes quod
nulla persona cuiuscunque status existat nec aliqua civitas, castrum vel villa vel 40
aliqua universitas eidem civitati sive communitati Padue vel persone dictae communitatis
vel hominibus infrascriptis vel alicui eorum prebeat publice vel occulte auxilium,
consilium vel favorem sub pena centum librarum auri cuilibet civitati et quinquaginta
librarum auri cuilibet castro, ville, baroni, comiti, marchioni vel alteri sublimi
personae et viginti librarum auri cuilibet singulari persone pro vice qualibet qua 45
contraxerint committenda.

(VIII) Et quod cuilibet sit licitum impune cives, incolas et habitatores civitatum,
castrorum, villarum et quaslibet alias [singulares personas, cuiuscunque] status et
conditionis exstant, que obediunt eidem vel alicui eorundem vel dederint auxilium,

consilium et favorem. [publice vel occulte offendere in persona] et rebus et ipsas et ea capere. arrestare et detinere.

(IX) Iubemus etiam expresse, ne aliqui debito[res] predictę civitatis vel personarum predictę comunitatis Padue vel alicuius eorum seu hominum infrascriptorum vel alicui eorum de debitis in quibus tenerentur eidem vel alicui eorum in aliquo satisfacere vel presumant vel quomodolibet respondere, alioquin tantundem camere nostre persolvant et ad id summarie et sine strepitu et figura iudicii compellantur.

(X) Universas etiam civitates, castra, villas totius Romani imperii et quaslibet alias singulares personas cuiuscunque status et conditionis existant, que tenerentur eidem comunitati Padue vel alicui persone de dicta civitate vel hominibus infrascriptis seu alicui eorum ad aliquam pecunie vel rerum prestationem vel restitutionem vel ad aliquod servitium faciendum vel aliquod auxilium prestandum ex aliquo pacto seu obligatione penali ex quacunque causa seu titulo facto cum eisdem vel aliquo eorum seu cum^g predecessibus suis, ab ipsa promissione, obligatione et contractu sive contractibus et pena apposita in eisdem in tantum, in quantum eisdem vel alicui eorum vel suis heredibus tenerentur, absolvimus et absolutos esse volumus ipso iure, ita quod ad ea prestanda eisdem vel alicui eorum vel suis heredibus nullatenus teneantur. Predicta autem bona supradicte civitatis et personarum eiusdem et hominum infrascriptorum ac etiam aliarum personarum, de quibus superius facta est mentio, cuiuscunque conditionis existant, iura etiam realia vel personalia servitia ex quacunque causa, titulo vel obligatione eidem civitati Padue, communi vel personis dicte comunitatis ac etiam hominibus infrascriptis seu alicui ipsorum vel etiam officialibus antedictis appetentia quocunque modo confiscantes et in fiscum Romani imperii incorporantes sentencialiter in hiis scriptis, ita tamen quod si illi, qui [per] hanc sententiam erant obligati predictis personis vel alicui eorum, se detulerint et re vera manifestaverint debita, ad que tenentur infra denotatis, luerentur medietatem et eandem sibi percipiant, si aliam medietatem camere nostre et Romani imperii studeant adsignare.

5. Ab omnibus autem penis predictis excipimus illos omnes qui essent de nostra familia et omnes fideles imperii qui^h erant et sunt exules a dicta civitate Padue eorumque familias et bona, quos familiares nostros et exules fideles eorumque familias et bona a dictis sententia, penis et bannis eximimus et sub protectione nostra et Romani imperii reservamus, necnon illos omnes qui iam ad nostra mandata venerunt et sunt vel qui infra duos menses proxime subsequentes ad mandata nostra et Romani imperii re vera precordiali et fideli dilectione studuerunt pervenire.

6. Premissa autem omnia et singula facimus exigente iusticia ac bono reipublice requirente et ex certa scientia et de nostre plenitudine potestatis. Supplentes omnem defectum si quis forsitan in processibus propterea factis foret habitus ob aliquam iuris solepnitatem obmissam. Non obstantibus aliquibus legibus, privilegiis atque gratiis sub quacunque forma verborum concessis, etiamsi de predictis vel eorum aliquo toto tenore de verbo ad verbum oppoteret in premissis fieri mentionem, que contra premissa vel aliquod premissorum possent quomodolibet obici vel opponi.

7. **C** Nomina autem singularum personarum que predictos excessus, crimina et reatus commiserunt et contra quos processum est et lata sententia suprascripta, sunt infrascripta:

§ Aldobrandinus. Opico, Raynaldus eius filii. Aco, Bertoldinus filii condam Franceisci. Qui omnes se faciunt marchiones Estenses. § Iacobus condam Marsilii.

Ubertinus condam Bonifacii. Nicholaus eius filius. Marsilius condam Parençani. Obice
 condam Marsili de domo illorum de Cararia. § Henricus Seruignus condam Raynaldi
 de Seruignis. § Bonastrutus et Giliolus eius filius condam Gilioli de Macharutis.
 Franciscus. Macharutus. Barnabo filii condam dicti Gilioli de Macharutis. § Pantaleo.
 Henricus Brexanus vocatus. Chiosso et Simon dictus Bio condam filii Falehi de Bugache- 5
 rinis. Dux condam Salionis de Bugacherinis. § Fredus condam Emperii. Aycardinus.
 Nicholaus. Antonius condam Brmaxii. Rodulfus condam Iacobi. Ganselgardus.
 Chacarius fratres. Omnes de domo illorum de Malitiis. § Galvanus. Troppinus.
 Iohannes. Federicus. Dradivese et Bartolomeus fratres et filii condam Aylini de Terra-
 dura. Hengulfus Andree de Terradura. § Ronchus condam Agolantis. Guercius. 10
 Vivianus. Agolante eius filii. § Gisso de Sancto Angelo. § Henrichectus a Bova
 condam Gili. Matheus. Gilius et Bartolomeus filii condam Iacobi Bova. § Niger
 condam Guidonis de Nigro. § Dominicus dictus Salvatueus. § Clarellus et Tintinellus
 de Bullis de Montesilice. § Mangaspersus. Uguccio et Aypartus condam Francisci
 de Mangaspersis. Marchus condam Aiparti de Mangaspersis. § Bellundus et Cambo- 15
 nectus condam Alexandri de Billundis. Guido filius Petri de Manfredis. Tisso Novellus
 condam Tissonis. Guillelmus condam Iacobi. Guilelmus condam Flori. Iohannes et
 Leonisus eius filii de Campo sancti Petri. § Albertus et Ledoicus condam Hengulfi
 de Pomello. Hengulfus. Iacobus dictus Bructus filii supradicti Alberti de Pomello.
 § Gerardus et Vivianus condam Spere. Spera filius dicti Gerardi. § Nicholaus condam 20
 Mathei. § Rodulfus et Vivianus condam Bartolomei. § Guillelmus condam Prodocini.
 § Martinus Canis condam Cambonecti. § Iohannes Cavallere. § Hengulfus dictus
 Mercarius condam Guicardi. § Bartolomeus et Bonaventura filii Floriani. § Honor
 et Guercius condam Simonis de Vigoargerio. § Ugo linus notarius de Garbione.
 § Guillelmus condam Vitaliani del Dente. Albertus condam Dente. Petrus eius filius 25
 de Lemiginis. § Marsilius Cambonus dictus Maicardinus. Iohannes Cacus condam
 Anthonii de Palafaxana. § Gualpertinus. § Albertinus dictus Musactus. Petrobonus
 dictus Musactus. § Albertinus Guercius condam Nicholai de Castronovo. Nichola
 condam Guidonis de Castronovo. § Iohannes Campanarius Preami Campanarii. Iacobus
 et Aldovandinus eius filii. § Henrichectus notarius de Ambroxino. Marcus notarius 30
 de Mireto. § Petrus et Antonius condam Aldichini Aldicino. Fraxa^b et Paxe filii dicti
 Petri. § Cachus Ugonis de Cachis. Martinus et Ugo eius filii. Carolus. Corradus.
 Ugo dictus Pipia. Antonius dictus Guercius condam Ugonis. Omnes de Cachis.
 § Iohannes Sanguenaccius. Albertus Sanguenaccius condam Petri Sanguenaccii. No-
 vellus et Solo filii predicti Iohannis. § Iohannes Gerardi de Viguncia. Dardus. 35
 Cagus et Corradus Giuglioni de Viguntia. § Alberghectus et Boncinellus condam
 Mathei de Cortosis. § Rolandus de Placola dictus Index. Antonius de Lyo dictus
 Index. § Caminus. Phylippus. Ceremias condam Marchi de Paga. § Franciscus
 condam Frantaxasta. Ricardus et Frugerius et Aycardinus condam Marchi^l. Omnes
 de domo de Cayo de Vaccha. § Iohannes Henricus. Nicholaus condam Anthonii. 40
 Cambonectus condam Pagani. Guilelmus notarius de Coscio. Albertinellus notarius
 de Albano. Iacobus condam Aymerici de Francischino. Iacobus notarius condam
 Reynerii a Prato. Parigius notarius eius filius. Rolandus condam Bonfrancisci. Danexius
 et Tartius condam Iacobi de Guarmerinis. Iacobus dictus Pacinus condam Ardicioni.
 Avancius dictus Index. Avancius dictus Index fratres de Permonia. Pevere a Prato. 45
 Baldemundus notarius de Bobiis. Albertinus notarius Henricitus eius filii. Iohannes
 dictus Index. Parcinipens condam Marsili de Partalipio. Paganinus. Francus dictus
 Index. Iohannes dictus Index condam Onore a Prato. Andreas de Pedefereo. Matheus

Falarolus. Antonius dictus Iudex. Petrus eius filii. Albertinus dictus Robinus condam Andree Valenti. Laurentius de Radicibus. Martinus notarius de Caseta. Tisso, Bonifatus et Nicholaus condam Iacobi Maquehi de Rontolis. Gualpertinus. Nicholaus et Vivianus condam Omniboni de Minis. Carloetus. Galvanus et Petrus fratres de Merlana.
 5 Bernardus magister. Princeps eius filius. Aycardinus Lanecolus notarius. Henghenolfus dictus Canchiella. Aldigherius a Lignamine. Antonius. Olverardus et Baricus eius filii. Graffionus de Graffione. Antonius eius filius dictus Iudex. § Mecoconte Galeatus. Langloetus. Tristanus condam Ecellini de Este. Grandonus notarius. Berlingherius notarius de Grandonio. Vivaroetus et Bonaventura de Guicimanno Leonardi. Philippus
 10 condam Dimitrii de Comitibus. Manfredinus condam Ugonis Comitit. Iohannes Catanicus de Villarappa.

Lata, data et pronuptiata fuit dicta sententia per dictum serenissimum dominum imperatorem sedentem pro tribunali et lecta et publicata mandato et in presentia ipsius domini imperatoris per me Paulum sere Ranuccini de Monte Imperiali notarium ipsius
 15 domini imperatoris et in presentia Leopardi Freneeti de Pisis notarii ipsius domini imperatoris, quibus ipse dominus imperator mandavit, quod de predictis omnibus et singulis scribant et faciant publica instrumenta. Et hec omnia et singula acta fuerunt Pisis in aula maiori hospitii magnifici viri domini Raynerii comitis de Donoratico, in quo dominus imperator habitat, convocata ibidem et congregata ad parlamentum ad
 20 predicta audienda et intelligenda mandato ipsius domini imperatoris innumerabili multitudine hominum tam citramontanorum quam ultramontanorum, tam magnatum et nobilium quam etiam popularium. Presentibus nobilibus viris dominis Amedeo comite Sabaudie, Manfredo de Claromonte comite Moac, Rainerio comite suprascripto, Gerardo comite de Donoratico et nobilibus viris Amone de Albomonte, Guidone de Faxio,
 25 Petro de Avillaria, Garino de Sancto Senforiano, Bonafusio de Guasconio militibus, Iohanne Geno, Guidone de Caprona, Lapo de Ubertis, Guillelmio de Ughis, Simone Philippi, Soffredo de Vergellensibus, Lamberto de Ciprianis, [Milvio de]^m Vitalianis et Carbono de Cerehiis, Iohanne de Castiglione iudice, Francisco Tani de Ubaldinis, Paganino de Panigo, Seocto de Sancto Geminiano, Nicholao de Altomanno de Verona,
 30 Melancio de Bononia iudice, Alberto notario de [Lambertellis]^m de Verona, Marco de Aldemaio, Federico de Acello civibus Trivisii et aliis quam pluribus fidedignis testibus ad hec. Dominice nativitatis anno millesimo trecentesimo tertio decimo, indictione undecima, die decimosexto mensis Maii, ac regni ipsius domini imperatoris anno quinto, imperii vero primo.

35 **953. MANDATUM PUBLICATIONIS ET EXECUTIONIS.** Mai. 25.

Servatur in solo C Librorum Commemorialium tabularii regii Venetiani tom. I fol. 200'. Quem denuo contulimus. Cf. supra nr. 951 sub 3. — Böhmcr, Reg. Heur. 538. (P. 549.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — universis et singulis
 40 imperii fidelibus, ad quos presentes pervenerint — gratiam suam et omne bonum.

Cum nuper contra civitatem Padue et comune ipsius ac etiam contra quosdam cives et comittatinos civitatis eiusdem propter eorum nephandos excessus super reatu^a legis Iulie lese maiestatis sententiam curaverimus promulgare, discretos et sapientes

952. ^m) non omnino certum est.

45 953. ^a) reata C.

1) Cf. 'Predelli' loco ad nr. 351 citato I. 128 nr. 368.

viros Dominicum de Dugneyo, Sufredum de Vergellen(sibus) milites, Milanicum de Bomania iudicem, Iohannem de Castellione procuratorem fisci pro publicatione dietae sententie ad partes Lombardie, Venetiarum, marchie Tarvisine duximus transmittendos, dantes nichilominus eis et dicto Dominico eum quolibet ipsorum dietam sententiam executioni debite mandandi plenariam potestatem¹. Quare vobis universis et singulis 5
tenore presencium districte precipimus et mandamus, quatinus eisdem super executione prefata obedire curetis, dantes executoribus antedictis, prout requisiverint, auxilium, consilium et favorem, sicut nostram indignationem cupitis evitare.

Dat. Pis. VIII. Kal.^o Iun. regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

984—986. INFEUDATIONES DIVERSORUM. 10

1313. Mai. 20.—23.

984. INFEUDATIO HEINRICI DE FLANDRIA. Mai. 20.

*Ex P Libro propositorum consilii imperatoris, de quo r. supra ad nr. 923, fol. XXII.
Edidit Doaniges l. c. I, 75 nr. 86. Denuo contulimus.*

*Cf. alias infeudationes eisdem diebus factas Doaniges l. c. I, 75 nr. 83, 85, 87, 88. 15
(P. deest.)*

Die XX. Maii dominus imperator donavit in feudum domino Henrico de Flandria eius marescalco pro se et heredibus suis ex se legitime descendentibus civitatem Laude cum comitatu et districtu ipsius et ipse marescalcus fecit fidelitatem domino. Qui marescalcus renunciavit donationi facte sibi per dominum de castro Soucini² et 20
dominus absolvit eum de fidelitate propterea per eum prestita ei.

985. INFEUDATIO COMITIS FORESII. (post Mai. 20).

*Propositionis lucusque incditam ex M minuta chartacea partim corrosa, quae inter archiepiscopi Henrici VII. reliquias superest Pis. in tabulario capituli maioris ecclesiae nr. 1383 signata. Tempus colligitur ex eo quod refert scriptum supra nr. 984, itemque 25
ex Relatione Nicolai Botrontinis, cuius verba in adnotatione ponere liceat³.*

(P. deest.)

Henricus: divina favente etc. universis etc.

Licet ad quorumlibet nostrorum fidelium munifice prosequenda servicia liberalitatis regni e dextera quadam generalitate sit abillis, illis tamen quadam specialitate fit 30

983. 2) Kal. C.

985. 3) *ibid.* ad desc. M.

1) *C. confata ex nr. 980 cap. I.* — 2) *Cf. supra ex nr. 983.* — 3) *ed. Heyck pag. 78, ubi Nicolaus de S. Severo recte memorans hanc narrat.* In eodem loco in castro imperiali dominus dedit domino Henrico suo marescalco civitatem Laudensem cum comitata, et si non valeret X milia floren- 35
tium annuatim, vellet quod in locis propinquantibus eidem assignarentur usque ad decem milia florentium annuatim circa comitem Laudensem. Ibidem comiti de Foresio dedit castrum de Succimo cum pertinentiis et quatuor milia florenorum magis prope castrum assignandorum, si predictum castrum non valeret, vellet quatuor milia florenorum annuatim. In his partibus extramontanis non Theotomis inter duo milia florenorum et 40
quatuor milia florentium annuatim, sine nullis habuit plus quam duo milia et nullis minus quam 45
quatuor milia florentium annuatim, sicut in generalibus constitutionibus eorum.

debitrix, in quibus pure fidei constantiam invenimus^b quorumque devotio non solum
 prestitis placere cupit obsequiis, sed speratur inantea potius placere prestandis. Eapropter
 presenti privilegio notum facimus universis tam presentibus quam futuris, quod nos
 attendentes inviolabilem devotionis et fidei puritatem, quam illustris vir Iohannes
 5 comes Forensis fami liaris noster dilectus erga nos et sacrum Romanum imperium
 constanter noscitur habuisse, considerantes etiam labores continuos et honora expensarum,
 que ad honorem nostri culminis subiit et subire probatur necnon alia grata et accepta
 servicia, que ipsum laudabiliter in Tuscie partibus actenus nobis exhibuisse cognoscimus
 et incessanter ad presens exhibere sentimus ac exhibiturum pro firmo credimus in
 10 futurum, castrum Sulcini¹, quod ad nos et imperium pleno iure pertinet cum casalibus,
 villis, hominibus, usibus, iuribus, iurisdictionibus, mero et mixto imperio, iure patronatus
 ecclesiarum vac[antium et] non vacantium, terris cultis et incultis, aquis aquarumque
 decursibus, molendinis, piscariis, silvis, venationibus, montibus, planis, pasen[s]is, diriectibus,
 15 proventibus, pedagiis, lammis, condemnationibus, bonis vacantibus et honorum publi-
 cationibus, iusticiis et rationibus omnibus, que de iure vel consuetudine antiqua haecenus
 observata^d ad nos et Romanum imperium ratione quacunque pertinere noscuntur, sibi
 et heredibus suis legitimis in perpetuum donamus et concedimus in feudum ex certa
 nostra^e scientia de gratia speciali^f, cum idem Iohannes pro se et heredibus suis pre-
 dictis no[m]ine ipsorum nobis, successoribus nostris et Romano imperio pro feudo
 20 h[uiusmodi] promiserit debita^g et consueta servicia exhibere et ad ea exhibenda
 recognoverit se teneri. De quo quidem feudo, recepto prius ab eodem suo et heredum
 suorum nomine homagii legii et fidelitatis debito sacramento, ipsum premissa recepta
 promissione per sceptrum nostrum solempniter investimus. Hoc addicientes expresse,
 quod si dictum feudum non valeret vel ascenderet in redditibus annuatim summam
 25 florenorum quatuor milium auri, quod tunc et in eo casu recognoscimus nos teneri ad
 supplendum et supplere eidem dictum feudum usque ad predictam summam in castris,
 villis vel iuribus aliis ad nos et Romanum imperium spectantibus vicinioribus dicto
 castro Sulcini². Nullo ergo etc.^h

986. *INFEUDATIO EPISCOPI MASSANI. M^o, 23.*

30 *Er P, de quo v. supra, fol. XXII. Edidit Dominicus l. c. I, 75 nr. 84. Deinde
 contulimus. Cf. privilegia infra ad Lal. 27, citanda. (P. dist.)*

Iohannes de Rippafracta plebanus plebis Sancti Laurentii in Platea Pisani, diocesis
 et Mulerus quondam Guillelmi de Foschiana procuratores venerandi patris domini Iohannis
 Dei gratia Popoloniensis et Massani episcopi quondam nobilis viri Paladini marchionis
 35 Masse et Confice pro se ipso et suo nomine proprio et pro dicto episcopatu et nomine
 dicti episcopatus procuratorio nomine dicti episcopi, nominibus quibus supra, fuerunt
 investiti per dominum. Et ipsi nomine quo supra fecerunt fidelitatem domino die
 XXIII. Madii.

985. ^b *maius inclusa desunt M.* ^c *sequitur N M.* ^d *maius inclusa desunt duo verba in*
 40 *fine lineae M.* ^e *supra lineam add. M.* ^f *sequitur delecta.* Hoc addicientes expresse quod idem
 Iohannes et heredes sui predicti nobis successoribus nostris *M.* ^g *desunt M pro "bonis" M: sic in alio casu.*
^h Nullo — etc, *alia atramento add. M.*

1 De quo v. supra nr. 984. 2 Cf. pag. 1024 not. 3.

987 = 989. INSTRUCTIONES LEGATORUM.

1313. Mai. 22.—27.

987. 988. INSTRUCTIONES AD CIVITATEM LANUENSEM
SPECTANTES. Mai. 22.

987. INSTRUCTIO VICARII LANUENSIS.

E. L. de quo v. supra ad nr. 934—941, fol. XI, ubi rubrum: de Huguch. de la Fagol. a Genes. Edidit Documentis L. c. I. 115 nr. 8. Deinde continimus. Cf. iam supra nr. 934—936. (P. deest.)

Ces sont les besonges qui furent dites e enchargies a Huguchon de la Faisola, quant il ala a Genes vicaires:

1. Premièrement que par grant provision e diligence soient eslehtes personnes feibles au regiment des chasteux dou destrouit de Genes e especialment a Monego, a Guavia, a Lerisi. E cil soient mis chasteleain en non dou seignour par le dit vicaires par un an e tant plus au moins, com il plaira au seignour. E doivent doner bone seurte e cauteile, que il gnarderont les chasteux al henour e au profit dou seignour e au bon estat de la cite e dou cumun de Genes e que il les rendront a nostre seignour l'empereour ou a son certain commandement e non a autrui, vivent nostre seignour l'empereour.

2. Item de aliis officiis comunis lanue tam in civitate quam extra, exceptis illis de quibus iam ordinavit, vult dominus, quod dictus vicarius cum magna providencia et consilio virorum providorum et fidelium domini ipsa committat per unum^b annum talibus personis, quod sit ad honorem domini et bonum statum comunis lanue, nec vult dominus, quod una persona teneat unum officium plus quam per unum annum, et distribuantur officia de anno in annum personis fidelibus dignis et sufficientibus ad honorem domini et bonum statum comunis.

3. Item vult dominus, quod dictus vicarius committat domino Barnabovi de Auria vicariatum castri de Melia Lanuensis dyocesis per unum annum et recipiat ab ipso iuramentum, quod consuetum est prestari per vicarios imperatoris, per unum annum videlicet et tantum plus et minus, quantum placuerit domino. Et iuret dictus Barnabos dictum castrum fideliter custodire pro domino et reddere eum^c domino vel eius mandato et non alteri.

4. Item quod dictus vicarius lanue exigat computum et rationem a nobili viro comite Guidone Novelli vicario in ripparia lanue a parte orientis et capitaneo guerre Lalisue pro domino imperatore de gestis, receptis et expensis per eum. Et quod in castro Capriole, quod idem Guido vicarius tenet, ipse vicarius lanue possit pro domino condituere castellum.

5. Item vult dominus, quod dictus vicarius exigat computum et rationem a Philippo Nigro magistro monetarum domini imperatoris^d de gestis per ipsum Philippum in ipso castro de iuribus eiusdem domini et de utilitate, quam idem dominus debet habere in castro de monetarum, et ipsam utilitatem et ins, quod inde spectat ad dominum, recipiendi pro domino. Et redimendi a supradicto Philippo localia domini, que ipse Philippus habet pignori obligata.

987. *Instructiones legatorum ad civitatem Lanuensem spectantes. Vicarius Lanuensis*

6. Item fiat littera apperta pro domino Barnaboye de Auria universis vicariis, castellanis, potestatibus et aliis officialibus domini in civitatibus Ianue et Saone et eorum districtibus et in rota ripparia Ianue, quod dominus vult, mandat et precipit, quod omnes obediant supradicto domino Barnaboye de Auria tamquam vices gerenti admiralli domini et sacri imperii¹ ad faciendam armatam gnalearum et aliorum lignorum supra mare ad inimicos et rebelles domini et imperii offendendos et amicos et fideles defendendos, prout et quando per ipsum dominum Barnaboyem vicegerentem ut supra fuerint requisiti. Et ista littera tradatur Hugueioni de Fagiola vicario predicto, qui eam tradat ipsi domino Barnaboye, recepto prius per eum a dicto domino Barnaboye sollempni iuramento, quod dictum officium et omnia que ad ipsum officium pertinent bene et fideliter exercebit ad honorem, utilitatem^e et exaltacionem domini et sacri imperii quodque inimicos et rebelles domini et imperii, ubicunque per mare et per terram realiter et personaliter poterit, persequetur et offendet iusticiamque in dicto officio fideliter observabit et omnia faciet que dicto officio pertinent ad honorem et exaltacionem domini et sacri imperii et bonum statum omnium fidelium subditorum.

7. Item vult dominus, quod officium rectorum nobilium, quod dominus cassaverat, restituatur et reducatur ad pristinum statum, tali modo quod per dominum sive per vicarium Ianue de auctoritate domini ipsi rectores eligantur et constituantur, sicut eliguntur aneziani^f. Et de modo et forma et de potestate et ballia, que dicti rectores habere debent ad honorem domini et bonum statum civitatis, cum maxima provisione et discretione habeat consilium dictus vicarius cum domino Barnaboye de Auria et cum aliis fidelibus et devotis domini et cum illis videlicet, qui plus diligunt honorem et exaltacionem domini et statum pacificum civitatis. Habito consilio cum eisdem incontinenti predicta omnia scribat domino quantum poterit festinanter.

8. Item vult dominus, quod dictus vicarius in transitu suo per rippariam Ianue inquiret diligenter de gestis per comitem Guidonem Novelli in officiis suis vicariatus ripparie Ianue et capitaneae guerre Lulysane. Et si potest habere colloquium cum Iohanne de Castellione procuratore fisci, qui est in Lulysana, habeat et exquirat diligenter de negociis predictis et de negociis guerre Lulysane et de gestis marchionum Malespine. Et ea que reperiri poterit significet et scribat domino quantumcunque poterit festinanter.

9. Item eodem modo inquiret de facto vicariatus ripparie Ianue a parte orientis et si expedit quod ille comes Novelli mutetur et per quem modum, et quam societatem et quod salarium oportet habere illum qui substituetur, et si expedit constituere vicarium in tota ripparia a parte orientis vel sufficit in parte tantum et qua parte.

10. Item super tractatu matrimonii contrahendi inter dominum Opeczinum Spinule et filiam iudicis Gallure sit advisus et cautus dictus vicarius ad impediendum ipsam matrimonium per curialem modum. Et super hoc habeat consilium et bonam providentiam cum fidelibus domini.

11. Item provideat dictus vicarius super eo quod dicitur, quod quidam cives Ianuenses et specialiter de domibus Spinule et Aurie frequenter portant et conducunt victualia, mercaturas et res alias per mare apud Montron et alibi ad terras rebellium et infidelium domini. Et super hoc locatur cum supradicto Iohanne de Castellione et inquiret per eum et alios quos poterit super hoc veritatem et postea studeat sagaciter de salubri remedio apponendo.

987. ^e utilitatem L. ^f sequitur linea duarum exhorum spatiosa adloquans in ultima linea L.

1 Cf. supra nr. 968.

12. Item de stipendiariis, quos comune Pisanum tenet in Lubisana, sciat et exquirat diligenter, qualiter sunt ibi utiles et necessarii, et inquiret per alios quam per Pysanos et secundum quod invenerit, ordinet de statu vel recessu eorum.

13. Item habeat dictus vicarius advisamentum super potestaria Poyre, que est in Romagna, antequam committat eam alieni, quoniam si mitteretur ibi homo sapiens et fidelis domino, posset esse honori et utilitati domini multipliciter fructuosus. 5

14. Item videtur esse utile pro honore domini et bono statu commis lanue, quod dominus per vicarium suum lanue tractet et ordinet de concordia facienda inter dominos Opezzinum Spinule et Barnabovem Aurie, et videtur posse fieri per hunc modum:

(I) Primo quod in civitate Saone inter cives Saone et specialiter inter amicos dictorum Opezzini et Barnabovis sit pax et unitas, ita [quod] qualibet pars possit stare pacifice in eadem civitate, et quod castra teneantur per dominum et non per aliquam partium predictorum. 10

(II) Item super discordia, que vertitur inter dominum Branchaleonem de Auria et dominum Isnardum marchionem Malespine occasione castri Morariarum, quod castrum diens Lancerotus de Bosco violenter occupavit et abstulit a dicto domino Barnabovo eo tempore, quo dominus Opezzinus Spinula expulit de lanua illos de Auria, de quo facto dictus dominus Isnardus fovet et manutenet dictum dominum Lancerotum contra dictum dominum Branchaleonem, et occasione etiam dictus dominus Isnardus detinet occupatum quoddam castrum vocatum Wada, quod spectat pro parte ad comune lanue, de quo castro ipse dominus Isnardus expulit omnes amicos et benivolos dictorum dominorum Branchaleonis et Barnabovis, super hiis omnibus videat dictus vicarius et habeat consilium cum aliis amicis et fidelibus domini, per quem modum predicta pacificari possent, quia de istis est omnis materia discordie inter eos. 20 25

(III) Item super discordia, que vertitur inter dominos Opezzinum Spinule et Fredericum de Auria, videtur quod pax de levi fieri posset, quoniam dicta discordia sive materia dicte discordie non est nisi pro hominibus dicti domini Frederici de valle Onelle, qui dicuntur esse rebelles dicti Frederici, et Franciscus quondam Cravesano marchio ipsos homines fovebat et sustinebat contra dictum Fredericum et dictus dominus Opezzinus consuevit fovere partem dicti marchionis. Et dicitur quod dicti homines de facili reducerentur ad mandatum dicti Frederici, si scirent quod non tractarentur male per eundem, sed propter maliciam eius non sunt ausi. 30

15. Isti sunt qui dicuntur esse veri amici et fideles domini:

Branchaleo	} de Auria.	Et omnes de Auria	} preter	Radium	} 35
Lamba				Nycholaum quondam Hugonis.	
Fredericus				qui dicuntur esse de sexta	
Paulus				Galeotis Spinule.	

Amici de domo Spinularum

Opezzinus	} de Spinulis.	Et omnes de dicto	} heredes quondam Odoardi	} 40		
Crabstranus					} albergo preter	Nycholaum Spinule militem
Ugo de Cas						Nycholaum ^b Spinule de Dama.
Paulus de Illis						

D. Odoardus de Elisco amicus.

16. Inimici et persecutores honoris domini dicuntur esse:

Gabriel Salvagius et multi socaces sui
 omnes de albergo illorum de Nygro et sequaces eorum
 heredes Ansaldi Balbi de Castro quondam
 omnes de albergo Marchionum et sequaces eorum
 Ansaldus Marabotus et sequaces sui.

17. Detur officium potestarie Corvarie cum scribania Iacobo de Cassio per unum annum, non obstante quod dictum officium debet anno futuro per nobilem exerceri, exercendum per se vel per personas ydoneas.

18. [Die XXII. Maii fuit ordinatum per dominum, quod venerabilis Raynerius abbas monasterii Sancti Michaelis de Monte Imperiali vadat Iannam nuncios et ambaxiator pro domino ad faciendum omnia ut supra]^h.

988. INSTRUCTIO LEGATI.

*Item ex L. fol. XIII, ubi rubrum: Iañ. Edidit Documentis l. c. I. 116. De quo cons-
 tulimus.*

Hec est forma ambassiate quam debet facere venerabilis Raynerius abbas Sancti Michaelis de Monte Imperiali apud Iannam ex parte domini nostri imperatoris per ordinationem ipsius domini factam die XXII. mensis Maii:

1. Primo referat grates comuni Iannae de ipsorum bona voluntate et de bono servicio, quod ipsi domino gracieose concesserunt, videlicet de armata gualearum, quam ad presens faciunt ad servicium et honorem ipsius domini. Rogans et sollicitans ipsum comune et personas quarum interest super acceleratione dicti negotii, quoniam intendit dominus habere galeas aliunde, quod quidem esset inutile domino, nisi galeas Iannae simul cum aliis gualeis predictis haberet. Consideratis enim incumbenibus et arduis negociis ipsius domini et imperii expedit omnino, quod predictae gualee sint armatae usque ad medium proximi mensis Iunii vel saltem ad finem dicti mensis, alioquin dicta armata nullum fructum sive utilitatem afferret ipsi domino, ymo maximum impedimentum generaretur imperialibus negociis et quasi prout ipsa negotia deliberata sunt, non possent deduci ad effectum.

2. Item quod in ripparia orientis duo constituentur vicarii per tres menses de domibus Spimlorum et Aurie, et videtur domino, quod ad hoc sint utiles Branchaleo filius domini Barnabovis de Anria et Thomainus filius domini Richardi de Spimlis. Et quod ambo simul regant dictum officium et non divisim. Et si forte videretur utilius, quod ipsum officium divideretur, quod quidem non videtur domino, in hoc casu vult dominus, quod dictus Branchaleo sit vicarius a Petra Cholice inferius versus Iannam usque ad potestariam Bisannis et dictus Thomainus sit vicarius a Petra Cholice superius usque ad Corvum. Et habeat quilibet ipsorum in dicto suo officio merum et mixtum imperium per terminum supradictum et possint et debeant sindicari et corrigi dicti vicarii durante dicto officio et post de hiis, que gerent in ipso officio, per vicarium Iannae. Nullo modo videtur utile domino, quod ad presens dictum officium dividatur, set pariter exerceant eum. Et debent iurare et etiam dare omnes cautelas, que bono modo haberi poterunt, quod dictum officium bene et laudabiliter ad honorem et exaltationem domini et imperii et ad bonum et pacificum statum dicte patrie et fidelium et devotorum domini facient et exercebunt quodque iusticiam unicuique reddant, iniurias fidelium et devotorum imperii totis viribus evitabunt, rebelles et inimicos domini et imperii toto posse realiter et personaliter offendent in mari et terra, et custodient et

deffendent totis viribus, quod victualia, mercature, arma vel quecumque alia ipsis rebel-
libus necessaria vel oportuna non portentur vel ducantur per mare vel per terram ad
loca dictorum rebellium in quavis quantitate parva vel magna, et quod factum et
expeditionem presentis armate galearum toto posse accelerabunt. Et ideo statuit
dominus ita breve tempus, ut interim probet eorum acta et si bene se habeant, intendit
dominus et disposuit plus eos honorare et dictum officium eis committere per tres
menses sequentes.

3. Item loquatur dictus abbas cum illis de Spinulis et Auria super facto victua-
lium, mercandiarum, armorum et multa armalia rerum, que frequenter portantur et
ducuntur per quam plures lamenses ad loca et terras predictorum rebellium, et ostendet
eis, quomodo istud redundat ad maximum dampnum et preiudicium domini, quoniam
nisi hoc esset secundum quod cotidie refertur domino, dicti rebelles hodie non essent
in rebellionem, set essent ad obedientiam et mandatum domini. Et si hoc cessaret, sieuri
et cessare deberet, oporteret de necessitate, quod dicti rebelles venirent ad mandatum
et obedientiam domini. Et tunc lamenses magis convenienter et decenter possent ire
et redire et portare quoecumque vellent. Et ostendatur eis, quomodo dominus considerans,
quod aliqui lamenses propter hoc forte lucrabantur, hoc luensque patienter toleravit,
et quia ad tantum dampnum redundat domino, non videtur ei quod ipse nec predicti
de Spinulis et Auria, qui sunt ei tam fideles et devoti et qui ita gratiose serviunt ei,
hoc debeant amplius tolerare, ne quod per magnum et bonum servitium lamensium
fieri ad servitium domini disponitur et inchoatur, per modicam et miseram comoditatem
perdatur vel impediatur. Et ideo requirat ipsos attente, ut contemplacione et honore
imperialis culminis et etiam sic ordinetur, quod per nullam personam civem an distric-
talem lamie dictis rebellibus sive ad loca ipsorum per terram vel per mare aliquid
portetur vel ab ipsis vel a quoecumque ipsorum palam vel occulte dicti rebelles habeant
aliquid auxilii, consilii vel favoris. Et si per^a curialem modum predicta obtinuantur^b et
fiant, placet domino. Sin autem, dicatur eis, quod dominus non vult nec intendit predicta
sub dissimulatione amplius tolerare.

4. Item super eo quod significatum est domino, quod dominus Conradus Spinule
admirallius Roberti, qui ita palam se opposuit et opponit contra honorem et bonum
statum imperialis culminis, palam et manifeste vadit lamiam et stat et moratur ibidem
vel satis prope et procurat omnia mala que potest contra dominum et imperium, quod
dominus hoc sibi reputat ad dedecus, et fideles domini similiter multum dolent et
infideles superbunt et gloriantur. Verumtamen quia tactum est domino, quod placeret
sibi ipsum dominum Conradum recipere ad misericordiam et gratiam suam, si idem
dominus Conradus hoc peteret et errorem^c suum humiliter relinquere vellet et facere
sibi aliquam gratiam et recompensationem pro illis beneficiis, que idem dominus Con-
radus percipit a dicto Roberto, ad arbitrium dominorum comitis Sabaudie^d, Conradi de
Auria et Opecini Spinule, hoc satis placet domino, dum tamen idem dominus Conradus
dictum errorem suum cito relinquat. Alioquin vult dominus, quod contra ipsum per
canem viam et modum quibus melius fieri poterit tamquam contra rebellem et hostem
rapenti celeriter procedatur.

5. Item de dominis Guabriele Salvagio et Nycholao Spinule et fratribus dicti
Conradi et aliis etiam si qui sunt, qui se opponant honori domini, intendit
dominus, quod fiat de ipsis sicut dictum est supra de dicto domino Conrado, salvo quod
dominus Opecius non esset forte utilis ad tractandum cum domino Gabriele
Salvagio, cum non videtur, quod sint amici.

988. ^a *curialem*. ^b *curialem*. ^c *errorem*. ^d *comitis Sabaudie*.

6. Item de vicaria ripparie occidentis placet domino, quod ibi duo constituantur vicarii per tres menses, videlicet Dominicus filius Andrioli, nepos dominorum Conradi, Lambe et Raffi de Auria, sit vicarius in Albinguana et aliunde inferius versus Provinciam, et^f Iacominus filius domini Raynerii Spinule^g sit vicarius ab Albinguana citra versus Ianuam, exclusis tamen a dicto vicariatu potestariis Puleisere et Vulturis et quod sunt partes civitatis Ianue. Et in istis vicariis occidentis sic divisio ordinetur et fiet in omnibus et per omnia, sicut superius dictum est de vicaria orientis.

7. Item in vicaria ultra iugum constituatur vicarius dominus Opecinus Spinula de Loculo per unum annum et tantum plus et minus, quantum placuerit domino, cum iure et mixto imperio. Et inducatur idem dominus Opecinus curialiter pro honore domini et suo et pro pace et contentacione civium, quod in quantitate^h salarii quantum poterit se curialiter habeat, ut tollatⁱ emulis materiam male dicendi. Et quod in ipso regimine sicut predictus se ita laudabiliter habeat, quod sit ad honorem domini et summum et quod eius prudentia dignis semper laudibus extollatur. Et iuret dictum officium fideliter exercere et cetera que ad hoc^k requiruntur et [ad] salutem fidelium et devotorum domini et offensam et dampnum inimicorum et rebellium domini.

8. Item loquatur dictus abbas et vicarius cum domino Conrado de Auria et cum domino Opecino Spinule separatim et etiam cum aliis de dictis domibus, cum quibus viderint expedire. Et requirant eos ex parte domini per omnem modum, per quem melius poterunt, ad hoc ut quilibet ipsorum inducat cum effectu omnes de domo sua et amicos et sequaces suos, ut ipsi foveant concordiam, pacem et amorem inter se et omnis materia discordie^l, odii et rancoris inter ipsos et sequaces suos tollatur. Et ad hoc dictus vicarius omnem curam et diligenciam quam poterit apponat. Et si necesse fuerit, quod dominus interponat partes suas in aliquo, significet hoc domino quam cito poterit, quia dominus super hoc^m libenter intendet.

9. Item eodem modo requirantur et inducantur, quod ipsi foveant et velint cum illis de progenie sua et sequacibus suis, quod plena et communis iusticia fiat Ianue per vicarium domini, nec ab observancia iusticie aliquatenus retrahantur propter amicitiam vel hodium et quod in hoc ipsi vicario nullum dent impedimentum nec dari ab aliquo patientur.

10. Item quod cum magnates complures et multi nobiles populares habeant affectionem particularem ad personam domini Conradi et cum sequantur, quod ipse eos inducat omnino ad servicium domini cum legitimis rationibus, narrando eis naturam dominium, benivolentiam et bonam mentis dispositionem, affectionem et amorem proprium, quem habet ad civitatem Ianue, et qualiter nulli infert guerram, nisi ut pax fiat in universali imperio. Et hoc multum facit pro Ianua. Et qualiter benivolencia domini semper prompta est potius concedere veniam quam inferre vindictam, et subiciendo alias rationes, quas utiles iudicabit prudentia sua.

11. Item vult dominus omnino, mandat et precipit vicario Ianue, quod ipse ponat in possessione libera et expedita Guilelmum de Romoreno de castellania Ereule et potestaria concessis et commissis eidem Guilelmo per dominum, prout patet per litteras domini, non obstantibus oppositionibus Iacobi de Ponte, omni dilatione postposita. Et sciendum, quod de contemptu et inobediencia hucusque super hoc habitis non contentatur dominus.

12. Item antequam dicti vicarii constituentur in ripparia, ordinetur quod ipsi in hoc principio taliter provideant de facto et stipendiis marinariorum, qui debent ascendere gualeas, quod propter defectum solutionis negocium dicte armate non differatur, et

988. ^f sequitur Iacobi debet. L. ^g stipule L. ^h sequitur servicii debet. L. ⁱ tollatur L.
^k sequitur requirentur debet. L. ^l concordie L. ^m seq. a Ianua add. L.

ipsi vicarii habeant convenientem cautelam a communi, quod de predictis sicut convenit ipsis satisfiet. Quod si forte ipsi vicarii facere recensarent, dicatur eis expresse ex parte domini, quod dominus providebit sibi de aliis vicariis, qui hoc facient.

[B. Eodem die dictus abbas fuit receptus]⁹⁸⁷.

989. INSTRUCTIO LEGATORUM AD MANTUANOS ET VERONENSES
MISSORUM. Maii 27. 5

Ben. ep. A. fol. XV°, ubi rubrum: Mantua, Verona. Editio Doumaiges l. c. I, 118. De una contulimus. (P. dest.)

Die XXVII. mensis Maii domini Dominicus de Dugneyo^a, Soffredus de Vergellensibus milites, Melanchius de Bologna index aule imperialis et Iohannes de Castellione 10 procurator fisci fuerunt missi per dominum in Lombardiam ad loca et negocia infra-scripta:

I. Videlicet quia relatum est domino per testimonia fidedigna et etiam suspiciones et iudicia manifesta apparent, quod dominus Renaldus de Bonacolsis dictus Passarinus de Mantua vicarius Mantue et tenens locum vicarii in Mutina male et proditorie se habet 15 apud dominum et imperium, participando et habendo tractatus secretos et colloquia cum Guiberto de Corrigia, cum Cremonensibus, Parmensibus, Reginis intrinsecis, cum Biassiensibus extrinsecis proditoribus et rebellibus domini et imperii, fovendo, receptando et nutriendo ipsos^b in terris et locis imperii que sunt sub regimine eius, mittendo quam pluribus ex eis vicinialia et alia oportuna et pluribus modis aliis dando eis auxilium, 20 consilium et favorem, quapropter ordinatum est per dominum et eius consiliarios laycos secretos et inunctum supradictis dominis Dominico, Soffredo et Iohanni de Castellione, quod ipsi vadant directe ad dominum Canem de Scala vicarium Verone et Vincencie, qui dicitur de predictis pravis^c aetis dicti domini Passarini plura pro firmo intellexisse et qui tanquam fidelis imperii de eis multum dolet et vult omnino, quod 25 super hiis celeriter et salubriter provideatur et ad hec vult ponere omne quod poterit auxilium, consilium et favorem. Et quicquid idem dominus Canis de predictis fiendum consulerit, vult dominus quod per dictos nuncios eius cum auxilio ipsius domini Canis et ipso presente si fieri poterit vel saltem nepote suo si expediat totaliter execetur. Verumtamen ante omnia domini Soffredus et Iohannes de Castellione debent ire Medyo- 30 lanum, Cumas et Perganum cum litteris domini de credencia ad vicarios et communia dictorum locorum et requirere ipsos, quod mittant domino equites armatos in ea que haberi poterit quantitate, solutos et expeditos per quatuor menses, ducendos^d per dictos dominos Soffredum et Iohannem, ubicunque voluerint^e. Et ipsis equitibus habitis debent ipsos adducere versus Mantuam secundum quod dominus Canis duxerit consulendum, 35 Et si dominus Canis velit perseverare in illa voluntate, in qua est ut dicitur^f, capiendi personaliter dictum dominum Passarinum et fratrem eius et velit hoc consulere et esse presens vel saltem mittere nepotem suum associatum sicut decet, vult dominus quod ad captiorem, arrestationem et detentionem dicti domini Passarini et fratris et aliorum, de quibus expedire viderint, viriliter procedatur in personis et avere. Et diligenter custo- 40 dantur usque ad domini beneplacitum et mandatum. Et in hoc casu dictus dominus Dominicus cum supradictis dominis Soffredo et Iohanne vel eorum altero debent restituere et opponere virum nobilem dominum Francesquinum de la Mirandula in vicariatu et iurisdictione Mutine et pertinentiarum. Et dictus dominus Dominicus debet exercere

^a 988. *Ben. ep. A. fol. XV°, ubi rubrum: Mantua, Verona.*

^b 989. *Ben. ep. A. fol. XV°, ubi rubrum: Mantua, Verona. Editio Doumaiges l. c. I, 118. De una contulimus. (P. dest.)*

^c 989. *Ben. ep. A. fol. XV°, ubi rubrum: Mantua, Verona. Editio Doumaiges l. c. I, 118.*

^d 989. *Ben. ep. A. fol. XV°, ubi rubrum: Mantua, Verona.*

^e 989. *Ben. ep. A. fol. XV°, ubi rubrum: Mantua, Verona.*

^f 989. *Ben. ep. A. fol. XV°, ubi rubrum: Mantua, Verona.*

officiū vicariatus in Mantua, quousque dominus de vicario ibidem duxerit providendum. Si vero dictus dominus Canis ad predicta intendere nolle nec consideret fore intendendum, tunc dictus dominus Dominicus cum dictis dominis Soffredo et Iohanne vel eorum altero debent ire ad dictum dominum Passarinum et curialiter ipsum reducere ad bonam viam et veram et dicere sibi ex parte domini, quod dominus non credit nec dat fidem verbis aliquibus sinistris¹, que dicerentur sibi de ipso, quoniam dominus tantum honoravit eum² et etiam dominus invenit fidem et servitium in eo, dum esset in Lombardia³, quod non possit credere, quod idem dominus Passarinus aliquid operaretur nec etiam cogitaret contra honorem et bonum statum domini et imperii. Et requiratur efficaciter, quod illam pecuniam, quam debet domino, mittat sibi omnino, et quod domino Cani succurrat de gente sua et auxilietur ei toto posse contra rebelles domini, sicut evitare cupit indignationem domini, quandoenique ab ipso domino Cane fuerit requisitus.

2. Item quia relatum est domino, quod Trevisini reputantes se fideles et devotos domini et imperii et volunt omnino venire et esse ad mandata domini et miserunt nuncios suos ad dominum ad eos excusandum de hiis, que hucusque ipsis invitis male gesta erant, et supplicandum domino, ut ipsos dignetur recipere ad gratiam et misericordiam suam, eapropter dominus commisit domino Dominico, quod ipsorum regimen possit recipere ad mandatum et misericordiam domini, reservata ipsi domino provisione vicarii.

20 Vult tamen dominus, quod si possibile est, quod dicta obedientia fiat in presentia domini⁴.
3. Item vult dominus, quod omnes milites, qui haberi poterunt de Mediolano, Cumis et Pergamo completo negotio supradicto veniant ad dominum indilate.

4. Item debent dicti omnes aut tres aut duo ex eis intendere ad executionem sentencie late contra Paduanos² in avere et personis quantum poterunt. Et videtur via utilis, quod ipsi nuncii tres aut duo ipsorum ut dierum est vadant Venetias et diligenter exquirant de thesauris, pecunia et rebus aliis, que Paduani dicuntur habere in Venetiis tam in debitis quam depositis, et cum meliori cantela qua poterunt procurent ea arrestari, sequestrari, capi et detineri sub fida custodia pro domino tanquam imperiali camere confiscata. Et si expediens viderint, consignantibus predicta partem contribuunt, ut dominus aliam partem habere possit, prout viderint expedire.

30 5. Item videtur utile, quod ipsi nuncii perquirant et procurent sagaciter, si per aliquem modum vel viam civitas Venetiarum posset adtrahi et acquiri pro domino et imperio, et videntur infrascripti modus¹ ad hoc utiles³:

(I) Videlicet quod dicti nuncii tres aut duo ipsorum interponant partes suas pro domino ad tractandum de pace vel trengis inter Venetos et Iarenzes et perficiendum si poterunt, et ad hoc inducant sollicito partes predictas et earum adiutores et sequaces, significando eis qualiter dominus desiderat bonum et pacificum statum eorum et quod ad hoc vult omnino interponere partes suas.

(II) Item alia via videtur, videlicet quod daretur Venetis in feudum per dominum de comitatu civitatis Padue totum territorium quod est a flumine Brante usque Venetias et etiam ipsum flumen.

(III) Item alia via videtur utilis, quod de huiusmodi thesauris, quos^k Paduani dicuntur habere in Venetiis, certa pars daretur communi Venetiarum, quia Veneti sunt ad presens valde pecunia demudati.

45 Et omnes vias predictas debent dicti nuncii perquirere et diligenter examinare, quicquid honoris et utilitatis invenire poterunt pro domino. Et ea quam cito poterunt

989. ¹) *supra lineam add. L.* ²) honoravit eum *in libro hanc his scriptura L.* ³) Lombardia *L.* ⁴) *sic L.* ^k) *que L.*

1) *Cf. litteras Dominici et Malanca Aug. 3 datas apud Vercell. Storia della guerra Tricagiana VI, 22 nr. 588.* 2) *Cf. supra nr. 982.* 3) *Cf. supra nr. 981 L.*

debeant significare domino et responsionem eius expectare, saltem duo ex ipsis, salvo quod in facto pacis vel truce inter Venetos et Iarenzes possint complere omnia que fuerint oportuna, procurando semper ex hoc pro domino quicquid utilitatis poterunt et honoris.

6. Item requirant dicti nuncii duce[m], consilium et comune Venetiarum et inducant per omnem modum per quem melius poterunt ad hoc, ut ipsi velint iuvare dominum et guerram facere contra Paduanos. Et eodem modo requirant et inducant patriarcham Aquilicensem et comitem Guricie.

7. Et sciendum quod dicti nuncii super predictis omnibus habent litteras de credentia et alias litteras oportunas singulis quibus expedit contractibus et personis et etiam sententiam latam contra Paduanos¹, quam debent ubicumque expediens fuerit promulgare.

990—997. SCRIPTA AD COMITEM SABAUDIÆ SPECTANTIA.

1343. Iun. 3.—Iul. 15.

990. MANDATUM DE IURAMENTO FIDELITATIS PRAESTANDO.

Iun. 3.—24.

Supersunt in tabulario regio Turinensi Diplomi imperiali Mazzo 5 nr. 2 viginti exemplaria autographa, quae eandem textum praebent. Sigillorum maiestatis dorso impressorum vestigia adhuc apparent. Proponimus de novo collatum 1) exemplar communi Cunei missam², inscriptiones dotaque reliquorum 2) — 20) item de novo collata in adnotatione ponentes 3). Edidit Docuignes Acta Henrici VII. II, 209 nr. 59; sed undeviginti tantum exemplaria adnotat. — Böhmey, Reg. Heinr. 512. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis fidelibus suis communi et hominibus Cunei gratiam suam et omne bonum.

Cum nos attendentes magna et multiplicia merita spectabilis viri Amedei Sabaudie comitis, principis et affinis nostri karissimi, qui postquam ad imperii speculam nos dispositio divina vocavit, maiestatem nostram fide semper concomitando sincera, nobis salutaribus consiliis et laudabilibus obsequiis pro viribus astitit, eidem comiti civitatem

1) *Supra nr. 982.* 2) *Cf. etiam notam septentem sub nr. 20.* 3) *Reliqua exemplaria sunt* 2) d. f. s. communi et hominibus de Camello fidelibus suis dilectis (*cf. nr. 3*); 3) dilectis fidelibus suis communi castri de Cuneil (*cf. nr. 20*); 4) d. f. s. communi castri Cavalerii maioris (*cf. nr. 17*); 5) d. f. s. communi et hominibus Clarascii (*ch. in loca raso; cf. nr. 16*); 6) d. f. s. communi castri de Mays; 7) d. f. s. communi et hominibus Montis Vici (*cf. nr. 18*); 8) d. f. s. communi castri Puey Varin; 9) d. f. s. communi et hominibus de Ripa; 10) d. f. s. communi et hominibus Summe Ripa de Bosco; 11) d. f. s. communi castri Summe Ripa de Paerno; 12) — 14) *omnia cum dato* Dat. Pisis, III. Non. Iulii etc.; 15) d. f. s. communi et singularibus personis et hominibus civitatis Astensis; 16) d. f. s. communi castri de Filiezan; 17) d. f. s. communi castri Nomi; 18) d. f. s. communi Ville de Riva; 19) — 20) *cum dato* Dat. Pisis, III. Id. Iulii etc.

21) d. f. s. communi et singularibus personis et hominibus Clarascii Dat. Pisis, XVI. Kalen. Julii etc.; 22) d. f. s. communi et singularibus personis et hominibus Cavalerii maioris Dat. Pisis, IX. Kal. Iulii etc. (*cf. nr. 4*); 23) d. f. s. communi et singularibus personis et hominibus Montis Vici (*cf. nr. 5*) Dat. Pisis, IX. Kal. Iulii etc.; 24) d. f. s. communi et singularibus personis et hominibus Cavalerii maioris Dat. Pisis, IX. Kal. Iulii etc.

25) d. f. s. communi et singularibus personis et hominibus Civitatis Cunei Dat. Pisis, VIII. K. Iend. Iulii etc. (*cf. nr. 10*).

et comitatum Astensem cum castris, villis, casalibus, territoriis, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis suis in pfeodum duxerimus concedendum¹, fidelitati vestre sub nostre indignationis pena distriete precipiendo mandamus, quatinus prefato comiti tanquam vestro domino et eius gentibus in omnibus humiliter pareatis sibi que salvo et reservato prime fidelitatis debito, in quo nostre maiestati tenemini, super hoc iuramentum prestare curetis. In hoc taliter vos habentes, quod de difficultatis obstaculo, que nobis in hac parte plurimum displiceret, nullatenus reprehendi possitis, sed debeatis potius de obedientia commendari.

Dat. Pisis, III. Nonas Iunii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

10 **991. 992. MANDATA DE CASTRIS TRADENDIS.** *Id.* 3.—*Id.* 15.

991. MANDATUM DIVERSIS MISSUM. *Id.* 3.

Exstant ibidem Mazzo 5 nr. 2^a tria exemplaria autographa 1) — 3), quae inter se contulimus. Sigillorum dorso impressorum vestigia apparent. Edidit Doorniges l. c. II, 210 nr. 60a—b. — Böhmer, Reg. Heinr. 543, 544. (P. deest.)

15 Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus nobili^a viro Philippo de Sabaudia fidei suo dilecto^a gratiam suam et omne bonum.

Cum nos attendentes magna et multiplicia merita spectabilis viri Amedei Sabaudie comitis, principis et affinis nostri karissimi, qui postquam ad imperii speculam nos dispositio divina vocavit, maiestatem nostram fide semper concomitando sincera, nobis
20 salutaribus consiliis et laudabilibus obsequiis pro viribus asuitit, eidem comiti civitatem et comitatum Astensem cum castris, villis, casalibus, territoriis, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis suis in pfeodum duxerimus concedendum¹, fidelitati tue distriete precipiendo mandamus, quatinus castra Somme Ripe de Boseo, Somme Ripe de Peren, Cavallerii maioris, de Mays, de Feliezan, de Podio Varin et Ville de Riva^b comitatus predicti,
25 que^c sub tua custodia esse dicuntur^c, prefato comiti vel eius certo nuntio pro eo tradas et assignes seu tradi et assignari facias sine mora, cum vel dictum sum nuntium pro eo in corporalem possessionem dictorum castrorum et locorum penitus inducendo. In hoc te taliter habiturus, quod de difficultatis obstaculo, que nobis in hac parte plurimum displiceret, reprehendi non possis, sed debeas de obedientia merito commendari.

30 Dat. Pisis, III. Non. Iunii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

992. MANDATUM ITERATUM PHILIPPO DE SABAUDIA DIRECTUM.

Id. 15.

*Autographon sercatur ibidem Mazzo 5 nr. 6, quod denuo contulimus. Pendet sigillum laesum loro membranaceo. In verso nihil curatum est. Edidit Doorniges
35 l. c. II, 211 nr. 60c. — Böhmer, Reg. Heinr. 557. (P. deest.)*

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus nobili viro Philippo de Sabaudia principi Achaie fidei suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Notum tibi facimus, quod nos attendentes magna et multiplicia merita spectabilis viri Amedei Sabaudie comitis, principis et affinis nostri carissimi, qui postquam ad

40 **991.** ^{a)} loco nobili — dilecto 2; dilecto fidei suo Raymundino de Anzisa; 3; dilecto fidei suo Willelmo Vaccha. ^{b)} loco castra — Riva 2; castrum de Caneil; 3; castrum de Neun. ^{c)} loco que — dicuntur 2; quod s. r. e. c. dicitur; 3; quod pro nobili viro Warnhero comite de Hombere (r. corr. l. e. c) tenere diceris.

1) *Supra nr. 911.*

imperii speculam nos dispositio divina vocavit, maiestatem nostram fide semper concomitando sincera, nobis salutaribus consiliis et laudabilibus obsequiis pro viribus astitit, dicto comiti civitatem et comitatum Astensem cum castris, villis, casalibus, territoriis, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis suis in pheidum duximus concedendum¹. Quocirca tibi tenore presentium districte precipiendo mandamus, quatinus castra, terras et fortificas ad dictam civitatem seu comitatum ipsum spectantia, que et quas recommendationis vel alio titulo per te seu alios tenes, prefato comiti vel eius certis nuntiis, omni executione et dilatione remota, tradas, liberes et assignes. In hoc te taliter habiturus, quod ipse, quantum in te fuerit, predictorum possessionem libere assequatur et nos tue fidelitatis et obedientie promptitudinem possimus merito commendare.

Dat. Pisis, Id. Iulii, regni nostri anno quinto, imperii vero secundo.

993. MANDATUM DE AUXILIO FERENDO. *Ann. 3.—16.*

Supersant ibidem (Marzo 5 nr. 7) quattuordecim exemplaria autographa mutolis paucis verbis mutandis eadem textum præbeant. Sigillorum dorso impressorum vestigia apparent. Proponimus demum collatum V exemplar universis et singulis missum, cui manu Bernardi de Mercato inscriptum est: littera generalis omnibus fidelibus imperii super invamento domino comiti faciendo. Reliquorum exemplarium 2) 11 inscriptiones datæque in adulationem posuimus². Edidit Docuignes l. c. II, 211 nr. 61. — Böhmcr, Reg. Hinc, 541 et 600 (Addit. I). (P. deest)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — universis et singulis marchionibus, comitibus, baronibus et nobilibus, vicariis, officialibus, comunibus, universitatibus et singularibus personis sacri imperii fidelibus per Lombardiam et partes convicinas constitutis — gratiam suam et omne bonum.

Notum vobis facimus, quod nos attendentes magna et multiplicia merita spectabilis viri Amedei Sabaudie comitis, principis et affinis nostri carissimi, qui postquam ad imperii speculam nos dispositio divina vocavit, maiestatem nostram fide semper concomitando sincera, nobis salubribus consiliis et laudabilibus obsequiis pro viribus astitit, eidem comiti civitatem et comitatum Astensem cum castris, villis, casalibus, territoriis, iuribus, iurisdictionibus et pertinentiis suis in pheidum duximus concedendum¹. Quocirca fidelitati vestre sub nostre indignationis pena districte precipiendo mandamus, quatinus prefato comiti et eius gentibus ad ipsorum civitatis et comitatus possessionem corporalem nanciscendam et ad nostrorum et suorum rebellium dicti loci insolentias propulsandas detis omne quod poteritis tam in gentibus armatis quam aliis oportunitis auxilium, consilium et invamen. In hoc, quod est plurimum nobis cordi, vos taliter habituri, quod

993. 1. 18. 19. 20. 21. 22.

1) *Supersant 11*. — 2) *Reliqua exemplaria sunt hæc*: 2) nobili viro Matheo Vicecomiti vicario Montecatinali fidibus suis dilectis; 3) n. v. Clari de la Scala vicario et comunibus Veronesi f. s. d.; 4) n. v. Theodoro marchioni Montisferrati fidei suo dilecto; 5) n. v. Passarino vicario et comunibus Mantuano et Mutinensi fidelibus suis dilectis; 6) dilectis fidelibus suis, vicario Montecatinali; 7) dilectis vicariis et comunibus Querni; 8) universis marchionibus de Carreto; 9) dilectis vicariis et comunibus vicariis; 10) abbatibus, anizians, consilio et comuni lanue, fidelibus vicariis et comunibus vicariis; 11) vicario et comuni Yporegie f. s. d. — Dat. Pisis, 11. Non. Junii etc. — 12) dilectis vicariis et comunibus vicariis; 13) vicario et comuni Yporegie f. s. d. — Dat. Pisis, 11. Non. Junii etc. — 14) dilectis vicariis et comunibus vicariis; 15) vicario et comuni Yporegie f. s. d. — Dat. Pisis, 11. Non. Junii etc. — 16) dilectis vicariis et comunibus vicariis; 17) vicario et comuni Yporegie f. s. d. — Dat. Pisis, 11. Non. Junii etc. — 18) dilectis vicariis et comunibus vicariis; 19) vicario et comuni Yporegie f. s. d. — Dat. Pisis, 11. Non. Junii etc. — 20) dilectis vicariis et comunibus vicariis; 21) vicario et comuni Yporegie f. s. d. — Dat. Pisis, 11. Non. Junii etc. — 22) dilectis vicariis et comunibus vicariis; 23) vicario et comuni Yporegie f. s. d. — Dat. Pisis, 11. Non. Junii etc. — *Reliqua exemplaria sunt hæc*: *Reliqua* *III* *I*, 274 nr. 175.

iidem comes et gentes eius per vestrum et aliorum fidelium subsidium huius negotii finem consequantur optatum ac exinde laudis preconium et nostre gratie plenitudinem uberius consequi debeatis.

Dat. Pisis. III. Non. Iunii. regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

5 **994. MANDATUM DE IURAMENTO FIDELITATIS PRAESTANDO
ASTENSIBUS DIRECTUM.** *luc. 7.*

Denuo contulimus autographum eiusdem tabularii 'Mazzo 5 nr. 4' assertatum. Pendet sigillum lacsum loro membranaceo. In margine dextro ad indicandum nomen scriptoris plicae inscriptum est: .A.: cf. infra nr. 1000 et 1001. Edidit Doenniges
10 *l. c. II, 212 nr. 62. — Böhmer, Reg. Heinr. 545. (P. dext.)*

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus notum facimus, quod nos attendentes magna et [mult]iplicia^a merita spectabilis viri Amedei Sabaudie comitis principis et affinis nostri carissimi, qui postquam ad imperii speculam nos dispo-
15 ^{icio} divina]^a vocavit, maiestatem nostram fide semper concomitando sincera, nobis salutaribus consiliis et laudabilibus obsequiis pro viribus astitit, eidem comiti ci-
20 ^{vitatem} et comitatum Astensem cum castris, villis, casalibus, territoriis, iuribus, iurisdictionibus et pertinenciis suis in pheidum duximus concedendum¹. Quocirca universis et singulis comunibus, universitatibus, civibus, incolis et habitatoribus civitatis, comitatus, castrorum,
25 villarum, casalium, territoriorum et pertinenciarum predictorum harum tenore districte precipiendo mandamus, quatinus prefato comiti tanquam eorum domino et officialibus eius pareant in omnibus humiliter et intendant sibi-
que salvo et reservato prime fidelitatis debito, in quo nostre maiestati tenentur, homagium faciant et iuramentum fidelitatis prestant absque difficultatis obstaculo et obice tarditatis. Alioquin sententias, penas et
30 banna, que et quas dictus comes et officiales eius rite tulerint seu inflixerint in rebelles, ratas et rata habebimus et faciemus auctore Deo irremissibiliter observari.

Dat. Pisis. VII. Id. Iunii. regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

**995. 996. SCRIPTA AD INVESTITURAM COMITIS SABAUDIÆ
SPECTANTIA.** *luc. 11.— lal. 10.*

995. PRIVILEGIUM IMPERATORIS ITERATUM. *luc. 11.*

30 *Cum autographum deperditum esse videatur, denuo contulimus transsumtum a. 1323. Ian. 3 confectum, quod in eodem tabulario servatur 'Mazzo 5 nr. 5', ceteris duobus transsumtis sacc. XV, neglectis. Orthographica leviora quaedam non adnotavimus. Edidit Doenniges l. c. II, 213 nr. 63. — Böhmer, Reg. Heinr. 546. (P. dext.)*

Henricus septimus divina favente elementia Romanorum imperator semper augustus
35 ad perpetuam rei memoriam.

Cum nos ante susceptionem imperialis corone rex Romanorum existente[s], atten-
dentes prece[ls]a fidelitatis merita illustris et spectabilis viri Amedei Sabaudie comitis,
principis et affinis nostri karissimi, quibus se nobis et imperio gratum et fructuosum
reddere procurabat, sicut et postmodum continue reddidit et ad presens incessanter
40 reddit, ipsum Amedeum comitem Sabaudie, ducem Chablasi et Vallis Auguste, mar-
chionem in Ytalia et dominum Baugiaci et Cologniaci, affinem et fidelem nostrum
karissimum, recipientem pro se et heredibus suis Sabaudie comitibus de Sabaudia, de

994. ^a unciis inclusa curiose sunt ut.

1) *Supra nr. 911.*

qua nobis donationem et traditionem fecerat idem Amedeus, investiverimus in civitate
 Astensi et traditionem fecerimus in presentia reverendi in Christo patris domini domini
 Arnaldi Sancte Marie in Portien diaconi cardinalis, in partibus Ytalie domini summi
 pontificis generalis legati, necnon et venerabilium Castonis Mediolanensis archiepiscopi,
 Henrici Tridentini cancellarii nostri, Gerardi Basiliensis episcoporum principum nostrorum
 ac nobilium virorum Manfredi marchionis Salutarum, Hugonis et Guidonis Dalphini
 fratrum, illustris Leopoldi ducis Austrie, Philippi de Sabaudia, Aymari de Potyrs, Gra-
 tonis de Clayriaco, Aymari^e de Bellovidere, Petri domini Altvillarii, Girardi dicti Guespa
 de Varas, Guillelmi de Briordo et Henrici de Septimo militum ac magistrorum Homini
 de Peretulo, Anthonii de Bargiis et Petri de Claromonte iurisperitorum ac bone memorie
 quondam Theobaldi Leodiensis consanguinei et Aymonis Gebemensis episcoporum necnon
 quondam Walerani de Luechburg germani nostri et plurimum aliorum fidedignorum testium
 ad premissa vocatorum et rogatorum, in principatum cum sceptro regali ipsumque Ame-
 deum Sabaudie principem constituerimus et creaverimus eidemque Amedeo et Sabaudie
 ultra honorem et dignitatem et nomen comitis et comitatus nomen, honorem et digni-
 tatem atque administrationem necnon principis et principatus privilegia plenissime
 largientes, et insuper ipsum Amedeum recipientem ut supra investiverimus tanquam
 verum et legitimum principem et comitem Sabaudie, ducem Chablasii et Vallis Auguste,
 marchionem in Ytalia et dominum Baugiaci et Collogniaci cum sceptro regali, quod in
 manu nostra tenebamus, in feudum nobile, antiquum et paternum de omnibus hiis et
 singulis baroniis, civitatibus, castris, villis, meris et mistis imperiis et iurisdictionibus
 quibuslibet, regaliis, pedaguis, antiquis et consuetis levis et aliis quibuscumque rebus
 corporalibus et incorporalibus, que et quas ipse comes tenet et possidet vel quasi per
 se vel per alium vel alius ab ipso in presenti, et etiam de hiis, de quibus predecessores
 ipsius Amedei per predecessores nostros imperatores vel reges Romanorum, que non
 sunt de feudo aliquarum ecclesiarum in predictis baroniis et earum pertinentiis et qua-
 libet ipsarum et in aliqua alia parte, titulo feudi vel alio investiti fuerunt, et etiam de
 hiis, aliis et singulis quocumque nomine seu vocabulo innentis in augmentum iam
 dictorum feudorum, que ad nos et imperium pertinebant in predictis et quolibet pre-
 dictorum vel pertinere debebant, tanquam comissa seu escheyta vel aperta^b vel quali-
 cumque alia ratione, actiones et defensiones^c pro predictis habendis, tenendis et possi-
 dendis eidem Amedeo utiles et necessarias ex causa predicta cedentes ipsumque ut
 vassallum nostrum procuratorem in ipsis actionibus et defensionibus constituentes,
 ipseque Amedeus pro predictis nobis, osculo pacis interveniente, tactis sacrosanctis
 evangeliiis, fidelitatem iuravit et omnia capitula, que in forma fidelitatis nova et veteri
 continentur^d, dictusque Amedeus, postquam Deo auctore dyadema imperiale suscepimus,
 nobis humiliter duxerit supplicandum, ut easdem investituras et concessiones premissas,
 quas eidem ut Romanorum rex fecimus, ut Romanorum imperator eidem faceremus et
 ius etiam non haberet constitueremus eidem, nos eiusdem iustis supplicationibus
 annuentes de uberiori gratia celsitudinis nostre eidem Amedeo suis exigentibus meritis
 complacere curantes, investituras, concessiones et omnia et singula suprascripta, que nos
 ut rex Romanorum profiteremur fecisse, ut Romanorum imperator Dei gratia ex certa
 scientia ratificamus et approbamus, innovamus et de novo facimus, ut melius et uberius
 possideamus, ad utilitatem dicti Amedei et heredum suorum, non obstante eidem Amedeo
 quocumque modo, quod in predictis petere, exigere vel requirere posset aliquis natus ex pro-
 prietate vel ratione vel cognatione comitum Sabaudie. Nam quoad illos ius eidem comiti
 et heredibus suis ex certa scientia statuimus in predictis et volentes in ipsum Amedeum

^a 1065. ^b *aperta*. ^c *defensiones*. ^d *de defensionibus et de fidelitate que fit.*

utile dominium predictorum in feudum ut supra concessorum transferre, salvo semper et reservato nobis et successoribus nostris directo dominio et alta signoria tanquam domino superiori omnium et singulorum premissorum tam corporalium quam incorporalium et omnibus iuribus, honoribus et servitiis nobis competentibus tanquam domino superiori, constituimus nos naturalem possessionem et quasi ipsarum rerum ut supra concessarum, quas non possidet vel quasi, nomine ipsius Amedei et heredum suorum possidere et quasi, donec possessionem et quasi acceperit, quam accipere possit, quando-
 5 cumque de sua processerit voluntate, secundum investituram supradictam. Addicientes quod per hanc nostram investituram et concessionem non intendimus in hiis, que dictus
 10 Amedeus non possidet per se vel per alium, iuri alterius derogare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre ratificationis, approbationis, innovationis et de novo concessionis paginam infringere vel ei in aliquo ansu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, gravem indignationem nostram et penam mille librarum auri puri, medietatem camere nostre, reliquam vero passis iniuriam persolvendam, se
 15 noverit incursum.

Huius autem rei testes sunt: venerabiles Oddo Pisanus et Porchetus lanuensis archiepiscopi, Nicolaus Botrontinus episcopus principes et consilarii nostri, Henricus de Spanhein consanguineus noster, magistri Iohannes de Vinstinga utriusque iuris doctor et Schotus de Sancto Geminiano iuris civilis professor aule nostre iudices, Symon
 20 Philippi de Realibus de Pystorio miles et camerarius noster et quam plures alii fide-
 digni et fideles nostri dilecti.

Signum (M.) domini Henrici septimi Romanorum imperatoris invictissimi.

Dat. Pysis, sub bulla nostra aurea, III. Idus Iunii, inditione XI, anno Domini millesimo trecentesimo tertio decimo, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

Ego frater Henricus Tridentinus episcopus sacre imperialis aule cancellarius vice
 25 domini Henrici Colonensis archiepiscopi sacri Romani imperii per Italiam archican-
 cellarii recognovi.

996. *SCRIPTUM COMITIS SABAUDIÆ. Ibid. 10.*

*Autographon, quod olim Confluentia existens iam Berolini in tabularia regio asser-
 30 vatur, publici iuris fecimus 'Noves Archie' XXIII, 675 nr. 6. Iterum contulimus, Sigillum deperit, foraminibus relictis. In verso legitur: Era comitis Sabaudie pro imperatore, post Era atramento pallidiori adiceto .f. (= scilicet? secunda?), post imperatore adiceto .13. Edidit etiam Bonini l. c. I. 275 nr. 176.*

*Documentum post imperatoris mortem per familiares in Germaniam latum ad
 35 manus fratris archiepiscopi Treciensis venisse crediderim. (P. deest.)*

Serenissimo principi et domino suo karissimo domino Henrico Dei gratia Romanorum imperatori semper augusto Amedeus comes et princeps Sabaudie cum sui recommendatione se paratum ad quevis ipsius beneplacita et mandata.

Cum vos, serenissime domine mi, iam dudum antequam imperialem accepissetis
 40 coronam, permanentes in civitate Astensi me Amedeum comitem Sabaudie investiveritis in feudum inter cetera de omnibus hiis, de quibus predecessores mei comites Sabaudie fuerunt investiti vel aliquis ex eisdem per aliquem ex predecessoribus vestris Romanorum imperatoribus vel regibus, et constitueritis, vos ipsa, que non possideo, meo
 45 nomine possidere vel quasi, dederitisque michi auctoritatem ipsam possessionem acci-
 piendi vel quasi, quandoeumque de mea procederet voluntate¹, et ad presens divina favente elementia vos Romanorum imperator dictam investituram michi laudaveritis confirmaveritisque, prout vestre benignitatis litteris michi concessis aurea bulla vallatis

996. ² e in loco suo et

1 Signa nr. 479.

plenius reseratur¹, fuerit tamen vestre voluntatis expresse, dum prelibatam confirmationem michi fecistis, ut vobis pactum facerem continens, quod ipsam possessionem vel quasi seu auctoritatem ipsam accipiendi a vestri persona non exigerem neque caperem sine vestri alia expressa licentia noviter accedente, eorum videlicet, que per me vel per alium in Italia non possideo, et quod de hoc per me observando meas vobis darem litteras meo sigillo sigillatas. — capropter vestris semper in omnibus avidus beneplacitis complacere, confidens tamen de vestre celsitudinis in futurum gratia largiori, ipsum pactum ut supra vobis facio et ipsum vestre persone inviolabiliter observare promitto, volens quod in omni casu et eventu semper vobis et successoribus vestris tanquam domino feudi saluum sit directum dominium ipsarum rerum et cetera iura et honores domino vobis in predictis competentes. In quorum omnium robur et testimonium vobis trado has meas patentes litteras sigilli mei munimine roboratas.

Dat. et actum Pysis, anno Domini MCCCXIII, indie, XI, die X, mensis Iulii, regni vestri anno quinto, imperii vero secundo.

997. *MANDATUM DALPHINO MISSUM. Tom. 27.*

Autographa duo 1) et 2), quae Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Martini nr. 7 servantur, denovo condulimus. Autographi 1 sigillum lutesum pendet loro membranaceo; in verso manu Bernardi de Mercato inscriptum legitur: Lra Dalphini super treugis duplex. Autographi 2 sigillum fere illucsum item pendet loro membranaceo; dorso dem manu Bernardi inscriptum est: Lra dalphini super treugis duplex, per quam dominus imperator mandavit sibi, quod guerram non faceret comiti Sabaudie. Edidit ea 2 Documentis l. c. II, 215 nr. 64. Bohmer, Reg. Heinr. 553 (et falso 560).

(P. deist.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — spectabili viro Johanni Dalphino Viennensi — gratiam suam et omne bonum.

I. Supplicavit nobis instanter dilectus fidelis et affinis noster Amedeus princeps et comes Sabaudie, quod cum tu eidem guerram facias eo quod potes exfortio terram suam invadendo, retinendo, comburendo, homines capiendo, occidendo, opera nova in locis a iure inibitis in sui et suorum preinditum faciendo et pluribus aliis modis, eidem Amedeo licentiam vellemus concedere accedendi ad Sabaudie comitatum, ut terram suam et iura defendendo tuis possit prelibatis operibus obviare. Nos autem considerantes quod per concessionem supra petite licentie, si ipsam daremus, nobis ad recuperationem iniurii imperii persistentibus auxilium subtraheretur non modicum, quod iam dictus Amedeus nobis adstans et imperio ac publice utilitati diebus singulis multimode imperitur, considerantes etiam quod de dicto Amedeo sumus parati tibi, si aliquid ab ipso etiam nobis petere volueris, facere iusticie complementum et quod per inibitiones guerrarum, corporum et animarum periculis quam plurimum obviatur indemnitati que tibi predicti Amedei, maxime que est de phendo nostro, modo debito providetur. — capropter tibi precipimus et mandamus, quatinus postquam hoc mandatum nostrum ad tui noticiam pervenerit sive per ipsius rescripti presentationem tibi factam, sive per ipsius contentum tibi patefactam² per litteras venerabilis archiepiscopi Viennensis aut episcopi Arelatensis, sive per ipsius scripti publicationem in ecclesia Viennensi publice factam et in publico positam, sine mora ab offensionibus predicti Amedei et suorum subdito- rum et vultorum desistas totaliter et guerra predicta omnesque mos a predictis cessare facias, delictos et uncos dictumque Amedeum et suos ut supra tuo nomine vel alieno nomine non presumas nec offendi per tuos aliquatenus patiaris. — 2. Et quia parum

¹ 1) 2) 3) 4) 5) 6) 7) 8) 9) 10) 11) 12)

prodesset humilitas humilibus, si contemptus contumacibus non obsesset, et ut quos Dei^b et imperii timor et amor a malo non revocant, saltem imperialis coherceat disciplina, te exnunc prout extunc, si contra predictum mandatum nostrum feceris vel per tuos subditos aut amicos fieri passus fueris, privamus omnibus et singulis feudis, privilegiis et ceteris beneficiis a regibus Romanorum vel imperatoribus nostris predecessoribus vel nobis tuis predecessoribus vel tibi concessis et que sub imperio nostro quoquomodo tenes, possides vel quasi per te vel per alium vel tenere debes, ipsa nobis et imperio applicantes, et insuper, quia vim vi repellere licet et iniuriantium iniurias propulsare necnon inobedientiam attenuare et refrenare^c potentias, damus et concedimus in eo casu, in quo predictum mandatum nostrum et ordinationem ut supra non servaveris, et in eo, in quo ut servari non feceris posse tuum et nobis aut dicto archiepiscopo nostro nomine recipienti de observando predicta tuas litteras pendentis tui sigillo sigillatas non tradideris, liberam et impunem licentiam et auctoritatem dicto Amedeo omnibusque suis subditis et coadiutoribus, facta tua et tuorum subditorum et valitorum ut supra per nos prohibita actibus contrariis et omnibus modis aliis quibus poterit propulsandi tuamque et tuorum predictorum attenuandi potentiam et tuam inobedientiam in predictis, et tanquam licentia et auctoritate nostra predicta facientibus tua capiendi et tuorum subditorum et valitorum et iam capta vel alio modo habita et que capientur vel alio modo habebuntur retinendi et sua faciendi. Et ne de vassallis tuis aut tibi alio modo iuratis vel obstrictis te abinde inantea, si mandata nostra predicta contempseris, invare valeas, ipsos quos ob tui culpam et contumaciam tibi exnunc prout extunc ut supra adimimus, ab omni obligatione qua tibi quomodo tenentur sententialiter liberamus, salvo semper in eis omni iure nostro et imperii. (3) Hee enim omnia et singula superscripta valere volumus^d, ex^e certa scientia eo iure quo melius possumus, etiam ex nostre plenitudine potestatis, non obstante aliquo defectu in iure vel in facto consistente. Intimantes tibi, quod si predictis mandatis nostris parueris et dictus comes aut sui abinde inantea tibi aut tuis guerram fecerint, quod non facere dictus comes nobis promisit in eo casu, quo superscripta mandata nostra servaveris, nos illud tibi et tuis faciemus, prout consonum rationi fuerit, integraliter emendari.

Dat. Pisis. V. Kal. Iulii, regni nostri anno V, imperii vero primo.

998. COMMISSIO VICARIATUS.

1313. Iun. 11.

Ex P Libro propositorum consilii imperatoris, de quo c. supra ad nr. 933, fol. XXVII. Edidit Doenniges l. c. I, 80 nr. 103. Denuo contulimus.

Cf. alias commissiones supra nr. 915 et 970.

(P. dest.)

Le uneime jour dou moys de Jugu monser Symonz Philippes fust faiz vicairés generaux e capitaines de guerre en Lulysana, en Versille e en Gualfagnana. E li fu comis li regimenz de chascun lue de les dites provinces, qui sont e vendront a la obediencie dou seigneur, juques au bon plaisir dou seigneur. E jura de faire l'office bien e loialment etc.

997. ^{b)} corr. ex diei 1; dej. j in loco caso 2. ^{c)} ire in loco caso 1. ^{d)} erga in loco caso 1; prius scriptum esse videtur et. ^{e)} supra lineam scriptura 2.

999 = 1002. PRIVILEGIUM ET MANDATA CIVITATI NORIMBERGENSI CONCESSA.

1313. Iun. 11.—Iul. 16.

999. PRIVILEGIUM IMPERATORIS. *Iun. 11.*

Descriptio autographi, quod servatur Monaci in tabulario generali regni Barbarici Reichsstadt Nürnberg Nachtrag fasc. 2' servatum. Pendet sigillum illiusmodi filis sericis flavi rubicunde coloris. In verso nihil curatum est.

Cf. confirmationem privilegii Frederici II. Iun. 13, datam Böhmer, Reg. Henr. 549, cuius autographum ibidem 'Raritäten-Schkt' nr. 15 servatum praecedit bulla aenea. — Bohmer, Reg. Henr. 548. (P. deest.)

¶ Henricus septimus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum.

1. Dum profectus et commoda fidelium nostrorum debite sollicitudinis studio procuramus, decus et honorem imperii multipliciter attolimus et subiectorum obsequia nostris imperialibus beneplacitis efficimus promptiora. Disponentes igitur affectu benivolo dilectorum fidelium nostrorum civium Nurembergensium, quantum digne possumus, votivis supplicationibus benignum prebere consensum, infrascriptos articulos specialiter quoad eorum civium et civitatis Nurembergensis commoditates augendas statuimus observandos.

2. Impiis videlicet quod scultetus Nurembergensis qui pro tempore fuerit stratas communes vel regias vulgariter appellatas defendere ac per eas secure conducere debeat quoslibet transeuntes.

3. Sculteto etiam et civibus Nurembergensibus liceat sub forma iuris in concivem eorum recipere quemlibet requirentem.

4. Insuper scultetus Nurembergensis semel in quolibet anno coram consulibus civitatis eiusdem iuramentum prestat de faciendo iudicium equanimiter tam pauperibus quam divitibus secundum rationabilem sententiam scabinorum.

5. Item scultetus civitatis predictae quemlibet civem ipsius detentum debeat excredere sub fideiussoria cautione ac de eo iudicare secundum^a et rationabilem sententiam scabinorum, nisi atrocitas^b facti seu cause detentionis ipsius aliud exigat vel requirat.

6. Ceterum quod omnes utriusque sexus homines diete civitatis Nurembergensis trahi non possint in causis civilibus ad aliena iudicia, sed conveniri debeant coram iudice suo, dummodo coram illo querelantibus iusticia non negetur^c.

7. Quidquid etiam consules et scabini civitatis Nurembergensis predictae sub iuramento prestito pro pace ac moderamine rerum venalium infra civitatem eandem statuerint tam ab extraneis quam a civibus observetur.

8. Castrum vero et turris in medio eius sita a civitate Nurembergensi in tantum haberi non debent, quin castellanis seu possessor eorum ipsis civibus cautionem faciat^d, cum decedente imperatore vel rege Romanorum ipsum castrum et turris predicta ad eorum scabinum ea usque ad futuri regis creationem devolvantur ad eos.

Quodque notarius iudicii provincialis a civitate predicta non alienetur, sed in eadem permanere cum faciat et .i. sculteto Nurembergensi obediat pariter et intendat.

^a 999. *Imperialprivilegium*, *Imperialprivilegium* nr. 1002. *Imperialprivilegium* nr. 1002.

^b 1002. *Imperialprivilegium* nr. 1002. ^c 1002. *Imperialprivilegium* nr. 1002.

^d 1002. *Imperialprivilegium* nr. 1002. ^e 1002. *Imperialprivilegium* nr. 1002.

10. Nemo etiam sententiam in iudicio provinciali promulget, nisi milites vel honesti cives iurati diete civitatis Nurembergensis existant.

11. Demum quod universi et singuli cives Nurembergenses et eorum bona a theloneorum et pedagiorum solutione eximantur in civitatibus et locis singulis, quorum cives etiam et bona e converso apud civitatem Nuremberg fuerunt hactenus exempti pariter et exempta.

12. Premissos autem articulos omnes de speciali gratia et imperialis plenitudine potestatis in favorem et utilitatem civium Nurembergensium predictorum tenore presentium statuimus et eos usque ad nostre voluntatis beneplacitum valituros esse decernimus et inviolabiliter ab omnibus observari mandamus. Firmiter inhibentes ne quis ipsos cives in premissis vel eorum aliquem contra presentis pagine nostre tenorem impedire molestare vel gravare presumat. Quod qui secus facere presumpserit, indignationem nostram et penam centum librarum auri puri, quarum medietas camere nostre, reliqua vero passis iniuriam persolvatur, se noverit incursum.

15 Datum Pysis, III. Idus Iunii, indictione XI., anno Domini millesimo trecentesimo tercieodecimo, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

1000—1002. MANDATA IMPERIALIA. *Iun. 26.—Iul. 16.*

1000. MANDATUM DE NON EVOCANDO. *Iun. 26.*

Autographon eiusdem tabularii 'Reichsstadt Nürnberg Nachtrag' fasc. 13 nr. 82 lucusque ineditum descripsimus. Pendet sigilli fragmenta loro membranaceo. Scriptum est manu Italica. In margine dextro plicae inscriptum est ad nomen scriptoris indicandum: J. In verso legitur manu cancellariae exaratum: R (= Registrat.). — Böhmcr, Reg. Heimr. 551. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilecto . . sculteto suo in Nurenberg gratiam suam et omne bonum.

Attendentes grata fidelitatis servitia, que dilecti fideles nostri cives Nurenbergen(ses) nobis et imperio exhibuerunt hactenus et exhibent incessanter, et propter hoc habentes de conservatione iurium et libertatum suorum vigilantiam specialem, tue fidelitati districte precipiendo mandamus, quatinus eis, ne per venerabilem . . episcopum Babenbergensem^a vel eius officiales in causis civilibus indebite ad iudicium evocentur¹, presidio defensionis assistens non permittas ipsos cives vel eorum aliquem super hiis ab eodem episcopo vel officialibus eius indebite molestari. Molestatores et contradictores auctoritate nostra efficaciter compellendo.

Dat. Pisis, VI. Kal. Iulii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

35 1001. MANDATUM DE IUDAEIS. *Iun. 26.*

Item autographon 'Kaiserslekt Nachtrag' nr. 181¼ asseratum lucusque ineditum descripsimus. Eadem manu scriptum est ac nr. 1000. Pendet sigilli fragmentum loro membranaceo. Plicae item inscriptum est: J. In verso item legitur: R. Böhmcr, Reg. Heimr. 552. (P. deest.)

40 Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilecto sculteto suo in Nurenberg gratiam suam et omne bonum.

Cum ex cesarei officii debito singulos imperii subditos teneamur in suis iuribus confovere, fidelitati tue presentium tenore committimus et mandamus, quatinus universis

1000. ^a) ber, h *corr. super n*, et *in loco raso nr.*

45 1) *Cf. nr. 999 cap. 6.*

et singulis Iudeis Nurenburchensibus¹⁾ contra eorum molestatores et oppressores presidio debite defensionis assistens non permittas eos in suis iuribus a quoquam indebite molestari, molestatores auctoritate nostra efficaciter compellendo. Preterea de tue providentie ac fidelitatis meritis plenam fiduciam obtinemes tibi recipiendi et admittendi ad habitationem et civitatem terre Nurenburchensis omnes et singulos Iudeos, qui ad habitan- 5 dum et manendum ibidem voluerint accedere, contradictione qualibet Iudeorum Nurenburchensium²⁾ non obstante, auctoritatem tenore presentium concedimus et largimur.

Dat. Pisis, VI. Kal. Iulii, regni nostri anno V, imperii vero primo.

1002. MANDATUM DE CASTRO NORIMBERGENSI. Jul. 16. 10

Hoc autographum Reichsstadt Nürnberg Nachtrag fasc. 2 nr. 8 descripsimus. Pendit sigillum luteum lavo membranaceo. Scriptum est manu Germanica. In verso nihil curatum esse videtur. — Bohmer, Reg. H. nr. 558. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis fidelibus suis burggravo et castellanis³⁾, qui pro tempore fuerint in castro Nurenburchensi pro parte imperii commorantes gratiam suam et omne bonum.

Prosperum et pacificum statum civitatis et civium nostrorum Nurenburchensium plurimum affectantes ac nolentes propter hoc, quod castrum nostrum Nurenburch ullo casu qui eveniret a civitate ipsa alienari debeat vel quomodolibet separari, fidelitati vestre sue obtentu favoris et gratie nostre districte precipiendo mandamus, quatinus 20 eisdem civibus secundum continentiam privilegiorum suorum, que sibi de imperiali clementia duximus concedenda, cum dicto castro nostro, quando iidem cives vos super hoc requisierint et fuerit opportunum, pareatis et in omnibus intendatis et de hoc fatiando statim ex parte prestetis eis⁴⁾ debitam cautionem⁵⁾, hoc nullatenus omittendo.

Datum Pisis, XVII. Kalen. Augusti, regni nostri anno quinto, imperii vero secundo. 25

1003—1008. TRACTATUS FINALES CUM CLEMENTE V. PAPA.

1313. Im. 12.— (Iul. ex.).

1003. PROCESSUS PONTIFICIS CONTRA REGNUM SICILIAE INVADENTES.
Iul. 12. 30

1) Capitulum V. transsuntanum post Jul. 1 confectum, de quo c. infra nr. 1005; 2) copiam a Pauli de Podia Bonizi ut videtur scriptam, qua servatur Taurini in tabulario archiepiscopatus Bernardi de Mercato Diplomati imperiali Marzo 4 nr. 11 (= Documentes de l'É. de que c. supra ad nr. 694) fol. 16; in verso sigilli vestigia adsunt; inscripta sunt in fine processus papae; 3) Regestum Clementis V. papae, in editione supra ad nr. 298 (Documentes de l'É. 10021, Adalat. ca. 1 et 2 Documentes l. c. II, 87 nr. 35a.

¹⁾ 1001. Henricus VII. Constituciones. 1313. Nr. 1001, 1002, 1003.

²⁾ 1002. Mandatum de castro Norimbergenesi. Jul. 16.

Omnino negleximus tertium, quem suo Marte variatum praebet Albertinus Massatus l. 16 c. 3 (Muratori 'Rerum Italicarum scriptores' X, 564). Itemque Raynaldus ad a. 1313 § 21 textum Registri abbreviarit. Böhmcr. Reg. 1246—1313 Pabste 340.

(P. dest.)

5 Clemens episcopus servus servorum Dei^a ad perpetuam rei memoriam.

Inter cetera, quorum nos cura sollicitat, illa precipue meditatio mentem nostram occupat illaque nos sollicitudo fatigat, ut ecclesie Romane bonis et iuribus in sua stabilitate servatis status eius preservetur a noxiis, salubria semper incrementa suscipiat et nostre ministerio servitutis copiose pacis affluat ubertate. Nuper siquidem a pluribus fidedignis, quorum auditui innotuisse^b dinoscitur, intellecto, quod nonnulli multarum in diversis locis et partibus preparabant stolium galearum et alios faciebant bellicos apparatus, ac ex coniecturis suspicaremur^c variis, ad^d regnum Sicilie seu terram citra Farum^e, que de regno ipso fore dinoscitur, queve ad nos et predictam^f ecclesiam pertinent pleno iure et que carissimus in Christo filius noster Robertus Sicilie rex illustris, noster et ecclesie predictae vassallus, a nobis et eadem ecclesia^g tenet in feudum, hostiliter invadendum vel^h offendendum stolium et apparatus huiusmodi, quamvisⁱ hoc vix possimus credere, preparari, nos ecclesie prelate ac nobis et regno ac terre predictis, que velut recreationis nostre pomerium delectabiliter^k intuemur et in apostolici pectoris medio pre multa dilectione^l portamus, et adversus talium molimina providere volentes ac periculis animarum, corporum detrimentis, bonorum dispendiis^m, gravissimis scandalis et irreparabilibusⁿ incommodis Terre Sancte, que possent ex hiis, si procedi quod absit ad illa contingeret, merito formidari, salubriter obviare, presertim cum simus parati omnibus de ipso rege Sicilie conquerentibus iusticiam exhibere, universis et singulis clericis et laicis, cuiuscunque conditionis, ordinis, status, dignitatis vel preminentie fuerint, etiamsi pontificali vel imperiali sive regali aut quacunque alia prefulgeant dignitate, ac universitatibus, comunitatibus et civitatibus quibuscunque auctoritate apostolica districtius inhibemus et expresse precipimus, ne dictum regnum vel^o terram aut partem vel aliqua loca^o eorum vel alterius eorundem per terram vel mare quocunque colore quesito invadere vel offendere aut propter hoc recipere vel exhibere stipendia sive galeas seu alia vasa maritima dare, locare, comodare aut titulo quocunque concedere seu remigare in eis vel eadem galeas seu vasa conducere quovis modo presumant sive prestare super hiis presumptoribus ipsis auxilium, consilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte. Nos enim in omnes et singulos, qui contra inhibitionem et mandatum huiusmodi venire presumpserint, etiamsi ut prediciter pontificali aut imperiali seu regali aut^p quavis alia premineant dignitate, de fratrum nostrorum consilio excommunicationis, quam eo ipso incurrant, sententiam promulgamus eorumque terras et loca et ipsorum et^q quaslibet alias comunitates ac universitates et civitates contra premissa vel premissorum aliquod attemptantes ecclesiastico subicimus interdicto, contra eos nichilominus ad privationem omnium privilegiorum, indulgentiarum et gratiarum, que ab eadem Romana, necnon et feodorum, bonorum, honorum, officiorum et iurium quorumcunque, que ab ipsa et quibusvis aliis tenent ecclesiis, et alias spiritualiter et temporaliter gravius^r processuri, prout inobedientia eorum exegerit, qualitas facti suaserit et viderimus expedire. Ut autem huiusmodi^s noster processus^t ad communem omnium notitiam deducatur, cartas sive^u membranas processum continentes eundem in ecclesie Avinio-

45 **1003.** ^a Clemens — Dei *dest* 3. ^b invenisse 2. ^c suspicaretur 2. ^d *dest* 1 2

^e Favrum 1. ^f Romanam 2, 3. ^g loco ead. eed. 2, 3: ecclesia predicta. ^h et 2, 3.

ⁱ *supra lineam add.* 1. ^k *dest* 2. ^l dilectione 2. ^m et *edd.* 2, 3. ⁿ irreportabilibus 2.

^o loco vel — loca 2: aut terras seu partes aliquas: 3: aut terram seu partem vel aliqua... loca. ^p vel 2, 3.

^q ipsorum et *dest* 1: et *dest* 2. ^r gravius *dest* 3. ^s loco huiusmodi — publicatur 1 46.

50 ^t processus noster 3. ^u seu 3.

nensis appendi vel affligi hostiis seu superliminariis faciemus, que processum ipsum suo quasi sonoro preconio et patulo iudicio publicabunt, ita quod omnes et singuli, quos processus ipse contingit et in posterum contingere poterit, nullam postea possint executionem pretendere, quod ad eos talis processus non pervenerit vel quod ignorarint eundem, cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur?.

Actum apud Castrum Novum Avinion. dioc. in palacio ipsius castrⁱ. II. Id. Iunii, pontificatus nostri anno octavo.

1004. *PROTESTATIO IMPERATORIS DE SENTENTIA CONTRA REGEM SICILIAE LATA. Id. 1.*

Documentum gravissimum hucusque ineditum proponimus ex transsumto nescio a quoniam scriptore ad instrumentum ab Iohanne de Urbino exaratum confecto¹. Servatur in eodem tabulario l. c. 'Mazzo 3 nr. 23'. In verso legitur: quoddam instrumentum factum per magistrum Iohannem de Urbino. (P. dest.)

In nomine Domini amen.

Anno eiusdem millesimo trecentesimo terriedecimo, indict. XI, pontificatus sanctissimi patris domini Clementis divina providentia pape V, anno octavo et imperii victoriosissimi principis domini Henrici septimi Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti anno secundo, regni vero eius quinto, die quarta Iulii, ipse dominus imperator in presentia mei Iohannis et magistri Bernardi notariorum ac testium infra-
scriptorum expresse dixit et protestatus fuit, quod per sententiam, quam pridem super
crimine lese maiestatis contra Robertum natum clare memorie Caroli secundi, qui se
olim Sicilie regem intitulavit, et obedientes vel favorem contra ipsius domini imperatoris
honorem prestantes eidem tulit, sive per quemcumque^a seu quoscumque alios processus
factos vel faciendos ab ipso domino imperatore vel aliis eius mandato ubicumque et
quomodocumque ad executionem dicte sententie vel alia quacumque causa nunquam fuit
nec est sue voluntatis^b vel intentionis honoribus vel iuribus seu iurisdictionibus quibus-
cumque dicti domini^c pape sive sacrosancte Romane ecclesie in aliquo derogare vel
preiudicare quoquo modo. Et si quid in premissis vel aliis per eundem dominum
imperatorem forsam^d factum esset vel fieret, quod non credit, quod esset in preiudicium
vel derogationem honorum vel iurum vel iurisdictionum predictorum, id non fuit nec
est nec esset ex sua scientia, sed per ignorantiam et errorem. Et per premissos
sententiam^e et processus ubicumque et quomodocumque factos et faciendos intendit idem
dominus imperator, ut protestando dixit, ad iustitiam exequendam et vim repellendam,
quam ipse Robertus per se et predictos obedientes et favorem prestantes eidem fecit
hactenus eidem domino imperatori et continue facit, terras imperii pro posse invadendo
et occupando et impediendo eundem dominum imperatorem in suis iuribus et iuris-
dictionibus, que in Ytalia sibi competere dimoscuntur.

Actum Pisis in hospitio ipsius domini imperatoris. Presentibus venerabilibus, sanctis et honestis viris Odone archiepiscopo Pisano, Henrico cancellario nostro
Clementino et Nicholao Botrontino episcopis, Amedeo Sabaudie comite, Ranerio abbate
Montis Imperialis, Iohanne de Vistinga^f, Antonio de Barguis, Antonio de
Piacentia iurisperitis et pluribus aliis testibus.

1003. *Id. q. castrum ab avin.* 2.

1004. *Id. q. voluntatibus tr. dicitur tr. forsam tr. e sententiam tr.* 45

1. Documentum supra citatum ab nr. 703—712 citato pag. 244 not. 2 in fine, erronea sunt.

Et ego Iohannes quondam Petri de Urbino publicus apostolica et imperiali auctoritate notarius protestationi seu protestationibus prescriptis, dum per ipsum dominum imperatorem taliter fierent, una cum magistro Bernardo et testibus supradictis interfui et exinde hoc instrumentum scripsi et publicavi rogatus.

5 **1005. RESPONSUM IMPERATORIS LEGATIS DATUM.** (*post Id. 4.*)

Instrumentum a Bernardo Baboti de Sancta Speria post Id. 4 confectum exemplavit Bernardus de Mercato. Cuius exemplar in initio calce corrasum, quod Tourini in tabulario regio l. c. 'Mazzo 4 nr. 11' fol. 45 servatur, demum accuratissime contulimus. Quae in initio desunt, supplicimus ex Protestatione imperatoris supra nr. 1004. Edidit Doernniges loco supra ad nr. 1003 citato. — Bohmer, Reg. Heinr. 559. (P. dist.)

In nomine Domini amen.

(1) Anno nativitatis eiusdem M trecentesimo tertiodecimo, indiet. XI, pontificatus sanctissimi patris^a et domini nostri domini Clementis divina providentia pape quinti [anno octavo, die . . .¹ Iulii, coram infrascriptis testibus personaliter^a constitutis^b religiosis et venerabilibus viris fratribus Armando de Bellovisu et Iohanne Peregrini ordinis fratrum Predicatorum, nunciis domini nostri summi pontificis, ut per ipsius litteras per me notarium infrascriptum diligenter inspectas plene constat, in civitate Pisana in camera imperiali in^c presencia serenissimi principis et domini domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti reverenter et benigne per dictum dominum imperatorem ad osculum pacis receptis, idem frater Armandus eidem domino imperatori ex parte eiusdem domini nostri summi pontificis presentavit, ac etiam tradidit quasdam clausas litteras apostolicas cum filo canapis et bulla in pendentemore curie Romane bullatas, ut prima facie apparebat, et superscriptas sic 'Carissimo in Christo filio Henrico imperatori Romanorum semper augusto'².

(2) Quibus quidem apostolicis litteris per dominum imperatorem predictum benigne et reverenter receptis, iterum dictis fratribus paulo post in eiusdem domini imperatoris et testium, de quibus ut predicatur^d, infrascriptorum presentia constitutis, prefatus frater Armandus proposito serio prologo et facto sermone presentavit exhibuit et personaliter de verbo ad verbum legit distincte et apperte ac etiam publicavit quasdam alias patentis litteras apostolicas non vitiatas, non abollitas, non corruptas nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni suspitione carentes, cum filis de serico et bulla inpendenti ut predicatur more curie Romane bullatas, ut prima facie apparebat. Quarum tenor talis est:

'Clemens episcopus — anno octavo.' *supra nr. 1003.*

(3) Quibus quidem prefatis apostolicis patentibus litteris per dictum dominum imperatorem cum qua decet reverentia diligenter auditis, ipse dominus imperator respondens ad ea, que dictus frater Armandus proposuerat et que dicte apostolice littere continebant, dixit: quod exortationes apostolicas benigne audiverat quodque nunquam habuit nec habet in proposito iura sancte Romane ecclesie occupare, invadere vel diminueri in aliquo seu sibi preiudicium facere quomodo, immo intendit et cupit ea conservare et augere pro posse et totum suum desiderium semper fuit et ad presens esse nescitur ad negocium recuperationis Terre Sancte et in omnibus actibus suis et gestis ad recu-

1004. ^{g)} *signum notarii desiderator tr.*

1005. ^{a)} *unicis inclusa, quae originali uniano corraso iam desunt, vestro Marto supplicimus ad nos addidit nr. 1004.* ^{b)} *is corr. ex us tr.* ^{c)} *sequitur seren de'et. tr.* ^{d)} *sic tr.*

45 ¹⁾ *Post Id. 4. cf. infra nr. 1008 cap. 4.* ²⁾ *De litteris crebentibus cogitandum est, quae servatae non sunt.*

perationem ipsam sue intentionis studia principaliter convertuntur. Et licet ipse dominus imperator ut dixit de premissis, quantum est pro se suisque negociis, non commoveatur neque turbetur: miratur tamen de hiis, que in dictis litteris apostolicis continentur, cum timeat ad suggestionem inimicorum et emulorum suorum in detrimentum iuris et iusticie ipsa esse facta, et que non ad reparationem pacifici status christianorum et accelerationem, immo in impeditionem passagii Terre Sancte possent, si successum haberent, periculosis eventibus redundare, ad quod passagium idem dominus imperator summo desiderio noscitur hanelare. Et confidit pro constanti prefatus dominus imperator, sicut asseruit, quod si dominus papa suam scivisset intentionem et desiderium, ad premissa non processisset nec procederet, sed predicta fecit, quia male informatus est de ipso per eos, qui nec ipsum dominum imperatorem nec etiam sanctam ecclesiam diligunt. Deliberabit tamen super propositis per ipsum fratrem Armandum et eidem domino pape plenius respondebit.

4 Post responsionem vero predictam dominus imperator predictus petit de [pre]dictis apostolicis patentibus litteris copiam sibi dari¹, que per dictum fratrem Armandum fuit eidem exhibita et concessa.

5 De quibus omnibus et singulis supradictis prefati dominus imperator et fratres petierunt quilibet pro parte sua per me notarium infrascriptum sibi fieri publicum instrumentum unius et eiusdem continencieque tenoris.

Actum Pisis in camera imperiali, anno, inditione, die, mense et pontificatu predictis, Presentibus reverendis patribus et dominis dominis Lucha Sancte Marie in Via lata dyacono cardinali, fratribus Oddone Pisano archiepiscopo, Henrico cancellario ipsius domini imperatoris Tridentino et Nycholao Butrontino episcopis, Raynerio abbate monasterii Montis Imperialis et magnificis viris dominis Amadeo comite Sabaudie, Henrico de Flandria marescalco eiusdem domini imperatoris et prudentibus viris dominis Henrico de Montarso plebano plebis de Lardeneia, Iohanne de Vistinga, Antonio de Placencia, Homine de Peretulo² et Antonio de Barguis iurisperitis testibus ad premissa.

Et ego Bernardus Baboni de Sancta Speria Caturren. dioc. publicus auctoritate apostolica notarius presentationi, exhibitioni, lectioni, traditioni et responsioni premissis una cum magistris Bernardo de Mercato de Yenna et Iohanne de Urbino publicis apostolica et imperiali auctoritate notariis et aliis testibus suprascriptis et omnibus aliis et singulis superius expressatis et contentis, anno, indie., die, mense et pontificatu predictis, presens interfui eaque propria manu scripsi et in hanc publicam formam redegi signoque meo consueto signavi rogatus.

1006—1008. LEGATIO IMPERATORIS PONTIFICI MISSA. (Ital. c.) 35

De hac Legatione v. Historiam Iohannis de Carmenate (ed. Ferrari Fonti per la città d'Italia II 1889) pag. 125, itaque Nicolai Butrontinensem (ed. Heyck) pag. 84, c. 1000. Cum quanta reverentia in Pisis nuntios vestros, qui processus [contra imperatorem et] *cancellat.*² coram eo publicaverunt, et quomodo voluit, quod ipsos honorarem et civitate et per mare securos conducerem, quid responderit eis et protestationem, *cancellat.* ibi fecit non solum cristiani regis, sed cristianissimi imperatoris, quam hic *cancellat.* personam vestram et ecclesiam Romanam quanta reverentia et *cancellat.* ostendentem, et multa circa ista non scribo, credens probabiliter, quod *cancellat.* vestri nuntii ordinate et diffuse sanctitati vestre retulerunt.

¹1005. *cancellat.* *per me notarium infrascriptum sibi fieri publicum instrumentum unius et eiusdem continencieque tenoris.* 45

²*cancellat.* *per me notarium infrascriptum sibi fieri publicum instrumentum unius et eiusdem continencieque tenoris.* *Cf. Bressler "Neues Archiv" XXXI, 149.*

*Teste Iohanne de Cermenate missi sunt Henricus cancellarius, episcopus Botroni-
nensis et comes Sabaudiae*¹.

1006. INSTRUCTIO LEGATORUM.

*Manu Leopardi Freueti notarii scripta servatur Taurini in tabulario regio l. c.
5 Mazzo 4 nr. 11 fol. 23 sqq. In verso fol. 26° manu ut crediderim saec. XV. scripta
sunt: hoc non expedit copiare. Edidit Doennigs l. c. II. 81 nr. 33. Denique nos ipsi
accuratissime contulimus. Cf. Böhmcr. Reg. Heinr. 559. (P. deest.)*

Pater sancte, devotus filius vester Romanorum imperator cum debita reverentia se
vestre recommendat sanctitati et nota vobis facere proposuit quedam que vobis dicturi
10 sumus, cum vobis placuerit auditum vestrum nobis prestare benignum.

‘Dicatis’ respondet papa etc. que sibi placet dicere.

Hic esset premietenda aliqua auctoritas ad ostendendum, quod accepti
beneficii memores esse debemus.

1. Pater sancte, sicut in auctoritate premissa colligitur, dominus noster imperator,
15 ne videatur beneficiorum sibi et suis per vestram paternitatem et Romanam ecclesiam
collatorum ingratus, libentissime sue reducit memorie grata vestre sanctitatis opera, que
tam circa promotionem fratris sui in archiepiscopum Treverensem ante sue in Romano-
rum regem electionis^a initium, quam circa ipsius electionis canonice celerem declara-
tionem et sue persone sufficientie ad imperii suscipiendam coronam, necnon pacificum
20 introitum Lombardie et subditorum imperii exortationem ad obediendum eidem et
aliquorum principum ipsius imperii benivolentiam procurandam et ut effectum conse-
queretur optatum, circa concessionem legati a latere vestri et aliorum cardinalium, per
quos ut deceret eidem unctio, consecratio et diadematis imperialis fieret largitio, et circa
25 declarationem eorum, que dicti cardinales in sui persona fecerant vel facturi erant, vestra
paternitas egisse dignoscitur incessanter. Ex quibus et aliis quam plurimis vestrum et
fratrum vestrorum dominorum^b cardinalium et universalis Dei ecclesie se asserit multi-
pliciter debitorem et ut verba factis respondeant, offert se ipsum debitum in eo quod
deest soluturum in vestris beneplacitis pro viribus adimplendis.

2. Verum quia aliqua contra vestrum ut firmiter credit propositum eidem et suis
30 facta fuerunt et adhuc fiunt in contemptum vestrum et sancte ecclesie et in maximum
dampnum et preiudicium sui et imperii et totius christianitatis et eius quod semper
gessit in mente, videlicet pacificato imperio recuperatio Terre Sancte, que si remaneret
iustitia mediante inulta, Deo, vobis et mundo nullatenus complaceret nec complacere
deberet multis causis et rationibus, que vestram sanctitatem non latent et ideo ipsas
35 exprimere ad presens omittimus et ne nimio sermone aures vestre paternitatis offendere
valeremus, capropter ipsa, licet alias vobis tam per suos nuntios quam multis aliis
modis nota, etiam tanquam notoria^c sint, ex ipsius domini nostri imperatoris precepto
vestre sanctitati explicare curavimus, ut eisdem Dei et vestri et dominorum cardinalium
et totius ecclesie sancte Dei et imperii et totius christianitatis fidelium opportunis
40 occurratur et provideatur remediis.

3. Verum est, pater sancte, quod Robertus condam rex Sicilie, dum dominus noster
imperator rex Romanorum veniret de Almania in Ytaliam, misit eidem nuntios suos
una cum vestris ad declarandum ipsi domino nostro, sicut promotio sua in regnum pre-

1006. ^a sequitur in fine lineae delet. iurii. ^b supra lineam add. ^c sequitur in fine lineae
45 delet. sunt.

1) V. etiam infra pag. 1075 lin. 11 et Gabotto ‘Asti e la pubblica Sabauda in Italia’ (Pinerolo
1903) pag. 319.

5. Preterea ne taciturnitate videretur approbare culpam esse, ubi non est, eapropter sui et suorum excusationes paternitati vestre notas esse vult super hiis, que nuper per talem fratrem Predicatorem nuntium vestrum vestrasque litteras^b eidem vobis placuit intimare¹.

Et primo super eo etc. ut in litteris continetur¹.

Hec surridendo dicantur in eius principio.

6. Finaliter, pater sancte, dominus noster dixit, quod nos diceremus vobis, quod ipse aliquantulum conqueritur de sanctitate vestra et fortius conquereretur, nisi spem haberet certissimam, quod ea propter que conqueritur talem per sanctitatem vestram emendam recipient, quod inde multo vobis tenebitur ad merita gratiarum.

Et primo conqueritur:

Hic dicantur multe iuste querelæ.

Et de processibus et de aliis factis per papam et tolleratis, que tollerari non debebant.

7. Si papa queret, quem vult imperator esse effectum sue requisitionis, dicendum est quod effectum vellet esse (primo etc. prout in alia nota sic signata +)^b.

(I) Primo quod legatus concedatur petitus a domino imperatore, qui verisimiliter habeat maiorem voluntatem deducendi ad effectum negotia domini, quam ille qui ibi est ad presens. Et qui legatus habeat in mandatis a domino papa monendi omnes laicos sub imperio constitutos, quod ipsi obediant ipsi imperatori, prout debent de iure, et quod non sint ei contrarii aut rebelles, et ipsos excommunicandi, si¹ noluerint obedire, et postquam in excommunicatione per certum tempus persistierint, contra ipsos tanquam contra infideles et ecclesie rebelles crucem predicandi et ulterius procedendi, prout eidem domino imperatori et legato videbitur expedire.

(II) Item habeat dictus legatus in mandatis monere omnes prelatos in imperio constitutos, ne sint contra imperatorem, set^m eidem respondeant et pareant de ipsorum temporalibus, prout est iuri consonum.

(III) Item inquirere contra ipsos, qui contra fecerunt et facient, et procedere ad privationem^m beneficiorum et alios ibi ponere gratos et amicos domino.

(IV) Item habeat ipse legatus in mandatis monendi omnes subditos ecclesie temporaliter immediate aut dimidiate, ne ipsi sint contra imperatorem aliquo modo, set potius in ipsius auxilium tanquam patroni et boni filii ecclesie.

(V) Item inquirendi contra eos qui^m facerent in contrarium et compellendi eos modis omnibus quibus poterit ad emendam faciendam ipsi imperatori et gentibus suis de dampnis et iniuriis eidem et suis per ipsos illatis et ipsorum auxilio.

(VI) Item erit effectus supplicationis, quod terram et patrimonium ecclesie quam papa posuit in gubernatione Roberti, ne de ipsa se iuret contra ipsum imperatorem, tollat de posse et gubernatione ipsius Roberti et cuiuslibet alterius rebellis imperii et quod ponat in ipsa terra tales rectores, qui non ad dampnum intendant et diminutionem imperii, set potius ad auxilium et augmentum et maxime in^m Urbe.

(VII) Item quod ipse papa tollat processus factos² contra ipsum imperatorem et imperii fideles, cum non sint consoni rationi, eo quia ipse imperator non intendit ad dampnum vel diminutionem ecclesie, set potius ad augmentum, ne gentes que de facili interdum causam invenire cupiunt ubi non est, causam aliquam sumant^p non serviendi eidem domino imperatori nec faciendi pro ipso quod facere debent.

1006. ^{1a}) sequitur eisdem delet. ^{1b}) sequitur in margine inferiori hec surridendo delet. ^{2a}) nichil (<) inclusa post deleta. ^{3a}) sequitur nol delet. ^{3b}) set - privationem mutato stilo exarata. ^{4a}) sequitur f delet. ^{5a}) sequitur Romandiolia delet. ^{6a}) sequitur.

1) Supra nr. 1003 et 1005. 2) Supra nr. 1003.

1007. *NOTITIA DE GRATIIS IMPETRANDIS.*

Item a Leopardo scripta statim sequitur fol. 25. Edidit Dormiges l. c. II. 84. De quo contulimus. (P. deest.)

Memoriale gratiarum.

1. Primo super decimis habendis et fructibus vacantium ecclesiarum post vacationem per aliquos annos et parte bonorum relictorum ad pias causas et pluribus aliis secundum consilium cardinalium et registrum gratiarum regis Francie et Anglie, quarum exemplum portetur domino.

2. Item super impetrandis privilegiis prelati et aliis clericis morantibus in servitio domini circa fructus ipsorum beneficiorum et aliter, ut plenius fieri poterit.

3. Item super eo quod beneficia ipsorum prelatorum et clericorum vacantia, [qui]^a non fuerint in servitio domini, dominus aliis personis idoneis conferre possit.

4. Item super confirmatione primariarum precum, quas dominus fecit quando erat rex et postea quando fuit imperator, et etiam faciendarum cum non obstantibus, et ut de novo conferre possit semel in singulis ecclesiis imperii.

5. Item quod ipse imperator et filius suus rex Boemie non subiaceant sententie excommunicationis aut interdicti alterius persone quam summi pontificis.

6. Item quod interdicta ecclesiastica cessent in locis ubi fuerit dominus, donec ibi erit.

7. Item est memorandum habere tractatum cum Provincialibus, ut subiciantur domino.

8. Item quod papa nolit providere de prelati in imperio, qui non sint fideles imperio.

9. Item super renovandis certis privilegiis sine termino et aliter, ut largius fieri poterit.

1008. *INDEX DOCUMENTORUM PORTANDORUM.*

A Bernardo de Mercato scripta ibidem folio 27 serratur. Edidit Dormiges l. c. De quo contulimus. Cf. Bohmer, Reg. Heinr., 550. (P. deest.)

Hec sunt ea que fuerunt tradita per Bernardum ambaxiatoribus domini euntibus ad curiam:

1. Primo instrumentum super publicatione et presentatione litterarum papalium factis domino imperatori apud Tyburim per cardinales de inditione trengarum et de mandatis apostolicis de non invadendo regnum, de exeundo de Roma et de terris ecclesie continuatis dietis et de non revertendo ad eas etc.¹

2. Item instrumentum de protestationibus et responsionibus domini factis ad idem².

3. Item instrumentum presentationis et publicationis litterarum et processus^a generalis papalium^b missorum per papam apud Pisas per duos fratres Predicatores et sponsum domini ad idem³.

1007. ^a *ibid.* ^b *ibid.* ^c *ibid.*

1008. ^a *ibid.* ^b *ibid.* ^c *supra* *lucra* *add.*

1. *ibid.* ^a *ibid.* ^b *supra* *ad* *nr.* 832—845. 2. *A.* 1312. *Aug* 6, *supra* *nr.* 842. 3. *A.* 1313. *Feb* 4. *ibid.* ^a *ibid.* ^b *ibid.* ^c *ibid.*

4. Item instrumentum cuiusdam protestationis facte per dominum ante presentationem dieti processus, quod non intendebat aliquid facere in dampnum vel preiudicium ecclesie etc.¹

5. Item instrumentum responsionum factarum per Robertum olim regem nunciis et ambaxiatoribus domini missis apud Neapolim².

6. Item litteras eiusdem Roberti sub eius magno sigillo pendenti missas universis et singulis partis Guelfe extrinsicorum de Mediolano, que vocatur pars illorum de la Turre, cum uno rotulo magno, in quo continentur pacta et conventiones, que et quas dietus Robertus tractabat cum Mediol(anensibus) predictis³.

10 7. Item quoddam instrumentum, in quo sunt publicate plures littere, quas rex Francie misit quibusdam nobilibus de Urbe in preiudicium domini et favorem ipsius Roberti⁴.

8. Item^c decem paria litterarum dieti regis Francie missarum in Urbe nobilibus supradictis^{c, 4}.

1009. 1010. PETITIONES DOMINORUM DE SABAUDIA.

1313. (Iun. 11.—25).

1009. PETITIONES PHILIPPI ET LUDOVICI.

29 *Libro propositorum consilii imperatoris P, de quo v. supra ad nr. 933, fol. XXVII inter Iun. 11. et 25. inscriptas denuo contulimus. Manu Iohannis de Dyst notarii exaratae esse videntur. Edidit Doemiges l. c. I, 81 nr. 105, itemque P. L. Datta 'Storia dei principi di Savoia del ramo di Acaia' II (1832) pag. 87 nr. 23. (P. deest.)*

Memoriale eorum que supplicata fuerunt et proposita coram serenissima maiestate per ambassiatores domini Philippi de Sabaudia principis Achaye:

35 1. Primo super eo quod celsitudo imperatoria non bene contentari videtur de principe predicto, ex eo quod civitates Papie et Vercellarum, quas sibi commiserit, devenerunt ad manus rebellium^a imperii, proposuerunt dieti ambassiatores et adhuc proponunt, quod malum seu proditio[nem], quod vel quam fecerunt civitates predictae, fecerunt absque tractatu, conscientia et voluntate principis predicti et cum peiori inimico, quem dietus princeps habere possit in orbe terrarum. Et de hoc fuit et est magis dolens, quam^b si civitates predictae fuissent sue proprie, tum propter honorem imperatoris, tum propter id quod idem princeps inde consequutus est maius dampnum post dominum imperatorem quam omnes alii homines de mundo. Et ipse princeps in nulla culpa est de prodicione, quam fecerunt dietae civitates, quia nunquam intulit eis aliqua gravamina, propter que ad predicta facienda moverentur. Ipse autem pro meliori custodia dietarum civitatum acceperat de utraque civitate plures obsides et meliores tocius terre, quos adhuc habet et detinet ad honorem domini imperatoris. Et non erat verisimile quod

1008. c) cap. 8 in plica post scriptum est.

1009. a) sequitur dm delet. P. b) sequitur se delet. P.

40 1) A. 1313. Iul. 4, supra nr. 1004. 2) A. 1312. (Mai. 12), supra nr. 782. 3) Deperdita esse sane dolemus. 4) Tam instrumentum quam autographa deperdita sunt.

illi, qui remanserant in civitatibus, attemptarent facere prodiciones predictas, volendo dimittere tot et tantos amicos suos in carceribus principis predicti.

2. Item deposuerunt querimoniam contra comitem Warnerium, qui cum multitudine armatorum suorum insultavit dictum principem ad domum suam, quam inhabitabat in Verecellis, occasione cuius insultus plures homines eiusdem principis fuerunt ibidem interfecti, vulnerati atrociter et percussi idemque princeps et eius comitiva gravissimis periculis et offensionibus afflicti et spoliati fuerunt universis et singulis bonis et rebus suis, que ibidem habebant, videlicet equis, vestibus, pecuniis et singulis iocalibus et aliis garnimentis eorundem, que omnia extimant decem milia florenorum et ultra. Quare super predictis supplicaverunt et adhuc supplicent, quod imperialia benignitas dignetur super predictis emendam congruam facere fieri ut decebit, eo maxime quia predicta contigerunt et sic iniuriose facta fuerunt dicto principi existenti in servitio diete maiestatis et obediendi in omnibus ut debebat et ultra comiti Warnerio predicto.

3. Item supplicaverunt et supplicent, quod imperialis clementia dignetur providere dicto principi super facto regis Roberti et fratris sui, qui ipsum tenent excredatum de principatu Achaye, secundum tenorem litterarum, quas placuit concedere principi predicto¹.

4. Item quod dignetur dicto principi satisfacere de octo milibus florenorum, in quibus tenetur occasione stipendiorum suorum et gentis sue pro servitio exhibito per eundem domino imperatori ante Brixiam et per alia loca Lombardie².

5. Item supplicaverunt et supplicent, quod dictus imperator dignetur et velit, quod idem princeps possit consequi et habere illud, quod sibi debent civitates Papie et Verecellarum, quando volet quod ponat in manibus alienius persone obsides, quos detinet de civitatibus predictis.

6. Item supplicaverunt et adhuc supplicent ex parte domini Ludovici de Sabandia, quod imperialis clementia dignetur providere in satisfaciendo eidem domino Ludovico de eo, in quo sibi tenetur occasione stipendiorum suorum et gentium suarum pro tempore, quo stetit Rome et alibi in servitio domini imperatoris predicti, quod debitum ascendit ad summam viginti milium florenorum et ultra.

7. Item quod placeat dicto domino imperatori facere assignari et assetari dicto domino Ludovico mille et septingentos florenos auri de redditibus annuatim et trescentos florenos pro milite suo domino Berlione Revoire³, quos benignitas imperialis gracieose contulit eidem domino Ludovico. Et placeat sibi facere tale assetamentum et in tali loco, quod dictus dominus Ludovicus exinde possit servire domino sic fideliter et congrue ut decebit, quia dictus dominus Ludovicus et assignamentum diete gratie et solutionem dicti debiti intendit incontinenti refundere in exhibitionem sui personalis servicii domino imperatori per eundem continuo et personaliter exhibendi.

1010. ORDINATIO DE FACTO COMITIS DE HOMBERG.

Item ex P. fol. XXVIII, ubi Petitionem nr. 1009 statim sequitur. Hic igitur deinde placuit esse censuimus. Edidit Dominicus l. c. I. 82 nr. 106. Denno continuimus. (P. dest.)

De facto comitis Warnerii.

1. Ordinatum est quod dominus committat alicui seu aliquibus, qui audiat comitum rationem dicti comitis in Lombardia de stipendiis suis et de emendis equorum et sociorum suorum mortuorum et de aliis que debentur rationabiliter ipsi vocatis ad dietam rationem et computum de civitatibus Lombardie

¹ 1009, ² supra ad nr. 1009, ³ P. fol. 20, ⁴ Revoire l.

⁵ l. 82 nr. 106, ⁶ C. supra ad nr. 102.

evocandis, facta estimatione equorum secundum valorem eorum tempore mortis dictorum equorum.

2. Et debet dominus mandare et precipere singulis civitatibus et terris Lombardie, quod solvant incontinenti dicto comiti illud quod reperiretur ex forma computi deberi ipsi comiti.

3. Et si forte recusarent solvere ut supradictum est, debet dominus per litteras suas patentes dare ipsi comiti auctoritatem et licentiam compellendi cum effectu singulas civitates et terras modis omnibus quibus melius poterit ad solvendum.

4. Item est ordinatum quod de illis grossis Turonensibus promissis et statutis per ipsum comitem servientibus, qui custodierunt carceratos, videlicet de duobus grossis Turonensibus pro singulo servienti in die, de quibus soluta sive computata est pars, quod de alia parte satisfiat ei per ipsos carceratos et per loca, ubi ipsi servientes steterunt, per quemlibet pro rata, cum servierint custodie carceratorum et custodie locorum.

5. Item de petitione montatarum suarum et gentis sue, videlicet suorum centum, hec relinquit bone voluntati et dispositioni domini imperatoris.

1011. 1012. RECEPTIONES DIVERSORUM.

1313. Iun. 25.—Iul. 3.

1011. RECEPTIO IN CONSILIAREM IMPERATORIS. Iun. 25.

20 *Ex P Libro propositorum consilii imperatoris, de quo v. supra ad nr. 933, fol. XXIX. Edidit Doenniges l. c. I, 83 nr. 112. Denuo contulimus. Cf. supra nr. 973.*
(P. deest.)

Die XXV. Iunii magister Petrus de Collanova iuravit consilium domini imperatoris, presentibus cancellario, episcopo Butron(tino) et comite Sabandie.

1012. NOMINATIO IUDICUM CONSILIARIORUM. Iul. 3.

25 *Item ex P fol. XXV. Edidit Doenniges l. c. I, 89 nr. 121. Denuo contulimus. Cf. infra nr. 1040.*
(P. deest.)

Die tertia Iulii

30 dominus Raynerius Dagmiani iudex de Pisis } fuerunt recepti indices consilarii
dominus Henricus de Montearso clericus } domini, qui iuraverunt etc.

1013—1016. PETITIONES VARIAE.

1313. (Iun. 25.)—(Iul. in.)

1013. PETITIO COMMUNIS CORTONENSIS. 1313. (Iun. 25).

35 *Libro P propositorum consilii imperatoris, de quo v. supra ad nr. 933, fol. XXIX. ad Iun. 25. ut videtur inscriptam proponimus denuo collatam. Edidit Doenniges l. c. I, 83 nr. 113.*
(P. deest.)

Supplicatur sanctissime imperatorie maiestati per ambassiatores comunis Cortone pro ipso comuni, quod dignetur ipsa imperialis maiestas dicto comuni concedere dominum Bartholomaeum de Spoletio legum doctorem vel dominum Seonem de Urbeveteri legum doctorem vel dominum Petrum Sebastiani de Narnio in iudicem appellationis in terra Cortone, qui cognoscat de gravaminibus inferendis vel faciendis per quemquam alium officialem terre Cortone, quocunque nomine censeantur, contra quascunque personas comunis Cortone, et eius iurisdictione tam in civilibus quam criminalibus. Qui iudex procedat super appellationibus et cognoscat et determinet, prout postulat ordo iuris et secundum formam statutorum comunis Cortone, salvo honore domini. Qui iudex appellationis pro suo salario cum uno notario, duobus famulis et uno equo quingentas libras denariorum Cortonensium habeat quolibet anno.

1014—1016. PETITIONES SPINULARUM DE LUCULO.

1313. (*Ann. c. c. — Ad. in.*)

1014. PETITIONES RAYNALDI SPINULAE ET LANCELOTI NIGRINI.

(*Ann. c. c.*)

Item in P fol. XXX, ubi post Ann. 25 inscripta est. Edidit Dominicus I. c. I. 83 nr. III. De quo continemus. (*P. dest.*)

1. Lancelotus Nigrinus supplicat pro parte domini Raynaldi Spinole de Luculo, quatinus dominus dignetur eidem domino Raynaldo de speciali gratia concedere officium potestarie Corvarie ad unum annum vel duos et ultra ad tantum tempus, quantum commune lanue steterit quominus solvat ipsi domino Raynaldo libras sexcentas lanuenses, pro quibus idem dominus Raynaldus habet ius in dicto officio, prout patet publicis instrumentis, quod tempus dicte potestarie incipiat eidem domino Raynaldo finito tempore eius qui nunc est in dicto officio.

2. Item reverentissime supplicat idem Lancelotus maiestati iam dicte, quatinus dignetur eidem de speciali gratia concedere officium potestarie Monachi ad unum annum incipiendum post tempus Nycholay de Godano, cui et ad quod ipsa maiestas existens in civitate lanue dictum officium concessit et qui adhuc est in dicto officio, ita quod ipsum possit dictus Lancelotus exercere per se vel idoneum substitutum, et hoc non obstante aliqua concessione, que de dicto officio facta foret per vicarium lanuensem, si qua facta reperiretur, quod tamen non credit, a die presentationis litterarum eidem vicario per ipsam maiestatem de dicto officio eidem Lanceloto conferendo missarum sub eiusdem maiestatis secreto sigillo, et non obstante aliqua lege communi vel ipsius civitatis lanuensis capitulo.

1015. PETITIO OBERTI SPINULAE PRIORIS. (*Ad. in.*)

Item in P fol. XXXV, ubi ad vel post Ad. 5 inserta esse videtur. Edidit Dominicus I. c. I. 89 nr. 122. De quo insperimus. (*P. dest.*)

1. Supplicat Obertus Spinula de Luculo pro parte domini Raynaldi patris sui et priorum, quatinus dignetur de imperialis munificentie gratia eidem domino Raynaldo et illis concedere, quod ipsi possint facere seu fieri facere in terra ipsorum propria remonem seu monetas cuiuscunque conditionis forme et cuius, ita tamen quod ipsi remonem Raynaldus et filii teneantur et debeant ipsam et ipsas monetas facere seu fieri facere eiusdem bonitatis, ponderis, sagii et lige, cuius est illa ad cuius similitudinem ipsam remonem seu fieri facere voluerint, ipsis domino Raynaldo et filiis prius eventibus

1014. (*Ann. c. c. — Ad. in.*)

1. (*Ann. c. c. — Ad. in.*)

5

15

25

30

35

45

tam eorum propriis iuramentis quam fideiussoribus idoneis, prestitis de attendendo et observando bene et legaliter omnia et singula supradicta.

2. Item quatinus dignetur ipsa maiestas dicto domino Raynaldo de gratia eiusdem in indemnitatibus providendo concedere officium potestarie Corvarie ad unum annum incipiendum post tempus eius, qui nunc est in dicto officio, et ultra ad tantum tempus, quantum commune lanue steterit quominus solvat eidem domino Raynaldo libras sexcentas lanuenses, pro quibus idem dominus Raynaldus speciale ius habet in dicto officio ex forma publici instrumenti, quod paratus est exhibere ad mandatum maiestatis eiusdem¹.

3. Item quatinus dignetur de imperiali munificencie gratia eidem Oberto concedere vicariatum totius ripparie orientis districtus lanuensis ad unum annum incipiendum post tempus, ad quod dictus vicariatus divisim concessus est illis qui nunc sunt in dicto vicariatu, et hoc cum illis potestate, balya, iurisdictione, salario et servientibus, cum quibus concessus est itit domino Guidoni comiti Novello olim vicario totius diete ripparie per eandem maiestatem.

4. Item cum idem Obertus recipere debeat a communi lanue nomine suo et nomine Ianuarii de Monteleone notarii sui et quorundam servientium suorum occasione salarii, quod habere debebat ipso existente vicario ripparie orientis, libras duo milia quingenta lanuenses, quas hucusque a dicto commune habere nequivit, dignetur et velit ipsa maiestas dicti Oberti indemnitatibus providendo committere et mandare vicario suo lanuensi, quod si cognoverit dictam summam pecunie insolidum vel pro parte dictis Oberto, Ianuario et servientibus per dictum commune de iure deberi, idem vicarius faciat² et curet cum ancianis, quod inveniat via per quam dicta pecunia Oberto infra modicum temporis spacium persolvatur. Et si forte via ita brevis inveniri requiret, ipse vicarius auctoritate maiestatis iam diete concedat et consignet eidem pro indemnitatem et interesse suo pecunie supradicte officium potestarie et scribanie Carpene aut Sigestri aut Clavari, quousque de dicta pecunia per dictum commune eidem fuerit integraliter satisfactum, ita quod ipsum officium possit exercere per se et per quemlibet quem elegerit substitutum.

5. Item cum ipsa maiestas inceperit procedere per modum inquisitionis ad postulationem Lanceloti Nigrini iudicis nomine dicti domini Raynaldi contra dominos Oddonem marchionem de Carreto et Manfredum eius filium tanquam contra rebelles ipsius maiestatis et contra personas, que rebellibus ipsius maiestatis pluries impenderunt auxilium, consilium et favorem, et postmodum ipsa maiestas ipsum processum suspenderit, reverentissime supplicat, quatinus dignetur dictam suspensionem revocare et contra sicut inceperat procedere, cum maleficia non debeant remanere impunita.

Concessa est.

6. Item cum ex vigore commissionis Eiete per eandem maiestatem in nobilem virum dominum Gobertum de Aspromonte militem tunc vicarium civitatis lanue, idem vicarius eosdem dominos Oddonem et Manfredum et homines eisdem subditos eorum contumacia exigente de toto Romano imperio forestaverit et bannierit, de qua forestatione et bannitione exire non possent, nisi ipsi et quilibet eorum solveret eidem vicario nomine imperialis camere mille marchas argenti, prout de dictis forestationibus apparet in actis curie maleficiorum civitatis lanue, et a dicta forestatione per aliquem, qui se dicebat eorum procuratorem, fuerit appellatum, si appellatio dici potest, et nullus pro eis infra annum vel circa dictam appellationem prosecutus fuerit, cum eadem reverentia supplicat maiestati iam diete, quatinus dignetur dictas forestationes et banna confirmare et etiam innovare.

Fiat cum clausula si est ita.

1015. ² fiat P.

1. Cf. *supra* iv, 1014 cap. 1.

7. Item cum dominus Johannes Branchaczolus de Papia legum doctor iudex delegatus sive subdelegatus omni modo quo melius fieri potest a discreto viro domino Johanne domini Johannis Jacobi de Roma iudice consiliario et auditore generali aule serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum regis, ut patet per publicum instrumentum scriptum manu Francisci Paonensis de Corvaria notarii, ex vi dicte 5 delegationis causa plena cognita sententiaverit et diffinierit, dominam Elianam filiam quondam domini Leonis marchionis de Ponezono et uxorem quondam domini Hugonis marchionis de Carreto sive procuratorem ipsius domine Eliane sive legitimam personam pro ea et eius nomine esse ponendam et inducendam in possessionem medietatis castri, ville, iurisdictionis, hominum, introituum, reddituum et proventuum quocumque nomine 10 censentur Degli, a qua sententia dicitur fuisse appellatum, quam appellationem infra annum nullus fuit aliquando prosecutus, ob quam causam sententia transiit in rem iudicatam et dicta domina Eliana iure dicte sententie et dotium suarum ex causa donationis inter vivos donaverit domine Constancie filie sue et dicti quondam domini Ugeti ac nurus dicti domini Raynaldi in personam Jacobi de Czoalio notarii et can- 15 cellarii communis Iamensis tanquam persone publice recipientis nomine et vice dicte domine Constancie, cum eadem reverentia supplicat idem Obertus nomine dicte domine Constancie cognate sue, quatinus dignetur et velit dictam sententiam et contenta in ea atque donationem predictam dicte Constancie et eius heredibus de benignitate imperatoria confirmare et de novo ad cautelam concedere ac decernere, ipsam Con- 20 stanciam eiusque procuratorem in vacuam et corporalem possessionem dicte medietatis castri predicti mittendam et inducendam. Et dare in mandatis vicario Iamensi qui est et pro tempore fuerit et quibuscumque rectoribus existentibus in quibuscumque terris Romano imperio subditis, ut omni exceptione et excusatione remotis dictam Constanciam et quemcumque suum procuratorem in corporalem et vacuam possessionem predicti 25 castri Degli quantum pro dimidia et iurium et pertinentium ad ipsam dimidiam inducant et induci faciant ac defendant inductam. Et hoc ex certa scientia, non obstantibus legibus inhibentibus lite pendente supplicari et inhibentibus nil innovari appellatione pendente et inhibentibus postulari in possessionem mitti et quibuscumque aliis iuribus civilibus seu municipalibus quacumque verborum legatione vallatis. Quibus omnibus et 30 singulis ipsa maiestas per presens rescriptum dignetur ex certa scientia derogari iuberi.

Fiat quantum ad confirmationem sententie cum clausula si est ita.

8. Item quod dignetur vicariatus civitatis Albinganensis et districtus cum decenti salario concedere Jacobino Spinula fratri suo post tempus Odoardi Aurie, qui nunc est ibi potestas. 35

1016. PETITIO EIUSDEM ALTERA. (*Id. in.*)

Item in P. fol. XXVII, ubi Petitio priorum statim sequitur. Edidit Doemigues l. c. I. 91 nr. 123. Deo in specimus. (P. decet.)

1. Supplicat Obertus Spinula de Loenlo pro parte dominorum Opecini, Raynaldi et Cristiani Spinule et totius albergi Spinulorum, quatinus cum quondam dominus 40 Ansaldus de Castro miles civis Iamensis attinens dictorum dominorum Spinulorum tandem represallarum obtinuerit a communi Iamensi contra commune et homines Placencie et districtus pro quantitate librarum mille trecentarum nonaginta trium et soldorum decem Iamensium, pro eo videlicet quod dictus quondam dominus^a Ansaldus existens pro dicto communi Placencie in regimine civitatis Placencie in ipso regimine fuit violenter 45 delictus et decubatus et dampnificatus per homines dicte civitatis in dicta quantitate

^a1016. *l. c. I. 91 nr. 123. Deo in specimus.*

et ultra, ut de predictis apparet ex tenore publicorum instrumentorum, dignetur et velit eadem maiestas dictam laudem represalliarum Odoardo et Manfredo filiis et heredibus dicti quondam domini Ansaldi confirmare vel saltem per litteras maiestatis eiusdem comuni et hominibus Placencie precipere et mandare, quod dictis Odoardo et Manfredo infra certum temporis spatium de antedicta pecunia plenarie satisfaciant. Quod si non fecerint, ipsa maiestas contra eos et quemlibet eorum eisdem Odoardo et Manfredo laudem represalliarum concedet et exnunc in hunc casum concedit.

Concessa est quod mittantur littere monitorie et comminatorie commi predicto, quod si contempserit etc., dominus providebit de remedio oportuno.

2. Item cum cognitio maleficiorum perpetratorum per certos homines de Trebiano et sequaces ipsorum de Trebiano et Illice districtus Ianuensis per eandem maiestatem commissa fuerit iudicibus domini Symonis Philippi vicarii in Lunexana et ad partes Lunense pars offensa tute accedere nequeat, dignetur dictam commissionem et quemcunque processum factum seu de cetero fiendum per ipsos iudices revocare ac per suas litteras specialiter committere et mandare suo vicario Ianuensi, quod utrique dictarum partium iusticie faciat complementum, ad quem scilicet locum Ianuensem quelibet dictarum partium tute accedere et stare potest.

Comittatur vicario Ianuensi et revocetur ab audientia illorum duorum, quibus commissum fuit, quia in loco uni parti suspecto trahunt eos.

3. Item quod dignetur ex gratia officium conductus civitatis Ianuensis concessum et datum hoc anno per dominum Hugueionem vicarium Ianuensem et abbatem populi Ianuensis Iohanni Malabeto de Clavaro eidem Iohanni confirmare et suas de hoc litteras dicto vicario mittere dignetur, cum dictus Iohannes in dicto officio sibi ut supra concesso iam serviverit per tres menses vel circa.

Fiat ut petitur.

4. Item cum Bernabos de Mari nunc potestas Corvarie pro Iacobo de Cassio, a quo ipsam potestariam emit precio librarum quadri[n]gentarum viginti quinque Ianuensium, alias non est diu, fuerit potestas dicti loci et ibidem non ut potestas et rector, sed ut raptor et impius tyrannus se gesserit, rapiendo et extorquendo per violenciam ab hominibus dicte potestarie omnia que habebant et que redimere poterant, et predicta et longe peius ibidem facere incoaverit, ex quo homines dicte potestarie, qui sunt numero tria milia hominum et ultra fidelium, se mortuos reputant et destructos, si dictus Bernabo preesse deberet usque ad finem anni, qui inchoavit in Kalendis Madii proxime preteritis, dignetur ipsa maiestas dictum Bernabovem a dicta potestaria remove et cassare et per suas litteras committere et mandare vicario Ianuensi, quod alii persone ydonee dictam conferat potestariam, non obstante concessione facta de dicta potestaria dicto Bernabovi. Et si predicta a quocunque revocarentur in dubium, licet sint plus quam notoria, paratum se offert dictus Obertus de hiis omnibus presentialiter facere plenam fidem.

5. Item quod dignetur per suas litteras vicario Ianuensi committere et mandare, quod populum Ianuensem ac alios amicos albergi Spinulorum intus et extra fidelissimos eidem maiestati habere debeat commendatos, et quod ipsos et quemlibet eorum tam in iusticia quam in gratis et honoribus civitatis et extra debeat tractare et tractari facere per suos officiales favorabiliter et benigne, et specialiter admittere populares civitatis Ianuensis ad consilium generale, quod celebrare seu celebrari facere consueverant

Man. 1.

qualibet secunda Domonica cunslibet mensis, in quo siquidem consilio quilibet popularis diei suo vicario dicere et proponere possit, si aliquid sibi iniusti fieret vel sinistri, ut actenus facere consueverant.

Scribatur vicario, quod ipse diligenter exquirat, si est utile vel non, ut petitur, et si invenitur quod sit utile, fiat. Et recommendetur a vicario populus specialiter.

1017. 1019. SCRIPTA AD SAVONENSES SPECTANTIA.

1313. (Im. ex.)

1017. QUERIMONIA COMMUNIS CONTRA EPISCOPUM.

10

U. P. Libro propositorum consilii imperatoris, de quo c. supra ad nr. 933, fol. XXX Post. Item, 25 inscripta est. Edidit Dominicus l. c. I. 81 nr. 115. Deinde continimus. (P. de sl.)

Contra episcopum Savonensem infrascripta significantur, videlicet:

1. In primis quod ipse infra tres menses, postquam dominus imperator misit suum vicarium Savonensem, procuravit et tractavit, quod conurbationes et conspirationes facte fuerunt in domibus episcopatus Savonensis per multos et infinitos de civitate Saona et per quosdam de burgo Finario et per forisitos de burgo Veraczinis et aliorum locorum riparie circumstantie. Que conurbationes et conspirationes facte fuerunt ad suffocandum partem adversam ipsi episcopo et suis sequacibus, ad fortificandum suam partem et suos sequaces in maliciis, in dampnum et detrimentum pacifici status civitatis.

2. Item quod in domibus episcopatus et in castro ecclesie recepti sunt et recepantur malefactores, videlicet percussores, homicide, pirati et agressoires viarum et alii malefactores et malandrii.

3. Item quod ipse impedit officium et regimen vicarii defendendo malefactores tanquam clericos, qui circa divina non obsecundantur nec in habitu clericali incedunt, et aliquos et multos defendit tanquam suos familiares. Et breviter ipse est radix omnium malorum, que committuntur in dicta civitate per partem de Spimilis.

4. Item alia parte que dicitur de Auria sunt quidam, qui notantur de parentela de Raynaldis, qui fuerunt autores homicidiorum et maleficiorum commissorum die qua intravit primus vicarius in Saona, et foventur per Manfredum de Careto filium domini Odilonis et per quosdam de Auria, ut alias significatum fuit per ambaxiatores alios communi Saone imperatorie maiestati.

Super predictis et singulis provideat consilium imperiale.

1018. PETITIO COMMUNIS

35

U. P. l. XXXIII. Edidit Dominicus l. c. I. 86 nr. 118. Deinde continimus. (P. de sl.)

Saxones imperatorie maiestati supplicant Petrus Buchaordei et Nycholaus de B. communitates communes Saone, quatinus placeat eidem providere super eo quod

illi de hospitiis Spinulorum et illi de Auria tanquam arbitri electi per homines Saone pro discordiis vigentibus in Saone, quamvis eorum arbitrium finitum sit et esset ante prolationem sententie arbitratorum predictorum, partialiter dividere intendunt homines Saone tam in officiis dandis quam in aliis negociis Saone, videlicet ponendo partem inter ipsos homines Saonenses, appellando unam partem Spinulorum et aliam illorum de Auria. Item dividere intendunt per dictum modum castellanias castrorum diete civitatis tam in officiis castellanorum quam clericorum ponendorum in dietis castris. Que quidem valde molesta videntur fidelibus sacri imperii civitatis Saone et periculosum honori imperatorie maiestatis, eo quod videtur quidam modus apropiandi sibi dietam civitatem et etiam videtur modus dividendi et aportandi cives ipsius civitatis, cum pro certo omnia mala, que orta sunt in dicta civitate, orta sunt ex dietis causis, hoc est appellatione parris Spinule et Aurie. Et ideo supplicant quod si contingerit pacem fieri pro discordiis diete civitatis sedandis, quod officia et honores diete civitatis non dividantur partialiter, sed attribuantur et dentur hominibus Saone equaliter secundum bonitatem et valorem et discretionem ipsorum hominum.

2. Item supplicant dicti ambaxiatores, quod placeat diete imperatorie maiestati providere, quod si contingerit et quando contingerit pacem fieri per quemcumque vel quoscunque, quod banniti de homicidiis, robariis et de aliis criminibus, de quibus pena mortis meretur, non restituantur, maxime de commissis ab eo tempore citra, quo imperatoria maiestas misit vicarium ad dictum locum.

3. Item supplicant quod placeat imperatorie maiestati comitere vicario civitatem Saonam pro dicta imperatoria maiestate de pacificanda dicta civitate et hoc ipsi vicario tantum, et non vicario Ianuensi, cum non sit pro meliori, quod de hoc se impediatur.

4. Item supplicant quod placeat confirmare populum Saonensem, ita quod populo in civitate Saone sit abbas et populus secundum quod a pluribus annis citra esse consuevit in dicto loco. Et quod dictus populus nec officia ipsius populi illo modo dividantur, sed dictus populus per se ipsum regatur secundum quod actenus consuevit, cum hoc sit honor imperatorie maiestatis et bonus status ipsius civitatis.

5. Item quod placeat dare in mandatis vicario qui nunc est in civitate Saone et qui pro tempore fuerit, quod debeat in regimine ipsius civitatis observare statuta et capitula ipsius civitatis, salvo et reservato semper in omnibus et per omnia honore speciali precepto imperatorie maiestatis.

6. Item quod cum Bonifacius Buchardei causa recipiendi vicarium serenissimi principis in civitate Saone interfectus fuerit et pro hoc filii sui et agnati guerram habebant cum malefactoribus, qui dictum Bonifacium interfecerunt, qui banniti sunt de civitate Saone et posse, quod eisdem liceat arma portare ad tuitionem personarum suarum.

7. Item supplicant quod fiat speciale preceptum per imperatoriam maiestatem vicario Saone qui nunc est et pro tempore fuerit, quod cum consilio hominum civitatis Saone faciat custodiri castra ipsius civitatis et ad illud tempus, quo pro meliori videbitur dietis hominibus Saone.

8. Unum tamen rednunt dicti ambaxiatores ad memoriam imperiali maiestati, quod pax civitatis Saone fieri non potest sine magno periculo ipsius civitatis, nisi prius facta fuerit concordia in locis circumstantibus, videlicet in Veragine, in Collis, in Abuezola et in Quiliano, scilicet inter intrinsecos et extrinsecos dictorum locorum, et nisi remoti essent officiales, scilicet castellani et rectores de dietis locis, eo quo partialii sunt et contrarii fidelibus domini in civitate Saone.

1019. PETITIO EPISCOPI.

*Item in P. fol. XXXVIII. Edidit Documentis l. c. l. 88 nr. 120. Demum contulimus.
(P. deest.)*

1. Supplicat sacratissime imperatorie maiestati Iacobus humilis episcopus Saonensis, servus servorum imperatorie maiestatis, quatinus ipsa maiestas dare dignetur in mandatis vicario suo civitatis Saone qui nunc est et pro tempore fuerit, quod idem vicarius det dicto episcopo consilium, auxilium et favorem in habendis et obtinendis iuribus et rationibus pertinentibus ad ipsum episcopum et episcopatum tam de tempore preterito quam de presenti et futuro et tam in civitate Saone quam extra, et specialiter iura et iurisdictiones, que et quas dictus episcopus habet et habere debet in villa et possessione Legeni. Et hoc propter reverentiam Dei et ecclesie beate Marie virginis Saonensis et propter honorem eiusdem imperatorie maiestatis.

2. Item quod cum predictus episcopus semper ab eo tempore citra, quo imperatoria maiestas obtinuit civitatem Saone, fuerit et steterit in ipsa civitate personaliter ad custodiendam ipsam civitatem pro imperatoria maiestate aliquando cum mille hominibus, aliquando cum quingentis et ad minus cum quinquaginta, supplicat idem episcopus, quatinus ipsa imperatoria maiestas dignetur et velit dare et concedere dicto episcopo pro custodia et securitate diete civitatis castrum Sancte Marie de Saona ad habendum et tenendum in guardia cum salario consueto in honorem imperatorie maiestatis et defensionem et tuitionem ipsius civitatis.

3. Item quod cum a quinque annis citra, antequam imperatoria maiestas obtineret civitatem Saone et dictus episcopus esset extra civitatem predictam, expulsus scilicet per Guelfos et eorum complices, qui ipsam civitatem obtinebant, comune Saone imposuerit quasdam exactiones possessionibus, videlicet fornacibus episcopi et episcopatus de qualibet coctura solidos quinquaginta lanuenses, quatinus imperatoria maiestas dignetur dare in mandatis vicario qui nunc est et pro tempore fuerit in civitate predicta, quod dictas exactiones illicitas et ante tempus predictum non consuetas relaxare et remittere debeat et omnes alias exactiones illicitas captas et de cetero capiendas in preiudicium ipsius episcopi et episcopatus Saonensis.

4. Item quod cum episcopus Saonensis mittat semper et quocumque placet et placuit imperatorie maiestati homines suos tam in galeis quam in aliis exercitiis cum communi Saone in honorem imperatorie maiestatis, sicut astrictus dictus episcopus per conventiones domini editas inter ipsum episcopum et episcopatum et comune Saone, et modo de novo vicarius qui nunc est in civitate lanue in isto exercitu ultra illos, quos dictus episcopus mittit cum communi Saone, sicut consuevit ab antiquo, dedit in mandatis dicto episcopo, quod debeat mittere certam quantitatem hominum, quod nunquam facere consuevit nec tenetur facere de iure, quatinus ipsa imperatoria maiestas dignetur dare in mandatis dicto vicario lanuensi, quod ipsum episcopum vel homines episcopatus non debeat molestare ultra quam hucusque consuevit, cum dictus episcopus non teneatur nec debeat aliquid facere pro communi lanue.

5. Item quod cum episcopus Saonensis habeat terram suam et homines suos circa castrum et villam Quilliani, in quo castrum et villa dictus episcopus habet quartam partem, et homines dicti episcopatus, qui sepe et sepius veniunt ad custodiendum et defendendum civitatem Saone in honorem imperatorie maiestatis, necesse habeant esse ad pedes per villam dicti loci et propter offensiones et derobationes, que fiunt per inimicos sacre imperatorie maiestatis, qui se recolligunt in dicto castrum

et villa et continue depredantur et offendunt omnes euntes ad civitatem Saone et redeuntes, non audeant secure absque magno periculo transire per dictum locum, quinque dignetur et velit eidem episcopo dare et concedere in custodiam dictum castrum Quilianum cum salario consueto, ad hoc ut fideles sacri imperii tucius transitum habere valeant per dictum locum et depredationes et offensiones predire cessent in honorem imperatorie maiestatis.

1020—1022. PETITIONES MEDIOLANENSIVM.

1313. (Im. ex.)

1020. PETITIO COMMVNIS.

10 *Ex P Libro propositorum consilii imperatoris, de quo v. supra ad nr. 953, fol. XXX, ubi post linc. 25 inserta est. Edidit Doemiges l. c. I, 84 nr. 116a. Denuo contulimus. (P. deest.)*

Infrascripte^a petitiones fuerunt per ambassiatores comunis Mediolanensis domino imperatori et modo etiam de novo fiunt:

15 1. Primo namque petitur quod castra in episcopatu Cremonae existantia, que nichil quasi faciunt, imo expensas tribuunt, destruantur.

2. Item quod de militibus^b venientibus de Alamagna certa quantitas dimittatur in Lombardia, prout possibile erit et videbitur domino imperatori.

3. Item quod bona rebellium debellata et que admodo debellabuntur occupantibus 20 concedantur.

4. Item quod illa quantitas XXV milium florenorum remittantur de gratia speciali vel saltim petitio differatur usque ad guerram finitam.

5. Item quod terre Modoetie et Trivilli reducantur sub iurisdictione comunis Mediolanensis, prout consueverunt esse. Idem illud fiat^c de aliis terris comunis 25 Mediolani, ubi dominus imperator posuit vicarios, cassando illos vicarios, quos posuit in illis terris.

6. Item quod detur licentia vicario Mediolanensi retrahendi ad pacem rebelles imperii, cum voluntate semper domini imperatoris.

7. Item quod imperialis celsitudo dignetur facere responsionem super capitulis 30 pacis Laude^d.

8. Item quod dignetur facere responsionem litteris missis de novo ex parte vicarii Mediolani.

1021. PETITIO VICARII ET ALIORVM.

35 *Item ex P fol. XXXI, ubi Petitionem comunis nr. 1020 statim sequitur. Edidit Doemiges l. c. I, 84 nr. 116b. Denuo contulimus. (P. deest.)*

Item similiter fuerunt infrascripte petitiones ex parte Galeacii Vicecomitis, Manfredi de Becharia et Castellani de Gluxiano:

1. Primo supplicatur imperiali maiestati, quod omnes illas terras et possessiones, quas quondam Guido de la Torre habebat et possidebat in burgo et territorio de

40 **1020.** ^{a)} sequitur posse delet. P. ^{b)} supra lincum add. P. ^{c)} fiant P.

1) Videntur esse *Præcepta pacis a. 1313. Apr. 21 a Balduino archiepiscopo Treverensi facta, quae infra in Appendice Variarum proponimus.*

Cacinate, Curmo et Turo, et partibus circumstantibus se tenentibus cum illis, eidem Galeaseo in feudum perpetuum concedere dignetur et velit et terras, que¹ alias certo tenore eidem Galeaseo concessæ sunt per imperialem maiestatem. Et similiter omnes illas terras et possessiones, quas quondam Guido et Passarinus de la Torre habebant et possidebant in burgo et territorio de Gradi, que quidem modici sunt redditus et valoris².

2. Item ex parte dicti Galeasei, quod vicarii eius qui pro tempore erunt in civitate Placentie et terra Crema possint et eis liceat iurisdictionem sanguinis exercere, ipso Galeaseo non existente in dicta civitate Placentie et terra Crema³.

3. Item ex parte Castellani domino imperatori similiter supplicatur, quod cum ipse dudum de Luna Pisis ad presentiam vestram accederet, dum apud Reuenum districtus Lunæ pervenisset, omnibus rebus et pecunia quas secum habebat extitit spoliatus, propter quod ad presentiam vestram adire nequivit, cumque de spoliatione huiusmodi nominis per expensas et interesse restitutionem obsequi posset, laudem per commune Mediolanense represaliorum contra commune Lanuense de VII LV florenis auri, quos se asserit perdidisse, et pro iniuria de quinque milibus florenorum auri habuit, quatinus huiusmodi represaliarum laudem dignemini confirmare vel saltim quod illos VII LV florenis auri, quos ipsi Lanuenses non ditentur, confirmare dignemini vel saltim ipsis Lanuensibus per vestras litteras iniungere, ut sibi satisfaciant de predictis⁴.

4. Item ex parte Manfredi de Bocharia, quod dignemini dare Conradum de Brayda de Alba, quem dominus comes Guarnierius duxit in fortiam imperialis maiestatis, pro securo dicti Manfredi⁵.

1022. PETITIO SUPER SENTENTIIS CONTRA REBELLES.

Item ex P fol. XXXII, ubi Petitionem infra nr. 1023 statim sequitur. Subiungimus haec, quia a vulgo quondam vulgo imperialis post consilia de rebus Mediolanensium habitam imperatori parata esse videtur. Cf. similibus petitionem supra nr. 981. Edict. 25 Documentes I, c. I, 86 nr. 1166. Deinde continemus.

De arbitratore primis ea que de sententia contra Papiam certe in eadem Italia, sed quantum de noscimus, lata narratur in Historia Johannis de Cremenato (Fonti per la storia d'Italia II pag. 120 sq.³). De tempore quo sententia lata sit autorem vel referre, videntur bocharium esse. (P. ibid.)

1021. C. 1. 1. terras p. P. pas terras. C. 2. de seq. C. 3. de nra sit de v. P.

1. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 2. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 3. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 4. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 5. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 6. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 7. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 8. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 9. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 10. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 11. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 12. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 13. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 14. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 15. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 16. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 17. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 18. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 19. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 20. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 21. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 22. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 23. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 24. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 25. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 26. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 27. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 28. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 29. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 30. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 31. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 32. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 33. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 34. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 35. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 36. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 37. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 38. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 39. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 40. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 41. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 42. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 43. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 44. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 45. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 46. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 47. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 48. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 49. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel
 50. C. P. fol. 20. Messer Galeas. Vicentes demandò que li sites li vulle ontroier ou tie perpetuel

1. Cum multe et varie sententie late sint per imperatoriam maiestatem tam in Tuscia quam in Lombardia contra rebelles et inimicos imperii et nundum contra civitates Papie et Vercellarum et etiam contra alias civitates et terras Lombardie, que sunt et steterunt in rebellione et perfidia imperiali maiestati nec contra homines habitantes in eisdem, supplicatur imperatorie maiestati, quod procedatur contra eos ad sententiam condempnando et sententiando, quod fiant servi capientium et bona eorum occupata a tempore rebellionis citra sint et fiant eorum, qui ea occupaverunt et occupabunt, quomodo quidem de iure fieri debet, cum leges a predecessoribus imperialis maiestatis condite hoc dicant et statuunt, et ad hoc ut rebelles imperii terreantur et fideles invitentur ad bonum.

2. Insuper dignetur imperialis maiestas facere responsionem super capitulis pacis Laude¹ et etiam litteris alias transmissis a vicario Placencie, et istis vobis presentialiter presentatis, que veniunt ex parte vicarii Medyolani² et Placencie, et etiam petitionibus alias vobis porrectis².

1023. PETITIO SUPER CASTRIS SANCTI MINIATIS.

1313. (Iun. ex.)

Ex P Libro Propositionum consilii imperatoris, de quo c. supra ad nr. 933, fol. XXVI. Edidit Doenniges l. c. I, 85 nr. 117. Denuo contulimus.

²⁰ *Cf. de his ea quae narrantur in Chronica, quam composuit Giovanni di Lemmo da Comugnori (= Cronaca del secolo XIII e XIV [Documenti di storia Italiana VI, 1876]) pag. 182 sqq. et 189. (P. decst.)*

Memoriale petitionum, que fiunt per illa castra Sancti Miniatis, que volunt ad mandata venire:

²⁵ urbis quoque solum aratrum pati, haec etiam nunquam retici absque caesarea licentia speciali. Ipsam quoque civitatem privilegiis, libertatibus et immunitatibus ab eo et antecessoribus eius concessis necnon statutis aut consuetudinibus, mero etiam et mixto imperio, omnique iurisdictione privans, pedagia, telonea, gabellas, quoscunque redditus ac proventus et caetera bona ipsius universitatis suae camerae confiscavit. Iuristas, advocatos et tabelliones suis quoscunque privavit ³⁰ officiis ac cunctos pronuntiavit infames, ac plerosque, quorum nomina inferius scripta sunt, saeviore sententia damnat, quos secessionis ac rebellionis principes et auctores necnon laesae maiestatis reos vocans, de toto Romano imperio, nulla interposita conditione et absque ullius remedii termino, exbannivit et diffidavit. Eorum bona et iura ac iurium rerumque quarumlibet actiones, quae modo aliquo alicui banitorum competant, annotavit fisco. Ipsis quibuslibet privilegiis ac libertatibus privatos ³⁵ perpetua damnavit infamia, ita quod intestabiles semper essent nec ad ullum legitimum actum admitterentur, et si quis eorum in manus imperii deveniret, sibi extremum fureis supplicium inferendum esse decrevit. Horum damnatorum nomina sunt haec: comes Philippo de Langusco, Picardinus, Girardinus eius filii, Roffinus qui dicitur comes de Mede, Guidacius de Sparavaria, Albertinus Fornagiarus, Fredericus Guillelmus de Sparavaria, Petrus de Nicorbo, Ubertus et Salvarisius de Petra, ⁴⁰ Guizardinus de Insimbardis, Iacobinus Guizardi Zazzii, Marcellus Insimbardus, Lombardus de Zimpresso, Salimbene de Botigerii, Guillelmus de Caneva nova, Albore de Coftia dictus Index, Iohannes Insimbardus, Iacobinus eius frater, Roffinus de Strata, Philippinus Beccarius, Curradus Gnasconus, Odoardus Butigiarius, Curradus de Sancto Michaeli, Galvaneus Brusamantica dictus Index, Bordinus de Georgiis, Salvus de Canero, Piccus de Giandulphis, Comeynus Insimbardus et fratres, Tadinus, Bregadinus, ⁴⁵ Iacobinus, Francionus fratres de Sancto Nazario, Rigatinus Petrus de la Vilata, Guidacius de Strata, Nicolinus Toscanus, Ubertus de Cario et filii, Simonellus Tritus, Barnellus Rusticola et fratres, Gnasparonus de Cario, Ribaldus Canis Rubeus, Guillelmus Biscossa, Bonifacius de Certo.

1 *Cf. nr. 1020 cap. 7. 2 Cf. ibidem cap. 8 et nr. 1021.*

1. In primis petit amicus, qui dabit castrum Barbiaille, quod ipsum castrum sit liberum et nulli detur vel concedatur iure feudi vel aliter, sed conservetur pro camera et ad cameram domini imperatoris et detur ei merum et mixtum imperium et vicarius concedatur eisdem, quem ipsi nominabunt, qui sit fidelis imperii et de parte imperii, et quod amplietur eorum territorium et districtus de villis et castris parvis circumstantibus. 5

2. Item quod comune Pisarum nil habeat facere in dicta terra vel alii speciales Pisarum, cum sit antiquum hodium inter eos. Set defendatur a comuni Pisarum, ita quod ab eis nullam iniuriam vel gravamen recipere possint.

3. Item quod illi amico et fideli, qui dat dictum castrum, concedatur per privilegium in rectum feudum pro se et suis heredibus castrum de Tonda cum eius curia, 10 quod est in districtu Sancti Miniatis et est nunc rebelle imperio, cum omni honore, iurisdictione, mero et mixto imperio, pedagiis et introitibus etc.

4. Item quod cum plures de familia domini Uberti de Flandria fuerint capti in ipso castro Barbiaille et in illa contrata, qui capti in Barbialla postea libere relaxati fuerunt de speciali gratia facta domino marescalco et plures de rebus robatis similiter 15 restitute fuerunt, et promissum fuerit de consciencia domini imperatoris per consilium, quod ipsum castrum et homines ipsius castri essent affidati et securi, ita quod propterea nullam recip[er]ent lesionem, quod predicta serventur eisdem, ita quod per aliquem dicta occasione de cetero non gravarentur.

5. Item quod in totum subtrahantur a iurisdictione cuiuslibet alterius vicarii generalis vel specialis iam concessi vel concedendi in districtu Sancti Miniatis et quod nulli alii respondere in aliquibus teneantur nisi solum vicario eorum speciali, quem ut dictum est eis dabit dominus imperator. 20

6. Item quod castrum de Collegarlli, quod similiter venit ad mandata, detur illis comitibus, qui nunc sunt in terra et qui dabunt et dare volunt ipsum castrum domino 25 imperatori in rectum feudum, et etiam aliis de parte imperii, qui sunt et fuerunt a magno tempore citra extra castrum pro parte imperii, illis comitibus ex toto expulsis et reiectis, qui nunc sunt et semper fuerunt cum Florentinis et aliis rebellibus imperii. Iura ipsorum rebellium consortium suorum predictis qui dabunt castrum et predictis aliis de parte imperii in totum concedantur, possessiones tamen et bona, que sunt in districtu 30 dicti castri Neni et Bandi de Monteleone, libere eis remaneant et quod in predictis non comprehendantur.

7. Item quod comune Pisarum vel alii speciales Pisarum in dicto castro nil habeant in eo facere et quod eorum petitiones, quas facerent pro aliquo iure, quod dicerent se habere in dicto castro, nullatenus audiantur, sed ab ipso comuni Pisarum et specialibus 35 plenarie defendantur, cum antiquum hodium sit et fuerit inter comune Pisarum et illos comites, qui presentialiter tenent castrum.

8. Item quod ille alter amicus, qui dat castrum montis Montisleonis, habeat tamquam fidelis imperii in rectum feudum pro se et suis heredibus [ac] libere concedatur eidem castrum Sancti Iohannis curie Sancti Miniatis, quod est circa L hominum, qui omnes 40 sunt inimici et rebelles imperio et de parte Guelforum, cum omni honore, iurisdictione, mero et mixto imperio etc. Et quod castrum Collis Brunachium et villa Allionis, qui volunt ad mandata venire, sine lesione ipsorum recipiantur et sit eorum vicarius ille de Barbiella, ceteris exclusis.

9. Item quod tractator et ordinator predictorum, qui est nepos domini Scoti 45 teneatur et provideatur eidem secundum quod decens erit de aliqua gratia, qua m] pro ipso petiit dominus Scotus predictus. Qui longo tempore laboravit predictorum occasione et in expensis stat et stetit in illa contrata cum equis et familia pro executione predictorum, et qui est de parte imperii expulsus de sua terra occasione predictae partis.

1024. PETITIO GUIDONIS DE CAPRONA.

1313. (Jun. ex.)

Petitioem Guidonis de Caprona olim vicarii ut videtur in comitatu Florentino (cf. aliam vicariam carualem partiam supra in nr. 864 et Bonaiini Acta Henrici VII. I, 264 nr. 165) proponimus ut P Libro propositorum consilii imperatoris, de quo c. supra ad nr. 933, fol. XXXVIII. Edidit Douaiques l. c. I. 88 nr. 119. Denique contulimus.
(P. dest.)

Vobis serenissimo domino domino imperatori Guido de Caprona miles supplicat, quatinus dignemini sibi facere fieri litteras in forma represalliarum contra infrascripta
10 comunia et universitates hominum et personarum infrascriptorum comunium, inimicorum et rebellium imperialis maiestatis, de infrascriptis denariorum quantitibus, quas eidem Guidoni dare tenentur et debent pro suo salario temporis, quo ipse fuit vicarius imperialis maiestatis in partibus illis de anno presenti, de qua concessione represalliarum eidem fienda alias licentiam concessit imperatoria maiestas. Et hoc fiant contra eos tanquam
15 contra rebelles imperialis maiestatis, ut ipse possit satisfacere in bonis eorum, si inde habere poterit.

Que comunia et quantitates infra describuntur^a, videlicet:

- (1) Comune Figuini IIII LXXXVII libr.
- (2) Comune Bestitij libr. LX
- 20 (3) Comune Arsuli libr. LXXVII
- (4) Comune de la Treggiaria libr. X
- (5) Comune Peruine libr. XXXVI
- (6) Comune Penne libr. XVI
- (7) Comune Possi libr. XXXII
- 25 (8) Comune dai Mori libr. XXIII
- (9) Comune Cicogne libr. XIII
- (10) Comune Montionis libr. XXXVI
- (11) Comune Montone libr. XCH
- (12) Comune Caposelvuli libr. XXVII
- 30 (13) Comune Pietretielse libr. XIII
- (14) Comune Ricasulis libr. XXIII
- (15) Comune Montis Martiani libr. XXV
- (16) Comune Ostine libr. XLVI
- (17) Comune Poggitassi libr. XX
- 35 (18) Comune Monti-longi libr. XX
- (19) Comune Tassi libr. XXXIII
- (20) Comune castelli Sancti Iohannis libr. CCXXXIII.

Que comunia sunt in comitatu et de' comitatu Florentie.

1024. ^a) describuntur P.

40 (1) Cf. Inquisitionem supra nr. 870 sub nr. 232. (2) Bestitio: cf. Rep. II, 100 supra ad nr. 870 citato I, 329. (3) Arfoli: Rep. I, 127. (4) Treggiaria: cf. Rep. V, 59. (5) Rep. IV, 100. (6) Cf. supra nr. 870 sub nr. (214). (7) Ibid. sub nr. 218. (8) Ibid. sub nr. (217). (9) Ibid. sub nr. 212. (10) (11) Videntur esse Montarano et Montano: cf. Rep. III, 323 et 587. (12) Cf. supra nr. 870 sub nr. 204. (13) Non incerta. (14) Cf. supra nr. 870 sub nr. 207. (15) Rep. III, 423. (16) — (20) Cf. 45 supra nr. 870 sub nr. (230) 223 213 211 (200).

1025. COMMISSIO DEFENSIONIS CIVITATIS NORTHUSENSIS.

1313. Jul. 5.

Repetimus editionem, quam paravit E. G. Förstemann 'Urkundliche Geschichte der Stadt Nordhausen. Nachrichten (1840)' pag. 39 nr. 57 per Copiarium eiusdem civitatis saec. XIV. c. 7. Loca quaedam corrupta corrigimus. — Böhmcr, Reg. Heinr. 554. (P. deest.)

Henricus Dei gracia Romanorum imperator semper augustus illustri Henrico marchioni de Landesberg principi suo dilecto gracionem suam et omne bonum.

Excellencie nostre nuper ex parte prudentium virorum . . . magistri consilii. . . 10
consulium atque civium de Northusen nostrorum dilectorum fidelium propositum exitit
per querelam, quod nobiles viri . . . de Hakeborn, de Schrapffelowe et de Quernforde
neon strenui viri pincerne de Nebere una cum nobili viro Lutolfo de Morungen eos
non diffidatos nec premunitos, locum Northusen accedentes et ipsos cives ac bona sua 15
hostiliter invadentes, quosdam occiderunt, alios graviter vulnerarunt et ipsorum animalia
sine causa penitus abstulerunt. Super quo nobis exitit supplicatum, ut eisdem optimis
remediis succurrentes defensorem ac iudicem ipsis super huiusmodi violenciis te consti-
tuere dignaremur. Talibus igitur supplicacionibus favorabiliter annuentes ac disponentes
eosdem, sicut tenemur imperii fidelibus ex assumpti nobis officii debito, preservare suis 20
in iuribus et eorundem iniuriis dispendiis precavere, quapropter dictos cives de Nort-
husen et res ipsorum tue defensionis propensius commendantes^a fidelitati tue seriose
committimus et mandamus volentes, quatinus vocatis quos ad hoc vocandos videris
causas audias in hac parte et fine^b debito decidas, faciens^c quod decreveris auctoritate
nostra firmiter observari, quousque decreverimus aliud ordinandum. In cuius rei
testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiri. 25

Datum Pisis, III. Non. Julii, anno Domini MCCC. terciodecimo, indictione XI, regni
nostri anno quinto, imperii vero secundo.

1026—1029. ASSIGNATIONES FEUDORUM.

1313. Jul. 8.—10.

1026. ASSIGNATIO PRO DOMINIS DE MOSCHACHIA. Jul. 8. 30

Li P. Libro propositorum consilii imperatoris, de quo v. supra ad nr. 933. f. l. XXXVIII. Edidit Dominicus l. c. l. 93 nr. 127. Donno contulimus. (P. deest.)

Die octava Julii dominus donavit Assino de Moschachia filio quondam domini
Opecmi et Matheolo vocato Lensa filio quondam Grassini de Moschachia fratribus con- 35
sobrinis pro se et eorum heredibus ex eis legitime descendentes annuatim ad bene-

placitum domini centum florenos auri, quos assignavit eis in villis Moschachie, Stagni, Badi, Succide et Granaioli, Bonon. dyoc., ad voluntatem domini, donec eis assignaverit alibi etc.

Et Leopardus habet instrumentum.

5 **1027. ASSIGNATIO PRO MILITIBUS PRIOR.** *Id. 8.*

Item ex P l. c. Edidit Doenniges l. c. I, 93 nr. 128. Denuo contulimus.

(P. deest.)

Item die predicta dominus concessit in feudum dominis Gualterio de Lyerni dyocesis Camera[ee]n. et Iohanni de Clementi Treverensis dyocesis militibus pro se et eorum
10 heredibus etc., videlicet cuiunque eorum annuatim quatuorcentum florenos auri recipiend(os) de camera domini in festo beati Michaelis, donec alibi eis fuerint assignati in
15 terram, cum servitio et conditione contentis in registro domini. Sept. 29.

Et Leopardus habet instrumentum.

15 **1028. ASSIGNATIO PRO MILITIBUS ALTERA.** *Id. 9.*

Item ex P l. c. Edidit Doenniges l. c. I, 94 nr. 129. Denuo contulimus.

(P. deest.)

Item die nona Iulii dominus concessit in feudum dominis Matheo de Selafana et
Michaeli Speres de Arbe militibus pro se et eorum heredibus etc. annuatim videlicet
20 dicto domino Matheo sexcentos florenos auri et dicto domino Michaeli quadringentos
25 florenos auri recipiendos de camera domini in festo beati Michaelis ut supra, cum servitio et conditione predictis.

Et Leopardus habet instrumentum.

1029. ASSIGNATIO PRO COMITIBUS DE GANGALANDIS. *Id. 10.*

Item ex P l. c. ubi praecedit assignationem supra nr. 1026. Edidit Doenniges

25 *l. c. I, 93 nr. 126. Denuo contulimus.*

(P. deest.)

Die decima Iulii Pisis in hospitio comitis Nerii, in quo dominus habitat, presentibus fratre Nycholao episcopo Butrontino, Thoma de Septemfontibus, Aymone de Albo-
monte, Oberto Spinula et Lanceloto Nigrini de Ianua testibus ad [hoc] rogatis et vocatis,
dominus imperator donavit Fredi, Bertino, Leste, Lappo et Angelo fratribus filiis quondam
30 domini Tani de comitibus de Guangualandi pro se et heredibus eorum ex eis legitime
descendentibus annuatim ad beneplacitum domini tresecentos florenos auri, quos assignavit
eis percipiendos supra castrum Carmignani ad voluntatem domini et quousque dominus
eos assignaverit ipsis alibi. De qua donatione dominus investivit per baculum quem
tenebat in manu predictos Fredi, Leste, Lappum pro se et dictum Fredi procuratorio
35 nomine pro dictis Bertino et Angelo, sicut apparet de procuratione per instrumentum
scriptum manu Alonis Gueii Alonis notarii. Et ipsi propterea nominibus quibus supra
fecerunt fidelitatem et homagium et prestiterunt sacramentum domino imperatori.

1030, 1031. PETITIONES DIVERSORUM.

1313. (ante Jul. 10).

1030. PETITIO COMMUNIS TUDERTINI. 1313. (ante Jul. 10).

Ex P. Libro prepositorum consilii imperatoris, de quo c. supra ad nr. 933, fol. XXXVIII. Edidit Doaniges l. c. I, 93 nr. 124. Donno condulimus.

(P. dest.)

Tenor ambassiate ponende coram imperatoria maiestate pro parte communis Tuderti per discretum virum Cicolum Ribaldi civem Tudertinum est talis:

1. Primo potestas, consilium et commune diete civitatis Tuderti cum reverentia debita recommendentur domino imperatori.

2. Secundo exponatur per dictum Cicolum coram domino imperatore, qualiter Perusini inimici et rebelles domini imperatoris et omnium ipsius fidelium et comunis Tuderti continue parant se ad hostiliter veniendum contra civitatem Tuderti et eius terras in grave preiudicium et detrimentum diete civitatis Tuderti. Quibus expositis supplicetur eidem domino ut debeat, quatinus eidem placeat in auxilium dictorum Tudertinorum suorum fidelium sic interponere partes suas, ut a dietis Perusinis non possint degravari^a, saltem scribendo efficaciter communibus Aretii, Cortone et Burgi Sancti Sepulcri et vicariis ibidem per dominum constitutis, ut dietos Tudertinos debeant ad requisitionem ipsorum utiliter favorare et ad offensionem Perusinarum intendere, prout defensionem Tudertinorum viderint expedire.

1031. PETITIO SPINETAE MALASPINAE.

Item ex P. l. c. Edidit Doaniges l. c. I, 93 nr. 125.

(P. dest.)

Supplicatur pro parte Spinete marchionis Malespine, quod cum dudum per Garilium, Capellinum, Franciscum et Galiardum de Sarzano Terdonensis districtus familiares suos^a, [quod^b in personas Grezisii, Thomaelli, Faciotti, Iacobi dieti Gemugia et Iacobi de Adilia inimicorum suorum fuerint banniti per commune Terdonense, quatinus ipsos tamquam fidelissimos sacri imperii et qui iam diu cum ipso Spineta cum equis et armis in eiusdem imperii serviciis insisterunt nec adhuc cessant insistere, a banno predicto dignetur mandare per suas litteras absolvi ac ipsum bannum de libris ipsius comunis penitus aboleri.

1032—1035. PETITIO ET PRIVILEGIA
COMITUM DE LAVANIA.

1313. (ante Jul. 10). Jul. 10.—14.

1032. PETITIO COMITUM. (ante Jul. 10).

Petitio autographa ut videtur sercatur Taurini in tabulario regio inter Collectaneu Bionardo de Mercato Diplomati imperiali Mazzo 3 nr. 23' in fine (= Doaniges Ms. IV, 35 fol. 100r), supra ad nr. 563 sub nr. 28). Textus eadem manu scriptus est ac Praecepta

^a 1030. c. 2. n. 1. c. 1.^b 1031. c. 1. n. 1. c. 1. ^c 1031. c. 1. n. 1. c. 1. ^d 1031. c. 1. n. 1. c. 1.

pacis, quae infra in Appendice Variorum ad a. 1313. Apr. 21 edituri sumus. Responsa imperatoris adicit Leopardus Fronti notarius. Inscriptionem De privilegiis cardinalis de Flisco et verba discordant iudices infra lin. 30 addidit Bernardus de Mercato. Quoniam erraverit verba sic non etc., quae in consilio ipso adscripta esse videntur, nescio: videtur esse manus a Leopardo diversa.

Edidit minus accurate Doehniqes l. c. II. 109 nr. 6. Nos demum contulimus.

(P. decst.)

Exrat privilegium regis Guillelmi concessum domino Nicolao^a comiti Lavanie¹.

I. C Primo fecit eum comitem palatinum cum omni iure et dominio et omni iurisdictione et omnibus pertinentiis ad honorem predictum. Et quicumque maior natus post eum de heredibus suis fuerit successive, eadem praefulgeat dignitate et sibi succedat cum omnibus pertinentiis ad eandem. sic

Fiat.

II. Item concessit sibi, quod si et quodcumque ad regem seu cesarem aut eius vicarium in criminali vel civili negotio in Ytalia a cuiuscunque audientia appellabitur, quod ipse et sui heredes possint de causis appellationum^b cognoscere et terminare easdem ac executioni mandare per se vel per alium. non

Fiat in voluntaria iurisdictione.

III. Item quod ipse et sui heredes possint constituere et creare iudices per Ytaliam, qui possint de causis cognoscere, terminare et executioni mandare. non

Idem in voluntaria iurisdictione tantum fiat.

III. Item quod ipse et sui heredes possint dare tutores et curatores minoribus, interponere decreta alienationibus, facere etiam iudices ordinarios et creandi^c tabelliones in ipso Romano imperio. si

Fiat libere.

V. Item quod quodcumque per se vel vicarium in curia morari voluerit, quod a dicto rege vel success(oribus) habeat expen(sas) pro XL equis et eet. sic^d deletum est

Fiat pro se, set non pro vicario.

VI. Item quod ipse vel aliquis heredum suorum non possit conveniri^e nisi sub rege vel imperatore Romanorum. sic^d discordant iudices^f

Fiat dummodo imperator vel rex sit in Ytalia et aliter non prosit.

VII. Item quod vassalli sui in civilibus vel criminalibus non possint nisi sub eo conveniri. non

Non fiat.

VIII. Item quod ipse et heredes sui sint liberi et immunes ab omnibus servitiis et collectis regis vel cesaris et etiam civitatum et omnibus honoribus realibus et personalibus quoad omnes (cum vasalis suis^g sint liberi et immunes. sic

Istud ultimum restringatur tantum^h servitiisⁱ et collectas^k que imponerentur ex parte regis vel cesaris, reservata expeditione quod adesse tenetur in exercitibus qui per ipsum fierent in Ytalia, sublato ex toto quod se non extendat ad collectas vel honera civitatum et eet.

1032. ^a) sequitur de t deletum. ^b) ap. scriptura est. ^c) sic. ^d) deletum est. ^e) corr. ex —ire. ^f) haec duo verba manu Bernardi scripta sunt. ^g) unis () inclusa cancellata sunt. ^h) supra lineam add. super a delet. ⁱ) corr. ex —tis. ^k) corr. ex —tis

1) Cf. privilegia a. 1249. Sept. 4 et Oct. 2 concessa. Reg. imp. V. 495 et 496. Capita nostra I—V cum priori, capita VI—VIII cum altero privilegio conveniunt.

1033. *CONCESSIO FEUDORUM. Id. 10.*

Cum autographum Parmae in tabulario regio inveniri non potuerit, repetimus editionem, quam praebet Affo 'Storia di Parma' IV, 351 ex autographo paratam, in minutis hic illic correctam. -- Böhmcr, Reg. Henr. 555. (P. deest.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper 5
 augustus venerabili in Christo patri domino Luce de Flisco Sancte Marie in Via lata
 diacono cardinali et nobilibus viris Carolo et Ottobono de Flisco palatinis et Lavanie
 comitibus, fidelibus et consiliariis suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Dum status, condiciones et merita personarum debita consideratione pensamus,
 illos libenter gratiarum et munerum largitione prosequimur, qui nobis et imperio nexu 10
 fidelitatis adstricti ad nostra et imperii servitia se promptos et fructuosos exhibere
 procurant, ut illos praecipue honorare studeamus, qui in sancta catholica et apostolica
 ecclesia venerandi cardinalatus locum obtinere noscuntur et nostris beneplacitis et
 honoribus se exponunt. Attendentes itaque dignitatis gradum, quem vos cardinalis in 15
 sancta ecclesia supradicta obtinere noseimini et vestre sinceritatis affectum, quem haecenus
 in nostris servitiis ostenditis [et] in futuro suffragante divina potentia ostendetis, que apud
 cesarei throni clementiam vos earum et gratum reddunt, et considerantes etiam fidelitatis
 opera, que vos Carole et Ottobone, postquam fuimus Italie partes ingressi, erga nos et 20
 Romanum imperium facere curavistis et que vos per fructuosam evidentiam et grata
 studia facturos esse confidimus, vobis et heredibus de vestris Carole et Ottoboni corpori-
 bus descendentibus merum et mixtum imperium et iurisdictionem plenariam in castris 25
 et terris vestris de Calestano, de Marzolaria, de Alpesellis et de Vigolono ac in eorum
 curiis, territoriis et districtibus de speciali gratia tenore presentium concedimus et
 donamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre concessionis et donationis
 paginam infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare 25
 presumpserit, gravem indignationem nostram [et] penam centum librarum auri puri
 pro medietate camere nostre, reliqua vero passis iniuriam persolvendam se noverit
 incursum. In cuius rei testimonium presentes litteras scribi et maiestatis nostre sigillo
 iussimus communiri.

Datum Pisis, VI. Idus Iulii, indictione XI, anno Domini MCCXIII, regni nostri 30
 anno V, imperii vero secundo.

1034. *PRIVILEGIUM GENERALE. Id. 11.*

*Repetimus editionem, quam paravit Winkelmann 'Acta imperii indita' II, 265
 nr. 111. (P. deest.)*

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper 35
 augustus nobilibus viris comitibus de Lavanie, fidelibus suis dilectis gratiam suam
 et omne bonum.

Cum petitur a nobis quod iustum est et honestum, tam vigor equitatis quam ordo
 exigit rationis, ut id per imperialis sollicitudinis studium ad debitum perducatur effectum.
 Eapropter votis vestris grato concurrentes assensu necnon reverendi in Christo patris 40
 domini Luce Sancte Marie in Via lata diaconi cardinalis, amici nostri carissimi, super
 hoc nos rogantis precibus annuentes, omnia privilegia vobis seu antecessoribus vestris a
 divs Romanorum imperatoribus vel regibus predecessoribus nostris indulta et concessa
 necnon conventiones et pacta quecumque inter vos et commune lanue ac alias communi-
 tates quascumque initas et factas, prout iuste et rationabiliter indulta sunt et concessa 45

ac conventiones et pacta predicta a partibus acceptata fuere, vobis imperiali auctoritate confirmamus et presentis scripti patrocinio communitus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre confirmationis paginam infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem nostram et penam gravissimam se noverit incursurum.

Datum Pisis, secundo Idus Iulii, anno Domini MCC'CXIII, indictione XI, regni nostri anno quinto, imperii vero secundo^a.

1035. INFEEUDATIO BURGI PONTREMULI. Id. (14).

Continuamus 1) editionem Winkelmanni l. c. II, 266 nr. 415 paratam et 2) editionem, quam paravit G. Sforza 'Memorie e documenti per servire alla storia di Pontremoli' II (Lucca 1885) pag. 311 nr. 29 ex 'Libro consiliorum ab a. 1526 usque ad a. 1536' fol. 72^r tabularii communis Pontremulensis. (P. deest.)

Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper augustus reverendo in Christo patri domino Luce Sancte Marie in Via lata diacono cardinali amico ac nobilibus viris Carolo et Ortobono germanis eius palatinis et Lavanie comitibus, consiliariis suis et fidelibus dilectis gratiam suam et omne bonum.

Excellentie congruit imperiali super subditorum^a vigilare meritis et nostre munificentie manus ad illos extendere, qui in augmentum imperii toto desiderio sunt ferventes. Hinc est quod nos devotionem et puritatem fidei, quam ad nos et Romanum geritis imperium, et servitia, que nobis dudum impendistis et que prout intendimus et confidimus impendetis in futurum, attendentes et volentes ob hoc nostre munificentie manus ad vos extendere et gratia [vos] prosequi speciali, vobis et legitimis heredibus ex vobis descendentibus burgum Pontremuli ad cameram nostram immediate spectantem cum castro ibi posito et omnibus iuribus ac pertinentiis necnon omni terra, honore, iurisdictione, districtu, potestate ac omnibus aliis, que sunt intus et extra ad ipsum spectantia et que nos ibidem habemus et habere debemus, concedimus et donamus in feudum nobile et antiquum ac vos de predictis omnibus corporaliter investimus, ita tamen quod debita et consueta servitia nobis ac nostris in imperio successoribus, videlicet imperatoribus et regibus Romanorum, a vobis et quolibet vestrum ac vestris heredibus succedentibus in ipso feudo prestantur temporibus opportunis. Specialiter volentes ac nobis et imperio retinentes, quod homines dicti burgi et districtus guerram vivam faciant nostris et imperii rebellibus ac aliis, quibus nos et nostri successores imperatores et reges Romanorum bellum indicemus vel ab ipsis indictum haberemus, necnon homines nostros omni tempore intromittant et receptent ad faciendum dictis nostris et imperii rebellibus aut aliis ut supra tangitur guerram vivam et ad exercitus nostros seu expeditiones, quando requisiti fuerint, teneantur venire et omnia servitia nobis et imperio ex iure veteri et novo atque consuetudine Italie prestare debita et consueta. Salvo similiter nobis et dictis successoribus nostris^b imperatoribus vel regibus Romanorum iure directi domini ac omnibus iuribus et honoribus, que in feudis domino superiori reservari debent et consueverunt. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis bulla aurea iussimus communiti.

Datum Pisis, secundo Nonas^c Iulii, indictione XI, anno Domini millesimo tricentesimo decimo tertio, regni nostri anno quinto, imperii vero secundo^d.

1034. ^a) Signum domini Henrici imperatoris invictissimi *add.* I.

1035. ^a) subiectorum 2. ^b) dictis *add.* I. 2. ^c) *sic pro* Idus I. 2. ^d) Signum domini Henrici imperatoris invictissimi *add.* I.

1036. RECOGNITIO DEBITI THESAURARIO FACTA.

1313. Jul. 14.

*Repetimus additamentum, quam paraverunt ex autographo Leodi in tabulario regio
"Charte no. 504" assertato a. 1898, Boranus et Schoolmeesters "Cartulaire de l'église
Saint Lambert de Liège" III 124 no. 977. Pendet sigillum. In verso leguntur manu
paulo posteriori scripta: Recognitio Henrici imperatoris de II^m III^m LXXII florenis, in
quibus tenebatur domino Egidio de Marcello canonico Leodiensi, quos idem dominus
Egidius dedit capitulo Leodiensi. (P. deest.)*

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus. 10

Notum facimus universis quod facta compositione legitima finali per venerabilem
Henricum Tridentinum episcopum principem et cancellarium nostrum dilectum una cum
Egidio thesaurario nostro de omnibus et singulis pecuniarum summis, bonis et rebus
aliis quibuscumque, que ad manus ipsius nomine et vice nostro ab eo die, quo in servitio
nostro ac inclite Margarete pie recordationis quondam Romanorum regine consortis nostre 15
karissime extitit, usque in diem hodiernum quocumque modo pervenisse noscuntur, eidem
Egidio remansimus et remanemus in duobus milibus quadringentis septuaginta duobus
florenis decem Tironensium debitores.

Datum Pisis, II Idus Iulii, regni nostri anno quinto, imperii vero secundo.

1037. MANDATUM DALPHINO MISSUM.

1313. Jul. 17.

*Descripsimus autographon tabularii Gratianopolitani "B. 3267" signatum. Sigillum
deest, loco membranaceo relicto. In verso leguntur: quitatio facta per imperatorem
Henricum domino Iohanni Dalphino de feudis et homagiis, in quibus tenebatur regi
Roberto. Registrata est. Aduertimus etiam raras lectioes duas tam transsumti 25
a. 1357, Oct. 6 facti in tabulario Parisino "Carton J. 285 no. 16" scripti, quod exemplavit
cum olim b. m. Waitz: (= Winkelmann "Acta imperii inedita" II, 266 no. 116; cf. Guiffrey
"Histoire de la réunion du Dauphiné à la France" (1868) pag. 300), quam Cartularii
cod. lat. 9008 saec. XV, ca. fol. 21 bibliotheca Parisiensis, quae cum autographo negli-
quiter scripto conveniunt. Bohmer, Reg. Heur., 559. (P. deest.)* 30

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — nobili viro Iohanni
Dalphino Viennensi fideli suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Ad tue fidelitatis noticiam alias per nostras litteras¹ deduximus² et adhuc per
recentes deducimus, quod nos pridem Robertum natum clare memorie Caroli secundi
regis Siciliae regis fungentem³ suis exigentibus culpis et lese maiestatis et aliis eius 35
rebus exposcentibus universis et singulis dignitatibus, auctoritatibus, honoribus, liber-
tatem, iuribus, privilegiis, provintiis, contratis, civitatibus, castris, terris, villis,
piscariis, vicariis, bonis, rebus, iuribus et iurisdictionibus, quos, quas et que habebat⁴.

1037. *Repetimus additamentum, quam paraverunt ex autographo Leodiensi in tabulario regio*

"Charte no. 504" assertato a. 1898, Boranus et Schoolmeesters

tenebat vel possidebat seu habuerant, tenerant vel possederant quomodolibet ipse vel sui antecessores, privavimus et vassallos pheudatarios et omnes qui eidem ratione fidelitatis et pheudorum vel alia quacunque causa ad aliqua prestanda servitia personalia vel realia sibi essent astricti, in quantum eidem vel suis heredibus tenerentur, absolvimus, ita quod ad ea sibi prestanda^d decetero nullatenus tenerentur. Cum igitur ratione diete nostre sententie¹ ab omni vinculo fidelitatis et homagii, quo sibi causa quorumcunque castrorum, terrarum et locorum, iurium et iurisdictionum abstrictus^e eras, sis penitus absolutus et de ipsis castris, terris et locis, iuribus et iurisdictionibus nos et Romanum imperium in dominum recognoscere tenearis, fidelitati tue harum tenore sub pena nostre indignationis et privationis pheudorum, que in imperio tenes, districte precipiendo mandamus, quatinus venerabilibus Henrico cancellario nostro Tridentino et Nicolao Botrontino episcopis vel eorum alteri nomine ac vice nostri recipientibus de dictis castris, terris, villis, iuribus et iurisdictionibus, que olim a Roberto tenuisti predicto, homagium facias et prestes fidelitatis debite iuramentum. Nos enim dictis episcopis et cuilibet^f eorum petendi, requirendi et recipiendi a te seu legitima persona tuo nomine dicta homagium et iuramentum plenam tenore presentium committimus potestatem.

Dat. Pisis. XVI. Kalen. Augusti, regni nostri anno quinto, imperii vero secundo.

1038. 1039. PETITIO DE REGALIBUS EPISCOPI LEODIENSIS.

1313. Iul. 18.

1038. PETITIO EPISCOPI.

Ex P Libro propositorum consilii imperatoris, de quo v. supra ad nr. 933, fol. XXXIX. Edidit Docmiges l. c. I, 94 nr. 130a. Deum contulimus.

(P. deest.)

Discretus vir dominus Arnoldus de Gimenig canonicus Tungerensis, qui se dicit nuncium et procuratorem reverendi in Christo patris et domini domini Adolphi episcopi Leodiensis, constitutus in presentia serenissimi domini domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti nomine et pro parte eiusdem domini Leodiensis episcopi cum instancia requisivit et petiit, quod prefatus dominus imperator regalia sua transmittat et concedat eidem domino Leodiensi episcopo cum omnibus suis iuribus et consuetudinibus et sicut aliis Leodiensibus episcopis predecessoribus suis ipsius domini Adolphi consueverunt eadem regalia transmitti, concedi et dari per alios divos Romanorum imperatores et reges, offerens prefato domino imperatori idem dominus^a Arnoldus nomine et pro^b parte eiusdem domini Leodiensis episcopi certam pecunie quantitatem in quadam bursa. Quam pecuniam assererat esse marchas quinquaginta puri argenti debitas imperiali maiestati vel eius curie pro obtinendis dictis regalibus, dicens et protestans, quod si plus deberetur pro dictis regalibus obtinendis, paratus est dare et exhibere, quod plus debetur. Quam bursam cum dicta pecunia in presentia supradieti domini Romanorum imperatoris dimisit et taliter me Symonem notarium hec scribere rogavit.

^{1037.} ^{d)} sequitur rasura minus littera or. ^{e)} sic cr., transs. itaque cod. Paris. ^{f)} sic or. et cod. Paris.

^{1038.} ^{a)} sequitur vel delet. P. ^{b)} super ex delet. P.

¹⁾ Supra nr. 946.

Paguanex juges de Vieco Pisain¹ suplie, que li sires li doit confirmation e concession de novel de la grace a lui fait par monseigneur² Rodulf roy des Romains des droiz de l'empire ou Chastellfranco, Saintcroiz, Cappiano, Gallena, Staffuli e Orentana, la quel il comanda a Melan³, que li fust done et outroie, e puis li outroia a Pise a la
 5 requeste le cardinal d'Ostia.

Item que li sires vuelle comander au chancelier, que li doit letres emperianx, que il puisse pour soi ou pour autrui prendre des Luquoys⁴ en persones et choses juques a la value de VI^l libr. pour ant. lesquex li cumus de Luca ou autre singular persone par le dit cumun on pris de la grace a lui outroie par le dit roy Rodulf.

10 1043. 1044. PRIVILEGIA PRO EPISCOPO MASSANO.

1313. Jul. 27.

1043. CONFIRMATIO PRIVILEGII.

Confirmationis autographum Senis in tabulario regio Archivio della Riformazione.
 15 *Massa servatum iam olim descripsit H. Pabst (= Winkelmann 'Acta imperii inedita' II, 267 nr. 417). Sigillum deest filis sericis rubei flavique coloris relictis.*

(P. deest.)

¶ Henricus septimus divina favente clementia Romanorum imperator semper
 augustus venerabili Iohanni Massano episcopo, principi et consiliario suo dilecto gra-
 20 tiam suam et omne bonum. ¶

In litteris seu privilegio dive memorie Henrici sexti Romanorum imperatoris
 predecessoris nostri, quarum litterarum seu privilegii tenorem tuis precibus inclinati
 presentibus inseri fecimus, sic vidimus contineri:

‘In nomine sancte - - Dat. Pisis’. *Stumpf 'Acta' nr. 415.*

25 Nos autem Henricus septimus imperator predictus tuis Iohannis episcopi supradicti
 supplicationibus annuentes, tibi propter hoc in nostra presentia constituto et nobis de
 predictis omnibus et singulis, que a nobis et imperio recognovisti et recognovisti, homa-
 gium facienti et per te dicte Massane ecclesie ea omnia confirmamus et de uberiori
 gratia de novo donamus omne ius, quod tibi per litteras seu privilegium predictum
 30 tibi^a et eidem ecclesie competit, ac illud illesum et integrum perpetuo volumus conser-
 vari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre confirmationis et donationis
 paginam infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare
 presumpserit, indignationem nostram et penam quingentarum librarum auri pro medie-
 tate camere nostre et pro reliqua eidem ecclesie Massane persolvendam se noverit
 35 incursum.

Huius rei testes sunt: venerabilis Oddo Pisanus archiepiscopus princeps et secrete-
 rarius, nobiles viri Thomas de Septemfontibus, Aymo de Albomonte milites et camerarii

1042. ¹⁾ sequitur Romi delet. P. ²⁾ a Melan supra lineam add. P. ³⁾ sequitur j delet. P.

1043. ^{a)} sic or.

40 1) Cf. supra nr. 111 et pag. 88 notam 2. Privilegia Rodulphi et Henrici servata non sunt.

et honorabilis vir Iohannes de Vinstinga iudex nostri et quam plures alii nobiles et fideles.

¶ Signum domini Henrici septimi (M.) Romanorum imperatoris invictissimi. ¶

In cuius rei testimonium presentes litteras exinde conscribi et maiestatis nostre sigillo iussimus communiti.

Dat. Pisis, VI. Kalen. Augusti, anno Domini millesimo trecentesimo tertiodecimo, indictione undecima, regni nostri anno quinto, imperii vero secundo.

Et ego Egidius de Marella prefati domini imperatoris thesaurarius, vices gerens in officio cancellarie domini fratris Henrici Tridentini episcopi sacre imperialis aule cancellarii, vice domini Henrici Coloniensis archiepiscopi sacri imperii per Italiam archi-
cancellarii recognovi.

1044. CASSATIO ALIENATIONUM FEUDORUM.

Cum autographum deperditum sit, repetimus editionem, quam iam olim paraverunt Ughelli-Coleti 'Italia sacra' III, 719, in minutis correctam. — Bohmer, Reg. Heinr. 561. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et omne bonum.

Ad audientiam nostram venerabili Iohanne Massano episcopo principe et consiliario nostro referente pervenit, quod nonnulli predecessores sui castra, villas, terras, possessiones et alia bona, que ipsi seu ecclesia Massana ab imperio in feudum obtinebant, alienare et distrahere in gravem ipsius ecclesie et imperii lesionem presumpserunt. Quia vero alienationes et distractiones huiusmodi domino feudorum ipsorum inconsulto attentate noscuntur, ex officii nostri debito nobis incumbit super hoc de opportuno remedio providere, alienationes et distractiones castrorum, villarum, terrarum, possessionum et aliorum bonorum predictorum, prout illicite et de facto processerunt, cassamus, irritamus et nullius fore decernimus^a firmitatis ex certa scientia et de nostre plenitudine potestatis, in ipsis iure nostro et imperii semper salvis. In cuius rei testimonium presentes litteras maiestatis nostre sigillo iussimus communiti.

Datum Pisis, sexto Kalend. Augusti, anno Domini millesimo CCCXIII, indictione XI, regni nostri anno quinto, imperii vero secunde.

1045, 1046. INDICES DOCUMENTORUM PISIS CONFECTI.

(1313. Jul.)

1045. INDEX DOCUMENTORUM IN CAMERA ASSERVATORUM.

*In hac ac hinc quantumvis parva manu Bernardi de Mercato camere notarii hinc proponimus ea R. eius Collectanis et actis, que supersunt in tabulario regio-
nis. — Deploim. imperiali Marzo 4. nr. 11. — Dominicus Ms. VI, de quo v. supra
1045. col. 28. 31. — Edidit Dominicus l. c. II, 112 sup. nr. 1. Nos de iure accuratim
restituimus.*

*Index documentorum camere a. 1313, confectum esse, priusquam imperator a
Pisis abiret, apparet ex inscriptione Indicali infra nr. 1046, qui eodem tempore ac
1044.*

Indicis maior ab ipso notario scriptus est. Mense igitur Iulio huius anni etiam Indicem maiorem indicandum esse censuimus.

De huius Indicis indole minus recte iudicaverunt tam G. Soliger 'Mittheilungen des osterreichischen Instituts' XI (1890) pag. 435 sqq. quam V. Samanek ibidem XXVII (1906) pag. 246 not. 5. Nos alio loco fusius de omnibus, quae ad hos res spectant, dissertari id tantum iam adiutamus, signa in margine posita ita explicanda esse: R = Registrat., cur̄ = curia, p̄ = portatur¹. Quae sic intelligenda sunt: documenta in Registris camerae, quae camerae notarii nimirum secum ducebant, iam registrata Pisis remanebant: nonnulla quae adhuc vel proximum curiae imperiali opus erant, a notario camerae curiae tradita vel tradenda erant; cetera quoque omnia gravioris momenti, ut in itinere usui essent, portabantur².

Animadvertere licet, documenta omnia, quibus additum est cur̄ vel p̄, hodie deperdita esse. Reliqua quibus additur R, quot supersunt, Pisis adhuc seruantur. Cf. etiam Indicem supra nr. 1008, cuius documenta omnia in hoc Indice desiderantur.

Indicem hunc ad documenta in editione Constitutionum nostra supra proposita saepius iam citavimus, de quo hic in adiutamentibus dictum est. Ceterum notis ita instituis, ut omnibus documentis, quae Pisis in archicis tam capituli maioris ecclesiae (AC) vel familiae Roncioni (AR) seruantur, praefer numeros editionis nostrae archici signaturae sint adiectae.

(P. deist.)

- 20 R + (1) Commissio pape facta cardinalibus de coronando imperatore sub
 bulla papali^a
- R + (2) De coronatione domini imperatoris sub sigillis cardinalium^b
- cur̄ × (3) Mandatum apostolicum factum cardinalibus, quod imperator recederet
 de Urbe et de terris ecclesie et quod non invaderet Regnum sub sigillis
 25 card. etc.^c
- cur̄ × (4) De treugis indictis per papam inter dominum imperatorem et regem
 Robertum sub sigillis card inialium^d
- cur̄ × (5) Littera trium cardinalium directa episcopo Tudertino de presentando
 domino imp̄ er atori executionem ipsorum cardinalium de non redeundo ad terras
 30 ecclesie etc.^e
- cur̄ × (6) Executio mandatorum apostolicorum facta per tres cardinales domino
 imperatori de non redeundo ad terras ecclesie et de non invadendo Regno sub
 sigillis eorum
- cur̄ × (7) De treugis indictis per papam inter dominum imperatorem et regem
 35 Robertum sub sigillis card inialium^d
- (8) De confirmatione facta ecclesie per dominum de terris ecclesie sub
 bulla papali
- cur̄ × (9) De eadem confirmatione in privatam scripturam^f

1045. a) sub — papali stilo notato atrumento pallidiori post add. R. b) sub — cardinalium etc.
 40 post add. R. c) sub — etc. ibi post add. R. d) sub — card inialium etc. post add. R. e) etc. ibi
 post add. R. f) De — scripturam stilo auctori inter huius post adiect. R.

1) Est p̄, non p̄. 2) Quae notat Doënniges l. c. II, 112 not. 3 de signis p̄ et cur̄ omnino
 erronea sunt. Item signa crucis minus recte adiacet.

1) 1311. Iun. 19. Est autographum archicis capituli maioris ecclesiae Pisanae (AC) nr. 1362, supra
 45 nr. 644 sub 1; cf. inscriptionem. 2) 1312. Iun. 29. Autographum deperditum est. Transmittunt
 tabularii Taurinensis c. supra nr. 597. 3) — 7) Omnia deperdita; 4) bis ascriptum est, cf. 7. Cf.
 iam supra ad nr. 834—845. 5) Autographum deperditum est. Nam aliam foret ac forma duobus
 sigillis sigillata AC nr. 1357, quam supra nr. 393 sub F adhibuimus, ut scilicet. 6) Deperditum.

- \tilde{p} + (10) Procuratorium comitis de Claromonte ex parte regis Frederici ad promittendum domino imperatori solutionem (M^l florenorum).
 Item novem paria litterarum sigillatarum sigillo comitis de Claromonte procuratoris regis Frederici, videlicet
 \tilde{p} + (11) Littera dicti comitis procuratorio nomine pro rege Frederico de promissione facta de incipienda guerra viva per ipsum regem
 \tilde{p} + (12) De certo modo faciendo concordiam² cum rege Roberto^b
 + 1, 28' \tilde{p} (13) De certo modo concordiam faciendo contra Robertum
 \tilde{p} (14) Littera unionis approbat(a)
 \tilde{p} (15) De concordia facienda non obstante contramandato approbate. 10
 \tilde{p} (16) De parentela approbate
 \tilde{p} (17) Procuratio super officio admirati approbat(a)
 \tilde{p} (18) De contractu matrimonii et promisso quod filius regis Frederici succedat in Regno
 \tilde{p} (19) De incipienda guerra et de danda tertia parte acquisita de Regno a Faro citra. 15

C Item novem^k paria litterarum sigillatarum sigillo regis Frederici, videlicet^l

- \tilde{p} (20) Quod barones iurent domino Petro filio regis
 \tilde{p} (21) De concordia non facienda, nisi insula Sicilie remaneat domino regi Frederico et heredibus suis 20
 \tilde{p} (22) Quod personaliter tam dominus imperator quam dominus rex Fredericus invadant Regnum
 \tilde{p} (23) De solvenda pecunia promissa
 \tilde{p} (24) De unione tenenda non obstante aliquo mandato 25
 \tilde{p} (25) De certo modo faciendo concordiam
 \tilde{p} (26) De unione domini regis
 \tilde{p} (27) De officio admiracie^m
 + 1, 29' \tilde{p} (28) De parentela domini regis.
 \tilde{p} (29) Instrumentum quod rex Fredericus testificatur duo sigilla pendencia esse sigilla sua propria sub sigillo secreto 30
 \tilde{p} (30) Procuratorium comitis de Claromonte pro rege Frederico ad tractandum etc. sub sigillo secreto
 \tilde{p} (31) Procuratorium comitis de Claromonte pro rege Frederico ad tractandum et intendendum concordiam et amicitiam cum domino imperatore sub sigillo secreto 35
 \tilde{p} (32) Littera universis ecclesiasticis personis de approbatione electionis domini etc. sub bulla papali

1045. ¹ *copiam approbate de cetera R.* ² *cum — Roberto st. antea atramento fusciori post C. sequitur in nova linea* Item novem *post deletam R.* ³ *super octo deleta R;* cf. not. m. 40 *deletam R.* ⁴ *De — admiracie in par. papine stilo notarii post add. R;* cf. not. k. *concordiam delet. R.* ⁵ *sub — papali post antea ducta add. R.*

[1046] 31. *In his documentis, quae omnia deperierunt, v. supra nr. 823. Cf. etiam infra nr. 1050*
 32. 1330. *Sup. 1. Autographum hoc deperit. Adhibuimus autographum tubularii*
 1476. *1330. Sup. 1. V. et supra.*

	þ	+	(33) Littera universis Romani imperii subditis quod obediant domino	} sub bulla papali
	R	+	34) Item alia littera eiusdem tenoris	
	euŕ	×	(35) Item alia eiusdem tenoris ^p	
5	R	+	(36) Littera de coronatione domini in festo Purificationis ultra biennium directa in personam domini sub bulla papali	
	R	+	(37) Littera quod dominus papa assignat domino imperatori terminum coronandi ipsum in Urbe apud Sanctum Petrum in festo Purificationis quod est ultra biennium, que dirigitur personis ecclesiasticis et secularibus sub bulla papali	
10	R	+	(38) Laudensibus quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(39) Parmensibus quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(40) Mediolanensibus quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(41) *Terdomensibus quod obediant domino sub bulla papali	* 29 ^o .
15	R	+	(42) Ascensibus quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(43) Papiensibus quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(44) Archiepiscopo Pisano quod obediat domino et promoveat negocia eius sub bulla papali	
	R	+	(45) Veronensibus quod obediant domino sub bulla papali	
20	R	+	(46) Brixiensibus quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(47) Archiepiscopo Mediolani quod obediat domino et promoveat negocia eius sub bulla papali	
	R	+	(48) Episcopo Vincentino quod obediat domino ^o et promoveat negocia eius sub bulla ^r papali	
25	R	+	(49) Domino Arnaldo cardinali quod occurrat domino in introitu Lombardie et committetur eum sub bulla papali	
	euŕ	×	(50) Albensibus quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(51) Florentinis quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(52) Reginensibus quod obediant domino sub bulla papali	
30	R	+	(53) Lucanis quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(54) Paduanis quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(55) Patriarche Aquilegiensi quod obediat domino et promoveat eius negocia sub bulla papali	
	R	+	(56) Regi Romanorum, quod veniat ad concilium sub bulla papali	
35	R	+	(57) Placentinis quod obediant domino sub bulla papali	
	R	+	(58) Cumanis quod obediant domino sub bulla papali	

1045. p) Item — tenoris *stilo acutiore inter lineas post adiect. R.* q) sequitur *sub delet. R.* r) sequitur: *dm delet. R.*

- (33) et (35) *Deperdita sunt; sed cf. pag. 375 not. 2.* (34) 1310, Sept. 1. *Est autographum AC*
 40 *nr. 1340 bis, supra nr. 435 sub 3; cf. inscriptionem.* (36) 1309, Jul. 26. *Autographum hoc iam deperit. Adhibuimus autographum tabularii Vaticani supra nr. 298; cf. supra.* (37) 1309, Jul. 26. *Est autographum AC nr. 1310, supra nr. 299; cf. inscriptionem.* (38) — (43), (45), 46, (50) — (54), (57) — (65), (68) et (69) 1310, Sept. 1. *Notantur viginti quatuor exemplaria, quorum fere omnino concordat Registrum Clementis V. Deest enim in Indice nostro solum exemplar Cremonensibus missum; cf. supra nr. 435 sub B 2.*
 45 *Adhuc servantur in AC novem exemplaria autographa: (40) = AC nr. 1331, (41) = nr. 1337, (45) = nr. 1342, (52) = nr. 1343, (54) = nr. 1336, (58) = nr. 1333, (60) = nr. 1339, (65) = nr. 1322, (68) = nr. 1341. Cf. supra nr. 435 sub B 1.* (41) *Cf. supra pag. 376 lin. 5, 6.* (44), 47, 48, (55), 66, (67) 1310, Sept. 1. *Notantur sex exemplaria, quorum concordat Registrum Clementis V; cf. supra nr. 436 sub B 2. Adhuc servantur in AC nr. 1338 et 1340 exemplaria nr. (67) et (48).* (49) 1310, Sept. 1. *Autographum deperit.*
 50 *Cf. supra nr. 437.* (56) = (133) 1310, Apr. 1. *Est autographum AC nr. 1324, quod aliud Bonaini 'Acta Henrici VII' I, 8 nr. 5. Cf. inscriptionem l. c.*

- R (59) Tervisinis, quod obediant domino sub bulla papali
 R (60) Senensibus quod obediant domino sub bulla papali
 R (61) Novariensibus quod obediant domino sub bulla papali
 R (62) Pargamensibus quod obediant domino sub bulla papali
 R (63) Mutumensibus quod obediant domino sub bulla papali 5
 cur (64) Alexandrinis* quod obediant domino. Et est littera penes patriarcham
 Antiochenum. Debet requiri per cancellarium et portari ad curiam*.
 R (65) Iamensisibus quod obediant domino sub bulla papali
 R (66) Episcopo Florentino quod obediat domino et promoveat negocia
 eius sub bulla papali 10
 R (67) Archiepiscopo Iamensi quod obediat domino et promoveat negocia
 eius sub bulla papali
 R (68) Verzellensibus quod obediant domino sub bulla papali
 R (69) Mantuanis, quod obediant domino sub bulla papali
 R (70) Regi Romanorum de sententia lata contra capitulum Basiliense propter 15
 electionem prepositi ibidem sub bulla papali

C Decem¹ privilegia sub bulla papali, videlicet

- + (71) Quod conceditur quod quilibet episcopus in presentia domini regis
 potest uti pontificalibus irrequisito dyocesano
 + (72) Quod dominus imperator potest in quolibet adventu suo in omni loco 20
 interdicto audire solemniter divina et facere coram se celebrari per decem dies
 + (73) Indulgentie conceduntur orantibus pro domino
 P (74) Gratia quod predicator in presentia domini regis potest dare indulgentias
 unius anni
 + (75) Pro confessore electo a domino 25
 + (76) Gratia quod dominus excommunicari vel interdicti non possit
 + (77) Quod dominus possit intrare loca mulierum religiosarum
 + (78) Quod dominus tempore interdicti possit habere divina
 + (79) Quod dominus possit audire missam antequam illucescat
 + (80) Quod dominus excommunicari vel interdicti non possit excoecutoria 30
 R (81) De nominatione archiepiscopi Rathomagensis², comitis Bononie, facta
 per quosdam nuncios regis Francie ad inquirendum, terminandum etc., et inter-
 prisius etc.
 cur 82 (82) De unione et confederatione domini imperatoris et regis Francie in
 privatam scripturam 35
 cur 83 (83) Per tres cardinales quod non offendat aliquam terram ecclesie in
 papiro
 R (84) Confederatio regis Francie et domini imperatoris in privatam scripturam

1015. ¹ Alexandrinis — cur iam) *in autis, necis paginarum notato ducto post adiect. R.* ² *corr.*
 Andechin R. ³ *procedit R²2 delet. R.* 40

70. Cf. supra pag. 376 not. 2. 70—1310, Jan. 22. Est autographum AC nr. 1319, quod edidit
Bohler supra ad nr. 237 citato pag. 78 nr. 544 (= W. S. B. pag. 214); cf. inscriptionem l. c. (71) — (80)
Dependunt omnia deperdita. Non videntur esse ea quae praebet Regestum Clementis V. in editione
de la Roche op. cit. 208 citato sub nr. 3562—3566, data a. 1310, Jul. 6 *ide* quorum unus autographo in tabulario
de la Roche a seipso est. *Bibliothèque de l'école des chartes* XLII (1889) pag. 53 sq. et 669; cf. etiam 45
de la Roche op. cit. 24, sed patens illa quae in *Instructione legatorum a. 1311. post Jan. 17 memorantur supra*
de la Roche op. cit. 24. Cf. etiam supra nr. 1048 sub nr. 10. De his rebus omnibus fusius alio loco disseremus.
 81. *Dependunt omnia deperdita* supra ad nr. 618. 82. *Dependunt*; cf. supra pag. 547 not. 1. 83. *Deper-*
ditum; cf. supra pag. 547 not. 1. 84. *Dependunt*; cf. supra pag. 547 not. 1.

- cur̄ × (85) Tria paria litterarum clausurarum missarum domino ante coronationem per Robertum quondam regem
- cur̄ × (86) Duo procuratoria sub sigillo domini, qualiter dominus constituit procuratores cum pleno mandato et misit ad Robertum quondam regem, ut perficerent tractatum matrimonii, confederationis et unionis etc.
- 5 cur̄ × (87) Significatio^v quod mittitur domino copia litterarum, quas misit Roberto sub bulla papali^v
- R (88) Quod nobiles Romanos detentos per dominum restituat sub bulla papali
- 10 cur̄ × (89) Quod non transeat per Bononiam sub bulla papali
- R (90) Quod agat misericorditer contra Brixiam sub bulla papali
- R (91) Quod habeat recommendatam ecclesiam Monasteriensem et eius electum sub bulla papali
- R (92) De revocando mandato facto quibusdam episcopis de veniendo Romam, cum iverint ad consilium sub bulla papali
- 15 R (93) Responsiones^w de mittendo legatos in Italiam et Alamaniam, super aliis petitionibus domini sub bulla papali
- cur̄ × (94) Quod dominus non faciat in terris, quas Robertus tener in Lombardia, novitatem sub bulla papali
- 20 R (95) Pro assignandis litteris confederationis facte cum rege Francie sub bulla papali
- cur̄ × (96) Quod dominus faciat restitui Roberto castrum Fibini districtus Alexandrie, quod occupat marchio Montisferrati sub bulla papali
- cur̄ × (97) De confederatione facienda cum rege Francie et compromittendo cum eo et dilacione danda comiti Burgondie filio dicti regis sub bulla papali^x
- 25 R (98) Processus factus contra Venetos occasione^y Ferrarie sub bulla papali
- R (99) Quod tramittat dominus litteras consimiles litteris regis Francie sub bulla papali
- R (100) Pro parentela facienda cum Roberto sub bulla papali
- 30 R (101) De restituendis captis et palaciis Rom(anis) sub bulla papali
- cur̄ × (102) Quod dominus differat iuramentum Roberti recipere usque ad coronationem imperialem sub bulla papali 31.
- R (103) Papa significat domino de coronatione et hortatur, quod compromittat in eum de iniuriis factis inter dominum et Robertum sub bulla papali
- 35 R (104) Pro affinitate contrahenda cum Roberto sub bulla papali
- R (105) Quod dominus habeat excusatum archiepiscopum Coloniensem de veniendo ad servitium domini sub bulla papali

1045. ^v) nr. 87) mutato ductu scriptum R. ^w) s. corr. ce in R. ^x) sub — papali mutato sti scriptum R. ^y) occasione R.

- 40 (85) *Deperdita; cf. supra ad nr. 781.* (86) *Deperdita; cf. supra ad nr. 751.* (87) *Videtur esse fragmentum autographi, quod serratur in AC, supra nr. 793.* (88) 1312. Jan. 19. *Est autographum tabularii Roncioniensi Pisani (AR) nr. 608, supra nr. 792; cf. inscriptionem.* (89) *Deperditum.* 1311. Jul. 4. *Est autographum AC nr. 1363, supra nr. 648; cf. inscriptionem.* (91) *Deperditum.* (92) 1312. Jan. 3. *Est autographum AC nr. 1373, supra nr. 725; cf. inscriptionem.* (93) 1310. Jan. 27. *Est autographum AC nr. 1327, supra nr. 390; cf. inscriptionem.* (94) *Deperditum.* (95) 1311. Dec. 18. *Est autographum AC nr. 1370, supra nr. 718; cf. inscriptionem.* (96) *Deperditum.* (97) 1311. Mart. 4. *Autographum hoc deperit. Adhibemus minutam tabularii Vaticani supra nr. 588. Cf. supra.* (98) 1309. Mart. 27. *Est autographum AC nr. 1302 videtur. Cf. etiam inscriptionem supra pag. 518 not. 1.* (99) *Deperditum; cf. supra pag. 706 not. 2.* (100) *Deperditum esse videtur; sed cf. supra ad nr. 752.* (101) *Deperditum esse videtur; sed cf. supra nr. 188 et ad nr. 792.* (102) *Deperditum; cf. supra ad nr. 726.* (103) 1312. Jan. 19. *Est autographum AC nr. 1375, supra nr. 791; cf. inscriptionem l. c.* (104) *Deperditum esse videtur; sed cf. supra ad nr. 752.* (105) 1311. Dec. 29. *Est autographum AC nr. 1373, supra nr. 722; cf. inscriptionem.*

- R (106) Papa significat domino quod mittit sibi legatum et cardinales pro coronatione imperii sub bulla papali
- R (107) Quod dominus faciat forlaniri de Lombardia illos de Ferraria sub bulla papali
- R 108 Pro Symone de Colubiano ac Jacobo et Petro de Vercellis sub 5 bulla papali
- R 109 Li compes de Gile le^s tresurier dou IX jour de Fevrier juques au coronement l'emperour a Rome
- R 110 Computus domini Symonis Philippi (actus) coram domino cancellario
- R 111 Octo instrumenta publica de fidelitate singularium personarum Astensium 10
- R 112 De conventionibus habitis^a pro domino de la Scala de Verona
- R 113 De concordia inita inter regem Francie et regem Albertum pro se^b et successoribus suis sub sigillo regis Francie^c
- R 114 Littera ducis Rudolphi de restitutione castri Adelnburg
- R 115 Littera conventionis habite inter dominum et duces Austrie super 15 quibusdam bonis in Alsacia et vallibus Switz sub sigillo ducis
- R 116 Procuratorium domini missum ad regem Robertum pro firmandis matrimonio et unione sub sigillo domini
- cur × 117 Instrumentum debiti et obligationis episcopi Leodiensis
- R 118 De promissione singularium personarum Astensium et iuramento), quod 20 assistent domino in omni honore et utilitate domini et imperii facta^e vicario Astensi pro domino
- R 119 Instrumenta de quibusdam requisitionibus factis comuni Brixie ex parte domini
- R 120 De⁴ capellania Sancti Iohannis baptiste in lan(ua)¹ 25
- cur R 121 De emptione reddituum apud monasterium Sancte Katerine in lan(ua) ordinis Sancte Clare
- R 122 De recognitione domini Aymar de Peitiers de solutione 11^m libr. Tur. sibi facta
- R 123 De quibusdam conventionibus ducis Austrie cum domino 30
- R 124 Transcriptum⁵ de conventionibus inter dominum et regem Francie
- R 125 Transcriptum⁵ de conventionibus inter dominum et regem Francie
- cur 2, 126 De tractatu matrimonii de filia domini cum filio Roberti

1045. ¹ supra *lan(ua)* add. R. ² sequitur *debet*, p. dum R. ³ pro se supra *lan(ua)* add. R sub — Francie *antata stilo post add. R.* ⁴ *praeceolat* *duc* *delet. R.* ⁵ facta — domino *stilo omnia* 35 *stilo post add. R.* ⁶ De — lan(ua) *antata stilo scripto R.* ⁷ Tran *postea antepositum R.*

106 1311. Jul. 8. Est autographum AC nr. 1361, supra nr. 649; cf. inscriptionem. (107) 1311. A. cf. 20. Est autographum AC nr. 1365, supra nr. 650; cf. inscriptionem. 108) Deperditum. 109) 1312. Iul. 29. Est autographum AR nr. 708, apud Bonanni l. c. II, 293 nr. 183 et infra in Appendice Apocharum rotarum camerae et thesaurariae. Cf. inscriptiones fragmentum. 110) 1311. Jul. 3. Est 40 autographum AR nr. 615, apud Bonanni l. c. II, 286 nr. 181 et infra in Appendice Apocharum. Cf. inscriptionem. 111) 1310. Oct. 27. 1311. Febr. 20. Servantur omnia autographa in AR nr. 644. Nr. 651, 652, 653, 655, 660, 711. Nr. 651, 652 v. supra nr. 468; nr. 652 supra nr. 471; nr. 655 supra nr. 472, reliqua praebet Bonanni l. c. I, 50 sqq. nr. 49, 48, 55, 50, 492. Cf. infra nr. 118. (112) 1311. Iul. 2. Est autographum AR nr. 706, supra nr. 572, cf. inscriptionem. (113) 1299. Aug. Est auto- 45 graphum AC nr. 1281, supra nr. 71 sub P. 114) Deperditum. (115) Litterae ducis deperditae sunt. Est autographum supra correspondit v. supra nr. 636. 116) 1312. Mart. 10. Autographum hoc deperditum supra nr. 637 et 638. 117) Deperditum. (118) 1311. Febr. 18. Est autographum AR nr. 710, apud Bonanni l. c. I, 57 nr. 191; cf. inscriptionem. 119) 122) Deperditae. 123) Num intelligantur 50 autographa in AC nr. 1350 aut nr. 1206, v. scilicet. Cf. supra ad nr. 635 et 636. 124) 1312. Cf. supra pag. 578 not. 1. 126) Cf. supra ad nr. 751.

- R (127) Due^b littere domini de ratificandis conventionibus cum rege Francie post coronationem imperii
 cur̄ × (128) De investitura archiepiscopi Arelatensis
 R (129) Littera papalis de evocatione regis Boemie ad consilium Vienense
 5 R (130) Notula litterarum missarum per dominum pape de facto Urbis et qualiter Robertus et Iohannes et Columenses iam contrariabantur domino
 cur̄ × (131) Privilegium Bonifacii pape de absolutione iuramentorum a quibuscumque personis factorum in preiudicium^k regis Romanorum et imperii
 R (132) Littera papalis contra Templarios directa domino de ipsis capiendis
 10 R (133) Quod dominus veniat ad consilium littera papalis
 R (134) Littera^l regis Francie in qua constituit procuratores ad compromittendum cum domino.

1046. INDICULUS LITTERARUM IN GUARDAROA IMPERATORIS INVENTARUM.

- 15 *Indiculus scribitur ibidem f. 32. Charta eundem præbet signum chartarii (Wasserzeichen)¹ ac nr. 1045, diversum a signo chartæ infra nr. 1050. Exhibet Documentis l. c. II, 116 sub nr. 1. Denovo continemus. (P. dest.)*

Hee sunt littere que fuerunt invente in gardaroba domini et que fuerant in custodia domini Gossuini capellani domini et que remanent in
 20 Pisis cum aliis litteris domini:

- (1) Primo littera promissionis facte domino per eius matrem
 (2) Instrumentum donationis facte per dominum Treverensem domino
 (3) Littera quitationis facte per dominum Volerand(um) domino de comitatu
 (4) Littera de partagio dato per dominum domino Volerando
 25 (5) Littera de concessione facta per dominum domino Gossuino de canonicatu Aretii
 (6) Littera de quitatione facta domino de debitis per diversas personas
 (7) Tria paria litterarum de electione domini in regem Romanorum
 (8) Commissio facta per marchionem Brandenburgensem de electione domini in regem
 (9) Littera ducum Saxonie de commissione facta per eos de electione domini in
 30 regem.

1045. ^{b)} Due *postea aut-positum* R. ¹⁾ et — domino *stilo omniino aututo* R. ^{k)} *cum corr.* *ex cone* R. ^{l)} Littera *postea autepositum stilo omniino aututo* R.

- (127) 1311. Mai. 8. Cf. *supra* pag. 576 not. 1. (128) 1312. Iul. 5. *Autographum deperditum est. Imbrexiatarum v. supra nr. 827.* (129) 1308. Aug. 12. *Est autographum AC nr. 1298, quod notat*
 35 *Ficker l. c. pag. 62 nr. 37 (= pag. 198). In verso hantur: littera papalis de evocatione regis Boemie ad concilium Vieñ; cf. supra.* (130) *Deperdita est; cf. supra ad nr. 791.* (131) *Autographum deperit. Sed cf. supra nr. 179 et pag. 712 inter Addenda.* (132) 1309. Aug. 7. *Est autographum AR nr. 610, supra nr. 300; cf. inscriptionem.* (133) (= 136); *v. supra.* (134) 1310. Ian. 23. *Est autographum AC nr. 1326, supra nr. 352.*

- 40 1) *Signum simile v. Briquet 'Papiers et filigranes des Archives de Gènes' (Genève 1888 = 'Atti della Società Ligure di storia patria' XIX, 2) nr. 592; eiusdem 'Les Filigranes. Dictionnaire historique' II (1907) nr. 4595 (lanoue a. 1313).*

- (1) *Deperditum.* (2) 1308. Mart. 28. *Est autographum AC nr. 1305, quod citat Ficker loco supra ad nr. 257 citato pag. 58 nr. 37 (= W. SB. pag. 194). Cf. inscriptionem l. c.* (3)–(6) *Deperdita.*
 45 (7) 1308. Nor. 27. *Deperdita. Cf. supra ad nr. 262 et K. Zeumer 'Die Goldene Bulle Kaiser Karls IV.' (= 'Quellen und Studien zur Verfassungsgeschichte des Deutschen Reiches im Mittelalter und Neuzeit' II, 1) partis I, cap. 3.* (8) 1308. Nor. 10. *Est autographum tabularu regu Florentinu 'Prav. Struzzi-Ugucconi', quo saeculo XIX, reuit, certe olim Pisis asseratum, quod edidimus supra nr. 261.* (9) *Deperditum. Notarimus supra ad nr. 261.*

1017. MANDATUM DE HOSTE FACIENDA.

1313. Aug. 1.

Scrivatur saltem exemplar Interamniensibus missum, cuius autographum in tabulario communis eiusdem iam olim descripserunt Pabst itaque Bellmann. Sigilli, quod dorso impressum fuisse opinari licet, vestigia desiderantur. Inscriptionem praebet: Dilectis devotis suis potestati, consilio et communi Interamniensi etc.¹ Edidit etiam ex veteri libro lapas impresso Bohmer 'Acta imperii selecta' pag. 464 nr. 658. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis devotis suis potestati, consilio et communi Interamniensi gratiam suam et omne bonum.

Cum iam simul in prociectu dirigendi duce Deo versus Romam pro magnis et arduis nostris et imperii negotiis gressus nostros et ibi circa XV. diem presentis mensis Augusti cum magno et victorioso exercitu nostro non solum per terram, sed etiam per mare proponamus esse, devotionem quam vos ad maiestatem nostram habere confidimus attente requirimus et rogamus, quatinus armatorum comitivam quam poteritis dictis die et loco vel saltem extunc sine dilatione, ubi nos esse audieritis, ad nostram celsitudinem transmittatis, vestre dilectionis et devotionis affectum, quem ad nos et imperium habetis, hac vice per operum evidentiam ostensuri et speraturi vos a nobis exinde consequi gratiam et honorem.

Dat. Pisis, Kal. Augusti, regni nostri anno quinto, imperii vero secundo.

1048. RECEPTIO COMITUM DE CAMINO IN GRATIAM.

1313. Aug. 4.

Scrivatur inter Acta registrata R. Bernardi de Mercato, cuius manu ut videtur scripta, Taurini in tabulario regio 'Diplomati imperiali Matteo 31 nr. 23' (= Dominicus Ms. IV, de quo c. supra ad nr. 563) fol. 11, 12. Edidit Dominicus l. c. II, 89 nr. 36. Deano accuratissimi contulimus. Bohmer, Reg. Heinr. 562. (P. deest.)

Anno nativitatis Domini MCCXIII, indie XI, die quarta Aug. Pisis in ecclesia fratrum Predicatorum, presentibus venerabili patre fratre Odone Pisano archiepiscopo, Franceschino marchione Malespine, Hugutione de Marsano, Iohanne de Vinstinga, Iohanne Parguic de Laeca, Conradino marchione Malespine, Bertholdo comite chambarlengo testibus ad hoc rogatis et vocatis.

I. Veniens coram domino imperatore² dominus frater Odoardus ordinis Cisteri-ensis procurator domini Ardenigi de Ardenigis de Parma militis et familiaris domini Guicollonis de Camino Cenetensis comitis, sicut apparet de procreatione huiusmodi per cartam scriptam manu Odorici de Petra notario sub anno Domini MCCXIII, ind. XI, die XVII Junii et etiam procurator domini Serravalli de Camino, sicut apparet per

¹ 1048. *Acta imperii selecta*, p. 464 nr. 658. ² *Acta imperii selecta*, p. 464 nr. 658.

³ *Acta imperii selecta*, p. 464 nr. 658. ⁴ *Acta imperii selecta*, p. 464 nr. 658.

cartam scriptam manu Iacobi Alberti de Bibano notario sub anno a nativitate Domini
 MCCXXIII. ind. XI. die XXV. Junii¹. et etiam procurator domini Guecelonis de Camino
 comitis Cenetensis^d ac civitatis Feltri et Beluni capitanei generalis. prout apparet per
 instrumentum scriptum manu Bernardi Girardi de la Petra de Serravalle notario sub
 5 anno Domini MCCXXIII. indiet. XI. die XXI. Junii¹. procuratorio nomine pro hiis omnibus
 asseruit ac iuramento firmavit dicta procuratoria et mandata recepisse de consensu et
 mandato sui superioris. eum omni humilitate et reverentia misericordiam postulavit pro
 predictis quorum est procurator et quolibet predictorum de omni offensa et iniuria. quam
 olim quocumque iure. modo et causa intulissent contra imperatoriam maiestatem et eius
 10 subditos et fideles. maxime super illis et de illis excessibus. de quibus contra ipsos
 extitit inquisitum per ipsum serenissimum principem et de quibus condemnati fuerunt
 per eundem serenissimum principem. sicut in actis imperialis aule serius continetur.
 et etiam de inobediencia et rebellione ipsorum. in quibus contra imperatoriam maiestatem
 haecenus perseveraverunt. offerens predictos quorum est procurator et quemlibet eorum
 15 ad omnia mandata dicti serenissimi principis et eiusdem omnimode voluntati. (2) Qui
 serenissimus princeps cupiens quoslibet errantes ad viam reducere veritatis. dictum pro-
 curatorem ipsorum procuratorio nomine pro eis benigne recepit. (3) Et ipse procurator
 procuratorio nomine predictorum ex certa scientia promisit et convenit dicto domino
 imperatori sollempniter et legitime recipere pro se et successoribus suis et Romano
 20 imperio. quod predicti quorum est procurator et quilibet predictorum stabunt et parebunt
 omnibus et singulis mandatis eiusdem de dictis et super dictis excessibus in condem-
 natione de iis facta in scriptis. et generaliter eiusdem libere voluntati parebunt in
 omnibus et per omnia de personis et bonis eorum et cuiuscunque eorum. sicut eisdem
 vel alicui eorum mandabitur. Ipsos et eorum bona eiusdem serenissimi principis libere
 25 voluntati submittens sub pena averis et corporis et persone arbitrio ipsius principis aufe-
 renda. promittens sub pena predicta. quod predicti quorum est procurator et quilibet
 ipsorum predicta omnia et singula et infrascripta approbabunt et confirmabunt et rata
 et firma habebunt et tenebunt et contra non facient vel venient ullo tempore. de qua
 approbatione et ratificatione fieri facient publicum instrumentum. quod dicto domino
 30 imperatori transmittent quam citius poterunt. (4) Et insuper dictus procurator nomine
 quo supra promisit dicto domino imperatori sollempniter recipienti ut dictum est et ad
 sancta Dei euangelia iuravit super animas predictorum quorum est procurator tactis
 euangeliis sacrosanctis corporaliter. dicens. confitens et asserens

dictum dominum imperatorem esse et esse debere ipsorum Guecelonis. Seravallis
 35 et Ardingi legitimum. verum et naturalem dominum sine medio. Quod ipsi Guecel-
 linus. Serravallus et Ardingus et quilibet eorum ab hac hora inantea perpetuo erunt
 boni fideles et obediennes dicto domino imperatori et eius successoribus et Romano
 imperio. Et quod non erunt in facto. dicto vel consilio. quod ipse dominus imperator
 personam. vitam aut membrum aut honorem perdat aut quod mala captione detineatur.
 40 Et si ipsi vel aliquis eorum seiverint aut seiverit aliquam personam aliquid predictorum
 committere vel facere volentem. pro posse impedient et distornabunt. Et si impedire
 vel distornare non possent. illud quam citius poterunt per se vel per eorum nuncium
 aut litteras denunciare curabunt dicto domino imperatori. Et quod imperium et terras
 imperii pro posse suo deffendent. mantenebunt et iuvabunt. et quod deinceps
 45 dominio et imperio ipsius domini imperatoris et omnes fideles imperii de presenti
 guerra et de quacunque alia. quam ipse dominus imperator habet seu haberet in
 futurum. Et ad recuperandum terras et iura imperii ipsum dominum imperatorem

1048. ^d) cetinensis R. * sequitur lacuna triam carbonum spatium praebans R: forsau conuicio idum.
 adiuvabunt omnes de.

50 1: Serratae non sunt.

pro posse ipsorum iuvabunt. Consilium quod ab eis vel altero eorum petierit, ei fideliter bonum et iustum dabunt. Secreta si qua eis imposuerit, in credenciam tenebunt et nulli manifestabunt sine eius licentia speciali. Et hec et alia, que in forma fidelitatis nova et veteri continentur, facient et observabunt bona fide sine fraude.

(5) Qui dominus imperator predictis sic promissis [et] iuratis ut superius continetur, predictam condemnationem et processum et sententiam contra predictos latam et factam ad sue voluntatis arbitrium suspendit et interim ipsos et quemlibet eorum in integrum restituit ad omnes honores, dignitates, iura et bona et cetera alia, quibus privati erant per sententiam antedictam, observando eosdem omnia et singula supradicta, que per dictum eorum procuratorem superius sunt promissa.

10

1049. PETITIO GERARDI DE INSULA.

(inter 1312. Iul. — 1313. Aug.)

Signo chronologico carere scruatur inter Henrici VII. archivi reliquias Pisis in tabulario capitali maioris ecclesie nr. 853 signata. In verso legitur: Petitio domini Gerardi. Ad modum supplicationum, que curia papali porriuebantur, omnino concepta est. Edidit minus recte Bonini Acta Henrici VII. I. 277 nr. 179. Devo contulimus. (P. deest.)

Supplicat vestre imperatorie magestati Gerardus de Insula beneficiatus in monasterio Sancti Alexandri Parmensis fidelis vester, quatinus sibi specialem gratiam facientes de canonicatu et prebenda non sacerdotali ecclesie Sancti Domini de Burgo Parmensis, si qua vacat ad presens nulli alii de iure debita vel quam primum ad id obtulerit se facultas, de munificentia imperialis celsitudinis dignemini providere eidem. Non obstante quod in dicto monasterio et in ecclesia Sancte Cecilie Parmensis ac ecclesia Sancti Iacobi de Fotigo Parmen. dioc. beneficia noscitur obtinere, cum aliis non obstantibus et clausulis oportunis. Executoribus ad hec specialiter deputatis.

25

1050. INVENTARIUM LOCALIUM ET CLENODIORUM IMPERATORIS.

1313. Aug. 27.

Tribus post mortem imperatoris, dum comites Pisas redire properant, in ecclesia S. V. in via iurata mare Tyrrhenam hoc inventarium confectum est. Manu Bernardi de Monte scriptum scruatur inter Riccius Collectanea et acta Taurini in tabulario regio Dipl. nr. imperali. Muzio I nr. II (= Doumibus Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604) et. in. Mox litterarum clausuram complicatum erat, itaque sigilli vestigia tenuissima videri solent.

Ad hunc locum v. supra et infra de resur. ad. supra pag. 1085 not. 1 citato. Est potius Riccius Collectanea nr. II (= Doumibus Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604) et. in. Mox litterarum clausuram complicatum erat, itaque sigilli vestigia tenuissima videri solent.

35

Edidit Dominicus l. c. II, 91 nr. 37. Nos documentum memorabile denovo accuratissime contulimus¹. (P. de St.)

In nomine Domini amen.

Anno a nativitate Domini MCCCXIII, die vigesima septima Augusti, factum est
5 inventarium de localibus et clemodiis domini imperatoris, inventis in III cofinellis apud
Sanctum Vincentium Pisane dyocesis, presentibus testibus infrascriptis. Que recepit
dominus Henricus de Flandria per manus domini Thome de Septemfontibus.

(1) Primo pomum aureum cum cruce aurea

(2) Item ceptum aureum cum aquila superstante

10 (3) Item unam parvam coronam auream cum formis lilyorum et safiris, esmerallis
et margaritis, balays

(4) Item III furcas et VII coquiliaria aurea

(5) Item unam virgam argenteam esmaltatam cum aquila lapidis preciosi² clavi in
capite

1 (6) Item XLVII coqliaria argentea

(7) Item unam petiam samisii rubei virgati

(8) Item X paria litterarum sub sigillo regis Trinacie de conventionibus habitis
inter dominum imperatorem et ipsum de matrimonio et confederatione³

(9) Item IX paria litterarum sub sigillo comitis de Charomonte de eisdem negociis⁴

20 (10) Item X privilegia sub bulla papali de indulgenciis concessis domino imperatori⁵

(11) Item unum parvum cyphum argenteum deauratum cum pede et coopertorio

(12) Item unum ciphum argenteum deauratum super pede et copertorio esmaltatis
intus et extra

25 (13) Item unum ciphum argenteum deauratum cum pede et copertorio seminatiss
esmallis

(14) Item X ciphos argenteos sig[ua]tos armis domini episcopi Leodiensis⁶

(15) Item unum ciphum argenteum deauratum cum pede et copertorio seminatiss
esmaltis

(16) Item unum urceum de argento deaurato seminatiss esmaltis.

30 Prescribis domino Henrico de Spanchem, domino Hugone de Ghoronzokes, domino
Egidio de Marcellis thesaurario, domino Iohanne de Ponteneria milite, Iohanne de Leodio
testibus et nobis Bernardo de Mercato et Gerardo Burgouido notariis ad hoc vocatis
et rogatis.

1050. ^{a)} preciosis R. ^{b)} domini — Leodiensis *artata dexte aduoca R.*

35 1. *Eidem folio 36^r inverso ordine, quo ipsam Inventionem exaratum est, postea inscripsit Bernardus
imbrecuratorum cuiusdam instrumenti a. 1313, Sept. 8 confecti, quom huc in adiudicatione ponere licuit.* Eodem
anno in festo nativitate beate Marie virginis, Pisis ante domum ser Pardi French notarii, presentibus
Perroy[el]to de Lugduno, Perroyeto^a de Anbilliaco Geben dyoc, Perroyeto^c de Morvaz eiusdem dyoc,
Et^b Perroyetus de Lovanello filius quondam Aymonis de Lovanello Geben dyoc, confitetur se debere
40 Iohanni dicto Gaudiebion^e de Marcellis Geben dyoc, ex causa mutui sex florenos auri et VI^d Thiro-
nenses, quos intravit sub obligatione omnium bonorum suorum solvere eidem creditori ad festum^e
nativitatis beati Iohannis baptiste proxime venturum, ubiemppe fuerit requisitus ante vel post dictum
terminum, cum dampnis annuis^d etc. (Renunciatus) etc. Facta et tradita dicto creditori. 2. *Sunt
litterae supra nr. 1045 sub nr. 20 — 29. 3. Sunt litterae l. c. sub nr. 114 — 119. 4. Sunt pri-
50 lega l. c. sub nr. 71 — 89.*

Sept. 8.

134
Jun. 24.

^{a)} perroueto R. ^{b)} sic R. ^{c)} b supra lineam add. R. ^{d)} corr. ex VII R. ^{e)} sequitur
pasche *debt. R.* ^{f)} *debitur esse scriptum armis R.*

17. Item unam bursam, in qua erant plures anuli, videlicet II cum duabus safiris et unum cum I balay et unum cum esmaralda coloris viridi et albi et I cum uno chamabe et I cum I turkeze et I lapidem crapandinam in circulo aureo

18. Item I sigillum secreti de uno safiri^b posita^c in auro^e

19. Item unum anulum cum uno bono rubino quem solet^d portare in digito 5

20. Item unam picidem auream seminatam parvis lapidibus preciosis

21. Item in uno parvo cofinello unum monile aureum cum una margarita in medio

22. Item unum agnum Dei argenteum esmaltatum

23. Item unum agnum Dei de plombo

24. Item unum bannile barnilum argenteum cum una cruce pendente pro reliquiis 10

25. Item unam crucem auream parvam pro reliquiis.

1050. *in* *R.* ^e posita in auro *mutato stilo scripta R.* ^d *corr. et scilicet R.*

APPENDIX I.

ACTA IUSTITIARIORUM CURIAE.

Iustitiariorum curiae acta tempore Alberti regis emanata nr. 1051—1084, partem hucusque incedita collectim hic proponimus. Sunt trīginta sententiae ac mandata iudicis curiae ipsius vel substitutorum, quatuor scripta curia iudici curiae porrecta.

Iustitiariorum sub Henrico VII. rege vel tempore vicariatus generalis nomine Iohannis regis Bohemiae fungentium sequuntur acta nr. 1085—1098. Sunt decem sententiae ac mandata iudicis curiae vel substitutorum, quatuor scripta curia iudici curiae porrecta.

De quorum indole cf. ea quae disseruit Vancsa loco supra ad nr. 168—172 citato pag. 19 sq., qui undecim tempore Alberti regis, quatuor tantum temporis Henrici VII. documentorum cognitionem habuit.

1051. SENTENTIA DE ECCLESIASTICIS
A IUDICE SAECULARI NON PROSCRIBENDIS.

1298. Nov. 21.

Denno descripsimus autographon tabularii regii Dresdensis. In sigillo dorso impresso hae adhuc litterae leguntur: S : CV : LBERTI . . . i : G . . . I . . : . OMANOR E Ediderunt iam olim Schoettgen et Krugsig Diplomataria I 779. (P. dest.)

Ich grave Herman von Sulz saz ze gerichte an mins herren stat des Römischen kunges Albrehtes unde tün kunt. daz dem . . abte von Volkolderode ist ein gemeine urteile erteilet. daz kein weltlich rihter keinen geistlichen man mit rehte in die aht getün mag. Des gib ich im ze gezuge des gerihtes brief.

Dirre brief wart geben ze Nürenberk, an dem Fritage vor sant Katherinen tage, do man zalte von Gottes geburte zwelfhundert jar nunzig jar unde in dem ahteden jare.

1052. SENTENTIA PRO DUCIBUS DE TECK.

1299. Apr. 29.

In actum et tenorem ex autographo tabularii regni Stuttgartensis benevolenter transmissis. Tenor e gallicum hinc membranaceo adsunt, patricissimis frequentis servatis scriptis. Unde denique textus, in quo adhuc leguntur: ONIS 3. (P. deast.)

Ich ir grave Herman von Sulze, der hofkintler mines herren dez Romschen küniges Albrechtes, kint, daz solich misscheide als ist gewesen zwishain dem herzogen Hermanne von Tecke an ainem teile unde dem herzogen Symon von Tecke, Cünraten, Landwigen unde Friderichen sinen brudern an dem andern teile umbe solche gulte unde schaden, die der herzoge Herman von Tecke von der vorgenanten bruder unde von ir vater wegen hate, daz hant sie beidenthalp mutewilleliche gelaizen an mich ir grave Hermanne von Sulze, an Heinrichen Staibzizen von Ezzelingen, an Marquart den burgermaister von Ezzelingen, unde sol irweder teile ainem sinen diener dar zu geben unde suln die vier Heinrich Staibzize, Marquart der burgermaister unde die zwien die zu in werdent geben erwan die gulte unde den schaden, als vor geschriben ist. Unde swaz die vier man oder der mereteil under in dar umbe erwan unde haizent, dez suln sie beidenthalp gehorsam sin. Ist aber daz daz sie zerhelbeit unde weder alle vier noch der mereteil uberain koment, so sol ich grave Herman von Sulze dar zu komen unde an swellen dingen die vier oder der mereteil under in niht sint uberain komen, swaz denne wir viunf oder under uns viunfen der mereteil dar umbe erwan unde haizent, dez suln beidiu teile gehorsam sin unde suln ouch dem herzogen Hermanne von Tecke unde sinen burgen da von helfen beidiu von gulte unde von schaden. 2) Ez ist ouch geteidingete daz da diu vorgenanten kint oder ir burgen haft sint umbe hobgute oder umbe schaden vor den herzogen Hermanne von Tecke, swa daz ist da sol in der herzoge Herman von Tecke von helfen, als die viunf man oder der mereteile under in sprechent oder haizent. Unde hant dar umbe die vorschribenne kint gesezzet ze rechem phande dem herzogen Hermanne von Tecke die burg ze Gutenberg unde die halben burg ze Tecke unde dar zu sol er warten uf diu kint unde uf allez ir gute, daz sie in unde alle sin burgen bedegen unde lösen ane schaden, unde swenne daz geschitte, so sol in herzoge Herman von Tecke ir burge wider antworten. Unde hate herzoge Herman von Tecke den vorgenanten kinden dar umbe ze burgen gesezzet ir grave Gozen von Thuwingen unde ir Cünraten von Landowe. 3) Die vorgenanten kint hant ouch gelopt unde verjehen, daz sie biz mit Martins tage der ni nachste küniet unde dannan über viunf jar bi an ander suln sin, daz sie ir liute unde ir gute mit raihen suln, unde suln ouch ir liute unde ir gute mit raihen oder zwain die der kinde diener sin enpflichen nach dez herzogen Hermans rate von Tecke unde ir grave Gozen von Thuwingen unde suln die selben phleger von ir lande gute unde von ir gulte gelten der kinde schulde, swa ez aller nôtost ist. 4) Die phleger suln ouch wider rechenen ir herzogen Hermanne von Tecke unde ir grave Gozen von Thuwingen unde den kinden zwierunt in iedlichem jar, ze ainem mal mit Martins nacht unde zu dem andern mal umbe sant Gerigen tag. Unde swenne die herzogen Hermanne von Tecke unde ir grave Gozen von Thuwingen ouch ir phleger die phleger den kinden niht rechte tun, so suln diu kint us ir diener ir grave Gozen von Thuwingen nach dez herzogen Hermans rate von Tecke unde nach ir grave

Gozen rate von Thuwingen. Unde daz allez daz hie vor geschriben stat kunt si unde state belibe, so han ich grave Herman von Sulze der hofrihter dez gerihtes insigel, wan ez vor gerichte verjehen wart, an disen brief gehenket unde herzoge Herman von Tecke sin insigel von sinen wegen unde herzoge Symon von Tecke mit siner bruder willen von sinen unde siner bruder wegen sin insigel ouch dar zu an disen brief gehenket.

Dirre brief wart geben ze Hagenowe, an der nahsten Mittwochen vor sant Walburge tage, do man zalt von Gotes gebürt zwelfhundert jar nünzig jar unde in dem nünnden jar.

1053—1055. SCRIPTA PRO ECCLESIA GOSLARIENSI.

1299. (ante Mai. 21).—Iul. 1.

1053. CITATIO PARTIS. (ante Mai. 21).

Repetimus editionem, quae ex apographo canonico tabulario civitatis Goslarënsis parata est (Urkundenbuch der Stadt Goslar II. 547 nr. 566). (P. deest.)

Frou Elizabeth graven Reinholdes seligen elich wirtin von Solmisse unde Reinhold uwer sun, ir sulent antworten ze hove mester Iacobe des Romischen kuniges Albrehtes scriber an dem Samstag vor sente Urbanes tage.

M. 112.

1054. SENTENTIA IUDICIS CURIAE. Mai. 22.

Item l. c. II. 549 nr. 568 ex apographo canonico. (P. deest.)

Ich grave Herman von Sulz der hoyerichter mins herren des Romischen kuniges Albrehtes tun kunt allen den, die dissen bref sehent oder hören lesen, daz Reinhold

1) *In adiutacione ponere licet scriptum regis Alberti, quod ad eandem res spectat, Mai. 21 datum (l. c. II. 548 nr. 567 ex autographo, cuius sigilla adhuc videntur: Reg. Albr. 181).*

Nos Albertus Dei gratia Romanorum rex semper augustus ad universorum notitiam cupimus pervenire publice profitendo, quod nobilis vir Reinboldus filius quondam Remboldi comitis de Solmez citatus ad instantiam honorabilis viri magistri Iacobi canonici Goslarënsis, notarii nostri dilecti, procuratoris legitimi honorabilium virorum . . . prepositi, . . . decani et capituli eiusdem ecclesie ad nostre presentiam maiestatis in figura iudicii pro se et pro nobili domina Elizabeth relicta predicti Reinboldi comitis, matre sua similiter citata, sicut procurator ab ipsa legitime constitutus nomine suo et nomine procuratorio pro ipsa matre sua coram maiestate nostra et in presentia venerabilis Gerhardi Maguntini archiepiscopi principis nostri karissimi assenuit et recognovit publice profitendo, quod super curte Mengede et bonis ad ipsam pertinentibus, super quam ipsos idem magister Iacobus impetivit, ipse et mater eius predicta se nunquam introuiserunt nec receperunt seu habuerunt aliquid ab eadem. Renuntiavit nichilominus idem Reinboldus pro se et predicta Elizabeth matre sua et ipsorum heredibus omni ini. actioni et impetitioni, que sibi in memorata curte Mengede competunt vel videntur competere hancum, simpliciter et expresse. In cuius rei testimonium et perpetui roboris firmitatem sigillum nostrum una cum sigillo memorati Gerhardi archiepiscopi Maguntini presentibus est appensum.

Nos vero Gerhardus Dei gratia sancte Maguntine sedis archiepiscopus sacri imperii per Germaniam archicancellarius rogatus prefati Reinboldi presentes litteras sigillo nostro iussimus communiri.

Actum et datum apud Oppenheim, XII. Kalendas Iunii, indictione XII, anno Domini M. ducentesimo nonagesimo nono, regni nostri anno primo.

fronm Elizabet sunne grave Reinboldes seligen elich wirtin von Solmisse kum vur mich, do ich ezo gerichtē sas unde vorjach für sich unde vur sine mutter, daz er den dechan unde daz capittel unde daz goteshus zu Goslar unde alle ir erben der vorgenanten von Solmize niht wellen irren mit kheiner slachen dinge an den hove zu Mengede unde swaz dazzo horet, wan de selben gud ze rechte sint des stiftes ze Goslar unde von deme verzihende. Daz Reinbold von Solmisse hat getan vur sich unde vur sine mutter unde vur alle ir erben. Darumbe hat meister iacob mins herren des Römischen kuniges Albrechtes scriber, der* ein tunhere ist ze Goslar, de vorgenanten von Solmisse ledich gelazen der clage, alse er se geladen hete vor mins herren gerichtē des Römischen kuniges Albrechtes.

Der brief wart geben an dem Vritage vor sent Urbans, do man zalte von Gotes geburte zwelfhundert jar nunzig jar und in dem munden jare.

1055. SENTENTIA EIUSDEM ALTERA. *Id. 1*

Item l. c. II, 550 nr. 570 ex duobus autographis. Sigillum prioris haec verba praebet: . . . IV . . . IS : CVRIE : A . . . CRTI : DEI : RA . . . A : VM : RE . . . S. r. Sigillum alterius desubatur: in verso leguntur: Inductio in possessionem¹.*

(*P. deest.*)

Ich grave Herman von Sulz der hoyerichter mins herren des Römischen kuniges Albrechtes enbute hern Rüdiger von dem Werde minen grüz unde gebut ju von mins herren gewalt des kuniges, daz ir meister iacoben mins herren sriber des Römischen kuniges Albrechtes, der ein tunherre ist ze Goslar, anleitent nach rehte uf den hof ze Valender dem man heisset des Kunges hof unde swaz zu dem vorgenantem hove gehöret, daran in irret unde hant lange geirret Cunrat von Toneburk unde Herman sin bruder mit gewalt unde aue rehte. Ende gebut ju von mins herren gewalt des kuniges, daz ir den vorgenanten meister iacoben anleitent nach rehte, swa er uch wiset uf Cunrates gut von Toneburk unde uf Hermanes gut sines bruder umbe zwei tūsent mark unde umbe vierzig mark Colniseher pheminge, darumbe si den vorgesriben meister iacoben unde daz gotteshus ze Goslar hant mit unrechte geschadiget

1054. 3. des *id.*

1. *Item pominis scriptam regis Alberti Nor. 9 datum t. l. c. II, 551 nr. 571 ex transunto a. 1320, 30 Apr. 10 facto; Reg. Albr. 230r.*

Albertus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — strenuo viro Rudengero de Insula fidei meo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Cum honestus et discretus vir magister iacobus curie nostre notarius, procurator et canonicus Goslariensis ecclesie, nomine honorabilium virorum prepositi, decani et capituli predictae ecclesie contra nobiles viros Conradum et Hermannum de Toneburg et alios fratres et coheredes eorum per sententiam obtinuerit in nostra curia iuris ordine in omnibus observato, quod ipsum in possessionem curie de Valendir cum suis pertinentiis universis, que Regalis curia vulgariter appellatur, mittere debeas corporalem, in qua quidem curia quondam Hermannus pater eorum de Toneburg gravem scandalo capitulo ecclesie Goslariensis iniuriam intulit et predicti fratres et coheredes eorum eidem curie ipsorum in vicio succedentes eosdem gravius Dei timore postposito in animarum suarum periculum non desinunt molestare, — obtinuit etiam magister iacobus procuratoris nomine per sententiam, quod predictis milibus marcarum et quadraginta marcis Coloniensibus, quas idem fratres et eorum coheredes de predicta curia et eius pertinentiis indebite perciperunt, in possessionem bonorum ipsorum, — et si non ostenderent, similiter mittere debeas personalem, — propter quod fidelitati tue seriose et humiliter et mandamus precise volentes, quatinus sepedictum magistrum iacobum in corporalem possessionem predictarum bonorum aut certum summi munitium secundum latam sententiam mittere debeas, — et defendas nostro et imperii nomine in eisdem.

Datum in Civitate Coloniensi, V. Idus Novembris, anno Domini MCC nonagesimo nono, indictione XIII. 1020. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30.

uf den vorgenanten guten, wan die clage hat meister Iacob vollevüret mit rehte unde mit gesammentem urteile von des gotteshus wegen unde des capitels von Goslar, da per vorgenante meister Iacob korherre ist. Unde do diz erteilet wart ze Gengembach, da waren bi min herre der bishof Peter von Basel, grave Albrecht von Lewenstein,
 5 grave Heinrich von Zwainbruke, her Heinrich von Obsenstein, der senger zû dem tume von Strazburk, her Cünrat von Liechtenberk, her Iohans von Wartenvels, her Cünrat von Büssenank, her Heinrich der marschalk von Bappenheim, her Iohannes der truchsesse von Diessenhoven, her Iacob der voget von Frowenvelt, her Cünrat von Ramswag, her Heinrich von Bannaker, her Bilgerin von Wagenberk, her Heinrich von Wilhein
 10 unde ander erber ritter genüge.

Der brief wart geben ze Gengembach, an der Mitwochen nach sant Iohannes tage baptisten, do man zalte von Gottes geburte zwelfhundert jar nunzig jar unde in dem munden jare.

1056. 1057. SCRIPTA PRO MARESCALCO DE PAPPENHEIM.

(1299). Nov. 13.—1300. Febr. 3.

1056. TESTIMONIUM DE INDUCTIONE. (1299). Nov. 13.

Repetimus editionem, quam paravit Baumann Zeitschrift für die Geschichte des Oberrheins. Neue Folge IV, 70 nr. 2 ex autographo tabularii principum Fürstenbergensium. Sigillum, quod olim linis pendebat, iam desideratur. (P. deest.)

Dem edelin man graven Herman von Sulz des künegis hofrichter enbeut ich Ulrich der amman von Wizenburg minen willegen dinst.

Ich dunt auch kunt, daz ich den edelen man heru Heinrich den marschaleh von Bappenheim geankait han, alse mir gebotin ist von hof, uf graven Gebeharden von
 25 Hirzberg güt zu Blivelt und zû der Schonenowe, waz her da hat. Des ist me dan dri dage und sechs wochin. Daz sage ich uf minen eit.

Dirre brief ist gegeben an dem nehestin Fridag nach sande Martines dage.

1057. MANDATUM DE ASSIGNATIONE POSSESSIONIS.

1300. Febr. 3.

Item l. c. IV, 70 nr. 3 ex autographo eiusdem tabularii. Sigillum dorso impressum erat. (P. deest.)

Ich Cünrat von Büssenank saz ze gerichte an mins herren stat des Römischen kunges Albrehtes unde enbute Cünrat dem schultheissen von Nürenberk minen gruz unde gebut in von mins herren gewalt des kunges, daz ir hern Heinrich den marschalk
 35 von Bappenheim setzent in sine nutzliche gewer uf rehte unde in schirment nach rehte uf graven Gebehartes güt von Hirzberch, uf die gut ze Blienvelt unde ze Schönowe, waz er da hat, darauf in der amman von Wissenburk vormales hat geankaitet umbe zwai hundert mark silbers, darumb er von in mit unrehte ze schaden ist komen,

wan er hat erzogen mit swes anleiters offenen briewe also reht ist, daz er sine anleitn besessen hat mit denne drie tage unde sechs wochen. Tunt ir des niht, man rihet von ir nach rehte.

Der brief wart geben an der Mitwochen nach unser Frowen tage der lichtmesse, do man zalte von Gotes geburte druzehenhundert jar.

1058, 1059. SCRIPTA IN CAUSIS CONTRA COMITEM DE FRIBURG.

1300. Mart. 7.—Iul. 13.

1058. INTIMATIO TERMINI. Mart. 7.

*Dedit iam olim J. Ficker ex autographo tabulari Oenopontani (= Winkelmann 19
Acta imperii inedita II. 755 nr. 1083). Sigilli dorso impressi vestigia apparent. Nos
editionem illam hic repetimus. (P. dest.)*

Ich grave Herman von Sulz der hoverichter mins herren des Römischen kuniges
Albrehtes im kint, daz Nicolaus von Offenbach elage ist die dritte nach dem furgebot
gen graven Egen von Friburk an der Mitwochen nach sant Benedicten tage.

Der brief wart geben an dem Montage vor sant Gregorien tage.

1059. SENTENTIA IUDICIS CURIAE. Iul. 13.

*Item ex autographo eiusdem tabulari (= l. c. II. 757 nr. 1085). Sigilli vestigia
apparent. (P. dest.)*

Ich grave Herman von Sulz der hoverichter mins herren des Römischen kuniges
Albrehtes im kint, daz Ioselin dem Iuden von Tanne ist erteilet vor gerichte, daz er
sol erzenen mit graven Egen hantfeste von Friburk, daz her Diethrich von Tüselingen,
her Jacob der Serminzer, her Iohans von Tüselingen, her Rudolf Böhent, Burkart der
Turner, Cunrat Hubschman, Burkart Beler, Albrecht der Lange unde Peter der minz-
meister burge wurden fur graven Egen von Friburk gen Abergolte dem Iuden Koppins
sun von Runach, der in sine elage geben hat vor gerichte ze gewinne unde ze verluste,
Unde swes graven Egen von Friburk sin hantfeste beseit, des sol er unde sine burgen
Ioselin dem Iuden schuldig sin. Magt aber der vor genaunte grave Egen von Friburk
ze wisen, also reht ist, daz er die schult, swes in sine hantfeste beseit, vergolten habe,
so sol er unde sine burgen der schult ledig sin von Ioselin dem Iuden von der elage
ze gen, also in vor gerichte geben hat Abergolt der Iude Koppins sun von Runach,
Unde Iab ich in dar umbe einen tak geben her ze hove ze erzugende, also vor
geschehen ist, an dem Montage nach sant Iacobos tage.

Der brief wart geben an der Mitwochen nach sant Kylians tage, do man zalte
Gotes geburte drinzehenhundert jar.

1060—1062. SCRIPTA PRO MARESCALCO DE PAPPENHEIM ITERATA.

1301. Iun. 7.—Iul. 10.

1060. INTIMATIO TERMINI. Iun. 7.

5 *Repetimus editionem, quam ex autographo tabulari principum Fürstenbergensium paravit Baumann loco ad nr. 1056 citato IV, 71 nr. 4. Sigillum dorso impressum erat. (P. deest.)*

Ich Bûrkart von Horburk saz ze gerichte an mins herren stat des Rômischen kunges Albrehtes unde tûn kunt, daz hern Heinriches des marschalckes von Bappenheim
10 clage was die erste nach dem furgebot an der Mitwochen nach sant Bonifacien tage
gen Wirnt von Meren, gen Cûnrat von Meinheim unde gen Sifrit von Truhtmotzheim.
Do gab ich in den andern tag an dem Fritage vor sant Johannes tage Baptisten
15 Der brief wart geben an der Mitwochen nach sant Bonifacien tage.

Iun. 20

1061. MANDATUM DE INDUCTIONE. Iul. 10.

15 *Item l. c. IV, 71 nr. 5. Sigillum dorso impressum erat. (P. deest.)*

Ich grave Herman von Sulz der hoyerichter mins herren des Rômischen kunges
Albrehtes enbute hern Heinrichs von Wilhelm minen grûz unde gebut iu von mins
herren gewalt des kunges, daz ir hern Heinrich den marschalck von Bappenheim andeitent
nach rechte, swa er ueh wiset, uf Wirntes gût von Meren, uf Cûnrates gût von Meinheim
20 unde uf Sifrides gût von Truhtmotzheim umbe hundert phunt Heller unde umbe den
schaden, der daruf gangen ist unde noch gan mag. Tunt ir des niht, man rihet von
iu nach rechte.

Der brief wart geben an dem Mentage nach sant Kylians tage, do man zalte von
Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem ersten jare.

1062. SENTENTIA DE PROSCRIPTIONE FERENDA. Iul. 10.

25 *Item l. c. IV, 72 nr. 6. Sigillum dorso impressum erat. (P. deest.)*

Ich grave Herman von Sulz der hoyerichter mins herren des Rômischen kunges
Albrehtes tûn kunt, daz min herre ze aht sol tun mit tagen, swa er es mit rechte
getûn mag, Wirnt von Meren, Cûnraten von Meinheim unde Sifriden von Truhtmotzheim
30 von hern Heinriches clage des marschalckes von Bappenheim.

Der brief wart geben an dem Mentage nach sant Kilians tage, do man zalte
von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem ersten jare.

1063. RELATIO DE CAUSA CONTRA COMITEM DE TOGGENBURG.

1301. Nov. 29.

*Autographum tabularii Oenopontani iam olim exemplavit J. Ficker (= Winkelmann
'Acta imperii inedita' II. 758 nr. 1088). Pendunt sigilla quinque. Nos editionem illam
hic repetimus. (P. deist.)*

Dem erberen herren graven Herman von Sulz hoveriliter mines herren kunig
Albreytes dez Römesehen kuniges enbiut ich grave Herman von Honberg minen dienst
und tun iuch kunt, als mir von hove und von dem gerichte bevollhen wart in der sache
einsit graven Friderichs von Toggenburg dez alten und ander sit Ysaachs Herren dez
luden von Friburg, die kamen beidsit viur uns ze Basel, als in der tag gemacht war.
Do saste der vorgenant von Toggenburg hern Peter den Schaler und hern Mathis den
Richen ritter von Basel von sinen wegen und Ysaach Herre der lude hern Hiltbranden
Spöplin von Spanegge und hern Walthern Spörlin von Friburg von sinen wegen ze
mir. Do greif grave Friderich von Toggenburg an sin geziuge, als er von hove ge-
scheiden waz, und zoeh sin warheit an Vinclin den luden von Klingenowe Bischofes
bruder, von dem du sache von erste rurt, der da ze gegen waz in dem hove, da ich
ze gerichte saz, und gebot deme luden mit urteil dristunt viur mich, als da erteilt wart,
daz er ein warheit seite, die er wiuste inber die selben sache. Der lude wolte viur
niut. Do wart erteilet, daz ich in mit gerichte twingen solte. Do konde mir nieman
gesagen, wie ich in getwingen solte oder waz besserunge druber horte. Unde dar
umbe bit ich iuch, daz ir mir enbietent, wie ich den luden und ander luden getwingen
sulle, an die er sin warheit ziucht. Do greif er an ander sin geziuge und gedingete
siner warheit an hern Rödeger den Manessen von Zinrich und jach im och der siner
warheit mit dem eide, als verre daz da mit urteil erteilet wart, daz er ime volleclieh
geholfen hette. Och half im her Urieh von Schönenwerde dez selben mit dem eide
als her Rödeger der Manesse und seitent die beide uf im eit, daz der vorgenant
Vinclin ze gegen waz und ander luden und Cristen genuge, da du satzung geschach
von dem vorgenanten von Toggenburg und Bischof dem vorgenanten luden. Und da
von gaben wir dem vorgenanten von Toggenburg einen andern tag an dem nehesten
Montage vor Wienahiten, daz er da sin geziuge leit als verre als er mac oder an
andern tagen, die im geben werdent. Und wart och vor uns erteilet mit gevallern
urteile, wer daz der vorgenant Vinclin starbe unze ze den vorgenanten tagen, daz er
geholfen hette dem vorgenanten von Toggenburg, wan ez wanlich waz, daz er niut
sagen wolte dur sines bruder willen des vorgenanten Bischofes, von dem du sache da
rorer. Und daz diz war si, daz spriche ich grave Herman bi minem eide und wir
die vorgenanten viere her Peter der Schaler, her Mathis der Riche, her Hiltbrant
Spöplin und her Walther Spörlin bi unserm eide, daz wir diz sahen und hörten. Unde
ber uber zeinem waren urkunde so han wir der vorgenant grave Herman und die
vorgenanten viere unser ingesigele gehenket an diesen gegenwerten brief.

Dz geschach ze Basel in dez tuombrops tes hove, do man zalte von Gottes
güte druzehenhundert jar in dem ersten jare, an der Mitwochen vor sant Andres

1064—1070. SCRIPTA PRO MARESCALCO DE PAPPENHEIM ITERATA.

1303. Mart. 15.—1306. Mai. 4.

Quae omnia proponimus ad editionem, quam paravit ex autographis tabularia principum Fürstenbergensium Baumann loco supra ad nr. 1056 citato. Sigilla dorso impressa erant.

1064. PRONUNTIATIO CAUSAE. 1303. Mart. 15.

Dedit Baumann l. c. IV, 72 nr. 7.

(P. doest.)

Ich grave Herman von Sulz der hoverihter mins herren des Römischen kunges
10 Albrehtes tûn kunt, daz her Heinrich der marschalk von Bappenheim hat sine clage
geben mit rehte ze gewinne und ze verluste Friderich von Giengen, die er hat ze
Berhtolt dem Wurger, ze Uriche Riemen, ze Sifrit dem Läst, ze Heinrich von Niperk
hern Reinboten sun, ze Cûnrat von Niperk hern Warmundes sun unde ze Sifride Fritak.

Der brief wart geben an dem Fritage vor Mittervasten, do man zalte von Gottes
15 geburte driuzehenhundert jar unde in dem dritten jare.

1065. PRONUNTIATIO CAUSAE ALTERIUS. 1304. April. 27.

Item l. c. IV, 72 nr. 8.

(P. doest.)

Ich grave Herman von Sulz der hoverihter mins herren des Römischen kunges
Albrehtes tûn kunt, daz her Heinrich der marschalk von Bappenheim hat sine clage
20 geben mit rehte ze gewinne unde ze verluste Heinrich Agten sun, die er hat ze Hein-
rich dem voget von Mowenheim, ze Herman Semeler, ze Heinrich Reinbot, ze Cûnrat
sinem sun, ze Heinrich Wezze, ze Heinrich Schedelin, ze Heinrich Vlberger, ze Cûnrate
Lepheler, ze Heinrich Spörlin, ze Herman des Lephelers sun, ze Cûnrat dem Zimber-
heimer, ze Ulrich Hermans swester sun des brotbecken, ze Marquart Wurcheler,
25 ze Wernher des Würchelers swester sun, ze Marquart Lille, ze Heinrich Zehe unde
ze Heinrich dem voget von Stophenheim.

Der brief wart geben an dem Mentage vor sant Walpurgis tage, do man zalte
von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem vierden jare.

1066. SENTENTIA DE PROSCRIPTIONE FERENDA. 1305. Jul. 31.

30 *Item l. c. IV, 73 nr. 9.*

(P. doest.)

Ich Albreht von Hohenloch saz ze gerihte an mins herren stat des Römischen
kunges Albrehtes unde tûn kunt, daz min herre ze aht sol tûn mit tagen, swa er es
mit rehte getun mag, Heinrich den voget von Mowenheim, Herman Semeler, Heinrichen
Reinbot, Cûnrat sinen sun, Heinrichen Wesse, Heinrichen Schedelin, Heinrichen Vlberger,
35 Cûnraten Lepheler, Heinrich^a Spörlin, Herman des Lephelers sun, Cûnraten den Zimber-
heimer, Ulrichen Hermans swester sun des brotbecken, Marquarten Wurcheler, Wernher

1066. ^a) Heinriches *or.*

des Wuchelers swester sun, Marquarten Lille unde Heinrichen Zehen von hern Heinriches elage des marschalkes von Bappenhein.

Der brief wart geben an dem Samstag nach sant Jacobes tage, do man zalte von Gottes geburte drinzechenhundert jar unde in dem funften jare.

1067. CITATIO PARTIS. (1305, ante Aug. 23).

5

Item l. c. IV, 73 nr. 10.

(P. deest.)

Ulrich der Zolner von Wendingen, du solt antwurten ze hove hern Heinrich dem marschalk von Bappenhein an dem Mentage vor sant Bartholomeus tage.

1068. PRONUNTIATIO CAUSAE TERTIAE. 1305, Sept. 20.

Item l. c. IV, 73 nr. 11. Imaginem heliographicam v. Kaiserurkunden in Ab- bildungen VIII tab. 18c (cf. Taf. 282).

(P. deest.)

Ich Cunrat von Bussenank saz ze gerichte an mins herren stat des Römischen kuniges Albrehtes unde tun kunt, daz her Heinrich der marschalk von Bappenhein hat sine elage geben mit rechte ze gewinne unde ze verluste Burkart von Diezzenhoven, die er hat ze graven Berhtolte von Graifsbach.

15

Der brief wart geben an dem Mentage vor sant Mauricien tage, do man zalte von Gottes geburte drinzechenhundert jar unde in dem funften jare.

1069. MANDATUM DE ASSIGNATIONE POSSESSIONIS. 1306, Mai. 4.

Item l. c. IV, 73 nr. 12. Cf. infra nr. 1085—1087.

(P. deest.)

Ich Cunrat von Bussenank saz ze gerichte an mins herren stat des Römischen kuniges Albrehtes unde enbut hern Cunrat von Ellingen minen gruz unde gebut uch von mins herren gewalt des kuniges, daz ir hern Heinrich den marschalk von Bappenhein anleitent nach rechte, swa er uch wiset, uf graven Berhtoltes gut von Graifsbach umbe hundert phunt Haller unde umbe den schaden, der daruf gangen ist unde noch gan mag, wan die elage vollefürt an siner stat Burkart von Diessenhoven unde hat im och sine elage widergeben mit rechte ze gewinne unde ze verluste. Tünt ir des niht, man rihtet von uch nach rechte.

Der brief wart geben an der Mitwochen nach sant Walpurge tag, do man zalte von Gottes geburte drinzechenhundert jar unde in dem sechsten jare.

1070. PRONUNTIATIO CAUSAE QUARTAEE. 1306, Mai. 4.

30

Item l. c. IV, 74 nr. 13.

(P. deest.)

Ich Cunrat von Bussenank saz ze gerichte an mins herren stat des Römischen kuniges Albrehtes unde tun kunt, daz her Heinrich der marschalk von Bappenhein hat sine elage geben mit rechte ze gewinne unde ze verluste Friderich von Giengen, die er hat ze Herman von Eloffsheim.

35

Der brief wart geben an der Mitwochen nach sant Walpurge tag, do man zalte von Gottes geburte drinzechenhundert jar unde in dem sechsten jare.

1071. 1072. SCRIPTA CAUSAE CONTRA
COMITEM DE FRIBURG.

1303. Jul. 9.—14.

1071. SENTENTIA PRIOR. Jul. 9.

5 *Ineditam proponimus ex autographo tabularii Karlsruhani benivolenter transmissio.
Sigilli, quod loro membranaceo pendet, fragmenta serrantur. (P. deest.)*

Ich grave Herman von Sulz der hoverihter mins herren des Römischen kunges
Albrehtes tün kunt allen den die disen brief ansehen oder hörent lesen, daz grave
Otte von Strazberk elagte vor gerihte hie ze hove an dem Dinstage nach sant Kilians
10 tage, do man zalte von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem dritten jare,
uf graven Egen von Friburk umbe die silberberge in Brissigo(w e, die da lehen sint
von dem bischtûm unde von dem bischof von Basel, daz er in irrete mit gewalt unde
ane rehte an den vorgebant silberbergen von der elage wegen, also im hat geben
15 Friburk vor gerihte ze gewinne unde ze verluste. Des selben tages antwart im grave
Egen von Friburk mit fursprechen umbe die vorgebant silberberge vor gerihte unde
schieden ðch mit gesamnter urteile beide von gerihte, also daz grave Egen von
Friburk verjach offentlich vor gerihte einer rehten gemeinde an den vorgebant
silberbergen, graven Otten von Strazberk von der elage wegen also vor gesriben ist.
20 Unde wan grave Otte von Strazberk den teil behub von der gemeinde wegen, also
da vor gesriben stat, do wart erteilt mit gesamnter urteile, daz grave Egen
von Friburk us mins herren hove des kunges niht komen sol, bis er im die vor-
genant silberberge mit teilt, also vor gesriben ist. Were aber daz grave Egen von
Friburg us mins herren hove des kunges wolte varen, so sol er graven Otten von
25 Strazberk die gewisseheit unde die sicherheit tun, daz er des teils also vor gesriben
ist sicher unde gewis si an den vorgebant silberbergen. Unde geschach diz do si
beide vor gerihte stunden mit fursprechen. Unde zu einem waren urkunde der vor-
gesriben dinge gib ich der vorgebant grave Herman von Sulz disen offenen brief
besigelt mit des gerihtes insigel.

30 Dirre brief wart geben ze Nürenberk, an dem Dinstage nach sant Kylians tage,
do man zalte von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem dritten jare.

1072. SENTENTIA ALTERA. Jul. 11.

*Item ineditam proponimus ex autographo eiusdem tabularii. Sigilli dorso impressi
vestigia adsunt. (P. deest.)*

35 Ich [grave Herman]^a von Sulz der hoverihter mins herren des Römischen
[kunges Albrehtes]^a tun kunt, daz grave Egen von Friburk unde^b grave Otte von
Strazberk^c sint mütwillelich über ein komen, daz grave Egen von Friburk^d riten
sol us mins herren hove des kunges unde sulent die beiden sich berihten mit ein-
ander minnelech ob si mügent bis | an sant Mart ins^e tige der nu nechst komt. Mag
40 des niht gesin, so | [sol sich]^d grave Egen von Friburg von Luse heben an dem

1072. ^a) unciis inclusa exaruerunt or. ^b) vñ or. ^c) deest. ^d) per litteras or. ^e) per litteras or.
^d) desunt 6 fere litterae or.; suppl. xvimus nos.

8. 1. nelisten tage nach sant Martins tage unde sol in mins herren hof riten des kunges swa er in vinder an alle geverde unde sol nimmer dar us komen. bis daz er graven Orten von Strazberg sinen teil gibt an den silberbergen in Brissigowe oder im die gewissheit dar umbe tut. also die brieve stant die umbe die selben sache mit urteile von gerichte geben sint.

Der brief wart geben ze Nürenberg, an dem Sunnentage nach sant Kilians tage, do man zalte von Gottes geburte drinzeenhundert jar unde in dem dritten jare.

1013. SENTENTIA PRO COMITE DE WIRTEMBERG.

1303. Aug. 14.

Demum descriptimus autographum tabularii Stuttgardiensis benivolenter transmissum. Sigilli dorso impressi vestigia adsunt. Ediberuat Otton Harpprecht (Staatsarchiv des Kaiserl. Cammer-Gerichts I (Ulm 1757), pag. 97 nr. 4, itemque Weller (Hohenlohisches Urkundenbuch I. 475 nr. 657. (P. deest.)

Ich Götfrit von Brunecke saz ze gerichte an mins herren stat des Römischen kunges Albrehtes unde tun kunt, daz Diepolt von Bernhusen kom für gerichte und gap graven Eberhart von Wirtenberk mutwillech den hof ze Boppenwiler unde swaz darzu höret in allem dem rechte, also er in hat anbehebt Eberhart dem Tuse mit rechtem gerichte. Es sol ðch Diepolt von Bernhusen den vogenanten hof unde swaz darzu höret vertigen von siner elichen wirtin, so er beste kan oder mag, graven Eberharte von Wirtenberg. Des gib ich ze gezuge des gerichtes brief.

Der brief wart geben an der Mitwochen vor unser Frowen tage der ereren, do man zalte von Gottes geburte drinzeenhundert jar unde in dem dritten jare.

1014. SENTENTIA DE IURE CURTIS.

1306. Mai. 9.

Repetimus aditionem, quam ex autographo tabularii regii Dusseldorpensis a. 1905. paravit Kolbter (Urkundenbücher der geistlichen Stiftungen des Niederrheins I. 1 Kaiserswerth) p. 149 nr. 106. Sigilli dorso impressi fragmenta adsunt. (P. deest.)

Ich Cunrat von Bussenank saz ze gerichte an mins herren stat des Römischen kunges Albrehtes unde tun kunt, daz her Heinrich von Tüsebürg der canonik von Werde kom für gerichte unde gerte ze erverende an einer gemeinen urteil: wo ein man were her ein gut hete von einem dinckhove, ob derselbe man iht billich des hoves reht solde unde stete haben solte des hoves reht umbe daz selbe gut, daz er von dem dincchove. Di wart erteilt an einer gemeinen urteil: swa ein man güt hat von dem dincchove, daz er ze rechte stete sol haben unde reht tun sol nach des hoves reht daz er hat, daz in den hof gehoret, wa daz gelegen ist. Des gib ich im ze gezuge des gerichtes brief.

Der brief wart geben ze Nürenberg, an dem Montage vor sant Paneraciën tage, do man zalte von Gottes geburte drinzeenhundert jar unde in dem sechsten jare.

1075. 1076. VOCATIO AD IUDICIUM CURIAE.

1308. Febr. 21.

1075. MANDATUM IN FORMA LATINA.

Proposimus ex transsumto¹ coacro tabularii Lubicensis denuo collato. Editum est in 'Codice diplomatico Lubicensi' II, 195 nr. 227. — Böhmcr, Reg. 1246—1313 Reichs-sachen 439. (P. deest.)

Nos Rudolfus dictus de Hewun index curie serenissimi domini domini Alberti Dei gratia Romanorum regis semper augusti nobili viro Gerharδο comiti Ho]ltz-sacie salutem.

Mandamus vobis auctoritate regia firmiter iniungentes, quatinus die Lune proxima post octavam Pentecostes coram nobis compareatis prudentum virorum . . . magistri civium, consulum necnon universorum civium Lubicensium querimoniis responsurus. Jan. 19.

Dat. in Frankenfort, die Mercurii proxima ante festum beati Mathie apostoli, anno Domini millesimo trecentesimo octavo.

1076. MANDATUM IN FORMA VULGARI.

Servatur ibidem. Editum est l. c. II, 196 sub nr. 227. (P. deest.)

. . . Der burgermeister, der rate unde die burger gemeinlich von Lübecke hant geclaget uf graven Gerharten von Holtzsten unde sol er in antworten zo hove an dem Mentage nach usgander Phingestwochen, millesimo trecentesimo octavo. Jan. 19.

1077—1084. ACTA CAUSAE LUTOLDI DE REGENSBERG.

(1298.—1308.)

Cum transsumtam horum documentorum fore coacram ab Henrico abbate Rinoviensi factum et sigillatum, sed dato carens, quod a. 1737, attribuit M. Herrgott, nec Onoponti nec Vienna in tabulariis inveniri poterit, editionem ab illo 'Genealogia diplomatica gentis Habsburgicae' III, 583—585 paratam hic repetendum esse dolemus. Hic illic corrigimus. Transsumti scriptum primum, scil. Ulrici comitis Phirretensis, cum ad usus nostros nihil faciat, hic ponere supersedimus. Sigillis chronologicis documenta omnia omnino carent,

1. Cuius verba hic ponere licet:

Omnibus ad quos presens scriptum pervenerit prior totusque conventus fratrum Predicatorum gardianus et conventus fratrum Minorum civitatis Lubicensis salutem in Domino.

Presentium testimonio recognoscimus nos infrascriptas litteras patentes et integris sigillis firmatas vidisse non abollitas, non cancellatas nec in aliqua sui parte viciatas, set integras in hec verba:

'Nos Rudolfus dictus — trecentesimo octavo'.

' . . . Der burgermeister — trecentesimo octavo'.

Sigilli prioris horum membranarum, sigillum alterum integrum appendet.

1077. *CITATIO PARTIS.**Edita est l. c. III. 583.**(P. deest.)*

Lutold von Regensperg der junge, herren Ulrich seligen sun von Regensperg hat geclagt uf grayen Diebalten von Pfürte den elteren und soll er im antwurten ze hofe an dem Vritage nach unser Vrouen tult der liechtmes.

1078. *PRONUNTIATIO TERMINI.**Item l. c. III. 583.**(P. deest.)*

Wur herzoge Fridrich von Osterreich saz en ze gerichte an unsers herren stat unsers lieben vatter des Romischen kungs Albrechtes und tugin kunt, das Lutoldes von Regensperg des jungen Ulriches seligen sun von Regensperg clage was du erste nach dem furgebotte an dem Vritage nach unsere Vrouen tag zer liechtmes gen grave Diebalte von Pfürte dem alten. Do gaben wur im den anderen tag an dem Mentage vor sant Mathias tage.

1079. *PRONUNTIATIO ALTERA.**Item l. c. III. 583.**(P. deest.)*

Ich grave Hermann von Sulz der hofrichter mines herren des Romischen kunges Albrechtes tun kunt, das Lutoldes von Regensperg des jungen, Ulrich seligen sun von Regensperg clage ist du drutte nach dem furgebotte gen grayen Diebalten von Pfürte dem elteren an der Mittwochen vor Sant Gregorien tage.

1080. *MANDATUM DE ASSIGNATIONE POSSESSIONIS.**Item l. c. III. 584.**(P. deest.)*

Ich Nicolaus von Warthenfelse sas ze gerichte an mins herren state des Romischen kunges Albrechtes und entbut herren Gr. von Rimach minen grus und gebut ouch von mines herren gwalt des kunges, das ir Lutolden von Regensperg den jungen, Ulrich seligen sun von Regensperg ankaitint nach rechte uf den halben teil des hofes ze Hentfurth und uf den halben teil der grafschafft ze Pfürte und swas darzue hoeret, lute und gut, daran in irrer grave Diebalt von Pfürte der alte mit gwalte on rechte. Und sullent in auleuten nach rechte, swa er ouch wiset, uf grayen Diebaltes gut von Pfürte des alten umb funfthundert marke silbers, darumbe er von im mit unrechte ze schaden ist komen. Unde sulent in auleuten nach rechte, swa er ouch wiset, uf des vorgenanten grayen Diebaltes gut umb sechshundert marke silbers, darumbe er in anspricht von einer schulde wegen. Und tuit ir des nut, man riehtet von uch nach rechte.

1081. *SENTENTIA DE PROSCRIPTIONE FERENDA.**Item l. c. III. 584.**(P. deest.)*

Ich Nicolaus von Warthenfels sas ze gerichte an mines herren stat des Romischen Albrechtes und tun kunt, das min herr ze achte soll tun mit tagen, swa er es darzu mag, grayen Diebalt von Pfürte den alten von Lutoldes clage von Regensperg des jungen, Ulrich seligen sun von Regensperg.

1082. MANDATUM DE ASSIGNATIONE POSSESSIONIS.*Item l. c. III, 584.**(P. dest.)*

Ich Nicolaus von Wartenfels sas ze gerichtē an mines herren stat des Romischen kunges Albrechtes und enbutte den vogte H. von Baden minen grus und gebut uch von mines herre gwalte des kunges, das ir Lutolden von Regensperg den (jungen) Ulrichen seligen sunē von Regensperg sezint in sin nuzeliche gewer und in schirmint nach rechte uf den halben teil des hofes ze Illenfurt, und uf den halben teile de[r] grafenschaft ze Pfurt und swas darzu horet, lute und gut, daran in irret grave Diebalt von Pfurte der alte mit gewalt und on rechte, darauf in her Gr. von Rinach vormalē het geantleutet, und sulent in sezen in sin nuzliche gewer nach rechte und in schurmen uf graven Diebaldes guete des alten, daruf in herr Gr. von Rinach vormalē hat geantleutet umb funfhundert marke silbers, darumbē er von im mit unrechte ist ze schaden komen, Und sulent in sezen in sine nuzliche gewer und in schurmen nach rechte uf des vorgenannten grafen Diebalts guet, daruf in der vorgescriben von Rinach vormalē geantleutet hat umb sechshundert marke silbers, darumbē er in auspruchet von einer schulde wegen.¹ Wann er hat erzuget vor gerichtē mit uwren offnen briefe, als im ertailet wart, das er die anleuti besessen hat mee denne drie tage und sechs woche n., und ist im och dieselbe anleuti gebrochen mit gewalte und on recht. Tut ir das nit, man richtet von uch nach rechte.

1083. TESTIMONIUM DE INDUCTIONE.*Item l. c. III, 584.**(P. dest.)*

Erwurdigen herren des Romischen kunges hofrichtere enbut ich herre Gr. von Rinach ritter minen dienst.

Euer bescheidenheit sul wissen, das ich minen junckhern Lutolde von Regensperg den jungen han geantleitet uf grafen Diebaldes gut von Pfurt, als mir von des hofes gerichtē gebotten und enbotten ware und als ich ze rechte solte. Und sint situales dri tage und sechs woche und me gewesen, die da sint, die anleuti ist im gebrochen. Das kunde ich uch uf minen eyd mit disem briefe.

1084. TESTIMONIUM ALTERUM DE EODEM.*Item l. c. III, 584.**(P. dest.)*

Edlen und erwurdigen herren graven Hermanno von Sulze des Romischen kuniges hofrichter oder swer an siner stett sizet entbuth ich herre Gr. von Rinach ritter minen dienst.

Als mir von hofē gebotten und enbotten waret, das ich minen junckhern Lutolden von Regensperg anleuti uf graven Diebaldes guet von Pfurt, den hof ze Illenfurt und swas zu den beiden horet, es sigin getwinge, benne, lute oder gut, und sint des dri tage und sechs woche und me, das dis ist beschehen, das [das] war sy, das spruche ich und sagen es uf minen eyd.

¹ *Cf. nr. 1080.*

De actis iustitiariorum curiae tempore Heinrichi VII. emissis v. supra pag. 1091 lin. 6 sqq. Cf. infra in Appendice II. ad nr. 1119, itaque nr. 1123—1125.

[1085 — 1087.]
**ACTORUM IN CAUSA MARESCALCI
 DE PAPPENHEIM CONTINUATIO.**

5

1309. Mart. 8. — Jul. 2.

Cf. supra nr. 1068, 1069.

1085. PRONUNTIATIO CAUSAE. Mart. 8.

Edidit ex autographo tabularii principum Fürstenbergensium Baumann loco supra ad nr. 1056 citato IV, 74 nr. 14, cuius editionem hic repetimus. Sigillum dorso impressum erat. (P. deest.)

Ich grave Heinrich von Spanheim der hoverichter mins herren des Römischen kunges Heinriches tun kmt, daz her Heinrich der alte marschalk von Bappenheim hat sine clage geben mit rechte ze gewinne unde ze verluste Frideriche von Winterowe, die er hat ze graven Berhtolte von Graifsbach, ze Cunrat von Schlüsselberg, ze Götfride von Rucheshoven, ze Götfrid von Bechtal unde ze Ulriche, der amman was zû Wissenbûrg,

15

Der brief wart geben an dem Samstag vor sant Gregorien tage, do man zalte von Gottes geburte drinzeihundert jar unde in dem nûnden jare.

1086. CITATIO PARTIS. (ante Apr. 9).

Item l. c. IV, 74 nr. 15. Sigillum dorso impressum erat. (P. deest.)

20

Her Heinrich der alte marschalk von Bappenheim hat geelaget uf graven Berhtolt von Graifsbach, uf Cunrat von Shusselberk, uf Götfriden von Rucheshoven, uf Götfriden von Behtal unde uf Ulrich, der amman was ze Wissenburk, unde solent si im antworten ze hove an der Mitwochen nach usgander Osterwochen MCCC nono.

v. 2

1087. MANDATUM DE ASSIGNATIONE POSSESSIONIS. Id. 2.

25

Item l. c. IV, 75 nr. 16. Sigillum dorso impressum erat. (P. deest.)

Ich grave Heinrich von Spanheim der hoverichter mins herren des Römischen kunges Heinriches enbat Heinriche von Salach dem amman ze Wissenburk minen gruz unde gebut dir von mins herren gewalt des kunges, daz du hern Heinrichen den alten marschalk von Bappenheim anleitest nach rechte, swa er dich wiset, uf graven Berhtoltes gut von Graifsbach umbe sehszig phunt Haller, unde solt in anleiten nach rechte, swa er dich wiset, uf Götfrides gut von Rucheshoven umbe sehszig phunt Haller, unde solt in anleiten nach rechte, swa er dich wiset, uf Götfrides gut von Bechtal umbe zweinzig phunt Haller, unde solt in anleiten nach rechte, swa er dich wiset, uf Ulriches gut, der amman ze Wissenburg was, umbe fünf unde drissig phunt Haller, wan die clage 30
 erlobete an siner stat Fridrich von Winterowe unde hat im onch sine clage wider geben mit rechte ze gewinne unde ze verluste. Tust du des niht, man ribtet von dir nach rechte.

35

Der brief wart geben an der Mitwochen vor sant Kylians tage, do man zalte von Gottes geburte drinzeihundert jar unde in dem nûnden jare.

40

1088. MANDATUM DE ASSIGNATIONE POSSESSIONIS.

1309. Jul. 29.

*Repetimus editionem nostram 'Nexus Archiep.' XXIII. 674 nr. 5 paratam, quae nititur
5 autographo in tabulario generali regni Bavarici 'Rothenburg Reichsstadt IV' fasc. 1
serrato. Sigilli dorso impressi vestigia apparent. (P. deest.)*

Ieh grave Heinrich von Spanheim der hoyerichter mins herren des Römischen
kunges Heinriches enbut hern Heinriche dem Kuchenmeister von Nortenberg minen
grûz unde gebut uch von mins herren gewalt des kunges, daz ir Cunrat den Rostuscher
10 von Rotenburk einen bürger anleiten nach rechte, swa er uch wiset, uf hern Walthers
gût von Bÿllingesbaech unde uf hern Burkartes gut von Becheligen umbe hundert
phunt Haller unde umbe den schaden, der daruf gangen ist unde noch tegelich dar-
uf gan mag. Unde sulent in anleiten nach rechte, swa er uch wiset, uf Cunrates gut
den man nennet von Gnotstat umbe sehs unde drissig phunt Haller unde umbe den
15 schaden, der daruf gangen ist, in allem dem rechte, also er es ordaget hat vor dem
lantgerichte ze Rotenbürg. Tûnt ir des niht, man rihtet von uch nach rechte.

Der brief wart geben an dem Dinstage nach sant Jacobes tage, do man zalre
von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem nûnden jare.

1089. 1090. TESTIMONIA IUDICI CURIAE MISSA.

1309. Oct. 13.

*Autographa eadem manu scripta lucensque inedita, quae serrantur in tabulario
20 generali Karlsruhano, benivolenter transmissa descripsimus.*

1089. TESTIMONIUM PRIUS.

*Sigillum, quod olim pendebat loco ex ipsa membrana erseto, iam desideratur. —
25 Regesten der Markgrafen von Baden h. 580. (P. deest.)*

Dem edelen herren graveu Heinrichen von Spanheim dem hofrichter des
Remschen kuneg(es) Heinrich(es) von Gottes gnaden alweg merer des rich(es) enbud
ich graf Walraf von Tierstein minen dienstlichen grus in steter liebi.

Ieh tûn ñch kûnt, das ich saz ze gerichte ze Sliengen am lantgerichte an mare-
graven Rûdolf's stat von Hahbere lantgraven in Brisgöwe unde das der vorgenant
maregraf Rûdolf vor mir da urzügete die gezügnûsche die er tun solte umbe das dorf
ze Üchtingen unde umbe dû gûter dû dar zu hörent, als im ze hof erteilt wart. Das
das also vor mir geschach, des sint gezüge die hie nach geschriben stant, die es sahen
35 unde horten: her Walther herre von Rôtenlem, jungher Bürkart von Üsenberch, her
Wernher unde her Kûn von Berghein, her Arnolt von Grünenbere, her Lûdewig von

Ratoldsdorf, her Kunrat der Schaler von Benkon, her Kunrat der Rummelher, her Peter der Schaller, her Kunrat der Münch von Sant Martin, her Mathis der Riche, her Otto der Munch, her Walther von Tegernowe, der Zeringer von Nuwenburg, her Rutliop unde der Böhart. Har aber zeimen gewerren urkunde han ich disen brief besigelt mit des lantgerichtes ingesigele.

Der wart geben an den Güten tage vor sant Gallen tage, in den jare do man zalte von Gottes gebürte druzehenhundert jar unde nun jar.

1090. TESTIMONIUM ALTERUM.

Pendit sigillum parvum laesum loco ex ipsa membrana cascto. — Regesten der Markgrafen von Baden h 581. (P. deest.)

Dem edelen herren graven Heinrichen von Spanheim dem hofrichter des Römischen küneges Heinriches enbud ich Johans von Eudingen ein ritter von Nüwenburg minen willigen dienst ze allen ziten bereit.

Nach üwerm gebote als mir von hove gebotten wart, das ich solte hören die gezügnüshe, die min herre maregraf Rudolf von Hahbere lantgraf in Brisgöwe solte tun umbe das dorf ze Üchtingen unde umbe dū güter, dū dar zu hörent, das der vorgenant min herre maregraf Rudolf das erzüget hat am lantgerichte ze Sliongen in Brisgöwe, als ime erteilt wart ze hove, das ich das gesehen unde gehört han, das sprich ich uf minen eit. Unde har uber ze einen gewerren urkunde so han ich disen brief mit minen ingesigele besigelt.

Der wart gegeben an dem Güten tage vor sant Gallen tage, in den jare do man zalte von Gottes gübürte druzehenhundert jar unde nun jar.

1091—1095. ACTORUM IN CAUSIS COMITIS DE FRIBURG CONTINUATIO.

1309. Oct. 19.—1310. Jan. 24.

Cf. supra nr. 1071, 1072.

Autographa tabularii generalis Karlsruhani benevalenter transmissa descripsimus.

1091. SENTENTIA IUDICIS CURIAE. 1309. Oct. 19.

Incolitam proponimus ex autographo tabularii Karlsruhani. Sigilli dorso impressi restantia adsunt. (P. deest.)

Ich grave Cunrat von Kirchperk saz ze gerichte an mins herren stat des Römischen küneges Heinriches unde nun kunt, daz soliche clage also grave Otte von Strazberk hat ze graven Egen von Friburk umbe den teil der silberberge, darumb er in vormaldes vor gerichte hat angesprochen, des sint si beidenthalp vor gerichte lieplich berühtet, also daz grave Otte von Strazberk sol enbieten graven Egen von Friburk biz zu den Ostern die rüchert kument einen tag ungevarlich. Unde swenne im der tag enboten wirt, so sulent si beide darnach in den vierzehen tagen ze Nüwenburg in Brissigowe kumen unde sol grave Egen von Friburk us der stat nimmer kumen, bis daz er graven Otten

von Strazberk sinen teil gibt der vorgenanten silberberge in allem dem rechte also die
 brieve stant, die der vorgenante von Strazberk von gerihte ze hove daruber gewonnen
 hat. Were ouch daz die selben silberberge versetzt oder verkummert weren von
 graven Heinriche seligen von Friburk unde daz die satzunge grave Egen von Friburk
 5 bestetet hete mit sinen brieven unde mit sinem insigel, also daz ir beider besigelten
 brieve geliche hellent an der satzunge, so sulent die selben berge sich selbe abe lösen,
 also si verkummert sint unde versetzt nach rechter rechenunge. Wolte auch grave
 Otte von Strazberg sinen teil der versetzten berge wider lösen mit sinem silber oder
 mit sinen phenningen so vil also si noch stant nach rechter rechenunge, daz mag er
 10 wol tûn, also daz graven Egen von Friburk sine brieve ledig werden, unshedelich die
 er von der satzunge wegen daruber geben hat ane alle geverde. Aller der teidinge
 also da vorgesriben stat hant grave Egen von Friburk unde grave Otte von Strazberk
 die vorgenanten gesworn zû den heiligen, daz si die stete sulent han ane alle geverde.

Der brief wart geben ze Colmer, an der Mitwochen vor Allerheiligen tage, do
 15 man zalte von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem nûnden jare.

1092. MANDATUM DE INDUCTIONE. 1310. Jan. 14.

*Item ineditum descripsimus ex autographo eiusdem tabularii. Sigilli dorso impressi
 vestigia apparent. (P. deest.)*

Ich grave Heinrich von Spanheim der hoverihter mins herren des Rômischen
 20 kunges Heinriches enbûte Cunrat Diterich von Friburk minen grûs unde gebût dir^a
 von mins herren gewalt des kunges, daz dû graven Egen von Friburk wider setzest in
 sine gewer nf reht uf die Juden ze Friburk unde uf andere sine gut, dar uf her Cunrat
 Rumelher der Schaler von Basel wart ganleitet, wan die anleiti hat er versprochen vor
 gerihte an der Mitwochen vor sant Agnes tage. Tûst du des niht, man rihtet von
 25 dir nach rehte.

Der brif wart geben an der Mitwochen vor sant Agnes tage, do man zalte von
 Gotes geburte driuzehenhundert jar unde in dem zehenden jare.

1093. CITATIO PARTIUM. 1310. Jan. 14.

*Repetimus editionem, quae ex autographo tabularii Oenopontani parata est apud
 30 Bôlmer 'Acta imperii selecta' pag. 711 nr. 1013. Sigilli dorso impressi vestigia videntur:
 cf. Ficker l. c. (P. deest.)*

Ich grave Heinrich von Spanheim der hoverihter mins herren des Rômischen
 kunges Heinriches tûn kunt, daz grave Egen von Friburk kom für gerihte an der
 Mitwochen vor sant Agnes tage unde versprach die ahte unde die anleiti, die Friderich
 35 von Eichinloch vor gerihte uf in erclaget hat von der clage wegen, die im hat geben
 vor gerihte der margrave Heinrich von Hachberk ze gewinne unde ze verlûste. Unde
 habe ich in beiden dar umbe einen tag geben her ze hove an dem Fritage vor sant
 Valentins tage. Fob. 13.

Der brif wart geben an der Mitwochen vor sant Agnes tage, do man zalte von
 40 Gotes geburte driuzehen hundert jar und in dem zehenden jare.

1094. MANDATUM DE INDUCTIONE. 1310. Jan. 23.

*Autographon tabularii generalis Karlsruhani item ineditum descripsimus. Sigilli
 dorso impressi vestigia adsunt. — Regesten der Markgrafen h 138. (P. deest.)*

1092. ^a in loco raso or.

Ich grave Heinrich von Spanheim der hoverrihter mins herren des Römischen kunges Heinriches enbut dem Haberstro dem schultheisse ze Gengenbach minen grüz unde gebut uch von mins herren gewalt des kunges, daz ir Ulrichen von Sande anleitet nach rehte, swa er uch wiset, uf margraven Heinriches gut von Hachberk, uf Frideriches gut von Hornberk, uf Brunen gut von Hornberk unde uf Johans gut des Romers von Friburk umbe driuhundert mark silbers unde umbe den schaden, der darauf gangen ist unde noch tegelich darauf gan mag, von der elage wegen die im hat geben grave Egen von Friburk vor gerichte ze gewinne unde ze verluste, also ouch hern Jacobe von Dürinkein dem schultheisse von Brisach von gerichte geboten ist, daz er in umbe die vorgesriben schult uf der vorgenanten lüte gut anleiten sol von der elage wegen also da vorgesriben stat. Tunt ir des nilt, man rihet von uch nach rehte.

Der brief wart geben an dem Fritage nach sant Agnes tage, do man zalte von Gottes geburte drüzehenhundert jar unde in dem zehenden jare.

1095. TESTIMONIUM DE ASSIGNATIONE POSSESSIONIS. 1310. Jan. 24.

Autographum eiusdem tabularii hucusque ineditum descripsimus. Sigillum parum lacum pudent loro ex ipsa membrana casecto. (P. deest.)

Dem edelen herren grave Heinrichen von Spanheim dem hoverrihter mins herren des Römischen küniges Heinriches enbüte ich Cünrat Dietrich von Friburg minen willigen dienst bereit ze allen ziten.

Als ir mir enbütent von mins herren gewalt des küniges, das ich minen herren grave Egenen von Friburg wider sazi in sine gewer uf reht uf die Juden ze Friburg unde uf andere sine gut, darauf her Cunrat Rummelher der Schaler von Basel wart geleitet, das tet ich an dem Fritage unde dem Samstag den nehesten nach sante Agnesen tage. Das sprich ich uf minen eit. Unde har über ze einem waren urkunde han ich min ingesigel an disen brief gehenket.

Der wart geben an dem Samstag also da vor geschriben stat, in dem jare do man zalte von Gottis gebürte drüzehenhundert jar unde in dem zehenden jare.

1096. SENTENTIA PRO MONASTERIO BRUMBACH.

1313. Jan. 17.

Ineditam proponimus ex autographo tabularii principum de Loewenstein-Wertheim bene doctus transmissa. Sigilli dorso impressi fragmenta non modica servantur, quod magnum regis in throno sedentis cum gladio et sceptro in manibus exhibet. Inscriptionem ex pudent: S. IUDICIS, CVRIC, IOH, REGIS, BOEMIE, ROM, IPII, P, ALEXAN, NICARII. Cf. infra nr. 1123-1125. (P. deest.)

Ich Rudolf von Hewun saz ze gerichte an mins herren stat kunig Johans ze Beheim unde ze Polan, eins gemeinen plegers des Römischen riches hie dissit des gebirges und eins zaven ze Lutzelburg unde nun kunt, daz . . . der abbet unde der convent des closters

zû Brunnebach daz da lit in dem bischtrûm ze Wirtzeburg des ordens von Citel sint vor
gerihtede ledig worden mit rehte unde mit gesammerter urteil der clage unde der ansprache,
dar umbe si ansprach Gernot Kotbus umbe daz dorf ze Ebenode. Es ist ouch bruder
Diether der Rûde des selben ordens ze Brunnebach, der procurator unde verweser des
5 vorgenanten abbtis unde conventes an der sache was, gen dem vorgesriben Gernot
ledig worden mit rehte unde mit gesammerter urteil der selben clage unde ansprache
von Gernot Kotbus, wan in der abbet unde der convent des vorgesriben closters ze
Brunnebach ze einem procurator unde verweser an der sache heten gesezet. Es ist
ouch erteilt vor gerihtede mit gesammerter urteil, daz Gernot Kotbus oder ieman von
10 sinen wegen die vorgesriben geistlichen lûte umbe die selben sache fürbaz me niht
ansprechen sol noch enmag vor keinem werltlichem gerihtede denne vor geistlichem
gerihtede, do er si ze rehte ansprechen sol. Wer aber daz si Gernot Kotbus oder
ieman von sinen wegen umbe die vorgenanten sache ansprechen wolte vor geistlichem
gerihtede, so ist erteilt mit gesammerter urteil, daz er in vor iren schaden unde alle ir
15 kost abelegen sol, die si von der vorgesprochen sache genommen unde emphanen hant.
Es ist ouch den vorgesriben geistlichen lûten ze Brunnebach erteilt mit rehte unde mit
gesammerter urteil, wer daz daz si Gernot Kotbus oder ieman von sinen wegen dar
uber also da vorgesriben stat vor werltlichem gerihtede ansprechen wolte, so sol er in ir
kost unde allen iren schaden abelegen vormalis, den si von der vorgesprochen sache
20 genûmen hant. Des gib ich ze gezûge disen brief besigelt mit mins herren des vor-
genanten kunges gerihtedes insigel.

Der brief wart geben ze Nûrenberg, an der Mitwochen vor sant Agnes tage, do
man zalte von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem driuzehenden jare.

1097. SENTENTIA PRO EPISCOPO EISTETENSI.

1313. Ian. 20.

*Ex C. Copiariorum Eistetensi sac. XIV. II. M. 2. Nr. 14. signato tabularii generalis
regni Bavarici fol. 27. super publici iuris fecit W. Füsslin 'Neues Archiv' XXXII. 635
nr. 9. cuius editionem hic repetimus. Est rubrum: Iudex curie regalis publicat con-*
30 *dempnationem et proscriptionem comitis Chunradi de Ottingen. (P. dest.)*

Ich Rudolf von Hewun der hoverichter mins herren kunigs Johans ze Beheim
unde ze Polan, eins gemeinen pfelgers^a des Römischen riches hie dissit des gebirges
und eins graven ze Lützelburg rûn chunt, daz grave Chunrat von Ottingen ist verzelt
unde sint im er und reht genomen, siniu lehen den herren ledig geseit und sint im
35 gemeinlich genomen alliu diu reht, diu ein semper man und ein unversprochen man
ze reht haben sol, von graven Chunrats clage von Flûgelowe, darumb daz er an daz
riche geraten hat. Wan die clage hat grave Chunrat von Flûgelowe vollfûret ze allen
sinen tagen als reht ist vor des Römischen kunges Heinriches gerihtede, der den selben
graven Cunraden von Ottingen verzelt hat, als vor geschriben ist, unde beschach daz
40 ze Brisach an dem Fritage nach sant Pangracien tag, do man zalte von Gotes geburt
driuzehenhundert jar und in dem zehendem jar¹, wan her Chunrat von Nassensvels

1310.
M. 15.

1097. ^a pfelgers C.

1) *Sententia proscriptionis serrata non est.*

mîns herren vîtzum bîsschof Phylippes von Eysteten gerte ze ervaren an einer urteyl vor geriht von des goteshaus wegen ze Eysteten an des vorgenanten herren stat von Eysteten, ob man im des ilt billich einen brief geben solte nach dem altbuch, als der vorgenant grave Chunrad verzelt ist. do wart erteylt mit gesammerter urteyl, daz man im der vorgeschriben rede billich einen brief geben sol. Des gib ich ze ziuze disen brief besigelt mit mîns herren des vorgenanten kûnges gerihtes insigel.

Der brief wart gegeben ze Nûrnberg, an dem Samstag vor sant Agnes tag, do man zalt von Gotes geburt driuzehenhundert jar unde in dem drizehendem jar.

1098. TESTIMONIUM SUPER ASSIGNATIONE POSSESSIONIS.

1313. Apr. 6.

Autographum tabularii generalis Karlsruhani benevoleuter transmissum descripsimus. Ineditum est. Pendet sigillum loto ex ipsa membrana exciso, cuius adhuc leguntur verba haec: + S. CVX. MILITIS. SCALARII. (P. deest.)

Dem edeln herren hern Rudolfe von Hewen hoverrichtere mîns herren kûnig Johans von Behem unde von Bolant ein gemein phleger des riches disit des gebirges kûnde ich Cunrat der Schaler von Benkon ein ritter von Basil min willigen dienst an allen dingen.

Also mir von hove gebotten wart, daz ich den erwirdigen herren hern Lûtolden von Rôtenlein timprobst ze Basil unde den edeln herren margraven Rudolffen von Halberg wider saste in gewalt unde in gewer Schophem die stat und Rôtenlein die burg und in allû dû gûter, darauf geancitet waz von hern Ulrichs wegen von Bûtikon dem man sprichet der Liebelose, daz han ich getan unde in den zilû, also mir gebotten wart von hove, unde spriche daz uf minen eit. Unde ze einer warheit diz dinges so han ich disen brief besigelt mit minem ingesigele.

Dirre brief war gegeben ze Basil, des jars do man zalte von Gotes gebûrte driuzehenhundert jar darnach in dem drizehendem jare an dem Fritage vor dem Palmtage.

1098. * 1. *ex dati eodem anno mitato dato post inserta est.*

APPENDIX II.

ACTA VICARIATUS GENERALIS PER ALEMANNIAM.

De vicariatus generalis officio Iohanni regi Bohemiae a. 1310. Sept. in. commisso
cf. supra pag. 389 lín. 29 sqq.

1099—1108. SCRIPTA AD RES THURINGIAE SPECTANTIA.

1310. Dec. 19.—1312. Iul. 31.

1099—1101. FOEDUS CUM FRIDERICO LANTGRAVIO.

1310. Dec. 19.

1099. SCRIPTUM TUTORUM REGIS.

Denuo contulimus autographon tabularii Vimariensis. Pendent sigilla parum laesa
filis sericis flavi rubique coloris. In dorso leguntur: Imperialis littera domino super
lantgraviatu Thuringie et marchionatu Misnensi data. Edidit iam olim Wilke *Tieck-*
mannus. Codex diplomaticus pag. 298 nr. 169. — Böhmcr. Reg. 1246 - 1313 Reichs-
sachen 293. *(P. deest.)*

Petrus Dei gratia sancte Moguntine sedis archiepiscopus sacri imperii per Germaniam archicancellarius necnon Bertholdus comes de Hennenberg univcrsis presencium inspectoribus quorum interest vel interesse poterit salutem et noticiam subscriptorum.

Sacri Romani imperii molimina revolventes reipublice negocia tunc utiliter agere et salubriter gerere credimus, dum principes^{a)}, per quos tanquam columpnas egregias ipsum stipatur imperium, in maioris fidei puritatem et purioris fidei rectitudinem attrahimus et in firmiteris obsequii promptitudine solidamus. Hac itaque consideratione inducti magnificum principem dominum Fridericum illustris domini Alberti lantgravii Thuringie filium, cui super lantgraviatu Thuringie et marchionatu Misnensi clare me-

1099. ^{a)} *eras, et princeps or.*

morie domini Adolphus et Albertus Romanorum reges non sine gravibus dispendiis
 repetitis vicibus insultus bellicos ingerebant, ad evitandum discriminosos litigiorum
 anteauctus ad amplexus imperii mediante compositionis concordia reducere cupientes,
 auctoritate nobis a serenissimo domino nostro domino Heinrico rege Romanorum illustri
 in hac parte commissa, concessa et tradita, prout in litteris ipsius domini regis per nos
 prefato domino Friderico traditis plenius continetur¹, illam legalem sanctionem memoriter
 recensentes, que dicit habundare imperium in locupletacione subiectorum, cum eodem
 Friderico super Iantgraviatu et marchionatu predictis concordavimus in hunc modum,
 videlicet quod dictus dominus Romanorum rex propter servicia, que idem Fridericus
 dicto domino Heinrico regi Romanorum et imperio promisit facere, prefato Friderico
 et suis heredibus Iantgraviatum Thuringie et marchionatum Misnensem cum universis
 eorum dominiis et pertinentiis, sicut ad ipsum Fridericum tanquam ad verum heredem
 et legitimum successorem sunt rite et racionabiliter devoluti et sicut progenitores sui
 tenuerunt, cum omnibus iuribus, que ab imperio de iure debet habere, conferre et ipsum
 investire debet, prout moris est imperii, de eisdem. Renunciantes pro prefato domino
 nostro rege Romanorum et imperio omni accioni, que sibi et dicto imperio super eisdem
 Iantgraviatu, marchionatu et dominiis competere videbatur. Iure tamen feodi dicto
 domino nostro domino Heinrico Romanorum regi et imperio in omnibus semper salvo. In
 quorum omnium et singulorum testimonium presentes litteras sigillorum nostrorum² robore
 fecimus communi.

Dat. Prage, XIII. Kalen. Januarii, anno Domini millesimo trecentesimo decimo.

1100. RATIFICATIO REGIS.

*Autographum tabulari regii Dresdensis iam olim descripsit Ebert. Pendet sigillum
 illucsum loro membranaceo. In verso scriptum est: Confirmacio compositionis super
 Iantgraviatu et marchionatu Misnensi et Thuringie per regem Bohemie facta. Edidit
 Wilke l. c. pag. 209 nr. 110. — Bohmer, Reg. 1314-1317 pag. 181 nr. 2; Reg. 1246
 1313 Reichsarchiv 294. (P. dest.)*

Nos Johannes Dei gracia Bohemie, Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius
 generalis ac Lucezemburgensis comes ad universorum noticiam volumus pervenire, quod
 nos compositionis formam, ordinacionis et unionis concordiam per venerabilem in Christo
 patrem dominum Petrum archiepiscopum Moguntinum et nobilem virum Bertoldum
 comitem de Henneberg, mandatum a serenissimo domino et genitore nostro karissimo
 domino Heinrico rege Romanorum habentes, cum magnifico principe domino Friderico
 marchione Misnensi super Iantgraviatu Thuringie et marchionatu Misnensi, dominiis et
 universis eorum pertinentiis factam et initam tanquam vicarius sacri imperii citra montes
 generalis ratam et gratam habentes, cum tenore presencium approbamus, promittentes
 eandem concordiam, postquam coronati fuerimus, nostro sigillo confirmare. In cuius
 rei testimonium nostrum secretum sigillum presentibus est appensum.

Dat. Prage, XIII. Kalen. Januarii, anno Domini millesimo trecentesimo decimo.

1101. SCRIPTUM REGIS ALIUM.

*1. Autographum consensum tabulari descripsit Ebert. Pendet sigillum illucsum loro
 tabulati. Edidit Ebert's 'Regesta Bohemiarum et Moraviae' II, 972 nr. 2244. —
 Bohmer, Reg. 1314-1317 pag. 333 nr. 178. (P. dest.)*

¹ 1099. *Regesta Bohemiarum et Moraviae* II, 972 nr. 2244.

² 1099. *Regesta Bohemiarum et Moraviae* II, 972 nr. 2244.

Nos Johannes Dei gracia Bohemie, Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Luczelburgensis comes ad universorum noticiam volumus pervenire, quod indissolubilis unionis ydemptitatem et stabilis amicitie federa cum magifico principe domino Friderico marchione Misnensi inire cupientes, promittimus bona fide, quod sibi contra omnem hominem excepto imperio pro nostris viribus assistemus, nostris expensis contra suos iniuriatores ubicumque voluerit serviendo. Hoc adiecto quod cum terram suam ingressi fuerimus, cum armatis nobis et nostris provideat de cerevisia et de pane. In cuius rei testimonium nostrum secretum sigillum presentibus est appensum.

Dat. Prage, XIII. Kalen. Ianuarii, anno Domini millesimo trecentesimo decimo.

10 **1102. 1103. SCRIPTA FRIDERICI LANTGRAVII. 1311. Ian. 26. 27.**

1102. SCRIPTUM PRIUS. Ian. 26.

Autographon Monaci in tabulario generali regni Bavarici asservatum Mainz Erzstift fasc. 54 denuo contulimus. Pendent sigilli prioris dimidia pars, alterius fragmenta parva loris membranaceis. In verso legitur: Era restitucionis castri Guetern cum suis pertinentiis facte per lantgravium terre Thuringe Reserverur bene. Edidit Gudenus 'Codex diplomaticus' III. 65 nr. 51. (P. dest.)

Nos Fridericus Dei gracia Thuringie lantgravius, Misnensis et Orientalis marchio dominusque terre Plissnensis et Fridericus eiusdem Friderici filius promittimus bona fide ad hoc nos tenore presencium firmiter astringendo, quod sicut inter alios compositionis et concordie articulos inter serenissimum dominum nostrum dominum II (imricum) Romanorum regem illustrem et nos iustos¹ hinc inde condictum existit, reverendo patri domino Petro archiepiscopo Maguntino castrum suum Guetern cum omnibus suis pertinentiis ac omnia bona sua ad ecclesiam Maguntinam spectancia per nos aut nostros servitores detenta vel occupata restituemus absoluta et libera et restitui procurabimus indilate, nec ipsum archiepiscopum in bonis, hominibus aut iuribus suis et ecclesie sue turbabimus aut aliquid gravaminis inferemus. Et si quod absit per nos aut nostros servitores aliquid in contrarium fuerit attemptatum, illud infra duorum mensium spacium, postquam requisiti fuerimus, emendabimus et retractari procurabimus. Alioquin volumus et in nos voluntarie eligimus ac nos ex certa sciencia subicimus huic pene, quod compositionis forma, ordinacionis et unionis concordia per prefatum dominum archiepiscopum et nobilem virum Bertoldum comitem de Heminberg nomine domini nostri Heinrici Romanorum regis predicta super lantgraviatu Thuringie et marchionatu Misnensi et universis eorum pertinentiis facta², proinde acsi nunquam aliqua intervenisset concordia, extunc sit nulla, rupta, irrita, violata et ipso iure penitus dissoluta, prefatus quoque dominus noster Romanorum rex iure sibi et imperio super lantgraviatu et marchionatu predictis competenti fruatur et gaudeat, sicut prius. In cuius rei testimonium presentem litteram nostris sigillis signatam iussimus roborari³.

Dat. Aldinburg, anno Domini millesimo trecentesimo undecimo, VII. Kalendas Februarii.

40 **1103. SCRIPTUM ALTERUM. Ian. 27.**

Denuo contulimus autographon tabularii regni Marburgensis. Prioris tantum sigilli parva fragmenta pendent loris membranaceo. Edidit Schauuat 'Historia Fuldensis, Cod. Probationum' pag. 226 nr. 120. (P. dest.)

1102. a) robor in loco raso latius scriptum or.

45 1) Qui servati non sunt. 2) Supra nr. 1099.

Nos Fridericus Dei gratia Thuringie lautgravius, Missnensis et Orientalis marchio dominusque terre Plissnensis et Fridericus eiusdem Friderici filius ad universorum notitiam volumus pervenire, quod ex nunc cedimus libere et renunciamus expresse omni iuri et actioni nobis et nostris heredibus competentibus super castro Wildecke necnon castro et opido Gerstungen cum omnibus eorum pertinentiis ac bonis quibuscumque, que reverendus pater dominus noster H(einricus) abbas Fuldensis suo et ecclesie sue nomine ad presens tenet et possidet. Promittentes bona fide et ad hoc nos tenore presencium firmiter astringentes, quod sicut inter alios compositionis et concordie articulos inter serenissimum dominum nostrum dominum Heinricum Romanorum regem illustrem et nos hinc inde initos¹ condictum existit, ipsum dominum abbatem et ecclesiam suam in prefatis castris et opido necnon omnibus aliis bonis suis sitis in Thuringia et in Missna, hominibus et iuribus turbare non debemus nec aliqualiter impedire, set potius in premissis omnibus promovere. Et si quod absit per nos aut nostros servitores aliquid in contrarium fuerit attemptatum, illud infra duorum mensium spacium, postquam requisiti fuerimus, emendabimus et procurabimus retractari. Alioquin volumus et in nos voluntarie eligimus ac nos ex certa sciencia subicimus huic pene, quod compositionis forma ordinacionis et unionis concordia per reverendum dominum nostrum Petrum archiepiscopum Moguntinum et nobilem virum Bertoldum comitem de Hennenberg nomine domini nostri domini Romanorum regis predicti super langraviatu Thuringie et marchionatu Missnensi et universis eorum pertinentiis facta², proinde³ aesi numquam aliqua intervenisset concordia, extunc sit nulla, rupta, irrita, violata et ipso iure penitus dissoluta, prefatus quoque dominus noster Romanorum rex iure sibi et imperio super langraviatu et marchionatu predictis competenti fruatur et gaudeat, sicut prius. In cuius rei testimonium presentem litteram nostris sigillis fecimus roborari.

Datum Aldenburg, anno Domini millesimo CCCXI, sexto Kalend. Febr.

1104. OBLIGATIO IURUM IMPERII. 1311. Apr. 1.

Autographum tabularium regi Dresdensis iam olim descripsit Ebert (= Winkelmann 'Acta imperii inedita' II, 768 nr. 1104). Pendet sigillum fere illiusmodi laro membranaceo, Bohemae, Reg. 1311—1317 pag. 331 nr. 489. (P. decst.)

Nos Iohannes Dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac comes Lucenburgensis ad universorum notitiam volumus pervenire, quod affectantes ut amicitie fedus et unionis ydemptitas inter nos et magnificum principem dominum Fridericum Thuringie lautgravium et marchionem Missnensem inite firmetur firmius et solidius solidetur, sibi ac suis heredibus, vice et nomine serenissimi domini et genitoris nostri domini Heinrici Romanorum regis illustris et imperii, de consilio reverendi in Christo patris et domini Petri archiepiscopi Maguntini, domini H(einrici) abbatis Fuldensis illustris principis, domini Rudolphi comitis palatini Reme ducis Bawarie, qui presentes aderant, regimen, gubernacionem et defensionem terre Plissnensis et civitatum imperii, videlicet Aldenburg, Zwickowe et Kemnitz, cum suis pertinentiis, quibus ad imperium spectare noscuntur, ad decem annos continuos duximus committendum, sic ut ne langris et extorsionibus indebitis omnino cessantibus consueta servicia et non ultra quod debentur ab eisdem. Hoc adiecto quod si prefatis decem annis completis dictus rex Romanorum, successores sui, nos vel alii vices suas in Alemannie partibus gerentes, prefatis civitatibus rehabere voluerimus, dicto marchioni seu suis heredibus duo millia

¹ *Acta imperii inedita* II, 768 nr. 1104.

² *Acta imperii inedita* II, 768 nr. 1104.

³ *Acta imperii inedita* II, 768 nr. 1104.

marcarum, pro marca qualibet quinquaginta sex grossos Pragenses computando, in quibus sibi eo quod civitatem regni nostri Boemie Lunam, que sibi obligata fuerat in eisdem, restituit liberam, obligari dinoscimur, primitus persolvantur. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum.

Datum Egre, anno Domini millesimo trecentesimo undecimo, Kalendis Aprilis, regni vero nostri Boemie anno primo.

1105—1108. MANDATA CONTRA FRIDERICUM LANTGRAVIUM.
1312. Jan. 7.—*Ed.* 31.

1105. MANDATUM ADVOCATIS MISSUM. Jan. 7.

Repetimus editionem, quae ex autographo tabularii Schleizensis parata est 'Urkundenbuch der Vögte von Weida, Gera und Plauen' I (= Thüringische Geschichtspollen, N. Folge II) pag. 205 nr. 429. Pendet sigillum lacsum. — Bohmer, Reg. 1314—1317 pag. 181 nr. 5.
(P. dest.)

Nos Iohannes Dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucenburgensis comes tenore presentium recognoscimus et fatemur, quod nobiles viri Henricus de Wida, Henricus Longus et Henricus Ruzo de Plawe ac Henricus de Gera advocati hodie, hoc est in crastino epiphanye Domini, Prage in nostra presentia constituti, volentes se serenissimi domini et genitoris nostri karissimi domini Heinrici Romanorum regis ac nostris beneplacitis conformare, dicti genitoris nostri et nostrum servitium sponte et libere subierunt, promittentes bona fide Fridericum filium Alberti langravii Thuringie pro hiis, que contra dictum patrem nostrum et imperium ac nos iniuriose fecit, totis suis viribus impugnare. Propter quod eis promittimus vice versa, quod si in dicti patris nostri ac imperii et nostris servitiis impugnando dictum Fridericum vel adiutores ipsius aliqua dampna eos recipere contingeret, de illis ipsis advocatis satisfacere volumus ac eos indemnes reddere de eisdem. Ceterum si strenuus vir Busso de Elsterberch in similibus pactis et tractatibus nobiscum stare voluerit, similiter ei de dampnis, si qua receperit serviendo dicto patri nostro et imperio ac nobis contra Fridericum predictum, volumus respondere. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri et sigillo maiestatis nostre iussimus communiri.

Datum Prage, anno Domini MCCCXII, VI^a Idus Ianuarii, regnorum vero nostrorum anno primo.

1106. MANDATUM CIVITATI DOEBELN DIRECTUM. Jan. 11.

Autographon tabularii regii Dresdensis de novo contulimus. Adest fragmentum sigilli, quod loro membranaceo ex ipsa membrana cæscto impressum erat. Eodem loro inscriptum est: Prudentibus viris . . . consulibus . . . scabinis et universis civibus in Dobelin. Edidit Wegele 'Friedrich der Freidige' pag. 456 nr. 87.
(P. dest.)

Iohannes Dei gracia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucenburgensis comes prudentibus viris . . . consulibus . . . scabinis et universis civibus in Dobelin gratiam suam et omne bonum.

Incorruptam vestre fidelitatis constanciam, que erga imperium integra fide hactenus inviolabiliter claruit, credimus non latere, quod illustris Fridericus illustris domini Alberti Thuringie lautgravii filius compositionis federa cum ipso per nos nomine serene-

missimi domini et genitoris nostri karissimi sua voluntate intra in hunc modum, si contra compositionis veniret pacta, quod ab omni iure sibi in principatibus lautgraviatu Thuringie et marchionatu Misnensi quesito^a caderet eo ipso, sicut notorium est principibus^b et ex tenore litterarum desuper confectarum patet limpidius, sue salutis immemor per omnia violavit. Quod ad vestram fidelitatis noticiam deducere decrevimus, ut omnia vestro, qui 5 iugiter imperio astitistis, consilio et auxilio dirigantur. Rogantes et monentes vestre fidelitatis constantiam et nichillominus auctoritate nobis a prefato domino et genitore nostro, cuius vicarie curam citra montes gerimus, commissa vos sub fidei debito quo ipsi astringimini imperio requirentes, quatinus abiecto adulterine subiectionis dominio ad imperium vestrum verum dominium vos convertatis, eidem constanter adherentes et iuxta nobilis viri Enarci de Waldenberg, quem propter eius expertam fidelitatem vobis in capitaneum prefecimus, obediatis et parentis requisicioni, vestros animos et mentes ita acuentes, quod vestro consilio et auxilio bona imperii iam diu per eundem Fredericum violenter detenta ad ius et proprietatem imperii, tamquam ad verum dominum, revocentur. Sic promptos vos exhibentes, ut regia celsitudo, ad quod promptis votis 15 attendere volumus, altis vos extollat honoribus et premiis magnificet gloriosis.

Dat. Prage, III. Id. Ian., regnorum nostrorum anno primo.

1107. MANDATUM PRIUS MULHUSENSIBUS MISSUM. Mart. 22.

Repetimus editionem, quam paravit Herquet 'Urkundebuch der Reichsstadt Mühlhausen' (Geschichtsquellen der Provinz Sachsen III) pag. 292 nr. 640. Pendet sigillum 20 lausum. — Böhmcr, Reg. 1311—1317 pag. 181 nr. 6. (P. dest.)

Johannes Dei gracia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius ac Lucelburgensis comes . . . prudentibus viris . . . magistris consulum . . . consulibus et universis civibus Mulhusensibus, suis et imperii fidelibus dilectis . . . gratiam suam et omne bonum 25

Fidelitati vestre repetitis vicibus¹ sub obtentu serenissimi domini et genitoris nostri karissimi domini Heinrici Romanorum regis et nostri favoris et gracie districte precipimus et mandamus, quatinus ad reprimendam illustris Frederici illustris principis domini Alberti Thuringie lautgravii filii perversitatis insolenciam et pro recuperacione honorum imperialium per eundem Fredericum occupatorum ipsum continuo diffidatis 30 et consilium ac auxilium efficacis prebeat, sicut imperii fideles concupiscitis inveniri, nullos sibi redditus seu pensiones solventes nec aliqua servicia quomodolibet exhibentes, eum nichil iuris in vobis eidem competat, sed ad imperium indubitanter pertinere vestra devocio dinoscatur.

Datum Prage, XI. Kal. Aprilis, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo, 35 regnorum vero nostrorum anno secundo.

1108. MANDATUM ALTERUM EISDEM DIRECTUM. Jul. 31.

Per m. l. c. pag. 294 nr. 643. Pendet sigillum valde lausum. — Böhmcr, Reg. 1311—1317 pag. 182 nr. 8. (P. dest.)

Johannes Dei gracia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius ac Lucelburgensis comes . . . prudentibus viris . . . magistris consulum . . . con-

¹ 1106, *Repetimus editionem, quam paravit Herquet, op. cit. pag. 294 nr. 643.*

² *Repetimus editionem, quam paravit Herquet, op. cit. pag. 294 nr. 643.*

subibus et universis civibus Mullhusensibus, suis et imperii fidelibus dilectis gratiam suam et omne bonum.

Quia vestre salutis et fidei, qua sacro imperio, vestro vero domino estis astricti, non immemores illustrem Fridericum illustris principis domini Alberti Thuringie lant-
 5 gravii filium, nostrum, imperii et pacis hostem iniuriosum, ad nostram requisicionem et
 mandatum pro imperii et vestro honore ac commodo, prout tenebamini, diffidastis, fide-
 litatem vestram plurimum commendamus, vobis sub obtentu imperialis gracie iniungentes,
 quatinus contra prefatum Fridericum, ut ipsius conteratur elacio, reprimatur insolencia
 et bona imperii occupata per ipsum facilius recuperari possint, constanter et viriliter
 10 persistatis, ut obinde copiosam nostri et imperialis favoris affluentiam uberius mereamini
 reportare. Inlibemus eciam vobis firmissime, ne aliqua sibi servicia prestetis et ne
 redditus seu pensiones, quos ipse olim a vobis, dum sue potestati vos per iniuriam et
 violenciam, aesi de iure subesse deberetis eidem, conabatur subicere, sub quadam specie
 compositionis¹ extorsit, quomodolibet exsolvatis, cum sibi nichil iuris in vobis competat,
 15 sed ad sacrum imperium indubitanter pertinere vestra devocio dinoscatur.

Datum Brunne, II. Kal. Augusti, anno Domini millesimo trecentesimo duodecimo,
 regnorum vero nostrorum anno secundo.

1109—1116. TRACTATUS CUM DUCTIBUS AUSTRIAE.

1311. Mart. 30.—1312. Aug. 18.

Cf. supra nr. 319, 320 et 635—638.

1109. OBLIGATIO DUCIS. 1311. Mart. 30.

*Cum autographon deperierit nec apographa nacti simus, repetimus editionem, quam
 paravit Ludewiq. Reliquiae manuscriptorum V, 527, in minutis correctam. — Böhmcr,
 25 Reg. 1314—1347 pag. 259 nr. 157; Reg. 1246—1313 pag. 504 (Addit. II).*

(P. deest.)

Nos Fridericus Dei gratia dux Austriae et Stiriae et dominus Karinthiae, Marchie
 ac Portus Naonis recognoscimus et publice profiteamur, quod affectantes cum magnifico
 principe domino Iohanne Boemie et Polonie rege in amoris puritate et dilectionis
 30 vinculo solide solidari, tractatus inter ipsum regem ex una et nos ac fratres nostros
 per strenuos viros Ulicum de Clingenberg et Theodoricum de Pillichdorff consiliarios
 nostros ad hec plenum mandatum habentes nostro nomine parte ex altera imitos ac
 ordinationes hinc inde confectas² gratas et firmas habere volentes, pro nobis et dietis
 fratribus nostris promittimus et ad hoc nos presentibus firmiter obligamus, quod³
 35 marchionatum Moraviae nobis per serenissimum dominum nostrum Henricum
 Romanorum regem illustrem obligatum libere et absolute reddemus^b et litteras obli-
 gatorias dicti domini regis Romanorum³ nobis super eo traditas representabimus^c regi
 Boemie memorato. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum.

Datum Pataviae, anno Domini MCCCXI, tertio Kalend. April.

40 **1109.** ^a et *ed.* ^b reddimus *ed.* ^c representavimus *ed.*

¹ *A. 1310. Aug. 1; l. c. pag. 277 nr. 612.* ² *Quae servatae non sunt.* ³ *Quae deperditae
 sunt; cf. supra pag. 280 not. 3.*

1110—1116. TRACTATUS POSTERIORES. 1312. *Id.* 25.—*Aug.* 18.

Documenta nr. 1111, 1110, 1114, 1112 *hoc ordine precedunt scriptum regis supra nr.* 636 *in transsumto eodem tabularii capituli maioris ecclesie Pisanar nr.* 1366, *quod supra l. c. adhibuimus sub A.* *Quae edidit Kopp 'Geschichtsblätter aus der Schweiz' I, 174 sqq. nr.* 3—7, *itemque Ficker loco supra citato pag.* 95 *sqq. (= 231 sqq.) nr.* 78—82. 5

1110, 1111. SCRIPTUM FOEDERIS. *Id.* 25.

Seratur exemplar A Johannis regis A in transsumto a. 1312. Dec. 14 ab episcopo Patariensi confecto tabularii Vindobouensis: sigillum praelet loro membranaceo. Edidit Fr. Kurz 'Oesterreich unter K. Friedrich dem Schönen' pag. 125; denno contulit H. Hirsch; 2) in transsumto tabularii Pisani modo citato; edidit Kopp l. c. nr. 4, cuius editionem hic adhibuimus, potioribus tantum lectionibus, orthographicis ad sola nomina propria adnotatis; notat Ficker l. c. nr. 79. — Böhmcr, Reg. 1311—1317 pag. 181 nr. 7.

Exemplar B ducum Austriae seratur in 2) transsumto Pisano; ediderunt Kopp nr. 3, Ficker nr. 78; denno contulimus nos ipsi. — Böhmcr, Reg. 1246—1313 pag. 506 (Addit. II.) 15

**1110. EXEMPLAR IOHANNIS
REGIS.**

A.

(1) Wir Johans von Gotes gnaden kunich ze Beheim und ze Polan, vicari des Romischen riches uber Tutschiu laut und grafte ze Lucelinbureh verjehen und nun ehunt allen luten die disen brief sehent oder horent lesen, daz wir mit den hohen fursten herin Frideriche^a und herin Linpolt^b hertzogen ze Osterreich und ze Steyr^c unsern lieben swegern uns verbunden haben in ze helfen und ze raten getruwelic unde huterlich vier gancziu jar von sand Jacobes tage der hut ist gen allermenichlich an gegen dem riche und gen dem hohen fursten herin Karelain^d dem kunige von Ungern, marggraven Woldemaren^e von Branneburch^f und hertzogen Bonizlaw von Bretzla^g, di hi ouz genomen sint, in der wise als hernach geschriben stat.

(2) Gescheh daz daz ein gewaltich here oder ein furste^h uf disen hertzogen ze Osterreich mit gewalt zogtⁱ in irew laut ze Osterreich^j oder ze Steyr, so suln wir

**1111. EXEMPLAR DUCUM
AUSTRIAE.**

B.

(1) Wir Friderich und Linpold^a von Gotes genaden hertzogen in Osterreich und 20 in Styre, herren ze Kreyn, uf der Marych und ze Portenowe verjehen offentlich und nun ehunt allen luten di disen brif ansehent oder horent lesen, daz wir mit dem hohen fursten herin Johans dem kunig von Beheim 25 und von Polan, vicari und verweser des Romischen riches uber Tutschiu laut und grafen ze Lucelinburg uns verbunden haben in ze helfen und ze raten getruwelic und huterlich vier gantziu jar von sand Jacobs 30 tage der hut ist gen aller menichlich an gegen dem riche und gen dem hohen fursten herin Karlin dem kunig von Ungern und gen hertzog Rudolf und Ludwich von Beiern unsen oheimen, di hi ouz genomen sint in 35 der wise, als her nach geschriben stet.

(2) Gescheh daz daz ein gewaltich here oder ein furst uf den kunig von Beheim zogt mit gewalt in sin laut ze Beheim oder ze Merhern, so suln wir im helfen mit 40

^a 1110. ^b 1111. ^c 1112. ^d 1113. ^e 1114. ^f 1115. ^g 1116. ^h Styre scilicet 2. ⁱ Karlin 2. ^j Woldemar 2. ^k Branneburch 2. ^l Bretzla 2. ^m herre — furste 2. ⁿ furste oder ein herre ^o 1. ^p zogt mit gewalt 2.

1111. ^q 1112. ^r 1113.

in helfen mit unser maht an geverde mit
 unsers selbes libe oder mit einem byschoff
 oder mit einem fryen herren. Wer aber
 daz sich wider si satzten ir lantherren in
 denselben landen einer oder me oder dehein
 besez hieten oder si dehein ander chriech¹
 anegienge, so suln wir in danne gehoffen
 sin mit unser maht an geverde.

(3) Wer aber daz den hertzogen von
 10 Osterreich in Swaben^m gewalt oder unrecht
 geschech, daz suln si mit chlage fur uns
 bringen, so suln wir in minne oder reht
 helfen. Und swer des niht geborsam were,
 wider den suln wire den hertzogen helfen
 15 ze irem rehte mit der maht, die wir haben
 von des riches wegenⁿ uber Tutschin lant.
 Und swenne wir von demselben gewalt
 stunden, den wir haben von des riches
 wegen uber Tutschin lant, so suln wir den
 20 hertzogen helfen mit zweihundert mannen
 in demselben lande ze^o Swaben und auch
 ze^o Elsazzen.

(4) Si suln ouch unsern luten geben
 brot unde win^p den bereiten, den anderen
 25 pyer und brot. Und also bescheidenlich
 di wil wir der vordern helfe ein tun den
 hertzogen von Osterreich, die wile sein wir
 der anderen ledich.

(5) Und daz wir ditz gelubde und^q dis
 30 helfe und die verbundenuzze getriwelich
 und gantzlich behalten, daz loben wir bei
 unsern triwen und haben des gesworen
 einen eyd gen^r den heyligen. Und geben
 daruber ze einem urchund^s disen^t brief
 35 besigelten mit unserm insigel.

Der brief ist gegeben ze Wienn^u, an
 sand Jacobes tag, do von Christes geburte
 warn driuzehenhundert jar und darnach^v
 in dem zwelften jar, in dem andern jar
 40 unserer riche^w.

unser maht an geverde mit unser selber
 libe oder mit unser bruder einem oder mit
 eynem bischof. Wer aber daz sich wider
 in satzten sin lantherren in sinem lande
 einer oder mer oder dehein besez hiete
 oder in ein ander chrieg angienge, so suln
 wir im danne behoffen sin mit unserer
 maht an geverde.

(3) Wer aber daz er unser helfe be-
 dorft gen Krakowe, so suln wir im dar
 behoffen sin mit zweihundert mannen.

(4) Er sol ouch unsern luten geben
 brot und win den bereiten, den andern
 pyer und brot. Und also bescheidenlich di
 w[il] wir der vordern helfte ein tun dem
 kunig von Peheim, di wil sin wir der andern
 ledich.

(5) Und daz wir ditz gelubde und di
 helfe und di verbindenuzze ge[truwelich
 und gantzlich]^b halten, daz loben wir bi
 unsen triwen und haben des gesworn einen
 eyde ze den heiligen. Und gebn da-
 ruber den brif besigelten mit unsen in-
 sigeln.

Der brif ist gebn ze Wienn^c, an sand
 Jacobs tage, do von Christes geburt warn
 driuzehenhundert jar und in dem zwelften
 jar darnach.

1112. PROMISSIO DUCUM. *Id.* 25.

*Ineditam proponimus ad exemplar, quod ex autographo Pragae in Museo asservato
 'Landesarchiv, Kronarchiv A. no. repositi 11' paratum benevolentissime nobiscum com-*

1110. ¹⁾ not 2. ^{m)} in Swaben *post* geschehe 2. ⁿ⁾ von — wegen *post* lant 2. ^{o)} in 2.
 45 ^{p)} win und brot 2. ^{q)} *deest* 2. ^{r)} ze 2. ^{s)} ze einem urchund *desunt* 2. ^{t)} unsern 2. ^{u)} Wienn 2.
^{v)} darnach *post* zwelften jar 2. ^{w)} unser riche *ante* in dem andern jare 2.

1111. ^{b)} *uncis inclusa corrosa sunt* 2. ^{c)} ze Wienn *supra* *lineam* 2.

manuavit locus tabularum praefectus. Prudent sigilla fere illaesa loris membranaceis. In verso legitur manu saec. XIV. curata: Compromissum super XXX milibus maris ad manus Henrici imperatoris. (P. deest.)

(1) Wir Fridrich und Linpolt von Gotes genaden herczogen in Osterriech und in Stry. herren ze Kreyn, auf der Marich und ze Portenowe verjehen und tun chunt allen luten di disen brief ansehent oder hörent lesen, daz nah teyding, di zwischen dem hohen fursten herin Johans dem kunig von Beheim und von Polan, vicari und verweser uber Tutschin lant des Romischen rihes und grafen ze Lutzelinburg und uns von unser beder ratgeben und boten getriben und gehabt sint umb di drizzichtusent march silbers, darumb wir ansprach haben auf den satze des landes ze Mërichern nah unsers herren briefen hern Heinrich des Romischen keyser¹, der uns zehentusent march geboten waren, wir uns also bedacht haben, daz wir di sache lazzen genzelich an den selben unsern herren den Romischen keyser, also waz er umb di selben drizzichtusent march spricht und heizet, daz sullen wir bedersitte stët halten und sol uns daz der vogenant kunig von Beheim vollfuren und volenden auf den phanden, di wir ictzû inne haben und gult darzu zeigen, als vil dafür gebürt, und di phande sol der kunig von Beheim besteten mit sinen briefen und mit der lautherren briefen von Beheim und von Mërichern, di er da gehalten mag ane geyerde. (2) Ez sol ouch unser vogenanter herre der keyser sprechen uber dise sache vor Winahten di nehste choment und sol ouch di besteten mit sinen briefen. Wer aber daz der keyser abgienge, des Got niht engeb, ðe daz di sache verriht wurde, so si wir und der vogenant kunig von Beheim der selben teyding gegangen auf schidlute und sullen wir zwen nemen und der vogenant kunig von Beheim zwen von sinen wegen und di vier habent vollen gwalt von unser beder wegen ze sprechen uber di vogenanten sache und di genzelich ze enden, als der keyser solt getan han, ob er lebt², und suln die di schidung volenden vor der nehsten suniwenden dar nah. (3) Ez ist ouch genant der ersam herre her Johans bischof ze Strazburg ze einem obermanne, also ob di vogenanten schidlute niht uberein chomen mochten der selben sache, mit swelichen zwein schidluten under den vieren der uberman gehilt, den sol man volgen und sol stet beliben, swaz di dri sprechent. Gieng der selbe bischof von Strazburg ab, so sol man den ersamen herren hern Heinrich abte von Fulde an sin stat ze einem uberman nemen. Gieng ouch der ab, so sol man den ersamen herren hern Heinrich den bischof von Gurke ze einem uberman nemen. Gieng ouch der schidlute deheiner ab, so sol man einen andern an sin stat nemen. (4) Und daz wir daz stet haben und da wider niht tun, daz haben wir gelobt mit unsern triwen und geben dar uber ze einem urchunde disen brief besigelt mit unsern insigeln³.

Der brief ist gegeben ze Wienn, an sant Jacobes tag, da von Christes geburde waren drinzechenhundert jar und darnah in dem zweliftem jar.

1113. PROMISSIO REGIS BOHEMIAE PRIOR. *fol. 25.*

Superest in solo 2 transsumto Pestano. Ediderunt Kopp nr. 5, Ficker nr. 89. Denno inspectum. Cf. nr. 1112 cap. 2. Bohmer, Reg. 1311-1347 pag. 389 nr. 531 (Addit. III). (P. deest.)

Wir Johans von Gotes genaden kunig ze Beheim und ze Polan, vicari des Romischen rihes uber Tutschin lant und graf ze Lucelinburg verjehen und tun chunt allen den di disen brif sehent oder hornt lesen, daz wir gelobt haben und loben mit disen

¹ 1112, 9. 10. 11. 12. insigele nr.

² 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113.

briefen den edeln fursten hertzog Friderich und hertzog Liupolt von Osterliche unsern liben swegern, daz wir biten und manen suln unsern liben herren und vater hern Heinrich den Romischen keiser, daz er nach sinen brifen, di er den edeln fursten hertzog Friderich und hertzog Liupold unsern swegern gegeben hat vor Brizzo¹, uzrichtung schaffe der guter, di an denselben briefen benant sint, zwischen unser Frowen tage der lihtmesse der schirest chumt. Gescheh aber des nicht, so suln wir in derselben frist nach denselben briefen diselben sache richten an geverde von dem gewalt, den wir haben von unsers vorgebauten liben herren und vater wegen und des riches uber Tutschiu lant. Dar uber ze einem urchunde geben wir disen brif besigelt mit unserm insigel.

1313.
Febr. 2.

Der brif ist gebn ze Wienne, anno Domini MCCCXII, an sand Jacobs tage, unserer richen in dem andern jare.

1114. QUITATIO FRIDERICI DUCIS. *Id. 27.*

Autographon tabularii Vindobonensis descripsit H. Hirsch. Pendet sigillum parum laesum loro membranaceo. Edidit Emler 'Regesta Bohemiac et Moraviae' III, 39 nr. 88. — Böhmer, Reg. 1246—1313 pag. 506 (Addit. II). (P. deest.)

Nos Fridericus Dei gracia dux Austrie et Styrie presentibus publice profiteamur, quod de summa pecunie serenissimo domino nostro domino Heinricho Romanorum imperatori per nos mutuata magnificus princeps dominus Iohannes rex Bohemie affinis noster karissimus, filius eius pro absolutione domini nostri in Burgowe in mille ducentis sexagenis grossorum Pragensium et in sexcentis marcis argenti Constanciensis ponderis creditoribus nostris de Spyra datis, item in mille marcis argenti, quinquaginta sex grossis pro marca qualibet computatis, et centum viginti sexagenis grossorum Pragensium honorabili viro . . . abbati Zedlicensi nostro nomine traditis nos legitime expedit. Quam quidem pecuniam in prefato mutuo domino Heinricho Romanorum imperatori predicto harum testimonio defalcamus.

Datum Wienne, anno Domini MCCC duodecimo, VI. Kal. Augusti.

1115. PROMISSIO REGIS BOHEMLAE ALTERA. *Aug. 17.*

Contulit 1) transsumtum episcopi Patavienensis supra ad nr. 1110, 1111 citatum H. Hirsch; 2) transsumtum Pisanum insperimus nos ipsi; ediderunt Kopp nr. 6, Ficker nr. 81. Potiores tantum lectiones ex 2 adnotavimus. — Böhmer, Reg. 1314—1317 pag. 182 nr. 9; pag. 389 nr. 353 (Addit. III). (P. deest.)

Wir Johans von Gots gnaden kunich ze Bohem und ze Polan, vicari des Romischen riches uber Tutschiu lant und graf ze Lucelburch verjehen offenbar an dem brife, daz wir schaffen suln und gebieten unseren getriwen Dyetegen von Chastel^a, daz er di hochgebörn fursten hertzog Fridrichen^b und hertzog Liupoldi von Osterliche^c unser liebe sweger und ir purgen ledich lazze umbe zwelfhundert schok grozzer Prager pfenning^d, di man im schuldich was von Cuncelmannes wegen von Ulme, den er gevangen hete und den er darumb nach teiding ledich lie. Und sol daz geschehen vor unser Frowen tage ze der lihtmesse der schirst chumt. Gescheche des niht vor dem zile, so suln wir diselben^e zwelfhundert schoke den^f hertzogen^g gelten uf sant

1313.
Febr. 2.

1115. ^a) Kastel 2. ^b) Friderich 2. ^c) Osterliche 2. ^d) pt. Prager 2. ^e) di 2. ^f) denselben 2. ^g) denselben hertzogen post wir 2.

1) *Supra* nr. 636.

1. Waltburgen tag der nechst chunt. Wir suln ouch di vorgenanten hertzogen von Oster-
 rich ledich machen von Heirich, von Kohn und Sygeln Gontram^b burger ze Spyer^c
 2. umb sechshundert march silbers Costentzer gewiltes vor den nechten Wilmachten.
 Und sol daz vorgenant gut abe gen an der summe gutes, di si unserm liben herren
 und vater herin Heirich dem Romischen keyser gelihen habent und darumb si pfande
 5 habent. Daruber ze einem urchunde geben wir disen brif besiglt mit unserm
 insigel.

Daz^b ist geschechen ze Zuoyrn, des nechten Donerstages nach unser Vrowen tage
 assumptionis, do man zalt von Christes geburte drinezehenhundert jar und in dem
 zwelffen jar darnach, unser riebe in dem andern jar^b.

1116. PROMISSIO FRIDERICI DUCIS. Aug. 18.

*Scratur in solo 2 transunto Pisano; ediderunt Kopp nr. 7, Ficker nr. 82, cuius
 adaptationem confervas edim. Denno contulimus. — Bohmer, Reg. 1246—1313 pag. 596
 (Addit. II). (P. deest.)*

Wir Fridrich von Gotes genaden hertzog in Osterreich und in Styr, herre ze Chreyn, 15
 auf der Mariche und ze Portenowe verjehen und tun chunt allen luten, di disen brif
 an sehent und horent lesen, daz wir loben und gelobt han ab zelegen und ouz zerichten
 allen den schaden, der geschehen ist onz unserm lande ze Osterreich gen Beheim und
 gen Merchern von der zit, do wir sprächten ze dem ersten male ze Reygrade mit dem
 hohen fursten herin Johan kunig ze Beheim und ze Polan unserm lieben swager, des 20
 ze Phingsten di hin sint vutz auf sant Jacobes tag der nu gewesen ist und der darnach
 geschehen ist oder geschieht in vier jarn. Wir haben ouch von unsern wegen genomen
 daruber ze schidelute unser libe getriwen Albern von Kunring und Art, den Zendelin,
 und der kunig von Beheim von siner wegen Burchard) den burgrafen von Meydburg 25
 und Jesken von Meserietz burgrafen ze Brunne, und ze einem obermanne bedenthalben
 Heyd, burgrafen von Gors, und suln di schidelute mit samt dem oberman umb den
 schaden, der vutz her geschehen ist, einen tag leisten ze Poherlitz von dem nechten
 30 Suintag uber vierzenhtag, und swaz di vier sprechent, daz man ouf richten sol, daz suln
 wir bedenthalben stet han. Wer aber daz di vier uberein niht chomen mohten, swaz
 der merer teil under den viern sprichet, dez suln wir bedenthalben gehorsam sin. Wer
 aber daz sich di vier^c zweiten, mit swelhen zwein der obman gehilt, daz sol aber stet sin.
 Ez sol ouch aller schade bedenthalben ouz geriht werden in einem maneyde dar nach
 zehant, swanne di schidelute gesprochen habent. Dar uber haben wir ze burgen gesatzt
 unser lieb getriwen meister Bercht(olt), unsern obristen scriber, Eberhard von Walse,
 Diti ich von Pillichdorf, Ott en von Celking, Wych von Topel und Albern von Kun- 35
 ring, swanne di genant werdent, so suln si invaren in di stat ze Brunne mit ir selber
 libe oder iederman ein ritter mit drin phorten an sin stat legen. Wurde ouch in dem
 maneyde, swanne si invarent ze leisten, der schade, der von den schideluten geseiden
 wiert, niht ouz geriht den luten, di in emphanzen habent, so suln si leisten furbaz für
 40 zweuzent march silbers, der wir der vorgenanten kunig von Beheim gevallen sin, und
 für den schaden, und niht ouz chomen, ez werd ab geleit der schade den, di in emphanzen
 habent, und dem vorgenanten kunig von Beheim werden gegeben und verriht di zwei-
 zent march silbers. Und gieng der vorgenanten schidelute deheiner ab oder der
 burgen deheiner ab, so sol man einen andern an sine stat nemen. Gieng ouch der burgen deheiner

1115. — October 2. — Spyr 2. — ^b *es latatione in 2*. Der brif ist gebn ze Zuoyrn, do von 45
 1116. — August 18. — Schelksholt 30. und in dem zwelffen jar darnach, an dem nechten Donnerstage
 1116. — August 18. — assumptionis, unser riebe in dem andern jare.

ab, so suln wir einen andern als erbern geben an sein stat. Und daz disin rede stet und unzebrochen belibe, geben wir disen brief versigelten mit unserm insigel.

Der brief ist gegeben datz Zuoyne, do von Christ geburde waren driuzehenhundert jar und dar nach in dem zwelften jare, an dem nehsten Vritag nach unser Vrowen tag ze der schieding^b.

III. TESTIMONIUM DE CONTUMACIA COMITUM HOLZATIAE.

1311. Mai. 4.

Repetimus editionem, quae ex autographo tabularii civitatis Lubicensis parata est
10 *in 'Codice diplomatico Lubicensi' II, 241 nr. 281. — Bohmer, Reg. 1314—1347 pag. 389*
nr. 527 (Addit. III). (P. dest.)

Nos Iohannes Dei gracia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac comes Lucenburgensis ad universorum noticiam volumus pervenire, quod anno Domini millesimo trecentesimo undecimo, in die beatorum apostolorum Phylippi et Iacobi, magister Alexander prudentium virorum consulum et civium Lubicensium notarius apud Pragam in nostra presencia constitutus proposuit, nobiles viros Gerhardum et Adulfum comites Holsacie et in Schowenburg fratres esse ex parte predictorum consulum et civium super causa, que inter ipsos hinc inde verti dicitur super turri sive castro Travemunde et insula Priwalk, ad nostri examen iudicii evocatos. Ipso Alexandro in predicto termino pro memoratis consulibus et civibus comparente et quam diu debuit expectante, prefati vero comites vel aliquis ex parte eorum se in eodem termino nostris minime conspectibus offerebant.

Datum Prage, anno Domini predicto, quarto Nonas Maii, regni vero nostri Boemie anno primo.

III8—II20. ACTA CAUSAE CONTRA GERHARDUM DE LANDSCRON.

1311. Iul. 14. — Aug. 28.

Cum autographa deperierint, secuti modum, quem iam supra ad nr. 4 ediculum adhibuimus, summaria tantum horum documentorum proponimus, quae ex Inventario 'Stifels A de anno 1600' existendi in archivo burgraviatus de Sinzich, quod tunc Nassoviae erat in tabulario liberorum baronum a Stein, descripsit A. Wýss h. m.

III8. CITATIO PARTIS. Iul. 14.

Servatur l. c. fol. 27'.

(P. dest.)

Ein citation und ladunge an das Römische königliche hofgericht gethan durch Johannem könig zu Böhmen und zu Polen, gemeinen pflegere des Römischen reichs

in Teutschland disseit des gebirges, graven zu Lützenburg etc. an herrn Gerhard von Landskron, sich zu vertheidigen uff beschehene anklage Johannis ritters marschalks des erzbischofen und churfürsten zu Maynz Peters, das wolgedachter herr zu Landskron Syfriden von Frawenstein, so in des reichs acht und in seinem des von Landskron gefengnuss uff recht gewesen, ledig gelasen, eum comminatione uff den fall ausenpleibens er in die acht und pflatz des von Frawenstein erkläret seie.

Datum zu Podybradt, Mittwochens post Chilian, anno 1311, seiner königreiche im ersten.

1119. LITTERAE EXCUSATORIAE ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS. Aug. 11.
Hon fol. 31. (P. deest.) 19

Ein lateinischer brief an Johannem könig in Böhmen und Polen, vicarium des Römischen reichs, graven zu Lützenburg Henrici erzbischofen zu Cöllen, das herr Gerhard herr zu Landskron uff erforderung des Römischen keysers in Italam zu ihrer majestät dienst sich begeben und do noch seie, ehe dann die königliche ladungsbriefe uff ansuchen des Menzischen marschalks ausbracht zu Landskron überantwort worden. 15 Derhalben ihme fürs selbige mal zu erscheinen nicht möglich.

Sub dato Brühl, 1311 in vigilia assumptionis beatae Mariae virginis.

Nach eine r] einsem tenoris et dati auch von erzbischofen hochgedacht geschrieben an des königs hofrichtere.

1120. PROTESTATIO ARCHIEPISCOPI MOGUNTINENSIS. Aug. 28.
Hon fol. 35. (P. deest.) 20

Ein brief Petri erzbischofen zu Menz dorin er meldet, das Johann von Waldeck sein marschalk ausz seinem geheise und befehl die sache gegen Gerharden von Landskron aus königs hof von Böhmen, Römischen stadthalters angefangen, so bis zur wiederkunt selbigen Gerhardi ausz Italien und des Römischen königs dienst im stillstand 25 verpeiben solle.

Sub dato Aschaffenburg, 5. Calend. Septemb., anno 1311.

1121. MANDATUM DE ASSIGNATIONE POSSESSIONIS.

1312. Apr. 7.

30

*Autographon tabulari generalis regni Bavarici Mainz Erzstift Nachträge fasc. 12
estum denno descripsimus. Sigilli dorso impressi fragmenta servata sunt. In verso
contra comites. — Bohmer, Reg. 1311—1317 pag. 334 nr. 481 (Addit. II).
(P. deest.)*

Wie Johans von Gottes genaden kunig ze Beheim unde ze Polan, ein gemein 35
Römischen riches in Düschenlanden hie dissit des gebirges unde ein grave
Landskron anboten, dem amman von Ravensburg unsern gruz.

Wie du horten dir von künclicher gewalt, daz du den erbern fürsten unde herren
dort, die Peter von Menze anleitest nach rehte, swa er dich wiset, uff graven

Rüdolfes gût von Werdenberg den man nennet von Sangans unde uf graven Wilhelms gût von Montfort umbe ahttuseht mark silbers, darumb si in mit unrechte geschadiget hant. Tust du des niht, man rihetet von dir nach rehte.

Der brief wart geben an dem Fritage nach sant Ambrosien tage, do man zalte von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem zwelften jar, in dem andern jar unser kunigriche.

1122. SCRIPTUM IN FAVOREM MONASTERII WALTSASSENSIS.

1312. Jun. 21.

10 *Ineditum descripsimus ex C Copiario antiquo monasterii Waltsassensis, qui in tabulario generali regni Bavarici asservatur, fol. 186. (P. dest.)*

[I]ohannes Dei gratia Bohemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucelinburgensis comes venerabilibus et religiosis viris . . . abbati et conventui monasterii Waltsachsen(sis) Cystercien(sis) ordinis, devotis suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Cum de castro Bernaw multa vobis ac viatoribus et terrarum vostrarum^a incolis haectenus evenissent incommoda et ne maiora de castro predicto deinceps spolia committantur, non improvide deliberastis, prout ex insinuacione vestra recepimus, dictum castrum cum villis desertis Griezbaeh et Hohentanne ac earum pertinenciis, iuribus ac utilitatibus universis pro trecentis marcis argenti de manibus nobilis viri Heinrici advocati de Plawe liberare ac ipsum castrum omnino subvertere, ne ibidem spelunca latronum vel habitaculum habeatur, ad cuius redempcionis seu liberacionis intentum favorem nostrum et consilium humiliter petivistis. Devotis igitur vestris supplicacionibus annuentes absolucioni premisse auctoritate vicarie generalis, qua fungimur in imperio citra montes, consensum nostrum expressum et benivolum impartimur, ita videlicet quod castrum seu locum castri cum villis predictis et pertinenciis suis serenissimo domino et genitori nostro karissimo domino Heinrico Romanorum regi illustri vel ei qui pro tempore fuerit imperatori Romano vel regi seu nobis, cum requisiti fueritis, pro trecentis marcis argenti sine difficultate qualibet restituere debeatis, fructibus medii temporis si quos inde perceperitis in sortem minime computandis. Aliis etiam litteris, si quas de predicto patre nostro vel aliis imperatoribus seu Romanis regibus optinetis^b super bonis huiusmodi

1122. ^a nrag c.

1) *Litteras imperatoris a. 1313. Jun. 25 datas proponimus ineditas ex 1) transsumto a. 1313. Mart. 3 confecto eiusdem tabularii. Copiario C bis inscripta sunt: 2) fol. 77, 3) fol. 180:*

35 Heinricus Dei gracia Romanorum imperator semper augustus universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum.

Imperialis clemencia etsi sua liberalitate respiciat universos, illos tamen munificencia prosequitur ampliori, per quorum suffragia temporalis pariter et eterne sibi sperat salutis commoda profutura. Cum igitur honorabiles et religiosi viri . . . abbas et conventus monasterii Waltsassensis^a Cystercien(sis) ordinis, devoti nostri dilecti a clare memorie Adolfo Romanorum rege illustri villas Hohentanne, Bernowe et Griezbaeh ac ipsarum pertinencia universa pro ducentis^b marcis puri argenti habuerint obligata, Alberti in eodem regno successoris^c ac nostra demum confirmacione obligacioni huiusmodi accedente,

^a Waltsachsen. 2. ^b CC 2. ^c successore 1. 2. 3.

vobis salvis. In quorum testimonium et robur presentes litteras conscribi et sigillis nostris mandavimus communiti.

Datum Brünne, XI. Kalen. Iulii, anno Domini MCCXXII, regnorum vero nostrorum anno secundo.

1123. SENTENTIAE PRO MONASTERIO BRUMBACH.

1312. Sept. 7.

Incipit proponens ex autographis tabularii principum de Leuchtenstein-Wertheim benivolenter transmissis. Sigillum, quod omnium dorso impressum est, sigillum est iudicis curiae Bohemae regis, cuius inscriptionem iam supra nr. 1096 adnotavimus. 10
Cf. etiam sententiam iudicis curiae supra nr. 1096.

1123. SENTENTIA PRIOR.

Bohemiae, Reg. 1314—1317 pag. 294 nr. 356 (Addit. I.) (P. deest.)

Wir Johans von Gottes genaden kunig ze Beheim unde ze Polan, ein gemein
pfleger des Römischen riches hie dissit des gebirges unde grave ze Lützelburg kunden 15
unde verjehen an disem gegenwertigen brieve, daz bruder Diether der Rude des closters
von Brunnbach daz da lit in dem bischutum ze Wirtzburg des ordens von Citel kom
für uns ze Colne in Beheim, an dem Dmrestage vor unser Frowen tage der jungern,
in dem jir alse dirre brief geben ist, unde bat uns, daz wir im ze gerichte sezzen von 20
der geistlichen lute wegen . . . des abbtes unde des conventes ze Brunnbach der vor-
genanten, der procurator er des selben tages was, umbe daz dorf ze Ebenode, dar umbe
si Gernot Kotbus vor unserm gerichte angesprochen hat. Unde ist dar umbe vor uns
erteilt mit gesamnter urteil, daz der vorgenant abbet unde der convent der clage
ledig sint, die zu in hete der vorgesriben Gernot umbe daz selbe dorf ze Ebenode.
Wolte aber si furbaz me ansprechen umbe die selben sache der vorgesprochen Gernot, 25

icut in litteris inde conscriptis et per nos dudum visis plenius continetur. Nos per litteras illustris
Iohannis regis Bohemie primogeniti et principis nostri karissimi infermati cognovimus evidenter, quod
heco predicto Bernowe a vicinis baronibus per potentem maliciam incastellato non solum monasterio
anteheto, set etiam indigenis, adiacentibus provinciis et viatoribus quibuscunque adeo gravia incom-
moda sunt illata, quod abbas et conventus memorati, eiusdem filii nostri ratione vicarie generalis 30
a pernicitia montes beneplacito et maturo consilio precedente, pro trecentis^o marcis argenti ultra sortem
excessam denovo sursum temperare usibus sunt coacti. Nos igitur inspectis obsequiis, quibus a longe
temporibus abbas et conventus sepedicti tam nobis quam nostris in imperio predecessoribus
obsequiis studuerunt beneplacitis complacere, omnia suprascripta scilicet Hohentanne, Bernowe et
Gerech cum eorum pertinentiis ac iuribus universis et ut pro nostra liberorumque nostrorum salute 35
ante predictam malitiam quondam Margarete Romanorum regine thori nostri consortis karissime remedio
etiam antea deprecentur omnium Creatorum, ex mera liberalitate antehetis abbati et conventui
Gerech et domaniis ac eorum confirmamus per eos et eorum in ipso monasterio successores tradi-
tione et liberacione possidenda. In cuius rei testimonium presentes litteras scribi et nostre
sigillis publicis communiti 40

Datum Brünne, apud Imperialium Montem supra Florenciam, VIII. Kal. Febr., indictione XI, anno
Domini MCCXXII, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

daz solt er tun vor geistlichem gerichte, do er si zu reht ansprechen sol. Des geben wir ze gezuge disen brief besigelt mit unsers gerichtes insigel.

Der brief wart geben an dem Dunrestage vor unser Frouwen tage der jungern, do man zalte von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem zwelften jar, in dem andern jar unser kunigriche.

1124. SENTENTIA ALTERA.

Böhmer l. c. nr. 357.

(P. deest.)

Wir Johans von Gottes genaden kunig ze Beheim unde ze Polan, ein gemein pfleger des Römischen riches hie dissit des gebirges unde grave ze Lützelburg kunden unde verjehen an disem gegenwertigen brieve, daz bruder Diether der Rüde des closters von Brunnebach daz da lit in dem bischtum ze Wirtzeburg des ordens von Citel kom fur uns ze Colne in Beheim, an dem Dunrestage vor unser Frouwen tage der jungern, in dem jar also dirre brief geben ist, unde bat uns daz wir im ze gerichte sezzen von der geistlichen lüte wegen . . . des abbtes unde des conventes ze Brunnebach der vorge-
 15 nanten, der procurator er des selben tages was, umbe daz dorf ze Ebenode, des Gernot Kotbus ze lehen gihet von dem edeln man Cûurat von Schlüsselberg, dar umbe er si vor unserm gerichte angesprochen hat. Unde ist dar umbe erteilt vor uns mit gesammitter urteil, daz si Gernot Kotbus furbaz me niht ansprechen sol weder vor geistlichem gerichte noch vor werltlichem umbe die selben sache, es enhab denne der
 20 vorgevant von Schlüsselberg vormales erwunden also reht ist, daz er daz selbe dorf ze Ebenode ze rehte lihen sol. Des geben wir ze gezuge disen brief besigelt mit unsers gerichtes insigel.

Der brief wart geben an dem Dunrestage vor unser Frouwen tage der jungern, do man zalte von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem zwelften jar, in dem
 25 andern jar unser kunigriche.

1125. MANDATUM DE DEFENSIONE.

Böhmer l. c. nr. 358.

(P. deest.)

Wir Johans von Gottes genaden kunig ze Beheim unde ze Polan, ein gemein pfleger des Römischen riches hie dissit des gebirges unde grave ze Lützelburg en-
 30 bieten dem edeln manne Boppen von Eberstein unser genade unde alles gut.

Wir gebieten dir vesteelich von gerichtes wegen, daz du die geistlichen lüte . . . den abbet unde den convent des closters von Brunnebach daz da lit in dem bischtum ze Wirtzeburg des ordens von Citel schirmest nach rehte uf dem dorf ze Ebenode, dar umbe si Gernot Kotbus vor unserm gerichte angesprochen hat. Wan es ist erteilt vor
 35 uns mit gesammitter urteil, daz der vorgevant abbet unde der convent der clage ledig sint, die zû in hete Gernot Kotbus umbe daz selbe dorf ze Ebenode, des er ze lehen gihet von dem edeln manne Cûurat von Schlüsselberg, also die brieve stant, die si dar uber von unserm gerichte gewonnen hant. Tust du des niht, man rihtet von dir nach rehte.

Der brief wart geben ze Colne in Beheim, an dem Dunrestage vor unser Frouwen
 40 tage der jungern, do man zalte von Gottes geburte driuzehenhundert jar unde in dem zwelften jar, in dem andern jar unser kunigriche.

1123. ^{a)} zwe *in loco raso or.*

1125. ^{a)} unsre *or.*

1126—1129. VOCATIO EPISCOPI ARGENTINENSIS AD CURIAM.

(1312. Sept. in.—Dec.)

Quae omnes supersunt in solo codice notissimo Vindobon. lat. 410 (Iur. Can. 60), quem iam supra ad nr. 457, 458 adhibuimus. Partim ediderunt Chmel loco supra citato pag. 319 sqq. nr. 1—3 (praeter nr. 1127) et Palacky 'Über Formelbücher' pag. 335 sqq. nr. 134—137. Nos omnes de novo accuratissime contulimus.

Ad hanc curiam spectant supra nr. 422 et infra nr. 1130—1132.

1126. VOCATIO PRIOR. (Sept. in.)

E codice citato fol. 4^r nr. 31. Rubra sunt fol. 4^r in margine: vicarius generalis citra montes imperii convocat principes Alamanie; fol. 23^r: Item missiva quomodo rex Bohemie demandavit episcopo Argentinensi, ut veniret ad colloquium in Nürenberg. Videntur esse litterae encyclicae.

Ediderunt Chmel nr. 1 et Palacky nr. 134. De tempore cf. Rosenkränzer loco ad nr. 608 citato pag. 38 not. 6. Cf. Bohmer, Reg. 1246—1313 Reichssachen 310; Reg. 1314—1317 pag. 331 nr. 485 (Addit. II). (P. deest.)

Reverendo in Christo patri domino Io(hanni) Argentinensi) episcopo amico suo karissimo Iohannes Dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lützelburgensis comes sincerum animum in omnibus complacendi.

Inter diversas nostre sollicitudinis curas hoc non mediocriter insidet cordi nostro, qualiter partes Alemanie sub nostro felici regimine pacis comodo perfruantur. Collocatis siquidem in statu placido ac desiderata tranquillitate regnis et terris nostris divina favente providentia, quod ex officio generalis vicarie per serenissimum dominum et patrem nostrum Heinricum Romanorum imperatorem, assistentibus principibus et nobilibus imperii, nostris iniunctum est humeris in instantis oportunitate temporis, ad procurandum pacificum statum et pacem generalem per Alemaniam, ad quod vestra personalis requiritur presentia, libenter et efficaciter exequi disponimus, ut tenemur. Quocirca sinceritatem vestram hortamur et petimus cum affectu sub fidei debito, quo nobis et eidem astringimini imperio, vos monentes, quatinus in epiphania Domini ventura proxima in civitatem Nürenberg ad tractandum, agendum et ordinandum una nobiscum et cum ceteris principibus, baronibus et nobilibus imperii, quos ad eundem locum et terminum similiter vocavimus, de pacifico et bono statu partium Alemanie presencialiter veniatis.

Dat.

1127. SCRIPTUM INVITATORIUM RUDOLFI DUCIS BAVARIAE.

(Nov. Dec.)

E codice citato fol. 7 nr. 47; edidit Palacky nr. 137. Cf. Bohmer, Reg. 1314—1317 pag. 331 nr. 485 (Addit. II). (P. deest.)

Reverendo in Christo patri et domino suo domino Io(hanni) etc. amico suo karissimo Rudolfus Dei gratia comes palatinus Renu dux Bavarie sinceram et omnium suorum beneplacita voluntatem.

Quocirca serenissimus dominus Io(hannes) illustris Boemie et Polonie rex, sacri imperii vicarius generalis, affinis noster dilectus auctoritate vicarie generalis per

Alemanniam) sibi commisse ad procurandum pacem generalem in partibus Alemannie apud Nürenberg super festum Epiphannie proximum edixerit, sicut decuit et potuit ex iniuncto sibi officio, parlamentum nosque iuxta vocationem ipsius ad eundem locum et terminum venire decrevimus propria in persona, paternitatem vestram requirimus vestre
 5 consulentes reverentie bona fide, quatinus ob dicti domini regis reverentia una nobiscum velitis premissis parlamento presentialiter interesse. Speramus enim, quod extunc tam vestro quam aliorum principum et nobilium consilio mediante pacis universalis securitas et totius Alemannie utilitas debeat procurari.

Dat. etc.

1313
Jan. 6.

10 **1128. SCRIPTUM INVITATORIUM LUDEWICI DUCIS BAWARIE.**

(Nov. Dec.)

Item fol. 5 nr. 33; est rubrum fol. 23^r: Item missiva de eodem a duce Bavarie; ediderunt Chmel nr. 3 et Palucky nr. 136. Cf. Böhmcr l. c. et Regesten der Pfalzgrafen I, 1875.
 (P. deest.)

15 Reverendo in Christo patri et domino Ioh(anni) etc. amico suo karissimo Ludewicus) Dei gratia palatinus comes Renu dux Bavarie sinceram et paratam ad eius beneplacita voluntatem.

Ad hoc principum auctoritas per divinam providentiam ordinata dinoscitur in partibus Germanie, quod ad laudem Dei et sacri imperii pacem generalem, que condit
 20 omne bonum, incolis imperii eiusdem comode procuretur. Quo communiti ac dilectione, quam erga personam et statum excellentissimi principis domini Iohannis) Boemie et Polonie regis, sacri imperii per Alemanniam vicarii generalis, affinis nostri karissimi gerimus, ad exhortationem et petitionem ipsius ad parlamentum edictum per eum, prout ad commissum sibi spectat officium, in Nuerenberg super festum epiphannie Domini
 25 proximum venire decrevimus propria in persona. Amicitiam vestram exhortantes cum affectu ac sincere suadentes, quatinus eidem colloquio, in quo felicem statum imperii tractari et multipliciter procurari vestra mediante presentia speramus et credimus, velitis personaliter interesse.

Dat. etc.

1313
Jan. 6.

30 **1129. VOCATIO ITERATA. (Dec.)**

Item fol. 5 nr. 32; ediderunt Chmel nr. 2 et Palucky nr. 135. Item litterae encyclicae esse videntur. Cf. Böhmcr l. c.
 (P. deest.)

Venerabili in Christo patri domino Iohanni) episcopo etc. amico suo karissimo Iohannes) Dei gratia Boemie et Polonie rex etc. ut supra.

35 Sicut alias vos rogasse recolimus, sic et^a nunc sollicite requirimus et rogamus vestramque sinceritatem sub illa fide, quam erga serenissimum dominum et genitorem nostrum karissimum dominum Heinricum) Romanorum imperatorem et imperium ac nos scimus vos habere, monemus instanter, quatinus ad instans colloquium nostrum apud Nürenberg in instanti epiphania Domini pro honore imperii favente domino celebrandum,
 40 omissis omnibus aliis negociis finaliter in persona propria veniatis, quod ad vestrum et ecclesie vestre honorem, profectum et commodum credimus multipliciter provenire.

Dat. etc.

1313
Jan. 6.

1129. a) loco sic et c.: sic.

1130. MANDATUM DE AUXILIO PRAESTANDO.

1313. Jan. 21.

Reperimus citationem nostram ex autographo Monaci in tabulario secreto domus regiae Bavaricae secreto paratum. 'Neus Archiv' XXIII, 49 nr. 24, ubi de dato minus recte refertur. Simili secreto dorso impressi vestigia videntur. Edidit Winkelmann 'Acta imperii inedita' II, 570 nr. 1196 ad copiarum haud accuratum. Bohmer, Reg. 1311—1317 pp. 334 nr. 186 (Addit. II). (P. dest.)

Johannes Dei gratia Boemie ac Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lutzelburgensis comes — providis viris (. . .) magistris civium, (. . .) consulibus ceterisque civibus Spiren sibus, Landowen sibus, Wyssenburg ensibus aliisque opidanis sub regimine nobilis viri Georgii comitis Velden cie advocati provincialis per Spirko-
gium constitutis, suis et imperii fidelibus dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Tranquillitatem pacis parcium Theutonicarum sedulo appetentes, nobilem virum Ulricum dominum de Bykenbach nostrum fidelem super discordia inter nobiles viros (. . .) comites de Spandheim ex una et nobiles viros (. . .) comites Hirsutos suborta ex parte altera misimus quiete ac pacifice sopienda. Si qua vero parcium predictarum nostris monitis et mandatis super trengis et compositione habendis rebellis fuerit, extunc providentiam ac fidelitatem vestram exhortamur et requirimus seriose volentes, ut alterutram parcium parere remittentem iusticie ac nostris mandatis iuxta requisicionem nobilis viri Georgii comitis advocati predicti coartare seu inducere velitis ad parendum iusticie consiliis et auxiliis oportunis.

Datum Nuremberg, XII. Kalen. Februar., regnorum nostrorum anno secundo.

1131. RECEPTIO ECCLESIAE IN PROTECTIONEM IMPERII.

1313. Jan. 25.

Invitationem descripsimus ex autographo tabularii generalis regni Bavarici. 'Stift Spalt fasc. IV' asserunt. Supplum dest. loci membranacei parvis fragmentis relictis. In verso 'Ludovicus' Defensio regis Bohemie. Quae concordant cum Receptio regis a. 1311. Sept. 8 supra nr. 673, typis minus datus recubenda curavimus. — Bohmer, Reg. 1311—1317 pp. 182 nr. 11. (P. dest.)

Idem rex Dei gratia Boemie et Polonie rex sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lutzelburgensis comes — universis suis — et sacri Romani imperii fidelibus, — gratias exhibite fuerint — gratiam suam et omne bonum.

Quod ad nos et ad regnum, dignis et pro temporalium prosperitate successuum et ad eterne nobis salutis et utilitatis incrementum, omnes ecclesias et personas ecclesiasticas, maxime tamen illas, que

1131.

gratiam exhibite fuerint.

nostri vicariatus tempore per Alemanniam originale sumunt et laudabile instaurationis exordium, ne malignorum ledantur incursibus, in umbram protectionis nostrae suscipimus ac in suis libertatibus et honoribus nostrae defensionis presidio confovemus. Honorabilis itaque viros magistrum Ulricum prepositum, Marquardum decanum totumque collegium novelle plantationis in Spalt Eystetere, dyoc.^c una cum eorum familia, rebus⁷, iuribus et honoribus⁸ in nostram⁹ imperii protectionem⁷ recipimus specialem. Mandantes nobili viro . . . baregravio, . . . advocato provinciali, . . . sculteto in Nuremberg et omnibus nostris et imperii fidelibus humiliter et districte, quatinus prepositum, decanum^d et collegium supradictos in omnibus premissis auctoritate nostra et imperii, ne indebite graventur ab aliquo, manteneant efficaciter et defendant.

Dat. in Nuremberg, VIII. Kalen. Febr., anno Domini millesimo CCCXIII, regnorum vero nostrorum anno secundo.

1132. CONFIRMATIO PRIVILEGIORUM CIVITATIS RATISPOENSIS.

1313. Febr. 3.

Ineditam proponimus ex autographo tabularii generalis regni Bavariae Raritätenselck^t nr. 69. Sigillum illaesum pendet loco membranaceo. — Bohmer, Reg. 1314—1347 pag. 182 nr. 12. (P. dest.)

Nos Iohannes Dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri Romani imperii citra montes vicarius generalis ac Luxemburgensis comes ad universorum noticiam volumus presentibus pervenire, quod accedentes ad presentiam nostram viri prudentes cives de Ratispona nostri et imperii dilecti fideles exhibuerunt nobis duo privilegia confirmata eis et de novo concessa per serenissimum dominum et genitorem nostrum karissimum dominum Heinricum Romanorum imperatorem¹ super iuribus et libertatibus eorum talibus, quod extra eandem civitatem ad nullum iudicium pro quacumque causa reali nec a quoquam proseribi debeant neque possint, petentes quod eis libertates et iura huiusmodi de nostra regali clemencia dignaremur rata et illibata tenere ac inviolabiliter observare. Nos autem habito super hoc consilio nostrorum consiliariorum, quorum consilium personaliter requisivimus super eo, predictorum civium petitioni in hac parte favorabiliter annuentes libertates et iura predicta, sicut pater noster antedictus eadem eis rata tenet et salva, tenere volumus et ab omnibus inviolabiliter observari. Decementes auctoritate vicarie generalis imperii, quam gerimus citra montes, irritum et inane ac viribus vacuum, quicquid contra premissa a quoquam attemptatum est vel imposterum contingerit attemptari. In cuius rei testimonium presentes literas maiestatis nostrae sigillis iussimus communiri.

Datum apud Nuremberg, III. Non. Februar., anno Domini millesimo trecentesimo tercieodecimo, regnorum vero nostrorum anno secundo.

1131. c) Eystet. dyoc. in loco raso or. d) praecedit . . . or

1 A. 1309. Jul. 5: cf. Bohmer, Reg. Heinr. 114.

1133. 1134. INFEUDATIONES ECCLESIASTICAE.

1313. Febr. 20. — Mart. 29.

1133. INFEUDATIO EPISCOPI SALZBURGENSIS. Febr. 20.

Innotam descripsit H. Hirsch in cod. 359 (12 Salz. u. Berchtsgad.) II, 375 tabularum Vindobonensis. Rubrum est: Investitura regalium. — Böhmcr, Reg. 1314—1347 pag. 389 nr. 537 (Addit. III). (P. deest.)

Johannes dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucemburgensis comes — universis sacri imperii fidelibus presentes litteras inspecturis — gratiam suam et benivolam voluntatem.

Patris eterni filius supra cuncta tenens principatum Romanum fundavit imperium ac super gentes et regna constituit et ut salubriter cunctis presit mortalibus, dignitate principum quasi insignes columnas statum eiusdem imperii laudabiliter stabilivit. Noseat igitur universitas vestra, quod venerabili patri domino Wichardo sancte Salzburgensis ecclesie archiepiscopo apostolice sedis legato nobili membro imperii auctoritate vicarie, qua fungimur, feoda principatus sui contulimus et ipsum presentem investivimus de eisdem sceptrigeris manibus ac numero principum imperii duximus aggregandum. Quocirca mandamus et iniungimus universis ministerialibus et nobilibus ecclesie Salzburgensis predictae, quatinus eidem archiepiscopo tanquam domino suo devote pareant in omnibus et obediunt reverenter. In eius rei testimonium presentes litteras conscribi et sigillis nostre maiestatis iussimus committi.

Datum apud Augustam, X Kal. Martii, anno Domini MCCXIII, regnorum vero nostrorum anno tercio.

1134. INFEUDATIO ABBATIS S. EMMERAMI. Mart. 29.

Denno contulimus autographon tabularii generalis regni Bavarici Regensburg Stift Emmeram fase. 29^a asseratum. Sigilli fragmentum pendet loco membranaceo. — Böhmcr, Reg. 1314—1347 pag. 482 nr. 11. (P. deest.)

Johannes Dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucemburgensis comes — honorabili viro Baldwino abbati ecclesie Sancti Emmerami Ratispone ordinis sancti Benedicti — gratiam suam et omne bonum.

Cum sit ex parte vestra propositum coram nobis, quod pro infeudatione regalium vestrorum, invictissimo domino nostro domino Heinrico Romanorum imperatori genitori nostro karissimo in remotis agente, vobis facienda nostram, qui vices dicti domini et patris nostri gerimus in hac parte, presenciam ex certis et rationabilibus causis concedere comode non possitis, nos ad supplicationem nobis pro vobis per fidedignos factum et obsequiorum vestrorum, que nobis et sacro imperio impendere poteritis in futurum, obtentu volentes vobis et ecclesie vestre facere gratiam specialem, universa que et bona, que ab eodem sacro imperio in feodo de iure habere, recipere et tenere debens, vobis tanquam ipsius imperii vicarius concedimus et vos licet absentem infeudamus tenere presentium de eisdem. Transmittentes has nostras litteras nostro sigillis in testimonium super eo.

Datum in Nuremberg, III. Kalen. April, anno Domini millesimo trecentesimo tercio, regnorum vero nostrorum anno tercio.

Tabularium in: Die Handschriften des K. K. Hof- und Staatsarchivs zu Wien' pag. 125.

1135. 1136. SCRIPTA PRO EPISCOPO
EISTETENSI.

1313. Febr. 21? — Apr. 21.

1135. CONCESSIO IURIS VENANDI. Febr. 21?

5 *Demum contulimus autographon tabularii generalis regni Bovarici Weissenburg Reichsstadt fasc. I asservatum. Sigillum desideratur, foraminibus relictis. In verso legitur: Super iure venandi in foresta Weizenburgen. De tempore cf. ea quae notat W. Füsslein 'Neues Archiv' XXXII, 613 not. 1 et supra nr. 1133. — Böhmcr, Reg. 1314—1317 pag. 182 nr. 13; pag. 389 nr. 536 (Addit. III). (P. dest.)*

10 Nos Iohannes Dei gratia Boemie et Polonie rex sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucemburgensis comes ad universorum noticiam volumus pervenire, quod cum reverendus pater dominus Philippus Eystetensis ecclesie episcopus consiliarius et amicus noster karissimus, qui continue nostro assistit lateri, laborum nostrorum in com-
missa nobis per Alemanniam vicaria sit particeps et cum eo nostre gubernationis et
15 sollicitudinis onera parciatur, dignum arbitramur et conveniens, ut qui frequenter passionis socius et consors laboris existit, aliqualis saltem debeat consolationis premio gratulari. Eidem igitur domino episcopo et ecclesie sue concedimus et auctoritate premissae vicarie presentibus indulgemus, ut pro speciali deducionis sue solatio in nemore Wizzemburgensi, quod specialiter ad supradictum spectat imperium, feras capere valeat et venationes
20 in eo cum voluerit exercere. Presentibus litteris ad nostrum beneplacitum duraturis, quas in huius testimonium sibi dedimus sigillorum nostrorum munimine roboratas.

Dat. Auguste, VIII. Kalend. Febr.^a, anno Domini millesimo CCCXIII, regnorum vero nostrorum anno tercio.

1136. MANDATUM IUDAEIS MISSUM. Apr. 21.

25 *Repetimus editionem, quam paravit W. Füsslein l. c. XXXII, 638 nr. 11 ex C Copiario Eistetensi saec. XIV iam supra ad nr. 206 edendum adhibito. Est rubrum: Rex Iohannes Bohemie et Polonie, vicarius sacri imperii mandat Iudeis per totam Alamanniam constitutis, ne usuras repetant ab ecclesia Eystetensi. (P. dest.)*

Iohannes Dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius
30 generalis ac Lucemburgensis comes — providis viris universis Iudeis per totam Alamanniam constitutis, quibus reverendus pater dominus Phylippus Eystetensis episcopus in aliquibus debitis obligatus^a existit quibusque presentes exhibite fuerint, servis camere imperialis gratiam suam.

Quamquam iam dudum eidem domino episcopo consiliario et amico nostro dilecto
35 et ecclesie sue, ex eo quod serenissimo domino Henrico Romanorum imperatori domino et genitori nostro karissimo in Ytaliamb ad presens in persona propria serviet cum armatis, usque ad ipsius reditum omnes usuras apud vos de speciali dicti nostri genitoris beneplacito¹ duxerimus suspendendas vobisque super hoc nostras dudum direxerimus^c

1135. ^a) sic pro Martii or.40 1136. ^a) obligatis C. ^b) sic C. ^c) duxerimus C.

1) Serratum non esse videtur; sed cf. supra nr. 357, 358, 680, 681.

litteras speciales¹, quia tamen, prout intelleximus, contra huiusmodi mandatum nostrum
 fideiussores vestros commovere postmodum et usuras ab eo petere denovo presumpstis,
 universis vobis ac singulis sub obtentu favoris et gratie tam dieti nostri genitoris quam
 nostre mandamus iterato, precipientes firmiter et districte, precise volentes, quatinus a
 data priorum nostrarum litterarum vobis super hoc negotio directarum usque ad ipsius
 domini episcopi redimam ad propria nullas ab eo vel ecclesia sua usuras, commessionones
 aut obstagia petere deinceps vel exigere quomodolibet presumat. Alioquin vos non
 solum de debitis principalibus, verum etiam de usuris eisdem accrescentibus auctoritate
 generalis vicarie nobis commisse per memoratum dominum episcopum et ecclesiam suam
 exunc quitatas esse volumus ipsosque a vobis omnibus et singulis de eisdem debitis
 principalibus videlicet et usuris penitus absolutos, ac nichilominus obstagia, que per vestras
 mencioniones medio tempore servarentur, in vos omnino redundare volumus et in vestrum
 dispendium totaliter retorqueri, maxime cum sepedictus dominus episcopus ex premissis
 servicio suo, quod faciet ista vice, huiusmodi consolacionis fructum non immerito repor-
 tate debeat, immo etiam ex parte supradicti domini et genitoris nostri specialibus super
 hoc litteris² sit munitus, prout hec omnia et singula nostris vobis litteris iam dudum
 exprimenda duximus et specialiter intimanda.

Datum in Praga, XI. Kalen. Maii, anno Domini MCCCXIII, regnorum vero nostro-
 rum anno tercio.

1137, 1138. LITTERAE COMITIS DE HABSBURG.

(1313.) Mart. 9.

Repetimus editionem, quia ea autographis Norimbergae in museo Germanico asservatis parat e. d. J. R. Dietrich: Mitteilungen aus dem germanischen Nationalmuseum, 1891 (Nürnberg 1891) pag. 72, commentario fuso adiecto.

1137. LITTERAE AD REGEM BOHEMLAE.

Inscriptioem praebet: . . . illustri regi Bohemie. Sigilli dorso impressi vestigia apparent. Cf. l. c. pag. 71. (P. dest.)

Dem hochgebornen erwidigen und minen gnedigen herren von Gottes guaden
 kung Johans von Behem und ze Polan, graven ze Lützelenburg — embüt ich grave
 Rudolf von Habsburg — minen willigen und flizigen dienst bereit zallen dingen.

Beh tun uch kumt das min herre der keiser úwer vater mir genomen hat die
 phlegnust, die er mir verilien hatte, und hat si verilien dem von Bürglon. Und da von
 bedurft ir min umb dehein ander sache danne von der phlegnust wegen, swie krank
 ich danne bin an dem libe, so kum ich gerne zuz uch gegen Costentz, als ir mir mit
 einem breve habt embotten.

Der brief wart geben Zurich, an dem nunden tage Merzen.

1138. LITTERAE AD COMITEM DE HENNENBERG.

Inscriptioem praebet: Dem graven Bertold von Henneberg. Sigilli vestigia apparent. Cf. l. c. pag. 71. (P. dest.)

Dem hochgebornen erwidigen und minen liben oheme . . . von Henneberg — embüt ich grave
 Rudolf von Habsburg — minen flizigen dienst und allos gut.

¹ Cf. l. c. pag. 71, not. 1.

Ich tün ùch kunt, das mir der keiser die phlegnust genomen hat, die er mir hatte
 verlihen, und hat si dem von Bürglen verlihen. Da hatte mir der künig von Beheim
 embotten das ich zûz im keme, so ich sinen brief erst gesehe, ist das er min von deheiner
 ander sache wil danne von der phlegnust wege, swie krank ich danne si an dem libe, so
 kum ich gerne zûz im ze Costentze, das han ich im embotten. Und si das ir mir ütes
 gehelfen mugit gen im, das mir dü phlegnust belibe, das schaffent als ich ùch getrüwen,
 wan es òch die stette und das lant alles gerne sehe, das ich da bi belibe. Da zût
 was ir mugit iemer dur minen dienst.

Der brief wart geben Zürich, an dem nünden tage Merzen.

1139—1141.

MANDATA IN FAVOREM MONASTERII
 NOVIMONASTERII HERBIPOLENSIS.

1313. Mai. 31.

1139. MANDATUM AD MILITES DE ZIMMERN.

15 *Ineditum descripsimus ex transsumto officiduum curiae Herbipolensis a. 1313. Jun. 16
 confecto tabularii regii Stuttgardiensis. Sigillum, quod loco ex ipsa membrana extracto
 pendebat, iam desideratur¹. (P. deest.)*

Johannes Dei gracia Boemie et Polonie rex sacri imperii citra montes vicarius
 generalis ac Lucenburgensis comes strennuo viro Wiperto de Zimmern militi et . . .
 20 filiis suis, nostris et imperii dilectis fidelibus gratiam suam et omne bonum.

Ex gravi honor(abiliu)m virorum . . . decani et capituli Novimonasterii Herbipolensis)
 devotorum nostrorum dilectorum ad nos conquestione pervenit, quod ex eo quod super
 decimis ad ipsos racione parrochie in Wikkersheim de iure spectantibus, in quibus eos
 contra iustitiam impedire presumitis, vos traxerunt in causam, [eos]^a offendatis graviter
 25 et multipliciter perturbetis. Quia igitur id arbitramur inconveniens et indignum, quod
 vos ecclesias et personas ecclesiasticas, quas ex innata nobis clemencia specialiter
 defensare tenemur, contra iusticiam communi molestare, fidelitatem vestram monemus et
 hortamur attente, vobis nichilominus auctoritate generalis vicarie per Alemanniam nobis
 commisse sub obtentu nostri favoris et gracia precipientes firmiter et districte, quatinus . . .
 30 decanum et capitulum predictos contra iusticiam non gravetis de cetero, sed ab eorum
 perturbacionibus^b et iniuriis desistatis omnino. Alioquin venerabili patri domino . . .
 Herbipolensi episcopo² neonon Chum(ado)³ et Kraft(oni) de Hoheloch, Chumrado
 de Winsperch, Heinrico de Nortenberg imperialis coquine magistro ac civitatibus vobis
 vicinis et aliis nostris et imperii fidelibus dedimus striccius in mandatis, ut ad hoc auctori-
 35 tate nostra vos artent^c et compellant et nichilominus bona vestra occupent et arrestent.
 Dat. Prage, II. Kalen. Junii, regnorum nostrorum anno tercio.

1140. MANDATUM AD EPISCOPUM HERBIPOLENSEM.

*Ineditum item descripsimus ex transsumto eiusdem diei in eodem tabulario asservato.
 Sigillum item deest¹. (P. deest.)*

40 1139. ^a) deest tr. ^b) partim in corr. tr. ^c) arant tr.

1) Cf. 'Hohenlohisches Urkundenbuch' II, 47 ad nr. 61. 2) Infra nr. 1140. 3) Nr. 1141.

Reverendo in Christo patri domino Andree episcopo Herbipolensi amico suo dilecto — Johannes Dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucenburgensis comes — salutem et sincerum in omnibus complacendi affectum.

Querelam gravem honorabilium virorum . . . decani et capituli ecclesie Novimonasterii Herbipolensis devotorum nostrorum dilectorum recepimus continentem, quod strenuus vir Wipertus de Zimmern miles et filii sui, ex eo quod ipsum militem et filios suos super decimis ad eos ratione parrochie in Wikkersheim Herbipolen. dyoc. pertinentibus, in quibus ipsos contra iusticiam impedire conantur, traxerunt in causam, eos offendant graviter et perturbent et nichilominus eis graviora se illaturos^b dampna et pericula in personis et rebus cottidie comminentur. Quia igitur universas ecclesias et personas ecclesiasticas, ne contra iusticiam ledantur in aliquo, ex innata nobis clemencia tueri fideliter et efficaciter defensare tenemur, paternitatem vestram requirimus et hortamur attente ac nichilominus auctoritate generalis vicarie per Alemaniam nobis commisse mandamus precipiendo districte, quatinus . . . decanum et capitulum predictos, ad quorum eciam defensionem specialem, utpote qui sub vestrarum sunt alarum umbraculo constituti, tam ecclesiastica quam temporali iurisdictione tenemini, contra prefati militis, filiorum et coadiutorum suorum violenciam principaliter, consequenter autem contra offensores seu invasores suos quoslibet vice et auctoritate nostra protegatis in personis et rebus fideliter et efficaciter defendere studeatis, prout ipsis oportuum fuerit et per eos fueritis requisiti, acceptum Deo ac nobis in hoc obsequium impensuri.

Dat. in Praga, II. Kalen. Junii, regnorum nostrorum anno tercio.

1141. MANDATUM AD NOBILEM DE HOHENLOCH.

Inditum datus ex transsumto eiusdem dñi, quod asservatur in tabulario generali regni Bavarici Warzburg Hochstift Pfr. Wikkersheim fasc. T. Sigillum item deest. — Bohmer, Reg. 1314—1347 pag. 182 nr. 193. (P. deest.)

Johannes Dei gratia Bohemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis et Lucenburgensis comes — nobili viro Cunrado de Hohenloch fideli suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Querelam gravem honorabilium virorum . . . decani et capituli Novimonasterii Herbipolensis devotorum nostrorum dilectorum recepimus continentem, quod eos strenuus vir Wipertus de Zimmern miles et filii sui, ex eo quod ipsum militem et filios suos super decimis ad eos ratione parrochie in Wikkersheim Herbipolen. dyoc. pertinentibus, in quibus eos contra iusticiam impedire conantur, traxerunt in causam, offendant graviter et perturbent, et nichilominus graviora se eis illaturos pericula comminantur. Quia igitur universas ecclesias et personas ecclesiasticas, ne contra iusticiam ledantur in aliquo aut a quoquam, ex innata nobis clemencia tueri fideliter et efficaciter defensare tenemur, fidelitatem tuam monemus presentibus et hortamur attente ac nichilominus auctoritate generalis vicarie per Alemaniam nobis commisse firmiter sub obtentu nostre gratie precipiendo mandamus, quatinus . . . decanum et capitulum predictos contra prefati militis, filiorum et coadiutorum suorum violenciam, prout te posse in eisdem habere non dubitamus, principaliter, consequenter autem contra offensores seu invasores alios quoslibet vice et auctoritate nostra, prout ipsis oportuum fuerit et per ipsos aut eorum nuncios quoslibet fueritis requisitus, manteneas efficaciter et defendas.

Dat. Praga, II. Kalen. Junii, regnorum nostrorum anno tercio.

1140. *Inditum datus ex transsumto eiusdem dñi, quod asservatur in . . .*

Inditum datus ex transsumto eiusdem dñi, quod asservatur in tabulario generali regni Bavarici Warzburg Hochstift Pfr. Wikkersheim fasc. T. Sigillum item deest. Est potius nomenclatum nobile de Hohenloch directum.

1142—1143. SCRIPTA AD MILITES CONQUITENDOS SPECTANTIA.

1313. Iun. 1. — Iul. 10.

Cf. iam supra nr. 974—978, itaque nr. 912 et infra in Appendice Variorum ad
5 *a. 1313. Apr. 23. — Mai. 19.*

1142—1143. SCRIPTA PRO EPISCOPO AUGUSTENSI. Iun. 1.—29.

1142. OBLIGATIO BONORUM IMPERII PER ADVOCATUM PROVINCIALEM. Iun. 1.

Ineditam descripsimus ex autographo tabularii generalis regni Bavarici Augsberg
10 *Hochstift fasc. 14 secreto. Pendet sigilli fragmentum loro membranaceo. Eadem manu*
scripta est ac nr. 1143. (P. dest.)

Noverint universi qui sua crediderint interesse, quod ego Dietdegnus de Castello
provincialis advocatus Swevie ex iussu et speciali mandato invictissimi principis domini
Heinrici Romanorum imperatoris cum reverendo in Christo patre et domino meo domino
15 Friderico venerabili episcopo ecclesie Augustensis, cuius servicio et obsequio predictus
dominus imperator ad partes Ytalie quam plurimum indigebat, bona deliberacione pre-
habita necnon consilio diligentium ministerialium et imperii fidelium taliter conveni, quod
prenominatus dominus episcopus eidem domino imperatori cum decem dextrariis et viris
totidem galeatis ad partes Ytalie per unum annum integrum servire promisit. Pro quo
20 siquidem servicio predicto domino episcopo et ecclesie sue sicut predictur ex mandato
domini imperatoris et iussu speciali advocaciam in Faucibus a silva que dicitur Hart et
supra versus montana super omnibus bonis ecclesie Augustensis, monasterii Sancti Magni
Faucensis ac generaliter super omnibus, quibuscumque pertinent, quocumque nomine
censeantur, cum omnibus iuribus, utilitatibus, accessionibus, servitutibus et pertinentiis,
25 sicut eam tam ego quam ceteri predecessores mei advocati imperii tenuerunt, pro qua-
dringentis marcis argenti ponderis Augustensis iusto, vero et legali pignoris titulo ypothecavi,
obligavi et inpignoravi eodem nomine tenendam, fruendam et pacifice possidendam
et disponendam pro sue libito voluntatis, donec eadem advocacia pro memorato argento
fuerit integraliter absoluta. Quicquid etiam servitores seu viri, quos dominus episcopus
30 sicut predictur duxerit destinandos, in equis, armis vel alias dampni vel interesse
sustinueri[n]t, exmune pro eisdem eandem advocaciam dicto domino episcopo pariter et
ecclesie sue obligavi, volens quod addatur summe superius nominate sub modis, formis
et condicionibus prenotatis. In quorum omnium evidenciam presentes sibi dedi sigilli
mei munimine roboratam¹.

35 Datum Auguste, anno Domini MCCC terciodecimo, Kalend. Iunii.

1143. PROMISSIO EIUSDEM DE LITTERIS PROCURANDIS. Iun. 1.

Autographon eiusdem tabularii l. c. secretum domo contulimus. Sigillum dest. loro
membranaceo relicto. Eadem manu scripta est ac nr. 1142. Editum est Monumenta
Boica XXXIII, 1 (= Coll. Nov. VI, 1) pag. 381 nr. 305. (P. dest.)

40 **1142.** ^{a)} sic or.; cf. nr. 1143.

Noverunt universaliter singuli qui sua crediderint interesse, quod ego Dyetdegnus de Castello provincialis advocatus Swevie reverendo in Christo patri et domino F(ri)derico venerabili episcopo ecclesie Augustensis promisi fide data vice sacramenti, quod super obligatione, impignoratione seu ypotheka, quam feci sibi et ecclesie sue de advocacia in Faucibus cum omnibus iuribus et pertinenciis suis¹, tradam plenius et assignem copiam litterarum autentico sigillo roboratam invictissimi principis domini Heinrici Romanorum imperatoris, quibus michi et honorabili viro magistro Her(manno) de Stokka ecclesie Constanciensis canonico plenam et liberam tradidit potestatem, obligationes et impignorationes pro servicio sibi versus Ytalian faciendo nomine imperii constituendi seu faciendi², necnon litteras patentes memorati magistri Her(manni), per quas confiteatur³ expresse, quod ex parte predicti domini imperatoris iussum et mandatum habuerit speciale una mecum obligationes et impignorationes faciendi pro servitoribus versus Ytalian conquirendis, per quas etiam confiteatur, quod domino episcopo memorato et ecclesie sue advocaciam in Faucibus cum omnibus iuribus et pertinenciis suis obligaverit pro quadringentis marcis argenti ponderis Augustensis tenendam, fruendam et pacifice possidendam, donec pro pecunia memorata fuerit absoluta, pro servicio, quod dominus episcopus Augustensis eum decem galeis versus Ytalian exhibebit⁴. Insuper sibi promisi, quod litteras autenticas serenissimi domini Iohannis regis Bohemie domini imperatoris per Alemaniam⁵ vicarii generalis sibi tradam et assignem super omnibus memoratis inviolabiliter observandis⁶. Preterea⁷ sibi promitto solempniter per presentes, quod quantocius potero litteras patentes et legitimas prefati domini imperatoris necnon omnium principum ecclesiasticorum et secularium, quorum consensum obtinere valeo, super premissis omnibus impetrabo⁸ tales, quod eadem obligacio robur obtineat firmitatis. Quod si predicta non fecero vel aliquid premissorum, sepefatus dominus episcopus Augustensis versus Ytalian domino imperatori, sicut michi promisit, servire nullatenus teneatur. In quorum omnium evidentiam presentes sibi dedi sigilli mei munimine roboratam⁹.

Datum Auguste, anno Domini MCCC^o terciodecimo, Kalend. Junii.

1144. RATIFICATIO VICARII GENERALIS. *Jun. 20.*

Autographum eisdem tabulari l. c. serratum de novo continimus. Fragmenta sigilli pendunt hinc nimbriantico. Editum est l. c. pag. 382 nr. 396. — Bohmer, Reg. 1314—1347 pag. 182 nr. 20. (P. deest.)

Nos Iohannes Dei gracia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucemburgensis comes notum facimus presentium inspectoribus universis, quod quia venerabilis pater dominus F(ri)dericus episcopus ecclesie Augustensis iuxta conventionem¹ per ipsum et strenuum virum Dyet(degnum) de Castello advocatum provincie dem Swevie habitam serenissimo domino et genitori nostro karissimo domino Heinrico Romanorum imperatori cum decem dextrariis et totidem galeatis per unum annum in partibus Italie, sub tribus tamen mensibus in expensis propriis, servire promisit, pro quo servicio diem Dyet(degnus) sibi et ecclesie sue advocaciam in Faucibus² Romanorum imperii cum omnibus iuribus et pertinenciis suis pro quadringentis marcis argenti ponderis Augustensis titulo pignoris obligavit tenendam et pacifice possidendam, donec ex imperio sibi de memorata pecunia fuerit integre satisfactum, adiciens idem Dyet(degnus) et constituens, ut si qua dampna armati, quos prefatus dominus episcopus ad Italiam duxerit destinandos, notabiliter incurrerint, pro hiis dicto episcopo

¹ 1143.

² Preterea *l. c.* §. 8. *l. c.* nr.

³ *l. c.* supra nr. 312.

⁴ *l. c.* ibi nr. 1145.

⁵ *l. c.* supra nr. 1144.

⁶ *Quae*

et ecclesie sue advocatiam eandem obligatam etiam fore sub modis et conditionibus prenotatis. nos volentes predictum servicium quantum in nobis est favorabiliter promovere, obligationem huiusmodi auctoritate generalis vicarie, qua fungimur in imperio extra montes, prout premittitur, ratam habemus et gratam et presentis scripti testimonio confirmamus, ita tamen quod dampna supranominata debent iuxta extimationem et consuetudinem imperialis curie resarciri. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri et sigillis maiestatis nostre iussimus communiri.

Dat. Prage, XII. Kal. Iulii, anno Domini millesimo trecentesimo terciodecimo, regnorum vero nostrorum anno tercio.

10 **1145. APPROBATIO NUNTII IMPERIALIS. Iun. 29.**

Autographon eiusdem tabularii l. c. servatum domno contulimus. Sigillum desideratur, loris membranaceis relictis. Editum est l. c. pag. 383 nr. 307. (P. dest.)

Universis presentes litteras inspecturis ego magister Hermannus de Stoka canonicus ecclesie Constanciensis^a, serenissimi domini nostri domini Heinrici Romanorum imperatoris notarius, habens ad infrascripta sufficiens mandatum, cupio fore notum, quod cum strenuus vir dominus Dyetegno de Castello advocatus Augustensis et superioris Svie provincialis reverendo in Christo patri domino Friderico venerabili episcopo ecclesie Augustensis et ecclesie sue advocatiam in Faucibus in silva que dicitur Hart et supra versus montana super bonis et possessionibus ecclesie Augustensis, monasterii Sancti Magni in Faucibus et super aliis quibuscumque pertinentiis, quocumque nomine censeantur, cum omnibus iuribus, utilitatibus, servitutibus et accessionibus, cum quibus ipse et reliqui Romanorum imperatorum et regum advocati ipsam hactenus tenuerunt, pro quadringentis marcis argenti ponderis Augustensis iusto, vero legalique pignoris titulo per expressam ypotecham in pignore nomine serenissimi domini nostri domini Heinrici Romanorum imperatoris semper augusti sollempniter obligavit tenendam, fruendam et pacifice possidendam pro sueque voluntatis libito disponendam, donec per imperium pro pecunia memorata fuerit integraliter absoluta, pro servitio per eundem dominum episcopum prefato domino . . . imperatori cum decem galeis et totidem dextrariis per unum annum versus Italiam exhibendo. ego presumens dictam obligationem¹ utiliter esse factam, ipsam quantum in me est approbo et presentibus innovabo, promittens bona fide aput dictum dominum nostrum . . . imperatorem interponere fideliter partes meas, quod ipse dictam obligationem ratam et gratam habeat ipsamque suis litteris corroboret et confirmet. In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est appensum.

Datum Constancie, anno Domini millesimo tricentesimo XIII, in die beatorum Petri et Pauli apostolorum.

1146. LIBERTATIO VICARII GENERALIS PRO CIVITATE AUGUSTANA.
1313. Iun. 29.

Descripsimus ex autographo eiusdem tabularii Augsburg Reichsstadt fasc. 6 asservato, Pendet sigillum valde laesum loris membranaceo. Edita est Urkundenbuch der Stadt Augsburg I, 189 nr. 229. — Böhmcr, Reg. 1314—1347 pag. 294 nr. 359 (Addit. I). (P. dest.)

Nos Iohannes Dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri imperii extra montes vicarius generalis ac Luxemburgensis comes notum facimus presencium inspectoribus universis, quod quia prudentes viri consules et universitas civium in Augusta, considerantes neces-

45 **1145.** ^a) Constanciensis.

¹ *Supra nr. 1142*

sitatem serenissimi domini et genitoris nostri karissimi domini Henrici Romanorum imperatoris, quam habet in partibus Italie de armatis, tamquam devoti et fideles sui et imperii strenuo viro Dyet degno de Castello advocato provinciali Svevie pro conquirendis armatis ad servicia dicti patris nostri iam solverunt sturam, que solvi debebat per eos in primo anno libertatem eis concessam immediate secuturo. nos huiusmodi dietorum civium devotionis et fidei promptitudinem gratiosius intuentes eos proinde per eundem primum annum futurum ut predicetur post libertatem eorum ab omni stura et exactione qualibet auctoritate generalis vicarie, qua in imperio fungimur citra montes, libertamus et liberos facimus et solutos. Harum quas sigillo maiestatis nostre sigillari iussimus testimonio litterarum.

Dat. Prage, XII. Kal. Iulii, anno Domini millesimo trecentesimo terciodecimo, regnorum vero nostrorum anno tercio.

1147. PROMISSIO REGIS DE DAMNIS RESARCIENDIS. 1313. Jul. 10.

Autographon tabularii Asschheimensis de novo descripsit vir d. E. Schaus. Pendet sigillum calce latusum loro membranaceo. Edidit etiam R. Arnold 'Neues Archiv' XI. 583 nr. 5. (P. decst.)

Nos Iohannes Dei gracia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucemburgensis comes promittimus per presentes, quod dampna si qua nobiles viri Henricus comes de Wylnow magister curie nostre et Phylippus de Walkenstein senior consiliarii nostri karissimi in nostris serviciis procedendo nobiscum ad partes Italie notabiliter receperint forsitan, hec eadem dampna ipsis iuxta consuetudinem imperialis curie curabimus resarcire. Sub harum quas sigillis maiestatis nostre sigillari iussimus testimonio litterarum.

Dat. Prage, VI. Idus Iulii, anno Domini millesimo trecentesimo XIII, regnorum vero nostrorum anno tercio.

**1148. SCRIPTUM
PRO COMITE DE HENNENBERG.**

1313. Aug. 17.

Reptimus oblitivam, quum ex autographo tabularii Meiningensis paravit Schöppach 'Hannobergisches Urkundenbuch' I. 55 nr. 101. Pendet sigilli fragmentum loro membranaceo. — Bohmer, Reg. 1311—1317 pag. 182 nr. 21^a. (P. decst.)

I. Nos Iohannes Dei gracia Boemie et Polonie rex, sacri imperii citra montes vicarius generalis ac Lucemburgensis comes recognoscimus publice per presentes, quod quia spectabilis vir Bertoldus comes de Hennenberg consiliarius noster karissimus ad petitiones ac instantias nostras sibi officium capitaneatus regnorum nostrorum assumpsit, cumque licet plurimum renuentem provisorem ac gubernatorem dietorum regnorum nostrorum constituimus in omnibus loco nostri sibi que ordinandi ac disponendi omnia et singula negotia nostris regnis auctoritatem et potestatem plenariam concedimus presentibus et

1147. *See index.*

1148. *See index.*

1149. *See index.*

largimur. (2) Et si dictus Bertoldus comes ex hac mansione seu mora, quas vice et nomine nostro racione substitutionis faciet, in indignacionem seu suspicionem genitoris nostri karissimi serenissimi domini Heicrici Romanorum imperatoris aliqualiter incidit quod absit, eo quod ipsum comitem ad sui presentiam suis evocaverit litteris¹, nos indignacionem et suspicionem huiusmodi in nos recipimus, predictum comitem ab eisdem apud patrem nostrum predictum sine difficultate qualibet penitus absolventes. Et si aliq̄ue sinistre accusationes in presentia patris nostri contra dictum comitem per quas-cumque personas proponerentur forsitan, illis nos personaliter ingerere et pro ipso stare, tamquam personaliter adesset, effectuosissime excusare promittimus bona fide. (3) Nec ipsum ultra instans festum nativitatis Domini in regnis nostris predictis ac officio capitaneatus huiusmodi contra suam voluntatem detinebimus ullo modo, nisi ex sua libera processerit voluntate. (4) Preterea si prefatum . . . comitem aliquas expensas facere vel dampna notabilia in dicti regiminis officio perferre contigerit forsitan, expensas et dampna ipsa per nos vel eum, qui capitaneus in dictis nostris regnis per patrem nostrum aut nos post eum institutus fuerit, persolvere ipsumque ab hiis indempniter promittimus relevare. (5) Si vero predicta vel aliquid premissorum per dictum patrem nostrum vel nos limitarentur, mutarentur vel infringerentur forsitan, extunc dictus comes absque ulla patris nostri ac nostra contradicione seu indignacione a regnis et officio predictis libere recedere poterit, quodcumque sue placuerit voluntati. In cuius rei testi- monium presentes sibi dedimus litteras super eo sigillo nostro diligencius roboratas.

Datum anno Domini MCCCXIII, XVI. Kalend. Septembris, regnorum nostrorum anno tercio.

1) *Quae servatae non sunt. Nam de mandatis encyclicis supra nr. 893, 893a et 894 cogitandum sit, nescio.*

APPENDIX III.

APOCHAE RATIONUM CAMERAE ET THESAURARIAE.

Quae hic connectim proponimus documenta satis memorabilia praeter nr. 1150, quod non in Appendice Variorum, sed potius hic subiungendum esse censuimus, supersunt omnia Pisis in tabulario familiae nobilissimae Roncioni. Sunt rotuli membranacei variae longitudinis omnes optime conservati.

Apochae rationum thesaurariae nr. 1152—1158 eadem manu, ductu tamen hic illic mutato curatae sunt. Apocha nr. 1151 quavis stilo acutiori eadem tamen manu scripta esse videtur.

Editio, quam a. 1877. paravit Bonaini Acta Henrici VII. I, 286—316, mendis scatet. Nos ipsi a. 1907. Pisis degentes omnia denovo accuratissime contulimus¹.

Ceterum cf. scripta ad rationes camerae spectantia supra nr. 677, 699, 944, 1036.

1119. APOCHA RATIONIS CAMERAE REGIS.

(1310. Dec. — 1311. Iul.)

Apocha A a Simone Philippi Pistoriensi regis familiari confecta servatur l. c. nr. 615. Est rotulus longus 1 m. 19 $\frac{1}{2}$ cm., largus 23 $\frac{1}{2}$ cm., ex duobus membranis consutus, quorum prima est longa 71 cm. In verso leguntur: Computus Symonis Philippi de Realibus 1310. [domino cancellario die decima] . . . manu Bernardi de Mercato ut videtur supra nr. 1045 et, Idem supra nr. 1045 sub 140. Orthographiam omnino servavimus.

¹119. *Die Rechnung der Kammer des Königs.*

¹1. *Die Rechnung der Kammer des Königs* est Fr. Prutz *Die Finanzverwaltung am Hofe Heinrichs VII.* Leipzig, 1877. *Die Rechnung der Kammer des Königs* 1888, sed multum abest, ut omnia absolvat.

Numeros arabicos adicimus nos.

Edidit Bonaini l. c. I, 286 nr. 181.

(P. dest.)

[C In Christi nomine]^b amen.

Infrascripti sunt denarii, quos Simon Filippi de Realibus recepit pro [domino
5 imperat]ore^b ab infrascriptis personis, postquam transiuit citra montes dominus antedictus:

	C Imprimis habuit et recepit Simon predictus a Bauduccio Boneontis dante pro comuni Pisano pro residuo pagamenti LX ^M flor. aur., quos debebant dicto domino imperatori XXVIII ^M III ^C flor. aur. ^e	29400 fl.	
	Item ^d a sindico de Canobio die xxiii. Febr., quos providerunt dare dicto domino imperatori VI ^C flor. aur.	600 fl.	Febr. 23.
10	Item a sindico de Blandatre die ultima Febr. dante dicta de causa V ^C flor. aur.	500 fl.	Febr. 28.
	Item a sindico de Modeoccia impluribus vicibus solvente dicta de causa in summa V ^M flor. aur.	5000 fl.	
15	Item a domino episcopo de Como et ab ipso comuni dantibus dicta de causa in duabus vicibus II ^M VI ^C LXX flor. aur.	2670 fl.	
	Item a comuni de Novaria dante dicta de causa die xxviii. Marçii M flor. aur.	1000 fl.	Març. 28.
	Item a comuni de Trivilli Grassi die xxx. Marçii dicta de causa M flor. aur.	1000 fl.	Març. 30.
20	Item a sindico comunis Brizaghi die ultima Marçii dicta de causa L libr. imperialium, qui capiunt ad florenos XXXV flor. aur. et dimidium.	350 1/2 fl.	Març. 31.
	Item a domino cancellario die ultima Marçii XXXVIII marcas argenti, pro III flor(enis) et tribus Turnens(ibus) grossis pro marca, capiunt in summa CLVII flor. aur. et X grossos Turnens(es)	157 fl. 10 cr.	
25	Item die primo Aprelis habuit pro provisione a vigintiquatuor rusticis de comitatu Bergami, qui fuerunt efecti valvassores VI ^C flor. aur.	600 fl.	Apr. 1.
	Item dicta die a Petro Boneontis CC flor. aur.	200 fl.	
	Item habuit a domino Cione de Bellastis oficiale in Mediolano deputato ad recuperandum iura imperii II ^M VIII ^C XXI lb. et V sol. imperialium, qui capiunt in sum[m]a ad florenos II ^M III flor. aur. et III Torn(enses) gross(os).	2003 fl. 3 cr.	
30	Item a Gerardo Capone et ab Albertino de Placentia, quia fuerunt per dominum exempti ab honoribus comunis V ^C flor. aur.	500 fl.	
	Item a sindico de Sulcino, quos domino dare providerunt, die xiiii. Maii V ^C flor. aur.	500 fl.	Mai. 14.
35	Item a vicariis de Verona pro secunda solutione XVII ^M et III ^C flor. aur.	17300 fl.	
	Summa totius recepte LXI ^M III ^C LXVI cum dimidio flor. aur. ^e	21166 1/2 fl.	

C In Christi nomine amen.

Infrascripti sunt denarii dati et soluti per Simonem Filippi de Realibus pro domino imperatore infrascriptis personis:

40	C Imprimis dedit et solvit Rustico de societate de Macçis in civitate Mediolani mandato domini imperatoris XV ^M flor. aur.	15000 fl.	
	Item ^d domino Ugoni Dalfino mandato dicti domini III ^M flor. aur.	4000 fl.	
	Item domino Guidoni de Flandra die vi. Decembr. ^f MM flor. aur.	2000 fl.	Dec. 6.
	Item ^e domino Vallerano fratri domini imperatoris M flor. aur. ^g	1000 fl.	
45	Item domino cancellario die vii. Decembr. MV ^C flor. aur.	1500 fl.	Dec. 7.

1149. ^b) uncis inclusa creta sunt A. ^c) aurei A. ^d) rubricis precedit semper signum paragrâphî A. ^e) sequitur spatium 16,5 cm. longum A. ^f) die VI. Decembr. in loco caso A. ^g) Item — aur. in loco raso A.

	Item Colardo clerico domini Guidonis de Flandra pro solutione paramen-		
1	torum armorum domini imperatoris die x. Decembr. VII ^o LXXX flor. aur.	750 fl.	
	Item dicto Colardo pro solutione et expensa magistri, qui actavit ipsa		
	arma, dicta die XVI flor. aur.	16 fl.	
	Item Gilio clerico domine imperatricis dicta die M flor. aur.	1000 fl.	5
113	Item domino cancellario die xii. Decembr. VII ^o flor. aur.	700 fl.	
	Item tribus nuntiis, qui ierunt unus Astim, alius Papiam et tertius		
114	Clerim, die xiiii. Decembr. III flor. aur.	3 fl.	
	Item marchioni de Saluccio in Verelli dicta die V ^o flor. aur.	500 fl.	
117	Item domino archiepiscopo Trivir[ensi] die xvii. Decembr. III ^o flor. aur.	300 fl.	10
	Item domino Vallerano dicta die III ^o flor. aur.	300 fl.	
118	Item Gilio clerico domine regine die xviii. Decembr. V ^o flor. aur.	500 fl.	
	Item domino Guidoni Dalfino dicta die II ^o flor. aur.	200 fl.	
119	Item domino Herrico de Frandria die xviii. Decembr. pro LXIII marchis		
	pro suis gagiis CCLXXIII flor. aur.	273 fl.	15
	Item Terio de Lenson et Ugoni de Treves ^e camerariis pro cera pro		
120	nativitate domini nostri Ihesu Christi LX flor. aur.	60 fl.	
	Item magistro curie die Nativitatis M flor. aur.	1000 fl.	
	Item tribus vallietis, quorum unus ixit Brixiam, Ma[n] tuam, Cremonam		
	et Laudem, alius Papiam, tertius Cumum ad vicarios pro denariis, die		
121	xxx. Januarii in Mediolano III flor. aur.	4 fl.	20
122	Item Iohanni clerico magistri curie in Mediolano die prima Februarii		
	CCXV flor. aur.	215 fl.	
	Item duobus familiaribus, quorum unus ixit Verellum et Blandratem		
123	et alius Novariam et Astim pro denariis, in Mediolano die iii. Februarii		
	VIII flor. aur.	8 fl.	25
124	Item in Mediolano die xviii. Februarii duobus familiaribus, qui ierunt		
	Verellum et Yriam dicta de causa et steterunt quinque diebus V flor. aur.	5 fl.	
	Item in Mediolano duobus familiaribus missis duabus vicibus Verellum		
	III flor. aur.	4 fl.	30
	Item Iacominio de Metis familiari Arrigi de Cruce pro expensis trium		
125	equorum et famulorum, quos duxit de Mediolano Luccimburgum, die xxiii. Fe-		
	bruarii XX flor. aur.	20 fl.	
126	Item magistro Herrico de Giedonio pro dandis cursoribus die iii. Marçii		
	V flor. aur.	5 fl.	35
	Item ambaxatoribus de Roma et duobus tubatoribus, qui redierunt de		
	curia Romana et ierunt Romam, pro eorum munere et expensis die vii. Marçii		
	CCLXXV flor. aur.	275 fl.	
	Item uni cursori, qui ixit Tortonam et Verellum, die vii. Marçii I flor.		
	aur. et grossos II cum dimidio.	1 fl. 2 ¹ / ₂ gr.	40
	Item duobus cursoribus camerarii domini pape, qui reduxerunt lieteras		
	papales, die xiiii. Marçii XX flor. aur.	20 fl.	
	Item elemosinario domini die xv. Marçii X flor. aur.	10 fl.	
	Item Gualterio cursori, qui ixit in Frandriam et in Bramanciam die		
127	vi. Marçii XVI flor. aur.	16 fl.	45
	Item sociis de societate Macciorum pro fratre Nicolao predicatore et		
	alio in Treverensi, quos receperant ab eis in curia, die xxii. Marçii CCC		
	flor. aur.	300 fl.	

	Item Teri de Ussen ^k camerario pro oblationibus domini die xxii. Marcii
XX flor. aur.	20 fl.	
	Item magistro Egidio pro expensis domine regine die xxii. Marcii VII ^l
flor. aur.	700 fl.	
5	Item magistro curie pro expensis impluribus vicibus III ^m flor. aur.	2000 fl.	
	Item fratri Nicolao de Predicatoribus pro expensis ad curiam Romanam
die xxviii. Marcii LXXX flor. aur.	90 fl.	Mar. 28.
	Item duobus famulis, qui ierunt Novariam et Verecellum pro petendo
pecuniam, die xxx. Marcii V flor. aur.	5 fl.	Mar. 30.
10	Item sociis de societate Sealarum die xxx. Marcii pro II ^m CCL flor.
solutis in curia pro domino cancellario et pro cambio II flor. pro centenario
II ^m CCLXXXV flor. aur.	2295 fl.	
	Item militibus domini Aviani de Pitellio die xxx. Marcii CC flor. aur.	200 fl.	
	Item sociis de societate Sealarum, quos solverunt in curia cardinalibus
15 Pelagruet Hostiensi, die ii. Aprilis MXX flor. aur.	1200 fl.	Apr. 2.
	Item Iohanni barbitonsori impluribus ^l vicibus pro pannis dominorum
regis et regine MCXXXIII flor. aur. ^l	1133 fl.	
	Item magistro Andree de Asti pro arregagiis stipendiorum suorum die
xv. Aprelis LXXXXII flor. aur.	92 fl.	Apr. 15.
20	Item Petro Boncontis die xvi. Aprelis XVIII ^m flor. aur.	1800 fl.	Apr. 16.
	Item magistro Ugoni fisico die xviii. Aprelis I flor. aur.	50 fl.	Apr. 18.
	Item fratribus de Carmino conventus Verecellarum pro elemosina capituli
provincialis die xviii. Aprelis XXIII flor. aur.	24 fl.	Apr. 19.
	Item Petro de Ysse clerico pro substinendo causam in curia Romana
25 die xx. Aprelis L flor. aur.	50 fl.	Apr. 20.
	Item Gofinecto pro m roneenis die xx. Aprelis I flor. aur.	50 fl.	
	Item Colardo qui preparat arma domini die xx. Aprelis XXII flor. aur.	22 fl.	
	Item pro vii cis argenteis, qui fuerunt ad pondus xxvii marcas et
vi uncias, die xx. Aprelis, pro vi florenis et dimid, pro marcha CLXXX flor.
30 aur. et gross. X cum dimidio)	180 fl. 100 gr.	
	Item pro restauo duorum equorum, videlicet unius palafreni et unius
palafreni somarii, Simoni Filippi die xx. Aprelis, quos amisit ^m LXXXVIII
flor. aur.	89 fl.	
	Item fratribus domini Gofinecti pro munere die xxiii. Aprelis I flor. aur.	50 fl.	Apr. 23.
35	Item Conardo de Louei et frat[r]i suo pro munere die xxiii. Aprelis
L flor. aur.	50 fl.	
	Item d(omino) ⁿ Iacobo de Dorendolfo pro munere die xxiii. Aprelis
L flor. aur.	50 fl.	
	Item fratri Nicolao de Predicatoribus pro espensis ad curiam Romanam
40 die xxiii. Aprelis C flor. aur.	100 fl.	
	Item ^o magistro Egidio, quos dedit pro eo Gianni clerico, pro expensis
domine regine factis in civitate Laude CCLVIII flor. aur. et II gross.
cum dimidio)	250 fl. 21 gr.	
	Item domino Ianni cappellano domine regine pro elemosina facienda
45 in civitate Laude dieta die X flor. aur.	10 fl.	
	Item a Crema die xxiii. d'Aprile magistro Gilio, quos habuit pro eo
Iannes clericus, pro expensis domine regine CXX flor. aur.	120 fl.	Apr. 24.

1149. ^k an scriptum Usleri? A.
atramento fusciori stilo acutiori add. A.
50 stilo acutiori A.

^l impluribus — aur. stilo acutiori add. A.

^m d. atramento fusciori supra lineam add. A.

ⁿ d. atramento fusciori supra lineam add. A.

^o quos amisit

^p abhinc

Ediderunt a. 1888. Provo loco supra pag. 1144 not. 1 citato pag. 94 menbrosissimè descriptam, itemque a. 1889. G. Sommerfeldt 'Erzbischof Balduin's von Trier italienische Einnahmen vom Jahre 1311' (Deutsche Zeitschrift für Geschichtswissenschaft I. 448 sqq.). Sed neque hic omnia recte legit; tamen de tempore, cui alleganda sit, accuratius disseruit, 5 commentario fuso adiecto.

Nos denique textum notitiæ recte absolvisse confisi sumus. (P. deest.)

Proventus mei MCCCXI. ind. VIII.
in Lombardia.

1. 1.

	^a 1 ¹	ab abbate de Clavate
10	III	de iuramentis
	VI	de Canobio
	III	a quodam Astensi
	C	de Mod eti a
	XXVI ^b	de Trivillio
15	III	de Valle Canonica
	XXV	Gualterius) de Becharia
	VIII	d(ominus) Gualterius) de Curte
	XXV	de Soncino
	XXV	a Venturino) de Fundutis)
20	I	a Ioh(ann)ino de Benzoni)
	I	a canonico Papiensi
	I	a comuni de Brisago
	L	de Crema
	LXXV	de Laude
25	I	pro quadam littera
	II	de Viomercato)
	II ^c	pro bullis
	^d III ^c	a Pergamen(sibus)
	XX	pro compromisso priori
30	X	de litteris plurimorum
	XXV	comune Cremon(e)
	C	comune Novar(ie)
	I	a monach(o) Papien(si)
	L	d(ominus) M(atheus) Vicecomes
35	XVIII	a comuni Asole
	XV	pro campana Papiensi)
	XXV	pro ballonibus
	XX	a captis Mod eti)e
	I ^e	pro una littera
40	VI	pro vino
	XVIII	a Guirrico
	C	a comune ^e Laude apud Papiam
	XXXVI ^f	de fratre

S(umma) huius s[uprascripti]g (VIII^c,^h M^cIII.

45 **1150.** a) omnibus lineis praeter 45. praecedit signum paragraphi c. b) corr. ex XXVII c. c) corr. ex III c. d) columna altera incipit c. e) praecedit 3° delet. c. f) sic c. g) vel XXXV corr. ex XXXII c. h) omnino erandum c. i) unciis () inclusa videtur deleta esse c.

1) Scilicet florennum vel florennos; cf. pag. 1150 lin. 8.

- XX a Luchanis monathariis pro compromisso videlicet pro illa parte que remanserat ad solvendum nomine Sornachi
 XII^k pro coraciis
 XXV^l de frumento^m
 *XXV a comite de Blandrate 5
 XVIII de roncino abbatib(S ancti) Zenonis
 XXXIII a domino Symone Crivello
 XXIII flor. a Raymundino de Lucisa.

1151. APOCHA RATIONIS CAMERÆ REGINÆ.

10

1311. Jul. 1.

Apocha rationis inde ab a. 1310. Oct. 13 usque ad a. 1311. Jun. 5 ab Egidio facta seruetur loco in Appendicis III. proœmio citato nr. 685 (= B). Est rotulus membranaceus 50,9 cm. longus, 21,5 cm. largus.

In verso leguntur: Contes Gile clere madame la royne des Romains, *itemque* 15
 Somme¹ de grosses parties XII^v VIII flor. Item de menues III flor.
 Item² de grosses LXVII lb. 1s ol. 1 d en. gros. Item de menues LXXIII s(ol.,
 gros) [IX]^a d en. VII imper.

Numeros arabicos aduocimus nos.

Edidit Bonatini l. c. l. 291 nr. 182.

(P. de est.)

20

Rendages Gile.

Pour les despens madame de Hauteville et de Chamberi² VIII sol. III den. de groz II fors.

Item de Mommelian dusque La Chambre³ l'un et l'autre de ces lins conteis et pour les despens d'Aighebielle entre deus, parmi le pourveance aportee de Chamberi 25 XLIII sol. X den. groz.

Item pour les despens de Saint Michiel, de Fourniaus, de Termignon et de Laulebourch⁴ CXXXIX lb. XVII sol. Vienois, valent VI lb. XIX sol. X den. groz III Vienois.

Item pour les despens de Suze⁵ pour vi jours, parmi le pantel de XXXII lb. 30 VIII sol. V den. dedens conteis CCCCXXVII lb. VIII sol. VI den. Vienois. De chon païet en gros VII lb. X sol. IX den. groz, le groz pour XXIII den., valent CLXXVII lb. II sol. VIII den. Item CXXX flor. III groz, le flor. pour XXIII sol. Vienois, valent CL lb. V sol. XI den.

Item pour les despens de Vilane, de Thourin et de Keir⁶ pour xiii jours 35 DCCCCLXXXII lb. XVII sol. I den. Vienois. De chon païet VI lb. de groz, valent

1150. CXX Asde. ¹ *Asse in scriptis* c. 8 sol. XIII *manu ecanidum c.* ² *Inie lineae* c. 10. ³ *XXX* *in lacina abd. c.* ⁴ *sequitur* Asde *delet. c.* ⁵ *ab hinc atramento*

1151. *Asse in scriptis* *delet. scriptis esse* Laulebourch B.

40

¹ *De reges itinerario* cf. Fr. Ludwig 'Unter-
 suchung über die Menschgeschwindigkeit im XII und XIII Jahrhundert' (1897) pag. 69
² *De reges itinerario* c. 1. ³ *De reges itinerario* c. 2. ⁴ *De reges itinerario* c. 3. ⁵ *De reges itinerario* c. 4. ⁶ *De reges itinerario* c. 5.

a II sol. le groz CXLIII lb. Item en flor., le flor. pour XXIII sol., DCCVII flor., IIIII groz. I Vienois, valent DCCCXLVIII lb. XVII sol. I den. Vienois.

Item pour les despens d'Ast¹ pour xxx jours, CXXXIX lb. VIII sol. IX den. de le pantel. conteis dedens. III^MDCCCCLII¹ lb. X sol. VIII den. Astisains. De chon païet XX sol. de groz, valent XXXV lb. Item II^MCCVII flor., valent III^MDCCCXXVI lb. X sol. VII den., le flor. pour XXXV sol.

Item pour les despens de Cazar, de Verseaus, de Novare, de Magente et de Melan² duque le nuit de le Thiphanie contei par xxvi jour, parmi LIII lib. VIII den. des pantel. de ces lius sans Melan dedens conteis. II^MDCCCCLXXXIX lb. XV sol. VII den. imperiaus. De chon païet a Novare CVIII^M sol. groz, le groz pour XXVIII den., valent CXLVIII lb. X sol. Item païet a Melan XV lb. X sol. groz, le groz pour XXVII den., valent CCCXXVIII lb. X sol. Item I^MDCCXXXVIII flor. II groz, valent II^MCCCCXXXII lb. XV sol. VII den., le flor. pour XXVIII sol.

C Somme de ces despens dusques au coronement a Melan, le nuit de le Typhanie) dedens contee III^MDCCCLXXXVI flor. 4760. Jan. 5.
Item XLV lb. II sol. VI den. de groz IIIII fors. 43. 28. 00. 41. 2.

Item pour les despens madame dou jour de le Typhanie), jour dou coronement a Melan dusque au Venredi, que on se parti de Cremone pour aler devant Brixie, par^d xviii semaines et iii jours, parmi CCCXXXII lb. XVII sol. III den. des pantel. de Melan et d'ailleurs dedens contees. XIII^MDCCCLXIII lb. XXI den., qui valent X^MDLIII flor., IIII groz. XXI imp., le florin pour XXVIII sol. II den.

C Somme toute des despens madame dou Mardi apres le saint Denis dusques au Venredi xiii jour de May, que on se parti de Cremone pour aler devant Brixie. XV^MCCCXXX flor. 15.330.0. Jan. 6.
Item XLV lb. II sol. XI den. de groz et VI imperiaus, les pantel. si que deseure part dedens contees. 43. 28. 11. 0. Mai. 14.

Rendages de grosses parties et menues par le terme dessus dir:

Pour pourveances au passer les mois, dons, aumosnes, consteng. de biestes et de gens leuues au passer les mois et pour autre parties grosses dou mois de Octobre^e, oct. si qu'il part par les escriis. XXXIII^f lb. III sol. de groz.

Item pour les wages madame dou mois de Novembre^g pour dons, aumosnes et plusieurs autres parties pour besongnes madame. MCCII flor. Item LV sol. III den. groz.

Item pour les wages madame dou mois de Decembre^h, pour dons, aumosnes et plusieurs autres parties pour madame. MDXXI flor. Item VI lb. V den. groz.

Item pour les wages madame dou mois de Genvrier pour chevaus aceteis, pour dons, aumosnes et autres parties pour madame et pour ses besongnes. II^MCXXXIX flor. Item VII lb. IX sol. XI den. groz et X imp.

Item pour les wages madame dou mois de Fevrier, dons, aumosnes et plusieurs autres parties pour les besongnes madame. MDCCLXI flor. Item XIII sol. de groz XI imp.

1151. c) III^M in loco raso B. d) pour aler — par in loco raso. e) oc in loco raso B. f) corr. ex XXXIII B. g) de Nov in loco raso B. h) Dec in loco raso B.

Item pour les wages madame dou mois de March, dons, aumosnes et plusieurs autres parties pour les besognes madame MDLXIX flor. Item XXIII sol. VI den. groz V imp.

Item pour wages madame dou mois d'Avril, dons, aumosnes, pourveances faites pour aler devers Cremone et autres parties as besognes madame II^mCCLXXXV flor. 5 flor. Item LXXIII sol. III den. groz XII imp.

Item pour pourveances faites pour aler devant Brixie, qui furent despendues dou Venredi xiiii. jour de May, qu'on se parti de Cremone, duque le nuit de le Trinitei, que li hostens madame fu mis avecue l'ostel le roy, pour dons, aumosnes et autres parties pour les besognes madame dou mois de May MDLXXXIX flor. Item 10 XXXIII sol. III den. groz.

Item de memtes parties par le terme dessus dit III flor. Item LXVIII sol. IX den. groz.

C Somme de grosses parties et memtes XII^mCXII flor.
Item LX lb. XIX sol. X den. groz.

12112 fl.
50 l. 19 s. 10 d. 15

C Somme toute dou rendage XXVII^mCCCXLI flor.
Item CVI lb. II sol. IX den. groz.
Et li rechoite est XXVII^mXXIII flor.
Item CXIII lb. V sol. V den. groz.

27442 fl.
166 l. 2 s. 9 d.
27024 fl.
113 l. 3 s. 5 d.

Ensi doit on Gile de ce conte CCCXVIII flor.

118 fl. 20

Item li doit on dou conte, qu'il fist a Lussembourch, le Dyemence apres les octaves saint Pierre et saint Pol l'an mccc^m X lb. XIX sol. III den. Hall., valent XVIII flor.

18 fl.

Somme tout que on doit Gile CCCXXXVI flor.

436 fl.

Et il doit VII lb. II sol. VIII den. groz, qui valent CXXXVIII flor.

138 fl. 25

Ensi remaint que on doit Gile CCLXXXVIII flor., contei devant Brixie le Jeudi apres le saint Pierre et saint Pol, l'an mccc^m[1], par devant le cancelier et P. Banduce et Symon Philippe.

298 fl.

1152-1156. APOCHAE RATIONUM THESAURARIAE ANNI 1312.

30

1152. APOCHA INDE A M. FEBR. 9. USQUE IUX. 28.
1312. Febr. 9.—Iun. 28.

Scriptae quae accuratissime curata l. c. nr. 708 (= C). Est rotulus ex duodecim membranis consutus, longus 7³/₄ m., largus inter 25,2 et 26,4 cm. In verso membranae scriptae sunt Recepta thesaurarii (cf. infra not. a), itaque in fine rotuli haec verba sunt arabica: Contes Gile Sigma capitum ad modum autographi emens. Numeros arabicos adiciamus nos.

L. c. Bouaini l. c. I, 293-330 nr. 183.

(P. deest.)

C Recepte Gile de le Marcellle do ix. jour de Fevrier l'an mccc et xii.

Pour ce que Gile de marchi de Monferrare par Rustik ostes VC flor., que li ne pout pas avoir eus de marchi e mis n'en rechies, si qu'il dist

1100 fl.

1152. C. l. c. nr. XXXV. *Scriptae quae accuratissime curatae scriptae sunt l. c. cf. supra pag. 1164 not. q.*

	Item la meisme xv. jour de Fevrier, que li roys se parti de Genes, des ambascurs do comun de Pise	XX ^v flor.	120 00	Feb. 15.
	Item la meisme de Philippe de Negre de prest sour certains wages	III ^m flor.	30 00	
5	Item la meisme de Nivelet de le compagnie des marchans de Sales ^b de prest sour certains wages	III ^v flor.	30 00	
	Item ce lieu de Jehan Petre, Guy de l'Autel, Donate d'Obert marchans de la compagnie de Mach pour leur laines, qui furent arrestees do tens monseigneur Aubri, rendues a eauz par certaines conditions	IIII ^v flor.	40 00	
10	Item ce lieu de Dominike Hugelin de Florence pour laines, qui li furent arrestees en la maniere qui devant est dit, retenus XXII flor. pour i sac et une balle de laine qui li falirent, si qu'il dist	CCCLXXVIII flor.	378 00	
	Item ce lieu de Skae marchan de Genes pour laines arrestees sour les Florentins do tens monseigneur Aubri, les queles il fist sienes par le jugemens de juges le roy, retenus CXXXIX flor. pour ii sais et une balle de laine qui li falirent	CXXXIX flor.	339 00	
15	Item rechu a Pise des cambreleins do comun de Pise par plusieurs fois en monoie aparellie	LX ^v flor.	600 00	
	Item d'eauz meismes ce lieu, qui furent assenes a eauz par polisses pour wages paier et autres choses, si qu'il pert par le livre fait par main de notare puble, de conte final fait a eauz par Rustike e Jehan az Clonkes, dont li dis cambreleins ont le ^d transerit, ja soit ce que Giles tresoriers confessast, qu'il avoit d'eauz rechu XL ^v flor.,	XXXVI ^v VIII ^o flor.	366 00	
	Ensi ^e doivent il a roy	III ^m CC flor. ^e		
25	Item ce lieu de xxvi borgois de Pise, qui furent deportee d'aler a Rome avec le roy	VI ^m flor.	60 00	
	Item ce lieu de Daniel le Jays e de ses compagnons, qui estoient en prison, pour acort fait a eauz	III ^m flor.	30 00	
	Item ce lieu d'Angele le Jays e de ses compagnons, qui remesent en			
30	prison, pour V ^o flor. pour acort fait a eauz	XL flor.	40 00	
	Item ce lieu pour XLVIII balles de cuir ^f arrestees sour les anemis le roy de Lukes, vendues par Rustike	C flor.	100 00	
	Item ce lieu pour ii sais de laine arrestees sur les anemis vendus	XIII flor.	13 00	
35	Item ce lieu pour une balle de blans curs, qui fu arrestee a Genes en le galie do tens monseigneur Aubri, vendue par Jehan de le Roche	XX flor.	20 00	
	Item ce lieu pour une balle de vies dras arrestee a Genes do tens monseigneur Aubri, vendue par Jehan de le Roche	XL flor.	40 00	
40	Item de monseigneur Thumas de Septfontaines et de monseigneur Anseal de Gondercourt des despens le roy fais entre Pise et Viterbe et a Viterbe en partie, si qu'il pert par les parties des journees	CCCLIII flor.	513 00	
	Item de monseigneur Anseal, qu'il avoit rechu a Viterbe de monseigneur Thumas pour departir az gens d'offises contre le jour de l'Ascension			Mar. 4.
45	CXX flor.		120 00	
	Item do cancelier a Viterbe et a Rome par plusieurs fois	XVII ^m CCCLXX flor.	1757 00	

1152. b) filas C. c) Dehautel C. d) pour les. e) par delict. pite C. f) curs — flor. s'elo acutiore la margine adiecta C. g) cuir C.

a	Item a Rome le quart jour de Juin de Poul de la Riche sour certains wages et par condition	1 flor.	1000 fl.	
	Item ce lieu le huitieme jour de Juin do dit Poul sour autres certains wages	1 ^m flor.	1000 fl.	
b	Item ce lieu xi. jour de Juin do dit Poul sour autres certains wages	VIII ^m flor.	800 fl.	5
	Item ce lieu par le dit Poul d'un marchand sour certains wages et conditions	VIII ^m flor.	800 fl.	
	Item ce lieu do cardinal d'Ost par le main Rustik	V ^m flor.	500 fl.	
	Item ce lieu do legat par le main Rustik	CCC flor.	300 fl.	10
	Item a Pise des cambreleins do commun devant le venue le roy par le main Lakemar de Sales envoier devant de Genes avoec les chevaz madame la roïne	CCL flor.	250 fl.	
	Item ce lieu de Simon Philippe par le main le dit lakemar	CLXX flor.	170 fl.	
	Item do Genar de Bordeaz, que messer Aubris li dona a Genes, quant il fu envoies vers Pise avoec les chevaz le roy	XI flor.	40 fl.	15
	Item do dit Genar, que messer Goffines li dona pour faire les despens des chevaz	XXXI flor.	31 fl.	
	Item do dit Genar, que Simons Philippe li dona a Pise, pour ce meismes	XXV flor.	25 fl.	20

C Contes Gile tresorier de despens d'ostel le roy do ix. jour de Fevrier l'an mccc^o et xi. qu'il entrat en l'offisse, jukes a coronement a Rome, par cxlii. jour.

Premiers il a rendu pour les despens le roy fais do temps monseigneur Aubri contes jukes a xiii. jour de Fevrier, sen ce que mess. Aubris en avoit paies a Genes IX^mCCCCIII^mXXIII lb. V sol. II den. Jan., valent le florin conte pour XXI sol. VI den. VIII^mVIII^mXXXI flor.² 8831 fl.

C Despens de l'ostel le roy do jour des Cendres ix. jour de Fevrier l'an de son regne un par Gede devant dit

Genes¹ le dit ix. jour de Fevrier somme de despens

Item le Jeudi x. jour de Fevrier ce lieu

Item le Vendredi xi. jour de Fevrier ce lieu

Item le Samedi xii. jour de Fevrier ce lieu

C Somme de ces iii. jours

Item le Dnuence xiii. jour de Fevrier ce lieu

Item le Lundi xiiii. jour de Fevrier ce lieu

Item le Mardi xv. jour de Fevrier ce lieu

Item le Merque di xvi. jour de Fevrier a Rek^b
 sen covveances faites par mer et par terre, alans apres le roy entre Genes et Pise, d'espert et apres

Item le Jeudi xvi. jour de Fevrier a Clavery^c

Item le Vendredi xviii. jour de Fevrier a Siestre^d

Item le Samedi xix. jour de Fevrier a Sestre^e

1152, *Contes Gile tresorier de despens d'ostel le roy do ix. jour de Fevrier l'an mccc^o et xi.*

Contes Gile tresorier de despens d'ostel le roy do ix. jour de Fevrier l'an mccc^o et xi. qu'il entrat en l'offisse, jukes a coronement a Rome, par cxlii. jour.

Item le Samedi xix. jour de Fevrier ce lieu LVI lb. VI sol. sen pourveance, Febr. 19
 C Somme de le samaine
 VI° III^{ss} XIII lb. XII sol. V den. Jan. sen pourveance. 394. 12. 53.

Item le Dimence xx. jour de Fevrier a Pignon^k XLVI lb. VII den. sen pour- Febr. 20
 5 veance

Item le Lundi XXI. jour de Fevrier a Portovenere^k XXX lb. XVII sol. II den. Febr. 21
 sen pourveance

Item le Mardi xxii. jour de Fevrier ce lieu LIII lb. IX sol. III den. sen Febr. 22
 pourveance

Item le Merquedi xxiii. jour de Fevrier ce lieu LVIII lb. XV sol. IX den. sen Febr. 23
 10 pourveance

Item le Juedi xxiiii. jour de Fevrier ce lieu LXIII lb. XI sol. III den. sen Febr. 24
 pourveance

Item le Venredi xxv. jour de Fevrier ce lieu LXVIII lb. V sol. II den. sen Febr. 25
 15 pourveance

Item le Samedi xxvi. jour de Fevrier ce lieu III^{ss} XVI lb. XIX sol. IX den. Febr. 26
 Et revinrent laendroit adonc li coseanz et les gens le roy de Genes.

C Somme de le samaine sen pourveance
 CCCCXIII lb. XIX sol. Jan. 414. 19.

Item le Dimence xxvii. jour de Fevrier ce lieu CIII lb. XI sol. IX den. Febr. 27
 20

Item le Lundi xxviii. jour de Fevrier ce lieu LXXV lb. VIII sol. X den. Febr. 28

Item le Mardi [x]xix. jour de Fevrier pour raison de bisexte ce lieu III^{ss} II lb. VII sol. Xⁱ den.
 VII sol. Xⁱ den.

C Somme des iii jours CCLXI lb. VIII sol. V den. Jan. 291. 8. 54.

C Somme de ces xxi jours de Fevrier devantdis

IMIX^o LXXVII lb. V sol. X den. Jan., valent

IMVIII^o XXXIX^m flor. III gr. et VIII den.ⁿ Jan. 1327. 41. 81.

Item le Merquedi premier jour de Mart a Portovenere III^{ss} XI lb. XIII sol. Mart. 1.
 IX den.

Item le Juedi ii. jour de Mart ce lieu LXXIII lb. IX sol. XI den. Mart. 2.
 30

Item le Venredi iii. jour de Mart ce lieu LXVIII lb. VII sol. VI den. Mart. 3.

Item le Samedi iii. jour de Mart ce lieu CII lb. III den. Mart. 4.

C Somme de ce iii jours CCCXXXV lb. XII sol. VI den.
 Jan., valent CCCXII flor. II gr. et XIII den.ⁿ Jan. 312. 21. 44.

Item le Dimence v. jour de Mart que li roys se parti de ce lieu apres mangier Mart. 5.
 35 III^{ss} lb. XVIII sol.ⁿ II den.ⁿ, valent LXXV flor. III gr. 730. 31. 21.

C Porveances faites par mer et par terre entre Genes et Portovenere e entre Portovenere et Pise par monseigneur Rober d'Orjol, monseigneur Willeame De Ford es, Vrient le Ken, Henri de Rodenbor, Gile de Jupille, Hamekin de le paunetrie, Guilleman
 40 et Jehan de Brandeborch botelliers, Guedeman cambrelain, Hamekin de Melons de le cambre et Henry de Bovenbergh forier CXLV flor. VIII gr. 145. 8. 11.

1152. ^k nomen repetitur in margini C. ^l X. ^m X. ⁿ X. ^o VI. C. ^p ^q ^r ^s ^t ^u ^v ^w ^x ^y ^z ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} sm ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} tm ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tt} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz} ^{aa} ^{ab} ^{ac} ^{ad} ^{ae} ^{af} ^{ag} ^{ah} ^{ai} ^{aj} ^{ak} ^{al} ^{am} ^{an} ^{ao} ^{ap} ^{aq} ^{ar} ^{as} ^{at} ^{au} ^{av} ^{aw} ^{ax} ^{ay} ^{az} ^{ba} ^{bb} ^{bc} ^{bd} ^{be} ^{bf} ^{bg} ^{bh} ^{bi} ^{bj} ^{bk} ^{bl} ^{bm} ^{bn} ^{bo} ^{bp} ^{bq} ^{br} ^{bs} ^{bt} ^{bu} ^{bv} ^{bw} ^{bx} ^{by} ^{bz} ^{ca} ^{cb} ^{cc} ^{cd} ^{ce} ^{cf} ^{cg} ^{ch} ^{ci} ^{cj} ^{ck} ^{cl} ^{cm} ^{cn} ^{co} ^{cp} ^{cq} ^{cr} ^{cs} ^{ct} ^{cu} ^{cv} ^{cw} ^{cx} ^{cy} ^{cz} ^{da} ^{db} ^{dc} ^{dd} ^{de} ^{df} ^{dg} ^{dh} ^{di} ^{dj} ^{dk} ^{dl} ^{dm} ^{dn} ^{do} ^{dp} ^{dq} ^{dr} ^{ds} ^{dt} ^{du} ^{dv} ^{dw} ^{dx} ^{dy} ^{dz} ^{ea} ^{eb} ^{ec} ^{ed} ^{ee} ^{ef} ^{eg} ^{eh} ^{ei} ^{ej} ^{ek} ^{el} ^{em} ^{en} ^{eo} ^{ep} ^{eq} ^{er} ^{es} ^{et} ^{eu} ^{ev} ^{ew} ^{ex} ^{ey} ^{ez} ^{fa} ^{fb} ^{fc} ^{fd} ^{fe} ^{ff} ^{fg} ^{fh} ^{fi} ^{fj} ^{fk} ^{fl} ^{fm} ^{fn} ^{fo} ^{fp} ^{fq} ^{fr} ^{fs} ^{ft} ^{fu} ^{fv} ^{fw} ^{fx} ^{fy} ^{fz} ^{ga} ^{gb} ^{gc} ^{gd} ^{ge} ^{gf} ^{gg} ^{gh} ^{gi} ^{gj} ^{gk} ^{gl} ^{gm} ^{gn} ^{go} ^{gp} ^{gq} ^{gr} ^{gs} ^{gt} ^{gu} ^{gv} ^{gw} ^{gx} ^{gy} ^{gz} ^{ha} ^{hb} ^{hc} ^{hd} ^{he} ^{hf} ^{hg} ^{hh} ^{hi} ^{hj} ^{hk} ^{hl} ^{hm} ^{hn} ^{ho} ^{hp} ^{hq} ^{hr} ^{hs} ^{ht} ^{hu} ^{hv} ^{hw} ^{hx} ^{hy} ^{hz} ^{ia} ^{ib} ^{ic} ^{id} ^{ie} ^{if} ^{ig} ^{ih} ⁱⁱ ^{ij} ^{ik} ^{il} ^{im} ⁱⁿ ^{io} ^{ip} ^{iq} ^{ir} ^{is} ^{it} ^{iu} ^{iv} ^{iw} ^{ix} ^{iy} ^{iz} ^{ja} ^{jb} ^{jc} ^{jd} ^{je} ^{jf} ^{jj} ^{jk} ^{jl} ^{jm} ^{jn} ^{jo} ^{jp} ^{jq} ^{jr} ^{js} ^{jt} ^{ju} ^{jv} ^{jw} ^{jx} ^{ky} ^{kz} ^{la} ^{lb} ^{lc} ^{ld} ^{le} ^{lf} ^{lg} ^{lh} ^{li} ^{lj} ^{lk} ^{ll} ^{lm} ^{ln} ^{lo} ^{lp} ^{lq} ^{lr} ^{ls} ^{lt} ^{lu} ^{lv} ^{lw} ^{lx} ^{ly} ^{lz} ^{ma} ^{mb} ^{mc} ^{md} ^{me} ^{mf} ^{mg} ^{mh} ^{mi} ^{mj} ^{mk} ^{ml} ^{mm} ^{mn} ^{mo} ^{mp} ^{mq} ^{mr} ^{ms} ^{mt} ^{mu} ^{mv} ^{mw} ^{mx} ^{my} ^{mz} ^{na} ^{nb} ^{nc} nd ^{ne} ^{nf} ^{ng} ^{nh} ⁿⁱ ^{nj} ^{nk} ^{nl} ^{nm} ⁿⁿ ^{no} ^{np} ^{nq} ^{nr} ^{ns} ^{nt} ^{nu} ^{nv} ^{nw} ^{nx} ^{ny} ^{nz} ^{oa} ^{ob} ^{oc} ^{od} ^{oe} ^{of} ^{og} ^{oh} ^{oi} ^{oj} ^{ok} ^{ol} ^{om} ^{on} ^{oo} ^{op} ^{oq} ^{or} ^{os} ^{ot} ^{ou} ^{ov} ^{ow} ^{ox} ^{oy} ^{oz} ^{pa} ^{pb} ^{pc} ^{pd} ^{pe} ^{pf} ^{pg} ^{ph} ^{pi} ^{pj} ^{pk} ^{pl} ^{pm} ^{pn} ^{po} ^{pp} ^{pq} ^{pr} ^{ps} ^{pt} ^{pu} ^{pv} ^{pw} ^{px} ^{py} ^{pz} ^{qa} ^{qb} ^{qc} ^{qd} ^{qe} ^{qf} ^{qg} ^{qh} ^{qi} ^{qj} ^{qk} ^{ql} ^{qm} ^{qn} ^{qo} ^{qp} ^{qq} ^{qr} ^{qs} ^{qt} ^{qu} ^{qv} ^{qw} ^{qx} ^{qy} ^{qz} ^{ra} ^{rb} ^{rc} rd ^{re} ^{rf} ^{rg} ^{rh} ^{ri} ^{rj} ^{rk} ^{rl} ^{rm} ^{rn} ^{ro} ^{rp} ^{rq} ^{rr} ^{rs} ^{rt} ^{ru} ^{rv} ^{rw} ^{rx} ^{ry} ^{rz} ^{sa} ^{sb} ^{sc} ^{sd} ^{se} ^{sf} ^{sg} ^{sh} ^{si} ^{sj} ^{sk} ^{sl} sm ^{sn} ^{so} ^{sp} ^{sq} ^{sr} ^{ss} st ^{su} ^{sv} ^{sw} ^{sx} ^{sy} ^{sz} ^{ta} ^{tb} ^{tc} ^{td} ^{te} ^{tf} ^{tg} th ^{ti} ^{tj} ^{tk} ^{tl} tm ^{tn} ^{to} ^{tp} ^{tq} ^{tr} ^{ts} ^{tt} ^{tu} ^{tv} ^{tw} ^{tx} ^{ty} ^{tz} ^{ua} ^{ub} ^{uc} ^{ud} ^{ue} ^{uf} ^{ug} ^{uh} ^{ui} ^{uj} ^{uk} ^{ul} ^{um} ^{un} ^{uo} ^{up} ^{uq} ^{ur} ^{us} ^{ut} ^{uu} ^{uv} ^{uw} ^{ux} ^{uy} ^{uz} ^{va} ^{vb} ^{vc} ^{vd} ^{ve} ^{vf} ^{vg} ^{vh} ^{vi} ^{vj} ^{vk} ^{vl} ^{vm} ^{vn} ^{vo} ^{vp} ^{vq} ^{vr} ^{vs} ^{vt} ^{vu} ^{vv} ^{vw} ^{vx} ^{vy} ^{vz} ^{wa} ^{wb} ^{wc} ^{wd} ^{we} ^{wf} ^{wg} ^{wh} ^{wi} ^{wj} ^{wk} ^{wl} ^{wm} ^{wn} ^{wo} ^{wp} ^{wq} ^{wr} ^{ws} ^{wt} ^{wu} ^{wv} ^{ww} ^{wx} ^{wy} ^{wz} ^{xa} ^{xb} ^{xc} ^{xd} ^{xe} ^{xf} ^{yg} ^{yh} ^{yi} ^{yj} ^{yk} ^{yl} ^{ym} ^{yn} ^{yo} ^{yp} ^{yq} ^{yr} ^{ys} ^{yt} ^{yu} ^{yv} ^{yw} ^{yx} ^{yy} ^{yz} ^{za} ^{zb} ^{zc} ^{zd} ^{ze} ^{zf} ^{zg} ^{zh} ^{zi} ^{zj} ^{zk} ^{zl} ^{zm} ^{zn} ^{zo} ^{zp} ^{zq} ^{zr} ^{zs} ^{zt} ^{zu} ^{zv} ^{zw} ^{zx} ^{zy} ^{zz}

Item pour porveances e apareil faites en fois a Pise contre le venue le roy, le Samedi xxxvi. jour de l'evrier, le Dimence et le Venredi siwans par le hoyemaistre, monseigneur Thumas de Septfontaines, monseigneur Anseal et monseigneur Willeame de Fordes, Vrient le Ken, Watier de Lierne e Gile botelliers. CCCXVII lb. XVI sol. III den. Pisains, valent le flor. LVII sol. LXXVI flor. VI gr. 76 fl. 6 gr. 5

Item pour les despens des chevaus le duc de Bawire prestes a chevaliers e a autres gens le roy entre Genes e Pise, les ques gens le roy avoient leur chevaus envoies devant a Pise, contes par le hoyemaistre, monseigneur Thumas de Septfontaines, Gerard de Bordeas, Gile le botellier, Watri de le panmetrie, Gile de Gemeppe, de Boyenbergh. LXXXVII flor. 77 fl. 10

Item pour lewier de barges e nevage entre Genes et Pise par le hoyemaistre, monseigneur Thumas de Septfontaines, monseigneur Anseal, monseigneur Willeame de Fordes, Guedeman cambrekin, Watier de Lierne e Gile botelliers, Gile de Gemeppe, Henri de Boyenbergh, Vrient le Ken, Henri de Rodenborch, Jehan de Courtray e Jehan le Brun. XXXVII flor. I gr. 37 fl. I gr. 15

Item le Lundi vi. jour de Mart a Pise. CCCCXX lb. IX° sol. XI den. Pisains

Item le Mardi vii. jour de Mart ce lieu e manga li cardinal d'Ost avoek le roy CCCXVI lb. III sol. XI den.

Item le Merquedi viii. jour de Mart ce lieu parmi porveance de cire e d'espises a le cuisine. CCCXVI lb. XVII sol. XI den. 20

Item le Juedi ix. jour de Mart ce lieu. CC lb. VI sol. I den.

Item le Venredi x. jour de Mart ce lieu. CCLVII lb. III den.

Item le Samedi xi. jour de Mart ce lieu. CCXXVI lb. III sol. VII den.

C Somme de ces vi. jours. I^oCCCCXXXVII lb. II sol.

VIII den. Pisains, valent. V^oIII flor. III gr. 34 fl. 3° gr. 25

Item le Dimence xii. jour de Mart ce lieu, parmi le porveance de LXXXVII lb. de faïn. CCCXXVI lb. III sol. VIII den.

Item le Lundi xiii. jour de Mart ce lieu parmi porveance de c lb. de cire et autres porveances. CCCIII lb. VI sol. I den.

Item le Mardi xiiii. jour de Mart ce lieu. CCCCXXXIII lb. XI sol. V den. 30

Item le Merquedi xv. jour de Mart ce lieu. CCLXXVIII lb. XV sol. V den.

Item le Juedi xvi. jour de Mart ce lieu. CCXXXV lb. XVII sol. VII den.

Item le Venredi xvii. jour de Mart ce lieu. CCLXI lb. X sol. VIII den.

Item le Samedi xviii. jour de Mart ce lieu. CCLXIII lb. VIII sol. IX den.

C Somme de le semaine. II^oXXI,III lb. XIII sol. VII den., 35

valent. VII^oXVII flor. II gr. 77 fl. 1° gr.

Item le Dimence xix. jour de Mart ce lieu e mangerent avec le roy princes, contes, baron e plance de chevaliers, jour de Pakes florie. CCLXXIX lb. XI sol. III den.

Item le Lundi xx. jour de Mart ce lieu. CCCCXXXVIII lb. IX sol. 40

Item le Mardi xxi. jour de Mart ce lieu parmi cccviii lb. de cire de porveance. CCCVII lb. XIX sol. IX den.

Item le Merquedi xxii. jour de Mart ce lieu parmi ccc lb. de cire contre le Pape. CCCIII lb. XIX sol. IX den.

Item le Juedi xxiii. jour de Mart. e est assavoir le blan Juedi. fu li hostes departis et manga li roys et plus eurs graus seignours avoee li a Preceurs et tut li freires et povres gens. CCCXXX lb. II den.

Item le jour de bon de Venre xxiiii. jour de Mart ce lieu. III^{XXIII} lb. II sol. III den.

Item le Semedi vigile de Pake xxv. jour de Mart ce lieu. CCLXXIII lb. XIX sol. II den.

C Somme de le samaine. I^MVII^l LXIII lb. XI sol. III den.
valent. VI^l XVIII flor. XI gr.

1152. 11.

Item le Dimence jour de Pakes xxvi. jour de Mart. e tient court li roys en Mart ce lieu. I^MVIII^l LXXIX lb. III den.

Item le Lundi xxvii. jour de Mart ce lieu. CCB lb. XIX sol. X den.

Item le Mardi xxviii. jour de Mart ce lieu parmi ix lb. de fain. CCCLII lb. XVIII sol. III den.

Item le Merquedi xxix. jour de Mart ce lieu. CCHII^{XXIX} lb. XII sol. XI den.

Item le Juedi xxx. jour de Mart ce lieu. CCHII^{XXI} lb. XX den.

Item le Venredi derain jour de Mart ce lieu. CCXXXII lb. XVII sol. II den.

C Somme de ces vi jours. III^MCCLVIII lb. VI sol. II den.
Pisains, valent. I^MCXLIII flor. III gr.

1152. 12.

C Somme de mois de Mart a tout le porveance faite par mer e par terre entre Genes e Pise. despens des chevaus le duc de Bawiere e lowier de barges e de nes. III^MVII^l VII flor. II gr.

1152. 13.

Item Semedi premier jour d'Avril ce lieu. CIII^{XXVI} lb. X sol.

Item Dimence ii. jour d'Avril ce lieu. CCLVI lb. XVI den.

Item le Lundi iii. jour d'Avril ce lieu. CCLXIII lb. XVI sol. X den.

Item le Mardi iii. jour d'Avril ce lieu parmi c lb. de cire porveance. CCHII^{XXVIII} lb. XI sol. VI den.

Item le Merkedi v. jour d'Avril ce lieu. CCXXV lb. III sol.

Item le Juedi vi. jour d'Avril ce lieu parmi cxxv lb. de cire. CCCXXIX lb.

II sol. IX den.

Item le Venredi vii. jour d'Avril ce lieu. CLXXIII lb. VIII sol. VI den.

Item le Semedi viii. jour d'Avril ce lieu. CLXXXIX lb. XVII sol. VIII den.

C Somme de le samaine e de Semedi premier jour d'Avril
I^MIX^{CXXII} lb. XII sol. VII den. Pisains.

1152. 14. 7.

Item Dimence ix. jour d'Avril ce lieu. CCLXXVII lb. V sol.

Item le Lundi x. jour d'Avril ce lieu. CCLII lb. XIII sol. VII den.

Item le Mardi xi. jour d'Avril ce lieu parmi cxii lb. de cire. CCHII^{XX} lb. XVI den.

Item le Merquedi xii. jour d'Avril ce lieu. CCLIII lb. IX sol. II den.

Item le Juedi xiii. jour d'Avril ce lieu parmi cxv lb. de cire et cxxii lb. de fain. CCCXXXIII lb. IX sol. XI den.

Item le Venredi xiiii. jour d'Avril ce lieu. CLXII lb. V sol. IX den.

Item le Semedi xv. jour d'Avril ce lieu parmi c lb. de cire. CCL lb. IX sol. III den.

C Somme de le samaine

I^MVII^l LXI lb. XV sol. I den. Pisains.

1152. 15. 1. 3.

- 16 Item Dimence xvi. jour d'Avril ce lieu CCLIX lb. VII den.
 17 Item Lundi xvii. jour d'Avril ce lieu CCLXII lb. II sol. III den.
 18 Item le Mardi xviii. jour d'Avril ce lieu parmi c. lb. de cire CCLIII^{XXXIX} lb.
 IX sol. VII den.
 19 Item le Mercredi xix. jour d'Avril ce lieu parmi xx lb. d'espises CCLIII^{XXXIII} lb. 5
 XVII sol. XI den.
 20 Item le Jeudi xx. jour d'Avril ce lieu parmi cx lb. de cire CCLIII^{XXXIII} lb.
 XIX den.
 21 Item le Vendredi xxi. jour d'Avril ce lieu parmi ccccxxii lb. de cire, cofres e autres
 choses CCCXIII lb. I den. 19
 22 Item le Samedi xxii. jour d'Avril ce lieu parmi porveance d'espises CCLXVI lb.
 XVIII sol. VIII den.

C Somme de le semaine

L^{XXIX}XXXIX lb. X sol. VIII den. Pisains.

1939 l. 10 s. 8 d.

- 23 Item Dimence xxiii. jour d'Avril e ala li roys apres mangier gesir a Saint Savin, 15
 parmi pourveance de cuisine, de pannerie e de botellerie V^{II} lb. XVI sol. XI den.
 24 Item le Lundi xxiiii. jour d'Avril a Saint Vincent III^{XXXIII} lb. XVI sol. VI den.
 25 Item le Mardi xxv. jour d'Avril a Campille LXXIX lb. III sol.
 26 Item le Mercredi xxvi. jour d'Avril a Karlin CL lb. III sol. I den.
 27 Item le Jeudi xxvii. jour d'Avril a Castillon CLXX lb. XVII sol. X den. 20
 28 Item le Vendredi xxviii. jour d'Avril a Maillan sens aucune porveance e ce que li
 enens de Saint Flour presenta XLVII lb. VIII den.

C Somme de ces vi jours, pour le muance de le monnoie

LX^{III}XXXV lb. VI sol. III den. Pisains.

925 l. 6 s. 4 d.

- 29 Item le Samedi xxix. jour d'Avril ce lieu CXLVIII lb. XXXIII sol. III den. Cortenois, 25
 dont li florin vaut LXVII^{II} sol. e li groz Tournois V sol., valent XLIII flor. V gr.
 et XVI den. Courtenois
 30 Item le Dimence xxx. jour d'Avril et le derain a Monthaut CXXXI lb. XIII sol.
 X den. paparous, le florin pour XLIII sol. III den. et le groz pour XL den. conte,
 valent LX flor. X gr. et VI paparous 30

C Somme do mois d'Avril deniers de Pise VI^{XXVI} XIX lb.III sol. VIII den., valent II^{CCCXXII} flor. VII gr.

3322 fl. 7 gr.

Item somme do Samedi e do Dimence derains jours d'Avril

CV flor. III gr.

105 fl. 23 gr.

C Somme de tout le mois d'Avril

II^{CCCXXVII} flor. IXI gr.

3427 fl. 93 gr.

- Item le Lundi premier jour de May a Viterbe CLVI lb. XIII sol. VI den.
 Item le Mardi ii. jour de May ce lieu CCXXIII lb. VI sol. II den.
 Item le Mercredi iii. jour de May ce lieu CCXXI lb. XII sol. VI den.
 Item le Jeudi iiii. jour de May et jour de l'Ascension e mangerent li legauz, li
 31 papes, li princes, contes e barons e plus eurs autres avoec le roy V^{CCIII}XXV lb.
 II den.

C Somme de ces iiii jours deniers paparous I^{CCIII}XXVII lb.XX sol. III den., valent V^{CLII} flor. III gr. II sol. paparous

572 fl. 4 gr. 2 s.

Item le Venredi v. jour de May a Sutre e a Bakenelle a soir — CCXIII^o lb. Mar. 6.
XIII sol. VIII den. Provisiens.

Item Semedi vi. jour de May a Rome a Pont Molle^w — III^oXXVIII lb. XII sol. VI den. Mar. 6.

C Somme de ces ii jours — CCXIII lb. VII sol. II den.

Provisiens, valent le florin pour XXXVIII sol. et le groz pour
III sol. contet — CXII^s flor. III^s gr. 112 fl. 1 gr.

Item le Dimence vii. jour de May a Rome^a — CCXXVIII lb. III sol. VI den. Mar. 7.

Item le Lundi viii. jour de May ce lieu parmi pourveance de c lb. de cire et
xviii lb. de faïn — CCLVI lb. III den. Mar. 8.

Item le Mardi ix. jour de May ce lieu e mangereut avoec le roy li cardinaus^c Mar. 9.
CCXXX lb. XIX sol. XI den.

Item le Merquedi x. jour de May ce lieu — CCXXXV lb. XIX sol. Mar. 10.

Item le Jeudi xi. jour de May ce lieu parmi i^o lb. de cire contre le Pentecoste Mar. 11.
CCCCLXXI lb. XII den.

Item le Venredi xii. jour de May ce lieu — CIII^oXXVII lb. VIII sol. VI den. Mar. 12.

Item le Semedi iiii. de Pentecoste xiii. jour de May — CIII^oXXVIII lb. Mar. 13.
II sol. I den.

C Somme de le samaine — I^oIX^o VII lb. XV sol. III den.,

valent — I^oIII flor. I gr. et III den. 100 fl. 1 gr. 4 d.

Item le Dimence jour de le Pentecoste xiiii. jour de May et tient li rois court Mar. 14.
CCCXXXV lb. X sol. VII den.

Item Lundi ce lieu — CIII^oXXI lb. XIII sol. II den.

Item le Mardi ce lieu e revint li ost de Ponte Molle — CIII^oXXVIII lb. X sol. II den.

Item le Merquedi ce lieu — CCXXI lb. XV sol.

Item le Jeudi ce lieu — CCXXXVIII lb. III sol. X den. Mar. 15.

Item le Venredi ce lieu parmi ccl lb. de cire — CIII^oXXVIII lb. III den.

Item le Semedi ce lieu parmi les wages de le samaine de xxxii garçons de
Fostel — CCLXXIII lb. VIII sol. XI den.

C Somme de le samaine — I^oVIII^o XLVIII lb. II sol. XI den.,

valent — IX° LXXII flor. IX gr. 972 fl. 9 gr.

Item^a Dimence xxi. jour de May ce lieu e manga li cardinal d'Ost avoec le
roy s^omm^a — CCLXXI lb. XVII den. Mar. 21.

Item le Lundi ce lieu parmi cxii lb. de candelles — CCLXV lb. XII sol. VI den.

Item le Mardi ce lieu — CCXV lb. VIII sol. VIII den.

Item le Merquedi ce lieu — CCXXX lb. XIII sol. X den. Mar. 25.

Item le Jeudi e manga li cardinal avoec le roy — CCXXXVII lb. XIII sol. VII den.

Item le Venredi ce lieu — CCXXVII lb. VIII sol. VI den.

Item le Semedi ce lieu parmi i lb. de candelles e les wages de xxxvii garçons de
Fostel par vii jours — CIII^oXX lb. VI sol.

C Somme de le samaine — I^oVII^o XXVIII lb. V sol. VI den., Mar. 28.

valent — IX° IX flor. VII gr. II sol. VI den. Provisiens 109 fl. 7 gr. 2 s. 6 d.

Item le Dimence xxviii. jour de May — CIII^oXXIX lb. IX sol. VI den. Mar. 28.

Item le Lundi parmi xxv lb. de cire — CIII lb. X sol. XI den.

1152. ^v) C atramento pallidissimo scriptum C. ^w) a — Molle in loco raso C. ^x) XII in loco raso C.

^y) in loco raso C. ^z) sequitur rasura C; sequitur deleta: C Somme de ces vi jours — VI° LIII flor.

I gr. XII den. Provis. C. ^a) a Rome in linea add. C. ^b) incipit membrana tertia C.

Item le Mardi manga li cardinal) avoec le roy et parmi c. lb. de cire — CCXI lb.
XV sol. VIII den.

Item le Mercredi derain jour de May — CCXV lb. IX sol.

C Somme des un jours pour le mancee do mois

VIII^{XXX} lb. V sol. I den., valent — CCCXXXVII flor. 417 fl. 5
moins XI den. Provisions.

C Somme do mois de May — III^{IX} III^{XXVIII} flor.⁶ 368 fl.

Item le Jeudi premier jour de Juin ce lieu — CIII^{XXVIII} lb. XIX sol. VI den.

Item le Vendredi ce lieu parmi c. lb. de cire — CCXXVII lb. XIII sol. X den.

Item le Samedi parmi les wages de xxxvii garçons par vii jours et xvi lb. de
cuerre rosat et — CCLIII lb. XV sol. I den.

C Somme de iii jours devant només

VI^{III} VI^{VI} lb. VIII sol. VI den. 681. 88. 6d.

Item le Dimence iii. jour de Juin ce lieu et mangerent li cardinal, li dus de
Bawire e autres avoec le roy — CIII^{XXIII} lb. V sol. II den. 15

Item le Lundi parmi c. lb. de cire — CCVII lb. XI sol. II den.

Item le Mardi ce lieu — CIII^{XXI} lb. III sol. VI den.

Item le Mercredi parmi c. lb. de cire — CCXX lb. XVIII sol.

Item le Jeudi parmi xvi lb. de dragie — CIII^{XXV} lb. III sol.

Item le Vendredi parmi cxvii lb. de cire — CLXXXIII lb. XVII sol. XI den. 20

Item le Samedi parmi les wages de xxxvi garçons par vii jours — CCXXVIII lb.
XII sol

C Somme de le semaine

I. CCCIII^{XXII} lb. XI sol. IX den. 1322. 118. 9d.

C Le Dimence xi. jour de Juin e mangerent li cardinal, dus et autres barons avoec 25
le roy — CCXXV lb. V sol. III den.

Item Lundi parmi c. lb. de cire — CIII^{XXVIII} lb. XI den.

Item le Mardi parmi xii lb. de dragie, VIII sol. pour le libre — CIII^{XXIX} lb.
VIII sol. II den.

Item le Mercredi parmi c. lb. de cire — CCIII lb. XIII sol. 30

Item le Jeudi parmi ccxxx lb. de cire pour forces pour le roy — CCLII lb.
III sol. X den.

Item le Vendredi parmi xvi lb. de zuere rosat. — CIII^{XXIII} lb. XVIII sol.

Item Samedi parmi les wages de xxxvi garçons par vii jours — CCXXXII lb.
X sol. VII den. 35

C Somme de le semaine

I. CCCIII^{XXVI} lb. XXI den. 1464. 21 fl.

Dimence xviii. jour de Juin manga li cardinal de Genes avoec le roy — CCIX lb.
XI sol.

Item le Lundi parmi xii lb. de dragie — CIII^{XXII} lb. X sol. II den. 40

Item le Mardi mangerent li ambascurs le roy Frederic e autres grans seignours
de ce pays — CCLXIX lb. V sol. X den.

Item le Mercredi — CIII^{XX} lb. VI sol. III den.

Item le Jeudi parmi c. lb. de cire — CCXII lb. XII sol. III den.

Item le Venredi parmi xxiiii lb. de dragie — CLXXVIII lb. XVI sol. XI den.

Item le Samedi jour saint Jehan Baptiste tint li roys court a Saint Jehan de Lateran, parmi les wages de vii jours de xxxix garçons — CCCCV lb. IX sol.

C Somme de le samaine

5 I^MDCXXXVIII lb. XI sol. VII den. 1000 118 11

Dimencee xxv. jour de Juin — CCLIX lb. III sol. V den. 1000 11 21

Item le Lundi parmi c. lb. de cire — CCX lb. VIII sol. VIII den.

Item le Mardi — CIIII^{XX}XIII lb. IX sol.

Item le Merquedi vigile saint Pierre et saint Poul — CCXXXII lb. X sol. VI den.

10 C Somme de ces iii jours devantdis

DCCCXLVI lb. XII sol. VII den. 1000 128 7 1

C Somme de xxviii jours do mois de Juin

VI^MLX lb. VI sol. II den. valent III^MCHII^{XX}VII flor. 1000 157

C Somme de despens de l'ostel — XV^MCXLIX flor. III gr. 1000 149 1 11

15 C Parties^d hors de despens de^e l'ostel le roy par Gile tresorier do ix. jour de Fevrier l'an moct e xl. qu'il entrat en l'offisse. jukes a coronement a Rome. par cxxii. jour. 1000 141 19

Premiers il a paiet pour le restat do compte monseigneur Aubri fait a Genes — CCCXXX flor. 1000 10 11

20 Encore pour le restat do compte Gile fait de l'ostel madame. dont Dieus ait l'arme. a Genes a monseigneur Aubri. avant qu'il fut chevaliers CCLX flor. 1000 2 11

Item des despens de l'ostel madame e de parties hors de despens puis ce dit conte fait a monseigneur Aubri. si qu'il port par les journees e les escries. que Giles en a — I^MCCCCXIII flor. VI gr. 1000 112 1

25 Item a Guedeman cambrelain le roy. qui porta apres le roy. lendemain que li roys se parti de Genes — CCC flor. 1000 3 11

Item a conte de Savoie. qu'il avoit emprunte pour le roy a Genes III^MV^C flor. 1000 3 11

30 Item a monseigneur Goffinet a departir do roy de Genes pour ii chevaux XXXII flor. 1000 2 11

Item a Habregiet pour le harnas le roy rder. refaire e ratourner. adonc a Genes — par monseigneur Goffinet — XVI flor. 1000 1 11

Item adonc a Genes a Gerat talleur le roy pour le faitoure de v paires de dras pour le roy — XIII flor. 1000 1 11

35 Item az trompeurs le roy adonc ce lieu pour forcas de trompes — VI flor. 1000 6 11

Item a monseigneur Huwe de Scoflans le xvi. jour de Fevrier ce lieu — C flor. 1000 10 11

Item ce jour e ce lieu a i message presentant une coppe au roy de par monseigneur Barnabo — par Gile de Geneppe — XX flor. 1000 2 11

40 Item ce jour e ce lieu pour v harnas a covercles d'ores. dont li iii furent dones a monseigneur Guilleame Dusages e a ses compagnons. et li cinqmes a compagnon monseigneur Ame de Vilar — CVIII flor. I^U gr. 1000 108 1 11

1152. ^d, incipit membrana quarta; abbin. *actata dexte utramque pascioli C.* — ^e, *corr. de des C.* f) *in loco raso C.*

	Item a Hanekin l'armoier ce jour e ce lieu pour xi pognonceaz des armes le roy par monseigneur Goffinet	XXII flor.	24 fl.	
	Item ce jour e ce lieu a Jehan Costance messagier le roy envoiet de par le roy a le court de Rome	X flor.	10 fl.	
	Item ce jour et ce lieu pour ii espees pour le roy par monseigneur Goffinet	XL flor.	40 fl.	5
	Item ce jour e ce lieu a monseigneur Goffinet pour sellerie	III flor. II gr.	3 fl. 2 gr.	
	Item ce jour e ce lieu a Jehan de Brandeborch pour lanaz et autres wages le roy enwagies do tens monseigneur Aubri a ratater ^a	XXX flor.	30 fl.	10
	De ce doit mess. Aubris XXV flor., si que Jehan de le Roco et Rustike tesmogent. ^b			
	Item a Tallevent ce jour et ce lieu Herch, Colin, Stemple, Renier de Remiermont messager pour leur delivrance de l'ostel, par tant qu'il n'ont nus gages	VIII flor.	8 fl.	15
10. 17.	Item a Ernoul Sarazin corier xvii. jour de Fevrier alant de Genes apres le roy	III gr.	3 gr.	
	Item ce jour et ce lieu a monseigneur Goffinet pour departir a coriers et a waites de court departis par monseigneur Thumas de Septfontaines, dont il devoit doner le nons	XL flor.	40 fl.	20
	C Somme	VIMCCLIII flor. VI gr.	6254 fl. 54 gr.	
	C Item ce jour e ce lieu pour refaire vaseaz de le cuisine do tinel par Khebenns	I flor.	1 fl.	
	Item ce jour e ce lieu a ii coriers envoies a tout lettres le roy az marchis de Malespine par Rustike	III flor. X gr.	3 fl. 10 gr.	25
	Item ce jour e ce lieu a ii autres coriers envoies apres monseigneur Abri devers Ast, qui s'astoit partis de Genes, a tout lettres le roy par Rustike	II flor.	2 fl.	
	Item ce jour e ce lieu pour mil livres de cire onree, acatee par les cambrelains do temps monseigneur Aubri, nient contees en despens par Rustike	III ^{XX} flor.	30 fl.	30
	Item ce jour e ce lieu pour autres c lb. de cire do temps monseigneur Aubri, nient contees ni paies par Rustike ^c	VIII flor.	7 1/2 fl.	
	Item ce jour e ce lieu pour une coppe donnee a monseigneur Conrar Lanthe ambaxeur le roy Seizille	XLVII flor.	47 1/2 fl.	35
	Item pour mules entre Genes e Portevenere pour porter les choses des offices de l'oste le roy par vi jours par le hovemaistre	CXI lb. XV sol. Jan. valent	104 fl.	
	Item xvi. jour de Fevrier pour amoine par Cuenar de Loucins entre Genes et Rek	I flor.	1 fl.	40
	Item le Venredi xviii. jour de Fevrier pour amoine par le cancelier a Suestre	I flor.	1 fl.	
	Item le Samedi xix. jour de Fevrier pour amoine a Claveri par monseigneur Thumas de Septfontaines	I flor.	1 fl.	
	Item a un povre homme a Rek pour faim, qui ne li estoit mie conte, et l'arsoit, apres ce que li gens d'offises s'en estoient partis, par maistre Henri de Godogne	VI gr.	6 gr.	45

^a 1152. ^b *De ces resmogent en tant que stilo acutiore add C.*
^c *De ces resmogent en tant que stilo acutiore add C.*

	Item a ii coriers envoies ^k avant de Claveri e de Siestre a Pise a tout les lettres le roy par le dit maistre Henri	II flor.	20.
	Item a ii autres coriers renvoies a Genes de Claveri e de Siestre a tout les lettres le roy par le dit maistre Henri	I flor.	10.
5	Item a eauz vi portans tortis le roy de Genes a Portevenere par vi jours par monseigneur Thumas de Septfontaines	III flor.	30.
	Item le xxi. jour de Fevrier a Portevenere a xv waitres e a vi portans les plances et le viande par l'ostel par monseigneur Anseal	I flor. VI gr.	10. 6 gr.
	Item la endroit xxv. jour de Fevrier a Braconiers le roy pour delivrer eauz de l'ostel	I flor.	10.
10	Item la endroit xxvii. jour de Fevrier pour offrandes par monseigneur Gile de Berlare	II gr.	2 gr.
	Item ce jour e ce lieu pour offrandes par Guedeman	I flor.	10.
	Item ce lieu premier jour de Mart a l'amonier le roy pour amoines de temps passe jukes a celi jour	III flor.	30.
15	Item ce jour e ce lieu a coriers envoies a legaut a Lukes e en Lombardie en plusieurs lieux a tout lettres de roy par maistre Henri de Jodogne	V flor.	50.
	Item ce jour et ce lieu pour cortosies faites a l'ostel le roy e en autres hostes de le cuisine et des autres offisses par les chevaliers e maistre Henri	XIX flor.	190.
20	Item ce jour a ii coriers envoies de ce meisme lieu a senatour a Rome par le dit maistre Henri et a le cite par Rustike	II flor.	20.
	Item le vi. jour de Mart pour offrandes a Port Pisain par Guedeman	I flor. II gr.	10. 2 gr.
25	Item ix. jour de Mart a Pise a deux coriers le senatour envoies a tout les lettres le roi a pape	III flor.	30.
	Item xvi. jour de Mart a Pise a Renier de Remiermont corier envoiet ^l a tout les lettres le roy a pape, a aucuns cardinaz et a monseigneur Otte de Granson	III flor.	30.
30	Item xviii. jour de Mart a Pise a message monseigneur Lowi de Fourute retournant	XX flor.	200.
	Item xix. jour de Mart ce lieu jour de Pake florie a monseigneur Thumas de Septfontaines pour offrandes	I flor.	10.
35	Item xx. jour de Mart ce lieu a Bayasio de Gubio varlet monseigneur de Treves envoiet sour le riviere de Genes a tout les lettres le roy az marchis de Malespine par Simon Philippe	XII flor.	120.
	Item ce jour e ce lieu az veneurs le roy envoies cachier par monseigneur Anseal	IX flor. VIII gr.	90. 8 gr.
40	Item ce jour e ce lieu a Jehan varlet monseigneur Anseal envoiet a Portevenere pour amener a roy une nef, qui la estoit arrestee sour les anemis	V flor.	50.
	Item xxii. jour de ⁿ Mart ce lieu a Jehan dez ^o grans chevauz le roy envoiet a tout le cursier, que li princes dona au roy, az banis pour warison de cursier, a tout i mariseal e ii autres chevauz	I flor. IX gr.	10. 9 gr.
45	C Somme	CCCXLVI flor. III gr.	3460. 4 gr.

1152. ^k sequitur envoies debet. C. ^l t corr. ce s C. ^m par — Savoie in margine stilo acutiori add. C. ⁿ jour de supra lineam add. C. ^o supra lineam atracato pulliori add. C.

	C	Item ce jour e ce lieu a monseigneur Thumas de Septfontaines pour offrandes — XII gr.	12 gr.	
123		Item le xxiii. jour de Mart la endroit a Lamonier le roy par Conrar son varlet pour amoines — VIII flor.	8 fl.	
		Item ce jour e ce lieu a r corier alant a monseigneur Bassian a Laude a tout lettres le roy — VIII gr.	8 gr.	5
		Item ce jour e ce lieu a monseigneur Thumas de Septfontaines pour offrandes par li et Renardin — XII flor.	12 fl.	
		Item ce jour e ce lieu pour faitoure de lineenz, de liens, dras et autres memes choses — par lochan de Courtray — X gr.	10 gr.	10
		Item ce jour e ce lieu a monseigneur Thumas de Septfontaines pour baciens a le cambre dorer — XII flor.	12 fl.	
		Item pour r orinal d'argent ⁹ fait a Genes paiet ce jour et ce lieu a monseigneur Thumas — XV flor.	15 fl.	
		Item ⁹ xxiii. jour de Mart a Poncelet e a Gerar de Mes coriers envoies a tout lettres le roy a vicare de Genes e a Spinet marchi de Malospine III sol. gr.	4 s.	15
2		Item xxv. jour de Mart vigile de Pake pour lx pieces de toile, qui monterent ccxxii cannes, le canne X sol., pour le court do jour de Paskes CIII ⁹ VI lb., valent — LXIII flor. — par monseigneur lochan Erta et Rustike ⁷	63 1/2 fl.	20
		Item ce jour e ce lieu pour aïsses, plances et pour les edifices faire a freres Meneurs pour le court — par monseigneur Anseal — CLXX lb. II sol. II den., valent — LVII flor. XII gr.	57 fl. 12 gr.	
		Item a Habregiet pour cordeaz, las de soie, especs, cutes, heames forbir e autres memes estofes a harnaz monseigneur ce jour et ce lieu — par monseigneur Thumas — III flor.	3 fl.	25
		Item a dit Habregiet, pour harnaz do roy chargier, porter e rapporter de Nostre Dame coronace e pour le harnaz rapporter de l'ostel monseigneur Goffinet, qui s'en aloit a l'ostel le roy, cordes pour boier les eserins, pour porter le harnas devautdit en le galie, metre hors de le galie a Port Pisain, pour le voiture jukes a Pise, pour toile a covrir le harnaz, pour une burse de latinet et pour despens de li e de ses garcons, qui warderent le harnaz et autre e choses — par monseigneur Thumas — VII flor. VII gr.	7 fl. 7 gr.	
		Item a Willeame des palefrois le roy pour ses despens en le galie pour charger couvertures, selles et autres harnaz pour les palefrois et pour metre hors — V flor.	5 fl.	35
		Item xxvi. jour de Mart a ii coriers envoies a Courtonne a notare do Pape — II flor. VI gr.	2 fl. 6 gr.	
		Item ce jour e ce lieu a Fillnel envoiet de par madame mere le roy pour despens de li et de se cheval entre Genes e Pise — III flor.	3 fl.	40
		Item ce jour et ce lieu a Watier de Tierne pour botelles d'estain creutes a Genes paiet — III flor. III gr.	3 fl. 3 gr.	
		Item a Hanekin de le panmetrie pour le harnas de le panmetrie porter e le nef a Portevenre e metre hors a Port Pisain ce jour — XI gr.	11 gr.	
		Item a Henri ferron le roy pour ferrage des chevauz le roy envoies de port a Pise jukes a le venue le roy la endroit paiet ce jour e ce lieu IX sol. V gr.	9 fl. 5 gr.	45

Item ce jour e ce lieu pour tondage de ¹MIII^{XX} anes de drap pour le roy et le roïne e ses damoiselle de l'entree d'Octembre jukes a l'uitime jour de Mart par Jehan de Courtray XII flor.

12 flor.
1311.
1312.
MCCC.

Item pour le sepulture Jehan tondour des dras le roy adont paiet a Genes par Jehan de Courtray devandit V flor.

5

Item a Herch messagier ce jour e ce lieu alant a tout les lettres le roy a pape, az cardinaz e a autres VI flor.

6

Item a monseigneur Thumas de Septfontaines, qui li furent demore de XXXIII flor. et VII gr., qu'il avoit rechu de Gile tresorier, pour acquiter les chevauz le duc de Bawire a Pise¹, des ques Gile ne conte que XXVIII flor. et VII gr. pour les despens des dis chevauz par le dit monseigneur Thumas pour offrandes V flor.

8

C Somme CCXXXII flor.

122 flor.

C Item ce jour e ce lieu pour le faiture de 15 ii loches d'argent a le cuisine le roy do pois de v mars, dont li faiture de l'once costa II sol. III lb. X^s sol. Jan., valent III flor. III gr.

par Jehan de Courtray et par Philippe l'orfevre

4 flor. 21 gr.

Item pour les dites loches dorer I flor.²

1 flor.

Item pour deux triarelirs d'argent pour les 20 ii keuz le roy I flor. VI gr.

1 flor. 6 gr.

Item pour le barnas de le cambre le roy porter en le galie a Genes, deschargir et rechargir pluseurs fois entre Genes et Pise par mer et par terre, pour les despens des gardes do barnaz, et pour i char aler requere a Pont de Disme par Guedeman et par Flamen de le cambre XII flor. VIII gr.

12 flor. 8 gr.

Item³ pour serrures et huisseries refaire a le cambre le roy ce jour et ce lieu II flor.³

2 flor.

Item pour le barnas de le cuisine porter en le galie a Genes e ailleurs e deschargir entre Genes et Pise, parmi le lowir d'une maison pour warder e le viande et le lowir d'une gran chaudiere par Franke clere de le cuisine 30 VIII flor. VII gr.

8 flor. 7 gr.

Item ce jour et ce lieu pour les despens de XLIX chevauz le roy do Semedi apres le Candeleur jukes a vii. jour de Mart, que li roys vint a Pise, e'est par xxx jours, en orge, en fain, en emplastres pour le cursir, que li princes donat au roy, et d'autres chevauz, pour serures pour enserrer fain, pour fain ens metre, refaire frains, estrain et pour le lowir de i garçon 35 envoiet a Port Pisain pour le delivrance des chevauz le duc de Bawire, qui furent prestes a gens le roy CCCC^{XXVI} lb. XII den. Pisains, valent III^{XX}XVIII flor. VIII gr. par Gerard de Borden⁴

4 flor. 20 gr.

Item⁵ pour les despens de xxv garçons, qui furent entour les dis chevauz, par ce dit terme CXVIII lb. X sol. Pisains par le dit Gerar 40 valent XXI flor. VIII gr.

11 flor. 8 gr.

Item⁶ pour viii charrees de strain pour lis en le venue do roy a Pise par le dit Gerard IX flor. VI gr.

9 flor. 6 gr.

Item⁶ pour legne a le cambre le roy adonc par le dit Gerard XVII flor.

17 flor.

Item⁶ pour erres de lis en l'ostel le roy adonc par le dit Gerard V flor.

5 flor.

1152. ⁶ corr. ex V C. ³ sequitur rasura parca C. ⁴ par — crevere in margine scripta C.

⁵) Item — flor. in margine stilo acutiore add. C. ⁶) par — Borden in margine scripta C. ⁸) in unciali add. est nota C.

1) Cf. supra pag. 1156 loc. 6 sup.

341	Item pour le despens de xxx chevauz madame la roïne, dont Dieux ait l'arme, de Samedi apres le feste saint Martin, qui se partirent par mer de Genes, par vi jours parmi le pourveance, qui mise i fu pour Jake de Sales et le garçons envoies avoecke les chevauz CIX lb. X sol. Pisains valent	XXXVIII flor. VI gr.	38 fl. 6 gr.	5	
342	Item pour les despens des dis xxx chevauz de xviii. jour de Novembre, qui vinrent a Pise, jukes a xi. jour de Janvier, le quel jour li xix chevauz furent remandes de par le roy a Genes, e est par lxi jours	VI ^l IX lb. X sol. Pisains, valent	CCXIII flor. XII gr.	par Jake de Sales ²	213 fl. 11 ¹ / ₂ gr.
	Item pour les despens de ces dis xix chevauz remandes e de xii garçons, qui les menerent entre Pise et Genes	par le dit Jake de Sales	XVI flor.	10	
343	Item pour les despens de xi chevauz madame ² , qui demorerent a Pise, de xi. jour de Janvier jukes a xi. jour de Mart par lx jours	CCLXIII lb. Pisains, valent	III ^l XXII flor. VIII gr.	par le dit Jake ³	92 fl. 8 ¹ / ₂ gr. 15
	Item pour refaiture de chars madame e des damoiselles, qui estoient debrisés en mer, crepes et rasteliers fais a Pise, sas, chevestres, strain, candelles, oincture, ferrage, emplastres et autres choses az dis chevauz par le dit temps	XXXV flor.		par le dit Jake ³	35 fl.
	Item pour les despens de le mainie madame envoies avant en un hostel a Pise par xx jours par le dit Jakemar	XLIX flor. XI gr.			20
49 fl. 11 gr.
	Item pour les despens le dit Jake de Sales e Aubretin chareton madame par m ^l XXVII jours a Pise et pour les despens Jehan d'Alost et Jehan le ferron madame par ix jours ce meisme lieu, conte pour tous eauz m, VI gr. le jour	XXXII flor.		par le dit Jake ³	32 fl. 25
	C Somme	VI ^l LXXVIII flor. VIII gr.			678 fl. 8 gr.
	C Item a l'abbé de Volde, quan il se parti de monseigneur a Pise, de don	CCC flor.			300 fl.
	Item pour une selle qui donne li fu avoecke le mullet que mesure li dona	VII flor.			7 fl. 30
	Item a Cierelle corier de Pise envoiet a Mont Alein, a Mont Pultien e a Castel de Puole a tout lettres le roy	II flor.			2 fl.
	Item a Stevene de Lausane corier envoiet ce jour e ce lieu az cites de Volterre, de Masse et de Grossete	II flor.			2 fl.
	Item a Bertold e ² de Podio corier ce jour e ce lieu envoiet az casteaz de Saint Migniate ² , de Fouchey et de Saint Marie ou Mont a tout lettres le roy	I flor. I gr.			1 fl. 1 gr. 35
	Item a Durantin de Provenee corier envoiet ce jour e ce lieu a le cite de Pistoie et a castel de Prate	I flor. I gr.			1 fl. 1 gr.
	Item a Jalotie de Saint Sebastian corier ce jour e ce lieu envoiet a Mont de Katin e a Pesce	I flor. I gr.			1 fl. 1 gr. 40
	Item a Riuisse de Pise ce jour e ce lieu envoiet a Saint Giminiato ² e a Colle	I flor.			1 fl.
	Item a Andrier de Bour Saint Sepulere ce jour e ce lieu envoiet az cites de Castelle et de Bour Saint Sepulere a tout les lettres le roy	II flor. VI gr.			2 fl. 6 gr. 45

1152. *Item pour les despens de l'abbé de Volde, qui se parti de monseigneur a Pise, de don* CCC flor. par Jake in margine

Item pour une selle qui donne li fu avoecke le mullet que mesure li dona VII flor.

	Item ce jour e ce lieu pour le sepulture Thibaut do char madame conte ce jour e ce lieu par Jake de Sales 1 flor.	100 fl.	
	Item a un corier envoiet par Jake de Sales de Pise devant le venue le roy ver Genes conte ce jour et ce lieu 11 flor.	20 fl.	
5	Item ^d pour despens do liwon conte do xxviii. jour de Mart jukes a xx jours apres siwans 111 flor. VII gr.	100 fl.	Mar. 28.
	Item pour livres a la tresorerie nues, pou rautres vies livres recovrir e pour parchemin conte jukes a v. d'Avril paiet par Rustike 111 flor. VIII gr.	11 fl. 8 d.	Apr. 3.
	Item a l'amonier le roy ce jour et ce lieu pour aumoine donee a l'hospital Sainte Asnelle de femmes en le cite de Pise 111 flor.	4 fl.	
	Item a Gerar de Pontremle envoiet par ii fois a Lukes par Simon Philippe ce jour et ce lieu 111 flor. VII gr.	100 fl.	
	Item ce jour e ce lieu pour le char de le botellerie rachater, qui estoit en wages, pour nevage et pour le dit char refaire par Jossokin botellier 111 flor. V gr.	100 fl.	
15	Item x. jour d'Avril pour le lowier de le galie, la li abbes de Volde e se compagnie en alerent, e pour lowier de barges pour ses chevauz par les anxians et ceauz de Pise 100 flor.	100 fl.	Apr. 10.
	Item pour les despens de xxv chevauz e de xu garcons atendants par ii jours le venue do roy a Port Pisain, encore pour despens de vii chevauz e de iii garcons la endroit par six jours, conte ce jour e ce lieu par Gerar de Bordeaz, Gerardin des palefrois, Thieleman e Jehan se compagnon, XXXII lb. XII sol. Pisains, valent 111 flor. VI gr.	11 fl. 8 d.	
	Item a Jehan de Vianne de Pise envoiet de par le roy a madame sa mere 111 flor. VII gr.	100 fl.	
25	Item xiiii. jour d'Avril a Crucegant corier roy de Behagne retournant de Pise 111 flor.	100 fl.	Apr. 13.
	Item ce jour e ce lieu pour un cheval acatet pour le canere a monseigneur Jehan Ertant 111 flor.	100 fl.	
30	Item ce jour et ce lieu a monseigneur Thumas de Septfontaines pour offrandes 111 flor.	100 fl.	
	Item pour car pour despens do liwon conte do xv. jour d'Avril par xviii. jours apres siwans 111 flor. III gr.	100 fl.	Apr. 15.
	C Somme 111 flor. et demi gr.	602 fl. 7 d.	
35	Item ce jour e ce lieu a Jehan de Rosay corier madame le roine Marie retournant de Pise 111 flor.	100 fl.	
	Item ce jour e ce lieu a l'abbe de Volde, qui se dut plus tost estre partis de Pise 100 flor.	100 fl.	
	Item ce jour e ce lieu a Filluel messenger madame le mere le roy pour nevage et despens de se cheval entre Pise e Genes retournant 111 flor.	100 fl.	
40	Item ce jour et ce lieu de don pour se ralee 111 flor.	20 fl.	
	Item xvi. jour d'Avril a l'amonier le roy pour amoines donees entre Pise e Saint Piere le roy alant et retournant e az prestres de Saint Piere 111 flor.	20 fl.	Apr. 16.
	Item ce jour e ce lieu pour amoines donees entre Pise et Saint Jakemie alant et venant e a gens de religion la endroit 111 flor.	20 fl.	
45	Item ce jour et ce lieu a Hanekin Merchie, Philippe Surine, Jehan Beis, Thibaut Craith, Gerar Vlach, Coliu Leuve, Thiri fil Molin, Jalin,		

	Thieleman de Steinzel, Nielaus de Viandin e Nielaus Wurinsac waiter retournant de Pise en leur pays, a chascun V flor. ^a — somme LX flor.	60 fl.	
	Item a Gerardin talleur le roy ce jour et ce lieu pour faiture de vin paires de dras pour le roy a Pise conte jukes a ce jour — X flor. II gr.	10 fl. 2 gr.	
	Item a Gerar de Mes corier envoiet ce jour et ce lieu vers Ast pour les besognes le roy a tout lettres do conte de Savoie — II sol. gr.	2 s.	5
	Item a Jehan de Diest notare envoiet avoecke les autres ambaxeurs de Pise vers le roy Robert pour dette que on li devoit, des qu'il fu envoies a court de Rome — CII flor. ^b	102 fl.	
	Item a frere Jehan de Clermont alant a roy Rober pour deux chevas LX flor. ^c	55 fl.	10
1	Item az veneurs le roy envoies chachier de Pise le xix. jour d'Avril par monseigneur Anseal — X flor.	10 fl.	
	Item a Gilet de Biamont garçon de le cuisine le roy ce jour et ce lieu retournant de Pise — V flor.	5 fl.	15
	Item a frere Nicole evesque de Beteronde e a se compagnie envoiet de par le roy a Rome de Pise le dit jour — VI flor.	60 fl.	
	Item pour i galiot armet pour monseigneur Bandulfe notare le pape alant vers Rome par le commun de Pise — I flor.	10 fl.	
	Item ce jour e ce lieu pour iii ^{xx} lb. de cire ovree pour le sepulture monseigneur Lamber capelain jadis le roy par monseigneur Gossuien et Remardin — XX lb. Pisains, valent — VII flor.	7 fl.	20
21	Item xxiii. jour d'Avril ce lieu a Gerar de Bordeal pour i cheval LX flor.	60 fl.	
	Item pour une cambre faite en le botellerie pour warder le vin de le boche monseigneur pour ii pos. et ii botelles de stain paiet ce dit jour par Gilet botellier — XI lb. XIX sol. Pisains, valent — III flor. III gr.	4 fl. 2½ gr.	2
	Item ce jour et ce lieu pour sais de cur, balus, sommes, frains, ceugles e autres estofes a le marescalcie par Watier de l'Escaut et maistre Jehan Dobois — LXIX flor. VIII gr.	69 fl. 8½ gr.	3
	Item pour sais de cur, sommes et sais de toile grosse a le pannetrie par monseigneur Jehan Ertaut ce jour e ce lieu ^b — IX flor. XII gr.	9 fl. 12 gr.	
	Item a Gentil de Florence ce lieu pour degres a deskendre ou jardin et autres ovrages fais en le maison a biel jardin par monseigneur Ansel IIII ^{xxviii} lb. XII sol. Pisains, valent — XXVIII flor. IX gr.	28 fl. 9 gr.	7
	C Somme — I^{lcccxxii} flor. II gr.	1312 fl. 2 gr.	
	Item ce jour et ce lieu a veneurs le roy envoies cachier par mons. Ansel — VI flor. I gr.	6 fl. 1 gr.	
	Item ce jour e ce lieu paiet au dit mons. Ansel, qu'il avoit done pour ostinee az freres de Saint Savin de les Pise — III flor. VIII gr. et XVIII den. Pisains	3 fl. 8½ gr. 18 d.	
	Item pour despens do dit mons. Ansel, mons. Palmier juge e Bernar de Cuisans le premiere enqueste des biens de Jhys — I flor.	1 fl.	
	Item le Samedi xxii. jour d'Avril e le Dimence siwan, que li roy se partit de Pise, au cancelier — XXII V flor.	2250 fl.	

1152. ^a *ce jour e ce lieu* ^b *ce jour e ce lieu* ^c *ce jour e ce lieu* ^d *ce jour e ce lieu* ^e *ce jour e ce lieu* ^f *ce jour e ce lieu* ^g *ce jour e ce lieu* ^h *ce jour e ce lieu* ⁱ *ce jour e ce lieu* ^j *ce jour e ce lieu* ^k *ce jour e ce lieu* ^l *ce jour e ce lieu* ^m *ce jour e ce lieu* ⁿ *ce jour e ce lieu* ^o *ce jour e ce lieu* ^p *ce jour e ce lieu* ^q *ce jour e ce lieu* ^r *ce jour e ce lieu* ^s *ce jour e ce lieu* ^t *ce jour e ce lieu* ^u *ce jour e ce lieu* ^v *ce jour e ce lieu* ^w *ce jour e ce lieu* ^x *ce jour e ce lieu* ^y *ce jour e ce lieu* ^z *ce jour e ce lieu*

	Item adonc a Jehan de Courtray, qui li furent assene pour les marchans le roy az cambrelains de Pise	IX ^M flor.	900 fl.
	Item ce jour e ce lieu a dit Jehan, que Fighe marchans le roy avoit eus devant de dis cambrelains de Pise	I ^M flor.	1000 fl.
5	Item au dit Jehan, que li dis Fige eut des Juiz de Pise	CCCIII ^{XX} X flor.	320 fl.
	Item au dit Jehan, que Michiel Angelos marchans le roy eut de dis Juys	VIII ^C flor.	800 fl.
	Item adonc pour le galie, qui mena le harnas le roy de Pise vers Rome, par les dis cambrelains de Pise	VII ^o Lib. Pisains, valent	CCXXIII flor. II gr.
10	Item adonc pour lowage de chars, qui menerent le barnaz le roy a venir de Por Pisain a Pise, e a departir de ce lieu a Por Pisain par les dis cambrelains	XVII flor. VIII gr.	17 fl. 7 1/2 gr.
	Item az freres Meneurs de Pise le xxiii. jour d'Avril pour aumoine	CC lb. Pisains, valent	LXX flor. III gr.
15	Item ce jour et ce lieu az freres Preceurs de Pise pour aumoine	CC lb. Pisains, valent	LXX flor. III gr.
	Item a maistre Nicole carpentier envoiet de Pise a Castiel, ou les tentes le roy sont avoec maistre Corse	III flor.	4 fl.
	Item adonc ce lieu a fil Jehan de Sirkes envoiet a Genes pour rachater	les wages le roy, que Niveles de la compagnie des Fales avoit	III ^M flor.
20	Item adonc a ¹ dit fil Jehan, qu'il emporta pour le gaing do dit marchand et pour ses despens alant e revenant et lowir de barges	CCC flor.	300 fl.
	Item adonc ce lieu a Adan de Dure clerc envoiet en Lombardie pour le besongne des rebelles	CXX flor.	120 fl.
25	Item adonc a cancelier do commun de Pise pour une robe	XI flor.	10 fl.
	Item adonc az deuz notares des cambrelains de Pise pour ii robes	XX flor.	20 fl.
	Item pour leuwager des liz de l'ostel le roy a Pise	XIII flor. IIIII gr.	13 fl. 4 1/2 gr.
	Item adonc a Berar Dagne pour orge pour les chevauz le roy pris ^m	par monseigneur Goffinet, avant que li roys venist a Pise,	I lb. VIII sol. Pisains, valent
30	XVII flor. VIII gr.	par ⁿ Gerard de Bourdeal ⁿ	17 fl. 7 1/2 gr.
	Item a Philippe de Negre borgois de Genes, qu'il retient pour le gaing de III ^M flor, qu'il presta, puisque li rois se parti de Genez	CC flor.	200 fl.
	Item a maistre Corse maistre des tentes envoiet de Pise a Civiteveiche,	ou ^o les tentes le roy gisent, pour elles emender se besoin est e veoir que	les n'empirassent
35	XXVI flor.	par Rustike ^p	26 fl.
	Item a Robin e Jakinot varlet de le tresorerie ^q pour II chevaz, qui leur falirent sur le chemin	XXXVII flor.	37 fl.
	C Somme	XXXVII ^M VIII ^o 9 ^r flor. XVIII den. Pisains.	37200 fl. 18 1/2 gr.
40	Item ^r pour prest fait a Genes sour wages a princes, a contes, a barons e a autres gens d'armes de l'ostel le roy e autres, si qu'il pert par les parties	XVIII ^M DCCIII ^{XX} flor.	15780 fl.
	Item pour prest fait a Pise sour wages a princes e autres gens d'armes dedens l'ostel le roy e dehors, si que deseur est dit, par le main Gile tresorier	en deniers contans, si qu'il pert par les parties	XXXIII ^M LXXIX ^s flor.
45			3407 fl.

1152. ¹ sequitur rasura trium litterarum C. ^m au pers' ⁿ par — Bourdeal in marg. script. C. ^o in initio lineae repetitum C. ^p par Rustike in marg. script. C. ^q Item — tresorerie ut videtur in loco raso atramento fusiori scripta C. ^r VIII° in loco raso script. C. ^s incipit membrana septima C. ^t LXXIX in loco raso script. C.

	Item pour prest fait a Pise souz wages par assenement païet par les cambrelains, si qu'il pert par le transcrit de leur conte	XXV ^m CCCXXVIII flor.	25328 fl.	
	Item pour les despens Rust(ike) e Jehan az Clenkes demorans arier a Pise pour avoir conte de par le roy az cambrelains et pour le delivrance des gens d'armes, qui demorerent, pour leur assenement et pour autres besongnes de xxvii. jour d'Avril jukes a xxv. jour de May, qui viurent a Rome, c'est par xxix. jours	CLII flor. VII gr.	151 fl.	5 gr.
	Item pour leuwir de barges pour eanz et leur chevauz entre Pise et Monthaut et pour leuwir de sumiers pour l'aligance de leur chevaz, qui travellies estoient par mer et par terre	XLIIII flor.	44 fl.	10
	Item pour 1 sumier pour Jehan az Clenk(es) pour le sien, qui demora souz le chemin	XIX flor.	19 fl.	
	Item pour le compe transcrire a dit Rust(ik) et Jehan par les cambrelains	II flor.	2 fl.	
	Item pour messages envoies de nuit et jour plusieurs fois par le dis Rust(ik) et Jehan entre Viterbe et entre Sutre a Rome pour pourcahier conduit de venir seurement	XI flor.	11 fl.	15
	Item pour le maison, ou li tresoriers estoit a hostel a Pise, refaire, qui brissie fu pour le presse des gens qui demandoient wages, et pour autres ouvrages necessaires fais en dit hostel et ailleurs, ou li compaignon et li clere de la tresorerie estoient	XV flor.	15 fl.	20
	Item pour les despens Godefroi Boumeose, qui demora debaities a Castillon par iii semaines, et pour nevage entre le dit lieu et Cornet et pour lui et se varlet revestir, qui furent tout derobe en mer	XII flor.	12 fl.	
	Item a Simonin de la Fontaine e a Betin son compaignon pour le quart(ieme) part ^l , qui a eanz par condition aleroit, de XLVIII balles de eurs, qui l'arrestèrent dehors Pise sur les anemis de Luke, vendues	C flor. XXV flor.	25 fl.	25
	Item ^o pour ii vers cofres a le pannetrie a Pise fais, delivres a mons. Jehan Ertant	III flor. ^o	4 fl.	30
	C Somme	LXXVIII^mCCCCLXX flor. VII gr.^v	78470 fl.	7 gr.
Mar. 4	Item a Viterbe jour de l'Ascension iiii. jour de May pour offrandes par monseigneur Gile de Berlare	I flor.	1 fl.	
	Item ce jour et ce lieu a Cheke varlet monseigneur Gachin de Marchan chapelain do cardinal d'Ost pour lettres envoies de par le roy a Montflakon e en autres lieux jukes a nombre de xxiiii	III flor.	3 fl.	35
	Item pour despens de ceauz, qui wardent l'argent de le botellerie, de Castillon jukes a Viterbe et pour portage de menues choses a la dite botellerie par terre — par Jossekin	I flor. III gr.	1 fl. 4 gr.	
	Item pour despens de ceauz, qui wardent le harnaz de le cambre, par mer et par terre ^o — par Renardin	I flor. IX gr.	1 fl. 9 gr.	40
	Item pour leufrage de iii mules entre Castillon e Viterbe, 1 a le marescalcie, l'autre a le cuisine, le tiert a le cambre, — par Watier de l'Escade	II flor. XI gr.	2 fl. 11 gr.	
	Item az gardes do lyon pour les despens d'eauz et do dit lion de Viterbe a Rome	III flor.	4 fl.	45

1152. ^o Item — flor. *utramento pisciori post add.: sequitur spatium largum*
 1153. ^o Item — flor. *utramento pisciori post add.: XX alteri in loco raso C.* ^o *sequitur*
 1154. ^o Item — flor. *utramento pisciori post add.: sequitur spatium largum*

	Item a Renardin pour leuwege de x mules a le cambre alans de Viterbe a Rome et les despens des gardes do harnas de le dite cambre XI flor. II gr.	11 fl.	2 gr.	
	Item a Henri de Rodeborch pour leuwege de xxx mules pour le harnas de le cuisine de Viterbe a Rome XIX flor. III gr.	19 fl.	3 gr.	
	Item a mons. Jehan Ertaut pour leuwege de mules et despens des varles de le pannetrie entre Pise et Rome VIII flor.	8 fl.		
	Item a maistre Henri de Jodogne, qu'il avoit done a Faviel Mathier pour 1 cheval, le vingtquatrieme jour d'Avril a Saint Vincent V flor.	5 fl.		Apr. 24.
10	Item a dit maistre Henri, qu'il avoit dones az freres Meneurs a Sutre, le cinquieme de May III ^x flor.	4 fl.		Mai, 5.
	Item a dit maistre Henri pour pluseurs messages, qu'il avoit envoies en divers lieux entre Pise et Rome VI flor.	6 fl.		
15	Item pour 11 dras de Tarse offers, quant li roys entra en Rome, l'un a Saint Jehan de Lateran e l'autre a Sancta Sanctorum par Bernar XLIX flor. II gr.	49 fl.	2 gr.	
	Item a mons. Anseal de Gondrecourt, qu'il avoit done a Castillon az gardes do lyon XII flor.		11 1/2 gr.	
20	Item a Bourgegnon povre garçon qui fu de le pannetrie madame, derobet a Ponte Molle, le sixieme jour de May VI flor.		6 gr.	Mai, 6.
	Item pour xiiii mules portans vin entre Viterbe et Rome XLIII flor.	14 fl.		
	Item vii. jour de May a maistre Henri de Jodogne a Rome pour les gages de cxx sergans ordenes a warder ceunes portes de Rome CXX flor.	120 fl.		Mai, 7.
25	Item pour leuwege d'une barge entre Castillon et Cornet, 11 chars pour le harnas de le cuisine, despens des wardes do harnas, stives, coroies de coffres, baris de cur, leuwege d'une meule par le cuisine a Pise, harnas pour les chevauz do char par mons. Rober d'Oriol, Vrient e Henri de Rodenborch XXV flor. X gr.	25 fl.	10 gr.	
30	Item a 1 corier monseigneur Lowi de Savoie envoiet a tout lettres le roy a Napeles, a frere Jehan de Clermont e az autres ambaxeurs le roy II flor.	2 fl.		
	Item a 1 corier de Mes ix. jour de May envoiet a Napeles a dis ambaxeurs I flor. III gr.	1 fl.	3 gr.	Mai, 9.
35	Item ce jour a maistre Piere phisecin le roy pour electuares, eawe rose e autres choses, qu'il avoit paiet pour le roy, madame la roine et madame de Jul(iers) IX flor. VII gr.	9 fl.	7 gr.	
	C Somme CCHII ^{XX} XI flor. III gr.	291 fl.	31 1/2 gr.	
	Item a Simonet messagier le conte de Savoie envoiet a tout les lettres le roy et le dit conte de Rome vers monseigneur Luke cardinal I flor.	1 fl.		
	Item ce lieu x. jour de May a Gile de Gemeppe, qu'il avoit devant done a Pise a celui, qui presenta dras d'or et cossins de par le conte et le contesse Negre V flor.	5 fl.		Mai, 10.
40	Item pour le harnas de le cambre porter de le mer a Cornet et de Cornet a Rome sour xii mules et pour ceaux, qui vinrent avoee le harnas pour conduire conte par Flamen xi. jour de May XVIII flor. III gr.	18 fl.	3 gr.	Mai, 11.
45	Item pour despens de iii chevauz do char de le cuisine do tinel par 11 jours et pour leuwir de mules portans les choses de le cuisine entre Pise et Viterbe ce jour e ce lieu par monseigneur Willeaume de Ford(es) II flor.	11 1/2 fl.		

Ma. 13	Item ce lieu xiii. jour de May jour de le Pentecoste done a maistre Henri de Jodogne pour faire barres fermer vers Saint Piere C flor.	100 fl.	
	Item ce jour et ce lieu a maistre Ernou le veneur pour les despens de li, de ses compagnons, des braconiers et des chiens le roy hors de le court, conte caseun jour II flor., par LXX jours ⁷ C flor. debeo XL flor. ^a	100 fl.	5
	Item ce jour et ce lieu done a Thibaut de Hans pour offrandes I flor.	1 fl.	
Ma. 16.	Item ce lieu xvi. jour de May a monseigneur Guedeman pour offrandes III flor.	3 fl.	
	Item ce jour et ce lieu pour nappes et tueles achatees par mons. Jehan Ertant CC lb. III den. Provisiens, valent CV flor. III gr.	105 fl.	3 1/2 gr. 10
Ma. 17.	Item xvii. jour de May a Thiri de Villecon cambrelain le roy de par lui envoiet a pape de Rome CXX flor.	120 fl.	
	Item ce jour et ce lieu a Gile de Jemeppe envoiet de par le roy a ^b Genes XX flor.	20 fl.	
	Item a Baduin clere a vesque de Liege de par le roy envoiet a Pise ce lieu XV flor.	15 fl.	15
	Item pour leuwir de barges de Rome jukes a Genes ce jour et ce lieu pour les dis Thiri, Gile et Gemeppe XXX flor.	30 fl.	
Ma. 18.	Item ce lieu xviii. ^e jour de May a i corier envoiet vers Pise et vers Genes II flor. II gr.	2 fl. 2 gr.	20
	Item ce jour et ce lieu a i autre corier envoiet a Melan, a Mantua et a Verone III flor.	4 fl.	
	Item ce jour et ce lieu paieit pour i corier, qui devant estoit envoies a Pise pour le fait des galies II flor. III gr.	2 fl. 4 gr.	
	Item ce jour et ce lieu a i corier envoiet a Napeles I flor. III gr.	1 fl. 4 gr.	25
	Item ce jour et ce lieu pour vi petites fourmes faites pour metre en le cambre le roy XI gr. et II sol. Provisiens	11 gr. 2 s.	
	Item ce jour et ce lieu pour ii botelles de stain pour porter lettres priveement (par Thiri) de Villecon ^d XVII gr.	17 gr.	30
Ma. 20.	Item Semedi vigile de le Trinite xx. jour de May a monseigneur Jehan Carbon chevalier, compain mons. Piere de Rome pour les wages de x jours pour cinquante sergans ordenes a warder acunes portes de Rome par mons. Baduin de Moncornet L flor.	50 fl.	
	Item a vi ^e sergans pour leur wages de x jours mis en le tour de Saint		35
Ma. 21	Lorent, jour de le Trinite xxi. jour de May par le dit mons. Baduin VI flor.	6 fl.	
	Item ce jour et ce lieu a cvi sergans de le conte de Savoie retenus a Rome, a I gr. le jour, paiees par xv jours VI lb. XII sol. VI den. gr. Tourmois, valent CXXII flor. III gr.	122 fl. 4 gr.	
	Item ce jour a Bavosio varlet monseigneur de Treves pour les wages de x Mineurs par xv jours paiees e n'estoient encore venus e doit prendre caseuns le mois III flor. par monseigneur de Treves XX flor.	20 fl.	49
	C Somme VII ^e XXX flor. VII gr.	730 fl. 7 gr.	
	C Item ce jour et ce lieu delivre a mons. Renar d'Arguy, qu'il avoit par le mandement monseigneur de Treves xvi. jour en May a xxx sergans,		45

1152. ⁷ *scripti acuberrima octava C.* ⁸ *par LXX jours stilo acutiori in linea add. C.* ^a *debeo XL flor. in loco add. C.* ^b *sequitur debet. Pise C.* ^c *in loco raso C.* ^d *par -- Villecon stilo acuberrima add. C.* ^e *par -- a VI in loco raso C.*

qui celi jour furent mis avec leur conistable en le tour de Tribichon devant
 Ponte Molle. et eut cascuns sergans l gr. le jour et li conistable III mars
 le mois III^{xx}III flor.

34 s.

Mar. 2.

Item ce lieu xxiii. jour de May a monseigneur Baduin de Moncornet
 5 pour les wages par x jours de lviii sergans. dont il doit rendre raison
 XLIII flor.

44 fl.

Item ce jour et ce lieu a ceaz. qui warderent le^l Milisse par une nuit.
 ancois que li rois i venist. par le hovemaistre II flor.

2 fl.

Item a dit monseigneur Baduin ce jour et ce lieu pour sergans retenir.
 10 dont il doit conter L flor.

70 fl.

Mar. 24.

Item a lui Merquedi xxiii. jour de May delivre a Rober de le Haie
 pour ce sergans paier. pour leur wages de x jours a venir. dont il doit
 conter CC flor.

200 fl.

Item ce jour et ce lieu a Thiebaut de Saint Eustase delivre pour
 15 les wages de xxv sergans. par x jours commeneant celi jour. ordines a
 warder le lieu de Sainte Marie Minerve et pour carpentages e ovrages en
 dit lieu L flor.

50 fl.

Item ce jour et ce lieu a maistre Corsette maehon pour
 abatre le tour Richar Petre LX flor.

60 fl.

Item ce lieu le dit Merquedi pour xxx sergans wardans
 20 le Pont Molle par xx jours paies et commencerent le Mardi
 devant LX flor.

60 fl.

Item pour c rumbes de chaux pour murer barres. cascade
 III sol. VIII den., mont(ent) XXIII lb. VI sol. VIII den.,
 25 valent XII flor. III gr.

par Sarre de
 la Columpne

12 fl. 12 gr.

Item pour carpentage d'une bertesse faite en le maison
 Francois Maron III flor.

4 fl.

Item pour warnir l'eglise de Saint Apolinare et pour
 wages des wardes de le dite eglise^s par x jours commencans
 30 le dit Merquedi XVII flor.

17 fl.

Mar. 25.

Item xxv. jour de May a Hue Fussier pour un cheval par maistre
 H(emri) de Jodogne VII flor.

7 fl.

Item ce jour et ce lieu a maistre Scot juge pour raparellier maisons
 a mettre prisons par le sivet le roy XXV flor. III gr.

25 fl. 3 gr.

Item ce jour et ce lieu pour carpentages fais es cambres le roy a
 35 Saint Jehan de Lateran et a le Milisse pour le mairien. pieres. eles et
 serrures conte celi jour par mons. Guedeman cambrelains) IX lb. V sol.
 valent III flor. XI gr.

4 fl. 11 gr.

Item pour carpentages fais a Saint Jehan en l'ostel le roy pour les
 40 prisons de Rome warder. conte par le hovemaistre ce jour et ce lieu et
 Hue Fussier. XIII lb. XVI sol., valent VII^h flor. III gr. XII den.⁹

7 fl. 3 gr. 12 d.

Mar. 27.

Item xxvii. jour de May a Thiebaut de Saint Eustasse pour les wardes
 de le tour deles Saint Eustase acquise ce le nuit sur les anemis III flor.

4 fl.

Item ce jour a Thieleman d'Eirlon pour 1 cheval par maistre H(emri)
 45 de Jodogne VII flor.

7 fl.

Mar. 28.

Item xxviii. jour de May a mons. Thumas de Septfontaines pour
 offrandes II flor.

2 fl.

1152. ^f) sequitur delet. Miss C. ^g) sequitur delet. coñte C. ^h) in loco rosa C. ⁱ) XII den.
 atram. fusc. add. C.

	Item pour estoiffes de seafare pour l'evesque de Liege et l'abbe de Wissembour et pour les ovriers ce jour et ce lieu au dit mons. Th(omas) XL flor.	40 fl.	
	C Somme VI ^l ^k III ^{ss} flor. VIII gr.	680 fl. 81 1/2 gr.	
	C Item ¹ pour pis, haweaz e autres instrumens acheter ce jour e ce lieu pour abatre le tour de cancelier VII flor. et III sol. Provisiens	7 fl. 4 s.	5
May 10	Item ce lieu xxx. jour de May pour wages de cxx sergans envoies a Host par x jours par monseigneur Baduin de Moncornet CXII flor.	112 fl.	
	Item ce jour e ce lieu a x carpentiers et un fevres ^m paies par viij jours. a chascun III gr. le jour. envoies a Host ainsi par le dit monseigneur Baduin XXXVII ^l sol. III den. gr., valent XXXV flor. VI ^o gr.	35 fl. 6 gr.	10
	Item pour viij l. lb. de feir. le libre III den., envoiet par le dit mons. Baduin ce jour et ce lieu a Host XII lb. X sol., valent VI flor. VII gr.	6 fl. 7 gr.	
	Item pour iii bestes portans le dit ^o fier a dit lieu IX gr.	9 gr.	
May 11	Item ce jour et ce lieu done au dit mons. Baduin, qu'il avoit devant done xxvi. jour de May a Sarre de la Columpne pour warder et faire warnison eus tours celi jour sour les anemis conquesees XIX flor.	19 fl.	15
	Item ce jour et ce lieu a dit monseigneur Baduin, qu'il avoit done pour barres et autres carpentages fais xxvi. jour de May devans les dites tours V flor.	5 fl.	20
	Item ce jour e ce lieu pour plusieurs ovrages e carpentages fais a le Milisse az portes, fenestres et ailleurs par Fauviel II flor.	2 fl.	
May 12	Item a Sarre de la Columpne, les ques il ont xxiii. jour de May, par Jehan clere le joyene C flor.	100 fl.	
May 13	Item a lui meisme Mardi xxx. jour de May pour wages de ccc. sergans de tens passe par le main de Rustike C flor.	100 fl.	25
	Item ce dit jour a Stephane de la Columpne par ^o Rustike CL flor.	150 fl.	
	Item ce jour et ce lieu a Bouche ussier, qu'il avoit done a messagier le marchis de la Marke, par monseigneur Thumas de Septfontaines II flor.	2 fl.	
May 14	Item ¹ le premier jour de Juin ^o conte par Jehan de le Roche, qu'il avoit devant done a Estevene de la Columpne e a autres pour wages de sergans, ovriers az barres et az chas, pour mairien et pour quarreaz e autres choses CLIII flor. VII gr.	153 fl. 7 gr.	30
	Item ce jour conte par Jehan de Liege, qu'il avoit devant done pour ovrages az chaz, pour mairiens, aisses et claus az freres Meneurs XXV flor.	25 fl.	35
	Item conte ce jour par le dit Jehan, qu'il avoit done devant, pour ii barres et x huis fermer derier le maison monseigneur Jehan de la Columpne VI flor.	6 fl.	
	Item adone pour xx curs de bugles pour les chas covrir XXXVII flor. II gr.	37 fl. 2 gr.	40
	C Somme VII ^l LXI flor. VIII gr. XI den. Provisiens ¹ .	781 fl. 8 gr. 11 d.	
May 15	C Item iiii. jour de Juin conte par Renardin pour xiii ^l xxxiii lb. de ccc. pour faire le service monseigneur de Liege et l'abbe de Wissembourch		

1152. ¹ *Antiquitates jessoniensis script. C.* ² *Id. in marg. additur* III incipit C. ³ *Id.* et III fevres *Id.* ⁴ *Id.* VII in loco casa C. ⁵ *Id.* corr. ea I C. ⁶ *Id.* sequitur delet. teiir C. ⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹² *Id.* sequitur *Id.* ¹³ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²¹ *Id.* sequitur *Id.* ²² *Id.* sequitur *Id.* ²³ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³¹ *Id.* sequitur *Id.* ³² *Id.* sequitur *Id.* ³³ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴² *Id.* sequitur *Id.* ⁴³ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁴ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁵ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁶ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁵⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁵¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁵² *Id.* sequitur *Id.* ⁵³ *Id.* sequitur *Id.* ⁵⁴ *Id.* sequitur *Id.* ⁵⁵ *Id.* sequitur *Id.* ⁵⁶ *Id.* sequitur *Id.* ⁵⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁵⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁵⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁶⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁶¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁶² *Id.* sequitur *Id.* ⁶³ *Id.* sequitur *Id.* ⁶⁴ *Id.* sequitur *Id.* ⁶⁵ *Id.* sequitur *Id.* ⁶⁶ *Id.* sequitur *Id.* ⁶⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁶⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁶⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁷⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁷¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁷² *Id.* sequitur *Id.* ⁷³ *Id.* sequitur *Id.* ⁷⁴ *Id.* sequitur *Id.* ⁷⁵ *Id.* sequitur *Id.* ⁷⁶ *Id.* sequitur *Id.* ⁷⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁷⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁷⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁸⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁸¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁸² *Id.* sequitur *Id.* ⁸³ *Id.* sequitur *Id.* ⁸⁴ *Id.* sequitur *Id.* ⁸⁵ *Id.* sequitur *Id.* ⁸⁶ *Id.* sequitur *Id.* ⁸⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁸⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁸⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁹⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁹¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁹² *Id.* sequitur *Id.* ⁹³ *Id.* sequitur *Id.* ⁹⁴ *Id.* sequitur *Id.* ⁹⁵ *Id.* sequitur *Id.* ⁹⁶ *Id.* sequitur *Id.* ⁹⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁹⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁹⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰² *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰³ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁰⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹² *Id.* sequitur *Id.* ¹¹³ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹¹⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹²⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹²¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹²² *Id.* sequitur *Id.* ¹²³ *Id.* sequitur *Id.* ¹²⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹²⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹²⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹²⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹²⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹²⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹³⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹³¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹³² *Id.* sequitur *Id.* ¹³³ *Id.* sequitur *Id.* ¹³⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹³⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹³⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹³⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹³⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹³⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴² *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴³ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁴⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵² *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵³ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁵⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶² *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶³ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁶⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷² *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷³ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁷⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸² *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸³ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁸⁹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹⁰ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹¹ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹² *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹³ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹⁴ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹⁵ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹⁶ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹⁷ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹⁸ *Id.* sequitur *Id.* ¹⁹⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰¹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰² *Id.* sequitur *Id.* ²⁰³ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²⁰⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²¹⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²¹¹ *Id.* sequitur *Id.* ²¹² *Id.* sequitur *Id.* ²¹³ *Id.* sequitur *Id.* ²¹⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²¹⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²¹⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²¹⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²¹⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²¹⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²²⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²²¹ *Id.* sequitur *Id.* ²²² *Id.* sequitur *Id.* ²²³ *Id.* sequitur *Id.* ²²⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²²⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²²⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²²⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²²⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²²⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²³⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²³¹ *Id.* sequitur *Id.* ²³² *Id.* sequitur *Id.* ²³³ *Id.* sequitur *Id.* ²³⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²³⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²³⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²³⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²³⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²³⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴¹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴² *Id.* sequitur *Id.* ²⁴³ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²⁴⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵¹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵² *Id.* sequitur *Id.* ²⁵³ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²⁵⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶¹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶² *Id.* sequitur *Id.* ²⁶³ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²⁶⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷¹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷² *Id.* sequitur *Id.* ²⁷³ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²⁷⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸¹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸² *Id.* sequitur *Id.* ²⁸³ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²⁸⁹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹⁰ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹¹ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹² *Id.* sequitur *Id.* ²⁹³ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹⁴ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹⁵ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹⁶ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹⁷ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹⁸ *Id.* sequitur *Id.* ²⁹⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰¹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰² *Id.* sequitur *Id.* ³⁰³ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³⁰⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³¹⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³¹¹ *Id.* sequitur *Id.* ³¹² *Id.* sequitur *Id.* ³¹³ *Id.* sequitur *Id.* ³¹⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³¹⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³¹⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³¹⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³¹⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³¹⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³²⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³²¹ *Id.* sequitur *Id.* ³²² *Id.* sequitur *Id.* ³²³ *Id.* sequitur *Id.* ³²⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³²⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³²⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³²⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³²⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³²⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³³⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³³¹ *Id.* sequitur *Id.* ³³² *Id.* sequitur *Id.* ³³³ *Id.* sequitur *Id.* ³³⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³³⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³³⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³³⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³³⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³³⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴¹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴² *Id.* sequitur *Id.* ³⁴³ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³⁴⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵¹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵² *Id.* sequitur *Id.* ³⁵³ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³⁵⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶¹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶² *Id.* sequitur *Id.* ³⁶³ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³⁶⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷¹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷² *Id.* sequitur *Id.* ³⁷³ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³⁷⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸¹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸² *Id.* sequitur *Id.* ³⁸³ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³⁸⁹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹⁰ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹¹ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹² *Id.* sequitur *Id.* ³⁹³ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹⁴ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹⁵ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹⁶ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹⁷ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹⁸ *Id.* sequitur *Id.* ³⁹⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰² *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰³ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰⁴ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰⁵ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰⁶ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁴⁰⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹² *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹³ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹⁴ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹⁵ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹⁶ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁴¹⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴²⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁴²¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴²² *Id.* sequitur *Id.* ⁴²³ *Id.* sequitur *Id.* ⁴²⁴ *Id.* sequitur *Id.* ⁴²⁵ *Id.* sequitur *Id.* ⁴²⁶ *Id.* sequitur *Id.* ⁴²⁷ *Id.* sequitur *Id.* ⁴²⁸ *Id.* sequitur *Id.* ⁴²⁹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴³⁰ *Id.* sequitur *Id.* ⁴³¹ *Id.* sequitur *Id.* ⁴³²

	boureh az freres Preceurs pour liguement pour le dite cire ovrer e pour portage des candeles au dit lieu CXXIX flor.	120 fl.	
	Item pour le salare de deuz lavendires de la pannetrie le roy de Dimence xxiii. jour d'Avril jusques a Dimence xxi. jour de May, dedens le quel terme riens ne fu conte pour elles souz l'offisse de le pannetrie, si qu'il pert par le compte des despens VIII flor.	73 fl.	Apt. 23.
Mai. 21.
	Item adonc a Jehan de Dinant messagier ordene a aler a Spolete e a Tuderte a tout lettres le roy, le quel wage il ne fist mies, mais un autre pour lui III flor.	30.	
10	Item adonc ce lieu pour xx pos. ii seaz. x grans bocheas e ii sais tout de eur achates par monseigneur Watier de Lieme pour le botellerie XXV flor.	25 fl.	
	Item ce jour et ce lieu a monseigneur Baduin de Moncornet pour les wages de iii ^{xxiii} sergans par x jours, dont li premiers fu iii. jour de Juin, estavlis en deux tours monseigneur Jehan de le Columpne, en le tour az barres et a iii maisons monseigneur Faulcon, en le tour de Sabelle et a Colosse III ^{xxiii} flor.	93 fl.	Jun. 3.
15	Item ce jour e ce lieu au dit monseigneur Baduin pour les wages de c aubal(estres) par x jours ordenes pour le Mornard et mons. Wigand de Boucheses a assallir le tour le Cancelier C flor.	100 fl.	
	Item le v. jour de Juin ce lieu au Mornard pour le salare de i. ovriers, qui buterent le chat avant vers le tour le Cancelier III flor.	30.	Jun. 5.
	Item ce jour a mons. Thumas de Septfontaines pour offrandes par Flamen III flor.	30.	
25	Item ce jour pour une serure a le tour de le Milisse pour enfermer les messages II gr. et II sol. Provis(iens)	2 gr. 2 s.	
	Item ce jour pour le salare d'ovriers, qui aiderent l'engien a avaler e a geter a le tour le Cancelier tout le jour par le hovemaistre II flor.	20.	
	Item pour i degres fais a le cambre le conte de Savoie a Saint Jehan de Lateran et pour le dite cambre recouvrir II flor.	20.	
30	Item le vii. jour de Juin a monseigneur Baduin de Moncornet pour les wages de xv sergans par x jours comeneans le dit jour envoies a Facin a Tybury XV flor.	15 fl.	Jun. 7.
	Item ce jour e ce lieu conte par Rustike, qu'il avoit devant done a Stephane e a Sarre de la Columpne le Mardi xxx. jour de May pour le wages de v' xx sergans, par x jours commeneans le dit jour, ordenes a leur barres a vi portes a Ponte Molle et Trisbuchon, qui sont de leur garde V' XX flor.	50 fl.	Mai. 30.
35	Item que Rustike dona le dit xxx. jour de May a Thiebaut de Saint Eustase pour les wages de cxlvi sergans, par x jours commeneans le jour dessusdit, ordenes az barres et a lieux qui li sont commis CXLVI flor.	146 fl.	Mai. 30.
	Item que Rustike dona a monseigneur Jehan de le Columpne le dit xxx. jour de May pour les wages de c sergans, par le terme desus dit, ordenes az barres et a lieux qui li sont commis C flor.	100 fl.	
45	C Somme I ^{MLXIX} flor. IX gr. ⁱⁱ	1149 fl. 9 gr.	
	C Item le dit xxx. jour de May a mons. Richar e a monseigneur Hanibalt pour les wages de cc sergans par x jours comeneans le dit jour, ordenes az lieux qui les sont commis CC flor. par Rustike ^v	200 fl.	Mai. 30.

	Item que li dis Rustike dona a Stephane Normant d'Albert, pour les wages de i sergans par le terme desusdit, ordenes az liens qui les sont commis — I flor.	50 fl.	
	Item que li dis Rustike dona a monseigneur Jehan Savel pour les wages de ixx sergans par x jours par le terme desusdit, ordenes az barres et az liens qui li sont commis — LXX flor.	70 fl.	5
	Item que li dis Rustike dona a Piere Savel pour les wages de xi sergans par le terme desusdit, ordenes a le garde des barres de Galganis — XL flor.	40 fl.	
	Item que li dis Rustike dona a mess(er) Piere de Hamibanz pour les wages de xi sergans par le terme desusdit, ordenes a le ^w garde de v portes a lui commises — XL flor.	40 fl.	10
100	Item que li dis Rustike dona a Stephane de la Columpne le premier jour de Juin pour les gages de v ^{ll} que sergans que arbalest(res) par xv jours, a caseun II flor., par le dit terme — I ^M flor.	1000 fl.	15
	Item ce jour que li dis Rustike dona ^s a meser Richar de Hamibanz pour les gages de c arbalestres par le xv desusdis — CC flor.	200 fl.	
100	Item a Thiebaut de Saint Eustase le viii. jour de Juin pour les gages de cxlvi sergans par x jours comeneaus le ix. jour de ce mois, ordenes az liens qui li sont commis — CXLVI flor.	146 fl.	20
	Item ce jour a dit Thiebaut pour les gages d'un jour des devant dis sergans, que on leur devoit de tens passe — XIII flor, VII gr. et XII den. Provisiens.	14 fl. 7 gr. 12 d.	
	Item ce jour a mons. Baduin de Moncornet pour les wages de cxii sergans a Host par x jours comeneaus le ix. jour de ce mois — CXII flor.	112 fl.	25
	Item ce jour a Huet ussier pour taules, hestauz et sieges fais au casteal de la Milisse — VI lb. XVIII sol. Provisiens, valent — III flor. VIII gr.	3 fl. 8 gr.	
100	Item a Poul de la Riche citain de Rome, qui retient de paiement de I ^M flor., qu'il presta sour gages, le Dimence iii. jour de Juin, pour le gaing de quatre mois — I flor.	50 fl.	30
	Item au dit Poul, qu'il retint de paiement d'autres I ^M flor., qu'il presta sour autres gages, le Juedi viii. jour de Juin pour le gaing de quatre mois — LXXX flor. ^s	80 fl.	
	Item ce jour a maistre Ernou le veneur alant chacier — XII flor.	12 fl.	
	Item adonc a i corier aportant lettres de Gile de Gemeppe et de Baduin de Pise — I flor.	1 fl.	35
100	Item le ix. jour de Juin pour i sumier pour frere Nicole evesque XVI flor.	16 fl.	
	Item ce jour a monseigneur Gosuin capellain pour i dras pour maistre Jean Valiart prestre, qui devoit dire se premiere messe — XIX ^s flor.	19 fl.	40
	Item le x. jour de Juin pour i dras frere Nicole Augustin de mandement le cancelier — XII flor.	12 fl.	
	Item le xi. jour de Juin a mess(er) Guedeman, qui li roys offry a monseigneur Jehan Valiart se capellain ce jour celebran se premiere messe — XX flor.	20 fl.	45
	C Somme — II ^M III ^{XXVI} flor. III gr. et XII den. ^s	2086 fl. 3 gr. 12 d.	

	Item le xii. jour de Juin a Jehan Guerche corier envoiet de Rome a tout lettres le roy az vicars de Pise et de Genes a Gile de Jomeppe e a Baduin III flor.		Jun. 12.
5	Item le xiii. jour de Juin a 1 corier venant de Pise aportant nouvelles de le venue des galies de Genes e de Pise par nous. Jehan de Courtray III flor.		Jun. 13.
	Item ce jour et ce lieu a Gerar talleur le roy pour ses despens demorant deriere a Pise a tout ii sumiers pour faire les dras do coronement VI sol. gr.		
10	Item a lui pour faire une paire de dras le roy a Viterbe XVIII gr.		
	Item pour une paire de dras de vi pieces faite contre le Pentecoste II sol. gr.		
15	Item pour le faiture de ii paires de dras de cendaul pour le roy II sol. gr.	} valent
XIII flor.	10 fl.
	Item pour le faiture de ii paires de dras pour ii nouveaz chevaliers XVIII gr.		
	Item pour le faiture de une paire de dras de bleu samis pour le roy XII gr.		
20	Item pour porter les dras le roy outre le pas a Grossete III gr.		
	Item a nous(egnour) Guilleman xiiii. jour de Juin pour 1 cheval le segnour de Tingen XXXI flor.		Jun. 14.
	Item ce jour pour offrandes par mes(ser) Gudeman II flor. III gr.		2 fl. 3 gr.
25	Item a monseignour Jehan Savel pour les gages de LXX sergans par x jours, qui comencerent ix. jour de Juin, ordenes a le garde qui li est commise LXX flor.		Jun. 9.
	Item a ^a Piere Savel pour les gages de xi. sergans par x jours, qui commencerent le dit ix. jour, ordenes a le garde qui li est commise XL flor.		40 fl.
30	Item ^b adone a nous. Richar et nous. Hanibal pour les gages de cc. sergans ordenes a le garde, qui commise leur est ^c , paiet par x jours commeneans le dit ix. jour de Juin CC flor.		200 fl. Jun. 9.
	Item a Sarre de le Columpne adone demandant wages pour v ^l et xx sergans par x jours commeneans ce dit ix. jour, requis par Rust(ike), et avoec li Stevene son frere, que d'autres sergans le roy qui paiet estoient, e nulle part n'estoient assene a le besogne le roy pour servir, il s'aidassent a leur barres e a leur gardes, sou ^d ce il convenoit estre qu'il enissent. par le main Rust(ike) CL flor.		100 fl. Jun. 9.
40	Item a monseignour Jehan de le Columpne adone pour les gages de cc. sergans par le dit terme, ordene a le garde, qui li est commise C flor.		100 fl.
	Item a mes(ser) Pierre de Hanibaut adone pour les gages de xl. sergans pour iii jours, comeneans le dit ix. jour de Juin, ordenes az portes, qui commise li sont XVI flor.		16 fl.
45	Item le xix. jour de Juin pour une barre desous le cambre le roy ou casteal de le Milisse faite pour defendre le passage az chevaus par Huet et Thielemans d'Erlon huissiers de le sale XII gr.		Jun. 19.
	Item a Salve marchant a Rome adone pour L lb. de cytron, le libre pour XIII sol., XXXV lb., valent XIX flor. VII gr. XII den. par Renardin ^e		19 fl. 7 gr. 12 d.

1152. ^a) sequitur rasura quinque litterarum C. ^b) incipit membrana decima C. ^c) supra hincan
50 add. C. ^d) s. corr. ex t. C. ^e) par Renardin in marg. add. C.

	Item adonc pour les wages de m garcons paies deseur le somme des XXXVI garcons contes en despens, de Dimence xi. jour de Juin jukes a Semedi suivant, c'est par vu jours par maistre Jehan clere de le marscaie XXI gr.	21 gr.	
100.13	Item paiet par Rust(ike) m. jour de Juin a Sarre e a Stephane de la Columpne pour barres refaire et pour quareaz XL flor.	40 fl.	5
	Item a monseigneur Jehan de la Columpne pour ce meisme le dit jour paiet par Rust(ike) XX flor.	20 fl.	
	C Somme VII ^e XI flor. VII gr. un tiert.	711 fl. 7 gr. 1 t.	
100.14	C Item a Thiebaur de Saint Eustase le dit m. jour de Juin par le dit Rustik pour ^l haces, cugnies, pis, hawecz, manteaz pour covrir anbalestres et autres choses pour le bares waguier XL flor.	40 fl.	10
	Item a Stephane d'Albert, le dit m. jour pour bares retenir par Rust(ik) XVI flor.	16 fl.	
	Item a mons(egnour) Jehan Savel ce jour par Rust(ik) pour ce meisme XX flor.	20 fl.	15
	Item a Piere Savel ce jour par Rust(ik) pour les barres de Galganis X flor.	10 fl.	
100.15	Item a mons(egnour) Hugelin de Vik le xiii. jour de Juin pour acunes portes de Rome murer XX flor.	20 fl.	20
	Item a Thiebant de Saint Eustase pour barres murer ce jour par Rust(ik) XX flor.	20 fl.	
	Item a Jehan Jacot pour barres de Sabel murer ce jour par Rust(ik) XXX flor.	30 fl.	
100.16	Item pour xiii ^m et cent quareaz delivres par Rust(ik) ou mestier fu conte jukes a xx. jour de Juin LIX flor.	59 fl.	25
100.17	Item a Jordain corier a boiste le roy envoiet devant a Pise conte le dit ^s xx. jour III flor. VI gr.	3 fl. 6 gr.	
100.18	Item que li dis Rust(ik) delivra a mons(egnour) Richar et mons(egnour) Hanibal le dit m. jour de Juin pour les barres, qui leur sont commises XX flor.	20 fl.	30
100.19	Item delivra Jehans de la Roche a Stevene de la Columpne x. jour de May, dont il doit rendre raison, presens mons. Baduin de Moncornet et mes(ser) Will cam'e de Gler V ^e flor.	500 fl.	
	Item delivra li dis Jehan a mons(egnour) Baduin devant dit pour les wages de cxi. sergans par x jours comencans xx. jour de May envoies a Host CXL flor.	140 fl.	35
	Item delivra li dis Jehan a Sarre de la Columpne et a Jehan de Tybery se cousin par vi ^e sergans ordenes a leur barres par x jours comencans le dit xx. jour de May par le dit mons. Baduin de Moncornet VII ^e flor.	700 fl.	40
100.20	Item delivra li dis Jehan a Jakinot de Florence, qu'il porta a dit mons(egnour) Baduin, le xxi. jour de May pour paiet sergans, dont il doit rendre raison CCCCXXXVIII flor.	299 fl.	
100.21	Item delivra li dit Jehan a mons. Pierre de Haniball(es) le xiii. jour de May pour les wages de cxi sergans ordenes a warder le maison le Egnour de Nortenbergh par xv jours comencans le dit xiii. jour, presen Bot f. c. arlet le cancelier CCX flor.	210 fl.	45

	Item delivra li dis Jehans au dit mons. B(aduïn) xvii. jour de Juin pour xx aubal(estres) ordenes a le tour devant le pont Sainte Marie par demi mois, comeneans ee li jour XXX flor.	30 fl.	Jun. 17.
5	Item delivra li dis J(ehan) au dit mons. B(aduïn) ee jour pour ouvriers az barres la endroit XXX flor.	30 fl.	
	Item pour despens messieur Willeame de la Chaseng(es), mons. Willeaune de Flasey, mons. Henry Deloroy chevaliers et Jehan de le Roche envoies a le cite de Tybury II flor.	2 fl.	
10	Item delivra li dis Jehan a monseigneur Nicole de Seine pour les wages de lx sergans ordenes a warder les barres ^b conquises par le dit mons. N(icole) par i jour et une nuit le ix. jour de Juin IX flor. VI gr.	9 fl. 6 gr.	Jun. 9.
	Item delivra li dis Jehans a Stevene d'Albert, pour wages de xxx sergans par x jours comeneans x. jour de Juin ordenes az bares do pont Sainte Marie XXX flor.	30 fl.	Jun. 10.
15	Item delivra li dis Jehan le dit x. jour de Juin pour faire avant les barres, que li dis mess. Nicoles de Seine avoit le jour devant conquises X flor.	10 fl.	Jun. 10.
	Item ⁱ a i corier venant de Pise, qui aporta lettres au roy de Baduïn canone de Nivelles, qui estoit envoies a Pise, le xxii. jour de Juin II gr.	2 gr.	Jun. 22.
	C Somme II ^M CIII ^{XX} XVIII flor. II gr.	2198 fl. 2 gr.	
20	C Item xvi. jour de Juin a Manais jadis cambrelain mons. de Liege pour se ralee XII flor.	12 fl.	Jun. 16.
	Item a monseigneur Dimence capelain de l'aumoine le dit évesque pour ce meisme XII flor.	12 fl.	
25	Item a Kokar varlet le dit évesque pour ce meisme ce jour e ce lieu XII flor.	12 fl.	
	Item ce jour e ce lieu a Tribolet le keu le dit évesque pour ce meisme XII flor.	12 fl.	
	C Item ce jour e ce lieu conte par les gens le mariscal pour fiers de prisoniers III flor. III gr.	4 fl. 3 gr.	
30	Item conte par eaus pour quareaz ce jour et ce lieu XXI flor. VII gr.	21 fl. 7 gr.	
	Item qui li dis mariscauz fist doner a ceaz qui entrerent en Trebicon pour pourveance faire XIII flor. III gr.	13 fl. 3 gr.	
	Item pour les despens des prisoniers de le dite tour et les wardes par v jours XX flor.	20 fl.	
35	Item conte par les dites gens pour ovriers az engiens devant le dite tour et pour messages plusieurs envoies par le senatour pour avoir gens et socour XIII flor.	13 fl.	
	Item pour ovrages et carpent(iers) en le sale a Saint Jehan de Lateran jour saint Jehan, que mesir(s) i tint se court par Thomas d'Eir-		Jun. 24.
40	lons VI flor. II gr.	6 fl. 2 gr.	
	Item a Bonainta de Cresce envoiet au conte Guid(ou) de Botafolle a Cortonne a tout lettres le roy xxiii. jour de Juin XX flor.	20 fl.	Jun. 23.
	Item ce jour e ce lieu a Frederic Scot de Florence envoiet a Pise a tout letres le roy XX flor.	20 fl.	
45	Item a xiii mathiers et xviii arbalestres envoies eucontre les jueaz et autres choses le roy vers Viterbe a caseun I flor. XXXI flor.	31 fl.	

1152. ^b) sequitur delet. qd C. ^c) Item — gr. atram. fasciari post adscript. C.

	Item a Salve envoiet avec eaz pour voitoure, pour conduit, pour messages envoies a Rome et pour despens des mathiers, des arbalestres et de lui, outre le somme a eaz donnee par un jours	III ^{XXV} flor.	85 fl.	
	Item adonc ^k pour offrandes donnees a mons. Thumas de Septfontaines a Seint Jehan de Lateran	I flor.	1 fl.	5
Jun. 1	Item xxv. jour de Juin a dit mons. Thumas pour offrandes	II flor.	2 fl.	
Jun. 29	C Item derain jour de Juin, conte ^l par Rust(ik), qu'il avoit donne a			
Jun. 30	Sarre de la Columpie xix. jour de Juin sour wages de v' xx sergans, pre-			
Jun. 29	nans casem par x jours I flor., paies par x jours comeneans xx. jour de Juin	CCL flor.	250 fl.	10
	Item que li dis Rust(ik) dona a Thiebaut de Saint Eustase pour wages de cxlvi sergans par x jour comeneans le dit xx. jour	CXlvi flor.	146 fl.	
	Item ^m que li dis Rustik dona a mons. Richar et mess(er) ⁿ Hanibal(es) sour wages de clx sergans, qui doivent servir par x jours comeneans le dit xx. jour de Juin	III ^{XX} flor.	80 fl.	15
	Item que le dis Rust(ik) dona adont a eaz meismes pour barres murer	X flor.	10 fl.	
	Item que li dis Rust(ik) dona a Piere de messer Tramon pour mons. egnour) Jehan Savel sour wages de LXXIII sergans, qui doivent servir par x jours commeneans le dit xx. jour	XXXVII flor.	37 fl.	20
	Item que li dis Rust(ik) dona a Piere Savel sour les wages de xxx sergans, qui doivent servir par x jours commeneans le dit xx. jour de Juin	XV flor.	15 fl.	
	Item que li dis Rust(ik) dona a Stephane d'Albert, sour les wages de xxiii sergans, qui devoient servir par le dit terme le dit xx. jour comenean	XII flor.	12 fl.	25
	Item que Rust(ik) dona le dit xx. jour de Juin a mons. Baduin de Moncornet, dont il doit rendre raison	III ^{XX} flor.	90 fl.	
	C Somme	IX' XXVII flor. II gr.	927 fl. 2 gr.	
	C Item a maistre Corse pour toile pour faire l'exemplaire do mantel l'empereur ^o	I flor.	1 fl.	30
Jun. 1	Item pour n ^o quarez le xxi. jour de Juin par Rust(ik)	VIII flor.	8 fl.	
Jun. 1	Item a mons. Thumas de Septfontaines le xxviii. jour de Juin pour dorer xvi esquiles d'argent	XVI flor.	16 fl.	
	Item pour les wages de xxx garcons gardans les chevauz et les sumiers le roy par les deuz premieres semaines d'Avril, des ques maistre Jehan Dobois a les nons, et at casems I gr. le jour.	XXIX sol. II den. gr., valent	XXVIII flor.	35
	Item pour les wages de xxxvii garcons wardans ^p les chevaz et les sumiers dessusdis pour le tierce semaine d'Avril, dont li dis maistre Jehan a les nons	XV flor.	15 fl.	40
	Item a xxi garcons de le cuisine le roy siwans le roy ^o a partir de Pise, qui n'avoient que despendre	par le main Franke le clere	III flor.	4 fl.
	C Item a Hamekin e a Colar armoieus le roy en prest sour leur			
Jun. 20	le Mardi apres Paske florie a Pise, dont il doivent rendre raison	XX flor.	20 fl.	45

1152. ^o *add. C.* ^l *derain* — conte *in loco raso C.* ^m *incipit membrana*
ⁿ *mess(er) per debitor per hanc C.* ^p *lepreux, pereur in loco raso C.* ^o *d super*
des debitor.

	Item a eauz le xxvi. jour d'Avril a Pise pour ce meisme	C flor.	100 fl.	Apr. 20
	Item a eauz a Rome xi. jour de May pour ce meisme	LX flor.	60 fl.	Ma. 11
	Item a Lande orfevre le roy en preste a Pise sour ses ovrages le
iii. jour d'Avril. dont il doit rendre raison	C flor.	100 fl.	Apr. 4
5	Item a Watier de l'Escade et a Guilleman marscaus a Pise viii. jour
d'Avril en preste sour leur offisse. dont il doivent rendre raison.	CC lb.		Apr. 8
	Pis(ains). valent	LXX flor. III gr.	70 fl. 23 1/2 gr.	
	Item a Jehan de Cirkes e a Piere Banduce envoies de par le roy de
Pise a Genes xix. jour d'Avril en prest sour leur despens	XL flor.	40 fl.	Apr. 19
10	Item a Simon Philippe xxv. jour d'Avril a Pise pour acuns seeres
messages envoies en plusieurs lieux en Toscane	XL flor.	40 fl.	Apr. 25
	Item pour les despens Habregiet. ix garçons et vii sumiers. portans
les armures le roy entre Pise et Viterbe par maistre Jehan Dubois	VIII flor. VIII gr.	8 fl. 8 1/2 gr.	
15	C Item conte par Jakinot de Florence pour xxx sergans par ii jours
wardans une eglise entre le barres et le tour le Cancelier. prenans caseun
IV sol. le jour	VI flor. III gr.	6 fl. 4 1/2 gr.	
	Item pour l'engien de Capitele defaire e apoter devant le dite tour.
pour mariens. claus. v ¹ pieres. aysses ² . xx charpentiers par ii jours et une			
20	nuit. ovrans prenans caseuns VIII sol. le jour. encore deuz autres charpentiers.
iii macons. xii manovries par xi jours. dont li v maistre prenoient III gr.
le jour et li manovrier caseuns I gr. pour cordes. toile. cur pour le fonde
et autres plusieurs choses. si qu'il pert par les parties	CXXIII lb. XI sol.
III den.	65 fl. 1 1/2 gr.	
25	Item pour ovrages fais a le prison le conte de Biserne pour Faviel a
le Milisse par Jakinot	III flor. VIII gr.	3 fl. 8 1/2 gr.	
	Item par le dit Jakinot pour les ii chaz ³ et le mantel mener des freres
Meneurs devant le tour le Cancelier. par pieces. pour ci. aisses pour faire
targes. claus. marien ront pour buter avant les dis chaz. pour murs brisier			
30	et voie faire a eaz. parmi le salare de vi ^{XX} manovriers butans le dis chaz
et mantel	LII flor. II gr.	52 fl. 2 1/2 gr.	
	C Somme	DCXXXVIII flor. I gr.	638 fl. 1 1/2 gr.	
	C Item conte par le dit Jakinot pour crres de mairien a drechier les
deus fleches ⁴ que mess(er) Richars de Haniballes dona a ^u roy pour amener			
35	l'engien. qui estoit a Ponte Molle devant le dite tour. et lui drechier la
endroit. pour marien. claus et autre ferrure. cordes. cur pour le fonde.
xxv manovriers par un jour et xxv wardes. qui warderent les chaz. le mantel.
les engiens par viii nus. pour sulphaire. serment pour esprendre les barres
et plusieurs choses. si qu'il appert par les parties	III ^{XXVII} lb. XVIII sol.
VII den.	33 fl. 10 1/2 gr.	
40	Item par Jakinot pour cange de CXX flor. a paier ovriers et memes
parties a petite monie	II flor.	2 fl. 0 gr.	
	C Item conte par mons(egnour) Gossuin capelain le roy pour vi sommes.
vi balus. iii sais de cur et xvi coriois a coffres pour le harnas de le capelle			
45	et acuns jueaz le roy. qui li sont commis	XXVII flor. I gr.	27 fl. 1 gr.	
	Item pour les armures le roy et iii coffres de le garde le dit mons
(egnour) Gossuin mener par navie entre Castillon et Cornete	X flor.	10 fl.	

	Item pour faire d'une casure, damaticle et tunice de blan samiz et de x souspliz a le capelle par le dit mess(er) Gossuin a Pise	IX flor. III gr.	9 fl. 4 gr.
	Item que li dis mess(er) Goss(uin) dona pour aumoine a freres Meneurs a Butofle	III flor.	3 fl.
	Item az freres Meneurs a Toscanelle pour ce meisme	III flor.	3 fl.
	Item conte par le dit mess(er) Goss(uin) pour le capelle porter et raporter plusieurs fois a Genes en le montagne en l'ostel mess(er) Barnabo a Notre Dame coronnee), chargir en le galie la endroit, deschargir a Port Pisain et porter a Pise	VII sol. X den. gr., valent VII flor. III gr.	7 fl. 3 gr.
	Item pour n mules portans le simple capelle apres le roy de Genes a Portevenere	II flor. II gr.	2 fl. 2 gr.
	Item pour les despens le dit mess(eur) Goss(uin) a tout n varles en mer de Genes a Porpisain	III flor.	3 fl.
	Item a Pise pour laver souspliz, albes et autres ornemens a le capelle, paremin et carpentage) en le dite capelle	II flor.	2 fl.
	Item par le dit mess(er) Gossuin pour le harnaz de le capelle et qui commis li est porter en le galie et les despens d'un garçon wardant le dit harnaz jukes a Rome, pour les despens ausi de deuz sommiers et n garçons entre Pise et Viterbe et le voiture de n coffres entre Cornet et Viterbe	VI flor. IX gr.	6 fl. 9 gr.
	Item pour l'autel faire a Saint Jehan de Lateran a le venue le roy et pour sourpliz et ornemens laver entre Pise et Rome et pour refaire coffres a Rome	II flor.	2 fl.
	Item pour despens d'un garçon ordene a warder les dis juweaz, que li dis mess(er) Goss(uin) at en garde de xxvi. jour de Mart jukes a l'entree de Jul par n ^{xxv} jours, I groz le jour, et pour despens d'un sumier portans les dis juweaz de v. jour de May jukes a l'entree de Jul par iv. jours, I groz le jour ausi, montent	XII flor.	12 fl.
Mart. 26.			
Jul. 1.			
Ma. 5.			
Jul. 1.			
	C Item conte par maitre Jehan Dobois ordene a prendre garde az barres Thiebaut de Saint Eustase pour vii ^{ccc} . quareaz, bertesses faire sour les maisons, barres refaire, cordes et baustes a traire pierres et ce qui besoin est ens es tours, si qu'il pert par parties	LXIX flor.	69 fl.
	Item a Gile ^v tresorier pour le partie de se pension do terme de le feste saint Jehan Baptiste derainement passee C lb. de Tournois) petis, valent	CL flor.	150 fl.
	C Somme	CCCLVII flor. III gr.	357 fl. 4 gr.
	Item: conte par Jehan Fave de Florence ordene az barres mons(egnour) Richar et monseigneur Haniballes pour barres former et murer, pour mairiens, aisses, claus, bertesses sour maisons et i ^{lv} quareaz et plusieurs autres choses	XXI flor. X gr.	21 fl. 10 gr.
	Item par le dit Jehan pour les deuz engiens, que mess(er) Richars conte au roy, amener de se casteal a Rome	XII flor.	12 fl.
	Item a Bonfantin ordene az barres Stephane et Surre de la Columpne pour le pouvoir la meisme, dont il doit rendre conte	XX flor.	20 fl.
	Item adone a Betin envoiet az barres mons(egnour) Jehan de la Columpne par le main Jehan de Liege	XIII flor.	13 fl.
	Item pour l'cheval Jehan de Liege adone achete a Rome	XV flor.	15 fl.

	Item pour prest general de demi mois fait a Rome le xxv. jour de May sour wages. si qu'il pert par les parties	V ^M CXLI ^s flor. IX ^s gr.	5141 flor. 923.	Mai, 25.
	Item pour prest necessaire la endroit fait a aucuns princes, chevaliers, escuiers et autres, dedens l'ostel le roy et dehors, si qu'il pert par les parties	III ^M IX ^c XII flor. V gr.	3142 flor. 159.	
5	Item ^z pour 1 palefrois Tybaut de Ham clere le roy, qui fu mons(egnour) Lambert jadis capellain le roy	XXXV flor. debee ^a	35 flor.	
	Item pour n chevaux acetois a Pise, l'un pour Conne notaire de le cancelerie et l'autre pour 1 sommier pour porter l'argent, qui fu delivreis a cancelier	LVII flor. ^z debee ^a	57 flor.	
10	Item a mons(egnour) Jourdain capellain le conte de Savoie, qu'il donna a Perrot de Genevre di de Saint Vitour le vigile saint Pierre et saint Pol	III flor. pour ^b garde de porte ^b	3 flor.	Jun, 28.
	C Somme	IX ^M CCXXXIII ^c flor.	9233 flor.	
15	C Somme toute de prest sour gagez et de partiez extraordinaires	C ^M XLV ^M V ^c LXII flor.	14562 flor.	
	Item des despens le roy a Genez, qui demourerent a paier dou tans mons(egnour) Aubri	VIII ^M VIII ^c XXXII flor. ^{d-1}	8832 flor.	
	Item des despens le roy dou ix. jour de Fevrier dusque le veille saint Pierre et saint Pol, c'est par cxli. jours	XV ^M CXLIX flor. II [gr.] ^{d-2}	15149 flor. 227.	Febr, 9
Jun, 28.
20	Somme toute dou rendage	C ^M LXIX ^M V ^c XLIII flor. II gr.	16943 flor. 229.	
	Et li somme de le recepre est	C ^M LXIX ^M LV flor. VII gr.	16957 flor. 612-11	
	Ensi doit on a Gile de ce conte	CCCCLXXXVII flor. VIII gr.	487 flor. 712-21	
25	Encore ^e li doit on pour ses frais de terme descurdit, c'est par cxli. jours, XVI flor. le jour	II ^M CCLVI flor.	2256 flor.	
	C Somme toute qu'on doit a Gile	II ^M VII ^c XLIII flor. VIII gr.	2713 flor. 712-21	

1153. NOTITIAE AD APOCHAM PRAECEDENTEM SPECTANTES.

Serratur l. c. nr. 621 (= 10). Est membrana longa 45,2 cm., larga 22 cm. Numeros arabicos adiectimus nos.

Edidit Bonaini l. c. I. 346 nr. 189. (P. deest.)

Memore soit que de LX^M flor., que cil de Pise devoient a mons(egnour) l'empeur, avant qu'il venist a Pise, Giles de la Marcelle n'en conte que de XX^M flor.³ Si est a savoir qui contera des autres XL^M flor.

Item memore que li pourveance de eire et d'espisses, qui fu faite a Genez au tans mons(egnour) Aubri contre la coronation, est devenue.

Item memore que mes(sieur) Goudeman ent au partir de Genez, dont il doit conter

CC^c flor.⁴

Item memore que li canceliers rechut a Pise de Gile tresorier

XXII^MD flor.⁵

Item messieur Jehan de Courtray la endroit des chamberlens de Pise

IX^M flor.

1152. x) XLI in loco raso C. y) IX in loco raso C. z) Item — flor. mutato atramento silo aentiori scripta C. a) in margine adiectum est C. b) pour porte in margine adiectum C. c) XII in loco raso C. d) uncis inclusa exacta sunt C. e) abhinc mutato ductu scriptum C.

1) Cf. supra pag. 1154 lin. 26, ubi scriptam est XXXI. 2) Cf. supra pag. 1161 lin. 14, ubi scriptum est III gr. 3) Cf. supra pag. 1153 lin. 1 sq. 4) pag. 1161 lin. 25 sq. 5) pag. 1168 lin. 14 sq.

Item que Fighe eut par le main le dit mons(egnour) Jehan 1^m flor.

Item que li dis Fighe eut des deniers dez Juïs CCCLXXX flor.

Item que li dis mes sieur Jehan eut par le main Michel Angelot des biens dez Juïs DCCC flor.

Item des CM flor., que li communs de Pise donna au roy a Pise, doivent il encore 5
III^mCC flor., ensi qu'il part par le conte Gile de le Marcelle tresorier¹.

Item mes sieur) Bauduin de Moncornet doit conte de ce qu'il a recheu dou tresorier et de Rustik a Rome².

Item³ Colars e Hanekins armoieurs le roy doivent rendre conte de ce qu'il ont rechu dou tresorier³. 10

Item maistre Landle orfevres doit conte de C flor. qu'il eut dou tresorier a Pise⁴.

Item mes sieur) Ghelemant doit conte de LXX flor. III gr. qu'il recut dou tresorier a Pise⁵.

1154. APOCHA INDE A M. IUN. 29. USQUE OCT. 31.

1312. Jun. 29. — Oct. 31. 15

Scratur l. c. nr. 71 (= E). Est rotulus tribus membranis constans, longus 1.57 m., largus 25 cm. In verso membranae primae scripta sunt Recepta thesaurarii (cf. infra not. a), itaque in fine rotuli litteris maiusculis: Contes Gile de le Marcelle tresorier dou jour dou coronement l'empereur a Rome dusques a le Touzsains suiwant apries. In verso alia crasia sunt sex lineae omnino illegibiles. Numeros arabicos aduicimus nos. 20
Edidit Bonaini l. c. I. 332 nr. 185. (P. deest.)

Recepte⁶ Gile de le Marcelle tresorier do jour do coronement l'empereur a Rome 25
8 10 jukes a jour de Touzsains apres siwant.

Premiers de mons egnour) Anseal, qu'il avoit rechu de mons egnour) Simon Philippe des a Pise, dont Gile prist le conte do dit mons egnour) Anseal 25
CCVII flor. 212 fl.

Item de Baduin canone de Nivelles a Tybre en deniers d'or de Sezile le xviii. jour d'Aoust, contet III pour V flor. de Florence III^mV^l flor. 2500 fl.

Item de Feo marchand de Florence a Rome et a Tybre le xix. jour d'Aoust III^mV^l flor. 2500 fl. 30

Item de mons egnour) Simon Philippe a Viterbe le xxv. jour de Aoust pour paier wages, despens et autres choses, si qu'il pert par l'escriit do priement fait par lui et par ses gens XI^mCCCXXIII^b flor. III gr. 11324 fl. 4 gr.

Item de mons egnour) Thomas de Septfontaines a Thode le xxix. jour d'Aoust en deniers d'or de Sezile, les III contet pour V flor. de Florence VII^mVII^l flor. 7750 fl. 35

Item de ceanz de Cortone le v. jour de Septembre I^m flor. 1000 fl.

Item de Jehan Fave de Florence le xxviii. jour de Septembre devant Florencia, qu'il ala guerre, a cardinal d'Oste, que mes sers Simons Philippes voient donet a dit cardinal en garde a partir de Viterbe, en karlins d'argent. 40
III^m XI^lb. XVII sol. et V den. de karlins, changies par le dit Jehan Fave,

1153. *Recepta thesaurarii papae B.*

1154. *Recepta thesaurarii papae a d'ostia scripta E. In crasia de XXXIII E.*

1. *Recepta thesaurarii papae a d'ostia scripta E. In crasia de XXXIII E.* 2. *Recepta thesaurarii papae a d'ostia scripta E. In crasia de XXXIII E.* 3. *Recepta thesaurarii papae a d'ostia scripta E. In crasia de XXXIII E.* 4. *Recepta thesaurarii papae a d'ostia scripta E. In crasia de XXXIII E.* 5. *Recepta thesaurarii papae a d'ostia scripta E. In crasia de XXXIII E.* 45

XVIII den. et I tierc de karlins pour I flor. — 1^mCCC flor. d'or et XII karlins d'argent

Item do dit Jehan Fave, que le dis cardinal delivra des dis deniers, que mess'er) Simons li avoit donet en garde, a conte de Boeke et a mons's(egnour) Baduin de Moncornet a Viterbe a leur retour de Rome, a tout les gens l'empereur, qui estoient demoret deriere a Rome, XX lb. de karlins blans, contes XVI pour I florin — CCC flor.

Item de Rustie par plusieurs fois a Rome — IX XLVI flor. IX gr.

C Somme — XXVII^mDCCXXXV flor. X gr.

C Parties^d hors de despens de l'ostel l'empereur par Gile de le Marcellle tresorier do jour saint Piere et saint Poul l'an mccc. et xii. que l'empereres fu corones a Rome, jukes a le Toussains ensiwant, par cxxv jours^e.

Premier pour le restat de son conte fait jukes a jour do coronement deseur dit, si qu'il pert par le dit conte — II^mDCLIII flor. VIII gr.¹

Item qu'il a paiet des despens de l'ostel do xxviii. jour de May jukes a dit coronement, les ques despens il a entirement mis en se recepte, si qu'il pert par son conte^e fait jukes a dit coronement — DCCXXII flor. III gr.

Item pour carpentages et autres ovrages fais a Saint Jehan de Lateran pour le coronation, si qu'il pert par les parties — CLXXI flor. II gr.

Item pour carpentages et ovrages fais adonc a Sainte Sabine, outre ce que Paul de la Riche en a conte, delivre a monseigneur Renar d'Argny — XXX flor.

Item pour une couppe d'or, que l'empereres offri a l'entree de l'eglise Saint Jehan jour de son coronement, sens ce que Rustie en pala, paiet par Gile — CC flor.

Item a monseigneur Thumas et a monseigneur Guedeman cambreleus en plusieurs monnoies pour jeter jour de le coronation — LXXII flor.

Item ce jour a l'amonier pour amoines et estofes de son offisse — X flor.

Item a Poul de la Riche pour ce qu'il servist plus liement jour de le coronation, de ce qu'il avoit encovent par quoi ivenist¹ faute, par Gile et par Rustie preste, que li dis Pous a conte et rabatus, si qu'il pert par son conte — CCL flor.

Item adonc a Sarre de le Columpie pour messages envoies secrete-ment — XII flor.

Item le premier jour de Jul a Emekin corier navret pour lui faire werir — VIII gr.

Item adonc pour les exeques Gossekin garçon de le tallerie et pour despens, qu'il avoit fais en se maladie, par Huet de le tallerie — III flor.

Item a monseigneur¹ Lowi de Savoie retournant de Tybre le xxiii. jour de Jul — XXV flor.

Item a Richart Uger le xxiii. jour de Jul envoiet par Bernart — XX flor.

Item a Cuk d'Areche envoiet adonc de Tybre apres le cardinal d'Oste vers Thode — I flor.

Item ce jour et ce lieu a Jehan de Costance messagier envoiet a monseigneur Barnabo az galies de Genes vers Hoste — III gr.

1154. ¹ in fine huius manducant, esse caritatis etc. II^mCLVI flor. L. ² hospiti prima de arbrava E. ³ a le — jours atravento paschali scripca E. ⁴ III^m — gros, atou a paschali la concione scripca E. ⁵ sequitur deu delict. E. ⁶ mens. E.

1 Cf. supra pag. 1183 lin. 27. ibi scriptum est. II^mVII^mXLIII flor. VIII gr.

	Item a Jehan de Dinant envoier adonc de Tybre a cardinal de Genes — II gr.	22
vi.	Item le secon jour d'Aoust ce lieu a Cuenar de Loncin ^a pour offrandes par Jo de Lovain — I flor. III gr.	10, 4 gr.
xv. 12	Item az freres Meneurs de Tybre le XIX. jour d'Aoust, que l'empereres s'en parti, par Meuriset le barbier — I flor.	50 fl.
	Item a Feo marchant de Florence pour le gain de 1 ^m flor., qu'il delivra a Gile, a Tybre et a Rome ce jour en paiement de 1 ^m flor. que mes ser ^s Simons Philippe avoit delivres a le compagnie do dit Feo a Viterbe — XXX flor.	30 fl.
	Item a clere Thiri de Villecon pour le mainie et les chevaz le dit Thiri qui avoient faute, avant qu'il fust revenus de le court de Rome, le XVII. jour de Jul — X flor.	10 fl.
xv. 17
xvi. 29	Item a Sarre de le Columpne a Thode le XXIX. jour d'Aoust pour paiier v ^s sergans de piet d'un mois a Rome — I ^m flor.	1000 fl.
	Item a Lienart de Venise ralleur de pieres ce jour et ce lieu, pour despendre et pour une robe par monseigneur Thumas de Septfontaines XIII flor.	15
14 fl.
	Item ce jour et ce lieu a Renardin pour vi corroies de coffres et ceo crampons — I flor. VIII gr.	1 fl. 8 gr.
	Item pour pitance a freres Precours, Meneurs et Augustins a Thode ce jour par frere Mathieu le confesseur — XII flor.	20
12 1/2 fl.
	Item ^k ce jour et ce lieu a freres Precours de Sainte Sabine de Rome par le dit frere Mathieu — C flor.	100 fl.
	Item ce jour et ce lieu pour ii coffres pour l'argent de ensine par monseigneur Robert d'Oriol — III flor.	3 fl.
	Item pour i palefroï pour Gile tresorier pour le sien, qui li morut a Tybre — I flor. — nient contei ^l	50 fl.
	C Somme — V ^m VI ^m III ^m VIII ^m flor. sens le palefroï ^m .	5684 1/2 fl.
	C Item a Jehan de Lovain ce jour et ce lieu pour i palefroï — XXVIII flor.	28 1/2 fl.
	Item ce jour et ce lieu a maistre Lande orfevre pour i roncin — XXX flor.	30 fl.
	Item a Bertran de le cambre ce jour et ce lieu pour leu wage de lis pour le cambre, depuis que l'empereres vint premiers a Rome, a Tybre, pour le temps qu'il i fu, pour estrain, pour cuves, pour bains, pour ovrages fais en le cambre a Sainte Sabine et ^m Rome, a retour de Tybre et par tout sour le chemin jukes a Thode et a Thode ausi, dont il mostra les pieces — XXXIII flor. III gr.	33
34 fl. 3 gr.
	Item a Anselmeuc marchant de chevanz de Thode ce jour et ce lieu en rabat de se dette, que on li devoit pour chevanz, achates a lui — CCCC flor.	100 fl.
	Item a lui pour le change des florins de Sezile, dont il fu paiés XIII flor.	12 1/2 fl.
x. 2	Item a Watier varlet monseigneur Thumas de Septfontaines le derain jour d'Aoust devant marchan pour doner az freres Meneurs de ce lieu, qui estoient ars — LXX flor.	65 fl.
	Item ce jour et ce lieu pour avaler le gens de le tour qui ardoit VII flor.	7 fl.
	Item ce jour et ce lieu a Thiri de Villecon, qui li faloit pour pourpaler i cheval, qui li avon la endroit acharet — III flor.	3 fl.

1151. ^a *supra* l. 11. ^b *supra* l. 12. ^c *supra* l. 13. ^d *supra* l. 14. ^e *supra* l. 15. ^f *supra* l. 16. ^g *supra* l. 17. ^h *supra* l. 18. ⁱ *supra* l. 19. ^j *supra* l. 20. ^k *supra* l. 21. ^l *supra* l. 22. ^m *supra* l. 23.

Item a Huwe de Bazelles portant deniers a Rome, movant le iii. jour de Septembre, pour 1 cheval qui li faloit XXX flor.

30 fl. Sept. 3.

Item ce jour et ce lieu envoiet par le dit Huwe et Franke de le cusine a Rustic a Rome pour paier les wages d'un mois a ceauz, qui la estoient demores III^MCCC flor.

4300 fl.

Item pour leuwier de viii mules pour le panetrie leuwes par vi jours, caseun V gros le jour, de Viterbe a Thode alant et venant, parmi 1 jour qu'il soujournent a Thode, la on ne poit de voiture recovrer, et pour le leuwier des vi de ces viii bestes par autres viii jours apres entre Thode et Areche par mons(egnour) Henri de Hans, conte XL sols de gros Tournois, valent XXXVI flor. V gr.

36 fl. 5 gr.

Item a Areche le viii. jour de Septembre a Chastan de Thode condusant l'empereur par le conte de Perouze jukes a Areche par l'archevesque de Treves X flor.

10 fl.

Item a Rustic le xx. jour d'Aoust en deniers de Sezile a Rome, qui furent delivret a Gile par Baduin canon de Nivelles a Tybre pour rachater une corone II^MV^C flor.

2500 fl.

Item^{o-p} le jour de le nativite de notre Dame a Areche a mons(egnour) Th(umas) de Septfontaines pour offrir 1 flor.

1 fl.

Item a Bouche ussier, qu'il dona az freres Meneurs de Casteal de l'Aigle en le conte de Tode II flor.

2 fl.

Item qu'il dona adone a Novains de Casteal Paregnane VI flor.

6 fl.

Item conte le ix. jour de Septembre a Arece a Renardin pour viii mules leuwes a Rome pour raporter le harnas de le cambre de Tybre a Rome VIII flor.

8 fl.

Item pour xxii bestes leuwees par lui a Rome, caseune III florins, jukes a Viterbe pour le harnas de le cambre LXVI flor.

66 fl.

Item par lui par xxii bestes leuwees pour le cambre a Viterbe alant vers Thode par iii jours, caseune 1 florin le jour LXVI flor.

66 fl.

Item a lui a partir de Thode pour leuwier de mules pour le cambre, qu'il relivra avant, pour ce qu'il estoit malades, par le coman mons(egnour) Thumas de Septfontaines a Flamen de le cambre retournant a Thode pour harnas de le cambre, qui la estoit demores, dont li dis Flamen doit couter L flor.

50 fl.

C Somme VII^MDCLV flor. VIII gr.^o

7675 fl. 8 gr.

Item a maistre Jehau de Vensting(es) a Areche le ix. jour de Septembre pour envoyer plusieurs lettres depar l'empereur a subgis de l'empire pour ceauz sommere XX flor.

20 fl.

Item a maistre Pierre de Thode ce jour et ce lieu pour les despens de ii juges de Rome mandes a Tybre depar l'empereur III flor.

3 fl.

Item le x. jour de Septembre a Moriset barbier, qu'il avoit donet a confesseur l'empereur pour doner pour Dieu a Castillon XIII flor.

13 fl.

Item ce jour par mons(egnour) Thumas de Septfontaines envoiet a Thiri de Villecon malade a Courtone, que li dis Thiris avoit preste pour les besognes l'empereur III^{XX} flor.

30 fl.

Item a Arece ce jour par le dit mons(egnour) Th(umas) a maistre Lande orfevre malade X flor.

10 fl.

1154. ^o) incipit membrana secunda E. ^p) sequitur ce debet. E. ^o) VII^M - gros atramento fusciori inserta E.

	Item ce jour et ce lieu a maistre Pierre phiseein, qu'il avoit done a l'empereur et mis par lui en ceave rose, violes, oranges et en vin de pumes grenates — VII flor, III gr.	7 fl. 3 gr.	
	Item pour leuwier de iii bestes a le botellerie entre Viterbe et Tode par un jours, caseue III gros le jour, conte par mons(egnour) Watier de Lierne? — III sol. de gros.	3 s.	5
	Item a mons egnour Guilleman ce jour et ce lieu pour vii sumiers achates — CC flor.	200 fl.	
	Item a lui pour le perde de ce paiement fait en florins de Sezile XXVIII flor.	28 fl.	10
	Item ce jour e ce lieu a Thileman d'Eirlois pour une taule a charnières pour l'empereur, i standar a tout le ferame et les hostas de fier — III flor, III gr.	3 fl. 3 gr.	
	Item ce jour et ce lieu a i garçon Rustic retournant a lui a Rome a tout lettres — I flor, III gr.	1 fl. 3 gr.	15
sep 1.	Item ce lieu le xii. jour de Septembre pour lettres l'empereur envoyer par maistre Jehan de Vestingies) — IIII flor.	4 fl. 0.	
	Item ce jour et ce lieu a garçon, qui warde l'aigle, pour i solers — II gr.	2 gr.	
	Item ce jour az chans a ii coriers le pape par le cancellier — X flor.	10 fl.	
	Item a Hanekin le Long garçon de le cuisine, qui eut le puing copet sous le lac de Perouze des amemis, devant Montevuarke — I flor.	1 fl.	20
sep 14	Item ce lieu le xiii. jour de Septembre a mons(egnour) Thomas de Septfontaines pour offrir — I flor.	1 fl.	
sep 16	Item le xvi. jour de Septembre devant le Casteal Saint Jehan a Bertran de le cambre pour doner az fossiers, qui laisoient hors l'ceave do fossot — V flor.	5 fl.	25
	Item ce lieu a Talleyent messagier alant a tout lettres l'empereur az contes de Montefolbre et d'Ylice — I flor.	1 fl.	
	Item a Jehan de Dinant messagier gisant malade devant Florence a ii fois — II flor.	2 fl.	
sep 20	Item a Jordain messagier envoiet a tout i compaignon de devant Florence a Tode et de Tode a Rome a Rustic le xxvi. jour de Septembre IIII flor, II gr.	4 fl. 2 gr.	30
	Item a Jehan l'axe envoiet de Casteal Saint Jehan a cardinal d'Oste a Viterbe quere deniers, que li cardinal avoit en garde de l'empereur — IX ^l flor.	9 fl.	
	Item pour amendement de karlius d'argent, qui n'avoient nient leur pois, changies par lui a Viterbe de ces deniers — II flor, IX gr.	2 fl. 9 gr.	35
	Item a frere Andrieu de l'ordene des freres Meneurs envoiet a tout lettre l'empereur le derain de Septembre de devant Florence en le Marche d'Ancone par l'evesque Nicole — XII flor.	12 fl.	
	Item paiet pour wages d'un mois a gens d'armes et a autres a Viterbe par monseigneur Simon Philippe, si qu'il pert par l'escriit de ce fait, X ^l DCCCXXX flor, XI gr.	10829 fl. 11 gr.	40
	C Somme — XI ^l CCLXIII flor, III gr.	11263 fl. 3 1/2 gr.	
	Item a mons egnour Guilleman marescaut pour chevaux demorans malades a Viterbe et pour leuwage az gens le roi Frederic retournans de Vite be par monseigneur Simon Philippe — XX flor.	20 fl.	45

	Item a mons(egnour) Anseal de Gondercourt paiet par plusieurs parties a Tybre le temps, que li empereres i estoit, par le main Jehan Desclois clere de le tresorerie CXL flor.	110 fl.	
	Item a i message Rustic retournant de devant Florence a Rome et prenant se chemin a Thode a tout lettres l'empereur premier jour d'Octobre I flor.	1 fl.	Oct. 1.
	Item le vi. jour d'Octobre a i message envoiet de devant Florence a tout lettre l'empereur a conte de Barifoille pour li ajourner et oïr le fournigement de se terre I flor.	1 fl.	Oct. 6.
10	Item le xv. jour d'Octobre a ii Jacobins d'Arech envoies de devant Florence a tout lettres l'empereur a Thode et a Rome par l'evesque Nicole XX flor.	20 fl.	Oct. 13.
	Item a mons(egnour) Henr(i) de Flandre marescant le xxviii. jour d'Octobre pour rompre une esluze en le rivire a molin devant Florence III flor. III gr.	3 fl. 3 gr.	Oct. 28.
15	Item le jour Touslessains a mons(egnour) Eme de Blamont et a Piere de Threves pour offrandes I flor. II gr.	1 fl. 2 gr.	Nov. 2.
	Item le v. jour de Novembre a Saint Chassan a maistre Jehan de Venstin(ges) pour i message a tout lettres l'empereur envoiet a Pise II flor.	2 fl.	Nov. 5.
	Item le viii. jour de Novembre a Jehan de Costance messagier, envoiet a court de Rome a tout lettres l'empereur az ambaxeurs l'empereur, qui la estoient, manant de Saint Chasan III flor.	3 fl.	Nov. 8.
	Item qui furent delivret a mons(egnour) Gossuin capelain a Viterbe a retour de Rome seur lenwages de mules, dont il doit rendre conte, XXVIII lb. papar(ins) valent XII fl. IXI gr.	12 fl. 91 gr.	
25	Item a maistre Jehan Dobois adone en ce lieu pour ce meismes XVIII lb. XIII sol. pap(arins), valent VIII flor. VII gr.	8 fl. 67 gr.	
	Item pour ii roucins, i Gile et l'autre Jehan de Liege, perdus en forage devant Florence XXXV flor. nota nient contei ^{v.1}	35 fl.	
	Item paiet par Gile tresorier des despens l'empereur do jour de son coronement a Rome jukes a le nuit de Toussains, l'un jour et l'autre contet, c'est par cxxv jours, qui montent VII ^m CCCIII ^{ss} XXVII flor., si qu'il pert par les journées III ^m LXXI flor. I gr.	835 fl.
3671 fl. 1 gr.	Oct. 31.
	Item ^w de prest necessaire fait sour wages az gens d'armes et a autres dehors l'ostel et dedens, si qu'il pert par les parties I ^m VCLXXII flor.	1572 fl.	
35	C Some III ^m VIII ^c LVII flor. X gr. sens les II roucins de XXXV flor., qui ne sont nient contet ^{s.2} .	4873 fl. 10 gr.	
	C Some toute do rendage XXIX ^m CCCCLXI flor. III gr.	2941 fl. 3 gr.	
	Et li recepte monte XXVI ^m VII ^c XXXV flor. X gr.	2635 fl. 10 gr.	
	Restat que on doit a Gile II ^m VII ^c XXV flor. V gr.	2720 fl. 5 gr.	
40	Item li doit om pour ses frais do jour do coronement jukes a XXI. jour de Jul, que l'empereres alat a Tybre, c'est par xxii. jours, a tout le charge, qu'il avoit devant, le jour XVI flor. CCCII flor.	332 fl.	Jul. 21.
	Item do XXI. jour de Jul descuidit jukes a le nuit de Toussains, l'un jour et l'autre contet, c'est pour ciii. jours, sens Jehan de la Roche et Rustic,		Jul. 21.
45	le jour X flor. I ^m XXX flor.	1030 fl.	
	C Some do restat par tout III ^m CVII flor.	4197 fl.	

1154. v) nota - contei in marg., add. E. w) incipit membrana tertia E. s) v - contet in loco raso E.

1) Cf. infra lra, 36. 2) Cf. supra lra, 28.

Et est assavoir, que i palefrois de L flor. de tresorier, qui li morut a Tybre, et ii roneins, i de tresorier et l'autre de Jehan de Liege, de XXXV flor., qui furent tolt des anemis en forage devant Florence, ne sont mies sommet en cesti conte. Si les demandent, s'il plaist au conseil.

Encore est assavoir, que Giles at levet des despens d'ostel de son conte fait jukes a le coronation² et de son autre cont de le coronation jukes a le Touz-sains³, des III den. a le lib(re) CCCIII^{XXII} flor. Si en ordene li conseil ou de rabatre de le dete Gile ou autrement sa volente.

1155. *EXTRACTUS APOCHAE PRAECEDENTIS.*

Scratur l. c. nr. 620 (C—F). Est membrana longa 51.7 cm., larga 19 cm. Numeros arabicos adiccimus nos.

Edidit Bonaini l. c. I, 330 nr. 181. (P. deest.)

Contes Gile tresorier dou jour do coronement a Rome jukes a le nuit de Touz-sains ensiwant,

Li some de sa recepte monte XXXVI^{MVII} XXXV flor. X gr.² 26735 fl. 10 gr. 15

Et il at rendut, si qu'il pert par les parties XXIX^{MCCCCLXI} flor. III gr. 29461 fl. 3 gr.

Ensi doit on a Gile II^{MVII} XXV flor. V gr. 2725 fl. 5 gr.

Item li doit on pour ses frais do coronement jukes a xxi. jour de Jul, que l'empereres alat a Tybre, a tout le charge de Rustie et de Jehan de la Roche, e est par xxii. jours, le jour XVI flor., montent CCCII flor. 312 fl. 20

Item de ses frais do xxi. jour deseurdit jukes a le nuit de Touz Sains, e est par iiii. jours, sens Jehan de la Roche et Rustie, contet le jour X flor., montent I^{MXXX} flor. 1630 fl.

C Some toute que on doit a Gile III^{MCVII} flor. 4197 fl.

Et est a entendre, que i palefrois le tresorier, qui morut a Tybre de L flor., et ii roneins de XXXV flor., dont li uns estoit le tresorier et li autres Jehans de Liege, qui furent tolt des anemis en forage devant Florence, ne sont mie sommet en cesti conte. Si les demandent, s'il plaist a conseil.

Encore est assavoir, que en le some de se rendage de XXIX^{MCCCCLXI} flor. III gr. sont contet li restat de son autre conte fait jukes a coronement, qui monte CCCCHII^{XXVII} flor. VIII gr.³ 487 fl. 7 1/2 gr. 30

Item li fruit do tresorier pour le raison de son offisse de ix. jour de Fevrier pikes a coronement, e est par xli. jours, et par celui terme Rustie et Jehan de le Roche furent a fruit dou tresorier, a XVI flor. le jour, montent II^{CCCLVI} flor. 2256 fl. 35

Item des despens d'ostel do xxviii. jour de May jukes a coronement, que Gile at entièrement mis en recepte, si qu'il pert par se conte⁴ fait devant cesti, qu'il avoit preste dedens ce tens a gens des mestiers VII^{XXII} flor. III gr. 822 fl. 4 gr.

Item pour une coppe d'or⁵, que l'empereres offri jour do coronement

1154. *Supra pag. 1153. l. 10. (P. deest.)* 40

1155. *Supra pag. 1153. l. 10. (P. deest.)* *C. rasura manus litterarum scriptura juisse videtur X F.* *Supra pag. 1153. l. 10. (P. deest.)* *Supra pag. 1153. l. 10. (P. deest.)*

² X. *Supra pag. 1153. l. 10. (P. deest.)* ³ Cf. *supra pag. 1153. l. 24.*

	a l'entree de l'eglise Saint Jehan de Lateran CC flor., sens ce que Rustie en paiat.	200 fl.
	Item a Poul de la Riche, qui li sont rabatut de son conte CCCL flor.	550 fl.
	Item a Sarre de le Columpne a Thode I ^M flor.	1000 fl.
5	Item ce lieu a freres Preceurs de Sainte Sabine C flor.	100 fl.
	Item a Anselmuce de Thode marchant de chevauz en rabat de se dete, que on li doit pour chevauz CCCC flor.	400 fl.
	Item qui furent envoiet a Rustie a Rome par Huwe de Bazelles et Franke III ^M CCC flor.	1500 fl.
10	Item que li tresoriers delivrat pour rachater une corone a Rome II ^M V ^C flor.	2500 fl.
	Item qui furent delivret a Areche a monseignour Thomas de Septfontaines pour envoier a Thiri de Villecon malade a Cortonne III ^{XX} X flor.	30 fl.
	Item pour vii sumiers achates a Areche par monseignour Guilleman CC flor.	200 fl.
	Item pour wages d'un mois paies a Viterbe par monseignour Simon Philippe sens les grans segnours de conseil X ^M VIII ^C XXIX flor. XI gr.	10820 fl. 11 gr.
	Item a mons(egnouor) Anseal de Gondercourt CXL flor.	140 fl.
20	Item des despens l'empereur do jour de son coronement a Rome jukes a le Touzsains, qui montent VII ^M CCCIII ^{XX} XVII flor., si qu'il pert par les journees III ^M LXXI flor. I gr.	3670 fl. 1 gr.
	Item de prest necessaire fait a plusieurs gens dedens hostel et dehors par ce terme I ^M V ^C LXXII flor.	1572 fl.
	C Somme de ces grosses parties XXVIII ^M CCCXVIII flor.	28318 fl.
25	Li remanans de XXIX ^M CCCLXI flor. est en menues parties, si qu'il pert par le conte, dont li canceliers at li contreserin.	2940 fl.
	Et est assavoir, que Giles at levet des III deniers a le libre de despens d'ostel do conte fair jukes a coronement et do coronement jukes a le Touzsains CIII ^{XX} XII flor. Si en ordene li conseauz ou de rabatre de le	20 fl.
30	dette Gile ou autrement sa volonte ¹ .	

1156. APOCHA INDE A M. NOV. 1. USQUE DEC. 31.

1312. Nov. 1.—Dec. 31.

Scrivatur l. c. nr. 738 (= G). Est rotulus e duabus membranis consutus, longus 89,4 cm., latus 29 cm. In verso prioris membranæ curata sunt Recepta thesaurarii

35 *(cf. infra not. a), itempu in fine rotuli leguntur: Contes Gile tresorier de le Touzsains) l'an MCCC et XII jukes a la renuef siwante. Numeros arabicos adicemus nos.*

Edidit Bonaini l. c. I, 339 nr. 186.

(P. deest.)

C Recepte^a Gile tresorier puis le Touzsains l'an mccc et xii jukes a l'an renuef ensiwant.

Nov. 1.
Jan. 1.

40 Premiers de monseignour Gondeman qu'il reclud de ceauz de Pise a Saint Cassan a l'entree de Decembre X^M flor.

10000 fl. Dec. 1.

Item adonc de lui et en lieu, qu'il reclud de ceauz de Pise encore sus le restat, que cil de Pise devoient encore des C^M flor. qu'il donerent a l'empereur,

1156. ^{a)} Recepte — I gros in verso prioris membranæ scripta sunt G.

45 1) Cf. supra pag. 1190 lin. 5 sqq.

quant il fut a Pise devant se coronement, des ques C^m flor. Rustie et Jehans
az Cleukes present le conte de ceanz de Pise. III^mXXXIII^{fl} flor. VI gr.¹

3034^{fl} 2fl. 6 gr.

Item de ceanz de Bourk Saint Sepulere par le main l'evesque Nicole
a Saint Cassan xiiii. jour de Decembre. I^m flor.

1000 fl.

Item de monseigneur Goudeman, qu'il delivra a Renaudin alant de
Saint Cassan a Areche pour pourveance pour l'universare madame, et autre
qui sont a Renaudin rabatut de son offisse de conte fait jukes a l'an
renuef. C flor.

100 fl.

5

Item de mons egnour) Scotte juge de forfaitures pour le mois de
Decembre CCCXVII lb. II sol. III den. Pisains, valent CIX flor. V gr.

109 fl. 5 gr.

10

Item de Vanne vicair le conte Frederic pour ce meisme a ii fois
X lb. VIII sol. valent III flor. VIII gr.

3 fl. 8 gr.

Item des ii contes fais devant cestui rechart des III den. a le libre des
despens d'ostel. CCCCCXXII flor.²

292 fl.

Somme de le recepte. XIII^mDXI flor. I gr.⁴

14340 fl. 1 gr.

15

8. **C Parties extraordinaires puis l'entree de Novembre l'an mccc. et xii par Gile**
9. tresorier jukes a l'an renuef ensiwant et contes do dit Gile de ce terme.

On li doit do restat de se conte fait jukes a le Touss(aint), e est jukes
10. a l'entree do dit mois de Novembre. III^mCVII flor.

4107 fl.

Item a monseigneur) Jehan da Versigny par le main monseigneur)
Goudeman a Saint Cassan le xv. jour de Novembre pour tous wages, emendes
de chevanz perdus et mis ou service l'empereur, pour toute dette, que li
evesques de Liege li devoit, et de le rente des III^{fl} flor. par an, que
l'empereres li at donet en Lombardie, dont il se tient a bien paiet et en
aquittet l'empereur jukes a dit xv. jour^b, l'evesque de Liege, ses succes-
seurs et l'eglize de Liege pour^c touzjours. VIII^l LXXII flor. VIII gr.

572 fl. 8 gr.

25

Item a frere Jehan de Villesavoit par le dit monseigneur) Goudeman)
ce lieu et ce jour pour touz wages, chevauz mors et perdus ou service
l'empereur, pour dette que li evesques li devoit et pour le rente par an de
III^{fl} flor., que l'empereres li at donet en Lombardie, dont il at quittes jukes
a dit xv. jour^b et le dit evesque de Liege, ses successeurs et l'eglize de
Liege pour touzjours. VIII^{fl} VI flor. VIII gr.

506 fl. 8 gr.

30

Item a monseigneur Jehan de Courtray par monseigneur) Goudeman)
ce tens et ce lieu. CVIII flor.

108 fl.

35

Item a dit mons egnour) Jehan pour fourres affincees pour l'empereur
contre le Noel par Gile ce lieu. XXXIX flor.

39 fl.

Item a dit monseigneur) Jehan ce lieu et ce tens pour une robe pour
Emoul le barbier l'empereur. XVI flor.

16 fl.

Item a Jehan de Saumes par monseigneur) Goudeman), qu'il avoit
prestet en partie en le besogne l'empereur, de pour ses wages. CCCC flor.

204 fl.

40

Item pour les jiwecas l'evesque de Liege rachatee a Pise par le dit
monseigneur) Goudeman). MCCCLXXI flor.

1371 fl.

Item pour trois dras pour l'empereur adonc par mons egnour) Goude-
man). CXIX flor. III gr.

119 fl. 4 gr.

Item pour plusieurs condus et passages d'eaves par monseigneur) Goude-
man) a Pise, pour ce qu'il menoit. IX flor.

9 fl.

47

¹1156. ²1167. ³1167. ⁴1167. ⁵1167. ⁶1167. ⁷1167. ⁸1167. ⁹1167. ¹⁰1167.

¹¹1167. ¹²1167. ¹³1167. ¹⁴1167. ¹⁵1167. ¹⁶1167. ¹⁷1167. ¹⁸1167. ¹⁹1167. ²⁰1167.

	Item pour plusieurs messages envoies par lui de Pise vers l'empereur XIII flor. III gr.	13 fl. 4 gr.	
	Item pour les despens de ii varles et iii sumiers par iii semaines, qu'il fut avec ceaux de Pise, a tout ce qu'il menoit VIII flor.	8 fl.	
5	Item pour sais, cordes, paniers et autres choses, que mesires Goudemans menoit de Pise II flor.	2 fl.	
	Item pour peaz de chevril pour metre florins et pour le sael de commun par monseigneur Goudeman I flor.	1 fl.	
10	Item pour le change de III ^m lb. de blanche monnoie changie a Florence a Pise par monseigneur Goudeman XIII flor.	13 fl.	
	Item a monseigneur Goudeman de le seute l'empereur CCCXXXV flor.	135 fl.	
	Item le Dimence III. jour de Decembre a Lienar de Venize talleur de sael l'empereur par le cancelier ce lieu XX flor.	20 fl.	Dec. 4.
15	Item adonc en ce lieu a Bertran de le cambre, qu'il avoit donet hors puis Thode jukes a l'entree de Decembre pour bains, estrain, cuves, legne et autres necessites XIII flor.	13 fl.	
	Item a Narde message Rustic retournant vers lui a tout lettres l'empereur xxvii. jour de Novembre I flor.	1 fl.	Nov. 27.
20	Item a l'evesque Nicole v. jour de Decembre pour iii hanas dones az ambaxeurs de Rome par le main Brunekin clere maistre Jehan de Venstingens XLV flor.	45 fl.	Dec. 5.
	Item pour ii roncins Bertran de le cambre achates de son argent ce jour et ce lieu XXXV flor.	35 fl.	
25	Item le xii. jour de Decembre pour i cendal noir pour metre entour i drap d'or pour faire le service madame, dont Dieuz ait l'ame VII flor.	7 fl.	Dec. 12.
	Somme VIII ^m CCXLVII flor.	8247 fl.	
	Item le vi. jour de Novembre jour sanciti Nicolai a Renier Bartholemeo de Pistoie marchant de chevaus pour deuz chevaus achates a Areche par monseigneur ^d Guilleman, dont il avoit lettres ouvertes de l'empereur, rendues a tresorier et cassees CCC flor.	300 fl.	Nov. 6.
30	Item ce jour et ce lieu a i message retournant vers Rustic a Thode a tout lettres l'empereur I flor.	1 fl.	
	Item a maistre Pierre fiseeijen xiii. jour de Decembre ce lieu pour syroppe, amandes, çuere et autres necessites de tens de le maladie l'empereur, dont il donat les parties X flor. III gr.	10 fl. 3 gr.	Dec. 13.
35	Item a Thomiel messagier l'empereur alant a tout lettres l'empereur de Saint Cassan le xvii. jour de Decembre a monseigneur Renant de Brunfort, Contuce de la Cinte, Mice de Cornaut, mons(egneur) Lypace d'Agozeme, mons(egneur) Conrart de Pilleterre, mons(egneur) Carcidone, a la citeit de Ferme, de Fabriane et a autres cites, homes, boines villes de le marke d'Ancone VI flor.	6 fl.	Dec. 17.
40	Item ce jour a Hughelin messagier l'empereur envoiet a Rome au pueple, a ceaux de la Columpne, a ceaux de Sabel, au conte d'Anguillhare, au prefet, au comun de Viterbe, de Cornet, de Toscanelle et autres grans segnours, cites et boines villes III flor.	4 fl.	
45	Item a deuz freres Menours de Saint François d'Assize le xvi. jour de Decembre par le cancelier VI flor.	6 fl.	Dec. 18.

1156. ^d) sequitur delet. Goudeman G.

12	Item le XVIII. jour de Decembre ce lieu a l'evésque Nicole pour lui vestir par le cancellier XXX flor.	30 fl.	
	Item a Bernart notaire de le cambre pour clauz pour le paliz XXI. jour de Decembre ce lieu II flor. VIII gr.	2 fl. 8 gr.	
13	Item XXII. jour de Decembre a prestre de Burle XIII flor.	13 fl.	5
	Item a Ernoul barbier l'empereur ce jour pour presute de chevauz. qu'il amene ou service l'empereur XXX flor.	30 fl.	
	Item a Thibaut de Hans pour laver dras a le capelle contre Noel XVI sol. Pisains	} valent VII gr. X den.	7 gr. 10 d.
	Item ce jour et ce lieu pour r coler pour Louis par celui qui le garde XIII sol. Pisains		
	Item ce jour et ce lieu a Donatelle de Colle envoiet de Barbarin a maiescaul a Casule et retournant a tout lettres de maiescaul par Poul notair de le cambre I flor.	1 fl.	
	Item le XXVII. jour de Decembre jour saint Jehan a maistre Nielaus fiseeijen pour claret II flor.	2 fl.	15
	Item a monseigneur Henri de Hans pour CLXXI braches de napes a V sol. le brache et pour I. brache de toile a II sol. VI den. pour le Noel XLIX lb. valent XVII flor.	17 fl.	
	Item a frere Jehan de Watrelos le derain jour de Decembre. qui jukes adonc n'avoit pris wages. donet a Saint Cassan XI flor.	10 fl.	20
	Item a Gile tresorier pour se pension de termine de Noel derain passet CI flor.	100 fl.	
	Item palet a monseigneur Henri de Hans a Saint Cassan pour Jehan de Melan bolengier l'empereur en rabat de le panetrie de despens de Rome		25
14	XVIII. jour de Decembre I flor.	1 fl.	
	C Somme VI LXXXIII flor.	663 1/2 fl.	
	Item pour les wages de gens d'armes paies de demi mois a Saint Cassan et autres dedens l'ostel et dehors et a aucuns d'un mois. si qu'il pert par les escris III CCCCLXXVIII flor.	4478 fl.	50
	Item pour privés messages envoies de le venue l'empereur a Saint Cassan contet jukes a jour de l'an renuef par Piere de La Porte pour savoir l'estant des amemis a Florence, a Seine, a Prate, a Saint Giminiane, a Colle, a Casted Florentin et ailleurs LXVI lb. III sol. Pisains. valent XIX flor. VI gr.	19 fl. 6 1/2 gr.	
	Item pour les frais Gile de jour de Toussains jukes a le nuit l'an renuef, l'un et l'autre jour contet. par XXI jours. le jour X flor. montent VI X flor.	60 fl.	35
	Item pour prest de necessite fais entre le Toussains et l'an renuef par monseigneur Gondeman a Pise. et encore par lui et par Gile tresorier a Saint Cassan II DCCCLIX flor.	2890 fl.	40
	Item palet de despens d'ostel de jour le Toussains jukes a le nuit l'an renuef. l'un jour et l'autre contet. cest par XXI jours. qui montent I CCCCHII LXXIII flor. III gr. si qu'il pert par les journées CCCXXI sol. V gr.	1071 fl. 1 gr.	
	Item pour r paletoit le tresorier perdu a Tybr I flor.	1 fl.	
	Item pour r autre paletoit perdu a Saint Cassan pour Jehan Desclois XXX den.	3 d.	45
	Item pour r l'excid d'armes Jehan de Chenkes par le lettre monseigneur Gondeman I flor.	1 fl.	

	Item pour 1 ^r mulet qui li fuit tués en forage a Saint Cassan	XXX flor.	30	
	Item pour deuz roncins le tresorier perdus en forage a Saint Salve
devant Florence	XXXV flor.	35	
	Somme	IX ^M CCXXVII flor. XI gr.	927 50	90 2 10
5	Somme toute do rendage	XVIII ^M CXXXVIII flor. III gr.	1838 00	4 2 10
	Et li somme de la rechoiee monte	XIII ^M V ^o XL flor. I gr.	1340 00	1 25
	Ensi doit om a Gile tresorier	III ^M V ^o III ^{XX} XVIII flor. III gr.	3380 00	0 2 25

Contet devant le cancelier et le conte de Savoie a Saint Cassan.
Et les parties de se recepte sont a dos de cest eserit¹.

15 1151. 1158. APOCHAE
RATIONUM THESAURARIAE ANNI 1313.

1151. APOCHA INDE A M. IAN. USQUE FEBR.
1313. Ian.—Febr.

*Servatur l. c. nr. 741 (= H). Duabus membranis constat. Est longa 56,31 cm.,
15 larga 18,5 cm. In verso leguntur: Tresorier de Genvier et de Fevrier.
Numeros arabicos adiecimus nos.*

Edidit Bonaini l. c. I, 343 nr. 187. (P. deest.)

C Contes Gile tresorier de deuz mois, cest assavoir de Genvier et de Fevrier
l'an mccc et xii. 1313. Ian.
1313.

20 C Il at reclud de mons. Thumas de Septfontaines a Montimperial a
trois fois en deniers de Sezile CCC flor. 400 00

Item de monseigneur Simon Philippe a Montimperial a l'issue de
Fevrier VII^M[CCC flor.]². 700 00

C Somme de la recepte VII^MVII^o flor. 700 00

25 C Rendut premiers a maistre Nielaus phiseeijen a Saint Cassan un jour
de Genvier pour claret fait et a faire VI flor. 6 00

Item ce jour et ce lieu a Bonifache notaire retourmans de vers Rustie
a tout lettres l'empereur pour lui faire conduire II flor. 2 00

Item a Gile viel portier l'empereur a Montimperial retournant en son
30 pais xvii. jour de Genvier III flor. 3 00 lan 17.

Item a Hughelin messagier l'empereur renvoiet la, ou il fut envoies
de Saint Cassan², c'est assavoir a Rome et a ceanz de la Columpie, de Sabel,
au conte d'Anguillara, a Viterbe, a Toscanelle et ailleurs, do quel wage il
fut premiers destournes des anemis, xix. jour de Genvier partant de Mont-
35 imperial III flor. 3 00 lan 12.

Item le xx. jour de Genvier ce lieu a denz freires Saint Augustin de
Cortonne envoies a le citeit de Massan par l'evesque Nicole III flor. 3 00 lan 20.

1156. ²) sequitur debet, autre G.

1157. ²) unis inclusa coccosa sunt H.

40 1) Cf. supra pag. 1191 lin. 38 sqq. 2) Cf. supra pag. 1193 lin. 12 sqq.

	Item a garçon qui garde Tours a Montimperial xxx. jour de Genvies pour chaucement et pour i gros loket pour loketer Tours . . . 1 flor.	1 fl.	
	Item a Longet garchon de l'aigle ce jour et ce lieu pour pasture a l'aigle plusieurs Venredis et autres jours, qu'on ne maugoit char, se ^b n'avoit point a court, et pour chaucement . . . 1 flor.	1 fl.	5
13	Item a frere Bernardin de l'ordene des Preceurs envoiet a Viterbe et ailleurs xi. jour de Fevrier par le conte de Savoie . . . X flor.	10 fl.	
14	Item pour messages envoies par Piere de le Porte pour savoir l'estant des amemis a Florence, a Seine et ailleurs par le mois de Genvies et de Fevrier . . . XXIII flor. I gr. et demi ^c	23 fl. 13 gr. 10	
	Item a Robin de la Roche pour i rouchin, qui li morut a Saint Cassan a departir . . . XVII flor.	17 fl.	
	Item pour parchemin a Montemperial achater par Jehan de Liege . . . 1 flor.	1 fl.	
	Item pour prest de necessitet fait a gens d'armes et a autres dedens les dis deuz mois ou rabat de wages . . . CXLIX flor.	149 fl.	15
14	Item pour prest souz les despens d'ostel do premier jour de Genvies jukes a Samedi x. jour de Fevrier, l'un jour et l'autre contet, c'est par XII jours, qui montent, si qu'il pert par les journees, a MDCCXV flor. IX gr. paiet . . . VIII ^d XXII flor. IX gr.	822 fl. 9 gr.	20
	Item a Jehan az Clenkes, a Jehan de Liege et a Jehan Deseleis clers de le tresorerie, qui onkes n'eurent drois, ne bienfait, ne robe, ne autre cose, ne pour cais ne pour leur garçons, de l'an passet jukes a l'entree de Genvies, cascun LX flor. . . CIII ^e flor	180 fl.	
	Item pour les frais do tresorier par les dis deuz mois de Genvies et de Fevrier, c'est par iix jours, le jour X flor. . . V ^e CIII ^e X flor.	50 fl.	25
	Item a Rustic de conte donet par mous(egnou) Simon Philippe a Montimperial . . . C flor.	100 fl.	
Mar	Item ce lieu le secon jour de Mart a Mornar, qu'il donat a Barbarin a deuz hommes d'armes, outre le nombre de xi. pour les ques il avoit recut CC flor., contet pour chascun V flor., par le dit mous(egnou) Simon X flor.	10 fl.	30
	Item a Jehan d'Most ce jour et ce lieu pour ovrages, qu'il avoit fait faire en l'ostel . . . II flor.	2 fl.	
	Item ce jour et ce lieu a deuz Preceurs alans outre mer par mous(egnou) Gillebert . . . XX flor.	20 fl.	35
	Item Giles at mis en se recepte do conte devant cestui plus qu'il n'at recut de mous(egnou) Scote, que messers(Scotes doit a l'empereur, si qu'il pert par se conte ^e . . . XVII flor. IX gr. ^f	17 fl. 9 gr.	
	Item pour prest souz wages dedens hostel et dehors a Montemperial a l'issue de Fevrier . . . VI ^g CCCCVI flor.	6406 fl.	49
	Item pour perde de monie, c'est assavoir CCHII ^g XII Jan., a cascun II sol. Pisains, a florin de Florence, paies ailleurs qu'en wages des deniers que Gile a mis de seur en recepte de mous(egnou) Simon Philippe . . . X flor. I gr.	10 fl. 1 gr.	
	Item a le lavendire, qui li soust rabatur de se dette, qu'on li devoit de Rome, par mous(egnou) Simon Philippe et mous(egnou) Gillebert de Sauter, a l'ho . . . XX flor.	20 fl.	45

1457. H. . . . et demi et, a. a. de. a. post add. H. ^d in puc membreave
. H. a. a. a. H. ^e souz H.

Item ce lieu a 1 message privet vi. jour de Mart par mons egnour
Simon Philippe 1 flor. Mart. 6.

Item adonc ce lieu a mons egnour Sandrar Doizi par monseigneur
Simon Philippe pour sellerie, ceugles et soureugles 6 flor.

5 Item ce jour et ce lieu a dit^s mons. Alixander Doizi pour trois
sumiers par le dit monseigneur Simon Philippe LXIII flor.

Item a Jehan as Clenkes pour l'evesque de Liege ce jour et ce lieu
pour le frere le dit Jehan XXVI flor.

10 Item a Houssercal pour 1 ronchin achatet a Jehan de Liege a Saint
Cassan XXXIII flor.

C Somme do rendage VIII^l V^l XXXI flor. VIII gr. et demi. 840^l 84^{gr} 1/2
Et li recepte monte, si qu'il pert desour VII^l VII^l flor. 770^l

Ensi doit on a Gile de ce conte VIII^l XXXI flor. VIII gr.
et demi^b. 840^l 84^{gr} 1/2

15 **1158. APŒCHÆ DEBITI M. MARTII.**

1313. Mart.

Scrutar l. c. nr. 715 (= J.). Est longa 36,9 cm., larga circiter 17,8 cm., Numeros arabicos adiecinus nos.

Edidit Bonaini l. c. I, 345 nr. 188. (P. deest.)

20 Contes Gile tresorier.

C On li doit de se derain cont fait a Montimperial delivret a cance-
lier, si qu'il pert par les parties DCCC[XI] flor. VIII gr. et demi^d. 840^l 84^{gr} 1/2

Item li doit on pour son hostel de tout le mois de Mart, c'est par
xxxj jours, le jour X flor. CCCX [flor.]^a 10^l Mart.

25 C Somme que on doit Gile MCXLI flor. VIII gr. et demi. 1110^l 84^{gr} 1/2

C De ce est delivres et acquites Giles de par l'empereur envers mons-
seigneur Gossuin son capelain, qui li sont mis sous se conte de LVI flor.
et demi^b. 78^l 1/2

30 Item vers Gossekin le botellier par mons egnour Simon Philippe, dont
messers Simons at hanas de le botellerie, que li dis Gossekin avoit en
wages XIII flor. [III gr.]^c 13^l 3^{gr}

Item envers maistre Vrient et maistre Nieze keus l'empereur pour
Henri de Rodenbouch de LIII flor. [et demi]^e 133^l 1/2

Item envers maistre Ernoul le veneur de XL flor. 40^l

35 Item^d envers monseigneur Watier de Lierne de XXV flor.^d 25^l

C Somme CIII^l XX^{gr} flor. III^l gr. 333^l 20^{gr}

Ensi doit on a Gile de ce conte contet jukes a l'entree d'Avril l'an
mccc et xii a Pise DCCCCLI^{gr} flor. III^l [gr. et demi]^f. 940^l 45^{gr} 1/2 Mart.

1157. ^a supra lineam add. H. ^b sequitur casus videtur locus H

40 1158. ^a uncis inclusa corrosa sunt J. ^b corrosa; tanta alibi desse videtur. J. ^c corrosa; sic videtur addendum esse J. ^d Item — flor. in loco raso quatuor linearam spatium adaequandi scripta J. ^e CIII^l XX^{gr} in loco raso J. ^f III^l in loco raso J. ^g CII^l in loco raso J. ^h III^l in loco raso J.

1. Supra nr. 1157.

APPENDIX IV.

ACTA PONTIFICUM.

1159. CONSTITUTIO PACIARI IN TUSCIA.

1301. Sept. 5.

Denno continimus Registri Bonifacii VIII. tom. 1. iam in serie Registorum tabularum Vaticanarum tom. 50 fol. 121 ep. cur. 70. Edidit Theiner Codex diplomaticus domini temporalis s. sedis 1. 377 nr. 554. Cf. etiam supra pag. 89 not. 2. — Potthast 25069. (P. deest.)

Bonifacius episcopus etc. dilecto filio nobili viro Carolo nato clare memorie Phylippi regis Francorum, comiti Andegavensi salutem etc. 10

(1) Pater futuri seculi, princeps pacis, in se reconcilians ima summis et pastores et Iudea et magos ab Oriente producens et pacem faciens hiis qui prope [sunt] et etiam hiis qui longe¹, in suo ortu hanc futuram bone voluntatis hominibus² per multitudinem militie celestis exercitus nuntiavit, hanc, dum adhuc esset in mundo, per discipulos predicandam minxit et ascensus in celum apostolis velut in testamento reliquit. Cuius 15 pacis testamentum qui noluerit observare, non poterit ad hereditatem domini pervenire nec pax potest esse vera, ubi disuncta sunt corda, in quibus non est amoris vinculum nec consortium caritatis. Nos igitur huius principis pacis, veri Salomonis regis pacifici, licet immeriti, vices tenentes in terris habemus inter discordes procurare concordiam, pacem inter omnes inquirere atque sequi, presertim inter domesticos fidei et nobis et 20 terris Romane ecclesie subiectis immediate vicinos. Cum itaque nobilis provincia Tuscia multis sit confossa doloribus, guerrarum concitata dispendiis, civilibus bellis licentie laxatis habentis ac deformata iniis, convenit nos ad animarum, corporum et rerum vitanda pericula in ipsa prosequi vices pacificas et ad unitatem reducere discordantes, ut se mutuo haerent, impetant ac iniuriose molestant, ut tam nobilis tantaque pro- 25 vincia in tabernaculis fidei³ sedeat et in pacis pulcritudine requiescat. Sic enim in Tuscia purgabitur heretica pravitas, cohibebitur prodomm audacia, honorabitur dicta ecclesia et fidelium pia devotio nutrietur. (2) Sane ad nos relatio fidedigna perduxit, quod Comilli de dicta provincia cum malitie sue consensu atque consortibus, habentes de psu turbatione primum malignitatis sue, in favorem nostrorum et apostolice sedis 30

¹ *Act. Pont. 1159. c. 1. l. 1. l. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.*

rebellium suos illicitos conatus extendunt, ut non cuiquam sua serveretur iustitia, non
 cuiquam status suis debitis meritis conservetur. Proinde cum fratribus nostris habita
 deliberatione matura, attendentes quod ad presens Romanum vacat imperium, cuius ad
 nos presertim hoc tempore pacifica conservatio dinoscitur pertinere, te, qui de preclara
 5 regali domo Francie originem traxisse dinosceris et de cuius strenuitate, armorum
 experientia et bonitate confidimus, conservatorem pacis in ea parte ipsius Tuscie, que
 predicto imperio subiacet nunc vacanti, de ipsorum fratrum consilio auctoritate presen-
 tium deputamus, ut in ea cessent violentie, cessent guerre, cessent aggressiones itinerum,
 spoliationes ecclesiarum et pauperum, et quilibet suo iure contentus ius sibi dicere non
 10 presumat, sed si quam sibi fieri putat iniuriam, eam sub competenti iudice pro-
 sequatur. (3) Statuentes ut per te aut alium vel alios, quem vel quos ad hec duxeris
 deputandos, turbatores pacis ac personas dicte provincie cuiusvis secularis eminentie
 sive status, de quibus expedire videris, ad iurandam et fideliter observandam pacem
 in dicta provincia et ad penitus abiurandos inimicos, rebelles et hostes nostros et
 15 ecclesie memorate in ipsa compescere ac pro contemptus et rebellionis qualitate punire
 libere possis aliaque facere, que ad honorem Dei et sedis eiusdem ac huiusmodi con-
 solidationem negotii necnon utilitatem fidelium et devotorum memorate sedis et ut
 elisis hostium viribus et eorum machinationibus fraudulentis status Tuscorum fidelium
 undique roboretur, videris expedire, invocare quoque ad hoc si opus fuerit auxilium
 20 brachii secularis quorumcumque nobilium, comitatum et universitatum ac secularium
 personarum provincie memorate ac temporali districtione coercere contradictores quos-
 libet et rebelles. Neminem autem ex hiis a suis iudicibus ordinariis propter hoc eximi
 volumus, quominus ab eis puniri valeant, si forsitan crimen aliud cum pacis fractione
 concurrerit, quod eisdem iudicibus puniendum mediante iustitia videatur. (4) Dictum
 25 autem paciarii sen pacis servatoris officium et omnia supradicta cum omnibus, que ad
 huius solidationem negotii pertinebunt, que tibi committimus per te vel per alium aut
 alios, quos ad hoc deputaveris, exercenda, ea tibi lege concedimus, quod si forsitan
 imperatorem vel regem Romanorum a sede apostolica approbatum regnare contigerit
 aut per sedem eandem predictum tibi officium interdicti, tu extunc eodem officio non
 30 utaris amplius ultra mensem. Nos enim processus et sententias sive penas, quos
 temporaliter per te vel per huiusmodi a te deputandos ad exequenda premissa vel
 eorum aliqua rite fieri vel proferri atque statui contigerit in rebelles, ratos habebimus
 et faciemus actore Domino usque ad satisfactionem condignam appellatione remota
 inviolabiliter observari. Non obstantibus aliquibus privilegiis vel indulgentiis aut litteris
 35 apostolicis quibuscumque personis, comitatibus et universitatibus vel locis secularibus
 ab eadem sede concessis, per que tue in hac parte iurisdictionis executio possit quo-
 modolibet impediri et de quibus fieri debeat in nostris litteris de verbo ad verbum
 mentio specialis.

Dat. Anagnie, III. Nonas Aprilis^a, pontificatus nostri anno septimo.

40 In eundem modum universis marchionibus, comitibus aliisque magna-
 tibus et nobilibus necnon potestatibus, capitaneis ceterisque rectoribus et
 consiliariis ac universitatibus civitatum, castrorum et aliorum locorum
 ac omnibus aliis personis secularibus per partes Tuscie Romano subiectas
 imperio constitutis, ut eidem paciario obediant etc.

1160-1162. LITTERAE SUPER TELONEIS RIENI.

1304. Mart. 11. — 1307. Oct. 23.

1160. LITTERAE BENEDICTI XI. 1304. Mart. 11.

De quo continetur Registrum tom. antiqua, iam in serie Registorum tabularii Vaticani tom. 51 fol. 134 ep. 577. Editae sunt La Registré de Benoit XI nr. 696. — Böhmer, Reg. 1246-1313 Pöbste 313. Paltheast 25391. (P. deest.)

Carissimo in Christo filio Alberto regi Romanorum illustri.

(1) Gratie tibi divine premium et preconium humane laudis acquiritur, si tu tanquam princeps catholicus gerens ad Deum et sedem apostolicam reverentiam filialem, 10 ecclesias et ecclesiarum prelatos, pontificali presertim preditos dignitate benigno favore confoveas, ab ipsorum iniuriis et gravaminibus abstinendo, illos in suis iuribus manteneas et conserves ac oportunis presidiiis prosequaris. (2) Dudum siquidem ad nostrum pervenit auditum, quod tu venerabilem fratrem nostrum G(erardum) archiepiscopum et ecclesiam Maguntin. diversis pressuris et contumeliis oppressisti, idemque archiepiscopus 15 ob timorem tuum quasdam dampnosas pactiones et ordinationes¹ tecum inire in enorme suum et ecclesie predictae preiudicium est coactus. Quarum pretextu tu nonnulla castra, munitiones, redditus, privilegia, iura et iurisdictiones et alia plurima bona ad ecclesiam ipsam spectantia abstulisti, occupasti et occupata detines pro tue voluntatis libito minus iuste. 3 Et licet felicis recordationis Bo(nifatius) papa VIII. predecessor noster suis litteris munificentiam tuam rogaverit et fuerit exhortatus, ut bona stabilia diete ecclesie destructa vel non destructa, detenta per te vel alios tibi subditos, liberaliter sibi absque obstaculo dilationis et difficultatis restitueres et faceres restitui cum effectu ac super dampnis et iniuriis sibi illatis componeres benigne, mansuete et curialiter cum eodem², tu tamen exhortationes et preces dicti predecessoris obaudiens premissa facere 25 non curasti. Ex quo tanto nobis maioris admirationis causa suboritur, quanto in te tanquam catholico principe et filio predilecto speramus maioris devotionis promptitudinem invenire. 4 Quocirca celsitudinem regiam rogamus, monemus et hortamur attente, quatinus debita meditatione recogitans, quantum honori tuo detrahitur et saluti, si tu, qui teneris alios in suo iure defendere, iura ecclesiarum usurpes et bona occupes 30 eandem, per te ipsum provide corrigas et emendes, quicquid erga dietos archiepiscopum et ecclesiam minus provide per te extitit attemptatum, restituendo ipsis et faciundo restitui, pactionibus et ordinationibus antedictis nequaquam obstantibus, bona et iura ipsorum, que per te et subditos tuos ablata, occupata fuerunt vel detenta ac te dampnis et iniuriis eis illatis adeo congruam satisfactionem exhibeas, quod idem archiepiscopus super hiis nostra precamina sibi sentiat profuisse, tuque nos et sedem 35 apostolicam, qui tibi favorabiliter in cunctis oportunitatibus assistere cupimus, invenias ad quae tibi sint placita favorabiles et benignos.

Dat. Laterani, V. Id. Martii, anno primo.

¹ *Registrum* 1304. ² *Registrum* 1307.

1161. LITTERAE CLEMENTIS V. ARCHIEPISCOPO COLONIENSI MISSAE.
1306. Dec. 25.

Descriptimus autographon tabularii regii Dusseldorpiensis 'Köln Domstift 763'. Pendet bulla plumbea valde corrosa filis scrivis flari rubricae coloris. In margine dextro plicae nomen scriptoris legitur: O. Ser., in margine sinistro subtus plicam: $\frac{V}{X}$ et 9. In dorso procurator nomen inscripsit: Henricus de Aquila, itemque legitur R. DLXIII. In verso item manu coeca scripta sunt: Ira indulgentie et redonationis iurium prius per dūm Wieboldum archiep̄m Col. ad hoc per regem Romanorum inductum et coactum resignatorum. Edidit Lacomblet 'Urkundenbuch für die Geschichte des Niederrheins' III, 37 nr. 50.

V. etiam Registri Clementis V. editionem supra ad nr. 298 citatam sub nr. 2090. (P. deest.)

Clemens episcopus servus servorum Dei venerabili fratri . . . archiepiscopo Coloniensi salutem et apostolicam benedictionem.

(1) Fraternitatis tue sincera devotio promeretur, ut in hiis, que pro ecclesie tue indemnitatem digne deprecis a nobis, petitionibus tuis favorabiliter annuamus. Oblata siquidem nobis ex parte tua petitio continebat, quod licet collectio et exactio pedagogiorum in Bonna et Andernaco Coloniens. et Treveren. dioc. de rebus, que per flumen Reni transveuntur, ad archiepiscopum Coloniensem, qui est pro tempore, ratione ecclesie Coloniensis ex concessionibus tam carissimi in Christo filii nostri Alberti regis Romanorum illustris quam aliorum plurimum regum Romanorum predecessorum dieti Alberti facta ipsi ecclesie Coloniensi pertinere noscatur, quia tamen dudum bone memorie Wickeboldus archiepiscopus Coloniensis predecessor tuus ius huiusmodi pedagogiorum sibi et eidem ecclesie competens coactus ab eodem Alberto rege per vim et metum, qui potuerunt in constantem cadere, resignavit¹, ex parte tua nobis extitit supplicatum, ut providere super hoc indemnitati dieti ecclesie paterna sollicitudine curaremus. (2) Nos igitur attendentes, quod officii nostri debitum instanter exposcit, ut ecclesiarum iura, quarum cura nobis imminet generalis, quantum nobis ex alto permittitur, tueamur, tuis supplicationibus inclinati fraternitati tue, ut possessionem vel quasi huiusmodi iuris tibi et eidem ecclesie ut premititur competentis recipere ac retinere dictaque pedagagia sicut prius in eisdem locis tuo et ecclesie predictae nomine colligi et exigere facere auctoritate propria non obstante resignatione huiusmodi libere valeas, auctoritate apostolica indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Dat. apud Vignandradum, VIII. Kal. Ianuar., pontificatus nostri anno secundo.

1162. LITTERAE EIUSDEM ARCHIEPISCOPO MOGUNTINO DIRECTAE.
1307. Oct. 23.

Autographon, quod notat Saucer 'Codex diplomaticus Nassoviensis' I. 3 pag. 65 nr. 1398, nobis quamvis superius quærentibus, nec Monaci nec Herbipoli in tabulariis regis reperiri poterat. Itaque repetimus editionem, quam ex autographo ut videtur paravit G. Gudenus 'Codex diplomaticus Moguntinus' III, 40 nr. 32, collata R. Regesto Clementis V. sub nr. 2061. Cf. etiam ea quæ animadvertit Kallenbrunner 'Actenstücke' pag. 618 nr. 724. (P. deest.)

¹) Cf. supra nr. 156. 157 cap. 1 et pag. 125 not. 2.

Clemens episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Petro archiepiscopo Magantino salutem et apostolicam benedictionem^a.

Personam tuam et commissam tibi ecclesiam paterne dilectionis brachiis amplectentes ad ea libenter intendimus, per que tuis et ipsius ecclesie possit utiliter indempnitatibus provideri. Cum itaque, sicut tua nobis fraternitas intimavit, clare memorie Adolfus rex Romanorum^b primo^c et postmodum carissimus in Christo filius noster Albertus successor ipsius rex Romanorum illustris^d thelonium^e de Layusteyn^f in alveo Remi Treverensis dyocesis ex causis rationalibus ecclesie predicte regali liberalitate donaverint atque contulerint realiter et in perpetuum intuitu pietatis, suorum principum, ad quos electio regis Romanorum pertinet, ad id accedente consensu, quamvis idem rex Albertus postmodum thelonium predictum a bone memorie Gerhardo^g archiepiscopo Magantino predecessore tuo propter quandam controversiam, quam habuit cum eodem, absque causa rationali duxerit subtrahendum^h, nos tuis supplicationibus inclinati donationem et collationem huiusmodi ratas et gratas habentes eas auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Restituentes te ad perceptionem ipsius iuriumque suorum integraliter nomine ecclesie supradicte. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis et restitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurumⁱ.

Dat.^a Piaravis, X. Kal. Novembris, pontificatus nostri^b anno secundo.

1163. PROCESSUS ITERATUS CONTRA REGNUM SICILIAE INVADENTES.

1313. Sept. 6.

Cf. supra nr. 1003.

Repetimus editionem Regesti Clementis V, sub nr. 10051. Quae in capitulis 1, 3, 5, 25 patita sunt ea priori processu supra nr. 1003, ea typis minoribus credendum curavimus. Tertium abbreviatum praebet Raynaldus ad a. 1313, § 23. (P. de st.)

Ad perpetuum rei memoriam.

1. Nuper ad nostram audientiam plurium non contemptibili rumore perlato, quod quidam militum in diversis locis et partibus^a parabant stolium galearum et alios faciebant^b quibus apparatus quodque ipsorum ex certis coniecturis tenebat exorta suspicio, quod ad regnum Siciliae seu terram citra Farum, que de regno ipso fore dinoscitur, queve sunt Romane ecclesie patrimonium speciale ac que carissimus in Christo filius noster Robertus Siciliae rex nostris^c et ecclesie predictae vassallis, a nobis et Romana ecclesia tenet in feudum, invadendum vel offendendum stolium et apparatus huiusmodi parabantur^d, nos ecclesie salute, iudicis ac regno et terre predictis, et adversus talium indimina providere volentes ac contra eorum, corporum, detrimentis, bonorum dispendiis et gravissimis scandalis et irreverentiam, quae committitur in Terris Sancte, que possent ex his, si procedi quod absit ad illa contingeret,

1162. ^a Clemens benedictionem *L. Eiden.* ^b Romanorum rex *G.* ^c thelonium *semper R.* ^d *etiam in Antiqua R. A. postula per nos in R. modo solito abbreviata est.* ^e Datum *G.* ^f *etiam in R.*

^a *etiam in R.* ^b *etiam in R.* ^c *etiam in R.* ^d *etiam in R.* ^e *etiam in R.* ^f *etiam in R.* ^g *etiam in R.* ^h *etiam in R.* ⁱ *etiam in R.*

merito formidari, salubriter obviare, presertim cum essemus parati omnibus de ipso Sicilie rege
conquerentibus iustitiam exhibere, universis et singulis clericis et laicis, cuiuscunque conditionis,
status, ordinis, dignitatis vel preminentie forent, etiamsi pontificali vel imperiali sive regali aut
quacunque alia dignitate^a fulgerent, ac universitatibus, comunitatibus et civitatibus quibuscunque
5 auctoritate apostolica districtius inhibuimus et expresse precepimus, ne dictum regnum vel terram
aut partem vel aliqua loca eorum vel alterius eorundem per terram vel mare quocunque colore
quesito invadere vel offendere aut propter hoc recipere vel exhibere stipendia sive galeas sive
alia vasa maritima dare, locare, comodare aut titulo quocunque concedere seu remigare in eis vel
eadem galeas seu vasa conducere^a quovis modo presumerent sive prestare super hiis presump-
10 toribus ipsis auxilium, consilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte, in omnes
et singulos, qui contra inhibitionem et mandatum huiusmodi venire presumerent, etiamsi ut pre-
dicitur pontificali aut imperiali seu regali aut quavis alia dignitate fulgerent, de fratrum nostrorum
consilio excommunicationis, quam eo ipso eos volumus incurrere, sententiam promulgantes eorum-
que terras et loca et^a quaslibet alias comunitates ac universitates et civitates contra premissa
15 vel premissorum aliquod attemptantes supponentes ecclesiastico interdicto.

(2) Noviter autem ad nostri apostolatus auditum publica fama non absque grandi
admirationis causa perducto, quod nonnulli pacis utique emuli, invidi veritatis et odii
incentores suum querentes in magnatum forsitan turbationibus sabbatismum¹ suaque in
alienis dispendiis comoda prosequentes, dampnabili presumunt presumptione astruere
20 perversaque persuasione non metuent suadere, quod nostri processus predicti ad in-
vadentes seu offendentes personam, ut eorum utamur verbis, Roberti nati clare memorie
Caroli secundi intra dictum regnum, dummodo tales offensores seu invasores dictum
regnum alias non intendant offendere vel invadere, minime se extendant, nos quamquam
vis verborum processuum predictorum et verba nostraque intentio temerariam ipsorum
25 calumpniosamque interpretationem clare refutet et refellat aperte nec profecto apud
sane intelligentes vertatur, sicut nec verti debet, in dubium, quin sententie in dictis
per nos processibus promulgate etiam ad predictos invasores seu offensores dicti Roberti
regis Sicilie intra regnum et terram predicta, quinimodo et ad quorumcunque regni-
colarum et aliorum intra dictum regnum existentium invasores seu offensores huiusmodi
30 procul dubio se extendant, talium tamen perversa non indigne dogmata dissipantes
excusationesque varias et frivolas, quas nonnulli forsitan ex prefata interpretatione ad
excusandas excusationes in peccatis assumerent evellere cupientes ad cautelam et ex
superhabundanti universis et singulis personis ecclesiasticis et secularibus, cuiuscunque
status, conditionis, ordinis aut dignitatis vel preminentie fuerint, etiamsi pontificali aut
35 imperiali sive regali aut quavis alia quocunque nomine seu titulo censeatur prefulgeant
dignitate, universitatibus quoque comunitatibus et civitatibus quibuscunque auctoritate
apostolica districtius inhibemus et expresse precipimus, ne regnum aut terram prefata
seu aliquam eorum partem aut loca intrare causa invadendi Robertum Sicilie regem
predictum seu ipsum aut quemvis alium offendendi intra regnum ipsum seu terram in
40 persona vel rebus seu quovis alio pallio vel colore quesito hostiliter seu manu armata
per terram aut mare absque ipsius regis speciali licentia regnum et terram predicta
intrare presumant aut prebere prefatis intrantibus personale vel reale aut quodlibet aliud
in premissis auxilium, consilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte.

(3) Nos enim in omnes et singulos nullo prorsus excepto, cuiuscunque status, con-
45 ditionis, ordinis seu dignitatis existant, etiamsi pontificali aut imperiali sive regali aut
quavis alia, quocunque nomine seu titulo censeatur, prefulgeant dignitate, qui regnum
aut terram predicta, ut premittitur, intrare causa invadendi dictum Robertum Sicilie
regem seu ipsum aut quemvis alium offendendi in persona vel rebus intra regnum

1163. ^a) concedere *R.*

50 1 Cf. *Hbr.* 4, 9.

predictum vel alias intrare regnum aut terram predicta, hostiliter tamen seu armata manu, per terram aut mare absque ipsius regis licentia presumpserint quovis quesito pallio vel colore, licet regnum aut terram prefata se nolle alias offendere seu invadere asserant et etiam protestentur vel iam fuerint protestati, in prebentes quoque predictis personale vel reale seu quodlibet aliud in premissis auxilium, consilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte, excommunicationis, quam eo ipso eum et eos incurrere volumus et in terras eorum et loca necnon et in quaslibet comunitates et universitates et civitates contra premissa vel premissorum aliquid facientes interdicti sententias promulgamus, cum hoc equidem sine contemptu, evidenti iniuria et preiudicio nostris et apostolice sedis, cuius peculiare patrimonium regnum predictum et terra ac rex ipse noster et ecclesie predictae specialis vassallus ratione regni et terre predictorum fore noscuntur, nequeant attemptari, presertim cum parati simus de rege ipso et in ipsius defectu de predictorum regni et terrae incolis et quibusvis aliis intra regnum consisten-
 10
 15
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995

Et Ut autem calumpniosi interpretes et perversi deinceps a similibus interpreta-
 5
 10
 15
 20
 25
 30
 35
 40
 45
 50
 55
 60
 65
 70
 75
 80
 85
 90
 95
 100
 105
 110
 115
 120
 125
 130
 135
 140
 145
 150
 155
 160
 165
 170
 175
 180
 185
 190
 195
 200
 205
 210
 215
 220
 225
 230
 235
 240
 245
 250
 255
 260
 265
 270
 275
 280
 285
 290
 295
 300
 305
 310
 315
 320
 325
 330
 335
 340
 345
 350
 355
 360
 365
 370
 375
 380
 385
 390
 395
 400
 405
 410
 415
 420
 425
 430
 435
 440
 445
 450
 455
 460
 465
 470
 475
 480
 485
 490
 495
 500
 505
 510
 515
 520
 525
 530
 535
 540
 545
 550
 555
 560
 565
 570
 575
 580
 585
 590
 595
 600
 605
 610
 615
 620
 625
 630
 635
 640
 645
 650
 655
 660
 665
 670
 675
 680
 685
 690
 695
 700
 705
 710
 715
 720
 725
 730
 735
 740
 745
 750
 755
 760
 765
 770
 775
 780
 785
 790
 795
 800
 805
 810
 815
 820
 825
 830
 835
 840
 845
 850
 855
 860
 865
 870
 875
 880
 885
 890
 895
 900
 905
 910
 915
 920
 925
 930
 935
 940
 945
 950
 955
 960
 965
 970
 975
 980
 985
 990
 995

forsitan predictas iam incurrit sententias vel in futurum incurrit et ab eis in mortis articulo fuerit absolutus, si, postquam convaluerit, quam primum comode poterit, se nostro seu successorum nostrorum conspectui contempserit presentare, mandatum nostrum seu successorum nostrorum super predictis, pro quibus excommunicatus fuerat, humiliter recepturus et satisfactorus, prout iustitia suadebit, in eisdem sententiis reincidat ipso facto, decernentes, quod ad eos si qui sint, qui predictas sententias iam propter invasionem, offensionem, ingressum regni, consilium, auxilium vel favorem predicta incurrisse noscuntur vel incurere contigerit in futurum, generalis indulgentia, que plena, plenior ac plenissima nuncupatur, que interdum a summis pontificibus propter grandia persone merita vel alias ratione seu occasione quacunque hactenus est concessa vel imposterum concedetur, aut illa etiam potestas, que interdum aliquibus, quod possint absolvere etiam a casibus seu sententiis per iura vel reservationes summorum pontificum ipsis summis pontificibus vel sedi reservatis apostolice, conceditur^a, ad sententias et casus huiusmodi, nisi de ipsis expressa habeatur mentio, minime se extendant.

(5) Ut autem huiusmodi processus noster ad communem omnium notitiam deducatur, cartas seu membranas processum continentes eundem in prioratu de Grausello prope Malausanam, ubi moram ad presens trahimus, ac eiusdem loci de Malausana et de Montilio Vasionem, et Carpenteraten, diocesium necnon maiorum Carpenteraten, et Avinionem, ecclesiarum appendi vel affigi hostiis seu superliminaribus faciemus, que processum ipsum suo quasi sonoro preconio et patulo indicio publicabant, ita quod omnes et singuli, quos processus ipse contingit vel imposterum contingere poterit, nullam postea possint excusationem pretendere, quod ad eos talis processus non pervenerit vel quod ignorarint eundem, cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter fuerit omnibus publicatum.

Dat. in eodem prioratu, VIII. Idus Septembris, anno octavo.

1164. CONSTITUTIO VICARII GENERALIS IN TUSCIA.

1314. Marl. 14.

Proposimus collatis inter se 1) Regesto Clementis V, sub nr. 10321 et 2) innovatione a. 1317. Aug. 1 per Iohannem XXII. papam facta, cuius autographa bina inter se concordantia in tabulario Vaticano inter 'Instrumenta miscellanea' servantur infra proponenda. Innovationem edidit Theiner 'Codex diplomaticus domini temporis s. sedis' I. 471 nr. 637. — Böhmer, Reg. 1246—1313 Pöbste 341. (P. deest.)

Clemens episcopus servus servorum Dei^a carissimo in Christo filio Roberto regi Sicilie illustri, vicario^b imperii a nobis in Italie partibus subiectis imperio constituto^b salutem etc.

(1) Ad apostolice dignitatis fastigium superna dispositione vocati, multe sollicitudinis vigilamus instantia et solertis cure diligentiam adhibemus, ut que ad apostolatus nostri^c regimen pertinent, sic provide sicque gubernentur attente, quod nos dampnabilis negligentie culpa non atterat nostrosque subditos improborum petulantia non affligat. Hinc est quod nos, ad quos Romani^d vacantis imperii regimen pertinere dinoscitur, attendentes quam avide Italie partes, presertim que ad imperium ipsum pertinent,

1163. a) se R.

1164. a) Clemens — Dei desunt 1. b) loco vicario — constituto 2: partium Italie Romano subiectarum imperio vicario in temporalibus generali. c) nostri apostolatus 2. d) Romani desunt 2.

rectorem exigant strenuitate, prudentia et potentia utique peditum, cuius providentia
tuta inter improbos innocentia perseveret, et in ipsis improbis nocendi facultas et audacia,
que contemptum consuevit parere, refrenetur, hiis precipue temporibus, et requirant,
ne non et in consideratione deducto, quod nos, ad quos negotia undique velud ad mare
flumina conflunt, premissa per nos exequi non valeamus, necessarium fore prospeximus, 5
ut alii prefati curam regiminis committere debeamus, ut ubi nos presentes esse non
possumus, nostra saltem per eum auctoritas presentetur. (2) Exacte igitur deliberationis
examine precedente ad te, fili carissime, quem nobis et ecclesie Romane devotum
novimus, cuiusque prudentiam, strenuitatem et potentiam experientia in magnis et arduis
probata negotiis luculentius manifestat, nostre considerationis oculos convertentes, te de 10
fratrum nostrorum consilio in partibus ipsis dicto tamen subiectis imperio, civitate
Lanuvensi cum districtu, territorio et pertinentiis suis certis ex causis dumtaxat excepta,
vicarium in temporalibus usque ad sedis apostolice beneplacitum constituimus generalem,
plenam tibi potestatem et liberam tenore presentium concedentes, ut dictum vicariatus
officium per te vel alium seu alios, quem vel quos ad hoc idoneos reputaveris, dicto^e 15
durante beneplacito valeas exercere, ea^f videlicet apposita lege, quod postquam rex
Romanorum a nobis vel nostris successoribus approbatus regnare ceperit, tu extunc
ultra duos menses eodem officio non utaris. Etsi forte contrarium feceris, personam
tuam excommunicationis, terram vero interdicti sententiis, quas propter hoc ex nunc
ferimus, decernimus subiacere. Nobis nichilominus reservantes expresse, quod civitates, 20
castra et loca alia in predictis partibus consistentia, de quibus nobis visum fuerit ex-
pedire, ab huiusmodi generali concessione, quodcumque et quocienscumque nobis visum
fuerit expedire^f, possimus eximere eaque ad nostrum vel alterius per nos vel alium
exercendum regimen revocare. Esto igitur, fili carissime, fortis et constans dictumque
vicariatus officium devote suscipiens, ipsum iuxta datam tibi a Deo prudentiam sic 25
prudenter, sic viriliter et potenter ad Dei gloriam, nostrum et ecclesie Romane honorem,
subiectorum utilitatem ac tui exaltationem nominis studeas exercere, quod proinde divine
retributionis premium assequi et nostram ac dicte sedis gratiam uberius valeas pro-
mereri. Exulet prorsus a prefato regimine quesumus odium, favor nil sibi indebite
vindicare presumat, sed statim recta lanceas appendat equo libramine, habensque Deum 30
solum pre oculis nunc oleum, nunc vinum iuxta temporum et locorum aliasque debitas
circumstantias fundere ratione previa non omittas, ut sic populus tuo commissus regi-
mini ipso durante in pacis pulchritudine sedeat et in requie habitet opulenta. (3) Per
hoc autem, quod dictum vicariatus officium suscipies et per te vel alium seu alios ipsum
geres, volumus auctoritate nichilominus apostolica decernentes, quod nequaquam ad- 35
versus conventiones et condiciones contentas in instrumento seu litteris confectis de
concessione regni Sicilie ac totius terre que est citra Farum, civitate Beneventana cum
territorio, districtu et pertinentiis suis excepta, per sedem apostolicam clare memorie
Carolo^lavo tuo eiusque in regno et terris predictis successoribus facta venisse in aliquo
censuris aut penas aliquas in eisdem conventionibus^g et conditionibus expressas vel 40
earum aliquam incurrisse nec iuramentum super^h eisdem conventionibus^g et conditionibus
obnervare adimplendis et inviolabiliter observandis a te prestitum aliquatenus violasse,
aut iuramentum ipsum aliquod impedimentum afferre, quominus predictum officium per
te vel alium seu alios dicto nostro durante beneplacito^k libere valeas exercere. Con-
ventionibus tamen ac^l conditionibus prefatis^m in nullo propter hoc volumus imposterumⁿ 45
iterari, sed eas in suo robore plenarie perdurare.

Dat. Montilibi Carpentoratensis diocesis, II. Idus Martii, anno nono.

^l 1164. ¹ 1. ^f *dest* 2. ^g conventionibus 1. ^h supra 1. ⁱ aut 2. ^k loco
conventionibus 2. et predictum. ^l ipsis et 2. ^m *dest* 2. ⁿ imposterum volumus 2.

1165, 1166. CONSTITUTIONUM CLEMENTINARUM FORMAE PRIORES.

(inter 1313. Aug. 24. et 1314. Apr. 20.)

Cf. etiam ea quae de indole ac tempore disseruit Doemigès: Acta Henrici VII.
5 *II, pag. XLII sqq.*

1165. CONSTITUTIO DE IUREIURANDO IMPERATORIS.

Formae prioris duos textus servatos habemus:

Textus A, qui ad formam post in Corpore iuris canonici receptam propius accedit,
superest 1) *Taurini in tabulario regio inter Collectanea et acta Bernardi de Mercato*
10 *'Diplomi imperiali Mazzo 4 nr. 11' (= Doemigès Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604)*
fol. 66 nescio a quoniam scriba curatus: fol. 67' inscripfit Bernardus: Due decretales:
edidit Doemigès l. c. II, 237 nr. 9a: 2) in bibliothecae Parisiensis cod. lat. 4113 (olim
Colbert. 753) fol. 5: quo codice varia acta ex archivo vel bibliotheca papuarum Avinionensi
oriunda continentur¹.

15 *Textus B solus superest in eodem codice Parisiensi fol. 3: nonnullis invariatis*
abundat, quae sub asteriscis adnotarimus.

Formam iubente Iohanne XXII. papa ut videtur de novo redactam, quae in Corpore
iuris canonici recepta est, vide v. iii. in Clem. de iureiur. (II, 30).

Böhmcr. Reg. 1246-1313 Pabste 342.

(P. deest.)

20 (1) Romani principes orthodoxe fidei professores sacrosanctam Romanam ecclesiam,
cuius caput^a est Christus redemptor noster, ac Romanum pontificem eiusdem redemp-
toris vicarium^{*} fervore fidei et clare devotionis promptitudine venerantes, sua sibi capita
submittere non reputaverunt indignum^{**} ac eidem Romano pontifici, a quo approba-
tionem persone ad imperialis celsitudinis apicem assumende necnon unctionem, con-
secrationem et imperii coronam accipiunt, se astringere^b vinculo iuramenti, prout tam
25 mos observationis antiquae temporibus novissimis renovate^c quam forma iuramenti huius-
modi^d sacris inserta canonibus manifestant^{***}.

(2) Dudum sane^e inter quondam^f Henricum^g imperatorem tunc Romanorum regem
et karissimum in Christo filium nostrum Robertum Sicilie^h regemⁱ gravi discordia susci-
30 tata, nos multis grandibusque periculis, quae exinde proventura verisimiliter timebantur,
intendentes celeri et oportuno remedio obviare^k, quibusdam ex fratribus nostris sancte

^{*} cui ab ipso imperatore celesti terreni simul ac celestis imperii sunt iura commissa *add. B.*

^{**} loco sua — indignum *B:* non reputarunt indignum, ut eternis imperiis in persona eiusdem
Christi vicarii humana imperia famulentur.

35 ^{***} loco manifestant *B:* ac etiam observantia modernis temporibus novissime renovata demonstrant.
Licet autem an iuramentum huiusmodi fidelitatis existat a retro Romanis principibus non
fuerit haecenus hesitatum, quia tamen clare memorie Henricus Romanorum imperator, qui
diebus proximis fuit de hac luce subtractus, non virtutem et mentem, sed nudam pro-
40 prietatem verborum insectans sensumque confundens iuramenta per eum vobis presta-
ta restringendo curiose videbatur asserere, illa ad debitum fidelitatis huiusmodi non extendi,
novo morbo curiositatis huiusmodi luculente veritatis antidotum presentis declarationis
oraculo providimus opponendum. *Cf. infra pag. 1209 lin. 12 sqq.*

1165. ^a capud *A l.* ^b constringerent *B.* ^c temporibus — renovate *hic desunt B.*

40 ^d prestiti ab Otone Romanorum imperatore *B.* ^e siquidem *B.* ^f eundem *B.* ^g *H. semper*
A l. ^h Syccilie *A l.* ⁱ illustrem *add. B.* ^k eisdem regibus ac *add. B.*

1) *Cf. editionem nostram 'Du Appellatum König Ludwigs des Baiern von 1324' (Weimar*
1906) pag. 3.

Romane ecclesie cardinalibus, existentibus tunc in Urbe pro reformanda pace et solidanda concordia inter reges eosdem¹, litteras nostras sub certa forma² duximus destinandas³ inter alia inserentes in eis, quod cum ipsi reges eiusdem ecclesie specialissimi filii sibi iuramento fidelitatis et alias multipliciter essent astricti, ipsius ecclesie debeant esse⁴ promptissimi defensores. Dictis autem litteris in⁵ noticiam dicti Henrici ad imperium iam promoti deductis⁶, idem Henricus ab eisdem cardinalibus requisitus, ut super contentis in illis suum propositum responderet, quasi moleste tulisset, quod de iuramento fidelitatis huiusmodi per eum prestito in dictis litteris mentio habebatur, non familiariter nec secrete, ut tractande pacis qualitas exigebat, set multis tabellionibus accessitis et requisitis ab eo, quod de responsionibus suis conficerent⁷ publica instrumenta, inter cetera publice presente multitudine hominum copiosa respondit, se non fore cuiquam ad iuramentum fidelitatis astrictum et quod nunquam fecerat iuramentum, propter quod foret ad⁸ iuramentum fidelitatis alicui obligatus, et quod ipse nesciebat, quod antecessores sui Romani⁹ imperatores unquam¹⁰ iuramentum huiusmodi prestitissent², fingens¹ se immemorem iuramenti, quod nobis ante coronationem suam prestiterat et 15 post coronationem etiam innovarat. Nos itaque attendentes, quod huiusmodi responsio, si sub dissimulatione³ pertranscat vel silentio pallietur, posset in magnum et evidens preiudicium Romane ecclesie redundare, dignum admodum et opportunum fore perspeximus, ut de iuramento⁴ huiusmodi constitutioni presenti aliqua breviter amec-

3) Dictus namque Henricus, quam primum fuit in regem Romanorum electus, solemnnes ad nos nuncios destinavit, dans eis per suas patentes litteras[†] plenum et speciale mandatum exponendi nobis pro eo devotionem ipsius et reverentiam filialem, quam ad nos et Romanam ecclesiam sincero gerere se dicebat affectu, necnon petendi et impetrandi a nobis favorem et gratiam consuetos, offerendi quoque^u et prestandi pro eo et in ipsius animam debite nobis et eidem ecclesie fidelitatis et cuiuslibet alterius generis iuramentum ac nichilominus petendi a nobis per nostras^v manus impendi unctionem, consecrationem et Romani imperii dyadema³. Prefatis itaque nuntiis in nostra et fratrum nostrorum presentia constitutis ac secundum^w dicti tenorem mandati per eos⁸ Avinione, ubi tunc eramus cum nostra^y curia residentes, in publico consistorio, 30 in quo erat prelatorum^z et aliorum tam clericorum quam laycorum non modica multitudo, premissis per eos coram nobis expositis^z, petitis humiliter et oblatis, nos eodem mandato et decreto eiusdem electionis^a Henrici ex parte principum tam ecclesiasticorum quam secularium, qui eundem elegerant, nobis per dictos nuntios presentatis, plena cum eisdem fratribus deliberatione discussis factaque nobis de electione huiusmodi con-

¹ *loco* sub certa forma *B* paternas preces et efficacia super hoc monita continentes.

² *loco* ad iuramentum — quod *B* fidelitatem huiusmodi obligatus, immemor ut videtur iuramentorum que.

³ *loco* iuramento huiusmodi *B* ordine iuramentorum et ipsis etiam iuramentis, que dictus Henricus tam ante quam post sue coronationis insignia nobis et eidem ecclesie prestavit.

[†] in quibus nos suum nominabat dominum, ut decebat^e *add. B. Cf. infra pag. 1209 not. ***.*

^u et principum secularium et aliorum electorum eiusdem Henrici *add. B.*

1165, ¹ *loco* reges eosdem *B*; inter eos, ² esse debeant *A 2 B.* ³ *loco* in — deductis *B*:

et oblati *add. B.* ⁴ et quibuscunque volentibus traderent *add. B.* ⁵ Romanorum *A 2.* ⁶

1165, ¹ *loco* ² simulans alia manu *suprascriptum A 2.* ³ dissimulatione *A 1.* ⁴ amittit

A 1. ⁵ *loco* ⁶ sibi *add. A 2 B.* ⁷ sibi *add. A 2 B.* ⁸ iuxta *B.* ⁹ per eos *delet. A 2.*

¹⁰ *loco B.* ¹¹ *loco* ¹² *loco* ¹³ *loco* ¹⁴ *loco* ¹⁵ *loco* ¹⁶ *loco* ¹⁷ *loco* ¹⁸ *loco* ¹⁹ *loco* ²⁰ *loco* ²¹ *loco* ²² *loco* ²³ *loco* ²⁴ *loco* ²⁵ *loco* ²⁶ *loco* ²⁷ *loco* ²⁸ *loco* ²⁹ *loco* ³⁰ *loco* ³¹ *loco* ³² *loco* ³³ *loco* ³⁴ *loco* ³⁵ *loco* ³⁶ *loco* ³⁷ *loco* ³⁸ *loco* ³⁹ *loco* ⁴⁰ *loco* ⁴¹ *loco* ⁴² *loco* ⁴³ *loco* ⁴⁴ *loco* ⁴⁵ *loco* ⁴⁶ *loco* ⁴⁷ *loco* ⁴⁸ *loco* ⁴⁹ *loco* ⁵⁰ *loco* ⁵¹ *loco* ⁵² *loco* ⁵³ *loco* ⁵⁴ *loco* ⁵⁵ *loco* ⁵⁶ *loco* ⁵⁷ *loco* ⁵⁸ *loco* ⁵⁹ *loco* ⁶⁰ *loco* ⁶¹ *loco* ⁶² *loco* ⁶³ *loco* ⁶⁴ *loco* ⁶⁵ *loco* ⁶⁶ *loco* ⁶⁷ *loco* ⁶⁸ *loco* ⁶⁹ *loco* ⁷⁰ *loco* ⁷¹ *loco* ⁷² *loco* ⁷³ *loco* ⁷⁴ *loco* ⁷⁵ *loco* ⁷⁶ *loco* ⁷⁷ *loco* ⁷⁸ *loco* ⁷⁹ *loco* ⁸⁰ *loco* ⁸¹ *loco* ⁸² *loco* ⁸³ *loco* ⁸⁴ *loco* ⁸⁵ *loco* ⁸⁶ *loco* ⁸⁷ *loco* ⁸⁸ *loco* ⁸⁹ *loco* ⁹⁰ *loco* ⁹¹ *loco* ⁹² *loco* ⁹³ *loco* ⁹⁴ *loco* ⁹⁵ *loco* ⁹⁶ *loco* ⁹⁷ *loco* ⁹⁸ *loco* ⁹⁹ *loco* ¹⁰⁰ *loco*

¹ *loco* ² *loco* ³ *loco* ⁴ *loco* ⁵ *loco* ⁶ *loco* ⁷ *loco* ⁸ *loco* ⁹ *loco* ¹⁰ *loco* ¹¹ *loco* ¹² *loco* ¹³ *loco* ¹⁴ *loco* ¹⁵ *loco* ¹⁶ *loco* ¹⁷ *loco* ¹⁸ *loco* ¹⁹ *loco* ²⁰ *loco* ²¹ *loco* ²² *loco* ²³ *loco* ²⁴ *loco* ²⁵ *loco* ²⁶ *loco* ²⁷ *loco* ²⁸ *loco* ²⁹ *loco* ³⁰ *loco* ³¹ *loco* ³² *loco* ³³ *loco* ³⁴ *loco* ³⁵ *loco* ³⁶ *loco* ³⁷ *loco* ³⁸ *loco* ³⁹ *loco* ⁴⁰ *loco* ⁴¹ *loco* ⁴² *loco* ⁴³ *loco* ⁴⁴ *loco* ⁴⁵ *loco* ⁴⁶ *loco* ⁴⁷ *loco* ⁴⁸ *loco* ⁴⁹ *loco* ⁵⁰ *loco* ⁵¹ *loco* ⁵² *loco* ⁵³ *loco* ⁵⁴ *loco* ⁵⁵ *loco* ⁵⁶ *loco* ⁵⁷ *loco* ⁵⁸ *loco* ⁵⁹ *loco* ⁶⁰ *loco* ⁶¹ *loco* ⁶² *loco* ⁶³ *loco* ⁶⁴ *loco* ⁶⁵ *loco* ⁶⁶ *loco* ⁶⁷ *loco* ⁶⁸ *loco* ⁶⁹ *loco* ⁷⁰ *loco* ⁷¹ *loco* ⁷² *loco* ⁷³ *loco* ⁷⁴ *loco* ⁷⁵ *loco* ⁷⁶ *loco* ⁷⁷ *loco* ⁷⁸ *loco* ⁷⁹ *loco* ⁸⁰ *loco* ⁸¹ *loco* ⁸² *loco* ⁸³ *loco* ⁸⁴ *loco* ⁸⁵ *loco* ⁸⁶ *loco* ⁸⁷ *loco* ⁸⁸ *loco* ⁸⁹ *loco* ⁹⁰ *loco* ⁹¹ *loco* ⁹² *loco* ⁹³ *loco* ⁹⁴ *loco* ⁹⁵ *loco* ⁹⁶ *loco* ⁹⁷ *loco* ⁹⁸ *loco* ⁹⁹ *loco* ¹⁰⁰ *loco*

1) *loco* ² *loco* ³ *loco* ⁴ *loco* ⁵ *loco* ⁶ *loco* ⁷ *loco* ⁸ *loco* ⁹ *loco* ¹⁰ *loco* ¹¹ *loco* ¹² *loco* ¹³ *loco* ¹⁴ *loco* ¹⁵ *loco* ¹⁶ *loco* ¹⁷ *loco* ¹⁸ *loco* ¹⁹ *loco* ²⁰ *loco* ²¹ *loco* ²² *loco* ²³ *loco* ²⁴ *loco* ²⁵ *loco* ²⁶ *loco* ²⁷ *loco* ²⁸ *loco* ²⁹ *loco* ³⁰ *loco* ³¹ *loco* ³² *loco* ³³ *loco* ³⁴ *loco* ³⁵ *loco* ³⁶ *loco* ³⁷ *loco* ³⁸ *loco* ³⁹ *loco* ⁴⁰ *loco* ⁴¹ *loco* ⁴² *loco* ⁴³ *loco* ⁴⁴ *loco* ⁴⁵ *loco* ⁴⁶ *loco* ⁴⁷ *loco* ⁴⁸ *loco* ⁴⁹ *loco* ⁵⁰ *loco* ⁵¹ *loco* ⁵² *loco* ⁵³ *loco* ⁵⁴ *loco* ⁵⁵ *loco* ⁵⁶ *loco* ⁵⁷ *loco* ⁵⁸ *loco* ⁵⁹ *loco* ⁶⁰ *loco* ⁶¹ *loco* ⁶² *loco* ⁶³ *loco* ⁶⁴ *loco* ⁶⁵ *loco* ⁶⁶ *loco* ⁶⁷ *loco* ⁶⁸ *loco* ⁶⁹ *loco* ⁷⁰ *loco* ⁷¹ *loco* ⁷² *loco* ⁷³ *loco* ⁷⁴ *loco* ⁷⁵ *loco* ⁷⁶ *loco* ⁷⁷ *loco* ⁷⁸ *loco* ⁷⁹ *loco* ⁸⁰ *loco* ⁸¹ *loco* ⁸² *loco* ⁸³ *loco* ⁸⁴ *loco* ⁸⁵ *loco* ⁸⁶ *loco* ⁸⁷ *loco* ⁸⁸ *loco* ⁸⁹ *loco* ⁹⁰ *loco* ⁹¹ *loco* ⁹² *loco* ⁹³ *loco* ⁹⁴ *loco* ⁹⁵ *loco* ⁹⁶ *loco* ⁹⁷ *loco* ⁹⁸ *loco* ⁹⁹ *loco* ¹⁰⁰ *loco*

patiebatur ipsius, et inquisito de ipsius fide, probitate ac aliis, que in persona imperatoris sunt merito requirenda, cum pluribus prelatiis et aliis magne auctoritatis viris, qui eiusdem Henrici personam, mores, condicionem et statum plenius noverant et cuius etiam nos et fratres nostri aliqualem noticiam habebamus, propter quod facilius transivimus
 5 in examinatione predicta, ydoneaque reperta ipsum nominavimus, denunciavimus et declaravimus regem Romanorum, ipsius approbantes personam eumque sufficientem et habilem declarantes ad suscipiendum^d imperialis celsitudinis dignitatem ac decernentes unctionem, consecrationem imperii^eque Romani^e coronam sibi per manus nostras debere concedi*. Et subsequenter a prelatiis nuntiis sufficiens^f ab eo ut premititur mandatum
 10 habentibus secundum^g formam in^h decretis que incipit „Tibi domino“ⁱ comprehensam fidelitatis recepimus iuramentum².

(4) Licet autem, an iuramentum^b fidelitatis existat, a retro Romanis principibus non fuerit hactenus hesitatum, quia tamen idem Henricus Romanorum imperator, qui diebus proximis fuit de hac luce subtractus, non virtutem et mentem, set nudam proprietatem^j verborum insectans^k sensumque confundens et^l iuramentum restringendo predictum curiose videbatur asserere, ut prefertur, illud ad debitum fidelitatis huiusmodi non extendi, novo morbo curiositatis huiusmodi luculente antidotum veritatis^m presentis declarationis oraculo providimus apponendum. Quia igitur capitulis in iuramento fidelitatis contentis sollicita meditatione pensatisⁿ, ipsa capitula in prefato imperatoris
 15 iuramento, quantum ad effectum, mentem et virtutem ipsius non est dubium contineri, nos premissis et aliis rationibus, ne quis in Romanum assumptus principem vel in posterum^o assumendus, an iuramentum huiusmodi per dictum Henricum imperatorem prestitum et per successores ipsius in futurum prestandum fidelitatis rationabiliter dici possit^p, in dubitationem ducere^q audeat vel super hoc contrarium astruere veritati,
 20 auctoritate apostolica de fratrum nostrorum consilio unanimiti et concorditer^r declaramus et etiam diffinimus^s, illud iuramentum^t fidelitatis existere ac censeri debere.

(5) Preter predictum insuper iuramentum^{**} dictus Henricus, priusquam ingrederetur Ytaliam^u vel ibidem iura aliqua exerceret, sub testimonio suarum patentium litterarum^{***} in manibus^v dilecti filii Iohannis de Mollianis scolastici ecclesie Tullensis capellani
 30 nostri ad hoc specialiter per nos missi, nostro et prefate ecclesie nomine recipientis, promisit et corporali iuramento firmavit, quod eandem ecclesiam et fidem catholicam pura fide totisque viribus conservaret^w, revereretur et etiam defenderet omnemque

*¹) ad hoc sibi certum locum et terminum assignantes *add. B.*

**²) *loco* in decretis — insuper iuramentum *B* a dicto Otone Romanorum imperatore super hoc inductam fidelitatis recepimus iuramentum. Deinde nos ad instanciam procuratorum ipsorum universis personis ecclesiasticis et secularibus eidem regi subditis Romanorum per apostolicas mandavimus litteras, quod ipsi regi seu nunciis, procuratoribus et officialibus suis efficaciter intendere ac parere sibi³que de iuribus suis integraliter respondere curarent, dictusque Henricus rex postmodum a nobis humiliter postulavit, sibi per nos munus huiusmodi consecrationis et coronationis impendi loco et termino assignatis. Sed nos tunc arduis occupati negociis et propterea ad illa intendere nequentes predictum terminum in tempus aliud duximus pro-rogandum. Postmodum vero,
 49

***³) in quibus etiam, ut decebat, nos summi dominum^x nuncupabat *add. B.* *Cf. supra 1298 not. †.*

1165. ^d) suscipiendam *B.* ^e) *i corr. ex a3 A 1.* ^f) ad hoc *add. A 2 B.* ^g) iuxta *B.*
 45 ^h) huiusmodi *add. A 2.* ⁱ) *delet. A 2.* ^k) corticem *supra lin. add. A 2.* ^l) *deest A 2.* ^m) verit. antid. *A 2.* ⁿ) presentis *male A 1.* ^o) imposterum *A 2.* ^p) rationabiliter dici possit *delet. et corr. in existat A 2.* ^q) deducere *A 2.* ^r) unanimiti et concorditer *deleta sunt A 2.* ^s) et etiam diffinimus *item deleta sunt A 2.* ^t) illud iuramentum *his scriptum, sive delitura A 1.* ^u) Italian *B.* ^v) sequitur dicti *A 1.* ^w) et *add. A 1.* ^x) sequitur *rasura unius cerbi B.*

50 1) *c. 33 Di. LXIII.* 2) *Cf. supra nr. 293—298.*

heresim, scisma et hereticos quoslibet, fautores, receptatores et defensores ipsorum exterminaret pro posse ac nunquam cum Sarraceno, pagano, scismatico seu alio quolibet communionem catholice fidei non habente aut cum aliquo alio prefate ecclesie inimico vel rebelli seu eidem manifeste suspecto unionem quamlibet, parentelam aut confederationem iniret, set tam nostram quam successorum nostrorum personas, honorem et statum manuteneret³, defenderet et conservaret contra omnes homines, cuiuscunque existerent preeminentie, dignitatis aut status. Eidem adiciens iuramento, quod manuteneret semper atque servaret privilegia omnia per predecessores suos reges ac² imperatores Romanos¹ prefate Romane aut^b aliis quibuscunque^c ecclesiis quocunque concessa tempore et continentie cuiuscunque ipsaque omnia et specialiter ac precipue per clare memorie Constantinum, Karolum^d, Henricum, Ottonem^e III, Fredericum^f secundum atque Radulphum^g predecessores ipsius super concessione, recognitione, avocatione, quitatione et libera dimissione terrarum et provinciarum Romane ecclesie ubilibet positarum, quarum etiam multas nominatim expressit^h, sediⁱ apostolice Romanisque Pontificibus sub quocunque tenore concessa recognovit, confirmavit et ex certa scientia¹⁵ innovavit ac etiam de novo concessit, et terras ipsas atque^k provincias recognovit ad ius et^l proprietatem ipsius ecclesie plenissime pertinere easque nichilominus ex habundanti de novo ecclesie sepelate donavit. Sub predicto^m se obligans iuramento, quod ipsas vel aliquam ipsarum partem nullo unquam tempore occuparet seu quantumⁿ in eo esset ab alio permetteret occupari, nec in eis aut aliqua parte ipsarum iura aliqua,²⁰ possessiones aut tenutas haberet seu quomodolibet possideret, nec in eis etiam potestarie seu cuiusvis capitaneie officium aut iurisdictionem quamcunque per se vel alium exereeret, quodque ut princeps catholicus et sepelate ecclesie advocatus atque^o defensor ipsam iuvaret et consiliis et auxiliis illi assisteret oportunis contra quoseunque inobedientes et rebelles eidem et precipue contra occupantes seu turbantes^p terras predictas seu provincias vel partem quamlibet earundem. Sub eodem etiam iuramento promisit, quod tam ipsam Romanam^q quam alias ecclesias, libertatem ecclesiasticam, bona, iura, prelatos et^r ministros ecclesiarum ipsarum manuteneret, conservaret ac defenderet suo posse, ecclesie Romane vassallos contra iustitiam nullatenus offensurus, devotos ac^s fideles ecclesie etiam in imperio constitutos benigne tractaret nec eos opprimeret contra iustitiam aut quantum in eo esset per alium opprimi sustineret, set in suis potius iuribus et iusticiis conservaret^t.

6. Postremo autem idem Henricus consecrationis et coronationis sue tempore aliud eisdem cardinalibus, quos ad impendendum sibi huiusmodi consecrationis et coronationis insignia miseramus ad Urbem, illud nostro nomine recipientibus corporaliter prestitit iuramentum, quod in pontificali Romano prestandum per imperatorem coronacionis sue tempore continetur, ac post coronationem eandem iuramenta predicta nichilominus innovavit, prout in patentibus ante sue coronationis insignia eius regio sigillo magno et aliis post coronationem huiusmodi eius imperiali aurea bulla munitis inde confectis litteris, in quibus et etiam in aliis prescriptis litteris suis nos suum dominum nominabat,⁴⁰ quas in archivis Romane ecclesie reponi et diligenter conservari facimus^u, plenius continetur^v.

1165, 8 et *add.* A 1. ² aut A 1. ^a Romani A 2. ^b ac A 2. ^c quibuslibet A 2.
^d Karolum A 1. ^e Ottonem A 2; Ottonem B. ^f Fredericum A 1. ^g Radulphum A 1. ^h nominavit
A 1. ⁱ sedi A 1. ^j quocunque A 1. ^k et A 1. ^l corr. ex ad *delet.* A 1. ^m supradicto A 1. 45
ⁿ quantum A 2. ^o adque A 1. ^p perturbantes A 1. ^q sequitur ecclesiam *subpunctum* A 2.
^r prelatos A 1. ^s acque A 1. ^t decimus A 1.

1. *Supra* nr. 131 et 132. 2. *Supra* nr. 154 et 167.

(7) Patet^a igitur ex premissis dictum* quondam Henricum imperatorem Romanorum non bene dixisse, qui respondendo dictis cardinalibus, ut superius est expressum, post nobis et ecclesie Romane prestita iuramenta predicta dixit, se sacramentum fidelitatis nunquam alicui prestitisse^b.

5 **1166. CONSTITUTIO IN FAVOREM ROBERTI REGIS SICILIAE.**

Ad formam priorem edendam denuo contulimus 1) Collectanea Bernardi ad nr. 1165 sub A 1 citata fol. 68^a.

Formam denuo redactam et in Corpore receptam vide c. 2 in Clem. de sent. et re iudic. (II, 11).

10 *Böhmer. Reg. 1246—1313 Pabste 343.*

(P. deest.)

Clemens etc. ad perpetuam rei memoriam.

(1) Pastoralis cura sollicitudinis nobis divinitus super cunctas christiani populi nationes iniuncta nos invigilare^a remediis subiectionum, eorundem periculis obviare et scandala^b remove compellit. Sane eum iam dudum inter H(enricum) imperatorem
 15 quondam Romanorum et carissimum in Christo filium nostrum Robertum Sycilie regem gravis fuisset materia turbationis exorta, asserente demum imperatore predicto, quod eum quibusdam ipsius subditis rex confederaciones et conspiraciones fecerat in ipsius maiestatis offensam quodque tractaverat et ordinaverat, ut civitates quedam imperii in
 20 imperatoris eiusdem obedientia consistentes^c contra eum et imperium rebellarent, gentesque sui^d ipsius fulte subsidio nonnullas alias imperii civitates et castra, inde violenter eiectis ipsius imperatoris officialibus, occupant et pro ipso rege occupata tenebant, et alias etiam in imperatoris et imperii eiusdem contemptum et sue maiestatis iniuriam et reipublice detrimentum multa gravia fuerant per regem eundem ac maliciam
 25 et instigacionem ipsius tam a suis stipendiariis quam a subditis imperatoris commissa, prehabitis per imperatorem eundem quibusdam processibus contra eum, absentem tamen quamvis legitime iuxta imperatoris assertionem citatum, ac quod supradicta erant notoria, per imperialem interlocutoriam declarato, imperator ipse affirmans regem propter premissa lese maiestatis criminis reum esse, in ipsum peremptorie ut dixit [et] sufficienter
 30 citatum, set comparere contumaciter recusantem tamquam rebellem, proditorem et hostem imperii ac reum criminis supradicti privationis omnium dignitatum quocumque comprehensarum titulo et quibus se intitulabat rex ipse, auctoritatum quoque, honorum, provinciarum, terrarum, bonorum, iurium et iurisdictionum tam perpetuorum quam temporalium, et si quando veniret in suam et imperii fortiam, mutilationis etiam capitis sententiam promulgavit, omnem supplendo defectum, si quis forsitan fuerat ex sollempni-

35 *) loco dictam — prestitisse B: quod idem imperator Henricus omnia que fidelitatis continet iuramentum iuravit specialiter et distincte, prout doctorum solennium indubitanter tenet opinio et ex verbis et mente iuramentorum ipsorum sane intelligentibus evidentius demonstratur. Nos igitur premissis et aliis rationibus diligenti meditatione pensatis, ne quis in Romanum assumptus principem vel in posterum assumendus, an iuramenta huiusmodi per
 40 dictum Henricum imperatorem prestita et per successores ipsius in futurum prestanda fidelitatis rationabiliter dici possint, in dubitationem deducere audeat vel super hoc contrarium astruere veritati, auctoritate apostolica de fratrum nostrorum consilio declaramus et etiam diffinimus, illa et similia iuramenta fidelitatis existere et censi ac Romano principem prestare debere illa Romano pontifici vel alteri, cui receptionem illorum Romanus pontifex
 45 duxerit committendam. Cf. supra pag. 1209 lin. 188sq.

1165. a) Patet — prestitisse *mutato ductu, atramento pallidiori actius scripta* A 2.

1166. a) invigilate I. b) scandalis I. c) consistentes I. d) sue *supra lineam add.* 1.

tate iuris obmissus in processibus memoratis, premissa ut asseruit faciens exigente iustitia et de imperiali potestate¹.

2) Verum quia huiusmodi sententia, que non a discretionē, matre virtutum, sed a noverca iustitię, voluntaria scilicet iudicantis precipitatione processit, partus forsā deteriores haberet, si ipsius inefficacia in publicum precone iustitia non prodiret, nos circa eam tali uti provisione volentes, quod detectis ipsius defectibus seminata per eam extinguat² pericula et in ratione reddendum sit posteris profutura, ipsam subiciendam esse providimus lime iustitię ac recte libramini rationis. Eiusdem igitur causis et continentia necnon conditione illorum, a quo et in quem lata fuit, diligenti ac debita deliberatione³ pensatis, evidenter ex eis illius astruitur evidentia nullitatis et manifeste arguitur iniquitas promulgantis. Notorium quippe ac indubitatum existit, quod imperator predictus ad regem inimici[t]ias capitales habebat quodque grandis exercitus tempore dictorum processuum et sententię imperatori assistens regem ipsum et suos prosequabatur odio capitali, Pisanaque civitas, in qua lata fuit memorata sententia, regem capitali habebat odio notorio et antiquo. Set esto quod rex ipse alias ad premissa fuisset legitime per imperatorem citatus, numquid venire debuit ad tantum ac talem suum capitalem notorie inimicum exercitu feroci, grandi et pariter odioso stipatum? Numquid etiam debuit comparere in loco admodum populoso, multum potenti ac prefato in eum odio provocato? Quis enim auderet vel qua ratione audere aliquis teneretur consistorii talis subire iudicium, se in hostium sinu⁴ reponere ac ad mortem per violentam iniuriam, non per iustitiam inferendam⁵ ultroneum se offerre? Hęc quidem iure timentur, hęc de more vitantur, hęc refugit ratio, hęc aborret natura. Desiperet igitur, qui citationem huiusmodi saperet artasse citatum. Et illud tanquam notissimum nullatenus obmittamus, quod extra districtum imperii et in regno scilicet Syçilie notorie ac continue tempore supradicto morantem citare non potuit imperator nec citatio, si qua⁶ forsā de ipso intra imperii fines fecit⁷, citatum extra imperium constitutum artavit. Nos quoque regis ordinarius iudex, quod ad imperatoris iudicium citarem vel citari aut remitti faceremus eundem, nequaquam fuimus requisiti, ymo licet ad nos et curiam nostram temporibus illis rumores⁸ frequentes de curia imperatoris venirent et iuxta eum etiam quidam ex fratribus nostris essent, prius tamen diete sententię promulgatio quam aliquid de processibus antecedentibus ad audientiam nostram [per]venit. Denique licet rex ipse terras aliquas ab imperatore tenere dicatur in feudum, non tamen in eis, set in Regno prefato domicilium suum fovebat, unde imperator in ipsius personam nulla ratione terrarum huiusmodi nisi ex natura feudorum debitam superioritatem habebat. Quod si punitio criminis infra districtum imperialem commis[s]i ad imperatorem pertinuisse dicatur, verum est quidem, si in eodem districtu fuisset inventus delinquens vel ad illum de more demissus. Dicine ergo sententia meruit, que in loco notorie ut prefertur non tuto a capitali notorio inimico in absentem nec citatum legitime ac inauditum per consequens et indefensum non maturo fuit iudicio, sed precipitio et de tanto presertim crimine promulgata?

3) Rursus non est silentio relinquendum, quod rex ipse, noster⁹ et ecclesie Romane ratione Regni predicti notorie subditus homoque ligius et vassallus ac in eodem Regno non in premititur in imperio certum, continuum et notorium domicilium habens¹, quantumlibet omnia in sententia supradicta contenta veritatem indubiam continerent. Sicque non dum iure, ymo nec cum iuris colore¹⁰ tulit imperator sententię sepedictam in regem ex causa, que veritatis subsistentiam non habebat. Propter quod etiam quod in

¹ 1166. ² omittunt 1. ³ libatione in nova pagina 1. ⁴ suo 1. ⁵ referendam 1. ⁶ remittens 1. ⁷ supra scriptum 1. ⁸ desuat quardam 1. ⁹ videtur scriptum esse contra(?) iuris colorē 1.

¹⁰ 1. supra scriptum 1. ¹¹ Cf. supra proœmium ad nr. 848.

eo fuit regem eundem privando regno et regia dignitate ac terris etiam aliis et iurisdictionibus perpetuis et temporalibus, que sub eo nullatenus vel abⁿ eo, set a nobis tenebat potius et sub nobis, necnon inhibendo in eadem sententia sub magnarum appositione penarum, quarum etiam aliquas sibi^o applicari mandavit, ne quis dicto regi
 5 presumeret respondere in suis^p debitis ipsiusve familiaritate vel servitio remanere aut eidem contra ipsum imperatorem quovis modo impendere consilium, auxilium vel favorem, cum debitores, servitores et auxiliares huiusmodi extra imperium et in Regno constituti predicto ac de ipso et aliis diversis non subditi imperio existentes nullatenus imperatori subessent nec ex committendis in Regno eodem dictis posse[n]t penis astringi,
 10 absolvendo quoque ab omni fidelitate, obligatione, servicio, promissione ac pacto provincias omnes, civitates et castra ipsiusque vasallos et feudatarios ac alios quoslibet eidem regi quomodolibet obligatos, cum includerentur in absolute huiusmodi terre et persone nobis et ecclesie Romane subiecte, proprie terminos potestatis excessit, in messem nostram et aliorum etiam regum et principum, quorum subiectos sua secundum
 15 premissa nitentur artare censura, immittens perperam fallacem suam.

(4) Ceterum defectus suppletio circa processus adhibita supradictos non tantum valet ad iustificationem ipsorum et sententie supradicte, quantum ad eorum sigillationem et notam, cum nullam super premissis potestatem haberet imperator in regem sibi alias quam ut prefertur non subditum, non^q citatum legitime aut remissum et extra districtum
 20 ipsius continue ac notorie consistentem. Nec predicta suppletio circa subditum etiam ad ea potuisset de ratione referri, per que de crimine presertim sic gravi delato defensionis, que a iure provenit naturali, facultas adimi valuisset, cum illa tollere imperatori non licuerit, que iuris naturalis existunt.

(5) Ut igitur [sicut] memorata sententia iuris caret effectu, sic auctoritate et nomine
 25 rei careat iudicate, ut non in opinione communi aut vulgi labiis nomen habere sententie mereatur, ut etiam in magnum iustitie ac pacis obsequium scandalosis occurratur periculis, que cum nostra, ecclesie, provinciarum multarum, regnorum et gentium turbatione non modica possent occasione ipsius pro tempore suboriri, nos tam ex superioritate, quam ad imperium non est dubium nos habere, quam ex potestate, in qua vacante^r
 30 imperio imperatori succedimus, et nichilominus ex illius plenitudine potestatis, quam Christus [rex] regum et dominus dominantium nobis licet immeritis in persona beati Petri concessit, sententiam et processus omnes predictos et quidquid ex eis secutum est vel occasione ipsorum de fratrum nostrorum consilio declaramus fuisse omnino irritos et inanes nullumque debere aut debuisse sortiri effectum aut nocumentum vel notam
 35 afferre cuiquam aut debuisse ipsosque nichilominus, quantum processerunt de facto et quicquid ob eos secutum est, in irritum revocamus.

1166. ⁿ) sequitur alio delet. I. ^o) volumus sequitur delet. I. ^p) respondere in suis signo transponendi posito I. ^q) ta sequitur deletum I. ^r) vacante in qua I.

APPENDIX V.

SCRIPTA PACIS.

1167. PAX WESTFALICA PRIOR.

1298. Jun. 24.

*Demum contulimus autographon tabularii civitatis Tremoniensis. Pendunt sex sigilla
fere omnia illaesa loris membranaceis. Edita est 'Dortmunder Urkundenbuch' I (1884)
pag. 173 nr. 255. Cf. infra nr. 1173. (P. deest.)*

1. Nos Wichboldus Dei gracia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus^a sacri imperii per Ytaliam archicancellarius et nos Everhardus eadem gracia Monasteriensis episcopus et Everhardus comes de Marca necnon magistri civium, consules et universitates Monasteriensis, Susaciensis et Tremoniensis civitatum notum facimus universis presentes litteras inspecturis, quod attendentes statum terre parcium Westphalie per gwerrarum discrimina, rapinas et spolia ab iniquitatis filiis non que sua sunt querentibus perpetrata pluribus retroactis temporibus adeo et in tantum disturbatum, quod vix nostris temporibus, nisi salubri et oportuno occurratur remedio, poterit reformari, placuit igitur nobis omnibus et singulis consensu unanimi huiusmodi periculis et periculosis turbatorum machinationibus et conatibus salubri sancte pacis remedio occurrere, pacem iuravimus et ad ipsius sancte pacis observationem bona fide et intencione sine dolo nos ad invicem astrinximus interposito iuramento divitibus, medioeribus, pauperibus et mercatoribus quibuscumque ac aliis transeuntibus infra terminos ducatus Westphalie et dyocesis ac domini Monasteriensis ad quinquenium durature, ut universi sub umbraculo sancte pacis valeant respirare.

2. Et ne tam salutifera, fructuosa et necessaria pacis ordinacio propter copiosam multitudinem omnium nostrum qui pacem iuravimus dissolvi valeat vel remitti et in paucioribus sit via brevior, eligimus nos archiepiscopus pro conservacione et proseeuione pacis predictae virum nobilem Iohannem dominum de Bylsten et Antonium de Scheydinge milites, et nos Monasteriensis episcopus Gerlaeum de Beveren et Ludolphum de Monasterio milites, et nos Everhardus comes de Marca Engelbertum de Herborne et Theodecum de Wickede milites, nos vero cives Monasterienses Henricum Riken et Bernardum Kircherine concives nostros, nos Susacienses Albertum de Palsole et Wulfardum Eppine concives nostros, et nos Tremonienses Henricum Longum et Bertrammum Süderman concives nostros adiungimus, qui certis temporibus et locis ab ipsis ordinandis convenient

^a 1167. *non per se, sed ultra et in p[ro]p[ri]o*

et tractabunt et quidquid commoditatis et utilitatis pro observancia pacis excogitare et invenire poterunt, ordinabunt.

3. Quod si pacem a quibuscumque seu a quocumque, cuiuscumque status vel conditionis existant vel existat, infra terminos prenotatos in personis vel in rebus inibi existentibus perquisierint et reppererint violatam, ita quod contra tales fuerit merito procedendum, dicti pacis tractatores seu ordinatores, si violatorem pacis invenerint iniustum et competenter monitus noluerit excessum suum emendare, tunc pacis tractatores secundum tenorem iuramenti sui contra ipsum expeditionem ordinabunt et unicuique dominorum ac civitatum numerum armigerorum imponent iuxta cuiuslibet ipsorum vires, situs et facultates. Quam expeditionem nobis archiepiscopo Coloniensi, si presentes fuerimus, alioquin marscalco nostro Westphalie intimabunt sub suis patentibus litteris et sigillo communi, quo in huiusmodi factis communiter utentur, et iurabunt tactis sacris, quod nec prece nec precio nec odio nec timore alicui parent in premissis, cuiuscumque status vel conditionis existat. Qua intimacione sic facta nos archiepiscopus, si in terminis fuerimus, alioquin marscaleus noster ulterius dominos et civitates convocabimus et convocabit contra pacis violatorem processuros. Qui omnes infra terminum competentem super hoc ab ipsis pacis ordinatoribus moderandum potenter et patenter, prout status negotii et qualitas personarum pacem violantium requisierint, expensis propriis procedemus nec desistemus a persecucione pacem violantium, nisi condigna prestita fuerit emenda et pax extiterit reformata.

4. Si autem pacis violator monitus iniuriam suam revocare et excessum suum emendare voluerit, predicti pacis ordinatores potestatem habebunt ipsum recipiendi ad emendam et emendam excessus moderandi. Qua emenda prestita deinceps super huiusmodi excessu a nullo debebit argui vel culpari.

5. Insuper est condictum inter nos, quod si aliquis pacem violaverit et ob hoc in territorio, in quo deliquit vel ad quod spoliium deduxerit, proscriptus fuerit, ille quicumque fuerit ab omnibus sancte pacis conservatoribus et in omnibus locis, ad que pax iurata se extendit, pro proscripto habebitur et de ipso in omnibus locis iudicabitur tamquam de proscripto, acsi ibidem deliquisset.

6. Adiectum est etiam, quod si aliquos vel aliquem de predictis personis et adiunctis et assumptis, adiungendis vel assumendis mori, abesse vel legitime impediri vel revocari contigerit, illi qui ipsos vel ipsum instituerant et adiunxerant, alium vel alios in locum illorum vel illius poterunt et debebunt subrogare, qui consimilem habeant vel habeat potestatem.

7. Si vero predicti pacis ordinatores seu conservatores omnes duodecim convenire nequiverint ad suos tractatus et negocia prosequenda, set contingat unum vel duos abesse, quidquid ceteri ordinandum^b decreverint, hoc processum habebit, acsi omnes convenissent.

8. Dicte etiam persone sic assumpte semel ad minus convenient infra mensem, nisi forte necessitas et pacis turbacio ad conveniendum sepius astringat eosdem.

9. Quod si aliqui principes, comites, nobiles vel civitates, de quibus verisimilis sit presumptio, quod sint viri pacifici et boni pacis emulatores, huiusmodi ordinationi includi petiverint, tales in nostrum consorcium de unanimi assensu omnium nostrum assumi poterunt et admitti. Super omnia tamen^c quibuslibet dominis et civitatibus in confederacione pacis iurate adherentibus in sui iuris vigore permansuris.

10. In horum testimonium et firmitatem evidentem presentes litteras roboravimus sigillorum nostrorum appensione.

Actum et datum in festo nativitatis beati Iohannis baptiste, anno Domini millesimo ducesimo nonagesimo octavo.

1168. PAX BAWARICA.

1300. Sept. 8.

Denno contuberos Coparium Bernardi abbatis Altabensis sac. XIV., qui servatur Monaci in tabulario generali regni Bavarici, ubi fol. 55—59 (= fol. XLV—XLVIII) manu contra inscripta est. Superest in hoc solo codice, quo omnes redeunt editiones. 5
Ebdelernd a. 1861. Wittmanni Monumenta Wittelsbavensia II, 110 nr. 217 et a. 1891. Rockinger Denkmäler des bairischen Landesrechts vom 13. bis in das 16. Jahrhundert II, 55 sqq.

Synopsis huius pacis cum Pace Bavarica a. 1293, supra tom. III, nr. 633 edita demque cum Pace Rudolphina a. 1281, supra tom. III, nr. 278 vide Rockinger l. c. 10

Numeros capitum tam editionis Wittmannianae quam secundo loco Rockingerianae auctis inclusos et typis minoribus expressos nostris adiecitimus. Pacis scriptorum priorum capita, quae cum nostro tertio plus minusve conveniant, margini ascripsimus.

(P. deest.)

1. Wir Ott, Rudolf^a und Stephan von Gots genaden hertzogen ze Baiern und 15
 pfallentzgraven ze Rein verjehen offenbar und tun ehunt allen den di disen brief
 ansehent oder horent lesen, daz wir nach unser herren rat dez bischofs von Freising
 und nach unsers ocheims rat graf Gebharts von Hirzbereh und nach unsers rates rat
 disen lautfrid und die sartz gesetzt haben, die hernach geschriben stent, uns und
 unserm land ze frun und ze eren und haben auch disen lautfrid bestat von sand 20
 Mychels tag der ni ehunt über dren jar.

Sept. 29.
III nr. 633
c. 2.

2. (1. 1.) Wir^b setzen dez ersten, daz die bischof und alle pfafheit ir alt friheit
 und ir alten recht haben und daz niemen di gotshausen und ir laur und ir güt für
 den vogt oder iemen ze laid noch für niemen anders^c pfend oder raub oder brenne,
 Swer daz darüber tut, wirt der dez überzenget vor dem richter als recht ist, den sol 25
 man in di acht tun, und sol den dar anz nicht lazzen, er gelt dann den schaden dristunt
 als tewer er ist. Und süh diu zwai teil dem gotshauz werden und daz drittail dem
 vogt. Und darumb sol er dem richter fünf pfund ze wandel geben.

3.

3. (2. 2.) Ez^d sol auch niemen richten über die widem dann der bischof, in dez
 bustun si sint. 30

4.

4. (3. 3.) Ez süh auch die gevangen all ledig sin auf daz gelübd, daz wir nu
 tun und getan haben.

5. (4. 4.) Dazu setzen wir, ob ein raub anz eines herren land in dez andern
 herren laut gefüret und geriben wirt^e, für daz der selb raub in dez selben herren laut
 ehunt oder in sin gebiet, so sol er in selb gelten oder er sol schaffen, daz er wider 35
 werd, oder sich nem der richter mit dem aid da von, daz er im an geværd nach-
 gevolget hab.

6. (5. 5.) Wir setzen auch, swer in einweders herren hof, di weil wir bei ein
 ander sein, einen man ze tod stehet mit mutwillen, den sol unser ietweder fürbaz nim-
 mer mere in daz laut lazzen chomen. Und sol seineu lehen lihen, der si ze reht leihen 40
 sol, und seines aigens sol sich der lantherre underwinden. Und sol er ewichleich von
 dem land verriben sin und sinen ehind und sin hausfrowe alles guts ewert sin.
 Steht aber er in an dem weg ze tod, da er zu uns oder von uns ritet, ez si umb

1168. *De libertate et de pace Bavarica. P. 1. pars in scripto, ubi solum ut videtur scriptum De libertate**et de pace Bavarica. P. 2. pars in scripto, ubi solum ut videtur scriptum De libertate et de pace Bavarica. Nota de eodem c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

rotveintschaft oder umb ander sach, so sol ez nimb in sten, als vor geschriben ist. Er bewar dann mit drin siner genozzen, daz er sin niht onwest, daz er von uns oder zu uns riten wold. Und beret er sich also, so sūn sinen ehind und sin haustrowe niht enterbet sin, er sol aber von dem land ewiehlich vertriben sin. Wirt aber er gevangen, so sol man über in richten als reht si. Umb ander wunden, di zū dem tod oder zū der lem ziehnt, sol daz selb geschehen. Aber umb ehlein wunden sol im der herre heizzen brenn swaz er hat, und sol ein jar von dem land sin. (6. 5.) Swer aber einen man sleht in unser eintweders hof, den sol der ander niht behausen noch behalten, er chom dann geflohen zū iem, so mag er in behalten XIII tag, untz er sich der sach ervar, und ob er in gehuldign mūg¹. Ist aber daz er in lenger behalt oder ze behalten geir, so sol daruber geschehen, als hernach geschriben stet. Wær aber daz er² ein büch hiet und sich setzen wold gein unser eintwederem oder daz in anders iemen behielt, den sol der besitzen, in des land er gesezzen ist, und sol im der ander dar zū geholfen sin. Geschæch dez niht, so sol darumb gescheln, als hernach geschriben stet.

7. (7. 6.) Wir setzen auch, ob dehein graf, vrie oder dienstman, dehein hofphaffe oder dehein vitztūm gevangen werd, daz wir den beid ledigen sūn in XIII tagen. Geschæch des niht, so sol darumb geschehen, als hernach geschriben stet. Wurd aber ein edelman, ein purger oder chaufman oder ein ander arm man^b gevangen, da sol auch umb geschehen, als hernach geschriben ist.

8. (8. 7.) Alle strazze suln geoffent und gevriet sin über al unser laut auf dem land und auf dem wazzer an für sogetan pfantung, die man tut für unser gült.

9. (9. 8.) Geschæch aber daz ein herre dem andern oder sin diener sin gelaitte bræch, so sol darumb geschehen, als hernach geschriben ist.

10. (10. 9.) Wir setzen auch, daz niemen dehein geleitt in unser beider land geben sol, dann wir selb oder dem wir ez enphellen. Swer aber uns darüber unser gelaitte bræch oder dem dem wir ez enphellen, der ist fridbræch.

11. (11. 10.) Diu^c wandel von sehtzig und fünf plunden sūn^k ab sin. Aber den wandel von fünf plunden sūn besten, als umb die haut und umb die augen und umb die haimsūchung datz^l seiner pūrig, datz sinem hauz oder datz sinem hof, und sūn dem chlager darumb, der die haimsūchung behabt, gevallen zehen phunt und dem richter fünf phunt: umb die ehleinen lem dem richter ein pfunt, dem chlager XII schilling: umb sleht wunden ein pfund, dem richter und dem chlager nach ierweder wunden ein phunt. Umb übereren und nahtetzen dem richter zwen und sibenzich phenning und den schaden bezzern und bi der nacht mit der^g zwigült. Umb zaumbrechen dem richter XII den.

12. (12. 11.) Wir^m setzen auch, daz dehein richter mer haben danne aht pferit und der scherig einez, und suln^g all nacht daheim sin, er hütte dann schedlicher leut. Und als oft der richter daz übertvert und der scherig, so sol der richter zehen pfunt geben und der scherig fünf pfunt.

13. (13. 12.) Wir setzen auch, daz nieman deheinen schedlichen^k man behalten sol, für daz er iem gehündet wirt von dem vitztūm für einen schedlichen man, dann XIII tag, ob er in gehuldigen mūg, und doch dem land an schaden. Tæt aber er dar über dehein schaden, den sol er für in dem land bezzern.

14. (14. 12.) Wir sūn auch ein stille frag haben umb die schedlichen leut in unserm land mit unserm vitztūm und mit unserm rat, die wir darzū schaffen.

1168. ^f *partim crasna e.* ^g *supra litem add. e.* ^h *excidit e.* ⁱ *in margine. De emendis e.* ^k *in margine add. siquo posito e.* ^l *precedit daz schpauere e.* ^m *in margine. De iudice et precone e.*

15. (15. 13.) Wir setzen auch umb die brenner, die nachts oder tages brennent verholn, daz di die si behalten, pfening dingent, botschaft werbent, ezzen gebent oder bringent unbetwungen oder chauffen gebent mit willen, aller der pen schuldlig sin, di die brenner leiden solden, ob si begriffen wurden. War aber daz in ein man ze ezzen geben müst, ist er in einem dorfe, so sol er ruffen. Ist aber er ein ainsetzen 5 man, so sol er ez des morgens sinen nachgebauren und besunder sinem richter ehunt tun und sol da mit unschuldlich sin. (16. 13.) Ist aber daz ein geschrai bei in wirt oder daz man inne wirt, wa er si, so sullen alle di nah zogen, die daz geschrai hörnt, und swer des niht tut, der sol dem richter LX den, geben, als oft er des beschuldiget wirt. Er mug sich dann davon genemen, daz er daz geschrai niht gehört hab, oder 10 daz in ehaft not geirret hab. (17. 13.) Swer des überwunden wirt, daz er einen schahprant getan hab, da sol man über richten, als recht ist.
16. (18. 14.) Wir nemen auch ab chirichgeriht und setzen, dazⁿ man richten sül auf den alten schramm und dinstetenⁿ. Doch sülh den gotshausern, graven, vrien, diinstmann iren recht beliben an ir dorfgerichten und an andern ir gerichten, diu si ze 15 reht haben sülh.
17. (19. 15.) Ez ensol unser entweder des andern diener inmemen noch beheiraten. Ist aber daz er in beheirat, so sol er in wider antwurten mit frowen mit alle und sol di der herre ewiglich verloru haben. Geschaech des niht, so sol dar über geschehen, als hernach geschriben ist. 20
18. (20. 16.) Swem sin aigenman, sein lehenman oder sin vogtman in ein panstat empfert, volget er im in einem jar nach, man sol in lazen varn. Versaumet er sich ein jar, so beleibet er in der stat, er mug dann bereden, daz er sin niht gewest hab. Vert aber er anz der stat in ein ander, allez daz reht, daz der herre in der vodem stat hintz im het, daz hat er auch in diser stat. 25
19. (21. 17.) Ezⁿ sol niemen auf den andern invarn noch laisten umb dehein gült, di hinder zehen pfunden ist, noch ros noch hengest setzen hinder drin pfunden. Swer aber darüber pfening auf ros lihiet oder auf vogenanten schaden laist, der sol die verloru haben, und sol jener, der der pfening schuldlig waz, ledich sin vonⁿ aller ehlag. 30
20. (22. 18.) Ez sol niemen deheinen schützen füren in dem lant, er hab dann drizzich pfunt gelts, er si dann eines herren richter. Swer aber anders sogetan schützen begriffet, der sol in die hengst und diu armbröst nemen und sol in dem richter antwurten für einen schedlichen man.
21. (23. 19.) Gespitzten swert, burdaun und alles verborgen harnasch sol allen leuten verboten sin ze tragen und ze füren. Swa daz si, für daz der satz geoffent 35 wirt, dem sol der herre urlaub geben, ob ez iemen übervert, und sol im daz lant verbieten abslang und der satz wert. Chunt erⁿ darüber wider in daz lant in dem satz, swem er dann widervert, der sol iem haben, swaz er füret, und sol in an daz gericht antwurten und sol man iem die hant abslahen.
22. (24. 19.) Ez sol auch dehein purger in der herren stete und in den mærechten 40 dehein gespitztes swert, peehenhauben, burdaun oder dehein verborgen harnasch niht tragen. Tut er ez darüber, so sol er dem richter fünf pfunt geben oder man sol iem den hant abslahen. Ist aber daz er ez ze dem andern mal tut, so sol man iem die hant abslahen und anders wandels von iem niht nemen. Übersiht aber der richter, daz er sogetan harnasch tragent heimlich oder offentlich, so sol er sinem herren ze 45 pfunt drizzich pfunt geben.
23. (25. 1. 20.) Wir setzen auch, daz wir und auch ander herren den graven gebieten, daz si ir reht von lantgeriht habu sülh, und sullen auch wir sen darzu fudern.

24. (25. 21.) Wir setzen auch, daz unser entweder diener oder man vor deheinem c. 29.
 andern gericht ze recht stê, man chlag dann dez ersten über in vor dem gericht, da er
 in haus und hof hab und selb sitzet. War aber daz man in des gerichtes verzig, so
 sol er anderswa minder daz recht suchen, dann vor dem vitztum an den steten, da^r si
 5 gemain tag hin nement.

25. (26. 22.) Swen man umb raub anspricht, der sol niht alain gelten, daz iem c. 30.
 ze tail worden ist, er sol halt umb den schaden allen antworten.

26. (27. 23.) Wir setzen auch, daz unser entweder in des andern laut burk noch c. 31.
 veste gewinnen nob bawen sol, diweil diser satz wert. Und swer daz übervort, da
 10 gesech umb, als hernach geschriben ist.

27. (28. 24.) Wir^s setzen auch, swer zwischen zwain veinden einen hantfrid machet, Hl. nr. 275
c. 32.
 ob der von eintweder zebrochen wirt, der den frid gemacht hat der hat den gewalt
 jenen anzusprechen, der den frid zebrochen hat. Ob er ez selb dritt hintz iem bewaren
 mag, so sol der der den frid zebrochen hat in der recht sin und sol den schaden mit
 15 der zwigült gelten. Ist aber ez umb einen totslach, so sol darumb gesehehen als ô
 umb totsleeh gesetzt ist und sol dem richter bezzen als ein fridbrecher man.

28. (29. 24.) Ist daz der der den frid gemacht hat jenen der den frid zebrochen c. 40.
 hat durch lieb niht ansprechen wil, der richter, in des gericht er gesezzen ist, sol in
 dar umb ansprechen. Und mag er iem niht enbresten als recht ist, daz er sin niht
 20 gevodert hat, so sol er die bûzze liden, die jener solt liden der den frid zebrochen
 hat. Und sol der richter den gewalt haben, daz er selbdritt die^t selben schuld bewar
 auf den fridbrechen man. Ob der fridbrech man ehafft not bewart, daz er zu dem
 tag niht chomen moht, so sol man iem ze recht einen andern tag geben.

29. (29. 24.) Istⁿ aber daz der der den hantfrid zebrochen hat ein sogetan man c. 41.
 25 ist, daz in diser der den hantfrid gemacht hat niht angesprechen tar, so sol er swern,
 daz er in vor seines libes vorhten niht torst angesprechen noch sogetan schuld auf in
 bewarn.

30. (29. 24.) Ob^v der frid zebrochen wirt an des wizen der in gemacht hat, so c. 42.
 sol derselb sweren, daz er des niht enwest, daz er zebrochen waz.

31. (30. 24.) Ob ein man git frid für sich selben und für di seinen und einer der c. 43.
 30 sinen den frid brichet, so sol jener, des helfer er ist, als er sin inne wirt, sich des
 selben auzen und bered[en], daz ez an seinen willen und an sin wizen si. Und sol
 jener, den er geleidiget hat, nach seiner bet auf in sin und nimmer mere an sich
 genemen. Tût er des nicht, so ist er mit sampt im fridbrech.

32. (31. 24.) Ob zwen freunt oder zwen veint, die frid mit ein ander habent, an c. 45.
 35 einander auf dem weg widervarent, und ir einer einen mit iem fûrt, der frid von ienem
 niht enhat, und fûrt daz er iem tûn welle, so sol er hintz im senden und sol sprechen
 also: 'der man ist bi mir, der van eu niht frides hat; lat daz durch mich, daz ir in
 ze disen ziten niht entût bei mir'. Und wil er des niht tun und ist er sein veint, so
 40 hat er den frid an im zebrochen; ist er sin freunt, so hat er sin trowe an iem
 zebrochen.

33. (32. 24.) Swa zwischen zwain veinden ein frid gemacht wirt, den frid sol c. 46.
 niemen widerbieten ô der zit da er des ersten hin gemacht ist. Oder swer daz tref,
 der war fridbrech.

34. (33. 24.) Swa zwen veint frid an einander gebent, und ir eintweder etlichen c. 47.
 45 siner freunt oder siner kent anz dem frid nimt, für die er den frid niht staten wil,
 des selben sol er sich anzen noch dehein helfe tûn, all die wil und der frid wem sol.
 Tût er ez darüber, so hat er den frid zebrochen.

1168. r) sequitur sin delet. c. s) in margin. De pace c. t) sequitur Schuld delet. c. u) sine
 50 signo paragraphi c. v) signum paragraphi c.

- 34 35. (34, 24.) Swer in dem frid geleidiget wirt, der sol daz an ehlag niht rechen. Tut er dez niht, so ist er fridbreach.
- 35 36. (35, 24.) Ob zwischen zwain veinden ein frid gemacht wirt, und einer under in sinem mag oder umb solt, helf heuter auf den andern, diweil der frid wert, der ist fridbreche.
- 36 37. (36, 25.) Wir noch dehein bischoff noch anders niemen sol schedlich laut an sich nemen, daz er si beschern des gesatzten rehts.
- 37 38. (37, 26.) Swer^a öffentlich raiset wider iemen der den frid gesworn hat, an in der herren dinst, der rais haubtman sol man enthaubten. Ist daz ein man raiset auz dem laut und daz er an der durchvart iemen schaden tût und den nicht bezzert in sechs wochen, den sol der ehlager umb den frid ansprechen: und sol iem den schaden zwir gelten.
- 38 39. (38, 27.) Swelh ahter flühtiger in eines mannes haus chünt, dez haus herre sol iem helfen daz er an schaden auz chom: und dar umb sol er niht in der aht sin. Wirt aber der ahter in dem haus funden, mag sich der wirt niht bereden, er west wol daz er in der aht wer, so sol man den wirt und daz haus in di aht tun. Und stê an des richters bescheidenheit, wen er mere ze aht tu in dem^b haus, an die frowen und an die ehleinen chint.
- 39 40. (39, 27.) Ob ein ahter ein andern ahter, sinen genoz oder sinen übergenez oder ündergenoz an daz geriht antwurt, den sol man auz der aht lazzen, und sol über disen rihten.
- 40 41. (40, 27.) Die weil ein man in offen bann und in der aht ist, so mag er dehein lehen weder gelihen noch empfahen. Geschieht ez darüber, so hat ez^c niht chraft.
- 41 42. (41, 28.) Dehein^d werthlich richter sol von deheinem pfaffen niht richten umb dehein sach, er werd dann entsetzet von sinem bischof. Ez si dann ob ein pfaffe einen laien ansprichet vor werthlichem geriht, der sol im da daz recht hinwider tun niht wan umb gült und anders niht.
- 42 43. (42, 29.) Chloster^e, chirichen, widem, vreithof, mül sülh gantzen frid haben. Swer si angriffet, der ist fridbrech. (43, 29.) Swer^f weingarten, banngarten ab hantet und dez nachtes oder des tages dar aus stilt und ympen vas aufbrichet und dar auz stilt, der ist fridbrech.
- 43 44. (44, 30.) Wir^g setzen auch, swa ein richter einen man ichtes zihet daz iem an den lip niht get, der ein gesezzen man ist, daz er den weder vahen sol noch sein gut nemen sol noch bürgen von iem nemen sol. Er sol iem wan für gebieten. Sprichet aber er in an umb ein dinch daz iem an den lip get, so sol er in^h vesten auf daz recht und sol iem sinis gutes niht nemen, untz ob er vor dem gericht enbrest oder gevalle.
- 44 45. (45, 31.) Wir setzen auch, swa ein man den andern ansprichet vor dem gericht, er hab in sinis guts entwert mit gewalt an reht, mag der ehlager daz bringen mit siben gelubhaftigen man, daz er in entwert hab mit gewalt an reht, den sol man in sin gewer wider sitzen, als lang als er entwert ist. Und sol dem richter fünf pfunt der schuldig ze wandel geben, und sol dem ehlager abtun.
- 45 46. (46, 32.) Swa ein man lehen von dem andern hat, versmalt iem der herre, er sol daz lehen ligen lazzen und sol ez iem niht vernidern noch verwerren. (47, 32.) Mûz man sin lehen anwerden durch ehafft not, des sol iem der herre niht versten, also 46 47. (47, 32.) Ein herren daz lehen niht vernidert werd, (48, 32.) Verlangent ein man sinem

[168. ^a *in margine nota e.* ^b *supra* ^c *debet* ^d *sequitur* und *crasum e.* ^e *sequitur* ^f *in margine nota e.* ^g *signum paragraphi e.* ^h *in margine nota e.* ⁱ *supra*

herren sines lehens oder verwirret ez iem, er tû ez dann an gevard, daz er niht bezzers west, so sol ez dem herren ledig sin.

47. (49. 33.) Swer einen edelen man veintlich haimsucher, wird er ez des über- 6.1.
zeuget mit zwain oder mit der gwizzen, der sol in der reht sin. Hat er iem sines
5 gûtes niht genomen, so sol er iem zehen pfunt für sin laster geben, einem purger fünf
pfunt, einem ainschliten ritter oder einem edeln ehuecht fünf pfunt, einem gebaurn
zwei pfunt, dem richter fünf pfunt. Nimt^f aber er iem sin gut, daz sol er iem gelten
mit der zwigült, und der den schaden getan hat, der sol selb dritt daz bereden, daz
des schaden als vil si. Wil er des niht entun, so sol der danne den schaden bereden,
10 dem er geschehen ist, auch selb dritte. Ist aber er ein gebaur, so gevallent dem
richter niht wan zwei pfunt ze wandel umb die haimsuehung.

48. (50. 34.) Wir setzen, für daz der Frid gehündet wirt, daz niemen deheimen 6.1.
shedlichen man behalte. Behalt er in dar über, so sol er fur in buzzen und tû er
ez mit gewizzen.

15 49. (51. 35.) Swer einen shedlichen man oder einen deup gevangen für gericht 6.1.
bringet, der sol iem die vinger in den schopf legen und sol swern, daz er ein deub si
und so shedlich, daz man ze reht hintz iem richten sol, und sula sechs swern mit
sampt iem, daz der ait war si. Darnaech sol man den schepfen vragen der irtail.

50. (52. 36.) Ez sol niemen deheimen zeug verwerfen, der ein unversprochen man 6.1.
20 ist, er müg dann hintz iem gebringen mit siben siner genozzen, daz er die dinch getan
hab, darumb man in ze reht verwerfen sülle.

51. (53. 37.) Swelih bezigen man bezzeren wil und auf daz reht hin für sten wil, 6.1.
der sol daz dem richter verbürgen mit vier bidermann rat in der ehunschafft, die an
gevard da zû ratent. Die bürgschafft sol man für gut haben.

25 52. (54. 38.) Swer^g stille gwer bringen welle an einem gût, der sol nennen welih 6.1.
gewer er bring, eigensgewer oder lehngewer oder satzunggewar^b. Und sol auch nennen
sinen solman oder sinen herren oder sinen geweren. Da gescheh dann über daz reht si.

53. (55. 39.) Swer raub oder deuf wizzenlich chaufft, den sol man an des raubers 6.2.
oder an des deubes stat haben.

30 54. (56. 40.) Swer den andern mit gewalt herberget, ez si pfaffe oder laie, daz 6.2.
sol er mit der zwigült gelten und dem richter fünf pfunt ze wandel.

55. (57. 41.) Swer^d den andern füttert tages oder nahtes, wirt er gevestent, so sol 6.2.
er dem richter ein pfunt geben und den schaden mit der zwigült gelten^k. Und tut er
ez hintz einem wirt mit des wirtes wizzen, derselb wirt sol^l dem richter ein halp pfunt
35 geben, es si^l dann das er sich mit dem aid davon nem, daz er sin niht enwest.

56. (58. 42.) Ez sol niemen deheimen muntman habn oder er ist fridbraech. Und 6.2.
sol dannoch des herzogen sin, swaz derselb muntman hat.

57. (59. 43.) Swer einen aigenman auf eines andern mannez gut hab, den sol er
mit nicht laidigen, er sol in ze Lichtmesse abvödern.

40 58. (60. 44.) Swer dem andern sin laut in nimt, die er in nutz und in gewer hat
gehabt, die sol er iem wider antwurten und sol im daz reht davon tûn und die gewer
sol er an den leuten behaben mit zwain.

59. (61. 45.) Ez sol niemen sin gut umb gesüch lihen und sol auch niemen speiz
chauffen in dem sinne, daz er si behalt auf tewerung und daz er si in daz jar tewer
45 verchauffen welle. Swer ez darüber tût, der ist fridbraech.

60. (62. 46.) Ez sol niemen dhein vieh chauffen, daz er ez auz dem land triben
welle oder über di^l landmarch. Swer ez dar über tut, der ist fridbraech. Swer auch

116s. ^f) *praecedit rasura duarum litterarum c.* ^g) *in margine nota c.* ^h) oder satzung gewar
in margine add. c. ⁱ) *in margine De pabulacione c.* ^k) *separatur deleto* und dem richter fünf pfunt
50 ze wandel *c.* ^l) *supra lineam add. c.*

dem daz vich nimt der ez auz dem land triben wil, der ist niht fridbraech. Er sol ez auch dem richter oder dem herren oder dem graven antwurten, in des gebiet er ez genomen hat.

61. (63. 47.) Ez sol niemen dehein bureh haben, er hab dann drizzich pfunt gelts. Swer der niht enhat, der vergwizze mit güter bürgschaft, daz si dem land an schaden si. ⁵

62. (64. 48.) Ez sol dehein graf in siner grascraft noch dehein ritter niht mer auf die lant herberigen in dem jar wan dristunt, zwir in dem sumer und in dem winter ze einem mal, also daz der maîrhof zwai^m pferit behalt und diuⁿ hub eines und niht mere.

63. (65. 49.) Wirⁿ setzen, swa ein richter oder sin ündertan einem schedlichen ¹⁰ man nach oilet, alle die daz geschrai hörnt die sühn naheilen, oder swer daz versizet, der wandel daz mit sechzing phenningⁿ oder er nem sich davon, daz er des geschraies nicht gehört hab.

64. (66. 50.) Swer ein magt oder ein wîben oder ein frowen, den in gûtem lemt herchomen ist, notzoget, den sol man lebnd begraben, ob er sin überwunden wirt mit drin ¹⁵ oder mit zwain, ez sin frowen oder man, die daz geschrai gehört haben. (67. 51.) Swerⁿ des überwunden wirt mit siben siner genozz oder siner übergenozz, daz er mains gesworn hab, dem sol man die lant abslahen.

65. (68. 52.) Ez sol niemen dhein chalp chauffen hinder zwain jarn, daz er slahen welle, er well ez dann selb ezzen. Swer ez darüber tut, dem sol man daz chalp ²⁰ nemen und sol dem richter LXXII den, geben ze wandel.

66. (69. 53.) Ez^r sol niemen in des andern viswaid vischen oder er ist fridbraech, ob er sin überwunden wirt.

67. (70. 54.) Swer einen menschen ze tot sleht oder sîst tötet, den sol man hinwider tötten, ez si dann daz er ez selbdritt bringen mûg, daz er ez notwer hab getan. ²⁵

68. (71. 55.) Ob in einer stat oder in einem marcht oder in einem dorf ein hauz oder mere in di acht chûmt, daz sol man brennen, ob man mag, an der lant schaden. Ist des niht, so sol man ez abbrechen und sol ez fûren auf daz veld und sol ez da brennen.

69. (72. 56.) Ez sol niemen dehein trîuchen vail haben wan in der rechten étafer. ³⁰ Swer ez darüber tut, der ist fridbraech.

70. (73. 57.) Pfaffenⁿ, munichen, wîben sol man richten nach aller ir chlage und an ir vogtes frag und an alles fûrgezoch, swenn si chlagent, daz der frid an in zebrochen si.

71. (74. 58.) Ob ein man in die acht chûmt, umb swelich sach^t daz ist, und wil ³⁵ er bezzeren, so sol er zu dem lantherren oder zu dem graven ünder dem er sitzet oder zu dem richter chomen, swa er den vinden mag. Dem sol er swern einen aid, daz er daz recht tun welle und dreu taidinch da vor sin welle. Den sol man auz der acht lan und chôm der selb dann hin fûr niht, und daz in der chlager aber bechlagt und in aber in di acht bracht, so mug wir in noch graf noch richter auz der acht niht ⁴⁰ gelozzen, ez wurd dann dem chlager sin schad vóllechlich abgeleit.

72. (75. 59.) Ob ein sun sinen vater oder sin muter angriffet also daz er in an lib, an ir gut oder an ir erent anvertiget und sin trewe an inⁿ frifellichen brichet, so sol si in dez überwindent mit zwain siner genozze oder übergenozze vor dem richter, so set er in der acht und rechtloz und elos worden. Und swer im des hilfet und mit des ⁴⁵ geschilht, der des nber zeuget wirt vor geriht mit zwain erbern mannen, ist er

[1468, ¹ *in margine nota de iudice e.* ² *in margine nota de iudice e.* ³ *in margine nota de iudice e.* ⁴ *in margine nota de iudice e.* ⁵ *in margine nota de iudice e.* ⁶ *in margine nota de iudice e.* ⁷ *in margine nota de iudice e.* ⁸ *in margine nota de iudice e.* ⁹ *in margine nota de iudice e.* ¹⁰ *in margine nota de iudice e.* ¹¹ *in margine nota de iudice e.* ¹² *in margine nota de iudice e.* ¹³ *in margine nota de iudice e.* ¹⁴ *in margine nota de iudice e.* ¹⁵ *in margine nota de iudice e.* ¹⁶ *in margine nota de iudice e.* ¹⁷ *in margine nota de iudice e.* ¹⁸ *in margine nota de iudice e.* ¹⁹ *in margine nota de iudice e.* ²⁰ *in margine nota de iudice e.* ²¹ *in margine nota de iudice e.* ²² *in margine nota de iudice e.* ²³ *in margine nota de iudice e.* ²⁴ *in margine nota de iudice e.* ²⁵ *in margine nota de iudice e.* ²⁶ *in margine nota de iudice e.* ²⁷ *in margine nota de iudice e.* ²⁸ *in margine nota de iudice e.* ²⁹ *in margine nota de iudice e.* ³⁰ *in margine nota de iudice e.* ³¹ *in margine nota de iudice e.* ³² *in margine nota de iudice e.* ³³ *in margine nota de iudice e.* ³⁴ *in margine nota de iudice e.* ³⁵ *in margine nota de iudice e.* ³⁶ *in margine nota de iudice e.* ³⁷ *in margine nota de iudice e.* ³⁸ *in margine nota de iudice e.* ³⁹ *in margine nota de iudice e.* ⁴⁰ *in margine nota de iudice e.* ⁴¹ *in margine nota de iudice e.* ⁴² *in margine nota de iudice e.* ⁴³ *in margine nota de iudice e.* ⁴⁴ *in margine nota de iudice e.* ⁴⁵ *in margine nota de iudice e.* ⁴⁶ *in margine nota de iudice e.* ⁴⁷ *in margine nota de iudice e.* ⁴⁸ *in margine nota de iudice e.* ⁴⁹ *in margine nota de iudice e.* ⁵⁰ *in margine nota de iudice e.* ⁵¹ *in margine nota de iudice e.* ⁵² *in margine nota de iudice e.* ⁵³ *in margine nota de iudice e.* ⁵⁴ *in margine nota de iudice e.* ⁵⁵ *in margine nota de iudice e.* ⁵⁶ *in margine nota de iudice e.* ⁵⁷ *in margine nota de iudice e.* ⁵⁸ *in margine nota de iudice e.* ⁵⁹ *in margine nota de iudice e.* ⁶⁰ *in margine nota de iudice e.* ⁶¹ *in margine nota de iudice e.* ⁶² *in margine nota de iudice e.* ⁶³ *in margine nota de iudice e.* ⁶⁴ *in margine nota de iudice e.* ⁶⁵ *in margine nota de iudice e.* ⁶⁶ *in margine nota de iudice e.* ⁶⁷ *in margine nota de iudice e.* ⁶⁸ *in margine nota de iudice e.* ⁶⁹ *in margine nota de iudice e.* ⁷⁰ *in margine nota de iudice e.* ⁷¹ *in margine nota de iudice e.* ⁷² *in margine nota de iudice e.* ⁷³ *in margine nota de iudice e.* ⁷⁴ *in margine nota de iudice e.* ⁷⁵ *in margine nota de iudice e.* ⁷⁶ *in margine nota de iudice e.* ⁷⁷ *in margine nota de iudice e.* ⁷⁸ *in margine nota de iudice e.* ⁷⁹ *in margine nota de iudice e.* ⁸⁰ *in margine nota de iudice e.* ⁸¹ *in margine nota de iudice e.* ⁸² *in margine nota de iudice e.* ⁸³ *in margine nota de iudice e.* ⁸⁴ *in margine nota de iudice e.* ⁸⁵ *in margine nota de iudice e.* ⁸⁶ *in margine nota de iudice e.* ⁸⁷ *in margine nota de iudice e.* ⁸⁸ *in margine nota de iudice e.* ⁸⁹ *in margine nota de iudice e.* ⁹⁰ *in margine nota de iudice e.* ⁹¹ *in margine nota de iudice e.* ⁹² *in margine nota de iudice e.* ⁹³ *in margine nota de iudice e.* ⁹⁴ *in margine nota de iudice e.* ⁹⁵ *in margine nota de iudice e.* ⁹⁶ *in margine nota de iudice e.* ⁹⁷ *in margine nota de iudice e.* ⁹⁸ *in margine nota de iudice e.* ⁹⁹ *in margine nota de iudice e.* ¹⁰⁰ *in margine nota de iudice e.*

sin aigen, so hat er allez sin gut verlorn und allez sin reht. Ist aber er sin man und lehen von dem vater hat, des aigen der selb man da^v ist, dem ist daz aigen ledich worden, und daz lehen von swem er daz hat. Und sol des landes verriben sin, er leg dann dem herren den schaden ab mit der zwigült und dem richter daz wandel.

73. (76. 60.) Swer den andern pfendet an vronboten, der ist fridbrech. c. 62

74. (77. 61.) Loterpfaffen mit langem har und spilleut sind auz dem frid. Also swer einen spilman haben wil^w, der sol in auch beraten und sol niemen nihts bitten und sol iem niemen niht geben, er wert dann einem von einer hohzit gesant. Ezⁿ ensol dehein lantvarer niht lenger in deheiner gebiet sin, wan üntz er dri hohzeit zu iem nem; fürbaz ist er auz dem frid. Wil auch ein stat oder ein marcht oder ein dorf zwen spilman oder einen haben, di sülñ auch si beraten selb, also daz si auz der pfarre niht chomen, oder si sint auz dem frid. Man sol dehein wip von deheiner hohzit niht senden, si chüme dann saittenspiel, oder er ist fridbrech.

75. (78. 62.) Swer mezzet in der hosen treit oder anderswa verholn, dem sol man di hant abslahen. Ez sol auch niemen dehein walsch mezzet tragen, wan der swert treit und dergestalt ist an dem lib und den jaren, daz er swert tragen sül.

76. (79. 63.) Swelih müner mer nimt dann daz drizzigist tail, der sol dem richter LXXII den, ze wandel geben, als oft er ez tüt. c. 64

77. (80. 64.) Swer den andern rauffet oder an daz maul sleht oder einen heul sleht ain sinen ehalten, der sol dem richter ein halb pfunt geben und dem chlager ein halb pfunt. c. 67

78. (81. 65.) Swer den andern raubet an widerbot und in vor wol gegrüzzet hat, und sich des selb dritt niht bereden mag, dem sol man die hant abslahen und den schaden dristunt gelten. Und der in darumb anspricht, der sol dez swern, daz er in niht an mutwille. c. 68

79. (82. 66.) Swer dem andern sin chomn hinfürt, der sol in der acht sin. c. 71

80. (83. 67.) Schachraub und strazraub sol deheinen aufschub haben. Swen man begriffet da mit, da sol man über richten. c. 72

81. (84. 68.) Ez sol ein iglich richter in einer iglichen stat und pfarr, marchten und dorfsteten mit den tünristen bi dem aid den chauf setzen und daz lon gebaurn, smiden, schüchstern, madern, zimberleuten und allen hantwerchern und tagwerchern, und swer mer nimt, danne gesetzet ist, der sol dem richter daz wandeln mit LXXII den. c. 73

82. (85. 69.) Swer den frid niht swern wil, der si auz dem frid, und sol man iem dehein reht tün, und sol von iem allen chlagern daz reht tün. Und swer niht swert, als iem der frid geschündet wirt, der ist fridbrech. c. 75

83. (86. 70.) Ez pfendet ein iglich man sinen holden an vronboten wol und sinen hindersæzzen umb sinen zins und umb sin gült. c. 76

84. (87. 71.) Swer sin triwe an sinem rechten herren brichet an im selben, an sinen chinden, an sinen burgern, der ist in der acht und sol ez der herre an sinem lib rechen und an sinem gült. c. 77

85. (88. 72.) Swelich^s richter den frid und die setze an den wandeln oder an andern sachen die gesetzet sint brichet, der sol dem herren, von dem er daz gericht hat, als oft zehen pfunt geben als oft er ez tüt, und sol den schaden mit der zwigült gelten. c. 82

86. (89. 73.) Ez sol dehein richter an dem gericht sitzen, er hab den fridbrief pei iem Dautschen mit des hertzen insigel oder er geb dem herren des richter er ist fünf pfunt, als oft er ez überget. c. 87

1168. ^v) sequitur casuua quattuor litterarum c. ^w) in margine post adiectum c. ^s) signum paragraphi c. ^y) in margine De emendis ad quas tenentur iudices c.

87. (90, 74.) Swer unreht maz hat oder unreht mizzet, der sol dem richter ein halb pfunt geben, als oft er ez tut, und sol den schaden mit der zwigült gelten.

88. (91, 75.) Swer holtz in den fürsten oder in den panholtzen nimt über des hütters willen, der sol daz gelten mit der zwigült und sol ez dem richter damoch wandeln. Tut er ez bi der naht, so sol er ez dristunt gelten und dem richter LXXII den, 5
ze wandel geben.

89. (92, 76.) Wir setzen auch, swer für unser gült pfendet, daz iem daz niemen weren sol. Und sol auch der deheinen sachraub^z nemen an der pfantung und sol auch daz selb pfant auzgeben auf XIII tag des dritten pfenniges ringer, dann ez wert ist, ob man ez auz nemen wil. Wil aber ez niemen auz nemen, so sol er ez^a triben 10
swa er wil und geben an des herren gült, dem er gepfendet hat, so er^a tiwerst mag an geværd.

90. (93, 76.) Wir wellen auch, ob si ze ehrieg werden umb di tiwerung an dem pfund, so sol der, der gepfendet hat oder di gepfendet werdent, bereden die tiwerung an dem pfund selbdritt und sol man ez darnach auz nemen, als vor geschriben ist. 15

91. (94, 76.) Wir wellen, daz niemen, der uns pfenden wil umb gült, deheinen solt geb oder nem. Tut er ez darüber, so ist der nemer und der gebær fridbræch. Wir wellen auch, daz iemen pfend umb dehein gült, er geimmer uns ð derselben gült, als reht si. Lengen wir iem, so nem [er] den reht darumb den im ertailt werden. Lehen aber wir im der gült und rihten im si niht^b ab, so mag er uns pfenden, als vor 20
geschriben ist.

92. (95, 77.) Wir setzen auch, daz von dem schub niht mer nem iemen dann den rehten fürvanch und deheinen andern schaden darauf bereht, wan zitlich und redlich ehost.

93. (96, 78.) Wir setzen auch, daz dehein vorsprech deheinen gedingten pfenning 25
nem. Tat er ez darüber, als oft er sin überwunden^c wirt, als oft sol er dem vitzum fünf pfunt geben.

94. (97, 79.) Wir setzen auch, daz niemen dehein harnasch zu dem geriht für wan der richter mit den ehnechten, die im gesetzet sint.

95. (98, 80.) Wir setzen auch, daz niemen dehein weisung noch anlaitte hab auf holtz oder auf ækher dann auf ein halbes iench. Wirt sin mer, so sol er darumb vor geriht antworten, als umb aigen oder umb lehen. Ez sol niemen dhein^a wisung haben umb wisumt wan under drin maden. Swer^d umb di weisung oder umb di anlaitt 30
gevælet, der sol dem richter LXXII den, geben und sol auch bereden, daz er ez an geværd getan hab. Mag er aber daz niht bereden, so sol er dem richter fünf 35
pfunt geben.

96. (99, 81.) Wir setzen auch, daz dehein richter ab dem geriht selb aufstê gegen nemen wan umb dri sache, daz ist umb diufl, notmuoft und todsleg.

97. (100, 82.) Wir setzen auch daz alle rüging absi, dann umb di dri sach, die an dem tot ziehent, daz ist diufl, notmuoft und todsleg. Doch sîhn alle die diu êhaften 40
Gudinch suchen dristunt in dem jar, di si emaln ze reht gesuhet^e haben.

98. (101, 83.) Swes an disem prief niht gedacht ist und vergezzen ist, daz sol man rihten nach dem alten reht.

99. (101, 84.) Daz daz also stat belib und unzebrochen von sand Mychels tag 45
an zu ehunt über dren jar, dambær haben wir gesworn wir hertzog Otte, hertzog Rudolf und hertzog Stephan, graf Gebhart von Hürzberch und der bischof von Freising.

1168. ^a *schachant* c. ^b *schachant* c. ^c *schachant* c. ^d *schachant* c. ^e *schachant* c. ^f *schachant* c. ^g *schachant* c. ^h *schachant* c. ⁱ *schachant* c. ^j *schachant* c. ^k *schachant* c. ^l *schachant* c. ^m *schachant* c. ⁿ *schachant* c. ^o *schachant* c. ^p *schachant* c. ^q *schachant* c. ^r *schachant* c. ^s *schachant* c. ^t *schachant* c. ^u *schachant* c. ^v *schachant* c. ^w *schachant* c. ^x *schachant* c. ^y *schachant* c. ^z *schachant* c.

Und swelh fürst der bi uns gesezzen ist den frid swern wil, der ist in dem frid. Swer dez niht enwelle, der ist anz^f dem frid.

100. (101. 84.) Ez habent auch gesworn unser vitztüm, der vitztum von Struwing, der vitztum von der Rot, der vitztum von München, der vitztum von Nappureh, ob dehein
 5 getat geschæch, in swelles herren land diu tat geschæch, daz sūn di vitztüm widertun. Und wer daz hertzog Otten vitztum hertzog Rûdolf's vitztum darzu bedorften, di sūn in geholfen sin, also sūn hertzoge Otten vitztüm hertzog Rûdolfes vitztüm auch geholfen sin ze gelicher weis. Und bedorften di vitztüm graven, vrien, dinstman oder swen si voderten dazû, di sūn in auch geholfen sin. Swer des niht entæt und daz
 10 versæzze, so sūn di vitztum wol gewalt haben, daz si di herren manen bi ir aid den si gesworn habnt, daz si in geholfen sin. Swer dez niht entæt, so sol darumb geschehen, als vor geschriben ist. Wær auch daz daz dehein unser vitztum oder ir helfer in deheinen haz darumb gevielen, des sullen wir in abhellen, daz si des beliben an schaden und an allen gebresten.

15 Der brief ist gegeben ze Freising, do von Christes geburt waren tausent jar und im dem dreuhundertisten jar, an unser Frowen tag als si geborn wart.

1169. 1170. PAX BOHEMICA.

(1300—1301.)

Edidit e formularum codicis sacce. XIV. tabularii Breslaviensis iam a. 1841. Th. Jacobi
 20 *'Codex epistolaris Iohannis regis Bohemiae' pag. 25 nr. 59 et 60. Nos hanc editionem hic repetimus.*

De tempore cf. l. c. pag. 25 not. 2.

1169. SCRIPTUM REGIS.

Editum est l. c. nr. 59. Rubrum habetur: Rex de bona deliberatione baronum et
 25 consensu procurat pacem terre et huic littere suum sigillum in confirmationem et domini subsequenter nominati sua sigilla eidem littere in testimonium appenderunt eciam, et sic ille due littere in una cedula comprehenduntur. *(P. decst.)*

Nos Weneezlaus Dei gratia Boemie et Polonie rex notum facimus universis tam presentibus quam futuris presentium notitiam habituris, quod nos disponentes regno
 30 nostro ac regnicolis Boemie fidelibus nostris pacem continuam procurare, usi fidelium nostrorum baronum ipsius regni maturo consilio super eo iuravimus, quod nullum maleficorum, qui de cetero pro spolio vel quocunque maleficio alio per terre consules more solito accusatus fuerit vel proscriptus, cuiuscunque status aut conditionis fuerit, in gratiam resumemus vel ullas concedemus aut dabimus sibi treugas, sed tanquam
 35 nostrum et regni nostri hostem publicum prosequemur, et huius persecutionis regnicolarum nostrorum quilibet, cuiuscunque status aut condicionis extiterit, qui pro huiusmodi maleficio intercedere vel loqui aut sibi consilium, auxilium seu favorem impendere seu ipsum hospitio colligere presumpserit, de quo probabiliter constiterit, reus erit, prout super eo dicti barones nobiscum unanimiter concordaverunt ac etiam intraverunt. In
 40 quorum omnium robur et testimonium sigilla nostra presentibus duximus apponenda.

Dat. et cet.

1168. ¹⁾ sequitur delet. frid c.

1170. *RECOGNITIO BARONUM.*

Numerum precedentem in codice statim sequitur. Edita est l. c. nr. 60. Rubrum c. ad nr. 1169. (P. deest.)

Et nos . . . de Rosenberch summus regni Boemie camerarius, Dowessius de Beching regni Boemie marschialis, Haymianus de Duba, . . . de Lantstain, Zmylo de Obersezz, Tesco de Mereritz) et cet. recognoscimus in hiis scriptis, quod et constare volumus universis, quod premissis consiliis, tractatibus ac decretis per serenissimos principes dominum nostrum regem et suos heredes pro bono pacis totius regni et regnicolarum Boemie habitis et ut premittitur celebratis presentes adfuimus et ipsis ferventer intenti fuimus effectui mancipandis. Quapropter ut ipsa decreta in nullo nunquam liceat violare, nos ea nostrorum singulorum inamentis in ewangeliiis firmavimus ac firmamus, promittentes nostri honoris ac fidei sub obtentu, quod omnem maleficium, cuiuscunque status aut condicionis extiterit, qui deinceps pro spolio aut quocunque maleficio alio per terre consules accusatus fuerit et proscriptus, nullo unquam favore vel gratia prosequemur, sed tanquam domini regis et heredum suorum pretactorum ac regni Boemie et nostrum ac pacis universalis emulum absque spe cuiuscunque gratie consequende, quousque misere intereat, prosequemur nec sibi aliquas treugas dabimus nec pro treugis aliqualiter petere debemus nec ipsum ullo unquam iuris suffragio uti aliquatenus permittemus. Et similiter faciemus cuilibet homini, quem huiusmodi maleficio auxilium, consilium aut favorem probabiliter didicimus impendisse. In quorum omnium premissorum robur perpetuum nos Wencezlaus Boemie rex senior, Wencezlaus ipsius filius sigilla nostra nosque de Rosenberch et cet. similiter sigilla nostra presentibus ex certa nostra scientia duximus apponenda.

Datum ut supra.

III. SCRIPTUM IUDICIS PACIS.

1302. Mai. 14.

Autographon tabularii regii Hannoverani denuo contulit vir d. K. Kunze. Pendet sigilli fragmentum lora membranacea. Edidit Sudendorf 'Urkundenbuch der Herzöge von Braunschweig-Lüneburg' I, 98 nr. 168. (P. deest.)

Nos Otto Dei gratia Brandeburgensis) et Landeshergensis) marchio, iudex pacis per Saxoniam generalis tenore presentium ad universorum notitiam cupimus pervenire, quod de mera nostra seu omnimoda ac omnium principum, nobilium et baronum pacis coniatorum voluntate existit, quod reverendus pater dominus Syfridus Hyldesemensis) ecclesie episcopus castrum vocatum Westerhove sibi et sue ecclesie emat seu comparet titulo emptionis possidendum. In cuius rei testimonium presens sibi damus scriptum sigilli nostri appensione communitum.

Datum anno Domini MCCCL, die sancti Bonifacii martiris et pontificis, in placitis Haldeleve.

1172. PROMISSIO DE PACE SERVANDA.

1304. Iun. 21.

Reptimus editionem, quae ex autographo tabularii tunc regii Magdeburgensis, nunc civitatis Erfordensis parata est 'Urkundenbuch der Stadt Erfurt' I. 354 nr. 512. Pendet sigillum.
(P. deest.)

Albertus Dei gratia Iantgravius et Saxonie comes palatinus . . . viris prudentibus . . . magistris. . . consulibus et universis civibus Erfordensibus salutem cum bone voluntatis affectu.

Considerantes et merito revolyentes, quod nobis et pacis conservationi ob honorem nostrum magnis laboribus et expensis constantissime astitistis et assististis^a in presenti, universitati vestre grates referimus super eo, vobis nichilominus promittentes, quod si pro expugnatione et impugnatione castrorum Lesten, Grifenberch, Kirchperg et Wintberg vobis quidquam aversionis seu ineusationis a quocunque nunc vel in posterum evenerit seu ingruerit, vos manutenebimus, defendemus et pro vobis placitabimus fideliter rebus et corpore toto posse. Et quia nobis ad obsidionem dictorum castrorum iuxta pacis statuta estis et fuistis cooperati, de ipsis munitionibus expugnatis et adhuc per Dei gratiam vestro^b auxilio expugnandis disponemus et faciemus, quicquid vestre fuerit voluntatis. Et in huius rei certitudinem, testimonium et memoriam damus vobis has litteras nostri sigilli appensione fideliter roboratas.

Actum in Gotha, anno Domini MCCC quarto, XI. Kal. Iulii.

1173—1175. PAX WESTFALICA ALTERA.

1307. Oct. 21.—1310. Mai. 28.

1173. SCRIPTUM PACIS. 1307. Oct. 21.

Denuo contulimus autographon tabularii civitatis Tremoniensis. Pendet sigillum fere illaesum. Edidit Höhlbaum 'Hansisches Urkundenbuch' II (1879) pag. 48 nr. 116. Cf. iam supra nr. 1167.
(P. deest.)

In nomine Domini amen.

Henricus Dei gracia sanete Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii per Ytaliam archicancellarius universis presentes^a litteras visuris et audituris notum facimus, quod considerato turbato statu terre Westvalye ac incomodis, dampnis et periculis diversis, que fidelibus et opidis nostris ceterisque terre Westvalye ac parcium adiacencium incolis ex hoc proveniebant, cupientes huiusmodi incomoda, dampna et pericula, quantum nobis possibile fuerit, abolere, cum nobilibus, fidelibus et opidis nostris in Westvalya ac cum venerabili patre . . . episcopo Paderburnensi et sua dyocesi de pace inducenda et indueta ac a festo beati Martini hyemalis nunc instanti per quinque annos continuos conservanda concordavimus iamque promissimus unanimiter et per presentes promittimus firmiter observare.

I. Sic ut nullus hominum, cuiuscunque status vel condicione existat, aliquem capiat, stratam publicam, mereatores et colonos impediat vel bona cuiusquam invadat

40 1172. ^a assistis *ed.* ^b nostro *ed.*

1173. ^a presentibus *or.*

incendiis vel rapinis. Sed quemque in alium quicquam questionis habuerit, contra eum agere debeat coram suo iudice per viam iuris.

2. Ut etiam pacis turbatores a sua malicia severius arceantur, statuimus et promissimus unanimiter, quod nulli hominum securitas que gheleyde dicitur intrandi civitatem, opidum vel castrum, sed quilibet intret et exeat suo iure contentus. Maxime tales, qui aliquo promisso fidei sunt astricti et articulos sui honoris effectuose voluerint observare, illis dabitur securitas intrandi, standi et exendi civitates, opida et castra, quociens fuerit oportuum.

3. Cum medium vel nichil sit pacem ordinare, nisi sit qui eam tueatur, nosque propter diversa nostre ecclesie Coloniensis negocia, licet simus pacis dominus, non possumus diete pacis tractatibus interesse, commisimus et per presentes committimus . . . marschaleo nostro Westvalye qui pro tempore fuerit vices nostras, volentes ut ipse nomine nostro nobis absentibus iudicet, que ratione pacis emeruerint indicanda, pacem tueatur, coassumptis sibi nobili viro Bertoldo de Buren dicto de Wumenburch, Hunoldo seniore de Plettenbracht milite, Wigmanno de Hervordya et Roberto dicto Ferner burgensi Susaciensi. Qui iurati nobis promiserunt, quod auctoritate nostra necnon et nostro et nobis in pace adherentium nomine, quociens aliqua pro pace tractanda emeruerint, ad locum competentem conveniant pacis negocia fideliter tractaturi nec hoc dimittant odio, gratia vel timore, et in quodcumque negocium faciendum duo predictorum quatuor cum . . . marschaleo nostro consenserint vel absente . . . marschaleo maior pars illorum quatuor consenserit, illud negocium processum sorietur. Et aliquo dietorum quatuor decedente alium eque ydoneum iuxta consilium consulum Susaciensium in locum decedentis restituemus. Et nos horum virorum duos et opida nostra Westvalye communiter duos secundum equalem proporcionem in agendo negocia pacis expensis procurabimus et procurabunt fortune casus proporcionabiliter perpassuri.

4. Recognoscimusque quod observatio pacis ad loca inter Remum et Wiseram iacencia pro personis ad pacem pertinentibus tantummodo se extendit.

5. Preterea cum non expediret pacis violaciones impune pertransire, nos per . . . marschaleum et alios officiatos nostros Westvalye ad defensionem pacis tenebimus continue triginta viros armatos cum dextrariis falleratis, quos . . . marschaleus noster, quociens emeruerit violacio pacis vindicanda, educet processuros cum aliorum ad pacem pertinentium armigeris ad vindicandum ea que facta fuerint contra pacem. Et si resistencia illius, contra quem procedendum esset, tanta foret, quod maior numerus armatorum requireretur, nos numerum nostrorum hominum duplicabimus, in maiori necessitate triplicabimus et demum, si necesse fuerit, cum potencia veniemus nostris eventibus et expensis. Similiter omnia nostra opida Westvalie tenebunt triginta viros armatos cum dextrariis falleratis, scilicet Susacienses sex, Hervordenses duos, Mersburgenses duos, Volmerstenenses duos, Brilonenses duos, Medebikenses unum, Winterbergenses et Hallenbergenses unum, Smalenburgenses unum, Rudenses unum, Attendernenses unum, Geseke unum, Warstenses, Bedelike, Ostervelde unum, Lude unum, Sege unum, Werle et Menden unum, Rekelinhusenses duos, Dorsten unum, Buren unum et singuli suis eventibus et expensis. Qui similiter, si necesse fuerit, numerum suorum armigerorum augebunt, quilibet pro suarum virum et potencium adversarii qualitate ac loci, ad quem procedendum fuerit, vicinitate.

6. Et qui adhuc paci inclusi non fuerint, sed includi desiderant, cuiuscunque status vel gradus homines existant, si a nobis ad pacem recipiuntur, tenebunt armigeros et equos pro suarum virum qualitate ad usum pacis secundum formam supradietam.

7. Preterea statuimus, si predones aliqua dampna fecerint incendiis vel rapinis alium vel aliquibus et lesus vel lesi predones illos ceperint agitare, quod universaliter homines ad pacem pertinentes statim ipsos predones insequantur cum clamore ad arma

qui wapenserey nuncupatur. Si aliquis alicui agitaneium ea de causa culpam imposuerit, dampna fecerit vel predones tenerit vel defensaverit, contra talem vel tales sicut contra personas principales pacem violantes viriliter et communiter procedemus. Hac tamen salva condicione, si causa legitima prepediente statim insecutio fieri non posset, 5
 5 pacis violator quicumque fuerit sub sigillo pacis moneatur, ut infra quindenam pro excessus sui qualitate ac quantitate condignam prestat emendam. Quod si facere recusaret, extunc contra ipsum per nos communiter et viriliter procedatur.

8. Ceterum ut predicti pacis articuli a nobis strictius observentur, communiter arbitramur, si dominus . . nobilis, alia persona bone nationis, castrum, civitas vel opidum 10
 10 dietorum articulorum pacis transgressor vel in fraude repertus per predictos pacis tractatores vel per maiorem partem ipsorum fuerit indicatus, ille vel illa vel illud aliis dominis, civitatibus et castris vel opidis pacem servantibus dabit pro emenda ducentas^b 15
 15 marcas denariorum Susaciensium inter pacem servantes secundum proportionem numeri armatorum equaliter dividendas. Et quocienscunque hoc contigerit, tociens dabit ducentas 20
 20 marcas dividendas secundum formam enarratam. Ipso tamen transgressore vel in fraude reperto secundum suum iuramentum sub pace remansuro.

9. Cumque non deceret personas fidelium et castellanorum nostrorum tam in castris nostris propriis quam in castris nostris ligiis Westvalye moraneium secludi de pacis amenitate, volumus quod universi nostri fideles et castellani in castris nostris 20
 20 predictis residentes predicta pace nobiscum gaudeant in omni sua forma eamque, quociens necesse fuerit, pro suarum virium possibilitate defendant fideliter et constanter.

10. Quocirca nos de Ruden, Hovestat, Waldenberg, Hallenberg, Rughelenberg, Aldenvils, Hemburch, Stoltenburch, Sigen et Vorstenberg, item nos de Snellenberg, 25
 25 utrumque de Patberg, Volmestene, Desenberg, Hymeneburch, Mederike, Scarpenberg, Haldinhusen et Wünnenberg fideles et castellani de pace premissa gaudentes eam servare promissimus et promittimus per presentes, volentes eiusdem pacis commodis, honoribus et honeribus frui seu gaudere iuxta formam superius innotatam.

11. Et horum observacionem nos Henricus archiepiscopus predictus promissimus et fideles castellani ac opidani nostri predicti una nobiscum fide data promiserunt. Et 30
 30 hoc sub sigillo ducatus nostri Westvalye ac pacis nomine nostro et omnium fidelium, ministerialium, castellanorum et opidorum nostrorum premissorum omnibus, quorum interest seu interesse poterit, duximus significandum.

Datum anno Domini MCCC septimo, in die undecim milium Virginum.

1174. RECEPTIO EPISCOPI OSNABRUGENSIS ET CIVITATUM.

1310. Mai. 14.

Autographon tabularii civitatis Osnabrugensis decem sigillis sigillatim denuo contulimus. Sigilli quinti et septimi lora membranacea tantum adsunt: cetera octo pendunt adhuc plus minusve laesa. Minus accurate editum est 'Geschichte der Stadt Osnabrück' I (1816) pag. 210 nr. 57. (P. deest.)

Nos Henricus Dei gracia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii per Ytaliam archicancellarius notum facimus universis, quod nos nomine nostro nostro- 40
 40 rumque . . nobilium, . . ministerialium, . . fasallorum, civitatum, opidorum, castrorum, castellanorum terre nostre Westfalie nobis in communi pace terre adherere volencium reverendum patrem ac dominum Engelbertum episcopum Osnabrugensem, ministeriales 45
 45 et civitatem Osnabrugensem necnon Wydenbrugensem ac Quackenbrugensem totamque terram suam et territoria ac omnes et singulos ipsi subiectos, qui diete communi paci adherere desiderant et affectant, in ipsam pacem recipimus secundum omnem modum

et formam, prout in littera nostra super hoc confecta plenius continetur¹. In cuius rei testimonium sigillum nostre^a pacis necnon . . . marschalei nostri, Bertolfi domini de Buren, in Hovestat, in Ruden castrensiū, Susaciensis, Hervordensis, Mersburgensis, Brylonensis et Attendamensis nostrarum civitatum sigilla presentibus sunt appensa.

Datum anno Domini MCCC decimo, quinta feria post festum beati Servacii. 5

1175. RECEPTIO EPISCOPI MINDENSIS ET CIVITATIS. 1310. Mai. 28.

Autographon tabularii civitatis Mindensis, iam in tabulario regio Monasteriensi usservatum, denuo contulimus. Pendent sigilla decem plus minusve laesa. Inter sigilla archiepiscopi et marschalei foramina sine sigillo apparent. Editio, quae parata est Westphälische Provinzial-Blätter I, 2 (1828) Cod. diplom. pag. 29 nr. 23, mendis scattet. (P. deest.) 10

Nos Henricus Dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii per Ytaliā archycancellarius notum facimus universis, quod nos nomine nostro nostrorumque . . . nobilium et . . . ministerialium, . . . fassalorum, . . . civitatum, . . . oppidorum, . . . castrorum, . . . castellanorum terre nostre Westfalie nobis in communi pace terre adherere volentium reverendum patrem ac dominum Godefridum Myndensis ecclesie 15 episcopum, . . . ministeriales et civitatem Myndensem necnon Lubbeke totamque terram suam et territoria ac omnes et singulos ipsi subiectos, qui diete communi paci adherere desiderant et affectant, in ipsam pacem recipimus secundum omnem modum et formam, prout in littera nostra super hoc confecta plenius continetur¹. In cuius rei testimonium Sigillum nostre pacis necnon . . . marschalei nostri, Bertolfi domini de Buren, in 20 Hovestat, in Ruden castrensiū, Susaciensis, Hervordensis, Mersbergensis, Brylonensis et Attendamensis nostrarum civitatum sigilla presentibus sunt appensa.

Dat. anno Domini MCCC decimo, V. Kalen. Iunii.

1176—1178.

UNIONES PACIS TERRAE BAWARICAE. 25

1308. Mai. 14.—Iun. 2.

1176. UNIO EPISCOPI EISTETENSIS ET DUCUM BAWARIAE. Mai. 14.

Denuo contulimus autographon tabularii generalis regni Bavarici Fürstensekt fasc. 115 signation. Sigilla parva laesa pendent loris membranaceis. Edidit Wittmann Monumenta Wittelsbacensia II, 119 nr. 228. — Bohmer, Reg. 1246—1313 Reichssachen 269. 30 (P. deest.)

1. Wir bruder Philipps von Gotes genaden bischof ze Eystet und wir Arnolt der rumbrost, Chmrat der techent und alles daz capitel ze Eystet verjehen und tun chunt allen den di disen brif sehent oder hōrent lesen, daz wir uns mit guter betrachtunge und mit gutem rat durch gemainen fride und frumme des landes verbunden und verstricket haben zu den hochgeborn herren hern Rudolffen und hern Lüdwigē pfallentzgraven bi Rein und hertzogen in Bairen von den Pfingsten di nu schirst choment über fünf jar also, daz wir yetwedertalben an ander gelobt haben bi unsern triwen an emes eydes stat, daz wir biz auf diselben frist mit leuten und mit gut, und mit unsern yetren, ez sein bürge oder stet, an ander beholfen sein wider aller maniechliche an wider 40 daz riche, ob ez einen pfleger gewinnet, den man gemainchlichen für einen chünich hat.

1177.

1178.

2. Umbe graf Chunraden von Öttingen ist ez von unsern wegen besonderlich also gereit, ob unser vorgeannten herren di hertzogen mit dem zerhüllen, und er mit in, so süh wir, ob si wellent, zwischen in taidinch und fride vürtzehen tage versuchen, und möht ez in den vürzehen tagen niht verrichtet werden, so süh wir in wider in beholfen sein mit lanten und mit vesten, als vor geschriben ist.

3. Dar über geheizzen wir, swaz zwischen uns und unsern vorgeschriben herren den hertzogen oder zwischen unsern dienern yetwerthalben^a chrigik und unverrichtet war oder swaz fürbaz ansprache und chriges in denselben jaren auf stünde zwischen uns und denselben dienern, dar über haben wir von unserm tail genomen Rüdger von Ditenhoven ze Werdenvels und Sifriden von Mörnshheim. Da wider habent di vorgeannten unser herren di hertzogen von irm tail genomen ir getriwen diner Berhtolden von Röchligen und Heinrichen von Mûr. Über di selben vür haben wir von yetwederm tail gemainchlich genomen den edeln herren graf Berhtolden von Graifespach. Die selben fünf süh di vorgeannten sache alle, si warn alt oder niwe, anz rihten auf ir bescheidenheit früntlich und mit der minne, ob si mügen. Swes auch si niht verrichten möhten, daz süh si mit einem slehten und früntlichen reht verrichten und des süh wir in für uns und für unser diner baidenthalp gehorsam sein. Möhte auch man der vierer einen niht haben an gevarde, so sol daz selbe tail einen andern bescheiden man an sin stat nemen und sol mit dem volvaren, als vor geschriben ist. Und geschæch auch, daz man des fünften niht haben möhte ze ettlicher wil und ze ettlichen sachen, so süh di vür sich vereinen, ob si mügen, oder si süh di sache früntlichen auf schiben, biz man den fünften haben mach yetwederm tail an schaden. Wer aber der fünft uzzeralb lantes oder niht enwer, des Got niht welle, so süh di vür auf ir triwe und auf ir durmacht einen andern ze dem funften nemen, der yetwederm tail gemain und fügsam si, oder si süh einen andern wek vinden, do man mit des fünften überein chom.

4. Und dar umbe daz disiu taidinch unsern vorgeannten herren den hertzogen stat und unzebrochen beliben, haben wir in disen brif gegeben mit unsern insigeln versigelten.

Disiu taidinch sint gesehehen datz Ellingen, do man von unsers Herren gebürt zalt trutzehenhundert jar dar nach in dem ahten jar, an dem Eritage vor der Crucewochen.

30 **1177. UNIO CAPITULI ET CIVITATIS AUGUSTANAE CUM CIVITATE ULMENSI. Mai. 31.**

Autographon tabularii civitatis Augustanae denuo contulimus. Sigilla desunt foraminibus relictis. Edita est 'Ulmisches Urkundenbuch' I, 294 nr. 240. (P. deest.)

In Gotes namen amen.

35 1. Wir Rüdolf der tûmprost, Kropf der tegan und daz capitel des gotzhuses ze Auspurch an des bischofes stat ze Auspurch und wir Berhtolt Pitschlin, Johannes der Schönegger, die ratgeben und ouch diu gemainde der stat ze Auspurch von ainem tail, und wir Hainrich der amman, die ratgeben und ouch diu gemainde der stat ze Ulme von dem anderen tail tügen kunt allen den, die disen brief sehent oder hörent lesen, do unser herre kuncch Albreht starp, dem Got genade, do forhten wir, daz daz lant in unfride gevele und daz wir davon arbeit und schaden enphahen mohten. Dar umbe sien wir uber ain komen und haben uns zû ein ander verbunden mit unseren aiden also:

2. Wær daz uns iemen gewalt oder unreht tæte, des Got niht welle, daz wir ein ander beholfen sulen sin gein aller mangeliich ane alle gevarde. Und geschæhe 45 daz daz uns dem amman und den burgeren ze Ulme iemen gewalt oder unreht tæte, an die stete daz Auspurgeren ze verre ware, da sol es hintz der korherren und hintz der burger von Auspurch beschaidenheit stan, waz hilfe si uns da hin wellen tûn.

1176. ^a) sic or.

Gesach auch uns den kerkherren, dem bistum und den burgeren ze Aupsurech gewalt oder unreht, an die stete daz Ulmer ze verre ware, daz sol hintz Ulmer beschaidenhait stan, waz hilfe si uns da hin wellen tun.

3. Ez ist auch also getedinget, ware daz daz wir diener heidunthalp nemen wolten, die sulen wir nemen mit der beschaidenhait, daz die selben diener daz reht nemen und auch tun sulen gein aller manglich. Swelher des niht tun wolte, den sulen wir nihtes behoffen sin.

Nov. 11. 4. Der ait sol also stete beliben hinman ze sant Martines tage der nu schierest kumt und von dannan über ein jar, ez geschehe denne daz ein ainmütiger knech erwelt wurde. Swenne daz geschiht, so sulen wir der aide heidunthalben ledich sin.

5. Daz wir Hainrich der amman, die ratgeben und diu gemainde der stat ze Ulme daz also stete behalten, geben wir disen brief versigelt und gevestent mit unserr stat insigel ze Ulme und mit minem des vorgenanten Hainriches des ammans insigel, diu heidiu an disem briefe hangent ze einem waren urkunde dirre dinge.

Dirre brief wart gegeben ze Ulme, nach Gotes geburte^b drinzeihundert jar und 15 in dem ahtoden jare, an dem nachsten Fritage vor Phingsten.

1178. UNIO CAPITULI ET CIVITATIS AUGUSTANAE CUM DUCIBUS BAVARIAE. *Ion. 2.*

Autographon tabularii generalis regni Bavarii Fürstensekt fasc. 146 signatum dento contulimus. Pendunt sigilli capituli pars media, sigillum civitatis fere illaesum 20 loris membranaceis. Editum est Monumenta Boica XXVIIIa, 334 nr. 275. — Böhmcr, Reg. 1246—1313 Reichssachen 270. (P. dest.)

In Gotes namen amen.

1. Wir Rudolf der rumbrobst, Kropf der tegan und daz capitel überal des goteshouses ze Aupsurech an aines bishofes stat ze Aupsurech, wir Berhtolt Bitschlin, Johans der Schönmegger burgermaister, die ratgeben und diu gemain der stat ze Aupsurech tun kumt allen den die disen brief lesent, hören oder sehent, wan wir in vorhten waren, do unser gnädiger herre chünige Albrecht starb, daz daz bistum und diu stat ze Aupsurech und auch unsern herren laut der edlen und hochgebornen fürsten hern Rüdolfes und hern Ludwiges phallentzgraven bi dem Rein und hertzogen ze Baieren in unfride 30 gevielen und daz wir heidenthalben arbeit und schaden da von enphaben möhten, darumbe sien wir mit den vorgenanten unsern herren den hertzogen überain chomen und haben uns verbunden zu anander mit unsern triwen, also daz wir den vorgenanten unsern herren den hertzogen ir lüte und diener und swer si angehört schirmen sulen ir libe und gut, als verre wir mügen an gevarde ouf lande und ouf wazzer vor gewalt 35 und vor unreht. Und geschehe daz, des Got niht welle, daz man unsern herren von Baiern, iren lüten oder iren dieneren oder der si angehört gewalt oder unreht tat, an die stete daz uns ze verre^a war, daz sol her zu unsere beschaidenhait stan, waz hilfe wir in da hin tun wellen. Widerfür in aber gewalt oder unreht, an die stet die uns nahen waren, da sulen wir in so wil dester mer helfen, als uns erlich si. 40

2. Ez ist auch gerette umb raub und umbe brant, geschah ain raub oder ain 45 raub von unsern luten und dieneren oder von anders iemen den vorgesprochen herren, ir luten oder iren dieneren, so sulen unsers bistumes lüte edel und unedel und auch diu stat dem selben raube und brant nach yaren und zogen, so si beste mügen an gevarde, biz an die stat, da der raub oder brant hin getan wirt, und sulen nimmer 45 daz an chomen, eê daz der raub oder brant widertan und gebezzert werde, ez war

^a 1177. *Mon. Boica* XXVIIIa, 334 nr. 275.

^b 1178. *ibid.* 334 nr. 275.

danne als verre, daz etwer dar ehöm der darzû gewiz und güt war, der daz hintz im næme, daz der raub oder der braut widertan und gebezzert werde, und als man des sicher wirt, daz diû getat widertan werde, so sol man daman zogen.

3. Wir haizzen auch geraubet, swer den andern phendet oder im sin güt nimpt und daz mit rehter klag niht zû braht hat und auch des rihters bofen dabi niht hat, der umbe die selben sache durch reht rihten sol.

4. Swer auch ainen rauber oder ainen brenner houset oder hovet oder im ze ezzen oder ze trincken git oder in anderz zû leit, der sol für in gelten, er müge danne bereden ze den hailigen, daz er schädlicher dinge an im niht wetzte.

5. Ez ist auch gedinget, swaz diener wir haben oder noch gewinnen, die sûlen daz reht nemen und tûn gen aller mannechlich. Swer auch des niht tûn wölte, dem sûlen wir nihtes beholfen sin.

6. Wir haben auch ouzgenomen in diser ainunge und bünden baidenthalben und mit gemainem willen den ersamen herren hern Chumr(at) den ertzbischof ze Saltzburch und die edlen und hohgebornen fürsten hern Otten den chünick von Ungern, hertzogen Stephan sinen bruder, hertzogen Fridrichen und hertzogen Liupolt von Osteriche und hertzogen Otten von Karenten. Gen den vorgenanten herren sûlen wir ünsern herren den hertzogen von Baiern nihtes beholfen sin noch si uns her wider.

7. Daz diû vorgeschriben tædinec dester stater beliben, habent gesworen die erbern herren her Hainr(ich) von Berigen, grave Chumr(at) von Schæklingen und her Burchart von Bache, die des bistümes phleger sint an aines bischofes stat, des goteshouses dienstlûte und diener, die burgermaister, ratgeben und diû gemain der stat ze Auspurch ainen rehten lantfride ze halten mit ünsern vorgenanten herren ze Baiern, ir lûten und dieneren von dem hiütigen Phingesttag biz^b ouf sant Martinstag der schierst ehumpt und von dannan uber ain jar daz darnach schierst chumpt. Ez war danne daz in der frist ain ainmütiehlicher erwelter chünick erwelt wurde, so ist der bunt ouz.

Jun. 2.
Nov. 11.

8. Wær auch daz ünsern herren von Baiern, iren lûten und dieneren iht geschah daz unbeschaidenlich oder unreht wær in unserr gebiet oder in ünsern gerihten, da sol der rihter oder der amptman, der da phleger ist, zû tûn swaz er mack, daz ez widertan werde an gevarde inre vierzehen tagen. Tæten si des niht, so habent unser herren von Baiern oder ir vitztûm vor dem gebirge, ob die herren bi dem lande niht sint, gewalt, die vorgenanten herren, die des bistümes phlegent, und die ratgeben ze manen und sulen die haizzen laisten ainen chorherren und einen ratgeben selbe dritte in ainer vorstat ze Auspurch in rehter giselschöffte, biz daz diû getat widertan werde, darumbe si gemanet sint. Spræche aber der rihter oder amptman, daz er darzû getan hat, swaz er solte, würde daz ze kriege, da sulen die aht man, der wir vier geben haben und auch ünser herren die hertzogen vier, als si mit namen hernah geschriben stant, daz reht über sprechen, ob der rihter oder amptman laisten sûle oder niht.

9. Swaz aneh krieges ensprunge oder wurde in der frist zwischen uns und unserr herren lûten von Baiern umbe aigen, umbe lehen und umbe gülte, da sol ieder man daz reht sûchen, da er ez^e durch reht sûchen sol.

10. Man sol auch wizzen swelhiû sache in kriege für die aht braht würde, mügen si die mit der minne niht verrihten, so sol der klager und der hintz dem man klagt mit drien würfelen werfen. Und swelher tail minder würfet, dem sol sines tailles ainer abgan von den vieren und sulen die siben daz reht sprechen umbe die selben sache, diû ze kriege chomen waz.

1178. ^b) in initio notae lineae repetitum or. ^c) z corr. ce r or.

11. Wær auch daz ünser rihter oder amptman ainer oder mer niht^d laisten wolte, swanne er gemanet würde, so sülen wir ainen chorherren oder ainen ratgeben von der stat mit zwain erbern mannen haizzen laisten, als da vorgeschriben stat, als lange biz daz diû sache, darumbe der rihter oder der amptman niht laisten wolte, ouz gerihet werde oder der rihter oder der amptman selbe laiste selbe dritte, als eê geschriben ist. 5

12. Die aht man, die über dise sache, als da vor geschriben ist, daz recht sprechen sülen, sint von ünsern wegen her Chunrat der Purgrave, her Hainrich der Portnær, her Chunrat der Üentaler und her Chunrat der Minnar. Gen den habent die vorgeannten ünser herren die hertzen geben den edlen man hern Hain(ich) von Sevelt und die ersamen manne her Hermannen von Rorbach, hern Albrecht den Judenman den marschalk und hern Berhtolt von Röhlingen. Und sülen die selben aht man swanne sin not ist zesamen chomen an der Lechbrugge zwischen Aupsurch und Fridbereh, swa si hin wellent oder anderswa, swa si sin mit an ander ze rat werdent. Von swelhen sachen auch der aht manne ainer abgienge, von swelhem tail daz geschilt, der selbe tail sol ainen andern an des selben stat geben. 10 15

13. Daz die vorgeschriben sache alle also stat beliben und untzerbrochen, haben wir geben disen brief versigelt mit ünsern insigelen.

Do daz geschah do waren von Cristes gebürte driûzehenhundert jar und in dem ahtoden jar, an dem vorgesprochen Phingesttag.

1179. PAX THURINGICA.

1311. Apr. 28.

In forma integra ineditam descripsimus ex autographo tabularii Vimariensis benivolenter transmissio. Pendet sigilli fragmentum parvum loto membranaceo. In verso legitur: Confederatio lantgravii in Thuringia cum abbate Fulden, et comiti Henneberg. Edidit iam olim Schannat 'Historia Fuldensis Cod. probationum' pag. 227 nr. 122 suo Marte decurtatam. (P. deest.) 20 25

1. Wi Friderich von Gotis gnaden lantgrave zeu Duringin, maregrave zu Missne unde^a in deme Ostirlande bekennin unde tûn kunt alle den di disin brief gesehen oder gehoern, daz wi mit unseme liben herren apt Heinriche von Fulde unde mit unseme liebin swagere graven Bertolde von Henneberg einin rechtin lantfride geswôrn unde gelobt habin stete unde gantz zeu haldene von sente Walpurgē tage der neist wirt ubir zwei jar, als hi nach gescribin stet. 30

2. Bedorfte unse herre der apt oder unse swager in iren landen einir volge zeu vride, den schulle wi mit funtzik mannin heltin volgin unde dar nach ap si iz bedurfin zeu eime lantfride mit unser macht. 35

3. Fure inant durch unse lant unde gebe sin geleite unde kundegte nnsin ammechtmannin unde nnsin geleitslutin, daz her in unseme geleite fure, vorlure der icht in unsen landen, daz schulle wi ime geldin unde ufrichtin unde schullin der name unde deme schaden lazin volgen. Wo her hine kûnt, wo dar zu der apt oder di her da zeu gesatzt hat, unse swager unde di her dar zeu gesatzt hat uns nicht in hulfin volgin, au 40

1178. *ibid.* p. 227 nr. 121.

1179. *ibid.* p. 227 nr. 122.

welchir ime daz gebreche. der schal den schadin geldin unde dar zeu schal uns der ander beholfin sin.

4. Würde abir imant besprochin oder vordacht in unsern lande. wenne^b man den mant, der schal vorkümen unde schal unschuldik werdin selp dritte mit erbern mannen. 5 Tete her dez nicht. so schal man in haldin vor einin ungerechtin man. Kundegin oder rügetin Heinrich von Swartzburg, Herman von Spangenberg, Gunther von Saltza unde di der apt unde unse swager dar zeu gesatzt habn imande eintrethlich uf iren eit vor einen ungerechtin man. den schal man haldin unde anegrefen da vor. als ap her mit der tat begriffen were. Wer fürbaz mer huset oder heiget einin vorsprochonen oder 10 einin geechtin man. der schal bestandin sin glich deme schuldegin. Wer owch in des apts lande unde unsis swagers vorsprochin oder geechtit ist, wenne uns. unsirn voyten unde den di wi zeu deme fride gesatzt habn daz gekundegt wirt, so schal man den in unsern landen halden glicherwies als in jenen. wenne unse herre der apt, unse swager unde wi graven Heinriche von Swartzburg, Hermanne von Spangenberg, Gunthere von 15 Saltza, Frid(erich) von Tungede, Lud(wich) von Schenkinwalt, Heinrich von Heringin, Cunr(at) von Hesseburg Bert(olde) deme voyte von Slusungin unde Hertnide von deme Berge gegebín habn unde gebn alle dirre dinge gantze macht. ob wi da bi nicht in weren. zeu volgene. zeu tun unde zeu lazene. als ob wi da bi werin.

5. Gienge der nuener kein abe oder unfugete uns nicht oder in mochte mit den 20 andern nicht kumen zeu allen dingin, an des stat schal man einin andern setzen mit gantzer macht. der den anderen swere. als si under ein ander gesworn unde gelobt habn. Wurde owch einir oder zwene gehindert zeu kumene. waz denne di anderen teten eintrechtlich, daz schal stete bliben.

6. Geschehe von uswendegin lufin in des apts oder unses swagers^c lande ein 25 roûp oder schade, wenne man uns dar umme mant zeu volgene. so schulle wi bin virzcen nachtin gereit sin. Bin des schal man manen di den roûp oder den schaden getan habn. Widerteten si bin der zeiet nicht. so schulle^c wi deme folgen. Hette owch imant in des apts oder in unsis swagers landen zeu uns keine schult. der schal zeu uns kumen unde darumme uns manen. Tete wi deme nicht rechts dar umme. so 30 schal her is klagen disin nunen. di wi da zeu gesatzt habn. Di schullin inne bin drin manden einis rechten helfen. Tete si des nicht. phente uns der danne dar umme unde tete mit deme phande ein recht. dar an hat her keinin roûp getan.

7. Bedorftin unsir lûte di dri des apts lûte der drier. di schullen in geriten zeu 35 Saltzungen unde unsis swagers lûte zu Wasungin. so schullin in unse lûte wider geriten. swenne si ir bedurfen. hin kegen Isenache.

Des gebe wi disin brief zeu eime urkünde vorsigelt mit unseme ingesigele nach Gotis gebûrte tusint jar drihundert jar in deme elftin jare. an der mytwochen vor sente Walpurgē tage.

1180. STATUTUM CONTRA NOCIVOS TERRAE KARINTHIAE.

1312. Apr. 25.

Cf. supra tom. III, 221 not. 1.

Dedit ex autographo tabularii Vindobonensis J. Lampel. Pendet sigillum loro membranacco. Edidit iam olim Hormayr 'Beiträge zur Geschichte Tirols' II, 399.

(P. decst.)

45 1179. ^b) weme or. ^c) praecedit rasura unius litterae or.

Wir Hainrich von Gots gnaden ehünich ze Pehaim und ze Polan, hertzog in Chernen und grave ze Tyrol und ze Görtz vergehen und tun ehunt allen den die disen prief ansehen oder hörent, daz wir mit unserm weisen und getriwen rate und mit unsern dienstleuten überal ze rate sein werden, daz wir in unser herschaft überal sogetanen recht setzen und bestetigen wollen: Swa ain schedleich man oder frawe begriffen werdent, ist er ain sogetan man, daz im ze glauben ist, der in berehten wil, der sol dar gen und sol im aine zwen vinger in den schopf legen und der frawen in die scheidel und sol ainen ait sweren, daz er daz wars wizze daz er ein schedleich man sei land und läuten und den frawe ein schedleich frawe sei land und läuten, so süllent sechse dar gen und süllent ire hende legen auf des ersten arm und die süllent auch piderbe läut sein und süllent sweren, daz der ait raim sei und niht mains. Da mit sol man einen schedleich man und ein schedleich frawen über sagen. Disen recht setzen wir und besteten si Albrechten dem Vollenberger und Arnolde seinem pruder unsern lantrihern, als wirs in andern unsern gerichten gesetzet haben in oder swer an ir stat unser richter ist. Daz daz stete und unzebrochen beleibe, dar umb geben wir disen prief versigt mit unserm hangenden insigel.

Der prief ist geben nach Christes gepurt tausent dreu hundert jar in dem zwelften jar, an sand Mares tag.

HSL. UNIO CONTRA PACIS TURBATORES TERRAE BAWARICAE.

1312. Jul. 10.

Dem. contulimus autographum tabularii civitatis Augustanae. Sigillum deest foraminibus relictis. Editum est 'Urkundenbuch der Stadt Augsburg' I. 183 nr. 223. — Regesten der Pfalzgrafen 1870. (P. deist)

Wir Ludwich von Gots gnaden pfallentzgraf bi dem Rein und herzog in Bayern verjehen und tun ehunt allen den di disen brief sehent oder horent lesen, daz wir durch gemanen frumen land und leut, edel und unedeln, richen und armer mit unserm gnädigen herren hern Fridrich dem erwergen pischof ze Aupsureh, mit Dytdegen von Castel dem lantvogt in oberen Swaben, mit allen den edeln leuten di under im sint und mit dem rat und der gemaine der purger ze Aupsureh und mit andern steten und pürgen, di in des vorgnanten lantvogts pflige sein, mit guter bedachtigkeit und rat also über ein ehomen sein, daz wir einen rechten steten triwen fride und lantfride bei unsern triwen in aydes weis gelobt und gehaizen haben. Und habent den fride unser edel leute, vitztüm und amptleute und unser stat und mæreht mit sampt den purgern von Aupsureh gesworen, also daz wir und alle di unsern dem vorgnanten pischof und lantvogt und ir medern geholfen sulen sein und si uns gegen allen schädlichen leuten und besunder gegen Herman von Pferse und sinem sun und allen sinen helpheren in unserm lande. Und ob neman pfentet hin über den Lech oder her über, der sol daz in daz næchst ze den herren gericht treiben und sol daz anz geben auf daz reht, ob man ez anz nemen wil. Und ob man ez nicht anz nemen wil, so sol er ez verchauen und sol ez an sinem gelt ab sloben. Und treibet er ez fürbaz, so sol man ez haben für einen raub. Und

sol auch der lanfride stete beleiben von disem hütigen tage untz auf sand Jacobs tag Inl. 25.
 der schirst ehümpf und dar nah über zwai gantzju jar diu nächst nach einander gent.
 Und dar über ze urchünde geben wir in disen brief mit unserm insigel versigelten.

Der geben ist ze Fridberch, do man zalt von Gots gebürt driuzehenhundert jar
 5 dar nah in dem zwelften jare, an dem Mantag vor sand Margereten tag.

1182—1184. PAX TERRARUM ORIENTALIUM.

1313. Jul. 7.—20.

Scriptum pacis ante diem 1. m. Mai. ut videtur confectum secretum non est¹.

1182. PROMISSIO ADVOCATI DE WIDA. Jul. 7.

10 *Autographon tabularii regii Dresdensis nr. 1991 signatum denuo contulimus. Pendet
 sigillum secretum fere illaesum. Editum est loco supra ad nr. 1105 citato I, 210 nr. 442
 Cf. unionem eiusdem dati l. c. nr. 441. (P. deest.)*

Nos Henricus senior advocatus de Wida recognoscimus publice per presentes,
 quod illustri principi domino nostro Frederico Misnensi et Orientali marchioni pro-
 15 misimus fide data, quod sine omni doli capcione omnes tractatus inter reverendos in
 Christo dominos dominum Magdeburgensem archiepiscopum patrumque suum, Wolde-
 marum marchionem Brandenburgensem ac alios dominos ex una et ipsum dominum
 nostrum marchionem parte ex altera Mersebure habitos et dispositos iuxta continenciam
 litterarum ibidem confectarum² super pacis generalis observacione firmos et illesos in
 20 omnibus condicioneum articulis irrefragabiliter observare. Ratum et gratum habituri, quic-
 quid idem dominus noster marchio vice et loco nostri Mersebure cum iam dictis dominis
 duxerit contractandum. In cuius rei testimonium has litteras presentibus nobili viro
 Frederico de Helderungen ac strenuis militibus Iohanne de Gelnuu, Rudolfo de Bunau
 nostro milite, Henrico dicto Thich ac magistro Walthero prothonotario illustris principis
 25 domini marchionis prenotati conscribi et sigillo nostro iussimus communiri.

Datum Aldinbure, anno Domini MCCCXIII, in crastino octavarum beatorum
 apostolorum Petri^a et Pauli^b.

1183. PROMISSIO HEINRICI MARCHIONIS BRANDEBURGENSIS.

Jul. 12.

30 *Autographon tunc tabularii regii Berolinensis, nunc Magdeburgensis iam olim
 descripsit Wattenbach. Sigillum deest. Ediderunt Höfer 'Auswahl der ältesten Urkunden
 deutscher Sprache' pag. 99 nr. 26 et Riedel 'Codex dipl. Brandenburg. Zweite Haupt-
 abteilung' I, 343 nr. 430. (P. deest.)*

We Henrich von der ghenade Goddes markgreve tho Brandeborch unde^a tho
 35 Landesberch bekennet in disefeme jeghenwerdighen breve, den vrede, den unse herre

1182. a) octavarum — Petri *in loco raso or.* b) et Pauli *post adiectum or.*

1183. a) *vñ semper or.*

1) Cf. Wegele 'Friedrich der Freidige' (1870) pag. 328. 2) *Secretae non sunt; cf. supra.*

bischop Borchart von Meydeborch, Ulrich von Nuenburch, Henrich von Merseborch unde Werhege von Misne bischope unde Frederich markgreve von Misne, markgreve Woldemar von Brandeborch unse vedere unde andere vrie unde herren der marke tho Misne unde des Osterlandes unde der lande de dar bi ligget ghesworn unde gheloubet hebbet, dat we dene mit en ghesworn unde gheloubet hebbet tho haldene von sentte 5
 Mai. 1. Walburghe daghe de mi was over twey jar, also de breve spreket de dar op ghescreven sin¹. Dar neme we uth dat rike unde des rikes ammechtman den koning von Beme. Unde also tho diseme vrede sint ghesat Thiderich de buregreve von Aldenberghe, Albrechte den buregreven von Aldenburch, Hermanne von Wederden unde Henrich von Koldiz den iungen, dat se scholet berichten na minne oder na rechte, afte ienich 10 tweygunge were oder noch wurde, dar von disfe lantvride mochte thostoret werden. Unde ufte se tweygeden, so schal men dat brengen an unsen herren van Meygdeboreh. Wat he spricht dat recht si, dat men dhat halde, des volghe we unde willer dat also halden. We scholet ok volghen tho diseme lantfride mit twentrich mannen. Op en orkunde unde op ene betughinge disfer dinge so hebbe we disfen bref hir op ghegheven 15 unde beingheseghelet mit unsem ingheseghele.

Disfe brif is ok ghegheven an den jaren von Goddis borth dusent jar driehundert jar an deme drettheygenden jare, in sentte Margareten avende.

1184. *PROMISSIO WOLDEMARI MARCHIONIS BRANDEBURGENSIS.*

Id. 20.

Autographon scriptur in tabulario regio Dresdensi. Edidit Riedel l. c. I, 344 nr. 431. Cuius editionem hic repetimus. (P. decst.)

Nos Woldemarus Dei gracia Brandenburgensis, Lusacie et de Landisberg marchio tutorque ineliti principis Iohannis marchionis Brandenburgensis recognoscimus per presentes, quod pacem terre Mynensis volumus sicut placitata est et ad ea tempora ad 25 que placitata est inviolabiliter observare. In cuius evidenciam presens scriptum dari iussimus nostri sigilli munimine pro nobis et dicto marchione Iohanne, cuius tutelam gerimus, communitum.

Datum Golzowe, anno Domini millesimo CCCXIII, feria VI, ante diem beati Iacobi apostoli proxima.

¹ Cf. pag. 1237 not. 2.

APPENDIX VI.

SCRIPTA VARIA.

1185. 1186. SCRIPTA AD ECCLESIAM GOSLARIENSEM SPECTANTIA.

(1298.) 1298. Nov. 22.

Cf. iam supra nr. 1053 — 1055 et pag. 1093 not. 1 et 1094 not. 1.

1185. SCRIPTUM COMITUM DE BLANKENBURG. (1298.)

Denuo contulit v. d. Wiederhold autographa 1) et 2) tabularii civitatis Goslariensis, quae fere omnino inter se concordant. Pendent ab utroque sigilla bina parum laesa loris

membranaceis. Editum est 'Urkundenbuch der Stadt Goslar' II, 535 nr. 548.

(P. deest.)

Excellentissimo ac serenissimo domino suo Alberto regi Romanorum et semper augusto Henricus Dei gratia comes de Blankenburg et Henricus filius suus cum debita reverencia obsequium in omnibus benivolum et paratum.

Reverende vestre excellencie advocaciam sedecim mansorum sitorum in villa et campis Dedenleve ad ecclesiam sanctorum apostolorum Symonis et Iude in Goslaria pertinencium, quam quidem advocaciam ab imperio et a vestris antecessoribus hucusque pheodali tenuimus titulo, pro bono diete ecclesie Goslariensis et speciali favore honorabilium virorum, videlicet decani et capituli predictorum, quos imperium ab anti-
quo tamquam capellanos familiares et domesticos consuevit speciali favore prosequi et gratia, qui et vestri capellani dicuntur et sunt, resignamus tenore presencium liberaliter et remittimus cum omni iure, quod in iam dietis bonis hucusque tenuimus et quod nostri progenitores habuerunt vel quod ad nostros heredes descendere potuisset seu legitime pervenire. Petimus igitur una cum ipsis et pro ipsis regalem vestram magnificenciam humiliter et devote, quatinus Dei intuitu et^a nostrarum precium interventu eidem ecclesie in tali advocacia benefacere dignemini et ipsam cum talibus bonis ab omni onere et gravamine advocacie solutis investire et dotare curetis eamque vestris litteris communire.

1186. TESTIMONIUM CANCELLARII DE CONSTITUTIONE
PROCURATORIS. 1298. Nov. 22.

Autographum eiusdem tabularii contulit idem vir doctissimus. Pendunt sigilla plus minusve laesa loris membranaceis. Prioris sigilli adhuc leguntur haec verba: EBERHARDI: D LAPIDE CAD MAGI PPOSITI DORLACEO: alterius tantum haec: IACOB. 5
Editum est l. c. nr. 519. (P. deest.)

Nos Eberhardus de Lapide serenissimi domini Alberti regis Romanorum cancellarius tenore presentium recognoscimus et publice profitemur, quod honorabilis vir dominus Chunnannus decanus ecclesie sanctorum apostolorum Symonis et Iude in Gozlaria honestum virum magistrum Iacobum regalis aule notarium, suum concanonicum, nomine 10 capituli Gozlarie in causa, quam idem capitulum movet seu movere intendit nobilibus viris de Solmez et de Tonelureh, constituit suum procuratorem legitimum, quemadmodum in procuratorio et in litteris super hoc editis¹ plenius continetur. hiis conditionibus interpositis, quod predictus magister Iacobus quicquid in causa sibi commissa de bonis, super quibus causa vertitur, recuperaverit aut evicerit de censu statutis 15 terminis non soluto cum expensis circa litem factis et faciendis, quas pars adversa tenetur exsolvere, tertiam partem integre consequetur. Similiter cum causa evicta vel in melius per compositionem vel ipsorum bonorum venditionem fuerit commutata, tertiam partem pensionis recipiet vite sue temporibus, et eo mortuo libere redibunt, omni occasione² postposita, ad ecclesiam prenotatam. Predictus itaque magister Iacobus 20 negotio sibi commisso per triennium fideliter insistet suis laboribus et expensis nec ullam compositionem faciet, dictis dominis, decano et capitulo irrequisitis, nec ipsi sine eo componant versa vice. Triennio vero elapso, si iam dictus magister Iacobus in commisso negotio negligenter agens quod absit nichil proficeret, dicti decanus et capitulum poterunt licite negotium sibi commissum a se pro suo beneplacito revocare, magister 25 quoque Iacobus omnia instrumenta super hoc negotio sibi exhibita liberaliter presentabit. In cuius rei testimonium sigillum nostrum una cum sigillo predicti magistri Iacobi presentibus sunt appensa.

Act. et dat. in Numbereh, anno Domini MCC nonagesimo octavo, in die beate Cecilie. 30

1187. PETITIO ARCHIEPISCOPI BISUNTINI
REGI PORRECTA.

1299. Nov. 23.

Repetimus editionem nostram 'Nouve Archiv' XXVII. 720 nr. 19 paratam, quae nititur autographo tabularii Bisuntini 'Archives départementales du Doubs. Série B. 499'. 35 Scapillum deist lori membranacea fragmentis relictis. Cf. etiam l. c. not. 2. (P. deest.)

Serenissimo domino suo Alberto Dei gracia Romanorum regi semper augusto Odo^a 40 idem gracia Bisuntinus archiepiscopus salutem et regni sui gubernacula feliciter

¹ 1186. a. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

² 1187. a. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

³ 1187. a. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.

Magestati regie volumus esse notum, quod cum discordia verteretur inter nos et nobilem virum Iohannem de Cabilone dominum de Allato super quibusdam convencionibus inter nos habitis super feodo vicecomitatus Bisunt(ini), nos et dictus Iohannes super dicta discordia composuimus in hunc modum, quod nos nomine sedis Bisunt(ine) dictum Iohannem in hominem nostrum legium recepimus de feodo dicti vicecomitatus, salvo iure nostro et alieno, et dictus Iohannes fecit nobis fidelitatem et homagium de dicto feodo nomine nostro et sedis Bisunt(ine). Et nos debemus rogare et requirere vestram regiam magestatem per nos vel per procuratorem ydoneum ad hoc habentem mandatum speciale, quod cum illustris rex Francorum sine consensu nostro intraverit dictum vicecomitatum, qui est de feodo nostro et quem a vobis tenere debemus in feodum, ipsum regem Francorum inducere velitis et facere bono modo debito, quod ipse rex Francorum dimittat dictum vicecomitatum et nos tanquam dominum feodi et dictum Iohannem tanquam vessallum nostrum de dicto feodo vicecomitatus quodere permittat, et hoc modo et aliis licitis modis debemus et promisimus bona fide procurare, quod dictus Iohannes habeat vicecomitatum supradictum pacifice et quiete. Hoc salvo quod nos non tenemur facere vel solvere aliquas missiones vel expensas pro recuperatione dicti vicecomitatus, prout hec omnia in quodam instrumento publico super hoc confecto sigillo nostro et dicti Iohannis sigillato plenius continentur¹. Unde sublimitatem vestram rogamus et requirimus supplicando, ad quod eciam faciendum secundum formam compositionis predictae discretum virum dominum Stephanum decanum de Sexta et Guidonem Guillardii officialem curie regalis nostre^b Bisunt(ine) nostros facimus et constituimus speciales procuratores, quatinus placeat vobis inducere dictum illustrem regem Francorum et facere bono modo debito, quod ipse rex Francorum dimittat dictum vicecomitatum et nos tanquam dominum feodi et dictum Iohannem tanquam vessallum nostrum de dicto feodo vicecomitatus quodere permittat. Ratum et gratum plenius habituri, quicquid per dictos procuratores in predictis factum fuerit seu procuratum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum.

Dat. die beati Clementis, anno Domini M ducentesimo nonagesimo nono.

1188—1195. UNIO ARCHIEPISCOPORUM ET COMITIS PALATINI CONTRA REGEM.

1300. Oct. 14.—1301. Iul. 21.

1188. *SCRIPTUM UNIONIS. 1300. Oct. 14.*

Contulimus inter se autographa tria quae supersunt:

1) *scriptum archiepiscopi Trevirensis, quod servatur Monaci in tabulario secreto reipublicae Bavaricae; pendet sigillum laesum loro membranaceo; edidit Wittmann 'Monumenta Wittelsbacensia' II, 130 nr. 219; Böhmcr, Reg. 1246—1313 Reichssachen 247; cf. Regesten der Pfalzgrafen 1443;*

2) *scriptum archiepiscopi Moguntini, quod servatur in tabulario regio Dusseldorpiensi 'Churcöln nr. 411^b'; sigillum fere illaesum pendet loro membranaceo; cf. Regesten der Pfalzgrafen 1443;*

1187. ^b) nr. or.

1) *Tractatus a. 1299. Noc. 22. habitus in eodem tabulario l. c. servatur.*

3. *scriptum comites Palatini, quod item serratur in tabulario regio Dusseldorpiensi* 'Charcoal' nr. 411^a; *sigillum fere illaesum pendet lora membranacea; edidit Lacomblet* 'Urkundebuch zur Geschichte des Niederrheins' II, 624 nr. 1063; *Böhmer, Reg. 1246—1313 Reichssachen 372 (Addit. 1); Regesten der Pfalzgrafen 1443.*

Cf. Regesten der Pfalzgrafen 1442.

(P. deest.)

5

Nos Ditherus Dei gratia Trevirorum archiepiscopus^a notum facimus universis presentium inspectoribus^b, quod nos cum venerabilibus in Christo patribus dominis Wichboldo^c Coloniensi, Gerardo Maguntino^d archiepiscopis necnon cum^e illustri principe Rodolfo^f comite palatino Renu dnce Bawarie^g comprincipibus nostris pro conservatione honoris, status, libertatum, privilegiorum, possessionum et bonorum nostrorum ac alio-
rum iniuriam nostrorum quorumcumque et principum eorundem in specialis amicitie, con-
federationis et mutui adiutorii de nostrorum fidelium consilio convenimus unionem. Ita
videlicet quod nos eo principibus^h nostris predictis contra magnificentemⁱ virum Albertum
ducem Austrie, qui nunc rex dicitur Teutonice^j, et ipsi vice versa nobis contra nostros
iniuriatores, honorum et iniuriam nostrorum^k invasores^l astabimus et mutuis auxiliis nos
ad invicem quoad vixerimus invabimus posse nostro potenter et patenter absque dolo,
quandoenque nos ipsos et ipsi nos super hiis duxerimus requirendos. Que omnia et
singula nos et dicti principes promissimus et promittimus per presentes fide prestita
interposito iuramento, antepositis et tactis sacrosanctis inviolabiliter observare. In cuius
rei testimonium presentes litteras^m conscribiⁿ et nostri sigilli munimine fecimus roborari.^o

Actum et datum apud Heymbach^p, feria sexta proxima ante festum beati^q Galli confessoris, anno Domini MCC^o.

1189—1195. LITTERAE MILITUM DE SERVITIO PRAESTANDO.
1301. Mart. 18.—Iul. 21.

Quae omnia serrantur in tabulario regio Confluentino 'Erzstift Trier'.

25

**1189. SCRIPTUM MILITIS DE SNEGELBACH ET ARMIGERORUM
DE WALDECKE.** *Mart. 18.*

Denuo descriptissimus nos ipsi. Pendet adhuc sigillum duo lora membranaceis. Edidit etiam Böhmer 'Acta imperii selecta' pag. 749 nr. 1012. Böhmer, Reg. 1246—1313 Reichssachen 373 (Addit. 1).

(P. deest.)

30

Nos Iohannes miles filius Iohannis militis quondam militis de Snegelbach, Henricus filius Willelmi quondam militis de Waldecke et Iohannes dictus Boso armigeri de Waldecke notum facimus universis, quod reverendo^a patri domino Dithero Dei gratia Trevirorum archiepiscopo et ecclesie Treverensi fidelitatis prestimus homagium a nobis et nostris successoribus fideliter observandum et promissimus et
promittimus per presentes, dictum reverendum patrem nos cum decem armaturis
adiutores contra nobilem virum dominum Albertum quondam ducem Austrie, qui se

^a HSS. 2. *interfecto* a 2; Nos Gerhardus Dei gratia sancte Maguntino sedis archiepiscopus sacri palatii Germaniam archicamerarius; de 3; Nos Rudoltus Dei gratia comes palatinus Renu dux Bawarie. ^b Wichboldo 2; Wichpaldo 3. ^c Gerardo Moguntinen(s) 3. ^d Bawarie 2. ^e *et* in corr. 1. ^f magnificentem = Teutonice 2. ^g *in* ipsorum 2, 3. ^h hincinde *add.* 2, 3. ⁱ *inv* in *casura* 2. ^m exinde *add.* 3. ⁿ *clapae* in 3; a. D. mill. trec. sexta feria ante festum beati Galli. ^o millesimo trecentesimo 2.

1189. *Scriptum militis de Snegelbach et armigerorum Waldecke* nr.

45

regem nominat. et eius complices lite sive discordia durantibus, quas dictus reverendus pater dicto domino Al(berto) et eius compliceibus antedictis movere intendit. Et ad supradicta nos ideo obligamus, quia dictus reverendus pater dominus D(itherus) michi Io(hanni) militi antedicto nonaginta marchas, duobus Hallensibus pro denario computatis, infra presentis anni spatium solvere promisit et tenetur aut assignare novem marchatas terre a me et meis^b successoribus tenendas^c, quousque michi sive meis^b successoribus de dictis nonaginta marchis plenarie fuerit satisfactum, michi vero Henrico predicto septuaginta marchas monete predictae aut septem marchatas terre, michi autem Iohanni memorato quinquaginta marchas antedictae monete aut quinque marchatas terre a nobis et nostris successoribus habendis sub condicione supradicta. Solutis vero nobis sive nostris successoribus pecuniarum summis antedictis dicte terre nobis ut predictum est obligate ad ecclesiam Treverensem libere revertentur, et extunc ego Iohannes miles antedictus novem marchatas terre mee allodialis, ego vero Henricus supradictus septem marchatas terre mee allodialis, ego autem Io(hannes) prenomminatus quinque marchatas terre mee allodialis antedicto reverendo patri et ecclesie Treverensi assignare tenebimur et easdem recipere ab eis in feudum et sic perpetuo cum nostris successoribus possidere et servire fideliter in armis, quandocumque fuerimus^c requisiti. In cuius rei testimonium quia nos Io(hannes) et H(enricus) armigeri predicti sigilla propria non habemus, sigilla honestorum virorum, videlicet Udonis et Io(hannis) predicti militum^d de Waldecke, presentibus rogavimus apponi et nos Udo et Iohannes milites de Waldecke predicti sigilla nostra ad preces Io(hannis) et Henrici predictorum presentibus duximus apponenda in testimonium omnium premissorum.

Datum in monasterio Meynevelt, anno Domini MCCC, Sabbato post dominicam Letare.

1190. *SCRIPTUM ARMIGERI DE SCHLAUENBURG.* Apr. 3.

Descripsit socius noster R. G. Salomon. Pendet sigillum loro ex ipsa membrana c. exsecto. (P. decst.)

Ego Thilemannus dictus Huedestoc armiger de Schawenberch notum facio universis, quod teneor facere quolibet anno per dimidium annum gardiam apud Grimberch et adiuvere reverendum patrem dominum D(itherum) Dei gratia Trevirorum archiepiscopum guerra durante contra nobilem virum Albertum qui se regem nominat et eius complices cum duobus famulis meis armatis pro quadraginta quinque libris Treverensium denariorum, quas dictus dominus infra iustans festum nativitatis Domini michi solvere tenetur et promisit preter quinque libras, quas solvere tenebitur in pecunia numerata. Quas quadraginta libras si non solverit in termino supradicto, extunc assignare tenebitur michi et meis successoribus quatuor libratas terre a me et meis successoribus habendas usque ad solutionem pecunie supradictae. Qua soluta dicte quatuor librate terre ad ecclesiam Treverensem libere revertentur et extunc ego sive mei successores quatuor libratas terre nostre allodialis ecclesie Treverensi assignare tenebimur et easdem recipere in feudum et perpetuo sic tenere. In cuius rei testimonium sigillum meum proprium duxi presentibus apponendum.

Datum apud Grimberch, anno Domini MCCC primo, in crastino Pasche.

1191. *SCRIPTUM DOMINI DE ERENBURG.* Iul. 24.

Autographon denuo contulimus nos ipsi. Pendet sigillum fere illacsum loro ex ipsa membrana c. exsecto. Edidit Günther 'Code.e diplomatice Rheino-Mosellane' III, 97 nr. 7. (P. decst.)

1189. b) mis or. c) in loco raso or. d) um ex is corr. or.

Universis presentes litteras inspecturis ego Henricus dominus de Erenberch armiger notum facio, quod ego teneor et promitto servire me quarto in armis decenter et fideliter assistere domino nostro reverendo domino Dithero Dei gratia Trevirorum archiepiscopo contra suos inimicos et specialiter contra nobilem virum dominum Albertum qui se regem nominat et eius complices guerra durante inter ipsos sine dolo et fraude et equitare cum dicto domino archiepiscopo vel cum suis officiais, si a dicto domino archiepiscopo vel ipsis suo nomine fuero requisitus, in expensis domini Treverensis. Et pro eo promisit idem dominus archiepiscopus michi dare et solvere bona fide centum quinquaginta marcas, duobus Turonensibus parvis pro denario computandis, in meliorationem mei feodi, medietatem in festo nativitatis Domini et aliam medietatem in festo beati Iohannis bap-
10 tiste sequente. Quibus denariis solutis michi teneor ego et mei successores perpetuo recipere in feodum ultra illud quod nunc teneo ac tenere quindecim marcas terre dicte monete de mea libero allodio a me et meis heredibus seu successoribus tenendas in feodum ac perpetuo possidendas. In cuius rei testimonium sigillum meum presentibus apposui.

In die beati Iohannis predicti, anno Domini MCCC primo.

1192. SCRIPTUM ARMIGERI DE KUTTENHEIM. *Id. 1.*

Descripsit vir d. R. G. Salomon. Pendet sigillum loro ex ipsa membrana excsecto. (P. deest.)

Universis presentes litteras inspecturis ego Conradus armiger dictus de Cutenheim notum esse cupio, quod factus sum castrensis apud Meyne et teneor facere gardiam singulis annis ibidem, sicut alii⁹ nobiles facere consueverunt, et servire fideliter in armis reverendo in Christo patri domino Dithero Dei gratia Trevirorum archiepiscopo, dicto domino Dithero) etiam absente, contra nobilem virum dominum Albertum qui se regem nominat et eius complices, quandocumque a dicto D(ithero) vel eius officiais fuero requisitus, nisi occupatus fuerim arduis servitiis domini nostri . . . Coloniensis, sed tunc mittere teneor et debeo duos armatos apud Meyne ad gardiam faciendam ibidem, pro sexaginta marchis usualis monete apud Andernacum. Quas dictus dominus Ditherus) michi infra presentis anni spatium solvere promisit et tenetur aut assignare sex marchatas terre sue inter Renum et Musellam a me et meis successoribus habendas et tenendas usque ad plenam antedicte pecunie solutionem. Qua soluta dicte sex marchate terre ad ecclesiam Treverensem libere revertentur, et extunc ego sive mei successores tantumdem de nostro proprio allodio assignare tenebimur et recipere a[b] ecclesia Treverensi in feodum castrense et sic perpetuo tenere. Et quia sigillum proprium non habeo sigillum nobilis viri W. domini de Mandelscheit rogavi presentibus apponi. Et nos W. de Mandelscheit antedictus sigillum nostrum ad preces dicti Conradi apposimus presentibus in testimonium omnium premissorum.

Datum in Schonouwe, anno Domini MCCC primo, feria tertia post festum beatorum Processi et Martiniani.

1193. SCRIPTUM MILITUM DE LANSTEIN. *Id. 1.*

Descripsit idem vir doctissimus. Pendet sigilli fragmentum loro ex ipsa membrana excsecto. (P. deest.)

Universis presentes litteras inspecturis nos Henricus et Iohannes milites de Andernaco dicti de Lanstein notum esse volumus, quod nos fecimus homagium reverendo

in Christo patri domino Dithero Dei gratia Trevir(orum) archiepiscopo et tenemur et
 promissimus servire eidem fideliter in armis, dicto domino D(ithero) etiam absente,
 contra nobilem virum dominum Albertum qui se regem nominat et eius complices,
 quandoenique [a] dicto domino D(ithero) fuerimus requisiti vel officiatii eiusdem. Et
 5 hoc ideo quia dictus dominus D(itherus) promisit et tenetur cuilibet nostrum dare et
 solvere infra presentis anni spatium sexaginta marchas usualis monete in Andernaco
 aut assignare sex marchatas terre a nobis et nostris successoribus habendas et tenendas
 usque ad plenam antedictae pecunie solutionem. Qua soluta dictae sex marchate terre
 10 cuilibet nostrum assignate ad ecclesiam Treverensem libere revertentur et extunc quivis
 nostrum sex marchatas terre sue allodialis^a assignare tenebitur ecclesie Treverensi et
 easdem recipere in feudum et sic tenere. Ceterum si Andernacum fuerit obsessum,
 ibi possumus et volumus remanere. Si vero dominus Coloniensis et dominus Treve-
 rensis nos ad arma vocaverint, ad illum veniemus, cuius mandatum nobis prius fuerit
 15 directum. In cuius rei testimonium, quia ego H(enricus) miles antedictus sigillum
 proprium non habeo, sigillo Io(hannis) militis antedicti utor in hac parte. Et ego
 Io(hannes) miles supradictus ad petitionem H(enrici) militis supradicti et nomine meo
 sigillum meum apposui presentibus in testimonium omnium premissorum.

Datum in Confluentia, anno Domini MCCC primo, feria tertia post festum beatorum
 Processi et Martiniani martyrum.

20 **1194. SCRIPTUM ARMIGERI DE KERECHÉ. Jul. 6.**

Descripsit idem vir doctissimus. Pendet sigillum loro ex ipsa membrana excsecto.
(P. deest.)

Universis presentes litteras inspecturis ego Saudrimus armiger de Kereche notum
 esse cupio, quod factus sum castrensis apud Meyne et debeo facere gardiam ibidem
 25 singulis annis, secundum quod alii nobiles facere consueverunt, et invare reverendum
 patrem dominum Ditheram Dei gratia Trevir(orum) archiepiscopum et eidem fideliter
 in armis assistere, dicto domino D(ithero) etiam absente, contra nobilem virum dominum
 Albertum qui se regem nominat et eius complices, quandoenique a dicto domino
 D(ithero) vel eius officiatii fuero requisitus, pro quatuor marchis, quas dictus dominus
 30 D(itherus) michi assignat et assignavit in locis subscriptis, videlicet decem et septem
 solidos in Uthendine in curia matris mee et triginta unum solidos in Raetonroid in
 curia dicti domini Treverensis, a me et meis successoribus quolibet anno in festo beati
 Martini hyemalis recipiendos et requirendos ab officiatii ibidem, quousque michi vel
 35 meis successoribus a dicto domino D(ithero) vel eius successoribus de dictis quadraginta
 marchis fuerit plenarie satisfactum. Quibus solutis dictae quatuor marche ad ecclesiam
 Treverensem libere revertentur, et extunc ego sive mei successores quatuor marchatas
 terre nostre allodialis^a ecclesie Treverensi assignare tenebimur et easdem recipere in
 feudum castrense et servire, sicut superius est expressum. Et quia sigillum proprium
 non habeo, sigillum nobilis viri W. domini de Mandelscheit rogavi presentibus apponi.
 40 Et nos W. dominus de Mandelscheit antedictus sigillum nostrum apposuimus presentibus
 in testimonium premissorum.

Datum in Schonouwe, anno Domini MCCC primo, feria quinta post festum beatorum
 Processi et Martiniani.

1195. SCRIPTUM ENGELBERTI DE SAYN. Jul. 21.

45 *Descripsit idem vir doctissimus. Pendet sigillum loro ex ipsa membrana excsecto.*
(P. deest.)

1193. ^{a)} allodialis *or.*

1194. ^{a)} allodialis *or.*

Universis presentes litteras inspecturis nos Engelbertus frater comitis Seynensis notum esse cupimus, quod nos fecimus homagium reverendo in Christo patri domino Dithero Dei gratia Trevirorum archiepiscopo et promisimus eundem fideliter iuvare secundum decentiam nostri status, quandoeumque fuerimus a dicto domino Dithero) vel eius officiatu requisiti, nisi in actu simus eum domino Mogunt(ino), contra nobilem 5 virum dominum Albertum qui se regem nominat et eius complices ubicumque producentis marchis monete Confluentine. Quas si dies dominus D(itherus) nobis infra presentis anni spacium non solverit, assignabit nobis viginti marchatas terre a nobis et nostris successoribus usque ad plenam diete pecunie solutionem possidendas. Solutis vero diebus ducentis marchis dicto En(gelberto) aut eius successoribus diete viginti marchate terre ad ecclesiam Treverensem libere revertentur, et extunc nos sive nostri successores viginti marchatas terre nostre allodialis ecclesie Treverensi assignare tenebimur et easdem recipere in feodum et sic tenere et servire, sicut superius est expressum. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum.

Datum prope Lanestein, anno Domini MCCC primo, feria sexta ante festum beate Marie Magdalene^a.

1196, 1197. PROMISSIONES ELECTORUM DE FUTURA ELECTIONE.

1301. Ian. 10. — Mart. 13.

Cf. supra nr. 30, 31, 253.

20

1196. SCRIPTUM ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS. Ian. 10.

Autographon tabularii regii Sleswicensis demum contulimus. Sigillum laesum pendet loro membranaceo. Edidit Sudendorf 'Registrum' II, 174 nr. 83. — Böhrer, Reg. 1246—1313 Reichssachen 432 (Addit. II). (P. deest.)

Nos Wieboldus Dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii per Italiam archicancellarius notum facimus universis presencia visuris, quod nos, si Romanum vacare contigerit imperium, ad electionem futuri Romanorum) regis spectabilem et illustrem principem dominum Iohannem ducem Saxonie tamquam verum comprincipem nostrum admietemus et electionis ipsius vocem approbavimus, ratam habebimus atque gratam et cum ipso in electione predicta simul manebimus et stabimus fideliter et constanter. Ipsumque in omnibus honoribus iuribus commoditatibus et profectibus, que ex huiusmodi electione provenire poterunt, favebimus et promovemus toto posse nostro. Et id idem prefatus Iohannes noster comprinceps ac Albertus eius frater germanus nobis facient vice versa. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum.

25

Datum III Id. Ianuar., anno Domini MCCC.

1197. SCRIPTUM ARCHIEPISCOPI MAGUNTINI. Mart. 13.

Autographon eiusdem tabularii contulimus. Sigillum valde laesum pendet loro membranaceo. Edidit Sudendorf l. c. II, 175 nr. 84. — Böhrer, Reg. 1246—1313 Reichssachen 433 (Addit. II). (P. deest.)

29

1195. * Magdalenes c.

Nos Gervardus Dei gratia sancte Maguntine sedis archiepiscopus sacri imperii per Germ(aniam) archicancellarius notum facimus universis hanc litteram inspecturis, quod nos, si Romanum vacare contigerit imperium, in electione futuri Rom(anorum) regis apud illustres principes dominos Iohannem et Albertum duces Saxonie, Angarie et Westfalie), conprincipes nostros^a simul manebimus et stabimus ipsosque in omnibus honoribus, iuribus, commoditatibus et profectibus suis, que ex huiusmodi electione provenire poterunt, fovebimus et promovemus toto posse nostro fideliter et constanter. Et idem nobis ipsi facient vice versa. In cuius rei testimonium presens scriptum tradimus communitum.

Datum apud Confluentiam, anno Domini millesimo trecentesimo primo, tercio Idus Martii.

1198. INVESTITURA IUDICIS ORDINARII.

1302. Iun. 20.

Repetimus editionem quam paravit Ficker 'Forschungen zur Reichs- und Rechtsgeschichte Italiens' IV, 509 nr. 501 ex Soldani 'Historia monasterii Sancti Michaelis de Passiviano' pag. 119. In minutis correximus. (P. deest.)

In nomine Domini amen.

Dominus Karolus comes filius illustris viri domini comitis Guidonis de Battifolle Dei gratia in Tuscia palatini, recepto a Mauro filio olim Florentini de populo sancti Stephani abbacie de Florentia pro Romano imperio et ipsius corona et pro se ipso pure fidelitatis debito iuramento, de ordinarie iurisdictionis et tabellionatus officio, videlicet quod contractus, pacta, conventiones hominum, acta iudiciorum, voluntates ultimas defunctorum et singula queque scribet, ut a mandantibus audiet et intelliget evidenter, publicando ipsa^a in membranis sive cartis, que non fuerint prius scripte, et credentiam testium, sententiarum et omnium aliorum actuum tenendo ad hec officia spectantem^b et quod^c omnia et singula tam in scribendo quam in legendo recte faciet ac fideliter exercebit, que ad dictorum officiorum et cuiuscunque ipsorum executionem noverit pertinere, ex auctoritate habita ab imperatoria maiestate, sicut in ipsorum privilegiis evidenter dicitur contineri, ipsum Maurum de officiis ordinarie ac voluntarie iurisdictionis et tabellionatus et quolibet ipsorum exercendo cum calamario et penna publice investivit. Dans eidem licentiam liberam et omnimodam facultatem adque potestatem prestandi auctoritatem suam in manumissionibus servorum, adscriptitorum, colonorum et aliorum similium, deliberationibus, emancipationibus etiam, liberorum adoptionibus, arrogationibus, tutelis, curis, donationibus, insinuationibus testamentorum adque testium publicationibus, interrogationibus ante litem contestatam faciendis in casibus a lege permissis, restitutionibus in integrum ecclesiis et minoribus et aliis, quibus lex permittit, attribuendi auctoritatem et decretum causa cognita interponendi, transactionibus etiam alimentorum et rerum minorum alienationibus et solutionibus eis factis, et dandi tutores et curatores et mundualdos et removendi tutores et curatores suspectos, interrogationes in matrimoniis et mulieribus et viris faciendi, et sententiandi^d tam in principalibus causis quam appellationum, et rogata sive instrumenta vel rogationes aliorum notario-

1197. ^a) supra lineam add. or.

1198. ^a) ipsam S. ^b) expectantem S. ^c) quae S. ^d) servandi S.

rum reficere sua auctoritate, et aliis notariis volentibus ea reficere suam auctoritatem prestare adque decretum, et generaliter omnia per totum Romanum imperium ubilibet faciendi et plenius exercendi sine statuti vel alicuius defensoris obstaculo sive contradictione, que alicui competere possunt ordinaria iurisdictione data ad ordinarie iurisdictionis et tabellionatus officia et ad ea, que ad ipsorum executionem pertinere plenius dignoscantur. Ad quorum confirmationem dictus dominus Karolus comes suo sigillo mandavit presens privilegium communi.

Acta fuerunt hec Florentie in burgo sancti Laurentii, presentibus testibus domino Petro abbate monasterii sancti Salvatoris de Spungia Vulterane diocesis et domino Nerio de Giandonatis et fratre Francio converso et sindaco monasterii Vallisumbrose et aliis pluribus ad hec vocatis et rogatis. Sub annis Domini millesimo trecentesimo secundo, indictione quintadecima, die vigesimo mensis Iunii.

Ego Simon filius Dulcis de Florentia apostolica et imperiali auctoritate iudex ordinarius atque notarius publicus predictis, dum agerentur, interfui et ea de mandato dicti domini comitis publicavi, me publice in ipsorum fidem et testimonium subscribendo.

1199.

UNIO REGUM FRANCIAE ET BOHEMIAE CONTRA REGEM ROMANORUM.

(1303. Mai. ex.)

20

Denuo continimus Formularium Alberti regis, de quo v. supra ad nr. 5, sub nr. 17, ubi sola servatur. Rubrum est: De confederacione regis Wen. Boemie contra regem Albertum. Edidit iam olim Palacky 'Über Formelbücher' I, 322 nr. 118 (= 'Abhandlungen der Böhmischen Gesellschaft. V. Folge' II (1842)).

De tempore atque indole cf. Niemcew loco supra ad nr. 105—119 citato pag. 161—174. Böhmer, Reg. 1246 - 1313 Reichssachen 257. (P. decst.)

(1) Nos Wentze[sl](aus) Dei gratia rex Boemie et Polonie notum esse volumus universis presentes inspecturis, quod nos cum illustri et magnifico domino Philippo Francorum rege in sinceritate dileccionis et amicie specialis vivere cupientes, ad talis cum eo devenimus^a federis unionem, quod contra quemlibet hominem, cuiuscunque fuerit conditionis^b, dignitatis et status, et specialiter ac nominatim contra Albertum, qui pro rege Romanorum se gerit, ut nos et predictus rex firmiter ab imminentibus utrilibet nostrum ab eo periculis nos salubriter preservemus, promisimus et promittimus eum omni nostra potencia per totum dicti Alberti vite tempus nos fideliter adinvare. Ita quod exnunc statim^c uterque nostrum non quesita vel expectata alia monicione vel requisicione alterius ipsius se manifestum inimicum ostendat et actualiter eum, fautores et adiutores eius pro cunctis suis viribus impediatur et impugnet nec alteruter nostrum ab ipsorum impugnationibus desistat sine alterius beneplacito et consensu per eius litteras, cuius inter nos consensus habendus et quesitus^d fuerit, apparenre. Et ut contra predictum Albertum tam predictus rex Francie quam nos possimus eo ferventius et potencius nos

1199. ^a devenimus c. ^b dignitatis sequitur deletum c. ^c statum c. ^d quisitus c.

fovere, promittimus ultra illos omnes homines, quos in nostris regnis et dominiis obtine-
 mus, stipendiarios de Deuthonie partibus pro centum milibus marcarum argenti ponderis
 Pragensis^a, inclusis in ipsam summam illis stipendiariis, quos iam de dictis Deuthonie
 partibus convenimus, convenire et acquirere infra^f hinc et festum beati Iacobi apostoli. 10, 27.
 Ipse etiam rex Francie ultra illos homines, qui suo dominio sunt subiecti, stipendiarios
 de Alimania, qui ipsius dominiis^g confinibus sunt vicini, pro centum etiam milibus
 marcarum argenti eiusdem ponderis usque ad predictum festum convenire promisit, ut
 tam nos cum nostris quam ipse rex Francie cum suis stipendiariis contra predictum
 Albertum nos melius et potencius, prout promittimus, adiuvemus. (2) Promittimus
 10 insuper salva in omnibus apostolice sedis reverentia et cultu christiane fidei, quam pro-
 fitemur et colimus sicut^h quilibet veroⁱ christiane fidei professores, quod si eiusdem sedis
 antistes cum predicto rege Francie amico nostro karissimo in concordia vivere secum-
 que amicabiliter stare noluerit et ad eius dispendia se contulerit, nos una cum domino
 nostro illustre rege Ungar[i]e Wenzeslao filio nostro toto posse defensionem insistemus
 15 ipsius, sibi ad hoc omnem favorem quem poterimus impendemus et hi[is] omnibus
 impedicionem toto posse prestabimus, per que contra eum idem apostolice sedis antistes
 robur accipiat vel^k ad offendendum sue fortificacionis haberet augmentum. Ipse etiam
 rex Francie et pro predicto filio nostro, si ipse summus pontifex nobiscum et cum filio
 nostro predicto amicabiliter stare noluerit vel ad nostra vel dicti filii nostri dispendia
 20 se converterit, promisit facere illud idem. Premissa autem et singula promissa nostra
 servare, tenere et adimplere ac contra ea non venire nec facere promittimus, data et
 prestita super hoc iuramenti nomine regia fide nostra. In cuius rei testimonium^l.

1200—1202. FOEDERA PRINCIPUM IMPERII CUM REGE FRANCLAE.

1305. Febr. 6. — Dec. 19.

1200. SCRIPTUM EPISCOPI VERDUNENSIS. Febr. 6.

Descripsit A. Werminghoff ex autographo tabularii Parisiensi Cart. J. 584 nr. 2;
cf. 'Neues Archiv' XXVI, 26. Sigillum deest.

Scriptum regis Francie v. Böhmcr, Reg. 1246—1313 Reichssachen 262.

(P. deest.)

Universis presentes litteras inspecturis Thomas Dei gracia Verdunensis epi-
 scopus salutem in Domino.

(1) Notum sit omnibus, quod inter illustrissimum principem dominum Philippum
 Dei gracia Francie^a regem ex parte una ac . . . nos ex altera fuerunt et sunt inite con-
 35 ventiones que sequuntur, videlicet quod nos, subditi et terra nostri erimus de cetero in
 marchis nostris defensiones et barre pro ipso domino rege ac pro subditis et terra
 ipsius contra omnes preterquam contra . . . summum pontificem et contra . . . regem
 Alemannie per hunc modum: Quodsi dictus Alemannie rex vellet aut niteretur quod
 absit regno Francie dampnum inferre, nos pro posse nostro omnibus et singulis quibus

49 1199. ^e) Pragensis c. ^f) hinc sequitur deletum c. ^g) domino c. ^h) sicut sequitur deletum c.
 i) veri? c. ^k) ad defendendum eum sequitur deletum c. ^l) ita desinit c.

1200. * Francie semper or.

poterimus et scimus, absque eo quod contra fidem nostram faciamus, erga regem Alemannie predictum procurabimus et faciemus, quod ipse rex Alemannie super hoc desideret, et si id procurare et facere non possemus, saltem abstinemus nos, si servando fidem nostram possimus abstinere, et prestando servicium regi Alemannie predicto et in casu quo servando fidem nostram non poterimus abstinere, quin dicto Alemannie regi servicium prestemus aut quod non faciamus seu veniamus contra fidem nostram, nos tamen cum minori dicti Francie regis et regni sui Francie incomodo quo poterimus et scimus, absque eo quod faciamus aut veniamus contra fidelitatem nostram, dicto regi Alemannie serviemus. (2) Ceterum nos dictum Francie regem ac gentes suas in marchis et partibus nostris et alibi ubicumque per nos et gentes nostras pro posse nostro bona fide iuvare, defendere, consulere et confortare tenemur et si aliquis seu aliqui per vim et hominum multitudinem eum armis versus marchias nostras vellet seu vellent et niterentur terram dicti Francie regis intrare, nos per nos et gentes nostras tenemur patriam iuvare pro posse nostro et defendere bona fide una cum gentibus dicti Francie regis contra omnes preterquam contra . . . summum pontificem et contra dictum regem Alemannie secundum formam prenotatam. Et mediantebus predictis dominus Francie rex . . . nos, terram, dominium et iura nostra, quatenus licite poterit defendere, iuvare, consulere et confortare, bona fide tenetur per gentes marchiarum suarum contra omnes preterquam contra . . . summum pontificem et regem Alemannie predictum. Preterea ipse Francie rex non poterit retinere nec recipere in terra sua subditos nostros et similiter nos ipsius Francie regis subditos in terra nostra retinere vel recipere non poterimus utpote malefactores vel homines condicionis¹ aut alias quascumque personas, que dicto Francie regi aut nobis ratione administrationis sue vel sui officii tenerentur, salvis tamen burgensibus et consuetudinibus regni Francie et terre nostre. (3) Item quod gentes dicti domini regis Francie non poterunt capere vel contragagiare supra terram nostram vel supra homines nostros, antequam per . . . ballivum suum Vitriaci vel eius certum et speciale mandatum nos apud Verdunum aut gentes nostre propter hoc apud Verdunum per nos specialiter deputande super hoc fuerimus requisiti. Et prefatus ballivus aut certum et speciale mandatum suum requisicionem, quam nobis vel gentibus nostris apud Verdunum fecerit, ac responsionem, quam sibi dederimus aut gentes nostre predictae, nobilibus et discretis viris dominis Iohanni de Dompnapetra eiusdem loci ac Sancti Desiderii ac Henrico de Hins in Campania dominis militibus reportabit. Qui milites predicti super debitis, que inter dicti Francie regis et nostras gentes erunt, cognoscant ambo vel alter eorum, si ambo convenire non possint, vocato tamen secum ballivo dicti Francie regis de Calvomonte aut ballivo Viromensi, illo videlicet cuius presentia poterit facilius et celerius haberi, et huiusmodi debita poterunt terminare et terminantur, prout viderint rationabiliter faciendum, prefatusque ballivus Vitriaci ac eius certum et speciale mandatum predictum predictis militibus aut alteri eorum una cum ballivo secum ut predictur vocato quantum ad premissa et ea tangentia tenebuntur firmiter obedire. In cuius rei testimonium presentibus litteris nostrum fecimus apponi sigillum.

Actum Parisius, sexta die Febr., anno Domini millesimo trecentesimo quarto.

1201. SCRIPTUM COMITIS SABAUDIE. *Moit. 26.*

For a description of this curious tabularium (Cart. J. 50V. no. 5 nos ipsi descripsimus: cf. X. nos. Act. 1. l. c.) See the full list of the parchment in the membranaire. (P. deest.)

1200, 1201.

Cart. de Savoie, p. 100, 101.

A touz ceus qui verront ces presentes lettres. — Ame conte de Savoie salut.

Sachent tuit que comme tres haut et tres excellent princes nostre tres chier et tres ame seigneur Philippe par la grace Dieu roys de France nous ait dome et octroie deus mile et cinc ceuz livres de Toumois a peure de nous chascun an a deus termes en son tresor a Parys, tant comme nous vivrons, si comme il est plus plainement contenu es lettres, que nous avons de li faites sur ce, et pour les quelles deus mile et cinc ceuz livres nous li avons fait hommage liege contre touz hommes, exceptez l'empereour quant il sera creez et le roy d'Engleterre, tant comme nous serons ses lions de ce que nous tenons a present de li, nous faisons assavoir, que se il avenoit que li diz emperieres et li roys d'Engleterre ou li uns de eus, ce qui ja n'aviegne, voussissent aucune chose entreprendre contre le roy de France ne contre son royaume, nous ne serions tenuz de estre a leur aide ne a leur confort par nous ne par autre en pourtant donmage a li ne a son royaume dedanz son royaume. — Ou tesmoing de la quel chose nous avons fait mettre nostre seel en ces presentes lettres.

Dome ces) a Parys, le Vendredi apres feste de la amunciacion nostre Dame, l'an de grace mil trois ceuz et quatre.

1202. SCRIPTUM ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS. *Dei, 19.*

Descriptit A. Werninghoff autographum eiusdem tabularii Cart. J. 6227 nr. 39; cf. Neues Archiv l. c. Sigilla plus minuscule laesa pendent loris membranaceis. — Bohmer, Reg. 1216—1313 Reichssachen 261. (P. d'rst.)

Universis presentes litteras inspecturis^a Henricus de Virnemburg Dei et apostolice sedis gratia^b electus ecclesie Coloniensis salutem in Christo eternam.

Noverit universitas vestra, quod nos animo deliberato ac voluntate spontanea, graciis et immensis beneficiis serenissimi principis domini Philippi Dei gratia regis Francie^b illustris nobis ab ipso graciouse collatis ad hoc nos merite inducentibus, fide super hoc prestita corporali promittimus et nos promisisse recognoscimus, quod nos, in quocumque statu fuerimus, ipsi domino nostro Francie regi illustri et eius heredi regi Francie fideles erimus contra omnes salva fidelitate, ad quam Romano imperio et eius tutori ac nostre ecclesie tenemur. Non erimus in consilio, auxilio vel facto, in quo dampnum aliquod in persona vel rebus inferatur eidem, sed pro toto posse nostro ipsum, heredem suum et regnum a dampnis et iniuriis curabimus preservare et dampnum vel iniuriam, si quod vel quam contra ipsum heredem et regnum ipsius imminere sciremus vel verisimiliter timeremus^d, nunciabimus et significabimus ei dicto que heredi et ad eorum noticiam faciemus perducui. Eique in equis et armis, quantum vires nostre se extenderint, fideliter serviemus ad vadia ipsius domini regis et restaura equorum consueta, quocienscumque per eum vel heredem suum fuerimus requisiti, contra omnes, exceptis Romano imperatore vel tutore imperii ac Romano nostraque Coloniensi ecclesia. Si vero quod absit imperator vel rex Romanorum eidem regi Francie, heredi suo et regno ac regnicolis quomodolibet nocere vellent vel guerram facere aut alias molestare ipsos, imperatorem et regem Romanorum non invaremus in aliquo nec confortaremus nec consilium aut auxilium vel favorem eisdem imperatori et regi Romanorum impenderemus, sed ne predicta faciant, modis quibus salva fidelitate nostra poterimus resistemus. Hee autem omnia fide prestita corporali loco iuramenti servare promittimus et implere. In cuius rei testimonium nostrum sigillum, quo usi sumus in prepositura Coloniensis ecclesie, presentibus duximus apponendum.

Et nos Robertus Dei gratia comes Virnemburgensis ipsius electi Coloniensis frater pro premissis attendendis, tenendis et adimplendis ab eodem fratre nostro nos et nostra

1202. ^a) sequitur . . . or. ^b) Franc. scriptur or. ^c) quā or. ^d) timeremur or.

ad requisitionem ipsius fratris nostri specialiter et expresse obligamus eaque tenere et adimplere promittimus pro nobis et heredibus nostris, nos et ipsos heredes ad hoc efficaciter obligantes. Quod ut ratum maneat in futurum, presentibus nostrum fecimus apponi sigillum.

Datum Lugduni, XIX. die Decembris, anno Domini millesimo trecentesimo quinto. 5

1203. TESTIMONIUM DALPHINI REGI MESSUM.

1306. Mart. 20.

Repetimus editionem, quam paravit Clericalis (Collection de Cartulaires Dauphinois. VI. 2 (Diplomatique de Bourgogne). Paris 1875) pag. 90 nr. 27 ex autographo archivi castelli Saunt-Vallier signato (Ad causam pedagiorum XVII. XLV: Pour le pays d'Anjou n. 108). Sigilli filo pendentis vestigia adsunt. (P. deest.) 19

Serenissimo principi domino suo predilecto domino Alberto Dei gracia Romanorum regi semper augusto Humbertus Dalphinus Viennensis et Albonis comes devote fidelitatis obsequium et victoriam in rebelles. 15

Magestati vestre regie in verbo veritatis assero et attestor, quod karissimus nepos et fidelis meus dominus Guigo de Rossillione dominus d'Anjo Viennensis dyocesis miles ex privilegio imperatorum habet et habuit et progenitores sui longissimis retroactis temporibus habuerunt et pereceperunt pacifice et quiete pedagium seu vectigal a transeuntibus per fluvium Rodani et per terram, prout in attestationibus testium per dictum dominum Guigonem ad eternam rei memoriam productorum, quas secum defert dictus dominus Guigo, plenius continetur, et huiusmodi pedagium seu vectigal feci levari et percipi pro dicto domino Guigone per triginta annos et per plures et quam diu idem dominus Guigo in adolescencia sua sub regimine meo fuit. Quare excellenciam vestre magestatis ex quadam speciali fiducia rogo humiliter et devote, ut in expeditione negotii eiusdem domini Guigonis esse dignemini favorabilis et benignus. Michi vestro si placet mandare dignemini vestram bene placitam voluntatem cum certissima fiducia obtinendi. 20

Valeat excellencia vestra per tempora longiora.

Datum Cervie, die Dominico ante ramos Palmarum, anno Domini millesimo tricentesimo sexto, cum appositione sigilli mei in testimonium premissorum. 25

1204. APOCHA RATIONIS BURCGRAVI RINFELDENSIS.

1306. Apr. 16.

De recentibus usque editionem principum a se institutam huic Constitutionum tome necesse habet, cui d. Fr. Wilhelm, eius benivolentiae gratias agimus quam maximas. 25

Autographum superest in tabulario Quempontano signatum (Postarchiv. XXVI, 548). De his, cui d. Oswaldus Radlich, Sex foliis constat longis 28—28,4 cm., latis 18,2 cm.

Verf. P. deest. Hist. d. Reich. 1903 pag. 180 not. 2

In verso ultimi folii manu saec. XIV. scripta sunt: Officium castri Rinvelden et computacio facta eum burgravio.

*Apoclia duabus manibus curata est, quarum prior usque ad pag. 1255 lin. 33 scripsit (cf. not. n.). Practerea in fine manu viginti vel triginta annos recentiori annexa est additio, infra sub asterisco adnotanda (pag. 1259 not. *).*

Numeros arabicos nos ipsi adiecitimus.

Cf. ea quae passim de hoc documento refert H. Niese: Die Verwaltung des Reichsgutes im 13. Jahrhundert, non omnia recte absolcendo. (P. deest.)

Anno Domini MCCCVI. XVI. Kal. Maii coram strenuis viris dominis H. de Lapide,
 10 Rudolfo de Tegervelt, Iacobo de Kienberg, Iohanne avvocato in Krenkingen, H. dicto
 ze Löben militibus et magistro Burchardo de Frikke imperialis aule notario aliisque
 quam pluribus dominus Rudolfus advocatus in Ensiehshain et burgravius . . . castri
 Rinvelden de eiusdem castri urbere, redditibus et obventionibus aliis quibuscunque
 computavit se percepisse et exposuisse a festo sancti Hylarii concurrente sub annis
 15 Domini MCCC tercio infrascripta, sicut in partibus demonstratur: 1303, Jan. 13.

[Percepta]

1. Percepit enim primo a predicto festo sancti Hylarii usque ad assumptionem 1303, Jan. 13.
 beate Virginis immediate sequentem ex vendicione salmonum captorum in pissinis castri 1303, Aug. 13.
 Rinvelden LII lb. II sol. III den.

20 2. Percepit eciam ab eisdem pissinis C et V salmones ad regis, regine, ducum
 curias presentatos.

3. Percepit eciam de naviculis Reni tuicionis nomine II lb.

4. Percepit eciam ex teloneo, quod consuevit recolligi iuxta tabernam Keisten¹
 prope Rinvelden LXXVIII lb.

25 5. Item ex teloneo Reni XXV lb. II sol.

6. Item ex teloneo Swerezstat² I lb.

7. Item percepit de stura Maii³ XVIII lb.^b

Summa huius CLXXVI lb. XIII sol. X den. Basilienses.

8. Item percepit idem advocatus a predicto festo assumptionis beate Virginis 1303, Aug. 13.
 30 usque ad festum beate Virginis assumptionis immediate sequens ex vendicione salmonum 1303, Aug. 13.
 captorum in pissinis castri CLXVIII lb. et XIII sol.

9. De naviculis Reni tuicionis nomine II lb. III sol. Basilienses.

10. Percepit eciam ex teloneo Keisten LXXX lb. III lb. VI sol. Basilienses.

11. Item ex teloneo Reni XXVIII lb. XI sol. Basilienses.

35 12. Item ex teloneo Swerezstat II lb. Basilienses.

13. Item ex censu arearum oppidi Rinvelden I lb. XIII sol.

14. Item percepit ex censu arearum Mÿnphe et Moelin³ XIII sol.

15. Item ex censu quarundam aliarum villarum I lb. XV sol.

16. Percepit eciam a fratribus domus Teutonice in Byghlein⁴ X lb. Basilienses.
 40 eo quod a curru burgravio necessario se exonerarent.

17. Item percepit de sturis autumpni et Maii XLVIII lb. Basilienses.

18. Item percepit a Iudeis in Rinvelden pro stura IX lb. Basilienses.

1204. ^{a)} sequitur LXXX delet. or. ^{b)} sequitur in fine linam rasura or.

1) Kaisten a Laufenburg inter merid. et occid. 2) Schwartstadt a Sackingen inter septentr. et
 45 occid. 3) Mumpf et Mohlin a Rheinfelden ad orient. 4) Bruggen a Sackingen inter septentr.
 et occid.

19. Percepit etiam in censu — XXXIX vienenzellas siliginis.
20. Item census et iuris advocaticii nomine — CXXX vienenzellas spelte, CXVIII vienenzellas avene.
21. Item de decima — CVI vienenzellas siliginis, C vienenzellas avene, XI sãmas cancri diti et XXXVII porcis.
- Summa horum — CCCVII lb., XVIII sol., CXLV vienenzelle siliginis, CXXX vienenzelle spelte, CCXVIII vienenzelle avene, XI sãme vini rubei et XXXVII porcis.
22. Percepit etiam idem advocatus a prefato festo assumptionis beate Virginis usque ad festum assumptionis beate Virginis immediate subsequens ex vendicione sal-
arum capreorum in piscinis castri — LXX lb., XI sol., VII den. Basilienses.
23. Item de naviculis Reni tucionis nomine — II lb., III sol.
24. Item percepit ex teloneo Keisten — LXXXVIII lb., III sol., Basilienses.
25. Item ex teloneo Reni — XXXII lb., Basilienses.
26. Item ex teloneo Swerczstat — III lb., V sol.
27. Item de censu arearum oppidi Rinyelden — I lb., VIII sol.
28. Item de censu arearum Myrpho et Meli — VIII sol.
29. Item de censu quarundam aliarum villarum — XXXV sol.
30. Item de sturis autumpni et Maii — XXXVIII lb.
31. Item de sturis a Iudeis in Rinyelden — VII lb.
32. Item percepit in censu — XLV vienenzellas siliginis.
33. Item census et iuris advocaticii nomine — CXXX vienenzellas spelte, CXVIII vienenzellas avene.
34. Item de decima — CXXXVIII vienenzellas siliginis, C vienenzellas avene, V plaustra vini rubei, I sãmam et XXXVII porcis.
- Summa horum — CCCLV lb., XVII sol., VII den. Basilienses, CLXXXIII vienenzelle siliginis, CXXX vienenzelle spelte, CCXVIII vienenzelle avene, V plaustra, I sãma vini rubei et XXXVII porcis.
35. Item percepit idem advocatus a prefato festo assumptionis beate Marie virginis usque ad sabbatum post octavas Pasche, hoc est usque ad XVI. Kal. Maii, qua die
computatio facta est apud Rinyelden, de naviculis Reni tucionis nomine — II lb., III sol.
36. Item ex teloneo Keisten — LXXXVIII lb., X sol.
37. Item de teloneo Reni — XVIII lb.
38. Item de teloneo in Swerczstat — III lb., III sol.
39. Item de censu arearum oppidi Rinyelden — XXXIII sol.
40. Item de censu arearum Myrpho et Meli — VIII sol.
41. Item de censu quarundam aliarum villarum — XXXV sol.
42. Item de sturis autumpni et Maii — XLVII lb., X sol.
43. Item de octavo scilicetatus in Rinyelden — X lb.
- Item percepit in censu — XLII vienenzellas siliginis.
- Item census et iuris advocaticii nomine — CXXX vienenzellas spelte, CXVIII vienenzellas avene.

16. Item de decima — CLX vierenzellas siliginis, CIII vierenzellas avene, IIII plaustra, V sâmas rubei vini et XXXVII porcos

Summa horum — CLXXIII lb. XI sol. Basilienses, CCI vierenzelle siliginis, CXXX vierenzelle spelte, CCXXII vierenzelle avene, IIII plaustra, V sâme rubei vini et XXXVII porci.

17. Item percepit ex emendis excessuum — XXXII lb. et III sol. Basilienses.

18. Item^k

19. Item percepit ex vendicione siliginis, spelte et avene — CCXXXVIII lb. XIII sol. Basilienses.

Summa summarum omnium premissarum mille centum septuaginta quinque libre, sedecim solidi et quinque denarii Basilienses, quingente et triginta vierenzelle siliginis, trecente et nonaginta vierenzelle spelte, sexcente et sexaginta vierenzelle avene, XI plaustra et tres sâme vini rubei et centum et undecim porci.

[Exposita]

15 Hee sunt que burgravius exposuit seu distribuit.

1. Primo in reparacione pissine castrî dicto Ögest — XXVII lb. V sol.

2. Pro reparacione pontis Reni — IIII lb. I sol.

3. Pro reparacione alterius pissine dicto ob der Brugge — XXX sol.

4. Rex a Basilea veniens et ad reginam accedens in Brugge expendit in Rin-

20 velden^l — XII lb. V sol.

5. Idem dominus rex rursum veniens post Pascha expendit in prandio apud

Rinvelden² — XII lb.

6. Veniens eciam postea³ idem rex secum detulit omnia sibi necessaria, sic quod

non aliud expendit quam pro necessariis ad coquinam et pro bono vino — IIII lb. X sol.

7. Pro funibus necessariis ad currus regine — X sol.

8. Pro phantlösa et absoluciono expensarum factarum pro equo ducis Friderici

dicto Griffen — IIII lb. I sol.

9. Item Berchtöngo notario domini ducis pro phantlösa — I lb. V sol.

10. Expendit eciam burgravius a festo beati Hylarii usque ad assumptionem

30 beate Virginis in primo sue institutionis anno in pane, coquina et aliis quibuscumque

suis necessariis preter vinum et avenam — I lb. XVI sol. et VIII den.

11. Expendit eciam infra idem tempus in vino et^m avena, quas eundem^m care-

emere oportebat, cum in ipso castro nichil talium inveniret — LXXV lb. X sol.

12. Itemⁿ expendit — LIII vierzellas siliginis et V vierzellas spelteⁿ.

35 13. Item pro funibus et retribus^o ad piscinas necessariis — XI lb. Basilienses.

1204. ^l corr. ex CCH or. ^k) ita desinit or. ^l) sequitur X delet. ^m) et — eundem ⁿ) loco raso or. ^o) incipit manus altera, quae verba Item — spelte in margina superiori add. ex. ^p) et retribus eadem manu supra lineam add. or.

1) Regem Spiraë comorantem (a. 1303. Febr. 4., Bohmer, Reg. Albr. 433) regina Colmarica ut

40 videtur evocavit, ut nuntios e curia Romana recessos audiret (Chron. Colmar. SS. XVII. 269). Quem, cum inerte in Martio Ulmae praesens esset (Fürstenberger Urkundenbuch II, 9 nr. 11 et Urkundenbuch der Stadt Strassburg III. 136 nr. 500), in Rinvelden et Brugge ultimus in Februario dabus moram traxisse

opinari licet. 2) Inter a. 1303. Apr. 7. et Apr. 17., quo die rex Spiraë adstet (Reg. Albr. 433). 3) Inter a. 1303. Apr. 17. et Aug. 15., vel potius inter Mai. 4. (Francforti, Reg. Albr. 437) et Mai. 29. (Ravens-

45 burgi, Reg. Albr. 438).

14. Item exposuit pro precio et calcæis laborancium in piscinis castri VII lb. XVI sol. Basilienses.
15. Item Cunrado de Ruelshain, quem frequenter solet burgravius mittere in legacionibus et agendis, pro spadone V lb. den. Basiliensium.
16. Item advocatus per regem vocatus, cum quondam advocatus in Ensichsh ein⁵ racionem in Turgo faceret, expendit VII lb. Basilienses.
17. Item pro cultura vinearum in Herten et iuxta Rinvelden X lb. Basilienses.
18. Item pro familia castri vestienda X lb. XI sol. Basilienses.
19. Item pro telis castri XXXIII sol.⁹ Basilienses.
20. Item ad colendum pratium et recolligendum fenum eiusdem XXXIII sol. 10 Basilienses.
21. Item pro reparacione ianuarum et clausurarum castri X sol. Basilienses.
22. Item pro reficiendis tectis castri XI sol. Basilienses.
23. Item pro precio aurige vehentis lingua ad castrum XXX sol. Basilienses.
24. Item pro pingenda ymagine in capella VI sol. Basilienses. 15
25. Item dominus cancellarius de rege a Spira veniens¹ expendit in Rinvelden II lb. et unum sol. Basiliensem.
26. Item advocatus cum armatis hominibus, cum quibus [.] dictum Heiden pro suis correxit excessibus, expendit II lb. XV sol. Basilienses.
27. Item burgravius expendit secundo anno sue institueionis in reformatione pisci- 20 narum, que per affluentiam et vehementem cursum Reni penitus quasi destructe fuerant X lb. et XVIII sol.
28. In tractatibus suis cum pincerna de Basilea pro quodam rustico dieto Rote habitis expendit burgravius II lb. II sol. Basilienses.
29. Item pro propugnaculo porte castri et furno et aliis ad pistriam necessariis 25 preparandis V lb.⁹ VI sol. Basilienses.
30. Item pro ponte ligneo Reni de novo constructo in eodem secundo sue institu- tionis anno expendit VI⁹ lb. XVI sol. et III den. Basilienses.
31. Item pro familie castri vestibus et calcæis in eodem anno XIII lb. Basilienses.
32. Item Heinricho de Ponte date sunt in subsidium empti spadonis VIII lb. 30 cum dimidia Basilienses.
33. Item pro reficiendis tectis, stabulis et coquina castri per ventum quasi tota- liter dirutis III lb. V sol. Basilienses.
34. Item pro reparando fonte castri I lb.
35. Pro aptandis fossatis prati et feno colligendo III lb. et XVI den. 35 Basilienses.
36. Item advocatus advocatum de Baden volueratum per dominum de Tore acce- dens in Zovingen expen[di]t XXX sol. in Rinvelden.
37. Item advocatus ad propulsandum iniuriam hominibus ville Warmbach per- 40 tinentis castro Rinveldensi per cives Rinveldenses irrogatam expendit III⁹ lb. XV sol. Basilienses.
38. Item pro cera capelle castri XIII sol.
39. Item pro cultura et aliis necessariis vinearum in Rinvelden et in Herten XV lb. Basilienses.
40. Item pro precio et calcæis famulorum laborancium in piscinis castri XI lb. 45 Basilienses.

[200.] XXXIII lb. *in loco raso or.* 9. V lb. *in loco raso or.* 7. VI *in loco raso or.* 10. III *in loco raso or.*

¹ *Act. Burgr. p. 100. L. 11. Spira. (Reg. Albr. 415).*

41. Item pro fimbriis, retibus et aliis necessariis piscinarum XII lb. I sol. Basiliensem.
42. Item advocatus regem accedens in Baden¹ expendit XXXI sol. Basilienses.
43. Item pro tunicis dictis wafeuröche VII lb. Basilienses.
- 5 44. Item pro expensis cuiusdam dextrarii et in Patavia relict² III lb. Basilienses.
45. Item burgravius pro se emit unum spadonem pro quindecim lb. Basiliensibus.
46. Item pro precio vigiliis in castro III lb.
47. Pro reficiendo tentorio X sol. Basilienses.
48. Item pro conducendo horreo ad fenum castri reservandum I lb. Basiliensem.
- 10 49. Item pro conducendo granario ad conservandum bladum I lb. Basiliensem.
50. Item pro telis castri XXXII sol. Basilienses.
51. Item burgravius eodem anno expendit in castro LIII vierzellas siliginis, LII vierzellas spelte et pro babulo LXXVI vierzellas avene.
52. Item advocatus secum duxit in expeditionem Bohemicam³ XXV porcos.
- 15 53. Item eodem anno expendit in carnibus recentibus XXVIII lb.
54. Item pro sale, putiro, seracio, caseis, quodam herbarum orto reficiendo et aliis necessariis coquine XXVI lb. Basilienses.
55. Pro vino albo et rubeo emptis XXIII lb. et I sol. Basiliensem, quia⁴ eodem anno non plus sibi crevit de vino quam undecim some⁵.
- 20 56. Item expendit XII⁶ porcos de porcis urbores.
57. Item domino cancellario et aliis hospitibus per totum illum annum venientibus pro babulo expendit XVIII vierzellas avene.
58. Item expendit burgravius Basilee in terminis observatis pro citatis hominibus pertinentibus castro Rinveld ensi⁷ VII lb. Basilienses.
- 25 59. Item expendit in anno sequenti, hoc est in anno sue institutionis tercio, burgravius pro castri familia vestienda et caleianda XVI lb. et V sol. Basilienses. 1304. Aug. 15.
1305. Aug. 17.
60. Item Iohanni dicto ze Löben, cui tempore, quo fuit burgravius⁸ in expeditione Bohemica, castrum commissum exitit, dedit unum spadonem emptum pro VII lb. et XV sol. Basiliensibus.
- 30 61. Item pro novem balistis magnis et mediocribus XV lb. Basilienses.
62. Item pro reparacione pontis et constructione valli dicti Getulle III⁸ lb. V sol.
63. Item pro instrumento dicto spanbanch XIII sol.
64. Item pro horreo conducto ad conservandum fenum castri I lb. Basiliensem.
65. Item pro reficiendo toreulari in Hertem VIII sol.
- 35 66. Item pro castri granario reficiendo XIII sol. et III den. Basilienses et pro clausuris eiusdem granarii III sol. Basilienses.
67. Item pro vectura avene transmissae in Eusichshreiu⁹ domino regi¹ I lb. III sol. Stevener.
68. Item zirurgico pro . . . dicto Tegerscher vulnerato curando XXX sol.
- 40 69. Item pro cera capelle castri XIII sol. Basilienses.
70. Item dominus dux Fridericus¹⁰ expendit in Rinvelde¹¹ XIII lb. et II den., unam bernam, X vier[n]zellas avene et III sextarios avene.
71. Item ad colendum pratium et recolligendum fenum eiusdem prati XXX sol.
72. Item burgravius dedit B. armigero emti secum in Boh(emiam) unum spadonem
- 45 emptum pro V lb. Basiliensibus.

1204. ¹ quia — some *eodem namu in cartis superior abb. or.* — ² XII *in loco caso or.* — ³ *in loco caso or.* — ⁴ III *in loco caso or.*

¹ Adest. *rev. a. 1304. Mai. 27.—28. in Baden (Reg. Albr. 474. 475).* — ² A. 1304. *in. Sept.—Oct. (Reg. Albr. post 492).* — ³ Adest. *rev. a. 1305. Apr. 16. in Eusichheim (Reg. Albr. 509).*

73. Item emit *spadonem* ad curram suum necessarium pro . . . V lb.
74. Item pro *catinis* linearum in Herten et in Rinnelden et pro vasis . . . XVI lb, VII sol. Basilienses.
75. Item pro *rotibus* et *fimbis* et aliis necessariis piscinarum . . . XI lb. Basilienses.
76. Item *familis* laborantibus in piscinis pro *precio* et *caleeis* . . . XII lb. et III sol. Basilienses.
77. Item pro *precio* *vigilis* castri . . . III lb.
78. Item quatuor *armigeris* dedit *burgavius* pro quatuor *tunicis* . . . X lb. Basilienses.
79. Item *burgavius* eodem anno expendit in castro . . . LVI *viernzellas* siliginis, LIII *viernzellas* *spelte* et pro *babulo* LXXII *viernzellas* *avenae*. . . 19
80. Item eodem anno expendit in *carnibus* recentibus . . . XXVI lb.
81. Item pro *sale*, *putiro*, *seracio*, *caseis*, quodam *herbarum* orto *reficiendo* et *anis* necessariis *coquine* . . . XXV lb.
82. Item expendit V *plaustra* et duas *sonas* *vini* *rubei* de *vino* *urbore*. Preter hoc expendit in *vino* *albo* *empto* . . . VII lb. et XIII sol. Basilienses. . . 15
83. Item expendit XI *porcos* *urbore*.
84. Item . . . *milites* ab *expeditione* *Bohemica* reversi ex *ordinatione* *regis* et alii *hospites* per totum *annum* *venientes* *expendunt* . . . X *viernzellas* et II *quartalia* *avenae* in *babulo*.
85. Item expendit *burgavius* pro *hominibus* castri in *terminis* contra . . . *comitem* de *Tierstem*, . . . *cives* Basilienses, . . . *cives* *Rinneldenses* et . . . *cives* in *Seccin* *gen* *diversis* *vicibus* *observatis* . . . VII lb. et III sol. Basilienses. . . 26
86. Item *advocatus* *secum* *duxit* ad *expeditionem* *versus* *Nuremberg* et *Grueningen* *factam* . . . XX *porcos*.
87. Item expendit in *anno* *sequenti*, hoc est in *anno* *sue* *institutionis* *quarto*, usque ad *Sabbatum* *proximum* *post* *octavas* *Pasce*, quod est XVI. Kal. *Marii*, *burgavius* pro *castri* *familia* *vestiendi* et *calciandi* . . . XIII lb. et I sol. Basiliensem. . . 25
88. Item pro *reparatione* *pontis* . . . II lb.
89. Item *burgavius* *conquisivit* et *attraxit* ad *obsequium* *regis* II. *dierum* *Schowemb* . . . *per* *annum* *spadonem* *emptum* pro . . . XIII lb. et II sol. Basiliensibus. . . 30
90. Item pro *colendo* *prato* et *colligendo* *feno* *eiusdem* *prati* . . . I lb. II sol.
91. Item pro *otreis* *conductis* ad *conservandum* *fenum* *castri* . . . I lb. VI sol.
92. Item pro *granario* *conducto* ad *conservandum* *bladum* *castri* . . . I lb. Basiliensem.
93. Item ad *reparandum* *fontem* *castri* . . . III lb. IX^s sol. Basilienses. . . 35
94. Item ad *construendum* *de* *novo* *domum* *contiguam* *capelle* *castri* . . . XVIII^s lb.
95. Item pro *precio* *vigilis* . . . III lb.
96. Item *magister* *Nicolaus* *prothonotarius*, *domini* *de* *Hasenburg*, . . . *de* *Domo*, *atus* et alii *quampures*, qui in *negotio* *regis* *cum* *Basiliensibus* et . . . *comite* *et* *frequenter* *missi* *sunt* *habito*, *expendunt* in *Rinnelden* . . . III lb. XVII^s sol. Basilienses. . . 40
97. Item pro *cena* *capelle* *castri* . . . XIII sol.
98. Item *domini* *comes* *Wilibaldus* *de* *Minnet* *et* *de* *Schellenberg*, . . . *de* *Clingen* *et* *de* *Wegenberg* *venientes* *in* *Rinnelden* *expendunt* . . . I lb. et I sol. et . . . 45
- 99.
- 100.

101. *sequitur*

99. Item burgravius regem accedens in Zovingen¹ ex parte civitatis Liestal expendit I lb. Basiliensem.

100. Item pro phantosa domini de Ochsenstein XVIII sol. Basilienses.

101. Item pro fune magno dicto windenseil XVIII sol. Basilienses.

102. Item hospiti^e in Keysten pro expensis equorum regine I lb. et VIII sol. Basilienses.

103. Item burgravius dedit cuidam clerico opidi Rinvelden pro litteris scribendis et aliis suis continuis obsequiis unam tunicam emptam pro duabus lb. et VIII sol. Basiliensibus.

104. Item collectori decime super Renum dedit burgravius tunicam emptam pro XXX sol. Basiliensibus.

105. Item burgravius eodem anno expendit in castro XXXIII vierzellas⁴ siliginis, XI⁶ vierzellas spelte et pro babulo LXII vierzellas avene.

106. Item pro carnibus recentibus XVIII lb.

107. Item pro sale, putiro, seracio, caseis, quodam herbarum orto reficiendo et aliis necessariis coquine XIII lb. Basilienses.

108. Item expendit de urbora duo plaustra et quinque somas vini rubei. Preter hoc emit unum plaustrum vini empti pro VI lb. Basiliensibus.

109. Item expendit de urbora sex¹ porcos.

110. Item burgravius transiisit domino regi in Sizzach¹ XXX vierzellas avene pro babulo.

111. Item hospites per totum annum circumquaque venientes expenderunt decem vierzellas avene et II (quartalia) avene.

112. Item expendit burgravius in Kilehein², Einmettingen³, Wilen⁴ et Herten iudicio presidens contra de Rotenlein⁵, Lutoldum dictum Monachum et . . . de Ramstein⁶ ac in inquisicione reddituum in Rinvelden et in foresta castro Rinveldensi pertinentium X lb. XIII sol. et VI den. Basilienses.

113. Item vendite sunt de siliginis urbere ducente et sex vierzelle, ducente triginta vierzelle spelte et octoginta vierzelle avene⁷.

1205. PROMISSIO LANTGRAVI THURINGIAE.

1306. Jul. 9.

Demum contulimus autographum, quod inter archivi Henrici VII. reliquias superest Pisis in tabulario Roncioniensi nr. 600 signatum. Sigillum desideratur. Edidit Ficker loco supra ad nr. 237 citato pag. 56 (= 192) nr. 32. Cf. supra nr. 227, 228 itenque W. Füsslein 'Berthold VII. Graf von Henneberg' (= Festschrift der Realschule vor dem

¹) *manu rigidi vel triginta annos recentiori addita sunt haec: Summa summarum omnium promissarum septingente sexaginta novem lb., undecim sol. et quatuor denarii Basilienses, sedecim lb., quatuor sol., quatuor den. Basilienses, quadringente due vierzelle siliginis, trecente octoginta vierzelle spelte, trecente octoginta vierzelle, undecim quartalia avene, novem plaustra, tres some rubei vini et septuaginta sex porci².*

^{1204.} c) hospite ar. d) XXXIII vierzellas *in loco raso* ar. e) *in loco raso* ar. f) sex *in loco raso* ar.

1) *Inter a. 1305. Dec. 6. (Spirae, Reg. Albr. 524) et a. 1306. Iul. 28. (Thuregi, Reg. Albr. 525) regem in Zovingen et Sissach adfuisse optuari hec.* 2) *Kirchen prope Lorrach.* 3) *Eineldingen a Lorrach inter septentr. et occid.* 4) *Wylhen a Lorrach inter merid. et orient.* 5) *Roteln castrum dicitur prope Lorrach.* 6) *Ramstein a Liestal inter merid. et occid.* 7) *Additio non recte facta est.*

Epist. Caroli IV. ad Henricum, Marburg 1395, p. 167 et not. 4. — Bohem. Reg. 1246 — 1313, Boleslawian 137. (P. deist.)

Nos Albertus Dei gratia Thuringie laurigenus comes Saxonie palatinus universis presentium inspectores volumus esse notum, quod cum terra nostra Thuringie, qua ad civitatem nostram gaudere volumus et ea utifirmi, post mortem nostram ad imperium devolvi debeat pleno iure, ad cavendum futuris periculis, ne pro adipsendo dominio et possessione terre prefate aliqua imperio difficultas ingeratur, promissimus et presentibus promittimus sollemniter interposita stipulatione fide data loco iuramenti serenissimo domino nostro domino Alberto regi Romanorum, nos religiosus viris Bertholdo de Gepzenstein commendatori domorum in Spira et in Wizzelburg necnon Helwico de Golzbach commendatori in Rodenberg fratribus ordinis de domo Theutonice, quorum puritatis fidem, circumspicionis providenciam precelegimus, castrum nostrum Wartberg cum turribus eiusdem infra octo dierum spacium a data presentium eorum circumspicioni custodiendas, gubernandas et conservandas tradituros et presentaturos, sic quod si alienacionem aliquam ab imperio per nos faciendam conciperemus quod absit, quod potestas alienandi nobis non pateret. Volumus tamen, quod castrum et turres sub fida custodia gubernent et nichil in vita nostra etiam ad iussu prefati domini nostri regis preter nostram voluntatem attemptare debeant disponere vel ordinare, post mortem vero nostram prefato domino nostro domino Alberto regi Romanorum libere tradendis et presentandis. Promittimus etiam, sicut prius, nos prefatorum fratrum ordinacioni et disposicioni per omnia stare velle, ut quidquid inter nos et prefatum dominum nostrum regem disposerint vel ordinaverint, quod omnia et singula per eos ordinata habebimus rata atque firma nec contra ea vel aliquod eorum veniemus aliquo sensu vel ingenio de iure vel de facto. Ceterum volumus et promittimus sicut prius, ut si aliqua castra vel opida nostri domini vel per nos vel prefatum dominum regem acquisita fuerint, quod eorum conservacio personis prefatis committi debeat iuxta formam superius annotatam. Est etiam actum expresse, quod si unus commendatorum predictorum medio tempore ab hac luce decesserit, Domino permittere subperstes commendatorum alium sui ordinis quem voluerit sibi assumet in socium equa potestate dicti mortui, dum viveret, in premissis per omnia gavisurum. In cuius rei testimonium presentes litteras nostri appensione sigilli fecimus consignari.

Dat. in Fulda, VII. Idus Julii, anno Domini millesimo trecentesimo sexto

1206. PETITIO ARCHIEPISCOPI MOGUNTINI.

(1306, Nov. — 1308, Apr.)

Repetimus ultimam, quam a formulario N. rimburchensi sacre, XII. in Musaco 35
Bibl. v. c. 2. Annotat. n. 240, asseruit. pol. 110, nuper paravit socius noster W. Lavison
N. rimb. Arch. XXVII. 111 n. v. Est de eadem: Petitio remissionis citari ad iudicem
competentem. (P. deist.)

Serenissimo domino Alberto Romanorum regi semper augusto. Petrus Dei gratia Archiepiscopus Moguntinus, obsequium tam debitum quam paratum. 40

1206, Aprilis 10. — *Repetimus ultimam, quam a formulario N. rimburchensi sacre, XII. 35*
Bibl. v. c. 2. Annotat. n. 240, asseruit. pol. 110, nuper paravit socius noster W. Lavison
N. rimb. Arch. XXVII. 111 n. v. Est de eadem: Petitio remissionis citari ad iudicem
competentem. (P. deist.)

Cum a divīs imperatoribus et Romanis regibus favorabiliter sit indultum ecclesie tali et ab olim a tempore^a cuius memoria non extat observatum, immo per vestre maiestatis clemenciam ex certa et expressa sciencia confirmatum, quod nullus aliquem fidelem, castrensem vel^b hominem ecclesie Moguntineo vel etiam ministerialem ipsius ad iudicium regium evocare^c poterit aut debebit, nisi prius talis dominus, qui pro tempore fuerit, ante omnia desuper requirendus, iusticiam postulanti seu postulantibus de suis talibus negligat reddere vel recuset^d, benignitati vestre devotissime supplicamus, ut talem et talem ministeriales et castrenses nostros citatos ad presenciam curie vestre iusticiarii^e ad instanciam talium ad nostrum transmittatis examen, quoniam ipsis querulantibus de prefatis nostris parati sumus et semper fuimus facere iusticiam expeditam. Datum in tali loco, anno Domini etc.

1207. UNIO REGIS BOHEMIAE ET COMITIS DE WIRTEMBERG.

1308. Febr. 11.

Ineditam descripsimus ex autographo tabularii regii Stuttgardiensis benivolenter transmissio. Pendet sigillum secretum fere illaesum loro membranaceo. Böhmcr. Reg. 1246—1313 Reichssachen 438 (Addit. II). (P. dest.)

Nos Henricus Dei gracia Boemie et Polonie rex, Karinthie dux et comes Thiroli ad noticiam universorum tenore presencium volumus pervenire, quod quia spectabilis vir Eberhardus comes de Wirtemberg nobis ac heredibus nostris futuris et si quod absit nos sine heredibus decedere contingeret, illustri domine Anne Boemie et Polonie regine consorti nostre karissime ac Elyzabeth et Margarete sororibus ipsius domine Anne, filiabus quondam domini Wenczlai secundi Boemie et Polonie regis socieri et predecessoris nostri karissimi, regnoque Boemie per decennium a festo Pasche proximo venturo continue computandum servire et astare nosque invare promisit omni sua potentia contra dominum Albertum Romanorum regem et quoslibet suos coadiutores et fautores, nostros et regni nostri adversarios et turbatores seu impugnatores, et nos ei viceversa contra suos, quemadmodum per utriusque nostrum consiliarios in tractatum est deductum, nos sibi obinde decem milia marcarum grossorum denariorum Pragensium, quinquaginta sex grossos pro marca qualibet computando, dare promisimus. Quorum quatuor milia abhinc usque ad Dominicam qua canitur Iudica apud dilectum nobis Nicolaum de Turri civem nostrum Pragensem deponere promisimus fide data, ita quod eodem comite Eberhardo Pragam in persona propria veniente circa diem Dominicam Iudica vel finaliter infra octavam Pasche subsequens et tractatu inter nos preconcepto iuxta consilium et ordinationem incliti domini Ottonis serenissimi regis Ungarie, avunculi nostri clarissimi, consumato utrimque et firmato, predicto comiti Eberhardo ipsa quatuor milia marcarum assignabimus et eo sub nostris expensis dampnis et periculis usque Cambiam secure conduci faciemus. Reliqua vero sex milia marcarum sibi dabimus in terminis, qui inter nos, cum sepedictus Eberhardus ad nostram venerit presenciam, per prefatum regem Ottonem ordinati fuerint et statuti. Caucionem eidem

1206. ^a loco a tempore *c.*: aperte. ^b *in unam lincam iuncto his scriptura c.* ^c evocari *c.* ^d iudiciarii *c.*

1) Cf. supra nr. 14 cap. 2.

contra Eberhardo super hoc facturi secundum ordinationem nostri avunculi prenotati. In cuius rei testimonium presentes litteras fieri et secreto nostro sigillo regali fecimus communiti.

Dat. Prage, anno Domini millesimo trecentesimo octavo, III. Id. Februarii, regnorum nostrorum anno primo.

5

1208, 1209. CITATIONES MONETARIORUM.

1308, Dec. 5.

1208. CITATIO PRIOR.

Repetimus adhibeam, quoniam paravit P. Cappel 'Archivio storico Italiano. Nuova Serie' VI (1852) pag. 29. et 'Epistolario della Repubblica Fiorentina' olim Ms. Capponi 476) 10 fol. 34 tabulari regii Florentini. In quibusdam minutis correximus. (P. deest.)

Petrus de la Brancha potestas, Simon domini Bonifatii de Iacanis capitaneus et defensor, priores artium et vexillifer iusticie, consilium, populus et commune civitatis Florentie discreti viro Bartolo quondam Lapi Morelli populi Sancti Pancratii, civi Florentino salutem.

15

1 Tenore presentium tibi facimus manifestum, quod pro parte Thomasii et Egoiotti fratrum et filiorum Aglonis de Aleis et Nerli filii Gottoli de Nerlis tanquam heredis olim Alberti fratris sui, ut dicitur, facta et proposita est de te querela et querimonia coram dicto domino capitaneo per ser Darium Risaliti procuratorem predictorum, asserendo quod ipsi Thomasus et Egoiottus et Albertus fecerunt et con- 20 traxerunt inter se ad invicem societatem in partibus Alamanie in civitate Allensi, maxime in faciendo et super faciendo fieri et fabricari monetam, que appellatur moneta Allensis, et ipsam monetam et redditum ipsius monete emerunt ab illustrissimo viro domino Alberto olim rege Romanorum. Et quod tu tanquam factor societatis predictae fecisti et gessisti negotia ipsius societatis et sociorum et ad ipsa negotia gerenda et procuranda 25 dimissus fuisti et stetit in dicta civitate Allensi, et remisisti et habuisti pro ipsa societate et pro negotiis ipsius societatis publicum librum et libros rationum, in quo et in quibus scribebantur negotia et rationes dicte societatis et sociorum et cui et quibus dabatur plena fides in acceptis et datis. Et quod in ipsis negotiis dolum et fraudem commisisti et ipsos socios et societatem dampnificavisti in octingentis florentis auri et ultra, et quod cessavisti et cessas dictis sociis, de hiis que gessisti et administrasti, et de hiis, que ad manus tuas pervenerunt de bonis et rebus ipsorum sociorum et societatis, reddere 30 rationem, sicut teneris et debes, te absentando et absentatum stando de civitate Florentie. (2) Quare sequentes formam statutorum et ordinamentorum communis et populi Florentini te per presentes litteras requirimus et citamus, quatinus infra unum mensem post citationem et post presentationem litterarum presentium redeas Florentiam personam et non per procuratorem, et coram ipso domino capitaneo et eius curia compareas redditurus plenam rationem de omnibus, que gessisti vel ad te pervenerunt vel 35 recipere potuerunt de bonis ipsorum sociorum et societatis. Cognoscens, quod si non comparueris infra dictum terminum, ut est dictum, idem capitaneus supra dicta querela citatione procedet de iure et secundum formam statutorum et ordinamentorum communis et populi Florentini. Et de presentatione presentium litterarum et de citatione 40 presentium populi Sancti Petri maioris de Florentia munitio communis Florentie, lateri

earum, dabimus plenam fidem. Cui etiam nuntio commisimus, quod te citet modo predicto. Et has litteras fecimus ad perpetuam memoriam registari.

Data Florentie, die V. mensis Decembris, VII. indictionis.

1209. CITATIO ALTERA.

Edita est l. c. pag. 21. et eodem 'Epistolario' fol. 35.

(P. deest.)

Petrus de la Brancha potestas, Simon de Giacanis de Perusia capitaneus et defensor, priores artium et vexillifer iustitie, consilium, populus et commune civitatis Florentie discretis viro Nerio filio Ghinucci Bonfantini populi Sancte Felicitatis, civi Florentino salutem.

(1) Tenore presentium tibi facimus manifestum, quod pro parte Thomasi et Ugolotti fratrum et filiorum Aglonis de Aleis et Nerli filii Gottoli de Nerlis tanquam heredis olim Alberti fratris sui facta et proposita est de te querela et querimonia coram dicto domino capitaneo per ser Dariam Risaliti procuratorem, asserendo quod ipsi Thomasius et Ugolottus et Albertus fecerunt et contraxerunt secum societatem in partibus
 15 Alemanie in civitate Allensi, maxime in faciendo et super faciando fieri et fabricari monetam, que appellatur moneta Allensis, et ipsam monetam et redditum ipsius monete emistis ab illustrissimo viro domino Alberto olim rege Romanorum. Et quod tu tanquam socius societatis predictae fecisti et gessisti negotia ipsius societatis et sociorum et ad ipsa negotia gerenda et procuranda dimissus fuisti et stetisti in dicta civitate Allensi,
 20 et tenuisti et habuisti pro ipsa societate et pro negotiis ipsius societatis publicum librum et libros rationum, in quo et quibus scribebantur negotia et rationes dicte societatis et sociorum et cui et quibus dabatur plena fides in acceptis et datis. Et quod in ipsis negotiis dolum et fraudem commisisti et ipsos socios et societatem dampnificavisti in octo millibus quatuorcentis florenis auri et ultra, videlicet predictos Thomasm sive
 25 Masum et Ugolottum in quinque millibus quingentis sexaginta quinque florenis auri et ultra et dictum Albertum, cuius Alberti predictus Nerlus est heres, ut dicitur, in duobus millibus octingentis quadraginta octo florenis auri et ultra, et quod cessavisti et cessas dictis sociis de hiis, que gessisti et administrasti, et de hiis, que ad manus tuas pervenerunt de bonis et rebus ipsorum sociorum et societatis, reddere rationem, sicut teneris et debis, te absentando et absentatum stando de civitate Florentie. (2) Quare sequentes formam statutorum et ordinamentorum communis et populi Florentini te per presentes litteras requirimus et citamus, quatinus infra unum mensem post citationem et post presentationem litterarum presentium, redeas Florentiam personaliter et non per procuratorem, et coram ipso domino capitaneo et eius curia compareas, reddi-
 30 turus plenam rationem de omnibus, que gessisti vel ad te pervenerunt vel pervenire potuerunt de bonis ipsorum sociorum et societatis. Cognoscens, quod si non comparueris infra dictum terminum, ut est dictum, idem capitaneus super dicta querela et petitione procedet de iure et secundum formam statutorum et ordinamentorum communis et populi Florentini. Et de presentatione presentium litterarum et de citatione Ture Cemis
 40 populi Sancti Petri maioris de Florentia nuntio communis Florentie, latori earum, dabimus plenam fidem. Cui etiam nuntio commisimus, quod te citet modo predicto. Et has litteras fecimus ad perpetuam memoriam registari.

Data Florentie, die V. mensis Decembris, VII. indictionis.

1210. CONFIRMATIO RECEPTIONIS CIVITUM.

1309. Jun. 15.

*Reperimus instrumentum nostrum 'Noues Archiv' XXX, 119 ex autographo tabularii
in Florentinae 'Proc. Castello' paratum. Supplam. iam desideratur. (P. deist.)*

Einherius de Ysindurg provincie advocatus — presencium litterarum inspectoribus
universis — salutem et credere subnotatis.

Ex parte universitatis civium in Ezzelingen nobis extitit intimatum, quod viros
fiseretos Heinricum, Eberhardum et Hugonem fratres filios Allionis mercatores Floren-
tinos sub ea conditione receperint in concives, ut nobis loco serenissimi domini nostri
Heinrici Romanorum regis semper augusti quadraginta libras denariorum Hallensium
debeant exsolvere quovis anno, et quod eodem exsoluto precio ipsos regia propiciante
gracia sic fovere ac defendere debeamus, ut nec a nobis neque a nostris aliquibus
substitutis graventur quavis precangaria vel quovis onere servitutis. Super quibus
pactionum clausulis supradicta universitas regium sive nostrum adhiberi consensum
quomiliter postulabat. Nos igitur eiusdem universitatis precibus inclinati, receptionem
de ipsis mercatoribus in concives factam ratam haberi decrevimus atque gratam ac
eandem receptionem auctoritate regia roboramus, per sollempnem stipulationem firmiter
promittentes, quatinus antedictos cum domo et omni eorum familia hiis litteris regie
gracie vendicatos et oppidi de Ezzelingen civilegio fideliter aggregatos in omni sua
iusticia foveamus. Nec prorsus eisdem ultra extorsionem predicti precii noceamus,
sed potius ipsos iuxta pacta civium in Ezzelingen in omnem eventum postposita quavis
malicia defendamus. Et autem bona fides in proposito perpendatur, astringi volumus
sub presenti testimonio scripturarum, ut nunquam antedictos mercatores ab oppido
Ezzelingen invitos propter causam vel occasionem aliquam expellamus, quam diu in
eodem loco voluerint iuxta pacta nobiscum et cum eiusdem loci civibus iuxta
manere. Et ex habundanti mercatoribus prenarratis volumus esse saluum, quod ipsis
cedere liceat quandocumque voluerint prenotato. Quibus inquam recedentibus et ad
alium locum transeuntibus conductum et viarum securitatem prestabimus iuxta cunctas
vostras vires, omni fraude atque dolo penitus retroiectis. Nichilominus per sollempnem
recognicionis confessionem dicimus et firmamus, quod antedicti mercatores de omni
precario seu servicio usque ad festum sancti Iacobi nunc venturum et abhinc per unum
annum proximum debito nobis satisfecerant integraliter et complete. In quorum om-
nium evidenciam presens instrumentum nostri sigilli munimine fecimus communiti.

Dat. Ezzelingen, anno Domini MCCXC, XVII. Kal. Iulii.

1211. PETITIO IUDICUM MOGUNTINORUM.

1309. Nov. 29.

*Reperimus instrumentum nostrum 'Noues Archiv' XXIII, 15 ne 19 ex autographo tabu-
larii in Florentinae 'Manc. Stift. St. Alban' fasc. 9 paratum. Pendet sigilli
instructio, post mandatum cascto. Inscriptio est: Serenissimo ac excellentissimo
Heinrico Romanorum regi semper augusto. (P. deist.)*

Serenissimo domino suo domino Heurico Romanorum regi semper augusto iudices
sancte Moguntine sedis obsequiosam voluntatem ad omnia sua beneplacita et mandata.

Vestre serenitatis excellencie et excellenti serenitati vestre presentibus cognimur
intimare, quod licet nos Iacobum dictum Ruhe militem de Oppenheim per annum et
5 amplius excommunicaverimus ad instantiam procuratoris reverendi in Christo patris ac
domini nostri domini Petri archiepiscopi Moguntini, multis et diversis aggravationum
sentenciis subsecutis, in huiusmodi tamen excommunicationum et aggravationum senten-
ciis sordescere non veretur in sue salutis dispendium et nostre iurisdictionis contumeliam
et contemptum. Quapropter regie maiestatis vestre excellenciam precibus quantum
10 possumus impulsamus, quatinus in subsidium ecclesiastice iustitie prefatum Iacobum
sententia regie proscriptionis dignemini inmodare, ut quem rigor nequivit ecclesiastice
severitatis permollire, saltem vestre celsitudinis potentia eiusdem malicia evincatur.
Pro quo vestre regali magnificentie gratiarum actiones humiliter referemus.

Datum anno Domini MCCCIX, III. Kal. Decembr.

1212. 1213. SCRIPTA DUCES AUSTRIAE TANGENTIA.

(1310. Febr. ex. — post Mart. 8.)

1212. LITTERAE ARCHIEPISCOPI SALZBURGENSIS FRIDERICO DUCI MISSAE. (Febr. c.c.)

20 *Servantur in solo Formulario Alberti regis, de quo v. supra ad nr. 5, sub nr. 91.
Ex quo edidit Palacky loco supra ad. nr. 1199 citato pag. 329 nr. 127. De quo contulit
cir d. H. Hirsch. De tempore cf. Böhmcr. Reg. Heur. post 209. (P. dest.)*

Excellenti ac magnifico principi domino Friderico duci Austriae etc. — Cum radius
Dei gracia sancte Salzburgensis ecclesie archiepiscopus a postolice sedis legatus — sin-
25 ceram et paratam ad quelibet ipsius beneplacita voluntatem.

Ad grates multiplices vestre benignitati assurgimus super eo, quod adventum vestrum
in Austria hilarem et iocundum et aliis in agendis vestris successus prosperos nobis ad
gaudium vestris litteris demandastis. In quibus et in ceteris disponendis prosperitatem
vobis iugiter^a exoptamus. Sciat autem vestra benignitas nobis grata, que de novis
30 superiorum parciū se peccit informari, quod ante adventum nostrum ad serenissimi
domini nostri Romanorum regis presenciam^m in Nurenberch quidam barones regni Bohemie
invitantes^b, quibus auditis et receptis idem dominus noster rex solempnes nuncios suos,
videlicet dominum archiepiscopum Maguntinum etc., pro perducendis ad effectum pre-
missis in Bohemia^m destinavit. Quorum reditum idem dominus rex in Nurenberch aut in
35 conterminis expectabit. Est etiam tractatus, ut audivimus, de ma[te]p[te]ra vestra Elizabeth
olim domini Wentzeslai regis Bohemie filia vel f[r]atr[is] vel filio dieti domini nostri
Romanorum regis matrimonialiter copulanda. Illustris dominus dux Rudolfus adhuc non
fuit cum rege, ad eius tamen presenciam suos consiliarios destinavit. Dominus autem
noster rex propter domini Maguntini et aliorum pociorum consulum suorum absenciam
40 ad ipsius domini ducis Rudolphi^c negotia se non ponens, prefixit ei veniendi terminum ad

1212. ^a iugiter c. ^b invitantes v. *unvermuthet* ut videtur. ^c Rudolphi c.

se, in reditu videlicet suo ad Nurenberch, ubi iam domina ducissa uxor eiusdem domini ducis Rudolphi cum domina regina Romanorum dicitur demorari. Ceterum noverit vestra dominacio, quod ante adventum nostrum ad dominum regem tam vos quam domini duces Bawarie et nos fueramus ipsi domino nostro regi suspecti redditi, quod videlicet principes, qui pro consumandis tractatibus apud Ulmam terminum condixerant, in Salzburch convenire et conspirare vellent ibidem in prejudicium ipsius. Sed suspicionem^d huiusmodi statim cum venimus ab ipsius credulitate removimus om[ni]o, [allegando]^e bonum affectum vestrum et specialiter quomodo, cum in tractatibus amicicie cum comite de Wirtenburch fueratis, eundem dominum nostrum regem publice proferebatis^f exceptum, a cuius fidelitate et obsequio nullo modo recedere volebatis. Et sic ipse dominus rex habuit vos plenissime excusatum. Preterea dicto domino rege causa^g spaciandi recedente a Nurenberch, in ipsius comitiva^h aliquos fecimus circuitus usque Eystet¹, ubi incepimus aliquantulum distemperari. Propter idem dominus noster rex redeundi domum nobis dedit licentiam, quam alias ea vice nullatenus concessisset¹.

Datum etc.

15

1213. LITTERAE FRIDERICI DUCIS EPISCOPO ARGENTINENSI DIRECTAE. (post Mart. 8.)

Supersunt in cod. Vindobon. lat. 410 (Jur. Can. 69) fol. 10 nr. 70. Ediderunt tum Chmel loco supra ad nr. 157 citato II. 332 nr. 23 quam Palucky l. c. pag. 330 nr. 128. Denovo contulit Hirsch. De tempore cf. not. 3. (P. deest.)

20

Venerabili in Christo patri domino Io(hanni) etc. Fridericus Dei gratia dux Austriae et Styriae sincerum in omnibus complacendi affectum.

Infinamus benignitati vestre nostris favorabiliter comodis aspiranti, quod Deo propicio sospitate corporea vigentes votivis et prosperis letamur successibus circumquaque. Specialiter autem in regno Bohemie, in quo fautores habemus potentes plurimos, prosperari possemus, si domini nostri serenissimi regis Romanorum, sine cuius beneplacito nichil in ipso regno queremus aut attemptabimus, benivolam haberemus consensum. Super quo quandoque cum ipso domino nostro rege conferre poteritis, prout videritis expedire. Ceterum noverit vestra paternitas, quod pro multis iniuriis nobis et terris nostris per ducem Ottonem Bawarie minus debite irrogatis talem et magnificam exercitum iam conquisitum instaurabimus, auxiliante nobis domino archiepiscopo Saltzburgensi pro viribus, quod terras ipsius ducis invadere et in ipsis morari sicut placet poterimus sine periculo et secure. Et licet pro eadem expeditione maximam pecuniam exposuerimus et adhuc facere nos oportet magnos sumptus, tamen pro argento debito dicto domino nostro regi speciali sollicitudine laborantes, magistrum H(ermannum) regalis aule not(arium)² ad nos missum expeditivimus, sicut in primo termino tenebamur³. Sed idem dominus noster rex in quibusdam nos impedit, super quibus ipsius patentes litteras obtinemus, verum tamen ipsum regem avertere consilia vestra poterunt, ut speramus. Impedimur enim in civitatibus Sylvanis et plerumque aliis bonis et iuribus nobis pertinentibus. A quo si cessatum fuerit, libentius ut tenemur prelato domino nostro regi toto posse omnique promptitudine serviemus. Quia etiam inter diversas occupationes premissas H. creditorem nostrum⁴ expeditivissemus libenter, nisi nos urgens et inevitabilis necessitas retardasset, sinceritatem vestram rogamus omni quo possumus studio et affectu, quatinus

40

1212. ^d suspicionem c. ^e sic vel similiter conieciendum est. ^f proferebatis c. ^g tam c. ^h comitiva c. ¹ concessit c.

45

1. A. 139. nr. Februarii mense. 2. Est Hermannus de Stocka; cf. supra nr. 657. 894. 912.
3. A. 139. Mart. 8; cf. supra pag. 279. 4. Quisnam sit nescio.

adhuc tantum usque ad festum sancti Michaelis nobis apud eundem curatis inducias impetrare, certi quod solutionem debitam abinde nullatenus differemus. Recommitimus insuper cum fiducia paternitati vestre promovendas diligentia solita causas nostras, intenti vestris beneplacitis affectione qualibet atque fide.

Sept. 29.

Datum etc.

1214. QUITATIO CANCELLARII REGII.

1310. Sept. 6.

Autographon tabularii Assenheimensis ineditum descripsit vir d. E. Schaus. Pendet sigillum parum laesum loco ex ipsa membrana exciso.
(P. derst.)

Nos frater Henricus abbas Villerjiensis Cisterciensis ordinis imperialis aule cancellarius universis presencium inspectoribus volumus esse notum, quod nos a Waltero notario domini Philippi domini de Falkestein senioris et a Megero Iudeo suo de Minzemberg recepimus centum et viginti libras Hallensium in bona et legali pecunia numerata. De quibus centum viginti libris Hallensium nos solutos et pagatos integraliter

profitemur. Harum testimonio litterarum sigilli nostri munimine signatarum.
Dat. in previgilia nativitatis beate virginis Marie, anno Domini MCCCX, apud Spyrum.

1215. LITTERAE FRIDERICI DUCIS AUSTRIAE REGI MISSAE.

(1310. ex.)

Dedit iam olim Wattenbach ex cod. Viadobomensi 2493 (Phil. 383) fol. 3 (= Winkelmann 'Acta imperii inedita' II, 768 nr. 1103).
(P. derst.)

Seremissimo domino suo domino Henrico Romanorum regi etc. Fridericus Dei gratia etc. paratam ad beneplacita debitamque voluntatem.

Fama publica didicimus et relatu, maiestatem vestram regalem feliciter transisse montana et partes Lampardie potenter et magnifice attigisse. Super quo, cum prosperitatem vestram piis desideriis exoptemus, ex intimis gratulamur, incommutabili gerentes proposito una cum inclito^a fratre nostro duce Lupoldo in omnibus, que celsitudini et magnificencie vestre confera[n]t, indefesse^b pro viribus exerceri. Placeat ergo dominacioni vestre frequenter nobis, qui iussa vestra parati sumus firmiter prosequi, semper iniungere quidquid libet. Ceterum presumentes clemencie vestre nostra et nostrorum gravamina displicere^c, insinuandum culmini^d vestro duximus, cives nostros Wiennenses hoc anno esse spoliatos mercimoniis speciosis in marchia Trevisina sub assecuratione Ritschardi de Camino eorundem districtuum capitaneo generali. Suppli-

1215. ^a inclite e. ^b ind ee e. ^c sequitur q e. ^d culmen e.

1) Cf. 'Annalen des Vereins für Nassauische Alterthumskunde und Geschichtsforschung' XIII (1874) pag. 54 nr. 13.

eamus itaque vobis studio quo possumus ampliori, quatinus nobis et dictis civibus nostris dignemini providere, adhibentes prephatis iniuriis legatione regia remedia oportuna. Quorum virtute memorata civium nostrorum dispendia retractentur, ut ex hoc zelus tranquillitatis et pacis, quem geritis, effluat uberibus et prosperis habundare successibus.

1216. SENTENTIA DE OPERIBUS ABSQUE DUCIS LICENTIA NON AEDIFICANDIS.

1311. Jan. 1.

Donno descripsimus autographon tabularii regii Dusseldorpiensis 'Köln Domstift 85T'. Pendet sigillum illudcum loro ex ipsa membrana exciso. Edidit iam olim Kindlinger 'Sammlung merkwürdiger Nachrichten und Urkunden. Heft 1' (Leipzig 1806) pag. 129¹⁰ et copia sac. XIV. in archivo electorali Bonnensi. (P. deest.)

Reverendo in Christo patri ac domino Henrico sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopo sacri imperii per Ytaliam archicancellario Ericus Dei gratia dux Saxonie, Angarie et Westfalie quidquid obsequii poterit et honoris.

Vestra a nobis inquiri fecit dominatio, quid, quantum et qualiter cum ponte¹⁵ versatili, muris et fossatis absque ducis licentia infra ducatum aliquid edificari possit. Hiis itaque per sententiam a nostris fidelibus exquisitis vobis duxerimus rescribendum, quod in ducatu nostro nulli prorsus quidquam edificare licet absque nostra licentia speciali cum ponte versatili, muris, fossatis sive vallis. In cuius rei testimonium presens scriptum nostro sigillo duximus roborandum.²⁰

Dat. Louenburgh, anno Domini MCCCXI, in die circumcisionis Domini.

1217. PROMISSIO COMITIS IULIACENSIS SUPER TELONEO IN LUDES DORF.

1311. Jan. 22.

Incertam proponimus ex autographo tabularii generalis regni Bavarici 'Spondheim 25 Grafschaft pass. I nr. 13'. Sigillum, quod olim loro ex ipsa membrana exciso pendebat, iam desideratur. Cf. infra nr. 1229. (P. deest.)

Nos Gerardus comes Iuliacensis notum facimus universis presens scriptum visuris et auditoris, quod cum serenissimus dominus noster Henricus rex Rom(anorum) Iohanni comiti de Sphaynheym¹ dederit et deputaverit duo milia librarum Hallensium in uno³⁰

¹ *Quotidianum episcopi comitis a. 1310, Oct. 2 factum hic in adiutorio povere licet inditam, quod ex autographo tabularii civitatis Coloniensis est. 'Mittheilungen aus dem Stadtarchiv von Köln' 1871, p. 70. Gerardus Iuliacensis communiavit vir d. H. Keussen; pendet sigillum parvum laesum loro exciso.*

² Nos Gerardus comes de Sphaynheym ad universorum noticiam volumus pervenire, quod honorabilem et utilem consilium et universi civis Colonienses ex parte serenissimi domini regis Henrici Bavarici regis dederunt et deliberaverunt in parato Henrico de Lewenberg famulo

grosso Turonense recipiendas et tollendas in suo telonio apud Ludestorp¹ a festo beati
 Iohannis baptiste nunc instantis usque plenam receptionem dictorum denariorum et nos
 idem dominus . . . rex pro aliqua summa pecunie posuerit in dicto teloneo recipiend¹⁰
 . . . mediante reverendo patre et domino nostro Henrico archiepiscopo Coloniensi, predictum
 . . . comitem de Sphaynheym aut . . . quemcumque alium sui nomine institutum commissum
 servare et tueri in receptione dictorum denariorum pro nostro posse promittimus.
 Presencium testimonio litterarum, quibus sigillum nostrum est appensum.

Datum anno Domini millesimo trecentesimo undecimo, in crastino sancte Agnetis
 virginis.

1218. SENTENTIA DE PORTORIO FLUMINIS RHENI.

1311. Jul. 31.

*Repetimus editionem nostram ad exemplar v. d. Hermannii Herri 'Neus Archib'
 XXIII, 48 nr. 23 paratam ex autographo tabularii generalis regni Bavarici 'Lindau
 Reichsstadt fasc. 8'. Sigillum, quod olim loro membranaceo pendebat, iam desideratur.
 Cf. alteram sententiam de eadem re latam supra tom. III, 625 nr. 640. (P. dest.)*

Wir Friderich von Friberg lantrichter von dez Römischen künigez H. gewalte in
 dem Rintale in der Birsse tügint kunt allen die disen brief ansehen, lesen oder
 hörent lesen. daz Merhot Karle burger ze Lindowe kam für lantgerichte ze Vischerhusen
 und elagete da ze Eberharte dem Helde burgere ze Rinegge, ze Herman ze Bertschin,
 ze Ulriche den Bensten unde ze der gewistergedede, unde elagete ze den von der
 stette wegen von Lindowe unde von allez dez landez wegen, daz si nament verschatz
 uf dem Rine, der dem lande ungewonlichen ware unde och niht reht wäre. Darumbe
 wart vor lantgerichte ertailt Merboten dem vorgeanten an der stette von Lindowe stat
 unde an dez landez stat, molte er furbringen also reht wäre, daz si niht rehtez hertint
 ze dem verschatze, daz er dez gemusse. Daz brahte er für, da si baidenthalt
 stundent vor gerichte mit ir fürsprechen, daz weder Eberhart der Helt noch die Benste
 noch nieman andere uf dem Rin enhainen verschatz nemen sol von dehainer slachte gute,
 wan allaine von trukenem gute gebunden, daz uber die berge kunet oder dahin gat
 den Rin uf alde abe, von swelchem lande der ist, der sol geben ie von dem some ainen
 pfenning Costentzer munsse unde anderz niht. Daz brahte er für mit briefen unde mit
 der kuntshaft. Darumbe wart Merbotten unde dem lande ertailt: sit daz der Rin ware
 dez richez frigw strasse unde er daz furbrahte also da vor geschriben ist, daz och nieman
 uf dem Rine furbaz nemen sol wan von trukenem gute also da vor geschriben stat.

Der brief wart geben vor lantgerichte ze Vischerhusen, in dem jare do dw zale
 waz von Cristes geburte drwzehenhundert jare in dem ainlifften jare, an saute Peters
 abende dez botten, indictione VIII.

et consanguineo nostro dilecto mille et quingentos florenos aureos, quos predictus dominus noster
 Romanorum rex nobili viro domino Henrico de Sphaynheym preposito Traiectensi, fratri nostro caris-
 simo, iusserat assignare. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum.

Datum anno Domini millesimo trecentesimo decimo, in crastino beati Remigii.

Cf. procuratorium comitis et prepositi a. 1310, Sept. 24 datum, quod ad has res spectat, l. c. V, 11 nr. 749.

¹ De hoc teloneo cf. supra nr. 275, 347, 547, 597.

1219. SUPPLICATIO CLERICORUM REGI PORRECTA.

1311. Oct. 27.

Supplicationem in favorem nobilis de Falkenstein proponimus autographo demum collato, quod inter archiepi Heinrici VII. reliquiis constat Pisis in tabulario capituli maioris ecclesie 5 sub nr. 1367. Adsunt quinque lora membranacea, quorum quarto adhuc appendet sigilli parvum fragmentum. Edidit Eicker loco supra ad nr. 257 citato pag. 92 (= 228) nr. 74. Cf. supra nr. 730. (P. deest.)

Serenissimo domino suo domino Heinrico Romanorum regi semper augusto — frater Ger. in Elwenstad et frater Wi. in Selbolth ac frater Her. in Conradisdorf Dei paciencia 10 ecclesiarum prepositi, Lu. in Hacheburnen et Cu. in Myroldis magistri ordinis Premonstratensis Maguntine dyoc. cum oracionibus devotis ad omnia ipsius beneplacita se benevolos et paratos.

Serenitatem vestre maiestatis scire quam plurimum affectamus, quod sane intelleximus ad vestram audienciam devenisse, quod nobilis vir dominus de Falkenstein 15 senior, cum ad obsequendum in Boemiam illustri domino Iohanni regi Boemie vestro nato iter arripuit, nos et nostra monasteria in curribus et aliis subsidiis sibi in itinere congruentibus molestasset plurimum et gravasset, quod per presentes reclamamus unanimiter et negamus. Quare maiestati vestre, de qua nobis spes est bona et presumpcio 20 omnis rei possibilis postulande, et precipue in hac parte suplicamus in filio Virginis gloriose, quatinus huiusmodi falsitati, que odiose prodiit, fidem velitis minime adhibere et si qua sint attemptata erga dictum nobilem virum in sua comicia Nuringes ac aliis rebus suis quibuscumque seu eciam hominibus, ut bene didicimus, velitis^a revocare et deponere per vestram clemenciam solitam et consuetam. Scientes pro firmo, predictum 25 nobilem virum esse omnium religiosorum necnon iuris erga quoslibet indefessum et fidelissimum defensorem. Preterea noveritis, nos pro salute anime vestre et corporis sanitate et civitatum honorum et bonorum aput summum regem devotissime exorare. Facientes nichilominus vos et gloriosissimam dominam nostram reginam . . . vestram collateralem participes omnium bonorum in hiis scriptis, que in missis, elemosinis, ieiuniis, hospitalitatibus et devotis oracionibus per nos et nostros conventus^b fiunt et 30 fient Domino concedente. Vester processus in Domino prospere dirigatur.

Dat. anno Domini MCCCXI. in vigilia beatorum apostolorum Symonis et Iude.

1220. PROCLAMATIO DE NOVIS MONETIS.

1311. Nov. 7.

Autographon, quod olim scribatur Florentiae, iam tabularii regii Pisani 'Primuziale' 35 a Jo. de Colletti nr. 191) demum diligentissime contulimus. Hic illic corrosus est. In l. 17: Charta de la grida fatta in palagio delle monete. Edidit minus auct. de Bonina Acta Henrici VII. I. 296 nr. 130. Cf. iam supra nr. 697, 698 et nr. 699 auct. l. 1. (P. deest.)

1219. ^a *velitis* ~~debet~~ *velitis debet*, or. ^b *supra linnaa add. or.*

In [nomine Domini amen.

Anno eiusdem millesimo trecentesimo undecimo^a, indit. nona, die Dominico septimo mensis Novembris, in palatio comunis Papie dominus Bernardus de Aconibus iudex et vicarius domini Andree de Pucasc(o) militis, vicarij magni[ci] domini 5 Philippi de Sabaudia principis Achaie vicarijque generalis civitatis Papie, Vercellarum et Novarie pro serenissima^c regia mayestate, inpossuit et precepit Ber[tolino Bin]ello^d de Sancto Romano publico preconii comunis Papie, quatinus ex parte domini imperatoris et ipsius domini principis eius vicarij vadat et preconiet in curia comunis Papie et per civitatem Papie in locis consuetis et clamet et preconiet, prout inferius per ordinem 10 in omnibus et per omnia continetur. Et hoc ad petitionem Milani de Aglate officialis et nunciij Rycardi Ugeti de Florençia familiaris serenissimi principis domini nostri domini Henrici Dey gratia Romanorum regis semper augusti, magystri et superfactoris et supervissoris omnium monetarum, que flabricari intendit idem dictus magyster in Ytalia:

1. Quod amodo nullus sit civitatis nec episcopatus Papie nec aliquis foresterius 15 nec aliqua alia persona, cuiuscumque condicionis et status existat, qui de cetero audiat nec presumat dare nec recipere nec portare imperiales factos in Clivassio, in Yporeya, in Incixa et in Ponzano, in Curtemilia nec nullum Marchexanum, Tyrallinum, Rossinum factos in dictis mon[et]is. Et qui reperirentur, nisi forent taliate aud forate, eas perderent. Et quilibet possit eas auferre et consegnare dicto vicario aud magystro 20 monetarum et habebit tertiam partem, et ultra pena in corpore et in avere ad voluntatem dicti domini im[per]atoris et eius vicarij eis auferetur.

2. Item quod nullus audiat nec presumat portare nec portari facere aurum, argentum nec bolgonum extra civitatem nec episcopatum nisi versus civitatem [Medi]olani ad monetas Mediolan[enses]^d. Et sy quis contra fecerit reperiretur, perdere predictos 25 aurum et argentum et bolgonum et bestias et palustra et mercadancias, que reperirentur cum eis. Et quilibet possit eis auferre [et] robare predicta et consegnare maystro monetarum et habeat tertiam partem eorum, et ultra pena, ut supra dictum est.

3. Item quod nullus audiat nec presumat affinare nec def[ac]ere monetas, argentum nec bolgonum in civitate nec districtu sine parabola magystri monete. Et sy quis 30 contra faceret reperiretur, quilibet possit acussare et robare et consegnare [ut supra] et habeat tertiam partem, et pena, ut supra, eis auferetur.

4. Item quod quilibet persona civitatis et districtus et quilibet alius foresterius, undecumque esset, teneatur et debeat dare [et] recipere duodecim imperiales parvos de bona moneta nova, quam dictus dominus imperator facit facere in civitate Mediolani, 35 pro uno grosso imperiali de argento, quos facit fieri ad presens, in dicta moneta nova. Et unum de dictis imperialibus grossis pro duodecim de dictis parvis imperialibus

florinum auri de Florentia	} pro solidis decem et novem et denariis quatuor
pro quolibet de predictis imperialibus parvis
Cenuinum unum auri de Ianna	
duchatum auri de Venetiis	
grossum Tornensem	pro denariis decem et octo
Vinicianum grossum argenti	denarios ^b novem et tercium
Ambroxinum grossum	denarios octo
Placentinum grossum	denarios octo
Papiensem grossum	denarios octo
45 Brissanum grossum	denarios octo
Tyralinum de Tyrallis	denarios sex
Aguglynum grossum de Tyra	denarios quinque et dimedium

1220. ^a) unis inclusa esset sunt or. ^b) rectius decima. ^c) serenissimi or. ^d) ad - Mediolan[enses] infra addita signoposito or.

grossum de Florencia denarios sex et dimidium
 grossum de Sena denarios sex et dimidium
 grossum de Pissa denarios sex et dimidium
 Astexanum grossum denarios sexdecim
 Aragonensem grossum denarios quatuordecim.

5

1442,
M. 67, 26.

5. Omnes iam scripte monete grosse pro quolibet de supradictis bonis imperialibus parvis et nulle alie monete quam supradicte habeant cursum pro aliquo precio. Et quod que libet persona [que] debet dare et recipere aliquid aliqua occasione ab anno [millesimo] trecentesimo usque ad presentem diem, possit dare et tenetur recipere a festo [Pasque] resurrectionis proxime venture et deinde usque ad annum unum proxime [venturum] de debili moneta, que non est abatura, aut duos de istis bonis imperialibus novis pro tribus imperialibus de febili mon[eta]. Et a termino predicto inantea nullus posset facere pagamentum nec tenebitur recipere nisi de predicta bona moneta et annu de istis bonis imperialibus pro uno de illa febili moneta. Et sy quis recuxaret eam recipere et contra faceret reperiretur, pena in corpore et avere ad voluntatem dicti domini imperatoris et eius vicarii eis auferetur. Et quilibet possit acussare et habebit terciam partem, ut supra dictum est.

Et inde dictus dominus iudex hanc cartam fieri iussit.

Interfuerunt Iohannes Bassus et Bonaccursus Selafenatus inde testes.

Eodem anno, die infrascripto, predictus Bertollinus de Sancto Romano prece comunis Papie retulit et dixit in presentia domini Bernardi de Agonibus iudicis et vicarii domini Andree de Pugascho militis, vicarii magnifici domini domini Philippi de Sabaudia principis Achaye vicarii que generalis civitatis Papie, Vercellarum et Novarie pro serenissima regia magestate, quod ex parte domini imperatoris et ipsius domini principis eius vicarii preconizavit in curia comunis Papie et per civitatem comunis Papie in locis consuetis et clamavit et preconizavit, prout inferius per ordinem in omnibus et per omnia continetur. Et hoc ad petitionem Milani de Aglate officialis et muncii Ricardi Egeti de Florentia, familiaris serenissimi principis [domini] nostri domini Henrici Dey gracia Romanorum regis semper augusti, magystri et superfactoris et supervissoris omnium monetarum, que flabieari intend[it idem] dictus magyster in Ytalia.

1. Quod amodo nullus sit civitatis nec episcopatus Papie nec aliquis foresterius nec aliqua [a]lia persona, cuiusque condicionis et status existat, qui de cetero audiat nec presumat dare nec recipere nec portare imperiales factos in Clivassio, in Yporeya, in Yncixa, in Poncono, in Curtemilia nec nullum [Marchexanum], Tyralinum, Russinum factos in dictis monetis. Et cui reperiretur, nisi forent taliare aut forate, eas perderent. Et quilibet possit eas auferre et consignare dicto vicario aut magystro monetarum et habebit terciam partem, et ultra pena in corpore et in avere ad voluntatem dicti domini imperatoris et eius vicarii eis auferetur.

2. Item quod nullus audiat nec presumat portare nec portari facere aurum, argentum nec boleorum extra civitatem nec episcopatum nisi versus civitatem Mediolani et monetas Mediolanenses. Et sy quis contra faceret reperiretur, perdere predictos aurum et argentum et boleorum et bestias et palustra et merchadancias, que reperiretur in locis. Et quilibet possit eis auferre et robare predicta et consignare maystro monetarum et habebit terciam partem eorum, et ultra pena, ut supra dictum est.

45

3. Item quod nullus audiat nec presumat affluare nec defacere aliquas monetas, argentum nec bolgonum in civitate nec districtu sine parabola maystri monete. Et sy quis contra faceret reperiretur, quilibet possit acussare et robare et consignare ut supra et habebit tertiam partem ut supra, et pena ut supra eis auferetur.

4. Item quod quelibet persona civitatis et districtus et quilibet alius foresterius, undecumque esset, teneatur et debeat dare et recipere duodecim imperiales parvos de bona moneta nova, quam dictus dominus imperator facit facere in civitate Mediolan(i), pro uno grosso imperiali de argento, quos facit fieri ad presens, in dicta moneta nova. Et unum de dictis imperialibus grossis pro duodecim de dictis parvis imperialibus

10	florum auri de Florentia	}	pro solidis decem et novem et denariis quatuor
pro quolibet de predictis imperialibus parvis
	Cenoinum unum auri de Ianna		
	duchatum auri de Venecijs		
	grossum Tornensem		pro denariis decem et octo
	Viniçianum grossum argenti		pro denariis novem et tercium
15	Ambroxinum grossum	[pro]	denariis octo
	Placentinum [grossum]		pro denariis octo
	Papiensem grossum		pro denariis octo
	Brissanum grossum		pro denariis octo
	Tyralinum de Tyralla		pro denariis sex
20	Aguglinum grossum [de Tyra	pro denariis]	quinque et dimidio
	grossum de Florentia	pro denariis	sex et dimidio)
	grossum de Pissa	pro denariis	sex et dimidio)
	grossum de Sena	pro denariis	sex et dimidio)
	A[stexanum grossum]	pro denariis	sexdecim
25	Aragonexium grossum		pro denariis quatuordecim.

5. Que omnes iam scripte monete grosse pro quolibet de supradictis bonis imperialibus parvis [et nulle] alie monete quam supradicte habeant cursum pro aliquo precio. Et quod quelibet persona, queⁱ debet dare et recipere aliquid aliqua occasione ab anno millesimo trecentesimo [usque ad] presentem diem, possit dare et teneatur
30 recipere a^k festo Pasque resurrectionis proxime venture et deinde usque ad annum unum proxime venturum de debili moneta, [que] non est abatuta, aud duos de istis bonis imperialibus novis pro tribus imperialibus de febili moneta. Et a^k termino
35 predicto inantea nullus posset facere pagamentum nec tenebitur recipere nixi de predicta bona moneta et unum de istis bonis imperialibus pro uno de illa febili moneta. Et sy quis recuxaret eam recipere et contra faceret reperiretur, pena in corpore et avere ad voluntatem dicti domini imperatoris et eius vicarii eis auferetur. Et quilibet possit acussare et habebit tertiam partem, ut supra dictum est.

Et inde dictus index et prece comunis Papie hanc cartam fieri iussit.

Interfuerunt Palustris Biganus et Castellanus Belloculus inde testes.

(S. N.) Ego Luchetus Belloculus notarius hanc cartam michi fieri iussam scripsi.

1220. i) q or. k) ad or.

1312.
Mart. 26.

1221—1223. ACTA AD PROCURATOREM FISCO IN LOMBARDIA SPECTANTIA.

1311. Nov. 16. — 1312. Jan. 3.

1221. SCRIPTUM PROCURATORIS AD BRIXIENSES. 1311. Nov. 16.
Scribitur infra in Promissione Brixiensium nr. 1220. (P. decst.)

Reverendo in Christo patri domino Federico Dei gratia episcopo Brixiensi necnon dominis Bartolo et Baldoyno ac etiam aliis fidelibus et amicis Romani imperii civitatis eiusdem Johannes de Castilione iudex serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum regis semper augusti, comes palatii et procurator fisci in Lombardia et Marchia generalis salutem prosperos ad vota successus.

Ecce cum civitas Cremonae sit in conditione gravissima propter rebellos Romani imperii, qui continue occupant episcopatum ipsius, ad vos recurrimus secum ut domini nostri regis fideles puro corde requirentes et precantes vos tenore, quatinus visis presentibus sine mora succuratis cum vestra gente et milicia ut potestis, ut vestro^a et aliorum recto corde fidelium Romani imperii auxilio et favore Cremonensis civitas defendatur clavis provincie Lombardie et rebelles^b regie magestatis in totum ut convenit confundantur et pereant. Speramus vos predicta effectui demandare, ut natura huiusmodi postulat et requirit.

Data Cremonae, die XVI. Novembr.

1222. PROMISSIO BRIXIENSIS. 1311. Nov. 18.

Denuo contulimus autographum, quod scribitur Taurini in tabulario regio 'Diplomi imperiali Mazzo 3' nr. 21, negligenter scriptum. In verso manu Bernardi de Mercato scriptum est: de present. Brixi. Edidit Documentes Acta Henrici VII. II, 167 nr. 34. (P. decst.)

In Christi nomine.

Die XVIII. Novembr. in palacio communi Brixiie, presentibus domino Iacobo de Curibus de Yseo, domino Petro de Pescheria de Yseo et Franceschino de Salodo domicello domini Galeoti de Madiis testibus rogatis. Ibi dominus Bertolinus de Madiis pro se et vice et nomine omnium fidelium amicorum Romani imperii partis noviter reformate in civitate Brixiie per dominum imperatorem et sibi adherentium denunciavit et protestatus fuit domino Albertino de Parma iudici et tenenti in locum domini vicarii Brixiensis et ancianis et congregatis^s ibidem, quod procurare debeant et facere cum effectu, quod civitati Cremonae servietur et succuratur per commune Brixiie, cum ad ea intendunt ipsi fideles non velle deficere ullomodo. Et ad id liberaliter et plenarie se offerunt et exponunt maxime volendo satisfacere litteris infrascriptis, quarum tenor talis est:

'Reverendo in Christo die XVI. Novembr.' *supra* nr. 1219.

Alioquin siquod periculum accederet pro predictis, predictorum dampno et dispensis occurrat, cum per se predicta non remaneat adimpleri, sed predictorum remanebit contumacia et defectu. Anno Domini millesimo CCCXI. indictione nona.

Ego Conradinus de Chicago notarius his huiusmodi et rogatus scripsi.

1221. — — — — — 1311. Nov. 16.

1223. PRIVILEGIUM PRO PASSARINO DE BONACORSIS. 1312. Ian. 3.

Denovo contulimus autographum in tabulario Mantuano B. IV. 1 asservatum. Sigillatum fuisse non videtur. Edidit Winckelmann 'Acta imperii selecta' II. 769 nr. 1195. (P. deest.)

5 Iohannes de Castilione iudex serenissimi principis domini Henrici Dei gratia Romanorum regis semper augusti ac etiam procurator fisci in Lombardia et Marchia generalis et vices dicti domini regis gerens et obtinens in dictis provinciis egregio viro domino Passarino de Bonacosis de Mantua, amico karissimo, pro regia maiestate vicario generali civitatis Mantue et districtus salutem et perpetue felicitatis augmentum.
 10 . Considerando ea, que vos et vestri antecessores pro Romano imperio fecistis temporibus retroactis, et fidelitatem, quam erga regiam maiestatem habetis ad presens, cum sit consonum rationi, ut quis de bonis operibus premium consequatur, de industria, legalitate et potentia vestra non [in]merito^a confidentes, vobis auctoritate qua fungimur a prefato domino nostro rege adcommandamus terram Luccarie cum ipsius pertinentiis
 15 et districtu, dantes vobis ac etiam concedentes in dicta terra, pertinentiis et districtu merum et mistum imperium et gladii potestatem, concedentes etiam vobis in hac parte, ut dicta terra melius gubernetur auctoritate prefata, totaliter^b vices nostras ad beneplacitum domini regis vel nostri. Et propterea mandamus omnibus et singulis hominibus et personis de dicta terra Luccarie, pertinentiis et districtu, penam eisdem arbitriam
 20 imponentes, ut vobis obediant, pareant efficaciter et intendant. Insuper consideratis omnibus superius enarratis, vos in capitaneum aque Padi et pontium castrorum et locorum omnium in dicta ripa Padi positorum totius territorii Cremone duximus eligendum usque^c ad beneplacitum domini regis vel nostri^c, recommandantes vobis honore condigno, ut dictam aquam et castra et loca vobis commissa faciatis sollicite custodiri,
 25 ut per ipsa quilibet securus accedat, assignantes vobis pro vestro salario et labore de qualibet mercedantia seu alia quacumque re, que conducitur seu conduciretur per Padum seu per dicta loca, imperiales duos pro qualibet libra. De hominibus vero et equis seu aliis bestiis, que conducerebantur per Padum, habeatis et percipere possitis secundum modum actenus consuetum. In cuius rei testimonium has litteras fecimus sigillari
 30 et nostro notario iussimus publicari.

Data Cremone, die III. Ian., anno Domini millesimo CCCXII, inditione decima.

(S. N.) Ego Vante de Castilione Garfagnane notarius publicus dicti domini Iohannis iudicis predicta omnia de suo mandato et licentia scripsi et publicavi.

1224. NOTITIA AD CORONATIONEM IMPERIALEM SPECTANS.

(1312. Iun. 29.)

A Bernardo de Mercato satis clare exarata servatur Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo 4 nr. 12. Edidit Doenniges 'Acta Henrici VII' II. 221 nr. 2. Nos denovo accuratissime contulimus. Conferenda sunt ea que fusius de hac re dis-

49 1223. ^a) merito *oc.* ^b) totaliter *oc.* ^c) usque — nostri *sigillo posito inter textum et signetum adiecta sunt oc.*

scrut W. a Monuz: *Zeitschrift für vaterländische Geschichte und Alterthumskunde* XI (Münster 1849) pag. 117-192 sub titulo *Das Gefolge Kaiser Heinrichs VII.*

(P. deust.)

C Ce sont li nons et les armes des chevaliers qui furent a Rome au coronamant de l'emperateur.

1. C Le conte de Savoie Escu de g[ol]ules a une croix d'argent
2. Monsser Pierre d'Arvillar Escu d'our a une aigle d'azour lo bec et leg pie verinetz
3. Monsser Gerin de Sent Saphorien Escu d'our a la croix d'azour
4. Monsser Johane de Luyrien Escu d'or a une bende de goules a une molette d'argent en la bende
5. Monsser Bonafus Escu bende d'or et de goules
6. Monsser Johane Artot Escu d'argent a I sautoir de goules
7. Monsser Bauezan Escu d'azour a une eschiele d'or
8. Moser Humbert Marschaul Escu d'or a une bende de goules a trois coquillettes d'argent
9. Monsser Roul de Venes Escu d'azour a une bende d'argent a une molette noire en la bende
10. Monsser Maïoul dou Seyxl Escu escartele d'or et de goules a I mollete d'azour en quarter d'our
11. Monsser Guys dou Seyxl Escu escartele d'or et de goules a I baston copele d'argent et d'azour
12. Mosser Forques li Fitz Garins Escu escartele d'argent et de goules endente de Fon en l'autre
13. Moser Guillaume li Filz Garin Escu escartele d'argent et de goules endente de Fon en l'autre et li argentz est erminez
14. Mosser Roberet de Berneres Escu d'our a I fer de molin de goules a I jacobin et a I molette noire
15. Mosser Thebaut de Belvoir Escu de goules a trois roses d'or et a I lembiauz d'azour
16. Mosser Guillaume li Chassagnie Escu d'argent a une fesse de goule
17. Mosser Henris de Souviler Escu de goules a une bandere d'argent lo fer d'azour
18. Mosser Hurri de Loray Escu d'argent a I testa de bouep de goules, la lengue et les cornes d'azour
19. Mosser Odtes de Charmes Escu d'or a I lion noir a I bordüre de goules endentee
20. Mosser Johane de Sent Lorent Escu de goules a I cressant d'argent, la puente desous a I baston copone d'or et d'azour
21. Mosser Anecline Flamein Escu d'azour a I liupart passant d'argent.
22. C Li euens de Foreis Escu de goules a I d'alphin d'or
23. Mosser Pierre de Barges Escu partiz d'azour et paule d'or et de goules
24. Mosser Guillaume de la Palicy Escu d'azour a trois lionciaux d'argent
25. Mosser Hugues Mal Visini Escu d'or a I fesse de goules ondee
26. Mosser Guillaume de Samour Escu d'argent a trois bastons de goules a I molette d'azour
27. Mosser Hugues de Vendae Escu d'azour a trois lionceaux a I baston de goules
28. Mosser Henriz Seengler Escu"

29. C Mosser Loys de Savoye Escu de goules a la cruex d'argant a l baston
copole d'or et d'azour
30. Mosser Pierre de Prez Escu d'azour a dous bras de lion d'our en sautoir
embilliote d'our
- 5 31. Mosser Aynars de la Forest Escu d'or a l chaîne verte a l baston de goules
32. Mosser Guigne de Morestel Escu de sables a une bende d'argant
33. Mosser Guillaumes li Bastars Escu de goules a l cruex d'argant a V aygletes
de sables.
34. C Mosser Hugue de Fucignier Escu escartele dou Dalphin et de Fucigny
- 10 35. Mosser Guy de Grolea Escu girone d'argant et de sables a VIII pecies
36. Mosser Emery d'Avalon Escu d'our a une bende de goules endentee a trois
aygles d'azour
37. Mosser Humbers de Cholay Escu d'azour au chiep paule d'argant et
de goules
- 15 38. Mosser Estiene de Malpre Escu vert a une cruex d'argant endentee
39. Mosser Bertrant Legier Escu d'azour a l lion d'argant a on baston de goules
40. Mosser Odte de Cicon Escu de goules a une bende d'or a II gemeles d'or.
41. C Mosser Rober de Flandres Escu d'our a l lion de sables a une borduire
de goules endentee
- 20 42. Mosser Gontofrey de Sonbray Escu d'our a une fesse de goules a trois
meletes de goules a on escueel de Biauzmes
43. Mosser Rogier de Haulnin^b Escu d'argant a trois lions de sables a on baston
de goules a trois coquilles d'our
44. Mosser Thebant de Lierval Escu vairiez d'argant et de goules
- 25 45. Mosser Bauduin de Messieres Escu d'argant a on lion d'azour a lembiauz
de goules
46. Mosser Bernar de Falber^c
47. Mosser Johan de l'Espinac^c
48. C Mosser Henri de Flandres Escu d'or a on lion de sables a un baston
copone d'argant et de goules
- 30 49. Mosser Giles d'Argentoil Escu de goules a trois copes d'argant semees
de cruasetes d'argant
50. Mosser Raynal d'Argentoil Escu de goules a trois copes d'argant semees
de cruasetes d'argant a lembiauz d'azour
- 35 51. Mosser Raynal d'Aragniez Escu d'argant a trois fesses d'azour a un escueion
d'argant, dedanz l'escueion l fer le molin d'our
52. Mosser Johnne d'Oix Escu d'argant a l chivron de sables
53. Mosser Johan de Savignier Escu d'argant a l bende de sables et II gemeles
de sables
- 40 54. Mosser Race Mascherel Escu d'argant seme de tortiaux de goules a on
chivron de goules en la puate
55. Mosser Johane de Petresent Escu de goules a un lion d'argant billiote
d'argant
56. Mosser Creoule^{d 1} Escu d'argant a trois tortiaux de goules.

45 **1224.** ^{b)} H *in corr. or.* ^{c)} *ita desinit or.* ^{d)} *an scrip'tum treoule? or*

1) Gransfeld (*Groules*).

57. C Mosser Johan de Versigny Escu brule d'or et de goules a on quartier
d'argent et on escucion de bar on quartier d'argent
58. Frere Johan de Vile Savoie Escu paule de ver et de goules melle d'or a
trois molletes de goules
59. Thebaut d'Otrenges Escu de goules a une aygle d'our a une teste de dame 5
60. Mosser Colar de Novion Escu de sables a une crux d'argent
61. Mosser Johant des Estans Escu^e
62. C Mosser Sandras d'Oisi Escu d'argent a l'cressant de goules
63. Mosser Pierre de l'Abines Escu de sables a une bende d'argent a dus
gemes d'argent a lembiaux d'our 10
64. Li Moines de Uhines Escu de sables a une bende et dues gemes d'argent
a une mollete d'our
65. Li Juix de Roul Escu de goules a dues gemelles d'our denties a trois
aniaux d'argent
66. Mosser Giles Datin Escu d'our a on fer de molin de goules 15
67. Mosser Banduin de Monteornet Escu paule d'azour et de goules a chief
d'or a on dimi lion de goules
68. Mosser Aniser de Contrecoir Escu ermine le chief voire d'or et de goules
69. Mosser Pierre de Sent Quintin Escu^e
70. Monsser Hugne de Chattenay Escu de goules a une fosse d'our a trois 20
coquillietes d'or a chief desous
71. Mosser Gilibert de Sottens Escu^e
72. Monsser Johan la Piece Escu^e
73. C Li Contes de Brique¹ Escu d'or a chief de goules a trois roses de
goules l'une sous l'autre 25
74. Li sir Ribautpere² Escu d'argent a trois escuciaux de goules
75. Li sir de Garosee³ Escu d'argent billiote d'azour a on lion de goules
corone d'or la coe forehue
76. Li Lamfour⁴ Escu d'azour a trois aygletes d'argent semees de follietes d'our
77. Li Momar Escu d'our a on pal ver a une foisse wivree de goules a une 30
estoile d'argent au paul
78. Mosser Huyri Landier Escu d'or a une bende eschaquetee d'argent e de
goules a une ayglete de sables
79. Mosser Quineles⁵ Escu d'or a cho d'azour
80. Mosser Ferrin de Borsier⁶ Escu d'argent a trois follies de mares de goules 35
au lembiaux d'azour
81. Mosser Guillimane de Curri Escu de goules a trois lionciaux d'argent a
on baston noir
82. Mosser Johan Godimane de Lucembore Escu de goules a trois lions passant
d'argent 40
83. Mosser Johan de Clamassi Escu d'argent seme de cruesetes de goules a
dues saumons de goules
84. Mosser Henri de Haans Escu girone d'argent et d'azour de XII pieces
e l'escucion de goules

1224. *ibid.* p. 103.

45

¹ *ibid.* p. 103. ² *Raff. Besen. Ribaupierre.* ³ *Gerolzeck.* ⁴ *Veldur esse Leiningen; cf.*
ibid. p. 103. ⁵ *ibid.* p. 103. ⁶ *Keslobach.* ⁷ *Bartschuel.*

85. Mosser Vautier de Laerney Escu d'argent a on lion d'azour a une feisse
de goules la coe forehne
86. Mosser Johane de Cortryc Escu d'argent a trois restes de ceugler de sables
a lembiaux de goules
87. Mosser Giles de Berlare Escu paule d'argent et de goules a VII pieces
a on baston d'azour a trois croisetes d'or dedant lo baston
88. Mosser Rober d'Orjour Escu d'or a une aygle de goules a une bordure
noire les pie de Faygle d'azour
89. Mosser Robins de Donail Escu¹
90. Mosser Reynier de Bunpfee Escu¹
91. C Mosser Ferrin de Blancquenain Escu d'or a on lion de sables au lembiaux
de goules besante d'argent
92. Mosser Rainar de Blanchefels Escu de sables a on lion d'or
93. Mosser Guillaume de Forge Escu d'argent a on lion de sables. Un quartier
de goules a une mollete d'or
94. Li sires de Amnestien¹ Escu de goules a trois malliet d'argent
95. Li sir de Vaulpuede Escu girone de XII pecies d'argent et de goules
96. Mosser Henris de Sanchy² Escu de goules a une aygle d'or les piez et le
bee d'azour
97. Mosser Waras de Wyequelin Escu¹
98. Mosser Johane de Clote Escu d'azour fretel d'argent.
99. C Li contes Testar³ Escu d'or a on lion de goules a la teste dou lioupar
a lembiaux d'azour
100. Li contes de Nydoie Escu de goules a on paul chivrone d'our et de sables
101. Li sir de Buique⁴ Escu de goules a on sautoir enerez d'argent
102. Mosser Johane de Lancceerone Escu de goules a une corone close d'or
103. Mosser Hemi de la Leo⁵ Escu de sables a une manche d'argent semee
de croisetes d'or parmi l'escu
104. Mosser Pollartes Escu parti d'or et d'azour a une mollete d'or en l'azour
105. Li sir de Ansembor Escu d'argent² a une bonde de goules
106. Li sir de Blanquestaine Escu¹
107. Mosser Frichimant de Strabor Escu¹
108. Mosser Elias Escu¹
109. Mosser Johane Plata Escu¹
110. C Mosser Joffrey d'Aspremont Escu de goules a une cruex d'argent a V
coquillies de sables a une mollete d'or au chief
111. Mosser Thomas de Sexfontaines⁶ Escu de goules a un fer de molin d'argent
112. Li sir de Linoiro Escu d'argent a une feisse de goules
113. Mosser Gallar de Breneser⁶ Escu d'or a trois cors d'argent a lembiaux
d'azour
114. Mosser Johan de Bassenain Escu d'azour a une flour de ly d'or a lembiaux
de goules
115. Mosser Georges de Randeque Escu d'argent a une fesse de goules a trois
fleurs de ly de goules

1224. ¹ *ita desinit or.* ² *ardant or.* ³ *est pro septuaginta B.*

1 Hammerstein. 2 Sinzig. 3 Dietharas *comor de Katzenellenbogen; cf. l. c. pag. 170.*
4 Buches. 5 Est von der Leyen. 6 Valtor esse Braunschorn; *cf. l. c. pag. 174.*

116. Mosser Selare dou Gerdil Escu d'argent a une feisse de goules a trois
feys de cheval de goules besantee d'or
117. Mosser Henri li Uzobre Escu d'argent a l chivron de sables
118. Mosser Alber de Liverode¹ Escu d'argent a une feisse de goules
119. Mosser Johan de Beles Escu d'our a un soutour de sables.

5

1225—1227. ARBITRIA PACIS AB ARCHIEPISCOPO TREVIRENSI PROLATA.

1313. Apr. 21.

Fasciculus F documenta tria continens scribitur inter Acta et collectanea Bernardi de Mercato Turini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo 4 nr. 1 (= Doemiges Ms. V. de quo c. supra ad nr. 660a) sub nr. 6 et 7 [= fol. 1—12] et l. c. Mazzo 3 nr. 23 (= Doemiges Ms. IV. de quo c. supra ad nr. 563) sub nr. 24 [= fol. 13. quod iam dissipatum est]. Scripta sunt una eademque manu, illa scilicet quae textum petitionis supra nr. 1032 curavit, a manu Leopardi Frenetti notarii Pisani non multum diversa. In verso fol. 12 eadem manu inscriptum est: Pax de Placentia et de Bobio prononciata in Mediolano. Post generale prononciamentum pacis iam prononciatum in Placentia. Et intus est interclusa pax [de] Lande.

Nos omnia deuto contulimus vel inspeximus. Orthographiae Italicae vestigia fere omnia servavimus.

1225. PAX CIVITATIS PLACENTINAE.

20

Scribitur l. c. fol. 1—7. Edidit Doemiges l. c. II. 70 nr. 29. (P. deist.)

C In Christi nomine amen.

MCCCXIII. indictione XI. die XXI. mensis Aprilis. Reverendus pater et dominus dominus Balduinus Dei gratia sancte Trevelii^b ecclesie archiepiscopus sacri imperii per regnum Arelatense archicancellarius, frater serenissimi principis domini nostri domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti, arbiter, arbitrator et amicabile compositor de questionibus et discordiis vertentibus et que verti possint inter nobilem militem dominum Mutium de Modena vicarium imperialem et nobilem virum dominum Albertum Schotum nomine communis, universitatis et hominum civitatis Placentie intrinsicorum et omnium aliorum diete partis, civitatis et episcopatus et districtus sibi adherentium ex una parte et dominum Albertinum de Laudo tenentem locum domini Schalionis de Bruniabellis vicarii partis imperiallis extrinsice Placentinorum et ipsius partis ex altera parte, addendo aliis preceptis et arbitramentis alias per eum factis inter predictas partes², iterum fecit et facit infrascripta precepta et arbitria, arbitramenta et amicabiles compositiones et ea precepit et precipit^c debere per presentes partes attendi et observari sub penna et pennis in compromisso appositis.

1. In primis namque precipit, arbitratur et arbitramentatur amicabilem compositionem, quod dominus Gabiaz Vicecomes filius magnifici militis domini Mathei Vice-

¹ 1225. ² *l. c. fol. 1—7.* ³ *l. c. fol. 1—7.* ^c precepit *l.*

¹ *l. c. fol. 1—7.* ² *l. c. inscriptionem supra l. 26sq.*

40

comitis Dei gratia etc., prefati domini imperatoris et sacri imperii in civitate et districtu Mediolani vicarii generalis, quem iam precepit et arbitramentatus fuit debere esse et constitui vicarium Placentie, habeat et habere debeat et tenere expensis comunis Placentie pro conservatione et defensione status predictarum partium et ad hoc, ut ipsa civitas et districtus Placentie in bona pace conservetur, in primo mense sui regiminis CL equites stipendiarios et CXXV pedites stipendiarios, qui non fuerint aut alias steterint ad stipendium comunis Placentie dominante predicto domino Alberto vel predicto domino Ubertino. Et elapso predicto primo mense habeat^d et habere^e debeat expensis dicti comunis continue C equites stipendiarios et CXXV pedites stipendiarios. Salvo si elapso predicto mense pro condicionibus occurrentibus videbitur ipsi vicario expedire habere maiorem quantitatem stipendiariorum equestrium ultra predictos C stipendiarios equestres, quod possit habere usque ad predictam quantitatem CL equitum. Et si videretur comode fieri posse, quod dictus vicarius habeat et teneat secum elapso primo mense minorem quantitatem equitum et peditum, quam sint predictae quantitates, prout videretur convenire statui dicte civitatis, possit et debeat diminueri.

2. Item precepit et precipit, arbitratur seu arbitramentatus fuit amicabilem componendo, quod regimen vicarie predicti domini Galeaz duret et durare debeat per sex menses, ex quo illud regimen intraverit et plus et minus ad voluntatem domini nostri domini imperatoris. Et quod predictus dominus Galeaz habeat liberum et merum arbitrium inquirendi, procedendi, puniendi, banniendi et condemnandi in omnibus maleficiis, que fiunt de cetero in ipsa civitate et eius episcopatu, et contra omnes et singulos malefactores, qui de predictis maleficiis inculpantur, et omnes et singulos, qui aliqua facerent vel tractarent contra honorem et statum domini imperatoris et eius fidelium, et contra omnes et singulos, qui treugas indictas per dictum dominum archiepiscopum inter dictas partes violassent secundum delicti qualitatem. Et istud capitulum precipit et precepit et arbitratur statim debere approbari, ratificari et confirmari per consilium^f generale Placentie.

3. Item^g precepit et precipit etc. ut supra, quod dictus dominus Galeaz habeat septem iudices, item quatuor collaterales, item XII domicellos, item XVI equos, item unum notarium, qui omnes scripturas et processus spectantes ad officium suum possit scribere. Et que scripture valeant et teneant, acsi scripta essent per notarios Placentie ad hoc specialiter deputatos.

4. Item pro suo salario sex mensium libr(as) mille quinquecentum imperialium. Et ultra quod habeat pro sua briga et labore et pro magnis expensis, quas ipsum oportet sustinere, plusquam sustineant vel sustinuerint alii vicarii, libr(as) duo millia imperialium. Et si contingerit eum morari in dicto regimine ultra predictum medium annum, quod quolibet medio anno habeat ipsas libras mille quinquecentum pro suo salario et duo millia pro supradicta briga et labore.

5. Item precepit etc. ut supra, quod predictus dominus vicarius audiat et audire debeat questiones vertentes inter predictas partes vel aliquem vel aliquas de ipsis partibus occasione infradietis summarie et sine strepitu vel figura iudicii. Et quod ipsas questiones debeat diffinire cum consilio illorum sapientium, quos super hiis duxerit eligendos.

6. Item precepit ut supra, quod omnes carcerati hinc inde per utramque partem relasentur et liberentur a carceribus, in quibus detinebantur^h, et quod ab ipsis carceribus debeant relasari sine aliquo gravamine. Expensas pecuniamque cibi et potus custodibus vero solvant de eorum custodia per communitatem partium, sicut quilibet pars solvat

1225. ^d) corr. ex habeāt F. ^e) sequitur delet. debeāt F. ^f) sequitur delet. generallem F.
^g) ab hinc desunt signa capitulum F. ^h) detinerantur F.

custodiam custodum^l suorum infra secundam diem, postquam stipendiarii recesserunt a dicta civitate.

7. Item precepit et precipit, arbitratus et arbitramentatus fuit amicabilem componendo, quod esse debeant duo consilia in dicta civitate Placentie, nmm generale et aliud sapientum et quod numerus et persone illius consilii sapientum sint ad voluntatem dieti vicarii. Et quod dietus vicarius habeat bayliam congregandi illam quantitatem sapientum, quam dietus dominus vicarius volluerit congregare pro hiis que occurrerint tractanda et ordinanda pro honore et statu domini imperatoris et eius fidelium. Et quod ipse dominus vicarius cum ipsis sapientibus habeat bayliam ordinandi omnia et singulla que ei et eis videbuntur expedire. Et quicquid per ipsum vicarium et sapientes per eum super hiis electos fuerit ordinatum, sit ratum et firmum et executioni mandetur, aesi factum et ordinatum seu reformatum esset per consilium generale Placentie. Que autem sint vel erunt negocia^k domini imperatoris vel eius fidelium, in arbitrio domini vicarii relinquatur et permaneat. Super illis vero^l negocij[s], que non tangunt negocia predicti domini imperatoris et eius fidelium, non habeat predictum consilium sapientum bayliam nisi examinandi et providendi, quod ad generale consilium reducatur illud quod fuerit et expediet faciendum.

8. Item precepit et precipit, arbitratus et arbitramentatus fuit amicabilem componendo, quod in dicta civitate Placentie sit et esse debeat consilium generale de mille quatuorcentum hominibus. Quorum medietas eligatur et eligi debeat per dominum Albertum Schotum et suos^m, alia medietas per dominum Ubertum de Lando et suos secundum quod unicuique eorum et suorum placuerit, dum tamen in ipso consilio non sit nec esse possit aliquis de parte Barbarina nec de adherentibus diete parti, eis existentibus in rebellionem domini nostri domini imperatoris. Data libertate dietis dominis Alberto et Ubertino, quod possint mutare suos electos, quando cuique ipsorum videbitur, et quod maior pars dieti consilii seu illorum consiliariorum, qui essent presentes, quando esset consilium congregatum more solito, habeat plenam bayliam et facultatem omnia ea et singulla dicendi, statuendi, reformandi et ordinandi, que eis pro utilitate dieti communis videbitur expedire. Salvo quod aliud non possint ordinare, quod sit vel esse possit contra predicta precepta vel infradicta vel aliquod eorum. Et quod de dicto consilio non possit nec debeat esse aliquis, qui non sustineat onera et facultates comunis Placentie, nisi ei prestita foret inunitas per predictum reverendum patrem dominum archiepiscopum, nec aliquis possit esse de dicto consilio, qui sit minor annis XV. Et quod consilarii, qui fuerint electi per predictos ut supra, non admittantur ad dietum consilium, nisi prius fuerint presentati dieto vicario et eorum electio per ipsum fuerit examinata et confirmata.

9. Item precepit et precipit et arbitratus etc. ut supra, quod in civitate Placentie et episcopatu non sit aliquis, qui aliquem titulum ancianie, protectionis, gubernationis, defensionis nec aliquem alium titulum alicui[us] preeminentie vel dignitatis de cetero habeat in dicta civitate vel episcopatu, et quod predicti domini Albertus Schotus et Ubertinus de Lando et Franciscus Schotus et quicumque alii, qui haberent vel se habere dicerent vel habere viderentur aliquem titulum ancianie, protectionis, defensionis paratichorum seu populi vel comunis civitatis Placentie et districtus, dietis titulis et dominationibus in manibus supradicti domini Galeaz vicarii ut supra infra secundam diem renuncient, postquam regimen suum iuraverit, et se sub nominibus predictis et titulis non appellentur vel appellari faciant de cetero, illi videlicet qui presentes fuerint in civitate illo tempore, alii vero qui non essent presentes in civitate infra secundam

1225. ^l custodum *F.* ^k negociis *F.* ^l vel *F.* ^m et suos *supra lineam add. F.*
^l protectionis *F.* ^l defensionis *F.*

diem, ex quo dictam civitatem intraverunt. Et ad maiorem cautelam exnunc predictas ancianias, protectiones, gubernationes^p, defensiones et quoslibet titulos preeminentie vel dignitatis cas[s]at et irritat et precipit et arbitratur seu arbitramentatur, quod pro cassis et irritis habeantur. Et quod similiter omnia officia et omnes honores et potestarie cas[s]entur et exnunc pro cassis habeantur, quam cito dictus vicarius dictam civitatem in[t]raverit. Et quod postea statim facto consilio generali de novo officialles et honores^t potestariarum et honorum et alia officia, que solita sunt dari ad brevia, in ipso consilio more solito dentur ad brevia per sortes et electiones per consiliarios electos, prout in supradicto alio capitulo continetur. Et quod interim post cassationem predictorum idem dominus vicarius habeat bayliam eligendi officialles quos voluerit in officiis dicti comunis duraturos^s, donec novi officialles fuerint creati secundum modum supradictum.

10. Item precipit ut supra, quod antiani seu consules, confanonerii seu presidentes societatis notariorum et mercandie et paratichorum et societatum confanoneriorum et consiliariorum predictorum et cuiuscunque eorum dicte civitatis Placentie et alii officialles et rectores predictorum et aliorum . . .^t civitatis Placentie, que non consueverunt dari ad sortem in dicto consilio, cas[s]entur et pro cassis habeantur et exnunc cassat et irritat, et quod postea eligantur de novo de consilio et voluntate dicti vicarii, prout sibi videbitur. Predicti etiam antiani seu consules et confanonerii seu presidentes predictis et quilibet eorum teneantur et debeant renunciare dictis officiis infra secundam diem, postquam dictus vicarius intraverit civitatem.

11. Item precipit etc. ut supra, quod omnes stipendarii equestres et pedestres qui nunc sunt ad stipendia comunis Placentie sive domini Alberti Scoti cassentur a dicto soldo, postquam idem dominus Galeaz intraverit civitatem, Placentie et infra terciam diem, postquam idem vicarius intraverit civitatem Placentie, vel antequam citius fieri potest, licentienter et omnino recedant de dicta civitate et districtu Placentie, etiam non facta solutione. Et tunc dimittant procuratores suos quatuor vel tot quot videbitur dicto vicario ad recipiendum illud, quod habere debebunt a comuni Placentie.

12. Item precipit etc. ut supra, quod omnes rebelles imperii civitatum, que obedunt domino imperatori, et omnes, qui non erant eives dicte civitatis Placentie^u a Kalendis Octobris proxime presentis retro, expellantur de dicta civitate. Quod videndum et examinandum^v relinquatur arbitrio dicti vicarii.

13. Item precipit etc., quod castrum Zanaterelli et turres de Bobio muniatur expensis comunis Placentie per predictum reverendum patrem quam citius fieri potest et ad eius beneplacitum et in eius forciam et bayliam perveniant et per suos nuntios ac custodes custodiantur. Et quod^w illi qui tenent vel tenebunt predictum castrum Zanaterelli et turres de Bobio, teneantur assignare dictum castrum et tures nuntio seu custodibus, quos illuc duxerit transmitendos.

14. Item precepit et precipit, arbitratur et arbitratus seu arbitramentatus fuit amicablem componendo, quod turres et fortalicia Petrestremone et Petreduerie muniatur per predictum dominum vicarium et in eius forciam perveniant, si consuete sunt muniri per comune Placentie et consilio et comuni Placentie videbitur expedire.

15. Item precepit et precipit etc. ut supra, quod Rocha de Bardi similiter muniatur per dictum vicarium et in eius forciam perveniat. Si haberi non potest^x alia castra muniatur per predictum dominum archiepiscopum et predictum dominum vicarium ut supra. Illud id[em] fiat de castris Speculi et Complani, si haberi potuerint et consueta sunt muniri et comuni videbitur.

1225. p) gubernatores F. q) sic F. r) an rectores? s) duratores F. t) lacuna in fine et initio lineae; an supplementum officiorum? u) sequitur salvo quod si delet. F. v) sequitur relinquuntur delet. F. w) et quod in loco raso F. x) sequitur Nicholas delet., itaque spatium duorum verborum

50 in fine lineae F.

16. Item quod castrum de Granago muniatur per predictum vicarium, si est comunis Placentie. Si vero sit singularis persone et alias non consuevit muniti, non muniatur per ipsum vicarium, nisi esset utilitas comunis Placentie et consilio et comuni illius civitatis videbitur. Quo casu muniatur per predictum vicarium et in eius foreiam perveniat.

17. Item precepit et precipit ut supra, quod fortalicia Burgi vallis Tarri et castrum quod consuevit esse in castro Aquario et turres Florenzolle de versus Placentie restituantur et re|e|dificentur et muniatur per predictum dominum vicarium ad eius liberam voluntatem, si commune et consilium diete civitatis Placentie vel maior pars de hoc se concordaverint et hoc fieri volent.

18. Item precepit etc. ut supra, quod castrum de Fombio muniatur per dictum^s dominum vicarium expensis dieti comunis et in eiusdem vicarii fortiam perveniat illud castrum, si consilio et comuni diete civitatis videbitur convenire.

19. Item precepit etc. ut supra, quod castrum Carmimiani^z et terra de Strenolano in eo statu, in quo erant tempore, quo pars dieti domini Ubertini intraverit dietas terras, derelinquantur^z et dimitantur illis quorum sunt per predictum dominum Ubertinum et illos de parte sua infra decem dies, postquam intraverit civitatem.

20. Item precepit et precipit et arbitratus et arbitramentatus fuit etc. ut supra, quod illud castrum seu pars illius castri, quod dicitur noviter esse factum super terra dieti domini Ubertini pro defensione comunis Placentie et offensione rebellium versus Cremonam, perveniat et pervenire debeat in posse et virtute dieti vicarii et quod satisfiat dieto domino Ubertino per commune Placentie et extirpatione illius terre et dampno dieti domini Ubertini occasione illius terre ad arbitrium predicti domini vicarii.

21. Item precipit etc. ut supra, quod predicti domini Ubertinus et illi de parte sua extrinseca reducantur et reduci debeant per predictum dominum Galeaz in predictam civitatem Placentie infra quartam diem vel citius, si predictus vicarius videat quod fieri possit, postquam suum regimen intraverit. Et quod similiter omnes de dieta parte dieti domini Ubertini expulsi de burgis, locis et castris episcopatus Placentie infra XV dies, postquam predictum regimen intraverit, per dictum dominum Galeaz reducantur et reduci debeant in eius propriis bonis et iuribus, que tenebant vel possidebant vel quasi tempore^a expulsionis ipsorum.

22. Item precepit et precipit, arbitratus et arbitramentatus fuit, arbitratur et arbitramentatur componendo, quod omnes processus, banna et condemnationes criminales tam occasione homicidiorum, robariarum, incendiorum quam cuicumque alterius criminis occasione facti et facte seu pronunciate contra predictum dominum Ubertinum et illos, qui steterunt secum in guerra vel qui in civitate Placentie stare non^b audebant, vel aliquem predictorum a tempore pronunciationis citra prolata per dictum dominum Galeaz cas[s]entur et pro cassis habeantur et exnunc eos et eas et ea cas[s]at et irritat, ita quod de libris comunis Placentie tollantur et penitus deleantur absque alia prestatione pecunie.

23. Item precepit etc. ut supra, quod banna et condemnationes et processus criminales data et facta et prolata et pronunciate contra Ubertinum de Pallestruellis occasione criminis, quod [ut]^b dicitur per eum fuit comis[s]um, cancellentur et pro cancellatis habeantur et exnunc ea cas[s]at et irritat, ita quod de libris comunis Placentie deleantur et tollantur absque aliqua prestatione pecunie.

24. Item precepit etc. ut supra, quod omnes assignationes et dationes in solum facte et date de bonis predictorum domini Ubertini et illorum, qui secum steterunt in

1225. ^s *seipatus* dominum vicarium *debet*, *F.* ^z *sic F.* ^z) *derelinquere*ntur *F.* ^a) *parte F.*
^b) *seipatus* *debet* *F.* ^b) *deest F.*

guerra vel qui stare non audebant in civitate Placentie, vel alicuius eorum a dicto tempore citra cassentur et irritentur et pro cassis et irritis habeantur, et exnunc eas^siat et irritat.

25. Item precepit, precipit etc. ut supra, quod predictus dominus Ubertinus et quilibet de sua parte restituantur et exnunc pro restitutis habeantur in possessione omnium bonorum et iurium, que et quas tenebant vel possidebant seu quasi^c possidebant tempore quo predicti domini Ubertinus et illi de sua parte^d ex[er]int nunc dictam civitatem Placentie rebus sic astantibus, exceptis potestariis et dignitatibus seu protectionibus et anzianis aut preeminentiis et officiis communis et salvo cuilibet iure proprietatis.

26. Item precepit etc. ut supra, quod predictus dominus Albertus Schotus restituatur in omnibus bonis et iuribus per eum acquisitis in Zanatarello et eius pertinentiis, preterquam ad castrum, iurisdictionem et iura et pertinentias dicti castri. Quorum examinationem et cognitionem precipit fieri et determinari per predictum dominum Galeaz vicarium cum consilio illorum sapientum, quos super hoc duxerit eligendos. Remanente possessione et custodia dicti castri in virtute et fortia dicti domini archiepiscopi, donec dicto domino imperatori et sibi placuerit.

27. Item precepit et precipit et arbitratur seu arbitratus et arbitramentatus fuit amicabiliter componendo, quod predictus dominus Ubertinus et qui exiverit civitatem Placentie tempore expulsionis ipsius partis per predictam partem et ab ipso tempore citra et illi, quibus per intrinsecos prohibitum^e fuit bona sua gaudere, et quilibet predictorum absolvantur et pro absolutis habeantur ab omnibus mutuis, fodris, talleis aliisque omnibus per commune Placentie hinc retro impositis et a debitis contractis dicto tempore, quo steterunt et stabant extra dictam civitatem.

28. Item precepit et precipit, arbitratur et arbitramentatus fuit amicabiliter componendo, quod predicti dominus Ubertinus et qui cum eo exiverint etc. ut supra, habeant dilationem nec conveniri possint a creditoribus suis modernis, cuiusque condicionis existant, usque ad Kalendas Septembris proxime venientis. Salvo quod quilibet de predicta parte possit ius suum consequi in omnibus viis^f contra alium et inter eos de illa parte non vendicat sibi locum dictum capitulum.

29. Item precepit etc. ut supra, quod de cetero nulla fiat restitutio de aliquibus robariis factis a parte^g pronuntiationis citra predicti domini Galeaz usque ad diem pronuntiationis facte per ipsum dominum archiepiscopum. De illis vero robariis, que facte essent a tempore pronuntiationis citra ipsius domini archiepiscopi, ipse vicarius bayliam habeat inquirendi, procedendi, pronuntiandi et condempnandi ad suam liberam voluntatem. Que restitutio fiat per unam partem alteri parti seu per aliquem vel aliquos de dictis partibus alteri parti vel alicui dictarum partium.

30. Item precepit etc., quod domino Ubertino de Lando fiat restitutio de ablatiis sibi per dominum Zaninum Schotum arbitrio dicti vicarii.

31. Item precepit etc. ut supra, quod reservatis et in sua firmitate manentibus omnibus aliis capitulis summaria ratio fiat domino Bernabovi de Lando de bonis et rebus, quas asserit sibi fore derobatas tempore pacis in domo in qua habitabat in civitate Placentie per Ottonem et Bonzanochum de Malecosis et per quosdam alios eorum socios.

32. Item illud idem fiat domino Guilelmo de Septimis de illis bonis et rebus, quas dicit ei fore derobatas et ablatas tempore pacis ante pronuntiationem factam per supradictum dominum Galeaz contra Curradellum de Roncheto Veneris), Iohannem

1225. ^c quasi F. ^d exnunc sequitur delet. in fin. lineae F. ^e prohibentium F. ^f viis F.
^g sic F.

de Maxerata, Bastardum de Balbis, Azotum de Montepcyoris filium Fatii Malfirii, Iacobum de Roncheto Venerisi et alios, qui reperirentur culpabiles de supradicta robaria.

33. Item predictus dominus archiepiscopus comisit et comittit petitionem, quam faciunt dominus Philipus et Guilelmus de Fulgosiis continentem, quod ipsi omnes [et] eorum consortes restituantur et pro restitutis habeantur in possessionibus et quasi omnium bonorum, que habent seu habere debent in Florenzolla vel eius territorio^b secundum formam sententie et litterarum domini imperatoris etc. ut supra. Et faciat idem vicarius quod de iure et cum honore sui facere potest.

34. Item precipit etc. ut supra, quod super^c petitione, quam facit dominus Ubertinus de Cario continente, quod restituatur in eo iure, quod habebat in gabella salis communis Placentie secundum formam pronunciationis predicti domini Galeaz, fiat et fieri debeat illud quod ius postulat et requirit. Et super hoc summarie procedatur.

35. Item precepit etc. ut supra, quod super petitione continente, quod omnia privilegia [et immunitates]^k concessa et concessa predicto domino Ubertino et predictis de eius parte, de quibus supra sit mentio, per dominum imperatorem serventur et executioni mandentur secundum formam litterarum et privilegiorum ipsius domini nostri imperatoris, fiat et illa privilegia serventur, prout de iure servari debebunt.

36. Item precipit etc. ut supra, quod omnia statuta et ordinamenta, que facta essent contra predictos dominum Ubertinum vel aliquem predictorum de parte sua, de quibus supra sit mentio, post excommunicationem dicti domini Ubertini et suorum cassentur et sint cassa. Et quod alia statuta abinde retro facta similiter cassentur et de novo fiant alia statuta, si videbitur domino vicario et consilio civitatis Placentie.

37. Item precepit etc. ut supra, quod omnes immunitates que concessa essent ab hinc retro per comune Placentie alicui singulari persone, collegio seu universitati, castro, ville vel loco, cassentur et annullentur et non valleant nec teneant et quod de cetero non dentur nec concedantur. Et exnunc cassat et irritat et precipit et arbitratur etc. ut supra, quod per consilium generale Placentie incontinenter cassantur et irritantur.

38. Item dictus dominus archiepiscopus arbiter et arbitrator et amicabile compositor ut supra reservat sibi potestatem et bayliam iterum arbitrandi, arbitramentandi et amicabiliter componendi inter dietas partes et quamlibet de dietis partibus et similiter interpretandi et declarandi, corrigendi et emendandi semel et pluries et totiens, quotiens ei placuerit et videbitur expedire, omnia et singula capitula, super quibus dixit, precepit, arbitratus et arbitramentatus seu amicabiliter compositus fuit, si aliqua dubietas et contentio orierit inter dietas partes in predictis vel aliquo predictorum, et tollendi et mutandi dicta capitula et quodlibet predictorum, si presens esset. Et si presens non esset, omnem bayliam et auctoritatem, quam habet occasione dicti compromissi in predictis omnibus et singulis, committit predictis dominis Mapheo vicario Mediolani et Galeaz eius filio vicario Placentie et unicuique eorum in solidum, ad hoc ut occupantis conditio non sit melior et quod nunc inceperit, alter possit assumere^l et finire.

39. Item prorogavit compromissum factum in eum inter dietas partes ad unum annum exnunc proxime instantem et servat sibi omnem auctoritatem et bayliam prorogandi compromissum in eum factum per dietas partes semel et pluries et totiens quotiens videbitur expedire.

^a 1225. ^b Florenzolla. ^c supra. ^d cassa. ^e T. ^f desuat. ^g T. ^h assumere. ⁱ T.

1226. PAX CIVITATIS BOBIENSIS.

Servatur l. c. fol. 8'—10. Edidit Doorniges l. c. II, 76 nr. 30. (P. de est.)

In nomine Domini amen.

MCCCXIII, indictione XI, die XXI, mensis Aprilis. Reverendus pater dominus
 5 Bialduinus) Dei gratia^a sancte Trevensis^b ecclesie archiepiscopus, frater serenissimi
 principis domini nostri domini Henrici) eadem gratia Romanorum imperatoris semper
 augusti, arbiter et arbitrator et amicabile compositor de questionibus et discordiis
 vertentibus et que verti possent inter nobilem virum dominum Coradinum marchionem
 Mallaspinam vicarium civitatis Bobi[i] pro imperiali magiestate et omnium et singulorum
 10 diete civitatis Bobii et consilii civitatis Bobii pro parte imperiali, eorum nominibus et
 omnium et singulorum eis adherentium ubicumque existentium in civitate et districtu
 Bobii ex una parte et dominum Varzium Burgisium, Petricium de Villana, Agugium
 de Granayrolla, Colombinum de Varzeo, Franciscum de Dezia, Bernardum Lexerium,
 15 Oberrinum de Verzeio, Iohaninum de Verzeio, Iohanninum de Yxoppo, Guilelmum de
 Dezia, Iacobinum de Dezia, Franzium de Dezia, Guilelmum de Yxoppo, Colombinum
 Yxoppum, Sachum de Yxoppo, Ragalliam de Ruffio, Ugolinum de Porta Frangullia,
 Laurentium de Salla, Girardum de Arcellis, Iohaninum de Sancto Salvatore, Franciscum
 de Pasqualli, Guidotum Lexerium, Iohaninum de Cino, Colombinum de Ruanzo, Petrum
 Carbonum, Obizium Carbonum, Guncinum de Canera, Ugorinum de Malparente, Petrum
 20 de Layguaria, Colombinum de Sancto Ambrosio, Iacobinum fratrem eius, Petrum Fornarum,
 Tonsum de Gixullis, Ugorinum de Faravello et Simonem Oleelum de parte ex-
 trinseca Bobi[i], eorum nominibus et nominibus omnium et singulorum eis adherentium
 ubicumque existentium et ipsius partis ex altera parte. Addendo aliis preceptis et
 arbitramentis alias per eum factis inter predictas partes¹ iterum fecit et facit infra-
 scripta precepta, arbitria et arbitramenta et amicabiles compositiones^c et ea omnia
 et singula precepit et precipit debere per predictas partes attendi et observari sub
 penna et pennis in compromisso appositis:

1. Inprimis precepit et arbitratum et arbitramentum amicabilem componendo,
 quod castrum Zanatarelli et tur[re]s de Bobio muniantur per predictum reverendum
 30 patrem quam citius fieri potest et ad eius beneplacitum et in eius forciam et bayliam
 perveniant et per suos nuntios et custodes custodiantur. Et quod illi qui tenebunt vel
 tenent predictum castrum Zanatarelli et turres de Bobio teneantur assignare dictum
 castrum et turres nuncio seu custodibus dicti domini archiepiscopi, quos ille duxerit
 transmittendos.

2. Item precipit etc., quod omnes et singuli de parte^d qui sunt
 expulsi extra terram Bobii, infra XV dies, postquam dictus Ubertinus de Lando et illi
 de sua parte reducti fuerint in civitatem Placentie, redducantur et restituantur in dictam
 terra de Bobio et in possessionibus omnium bonorum immobilium et iurium, que tene-
 bant et possidebant vel quasi tempore quo expulsi fuerunt de dicta terra de Bobio,
 40 salvo iure proprietatis cuiuslibet.

3. Item precipit etc., quod omnes processus, banna et condemnationes criminales
 tam occaxione omicidiorum, robariarum, incendiorum quam cuiuscunque alterius criminis
 occaxione facti et facte seu pronunciate contra predictos de Bobio a tempore, quo
 exiverint dictam terram de Bobio, cassentur et pro cassis habeantur et exnunc eos et

45 1226. a) sequitur Tr delet. F. b) sic F. c) compositores F. d) sequitur lacuna trium
 verborum spatium adaequans F.

1) Cf. inscriptionem pag. 1280 lin. 16 sq.

cas et ea cassari et irritari, ita quod de libris communis Bobii tollantur et deleantur absque alia prestatione pecunie.

4. Item precepit etc., quod omnes assignationes et dationes in solutum facte et date de bonis predictorum de Bobio a tempore, quo expulsi fuerint de dicta terra de Bobio, cassentur et irritentur et pro cassis et irritis habeantur.

5. Item precipit etc., quod predicti expulsi de terra de Bobio absolvantur et pro absolutis habeantur ab omnibus mutuis, fodris, talliis aliisque omnibus per comune Bobii hinc retro impositis et debitis contractis dicto tempore, quo stetere et stabunt extra terram de Bobio.

6. Item in dicta terra de Bobio sint duo consilia, unum videlicet generale et aliud sapientum. Et quod numerus et persone ipsius seu ipsorum consiliorum sit arbitrio capitum dictarum partium, ita quod presentatio ipsorum consiliorum fiat vicario dicte terre et ipsos consiliares ponat et constituat consiliares consilii sapientum.

7. Item precepit et arbitratus fuit etc., quod in dicto consilio generali sint CL consiliarii, medietas cuius consilii eligatur per capud unius partis et suos et alia medietas per capud alterius partis et suos. Et quod maior pars dicti consilii seu aliorum consiliorum, qui essent presentes, quando consilium esset congregatum, more solito habeat plenam bayliam et facultatem omnia ea et singula dicendi, statuendi et reformandi, que eis pro utilitate dicti comunis videbitur expedire. Salvo quod aliquid non possint ordinare, quod sit vel esse possit contra predicta vel infrascripta precepta vel aliquid eorum. Et quod de dicto consilio non sit nec esse debeat aliquis, qui non sustineat onera et facultates comunis Bobii, nisi ei [sit] prestita immunitas per predictum reverendum patrem, nec aliquis possit esse de dicto consilio, qui sit minor XV annis. Et quod consiliarii, qui fuerint electi per predictos ut supra, non admittantur ad dictum consilium, nisi prius fuerint presentati dicto vicario et eorum electio per ipsum fuerit examinata et confirmata.

8. Item precipit etc., quod omnes officiales qui sunt in dicta terra cassentur et quod omnia officia et honores, que sunt solita dari ad brevia in ipso consilio, more solito dentur per sortes et electiones per consiliares electos.

9. Item dictus dominus archiepiscopus arbiter et arbitrator ut supra reservat sibi potestatem et bayliam iterum arbitrandi et arbitramentandi inter dietas partes et quemlibet de dictis partibus et similiter interponendi, declarandi, corrigendi et emendandi semel et pluries et totiens quotiens ei videbitur et placuerit, [super] quibus dixit, precepit, arbitratus et arbitramentatus fuit, si aliqua dubietas vel contentio orierit inter dietas partes in predictis vel aliquo predictorum, et etiam tollendi et mutandi dicta capitula et quodlibet predictorum, si presens esset. Et si presens non esset, omnem bayliam et auctoritatem, quam habet occasione dicti compromissi in predictis omnibus et singulis, comittit predictis dominis Matheo vicario Mediolani et Galeaz eius filio et cuique eorum insolidum etc.

10. Item prorogavit compromissum factum in eum inter dietas partes ad unum annum proxime instantem et reservat sibi omnem auctoritatem et bayliam prorogandi compromissum in eum factum per dietas partes semel et pluries et quotienscunque ei videbitur expedire.

1227. PAX CIVITATIS LAUDENSIS.

Serratur l. c. Edidit Doaniges l. c. II, 78 nr. 31.

(P. deest.)

Hæc sunt precepta facta per reverendum patrem dominum Balduinum archiepiscopum Treverensem, fratrem domini imperatoris etc., inter comune et homines et partem

intrinsecam civitatis Lande ex una parte et dominos Fanonum de Tresoer, Simonem de Sommaripa et Bassanum Arnoldum et alios de parte extrinseca, que appellatur pars de Sommaripis et de Tresoer, ex altera:

1. Inprimis precepit etc., quod inter predictas partes et omnes et singulos illarum partium amodo sit et esse debeat pax et perpetua bona voluntas.

2. Item quod ipse partes vicissim una alteri et altera alteri et omnes dictarum partium seu legitima persona pro eis facere debeant et faciant sibi vicissim pacem, pardonationem et finem et pactum de non petendo et non agendo et omnium suorum iurium et iniuriarum remissionem de omnibus et singulis tractatibus, machinationibus, insultibus, homicidiis, incendiis, guastis et dampnis, de quibuscumque aliis offensionibus, iniuriis tractatis, machinatis, datis, factis et illatis seu etiam perpetratis ab una parte in alteram seu ab aliquo vel aliquibus unius partis in aliquam vel aliquos alterius in personis vel rebus aliquo modo. Ita quod amodo nullam offensionem vel iniuriam faciant nec fieri faciant sibi vicissim nec litem seu questionem vel controversiam aliquam moveant seu agant una pars adversus alteram predictis occasionibus nec aliqua earum, sed amodo ipse ambe partes et quilibet earum quieti et pacifici sint et permanent omni tempore. Et hoc cum promissionibus et obligationibus et renunciationibus et clausulis et tenoribus consuetis.

3. Item quod castra Somalie, Collonii et Sachogniagi libere perveniant et dimittantur custodie [et]^a dispositioni magnifici militis domini Mathei Vicecomitis Dei gratia Romanorum imperatoris [Henrici] semper augusti^b et sacri imperii in Mediolano et comitatu vicarii generalis. Et quod ipse partes et quilibet [pars vel quilibet]^c earum et ipsi de ipsis partibus et quilibet eorum debeant et teneantur curare et facere curari^d cum effectu hinc ad decem dies proximas, quod ipsa castra perveniant et libere relinquuntur custodie [et]^e dispositioni prefati domini Mathei. Que castra predicta dominus Matheus recipiat, retineat et custodiat nomine prefati domini imperatoris.

4. Item^b quod dicti domini Fanonus, Simon et Bassanus et omnes, qui cum eis et de eorum parte fuerunt, prestant^f et prestare debeant et teneantur securitatem seu satisfactionem viginti millium marcharum argenti hinc ad tres dies in manibus prefati domini Mathei de non faciendo fugam de civitate et de stando perpetuo in fidelitate et subiectione domini nostri domini imperatoris et imperii, et de non veniendo perpetuo contra statum vel honorem prefati domini imperatoris et sacri imperii aut fidelium ipsius, de essendo opere et facto contra quascumque personas agentes contra dominum imperatorem et sacrum Romanum imperium vel fideles ipsius.

5. Item quod predicti domini Fanonus et Simon et omnes de eorum parte seu omnes et singuli, qui sunt et apellantur de parte illorum de Somaripa et de Tresoer, seu adherentes eis amodo teneantur et debeant inimicari et guerram viriliter facere omnibus et singulis de parte illorum de Fixiraga et illis de Fixiraga et maxime illis de dicta parte^h de Fixiraga^g, que stant et habitant seu conversantur et stabunt, habitabunt et conversabuntur in castris de Cavenago et Maleo episcopatus Lande et omnibus aliis dicte partis de Fixiraga in quibuscumque locis habitantibus et conversantibus et omnibus aliis inimicis et rebellibus sacri imperii, ubienuque sint et existant.

6. Item quod prestata dicta cautio et dictis castris libere commissis custodie et dispositioni prefati domini Mathei ut supra, quod ipsi Fanonus, Simon et Bassanus a carceribus relaxentur secundum modum et formam contentam in predicta satisfactione seu cautione, de qua superius fit mentio ab eis recipienda.

7. Item quod predictis peractis omnes et singuli carcerati utriusque partis libere relaxentur absque aliqua prestatione pecunie, salvo pro expensis cibi et potus infra

1227. ^a *uicis inclusa corrupta sunt L.* ^b *Item — parte alia uicem scripta L.* ^c *Fixiraga L.*

tres dies post predicta peracta. Salvo quod nullus de Fixiraga seu de parte sua seu ex adherentibus ipsi⁹ parti de Fixiraga, qui sit seu foret captus per aliquam ipsarum partium seu per aliquem ex eis, debeat relaxari, sed consignetur in fortia dieti domini Mathei infra predictum terminum trium dierum. Qui autem sint de parte dietorum de Fixiraga, relinquatur et sit in determinatione et dispositione dieti domini Mathei, cui exaunc ipse reverendus pater dominus Balduinus arbiter et arbitrator et amicabilis compositor ut supra predicta committit.

8. Item precepit et precipit et arbitratur amicabiliter componendo, quod presens pax non sit precepta nec aliquid ex predictis vel infradictis se extendat ad Antonium de Fixiraga nec aliquos seu aliquem de sua parte nec de sibi adherentibus nec in eorum favorem. Imo ab omnibus beneficiis presentis compositionis et pacis penitus sint remoti, quousque illi de illa parte ad mandata et obedientiam dieti domini nostri domini imperatoris redierint. Qui autem sint illi de dicta parte de Fixiraga, relinquatur dispositioni et determinationi predicti domini Mathei, cui exaunc predictam determinationem et declarationem committit⁹.

1228—1231. QUITATIONES DE PECUNIA SOLUTA.

1313. Apr. 23. — Mai. 19.

Quitations von kaiserlichen propontibus ad additionem, quam ex autographis accuratissimè et videtur descriptis paravit Kopp: Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen VI (1851) pag. 197 sq. nr. 143—146.

Cf. mandatum imperatoris supra nr. 912.

1228. QUITATIO PRIOR PRO CIVITATE TURICENSI. Apr. 23.

Autographon superest in tabulario republicae Turicensis. Pendet sigillum.

(P. dest.)

Allen die disen brief sehen oder hören lesen künd ich her Ebrhart von Burgelon frye . . . dez Römischen keisers lantvogt, de ich von dene erbru lüten dem rät und den burgern Zürich gemeinlich ame die ritter alleklichen bin gewert sechshundert und vierzig mark gutes silbers Zürich gewicht. Und ist dez selben worden, als ich do beschiet, hern Chunrate von Tengen fryen driihundert mark, Johause von Landesberg zwei-
hundert und zwoindzwenzig mark, hern Willehelm von Schönnenberg ritter achzehen
mark. So han ich den burgern abe gezalt und abe geslagen hundert mark silbers,
die si vor mäl dem keiser hatten gericht. Und hier ubir ze einem wären und stören
urkunde so gib ich den vor gnanden burgern disen brief besigilt mit minem ingesigel
diefelich.

Die geschach und wart diure brief geben ze Zürich, do man zalt von Gottes gebürt
einhundert jar dar näch in dem drichehenden jar, an dem nächsten Meentage näch
Osteren, den Osterwuchen.

1227. *Quittationes de pecunia soluta.*

1229. QUITATIO PRO CIVITATE CONSTANTIENSI. Mai. 11.

*Autographon servatur in tabulario civitatis Constantiensis. Sigillum desideratur.
(P. deest.)*

Ich her Eberhart von Bürgelon ain frie vogt zu Costentz vergihe des öffentlich
an disem briefe, daz die ererbären lüte . . . der burgermaister, . . . der amman, der rat
und die burger gemainlich der stat ze Costentz mich an den fünfhundert marken, so
si mit mir und maister Herman von Stokka korherren ze Costentz und des Römischen
kaiser Hainriches schriber an des vorgenanten kaiser Hainriches stat überein kament
ze gebenne, hundert marke silbers lötiges Costentzer gewäges lieplich und gütlich
und ganzelich gewert hant. Und zainem verbünde der warhait und zainer stäten
sicherhait so gibe ich der vorgenante her Eberhart von Bürgelon min insigel an
disen brief.

Der wart geben ze Bürgelon, do man zalte von Gottes gebürte drúzehnhundert
jare und in dem dreizehenden jare darnach, an sant Gangolfes tage.

1230. QUITATIO ALTERA PRO CIVITATE TURICENSI. Mai. 19.

*Servatur autographon in tabulario republicae Turicensis. Pendet sigillum.
(P. deest.)*

Allen die disen brief sehen oder hören lesen kúnd ich her Chunrat von Tengen
der junger frye in Chostenzer bischthúme, de ich von den erbern lúten . . . dem rát
und den burgern von Zúrich gewert bin und empfangen han von in drúhundert mark
gútes silbers Zúrich gewicht, die si mir lobten ze gebenne von der stúre wegen . . . dez
Römischen keisers, als si geheissen und gebetten wurden von dem ediln man hern Eber-
hart von Bürgelon dez kaisers landvogte und von meister Herman von Stokka dez
keisers schriber, die von dem kaiser dar zu gesetzt und bescheiden wurden. Und
hier ubir ze einem wáren unde stéten urkúnd so gib ich den vor gnanden burgern
Zúrich disen brief besigilt mit meinem ingesigil öffentlich.

Diz geschach und wart dirre brief geben Zúrich, do man zalt von Gottes geburt
drúzehnhundert jar dar nách in dem drúehendem jar, an dem Samstag vor sant
Urbans tult.

1231. QUITATIO PRO SWITENSIBUS.

*Autographon servatur in tabulario Switensi. Sigillum deest. Signo chronologico
curet, sed certe huic tempori vindicandum est. (P. deest.)*

Ich her Eberhart von Burgelon tun kúnt allen dien die disen brief sehent oder
hörent lesen, daz ich die landlút von Switz ledig han verlan umb sechzig pfunde phennige,
die sú mir gelten soltan. Und daz diz war ist, dar umbe so henke ich min insigel ze
einem offen urkunde der vor geseibenun rede an dizen gegemörtigen brief.

1232. UNIO COMITUM PALATINORUM SUPER IURE ELECTIONIS.

1313. Jun. 21.

*Docum. catalanus autographus, quod asservatur in tabulario secreto domus regiae
Bavariae. Sigillum luteum pendet loco membranaceo. Edidit Wittmann: Monumenta
Wittelsbachensia II. 217 nr. 248. — Bohmer, Reg. 1246—1315 Reichssachen 311. Regesten
der Pfalzgrafen 1711 et 1879. (P. dest.)*

1 Wir Rudolf von Gotes genaden pfälzentruf bi dem Rein und hertzog in
 Bayern tun ehnt allen den die disen brif ansehnt oder hörent lesen, daz wir williech-
 lichen und gern mit gutem rat fründlichen uns für uns und unser erben verricht haben
 und unser hausfrawen Mechtilt mit unserm liben bruder Ludwigen pfälzentrufen bi
 dem Rein und hertzogen in Bayern und er sich herwider für sich, sein hausfrawen
 Beatrieen und ir erben umb alle die sache, di wir und unser vorgenanter bruder mit
 anander ze schaffen heten bis auf den hütigen tag also, daz wir und unser liben bruder
 einen lieplichen zuwurf getan haben an dem Rein überal und ze Bayern, ze Österrich
 und ze Swaben und swa wir erbe haben an lauten und an guten, herscheft und
 sweliberlaye gut ez sei, ehlinn oder groz, lehen oder aigen, besuht und unbesuht, also
 daz wir gemaynlichen mit anander besitzen, haben und niezen sühn und in unser
 herscheft behiben und mit anander leihen und geben, diu weil wir leben. Und wir
 hertzog Rudolf sühn diu wal haben an der ehur dez reiches, diu weil wir leben. (2) Ist
 auch daz unser liben bruder Ludwich uns überleht, so sol er der vorgenanten land und
 herscheft an dem Rein und ze Bayern herre sein untz an seinen tot und sol auch diu
 wal haben an der ehur dez reiches, und sühn unser ehnt mit im noch mit seinen
 ehinden dehainen tayl suchen noch vordern, diu weil er lebt. Wier auch daz wir
 unserm liben bruder überlehten, so sühn wir im und seinen ehinden, ob er ehinde
 gewinnet, daz Got gebe, ellin diu reht stat und veste behalten und uns seinu ehnt
 herwider, als sich unser bruder Ludwich vor gen uns und unsern ehinden verpunden
 und verschriben hat. (3) Swenne auch wir und unser liben bruder bede niht sin,
 so sol der eltiste under unser laider ehinden diu wal haben an der ehur dez reichs,
 diu weil si ungetailt mit anander sint. Vordernit aber si inen tayl anander, so sühn si
 geleich raiten bi dem Rein und ze Bayern und swa si in andern landen leut und gut
 habent, und sol ir dehainer weder elter noch iungerr bezzer reht haben weder an der
 wal noch an dem gut noch an der herscheft vor dem andern, und swelher an diu wal
 mit rehtem tail gevellit, der sol dem andern oder den andern als lieplichen und als
 fründlichen diu vorgenanten wal widerlegen mit andern gut oder herscheft, daz er
 oder si ez für gut haben. (4) Ez stet auch an uns hertzog Rudolffen, wa wir unsern
 liben hausfrawen oder unsers liben bruders hausfrawen ir beder widerlegung, widem
 und morgengabe geben ez sei ze Bayern oder an dem Rein und in swelhem vitztum-
 pnt ez sei in Bayern oder an dem Rein wir unsern liben hausfrawen geben ir wider-
 legung, widem und morgengab, daselben sühn wir auch unsers liben bruders hausfrawen
 geben ir widerlegung, widem und morgengab. (5) Ez sühn auch alle die, di unser
 Felben und diener gewesen sint in disem ehrieg, si sein herren oder diener, arm oder
 rich, unsers liben brüderlins an allerlaye gevarde huld und gnad haben gar und

gantzlichen. Also sūn herwider besunderlich unser herre der bischof von Eystet, sin
 goteshaus und sein dyener und alle die, di unsers liben bruder helfer und dyener
 gewesen sint in demselben ehrieg oder in den sätzen, die zwischen uns gewesen sin
 unz her, ez sein herren oder dyener, reiche oder arm, an allerlaye geværde unser huld
 5 haben gar und gantzlichen. (6) Und daz diu vorgeschriben teidlich und der gemain
 und früntlich zuwurf stet, veste und unzerbrochen beleibe, haben wir einen ayt ze
 den hayligen geschworn und mitsamt uns unser liber swager graf Gerlach von Nazzawe
 und unser getriwe Herman von Haldenberch, Rudolf von Haslang und Götfrid der
 Pæuler unser vitzium ze Bayern und an dem Rein. So hat herwider geschworn unser
 10 vogenanter bruder Ludwich mit sein selbs leip, den vogenanten zuwurf und teidlich
 stet ze haben, als vor geschriben stet, und mit im graf Berhtolt von Graispach, graf
 Berhtolt von Neyffen, Berhtolt der truchssetze von Chülental und Weigel der vitzium
 von Amberch. (7) Wir und unser bruder mügen und sūn zu den vogenanten
 teidingen setzen mit gemainem rat, davon alle unser sache gebezert werden. Swie
 15 ez auch get, so sūn di vogenanten teidlich und zuwurf stet beleiben als wir geschworn
 haben und sūn noch mügen niht übervarn werden. Und darüber ze urchund geben
 wir disen brif mit unserm insigel versigelten.

Der geben ist ze München, da man von Christes geburt zelt dreitzechenhundert jar
 darnach in dem dreitzechenden jar, dez mehsten pfintztags vor sant Iohannes tag ze
 20 sunwenten.

1233—1238. ACTA CIVITATIS TERVISINAE.

1313. Jun. 23. — Sept. 10.

Cf. supra nr. 937, 983 et 989.

1233. PROVISIONES CIVITATIS. Jun. 23.

25 *Denuo continimus codicem saec. XVII, bibliothecae Tervisinae (Raccolta Scote tom. IV),
 quem iam supra ad nr. 629, 630 edendos adhibuimus, pag. 117 et 121, ubi sumpta sunt
 da un Libro di Riformazioni della Cancelleria del Comune di Treviso segnato Riformazione
 nr. 2, 1313, 1314 hodie deperdito fol. 29. Edulit Veri (Storia della marca Trevigiana)
 V, 211 nr. 574. (P. deist.)*

30 Die sabbati XXIII. intrante Junio.

Consilio trecentorum communis Tervisii in palatio minori communis Tervisii coram nobili
 et potenti milite domino Bartholomeo de Guidoanis honorabili potestate Tervisii . . .
 congregato, proposuit idem dominus potestas . . .^a ad formandum responsionem fiendam
 ambaxatoribus domini imperatoris in consilio CCC . . .^a ad providendum super amba-
 35 xata per Marcum de Adelmario in consilio CCC exposita, qui nuper venit de curia
 domini imperatoris, et super consilio dato per certos officiales curie dieti domini
 imperatoris . . .^a

1. Haec est provisio facta per certos sapientes electos per curias domini potestatis
 secundum formam consilii CCC ad formandum et providendum super facienda respon-
 40 sione ambaxate in consilio CCC alias exposite ex parte domini imperatoris per venera-
 bilem virum dominum fratrem Guilielmum abatem de Lucedio et Ticinum de Colle

ambaxatores dicti domini imperatoris super eo quod petebant et requirebant auxilium hominum armatorum a comune Tervisii prestandum domino imperatori, prout ipsius honori et comunis Tervisii videretur convenire.

2. In primis providerunt concorditer predicti sapientes, quod respondeatur predictis ambaxatoribus in hunc modum, videlicet quod super ambaxata alias exposita per dictos ambaxatores domini imperatoris comuni Tervisii exponatur ipsis ambaxatoribus, quod eis placeat et dignetur dictum comune et homines civitatis Tervisii comendare pedibus serenissime maiestatis.

3. Item super requisitione per eos facta comuni Tervisii de prestando dicto domino imperatori subsidio hominum armatorum, respondeatur eis, quod libenter complacerent eidem domino imperatori circa eorum requisitionem, si possent. Sed propter multa et diversa intolerabilia onera expensarum, que civitas Tervisii retroactis temporibus XXX annis nuperrime elapsis sub tyrannico dominio constituta oppressa sustinuit, necnon etiam propter gravia guerrarum discrimina, que a circumstantibus diete civitati incurrere videntur ad presens, civitas predicta non immerito pertimescit, cum publice asseratur et habeatur pro firmo, quod intendit dominus comes Goricie ipsam civitatem suo dominio tyrannice subiacere. Quare occasionebus evidentibus superius assignatis dignetur imperialis elementia predictam civitatem Tervisii et homines eiusdem ab huiusmodi requisitione habere rationabiliter excusatos.

4. Hee est provisio facta per certos sapientes electos per curias domini potestatis ad providendum super ambaxata exposita per Marcum de Adelmario notarium ambaxatorem comunis Tervisii transmissum ad curiam domini imperatoris, qui nuper venit de curia, et super consilio dato per certos officiales curie dicti domini imperatoris et super litteris et novis missis de partibus Foriulii per dominum Rigum Carbonensem militem dicti domini potestatis, qui superest ad custodiam de Cavolano et aliorum locorum et continuum districtus Cenetensis pro comuni Tervisii):

5. In primis providerunt predicti sapientes quod per comune Tervisii super aliis verbis et ambaxatis retroactis per Marcum de Adelmario de curia domini imperatoris ad presens supersedeatur, donec aliud habeatur ab ambaxatoribus missis domino^b comiti de Goricia et quousque venerint dominus Dominicus de Ultramontibus, Milancius de Bononia, Zafredus de Pistorio et Iohannes de Castignono ambaxatores domini imperatoris, qui veniunt Tervisium.

.^c

6. Super provisionibus factis per certos sapientes super ambaxata exposita per Marcum de Adelmario et consilio dato per officiales domini imperatoris et litteris domini Rigi firmatum fuit per CL in concordia, LXIX in contrarium existentibus et duobus in conscientia, prout consuluit dictus dominus Petrus Ancianus. Qui consuluit quod provisiones predictae sint valide et firme, excepto quod provisio facta, ubi dicitur quod si necesse esset omnino, quod nos requireremus adiutorium ab aliquibus etc., ad presens pendeat, cum in ea non specificent, a quibus debeat preberi et haberi.

7. Super provisione mittendi religiosos in curiam domini imperatoris firmatum fuit per CLXXXI in concordia, XXVIII in contrarium existentibus, prout consuluit dominus Petrus Ancianus predictus. Qui consuluit quod valeat dicta provisio et mittantur duo viri religiosi ad curiam domini imperatoris pro tractandis negociis in curia ipsius domini imperatoris pro utilitate et stato pacifico civitatis Tervisii et quod sit in arbitrio domini potestatis et eius curie de nunciis mittendis pro ambaxatoribus, qui sunt in curia domini imperatoris, ut Tervisium valeant libere remeare, quandoeumque eis videretur expedire.

1234. PROVISIONES CIVITATIS ALTERAE. *Id.* 4.

Item pag. 130 sumptus ex eodem Libro fol. 34 continens (= Verri l. c. VI, 6 nr. 378).
(P. deist.)

Die^a quarto intrante Julio.

5 Consilio trecentorum comunis Tervisii in minori palatio comunis etc. [primo]^b petit consilium exhiberi super litteris domini ducis Venetiarum pro parte ipsius missis domino potestati et communi Tervisii in presenti consilio vulgariter expositis et perlectis, cum per curias dieti domini potestatis, ancianorum et consulum et consilium XL firmatum extiterit, quod diete littere proponantur ad presens consilium trecentorum. Secundo
 10 super provisionibus factis per certos sapientes electos per curias dieti domini potestatis ex vigore reformationis consilii trecentorum lectis in dicto consilio vulgariter et distincte, cum per dictum consilium trecentorum firmatum fuerit, quod diete provisiones proponantur ad consilium trecentorum.

Quarum provisionum tenor talis est:

15 In Christi nomine amen.

Super ambaxata alias exposita et retracta per Marcum de Adelmario notarium in consilio trecentorum super facto domini imperatoris et responsione facienda ipsi domino imperatori super negotio, de quo tractatum est et tractatur inter dominum imperatorem et Tervisinos, providerunt sapientes super hoc electi, quod per comune
 20 Tervisii mittantur prudentes et discreti viri religiosi vel ecclesiastice persone ad curiam domini imperatoris, exponendo umiliter et devote imperatorie maiestati, quomodo cives Tervisini post eius adventum in partibus istis fuerunt semper obedientes et devoti et subiecti imperiali celsitudini et vicario suo dato et deputato eisdem, et quomodo ille vicarius dominus Rizardus de Camino pretextu imperialis maiestatis extorsit sepe et
 25 sepius innumeram ac importabilem pecunie quantitatem a civibus Tervisinis, quam ipse suus vicarius asserebat de necessitate mittendam ad curiam domini imperatoris, et in tantum fuit lac subtractum ab eisdem civibus, quod sanguis ex verberibus exalavit, ita quod vere cadebat proverbium in civibus Tervisii, qui nimium emungit, sanguinem elicit¹. Postmodum mortuo dicto suo vicario domino Rizardo de Camino successit sibi
 30 frater suus dominus Guccello de Camino, qui cives Tervisii tam afflictos et contractos de levi sibi subiecit licet invitos et tenuit captivatos, quousque Deus per suam potentiam et misericordiam ab eius dominio [eos]^b liberavit. Verum est quod postquam sic dieti domini Guccellonis potentiam evaserunt, nimium sunt afflicti gravibus oneribus et expensis per dominum comitem Goricie, qui est cognatus ipsius domini Guccellonis, et
 35 per potentiam Paduanorum, qui sunt ex alio latere, cum quibus dominus Guccello de Camino contraxerat societatem invitis Tervisinis. Ita quod civitas Tervisii usque modo permansit tanquam navis in mari fluctuanti posita sine regimine atque velis, unde vere flebiliter potest dici, quomodo sedet sola civitas² Tervisii, que iam floruit divitiis, potentia et virtute^c, usque ad exterminium nunc deducta. Quare flexis genibus ac
 40 prona devotione et precibus lacrimosis cives Tervisii ad pedes imperialis maiestatis cadentes imperiali clementie et celsitudini, que semper suos subiectos nutrire et fovere misericorditer consuevit, supplicent reverenter, humiliter et devote, quatinus clementia imperialis exaudiat et sublevet cives Tervisii tantis detentis oneribus et oppressos et dignetur per immensam clementiam prefatos cives Tervisinos sincere et dimittere in eo
 45 statu in quo nunc sunt saltem usque ad annum. Et ad hoc postulandum non immerito

1234. ^a) (predicto) *add. c.* ^b) *ecceidit c.* ^c) *sequitur modo c.*

1) *Prov.* 30, 33. 2) *Thron.* 1, 1.

— Cuius periculum exponeunt, quod si iam aliter de eis disponeretur per cultum imperatorum et potentis, in momento per cervicosam Paduanorum potentiam et proterviam ante omnia destruerentur funditus omnino, de quo magnam perditam faceret imperialis potestas, paratosque se offerunt cives Tervisini ad providendum camere imperiali quantum quod sibi suppetunt facultates. — Et alia dicant et exponant, que circa tale negotium viderint expedire. — Et oportet quod dicti nuncii cum omni festinatione celeriter transmittantur.

1235. *PROCURATORIUM CIVITATIS. Id. 20.*

Per pag. del 'Atto de aut copat autentica poss data d'el Signori Dalla Costa abitato in Valledolcedom? adiutatum est etiam 'E'emplum sampone in Libria mchabata in co tabulis coopta signata T in cancellaria Communis Tarvisi existit fol. 251 et 252 e. Veri l. e. VI. li. nr. 589). Nominat omnia sunt. (P. deest.)

In Christi nomine amen.

Anno Domini MCCCXIII, indictione XI, die XX, Iulii, presentibus dominis Blachino de Camino, Alinerio de Azonibus militibus, Rolandino et Gerardino fratribus de Bragis, 15 Alberto de Altaloro iudicibus, Marco de Adelmario, Bonapasio de Eccelo, Bonfrancesco Fatre notariis et aliis, consilio CCC in palatio communis Tarvisii ad sonum campane et voce preconiis more solito congregato, coram presentia discreti et sapientis viri domini Dondedoi de Tameredis de Bononia iudicis et assessoris ac vicarii nobilis militis domini Bernardi de Cornia honorabilis potestatis Tarvisii et in presentia illorum de 20 curia dicti domini potestatis, antianorum et consulum et in presentia gastaldionum et supragastaldionum seclorum populi civitatis Tarvisii, de quibus due partes, scilicet concilii trecentorum et ultra et due partes curie antianorum et consulum et in presentia gastaldionum et supragastaldionum et ultra fuerunt in dicto consilio presentes. — prefatus dominus vicarius et ipsi antiani et consules et gastaldiones et supragastaldiones superius 25 nominati cum voluntate dicti consilii trecentorum ex vigore consilii supradicti et eius auctoritate, nomine et vice communis Tarvisii et hominum civitatis et districtus eiusdem, aut cum dicto domino vicario et ipse dominus vicarius una et simul cum eisdem fecerunt, constituerunt et creaverunt ac ordinaverunt Marcum Gaiotum et Federicum de Eccelo notarios Tarvisinos presentes et volentes suos et dicti communis nuncios, syndicos, 30 seniores et procuratores simul et in solidum, ita quod non sit potior conditio occupantis, corporaliter ad omnia et singula infrascripta agenda, tractanda et complenda, scilicet ad comparandum coram serenissimo domino Henrico divina gratia dignissimo Romanorum imperatore ac faciendum sibi reverentiam et obedientiam, fidelitatem debitam et devotam cum omni subiectione, et ad prestandum iuramentum debite fidelitatis in omnibus capi- 35 tulis et clausulis opportunis, et ad impetrandum et humiliter postulandum de gratia cordi ab imperiali clementia et imperatoria maiestate, quod civitas Tarvisii et districtus civis eius permaneant in statu communi, pacifico et tranquillo, et quod de solita dignitate et multa misericordia civitas Tarvisii et eius districtus et cives eius ex generali beneficio et largitione et de gratia speciali sint immunes a collectis, a factio- 40 nibus, ab exercitiis et cavalcatis et aliis impositionibus militum et peditum, sacri regni semper honore salvo. Hec omnia cum precibus et lacrimis humiliter exorando et supplicando graves et diuumerosas ac importabiles afflictiones et molestias, quas a multis annis et temporibus usque modo sustinuerunt continue in personis et rebus et per deus misericordiam indebite reportarunt, ut hoc est notorium omnibus manifeste. — Et ad 45 preces et supplicia humiliter imperatorie maiestati, quod celsitudo imperialis dignetur remo-

vere et annihilare processus per curiam imperialem factos contra civitatem et commune Tarvisii et cives eius, cum revera inculpabiles extiterint de criminibus et culpis eisdem impositis et illatis. Et generaliter ad omnia alia [faciendum]^b, que in predictis et circa predicta fuerint facienda seu necessaria, utilia et opportuna, et ad substituendum unum et plures syndicos, procuratores et actores ad faciendum omnia et singula, que in predictis et circa predicta fuerint facienda. Promittentes prefati vicarius et consiliarii supradicti michi notario infrascripto recipienti pro sacratissimo Romanorum imperatore firma et rata habere et tenere omnia et singula supradicta et quodlibet predictorum et nullo tempore contravenire, et quidquid per predictos syndicos seu alterum eorum vel per substitutum seu substitutos factum fuerit atque gestum, sub hypotheca rerum et bonorum dicti comunis Tarvisii.

(*Sequuntur nomina hic omissa.*)

Actum Tarvisii in palatio comunis.

Ego Petrus Viviani de Padernello sacri palatii notarius dicti domini potestatis et officialis comunis Tervisii de voluntate et mandato supradictorum dominorum vicarii domini potestatis, predictorum antianorum, consulum, dominorum de maleficiis, gastaldionum et supragastaldionum scolarum populi civitatis Tervisii, consilii trecentorum et superadditorum dicto consilio interfui et scripsi.

1236. LITTERAE NUNTIORUM IMPERATORIS. Aug. 3.

Item pag. 31 cum nota: 'L'originale in Bombacina si conserva appresso li Signori Del Corno' (= *Verci l. c. VI, 22 nr. 588*). Inscriptionem præbent: Nobilibus et prudentibus viris dominis Bernardo de Cornuo potestati et ancianis comunis Tarvisii. Cf. supra pag. 1033 not. 1. (P. deest.)

Nobilibus et prudentibus viris dominis Bernardo de Cornuo potestati Tarvisii et ancianis civitatis eiusdem Dominicus de Dugn[ey]o^a miles et Milancius de Loia^b index imperialis culminis legati salutem et se ipsos ad omnia beneplacita promptuos.

Non sine admiratione persistimus, quia dum Io[h]annem de Zordano notrium civem et ambaxiatorem vestrum ad nos transmiseritis cum litteris vestris, cui ex parte vestra debebamus habere fidei complementum, remisimus eum ad vos informatum cum litteris super omni eo, quod nobis visum fuerit expedire pro expeditione fidelitatis vestre facienda principi antedicto. Qui vester ambaxiator nobis promisit, quod ei iniunctum fuerat incontinenti feliciter expedire et ad nos responsionem plenariam reportare. Verum tamen nondum rediit et sub expectatione persistimus. Quare Frissintinum notarium et Selata^c familiares et nuncios nostros ad vos transmittimus, quibus super predictis et relaxatione quorundam nunciorum, qui veniebant ad nos, Tonsi videlicet et Rubei, adhibeatis fiducie complementum. Sic vos gerentes super predictis, sicut de vobis credimus et speramus. Et ipsos nostros nuncios vobis placeat nostri amoris intuitu celeriter expedire.

Dat. Venetiis, die tertio Augusti.

1237. PROVISIONES CIVITATIS POST MORTEM IMPERATORIS.

Sept. 1.—10.

Item pag. 172 et 175 ex Libro ad nr. 1233 citato fol. 55 et 56 (= *Verci l. c. VI, 26 nr. 594*). (P. deest.)

1236. ^a) Dugn . . . no c. ^b) ita c. ^c) Selata (sic) in c.

Die primo Septembris.

Consilio ancianorum et consulum congregato etc. firmaverunt nemine discrepante, quod nunciū qui sunt septem, qui portaverunt litteras de morte domini imperatoris ex parte comunis Florentie, comunis Bononie et comunis Padue et domini Bartholomei de Guidoanis, induantur pro comuni Tervisii tunicam et epitogium de panno valoris VIII grossorum vel usque ad X et non ultra et super indumentum uniuscuiusque nunciatorum ponantur armature comunis et domini potestatis et quod predicta indumenta solvantur de denariis daciorum panis et vini de Mestre.

Ad que exequenda electi fuerunt infrascripti. (*Sequuntur nomina hic omissa.*)

Die X. Septembris.

Firmaverunt anciani et consules nemine discrepante coram dicto domino potestate, quod in adventu sindicorum comunis Tervisii, qui missi [fuerunt]^a ad curiam domini imperatoris, incontinenti ubi picta erat armatura domini imperatoris super portas civitatis Tervisii, pingatur ibidem armatura comunis Tervisii et arma dicti domini potestatis et quod figure beatorum Petri et Pauli apostolorum et Liberalis confessoris et Bartholomei apostoli super omnibus portis civitatis Tervisii de novo pingantur et renoventur omnino et quod caput cuiuslibet sanctorum sit aureum.

1238. PROTESTATIO PROCURATORUM BONONIAE FACTA. *Sept. 10.*

Item pag. 173 tratta da una pergamena della Cancellaria del Comune' (= Verci l. c. VI, 27 nr. 595). (*P. deest.*)

In Christi nomine amen.

Anno Domini MCCCXIII, XI. indictione, die decimo mensis Septembris. Coram vobis domino Iohanni olim de Brodariis de Sassoferato honorabili potestati civitatis Bononie Nicolaus Gallus et Maphaeus de Cathaldo syndici et procuratores substituti a Marco Gayoto et Federico de Ecelo notariis sindicis et procuratoribus comunis Tervisii, ut in carta sindicatus scripta per Petrum de Padernello notarium¹ et ut in carta substitutionis scripta manu Marchi de Adelmario notarii continetur², visis et lectis per me notarium infrascriptum, sindicario et procuratorio nomine dicti comunis ac nomine et vice singularum personarum civitatis predictae protestati fuerunt et dixerunt, quod offerunt se paratos parere et obedire preceptis eelsitudinis imperialis domini Henrici olim Romanorum imperatoris et per eos non stat, quod ad ipsum accedant et pareant in omnibus, que tenentur et debent. Sed predicta effectualiter exequi et complere non possunt et iam iter arripuerant accedendi ad ipsum in civitate Bononie, sed quia ad ipsum absque multis periculis per partes aliquas non possunt accessum habere tum propter viarum discrimina, tum propter famam et clamoriam, immo verius notoriam insinuationem et vocem communem undique precedentem, quibus notorium taliter extat, quod nulla potest tergiversatione celari, dictum dominum imperatorem esse defunctum, et verum sit et constet nobis, eum esse defunctum, et sic non valent predicta effectualiter explicare, protestantes etiam et dicentes, quod si non accedunt ad ipsum dominum imperatorem ex causis premissis, quod per eos non stat, immo libentissime ipsum adirent ad predicta omnia et singula facienda et complenda, quod nullum comuni et hominibus Tervisii et personis singularibus antedictis debeat preiudicium generari, sed semper omne ius et excusatio atque defensiones salve sint comuni et hominibus antedictis.

1237. *l. c. l. c.*

1. *S. c. c. c. 1235.* 2. *Quae serrata non est.*

Actum in palatio veteri communis Bononie super solarollo posito inter salam domini potestatis prope tondulum, presentibus dominis Nicolao quondam Bonixini notario, domino Bartholomeo notario olim domini Guilielmi de Guidoanis milite, qui dixit sibi^a cognitos predictos syndicos et procuratores superius nominatos, Benvenuto quondam
 5 domini Gabrielis de Grogno et domino Guiducio archipresbitero olim dicti domini Guilielmi de Guidoanis testibus ad hec vocatis et rogatis.

Ego Lambertus Melloni quondam Albertucii imperiali auctoritate notarius predictis omnibus presens interfui eaque rogatus scribere publice scripsi.

1239.

10 PROMISSIO ARCHIEPISCOPI COLONIENSIS DE TELONEO NOVO BUNNENSI.

1313. Aug. 10.

*Ineditum proponimus ex autographo tabularii generalis regni Bavarici Sponheim Grafschaft fasc. I nr. 18. Sex sigillorum foramina adsunt; superest solum tertium
 15 sigillum, sc. Weneri de Tonburg, loro membranaceo pendens, sed lacsum. Cf. supra nr. 1217.
 (P. deest.)*

Nos Henricus Dei gracia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii per Ytaliam archicancellarius universis presencia visuris et audituris notum facimus, quod cum invictissimus dominus noster dominus Henricus Romanorum imperator, tunc
 20 Romanorum rex nobis pro expensis in obsequio suo et imperii factis dederit theoloneum novum in Bunna supra theoloneum hereditarium ecclesie nostre ibidem habitum et inter alia nobilibus viris Symoni et Iohanni de Spanheim^a comitibus consanguineis nostris dilectis sex milia librarum Hallensium pro servicio ab eisdem predecessoribus dicti domini nostri imperatoris et imperio impenso recipienda deputaverit, nos cupientes
 25 ipsis satisfacere de premissis recognoscimus, quod preter illa, que in uno Turonense in dicto theoloneo per nos eis pro dicta summa sex milium librarum Hallensium deputato haecenus per Iohannem eorum ad hoc nuncium deputatum receperunt, quia aliquando aliqua eis in tempore preterito prout debebatur data de ipso theoloneo non fuerunt, tam pro ipsis detentis de eadem summa quam pro servicio et expensis, quod et quas
 30 in nostro et ecclesie nostre Coloniensis diebus nostris fecerunt et sustinuerunt et inantea facient, defalcatis^b pereceptis in ipso theoloneo per eosdem usque in presentem diem de summa antedicta, remanemus eisdem adhuc obligati in tribus milibus octingentis et octoginta libris Hallensium, quas ipsis demonstramus recipiendas exnunc inantea per
 35 eorum nuncium, prout haecenus consuetum est, in redditibus unius Turonensis theolonei memorati, sic quod nunc inantea per nuncium suum redditus dicti Turonensis, qui est octava pars ipsius theolonei, sine cuiusvis impedimento percipiant, donec ad bonam computationem eis satisfiat de summa ipsis debita, ut est dictum. Et ut nobis et ecclesie nostre, pro quo eciam ipsis ex mera liberalitate nostra ipsam summam augmentavimus, sint in futurum ad obsequia firmiter obligati, promittimus hec ipsis observare fraude et

40 1238. ^a) se c.

1239. ^a) sequitur ... or. ^b) in corr. or.

dolo penitus exclusis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum una cum sigillis venerabilium virorum Henrici prepositi Bunnensis et archidiaconi Coloniensis, Weneri de Toneburg prepositi Aquensis Leodien. dyoc., Gerardi archidiaconi Treverensis, Roperti comitis de Virnenburg ac opidanorum nostrorum Bunnensium presentibus est appensum.

Et nos Henricus Bunnensis, Wernerus Aquensis prepositi, Gerardus archidiaconus Treverensis, Ropertus comes de Virnenburg ac opidani Bunnenses in horum amplio- rem evidenciam ad preces reverendi domini nostri domini Henrici archiepiscopi Coloniensis et mandatum sigilla nostra presentibus duximus apponenda.

Datum in Brule, in die beati Laurencii martiris, anno Domini MCCCXIII.

1240. 1241. LITTERÆ FLORENTINORUM.

1313. Aug. 27.—Sept.?

Proponimus ad editionem, quam e codice tabularii regii Florentini 'Signori Carteggio Missive Minutari I Cancelleria nr. 4' (= E) paravit Bonaini 'Acta Henrici VII.' II, 278 sqq.

1240. ENCYCLICA DE MORTE IMPERATORIS. Aug. 27.

Apud Bonaini l. c. II, 278 nr. 365 ex E nr. 61. (P. deest.)

Fratribus suis dominis ordinibus civitatis Lucane priores artium et vexillifer iustitie civitatis Florentie salutem et gaudium.

Felicissimos rumores, quos dominus Ihesus Kristus de alto nobis aliisque devotis sancte matris ecclesie, veris et fidelibus kristianis, oportuna prospiciens, causam nichilominus propriam prosequendo noviter preparavit, vobis confidelibus et confratribus nostris ad tam plenum quo nullum posset esse plenius isto seculo gaudium tenore presentium nuntiamus. Videlicet quod tyrannus ille sevissimus Henricus olim comes de Luciburgo, quem ipsius matris ecclesie rebelles et persecutores antiqui, scilicet Gibellini, vestri et nostri perfidi inimici, regem Romanorum et imperatorem Alamanie appellabant quique Lombardie ac Tuscie provincias iam pro parte non modica sub imperii velamento consumserat et flammarat, die Veneris preterita proxime vigesimaquarta huius mensis in terra de Buonevento diem clausit extremum, et quod Aretini et comites Guidones Gibellini versus Aretium et Pisani et Teutonici versus Pisas cum eius cadavere recesserunt omnesque Gibellini qui cum eo erant ad amicas sibi circumpositas fortilitias confugerunt. Et in horum signum evidentius rebelles nostri, qui castrum de Montevarchi tenebant, dimiserunt illud et residui se et dictum castrum ad nostram obedientiam converterunt. Congandete igitur nobis in tam arduis tamque felicibus prosperitatibus quesumus, cari fratres.

Data Florentie, die XXVII. mensis Augusti, XI. indictionis.

Eodem modo scriptum est infrascriptis cardinalibus:

Reverendissimo in Kristo patri et domino domino Francisco Dei gratia Sancte Marie in Cosmedin diacono cardinali devoti sui priores artium et vexillifer iustitie,

1239. Henricus in loco caso or.

populus et comune civitatis Florentie cum recommendatione se ipsos paratos ad reverentiam et honores.

Felicissimos rumores, quos dominus Ihesus Kristus de alto nobis aliisque devotis sancte matris ecclesie, veris et fidelibus kristianis, oportuna prospiciens, causam nichilominus propriam prosequendo noviter preparavit, vobis tanquam patri precipuo ad gaudium tenore presentium muntiamus. Videlicet quod tyrannus ille etc. ut supra usque ad finem.

Data die predicta.

Domino Guillelmo Sancti Nicolay in carcere Tulliano diacono cardinali

Domino Napoleoni Sancti Adriani diacono cardinali

Domino Arnaldo Sancte Marie in Porticu diacono cardinali

Domino Luce Sancte Marie in Via lata diacono cardinali.

1241. LITTERAE COMITI DE WIRTEMBERG MISSAE. Sept.?

Apud Bonaini l. c. II, 279 nr. 366 et E nr. 73. In adnotatione ponimus litteras certe eidem comiti a. 1313. Apr. 25. missas ad eandem editionem II, 247 nr. 321 et E nr. 171.
(P. dest.)

Magnifico et potenti viro domino Eberardo Dei gratia comiti Wurtemberg, amicorum suorum carissimo debite honorando Iacobus Cantelmi miles regni Sicilie magister panettarius vicarius, priores artium et vexillifer iustitie, consilium, populus et comune civitatis Florentie salutem et honorum optata et felicia incrementa.

Magnificentie vestre licteras delatas nobis per egregium et nobilem virum Eggebertum dietum de Agemberch, familiarem et secretarium vestrum, latorem presentium ipsumque Eggebertum suscepimus honore quo decuit et earum tenorem et etiam ea, que ipse vir prudens pro parte vestra coram nobis retulit et exposuit viva voce, diligenter intelleximus et libenter. Quibus sic providimus respondendum, quod in missione dieti familiaris vestri et in tenore licterarum vestrarum et in expositis per eundem liberalitatem et affectionem vestram, quam ad serenissimum principem dominum Robertum Ierusalem et Sicilie regem nos aliosque devotos sancte matris ecclesie, qui Guelfi vulgariter appellantur, geritis et habetis, cognovimus manifeste. De quibus vestram sapientiam industriamque sollicitam multipliciter commendantes, vobis exinde gratiarum referimus copiosas et multiplices actiones, quantas possumus et debemus, ad vestra beneplacita et honores nos et nostra libere offerentes. Et quod licet terrarum nos disiungat distantia, cordibus tamen nostris firmavimus, vobis perpetuo eisdem affectibus et effectibus esse proximi et coniuncti et amicitiam et fraternitatem vestram, quam carissimam gerimus, nobis gratis semper actionibus duce Domino conservare. Et quod ipsius familiaris vestri

1) Comiti predicto ex parte communis salutem et honorum felicia incrementa.

Licet terrarum distantia nos disiungat, verumtamen ex solius liberalitatis et curialitatis vestre plenitudine tracta firma fiducia et etiam considerato, quod vos et nos contra tyrannum illum regem, vestrum adversarium, ad unum finem tendimus et effectum, secure ad magnificentiam vestram mictimus preces nostras sieque cum de partibus Alamanie atque Boemie a vobis desideremus habere rumores omnes et singulos existentes in partibus antedictis et maxime si gentes et que et quot parantur, ut veniant in auxilium dieti regis, et in quo statu sunt officiales et vicarii regii in Alamania et filius in Boemia, magnificentiam vestram, quam nobis carissimam gerimus et habemus, affectuose requirimus et precamur, quatinus omnia et singula nova, que habetis de predictis et aliis quibuscumque scribenda, nobis per vestras licteras latori presentium exhibendas et etiam per alios vestros nuntios successive in posterum declaretis, nostris precibus et gratia speciali, qui parati sumus omni tempore ad omnia vestra beneplacita et honores. Quibus vestris nuntiis de labore suo satisfieri curialiter faciemus.

Data Florentie, die XXV. mensis Aprilis, XI. indictionis.

oratio et adventus letificavit plurimum corda nostra et ad ipsius orationis nostreque petitionis effectum animis nostris erat festine ac vigilanter intendere. Sed medio tempore ac paulo post ipsius adventum providit vobis et nobis altissimus Ihesus Kristus super processibus illius tiranni sevissimi Henrici olim comitis de Lucioburgo, quem rebelles et persecutores antiqui sanete matris ecclesie, scilicet Gibellini, Romanorum regem et imperatorem Alamanie appellabant quique die vigesimaquarta mensis Augusti proxime preteriti diem clausit extremum in districtu civitatis Senarum loco qui dicitur Bonconvento, ita quod non expedit, quod de veniendo vel gentes vestras mietendo ad partes nostras labores presentialiter assumatis. Vestrum veruntamen subsidium vestrasque oblationes fraternas amplectimur illudque, cum necesse fuerit, cum fiducia requiremus. Et ideo magnificentiam vestram affectuose precamur, quatinus placeat vobis esse sollicitus et intentus ad ea, que vestram et amicorum vestrorum salutem respiciant, et in futuris celeriter et salubriter providere nobisque loco et tempore oportunis describere, quicquid facere possemus amicis utile et contrarium inimicis et si de aliquo debemus dominos reges Francorum et Ierusalem et Sicilie informare. Nos enim semper invenietis ad vestra beneplacita expositos et paratos. Qui quidem familiaris vester elegit, postquam certus fuit de ipsius Alamanie regis morte, esse ab eundo ad ipsum dominum regem Ierusalem et Sicilie desistendum.

Data Florentie, die . . .^a mensis Septembris, XI. indictionis.

1242. UNIO SUPER OFFICIO CAMERAE IMPERIALIS.

1313. Sept. 11.

Autographon tabularii Assenheimensis devoto descripsit vir d. E. Schaus. Pendet sigillum lacsum loco membranaceo¹. Edidit iam olim Gudenus 'Codex diplomaticus' III, 93 nr. 74 ex Copiario quodam, ut videtur. Cf. Sauer 'Codex diplomaticus Nassovicus' I, 3 pag. 85 nr. 1521. (P. deest.)

Nos Phylippus de Falkenstein senior dominus in Minzimberg recognoscimus in hiis scriptis, quod nobilis vir Phylippus de Falkenstein etiam dominus in Minzimberg noster patruelis ob singularem amicitiam nos et nostros heredes ad officium imperialis camere constituit legitimos coheredes sub hac forma, quod quandoecumque ambo presentes fuerimus in curia domini . . . imperatoris vel regis, tunc ipse solus debet esse camerarius et nos non. Si autem nos presentes fuerimus in curia domini imperatoris vel regis preter ipsum, tunc debemus esse camerarius et officium exercere. Et sive ambo sive unus nostrum presentes fuerimus in curia predicta, semper omnes et singulas obvenciones et utilitates a dicto officio derivantes equaliter dividemus. Volumus etiam, ut heredes dicti . . . patruelis nostri in dignitate dicti officii preferantur nostris . . . heredibus, sicut ipse nobis ut predictur, et quod utilitatem dicti officii capiant equaliter, ut de nobis superius est expressum. Dantes has nostras litteras in testimonium super eo.

Anno Domini actum MCCCXIII, III. Idus Septembris.

¹ 1241. *Ac. Incom. in E.*

² *U. G. Archiv der Verein für Nassauische Alterthamskunde und Geschichtsforschung XIII (1874) 100-101.*

1243—1247. TESTIMONIA DE MORTE HEINRICI VII. IMPERATORIS.

1313. Sept. 14. — 1314. Mai. 15.

Adhibuimus ad edenda Scripta nr. 1243—1247 haec subsidia:

1) *transsumtum episcopi Argentiniensis a. 1314. Febr. 11 confectum¹, quod servatur Basileae in tabulario reipublicae; sigillum parum laesum pendet; edidit male lectum Kopp ‘Geschichtsblätter aus der Schweiz’ I (1854) pag. 125 sq.: nos transsumtum A benivolenter transmissum denuo contulimus;*

2) *eiusdem transsumti exemplar aliud, quod in archivo conventus fratrum Praedicatorum Luxemburgi existisse opinari licet, ad editionem a. 1605. ab Iohanne Bertelio abbate Epternacensi paratam ‘Historia Luxemburgensis’ pag. 49 sq.: praecipuus tantum varias lectiones adnotavimus;*

3) *eiusdem transsumti transsumtum a. 1408. Mai. 18. factum, quod tunc in archivo conventus fratrum Praedicatorum Lubicensis servatum adhibuit Hermannus Korner in ‘Chronica novella’ a nobis ipsis a. 1895. edita pag. 226 cap. 561: nos hic adnotavimus lectiones, quas praebet recensio B codicis Lincopiensis (= cod. Gotting. hist. 64 III) fol. 247 sq.*

1243. SCRIPTUM EPISCOPI ARETINI. 1313. Sept. 14.

Ex 1 (= Kopp l. c. pag. 125), 2 pag. 49 sq., 3 fol. 247. Orthographiae minutia correximus, potiores tantum lectiones adnotantes. (P. deest.)

Venerabili patri suo et^a domino speciali domino Nicolao^b Hostiensi^c episcopo Guido^d miseracione divina episcopus Aretinus cum recommendatione se ipsum ad vota paratum.

Noverit vestra reverentia per presentes, quod post turbationem, quam fideles imperii maxime per Ytaliā^e receperunt de morte serenissimi principis domini Henrici^f Romanorum imperatoris, in quo spes omnis nostre salutis et pacis quasi certa et infallibilis quiescebat, alia surrexit ab ipsis fidelibus non^g utique contempnenda, eo quod^h totius Ytalie redundat in notamⁱ necnon et^k ordinis sancti Predicatorum, quem ob Dei ac vestram reverentiam praecipue diligo et amplector. Nam cum solus Ytalicus religiosus vir frater Bernardinus de Monte Policiano ordinis memorati eidem domino in camera ministraret, eum infamaverunt, quod cum sacra hostia, quod auditu horrendum est, prefatum dominum venenavit. Ego autem et ceteri fideles imperii, qui fidem et sinceritatem^l

1243. a) deest 1. b) Nicolao 3. c) Ostiensi 2, 3. d) Gwido 3. e) Italiā, similiter semper 2. f) Henrici 2; Hincrici 3. g) in loco raso 1. h) in add. 2. i) loco in notam 2; iniuriam. k) deest 3. l) sanctitatem 2.

1) *Verba transsumti haec sunt:*

Nos Iohannes Dei gracia episcopus Argentiniensis ad universorum noticiam cupimus pervenire, quod nos vidimus et perlegimus litteras missas per fideles imperii de partibus Tuscie reverendo patri domino cardinali Hostiensi^a sub sigillis duorum penitentiariorum, tenores^b qui secuntur continentes^b:
Sequantur litterae nr. 1243—1245.

In^c testimonium igitur^d visionis huiusmodi^e litterarum nos predictus Iohannes Argentiniensis episcopus sigillum nostrum duximus presentibus apponendum.

Datum Arg(entine), anno Domini^f MCCCXIII^g, III. id. Febr.^e

a) Ostiensi 2, 3. b) loco tenores — continentes 2: quarum tenor sequitur et est talis. c) In testimonium — Febr. in loco raso undecim linearum spatium adaequant 1. d) ergo 2; bis scriptum in 1. e) harum 2. f) a. D. desunt 2. g) mill. trec. dec. quinto 2.

novimus dicti^m fratris, certa fide tenemus dictum fratrem nequaquam tantum facinus admisisse, nec quisquam sani capitis unquam posset fidem credulam adhibere, quod homo prudensⁿ, religiosus, sacerdos, de claro genere natus cum proprio dampno, sui ordinis iniuria, sui generis dedecore ac patrie infamia tantum facinus perpetrasset et illum perimere^o voluisset, a quo honor, vita et^p salus sua suorumque pendeat. Qui eo 5 vivente etiam in honore principibus^q equabatur, cui camere patebant ostia, cui accessus ad principem sine cuiusemque^r prohibitione patebat¹. Nunc autem^s post domini sui necem necesse^t habet pro victu et vestitu ex more cum aliis fratribus mendicare^t. Non enim tanti sceleris conscius fugit ad^u inimicos, sed cum amicis et devotis imperio trahit moram, paratus pro veritate sua et sinceritate tuenda cum magna spe ac fiducia 10 parere iustitie^v et inter tales se reputat esse tutum. Qui si ad credulitatem huiusmodi sceleris ex modica circumstantia ducerentur, eum dentibus^w laniarent. Faveat igitur supplicio vestra^x prudentia ad abolendam maculam tam iniustam, ut^s paternitatis vestre favore atque industria et patria et ordo ac fratris persona de tanta infamia liberati venerande dominationi vestre uberes gratiarum referant actiones. 15

Datum Aretii, XIII. die^y Septembr.

1244. SCRIPTUM CIVITATIS ARETINAE PRIUS. 1313. Sept. 14.

Item ex V (= Kopp l. c. pag. 126), 2 pag. 50, 3 fol. 247'. In minutis correximus, potiores tantum lectiones adnotantes. (P. deest.)

Venerabili^a in Christo patri et^b domino fratri Nicolao Hostiensi^c et Velletrensi 20 episcopo eorum domino et benefactori Fridericus^d comes Montis Feltri potestas, consilium et commune civitatis Aretii cum recommendatione se ipsos.

Nuper audivimus, quod in plerisque locis religiosus vir frater Bernardinus de Monte Policiano ordinis fratrum Predicatorum de morte inclite recordationis domini^e Heinrici olim Romanorum^f imperatoris domini nostri contra veritatem est multipliciter 25 diffamatus, et quod eius occasione tam ultramontani quam Ytalici^g fratres dicti ordinis et religiosos ceteros et eorum ecclesias crudeliter^h persecuntur. Verum si nobilitatem generis ipsius fratris necnon scientiam, honestatem et fidem, quam ad dominum nostrum habebat, diligenter attenderent, de dicto fratre tam horrendum facinus non proferrent. Nam vita sua et suorum a domini nostri vita merito dependebat et sua mors ipsum 30 et suos continue cruciat et tormentat. Non enim fuisset religiosus, sed dyabolus, qui sacratissimum dominum nostrum in perniciemⁱ totius christianitatis sic inhumane occidisset. Vestre igitur^k venerande^l paternitati supplicamus, ut^m Dei intuitu non sinatis dictum fratrem de tanto facinore diffamari. Ipse enim frater est in civitateⁿ Aretii et severissime puniremus eundem, si ipsum culpabilem putaremus. Scitis enim, quod error, cui non resistitur, approbatur et veritas opprimitur, cum minime defensatur.

Datum Aretii, die XIII.º Septembr., XI. indiet.^p.

1243. ^m) corr. ex deus 1. ⁿ) et add. 3. ^o) interimere 2. ^p) deest 2. ^q) viris add. 2. ^r) iniquam 2. ^s) Nunc autem in loco raso 1. ^t) loco necesse --- mendicare 2; cum aliis fratribus 40 e. more pro victu et vestitu mendicare tenetur. ^u) imperatoris add. 3. ^v) loco parere iustitie 2; respicere. ^w) suis add. 3. ^x) vestra — ut desunt 2. ^y) die XIII. mensis 3.

1244. ^a) procedunt in 2; Item aliae litterae. ^b) deest 1. ^c) Ostiensi 2. ^d) Fredericus 2. ^e) deest 3. ^f) deest 2. ^g) Italici 2. ^h) deest 3. ⁱ) in loco raso 1. ^k) ergo 2. ^l) reverende 2. ^m) deest 3. ⁿ) nostra add. 3. ^o) mensis add. 3. ^p) XI. indiet. desunt 3. 45

1. C. supra ex. de et pag. 119° lin. 6 sq.

1245. SCRIPTUM FLORENTINORUM EXTRINSECORUM. 1313. Sept. 14.

Item ex A (= Kopp l. c. pag. 126), 2 pag. 51, 3 fol. 247^r. In minutis corrigimus, potiores tantum lectiones adnotantes. (P. deest.)

Venerabili^a patri domino Nicolao de Prato Hostiensi^b et Velletrensi episcopo cardinali capitanei partis imperialis que est extra Florentiam eorumque consilium cum debita reverentia se ipsos ad vota paratos.

Quanta simul turbatione^c contriti^d et dampnis expositi propter mortem serenissimi domini nostri domini Henrici sancte memorie Romanorum imperatoris, quia^e calamus non sufficeret^f explicare, vestre discretioni relinquimus extimandum. Licet autem veritas se ipsam sua aliquando^g fortitudine manifestet, decet tamen bonos dare operam efficacem, ut veritas producat in lucem et falsitas^g destruat. Quia igitur vir religiosus frater Bernardinus de Monte Policiano ordinis fratrum Predicatorum, instigante humani generis inimico, ab aliquibus invidis ac facinorosis de venenatione serenissimi domini nostri quondam Romanorum imperatoris predicti extitit infamatus^h, que fama apud multos fuit et est mendaciter divulgataⁱ, vestram dominationem reddimus certio-
 rem, quod dictus frater nullam culpam habuit in predictis, sed eidem domino semper devotus extitit et fidelis. Est enim dictus frater in Aretio paratus pro sua innocentia et veritate purganda^k omni homini respondere et nos suam sinceritatem et fidem semper fulcire ac defensare^l testimoniis veritatis. Hoc enim vestra paternitas plene novit, quod si eum culpabilem in hoc facinore possemus ex quacunque circumstantia suspicari, eundem tamquam nostri nostrorumque destructorem et hostem atrocissime puniremus. Bene semper valeat vestra dominatio veneranda.

Datum Aretii, XIII. die^m Septembris.

1246. SCRIPTUM WILHELMI CARDINALIS. (1314.) Apr. 12.

Superest nonnisi in Hermannii Korneri Chronica novella, e cuius recensione a codicis Guelferbytani (= cod. Gottling. hist. 641) fol. 165 hic proponimus in minutis correctum. Cf. editionem supra citatam pag. 40 cap. 368. (P. deest.)

Venerabili in Christo patri amicoque carissimo et domino [.] Dei gratia archiepiscopo Mediolanensi frater Wilhelmus miseratione divina tituli Sancte Cecilie presbiter cardinalis salutem et sinceram in Domino caritatem.

Status interpellat noster et sermone artatur propheticus oppressis subvenire personis cogitque nos innocentium fama, cum leditur, ad ipsos compassione moveri necnon et Christi doctrina nos obligat studioso conatu ipsam defendere veritatem. Hinc est, pater carissime, quod quorundam relatione dolentes didicimus, quosdam malignos homines permittente Deo ac maligno spiritu, qui viros sanctos perturbare nititur, instigante in verba prorupisse tam execrabilis infamie et nostrum Predicatorum ordinem maculantis, quod preclare ac digne memorie dominus Henricus imperator vitam veneno finierit quodam fratre nostri ordinis venenum ipsum, cum idem imperator de eius manibus corpus sumebat dominicum, ministrante quodque gentes regionis vestre sunt ex rumore hoc nephando et incredibili sic contra fratres dicti ordinis vehementer accensi, quod ipsos feroci animo iniuriis contumeliosis afficiunt et persequuntur atrociter ac pericula mortis parant in tantum, quod inclusi stare vel ad remota loca fugere compellantur

1245. a) præcedit in 2; Item. b) Ostiensi 2, 3. c) perturbatio 2. d) contriti 2. e) que 1. f) sufficit 1. g) aliqua 1. h) in loco caso 1. i) diffamatus 2. j) furit et . . . divulgatur ubi 1. k) propugnanda 2. l) defendere 2. m) deest 2; mensis ubi 3.

prochi dolor. Hec constat esse serpentis antiqui studia venenosa et futura opera anti-
 cristi conancium mutum imponere divinis canibus predicantibus veritatem, ut ipsis tacen-
 tibus ad devorandas oves dominicas possint ingredi ad ovile. Sed quis sane mentis
 estimare possit, aliquem in religione tam sancta professum pariter et nutritum facinus
 attemptasse tantum tanque immane sacrilegium, quod summe horrendum christianis
 auribus, commisisse et potissime in personam, in qua singularis gloria totius nostri
 ordinis erat ac ipsius fratris, cui maliciose imponitur, sui que totius generis salus et
 honor et fere vita ab ipsa quasi totaliter dependebat. Certe indiscretum esse apparet
 fidem adhibere talibus, inhumanum vero et flagitiosum persequi ex talibus innocentes.
 Quapropter vestram dilectionem, de qua plene confidimus, affectu quo possumus depre-
 camur, quatinus zelo Dei moti ac commissi vobis gregis sic ad occurrendum huic morbo
 et infundendum vinum et oleum vulneribus nostri ordinis tam graviter sauciati vestram
 sollertem diligentiam applicetis, quod plebs subiecta vobis a tam gravi devio et mali-
 guandi studio totaliter revocetur, ut fratres possint secure servire Deo in hiis que ad
 officium suum spectant ac pacifice et quiete vivere inter ipsos. Revera, pater carissime,
 hec si feceritis, ad vestram gloriam magnam erit nosque, qui vestri sumus, ad vestra
 prosequenda beneplacita amplius astringetis. Consideret autem vestra prudentia, si ad
 hoc, ut expedire putamus, censura debeatis uti ecclesiastica in casu, si populus vobis
 subiectus a fratrum persecutione iniusta non posset commode aliter revocari.

Valete semper in Domino.

Datum Carpentoratis, pridie Idus Aprilis.

1247. SCRIPTUM CIVITATIS ARETINAE ALTERUM. 1314. Mai. 5.

*Item ex eadem recensione fol. 165^v, in minutis correctum. Cf. editionem pag. 41
 cap. 369³. (P. deist.)*

Universis imperii Romani fidelibus presentes litteras inspecturis Fredericus de
 Monte Feretri^a potestas, viginti quatuor, consilium et commune civitatis Aretii, fideles
 imperii perfecte fidei constantiam eum salute.

Iustinetu naturalis considerationis inducimur et religionis favor ac pie caritatis
 affectio persuadent necnon et debitum humanitatis exequimur, si quos falsa fedaverat
 opinio, attestantes que vidimus ab erroribus veritate lucida revocamus. Sane, sicut
 firmiter arbitramur, operante humani generis inimico providus et religiosus vir frater
 Bernhardus de Monte Policiano Aretine dyocesis ordinis fratrum Predicatorum de morte
 felicis memorie domini Henrici Dei gratia imperatoris Romanorum semper augusti
 ingentibus extitit falsis populorum labiis diffamatus. Nos igitur fervore fidei pure com-
 moti, impietam dicto Bernardo fratri compatriote nostro, in fide et devocione Romani
 imperii comprehato, ac per consequens sancto et preclarissimo Predicatorum ordini
 notam infamie totis affectionibus abolere a vestris cordibus intendentes, dicimus ac fide
 indubia attestamus tanquam qui loco, ubi imperialis maiestas occubuit, in civitate
 proxima propinquamus, dictum fratrem Bernhardum mortis huiusmodi innocentem et
 inculpabilem extitisse. Nec vos ambigere volumus, quod si tanti fuisset patratore sceleris,
 tanquam fideles imperii et zelatores cesaree maiestatis eundem nostris ultricibus manibus,
 non aliis plectissemus. Quare vos, quos inter ceteros fervor imperialis clarificat, pre-
 camur attente solitam fidei vestre hortantes constantiam, quatinus errores vestris abi-
 cientes ab animis, veritati quam loquimur inherentes et devotionem abieceram per erroris

1247. (de Farasac^o).

*1247. Cf. et al. Litteras Johannis regis Bohemae a. 1316, Mai. 17 datas, quas infra edituri sumus,
 apud B. de Misseron^o L. II 2 et Kerner l. c. pag. 224 cap. 335; Bohemer. Reg. 1314—1317 pag. 213 nr. 345.*

devia devocius solito resumentes, ipsam in puritate fidei dicto sancto ordini et fratribus per effectum laudabilis operis ostendatis. In quorum omnium testimonium et fratris eiusdem excusationem plenariam presentes litteras sigilli nostri communis iussibus appensione muniri.

5 Datum Aretii, anno Domini MCCCXIII^b, die quinta mensis Maii, imperio Romanorum vacante, indictione prima¹.

1247. ^b XVIII c.

1) *Hic ad calcem Appendicis Scriptorum Variarum proquere licet mandatum Roberti regis Siciliae a. 1316, Sept. 20, emissam, quod de Henrico VII, imperatoris corona et iocalibus tractat. Repetimus ad*
 10 *editionem, quam ex Registro Andegavensi 1317, 1318 A. nr. 214 fol. 10° tabularii regii Neapolitani paravit C. Minieri-Riccio 'Saggio di Codice diplomatico dell' Archivio di stato di Napoli' II, 1 (1879) pag. 15 nr. 16.*

Robertus etc.

Notum facimus per presentes, quod nos de legalitate Lelli Lavazani de Urbe familiaris inclite principisse domine Marie Ierusalem, Sicilie Hungarieque regine, reverende matris nostre, plenarie con-
 15 fidentes commisimus ei, quod ad Urbem se personaliter conferat et requirat habentes coronam, que fuit quondam Henrici se Romanorum regem dicentis, aliaque iocalia, ut ad nostram presentiam cum corona et iocalibus ipsis veniant, ostensuri nobis ea intendentibus coronam et iocalia ipsa emere
 20 pretiis quibus cum predictis habentibus poterimus convenire. Et si forte cum dictis habentibus de pretiis ipsis nequibimus concordare, presentim tenore promittimus, quod mandabimus et faciemus eos recedere, transire et exire de regno nostro ac coronam et iocalia predicta libere et absque iure plate-
 atici, passagii vel directus alterius cuiuscumque quodque pro expensis, quas facerent extra dictum regnum nostrum, faciemus decem uncias auri de camere nostre pecunia ipsis solvi. In cuius rei
 25 testimonium presentes litteras sigillo nostro munitas memorato Lello duximus concedendas.

Datum Neapoli, anno Domini MCCCXVI, die XX, Septembris, XV, indictionis, regnorum nostro-
 rum anno VIII.

Cf. Inventarium iocalium et clenodiarum imperatoris a. 1313. Aug. 27, confectum supra nr. 1050.

APPENDIX VII.

MEMORIALIA ET DISQUISITIONES IMPERATORI VEL PAPAE TRADITA.

1248. MEMORIALE IMPERATORI PORRECTUM.

5

(1312. ex. — 1313. in.)

Memoriale M gravissimum, quod ex cis, quae in favorem imperatoris scripta sunt, solum supervest, serratur inter Acta et Collectanea Bernardi de Mercato Taurini in tabulario regio Diplomi imperiali Mazzo 4 nr. 11' (= Docmiges Ms. VI, de quo v. supra ad nr. 604) fol. 51 — 54 (= fol. 1 — 4). Apparent foramina parva itemque fol. 54' (= fol. 4')¹⁰ vestigia sigilli parvi rubri coloris. A quoniam librario scriptum sit nescio. Folia in margine superiori caute detrita et fere dissipata sunt. Edidit Docmiges l. c. II, 58 nr. 25b. Denique quam accuratius contulimus nos ipsi.

Tempus colligitur ex eo quod post Protestationis imperatoris a. 1312, m. Aug. contra mandata papalia edita scriptum est neque mentio habetur Sententiae contra regem Siciliae¹⁵ a. 1313, Apr. 26, habitae. Cf. supra nr. 839—842. (P. deest.)

(1) omni
(2) sequitur. Novit elemen-
(3) cia regia, quod ex parte ipsius maiestatis religioso viro fratre Peregrino me su[per]
(4) dubiis, que vertuntur in curia illustrissimi principis Romanorum me²⁰
. (5) maiestati, sollicitudine debita consulente, hec que infrascribuntur pro
. (6) nostrorum, quatenus Dei gratia michi prebuit, eidem consultori
scripsi libenti animo nullis in (7) atis expectatis affatibus. Preter quos sufficebat
tanti viri osequio credere (8) consequenter esse eum sacrum later-
culum et ei committi didici, que in silencio²⁵

I. C. Et primum quidem circa primum dubium, quo inquiritur an Romanus pontifex iuste possit trengnam indicere principi Romanorum, partem illam, que est quod requievit ipsam trengnam indicere principi, penitus eligens utpote iure scripto ac multiplici ratione subnixam, hec dicenda et disserenda providi, que fere^a sic seriotenus ut infrascribitur dicto religioso viro exseripsi, ut infra per ordinem describuntur.³⁰

Et primum quidem faciens pro hac parte quam eligo est illud, quod cum movendorum armorum et indicendorum bellorum potestas soli Romano principi competat lege ac ratione dictante ut sequitur, merito consequens est et ut eorum movendorum et exercendorum, postquam^b mota et indicta fuerint^b, prohibictio de ipsius dumtaxat principis pendeat potestate iuxta iuris civilis regulas dicentes, eius est nolle cuius est velle et eius est absolvere cuius est dampnare¹ et eius est remittere cuius est nunciare. Illud quippe certo est certius, quod movendi arma potestas de sola Romani principis auctoritate dependet et ad ipsum tantum indicendorum bellorum auctoritas, ut adversantes ei hostes de[st]ruantur, dignoscitur pertinere. In quem potestas huiusmodi et auctoritas per Romanum populum, apud quem prius fuerat, lege regia, que de ipsius imperio lata est, translata extitit, sicut ex quibusdam Romanis et imperatorum legibus manifeste apparet. Primum enim clare satis ostenditur ex eo quod armorum movendorum potestas inconsulto ac in scio Romano principe sine [eius nu]tu est omnibus interdicta, ut legitur C. ut armorum usus in scio principe interdictus sit l. unica². Secundum quia dicunt leges, eos fore hostes, quibus populus Romanus bellum indixit et ipsi populo Romano, ut ff. de verborum significatione [l.] 'hostes' et de captivis l. 'hostes'³. Potestate igitur de Romano populo translata in principem, hostes sunt, quibus princeps Romanus bellum indixit. Ex quibus illud assumitur, quod armorum motorum⁴ et bellorum iam indictorum^d prohibictio^e de ipsius tantum principis ut supra dependeat [potestate]^f, cum tantum eidem hoc legitimum evidens et manifesta ractio comittat^g, quia cum gladii potestas quid temporale sit et temporalia omnia sub ipsius Romani principis sint protectione ac dispositione divina quadam providencia et institutione genicium constituta^h, recte hoc sequitur, quod ipsorum armorum movendorum et bellorum exercendorum, postquam^b iam mota et indicta sunt^b, ad tempus vel in perpetuum prohibictio de ipsius solius [princip]is pendere debeat potestate, deⁱ cuius potestate arma movere et bella indicare utpote quedam temporalia dependebantⁱ. Quod autem omnia temporalia sub ipsius tantum Romani principis dictione ac protectione consistant, infrascriptis legum et canonum auctoritatibus et rationibus comprobatur. Dicit namque lex ecclesie quidem approbata iudicio sic loquens: 'Maxima quidem in omnibus sunt dona Dei a superna collata clemencia sacerdotium et imperium, illud quidem divinis ministrans, hoc autem humanis presidens ac diligenciam exhibens, ex uno eodemque principio utraque procedencia humanam exornant vitam', et infra paulo post: 'Imperium autem' inquit 'recte et competenter exornet traditam sibi rem publicam, et erit consonancia quedam bona, omne quicquid utile est humano conferens generi', ut hec scribantur in Authentica^j quo(mod)o oportet episcopos et clericos [ad ordinationem] prefat.^k coll. l.⁴ Item dicunt canones, quod omnes provincie omnesque nationes Romano subsunt imperio, ut legitur XI. q. l. e. 'hec si quis' et LXII[II]. di. 'Adrianus papa'⁵, et omnia fore in potestate Romani principis, ut in deere, VIII. di. 'quo iure'⁶. Hoc idem C. de quadrienn[is] pre[scri]ptione [l.] 'bene a Zenone'⁷ et in corpore Autenticarum [scriptum] [est] exemplar^c coll. II.⁸ Iterum illud demum censetur iustum bellum esse, quod auctoritate principis exerceatur, ut in deere, XXIII. q. l. 'quid culpatur' et [q. II. e. 'iustum'⁹. Et ipsius tantum Romani principis est potestas gladii et ad ipsum dande gladii potestatis auctoritas pertinet, ut XXII[II]. q. l. 'militare'¹⁰ et q. II. in dicto c.

1248. ^b) postquam — fuerint *supra lineam add. M.* ^c) *supra lineam add. M.* ^d) iam indictorum *supra lineam add. M.* ^e) sequitur auctoritas *debt. M.* ^f) *cecidit M.* ^g) comittatur *M.* ^h) postquam — sunt *supra lineam add. M.* ⁱ) de — dependebant *supra lineam add. M.*

1) Cf. *Dig.* 50, 17, 3 et 37. 2) *Cod.* 11, 47, 1. 3) *Dig.* 50, 16, 118 et 49, 15, 24. 4) *Auth. 6 praef.* 5) c. 36—37 *C. XI qu. 1 et c. 22 D. LXIII.* 6) c. 1 *D. VIII.* 7) *Cod.* 7, 37, 3. 8) *Auth. 8 edict.* 9) c. 4 *C. XXIII qu. 1 et c. 1 C. XXIII qu. 2.* 10) c. 5 *C. XXIII qu. 1.*

rustum¹. Ex quibus illud consequitur, quod prohibendorum armorum ac non exercendorum bellorum indictio et potestas post bellum indictum ad eum tantum pertineat. Hoc idem et per canones liquet alia ratione, quia ut dicunt vacante demum imperio supplet ecclesia in temporalibus, ergo non vacante non debet se^k temporalibus immiscere. Ex hiis itaque patet indulgente quietis in longum tempus que dicitur trengua et in breve tempus quod dicitur induciarum, ut ff. de captivis et postli(minio) redemptis l. 'postliminium' § 'inducie'², potestatem ad solum principem pertinere. Et ex consequenti relinquitur, quod papa, ad quem hec non pertinent, non potuerit Romano principi trenguam indicere vel inducias et eam vel eas ipsius principis hostibus indulgere, qui eius rei non habuit potestatem. Nemo enim dat quod non habet regulariter, licet casualiter hoc contingat. Set canoniste dicunt, quod papa habet utrumque gladium, ut in decre. XXII. di. c. l., ubi legitur quod dominus noster Ihesus Christus ecclesiam suam super petram fidei mox nascentis erexit, qui beato eterne vite clavigero terreni simul et celestis imperii iura commisit³, colligentes ex hiis verba, quod papa habet utrumque gladium. Set salva pace illorum non ita illud intelligitur, set vult dicere, quod apostolorum princeps habuit a Domino terrenum imperium, scilicet ligandi homines super terram et absolvendi, et imperium celeste, ut essent ligati et absoluti etiam in celis, habens illam potestatem a Christo, qui et terrenam habuit potestatem, scilicet dimittendi peccata iuxta illud, quod et ipse Christus⁴ loquitur Luce III. dicens: 'ut autem sciatis quia filius hominis potestatem habet in terra dimittendi peccata' etc.⁴ Nolens autem Christus habere temporale imperium seu terrenum, quale reges temporales habent, cum cognovisset quia venturi essent Iudei, ut raperent eum et facerent eum regem, fugit iterum in montem, ut legitur Iohannis VI.⁵ Et Christus Dei filius, cuius papa vicarius est, iussit Petrum apostolorum principem gladium temporale reponere in vagina, Iohannis XVIII.⁶, ut cognosceret non esse sibi utendum eo gladio, et claves illi tradidit, non gladium. Et iterum quod dicitur^m in dicto c. XXII. di.³ exponit glosa antiqua, quod dicit terreni sive imperii super laycos quantum ad spiritualiaⁿ et celestis super clericos [ne] se de temporalibus intrumietens immicteret falcem suam¹ in alienam messem¹, ut in [decretali] 'venerabilem'⁷, qu (1) 'filii utile. Quod autem be de trenguis [eandem] veniunt, vix(?) (2) de ipsarum legum et Romani principis auctoritate submittitur Pro hiis etiam facit⁸ manifeste fac (3) dicit lex, nichil esse maius imperiali maiestate, C. de legibus l. finali⁹ et dictam l. 'bene a Zenone'⁹ (4) in pre dominus, ut ff. ad l. Rodiam de iactu l. 'deprecaatio'¹⁰, quod et decretiste fatentur, quod (5) [Ys]pania et in omnibus provinciis est dominus. Est enim unus solus imperator, ut VII. q. I.¹¹ in apibus¹¹ (6) exemptos ab imperatore, ut nota in dicto c. 'Adrianus papa', licet glosator decre (7) bi, quod fatetur imperatorem esse mundi dominum preterquam Yspanorum. Quod adiecit per iocum vel | erat Yspanorum, cum et Yspania specialiter ei subsit, ut in preall'egato c. 'hec si quis'¹². Igitur (8) aius temporaliter relinquitur ei, scilicet imperatori, neminem inducias vel trenguam indicere posse.

C. Set hiis obloquitur, quia videtur sacerdotium esse maius imperio et sic ei licere ea que sunt imperii, quia maius est cui maiora licent, set certum est maiora sacer-

[218. ^k *supra lineam add. M.* ^l *supra lineam add. M.* ^m quod dicitur *supra lineam add. M.* ⁿ quantum ad spiritualia *supra lineam add. M.* ^o *desunt fere semper tria vel quatuor verba M.* ^p I. 45 c. 1. *supra lineam add. M.* ^q et — imperii *supra lineam add. M.*

¹ *l. c. XXIII qu. 2.* ² *Dig. 49. 15. 19. l. 3.* ³ *c. 1 Di. XXII.* ⁴ *Luce. 5. 24.* ⁵ *Ioh. 6. 15.* ⁶ *l. c. 18. 11.* ⁷ *c. 34 X de c. c. l. 6.* ⁸ *Cod. 1. 14. 12.* ⁹ *Cod. 7. 37. 3.* ¹⁰ *Dig. 49. 15. 19. l. 3.* ¹¹ *c. 11 C. VII qu. 1.* ¹² *c. 36—37 C. XI qu. 1.*

docio licere quam imperio, scilicet spiritualia amministrare, que constat fore temporalibus digniora. Ergo^r sequitur^s cui licent maiora, debent licere minora^s. Set ad hoc facilis est responsio, quia maiora sunt spiritualia et digniora, quantum ad futuram beatitudinem pertinet et quantum^t ad^u Dei regnum, et sic maius est sacerdocium^v. Set inter viventes in hoc seculo^t et quantum ad humanas et mutabiles res ac potestates temporales actinet, nichil est maius imperio. Et hoc preterea^t: potestas temporalis prorsus aliena est a potestate spirituali, magno pastore ovium domino Ihesu Christo docente ac dicente: 'Regnum meum non est de hoc mundo', Iohannis XVIII.¹, ut sic non obstet iuris civilis regula que dicit: 'Non debet, cui quod maius est licet, quod minus est non licere'². Quod verum est, quando sub permissione maiorum includi potest id quod esse minus videtur, ut cum lex permittit adulterum occidere, multo magis debet licere ipsum iniuriis afficere. Set spiritualia non includunt secum temporalia, set sunt prorsus diversa et adversa et ut predicatur temporalium presidencia est sacerdocio penitus denegata, etsi minora sint. Sic et in iure civili alieni licet quod maius est et tamen quod minus est non licet^t, ut presidibus provinciarum concessa est gladii potestas, non tamen licet eis deportare quod minus est^w, ut legitur ff. de officio pre(s)id(is) [l.] 'illicitas' § 'qui universas'³. Que etiam presidencia temporalium, etsi non esset expresse sacerdotio denegata, tamen ex quadam consequencia per commissionem ei factam a Domino de spiritualibus, ut in euangelio, videtur ei temporalium administratio denegata, quod enim facit administratio denegata in totum quoad totum hoc, in parte concessa quoad aliam partem, ut accedat ff. de amministrazione tu(torum) [l.] 'si duo' in fi(ne)⁴. Quod autem administrationes iste sint divise et discrete, legitur in deere. XCVI. di. 'cum ad verum'⁵ et X. di. 'quoniam idem'⁶, licet altera, scilicet spiritualium administratio sit dignior reliqua, iuxta [dictum] Ambrosii: 'Honor et sublimitas episcopalis nullis poterit comparationibus adequari, si regum fulgore compares et principum dyademat, longe erit inferius, quam si plumbi metallum ad auri fulgorem compares', ut legitur in eadem di. in c. 'duo sunt quippe'⁷.

C Set adhuc insta[tur], quod maius sit sacerdocium imperio et per hoc ei possit imperare, ut trenguam indicere et similia, quoniam papa inungit imperatorem et eum coronat, ut habetur de elec(tione) in c. 'venerabilem'⁸. Set hoc non obstat, quia non ideo sequitur sacerdocium esse maius imperio, quia eum scilicet imperatorem papa inungit. Nec enim maior fuit puer Elysey Ihen filio Iosaphat filii Nansi, quem unxit in Ramoth Galaad iussu Elisey in regem super Israel, quantum ad temporalia. Unctio enim non facit maiorem eum qui ungit eo qui ungitur. Sic Panormitanus archiepiscopus ungit regem Sicilie et coronat eum et tamen sicut manifestum est, non est eo in temporalibus maior. Iterum quamvis papa non teneatur inungere fatuum vel hereticum in imperatorem, ut dicit dicta decretalis 'venerabilem'⁸, tamen non ideo sequitur, quod sola electio Romani principis ei ius non tribuat imperandi. Quemadmodum enim sola pape electio ei omnem tribuit potestatem et administrationem, quia nemo est eo superior in spiritualibus, ita quidem et Romano principi sola electio eius omnem tribuit potestatem, quia non [est] eo superior in temporalibus. Quomodo enim dicere possumus aliquem confirmandum esse, quem certum est nullum habere in temporalibus potiore, et quod dicitur in decretali, quod non debet papa hereticum vel fatuum

1248. r) sequitur quare delet. M. s) sequitur — minora in margine add. M. t) supra lineam
45 add. M. u) sequitur delet, futurum M. v) et — sacerdocium supra lineam add. M. w) quod — est
supra lineam add. M.

1) Ioh. 18, 36. 2) Dig. 50, 17, 21. 3) Dig. 1, 18, 6, 8. 4) Dig. 26, 7, 51. 5) c. c.
Di. XCVI. 6) c. 8 Di. X. 7) c. 10 Di. XCVI. 8) c. 34 X de elect. (1.6).

inungere vel eius electionem approbare, verum est propter se, quoniam inungendo vel approbando ipsum manifeste peccaret.

C. Set et adhuc contra hoc posset quis insurgere ad probandum, quod maius est sacerdotium imperio, quia papa deponit imperatorem, ut in decre. XV. q. VI. 'alius item Romanus pontifex'¹. Ubi dicitur quod Zaccarias papa deposuit regem Francorum qui erat imperator, dum esset tunc imperium apud Francos. Postea enim Thentonici suis virtutibus Romanum promeruerunt imperium, ut dicit canon et colligitur et notatur LXIII. di. 'ego'², et Pipinum Karoli imperatoris patrem eius loco substituit. Ex quo percipitur maius fore sacerdotium principatu. Set non obstat quia, ut ibi dicit glosa, Zaccarias non deposuit eum, set deponentibus tantum consensit.

C. Item adhuc instatur contra hoc idem alia ratione, quia imperator iurat pape, ergo est maior eo, ut in decre. LXIII. di. 'tibi domino'³. Set ad hoc est responsio prompta, quia illud non est sacramentum subiectionis seu vassallagii nec enim illius per omnia formam habet, sed est sacramentum devotionis seu reverencie ac humilitatis, quam disciplina docuit christiana, et cuiusdam obsequii christianitatis. Illa enim forma subiectionis est alia prorsus ab ista, illa scilicet que continet ratione beneficii tutum, incoluine, honestum, utile, facile etc., de qua habetur in decretis XXII. q. V.⁴ 'de forma'. Nec enim ideo prestat imperator hoc iuramentum pape, quod ab eo aliqua temporalia percipiat, que imperii quod semper est tantum, set ratione obsequii, quod debet spiritualiter quilibet christianus ecclesie et maxime principes catholici et ante omnes imperator, scilicet quod non adversentur ecclesie neque summo pontifici sint dampno de vita vel membris, vel quod mala captione capiatur et similia, qui pontifex est caput ecclesie, et quod servabit honorem ipsius ecclesie pro posse et cetera, que habentur in dicto c. 'tibi domino'. Est enim hoc obsequium christianitatis et fidei adeo, quod si requisiti principes non prestarent hoc obsequium ecclesie, digne possent excommunicari, ut habetur in decretis XXIII. q. V. c. 'administratores'. Ideo enim Deus Christus suam ecclesiam principibus tradidit, ut eam tuerentur et ipsum, qui est caput ecclesie sue, unde scribitur eadem causa et questione: 'Cognoscant' inquit (1) 'principes seculi se] Deo esse reddituros rationem propter ecclesiam, quam pro Christo tuendam suscipiunt. (2) Nam sive augeatur pax et disciplina ecclesie per fideles principes sive solvatur, ille ab eis (3) rationem exigit, qui eorum potestati suam ecclesiam credidit,' ut habetur in c. 'principes' eadem causa et questione.⁵ (4) et questione.⁶ Et hac ratione secundum omnes christianos dici debet et defendi, quod recte [p im-] (5) perium de Grecis in personam magnifici Karoli transtulit in Germanos, quia c⁷ (6) pateretur Astolpho et auxilium peteret a Constantino et Leone filio eius imperatoribus Constanti- (7) nopolitanis et ipsi nolent patrocinari ecclesie, Stephanus II. papa natione Romanus se con- (8) tulit ad Karolum magnum. Quod et omnes christiani recte factum iudicaverunt h⁸ (9) iurat premissa, ad que tenentur omnes christiani et specialiter principes sequi⁹ (10) maiorem in temporalibus. Et ex his dico papam utpote non superiorem imperatore in temporalibus propter (11) dictam rationem, que non obstat, non potuisse treguam vel inducias indicere imperatori.

C. Item adhuc contra idem instatur et videtur, quod papa potuerit treguam indicere dicto principi, sicut videtur expressum in decretalium I. de treguam et pace c. 1.7.

1218. ¹ c. *alius Romanus pontifex* add. M. ² c. *ego* quod est s. *pra Benca* add. M. ³ c. 10—11 litterae desunt M. ⁴ c. 13—14 *de forma*. ⁵ c. 11—12 litterae⁶ in *auspicio* addita erant nonnulla litterae, quibus addita est potest tulerit M.

⁷ c. 15 c. XV. q. 2. c. 20. *De LXIII*. ⁸ c. 13 *De LXIII*. ⁹ c. 18 *C. XXII qu. 5*. ¹⁰ c. 13 *De LXIII*. ¹¹ c. 20 *C. XXIII qu. 5*. ¹² c. 1 *X de treguam* (I. 31).

ubi precipit papa¹ trengnam servari ad certum tempus et pro lege servandum est. Set responsio ad hoc plana est. quia decretalis illa non habet locum. quia aut loquitur de iusto bello et ab illo nullo tempore est cessandum. etiam die dominico. ut XXIII. q. ultima² 'si nulla¹ et in decretali de regulis iuris. quod non est licitum². aut de iniusto et hoc nullo est tempore exercendum. Et ideo dicit ibi glosa. quod illa decretalis hodie non tenet. quia non fuit moribus utencium approbata. vel si habet locum in bello iusto. illa trengua locum habet illis diebus propter dierum reverenciam. qui sunt a quarta feria post occasum solis usque ad secundam feriam in ortu solis ab adventu Domini usque ad octavam Epyphanie et a Septuagesima usque ad octavam Pasce. in quibus diebus minus vacandum est bello. ut ibi legitur et notatur. Quam trengnam. etsi non esset indicta. omnes religionem christianam sectantes debent servare.

C Item adhuc contra idem instatur. Videtur enim papam potuisse trengnam vel inducias imperatori indicere. quia cum papa habeat potestatem belli indicendi. ut legitur in decre. XXIII. q. VIII³ igitur³. ubi dicit papa hec verba: pro quo nostrum congregari precepimus populum maritimumque ad litas descendere decrevimus et egressi sumus Roma⁴. ergo potest trengnam indicere vel inducias. ex quo belli indicendi potestatem habet. Set respondeo. quia Sarraceni dicebantur ibi clam et furtive venisse Roman. contra quos oportet non solum papam. qui est caput ecclesie. set et omnes christianos armari. scilicet ubi ecclesia impugnatur et patria. ut eadem q. 'quicumque'⁴ et c. 'omni timore'⁴.

C Cum igitur que obiecta sunt contra partem hanc quam teneo super antedicto articulo non obstant rationibus prenotatis. standum videtur illi sentencie. quod papa iam dicto principi trengnam vel inducias nequivit indicere tam eisdem rationibus que supra dicuntur quam et alia quam addico. que est quod nunquam invenitur in iure trengnam indici. set fieri⁵ vel ex conventionione habita inter duces bellorum. que est publica inris gencium. ut ff. de pacatis) l. 'conventionum'⁵. vel ex conventionione tacita. que est quod legati hostium sint securi apud nos. data eis tacite securitate per legem. ut legitur ff. de legacionibus l. finali⁶. Vel si indicitur. potest tantum indici ab imperatore. qui tantum indicendi et interdiciendi belli potestatem habet. ut supra.

(II) C Et erunt hec eadem determinatio secundi dubii quod est. si princeps Romanus contra indictam sibi trengnam faciens excommunicacionem incurrat ex sententia contra eum per apostolicam sedem lata. si contra faceret. Quia cum papa se de temporalibus intronietens. que ad Romanum dumtaxat principem pertinent. et sic faleem suam in alienam messem inmetens non recte neque rite sentenciam excommunicacionis si contra fieret protulisset. contrafaciens imperator in eam non incurrit. quia in toto pene orbe terrarum notum est et notorium. quod hostes imperatoris publice contra eum et rem publicam molientes publice sibi bellum indixerunt et si non verbo. tamen facto. inter que non refert. ut in notissimis Romanis legibus dicitur. et etiam publice contra eum et suos bella exeruerunt in Urbe. in⁷ quibus nonnullos de gente ipsius principis occiderunt⁷. in salutem ipsius principis contraque rem publicam. que ipsius est ut predicatur. satagentes. Ex quibus se fecerunt reos criminis maiestatis. Talis igitur excommunicatio. qua saltem inclusive videtur precipi. ne dictus princeps se et suos treatur neque Urbem que est sua ut infra defendat neque delinquentes et reos maiestatis sue puniat. que sunt contra⁸ legem Dei et apostolicam disciplinam

1248. ¹ supra lineam add. M. ² additur in margine movenda M. ³ in — occiderunt supra lineam add. M.

1) c. 15 C. XXIII qd. 8. 2) c. 4 X de reg. iur. (V. 41). 3) c. 7 C. XXIII qd. 8. 4) c. 6 et c. 9 C. XXIII qd. 8. 5) Dig. 2. 14. 5. 6) Dig. 50. 7. 18

nec minus et contra ius gentium, et manifestum continere videtur errorem, non potest neque debet ligare dictum principem. Ita enim ligat excommunicatio, si clavis non erret, secundum sacros canones. Et nos etiam in iure civili condemnatum dicimus recte et rite condemnatum, ut ff. de re iudicata l. III. § 'condemnatum'¹.

(III) C Et cum hostium crimina sic sint notoria principibus, communitatibus, uni-⁵
versitatibus et personis in dignitate positis tam seculari quam ecclesiastica et privatis,
ita quod^b per eorum evidenciam nulla possint tergiversatione celari, consequenter
resultat determinatio tertiū dubii quod erat, an possit imperator sine hiis que sunt
ordinis et absque alia penitus examinatione hostium crimina ferire, quia vere potest
absque accusatore et ordine^c, ut Extra de accusa tionibus 'evidencia'² et ff. q. I.^k
de manifesta³ et c. 'Deus omnipotens' § 'quando autem'⁴ iuxta illud quod scribitur
per apostolum ad Corinthios V., scilicet quod fornicator ille, in quem sine examinatione
sententia apostolica processerat, publice coram omnibus noveream suam pro uxore
habebat, et ideo apostolus absens facie, presens autem auctoritate Spiritus sancti eum,
qui hoc admisit, tradidit Sathane in interitum carnis⁵. Nec est opus secunda et tertia¹⁵
t. 2. (1) [ad]monitione ut dicto § 'quando'⁴ et in multis^l, quia illud intelligendum est^b,
quando talis erat, qui (2) [moneri] poterat et debebat. Sed hostes principis nec pote-
rant^b moneri nec^b debebant, cum manifeste in (3)^m incorrigibiliter et
hostium more arma^b sumpsissent, et ad hoc quod eorum crimina (4) [.] extra
exam^binationem feriri possint per eundem principem nec sit opus testibus vel alia²⁰
(5)^m Extra de colubi(tatione) mulierum) et e(lericorum) c. 'tua'⁶ et
dicto c. 'de manifesta'³ et id totum, quod dominus(?) (6)^m notoria
probatione non indigent, ff. qui satisfacere cogitur [l.] 'si vero' § 'qui pro rei'⁷ et
notam (7)^m cives et ibi notam.

(IV) C Sequitur et ex premissis solutio quarti dubii (8) [quod erat, numquid²⁵
non o]bstante indictione dicte trengue seu induciarum possit imperator (9) [ipsos et]^o
terram eorum invadere, quia promptum est dicere secundum premissa, quod ipsos velut
reos maiestatis et terram eorum tanquam terram proditorum et^p hostium suorum possit
invadere utpote fisco delatam ex crimine supradicto, ut C. ad Juliam) ma(iestatis) l.
'quiquis'⁷ et ff. de accusationibus [l.] 'ex indiciorum'⁹, et specialiter illam quam ab³⁰
imperio tenent, qua se per manifestam feloniam fecerunt indignos et quam eorum,
scelere aperuerunt domino imperatori, ut quibus modis feudum) am(ittatur) c. l. coll. X¹¹.

(V) C Sequitur et ex premissis solutio quinti dubii quod erat, numquid papa
potuerit condiciones adicere coronationi domini imperatoris^b, illas scilicet quas adiecit,
vel alias, quia nec ipsis condicionibus consenserit imperator, eius coronatio taliter³⁵
condicionari non potuit, cum dictum sit supra et probatum, quod nullus in imperatorem
temporale habet imperium, utpote cum nullus sit eo superior in temporalibus nec ei
par, nec par in parem, multo minus in maiorem habet imperium, ut habetur ff. de
arbitris) nam magistratus¹² cum multis et etiam alia ratione, que infra notatur.

(VI) C Sequitur et ex premissis solutio sexti dubii quod erat, an papa potuerit⁴⁰
licentiam ab Urbe imperatorem, quia^b cum Roma sit caput imperii et de imperio et

1218. ^a supra *linam* add. M. ^b et ordine supra *linam* add. M. ^c corr. ex III M. ^d in
c. *de re iudicata*, et sine spe correctionis. ^e desunt 12-13 litterae. ^f 15-16 litterae.
g) *de re iudicata*. h) *capite* suorum delet. M.

1) Dig. 1, 1, 4, c. 2. 2) c. 9 X de accusat. (V, 1). 3) c. 17 C II qu. 1. 4) c. 20 C II qu. 1. 45
5) l. 1. 6) c. 8 X de colubet. (III, 2). 7) Dig. 2, 8, 5, 1. 8) Cod. 9, 8, 5. 9) Dig. 48,
1. 10) Dig. 7, 4, 1. 11) Cons. Feud. l. 5. 12) Dig. 4, 8, 4.

ex qua nomen accipit imperator, quia dicitur princeps Romanus, sequitur necessario quod eum inde abire iubere non potuit. Sed huic dicto fortiter obloquitur XXIII. q. VIII. 'igitur'¹, ubi dicitur: 'pro quo nostrum congregari precepimus populum'. Ubi glosator dicit et colligit, quod civitas Romana est apostolici non imperatoris, nam imperator concessit ei civitatem cum ducatu suo, ut LXIII. di. 'ego'². Sed imperator est tantum ibi advocatus et defensor ecclesie, ut in dicto c. Extra de electione) c. 'venerabilem'³. Sed ad hoc est parata responsio, quia translatio illa Lodoyei, que nititur ex translatione Constantini imperatoris, ut ibi dicit glosa, non tenuit, ut dicunt doctores in iure civili in dicta Authentica) quomodo oporteat episcopos etc.⁴ Qua ratione illam Constantini dicunt non tenere illis rationibus, que sunt ibi, et quia post translationem Constantini passa est ecclesia magnificentem Karolum dicere et scribere, quod habebat Romanos sibi subiectos ut et alias nationes, ut in dicto c. 'hec si quis' XI. q. I. in decretis⁵, et imperator Iustinianus, qui post dictam translationem Constantini fuit imperator, intitulat se principem Romanorum in prohemio Institutionum et in corpore Autenticarum) ut preponatur) nomen imperatoris) § 'si qua vero' coll. V.⁶, ubi dicit 'et prima die, in qua nos Deus Romanorum superposuit robus'.

(VII) C Et erit siquidem ex hiis que dicta sunt et ex sequentibus determinatio septimi dubii quo querebatur, qualiter aut quo iure regnum Sicilie sit speciale et nobile pomerium ecclesie et eius ortus irriguus, quia dico premissis rationibus, quod regnum Sicilie et specialiter insula Sicilie sicut et cetera provincie sunt de imperio, ut preallegatum est. Totus enim mundus imperatoris est⁷, sicut et Iustinianus imperator dicit se acquisivisse, quod sibi de mundo deerat, quod fecit in suo tercio consulatu, ita loquens: 'In hunc enim bella Parthica sopita sunt et quieti eterne tradita et tercia pars mundi nobis accrevit, post Europam enim et Asiam tota quoque Libia nostro imperio adiuncta est'⁸, ex quibus tribus partibus mundus consistit. Et specialiter dico de Sicilia, quod est de imperio, ut legitur secundum unam litteram ff. de acquir(enda) hereditate) l. 'Pannonius Avitus cum in Sicilia procuraret'. Aliud tamen est ibi Silicia, unde videlicet fuit Paulus apostolus, qui fuit de Tharsa Silicie. Et expressius est ff. de censibus l. I.⁹, licet quidam canones dicant, quod Sicilia est de patrimonio beati Petri ut infra. Set et canoniste fatentur, ut supradictum est, quod imperator est dominus mundi, ut dicto c. 'Adrianus papa' notatur¹⁰, ergo et regni Sicilie dominus est¹¹.

C Verum quia secunda dubitatio erat alio modo quam eo quo aut secundum quem soluta est, eo videlicet, si verum est papam imperatori treugnam indicere potuisse, an contra faciens imperator ex dicta sententia pape excommunicacionem incurrat, 35 discutiendum est, an idem imperator secundum hec excommunicacionem incurrat. Et post omnem discussionem dico, quod presupposito illo falso et absurdo, quod potuerit papa dictam treugnam indicere, sequitur necesse hoc absurdius et alia absurdiora super aliis dubiis que sequuntur, sicut et alias dicit lex, posito hoc quod non oportet sequitur et aliud quod non oportet, C. de rescindenda) venditione) l. 'ratas'¹², scilicet quod 40 incurreret dominus imperator excommunicacionem, si papa hoc potuit de iure et de facto. De utraque enim potentia intelligendum est, ut et ff. ut le(gatorum) causa ca(veatur) l. 'quod pupille'¹² cum multis. Et consequenter erit dicendum, quod etsi citra examinationem possit dominus imperator crimina hostium ferire, non tamen potest terram

1248. ¹) supra lineam add. M. ²) dominus est in fine lineae eadem manu post adiectum M.

45 1) c. 7 C. XXIII q. 8. 2) c. 1 Di. LXIII. 3) c. 34 X de dict. (I, 6). 4) Auth. 6. 5) c. 36—37 C. XI q. 1. 6) Auth. 47, 1, 1. 7) Cod. 1, 17, 23. 8) Dig. 29, 2, 86. 9) Dig. 50, 15, 1. 10) c. 22 Di. LXIII. 11) Cod. 4, 44, 7. 12) In Dig. 36, 3 non iuroni; videtur potius esse Dig. 36, 2, 30.

eorum vel eos bello invadere, quia cum aliquid simpliciter prohibetur, ex omni causa videtur prohibitum, et cum aliquid prohibetur, et omne illud videtur prohibitum, per quod venit ad illud, et cum aliquid generaliter prohibetur, et omnis eius species videtur esse prohibita. Ad que leges allegare superfluum esset, quia leges vulgares sunt. Sed hoc dico ex presuppositione dictarum absurditatum et quod sint absurditates quantum ad bellum contra hostes (1) *ingerendum. Item quod papa non habuerit se intrinsecere, notatur frater Ramundus in Summa (2) sua c. LXXXVII. de principibus et de bellis, ubi dicit: 'Cum autem rex habet [causam] (3) guerre contra imperatorem vel e converso, non credo quod uterque vel alteruter [teneatur ius summi] (4) prosequi in forma iudicii, cum neuter illorum habeat super se superiorem. Peccaret tamen movendo] (5) bellum passus iniuriam, si iniuriator offerret ei debitam satisfactionem [ad arbitrium] (6) honorum virorum'. Secundum que papa non habuit se intrinsecere de istis, que ad¹ (7) bant, cum non sit superior imperatore in temporalibus, immo inferior. Et sic imperator² (8) hostibus suis, cum satisfactionem non offerant, nec tenetur etiam eam re³ (9) superior est hostibus suis et omni rege, ut preallegatum est. Et nota in d(2)⁴ (10) In hoc enim, quod reges non habent superiorem, non consencio fratri Ramundo]⁵ (11) scilicet imperatorem, ut dictum est. Quantum vero ad terram hostium ex delicto semel commisso et non abolito nulli debet esse dubium, quin in fiscum delata sit et illa, quam ab imperio tenent, aperta fisco sit ex predicta feloniam per iura superius allegata. Et ex hiis facte sunt solutiones secundi, tercii et quarti dubii.

C Quantum autem ad solutionem quinti dico, quod papa non potuit aliquibus conditionibus suspendere coronacionem imperatoris. Nam etsi etiam confirmacio imperatoris spectaret ad eum, quod ut dictum est omnino a veritatis limite alienum, non tamen est de actu vel ministerio confirmantis sicut nec eligentis adicere condiciones vel modos, quia ex quo nichil [invenitur] contra personam electi vel eligentium vel contra formam electionis, statim confirmare habet, ut in multis decretalibus. Alioquin dicemus, quod non est imperator nisi in eventum vel defectum condicionis, quod penitus est falsum, vel si sub modo non impleto modo revocaretur imperium vel cogeret implere modum, ut et lex dicit C. de hiis que sub modo² et ff. de conditione) ob causam³ fere per totum.

C Ad hoc autem dubium sextum quod est, numquid papa potuerit imperatorem licenciare ab Urbe et ducatu suo, solutio patet ex premissis, quia et ipsa Roma et ducatus sicut et alie provincie mundi sunt imperatoris. Et hoc etiam invenimus in canone ubi dicitur, quod Bonifacius papa scribens Honorio imperatori dicit hec verba: 'Ecclesie mee, cui Deus noster meum sacerdotium, vobis res humanas regentibus' etc. et in fine sequitur ut 'in urbe vestre mansuetudinis' etc., quod legitur XCVII. di. c. 14.

C Ultimo vero et septimo dubio supra responsum est, quia regnum Sicilie non est nobile pomerium ecclesie vel ortus irriguus deliciarum, quia est de imperio ut supra. Sed obiurgant expresse canones de insula Sicilie dicentes, quod est de patrimonio beati Petri NCHH. di. c. 'valde'⁵ et X. q. III. 'relatum'⁶ et XI. q. I. 'pervenit'⁷. Imo dico quod pomerium apostolorum principis et patrimonium tanto¹² vocacionem et

¹ 1218. ² C. de hiis que sub modo, l. 1. ³ ff. de conditione, l. 1. ⁴ 12 litteras. ⁵ 13 litteras. ⁶ 12 litteras. ⁷ 13 litteras.

⁸ C. de hiis que sub modo, l. 1. ⁹ C. de hiis que sub modo, l. 1. ¹⁰ C. de hiis que sub modo, l. 1. ¹¹ C. de hiis que sub modo, l. 1. ¹² C. de hiis que sub modo, l. 1.

apostolatam fuerunt recia et vilis navicula et tamen illa reliquit et [sequ]tus est Dominum, post apostolatam discursus mundi et predicatio evangelii et pre¹ in mundo aurum neque argentum debilitato dedit quod habuit ut surg² Iesu et ambularet et in fine patrimonium eius fuit ad crucem conversio³ pensio propter Dominum et eius ecclesiam. Attamen quia cre[sc]it avar[iti]a in prelati[s]^b et clericis, sicut in Romano imperio periit lex a sacerdote et visio de propheta¹, ut dicitur in canone.

1249—1251. MEMORIALIA PONTIFICI CONTRA IMPERATOREM TRADITA.

(1313. post Apr. 26.)

1249. NOTITIA DE IURAMENTIS AB IMPERATORE PRAESTITIS ET ORDO QUAECTIONUM.

Servatur in solo codice tabularii Mimatensis 'Archives départementales de la Lozère' 'Série G nr. 1036' signato, omnino coarcto, fol. 13, 14. Quo ex archivo paparum Avinionensi delatus esse videtur. Publici iuris fecit totum codicem a. 1894. P. Guichon 'Étude sur le manuscrit G 1036 des Archives départementales de la Lozère. Pièces relatives au débat du pape Clément V avec l'empereur Henri VII (Extrait des Mémoires de la Société archéologique de Montpellier) pag. 31sqq. Commentarium fusissimum adiecit, sed non omnia recte evicta sunt. Codicis involuero membranaceo manu coarctata inscripta sunt:

Imperator domini(?) est et De iuramento prestando².

Nos codicem denuo inspicere non potuimus: itaque editio illa hic illic correctae a nobis repetenda est. De tempore cf. quaestionem septimam, quae sententiam a. 1313. Apr. 26 latam citat.

Numeros adiecit nos.

(P. deest.)

(I) Illustris vir dominus II(enricus) rex Romanorum et imperator futurus per suos nuncios et procuratores speciales seu ipsi pro eo habentes ab ipso rege speciale mandatum iuraverunt domino pape sub haec forma³:

'Vobis sanctissimo patri et domino domino Clementi divina providente clementia pape V. vice et nomine* domini nostri regis et in animam ipsius promittimus et iuramus per Patrem et Filium et Spiritum sanctum et per haec sancta Dei evangelia et per hoc lignum vivificae crucis et per has reliquias sanctorum:

'Quod nunquam vitam aut membra neque ipsum honorem quem habetis sua voluntate aut suo consensu aut* sua exhortatione perdetis. Et in Roma nullum placitum aut ordinationem faciet de omnibus, quae ad vos pertinent aut Romanos, sine vestro consilio et consensu. Et quicquid de terra Romane ecclesiae pervenit ad ipsum aut perveniet, vobis reddet quam citius poterit. Et quaecumque in Lombardiam et Tusciam aliquem mittet pro terris et iuribus suis gubernandis, quotiens mittet eum, iurare faciet illum, ut adiutor vester sit ad defendendum terram sancti Petri et Romanam ecclesiam secundum suum posse. Et si permittente Domino dictus dominus* rex Romanam venerit, sanctam Romanam ecclesiam et vos rectorem ipsius et successores vestros exaltabit secundum suum posse. Et cum Rome vel alibi per vos in imperatorem coronandus fuerit dominus noster rex predictus, dictum sacramentum et aliud fieri consuetum ad requisitionem vestram tempore coronationis suae personaliter renovabit'.

1248. 1) desunt 5 litterae. 2) 7 litterae. 3) 9 litterae. 4) 12 litterae.

1) Cf. *Ezech.* 7, 26. 2) De ceteris inscriptionibus recentioris aevi variisque marginalibus, quae ad textum non faciunt, cf. notas apud Guichon adiectas. 3) *A.* 1309, *fol.* 26, *supra* nr. 296.

II. Item iuravit Iohanni de Molhanis procuratori domini pape ad hoc specialiter destinato idem dominus rex sub hac forma¹:

1219.
c. 3.

Henricus Romanorum rex semper augustus etc. Attendentes etc.

Promittimus etc. obligamus nos cum omni efficacia^a, iure et forma, quo melius et efficacius fieri potest, mantenere et conservare omnia privilegia, cuiuscumque tenoris vel conditionis 5 existant, et nullo unquam tempore contravenire vel aliquem, quantum in nobis est, venire permittere quocumque occasione vel causa vel titulo allegato iuris et facti, per quoscumque reges et principes seu imperatores Romanorum et precipue per supradictos Constantinum, Carolum, Henricum, Otonem quartum et Fredericum secundum atque Radulphum concessa Romane ecclesie ac Romanis pontificibus et sedi apostolice super recognitione, innovatione, 10 transessione, quitatione, renunciatione ac libera dimissione terrarum et provinciarum sancte Romane ecclesie ubicumque positarum, precipue marchie Anconitane etc.

c. 4.

Necnon ad omnem scrupulum removendum et ut pax, quies et tranquillitas inter ecclesiam et imperium iugiter vigeat et futuris dante Domino temporibus feliciter angeatur et omnis contentionis et dissensionis^a materia precludatur, prout melius et efficacius fieri et intelligi 15 potest, concedimus ipsas, conferimus^b et donamus de novo^b. Promittentes et obligantes nos, prout plenius et efficacius possumus, quod nullo unquam tempore occupabimus vel occupari, quantum in nobis est, permittemus civitates, loca, castra, terras et provincias supradicta[s] vel aliquam ipsarum vel earum [partem, nec in ipsis vel aliqua ipsarum vel earum]^c parte inrisdictionem aliquam per nos vel per aliquem geremus vel exercebimus, nec iura aliqua, posses- 20 siones vel tenuras habebimus vel possidebimus in eisdem terris vel provinciis vel aliqua ipsarum seu [parte earum, nec officium aliquod geremus per nos vel per alium potestarie vel capitane seu quocumque nomine censeatur in ipsis vel aliqua ipsarum seu]^c earum parte. Et quod tanquam princeps catholicus, advocatus et defensor sancte Romane ecclesie iuvabimus ipsam sibi assistemus contra quoscumque occupantes, invadentes vel turbantes provincias ipsas, 25 civitates, loca, castra vel terras vel aliquam ipsarum seu earum partem, et quoscumque inobedientes seu rebelles ecclesie, precipue in provinciis, civitatibus, locis, castris et terris eisdem, in nullo fovemus vel manutenebimus seu per quoscumque foveri vel manuteneri, quantum in nobis est, permittemus, sed contra ipsos assistemus auxiliis, consiliis et opportunis favoribus sancte Romane ecclesie ac Romanis pontificibus et apostolice sedi, quousque rebelles 30 et subditi ad plenam reverentiam et obedientiam reducantur.

Promittimus quoque sanctam Romanam ecclesiam et ecclesias alias ac libertatem ecclesiasticam et bona iura, prelatos ac ministros ipsarum mantenere, conservare ac pro viribus defendere, vassallos quoque Romane ecclesie contra iusticiam non offendere, et quod devotos et fideles ecclesie, [etiam in] imperio constitutos benigne tractabimus et contra iusticiam non opprime- 35 mus neque per alium, quantum in nobis est, opprimi permittemus, sed conservabimus in iuribus et iusticiis eorumdem.

Predicta autem omnia et singula inviolabiliter observare et observari facere et nullo unquam tempore contravenire iura[vi]mus ad sancta Dei evangelia tacto libro in manibus discreti viri Iohannis de Molhanis scolastici ecclesie Tullensis vestri capellani nomine Romane ecclesie et 40 sedis apostolice ac vestro et de vestro mandato specialiter recipientis. De qua etiam receptione tam per nostras litteras quam per ipsius recipientis litteras seu instrumentum publicum plene constat. Et ad predictorum omnium perpetuum rei memoriam et sancte Romane ecclesie ac sedi apostolice et Romanorum pontificum securitatem atque cautelam [presentes litteras] regie 45 sigillo nunitas fecimus communiri. Promittentes et obligantes nos cum omni efficacia

1219. ^a concessimus ipsas, concedimus etc. ^b sequitur obligantes debet, c. ^c uncis inclusa

¹ *U. S. P. supra ad 131.*

et effectu, quod post imperialis diadematis coronationem susceptam predicta omnia ratificabimus, confirmabimus et recognoſcemus et faciemus et servabimus atque iurabimus¹.

(III). Item iuravit tempore coronationis sue sub hac forma¹:

‘Ego H(enricus) Romanorum rex futuro annuente Domino imperator promitto, spondeo [et] polliceor coram Deo et beato Petro, me de cetero protectorem et defensorem fore summi pontificis et sancte Romane ecclesie in omnibus necessitatibus et utilitatibus suis, custodiendo et conservando omnes possessiones, honores, iurisdictiones et iura eius, quam diu divino fultus adiutorio fuero, secundum scire et posse meum pura et recta fide. Sic me Deus adiuvet et hec sancta Dei euangelia.’

ff. 644.
c. 8.

(IV) Nunc queritur utrum iuramentum prestitum per ipsum imperatorem et suos nuncios et procuratores eius vice et nomine debeat reputari vel saltem omnia predicta iuramenta similiter iuncta fore iuramentum seu iuramenta fidelitatis, de quo habetur XXII. q. ultima c. ‘de forma’² et dici possit imperatorem astrictum domino pape per iuramentum fidelitatis virtute illorum iuramentorum. Est autem inter ceteros huiusmodi questionis effectus, utrum prefatus rex vel factus postmodum imperator excesserit seu deliquerit in sequentibus factis suis contra ecclesiam et dominum papam in aliquo de capitulis contentis in dicto canone ‘de forma’ et potuerit periurus et infidelis per dominum nostrum papam reputari.

1. Unde primo queritur, utrum iuramentum primo prestitum domino pape per procuratorem et nuncios imperatoris et subsequentes per ipsum eundem reputari debeat de iure iuramentum fidelitatis.

2. Secundo queritur, utrum dominus papa imperatori et regi Roberto absentibus nec vocatis, cum videret vel ex coniecturis presumeret guerram iminere inter eos, potuerit treugas de iure indicare ac penas excommunicationis et alias infligere, si contra facerent vel venirent.

3. Tercio queritur, utrum dominus papa potuerit de iure ab imperatore existente in Urbe vel circa pro coronationis et unctionis insigniis recipiendis requirere et exigere iuramentum, ut regnum Sicilie non offenderet seu offendere volentibus non preberet consilium, auxilium vel favorem, cum timeret cum ad predicta prosilire.

4. Quarto queritur, utrum licuerit domino pape imperatori precipere, quod recederet a Romana urbe et terris ecclesie nunquam ad illas accessurus nisi de domini pape licentia speciali, cum forte timeret ex hoc multa mala posse provenire et ecclesie ex mora sua posse preiudicium generari, saltem de facto.

5. Quinto queritur, supposito quod imperator significaverit domino pape rebellionem Tuscorum contra ipsum et eum requisiverit, quod per sententias excommunicationis et interdicti et aliter ipsos compesceret a rebellionem huiusmodi, et dominus papa hoc efficere non curavit, possit dicere de iure ab ipso domino nostro summo pontifice se gravatum.

6. Sexto queritur, supposito quod rex Robertus Tuscis et aliis inimicis imperatoris prestaret auxilium, consilium et favorem et gentes suas de Regno et existens in Regno eis et in eorum subsidium mitteret contra ipsum, utrum liceat domino imperatori regnum Apulie, quod tenetur ab ecclesia et nullo alio, violenter intrare et impugnare, ut capiat regem Robertum existentem in Regno, taliter delinquentem, ut dicit imperator, in ipsum, cuius vassallus est ratione comitatus Provincie, sed non ratione Regni.

1) Cf. *Ordinem coronationis supra nr. 644 cap. 8.* 2) c. 18 C. XXII qv. 5.

7. Septimo queritur, utrum imperator ferendo sententiam in dictum regem existentem in Regno et eum privando regali dignitate, quam immediate tenet et habet ab ecclesia, non ab eo, videbatur usurpasse iurisdictionem, ius et honorem ecclesie et utrum sententia imperatoris teneat et valeat, ut est lata.

8. Octavo queritur, utrum imperator intraudo contra prohibitionem domini pape 5 Regnum predictum manu armata et cum exercitu violenter, ut regem existentem in Regno capiat, propter predicta debeat dici de iure invasor rerum et iniurium ecclesie Romane, cuius est feudum Regnum ipsum et rex ipse ecclesie est vassallus, et imperator ratione Regni.

9. Nono queritur, an intersit domini pape et sibi liceat de iure contra impera- 10 torem ipsum procedere, si contra eius prohibitionem, ut premittitur, fecerit aut faciat, et utrum possit eum ex hiis pronuciare periurum propter iuramenta predicta et declarare ipsum in sententias et penas in processibus domini pape contentas incidisse, quibus prohibuit, ut nullus imperiali etiam vel regali dignitate prefulgens Regnum predictum offenderet quocumque colore vel modo vel offendentibus prestaret con- 15 silium, auxilium vel favorem.

10. Decimo queritur, utrum processus habitus contra invadentes regnum Sicilie vel etiam offendentes apprehenderit imperatorem intrantem Regnum violenter, protesta- 20 tione premissa, quod non intendit Regnum invadere vel offendere, sed personam regis capere.

1250. DISQUISITIO PRIOR IURIDICA.

Ex eodem codice fol. 1—12 redidit Gachon l. c. pag. 2sqq. Cuius editionem hic illic correctam repetimus. (P. deest.)

Questio I.

Prima questio est, utrum iuramentum, quod prestifit imperator per suos procura- 25 tores et postmodum per se ipsum, debeat reputari de iure iuramentum fidelitatis.

Ostenditur quod non sit iuramentum fidelitatis, quia nec iuravit esse fidelis nec fidelitatem promisit nec fuit forma servata, que traditur in iuramento fidelitatis. XXII. q. ultima de forma¹ et in Li. Feu. de no(va) fidelitatis) forma e. unico². Forma enim rei mutata non censetur res eadem, sed mutata vel perempta, ff. ad exhibendum l. 30 'Julia nus' § 'si quis'³ et ff. de verborum obligationibus l. 'in conventionalibus'⁴ et de auro et argento legatis l. 'Scia'⁵.

Solutio.

Contrarium est tenendum, nam si de contractu aliquo vel re aliqua dubitetur, eius nature sit et debeat iudicari, in illa specie reponi debet, cuius natura prevalet et prin- 35 cipaliter est in eo, ff. de statu hominum l. 'queritur'⁶ et de testi(bus) l. 'repetundarum'⁷ et de acquirendo rerum dominio l. 'quicquid' § 'finali'⁸ et de legatis tertia l. 'legatis' § 'si unus'⁹ et de auro et argento legatis 'et si non sint' § 'perveniamus'¹⁰. Istud autem iuramentum in substantia et re ipsa et virtute verborum vim habet et virtutem iuramenti fidelitatis, et talia magis sunt attendenda quam forma verborum et folia. 40 Ergo iuramentum fidelitatis est reputandum de iure. Nam etsi in eo non contineatur verbum fidelitatis, re tamen ipsa et per capitula iuramento explicita comprehensa ablitis est expressa et ideo iuramentum fidelitatis est censendum per iura predicta et ff. de pacis l. 'si unus' § 'illud' ibi 'vi ipsa'¹¹ et cetera, ff. de legibus l. 'scire'¹²,

¹ C. de forma, § C. XXII q. 1. ² C. de Feud. II, 7. ³ Dig. 10, 4, 9. ⁴ Dig. 45, 1, 52, 45
⁵ Dig. 32, 65, 2. ⁶ Dig. 4, 5, 19. ⁷ Dig. 22, 5, 15. ⁸ Dig. 41, 1, 27, 2. ⁹ Dig. 32, 65, 2.
¹⁰ Dig. 32, 65, 2. ¹¹ Dig. 2, 11, 27, 3. ¹² Dig. 1, 3, 17.

de ed(licio) edie(to) l. 'si tamen' § l.¹, C. plus vale(re) quod agitur l. l.² et de formulis iur(is) sub(latis) l. l.³ et de testa(mentis) l. 'quoniam' et l. 'non codicillum'⁴ et de liber(is) pre(teritis) vel exhere(datis) l. 'si quis'⁵ et optime l. q. l. c. 'Marchion'⁶ et Extra de verborum) significatione) c. 'in hiis'⁷. Et licet propter hoc, quia non est forma verbo-
 5 rum iuramenti fidelitatis quod prestat vassallus domino ex toto servata, dici potest iuramentum, quod subditus illi sub quo est prestat ratione iurisdictionis, ut in Li. Feu. quali(ter) vassal(lus) iura(re) de(beat) c. unico⁸. Quia tamen, si quis discurrat per singula capitula, que continentur in iuramento fidelitatis tam circa personam domini cui iuratur, que est omnibus preferenda, C. de sacros(anctis) ec(clesiis) l. 'sanctimus'⁹, tam circa eius
 10 honores et statum, tam circa alia et etiam circa persone exaltationem, omnia in iuramento imperatoris primo simul cum secundo¹⁰, maxime que in tali iuramento sunt principaliora, poterit invenire et plura fortassis, que capitula sunt in dicto c. 'de forma' incolume, tutum et cetera et in Li. Feu. de no(va) fi(delitatis) forma) c. l.¹¹, quare iuramentum fidelitatis dici poterit et debet. Nam quandoque plus habet efficacie
 15 promissio explicita et expressa quam implicita et generalis, ff. si quis cautionibus) l. 'sed et si' § 'quesitum'¹² cum concor(dantibus), et qui gramum de spica executit, speciem novam non facit, sed que erat occulta detegit. Unde qui verba, que sub verbo fidelitatis continebantur, exprimit in iuramento, speciem novam iuramenti non facit nec exprimit, sed eandem, ff. de acqui(rendo) re(rum) do(minio) l. 'adeo' § 'cum quis' et de testa(mentis) l.
 20 'heredes palam' § 'sed [et] si notum'¹³. Licet enim in dictis capitulis) certa forma per conditorem iuris ponatur prestandi huiusmodi iuramentum, non tamen habuerunt respectum ad verba, sed ad rem, ut iuretur tali modo quod fidelitatem includat, sicut servatur regulariter in aliis, ubi forma certa verborum exprimitur, quia non refert quid ex equipollentibus fiat, ut patet in exheredatione et aliis multis, ff. de liber(is) et po(stumis)
 25 l. l. II. et III.¹⁴, C. de consti(tuta) pe(cunia) l. l. § finali¹⁵. Et in matrimonio, in quo contrahendo certa est forma verborum, tamen idem erit, si per alia equipollentia verba fiat, que consensum de presenti importent, qui consensus debet attendi, Extra de sponsalibus) c. 'tuo' et c. 'tua' et c. 'si inter'¹⁶. Et hoc etiam in sacramento baptismi dicitur, de conse(ratione) di. III. 'si non sanctificatur' et c. 'a quodam' et c. 'retu-
 30 lerunt'¹⁷ et no(ta) Extra de baptismo) c. l.¹⁸, licet de sacramentis non sit hic multum arguendum, que sunt instituta sub certa forma, a qua non licet recedere propter timorem erroris et quia ecclesia sic expresse ordinavit. Videmus etiam, quod in sententia ferenda data est certa forma, s[ci]licet condempno vel absolvo, ff. de re iu(dicata) l. l.¹⁹ et C. de sen(tentiis) et inter(loctionibus) omnium) iudicium) l. 'preses'²⁰, et tamen
 35 idem est, si fiat per alia equipollentia verba, ff. de re iu(dicata) l. 'in summa'²¹ et de arbi(tris) l. 'qualem'²² et dicto c. 'in hiis'⁷. Et idem est quod eundem habet sensum, licet verba dissimilia sint, ff. de vul(gari) et pu(pillari) substi(tutione) l. 'qui liberis' l. et II.²³.

Item attendi debet, quod imperator in procuratorio²⁴ pro parte sua exhibitio vocat dominum papam dominum suum et facit procuratorem et nuntios ad prestandum domino
 40 pape fidelitatis debite iuramentum. Sic ergo eum fatetur dominum et deberi sibi prestarti fidelitatis iuramentum. Nam verba talia assertive ponuntur, cum sint temporis preteriti et cum ad certum actum expressum et nominatum disponantur, ff. de legatis) II.

1250. ^{a)} in fine lineae additur R c.

1) Dig. 21, 1, 48, 1. 2) Cod. 4, 22, 1. 3) Videtur esse Cod. 2, 57, 1. 4) Cod. 6, 23, 15 et 14.
 45 5) Cod. 6, 28, 3. 6) c. 64 C. I qu. 1. 7) c. 15 X de verb. sign. (V, 10). 8) Cons. Feud. II, 5.
 9) Cod. 1, 2, 22. 10) Cf. supra nr. 1249 cap. I et II. 11) Cons. Feud. II, 7. 12) Dig. 2, 11, 1, 1.
 13) Dig. 41, 1, 7, 7 et Dig. 28, 1, 21, 1. 14) Dig. 28, 2, 1—3. 15) Cod. 4, 18, 1. 16) c. 25, 26, 31
 X de sponsal. (IV, 1). 17) c. 72. 21, 86 Dn. 4 de consecr. 18) c. 1 X de baptismo (III, 12).
 19) Dig. 42, 1, 1. 20) Cod. 7, 15, 3. 21) Dig. 42, 1, 59. 22) Dig. 1, 8, 19. 23) Dig. 28, 6, 8.
 50 24) Supra nr. 293.

l. 'Ticia' ¹ et de peculio legato l. 'denique' § 'interdum' ², C. de liberali) causa 'cum pecuni' ³ et de conditione) ob turpem causam l. l. ⁴. Extra de verbo(rum) significatione) c. 'abbate' ⁵ et de privilegiis) 'si papa' li. VI ⁶. Doctores etiam sic interpretantur et dicunt illud iuramentum esse fidelitatis, ut dicto c. 'de forma' et LXIII. di. 'quia sancta' ⁷ et dicunt Imo centius) et Ostiensis, quod imperator imperium tenet a papa, Extra de foro) competenti) c. 'licet' super verbo vacante' ⁸. Est etiam iuramentum in ordinario, quod prestat imperator in sua coronatione pape vel alii coronanti pro ipso, et incipit 'Ego H.', de quo dictum est supra ⁹, quod multum facit pro hoc, et illud in sua coronatione imperator iste supponitur prestitisse, nec c. illud 'de forma' dicit, quod vassallus habeat illa omnia in iuramento exprimere, sed in memoria habere, ¹⁰ ut erga dominum illa servet. Illud insuper dubium non reputo, quin procuratores et nuntii habuerint mandatum sufficiens ad iurandum et quin imperator potuerit iurare per ipsos, cum ad hoc dederit speciale mandatum, LXIII. di. 'tibi domino' ¹¹, C. di. 'optatum' ¹², XVII. q. III. 'metuentes' ¹³, C. de contrahenda) et committenda) stipulatione) l. 'veteris' ¹⁴, et maxime cum imperator comode presens esse non posset, argu- ¹⁵ mentum C. de principibus) agen tum in rebus) l. 'agentes' ¹⁴ li. XII. et de profe(ssoribus) et medicis) l. 'magistros' ¹⁵ li. X ⁹, et probatur Extra de cen(sibus) c. 'procur(ationes)' ¹⁶ et de iuramento) calumnie) c. 'si' li. VI ¹⁷.

Ad argumentum in contrarium respondetur, quod in contractibus et conventionibus seu promissionibus mutatio vel variatio verborum non constituit rem aliam vel ²⁰ contractum, ubi est idem sensus, nec propter talem mutationem mutatur rei substantia vel contractus, quia de solemnitate verborum non curatur, sed identitas reputatur, ubi remanet idem affectus, ff. de verborum obli(gationibus) l. l. § 'si' ¹⁸, Insti. de fideiu(ssoribus) § 'finali' ¹⁹, ff. de legatis) III. l. 'fideicommissa' § 'si rem' ²⁰ et de duo(bus) re(bus) l. 'nemo' ²¹ et de publicis) iudiciis) l. 'ordo' ²², ff. manda(ti) l. 'finali' § 'finali' ²³. Nec ²⁵ obstat lex) in conventionalibus, quia hic mutantur de consensu partium verba, sed non substantia, quod fieri potest, et uterque princeps hoc facit, quod est plus quam si fieret per pretorem, ff. de pretoriis) stipulationibus) l. l. § penult imo) et finali ²⁴. Nec obstat ff. de constituta) pecunia) l. l. § II. ²⁵, quia ibi agebatur, ut non valeret contractus nisi ut stipulatio. Et ideo si non valet stipulatio, non valet ut alio modo vel ³⁰ ibi fuit defectus in recta conceptione verborum, quorum contrarium est hic. Quidam faciunt dubium minus rationabiliter, sicut credo, utrum imperatorem ligent sacramentum prestitum et promissiones facte ut supra, dum erat rex ante coronationem ipsius in imperatorem, et videtur quod non, Extra de iureiurando) c. 'sicut nostris' ²⁶, ubi non artat iuramentum prestitum per canonicum, si fiat episcopus postmodum, in preiudicium ³⁵ episcopatus, quia hoc facit tanquam alius, ff. de adoptionibus) 'si pater' § 'qui duos' ²⁷ et de officio) consulis) l. l. ²⁸, Extra de electione) [c.] 'quod sicut' et c. 'cum inter canonicos' ²⁹. Et concessio heredis facta legatario, ut legatum recipiat ante aditam hereditatem, non valet nec preiudicat ei per aditionem postea facto heredi, ff. quod legatorum) l. l. § 'quod ait' ³⁰. Sed dico, quod etiam factus imperator ligatur primis prestitis iuramentis et obligationibus, quia non tantum iurat ratione regni, sed etiam ratione imperii. Unde confert verba sua ad tempus quo futurus est imperator, ut patet

1250. XII. 1.

1) *Dig. 17, de* . . . 2) *Dig. 10, de* . . . 3) *Cod. 7, 16, 9* . . . 4) *Cod. 4, 7, 1* . . . 5) *c. 25 X de* . . .
 6) *c. 10 X de* . . . 7) *c. 28 De LXIII* . . . 8) *c. 10 X de* . . .
 9) *ll. 2* . . . 10) *Supra c. 1219 cap. III* . . . 11) *c. 33 De LXIII* . . . 12) *c. 4 Di. C.* . . . 13) *c. 32*
 14) *c. 1* . . . 15) *Cod. 8, 47, 13* . . . 16) *Cod. 12, 21, 1* . . . 17) *Cod. 19, 53, 7* . . . 18) *c. 23 X de*
 19) *c. 1* . . . 20) *c. 1 c. VI de iuram. calum. c. l. 1* . . . 21) *Dig. 15, 1, 1, 1* . . . 22) *Inst. 3, 20, 8*
 23) *Dig. 17, 1, 1, 1* . . . 24) *Dig. 15, 2, 5* . . . 25) *Dig. 18, 1, 8* . . . 26) *Dig. 17, 1, 62, 1* . . . 27) *Dig. 46, 5*
 28) *Dig. 17, 1, 1, 1* . . . 29) *c. 27 X de iureiur. c. l. 1* . . . 30) *Dig. 1, 7, 15, 1* . . . 28) *Dig. 50*
 1) *X de iur. c. l. 1* . . . 29) *Dig. 1, 7, 15, 1* . . .

in principio sui iuramenti et quia in iuramento ponuntur verba extensiva, scilicet nullo unquam tempore, et etiam promittit eadem facere et servare cum fuerit coronatus, ut patet in litteris iuramenti, et ideo bene obligatur, ff. de dona(tionibus) inter vi(rum) et ux(orem) l. 'quia in id tempus'¹, et ratione iuris presentis cavet pro tempore futuro, quod non habet locum in herede, cui ius non competit nisi adita hereditate, licet spem habeat sub futura adiectione, ff. si servi(tus) ven(dicetur) l. 'harum' et l. 'regi'² et de iudi(cii)s l. 'non quemadmodum'³ cum ibi no(ta). Preterea si dicatur, quod ratione regni iravit, respondetur quod regnum semper retinuit, quare semper astrictus eius ratione remansit, ff. de pig(neraticia) ac(tione) [l.] 'si convenit'⁴.

Secunda questio.

Secundo queritur, utrum dominus papa potuerit regi Romanorum seu imperatori et regi Roberto Sicilie absentibus nec vocatis treugas indicere et penas excommunicationis et alias infligere, si contra facerent vel venirent, cum de guerra ipsorum timeret et ex ea videret multa pericula iminerere.

Et ostenditur primo quod non, quia bellum iustum est, quod fit ex edicto principis, sicut quod olim indicibat populus Romanus, cuius potestas et imperium in imperatorem lege regia sunt translata, ff. de consti(tutionibus) prin(cipum) l. 1.⁵ et C. de ve(teri) iu(re) e(nucleando) l. 1. § 1.⁶, ff. de captivis) et postliminio) re(demptis) l. 'hostes'⁷, XXIII. q. I. 'quid culpatur'⁸ et q. II. 'iustum'⁹. Iniustitiam ergo faceret dominus papa prohibendo sibi, quod iustum est et licitum, ff. de iniuriis) l. 'iniuriarum' § 'si quis me'¹⁰, que prohibitio fit per trengam, ff. de captivis) et postliminio) re(demptis) l. 'postliminium'¹¹.

Item distincte sunt potestates pape et imperatoris nec papa de temporalibus nec imperator de spiritualibus se intromittere debet, cum sit utrique data potestas a Deo, ut in Auten. quomodo o(porteat) epi(scopos) in prin(cipio)¹² et de fide) instru(mentor)um) § 'quia igitur'¹³, XXIII. q. III. 'quesitum'¹⁴. Male ergo faceret dominus papa treugas indicendo imperatori invito, nam gravis videtur iniuria, quod sub inani honestatis colore homines de rebus suis facere aliquid cogantur inviti, nec debent officia permisceri, XCVI. di. 'cum ad verum'¹⁵ et X. di. c. 'quoniam idem'¹⁶, C. de contrahen(da) emp(tione) l. 'dudum'¹⁷ et de testa(mentis) l. 'consulta'¹⁸ et de epis(copis) au(tentica)¹² repetita.

Item cum princeps seu imperator habeat in sua potestate bella indicere vel movere et nemo alius sine eius licentia, C. ut nulli in seio prin(cipe) l. unica li. XI.¹⁹ et Auten. de ar(mis)²⁰, nec Christus imperio aliquid diminuerit potestatis, imo precepit que sunt cesaris sibi reddi et quod omnis anima sit ei subdita, Extra de cen(sibus) c. 'omnis'²¹, XXIII. q. ultima) 'si in morte' et c. 'tributum'²², iniquum esset si super hiis, que sunt sue potestati commissa, dominus papa aliquid disponeret contra ipsum, C. de Iude(is) l. 'nemo'²³. Nam ecclesiasticus ordo confunditur, si sua unicuique iurisdictio non servetur, XI. q. I. 'pervenit'²⁴.

Solutio.

Contrarium est indubitanter tenendum rationibus et iuribus infrascriptis. Nam natura inter nos quamdam cognationem constituit, ex quo consequens est hominem homini insidiari nefas esse, ff. de iusti(tia) et iur(e) l. 'ut vim'²⁵. Nefas autem peccatum importat, quia non est licitum, ut e(odem) ti(tulo) l. 1.²⁶, a quo dignitas non excusat, C. ubi

1) *Dig.* 24, 1, 10. 2) *Dig.* 8, 5, 7 et 12. 3) *Dig.* 5, 1, 35. 4) *Dig.* 13, 7, 1. 5) *Dig.* 1, 4, 1. 6) *Cod.* 1, 17, 1, 1. 7) *Dig.* 49, 15, 24. 8) c. 1 C. XXIII qu. 1. 9) c. 1 C. XXIII qu. 2. 10) *Dig.* 47, 10, 13, 7. 11) *Dig.* 19, 15, 19. 12) *Auth.* 6. 13) *Auth.* 76 *praej.* § 1. 14) c. 45 C. XXIII qu. 4. 15) c. 6 *Di.* XCVI. 16) c. 8 *De.* X. 17) *Cod.* 1, 38, 11. 18) *Cod.* 6, 23, 23. 19) *Cod.* 11, 17, 1. 20) *Auth.* 86. 21) c. 2 X *de cens.* (III, 39). 22) c. 20 et 22 C. XXIII qu. 8. 23) *Cod.* 1, 9, 7. 24) c. 39 C. XI qu. 1. 25) *Dig.* 1, 1, 3. 26) *Dig.* 1, 1, 1.

seniores vel clarissimi l. 11. Omnes enim ex uno patre descendimus, scilicet ab Adam, et in ratione peccati non differimus, nisi quantum circumstantie aggravant vel excusant, XL. di. 'homo christianus' et c. 'uos qui' et c. 'Adam' et c. 'illud' 2. VIII. b. di. c. 'quo iure' 3. et nota di. c. 'ut vim' 4. Et omnes homines subsunt pape ratione peccati, XCVI. di. 'quis dubitet' 5. LXIII. di. c. 'Valentinianus' 6. qui omnium est pater et magister et pastor, ut XCVI. di. 'si imperator' et c. 'duo sum' 7. Extra de ma(ioritate) et obedientia 'solite' 8. et de iudiciis c. 'novit' 9. Unde nulli venire debet in dubium, quod si dominus papa videat aliquos paratos ad contentiones et guerras, ex quibus pericula animarum et corporum et scandala imminent et turbatio ecclesie et totius christianitatis et ultramarinum passagium impeditur, ut notorium est concurrere in hoc casu, quin se possit interponere et trengas indicere ex officio etiam renitentibus et invitatis, ff. de usu fructu l. 'si cuius' § 'sed si inter duos' 10. ad hoc XXIII. q. III. 'ipsa pietas' et c. 'displicet' 11. XLIII. di. 'sit rector' 12. XXXIII. di. § 1. et per totum, II. q. 1. 'si peccaverit' 13. Si enim potest peccata commissa corrigere et punire, multo fortius potest ex officio occurrere committendis, quod fit per trengae indictionem, cum apparet in promptu periculum imminere, ut dicto c. 'displicet' et II. q. 1. 'si peccaverit' et C. de bonis que liberis l. 'cum non solum' § 'filiis autem familias' 14. argumentum ff. de hiiis qui sunt sui vel alieni in(ris) l. 'patre furioso' 15. cum coneor(dantibus) et Extra de homicidio c. 'pro humani' li. VI. 16. Autem de man(datis) prin(cipum) 'deinde' 17. C. de irena(re) l. 'unica' li. X. 17. ff. de officio presi(dis) l. 'congruit' et l. 'preses pro- vincie' inspectis edificis 18.

Item cui unum committitur et illa que ordinantur ad illud commis svidentur, ff. de procuratoribus l. 'ad rem' et l. 'ad legatum' 19. et de sponsalibus l. 'oratio' 21. Sed pacem facere et servari facere inter principes et alios christianos ad ecclesiam pertinet et de foro eius est, XC. di. c. 'studendum' et c. 'precipimus' 22. et hoc est de iudicio ecclesie, ut ibi nota. Ergo et trengae indictio, que ordinatur ad pacem, imo est pars pacis et pax temporalis, C. de feriis l. 'dies festos' 23. ff. de captivis) et postliminio(re) l. 'postliminium' § 'inducie' 24. et nota Ostiensis Extra de treng(a) et pace) 24. in Summa, ad ecclesiam pertinet.

Item hoc necessario sic probatur. Prelati singularum provinciarum possunt indicere trengas inter principes et alios christianos, XXIII. q. III. 'illi qui' 25. et ferre sententias excommunicationis contra nolentes parere, ut ibidem et XC. di. c. 'placuit' et c. 'precipimus' et c. 'studendum' et c. 'si quis' 26. Ergo multo fortius hoc potest facere dominus papa, qui omnibus est maior et cui omnia sunt commissa et cui subsunt omnes principes et prelati, in quo est plenitudo potestatis, licet alii in partem sollicitudinis sint vocati, C. de sum(ma) tri(nitate) et fide) ca(tholica) l. 'victor' 27. IX. q. III. c. 'adorum' et c. 'reuneta per mundum' 28. XCVI. di. c. 'duo' et c. 'si' 29. XXII. di. c. 'sacrosancta' et c. 'omnes' et c. 'de' 30. Extra de iudiciis) c. 'novit' 31. et de ma(ioritate) et obedientia) c. 'solite' et c. 'cum inferior' 32. ff. de officio) proconsulis) et legati) l. 'si in aliam' § finali) et l. se quente' 33.

(250.) C. XI. c.

1) C. de re, 26. l. 1. 2) c. 3. II. d. 9. De. XI. c. 1. 3) c. 1. De. VIII. c. 4. Dig. 1. 1. 3. d. XCVI. c. 1. c. 1. De. LXIII. c. 7. c. 2. c. 10. De. XCVI. c. 8. c. 6. X. de maior. (I. 33). X. de re, II. c. 1. 19) Dig. 1. 1. 11. c. 1. 11) c. 24. d. 38. C. XXIII. q. 1. 12) c. 1. Di. c. 1. c. 1. C. II. q. 1. 13) Cod. c. 1. 1. 8. 5a. 14) Dig. 1. 6. 8. 15) Dig. 1. 6. 8. 16) c. 1 in VI. de c. 1. 17) A. Gb. 17. 2. 18) Cod. 16. 77. 19) D. 1. 18. 13. et 7. 20) Dig. 3. 3. 56. et 62. 21) ff. de sponsalibus l. 1. c. 1. d. 11. De. XC. c. 23. Cod. 3. 11. 9. 24) Dig. 49. 15. 19. 1. 24) l. 34. 25) XXIII. q. 1. c. 1. 26) c. 9. 11. 7. et 3. De. XC. c. 27. Cod. 1. 1. 8. 7. 28) c. 11. et 17. 29) c. 2. 1. d. 1. De. XVII. c. 31. c. 13. X. de iudic. (II. 1). X. de re, c. 1. 30) Dig. 1. 1. 7. 2. et 8.

Item hoc licet facere per generale statutum seu constitutionem generalem papalem, ut in iuribus allegatis, item per partium conventionem. Extra de treuga) c. l.¹ et ff. de cap(tivis) et postli(minio) re(demptis) l. 'postliminium' § 'inducie'². Ergo hoc potest fieri per papam, qui est canon animatus in terris, per provisionem specialem. C. de hiis qui ad ecclesias) confugiunt) l. 'presenti'³ et de fideiu(ssoribus) l. finali⁴. Autem. de consu(libus) circa principium)⁵, C. de iure fis(c)i l. 'prohibitum' li. X⁶.

Item si aliquibus contententibus super re aliqua iudex videt discordiam et periculum iminere nec eos posse concordare, potest eos compellere ad concordiam vel rem de qua agitur sequestrare et sequestrationi potest treuga comparari, cum per illam sicut per istam contentio differatur et ius alterius non tollatur. Ergo qua ratione iudex sequestrat, eadem treugam indicere potest. C. ad legem) Falcidiam) l. finali⁷ et ff. ad legem) Aquilianam) l. 'illud'⁸ et communi) di(videndo) l. communi) di(videndo) § 'cum de usufruc(tu)'⁹ et de legatis) l. l. 'huiusmodi' in fine)¹⁰ et facit ff. ex quibus) cau(sis) ma(iores) l. 'qui mittuntur' § 'quesitum'¹¹ et de officio) pref(ecti) ur(bis) l. l. § 'quies'¹². Sicut enim pape, qui locum Dei tenet in terris, incumbit pacem servare, quam Christus nobis reliquit, iuxta illud: 'Pacem meam do vobis'¹³ et cet., et Deus per angelos nuntiavit, dum dicitur: 'Et in terra pax hominibus'¹⁴ et cet., ita ad eum pertinet eam defendere et contravenientibus obviare, ff. ne vis fiat) ei) l. l. § l. et II¹⁵.

Item Romana ecclesia est et fuit notorie in hac possessione vel quasi, ut principibus ad bella et discordias paratis, cum videt periculum iminere, treugas indicat et penas excommunicationis et interdicti in terris eorum et alias non parentibus imponat. Unde ratione huius possessionis seu quasi hoc facere sibi licet, ff. de aqua cotidianam) et esti(va) l. penultima¹⁶, Extra de iure pa(tronatus) c. 'ex litteris' et c. 'consultat(ionibus)'¹⁷. Unde dominus Clemens papa III. et dominus Bonifacius papa VIII. in Tuscia paciarios posuerunt, qui pacem ponerent et facerent observari, sicut dicit lex) allegata de ire(narchis)¹⁸ et ff. de custo(dia) et exhibicione) re(orum) l. 'divus'¹⁹.

Ad argumenta in contrarium respondetur primo ad primum, quod enim ubi dicitur 'bellum est iustum quod imperator indicit', respondetur: verum est, nisi per superiorem, cui subest in hac parte, saltem ratione peccati, fuerit ex iusta causa sibi prohibitum, sicut hic fuit, quod est evidens. In hoc enim inter cetera summo pontifici subiacet imperator, ut in dictis c. 'duo sunt'²⁰ et c. 'novit'²¹ et c. 'pro humani'²² et aliis superius allegatis, XXIII. q. l. 'quodcumque'²³ et X. di. 'suscipitis'²⁴, XXII. di. 'omnes'²⁵. Unde talis prohibitio facit illicitum et iniustum, quod erat alias de iure permissum, sicut potest aliquis licite ingredi agrum alienum et venari in eo, tamen si dominus prohibuerit, non licet sibi, ff. de iniuriis) l. 'iniuriarum' § penult(imo) et finali²⁶ et de acquirendo) re(rum) do(minio) 'naturalem' § 'apium'²⁷, ff. de servi(tutibus) ru(sticorum) pre(diorum) l. 'divus'²⁸ et de re mili(tari) l. 'desertorem' § 'in bello'²⁹.

Ad secundum respondetur, quod potestates sunt distincte, sed una, scilicet imperialis, est sub pontificali, saltem quoad illa que peccatum commissum vel committendum respiciunt et periculum animarum, ut probatum est supra, ut dictis c. 'solite'³⁰ et c. 'novit'³¹. Cum enim papa imperatori munus coronationis et consecrationis imponat et ipsum approbet et possit increpare, cum peccat, et ipsum iudicet et deponat sitque

1) c. 1 X de treuga (I. 31). 2) Dig. 49, 15, 19, 1. 3) Cod. 1, 12, 6. 4) Cod. 8, 40, 20.

5) Auth. 34. 6) Cod. 49, 1, 5. 7) Cod. 6, 50, 19. 8) Dig. 9, 2, 32. 9) Dig. 10, 3, 7, 10.

10) Dig. 30, 84, 13. 11) Dig. 4, 6, 35, 5. 12) Dig. 1, 12, 12. 13) Joh. 14, 27. 14) Luc. 2, 14.

15) Dig. 43, 4, 1, 1 et 2. 16) Dig. 43, 20, 7. 17) c. 7 et 19 X de iure patr. (III, 381). 18) Cod. 10, 77.

19) Dig. 48, 3, 6. 20) c. 10 De. XCVI. 21) c. 13 X de iudic. (II, 1). 22) c. in VI de homie.

(I, 4). 23) c. 6 C. XXIV qu. 1. 24) c. 6 De. X. 25) c. 1 Di. XXII. 26) Dig. 17, 10, 13, 6 et 7.

27) Dig. 41, 1, 5, 2. 28) Dig. 8, 3, 16. 29) Dig. 19, 16, 3, 15. 30) c. 6 X de maiorib. (I, 37).

31) c. 13 X de iudic. (II, 1).

pape omnis potestas data in celo et in terra et sibi sit commissum terreni et celestis regni imperium et data potestas ligandi et solvendi et omnes oves gregis dominici sint ei commisse, non est qui se abscondat a calore¹ et potestate ipsius, cum sit Christi vicarius et vicem Dei gerat in terris, cui flectitur omne genus. Extra de electione venerabilem², de maioritate) et obedientia) solite³, de iudic(iis) novit³, qui fil(ii) sunt legitimi) per venerabilem) et nota in e. causam que⁴ et XV. q. VI. alius⁵. Extra de re iudicata) ad apostolicę) li. VI.⁶, XXII. di. e. omnes⁷. Extra ut be(neficia) ec(clesiastica) siue) di(minutione) conf(e)rantur) e. unico⁸, XXIII. q. I. quodeumque⁹. Extra de auctoritate) et usu pallii) ad honorem¹⁰.

Ad] terciũ argumentum respondetur, quod ad imperatorem pertinet bellum indicare contra inimicos fidei vel ubi constat aliter ipsum iustum bellum velle movere, sed non ubi tot imminent scandala et pericula, ut dictum est supra, per superiorem, scilicet papam, ad quem talia pertinet prohibere, saltem ex iusta causa sibi prohibetur, ut tanta pericula evitentur, maxime quando contra regem ecclesie vassallum et qui tanquam rex non est sibi, sed ecclesie subditus, vult bellum movere, per quod tria mala sequuntur, scilicet perditio animarum, corporum et honorum, in Auten. de armis circa prin(cipium)¹¹ et C. publi(cc) le(titio) l. unica li. XII.¹², et interest domini pape subditos suos illesos a calumpnia custodire, ut dicta Auten. de armis) in prin(cipio). Interest insuper imperatoris, ne res publica turbetur, et per potestatem ecclesie compescenda est sevitia vel oppressio potentum, XXIII. q. ultima) e. si quis de potentibus) et e. si quis Romipetas) et e. illi qui¹³. Nec voluntates minorum inepte in rebus suis etiam sunt servande, sed compescende, ff. de legatis) l. l. Servo alieno) § fi(nali)¹⁴ et de hiis qui sunt sui vel alieni) infra) l. dominorum¹⁵ et [de] iusti(tia) et (iure) § II¹⁶. Nulli enim magis convenit rem publicam tueri quam cesari, et si nitatur in contrarium, peccat et est merito compescendus ut supra, ff. de officio) prefe(ri) nam et salutem¹⁷, C. de hiis qui ad ecclesias confugiunt) demittimus¹⁸, Auten. de mandatis) prin(cipium) § deinde¹⁹, nec sue detrahitur potestati, si paret illi, cuius potestati subieitur et qui positus est super gentes et regna, ut dicto e. solite². Nam ecclesie potestas Romanum) precessit imperium, ut patet in Melchisedech, Noe, Moysen et Aaron et Ysaya et aliis eorum successoribus. Cum autem liceat treugas tales indicare, per consequens et penas contra non parentes licet infligere, ff. si quis ius dicenti) non obtemperaverit) l. unica²⁰ et de officio) e ius) cui man data) est in iurisdictione) l. mandata) § I²¹, Extra de officio) de(legati) preterea²², XXIII. q. III. illi qui²³, Extra de treu(ga) et pace) e. l.²⁴, Iusti. de satisfactione) tu(torum) § II²⁵. De hac autem subiectione imperatoris ad papam nota) X. di. quoniam²⁶, Extra qui fil(ii) sunt legitimi) causam²⁷ in glosa et e. per venerabilem²⁸ per Ostiensem) et in Summa e(iusdem) tituli) per eundem, et per ipsum et Innocentium) de foro) competenti) e. sicut²⁹ et per glosam) Extra qui fil(ii) sunt legitimi) causam³⁰.

Sed adhuc obstat responsioni ad questionem, quod non fuerunt partes vocate coram domino papa in treugarum iudicatione, quod fieri debuit, ut videtur ff. de re iudicata) l. de unoquoque³¹, C. quomodo) et quando) iudex) l. rea que³² et si per vim vel dolo) modo) l. finali³³ et si adversus) creditorem) auten) teneas) omnes³⁴. Potuisset

¹ I. l. s. 7. — ² I. c. 34 X de elect. (I. 6). — ³ c. 6 X de maior. (I. 33). — ⁴ c. 13 X de iudic. (I. 2). — ⁵ c. 1 et 7 X qui pla. (IV. 17). — ⁶ c. 3 C. XI qu. 6. — ⁷ c. 2 in VI. de sentent. (II. 14). — ⁸ c. 17 XII. q. 5. c. 1 X ut benef. (III. 12). — ⁹ c. 6 C. XXIV qu. 1. — ¹⁰ c. 1 X de auctor. (I. 8). — ¹¹ c. 12 C. 1. — ¹² c. 21, 23 et 25 C. XXIV qu. 3. — ¹³ Dig. 30, 113, 5. — ¹⁴ Dig. 30, 113, 5. — ¹⁵ Dig. 30, 113, 5. — ¹⁶ Dig. 1, 15, 3. — ¹⁷ Cod. 1, 12, 5. — ¹⁸ Auth. 17, 2. — ¹⁹ Dig. 2, 3, 1. — ²⁰ c. 1 X de officio) de(legati) preterea) § I. — ²¹ c. 25 C. XXIV qu. 3. — ²² c. 1 X de officio) de(legati) preterea) § I. — ²³ c. 25 C. XXIV qu. 3. — ²⁴ c. 1 X de officio) de(legati) preterea) § I. — ²⁵ Inst. 1, 2, 2. — ²⁶ c. 8 Di. X. — ²⁷ c. 7 X qui pla. (IV. 17). — ²⁸ c. 13 ibid. — ²⁹ c. 13 ibid. — ³⁰ Dig. 2, 3, 1. — ³¹ Cod. 7, 13, 7. — ³² Cod. 8, 5, 2. — ³³ Cod. 2, 37, 1 et 2. — ³⁴ Cod. 2, 37, 1 et 2. — ³⁵ Cod. 2, 37, 1 et 2.

enim fortassis imperator, si fuisset vocatus, tale quid proponere, quod movisset dominum papam ad treugas non indicendas, ff. de arbi(tris) l. 'sicuti' et l. 'pre'¹.

Solutio. Ad hoc responderetur, quod potuit dominus papa treugas indicere, partibus non vocatis et etiam invitis, quia cum non posset non esse notorium, quod ex eorum guerra et discordia, que ex coniecturis verisimilibus iminebat et quasi videbatur incepta ipso facto, multa pericula animarum et corporum et scandala orirentur, occurrendum cito fuit, cum periculum esset in mora, sicut spernitur appellatio et proceditur ad penam ea non obstante, quando periculum est in mora, ff. de iniu(sto) rup(ito) et iri(to) testa(mento) l. 'si quis' § 'quid tamen'² et que in frau(dem) cre(ditorum) 'ait pretor' § 'si debitorem'³. Et etiam ubi proceditur in notoriis, si est in mora periculum, potest omitti citatio et monitionum solennitas, ut notat Innocentius Extra de coha(bitatione) cleri(corum) et muli(orum) c. 'tua'⁴ circa me(diam) glo(sam) et legitur et notatur de sen(tentia) ex(communitionis) 'constitut(ionem)' in fine li. VI⁵. Preterea istud non est actus iudicialis, sed preceptum quoddam, quod fit ex officio superioris, ut periculis occurratur, et est dilatorium, non peremptorium. Unde sicut in absentia partis potest concedi exceptio dilatoria per rescriptum, ita potest fieri istud preceptum, C. de pre(cibus) i(mperatori) [offerendis] l. 'quotiens'⁶. Unde Lex) dicit, quod serum est iudicio, id est tarde esset expectare iudicium, [ut] subiugamur edicto, et ideo, ubi est in mora periculum, permittitur vindicta, C. quando licet unicuique sine iudice) l. II⁷.

Item posset fieri eis invitis, ergo eis non vocatis, ff. de regulis) iu(ris) l. 'qui potest'⁸, nec possent ambo vel unus aliquid allegare, quare non deberet periculis obviari, sicut dicitur de illis, qui volunt perire, nam retrahuntur invisi et iuvantur, ff. de appellationibus 'non tantum' § 'finali'⁹ et de questionibus) l. I. § 'penultimo'¹⁰ et XXIII. q. III. 'ipsa pietas' [§] 'quod si'¹¹. Unde non fuit necesse eos vocare, presertim quia prius fuerant per cardinales domini pape nuntios super hiis informati et requisiti.

Item non obstat responsio quam fecit imperator, scilicet quod ipse nullam guerram habebat cum rege Roberto nec debet impediri dominus in sua iusticia contra vassallum suum, ut hic erat, quia rex Robertus est vassallus imperatoris pro comitatu Provincie. Ad quod respondeo, quod treuge non requirunt guerram necessario in actu, sed sufficit probabilis timor et suspitio guerre, sicut dicitur quando petitur dampni infecti cautio vel fit operis nuntiatio vel ubi est iustus metus armorum. Nam in hiis et similibus non est expectandus casus, sed ante tempus est occurrendum, ff. de no(vi) operis) nun(tiatione) l. I. § 'opus' et l. 'pretor' § 'sive' et l. 'stipulatio' § 'opus'¹², et de dampno infecto) l. 'pretor' et l. I.¹³ et per totum, et de vi et [vi] ar(mata) l. III. § 'si quis'¹⁴ et C. quando licet siue iudice) uni(cuique) l. I¹⁵. Hic autem de guerra et discordia periculosa iminebat timor et verisimiles coniecture et hoc est omnibus notum, quare fuit occurrendum, C. ad Velleianum) l. 'antique'¹⁶ et in quibus) cau(sis) non est in integ(rum) re(stitutio) necessaria) l. ultima¹⁷. Preterea per hoc imperator non expediebatur in iusticia contra vassallum, quin posset procedere sicut dominus si vellet per viam iusticie contra ipsum, sed non per guerram et aerum inordinatum, C. de actionibus et obli(gationibus) l. 'negantes'¹⁸. Nec inter ipsos, sicut inter dominum et vassallum, dicebatur per dominum papam treuga, sed tanquam inter imperatorem et regem non sibi subditum ratione regie dignitatis et regni, argumentum Extra qui filii) sunt

1250. d. unica ed. e) sequitur Sicilie subpunctura c.

1) Dig. 4, 8, 18; alteram non invenii. 2) Dig. 28, 3, 6, 9. 3) Dig. 42, 7, 19, 16. 4) c. 8 X de cohabit. (III, 2). 5) c. 9 in VI. de sent. excomm. (V, 11). 6) Cod. 1, 19, 2. 7) Cod. 3, 27, 2. 8) Dig. 50, 17, 26. 9) Dig. 49, 1, 6. 10) Dig. 48, 18, 1, 26. 11) c. 24 § 5 C. XXIII qc. 4. 12) Dig. 39, 1, 1, 11 et 20, 2 et 21, 3. 13) Dig. 39, 2, 7 et 1. 14) Dig. 43, 16, 3, 9. 15) Cod. 3, 27, 1. 16) Cod. 4, 29, 23. 17) Cod. 2, 49, 5. 18) Cod. 4, 19, 9.

legitim' (per venerabilem¹) et in iuribus allegatis². Advertendum [est] etiam quod cum rex regnum suum et regiam dignitatem ab ecclesia et domino papa habeat et teneat in feudum et sit eius subditus et vassallus, non fuit solum quoad imperatorem (regiarum) indietio, sed sui vassalli et terre sue, scilicet domini pape defensio, que licita est de iure. C. unde vi l. l. 2. Extra de restitutione (spoliatorum) cum olim³ et de sententia (ex communicationis) dilecto⁴ [li. VI.] et de appellationibus dilectis⁵.

III. Questio.

Tertia questio est, utrum dominus papa potuerit iuramentum ab imperatore exigere, quod regnum Sicilie non offenderet nec offendentibus favoriseret et cetera.

Videtur quod non, quia superfluis cautionibus non est aliquis onerandus. ff. de promittentibus l. non cogendum⁶ in fine) et ut in possessione legatorum l. hec stipulatio⁷ in fine) et tantum valet generale in omnibus, quantum speciale in singulis. ff. de administratione tutorum l. si duo⁸. Ille autem superfluum videtur iurare, cum prius iurasset fidelitatem et multa alia capitula, sub quibus istud potest comprehendi. Ergo et cetera.

Item licet teneatur non offendere, tamen non tenetur super hoc ut videtur cavere. D. de conditione causa data causa non secuta l. dedi⁹ in principio. Debit enim de hoc sibi prospicere dominus papa a principio et ideo sero petit. C. de hereditate vel actione vendita l. II¹⁰. Et videtur casus quod ab imperatore non debet exigere iuramentum, nisi illud quod LXIII. di. tibi domino continetur, ut eadem di. quia sancta¹¹ secundum Hugonem. Sed littera hoc non bene sonat, sed magis consonat, quod ab electo in papam non sunt promissiones vel iuramenta extorquenda, nisi consue-

Solutio.

Contrarium est tenendum, nam in rebus arduis et periculosis cautius est agendum. ff. ad Carboniam l. l. § ultimo¹². XLII. di. quiescamus¹³, et que notanda sunt neglecta videntur, nisi specialiter caveatur de illis. Unde licet fuisset generaliter iuratum et fuissent expresse in iuramento multe terre, provincie, civitates et castra, que erant Regno inferiori, videbatur neglectum et scienter omissum nec sub illis posse comprehendi Regnum, quod maius et nobilius erat. Extra de rescriptis c. sedes¹⁴. ff. de iniuriis l. apud Labconem § hoc edictum¹⁵. XXIII. di. quanquam¹⁶. Non fuit ergo mirum, si in tali dubio voluit dominus papa sibi cavere et iurari, ut via maliciis tolleretur. ff. ut legatorum causa caveatur l. l. § si is cui¹⁷. in Auten. ut omnes ob ediant in (dicibus) provinciarum § arripiat¹⁸.

Item cum tot pericula imminerent et ad dominum papam talia pervenissent, ex quibus verisimiliter timebatur, quod imperator intendebat Regnum invadere et offendere, debuit dominus papa preecavere potius quam post causam vulneratam remedium querere et ideo potuit exigere huiusmodi iuramentum. ff. de officio presidis l. senatus¹⁹ in fine) et qui satisfacere cogantur l. si fideiussor § finit²⁰. Et ideo etiam secundum canones iuratoria cautio exigitur, si quis ex coniecturis verisimilibus de turbatione vel vexatione vel inobedientia aut subtractione habeatur suspectus, et etiam a domino et

1250. 1) *de* 2) *de* 3) *de* 4) *de* 5) *de* 6) *de* 7) *de* 8) *de* 9) *de* 10) *de* 11) *de* 12) *de* 13) *de* 14) *de* 15) *de* 16) *de* 17) *de* 18) *de* 19) *de* 20) *de*

1) *de* 2) *de* 3) *de* 4) *de* 5) *de* 6) *de* 7) *de* 8) *de* 9) *de* 10) *de* 11) *de* 12) *de* 13) *de* 14) *de* 15) *de* 16) *de* 17) *de* 18) *de* 19) *de* 20) *de*

1) *de* 2) *de* 3) *de* 4) *de* 5) *de* 6) *de* 7) *de* 8) *de* 9) *de* 10) *de* 11) *de* 12) *de* 13) *de* 14) *de* 15) *de* 16) *de* 17) *de* 18) *de* 19) *de* 20) *de*

1) *de* 2) *de* 3) *de* 4) *de* 5) *de* 6) *de* 7) *de* 8) *de* 9) *de* 10) *de* 11) *de* 12) *de* 13) *de* 14) *de* 15) *de* 16) *de* 17) *de* 18) *de* 19) *de* 20) *de*

1) *de* 2) *de* 3) *de* 4) *de* 5) *de* 6) *de* 7) *de* 8) *de* 9) *de* 10) *de* 11) *de* 12) *de* 13) *de* 14) *de* 15) *de* 16) *de* 17) *de* 18) *de* 19) *de* 20) *de*

1) *de* 2) *de* 3) *de* 4) *de* 5) *de* 6) *de* 7) *de* 8) *de* 9) *de* 10) *de* 11) *de* 12) *de* 13) *de* 14) *de* 15) *de* 16) *de* 17) *de* 18) *de* 19) *de* 20) *de*

de non offendendo servum vel uxorem. C. de hiis qui ad ecclesias confu(giunt) l. presentī § sane¹ et Auten. de monachis § si quis igitur². XXVIII. di. de Sira-
 5 cusanē³. XVII. q. III. c. metuentes⁴ et c. fid. constitumus⁵. XXXII. q. I. de bene-
 dicto⁶. Extra de resti tutione) spoliatorum c. rex transmissa⁷ et c. litteras⁸. Et etiam
 a subdito iuramentum exigitur. si suspectus habeatur super illis. super quibus vel iuravit.
 et a debito cautio est prestanda. Extra de maioritate et obedientia c. debebatur⁹
 et c. cum in ecclesiis⁷ et ff. de iudicibus l. in omnibus⁷. Unde hic cum dominus
 papa ad suspicionem rationabiliter esset ductus. potuit et debuit precavere. ff. ad legem
 Aquiliam l. in lege Aquilia⁹. Et ex causa superveniente cautio renovatur. ff. ut in
 10 pos(sessione) le gatorum l. plane¹⁰. Ratione igitur dubii iuris et facti et imminentium
 periculorum remedio opus fuit et cautela iuratoria exigi potuit per iura et rationes
 allegata) et XXIII. q. VIII. c. ut pridem¹¹.

Item cum pacem facere inter principes et alios christianos ad ecclesiam pertineat.
 ut supra probatum est. et sic pacem quoad se requirere. per consequens potest eam
 15 facere iuramento firmare. ut in Li. Fen. de pace iuramento firmanda in recepta et
 l. hac edictali¹². Rursus si pro domo vilissima a domino domus vicine ruinam
 minantis michi licet petere cautionem. preses etiam ex officio facit cavere. si supra viam
 publicam domus sit posita ruinosa. multo fortius videtur debere peti cautio pro uno
 regno et populo. si quis minetur eidem ruinam aut timetur eius offensa. ff. de dampno
 20 infecto) per totum¹³ et de officio) presi(dis) l. preses provincie insperis¹⁴. et de
 dampno) infecto l. ad curatorem¹⁵. et persone digniores sunt rebus. C. de sacro-
 saneta) ec(clesia) l. sanctimus¹⁶. Unde ex hoc inolevit usus. ubicumque iusticia viget.
 quod si quis ab alio timeat se offendi. petit ab eo sibi cavere. ne offendant. et ille com-
 pellitur ad hoc per superiorem. ff. de officio) presi(dis) l. illicitas¹⁷ § ne potentiores¹⁷
 25 et § ne temis¹⁷.

Argumenta contra non obstant. quia non est cautio superflua. sed valde utilis et
 quasi necessaria. ut futuris periculis occurratur. Nec erat de isto cautum specialiter
 in primo iuramento et suspicio probabilis supervenit. propter quod novo remedio opus
 fuit. ff. de ventre) inspicendo) l. l.¹⁸.

Item non est ratio eadem. sed diversa de illo. qui ex natura obligationis non tenetur
 cavere. ut in legibus) dedi. et de illo. qui est ad cautionem vel iuramentum obligatus.
 quia dato quod ille cavere et iurare non teneatur nisi ex causa. ut in legibus) omnibus.
 iste tamen cautionem prestitam. presertim obscuram vel ex causa superveniente sus-
 30 spectam aut non sufficientem renovare vel si videatur omissa. prestare tenetur. ff. qui
 satisda(re) cogantur) l. quotiens¹⁹ et de usufruc(tu) ea rum re rum) que usu consu-
 muntur) l. hoc senatus²⁰ § l.²⁰. ut dictum est supra. Et sic est in casu presenti. quia
 imperator tenetur pape ad iuramentum fidelitatis. ut est supra dictum. Est insuper
 ecclesia et Romani pontifices in possessione vel quasi exigendi ab imperatore huiusmodi
 iuramentum. ut in croniceis invenitur.

III. Questio.

Quarta questio [est]. utrum domino pape licuerit imperatori precipere. quod a
 Roma et terris ecclesie recederet. non reversurus ad eas sine sua licentia speciali.

Et videtur quod non licuerit. quia hoc est quedam pena. ff. de interdic(tis) et
 relegatis) l. relegatorum²¹ § l. [et §] constitutum²¹ et l. exilium²¹. Et ubi non est culpa.

1 Cod. 1. 12. 6. 6 2 Auth. 5. proop. 3 c. 13 De. 28. 4 c. 32 et 36 C. XVII qd. 4.
 5) c. 5 C. XXXII qd. 1. 6) c. 8 et 13 X de restit. (II. 13). 7) c. 3 et 10 X de minor. (I. 33). 8) Dig. 5. 1. 41. 9) Dig. 9. 2. 40. 10) Dig. 39. 1. 4. 11) c. 17 C. XXIII qd. 8. 12) Cons. Feod. II. 53.
 13) Dig. 39. 2. 14) Dig. 1. 18. 7. 15) Dig. 39. 2. 16. 16) Cod. 1. 2. 21. 17) Dig. 1. 18. 6. 2 et 5.
 18) Dig. 25. 4. 1. 19) Dig. 2. 8. 6. 20) Dig. 7. 5. 5. 1. 21) Dig. 48. 22. 7. 1 et 15: 5.

non debet esse pena. C. de penis l. 'sanctio'¹ et ad legem Juliam de adulteriis l. 'Gracius'². Unde cum imperator non dicatur deliquisse, pena talis imponi sibi non debuit, ut videtur.

Item Roma communis est patria. ff. ad municipalem l. 'Roma'³. Ergo et cetera.

Solutio.

5

Contrarium est dicendum, quia quilibet privatus potest alium prohibere, ne fundum suum ingrediatur, ut C. de servitutibus et aqua l. 'per agrum'⁴, ff. de servitutibus rusticorum (prediorum) l. 'divus'⁵ et de iniuriis l. 'iniuriarum' § finali⁶, potest et ei precipere, ut de fundo exeat, et expellere violenter, si sibi possessionem interverteret vel auferret, ff. de acquirenda possessione l. 'clam possidere' § 'qui ad mundinas'⁷, et de vi et vi armata [l.] III. § 'si quis'⁸. Extra de restitutione spo9. Unde et ecclesia contra talem posset censuram ecclesiasticam exercere, Extra de ap(pellationibus) 'dilectis'¹⁰ et de sententia) ex(communicationis) 'dilecto'¹¹ [li. VI].

Item sicut presides provinciarum aliquibus interdixerunt provincias suas propter culpam, ff. de interdictis et relegatis l. 'relegatorum' in principio et § 'interdicere'¹² et de penis l. 'moris'¹³, ita princeps ecclesiasticus potest alicui interdicare terras suas ex causa, argumentum Extra ut lite non contestata) c. 'quoniam' § 'si vero'¹⁴, maxime quando timet ex hoc sibi periculum vel prejudicium imminere, ff. quod vi aut clam l. l. § l.¹⁵, et vim videtur facere qui alterius possessionem libere non relinquit, ff. de vi et vi armata) l. 'vim facit'¹⁶ in fine, unde potest ecclesiastica censura compesci, XI. q. I. c. 'petimus'¹⁷. Possumus enim prohibere aliquem non solum ne ingrediatur fundum nostrum, sed ne ibi agat, et si quid in solo meo positum fuerit, possum auctoritate propria amovere, C. de servi tutibus) et aqua) 'per agrum'⁴ et ff. ad legem Aquiliam) l. 'quemadmodum'¹⁸. Unde preceptum domini pape fuit licitum et honestum, ut damnum ecclesie et turbatio ac populi seditio vitaretur, C. de hiis qui ad ee(clesias) confugiunt) l. 'demuciamus'¹⁹, et ab imperatore cum devotione debuit adimpleri, XIX. di. 'in memoriam'²⁰, presertim cum in eo sufficiens dilatio sit adiecta, illo etiam argumento, quia si qui de suis terris et provinciis ad Urbem se transtulerint sine causa, sunt ad terras et provincias proprias remittendi, cuiusmodi sint fortune vel dignitatis privilegio omni perempto, in Auth. de questo re) § 'si vero aliquos' collat. VI. et § 'ex hoc'²¹ et de manda(tis) principum) § finali²², et bene facit XXIII. q. VIII. 'ut pridem'²³.

Non obstat argumentum in contrarium, quia hoc non fuit factum in penam imperatoris, sed ob causam et ecclesie iusticiam exequendo et terram ecclesie propriam defendendo, ut licuit sibi, papa hoc fecit. Nec est Roma communis patria ad morandum, nisi quantum necessitas hoc requirit, cum sit ecclesie eius dominium ex donatione Constantini et confirmatione Lodovici imperatoris et usu approbato, XCVI. di. 'Constantinus'²⁴, LXIII. di. 'ego Lodovicus'²⁵ et in iuramento imperatoris satis ostenditur. Unde licitum fuit pape iniungere, quod recederet ab ea et aliis terris suis.

Non obstat si dicatur, quod licitum est imperatori in terris ecclesie morari et transire per eas et eorum vias publicas, sicut cuilibet alii hoc liceret, imo multo fortius

1250. 1) C. de penis l. sanctio. 2) ad legem Juliam de adulteriis l. Gracius.

3) ff. ad municipalem l. Roma. 4) C. de servitutibus et aqua l. per agrum. 5) ff. de servitutibus rusticorum (prediorum) l. divus. 6) ff. de iniuriis l. iniuriarum § finali. 7) ff. de acquirenda possessione l. clam possidere § qui ad mundinas. 8) ff. de vi et vi armata [l.] III. § si quis. 9) Extra de restitutione spo

sibi, qui est advocatus ecclesie et patronus. Respondetur enim, quod imperator non potest dici princeps in terris ecclesie, que ab eius potestate omnimoda sunt exempte. Unde ubi maxime subest iusta causa, potest ab eorum dominio prohibere ingredi vel morari, quia per hoc posset ius aliquod in terra ecclesie forsitan vindicare et ecclesie
 5 prejudicium generare, argumentum Extra de foro comp(enti) e. 'Roma na' § 'nec clericos' li. VI¹. Preterea quia cum de movendo guerram contra regem Robertum et de invadendo Regnum merito timeretur et propter hoc iuramentum requiretur ab eo, nec erat ei ingressus seu accessus ad Regnum nisi per terras ecclesie, potuit et debuit ei fieri prohibitio talis, ff. de iti(nere) ac(tu)que priva(to) l. 'veteres'² et ne quid
 10 in flu(mine) pu(blico) fi(at) l. 'quominus'³. Posset etiam talis prohibitio fieri, ne forte imperator sibi aliquid possessionis, dominiū aut usus trahendo moram in eis imposterum vindicaret, cum etiam de Urbe eadem die qua coronatus est teneatur exire secundum ordinationes antiquas.

V. Questio.

15 Quinta questio est, supposito quod imperator significaverit domino pape rebellionem Tuscorum et requisiverit, quod per sententias interdicti et excommunicationis ipsos a rebellionem compesceret, quod dominus papa facere non curavit, utrum ex hoc imperator possit de iure a domino papa vel ecclesia se reputare gravatum. Et est ut videtur inter ceteros huius questionis effectus, an imperator a iuramento et fidelitate, quibus est
 20 domino pape et ecclesie obligatus, se possit excusare, quia eius quod promisit vicem non recepit a domino requisito.

Videtur quod possit imperator iuste conqueri, se in hoc fuisse gravatum, quia sic[ut] vassallus seu fidelis tenetur dominum defendere et iuvare, sic dominus reddere vicem tenetur vassallo, XXII. q. ultima 'de forma'⁴ circa finem) et in Li. Pen. de
 25 no(va) fidel(litatis) for(ma) e. l.⁵ circa finem). Est enim equalitas observanda, C. de frue(tibus) et li(tis) ex(pensis) l. fi(nali)⁶ et de proxim(is) sacerorum) scri(niorum) l. 'in sacris' li. XII.⁷, XCV. di. e. 'esto'⁸. Si ergo sibi fides ab ecclesia non servetur, nec ipse servare tenetur, C. de pac(tis) 'cum proponas'⁹ et de transactionibus) 'si diversa'¹⁰, Extra de iureiurando) 'sicut'¹¹.

30 Item potestas pontificalis et imperialis debent invicem se iuvare, cum una alterius eget auxilio, XCVI. di. 'cum ad verum'¹² et X. di. 'quoniam'¹³, XI. q. I. 'petimus'¹⁴, Extra de officio) or(dinari) 'quoniam in plerisque'¹⁵. Unde no(tat) Innocentius), quod ecclesia ad requisitionem imperatoris debet rebelles imperii compescere et domare, Extra de fo(ro) com(petenti) 'licet'¹⁶ no(ta).

35 Solutio.

Ad hoc respondetur, quod non potest imperator se de iure reputare gravatum nec a iuramento, quo tenetur pape et ecclesie, absolutum nec relaxatum. Cum enim excommunicationis sententia non sit sine cognitione cause ferenda, non fuisset iustum, quod dominus papa Tuscis non vocatis et cognitione cause non prehabita interdicti et
 40 excommunicationis in eos sententias protulisset, XI. q. III. 'sententia'¹⁷⁻¹⁸, II. q. I. 'nemo'¹⁸, de appell(ationibus) 'reprehensibilis'¹⁹ et de sen(tentia) ex(commun)icationis) e. 'sacro'²⁰.

1250. k) *precedit in ed.*

1) c. 1 § 4 in VI de foro comp. (II, 2). 2) Dig. 13, 19, 1. 3) Au pro Dig. 43, 9, 12. 4) c. 18 C. XXII qu. 5. 5) Cons. Feud. II, 7. 6) Cod. 7, 51, 6. 7) Cod. 12, 19, 2. 8) c. 7 Di. XCV. 9) Cod. 2, 3, 16. 10) Cod. 2, 4, 11. 11) c. 13 X de iurciur. (II, 24). 12) c. 6 De. XCVI. 13) c. 8 Di. X. 14) c. 19 C. XI qu. 1. 15) c. 14 X de offic. iud. ord. (I, 31). 16) c. 10 X de foro comp. (II, 2). 17) c. 1 C. XI qu. 3. 18) c. 11 C. II qu. 1. 19) c. 26 X de appellat. (II, 28). 20) c. 48 X de sent. excomm. (I, 39).

Nec sufficit requisitio simplex vassalli, ut quis fidelitate privetur seu proprietate, ut in Li. Feu. que fuit prima causa beneficii amittendi¹ c. l. ff. de p[er]generat[i]o[n]e ac(t)ione si convenerit². Extra de sententia ex communicationis constitutionem³ et c. statui-
mus li. VI.

Item plerumque subditi habent iustam causam superioribus resistendi, C. de iure
fisco l. prohibitum li. X.⁴ et in quibus causis colo(ni) do(minos) su(os) ac(cusare)
valent l. l.⁵ et de meritis l. devotum li. XI l.⁶ et de appellationibus l. quoniam⁷.
Nonne etiam possunt ecclesie iuste consuetudines, privilegia vel conventiones inter sub-
ditos et eorum superiores, contra que si domini veniant et eos opprimant, gravant eos⁸
et ipsi resistere possunt? Certe utique. Dominus ergo papa male faceret, in cuius mani-
bus, ubi inter imperatorem et subditos versatur contentio, est de ambigua re iudicium,
si ad solam et simplicem requisitionem imperatoris dirimeret questionem et ferret ex-
communicationis et interdicti sententias quasi in convictos et rebelles, monitionibus et
cognitione debita non premissis, ff. de acqui(renda) possessione l. si quis rem⁹ et de
vi et vi armata l. colonus¹⁰ in fine. Extra qui filii sunt legitimi c. per venera-
bilem¹¹, XI. q. III. non semper¹² et aliis e(apitulis) sequentibus multis, ff. de re
iudicata de uno quoque¹³ et C. si per vim vel ali(o) modo l. finali¹⁴ et facit quod
no(tat) Innocentius Extra de officio ordinarii c. l.¹⁵.

Rursus attendendum est, quod imperator guerram movebat, non se defendebat,
quare non sic de facili ad invadendum prompta invatrix esse debet ecclesia, sicut ad
defensionem ipsius, si ab alio invaderetur et impugnaretur, ut in Li. Feu. hic finitur
Lex incipiunt regni consuetudines c. l. unico circa principium¹⁶. Et quidquid
dicatur, non est tanta ratio vel necessitas domino auxilii prestandi vassallo, cum nec
feudum teneat ab eo nec ei iuret, quanta est ex converso, et in hoc debet magna ver-
sari cause cognitio, ut dicto e(apitulo), nec etiam preiudicat factum prelata ecclesie,
XVI. q. VI. si episcopum¹⁷. Illud etiam non omitto, quod Constantinus imperator dedit
terram illam Romane ecclesie et Romam ipsam et ista confirmavit et renovavit et
etiam Ludovicens, XCVI. di. c. Constantinus¹⁸, LXIII. di. ego Ludovicus¹⁹. Unde
invadendo imperatorem quasi illius terre dominum derogaret honori et iuri suo et ecclesie
et se non dominum fateretur et contra se ipsum iuraret, quod facere non debet, ut
dicto e(apitulo) circa finem et ff. communia pre diorum l. quicquid²⁰ et loca(t) et
conduc(t) l. qui insulam § finali²¹. Et dato sine preiudicio quod imperator se
posset reputare gravatum, non esset propter hoc imperator a iuramento et fidelitate
liberatus nec terras ecclesie sibi liceret invadere sine infidelitate et transgressione pro-
p[ri]i iuramenti, ut in Li. Feu. de fe(udo) sine culpa non amittendo c. l.²² et
qui litero dominus proprietate privari debet c. ex facto²³. Per predicta patet
solutio ad contraria argumenta, quod non est tanta necessitas debiti subsidii domino ad
vassallum, sic ut continet tanta impugnando, sicut defendendo. Et quia in dubio sine
cause cognitione procedere non debuit, ut est dictum, nec contra se et ecclesiam re-
ipsi fateri.

VI. Questio.

Sexto queritur, supposito quod Robertus Tuscis et aliis inimicis imperatoris pre-
stitit auxilium et gentes suas de Regno et existens in Regno suo iusserit in ipsorum

1250,

¹ C. de iure fisco l. prohibita li. X. ² Dig. de acq. re. d. 7, 18. ³ c. 9 et 3 c. VI. de sent. excomm. (V, 11). ⁴ 45

⁵ C. de iure fisco l. l. ⁶ C. de meritis li. XI l. ⁷ C. de appellationibus l. quoniam. ⁸ Dig. de acq. re. d. 2, 20.

⁹ Dig. de acq. re. d. X q. 1. § l. ¹⁰ ff. de vi et vi armata l. colonus. ¹¹ C. de iure fisco l. l. ¹² Dig. de acq. re. d. 1, 47.

¹³ ff. de re iudicata de uno quoque l. l. ¹⁴ C. de iure fisco l. l. ¹⁵ C. de iure fisco l. l. ¹⁶ C. de iure fisco l. l. ¹⁷ C. de iure fisco l. l. ¹⁸ C. de iure fisco l. l. ¹⁹ C. de iure fisco l. l. ²⁰ ff. de re iudicata de uno quoque l. l. ²¹ ff. de re iudicata de uno quoque l. l. ²² C. de iure fisco l. l. ²³ C. de iure fisco l. l.

²⁴ C. de iure fisco l. l. ²⁵ C. de iure fisco l. l. ²⁶ C. de iure fisco l. l. ²⁷ C. de iure fisco l. l. ²⁸ C. de iure fisco l. l. ²⁹ C. de iure fisco l. l. ³⁰ C. de iure fisco l. l.

³¹ C. de iure fisco l. l. ³² C. de iure fisco l. l. ³³ C. de iure fisco l. l. ³⁴ C. de iure fisco l. l. ³⁵ C. de iure fisco l. l.

subsidium contra imperatorem predictum, licet de hoc non constet, et dato quod constaret, non tamen constat, utrum iustam causam habuerit faciendi, liceat imperatori Regnum violenter intrare, quod est patrimonium proprium ecclesie, et illud impugnare, ut capiat dictum regem, taliter ut asserit imperator, licet non constet delinquentem in
5 ipsum et vassallum suum ratione comitatus Provincie.

Et videtur quod sic. Certum est enim dictum regem, si talia fecisset, contra imperatorem graviter deliquisse, nisi iustam causam excusationis haberet. Talia quidem sunt contra fidelitatem et est ingratitude, per quam feudum perdere debet, cum non solum rem sibi difficilem faciat, sed ipsum quem invare tenetur impugnat et cum ini-
10 micis amicitias suas coniungit, ff. de officio prefectorum in bis l. l. § cum patronus¹, C. de inofficioso testamento liberi² et in Li. Feu. que fuerit prima causa beneficium amittendi c. l.³ et per totum et titulo hic finitur lex, deinde consuetudines regni c. domino guerram faciente⁴, XXII. q. ultima c. de forma⁵. Unde sicut servum fugitivum licet querere et capere in prediis alienis et curie capere licet coartalem
15 seu decurionem suum in territorio alieno, ff. de ser(v)o fugitivo l. dominus⁶, C. ubi de criminibus agatur l. l.⁷ et de decurionibus l. generali li. X.⁸, sic licitum fore videtur suum vassallum querere et capere ubicunque, maxime principi, in quem crimen lese maiestatis dicebatur commissum, quod est capitaliter puniendum, C. ad legem Iuliam maiestatis quisquis⁹. Preterea filii Israel iuste impugnaverunt Amorreos, quia eis per
20 terras eorum transitum denegaverunt, XXIII. q. II. c. finali¹⁰ et in Deuteronomio¹¹.

Item cum voluntas et propositum distingant maleficia, ff. de iniuriis l. qui iniuriis¹² et l. verum¹³, et imperator non habeat propositum nec voluntatem dampnificandi Regnum nec ecclesiam, sed capere delinquentem, videtur sibi hoc licere.

Solutio.

Contrarium est tenendum quantum ad illud, de quo queritur. Ad hoc enim ut alicui liceat per territorium alienum transire, duo requiruntur, scilicet quod transitus eius sit innoxius et quod subsit iusta causa, quorum utrumque hic deficit. Constat siquidem quod impugnatio talis et transitus non posset esse innoxius, quod cum non sit dubium, quod Regnicole dominum suum vellent defendere, sequerentur hominum ecclesie strages
30 multe, violentie, incendia et rapine, destructio civitatum et castrorum et aliorum locorum ecclesie, ex quibus necessario multa inferrentur ecclesie nocumenta, cuius dominium est dicti Regni et habitantium in eodem. Extra de re iudicata ad apostolicam li. VI.¹⁴, ad hoc XI. q. I.¹⁵ pervenit¹⁴. Non licet ergo hoc sibi facere, imo periculum incurreret talia faciendo, sic[ut] loquitur et intelligitur l. di. c. omnes¹⁶ et XXIII. q. II. c. finali¹⁷,
35 C. de metallariis et metallis l. quosdam li. XI¹⁸.

Item cum sint iura expressa, quod si delinquentes fugiant ad alienas provincias vel morentur in eis, non debent illi iudices vel superiores, in quorum provinciis deliquerunt, illas provincias invadere, ut capiant delinquentes, sed ad eos mittere et requirere, qui provincias illas regunt, quod sibi puniendos remittant, ff. de requirendis l. divi¹⁹
40 et de accusationibus si cui § finali et l. ultima²⁰ et de iudiciis heres absens²¹, Aut. ut nulli iudicium § si quis vero comprehensorum²². Extra de foro com(p)etenti c. Romana § contrahentes li. VI.²². Nec convenit alieni regni archana

1250. ¹⁾ III. ed. ²⁾ in margine add. nota 1. c.

1) Dig. 1. 12. 1. 10. 2) Cod. 3. 28. 28. 3) Cons. Feud. II. 24. 4) ibid. II. 28. 5) c. 18
45 C. XXII qu. 5. 6) Dig. 11. 3. 16. 7) Cod. 3. 15. 1. 8) Cod. 10. 32. 34. 9) Cod. 9. 8. 5.
10) c. 3 C. XXIII qu. 3. 11) Deut. 1-4. 12) In Dig. 47. 10 leges non ut veniuntur. 13) c. 2
in VI. de sent. (II. 11). 14) c. 39 C. XI qu. 1. 15) c. 1 De. I. 16) c. 3 C. XXIII qu. 2. 17) Cod.
11. 7. 6. 18) Dig. 48. 17. 1. 19) Dig. 48. 2. 7. 5 et 22. 20) Dig. 5. 1. 16. 21) Auth. 127. 7.
22) c. 1 § 3 in VI. de foro comp. (II. 2).

sentari, C. de commercijs et mercatoribus l. III¹. Canones etiam detestantur, quod primates aut quicumque superiores ingrediantur provincias alienas, ut agant ibi aliquid vel disponant, et specialiter dicit e. XXXIII. q. II. 'dixit Dominus'², quod si quis dicat se offensum vel lesum ab aliquo alterius subdito, non debet terram illius invadere, sed debet dominum requirere, ut sibi faciat emendari, quod si facere recusa-
verit, tunc potest sibi bellum movere. Unde et hic debet imperator dominum papam
requirere, non temeritate propria Regnum invadere, IX. q. II. 'nullus primas' et per
totum³. Et est expressum, quod index ecclesiasticus delinquentes existentes in districtu
suo vel territorio ecclesie per seculares indices puniendos extrahit et tradit iudici secu-
lari et res etiam ablatas et in ecclesia absconditas non extrahit index secularis, sed
ecclesiasticus, C. de hijs qui ad ecclesias confugiunt l. 'presenti' § 'sane'⁴ et in Auten.
ut liceat (matr) et avic) § 'quia ita comperiuntur' collat. VIII.⁵ et facit C. de diver-
sis) officijs) et apparitoribus) l. l. li. XII⁶. Preterea (lege) imperiali cavetur, quod
si filius vel domesticus vel vassallus dominum feudi offenderit, debet dominus vassallum
requirere, ut filium subditum aut domesticum vel vassallum ad emendam reducat,⁷
Multo ergo fortius hoc habet fieri in maiori domino quam sit offensus requirendo, in
li. Feu. de prohibita) feudi) alienatione) per Fredericum) l. 'imperial(em)' § 'in-
super si'⁷.

Item cum constet terras imperii fore distinctas a terris ecclesie, in quibus impe-
rator nichil potest de iure nec consuetudine nec sine iuramenti transgressione sibi
vendicare nec acquirere nec officium exercere, finibus suis debet esse contentus et non
ingredi alienos et impugnare, ad quorum defensionem tenetur, ut patet in iuramento ff. de
iurisdictione) l. finali), C. de decurionibus) l. 'duumvirum) impune'⁸ et de appar-
toribus) proconsulis) l. ultima) li. XII.⁹ ff. si servitus) ven(dicetur) l. 'altius'¹¹ et
de con(dictione) indebiti) l. 'frater'¹². Ut illud etiam non omittam, quod sententiam
latam in uno territorio non licet iudici exequi in territorio alieno, etiam si sit lata
Rome per pretozem, fiet per presidem provincie executio in rebus, que sunt in provincia,
ff. de re iudicata) l. 'a divo' [§] II.¹³, respondeo et de bonis) auc) toritate) in(dicis)
possi(dendis) l. 'cum unus' § 'is qui'¹⁴ et argumentum ff. de tu) toribus) et en) ratoribus)
datis) ab hijs) l. 'pupillo'¹⁵, Extra de foro) com) petenti) c. 'postulasti'¹⁶, ff. de
iudicij) l. 'argentearium'¹⁷.

Rursus ruderam mee vel glandem arboris mee cadentia et existentia in solo
alterius non licet michi tollere de solo alieno, nisi prius caveam de dampno, quod
tollendo posset inferri, Multo fortius imperator cavere debet hoc casu, ff. de dampno)
infec) to) l. 'pretor ait' § 'unde queritur'¹⁸ et ad exhibendum) l. 'Iulianus' § II.¹⁹,
Potuit ergo, donec caveat Regnum taliter ingredi, prohiberi et pena, si contra veniret,
imponi, dato sed non concessa quod aliter sibi ingredi Regnum liceret, quod tamen
non licuit, ut est dictum, maxime eo modo quo intrare volebat. Non obstant con-
traria argumenta. Prima quidem iura loquuntur, quoniam non potest haberi recursus
ad iudicem et periculum est in mora, nam hoc aliter non liceret, ut de servis fu) gitivis)
l. l.²⁰ et C. quando) liceat) si) ne) in(dice) unice) nique) l. unica²¹ et de decurionibus)
l. 'generandi'²². Hic autem isti non est fugitivus nec periculum est in mora et ita notat)
l. de hijs) que) in) frau) dem) credit) orum) l. 'ait pretor' § 'si debitorem'²³. Alii dicunt

1250. *quoniam in eod.*1) *l. l. de iurisdictione* § 1. 2) *De qua etiam cogitandum sit nescio.* 3) *c. 1 C. q. 2.* 4) *Cod. l. 45*5) *l. l. de iurisdictione* § 1. 6) *Cod. l. 2, 3, 1.* 7) *Cons. Feud. II, 54, 5.* 8) *Dig. 2, 1, 20.*9) *Cod. l. 2, 3, 1.* 10) *l. l. de decurionibus* § 1. 11) *Dig. 8, 3, 15.* 12) *Dig. 12, 6, 38.* 13) *Dig. 42,*14) *l. l. de re iudicata* § 1. 15) *Dig. 26, 3, 27.* 16) *c. 14 X de foro comp. (II, 2).* 17) *Dig.*18) *l. l. de damno infec) to* § 1. 19) *Dig. 30, 1, 2, 2.* 20) *Videtur esse Cod. 6, 1, 1.* 21) *Cod.*22) *l. l. de decurionibus* § 1. 23) *Dig. 12, 8, 30, 30.*

speciale esse in legibus illis non obsta[n]te lege rerum, quia et si furtum non committat, tamen delinquit, ut ibi et ff. de iniuriis l. 'sed si unius' § 'si iniuria' 1, ff. de fur(tis) 'qui saceum' 2.

VIII. Questio.

5 Per ista patet solutio ad octavam questionem, quia si sibi non prohibito non licet Regnum intrare nec impugnare ex causa predicta, multo minus sibi licet, quando est a domino prohibitum. Talis enim prohibitio malam fidem fecit et reddit illicitum et iniustum, quod aliter est permixsum, sicut si quis velit intrare fundum meum causa venandi, bene licet, sed si prohibeatur, non licet, ff. de iniuriis l. 'iniuriarum' in fine 3
 10 et de acqui(rendo) re(rum) do(minio) l. III. 4 et de re militari l. 'desertorem' § 'in bello' 5 cum similiter C. de rei ven(dicatione) 'si fundum' 6 et de hiis que in frau(dem) etc. l. 'ait pretor' § 'si quis particeps' 7. Cum ergo imperator hoc sciat aut scire debeat non licere, invasor est intrans Regnum et illud manu armata impugnans, Insti. vi bo(norum) rap(torum) § 'sed ne dum talia' 8, C. unde vi 'si quis in tantam' et l. 'invasor' 9,
 15 ff. quod metus causa l. 'extat' 10 et de vi priva. l. penultima 11 et de no(vi) opertis nuntiatione l. 'pretor ait' in prin(cipio) 12 et quod vi aut clam l. 'aut qui aliter' et l. 'pretor' 13.

VII. Questio.

Circa septimam questionem, videlicet an imperator ferendo sententiam contra regem
 20 et eum privando regia qua se intitulaverat dignitate et confiscando omnia sub sua privationis sententia comprehensa videatur ius ecclesie usurpare, arguitur quod imperator in hoc ecclesiam non offendit nec iurisdictionem eius vel honorem usurpavit, sed iure proprio, ut sibi licuit, usus fuit. Nam rex, ut sententia imperatoris ponit, crimen lese maiestatis in ipsum commisit, propter quod bonis omnibus et honoribus fuit ipso iure
 25 privatus, ff. de dona(tionibus) l. 'donatores' § 'perfecte' 14 et de public(anis), vec(tigalibus) et com(missis) l. 'commissa' 15 et de iure fis(cis) l. I. § 'an bona' 16, sicut in crimine incestarum nuptiarum, quod non est tantum, Auten. de ince(stis) nup(tius) § I. 17 et hoc ibi videtur glo(sa) tenere, et Extra de here(ticis) 'cum secundum' 18 et de penis c. 'felicit' 19
 li. VI. Unde imperator non privavit, sed magis declaravit privatum, ff. si servi(tus) ven-
 30 (diectur) l. 'sicuti' § 'sed si queratur' 20. Et quamvis ibi ponatur verbum privamus, exponi debet secundum materiam, id est declaramus privatum, ff. loca(tio) et conduc(tio) l. 'si uno' 21. Et esto quod esset vera privatio nec fuisset ipso iure privatus, sed privandus per sententiam, ff. qui et a quibus l. 'quesitum' 22, non fecit imperator iniuriam ecclesie, ut videtur, quia ibi dicitur commissum delictum, ubi sortitur effectum. Istud vero delictum
 35 in Tuscia et sic in terra imperii sum habuit effectum, quia ibi misit rex subsidium contra ipsum, C. de bo(nis) auc(toritate) iu(dicis) po(ssidendis) l. III. 23 et [ff.] de ac(tionibus) et obligationibus 'contraxisse' 24 et de do(nationibus) inter virum et uxorem l. 'quia in id' et l. 'prece' 25. Et sic cognitio et punitio ibi debuerunt fieri et potuerunt de iure nec est de loco, sed de territorio curandum, ff. de offi(cio) procon-
 40 (sulis) l. 'observandum' 26 et de offi(cio) presi(dis) l. III. 27. Extra de offi(cio) or(dinari) c. 'cum episcopus' li. VI 28. Et non solum potuit eum privare seu privatum declarare

1250. 9) ff. c. 1) sic ed.

1) In Dig. 17, 10, 17 non invenitur. 2) Dig. 17, 2, 78. 3) Dig. 17, 10, 1, 7. 4) Dig. 11, 1, 3.
 5) Dig. 49, 16, 3, 15. 6) Cod. 3, 32, 16. 7) Dig. 42, 8, 10, 3. 8) Inst. 1, 2, 1. 9) Cod. 8, 1, 7 et 5.
 45 10) Dig. 4, 2, 13. 11) Quod sit nascio. 12) Dig. 39, 1, 20 pr. 13) Dig. 13, 24, 5 et l. 14) In
 Dig. 39, 5 non invenitur. 15) Dig. 39, 1, 11. 16) Dig. 19, 11, 1, 1. 17) Auth. 12, 1. 18) c. 19
 in VI. de haeret. (V, 21. 19) c. 5 in VI. de poenis (V, 39. 20) Dig. 8, 5, 8, 3. 21) Dig. 19, 2, 15, 4
 22) Dig. 40, 9, 15. 23) Cod. 7, 72, 3. 24) Dig. 14, 7, 21. 25) In Dig. 24, 1 et Cod. 5, 16 leges
 non inveniantur. 26) Dig. 16, 1. 27) Dig. 1, 18, 3. 28) c. 7 in VI. de off. ord. (I, 16).

bonis que habebat in imperio, sed aliis, licet in illis que erant in iurisdictione ecclesie, executio ad ecclesiam pertineret. Et videtur casus (Extra de fo(ro) com(petenti) c. postulasti¹ et ff. de re bus (aut oritate) in dieis (possidendis) cum unus² § penultimo², Extra de fo(ro) com(petenti) c. Romana³ § contrahentes³ ibi (vel si forte) et cetera li. VI. et ff. de interdic(tis) et re legatis l. re legatorum⁴ § interdicere⁴ et sequentia⁴. 5

Solutio.

In casu isto respondetur, quod si imperator egisset contra regem ad feudum comitatus Provincie quasi propter feloniam commissam in eum, deberet privari dato feudo, tunc non per eum, sed per pares curie fuisset secundum communes regulas questio 10 terminanda, ut in Li. F. u. de prohibita feudi alienatione per Fredericum l. imperialem⁵ § (si vero inter dominum et de lege) Coradi c. 15. Hic tamen secundum verba sententie non agebatur ad hoc. Imo agebatur contra regem de crimine lese maiestatis et de amissione honorum seu dignitatum et rerum. Unde hoc casu ad dominum papam, qui est ordinarius regis Roberti, pertinebat cognitio, quia in suo territorio, scilicet in Regno, habet domicilium et moratur, ibi agit, ibi contrahit, ibi 15 foro, balneis et spectaculis utitur et dies festos celebrat et superiorem obtinet regiam dignitatem et ideo ibi suum domicilium est censendum, ff. ad municipalem l. eius⁶ § (si quis⁶), C. de incolis l. reives⁷ li. X 7. Unde cum ageretur de communi crimine non ad imperatorem, sed ad papam cognitio pertinebat, ut Extra de fo(ro) com(petenti) reum sit⁸ et C. de iurisdictione omnium in dieum l. iuris ordinem⁹ et ne quis in sua causa¹⁰ in rubro et nigro, et notatur et probatur per Imo centium Extra de iudi cibus ceterum¹¹ in magna glossa. Et secundum hoc imperator usurpavit iurisdictionem et honorem ecclesie.

Item dato sine preiudicio, quod rex existens in Regno mitteret subsidium de Regno, ut ponit questio precedens, de quo tamen non constabat nec constat, esto quod 25 sic esset in facto, quod peccaret, cum possent cause iuste excusationis subesse, videtur etiam deliquisse in Regno et ratione delicti ibi forum sortiri debet, argumentum ff. ad Legem Aquiliam l. tunc scripture¹² § l. 12 et de adulteriis l. sed etsi amici¹³, Auten. ut liceat ma tri et avi c. § quod reperiuntur¹⁴, C. ubi de possessione agi oportet l. 15. Et sic ad ecclesiam pertinebat illius criminis cognitio ratione delicti, item 30 ratione domicilii, ut est dictum. Item quod agebatur de communi delicto et extra feudum commisso, ad papam debebat haberi recursus, Extra de iudiciis c. novis¹⁶. Unde istis concurrentibus ecclesia sive papa habebat cognitionem et punitionem, Auten. de consanguineis et uterinis fra tribus § finali¹⁷, C. de edicto di(vi) Adri ani tollendo l. finali¹⁸, Insti. de adoptionibus § sed hodie¹⁹. Ugitur imperator iniuriose 35 egit contra ecclesiam de tali crimine cognoscendo et sententiando et honorem ecclesie usurpavit. Imo non videtur imperatoris sententia valuisse, quia aut deliquit in Regno et tunc ibi debuit cognosci per dominum suum in Regno et sic per ecclesiam sive papam, aut deliquit in terra imperii vel in utroque et tunc cum in terra imperii rex non esset nec alibi latitaret, imo tanquam rex in Regno suo palam et publice moraretur, debuit requiri a domino suo superiore, ut eum remitteret, ff. de accusationibus l. si quis sit²⁰ et Auten. qua in provincia c. ubi de crimine²¹, Extra de fo(ro) com(petenti) c. Romana³ § contrahentes³ li. VI. Preterea in criminibus, que maiorem penam

¹ *Novis* c. 1, § 1, *II*, 1, 2. ² *De* 12, c. 12, l. 3. ³ *c. 1*, § 1, *VI*, de foro comp. *II*, 2) ⁴ *De* 12, c. 12, § 1, *II*, 2. ⁵ *C. de* Feud. *II*, 1, 7 et 11, l. 1. ⁶ *De* 10, l. 27, l. 1. ⁷ *Col.* 10, 10, 7. ⁸ *De* 12, c. 12, § 1, *II*, 2. ⁹ *Col.* 1, 1, 2. ¹⁰ *Col.* 1, 1, 1. ¹¹ *c. 5*, *X* de iudic. *II*, 1), *Novis* c. 1, § 1, *II*, 1. ¹² *De* 18, c. 1, § 1. ¹³ *Ab* Greg. esse *Auth.* 112, 13, 1; cf. *supra* pag. 1334 not. 5. ¹⁴ *De* 12, c. 12, § 1, *II*, 2. ¹⁵ *Ab* Greg. esse *Auth.* 112, 13, 1; cf. *supra* pag. 1334 not. 5. ¹⁶ *Novis* c. 1, § 1, *II*, 2. ¹⁷ *Auth.* 8, 2. ¹⁸ *Col.* 6, 11, 1. ¹⁹ *Inst.* de adop. l. 1, § 1. ²⁰ *De* 12, c. 12, § 1, *II*, 2. ²¹ *De* 12, c. 12, § 1, *II*, 2.

relegatione requirunt, scilicet ut erat illud quod regi imponebatur, non potest procedi ad sententiam contra absentem¹. C. de accusa(tionibus) l. absentem². ff. de penis) l. absentem in principio) et § II³. Sed requirendus erat et bona eius fuerant per contumaciam annotanda. ff. de requirendis) l. l. et per totam) et C. eodem) per totum³.

5 Sed dicit aliquis, quid ad rem, utrum valuerit sententia vel non? Respondeo: Imo multum interest, quia cum sit notorium latam fuisse sententiam in absentem in crimine capitali, nulla fuit sententia de iure, unde occasione illius non debet ei permitti nec fieri executio in territorio alieno. C. de appellationibus) l. quoniam⁴. Extra de officio) delegati) c. pastoralis) § preterea⁵ cum nota) ibidem. ff. de iudiciis) l. si pretor) § Marcellus⁶. Sed numquid regem privare ponit regia dignitate? Respon-

10 detur quod non, quia ab illo procedere debet privatio, a quo est datio. Unde cum rex Regnum et regiam dignitatem haberet ex datione ecclesie, non potuit privari ab alio quam a papa. Ideoque l(ex) dicit, quod licet preses sit maior defensore civitatis et prefectus maior preside, non potest privare preses defensorem dignitate, quam habet a

15 prefecto, qui est maior. Aut. de defensoribus) civitatum) § non habente) collat. III.7, et ar(gumentum) ff. de diversis) et tem(poralibus) prescriptionibus) l. de accessionibus) et de interd(ictis) et re(legatis) l. cum qui⁷ in fine). Hinc est quod si dominus papa subdiaconatus ordinem alicui contulerit vel princeps alieni dignitatem illustrem contulerit, nullus inferior sibi potest auferre. C. ubi senatores) vel clarissimi) l. III.19,

20 Extra de confirmatione) utili) vel inutili) c. I.11 et de maioritate) et obedientia) c. per tuas⁸ et nota) ibi per Innocentium) et Osiensem), de confirmatione) inuili) c. porrecta⁹ et de preben(dic) nisi essent¹⁰. Cum ergo papa sit superior imperatori, saltem in patrimonio ecclesie, in quo summi principis exequitur potestatem et Dei vicem gerit in terris, datam regiam dignitatem ab eo imperator vel alius preter ipsum

25 auferre non potest. Extra qui filii sunt legitimi) per venerabilem¹¹ et de iudiciis) novit¹² et nota) Innocentii), quod reges in dubiis et gravibus articulis non subsunt imperatori, sed propter solium. Extra de re iudicata) rem te¹³ circa finem). Extra qui filii) sunt legitimi) per venerabilem) § insuper¹⁴. Unde imperator privando regem regia dignitate qua se intitulat et etiam Regno ipso et illud confiscando, ut ex eius

30 sententia clare patet, ius quantum in eo fuit usurpavit ecclesie et honorem et falcem suam in alienam messem immisit, quod facere non debuit, ut superius est probatum. Extra de elec(tione) c. venerabilem¹⁵ in principio), VI. q. III. c. I.12, cum rex in quantum rex et ratione Regni non subesset imperatori, sed ecclesie tantum, et tanquam rex et per Regni potentiam deliquisset, si verum esset ipsum premissa fecisse et ea faciendo

35 deliquisse, presertim quia fidelitatem imperatori nondum fecerat nec prestiterat iuramentum. Sic libertus, si sit tutor alicuius pupilli, patronum suum in ius vocare poterat tanquam tutor venia non petita, licet hoc ei non liceret ut liberto, ff. de in ius vocando) l. quesitum¹⁶ et [C.] de hiis que ut indignis) l. tutorem¹⁷, et papa facit aliquid tanquam rex, non ut papa. Extra de elec(tione) cum inter¹⁸ in fine) nec reputantur facta

40 per papam ut papam.

Item quia licet rex obtulisset imperatori homagium et fidelitatem pro comitatu Provincie, ipse tamen nondum recipere voluerat nec sibi rex iuraverat fidelitatem. Et

1250. *in margine subscriptum est nota) c.*

- 1) Cod. 9, 2, 6. 2) Dig. 49, 48, 5 pr. et 2. 3) Dig. 48, 17, 1 et Cod. 9, 49. 4) Cod. 7, 62, 21,
 45 5) c. 28 § 2 de off. iud. del. (I, 19). 6) Dig. 5, 4, 75. 7) Auth. 15, 4, 4. 8) Dig. 44, 3, 14,
 9) Dig. 48, 22, 3. 10) Cod. 3, 24, 3. 11) c. 1 X de confirm. (II, 39). 12) c. 7 X de maior.
 (I, 33). 13) c. 6 X de confirm. (II, 39). 14) c. 21 X de prob. (III, 56). 15) c. 13 X qui filii
 (IV, 17). 16) c. 13 X de iudic. (II, 1). 17) c. 23 X de scabent. (II, 27). 18) c. 34 X de elect. (I, 6),
 19) c. 1 C. VI qu. 3. 20) Dig. 2, 4, 16. 21) Dig. 44, 9, 22. 22) c. 16 X de elect. (I, 6).

dato quod dictam sententiam potuisset sic ferre, tamen Regnum, quod est terra ecclesie, non potuit confiscare, imo ad ecclesiam redire deberet, argumentum ff. de pig(noribus) l. 'lex veetigali' ¹ et C. de epis(copis) et clericis) 'si quis presbyter' § 1, ² et in Li. Feu. que fuerit l. causa be(neficii) amittendi) e. unico § 'illud' ³ et se(quentibus) et melius Extra de hereticis) e. 'excommunicamus' ⁴ circa prin(cipiū), Extra de pen(is) s) e. 'felix' li. VI, ⁵ et videtur casus XVI. q. I. 'in canonibus' ⁶ et in Li. Feu. l. 'imperialem' § 'illud' ⁷. Non obstat premissis Extra de fo(ro) com(petenti) 'postulasti', quia ibi secundum quosdam non fertur sententia super beneficio in aliena diocesi posito, sed super crimine, et illa sententia fidem faciet coram alio, in cuius diocesi habet beneficium, et ille privabit eum beneficio, ut no(tat) Inno(centius) de accusa(tionibus) e. 'qualiter' ⁸ et dicto e. 'pastoralis' ⁹ et facit ff. de custo(dia) et exhibi(tione) re(orū) l. 'divus' ¹⁰, vel potest dici quod ad imperatorem non pertinebat talis cognitio nec potuit ferre talem sententiam, ut superius est probatum. Sed contra Extra de fo(ro) com(petenti) e. 'Romana' § 'contrahentes' ¹², ubi index interloquitur de re non sue iurisdictionis, sed alter exequitur, respondetur ibi: saltem erat persona subiecta, licet ¹⁵ non res.

Sed contra hoc et multa alia superius allegata opponitur, quia nos argumenta [ponimus de legibus), quibus est imperator solutus, ff. de legibus) 'princeps' ¹³. Sed respondeo, quod dato quod sit solutus legibus) inter subditos, tamen quoad non subditos, quos vult indicare per leges) ut in nostro proposito, debet legibus stare contra se, maxime que ²⁰ rationi naturali nitantur et canonibus approbantur, ut equalitas observetur, quia non facias alii, quod tibi non vis fieri ¹³ et patere legem, quam ipse tuleris, C. de fruc(tibus) et li(tis) ex pensis) l. finali ¹⁴ et de proxim(is) sa(crorum) seri(niorum) l. 'in sacris' ¹⁵, ff. quod quisque iur(is) l. I. ¹⁶ et in decretis in principio ¹⁷, C. de legi(bus) 'digna vox' ¹⁸, C. de testa(mentis) 'ex imperfecto' ¹⁹, XIX. di. 'si Romanorum' ²⁰, C. de testi(bus) 'si ²⁵ quis testibus' ²¹, ff. de bo(nis) damp(natorum) l. 'cum ratio' ²². Et hic rex non erat sibi subditus, ut est dictum.

Sed iterum opponitur, quia imperator dominus est mundi et potest esse index in causa propria, cum superiorem non habeat in temporalibus, potest ergo ubilibet et contra quemlibet et de omni crimine indicare, ff. ad legem) Rodiam) de iac(tu) 'de- ³⁰ precatio' ²³ et de quadri(cum) pre(scriptione) 'bene a Ze none' ²⁴, VII. q. I. 'in apibus' ²⁵, ff. de hiis que in testa(mento) delentur) l. 'proxime' ²⁶. Nullam ergo fecit iniuriam, si fecit in suo quod sibi licuit, ff. de damp(no) infe(c)to) l. 'Proculus' ²⁷ et de iniuriis) l. 'iniuriarum' § 1 ²⁸.

Ad hoc respondeo, quod locum habuerunt et habent iura illa pro tempore et pro ³⁵ rebus subiacebant Romano imperio, sed sicut iure gentium sunt rerum dominia distincta et regna condita et bella introducta, sic eodem iure et ratione fuerunt regna translata et mutata et dominia mutata et iterum distincta. Unde Romanum imperium habet fines et limites suos. Alioquin quomodo lex distingueret populos quosdam esse ⁴⁰ sub imperio, quosdam sub regibus suis, quosdam nec sub imperio nec sub regibus, sed per se liberos esse, ff. de captivis) et postliminio) re(demptis) l. 'postliminium' in textu et glo(ssa) et l. 'non dubito' et l. 'postliminii ius competit' ²⁹, C. de sum(ma)

1) *D. 1. 1. 1. 1.* 2) *Cod. 1. 3. 1. 1.* 3) *Cons. Feud. II. 24. in § 8.* 4) *c. 13. X de A. 1. 1. 1. 1.* 5) *VI de pen. (V. 29).* 6) *c. 57. C. XII q. 1.* 7) *Cons. Feud. II. 54. 6.* 8) *VI de pen. (II. 29).* 9) *c. 17. X de accus. (I. 1).* 10) *c. 28. X de off. iud. (I. 29).* 11) *VI de pen. (II. 29).* 12) *c. 1. 8. in VI de pen. comp. (II. 29).* 13) *Dig. 1. 3. 31.* 13') *Cf. Tab. 4. 16.* 14) *Dig. 1. 1. 1. 1.* 15) *Cod. 1. 1. 1. 1.* 16) *Dig. 2. 2. 1.* 17) *Dig. 50. 9. pr.* 18) *Cod. 1. 14. 1.* 19) *Dig. 1. 1. 1. 1.* 20) *D. XIX.* 21) *Cod. 1. 29. 17.* 22) *Dig. 18. 29. 7.* 23) *Dig. 11. 2. 9.* 24) *Dig. 1. 1. 1. 1.* 25) *C. VII q. 1.* 26) *Dig. 28. 1. 1.* 27) *Dig. 39. 2. 26.* 28) *Dig. 17. 1. 1. 1.* 29) *Dig. 1. 1. 1. 1.*

trinitate) et fide) catholica) l. l. l. Insti. de patria) po(testate) § 1². Quomodo etiam locum haberent leges, que ponunt limites imperii et castra limitanea et limitaneos milites positos in limitibus imperii, C. de fundis) limit(otrophis) l. ultima³ et de officio) prefec(ti) pre(torio) l. in nomine domini § pro limitaneis⁴, l. di. rius quiritum⁵. Et de hoc no(tat) Az(o) C. de captivis et postli(minio) re(demptis)⁶ in Summa circa prin(cipium). Et habet hee allegatio locum maxime in provinciis et terris ecclesie Romane, quas imperator voluit et decrevit a terris imperii fore distinctas, ut in palea sepius allegata Constantinus⁷, nec in illis imperator terrenus aliquam obtinet potestatem, ut ibidem. Portet igitur patienter imperator Romanorum, quod ecclesie Romane patri-
 10 monium in pace dimittere teneatur nec in illo nec de hominibus et rebus ibi positis aliquid disponat et agat, in quibus summus pontifex summi principis potestatem exercet nec possunt esse duo summi principes circa idem, Extra qui filii) sunt legitimi) per venerabilem⁸, VII. q. l. in apibus⁹.

Preterea cum sit licitum captis violenter ab hostibus ab eis aufugere vi vel fraude
 15 et bona capta ab eis recuperare, que tamen facta erant ipsorum, quare eadem ratione non licebit uni populo violenter oppresso se eripere in libertatem resumptis viribus vel opportunitate captata, nulla ratio prohibet, ut videtur ff. de captivis) et postli(minio) re(demptis) l. nichil interest¹⁰ et per to(tum) et C. eo(dem) per to(tum)¹¹, Insti. de re(rum) di(visione) § item ea¹².

Preterea scimus quod per violentiam et occupationem Romanum crevit imperium,
 20 unde si homines se subtrahant, cum vident opportunitatem et regna per se constituent, inconueniens non videtur, cum omnis res, per quas causas introducit, per easdem dissolvi possit, ff. de regulis iu(ris) l. nichil¹² et de solu(tionibus) l. prout¹³, Extra de regu(lis) iu(ris) c. I¹⁴. Numquid etiam ecclesia reges approbat et exemptos quando-
 25 que affirmat ipsosque coronat, Extra de iudi(cis) novit¹⁵, qui non recognoscunt imperatorem superiorem, et de regibus Ispanie dicit glossa) LXIII. di. Adrianus¹⁶? Certe utique.

Preterea constat multos populos fuisse subiectos Romano imperio virtute bellorum et postea facti fuerunt hostes populi seu imperii Romani, ut Parthi et Germani ac Galli. Quicquid ergo de imperio occuparunt hostes effecti, summi fuit et extime licite tenuerunt,
 30 ff. de captivis et postli(minio) re(demptis) l. hostes¹⁷ in prin(cipio) et § 1¹⁷. Et idem dici potest de aliis ut Ispanis et similibus. Imperator ergo in istis et similibus nullum ius sibi potest vindicare, nisi bello indicto vel aliter eos in sua recuperet ditone.

Sed contra ista est, quia secundum ea ex toto adnichilaretur Romanum imperium, quod semper est, ut l(ex) dicit Auten. quomo(do) oporteat) episcopos) et re(liquos)
 35 ele(ricos) ad or(dinationem) perdu(ri) § licentiam¹⁸ collat. II¹⁸ et ut prepo(natur) no(men) imper(atoris) circa principium¹⁹ ubi dicitur immortalis¹⁹ et C. de offi(cio) e(ius) qui vicem al(ius) iu(dicis) ge(rit) l. II²⁰.

Item imperator fecit l(egem) de novo, quod in crimine lese maiestatis possit procedi contra absentem ad testium receptionem et omnia alia etiam ad sententiam et
 40 executionem, absentia et l(egis) qualibet non obstante.

Ad primum respondeo, quod imperium semper est et subiecto sibi remanet in hiis, qui sibi obederunt haecenus et in subiectione et dominio imperii remanserunt, ut est Alemannia, Burgundia, Lombardia et Tuscia et sic de aliis, salvo tamen iure ecclesie et donationibus sibi factis, de quibus dictum est supra. Item ius habet recuperandi illa,

45 1) *Cod. l. 1, l. 1.* 2) *Inst. l. 9, l. 1.* 3) *Cod. 11, 60, 3.* 4) *Cod. l. 27, 2, 8.* 5) *c. 12 De. l. 6) Cod. 8, 50.* 7) *c. 13 Di. XCVI.* 8) *c. 13 X qui filii (IV, 17).* 9) *c. 11 C. VII qu. 1.* 10) *Dig. 49, 15, 26 et Cod. 8, 50.* 11) *Inst. 2, 1, 17.* 12) *Dig. 50, 17, 112.* 13) *Dig. 46, 3, 89.* 14) *c. 1 de reg. iur. (V, 11).* 15) *c. 13 X de iudic. (II, 1).* 16) *c. 3 et 23 De. LXIII.* 17) *Dig. 49, 15, 24 pr. et l. 18) Auth. 6 epilog. pr.* 19) *Auth. 18 praef.* 20) *Cod. l. 50, 3.*

que iniuste absque ratione et titulo se ab imperio subtraxerunt. Autem de here dibus) et Falcidia circa principium¹. In terris vero et feudis ecclesie nichil habet, ut est supra probatum, nec leges imperiales extenduntur ad illas. X. di. c. I. et II. et c. 'si in adiutorium'². Extra de constitutionibus c. I. libro VI.³. C. de fundis privatis l. I.⁴. Nec forte Lex allegata facta de novo extenditur ad reges, cum loquatur de inferioribus,⁵ non de illis, nec est multum honesta nec caret suspitione affectionis seu animositatis inordinate, que imminente casu pro se in causa sua et facto proprio facta fuit. III. di. c. 'verit'⁶ et C. de legibus l. 'humanum'⁷.

IX. questio.

Ad IX. questionem, videlicet utrum intersit domini pape et sibi liceat de iure¹⁰ contra dictum imperatorem procedere, si contra eius preceptum seu prohibitionem invadat Regnum, et an ex hoc possit ipsum denunciare et declarare periurum et in sententias et penas in processibus domini pape contentas incidisse, respondeo: secundum superius proposita et probata dubium non est de iure, quin dominus papa possit contra¹⁵ imperatorem, si talia faceret, procedere, etiam utroque gladio summi patrimonium defendendo. Cum enim imperator superior non sit sibi, sed inferior, et si contra iuramentum ecclesie patrimonium invaderet, non esset papa bonus pastor nec custos, nisi se poneret²⁰ murum defensionis ex adverso, quem non expedit custodem fore cartarum, sed rerum ecclesie eius custodie traditarum, XVI. q. I. 'in canonibus'⁷. XLIII. di. 'si rector', XXIII. q. VIII. 'convenior' ibi 'hereditatem Christi'⁹ et cetera, XV. q. VI. 'auctoritatem'¹⁰. Extra de sententia excommunicationis c. 'dilecto' li. VI.¹¹. Et sic cum secundum premissa non sit licitum imperatori, presertim contra pape prohibitionem invadere nec offendere Regnum quocumque quesito colore, non est dubium quin imperator contra iuramentum veniret et posset pronunciari periurus, si tali pretextu Regnum²⁵ invaderet vel offenderet quoquo modo. Faceret enim contra iuramentum et promissionem suam iuratum et fidelitatem in multis capitulis, que in primo et secundo iuramento colliguntur¹² aperte et in iuribus supra⁹ in prima questione allegatis.

Sed contra hec opponitur: Regnum enim a domino papa et ecclesia rex tenet in feudum et sic habet utile dominium, quod est a directo dominio separatum, quod est³⁰ apud ecclesiam, cui rex prefertur in suo utili, ff. si ager vecigalis vel enfiteuticarius l. I. § finali¹³ et de superflueibus l. I. § I.¹⁴ et notat ff. commodati l. 'si ut certo' § 'si duobus'¹⁵ et C. de novationibus l. III.¹⁶ et in Li. Feu. de investitura rei alienae c. I. § I.¹⁷ et de controversia inter vassallum et alium c. unico¹⁸ et ff. ad legem Aquilianam item Mela scribit si¹⁹ et de vi et vi armata l. III. § 'hoc interd(ictum)' 'qui' usufructus²⁰. Ergo ad regem videtur pertinere defensio, non ad papam, et imperator occupando illud dominium utile vel terram, in qua regi utile dominium competit³⁵ salvo iure ecclesie, non videtur iniuriari ecclesie nec ius eius vel honorem usurpare.

Ad hoc respondetur, quod interest domini habentis dominium directum, ratione cuius tenetur et vassallus ad servitia et auxilia et etiam eius subditi, qui sunt principa-⁴⁰ liter ecclesie homines, ut dicto c. 'ad apostolice'²¹ in subsidium tenerentur, ne terra vastetur et subditi opprimantur. Possent enim per hanc viam tam vassallus quam subditi taliter depauperari, quod non sufficerent ad servitorum et auxiliorum ecclesie

¹ 1250. *De iur. iud. c. 9. subiect. ed.*

¹ l. I. § finali. ² c. 7. *De X. c. 1. in VI. de constit. c. 1. 2. 3. 4. Col. II. 66. 1. 5. c. 2. c. 1. c. 1. C. l. 2. 3. 4. 5. 6. 7. C. XVI. q. 1. 8. c. 1. D. XLIII. c. 21 § 5. C. XXIII. c. 1. c. 1. C. XI. q. 1. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. *Supra nr. 12 19*
³ *De iur. iud. c. 9. subiect. ed.* ⁴ *De iur. iud. c. 1. 1. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.**

debitorum onera supportanda. Unde ratione iuris sui licet ecclesie defendere terram suam et vassallos, ut videtur expressum Extra de probationibus 'licet'¹ et ibi de hoc per Ostiensem in fine), ad hoc ff. de aqua plu(ua) ar(cenda) l. 'in concedendo'² et C. de servitutibus et aqua l. 'aquam'³. Hoc videmus in domino proprietatis loci, in quo alius habet usum vel usufructum, nam ponit custodem in loco qui fuerit, ne vicini aliquid agri occupent vel invadant, ff. de usu et ha(bitatione) l. 'si ita' § 'dominus'⁴ et de fun(do) in(structo) et in(strumento) le(gato) l. 'si ita' § 'mulier'⁵ et de legatis III. l. 'cum quereretur' § fi(nali)⁶, Extra de prescriptionibus 'auditis'⁷ et no(tam) de ap(pellationibus) c. 'dilectis'⁸ per Innocentium) et Ostiensem et per Archidiaconum dicto c. 'ad Apostolicam'⁹.

Preterea imperator non potest allegare suam sententiam non valere, ff. de legatis I. l. [l.] 'si servus plurium'¹⁰. Ipse autem privavit regem per sententiam omnibus bonis et dignitatibus suis et confiscavit. Unde lata sententia, supposito sicut ipse habet suppositione sententiam tenuisse, statim ipso iure Regnum, quod tenetur ab ecclesia, fuit libere reversum ad ecclesiam et utile dominium consolidatum extitit eum directo, sicut usufruc(tus) proprietati, ut Extra de sententia(excommunicationis) c. 'excommunicamus'¹¹ et de penis c. 'felicis' li. VI.¹² et aliis iuribus superius allegatis, ff. de usu fructu l. l.¹³ et de usu fructu aceres(cendo) l. 'idem'¹⁴, Insti. de usu fructu § 'item'¹⁵. Et sic ecclesia habuit utrumque dominium tam directum quam utile et Regnum integre fuit suum. Potest ergo illud et debet defendere tanquam suum¹.

X. questio.

Ad X. questionem respondetur: Dubium non existit quod imperator regnum intrando et invadendo ac offendendo cum armis et exercitu incideret in sententias et processus domini pape, cum debeat dici invasor et offensus, ut patet ex allegatis superius et processu, nec prodest protestatio sibi, quia ipso facto veniret in contrarium. Uno enim prohibito perhibentur omnia, per que pervenitur ad illud, sed prohibita est sibi invasio et offensio Regni quoquo modo. Ergo et persone captio in Regno, que sine premissis fieri non posset, prohibita fore videtur. Unde et licet per viam publicam sit transire permissum, tamen si transitus alicuius esset rei publice noxius vel privato, posset licite prohiberi, ad hoc ff. de spon(salibus) l. 'oratio'¹⁶ et de fideius(soribus) 'cum lex'¹⁷, ff. ne quid in lo(co) pu(blico) fi(at) l. 'si per publicum' et l. l. § 'hoc interdictum'¹⁸. Et ad dominum papam pertinet arbitrari, utrum talis transitus vel ingressus esset noxius et dampnosus, ff. de verborum) obli(gationibus) l. 'continuis' § l.¹⁹, Extra de ver(borum) sig(nificatione) 'cum olim' in glo(sa)²⁰, ff. de iure deli(berandi) l. l. § fi(nali)²¹ et qui satisfa(re) co(gantur) l. 'si fideius(sor)' § finali²².

Item protestatio non prodest hoc casu, quia factum contrarium est protestationi nec se compatitur factum cum protestatione, ff. locati) et conduc(ti) l. 'cum in plures' § 'locator orrei'²³, Extra de consti(tutionibus) c. 'cum Mar(tinus)²⁴ et de elec(tione) 'Cumana'²⁵. Nec suberat iusta causa, ut patet ex premissis, Extra quod me(tus) causa) c. l.²⁶ et de ap(pellationibus) c. 'solicitudinem'²⁷.

Item quia illi, in quorum fiebat prejudicium, non consenserunt protestationi, et ideo non prejudicat, ut no(tatur) dicto et apitulo) et ff. de condi(tione) in debiti) l. 'quod quis'²⁸.

1250. 1) sequitur spatium duodecim linearum c.

1) c. 9 X de probat. (II, 10). 2) Dig. 39, 3, 8. 3) Col. 3, 34, 1. 4) Dig. 7, 8, 16, 1.
 5) Dig. 33, 7, 15, 2. 6) Dig. 32, 60, 3. 7) c. 15 X de praescript. (II, 26). 8) c. 55 X de appell.
 45 (II, 28). 9) c. 20 X de decimis (III, 30). 10) Dig. 30, 1, 9. 11) Vultur esse c. 13 X de haeret.
 (V, 7). 12) c. 5 in VI. de poen. (V, 30). 13) Dig. 33, 2, 1. 14) Dig. 7, 2, 6. 15) Inst.
 2, 4, in 1. 16) Dig. 23, 1, 16. 17) Dig. 46, 1, 16. 18) Dig. 43, 8, 5 et l. 2. 19) Dig. 43,
 1, 137, 1. 20) c. 21 X de verb. sign. (V, 10). 21) Dig. 28, 8, 1, 2. 22) Dig. 2, 8, 7, 2.
 23) Dig. 19, 2, 60, 6. 24) c. 9 X de consti. (I, 2). 25) c. 50 X de elect. (I, 6). 26) c. 1 X
 50 de his quae ri (I, 10). 27) c. 54 X de appell. (II, 28). 28) Dig. 12, 6, 50.

1251. DISQUISITIONIS ALTERIUS THEOLOGICO-JURIDICAE DE EISDEM QUÆSTIONIBUS HABITAE FRAGMENTUM.

Fragmentum hoc a nobis ipsis in bibliothecae Parisiensis cod. lat. 1113 (olim Colbert. 752) fol. 7—17 detectum a. 1906. descripsimus¹. Quo codice varia acta ex archivo et bibliotheca paparum Arcioniensi ardua continentur: cf. supra ad nr. 295 sub 2 et Clementinam nr. 1165 sub 2 cum nota. Constitutio Clementina in illo codice Disquisitionem nostram statim precedit. Textus duobus manibus scriptus in initio et fine notatus est.

(11)

C Secunda questio est, utrum dominus papa imperatori et regi Roberto absentibus nec vocatis, cum videret vel ex coniecturis presumeret guerram iminere inter eos, potuerit trengas de iure indicare ac penas excommunicationis et alias infligere, si contra facerent vel venirent.

.....] 15
(1) Imperator² et dominus super totum gregem fidelium et in omnimoda plenitudine regnat, imperat et dominatur, sicut et Christus, cuius est vicarius, et in maiori plenitudine quam mortalis aliquis alius homo. Set nos videmus quod interdum reges inducunt sibi subditis trengas, prohibent deportationem armorum, prohibent etiam, ne unus audeat terram alterius invadere et hoc sub magnis penis, ipsis nec vocatis nec requisitis. Ergo multo magis hoc potest facere Christi vicarius, qui in maiori plenitudine potestatis regnat, imperat et dominatur omnibus fidelibus, quaecunque prefulgeant dignitate, et specialissime illis, qui sibi ex causis specialibus sunt subiecti, cuiusmodi sunt rex Sicilie, qui specialis vassallus est ecclesie, et imperator, qui per summum pontificem confirmatur, ungitur et coronatur et secundum quod dictum est in prima questione² per iuramentum fidelitatis eidem domino summo pontifici est astrictus.

(2) Item omnis pollicia sive omnis principatus presupponit legem nature et in suo regimine illam sequitur et pro viribus imitatur, set in rebus naturalibus hoc videmus, quod illud agens, quod introducit formam in aliqua materia, eadem virtute, qua inducit illam formam, expellit formam contrariam. Si enim sol sua virtute potest aliquam rem calefacere seu formam caliditatis³ in eam inducere, eadem virtute potest ab illa re frigiditatem caliditati contrariam expellere. Ergo si Christi vicarius ex virtute et auctoritate sibi a Christo collata [potest]⁴ pacem et caritatem inter fideles nutrire et eos habilitare ad introductionem regni celestis iuxta illud, quod dictum est Petro et in eo successoribus eius: "Tibi dabo claves regnorum et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in celis", sequitur evidenter quod Christi vicarius eadem auctoritate, qua potest peccatores absolvere et ad ingressum regni celestis habilitare, eadem auctoritate potest omne illud, quod ab ingressu regni celestis impedit, a cunctis fidelibus tollere et a talibus impedimentis regni celestis eos plenissime arere et cohibere. Constat

1251. 1) *op. cit.* p. 105. 2) *op. cit.* p. 105. 3) *op. cit.* p. 105. 4) *op. cit.* p. 105.

1. *Constitutiones acceptam ab Josepho Maria Suardi, episcopo Vasimonsi († 1677) factum præbet bibliotheca lat. 1164 (olim XXXIX 71) bibliothecae Vaticanae sub rubrica 'Clemens V.' his verbis: 2. Henricus rex Sicilie anno VII. imp. pro Clemente V. pont. et Roberto Sicilie reg. Henricus se a Clemente V. pont. et Roberto Sicilie reg. Henricus rex Sicilie non excommunicavit, quia pontifex Tuscos rebelles non excommunicavit. Henricus rex Sicilie non excommunicavit. Quae circa d. C. Wenzel non cognita erant 'Historische Zeitschrift' 45 (1885) p. 314. 3. *op. cit.* p. 105. 4. *op. cit.* p. 105. 5. *op. cit.* p. 105.*

autem quod guerre, ex quibus proveniunt infinita pericula corporum et animarum, per quas^d perit cultus divinus, perit obedientia, in qua pereunt innocentes, impedit homines ab ingressu regni celestis. Ergo vicarius Christi directe et per se potest et debet quoseunque^e fideles a guerris arcere, trenguas indicere, sive velint illi sive nolint, ipsis
5 non vocatis nec requisitis.

(3) Item dictum est supra¹, quod Christus introducit se ipsum in medio totius populi christiani sub ratione perfectissimi medici, cui nichil deest nec deesse potest de eo, quod spectat ad perfectissimum medicum et sub eadem ratione perfectissimi medici instituit et posuit suum vicarium in medio totius populi christiani. Sed perfectissimus
10 medicus per eandem virtutem, per quam potest sanitatem inducere, per eandem potest perfectissimis medicinis omne contrarium sanitatis expellere. Ergo Christi vicarius per illam auctoritatem, per quam potest a peccatis absolvere et sanitatem gratie introducere, per eandem potestatem [potest]^f omne illud, quod impedit homines in statu gratie, ab eis repellere. Et sic potest quoseunque fideles a guerris, que impediunt statum gratie,
15 arcere et compescere et hoc per remedia perfectissima, cuiusmodi sunt trengue et excommunicationis sententia.

(4) Item cuiusque perfectissime committitur aliquis effectus producendus, eidem perfectissime committitur, ut omnia expedientia ad productionem illius effectus possit inducere et omnia impediencia possit repellere. Nunc autem sic est quod quicquid
20 pertinet ad salutem animarum et ad acquisitionem vite eterne, ecclesie Christi et eius vicario principaliter est commissum. Ad hoc enim VII sacramenta sunt instituta nec angelus nec homo potest rationabiliter cogitare, quod pauciora sacramenta quam VII ad communem utilitatem populi fidelis sufficiant, alias aliquod sacramentum a Christo institutum superflueret et inutile esset, ex quo sequeretur, quod Christus, qui ipsum
25 instituit, verus Deus non esset. Nec potest cogitari quod ultra VII sacramenta aliquod aliud sacramentum sit necessarium vel utile communi utilitati fidelium seu ecclesie, alias Christus, qui est artifex et fabricator ecclesie, qui tale sacramentum omisisset^g, verus Deus non fuisset. Si ergo in ecclesia Christi et principaliter in eius vicario est perfectissima potestas, ita quod perfectior nullo modo cogitari potest ad reducendum homines
30 ad statum gratie et^h per consequens ad acquisitionem vite eterne, constat autem quod guerre, ex quibus secuntur infinita pericula corporum et animarum, impediunt homines ab acquisitione vite eterne, et ideo dico quod Christi vicarius perfectissimis modis, hoc est omnibus modis que rationabiliter excogitari possunt, seu per excommunicationem seu per depositionem, secundum quod negotio expedire viderit, [potest]^f quoseunque
35 fideles a guerris arcere et eis trenguas indicere, ipsis non vocatis nec etiam requisitis.

(5) Item perfectior est lex euangelica quam Mosayca et perfectior est populus christianus quam Mosaycus et perfectior est legis lator euangelicus, qui est Christus homo verus Deus verus, quam legis lator Mosaycus, qui fuit Moyses homo purus. Hec enim tria, scilicet rex, lex, grex sive populus, se mutuo commensurant. Unde quantum
40 lex euangelica excedit quantum ad perfectionem legem Mosaycam et populus christianus excedit quantum ad perfectionem populum Mosaycum sive Iudaicum, tantum auctoritas et potestas, quam habet Christi vicarius super totum populum christianum, excedit auctoritatem et potestatem, quam habuit Moyses super populum Iudaicum. Nunc autem ita est, sicut patet per totum librum Exodi^{*)}, quod populus Iudaicus de mandato Moyse
45 arma movebat, arma deponebat, bellabat et a bellis cessabat. Ergo plane patet quod

*) alia manu (i. e. tertia; cf. pag. 1344 not. kt in marginem adduntur, et in libro Numerorum.

1251. a) quam e. c) praececit quilibet debet, e. d) deest e. g) omisisset e. h) sequitur ad delet. e.

1) Quae evantialia perierunt.

de mandato vicarij Christi omnis populus christianus, si dictus vicarius precipiat et causam utilem vel necessariam videat pro utilitate fidei, arma debet movere et arma deponere et a guerris cessare et ipse ad hoc potest eos compellere etiam invitos^k. Dicitur Exodi XVII. c. sic: Dixit Moyses ad Iosue: Elige viros et egressus pugna contra Amalec, eras et ego stabo in vertice collis habens virgam Dei in manu mea. ⁵ Fecit Iosue, ut loquutus erat Moyses, et pugnavit contra Amalec^l. Item Exodi XVIII. c. habetur, quomodo Moyses indicabat totum populum Domini tam in temporalibus quam in spiritualibus, et quomodo ad maiorem expeditionem negociorum et ut ipse magis posset vacare spiritualibus, instituit diversos iudices^m, qui auctoritate sua audirent causas temporales, maiores tamen deberent ad Moysen referre. Et sic intelligendum est in ¹⁰ toto populo christiano, quod Christi vicarius habet plenitudinem potestatis iudicandi de temporalibus et spiritualibus. Sed ut spiritualia per summum pontificem purius et diligentius possint tractari, exequcio aliquorum temporalium data est principibus temporalibus, quorum auctoritas derivaturⁿ a plenitudine potestatis vicarij Christi, etiam auctoritas imperialis vel regalis. Et si magna occurrant negocia, super quibus dubium ¹⁵ oriaur, illa ad Moysen debent referri, id est ad vicarium Christi, et suo iudicio et sentencie debet stari, sicut plane habetur in predicto XVIII.º c. Exodi. Item in libro^o Exodi XXXII. c. circa finem habetur, quomodo de mandato Moysi Iudei boni pugnaverunt et interfecerunt Iudeos malos, qui contra Deum deliquerant. Ex quo colligitur quod de mandato summi pontificis christiani debent movere arma, non solum contra ²⁰ infideles, sed etiam contra malos christianos contumaces et inhobedientes et utilitatem fidei et christiani populi impediens. Item in libro Numerorum XIII. c. circa finem habetur, quod populus Domini, quia contra mandatum Moysi pugnare voluit contra hostes, ideo victi fuerunt ab hostibus et interfecti. Ex quo colligitur, quod prohibente Christi vicario nec inter se nec etiam contra infideles pugnare debent. ²⁵ Item in libro Numerorum XVI. c. habetur, quod Dathan et Abiron, quia inhobedientes fuerunt mandato Moysi, qui gerebat figuram vicarij Christi, ideo cum tota familia et substantia sua devoravit eos terra et descenderunt in infernum viventes. Item in libro Numerorum XXV. c. in principio habetur, quomodo de mandato Moysi populus interfecit principes, qui contra Deum deliquerant, quia de mandato summi pontificis ³⁰ subditi debent insurgere contra principes suos utilitatem fidei christiane impediens. Item in libro Numerorum XXXI. c. habetur, quomodo de mandato Moysi omnes principes Israelitici elegerunt viros bellatores ad impugnandum Madianitas, quia de mandato vicarij Christi debent eligere bellatores ad impugnandum Madianitas, id est infideles. Madianite enim interpretantur contradicentes et ideo per Madianitas intelliguntur omnes infideles, ³⁵ qui Christo contradicunt.

6) Item ad vicarium Christi spectat ex natura sue institutionis et commissionis sibi fuisse a Christo, quod omnis populus christianus, quocumque titulo sit baptizatus seu Christi caractere insignitus, directo ordine et secundum rectum modum vivendi tendat ⁴⁰ ad Deum. Sed rectus ordo hominis ad Deum dependet a recto ordine hominis ad proximum, quia sicut dicitur in canonica Iohannis: Hoc mandatum habemus a Deo, ut qui diligit Deum, diligat et fratrem suum² et idem est preceptum Dei de dilectione Dei et proximi. Ergo ad vicarium Christi per se et directe pertinet, quod faciat obser- ⁴⁵ vare rectum modum se habendi et rectum ordinem vivendi inter proximum et proximum. Et sicut potest punire transgressores divini precepti, sic potest punire eos, qui non servaverunt rectum ordinem ad proximum suum. Sed constat quod guerre impediunt rectum

¹ 1251. ² *et diligat fratrem suum*. ³ *et diligat fratrem suum*. ⁴ *et diligat fratrem suum*. ⁵ *et diligat fratrem suum*. ⁶ *et diligat fratrem suum*. ⁷ *et diligat fratrem suum*. ⁸ *et diligat fratrem suum*. ⁹ *et diligat fratrem suum*. ¹⁰ *et diligat fratrem suum*. ¹¹ *et diligat fratrem suum*. ¹² *et diligat fratrem suum*. ¹³ *et diligat fratrem suum*. ¹⁴ *et diligat fratrem suum*. ¹⁵ *et diligat fratrem suum*. ¹⁶ *et diligat fratrem suum*. ¹⁷ *et diligat fratrem suum*. ¹⁸ *et diligat fratrem suum*. ¹⁹ *et diligat fratrem suum*. ²⁰ *et diligat fratrem suum*. ²¹ *et diligat fratrem suum*. ²² *et diligat fratrem suum*. ²³ *et diligat fratrem suum*. ²⁴ *et diligat fratrem suum*. ²⁵ *et diligat fratrem suum*. ²⁶ *et diligat fratrem suum*. ²⁷ *et diligat fratrem suum*. ²⁸ *et diligat fratrem suum*. ²⁹ *et diligat fratrem suum*. ³⁰ *et diligat fratrem suum*. ³¹ *et diligat fratrem suum*. ³² *et diligat fratrem suum*. ³³ *et diligat fratrem suum*. ³⁴ *et diligat fratrem suum*. ³⁵ *et diligat fratrem suum*. ³⁶ *et diligat fratrem suum*. ³⁷ *et diligat fratrem suum*. ³⁸ *et diligat fratrem suum*. ³⁹ *et diligat fratrem suum*. ⁴⁰ *et diligat fratrem suum*. ⁴¹ *et diligat fratrem suum*. ⁴² *et diligat fratrem suum*. ⁴³ *et diligat fratrem suum*. ⁴⁴ *et diligat fratrem suum*. ⁴⁵ *et diligat fratrem suum*. ⁴⁶ *et diligat fratrem suum*. ⁴⁷ *et diligat fratrem suum*. ⁴⁸ *et diligat fratrem suum*. ⁴⁹ *et diligat fratrem suum*. ⁵⁰ *et diligat fratrem suum*. ⁵¹ *et diligat fratrem suum*. ⁵² *et diligat fratrem suum*. ⁵³ *et diligat fratrem suum*. ⁵⁴ *et diligat fratrem suum*. ⁵⁵ *et diligat fratrem suum*. ⁵⁶ *et diligat fratrem suum*. ⁵⁷ *et diligat fratrem suum*. ⁵⁸ *et diligat fratrem suum*. ⁵⁹ *et diligat fratrem suum*. ⁶⁰ *et diligat fratrem suum*. ⁶¹ *et diligat fratrem suum*. ⁶² *et diligat fratrem suum*. ⁶³ *et diligat fratrem suum*. ⁶⁴ *et diligat fratrem suum*. ⁶⁵ *et diligat fratrem suum*. ⁶⁶ *et diligat fratrem suum*. ⁶⁷ *et diligat fratrem suum*. ⁶⁸ *et diligat fratrem suum*. ⁶⁹ *et diligat fratrem suum*. ⁷⁰ *et diligat fratrem suum*. ⁷¹ *et diligat fratrem suum*. ⁷² *et diligat fratrem suum*. ⁷³ *et diligat fratrem suum*. ⁷⁴ *et diligat fratrem suum*. ⁷⁵ *et diligat fratrem suum*. ⁷⁶ *et diligat fratrem suum*. ⁷⁷ *et diligat fratrem suum*. ⁷⁸ *et diligat fratrem suum*. ⁷⁹ *et diligat fratrem suum*. ⁸⁰ *et diligat fratrem suum*. ⁸¹ *et diligat fratrem suum*. ⁸² *et diligat fratrem suum*. ⁸³ *et diligat fratrem suum*. ⁸⁴ *et diligat fratrem suum*. ⁸⁵ *et diligat fratrem suum*. ⁸⁶ *et diligat fratrem suum*. ⁸⁷ *et diligat fratrem suum*. ⁸⁸ *et diligat fratrem suum*. ⁸⁹ *et diligat fratrem suum*. ⁹⁰ *et diligat fratrem suum*. ⁹¹ *et diligat fratrem suum*. ⁹² *et diligat fratrem suum*. ⁹³ *et diligat fratrem suum*. ⁹⁴ *et diligat fratrem suum*. ⁹⁵ *et diligat fratrem suum*. ⁹⁶ *et diligat fratrem suum*. ⁹⁷ *et diligat fratrem suum*. ⁹⁸ *et diligat fratrem suum*. ⁹⁹ *et diligat fratrem suum*. ¹⁰⁰ *et diligat fratrem suum*.

ordinem inter proximum et proximum et guerre directe sunt contra preceptum Dei¹ de dilectione proximi. Ergo omnes facientes guerras non requisito Christi vicario aut implicite aut explicite et maxime ipso iudicante et mandante, quod guerras non faciant, ipse potest punire et a guerris compescere modis omnibus rationabilibus sive treugas indicendo sive excommunicationis sententiam in ipsos ferendo.

(7) Item secundum rationem principatus data est potestas principi, ita quod si sit minor princeps, minorem habet potestatem, si maior maiorem, si summus summam et illimitatam. Christi autem vicarius habet naturam principis secundum naturam principatus Christi, qui tam ratione deitatis quam ratione unite humanitatis princeps est generalissimus omnium temporalium et spiritualium. Ipse enim dicit in Iohanne: 'Data est michi omnis potestas in celo et in terra'^{1*}. Ergo vicarius Christi princeps est generalissimus in celo et in terra, id est in spiritualibus et temporalibus. Et quia a summo et primo omnia alia oriuntur, ideo a potestate vicarii Christi omnis potestas in terris oritur, sive sit regalis sive imperialis, et precipue potestas imperialis, in cuius
 15 signum imperator electus per Christi vicarium confirmatur et confirmatus coronatur et inungitur per eundem. Equidem confirmatio, inunctio et coronatio imperatoris singulariter fit per summum vicarium, non sic autem comuniter de aliis regibus, ne imp[er]ator ipse propter magnitudinem sue potestatis labatur in errorem, ut scilicet putet se habere suam potestatem a se vel immediate a Deo, non autem a Christi vicario.
 20 Verum enim est quod potestas imperialis est a Deo, quia secundum apostolum omnis potestas a Deo est, set potestas imperialis est a Deo mediante potestate papali, a qua oritur ut inferior a superiori. Potestas vero papalis est immediate a Christo et ideo Christi vicarius omnes iudicans a nemine iudicatur, set a Deo solo. Si enim potestas imperialis immediate esset a Deo, sicut est potestas papalis, ita diceretur imperator
 25 Christi vicarius in temporalibus, sicut papa dicitur Christi vicarius in spiritualibus. Christus enim rex et dominus fuit temporalium et spiritualium et ideo potestas sui vicarii claudit in se et intra se potestatem omnem temporalem et spiritualem, set executionem potestatis temporalis papa committit imperatori, quando electum confirmat et confirmatum inungit et coronat, ut sic imperator secundum rei veritatem et proprie
 30 potestas pape Christi vicarii habet instigare, destituere, corrigere, compescere, ligare et suspendere potestatem imperialem et regalem. Unde dicitur in canone) 'Romans pontifex Cacharias regem Francorum non tam pro suis iniquitatibus quam pro eo quod tante potestati inutilis erat, a regno deposuit'². Et hoc est quod dicitur Ieremias)
 35 primo c(apitulo): 'Constitui te super gentes et super regna ut evellas et destruas et disperdas et dissipas et edifices et plantes'³. Et hoc est quod dicit apostolus in prima epistola ad Corinthios) VI.⁴ c(apitulo) 'Angelos iudicabimus, quanto magis secularia?'⁵ quasi dicat secundum expositionem glosee: si ecclesia habet potestatem iudicandi angelos, hoc est homines habentes potestatem spiritualem, qui alibi ab apostolo angeli appel-
 40 lantur**⁶, sequitur quod ecclesia habet magis potestatem iudicandi secularia, id est de

^{*)} eadem alia manu qua supra pag. 1343 not. * adduntur in margine: et in Psalmo⁵ dicitur: 'constituit eum' scilicet) Christi vicarium 'dominum domo sue' id est ecclesie sancte quoad potestatem et dispositionem spiritualium 'et principem omnis possessionis' sue' quoad directionem et principalem potestatem temporalium.

^{**) eadem alia manu qua supra pag. 1343 not. * in margine scripta sunt: In prima epistola ad Corinthios XI. capitulo⁶.}

1251. ¹⁾ sequitur ex del. c. ²⁾ sequitur in del. c. ³⁾ MH; in margine VI. c. ⁴⁾ possessionis c.

1. Matth. 28, 18. 2. c. 3 C. XV qu. 6. 3. Ier. 1, 10. 4. Cor. 1, 6, 3. 5. Ps. 104, 21.
 6) Cor. 1, 11, 10.

papa exerceat iurisdictionem in temporalibus, est ratione delicti, et hoc duobus modis, scilicet vel ex omissione vel ex commissione, hiis enim duobus modis, obmittendo scilicet et mittendo possunt peccare principes et ceteri homines. Exerceat itaque dominus papa iurisdictionem in temporalibus quandoque ex omissione, ut cum ad papam appellatur papa defectum iudicis secularis, quando scilicet princeps obmittat alique facere que tenetur facere ut Extra de foro compe tenti) c. licet¹⁾, vel ratione commissionis que pape denunciatur vel pro qua ad ipsum appellatur ut Extra de iudic iis) c. novit²⁾. Tertius casus in quo dominus papa exerceat iurisdictionem temporalem, est quando vacat imperium. Quia enim ut premisi imperator non est nisi executor et minister pape in temporalibus, ideo vacante imperio pro omnibus temporalibus que spectant ad imperium est ad summum pontificem recurrendum, Extra de foro compe tenti) c. licet¹⁾. Sic ergo de iure divino et naturali sacerdotium supereminet imperio et³⁾ penes summum sacerdotem residet de iure divino et naturali utraque iurdictio et super spiritualia et super temporalia et certe etiam tam temporalium quam spiritualium ad ipsum pertinet exequcio, quamvis exequcionem temporalium quantum et quamdiu sibi videbitur commiserit imperatori tanquam suo executori et ministro. Unde in tempore legis nature simul currebant et concurrebant in eadem persona regnum et sacerdotium. Nam omnes primogeniti regum sacerdotes simul erant et reges et iurisdictionem in temporalibus et spiritualibus exercebant nec debebant illo tempore distingui regnum et sacerdotium, ut alius haberet exequcionem in temporalibus, alius in spiritualibus, quia nondum erant sacerdotes vocati ad spiritualis vite exercicium, ad quod⁴⁾ vocari sunt tempore legis gratie seu Christi. Sic etiam regnum et sacerdotium propter eandem rationem concurrere debuerunt in eadem persona tempore legis Mosayce, sicut et concurrerunt usque ad tempus Samuelis prophete, qui gerens officium sacerdotis et regis indicabat populum tam in temporalibus quam in spiritualibus. Tempore vero predicti Samuelis divisum est regnum a sacerdotio, quia tunc populus Domini petiit sibi regem dari, quem quantum erat ex parte populi, Dominus concessit eum in honus propter peccata populi. Unde dixit Dominus Samueli: non abiecerunt te set me, ne regnem super eos⁵⁾, sicut ista leguntur in Deuteronomio VIII, c. per totum. Ex quo factu duo colliguntur, unum est quod sacerdos instituit regem et regnum ortum habuit a sacerdotio, nam Samuel sacerdos primum regem instituit super populum Domini⁶⁾. Secundum est quod colligitur ex isto facto, quia disponente eterna providentia, que mala nostra et ea que concedit pro peccatis nostris in bonum convertit, hoc factum est in presagium eius quod futurum erat Deo ordinante in nova lege Christi, in qua exequcio iurisdictionis temporalium distingui debebat ab exequcione spiritualium, et ut sacerdotes expediti a iudiciis temporalium assuescerent imminente tempore adventus Christi vacare spiritualibus. Christus enim venit rex et sacerdos simul secundum ordinem⁷⁾ Melchisedech, qui simul fuit rex et sacerdos Dei altissimi et gerebat figuram secundum quod dicit apostolus ipsius Christi, qui fuit rex et sacerdos simul habens iurisdictionem temporalium et spiritualium⁸⁾. Et iste Melchisedech qui simul fuit rex et sacerdos gerebat

¹⁾ eadem alia manu qua supra pag. 1343 not. ²⁾ in margine adduntur: Ex quo patet quod errant quidam iuriste qui dicunt quod potestas imperialis et regalis est immediate instituta a Deo sicut et potestas papalis. In predicto enim capitulo primi Regum VIII, c. clare dicitur, quod Samuel sacerdos instituit primum regem, et in IX, et X, capitulo scriptum habetur, quod Samuel sacerdos illum regem primum, scilicet Saulem, qui gerit figuram imperatoris, unxit in regem. Sic et papa instituit imperatorem et ipsum inungit et coronat.

³⁾ eadem alia manu qua supra pag. 1343 not. ⁴⁾ in margine adduntur: de isto Melchisedech habetur Genesis XIII, c. et in epistola ad Hebræos VII, c.

1251. ⁵⁾ sequitur delict. p. c. ⁶⁾ euer. ex qlo c. ⁷⁾ sequitur delict. Melch.

1) c. 10 X de foro comp. (II, 2). 2) c. 11 X de iura. (II, 1). 3) 1. Reg. 8, 7.

figuram tam Christi quam sui vicarii qui simul est rex et sacerdos, quamvis executionem regie potestatis imperatori et regibus commissa sit eius auctoritate exceptis casibus supradictis. Unde de Christo et eius vicario dicitur in Psalmo¹ 'tu es sacerdos in eternum secundum ordinem Melchisedech'. Et de hoc dicit apostolus in epistola ad Ebreos [VII.]² e apitulo³.

8. Ex predictis omnibus diffuse expositis aperte patet, quod tam de iure divino quam de iure naturali quam etiam de iure ewangelico, in quo dictum est Petro 'tibi dabo claves regni celorum'⁴ et iterum 'pasche pasche oves meas'⁴ in papa seu vicario Christi est plenitudo potestatis et penes ipsum residet in omni plenitudine utraque inridictio, temporalium scilicet et spiritualium. Ex quibus formatur tale argumentum: Plenitudo potestatis in temporalibus et spiritualibus data est principi ad^d boni temporalis et spiritualis promotionem et mali temporalis et spiritualis remocionem et coercionem. Set constat quod guerre inducunt mala^e temporalia et spiritualia. Ergo ad illum qui habet plenitudinem utriusque potestatis pertinet guerras compescere et fideles quoslibet a guerris arcere tam per penas temporales quam per penas spirituales. Al(ias) non haberet plenitudinem utriusque potestatis, temporalis scilicet et spiritualis.

(9) Item potestas principis principaliter est instituta pro rei publice conservacione, defensione, promotione. Set constat quod guerre bonum reipublice confundunt et destrunt. Ergo princeps singulariter habet potestatem compescendi guerras. Ergo ille qui est summus princeps institutus in plenitudine potestatis temporalis et spiritualis habet plenissime in potestate sua^f omnes modos, quibus guerre compesci possunt sive per penas temporales sive per penas spirituales. Al(ias) non esset summus princeps nec esset in plenitudine utriusque potestatis.

(10) Item ostendi supra quod vicarius Christi est pastor omnium ovium que sunt in ovili Christi, hoc est intra ecclesiam seu fidem catholicam. Constat autem quod pastor, si summe perfectus est in genere pastoris, habet omnem potestatem, que pertinet ad naturam pastoris reducendi oves ab errore, etiam violenter. Set per guerras in quibus sunt pericula corporum et animarum oves errant. Ergo vicarius Christi qui est pastor perfectissimus potest omnes oves Christi, hoc est omnes fideles ab isto errore et periculo compescere, etiam violenter vel per penas quascunque.

(11) Item ostendi supra quod Christus et eius vicarius est in medio totius populi christiani sicut medicus perfectissimus. Ad medicum autem perfectissimum spectat sanitatem inducere et ea que sanitatem impediunt per remedia perfectissima tollere. Ergo Christi vicarius cum sit in medio populi christiani tanquam medicus in summo perfectus, habet perfectissimos modos inducendi sanitatem gratie in toto humano genere, quod fit per sacramentorum dispensacionem, prelatorum institucionem, verbi Dei predicacionem et per alia que in sancta ecclesia a summo pontifice vel ex eius concessione exercentur. Et per eandem rationem habet omnes modos qui intelligi vel excogitari possunt ad expellendum omne illud quod impedit sanitatem gratie, cuiusmodi sunt guerre, in quibus sunt infinita pericula corporum et animarum. Summus ergo pontifex, qui sicut pastor perfectus in summo, sic est perfectus medicus in summo, habet omnes modos qui esse vel intelligi possunt ad tollendum guerras ab hominibus vel per treugas vel per temporales penas vel per excommunicacionis sententias vel per deposiciones a suis gradibus et dignitatibus vel absolvendo vassallos et subditos a iuramento fidelitatis et aliis quibuslibet modis, sicut visum sibi^g fuerit expedire.

(12) Item apostolus in epistola ad Romanos XII. c. comparat corpus nostrum in mundo, in quo sunt diversa membra, ad corpus Christi mysticum, cuius membra sunt

¹ Psal. 110. ² Hebr. 5. ³ *supra delet, ex v.* ⁴ *corr. supra a c.* ⁵ *sequitur delet, p. c.* ⁶ *supra delet, p. c.* ⁷ *supra delet, p. c.* ⁸ *supra delet, vis c.*

¹ *supra delet, p. c.* ² *supra delet, p. c.* ³ *Matth. 16, 19.* ⁴ *Ioh. 21, 17.*

omnes fideles, in quocunque statu sint. Unde dicit sic: 'Sicut in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eundem actum habent, sic multi unum corpus sumus in Christo'¹. Nunc autem videmus quod rector corporis naturalis, cuiusmodi est anima rationalis seu voluntas, habet plenitudinem potestatis super omnia membra, quibus imperat diversos actus, quos etiam retrahit ab exercitiis^h sive actibus propriis sibi secundum suam naturam debitis. Ergo ita erit in corpore Christi mystico, cuiusmodi est ecclesia Christi seu congregatio fidelium, cuiusⁱ rector et gubernator eius, qui est Christi vicarius, habet plenitudinem potestatis super omnia membra, hoc est super omnes fideles, ut eis possit imperare diversos actus exercere et ea ab actibus etiam propriis quibus voluerit modis rationalibus arcere nec oportet eorum consensum requirere, sicut nec anima seu voluntas requirit consensum membrorum, set eis potest licite imperare. Et sicut videmus quod in corpore naturali sive humano sunt diverse potestates, scilicet videndi, audiendi, ratiocinandi, imperandi seu volendi, omnes autem iste potestates que sunt in homine ad unam potestatem reducuntur et sub illa clauduntur, per illam reguntur, per illius imperium in actus suos exeunt et per illius imperium ab actibus suis cessant, et ista est potencia voluntatis, secundum quod dicunt sancti, cui attribuitur quicquid sit in regno anime, sive bonum sive malum fuerit. Ergo ita erit in corpore Christi mystico, quod in eo est una potestas principalis et plena, cui subsunt omnes potestates omnium membrorum corporis mystici, id est omnium fidelium, cuius imperio et dispositione omnes potestates temporales et spirituales debent actus suos exercere cuiusque imperio ab actibus suis debent omnino cessare.

(13) C Item omnis iudex habet aliquam potestatem et omnis potestas habet aliquod forum, ita quod ista tria se mutuo commensurant, scilicet iudex, potestas et forum. Set omne forum reducitur ad forum penitentie sacerdotale, ut ostendam. Ergo omnis natura iudicis et omnis potestas iudiciaria ad potestatem sacerdotalem reducitur et sub illa clauditur et eius iudicio regulatur. Quod autem omne forum reducat ad forum sacerdotale tamquam minus dignum ad maius dignum, tamquam minus certum ad maius certum, tamquam deceptibile ad illud, in quo nullo modo potest cadere deceptio, ostendo sic. Forum dicit^k disceptacionem inter personas distantes coram suo iudice factam. Nulla autem maior distancia quam inter peccatorem et Deum. In hoc foro agitatur causa inter Deum et hominem et agitur de reconciliacione hominis ad Deum. In hoc foro disceptatur, ut dimittatur culpa, pro qua quis debet puniri in corpore et anima morte eterna, ut fiat misericordia, ut infundatur gratia, ut remittatur pena eterna, ut restituatur celestis gloria. Constat autem quod nulla res est tam digna et tam nobilis, tam utilis, tam apetibilis ad petendum et prosequendum, sicut sunt predicta, quod scilicet mortalis culpa deleatur, quod pena eterna remittatur, quod Dei gratia infundatur, quod eterna gloria per culpam perdita restituatur. Ergo cum de istis agatur in foro sacerdotali, princeps autem sacerdotum et Christi vicarius seu papa est summus iudex in isto foro, ergo suum forum est maximum et dignissimum. Secundo hoc patet quod forum sacerdotale est certissimum. In omni enim foro oportet, quod ad minus sint tres persone, scilicet iudex, actitans et actitatus, quia sine iudice non est forum, sine actitatore vel actitato non est forum. In foro autem sacerdotali iudex est Deus, actitans et actitatus non sunt diverse persone, set unus et idem. Certum est autem quod in foro sacerdotali actitans se ipsum omnino dicit verum et actitatus qui est idem confitetur sic esse, ut dicitur esse verum. Unde in isto foro non cadit dolus nec exceptio nec dilatio nec veritatis celatio^l, propter quod istud forum est certissimum. Tertio dico quod forum sacerdotale omni foro quod cogitari potest est verius

1251. ^h) *in corr. e.* ⁱ) *corr. super qd delet. e.* ^k) *sequitur delet. dicit e.* ^l) *relatio e.*

1) *Rom. 12, 4—5.*

et perfectius. Quod patet ex parte iudicis, qui nullo modo potest decipi. Ipse enim est Deus, cuius minister principalissimus et vicarius est Christi vicarius. Hic autem iudex nec proce nec pretio flectitur, ipse est ita summus, quod ab ipso appellari non potest et suam exequitur sententiam pro libito voluntatis. Idem patet ex parte rei et actoris, quia nulla perfectior est confessio in iudicio, quam illa que fit ex ore actitatis, maxime quando talis confessio fit libere absque questionibus et gratis ad talem confessionem se ingerit actitatus. Ex predictis patet quod forum sacerdotale, in quo summus iudex est Christi vicarius, est inter omnia fora dignissimum, certissimum, perfectissimum, verissimum. Ex istis sic arguo: Omne minus dignum, minus certum, minus perfectum, minus verum reducitur ad magis perfectum, magis verum, magis certum, magis dignum et per ipsum rectificatur, regulatur et gubernatur. Hoc enim verum est in ordinibus angelorum, quia inferiores per superiores, ut dicit Dionisius in libro de angelica Gerarchia¹, illuminantur, perficiuntur et purgantur. Hoc etiam verum est in ordine omnium agentium naturalium. Virtus enim solis, que est principalis inter omnes virtutes naturales, regit et perficit omnes virtutes particulares, que sunt in corporibus hominum, animalium, arborum, herbarum et omnium generabilium et corruptibilium. Et eodem modo est in toto corpore ecclesie, quod omnes potestates temporales et spirituales ad unam primam et summam reducuntur, in qua et sub qua clauduntur, per quam reguntur et in suis actibus regulantur, ut iam^m premisi superius. Regulariter verum est quod qui iudicat de maiori, ad ipsum ut ad primum et summum iudicem debet reduci omne iudicium de minori iuxta illud quod dicitur Extra qui filii sunt legitimi 'per venerabilem'², ubi sic dicitur: "Cum maior in spiritualibus tam providencia quam auctoritas et ydoneitas requiratur quod in maiori conceditur licitum esse videtur et in minori". Si itaque verum est quod omne forum seu temporale seu spirituale ad forum sacerdotale tanquam ad magis dignum, magis certum, magis perfectum, magis verum reducitur, constat quod omne iudex, omne iudicium, omnis potestas iudiciaria ad forum, iudicem et potestatem sacerdotalem reducitur et sub illo continetur et ab illo debet in suis actibus regulari et ab illicitis modis omnibus coherceri.

¶ Item diverse sunt policie sive principatus in mundo, una quidem est particularis et minima, in qua pater familias principatur domui sue, alia unius ville seu civitatis³, in qua unus rector seu potestas principatur civibus, alia est regalis vel imperialis, in qua rex seu imperator principatur et dominatur omnibus qui sunt in regno vel imperio. Alia est subcelestis, sic enim eam vocant sancti, in qua Christi vicarius principatur et dominatur. Omnis autem policia preter illam, que a Christo instituta est, que est policia sive congregatio fidelium, facta, inventa et ordinata est secundum dictamen rationis naturalis hominis. Quia enim unus homo non potest sibi ipsi in omnibus suis necessitatibus subvenire, ideoque dictante ratione et necessitate exigente in principio mundi multi homines in unum convenerunt, ut quod unus nesciebat aut non poterat facere, alius faceret. Unus quippe facit vestes, alius domus, alius panem, alius sanat et sic de aliis quibus indigent homines. Et quia unus ista omnia facere non posset nec sciret, ideoque dictante natura pro conservacione hominum, qui multis indigent, multi homines in unam politiam seu in unam congregationem convenerunt. Iste etiam policie seu congregaciones hominum reguntur, gubernantur legibus et consuetudinibus secundum lumen et rectitudinem naturalis rationis inventis, ut patet per antiquas leges imperatorum Romanorum. Policia⁴ autem subcelestis seu ecclesiastica aliam habet regulam et aliis regitur legibus. Nam congregatio fidelium non est facta ut unus alteri subveniret ad vite mortalis sustentacionem, set est facta, inventa et ordinata a Deo ad

¹ 1251.

² *superius dicitur*, alia *in* *Policie*.

³ *de* *Policie* *cap. 7.* ⁴ *2. 2. 1. X. q. 1. IV. 17.*

spiritualis vite administrationem et^p ut unus cooperetur alteri ad eterne vite acquisitionem. Ad hoc enim ordinati sunt omnes gradus ecclesiastici, omnia sacramenta et alia que in sancta ecclesia dispensantur. Non regitur etiam ista policia legibus naturalibus inventis et dictatis ab umbratili et defectibili lumine rationis humane, que ut plurimum aut frequenter in suis iudiciis et legibus decipitur. Set principaliter policia ecclesiastica regitur et gubernatur lege data, promulgata, scripta a Christo vero Deo et a sanctis prophetis et apostolis sancto Spiritu illustratis, qui nec errare potuerunt aut legem in aliquo nequam dare: alias Christus non fuisset Deus, aut Spiritus sanctus, cuius flatu loqui sunt sancti, legem tulisset deceptoriam, quod cogitare nefas est. Ait enim beatus Petrus: 'Non voluntate hu[m]ana allata est aliquando prophetia, set Spiritu sancto inspirati loqui sunt sancti Dei homines'¹ et ipse Salvator ait: 'Non enim vos estis qui loquimini, set spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis'². Est etiam aver-tendum, quod unitas et connexio omnium politicarum naturalium est ex connexione nature seu necessitatis eorum, que exiguntur ad conservationem nature humane. Unitas autem et connexio eorum qui sunt in policia fidelium est ex vinculo caritatis. Sicut enim homines a principio mundi congregati fuerunt ad policiam unius domus seu ad policiam civitatis regalem vel imperialem propter necessitatem conservationis nature, ut exposui supra, sic omnes fideles congregati sunt in policia ecclesie ex vinculo caritatis. Ex predictis itaque patet, quod policia fidelium excellit omnem politicam naturalem, primo quidem quantum ad causam seu originem quia ille facte sunt propter mortalis nature sustentationem, ista vero propter spiritualis vite sustentationem et eterne glorie acquisitionem. Ille reguntur legibus humano ingenio qui frequenter decipitur inventis, ista regitur lege a Christo Deo et homine data, qui nullo modo decipi potest, alias Deus non esset. Ille policie habent unitatem et colligationem ex amore naturali seu ex necessitate conservationis nature, ista habet unitatem et connexionem a karitate, que in infinitum fortius ligat membra sui corporis mistici, quam quicumque amor naturalis vel quecumque necessitas naturalis liget ad invicem membra corporis naturalis. Videmus enim quod gladio separantur membra corporis naturalis ad invicem. De membris autem corporis mistici ait apostolus: 'Quis vos separabit a karitate Christi'³? 'Certus sum quod neque mors neque vita neque angeli neque potestates nec fames nec gladius separabit nos a karitate, que est in Christo Ihesu'⁴. Ex hiis sic arguo secundum quod una policia excellit aliam sic et princeps illius policie excellit principes omnium aliarum politicarum. Set ostensum est quod policia ecclesiastica tam in causa sue originis quam in lege qua regitur quam in vinculo quo unitur excellit omnem policiam quocunque modo ab hominibus inventa et rectitudo eius excellit omnem rectitudinem aliarum politicarum. Ergo princeps politie ecclesiastice, qui est Christi vicarius seu papa, excellit in primitate, dignitate et rectitudine omnes alios principes, quocunque modo possint institui vel quocunque modo possint excogitari, et per consequens omnis principatus et omnis potestas sub isto principe ecclesiastico clauditur et continetur ac per hoc eius nutu debet in omnibus gubernari.

(15) Item secundum omnes philosophos quatuor sunt genera demo[n]strationum, secundum quas demonstratur seu probatur efficaciter aliqua conclusio, que sumuntur secundum quatuor genera causarum, cause scilicet, materialis, formalis, efficientis et finalis. Nunc autem ita est quod alius est finis quem intendit princeps temporalis im-
 45 perator vel rex, alius quem intendit princeps ecclesie. Princeps enim ecclesie quamvis intendit secundum naturam sui regiminis pacem inter homines conservare, finis temporalis sui regiminis est eterna beatitudo, ad quam et propter quam facti sunt omnes

1251. ^p) sequitur delet. un c.

1) 2. Petr. 1, 21.

2) Matth. 10, 20.

3) Rom. 8, 35.

4) Cf. *ibid.* 38

homines et ad quam acquirendam cœlum, terra, mare et omnia que in eis sunt sive omnia temporalia ordinantur. Visio enim et tuitio Dei est finis, quem principaliter intendit omnis creatura rationalis. Omnes autem alię creature ordinantur ad hominem sicut ad finem, nam ut alibi dicitur 'Nos sumus finis omnium'. Finis autem quem intendit principaliter princeps quicumque temporalis est pax temporalis inter homines, ne unus alteri noceat et ut quilibet quod suum est in pace possideat. Ex predictis sic arguo: Sicut se habet finis quem in suo regimine intendit princeps ecclesie seu papa ad finem quem intendit princeps temporalis sive imperator, sic se habet potestas et auctoritas papalis ad potestatem et auctoritatem imperialem seu cuiuscunque alterius principis temporalis. Sed finis quem intendit princeps ecclesie qui est bonum æternum claudit in natura sua et continet ac superexcellit finem quem intendit imperator qui est bonum temporale. Ergo potestas principis ecclesie claudit et continet intra se omnem potestatem et auctoritatem imperialem et cuiuscunque alterius principis temporalis. Quantum enim bonum æternum excedit omne bonum temporale, tantum auctoritas et potestas principis ecclesiasticę excellit auctoritatem et potestatem cuiuslibet principis temporalis. Et ita habet potestatem temporalem et auctoritatem regendi, dirigendi, cohercendi, instituendi et destinendi omnem potestatem temporalem, si necessitas vel utilitas suo iudicio hoc requirant.

(16) Item videmus in naturalibus que reguntur lege naturali a Deo indita rebus, quod propter bonum commune dimittitur bonum proprium et sic quodam instinctu naturali, si aliquis debet percuti in capite, a quo dependet bonum commune totius corporis, manus continue se opponit, quasi plus velit prescindi quam capud pereat, a quo dependet tota vita hominis, et huius ratio est quia destructo bono communi destruitur bonum partis et non e converso. Si enim capud perit, manus et pes perdunt suum esse, quia totus homo moritur, sed non e converso. Nam si manus prescinditur, non propter hoc totus homo moritur nec alia membra pereunt. Et hinc est quod secundum rectam rationem pro defensione regni seu reipublicę rex potest accipere domos et castra et res alias subditorum et subditi tenentur in tali casu bona propria pro defensione et conservatione rei publicę exponere. Nunc autem ita est quod bonum quod intendit princeps ecclesiasticus sive papa est bonum publicum omnibus hominibus commune, in cuius natura omne bonum temporale clauditur et continetur excellentius quam sit in se ipso. Ergo sicut manus exponit proprium esse pro conservatione capitis, sic quilibet princeps temporalis debet exponere omnem suam potestatem et iurisdictionem et omne bonum suum temporale pro conservatione, promotione, defensione boni æterni iuxta arbitrium, dictamen et preceptum illius principis, qui in suo regimine principaliter intendit bonum æternum et hic est vicarius Christi. Et ideo ad eius imperium principes temporales debent arma movere et ab armis cessare et ipse hoc eis potest precipere.

(III)

1. Tertia questio est, utrum dominus papa potuerit ab imperatore exigere iuramentum, quod regnum Sicilie non offenderet nec offendentibus prestaret auxilium, consilium vel favorem. Ad istam questionem respondeo et dico, quod dominus papa potuit et debuit tale iuramentum exigere ab imperatore. Et ad hoc probandum assumo primo rationem ex causis, ex quibus iuramentum est introductum, et invenitur prestitum a sanctis patribus in veteri testamento. Aliquando enim iuraverunt sibi mutuo sancti patres pro pace et amicitia firma observanda. Sic iuravit Laban Iacob et e contra, et Iacob et Iacob ipsi Laban, sicut habetur in Genesi XXXI c., ubi dicitur: 'iuravit ergo Iacob per timorem patris sui Ysac' et cetera. Aliquando iurabant sibi mutuo quod sibi

non nocerent. Sic iuraverunt nuncii quos miserat Iosue princeps populi Israelis ad explorandum terram promissionis ipsi Raab, quod nec sibi nec alicui quod pertineret ad domum suam nocerent, sicut scribitur Iosue secundo c., ubi dicitur sic 'Nunc ergo iurate michi per dominum Deum, ut quomodo ego feci vobiscum misericordiam, ita et vos faciatis cum domo patris mei'. Ex quibus patet per exempla sanctorum patrum veteris testamenti, quod iuramentum exigitur et iuste potest exigi ab aliquo vel pro bono faciendo, ut dum iurat quis se pacem servare, peregrinari vel religionem intrare, aliquando potest exigi iuramentum ab aliquo pro malo vitando, ut quod non nocebit ei in persona vel in rebus, ut patet in predicto exemplo, quod scribitur Iosue II. c. Et tunc maxime potest tale iuramentum ab illo exigi quando probabiliter timetur, quod nisi iuramentum obstaret, ille dampnum in rebus vel in persona inferret, sicut clare patet in predicto exemplo Iosue II. c. Cum ergo ex quibusdam indicis et signis dominus papa verisimiliter posset credere, quod imperator aliquando noceret vel nocere atemptaret regno Sicilie, quod est feudum ecclesie, nisi iuramento esset astrictus, quod non noceret, aperte patet per exempla sacre scripture, quod dominus papa potuit ab imperatore iuramentum exigere, quod regno Sicilie personis aut rebus in aliquo non noceret. Tale enim iuramentum prestiterunt ipsi Raab nuncii Iosue, qui erat princeps tocius populi Domini, ut patet Iosue II. c.

(2) Item secundum quod dicitur in Genesi VIII. c. sensus et cogitatio cordis humani prona sunt in malum ab adolescentia sua². Ne igitur homines prorumpant ad illicita, ad que sunt prona ex corruptione nature, data sunt precepta prohibitiva et negativa, ut non occides, non furtum facies, non concupisceas rem proximi tui et similia et ad hoc etiam fiunt cotidie statuta et leges. Unde lex dicitur a ligando, quia ligat et prohibet fluxum cordis humani, ne prorumpat in malum, a quo de natura sua corrupta inclinatur et fluit. Unde dicitur in epistola ad Galathas III. c., quod lex propter transgressores posita est³. Cum ergo vicarius Christi per se et directe ex plenitudine potestatis sibi collate a Christo, eum dictum est Petro 'pasc pasc pasc oves meas'⁴, habeat homines omnes a peccatis et illicitis⁵ arcere, debet et potest eos ligare modis omnibus secundum quod sibi videtur aut per penas temporales aut per iuramenta aut per sententias excommunicationis, ne prorumpant ad illicita, ad que prona sunt ex natura corrupta. Si ergo domino pape visum fuit ex aliquibus signis vel coniecturis, quod imperator vellet regnum Sicilie invadere, quod est insigne feudum ecclesie, non solum potuit, immo debuit imperatorem iuramento a tali invasione retrahere, immo etiam per obedientiam et per excommunicationis sententiam et quibusvis aliis modis ipsum a tali errore retrahere.

(3) Item constat quod ad servandum preceptum Dei de dilectione Dei et proximi obligantur omnes homines, in quacumque fuerint preeminentia dignitatis. Constat nichilominus quod sub eodem precepto Dei cadunt ista proximum diligere et eum non odire sive ei non nocere, scilicet eum⁶ teneor diligere, teneor non odire et non nocere. Sed ad vicarium Christi directe pertinet homines ligare, obligare et arcere, ne precepta divina transgrediantur et transgressores punire. Cum igitur imperator invadendo ostiliter regnum Sicilie, quod est feudum singulare ecclesie, vel offendentibus prestando consilium, auxilium vel favorem directe faceret contra preceptum de dilectione proximi, immo etiam directe faceret contra iuramenta propria tam per se quam per procuratores suos domino pape prestita⁷ clare patet, quod dominus papa debuit ipsum imperatorem ligare et obligare et arcere iuramentis et aliis quibusvis modis, ne dictum regnum Sicilie offenderet aut offendentibus vel volentibus offendere favorem prestaret.

1251. ¹⁾ sequitur delet. ex c. ²⁾ enim c.

1) Ios. 2, 12. 2) Gen. 8, 21. 3) Cf. Gal. 3, 19. 4) Ioh. 21, 17. 5) Cf. supra nr. 1219.

1. Item in epistola ad Romanos sic dicitur: "Qui talia agunt digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed qui consentiunt facientibus". Super quo verbo dicit glosa: consentire est non arguere eum possis. Constat autem quod tucius est ligare et obligare et arcere seu compescere aliquem ne delinquat, quam post delictum ipsum arguere. Constat etiam quod ad eundem finem ordinantur ista duo et per consequens ad eandem auctoritatem seu iurisdictionem: prohibere aliquem ex auctoritate ne delinquat et post delictum ipsum corripere vel punire. Nunc autem ad vicarium Christi qui pater est omnium et pastor Christi ovium pertinet arguere delinquentes et arcere omnes homines a delictis, alias secundum predictam glosam cum ipse arguere possit, id est habeat auctoritatem et potestatem arguendi, si non arguat, si non corripiat, si non colibeat, videretur delictis et delinquentibus consentire. Itaque cum dominus papa ex verisimilibus coniecturis intelligeret, quod imperator volebat regnum Sicilie invadere vel invadentibus favorem prestare, quod sine offensa Dei et proximi non poterat facere, aperte patet quod dominus papa iuramentis eum potuit obligare, ne hoc faceret, et per sententiam excommunicationis eum colibere, ne ad hoc prorumperet.

(IV)

(1) **C** Quarta questio est, utrum domino pape liceret precipere imperatori, quod a Roma et terris ecclesie recederet non reversurus ad eas sine ipsius domini pape licencia speciali. Ad hanc questionem respondeo quod dominus papa hoc potuit et debuit imperatori precipere. Ad quod primo arguo sic: Maior est et fortior prohibitio facti seu prohibitio manualis quam verbalis. Sed non solum verbo immo etiam facto vim vi repellere licet, cum moderamine inculpate tutele. Constat autem quod qui intrat vel moratur in feudo alienius seu possessione sine voluntate domini, presertim ubi probabiliter apparet, quod ille qui intrat dampnum intendit inferre vel sine dampno aut iniuria domini vel feudi moram ibi non potest contrahere, talis infert vim domino feudi et sue possessioni. Ergo omnis talis vim inferens aut facto aut proposito, de quo appareat, potest de feudo seu de possessione expelli vel precepto verbali vel etiam si hoc contempserit violentia manuali. Et ita dominus papa, in quantum ad ipsum spectat dominium Urbis et aliarum terrarum ecclesie, potuit imperatori precipere, ut exiret de Urbe et de aliis terris ecclesie nunquam ad illa reversurus sine ipsius licentia speciali, maxime si probabiliter eidem domino summo pontifici apparebat, quod ipse imperator vellet ex tali mora aliquid iurisdictionis ecclesie usurpare vel sua mora posset Urbi et terris ecclesie in aliquo dampnosa esse.

(2) Item dominus papa est pater generalis omnium fidelium, ut superius est dictum, et ad ipsum sicut ad patrem spectat correctio et informatio omnium fidelium non solum per modum monicionis, sed etiam per modum preceptionis et coercionis, ut faciant ea ad que tenentur et abstineant ab illicitis, maxime ab illis que possunt vergere in dampnum rei publice, cuius cura et regimen, scilicet rei publice, tam temporale quam spirituale spectat ad dominum nostrum papam, sicut ad primum et summum iudicem sicut superius est ostensum. Ergo si dominus papa verisimiliter crederet ex aliquibus signis vel coniecturis, quod presentia imperatoris et eius mora in Urbe vel in terris ecclesie esset dampnosa et periculosa, in quantum est pater omnium fidelium et in quantum supremus index temporalium et spiritualium et in quantum dominus Urbis et terrarum ecclesie, potuit et debuit precipere imperatori, ut exiret de Urbe et de terris ecclesie non ad eas reversurus sine eius licentia speciali.

(3) Item eadem obligatione precepti tenetur quilibet malum vitare et occasionem inducentem ad malum fugere. Sicut enim non licet occidere, non licet aliquid facere quod prestat occasionem occidendi, secundum quod alibi dicitur qui occasionem dampni dat, dampnum dedisse videtur. Sed non licet imperatori terris ecclesie nocere vel dampnum inferre, ergo non licet ei occasionem ad hoc prestare. Mora autem eius in Urbe et in terris ecclesie probabiliter erat occasio dampni et mali tam in Urbe quam in terris ecclesie. Et ideo sicut imperator tenebatur non nocere predictis Urbi et terris ecclesie, sic tenebatur ab illis recedere. Ex hoc sic arguo, si licitum est alicui inferiori aliquid facere, superior eius potest et debet ei precipere, quod illud non faciat etiam sub pena magna vel parva, secundum quod ei videbitur faciendum. Quia enim illicitum est rem alienam tractare invito domino, ideo preceptum est non furari. Sed illicitum erat imperatori moram contrahere in Urbe vel in terris ecclesie, quia talis mora ut premisi occasio erat mali, quod scilicet imperator in Urbe vel in terris ecclesie contrahendo moram usurparet iura ecclesie vel dampnificaret terras vel suscitaret sediciones vel averteret Urbem et alias terras a fidelitate, qua tenentur ecclesie. Ergo suus superior qui est dominus papa potuit ei precipere ne moram ibi contraheret et quod inde exiret sine eius speciali licentia minime reversurus.

(4) Item due sunt partes iustitie secundum quod in Psalmo scribitur: 'Declina a malo et fac bonum'¹ et ad utrumque istorum omnes homines obligantur. Sic enim dicit Gregorius: 'Non sufficit mala non agere, nisi quisque studeat bonis operibus insudare'. Nunc autem Christi vicarius potest dare precepta de bonis et utilibus faciendis, ad que precepta cuncti fideles obligantur, quacumque prefulgeant dignitate, sicut patet in diversis statutis summorum pontificum tam in decretis quam in decretalibus. Et qua ratione potest dare precepta affirmativa omnes fideles ligantia de bonis faciendis, eadem ratione potest dare precepta negativa omnes homines ligantia de malis vitandis. Itaque si mora imperatoris in Urbe vel in terris ecclesie vel invasio regni Sicilie verisimiliter poterat esse nociva rei publice, clare patet quod dominus papa potuit et debuit imperatori precipere, ne regnum Sicilie invaderet ne in Urbe vel in terris ecclesie moram contraheret nec ad eas deinceps reverteretur sine sua licentia speciali.

(5) Item sicut propter delictum commissum expellitur seu bannitur aliquis de regno, civitate, territorio aliquo, si quid timetur de delicto committendo, patet et debet quis prohiberi, ne regnum, civitatem vel territorium ingrediatur vel sibi fuerit, quod inde egrediatur. Et tutius est, antequam delictum committatur, aliquem de regno, civitate vel territorio expellere vel ne ingrediatur prohibere, quam post delictum inde expellere vel bannire. Utilior quippe est medicina, que preservat ab infirmitate, quam illa que sanat iam contractam infirmitatem. Melius est enim nunquam peccasse quam post peccatum penitentiam egisse. Ergo si ratione delicti commissi princeps ecclesiasticus potest aliquem de toto regno Sicilie bannire, quod fit per sententiam excommunicationis, per quam separatur quis a comunione omnium fidelium, si etiam summus pontifex ratione delicti commissi [potest] principes seculares, quacumque prefulgeant dignitate, a suis statibus, dignitatibus et gradibus deponere et a regni civitatibus expellere, quod quidem potest, ut superius est ostensum, eadem ratione si probabiliter immineat periculum de delicto committendo, ut quod imperator per suam moram in Urbe vel in terris ecclesie vellet contra propria iuramenta prestita iura ecclesie usurpare seu pacem Urbis vel terrarum ecclesie turbare aut corda hominum a fidelitate qua astricti sunt ecclesie avertere, clare patet quod per supremum iudicem, qui est dominus papa, ut premissum est, de Urbe et de terris ecclesie expelli potuit et debuit et ex eadem

1251. w) sequitur delict. locis c.

1) Ps. 36, 27.

causa et occasione dominus papa ei precipere potuit, quod ad Urbem vel ad terras ecclesie nunquam reverteretur sine eius licentia speciali.

(V)

C Quinta questio est, supposito quod imperator significaverit domino pape et cum requisiverit, ut per penas seu per sententiam excommunicationis composeset Tuscos a rebellionem quam faciebant contra imperatorem, quia dominus papa hoc non fecit, ipse imperator posset se reputare gravatum. Ad istam questionem respondeo quod fidelitas vassalli ad suum dominum vel inferioris seu subditi ad superiorem suum, qualis est inter imperatorem et Christi vicarium, ut superius est ostensum, est relatio quedam, sicut enim duo alba sunt sibi similia, et huius relationis que importatur nomine similitudinis fundamentum est⁸ albedo, 5 ex qua oritur relatio que vocatur similitudo. Sic inter dominum et vassallum seu servum et inter inferiorem seu subditum est vera relatio realis, cuius quidem relationis fundamentum est fidelitas qua unus alteri mutuo obligatur. Natura autem relationis seu relativorum talis est quod in quantum sunt relativa, hoc est secundum rationes per quas sunt relativa, 10 semper simul sunt et posita se ponunt et perempta se perimunt, quamvis enim album id quod album possit esse per se dato quod nullum aliud sit album, nunquam tamen potest esse sub hac ratione quod est simile nisi habeat aliud consimile, nam relatio de natura sua includit duo extrema distincta. Et hinc est quod quia dominus et⁹ servus sunt relativa, nunquam potest esse dominus nisi sit servus. Ideo dicit Augustinus in quinto libro de Trinitate, quod Deus non fuit dominus ab eterno quia ab eterno nulla 20 fuit creatura que posset dici vel esse Dei servus vel serva, unde Deus id quod Deus seu secundum rationem deitatis fuit ab eterno, set Deus in quantum dominus seu sub ratione domini non fuit ab eterno, ut dicit Augustinus. Set tunc incepit esse dominus quando incepit esse creatura que possit dici eius serva vel servus. Deus enim non est nomen relativum et ideo Deus fuit Deus, antequam esset creatura aliqua. Set dominus 25 est nomen relativum et relatio includit duo extrema. Ideo Deus non fuit dominus, donec esset aliquis qui posset dici eius servus. Et consimili modo est, quia sicut non potest esse relatio, nisi sunt duo extrema, sic destructo uno relativorum in quantum relativum est destruitur tota relatio et destruitur alterum correlativum secundum rationem qua dicitur relativum. Si enim nulla esset creatura que posset dici Dei² servus vel 30 serva, destrueretur Deus non secundum id quod Deus, set secundum rationem qua dicitur dominus, quia si nulla esset creatura que posset dici servus vel serva Deus non posset dici dominus. Nunc autem ita est ut premisi quod dominus et vassallus superior et subditus secundum istas rationes dicuntur ad se mutuo relative. Et posita se ponunt et perempta se perimunt in quantum talia. Hec autem relatio fundatur supra fidelitatem, qua astringitur vassallus domino vel subditus superiori suo. Et ideo sicut albedo que est fundamentum relationis que vocatur similitudo invenitur in duobus extremis que dicuntur similia, sicut nix et farina dicuntur similia, quia in utroque invenitur albedo, sic quia dominus et vassallus seu servus et inferior et superior dicuntur relativa et eorum relatio fundatur in fidelitate sicut similitudo in albedine, ideoque fidelitas non solum in subdito respectu 40 domini, set etiam in domino respectu subditi debet fidelitas³ inveniri et si fidelitas in altero istorum deficiat, perit relatio inter ipsos, ut iam non dicatur iste dominus nec ille subditus. Culpa tamen erit et pena illum tenebit ex parte cuius perit fidelitas. Secundum istam rationem videretur aliquibus, quod sicut imperator est astrictus domino pape ratione imperii, quod tenet ab eo vinculo fidelitatis, ut sic se habeat ad dominum papam, sicut 45 fidelis subditus se debet habere ad suum dominum, sic versa vice dominus papa sit

1251. ¹ *corr. ad deit. ab e.* ² *corr. super est ab e.* ³ *corr. ad deus e.* ⁴ fideliter e.

astrictus vinculo cuiusdam fidelitatis ad ipsum imperatorem, sicut dominus debet esse
 fidelis servo vel subdito vel vassallo. Ex hiis apparenter posset videri alieni, quod si
 dominus papa non conpescuit Tuscos a rebellione quam exercuerunt contra imperatorem,
 quod ipse imperator posset se dicere absolutum a vinculo fidelitatis et iuramento, quo
 5 erat domino summo pontifici obligatus, pro eo quod in predicta rebellione Tuscorum
 non fuit expertus auxilium domini pape, quod debet dominus impendere suo subdito
 vel vassallo. Et certe non est ita. Ad cuius evidentiam est sciendum, quod sicut in
 alia scientia traditur tria sunt genera relativorum, quedam sunt relativa equalitatis et
 10 secundum istum modum dicuntur relativa duo alba, inter que est relatio que vocatur
 similitudo, quedam est relatio seu quedam relativa superpositionis et isto modo refertur
 relative dominus ad servum subditum vel vassallum, alia sunt relativa suppositionis et
 isto modo referuntur servus, subditus [vel]^b vassallus ad dominum prelatum vel pastorem
 suum. Est itaque sciendum quod quamvis fundamentum relationis debeat reperiri in
 15 utroque extremo generaliter et per consequens, sicut vassallus, servus vel subditus
 debent esse fideles domino serviendo, obediendo, defendendo secundum modum, gradum
 et naturam qua sunt subiecti, sic e converso dominus superior seu prelatus debet esse
 fidelis servo subdito vel vassallo secundum modos qui competunt ei ratione sui domini.
 Set relatio ista aliter perit inter relativa que dicuntur relativa equalitatis, aliter perit
 inter relativa superpositionis et suppositionis. Cum enim duo alba sint relativa rela-
 20 tione equalitatis que vocatur similitudo, omnibus illis modis quibus potest perire relatio
 seu fundamentum relationis ex parte unius extremi, omnibus illis modis^c potest perire
 relatio seu fundamentum relationis^d alterius extremi, et hoc generaliter est verum in
 omnibus relativis equalitatis. In relativis autem qualia sunt dominus et servus, subditus
 vel vassallus non est ita. Aliter enim et aliis modis perit relatio ex parte servi seu
 25 subditi et aliter ex parte domini. Non enim ad paria iudicantur, quia non sunt relativa
 equalitatis, set superpositionis et suppositionis^e. Videmus enim quod si dominus et
 servus communicant in eodem crimine, acrius et durius punitur servus quam dominus.
 Eodem modo si dominus sit excommunicatus, non propter hoc servus suum ei servicium
 denegabit^f, immo tenetur ei servire. Non tamen e contra, quia si servus sit excomuni-
 30 catus, dominus non tenetur ei communicare. Videmus etiam quod plura requiruntur ad
 destitutionem seu depositionem superioris quam inferioris ut unius episcopi quam sim-
 plicis sacerdotis. Et sic regulariter est verum secundum maiores gradus dignitatis. Ad
 hoc enim quod imperator destituatur, requiruntur plures defectus et plures probationes
 quam de uno simplici principe. Ex quibus omnibus patet quod ad hoc quod dominus
 35 cadat a iure, quod habet super inferiorem seu servum vel subditum vel vassallum,
 seu ad^g hoc quod subditus absolvatur a fidelitate, qua astringitur domino, plures et
 maiores defectus requiruntur quam requirantur ad hoc quod^h servus subditus vel
 vassallus cadant a iure suo, et pro minori delicto est subditus puniendus et etiam magis
 puniendus, si delinquat contra prelatum quam prelatus si delinquat contra subditum
 40 et ex minori delicto cadit vassallus a iure feodi quam cadat dominus a iure domini.
 Ista enim duo simul stant, scilicet quod culpa periurii vel alia consimilis culpa maior
 est in prelato quam in subdito et in domino quam in servo vel vassallo. Et hinc est
 quod quanto gradus altior, tanto casus et culpa gravior et nichilominus verum est, quod
 pro consimili culpa plus punitur inferior quam superior quantum ad iudicium humanum
 45 seu quantum ad penam iuris. Cuius ratio potest esse quod ordo totius universi seu
 totius mundi, qui consistit in gradibus inferiorum et superiorum seu dominorum et sub-
 ditorum, magis habet suam firmitatem et suam stabilitatem suamque utilitatem ex parte

1251. ^b) deest c. ^c) quibus add. c. ^d) ex parte unius add. c. ^e) super positionis in fine
 lineae c. ^f) i corr. ex a c. ^g) corr. super ex c. ^h) incipit in novo folio iterum manus prima c.

superiorum et dominorum quam ex parte inferiorum subditorum vel vassallorum, pro eo quia gradus et status superiorum et dominorum est dignior et firmior ex natura sua quam status vel gradus inferiorum seu subditorum, et huius ratio est, quia maior prudentia, maior constantia, maior virtus, maior iustitia requiritur in prelati ad regendum quam in subditis ad obediendum et in dominis regibus et principibus ad regendum et malos coercendum quam in subditis vel vassallis ad obtemperandum. Superior enim et dominus debet esse regula et lex recta seu animata ad regendum et dirigendum se ipsam et omnes subditos, subditis autem in quantum sunt subditi sufficit quod habeant regulam et legem rectam, qua recte et iuste vivant solum in se ipsis et pro se ipsis. Constat autem quod per prudentiam, constantiam, virtutem et iustitiam firmatur et stabilitur status et gradus cuiuslibet hominis mortalis, et quia ut predixi ista sunt potiora et maiora in statu superiorum et dominorum de natura sua quam in statu inferiorum et subditorum, ideo dignior, stabilior atque firmior de natura est status domini vel superioris quam status subditi vel inferioris. Ex quo patet quod quamvis ordo, qui est inter omnes homines mortales, sine quo ordine mundus stare non posset nec homines vivere, complectatur simul gradum dominorum seu superiorum et gradum subditorum seu inferiorum, ordo tamen iste magis habet suam firmitatem seu stabilitatem ex parte status dominorum et superiorum quam ex parte status subditorum seu inferiorum, ex quo patet nostrum propositum. Quare scilicet secundum iura humana eadem culpa, quamvis sit maior in domino et^k prelato quam in subdito seu inferiori, minus tamen eadem vel consimilis culpa punitur in prelato et domino et magis punitur in subdito seu servo. Cum enim ordo et status mundi magis dependeat a statu dominorum et superiorum quam a statu subditorum et inferiorum, ut predixi, debuerunt iura^l curam et diligentiam adhibere maiorem^k quod status superiorum et dominorum stet immobiliter in suo esse quam status inferiorum et subditorum. Si autem pro consimili delicto equaliter punirentur, constat quod status dominorum et superiorum haberetur a subditis in contemptum. Nichil autem est quod tantum subvertat gradum et statum dominorum et superiorum, quantum contemptus inferiorum et subditorum. Ubi enim hoc accidit, destruitur principatus ille seu pollicia sive sit temporalis seu spiritualis ex causa interiori et est maius periculum quam si impugnaretur ab exteriori. Ex dilectione enim reverentia et obedientia, quam habent subditi ad suum principem sive spiritualem sive temporalem, stabilitur ille principatus. Ideo iura rationabiliter statuerunt, quod pro consimili delicto minus punitur dominus et prelati quam servus vel subditus, ne forte si equaliter punirentur, domini et prelati in contemptum a subditis haberentur. Et ista est causa, quare difficilius creditur culpa prelati vel domini si acensetur quam culpa servi vel subditi, et maiores ac plures probationes requiruntur ad probandum culpam domini vel prelati quam subditi seu servi. Si enim equaliter et sub eisdem probationibus probaretur culpa prelati vel domini sicut subditi vel servi, cum subditi sint plures et in multitudine communiter sint multi malitiosi nec prelati possint satisfacere omnibus, immo si sit iustus, oportet multos offendere et multos exigente iustitia contra se provocare, si de facili posset contra eum probari, frequenter a subditis accusaretur ac per hoc veniret in contemptum subditorum et ex hoc sequeretur destructio principatus, ut superius est ostensum. Est et alia causa, quia ut premisi maior prudentia, maior virtus et constantia et maior rectitudo requiritur et probabiliter esse creditur in prelato, principe et domino quam in inferiori, subdito seu servo et quia per talia resistitur peccato, magis minus est credibile, quod princeps, prelati seu dominus deliquerit quam subditus seu servus et ideo maiores et plures probationes requiruntur ad probandum delictum domini, principis vel prelati quam ad probandum delictum subditi seu servi.

In extremo autem Dei iudicio erit contrarium quantum ad penam, quia enim in consimili delicto gravior est culpa domini, principis vel prelati quam subditi seu servi, quia quanto prudentior, tanto magis potuit et debuit cavere et quanto status altior et dignior, tanto prestatur permissiosius exemplum dicente Gregorio: 'Tot mortibus digni sunt, quot mala exempla ad alios transmiserunt'. Ideirco Deus qui maiori culpe
 5 maiorem infliget penam pro consimili delicto plus puniet dominos, principes et prelatos quam inferiores subditos seu servos. 'Ibi enim', ut ait apostolus¹, 'unusquisque homin^m suum portabit'. Et ista est causa, quare in lege Moysi precipitur, quod pro remissione peccati principis specialiter iureus domino offeratur². Iureus enim est animal fetidum, ideo dum pro peccato principis iureus domino affertur, dicunt sancti quod in hoc nobis
 10 immitur, quod peccatum principis plus fetet coram domino quam peccatum subditi seu servi. Si vero dicat aliquis quod secundum predicta iudicium ecclesie seu iura, que consimile delictum minus puniunt in principe et domino seu prelate et magis in subdito seu servo, contraria sunt divine iustitie et divino iudicio, in quo ut predixi pro consimili
 15 culpa plus punitur^m princeps et dominus quam subditus seu servus. Ad hoc respondeo quod iudicium ecclesie divino iudicio non contrariatur, set ei quantum fieri potest et mortali vite expedit conformatur. Dixi enim supra quod si pro consimili delicto tantum puniretur prelati seu dominus a iure vel iudice humano quantum punitur servus vel subditus, daretur occasio subditis seu servis, quod haberent prelatos et dominos in con-
 20 temptum, ex quo sequeretur destructio regiminis tam temporalis quam spiritualis in mundo et hoc esset maius malum quod possit esse vel excogitari in re publica. Si autem superior et dominus in consimili delicto minus puniatur quam servus vel subditus, cum tamen domini et prelati maior sit culpa quam subditi seu servi, hoc certe malum est aliquale et iniustitia aliqualis attendendo comparationem que debet esse inter
 25 penam et culpam, set non est tantum malum quantum esset prestare subditis occasionem, ut contempnerent suos dominos vel prelatos, quia ex hoc sequeretur ut predictum est regiminis et ordinis destructio inter homines et ex hoc sequerentur infinita mala. Tunc enim facerent mali impune quicquid mali vellent et possent. In vita autem mortali hac non possunt superiores et principes semper eligere, quod melius est absolute, set
 30 aliquando de duobus malis prelati et principes et alii prudentes indices eligunt minus malum. Nunquam enim dare uxori libellum repudiü fuit bonum, licitum vel concessum. Hec tamen permisit^o Moyses, immo ipse Deus in lege Moysi propter malitiam Iudeorum, ne sequeretur uxoricidium. Ideo iura canonica et civilia in consimili delicto minus puniunt dominum et prelatum quam subditum seu servum, quod tamen est quoddam
 35 malum et quoddam iniustum, ut ex hoc vitetur contemptus seu occasio contempnendi dominos vel prelatos, quam^p possent assumere subditi seu servi, si ex consimili delicto inferiores et superiores a iure vel humano iudice equaliter punirentur. In extremo autem et divino iudicio cessabit ista ratio, quia tunc cessabit ordo et modus regiminis, qui modo est inter homines mortales, nec erunt prelati nec administratio sacramentorum
 40 nec distinctio subditorum et dominorum, set Deus solus immediate regnabit super omnes gentes et separabuntur mali a bonis, dum ibunt mali in supplicium eternum, iusti autem in vitam eternam et tunc iusto Dei iudicio qui plus peccaverit, plus punietur et quia maior est culpa domini et superioris in consimili delicto quam servi vel subditi, ideirco maior erit eorum pena. Ex quo apparet quod iudicium ecclesie, quo superiores et domini
 45 minus puniuntur quam servi vel subditi ex consimili delicto, non est contrarium divino iudicio, potest tamen [diei]⁴ imperfectum respectu eius. Perfectum tamen est, quantum

1251. ^m) corr. ex homus c. ⁿ) corr. ex punietur c. ^o) p. corr. ex p. c. ^p) in loco caso c.

9) deest c.

1) Gal. 6, 5. 2) Cf. Num. 7

patitur status vel decursus mortalium hominum. Ex predictis omnibus satis patet quod quamvis dominus papa debeat imperatori fidelitatem quam debet dominus subdito vel vassallo, tamen ex paucioribus et levioribus causis perit ista fidelitas ex parte imperatoris et cadit imperator a iure suo quam pereat ex parte domini pape, qui est imperatoris et imperii index superior et dominus. Iudicare autem, an imperator^r ceciderit a fidelitate et iure, ad dominum papam spectat, qui omnes iudicans a nemine iudicatur. Nulla enim rectitudo patitur, quod idem respectu eiusdem sit superior et inferior, ideo cum dominus papa ratione sue superioritatis habeat iudicare, an imperator ceciderit a iure suo et fidelitate, nullo modo intelligi potest e converso, quod scilicet imperator possit dicere aut iudicare se gravatum de domino papa aut quod dominus papa ei non servaverit fidelitatem quam debet dominus subdito vel vassallo, ut per hoc dicat se absolutum a iuramento fidelitatis, quo astrictus erat domino pape. Tunc enim imperator esset inferior domino pape in quantum ab eo iudicatur et esset superior eo in quantum iudicat dominum papam fecisse vel obmisisse, propter quod dicit se absolutum a iuramento prestito domino pape et eodem modo dominus papa respectu imperatoris esset superior et inferior. Quod autem idem respectu eiusdem sit superior et inferior aperte implicat contradictionem. Est etiam hic sciendum, quod quamvis subditus vel vassallus teneatur domino de fidelitate et e converso dominus subdito seu vassallo debet fidelitatem servare, superior tamen seu dominus non astringitur subdito vel vassallo iuramento fidelitatis, sicut e converso. Non enim dominus papa iurat fidelitatem servare imperatori nec ei astrictus est aliquo modo iuramenti, sicut imperator astrictus est domino pape. Et ideo non potest dicere imperator, quod ad servandum mutuum fidelitatem ad paria currat cum domino papa, non potest etiam dicere imperator, quod dominus papa qui nullo iuramento ei astrictus est possit cadere a iure domini, quod habet super imperium et imperatorem aut quod contra fidelitatem qua tenetur imperatori fecerit aut quod ipse imperator a iuramento fidelitatis quo astrictus est domino pape absolutus sit propter delictum periurii, quod ipse dominus papa incurrerit vel incurrere possit, cum ipsi imperatori nullo modo iuramenti penitus sit astrictus. Sed cum ipse imperator iuramento fidelitatis sit Christi vicario obligatus, si contra prestita iuramenta venit aut terras ecclesie invasit seu favorem vel consilium invidentibus vel volentibus invadere dedit, cuius contrarium iuravit, aperte notam periurii incurrit, quia fidelitatem qua tenetur et quam iuraverat servare suo domino non servavit et puniri potest, quantum meretur tale delictum. Si vero queratur, cum dominus papa debeat servare fidelitatem imperatori quam debet dominus subdito vel vassallo, quare non prestat iuramentum fidelitatis ipsi imperatori sicut imperator prestat sibi, ut sicut est inter eos debitum mutue fidelitatis, sic etiam sit inter eos mutuum iuramentum. Ad hoc respondeo quod cum dominus papa in tota policia seu universitate fidelium sit summus et supremus index, ita quod superior eo inter mortales nec est nec intelligi potest, ideo nullo homini mortali subesse potest. Qui autem alicui est astrictus iuramento, est illi obligatus et qui est alicui obligatus, illi quodammodo est subiectus. Itaque Christi vicarius, qui est in terris omnium mortalium iudex summus ac per hoc nulli subiectus, per consequens quantum est ex ratione sui status nulli mortali potest esse iuramento obligatus, sicut nulli legi late a quocunque mortali homine potest esse subditus. Legi tamen Christi, qui est verus Deus, cuius et ipse est vicarius et subditus, ac preceptis legis Dei et sacramentis a Christo institutis ipse dominus papa est subditus et subiectus. Quod autem dixi dominum papam nulli posse astringi iuramento, non sic est intelligendum, quin sit domino pape iurare et facere aliquid licitum,

1254. ¹) *corr. ex pollicia a iure.* ²) *idus e.* ³) *q. corr. ex quod e.* ⁴) *corr. ex pollicia e.*

ut sexta feria ieiunare, vel iuraret alicui, quod daret sibi decem^w. quin teneretur tale iuramentum servare, si posset, immo plus peccaret, si tale iuramentum licitum non servaret, quam quicumque alius inferior. Quamvis enim pena periurii secundum quod dicunt iura sit maior imponenda servo quam domino, culpa tamen seu crimen periurii maius est in domino quam in servo, et causa huius dicti fuit superius assignata et ita dominus papa, ut est persona singularis, potest se iuramento alicui obligare, set ut est summus et supremus ac universalis et communis iudex omnium mortalium tam in temporalibus quam in spiritualibus, in hiis que spectant ad suum statum et gradum non potest se per iuramentum alicui inferiori obligare, cuius ratio iam est facta. Qui enim est alicui obligatus iuramento ratione obligationis, est quodammodo eo inferior. Ille autem, qui omnino et simpliciter est superior, nullo modo respectu eiusdem potest esse inferior. Et quia dominus papa in quantum Christi vicarius omnibus mortalibus est simpliciter et omnino superior, ideo in quantum papa et in quantum Christi vicarius in hiis qui spectant ad talem statum summum nec de fidelitate, quam debet dominus subdito vel vassallo, nec de aliquo alio quod ad eum pertinet, ut est Christi vicarius et omnium iudex summus, potest aut debet se obligare per iuramentum imperatori vel alteri cuicumque. Causa autem generalis, quare dominus princeps vel superior non prestat iuramentum fidelitatis suo servo, subdito vel vassallo, cui tenetur de fidelitate, sicut facit subditus vel vassallus domino, ita potest assignari. Dicitur in Genesi enim VIII. c., quod sensus et cogitatio^x humani cordis prona sunt in malum ab adolescentia sua^t, ideo condite sunt leges, qui dicuntur a ligando, pro eo quod ligant fluxum et pronitatem cordis humani ad malum, ne homines ad illud prorumpant. Ad hoc etiam introductum est iuramentum, ut homines ligati iuramento non prorumpant ad illicita, ad que sunt prona ex natura sua corrupta. Nunc autem ita est quod servitus et subiectio hominis ad hominem penam quandam importat, quia ut dicit Gregorius: 'Natura omnes homines equales et liberos genuit'². Quelibet autem res naturaliter appetit reverti ad statum ex conditione sue nature sibi debitum. Ideo servi et subditi prona sunt tam ex natura quam ex malitia ad excutiendum a se omne iugum cuiuslibet servitutis et subiectionis. Set quia servitus et subiectio secundum diversos gradus necessaria est ad regimen rei publice, ideo servi et subditi iuramento et legibus astringuntur, ut suis dominis obediant, sicut et eo^y modo quo tenentur, pro eo quia ad^z contrarium naturaliter sint prona. Dominus autem seu superior, cum in quantum talis non sit subditus, set potius liber, non appetit resilire a statu domini nec ad hoc habet pronitatem et ideo quamvis teneatur de fidelitate servanda servo seu subdito, non oportet quod ad hoc iuramento vel legibus astringatur, quia non habet pronitatem ad contrarium, ut scilicet excutiat a se statum seu gradum domini, sicut servi seu subditi habent pronitatem, ut excutiant a se iugum servitutis et subiectionis. Est etiam hic advertendum, quod Tusci, de quibus proposita est ista V.^a questio, non invadebant imperatorem, set invadebantur et impugnabantur ab eo. Posito autem quod dominus papa deberet defendere imperatorem ab invasoribus et per sententiam excommunicationis eos compescere, non tamen tenebatur eum iuvare ad invadendum. Aliud est enim ab iniusto invasore defendere subditum vel vassallum, aliud eum iuvare ad adversarium invadendum. Est etiam hic advertendum, quod dato quod dominus papa deberet imperatorem sicut suum subditum et vassallum non solum ab invasoribus defendere, set etiam deberet eum iuvare ad compescendum inobedientes sibi et rebelles, dico quod in hoc casu, sicut ponitur in Tusciis, antequam sententia ex(om)unicationis) ferretur contra eos, fuissent monendi ut

1251. w) ita c. x) sequitur gen⁹ debet. c. y) sequitur q. debet. c. z) supra lineam add. c.
a) VI. c.

1) Gen. 8, 21. 2) Reg. pastor. II, 6 (17).

imperatorī quantum et in quibus debebant obedirent. Quod si monitioni non obedissent, fuissent citandi ab illo, qui est communis iudex et ordinarius tam imperatoris quam Tuscorum et omnium fidelium, scilicet a vicario Christi, ut venirent ad allegandum et proponendum coram predicto iudice suo^b ordinario causas, quare imperatori non obedirent. Quod si contumaces inventi fuissent aut causas legitimas rebellionis et inobedientie non allegassent, tunc et non ante fuerant excusso gladio puniendi, nisi ex aliquibus causis domino pape notis cessandum fuisset a tali excommunicationis sententia promulganda. Ex predictis satis clare patet, quod dato quod imperator requisierit dominum papam, ut per penas seu per sententiam excommunicationis compesceret Tuscos, ne ei rebellarent et dominus papa eos non compescuit, non propter hoc imperator potest aut debet se reputare gravatum a domino papa sic vel tantum, quod sit propter hoc absolutus a iuramento fidelitatis vel ab aliquo alio iuramento domino pape prestito seu ab aliqua alia obligatione, qua prius astrictus fuerat ipsi domino pape.

Sexta questio fuit, posito^c quod rex Robertus Tuscis et aliis inimicis imperatoris prestaret auxilium et gentes suas de Regno et existens in Regno eis miserit in ipsorum subsidium contra imperatorem predictum, licet de hoc non constaret et dato quod constaret, non tamen constat, utrum iustam causam habuerit faciendi, liceat imperatori regnum violenter intrare, quod est patrimonium proprium ecclesie et illud impugnare, ut capiat dictum regem taliter, ut asserit imperator, licet non constet, in ipsum delinquentem. Ad istam questionem respondeo et dico, quod dato quod predicta omnia que ipse imperator regi Roberto opponit essent vera, de quibus tamen non constat, et maxime eo modo quo constare deberet imperatori, dato quod esset summus iudex, quod tamen nullo modo erat racione regni Sicilie, adhuc tamen imperator nec debuit nec potuit sine nota periurii et preiudicio sancte Romane ecclesie intrare cum armis regnum Sicilie, ut caperet dictum regem, et ad hoc ostendendum sic procedo. Suppono quod non licet alicui cum dampno alterius comodum suum facere aut etiam rem suam cum iniuria alterius capere vel recipere. Aut enim apostolus Paulus: "Non faciamus mala, ut veniam bona"^d. Si ergo non licet alicui comodum suum cum dampno alterius facere aut rem suam cum iniuria alterius recipere, clare patet, quod dato quod imperator haberet iustam causam capiendi regem Sicilie, quod non constat^e,

1252—1255, MEMORIALIA PONTIFICI PRO ROBERTO REGE SICILIAE PORRECTA.

(1312, post Aug. 6.)—(post 1313, Aug. 24.)

1252. *PETITIO REGIS ROBERTI PRIOR.* (1312, post Aug. 6.)

Scrutata in rotulo Petitionis alterius infra nr. 1253 cap. 13; cf. ibidem. Petitionem per se iam adhuc vivente imperatore conscriptam esse, inter viros doctos constat. Edidit Bonanni: Acta Henrici VII. I. 238—247 sub nr. 117. Rotulum demum contulimus. Novamque litterarum auctoritate feci omnia servavimus; capitulum numeros arabicos adiecit nos.

(P. deest.)

1251. ^a *Quod si non fuerit, sic etiam dicitur in cap. 13. p. 1300. nois d'iteu s'is. antiori, atramento fusiori c. 45.*

^b *Idem, cap. 13. p. 1300.*

^c *Idem, cap. 13.*

^d *Idem, cap. 13.*

^e *Idem, cap. 13.*

1. Ad^a declarandam innocenciam et iusticiam pariter serenissimi principis domini Roberti Ierusalem et Sicilie regis illustris in contenciosis acerbis inter eundem dominum nostrum regem et Romanorum regem prelibantur aliqua in facto sistencia et rationes iuris tam divini quam humani ad hec per seriem subnectuntur. Patet quidem late
 5 notorium et apostolice sedi constat esse sic certum, quod Fredericus olim Romanorum imperator exigentibus demeritis suis et culpis fuit per ipsam sedem Romanorum imperio regnoque Sicilie omnique alia dignitate et honore privatus. Post que quondam Manfredus Tarentinus princeps ipsius imperatoris filius, licet de legitimo complexu non editus, ipsum regnum^b Sicilie presumptuosis et temerariis acemptacionibus occupavit illudque
 10 detinuit violenter contra Romanam ecclesiam diuturno temporis spacio, vexando eam multis reprobandis excessibus et iniuriosis machinacionibus persequendo. Dumque ipsa ecclesia ab ipso principe sic opprimeretur indebite, requisivit clare memorie dominum Carolum primum, avum eiusdem domini nostri regis, tunc comitem Provincie existentem, ut contra dictum oppressorem principem sibi patenter assisteret et illam a tantis iniuriis
 15 et oppressionibus liberaret. Sicque factum extitit, quod predictus rex avus contra dictam principem Tarentinum causam ipsius ecclesie prosequendam assumpsit et inito cum eo belli^c congressu, prefatus princeps in bello cecidit et numerosa multitudo gentis Theotonice cum eodem. Post hec olim Corradinus de Alamania imperatoris prefati nepos ex filio contra prefatam ecclesiam et eundem dominum regem avum spiritum reprobe
 20 presumpcionis assumens invasit dictum regnum Sicilie, cui prefatus dominus rex primus se potenter opponens inito cum eodem Corradino prelio victoriam reportavit. In quo similiter plures et multi ipsius gentis Alamanie perierunt dictumque Corradinum et alios barones et nobiles nacionis eiusdem in manu eiusdem domini regis avi moles casus miserabilis captivavit. Ex quibus creverunt et aueta sunt odia inter Alamanicam gentem
 25 ipsam et prefatum dominum regem primum ac eius alios successores, que racionaliter prefatis regi primo et successoribus imputanda non sunt, cum in hiis iusti belli presequerentur instanciam, set impingenda sunt potius dicte genti Alamanie, que deferendo et invadendo contra sentencias apostolice sedis predictae iniusticiam confoverunt, ut ff. solu(to) ma(trimonio) l. ultima circa principi um¹ et ff. locati l. 'si merces' § 'culpa'².

30 2. Non est ignotum, immo vulgatum patule, quod Gibellini Tuscie et alii rebelle[s] sanete matris ecclesie aliarumque parcium circumposite regionis cervices contra ipsam ecclesiam erigentes, comunem statum fidelium illarum parcium subvertere ac evertere satagebant, per quod ipsa mater ecclesia prefatum dominum regem primum constituit in Tuscia vicarium generalem. Qui de mandato et beneplacito ipsius ecclesie ad partes
 35 illas accedens, sic persecutus est illos in manu potenti et forti brachio, quod ipsos deduxit ad exterminium nullitatis, et demum per capitaneos et ministros suos eorundem perfidorum residuum est ad honorem et bonum statum ipsorum fidelium persecutus. Subsequenter eciam clare memorie dominus Carolus secundus, dicti domini regis genitor, vestigia paterna continuans in eorundem Gebellinorum et rebellium repugnans obsta-
 40 culum, capitaneum et gentem misit in Tusciam, per quos una cum aliis fidelibus eiusdem provincie prefati Gebellini et emuli congregati Bibene in multitudine copiosa gladio perierunt³. Per que patet esse notorium, quod universa congregacio Gebellinorum illarum parcium iam dictos reges parentes mortuos et presentem dominum regem viventem persecuta est et persequitur odio et inimicicia capitali.

45 3. Elapsis^d vero certis temporibus magnificus princeps Hericus comes de Lisimburg, sicut Domino placuit, in regem fuit Romanorum electus, ad cuius^d presenciam

1252. ^a incipit post longam spatium vacuam relata vacua folia adnotant: littera A signatum non est (cf. infra) R. ^b corr. ex regem R. ^c i corr. ex a R. ^d Elapsis cuius unquam in loco caso R.

1 Dig. 24, 3, 66 pr. 2 Dig. 19, 2, 25, 4. 3 A. 1289. Cf. Villani l. VII c. 131, 132.

misit prefatus dominus noster rex suos solemnes nuncios et procuratores usque in Alamaniam, ubi dictus rex morabatur, ad prestandum sibi sacramentum fidelitatis pro terra, quam idem rex tenebat ab eo, quod sibi de iure licebat, ut in usu Pheudorum) per quos fieri investitura e. primo¹ in fine, et ita servatur commiter de facto. Et tamen idem rex Alamanie illud sacramentum recipere recusavit, per quod non est dubium cum perfide egisse et contra debitum suum. Illud enim quod erat facile et racionabile dicto domino regi, scilicet sacramentum ab eo recipere per procuratores, fecit difficile illud admictere recusando, ut expresse colligitur et habetur XXII. qu. V. c. de forma in fine².

1. Ad tollendum itaque suspicionis materiam que urgebat, quod predictus Romanorum rex Theotonicus et Theotonica comitiva stipatus ex predictis causis rancorem et livorem non haberet in animo contra prefatum dominum nostrum regem, assumptus fuit tractatus et habitus de beneplacito et consciencia domini nostri pape, quod spectabilis iuvenis dominus Carolus primogenitus dicti domini nostri, dux Calabrie filie Romanorum regis iam dicti matrimonialiter iungeretur. Quem tractatum dictus dominus rex Sicilie fuit bona fide tam sollicite quam efficaciter prosecutus et nunquam ab ipso Romanorum rege super complemento dicti matrimonii responsum certum seu congruum potuit obtinere, quousque nobilis vir dominus Corradus de Castro Maynardi nuncius regis Frederici de Sicilia veniens applicuit Iannam, ubi dictus rex Romanorum et nuncii ac procuratores dictorum domini nostri regis et ducis missi pro complemento tractatus eiusdem insistentes ad hoc continue morabantur. Post cuius domini Corradi adventum immediate rex Romanorum prefatus respondit eisdem nunciis, quod redirent ad presenciam prefati domini nostri regis, quia super ipso responderet eidem per suos speciales nuncios tali modo, de quo predictus dominus rex poterat et debebat esse contentus. Que responsio prolixo dilata tempore nullam fuit efficaciam consecuta. Ex quo in aliquorum cordibus fuit admicta suspicio, quod idem Romanorum rex erga ipsum dominum nostrum regem livorosum haberet et oblicum animum, complementum effugiens pretacte copule conjugalis.

5. Interim vero dictus rex cum eisdem Gibellinis se viscerose uniens et coniungens, sicut communis habebat assercio, terras et feuda dicti regni Sicilie inter suos nobiles et barones dividerat, super illis eis privilegiis iam concessis. Minabantur etiam gentes ipsius monasterium Sante Marie de Victoria in dicto Regno positum demoliri. Circa quem locum dictus Corradus hostis ecclesie fuit devictus. Que omnia gentes predicti regis non secrete dicebant, immo instriones ipsius in publicas reducerant cantilenas³.

6. Namque insuper divulgante notorie et multis scriptionibus dicto domino regi transmissis, quod dominus Corradus de Antiochia hostis antiquus cum multis baronibus et universitatibus confirmationem fecerat contra statum regni Sicilie et honorem regie dignitatis quodque Columnpenses de Urbe eidem regi Romanorum faventer adhererant in ipsius domini nostri regis Regnique sui prejudicium et gravamen, notificato similiter ipsi domino nostro per ipsius amicos et devotos Urbis antiquos, quod diverse coniurationes et conspiraciones facte erant per nonnullos potentes et nobiles contra eos, ex quibus ruinosam persecucionis iniuriam pertinebant, prefatus dominus rex previse providit, non expectans percuti, spectabilem iuvenem dominum Iohannem Gravine comitem et honoris Montis sancti Angeli dominum, germanum suum ad dictam Urbem transmittere, non in cuiusquam iniuriam vel offensam, set ut predictis amicis et devotis assisteret et nuncientem offensionis iniuriam sibi regnoque prefato per defensionis obstaculum.

¹ 1252. *cap. de investitura p. 101. ad l. 1. c. B. s. ante. l.*

² *l. c. de forma in fine. c. XXII. qu. 5. c. 3. Cf. et quae narrat Iohannes Victoricensis l. c. de forma in fine. c. 3.*

sicut esset expediens, propulsaret. Probabiliter dubitans rex ipse Sicilie, ne de Urbe iam dicta ei dictoque Regno suo offendiculum gravioris periculi proveniret, sicut tempore invasionis Corradini prefati operante quondam dompno Herrico de Yspania, ipsius Corradini fauctore et nonnullis Romanis aliis compliceibus suis casus evidens docuit et
 5 patenter ostendit.

7. Apparuit eciam evidenter ipsius regis Romanorum circa hoc corrupta voluntas, quod dum domini cardinales requirerent eum iuxta formam mandati apostolici, quod ipse prestaret iuramentum, quod regnum Sicilie et terram citra Farum aut partem aliquam eorundem, que quidem terra de predicto regno Sicilie esse dinoscitur, per se vel
 10 per alium nunquam invaderet vel aliquatenus offenderet nec offendentibus vel invadentibus aut offendere vel invadere volentibus prestaret consilium, auxilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte, et si secus faceret, esset ipso iure sub excommunicationis sententia innodatus. respondit dictus rex Romanorum, quod ipse non tenebatur
 15 ad prestandum ipsum sacramentum de iure nec ex virtute dicti mandati apostolici, recusans id facere per iam dictum mandatum apostolicum, ad quod de bono et equo racionabiliter tenebatur.

8. Predicta quidem et alia, que prefatus dominus noster rex fecit non ad inferendam iniuriam regi Romanorum predicto vel alteri, set in sue defensionis obstaculum licite propulsando, non cadunt in aliqua specie iniurie vel offense. Iuris quidem execucio
 20 non habet iniuriam, ut ff. de iniuriis l. 'iniuriarum' § p(rimo)¹, et quod legitime factum est penam non meretur, ut C. de adulteriis l. 'Græch(us)'². Constat enim quod defensionem personarum et rerum eciam tam iuris quam facti omnes leges omniaque iura permittunt, sive quis loquatur de iure divino sive naturali eciam brutis indito, sive de
 25 iure civili vel canonico, sicut in principalibus obligationibus plene tactum est. Nec debuit prefatus dominus rex Sicilie circa sui defensionem expectare invadi Regnum ipsum vel aliter se offendi, ex quo sic pavenda indicia precedebant, ut ff. de vi et vi armata l. III § 'qui armati'³ et C. unde vi l. prima⁴ in glo(sa). Provisus est quidem et melius in tempore occurrere, quam post exitum vindicare, ut C. quando liceat
 30 uni(cuique) sine iudi(ce) vindi(care) l. prima⁵.

9. Deinde occurrit videre et ostendere racionabiliter, qualiter dictus rex Romanorum contra expressam formam mandati domini pape directi prefatis dominis cardinalibus de coronando ipsum regem fuit minus legitime coronatus, per quod contra ipsum regem multa inconvenienciã subsecuntur. Et ad huiusmodi ostensionem sic proceditur. Prefatus enim dominus papa voluit et mandavit per suas lieteras iam dictis
 35 cardinalibus, quod priusquam ad unctionem vel coronacionem dicti regis Romanorum in aliquo procederetur, ab eodem rege Romanorum nomine ipsius domini pape et ecclesie Romane corporale prestandum per eum publice reciperent iuramentum, quod idem rex dictum regnum Sicilie sive terram aliquam positam citra Farum, que quidem terra de prefato regno Sicilie fore dinoscitur, per se vel alium nunquam invaderet ali-
 40 quatenus vel offenderet nec offendentibus vel invadentibus aut offendere seu invadere volentibus prestaret auxilium, consilium vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte, cum dictum Regnum invadere vel offendere nichil aliud esset quam ecclesiam et eius statum et honorem graviter offendere et multipliciter perturbare. Quod si predictus rex Romanorum predicta nollet iurare ac facere, cardinales iidem ad unctionem
 45 vel coronacionem ipsius nullo modo procederent, et prefatus dominus summus pontifex eo casu ipsum inungendi et coronandi ademit ipsis cardinalibus et eorum cuilibet potestatem ac ipsam totaliter revocavit. Unde cum dictus rex Romanorum recusaverit

1) *Dig.* 47, 10, 13, 1. 2) *Cod.* 9, 9, 4. 3) *Dig.* 43, 16, 3, 5. 4) *Cod.* 8, 4, 1. 5) *Cod.* 3, 27, 1.

ipsum sacramentum facere et prestare, sicut pretactum est velut per responsionem suam factam prefatis cardinalibus evidenter apparet, manifestum est quod coronacio facta contra formam dicti mandati non habuit efficaciam, ut ff. mandati l. 'si quis pro eo' et l. 'diligenter'¹ et C. de apparitoribus (proconsulis) et (legati) [l.] finali libro XII.² et C. de procuratoribus l. 'maritus'³. Dominus quidem papa prefatus iam dictum sacramentum loco cuiusdam cautionis per eundem regem Romanorum prestari voluit pro cautela ipsius ecclesie ac prefati regis Sicilie, sicut expresse dicit papalis lictera que incipit: 'In specula dignitatis' etc.⁴ Unde dicto regi Romanorum non iuranti et non caventi iuxta predictum mandatum apostolicum nichil fuit conferendum vel faciendum per dictos cardinales, de eo quod habebat condicionem annexam cum expressione distinctam. Ille siquidem qui non vult iurare vel cavere, habetur pro contumace, ut ff. de noxalibus l. 'quociens' § 'in potestate'⁵ et ff. de collatione honorum l. prima § 'si cum duobus'⁶. Absurdum ergo esset, ut ab eo qui contempnitur premium contemptori vel honoris titulus prestaretur, ut ff. de interdicitis et re(legatis) l. 'relegatorum'⁷ et ff. de negotiis gestis l. 'sive hereditaria'⁸.

10. Quod autem prefatus rex Romanorum dictum sacramentum de non invadendo ipsum regnum Sicilie et terram citra Farum, sicut proponitur, de iure prestare⁹ teneretur, iuxta dictum mandatum apostolicum manifeste patet. Constat enim quod dominus papa habet confirmare imperatorem, sicut dicit decretalis 'venerabilem' Extra de electione⁹. Item potest ipsum ex suis demeritis deponere, ut dicitur XV. qu. VI. c. 'alius'¹⁰, XCVI. di. c. 'duo sunt quippe'¹¹, et potest transferre imperium de una natione in aliam, ut in dicta decretali 'venerabilem'⁹ clare liquet. Et vacante imperio dominus papa habet iurisdictionem imperii in temporalibus, ut dicit decretalis 'licet' Extra de foro competentis¹². Per que idem imperator tenetur prestare sacramentum fidelitatis domino pape, sicut expresse legitur LXIII. di. c. 'ego Lodovicus' et c. 'tibi domino pape lohanni'¹³. In quo sacramento fidelitatis continetur, quod prestans ipsum non sit in dampno ei, cui prestat iuramentum de iusticia et possessionibus suis, ut dicit c. 'de forma' XXII. qu. V.¹⁴ Cum igitur dictum regnum Sicilie et tota terra que est citra Farum teneantur per eundem dominum regem Sicilie et heredes suos in feudum a Romana ecclesia et sint ipsi exinde eidem ecclesie censuales, quia singulis annis per eos prestantur pro illis memorate ecclesie octo milia unciarum, constat quod ad prestationem dicti iuramenti, quod dictus dominus papa iussit dictis cardinalibus ab ipso rege Romanorum exigi et requiri, ipse de iure tenetur. Et sic quia mandatum papale de recipiendo dicto sacramento concordat cum iure communi, patet quod idem rex Romanorum tenetur ad prestationem dicti sacramenti tam de iure communi quam de vigore et auctoritate dictarum papalium liceterarum. Et per hec ostenditur clara responsio ad aliam dubitacionem quam ingressus in responsione, quam fecit dictus rex Romanorum cardinalibus antefatis, minus proviso dicens, se non teneri ad sacramentum fidelitatis domino pape prestandum. Quod est abusio dicere et quodammodo negare principia. Per quod sequitur, quod dictus rex Romanorum contumaciam aggregans contumacie, non favorem coronacionis meruit nec debuit sibi dari, ut patet racionibus prelibatis.

11. Ex^h hiis resultat illacio satis aperta, quod inunctio et coronacio impense seu facte dicto regi Romanorum per cardinales eosdem, salva ipsorum reverencia, minus legitime processerunt et ideo nulla firmitate subsistunt, quoniam dominus papa in pre-

1252. a) sic est prestatum R. b) incipit auctoritatem adscriptam, C. signatum; stilus mutatur R. 15

1) Dig. 17, 1, 16 et 5. 2) Cod. 12, 55, 3. 3) Cod. 2, 12. 4) *Servata non est; sed cf. Dig. 17, 1, 16 et 5.* 5) Dig. 3, 1, 25, 3. 6) Dig. 17, 6, 1, 13. 7) Dig. 48, 22, 7. 8) Dig. 3, 1, 25, 3. 9) X de elec. c. 1 l. 6. 10) c. 3 C. XV qu. 6. 11) c. 10 Di. XCVI. 12) c. 10 X de foro com. c. 1 l. 6. 13) c. 18 C. LXIII. 14) c. 18 C. XXII qu. 5.

fata licet sua cardinalibus ipsis directa expresse mandavit eisdem, quod priusquam procedant ad unctionem et coronacionem regis ipsius, ab eodem rege Romanorum exigant iuramentum, quod ipse¹ sicut proponitur dicta regnum Sicilie et terram citra Farum non invadat per se vel per alium vel invadentibus prestat auxilium vel favorem, et si iam dictum sacramentum prestare aut facere nollet, ad unctionem vel coronacionem eius nullo modo procederent, quia eo casu idem dominus papa ipsum inungendi et coronandi ademit memoratis cardinalibus et eorum cuilibet potestatem et providit totaliter revocandam. Propter quod potestas seu licencia data, immo ministerium concessum eisdem cardinalibus per eundem dominum papam de inungendo et coronando rege predicto fuerunt condicionata et modificata per adiectionem illius condicionis sive modi, quod priusquam ipsum inungerent et coronarent, exigerent ab eo sacramentum prefatum, et si illud idem rex Romanorum prestare nollet, ad unctionem et coronacionem ipsas procedere non temptarent. Propter quod potestas primo data cardinalibus supradictis pure super unctione et coronacione predictis fuit postea condicionata et modificata, sicut legat(um) pure relictum et postea sub condicione datum habetur pro condicionali, ut ff. de adimen(dis) leg(at)is l. cum C¹. Et ita si predicti cardinales inunxerunt et coronaverunt ipsum regem Romanorum sine observancia ipsius condicionis sive modi contextorum in licet(era) papali, iam dicta coronacio videtur invalida sive nulla, non obstante quod forsitan posset dici dictos cardinales unctionem et coronacionem fecisse predictas, antequam dicta papalis licet(era), ubi condicio sive modus predicti erant expressi, pervenisset ad eos. Ex quo quidem dominus papa potestatem eorum sic condicionavit et modificavit, ipsi non potuerunt procedere ad unctionem et coronacionem predictas, nisi cum illa condicione et modo, qui erant inserti in potestate et ministerio eis datis. Nam si pater concessit potestatem filio manutenendi Ticium et ignorante filio pater vetuisset illum per nuncium manumicti et antequam filius cercior fieret eum manumisisset, liber non fit, quia voluntas patris mandantis Ticium manumicti mutata fuit, ut ff. de manumissis vi(ndicta) l. si pater² et ad id ff. de acquire(nda) possessione l. qui absentis³ circa principium³. Et ad istam racionem multa sunt iura et raciones in promptu. Ex quo apparet, quod dicta unctio et coronacio impense fuerunt dicto regi Romanorum ab illis, qui de hoc potestatem non habuerunt tanquam enervatam et elisam per adiectionem eorundem condicionis sive modi, qui servati non fuerunt, sicut supra dictum est.

12. Nec obstat quod in dicta papali licet(era) continetur opposicio, que leviter posset fieri in adversum, quod dominus papa respondens prefate consultacioni eorundem cardinalium dicit, quod visum est ei et fratribus suis supplicacionem dicti regis Romanorum quoad unctionem et coronacionem sibi prestandas alibi quam in basilica beati Petri, ex quo in ea id non valebat fieri, consonam esse iuri, quia hec dictis cardinalibus licuit atque licet. Post enim huiusmodi verba dominus papa subnectit et adiecit condicionem seu modum predictos, scilicet quod prius recipiant sacramentum premissum a dicto rege Romanorum, quam ad eius unctionem et coronacionem procedant, et sic prius dictum simpliciter positum per subsequens condicionaliter et modificatiter determinatur. Nam ea que postea geruntur prioribus derogant, ut ff. de iure codicillorum l. divi⁴ et ff. de pae(tis) l. si unus § pactus⁵ et ff. de procuratoribus l. si quis cum procuratorio § finali⁶. Preterea illa verba licet et licuit referentur ad locum coronacionis, non ad alia que non sunt pretermittenda, ad que dictus rex Romanorum tenetur. Si enim bene advertatur, in dicto sacramento, quod per eundem regem Roma-

1252. 1) *supra lineam add. l.*

1) *Dig. 34, 4, 9.* 2) *Dig. 40, 2, 4.* 3) *Dig. 41, 2, 38 pr.* 4) *Dig. 29, 7, 6.* 5) *Dig. 2, 14, 27, 2.* 6) *Dig. 3, 3, 31, 2.*

norum prestari voluit dominus papa, non est additio vel ordinatio nova, quod fieret specialiter, scilicet quod prestaretur sacramentum per ipsum regem Romanorum de non invadendo dictum Regnum et terram vel invadentibus consensiendo, et hoc propter scandalum et periculum, [propter¹ que idem dominus papa potuit et debuit aliquid ultra edictionem iuris communis de ipso sacramento prestando specialiter ordinare, quia plus timeri solent que precipiuntur specialiter, quam que generaliter imperantur, ut canon dicit². Nee omittitur, ipsorum cardinalium reverentia semper salva, quod ipsi, sicut ex serie papalium litterarum apparet, pendente consultaione, quam fecerunt domino pape de unctione et coronacione predictis, quas in basilica beati Petri impendere se nequire dicebant, inunxerunt et coronaverunt regem predictum, quod ipsa consultaione pendente ante responsum dicti domini pape super hoc habitum facere nequiverunt, ut C. de relationibus) l. finali² et ar(gumentum) C. de dilacionibus) l. sive pars³.

13. Et quia super hoc idem rex Romanorum recusavit prefactum sacramentum prestare de non invadendo dictum Regnum et terram, sicut premittitur, et se ad illud asseruit non teneri, per quod manifeste conspicitur voluntatem et ordinacionem domini pape in coronacione et unctione prefatis sicut preponitur non fuisse servatas, immo contumaciter ab eodem rege Romanorum circa hoc apostolice restitum exitit voluntati, et quod est gravius, petulanter obiectum fuit per eum, quod ad sacramentum fidelitatis idem rex Romanorum domino summo pontifici non tenetur, petant dicti nuncii pro parte eiusdem domini regis Sicilie a predicto domino papa, cum consilio dominorum cardinalium specialium amicorum eiusdem domini regis, prout eis videbitur expedire, quod ipse dictam coronacionem, quatenus) de facto processit, declaret et denunciet nullam fuisse vel minus legitime processisse, cum hoc intersit precipue dicti regis Sicilie et quam plurimum aliorum, et quod dictus dominus summus pontifex ad coronacionem aliam ipsius regis Romanorum non procedat, donec sibi cautum fuerit et eidem ecclesie, quod ipse predicto modo iuxta provisionem prefati domini pape iam dicta regnum Sicilie et terram que est citra Farum, que sunt dicti domini regis Sicilie et directe pertinent ad dictam ecclesiam, non invadat vel offendant per se vel per alios quomodolibet, ut prefertur. Quamdam enim auctoritatem et potestatem habet imperator post coronacionem, quam ante non obtinet, sicut dicit lex C. de quadriennio) [prescriptione] l. bene a Zenone⁴ in fine). Unde providendum est domino Romano pontifici, quod non adiciat auctoritatem seu potestatem dicto regi, qui iam contra ipsam ecclesiam per obliquum et contra eius fideles, devotos et subditos concessa sibi abutitur potestate.

14. Si memoratus dominus papa diceret eisdem nunciis: 'quomodo rex Sicilie dominus vester trengas indietas per nos inter dictum regem Romanorum et ipsum non servavit' respondeant ipsi:

'Reverende domine, prefati cardinales requisiverunt ipsum regem Romanorum, ut iam dictas trengas iuxta vestre requisicionis et inunxionis instanciam servare deberet. Qui respondit eisdem, sicut ipsi cardinales rescripserunt prefato domino nostro regi, per modum et seriem subsequentes:

Responsio¹ regis Romanorum.

'Domini cardinales, nos intelleximus, quod dominus papa indixit trengas inter nos et regem Romanorum. Verum in hoc et in omnibus aliis intendimus taliter nos habere, quod si Deo placuerit nos non offendemus Deum vel dominum papam seu ecclesiam Romanam. Verumtamen multum miramur et commota intrascriptis et pluribus aliis, quomodo iste trengas sunt indiete, quia nos non fuimus causa, sed nos neque etiam nos facimus vel facimus guerram aliquam contra regem Robertum, et dominus papa temporalis habet iurisdictionem in vassallis et feudis suis, et sapientes dicunt

1252. *Capit. et R.* 1. *Quod capit. asserit potestatem absentium, Sententia D. R.* ² *ibid.* cf. pag. 843 lin. 41 not. d.

1. *Code de l'É.* XXIII. 2. *Code* 7, 61, 3. 3. *Code*, 3 41 3. 4. *Code* 7, 37, 3.

nobis, quod hec possent esse magnum preiudicium nobis et imperio nostro et^u ideo nos protestamur, quod propter taciturnitatem nostram non consentimus alicui rei nec isti nec alteri, que posset esse in preiudicium nostrum et imperii nostri.⁷

Post quam responsionem iam dicti regis Romanorum notificatam per ipsos cardinales eidem domino regi Sicilie visum fuit sibi racionabiliter, quod ipse ad observanciam dietarum treugarum non esset astrictus. Non enim censebatur equum vel racionabile, quod prefatus rex Sicilie esset obligatus ad observandas treugas easdem et idem rex Romanorum in earum observacione nollet includi. Et propterea sanum iudicium supponebat, quod memoratus dominus papa earundem treugarum indietarum tamquam pius pater, iustus et equus arbiter vellet dictum regem Romanorum exemptum fore ab observancia dietarum treugarum et prefatum regem Sicilie in ipsarum observacione ligatum, ff. de arbi(tris) l. 'si de meis' secunda r(ubrica) et l. 'si cum dies' § penultimo¹ C. de fructibus) et lit(is) expe(nsis) l. ultima² et C. de proxim(is) sacro(rum) seri(miorum) l. 'in sacris' in fine³.

Unde sepefatus dominus rex Sicilie ab actu sue defensionis licite et municionis prewise non putavit nec credidit de sano consilio desistendum.⁴

1253. PETITIO REGIS ROBERTI ALTERA. (post 1313. Aug. 24.)

Petitionem alteram post imperatoris mortem reductam esse, e cap. 8. patet.

Rotulus quinque foliis membranaceis constans superest Senis in tabulario regio
 20 *'Archivio delle Riformazioni 1309(?)' nr. 545 (olim 1387). In verso leguntur: Hec sunt informaciones tradite ambaxatoribus illustris regis Ierlm et Sicilie, itaque manu paullo ut videtur recentiori adiecta sunt stilo levissimo: Laforma de labasciata kenemando [Erer]uberto ke die andare aborte. Rotulum denuo contulimus. Edidit Boncini l. c. I, 233—238 sub nr. 147.*

25 *Numeros arabicos adiecimus, capitum initia ad modum rotuli fere omnia serrantes.*
(P. deest.)

1. C In primis hec dicant nuncii domino summo pontifici, quod cum ruina preteritorum debeat esse cautela futurorum secundum Augustinum, circumspecta prudentia sua si placet advertat et mature deliberet super electione, creacione et confirmacione
 30 futuri regis Romanorum, in consideracione deducens, quot mala, que scandala, dispendia, tribulaciones et angustie, vastaciones et destructiones contingerunt provincie Ytalie ex electione, confirmacione et presidencia regis Romanorum imperio presidentis, quot perseeuciones, puniciones et infestaciones provenerunt Romane⁴ ecclesie, que adhuc non minora fimentur, quem titulum et inicium habuit ipsius presidentis imperio creacio
 35 et constitucio, quod bonum aut utile contingat mundo ex ipsius institucionem, confirmacionem et administracionem.

2. C Et quidem si referamus nos ad inicium institucionis imperatoris eiusdem, ut ex eo cauens posterior reformetur eventus, constat quod ipsum imperium fuit acquisitum viribus et occupacione. In qua occupacione regnum Yspanie non transivit, quod
 40 defendit se ab occupacione predicta et se imperio non subiecit, ut notat) LXIII. di. c. 'Adrianus'⁴ et tangit scriptura apocripha Cronicarum. Salustius etiam dicit, quod

1252. ⁿ⁾ cf. pag. 843 not. ⁷⁷.

1253. ^{a)} in loco raso R.

1) Dig. 4, 8, 13, 2 et 21, 11. 2) Cod. 7, 51, 6. 3) Cod. 12, 19, 2. 4) c. 22 Di. LXIII.

imperium hiis artibus retinetur, quibus ab initio partum est¹. Et ille artes sunt vires, sicut declarant precedencia et subsequencia testis eiusdem. Quod igitur violenter quesitum est, non est durabile neque permanens, quia est contra naturam. Violentum enim est quedam excisio sive casus ab eo quod est secundum naturam, ut dicit philosophus in libro de Celo. Nimirum igitur si imperium ipsa violenter quesitum sic est diminutum, mutilatum, laceratum et occupatum a pluribus et diversis principibus, universitatibus et singularibus personis mundi, redeuntibus rebus ad antiquam naturam suam, quam habuerunt a iure naturali et iure gentium. Unaqueque enim res de facili reddit ad suam naturam ut Il. de pact(is) l. 'si unus', § 'quod, in specie'², Il. de liber(is) et postumis l. 'filio'³.

3. C Si vero quis intellectum referat ad mala et dampna ac alia non facile numeranda discrimina et persecuciones graves, quas preteriti Romanorum imperatores intulerunt eidem sancte matri ecclesie et ipsius fidelibus, facilis occurret inspectio, quod illorum est dampnanda memoria, lugubris et multipliciter dolorosa. Ecce recenscat amara narratio, qualiter Domitianus iunior frater Titi persecutus est ecclesiam et christianos, qui Iohannem apostolum in insulam Paethomos relegavit. Ecce quid Iulianus imperator fecerit, qui persecutus est sanctos catholicos christianos usque ad stragis exitium et ecclesiam ipsam lesit et vocit, quod palam persequeretur eam, si de Partis et Romanis victoriam reportasset. Ecce quid Valerius imperator fecerit adversus ipsam matrem ecclesiam, qui per singulas ubique provincias adversus catholicas ecclesias et recte fidei populos diversa incomoda intulit. Attendatur etiam, quid Pelagius Bruto commiserit, qui christianos graviter persecutus est et ipsas venerandas ecclesias impugnavit. Nec omittatur Theodosius imperator, qui intrans Ytaliam et Romam accedens in exilium dedit plus quam triginta tres episcopos et clausis eorum ecclesiis plebem variis affereit suppliciis. Nec omittat oblivio, quid fecerit Anastasius imperator, qui plurimas eedes et homicidia in medio Urbis faciens sacerdotes et clericos immaniter persecutus est et salubria monita sprexit, ut ad salutis non rediret gremium. Nec omittat memoria, quid Leo imperator fecerit, qui destruxit sacras edes et ecclesias, quem Gregorius papa natione Syrius eiecit et a regno deposuit. Quid de Traiano, quid de Antonio Nero, quid de Helio Adriano imperatoribus? Infinita certe quodammodo inveniuntur exempla, quod fuerint ecclesiam et christianos multiplicibus impugnacionis iaculis persecuti.

4. Et ne longe petantur exempla, redeat in presentem memoriam, quod imperator Otto de Saxonia post confirmationem obtentam ab eadem ecclesia de electione sua facta in discordia cum Philippo dnce Svevie et plura alia beneficia collata sibi per dietam ecclesiam subito factus ingratus tergum, non faciem vertit ipsi ecclesie, inmemor receptorum, illam offensis multiplicibus provocando, sicut narrat Innocencius tertius in quadam sua epistola que incipit 'Miranda' missa ad quondam imperatorem Fredericum⁴. Attendat etiam perquirentis inspectio, quid profatus Fredericus imperator contra ipsam ecclesiam patenter commiserit, qui nutritus et sustentatus ab illa et per multos cardinales paterno more sociatus ut gubernatus et de multis angustiis et tribulacionibus eiectus per auxilium et favorem ipsius matris ecclesie, pervenit ad regnum Sicilie cum triumpho et cum eius favore imperium obtinuit subsequenter. Qui postea persecutus est ipsam ecclesiam et fideles ipsius, ita quod propter eius persecuciones innumeras Innocencius quartus compulsus est cum dominis cardinalibus fratribus suis, ut exiret tota Ytaliam et iret Lugdunum, quem Fredericum idem Innocencius imperio et regno deposuit.

¹ C. 1. c. 1. *Il. de pact(is) l. 'si unus'.* ² *Il. de pact(is) l. 'si unus'.* ³ *Il. de pact(is) l. 'si unus'.* ⁴ *Est potestas littera Honori III. p. 1226, nullo in. Man. Vat. 1478. c. 2. l. 1. p. 20. l. 1. p. 20. l. 1. p. 20. l. 1. p. 20.*

5. Conspiciatur etiam quid dominus Henricus de Lisimburg fecerit, qui post latam excommunicacionis sentenciam per ipsam dominum nostrum summum pontificem, que illum ex verbis et mente ligavit, recta via veniebat in Regnum ad ipsius invasionem publicam, non obstantibus ipsius domini pape monicionibus, exhortacionibus, preceptis, 5 comminacionibus et excommunicacionis sententia prelibata.

6. Horum autem omnium radicalis causa et vicium est, quod nulla potestas vult habere consortem. Propterea dicit Agustinus: quis avarus querit compossessorem aut quis fastu dominacionis elatus desiderat habere consortem? Unde cum imperatori dicatur per aliquas scripturas, quod ipse est super omnes reges et habet sub se omnes 10 naciones et regimen Romane ecclesie, statim quod est coronatus, erigitur in fumum superbie et credit se esse non solum parem domini pape, set etiam maiorem. Et propterea quamquam ante coronacionem et consecracionem pretendant ipsi imperatores multiplicia signa humilitatis et reverencie erga ipsam Romanam ecclesiam, post coronacionem et consecracionem eorum succedentibus prosperis erectis cervicibus eriguntur 15 in superbiam et calcitrant contra eam, sicut potest de facili colligi in diversis voluminibus scripturarum.

7. Et si quis providenter advertat imminencia mala et futura pericula, que probabiliter formidantur ex electione, confirmacione et promociione dicti regis Alamanie, satis aperte videtur, quod illa ruinam pro fratribus comminantur. Ecce quidem statim 20 quod eligitur rex Alamanie et aliquod habet principium ex auricularibus consiliis et adulantibus susurracionibus, statim habet oculum livoris et punicionis contra regem Francie, eo pretextu quod dicitur dictum regem Francie occupasse multa iura et terras imperiales et specialiter a flumine Saone citra versus Franciam. Postea cum dirigat intuitum et affectum ad veniendum in Ytaliam, statim suadet sibi per Gibellinos et 25 alia perversa consilia: 'Domine, nunquam poteris habere plenum dominium, nisi habeas regnum Sicilie, per multas divicias, equos et alias plures oportunitates et habilitates, que habentur ab ipso, sicut habuit quondam imperator Fredericus'. Et ista persuadebantur dicto domino Henrico de Lisimburg, sicut patet vulgo fore notorium.

8. Preferea^b dictus imperator tanquam filius devotus ecclesie, qui ab ipsa coronatur et consecratur, sicut deberet promovere, assistere et defensare fideles ipsius ecclesie, 30 statim ante ingressum Ytalie et in ipso ingressu^c [et]^d postea habet catervam Gebellinorum et infidelium ipsius matris ecclesie, qui non faciunt aliud de die et de nocte, nisi fideles ipsos deicere et scandala gravia contra dictam matrem ecclesiam procurare, sicut preteritorum memoria certa docet. Postea cum idem imperatori aliquis casus 35 prosperitatis arridet, habet infatuata consilia sic suadencia: 'Domine, vos estis dominus mundi et estis super omnes reges et naciones' et habetis regimen Romane ecclesie'. Et idem imperator per huiusmodi non recta consilia fatuatur. Et isto motu ducebatur predictus dominus Fredericus de Aragonia, colloquendo cum nunciis euntibus ad eum diebus proxinis pro parte predicti domini nostri regis dicentibus, quod idem dominus 40 Fredericus male faciebat assistendo dicto quondam imperatori contra ipsam ecclesiam et eundem dominum regem nostrum, quia faciebat contra convenciones iustas et habitas inter dominum nostrum regem et eum et confirmatas per iam dictam ecclesiam et contra sentenciam excommunicacionis latam per ipsum dominum papam contra prefatum dominum Fredericum et quoslibet alios invasores et occupatores dicti regni Sicilie. 45 Asserebat equidem dictus dominus Fredericus, quod prefatus dominus Henricus erat

1253. ^b) incipit folium alterum adscriptum; signatum non est R.

^c) ipso in *in loco* raso R.

^d) deest R. ^e) nantes R.

sanctus imperator et quod ipse preerat omnibus regibus et nacionibus et quod idem dominus papa non habebat aliquam potestatem vel iurisdictionem nisi in spiritualibus et quod non poterat se intromittere de preeminenti potestate, quam habet dictus imperator, quodque prefatus imperator absolverat dictum dominum Fredericum et Siculos a sacramento fidelitatis per eum prestito eidem ecclesie et a vigore convencionum ipsarum, ut ipse nec Siculi ad earum observanciam tenerentur, et multa circa huiusmodi protulit abusiva. Quis sani capitis dubitat aut quis aperte non videt, quod regnorum dominia et quorumlibet temporalium ex longa varietate temporum sunt mutata continue et successivis eventibus immutantur? Ubinam est dominium nacionis Caldee, ubi dominacio lingue Perse, ubi presidencia gentis Egyptie et Ebree, ubi potentatus et sapencie gentis Grece, ubi vigor et potencia Troianorum, ubi Romanorum singularis et precipua monarchia, que fere de totius mundi dominio ad brevissimum terrarum subiectarum sibi numerum est reducta? Multa igitur scripturarum antiquitas memorat, que per nature cursum immutantem continue sunt novata.

9. Ex prelibatis itaque patet aperte, quod electio et promocio dicti imperatoris non solum est ad manifestum et imminens scandalum atque discrimen dictorum regis Francie et Sicilie et ruinosam interversonem totius Ytalie, set etiam ad universale scandalum atque discidium fidelium principum orbis terre, qui sunt in plena et pacifica libertate domini et potestatis eorum nec in aliquo subsunt aut obediunt imperatori prefato, excepto rege Boemie, licet imperator idem eos sibi asserat esse subiectos ex premissarum serie scripturarum. Quod scriptura cavetur, set repugnante contraria et obtenta consuetudine non habetur.

10. Preterea reges Romanorum consueverunt communiter et generaliter eligi de lingua Germana, que consuevit producere gentem acerbam et intractabilem, que magis adheret barbarice feritati quam christiane professioni, apud quam latrocinari non consuevit reputari peccatum, sicut notat Thomas de Aquino in prima serie in Tractatu de lege. Unde cum Germani cum Gallicis non habeant convenienciam, immo repugnanciam et cum Ytalicis non conveniant, ut dicatur de eis quod scriptum est: non contutur Iudei Sammaritanis¹, specialiter autem post tot gravia exorta et concitata scandala inter iam dictum dominum Henricum de Lisimburg et Ytalicos memoratos, cavendum est prudenter summo studio et attento ingenio, quod Germana feritas inter tot reges et naciones non producat scandala et dulcedinem Ytalie in amaritudinem non convertat.

11. Propter que prefati nuncii dicto domino summo pontifici supplicaverunt pro parte ipsius domini regis nostri, quod ipse per sua sana consilia modestas vias modeste perquirat, per quos istis presertim turbatis temporibus ipsius regis Alamanie non procedat electio, et si forte processerit, ad confirmacionem eius pontificalis auctoritas non accedat. Et si fortasse videretur omnino prefato domino summo pontifici eadem electio confirmanda, sic sua providencia, prout eiusdem circumspectione videbitur, facere et procurare dignetur, quod idem futurus forsitan confirmatus electus nec munus coronacionis aut consecracionis obtineat nec Ytalie partes attingat. Sic est etenim ignis in partibus ipsis accensus, quod modico vento flante non solum graviter ureret, set in consumptivum excidium sine extinctione transiret.

12. Sed ad hoc forsitan instabitur et dicet dictus papa: 'Si electio fiat legitime de rege Alamanie et in concordia, quomodo poterimus negare confirmacionem eius et deinde coronacionem et coronacionem, qui confirmari debet, postquam est sic electus,

¹ 1253. — 1254.

ut Extra de electione c. 'postquam'¹ et anno tati) expresse C. de officio prefec(ti) prepo(ri) Africe) l. 'in nomine Domini'² circa medium secunde colu(m)ne. Ergo fieret sibi iniuria, si non confirmaretur. Absurdum igitur videretur, quod a domino papa occasio detur iniuriis, unde iura nascuntur, ut C. unde vi l. 'meminerint'³. Ad quod
 5 convenienter responderi potest, quod propter vitanda prefata scandala predicta confirmacio, consecraccio et coronacio possunt denegari per dominum papam, quia propter vitandum scandalum aliqua conceduntur, que alias prohibentur, ut ff. ad l. Cor(neliu)m de sica(r)is l. penultima⁴. Set ad hoc potest fortiter replicari ex eo quod scriptum est Extra de regulis iuris c. 'qui scandalizaverit'⁵, ubi dicitur: 'utilius scandalum nasci
 10 permittitur, quam veritas relinquatur'. Ad quam replicacionem exhibet se aperta responsio, quod veritas bone vite, que pertinet ad quemlibet, non est relinquenda pro aliquo scandalo vitando et sic loquitur capitulum illud 'qui scandalizaverit'⁵. Veritas vero iusticie, que pertinet ad iudicem, et veritas doctrine seu discipline, que pertinet ad prelatum, possunt et debent omitti seu relinquere propter vitandum scandalum, ut L. di. c. 'ut constitueretur'⁶ et notatur in dicto capitulo 'qui scandalizaverit'. Nam et
 15 alias de permissione comperativa promittitur adulterium, ut evitetur⁷ homicidium, quod est gravius, ut XXXIII. q. secunda c. 'si quod verius'⁷. Confirmacio itaque, consecraccio et coronacio dicti regis, que pertinent ad veritatem iusticie, pro tot et tantis scandalis inter tantas personas et universitates probabiliter evitandis racionabiliter et eque
 20 omittenda et relinquenda est.

13. Item portent secum dicti nuncii allegaciones factas pro parte dicti domini nostri regis ad iustificacionem totius cause sue et contencionis habite inter eum ex una parte et dictum dominum Henricum de Lisimburg ex altera, quas proponant coram predictis domino papa et cardinalibus verbo vel scripto, prout melius poterunt et se
 25 competencius habilitas coaptabit:

'Ad^b declarandam — desistendum'. *supra nr. 1252.*

1254. DELIBERATIO CONTRA PROCESSUM IMPERATORIS HABITA.

(post 1313. Aug. 24.)

Documenta nr. 1254 et 1255 post imperatoris mortem emanasse apertum est.

30 *Ex eodem codice, quem supra ad nr. 1249 citavimus, fol. 15-17 vulgavit Gachon l. c. pag. 37 sqq. Cuius editionem hic illic correctam reputamus⁸. Numeros arabicos adiecimus nos.*
 (P. dest.)

Super infrascriptis questionibus deliberandum esse videtur:

1. Utrum citatio facta in loco, ubi communiter habitabant inimici notorii citati,
 35 absente longe ipso citato, ex hoc reddatur nulla et per consequens processus et sententia subsecuta.

2. Utrum si citatus notorie nequeat sine periculo grandi ad locum ad quem citatus est comparere, ex hoc possit sententia dici nulla.

40 **1253.** ^a) in loco raso R; ^b) reliqua sequuntur in folio novo mutato stilo accuratius scripta quam ea que precedebant R; cf. varias lectiones ad nr. 1252 datus.

1) c. 3 X de elect. (l. 6). 2) Cod. 1, 27, 1. 3) Cod. 8, 4, 6. 4) Dig. 48, 8, 16. 5) c. 3 X de regul. iur. (V, 41). 6) c. 25 De. L. 7) c. 9 C. XXXIII qu. 2. 8) In Petri Bertrandi Apparatu super Secto recepta est Deliberatio. Tamen varias lectiones codicis Parisiensis latini 4085 fol. 209 saec. XV, in., quarum denum collatas, cum ad locos corruptos emendandos nihil faciant atque novam
 45 potius commentatoris reductionem sapiant, hic non adnotamus. Sed cf. Gachon l. c. pag. 71-75. Precedit in Apparatu rubrum: Allegaciones supra e capitulo 'Pastoralis' de re iudicata in Clementinis, scilicet an citatio facta per imperatorem contra regem Robertum valeat.

3. Utrum si familiares citantis sint manifeste capitales inimici citati et sint potentes et multi, citatio sit nulla, ita quod necesse non fuerit citatum comparere vel mittere excusatorem.

4. Utrum si imperator capitalis inimicus regis fuerit tempore processus et sententie, sententia sit nulla.

5. Utrum edictum citatorium in dicta causa publice propositum apprehendat regem, qui citationis tempore erat extra districtum citantis nec infra eius districtum domicilium obtinebat.

6. Utrum rex vassallus pro certis rebus imperii, non habens infra districtum imperialem domicilium, potuerit committere crimen lese maiestatis contra imperatorem. De feloniam enim non est dubium quin eam committere possit.

7. Utrum rex ante iuramentum fidelitatis imperatori prestitum contra imperatorem ipsum crimen lese maiestatis potuerit commisisse.

(1) Pro examinatione eorum de quibus queritur primo illud puto videndum: utrum citatio sic sit de esse iudicii, quod pretermittitur per principem sententiam nullam reddat et potissime criminalem. Circa quod dicendum videtur, quod in citatione considerantur duo, scilicet effectus intentus et ad ipsum perveniendi modus. Effectus intentus est scientia citati et facultas defendendi et hoc non videtur posse omitti, quin interveniat vere vel interpretative, ut *ll. q. l. nos in quemquam*¹. Sicut enim iure nature permittitur uniusque defensio contra extrajudicialem violentiam, ut *ff. de iust(itia) et iure l. ut vim*² et ad legem Aquilianam 'scientiam' § 'qui cum aliter'³, adeo quod in brutis et ratione carentibus hec lex viget ex instinctu nature, ut *ff. si quadrupes pau(periem) fecisse dicatur l. l. § 'cum arietes'*⁴. Sic et adversus violentiam iudicialem, ut *ff. de iniuriis l. nec magistratibus*⁵. Extra de restitutione (spo(liatorum) 'conquerente'⁶, *ff. ad legem Aquilianam 'quemadmodum' § 'magistratibus'*⁷. *C. de iure fisci 'facultas' et l. 'prohibendum'*⁸ et *ff. de re militari 'desertorem' § 'si ad diem'*⁹ et de questionibus 'unius' § 'cogniturum'¹⁰. Verum quia omnis licitus defendendi modus debet commensurari offendendi modo qui intenditur, ut *C. unde vi l. l.*¹¹ et ibi nota, ideo in iudicialibus licet iure nature cuilibet se defendere iudicialiter, non iniuriis et opprobriis, ut *C. de postulando* 'quisquis'¹². Sed quia defensio sine scientia esse non potest, necessaria est omnimodo scientia vera vel interpretativa. Et cum princeps hac non precedente indicat, subtrahit homini defensionem iure nature concessam. Sed hoc non potest princeps, ut in *Insti. de iure naturali gentium et civili § 'sed naturalia'*¹³. Ergo etc. Modus autem inducendi hanc vere vel interpretative est citatio. Et ideo cum inchoatur modus offendendi, id est per quem quis potest offendi, statim datur possibilitas defendendi per citationem et hoc textus dicit. Omnium autem actionum instituendarum principium ab ea parte edicti proficiscitur, quam pretor edicit de in ius vocando, ut in *Insti. de pena temere litigantium § ultimo*¹⁴. Sed citationes habent suos modos, quia aliquem per nunciium, aliquem per epistolam, aliquem per edictum, ut *C. quomodo et quomian(index) consentaneum*¹⁵, in *Auten. de litigiosis § 'omnem'*¹⁶ et *ff. de fideicommissa r(i)s liber(tatibus) 'cum vero' § 'subventum'*¹⁷. Est etiam quidam modus citationis in ipsarum iteratione consistens, *ff. de feriis l. 'in pecuniariis'*¹⁸ et *ff. de publicis in(di-*

[254.] 1. xlviii.

¹ *C. II q. 1. c. 20* *Dig. 1. 1. 1. c. 3* ² *Dig. 2. 2. 15. 1* ³ *Dig. 9. 1. 1. 11.* ⁴ *Dig. 47.*

⁵ *l. 1. X. § 'magistratibus' (II. 1. c. 7)* ⁶ *Dig. 2. 2. 26. 7* ⁷ *Col. 10. 1. 7 et 5.* ⁸ *Dig. 49.*

⁹ *Dig. 48. 48. 38. 9.* ¹⁰ *Col. 8. 1. 1.* ¹¹ *Col. 2. 6. 6.* ¹² *Inst. 1. 2. 11.*

¹³ *Inst. 1. 2. 1. c. 1. § 7. 16. 8.* ¹⁴ *1. 2. 1. 1. c. 1. § 7. 16. 8.* ¹⁵ *Dig. 49. 5. 26. 7.* ¹⁶ *Dig. 2. 12. 10.*

eiis) l. inter accusatorem¹ et huiusmodi, et ad hunc modum non videtur princeps artari, argumentum expressum ff. de manumissionibus l. apud eum², quia isti modi non sunt de iure nature seu de iure simpliciter primitive, cui princeps non necessario aligatur, ut ff. de legibus et senatus consultis l. princeps³ et C. eodem digna⁴.

Hoc sic premissis dico quod omnis citatio, que per aliquod accidens maxime ipsi citanti notum secum affert impedimentum defensionis citati, non artat, quia non potest parere effectum, propter quem est inducta, scilicet facultatem defensionis, et ideo pro non facta habeatur omnino, argumentum ff. quod cuiuscumque universitatis nomine l. I. § et quidem⁵, C. de curatore furiosi l. ultima § sin autem testam(entum)⁶ et est expressum ff. quod vi aut clam (aut qui aliter) § 17. Et per hoc patet responsio ad quatuor primas questiones, quia in unaquaque earum proponitur legitima et notoria causa defensionem impediens, quia quilibet earum instans periculum mortis demonstrat, ut ff. de donationibus causa mortis) l. III. cum III legibus sequentibus⁷ et ideo a latitatione excusatur, ut ff. quibus ex ca(usis) in possessionem) catur (Fulcinus) § quid sit latitare⁸. Et ideo prima causa, de qua in prima questione fit mentio, videtur citationem ac per hoc sententiam nullam reddere. Si enim citatus per eum, cui ex consensu proprio est obligatus ad parendum, ad locum inhonestum non tenetur comparere propter conservationem fame, ut ff. de arbitris (si cum dies) § penultimo⁹, multo fortius non artat facta ad eum locum, in quo est periculum vite, iuxta legem dicentem: Nam cuius fame, multo fortius vite parendum est, ut ff. ad legem Iuliam) de adulteriis (si adulterium cum incestu) § liberto¹⁰.

(II) Idem videtur de secunda causa in secunda questione proposita, quia citatio quedam sententia est, ut C. de episcopis et clericis l. cum clericis¹². In civile autem est invitum hominem iubere facere quod non potest, ut ff. de penis (moris) § sunt autem¹³, et nullo iure ad impossibile quis obligatur, ut ff. de regulis iuris) (impossibilium¹⁴. Sed illa dicuntur impossibilia, que sine salutis periculo non possumus. Et ideo ad talem locum quis ire non compellitur, ut ff. ad Trebellianum) senatusconsultum) (si alio) et l. se¹⁵. Et in talibus vocationibus et itineribus habenda est ratio humanitatis, que nulla fuit in citatione tali, ut ff. quibus ex causa ma. (si cui) § tandiu¹⁶ in fine) et de vac(atione) et excusatione) munerum) temp(us)¹⁷, et iustus timor periculi est iusta causa recedendi ab eo, cui quis est naturaliter et civiliter obligatus, ut ff. loca(tio) et conduc(tio) (habitatores) § 18.

(III) Idem videtur de tertia causa in tertia questione proposita, quod probatur: legatio est publicum munus et ideo ad subeundum quis compellitur, ut ff. de muneribus et hon(ori)bus) l. ultima § legati¹⁹. Et tamen lex dicit, quod ad amicum vel domesticum eius quem accusat non tenetur legationem suscipere, ut ff. de legationibus) (sciendum) § si accusatio²⁰, et hoc propter amicitiam et domesticitatem, quam habet cum accusato, qui accusatoris presumitur inimicus, ut in Auten. de testibus) § si vero quis dicat²¹.

(IV) Idem videtur de quarta eadem ratione et maiori, ut C. de inoff(icioso) testamento) (liberi)²² et ff. de officio) prefec(t)i urbi) l. I. § certe²³ et pro hiis omnibus facit Extra ut lite non contestata) (accedens) H.²⁴ et de sententia) excommunicationis) (de cetero) et c. (quamvis)²⁵.

(V) Ad quintam questionem videtur dicendum, quod ad hoc ut de regulari ordine edictum citatorium liget, oportet quod fiat in casu necessitatis, puta quando fit contra

1) *Dig.* 48, 1, 10. 2) *Dig.* 40, 1, 14. 3) *Dig.* 1, 3, 31. 4) *Cod.* 1, 14, 4. 5) *Dig.* 3, 4, 1, 2. 6) *Cod.* 5, 70, 7, 6. 7) *Dig.* 43, 21, 5, 1. 8) *Dig.* 39, 6, 3—6. 9) *Dig.* 42, 4, 7, 4. 10) *Dig.* 4, 8, 21, 11. 11) *Dig.* 48, 5, 39, 9. 12) *Cod.* 1, 3, 25. 13) *Dig.* 48, 19, 9, 9. 14) *Dig.* 50, 17, 185. 15) *Videtur esse Dig.* 36, 1, 9 et 10. 16) *Locus corruptus. Videtur esse Dig.* 40, 9, 39, 3 sq. 17) *Dig.* 50, 5, 4. 18) *Dig.* 19, 2, 27. 19) *Dig.* 50, 4, 18, 12. 20) *Dig.* 50, 7, 5, 3. 21) *Auth.* 10, 8. 22) *Cod.* 3, 28, 28. 23) *Dig.* 1, 12, 1, 10. 24) *C. 4 X ut lite non contestata (II, 6).* 25) *c. 11 et 58 X de sent. excomm. (I, 39).*

interdictos, ut C. si ut ab hereditate se ab(stineat) se ab(stineat) 1 autenticas) omnes, de remissione pignoris (si eo tempore) 2, ff. ubi pu(pillus) edu(cari) de(bet) l. finali) 3, Extra de electione) e. ultimo li. VI. 4, vel si contra certum quod fiat in subsidium, scilicet eo de quo queritur non invento in loco, unde citari valeat, ut ff. de agno(scentis) liber(is) a parentibus) l. l. circa principium) 5, de damp(n)o infee(to) l. III, § 'totiens' 6 et quod vi aut clam (aut qui aliter' § l. 7, Extra de dolo et con(tunacia) e. ultimo 7, de cleri(cis) non residentibus) tue' 9 et de eo qui mit(titur) in possessionem) causa rei servande) 'si adversarius' 10, et quod in tali loco fiat, quod verisimile sit posse ad citati noticiam pervenire, ut ff. de institoria) [actione] 'sed et si pupillus' § 'proscribere' 11 et quod vi aut clam 'semper' § 'hoc interdictum' 12. Imo et si esset in loco, unde citari non posset, 10 puta quia locus non esset de iurisdictione citantis, poneretur edictum in loco debito et notificaretur per litteras vel nuncium edictum propositum esse, et potissime hoc deberet in criminibus observari, ut hoc traditur in textu ff. de requiren(dis) reis l. l. 13, et si edicto non cum istis circumstantiis legitimito proposito ad sententiam proceditur, sententia nulla est, ut ff. (que sententie sine ap(pellatione) rescindantur) l. l. § 'item cum 15 ex edicto' 14. Cum ergo proponatur edictum contra certam personam manasse et de quo faciebatur, ubi erat et cui suberat, et eis vel eorum alicui nichil notificatum et propositum in loco abdito quantum ad citatum, videtur dicendum, quod sententia ex virtute talis edicti lata sit nulla.

(VI) Circa sextam questionem attendendum est, quod maiestas dicitur quasi maior 20 stans sive maior potestas. Arguendo ergo a vi nominis, ut C. de episcopis et clericis l. 'decrevimus' 15 et ff. de ver(borum) significatione) l. 'tugurii' 16 et ibi no(tam), non comittitur crimen lese maiestatis, nisi cum leditur maior potestas. Oportet ergo, quod sit potestas, sed hic nulla est potestas in leso respectu ledentis, loquendo de potestate, prout accipit lex ff. de verborum) significatione) 'potestatis' 17. Et si dicatur 'feudum 25 ab eo tenet', respondeo: hoc non dat domino imperium in vassallo. Est enim quidam contractus, quo quis alter alteri obligatur, ut satis potest colligi ex no(ta) per Innocentium) Extra de foro) competenti) 'postulasti' 18. Si non habet in eum imperium, non est sub potestate sua, et sic eum ledendo non dicitur ledere maiorem potestatem, quia nec potestatem. Et hoc modo accipitur illud verbum evangelii: 'Nam et ego 30 homo sum sub potestate positus' 19 etc. Et hoc satis potest colligi, quia quis tenetur protegere ducem belli, sed hoc non dicitur de quocumque duce, sed de suo duce tantum. Et ideo cum ministerio additur in lege 'qui propositum suum non protexit' etc., ut ff. de re militari) 'omne delictum' § 'qui propositum suum' 20. Hoc etiam videtur expresse lex sensisse, dum dicit: 'lex autem Julia maiestatis precepit eum qui maiestatem 35 publicam leserit teneri' etc., ut ff. ad legem Juliam maiestatis) l. 'lex XII tabularum' in tertia rubrica 21. Imperator autem, etsi maiestas sit, non est publica respectu eius, de quo queritur, quia potestas eius non est ei communicabilis sive communicata, ergo non publica, ut ff. ne quid in loco) publico) fiat) l. II, § 'viarum' 22. Et si dicatur: 'imo ratione feudi', responsum est supra. Et hoc est etiam videre in hoste, qui com- 40 mittens in principem sive ei bellum indicens, non dicitur committere crimen lese maiestatis, ut ff. de captivis) et postli(minio) red emptis) 'hostes' 23. Ille ergo proprie dicitur crimen lese maiestatis committere, qui iuridicioni et potestati imperii supponitur ab obedientia se realiter subtrahens, hostis animum assumit et se domino suo adversa-

1) *Col.* 2, 18. 2) *Col.* 8, 25, 6. 3) *Dig.* 27, 2, 6. 4) *c.* 17 in VI. de elect. (I, 6).
 5) *Dig.* 1, 1, 10. 6) *Dig.* 39, 2, 1, 6. 7) *Dig.* 43, 24, 5, 1. 8) *c.* 10 X de dolo (II, 14).
 9) *c.* 1 X de cler. non resid. (III, 1). 10) *c.* 1 X de eo qui mittitur (II, 15). 11) *Dig.* 11, 3, 11, 3.
 12) *Dig.* 1, 1, 13, 15. 13) *Dig.* 48, 17, 1. 14) *Dig.* 49, 8, 1, 3. 15) *Col.* 1, 3, 26. 16) *Dig.*
 17) *Dig.* 1, 1, 13, 15. 18) *Dig.* 1, 1, 13, 215. 19) *c.* 11 X de foro comp. (II, 2). 20) *Matth.* 8, 9; *Luc.* 7, 8.
 21) *Dig.* 48, 1, 1. 22) *Dig.* 43, 8, 2, 22. 23) *Dig.* 49, 15, 21. 50

rium parat. Et ideo tales perduelliones vocantur, id est perfecte ad duellum sive bellum clandestinum seu publicum parati et accincti. Unde et tale crimen vocatum est crimen perduellionis, ut ff. de verborum significatione: 'quos nos hostes'¹ in principio, de dona(tionibus) donationes § finali², in Instit. de her(editatibus) ab intestato § 'per contrarium'³ et de le(gatis) II. 'cum filius' § re(petendorum)⁴. Ubi ergo non est subtractio a iuridicali potestate principis, non habet locum illud crimen. Sed hic est sic, ergo etc. Sed in contrarium multum facit, quia quod potest alicui rei dare esse, facilius potest ei quod iam est qualitatem addicere, ut colligitur ex solutione duarum legum, que similiter contradicere videntur, ff. de le(gatis) I. 'talis scriptura'⁵ et ibi no(ta) et [de] le(gatis) III. 'uxori'⁶. Sed leges et consuetudines provincialiarum faciunt, quod non est delictum sui natura esse delictum, ut ff. de extraor(dinariis) criminibus 'saecularii' § 'sunt quedam'⁷ et de penis 'aut facta'⁸, ergo multo fortius delicto qualitatem adiciunt. Si sic ergo, si in imperio quis committat in principem, dicitur committere crimen lese maiestatis, quia talis est lex illius loci, argumentum pro hoc VIII. di. 'que contra mores'⁹ et quod no(tatur) per Compo(stellanum) Extra de consue(tudine) c. I. et per omnes¹⁰, Extra de sen(tentia) ex(communitionis) 'a nobis'¹¹. Preterea qui iuvat alium in delicto, idem crimen contrahit cum eodem, ut ff. ad le(gem) Pompe(iam) de pari(cidiis) 'si sciente'¹² et pro hoc C. ut nemo ad summ patroc(i)ni(m) suscipiat) colo(nos) vel rusti(canos) 'si quis' li. XI.¹³ et in Auten. de sanctissimis episcopis § 'pre omnibus' collat. IX.¹⁴, Extra de sen(tentia) ex(communitionis) 'si concubine'¹⁵. Sed hic rex prestitit auxilium hiis qui poterant committere crimen lese maiestatis, ergo etc.

Sed ad primum patet responsio per verum intellectum propositionis minoris, quia cum dicitur, quod talis est lex illius loci etc., respondeo: verum est quod lex illius loci est, quod subditus committens in principem committit crimen lese maiestatis, sed non subdito non est lex illa imposita, ut C. de sum(ma) tri(nitate) et fide ca(tholica) l. I.¹⁶. Et si dicatur, fit subditus per delictum, ut C. ubi de crimine agi opor(teat) l. I.¹⁷, respondeo: verum est, sed non talis nec taliter. Et si dicatur, nomen unusquisque delinquens indicatur secundum legem loci, in quo deliquit, ut dicitur de consuetudine loci celebrati contractus ff. de evic(tionibus) 'si fundus'¹⁸ et contractus et delicta quantum ad hoc paribus passibus ambulant, ut ff. de iudiciis 'omnem'¹⁹ et in Auten. ut omnes obe(diant) iudic(i)bus provin(ciarum) § I. collat. V.²⁰, respondeo: verum est si de intentione legislatoris fuit factum ipsum afficere et ratione facti omnem personam que incideret in ipsum. Sed hic non est sic, quia de intentione principis est virtute legis eos astringere duntaxat qui sub imperii regimine distringuntur, ut dictum est supra et probatur C. de incestis nup(tiiis) 'neminem'²¹ et de nup(tiiis) 'imperialis'²². Ergo non plus extenditur lex, quam fuerit de intentione legislatoris, ut ff. qui pe(tant) tu(tores) l. 'credendum'²³ et de execu(sionibus) tu(torum) 'scire oportet' § 'aliud cum si'²⁴. Ad secundum eum dicitur, qui iuvat alium etc., responderi posset per interemptorem: Non enim est fur manifestus vel non manifestus, qui furi opem parat, ut ff. de furt(is) 'Is qui opem'²⁵. Sed quia hec solutio non sufficeret, eo quod et si fur non sit, furti tamen tenetur, respondeo aliter et dico, quod illud habet locum, quoniam ex intentione legem condentis et legis super hoc concedendi potestatem habentis iuvans erat eque subiebilis legi et pene legis, sicut is qui iuvat, sed hic iuvans et adiuti nec ex intentione conditoris legis, ut probatum est supra, nec ex potestate ipsam legem condentis sunt pariter subiebilis legi et ideo non

45 1) *Dig.* 50, 16, 234. 2) *Dig.* 39, 5, 31, 1. 3) *Instit.* 3, 1, 5. 4) *Dig.* 31, 76, 9. 5) *Dig.* 30, 30, 6) *Dig.* 32, 33. 7) *Dig.* 47, 11, 7-9. 8) *Dig.* 48, 9, 16. 9) c. 2 *De VIII.* 10) c. 1-11 *X de consuet.* (I, 4). 11) c. 21 *X de sent. excomm.* (V, 39). 12) *Dig.* 48, 9, 7. 13) *Cod.* 11, 51, 1. 14) *Auth.* 134, 2, 1. 15) c. 55 *X de sent. excomm.* (V, 39). 16) *Cod.* 1, 1, 1. 17) *Cod.* 3, 15, 1. 18) *Dig.* 21, 2, 6. 19) *Dig.* 5, 1, 20. 20) *Auth.* 73, 1. 21) *Cod.* 5, 5, 2. 22) *Cod.* 5, 4, 23. 23) *Dig.* 26, 6, 4. 24) *Videtur esse Dig.* 26, 5, 21, 2. 25) *Dig.* 47, 2, 34.

pariter subiunguntur, ut ff. de duobus reis 'Si ex duobus' § ultimo et l. 'si id quod' § finali².

(VII) Et per supradicta patet via ad solutionem ultime questionis.

Hec scribo conferendo, cupiens scire a maioribus^b veritatem.

1255. DISQUISITIO IURIDICA SUPER EADEM RE. (post 1313. Aug. 24.) 5

Ex eodem codice fol. 18-29 vulgarit Gachon l. c. pag. 13 sqq. Cuius editionem hic illuc correctam repetimus. Fol. 29° inscriptum est: De executione domini mei fuit.

(P. decst.)

In presenti negotio pauca ex multis, brevissima ex amplissimis colligenda putavi.

[I. Questio.] 10

Super prima questione, qua queritur utrum vacante imperio possit et per quem cognosci de nullitate sententie ab imperatore nunc mortuo promulgate, concordamus quod potest cognosci de nullitate tali per dominum papam veluti successorem in imperio vel tanquam superiorem et maiorem imperatore. In primis constat, quod imperatoris sententia potest in casibus esse nulla, ut in sequentibus apparebit et notatur) C. de legibus l. finali² super verbo 'comminus'. Nam adversus sententiam imperatoris in integrum restitutio peti potest et supplicari, per quam viam eius sententia retractatur, ff. de minoribus XXV annis l. 'minor'³.

Item ubi propter persone excellentiam contra eius sententiam non appellatur, supplicatur C. de precibus imper(atoris) offerendis l. 'si quis'⁴ et de sententiis prefectorum) pretorio l. l.⁵, ff. de officio prefecti [pretorio] l. unica § 'hiis emabulis'⁶.

Item pape mortui sententia, qui superiorem non habet, in cognitionem deducitur et nulla declaratur vel retractatur, XXIII. q. II. c. 'sane'⁷ et XXV. q. XI. c. 'quod quis' et c. 'se'⁸, Extra de [in] integrum resti(tutione) 'cum ex litteris'⁹ et de re iudi(cata) c. 'cum olim'¹⁰. Quare de sententia imperatoris mortui queri poterit et cognosci, cum sit pape inferior, ut infra probabitur manifeste.

Dicimus insuper, quod per dominum papam vacante imperio cognosci poterit de imperiali sententie nullitate, illa ratione precipue quia dominus papa imperio vacante imperatori succedit ac potestatem imperii, iurisdictionem iusticiamque imperialem exercet et potest exercere de iure, ut probatur Extra de foro) compe(tenti) c. 'licet'¹¹ et ibi notas Innocentii) et Hostiensis), et probant hoc multis rationibus theologici et aliis rationabilibus argumentis. Certum est autem, quod cum sententia cuiusvis iudicis dicitur fore nulla, ille qui eam tulit, si est ordinarius, de ipsius nullitate cognoscit, C. quomodo et quando iudex) 'si ut proponis' et l. 'si preses'¹², vel eius successor, ut C. de sententiis) et interlo(cutionibus) omnium iudicium l. l.¹³ et quando provo(care) non est necesse l. 'cum non eo'¹⁴ et de accusa(tionibus) l. 'si accusatoribus'¹⁵, vel eius superior, ut C. de accusa(tionibus) l. 'absentem'¹⁶ et Extra de concessione) prebende) c. 'cum nostris'¹⁷, et facit ff. de appella(tionibus) 'si expressim'¹⁸. Cum igitur dominus papa sit imperatoris vacante imperio successor et eo vivente superior, ad eum merito talis cognitio

1254. 1) c. 'omnis meis cardinalibus' *add. cod. Paris: cf. supra pag. 1373 not. 8.* 40

1255. 1) c. 'emabulis' *ed.*

1) *l. l. c. 1, 2, 12 et 15.* 2) *Cod. 1, 14, 12 pr.* 3) *Dig. 4, 4, 8.* 4) *Cod. 1, 19, 5.* 5) *Cod. 7, 4, 1.* 6) *l. l. c. 11, 3, 1.* 7) *l. 3 C. XXIV qu. 2.* 8) *Sunt patres c. 3 et 6 C. XXXV qu. 9.* 9) *l. l. c. 16, 1, 1 et 11, 1, 1.* 10) *c. 12 X de sent. et re iud. (II, 27).* 11) *c. 10 X de foro compe(tenti) c. 1.* 12) *Cod. 7, 4, 1 et c. 1.* 13) *Cod. 7, 45, 1.* 14) *Cod. 7, 64, 6.* 15) *Cod. 9, 2, 4. 45* 16) *l. l. c. 1.* 17) *c. 10 X de concess. preb. (III, 8).* 18) *Ibid. 49, 1, 19.*

pertinebit, quia non potuit legem imponere successori, C. de legi(bus) 'digna vox'¹, sicut videmus, quod sede vacante in iurisdictionem succedit capitulum et iurisdictionem exercet et excommunicatos per episcopum absolvit, ut Extra de here(ticis) 'ad abolendam'² et de ma(ioritate) et obe(dientia) e. 'hiis que'³. Unde notat Inno(centius) in dicto e. 'ad abolendam'², quod cum quis recipit ab alio potestatem vel iurisdictionem, eo mortuo potestatem et iurisdictionem talem exercet dignitate vacante ille, a quo istud habebat, Extra de here(ticis) 'ad abolendam'². Imperator vero ab ecclesia recipit gladii potestatem et imperiales infulas seu coronam, que designant supremam imperii potestatem, C. de quadri(ennii) pres(crip)tione) 'bene a Ze(none)'⁴, XCVI. di. e. '[si] imperator'⁵ cum glo(sa) ibi posita, Extra de elec(tione) 'venerabilem'⁶. Nec est huius questionis intentio in presenti, quod queratur de sententia imperatoris ad penam infligendam eius heredibus vel eius dampnandam memoriam vel aliter queratur de ipsius delicto, cuius pena per mortem extinguitur. Sed in quantum eius sententia alium ledit vel ledere potest vel aliquis adversus condemnatum ea vellet uti vel successori imperatoris quesitum aliquid dici posset, queritur de nullitate ipsius, C. si re(us) vel accu(sator) mor(tuus) fu(erit) l. 'si ut proponis' et l. 'si quis'⁷, ff. de accu(sationibus) l. 'ex iudiciorum'⁸ et ad Silleia(num) l. 'Gaius'⁹ et [C.] ad le(gem) Iuli(am) repe(tundarum) l. II.¹⁰, nec mors iudicis sicut nec lapsus temporis sententiam nullam firmat, ff. de appell(ationibus) 'si expressim'¹¹, sicut econtra C. de re iudi(cata) l. 'gesta'¹². Nunc autem est videndum, quomodo dominus papa potest dici successor vel maior imperatore sive superior. Ad quod dicimus quod de successione dictum est supra, ut ibi sequimur notas doctorum in dicto e. de fo(ro) com(petenti) 'licet' et e. 'ex transmissa' et e. 'ex tenore'¹³. Verum maior seu superior esse probatur ex eo, quia Constantinus imperator regnum et imperium occidentale transtulit in ecclesiam et illud ei dedit et concessit, ita quod nullus preter Romanorum pontificem potestatem exerceret in eo, ut XCVI. di. e. 'Constantinus'¹⁴. Unde in illo tanquam in terra ecclesie habebat summi principis potestatem, Extra qui fi(lii) sunt le(gitimi) e. 'per venerabilem'¹⁵. Et licet postmodum imperatores Constantinopolitani ex permissione ecclesie in occidentali imperio exereuerint potestatem, ut essent Romane ecclesie defensores et hereticorum et tyrannorum opprimentium ecclesiam et eius iura exterminatores, quia tamen requisiti tam ab ecclesia quam a Romanis hoc facere noluerunt, idcirco summus pontifex regnum suum seu imperium et ecclesiam in personam Karoli magni transtulit in Germanos, concedens potestatem eligendi certis prelatiis et principibus regem coronandum in imperatorem et approbandum per papam, ut de conse(ratione) di. V. e. 'in die'¹⁶, Extra de elec(tione) e. 'venerabilem'¹⁷. Hoc etiam irrefragabili opinione et consuetudine est haecenus approbatum et sic est etiam observatum. Unde talia minime sunt mutanda, ff. de legi(bus) l. 'minimo'¹⁸ et de le(gatis) III. l. 'si corus'¹⁹. Certum est autem, quod nullus potest transferre sedem vel aliud quod non habet vel in quo superioris uti non potest potestate, ff. de pig(neraticia) ac(tione) l. 'aliena res'²⁰ et de acquir(endo) re(rum) do(minio) l. 'traditio'²¹, VIII. q. I. 'mutationes'²², Extra de transla(tione) e. l. et e. 'quanto'²³. Quare patet ecclesiam et summum pontificem fore superiorem imperatore. Item summus pontifex celestis et terreni regni imperium a Christo, cui data erat omnis potestas in celo et in terra, recepit et eius successor fuit, XXII. di. e. 'omnis'²⁴. Ipse insuper coronat et consecrat impera-

1255. b) alienatio ed.

1) *Cod.* 1, 11, 1. 2) e. 9 *X de heret.* (V, 7). 3) e. 11 *X de ma(ior)*, (I, 53). 4) *Cod.* 7, 37, 3. 5) e. 11 *Dñ. XCVI.* 6) e. 34 *X de elect.* (I, 6). 7) *Cod.* 9, 6, 1 et 6. 8) *Dig.* 48, 2, 20. 9) *Est Dig.* 29, 5, 22. 10) *Cod.* 9, 27, 2. 11) *Dig.* 49, 1, 19. 12) *Cod.* 7, 52, 6. 13) e. 10, 6 et 11 *X de foro comp.* (II, 2). 14) e. 13 *Dñ. XCVI.* 15) e. 13 *X qui filii* (IV, 17). 16) e. 15 *Dñ. 5 de consecr.* 17) e. 34 *X de elect.* (I, 6). 18) *Dig.* 1, 3, 23. 19) *Dig.* 32, 79. 20) *Dig.* 13, 7, 20. 21) *Dig.* 41, 1, 20. 22) e. 34 *C. VIII qu. 1.* 23) e. 1 et 3 *X de translat.* (I, 7). 24) e. 1 *Dñ. XXII.*

tozem et si qui in discordia electi fuerunt ad imperium, ipse cognoscit et illius electionem approbat seu confirmat, de quo sibi iustum videtur, repulso alio coelecto. Extra de elect(ione) venerabilem¹. Imperator etiam pape ut domino fidelitatem iurat. LXIII.² tibi domino³, quod denotat papam habere iurisdictionem et superioritatem in eum, ut in Li. Fen. qualiter va sallus in(rare) de beat(itudinis) fide(litatem) e. amico³ in fine). 5

Papa etiam imperatorem corrigit et increpat seu arguit, cum causa subest, et eum excommunicat et deponit et ipse ex pape iudicio pendet, ut Extra de ma(ioritate) et obed(ientia) e. solite⁴, X. di. e. quoniam⁵, XCVI. di. [si] imperator⁶ et e. duo⁶, Extra de re(iudicata) e. ad apostolicę li. VI.⁷, XV. q. VI. e. alius⁸, Extra qui filii) sunt legitimi e. causam que⁹ et e. per venerabilem⁹ et in illis no(tas). Talia vero nullus 10 exercere potest in alium, nisi sit superior eo, alioquin posset merito sibi dici: 'Tu qui es, quia licetum servum iudicas? Suo domino stat aut cadit'. Nullus enim inferior superiorem ligat, indicat aut deponit nec etiam confirmat, C. ubi se(natores) vel cla(rissimi) l. II.¹⁰. Autem, de defen(soribus) civi(tatum) § interim¹¹, XXI.¹¹ di. inferior¹², Extra de ma(ioritate) et obed(ientia) eum inferior¹³, C. de emenda(tione) propinquorum l. 15 unica¹⁴ et de officio) pre(fectorum) pre(torio) l. [f]ormam¹⁵, ergo necessario papa superior est ipso. Patet etiam ex hoc, quia papa privilegiat imperatorem in rebus imperii, concedendo sibi quod possit creare in regno Ytalie successorem. LXIII. di. in sinodo¹⁶.

Item in arduis ambiguis facti vel iuris ad papam est habendus recursus, ut in proposito patet. Extra qui filii) sunt legitimi) per venerabilem¹⁷ et de vo(to) et vo(ti) 20 re(demptione) e. quod super hiis¹⁸, ubi no(tat) Inno(centius), et de re(iudicata) eum te¹⁹, presertim ubi superior alius non apparet. Extra de eo qui mit(titur) in po(ssessionem) causa rei servan(de) e. eum venissent²⁰ et de offi(cio) ordinar(arii) e. pastoralis) § prop- terea²¹. Agitur in casu de quo loquimur est ad ipsum de iure recursus habendus.

Nec obstat si dicatur potestates fore distinctas et papam preesse divinis, Autem, 25 quomo(d)o) opor(teat) episcopos) in prin(cipio)²², XCVI. di. eum ad verum²³, nec debent rerum officia permisceri, C. de test(amentis) l. consulta²⁴ et de suscep(toribus) et arcariis) l. duos) li. X.²⁵ et de ad(m)inistratione) tu(torum) l. sed si in partes²⁶, quia propter hoc non negatur, quin una potestas, scilicet temporalis, sit sub alia, scilicet 30 papali, sicut sol. cui ecclesia comparatur, preest lune, cui imperium comparatur, ut dicto 30 e. duo sunt) et nota) dicto e. solite²⁷ et in superioribus est probatum, primo ex hoc, quod dominus papa preest divinis, sub quibus humana reguntur, ostenditur preesse humanis, nam anima preest corpori et illud regit et est anima dignior pars hominis et principalior. Unde ubi est animus, ibi censetur homo esse, non ubi corpus, ff. de hiis qui no(tantur) 35 in famia) l. attolatas) § finali)²⁸ et de captivis et postliminio) re(demptis) l. in bello²⁹. Et ideo cum papa presit anime, per consequens et corpori et ex consequentia rebus eius, ff. de test(amentaria) tute(la) l. certarum) et leges) sequentes)³⁰, Inst. e(odem) 40 titulo) § rest autem)^{31, 31}, C. de pactis do(ctoribus) l. hic³², Extra de do(nationibus) inter virum et uxorem) e. pervenit³³ et ff. de adm(inistratione) tu(torum) l. eum plures)

1255. 1) XIII. ed. 2) XVI. ed. 3) § eter. (sic) ed.

1) c. 31 X de elect. (I, 6). 2) c. 33 De LXIII. 3) Cons. Eccl. II, 5. 4) c. 6 X de 5) l. 10. 6) c. 8 De X. 7) c. 11 et 10 De XCVI. 8) c. 2 in VI. de sent. et re iud. II, 1. 9) c. 1 C. XI q. 6. 10) c. 7 et 13 X qui plu (IV, 17). 11) Col. 3, 24, 2. 12) Col. 1, 26, 2. 13) c. 1 De XXI. 14) c. 16 X de maior. (I, 33). 15) Col. 9, 15. 16) Col. 1, 26, 2. 17) c. 1 De LXIII. 18) c. 13 X qui plu (IV, 17). 19) c. 8 X de voto (III, 34). 20) c. 23 X 21) c. 11 § 1 X de offic. iud. 22) Auth. 6 q. 1. 23) c. 6 De XCVI. 24) Col. 6, 23, 23. 25) Col. 10, 72, 13. 26) c. 1 De 27) c. 7, 1. 28) c. 10 De XCVI et c. 6 X de maior. (I, 33). 29) Dig. 3, 2, 4, 5. 30) l. 1 § 1 de leg. 1. 31) Dig. 26, 2, 12-14. 32) Inst. l. 13, l. 1. 33) In Doq. 23, 1 non inventur. 34) l. 1 § 1 de leg. 1. 35) c. 1 § 1 de leg. 1. 36) c. 1 § 1 de leg. 1. 37) c. 1 § 1 de leg. 1. 38) c. 1 § 1 de leg. 1. 39) c. 1 § 1 de leg. 1. 40) c. 1 § 1 de leg. 1. 41) c. 1 § 1 de leg. 1. 42) c. 1 § 1 de leg. 1. 43) c. 1 § 1 de leg. 1. 44) c. 1 § 1 de leg. 1. 45) c. 1 § 1 de leg. 1. 46) c. 1 § 1 de leg. 1. 47) c. 1 § 1 de leg. 1. 48) c. 1 § 1 de leg. 1. 49) c. 1 § 1 de leg. 1. 50) c. 1 § 1 de leg. 1.

§ 'cum tutor'¹. Instit. de adquisi(tione) per arroga(tionem) in prin(cipio)². Insuper potestas papalis fuit a Deo immediate data beato P(etro) et successoribus eius. XXII. di. c. I. et c. 'sacrosancta'³. sed potestas imperialis populi suffragio. ff. de consti(tutioni-bus) prin(cipum) l. I.⁴. Instit. de iure naturali gen(tium) et ci(vili) § 'sed quod principi'⁵. et illud dignius est et maius, quod a maiori et digniori sumit originem; ff. de al(bo) scri(bendo)⁶ l. e(g) fi(nali)⁶. C. de advocatis di(versorum) iudi(ciorum) l. restituenda⁷.

Et licet dominus papa, ubi non vacat imperium, gladio temporali in imperio regulariter non utatur nec eum uti deceat Extra de appell(ationibus) 'si duobus' § I.⁸, ubi tamen vacat imperium nec est superior, ad quem possit haberi recursus, ex quadam
 10 necessitate ad ipsum tanquam ad superiorem suffraganea sede vacante, in qua non sunt clerici, potestas administrationis illius ecclesie devolvitur, XII. q. II. 'non liceat'⁹ et no(tam) per Imo(centium) de fo(ro) com(petenti) c. 'licet'¹⁰. Non enim deceret nec rei publice expediret, quod mortuo imperatore iusticia, que concomittatur imperium, quod est perpetuum, C. de iure fi(sci) l. 'prohibetur' in fi(ne)¹¹. Autem, de consa(n-
 15 guineis) § I.¹², ff. de offi(cio) proconsulis) l. 'meminisse'¹³. Extra ne se(de) va(cante)¹⁴ c. I. Extra de here(ticis) 'ad abolendam'¹⁵, deficeret. Et ideo ea que sunt iurisdictionis, exercentur etiam sede vacante.

Item non obstat Extra ne sede vacante per to(tum) et quia vacante imperio de eius feudo agi non potest, quare nec de confiscatis imperio agi potest. Extra de fo(ro) com(petenti) c. 'verum'¹⁶, quia hic est successor verus in imperio sive dominus papa, ut est dictum, qui suffectus seu subrogatus dici potest et omnia potest que potuit predecessor, C. de offi(cio) eius qui vicem alienius) in(dicis) ge(rit) l. I. et II¹⁷.

Item quia dominus papa potest comparari visitatori dato a iure, cuius auctore alienato fieri potest, sicut archiepiscopus sedis episcopalis vacantis et episcopus sunt
 25 visitatores ecclesiarum sibi subditarum ipso iure.

Preterea non est hic alienatio violenta¹⁸, sed necessaria per iudicium, que per talem visitatorem fieri non prohibetur, sed conceditur, ut no(tat) Imo(centius) ne se(de) va(cante) c. I.¹⁴. LXI.^f di. 'obitum'¹⁵. VII. q. I. 'constitutum'¹⁹. Unde cum in casu
 30 nostro sit mora periculum allatura, non est imperatoris creatio expectanda, ut infra patet.

Non obstat etiam quod electores videntur habere huiusmodi potestatem sicut populus, qui eligit imperatorem, ff. de origi(ne) iuris) l. I[1]. § 'et cum pla(cuisset'²⁰, quia in eos translatum fuit vel eis concessum non imperium, sed nudum ministerium eligendi per dominum papam, ut dicto c. 'venerabilem'²¹. Unde non transit in eos imperium administrandi successio vel potestas, quia non possunt nisi quantum eis concessum extitit vindicare, ar(gumentum) ff. de contrahen(da) emp(tione) et ven(ditione) l. 'Rutilia Polla'²² et de verborum) obligationibus) l. 'quicquid'²³. Extra [de] decimis) c. 'tua'²⁴. de privilegiis) c. 'porro'²⁵, nec unquam electores usi fuerunt nec uti permitterentur huiusmodi potestate, quare uti non possunt, ff. de publicanis) vectigalibus) et commis(sis) 'locatio'²⁶ § 'earum rerum'²⁶. Ecclesia vero usa fuit ab antiquo, ut patet
 40 in dicto c. 'licet'²⁷ et c. 'per venerabilem'²⁸ et XV. q. VI. c. 'alius'²⁹, quare hec potestas sibi vice constituti debetur, ut ff. de aqua cotidiana) et esti(va) l. 'hoc iure'

1255. e) sacri. ed. e') violentaria ed. f) LXIII ed. g) licitatio ed.

1) Dig. 26, 7, 12, 3. 2) Inst. 3, 10 pr. 3) c. 1 et 2 De. XXII. 4) Dig. 1, 4, 1. 5) Inst. 1, 2, 6. 6) Dig. 50, 3, 2. 7) Cod. 2, 7, 25. 8) c. 7 § 1 X de appellat. (II, 28). 9) c. 18 C. XII qu. 2. 10) c. 10 X de foro comp. (II, 2). 11) Cod. 10, 1, 5, 2. 12) Authen. 85, 1. 13) Dig. 1, 16, 10. 14) c. 1 X ne sede vac. (III, 30). 15) c. 9 X de haeret. (V, 7). 16) c. 7 X de foro comp. (II, 2). 17) Cod. 1, 50, 1 et 2. 18) c. 16 De. LXI. 19) c. 22 C. VII qu. 1. 20) Dig. 1, 2, 2, 24. 21) c. 31 X de elect. (I, 6). 22) Dig. 18, 1, 69. 23) Dig. 45, 1, 99. 24) c. 26 X de decim. (III, 30). 25) c. 7 X de priv. (V, 33). 26) Dig. 18, 4, 9, 6. 27) c. 10 X de foro comp. (II, 12). 28) c. 13 X qui fili (IV, 17). 29) c. 3 C. XV qu. 6.

§ 'diectus aque'¹, XVI. q. I. c. 'ecclesie'², IX. q. III]. 'conquestus'³, C. de fun(dis) patri monialibus l. 'quicumque' et l. 'iubemus' li. XI⁴. Et magis papa facere videtur imperatorem, qui eum approbat, consecrat et coronat, sicut in episcopum nichil possunt eligentes, sed papa. Et cum raro videamus imperatorem creari, qui talia valeat exercere, non est imperatoris creatio propter more periculum et scandalum expectanda, postquam legitimus est successor vel superior ut est dictum, ff. de iudi(cis) l. 'si longius'⁵ et de excusatione iudiciorum l. 'pretor eos' in prin(cipio) et in fin(e)⁶, in Auten. ut differentes iudices § I. et II⁷.

Item non obstat quod imperator habet ex ipsa electione administrationem imperii, XCIII. di. 'legimus'⁸, quia hoc non tollit subiectionem nec successionem pape. Multi enim ante confirmationem habent administrationem de iure vel alias⁹, qui tamen domino pape subsunt et ab eo postea confirmantur. Ex primis ergo colligitur quod de nullitate sententie imperatoris cognosci potest per dominum papam nec est inconveniens, nam ecclesia mater est imperii, in Auten. ut deter(minatus) sit nu(merus) ele(ctorum) l. I⁹. Unde non est mirum si ei succedit et eum et administrationem eius gerat, ff. de inoffi(cioso) test(amento) l. 'nam etsi'¹⁰ et C. quando mu(lier) tu(tele) offi(cio) fungi potest l. II.¹¹ et in autenticis ubi sig(natis)¹² et ut li(ceat) ma(tri) et avi(e)¹³.

II. Questio.

Ad secundum quod queritur, utrum in causa huiusmodi sit aliquis dandus defensor, respondemus quod defensor est deputandus, si per viam sententie procedatur, quia ubicumque de iure fiscali agitur, defensor datur et advocatus, adeo ut sententia eo absente lata non teneat, ut C. de postul(ando) l. 'velamento'¹⁴ et ubi cau(se) fis(cales) agantur l. 'cum aliquid' et l. finali¹⁵ et de bon(is) vacan(tibus) l. finali¹⁶ et si ob publicas pen(sationes) l. ultima¹⁷. Unde cum hic vacet imperium et saltem quantum ad confiscationem bonorum in sententia factam de iure fiscali agatur, dandus erat sibi defensor, aliter rata sententia contra fiscum indefensum non valeret de iure, sicut dicitur in minore et in ecclesia, que comparantur inter se, ff. de iure [fisci] l. 'si fiscus'¹⁸ et de re iudicata l. 'acta' § 'contra'¹⁹ et C. si adversus rem iudicatum l. 'cum et vos'²⁰ et de sacrosanctis ecclesiis l. ultima²¹. Extra de in inte(gram) re(stitutione) c. I.²², C. de sententiis adversus fiscum la(tis) l. unica li. X.²³ et de iure rei publice l. I.²⁴, C. quibus ex causis maiores l. 'res publica'²⁵. Sic etiam hereditati licenti datur curator et sedi vacanti datur visitator, qui causas agunt, ff. de eu(ratore) bon(is) dau(ndo) l. I. et II.²⁶ et Extra de suppl(enda) ne(gligentia) prelatorum c. finali li. VI.²⁷, ff. de hereditibus institutis l. 'si heres instituitur' § I.²⁸. Non esset etiam conveniens quod dominus papa fungeretur simul vice defensoris et iudicis, cum in iudicio esse debeant tres persone, C. de assessoribus l. finali²⁹, Extra de verborum sig(nificatione) c. 'forus' § ultimo³⁰, C. de postulando l. 'quisquis'³¹.

Item quando iudex ex officio procedit, si de eius sententia vel processu agatur, ipse vocandus est, ut defendat processum, Extra de appellacionibus 'cum speciali'³² et de sententia ex communicationis 'venerabilibus' li. VI.³³.

1255. Cod. de. 30. 3. 3. d. 1. 1. 1. 1.

1) *D. de acqu. 90, c. 1. 2) c. 11 C. XVI q. 1. 3) c. 8 C. IX q. 3. 4) *Cod. 11, 62, 3 et 14. D. de acqu. 128, 1 et 2. 5) *D. de acqu. 3, 1, p. 1. 6) *D. de acqu. 128, 1 et 2. 7) *Auth. 128, 1 et 2. 8) *Di. XCIII. 9) *Auth. 3, 1. D. de acqu. 128, 1. 10) *Cod. 4, 17, 2. 11) *Sunt authentice tres in titulis antiquioribus Cod. 5, 17, 2. 12) *Auth. 112, 1. 13) *Nam de Auth. 112 cogitandum sit, nescio; 14) *Cod. 2, 6, 1. 15) *Cod. 4, 26, 8 et 11. 16) *Cod. 10, 10, 5. 17) *Cod. 4, 46, 3. 18) *D. de re iud. 1, 13, 2. 19) *D. de re iud. 1, 13, 2. 20) *Cod. 2, 26, 1. 21) *Cod. 1, 2, 25. 22) *c. 1 X de appell. 1, 1. 23) *Cod. 10, 9, 1. 24) *Cod. 11, 39, 1. 25) *Cod. 2, 53, 4. 26) *Dig. 42, c. 1. 27) *Auth. VI de suppl. ne glia, c. 8). 28) *Dig. 28, 5, 23, 1. 29) *Cod. 1, 51, 14. 30) *Auth. X de verborum sig. c. 1, 1. 31) *Cod. 2, 6, 6. 32) *c. 61 X de appellat. c. II, 28). 33) *c. 7 50*******************************

III. Questio.

Super tertia questione, qua queritur quanquam processus et sententia de quibus agitur non exhibeantur in forma publica, possit ad ipsius sententiae annullationem procedi de iure, dicimus quod potest ad annullationem sententiae procedi de iure, si possit constare per testes vel aliter de ipsa sententia et nullitate ipsius, licet enim regulariter sit sententia ferenda in scriptis, potest tamen sententia probari per testes, sicut testamentum et privilegium et emancipatio que fuerit in scriptis probantur per testes et illis probatis promittitur, acsi presentialiter appaerent. Extra de re iudi(cata) c. 'sicut'¹ et C. de bo(norum) pos(sessione) secundum ta(bulas) l. II.² et de fidei(us) soribus) l. finali³.
 10 Extra de privile(giis) c. 'cum olim'⁴ circa fi(nem), C. de emancipationibus) l. penult(ima)⁵ et de fi(de) instru(mentorum) 'emanci(patione)'⁶. Acta etiam cause probantur per testes, inter que sententia continetur, Extra de proba(tionibus) c. 'quoniam'⁷ et ibi no(tam) Inno(centii) in fi(ne) et ar(gumentum) C. de libe(rali) causa l. 'sicut' III⁸. Unde doctores) dant doctrinam, qualiter possit pronuciari super sententia, qua aliquis forsitan
 15 vellet se iuvare, nam ad instanciam illius cuius interest, nisi exhiberetur per adversarium, pronuciaretur non valere vel condempnato preiudicium non afferre, ut no(tant) Inno(centius) et Ho(stiensis) Extra de fi(de) instru(mentorum) c. 'G. perpetuus'⁹. Plus etiam dicunt aliqui, quod sententiae tenore ostenso, si ex ipso tenore vel processu procedente appareat, sententiam nullam esse, pronuciari poterit, quod sententia, si qua
 20 sit ita lata, nullius sit momenti, ar(gumentum) ff. de execu(sationibus)^k l. 'qui testamento'¹⁰. Et ita pronuciavit dominus Bonifacius) VIII. super quadam dispensatione regis Yspanie presente rege Aragonum et multis aliis in publico consistorio¹¹.

Preterea constare posset supposita sententia quamvis non exhibita, eam latam in non subditum vel in quem nulla ferenti sententiam iurisdicio competebat, et si hoc esset
 25 notorium vel aliter per extrinseca constare posset sententiam esse nullam, pronuciari potest eam nullam, ar(gumentum) ff. de ta(bulis) exhi(bendis) l. I. § 'hoc interdictum' et § prece(denti) et penult(imo)¹² et quemadmodum test(amenta) aperi(antur) l. 'si in duobus' § 'si tabule'¹³. Non obstat quod de instrumentis, testamentis et scripturis aliis indicari non potest, nisi exhibeantur et inspiciantur, quia talis probatio, ut est dictum,
 30 pro exhibitione et inspectione habetur, quia non^l refert, quid ex equipollentibus fiat, ff. mandati l. ultima¹⁴ et de ami(nistratione) tuctorum) l. 'cirographis'¹⁵ et C. de fide instru(mentorum) l. 'in exercendis'¹⁶. Et non obstat etiam quod superiori, coram quo agitur causa appellationis, debent omnia acta primi iudicii exhiberi, C. de appellationibus l. 'a proconsulibus' et l. 'ne causas'¹⁷, aliter cogitur a proferenda sententia abstinere,
 35 quia r(espondetur): illud verum est, si possit haberi, sed quando non possunt haberi locum, habet remedium supradictum.

III. Questio.

Super quarta questione, qua queritur modus habendi processus et sententiam in publica forma, respondemus quod agens ad sententiae annullationem sive sit rex sive
 40 alius debet sententiam exhibere, C. de eden(do) l. I. et l. 'qui accusare'¹⁸, si eam habet, alioquin si esset aliquis se nolens iuvare ex illa sententia et publice se iactaret

1255. k) m. add. ed. l) sequuntur lineae duae bis scriptae c.

1) c. 16 X de sent. et re iudic. (II, 27). 2) Cod. 6, 11, 2. 3) Cod. 8, 40, 28. 4) c. 11 X de privl. (V, 33). 5) Cod. 8, 48, 5. 6) Cod. 4, 21, 11. 7) c. 11 X de probat. (II, 19). 8) Cod. 45 7, 16, 20. 9) c. 12 X de fide instr. (II, 22). 10) Dig. 27, 1, 37. 11) Incunte a. 1297, ut videtur: cf. Finke 'Acta Aragonensia' I, 31 sqq. nr. 23--25. 12) Dig. 43, 5, 1, 2 et 1 et 10. 13) Dig. 29, 3, 10, 2. 14) Dig. 17, 1, 62. 15) Dig. 26, 7, 57. 16) Cod. 4, 21, 15. 17) Cod. 7, 62, 19 et 15. 18) Cod. 2, 1, 1 et 1.

aliqua iura vel bona ad se pertinere vel sibi quesita ex sententia supradicta, posset vocari et compelli eam exhibere, quod si non faceret, pronunciaretur contra ipsum, ut supra proximum, et si non esset aliquis, de quo notabiliter crederetur quod supradictum est, posset fieri vocatio generalis et similis fieri pronuntiatio contra omnes, qui ius aliquod sibi vendicarent aut sibi competere vel competere posse dicerent ex sententia supradicta, C. si adver(sus) credi(torem) auten(ticas) omnes¹ et de remi(ssione) pig(noris) l. 'si co'², ff. ubi pupillus) edu(cari) de(beat) l. 'si'³ et ex qui(bus) cau(sis) ma(iores) l. 'sed et si per pretorem' § II. et l. 'ergo'⁴. Extra qui ma(trimonia) ac(u)sare) po(ssunt) eum in tua'⁵, C. ne de statu de(functorum) l. 'difamari'⁶ et de accu(sationibus) 'si ea'⁷. Cum enim habet sententiam, multipliciter reprobetur et peccatum contineat secundum proposita manifestum, moneri potuerunt, ut qui illam habent eam producant in lucem, Extra de offi(cio) or(dinari) 'si sacerdos'⁸. Item si libellus famosus inveniatur vel inventus aut factus fore dicatur, cui merito talem sententiam comparamus, possunt moneri in generale qui sciunt, unde processit aut quis eum composuit, ut in medio prosiliant et dicant 'queritur'. Et hic poterit fieri monitio generalis et qui presentes fuerunt in dicta sententia proferenda aut eam sciunt latam esse, prosiliant et veritatem dicant, quia expedit rei publice et presertim ecclesie talia esse nota, V. q. l. c. III et se quentibus⁹, C. de famo(sis) libellis) l. unica¹⁰ et ff. de iniuri(is) l. 'eum qui'¹¹, nec miretur aliquis, quia imperatoris sententiam libello famoso equipero, nam non equiperatur quoad delictum vel penam, sed quia sententia imperatoris nulla fore arguitur et sic nullius iuris effectum preter facti infamiam quoad homines operatur, ut habeatur huius libelli seu scripture noticia, est cautela sequenda iurium predictorum, cum sit eadem ratio, C. ad l(egem) Fal(cidiam) l. finalis¹², Extra de translatione) 'inter corporalia'¹³.

Si vero essent aliqui, de quibus crederetur, quod de istis aliqua scirent, possent specialiter ad hoc vocari et cogi, ut dicerent veritatem, ff. ad l. Acqui(liam) l. 'in lege) Aquilia si deletum'¹⁴ et expresse Extra de testi(bus) eo gendis) c. 'pervenit'¹⁵. Agitur enim hic de iniuria ecclesie, in cuius messe falcem suam imposuit imperator, Extra de elec(tione) 'venerabilem'¹⁶. Quare testes tam in specie quam in genere veritatem dicere sunt cogendi et in illis, que tangunt ecclesiam seu eius iura et libertates, ad talia potest procedi, Extra de testi(bus) 'significavit'¹⁷ et de iureiu(rando) 'ad nostram' II¹⁸. Posset etiam notarius publicis imperiali vel papali auctoritate per idem edictum publice mandari et precipi per dominum papam sub perdendi officii et aliis penis, de quibus videretur, quod protocolla sua exhiberent et ostenderent, quia de dicta sententia publicanda vel in scriptis ponenda rogati fuerunt vel eam habent vel possunt inde conficere publica instrumenta, Et idem intelligo de processu, C. de eden do) 'is apud quem'¹⁹ et ut li(ce) pen(dente) l. II²⁰, Auten. de tabelli(omnibus) § I. collat. III²¹ et C. de liberadi) causa l. 'sicut'²². Nam sententia est de processu, ut dicto c. 'quoniam'²³ colligitur et nota per Hostiensem, et processus communis est, quare debet communicari omnibus quorum interest, ff. de edendo) l. 'quedam'²⁴, maxime illi, contra quem sententia est lata, C. de appellacionibus) l. 'a proconsulibus', et etiam superioribus, qui de illis cognoscunt, ut ibi et lege) 'ne causas'²⁵.

1. *Cod. 2, 21, 1 et 2.* 2. *Cod. 8, 25, 6.* 3. *Deq. 27, 2, 6.* 4. *Deq. 4, 6, 26, 2 et 22.*
 5. *X qui contrahit (IV), 18.* 6. *In Cod. 7, 21 ter non inveniatur; videtur esse Cod. 7, 14, 5.*
 7. *Deq. 1, 1, 1.* 8. *C. 2 X de offic. ord. (I), 11.* 9. *c. 4 sqq. C. V qu. 1.* 10.
 11. *Deq. 2, 1, 1.* 12. *Deq. 17, 19, 18.* 13. *C. 2 X de translat. (I), 7.*
 14. *Deq. 2, 1, 1.* 15. *c. 4 X de test. cog. (II), 21.* 16. *c. 11 X de elec. (I), 6.* 17. *c. 11 X de test.*
 18. *Deq. 2, 1, 1.* 19. *X de accus. (II), 14.* 20. *Cod. 2, 1, 2.* 21. *Cod. 1, 21, 2.* 22. *Auth. 35, 1.*
 23. *c. 11 X de pro. d. (II), 19.* 24. *Deq. 2, 13, 9.* 25. *Cod. 7, 62, 19 et 15.*

Sed contra hoc videtur, quia in criminalibus non cogitur quis instrumenta exhibere, ff. de edendo 'ne quisquam'^{1, 1}. Respondemus: Verum est ut aliquis inde convincatur et condemnatur, vel illud locum habet in instrumentis, sed hic loquimur in actis cause, et sic solvitur, quod no(tat) Inno(centius) licet variando Extra de fi(de) instrumentorum² e. I., scilicet quod notarius ad instanciam illorum, qui ab initio non rogarunt, non cogitur facere instrumentum, quia illud verum est in contractibus inter certas personas habitis, ut est dictum, aliter ad postulationem illius cuius interest potest et debet conficere instrumentum super actis cause saltim ad instantiam partis in causa vel contra quem est lata sententia, ar(gumenta) ff. de eden(do) l. 'quedam' § finali^{m, 3}. Autem, de tabell(ionibus) circa prin(cipiū)⁴, ff. de tabulis exhibendis l. 'locum' in prin(cipio)⁵, de iure fi(sci) l. 'in fraudem' § 'quotiens' et nota eodem ti(tulo) l. I. § 'divus'⁶, et sic servatur ubicumque, sed contra hoc est dicta l(ex) 'in fraudem' § 'neque'⁷, ubi contra fiscum acta non exhibe[n]tur et si exhibeantur in casibus, tamen contra fiscum uti non debent illi quibus exhibentur. Sed r(espondeo) quod hic exhiberi petit ille qui est loco fisci, scilicet dominus papa, qui loco fisci succedit. Quare potest merito illa sibi petere assignari et tradi tanquam sua vel ad eum pertinencia, ff. de eden(do) l. 'quedam' § fi(nali)³ et C. de eden(do) l. 'procurator'⁷. Lex contraria⁷ loquitur, quando tertius privatus petit sibi edi.

V. Questio.

Ad quintam questionem, qua queritur utrum propter^m donationes occultas factas forsan de bonis condemnati personis variis expediat, cum ignoretur, an facte fuerint et quibus, edictum proponere generale, ut compareat certa die quicumque sua putaverit interesse, respondemus expedire fieri vocationem generalem per edictum, si per viam sententie procedatur, ut est dictum supraⁿ.

Ubicumque enim ex processu vel sententia aliquis ledi potest, ad hoc ut sibi preiudicetur vocandus est vel in speciali, si sciatur et directe agatur contra ipsum, vel generaliter, si ignoretur, ff. de adopt(ionibus) lege nam divus⁹ et de mino(ribus) l. 'in cause' § tercio¹⁰ et de natali(bus) re(stituendis) l. ultima¹¹ et precedenti(bus), C. si per vim vel ali(o) mo(do) l. fi(nali)¹², C. de auctoritate) prestanda l. finali¹³, in Autem, ut spon(salicia) lar(gitas) § 'ad hec' coll. IX¹⁴, Extra de officio) archidiaconi) e. 'ad hec'¹⁵ et de ma(ioritate) et obe(dientia) e. 'humilis'¹⁶, Extra de electo) e. finali) li. VI¹⁷ et no(tam) per Inno(centium) Extra de re iudicata) e. 'quamvis'¹⁸. Unde donatarii, qui ex sententia imperatoris et ex donationibus factis per eum de bonis regis Sicilie aliquid sibi vendica[n]t, expedit vocari ad hoc, ut si sententia nulla fuisse pronuncietur, preiudicetur eis, ff. de collusi(ōne) detegen(da) l. 'cum non insto' et se(quentibus)¹⁹ et de re iudicata) l. 'sepe'²⁰, Extra eo(dem) 'quamvis'¹⁸, LXXXI.ⁿ di. 'tauris Daniel'²¹, III. q. VI. 'hec quippe'²², Extra de re iudicata) 'quamvis'¹⁸ et no(tam) Hostiensis) in simili Extra de re(stitutione) spo(liatorum) e. 'conquerente'²³ et de seismat(icis) e. I²⁴. Aliter non preiudicaret aliis non vocatis et esset sententia semper revocanda vel nulla pronuncianda sententia imperatoris prolata quodammodo sine fructu, quia controversiis non imponeret finem, ff. de mino(ribus) l. 'minoribus) XXV annis' exco(m)ite) et l. 'de etate'²⁵

1255. ¹) quibuscumque *ed.* ^m) si *ed.* ^m) papa *ed.* ⁿ) sequitur VI *debet, e.* ^o) LXXXIII *ed.*
^p) si *mel. ed.*

1) *Dig.* 2, 13, 3. 2) *e. 1 X de fide instr.* (II, 22). 3) *Dig.* 2, 13, 9, 4. 4) *Auth.* 45 *pr.*
5) *Dig.* 43, 5, 3, 1. 6) *Dig.* 49, 11, 15, 7 *et* l. 2. 7) *Dig.* 19, 11, 15, 5. 8) *Cod.* 2, 1, 7.
9) *Dig.* 1, 7, 39. 10) *Dig.* 1, 1, 16, 3. 11) *Dig.* 49, 11, 5. 12) *Cod.* 8, 5, 2. 13) *Cod.* 5, 39, 5.
14) *Auth.* 114, 6. 15) *e. 7 X de off. archid.* (I, 23). 16) *e. 17 X de maior.* (I, 33). 17) *e. 17 in VI. de elect.* (I, 6). 18) *e. 25 X de sent. et reuel.* (II, 27). 19) *Dig.* 49, 16, 3—5. 20) *Dig.* 42, 1, 63. 21) *e. 3 Di. LXXXI.* 22) *e. 19 C. III qu. 6.* 23) *e. 7 X de restit.* (II, 13). 24) *e. 1 X de seismat.* (V, 8). 25) *Dig.* 1, 1, 6 *et* 13.

et ff. de re iudicata l. 1.¹ Et dico hoc casu generalem citationem sufficere propter incertitudinem, nam tam valet generale in omnibus quantum speciale in singulis, ff. de administratione tutorum l. 'si duo'², C. si ut minor ab hereditate se [abstineat] autem, 'si omnes'³, C. de remissione pignoris l. 'si eo'⁴, C. de fabri(censibus) l. 'si quis consortium' li. XI.⁵ et in Auten. de collatoribus § 'eos' collat. IX.⁶ Extra de probationibus 'licet'⁷ et qui ma(trimonium) accusare possunt 'cum in tua'⁸ et de clam(destina) des(ponsatione) 'cum inhibicio'⁹, immo iustior actus fore censetur, qui fit publice, ff. de ritu nuptiarum l. finali¹⁰ et de administratione tutorum l. 'non existimo'¹¹ et de iure fis(c)i l. 'non intelligitur' in principio¹².

VI. Questio.

10

et. 67, 124, 1.

Super VI. questione, qua queritur utrum citatio facta in loco, ubi communiter habitabant inimici notorii citati, longe absente ipso citato, ex hoc reddatur nulla et per consequens processus et sententia subsequenti.

VII. Questio.

et. 67, 1.

Item super VII. qua queritur utrum si citatus notorie nequeat sine periculo grandi ad locum ad quem citatus est comparere, ex hoc possit sententia dici nulla.

VIII. Questio.

et. 67, 1.

Item super VIII. qua queritur utrum si familiares citantis sint capitales inimici citati et sint potentes et multi, citatio sit nulla, ita quod necesse non fuerit comparere vel mittere excusatorem.

20

IX. Questio.

et. 67, 1.

Item super IX. utrum si imperator capitalis inimicus fuerit regis tempore processus et sententiae sententia sit nulla.

respondemus quod cum notorium fuerit ita esse, citatio nulla fuit nec artavit citatum et per consequens processus nullus fuit factus postea nec valuit sententia subsequenti, et hoc rationibus infrascriptis. Ad hoc enim ut citatio facta artet citatum, necessario requiritur, ut ad citati noticiam perveniat, ubi est presens et potest adiri, et si presens non sit nec latitet, debet sic fieri, ut ad citatum possit verisimiliter pervenire, ff. que sententiae sine) appellatione) rescindantur l. l. § 'item cum ex edicto'¹³, Auten. de litigiosis § 'si vero causam'¹⁴. Unde iura, que dant modum citandi absentem, dicunt, quod fiat per edictum publice propositum, quod multis patere et innotescere potest, vox vero preconis horrida paucis patet, vult etiam, quod fiat in loco, ubi sunt amici et consanguinei vel affines citati et tales, de quibus verisimile sit, quod citato demerent aut defendant seu excusent eundem, ff. ex quibus) cau) sis) ma) iores) l. 'ergo'¹⁵ et ex quibus) cau) sis) in possessionem) ce)latur) l. 'hec autem' § l.¹⁶, Extra de dolo) et contumacia) 'causam que' et c. 'venerabilis'¹⁷, vel fiat procuratori vel ad domum citati, ff. de dampno) infecto) l. III.¹⁸ et quod si aut clam l. 'aut qui aliter' § 'si forte'¹⁹ et C. de ab(sentium) excusatione) l. penultima²⁰ et § 'et quando' in autentica) 'qui semel'²¹. Si ergo citatio fiat aliter, non valebit, C. de iure fis(c)i) l. 'certa forma'²², ff. de cen(sibus) l.

1255. *et. 67, 1. d. 1. c. 1. in possessionem) ce)latur) et in po)ncipio) c.*

40

1) *Dig. 4, 1, 1.* 2) *Dig. 26, 7, 51.* 3) *Cod. 2, 38.* 4) *Auth. ex Novell. 119 cap. 6' notat Gothofredus.* 5) *Cod. 8, 2, 1.* 6) *Cod. 11, 10, 4.* 7) *c. 9 X de probat. (II, 19).* 8) *l. 1. c. 1. X de clam. desp. (IV, 30).* 9) *Dig. 23, 2, 68.* 10) *Dig. 9, 1, 1.* 11) *Dig. 49, 11, 1.* 12) *Dig. 49, 8, 1, d. 1.* 13) *Nov. 112, 3 pr.* 14) *Dig. 4, 6, 22, l. 1.* 15) *l. 1. c. 1. X de dolo) et contumacia) II, 119.* 16) *Dig. 39, 2, 1.* 17) *Dig. 43, 24, 5, 2.* 18) *l. 1. c. 1. X de ab(sentium) excusatione) II, 119.* 19) *l. 1. c. 1. X de clam. desp. (IV, 30).* 20) *l. 1. c. 1. X de ab(sentium) excusatione) II, 119.* 21) *l. 1. c. 1. X de ab(sentium) excusatione) II, 119.* 22) *Cod. 10, 1, 4.*

forma¹. Nam citatus aliter ignorare presumitur nec artatur, ff. de decre(tis) ab or(dine) fa(ciendis) l. fi(nali)² et de insti(toria) ac(tione) l. sed et si pupillus³ § proseribere⁴, C. de tabula(riis) l. generali⁴ li. X. Quid ergo si fiat citatio inter inimicos, de quibus non est verisimile, quod citatum defendant vel excusent, sed offendant, nec sibi noti-
 5 ficient, sed occultent, ut contra eum quasi contumacem procedatur, quibus etiam publicare citationem⁵ est periculosum citato, ne forte insidias sibi parent, ar(gumentum) C. quando et § l. unica li. X⁵. Quis sane mentis duceret citationem talem tenere presertim citato in loco longe remoto existente? Certe nullus, quia ratio naturalis contrarium dicit et citationi tali obviat forma iuris, ut in iuribus allegatur, et ideo nulla est censenda
 10 citatio talis et pro non facta habetur, et quia non apparere citatio censetur et viciose facta, ff. de contrahen(da) emp(tione) l. in lege⁶ et qui satisfacere eo(gantur) l. quociens⁷. Ad hoc etiam facit quod dictum est, quia citatus erat in loco longe remoto, quod magis exegerat negocium, quia non est verisimile citationem talem ad citatum, prout de iure requiritur, pervenisse, LXIII. di. cum longe⁸ et ar(gumentum) ff. qui et a quibus l.
 15 in fraudem⁹. Preterea cum iura tradant modum citandi absentem qui non latitat, scilicet ut citetur ad locum domicilii vel personaliter, si potest adiri, vel facere debet iudex cum requiri per iudicem, in cuius territorio domicilium habet vel moratur, ff. ex quibus cau(sis) in po(ssessionem) ea(tur) l. Fulcinius¹⁰ et de dampno in(fecto) l. III.¹¹, Extra de do(lo) et contu(macia) causam¹² et de eo qui mit(titur) in po(ssessionem)
 20 si adversarius¹³ et ibi no(tam) Immo(centii) et alio(rum) doe(torum). Et [cum] hic forma illa servata non fuerit, non valebit, ut dictum est supra.

Item debet locus esse tutus, ad quem fit citatio et partibus acomodatus, non periculosus. Nam excusatur honeste qui non potest ad iudicem venire secure, ff. si quis cau(tionibus) l. II.¹⁴ circa fi(nem), cum dictus facit presentiam suam periculosam, et
 25 de iudi(cii)s l. si locus¹⁵, Extra de appell(ationibus) ex parte¹⁶ et de testi(bus) e. cum olim¹⁷ et de confi(rmatione) utili vel [inutili cum] dilecta¹⁸. Nullus autem locus potest magis esse periculosus quam ille, in quo sunt et inhabitant ac dominantur inimici capitales citati, Extra ut li(te) non con(testata) e. accedens¹⁹ et de sen(tentia) ex(communitionis) e. de cetero et e. quamvis²⁰. Preterea preceptum iudicis supra
 30 impossibili nullius est momenti, sive sit impossibile iuris sive facti, ff. que sen(tentie) si(ne) appell(atione) rescin(dantur) l. fi(nali)²¹. Sed istud preceptum impossibile fuit, scilicet ad talem locum venire, quare etc. Nam inimicicia capitalis impotentie equiparatur, ut dicto e. quamvis²⁰, et cuius fame parendum est, multo forcius eius vite, ff. de adul(teriis) l. si adulterium cum incestu § penult(imo)²². Quis enim inimicus iusticia
 35 et ratione naturali attentata petere posset a quocumque, etiam sibi subdito sine rubore, quod coram eo compareret, ipsius insuper presentibus multis et potentibus inimicis, Certe hoc refugeret et horreret ratio et equitas naturalis nec permetteret conditio fragilitatis humane. Hoc igitur exigi non potest nec sequi potest ex eo, si non pareatur, pena vel prejudicialis effectus de iure, ff. de usu (fructu) l. III. § finali²³. Item si
 40 arbiter vel iudex me vocaret ad locum inhonestum, puta popinam vel lupanar, in quo non possem sine indecentia comparere, talis citatio non valeret nec sententia ibi lata contra me absentem, ff. de arbi(tris) si cum dies § si in aliquem²⁴. Igitur multo forcius non debet valere citatio nec sententia facta vel lata ad locum et in loco, in quo

1255. 1.) citatum *ed.*

45 1) *Dig.* 50, 15, 1. 2) *Dig.* 50, 9, 6. 3) *Dig.* 11, 3, 11, 3. 4) *Cod.* 10, 71, 3. 5) *Locus corruptus. Videtur esse Cod.* 10, 35. 6) *Dig.* 18, 1, 77. 7) *Dig.* 2, 8, 6. 8) *e.* 25 *Di. LXIII.* 9) *Dig.* 40, 9 *plures.* 10) *Dig.* 12, 1, 7. 11) *Dig.* 39, 2, 1. 12) *e.* 3 *X de dolo (II, 14).* 13) *e.* 1 *X de eo qui mittitur (II, 15).* 14) *Dig.* 2, 11, 2, 9. 15) *Dig.* 5, 1, 59. 16) *e.* 17 *X de appell. (II, 28).* 17) *e.* 31 *X de test. (II, 20).* 18) *e.* 1 *X de confir. (II, 30).* 19) *e.* 1 *X ut lite non con- test. (II, 6).* 20) *e.* 11 *et* 58 *X de sent. ecomm. (V, 39).* 21) *Dig.* 49, 8, 3. 22) *Dig.* 48, 5, 29, 9. 23) *Dig.* 7, 1, 3, 3. 24) *Dig.* 4, 8, 5 *et* 11.

sine persone periculo non poteram comparere, quia maius est periculum vite quam fame vel indecentie, ff. quod me tus) cau(s)a l. III.¹ et l. nec metum² et l. sequenti) § metum³. Talis quidem scilicet inimicitia non tantum habet cause periculum, sed persone. Insuper inimicitie capitales familiarium iudicis merito faciunt et reddunt locum suspectum et periculosum, sicut enim odiosus et inimicus domino toti eius familie pre-
sumitur odiosus, sic econtra C. si quacumque pre(ditus) po(testate) l. unica⁴, Extra ut
lite) non con(testata) e. 'accedens'⁵. Unde dominus propter familiam est suspectus,
ff. de officio) presidi) l. 'senatus' § ultimo⁶ et de iurisdictione) omni(um) in die) l. cum⁷ et facit Extra de officio) iudicis) delegati) 'ex insinuatione'⁸ cum nota) ibi
per Innocentium. Rursus non refert, undecumque imminet periculum sive metus,
dum tamen vere imminet, ff. quod metus cau(s)a l. 'metum' § 'in hac'⁹ et C. eo(dem)
'non interest'¹⁰ et ff. si quis cau(tionibus) l. II¹¹.

Item inimicitia iudicis maxime sic potentis a veniendo citatum excusat, ff. de lib(e-
rali) cau(s)a) 'si pariter'¹², quia sua presentia periculum facit, ff. si quis cau(tionibus)
l. II, circa finem¹³. Unde excusatur citatus propter eam, III. q. IX, 'hortamur' et c. 15
'accusatori'¹⁴ et [q. V.] c. 'quia suspecti'¹⁵, ff. de dona(tionibus) cau(s)a) mor(tis) l. III¹⁶.
Unde cum ista fuerint notoria, non fuit necesse regem venire nec mittere excusatorem,
nam nuntio excusatori eque periculum imminet. Notorium est enim quod eius nuntii
capiantur ubique in terra imperii. Nec fuit etiam opus, cum esset notorium,
excusatorem vel recusationem proponere vel probare, quia notoria propositione vel pro-
batione non egent, sicut iura dicunt, quod venditor debet exprimere vicia servi vel ani-
malis morbosi, ea tamen que patent et notoria sunt exprimere non oportet, quia plus
operatur evidentia quam expressio verbi, ff. de contrahenda) emp(tione) 'ea que'¹⁷ et
de edificio) edicto) l. I, § I, et l. 'si tamen' § II,¹⁸ et de actionibus) emp(ti) 'emp-
torem' in principio¹⁹ et C. qui et adver(sus) quos l. I,²⁰ cum glo(s)a) et de appell(ationi-
bus) l. 'reives'²¹ et de accusa(tionibus) 'ea quidem'²², II. q. I, 'de manifesta' et c. 'mani-
festa'²³, Extra ut lite) non con(testata) e. II,²⁴ et de accusa(tionibus) 'evidentia'²⁵ et
notam Innocentii Extra de dila(tionibus) c. 'preterea'²⁶ et de significa(tione) c. 'ex
parte'²⁷.

Item certum est de iure canonico, quod iudex ordinarius potest sic[ut] delegatus
recusari et eo recusato iudex esse desinit recusantis, unde lata per eum sententia post-
modum non valeret, Extra de appell(ationibus) 'cum speciali'²⁸ cum nota) ibidem. Cum
autem notoria est recusationis causa, habetur pro proposita et probata, ergo non est
iudex competens illius, cuius est notorius inimicus, nec valet sententia lata contra ipsum,
ut fuit in proposito, ut dicto c. 'accedens'¹². Unde notat Hugutio) et textus invit.⁸
III. q. V, 'quia' suspecti¹⁵, quod postea recusatio seu exceptio inite suspicionis propter
inimicitiam desinit esse iudex, sicut dicitur ibidem de sancto Iohanne Crisostomo, qui
vocatus a concilio, ubi erant iidem inimici et iudices, noluit venire nec fuit necesse
excusationem mittere, et idem legitur de Astanasio) sancto viro, in quibus non valuit
sententia, quia iudices inimici erant et notorium erat. Preterea sicut non poterat rex
ad causam agendam comparere secure, ita nec recusationem proponere. Unde cum

1255. *ubi et* quare *ed* *l. sic et*.

1) *D. 1, 2, 3*. 2) *Videtur esse Dig. 1, 2, 7 'nec timorem'*. 3) *Dig. 1, 2, 9 pr.* 4) *Cod. 5, 7, 1*.
5) *X de con. test. II, 6*. 6) *Dig. 1, 18, 16*. 7) *Dig. 2, 1, 13*. 8) *In X de off. iud.*
l. 29 non accedens. 9) *Dig. 1, 2, 9 'Paraphrasium non accens'*. 10) *Cod. 2, 19, 5*. 11) *Dig. 45*
12) D. 1, 19, 12, 9. 13) *Dig. 2, 11, 2, 9*. 14) *c. 29 et 1 C. III qu. 9*. 15) *c. 15*
III. 16) *Dei. 1, 6, 3*. 17) *D. 1, 18, 1, 13*. 18) *Dei. 21, 1, 1, 1 et 18, 2*. 19) *Dig.*
1, 1, 1, 1. 20) *Cod. 2, 32, 1*. 21) *Cod. 7, 62, 11*. 22) *Cod. 9, 2, 7*. 23) *c. 17 et 15 C. II*
14. 24) *In X de con. test. II, 6*. 25) *c. 9 X de accusat. IV, 15*. 26) *c. 2 X de*
signif. VI, 2. 27) *In X de appell. I, 28*. 28) *c. 61 X de appellat. II, 28*.

esset eadem ratio in utroque, eadem iuris equitas esse debet, cum notorium esset utrumque. Nec obstat si opponatur, quod ordinarius non potest recusari nec desinit esse iudex propter recusationem, sed adiungitur sibi episcopus. Respondeo: Imo, sed Mar(chionem) et suos secaces bene recusari potest, et de iure canonico certum¹ est quod recusatur. 5 Glo(sa) et hoc tenet, ubi sunt inimicitie graves, quod naturalis est ratio nolle sub inimico iudice litigare, C. de iudi(cis) 'appertissimi'¹, ff. de lib(erali) causa 'si pariter'², ar(gumentum) C. de testi(bus) autem, 'si [quis] testi[bu]s'³. Et hec etiam recusatio sive suspitio in notoriis locum habet, natura quod gratius et amabilius dare quis inimico potest, quando si quis ei ad impetendum commiserit, quem ledere noluit. Igitur iudices 10 suspecti et inimici non debent esse, ut dicto c. 'quia suspecti'⁴, et ubi talis inimicitia et periculum sunt notoria, habentur pro propositis, ut est dictum.

Non obstat quod timor iudicis est iustus, quando reus eum timet, quia vult eum punire, quia hic loquimur de alio timore propter inimicitias aliunde contractas, ff. quod me(tus) cau(sa) l. III. § I⁵.

15 Non obstat quod no(tat) Immo(centius) dicto c. 'cum speciali'⁶ in fi(ne), quod tenet processus iudicis recusati, nisi appellatur, quia verum est, nisi sit notoria suspitio maxime inimicitie, nec etiam hoc dicit, sed dicit quod non recolat se legisse, quia forte non recordabatur de dicto c(apitulo) et glosa 'quia suspecti'⁴ et II. q. VI. c. 'quociens'⁷, ubi no(tat) Ho(stiensis), ut no(tat) alias in simili Extra de cognatione spi(rituali)⁸ c. I. 20 Igitur lata sententia contra non citatum legitime qui non potest contumax reputari, nullius est momenti, C. quo(modo) et quando in l. 'ea que'⁹ et ff. de re iudi(cata) 'de unoquoque'¹⁰, nec hic poterat tute proponi recusatio coram ipso.

Item contra absentem, etiam citatum in casibus criminalibus, que penam relegatione maiorem exposcunt, diffinitiva sententia ferri non potest de iure, ff. de penis l. 'absentem'¹¹, C. de accu(sationibus) l. 'absentem'¹². Quomodo igitur capitalis sententia ferri non potuit contra regem non citatum, dicimus quod nullo modo de iure non citatum, quippe cum dicimus propter illa que dicta sunt supra, quia sicut ex illis apparet, non potuit ex citatione tali contumax reputari, queritur et cetera. Habet enim citatio 25 modum suum ad effectum et finem certum ordinatum, effectum quidem et finem habet, ut in citati noticiam perveniat, ut sibi sua defensio non negetur, sed concedetur, C. de iure fi(sci) l. 'defensionis facultas'¹³, ff. de requirendis) re(is) l. I¹⁴.

Modum etiam habet ad hoc ordinatum, ut sic fiat, quod in noticiam citati perveniat vere vel presumptive, et ideo inventi sunt modi citandi diversi ad finem et effectum, ut citatus scire possit verisimiliter se citatum et possit suas defensiones habere, ut 35 patet ex predictis. Unde si citatio fiat taliter, quod citatus nesciat vel verisimiliter scire non possit, cum per consequens sibi defensio subtrahatur, citatio talis contra rationem naturalem et divinam et humana iura non valet nec lata sententia virtute ipsius. Nam prohibens vel impediens iter ad rem de qua agitur ipsam rem prohibere vel impedire seu subtrahere eo ipso videtur, ff. de iti(nere) actuque priva(to) l. 'veteres'¹⁵ 40 et quod vi aut clam l. II(I), § finali) et l. 'aut qui aliter' § 'si quis se' et § sequenti- bus¹⁶ et de vi et de vi armata) l. III. § 'si quis autem'¹⁷ et si quis aliquem testari) prohi(buerit) l. I. [§] I.¹⁸ et l. II. in princi(pio)¹⁸. Et ideo citatio facta per predictum modum et in locis promissis, cum debitum non operetur effectum, nullius est momenti

1255. 4) *corr. ex cautū c.* 5) *sequitur Respondeo ad.*

45 1) *Cod. 3, 1, 16.* 2) *Dig. 40, 12, 9.* 3) *Cod. 1, 20, 17.* 4) *c. 15 C. III qu. 5.* 5) *Dig. 4, 2, 3, 1.* 6) *c. 61 X de appellat. (II, 28).* 7) *c. 16 C. II qu. 6.* 8) *c. 1 X de cognat. spirit. (IV, 11).* 9) *Cod. 7, 43, 7.* 10) *Dig. 12, 1, 47.* 11) *Dig. 48, 19, 5.* 12) *Cod. 9, 2, 6.* 13) *Cod. 10, 1, 7.* 14) *Dig. 48, 17, 1.* 15) *Dig. 43, 19, 1.* 16) *Dig. 43, 24, 3, 8 et 5, 1 sqq.* 17) *Dig. 43, 16, 3, 6.* 18) *Dig. 29, 6, 1, 1 et 2 pr.*

nec valet sententia subsequita. C. de legi(bus) l. non dubium¹, quia non sufficit factum, nisi debitus modus et rei necessitas observetur. Extra de res(ri)tu(tione) spo(liatorum) c. Pisani².

Nec obstat si dicatur, quod imperator legibus est solutus et ideo obmissa citatione legitima ad diffinitivam, maxime in crimine lese maiestatis, potuit secundum legem suam quam super hoc edidit³ procedere. Dicimus enim quod defensio et per consequens citatio est de iure naturali, non solum de iure civili, ff. de iusti(tia) et iure) l. ut vim⁴. Naturalis enim ratio dicat, ut ille qui deffertur ad iudicem, deffensiones suas habeat et admittatur ad eas et ad hunc effectum fieri debet citatio, ne inauditus et indefensus aliquis iudicetur, in Iusti. de pe(na) te(mere) litigantium) § fi(nali)⁴, ff. de excusatione) mun(erum)⁵ l. I.⁵ et de re mili(tari) l. III. § si ad diem⁶, neque enim inaudita causa quemquam dampnari equitas non patitur. Si autem gravius quis puniatur, puta in opere metalli vel similem penam sive capitalem, non est irroganda in absentem pena, ff. de requirendis) reis l. I.⁷ et alibi scribitur: inaudita parte nichil possumus diffinire. Extra de causa pos(sessionis) [et] propri(etatis) c. I.⁸, II. q. I. c. I.⁹, ff. ad I(egem) 15 Corneli(am) de sicca(ris) l. inauditum¹⁰. Alias non esset differentia inter nocentes et innocentes, sed posset princeps pro voluntate condemnare quem vellet et esset penes eum potestas in subditis vite et necis nec esset regia nec civilis, sed tyrannica potestas in eo contra rationem naturalem, que nedum hominibus, sed etiam brutis defensionem adversus periculum concedit, ff. ad I(egem) Aquili(am) l. itaque¹¹ et si quadrupes 20 pauperiem) fe(cisse) di(citur) l. I. § cum arietes¹², C. ad I(egem) Cor(neliam) de sicca(ris) l. si quis¹³ et unde vi l. I¹⁴.

Hinc enim defensioni corporali adversus corporalem molestiam permessa defen-
sioni iudiciali adversus iudicis vel adversarii oppressionem et calumpniam potest merito comparari et equali debet ratione permitti, C. de advocatis) diver(sorum) iudi(ciorum) 25 l. advocati et ti(tulo) se(quenti) l. laudabile¹⁵, et sufficit in talibus iusta causa timoris et si non sequitur effectus, ff. de donationibus) causa mor(tis) l. Fulcinius¹⁶ et de usucapionibus) l. non solum § si dominus¹⁷. Erit etiam contra iura divina philo-
sophica et humana, ff. de hiis qui sunt sui vel ali(eni) in(ris) l. I. § fi(nali) et l. se(quenti)¹⁸, XI. q. III. imperatores¹⁹, II. q. I. imprimis²⁰. Ad hoc enim fit citatio, ut iudex 30 veritatem examinet et recte iudicare possit deffensionibus rei auditis et ab eo presente queratur ratio, aliter non posset examinari negotium vel recte sententia ferri, ff. de iustitia) et iure) l. I.²¹ et de pe(nis) l. absentem²², III. q. IX. c. absens²³, II. q. I. in primis²⁰, III. q. IX. re vera²⁴, XI. q. III. c. grave et c. sequenti²⁵, XXX. q. I. c. hiis ita²⁶, XI. q. III. c. eorum²⁷. Hoc autem, scilicet cognitio plena iudicis et 35 deffensio reo naturali et divino iure permessa non fieret, si citatio obmitteretur et posset obmitti. Hoc etiam divino probatur exemplo, ut patet in Genesi de Adam, Caym et Sodomitis, quos requisivit et vocavit Dominus, antequam sententiam ferret in eos, ut sciret eis presentibus, si res sic se habebat, et excusationes si quas haberent audiret, licet omnia essent sibi notoria sicut Deo, II. q. I. imprimis²⁰ et c. Deus omnipotens²⁸, 40 Extra de accu(sationibus) c. qualiter²⁹. In notoriis etiam est citatio facienda ratione naturali, cum multe possint esse deffensiones pro reo, que iudici latent, ut patet in

1255. ¹ *Cod. l. 11, c. 2*. ² *c. 19 X de inst. (II, 13)*. ³ *Supra nr. 329*. ⁴ *Dig. l. 1, 3*. ⁵ *Inst. D. l. 29, c. 1*. ⁶ *Dig. 49, 16, 3, 7*. ⁷ *Dig. 48, 17, 1*. ⁸ *c. 1 X de causa poss. (II, 12)*. ⁹ *II q. 1, c. 1*. ¹⁰ *D. n. 48, 8, 2*. ¹¹ *Dig. 9, 2, 4*. ¹² *Dig. 9, 1, 11*. ¹³ *Cod. 9, 16, 5*. ¹⁴ *Cod. 8, 3, 1*. ¹⁵ *Cod. 2, 7, 11 et 23*. ¹⁶ *Dig. 3, 6, 43*. ¹⁷ *Dig. 41, 3, 33, 2*. ¹⁸ *Dig. 41, 3, 33, 2*. ¹⁹ *c. 98 C. XI q. 1*. ²⁰ *c. 7 C. II q. 1*. ²¹ *Dig. l. 1, 1*. ²² *Dig. 48, 19, 5*. ²³ *III q. 9, c. 1*. ²⁴ *c. 12 C. III q. 9*. ²⁵ *c. 74 sq. C. XI q. 3*. ²⁶ *c. 10 C. XXX q. 1*. ²⁷ *c. 10 C. XI q. 3*. ²⁸ *c. 29 C. II q. 1*. ²⁹ *c. 17 X de accus. (V, 1)*.

exemplis et iuribus supradictis, Extra de iureiurando 'ad nostram'¹. Nec obstat si de contumace citato opponatur, quod ille propter culpam suam et dolum pro presente habetur. Autem, ut omnes obe(diant) iudicibus) provin(ciarum) § 'si vero neque'², C. ubi de crimi(nibus) agi oport(teat) aut(en), 'qua in provincia'³, et per eum facit quominus defensio sibi detur. Dominus etiam, qui proponit vassallum suum propter culpam a fendo cecidisse vel cadere debere, cum citare debet legitime, ut in Li. Feu. de mi(lite) va(sallo) qui contumax est l. mica⁴, ar(gumentum) C. de iure fisci l. 'defensionis facultas'⁵.

Imperator igitur, qui est lex animata civilis in terris et vigor iusticie sive iuris esse dicitur, C. de iure fis(ei) l. 'prohibitum' in fine⁶, Autem, de consu(libus)⁷ § fi(nali) collat. III[I].⁷, iura talia tollere vel mutare non potest, ff. de capite dimi(nutis) l. 'eas'⁸ et Insti. de legi(tima) agnatorum) suc(cessionem) § ti(nali)⁹. Unde ipse imperator a tali lege non est solutus, Insti. de iure na(turali), gen(tium) et ei(vili) § 'sed naturalia'¹⁰. Licet modum citandi mutare possit, sic tamen eum citare oportet, ut in citati noticiam veniat vel venire verisimiliter presumatur, aliter ipsam citationem tolleretur in effectu, ff. quod vi aut clam l. [I.] § 'si quis'¹¹.

Non obstat etiam lex, quam imperator predictus edidit, que incipit 'Ad reprimenda'¹², quod in talibus procedi possit etiam contra absentem, quia non includit regiam dignitatem, que non cadit sub clausula generali tanquam excellens, Extra de rescriptis) e. 'sedes'¹³ et de ma(ioritate) et obe(dientia) e. 'solite'¹⁴. Item ad non subditos extendi non potest. Cum ergo rex non esset quoad talia sibi subditus, non extenditur ad eum, C. de sum(ma) tri(nitate) l. I¹⁵. Item lex illa requirit citationem legitimam, que hic non processit, ut ex premissis apparet, nec ipse illam tollere potuit, ut est dictum¹⁶.

Preterea advertendum est, quod esto sine preiudicio, quod imperator citationem huius obmittere potuisset, ipse tamen per citationem voluit in negotio isto procedere et in hac causa fuit sua intentio servato iuris ordine procedere, ut in sententia eiusdem apparet, debuit igitur illa servare, que in citatione legitima requiruntur, quod non fecit, ut in superioribus est probatum ex ore suo. Igitur ut viam, quam ipse elegit, sequamur, patet quod citatione non valente, non valebit processus, argumentum) ff. de tribu(toria) [actione] l. 'quod in herede' § 'eligere'¹⁷, C. de codicillis) l. 'nec codicillos'¹⁸ et quod no(tatur) per Ho(stiensem) Extra de prescrip(tionibus) e. 'cum ex officii'¹⁹.

Ex his igitur patet nullam fuisse sententiam, quod citatio legitima non processit, nec ille contra quem fuit lata sententia potuit contumax reputari, C. quomodo et quando iu(dex) l. 'cessante' et l. 'ea que'²⁰. Debet etiam dici nulla ex alio capite, quia in subditum ecclesie et non summ. in suo territorio non inventum nec sibi per suum iudicem remissum lata fuit et sic non fuit a competenti iudice promulgata, C. si a non com(petenti) iu(dice) l. I. et II.²⁰ et ad l. Fa(biam) de pla(giariis) l. 'non valet'²¹.

X. Questio.

Super decima questione, qua queritur utrum edictum citatorium in dicta causa publice propositum apprehendat regem, qui citationis tempore erat extra districtum

1255. 7) const. ed. 8*) III. add. ed. 2) non codicillum ed.

1) c. 21 X de iureiur. (II, 24). 2) Auth. 73, 3. 3) Cod. 3, 15, ad 2. Auth. ex Novell. 69 cap. 1 notat ibi Gothofredus. 4) Cons. Feud. II, 22. 5) Cod. 10, 1, 7. 6) Cod. 10, 1, 5, 2, 7) Auth. 34, 4. 8) Dig. 4, 5, 8. 9) Inst. 3, 2, 8. 10) Inst. 1, 2, 11. 11) Dig. 43, 21, 1, 10. 12) Supra nr. 929. 13) c. 15 X de rescript. (I, 33). 14) c. 6 X de maior. (I, 33). 15) Cod. 1, 1, 1, 16) Dig. 14, 4, 9, 1. 17) Cod. 6, 36, 5. 18) c. 16 X de prescript. (II, 26). 19) Cod. 7, 43, 2 et 7, 20) Cod. 7, 48, 1 et 2. 21) Cod. 9, 20, 1.

citantis nec infra eius districtum domicilium obtinebat, respondemus, quod regem non apprehendit huius edictum quoad iuris effectum nec artavit eum citatio talis, quia edictum iudicis suum non extendit effectum extra suum territorium et fines iurisdictionis sue nec aretat illos, qui extra territorium eius consistant, ff. de iurisdictione^b omni(um) iudicium) l. ultima¹ et de rebus ane(toritate) iudicis) possi(dendis) l. 'cum unus' § finali², C. de apparitoribus) procon(sulis) et le(gati) l. ultima li. XII.³ et Extra de consti(tutionibus) c. 'ut animarum' li. VI.⁴ et notari consuevit de sententia exco(m)muni(cationis) c. 'a nobis'⁵ et de foro) competi(tenti) c. 'Romana' § 'contrahentes' li. VI.⁶ et de eo qui mit(titur) in possessionem) causa re i(s)tervande)^c c. finali⁷. Ad hoc prestat efficax argumentum Auten. de man(datis) principum) § 'mox autem'⁸ et fere totus¹⁰ liber Autenticarum) circa finem) cuiuslibet tituli, ubi ut homines constitutionibus astringantur, non solum in urbe et loco, in quo imperator degebat, volebat et precipiebat imperator eas publicari, sed in singulis provinciis per edicta, ut qui in provinciis habitabant, eas scirent, XVI. di. 'quod dicitis'⁹, LXXXII. di. 'proposuisti'¹⁰. Ut enim aliquis vere vel fere contumax dici possit, necesse est citationem in citati noticiam pervenire, unde per litteras requiri debet absens ab illo in cuius territorio commoratur vel ipse requiri debet, ubi se exhibet per illum qui potest eum remittere, ff. de requirendis) re(is) l. l. § l.¹¹.

Item citatio est interlocutoria sententia, ff. de arbitris) l. 'qualem' § fi(nali)¹² et C. de episcopis) et clericis) l. 'omnes' § 'preterea'¹³. Interlocutoria non minus iudicis non potest per eum sortiri effectum in territorio alieno, ymo oportet quod per iudicem illius territorii ad requisitionem pronunciantis effectum mancipetur, ut in dicta l. 'cum unus'² et aliis iuribus superius allegatis et de re iudicata) l. 'a divo'^d § l.¹⁴, ff. de requirendis) re(is) l. l.¹¹, Auten. ut nulli iudicium) § 'si quis vero'^e¹⁵, nec potest plus aretare citatio proposita per edictum, quam specialis facta persone, Quo(m) specialis non aretat facta per eum extra suum territorium, multo minus per edictum citatio facta artabit, quia vox precouis paucis innotescit, C. quo modo) et quando index) in auten. 'qui semel'¹⁶.

XI. Questio.

Super questione XI, qua queritur utrum rex vassallus pro certis rebus imperii, non habens infra districtum imperialem domicilium, potuerit committere crimen lese maiestatis contra imperatorem, de feloniam enim non est dubium quin eam committere posset, respondemus quod secundum proposita non commisit nec committere potuit rex crimen lese maiestatis. Attendendum est enim quod ideo crimen lese maiestatis dicitur, quia maiestatem illius, quem quis venerari et revereri habet ut suum maiorem principem, offendit, scilicet principem et ad similitudinem divine maiestatis dicta est terena imperialis, argumentum C. de hereticis) aut en. 'Gasaros'¹⁷, Extra eo(dem) c. 'vergens'¹⁸. Quicumque igitur imperatori subditus machinatur in mortem ipsius vel aliquid committit in eum de hiis, que continentur sub crimine lese maiestatis, que habentur ff. et C. de casibus) lese) maiestatis)¹⁹, incidit in crimen et penas illius iuxta traditionem legum) sub illo titulo positarum. Illi autem qui subditi non sunt imperio nec recognoscunt imperatorem superiorem, non incurrunt in hanc penam, quia illum, cuius est maiestas,

¹ 1255, c. 1. ² *in fine* s. *ed.* ³ *in fine* s. *ed.* ⁴ scilicet *ed.* ⁵ *in fine* s. *ed.* ⁶ *in fine* s. *ed.* ⁷ *in fine* s. *ed.* ⁸ *in fine* s. *ed.* ⁹ *in fine* s. *ed.* ¹⁰ *in fine* s. *ed.* ¹¹ *in fine* s. *ed.* ¹² *in fine* s. *ed.* ¹³ *in fine* s. *ed.* ¹⁴ *in fine* s. *ed.* ¹⁵ *in fine* s. *ed.* ¹⁶ *in fine* s. *ed.* ¹⁷ *in fine* s. *ed.* ¹⁸ *in fine* s. *ed.* ¹⁹ *in fine* s. *ed.*

¹ *Dig.* 12, 5, 12, 2. ² *Dig.* 12, 5, 12, 2. ³ *Cod.* 12, 5, 3. ⁴ c. 2 in VI. de constit. (I, 2). ⁵ *Auth.* 17, 36. ⁶ c. 1 § 3 in VI. de pro comp. (II, 2). ⁷ c. 1 X de eo qui ⁸ *Auth.* 17, 36. ⁹ c. 11 *De.* XVI. ¹⁰ c. 2 *De.* LXXXII. ¹¹ *Dig.* 48, 11, 1. ¹² *Dig.* 1, 8, 11, 2. ¹³ *Cod.* 1, 3, 12, 6. ¹⁴ *Dig.* 12, 1, 15, 1. ¹⁵ *Auth.* 127, 12. ¹⁶ *Auth.* 17, 36. ¹⁷ *Auth.* c. *No ill.* 112 cap. 3 *notat Gothofredus.* ¹⁸ *Cod.* 1, 3, ad 19. *Cf. supra* ¹⁹ *Auth.* 17, 36. ²⁰ *Auth.* 17, 36. ²¹ *Auth.* 17, 36. ²² *Auth.* 17, 36. ²³ *Auth.* 17, 36. ²⁴ *Auth.* 17, 36. ²⁵ *Auth.* 17, 36. ²⁶ *Auth.* 17, 36. ²⁷ *Auth.* 17, 36. ²⁸ *Auth.* 17, 36. ²⁹ *Auth.* 17, 36. ³⁰ *Auth.* 17, 36. ³¹ *Auth.* 17, 36. ³² *Auth.* 17, 36. ³³ *Auth.* 17, 36. ³⁴ *Auth.* 17, 36. ³⁵ *Auth.* 17, 36. ³⁶ *Auth.* 17, 36. ³⁷ *Auth.* 17, 36. ³⁸ *Auth.* 17, 36. ³⁹ *Auth.* 17, 36. ⁴⁰ *Auth.* 17, 36. ⁴¹ *Auth.* 17, 36. ⁴² *Auth.* 17, 36. ⁴³ *Auth.* 17, 36. ⁴⁴ *Auth.* 17, 36. ⁴⁵ *Auth.* 17, 36.

pro principe non habent quoad se nec maiestatem eius sibi preesse cognoscunt, ut maiestas dicitur quasi maior potestas, illius scilicet qui committit in eum, cuius respecta debet esse potestas, et hic imperator potestatem non habet in regem, ff. de verborum sig(nificatione) l. 'potestatis'¹. Ergo etc. Unde leges commissa crimina in principem vel rem publicam per hostes nec crimina dicunt in eis nec penas imponunt, licet in subditis imperii, qui cum eis machinantur, appellent crimen lese maiestatis et penas illis imponant. Essent enim leges ludibrio, que hostibus vel aliis non subditis penas imponebant vel maiestatem principis offendere indicarent. Unde cum sint multi non subditi Ro(mano) imperio, sicut canones dicunt et videmus de facto, Extra de iudi cibus 'novit'² et qui filii sunt legitimi 'per venerabilem'³ et de privilegiis 'super specula'⁴ et l. 'iuravit'⁵, cum dicit 'si imperialis maiestas causa in cognitionaliter'⁶ et 'omnes iudices, qui sub imperio nostro sunt' etc., C. de legibus l. finali⁶ et de summa trinitate l. I.⁷, et ibi consuevit nominari, de quibus est rex Robertus, non astringitur imperatori ad reverentiam nisi tantum quantum feudi natura requirit, et si agatur de crimine extra feudum commisso, ut in proposito, non videtur quod imperator super hoc habeat iudicare, sed per illum habet iudicari rex, cui subest ratione domicilii et persone, scilicet⁸ per ecclesiam, in cuius terris nulla competit imperii iurisdictione vel potestas. Nec etiam quando agitur de commissione feudi, dominus cuius causa agitur habet iudicare, sed pares, ut in Li. Feu. de prohibita feudi alienatione per Fredericum l. 'imperiale'⁹ § 'si inter duos'. Lex enim feodalis non dat imperium vel iurisdictionem in vassallum, nisi quantum feodi natura inducit. Unde quia rex in imperio non habebat nec habet domicilium nec ei suberat nec subest ratione persone, non potest dici proprie subditus quoad personam, quia sola possessio non facit domicilium, ff. ad municipalem l. 'libertus' § 'sola ratio' et § 'sola possessio'⁹ et C. de incolis l. 'eum neque' lib. X¹⁰. Sed respectu feodi et rerum subditus est, si quod patet, et quia dimittendo bona feodalia ab oneribus et muneribus imperii, fit immunis presertim ante prestitam fidelitatem et iuramentum et in casu presenti, ff. de usufructu l. 'cum fructuarius' et l. 'si absente'¹¹ et de edicto edic(to) l. 'quodsi nolit' in principio¹² et de rei vindicatione, l. finali¹³ et ne quid in loco publico fiat l. II. § 'hoc interdictum'¹⁴ cum sequentibus¹³⁻¹⁴.

Extra de novi operis nunciatione c. I.¹⁵ et de foro competentis c. 'Romana' li. VI¹⁶. Et sic non potest hic dici, quod licet terras teneat ab imperio, quod sit simpliciter subditus imperii, sed tamen ratione feodi sive rerum, que possunt cadere in commissum, si feloniam committat, nec potest hac ratione respecta agi ad aliud contra ipsum, nisi quod feudum perdat, non quod crimen lese maiestatis commiserit. Nec casus occurrit¹⁵ in quo rex potuerit crimen lese maiestatis incurrere, ut ex predictis apparet, sed posset in dubium revocari, subposito quod rex commisisset in terra imperii, puta mittendo subsidium subditis imperii, qui rebellarent iniuste contra imperatorem vel occupando seu occupari faciendo terras imperii, commiserit crimen lese maiestatis. Et videtur quod sic, quia locus et persona faciunt transire crimen in aliud genus vel speciem criminis, sicut furtum, si committatur in ede sacra, efficitur sacrilegium et iniuria, si committatur in sacerdotes et ecclesiarum ministros, sacrilegium est, ff. ad legem Iuliam pecularum l. 'divi'¹⁶ et l. 'sacrilegii'¹⁷ et de penis l. 'aut facta' § 'causa'¹⁷ et § 'persona'¹⁸

1255. f) cognita ed. f) si ed. g) interdicto ed. h) si ed. i) sequentibus c. occurreret c. k) divus ed. l) laus ed.

1 Dig. 50, 16, 215. 2) c. 13 X de vobis, (II, 1). 3) c. 13 X qui plii (IV, 17). 4) c. 28 X de privil. (V, 32). 5) c. 4 C. XXII qu. 4. 6) Cod. 1, 14, 12. 7) Cod. 1, 1, 1. 8) Cons. Feud. II, 54, 7. 9) Dig. 50, 1, 17, 5 et 13. 10) Cod. 10, 40, 1. 11) Dig. 7, 1, 64 et 48, 12) Dig. 21, 1, 31 pr. 13) Dig. 6, 1, 80. 14) Dig. 43, 8, 2, 1 sqq. 15) c. 1 X de novi op. nunc. (V, 32). 16) c. 1 in VI. de foro comp. (II, 2). 17) Dig. 48, 11, 6 et 7. 18) Dig. 48, 19, 16, 2 et 3.

et C. de episcopis) et clericis) l. 'si quis' ¹. Lex) etiam dicit, quod si quis consentiat et iuvet filium in occisione^m patris, pena legis) Pompeye de patricidiis² puniaturⁿ. Unde rex iuvando subditos imperii contra imperatorem, videtur incurrere, sicut ipsi, crimen legis) Iulie maiestatis³. ff. de patricidiis) l. 'utrum' ⁴. Item peregrini habent servare morem et legem loci, quam servant habitantes ibidem, ad quem veniunt et ibi contrahunt vel delinquant, ff. de evic(tionibus) 'si fundus' ⁵ et de usu l. l. ⁶, VIII. di. 'que contra mores' ⁷. Rex enim^m delinquere videtur in imperio mittendo subsidium in imperio hostibus imperatoris et terras imperii faciens occupari, C. ubi de possessione) agi oportet) l. l. ⁸, quare ratione loci in quo et persone in quam deliquit crimen lese maiestatis commississe videtur. Sed respondeo, quod sicut supradictum est, hic quoad ¹⁰ hoc locus non attenditur, sed persona delinquens et persone conditio, scilicet utrum sit aliter persona subdita imperatori vel non, nam sicut dictum est supra, si hostis imperatorem invaderet in imperio vel eius iura occuparet, non committeret crimen lese maiestatis, cum eum non habeat pro principe vel maiestate, sicut subditus, qui ymagines cesaris nondum consecratas frangit vel vendit, quia non representatur in eis maiestas, ¹⁵ non committit crimen lese) maiestatis). Secus in consecratis, quia ille representant maiestatem, ff. ad legem) Iuliam) maiestatis) l. 'non contrahit' § finali⁹ et l. sequenti). Ita cum regi^m imperatori non subdito non representetur maiestas principis, non committit in eum tale crimen, sicut cum pater occidit filium cum uxore sua in adulterio deprehensum, non committit crimen patricidii, quia occidit eum non ut filium, sed ut adul- ²⁰ terum, ff. ad legem) Pompeiam) de pa(tricidiis) l. 'divus' ¹⁰. Hoc etiam sic probatur: si quis christianus iuret per vanam supersticionem, puta per Apollinem vel Macometum, non est sacramentum nec ei statur, quia non est in illo, per quem iurat, quoad eum divinitas vel maiestas, ff. de iu(re) iuran(do) l. 'non erit' § 'divus' ¹¹, prout est in littera, non statur. Sed pone, quod paganus iurat per deum suum vel Sarracenus per Maco- ²⁵ metum, iuramentum est quoad ipsum et ei statur, quia quoad ipsum reputatur sibi divinitas vel maiestas, ut in eodem § probatur, prout et littera sive non et ponitur in glo. sa. Iura non contraria loentur quoad delictum in genere, scilicet quia delinquentes sorciuntur forum et ponuntur ratione delicti in loco, in quo delinquant, si ibi inveniuntur, et si volunt ibi morari, tenentur mores et statuta loci servare, ut e. 'que ³⁰ contra' ⁷ et ff. de iudic(iis) l. 'heres absens' ¹². Et secundum ista non procedit questio sequens, unde non nego, quin ibi delinquens sorciatur forum ibidem, sed non committit crimen lese maiestatis, quia non est ei imperator maiestas nec ei simpliciter est subditus, sed respective. Et hoc videtur lex) velle, que dicit quod si sint civitates alique sic confederate, ut una alterius maiestatem observet, nichilominus libera remanet illa ³⁵ que tenetur maiestatem alterius observare, et si aliquis ex civitate sic confederata in alia delinquat, punietur, non dicit crimen lese maiestatis, quia non erat illi subdita, quare nec ego dicam et sic potest in proposito dici, ff. de captivis) et postli(minio) redemptis) l. 'non dubito' § finali) et facit) ipsa lex) in prin(cipio) et § I¹³.

Item^m si miles manum iniciat in ducem seu prepositum belli vel contra eius pre- ⁴⁰ ceptum aliquid agat, crimen militare dicitur et est capitale. Quid ergo si primatus vel miles habens alium ducem suum, manum iniciat in alium ducem vel prepositum, qui preest alii exercitui vel cohorti, de qua non est iste miles, nunquid committet tale crimen, sicut si in suum ducem deliquisset, nullus diceret quod sic, quia lex) loquitur

1255. ^m) occasione *ed.* ⁿ) ponuntur *ed.* ^o) non *ed.* ⁹) rex *ed.* ¹⁰) Item si miles — ⁴⁵ *ed.* ¹¹) *ed.* ¹²) *ed.* ¹³) *ed.* *postea, verba supra ad tale signum additis scripta sunt in fine folii 28° post verba nam sub-*
ditum committit supra pag. 1398 lin. 11, 12.

1) *Cod.* 4, 5, 5. 2) *Dig.* 48, 9. 3) *Dig.* 48, 4. *Cod.* 9, 8. 4) *Dig.* 48, 9, 6. 5) *Dig.* 48, 9, 6. 6) *Dig.* 48, 2, 1. 7) *C.* 2 *Di.* VIII. 8) *Cod.* 3, 16, 1. 9) *Dig.* 48, 4, 5, 2 et 6. ¹⁰) *Dig.* 48, 9. 11) *Dig.* 12, 2, 3, 1. 12) *Dig.* 5, 1, 19. 13) *Dig.* 49, 15, 7, 2, *pr.* et 1.

de suo, non de alio. Unde non erit pena talis, ff. de re militari l. III. § in bello¹ et l. omne² § contumacia³ et § finali⁴ et de penis l. quedam⁵. Minus⁶ igitur⁷ videtur posse committere crimen istud rex, qui alium dominum habet superiorem specialem, in cuius territorio continuam moram trahit et originem habuit et domicilium habet et cuius est altior et dignior dignitas et maiestas quam civitas, ut dictum est, taliter federata, nam per hoc illi afferret preiudicium, cuius est immediatus homo ligus et vassallus et cuius maiestatem observare et revereri tenetur, nec videtur quod supreme potestates respectu unius persone subdite possint esse plures, argumentum ff. de verborum obligatione l. ubi autem⁸. Et ita cum in casu proposito rex habeat dominum papam ut maiestatem supremam, qui in certis suis est imperator, ut supradictum est, non potest imperator ratione aliqua pro maiestate habere. Qui ergo sunt illi, qui committere possunt crimen lese maiestatis? Respondeo: illi qui imperio subsunt simpliciter, scilicet qui [in] imperio seu eius regnis domicilium habent et ibi degunt et de iurisdictione eius sunt, argumentum C. de privatis carceribus inhi bendis l. I. ibi imperii nostri⁹ etc. et de mercatoribus l. III¹⁰. Nec obstat quod opponi posset, quod ipse erat imperator et habebat maiestatem et potestatem et pro tali rex ipsum habebat, quia non est verum, quod ipsum haberet ut imperatorem suum et maiestatem suam, nec est de populo imperatori subdito, sed diverso, sicut non sequitur tu occidisti Ticium patrem Seii, sed non tuum, ergo commisisti patricidium, quia occidisti patrem. Hoc argumentum non valet, quia non fuit pater suus, ut ff. ad legem Pompeiam de patrici diis l. I¹¹. Nec obstat eiusdem¹² tituli lex allegata superius, utrum quia ibi non dicitur, quod consentiens filio occidenti patrem patricidium commiserit,ymo contrarium dicit textus, licet pena patricidii puniatur, et potest esse quod in eodem delicto unus deliquit et alter non, ff. de iurisdictione omnium iudicium l. si quis¹³ § ultimo¹⁴ et consentiens minus quam agens, C. de rapitu virginum l. unica § penas¹⁵ et qui iuvat furem, non est fur qui furatur nec eadem pena punitur, ff. de furtis l. is qui opem¹⁶, sicut in uno contractu unus obligatur alteri, non ut si liber et servus maior et pupillus se duos reos constituent. Nam non tenetur servus civiliter, sed liber nec pupillus, sed maior, ff. de duobus re(is) l. si ex duobus¹⁷ § finali¹⁸. Inst. de auctoritate tu(torum) § I¹⁹. Sic enim rex coadiuvans et rei seu delinquentes principaliter non sint equaliter legi imperiali subiecbiles, quia non equaliter subditi, ut est dictum, non est mirum, si dispariter teneantur.

XII. Questio.

Ad XII. questionem, qua queritur supraposito quod a rege contra imperium crimen commissum fuerit lese maiestatis, utrum bonis omnibus, etiam que tenebat ab aliis vel a nemine, sit privandus et si sic, cui erant bona illa, que tenebat ab alio, [sint] applicanda, ad hoc respondemus, quod supposito quod rex tale crimen commisisset, omnia bona ipso iure vel lata sententia perdidisset, sed illa, que tenet ab ecclesia vel aliis, ad illos a quibus tenebat teneri et illis applicari, non imperatori deberent. Quod autem bonis omnibus sit privandus, iura sunt expressa, C. ad legem Iuliam maiestatis l. quisquis¹² et ff. eodem titulo l. finali¹³ et VI. q. I. si quis¹⁴. Sed bona que tenentur ab aliis reverti debent ad eos, a quibus immediate tenentur, sicut in crimine hereseos, cui istud comparatur, Extra de here tics, e. excommunicamus¹⁵ et e. vergentis¹⁶, Extra

1255. P) omnem ed. 4) continuata ed. 5) Minus ed. 6) etc. ed. 7) e. ed.

1) Dig. 49, 16, 3, 15 et 6, 2 et 9. 2) Dig. 48, 19, 14. 3) Dig. 15, 1, 75. 4) Cod. 9, 5, 1 pr. 5) Cod. 4, 63, 3. 6) Dig. 48, 19, 1. 7) Dig. 2, 1, 7, 5. 8) Cod. 9, 12, 1, 3. 9) Dig. 47, 2, 34 10) Dig. 45, 2, 12, 1. 11) Inst. 1, 21, 1. 12) Cod. 9, 8, 5. 13) Dec. 18, 4, 11. 14) c. 22 C. VI qu. 1. 15) c. 13 et 10 X de heret. (V. 7).

de penis' c. 'felicis' li. VI.¹ et in Li. Fen. de prohibita fe(udi) alie(natione) per Fredericum I. unica § 'illud'², licet aliqui dicunt quod applicantur domino superiori omnia salvo iure inferioris domini. ff. de dampno infecto l. 'si finita' § 'si de vectigalibus' et § 'sequenti'³ et C. de hereticis autem, 'si vero dominus'⁴. Sed illud posset locum habere, ubi essent sub eodem domino. Hic autem loquimur quando bona non sunt de imperio nec tenentur ab eo, quare aliud est dicendum et hoc etiam determinatur in Libr. Fen. de prohibita fe(udi) alienatione l. 'imperialem' § 'illud quoque'². Ymo videtur quod imperator in casu nostro excesserit fines suos et ecclesie iniuriam irrogaverit, factamque suam in ecclesie messem immiserit, quia de vassallo ecclesie sibi ratione domicilii vel originis non subdito nec ab ecclesia seu domino papa, cuius erat subditus et vassallus domicilium habens et residens in territorio et iurisdictione ecclesie, requisito nec remisso a domino papa iudicavit et de bonis eiusdem ecclesie disposuit ac diffinivit confiscando ipsa et regem omni dignitate qua se intulrat et per consequens regia quam habet ab ecclesia et aliis, que sunt extra imperiale territorium et ecclesie potestati et iurisdictioni subesse noscuntur, privando. Quod videtur contra iuramentum per imperatorem prestitum, quo iuravit nichil in terris ecclesie se vendicaturum nec iurisdictionem aut potestatem aliquam exercere, nec etiam potuit extra suum territorium sortiri effectum eius sententia vel decretum, ff. de offi(cio) presi(d)is l. III.⁵ et IX q. III. 'nullus primas' et c. 'conquestus'⁶, ff. de tu(toribus) da(t)is ab hi(is) l. 'pupillo'⁷ et de executionibus tu(torum) l. 'illud' et l. 'non solum' § 'et qui [in] testamento'⁸ et ibi nota(n)ta(m).

Sed contra hoc facit Extra de fo(ro) com(p)etenti c. 'postulasti'⁹, ubi ille, in cuius territorio fuit commissum delictum, privat delinquentem beneficio, quod obtinet in dioecesi aliena, et l. 'cum unus' § 'finali'¹⁰ et c. 'Romana' § 'contrahentes'¹¹ [li. VI.], ubi index decrevit missionem faciendam in bonis alterius territorii vel diocesis, licet non exequatur de facto, et ff. de rebus auc(toritate) iudic(is) p(oss)idendis l. 'cum unus' § 'is qui'¹² in glo sa. quia cap.) 'postulasti'⁹ intelligitur secundum Innocentium), quod ille fert sententiam non privativam beneficio quod habet in alia dioecesi nec ex quadam consequentia, quia videlicet lata per illum iudicem sententia coram iudice in quo habet beneficium producet et illa fidem faciet coram ipso de crimine commisso et per hoc privabit eum beneficio, quod obtinet in sua dioecesi, ut notat etiam idem Inno(centius) Extra de accusationibus c. 'qualiter'¹³. Nec obstat etiam quod iudex decrevit missionem faciendam de bonis, que quis optinet in alterius iurisdictione, ff. de rebus auc(toritate) iudic(is) p(oss)idendis l. 'cum unus' § 'is qui'¹², quia hec⁹ non dicit textus, sed glo sa. querit et solvit. Preterea ibi et Extra de fo(ro) com(p)etenti c. 'Romana' § 'contrahentes'¹¹ l. VI. loquitur in interlocutoria de mittendo in possessionem) propter contumaciam. Hic non agitur de diffinitiva, per quam privatur aliquis bonis suis, et longe aliud est decernere aliquem mittendum in possessionem) bonorum), in quo modicum est prejudicium, aliud privare sententia per quod perditur dominium, saltem executione secuta, et hoc est iudicare de bonis non sue iurisdictionis, Insti. de offi(cio) iudic(is) § 'finali'¹⁴, ff. de re iudic(ata) l. 'a divo' § 'I'¹⁵. Hic etiam contumacia non processit, ut superius est probatum.

1255. 1) *Li. VI. de penis* (V, 9).

2) *Li. Fen. de prohibita fe(udi) alienatione* (VI, 9). 3) *Dig.* 39, 2, 15, 26 sq. 4) *Cod.* de hereticis autem c. 'felicis' (II, 28). 5) *Caus. Fen.* II, 54, 6. 6) *Dig.* 39, 2, 15, 26 sq. 7) *Dig.* 39, 2, 15, 26 sq. 8) *Dig.* 39, 2, 15, 26 sq. 9) *Extra de fo(ro) com(p)etenti* (II, 2). 10) *Li. VI. de fo(ro) com(p)etenti* (VI, 2). 11) *Extra de fo(ro) com(p)etenti* (VI, 2). 12) *Dig.* 39, 2, 15, 26 sq. 13) *Extra de accusationibus* (VI, 1). 14) *Insti. de offi(cio) iudic(is)* § 'finali' (I, 1). 15) *Dig.* 39, 2, 15, 26 sq.

Circa privationem bonorum huius sunt opiniones, videlicet utrum ipso iure bona in tali crimine committantur aut per sententiam. Quidam enim dicunt, quod committentes tale crimen privatos esse ipso iure, ff. de dona(tionibus) l. 'donatores'^w § 'perfecte'¹ et de vec(tigalibus) l. 'commissa'² et de iure fis(c)i l. l. § 'an bona'³ cum glo(sa) et C. ad legem Iuli(am) ma(iestatis) l. finali⁴, ubi dicit quod talis quodammodo sua mente punitus est et ita notat) glo(sa), C. unde vi l. 'si quis in tantam'⁵. Alii tenent quod ymo per sententiam est privandus, ff. qui et a qui(bus) l. 'quesitum'⁶. Insti. de he(reditatibus) ab inte(stato)^s § 'interdum'⁷ et dicta lege) 'quisquis'⁸. Sed illa magis facit contra, quia dicit bonis omnibus additis, que sunt verba preteriti temporis, sed facit Extra de he(reticis) c. 'vergentis'⁹. Sed sive per sententiam sive ipso iure privetur, semper est necessaria sententia^y declarativa saltem, C. de apostatis) l. l.¹⁰ et de iure fi(sei) l. 'prohibitum'¹¹ et Extra de preben(dis) c. 'licet'¹² et de he(reticis) 'cum secundum' lib. VI.¹³

XIII. Questio.

nr. 1254-7.

Super XIII. questione, qua queritur utrum rex ante iuramentum fidelitatis imperatori prestitum contra imperatorem potuerit crimen lese maiestatis committere, dicimus quod non commisit crimen tale, ut dictum est supra. In duabus sequentibus questionibus videtur nobis, quod iuramenti prestatio non faciat ad hoc, ut rex commiserit crimen lese maiestatis, quia quod ad hoc non extenditur sacramentum fidelitatis, quod respicit feodum principaliter non subiectionem imperatori ratione persone, nec cum obligat nisi tanquam vassallum et respectu feodi, ut supradictum est. Licet enim promissiones et pacta personaliter obligent promittentes, quando tamen contemplatione seu respectu certe rei fit promissio, ad illud refertur, cuius respectu fit. Unde cum iuramentum, si fuisset prestitum, non fuisset nisi respectu feodi, non debet rex ultra naturam feodi obligari, sicut cum aliquis contrahit cum servo respectu certi peculii, non transit actio ad aliud peculium, cuius ratione non fuit contractum, ff. de tributaria) [actione] l. 'procuratoris) § 'si preter mercem' et § 'si plures'¹⁴ et de aqua plu(via) arceuda) l. 'si tereius' § 'si quis prius quam'¹⁵ et de peculio) l. 'hinc queritur' § l.¹⁶, C. si tutor) vel cura(tor) interve(nerit) l. penultima¹⁷. Et cum iuramenti prestatio sit in favorem domini introducta, ut ex eius forma patet, XXII. q. ultima c. 'de forma'¹⁸ et in Li. Feu. de no(va) fi(delitatis) forma) c. l.¹⁹, non credimus quod recusando illud recipere privetur proprietate feodi vel ex hoc aliter puniatur, ff. de excep(tione) rei iudicate) l. 'evidenter'²⁰ et de iu(diciis) l. 'si iudex'²¹ et C. de legi(bus) l. 'quod favore'²² et de pactis) l. 'si quis'²³. Et etiam ante iuramenti prestationem et eius recusationem rex non adeo fortiter obligatur imperatori, sicut post prestationem illius, et multo minus crimen lese maiestatis locum habet in eo ante prestationem iuramenti et post recusationem ipsius. Si tamen investituram petitam a rege de feodo imperator facere recusasset, posset dici secundum glo(sam), quod debuisset feodi proprietate privari, nisi iustam causam recusandi vel denegandi haberet, sicut e converso, ut Li. Feu. per quos fitat) investi(tura) c. unico no(ta) et quali(ter) do(minus) fe(odi) proprie(tate) pri(vetur) c. unico²⁴.

Preterea^z rex habens summum pontificem pro maiestate, sub cuius dominio moratur, ut dictum est, et originem et domicilium habet, quoad imperator in tali maiestate

1255. w) donatus *ed.* x) iure, *ed.* y) summa *ed.* z) Preterea—delictum signo posito, verbis infra ad tale signum additis scripta sunt in fine folii 27^a post verba et ibi notam (*supra pag. 1396 lin. 20, 21.*)

1) In Dig. 39, 5 non invenitur. 2) Dig. 39, 1, 14. 3) Dig. 19, 11, 1, 1. 4) Dig. 48, 4, 11. 5) Cod. 8, 4, 7. 6) Dig. 40, 9, 15. 7) Inst. 3, 1, 4. 8) Cod. 9, 8, 5. 9) c. 10 X de haeret. (V, 7). 10) Cod. 1, 7, 1. 11) Cod. 10, 1, 5. 12) c. 2 in VI. de prob. (III, 4). 13) c. 19 in VI. de haeret. (V, 2). 14) Cod. 14, 1, 5, 13 et 15. 15) Dig. 39, 3, 6, 1. 16) Dig. 45, 1, 19, 1. 17) Cod. 2, 24, 4. 18) c. 18 C. XXII qu. 5. 19) Cons. Feud. II, 7, 1. 20) Dig. 41, 2, 16. 21) Dig. 5, 1, 32. 22) Cod. 1, 14, 6. 23) Cod. 2, 3, 29. 24) Cons. Feud. II, 3 et 47.

liberas edes habet, ff. si servitus¹ ven-dicetur l. loci § competit¹. Unde ut dicta Lege et similibus uterque tam agens quam consentiens erant subditi legem condenti, hic vero consentiens vel coadiuvans non erat subditus, sicut erant principaliter facientes. Quare diversa conditio etabilitas personarum diversum facit delictum².

Sic etiam si mulier causa divortii res viri subripiat, non tenetur furti, sed actione rerum ammotarum. Sed pone quod ipsa fures induxit ad subripiendum viro et consilium et opem prestitit, numquid furti actione tenetur? Certe non, cum illi sunt fures et furti actione tenentur et sic ex personarum conditionis equaliter diversimode, etiam in criminibus indicatur, ff. rerum ammotarum l. sed et si et l. se(quenti)² et de furtis l. si quis uxori³. Et potest poni exemplum in proposito magis proprium in subdito imperii machinante cum hoste in principem vel rem publicam, nam subditus committit crimen lese maiestatis, non hostis, ff. ad Legem Iuliam maiestatis l. I. et penultima et l. lex⁴. Unde sicut est dictum hic attendimus conditionem persone qui delinquit quoad illum in quem delinquit, ut possimus iudicare, quale crimen committit. Crimen quidem committit in imperio delinquendo; sed non tale crimen, scilicet lese maiestatis, quia maiestas imperatoris non fuit regi maiestas nec fuit legislatoris intentio ligare non subditos, ut est dictum. Sicque legis potestas non extenditur ad tales qui non sunt subditi, argumento iurium predictorum.

1255. ³ ver. ed.

1) *Dig.* 8, 5, 1, 7. 2) *Dig.* 26, 2, 19 sq. 3) *Dig.* 47, 2, 52. 4) *Dig.* 48, 1, 1 et 10 et 3. 20

SUPPLEMENTUM AD ALBERTI ET HEINRICI REGUM CONSTITUTIONES.

1256. 1257. ACTA AD TRACTATUS CUM REGE FRANCIAE SPECTANTIA.

1299. Apr. — (post Dec. 8.)

1256. LITTERAE ALBERTI REGIS SUPER MATRIMONIO CONTRAHENDO. *Apr.*

Seruantur in formam Gallicam translatae in Indice documentorum infra nr. 1257. Nobis petentibus ineditas benivolenter descripsit socius noster Marius Krammer. Cf. litteras m. Aug. scriptas supra nr. 74, quae fore omnino cum nostris concordant, itemque ea quae supra pag. 56 lin. 4. 5. notarimus. (P. deest.)

Albert par la grace de Dieu roy des Romains touz jourz [croisant] a touz ceus qui ces lettres verront salut.

Nous faisons savoir, que nous attendans, que entre les autres choses, par les
15 queles l'exaltacion des regnans et des royaumes est procuree, l'amenite de pais et de
debonnaire repos est acquis et conseille len au beneure et ferme estat des subgiez,
icelui est veu entendue la consideracion des princes^a a ce que entre les roys et les
royaumes l'umite de ferme charite et les aliances de loyal amour soient nourries et
que l'un soit avec l'autre es choses prosperes et ne faille pas a l'autre es choses ad-
20 verses, nous meuz par ceste consideracion, a ce que entre nous et noble prince Ph.
par la grace de Dieu roy de France noble nostre amie tres chier ceste aliance d'umite
et d'amistie estable permainge ou temps avenir, nous avons acorde, voulu, consentu
et promis, acordons, voulons, consentons et prometons, que entre un des filz dieelui roy
de France, que nous voudrons eslire excepte l'ainsne, et une de nos filles, que ledit
25 roy de France voudra eslire qui ne soit marie, mariage soit fait. Du douaire du filz
et a la fille donner il remaindra en nostre volente et en cele du dit roy. En tesmoing
de laquel chose nous avons fait metre nostre seel en ces lettres.

L'an mil CCIII^{XXXIX}, ou moys d'Avril.

1257. INDEX DOCUMENTORUM AD DOMICELLAM BURGUNDIAE SPECTANTIUM. (*post Dec. 8.*)

Rotulus, quo praebentur translationes Gallicae documentorum supra iam editorum, servatur in tabulario Parisino Cart. J 611 nr. 23. In verso leguntur: In quodam rotulo,

1256. ^a) *ita*; precipuum nr. 74.

ibique, forma compromissi regis Romanorum Alberti et regis Francie cum quibusdam aliis tangentibus domicellam Burgundie. *Nos ipsi descripsimus.* (P. deest.)

1. C La lettre de la damoisele de Bourgoigne, que sa demoeere ne li nuise point:
'Albert par la grace — royaume' = *supra* nr. 87 *Gallie*.
2. C La lettre pour la damoisele de Bourgogne:
'Albert par la grace — royaume' = *supra* nr. 86 *Gallie*. 5
3. C Semblable lettre donnee a Argentine (= *supra* nr. 77 *Gallie*).
4. C La lettre otroice sus la souffrance de Bourgogne.
'Albert par la grace — royaume' = *supra* nr. 79 *Gallie*.
5. C La vielle lettre sus le secont mariage:
'Albert par la grace — d'Avril' = *supra* nr. 1256. 10
6. C La lettre noeye sus le segont mariage:
'Albert par la grace — royaume' = *supra* nr. 85 *Gallie*.
7. C La lettre sus l'aliance:
'Albert par la grace — royaume' = *supra* nr. 82 *Gallie*. 15
8. C La lettre sus le compromis:
'Albert par la grace — royaume' = *supra* nr. 83 *Gallie*.

1258—1263. MANDATA DE PRECIBUS PRIMARIIS ITERATA.

1302, Oct. 22.—1306, Aug. 25.

Autographa, quae saepius quatesimimus, omnia deperierunt. Itaque editionem, quam paravit Gudenus 'Cobler diplomaticus' II, 983 sqq. ex autographis tunc in archivo burgundiarum de Sionis existentibus, nos repetere oportet. Sigilla dorso impressa erant. In minutis hic illic corrigimus.

Cf. supra tom. III nr. 12, 13 et infra nr. 1266, 1267.

1258. MANDATUM PRIMUM. 1302, Oct. 22.

Edidit Gudenus l. c. II, 984. — Bohmer, Reg. Albr. 102. (P. deest.)

Albertus Dei gracia Romanorum rex semper augustus — honorabilibus viris decano et capitulo ecclesie Aquensis, capellanis suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Pro honesto viro Tilmanno fratre strenui viri . . . burgravii de Landskrone clerico, devoto nostro dilecto vobis fiducialiter offerimus preces nostras, devocionem vestram cogantes plenissimo cum affectu exaudiri que ex intimis affectantes, quatinus eundem Tilmannum in vestrum recipiatis canonicum et in fratrem, de prebenda sibi, si qua ad presens in vestra vacat ecclesia vel quam primum ad id se facultas obtulerit, libenter et liberaliter provisuri, ut proinde nos ad omnia, que vestre ne ecclesie vestre utilitatis et honoris respicere poterunt, incrementa inveniamur semper faciles et ultronei comprobemur.

Datum in castris prope Coloniam, XI, Kal. Novembris, regni nostri anno quinto.

1259. MANDATUM SECUNDUM. 1302. Nov. 2.*Item l. c. II, 985. — Böhmcr, Reg. Albr. 408. (P. dest.)*

Albertus Dei gracia Romanorum rex semper augustus honorabilibus viris . . .
 decano et capitulo ecclesie Aquensis capellanis suis dilectis graciam suam et omne
 5 bonum.

Quemadmodum alias vos rogavimus, sic^a iterum devocionem vestram affectuose
 requirimus et rogamus exaudiri ex intimis affectantes, quatinus honestum virum Til-
 mannum strenui viri . . . burgravii de Landsrone fratrem clericum, devotum nostrum
 dilectum, cuius promocionem sincere diligimus, in vestrum recipiatis canonicum et in
 10 fratrem, sibi de prebenda, si qua ad presens in vestra vacat ecclesia vel quam primum
 ad id se facultas obtulerit, pro nostra et imperii reverencia libenter et liberaliter pro-
 visuri, ut abinde omnibus hiis intendere nos delectet, que vestrum et vestre ecclesie
 respiciunt commodum et profectum.

Datum in castris prope Coloniã, III. Non. Novembris, regni nostri anno quinto.

1260. MANDATUM TERTIUM. 1303. Mart. 15.

*Item l. c. II, 983. In verso leguntur: Honorabilibus viris decano totique capitulo
 ecclesie Aquensis, capellanis et devotis nostris dilectis. — Böhmcr, Reg. Albr. 430.
 (P. dest.)*

Albertus Dei gracia Romanorum rex semper augustus honorabilibus viris decano
 20 totique capitulo ecclesie Aquensis, capellanis et devotis suis dilectis graciam suam et
 omne bonum.

Quemadmodum alias vobis super receptione honorabilis viri Dieterici de Lantz-
 kronc devoti nostri dilecti scripsisse meminimus, sic nunc repetitis vicibus devocionem
 vestram affectuosa precum instancia requirimus et rogamus, quatinus eundem Dieteri-
 25 cum) pro nostra et imperii dilectione ac reverencia recipiatis liberaliter in canonicum
 et in fratrem, prebendam si qua ad presens in vestra vacat ecclesia assignantes eidem
 vel quam primum ad id obtulerit se facultas, sic quod in persona ipsius Dieterici
 nostra serenitas se sentiat honorari.

Datum Ezzelinge, Idus Marcii, regni nostri anno quinto.

1261. MANDATUM QUARTUM. 1305. Apr. 2.

*Item l. c. II, 987. In verso leguntur: Honorabilibus viris . . . capitulo Sancte Marie
 Aquensis, devotis nostris dilectis. — Böhmcr, Reg. Albr. 498. (P. dest.)*

Albertus Dei gracia Romanorum rex semper augustus honorabilibus viris . . . capi-
 tulo Sancte Marie Aquensis, devotis suis dilectis graciam suam et omne bonum.

Quemadmodum sepe vos rogasse meminimus, sic iterum devocionem vestram
 rogamus attencius, quatinus honorabilem virum Tilmanum de Landskron devotum
 nostrum dilectum pro nostre petitionis et intercessionis reverencia speciali in canonicum
 vestrum et confratrem liberaliter et libenter recipere studeatis sibi que de prebenda, si
 qua vobis in ecclesia vestra vacat ad presens vel quam primum vacare ceperit, provi-
 40 dere curetis, specialissimum in eo nobis obsequium ostensuri. Nam promocionem suam,
 quam ex animo diligimus, ubilibet intendimus procurare.

Datum apud Oppenheim, III. Non. Aprilis, regni nostri anno septimo.

1259. a) sicuti *ed.*

1262. MANDATUM QUINTUM. 1305. Nov. 21.

*Item l. c. II. 993. — Bohmer, Reg. Albr. 523.**(P. deest.)*

Albertus Dei gracia Romanorum rex semper augustus honorabilibus viris decano et capitulo ecclesie Aquensis, capellanis suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Pro honorabili viro Tilmanno de Landskrone clerico, cuius propter grata et fructuosa que fratres eiusdem nobis et imperio impenderunt obsequia promocionem sincere diligimus, affectuosas offerimus preces nostras, devocionem vestram rogantes plenissimo cum affectu exaudiri ex animo cupientes, quatinus eundem Tilmannum in vestrum recipiatis canonicum et confratrem, de prebenda eidem, si qua ad presens in vestra ecclesia vel [quam primum ad id obtulerit se facultas]^a ob nostram et dieti imperii specialem reverenciam libenter et liberaliter provisuri, ut inde omnibus hiis, que vestrum et vestre ecclesie^a commodum et profectum importare poterunt, semper intendere debeamus, maxime cum ipsius Tilmanni promocionem pre aliorum quorumcumque in predicta vestra ecclesia affectemus.

Datum in castris ante Groningen, XI. Kal. Decembris, regni nostri anno octavo.

1263. MANDATUM SEXTUM. 1306. Aug. 25.

*Item l. c. II. 989. — Bohmer, Reg. Albr. 543.**(P. deest.)*

Albertus Dei gracia Romanorum rex semper augustus honorabilibus viris decano et capitulo Sancte Marie Aquensis Leod. dyoc., devotis suis dilectis gratiam suam et omne bonum.

Ultimis precum nostrarum affectibus moti indignationis spiritu vestram inobedientiam et rebellionem duximus commonendam, quatinus nobis et sacro Romano imperio ius debitum, quod ex primariis precibus nostris nobis competere ex antiqua et approbata consuetudine dinoscitur, observantes, honestum virum Thilmannum de Landeschrone clericum, devotum nostrum dilectum, pro quo vobis multiplicatis vicibus fudimus primarias preces nostras, saltem adhuc in vestrum recipientes canonicum et confratrem sibi provideatis de prebenda, si in vestra ecclesia vacat ad presens vel quam primum ad id obtulerit se facultas. Alioquin scire poteritis, quod contemptum librabimus pro contemptu et nichilominus vias et modos excogitabimus, per quos hoc quod petimus ordinare vos contingat.

Datum in Frankfurt, VIII. Kal. Augusti, regni nostri anno octavo.

1264. MANDATUM ARCHIEPISCOPO
MOGUNTINO MISSUM.

(1307. Iul.—Aug.)

Repetimus editionem, quam e codice supra ad nr. 1206 citato fol. 111' nuper paravit W. L. Esen l. c. XXXII. 443 nr. 2. Est rubrum: Insinuacio mortis cum consilii invocacione. De tempore cf. notum a viro doctissimo adiectam. *(P. deest.)*

1262. *l. c. II. 993. — Bohmer, Reg. Albr. 523.*

Al(bertus) Dei gratia Romanorum rex etc. venerabili P(etro) archiepiscopo Møguntino), principi et secretario suo karissimo gratiam suam et omne bonum.

Obitum lugubrem magnifici Rudolphi regis Bohemie), illustris principis et primogeniti nostri karissimi, tibi singultuosus suspiriis nunciantes, de tua sinceritate plenius presumimus, quod compassionis aculeus ex casu tanti iuvenis, in quo noster re vera requievit animus, debeat te movere. Et quia non sine tuo consilio metas Bohemie) cum nostro exercitu ex causa predicta attingere nos contingeret, sinceritatem tuam affectuosissime requirimus et hortamur, quatinus omnibus aliis tuis negociis postpositis et obmissis omnino quanto celerius poteris nos accedere nullatenus pretermittas.

Datum etc.

1265. MANDATUM DE PRAESENTATIONE.

1307. Oct. 31.

Ineditum descripsimus ex autographo tabularii generalis regni Bavariaci 'Kaisersselect Nachtrag' nr. 156½. Sigillum, quod olim loro membranaeque pendebat, non desideratur.

(P. deest.)

Alb(ertus) Dei gratia Romanorum rex semper augustus venerabili . . . episcopo Augustensi principi suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Ad ecclesiam in Nordelingen vacantem nobis et imperio ad presens discretum virum Panthaleonem filium Iohannis comitis de Spanheim clericum devotum nostrum dilectum tibi duximus presentandum. Sinceritatem tuam attente rogantes, quatinus eundem Panthaleonem investias, prout ad officium tuum pertinet, de ecclesia memorata, adhibitis sollempnitatibus debitis et consuetis. Presencium testimonio litterarum.

Dat. Cremse, II°. Kalen. Novembr., anno Domini MCCC septimo, regni vero nostri anno decimo.

1266. 1267. MANDATA AD PRECES PRIMARIAS SPECTANTIA.

(1298—1308.)

Cf. supra nr. 1258—1263 et infra nr. 1269.

1266. MANDATUM ITERATUM.

Repetimus editionem, quam nuper paravit Lorison e codice supra ad nr. 1206 citato fol. 108^r l. c. XXXII. 444 nr. 3. Est rubrum: De eodem¹ addito mandato.

Cf. infra nr. 1270.

(P. deest.)

Al(bertus) Dei gratia etc. talibus gratiam suam et omne bonum.

Si vestra discrecio diligenter attenderet, quanti favoris prerogativa vos colimus quantique affectus fervencia vos et vestram ecclesiam amplexamur, et potissimum considerata ydoneitate persone, pro qua scribimus, benigno exaudicionis favore id quod petimus offer[r]etis. Sane quamvis pro discreto viro Goswino² devoto nostro dilecto,

1) Praecedit infra nr. 1269.

2) Cf. l. c. pag. 445 et 450 cum not. 3.

cuius promotioni ferventer intendimus, id^a quod sue probitatis merita meruerunt, obtulerimus primarias preces nostras, vos^b tamen precibus huiusmodi parvipensis^b non attendentes, quod iuxta approbatam sacri imperii consuetudinem in se vim continent mandatorum, ipsas in nostri iuris iniuriam et contemptum admittere haecenus neglexistis. Quapropter devocionem vestram nunc demuo rogamus, volentes pariter et mandantes 5 vobisque auctoritate regia districtius iniungentes, quatinus facientes de necessitate virtutem, memorato Goswino), quem favore prosequimur gratioso, de prebenda, si qua ad presens in^c vestra vacat ecclesia vel quam primum ad id se facultas obtulerit, studentis pro nostra et imperii reverencia adeo prompte et liberaliter providere, quod nostra serenitas in persona ipsius| Goswini) se sciens honorari vos et vestram ecclesiam condignis ubilibet debeat prevenire favoribus et honoribus prosequi gratiosis nec nos oporteat ratione vestre rebellionis et contumacie^d contra vos pro nostris et imperii iuribus conservandis stimulum querere compellentem.

Datum in tali loco etc.

1267. ALIUD MANDATUM.

15

Ex eodem codice fol. 109 l. c. 445 nr. 4. Est rubrum: Deputacio promotoris negocii parte absente.

Cf. infra nr. 1269.

(P. deest.)

Albertus) Dei gratia . . . talibus . . . gratiam suam et omne bonum.

Affectantes ex animo, ut preces nostre honorabilibus) viris . . . decano et capitulo in Frank(enfurt) pro honesto viro tali [oblato], quod ibidem recipiatur in canonicum et in fratrem, effectum optatum, prout pluries^a spes circa predictum capitulum nobis data exitit, sorciantur, te nostrum et ipsius Sybotonis) constituimus monitorem, volentes ut facultate habita et oportunitate captata dictum capitulum ex parte nostra adeas ac ipsum ad providendum prefato Sybotoni), prout dicta spes suggerit, moneas et hortaris. 25

Datum etc.

1268. CONCESSIO GRATIAE CAPELLANO FACTA.

(1302—1308.)

Repetimus editionem, quam e codice supra ad nr. 1206 citato fol. 79^a nuper paravit 30 W. Lavisson l. c. XXXII, 416 nr. 5. Est ibi rubrum: Recepcio unius in capellanum et concessio gratie eidem. *De tempore cf. notam l. c. adiectam.* *(P. deest.)*

Nos Albertus) Dei gratia^a etc. ad universorum sacri Romani imperii fidelium voticiam volumus pervenire, quod nos honorabilem virum Heinricum) de Rannenber archidiaconum ecclesie Herbipolensis), capellanum nostrum dilectum, propter grata 35 ipsius que nobis et imperio impendit obsequia et gratiora que nobis et eidem imperio

1266. ^a sed e. ^b perimpensis e. ^c sequi, delet, vacat e. ^d continencie e.

1267. ^a oblatorem esse concedit Lavisson.

1268. ^a Dei gratia has scripturas e.

1. 1. ^a que sequuntur tertias emendata cf. supra tom. III nr. 42.

40

impendere poterit in futurum, volentes nostri favoris et gratie plenitudine prevenire^b, sibi indulgemus et permittimus^c, ut in monte inter illa duo claustra dieta Celle prope Herbipolim sito Premonstratensis ordinis mineram argenteam querere valeat et fodiendo in monte eodem labores, prout sibi expedire videbitur, auctoritate nostra regia exercere. Et ut labores eosdem prompeius et securius sibi assumere debeat atque possit, ipsum et omnes in eodem monte laborantes suo nomine cum rebus et personis in nostram et imperii protectionem recipimus specialem. Inhibentes firmiter imperii fidelibus universis, ne quis predictum Heir(icum) de Ranenberg vel de laborantibus aliquem in monte prefato in laboris huiusmodi exercicio presumat in aliquo molestare seu quomodolibet impedire. Quod qui secus attemptare presumpserit, indignacionem nostram se noverit incurrisse. In cuius nostri indulti et permissionis testimonium hanc litteram exinde conscribi et maiestatis nostre sigillo iussimus roborari.

Datum in Nuernberg, anno Domini M^oCC^o etc.

1269—1271. MANDATA E FORMULARIO SUMPTA.

(inter 1309. Ian. 6. et 1312. Iun. 28.)

Repetimus editionem, quam e codice supra ad nr. 1206 citato paravit W. Lerison l. c. XXXII, 449 sqq.

1269. MANDATUM DE PRECIBUS PRIMARIIS.

E codice citato fol. 108^r l. c. 449 nr. 8. Est ibi rubrum: Oblacio primariarum precum regis pro ecclesiastico beneficio.

Cf. supra nr. 1267.

(P. deest.)

Heinricus) Dei gratia Romanorum rex semper augustus venerabili H einrico) abbati Fuldensi principi suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Licet regie nostre serenitatis^a benivolencia ad promovendum et prosequendum quoslibet sub Romano degentes^b imperio benignis favoribus teneatur esse debitor gratiosa, illius tamen promocioni intendere et eius honores alcius extollere sincerius iuvitatur^c, qui per virtutem et obsequiorum nobis et imperio fideliter impensorum opera se reddit nostre magnificencie placidum et acceptum. Sane cum honestus vir magister Sy(boto) aule nostre notarius¹ per sue sollicitudinis studium, vigilias et labores, quibus in re publica tamquam nostri honoris zelato[r] pervigil non desinit insudare, nostram gratiam et favorem sibi tam plene meruerit vendicare, quod ad promovendum eundem rationis et equitatis instinctu curas nostras ubilibet convertere nos delectat, pro ipso tibi preces nostras primarias, que iuris et approbate consuetudinis fulcuntur tramite² et apud nonnullos prelatos regni nostri haecenus sunt admisse, duximus offerendas, sinceritatem tuam affectuosa precum instancia requirentes, quatinus eidem Sy(boto), ad

1268. ^b) pervenire c. ^c) promittimus c.

1269. ^a) servitatis c. ^b) degentis c. ^c) iuvitatur c.

1) *Cf. supra tom. III nr. 37 et Lerison l. c. not. 5.* 2) *Cf. supra nr. 288.*

cuius promotionem nostra totalis fervet^d intencio, de beneficio ecclesiastico suo statui competenti, si quod tibi vacat ad presens vel quam primum ad id se facultas obtulerit, provideas pro nostra et imperii reverentia tam liberaliter quam benigne, quod obinde propter utilitatem, que tibi ex dicti Sy(botomis) provisione provenire poterit, nos invenias ad omnia, que tui et ecclesie tue honoris profectus et comodi incrementa respiciunt, 5 promptos, benivolos et paratos.

Datum etc.

1270. MANDATUM ALTERUM.

Ex eodem codice fol. 109 l. c. 450 nr. 9. Est rubrum: Dacio defensoris.

Cf. supra nr. 1266.

(P. deest.)

19

Heinricus) Dei gratia etc. talibus gratiam suam et omne bonum.

Officii nostri requirit debitum, ut quoslibet Romani fideles imperii contra malignorum insultus sub nostro tuicionis umbraculo foveamus. Id attendens nostra serenitas fidelitati vestre studiose committimus et mandamus, quatinus honestum virum Goswinum) in persona et rebus suis et maxime in ecclesia sua tali contra quoscumque 15 ipsum volentes turbare indebite sub forma iuris auctoritate regia defendatis ac ipsum iniuriosis tangi dispendiis non sinatis.

Datum anno Domini etc.

1271. RECEPTIO IN PROTECTIONEM.

Ex eodem codice fol. 111 l. c. 451 nr. 10. Est ibi rubrum: Receptio alicuius in protectionem cum^a recommissione. Ad tertius verba cf. ea quae ubi notat Lervison l. c. itemque supra nr. 235.

(P. deest.)

Heinricus) Dei gratia Romanorum etc. universis sacri Romani imperii fidelibus presentes literas inspecturis gratiam suam et omne bonum.

Digne illos specialis favoris prerogativa complectimur, qui per merita venire studentes ad premia virtuosus operibus nobis se^b placidos exhibent et hominibus^c gratiosos. Sane cum honestus vir [talibus] honestate vite morumque refulgeat, prout ad nostri culminis audienciam celebris fame preconiis est perductum, nos propter hoc eundem singularis benivolencie gratia prosequi disponentes, ipsum in nostrum cappellanum et clericum libenter et liberaliter duximus assumendum. Et quia illi^d debent immunitate fulciri, quos favor regie serenitatis illustrat, universitatem vestram attente requirimus et rogamus, quatinus ipsum, [quem] cum rebus et familia in nostram et imperii protectionem recepimus et conductum^e, vobis tamquam nostrum cappellanum et clericum recommissum habentes, ipsum, cum vos requisierit, studeatis ubilibet promovere, non permittentes eundem ab aliquibus gravaminibus vel oppressionibus indebitis molestari. In quo nostre excellencie vestra devocio gratanter^f complacabit.

Datum etc.

1269, ^d servet c.

1271, ^a reverencia *add. c.*

^b ac c.

^c) honoribus c.

^d) multi c.

^e) conductum c.

1272. MANDATUM DE HOMAGIO PRAESTANDO.

1310. Mai. 3.

Autographon satis negligenter scriptum servatur in tabulario generali regni Bavarici
5 *'Kaiserselcet Nachtrag' nr. 166a. Pendet sigilli fragmentum loro membranaceo. In verso*
manu coeava scripta sunt: Licetere investiture fendoī nostroī facte p̄ inclit. reiḡ domū
Hainricū. — Böhmer, Reg. Heinv. 227. (P. dvest.)

Heinricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus Wernh(ero) venerabili
Pataviensis ecclesie episcopo, principi suo dilecto grāciam suam et omne bonum.
10 Debilitatis et infirmitatis tue defectibus coram nobis per tuos nuncios legaliter
propositis et per nos favorabiliter credi[t]is et admissis condescendere cupientes, de
iuribus regalibus, que a nobis et Romano imperio petere et recipere deberes in persona
propria, te absentem investimus in hiis scriptis de gracia speciali. Mandamus igitur
15 tibi, quatinus venerabili Saltzburgensi archiepiscopo principi nostro dilecto fidelitatis et
homagii, quo nobis et Romano teneris imperio, quam primum poteris prestes nostro et
imperii nomine sacramentum. Cui archiepiscopo super huiusmodi iuramento r[e]cipiendo
direximus scripta nostra¹.

Dat. Turegi, in invencione sanete Crucis, anno Domini millesimo CCC^a decimo^b,
regni nostri anno secundo.

20 1273. 1274. SYNDICATUS EXTRINSECORUM COMMUNIS LUCANI.

1310. Iun. 30.—Oct. 17.

Servantur in Protocollis Orlandi Chiapparoni notarii Lucani qui tunc Pisis com-
morabatur, quae exstant Lucac in tabulario notariorum (Archivio notarile)².

25 1273. SYNDICATUS PRIOR. Iun. 30.

Descripsimus nos ipsi. Cf. supra nr. 357—360. (P. dvest.)

Dominus Iohannes Savaristij de Ant(erminellis) et dominus Bonagiunta Carincionis
capitanei universitatis exititorum de Luca et (*sequuntur nomina circiter centum*
hic omissa).

30 Qui^a sunt Lucani exititij et devoti et fideles sacrosancti imperii et domini impe-
ratoris, omnes supradicti et quilibet eorum pro se et pro predictis procuratorio nomine
ut dictum est, pro quibus caverunt de rato^b, constituerunt et creaverunt eorum syndicum
et procuratorem et certos et speciales numpcios dominum Nicolaum Rape presentem
et recipientem et dominum Anterminellum iudicem de Anterminellis absentem tanquam

35 1272. ^a) Domini—CCC in loco raso or. ^b) sequitur rasura quatuor litterarum spatium adaequans or.

1273. ^a) sequi. delet. omnes c. ^b) sequi. delet. hoc publico instrumento c.

1) Quae serrata non sunt. 2) Cf. Bongi 'Archivio storico Italiano. Ser. IV.' I, 162 not. 1.

presentem et quemlibet eorum insolidum, ita quod occupantis non sit potior conditio et quod quilibet per se possit et valeat, aesi per ambos factum esset, ad comparandum coram dominis ambaxiatoribus et legatis serenissimi principis domini Henricii Romanorum imperatoris et regis Alamannie, videlicet coram venerabili patre domino Ghirardo Dei gratia Basiliensi episcopo, venerabili patre domino Filippo Dei gratia Extitensi episcopo principibus et legatis domini imperatoris et magnifico viro domino Ludoycho de Sabaudia et domino Valdi et domino Bassiano de Guaciis legum professore, et ad hobe-
diendum et parendam omnibus et singulis, que pro ipso domino imperatore et imperio precipienda dixerint et mandaverint. Promittentes ut dictum est per se et suos homines perpetuo firmum et ratum et firma et rata habituros et observaturos. Dantes et con-
cedentes omnes predicti et quilibet predictorum tam pro se ipsis quam eo nomine ut dictum est dictis iudicis in predictis et in aliis, que fecerint et promiserint dictis dominis ambaxiatoribus et legatis domini imperatoris, liberum et plenum et generale mandatum ubi generale requiritur et etiam speciale ubi speciale requiritur. Et promiserunt pre-
dicti omnes et singuli michi notario infrascripto tanquam publice persone stipulanti et recipienti nomine et vice nuptiorum et ambaxiatorum dicti domini nostri regis et imperatoris ac etiam dictis nuptiis stipulantibus et recipientibus nomine et vice dicti domini Henricii imperatoris, se rata et firma perpetuo habituros omnia que per dictos iudicos eorum et quemlibet ipsorum acta, promissa et gesta fuerint ac etiam procurata et quod omni tempore facto vel verbo et modo quocumque alio contra non venient vel
facient vel contra ea que per predictos iudicos vel alterum ipsorum facta fuerint in premissis vel circa premissa. Sub obligatione et ypotheca omnium suorum bonorum et heredum presentium et futurorum stipulatione promissa.

Acta sunt hec omnia Pisis in ecclesia Sancti Sixti, presentibus Bonagiunta Bandinacchi et Cholo Iohannis de cappella Sancti Sixti predicti Pisanis civibus testibus ad hec rogatis et vocatis. Sub anno incarnationis Domini MCCCXI, indictione VIII, die ultima mensis Iunii.

1274. SYNDICATUS ALTER. Oct. 17.

Partina citat G. Sforza Castraccio Castracani degli Antemelli e gli altri Lucchesi da parte bianca in esilio (1300—1314) in 'Memorie della R. Accademia delle Scienze di Torino. Serie II' tom. 42 (1892) 'Scienze morali, storiche e filologiche' pag. 101 nr. 14. Nos de iure contulimus vel descripsimus. (P. deest.)

In nomine Domini amen.

Anno ab incarnatione Domini MCCCXI, indictione VIII, die XVII, mensis Octubris, regnante illustrissimo principe domino Henricio Dei gratia serenissimo Romanorum imperatore semper augusto. Ex hoc publico instrumento clareat omnibus et sit notum, quod dominus Iohannes Rapa de Fimdo et dominus Nicholaus Parghie de Anterminellis capitanei partis totius universitatis exitiorum de Luca fidelium et devotorum Romani imperii tam pro se ipsis quam etiam capitaneatus nomine pro ipsa parte et universitate de consensu et voluntate eorum consilii et diete partis et ipsorum consiliariorum et diete partis, quorum nomina sunt hec, videlicet *(sequuntur nomina, que vide in editione Sarraceni)*. Et ipsi idem consilarii cum consensu et voluntate predictorum capitaneo-
rum vice et nomine totius universitatis diete partis de Luca, qui sunt intus et extra ipsam civitatem, pro quibus caverunt de rato quantum sub obligatione suorum bonorum et heredum, fecerunt, constituerunt, ordinaverunt et creaverunt veros iudicos, pro-
curatores, factores et certos et speciales nuptios dominum Iohannem Parghie de Anter-

minellis, dominum Pinum de Fundo condam domini Posarelli^a et Iohannem condam
 Dinì de Mordecastellis presentes et recipientes et quemlibet eorum in solidum, ita quod
 occupantis non sit prior condictio et quod per alterum ipsorum inceptum fuerit, per
 alium possit proseguere et finire, ad comparandum et se personaliter presentandum eorum
 5 illustrissimo principe domino Henricho Dei gratia serenissimo Romanorum imperatore
 semper augusto et ad iurandum sua precepta et ad observandum et promittendum et
 observare et observari faciendum in omnibus et per omnia, prout sue domini imperatoris
 voluntatis arbitrio videbitur convenire, et ad compromittendum et compromissum facien-
 dum in ipsum dominum imperatorem vel eius vicarium et ad illam penam et penas,
 10 quas ipse dominus imperator voluerit ordinare, et ad omnia alia et singula facienda et
 promittenda et obedienda, secundum quod ipsi domino imperatori placuerit et videbitur
 expedire. Et ad renumpiandum et ad ipsam universitatem et partem obligandum, prout
 ipsius domini imperatoris placuerit voluntati. Dantes et concedentes dicti capitanei,
 consilium et consiliarii vice et nomine universitatis et partis predictae predictis iudicis
 15 et procuratoribus et cuilibet eorum in solidum plenum, liberum, generale et speciale
 mandatum et plenam et liberam et generalem administrationem, in quibus generale
 mandatum requiritur, et etiam speciale, in quantum speciale requiretur, sub obligatione
 omnium suorum bonorum et diete partis et specialium personarum. Et promittentes
 predicti omnes et singuli eo nomine ut dictum est michi notario infrascripto tanquam
 20 publice persone stipulanti et recipienti nomine et vice dicti domini imperatoris et ipsi
 domino imperatori, se rata et firma perpetuo habituros et observaturos omnia, quecunque
 per predictos iudicos et procuratores et quemlibet ipsorum acta, promissa, et gesta
 fuerint ac etiam procurata, et quod omni tempore facto vel verbo et modo quocunque
 alio contra non venient vel facient vel contra ea, que per predictos iudicos et procura-
 25 tores vel alterum eorum facta fuerint in premissis vel circa premissa, sub obligatione
 et ypotheca omnium suorum bonorum et heredum presentium et futurorum stipulatione
 promissa.

Acta sunt hec omnia Pisis in ecclesia Sancti Sixti, presentibus Curso condam
 Federigii et Guccio condam domini Buidini et Andrea condam Filippi, qui sunt de
 30 Pistorio, testibus ad hec rogatis et vocatis.

‡ Orlandus condam item Orlandi Ciapparonis notarius) hec scripsit et publicavit.

1275. SCRIPTUM AD SERVITIUM MILITARE SPECTANS.

1310. Sept. 1.

35 *Repetimus editionem, quam paravit Chevaller loco supra ad nr. 1203 citato pag. 92
 nr. 30 ex Copiariorum tabularii Gratianopolitani Archives départementales de l'Isère Série B
 nr. 174 (Informations super pèlagiis et gabellis B).*

Cf. supra nr. 382—386.

(P. dest.)

1274. ^a) condam—Posarelli *supra* *lin. add.*

Henricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gracionem suam et omne bonum.

Dignum et condecens arbitramur^a, ut hii qui nostris et imperii ferventer invigilant obsequiis, amplioris beneficencie pre ceteris premia mereantur. Quia igitur nobilis vir Iohannes Dalphinus Viennensis nobis cum centum armatis per sex menses ultra montes 5 in Italiam servire promisit propriis in expensis, nos huiusmodi ac alia que idem Iohannes nobis impendit obsequia et inantea impendere poterit graciosius intuentes, sibi ut in castro suo de Albariva pedagium, sicut in castro suo de Cervia consuevit recipere, per aquam et per terram tollat et percipiat, de liberalitate regia concedimus et presentibus indulgemus. In cuius rei testimonium presentes litteras scribi et nostre maiestatis 10 sigillo iussimus communiti.

Datum in Spira, Kalendas Septembris, anno Domini MCCC decimo, regni vero nostri anno secundo.

1276. SYNDICATUS RIZARDI DE ORIO.

1310. Oct. 17.

15

Ineditum descripsimus ex autographo tabularii regii Taurinensis Provincia d'Erca Mazzo II nr. 5 (Palazzo). In verso legitur manu Bernardi de Mercato ecarata: syndicatus Ind. VIII de Orio civis Ypor. (P. deast.)

[S. N.] Anno Domini nativitatís millesimo CCCCXI, inditione VIII, die Sabati XVII, mensis Octobris, in Ypor(egia) in domo infrascripti Ricardi coram testibus ad hoc specia- 20 liter vocatis Raynerio filio condam domini Ricardi de Montaldo, Henrico filio condam Roletii Seoforii et Iacobino filio condam Mussi civibus Ypor(egie) et all(i)s Ricardus filius condam domini Guillelmi de Orio civis Ypor(egie) prout melius potuit fecit, constituit et ordinavit Iacobinum filium condam Meynfredi de Nomalio not(arium) publicum ibi presentem et mandatam istum sussipientem suum certum nune ium), missum et verum 25 procuratorem generalem videlicet ad recipiendam investituram feudi de Campagnollo quod iacet in villa Palacii dioce. Ypor(egien), secundum quod pater ipsius Ricardi condam fuit investitus per gloriosum^c regem Romanorum dominum Redulfum Dei gracia semper agustum^d cum suis pertinentiis et coherent(i)s. Item ad faciendum fidelitatem et sacramentum fidelitatis de dicto feudo nomine dicti Ricardi glorioso ac magnifico 30 regi Romanorum domino H(enrico) Dei gracia semper agusto, ita et taliter quod predictus Iac obimus procuratorio nomine dicti Ricardi faciat et facere possit quidquid ad dictum feudum et causa dicti feudi pertinet et fieri convenit et dicitur pertinere. Item ad recipiendum autoritatem et bayliam a dicto domino rege ponendi in possessionem dictum Ricardum nomine dicti domini regis de dicto feudo et ad defendendum inductum 35 autoritate ipsius domini regis. Et ad accipiendum pecuniam mutuo nomine ipsius Ricardi si opus fuerit pro predictis rebus expediendis. Promittens dictus Ricardus sub obligatione omnium honorum suorum michi not(ario) infrascripto tanquam publice [persone] recipienti vice et nomine omnium personarum, quarum interest vel interesse posset, abere ratum et firmum perpetuo [quidquid]^b per dictum procuratorem actum [vel]^b 40

^a 1275. ^a arbitantes *ed.*

^b 1276. ^b *corruptum or.*

^c *De obitu eius ad haec spectans seriatim non est.*

gestum fuerit, sub dicta obligatione) omnium bonorum suorum. Et inde mandavit michi notario fieri et tradi unum et plura instrumenta ad dictamen unius vel plurium faciendam), prout melius posset fieri, reffici et dictari.

(S. N.) Ego Ambroxinus filius condam Benedicti de Arnaldi civis Yporogie not(a-
5 rius) publicus predictus interfui et hanc cartam rogatus tradidi et scripsi.

1277. 1278. REFORMATIO CIVITATIS VERCELLENSIS.

1310. Dec. 15.—18.

Ad edendum instrumentum super reformatione civitatis Vercellensis confectum, quod
10 *sub duobus numeris proponere liceat, denuo contulimus Registrum quod dicitur dei Bis-*
cioni tabularii civitatis Vercellensis tom. I fol. 154 (1) et tom. IV fol. 164 (2). Tertium
abbreviavimus et potiores tantum codicum lectiois adnotavimus. Autographon eiusdem
tabularii iam desideratur.

Cf. supra ad nr. 488.

1277. ARBITRIUM PACIS. Dec. 15. 16.

15 *Cf. supra nr. 488.*

(P. dest.)

(1) In nomine Regis pacifici amen.

Anno nativitatis eiusdem millesimo trecentesimo decimo, indictione octava, die
quintadecima mensis Decembris, pontificatus domini Clementis pape quinti anno sexto. 15

20 Per hoc presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris,
quod serenissimus dominus Henricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus volens
misericorditer ad pacem reducere cives civitatis sue Vercellensis, qui erant haecenus in
duas partes divisi², quarum una vocabatur Advocatorum, altera Tiziunorum, convocatis
et presentibus coram ipso domino rege dominis Humberto electo Vercellensi, Philipono
25 de Languscho comite de Lomello, Simone de Colobiano, Iohanne de Congarezio pote-
state Vercellen(s)i et quam pluribus in magna quantitate meliorum et potentiorum diere
civitatis et credenciariorum eiusdem populum et commune eiusdem civitatis representa-
cium, ex parte ipsius domini regis per reverendum in Christo patrem dominum Papinianum Dei gratia episcopum Parmensem in presencia dicti domini regis et de ipsius
30 voluntate extitit ab eisdem requisitum, quod pro pace facienda in civitate predicta eius-
que territorio et districtu et pro bono statu ipsius terre et conservatione pacis ordinande
per ipsum dominum et ad hoc, ut firmiter teneatur et observetur, darent eidem domino
regi plenam generalem et liberam bayliam, potestatem et auctoritatem ordinandi et
disponendi de tota civitate eiusque districtu, ac super guerris et discordiis vertentibus
35 inter partes predictas et eorum sequaces et super dependentibus et emergentibus
ex eisdem sentenciandi et disponendi semel et pluries ad suam omnimodam volum-

1277. ²⁾ diversi 1, 2.

1) Cf. Caccianotti *Summarium nominum civitatis uniuscuiusque que in tabulario municipii Vercellensis continentur ab a. 882 ad a. 1441* Vercell. 1868 pag. 269.

tatem. Qui predicti omnes et singuli potestas, consilium et cives responderunt liberaliter et sine contradictione aliqua, quod ipsi volebant et placebat eis, quod idem dominus rex haberet predictam auctoritatem, posse et bayliam ordinandi et disponendi super pace et omnimodo statu civitatis et civium ac districtus Vercellarum ad suam liberam et omnimodam voluntatem, concedentes eidem domino regi nomine suo et omnium aliorum civium et habitantium diete civitatis et districtus eiusdem predictas potestatem auctoritatem et bayliam. Promittentes nominibus quibus supra eidem domino regi, [sc] ratum, gratum, firmum et stabile perpetuo habituros, quicquid per ipsum dominum regem vel alium eius nomine et mandato super predictis et ea tangentibus fuerit ordinatum.

Actum est hoc apud Vercellis in domo Sancti Andree, presentibus viris venerabilibus dominis Castone^b archiepiscopo Mediolanensi, Papiniano episcopo Parmensi, Gerardo episcopo Basiliensi, Hugucione episcopo Novariensi, Amedeo comite Sabaudie, Petro de Claromonte et magistro Henrico de Geldonia et pluribus aliis testibus ad premissa vocatis et rogatis.

(2) Eodem anno, die et loco coram eisdem testibus Ricardus de Tizionibus, Iacobus de Bulgaro, Iacobus de Tizionibus, Henricus de Tizionibus, Bonifacius de Sonamonte^c, Rolandus de Guidalardis, Ubertus de Bondomis, Franciscus Zentoris, Delphinus de Guiscardis, Symon de Zentoribus, Walinus de Tizionibus, Humbertus de Tizionibus, Michael de Benivolis omnes et singuli in presenciam maiestatis ipsius domini regis propter hoc specialiter constituti, interrogati et requisiti per ipsum dominum Parmensem episcopum nomine et de mandato predicti domini regis, quod pro pace predicta facienda et statu civitatis Vercellarum et districtus eiusdem in bono reformando ut supra ac omnibus et singulis per dictum dominum regem peragendis, ut superius dictum est, et disponendis ac ordinandis darent sibi plenam, generalem et liberam potestatem ordinandi ac disponendi de tota civitate et eius districtu, prout sibi videbitur expedire, ipsi omnes et singuli unanimiter et concorditer ac voluntatibus suis spontaneis responderunt, quod ipsi volebant et placebat eis, quod idem dominus rex haberet predictam auctoritatem, posse et bayliam ordinandi et disponendi super pace et omnimodo statu civitatis et civium ac districtus Vercellarum ad suam liberam et omnimodam voluntatem. Concedentes eidem domino regi nomine suo et omnium aliorum civium et habitantium diete civitatis et districtus eiusdem predictas auctoritatem, potestatem et bayliam. Promittentes nominibus quibus supra eidem domino regi, se ratum, gratum et firmum et stabile perpetuo habituros, quicquid per ipsum dominum regem vel alium eius nomine et mandato super premissis et ea tangentibus fuerit ordinatum.

(3) Item anno et indictione quibus supra, sextadecima die mensis Decembris, presentibus dominis Balduino archiepiscopo Treverensi, Castone^d archiepiscopo Mediolanensi, Papiniano episcopo Parmensi, Gerardo episcopo Basiliensi, Aymone episcopo Gebennensi, Henrico episcopo Trigentino, Hugucione episcopo Novariensi, Humberto electo Vercellensi, Amedeo comite Sabaudie, Guidone de Flandria, Walerano fratre dicti domini regis, Manfredo marchione Saluciarum, Karolo^e comite Lavagnie^f, Marovello marchione Malespine et Philipono de Languseo comite de Lomello et pluribus aliis fidelibus testibus ad premissa vocatis et rogatis. Dicitus dominus rex fecit convocari coram presenciam maiestatis sue nobiles et discretos Symonem Advocatum, [Franciscum Advocatum^g de Colobiano, Iacobum et Gothofredum de Cerridonia, Henricum de Quinto, Petrum de Queregna, Iorim de Gualdengo, Symonem de Balzola, Ricardum de Colobiano, Iacobum domini Abbatis de Arbore, Humbertum filium

1277. ^b Castone 1, 2. ^c Sonamonte 2. ^d Castone 1, 2. ^e Karole 1, 2. ^f Lavagnin, 2.

domini Bonisenioris, Karolum de Arbore, Humbertum Pectinatum, Nicolaum de Clivolo, Martinum de Montonario, Prevostum de Moxo, Petrum de Mortario, Robaldum de Buronzio et Fredericum Cocorellam et Lafranchum Pectenatum. Item Richardum Tizonis, Iorium Berloffam de Tizonibus, Galvagamm Tizonis, Delphinum Tizonis^b, Uber-
 5 tum Tizonis, Iorium de Bulgarono, Iorserium de Castellengo, Humbertum de Bondomis, Petrum de Bondomis, Roglerium de Bondomis, Raynerium de Bondomis, Rolandum et Benefacium de Guidelardis, Bonifacium de Sonomonte, Nicholaum de Sonomonte, Franciscum de Ast, Franceseium Cagerolium, Mafeum¹ et Iohannem de la Muta, Ver-
 10 cellinum de Ripis et Delphinum de Guiscardis. Quibus universis et singulis supradictis comparentibus coram dicto domino rege, ipsi omnes et singuli promiserunt ipsi domino regi per pacta expressa et sub obligatione omnium bonorum suorum et ad sancta Dei euangelia iuraverunt corporaliter tacta, ea universa et singula, que idem dominus rex super predictis omnibus et singulis et ea tangentibus ordinare, pronunciare, sententiare, declarare et interponere voluerit, semel et pluries attendere et facere firmiter et com-
 15 plere, omni exceptione postposita et remota.

(4) Qui quidem dominus rex incunctanti presentibus omnibus et singulis personis suprascriptis, volens misericorditer ad pacem reducere ipsos et alios cives diete civitatis diutius discordantes tam regia potestate et auctoritate quam ex potestate sibi super hoc per dictos cives concessa promuntiavit, precepit et statuit, ut inferius continetur: (*sequuntur*
 20 *cap. I—V ut supra pag. 445 lin. 38 sqq.*).

(5) Hec autem ut premititur dictus dominus rex super discordiis predictorum ad presens pronunciavit et statuit, retenta videlicet et reservata sibi omnimoda potestate, ea omnia et singula interpretandi, declarandi, supplendi et corrigendi ac super aliis, ubi, quando et quocienscumque voluerit pronunciandi et statuendi, prout viderit expedire.

(6) Qui omnes et singuli cives suprascripti audita et intellecta suprascripta dicti domini regis sententia, ipsam et omnia eius capitula sponte et gratanter acceptaverunt et aprobaverunt et emologaverunt. Condonantes sibi et remittentes ad invicem omnes offensas, iniurias, restitutiones, et emendas predictas, sese in signum pacis ad invicem osculantes.

1278. REMISSIO BANNORUM. Dec. 18.

Statim sequitur nr. 1277. Cf. supra nr. 490.

(P. deest.)

Item anno et inditione quibus supra, die decima octava mensis Decembr., in capella domus predictae, presentibus dominis Papiniano episcopo Parmensi, Amedeo comite Sabaudie, Gerardo episcopo Basiliensi et Berllione Raynor(e)^a potestate Ver-
 35 cellen.^b Prefatus dominus rex volens paci et quieti predictorum Vercellensium plenius et solidius providere, auctoritate et potestate predictis relaxavit omnia banna, quibus suppositi forent hactenus a dicto tempore citra cives predicti, qui exulabant a civitate predicta, sive pro contumacia sive pro offensa sive pro contumacia magna vel parva vel alia quacumque de causa, omnesque collectas seu talias quomodoocumque impositas
 40 remixit eisdem. Absolvens eos a predictis omnibus et a penis et mulctis, quas huiusmodi occasionibus incurrissent, et quibuslibet condemnationibus, sententiis et penis propter hoc latis vel statutis in eos.

1277. ^b) Thizonis 1. ¹) Mafeum 2.

1278. ^a) raynor 1; Rainor. 2. ^b) Vercella 2.

Actum anno, die et loco, quibus supra.

Ego autem Bernardus de Mercato de Yenna Bellicen, dyoces, sacrosancte Romane ecclesie ac sacri imperii auctoritate publicus notarius hiis omnibus presens fui et hanc cartam manu propria scripsi et subscripsi signoque meo consueto signavi et tradidi feliciter rogatus.

5

1279. SYNDICATUS CIVITATIS ALBINGANE.

1311. Febr. 2.

Denno contulimus autographon, quod constat Pisis in tabulario Roncioniano nr. 705. E verbis unius lineae dorso inscriptae adhuc legitur: Syndicatus . . . Edidit Bonaini Acta Henrici VII. I. 144 nr. 97.

(P. deest.)

10

(S. N.) In Christi nomine amen.

Dominus Bernabos de Grimaldis potestas civitatis Albingane in pleno et generali concilio eorum et campana more et loco solitis congregato voluntate et decreto infra-
scriptorum consiliariorum et ipsi consiliiarii auctoritate et decreto ipsius domini potestatis
fecerunt, constituerunt et ordinaverunt discretos viros dominos Georgium Cepullam et
Guillelmum Bellandum ipsos et quemlibet eorum in solidum, ita quod non sit melior
condictio occupantis et quod minus inceperit, alter prosequi valeat et finire, suos et
communis et universitatis civitatis Albingane et omnium et singulorum civium^a eiusdem
civitatis syndicos, auctores, procuratores et certos nuntios speciales ad comparandum et
se presentandum vice et nomine eiusdem universitatis coram maiestate domini sui domini
Henrici divina gratia Romanorum regis serenissimi seque et dictam eius civitatem
recomendandum eidem et ad prestandum fidelitatis debite sacramentum in omnibus
capitulis nove et veteris fidelitatis forme et omne sacramentum ab eis exactum in ani-
mam omnium et singulorum de ipsa universitate prestandum, et ad ordinandum, pro-
mitendum et asserendum plenarie de fodro regali et de omni stipendio per maiestatem
regalem imponendo, et ad impetrandum confirmationem privilegiorum et iurium concess-
orum civitati Albingane per predecessores dicti domini eorum et concessionem novorum
privilegiorum, si et quatenus plaenerit dicte regie maiestati, et ad petendum et exigen-
dum omnes res et omnia iura, que et quas contra dictum commune essent per aliquos
occupata. Ita quod contra quoscunque^b tam in agendo quam in defendendo possint
omnia facere et impetrare, que in iudiciis vel extra exiguntur, scilicet citationes, dil-
ationes, recessationes, exceptiones, petitiones, responsiones, interrogationes, confessiones,
testium depositiones, instrumentorum productiones, interloquutiones, appellationes, renun-
ciationes, conclusiones iudicum et auditorum impetrationes, sacramentorum prestationes
et omnia et singula que occurrunt competenti ordine conscribenda seu facienda in iudicio
vel extra. Dantes et concedentes eisdem syndicis et cuilibet eorum per se plenam et
generalem et largam bayliam et liberam administrationem in predictis et circa predicta
et omnia alia, que quocunque modo occurrerent facienda, omnia et singula faciendi,
que ipsa universitas facere tota posset vel que aliquo modo syndicis mandari posset,
et omnia specificata essent. Promittentes solempni stipulatione dictis syndicis et michi
notario infrascripto stipulanti et recipienti vice et nomine omnium, quorum interest vel

30

35

40

1278. *Constitutio de libertate a. 1377, a duobus notariis Verellensibus facta.*

1279. *Constitutio de libertate quocienscumque or.*

intererit seu interesse poterit, se firma et rata perpetuo habituros omnia et singula, que per dictos eorum syndicos vel alterum eorum factum, gestum seu procuratum fuerit in iudicio sive extra, sub obligatione omnium bonorum diete universitatis. De quibus obligandis dant eisdem et cuilibet eorum liberam et generalem administrationem et largam bayliam. Et volentes dieti syndici et quilibet eorum adnieti ad syndicatum predictum et relevari ab omni honore satisfaciendi, promiserunt ipsi syndici et quilibet eorum michi notario infrascripto stipulanti nomine quo supra, iudicio scisti et indicatum solvi pro omnibus suis clausulis, sub obligatione omnium bonorum suorum. Pro quibus eorum syndicis dieti dominus potestas et consiliarii auctoritate et decreto predicto solemniter fideiusserunt et promiserunt michi notario infrascripto stipulanti nomine quo supra, indicatum solvi pro omnibus suis clausulis, sub obligatione et ypoteca omnium bonorum diete universitatis. Nomina consiliariorum sunt hec: dominus Iohannes Segnorandus abbas populi, Franciscus Cepulla, Iacobus de Lodano, Geronimus Usur(us), Ogerius . . .^d, Petrus Cepulla notarius^e, Amatus Bocherius, Iohannes Bellotus, Franciscus Cepulla . . .^e, Guillelmus Tortus, Fridericus . . .^d, Iohanninus de Iustenote, Oddo Marchixius, Obertus Bocherius, Robaudus Ferrus, Thomas Baronis, Lucas Pizallus, Egidius Mazarellus, Percivalis Percus, Franciscus Litardus, Mannus Balarinus, Nicoloxius Isnardus, Obertus Litardus, Oddo Cepulla, Mannus de Iustenote, Mammel Cepulla, Iacobus Balianus, Obertus Cepulla, Semencia de Semenciis, Franciscus Rapallus, Iacobus Semencia, Iacobus de Bernizono, Petrus Ayrandus, Guillelmus Bellandus, Conradus Pizallus, Antonius de Iustenote, Manuel Bellandus, Thomas Aymericus, Guillelmus Ricinus, Iacobus de Preclono, Thomasinus Litardus, Bonivinus Capeta, Lucas Cepulla, Raynaldus Cepulla, Iacobus Maneserius, Oddo Rubens, Guillelmus Maynerius, Albertus Ferarius, Franciscus Dolerius, Stefanus Barcelarius, Raffetus de Iustenote, Franciscus Aygilentia, Oddo Rubens Moricius, Guillelmus Rocha, Vivaudus Contadus, Manfredus de Berenzono, Iacobinus de Palavena, Oddoardus Falatha, Iohannes Franelus, Bernizonus, Facius Barilis, Manuel Usur(a), Saxus Ferrus, Iohanninus Cepulla, Franciscus de Lodano, dominus Georgius Cepulla, Guillelmus Ricardus, Conradinus de Iustenote, Guillelmus Cenams.

Actum Albingane in capitulo, anno nativitatis Domini millesimo trecentesimo undecimo, indictione nona, die secunda Februarii. Testes Guillelmus Iordana, Franciscus de Pulio, Guillelmus Maneserius et Oddinus Zavantius rogati.

Ego Iacobus de Lodano auctoritate imperiali notarius rogatus fui et scripsi, nunc comunis Albingane scriba.

1280. MANDATUM ADVOCATO PROVINCIALI MISSUM.

1311. Mart. 13.

Repetimus editionem nostram, quam iam olim paravimus 'Neues Archiv' XXIII, 47 nr. 21 ex autographo tabularii secreti domus regie Bavaricæ. Supersunt vestigia sigilli secreti ceræ rubræ dorso impressi.

Cf. supra nr. 661 et 736.

(P. dest.)

1279. ^e) ita c. ^d) *canidum or.* ^e) *incertum or.*

Henricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus nobili viro Georg(ia) comiti Veldene iei advocato provinciali, fidei suo dilecto graciosam suam et omne bonum.

Ad nostram pervenit audienciam, quod per venerabilem Sybot(onem) Spirenses episcopum nova et iniqua thelonca sint in aliquibus locis tui regiminis instituta, de^a quo plurimum admiramur et specialiter pro eo, cur talia illicita institui paciaris. Quo- 5 circa fidelitati tue precipimus et mandamus, quatinus huiusmodi thelonca seu pedagia iniusta omnino facias removeri.

Dat. Mediolani, III. Id. Marcii, regni nostri anno terecio.

1281. SYNDICATUS COMITUM DE GANGALANDIS.

10

1311. Jul. 20.

Ineditum descripsimus ex eisdem Protocolis, quae iam supra ad nr. 1273. 1274 adendos adhibuimus.

Cf. supra nr. 1029.

(P. deest.)

In nomine Domini amen.

15

Regnante excellentissimo principe domino Henricho Dei gratia serenissimo Romanorum imperatore semper augusto. Ex hoc publico instrumento omnibus pateat evidenter, quod dominus Pigellus condam domini Corsi, Lopus condam domini Iacobi pro se et gestorio nomine pro Pero condam domini Alberri, Curradus et Loetus germani condam domini Pollini, Fatius condam domini Tondellini, Nerius condam Dadi pro se et Lapo eius germano et Marianus condam domini Lapi, qui omnes sunt comites de Gangalandi, pro se ipsis et pro omnibus aliis eorum consortibus et comitibus de Gangalandi simul et insolidum fecerunt, constituerunt et ordinaverunt eorum et cuiusque eorum syndicum et procuratorem Gerium condam Dadi suprascripti eorum consortem et comitem presentem et recipientem ad comparendum et se personaliter presentandum pro predictis comitibus^a coram suprascripto excellentissimo principe domino H(enrico) Dei gratia serenissimo Romanorum imperatore semper augusto et ad iurandum sua precepta et ad observandum et promietendum et observari et promieti^b faciendum in omnibus et per omnia, prout sue domini imperatoris voluntatis arbitrio videbitur convenire. Et ad compromittendum et compromissum faciendum in ipsum dominum imperatorem vel eius vicarium et ad illam penam et penas, quas ipse dominus imperator voluerit ordinare. Et etiam ad prestandum per dictum syndicum et procuratorem pro eis et eorum nomine quodlibet genus sacramenti fidelitatis, quod ipsi domino imperatori videbitur convenire. Et ad petendum pro eis coram ipso domino imperatore eorum privilegia confirmari, que eorum antiqui actenus habuerunt contra homines et personas de Gangalandi eorum fideles et alios, et ad petendum nova privilegia eis concedi, prout ipsi syndico et procuratori videbitur petere convenire et imperatorie maiestati concedere. Et ad omnia alia et singula facienda, promietenda et obedienda, secundum quod ipsi domino imperatori placuerit et videbitur expedire. Et ad renumpiandum et ad ipsos comites et eorum heredes et bona presentia et futura obligandum, prout ipsius domini imperatoris 30 40

1280. ^a *supra in spatium huius litterae crasura or.*

1281. ^a *pro comitibus supra hanc add. e.* ^b *observari e.*

placuerit voluntati. Dantes et concedentes predicti comites dicto eorum sindaco et procuratori plenum, liberum, generale et speciale mandatum et plenam et generalem administrationem, in quibus generale mandatum requiritur, et etiam specialem, in quantum speciale requireretur. Et promittentes) predicti comites pro se ipsis et ut dictum est
 5 michi notario infrascripto tanquam publice persone stipulanti et recipienti nomine et vice domini imperatoris et ipsi domino imperatori, se rata et firma perpetuo habituros et observaturos omnia, quecunque per predictum syndicum et procuratorem acta, promissa et gesta fuerint ac etiam procurata, et quod omni tempore facto vel verbo et
 10 modo quocunque alio contra non venient vel facient vel contra ea, que per predictum syndicum et procuratorem facta fuerint in premissis vel circa premissa, sub obligatione et ypotheca omnium eorum bonorum et heredum presentium et futurorum stipulatione promissa.

Acta sunt hec [omnia] Pisis in via publica ante domum, quam suprascriptus Gerius syndicus habitat, positam in cappella Sancti Petri ad^d Yschiam, presentibus Petro condam Rugerii de suprascripta cappella et Grifaccio condam Neri Bonomini et Guarmerio
 15 notario filio Neri, qui sunt de Florentia, testibus ad hec rogatis et vocatis. Sub anno incarnationis dominice MCCCXII, indie, VIII, die XX, mensis Iulii.

1282. 1283. RECEPTIO CASTRENSIS.

1311. Iul. 22.—1313. Ian. 25.

1282. SCRIPTUM REGIS. 1311. *Id.* 22.

*Autographon tabularii Vindobonensis denuo conferri benivolenter iussit eidem tabulario
 20 praefectus. Pendet sigillum filis sericis. Editum est Erster Jahresbericht des historischen Vereins im Oberdonau-Kreise 1835 (Augsburg 1836) pag. 71 nr. 8. — Böhmner, Reg. Heinr. 413. (P. deest.)*

25 Heinricus Dei gracia Romanorum rex semper augustus universis sacri Romani imperii fidelibus presentes litteras inspecturis gratiam suam et omne bonum.

Levamus in circuitu oculos nostros et attente conspiciamus singulorum nobis obsequentium merita et que ex rependio nostre largitatis in ipsis propagari possint ad alios devotionis exempla, et ad illos munificentie nostre dextram libenter extendimus, quos
 30 maiora nostro culmini ingiter impendisse effectu prosequente palpamus. Considerantes igitur fructuosa et fidelia servicia, que strenuus vir Diethegno de Kastel fidelis noster dilectus nobis et imperio ac illustri Johanni regi Bohemie primogenito et principi nostro karissimo exhibuit et exhibet incessanter, quodque propter hoc plura dampna sustinuit et debita contraxit, que pro nobis et imperio solvit de suo et adhuc solvere oportebit,
 35 propter quod volentes eidem de huiusmodi dampnis et debitis satisfacere, ut tenemur, sibi quadringentas marcas argenti duximus largiendas. Propterea ut eundem Diethegenum nobis et imperio fortius astringamus, ipsum similiter in nostrum et imperii castrensem apud castrum Ravensburg duximus conquirendum, dantes et donantes eidem quadringentas marcas argenti pro castrensi feodo, sic quod eadem pecunia habita ipsam
 40 convertat in possessiones, quas ipse et heredes sui inantea pro castrensi feodo retine-

1281. c) hec delet. c. d) super de delet. c.

bunt, concedentes etiam eidem et tradentes unam mansionem in castro predicto Ravens-
 burg, in qua ad deservendum nobis castrense feodum comode possit et valeat resi-
 dere. Verum quia dietam pecuniam paratam non habuimus, prefato Diethegnoni pro
 predictis octingentis marcis argenti comitatum nostrum in Cil emptum a quodam nobili
 viro Rudolpho comite de Monteforti, videlicet castrum Cil cum universis et singulis
 attinentiis, pertinentiis, iuribus et utilitatibus suis obligavimus et presentibus obligamus
 tenendum, utendum et tam diu pacifice possidendum, quousque sibi vel suis heredibus
 fuerit satisfactum, perceptis medio tempore, que sibi de regali donamus munificencia,
 in sortem minime computandis. Volumus etiam et de gracia speciali concedimus, quod
 tam in prefato castrensi feodo quam in ipsa donatione octingentiarum marcarum et obli-
 gacione pro eisdem facta eidem Diethegeno sui heredes tam descendentes si habuerit
 quam collaterales et specialiter strenni viri Conradus et Waltherus de Castello fratres
 ipsius, qui dicti servicii participes fuerant, sibi succedant et ad eos tam ipsa obligacio
 quam ipsum castrense feodum se extendant aliis litteris, quas super eodem antea con-
 cessimus, penitus revocatis¹. Universis et singulis precipientes firmiter et districte, ut
 prefatum Diethegenum et suos heredes in predictis donatione, obligacione ac concessione
 castrensis feodi, quas ex certa scientia et ad utilitatem nostram et imperii fecimus, non
 impediant vel perturbent, sed ipsum et heredes suos permittant eisdem uti pacifice et
 quiete, si nostram indignacionem voluerint evitare. In cuius rei testimonium presentes
 maiestatis nostre sigillo iussimus communiri.

Datum in castris ante Brixiam, XI. Kal. Augusti, anno Domini millesimo trecen-
 resimo undecimo, regni vero nostri anno tercio.

1283. LITTERAE CONSENSUS. 1313. Jan. 25.

*Autographon eisdem tabularii deano collatum est. Probet sigillum luteum loto
 membranaceo. Editum est 'Erster Jahresbericht' pag. 72 nr. 9 et apud Kopp 'Geschichte
 der oberrheinischen Bände' IV, 1 pag. 347 nr. 7b. (P. deest.)*

Henricus Dei gratia sancte Coloniensis ecclesie archiepiscopus sacri imperii per
 Ytaliam archicancellarius universis presencium inspectoribus noticiam subscriptorum cum
 salute.

Cum serenissimus dominus noster dominus Henricus Romanorum rex, nunc Dei
 gratia imperator strenno viro Dyetegnoni de Castello militi meritis et serviciis suis
 exigentibus, que sibi et sacro Romano imperio sepius exhibuit fructuose, castrum in
 Cil cum comitatu et oppido dicto Lütkilch uf der hayde cum omnibus iuribus et per-
 tinentiis eorum, prout in instrumentis obligacionum super hoc confectis plenius conti-
 netur¹, pro octingentis marcis argenti nomine seu titulo pignoris obligarit, nos tamquam
 princeps imperii, qui vocem in electione Romanorum regis habere dinoscimur et obti-
 nere, predictae obligacioni, sicut rite facta est, nostrum damus consensum pariter et
 favorem ipsamque obligacionem ratificamus et presentis scripti patrocinio confirmamus. In
 cuius rei testimonium presentes nostri sigilli munimine tradidimus roboratas.

Datum Nurenberch, anno Domini millesimo CCCXIII, VIII. Kalen. Februar.

¹ *Quae servata non sunt.*

1284. RATIFICATIO TRANSLATIONIS.

1311. Aug. 25.

Descriptimus autographon tabularii generalis regni Bavarici hucusque ineditum. Signatum est 'Kaiserslekt Nachtraj' nr. 180¹. In verso nihil curatum est. Pendunt sigilli fragmenta loro membranaceo. — Böhmcr, Reg. Heinv. 118. (P. dest.)

Heinricus Dei gratia Romanorum rex semper augustus — universis sacri Romani imperii fidelibus, ad quos presentes pervenerint — gratiam suam et omne bonum.

Favor religionis exigit, ut quod a nostra clementia pie petitur, benignius admittatur. Eapropter devotis petitionibus Hadmari dilecti notarii nostri favorabiliter inclinati, aream sitam in oppido nostro Windesheim quondam Ioselini Iudei, quam eidem Hadmaro donavimus ab omni exactione liberam et immunem, ipsam cum pertinentiis suis et usibus quibuslibet in devotos ac dilectos nostros fideles religiosos viros fratrem Heinrichum abbatem et conventum monasterii in Halsbrunn ordinis Cisterciensis Eysteten. dyoc., quos pre ceteris favore prosequimur speciali, pure ac libere transferimus per presentes proprietatis titulo possidendam necnon translationem in ipsos religiosos per predictum Hadmarum factam ad instar diu recordationis quondam Alberti Romanorum regis semper augusti predecessoris nostri¹ presentibus innovamus, ratificamus et ex certa scientia approbamus. Ita quod iidem religiosi dominio aree predictae pro edificiis inibi construendis perpetuo libere gaudeant et nullis stiuris, serviciis, precariis seu exactionibus occasione predictae aree seu edificiorum in eadem inantea erigendorum ullo unquam tempore pregraventur, sed possessione semper utantur pacifica et quiete. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostre donationis, translationis seu approbationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Quicumque vero contrarium fecerit, indignationem potestatis regie se noverit incurrisse.

Dat. in castris ante Brixiam in partibus Lombardie, octavo Kalen. Septembris, anno Domini millesimo CCCXI, indictione nona, regni vero nostri anno tercio.

1285. IUDICIUM SUPER BONIS REBELLUM
IN COMITATU MEDIOLANENSI.

1311. Sept. 17.

Repetimus editionem, quam ex autographo tabularii regii Mediolanensis 'Fondo di religione, Pergamene del Monastero di S. Simpliciano' in media parte culle corroso nuper rime instauravit G. Biscaro 'Archivio storico Lombardo. Serie IV, Vol. VII (Anno 31, 1907) pag. 313 sqq., dissertazione fasissima adiecta, cui titulus: 'Benzo da Alessandria e i giudizi contro i ribelli dell' impero a Milano nel 1311' (l. c. pag. 281 sqq.)

(P. dest.)

¹ Scriptum regis Alberti servatum non est.

In nomine Domini.

Super Cuius tenor talis est:

1000
 1001
 1002
 1003
 1004
 1005
 1006
 1007
 1008
 1009
 1010
 1011
 1012
 1013
 1014
 1015
 1016
 1017
 1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454
 1455
 1456
 1457
 1458
 1459
 1460
 1461
 1462
 1463
 1464
 1465
 1466
 1467
 1468
 1469
 1470
 1471
 1472
 1473
 1474
 1475
 1476
 1477
 1478
 1479
 1480
 1481
 1482
 1483
 1484
 1485
 1486
 1487
 1488
 1489
 1490
 1491
 1492
 1493
 1494
 1495
 1496
 1497
 1498
 1499
 1500

et iura eorundem, quas et nomine et capitulum dicte canonice et ipsa canonica habent et habere videntur de eis suprascripto nomine seu ipsi canonice pertinent et spectant in loco et territorio de Quartilliano viginti quatuor ad mensuram Laude. Et item instrumentum venditionis facte per predictum Franzollum Leregatam predicto

5 Beltramo predicto sedimine et petiis terre et aliis in dicta venditione contentis traditum anno corrente millesimo trecentesimo decimo, die vigesimo et notarium predictum. Et instrumentum parabulle et licentie date predictis canonicis et capitulo ecclesie de cumanorum Mediolani faciendi permutationem predictam archiepiscopi Mediolanensis, de qua licentia fit mentio in quodam instrumento tradito millesimo

10 trecentesimo undecimo, septimo Aprillis, per Iacobinum de Dotto notarium, et instru- mentum investiture facte per dominum presbiterum Lafranchum Tanzium et Fran- zium de Aliate et Thomaxium de Lixigniollo | et Nigronem Preallorum canonicos dicte canonice decumanorum, suo nomine et capituli dicte canonice, in Aregollum de Pubiga et Zanellum Paganum de petia una campi iacentem foris de porta Cumana,

15 ubi dicitur ad Carariam, a mane strata Cumana etc. et est perice viginti novem ad certum fectum fariendum etc., traditum millesimo trecentesimo undecimo, vigesimo octavo Madii, per Iacobinum dictum Picardum de Fenegroe notarium millesimo trecentesimo undecimo, die decimo nono Februarii, extracte ab imbriviaturis Benadotti de Lonate | notarii, in qua continetur quod dictus Franzollus domino Dondeo de Pusterlla porte Ticinensis de sedimine uno cum hedificiis et eurtis duobus et puteo iacente in burgo porte Cumane de foris in burgo Simplitiani, cui coheret ad supertotum a mane Brayde monasterii Sancti Simplitiani, a meridie Guilelmi de Fagniano, a sero strata, a monte dicti monasterii, Super quo sedimine fectum ad libellum annuatim dictum monasterium Sancti Simplitiani soldorum viginti

20 duos tertiollorum vel id circa. Item de sedimine uno cum hedificiis etc. et de certis terris in dicta donatione contentis. Et qui vidit tenorem banni dati dicto Franzollo Legate de maleficio et lesa maiestate etc., prout in ipso banno continetur dato millesimo trecentesimo undecimo, | indictione nona, die triginta mensis Madii, ut patret per scripturam subscriptam per Bentium notarium et officialem domini Cioni de Pistorio iudicis et exactoris bonorum bannitorum pro dicto domino rege mandato ipsius | et dicti Leonini de Manzago et Guifredini Pictoris, que dixerunt coram ipso iudice et qui vidit et audivit omnia ea et singula, que hostendi, dici et alegari voluerunt coram eo et diligenter deliberationem et examinationem habuit super predictis et quolibet predictorum, Christi nomine invocato, terrarum et possessionum, que fuerunt dicti Franzolli, spectant et

25 pertinent predictis archipresbitero et canonicis et non camere | fisci seu dicti domini regis.

Ego Paganinus Canutus suprascripti domini Beltramini Arzoni iurisperiti scripsi anno corrente MCCCXI, indictione X, die Veneris XVII, mensis Septembris, Unde dictus Cionus iudex ut supra secutus consilium dicti domini Beltramini, cui dicta questio comissa fuit per ipsum dominum iudicem ut supra, presente presbitero Ardico canonico et sindico dicte ecclesie seu canonice decumanorum sedendo pro tribunalli pronuntiavit et sententiavit in omnibus et per omnia, prout in dicto consilio plenius continetur.

30

Actum Mediolani in domo habitationis dicti iudicis in porta Romana | Gambaris, presentibus testibus vocatis et rogatis domino Guietto Capono filio quondam domini Iacobi porte Cumane, domino Albertono filio quondam domini Princivallis porte Ticinensis et Rizardello filio domini Oliverii de Puteo porte Cumane.

45

(S. N.) Ego Bencius de Alexandria imperiali iudicis ad predicta hiis omnibus interfui et rogatus tradidi et ad scribendum exhibui infra scripto notario et me subscripsi.

(S. N.) Ego Rizardollus filius domini Oliverii de Puteo notarius Mediolani porte Cumane iussu suprascripti notarii scripsi.

1286. SYNDICATUS EXTRINSECORUM LUCANORUM.

(1311. Oct. 7.)

Ineditum descripsimus ex eisdem Protocollis, quae iam supra ad nr. 1273, 1274, editos adhibuimus. (P. dest.) 5

In nomine Domini amen.

Regnante excellentissimo principe domino Henricho Dei gratia serenissimo Romanorum rege semper augusto. Cunctis presentem paginam legentibus pateat evidenter, quod dominus Pinus de Boscho de Fundo capitaneus partis totius universitatis exitiorum de Luca fidelium et devotorum Romani imperii tam pro se ipsis quam etiam capitaneatus nomine pro ipsa parte et universitate de consilio et voluntate sui consilii et eius consiliariorum et dietae partis videlicet (*nomina quae sequuntur omisimus*) et ipsi idem consiliarii cum consilio et voluntate predicti capitanei vice et nomine totius universitatis dietae partis de Luca, qui sunt intus et extra civitatem, pro quibus de rato promiserunt sub obligatione suorum bonorum et heredum, fecerunt, constituerunt, 15 ordinaverunt et creaverunt veros syndicos procuratores, actores et certos et speciales nuntios dominum Iohannem Parghie, dominum Bendinum de Martinis et dominum Terium de Anterminellis presentes et recipientes et quemlibet eorum in solidum, ita quod occupantis non sit potior conditio et quod per alterum ipsorum inceptum fuerit, per alium possit prosequi et finire, ad comparandum et se personaliter presentandum 20 coram excellentissimo principe domino Henrico Dei gratia serenissimo Romanorum rege semper augusto etc., ut supra in alio syndicatu¹ per omnia continetur.

Acta sunt haec omnia Pisis in ecclesia Sancti Sixti, presentibus Pone domini Bandidi, Franchuccio Berlinguecii et Andrea condam Filippi, qui sunt de Pistorio, testibus ad haec vocatis et rogatis. Sub anno et indictione suprascriptis, die VII. Octubris, secundum cursum Pisane civitatis.

1287. SCRIPTUM CUIUSDAM PONTIFICI DIRECTUM.

(1311. Dec.)

Repetimus editonem, quam ex autographo chartaeo tabularii regii Barcinonensis 30 et Archivo general de la Corona de Aragoni) 'Cartas reales diplomaticas' (= CRD) ad 1130 signato utperrino paravit Henricus Finko 'Acta Aragonensia' I, 279 nr. 195. Cf. a quo de tempore atque eo qui misit l. c. adiutata sunt.

Cf. supra nr. 1272 cap. I et l. c. I, 278 nr. 191.

(P. dest.)

Pater sanctissime!

Hiis diebus dixit michi dominus rex Romanorum ea quae secuntur:

'Vos vidistis ambassatores, qui ad nos ex parte . . . regis Frederici venerunt, nobis ex parte sua presentantes ipsum et bona sua omnia ad nostre beneplacita voluntatis.

¹ *Supra l. c. 1281, p. 1116 bn, 278qq.*

Et hec diximus vobis in principio adventus sui. Verum quia multas collaciones atque
 lœuciones nobiscum habuerunt, ad quas volebant vos, ut nobis visum fuit, interesse,
 ideireo vos ad predicta non vocavimus, sed quod in effectu factum est cum eis, vos
 latere nolumus, videlicet quod ipsi quantum potuerunt per vias et modos quibus valu-
 erunt nisi sunt ex parte predicti regis habere filiam nostram pro eiusdem regis Frederici
 filio in uxorem multaque alia circa hec offerentes. Nostra vero responsio fuit ista:

Quod dominus noster summus pontifex iam dictam filiam habebat in manu sua et
 tractaverat et tractabat de coniunctione eiusdem facienda cum filio . . . regis Sicilie,
 quod quasi iam expeditum reputabamus. Et quam diu dictum negocium esset in manu
 domini pape, interim aliud respondere non possemus.

Et sic ab eo ut dixit recesserunt.

1288. (764a.) LITTERAE AMBASIATORUM REGI ARAGONUM MISSAE.

(1312.) Mart. 31.

*Repetimus editionem, quam ex autographo chartaceo tabulari regii Barcinonensis
 CRD App. gen. nr. 21 (cf. supra ad nr. 1287) paravit Fünke l. c. I, 286 nr. 201. Sigilli
 vestigiū adsunt. Cf. notas l. c. additas. (P. deest.)*

Al molt alt et molt poderos senyor en Jacme per la gracia de Deu rey d'Arago
 etc. en P. Boyl e en G. Olomar, humils servidors vostres besan vostres peus et
 vostres mans.

Senyor, nos comanam en la vostra gracia. Perço, senyor, cor entenem esser covi-
 nent cosa, que vos, senyor, sapiats lo fet dins scrit, significam a la vostra altea, segons
 que a nos es estat recomtat per un amich vostre, quins ho ha comtat axi com per
 cosa vera et en que dubtar no devets: Es assaber, quel rey Robert, pega ha, trames
 en Johan son frare ab companya en la ciutat de Roma, lo qual reebe a sa ma lo loch
 de Sent Angel et altres forces de la ciutat de Roma, e con lo dit en Johan fo en
 Roma, lo rey Robert scrisch al emperador¹, que enteses, quel dit en Johan ab aquella
 gent eren venguts en Roma et que aco feya ell a honor et a servey del emperador et
 del seu coronament, que devia haver. Eaxi matex scrisch al papa, que nos dubtas
 daquest ajustament ne de neguna altra cosa, que ell fes, que tot ho feya a honor et
 a servey dela esgleya de Roma. Et aquella letra desus dita tramesa al emperador fo
 enviada al papa per l'emperador. Enapres lo dit en Johan estan en Roma feu dir per
 aquelles de son consell an Xarra de Ja Colona, que li liuras una força que ell tenia
 sobrel pont de Tibre et que li fes liurar una altra força, que tenia P. de Sabella son
 cunyat, les quals forces et aquelles altres, que tenia ja lo dit en Johan, son los meylors
 de tota la ciutat de Roma. E el dit en Xarra respos, que ell no sabia, quel dit en
 Johan fos regidor de la ciutat ne senador ne de altra guisa ell no era son vassall. Per
 que ell no veyia raho, que ell li degues liurar los sues forces. E feta aquesta resposta

¹ Cf. ea quae narrat Nicolaus Botrontinensis (ed. Hejck pag. 191) quod dominus rex Romanorum
 salutabat eum et de adventu suo multum gaudebat, cum frater suus rex Robertus ipsum misisset ad
 honorandum eum in sua coronatione, prout in litteris, quas dictus dominus rex Robertus domino regi
 Romanorum illis diebus miserat, plenius continebatur. FÜNKE.

lo dit en Johan altra vegada trames li adir, que les li retes, si no, que les tengues, si pogues. E el dit en Xarra respos, que ell premia aquesta paraula derrera e que ell les defendria, si podia, e ab les paa en lama les perdria, si a perdre les havia. Depuys en Johan planament et ab blanques paraules feu lo pregar, que ell li retes les forces, e en Xarra dix, que no faria, que les paraules primeres tenia ell per un desaffiament. 5
 Apres dago com en Loys de Savoya, qui es senador per lempedor en Roma, agues comanar son loch a un altre, aquell fo corrupit per diners e liura a la part del rey Robert lo Capitoli e com lo senador voleh tornar al Capitoli, noli acuyliren, ans hac a mudar auditori en lo loch, qui es dit Sent Apostol, axi que aquells dela part del rey Robert, qui tenien lo Capitoli, dixeren, quel dit en Loys era aqui per lempedor et 10
 dela sua part e quells noy acuyliren myl hom del emperador, si quel fet fo ja descubert a aco. E el dit en Loys feu ho saber al emperador, qui era en Genova, e lempedor feu ho saber al papa per sos missatges, que mostrassen lo fet al papa, en qual manera lo rey Robert embargava lempedor, qui feya ab auctoritat de la esgleya tot co que feya e quel papa quey preses consell axi quel papa ja per ses letres ma- 15
 nava, quel Capitoli fos liurat al dit en Loys senador, e all pobble, que li obeysen e aldit en Johan, que sen exis. Mas abans, que aquestes letres fossen espagades, lo rey Robert tremes lo senescal de Proença al príncep son frare, qui era en la cort del papa, quel príncep mostras al rey de França es clamas al papa dels greuges, que lempedor li havia fets, e que fees en guisa, que en Johan no isques de Roma nel senador hi 20
 romases, que si lempedor havia poder en Roma, ell sens remey havia perdut lo regne tantost, e que pregas lo rey de França, que el que preses aquest fet e que no guardas a aquest punt, si ell havia fet alguna cosa, qui li desplagues, cor ell era de s[ua] sanch e ell regne de Sicilia havia ell e son linyatge per ajuda dela casa de França. Aquestes rahons posaren lo príncep e el senescal de Proença davant lo rey de França 25
 e son consell a Leo e posaren en VI articles los greuges, quel rey Robert havia reebuts del emperador:

Lo primer que con lempedor tenia assetgada la ciutat de Brixia, no sofferia, que seynera a seynal del rey Robert fos en la host de fora.

Laltre que lempedor havia fetes trencar cartes de covinençes e de confederacions, 30
 qui eren entrel rey Robert e la ciutat d'Ast.¹

Lo tercer que una statua, qui era en la ciutat de Plasença en memoria del rey Karles, avi del rey Robert, havia feta remoure de la dita ciutat lempedor.

Lo quart que cartes de covinençes e de confederacions, qui eren entrel rey Karles, pare del rey Robert, e el comu de Genova, havia fetes cremar lempedor 35
 publicament en la plaça de Genova.

Lo quint que lempedor havia contracta amistat e afinitat ab lo rey Frederich e ab alguns altres contra tot hom.

Lo VI: que li havia mes senador en Roma de la casa de Savoya, quell havia per enamicchs capitals.² 40

Apres aco depuys quel rey de França fo en Viana, foren tots los dits clams donats per scrit al papa en consistori dels cardenals, e com aquestes cosas foren vistes en consistori, un dels cardenals, loqual no cal ara nomenar, com lo papa dixes, si hi havia negu, qui res hi volgues dir, respos atots aquestes articles e sobre casen escusa lempedor, dien, que li ou fos tot veritat, co ques posava contra lempedor, que non hi havia res 45
 mal estant. E al primer dix, que si lempedor havia vedat, que seynera a esynal del rey Robert no fos en la host sua, havia fet gran raho, perço cor dins en les portes e els murs de la ciutat havia seyneres a seynal del rey Robert, de ques pogra seguir damp-

¹ *U. G. Nicolai in Botroninensem ed. cit. pag. 5. FINKE.*

natge ala host de fora. E que havia be fet, com havia trencades les cartes de confederatio, que fos entre la ciutat d'Ast e el rey Robert, com la dita ciutat sesguart al rey dels Romans. E axi matex havia be fet de les covinences del comu de Genona, com fos la pus seynalada joya, que agues lemperi, caxi no seria raho, que les ciutats del emperi aguessen confederatio ab altres princeps. E dela statua axi matex havia be fet, quant a Deu, cor es manera de ydolatria, e quant al seegle, cor no seria covinent cosa, que statua fos de negun altre princep en Plasença, qui es del emperi. Quant a aço, ques deya, que lemprador havia contracta confederatio e affinitat ab lo rey Frederich e ab alguns altres, dix lo dit cardenal, que leguda cosa era, cor lo rey Frederich era hom franch, ab qui podia hom fer covinences e affinitats, e qui tenia ço que tenia sots obediencia e ab voluntat de la esgleya. E a aço dix lo papa: 'Guardats, que deys!' E el cardenal respos, que ell dey averitat e que als noy sabia. Aaço ques deya, quel rey Robert havia clams, com lemprador li havia mes senador de la casa de Savoya, que havia per enemichs, dix lo cardinal, que abans, quel dit en Johan vengues en la ciutat, per molt de temps era estat senador lo dit en Loys, e que no havia fet negu grengre al rey Robert ne res que a fer no li agues.

Aquest consistori, seynor, fo lo dimarts apres Pascha per lo mati e apres menjar foren davant lo papa sobre aquest fet en la cambra lo rey de Navarra e en Karles, germa del rey de França, e en Felip e en Karles fills del rey de França e parlaren abell, no sabem que. E puys dimeeres seguent mati foren davant lo papa en consistori dels cardenals los desusdits germa e fills del rey de França e el princep e el senescal de Proença e en Gerra e en G. de Blenosch conseyllers del rey de França. E parla lo dit en G. de Blenosch e dix, que si el rey de França fos de saho, que ell fora aquí vengut, que no es sa, ans ha hauda febre, mas que havia aquí tmeses aquells, que de part sua dixes al papa lodit en Blenosch, que la casa de França havia acustumat, que si entre si alguns de la dita casa havien brega o discordia e la un dells, qui havien discordia, avien contrest ab altres estrayns, ques valien e sajudaven contra los estrayns, entro fos fenida la brega, que avien ab ells e puys tomaven a partir la sua. Per que, com lo rey Robert fos de la sanch del rey de França, jassia que ell li agues fets alguns enugs, no li ho entenien a guardar en aquest punt, que el havia entes totes les coses recontades de sus, que lemprador havia fetes al rey Robert e feya et specialment la confederacio e amistat, que havia feta ab lo rey Frederich, que lemprador donava sa filla per muller al fill major del rey Frederich e altres coses, e aço volia dir per vos, seynor, segons que davayl entendrers. E de ajudar al rey Robert nos podia lexar lo rey de França, jassia que ell agues feta covinenga jurada ab lemprador per si e per sos valedors de valerse la un al altre contra totes persones exceptada la esgleya de Roma. Cor en aquesta covinenga el no entenien lo rey Robert, qui era de la sua sanch e la on lo rey sen volgues estar per consciencia, aquells qui aquí eren presens, ço es lo frare e els fills del rey de França desusdits, nos porien estar, que no valguessen al rey Robert son cusi, majorment encara, segons que dix lo dit en Blenosch, quel rey de França no havia la carta del emperador de la confederatio desusdita feta entre ells. Per que coneloy lo dit en Blenosch, que soplegava al papa de part del rey de França e daquells, qui aquí eren venguts, que donas consell a aquest fet, e que no sofforis, quel dit en Johan isques de Roma ne quel Capítoli tornas en poder del dit senador; cor si ell havia a exir de Roma e lemprador si apoderava, ell tenia lo regne del rey Robert per perdit; ne quel senador romases en Roma, com rey Robert tengues la casa de Savoya per enemichs capitals.

E com lo dit en G. de Blenoch hac parlat, lo dit en Gerra dix al senescal de Proença, que ell dices davant lo papa e el consistori ço que havia dit davant lo rey de França e son conseryl. E el senescal dix en acabament los clams desusdits, quel rey Robert havia del emperador; dix encara, que ja eren en Meçina arreades XXX cors de galeas e IIII galeas eren en Romania per amenar la companya al rey Frederich e per aco lo rey Robert havia ja cremats tots los casals de Calabria, e que deya per cert al papa, que si l'emperador se poderava de Roma, ell havia perdut lo regne et que el hi donas consell; que el no veyá, com lo pogues defendre.

Après aco respos lo papa e dix, quel rey Robert era a ell molt car e quel regne de Sicilia costava molt a la esgleya de Roma e que tot hom, qui fer li volgues enug ne tobre lo regne al rey Robert, faria a ell gran desplaer e ell embargar hohia de son poder. Mas aquí matex l'emperador per auctoritat de la esgleya feya ço que feya, axí no era bo, que hom lembargas en la sua coronatio. Quant a axo, que deyen, que les cartes de la confederatio entre l'emperador e el rey de França non eren encara lliurades, dix lo papa, que ell les havia segellades ab segells pendens de amdues les parts e que encontinent era appareylat deliurar aquelles del emperador al rey de França e que trametria aquelles del rey de França al emperador; e puys les paraules deles cartes jutgassen, quals sentenien en la confederatio, que ell aades non jutjave res¹. Quant aco que demanaven lo rey de França e els altres e que era estat posat davant ell, dix que ell ja havia boylades e fetes boylar les cartes sues, per les quals manave, quel Capitoli fos lliurat al senador e el poble, que obeysen a ell, e que en Johan isques de Roma, mas que ell daqui avant hi pendria consell, pus los fets anaven axí. Si que encara aquelles cartes no son espeegades². Quant ales altres confederations, que havia fets l'emperador, dix que ell seriuria al rey Frederich, que ell cessas daquelles confederations e daquella ajuda del emperador e que no fees affinitat ab ell. E axí matex escriuria al emperador e seriuria a vos, senyor, que vos nescrisquessets al rey Frederich e encara que nous en mesessets en res, e que aquestes lletres irien tantost.

Los allers aquests, senyor, son passats, axí com damunt es scrit, e aco creats certament sens dubte; per que nos volem, que vos sapiats los fets aquests e aquell amich vostre, qui aco nos ha comtat, nos conseyla, queus ho fessem saber, jassia que nos, senyor, ho havíem en cor. E daquest enteniment es lo bisbe de Valencia, quius en seria, per ço cor avem entes, que Nescarrer es vengut a vos per part del rey Robert per haver companya e semblantment sots request o serets tost per lo rey Frederich. Per que placia avos, senyor, que vullats sobreseer e esperar algun temps, cor nul hom no pot saber encara aquestes fets, a que se exiran, que ara començen. E encara, senyor, no sabets aquest concili, a que se exira, ne sin aurets allers, cor tals allers nos havets, senyor, vos comanats, queye mogam per vos, que ab bona raho podetz escusar, que la gent darmes no isquen de vostra terra. Altres allers, senyor, no hic ha, que per altres lletres queus havem trameses, sabtes, en qual estament son los fets del concili. Cor axí com se venen, los vos fem saber.

Scrita en Viana, II. Kalendas Aprilis³.

1. *Cf. etiam supra* nr. 717, 718. 2. *Cf. ea quae narrat Ptolomaeus Lucensis (Muratori* *Italiae Palaeographicae Scriptores XI, 1217):* Eodem tempore in concilio filii regis Francie et fratres regni Alamannie et impediverunt litteras papales, que dirigebantur contra rebelles prelatos. 3. *Cf. ea quae leguntur in litteris ambasiatorum regi Aragonum d. 22. m. April. directis* *et in Palaeographia tabularia Barennoniensis Finkl 'Papsttum und Untergang des Templerordens' II* *(Vierteljahrsschrift der Geschichtswissenschaften Forschungen V) pag. 302 nr. 146* . . . E ha li donada li ciutat de Barcelona . . . nova que lesgleya de Roma havia. Esters noy han consentit sino III cardenals . . .

1289. (774a.) LITTERAE REGIS SICILIAE
REGI ARAGONUM MISSAE.

1312. Apr. 20.

Litteras chartaceas manu ipsius regis exaratas, quae in tabulario regio Barcinonensi
5 *CRD 11330 serrantur, edidit Fünke loco supra ad nr. 1287 citato I, 298 nr. 203.*
Vestigia sigilli adsunt. (P. deest.)

Carissimo fratri nostro regi Aragonum Robertus^c rex Ierusalem et Siciliae salutem et fraternum amorem.

Recepimus literas, quas misistis Guillelmo Scarrerii communi fideli nostro. Ad quas
10 breviter respondemus, quod iam per ipsum Guillelmum nostram vobis intencionem per
nostra capitula misimus¹ super promissione nostra de subsidio nostro galcarum^a vobis
in negotio illo Deo dante feliciter assumendo, si tamen cito provideretis per modum,
quod non iminerent nobis aut ex violentis suspicionibus aut ex actualibus dissidiis ger-
rarum nimia expensarum, presertim attento quomodo votive et celeriter ipsum Guillel-
15 mum et alios nostros ambaxiatores et nuncios in comissis eis remittetis ad nos effec-
tualiter expeditos. Et, frater carissime, ex prudentia vestra tam naturali quam experi-
mentali a Deo vobis excellenter concessa potestis perpendere, quid possemus pro vobis
diversis gerrarum oneribus sumptuosius gravati. Et iam fratre nostro Iohanne misso ad
Urbem pro tuicione regni nostri iam intus et extra inter eius et nostram gentem et
20 adversarios bella realia inceperunt satis dura. Et probabiliter suspicatur, quod invale-
[s]cendo procedent ex prestacione a nonnullis principibus, sicut ex informacione Guil-
lelmi predicti habere potestis, subsidia et favores ipsis nostris . . .^b adversariis, de
quibus cito indicia, si aliqui fuerint, aparebunt, sic quod bene nobis expediret votiva
et cita expedicio dicti Guillelmi et nunciorum predictorum. Super alio nichilominus
25 negotio comunium Tucie nichil usque scivimus nisi hoc, quod alias actum extitit
tempore domini patris nostri. Set racionabiliter cogitando credimus simile eius, quod
de nobis superius diximus, et credimus indubie, quod si vester adventus in prosecu-
cionem negocii vestri et subsidio ac favore ipsorum de mense Aprilis, ut vestre litere
sonabant, fuisset, quod de promissione ipsorum vobis facta, sicut vestre exprimebant
30 litere, vobis liberaliter subvenissent. Set vobis cum veritate loquendo credimus, quod
quanto mora vestra maior erit vel favor vester eis magis tardabit, ipsa comunia nimia
gerra distraeti et vexati ac expensis gravati ad prestandum dictum vobis subsidium
inabiliores et impotenciores redduntur. Et iam presencialiter rege Romanorum Pisis
cum magno adversariorum posse existente, quasi^c sunt expositi, de statu eorum dubii.

35 1289. a) gualarum or. b) *vir legibile or.* c) quasi(?) *ed*

Lo fet del emperador, senyor, esta en aquest punt: quel papa ha liurat als misatgers del empe-
rador la carta de la confederatio feta entre l'emperador e el rey de França. E els dits misatgers
com preseren la carta en consistori davant los cardenals, dixeren que pus lo rey de França havia fet
dir en consistori, segons que jurs havem fet saber, senyor, que noy entenía lo rey Robert, perço cor
40 era de sa sanch, l'emperador aytambe no entenía haver confederatio ab null hom, qui li vengues contra.
E aquí matex lo papa dona la carta de la confederatio al rey de França. E segons quens ha dit un
cardenal, qui sab tots los fets del emperador, l'emperador diu, que ell ha ab bona boyla del papa tota
la auctoritat del emperi cumplidament e que besara los plus a dots los reys del mon, qui valer li
puguen daquesta sobreria. 1) *Cf. l. c. pag. 293 nr. 202. FINKE.*

in faucibus invasoris. Et duo dies sunt, quod recepimus literas a comuni Luce, quod marchiones Malespine quandam Lucensium contractam dictam de Lunigiana de novo tractatu et favore regis Romanorum predicti occupaverant fraudulenter, de quo satis videbantur timere. Tamen credimus indubie, quod si adhuc vester sic acceleraretur accessus et favor vester eis assisteret, quod hec invasiones non procederent ulterius in offensionem ipsorum, cum promissioni^d eorum cum honore et amore vestri omni eorum facultate et potencia subvenirent. Tamen statim hoc eis curabimus intimare ac eos inducere iuxta posse. Sciatis, quod cri transivit per Isclam unum lignum formice, que portat fratrem Pelegrinum de ordine Predicatorum de Messana ambaxiatorem ad regem Romanorum ex parte ipsius regi[s] Frederici, qui continue est in tractatu cum eodem, ubi videt, [quod] inter nos negocia non procedunt bene clare. Habent etiam per literas leguati, qui est cum rege Romanorum, missas summo pontifici, qualiter rex Fredericus petit uniri cum eodem, petendo ei filiam pro suo filio et offerendo se et suam omnem potenciam, sicut per transumptum ipsius litere^l poteritis plene cognoscere.

Item recepimus noviter nova de curia, qualiter rex Francie et Navarre ac alii fratres et filii in consistorio coram papa proposuerunt multum pro nobis favorabiliter, offerendo in subsidium nostrum personas regis et totum eorum posse et multa dixerunt contra regem Romanorum predictum. Quod certe nunquam fecerunt nisi ex eorum bona affectione, non ad meam requisicionem nec hoc in veritate sperabam. Vos igitur videtis, quid habetis facere^o verbo et opere in nostrum subsidium et favorem, in quo precipua nostra spes ut in fratre quie[s]cit.

Dat. Neapoli, XX. Aprilis.

1290—1295. (787a—c, 870a, 918a, b.) RELATIONES CHRISTIANI SPINULAE REGI ARAGONUM MISSAE.

1312. Mai. 26.—1313. Apr. 23.

Repetimus editionem, quam ex autographis chartaceis tabularii regis Barcinonensis paravit Funke loco supra ad nr. 1287 citato I, 304 sqq.

1290. (787a.) RELATIO PRIMA. 1312. Mai. 26.

Ex CRD 11603 l. c. I, 304 nr. 207. Sigilli vestigia adsunt. (P. dest.)

Litteras vestre maiestatis factas Valencie XV. Kalendas Madii² recepi cum devocione magna die Martis XXIII. eiusdem mensis . . . Nova de domino imperatore sunt hec, quod separavit de Pisis die XXIII. mensis Aprilis versus Romam de versus mainam Martime gradiendo et intravit Romam die Dominica VII. Madii de versus Pontem Mollem cum tribus milibus hominum equitum in tribus aciebus. Et in qualibet acie erat unus miles copertus signis domini imperatoris et ante ipsum unum vexillum ad diem signaculum ferebatur. Romani vero cum cum honore grandissimo receperunt

¹ 1289. 1. promissionem.

² 1312. 1. 1289. 1. 2. C. l. c. I, 304 no. 204.

et iuit ad morandum ad Sanctum Iohannem de Leterano. Dominus Iohannes frater domini regis Roberti Sanctum tenet Angelum et ecclesiam Sancti Petri cum Ursinis et illam intendunt defendere, quod imperator coronari non possit in illo loco. Et cum eis habent maximam quantitatem bonarum generum equitum, inter quos sunt de vassalis vestre maiestatis de octingentis usque in mille. Unde videndo dominus imperator illum locum munitum tam fortiter per dominum Iohannem et Ursinos, requixivit cardinales, quod in Sancto Iohanne de Leterano eum debeant coronare. Legatus autem, qui est de illis qui ipsum coronare debent, respondit, quod id facere non potest sine precepto domini pape, quoniam preceptum habet eum debere coronare in Sancto Petro. Unde miserunt unum legatorem ad summum pontificem, si placet ei quod coronari debeat in Sancto Iohanne aut in Sancto Petro. Et secundum quod summus pontifex eis mitet, se continebunt et facient de coronacione predicta.

Guelfi vero in civitate nostra et de tota Ytalia generaliter sunt contra dominum imperatorem, prout monstrare possunt. Et si aliquis Guelfus remansit in obediencia domini imperatoris, hoc est propter magnam dissensionem, quam habent inter eos.

De civitatibus Lombardie sic est quod omnes civitates, quas posuit in custodia amicorum imperii, firme stant et steterunt cum ipso. Omnes alie sunt contra ipsum et ei rebelles. Hec autem sunt ad eius obedienciam, imperia et mandata: Mediolanum, Novara, Comum, Lodi, Pergamum, Brixia, Placencia, Verona et Mantua. Hec vero palam inobedientes existunt: Bononia, Parma, Cremona, Alexandria, Alba et loca Pedemoneium, et sunt in favore domini regis Roberti. Papiam, Terdona et Ast, iam plures dies sunt, non steterunt ad imperatoris mandata. Nuper dicitur, quod se dederunt domino regi Roberto. Magna briga videtur esse debere pro certo in Lombardia hac estate, quod Mediolanenses venire intendunt ad presens ad devastandum Papiam . . . quod predicta guerra finem accipiet, secundum quod fuerit inter Papienses et Mediolanenses, et specialiter secundum quod facient dominus imperator cum domino rege Roberto in Roma, quia secundum finem ipsorum facta de terris Lombardie procedent.

De civitate nostra: in obediencia domini imperatoris est et in nostra civitate est quidam miles de regno Alamanie pro vicario domini imperatoris, qui nominatur dominus Gobertus de Asperomonte et regit civitatem nostram secundum consuetudines terre nostre. Quam intencionem gentes de terra habeant, nemo audet monstrare, nisi quod sint in obediencia domini imperatoris. Nobis enim videtur, quod dominus imperator super gravi condicione et super gravi posicionem existat et est prope inimicos suos et eorum potenciam, qui valde potentes sunt et bene parati et de longa provisione. Et si Deus non monstrat de sua gracia, sicut monstravit, cum ipse erat in Lombardia circa Brixiam, eum cognoscimus in gravi condicione existere. Set usque nunc nobis videtur, quod Deus visibiliter ei fecerit facta sua et quando fuerit plus derelictus, Deus plus eum iuvit Quod autem hinc antea fore valeat, ignoramus. Alia nova in hiis partibus non existunt

Dat. Ianue, die XXVI. Madii.

Insuper^b vestra noseat serenitas, quod nuncii latores presencium detenti fuerunt in civitate nostra per imperatoris vicarium per tres dies, credendo ipsos fore nuncios domini regis Roberti emtes ad dominum principem fratrem eius. Et hoc fuit occasione novorum de versus Romam de ipso domino imperatore, que multum tenebantur celata^b.

1291. (787 b.) RELATIO SECUNDA. 1312. Iun. 4.

Ex CRD 11677 l. c. I, 307 nr. 208. Sigilli vestigia adsunt. (P. dvest.)

1290. ^a) verbum illegibile or. ^b) Insuper—celata in edula epistolae auvera scripta sunt.

... Postquam vestre maiestati alias meas litteras destinavi, hii rumores in hiiis
 Jun. 3. partibus advenerunt, quod die terciâ lunii quedam galea Antonii Aurie in civitate Ianue
 Mei. 31. appulit, que die ultimo Madii de Civetavegia separavit, in qua venerunt duo cursores,
 Mai. 30. qui a civitate Rome die trigesima Madii segregaverunt et in civitate nostra quam plures
 litteras aportaverunt, que ad nostrum vicarium veniunt et que in Alamaniam diriguntur. 5
 Quibus continetur et cursores etiam idem emarrant, quod dominus imperator Melicias
 habuit et lo Coloxe et Campundogium et possessiones, domiellia et fortificia, que
 Ursini tenebant usque ad pontem Sancti Angeli. Et hec bene ac viriliter devicerunt,
 quod adversariis nichil barera et fortificia profuerunt et sic se in Sancto Petro et Sancto
 Angelo collegerunt, et dominus imperator ultra flumen terram aliam tenet totam. 10

Ibique maxima generum quantitas perierunt^a ab utraque parte. A parte vero
 domini imperatoris mortuus est episcopus Legiensis consanguineus domini imperatoris,
 unus frater domini Lodoysii de Sabaudia et abbas Sancti Galli^b et quam plures alii de
 eius curia, qui erant nobiles et potentes. A parte autem domini Iohannis quam plures
 inominati mortui sunt excepto uno ex illis de Balsemo, qui personaliter est d...^b, 15
 qui cognatus est domini regis Roberti, et quodam comite de Biserna de Campania,
 Tuscani quoque, prout asseritur, malam fecerunt experientiam et abire quidam dicuntur
 partes proprias visitantes. Dominus rex Robertus habet quinque galeas cum uno ligno
 armatas ad ...^c Romanam, sic quod nemo intrare potest, nisi furtive intret, nisi per
 manus eius. Et die Veneris secunda lunii vise fuerunt galee novem armate per mare 20
 nostrum transitum facientes, que fore creduntur domini regis Roberti, de Provincia versus
 Neapolim gradientes.

Insuper vestra noscat serenitas, quod dominus imperator a communi nostro galeas
 armatas duodecim requisivit, ex quibus sex ei concedentur, que ob eundem Romam ad
 Jul. 8. dominum imperatorem, ut creditur, hinc ad octo dies Iulii proxime venturi esse poterunt 25
 preparate. Preterea idem dominus imperator requisivit cardinales, ut eum in Sancto
 Iohanne de Laterano coronare deberent, qui responderunt, quod id nequid fieri ullo
 modo, quoniam in precepto habent a summo pontifice, ipsum in Sancto Petro coronare
 debere. Et ob hoc eorum legatores et noncios ad ipsum summum pontificem direxe-
 runt, respensionem super hoc cotidie prestolantes. 30

Preterea dominus rex Robertus voluit suos barones et milites mittere versus Romam.
 Qui consulte tam barones quam cives responderunt ei, quod non tenentur exire de
 Regno, set in Regno parati sunt tamquam eius fideles pro eo facere quicquid debent.
 Et pro ipsis comes Sancti Severini respondit. Qua responsione rex predictus multum
 extitit perturbatus. 35

Novitates vero de partibus Lombardie ac de civitate nostra nunc vestre maiestati
 non scribo presentibus, quoniam per alias meas apices ei ipsas pridem^d reseravi, salvo
 quod Mediolanenses sunt super terra Papiensi cum exercitu devastantes...

Dat. Ianue, die IIII. lunii.

1292. (787c.) RELATIO TERTIA. 1312. Ian. 27.

Ex CRD Iulii l. c. I. 311 nr. 210. Sigilli vestigia adsunt. (P. deest.)

... Nova nunc in hiiis partibus existencia vestre maiestati notifico per presentes.
 Tamen de domino imperatore alia non narrantur nisi ea, que serenitati vestre pridem^a
 reseravi, quoniam tenet id quod in Roma tenebat, et dominus Iohannes tenet a simili,

1291. ^a perimerunt or. ^b ita ed. ^c verbum illegibile or. ^d pridie ed.

1292. ^a pridie ed.

1. Est potius abbas Wissemburgensis; cf. supra pag. 1171.

quod tenebat. Illi de Tuscia cum Bononiensibus homines equites, quos habere valeant, mittunt Romam, sic quod Bononienses trecentos homines equites dirigunt nunc ad presens et secundum quod dicitur utraque pars valde fortis de gentibus est in Roma. Tamen ut aparet facta domini imperatoris ad duo pendent: primo ad id quod summus pontifex
 5 facere volet de coronacione ipsius, qui usque nunc pro eo bene agere non videtur. Secundo quod qui maiores sumptus facere poterit et plus . . .^b hoc modo morari, huius facti penitus victor erit. Et per huiusmodi viam Sanctum Petrum et Sanctum Angelum sic tenendo, videtur quod dominus rex Robertus consummare dominium imperatorem intendat, sic quod eius facta plus . . .^b non procedant.

10 Nuper autem quedam galea Francisci Aurie de Sicilia venit, cuius gentes enarrant dominum regem Fredericum concessisse stantarium de galeis triginta et quod in eius colloquio dixit, se fore cum domino imperatore concordem ac cum eo parentatum fecisse de quadam filia ipsius domini imperatoris uni eius filio et quod cum istis galeis cum hominibus sexcentis equitibus intendit versus Romam dirigere suos gressus in ipsius imperatoris
 15 auxilium et favorem. Que nova valde videntur extranea nec his bene potest tribui plena fides. Potius creditur ipsum hec facere pro existendo paratum ac volendo quod quicumque illorum vinceret, aut dominus imperator aut dominus rex Robertus, cum bene inveniret de suis gentibus preparatum ac totam eius terram optime preparatam et etiam ordinatam.

Commune nostrum facit galeas VI pro uno mense parari, de quibus est ammiratus
 20 mandato domini imperatoris dominus Bernabas Aurea, quas credimus fore paratas ac separare hinc ad medium mensem Iulii proxime venturum. Pisani quoque iam arma-
 verunt alias VI galeas ituras in comitiva cum istis. Preterea dominus rex Robertus galeas armatas in mari quinquaginta dicitur habituras. Sic videtur quod eius facta
 25 valde tendant ad mare, quoniam si mare perderet, facta sua in magno casu ac grandi periculo iminerent. Illi de Regno et specialiter gens minuta generaliter dominum imperatorem desiderant et affectant.

Lumbardi quoque permanent isto modo pro Mediolano cum comite Guarnerio, qui pro domino imperatore in Lombardia est vicarius generalis, et cum marchione Montisferrati ac domino Philippo de Sabaudia et cum aliis terris existentibus in obedientia
 30 domini imperatoris sunt in exercitu circa Papiam et illam obsederunt et usque ad muros civitatis depopulati fuerunt. Et secundum quod firmiter dicitur, oportet quod in eorum manus perveniat per hunc mensem aut per concordium aut per quemcumque alium modum. Et ipsa veniendo ad domini imperatoris mandata, valde videtur quod eius facta bene et viriliter stabunt in partibus Lombardie. Qua quidem accepta creditur,
 35 quod versus Alexandriam et Ast fuerint accessuri, que se m[eli]us posse tueri creduntur. Et quando sic foret quod in manus imperii pervenirent, postea nulla foret in Lombardia rebellio contra ipsum, sic quod dominus rex Robertus de Lombardia et partibus Pedemontium foris esset.

Pisani vero propter imperatorem sunt in debito magno subpositi et stare videntur
 40 maxime stupefacti, sic quod qui cum eis haberet aliquid facere, secure posset facere facta sua, sine quod oporteret de ipsis aliquid pertimere. Nec de comuni nostro similiter, quia si de guerra et briga unquam fuit male paratum, veraciter modo estat, quoniam inter nos valde male sumus dispositi et etiam ordinati. Unde qui in factis Sardinie nunc vellet intendere, nunquam fuit locus nec tempus de hoc tam congruum,
 45 ut est modo ob timorem aliarum gentium quam Sardorum. Et sic erit, dum dominus imperator in tali condicione permanserit, ut tempore permanet in moderno. Conradus Aurea separavit de lanua circa medium mensem Madii causa eundi in Siciliam ad domi-
 num regem Fridericum, qui nunc mixit litteras lanuam confirmando parentatum inter

dominum imperatorem et dominum regem Fridericum et etiam de ipsius itinere versus Romam cum galeis armatis viginti sex cum hominibus equitibus sexcentis. . . .

Dat. Iamne, die XXVII. Iunii.

1293. (870a.) RELATIO QUARTA. 1312. Oct. 3(?)

Ex CRD 12748 l. c. I. 325 nr. 217. Sigilli vestigia adsunt.

Cf. l. c. I. 326 nr. 218¹.

(P. deest.)

5

Sept. 27

Quedam littera de Viterbio nostro archiepiscopo missa fuit, in qua continebatur, quod postquam dominus imperator ac dominus Johannes frater domini regis Roberti ab Urbe discesserunt Romana, Colomneses et Ursini concordēs insimul extiterunt et ex eorum domibus duos fecerunt senatores, videlicet Dumfranschum de Monte de Ursinis et Sarram de Columna. Die vero Mercurii proxime preterita octo dies fuerunt, quod dum ipsi senatores Capitolium ad exercendum officium senatus vellent ascendere, Romanus populus clamoribus et lapidibus irruentes in eos usque ad turrem Iohannis Bobonis, ad quam venerant Capitolium ascensuri, turpiter profugarunt usque ad apothecas pannorum et Capitolium reddeutes ad clamorem nobilem virum Iacobum domini Iohannis Arlotti sibi capitaneum elegerunt. Et hodie legi litteras, que de Urbe misse fuerunt continentes, quod Romanus populus nobiles illos principales de Urbe, scilicet Ursinos et Colomneses, ad emendacionem^a omnium domorum, que in Urbe combuste fuerunt elapsis temporibus ipsis ad hoc causam dantibus, compellebant. De facto exercitus domini imperatoris et Florentinorum credo, quod non minus quam ego vestra serenitas vere novit. . . . Hee tamen scribere volui ad cautelam, quod dominus imperator habet duo milia equitum vel circa et ei[us]ceter quindecim milia peditum. Et imperiales procedunt usque ad muros Florentie clamantes cotidie: 'bellum, bellum!' Florentini vero iam quatuor milia equitum congregarunt et sexaginta milia peditum. Et sapientes Florentie deliberaverunt concorditer cum domino imperatore bellum committere, set dies belli nisi a paucissimis, quatuor videlicet de sapientibus Florentinorum et duobus Lucensium et reliquis duobus Senensium, ignoratur. . . .

Dat. Iamne, die III^b Octobris.

1294. (918a.) RELATIO QUINTA. 1313. Mart. 1.

Ex CRD 10842 l. c. I. 327 nr. 220. Sigilli vestigia adsunt.

(P. deest.)

30

Dominus imperator retrorsum de obsidione Florentie, qua elapso tempore fuerat, se atraxit et accessit ad quoddam castrum quod Podiusbonici nuncupatur. Quod quidem diu destructum extiterat per dominum regem Karolum avum domini regis Roberti, quoniam ibi magna quantitas gentium Guibellinorum omnium morabatur illudque rehedificari facit et ibi habitare omnes gentes, que ad standum ad planum se traxerant circa

¹ 1293. ^a sequitur extiment ea. ^b numerus illegibilis nr.

1. In absolutissima potestate licet emittata quedam ex litteris a Iohanne Burgondi regi Aragonum ad eum, Febr. 8, missis, quas ex CRD 10642 publica vris fecit Erike l. c. I. 327 nr. 219 et loco supra ad nr. 187 et ab II. 236 nr. 111. Ex tunc non fuit consistorium usque ad sequentem tunc diem Veneris, quando eadem secreto consistorio imperatorem Romanorum nominavit imperatorem et dixit se eum imperatorem. Antea autem non nominabat eum imperatorem, sed regem Romanorum, eo quod antea receptas litteras apostolicas fuerat alibi quam in ecclesia beati Petri Rome coronatus. Hec littera tunc, sed et in ipso secreto consistorio dixit, se concessisse civitatem Ferrariensem regi

40

ipsum, facitque ipsum Imperialem Podium appellari. Qui quidem dominus imperator habere potest inter totam gentem homines equites circa mille et quingentos, ex quibus quingenti Ultramontani sunt. Florentini, Senenses, Lucenses et eorum liga noluit se invenire in campo cum ipsis, [quod] eos equitare, ire et redire permitant ad eorum liberam voluntatem, apparendo ipsis, quod per talem viam . . .^a debeant se tuentes. Dicta quoque liga eorum legatores ad dominum regem Robertum miserunt, eum requirentes pariter et precantes, quod vicariam de Tuscia percipere debeat sub certis pactis cum perogativa maxima dicti regis, quam quidem per Guelfos^b istarum partium ipsum dicitur accepisse. Tamen adhuc rei veritas ignoratur.

Pisani vero in peiori statu et condicione, quam diutius fuerint, nunc versantur, quoniam dominus imperator eos comedit tota die, sic quod in grandi pauperie comorantur et nisi quodsi aliud de domino imperatore contingeret, vident se mortuos et disertos, ipsi hoc pati aliquantulum non valerent, sed postquam tam^c . . . sunt, potius uxores et filios consumarent, quin eum adiuvent suo posse. Galeas vero aut aliquod lignum grossum non habent in mari.

Preterea nepos summi pontificis, qui comes erat Romagne, ei deferens quandam quantitatem monete grandissimam, videlicet florenos centum milia aureos, Bononiam accessit veniens inventoque, quod Bononienses centum et quinquaginta homines equites in auxilium Parmensium dirigebant, credens ire securius cum dicta moneta se in eorum posuit comitivam. Homines vero de Rigio, qui sunt inter Bononiam et Parmam ac eorum inimici existunt, scientes quod Bononienses istos homines equites dirigebant, ipsis fecerunt insidias et omnes eos ceperunt et etiam peremerunt. Interfecerunt etiam predictum nepotem summi pontificis et totam pecuniam deportarunt.

Insuper illustris dominus rex Fridericus excellencie vestre frater corporea sospitate perfruitur in Messina et ad dominum imperatorem direxit dominum comitem Manfredum de Cremona cum hominibus equitibus centum in galeis III ac florenos aureos sexaginta milia. Multumque manutenere cepit predictum dominum imperatorem et eum domino rege Roberto in suspicione grandissima perseverat. Dominus quoque imperator quam plures direxit nuncios cum magna quantitate literarum versus Alamaniam, qui per Ianuam civitatem eorum itinera direxerant, ob habendum subsidium de militibus et moneta, que ipsi nunc est maxime oportuna. Et publice dicitur, quod rex Boemie filius eius est ad eum cum magna quantitate militum accessurus et dux de Austeriches a simili accedere dicitur cum mille militibus, ducens ei sororem suam, quam ipse dominus imperator in uxorem accepit, qui ut asseritur per totum mensem Madii proxime venturum in istis partibus esse debent. Quare si venerint, dominus imperator esse poterit in statu prospero atque alto; si vero non venerint, in maximo dubio et periculo videtur eius condicio sive status. Alia nova non habentur ad presens vestre celsitudini rescribenda. . . .

Dat. Ianue, die prima Marcii.

1295. (918 b.) RELATIO SEXTA. 1313. Apr. 22.

Ex CRD 11286 l. c. I. 329 nr. 221. Sigilli vestigia adsunt. (P. deest.)

Dominus imperator circa medium mensem Marcii venit Pisas ibique nunc temporis^{Mar. 15.} moram trahit eumetsque suis gentibus licenciam contulit abeundi, salvo quadringentis militibus Ultramontanis, quos pro eius custodia secum tenet. Misit autem fratrem eius

1294. ^a verbum illegibile or. ^b Guelfos or. ^c sequitur an or.

dominum episcopum Trevirensem ad partes Alamanie ob habendum exinde subsidium et invamen. Et nunc asseritur, quod eius filius rex Boëmie ad eum cum grandi quantitate militum nunc accedit. Et etiam dux Austerliche accedere dicitur cum maxima militum quantitate, ducens ei sororem suam, quam ipsi domino imperatori prebuit in uxorem. Similiter facere venire dicitur matrem suam, que quam pluribus baronis et bonis militibus venire dicitur sociata, que per totum mensem Madii debere dicuntur in civitatem Mediolanum penitus appulisse.

Preterea comes Guarnerus, qui est in Lombardia pro domino imperatore vicarius generalis, circa mensis Aprilis incium una cum marchione Montisferrati equites habentes quingentos inter Ast et Alexandriam [circa] quoddam castrum, quod nominatur Quaterdii^a, obviaverunt seneschallo domini regis Roberti habenti milites ut asseritur octingentos quadam die et circa horam vesperarum, alteris adventum ignorantibus alterorum, ibique fuerunt duriter preliati, set finaliter campana remansit comiti et marchioni predictis. Nunc autem terram domini regis Roberti vadunt viriliter perquirendo et castra plurima iam ceperunt.

Illi vero de Tuscia usque nunc se a domino imperatore nobiliter defenderunt ac recuperaverunt omnia castra, que perdidierant, salvo Podium Bonicium, quod dominus imperator bene munitum permixit, etiam cunctis necessariis bene fultum et ipsum facit Montem Imperialem vocari. Habent enim predicti de Tuscia legatos suos in curia domini regis Roberti et usque ad annos^b decem ei vicariatum de tota Tuscia contulerunt sub certis pactis pro ipso domino rege utilibus atque magnis. Quem quidem vicariatum perceperit et nunc de militibus facit eelere paramentum, quos illuc cum fratre suo vult dirigere festinanter. Insuper dominus imperator citavit ipsum dominum regem Robertum, quod sub pena feudi pro primo, secundo et tercio termino et peremptorio se coram eius presentia debeat presentare ac sub pena terre, quam ab imperatore tenet, sententiam contulit contra ipsum¹. Ultra fecit leges de novo, quod quelibet curia, quilibet rector et quilibet magistratus per acusacionem vel denunciacionem teneatur et debeat procedere contra quoscumque rebelles et inobedientes imperio². Non tamen hoc bene scio reserare perfecte.

Ipsa quoque dominus imperator nuncios eius nunc habet in lanuensi civitate, requirentes a communi nostro subsidium de galeis. Gentes tamen de terra nostra ob id in diviso maximo existunt, quoniam quidam volunt et quidam nolunt, quod dictum presidium largiatur et exinde eras die Lune XXIII. mensis Aprilis magnum consilium fore debet. Ad quem autem finem perveniat, ignoratur, potius tamen eredo, quod dominus imperator habebit de his que postulet summi velle. Semper autem moratur in civitate Pisarum, gentem, que ad eum debet accedere, prestolando. In hoc vero pendent finaliter sua facta, quod si gens, de qua dicitur, venerit, prout nunc apparet, omnium victor erit; si vero non venerit, eius facta pro nichilo reputantur. Usque nunc autem Deus ei maximam gratiam condonavit, nam gentes eius ita pauce non sunt, quod inimici eas auderent expectare nec in campum accedere contra ipsas. . . .

Dat. lanue, die XXII. Aprilis

1295. ^a Quaterdini *et al.* ^b omnes *et al.*

1. *Supra* iv. 916 2. *Supra* iv. 929

1296. (946a.) MANDATUM FRIDERICO REGI TRINACRIÆ DIRECTUM.

1313. Apr. 30.

Scratur ineditum in Protestatione regis Trinacriæ infra nr. 1303 edenda: cf. infra.

5 Descripsit vir cl. E. González Hurtelise.

Capita nonnulla concordant cum Bannitione supra nr. 946. (P. deest.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus illustri principi Friderico Trinacriæ regi, affini et ammirato suo karissimo salutem et sincere dilectionis affectum.

1. Ad nepharios in delinquentibus puniendos excessus et corrigenda opera detestanda manum tenemur debite punicionis extendere, gladium ultionis inserere et ad id tanto efficacius vires debemus exponere, quanto delinquentes ipsi maioris condicionis esse noseuntur et per excel[le]ntiam status eorum periculosius insolescunt et quanto secum in dampnande temeritatis^a audaciam et erroris demum plures trahunt et precipitant in securam cecitatis.

2. Correctionis siquidem limam exposcunt et penas pro retributione requirunt acta prava et abominandi conatus perditionis alumpni Roberti nati clare memorie Karoli secundi, que ipse contra nos et sacrum Romanum imperium, immo potius contra sacram ecclesiam et christianitatis prosperitatem, que plurimum ab imperio ipso dependet, publice ac notorie commisit laetenus et continue committere non veretur. Ipse ^{nr. 946} _{c. 2.} namque inter ceteras suas presumpciones et temeritates dampnandas, licet antequam pro imperiali dyadematis suscepcione proficisceremur ad Urbem, per suas litteras speciales pluries culmini nostro scripsisset, quod ipse, sicut ex causa predicta debebat et nos qui nec verbo nec opere quod sciremus gravaveramus nec gravare, sed potius graciose tractare intendebamus eundem, ex puritate consciencie credebamus, ad exhibendum nobis debitam reverentiam et honorem tam in dicta coronatione quam aliter intendebat et ad id pro viribus se parabat, confederationes tamen et conspirationes, uniones et ligas in offensam et impedimentum progressus cesarei una cum Florentinis, Lucanis, Senensibus et aliis nostris et imperii Romani subditis de Lombardia et Tuscia, ut eos in rebellionis precipicium et cecitatis foveam secum traheret, sicut et traxisse dinoscitur, per se suosque procuratores, nuncios et ambassatores in nostre maiestatis iniuriam et offensam et impedimentum progressus cesarei facere procuravit et fecit et etiam tractavit et ordinavit, quod civitates Cremonæ et Regii et Parme, que sub nostra obediencia consistebant, contra nos et imperium rebellarent, inducendo tam communia ipsarum civitatum quam alios subditos nostros predictos ad rebellionem huiusmodi et eis ad id pollicendo consilium, auxilium et favorem. Et nichilominus gentes dieti Roberti eius fulti favoribus sueque nequicie conscii et ministri civitatem Astensem et castra Valencie et Casalis Sancti Evasii et alias nonnullas civitates et castra provincie Lombardie, que mandata nostra iuraverant et nos in eorum dominum recognoverant et officiales nostros receperant et habebant, officialibus ipsis exinde violenter eiectis, nequiter occuparunt et occupatas et occupata pro Roberto detinent supradicto.

3. Idem quoque Robertus Iohannem fratrem et stipendiarios suos Romam ea videlicet intencione transmisit, ut Urbe si posset sue dicioni dolose subiecta vel saltim

1296. ^a temeritatis *similiter supra nr.*

turbine in eius populo nefande sedicionis emisso, diete coronacionis sollempnia impediret, prout dictus Iohannes et stipendiarii in ingressu nostro in Urbem predictam et quandu in partibus illis moram traximus, efficaci operum argumento probantes, una cum copiosa dictorum subiectorum multitudine, que per instigacionem dieti Roberti sub promissi eis sui subsidii et defensionis fiducia, cum equis et armis ad se opponendum nobis et exercendum preexcogitatum maliciam simul cum Iohanne stipendiariisque predictis convenit ibidem, contra nos et gentes nostras hostiliter posuerunt insidias, feecerunt insultus, spoliaciones, violencias et homicidia perpetrarunt viasque publicas et loca, per que ad reverendam basilicam principis apostolorum de Urbe omnibus religionem profitentibus christianam liber aditus patere debebat, bellicosus aparatibus claudere nobisque ac nostris gentibus ad basilicam ipsam, ne ibi dicta coronacio celebrari valeret, accessum totis viribus prohibere^b et alias omni modo quo poterant maiestatem nostram offendere procurarunt

4. Inter que illud notissimum nullatenus subiciemus, quod ipse Robertus, dum in Urbe predicta causa prefate coronacionis essemus et dilectissimi fideles nostri Pisani, qui inter ceteros subditos nostros fidelitatis et operis sinceritate renitent, galeas et gentes Romam ad nostrum servicium et honorem mitterent, galeas ipsas in nostre maiestatis iniuriam hostiliter invadi, spoliari et gentes predictas capi, carcerari et in carcere detineri fecit, et nichilominus, in huiusmodi continuacione criminum perseverando, mala malis addendo et peiora cotidie committ[en]do, dum contra rebelles nostros de Tuscia direxissemus signa cesarea, rebellibus ipsis, sicut publicum et notorium est et facti evidencia docebat et docet, misit pluries armatorum subsidium, ut eos dyucius in sue rebellionis erroribus confoveret.

5. Quibus siquidem et aliis execrabilibus actibus ipsius Roberti, que nimis diffusum esset enarrare per seriem, tam per nos quam per peritos nostri palacii diligenti examinatione discussis, cum iuridico processu premissis et iuris sollempnitate servata,

(I) cum propter premissa esset sicut et est lese maiestatis crimine reus, universis et singulis dignitatibus, auctoritatibus, honoribus, libertatibus, immunitatibus, privilegiis, provinciis, contratis, civitatibus, castris, terris, villis, vassallis, pheudis, bonis, rebus, iuribus, iurisdictionibus perpetuis et temporalibus, quos et quas et que habebat, tenebat vel possidebat seu habuerant, tenerant et possederant quemolibet haecenus ipse vel sui antecessores, privavimus ipsumque Robertum rebellem, proditorem et hostem imperii dieteque maiestatis crimine reum de toto predicto imperio exbannivimus et diffidavimus et ipsum si quo tempore in nostram et imperii forciam venire contingeret, vita per capitis mutilacionem privandum esse duximus sentencialiter condemnuandum.

(II) Statuentes et mandantes, quod nulla persona cuiuscunque nobilitatis, excellentie, status vel condicionis existeret, nullaque civitas, castrum, villa vel universitas eidem contra nos et imperium preberet publice vel occulte auxilium, consilium vel favorem, sub pena centum librarum auri pro qualibet civitate, et quinquaginta librarum auri pro quolibet castro, villa, marchione, duce, comite, barone et quolibet nobili, et viginti librarum auri pro qualibet alia singulari persona pro vice qualibet qua contraficerent committenda. Quodque cuilibet impune liceret eives, incolas et habitatores civitatum, castrorum, villarum et quaslibet alias singulares personas, cuiuscunque status vel condicionis existerent, que contra nostrum honorem et obedirent vel darent consilium, auxilium vel favorem publice vel occulte, offendere in persona et rebus et iuribus et ipsos et ea capere, arrestare et detinere. Inhibentes etiam et precipientes expresse, ne aliqui debitores eiusdem Roberti de bonis, in quibus

sibi tenerentur, in aliquo ei satisfacerent vel presumerent quomodolibet respondere, alioquin tantundem camere nostre persolverent et ad id sine strepitu et figura iudicii compellerentur.

(III) Universas etiam provincias, civitates, castra, villas et singulas universitates⁽¹¹⁾ et quaslibet singulares personas, cuiuscumque preheminecie vel excellencie, etiamsi regia dignitate prefulgerent et cuiuscumque alterius nobilitatis, condicionis vel status existerent, que ex aliquo pacto, promissione seu obligatione dicto Roberto aut suis predecessibus facta vel pena apposita sub quacunque verborum forma comprehenso vel comprehensa sive quavis ratione, causa vel titulo et specialiter de aliquo servicio faciendo [galearum]^c vel hominum armatorum aut aliud subsidium dando per mare vel per terram tenerentur eidem Roberto, ab ipsis pacto, promissione, obligatione et pena apposita, vassallos quoque, pheudotarios et omnes et singulos, qui eidem fidelitatis et pheudorum [vel alia]^d quacunque ratione vel causa ad aliqua prestanda servicia personalia vel realia tenerentur, ab omni vinculo fidelitatis, subiectionis et obediencie sibi vel suis heredibus faciente absolvimus penitus et in totum, ita quod nec civitates, castra, ville, universitates et persone predictae pacti vel obligationis predictorum nec vassalli et pheudotarii prefati cuiusvis fidelitatis, subiectionis vel obediencie racione, causa vel titulo^e sibi vel suis heredibus quomodolibet tenerentur, prout per alias nostras litteras patentes super hiis confectas¹ noscitur plenius apparere.

6. Quocirca quia satis non esset tulisse sentenciam nisi eam exequi faceremus, ad premissorum exequucionem, ubi laus Dei, honor et prosperitas sancte matris ecclesie promoventur et christianorum omnium pax et quies et passagii Terre Sancte acceleratio procurantur, excellenciam regiam tam racione generalis officii ammiralliatus, quod vobis pro maiestate nostra incumbere noscitur, quam dignitatis regie, qua decoratus existitis, cum omnes reges et principes nobis ad conservacionem iurium imperii obedire et assistere teneantur, ac omni modo et iure quo melius possumus tenere presencium actente requirimus vestrumque in hac parte servicium et auxilium invocamus. Vos, de cuius strenuitate laudanda et affectione purissima, quam vos et vestros predecessores ad sanctam Romanam ecclesiam nostrumque imperium hactenus habuisse, prout et adhuc habetis, grata fidedignorum fama testatur et experimenta operum manifestant, plene confidimus, affectuose monentes, quatinus consideracione premissorum et specialiter pro servicio sancte Romane ecclesie, quod in hac parte plurimum procuratur, ad compassendum tantas insolencias et pestilentibus temeritatibus oviandum vestras vires interponere studeatis, guerram eidem Roberto per mare et per terram incipiendo et eam viriliter proseguendo ac etiam civitates, castra, terras, loca et homines sibi obedi-
entes, quos dicta comprehendit sentencia, tam armis quam alias prout expedit totis viribus compellendo, ut idem Robertus et sequaces eius sua scelera lleant et fiat in eis vindicta debite ulcionis ac alii ipsorum exemplo pene formidine peccare odiant, facinora fugiant et similia comittere de cetero expavescant.

Datum Pisis, pridie Kalendas Maii, regni nostri anno V. imperii vero primo.

1296. ^c) *excidit tr.*; cf. *supra* pag. 989 not. s. ^d) *excidit tr.* ^e) *vinculo tr.*

1) *Supra* nr. 916.

[297] [300. (964a—d.) INFEUDATIO MARCHIONIS SALUTRARUM.

1313. Mai. 6.—8.

Cf. supra nr. 964 cap. 2 et pag. 1005 not. 1.

1297. (964 a.) INSTRUMENTUM SUPER INFEUDATIONE CONFECTUM. 5

Mai. 6.

Scrictur Taurini in tabulario regio Marchesato di Saluzzo I. Categ. Mazzo I nr. 3. Ineditum nos ipsi descripsimus. In verso legitur: Investitura d. imperatoris Henrici de marchionatu Saluc. Item de Alba et cet. Item absolutio facta d. march. de omnibus promissionibus et iuramentis et feudis, que fecisset d. regi Roberto et cet.^a. 10
(P. deist.)

(S. N.) Anno Domini millesimo CCCXIII, indie XI, die sexto mensis Madii, in civitate Pisanum in domo magnifici viri domini Xerii comitis de Donoratico in talamo, in quo dominus imperator dormit, presentibus illustribus baronibus domino Amadeo comite Sabaudie, domino Henrico de Flandrea mareschaleho imperiali, venerabili viro 15 domino Bonifatio episcopo Kironensi, domino Simone Philippi de Pistorio milite, illustris vir dominus Manfredus marchio Saluciarum ante presenciam serenissimi domini Henrici Dei gratia Romanorum imperatoris semper augusti constitutus supplicavit^b humiliter et devote ipsi domino imperatori, quatenus dignaretur ipsum marchionem de marchionatu Saluciarum et de omnibus terris et castris et locis, que et quas tenuit ipse 20 marchio a decem annis citra, in nobile, rectum feudum antiquum et paternum benivole investire. Ipse autem dominus imperator dicti marchionis supplicationibus condessendens predictum marchionem de dicto marchionatu Saluciarum et de omnibus terris, locis et castris, quas et que tenuit ipse marchio a decem annis citra, pro se et heredibus 25 suis cum virga, quam tenebat in manu, in feudum rectum, nobile, antiquum et paternum, salvo iure cuiuslibet, investivit. Qua investitura facta idem marchio fidelitatem fecit ipsi domino imperatori et promisit sibi et iuravit ad sancta Dei evangelia, exnunc imperpetuum toto tempore vite sue fidelem esse vassallum ipsi domino et subcessoribus eius in imperio et omnia et singula facere et observare, que in forma fidelitatis nova et veteri continentur. Et in sigillum pure dilectionis intervenit pacis osculum inter ipsos. 30 Denum idem dominus imperator supplicationibus dicti marchionis confirmavit, ratificavit et approbavit omnia privilegia facta et concessa per eundam imperatores predecessores^c quos ipsi marchioni seu predecessoribus suis et omnia et singula contenta in ipsis privilegiis dicto marchioni presentialiter confirmavit.

Et ego Iohanninus Laur entii de Carmagnolla publicus imperiali auctoritate notarius 35 huius instrumentum, quod notatum inveni in prothocollis Guillelmi Laur entii patris mei et filii, ex auctoritate michi super hoc attributa per illustrem dominum M(anfredum) marchionem Saluciarum, sumpsisti fideliter et scripsisti nil addens vel minuens quod sensu communi abstractam mutet.

1298—1300. (964b—d.) SCRIPTA INFÉUDATIONIS. Mai. 8.

Tria quae hic proponimus scripta in transsumto a. 1313, Dec. 29, facto et a tribus notarîs authenticato seruantur ibidem.

1298. (964b.) SCRIPTUM PRIMUM.

5 *Ineditum nos ipsi descripsimus. (P. dest.)*

Henricus septimus divina favente elemencia Romanorum imperator semper augustus nobili viro Manfredo marchioni Saluciarum fideli suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Iustis petencium desideriis dignum est nos facilem prebere consensum et vota que a rationis tramite non discordant effectu prosequente complere. Eapropter tuis iustis postulationibus grato concurrentes assensu omnia et singula privilegia a predecessoribus nostris imperatoribus et regibus Romanorum racionabiliter tibi tuisque antecessoribus marchionibus Saluciarum concessa et largita, sicut ea iuste possides et quiete, tibi et tuis heredibus confirmamus et presentis scripti patrocinio communitus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem nostram et penam mille librarum auri, medietatem camere nostre, reliquam vero passis iniuriam persolvendam se noverit incursum.

Dat. Pisis, VIII. Id. Maii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

1299. (964c.) SCRIPTUM SECUNDUM.

20 *Descripsimus nos. Böhmer, Reg. Heimr. 531. (P. dest.)*

Henricus septimus divina favente ele[m]encia Romanorum imperator semper augustus nobili viro Manfredo marchioni Saluciarum fideli suo dilecto gratiam suam et omne bonum.

Cum a nobis petitur quod iustum est et honestum tam vigor equitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter tuis iustis postulationibus grato concurrente assensu de marchionatu Saluciarum) et pertinenciis eius ac etiam de hiis omnibus et singulis, que a decem annis citra tenuisti et habuisti, te propter hoc in nostre maiestatis presencia constitutum et recognoscentem, te marchionatum et alia predicta in pñendum tenere ac tenere debere ab imperio et nobis, de ipsis homagium ligium facientem et debite fidelitatis iuramentum prestantem per virgam quam manu gestamus presencialiter investimus^{a)}, in hoc iure imperii et cuiuslibet alterius semper salvo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre investiture infringere vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem nostram et penam centum librarum auri pro dimidia camere nostre et pro reliqua dimidia tibi et tuis heredibus solvendarum se noverit incursum.

Dat. Pisis, octavo Id. Maii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

1298. ^{a)} *supra lineam add. te*

40 1299. ^{a)} *corr. et investivimus te.*

1300. (964 e.) *SCRIPTUM TERTIUM.**Descriptimus nos. — Böhmer, Reg. Heur. 532.**(P. decst.)*

Henricus septimus divina favente clemencia Romanorum imperator semper augustus — nobili viro Manfredo marchioni Saluc(iaram)^a fideli suo dilecto — gratiam suam et omne bonum.

Etsi ad prosequenda munifice quorumlibet vota fidelium imperialis dextera quadam regularitate sit habita, ad illos tamen non immerito graciosius se extendit, quos in suis obsequiis et mandatis repperit promptiores. Attendentes itaque tue fidei et devotionis promptitudinem, quam ad maiestatem nostram te habere haecenus ostendisti et quam per effectum futurorum operum te ostensurum in futuro promittis, et volentes propter hoc te liberalibus favoribus prosequi, ut per hoc tua et aliorum tui exemplo fidelitas ad benemerendum fortius animetur, tibi et tuis heredibus de tuo corpore legitime descendentibus civitatem Albe cum iuribus et pertinentiis suis usque ad nostrum et successorum nostrorum tam imperatorum quam regum Romanorum beneplacitum in nobile phendum de speciali gratia tenore presencium concedimus et largimur et te propter hoc homagium ligium facientem et debite fidelitatis iuramentum prestantem de civitate, iuribus et iurisdictionibus predictis per virgam quam manu gestamus presencialiter investimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis et donacionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit, indignationem nostram et penam quinquaginta librarum auri, medietatem camere nostre, reliquum vero passis iniuriam persolvendam se noverit incursurum.

Dat. Pisis, VIII. Id. Maii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

1301. (1010 a.) *SCRIPTUM PRO HEINRICO DE SPANHEIM.*

1313. Iun. 15.

Ineditum propinimus ex autographo partim corrosa tabularii secreti reipublicae Bavaricae. Pendet sigilli fragmentum loro membranaceo. In verso exaratum est: R. Cf. supra nr. 743.

(P. decst.)

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus — honorabilibus viris . . . decano et capitulo ecclesie sancti Martini Wormatiensis, devotis suis dilectis — gratiam suam et omne bonum.

Cum ad preposituram ecclesie vestre nuper per promotionem venerabilis Adolphi de Murea electi Leodiensis collationi nostre vacantem honorabilem virum Henricum de Spanheim consanguineum nostrum karissimum per alias litteras¹ nostras presentaverimus et eundem certis de causis nobiscum in Italia duxerimus retinendum, devotionem

¹ 1300. v. supra nr. 743. *ad d. 1.*² 1301. v. supra nr. 743. *ad d. 1.*

[vestram]^a monemus, requirimus et hortamur attente, vobis nichilominus per imperialia scripta mandantes, quatinus eiusdem Henrici procuratorem, quem ad hoc legitime constituerit, pro eo in ipsius prepositure possessionem corporalem statim visis presentibus sollempnitatibus^c debitis et consuetis adhibitis inductis et defendatis inductum, facientes sibi de fructibus, redditibus, iuribus et obventionibus universis prepositure predictae integre responde ri.

Dat. Pysis, XVII. Kalen. Iulii, regni nostri anno quinto, imperii vero primo

1302—1304. (1048a, 1049a, 1050a.) SCRIPTA REGIS TRINACRIAE.

1313. Aug. 7.—Oct. 18.

1302. (1048a.) LITTERAE PRIORES REGI ARAGONUM MISSAE. *Aug. 7.*

Repetimus editionem, quam ex autographo clauitaco tabularii reali Barcinonensis CRD 10183 paravit Fiuke loco supra ad nr. 1287 citato I, 333 nr. 225. Partim corrosus est. Sigilli vestigia adsunt. (P. dest.)

15 Serenissimo et inclito domino Iacobo Dei gracia Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice regi illustri, comiti Barcinonensi, sancte Romane ecclesie vexillario, amirato et capitaneo generali, reverendo et carissimo fratri suo Frederico eadem gracia rex Trinacrie successus ad vota prosperos et fraternae dilectionis augmenta continua cum salute.

20 Cum non tantum in fratrem, verum etiam in patrem vos reputemus, rex inclite, reprehensibiles quidem essemus, si vobis, per quem magis valere et pro ceteris invari sentiamus, intentiones et processus nostros, prout ex ipsis oriuntur agendis, non faceremus cognitos, ut debemus, ubi maxime malivolorum ingenio aut eorum prava suggestione, qui inter vos et nos . . . discordiam et rancorem quosque delectat inimicos esse veritatis, in animo vestro fieri posset impressio, per quam vestra nobis lederetur
25 gracia quod absit subtraheretur et favor, in quibus preter ipsum duntaxat Deum spes nostra viget et manet fiducia specialis.

Per hec, reverende frater et domine, celsitudini vestre fieri credimus manifestum, quod excellentissimo et serenissimo domino Henrico divina favente clementia Romanorum imperatore semper augusto dudum in urbe Roma pro sumendo imperii dyademate moram agente, per suas nos litteras, quarum copiam vobis transmissimus¹, et diversos etiam nuncios frequentius requisivit, quod cum contra dominum Robbertum, qui se Sicilie regem intitulatur, ex eo quod faciebat ei cotidie multas iniurias, et offensas usque in personam etiam ipsius, invare totis viribus deberemus. Quodque ex alia parte
35 memoratus dominus Robbertus per nuntium suum, quem ad nos misit postea, petendum duxit a nobis, quod predicto imperatori auxilium non daremus, imo sibi et domino Iohanni fratri suo deberemus potius subvenire. Super quibus requisicionibus habito cum diligenti deliberatione consilio respondimus eidem domino Robberto, quod cum

1301. ^a excidit or. ^b re la bona or. ^c re la bona or.

40 **1302.** ^a verbum illegibile or.

¹ Cf. supra nr. 821.

credere[m] eum bene scire, quemadmodum universi reges tenentur iuvare imperatorem Romanorum ex debito caritatis et divine iustitie, ac in tali et tanto casu iuvare inter eum et nos pacis phedera non obstabant, quin dictum imperatorem licite iuvare possemus, nos zelo ipsius divine iusticie proponebamus eum iuvare in suis iuribus, ut tene-
 mur, toto posse contra omnes sibi iniuriantes per omnem modum, quo iuvari posset, sicut proximum et caput rei publice secundum preceptum divinum, quodque subsidium, quod daturus eramus ei, intendebamus dare ad laudem Dei et honorem sancte Romane ecclesie ac sacri Romani imperii et rei publice utilitatem et confusionem hostium crucis, Domino concedente. Reddita quoque huiusmodi responsione nostra domino Robberto predicto interim dominus imperator contra eum gravissimam tulit sententiam¹, cuius formam vo[
 bis transmittimus]^b. Nam per ipsam dictus dominus Robbertus est damnatus tanquam hostis publicus imperii Romani, rebellis et inimicus [lese]^c maiestatis reus, diffidatus et exbannitus, privatus etiam omni honore, dignitate et iurisdictione. Sunt etiam omnes alii absoluti per eam [ab omni]^b obligatione, convencione, pacto et phedere, in quibus ex quacunque ratione vel causa tenebantur eidem et a quolibet vinculo iuramenti, quod pro observacione . . .^d premissorum, quia sublato principali eius accessorium tollitur ipso iure. Et hanc sententiam suam misit nobis dictus dominus imperator per religiosum et venerabilem virum fratrem Facium episcopum Kyronensem, suum ad nos nuncium specialem, per quem et etiam suas [nos patentes]^b litteras requisivit, ut sententiam ipsam per universas civitates, terras et villas nostre dicioni subiectas faceremus solemniter publicari². Inimeto alias per [eas predicto episcopo]^b, quod nobiscum moram agendo instanter insisteret, qui adhuc presens nobiscum insistit, quod ipsum dominum imperatorem pro viribus a[diuvemus]^b. Propter quod visum fuit nobis, quod requisicioni dicti domini imperatoris pareremus, prout erat de iure parendum. Et facto propterea g[enerali]^b colloquio apud Castrum Iohannis, ubi syndicos omnium civitatum et terrarum Sicilie propter hoc mandavimus interesse, predictam sententiam fecimus publicari. Et tandem in iuvando predictum dominum imperatorem nostro firmato proposito et etiam explicato, convenientibus ad iidem votis omnium, non ex affectione vel odio aliquo, novit Deus, quamvis erga nos memoratus dominus Robbertus non sicut benivolus vel amicus se gesserit, set potius inimicus dederitque causam et causas nobis, o quantas et quales, quibus nos contra eum convertere deberemus, sed tantum instinctu divine iusticie, cui nos cupimus et nitimur conformare, ad iter adinveniendi eundem dominum imperatorem, prout utiliter possumus et unde melius se offert comoditas, iuvare [nos]^c paramus. Quare huiusmodi intentionem et processus nostros vobis tanquam fratri simul et patri notificantes non tam fraterna quam filiali devocione et affectione vos, sicut carius possumus, deprecamur, quatenus malivolorum obtreccationes, quibus quod absit vester minuatur amor et honor, ad quod scimus eos intendere, apud vos non proficiant et clamoribus nobis onera contra veritatem et iustitiam non credatis, imo causam nostram sicut fratris et filii foveatis et foveatis si placet eidem, quia iusta est et rationabilis, sicut fraternitatem vestram cognoscere credimus et sentire.

Denum non miretur vestra reverenda fraternitas, si predictum dominum Robbertum scribimus vobis sine suo titulo, quia non sumus soliti alicui derogare nec per hoc ad insolentiam quis nos estimet . . .^d, sed quia parere dicte sententie nobis oportet, hoc facimus, ut debemus. Nam si scriberemus eum honoribus, quibus sententialiter est privatus, facere contra ipsam sententiam contumaciter nosceremur.

Dat. Messane, sub sigillo nostro secreto, VII Augusti, XI. indicionis.

1301. *1. In fine: . . . et sic am seppellendunt.* ^d duo verba illegibilia or.: *forson* *et sic seppellendunt.* *2. In fine: . . . et sic am seppellendunt.*

3. In fine: . . . et sic am seppellendunt. ^d duo verba illegibilia or.: *forson* *et sic seppellendunt.*

4. In fine: . . . et sic am seppellendunt. ^d duo verba illegibilia or.: *forson* *et sic seppellendunt.*

**1303. (1049 a.) PROTESTATIO DE BELLO CONTRA REGEM
SICILIAE INCIPENDO. 1313. Aug. 15.**

Superest in eodem tabulario CRD 4605 signata¹. Ineditam benevolentissime descripsit vir cl. E. González Hurtobisc. Sigillum cereum rubei coloris dorso impressum est.

5

Fridericus Dei gratia rex Trinacrie.

1. Presentis scripti serie pateat universis tam presentibus quam futuris, quod pridem ab illustrissimo domino domino Enricho Romanorum imperatore et semper augusto sacras litteras cum in eis eius noto ac pendente sigillo recepimus per omnia
10 continentie subsequentis:

‘Henricus Dei gratia — imperii vero primo.’ *supra nr. 1296.*

2. Quibus litteris per nos reverenter acceptis, auditis et intellectis etiam que ipsarum series continebat, attendentes beatum Paulum apostolum sic scripsisse, ‘omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit’², imperialem autem potestatem omnibus
15 temporalibus potestatibus anteire, cui nationes omnes et provincias omnesque reges et principes subesse ab omnibus comprobatur, considerantes nec minus in iam dictis contra ipsum principem per antefatum Robertum admissis tot tantisque sceleribus non solum Dei filium, ecclesie caput et fundamentum stabile verum et eius in terris vicarium, a quo palam est eundem principem prius electum, canonicè approbatum, inun[c]tum, consecratum reverendissimorum dominorum cardinalium ministerio coronam suscepisse ac
20 gladium ab altari, verum etiam totam Dei ecclesiam lesos esse, cum constet tam ex fama publica quam ex ipsius sepe[re]missis affatibus, postquam in Ytalie partibus sopite fuissent discordie dataque pace catholicis Romano subiectis imperio, anxietate non modica in Terre Sancte subsidium, funiculum hereditatis dominice, ubi Dei natus est
25 filius et crucis suspensus patibulo pro redemptione humani generis suum effudit sanguinem preciosum, que tot emeris temporibus de Romano subducta imperio [in] ipsius Crucifixi et in omnium christianorum dedecus alienarum imperio subvertitur nationum, prudenter ac potencialiter transitum facere quam cecius posset auxiliante Domino disponebat et procul dubio ad tam salubre ministerium totis nixibus intendisset, nisi quod
30 dictus Robertus eidem imperatori eiusque progressibus impedimento fuisset, quominus tam sanctum ministerium incium sumeret, pax et unio inter catholicos fieret totaque res publica debiti status reciperet incrementa, sicut ex ipsius Roberti processibus neminem latere probabiliter potest et prefati eiusdem domini imperatoris testantur affatus, ad exequcionem predictorum nobis ab imperiali culmine mandatorum contra
35 dictum Robertum Romani rebellem imperii tociusque rei publice hostem, quia palam est, dum dictum offenditur principem, Deum Christum et eius ecclesiam, cuius princeps idem advocatus esse dinoscitur et defensor, et nos specialiter quemadmodum et ceteros orthodoxos merito reges et principes offendisse, procedere debita reverentia cupientes, quem Robertum ideo prius non diffidavimus aut diffidamus, quia constat ipsum per
40 antedictum imperatorem diffidatum fuisse et imperii banno subiectum, sicut predictarum ostendit contentia litterarum³, unde ipso iure statim factus est omnibus diffidatus, nostra ergo specialis diffidatio nec est nec fuit necessaria, eo etiam maxime quia nullam propriam et specialem prosequimur iniuriam, sed solam generalem, publicam et comunem, et nos ipsius imperatoris in huiusmodi negotio inssiones exequimur et tocius
45 rei publice hostem insequimur, ut prefertur, collectis viribus congregatisque regni nostri fidelibus, militibus, equitibus et pedibus totoque nostro exorcio tam marino quam terrestri cum summa diligentia preparato adversus predictum sepedicti principis et

1303. ²⁾ *eccidit or.*

1) *Cf. ea que notat Finke l. c. I, 336 sq. not. ad nr. 225.*

2) *Rom. 13, 1.*

3) *Supra nr. 946.*

tocius rei publice ac per consequens nostrum hostem procedimus tam per mare quam per terram, quam idem Robertus nunc tenet et possidet, in ipsius hostis humiliacionem et tocius rei publice salutem ac christianorum omnium statum pacificum et tranquillum.

3. Verum quia, nedum per antedictam terram, que ultra Farum est queque ad sacrosanctam matrem et universalem spectat ecclesiam, cum nostra felici ambula transitum faciemus, veremur, ne forsam hii qui se dieti Roberti profitentur esse homines et vassallos transitui nostro vel nostrorum aut reditui aliquatenus se opponant, per quod possent ipsi, qui sancte matris ecclesie sunt vassalli, in personis aut rebus propriis offensiones et dampna incurrere, cum non sit cordi nobis ecclesie ipsius terras invadere nec ipsis ecclesie terras inhabitantibus iniurias aut dampna infligere, sed aditum dumtaxat liberum nobis et nostris ac reditum expectamus contra iam dictum hostem eiusque fautores ac sequaces eiusque res et bona per imperialem sententiam de iure in fiscum delata feliciter Deo propicio progressuri. Ceterum si qui predictorum hominum nostro nostrorumque aditui et reditui obstrepere forte presumpserint, quibus nocendi Deo teste voluptas nobis non est seu propositum, sub attestacione divini nominis protestamur, quod si qui eorum contrafacientes bello ceciderint aut dampna rerum passi fuerint aut civitates, castra, villas, terras vel alia loca capi contigerit vel occupari, id eis ipsorum culpa continget nulla ex parte nostra nostrorumque iniuria precedente. Absit enim, ut ea que propter bonum ac licitum facimus, si quid per hec preter nostram voluntatem cuique mali acciderit, nobis imputentur, sicut sanctorum canonibus traditur. Et nichilominus presentis nostri edicti oraculo firmiter omnibus signa nostra comitantibus tam per mare quam per terram districta precepeione mandamus, ut nullus omnino ipsorum prefatos homines ultra Farum inhabitantes se nostro vel eorum aditui vel reditui non opposentes omnino in personis aut rebus dampnificet vel offendant, si contrafecerint penam quam ex celesti superserimus arbitrio procul dubio incursuri.

4. Nos preterea omnes civitates, terras, castra et loca quelibet dietarum parcium ultra Farum et personas ea inhabitantes, que se nobis non obiecerint vel post obieccionem respiscentes sponte vel per nostram potentiam nobis et nostris aditum et reditum liberum dederint, cum aliter contra dietum hostem securus aditus nobis et nostris patere non possit, manutenebimus et salvabimus toto posse et per nostros salvari et manuteneri in personis et rebus eorum infallibiliter faciemus et diete Romane matris ecclesie honoribus, iuribus et potestatibus semper salvis et ei per nos et nostros integre conservandis, quia solum quietum et liberum aditum et reditum cupimus per easdem.

5. Presentibus hiiis omnibus, que per nos protestata et decreta sunt, reverendis in Christo patribus Guidotto archiepiscopo Messanensi, Iohanne Pattensi et Lipariensi et Bonitacio Keronensi episcopis, fratre Peregrino ordinis Predicatorum, fratre Ricarto de Passaneto preceptore sacre domus Milicie Sancti Iacobi in Sicilia necnon nobilibus Frederico de Ineisa cancellario, Henrico Rubeo magistro rationali, Francisco comite Vigintimilli, Leonardo de Ineisa, Ricarto Filangerio, Peregrino de Paccis, Palmerto de Caro, Henrico de Sancto Stefano militibus, Iohanne de Calvaroso iuris civilis professore, Gualterio de Manna et Francisco de Marino iudicibus civitatis Messane ac aliis quam pluribus nostris fidelibus et devotis ac etiam aliis de partibus Regni, quos ad hec habere potuimus quoad presens.

Unde ad futuram memoriam et fidem de premissis omnibus faciendam nec minus ad cautelam nostram nostrorumque omnium presens publicum documentum iuximus fieri per manum Conradi de Iordano imperiali auctoritate notarii, corrente anno dominice incarnationis MCCCIII, mense Augusti XV, eiusdem, XI, indictionis.

Actum Messane in sacro regio palacio, anno, die, mense et indictione premissis.

Ego Conradus de Iordano qui supra imperiali auctoritate notarius premissis omnibus interfuim eaque scripsi et presens instrumentum publicum meo solito signo signavi.

1304. (1050 a.) LITTERAE ALTERAE REGI ARAGONUM MISSAE. Oct. 18.

Repetimus editionem ex autographo chartaceo eiusdem tabularii CRD 10211 loco supra ad nr. 1287 citato I, 338 nr. 227 paratam. Sigilli vestigia adsunt.

(P. dest.)

5 Serenitatem vestram scire cupimus, quod bone memorie dominus Henricus Romanorum imperator, dum viveret, quandam nobis misit sententiam latam per eum¹ contra emulum suum, quem scitis, propter multas ac magnas iniurias et offensas, quas ab eo receperat et querebatur plurimum de eisdem, quodque alias per eius litteras et eius nuncios speciales requirendos nos duxit, quod predictam suam sententiam exequendo
10 memorato eius emulo guerram mari terraque totis viribus moveremus, sicut per formam requisicionis ipsius, quam vobis mittimus², seriosius videbitis contineri. Nos quoque adherentes divine caritati, cui quiequam non potest aliud nec debet obstare, mandatum eius cogitavimus adimplere, requisicioni predictae adherendo ipsumque sicut proximum specialem et caput rei publice in temporalibus in iusticia sua invando contra prefatum
15 emulum eius, qui, sicut est notorie publicum, tam iniique opposuit se eidem. Nosque propterea profecti de Sicilia et ad predictum imperatorem venientes, intelleximus obitum eius in via per litteras speciales³ nobilis Henrici de Flandria marescalli sui³. In quibus continebatur, qualiter mater et filius dicti imperatoris, videlicet rex Bohemie cum gentis efforcio de Alania venerat iam in Lombardiam, et propter hoc dictus marescallus
20 faciundo moram in civitate Pisarum, quid facturus esset cum alia gente imperatoris, que eum eo erat ibidem, dicti regis Bohemie prestolabatur beneplacitum et mandatum.

Nosque dicti marescalli litteris fidem dantes tum racione parentele contracte de filia imperatoris cum filio nostro, sicut scitis, tum etiam racione aliorum tractatum eum dicto rege Bohemie elegimus nos videre, sicque iter non deflectentes processimus
25 usque Pisas. Quo pervenientes dictum regem Bohemie non invenimus, imo scivimus, quod non erat, sicut scriptum fuerat nobis per dictum marescallum, qui Pisis iam recesserat, in partibus Lombardie, velut qui Italiam non intrarat. Infra hos autem dies existentibus nobis Pisis Pisani requisiverunt nos de amicitia, unione et societate mutuo contrahenda. De quibus, si bene se offerrent nobis ac dispositos et paratos, videremus
30 eosdem adeo, qui^b poterant honorem nobis et profectum afferre. Quia tamen in ipsis res vestra, sicut perpendimus, tangatur, ne prejudiciale quiequam vobis meremus^c, cum eis et aliis, qui vos et vestros velut patrem et caput preponere semper intendimus et servare, ut deest, nichil nos intromisimus nec ad aliquem tractatum devenimus cum eisdem, imo recedentes abinde per viam Sardinie et specialiter portum Calaritanum,
35 videlicet^d Castelli de Castro propter contrarietatem temporis habuimus pro salute nostra et navigii nostri divertere et manere, ad insulam redimus Sicilie, utinam, sicut cupimus, secundo remigio Domino concedente! Ubi offerente se istius navis opportunitate ad partes Catalonie navigantis hec vobis de itinere nostro presenti . . . tanquam patri . . . duximus intimandum . . .

40 Dat. in portu Castelli de Castro, sub sigillo nostro secreto, XVIII. Octobris, XII. indictionis.

1304. ^a specialiter ex. ^b que ad. ^c au po. moveremus. ^d non ubi in loco?

1 *Supra* nr. 946. 2 *Supra* nr. 1296. 3 *Servatis non stat.*

1305—1307. (136a. 597a. 597b.)
**LITTERAE AD GERHARDUM DE LANDSKRON
 SPECTANTIA.**

1301. Jul. 12. — (1311). Jun. 30.

Cum autographa perierint, modum adhibentes, quo iam supra ad nr. 1118—1120 adhibitos usi sumus, summaria tantum proponimus, quae ex Inventario Stifels A de anno 1600 existenti in archivo burggraviatus de Sinzich, quod tunc Nassoviae erat in tabulario liberorum baronum a Stein, descripsit A. Wyss b. m.

1305. (136a.) MANDATUM ALBERTI REGIS. 1301. Jul. 12.

Scribitur l. c. fol. 30^r.

(P. deest.) 10

Ein lateinischer brief von Alberto Austriaco rege, dorinnen er Gerharden burggraven zu Landskron erfordert und pittet bei der pflicht, dormit er ihm und dem reich verwandt und zugethan seie, das er sampt allen seinen helfern und sonderlich Iohannen dem burggraven zu Reyneek nach allem besten vermögen und macht zu ihm folge ins leger zu seiner vertheidigunge.

15

Sub dato in castris fur Weinheim, 12. Iulii, regni sui anno tertio.

1306. (597a.) MANDATUM HEINRICI REGIS. 1311. Mart. 4.

Item fol. 35^r.

(P. deest.)

Ein brief lateinisch Henrici regis an Gerharden burggraven zu Landskron, das er sich fertig mache und zum all[er] starkesten und gerüsten zu ihrer majestät sich in Italian verfüge, mit versprechung, ihue seins dienstes halben gleich Iohann von Brunishorn ihrer majestät hofmeistere und Diederichen von der Schleiden zu halten, das er darab solle genüge tragen.

Sub dato Mediolani, I. Non, Martii, regni anno tertio.

1307. (597b.) LITTERAE CREDENTIALLES ARCHIEPISCOPI

COLONIENSIS. (1311). Jun. 30.

25

Item fol. 31^r.

(P. deest.)

Ein lateinischer brief an Henricum imperatorem Romanorum Henrici erzbischofen zu Cöllen umb beförderung auch zustellung glaubens herrn Gerhard herrn zu Landskron seinem vettern, so sich bei der keiserlichen maiestät zu dienst instelleten.

30

Sub dato Gudenberg, in crastino beatorum Petri et Pauli apostolorum.

1308. (482a.) PROMISSIO MARCHIONIS
MONTISFERRATI.

1310. Nov. 25.

Descriptissimus autographon tabularii regii Taurinensis 'Ducato di Monferrato Mazzo 3'
5 *nr. 7¹. Imbreviaturam v. supra nr. 483. Cf. Böhmcr, Reg. Heinv. 339. (P. deest.)*

In nomine Domini amen.

Anno eiusdem millesimo tricentesimo decimo, inditione octava, vicesimo quinto die
mensis Novembr., pontificatus domini Clementis pape quinti anno sexto. Per hoc
presens publicum instrumentum cunctis appareat presentibus et futuris, quod vir nobilis
10 Theodorus marchio Montisferrati constitutus in presentia serenissimi domini Henrici Dei
gratia Romanorum regis semper augusti domini sui karissimi ex certa scientia et
voluntate sua spontanea convenit cum eodem domino rege et ei per pactum et sollempnem
stipulationem promisit et ad saneta Dei euangelia corporaliter tacta iuravit servire
dicto domino regi et eum personaliter associare cum centum equitibus sufficienter
15 armatis, quorum quilibet habebit duos equos ad minus videlicet unum sufficientem
dextrarium ad arma et unum sufficientem roncinum propriis expensis ipsius marchionis
usque ad unum annum proxime venturum inchoandum prima die qua idem dominus rex
discedet de civitate Astensi et proxime subsequendum. Salvo tamen quod a die recessus
ipsius domini regis de Ast usque ad primam diem mensis Ianuar. proximo venturi idem
20 marchio non tenetur servicium predictum facere preterquam cum quinquaginta equitibus
armatis et preparatis ut supra et residuum dicti anni debet servire cum centum equiti-
bus, ut superius est expressum. Et^a hec promisit idem marchio dicto domino regi sub
virtute superius prestiti iuramenti et sub obligatione omnium bonorum suorum sic atten-
dere fideliter facere et complere, nulla defensione, exceptione, allegatione vel excusa-
25 tione iuris vel facti admissa vel apposita, etiamsi renunciacionem specialem requirerent
vel expressam. Et de predictis precepit dictus marchio nobis Bernardo de Mercato
et Iohanni de Dyst notariis infrascriptis, ut dicto domino regi faceremus unum vel plura
publica instrumenta.

Actum est hoc in civitate Astensi in domo habitacionis ipsius domini regis, ubi
30 testes fuerunt vocati ad hoc specialiter et rogati viri venerabiles et nobiles domini
Arnaldus Sancte Marie in Portien dyaconus cardinalis, Castro archiepiscopus Medyola-
nensis, Aymo episcopus Gebenensis, Henricus episcopus Trigentinus dicti domini regis
cancellarius, Philipus de Sabaudia princeps Achaye, Hugo et Guydo Delphini fratres,
Aymarus de Peitiers, Philipus de Langusco comes palatinus de Lomello, Opecinus de
35 Loculo de Spinulis, Symon Advocatus de Vercello, Anthonius de Fisserago de Laude
et plures alii.

(S. N.) Et ego Bernardus de Mercato de Yanna Bellicen. dyoeces. sacrosancte
Romane ecclesie ac sacri imperii auctoritate publicus notarius una cum dicto Iohanne
de Dyst notario infrascripto hiis omnibus presens fui et rogatus hanc cartam scripsi et
40 tradidi rogatus.

(S. N.)^b Et ego^c.

1308. ^a) in initio lineae his scriptum or. ^b) abhinc alia manus or. ^c) ita desinit or.

1) Cf. 'Historische Vierteljahrschrift' XII, 88 not. 2.

1309. (552a.) SYNDICATUS CIVITATIS YPOREGIENSIS DE SUBSIDIO STATUENDO.

1311. Ian. 29.

*Descriptissimus autographon eiusdem tabularii Provincia d'Intra Mazzo l' nr. 1 signatum
hucusque ineditum, quod interim nacti sumus. Cf. supra nr. 550 - 553 et pag. 507 not. 3.
(P. deest.)*

S. N. Anno Domini millesimo tricentessimo undecimo, indictione ^a, die Veneris
XXVIII. mensis Ian., in palatio communis Yporegie. Presentibus testibus Iohaneto Stria,
Iohaneto de Rucha et Iohaneto de Piro et aliis) in palatio predicto in plena credentia
et consilio generali communis et hominum civitatis Yporegie ad hec specialiter convocato ¹⁰
ad summam campanie more solito de mandato nobilis militis domini Iohannis de Sancto
Lorentio vicarii domini Henrici serenissimi regis Romanorum in eadem civitate et
Canapitio, predictus dominus vicarius consensu et voluntate illorum de dicta credentia
et consilio ibidem presentium et ipsi simul cum ipso domino vicario et eius autoritate
eorum nomine et totius universitatis Yporegie fecerunt, constituerunt et ordinaverunt ¹⁵
discretos viros dominos Andream de domino Endrea et Petrum de Berlanda iurisperitos
et Iacomotum de Solerio cives Yporegie et quemlibet in solidum, ita quod non sit
melior condicio occupantis et quod nunc eorum inceperit, alius sive alii possint prosecui
et finire, eorum et predictae universitatis c[er]tos nuncios, auctores, syndicos et procura-
tores, specialiter ad ordinandum^b, promittendum et assecurandum plenarie prefaeto seu ²⁰
vicario generali possito et ordinato per dictum dominum regem in provincia Lombardie
pro^c se et hominibus seu stipendiatis suis stipendium una cum aliis civit[atibus] iuxta
proportionem^d eandem^e civitatem Yporegie) contingentem persolvendum. Et ad dandum
fideiussores et de ipsorum indepnitate promittendum, promissiones et obligationes) reales
et personales faciendum et pro hiis observandis iuramentum in animas omnium et singu- ²⁵
lorum dicti consilii et predictae universitatis prestandum ac ad alia^f faciendum, que
circa dictum negocium fuerint oportuna. Promittentes dicto nomine michi notario infra-
scripto tanquam publice persone vice et nomine dicti prefati seu vicarii generalis et
omnium quorum interest et interesse posset, se gratum et ratum perpetuo habituros,
quidquid predicti procuratores et syndici seu alter vel duo ipsorum in predicto negotio ³⁰
et circa illud duxerit exercendum, sub ypotecha omnium bonorum universitatis predictae,
Mandantes inde michi notario fieri plura publica instrumenta.

Nomina vero illorum de dicta credentia et consilio qui fuerunt ibi presentes sunt
hec: *(sequuntur nomina circiter 50 hic omissa).*

S. N. Et ego Martinus Loge notarius publicus civis Yporegie hiis omnibus inter- ³⁵
fui rogatus et hanc cartam^h tradidi et.

1309. ^a indictione ^b ordinandum ^c pro ^d proportionem ^e eandem ^f ^g ^h

1310. (391a.) SCRIPTA AD MARCHIONES
MALASPINAE SPECTANTIA.

1312. Dec. 16.—20.

*Transsumtum e membranaceum tabularii regii Florentini 'Deposito Malaspinæ' noviter
5 adquisitum monente viro cl. R. Davidsobu descripsimus. Syndicatam e. supra nr. 891.
(P. decst.)*

In nomine Domini amen.

(I) Millesimo CCCXII. indic. X. die XVI.^a Decembr.

Magnificus et potens vir dominus Guido Novellus Dei gratia in Tuscia palatinus,
10 vicarius tœnis riparie orientalis districtus Ianue necnon generalis capitaneus diocesis
et episcopatus Lunen(sis) pro serenissima imperatoria magestate acceptavit et recepit
peccacionem domini Comradi^b filii magnifici viri domini Francieschi marchionis Malaspine
porectam hodie per eum coram domino vicario et capitaneo antedicto com iure
pref[...]^c, si^d vera sunt ut asseruit in sua peccacione. Et ad eius requisicionem dedit
15 et concessit literas preceptorias infrascripti tenoris con nuncio [iurato]^e, videlicet Iohanino
Malpede de Illice exec(utore), qui portaret et presentaret dictas literas dominis marchioni-
bus Malaspine. Et hoc fecit dictus dominus vicarius et capitaneus recepto prius ab
eodem sacramento fidelitatis et guerre faciende ad honorem et voluntatem domini nostri
imperatoris.

20 (II) Tenor literarum predictarum talis est:

'Guido Novellus comes Dei gratia in Tuscia palatinus, vicarius riparie orientalis
districtus Ianue necnon capitaneus generalis diocesis et episcopatus Lunensis pro sacra
imperatoria magestate nobiles viri dominis Moroello, Francieschino, Spinete et
Comradino marchionibus Malaspine salutem.

25 Comparuit coram nobis vir nobilis Comradus marchio Malaspina suo nomine ac
patris fratrumque suorum consors vester iravitque gueram emulis imperii se facturum
pro posse, ut vos ceterique eorum consortes fecerunt ac facere in posteram ordinarunt.
Quare com expossuerit coram nobis, quod per vos occupata tenetur terra de Avula ad
patrem ipsius et fratres pleno iure spectantem^f, ut asserit, olim [a]^g Lucanis pro vice
30 vicarii imperii acceptam et per eundem vobis recomendatam, vos requirimus et pre-
camur et nichilominus districte precipiendo mandamus sub pena feudorum, que ab
imperio retinetis, quatinus dicto Comrado et domino Franciescho eius patri vel eorum
procur(atore) libere sine aliqua molestia dictam terram de Avula restituere debeatis.
Preces ac mandata nostra taliter servaturi, ut possimus vos apud dominum [nostrum]^h
35 merito commendare. Has autem literas ad cautelam in actis nostre curie fecimus
registrari et nostri sigilli munimine roborari, de presentatione quarum latiori dabimus
plenam fidem.

Dat. Illice, die decimo septimo Decembr., millesimo trecentesimo duodecimo,
indic. X.ⁱ

40 (III) Die XX. Decembr.

Iohannus dictus Malpes de Illice executor curie Illicis retulit michi notario infra-
scripto recipienti et stipulanti nomine et vice dicti domini vicarii et capitanei et cuius-
libet alterius persone, cuius interest vel intererit, se de mandato dicti domini vicarii
et capitanei presentasse predictas literas suprascripti tenoris predictis dominis marchio-

45 1310. a) XVI^a e. b) similiter scripser e. c) certitudae 5-6 litterae e.; an sentandi? d) non
omnino certum e. e) fore omnino certitudin e. f) s. e. g) credidit e.

10 a. nibus Malaspine, videlicet domino Moroello marchioni Malaspine die XVII. huius mensis
 11 b. et domino Franceschino marchioni Malaspine die XVIII. dicti mensis. Qui dominus
 Franceschinus ipsas literas retinuit penes se.

IV. Die XVIII. Decembr.

Dominus Moroellus marchio Malaspina constitutus ante presenciam predicti domini 5
 vicarii et capitanei superscripte litere seu precepto respondit^h hoc modo, quod paratus
 erat restituere dictam terram de Ayula iusta posse suum, quia videbatur sibi fuisse
 facta de iure dicta requisicio. Sed ipse dixit se non habere possessionem, quia com-
 sortes sui habent eam guarritam, videlicet dominus Francischinus) et Comradinus
 marchionesⁱ Malaspine. Et in omnibus paratus se profert obedire mandatis dicti 10
 domini vicarii.

Extracte ut supra de actis publicis curie dicti domini vicarii et capitanei per
 me notarium infrascriptum vicarii et capitanei.

Ubaldetus de Arcula notarius).

1311. (P221a.) PROVISIONES VARIÆ SENATUS 15 VENETIANI.

(1312—1313. Mai.)

Provisionum ad imperatorem spectantium iam deperditarum non nisi rubricas publici
iris fecit G. Giomo La Rubriche dei Libri Misti del Senato perduti (Archivio Veneto
Tom. 24. (Anno XII.) pag. 309, ad cuius editionem hic cas subiungere liceat. Sumptac 20
sunt ex libro III., ubi procedit rubrica: Imperator Romanorum et Almania.

(P. dest.)

- 1) Qualiter captum fuit de providendo ambaxatoribus domini imperatoris.
- 2) Responsum fuit ipsis ambaxatoribus, quod ad coronationem suam mittemus de 25
 nostris nobilibus, per quos mittemus de nostro havere vel nostris rebus.
- 3) Mittantur quatuor ambaxatores ad coronationem domini imperatoris.
- 4) Quod dicti ambaxatores pro se, notariis et familia et someriliis et familia habeant
 equitaturas L et famulos XXIII indutos, et sint cum salario aliorum ambaxatorum.
- 5) Quod portent valimentum decem millium denariorum auri¹.
- 6) Responsio facta dictis ambaxatoribus dicti domini imperatoris excusatoria propter 30
 nostras condiciones².
- 7) Libre quatuor grossorum fuerunt exhibite dictis ambaxatoribus imperatoris.
- 8) Super facto Tascorum respondeatur, quod tenebimus talem viam, de qua
 dominus imperator habebit rationabiliter contentari³.

¹ 1310. 2. resp. n. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

² 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1312. 1313. (918a. 918b.) LITTERAE HEINRICI VII.
PRO COMITE FORESII.

1313. Mart. 13. — 22.

1312. (918a.) *SCRIPTUM INFÉUDATIONIS. Mart. 13.*

5 *Autographon tabularii Parisiæ 'Carton P 1396' nr. 407 signatum¹ domo condidit socius noster R. Salomon. Sigillum, quod olim filis scrivis pendebat, deest. In verso legitur: R. Edidit Galantino 'Storia di Soncino' III App. (1880) p. 87 nr. 1.*

Minutam diversi tenoris ad hanc feudi collationem spectantem v. supra nr. 985, quam signo chronologico earentem minus recte post Mai. 20 editam opinati sumus propter
10 *renuntiationem Heinrici de Flandria supra nr. 984 ad Mai. 20 laudatam.*

(P. de st.)

Henricus divina favente elementia Romanorum imperator semper augustus ad futuram rei memoriam.

Digni et benemeriti tanto sunt preveniendi favoribus et specialibus gratiis attollendi, quanto se reddunt in sinceritate devotionis placidos et in obsequendi promptitudine fructuosos. Attendentes itaque grata et fidelia servitia, que nobilis vir Iohannes comes de
15 Forest fidelis noster dilectus nobis et imperio in Italie partibus haecenus exhibuit et specialiter exnunc inantea facere et exhibere promisit, dignum reputamus et debitum, quod ad eum nostre munificentie dexteram extendamus. Et horum consideratione, presertim cum nemo propriis militare stipendiis teneatur, sibi suisque legitimis heredibus de suo
20 corpore descendentibus quatuor milia parvorum florenorum auri in redditibus annuis et in ipsorum florenorum assignationem et solutionem castrum Soncini^a Cremonen. dioc. cum eius iurisdictione, territorio et districtu tenore presentium in nobile feodum concedimus et donamus. Verum si iura, fructus, redditus et proventus annui, que sibi ex huiusmodi donatione in castro, territorio et districtu predictis competunt, ad valorem
25 dicte quantitatis florenorum non ascenderent, id quod defecerit de quantitate ipsa dicto comiti et suis heredibus predictis singulis annis in festo beati Michaelis arch-^{sep. 29.} angeli, donec ei assignationem huiusmodi in terris, redditibus vel rebus aliis equivalentibus in locis competentibus et proximioribus eidem castro usque ad dictum valorem quatuor milium florenorum auri supplebimus, de nostra camera persolvatur. Si vero
30 predicta iura, fructus, redditus et proventus dicti castri Sunscini dictum valorem excederent, ad quantitatem, in qua excesserint, donationem et assignationem huiusmodi procedere nolumus, sed ipsam quantitatem nostre camere retinemus. Ad hec conditionem addicimus, quod dicti comes et heredes eius nobis et successoribus nostris tam imperatoribus quam regibus Romanorum cum quadraginta sufficientibus equis armorum,
35 videlicet pro quolibet centenario florenorum cum uno equo, servient aliaque servitia facient et per tres menses integros in quibuslibet locis Italie quolibet anno in expensis propriis predicta et alia servitia in registro nostre camere contenta faciant et facere teneantur. Expresse retinentes et reservantes nobis et eisdem successoribus nostris talia servitia, iura, servitutes et dominia in supradictis castro eiusque iurisdictione, territorio et districtu et in rebus et bonis aliis, si quas et si qua profito comiti vel heredibus
40 suis pro huiusmodi reddituum suppletionem, si eos suppleri expediet, assignabimus, qualia in registro ipso continentur. Et quia memoratus nobilis nobis recipientibus pro nobis et

1312. a) on in loco raso 3 col 4 litterarum spatium aduquantur etc.; cf. l. n. 39.

1) Cf. *Historische Vierteljahrsschrift* XII, 88 not. 9 et *Huillard-Bréholles 'Titres de la maison de Bourbon'* I (1867) p. 232.

successoribus nostris predictis¹ et Romano imperio suo et predictorum heredum suorum nomine pro castro, iurisdictione, territorio et districtu aliisque predictis homagium et fidelitatis iuramentum prestitit et per iuramentum ipsum nobis et successoribus nostris predictis Romanoque imperio obedientiam et fidelitatem debitam ac etiam omnia alia, que in forma fidelitatis nova et veteri continentur, perpetuo fideliter facere et observare ac servitia supradicta impendere, iura, servitutes et dominia nostra pretaeta, in quantum spectabit ad eum et heredes suos predictos, integraliter reddere et conservare ac ea vel eorum aliquod per se vel alium seu alios publice vel occulte nullatenus impedire, ipsum suo et preditorum heredum suorum nomine de castro, iurisdictione, territorio et districtu predictis tanquam de feodo nobili per baculum quem manu gestamus presentia-
liter investimus. Quocirca dilectis fidelibus nostris vicario, consilio et communi singularibusque personis dicti castri Soncini² per imperiales apices districte precipiendo mandamus, quatinus dictus vicarius castrum ipsum statim visis presentibus prefato comiti liberum et expeditum tradere prefatique consilium et commune alieque persone singulares eidem fideliter obedire, servire ac humiliter intendere sibi que de omnibus iuribus et redditibus spectantibus ad dominium ipsius loci absque difficultate qualibet integraliter respondere ac super hiis salvo et reservato prime fidelitatis debito, in quo nostre maiestati et imperio Romano tenentur, iuramentum prestare cum promptitudine studeant, sicut nostram indignationem cupiunt evitare. In cuius rei testimonium presentes litteras nostre maiestatis sigillo iussimus communiri.

Dat. Pisis, III. Id. Martii, indictione XI, anno Domini millesimo trecentesimo XIII, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

1313. (918b.) MANDATUM CASTRO SONCINI DIRECTUM. Mart. 22.

Autographum eiusdem tabularii l. c. nr. 401 item contulit R. Salomon. Pendet sigillum loco membranaceo. In verso legitur: R. Edidit Galantino l. c. III App. p. 89 nr. 2.

Henricus Dei gratia Romanorum imperator semper augustus dilectis fidelibus suis vicario, consilio et communi et singularibus personis castri et terre Soncini gratiam suam et omne bonum.

Nobilitatem generis, providentie merita et strenuitatem nobilis viri Iohannis comitis de Forest eiusque multiplicia et grata servitia, que nobis in Italie partibus fecisse noscitur et eum facturum in futuro speramus, considerantes attente, sibi castrum et terram Soncini cum eius iurisdictione, territorio et districtu per^a alias nostras litteras in^a phecudum concessimus eumque nobis propter hoc homagium et debite fidelitatis iuramentum prestantem investimus de eisdem. Quocirca fidelitati vestre presentium tenore districte precipiendo mandamus, quatinus tu . . . vicarie prefato comiti cedens et eum vel suum procuratorem pro eo in possessionem castri, iurisdictionis, territorii et districtus predictorum auctoritate nostra inducens et ponens, sibi assignare ipsa remoto cuiuslibet difficultatis et dilationis obstaculo non postponas vosque, consilium et commune singularesque persone, tanquam vestro domino eidem comiti in omnibus humiliter pareatis eique super hoc, salvo semper prime fidelitatis debito, in quo nostre maiestati tenemini, iuramentum prestare curetis. Alioquin sententias, penas et bannam, que et quas tulerit et inflixerit in rebelles, rata habebimus et faciemus aetore Deo irremissibiliter observari.

Dat. Pisis, XI. Kal. Aprilis, regni nostri anno quinto, imperii vero primo.

¹1312. *Supra*, p. 1151, nr. 1312. ²Soncini in loco raso or.; cf. *supra*.

³1313. *Supra*, p. 1151, nr. 1313. ⁴in loco raso or.; alio manu rotato atramento angustus scripta or.

1314. (1338a.) RESIGNATIO FEUDORUM IMPERII.

1313. Iul. 14.

Transsumtum e membranaceum tabularii regii Taurinensis Marchesato di Saluzzo I. Categ. Marzo I nr. 4 signatum hucusque inditum descripsimus¹. Cf. supra nr. 1297—
 5 *1300, itemque ea quae ex Nicolao Botroninensi supra pag. 827 not. 1 repetita sunt.*
(P. dest.)

(I (S. N.) Anno Domini MCCCXIII, indie XI, die XIII, Iul., in Saluc iis in domo
 Henrici^a Rogerii, presentibus domino Petro de Sancto Georgio, domino Bernabo de
 Bonefatiis milite et domino Henrico de Verduno iurisperito testibus. Illustris dominus
 10 Manfredus) marchio Saluciarum) nolens retinere feudum sibi concessum ab illustrissimo
 domino Henrico septimo Dei gratia Romanorum imperatore semper augusto videlicet
 de Foxano et de Alba, Montevici, Savilian o, Clarascho et pertinentiis ipsorum locorum
 et cuiuslibet eorum, eo quod ipsum feudum seu feuda sentit sibi dampnosa, ipsa feuda
 15 notarii ut publice persone recipientis nomine dicte imperatorie magestatis et cuiuslibet
 persone, cuius interesse posset, refutavit et resignavit et ipsis penitus remme iavit .

Et ego Iohaninus Laurentii publicus imperiali auctoritate notarius hoc instrumen-
 tum, quod notatum inveni in prothocollis Guillelmi Laurentii patris mei quondam ex
 auctoritate michi tributa per illustrem dominum Manfredum marchionem Saluciarum)
 20 sumpsi fideliter et scripsi, nil addens vel minuens, quod sensum vel substantiam mutet.

(II (S. N.) Anno Domini MCCCXIII, indie XI, die XIII, Iul., in Saluc iis in domo
 Henrici^a Rogerii, presentibus domino Petro de Sancto Georgio et domino Henrico de
 Verduno iurisperito testibus. Illustris dominus Manfredus marchio Saluciarum ut validius
 25 Bonefatiis militem queve ab eo sperat recipere in futurum dedit et donavit pure, mere,
 inrevocabiliter ad presens et inter vivos Foxanum et Albam, Claraschum, Montevici,
 Savilianum cum Corviliano et Monteforti cum omnibus iuribus et rationibus, que et quas
 habet aut habere posset vel sibi quoquomodo possent competere in Foxano, Alba,
 Clarascho, Corviliano, Monteforti, Montevici, Savilian o et in locis et pertinentiis ipso-
 30 rum locorum.

Eandem donationem fecit dominus Fredericus de Saluc iis domino Bernabo de pre-
 dictis iuribus et locis.

Et ego Iohaninus Laurentii publicus imperiali auctoritate notarius hoc instrumentum,
 quod notatum inveni in prothocollis Guillelmi Laurentii patris mei condam ex auctoritate
 35 michi concessa per illustrem dominum Manfredum marchionem Saluciarum) sumpsi
 fideliter et scripsi, nil addens vel minuens, quod sensum vel substantiam mutet.

1314. a) Hñr *semper c.*

1) Cf. *Historische Vierteljahrschrift* XII, no not. 3.

INDEX NOMINUM.

Maior numerus paginarum, minor lineas quinque indicat.

A.

- A. de Vilanis *v.* Amicus.
 Abbatis: Vicellium.
 Abina *v.* Adua.
 Abergolte der Jude Koppins son von Rumbach 1096.
 Abizzo *v.* Albizius.
 Abundii de Bargo filius: Petrucius.
 Abucola *Albissola* 1061, 49.
 Accocini: Philippus.
 Accursi: Guillelmus.
 de Accor: Fredericus.
 de Akers, Ackers: Wilhelmus.
 Achayae principatus 348, 3. 1054, 13.
 princeps: Philippus de Sabaudia.
 de Achamariano: Bernardus.
 Acsi: Gerardus.
 Adina de Duron cler. 920, 23. 1169, 20.
 de Adelmaris: Marus.
 Adelburg castr. 1084, 10.
 de Adilar: Jacobus.
 de Admaribus: Baldinacens.
 Adolphi: Edwardus.
 Adonis archiep. Coloniens. 1367, 23.
 Adonis I. ep. Leodiens. 118. 149. 126, 1. 130.
 Adolphus II. de Marca ep. Leodm. 1065, 21. 1068, 10.
 Adonis rex Romanus, comes de Nassau 1. 3. 6. 9. 7. 10. 8. 13. 11. 30. 12. 23. 13. 25. 17. 18. 36. 19. 32. 3. 18. 92. 1. 73. 74. 30. 87. 92. 1. 93. 113. 19. 114. 1. 125. 30. 116. 1. 119. 1. 133. 1. 173. 1. 191. 3. 239. 2. 273. 30. 337. 3. 399. 1. 1111. 1. 1127. 1. 1292. 1. 1311. 752. 1.
 Adonis, comes de Gandia 1125, 1.
 S. Agathe, c. d. Rom. card. diaconus: S. Agathae.
 Agathe, ep. 999, 1.
 Agathe, c. d. 1176. 136. 1. 157. 1. 163.
 Agathe, c. d. S. Severini monast.
- Advocati, Advocatorum pars *v.* Vercellae: de Advocatis: Andreas Calandrinus, Fredericus, Iohannes, Symon de Colubiano.
 Aegidius, Gile, Giles, Gilet
 S. Egidii capella *v.* Pisae.
 Egidius ep. Laudun. 456, 35. 457. 158. 159.
 Egidius ep. Orlentinen. 818, 30.
 Egidius abbas Wissenburgen. 131, 10. 219, 10. 1171. 1430, 10. *(Jaloso)*. Galli.
 Egidius de Marcello (Marcella) can. Leodiens., thesaurarius Heinrici VII. reg. Roman., Gile, Giles de le Marcelle tresorier 902, 15. 916, 20. 926, 30. 932, 10. 950, 10. 985, 10. 1071. 1076, 1. 1081, 1. 1089, 30. 1147. 1118. 20. 1153, 20. 1154. 1161. 1165. 1169. 10. 1182, 30. 1183. 1184. 1185. 1186, 5. 1189. 1190. 1191. 1192. 1191. 1195. 1196. 1197. Gilius clericus dominae reginae 1146. 1147. 1148. 1150. 1152: vices gerens cancellarii 1078, 5. clericus: Francus.
 Aegidius dominus de Rodenmacher miles, familiaris Henrici VII. reg. Roman. 221, 35. 222, 1. 250, 30. 293. 10. 929, 13.
 Giles d'Argentoil chevalier 1277, 30.
 Gile de Berlare chevalier 1163, 10. 1170, 30. 1279, 1.
 Giles Datin chevalier 1278, 13.
 Gile de Jemeppe, Gomeppe 1156. 1161, 30. 1171, 30. 1172. 1176, 30. 1177, 1.
 Gile de Jupille 1155, 1.
 Egidius le Cloker Hoyen, 263.
 Gile Gilet, botellier 1156. 1168, 15.
 Gilet de Blamout garçon de le cuisine le roy 1168, 10.
 Gile viel portier l'empereur 1195, 13.
 de S. Agatha: Petrus.
 S. Agathe, c. d. Rom. card. diaconus, Bernardus.
- de Agemberch: Eggebertus.
 Agenen. dioc. 581, 20; de Agenno: S. Caprasii ecclesia.
 de Agiment dominus: Iohannes de Los.
 de Agimulfis: Guydo.
 Aginolfus de Romena com. palat Tusciae 307, 35. 859, 35.
 de Aglate: Milanus.
 Aglonis de Alois: Thomasius. Ugolottus.
 Agnes ducissa Saxoniae 113, 5. 165, 5.
 Agneta ducissa Burgundiae 633, 5.
 Agonia fl. 496, 30.
 d'Agomezem: Lypace.
 Agten sun: Heinrich.
 Aguglius grossus de Tyra 1271, 45. 1273, 20.
 de Agundacort *v.* Gondrecorte.
 Aha, Ahe villa 68, 5. 71, 15.
 de Ahula: Lodwicus.
 Ahusen et Ahusen 160, 15.
 Ayardus abbas monast. Leonen. dioc. Brexien. 994, 10.
 Ayardi Cazolini filius: Petrus.
 Aighebele, Egobel *Aigubell* 394, 25. 1150, 15.
 de l'Aigle: Casteal.
 Aymarus de Bellovidere, Dominus Villatenovae miles 434, 15. 569, 35. 633, 30. 1038, 5.
 Aymarus II. de Pictavia comes Valentinen., nomina procuratorum 106, 10. filius: Aymarus II.
 Aymarus III. de Pictavia comes Valentinen., de Peitien, Peitiers, Peitien, Petiers, fil. Aymari (J) 406, 10. 431, 15. 437. 438, 1. 444, 1. 515, 1. 1038, 5. (Potyrs), 1084, 25. 1147, 30. consiliaris Heinrici VII. reg. Roman. 443, 5.
 Aymericus Codecaza not. et officialis ad cameram communis Laudae 514, 10. 724, 35.

- Emery d'Avalon chevalier 1277, 10; cf. Emmericus.
- Aymo ep. Gebennen. 393, 25, 409, 40, 420, 35, 421, 40, 425, 40, 426, 429, 434, 15, 437, 445, 10, 447, 25, 454, 45, 456, 15, 461, 15, 463, 20, 464, 45, 465, 20, 486, 40, 520, 35, 521, 10, 526, 1, 561, 40, 564, 15, 587, 20, 589, 15, 624, 10, 652, 25, 653, 726, 10, 1038, 10, 1412, 35, 1447, 30; 533, 35 (Gebenen, de Geneva); consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 412, 35.
- Aymo abbas S. Antonii in Vienna 633.
- Aymo dominus de Faucoingny vicecomes de Vezour 74, 35.
- Aymo, Amo, Eme de Blancmont (Blancmonte. Blamont, Albo-monte) miles, camerarius Heinrici VII. reg. Roman. 747, 5, (903, 30), 926, 25, 990, 25, 1023, 20, 1069, 25, 1077, 35, 1189, 15.
- Aymonis de Lovanello dioc. Geben. filius: Perrovetus.
- de Aymorino: Petrus.
- Aynars de la Forest chevalier 1277, 5.
- Airoldus: Basanus.
- Alamandi: Guido (Guigo).
- Alanus de Lambalia archidiacon. Briocen., nuntius Philippi regis Francie 531, 30, 533, 5.
- Alanus magister 475, 5.
- Alardus dominus de Rombaix (Robaia, Robaes) miles 440, 10, 660, 5, 666, 25.
- Alba, Alben. 1005, 30, 1081, 25, 1429, 20, 1438, 5, 1440, 10, 1453; de Alba: Conradus de Brayda.
- Albanen. card. episcopus 610. card. episcopus: Leonardus.
- Albani: Mons.
- de Albariis: Guiradus.
- Albariva castr. 1410, 5.
- Albegnum v. Albingana.
- de Falber: Bernar.
- Albertus de Foucheris clericus et thesaurarius Heinrici VII. reg. Roman., mons. Aubri 293, 40, 298, 15, 532, 15 (Albertus), 666, 25, 1153, 1154, 1161, 1162, 1183; chevalier 1161, 20.
- Albero de Chunringen 36, 5, 1121.
- d'Albert: Stephane Normant.
- Alberti: Iacobus, Petrus.
- Albertini: Iohannes.
- Albertinus de Parma iudex 1274, 30.
- Albertinus Catusius de Papia 668, 25.
- Albertinus de Gonzaga syndicus Mantuae 507, 25.
- Albertinus Musactus Paduanus 1022, 25.
- Albertinus de Placentia 1145, 30.
- Aubretin chareton madame 1166, 20.
- de Alberto illi v. Placentia.
- Albertucii: Lambertus Melloni.
- Albertus ep. Yporien. 309, 310.
- Albertus abbas Summaghen. 323, 5.
- Albertus de Castello cam. Constantinien. 305, 1.
- Albertus cler. praebendatus S. Leonardii dioc. Argentin. 889, 15.
- Albertus not. de Lambertellis? de Verona 1023, 30.
- Albertus Salvatemi de Calcerellis de Verona not. 539, 1.
- Albertus de la Tubarella not. syndicus Veronae 508, 5.
- Albertus rex Romanorum, dux Austriae et Stiriae 1, 3, 4, 20, 5, 7, 9, 32, 40, 55, 5, 81, 30, 85, 40, 87, 119, 35, 183, 35, 184, 277, 40, 278, 280, 25, 281, 283, 506, 5; rex electus 11, 5, 85, 40; rex 11—139 *passim*, 210, 25, 211, 20, 216, 219, 220, 30, 221, 10, 224, 226, 25, 227, 5, 228, 30, 230, 1, 234, 10, 237, 238, 1, 239, 247, 249, 1, 267, 25, 269, 25, 270, 278, 30, 282, 283, 294, 35, 295, 15, 304, 15, 348, 25, 361, 35, 749, 35, 803, 1, 1084, 10, 1091, 20, 1092, 5, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 5, 1099, 1100, 1101, 1102, 1103, 5, 1104, 1105, 1111, 1, 1127, 40, 1200, 1201, 1202, 1231, 40, 1232, 25, 1233, 10, 1240, 35 (Albertus), 1248, 1249, 1250, 1252, 10, 1253—1259, 1260, 1261, 25, 1262, 20, 1263, 15, 1399, 10, 1400, 1404, 1419, 15, 1446, 10; rex Teutoniae 1242—1245, 1246, 5; filii et filiae 215, 5; procuratores 144, 25; signum 36, 10, 162, 25. frater: Rudolfus; filii: Rudolfus, Fridericus, Lupoldus; camerarius ducis: Conradus de Leubenberg; cancellarii: Eberhardus de Lapide, Iohannes; capellanus: Rudolfus Crafo; creditor, thesaurarius: Vermilius de Florentia; hofrichter, iudices curiae: Albrecht von Hohenloch, Burkart von Horburch, Cunrat von Busenank, Friedrich herzog von Osterreich, Gotfrid von Bruneeke, Herman grave von Sulz, Nicolaus von Wartensels, Rudolfus de Bemm; magister curiae: Nicolaus de Wartensels; miles: Ulrichus de Klingenber advocatus; notarius Iacobus cam. Goslarien.; nuntii: Theodericus de Hasenberg, Sareburgensis scolasticus, Vennellus Alfannus; protonotarius: Nicolaus de Spira; protonotarius et vicecancellarius: Iohannes praepos. Thuriem.
- Albertus dux Brunsvicensis 117, 30.
- Albertus (I) dux Saxoniae 217, 1.
- Albertus (II) dux Saxoniae 5, 1, 7, 5, 8, 30, 18, 15, 21, 25, 25, 5, 213, 1, 216, 217, 218, 1246, 30, 1247, 1.
- Albertus langravius Thuringiae 194, 30, 195, 1260, 1; langravius et Saxoniae comes palatinus 1226, 5; filius: Fridericus.
- Albrechte burchgreve von Aldenburch 1238, 5.
- Albertus comes de Anhalt 226, 1, 227, 10.
- Albertus (I) comes Goriciae 36, 1.
- Albertus (II) comes Goriciae 36, 1.
- Albertus) comes de Hohenburch 55, 10.
- Albrecht grave von Lewenstein 1095, 1.
- Albertus comes de Werningerode 117, 35.
- Albertus de Hohenloch 160, 373, 35, 371, 375, 1; advoc. provinc. in Nurnberg 646, 15, 648, 25, 649, 10; hofrichter kunges Albrechtes 1099, 30.
- Albertus de Seborg 294.
- Albertus de Chlingenber 68, 20, 69, 40, 194, 35.
- Alber de Liwerode chevalier 1289, 1.
- Albrecht Vellenberger 1236, 10.
- Albertus de Foucheris v. Albericus.
- Albrecht Judenman marschalk 1234, 10.
- Albrecht von Rechberg 191, 13, 192.
- Albrecht Summer ritter von Dittensheim 334, 335.
- Albertus Wulf miles 25, 1.
- Albertus de Palsole civis Susatien. 1214, 30.
- Albertus de Rovoliono de Castro Bareho vicarius Brixiae 531, 20.
- Albertus Malosellus de Ianna vicarius Novariae 535, 1.
- Albertus de Castelo potestas Paduae 585, 20.
- Albertus Scotus, Albers Scot de Placentia gubernator Placentiae 319, 1001, 1, 1280, 25, 1281, 5, 1282, 1283, 20, 1285, 10.
- Albertus de la Scala de Verona 529, filii: Albuynus, Cemisgrandis.
- Albertus de Altadore index 1296, 15.
- Albertus de Codio inrisper. syndicus Papien. 505, 25, 507, 30.
- Albertus Ferrarius de Piono 315, 20.
- Albertus de Fulgosis, Fologosis de Placentia 499, 30, 501, 40, 503, 20.
- Albertus (Gottoli de Nerlis) 1262, 1263.
- Abbiem. episcopus: Bertrandus; canonicus: Hugo de Fandoanis.
- Albingana, Albengum 510, 25, 595, 1031, 1, 1414, 1415, 25; diocesis 595; nomina civium in Indicem non recepta 1115; vicariatus 1058, 30, potestates: Bernabos de Grimaldis, Odoardus Aurinae; scriba: Iacobus de Lodano; vicarius: Dominicus de Anria; Albinganen. civis v. Cazolini.
- Albinus: Mons.
- Albizus, Abizzo (Habizo) fil. Tanii Hugueti civis Florentiae factor, magister monetarum 639, 642, 10, 671, 1, 673, 5.
- Albizzus de Franzosibus 31.
- Albizzus de Statoris miles Pisan. 841, 847, 35.
- Abola v. S. Salvador.
- Albolensis: Bandinus.
- Albomonte v. Blancmont.

- Abonem., Abonem comes. Viennen.
 Abonymus de la Scala de Verona
 497, 23, 529, 587, 29, 631, 49.
 de Alba suo dioc. Lemovicen.: Geraldus.
 de Alcheriis, Alcherius: Iohannes.
 Alcherius archipresb. Yporien. 319, 3.
 Alquerius de Pusterla Mediolanen.
 631, 25.
 Alchemicus: Petrus.
 Alennis: Mons.
 de Aldemior: Marcus.
 de Aldenvis castellani 1229, 26.
 de Alens: Arglone.
 Alemundus de Podio miles 633, 35.
 Alenmania, Alamania, Alimania,
 Alanna, Alamagna, Almagne
 106, 29, 153, 40, 183, 3, 206, 207,
 208, 29, 209, 210, 212, 30, 383, 29,
 392, 19, 411, 29, 478, 29, 479, 29,
 571, 3, 603, 29, 701, 1, 711, 39, 722,
 735, 1, 749, 1, 767, 23, 768, 30, 803, 3,
 809, 3, 819, 39, 835, 1, 917, 39, 1011, 39,
 1017, 35, 1049, 39, 1083, 15, 1116, 39,
 1130, 1131, 1133, 1, 1249, 3, 1262, 29,
 1263, 15, 1301, 39, 1339, 39, 1361, 1,
 1429, 39, 1439, 1, 1433, 39, 1434, 1,
 1445, 15; duces vel comites 401, 29;
 ecclesiae 209, 39; Alamanica gens
 1363; homines d'armes 1901, 3; in
 Alam. legatus 339, 1; milites 1063,
 15; praefati 379, 29, 399, 1; principes
 15, 39, 105, 399, 802, 3, 814, 15,
 1130, 19; principes electores, in
 chet. vocem habentes 258, 1, 269, 39,
 377, 19, 379, 1, 413, 29, 607, 49, 614,
 1; regnum 37, 39, 65, 3, 205, 39, 210,
 29, 211, 29, 301; regnum ac imperium
 298, 211, 2; regni nobiles of
 barones 68, 1; 69; rex, reges 3, 15,
 201, 3, 203, 297, 1, 208, 209, 619, 29,
 regis curia 203, 19; in Alomania
 regem eligere 5; vicaria generalis
 1134, 1, 1135, 19, 1137, 29, 1138; vi-
 carii in A. 179, 1; vicarii regni
 1301, 1; v. Hospitalis S. Iohannis
 magister; Almannorum praepo-
 situs in Francoua; fr. Gandolfinus
 v. Indani; v. *etiam* Germania, Ro-
 manum imperium, Teutonia.
 de Alenomo comes v. Valesia.
 S. Alexandri monast. Parmen. bene-
 dictus: Gerardus de Insula.
 Alexander de Annis not. Pergami
 666.
 Alexander marg. notarius civitatis
 Luben. 1125, 1.
 Alexander, Alexandre, Sandrar de
 Oze, Ossa, Ogrze, chevalier Doria
 953, 1, 959, 1, 971, 1, 973, 19, 999,
 1197, 1, 1278, 1.
 Alexander de Bixia de Pergamo
 presb. Novaria 313, 1, 316, 1.
 Alexander de Trainghotinis potestas
 Paves. 666, 1.
 Alexander, A. X. r. 379, 39, 601,
 29, 609, 349, 1, 1000, 1, 1001, 1,
 1083, 1, 1179, 1, 1181, 1, 1184, 1,
 1185, 1, 1186, 1, 1187, 1, 1188, 1, 1189, 1, 1190, 1, 1191, 1, 1192, 1, 1193, 1, 1194, 1, 1195, 1, 1196, 1, 1197, 1, 1198, 1, 1199, 1, 1200, 1, 1201, 1, 1202, 1, 1203, 1, 1204, 1, 1205, 1, 1206, 1, 1207, 1, 1208, 1, 1209, 1, 1210, 1, 1211, 1, 1212, 1, 1213, 1, 1214, 1, 1215, 1, 1216, 1, 1217, 1, 1218, 1, 1219, 1, 1220, 1, 1221, 1, 1222, 1, 1223, 1, 1224, 1, 1225, 1, 1226, 1, 1227, 1, 1228, 1, 1229, 1, 1230, 1, 1231, 1, 1232, 1, 1233, 1, 1234, 1, 1235, 1, 1236, 1, 1237, 1, 1238, 1, 1239, 1, 1240, 1, 1241, 1, 1242, 1, 1243, 1, 1244, 1, 1245, 1, 1246, 1, 1247, 1, 1248, 1, 1249, 1, 1250, 1, 1251, 1, 1252, 1, 1253, 1, 1254, 1, 1255, 1, 1256, 1, 1257, 1, 1258, 1, 1259, 1, 1260, 1, 1261, 1, 1262, 1, 1263, 1, 1264, 1, 1265, 1, 1266, 1, 1267, 1, 1268, 1, 1269, 1, 1270, 1, 1271, 1, 1272, 1, 1273, 1, 1274, 1, 1275, 1, 1276, 1, 1277, 1, 1278, 1, 1279, 1, 1280, 1, 1281, 1, 1282, 1, 1283, 1, 1284, 1, 1285, 1, 1286, 1, 1287, 1, 1288, 1, 1289, 1, 1290, 1, 1291, 1, 1292, 1, 1293, 1, 1294, 1, 1295, 1, 1296, 1, 1297, 1, 1298, 1, 1299, 1, 1300, 1, 1301, 1, 1302, 1, 1303, 1, 1304, 1, 1305, 1, 1306, 1, 1307, 1, 1308, 1, 1309, 1, 1310, 1, 1311, 1, 1312, 1, 1313, 1, 1314, 1, 1315, 1, 1316, 1, 1317, 1, 1318, 1, 1319, 1, 1320, 1, 1321, 1, 1322, 1, 1323, 1, 1324, 1, 1325, 1, 1326, 1, 1327, 1, 1328, 1, 1329, 1, 1330, 1, 1331, 1, 1332, 1, 1333, 1, 1334, 1, 1335, 1, 1336, 1, 1337, 1, 1338, 1, 1339, 1, 1340, 1, 1341, 1, 1342, 1, 1343, 1, 1344, 1, 1345, 1, 1346, 1, 1347, 1, 1348, 1, 1349, 1, 1350, 1, 1351, 1, 1352, 1, 1353, 1, 1354, 1, 1355, 1, 1356, 1, 1357, 1, 1358, 1, 1359, 1, 1360, 1, 1361, 1, 1362, 1, 1363, 1, 1364, 1, 1365, 1, 1366, 1, 1367, 1, 1368, 1, 1369, 1, 1370, 1, 1371, 1, 1372, 1, 1373, 1, 1374, 1, 1375, 1, 1376, 1, 1377, 1, 1378, 1, 1379, 1, 1380, 1, 1381, 1, 1382, 1, 1383, 1, 1384, 1, 1385, 1, 1386, 1, 1387, 1, 1388, 1, 1389, 1, 1390, 1, 1391, 1, 1392, 1, 1393, 1, 1394, 1, 1395, 1, 1396, 1, 1397, 1, 1398, 1, 1399, 1, 1400, 1, 1401, 1, 1402, 1, 1403, 1, 1404, 1, 1405, 1, 1406, 1, 1407, 1, 1408, 1, 1409, 1, 1410, 1, 1411, 1, 1412, 1, 1413, 1, 1414, 1, 1415, 1, 1416, 1, 1417, 1, 1418, 1, 1419, 1, 1420, 1, 1421, 1, 1422, 1, 1423, 1, 1424, 1, 1425, 1, 1426, 1, 1427, 1, 1428, 1, 1429, 1, 1430, 1, 1431, 1, 1432, 1, 1433, 1, 1434, 1, 1435, 1, 1436, 1, 1437, 1, 1438, 1, 1439, 1, 1440, 1, 1441, 1, 1442, 1, 1443, 1, 1444, 1, 1445, 1, 1446, 1, 1447, 1, 1448, 1, 1449, 1, 1450, 1, 1451, 1, 1452, 1, 1453, 1, 1454, 1, 1455, 1, 1456, 1, 1457, 1, 1458, 1, 1459, 1, 1460, 1, 1461, 1, 1462, 1, 1463, 1, 1464, 1, 1465, 1, 1466, 1, 1467, 1, 1468, 1, 1469, 1, 1470, 1, 1471, 1, 1472, 1, 1473, 1, 1474, 1, 1475, 1, 1476, 1, 1477, 1, 1478, 1, 1479, 1, 1480, 1, 1481, 1, 1482, 1, 1483, 1, 1484, 1, 1485, 1, 1486, 1, 1487, 1, 1488, 1, 1489, 1, 1490, 1, 1491, 1, 1492, 1, 1493, 1, 1494, 1, 1495, 1, 1496, 1, 1497, 1, 1498, 1, 1499, 1, 1500, 1, 1501, 1, 1502, 1, 1503, 1, 1504, 1, 1505, 1, 1506, 1, 1507, 1, 1508, 1, 1509, 1, 1510, 1, 1511, 1, 1512, 1, 1513, 1, 1514, 1, 1515, 1, 1516, 1, 1517, 1, 1518, 1, 1519, 1, 1520, 1, 1521, 1, 1522, 1, 1523, 1, 1524, 1, 1525, 1, 1526, 1, 1527, 1, 1528, 1, 1529, 1, 1530, 1, 1531, 1, 1532, 1, 1533, 1, 1534, 1, 1535, 1, 1536, 1, 1537, 1, 1538, 1, 1539, 1, 1540, 1, 1541, 1, 1542, 1, 1543, 1, 1544, 1, 1545, 1, 1546, 1, 1547, 1, 1548, 1, 1549, 1, 1550, 1, 1551, 1, 1552, 1, 1553, 1, 1554, 1, 1555, 1, 1556, 1, 1557, 1, 1558, 1, 1559, 1, 1560, 1, 1561, 1, 1562, 1, 1563, 1, 1564, 1, 1565, 1, 1566, 1, 1567, 1, 1568, 1, 1569, 1, 1570, 1, 1571, 1, 1572, 1, 1573, 1, 1574, 1, 1575, 1, 1576, 1, 1577, 1, 1578, 1, 1579, 1, 1580, 1, 1581, 1, 1582, 1, 1583, 1, 1584, 1, 1585, 1, 1586, 1, 1587, 1, 1588, 1, 1589, 1, 1590, 1, 1591, 1, 1592, 1, 1593, 1, 1594, 1, 1595, 1, 1596, 1, 1597, 1, 1598, 1, 1599, 1, 1600, 1, 1601, 1, 1602, 1, 1603, 1, 1604, 1, 1605, 1, 1606, 1, 1607, 1, 1608, 1, 1609, 1, 1610, 1, 1611, 1, 1612, 1, 1613, 1, 1614, 1, 1615, 1, 1616, 1, 1617, 1, 1618, 1, 1619, 1, 1620, 1, 1621, 1, 1622, 1, 1623, 1, 1624, 1, 1625, 1, 1626, 1, 1627, 1, 1628, 1, 1629, 1, 1630, 1, 1631, 1, 1632, 1, 1633, 1, 1634, 1, 1635, 1, 1636, 1, 1637, 1, 1638, 1, 1639, 1, 1640, 1, 1641, 1, 1642, 1, 1643, 1, 1644, 1, 1645, 1, 1646, 1, 1647, 1, 1648, 1, 1649, 1, 1650, 1, 1651, 1, 1652, 1, 1653, 1, 1654, 1, 1655, 1, 1656, 1, 1657, 1, 1658, 1, 1659, 1, 1660, 1, 1661, 1, 1662, 1, 1663, 1, 1664, 1, 1665, 1, 1666, 1, 1667, 1, 1668, 1, 1669, 1, 1670, 1, 1671, 1, 1672, 1, 1673, 1, 1674, 1, 1675, 1, 1676, 1, 1677, 1, 1678, 1, 1679, 1, 1680, 1, 1681, 1, 1682, 1, 1683, 1, 1684, 1, 1685, 1, 1686, 1, 1687, 1, 1688, 1, 1689, 1, 1690, 1, 1691, 1, 1692, 1, 1693, 1, 1694, 1, 1695, 1, 1696, 1, 1697, 1, 1698, 1, 1699, 1, 1700, 1, 1701, 1, 1702, 1, 1703, 1, 1704, 1, 1705, 1, 1706, 1, 1707, 1, 1708, 1, 1709, 1, 1710, 1, 1711, 1, 1712, 1, 1713, 1, 1714, 1, 1715, 1, 1716, 1, 1717, 1, 1718, 1, 1719, 1, 1720, 1, 1721, 1, 1722, 1, 1723, 1, 1724, 1, 1725, 1, 1726, 1, 1727, 1, 1728, 1, 1729, 1, 1730, 1, 1731, 1, 1732, 1, 1733, 1, 1734, 1, 1735, 1, 1736, 1, 1737, 1, 1738, 1, 1739, 1, 1740, 1, 1741, 1, 1742, 1, 1743, 1, 1744, 1, 1745, 1, 1746, 1, 1747, 1, 1748, 1, 1749, 1, 1750, 1, 1751, 1, 1752, 1, 1753, 1, 1754, 1, 1755, 1, 1756, 1, 1757, 1, 1758, 1, 1759, 1, 1760, 1, 1761, 1, 1762, 1, 1763, 1, 1764, 1, 1765, 1, 1766, 1, 1767, 1, 1768, 1, 1769, 1, 1770, 1, 1771, 1, 1772, 1, 1773, 1, 1774, 1, 1775, 1, 1776, 1, 1777, 1, 1778, 1, 1779, 1, 1780, 1, 1781, 1, 1782, 1, 1783, 1, 1784, 1, 1785, 1, 1786, 1, 1787, 1, 1788, 1, 1789, 1, 1790, 1, 1791, 1, 1792, 1, 1793, 1, 1794, 1, 1795, 1, 1796, 1, 1797, 1, 1798, 1, 1799, 1, 1800, 1, 1801, 1, 1802, 1, 1803, 1, 1804, 1, 1805, 1, 1806, 1, 1807, 1, 1808, 1, 1809, 1, 1810, 1, 1811, 1, 1812, 1, 1813, 1, 1814, 1, 1815, 1, 1816, 1, 1817, 1, 1818, 1, 1819, 1, 1820, 1, 1821, 1, 1822, 1, 1823, 1, 1824, 1, 1825, 1, 1826, 1, 1827, 1, 1828, 1, 1829, 1, 1830, 1, 1831, 1, 1832, 1, 1833, 1, 1834, 1, 1835, 1, 1836, 1, 1837, 1, 1838, 1, 1839, 1, 1840, 1, 1841, 1, 1842, 1, 1843, 1, 1844, 1, 1845, 1, 1846, 1, 1847, 1, 1848, 1, 1849, 1, 1850, 1, 1851, 1, 1852, 1, 1853, 1, 1854, 1, 1855, 1, 1856, 1, 1857, 1, 1858, 1, 1859, 1, 1860, 1, 1861, 1, 1862, 1, 1863, 1, 1864, 1, 1865, 1, 1866, 1, 1867, 1, 1868, 1, 1869, 1, 1870, 1, 1871, 1, 1872, 1, 1873, 1, 1874, 1, 1875, 1, 1876, 1, 1877, 1, 1878, 1, 1879, 1, 1880, 1, 1881, 1, 1882, 1, 1883, 1, 1884, 1, 1885, 1, 1886, 1, 1887, 1, 1888, 1, 1889, 1, 1890, 1, 1891, 1, 1892, 1, 1893, 1, 1894, 1, 1895, 1, 1896, 1, 1897, 1, 1898, 1, 1899, 1, 1900, 1, 1901, 1, 1902, 1, 1903, 1, 1904, 1, 1905, 1, 1906, 1, 1907, 1, 1908, 1, 1909, 1, 1910, 1, 1911, 1, 1912, 1, 1913, 1, 1914, 1, 1915, 1, 1916, 1, 1917, 1, 1918, 1, 1919, 1, 1920, 1, 1921, 1, 1922, 1, 1923, 1, 1924, 1, 1925, 1, 1926, 1, 1927, 1, 1928, 1, 1929, 1, 1930, 1, 1931, 1, 1932, 1, 1933, 1, 1934, 1, 1935, 1, 1936, 1, 1937, 1, 1938, 1, 1939, 1, 1940, 1, 1941, 1, 1942, 1, 1943, 1, 1944, 1, 1945, 1, 1946, 1, 1947, 1, 1948, 1, 1949, 1, 1950, 1, 1951, 1, 1952, 1, 1953, 1, 1954, 1, 1955, 1, 1956, 1, 1957, 1, 1958, 1, 1959, 1, 1960, 1, 1961, 1, 1962, 1, 1963, 1, 1964, 1, 1965, 1, 1966, 1, 1967, 1, 1968, 1, 1969, 1, 1970, 1, 1971, 1, 1972, 1, 1973, 1, 1974, 1, 1975, 1, 1976, 1, 1977, 1, 1978, 1, 1979, 1, 1980, 1, 1981, 1, 1982, 1, 1983, 1, 1984, 1, 1985, 1, 1986, 1, 1987, 1, 1988, 1, 1989, 1, 1990, 1, 1991, 1, 1992, 1, 1993, 1, 1994, 1, 1995, 1, 1996, 1, 1997, 1, 1998, 1, 1999, 1, 2000, 1, 2001, 1, 2002, 1, 2003, 1, 2004, 1, 2005, 1, 2006, 1, 2007, 1, 2008, 1, 2009, 1, 2010, 1, 2011, 1, 2012, 1, 2013, 1, 2014, 1, 2015, 1, 2016, 1, 2017, 1, 2018, 1, 2019, 1, 2020, 1, 2021, 1, 2022, 1, 2023, 1, 2024, 1, 2025, 1, 2026, 1, 2027, 1, 2028, 1, 2029, 1, 2030, 1, 2031, 1, 2032, 1, 2033, 1, 2034, 1, 2035, 1, 2036, 1, 2037, 1, 2038, 1, 2039, 1, 2040, 1, 2041, 1, 2042, 1, 2043, 1, 2044, 1, 2045, 1, 2046, 1, 2047, 1, 2048, 1, 2049, 1, 2050, 1, 2051, 1, 2052, 1, 2053, 1, 2054, 1, 2055, 1, 2056, 1, 2057, 1, 2058, 1, 2059, 1, 2060, 1, 2061, 1, 2062, 1, 2063, 1, 2064, 1, 2065, 1, 2066, 1, 2067, 1, 2068, 1, 2069, 1, 2070, 1, 2071, 1, 2072, 1, 2073, 1, 2074, 1, 2075, 1, 2076, 1, 2077, 1, 2078, 1, 2079, 1, 2080, 1, 2081, 1, 2082, 1, 2083, 1, 2084, 1, 2085, 1, 2086, 1, 2087, 1, 2088, 1, 2089, 1, 2090, 1, 2091, 1, 2092, 1, 2093, 1, 2094, 1, 2095, 1, 2096, 1, 2097, 1, 2098, 1, 2099, 1, 2100, 1, 2101, 1, 2102, 1, 2103, 1, 2104, 1, 2105, 1, 2106, 1, 2107, 1, 2108, 1, 2109, 1, 2110, 1, 2111, 1, 2112, 1, 2113, 1, 2114, 1, 2115, 1, 2116, 1, 2117, 1, 2118, 1, 2119, 1, 2120, 1, 2121, 1, 2122, 1, 2123, 1, 2124, 1, 2125, 1, 2126, 1, 2127, 1, 2128, 1, 2129, 1, 2130, 1, 2131, 1, 2132, 1, 2133, 1, 2134, 1, 2135, 1, 2136, 1, 2137, 1, 2138, 1, 2139, 1, 2140, 1, 2141, 1, 2142, 1, 2143, 1, 2144, 1, 2145, 1, 2146, 1, 2147, 1, 2148, 1, 2149, 1, 2150, 1, 2151, 1, 2152, 1, 2153, 1, 2154, 1, 2155, 1, 2156, 1, 2157, 1, 2158, 1, 2159, 1, 2160, 1, 2161, 1, 2162, 1, 2163, 1, 2164, 1, 2165, 1, 2166, 1, 2167, 1, 2168, 1, 2169, 1, 2170, 1, 2171, 1, 2172, 1, 2173, 1, 2174, 1, 2175, 1, 2176, 1, 2177, 1, 2178, 1, 2179, 1, 2180, 1, 2181, 1, 2182, 1, 2183, 1, 2184, 1, 2185, 1, 2186, 1, 2187, 1, 2188, 1, 2189, 1, 2190, 1, 2191, 1, 2192, 1, 2193, 1, 2194, 1, 2195, 1, 2196, 1, 2197, 1, 2198, 1, 2199, 1, 2200, 1, 2201, 1, 2202, 1, 2203, 1, 2204, 1, 2205, 1, 2206, 1, 2207, 1, 2208, 1, 2209, 1, 2210, 1, 2211, 1, 2212, 1, 2213, 1, 2214, 1, 2215, 1, 2216, 1, 2217, 1, 2218, 1, 2219, 1, 2220, 1, 2221, 1, 2222, 1, 2223, 1, 2224, 1, 2225, 1, 2226, 1, 2227, 1, 2228, 1, 2229, 1, 2230, 1, 2231, 1, 2232, 1, 2233, 1, 2234, 1, 2235, 1, 2236, 1, 2237, 1, 2238, 1, 2239, 1, 2240, 1, 2241, 1, 2242, 1, 2243, 1, 2244, 1, 2245, 1, 2246, 1, 2247, 1, 2248, 1, 2249, 1, 2250, 1, 2251, 1, 2252, 1, 2253, 1, 2254, 1, 2255, 1, 2256, 1, 2257, 1, 2258, 1, 2259, 1, 2260, 1, 2261, 1, 2262, 1, 2263, 1, 2264, 1, 2265, 1, 2266, 1, 2267, 1, 2268, 1, 2269, 1, 2270, 1, 2271, 1, 2272, 1, 2273, 1, 2274, 1, 2275, 1, 2276, 1, 2277, 1, 2278, 1, 2279, 1, 2280, 1, 2281, 1, 2282, 1, 2283, 1, 2284, 1, 2285, 1, 2286, 1, 2287, 1, 2288, 1, 2289, 1, 2290, 1, 2291, 1, 2292, 1, 2293, 1, 2294, 1, 2295, 1, 2296, 1, 2297, 1, 2298, 1, 2299, 1, 2300, 1, 2301, 1, 2302, 1, 2303, 1, 2304, 1, 2305, 1, 2306, 1, 2307, 1, 2308, 1, 2309, 1, 2310, 1, 2311, 1, 2312, 1, 2313, 1, 2314, 1, 2315, 1, 2316, 1, 2317, 1, 2318, 1, 2319, 1, 2320, 1, 2321, 1, 2322, 1, 2323, 1, 2324, 1, 2325, 1, 2326, 1, 2327, 1, 2328, 1, 2329, 1, 2330, 1, 2331, 1, 2332, 1, 2333, 1, 2334, 1, 2335, 1, 2336, 1, 2337, 1, 2338, 1, 2339, 1, 2340, 1, 2341, 1, 2342, 1, 2343, 1, 2344, 1, 2345, 1, 2346, 1, 2347, 1, 2348, 1, 2349, 1, 2350, 1, 2351, 1, 2352, 1, 2353, 1, 2354, 1, 2355, 1, 2356, 1, 2357, 1, 2358, 1, 2359, 1, 2360, 1, 2361, 1, 2362, 1, 2363, 1, 2364, 1, 2365,

- Andelaçus de Parma vicarius Bagoli 535, 5.
- Andernacum 1244, 25, 1245; in Andernaco. Andernacen. teloneum 100, 40, 108, 35, 124, 43, 125, 129, 220, 25, 361, 30, 368, 15, 1201, 15; de Andernaco: Henricus Iohannes.
- de Andrachis: Girardus de Magata.
- Andreae: Aliotus.
- S. Andreae Colonien. canonicus: Otto de Borquen.
- S. Andreae eccl. Vercellen. 1112, 10.
- Andreas ep. Herbipolen. 161, 35, 214, 30, 215, 10, 604, 10, 735, 20, 1137, 30, 1138, 1.
- Andreas presb. rector eccl. S. Donati de Lamole 870, 25.
- Andreas presb. frater (Mathiae) confessoris Heinrici VII. praebendatus eccl. maioris Spiren. 1889, 15.
- Andrieu fr. Meneurs 1188, 35.
- Andreas Betti de Puppio not. 307, 40.
- Andreas de Crespiactica not. Lauden. 573, 30.
- Andreas Sachs not. Lauden. 519, 5.
- Andreas von Brunnecke 114.
- Andreas de Tngenden 735, 25.
- Andreae comitis de Cabaliacha filius: Henricus.
- Andreas de Assisio index vicepotestas Cortonae 747.
- Andreas de Paçascho vicarius Philippi de Sabaudia 1271, 1, 1272, 20, index et vicarius: Bernardus de Ayonibus.
- Andreas Calandrinus de Advocatis de Roma 660, 10; index et consiliarius Heinrici VII. 710, 10, 759, 35.
- Andreas de Garretis (Garret) doct. de Ast index 405, 30, 409, 15, 417, 20, 426, 429, 30, 437, 45, 438, 40, 463, 25, 464, 45, 465, 25, 466, 10, 487, 1, 490, 10, 491, 10, 493, 30, 511, 5, 526, 5, 537, 15, 539, 45, 541, 5, 561, 10, 562, 1, 582, 10, 583, 20, 587, 25, 589, 15, 594, 25, (1147, 15); consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 443, 5.
- Andreas de Puteo Placentinus medicus Heinrici VII. reg. Roman. 572, 15.
- Andreae, de Endrea filius: Andreas.
- Andreas fil. Andreae (de Endrea) syndicus Yporigiae 507, 40, 1148, 15.
- Andreas Bonivini mag. iurisper. 632, 30, 633, 35.
- Andreas Buzius de Nicorvo 495, 10.
- Andreas de Caprona miles (Pisan.) 990, 30.
- Andreas de Ribaldis Valentin. 405, 20.
- Andrier de Bour S. Sepulere 1166, 40.
- Andrioli: Dominicus.
- Andriol de Monte Rous not. 1006, 10.
- Andriolus Ciguongna synd. Iannae 526, 10.
- Anewile 244, 20; *v.* Iudaei.
- Angariae dux *v.* Saxonia.
- S. Angeli castrum, pons *v.* Roma.
- S. Angeli eccl. Rom. card. diaconus: Landulfus.
- S. Angeli: Mons.
- Angeli: Rostagnus.
- Angelinus de Tuderto not. 777, 45.
- Angelos: Michiel.
- S. Angelus de Vicchio Abbatis plebatus Campoli 864, 40; nomina hominum in iudicem non recepta 864. syndicus: Duccius Tobaldi.
- Angelus ep. Nepesin. 88, 5.
- Angelus can. Melden. 843, 5.
- Angelus praeco Aretin. 525, 30.
- Angelus Blance trombator 748, 30, filius: Cecchus.
- Angele le Iuys (Pisan.) 1153, 25.
- Angelus Tartarus (Iannen.) 694, 35.
- Angeriae rocha *Angera* 573, 5.
- Angliae rex 1052, 5. rex: Edwardus.
- d'Anguillare conte 1193, 10, 1195, 30.
- de Anhalt comes: Albertus.
- diz Aniaz: Thierris.
- de Anibaldis: Petrus.
- d'Anjo dioc. Viennen. dominus: Guigo de Rossillione.
- Anis de Contrecor chevalier 1278, 15.
- de Anmestien *Hammerstein* sires chevalier 1279, 15.
- Anna regina Boemiae et Poloniae uxor Heimici regis, filia Wencezlai II. 1261, 20.
- Ansalduus, Anseal, Ansel de Gondrecorte (Gondrecourt) 926, 30, 990, 30 (Anselmus de Agundacort) 1153, 40, 1156, 1163, 1164, 20, 1168, 1171, 15, 1184, 1189, 1, 1191, 15. varlet: Jehan.
- Ansalduus Bulbus de Castro miles Iannen. 1029, 1, 1058, 40, 1111; Odoardus, Manfredus.
- Ansalduus Marabotus 1029, 5.
- Anseal, Ansel *v.* Ansalduus.
- Anselmi: Castellum.
- Anselmi: Petrus.
- Anselmus Codagnellus de Christianis, de Codagnellis not. Papien. 486, 35, 506, 35, 507, 35.
- Anselmus de Agundacort *v.* Ansalduus de Gondrecorte.
- Anselmus de Andelaxiis de Pergamo potestas Cremae 317.
- Anselmi Caballati filius: Rolandus Caballatus.
- Anselmus Dina 404, 5.
- Anselmus de Todi 918, 40, 919, 11; Anselmuce marchand de chevanz de Thode 1186, 35, 1191, 5.
- de Ansembor sir chevalier 1279, 30.
- Antelherius not. Mantuan. 507, 30.
- de Anterminellis: Anterminellus index, Iohannes Parghia, Iohannes Savaristi, Nicholaus Parghia, Terius.
- Anterminellus index de Anterminellis 1107, 30.
- Antlai: Florentinus.
- Antigradus ep. Vinctinus 189, 10, 191, 15, 512, 1, 514, 25, 526, 1, 537, 15.
- Antiochen. patr.: Isnardus; de Antiochia: Conradus.
- Antiquus Comes: Gerardus.
- S. Antonii de Chamberi praepositor: Willhelmus.
- S. Antonii fratrum domus in Frankenfurd 350, 5, 351, 15.
- S. Antonii Viennen. abbas: Aymo.
- Antonii: Antonius, Lomus.
- Antonius ep. Florentin. 714, 25, 932, 25, 1082, 5.
- Antonius de Bardes clericus comitis Sabaudiae 1148, 1.
- Antonius Antonii de Fabriano not. offic. potestatis Pisan. 656, 35.
- Antonius Petri de Mediolano not., 932, 30.
- Antonius de Scheydlingen miles 1211, 25.
- Antonius civis Ratisponen. 293.
- Antonius de S. Georgio comes de Blandrate, Blandine 437, 47, 438, 40.
- Antonius de Langrio com. palat. de Lomello 495, 20.
- Antonius de Nogaruela potestas Mantuae 999, 1.
- Antonius Surdus (de Sualdis) de Placentia miles prof. leg., index aulae regiae 691, 35, 697, 10, 738, 15, 762, 10, 763, 35, 969, 25, 970, 10, 1016, 10, 1018, 25.
- Antonius de Soncino index potestatis Yporien. 310.
- Antonius Avria 1130, 1.
- Antonius de Bargois (Bargis, Baragis) iurisper. miles 420, 35, 421, 122, 423, 425, 25, 429, 434, 10, 20, 633, 30, 1038, 10, 1046, 10, 1048, 25; consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 443, 5.
- Antonius de Burgo operarius mone-tarum Papien. 671, 20.
- Antonius Cavallus Cavalerius) de Cyraco 438.
- Antonius Cazzus de Solario 429, 35.
- Antonius de Fisseraga (Fixiraga, Fixerago) de Laude 437, 15, 438, 1, 511, 20, 512, 1, 514, 25, 538, 25, 539, 540, 1, 1290, 5, 1147, 35; consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 443, 5; amier de Laude 539, 35.
- Antonius Henrici de Vico Argeris syndicus Paduae 585, 30, 586, 25, 589, 15.
- Antonius Ubertus de Zucharello pro-curator Cazolinorum 595, 596.
- Antonius nuntius Heinrici VII. 553, 25, in Antro teloneum 168, 15.
- Antwerpen 288, 289.
- Anzisa *v.* Lucisa.
- de Anzola: Opezinus.
- S. Apollinaris monast. Mediolanen. ord. S. Clarae 651, 15.
- S. Apollinare eglise a Rome 1173, 15.

- Sent Apostol egi. de Rome 1121, 3.
 Appoldi: Nycholanus.
 Apulia 993, 10, 1319, 10; Apuli cardinales 602, 10, 605, 11, dux: Robertus rex Siciliæ.
 Aquarium castr. 1284, 1.
 de Aquaviva: Conradus.
 Aquen. civitas, diocesis 152, 10; archidiaconus 779, 11; episcopus: Odo.
 de Aquila: Henricus.
 Aquilegen. ecclesia 37, 20, 322; patriarcha, patriarchatus 385, 7, 614, 1, 1016, 1; provincia: orlines 514, 5, patriarcha: Otobonus; ecel. advocati 7, Karinthiæ duces.
 Aquisgranum, Aquis, Ais, Aquen. *Aachen* 5, 11, 10, 18, 20, 15, 87, 1, 92, 10, 91, 20, 116, 117, 5, 119, 5, 150, 1, 239, 10, 262, 10, 264, 20, 809, 35; domus præpositi Aquensis 18, 10; advocata 220, 10; coronatio 722, 15; præpositura 220, 35; ecclesia: S. Mariane; civis: Bartholomeus Lombardus; præpositus: Wernerus de Teneburg.
 Aragniez *v.* Argny.
 Aragoniæ rex, reges 819, 10, 1383, 20; regina 79, 7, rex: Iacobus.
 de Aragonia: Fredericus (rex Trinitariæ); Aragonensis, Aragonensis grossus (moneta) 1272, 5, 1273, 20.
 de Arbe: Michael Speres.
 de Arcellis: Arduinus.
 Archagna 157, 10, 458, 159, 10.
 de Archidiaconis: Fredericus.
 de Arco: Ulrichus.
 Arconere castrum 16, 0.
 Arcula 905, 15; domus Giholi Indexi 905, 15; de Arcula: Mucius Bonavita, Ubaldeus.
 de Ardengis: Ardengus.
 Ardengus, Ardingus; Pacinus.
 Ardengus de Ardengis de Parma miles, familiaris comitis de Camino 1086, 30, 1087, 30, procurator: Odoardus.
 Arduinus de Marzomasco comes Valpurgie 159, 169, 5.
 Arduinus de Arcellis syndicus Placentiæ 508, 1.
 Arlaten., Arlaten. civitas, diocesis 152, 10; ecclesia 829, 831; provincia 168, 1; regnum 153, 1, 171, 1, 173, 175, 1, 3, archiepiscopus: Gundardus; imperii vicarius per A. r.: Iohannes rex Bohemæ.
 de Arlabach plebanus, presbiter 215, 1, 218, 1.
 Arstaria, Archo, Aroz 88, 20, 170, 30, 521, 525, 600, 601, 608, 15, 709, 1, 701, 1, 839, 1, 853, 15, 854, 1, 857, 1, 874, 5, 886, 20, 972, 10, 1006, 1070, 1, 1187, 1191, 10, 1192, 1193, 1, 1390, 1391, 1305, 1306, 2, 1307, 1, palatinus episcopale 853, 15, 854, 1, monetas 1086, 1, nomina civium 857, 1, episcopatus: ecclesia, ostium 857; nomina militum potestatis 525, 30; nomina præconum 525, 20, archipresbiter: Guido; episcopi: Hdebrandinus, Guido; iudex potestatis: Iohannes Grunus; notarius cancellariæ Iohannes Nutii; potestates: Fridericus comes Montis Feltri, Petrus de Montilano, Pochaterra, Soltrudus de Vergellensibus; potestas et capitaneus: Tilis de Filipensibus; præpositus: Biosus; syndici: Balducius Frederici de Cenciis, Bertulduus Ramaldi; vicarius: Fredericus comes Montis Feltri; d'Archo: Cuk; de Arctio: Datus Philippi, Symon Pucii Grassi, Verius Mini Borestauri; *v.* Iacobus.
 Argentina, Strazlurch 4, 25, 60, 61, 96, 25, 97, 10, 101, 102, 103, 35, 108, 25, 355, 356, 358, 1, 360, 10, 1303, 10, 1100, 3; maioris ecclesie cantor 1095, 1; denarii 1009; dioc. 791, 30, 815, 816; ecclesia 231, 232, 233; episcopus, episcopatus 101, 25, 355, 30, 359, 10; pondus 121, 5, ecclesia: S. Thomæ; episcopi: Chunradus, Fridericus, Iohannes; meister: Peter von Schonnecke; ecel. thesaurarius: Henricus de Vrburgio; Argent. dioc. clerici: Ebelinus (II), Hermannus; ecclesia: monasteria: S. Leonardus de Andlaco, in Rynowe ecel. *v.* Prædicatores.
 d'Argentoil: Giles, Raynal.
 Argeris: Vicum.
 Argianum *v.* S. Martinus.
 d'Argny, Aragniez: Renar (Raynal).
 Arnae vallis 880, 1; nomina locorum in Indicem non recepta 880.
 Aribaldi: Henricus, Iacobus.
 de Arlatò dominus: Iohannes de Cabilone.
 Arlotti *v.* Iohannis.
 Arlsperch castr. 168, 35.
 Arlunen., Erlons marchio *v.* Lucelburg, comes; d'Erlon: Thieleman, Thomas.
 Armandus de Bellovisu fr. ord. Præd., nuntius Clementis V. 1047, 1018, 1051, 1, 1052, 25.
 Armaninus de Cabollis (Zabulis) syndicus Parnæ 506, 20, 507, 30.
 Armannus *v.* Hermannus.
 de Arnaldi: Benedectus.
 Arnaldus card. ep. Sabinen., apostolicæ sedis legatus 555, 602, 10, 603, 20, 605, 25, 607, 15, 609, 15, 612, 613, 35, 616, 35, 617, 10, 618, 25, 619, 5, 621, 25, 655, 10, 658, 5, 663, 10, 707, 25, 711, 5, 710, 25, 712, 15, 769, 30, 774, 1, 776, 789, 25, 791, 30, 793, 796, 15, 798, 25, 803, 15, 804, 10, 807, 15, 809, 810, 811, 837, 842, 5, 843, 844, 20, 853, 20, 952, 10, 1081, 1, 1154, 10, 1159, 10, 1163, 15; sigillum 776, 30, 890, 5, familiaris, capellanus et notarius: Iohannes Nicholai de Yvadio not.
 Arnaldus abbas monast. Fontistrigili, vicocancellarius Rom. ecel., card. presb. S. Priscæ 260, 25, 474, 35, 475, 1, 606, 5.
 Arnaldus de Cantalupo Guaseo card. presb. S. Marcelli 605, 35.
 Arnaldus Pelagrua Guaseo card. diac. S. Marie in Porticu 338, 35, 433, 10 (*malè* S. Potentianæ), 381, 30, 383, 20, 425, 10, 437, 439, 10, 581, 1, 602, 35, 604, 606, 25, 1038, 1, 1147, 15, 1301, 10, 1447, 30, nepos: Bernardus card. diac. S. Agathæ.
 Arnaldus ep. Pictaven. 213, 30.
 Arnolt tumbrobt ze Eystet 1230, 30.
 Arnoldus de Giminig can. Tungeren. 1075.
 Arnoldus de Puteo cler. Colonien. not. 230, 231, 1, 268.
 Arnoldus comes Lossen. 200, 20, 201, 203, 1.
 Arnoldus dominus de Rupe 221, 35, 222, 15.
 Arnolt von Grunenberc 1107, 35.
 Arnolt von Holdenberg edelkn. 334, 30, 336, 1, bruder: Stefan.
 Arnoldus de Pomerio miles 456, 20.
 Arnoldus de Rolant miles 456, 20.
 Arnolt von Wachenheim Gerin sun 336, 1.
 Arnold (Vellenberger) 1236, 10.
 Ernoul Sarazin 1162, 15.
 Ernoul le barbier l'emperere 1192, 35, 1194, 5.
 Ernoul, Ernou le veneur 1172, 1, 1176, 30, 1197, 30.
 Arnaschum villa Cazolinorum 595, 40; nomina hominum 595.
 de Arnigiano prope Urhem: Franciscus.
 de Arnulfis: Arnulfus.
 Arnulphorum terra 341, 30, 345, 5, 397, 15.
 Arnulfus de Arnulfis operarius monetarum Pergamen. 671, 20.
 Arnulfus de Fuxiraga Laudan. 319, 1.
 Arnulf Magantelli filius: Guillelmus Magantellus.
 Arns d. 896; Arni vallis, val d'Arno 879, 20, 1006, 10; nomina locorum vallis Arni in Indicem non recepta 879, 880; Arni vallis superior 878, 5, 948; nomina locorum vallis Arni superioris in Indicem non recepta 877.
 Arquite castr. 729, 1.
 Arrigus *v.* Henricus.
 de Arschot et de Virsun dominus: Gotfridus de Brabantia.
 Art. der Zendelin 1124, 20.
 de Artablo, Arthaudi, Artot: Iohannes (Iannes, Iehane).
 Arvelli villa Cazolinorum 596, 1.
 Arvillar *v.* Altivillarii.
 Arzet: Ebelinus.
 Arzonus: Beltraminus.
 Aschattenburg 1126, 25.

- Ascibilis: P.
 Asinalonga 1006, 10.
 S. Asnelle hospital de femmes a Pise 1167, 10.
 Asola 1149, 35.
 Aspele castr. 127, 40. 132, 10.
 de Aspromonte: Gobertus, Ioffredus.
 Assindensis advocatia 219, 220, 3. 284, 30. 365; ecclesia, conventus 364, 365. 366. 367. 369. abbatissa: Beatrix; advocatus: Henricus archiep. Colonien.; de Essende: Heydenricus.
 de Assisio: Andreas: d'Assize: S. François.
 de S. Asterio eccl. dioc. Petragoricen. cantor: Fortanericus.
 Asti, Aste, Asten. 409, 15. 416. 418—430. 434, 10. 437, 10. 439, 40. 442, 35. 479, 5. 481, 45. 503, 30. 515, 15. 534, 25. 604, 1. 622, 15. 637. 754. 856, 15. 926, 1. 927. 929, 1. 987, 5. 1000, 15. 1034, 35. 1035. 1036. 1037, 15. 1038, 1. 1039, 40. 1081, 15. 1084. 1146. 1151, 1. 1162, 30. 1168, 5. 1424, 30. 1425, 1. 1429, 20. 1431, 35. 1433, 10. 1435, 35. 1447: Astensis quidam 1149, 10; domus Macalussorum 418, 45; domus Thomayni Rotarii 434, 10; platea S. Secundi de Mercato 419, 20. 425, 20; refectorium *v. fr. Minorum*; nomina castrorum et castrensiu in Indicem non recepta 426; nomina civium in Indicem non recepta 423, 30—424, 40; comitatus 927. 1035—1036. 1037, 15; Astisains den. 1151, 1; Astexanus grossus 1272, 1. 1273, 10; moneta 719: sol. parvi 717, 20. 718, 5. 720. 721, 1; nomina syndi-corum 416; vicarius 1084, 20. capitaneus: Roberzonus Trotus: episcopus: Guido; potestates: Bonifacius de Alice de Guaschis, Nicolaus Bonsegnur, Nicolaus de Vayo; praeco: Petrus Bochonus; vicarii: Ebalus de Augusta, Thomasinus de Ençola de Parma; de Ast: Andreas de Garretis, Georgius Alyon, Heinricus de Ralvengo, Paulinus, Guillelmus de Vayo.
 Astulphus, Dyastulfus de Lampugniano abb. S. Ambrosii Mediolanen. 331, 1. 569, 35. 572; nomina demicellorum 572, 25. capellanus: Beltramus Donegus.
 Astulphus rex (Langobardorum) 1312, 35.
 Attavianus rector eccl. S. Mariae de Septignano 860, 5.
 Attendern, Attendarn 1228, 35. 1230.
 Attrasius de Montecellis consul Terdonae 694, 30.
 Aubretin *v. Albertinus*.
 Aubri *v. Albericus de Foucherii*.
 de S. Audomaro: Ugo.
 Aufkirchen 649, 20.
 Augi, Angen, archidiaconus *v. Rothomagen*, eccl.
 Augiae maioris monast. S. Mariae 890—895, abbas: Dyethelaus; praepositus: Rumo.
 Augubium *v. Eugubium*.
 de Augusta, Ost: Ebalus (Ebleo).
 Augusta, Auspurch, Ungespurz, Ouspurg 175, 20. 191, 15. 192, 5. 306, 20. 1134, 30. 1135, 20. 1139, 35. 1140, 25. 1141, 40. 1231. 1232. 1233. 1234, 10. 1236, 30; advocatia 169, 20; capitulum 1231, 35. 1232, 25; districtus 708, 30; eccl. bona in Faucibus 1139, 20. 1141, 15; episcopus 1231, 35. 1232. 1233; pondus 111, 10. 1139, 25. 1140. 1141, 20. episcopi: Degehardus, Fridericus; tegani: Kropf; tumpropst: Rudolf; *v. Indaei*.
 Augustarii 718, 35. 719, 5. 721, 10.
 S. Augustini ordo per Aquilegen. prov. 544.
 S. Augustini ordo per Mediolanen. prov. 544.
 Augustin fr.: Nicole.
 S. Augustini freres de Cortonne 1195, 30.
 Augustins freres de Thode 1186, 20.
 de Aula: Francisquinus.
 Aulæ regiae monast. abbas 709. 909, 25. 910, 1.
 Aurasicae principatus 153, 1; de Oregia episcopus: Guillelmus.
 de Aurata: Nicholinus.
 de Auria, Aurea, Auriae, Auria, Doria, Doris, d'Oiro illi 1028, 15; pars 971, 25; nomina in Indicem non recepta 1028. 1031, 1; de A.: Antonius, Bernabos, Branchaleo, Conradus, Dominicus Andrioli, Francisus, Fridericus, Odeardus, Paulus (de Auriga), Symon Oberti; *v. Alim-lana, Saona*.
 de Auriga: Paulus *v. de Auria*.
 Aulseboure *v. Habspurz*.
 Austriae et Styriae ducatus 55, 57, 15. 61, 35. 65. 69. 72, 15. 92, 40. 277, 40. 281. 1120, 40. 1124, 15. 1265, 25. 1292, 15; dux, duces 51, 10. 57. 169, 30. 321, 10. 322. 1084. camerarius: Chalhous de Ebersdorf; commendator provinc. *v. Theutonicorum fr.* Austriae (et Styriae) duces: Albertus, Fridericus, Heinricus, Johannes, Lupoldus, Otto, Radolfus; marschallens: Stephanus de Meichsower; *v. Cisterci-en*, ordo.
 de l'Antel: Guy.
 d'Avallon: Emery.
 de Avenariis: Ribaldus, Ribaldinus.
 de Aversone: Bernardus.
 de Avesnis: Johannes comes Haynnoniae.
 Aviani de Pitello milites 1147, 10.
 Avillaria *v. Altivillarii*.
 Avinio, Vignone, Avinionen. 259, 25. 263, 15. 265, 5. 267. 268, 15. 339, 15. 343, 15. 415, 10. 468, 20. 469. 475, 10. 513, 40. 514, 15. 556, 10. 558, 15. 576, 5. 610, 10. 913, 5. 979, 15. 1118, 1. 1205, 15. 1208, 10; diocesis 906, 15; ecclesia 1045, 40. domus: Praedicatorum; episcopus: Jacobus mercator; Guillelmus de Casanova; Avinion. dioc.: Castrum Novum.
 Avula 905, 5. 1449. 1450, 1.
 Avundus de Tracis 435, 10.
 Awe. *Abc* 215, 20.
 de Azanello: Michelinus.
 Azarii: Jacobus Philippi.
 de Azelio homines 728; de A.: Petrus.
 de Azonibus: Altinerius, Bernardus.
 Azotus de Montepeyoris fil. Fatii Maltitii 1286, 1.
B.
 Babenberg, episcopus 1013, 30. episcopus: Lupoldus.
 Babo de Pigociis de Cumis 631, 20.
 Baboti: Bernardus.
 Baccanellum, Bakenelle 777, 25. 1159, 1.
 von Bache: Barchart.
 de Bache: Godefridus.
 Bacherach 108, 35.
 de Bachesello *v. de Borsezello*.
 Bachgowiae, Bachowiæ, Bachgowe comitatus 13, 15. 14. 74. 223, 40. 238, 5. 336, 20.
 Babilionis fl. 726, 10.
 de Baden marchio clericus 628, 1.
 Baden 91, 25, 35. 92, 15. 94, 40. 188, 5. 1257, 1; advocatus 1236, 35. vogt: H.
 Baduin *v. Balduinus*.
 Badum dioc. Bononien. 1069, 1.
 de Bagnolo: Lanfranchus.
 de Bagnorea: Petrus Muricensis.
 Baiern *v. Bawaria*.
 Baiocen, episcopi: Gaufridus, Guillelmus.
 Bakenelle *v. Baccanellum*.
 de Balbis: Bastardus.
 Balbus: Ansaldo, Iohanninus, Paganus.
 Baldacchinus Bartoli not. de Cortona 852, 35.
 Baldeburne villa 121. 122. 123, 5.
 de Baldeke: Hartmannus.
 Baldinacius de Adimariis de Florentia 926, 35. 932, 10. 950, 10.
 Baldinus Gionis de Viechio 868, 40.
 Balduchus Frederici de Cenciis syndicus Avotii 600, 25. 604, 25.
 Balduinus, Balduvins archiep. Treveron. Treveron. Treverorum 202, 10. 212, 40. 213, 15. 221. 227, 10. 229. 231. 233, 5. 239, 30. 240. 241, 5. 276. 281, 30. 282, 25. 283, 40. 287. 312. 353, 10. 364, 40. 383, 45. 392, 10. 393, 30. 405. 409. 417, 15. 420, 35. 421, 10. 424, 10. 426. 415, 10. 447, 20. 449. 450, 10. 453, 5. 454, 40. 456, 15. 459, 5. 460, 30. 463, 20. 464, 40. 465, 15. 478, 5. 481, 40. 482, 10. 488, 30. 489, 35. 491. 493, 25. 494. 499, 25. 501, 40. 502, 10. 511, 20. 512, 1. 520, 30. 521, 10. 524, 10. 526, 1. 527. 528. 531, 1. 537. 541, 5. 561, 15. 569, 5. 574, 5. 582, 15. 583, 15. 584, 30. 621.

- ria): Barissellus, Lanfrancus, Manfredus, Gualterius.
 von Becheligen: Burkart.
 de Beching: Dowessius.
 von Bechtal: Gotfrid.
 Bedelike 1228, 30.
 Beis: Iohan.
 de Belcus: Iohan.
 Belezencus: Dagninus.
 Belerii: Petrus.
 Bellagatti: Manectus.
 Bellandus: Guillelmus.
 de Bellastis: Cionus (Cione).
 Bellinus praeco Aretin. 525, 30.
 Belloculus: Castellanus, Luchetus.
 de Bellomonte: Rudolfus.
 Bellonus: Nichola.
 de Bellotis: Lariolus.
 de Bellovidere dominus: Guigo; de B.: Aymarus.
 de Bellovisu: Ammandus; de Bellovisu, Belvoir: Theobaldus (Thebaut).
 Belnheim 246, 35, 249, 35.
 Beltram *v.* Bertram.
 Belmfortem *Beaufort* (*Faucigny*) 733, 10.
 Belunum *v.* Feltrum.
 de Belvedere: Tomas.
 Belvoir *v.* Bellovisu.
 Belzo (de Sundirn) 249, 30.
 Bendinus de Martinis 1422, 15.
 S. Benedicti ordo 385, 15; per Aquilegen. prov. 544; per Mediolanen. prov. 544. monasteria: Augiae maioris dioc. Constantien., S. Emmerammi Ratisponen., S. Galli, SS. Gregorii et Andreae Roman.
 S. Benedicti monast. dioc. Mantuan. abbas 996, 15.
 S. Benedicti monast. dioc. Mutinen. abbas de Nonantula 996, 35.
 de S. Benedicto: Petrus.
 Benedictus XI. papa 1200, 5.
 Benedicti de Arnaldi filius: Ambrosius.
 Benedictus Pelleta Asten. 416, 420, 15.
 Benefosius de Fossatis miles 569, 35.
 Benentende de Radicofano mon. S. Salvatoris de M. Amiato 981, 5.
 Beneta de Solario 429, 35.
 Beneventum 1206, 35.
 de Benevento dioc. Lemovicen. prior: Pontius.
 Beninus Brunetti de Paielli curiae Fighini 861, 40.
 von Benkon: Kunrat Schaler.
 Bensheim 45, 5, 111, 15.
 Benste: Ulrich.
 Bentius de Alexandria not. 1420, 10, 1421.
 Benvenuti: Guillelmus.
 Benevenutus de Campixio syndicus Papien. 485, 20, 487, 1, 488, 35.
 Benvenutus Gabrielis de Grogno 1239, 1.
 Benevenutus de Guillelmis Januen. 694, 1.
 de Benvoliis: Benvolius.
 Benvolius de Benvoliis operarius monetarum 671, 20.
 de Benzonis, Benzonus: Iohanninus. du Bequiers: Guillaume.
 Ber. de Gepzenstein commendator ord. Theuton. in Spira et Wizzemburg 1260, 5.
 Berardi: Gentilis.
 Berardinus de Monticellis a dom. Iacobo comite de Lunello not., not. Parmen. 506, 35, 507, 30.
 Beraldus dominus de Mercurio 274, 25.
 Berardus de Madis potestas Placentiae 319.
 Berardus de Layollis, Laolii index 417, 20, 426, 429, 437, 45, 438, 40, 463, 25, 464, 35, 465, 25, 478, 10, Eberardus. 487, 1, 189, 10, 493, 30, consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 443, 10 (Eberardus Luonius).
 Berar Dagne 1139, 25.
 Berheim villa 736, 30; de Berkheim viri 614, 900, 5.
 Berengarius card. ep. Tusculan. 471, 472, 471, 475, 1, 605, 25; Biterren. cardinalis 263, 20.
 Berengarius mag. Hospitalis S. Iohannis per Alamanum 400, 20.
 de Berenzago: Bertramus.
 Bergandus de S. Nazario de Papia potestas Mediolan. 314.
 Berge (*Spürgau*) 216, 30, 248, 40.
 von Berge greve *v.* de Monte comes.
 von dem Berge: Hertuit.
 von Bergheim: Kun Werner.
 von Berigen: Hainrich.
 Berke castr. 100, 10, 108, 35, 128, 125, 30, 127, 40, 132, 10.
 de Berlar: Gile (Giles).
 Berlema *v.* Blandra.
 Berlio Rayvere, Revoire potestas seu vicarius Vercellarum 417, 30, 1054, 30, 1413, 30.
 Bernum 333, 20; civis 833, 15; teloneum 833, 5; *v.* Cawerschim.
 Bernabos, Barnabos, Barnabosius Auriac, Barnabo Doma 687, 45, 690, 35, 972, 1008, 5, 1026, 1027, 1028, 1161, 35, 1182, 5, 1185, 40, 1181, 20; fuisanz les veyes de l'Amiral dou saint empire 1007, 1; domus *v.* Ianna. filius: Branchabo.
 Bernabos de Grimaldis potestas Albinganen. 1414, 10.
 Bernabos de Mari potestas Corvariae 1059.
 Bernabo de Bonifatii miles 1153.
 Bernabo Dorlandus syndicus Placentiae 508, 1.
 Bernabos de Lando 1285, 10.
 Bernardi: Nerius.
 Bernardinus freres 1007.
 Bernardinus de Monte Policiano ord. Praed. Bernardin fr. Preceus 1196, 5, 1503, 25, 1301, 20, 1305, 10, 1305.
 Bernardinus de Coliculo index Parmen. 763, 20.
 Bernardinus Nichola 325, 25.
 Bernardus nepos Arnaldi Pelagrana card. diac. S. Agathae 605, 30.
 Bernardus archiep. Rothomagen. 260, 25, 580, 10, 1082, 30.
 Bernardus (Wernhardus, Wernherus) ep. Patavien. 6, 5, 35, 40, 138, 20, 1407, 5.
 Bernardus abbas S. Syri Januen. 794, 10.
 Bernardus Royardi archidiacon. Xantomen. 260, 30.
 Bernardus de Gotrico cler. Catureen. not. 268, 10.
 Bernardus Baboti de S. Speria dioc. Catureen. not. 1018, 25.
 Bernardus Girardi de la Petra de Serravalle not. 1087, 1.
 Bernardus, Bernart de Mercato de Yenna (Yanna, Ianna) Bellioen. dioc. mag. not. 109, 30, 429, 10, 432, 1, 431, 10, 438, 443, 10, 447, 25, 448, 150, 451, 455, 10, 456, 458, 25, 460, 25, 461, 10, 463, 35, 464, 5, 465, 466, 467, 35, 468, 10, 482, 15, 483, 30, 501, 502, 1, 503, 30, 511, 10 (protototarius), 511, 25, 510, 1, 567, 569, 30, 570, 1, 577, 583, 659, 25 (not. regalis camerac), 666 (infimus), 668, 681, 5, 682, 10, 681, 10, 687, 35, 688, 690, 691, 691, 696, 701, 40, 711, 10, 745, 30, 747, 763, 809, 35, 810, 810, 35, clericus imperatoris, 828, 30, 839, 15, 842, 30, 853, 15, 862, 1, 890, 5, 916, 917, 10, 939, 1016, 20, 1047, 1, 1018, 20, 1052, 25, 1076, 5, 1089, 30, (1168, 10), 1411, 1, 1417; notarius camerac, notare de le chambre 132, 30, 1194, 1; *cf.* Bernar.
 Bernardus Travinus not. 635, 35.
 Bernar de l'Alber chevalier 1277, 25.
 Bernardus Kircherine civis Monasterien. 1211, 25.
 Bernar, Bernart 1171, 15, 1185, 10; *an* Bernardus de Mercato?
 Bernardus de Agonibus iudex et vicarius Andreae de Pucacho 1271, 1, 1272, 20, 1273, 35.
 Bernardus de Corna (Cornus) potestas Tarvisi 1295, 20, 1297, vicarius: Dondedeus de Tancedis.
 Bernardus de Acharariano 435, 10.
 Bernardus de Aversone 79, 35.
 Bernardus Lexorius syndicus Bobii 508, 15.
 de Bernaregio: Opettio.
 Bernaudi: Iohannes.
 Bernaw, Bernowe castr. 1127, 1128.
 Berner: Leo.
 de Berneres: Robert.
 von Bernhausen: Diepolt, Wolfram.
 Bernoldus de Telesprunne 36, 5.

- de Bononia: Amelinus.
 Bertarum: Cornelianum.
 Berthelo de Suldin 249, 2.
 Bertenorium, Brettonorium 311, 29; 397, 3; 400, 1.
 Bert: Ineta.
 Bertolameus *v.* Bartolomeus.
 Bertholdus archiep. Maguntinus 74, 3.
 Bertoldus abbas S. Crucis ord. Cist. doc. Patavien. 33.
 Bertoldus Ursinus praepositus Montifalconis 776, 1.
 Bertoldus thesaurarius eccl. Vulluggen? 603, 15.
 Berthold obrister schreiber des hertzog Friedrich von Osterreich 1124, 30; Berchtungus not. Friedrici ducis Austriae 1255, 25.
 Bertholt grave von Graifsbach 1100, 1106, 1231, 10, 1293, 10.
 Bertholdus, Bertholdus comes de Henneberg 172, 40, 171, 225, 30, 226, 1, 233, 10, 351, 352, 353, 390, 1, 709, 20, 1113, 1, 1114, 30, 1115, 30, 1116, 15, 1136, 10, 1142, 30, 1143, 1234, 30.
 Bertholdus comes de Katzenellenbogen 118, 15.
 Bertholt graf von Neyflen 1293, 10.
 Bertoldus de Biren dictus de Wunnenberch 1228, 10, 1230.
 Bertholt fruchsatz von Chullental 1293, 10.
 Bertolt vort von Slusungin 1235, 15.
 Bertholt von Gundoltingen d. n. 176, 20.
 Bertholt von Rodlingen 1231, 10, 1234, 10.
 Bertholt Rufe von Lambesheim ritter 336, 1.
 Bertholdus de Materstat 249, 15.
 Bertholt Patschin 1241, 1, 1232, 1.
 Bertholt Wurzer 1099, 10.
 Bertout conte de Venrosis 1098, 5.
 Bertardus Meli Bonaguidae de Carthana 852, 1.
 Bertardus Ranaldi syndicus Aretin 524, 1.
 Bertold de Podio carter 1166, 30.
 Bertolactu *v.* Bartolus.
 Bertoldum de Sabachinis not. Berganoni 607, 30.
 Bertolm, Binellus abe S. Romano p. s. o. Pappo 1271, 1, 1272, 25, 1273.
 Bertoldus Herman.
 Bertoldus Aratus imper. 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, Bentius Astartus.
 Bertoldus de La pagano domus de S. Antonio Mont. Med. 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170, 1171, 1172, 1173, 1174, 1175, 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1197, 1198, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1210, 1211, 1212, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233, 1234, 1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241, 1242, 1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273, 1274, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1294, 1295, 1296, 1297, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1328, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1380, 1381, 1382, 1383, 1384, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1390, 1391, 1392, 1393, 1394, 1395, 1396, 1397, 1398, 1399, 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1410, 1411, 1412, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426, 1427, 1428, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439, 1440, 1441, 1442, 1443, 1444, 1445, 1446, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1485, 1486, 1487, 1488, 1489, 1490, 1491, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1538, 1539, 1540, 1541, 1542, 1543, 1544, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1552, 1553, 1554, 1555, 1556, 1557, 1558, 1559, 1560, 1561, 1562, 1563, 1564, 1565, 1566, 1567, 1568, 1569, 1570, 1571, 1572, 1573, 1574, 1575, 1576, 1577, 1578, 1579, 1580, 1581, 1582, 1583, 1584, 1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1594, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1607, 1608, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, 1627, 1628, 1629, 1630, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635, 1636, 1637, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1647, 1648, 1649, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1656, 1657, 1658, 1659, 1660, 1661, 1662, 1663, 1664, 1665, 1666, 1667, 1668, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1691, 1692, 1693, 1694, 1695, 1696, 1697, 1698, 1699, 1700, 1701, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1711, 1712, 1713, 1714, 1715, 1716, 1717, 1718, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729, 1730, 1731, 1732, 1733, 1734, 1735, 1736, 1737, 1738, 1739, 1740, 1741, 1742, 1743, 1744, 1745, 1746, 1747, 1748, 1749, 1750, 1751, 1752, 1753, 1754, 1755, 1756, 1757, 1758, 1759, 1760, 1761, 1762, 1763, 1764, 1765, 1766, 1767, 1768, 1769, 1770, 1771, 1772, 1773, 1774, 1775, 1776, 1777, 1778, 1779, 1780, 1781, 1782, 1783, 1784, 1785, 1786, 1787, 1788, 1789, 1790, 1791, 1792, 1793, 1794, 1795, 1796, 1797, 1798, 1799, 1800, 1801, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1810, 1811, 1812, 1813, 1814, 1815, 1816, 1817, 1818, 1819, 1820, 1821, 1822, 1823, 1824, 1825, 1826, 1827, 1828, 1829, 1830, 1831, 1832, 1833, 1834, 1835, 1836, 1837, 1838, 1839, 1840, 1841, 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1849, 1850, 1851, 1852, 1853, 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860, 1861, 1862, 1863, 1864, 1865, 1866, 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1910, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930, 1931, 1932, 1933, 1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 2681, 2682, 2683, 2684, 2685, 2686, 2687, 2688, 2689, 2690, 2691, 2692, 2693, 2694, 2695, 2696, 2697, 2698, 2699, 2700, 2701, 2702, 2703, 2704, 2705, 2706, 2707, 2708, 2709, 2710, 2711, 2712, 2713, 2714, 2715, 2716, 2717, 2718, 2719, 2720, 2721, 2722, 2723, 2724, 2725, 2726, 2727, 2728, 2729, 2730, 2731, 2732, 2733, 2734, 2735, 2736, 2737, 2738, 2739, 2740, 2741, 2742, 2743, 2744, 2745, 2746, 2747, 2748, 2749, 2750, 2751, 2752, 2753, 2754, 2755, 2756, 2757, 2758, 2759, 2760, 2761, 2762, 2763, 2764, 2765, 2766, 2767, 2768, 2769, 2770, 2771, 2772, 2773, 2774, 2775, 2776, 2777, 2778, 2779, 2780, 2781, 2782, 2783, 2784, 2785, 2786, 2787, 2788, 2789, 2790, 2791, 2792, 2793, 2794, 2795, 2796, 2797, 2798, 2799, 2800, 2801, 2802, 2803, 2804, 2805, 2806, 2807, 2808, 2809, 2810, 2811, 2812, 2813, 2814, 2815, 2816, 2817, 2818, 2819, 2820, 2821, 2822, 2823, 2824, 2825, 2826, 2827, 2828, 2829, 2830, 2831, 2832, 2833, 2834, 2835, 2836, 2837, 2838, 2839, 2840, 2841, 2842, 2843, 2844, 2845, 2846, 2847, 2848, 2849, 2850, 2851, 2852, 2853, 2854, 2855, 2856, 2857, 2858, 2859, 2860, 2861, 2862, 2863, 2864, 2865, 2866, 2867, 2868, 2869, 2870, 2871, 2872, 2873, 2874, 2875, 2876, 2877, 2878, 2879, 2880, 2881, 2882, 2883, 2884, 2885, 2886, 2887, 2888, 2889, 2890, 2891, 2892, 2893, 2894, 2895, 2896, 2897, 2898, 2899, 2900, 2901, 2902, 2903, 2904, 2905, 2906, 2907, 2908, 2909, 2910, 2911, 2912, 2913, 2914, 2915, 2916, 2917, 2918, 2919, 2920, 2921, 2922, 2923, 2924, 2925, 2926, 2927, 2928, 2929, 2930, 2931, 2932, 2933, 2934, 2935, 2936, 2937, 2938, 2939, 2940, 2941, 2942, 2943, 2944, 2945, 2946, 2947, 2948, 2949, 2950, 2951, 2952, 2953, 2954, 2955, 2956, 2957, 2958, 2959, 2960, 2961, 2962, 2963, 2964, 2965, 2966, 2967, 2968, 2969, 2970, 2971, 2972, 2973, 2974, 2975, 2976, 2977, 2978, 2979, 2980, 2981, 2982, 2983, 2984, 2985, 2986, 2987, 2988, 2989, 2990, 2991, 2992, 2993, 2994, 2995, 2996, 2997, 2998, 2999, 3000, 3001, 3002, 3

- Bomesius de Pagamotis syndicus Veronae 508, 5.
- Bonbellus: Michael, Ubertus (Ober-tus).
- Bonconte, Boncontis: Bandutius. Petrus.
- de Bondelmontibus: Raynerius Marignani.
- Bondicus de Bononia 506, 1.
- Bondo Girardi not. 86.
- Bonfantini 1182, 40.
- Bonfantini: Glinuccii.
- de Bonfillazis domus v. S. Cassianus.
- Bonfranciscus Tatre not. 1296, 15.
- Bona *Faucigny* 733, 10; de Bona: Petrus.
- de Bonacolsis: Renaldus.
- de Bonacursi domus 497, 25. 498: de B., Bonacursi: Bartalus, Raynaldus.
- Bonacursius Guambacurta v. Girardus.
- Bonaccursus Sclafenatus 1272, 15.
- Bonafusius de Guasconio miles, Bonafus chevalier 1023, 25. 1276, 10.
- Bonagiunta Carincionis Lucan. 1497, 25.
- Bonaguidae v. Meli.
- Bonagure: Matheus.
- Bonaiuncta Deodati iudex de Cortona 852, 35.
- Bonaiuta de Cresce 1179, 40.
- Bonaiuti Chalgani notarii de Florentia: Naccius.
- Bonaiuti: Cursus.
- Bonapadius de Eccelo not. 1296, 15.
- Bonaventura: Girardus.
- Bonavilla *Faucigny* 733, 10.
- Bonavitae: Mucius.
- Buonconvento 1300, 25. 1302, 5.
- de Bonefatiis: Bernabo.
- Bonifacius I. papa 1316, 35.
- Bonifacius VIII. papa 8, 25. 32, 25. 80, 20. 83. 84. 86, 30. 90. 91. 95. 104, 1. 105, 10. 139, 10. 145, 25. 148, 25. 150, 25. (151). 152. 154, 30. 156, 40. 157, 20. 470. 471. 605. 606. 1085, 5. 1198, 5. 1200, 20. 1325, 20. 1383, 20; Bonifaciani cardinales 470, 25. 475, 15. mercator: Symon Gerardii nepos: Franciscus card. diacon. S. Mariae in Cosmedin.
- Bonifacius, Facius ep. Kyronen. (Keronen., Kyrien.) 1005. 1013, 25. 1438, 15. 1442, 15. 1444, 35.
- Bonifache notaire 1195, 25.
- Bonifacius de Lupis marchio Soraniae 325, 25.
- Bonifacius de Alice de Guaschis miles potestas Astensis 416, 15. 418, 30. 422, 40. 424, 40.
- Bonifatius potestas de Casali S. Evasii 408, 20.
- Bonifacius Buchaordei 1061.
- Bonifacius de Canossa syndicus Reginus 499, 30. 500, 10.
- Bonifacius de Casate Mediolanen. 631, 25.
- Bonifacius de Fara iurisperitus 314, 10. 1601, 20.
- Bonifatii de Jacani filius: Simon.
- Bonifacius de Orto 459. 460, 5.
- Bonifacius de Ravanis syndicus Reginus 499, 35. 500, 15.
- Bonifatius de Signa ambasiator Florent. 558, 25.
- Boniface varlet le cancelier (Heinrici ep. Tridentini) 1178, 45.
- Boninsegna Cenni syndicus Montis Campolesis 862, 20.
- Bonivini: Andreas.
- Bonixini: Nicolaus.
- Bonizlaw hertzog von Bretzla 1120, 30.
- Bonnecose: Godofroi.
- Bonomi Piscatoris: Iohannes.
- Bonomini v. Neri.
- Bononia, Boulongne *Bologna* 331, 10. 311, 20. 397, 5. 400. 555, 30. 558. 874, 10. 924, 35. 997, 40. 1015, 10. 1016. 1017. 1083, 10. 1298. 1299, 1. 1429, 20. 1431, 1. 1433. potestas: Iohannes de Brodariis; de B.: Bartholomeus de Vargniana. Bon-dicus, Dondedus de Tanceredis, Melancius, Guiradus de Albariis.
- Bononiae *Boulogne* comes 580, 40. 1082, 30; cf. *Bologne*.
- Bonsignore Orlandi de la Strada iudex et not. 861, 45.
- Bonsignoris, de Bonsignoribus, Bonis-signoribus, Bonsoribus, Bonsegnur: Nicolaus.
- Bonus Dini de Papaiano 867, 25.
- Boni Iohannis de Palestro filii: Iacobinus, Percevallus.
- Bonus praeco Aretin. 525, 30.
- Bonzanochus de Malecosis 1285, 40.
- Bopardia 12. 39, 40. 53, 15. 98, 25. 110, 25. 220, 10. 226, 25. 286, 35. 835, 15. 902, 30. 903. 920, 35; teloneum 12. 220, 10. 835, 35.
- Bopfingen 191, 20.
- Boppe von Eberstein 1129, 30.
- Boppenwiler 1102, 15.
- de Bordeaz, Bordeal, Bourdeal: Gerar.
- Borestauri v. Mini.
- de Bornodo: Zambellinus.
- de Borquen: Otto.
- de Borro: Iacobus.
- de Borsezello (Bachesello): Iacobus.
- de Borsier v. de Bursoto.
- de Bosco: Summa Ripa.
- de Bosco: Lancelotus.
- del Bosco damagiella 1118, 15. familiaris: Godofredus de Villeri.
- Boso Bosonis de Angubio prior (syndicus) Cortonae 747, 35.
- Boso: Iohannes.
- Bosus (Buosus) praepositus Aretinus 853, 15. 857, 15.
- de Bosto *Vasto* marchiones: Manfredus, Lancelotus.
- de Botafolle v. Batifolle.
- de Botendorf: Chunradus.
- de Botesellis: Franciscus.
- Botruntin. v. Butruntin.
- Bottae: Iacobus.
- Bouche ussier 1174, 25. 1187, 20.
- Boucheses v. Buches.
- Bourdeal v. Bordeaz.
- Bourgegnon garcon de le pannetrie madame 1171, 15.
- de Bovenbergh: Henry.
- Boverotti: Carminus.
- Bovis: Hugo.
- in Bozano teloneum 168.
- Brabantia, Bramancia 1116, 40. dux: Iohannes; de Br.: Godfridus dominus de Arshot; v. Lothoringia.
- Bratechius comes Neri syndicus Cortonae 851, 20.
- Brakele curtis 21, 15. 219, 30. 220, 5. 284, 25. 363, 15. 364, 20. 365. 367. 368, 1.
- de Bragis: Gerardinus, Rolandinus.
- de Brayda: Conradus.
- Bramancia v. Brabantia.
- de la Brancha: Petrus.
- Branchaleo fil. Barnabovis de Aurea de Ianna 762, 35. 761. 1028. 1029.
- Branchas v. Guillelmus de Rocha.
- Branchaczolus: Iohannes.
- de Branchenem v. de Blancquenain.
- Brandenburgen, Brandenborsches sil-ver 218, 1. marchiones: Heinrichus, Hermannus, Iohannes, Otto, Woldemarus; de Brandeborch: Iehan.
- Branta v. Brenta.
- Brembius fl. 564, 1.
- in Bren comes v. Saxoniae dux.
- de Breneser *Brunshorn*? : Gallar.
- Brenta. Branta fl. 1015. 1033, 40.
- Bresa. Bressia, Bressa v. Brixia.
- Brettonorium v. Bertenorium.
- Briandus archiep. Viennen. 913, 3. 1040, 40.
- Briilon 1228, 35. 1230.
- Briacen. archidiaconus: Alanus de Lambalia.
- de Briordo. Briort: Guillelmus.
- Brisacum, Brisach 236, 35. 360. 1111, 40. schultzeiss: Iacobus von Durinklein.
- Brisagum, Brizaghum *Brissago* 1149, 20; syndicus 1145, 20; cf. *Brixia-chum*.
- Brigaya, Brigowe, Brissigowe 232, 10. 233, 25. 1108, 15. 1109, 35; pacis conservatores 173, 15; silber-berge 1101. 1102, 1; kantgraf v. Habbere maregraf.
- Brixia, Brixien., Brissia, Bressia, Bressa, Brixo *Brescia* 320. 321. 328, 40. 508, 10. 510, 1. 521. 534, 20. 565, 15. 584, 10. 618. 622. 623. 648, 40.

- Caballatus, Caballatus: Anselmus, Rolandus, Guillelmus: Caballatus v. Novaria; cf. Cavalacius.
- de Cabilone: Iohannes dominus de Arlato.
- Cabilonis: Mons.
- de Cabollis (Zabulis): Armaninus.
- Cacelan v. Castellan.
- Cachianum *prope Florentiam* nomina bannitorum in Indicem non recepta 949, 5.
- in Kadano suppa 295, 10.
- Cadelhacum dioc. Burdegalen. 213, 35.
- S. Caeciliae Parmen. eccl. beneficium 1088, 20.
- S. Caeciliae eccl. Roman. card. presbiter: Wilhelmus.
- Caesar Augusta 79, 35.
- Caesarum arx 341, 30, 397, 15.
- Cagamostus: Doratus.
- de Cagiolo: Pierus Rovasii.
- de Cagno: Guido.
- Calabria 1426, 5. dux: Carolus.
- Calandrinus: Andreas.
- Calaritan. portus *Cagliari* 1445, 30.
- Calatravensis domus 152, 35.
- Calcaneus: Iacobus.
- de Calci, Calchi: Iacopus Vitalis, Iacobus.
- de Calcinarina: Guasehus.
- Calestanum castr. 1072, 20.
- Chalhous de Ebersdorf camerarius Austriae 36, 5.
- von Kaltental: Iohans.
- Calsi plebatus *prope Sontinum* 582, 40, 668, 5.
- Calsmunt castr. 75, 10.
- de Calvaroso: Iohannes.
- de Calvomonte ballivus 1250, 35.
- Camaldulen. ordo 385, 15.
- Cambia 1261, 35.
- Cambius de Sexto procurator in audientia 84, 30.
- Cameracen. civitas 254, 20; capitulum 253, 25; comitatus 252, 30, 253, 254, 20, 290, 35, 291; diocesis 1069, 5; ecclesia 291, 30; episcopus, episcopus 62, 5, 253, 25, episcopus: Philippus; canonicus: Galassus de comitibus de Mangone.
- de Camerino: Gentilis Berardi.
- de Kamerstein: Sifridus.
- de Camino: Biachinus, Rizardus Serravallis, Guecello.
- Camixanae comes: Isnardus.
- de Camollis: Guelmus.
- Canonica: Vallis.
- Canpagnollum feudum in villa Palacii dioc. Yporegien. 1420, 25.
- Campania 341, 30, 345, 5, 397, 15; de C.: de Biserna comes.
- de Campania *Champagne* v. de Hlins.
- Campi plebatus v. S. Donatus de Luciana.
- Campille *Campiglia Marittima* 1158, 15.
- de Campixio: Benevenutus.
- de Campo: Stefanus Genai.
- de Campo S. Petri: Guillelmus.
- de Campofloris: Franciscus de Ursinis card. diaconus.
- Campolesis: Montis.
- Campoli v. S. Maria: Campoli plebatus v. S. Angelus de Vecchio Abbatis.
- de Camporexano vicaria 905, 40.
- Campusdogius v. Roma.
- de Camulio: Nicolans.
- de Canali: Guido.
- Canapitium, Canaveis *Canavese* 331, 5, 534, 30 (Canavosa): comites et castellani 510, 40; comites et nobiles 1036, 45; communitates 979, 30; vicariatus 979, 35; vicarius v. Yporegia (Yvania).
- de Cancellario: Florentius Anthii; Cancellarius, de Cancellario: Iohannes.
- Cane, Canisgrandis de la Scala de Verona, vicarius Veronae et Vincentiae 529, 981, 1032, 1033, 1036, 35, iuges: Nychola.
- Canellum, Caneil 1034, 30; castrum 1034, 30, 1035, 30.
- Canobium 510, 30, 1149, 10; syndicus 1145, 5.
- de Canossa: Bonifacius.
- de Cantalupo: Arnaldus.
- Cantelmi: Iacobus.
- Canus: Henriens.
- Canutus: Iohannes.
- Capella Deltrana miles potestatis Cremonae 320, 15.
- de Capella: Petrus, Ulrichus.
- Capitole, Capitoliolum v. Roma.
- Capone: Gerardus.
- Cappiano 1077, 1.
- S. Caprasii de Agenno canonicus: Raymundus de Quereu.
- de Caprona: Andreas, Philippus, Guido.
- Capuae princeps: Robertus rex Siciliae.
- Chara Pasca: Iohannes.
- Carale *Carate? (Como)* 891, 30.
- Carbon: Jehan.
- Carbone, Carbonus de Cerchiis de Florentia 926, 35, 990, 35, 1023, 25.
- Carboneusis: Rigus.
- Carcassonen. dioc. clericens: Amelius de Beronia.
- Cardidone 1193, 35.
- Cardarium *ad lacum Cananum* 891, 30.
- Carfagnana v. Garfagnana.
- de Carina: Guillelmus.
- Carincionis: Bonaginita.
- Karinthiae ducatus, duces 53, 35, 111, 20, duces: Heinricus, Ludovicus, Meinhardus, Otto.
- Carium. Cher. Keir *Chieri* 510, 15, 534, 30, 976, 25, 1150, 35; Cleri 1146, 5; Querium 1036, 40; vicarius 807, 20, 979, 30, 1036, 40, vicarii: Manfredus marchio Salutiaram, Ugolinus ed Vieco; de Cario: Ubertinus.
- Carium *Pierre di Cairo* 496, 30.
- Karius procurator Gwidonis comitis Flandriae 42, 1.
- Karle: Merbot.
- von Karlebach: Steveneritter, Stevener edelknecht.
- Karlin *Scarlino* 1158, 15.
- de Carmagnolla: Iohanninus Laurentii.
- Carminianum castr. 1284, 10.
- de Carmino (i. e. Carmelo) fratres conventus Vercellarum 1147, 20.
- Carninus Boverotti syndicus S. Laurentii de Monte Faesulis 860, 35.
- Carniolae dominium 35, 25, 57, 15, 64, 35, 69, 5, 92, 40, 277, 40, 281; domini v. Austriae duces.
- Carnoten. dioc. 578, 45; de Carnoto comes v. Valesiae; Carn(oten.) canonicus: C. de Marell.
- de Caro: Manuel, Palmerius.
- Carolus Magnus imperator 80, 30, 82, 30, 89, 20, 146, 5, 149, 1, 155, 10, 209, 341, 344, 40, 345, 1, 396, 401, 15, 663, 35, 1210, 10, 1312, 1315, 10, 1318, 5, 1379, 30.
- Karolus comes Provinciae, I. rex Siciliae 412, 15, 991, 20, 1206, 35, 1363, 10, 1421, 1432, 30; vic. gen. in Tuscia 85, 35, 1363, 30.
- Karolus II. rex Siciliae 348, 5, 688, 689; 1363, 35; nomina procuratorum 689, 35, filius: Robertus.
- Karolus rex Ungariae 1120, 30.
- Karolus dux Calabriae, fil. Roberti regis Siciliae 470, 45, 471, 473, 738, 739, 740, 15, 775, 25, 780, 781, 5, 1084, 30, 1364, 10, 1423, 5.
- Karolus comes Valesii et Andegaven., frater Philippi regis Franciae 89, 15, 204, 45, 206, 30, 207, 25, 211, 35, 212, 35, 213, 45, 214, 10, 1425, 15; filia 72, 30.
- Karolus comes Andegaven., fil. Philippi regis Francorum 1198, 5, 1425, 15.
- Karolus fil. Guidonis de Battifolle comes Tusciae palatin. 1247, 15.
- Karolus de Flisco (Flosco) Ianneni, comes Lavaniae 445, 10, 534, 45, 683, 687, 45, 690, 35, 1112, 40; comes palat. et Lavaniae 1072, 1073, 15.
- Carpenae potestaria 1057, 25.
- Carpenetus: Nicola.
- Carpentorat. *Carpentras* 1205, 15, 1306, 20; dioc. 1205, 15, 1206, 45.
- de Carraria nomina dominorum in Indicem non recepta 1021, 45, 1022, 1; de C.: Cursus Rinucci.
- de Carreto marchio, marchiones 510, 30, 1036, 40, marchiones: Hugo, Manfredus, Oddo.

- Carinmannus de Savenogano 323, 10.
de Cartariis: Provestus.
- Cartusien. ordo 38, 15.
- Casale s. Evasii Emgrii, Casal
Casale Monferato 310, 30, 311
(s. Gervasi), 323, 3, 327, 1, 328, 20,
497, 30, 498, 40, 479, 3 (Casalia),
510, 20, 531, 3, 556, 13, 926, 1, 987, 3,
1000, 20, 1151, 3, Cazari, 1135, 30;
domus Iohannis de Casale 409, 20,
nomina civium 311, 40; nomina
syndicorum 408, 20; ecclesia:
S. Evasii (s. Vasi); index et
vicarius: Donatus de Mortario;
notarius: Iacobus Barnus; pote-
states: Bonifatius, Conradus de
S. Michelo, Filippus comes.
- Casale Maus *Casalmaggiore* 759, 20,
de Casanova: Guillelmus.
de Casate: Bonifatius.
- Casale nomina banntorum in In-
dicem non recepta 918.
8. Cascanus, Cascanus supra Floren-
tino (districtus Florentini), San
Chassan *San Casciano* 897, 3, 916,
3, 918, 1189, 1191, 10, 1192, 1193, 33,
1194, 1195, 1196, 10, 1197, 10; castra
871, 40, 872, 887, 30, 897, 10, 898, 30,
899, 30, 900, 902, 903, 908, 30,
921, 3, 931, 1, 2; *v. diem* castra
ante Florentiam; domus de Bon-
fillazis 916, 3.
8. Cascanus de Decimo 869; nomina
hominum in Indicem non recepta
869, syndicus: Manectus Bellagatti.
- Casinus Cenni de Monterinali 861, 27,
de Casello: Iohannes.
- Caxate 1061.
- Cassin: Minche.
- de Cassio: Iacobus.
- Castan de Tode 1187, 13.
- Castel v. Castrum.
- de Kastel, Castello: Conradus, Diet-
boldus (de Idegogeno), Waltherus.
- Castel de Puele v. Castrum Plebis.
- Castello Veniliarum electus: Lupus.
- Castellans Belloinus 1273, 3.
- Castellum, Castellum de Curo, Ter-
bolonen 1008.
- Castellanus de Guxano Mediolanen.
1063, 2, 1064.
- Castellano: Ortolanus.
- Castellum Civitas.
- Castellum villa Grevii v. S. Maria
de Petroso.
- Castellone: Bonifacius.
- Castellum v. Kastel.
- Castellum per A. 101, 127, 128, 37.
- Castellum v. Castellum, *Cella d'*
Castello 341, 20, 343, 3, 397, 3, 874.
Hugonis de Castro, v. Albertus.
Castellum de Castellum de
Castello Castellum Paganus Huius-
modi Castellum v. Castellum. Thibaudus
Castellum.
- Castellum de Castro (*in Sicilia*) 1445.
- Castel videtur esse *Castiglione della*
Pescata 1169, 13; v. Castillon.
- Castillon *Castiglione del Lago* 1187, 10.
- Castillon *Castiglione della Pescaia*
1158, 20, 1170, 1171, 1181, 35.
- de Castiglione, Castellione, Castignono:
Iohannes.
- de Castiglione Garlagnanae: Vante.
- Castionum *Castiglione d'Adda* 457,
458, 159, 10.
- Castonus, Crastonus, Casto, Castro-
nus de Turre archiep. Mediolanen.
433, 10, 437, 145, 10, 447, 20, 449,
450, 10, 459, 30, 460, 30, 462, 30, 464,
10, 465, 15, 482, 35, 483, 25, 484, 20,
488, 30, 489, 5, 493, 25, 494, 25 (tam-
quam Castronus de Turre), 499, 25
(Castro), 501, 30, 511, 5, 544, 1, 567,
20, 568, 30, 573, 629, 45, 1038, 1,
1305, 25, 1314, 1412, 1447, 30 (Castro);
consiliarius Heinrici VII. reg. Ro-
man., 412, 3; fratres eorumque pro-
genies, quorum nomina in Indicem
non recepta sunt 629, 47, 630.
- Castren. episcopus: Gregorius.
- de Castro: Castellum.
- de Castro: Analdus Balbus.
- de Castro Barcho: Albertus de Rovo-
lione.
- de Castro Maynardi: Conradus.
- de Castronovo: Petrus Guillelmi.
- Castel de l'Aigle en le conte de
Tode v. Menours freres.
- Castrum Florentinum, Castel Flo-
rentin 554, 30, 1191, 30; de Castro
Florentino: Pandolinus Searlatini.
- Castelfranco (*di sotto*) 1077, 1.
- Castel S. Iehan S. *Giovanni Val-
darno* 1188.
- Castrum Iohannis *Castrogiovanni*
(Sicilia) 1442, 25.
- Castrum novum *Castelnovello* 496, 35.
- Castrum novum bincae Aduae *Castel-
nuovo Bocca d'Adda* 456, 40.
- Castrum Novum dioc. Avinionen.
1046, 3.
- de Castel Paregnane: Novains.
- Castrum Plebis *Piera a Castello* 874,
30, 933, 3, 935, 936, 1166, 30 (Castel
de Puele); de Castro Plebis: Pe-
trus.
- Casale 1194, 10.
- Cavenagium castr. 1289, 10.
- Cavolaum 1294, 25.
- de Cavago: Conradus.
- Cavari v. Casale.
- Cathalonem, Cathalens archidiaconus:
Petrus de Batillaco.
- de Cathalho: Maphius.
- Catania 1445, 3.
- Catana: Iugo.
- S. Katherine monasterium ord. S.
Clarae Iunae 1084, 1.
- Catus, Romanus, *cf. Cazus*.
- Caturen. clericus: Bernardus de
Gotrico not.; sacrista: Guillel-
mus Accursi.
- Caturen. dioc.: S. Speria.
- Catusius: Albertinus.
- Katzenlinbogen, Cazelenemboche,
Catzelemboge, Cazeleneboche castr.
836, comites: Berchtoldus, Eber-
hardus, Ditardus (Thitardus).
- Kaufburen officium 708, 35.
- Cauresanum v. Cravesanum.
- Cavalaecus, de Cavaliciis: Fulchinus;
cf. Caballatus.
- Cavaleaboves 759, 20; de Cavalca-
lobus: Guillelmus.
- Cavalerium, Cabalerium Maius *Ca-
vallermaggiore* 1034, 30, 1035, 20.
- Cavallium, Cavalerius: Anthonius.
- Cavanatium, Cavenagium curtis 457,
30, 45, 458.
- Cawerschimi in Berno 833.
- Kawercini advocatiae Eberhardi de
Burgelon 924.
- Cazolini: Aycardus, Petrus.
- Cazolinorum civium Albinganen.
nomina in Indicem non recepta
595, procurator: Antonius Uber-
tus de Zueharolio.
- Kazwile curia 246, 1.
- Cazzus: Antonius; *cf. Catus*.
- Ceechus fil. Angeli Blance 748, 30.
- Ceechus Folchi syndicus S. Martini
de Valle 868, 30.
- Cheke varlet de Gachin de Machan
1170, 30.
- Keyenberch 215, 35, 248, 20, 270, 35,
732, 15.
- de Kevernburg: Guntherus I, Gun-
therus II.
- Keir v. Carium.
- Keysersberg 332, 20.
- Keisten prope Rinvelden 1253, 1254,
1259, 5.
- von Kelking: Otto.
- Celestinus III. papa 605, 30, 606, 10.
- Cella Ratolfi 71, 15.
- de Cella: Hugo.
- Celle claustra ord. Praemonstr.
prope Herlipolim 1405, 1.
- Collae prope Saonan 1061, 40.
- de Cellanova: Petrus.
- Celle Constancien. dyoc. 68, 5.
- Celle villa prope Dietfurt 648, 1.
- Keller: Conradus.
- Kelonus (de le ensine) 1162, 20.
- S. Celsi abbas Mediolanen. 630, 25.
- Celtane castrum 220.
- Kenniz, Kammiez 2, 10, 17, 1116, 35,
magister civium: Cunradus.
- de Ceneis: Balducius Frederici.
- Ceneour: Hinricus.
- Cenes villa Cazolinorum 596, 1.
- Ceneten., Ganeda *Cineda* 510, 35;
districtus 1291, 25, comes: Gue-
cello de Camino.

- Cenni: Boninsegna, Casinus, Mangeron.
 Cennus de Gralliano 905, 15.
 Cepulla: Georgius.
 de Cerehiis, Cirkes, Sirkes: Carbone, Iohannes (Iehan, Gianus), Torigianus.
 de Kereche armiger: Sandrinus.
 Ceretti (*Lomellina*) 496, 25.
 Kerpen probstei 127, 5.
 Cervia castr. 1252, 25. 1410, 5.
 Ceus, Cheus Giuochi (luqui) miles Pisan. 844, 847, 35.
 Chaalons v. Cathalanum.
 Chablasien. et Gebenen. balivus 252, 10; Chablasii et Vallis Augustae dux v. Sabaudiae comes.
 Chalgani v. Bonaiuti.
 Chalop: Gaufridus Enguelor.
 Chamberi 1150; praeceptor v. S. Antonii; de Chamberi: Petrus de Herbesio, Vivianus Veilleti.
 de Chamdeya: Hugo.
 la Chambre 1150, 20.
 de Charmes: Odtes.
 de la Chasenges: Willeame.
 Chassagniae: Guillaume.
 de Chattenay: Hugue.
 Cher v. Carium.
 Chetorius: Georius.
 Chianti vallis 877, 15; nomina locorum in Indicem non recepta 877.
 de Chyni comites v. Lossen.
 Chinon 209, 45.
 Chirici: Iohannes.
 de Cholay: Humbers.
 Churich v. Thuregum.
 Ciapparonis v. Orlandi.
 Cibo Cibo synd. Ianuae 526, 10.
 de Kyburg, Quiboure comitatus 57, 40; comites v. Habsburg.
 Ciccolus Ribaldi Tudertin. 1070.
 Chiccolus, Quiolerus: Pellarius, Pucceus.
 Ciccus mag. de Imola 591, 35.
 Cicilia v. Sicilia.
 de Cicon: Odte.
 Cierelle corier 1166, 30.
 de Kienberg: Iacobus.
 Ciguongna: Andriolus.
 Cil castr. 1418; comitatus 1418.
 de Kyl: Iohannes.
 Kilchein *Kirchen* 1259, 20.
 Cinellus Nuccii syndicus Ciparelli 870, 40.
 Cininus: Iohannes.
 de la Cinte: Contuce.
 Cinthio de Urbe can. Parisien. 260, 30.
 Cintorii plebatus v. Milazzanum.
 Cionus, Cione Bellaste (de Bellastis) de Pistorio iudex. officialis in Mediolano ad recuper. iura imp. 1145, 25. 1420, 1. 1421.
 Cionis: Baldinus, Ranerius.
 Ciparellum castrum 870; nomina hominum in Indicem non recepta 870, 35. 871; nomina banntitorum in Indicem non recepta 949, 47; syndici: Cinellus Nuccii, Nerus Lemli.
 Cipriani: Lambertus.
 Cyprianus ep. Pergamen. 493, 27. 565.
 Kirchein 191, 20. 192, 10.
 Kircherinc: Bernardus.
 Kirchjerg castr. 599, 30. 1227, 10; comites: Chumradus (I), Chumradus (II).
 S. Cyriaci eccl. Rom. card. presbiter: Stephanus.
 de Cyriaco: Anthonius Cavallus.
 de Cirkes v. Cerehiis.
 de Cixero: Guilotrus Iohannis.
 Kisteln: Kune.
 Cystercien ordo, regula 152, 37. 385, 15. 794, 25. 922, 20. 923, 984, 30; monasteria: Bangarten, Brunnebach, S. Crucis dioc. Patavien., Halsbrunne, S. Salvatoris de Monte Amiato, Ubenhusen, Vallis Uterina, Waldsa-sen, Wettingen; abbas: Villarian.; fratres: Odoardus, Philippus, Diether der Rude.
 Cistercién. ordo per Aquilegen. prov. 544.
 Cistercién. ordo de Austria 198, 1.
 Cistercién. ordo de Bavaria 198, 1.
 Cistercién. ordo per Mediolanen. prov. 544.
 Cisterna castr. 1006, 10.
 Citadinus Moronus monetarius Mediolanen. 671, 5.
 Civitas Castelli v. Castellum.
 Civiteveiche, Civetavegia 1169, 30. 1430, 1.
 de Clairiaco, Clariaco: Grato, Guichardus.
 de Clamassi v. de Clementi.
 S. Clarae monast. in Ezzelingen 643, 35.
 S. Clarae ordinis monasteria: S. Apollinaris Mediolanen., S. Katerinae launen.
 Claraschum 1034, 1453.
 de Clariaco v. Clairiaco.
 Clarii: Fortis.
 Claramonten. canonici: Iohannes Forgeti; comes: Robertus; de Cl.: Ludovicus, Petrus.
 de Claramonte eccl. dioc. Lölöyen, rector: Reymundus de Rocosello.
 S. Claudi de Fraximero monast. dioc. Mutinen. abbas: Francischus.
 de Clavate monast. dioc. Mediolanen. abbas: Bartholomeus.
 Clavery. Clavarum *Clavari* 1151, 40. 1162, 10. 1163, 17; potestaria 1057, 20; de Clavaro: Iohannes Malabeto.
 Clemens IV. papa 112, 10. 1325, 20.
 Clemens V. papa 171, 3. 210, 20. 212, 10. 213, 40. 228, 10. 255, 1. 256, 25. 257, 2. 261, 10. 263, 35. 266, 1. 267, 268. 269. 275, 17. 290, 10. 291, 17. 307, 30. 308, 35. 310. 342, 10. 343—346. 376, 30. 379, 20. 382, 30. 384, 15. 395, 30. 396, 17. 427, 5. 433, 5. 442, 35. 445, 27. 453. 455, 5. 461, 35. 465, 40. 466, 30. 468—474. 475, 25. 500, 3. 512, 25. 515. 525, 25. 535, 15. 537, 30. 542, 1. 644, 17. 545, 5. 550, 5. 551, 10. 552—558. 559, 1. 560, 25. 567, 10. 568. 569. 571. 575, 10. 576, 20. 577, 30. 581, 20. 582, 7. 601—606. 607, 15. 612, 5. 613, 35. 616—621. 629, 40. 658, 5. 663, 30. 667. 679, 45. 681, 20. 682, 20. 693, 30. 696, 10. 705, 15. 706, 25. 711, 25. 714, 20. 715, 20. 710, 1. 746, 10. 747, 30. 755, 35. 763, 15. 769, 20. 771, 25. 774, 30. 775, 1. 776. 777, 10. 788, 10. 789, 20. 790, 30. 791, 17. 792, 10. 796, 20. 797. 798, 27. 803. 804, 35. 808, 5. 809, 20. 810. 811, 15. 819, 1. 824, 1. 842. 843. 844. 847, 17. 848. 849. 851, 17. 857, 1. 952, 10. 979, 10. 983. 993, 10. 1045, 5. 1046, 17. 1047. 1049—52. 1163, 25. 1165, 5. 1172, 10. 1201, 10. 1202. 1205, 30. 1317, 25. 1318, 1. 1411, 15; notare de pape v. Pandolfus de Sabellis; palatium papae v. Praedicatorum domus Avinionen.; capellanorum nomina 260, 30; coriers le pape 1188, 15; magistrorum hostiariorum nomina 260, 30; camerarius: Bertrandus ep. Albien.; card. presb. 88. Iohannis et Pauli; camerae clerici: Iohannes de Regio, Oddo de Sarnimeto; capellani: Hugo Geradli, Iohannes de Molans, Robertus el. Silermitan., Symon de Marvilla; Legati: Arnaldus card. ep. Sabinen., Thomas card. presb. S. Sabinae; nepotes: Arnaldus de Pelagrua, Raymundus card. diac. S. Mariae Novae; nuntii: Armandus de Bellovisa, Iohannes Peregrini; vicarius generalis in spiritualibus in Roma: I-nardus archiep. Theban.
 de Clementi, Clamassi *Clemancy, Kuntzig*; Iohannes (Johan).
 Clementia de Oseler abbatissa Romarichmontis 186, 35. 187, 15.
 az Clenkes: Iohan.
 Cleri v. Carium.
 Clerici: Philippus.
 de Clermont: Iehan v. de Lucdelmonte.
 de Cleve comes 110, 15; comites: Otto, Theobertus; de Cleven: Luyvo comes de Hilkerode.
 de Chlingenberg dominus 1278, 40; de Chl.: Albertus, Ulrichs.
 von Klingenowe: Vinclin der Jude.
 Clivassium *Clivasso* 1271, 15. 1272, 5.
 le Clukier: Egidius.
 de Clote: Iohane.
 Cluniacen. ordo 385, 15.
 Cluniacen. ordo per Aquilegen. prov. 544.
 Cluniacen. ordo per Mediolanen. prov. 544.
 Clusina, Clusium *Clusè* 871, 5. 933, 10. 935. 936, 10.

- Clusin. dioc. monasterium: S. Salvatoris de Monte Amiato.
- Clusa (*Allosis*) 321, 40. 322, 25; *cf.* Lessense.
- Cuntzilshem 217, 1. 219, 5.
- Kober: Peter.
- Kochem castrum 19. 221, 1.
- de Coconato: Vycas, Guydo.
- Coctunum *Cologno* 457, 10. 458, 459, 10.
- Codagnellus, de Codagnellis: Ambrosius, Ansermus.
- de Codasino: Iacobinus.
- de Codebovibus familia Papien. 626, 1.
- Codecasa: Aymericus.
- de Codio: Albertus.
- Cofinectus *v.* Goffinectus.
- Kogenheim 611, 10.
- Kokar varlet mons. de Liege 1179, 20.
- Cola Tomasii Pisanus 916, 25.
- Colar de Novion chevalier 1278, 5.
- Colardus clericus Guidonis de Flandria, Colar armoier 1146, 1. 1147, 25. 1180, 10. 1181, 5.
- von Koldiz: Henrich der junge.
- Cholicae: Petra.
- de Colicelo: Bernardus.
- Colin Leuve waiter 1167, 45.
- Colin messenger 1162, 10.
- Colle vallis Elsar 874, 20. 933, 35. 935, 396. 1166, 10. 1194, 30; de Colle: Donatelle, Titius (Ticinus, Tyzo).
- Colle Brinachium 1066, 10.
- Collegaruli castr. (*S. Monito*) 1066, 20.
- Collepetroso *v.* S. Michael.
- Collina porta *v.* Ricca.
- Collionum familiae Pergamen. nomina in Indicem non recepta 566.
- Colliseum, Colosse *v.* Roma.
- Collonium castr. 1289, 15.
- Collus: Phertus.
- Colne in Belheim 1128, 15. 1129.
- Colognaci dominus *v.* Sabaudiae comes.
- Colonia 18, 3. 19, 5. 21, 35. 22, 23. 21, 5. 42, 5. 97, 35. 98, 5. 100. 101. 105, 11. 106. 107. 108, 25. 110, 10. 121. 122, 10. 123. 124. 127. 129—132. 133, 1. 221. 222, 15. 234. 235. 237, 15. 239. 240, 20. 241, 35. 287, 30. 290, 30. 291, 5. 292, 30. 293, 25. 294, 1. 676, 5. 769, 15. 1268, 35; castra prope 1100, 5. 1101, 10; S. Mariae ad gradus praepositi domus 18, 35; palatium archiepiscopi 133, 1; archiepiscopi ducis Westphaliae 76, 10; burggraschaf 127, 1; nomina civium 124, 5. 133, 5; curiae officialis 47; denarii 73, 20. 159, 15. 1091; diocesis 22, 15. 286, 20. 1201, 15; ecclesia, archiepiscopi 11, 10. 20. 21. 77. 109, 15. 110, 15. 123, 30. 124, 10. 127, 1. 219. 220. 221. 213, 1. 281—286. 361—367. 368, 1. 370, 20. 371, 5. 712—1201. 1228, 10. 1231, 5. 1299. 1300, 10. 839, moneta 220, 20.
- pondus 98, 5. ecclesiae: S. Andrae, S. Mariae ad Gradus; advocatus: Gerardus; archidiaconus: Henricus praepos. Bunen.; archiepiscopi: Adolfus, Henricus, Sifridus, Wichboldus; canonicus: Ludolf (Rudolfus) von der Dycke; clericus: Arnoldus de Puteo; decanus: Ernestus; praepositi: Henricus; de Colonia: Henricus; *v.* Iudaei.
- de Colubiano, Colobiano: Iohannus, Symon.
- Columbaria, Colmaria 236, 15. 254, 30. 289. 334, 20. 360, 15. 359. 390. 391, 1. 392. 736, 35. 1109, 10; nomina civium in Indicem non recepta 358, 30—40; scilicet 901, 5.
- Columbinus Burgen. not. Bobien. 508, 20.
- Columnenses, Columnenses 780. 1085, 5. 1193, 40. 1195, 30. 1364, 35. 1432; Columnenses cardinales 602, 40. 605, 15; de Columna: Iacobus card. diac., Iehan, Iordanus, Petrus card. diac., Sarre (Xarra), Stephanus.
- Comae, Comum *v.* Cumae.
- Commollus Biffus domicellus abbas S. Ambrosii Mediolanen. 572, 25.
- Compagni iudicis filius: Fede.
- Compagni: Dese.
- Complanum castr. 1283, 45.
- Conardus, Cuenar de Lonci (Loncins) 1147, 35. 1162, 35. 1186, 1.
- de Confanoneriis domini 995, 10.
- Confica *v.* Massa.
- Confluentia 100, 40. 108, 35. 110, 25. 241, 15. 243. 528, 15. 1245, 15. 1247, 10; moneta 1246, 5.
- de Congareza, Congarezio: Iohannes.
- Conne *v.* Cuno.
- Conradus *v.* Cunradus.
- Constancia filia Elianae de Carreto 1058.
- Constantia, Costentz 52, 40. 108, 25. 162, 25. 175, 20. 185, 15. 252, 15. 253, 1. 255, 35. 270, 5. 529, 5. 626, 20. 667, 10. 730, 5. 924, 1. 1136, 35. 1137, 5. 1141, 30. 1291, 5; bischum 1291, 15; diocesis 185, 15; munse 1269, 30; pondus, gewäge 1123, 20. 1124, 1. 1291, 5. canonici: Albertus de Castello, Hermannus de Stoka, Ulrich de Rammescho; episcopi: Gerhardus, Henricus; praepositi: Cunradus; vogt: Eberhart von Bugelon; *v.* Iudaei; Constant. dioc. monasteria: Angiae Maioris, S. Galli.
- Costance: Iehan.
- Constantinopolitan. imperium, imperator 209, 10. 214, 1. 1370. 1379, 25. imperatores: Constantinus, Leo.
- Constantinus imperator Constantinopolitan. 311. 341, 10. 345, 1. 396. 473, 1. 809, 10. 891, 5. 1210, 10. 1312, 35. 1315. 1318, 5. 1330, 25. 1332, 25. 1379, 20.
- Contadinus de Petro monetarius 671, 20.
- Contaguyeti dominus: Guillelmus de Turnon.
- Conte comes de Heio (d'Ylice) 932, 35. 950, 40. 1188, 25.
- Continus de la Ture iurisperitus 314. 462, 45.
- de Contecor: Aniser.
- Contuce de la Cinte 1193, 35.
- Conversus: Philippus.
- Koppins sun: Abergolte der Jude.
- Corbolini: Mons.
- Corbolium 475, 30.
- Cornaianum Bertarum 456, 40.
- de Cornaut: Mice.
- Cornet, Cornete *Corneto* 874, 5. 1170, 20. 1171. 1181, 45. 1182, 15. 1193, 40.
- de Cornia, Cornuo: Bernardus.
- de Corrigia: Glibertus.
- Corse maistre des tentes 1169. 1180, 30.
- Corsette maçon 1173, 15.
- Corsica 385, 5. 614, 1.
- de Corsio: Lanfrancus.
- de Cortesellis, Corticellis: Lanca.
- Cortona, Cortonium, Courtonne 747. 748. 851. 852. 874, 25. 1056. 1070, 15. 1164, 35. 1179, 40. 1184, 35. 1187, 40. 1191, 10; nomina civium 852, 35; denarii. Cortenois 1056, 10. 1158, 25; nomina notariorum 851, 82; nomina syndicorum 851, 20. freres: S. Augustin; prior (syndicus): Boso Bosonis; vicepotestas: Andreas de Assisio; de C.: Guillelmus Benvenuti.
- Corvariae potestaria 1029, 5. 1056, 20. 1057. potestates: Iacobus de Cassio, Bernabos de Mari; de C.: Franciscus Paonensis.
- Corvilianum 1453, 25.
- Corvum 963, 30. 1029, 35.
- de Courtray, Corteye: Iehan (Iohane).
- von Koverin: Robin.
- Cracovia, Krakowe 1121, 10; duces *v.* Boemiae reges.
- Crafft de Griffenstein 166.
- Krafft de Hohenloch 1137, 30.
- Crafft: Rudolfus.
- Craith: Thibaut.
- Cramone *v.* Cremona.
- Cranich: Franke.
- Cranigsperg castr. 296.
- Crastronus *v.* Castonus.
- Cravesanae, de Crevisana, Cauresano marchio, marchiones 510, 30. 1036, 10. marchiones: Franciscus, Fredericus.
- Creynbach 246, 1.
- Crema 317. 318, 1. 328, 20. 383, 25. 507, 25. 510, 5. 515. 516. 534, 35. 538, 25. 539. 540, 25. 976, 25. 977, 30. 1001, 15. 1064. 1147, 45. 1149, 20; nomina civium 317, 30. domus: Praedicatorum; potestas: Ensel-

- mus de Andelaxiis; syndici: Paeinus Ardengus, Pedrobonus Cusatus, Guido Trisatus; vicarius: Ottolinus de Sorisina; de Crema: Iacobus de Gandino, Iohannes.
- de Cremonate: Guasparus Rampoldus.
- Cremona, Cremonen. 318, 30, 320, 328 (Cramone). 383, 30, 387, 25, 490, 491, 492, 493, 508, 15, 510, 5, 534, 20, 538, 25, 539, 540, 564, 35, 565, 30, 566, 577, 20, 582, 10, 584, 590, 594, 623, 1, 654, 15, 655, 5, 669, 10, 698, 35, 700, 35, 702, 759, 973, 1, 987, 1, 994, 35, 995, 997, 45, 1000, 30, 1032, 15, 1146, 15, 1148, 1149, 30, 1151, 1152, 1274, 1275, 1284, 20, 1429, 20, 1435, 30; palatium maius 591, 35, 593, 25, 594, 5; porta Ariberti 593, 1; porta S. Laurentii 592, 40; porta Natalis 592, 45; porta Pertusii 593, 5; nomina civium bannitorum in Indicem non recepta 592, 593; districtus 759, 20; episcopatus 1001, 30, 1063, 15; vicarius 1146, 20, monasterium: S. Laurentii; capitaneus: Raynerus de Orgolossis; dictator: Francischinus de Piseriis not.; notarii: Fredericus de Advocatis, Iohanninus de Nasellis; potestates: Petrus de Lavilaca, Raynerius Marignani de Bondelmontibus; syndici: Francischinus Primus, Fredericus de Archidiaconis, Iohanninus de Stannatis, Ribaldus de Avenariis; vicarius: Francisus marchio de Caresano; de Cr.: Iacominus de Ronco, Michelinus de Azanello, Nicholas Mathei de Dofino, Paxius, Guillelmus de Cavalcabobus; Cremonen. dioc.: Soncinum castrum.
- de Cremonti v. Manfredus de Claramonte.
- Cremse 1403, 20.
- Chrenchingen, Krenkingen dioc. Constantien. 68, 5, 71, 30, advocatus: Iohannes.
- Creoule *Groules*, *Gronsfeld* mosser chevalier 1277, 40.
- de Cresce: Bonaiuta.
- Crescentii castellum v. Roma.
- Crescinius de Ladenate fil. Venturae not. Mediolan. 572, 30.
- de Crespiactica: Andreas.
- Cressonus Crivellus Mediolanen. 631, 25, 668, 20.
- Crevisana v. Cravesana.
- de Christianis: Anselmus Codagnellus.
- Cristianus Spinula 1058, 40.
- S. Cristina de Montespertuli 858, 30.
- Crivellus: Cressonus, Lodovicus, Villanus.
- Cronenberg dioc. Argentinen. 232, 15, 233, 30.
- Kropf tegan ze Auspurch 1231, 30, 1232, 20.
- de Cruce: Arrigus; v. Iohannes de Dyst; v. Curte.
- Crucegant corier roy de Behagne 1167, 25.
- Cruceake 5, 20.
- S. Cruis *Simau* monast. in Ezzelingen ord. Praed. 643, 35.
- S. Cruis ord. Cist. dioc. Patavien. abbas: Bertoldus.
- Crusen castrum *Creusen* 96, 20.
- de Crusedal abbatisa 889, 25.
- Cu. magister ord. Praemonstr. in Myroldis 1270, 10.
- Chnba theloneum 722, 15.
- de Cuchinario: Guido.
- Cuenar v. Conardus.
- Cuianum *ad lacum Cumanum* 891.
- Cuiardus v. Guitardus.
- de Kuk, Kuyc dominus 110, 20; dominus: Iohannes.
- Cuk d'Areche 1185, 40.
- de Culcerellis: Albertus Salvabeni.
- von Chullental truchsætz: Berhtolt.
- Cumae, Cumum, Comum, Come *Como* 328, 5, 383, 25, 387, 25, 479, 15, 508, 1(?) , 509, 45, 535, 1, 895, 10, 976, 25, 978, 980, 25, 1001, 25, 1011, 40, 1032, 30, 1033, 20, 1081, 35, 1145, 15, 1146, 20, 1148, 10, 1429, 15; nomina civium in Indicem non recepta 892, 30; episcopus 977, 40, 1145, 15; regalia regis 495, 1; vicarii: 979, 30, 1146, 20, episcopus: Leo; iudex caesarum palatii: Sigebaldus de Gabbis; iurisperitus: Galeazus de Pyro; notarius palatii: Iohanninus de Bomazo; not. et scriba palatii: Mafolus Rampaldus; notarii: Frederigolus de Vaga, Menasius de Sallegio; scriba: Petrus de Bargo; vicarii: Facinus de Amberia, Iohannes Torinus; vicar. generalis regis: Gualterius de Curte; vicedominus: Lancolotus; de C.: Babo de Pigois, Ruscha de Lucinis, Tachius de Lavezariis, Gualbrinus de Lavezariis, Guido de Cagno; Cumannus, Cumarum lacus 890, 20, 1011, 20, Cuneum 1034.
- Kunigesboum prope Lurtzewilre 159, 15.
- Kunigesforst 840, 25, custos: Iungo de Dyejurg; mag. forestarius: Wigandus de Buches.
- Kungeshof v. Valendir.
- Kunitz 394.
- Cun- Chun- Cuen- Cou- Cor-**
- Chunmannus decanus SS. Symonis et Iudae Gozlarien. 1240, 5.
- Conne notaire de le cancellerie 1183, 5.
- Cuno miles de Zezzinchen 246, 35.
- Kün von Bergheim 1107, 30.
- Cuno von Butenheim 103, 30.
- Cuno von Geispolzheim 103, 30.
- Kune Kisteln von Wachenheim 335, 15.
- Coradinus de Caçago not. 1274, 40.
- Corradinus de Ochis not. Brixien. 660, 20.
- Corradus (IV. rex Roman.) 991, 20, 992, 1.
- Conradinus 157, 10, 158, 15; Corradinus de Alania 1363, 1364, 30, 1365, 1.
- Conradinus marchio Malaspine vicarius Bobii 905, 5, 1257, 5, 1449, 20, 1450, 5.
- Curradollus de Roncheto Veneris 1285, 45.
- Chunradus archiep. Salzburgen. 35, 40, 136, 137, 138, 168, 40, 182, 215, 5, 767, 15, 1233, 1265, 20, 1266, 30, 1407.
- Chunradus ep. Argentinen. 18, 15.
- Chunradus ep. Eysteten. 44, 40.
- Chunradus ep. Ratisponen. 138, 20, 768, 35.
- Chunradus praepos. Constantien. 304, 40.
- Chunradus de Lorich praepos. Werden. 95, 35, 127, 5.
- Chunrat techent ze Eystet 1230, 30.
- Conradus nepos Syfridi ep. Curien. 310, 10, 311, 40.
- Conradus fil. Cunradi de Wilgothein militis cler. dioc. Basilien. 888.
- Conradus frater 889, 20.
- Cunrat von Gundolfingen 177, 1; cf. *etiam* Gandolinus.
- Conradus de Iordano not. 1444, 45.
- Conradus Malabayla not. 429, 35.
- Cunrat herzog von Tecke 1092.
- Chunradus (I.) comes de Chirchberch 599, 30.
- Chunradus (II.) comes de Chirchberch 599, 30.
- Chunrat grave von Flugelowe 1111, 35.
- Chunradus comes Irsutus 35, 45, 118, 25.
- Cunrat grave von Landowe 1092, 30.
- Chunradus comes de Ötingen 648, 30, 1111, 1112, 1, 1231.
- Chunrat grave von Schaelkingen 1233, 20.
- Conradus comes Silvester 118, 25.
- Conradus comes de Vohingen 628, 1.
- Conradus de Buzzenang 304, 40, 1095, 5; hofrihter kunges Albrehtes 1095, 30, 1100, 1102, 25.
- Chunradus de Hohenloch 1137, 30, 1138, 25.
- Cunrat de Kirchperk hofrihter kunges Heinrichs 1108, 30.
- Cunrat von Lichtenberk 1095, 5.
- Cunrat von Sals-berk 1106, 1129.
- Conradus de Tengen 737, 15, 1290, 30, 1291, 15.
- Conradus dominus de Tenenberg (Toneburg) 217, 15, 1094.
- Conradus 1) de Winsperg senior 182, 40, 191, 15, 192, 393, 10, 917, 1137, 30; advocatus provincialis

- 628, 1. 719 — 751. filius: Conradus II.
- Conradus (II) de Winsperg fil. Conradi senioris 719, 750, 45. 751. 917.
- Conrat marschalk von Besenkein 175, 25.
- Conradus de Leunberc miles camerarius Alberti ducis 93.
- Conrat de Pilleterre 1193, 35.
- Conrat von Ramschwag 1095, 5.
- Conradus de Ryeder miles 225, 30.
- Conrat von Tegervelt 282, 1.
- Conrat sun des Iacob Slaffer edelku. 331, 30. 335, 45.
- Conradus armiger de Cutenheim 1244.
- Conradus de Alsveld 735, 25.
- Conradus de Botendorf 138, 25.
- Conradus de Castello 1418, 10.
- Conrat von Ellingen 1109, 20.
- Conrat von Gnotstat 1107, 10.
- Conrat von Hesseburg 1235, 15.
- Conrat von Laufenburg 335, 45.
- Conrat von Meienheim 1097.
- Conrat von Niperk hern Warmundes sun 1099, 10.
- Conradus de Ruchshein 1256, 1.
- Conrat der Schaler gen. Rumlher 1108, 1. 1109, 20. 1110, 20: meister von Basile 101, 20.
- Conradus mag. civium in Kenmiez 17, 5.
- Conrat von Nassenfels vitzum bischof Philippes von Eysteten 1112, 10.
- Conradus Stromeier forestarius 360, 25.
- Conrat schultheis von Nurenberk 1095, 30.
- Conrat Diterich von Friburk 1109, 20. 1110, 25.
- Conradus Voser 677, 30.
- Conrat Heinrich Reinboten sun 1099.
- Conradus Hoelin 735, 25.
- Conradus Keller 245, 20. 246, 10. 247, 30.
- Conrat Lepfeler 1099.
- Conrat Meinhart von Ditsenheim 335, 45.
- Conrat Minner 1231, 5.
- Conradus Monachus de Basilea 90, 91, 90, 95, 1.
- Conrat Munch von S. Martin 1108, 1.
- Conrat Pnegrave 1231, 5.
- Conrat Rostuscher von Rotenburk 1197, 5.
- Conrat der Schaler von Benken 1108, 1. 1112, 17.
- Conrat Elentaler 1231, 5.
- Conrat Zuberkeimer 1099.
- Conradus de Lindowe 249, 1.
- Conradus de Sundan I. 249, 1.
- Conradus de Sundan II. 249, 1.
- Conradus von Wyndmich. 250, 1.
- Conradus de Antropia 1351, 5.
- Conradus fil. Francisci marchio Malaspinæ 901. 1086, 30. 1449. 1450: nomina fratrum in Indicem non recepta 304, 25.
- Conradus Spinulae admirallius Roberti regis Siciliae 1030.
- Conradus de S. Michaelis potestas Casalis S. Gervasii 311.
- Conradus de Aquaviva miles consiliarius regis Siciliae 715, 25.
- Conradus Anriac, de Auria 683. 685, 25. 687, 45. 690, 35. 694, 35. 1030, 30. 1031. 1431, 45.
- Conradus de Brayda de Alba 1061.
- Conradus de Castro Maynardi nuntius Frederici regis Trinacriae 1364.
- Conrat Lantlie ambaxeur le roy Seizille 1162, 35.
- Conradus fil. Trinquerii de Buedio 459. 460, 5.
- Conradus orator Lucani communis 555, 5.
- Conradus ostiarius Heinrici VII. imperatoris 903, 30.
- Conrat varlet l'amonier le roy 1151, 1.
- Conzelman von Elm 1123, 35.
- in Conradisdorf eccl. praepositus: Her. frater.
- de Chunringen: Lutoldus. Albero.
- Cuona *Quona* v. S. Iustus.
- Curien. dioc. 627, 10. episcopus: Sifridus; praepositus: Rudolfus.
- Curimum 1061.
- de Curol: Castellanus.
- de Curri: Guillinane.
- Cursi: Donus.
- Cursus Ranucci. Rinucci de Carraria not. 865, 10. 868.
- Cursus Bonainti (de Vicchio) 868, 10.
- de Curte familia Papien. 625, 15.
- de Curte (Crnee): Franciscus.
- de Curte: Gualterius (Walterus).
- Curtemilia 1271, 15. 1272, 35: monetæ 674, 40.
- de Curteregia: Girardus Bonaventura.
- de Curtibus: Iacobus.
- Cusatrus: Pedrobonus.
- de Cutenheim: Conradus.
- Cuttina civitas et mons *Kuttenberg* 352, 1.
- Cyprus 209, 10: Cypri regnum 266, 10: rex 892, 1.
- Kyronen., Kyrien., Keronen. episcopus: Bonifacius (Facijs).
- de Czobio: Iacobus.

D.

- Dadi: Gerius.
- Dammollus fil. Iohannis Canuti de Vapro Mediolanen. not. 461, 10.
- Dagniani: Raynerius.
- Dagne: Berar.
- Dagninus Belezencus de Leno syndicus Brixien. 651, 25.
- Dalphinus, Delphinus de Vienna 839, 30: v. Viennen. comes; Dalphin escu 1277, 5; terra 153, 1. Delphini: Hugo, Iohannes, Guido.
- de Dampetra: Iohannes dominus.
- Danorum et Sclavorum rex: Eriens.
- Danyel fr. ord. Minorum 977, 40.
- Danyel Macalaffus de Ianua 1004, 45.
- Daniel le Iuys Pisanus 1153, 25.
- von Darnestat: Rudolf, Iohannes rittere.
- Dardanonus: Iacobus.
- Darius Risaliti procurator 1262, 15. 1263, 10.
- Darnus: Iacobus.
- Datin: Giles.
- Datus Philippi de Aretio not. 853, 15.
- de Decimo plebatus v. S. Cascianus 869, 5.
- Dedenleve *Dedeleben* 1239, 15.
- Dedo: Romanus.
- Degenhardus ep. Augusten. 1403, 15.
- Deghum castr. 1058.
- Delnhem 249, 5.
- Deloroy: Henry.
- Delphinus v. Dalphinus.
- Deltrana: Capella.
- Deodati: Bonaiuncta, Petrus.
- Deose Compagni syndicus S. Michaelis de Collepetroso 861, 10.
- de Desenberg castellani 1229, 20.
- S. Desiderii dominus v. de Dompnapetra.
- Desiderius rex Longobardorum 401, 10.
- Detthenhem 246, 25.
- Densberch (*Spirgowia*) 246, 5. 248, 25.
- Deuthonia, Deutsch v. Teutonia.
- Dyastulfus v. Astulfus.
- von der Dycke: Ludolf (Rudolfus).
- Dien. episcopus v. Valentinus.
- de Dyepurg: Iungo.
- de Dyessenhoven dapiferi: Heinrich, Iohannes; von Diezzenhoven: Burkart.
- Diet-, Di- v. Theod-.
- Dietfurt 180, 35. 648, 1.
- Diextre v. Dyst.
- Dinence capelain de l'aumoine mons. de Liege 1179, 20.
- Dina: Anselmus.
- de Dimant: Iohan.
- Dinkelspuhel 191, 20.
- Dini: Bonus, Iohannes.
- Dinsberg 270, 35.
- von Dirmenstein: Peter Kober.
- Disertinen. monast. syndicus: Ulicus.
- de Disme: Pont.
- de Dyst, Diest, Diextre: Iohannes.
- Dytani v. Tani.
- von Ditenhoven: Rudger.
- von Ditsenheim, Dydenhem: Albrecht Summer, Conrat Meinhart,

- Jacob Liescher ritter, Jacob Slaf-
fer rittere, Johannes Summer:
r. Iudaei.
- Dizo (de Mutterstat) 249, 10.
- Dobelin *Döbeln* 1117, 35.
- Dobois: Iehan.
- de Dofino: Matheus, Nicholaus.
- Doizi r. de Ogi.
- Dolach fl. 181, 15.
- Doldin (de Sundirn) 249, 45.
- Dolen, dioc. clericus: Gaufridus
Engelor.
- Dollendorp dominus: Gerlacus.
- Domasium (*Como*) 891, 892, 5.
- de Domibus: Gulleracius, Petrus.
- Dominicus de la Lama not. 582, 17.
- Dominicus de Dugneyo miles 1006,
35, 1024, 1, 1032, 1033, 1297, 25;
Dominicus de Ultramontibus
1294, 30.
- Dominicus Andrioli de Auria vica-
rius in Albinguana 1031, 1.
- Dominike Hugelin de Florence
1153, 10.
- Dominicus Pelleta 429, 35.
- Dominicus de Quigerio 990, 30.
- Domitius 664, 10.
- de Domo dominus 1258, 25; de Domo:
Iohanneshenricus.
- de Dompnapetra et S. Desiderii do-
minus: Iohannes.
- de Donail: Robins.
- Donatius de Mortario iudex et vica-
rius Casalis S. Evasii 407, 25.
- S. Donatus de Lamole 870; nomina
hominum in Indicem non recepta
869, 40, 870, eccl. rector: Andreas
presbiter; syndicus: Vivianus
Bardi.
- S. Donatus de Luciana plebatu-
Campi 868; nomina hominum in
Indicem non recepta 867, 45, 868, 1,
syndicus: Mangerone Cenni.
- Donate d'Obert de la compagnie de
Mach 1153, 5.
- Donatelle de Colle 1194, 10.
- Dondedeus de Tancredis de Bononia
iudex, vicarius potestatis Tarvisii
1296, 20.
- Donegus: Beltramus.
- S. Donnini: Burgum.
- S. Donnini de Burgo eccl. Parmen.
canonicatus 1088, 20.
- de Donoratico comites: Gerardus,
Ranerius (Nerius) Iannis.
- Donus Cursi de Mangono iudex et
not. 869, 35.
- Doratus Cagamosuts Lauden. 724, 45.
- Doria, Doris r. Auria.
- Dorlandus: Barnabus.
- de Dorna: Wivianus.
- von Doroltzheim burggraf: Heinrich.
- Dorsten 1228, 40.
- de Dorswilre: Godlmannus.
- Dosoli pons *prope Cremonam* 759, 20.
- de Dossemer dominus: Willelmus
de Mauritania.
- de Dotto: Iacobinus Ingrexi.
- Dowessius de Beching marschaleus
regni Boemiae 1226, 5.
- de Dra miles: Herwinus.
- Dracona: Milanus.
- Dresser amirer 247, 20.
- Drivels castr. 337, 20.
- de Duba: Haymannus.
- Duccius Tebaldi syndicus S. Angeli
de Viechio Abbatibus 864.
- de Dugneyo: Dominicus.
- Duleis filius: Simon.
- Dumfranciscus de Monte de Ursinis
1432, 10.
- Durant: Manuel.
- Durantin de Provence corier 1166, 35.
- Duren op. 220, 10; de Duren: Adam.
- Durinchem, von Durinkein: Iacob:
r. Iudaei.
- Durstene castr. 179, 5.
- Dusages: Guilleame.
- Duseburch 24, 5, 126, 219, 25; von
Tuseburg: Heinrich.

E.

Ebalus de Augusta, Ebleo de Ost
dom. Montisioveti miles, vicarius
Asten. 754.

Ebelinus (I) presb. praebendatus S.
Petri Argentin. 889, 15.

Ebelinus (II) dioc. Argentin. 889, 20.

Ebelinus Arzet 499, 10.

Ebelinus (de Mutterstat) 249, 15.

Ebenode 1111, 1, 1128, 20, 1129.

Eberbach curia 250, 1.

Everhardus ep. Monasterien. 1214.

Eberhardus abbas monast. in Bam-
garten 815, 816.

Eberhardus de Lapide cancellarius
Alberti regis Romanorum 69, 40,
1240, 5.

Eberhardus comes de Katzenellen-
bogen 18, 15, 43, 1, 44, 40, 93, 10,
118, 10, 124, 5, 125, 133, 5.

Eberhardus comes de Marka 18, 15,
24, 5, 110, 10, 125, 1, 129, 10, 133, 1,
362, 30, 367, 20, 1214.

Eberhardus comes de Wirtemberg
4, 20, 18, 17, 35, 45, 68, 15, 175, 176,
177, 226, 20, 303, 634, 40, 612, 30,
643, 749, 15, 750, 20, 752, 30, 753,
1102, 1261, 1262, 1, 1266, 5, 1301,
familiaris: Eggebertus de Agem-
berch.

Eberhart von Andelaha 360, 5.

Eberhardus de Brnberg 251, 10; ad-
vocatus Wetrebiae 721.

Eberhardus de Burgelon 394, 40, 528,
35, 529, 597, 35, 667, 1136, 30, 1137, 1;
lantvoigt, voigt zu Costentz 1200,
20, 1291; Eberhardi de B. advoca-
tiae civitatis etc. 921; *r. diam*
Kawercini, Iudaei.

Eberhardus de Randeke castrensis
in Oppenheim 250.

Eberhardus de Walse miles
36, 5, 55, 10, 93, 138, 25, 168, 40,
280, 10, 598, 40, 1124, 30.

Eberhart Helt burger ze Rinegre
1269.

Eberhart der Tuse 1102, 15.

Eberhardus (de Anwyhre) 248, 35.

Eberhardus (de Mutterstat) 249, 10.

Eberhardus Allionis mercator Floren-
tin. 1264, 5.

Ebrardus Laonius r. Berardus de
Layoliis.

de Eberdorf: Chalhous.

von Eberstein: Boppe.

Eberwinus ep. Wormatiens. 43, 1,
118.

Ebredunen, civitas, diocesis 152, 40,
556, 30; archiepiscopus 831, 20.

Ebroicens, Ebreux comes: Ludovicus
(Loy-); electus: Gaufridus de
Plexeo.

de Eccelo: Bonapasinus, Federicus.

Ecelin de la Marque 330, 10.

de Ech: Paulus.

Ecke (de Richinbach) 248, 30.

Eckebrecht von Altdorf 335, 40.

Eckenbach 102, 30.

von Eckerich: Iohannes.

Edwardus rex Angliae 801, 40, 802, 35,
811, 10, 1251.

Egebel r. Aighebiere.

Egen grave von Friburk 1096, 1101,
1108, 1109, 1110; nomina Ede-
iussorum in Indicem non recepta
1096, 20.

Egeno advocatus de Amatia (Ame-
tzia) 1011, 10.

Egenolf von Ratzenhusen 360, 5.

Egenstede 159, 30.

Eggebertus de Agemberch familiaris
comitis Wurtemberg 1391, 20.

Egidius r. Aegidius.

Egna 303, 30, 374, 596, 30, 901, 1117,
5; iudex 902, 5; terra 1, 15, 2, 10,
172, 45.

Ehenheim 360, 10; schultheiss:
Iohannes.

Eycheberg mons *intra Baumgarten*
monast. 794, 30, 795, 10, 815, 15,
816, 15.

von Eycheberg: Dyepolt.

von Eichenloch: Friderich.

Einmettingen *Einblangen* 1259, 20.

Eynstat dioc. Constantien. 232, 10,
233, 10.

Eirion r. Arlunen.

Eystet, Eysteten, eccl. 178, 181,
305, 30, 649, 1112, 1, 1230, 30, 1266,
10; nomina villarum et iudiciorum
181, 5-27; episcopi: Conradus,
Iohannes, Philippus; techenit:
Chunrat; tumbrobest: Arnolt;
dioc. monasterium: Halsbrunne.

- Eleonapher de Gemille miles 440, 10.
 Elence villa 289, 1.
 Eliana filia Leonis marchionis de Ponezomo, uxor Hugonis marchionis de Carreto 1058, filia: Constanca.
 Elias chevalier 1279, 30.
 Elyzabeth de Bussenang abbattissa Sekonien. 186, 5.
 Elizabeth abbattissa monasterii Thunrien. 187, 10.
 Elizabeth regina Romanorum 65, 68, 40, 69, 72, 15.
 Elyzabeth filia Wenczelai II. regis Bohemiae 349, 25, 350, 389, 25, 1261, 20, 1265, 35.
 Elizabeth relicta Reimboldi (I) comitis de Solmez 1093, 1091, filius: Reimboldus (II).
 Ellingen 1231, 25; von E.: Cunrat.
 Elmenhorst curtis 21, 15, 219, 25, 362, 30, 363, 5.
 von Eloffstein: Herman.
 Elsa Vallis 875, 15; nomina locorum in Indicem non recepta 875; v. Colle.
 Elsatia, Elsaz v. Alsatia.
 de Elsterberch: Busso.
 in Elwenstad eccl. praepositus Ger. frater.
 Ennae vallis 896, ecclesia: S. Petrus; ad E. v. S. Paulus.
 Eine v. Aymo.
 Emery v. Aimericus.
 Emcho ep. Frisingen, 35, 10, 124, 139, 1216, 15, 1224, 15.
 Emecho Hake miles 25, 1.
 S. Emmeramii monast. Ratisponen. ord. S. Benedicti abbas: Baldwinus.
 Emmercho cellerarius domus S. Iohannis Ierusalemitani in Megrumia 250, 30.
 Emericus scolasticus Moguntin. 62, 20; cf. Aimericus.
 Emundus Byrkelin Coloniensis 133, 5, von Endingen: Iohans.
 de Andria v. Andreo.
 Engelbertus ep. Osnabrugensis 1229, 10.
 Engelbertus de Marka 363, 366, 25.
 Engelbertus frater comitis Seynen. 1246.
 Engelbertus de Harborne miles 1211, 1.
 Engelhardus de Winsperg 750.
 Engelhart von Behenberg 177, 10.
 Engenorg Gertrudis.
 v. d. d. Engenricht 50, 30.
 Enschin v. Anselmus.
 Enschel *(Speniggen)* v. Theotonici 30, 1.
 Enschmerr, Enschheim 103, 15, 187, 1257, advocatum advocatus 1256, advocatus: Rudolus.
 Enslinus de Gamundia Iudaeus 749, 20, de Ençola: Thomasinus.
 de Eppenstein: Sifridus, Gotefridus.
 Eppine: Wulfardus.
 Ernekin corier 1185, 30.
 Erenle castellania 1031, 10.
 Erenberch castr. 168, 35; de Erenberch dominus: Henricus.
 Erenvels 114, 10, 115, 5, 224, 15.
 Erfordia, Erdfordenses 169, 223, 30, 272, 273, 5, 274, 5, 303, 30, 1227, 5; denarii 272; sigillum 273, 5.
 Ericus rex Danorum et Sclavorum 162.
 Ericus dux Saxoniae 229, 30, 1268, 10.
 Erkelo (de Kevelberch) 248, 20.
 Erlons v. Arlunen.
 Ernestus decanus Colonien. 231, 1, 284, 20.
 Ernoul, Ernoulz v. Arnoldus.
 de Horstheym *Erstein* abbattissa 889, 20.
 de l'Escade, Escaut: Watier.
 de Esch: Petrus.
 von Eschebach: Walther.
 Escate de Florentia 617; cf. Selata.
 Esculus: Thomasius.
 Espannule *prop. Kaufbaron* 708, 35.
 de l'Espina: Iohan.
 Essende v. Assinden.
 des Estans: Iohant.
 Estensium marchionum nomina in Indicem non recepta 1021, 45.
 Estiene v. Stephanus.
 S. Eugii v. S. Evasii.
 S. Eugendi monast. *St. Claude, olm St. Oyen de Louc* 494, 10.
 Eugubium, Augubium 933, 35; de E.: Boso Bosis, Massellus Baroneii.
 S. Eusebii eccl. Rom. card. presbiter: Nicolaus.
 S. Eustachii eccl. Rom. card. diaconus: Ricciardus; le tour des S. Eustase v. Rome; de S. Eustachio: Theobasus.
 S. Evasii: Casale.
 S. Evasii, Vasi ecclesia in Casali 409, 20.
 Eves II. 168, 30.
 Everardus v. Eberhardus.
 de Evio: Petrus Puccii.
 d'Evreux v. Elvoien.
 de Excaleniis: Iacobus.
 Ezzeliga, Ezzeligen 71, 40, 78, 25, 100, 15, 118, 1, 137, 35, 176, 15, 191, 1, 192, 1, 292, 642, 20, 643, 752, 30, 753, 1091, 45, 1264, 1101, 25, dominus: Praedicatorum monasterium: S. Clavae, S. Crucis; burgermeister: Marquart; Florentini mercatores in Ezzeligen: Henricus, Eberhardus, Hugo Allionis frater; von E.: Henrich Stainbar; v. Indan.
F. V germanicum.
 Fabrian: *Fabiano* 1193, 40; de F.: Antonius Antonii, Tebalus de Guarinis.
 Facinus de Fragia not. 404, 10.
 Facinus de Amberia vicarius Cumanus 978, 35, 1012.
 Facinus dominus 886, 15; *an idem ac praecedens?*
 Facin 1175, 30; *an idem ac praecedens?*
 Faciottus 1070, 25.
 Faesulis: Mons.
 de Fageto: Compagnus iudex.
 de Fagiola, Faggiola, Faisola: Hugueio, Pauloçus.
 Falamonetha: Nycholaus.
 de Valkenburg dominus: Walramus.
 de Valkenstein: Philippus senior, Ysengardis.
 Faulkon mons. maisons v. Rome.
 Falchonis: Soffio.
 Falcutius Tebalutius de Florentia 572, 20.
 Valendir curia (Kungeshof, Regalis curia) 1094.
 de Fandoanis: Hugo.
 Fanonus de Trezo (Treseno) de Laude 631, 40, 978, 10, 1001, 1289.
 de Vansdorf: Rudolffus miles, Rudolffus.
 de Fantibus: Guilenzanus.
 de Fara: Bonifacius, Oto.
 Farbordonus: Guillelmus.
 Farinata de Ubertinis 990, 35.
 Farinata: Lappus.
 Farus 826, 5, 1015, 10, 1080, 15, 1202, 20, 1206, 35, 1365, 1366, 1367, 1, 1368, 25, 1444.
 Faselus, Faselus, Fazellus, Fazolus, de Fasola: Iacobus, Iohannes.
 de Faxio: Guido.
 Fatii Malfitii filius: Azotus de Montepoyoris.
 Fatii: Lopus.
 Facius v. Bonifacius.
 in Faucibus advocatia *Füssen* 1139, 20, 1140, 1141, 15; bona eccl. Augusten v. Augusta, Faucen. monasterium: S. Magni.
 de Faucoigny dominus: Aymo.
 Faulkon v. Falcho.
 de Faugis: Sanctius.
 Vaut (de Landowe) 249, 1.
 Fave: Iehan.
 Faviel, Fauviel Mathier 1171, 5, 1174, 20, 1181, 25.
 Fede fil. Compagni iudicis de Fageto not. 887, 35.
 Federicus v. Fridericus.
 Vehingen v. Veringen.
 Veldentzæ comes: Georgius.
 de Felicianis: Raynaldus.
 S. Felicis carcer v. Bisac.

- Vellenberger: Albrecht. Arnold.
 Feltrum 510, 35; Feltri et Beluni capitaneus generalis: Guecelo de Camino.
 de Fenegroe: Iacobinus Picardus.
 Fenestrangis *v.* Vinstinga.
 Feo marchand de Florence 1184, 25. 1186, 5.
 de Verecelensibus: Soffredus (Iofredus) Lippi.
 in Veringen, Vehingen *Vochringen* comitia 68, 1. 71, 10; villa 71, 10. comes: Conradus.
 Ferme *Fermo* 1193, 40.
 S. Fermeli, Fremoli dioc. Wacen. abbas: Guillelmus.
 Ferner: Robertus.
 Ferraria, Feraire 275, 329, 25. 517, 30. 518, 10. 619, 45. 620, 30. 1083, 25. 1084, 1. 1432, 40. dominus generalis: Robertus rex Siciliæ; de F. Iohannes, Salinguerra.
 Ferrariæ: Mons.
 Ferrarius: Albertus.
 Ferretæ *v.* Phirretum.
 Ferri, Ferrin de Blanquenain miles 660, 10. 1279, 10 (Branchenem).
 Ferri, Ferrin de Burseto (Borsier) miles 660, 10. 1278, 35.
 Vesper: Conradus.
 Vestinga, Vestino, Vestinges *v.* Vinstinga.
 Fibinum castr. distr. Alexandriae 1083, 20.
 Fighe marchans le roy 1169, 1. 1184, 1.
 Fighini *Figline Valdarno* nomina bannitorum in Indicem non recepta 948, 949; curia *v.* de Paielli.
 Filangerius: Ricartus.
 de Filetulo: Symon Ugolini.
 Filiczan, Feliczan castr. 1034, 35. 1035, 20.
 de Filipensibus: Tile.
 Villingen 634, 35.
 Filluel messenger madame le mere le roy 1164, 35. 1167, 35.
 Finarius burgum 1060, 15.
 Vinelin der Jude von Klingenowe Bishofes bruder 1098.
 Vinstinga, Vestinga, Fenestrangis, Westingha, Vestino, Vestinges: Iohannes.
 de Fiono: Albertus Ferarius.
 de Virnenburg comes: Repertus.
 Vischerhusen 678, 1. 1269.
 .. de Fiscignano de Urbe procurator regis Siciliæ 689, 35.
 de Fixiraga, Fuxiraga, Fisseraga, Fixerago pars *v.* Laude; de F.: Antonius, Arnulfus, Baxianus Florii.
 Fitz, Ficz Garin: Forques, Guillaume.
 Vlach: Gerar.
 Flamein de Anceline.
 Flamen de la cambre 1165, 20. 1171, 40. 1175, 20. 1187, 30.
 Flamenchus de Laudo miles vicarius regis in Papia 625, 10.
 de Flamershem: Iohannes.
 Flamingi 474, 10.
 von Flanburne: Stevene.
 Flandria 474. 1146, 40; comites 18, 20. comites: Henricus, Iohannes, Robertus, Guido; de Fl.: Ubertus.
 de Flasey: Willeame.
 Flees *v.* de Flisco.
 de Flisco, Flosco, dou Flees cil 1002, 25; de Flisco: Karolus, Lucas, Ortolanus, Ottobonus, Percivalis, Guilelmus.
 de Flageio dominus: Iohannes de Osseler.
 de S. Flora, Flour comes: Bindus (Bindicius).
 Florentia, Florentini, Florence, Florentinus 84, 30. 85, 554. 555, 558. 559, 45. 698—704, 758, 25. 759, 5. 762, 10. 780, 782—786, 824, 30. 825, 5. 838, 839, 840, 10. 855, 874, 5. 896, 35. 899, 35. 900, 15. 902, 5. 903, 904. 908, 30. 909, 35. 910, 10. 911, 25. 918, 5. 921, 5. 922, 923, 925, 1. 929, 29. 932, 30. 935, 35. 934, 950, 35. 983, 5. 986, 40. 1018, 40. 1050, 20. 1066, 25. 1076, 30. 1081, 25. 1128, 40. 1153, 10. 1184, 35. 1188, 1189, 1190, 25. 1193, 5. 1194, 30. 1195, 1. 1196, 5. 1248, 5. 1262, 1263, 1298, 1. 1300, 1301, 1302, 15. 1417, 15. 1432, 1433, 1. 1435, 25; Florentini *v.* Ianua, Venetia; burgum S. Laurentii 1248, 5; ambaxiatores 604, 20; nomina ambaxiatorum 558, 25; capitanei exercitus existentis in Urbe 837, 10; extra Florentiam partis imperialis capitanei 1305, 3; castra ante Florentiam 858, 10. 887, 15. 888, 30. 893, 5. 895, 35. 896, 10. (351, 15). 1018, 40; Florentinorum nomina 1417, 15; nomina civium bannitorum in Indicem non recepta 937—948; comitatus 872, 20. 874, 10. 876, 25; nomina comitatorum bannitorum in Indicem non recepta 948—950; nomina communium comitatus in Indicem non recepta 1067; comitatus *v.* Montis Campolesis castrum, Tignanum; diocesis 901, 20. 902, 25. 908, 30. 916, 5. 918, 30. 919, 920, 10. 926, 20. 950, 30. 951, 25; dioc. *v.* S. Mariæ Novellæ castrum; districtus 898, 30; supra Florentiam *v.* S. Cassianum, Mons Imperialis; floreni, florins 914, 1184, 1196, 49; florini auri 1271, 35. 1273, 10; floreni parvi 641, 30; grossus 1272, 1. 1275, 20; mercatores *v.* Ezzelingen; nomina sextum in Indicem non recepta 937—948; ecclesia: S. Petri Seradii; capitanei Rogerius de Servideis, Simon Bonifati de Iacanis; episcopi: Antonius, Franciscus; marchand: Feo; nuntius: Ture Cennis; potestates: Gentilis Berardi, Petrus de la Brancha, Guido Savina; prior: Lupus Saltarelli; vicarius: Iacobs Cantelmi; populi S. Pancratii: Bartolus Lapi Morelli; populi S. Petri maioris: Ture Cennis; populi S. Stephani abbatiae: Maurus Florentini; de Fl.: Albizius (Habo) Tanti Hugueti, Baldinacius de Adimaribus, Basccheria de Tosughis, Bonaintus Chalcanus, Carbone de Cerchiis, Ciprianus Lauberti, Dominike Hugelin, Esclate, Frederic Scot, Gentil, Ghinus Lapi de Ubertis, Girardinus Malaspinus, Falcutus Tebalduus, Hugolinus de Vico, Iakinot, Iohannes (Gianus) de Cerchiis, Jehan Pave, Iohannes Iacotti, Lappus Farinata de Ubertis, Nerius Ghinucci Bontantini, Palmarius de Altovitis, Richardus Hugueti, Simon fil. Dulcis, Torigianus de Cerchiis, Tosolatus de Ubertis, Ubalduus Bindi de Cerchiis, Vernilius de Albanis.
 Florentinum: Castrum.
 Florentius comes Hollandiæ 42, 10.
 Florentius Anthii de Cancellario Romanus 778, 15.
 Florenzolla 1286, 5; turres 1284, 5.
 S. Floriani curtis *Sau Fiorano* 157, 45. 158.
 Florii: Baxianus.
 de Flosco *v.* de Flisco.
 Floz castrum 1, 15. 2, 10.
 von Flugelowe grave: Chunrat.
 Flulon telonem 921, 30.
 Flumetum (*Fauquign*) 753, 10.
 Flumpi, Flompi *Fombio* 457, 45. 458; Fombium castr. 1284, 10.
 Voyer 633, 15.
 Folchi: Cecchus.
 Volmersten 1228, 35; de Volmestene castellani 1229, 20.
 Volkelderode abt 1091, 20.
 de Folliano: Guido Savina.
 Fologosis *v.* Fulgosis.
 Folqualquerii *v.* Forcalquerii.
 de Folcigni *v.* Fucigniacum.
 Volzo Zedel 249, 1.
 Fomasii de Vaga filius: Frederigolus.
 Fombium *v.* Flumpi.
 Fons Bliandi *Fontainebleau* 532, 30. 533, 20.
 Fontis-frigidii monast. abbas: Arnaldus vicecancellarius Rom. eccl., card. presb. S. Priscæ.
 de la Fontana, de la Fontaine: Petrus, Simonin; *v.* Plaisence.
 Fontanis: Septem.
 Forcalquerii, Folqualquerii comitatus 715, 25; *v.* Polvancia, comes: Robertus rex Siciliæ.
 Forci: Forcinus.
 Forcinus Forci syndicus Novariæ 507, 15.
 de Fordes: Guillelmus (Willeame).
 Foresii, Forensis, de Forest comes: Iohannes.

- de la Forest: Aynars.
 Forestus: Paganus.
 de Forge: Guillaume.
 Foggoti: Iohannes.
 de Forlivio: Norius, Petrus Severii.
 Ravnerus de Orgolossis, Ugolinus
 Ranucii.
 Vorloch (*Spürgovia*) 246, 30, 248, 40.
 de Foro: Guytus.
 Forques Fitz Garins chevalier 1276, 20.
 de Forstenberg (*Westfalia*) castellanii
 1229, 30.
 Fortanerius cantor eccl. de S. Astorio
 dioc. Petragoricen. 581, 20.
 Fortis Clarii 895, 5.
 Form Iulii, Forunglioli, Friole 36, 40,
 37, 1, 322, 35, 329, 973, 15, 974, 20,
 1291, 20. Foroulien. canonicus:
 Raymondus Martini; capitaneus
 c. Goniciae comes.
 de Forzani: Petrus Meroni.
 Foxanum 1453.
 de Fosiana: Miletus Guillelmi.
 de Fossato, Fossatis: Benefosius,
 Peemus.
 de Fotigo dioc. Parmen. ecclesia:
 S. Iacobi.
 de Foucheris: Albericus.
 Fouchey *Fucechio* 1166, 35.
 Fournias *Fourncaur* 1159, 25.
 de Fournite: Lowi.
 Fousegny v. Fucigniacum.
 de Fragia: Facinus.
 Francia, Franciae, Francorum regnum,
 rex, reges 56, 20, 59, 40,
 60, 1, 63, 64, 5, 201, 5, 207, 5,
 242, 10, 266, 30, 298, 10, 299, 15, 301,
 532, 813, 819, 10, 1052, 5, 1249, 35,
 1250, 1312, 5, 1371, 20; Francorum
 exercitus in Romania v. Romania;
 Francigenae 559, 30; regis comestabularius
 244, 5; domus regia 392, 5, 1199, 5; reges: Ludovicus
 sanctus, Philippus; regina: Iohanna;
 butricularius: Guido comes S. Pauli; camerarius:
 Ludovicus de Claramonte; v. Templi
 bona, Gallia.
 Francinus Gnazatus syndicus intrinsicae
 Novariae 451, 30, 455.
 Franchinus fil. Petri Rusche de
 Cuius 495.
 Franciscinus de Aula not. lanuen.
 526, 15.
 Franciscinus de Pisserii, Picerii
 not. dictator Cremonae 490, 598, 15.
 Franciscinus de Selva not. lanuen.
 679, 5, 680, 5.
 Franciscinus marchio Malaspiniae
 965, 1, 1092, 25, 1086, 25, 1149, 20,
 1150.
 Franciscinus de Gzanmetis iudex
 Parmen. 763, 20.
 Franciscinus de la Mirandula de
 Mutina 631, 2, 1032, 10.
 Franciscinus mrisper. de Parma
 abbas in Pisa 549, 10.
 Franciscinus Primus syndicus Cremonen.
 594, 15.
 Franciscinus de Salodo domiceillus
 Galeoti de Madis 1274, 25.
 Franciscinus fil. Guidonis de la
 Torre 539, 593, 1001, 20; potestatis
 Modociae vicarius: Iacobus de
 Rontho.
 S. François d'Assise v. Meneurs.
 Franciscus de Ursinis de Campofloris
 card. diae. S. Luciae in
 Silice 606, 15, 607, 20, 609, 15, 612,
 20, 615, 15, 619, 15, 774, 35, 797,
 798, 25, 803, 805.
 Franciscus Gaietanus card. diae.
 S. Mariae in Cosmedin 606, 15,
 846, 10, 847, 5, 1300, 35.
 Franciscus ep. Florentin. 81, 25.
 Franciscus abbas S. Claudi de
 Fraxinoro dioc. Mutinen. 996, 40,
 998, 30.
 Franciscus de Arnigiano prope
 Urbem cler. et scriptor Heinrici
 VII. imp. 1065, 25.
 Franciscus de Botesellis not. Veronen.
 508, 5.
 Franciscus Hubaldi Frenetti de
 S. Pietro Vallisere not. Pisanus
 510, 25, 710, 757.
 Franciscus Paonensis de Corvaria
 not. 1058, 5.
 Franciscus marchio de Crevisana
 (Cravesana) 562, 1, 956, 35, 957, 1,
 963, 20, 1028, 25; m. de Cauresano
 vicarius Cremonae 531, 20.
 Franciscus marchio Malaspiniae
 904, 30, 905, 1419; nomina filiorum
 in Indicem non recepta 904, 25.
 filius: Conradus.
 Franciscus comes Vigintimilii 1444,
 35.
 Franciscus Tani de Ubaldinis 932,
 40, 950, 40, 990, 35, 1023, 25; de
 Castello vicarius Pisanum 897.
 Franciscus de Garbamate (Garbagnate)
 index Mediolanen. 484, 25,
 668, 25.
 Franciscus de Marino index Messan.
 1441, 40.
 Franciscus Quirinus de Toscanella
 index 601, 10.
 Franciscus index Guidonis de
 Flandria 660, 10.
 Franciscus Auria 1431, 10.
 Franciscus de Barberino 975, 15.
 Franciscus de Curte (Cruce) miles
 Pisan. 844, 847, 35.
 Francois Maron maison v. Roma.
 Franciscus de Menabobus miles
 Ferrarien. 629, 10.
 Franciscus de Quinto de Vercellis
 631, 20.
 Franciscus Scotus Placentin. 1282, 40.
 Franciscus Tonsus Laudan. 319, 1.
 Franciscus Ursinus 777, 1.
 Francisci de Vyano filius: Guydarellus.
 Franciscus conversus syndicus monast.
 Vallisumbrosae 1248, 10.
 Franconia 215, 5; v. Alemannorum
 praepetor.
 Francus clericus (Egidii de Marella)
 1148, 5, 1180, (1191, 5).
 Franke cleric de le cuisine 1165, 25,
 1187, 1.
 Franke Cranich von Lanbesheim ritter
 336, 1.
 Frankfurt, -furd, -vort, Franchenvurte
 7, 15, 8, 5, 9, 10, 40, 11, 15, 12,
 15, 32, 40, 41, 92, 35, 93, 25, 98, 25,
 166, 10, 167, 1, 175, 20, 179, 194, 20,
 229, 5, 230, 40, 233, 284, 40, 285, 30,
 286, 287, 5, 288, 331, 15, 348, 35,
 349, 350, 351, 352, 353, 20, 358, 1,
 480, 753, 25, 1103, 10, 1402, 30;
 capitulum 1401, 20; electio nostra
 722, 15, domus: fratrum S. Antonii;
 ecclesia: Praedicatorum; scultetus:
 Wigandus de Buches; v. Iudaei,
 Kunige-forst.
 de Frankindal canonici regul. 250, 5;
 moniales 249, 10.
 Franko de Morle fr. ord. S. Iohannis
 332, 20.
 Franco de Cornu Coloniensis 124, 5.
 de Franzibus: Albizzus, Guido.
 Franzolus de Aliate not. Mediolanen.
 675.
 Franzollus Petri Legate 1420, 1421.
 von Frauenstein: Syfrid.
 Fraxina 434, 35.
 de Fraxineto comites 510, 45.
 Fraxinorum 998, 40, monasterium:
 S. Claudi.
 Frederici: Balducius.
 Fredericolus fil. Pomasii de Vaga not.
 Cuman. 895, 20.
 Fredolus de Falgayranis cler. dioc.
 Tholosan. not. 848, 40.
 Frenetti (notarii de S. Pietro Vallis
 Here filii): Leopardus, Hubaldus.
 de Friberg: Fridericus.
 von Friurburg graven: Egen, Heinrich;
 von Friurburg: Cmrat Diterich, Iohan
 der Romer, Ysaach Herre,
 Walther Sporlin; de Vriurgo:
 Henricus; v. Iudaei.
 Friboire terra dioc. Lausanen. 57, 20,
 65, 1, 67, 40, 69, 10, 71, 30.
 Frichimant de Strabor chevalier
 1279, 30.
 Frideberch, Frideberg (*Witteravia*)
 98, 25, 752, 30, 753, 25.
 Fridberch (*prope Augustam*) 1234, 10,
 1237, 1.
Fridericus, Fredericus, Federicus
 Fridericus ep. Argentinen 44, 40, 72,
 40, 101, 102, 10, 103, 30.
 Fridericus ep. Augusten. 1139, 15,
 1140, 1141, 15, 1236, 25.
 Fridericus, Federicus ep. Brissien.
 486, 45, 493, 30, 955, 5, 982, 35, 1000,
 10, 1274, 5.

- Fridericus can. reg. (de Mutterstat 249, 10.
 Fridericus frater (de Godransten) 249, 5.
 Fredericus de Advocatis not. Cremonen. 593, 35.
 Federicus de Eccelo not. syndicus Tarvisin. 1296, 25. 1298, 25.
 Fredericus I. imperator 209, 35. 653, 30.
 Fridericus II. imperator 28, 40. 105, 30. 109, 5. 162, 20. 341. 344, 40. 345, 1. 396. 400. 802, 30. 991, 10. 1008, 5. 1210, 10. 1318, 5. 1363. 1370. 1371, 25.
 Fredericus, Fridericus de Aragonia rex Trinacriae 755. 756. 817—821. 825. 826. 1012—1014. 1080. 1089, 15. 1371. 1372, 1. 1424, 35. 1425. 1426. 1428. 1431. 1432, 1. 1433, 20. 1441, 15. 1443, 5; admiratus imperii 822, 30. 823. 824, 30. 1435, 5; ambascers 1160, 40; gens le roi 1188, 45; nuntii 1422, 35. frater: Iacobus rex Aragonum; filii: Manfredus, Petrus; ambaxeur: Conrar Lanthe; cancellarius: Fredericus de Incisa; magister rationalis: Henricus Rubeus; nuntius: Conradus de Castro Maynardi; senescalcus: Manfredus de Claromonte.
 Fridericus, Fredericus dux Austriae 35, 30. 69. 72, 30. 168, 40. 182. 183, 25. 184. 226. 277—283. 393, 5. 596, 30. 597. 598, 40. 599, 5. 767, 15. 1119, 25. 1120. 1121. 1122, 1. 1123. 1124. 1233, 15. 1257, 40. 1265, 20. 1266, 20. 1267, 20; hofrihter 1104; equus Griffen 1255, 25; fratres 226. 20. 393, 5. consiliarii: Theodoricus de Pillichdorff, Ulrichus de Obllingenberg; creditor: H.; notarius: Berchtold (Berchtungus); nuntii: Eberhardus de Walsse, Diethericus de Pilhdorf.
 Fredericus dux Lothoringiae 51, 20.
 Friderich herzog von Tecke 1092.
 Fridericus, Fredericus fil. Alberti lantgravii Thuringiae 272. 273, 1. 274. 279. 303. 725, 20. 1113, 20. 1114—1119; marchio Misnen. 1234, 25. 1237, 10. 1238, 1. filius: Fridericus; prothonotarius: mag. Waltherus.
 Fridericus fil. Friderici lantgravii Thuringiae 1115, 15. 1116, 1.
 Fridericus comes de Liningen advocatus provincialis 35, 45. 99, 15.
 Fridericus comes de Ortemburch 35, 45.
 Fridericus comes de Tokkenburch 597, 35. 1098.
 Fridericus comes de Werningerode 117, 35.
 Fridericus burgravius de Nurenberch 96, 10. 646, 15.
 Fredericus de Helderungen 1237, 20.
 Fridericus pincerna de Limpurg 251, 15.
 Friderich von Eichinloch 1109, 30.
 Fridericus de Friberg iudex provincie in Birsia 678, 1. 1269, 15.
 Friderich von Giengen 1099, 10. 1100, 30.
 Fridericus de Hohenriet 165, 10.
 Friderich von Hornberk 1110, 5.
 Fridricus de Owe Ratisponen. 331, 30.
 Fredelicus, Federicus de Reno miles 311, 40. 312, 35. 313, 20. 311. 316, 1. 317. 319, 1. 320, 20. 323, 5. 325, 25.
 Fridricus de Schonenburg 295, 10; pater 295, 10; fratres 295, 10.
 Fridericus de Stavesburg 185, 20.
 Fridericus de Tugenden (Tungede) 735, 25. 1235, 15.
 Fredericus de Wangen substitutus Joffridi de Liningen advoc. prov. per Alsatiam 360, 5. 887. 901, 5.
 Fridericus de Walter 36, 5.
 Friderich von Winterowe 1106.
 Fredericus comes Montisferetri (Montisfeltri) 929, 15. 932, 35. 950, 40; de Montefeltre conte 1188, 25; potestas et capitaneus Pisan. 561, 1; vicarius, potestas Aretii 1006. 1304, 20. 1306, 25. vicair: Vanno.
 Fredericus de Salutis 697, 15. 1453, 30.
 Fredericus de Incisa cancellarius Frederici regis Trinacriae 1444, 35.
 Federicus de Acello Trivisinus 1023, 30.
 Fredericus de Archidiaconis syndicus Cremonen. 593, 30. 594, 10.
 Fredericus de Auria 1028.
 Fredericus Passalacqua syndicus Terdonae 507, 15.
 Fredericus de Scala 587, 20. 981, 30.
 Frederic Scot de Florence 1179, 40.
 Federighus de lo Storto syndicus Montis Campolesis 862, 20.
 Fredericus 719, 40.
 Vrient le keu 1155, 35. 1156. 1171, 25. 1197, 30.
 de Frikke: Burchardus.
 Friole c. Forum Iulii.
 Frisia 43; dominium, domini 72, 10. 42, 30; Ostfrisiam 109, 30; Westfrisiam 42, 20; r. Hannonia.
 Frisingia 767, 20. 1225, 10. episcopus: Eincho.
 Frissintinus not. Tervisin. 1297, 30.
 de Vristorp: Theodericus.
 Fritslarien. canonicus: Henricus.
 Frotta: Petrus.
 de Frowenvelt: Iacobus.
 Frumoldus de Wimpina Indaens 749, 20.
 Fuchtewang 191, 20.
 Fucigniacum, Fuscigniacum, Fougsegay, Folcigni, Fucignier, Fucigny esen 1277, 5. dominus: Hugo Delphani; domina: Beatrix.
 Fucius Mathei de Trebio civis Spoletan. not. scriba Cortonae 851, 10.
 Fulche de Sigariis 660, 5.
 Fulchinus, Fulquinus Cavatadius, de Cavalicis de Novaria 538, 20. 539. 541. 631, 15; amiei de Novaria 539, 35. 541, 10.
 Fulda 48, 1. 1260, 30; ecclesia 391. 735. 736, 5; nomina hominum ecclesiae 735, 25. abbas: Henricus.
 Vulcburgen. 2 eed. thesaurarius: Bertoldus.
 de Fulgosis, Fologosis: Albertus, Philippus, Guilelmus.
 de Funder: Iohannes Rapa, Pinns de Boscho, Pinus Posarelli.
 de Fundutis: Ventarinus.
 de Furnis: Iohannes; Furnen. canonicus: Iohannes de Furnis.
 Fuxiraga v. Fixiraga.
 G.
 G. de Sang. scriptor papalis 86, 30.
 de Gabbis: Siegibaldus.
 Gabelsbecher: Henricus.
 Gabriel marchio de Gayio, Guayvio syndicus Lanuen. 679, 10. 680. 681, 30.
 Gabrielis marchionis Malaspanae filius: Spineta.
 Gabriel Salvagius 1029, 1. 1030.
 Guabriel de Tyva Lanuen. 691, 10.
 Guabriel messer 1005, 20.
 Gabrielis: Benvenutus.
 Guabros de Porta Venere not. 1006, 40.
 Gachin de Marchan capelain do cardinal d'Ost varbet: Cheke.
 Galetanus, Gaytanus, Gagitani: Franciscus card., Iacobus, Iacobus card. diae., Iohannes.
 Gaiotus: Marcus.
 de Galandis: Iohannes Rubeus, Lehms Bulliae.
 de Galardo: Petrus.
 Galassus v. Galeatius.
 Gualbrius de Lavezariis de Cumis 631, 20.
 de Galeiana: Lopus Patii.
 de Galdino: Philippinus.
 Galassus de comitibus de Mangone can. Cameracen. 439.
 Galeatius, Galassus Vicecomes, fil. Mathei Vicecomitis 559, 15. 630. 631, 20. 977, 1. 1063, 35. 1964; vicarius Placentiae 1004, 20. 1280, 35. 1281—1286. 1288, 35.
 Galeazus de Pyro iurisper. Cumanus 891. 892. 894. 895.
 Galeyrandus v. Walramus.
 Galeoti de Madiis domicellus: Franciscinus de Salodo.
 Galgagnanum 457. 458. 459, 10; curtis 457, 45. 458.
 de Galganis barres v. Roma.
 Gallardus, Galliardus, Guallardus archiep. Arelaten. 769, 25. 791, 10. 829. 830. 831. 1085, 1.
 Gallardus abbas monast. S. Severi dioe. Aduren. 260, 25.
 Gallar de Breneser chevalier 1279, 35.
 Gallena 1077, 1.
 Galleranus v. Walramus.

- Galli. *Lomellina* 496.
 Gallia, Gallici, Gallorum 89, 20, 139, 27, 144, 20, 469, 15, 557, 5, 1339, 25, 1372, 23; cardinales 692, 10, 695, 15; lingua 969, 1; Gallieni card.; Stephanus de Brugis; v. Francia.
 Gallurae iudex filii 1027, 35; de Gallure la dame 973, 7.
 Gallus; Nicolaus.
 S. Gallus, S. Galli monasterium 304, 924, 1; abbas; Heinricus.
 Gambaertia; Bonaventurinus Girardus.
 Gambauna (*Lomellina*) 496, 25.
 de Gamberitesa; Riccardus.
 de Gambolator; Zafredus.
 Gamaundia, Gerande *Neckargewaund* 750, 20; de G.: Enslinus.
 Gamauna 457, 10, 458, 459, 10.
 Gandinus, de Gandino; Iacobus, Paganus.
 fr. Gandolfinus, praeceptor Almannorum in Franconia 534, 10 (est Conradus de Gundelfingen).
 Gameda v. Geneta.
 de Gangalandis comitum nomina in Indicum non recepta 1069, 1416, comess; Gerinus Dadi.
 Garattus; Boacius.
 de Garbante, Garbagnate; Franciscus.
 Garfagnana, Cartagnana, Guaffagnana 1004, 20; provincia 880, 3, 905, 10; nomina locorum in Indicum non recepta 881, 882; nomina castrorum et villarum marchionum Malaspinae in Indicum non recepta 905; v. Castilione, Lulyana.
 Gaunyi v. Lanna.
 Garin; Fitz.
 Garinus de S. Senforiano miles 1023, 25; Gerin de S. Saphorien chevalier 1276, 3.
 de Garlanda starum 894, 20.
 Garosec v. Geroltsek.
 de Garretis; Andreas.
 Gaspolis v. Gasparus.
 Gasparinus Petraen de Sasso 895, 15.
 Gasparus, Gaspolis de Grimaldis 683, 685, 15.
 Gaspari Rampoldi filius; Matholus.
 Gaschioni; Iohannes.
 Gaschmons v. Roma.
 Gaschilas v. Goshtrabis.
 Gasyranu, Guavia castra 970, 10, 1026, 15; de G.: Guavio mar. clerus; Gabriel.
 Gashardus comes de Hitzperch 181, 10, 180, 10, 182, 30, 648, 5, 1065, 1216, 15, 1224, 15.
 Gashma 394, 1, 394, 15, 652, 25, 653, 25, 913, 5; Ludvys; Chiblasten; Gashmuss; mar. clerus castrum 652, 15; Gashma 652, 15, 394, 15, 733, 15; Gashma 652, 15, 392, 15, 633, 15; Gashma 652, 15, 393, 15; Gashma 652, 15, 393, 15; Gashma 652, 15, 393, 15.
 scopus; Aymar; Geben, dioc.; Ambilliacum, Lovanellum, Morvaz, Muelhae.
 Geilnhusen 98, 25, 288, 15, 922, 923; Ions Tiliae 923, 15.
 Geinule v. Lannilla.
 von Geispolzheim; Cuno.
 Geldomia, Giedonio, Godogne, Iodogno; Heinricus.
 Gheleman v. Gulleman.
 de Gelman; Iohannes.
 Gelnae comes; Reinaldus.
 Gemeppe v. Lemeppe.
 S. Geminianus, S. Gyniniane 874, 15, 933, 35, 935, 936, 1166, 40 (S. Giminiate), 1194, 30; de S. Geminiano; Sarraenus, Scotus.
 Gemunde v. Gamaundia.
 Genai; Stefanus.
 Genes, Genova, Genna, Gemins v. Lanna.
 de Genevre; Perrot.
 Gengembach 1095, schultheiss; Haberstro.
 Genkingen 176, 20.
 Gentilis card. presb. S. Martini in Montibus 605, 30.
 Gentilis Berardi de Camerino potestas Florentin. 781, 1.
 Gentils Ursinus miles 777, 1, 783, 1.
 Gentil de Florence 1168, 30.
 Gentilis; Huetus.
 Genu v. Zenus.
 Genugia; Iacobus.
 Genule v. Lannilla.
 S. Georgii ad Velum aureum ecd. Rom. card. diaconus; Iacobus.
 de S. Georgio comes 510, 40; de S. Georgio; Petrus, Anthonius.
 Georgius, Georgus comes Irsutus (I) 35, 15, 43, 1, 118, 25, 245, 1, 247, 25, 248, 1, filius; Georgius II.
 Georgius comes Irsutus II 244, 30.
 Georgius comes Veldentziae advocatus provine, Spirkowiae 214, 35, 270, 35, 336, 632, 5, 727, 15, 1008, 25, 1132, 10, 1416, 1; capellanus 245, 30, 248, 20.
 Georgius de Randekke castren. in Oppenheim 644, 30, 645, 1, 1279, 40.
 Georgius Alyon civis Astensis familiaris Heinrici VII 749, 10, 720.
 Georgus Cepulia Albinganen. 1144, 15.
 Georgus Chetorius syndicus Novariae 597, 15.
 Georgus de Richardis syndicus Laudae 512, 1, 514, 1.
 Georgius; Marinus.
 de Gepzenstein; Ber.
 Ger. frater praepos. ecd. in Elwensthal 1270, 20.
 de Geria advocatus; Henricus.
 dou Gerily; Scharp.
Gerhard- Gerald- Gerar(d), Girard- Giraud-
 Girardi; Bernardus, Bondo.
 Geraldus Giraudi; Hugo.
 Gerardi; Symon.
 de Gherardinis; Naldus.
 Gerardinus de Bragis iudex 1296, 15.
 Girardinus Malaspinus de Florentia 572, 20.
 Girardinus de Tripoli de Robertis syndicus Regium 499, 30, 500, 10.
 Gherardinus Vigorosi syndicus S. Pauli ad Eman 861.
 Gerardus des palefrois 1167, 20.
 Gerhardus archiep. Moguntin. 3, 5, 7, 1, 8, 25, 11, 35, 12, 30, 13, 10, 14, 15, 18, 10, 21, 20, 35, 35, 37, 35, 43, 1, 61, 62, 73, 15, 74, 15, 80, 10, 86, 30, 93, 104, 15, 105, 20, 108, 30, 113—116, 118, 122, 1, 124, 129, 45, 133, 147, 35, 151, 30, 152, 5, 224, 40, 1093, 1200, 10, 1202, 10, 1242, 5, 1246, 5, 1247, 1.
 Gerhardus, Girardus, Ghirardus ep. Basilien. 304, 35, 306, 40, 355, 356, 394, 30, 405, 15, 409, 417, 20, 420, 35, 425, 10, 40, 426, 429 (429, 30 male Sabinen.) 434, 15, 445, 10, 447, 449, 450, 10, 454, 45, 456, 15, 503, 20, 526, 1, 534, 10, 537, 15, 540, 30, 541, 5, 561, 40, 564, 15, 567, 30, 568, 30, 569, 35, 574, 30, 577, 20, 580, 581, 701, 25, 707, 25, 1038, 5, 1408, 1, 1412, 1413, 30; consiliarius Heinrici VII reg. Roman. 443, 1.
 Gerhardus ep. Constantin. 304, 35, 308, 40, 311, 312, 5, 313—317, 318, 15, 319, 15, 320, 1, 321, 20, 323, 25, 324, 10, 325, 330, 1, 454, 45, 456, 20, 464, 45, 465, 20, 534, 5, 594, 25.
 Gerhardus archidia. Treveren. 1300.
 Gerardus de Insula beneficiatus in monast. S. Alexandri Parmen. 1088, 15.
 Gerardus de Landrico clericus regis Franciae 205, 40; Gerart de Landri seigneur de Lois 206, 35.
 Geraldus, Gerardus de Albussaco not. 569, 30, 570.
 Girardus Bonaventura de Curteregia not. 566, 15.
 Gerardus Burgondus not. 1089, 30.
 Gerhardus comes Holtstiae et Scowenburgh 162, 30, 1103, 1125, 15.
 Gerhardus comes huliaeen. 24, 5, 44, 15, 124, 5, 125, 1, 129, 133, 1, 200, 20, 201, 203, 1, 239, 35, 371, 30, 372, 15, 767, 5, 1268, 25.
 Gerhardus, Girardus de Landescrone burgravius, dominus 723, 1126, 1446.
 Gerar de Bordeaz, Bordeal, Bourdeal 1151, 15, 1156, 5, 1165, 1167, 20, 1168, 20, 1169, 30.
 Gerardus de Orons 680, 10.
 Girardus Guespa de Varas miles 434, 20, 1038, 5.
 Girardus advocatus Coloniensis 133, 5.
 Gerardi Antiqui Comititis filius; Gerardus.

- Gerardus fil. Gerardi Antiqui Comitis Coloniensis 133, 5.
 Gerardus Rost Coloniensis 133, 5.
 Gerar Vlach waiter 1167, 45.
 Gerar de Mes corier 1164, 15. 1168, 1. 1171, 30.
 Gerar de Pontremle corier 1167, 10.
 Gerar, Gerardin talleur le roy 1161, 30. 1168, 1. 1177, 5.
 Gerardus comes de Donoratico 990, 25. 1023, 20.
 Gerardus Acis tubator Parmae 506, 30.
 Gerardus Capone (de Placentia) 1145, 30.
 Girardi et Bonacursii Gambacurta fratrum domus v. Pisae.
 Gherardus Iohannis de Buçacharinis Aretinus 857, 15.
 Girardus de Magata de Andrachis syndicus Sonzini 668, 10.
 Gerardus de Posticis ambasiator Florent. 558, 25.
 Girardus de Quinzanello syndicus Brixiae 508, 10.
 Girardi de Rayneriis filius: Griffinus.
 Gyrardus Rubeus de Nicorvo 495, 40.
 Gerin sun von Waehenheim: Arnolt.
 Gerin v. Garinus.
 Gerius Dadi comes de Gangalandi 1416, 20. 1417, 10.
 Gerlacus comes de Nassaw 351. 1293, 5.
 Gerlacus dominus de Bruberch (Broberg) 36, 1. 62, 20. 115, 45. 118, 30.
 Gerlacus dominus de Dollendorp 62, 20. 133, 5.
 Gerlacus de Beveren miles 1214, 25.
 Gerlacus de Limpurch 75, 10. filius: Iohannes.
 Gerlaeus (de Sundirn) 249, 25.
 Germania, Germani 80, 30. 81, 30. 82, 87, 10. 88, 10. 104, 105, 15. 106, 139, 35. 140, 10. 146, 5. 149, 1. 155, 10. 209, 10. 401, 15. 804, 30. 1131, 15. 1312, 30. 1339, 25. 1372, 1379, 30; per Germ. archicancellaria, archicancellarius 14, 10. 223, 1; v. Montagun. archiepiscopi: principes 4, 40. 8, 35. 32, 30. 87, 1; principes electores 139, 35. vicarius imperii: Iohannes rex Bohemiae: v. Iudaei; v. *etiam* Alemannia, Romanum imperium, Teutonia.
 Germanus: Humbertus.
 Gernersheim castrum 244, 20. 247, 10. 249; nomina militum et armigerorum 247, 10; teloneum 337, 25.
 Gernot Kotbus 1111. 1128. 1129.
 de Geroltseek: Waltherus (I). Waltherus (II) iun.
 Gerra v. Ingerammus.
 Gerstung 1116, 5.
 Gertrudis mater Mathiae clerici Coloniens. 197, 20.
 S. Gervasii et Protasii seu Simpliciani monast. Mediolanen. 563, 25.
 S. Gervasii: Casale v. S. Evasii. Geseke 1228, 40.
 Getulle vallum 1257, 30.
 de Giandonatis: Nerius.
 de Gzannetis: Francesquinus.
 Gianus de Cerchiis v. Iohannes.
 Gibellini, Ghibellini, Ghibelini, Gibellini 473, 35. 559, 30. 604, 15. 715, 35. 786, 35. 1300, 1302, 5. 1432, 30; v. Ianna, Pontremulum.
 Giedonio v. Geldonia.
 Giengen 191, 15; von G.: Friderich. Gile, Giles v. Aegidius.
 Giliibertus de Saltana magister hospitii Heinrici VII. imperatoris 990, 25; Gillebert de Santain 1196; Gilibert de Sottens chevalier 1278, 20.
 Gilioli Indexeti domus v. Arcula.
 Gillsburchensis comitis filius 55, 40.
 de Gimheim: Symon.
 de Giminig: Arnoldus.
 S. Gynimiane, Giminiate v. S. Geminianus.
 Ghinuccii Bonfantini: Nerius.
 Ghinus Lapi de Ubertis de Florentia 919.
 Gione: Masus.
 Giraldus, Giraudus v. Gerhardus.
 Giuffredus v. Godefridus.
 Ginochi (Inqui): Ceus (Cheus).
 Giuffredus v. Ioffridus.
 Glacarii: Guillelmus.
 de Glacz: Iohannes.
 de Gler: Willeame.
 Gleser (de Sundirn) 249, 25.
 Gluti: Pone.
 de Gluxiano: Castellanus.
 von Gnotstaf: Cunrat.
 Gobertus de Aspromonte vicarius Ianuae 1096, 1057, 35. 1429, 30.
 Gobertus de Lucerna 348, 5.
 de Godano: Nycholaus.
Godefridus, Gaufridus, Giuffredus, Ioffridus, Godefroi, Ioffrey
 Gaufridus ep. Baiocen. nuntius regis Franciae 531, 25. 533, 1.
 Gaufridus de Plexeio el. Ebroicen. nuntius regis Franciae 468, 25. 531, 30. 533, 1.
 Godefridus ep. Mynden. 288, 1. 1230, 15; sigillum 288, 10.
 Ioffridus, Iofredus, Ioffrey de Aspromonte (Aspremont) cler. consanguineus Heinrici VII. 557, 25. 538; cau. Verdunen. 569, 10; chevalier 813, 5. 1279, 35.
 Gaufridus Enguelor dictus Chalop cler. dioc. Dolen. not. 579, 1.
 Gotfridus de Brabantia dominus de Arschot et de Virsum 40, 10. 43, 40. 44, 20.
 Ioffridus, Gotfridus, Giuffredus, Guifredus comes de Lyningen (Linemigne, Leningana, Lignenges) advocatus Alsatie 296, 35. 360, 480, 30. 644, 5. 696, 10. 705, 5. 737, 10. 744, 1. 762, 35. 898—900, 901, 5; magister curiae, magnae curiae imperialis, le hovenmaistre 815, 35. 817, 25. 820, 1. 1146. 1117, 5. 1156, 1162, 35. 1173, 1175, 25; li Lamfour? 1278, 25. clericus: Iohannes; substitutus: Fredericus de Wangen.
 Godefridus de Bachem camerarius miles 217, 15.
 Gotfrid von Bechtal 1106.
 Gotfridus de Bruncke 114. 115. 118, 30; hofrihter kunges Albrehtes 1102, 15. filius: Andreas.
 Godefridus de Eppenstein 33. 34, 1.
 Gothifridus, Gottifredus de Hohenloch 929, 15. 990, 25 comes de Olloco.
 Gotfrid von Rucheshoven 1196.
 Gotfridus de Sluzzelberg 182, 35.
 Gotfrid Paenler vitzum ze Bayern und am Rein 1293, 5.
 Godefroi Bonnecose 1170, 20.
 Goutofrey de Sonbray chevalier 1277, 20.
 Iofredus de Vercellensibus v. Soffredus.
 Gottofreus de Villeri familiaris damagiellae del Bosco 1148, 15.
 Godhmannus de Dorswilre 887.
 Godelmannus nepos Wilhelmi de Akers 270, 20.
 Goudeman, Guedeman cambrelain 1155, 40. 1156, 10. 1161, 25. 1163, 1165, 20. 1172, 5. 1173, 35. 1176, 40. 1177, 20. 1183, 35. 1185, 25. 1191, 40. 1192, 1193. 1194, 30; *videtur esse idem ac Iohan Godimane de Lucembore chevalier, ubi rub.*
 Godimane: Iohan.
 Godescaleus Rybo miles. nuntius ducum Saxoniae 216, 35.
 Godogue v. Geldonia.
 Godransten 217, 1. 249, 5; curia 249, 20.
 Goffinectus, Gofinectus, Goffinet mariscalcus Heinrici VII. Rom. reg. 418, 30. 562, 1. 1147, 25. 1154, 15. 1161, 1162, 1161, 25. 1169, 30; fratres 1147, 30.
 Goytius de Foro 995, 10.
 Goldenfels 192, 35.
 Goldir (de Sundirn) 249, 25.
 de Gotbach: Helwicus.
 Golzowe 1238, 25.
 de Gondrecorte, Gondrecourt: Ansaldo (Anseal, Ansieh).
 Gonis de Rillione filius Bartholomeus.
 Gontram: Sygelin.
 de Gonzaga: Albertinus.
 de Gorgulaco: Rogerius.
 Goricie, de Goricio, Guritia comes 322, 35. 329, 30. 973, 15. 974, 1. 1016, 1. 1031, 5. 1291, 1295, 30; comites v. Tyrolis. comites: Albertus (I), Albertus (II), Heinicus.

- de Gornay: Robertus.
de Ghorenzeker: Hugo.
von Gors burgrafi: Heyd.
Gorus Ubaldini de Lanari 861, 10.
Gosfridus dominus 475, 5.
Goslaria, Goslaria, Goslariën. 117.
273, 1; ecclesia 1093, 1094, 1095, 1.
canonicus: Jacobus.
Gossekün le botellier 1197.
Gossekün garcon de le tallerie 1185,
36.
Goswinus, Goswynus, Gossuën,
capellanus, familiaris Heinrici VII.
717, 5, 1085, 1168, 20, 1176, 35, 1181,
1182, 1189, 20, 1197, 25; Goswinus
celericus 1103, 3, 1104, 1406, 10,
Gotha 1227, 20.
de Gotrico: Bernardus.
Gottoli de Nerlis: Albertus, Nerlus.
Gounerius: Paganinus.
Goudeman *c.* Godeman.
Goze grave von Thuwingen 1092,
1095, 1.
Gozzo (de Mutterstat) 219, 15.
Gr. herre von Rinach 1101, 20, 1105.
Grabadona *Gravedona (Como)* 891,
892, ecclesia: S. Vincentii.
Grabadonae: Mons.
Gradi, Grandi burgum 1061.
Graden, patriarchatus 385, 5, 614, 1.
provincia: Iadren.
Gradiensis: Petrus.
Graeci, Graecia 82, 30, 139, 30, 146, 1,
119, 1, 155, 10, 209, 10, 35, 210,
401, 15, 1312, 30; imperator 491, 10.
von Graifspach, Graispach grave-
schaft 161, graf: Bertholt.
de Gralliano: Cyprius.
Granagum castr. 1281, 1.
Graniolum dioc. Bononien. 1069, 1.
Grandimonten, ordo 385, 15.
Grandimonten, ordo per Aquilegen,
prov. 544.
Grandimonten, ordo per Mediolanen,
prov. 544.
Grassum: Trivillum.
Grassus: Philippus, Pucius.
Grato de Clairico, Clairico miles
consiliarius Heinrici VII. 431, 15,
624, 10, 1038, 5.
Gratinopolis 913, 5; diocesis 510, 10.
episcopus: Guilelmus.
Gransellum 317, 35, 378, 30, 381, 30,
384, 387, 1, 613, 25, 616, 15, 617, 5,
618, 30, 619, 5, 620, 35, 621, 10, 790,
5, 791, 15, 1295, 15.
Gravinæ comes: Iohannes.
Grehingen 180, 3, 527.
SS. Gregori et Andreae monast.
Romani, abbas 818, 30.
Gregorius X. papa 398, 15, 399, 400, 1.
Gregorius, ep. Castron. 818, 30.
Gregorius, archiepisc. S. Mariae
Novariën. 346, 1.
Greymoldus de Roehlingen 331, 25.
Gretz 709, 25.
Grevis, Grieve vallis 877, 1; nomina
locorum in Indicem non recepta
877, vicarius (regius) in liga
Vallis Grevis: Naldus de Gherar-
dinis: *c.* Castellina.
Grezisius 1070, 25.
Griebach 1127, 1128, 30.
Griffacius Neri Bonomini Florentin.
1117, 15.
Griffenberch castr. 1227, 10.
Griffen equus *c.* Fridericus dux
Austriac.
Griffenstein castr. 166; de Gr.:
Chrafto.
Griffinus fil. Girardi de Rayneriis
not. de Modetia 442, 25.
de Griffone: Petrus Anselmi.
Griga: Ofrions.
Grillus: Manfredus.
Grimaldi, li Grimant 1002, 25; de
Grimaldis: Bernabos, Gasparus
(Gaspalis), Luchetus, Raynerius.
Grimberch 1243.
Grobis de Patientis capitaneus
Terdonae 343, 15.
de Grogno: Benvenutus Gabrielis.
de Grolea: Guy.
Grossetum, Grossete 874, 25, 933, 30,
935, 936, 30, 1166, 30, 1177, 29.
von Grunenbere: Arnolt.
Grueningen, Groningen 1258, 20,
1102, 1.
de Grumello: Symon.
Gruneus: Iohannes.
de Gubio: Bavasio.
Gucci Alonis: Alone.
Gudensberg *Godsberg* 1416, 30.
Gudeman *c.* Godeman.
Gulleraeus de Domibus de Arnascho
595, 25.
Gumbertus de Heyda Ratisponen.
331, 30.
Gunneltigen an dir Hart 217, 25.
Gundolingen 281, 30, 284, 5; von G.:
Bertholt d. a., Cunrat.
Guntherus (I) comes de Kevermburg
159, 35.
Guntherus (II) comes de Kevermburg
159, 35.
Gunther von Saltza 1235.
Güntzelburg 191, 20, 192, 10.
Guren, episcopus: Heinricus.
de Gusulfis: Gusulfus.
Gusulfus de Gusulfis syndicus Bobii
508, 15.
Gutenberg burg 1092, 25.
Guttim castr. 1115, 20.
Giannetis *c.* Giannetis.

II.

- H. commendator domus S. Petro-
nellae ord. Hospitalis 93, 10.
H. comes de Honstein 36, 20, 1298.
H. nobilis 832.
H. de Lapide miles 1253, 5.
H. ze Louben miles 1253, 10.
H. vogt von Baden 1105, 1.
H. Schowenberg 1258, 25.
H. creditor Friderici ducis Austriae
1266, 40.
Haberstro schultheiss ze Gengenbach
1110, 1.
Habizo z. Alldizius.
Habregiet (armarius) 1161, 30, 1164,
1181, 10.
Habsburg, de Auseboure comitatus
57, 40; de Habsburg comes: Ru-
dolfus; de Habsburg et Kyburg
comites *c.* Austriae duces.
de Hachberg marchiones: Heinrich,
Rudolfus.
in Hacheburnen mag. ord. Praemon-
str.: Lu.
de Hademare: Hermannus miles.
Hadramis not. Heinrici VII. regis
Rom. 1419.
Hagenbach, Hambuch, Hanbuch
244, 20, 248, 35; Hambucher 248, 20.
Hagnoya, Hagenowe, Hagenowia
52, 25, 133, 35, 164, 15, 270, 346
(Hagenowia), 355, 15, 360, 10, 389, 5,
887 (Hagnoia, Hagnoe), 1093, 5,
ecclesiae rector: Hermannus de
Stoka.
de le Haie: Rober.
Haymannus de Duba 1226, 5.
Haynonia, Hanonia, van Henegowe
greve 125, 40; comitatus 118, 119,
comites: Iohannes de Avesnis,
Willihelmus.
Hako: Enecho.
de Hakeborn 1068, 10.
von Haldenberch: Herman.
Haldesleve in placitis 1226, 35.
de Haldinbusen castellani 1229, 20.
Hallae, Hallen, *Schwabsch-Hall* 191,
15, 192, 10, 238, 30, 649, 20, 1262,
1263 (Allensis civitas); moneta
1262, 20, 1263, 15; magister monetae
251, 1; denarii, Haller 73, 15, 160,
164, 165, 224, 15, 238, 30, 246, 20,
250, 15, 251, 270, 1, 306, 15, 334, 1,
337, 373, 40, 374, 391, 599, 645,
673, 1, 735, 749, 750, 1, 752, 35, 753,
835, 10, 836, 30, 899, 903, 10, 1009,
1097, 20, 1100, 20, 1106, 1107, 10,
1152, 20, 1243, 1, 1264, 10, 1267, 10,
1268, 30, 1299; rufi, albi 251.
Hallenberg 1228, 35; castellani
1229, 20.
Halsprunne, Halsbrunne monast.
180, 1, abbas: Heinricus.
Hambuch, Hanbuch *c.* Hagenbuch.
in Hannerstein teloneum 220, 15; *cf.*
Annestien.

- Hanibalt. Hanibal. Haniballes mon-
segneur 1175, 35. 1177, 30. 1178, 35.
1180, 10. 1182, 35; de Hanibauz:
Pierre. Richar.
- Hannekin de la paunetrie r. Henri
de Hans chevalier.
- Hannekin de Irlons de le cambre
1155, 49.
- Hannekin l'armoier 1162, 1. 1180, 40.
1184, 5.
- Hanekin le Long garçon de le
cusine 1188, 20.
- Hanekin Merehie waiter 1167, 45.
- Hannenkampburg 177, 5.
- de Hanowe: Ulrichus.
- de Hans: Henri, Thibaut; cf. Hius.
- Hart silva *prope Füssen* 1139, 20.
1141, 15.
- Hart *Hardt* 247, 25.
- Hartmannus de Baldeke 305, 1.
- Hartmannus de Munster castrensis in
Nuwemburg 708, 30. 709, 5. 737, 15.
- Hartmut zum Roten Schilde 336, 1.
- Hasele, Hasle vallis 333, 5. 677.
- de Hasenburg. Hastinburg *Hasenburg*
prope Willisau dominus 1258, 35;
de H.: Theobaldus.
- von Haslang: Rudolf.
- Haspach villa 165, 15.
- Hassia dominus, lantgravius: Io-
hannes.
- Hattenhoven 176, 25.
- de Hauluin: Rogier.
- Hauteville 1150, 20.
- Hedine Ze 234, 15.
- von Hefingen druchsetz: Reinhart.
- von Heiarloh graf: Burchart.
- Heyd. burgraf von Gors 1124, 25.
- de Heyda: Gumbertus.
- Heiden dietus 1256, 15.
- Heydenricus de Essende not. publ.
230, 40.
- Heidolvesheim 191, 15. 628, 1.
- Heilichbrunne, Heilprunnen 41, 10.
113, 15. 191, 15. 192, 10.
- Heiligvorst 164, 10.
- Heymbach 249, 15. 333, 35. 361, 5.
1242, 20.
- Henrici: Anthonius.
- Hinrietus Cencour not. 427, 20.
- Henricus archiep. Colonien. 179, 5.
202, 10. 211, 20. 212, 213, 5. 215, 35.
216, 217, 25. 218—222, 227, 228, 25.
229, 230, 40. 231, 5. 233, 5. 242, 35.
243, 10. 281, 40. 283, 40. 284—286,
349, 40. 350, 40. 351, 1. 353, 40. 361
—364, 365, 40. 366, 367, 368, 369, 1.
370, 371, 30. 372, 15. 418, 20. 438, 15.
521, 20. 564, 25. 581, 10. 711, 712,
767, 30. 768, 815, 40. 893, 10. 895, 40.
929, 25. 1039, 25. 1078, 10. 1083, 35.
1126, 10. 1201, 10. 1227, 25. 1229,
1230, 10. 1268, 10. 1269, 1. 1299,
1300, 5. 1418, 25. 1446, 25. 1251, 20
(electus); palacium 234, 10.
- Henricus ep. Constancien. 18, 15.
35, 40. 43, 35. 68, 15. 69, 40. 100, 5.
136, 15. 137, 138, 20.
- Henricus ep. Gurcen. 138, 20. 168, 40.
1122, 30.
- Henrich bischop von Merseborch
1238, 1.
- Henricus ep. Regin. 487, 1. 490, 35.
491, 10. 499, 5.
- Henricus ep. Revalien. 162, 30.
- Henricus abbas Villarien., cancel-
larius Henrici VII. reg. Roman.
284, 20. 301, 40. 371, 5. 1267, 10;
elect. Tridentin. 346, 384, 15; epi-
scopus Tridentin. 425, 10 (Tridenen.).
426, 35 (Trigentin.). 434, 15. 437
(Trigentin.). 445, 10. 461, 15. 464, 45.
465, 20. 478, 5. 494, 503, 20. 526, 1.
531, 5. 531, 5. 537, 551, 15. 567, 30.
568, 30. 574, 30. 577, 20. 603, 40. 622,
1. 631, 40. 642, 10. 650, 30. 666, 25.
681, 10. 684, 15. 709, 30. 737, 10. 738,
5. 769, 25. 781, 30. 794, 10. 810,
817, 20. 819, 35. 830, 5. 854, 25. 916,
15. 926, 25. 984, 35. 1038, 1. 1046, 40.
1048, 20. 1055, 20. 1074, 10. 1075, 10.
1082, 5. 1084, 5. 1144, 15. 1145, 1146,
5. 1147, 10. 1148, 1152, 25. 1153, 45.
1162, 40. 1168, 45. 1176, 40. 1183, 35.
1188, 15. 1191, 25. 1193, 1194, 1.
1195, 5. 1197, 20. 1412, 35. 1447, 30
(Trigentin.); consiliarius Henrici
VII. reg. Roman. 443, 1; recognos-
cens 368, 1. 418, 15. 438, 15. 521, 20.
564, 25. 815, 40. 893, 5. 895, 40. 929,
25. 1039, 25. (1078, 5). capellanus:
Philippus; varlet: Boniface.
- Henricus abbas Fulden. 41, 40. 214,
30. 230, 45. 233, 10. 351, 390, 35. 391,
735, 736, 5. 737, 10. 1116, 1122, 30.
1231, 25. 1405, 20; l'abbé de Volde
1166, 25. 1167.
- Henricus abbas monast. S. Galli 304.
- Heinr. abb. monast. in Halsbrunne
ord. Cistere. dioc. Eystet. 1419, 10.
- Henricus abbas S. Martiani de Ter-
dona 420, 35.
- Henricus de Rannenber archidia-
eccl. Herbipol. 1404, 30. 1405, 5.
- Henricus praepos. Bunnan. archidia-
Colonien. 1300.
- Henricus praepos. Colonien. 62, 20.
- Henricus de Spanhem praepos. S.
Servatii Traiectin. (Traiecten.)
463, 20. 464, 45. 465, 20. 494, 10. 520,
5. 732, 1039, 15. 1089, 30. 1269, 35.
1440, 30. 1441, 1; consiliarius Hen-
rici VII. reg. Roman. 443, 1.
- Henricus can. Fritzarlien. 288.
- Henricus de Hugwilre can. S. Thomae
Argentinen. 174, 5.
- Heinrich von Tuseburg can. von
Werde 1102, 30.
- Henricus de Vriburgo thesaurar.
eccl. Argentinen. 570, 1.
- Henricus cler. dioe. Meten. praeben-
datis S. Stephani in Sarburch
889, 20.
- Henricus de Montarso plebanus
de Lardencia 1018, 25.
- Henricus de Montarso cler. iudex
consiliarius Henrici VII. imp.
1055, 30.
- Henricus capell. Syfridi ep. Curien.
310, 10. 314, 320, 20.
- Henricus de Lobbruch cler. notarius
230, 35. 231, 10.
- Henricus de Sylono Yporien. not.
310, 20.
- Henricus de Aquila procurator
1201, 5.
- Henricus Manstok commendator fr.
Theuthun. per Austriam 93, 5.
- Henricus (II) imperator Roman. 341,
341, 40. 345, 1. 396, 1210, 10. 1318, 5.
- Henricus VI. imperator Roman.
1077, 20.
- Henricus, Henricus comes Lucelbur-
gen., Lucemburgen. 200, 20. 201,
202, 10. 203, 1. 213, 15. 219, 5. 223, 5.
227, 15. 229, 230. 803, 1. 991, 25; in
Romanorum regem electus 233,
258, 260, 1. 262, 2. 271, 15; VII. rex
Romanorum, rex Alemanniae 234
sq. *passim*; imperator Romanorum
(Teutonicus) 800 sq. *passim*.
1106—1110. 1111, 35. 1114, 1115.
1116, 1117, 15. 1118, 25. 1119, 35.
1122, 1123, 1124, 5. 1126, 1127,
1130, 20. 1131, 35. 1133, 20. 1134, 30.
1135, 35. 1137, 1. 1139, 10. 1140,
1141, 1142, 1. 1113, 1. 1145—1197
passim. 1207, 1208, 1209, 1210, 1211,
1264, 1265, 1266, 1267, 20. 1268,
1269, 1270, 5. 1271, 30. 1280, 25. 1281,
1282, 1286, 1287, 1289, 20. 1291,
1294, 1295, 1296, 1297, 5. 1298,
1299, 15. 1303, 20. 1304, 25. 1305,
1306, 30. 1307, 15. 1308—1398 *pas-
sim*. 1405 sq. *passim*; comes de
Lucioburgo 1300, 20. 1302; Henri-
cus comes de Lisingburg 1363, 45.
1371, 1372, 30. 1373, 20; soror 539,
5; ambasiatores in curia Romana
1189, 20; nuntii 268, 35. 269, 5.
1012, 25; nomina nuntiorum 255,
257, 258, 275, 35. 305 sq.; armatura
1298, 10; braconiers le roy 1163, 5;
consilium 968, 35. 969, 15; les grans
seignours de conseil 1191, 15; nomina
consiliariorum 442, 35—443, 10.
449, 5; elemosinarius, amonier le
roy 1146, 40. 1163, 10. 1164, 1. 1167,
5, 30. 1185, 25; amonier le roy var-
let: Conrar; gentes camerae 902,
15. 985, 10; gerentes 577, 35; hof-
richter 1126, 15; juges le roi 1153,
15; nomina iudicum et officialium
591, 35; lavenderes de la paunetrie
le roy 1175, 1; marchans
1169, 1; nuntii r. ambasiatores;
nomina procuratorum 738; regi-
strum imper. camerae 1017, 15; se-
cretarii 309, 1; signum 368, 1. 418,
15. (438?) 521, 15. (561, 20). 815, 35.
893, 5. 895, 35. 929, 20. 1039, 20.
1078, 1; trompeurs 1161, 35; veneurs
le roy 1163, 35. mater: Beatrix;
frater: Walramus; uxor: Margare-
ta; filius: Iohannes rex Bohe-
miae; filia: Beatrix; ambasia-
tores, nuntii: Anthonius, Hugolin-
us de Martiano, Ticius de Colle,

- Guilielmus abbas de Lucedio; auri-
faber; Landus de Senis; barbiers;
Ernoul, Murectus; bolengrier;
Jehan de Melan; botelliers; Gile
(Gilet), Jehan de Brandeborch,
Guilleman; camerarii, cambre-
laus; Aymo de Blainmont, Gue-
deman, Ugo de Treves, Thiri de
Villegon; de le cambre; Bertran,
Flamen, Hamekin de Irlons, (Re-
nardin); camerae notarii; Bernar-
dus de Mercato, Johannes de Dyst,
Johannes de Urbano, Leopardus
Frenetti, Paulus de Podiobonici;
Acta et gesta v. Leopardus Fre-
netti; cancellarius; Henricus
abbas Villariens, ep. Tridentin.;
notaire de le camerlerie; Conne;
cler. et scriptor; Franciscus de
Armagno; capellani; Gossuinus,
Jehan Valiant, Lambert; clerici;
Albericus de Foucheris, Henricus
de Geldoma; clere; Tybant de
Ham; confessor; Mathieu; con-
siliarii; Andreas Calandrinus,
Grato de Chiaraco, Henricus de
Geldonia, Johannes ep. Massanus,
Johannes de Castilione, Isardus
archiep. Theban., Nicolaus ep. Bu-
troutin., Palmerius de Altovitis,
Pandulfus de Sabellis, Petrus de
Cellanova, Baynerius abb. S.
Michaelis; consiliarius regalis;
camerae; Sanctus de Ripparolo;
coquinarius; Henricus de Nor-
temberg; Kuns l'empereur;
Vrient, Nizez; clere de le cuisine;
Franc; garçons de le cuisine;
Gilet de Blamont, Kelremus; cre-
ditor; Henricus de Colonia;
curiae magistri, hovemaistre;
Johannes dom. de Branshorn, Gote-
fridus (Goffridus) de Limingen;
familiares; Adam de Duren,
Georgius Alyon, Gossuynus capel-
laus, Henricus de Beafort, Muri-
ectus Barberius, Petrus de Bona
medicus, Simon Filippi de Pistorio;
famul. domestici; v. dictus
Berter; torier; Henry de Boyen-
bergh; histrio; Johannes de S.
Privato; höfbrichter; Cunrat von
Kirchperk, Henrich grave von
Spanheim; magister hospitii;
Gildbertus de Saltana; iudices
aulae regnae, magna curiae;
Andreas Calandrinus, Anthonius
de Sandis, Bassianus de Guaschis,
Ugo de S. Audomaro, Johannes
Jacobi de Urbo, Johannes de Vin-
stinga, Palmerius de Altovitis,
Sanctus de Riparolo, Scotus de S.
Gemmario; iudices consilia-
rii; Raynerius Dagmiani index,
Henricus de Montearo cler., mar-
chans; Eithe, Michel Angelos;
marescalci; Gottinectus, Henricus
de Flandria, Walter de l'Ess-
ent, Guilleman; clere de le
marschader; maistre Jehan Dobois;
mercator; Andreas de Puto, Bar-
thelomeus de Varguana, Petrus de
Bona, Ugo; messagers; Hughe-
lin, Thimoch, taliers; Egidius
de Rosenmors, Henricus de Beafort;
- notarius; Hermanus de Stoka;
nuntii v. ambasiatores; ostiarii;
Buctius Nini, Conradus; audi-
tores palatii; Bassianus, Joh.
de Castilione; panaterius, de le
pannetrie; Henricus (Hamekin)
v. Henri de Hans chevalier, Watri;
portier; Gile; secretarius; Oldo
archiep. Pisanus; talleur; Gerar
(Gerardin); de le tallerie; Gossokin
garçon, Huert; talleur de sael;
Lienart; thesaurarii; Egidius de
Marcella, Albericus de Foucheris;
(thesaurarii socii); Jehan de la
Roche, Rustic; clerici thesaura-
riae; (Jehan az Clenkes), Jehan
Desels, Johannes de Leedio;
tresorerie valets; lakinet, Robin;
tondeur des dras; Jehan; ussier;
Bouche; vices gerentes; Bayos-
sus, Johannes de Castilione.
- Henricus de Yspania 1365, 1.
Henricus dux Austriae et Styriae
183, 25, 181, 277, 35, 278, 280, 25,
281, 283.
Henricus dux Brunsvicensis 117, 30.
Henricus fil. Meinhardi dux Karin-
thiae 35, 10, 37, 10, 53, 30, 68, 17,
69, 10, 111, 35, 168, 171, 767, 13;
rex Bohemiae 204, 213, 25, 350, 40,
351, 20, 1261, 13; de Tirol comes (dux
Karinthiae et rex Boemiae) 604, 10;
clanich ze Pehaim und ze Polan
hertzog in Chernden grave ze Tyrol
und ze Goertz 1236, 1, uxor; Anna.
- Henricus marchio Brandenburgens.
35, 10, 69, 5, 215, 5, 1237, 30, 1313.
Henrich magrave von Hachberk
1109, 35, 1110, 1.
Henricus marchio de Landesberg
1068, 5.
Henricus comes Barrensis 51, 20.
Henricus (I) comes de Blankenburg
1239, 10, filius; Henricus.
Henricus (II) fil. Henrici comitis de
Blankenburg 1239, 10.
Henricus, Henricus, Henri de Flandria
(Flandria) marescalcus magna
imperialis curiae 415, 10, 461,
15, 463, 20, 461, 15, 465, 20, 467, 10,
478, 10, 481, 10, 482, 15, 484, 25,
490, 40, 491, 433, 30, 491, 10, 502, 15,
503, 10, 561, 10 (*abbate passum*) ma-
rescalcus; 582, 10, 583, 15, 681, 10,
687, 10, 690, 30, 711, 1, 762, 35, 769,
25, 815, 35, 817, 20, 818, 30, 819, 30,
820, 15, 821, 20, 828, 17, 830, 5, 862,
25, 869, 20, 926, 25, 929, 15, 932, 35,
950, 35, 990, 25, 1005, 35, 1021, 15,
1018, 20, 1089, 5, 1116, 10, 1189, 10,
1191, 10, 1277, 25, 1138, 15 (Flandria),
1145.
Henrich grave von Friburk 1109, 1;
tochter; Margarete.
Henricus comes Gorione 36, 1.
Henricus comes de Schelkelingen
35, 15.
Henrich grave von Spanheim hove-
richter kunges Henriches 1106,
1107, 1108, 10, 1109, 110.
- Henrich grave von Swartzburg 1235,
Henricus comes de Waldecke 288.
Henricus comes de Wylnow ma-
gister curiae, consiliarius Johan-
nis regis Bohemiae 1112, 15.
Henrich grave von Zwainbruke
1095, 5.
Henrich burggraf von Doroltzheim
358, 15.
Henrich marschalk von Bappenheim
1095, 1097, 1099, 1100, 1106.
Henricus de Beafort miles Henri-
rici VII. reg. Rom. 271, 25; dapifer
Luzzelburg., famil. Henrici VII.
920, 25.
Henricus de Cruce dapifer Lucelbor-
gen, in Gallia terra 293, 30.
Henrich truchsezz von Dietzenhoven
191, 15, 192.
Henricus mag. coquinae de Nortem-
berg 160, 1107, 15; coquinarius
Henrici VII. reg. Rom. 305, 1;
mag. coqu. imperialis 1137, 30.
Henricus de Gera advocatus 1117, 15.
Henricus Longus de Plawe advoca-
tus 1117, 15.
Henricus Ruzo de Plawe advocatus
1117, 15.
Heinr. advoc. de Plawe? 1127, 20.
Henricus senior advocatus de Wida
1237, 10.
Henricus de Wida advocatus? 1117, 15.
Henricus advocatus de Wida junior
116, 25.
Henricus de Hins in Campania do-
minus 1250, 30.
Henrich von Ohsenstein 1095, 5.
Henricus de Mwr 182, 40, 1231, 10.
Henricus de Rapoltstein (Rapostein,
Rapusten) 660, 10, 736, 788, 25, 833,
30, 902, 20.
Henricus de Rosenberg 294.
Henricus de Schowembereh 36, 1.
Henricus de Sevelde 182, 40, 1234, 5.
Henricus miles de Andernaco dictus
de Lanstein 1214, 40, 1245.
Henrich von Bannaker 1095, 5.
Henry Deloroy chevalier 1179, 5.
Henri de Hans chevalier 1187, 10,
1191, 1278, 40; panaterius Henrici
VII. imperatoris (Hamekin de le
pannetrie) 903, 35, 1155, 35, 1164, 40.
Henricus miles de Honecke 245, 20,
218.
Henri de la Leo chevalier 1279, 25.
Henricus de Leumershem miles 247,
10, 249, 20.
Henri li Lzobre chevalier 1280, 1.
Henricus de Montabour miles 251, 15.
Henricus de Randeke 305, 1.
Henri de Sanchy chevalier 1279, 15.
Henricus de Septimo miles 434, 20,
408, 5.
Henri de Souviler chevalier 1276, 30.
Henricus miles de Thetingen 248, 5.
Henricus dominus de Erenberch
armiger 1211, 1.

- Heinrich Mudiz edelkn. 334, 30, 336, 1, bruder: Mudiz.
- Henricus fil. Willelmi militis de Waldecke armiger 1212, 30, 1243.
- Henricus, Henricus, Henri de Geldonia (Giedonio, Godegna, Iodogne) mag. iurisper., consiliarius Henrici VII. reg. Roman. 346, 405, 409, 15, 417, 20, 429, 15, 443, 5, 445, 10, 449, 5, 453, 10, 454, 45, 464, 45, 465, 2, 466, 10, 488, 493, 30, 499, 30, 501, 30, 502, 15, 524, 10, 526, 5, 532, 15, 537, 15, 562, 1, 569, 30, 574, 35, 577, 582, 10, 583, 20, 589, 15, 601, 20, 603, 5, 605, 1, 771, 794, 10, 810, 1, 844, 847, 40, 848, 35, 1146, 35, 1148, 20, 1162, 45, 1163, 1171, 1172, 1173, 1412, 10; clericus 271, 20, 298, 15, 810, 35; officialis imperatoris super bonis rebellium inquirendis transmissus in Lombardiam 979, 20; protonotarius 781, 30.
- Hainrich von Berigen 1233, 20.
- Henricus de Boes 669, 5.
- Henry de Bovenbergh forier 1153, 40, 1156.
- Henricus de Butichon 68, 20.
- Arrigi de Cruce familiaris: Iacominus de Metis.
- Heinrich von Heringin 1235, 15.
- Henrich von Koldiz der junge 1238, 5.
- Henricus de Lewenberg 1268, 30.
- Henricus de Lippa 352, 1.
- Heinrich von Niperk hern Reinboten sun 1099, 10.
- Henricus de Ponte 1256, 30.
- Henri de Rodenborch 1155, 30, 1156, 10, 1171, 1197, 30.
- Henricus de Stubemberch 36, 5.
- Henricus de Waltse 36, 1, 68, 20, 69, 40, 280, 10.
- Henricus de Wellemberg 305, 1.
- Heinrich von Wilhein 1095, 5, 1097, 15.
- Heinrich voget von Mowenhein 1099.
- Heinrich voget von Stopphenhein 1099, 25.
- Heinrich von Salach ammann ze Wissenburk 1106, 25.
- Hainrich amman ze Ulme 1231, 35, 1232, 10.
- Henricus Waffer (Waphler) scultetus in Sletstat 788, 833, 898.
- Heinrich Agten sun 1099, 20.
- Henricus de Colonia civis Spirensis, creditor Henrici VII. 727, 1124, 1.
- Henricus Gabelsbecher 245, 25, 248, 10.
- Hainricus Laubenberch miles 55, 10.
- Henricus Longus civis Tremonien. 1214, 30.
- Henricus Margaretæ Mullhusanus 195, 1.
- Hainrich Portner 1234, 5.
- Heinrich Reinbot 1099, sun: Cunrat.
- Henricus Rike civis Monasterien. 1214, 25.
- Heinrich Schedelin 1099.
- Heinrich Schiels von Montfort 336, 7.
- Heinrich Spörlin 1099.
- Heinrich Stainbize von Ezzelingen 1092, 10.
- Henricus Thieh 1237, 2, 1.
- Heinrich Ulberger 1099.
- Heinrich Wezze 1099.
- Heinrich Zehe 1099, 20, 1100, 1.
- Henricus de Mutterstat 249, 15.
- Henricus civis Ratisponen 293.
- Henricus (de Werde) 218, 40.
- Henri ferron le roy 1164, 45.
- Henricus panaterius, Hannekin de le pauetrie v. Henri de Hans chevalier.
- Heinricus Allionis mercator Florentin. 1264, 5.
- Henricus fil. Andreae comitis de Cabaliacha 434, 35.
- Henricus Aribaldus 404, 5.
- Henricus Canus de Casale 311, 40.
- Henricus de Ralvengo (Ralbiengo, Ralvenicho) civis Asten, familiaris Henrici VII. reg. Roman. 271, 25, 309, 310, 25, 311, 312, 5, 313, 10, 314—317, 318, 15, 320, 1, 321, 20, 323, 25, 324, 15, 325, 110, 10.
- Henrici Rogerii domus v. Salutiaz.
- Henricus fil. Roletii Scoforii civis Yporegine 1410, 20.
- Henricus Rubens magister rationalis Frederici reg. Trinaerie 1444, 35.
- Henricus de S. Stefano miles 1444, 40.
- Heinricus Stutinus syndicus (Cumarum?) 598, 1.
- Henricus de Tizio nibus de Vereellis 631, 25.
- Henricus Torta de Casale 311, 40.
- Henricus de Verduno iurisper. 1453; procurator Iohannis de Saluciis 1095, 30.
- Heittingesvelt 160, 15.
- de Helderungen: Fredericus.
- de Helphenstein comes: Ulriens.
- Helt: Eberhart.
- Helwicus de Goltbach commendator ord. Theuton. in Rodenberg 1269, 10.
- Hembach v. Heimbach.
- de Hemburch castellan 1229, 20.
- de Henneberch comes: Bertoldus; dominus v. Brandenburg, marchio.
- Hennigus de Urbech Mullhusanus 195, 1.
- Henuriz Seengler chevalier 1276, 1.
- Herr, frater praepos. eccl. in Conradisdorf 1270, 10.
- Herae: Vallis.
- de Herba bei dioc. Mediolanen: Guidottus Iohannis de Cixero.
- de Herbesio: Petrus.
- Herbipolis, Wirtzelburg 160, 20, 1105, 1, ecclesia: Novmonasterium: archidiaconus: Henricus de Rannenberch; episcopi: Andreas, Mangoldus; bishum closter: Brunnbach; dioc. parrochia: Wikkersheim.
- Herboldus (de Mutterstat) 249, 15.
- der Herborne: Engelbertus.
- Herrch messager 1162, 10, 1165, 5.
- Heremitarum *Einsiedeln* monasterii abbas: Iohannes.
- von Heringheim, Herenkein: Mathis Mathyas.
- von Heringin: Heinrich.
- Hermann: Amadeus.
- Hermannus de Stoka can. Constantien., rector eccl. Hagenowen., notarius aulae regalis 626, 909, 5, 924, 1008, 25, 1140, 1141, 10, 1266, 35, 1291.
- Ermannus, Armannus Theotonicus mag. 841, 847, 40; *an idem ac praecedens?*
- Hermannus cler. dioc. Argentin. 889, 25.
- Herman herzog von Tecke 1092, 1093, 1.
- Hermannus marchio Brandenburgensis ac dominus de Henneberch 8, 25, 21, 20, 35, 10, 112, 35, 122, 40, 148, 5, 165, 35, 349.
- Hermannus comes de Homberech 36, 1, 51, 20, 1098.
- Hermannus comes de Orlannde 272.
- Hermannus comes de Sultz 35, 45, 118, 25; hofrihter 1091, 20, 1092, 1093, 1094, 15, 1095, 20, 1096, 1097, 1098, 5, 1099, 1101, 1104, 15, 1105, 35.
- Hermannus de Hohenvels 727, 20.
- Hermannus marschaleus de Landenberch miles 36, 5, 68, 20, 69, 40, 93, 5, 138, 25, 165, 35.
- Hermannus de Hademare miles 62, 20.
- Herman von Eloffsheim 1100, 35.
- Herman von Haldenberch 1293, 5.
- Herman von Porse 1236, 35.
- Herman von Rorbach 1231, 10.
- Herman von Spangenberg 1255.
- Hermannus I. de Teneburg 1091, 30.
- Hermannus H. de Teneburg 1091.
- Hermannus von Wederden 1238, 5.
- Herman ze Bertschin 1269, 10.
- Herman des Lepfclers sun 1099.
- Herman Semeler 1099.
- Hermanus swester sun des brotbecken: Ulrich.
- Hermolaus Blancus mercator 185, 20.
- Hermoltzheim 232, 10, 233, 25.
- Hernsheim 160, 15, 374, 375, 5.
- Herr: Ysraeh.
- Herriden 648, 25.
- Herstheym v. Erstein.
- Hertelms frater Hunfridi advocati 248, 30.
- Herten 1256, 1257, 30, 1258, 1, 1259, 20, dioc. Hertor famil. domest. Henrici VII. 730, 10.

- Ugolinus de Sismondis miles Pisan. 390, 30.
- Ugolottus Aglonis de Aleis 1262, 1263.
- Ugucii: Guillelminus.
- Hugutio ep. Novarien. 445, 10, 449, 5, 489, 10, 491, 15, 499, 30, 501, 40, 512, 1, 514, 25, 567, 30, 568, 30, 569, 35, 577, 20, 580, 581, 603, 40, 1412.
- Hugutio, Ugucio comes de Marciano (Marsano) 926, 30, 1086, 26.
- Hugutio, Hugutio, Huguehon de Fagiola (Faisola) vicarius Ianuae 929, 15, 1026, 1031.
- Hugutio de Pistorio olim index super bonis rebellium in Mediolano 980, 15.
- de Hugwilre: Heinricus.
- Huijesein 71, 40.
- Humbertus Germanus not. Placentiae 502, 15.
- Humbertus Dalphinus Viennen. et Albonis comes 1252, 10.
- Humbert de Cholay chevalier 1277, 10.
- Hunbert Marschaul chevalier 1276, 15.
- Hunfridus advocatus 248, frater: Hertelinus.
- Humiliatorum ordo 385, 15.
- Hunoldus senior de Plattenbracht miles 1228, 10.
- zu dem Hupte 767, 25, 769, 1.
- Hurri, Huyrri v. Wirriens, von dem Hus: Johannes, Ulrich.
- Huwe v. Hugo.
- S. Ypoliti plebatus v. S. Maria de Marliano.
- I.**
- I. scriptor cancellariae Heinrici VII. 1037, 5, 1043; cf. Johannes.
- I. F. de curia 265, 40.
- I. F. (rescribendarius) 606, 35.
- de Iacanis: Bonifatius, Simon.
- Iacme v. Iacobus.
- Iacobi: Iohannes.
- Iacobi v. Iohannis Iacobi.
- Iacobins d'Arech 1189, 5.
- Iacobinus Ingredi de Dotto not. 1420.
- Iacobinus fil. Meynfredi de Nonalio not. 1410.
- Iacobinus Petegatia not. 1420.
- Iacobinus Picardus de Fenegro not. 1421, 15.
- Iacobinus de Metis familiaris Arrigi de Cruce 1146, 30.
- Iacobinus Raynerii, Iacobinus Spinulae vicarius ripariae Ianuen. 1031, 1, 1058, 30.
- Iacobinus de Chodasino operarius monetarum 671, 20.
- Iacobinus fil. Mussi civis Yporegiae 1410, 20.
- Iacobinus de Palestro 418.
- Iacominus de Ronco de Cremona 591, 35.
- Iacominus Guatus de Novaria 631, 20. de Iacobo: Savarinus.
- S. Iacobi de Potigo eod. dioc. Parmen. 1088, 20.
- S. Jakeme: S. Iacopo di Acquariva (Lecorua; Agostiniani) 1167, 40.
- S. Iacobus ad Mucianum 858, 7.
- S. Iacobus de Petrieta 858, 40.
- S. Iacobi militiae domus in Sicilia praepositor: Ricartus de Passaneto.
- Iacobi v. Iohannis Iacobi.
- Iacobus de Columpna card. diae. 606, 25.
- Iacobus Galetanus Gagitani de Urbe card. diae. S. Georgii 473, 15, 606, 15.
- Iacobus ep. Avinionen. 347, 30, 913, 5.
- Iacobus ep. Saonen. 1060, 1062.
- Iacobus archidiae. Placentin. 570, 1.
- Iacobus can. Goslarien. notarius Alberti regis Rom. 1093, 1094, 1095, 1, 1240.
- Iacobus Alberti de Bibano not. 1087, 1.
- Iacobus de Borro not. 455, 15.
- Iacobus Burnacci de Vulparia not. 866, 40.
- Iacobus de Calchi not. synd. Pisan. 569, 30.
- Iacobus de Czoallo not. cancellarius Ianuen. 1058, 15.
- Iacobus Barnus not. de Casali 498, 2.
- Iacobus de Lodano not. 1415, 30.
- Iacobus Philippi Azarii Novarien. not. 452, 4.
- Iacobus de Spatanorbia not. 635, 35.
- Iacobus Vitalis de Calci not. 897, 40.
- Iacobus rex Aragoniae Aragonum, Valentiae et Murciae etc. Iacme rex d'Arago 78, 79, 819, 10, 1423, 15, 1427, 3, 1441, 15. familiaris: Iacobus de Turicella.
- Iacob Lisescher von Dietensheim ritter 335, 45.
- Iacobus de Kienberg miles 1253, 10.
- Iacobus Rube miles de Oppenheim 1295, 1.
- Iacob Slaffer ritter von Dietensheim 334, 335, 45. sum: Conrad.
- Iacob von Durinkein schultheiss von Brisaeh 1410, 5.
- Iacobus de Frowenvelt 280, 10; voget von Frowenvelt 1095, 5.
- Iacobus Wolflinus civis Pragae 652, 1.
- Iacobus de Mutterstut 249, 15.
- Iacobus de Nievro com. palat. de Lomello 495, 496, 15. a domino Iacobo e. de L. notarius: Bernardus de Monticello.
- Iacobus Cantelmi miles regni Siciliae vicarius Florentiae 1301, 15.
- Iacobus de Borsello, Bachesello vicarius Heinrici VII. in Laude 514, 40, 534, 40.
- Iacobus de Cessio praedicator in Pontremulo 1093, 1029, 1; potestas Corvariae 1059, 25.
- Iacobus de Gendino de Genoa capitaneus Lauda: 318.
- Iacobus de Rontho vicarius potestatis Modetiae 316, 40.
- Iacobus de Varado vicarius potestatis Modetiae 440, 20.
- Iacobus Calcaneus index de Casali 408.
- Iacobus Faselus index ambasiator 976, 25.
- Iacobus de Adilia 1070, 20.
- Iacobus Arybaldus Valentinus 312, 35.
- Iacobus Baratus consul Terdonae 694, 5.
- Iacobi Bottae filius: Speranzolus.
- Iacobus de Burgaro de Verellis 631, 20.
- Iacobus de Curtibus de Yseo 1274, 25.
- Iacobi Dardanoni hospitium v. Laude.
- Iacobus de Dorendolfo 1147, 35.
- Iacobus de Excaleniis 348, 5.
- Iacobus Ferrus iudicus Papien. 488, 1, 189, 1.
- Iacobus Genugia 1070, 20.
- Iacobus de Indusiatis syndicus Regii 598, 15.
- Iacobus Iohannis Arlotti Roman. 1432, 15.
- Iacobus de Modocia iurisperitus 314, 10.
- Iacobus Monachus de Casali 408.
- Iacobus de Ponte 1031, 40.
- Iacobus de Redobio 449.
- Iacobus de Roncheto Veneris 1286, 1.
- Iacobus fil. magistri Roselli 854, 30.
- Iacobus Tymeus Romanus 778, 15.
- Iacobus de Turicella famil. regis Aragoniae 78, 15.
- Iacobus de Verellis 1084, 1.
- Iacobus de Vistarino Laudem. 724, 4.
- Iacobus Galteroti miles Pisan. 841, 847, 5.
- Iacominus v. Iacobinus.
- Iacoti: Iohan.
- Iadra, Iadren. 1015, 20; provincia 385, 1; provincia patriarchatus Gradensi subiecta 614, 1.
- Iakemar, Iake de Sales 1154, 10, 1166, 1167, 1.
- Iakeme v. Iacobus.
- Iaquemetus, Iacomotus de Solario Solario syndicus Yporigia 507, 30, 1448, 15.
- Iakinet valet de le tresorerie 1169, 5.
- Iakinet de Florence 1178, 30, 1181.
- Iahn waiter 1167, 4.
- Ialotie de S. Sebastian corior 1166, 40.
- Ianna v. Yenna.
- Iannes v. Iohannes.
- Ianna, Iannem. Genes. Genevois 208, 40, 209, 40, 210, 1, 376, 1, 510, 25, 529, 559, 10, 639, 5, 676, 10, 701, 10, 677, 15, 678, 679, 694, 696, 15, 697, 15, 704, 10, 709, 711, 10, 713, 10.

- 711, 1. 719, 721, 1. 723, 724, 1. 725, 15. 727, 728, 2. 729, 15. 730, 15. 731, 1. 732, 15. 733, 1. 735, 25. 739, 15. 786, 1. 823, 25. 936—964, 969—972, 1002, 1003, 1023—1031, 1036, 10. 1066, 1. 1067, 1058, 15. 1059, 1062, 30. 1064, 1072, 30. 1082, 3. 1152, 10. 1153—1156, 1157, 25. 1161, 1162, 1161—1167, 1169, 1172, 1181, 1. 1182, 1183, 1185, 10. 1296, 1394, 15. 1424, 1425, 1. 1429, 30. 1430, 1431, 35. 1432, 1433, 1434: Iannenses de domibus Spinnulae et Annae 1927, 15. 1929, 30. 1930. Florentini in Ianna 970, 30; Tusci in Ianna 970, 30; S. Thomae contrata prope Iannam 691, 15. 697, 10. 711, 10. 719, 10; domus archiepiscopalis 684, 10; domus Barnabosini, Barnabovici de Anna 691, 697, 15. 711, 1. 719, 30; palatium Sorrayalis 679, 1. 683, 20; platea Praedicatorum 791, 10; platea Sorrayini, Sorrayi 684; abbas populi 1059, 15. archiepiscopus 379, 10, 15. 1082, 10; archiepiscopi sigillum 526, 15; de Genes cardinal e. Lucas card. diaconus, S. Mariae in Via lata; nomina civium 685, 691, 10; comites e. de Flesco; Ianneni, denari, Iannini 972, 1. 1056, 1057, 15. 1058, 10. 1066, 30. 1062, 25. 1154, 1155; Ianneni, parvi 717, 20. 718, 1. 729, 15. 27. 721, 1. 729, 3; Geminus auri de Ianna 1271, 5. 1273, 10. districtus 733, 1. 737, 15. 1059, 15; e. Iannae ripariae; Boreni parvi 641, 30; la marcia de Ianna 1002, 10; nomina notiorum et cancellariorum 679, 1; obsequium conditus 1059, 20; part. Guella 1002, part. Gubelina 1002; provincia 383, 1; nomina syndicatorum 526, 10; vicarius 965, 1. 970, 974, 979, 20. 1002, 30. 1036, 10. 1066, 1. 1058, 20. 1066, 1069, 1. 1064, 20. 1062, 1. 1161, 15. 1177, 1. 1177, 2; abbatibus populi; Iohannes de Monticello, Nicholus de Sauro, Rolans de Castelloni; cancellarius; Iacobus de Concho, Iamfranchus; capellania 88. Iohannis baptistae; ecclesia; S. Laurentii; marchiani; S. Mariae monasteria; S. K. tomiae; S. Symonis notarius; Iamfranchus; propositus; Symon de Grammelis syndicus; Gabriel maritus de Cayno, Rolandus de Castelloni; vicarius; G. bertus de Apertamento, H. righien de la Fausse; de Ianna, Anselmus de Castro, Albertus, Maassellus, Beneventus de Combellis, Barnabos, Annas, Brunellus, Anselmus, Karolus, de Flesco, Daniel Moellus, Iohannes de Montano, Manfredus, Grilius, Nicolaus de Campo, Nicholus de Sauro, Paris de Anna, Philippus de Nemo, Raymondus de Grammelis, 1. 2. 3. part. e. Genes vicarius 979, 20. 1004, 1027, 1. 1163, 1. notitia de vicariis 1006, 1; propositus vicarius 922, 1. 1002, 1. 1004; apertamenta vicaria 999, 1; propositus Albanus vicarius 999, 1; vicarius vicarius, Iohannes 841, 10; vicarius vicarius
- vis variatus 1057, 10. ripariae orientalis districtus Iannae vicarius; Guido Novelli com. pal. Tusciae.
- Iannarius de Montecono not. Oberti de Spinula 1057.
- de Iannilla, Genuille, Geuille, Iemulle; Elecumpher, Iohannes, Guillelmus.
- Iaquemetus e. Iakemetus.
- Iarenzes 1033, 35. 1031, 1.
- Yehtrilshusen monasterium 159.
- Ieckelins de Sletstat Iudaeus Spiren. 1008, 30. 1009, 5.
- de Iemeppe, Gemeppe; Gile.
- de Yenna, Ianna *Yenna*; Bernardus de Mercato.
- Iemule e. Iannilla.
- Iemus e. Zenus.
- Ierosolima, Ierusalem ordo; S. Iohannis; rex; Robertus rex Siciliae.
- Iesco de Mesertz 1223, 5; burgraf ze Brumme 1124, 25.
- de Ildono; Thomas.
- Ilice, Ilice castr. 970, 40. 1059, 10. 1119, 35. de Ilice comes; Conte; curiae Ilicis executor, de Ilice; Iohannus Malpes.
- Ilenfurth hof 1101, 25. 1105.
- Imer 307, 25.
- de Imola; Cicco magr.
- Impinales solidi 598, 35. 599, 10.
- Imperialis; Mons.
- Inca, Anzisa, Anclisia marchiones 510, 30; monetae 671, 10. 1271, 15. 1272, 37; de Inca, Anzisa; Fredericus, Leonardus, Raymondinus.
- Indexeti; Gilioli.
- de Indusatis; Iacobus.
- Ingenheim 12.
- Ingerannus, Ingnerannus de Marignaco cambellanus et nuntius regis Franciae 244, 1. 531, 30. 533, 1. 552, 557, 578, 35; Gerra 1425, 20. 1426, 1.
- Ingo Catanus synd. Iannae 526, 10.
- Ingroxi; Iacobinus.
- Innocentius III, papa 1370, 57.
- Innocentius IV, papa 1370, 17.
- Innocentius V, papa 400.
- de Insula; Gerardus.
- Interampnis, Interannem, *Terri* 344, 25. 345, 1. 397, 10. 1086, 5.
- Io, Lincolnien, decur. 263, 1. 312, 35.
- Io, Pon. de cur. 80.
- Io, de Trebi, de cur. 379, 5.
- Iobagne e. Galdania.
- Iobridus e. Golebridus.
- de Iogni pedagum *Iouque* 194, 10.
- Iohanna regina Francorum 72, 20. 1300.
- Iohanna comitissa Burgondiae, filia Othonis, uxor Philippi 54, 30. 55, 5. 59, 10. 60, 61. 66, 67, 70. 243, 5. 298, 1. 299, 15.
- S. Iohannis castrum *S. Giovanni di Val d'Arno* nomina hominum 866, 10.
- S. Iohannis castr. curiae S. Miniatis 1066, 40.
- S. Iohannis Ierosolimitani Hospitalis ordo 152, 35. 385, 15. commendator dom. S. Petronellae; H.; magister per Alamanniam; Berengarius; frater; Franko de Morle.
- S. Iohannis Ierusalemitani domus in Moguntia turris 251, 1. cellerarius; Emmercho; procurator; Iohannes.
- S. Iohannis Hospitalis inter Voyrer et Moyrenus 633, 15.
- S. Iohannis baptistae capellania Iannae 1081, 25.
- S. Iohannis aecl. de Modocia archidiaconus; Lombardus de la Ture; canonicus; Paganus Balbus.
- S. Iohannis Lateranen. (de Leterano) aecl. Romana, S. Iohan de Lateran 709, 10. 792, 25. 793, 797, 15. 798, 1. 803, 10. 805, 1161, 1. 1171, 15. 1173, 35. 1175, 25. 1179, 35. 1180, 1. 1182, 20. 1185, 1191, 1. 1429, 1430, 25; e. *etiam* Lateranus.
- SS. Iohannis et Pauli aecl. Rom. card. presbiter; Bertrandus.
- Iohannes XII, papa 156.
- Iohannes XXI, papa 400.
- Iohannes card. ep. Portuen. 605, 20.
- Iohannes Monachus card. presb. SS. Petri et Marcellini 605, 30.
- Iohannes archiep. Pisanus 379, 10. 541, 5. 561, 35.
- Ioh. ep. Argentin. 226, 15. 230, 40. 231—233, 350, 10. 351, 355, 25. 356, 358, 403, 478, 25. 479, 35. 480, 481, 1. 571, 802, 889, 1. 907, 10. 1122, 1130, 1131, 1266, 20. 1303, 35.
- Iohannes ep. Eysteten. 177, 40.
- Iohannes ep. Massan. et Popolonien. consiliarius Henrici VII. imp. 1025, 30. 1077, 1078, 15; nomina procuratorum 1025, 30.
- Iohannes ep. Patten. et Liparien. 1411, 35.
- Iohannes ep. Tullen. 62, 5. 90, 95, 30.
- Iohannes abbas monast. Heremitarum 52, 35.
- Iohannes praepos. Thuricen. prothonot. et vicecancellarius Alberti regis 90, 91, 10. 94, 10. 95, 30; imp. aulae cancellarius 138, 20. 141, 5.
- Iohannes decanus Treveren. 417, 20. 570, 1. 577, 20. 1146, 47.
- Iohannes de Molans (Morlans) scotlasticus Tullen. capell. papae 312, 343, 35. 315, 10. 346, 20. 383, 384, 15. 398, 616, 25. 808, 10. 1209, 2 (Mollianis). 1318.
- Iohannes Forgeti can. Claramonten. nuntius regis Franciae 531, 30. 533, 1.
- Iohannes de Furnis can. Furnen. 260, 10.

- Johannes Gaytanus Ursinus can. Parisien. 777, 1.
- Johannes (I) cler. dioc. Meten., praebendatus in Homburch 889, 20.
- Johannes Maillardi cler. 579, 1.
- Johannes (II) cler. dioc. Meten. 889, 20.
- Johannes (III) cler. dioc. Meten. 889, 25.
- Johannes de Rippafracta plebanus S. Laurentii in Platea, procurator episcopi Massani 1025, 30.
- Vannes rector eccl. S. Iusti de Ricavo 867, 35.
- Jannes capellanus Margarethae reginae Roman. 1147, 40.
- Johannes presb. de Septemfontibus 245, 20, 247, 30.
- maistre Jean Valiart prestre 1173, 40.
- Johannes de Ferrarii familiaris Balduini archiep. Treveren. 872.
- Johannes de Lucidomonte ord. Praed. prof. theol., consiliarius et nuntius Henrici VII. reg. Rom. 580, 584, 738, 15, 779, 10, 781, 15, 811, 15, 830, 10, 843, 1, 844, 847, 35, 848, 35, 854, 25; de Clermont 1168, 10, 1171, 30.
- Johannes Peregrini fr. ord. Praed. nuntius Clementis V. 1047, 15, 1052, 35.
- Johannes de Pictavia mon. S. Salvatoris de M. Amiato 984, 5.
- Jehan de Villesavoit frere chevalier 1192, 1278, 1.
- Johannis fr. procurator domus S. Johannis Jerusalemitani in Moguntia sigillum 251, 5.
- Johannes Albertini de Monterinaldi iudex et not. 864, 30.
- Johannes Bertrami de Berenzago Mediolanen. not. 461, 10.
- Johannes de Dyst (Diest) dictus de Cruce cler. Leodien. dioc. not. camerae Henrici VII. reg. Roman. 405, 409, 417, 25, 45, 420, 421, 5, 424, 45, 425, 1, 429, 10, 438, 443, 10 (Diextre), 455, 10, 456, 461, 40, 463, 40, 464, 5, 465, 478, 495, 15, 567, 569, 30, 570, 574, 35, 581 (not. et scriba camerae reg. Rom.), 594, 25, 681, 5, 682, 10, 704, 40, 743, 30, 842, 40, 853, 15, 860, 15, 862, 863, 40, 864, 30, 865, 15, 866, 1, 867, 869, 1, 890, 5, 1168, 5, 1447; R. eccl. et imp. auct. not. 781, 35, 828, 20, 830, 10.
- Johannes de Glaez 3, 20, 31, 40, 171, 40.
- Johannes Nicholay de Yvodio mag. cler. dioc. Treveren. not. (capellanus Balduini archiep. Treveren.) 666, 45; familiaris Arnaldi card. ep. Sabinen. 809, 40; capellanus et notarius eiusdem 810, 811, 1, 848, 1.
- Johannes Nutii de Viterbio not. cancellariae Aretinae 596, 15, 857, 20.
- Johanes de Prezate not. Pergami 565, 10.
- Johannes Petri de Urbino not. 916, 30, 917, 1005, 25, 1046, 1047, 1, 948, 5; notarius camerae Henrici VII. imp. 932, 30; not. imperatoris 950, 30.
- Johannes magistri Petri de Verulis not. 261, 1.
- Johannes de Regio not. clericus camerae papalis 581, 35.
- Johannes de Zordano not. 1297, 25.
- Johannes scriptor cancellariae Henrici VII. imperatoris 964, 25; *et.* 1.
- Jehan az Clenkes (clericus thesaurariae) 1153, 20, 1170, 1192, 1, 1194, 45, 1196, 20, 1197, 5; frere 1197, 5.
- Jehan Desclais cler. de le tresorerie 1183, 1, 1194, 45, 1196, 20; Jannes, Giannes clericus 1147.
- Jehan Dobois maistre 1168, 30, 1180, 1181, 10, 1182, 25, 1183, 25; cler. de le marscaie 1178, 1.
- Johannes de Leodio clericus thesaurariae, Jehan de Liege 1089, 30, 1174, 1182, 45, 1189, 25, 1190, 1195, 1197, 5.
- Johannes clericus magistri curiae 1146, 20.
- Jehan cler. le joyene 1174, 20.
- Johannes fil. Henrici VII. reg. Roman., comes Lutzenburgen., rex Bohemiae, sacri imperii citra montes vicarius generalis, des rikes anmechtman 334, 1, 349, 25, 350, 352, 5, 353, 20, 368, 35, 369, 40, 373, 35, 375, 1, 389, 25, 390, 35, 393, 596, 25, 597, 1, 598, 40, 621, 30, 632, 10, 648, 10, 649, 5, 652, 1, 654, 10, 709, 20, 711, 20, 712, 1, 725, 909, 30, 910, 5, 1001, 35, 1052, 15, 1085, 1, 1114, 25, 1115, 1, 1116, 30, 1117—1120, 1121, 25, 1122—1126, 1127, 10, 1128—1132, 1133, 10, 1134, 1135, 1136, 30, 1137, 1138, 1140, 1141, 40, 1142, 1238, 5, 1270, 15, 1301, 40, 1417, 30, 1433, 30, 1434, 1, 1445; electus in reg. Boh. 365, 20, 368, 35, uxor: Elysabeth; consiliarii: Henricus comes de Wylnow, Phylippus de Valkenstein; coriar: Crucegant; magister curiae: Henricus comes de Wylnow.
- Johannes fil. Rudolphi fratris Alberti reg. Rom. (dux Austrae) 180, 15, 280, 25, 282, 283, 284, 1.
- Johannes dux Brabantiae 42, 5, 43, 35, 41, 20, 214, 30, 242, 5, 288, 289, 10.
- Johannes dux Lotharingiae 200, 20, 201, 15, 203, 1.
- Johannes (I) dux Saxoniae 217.
- Johannes (II) dux Saxoniae 25, 5, 213, 30, 216, 217, 229, 30, 1246, 1247, 1.
- Johannes marchio Brandenburg. 348, 25, 349, 5, 353, 40, 374, 25, 1238.
- Johannes comes Foresti Forestis, de Forest, Foreisi 769, 27, 788, 10, 810, 35, 817, 25, 819, 35, 843, 1, 844, 847, 35, 848, 30, 916, 20, 929, 10, 932, 35, 950, 35, 1025, 1276, 40, 1451, 15, 1452, 30.
- Johannes de Flandria comes Namurcen., fil. Gwidonis comitis Flandriae 39, 40, 200, 20, 201, 203, 236, 5, 241, 30, 242, 5, 252, 30, 253, 10, 254, 20, 291, 298, 10, 300, 5, 304, 35, 302, 303, 1, 576, 25, 578, 5, 579, 15, 580, 20, 665, 25; miles 532, 10; frater: Guido.
- Johannes de Avesnis comes Haynoniae 39, 20, 40, 41, 43, 45, 1, 72, 99, 118, 119.
- Johannes (de Beaumont) frater Wilhelmi comitis Haynoniae 201, 45.
- Johannes comes de Saraponte, Salaburgen. 255, 10, 257, 30, 258, 35, 259, 35, 260, 40, 262, 1, 264, 20.
- Johannes comes de Spayulheim 1268, 1269, 5, 1299, 20, filius: Panchaleo.
- Johannes Balphinus comes Viennen. et Albouen. 255, 5, 258, 259, 35, 260, 40, 261, 45, 264, 20, 1049, 1074, 1410, 5; comes Viannae et Albouis, dominus de Turre 632—634.
- Johannes hantgravius Hassiae dominus 273, 35.
- Johannes burgravius de Nuremberch 35, 45.
- Johann burgrave zu Reyneck 1446, 10.
- Johannes de Los dominus de Agimont 681, 10.
- Johannes de Cabilone dominus de Arlato (Arlay) 78, 79, 100, 10, 193, 35, 494 (Saddlonel), 552, 35, 1241.
- Johannes dominus de Bylsten miles 1214, 25.
- Johannes de Brunshorn (Bronshorn, Bronsort, Bruncharna) miles, magister curiae Henrici VII. reg. Rom. 250, 30, 289, 5, 488, 20, 597, 5, 1446, 20; consiliarius Henrici VII. reg. Roman. 443, 10.
- Johannes dominus de Kyuc (Kug, Kuk) 5, 18, 3, 42, 5, 125, 129, 10, 133, 5.
- Johannes dominus de Dampetra 40, 10.
- Johannes de Dompnapetra et S. Desiderii dominus 1250, 30.
- Johannes dominus de Liechtenberg advocatus provincialis per Alsatiam 118, 25, 121, 122, 123, 10, 133, 5, 180, 15.
- Johannes dominus de Limpurg fil. Gerlaci 75, 10, 135, 10.
- Johannes de Osseler, dominus de Flögelo 34, 10, 74.
- Johannes Bernardi de Ponziuo domellus 1063, 35.
- Johannes de Wizenburg 332, 35, 333, 677, 10.
- Johannes dapifer de Diessenhoven 177, 10, 280, 10, 305, 1, 1095, 5.
- Johannes miles de Andernac dictus de Lanestein 1241, 0, 1245, 5.
- Johannes, Jannes, Jehan Arthandi (de Artaldo, Ertant, Erta) miles 434, 20, 660, 10, 1161, 20, 1467, 25, 1168, 30, 1170, 30, 1171, 5, 1172, 10, 1276, 10.
- Jehan de Bassenain chevalier 1279, 10.

- Johan de Ibaus chevalier 1280, 3.
 Ibanus von Kartental ritter 175, 3.
 Jehan Carbon chevalier 1172, 30.
 Johannes de Ky miles nuntius Henrici VII. reg. Rom. 275, 35.
 Johannes de Clementi dno. Treverens. miles 1069, 5; de Clumassi 1278, 30.
 Johane de Cote chevalier 1279, 29.
 Jehan, Johane de Comtray, Cortrye, Chevalier 1156, 15; 1161, 10; 1165, 1169, 1; 1177, 3; 1183, 10; 1181, 1; 1192, 1279, 1.
 Johannes von Dammestat ritter 335, 15.
 Johannes von Ekerich ritter 358, 15; 399, 3.
 Iohans von Eudingen ritter von Nuwenburg 1108, 10.
 Jehan de l'Espina chevalier 1277, 25.
 Johant des Estans chevalier 1278, 7.
 Iohannes de Gemule, Jounde miles 567, 3; 568, 3; 631, 4; 2.
 Johannes de Gelnan miles 1257, 20.
 Jehan Goduaine de Lucembere chevalier 1278, 1; cf. Goudeman.
 Johane de Lancrocene chevalier 1279, 25.
 Jehan de Luyrien chevalier 1276, 10.
 Johannes de Menino miles 38.
 Johannes de Monte Cabilonis miles regis Francie 213, 10.
 Johane d'Orx chevalier 1277, 35.
 Johane de Petresent chevalier 1277, 30.
 Jehan la Piece chevalier 1278, 20.
 Johannes de Ponteneria miles 1089, 10.
 Johane Presart chevalier 1279, 35.
 Jehan de Savignier chevalier 1277, 35.
 Johannes hl. Iohannis de Snegollach miles 1212, 5; 1213.
 Johannes de Summer miles 33; 1.
 Jehan de Versigny chevalier 1192, 1; 1278, 1.
 Johann von Waldeck ritter marschalck Peters erzb. zu Mainz 1126.
 Johannes de Metz armiger 217, 1; 219, 20.
 Johane Schulte obelknecht 334, 3; 335, 11.
 Johane Basse de Waldeck armiger 1212, 1; 1213.
 Johannes von Vinstinga, (Vostinga, Fenechtanga, Westingha, Vostino, Vostiges, prof. iur. nuntius, index, dno. Henrici VII. reg. Roman. 708, 1; 779, 1; 781, 1; 791, 1; 809, 1; 816, 1; 841, 10; 817, 1; 818, 1; 841, 1; 916, 1; 932, 1; 1016, 1; 1018, 1; 1068, 1; 1069, 1; 1187, 1; 1188, 1; 1891, 1; cf. 809, 1; 816, 1; 841, 1; 916, 1; 932, 1; 1016, 1; 1018, 1; 1068, 1; 1069, 1; 1187, 1; 1188, 1; 1891, 1; 1932, 1; 1933, 1; 1934, 1; 1935, 1; 1936, 1; 1937, 1; 1938, 1; 1939, 1; 1940, 1; 1941, 1; 1942, 1; 1943, 1; 1944, 1; 1945, 1; 1946, 1; 1947, 1; 1948, 1; 1949, 1; 1950, 1; 1951, 1; 1952, 1; 1953, 1; 1954, 1; 1955, 1; 1956, 1; 1957, 1; 1958, 1; 1959, 1; 1960, 1; 1961, 1; 1962, 1; 1963, 1; 1964, 1; 1965, 1; 1966, 1; 1967, 1; 1968, 1; 1969, 1; 1970, 1; 1971, 1; 1972, 1; 1973, 1; 1974, 1; 1975, 1; 1976, 1; 1977, 1; 1978, 1; 1979, 1; 1980, 1; 1981, 1; 1982, 1; 1983, 1; 1984, 1; 1985, 1; 1986, 1; 1987, 1; 1988, 1; 1989, 1; 1990, 1; 1991, 1; 1992, 1; 1993, 1; 1994, 1; 1995, 1; 1996, 1; 1997, 1; 1998, 1; 1999, 1; 2000, 1; 2001, 1; 2002, 1; 2003, 1; 2004, 1; 2005, 1; 2006, 1; 2007, 1; 2008, 1; 2009, 1; 2010, 1; 2011, 1; 2012, 1; 2013, 1; 2014, 1; 2015, 1; 2016, 1; 2017, 1; 2018, 1; 2019, 1; 2020, 1; 2021, 1; 2022, 1; 2023, 1; 2024, 1; 2025, 1; 2026, 1; 2027, 1; 2028, 1; 2029, 1; 2030, 1; 2031, 1; 2032, 1; 2033, 1; 2034, 1; 2035, 1; 2036, 1; 2037, 1; 2038, 1; 2039, 1; 2040, 1; 2041, 1; 2042, 1; 2043, 1; 2044, 1; 2045, 1; 2046, 1; 2047, 1; 2048, 1; 2049, 1; 2050, 1; 2051, 1; 2052, 1; 2053, 1; 2054, 1; 2055, 1; 2056, 1; 2057, 1; 2058, 1; 2059, 1; 2060, 1; 2061, 1; 2062, 1; 2063, 1; 2064, 1; 2065, 1; 2066, 1; 2067, 1; 2068, 1; 2069, 1; 2070, 1; 2071, 1; 2072, 1; 2073, 1; 2074, 1; 2075, 1; 2076, 1; 2077, 1; 2078, 1; 2079, 1; 2080, 1; 2081, 1; 2082, 1; 2083, 1; 2084, 1; 2085, 1; 2086, 1; 2087, 1; 2088, 1; 2089, 1; 2090, 1; 2091, 1; 2092, 1; 2093, 1; 2094, 1; 2095, 1; 2096, 1; 2097, 1; 2098, 1; 2099, 1; 2100, 1; 2101, 1; 2102, 1; 2103, 1; 2104, 1; 2105, 1; 2106, 1; 2107, 1; 2108, 1; 2109, 1; 2110, 1; 2111, 1; 2112, 1; 2113, 1; 2114, 1; 2115, 1; 2116, 1; 2117, 1; 2118, 1; 2119, 1; 2120, 1; 2121, 1; 2122, 1; 2123, 1; 2124, 1; 2125, 1; 2126, 1; 2127, 1; 2128, 1; 2129, 1; 2130, 1; 2131, 1; 2132, 1; 2133, 1; 2134, 1; 2135, 1; 2136, 1; 2137, 1; 2138, 1; 2139, 1; 2140, 1; 2141, 1; 2142, 1; 2143, 1; 2144, 1; 2145, 1; 2146, 1; 2147, 1; 2148, 1; 2149, 1; 2150, 1; 2151, 1; 2152, 1; 2153, 1; 2154, 1; 2155, 1; 2156, 1; 2157, 1; 2158, 1; 2159, 1; 2160, 1; 2161, 1; 2162, 1; 2163, 1; 2164, 1; 2165, 1; 2166, 1; 2167, 1; 2168, 1; 2169, 1; 2170, 1; 2171, 1; 2172, 1; 2173, 1; 2174, 1; 2175, 1; 2176, 1; 2177, 1; 2178, 1; 2179, 1; 2180, 1; 2181, 1; 2182, 1; 2183, 1; 2184, 1; 2185, 1; 2186, 1; 2187, 1; 2188, 1; 2189, 1; 2190, 1; 2191, 1; 2192, 1; 2193, 1; 2194, 1; 2195, 1; 2196, 1; 2197, 1; 2198, 1; 2199, 1; 2200, 1; 2201, 1; 2202, 1; 2203, 1; 2204, 1; 2205, 1; 2206, 1; 2207, 1; 2208, 1; 2209, 1; 2210, 1; 2211, 1; 2212, 1; 2213, 1; 2214, 1; 2215, 1; 2216, 1; 2217, 1; 2218, 1; 2219, 1; 2220, 1; 2221, 1; 2222, 1; 2223, 1; 2224, 1; 2225, 1; 2226, 1; 2227, 1; 2228, 1; 2229, 1; 2230, 1; 2231, 1; 2232, 1; 2233, 1; 2234, 1; 2235, 1; 2236, 1; 2237, 1; 2238, 1; 2239, 1; 2240, 1; 2241, 1; 2242, 1; 2243, 1; 2244, 1; 2245, 1; 2246, 1; 2247, 1; 2248, 1; 2249, 1; 2250, 1; 2251, 1; 2252, 1; 2253, 1; 2254, 1; 2255, 1; 2256, 1; 2257, 1; 2258, 1; 2259, 1; 2260, 1; 2261, 1; 2262, 1; 2263, 1; 2264, 1; 2265, 1; 2266, 1; 2267, 1; 2268, 1; 2269, 1; 2270, 1; 2271, 1; 2272, 1; 2273, 1; 2274, 1; 2275, 1; 2276, 1; 2277, 1; 2278, 1; 2279, 1; 2280, 1; 2281, 1; 2282, 1; 2283, 1; 2284, 1; 2285, 1; 2286, 1; 2287, 1; 2288, 1; 2289, 1; 2290, 1; 2291, 1; 2292, 1; 2293, 1; 2294, 1; 2295, 1; 2296, 1; 2297, 1; 2298, 1; 2299, 1; 2300, 1; 2301, 1; 2302, 1; 2303, 1; 2304, 1; 2305, 1; 2306, 1; 2307, 1; 2308, 1; 2309, 1; 2310, 1; 2311, 1; 2312, 1; 2313, 1; 2314, 1; 2315, 1; 2316, 1; 2317, 1; 2318, 1; 2319, 1; 2320, 1; 2321, 1; 2322, 1; 2323, 1; 2324, 1; 2325, 1; 2326, 1; 2327, 1; 2328, 1; 2329, 1; 2330, 1; 2331, 1; 2332, 1; 2333, 1; 2334, 1; 2335, 1; 2336, 1; 2337, 1; 2338, 1; 2339, 1; 2340, 1; 2341, 1; 2342, 1; 2343, 1; 2344, 1; 2345, 1; 2346, 1; 2347, 1; 2348, 1; 2349, 1; 2350, 1; 2351, 1; 2352, 1; 2353, 1; 2354, 1; 2355, 1; 2356, 1; 2357, 1; 2358, 1; 2359, 1; 2360, 1; 2361, 1; 2362, 1; 2363, 1; 2364, 1; 2365, 1; 2366, 1; 2367, 1; 2368, 1; 2369, 1; 2370, 1; 2371, 1; 2372, 1; 2373, 1; 2374, 1; 2375, 1; 2376, 1; 2377, 1; 2378, 1; 2379, 1; 2380, 1; 2381, 1; 2382, 1; 2383, 1; 2384, 1; 2385, 1; 2386, 1; 2387, 1; 2388, 1; 2389, 1; 2390, 1; 2391, 1; 2392, 1; 2393, 1; 2394, 1; 2395, 1; 2396, 1; 2397, 1; 2398, 1; 2399, 1; 2400, 1; 2401, 1; 2402, 1; 2403, 1; 2404, 1; 2405, 1; 2406, 1; 2407, 1; 2408, 1; 2409, 1; 2410, 1; 2411, 1; 2412, 1; 2413, 1; 2414, 1; 2415, 1; 2416, 1; 2417, 1; 2418, 1; 2419, 1; 2420, 1; 2421, 1; 2422, 1; 2423, 1; 2424, 1; 2425, 1; 2426, 1; 2427, 1; 2428, 1; 2429, 1; 2430, 1; 2431, 1; 2432, 1; 2433, 1; 2434, 1; 2435, 1; 2436, 1; 2437, 1; 2438, 1; 2439, 1; 2440, 1; 2441, 1; 2442, 1; 2443, 1; 2444, 1; 2445, 1; 2446, 1; 2447, 1; 2448, 1; 2449, 1; 2450, 1; 2451, 1; 2452, 1; 2453, 1; 2454, 1; 2455, 1; 2456, 1; 2457, 1; 2458, 1; 2459, 1; 2460, 1; 2461, 1; 2462, 1; 2463, 1; 2464, 1; 2465, 1; 2466, 1; 2467, 1; 2468, 1; 2469, 1; 2470, 1; 2471, 1; 2472, 1; 2473, 1; 2474, 1; 2475, 1; 2476, 1; 2477, 1; 2478, 1; 2479, 1; 2480, 1; 2481, 1; 2482, 1; 2483, 1; 2484, 1; 2485, 1; 2486, 1; 2487, 1; 2488, 1; 2489, 1; 2490, 1; 2491, 1; 2492, 1; 2493, 1; 2494, 1; 2495, 1; 2496, 1; 2497, 1; 2498, 1; 2499, 1; 2500, 1; 2501, 1; 2502, 1; 2503, 1; 2504, 1; 2505, 1; 2506, 1; 2507, 1; 2508, 1; 2509, 1; 2510, 1; 2511, 1; 2512, 1; 2513, 1; 2514, 1; 2515, 1; 2516, 1; 2517, 1; 2518, 1; 2519, 1; 2520, 1; 2521, 1; 2522, 1; 2523, 1; 2524, 1; 2525, 1; 2526, 1; 2527, 1; 2528, 1; 2529, 1; 2530, 1; 2531, 1; 2532, 1; 2533, 1; 2534, 1; 2535, 1; 2536, 1; 2537, 1; 2538, 1; 2539, 1; 2540, 1; 2541, 1; 2542, 1; 2543, 1; 2544, 1; 2545, 1; 2546, 1; 2547, 1; 2548, 1; 2549, 1; 2550, 1; 2551, 1; 2552, 1; 2553, 1; 2554, 1; 2555, 1; 2556, 1; 2557, 1; 2558, 1; 2559, 1; 2560, 1; 2561, 1; 2562, 1; 2563, 1; 2564, 1; 2565, 1; 2566, 1; 2567, 1; 2568, 1; 2569, 1; 2570, 1; 2571, 1; 2572, 1; 2573, 1; 2574, 1; 2575, 1; 2576, 1; 2577, 1; 2578, 1; 2579, 1; 2580, 1; 2581, 1; 2582, 1; 2583, 1; 2584, 1; 2585, 1; 2586, 1; 2587, 1; 2588, 1; 2589, 1; 2590, 1; 2591, 1; 2592, 1; 2593, 1; 2594, 1; 2595, 1; 2596, 1; 2597, 1; 2598, 1; 2599, 1; 2600, 1; 2601, 1; 2602, 1; 2603, 1; 2604, 1; 2605, 1; 2606, 1; 2607, 1; 2608, 1; 2609, 1; 2610, 1; 2611, 1; 2612, 1; 2613, 1; 2614, 1; 2615, 1; 2616, 1; 2617, 1; 2618, 1; 2619, 1; 2620, 1; 2621, 1; 2622, 1; 2623, 1; 2624, 1; 2625, 1; 2626, 1; 2627, 1; 2628, 1; 2629, 1; 2630, 1; 2631, 1; 2632, 1; 2633, 1; 2634, 1; 2635, 1; 2636, 1; 2637, 1; 2638, 1; 2639, 1; 2640, 1; 2641, 1; 2642, 1; 2643, 1; 2644, 1; 2645, 1; 2646, 1; 2647, 1; 2648, 1; 2649, 1; 2650, 1; 2651, 1; 2652, 1; 2653, 1; 2654, 1; 2655, 1; 2656, 1; 2657, 1; 2658, 1; 2659, 1; 2660, 1; 2661, 1; 2662, 1; 2663, 1; 2664, 1; 2665, 1; 2666, 1; 2667, 1; 2668, 1; 2669, 1; 2670, 1; 2671, 1; 2672, 1; 2673, 1; 2674, 1; 2675, 1; 2676, 1; 2677, 1; 2678, 1; 2679, 1; 2680, 1; 2681, 1; 2682, 1; 2683, 1; 2684, 1; 2685, 1; 2686, 1; 2687, 1; 2688, 1; 2689, 1; 2690, 1; 2691, 1; 2692, 1; 2693, 1; 2694, 1; 2695, 1; 2696, 1; 2697, 1; 2698, 1; 2699, 1; 2700, 1; 2701, 1; 2702, 1; 2703, 1; 2704, 1; 2705, 1; 2706, 1; 2707, 1; 2708, 1; 2709, 1; 2710, 1; 2711, 1; 2712, 1; 2713, 1; 2714, 1; 2715, 1; 2716, 1; 2717, 1; 2718, 1; 2719, 1; 2720, 1; 2721, 1; 2722, 1; 2723, 1; 2724, 1; 2725, 1; 2726, 1; 2727, 1; 2728, 1; 2729, 1; 2730, 1; 2731, 1; 2732, 1; 2733, 1; 2734, 1; 2735, 1; 2736, 1; 2737, 1; 2738, 1; 2739, 1; 2740, 1; 2741, 1; 2742, 1; 2743, 1; 2744, 1; 2745, 1; 2746, 1; 2747, 1; 2748, 1; 2749, 1; 2750, 1; 2751, 1; 2752, 1; 2753, 1; 2754, 1; 2755, 1; 2756, 1; 2757, 1; 2758, 1; 2759, 1; 2760, 1; 2761, 1; 2762, 1; 2763, 1; 2764, 1; 2765, 1; 2766, 1; 2767, 1; 2768, 1; 2769, 1; 2770, 1; 2771, 1; 2772, 1; 2773, 1; 2774, 1; 2775, 1; 2776, 1; 2777, 1; 2778, 1; 2779, 1; 2780, 1; 2781, 1; 2782, 1; 2783, 1; 2784, 1; 2785, 1; 2786, 1; 2787, 1; 2788, 1; 2789, 1; 2790, 1; 2791, 1; 2792, 1; 2793, 1; 2794, 1; 2795, 1; 2796, 1; 2797, 1; 2798, 1; 2799, 1; 2800, 1; 2801, 1; 2802, 1; 2803, 1; 2804, 1; 2805, 1; 2806, 1; 2807, 1; 2808, 1; 2809, 1; 2810, 1; 2811, 1; 2812, 1; 2813, 1; 2814, 1; 2815, 1; 2816, 1; 2817, 1; 2818, 1; 2819, 1; 2820, 1; 2821, 1; 2822, 1; 2823, 1; 2824, 1; 2825, 1; 2826, 1; 2827, 1; 2828, 1; 2829, 1; 2830, 1; 2831, 1; 2832, 1; 2833, 1; 2834, 1; 2835, 1; 2836, 1; 2837, 1; 2838, 1; 2839, 1; 2840, 1; 2841, 1; 2842, 1; 2843, 1; 2844, 1; 2845, 1; 2846, 1; 2847, 1; 2848, 1; 2849, 1; 2850, 1; 2851, 1; 2852, 1; 2853, 1; 2854, 1; 2855, 1; 2856, 1; 2857, 1; 2858, 1; 2859, 1; 2860, 1; 2861, 1; 2862, 1; 2863, 1; 2864, 1; 2865, 1; 2866, 1; 2867, 1; 2868, 1; 2869, 1; 2870, 1; 2871, 1; 2872, 1; 2873, 1; 2874, 1; 2875, 1; 2876, 1; 2877, 1; 2878, 1; 2879, 1; 2880, 1; 2881, 1; 2882, 1; 2883, 1; 2884, 1; 2885, 1; 2886, 1; 2887, 1; 2888, 1; 2889, 1; 2890, 1; 2891, 1; 2892, 1; 2893, 1; 2894, 1; 2895, 1; 2896, 1; 2897, 1; 2898, 1; 2899, 1; 2900, 1; 2901, 1; 2902, 1; 2903, 1; 2904, 1; 2905, 1; 2906, 1; 2907, 1; 2908, 1; 2909, 1; 2910, 1; 2911, 1; 2912, 1; 2913, 1; 2914, 1; 2915, 1; 2916, 1; 2917, 1; 2918, 1; 2919, 1; 2920, 1; 2921, 1; 2922, 1; 2923, 1; 2924, 1; 2925, 1; 2926, 1; 2927, 1; 2928, 1; 2929, 1; 2930, 1; 2931, 1; 2932, 1; 2933, 1; 2934, 1; 2935, 1; 2936, 1; 2937, 1; 2938, 1; 2939, 1; 2940, 1; 2941, 1; 2942, 1; 2943, 1; 2944, 1; 2945, 1; 2946, 1; 2947, 1; 2948, 1; 2949, 1; 2950, 1; 2951, 1; 2952, 1; 2953, 1; 2954, 1; 2955, 1; 2956, 1; 2957, 1; 2958, 1; 2959, 1; 2960, 1; 2961, 1; 2962, 1; 2963, 1; 2964, 1; 2965, 1; 2966, 1; 2967, 1; 2968, 1; 2969, 1; 2970, 1; 2971, 1; 2972, 1; 2973, 1; 2974, 1; 2975, 1; 2976, 1; 2977, 1; 2978, 1; 2979, 1; 2980, 1; 2981, 1; 2982, 1; 2983, 1; 2984, 1; 2985, 1; 2986, 1; 2987, 1; 2988, 1; 2989, 1; 2990, 1; 2991, 1; 2992, 1; 2993, 1; 2994, 1; 2995, 1; 2996, 1; 2997, 1; 2998, 1; 2999, 1; 3000, 1; 3001, 1; 3002, 1; 3003, 1; 3004, 1; 3005, 1; 3006, 1; 3007, 1; 3008, 1; 3009, 1; 3010, 1; 3011, 1; 3012, 1; 3013, 1; 3014, 1; 3015, 1; 3016, 1; 3017, 1; 3018, 1; 3019, 1; 3020, 1; 3021, 1; 3022, 1; 3023, 1; 3024, 1; 3025, 1; 3026, 1; 3027, 1; 3028, 1; 3029, 1; 3030, 1; 3031, 1; 3032, 1; 3033, 1; 3034, 1; 3035, 1; 3036, 1; 3037, 1; 3038, 1; 3039, 1; 3040, 1; 3041, 1; 3042, 1; 3043, 1; 3044, 1; 3045, 1; 3046, 1; 3047, 1; 3048, 1; 3049, 1; 3050, 1; 3051, 1; 3052, 1; 3053, 1; 3054, 1; 3055, 1; 3056, 1; 3057, 1; 3058, 1; 3059, 1; 3060, 1; 3061, 1; 3062, 1; 3063, 1; 3064, 1; 3065, 1; 3066, 1; 3067, 1; 3068, 1; 3069, 1; 3070, 1; 3071, 1; 3072, 1; 3073, 1; 3074, 1; 3075, 1; 3076, 1; 3077, 1; 3078, 1; 3079, 1; 3080, 1; 3081, 1; 3082, 1; 3083, 1; 3084, 1; 3085, 1; 3086, 1; 3087, 1; 3088, 1; 3089, 1; 3090, 1; 3091, 1; 3092, 1; 3093, 1; 3094, 1; 3095, 1; 3096, 1; 3097, 1; 3098, 1; 3099, 1; 3100, 1; 3101, 1; 3102, 1; 3103, 1; 3104, 1; 3105, 1; 3106, 1; 3107, 1; 3108, 1; 3109, 1; 3110, 1; 3111, 1; 3112, 1; 3113, 1; 3114, 1; 3115, 1; 3116, 1; 3117, 1; 3118, 1; 3119, 1; 3120, 1; 3121, 1; 3122, 1; 3123, 1; 3124, 1; 3125, 1; 3126, 1; 3127, 1; 3128, 1; 3129, 1; 3130, 1; 3131, 1; 3132, 1; 3133, 1; 3134, 1; 3135, 1; 3136, 1; 3137, 1; 3138, 1; 3139, 1; 3140, 1; 3141, 1; 3142, 1; 3143, 1; 3144, 1; 3145, 1; 3146, 1; 3147, 1; 3148, 1; 3149, 1; 3150, 1; 3151, 1; 3152, 1; 3153, 1; 3154, 1; 3155, 1; 3156, 1; 3157, 1; 3158, 1; 3159, 1; 3160, 1; 3161, 1; 3162, 1; 3163, 1; 3164, 1; 3165, 1; 3166, 1; 31

- auditor generalis aulae 1058, 1.
iudex delegatus: Iohannes Branchaculus.
- Iohannes de Pisis iudex Aretinus 601, 10.
- Iohannis Arlotti: Iacobus.
- Iohannis Alserii, de Alcheriis filius: Guillelmus.
- Iohannes Bassus 1272, 15.
- Iohannes (Benedicti) orator Florentin. 784, 35.
- Iohannis Bobonis turris *v.* Roma.
- Iohannes Bonomi Piscatoris civis Vercellen. 452, 45.
- Iohannis Canuti de Vapro filius: Dafinellus.
- Iohannis Chara Pasca de Nicorvo 495, 40.
- Iohannis de Casiello domus *v.* Casale S. Evasii.
- Iohannes, Iehan. Gianni de Cerchii (Cirkes, Sirkes) Florentin. 763, 1, 926, 30, 933, 1, 950, 45, 1181, 5; filius 1169.
- Iohannes Chirici de S. Vitali Parmen. 710, 15, 758, 45, 759, 760, 45, 761, 35.
- Iohannes Cinius miles Pisan. 990, 30.
- Iohannis de Cixero filius: Guidottus.
- Iehan de le Columpne 1175, 40, 1177, 35, 1178, 5, 1182, 45; maison, tours *v.* Roma.
- Iohannes Dini de Mordecastellis 1409, 1.
- Iehan Fave de Florence 1182, 1184, 1185, 1, 1188, 30.
- Iohannes fil. Lucterii de Lucinis de Cumis miles 494, 35, 495, 5.
- Iohannes Iacotti Florentin. 763, 1, 1178, 20.
- Iohannes Malabeto de Clavaro 1059.
- Iohannes de Maxerata 1285, 45.
- Iohannes de Melancio *v.* Melancius.
- Iohannis Nigri: Leo.
- Iohannes Parghia de Anterminellis 1408, 45, 1422, 15.
- Iohannes Parguie de Lucca 1086, 30; *an idem ac praecedens?*
- Iehan Petre de la compagnie de Mach 1153, 5.
- Iohannes Pipinus de . . procurator regis Siciliae 689, 35.
- Iohannes Rapa de Fundo 1408, 35.
- Iohanes Rapae de Lucha miles 905, 15.
- Iohannes Roconte iurisper. 402, 15.
- Iohannes Rubeus (Rossus) de Gualandis miles Pisan., ambas. Heinrich VII. imp. 844, 847, 35, 916, 25, 954, 981, 5, 994, 995, 25, 996, 998, 30, 999, 1.
- Iohannes Savaristii de Anterminellis Lucan. 1407, 25.
- Iehan Savel 1176, 1, 1177, 25, 1178, 15, 1180, 15.
- Iannes de Siminettis ambasiator Florent. 558, 25.
- Iehan de Tybery 1178, 35.
- Iohannes de Turri (Mediolanen.) 669, 35.
- Iehan de Vianne de Pise 1167, 20.
- Iohanes Zenellus servitor communis Pergami 565, 10.
- Iohannes Zeva iudicus Modetiae 441, 30.
- Iohannes: Bonus.
- Iohanneshenricus de Domo miles 311, 10, 312, 35, 313, 20, 314, 316, 1, 317, 319, 1, 320, 15, 323, 5, 325, 25.
- Iohanetus de Piro Yporien. 1418, 5.
- Iohanetus de Rucha Yporien. 1148, 5.
- Iohanetus Stria Yporien. 1448, 1.
- Iohanninus de Bomazo not. palatii Cumanii 892.
- Iohanninus Laurentii fil. Guilelmi de Carmagnolla not. 1438, 35, 1453.
- Iohanninus de Nasellis not. de Cremona 710, 4, 757, 35.
- Iohanninus de Colobiano Avocatus potestas Yporegiae 309, 20, 310, iudex: Antonius de Soneino; miles: Petrus de S. Agatha.
- Iohanninus Balbus de Pontremulo 1001, 45.
- Iohanninus Benzonus (de Benzoni) de Crema 317, 30, 1149, 20.
- Iohanninus Malpes de Ilice 1449.
- Iohanninus de Marliano operarius monetarum Mediolanen. 671, 5.
- Iohanninus de Stannatis syndicus Cremonae 508, 15.
- Iohanninus *cf.* Zaninus.
- Iohannis, Iannis: Gherardus, Ranerius (Nerius), Symon.
- de Iordano: Conradus.
- Iordain capellain le conte de Savoie 1183, 10.
- Iordanus de Columpna Romanus 788, 15.
- Iordain corier 1178, 25.
- Iordain messagier 1188, 30.
- Iossekin botellier 1167, 10, 1170, 35.
- Ioselin Iudaicus (de Landowe) 249, 1.
- Ioselin der Iude von Tanne 1096.
- Ioselini Iudaei area *v.* Windesheim.
- Yporegia, Yporigia, Yporeya, Yverie, *Yvee Ieva* 307, 10, 309, 510, 325, 10, 326, 25, 331, 5, 507, 40, 510, 15, 976, 25, 980, 1, 1036, 40, 1271, 15, 1272, 30, 1410, 1448, Yvania? 531, 30; Yria 1146, 25; Yporeg, domus Guilelmi de S. Martino 310, 10; palatium communis 1448, 5; nomina civium 1410, 1411, 1, 1418; monetae 674, 40; nomina syndicorum 507, 40; vicarius, vicariatus 979, 1036, 40, ecclesia: S. Mariae maioris; archidiaconus: Savinus; archipresbiter: Alcherius; cantor: Sanctus; episcopus: Albertus; potestas: Iohanninus de Colobiano Avocatus; in Y. et Canavosa (Camapitio) vicarius: Iohannes de S. Laurentio (Florentio); Yporeg, dioec. *v.* Palacium.
- de Irlons: Hannekin.
- Ysaach Herre der Iude von Eriburg 1098.
- Isabella uxor Philippi de Sabaudia 318, 5.
- Isela *Ischia* 1428, 1.
- Ysembardus Magnus not. 401.
- Ismaebe, Isnacum 195, 25, 1235, 35.
- Isentiz (de Sundirn) 249, 30.
- de Isenburg dominus: Theodericus; de Ysinburg: Lutherus.
- Ysengardis de Valkenstein 33, 25, 31, 1.
- de Yseo: Iacobus de Curtibus, Petrus de Pescheria.
- Ysnardus archiep. Thebanus 582, 10, 583, 15, 587, 20, 589, 10; generalis vicarius papae in spiritualibus in Roma; consiliarius Heinrich VII. reg. Rom. 625; patr. Antiochenus 376, 5, 40, 976, 25, 1082, 5.
- Ysnardus marchio Mal-spiniae 1003, 35, 1004, 1028.
- Isnardus comes Camixamae 601, 20.
- de Ysse: Petrus.
- Hystria 36, 40.
- Italia, Ytalia, Italiae 82, 10, 83, 1, 89, 15, 156, 30, 271, 20, 279, 1, 295, 30, 305, 30, 306, 10, 310, 30, 319, 35, 321, 25, 322, 15, 333, 338, 370, 371, 382, 15, 383, 387, 390, 1, 393, 399, 40, 400, 408, 1, 411, 25, 412, 40, 413, 5, 433, 472, 35, 478, 35, 481, 1, 522, 531, 10, 544, 10, 546, 10, 548, 35, 549, 1, 550, 35, 563, 1, 571, 35, 579, 597, 30, 598, 20, 608, 10, 614, 25, 639, 15, 641, 644, 30, 652, 25, 654, 10, 656, 15, 657, 661, 670, 677, 10, 701, 2, 702, 1, 711, 30, 719, 25, 722, 723, 25, 730, 10, 732, 10, 731, 1, 749, 15, 758, 40, 762, 35, 797, 1, 824, 1, 827, 10, 832, 20, 833, 1, 835, 5, 836, 15, 842, 20, 899, 10, 907, 10, 908, 1, 909, 10, 910, 35, 917, 30, 920, 25, 921, 20, 921, 931, 10, 932, 35, 950, 35, 954, 5, 957, 958, 963, 967, 15, 968, 1, 991, 10, 1001, 1009, 35, 1011, 15, 1018, 1010, 5, 1016, 35, 1049, 40, 1071, 1072, 15, 1083, 15, 1126, 1133, 35, 1139, 1110, 1141, 25, 1142, 1118, 35, 1205, 40, 1209, 25, 1271, 10, 1272, 30, 1303, 1369, 30, 1370, 45, 1371, 1372, 1380, 15, 1410, 5, 1429, 10, 1440, 35, 1443, 20, 1445, 25, 1451, 1452, 30; consuetudo 1073, 20; corona regni 1413, 149, 10; monetae 675, 10, 717, 15, 720; operarii et monetarii 670, 30, 673, 5; rex 572, 15; archicancellarii *v.* Colon. archiepiscopi; in Y. marchio *v.* Sabaudiae comes: Iohannes; Arnaldus card. diae. S. Mariae in Porticu; vicarius imperii: Robertus rex Siciliae.
- Iudaei per Alamanniam 238, 2, 1135, 30; *cf.* Iudaei per Germaniam, in Romano imperio.
- Iudaei in Anwytre 246, 20, 248, 35.
- Iudaei in Augusta 306, Iudaeus: Michael de Memmingen.
- Iudaei advocatae Eberhardi de Buzelon 921.

- Latini 210, 5; principes 209, 15.
 Lanbenberch: Haimricus.
 Laude, Landa, Laudae, Landen.,
 Lode *Lodi* 314, 318, 383, 30, 387,
 25, 457, 40, 458, 459, 10, 510, 5, 511,
 512, 513, 45, 534, 40, 573, 574, 721,
 976, 25, 977, 30, 978, 1, 1001, 5, 1024,
 15, 1063, 30, 1065, 10, 1081, 10, 1146,
 20, 1147, 1149, 1164, 5, 1280, 15,
 1289, 1429, 15; Lo 327, 15, 328, 25;
 pars de Fixiraga 1289, 1290; pars de
 Sommaripa 1289; pars de Tre-
 seno 1289; domus Guillelmi Ote-
 leti 314, 40; ecclesia maior 573, 25;
 hospitium Iacobi Dardanoni 319, 1;
 platea maior 319, 1; nomina civium
 319, 1, 724, 35, 1289; comitatus 457,
 40, 458; ecclesia 456, 457; episcop-
 atus 1289, 40; nomina syndicatorum
 511, 25, 512, 1, 513, 45, 514, 1; vicari-
 us 1146, 20; amici *c.* Anthonius
 de Fixiraga, capitaneus; Iacobus
 de Gandino; episcopus;
 Egidius; notarius communis;
 Andreas Sachus; officialis ad
 cameram communis; Aymericus
 Coderca not.; potestas; Nicho-
 lans de Dofino; syndicus; Lau-
 rentius de Luviraga; vicarii;
 Iacobus de Borsezello (Bachesello),
 Iohannes de Lucino, Maracius
 Guinzanus; de Laude; Anthonius
 de Fisseraga, Fanon de Trezo,
 Renaldus de Riccardis; Laudensi
v. de Porta.
 Landenburch *v.* Indaei: *cf.* Lauten-
 burg.
 Laurentii: Iohanninus, Guillelmus,
 de S. Laurentio, Lorent: Iohannes
 (Iohane).
 S. Laurentius de Monte Faesulis
 860; nomina hominum in Indicem
 non recepta 860, syndicus;
 Carminus Boverotti.
 S. Laurentii monasterium Cremonae
 577, 20, 582, 10.
 S. Laurentii burgum *v.* Florentia.
 S. Laurentii pleberium (*Garfagnana*)
 905, 40.
 S. Laurentii eccl. Iannen. 685, 40,
 687, 35, 690, 30, 693, 35.
 S. Laurentii de Ossio prioratus dioc.
 Taurinen. *S. Lorenzo della pieve*
demartiri d'Onza 556, 30.
 S. Laurentii in Platea dioc. Pisan.
 plebanus: Iohannes de Rippafracta,
 de S. Lorent tour *v.* Roma.
 S. Laurentii eccl. de Tremedio 894, 15,
 Laurentius Stephani not. 776, 15.
 Laurentius de Luviraga iurisper.
 syndicus Landen. 573, 30, 574, 1.
 Laurentius de Montemerlo syndicus
 Terdonae 507, 15.
 Laurens Mons prope Burdegalas 214,
 20.
 Laurissense monasterium *v.* S. Nazarii,
 de Lauro: Rogerius.
 Lausanna, Lauzana 338, 5, 383, 1,
 389, 35, 395, 15, 398, 20; de Lausane:
 Stevene.
 von Lautenburg: Cunrat; *cf.* Landen-
 burch.
 Lavanite, Lavagniae comites: Otto-
 bonus, Nicolaus, Karolus.
 Lavanzanus: Lellus.
 de Lavezariis: Gudbrinus, Tachius.
 de Lavilaca: Petrus.
 de Lebraha prior 71, 40.
 Lech 1236, 35.
 Lechenich, Leggenich castr. 179, 1,
 216, 35.
 Lechprugge 1231, 10.
 Legate: Franzollus Petri.
 Legeni villa 1062, 10.
 Legien, episcopus *v.* Theobaldus ep.
 Leodien.
 Legier: Bertrant.
 Leychtemberg castr. *Lichtenberg* 836.
 Leydberg castr. 127, 10, 132, 10.
 Leynlautter fl. 181, 15.
 Lellus Lavanzanus de Urbe familia-
 ris reginae Siciliae 1307, 10.
 Lelmi: Nerus.
 Lelms Bulliae de Galandis miles
 ambas, 976, 25.
 Lemovicen, dioc. 570, 10, prior: de
 Benevento.
 Leningana, Leninghena *v.* Liningen.
 de Leno: Dagninus Belezemus.
 Lensinwyre 245, 20, 248, 30.
 de Lenson: Terius *v.* Villecon.
 Leo *v.* Lugdunum.
 de la Leo *von der Leyen*: Henri.
 Leo imperator Constantinopol. 1312,
 35.
 Leo ep. Coman. 487, 35, 193, 30.
 Leo Iohannis Nigri de Setia not.
 581, 40.
 Leo marchio de Ponczono filia:
 Eliana.
 Leo Berner in Wormatia Indaeus
 749, 20.
 Leodium, Liege 22, 30, 23, 100, 1;
 canonici 119, 30; capitulum 1074,
 5; diocesis 285, 20, 1300, 1; ecclesia
 1192, 25; episcopi, episcopatus 100,
 119, 5, 1075, 1081, 15; de Liege
 evesque 1197, 5; praepositura 220,
 35; principatus 23, 20, clericius:
 Iohannes de Dyst not.; episcopi:
 Adulfus I., Adolphus II., Hugo,
 Theobaldus; eccl. thesaurarius:
 Gwido; de Leodio, Liege: Iohannes
 (Iehan).
 Leolus Venuti syndicus S. Salvatoris
 de Albola 866, 25.
 Leonardi: Oldo.
 S. Leonardus dioc. Argentin. 889, 15,
 praebendatus: Albertus.
 Leonardus card. ep. Albanen. 605, 20,
 607, 15, 609, 15, 612, 613, 20, 615, 15,
 619, 10, 621, 25, 655, 10, 658, 5, 663,
 10, 774, 35, 797, 798, 25, 803, 805.
 Leonardus mag. phisicus syndicus
 Iannae 520, 10.
 Leonardus de Inisa miles 1144, 35.
 Leonensis monast. dioc. Brixien.
 abbas: Aycardus.
 Leonetus de S. Stephano 438.
 Leonina comitatus Senensis 859, 35.
 Leopardus Frenetti de S. Pietro
 Pisan. not. 118, 30, 465, 467, 501,
 30, 502, 1, 510, 25, 567, 623, 35, 655,
 10, 681, 10, 687, 35, 690, 696, 35, 701,
 15, 711, 5, 743, 30, 762, 763, 35, 842,
 10, 860, 15, 862, 1, 863, 40, 864, 30,
 865, 15, 867, 916, 917; notarius
 camerae 510, 35; n. c. regalis 659, 25;
 n. c. imperialis 932, 30, 950, 30, 990, 40;
 not. imperatoris 990, 15, 1023, 15,
 1069; iudex ordinarius atque no-
 tarius et camerae regis scriba 688,
 691, 697; Pardu 1007, 10; Acta et
 gesta Henrici VII. regis 655, 40,
 710, 20, 757, 20, 951, 35; domus 1089,
 35, filius: Rainerius.
 Leopardus fil. Orlandi not. de
 Morrona not. syndicus, cancella-
 rius Pisan. 560, 30, 714, 10; Pardu-
 916, 917, 5.
 Lepheler: Cunrat; des Lephelers
 sun: Herman.
 Loris 1026, 10.
 Lescuse en Waise 297, 35; *cf.* Clusa.
 Lexterius: Bernardus.
 Lesomen, comes *i. e.* Lucenburgen.
 Lesten castr. 1227, 10.
 Lestinum *ad lacum Cumanum* 894, 30.
 de Leubenberg: Conradus miles,
 de Lemmersheim: Henricus.
 S. Leus de Milazzano plebatus Cin-
 torii 859, 30.
 Leuve: Colin.
 Levantanus, Levantinus de Levanto
 iurisper. Iannen. 689, 35, 694, 35,
 de Levanto: Levantanus (Levantinus),
 de Levenberg: Henricus,
 von Lewenstein grave: Albrecht.
 Liberals filius: Richeletus.
 Liebelose: Ulrich,
 de Liechtemberg dominus: Iohannes;
 von Li: Cunrat, Hugelinus.
 Lienart de Venise tallen de pieres
 1186; de talbur de sael l'empereur
 1193, 5.
 de Lyemi, Lierne, Laerny: Gualter-
 nus (Walter).
 de Lierval: Thebaut.
 Liescher: Iacob.
 Liestal 1259, 1.
 de Lyemergheim: Robertus.
 Biglamm *v.* S. Lucia.
 Lignenges *v.* Liningen.
 Lalle: Marquart.
 Lanne vallis 880, 20; nomina locorum
 in Indicem non recepta 880, 881.
 Limburgen, duces *v.* Brabantia.
 de Limpurg pincerna: Fridericus,
 de Limpurg domini: Gerlacus, Ioh-
 annes.
 de Lanari: Gornus Ubaldini.

- Lincolniens: 10.
 Lindelbach curia 160, r. 374, 375, 3.
 Lindow 1269, 20. burgens: Merbot Karle.
 de Lineyo archidiaconus: r. ecel. Tuilen.
 de Lingua de Vaer: Barriens.
 Liningen, Lanenigue, Lemingana, Lignenges 246, r. comites: Fredericus, Godefridus, Joffridus.
 de Linoiro an *Linsler?* sir chevalier 1279, 3.
 Lypaco d'Agozeme 1193, 35.
 Lyparien: r. Patten.
 de Lippa: Henricus.
 Lippi: Sotredus.
 Lippus Ridolfi de Lupicino not. 865, 5.
 Lippus Ranneti Becca 86.
 Luram *ad lacum Cumanum* 891.
 Lutz: Sifrit.
 de Lutz: Martianus.
- Lut- Lut- Lud- Liu- Len- Lu-**
- Luthens de Ysinburg advocatus provinciae (Sueviae) 1264, 1.
 Lutold von Rotenlein tumprobt zu Basil 1112, 10.
 Lutoldus de Chunringen 36, 3.
 Lutoldus pincerna de Landeke 305, 5.
 Lutoldus Monachus 1259, 25.
 Lutold von Regensperg Ulrichen sum 1104, 1105.
 Ludolf von der Dycke tumherr zu Kolne (*falso* Ludewicus, Rudolfus) 127, 40, 128, 132, 20.
 Ludolphus de Monasterio miles 1211, 25.
 Lutolfus de Morungen 1068, 10.
 Lupoldus ep. Baienbergen, 35, 10.
 Liupoldus, Leopoldus, Lupoldus, Lupollus dux Austriae 35, 30, 69, 183, 25, 184, 277, 283, 409, 40, 431, r. 459, 30, 490, 30, 464, 15, 465, 20, 478, 10, 529, 1, 594, 25, 597, 598, 1038, 5, 1120, 1121, 1122, 1, 1123, 1124, 1, 1233, 15, 1267, 25, 1431, 1 olux Aust-archie.
- Lutkileh, Lutkiche 766, 5.
 Luyraia: r. Luyiraga.
 Luyraia in Aleno 299, 10.
 de Luyrode *Alenrod*: Alber.
 Lu, Lode: r. Lande.
 Lohede 372, 20.
 de Lohernhi: Henricus.
 de Locoardo nobilitum nomina in Indicem non recepta 872.
 Loedum: r. Loedium.
 de Loenulo, Luenulo: Oppecius, Raymondus Spinola: r. *etiam* Spinula:
 de Locutis, Spaulorum pars.
 de Lodaun: Jacobus.
 Loeben, dioc. 581, 30.
 Loge, Loo: Martiana.
- Logingen 491, 15.
 de Loia: Melancius: r. Melancius de Bononia.
 Loynstein: r. Laynstein.
 Loio: r. Loge.
 de Lois seigneur: Gerart de Landri (Gerardus de Landrico).
 Loys: r. Ludewicus.
 Loysins Scazathens Iamen, 491, 10.
 Lombardia, Lombardi, Lombardia, Lombardie, Lombardie, Lampartha, Lamparten 89, 5, 158, 1, 170, 20, 196, 30, 197, 1, 208, 10, 209, 30, 210, 5, 259, 5, 309, 20, 310, 25, 311, 312, 5, 313, 10, 314, 1, 315, 316, 317, 25, 318, 15, 321, 25, 323, 25, 325, 15, 331, 334, 35, 377, 380, 10, 383, 30, 385, 387, 10, 404, 30, 413, 15, 414, 5, 461, 5, 463, 25, 478, 30, 479, 10, 489, 20, 496, 30, 497, 20, 504, 30, 505, 507, 10, 508, 517, 25, 518, 522, 523, 5, 533, 30, 534, 537, 35, 543, 5, 555, 559, 584, 15, 587, 40, 588, 1, 591, 25, 604, 15, 608, 10, 613, 614, 25, 619, 10, 620, 622, 15, 623, 10, 635, 20, 636, 656, 657, 10, 661, 20, 696, 10, 740, 15, 730, 20, 731, 758, 759, 789, 30, 783, 30, 784, 786, 796, 15, 803, 855, 856, 15, 921, 20, 926, 1, 954, 957, 15, 968, 1, 973, 1, 976, 977, 978, 5, 979, 980, 982, 986, 15, 987, 5, 991, 20, 992, 25, 994, 995, 997, 998, 999 — 1002, 1003, 1, 1004, 1006, 20, 1011, 15, 1016, 20, 1018, 1024, 1, 1032, 10, 1033, 5, 1036, 20, 1039, 20, 1050, 25, 1051, 1055, 1, 1063, 15, 1065, 1, 1081, 25, 1083, 15, 1084, 1, 1148, 30, 1163, 15, 1169, 20, 1192, 1267, 25, 1274, 15, 1300, 25, 1317, 35, 1339, 40, 1419, 15, 1429, 1430, 35, 1431, 1434, 1, 1435, 1445, 1448, 20; inferior 981, 1; superior 479, 1; ambaxiatores 604, 20; caput (Modetia) 411, 35; civitates 419, 10; liga 318, 35; terrae marchionum Malespinae 510, 35; montes 587, 10, 588, 1; Lampersche gebirge 335, 20; Lombardieae regionis mos 427, 5; Tuscii in Lombardia 977, 982; vicarius regis 588, 1, capitaneus generalis: Wernherus comes de Homberg; legatus: Arnaldus card. ep. Sabinen.; officialis super bonis rebellium inquirendis: Henricus de Geldoma; provinciae praeses: Amedeus comes Sabaudiae; vicarius: Amedeus comes Sabaudiae.
- Lombardorum rex: Desiderius.
 Lombardorum: Vicchium.
 Lombardus de la Ture archidiaconus S. Iohannis de Modocia 317, 10.
 Lombardus Spimula 685, 20.
 Lombardus: Bartholomeus.
 de Lomello comites palatini 197, 1, 510, 3; conatum nomina in Indicem non recepta 496, comites palatini: Antonius de Langno, Gydacus de Sparoarna, Iacobus, Mapheus de Nicorvo, Philippus (Philippus) de Langusca, Thomas.
 Lonus Antonii de Montecchio Marchiae potestas Pisan. 710, 25, index: Petrus Pucci 757.
- de Loncin: Conardus (Cuenar).
 de Long: Hanekin.
 Longot garchon de l'aigle 1196, 1.
 Longus: Henricus.
 de Loray: Hurri.
 Lorich 176, 10, 177, 1.
 Lossen, comes: Arnoldus; de Los: Iohannes.
 Lose de Verpellensibus de Pistorio vicarius Mutinae 534, 20.
 Loterius-Tornielius-indicus-extrinsec. Novariae 452.
 Lothoringia 153, 1, duces: Fredericus, Iohannes, Theobaldus: r. *etiam* Brabantia.
 ze Louben: H., Iohannes.
 Louenburgh 1268, 20.
 in Louenborg pastor: Ulricus.
 de Lovain: 10.
 de Lovanello: Aymo Perrovetus.
 Lowi: r. Ludewicus.
 Lu, magister ord. Praemonstr. in Hacheburmen 1270, 10.
 Lubbeke *Lubbeke* 1230, 15.
 Lubekke, Lubicen., Lybecke *Lübeck* 73, 1, 113, 162, 20, 165, 30, 331, 5, 348, 349, 1103, conventus: Minorum, Praedicatorum; notarius civitatis: Alexander.
 Luca, Lucan., Lucen., Lukes, Luque, Luquoys, Luce 554, 555, 558, 559, 710, 15, 758, 25, 759, 5, 760, 762, 10, 789, 824, 30, 825, 5, 855, 874, 10, 878, 25, 879, 883, 1, 933, 35, 934, 15, 983, 986, 40, 1002, 1003, 1004, 1077, 5, 1081, 30, 1153, 30, 1163, 15, 1167, 10, 1170, 25, 1300, 15, 1407, 1408, 1422, 1428, 1, 1432, 25, 1433, 1, 1435, 25, 1439, 25; ecel. canonicatus 538, 1; capitanei exitiorum 1407, 25, 1408, 35, 1422, 5; diocesis 905, 40; monetarii 1150, 1; solidi parvi (Luqueis) 747, 25, 748, 5, 720, 25, 721; nomina subarborum communis in Indicem non recepta 878, 25, 879; de Luca: Iohannes Parguie, Iohannes Rapae; de Luce: Nicole.
 Lucas de Flisco card. diac. S. Mariae in Via lata 606, 20, 607, 20, 609, 15, 612, 20, 613, 20, 615, 15, 619, 15, 621, 25, 655, 10, 658, 10, 663, 40, 769, 35, 774, 35, 776, 40, 777, 5, 783, 35, 784, 785, 45, 789, 25, 791, 30, 793, 796, 25, 798, 25, 803, 15, 805, 1, 807, 25, 809, 810, 35, 811, 20, 837, 842, 5, 843, 844, 20, 847, 853, 20, 1048, 20, 1071, 1, 1072, 1073, 10, 1171, 35, 1301, 10; li cardinal de Genes 1160, 35, 1186, 1; sigillum 890, 5.
 Lucas fisisus de Biblena 308, 5.
 de Luedio, Locedi abbas: Guillelmus.
 Luchetus Belloculus 1273, 40.
 Luceria 51, 35.
 de Lucerna: Gobertus.
 Luchetus de Turricella not. Papiae 486, 35, 487, 5.

- Luchetus de Grimaldis synodus lanuae 526, 10.
 Luchini de Guidobonis domus v. Terdonā.
 S. Lucia de Lizlano 862, 15; nomina hominum in Indicem non recepta 862, 10.
 S. Luciae in Silice eccl. Rom. card. diaconus: Franciscus.
 Luciana v. S. Dematus.
 de Lucidomonte, Clermont: Iohannes (Jean).
 de Lucino, Lucinis: Iohannes, Luc-terius.
 de Luculo v. Loculo.
 Lucretii de Lucius filius: Iohannes, Lude 1228, 40.
 Ludinstorf, Ludenstorp, Ludestorp teloneum 240, 391, 334, 35, 735, 1, 1269, 1; thelonarii 920, 25; nomina teloneariorum 734, 35.
Ludewicus, Ludwicus, Ludovicus, Lodovicus, Lowi
 S. Ludovici abbatia Pissiaci 578, 35.
 S. Ludovicus rex Franciae 209, 1.
 Ludovicus ep. Vivarieni, 913, 5.
 Ludewicus de Dikka v. Ludolf von der Dycke.
 Lodovicus, Lodoyeus imperator 156, 1315, 5, 1330, 25, 1332, 25.
 Ludovicus comes palatinus Rendi dux Bavariae 4, 40, 111, 30, 180, 17, 182, 214, 30, 225, 35, 226, 233, 1, 239, 1, 281, 15, 283, 35, 767, 758, 25, 1120, 30, 1131, 15, 1230, 35, 1232, 1233, 1236, 27, 1266, 1, 1292, 1293, 10; Bayern u. am Rein vitztum: Gotfrid Paeuler.
 Ludwicus dux Carinthiae 37, 10, 58, 30, 168.
 Ludwig herzog von Tecke 1092.
 Ludovicus comes Ebroiceni., Loys conte d'Evreux 214, 5, 301, 35, 578, 45.
 Ludwicus comes de Ottingen, Ottinga 18, 15, 35, 45, 43, 1, 68, 15, 69, 45, 138, 20, 160, 15, 189, 15, 191, 10, 192, 333, 40, 705, 1 (Utinguen).
 Ludovicus fil. Roberti de Claromonte camerarius Franciae 299, 10, 300, 1, 302, 532, 10, 578, 1, 579, 20, 580, 25, 665, 25.
 Ludovicus, Loys, Lowi de sabaudia dominus Waudy, senator urbis Romae 307, 1, 681, 10, 698, 20, 699, 20, 700, 40, 701, 27, 702, 20, 769, 27, 788, 1, 794, 10, 817, 27, 819, 35, 830, 5, 1054, 1163, 1171, 25, 1179, 357, 1185, 35, 1277, 1, 1198, 5, 1424, 1425; frater 1430, 10.
 Ludwici de Ahuela filius: Mathias.
 Lowi de Fourte 1163, 30.
 Ludewig von Ratoldorf 1107, 30.
 Ludewich von Schenkinwalt 1235, 17.
 Ludwicus vicedominus de Sonnenberch 24.
 Lodovicus Crivellus Mediolanen 668, 25.
 Ludovina, Ludovina, Leo 152, 4, 174, 37, 399, 27, 169, 37, 813, 37, 913, 7, 1252, 17, 1379, 37, 1424, 17, 1426, 47; diocesis 132, 40; archiepiscopus: Petrus de La Perro-vetus.
 de Lugolinis: Petrus.
 Lulysana v. Lulsana.
 Lombardia v. Lombardia.
 Luna, Lunon, 901, 37, 905, 1, 5, 1117, 17; diocesis 905, 10; episcopus, episcopus 362, 27, 1004, 1004, 1027, 1059, 10, 1428, 17; nomina locorum in Indiem non recep. 1382, v. c. arres: Guy dou Syste; Lulsana, Versile v. Guadagnana vicaires généraux et capitaines de guerre: Symonx Philippes.
 Lüplich 245, 30, 248, 10.
 de Lupinor, Lippus Rudolp.
 de Lupis: Bonitacius.
 de Lurtzewilre 159, 10; de La Petrus.
 Lusacien, marchio: Woldemarus marchio Brandenburg.
 Lut-burch v. Ludau.
 Lutkirche v. Lutklich.
 Lutrea 241, 10, 246, 247, 40; officinati 248, 27; civitas: Conradus Keller; v. Ludau.
 Lutzelburg, Luemburg, Luolburg, Lusseuburch 333, 17, 337, 348, 10, 1146, 5, 1152, 20; comités et comitatus 223, 1, 899; Lutzel, comitatus sigillum 253, 1, 365, 10, 568, 17; comitis et comitatus vasallus 899, comitis: Henricus rex Romanorum; de Luembere, Lutzelberg: Iohan Gudmann, Walramus; dapiferi: Henricus de Beafort; dapifer in Galilea terra: Henricus de Cruce.
 Lutzelvelt curia 169, 10, 374, 375, 1.
 Luviraga, Luviraca *Luvaga* 457, 4, 458; de Luviraca Laurentius.
 Luyo frater Theoderici comitis Clevensis 43, 2; Luyo de Cleren comes de Halkon-de 44, 2.
 de Luyrbou: Iohan.
 Luyraie terra 1275.
 li Lzobres: Henri.
- M.**
- Maadintus: Panyer.
 Macalussorum domus v. Asti.
 de Macliorum societate socii 1146, 40; de la compagnie de Macl; Donate d'Obert, Iohan Petre, Guy de l'Auteil; de societate de Magins: Rustins.
 de Magerata: Iohannes.
 Maconati v. Mantis.
 Machimia, Macholina 288, 289.
 Macra fl. 958, 17, 959, 961, 1.
 Madri: Strut.
 de Madris: Berardus, Bertolinus, Galdatus; Mathus; Petrus, Guido.
 Mafens, Mafous v. Mathous.
 Mafiolus fil. Gaspari Rampoldi de Cremenate not. et scriba palatii Cuman. 895, 27.
 de Magati: Girardus.
 Magentensis: Arnulfus, Gulielmus.
 Magdeburg archiepiscopus: Burchardus, Curzravus v. S. yonae dux, Magente 1151, 7.
 Magras de Mandello 6, 1, 10.
 Magranis: Ysembaldus.
 S. Magri monest. Pannon. 1139, 17, 1143, 25.
 Magracia, Meguntia, Maguntin., Mayenhe, Megenti 5, 40, 7, 10, 8, 37, 32, 17, 43, 17, 108, 17, 175, 20, 223, 15, 336, 354; archiepiscopus 13, 20, 49, 10, 223, 17, 336, 30; diocesis 336, 1279, 10; ecclesia 12—15, 19, 30, 74, 93, 35, 223—225, 238, 336, 369, 10, 599, 10, 725, 10, 1115, 10, 1200, 10, 1261, 17; sedes iudicis 1265, 17; provincia 224, 10; domus: S. Iohannis Jerusalemitan., Praedictorum archiepiscopi: Gerardus, Petrus; scolasticus: Emmericus; v. Ludau.
 Marlon *Maglano di Toscana* 1158, 10.
 Maillard: Iohannes.
 Maynard: Castrum.
 Matori: Arzo.
 Maoul den Seyd chevaine 1276, 17.
 Mays castr. 1064, 30, 1065, 10.
 Malabaria: Conradus.
 Malaboto: Iohannes.
 Malaspina, Malaspinae, Malaspinae marchiones, marchio 510, 37, 1092, 30, 1094, 20, 1027, 27, 1162, 27, 1163, 30, 1428, 17; nomina marchionum 1449, 1450; nomina marchionum in Indiem non recepta 904, 25, 1027, 17, 1093; nomina castrorum et vicarum in Cefagnana in Indiem non recepta 905, marchiones: Ramobemus, Conradus, Conradus, Franceschinus, Francisclus, Isardus, Marchaxotus, Marcellus, Morvellus, Marvellus, Nycholus Marquesotus, Spinoctus Sanoctus.
 Malaspina: Girardinus.
 Malasina, Malo, Vasionen., Malasia 317, 17, 378, 30, 381, 30, 384, 387, 1, 603, 30, 613, 27, 616, 17, 617, 30, 618, 30, 619, 30, 620, 30, 621, 10, 790, 20, 791, 17, 837, 40, 1205, 15.
 Malburg castr. *in Mortomari* 827, 5.
 Malchari: Iohannes.
 de Malocosis: Bonazodinus, 980.
 Malomni castr. 1289, 10.

- Malitia: Patius.
de Malitris civium Paduae nomina in Indicem non recepta 1022.
de Malimbris: Rigardus.
Malosellus: Albertus.
Malpes: Iohannes.
de Malpre: Estiene.
Malvetium (*Lomellina*) 496, 20.
Mal Visini: Hugues.
Manais cambrolain mons. de Liege 1179, 20.
Manchagagium *ad lacum Cimennum* 891, 30.
de Mandel: Paganus.
de Mandello: Maginus.
de Mandelscheit dominus: W.
de Maentis: Bartholus.
Manesse: Rodeger.
Manetus Bellagatti syndicus S. Casiani de Decimo 869, 15.
Manfous *v.* Matheus.
Manfredus de Aliate not. Mediolanen. 671, 10, 4115: Bartholomeus.
Manfredinus fil. Oberti marchionis Pelavicini 492, 35.
Manfredinus Platus domicellus abbat. S. Ambrosii Mediolanen. 572, 25.
Manfredus de Mirolio van. Verellen. 323, 5.
Manfredus, Manfredus princeps Tarentinus 991, 25, 992, 1, 1363.
Manfridus fil. Friderici regis Trinaeriae 1011, 15.
Manfredi marchionis de Bostofilius: Lancelotus.
Manfredus marchio de Carreto 1057, 1060, 30.
Manfredus marchio Lanca vicarius generalis imperii a Papia superius 595, 15.
Manfredus marchio Salutarum 431, 15, 445, 10, 461, 15, 463, 20, 489, 10, 582, 10, 583, 15, 697, 10, 705, 1, 1005, 25, 1038, 5, 1116, 5, 1412, 40, 1438, 1439, 1440, 1, 1453: vicarius Karli 976, 10, 980, 10.
Manfredus de Claremonte comes Mohae (Moa) dom. Ragusiae, senescallus regis Trinariae 818, 30, 821, 20, 822, 30, 825, 826, 20, 827, 828, 832, 20, 950, 5, 990, 25, 1007, 1014, 1023, 20, 1076, 1, 1080, 1089, 1, 1433, 15 (de Cremona): vicarius Pisarum 985, 20.
Manfredus Grillus de Ianna vicarius Papiae 531, 25.
Manfredus praefectus Romae 839, 10.
Manfredus de Bastis Valentin. 405, 20.
Manfredus, Manfredus de Becaria Bechari, Beperio, Papien. 487, 488, 489, 1066, 30, 1061.
Manfredus *v.* Ansaldo de Castro 1079.
Mangone C. no. syndicus S. Donati de Lucina 868.
de Manginis familia Papien. 626, 1.
Mangoldus ep. Herbipolen. 35, 10.
de Mangone comes: Neapolen: de comitibus de Mangone: Galassus.
de Mangono: Donus Cursi.
de Manna: Gualterius.
Manoellus Binellus de Casale 311, 10.
de Manso: S. Vincentii ecel.
Manstok: Henricus.
Mantua 271, 274, 10, 275, 1, 329, 1, 389, 431, 5, 497, 498, 501, 507, 25, 510, 1, 531, 30, 620, 752, 1, 981, 982, 996, 30, 999, 10, 1032, 35, 1036, 35, 1082, 10, 1116, 15, 1148, 1172, 20, 1429, 15: episcopus 959, 5, 982, 10: nomina syndicorum 507, 25: vicarius, vicarius 647, 1033, 1, 1146, 20: Mantuae et Veronae vicarius 636, 352: Tusci in Mantua 999, capitaneus: Raynaldus de Bonacursis: potestas: Antonius de Nogarola: dioc. monasterium: S. Benedicti: vicarii: Lappus Farinata de Ubertis, Renaldus de Bonacolsis dictus Passarius.
Manuel de Caro not. 595, 30.
Manuel Durant not. 1006, 10.
Manuel de Podolio de Arnascho 595, 30.
Manuel de Veran 719, 10.
Maphous *v.* Matheus.
Marabotus: Ansaldo.
Maracius Guinzanus vicarius Laudan. 721, 35: hospitium 721, 45.
Marea comites: Engelbertus, Everardus: de Marea: Adolfus ep. Leodien.
de la Marke le marchis messagier 1174, 25.
S. Marcelli ecel. Rom. card. presb.: Arnaldus.
Marcellus 664, 10.
de Marchan: Gachin.
Marchexanus (moneta) 1271, 15, 1272, 35.
de Marchia Anconitana: Gentilis card. presb.
Marchiae dominium 35, 25, 57, 15, 61, 35, 69, 5, 92, 40, 277, 40, 281: domini *v.* Austriae duces.
Marchia: Tervisina.
de la Marque: Ecelin.
Marchiones (familia Iannet.) 1029, 5.
Marchixetus marchio de Malaspinis vicarius Tortonae 531, 25.
Marquesotus: Nycholus.
Marius Gabotus not. syndicus Tarvisin. 1296, 20, 1298, 25.
Marius de Aldemano, Adelmario Trivisinus 1023, 30, 1293, 35, 1294, 1295, 1296, 15, 1298, 25.
Marius Romanus mercator 185, 20.
Mardolus, Mardonus: Petrus.
Margareta, Margarita regina Romanorum uxor Henrici VII. 103, 10, 333, 5, 15, *mal* Catterina, 628, 30, 662, 25, 709, 5, 795, 1, 816, 15, 1074, 15, 1128, 35, 1147, 1148, 1150—52, 1154, 10, 1161, 15, 1166, 1171, 30, 1193, 25, 1265, 1, capellanus: Iannes: de char madame: Thibaut: chareton madame: Aubretin: clericus: Gilius: ferron madame: leban: garcon de la pannetrie: Bourgegnon.
Margareta filia Wencezlai II. regis Bohemiae 1261, 20.
Margarete tochter Heinrichs von Eriburk, wirtin Ottes von Strazbek 1101.
Margaretae: Henricus.
de Mari: Bernabus.
S. Maria a Campoli 862: nomina hominum in Indicem non recepta 862.
S. Maria (*Lomellina*) 496, 25.
S. Maria de Marliano plebatus S. Ypoliti 862, 10, 863: ecclesia 863, 35, syndicus: Iuncta Bertii.
S. Marie ou Mont S. Maria in Monte 1166, 35.
S. Maria Montis Macerati 858, 30.
S. Maria Novella castrum dioc. Florent. 873, 5: plebs 859, 25: plebatus *v.* S. Michael de Collepetroso.
S. Maria de Petriolo de Castellina vallis Grevis 859, 30.
S. Maria de Septignano 859, 5, 860, 5, rector communis: Vierus: rector ecclesiae: Atlavianus.
S. Maria de Victoria monast. iam dirutum apud Saurcolam Marsicanam 1361, 30.
S. Mariae Aquen. ecel. 286, 20, 1400, 25, 1401, 1402.
S. Mariae monasterium *v.* Augia maior.
S. Mariae ad Gradus in Colonia praepositus: Wernerus.
S. Mariae maior ecel. Yporegiae 310, 5.
S. Mariae ad Passerellam contrata *v.* Mediolanum.
S. Mariae Pedonis parochia *v.* Mediolanum.
S. Mariae ecel. claustrum Novarien. 316, 1, archipresbiter: Gregorius: archidiaconus: Opetio de Memo.
S. Mariae maior ecel. Pergami 566, 10.
S. Mariae maior ecel. Pisana 743, 5, 745, 49.
S. Mariae in Cosmedin ecel. Rom. card. diaconus: Franciscus.
S. Marie Minerve ecel. Roman. 1173, 15.
S. Mariae Novae ecel. Rom. card. diaconus: Raimundus.
S. Mariae in Porticu ecel. Rom. card. diaconi: Arnaldus, Matheus.
S. Mariae in Traspadina ecel. Romana 611, 20.
S. Mariae in Turribus ecel., altare Romae 611, 612.

- S. Mariae in Via lata eccl. Rom. card. diaconus: Lucas.
- S. Marie le pont *v.* Roma.
- S. Mariae ecclesia Stonen. 1062. 10.
- S. Mariae castrum *v.* Saona.
- S. Mariae de Senis hospitale 951. 15.
- S. Mariae Hospitale *v.* Teutonicorum domus.
- S. Mariae eccl. de Valencia 312. 40.
- Marie le roine, uxor Philippi III. regis Franciae 72. 20. corier: Jehan de Rosay.
- Maria regina Siciliae familiaris: Lellus Lavanzanus.
- Maria uxor Amedei comitis Sabaudiae 927. 928.
- Marignani: Raynerius.
- de Marignaco: Ingerannus.
- de Marino: Franciscus.
- Marinus Georgius dux Venetiarum 669. 1.
- Marinus de Spoleto iudex Aretinus 601. 10.
- Mariscotus Buccanigra synd. Ianuae 526. 10.
- Maritima 341. 30. 345. 5. 397. 15; Martima marina 1428. 30.
- Marlianicum *Mashianico ad lacum Cumanium* 894. 30.
- Marlianum *v.* S. Maria; de Marliano: Iohaninus.
- Maron: Francois.
- Marovellus, Marvellus *v.* Morovellus.
- Marpurk 98. 5.
- Marquardus decanus in Spalt 646. 10. 1133. 1.
- Marquardus dominus de Schellemburg 68. 20. 69. 40. 90. 94. 40. 93. 95. 30.
- Marquart burgermeister von Ezzelingen 1082. 10.
- Marquart Lille 1099. 25. 1100. 1.
- Marquart Wurcheler 1099.
- de Marsano *v.* de Martiano.
- Marschaul: Hunbert.
- Marsinum *v.* Masinum.
- S. Martiani monasterii de Terdona abbas: Henricus.
- de Martiano, Marsano comes: Hugutio; de Martiano: Hugolinus.
- Martianus de Litis consul Terdonae 694. 30.
- von S. Martin: Kunrat Munch.
- Martini: Raymundus.
- de Martinis: Bendinus, Paganus.
- de S. Martino comites 331. 5. 510. 40.
- de S. Martino: Guillelmus.
- S. Martini eccl. Wormatien. 1440. 30.
- S. Martinus ad Argianum *S. Martino del rescoro* 858. 35.
- de S. Martino la Melsola: Sacchuccius.
- S. Martinus la Palma 858. 35.
- S. Martinus de Torri nomina hominum 863. 35.
- S. Martini in Montibus card. presbiter: Gentilis.
- S. Martinus in Strata 457. 10. 458. 459. 10.
- S. Martinus de Valle plebatus S. Petri in Sillano 868; locus dictus Stomi 868; nomina hominum in Indice non recepta 868.
- Martinus Loge (Loio) Yporien. not. 310. 20. 311. 45. 313. 314. 45. 315. 25. 316. 30. 317. 15. 318. 5. 319. 8. 320. 20. 325. 25. 507. 40. 1448. 35.
- Martinus de Panaris syndicus Someni 582.
- Martins de Rodobio 449.
- de Marvilla: Symon.
- Marzolaria 1072. 20.
- de Marzonasco: Arduynus.
- Mascherel: Race.
- de Marsino, Masino comes, comites 331. 5. 510. 40; vicecomitum nomina in Indice non recepta 482. 483; de Maysino communitates 979. 30.
- Massae et Confine marchio: Paladinus.
- Massana ecclesia *Massa Carrara* 1077. 1078. 20. Massan. et Popoloniensis episcopus: Iohannes.
- Massa, Masse *Massa Marittima* 874. 25. 1166. 30; de Massan cites 1195. 35.
- Massa Trabaria 341. 20. 345. 5. 397. 5.
- Massan *v.* Massa.
- de Massanatus: Stephanus.
- Masseln Baroncii de Eugubio not. 748. 30.
- Masus Giene de Monte Faesulis iudex et not. (860. 15.) 861. 5.
- Mathei: Fucius.
- Mathens Rubens card. diacon. S. Mariae in Porticu 145. 5.
- Mattheus rector eccl. S. Nicholai de Vico 860. 25.
- Mathieu fr. confessor Fempereur 889. 15. 1186. 20. 1187. 40. frater: Andreas.
- Maffens Bonagure de Biblena not. 308. 10.
- Maphens (Mattheus) de Nicorvo com. palat. de Lomello 495. 496.
- Matheus, Maphens, Mafens, Maffens, Manfens Vicecomes, de Vicecomitibus de Mediolano 461. 463. 5. 488. 35. 511. 559. 15. 628—30. 631. 20; vicarius Mediolani 651. 10. 669. 25. 676. 20. 977. 978. 979. 30. 1036. 35. 1149. 30. 1280. 55. 1286. 35. 1288. 35. 1289. 1290; filii 163. 5. filius: Galeacius.
- Matheus de Sclafana miles 1069. 15.
- Maphens de Cathaldo 1298. 20.
- Mathei de Defino filius: Nicholaus.
- Maffens de Lmino Mediolanen. 631. 25.
- Matheus Petri Mardoni (Mardoli) iudex Romanus 778. 15. 844. 847. 10.
- Mathias fil. illeg. Lodwici de Ahuchler. Colonien. 197.
- Mathas, Mathyas von Heringheim (Herenkein) ritter 358. 15. 757. 15.
- Mathis Riche ritter von Basel 1098. 1198. 1.
- Mathier: Faviel.
- Mathien *v.* Mathens.
- von Metzheim: Walther.
- Maumettica fides 822. 10.
- Maura: Rupes.
- de Mauritama, Mortania: Willelmus dominus de Dossemer.
- S. Mauritii altare *v.* S. Petri basilica Romae.
- Maurus fil. Florentini iudex de Florentia 1247.
- Maxerata *v.* Macerata.
- Maximi: Petrus.
- Maysinum *v.* Masinum
- S. Medardi monast. Suesionen. abbas: P.
- Medle *Mede (Lomellina)* 496. 25.
- Medebike 1228. 35.
- de Mederike castellani 1229. 20.
- Mediolanum, Melan, Mediolanen. 170. 20. 307. 15. 314. 317. 5. 318. 327. 328. 383. 25. 387. 25. 405. 20. 440. 10. 459. 461. 463—465. 467. 10. 478. 5. 479. 5. 484. 20. 489. 35. 491. 5. 494. 5. 495. 497. 1. 499. 20. 501. 35. 503. 505. 15. 507. 10. 509. 511. 511. 20. 515. 10. 521. 15. 524. 525. 40. 527. 15. 528. 529. 15. 530. 531. 534. 15. 535. 15. 536. 25. 537. 15. 538. 539. 540. 25. 541. 5. 555. 559. 560. 15. 561. 15. 563. 5. 564. 20. 567. 25. 568. 30. 571. 563. 603. 10. 604. 15. 623. 1. 651. 10. 655. 5. 669. 731. 30. 731. 15. 739. 10. 952. 5. 973. 1. 976. 25. 978. 980. 15. 1000—1002. 1032. 30. 1033. 20. 1036. 5. 1063. 1064. 1077. 1. 1081. 10. 1145. 30. 1146. 1148. 10. 1151. 1172. 30. 1271. 1272. 10. 1273. 5. 1280. 15. 1416. 5. 1420. 5. 1421. 40. 1429. 1430. 35. 1431. 25. 1434. 5. 1446. 20; contrata S. Mariae ad Passerellum 461. 10; domus, palatium archiepiscopi 461. 15. 486. 40. 488. 20. 489. 35. 493. 25. 502. 10. 503. 20. 524. 10. 537. 15. 539. 10; domus, palatium communis 488. 30. 494. 5. 495. 5. 501. 35. 503. 35. 511. 511. 20. 525. 40. 519. 25. 541. 5. 561. 15. 567. 25. 568. 30; palatium Novum 314. 5; parochia S. Mariae Pedonis 164. 10; parochia S. Naboris 572. 30; porta Cumana 537. 15; porta Nova 537. 5; porta Orientalis 464. 10. 537. 10. 675. 35; porta Romana 536. 10; porta Tysensensis 537. 5; porta Verzellina 164. 10. 536. 35. 572. 30; nomina ambulatorum 314; archiepiscopus 1081. 20; nomina civium 631. 25. 668; nomina civium in Indice non recepta 467. 536. 35—537. 10. 1420. 1421; comitatus, districtus 539. 15. 561. 15. 566. 1. 1120. 5; libri et capitularia communis 651. 20; consuetudo 630. 20; diocesis 591. 10; ecclesia 573; marcha Mediolani, mare de Melan 639. 15. 717. 15.

- 719, 162; 720, 721, 10; monetar.
Manzstathae 1271, 29, 1272, 40;
operariu monetarum 571, 10; pax
500, 4; provinciae ordines 514, 3;
territorium 952, 7; nomina terri-
toriorum in Indicum non recepta
1129, 1121; vicarius regis, vicar-
ius 333, 17, 328, 20, 352, 25, 953, 1,
977, 6, 1000, 28, 1001, 1063, 1064, 10;
pars de Turro 461, 10; pars Vice-
comitum 461, 10, archidates; S. An-
dreas, S. Colsi; archiepiscopus;
Castonia; captivitas; Guido de
la Turro; ecclesiae; S. Ambrosii,
Minorum; index super bonis pe-
bellum; Hugutio de Pistorio;
monasteria; S. Ambrosii, S.
Apollinaris, S. Gervasi et Protasi
sive Simpliciani, Praedicatorum;
magister monetarum; Petrus
Ippoliti; notarii; Crescimus de
Lubenate, Dahnollus fil. Iohannis
Canti, Francolus de Aliate, Jo-
hannes Bertram, Manfredinus de
Anate; officialis ad recuperan-
dum iura imperii; Cione de Bel-
latis, potestas; Bergandus de
S. Nazario; syndici; Guillelmus
de Vicomercato, Rubertinus-Barnis;
vicarii; Mathus Vicecomes, Ni-
cedaus de Besenior, de Mediolano,
exes. Mediolanenses; Anthonus
Petri, Castellanus de Gluxiano,
Mathus Vicecomes, Mentinus de
Turro, Opetio de Bernaregio,
Ottolinus de Sorisina, Passarius
de la Turro, Guillelmus de Pusterla,
Guillelmus Rubens de Turro; de
Melan; Jehan; Guelta pars *v.* de
la Turro.
- de Medullione dominus; Raymondus,
Megentz *v.* Magunta.
- Megerus Iudaicus de Minzenberg
1267, 15.
- Melchidis uxor Rudolphi comitis pal-
latini Bonifacius Bowarno 111, 10,
1296, 1, 1292.
- v.* Melchower, Stephanus.
- de Meydeburg pargacynis; Burkardus,
Merano, Meyne 221, 1, 1244, 1245, 20,
castrenses; Conradus de Kuttou-
bana, Sandimus de Kereche.
- Meydana; Cunat von.
- Menovelle, Myneveld, Meneyelt,
monasterium, peregrinatio 54, 15, 221, 1,
1243, 25.
- Meynredi de Nomalio filius; Iaco-
bimus.
- Meining 48, 1; Sageneringom.
- Mengozon de Sundin 249, 27.
- Menzachus dux Karmitiae 33, 7,
10, 11; Henricus.
- Menzelha comes de Ottenberg 98, 2;
Menzelha; Cunat.
- Menzelha conventus 245, 1, 248.
Menzelha conventus 245, 1, *pro*
Wenzelha.
- Menzelha; Menzela; Menzels de
Falkenstein; Menzels; Menzels de
Falkenstein.
- 843, 3, 841, 7, 1096, 35, 1015, 10,
1017, 10, 1023, 20, 1021, 1, 1032,
1294, 30, 1297, 25. *omne* de Loba;
male Iohannes de Melancio de
Bonoma 844, 3, 847, 15.
- Melden, canonicus; Angelus.
- Meli Bonagudae; Bertulduus.
- Melia dioc. Lunen, castr. 1026, 25.
de Melio; Nerius.
- Melitia *v.* Melitia.
- Melloni; Lambertus.
- la Melsola *v.* S. Martinus.
- de Memmingen Iudaicus; Michael,
de Memo; Opetio.
- de Menabobus; Franciscus.
- Menasimus fil. Guizardi Cuiardi
de Salegio not. Cumanus 892, 37,
895, 15.
- Menden (*Westphalia*) 1228, 69.
- Meneurs *v.* Minores.
- Mengelo curis 1093, 1091, 1.
S. Meniat *v.* S. Miniate.
- de Menino; Iohannes.
- Menthoicus; Thyberus.
- Merbot Karle burger *ze* Lindowe
1239.
- de Mercato; Bernardus, Guillelmus.
- Merkelinus de Sundin 249, 25.
- Merche; Hanekin.
- de Mercorio dominus; Beraldus,
von Meren; Wirnt.
- Merbern, Mercheru *v.* Moravia.
- Mersburgum (*Westphalia*) 1228, 30,
1230.
- Merselore, Merselorch 1237, bi-
schope; Henrich.
- de Meseritz; Iseco.
- Messina, Mequina, Messina 1014, 20,
1426, 1, 1433, 25, 1442, 15, 1444, 4;
nomina iudicum 144, 60, archi-
episcopus; Guibottus; de M.;
Pelegrinus fr.
- de Messieres; Bauduin.
- de Mestre vinum 1298, 1.
- Meta; Petrus.
- Metenses, 953, 20, eccl. thesaurar-
ius; Symon de Marvilla; dioc.
clerici; Henricus, Iohannes (II),
Iohannes (II), Iohannes (III); de
Mes, de Metis; Gerard, Iacominus.
- Memiset *v.* Muricetus.
- Mico de Cornant 1193, 35.
- S. Michael, Suint Michiel (*Flandria*)
733, 10, 1150, 15.
- S. Michael de Collepetroso plebatus
S. Mariae Novellae nomina ho-
minum in Indicum non recepta
861, rector; Nardus Guidi; syn-
dici; 1950, Compagni.
- S. Michaelis de Monte Imperiali ab-
bas; Raynerius.
- de S. Michael; Conradus.
- Michael clericus archiep. Moguntin
1093, 6.
- Michael Portus not. 495, 49.
- Michael de Memmingen Iudaicus in
Augusta 306.
- Michiel Angelos marchans le roy
1169, 5; Michel Angelot 1184, 1.
- Michael Bombellus 404, 5.
- Michaels de Paterno filius; Roffinus.
- Michael Speres de Arhe 1069, 15.
- Michael; Vitalis.
- Michelinus de Azanello de Cremona
591, 35.
- Migliori; Guiducius.
- S. Migniate *v.* S. Miniata.
- Milancius *v.* Melancius.
- Milanus de Aglate officialis Rycardi
Hugeti magistri monetarum 1271,
10, 1272, 27.
- Milanus Dracona synd. Valentiae
403, 35, 404, 405, 25.
- Mikazzinum plebatus Cintorii *v.* S.
Leus.
- Militiae, Milisse, Melitia *v.* Roma.
- Milvius de Vitalianis 1023, 25.
- Mynda 1239, 15, episcopus; Gode-
fridus.
- Mini Borestauri; Verius.
- S. Miniata, S. Migniate, S. Meniat,
Son Miniata 874, 17, 933, 30, 935,
936, 30, 983, 20, 1166, 35; S. Miniatis
castra 1065, 20, 1066; de S. Miniata;
Simon Bardi.
- Miner; Chunrat
- Minorum ordinis fratres; Andrieu,
Duyel.
- Meneurs freres de S. François d'Assize
1193, 15.
- Minorum refectorium Astense 429, 30.
- Minorum domus extra Burgum S.
Domini 325, 25.
- Meneurs freres a Butole 1181, 1.
- Meneurs freres de Casteal de l'Aigle
1187, 20.
- Minorum conventus Lubicon 1103, 30.
- Minorum eccl., domus Mediolanen.
464.
- Mineurs freres Pisains 1164, 1169, 10.
- Meneurs freres a Rome 1174, 35,
1181, 25.
- Meneurs freres a Sutre 1171, 10.
- Minorum ecclesia in Tybur 843, 30,
844, 1, 847, 30, 848; Meneurs freres
de Tybre 1186, 5; hortus *v.* Tybur.
- Meneurs freres de Thode 1186.
- Meneurs freres a Toscanella 1181, 5.
- Minorum domus Thuregi 304, 35.
- Minuches Cassin de Seyna 1006.
- Minzimborg dominus; Philippus de
Falkinstein senior, Philippus de
Falkinstein.
- Minzenberg *v.* Iudaicus.
- de la Mirandula; Francisquinus.
- in Myroldis magister ord. Praemon-
str.; Cu.
- de Mirolio; Manfredus.
- Mysna, Misna 17, 3, 735, 1, 1116, 10;
Misnen, ecclesia 179, 20; marchio-

- natus, marchiones 1113, 25. 1114. 1115. 1116, 20. 1118, 1; marke 1238; terra 16, 15. 17. 179, 20. bishop: Wethege.
- Moac *v.* Mohac.
- Mochi 1001, 45; *videtur esse* Modetia.
- Mode, Modena *v.* Mutina.
- Modetia, Modoetia, Modotia burgum, terra 316. 440—442. 510, 10. 535, 3. 628, 25. 731, 25. 1063, 20. 1149, 10; Monche 328, 10; Moncia 555, 25; *v. etiam* Mochi; contrata portae de Lambro 442, 20; palatium 316, 10; capti 1149, 35; nomina civium in Indicem non recepta 442, 15, 20; nomina consiliariorum in Indicem non recepta 440. 441; ecclesia 440, 5; syndici 1145, 10 ecclesia: S. Iohannis; notarii: Griffinus, Gulielmus Magantellus; potestas: Franciscus de la Ture, Zonfredus de la Turre; procuratores: Nichola Bellonus, Pinollus Pizenus; syndici: Tadeus Xitatus, Johannes Zeva; vicarius: Thomas de Ildono; vicarius potestatis: Iacobus de Varadeo; de Modocia: Iacobus.
- Moelin *Möhlin* 1253, 35. 1254.
- Mogus fl. 374. 375, 1. 767, 25. 769, 1.
- Mohac comes: Manfredus de Claromonte.
- li Moines de Ubines chevalier 1278, 10.
- Moyrenns 633, 15.
- de Molanis castr. 333, 30.
- de Molans, Morlans: Iohannes.
- Molar(e) castr., villa dioc. Aquen. 449, 40. 451, 20.
- Molin fil: Thiri.
- Molle: Ponte.
- Mollesheim 232, 10. 233, 25; *v.* Iudaei.
- Monacum *Monaco* 958, 25. 959. 961, 5. 963, 30. 970, 40; Monego 1026, 10; Monachi potestaria 1056, 25.
- Monachus: Cunradus, Iacobus, Iohannes.
- de Monasterio: S. Blasius.
- Monasterium, Monasterien., Munster 1214; dyocesis 1214, 20; ecclesia 1083, 10. episcopus: Eberhardus; cives: Bernardus Kircherinc, Henricus Rike; de Monasterio: Ludolphus; *v.* Iudaei.
- Monasterium inferius, Nidermunster monast. 644, 10. 900, 5.
- Monasterium: Menevelt.
- Monche, Moncia *v.* Modetia.
- Monciaco *v.* Monego.
- Monego *v.* Monacum.
- de Monleone: Nicolaus.
- Monosii villa Cazolinorum 596, 1.
- Mons: Laureus.
- Mons Albinus (*Lomellina*) 496, 40.
- Monsbonodus *Mont-Bonod* 733, 10.
- Mont de Katin 1166, 40.
- Mons Corbolini nomina bannitorum in Indicem non recepta 949.
- Mons Faesulis *v.* S. Laurentius; de Monte Faesulis: Masus Glone.
- Mons Ferrariae (*Lomellina*) 496, 40.
- Monsfloritus *Mont-Fleury* 733, 10.
- Monsfortis 1453, 25.
- Mons Grabadonae 891, 5.
- Mons Imperialis *v.* Podium Bonici.
- Mons Milianus, Mommelian *Mont-mélium* 394, 35. 1150, 20.
- Mons Pulicianus, Monte Pulciano, Mont Pultien 874, 25. 933, 35. 935. 936. 1166, 30; de Monte Policiano: Bernardinus.
- Mons Rinaldi nomina bannitorum in Indicem non recepta 950; Monterialdi mercatale 864; nomina hominum 864.
- Mons Vici 1034. 1453.
- von Monsheim: Wenze.
- ou Mont: S. Marie.
- de Montabur: Henricus.
- de Montaldo: Ricardus.
- de Montarso: Henricus.
- de Monte, Montensis comes, comitatus 97, 30. 110, 10. 129, 10. comes: Wilhelmus.
- de Monte: Dumfranciscus; *v.* Ursini.
- Monte Alcino, Mont Alcin 874, 25. 1166, 30.
- de Monte Amiato *v.* S. Salvatoris monasterium.
- de Montebello: Gwilhelmus.
- de Monte Calillonis: Iohannes.
- de Montecellis: Attradius.
- de Montecornetto, Monecornetto, Montorneto: Balduinus.
- de Monteforti, Montfort, Monforte comites, dicti de Sargans: Hugo, Rudolfus, Wilhelm; von Montfort: Heinrich Schiels.
- Monteleone castr. (*S. Miniato*) 1066, 35; de M.: Bandus, Nennus.
- de Monteleone: Iannarius.
- Montemarcianum castr. 858, 25.
- de Montemerlo: Laurentius, Guillelmus.
- Montenanum nomina bannitorum in Indicem non recepta 949, 35.
- de Montenario: Montenarius, Thadeus.
- Montenarii de Montenario filius: Thadeus.
- de Montepeyris: Azotus.
- de Monte Rous: Andriol.
- de Montespertuli: S. Cristina.
- Montevardi castr., Montevuarke 1188, 20. 1300, 30.
- de Montecchio Marchiae: Lomus Antonii.
- Montes (Franconiae) 160, 15. 374. 375, 5.
- Montlaskon *Montefiascone* 1170, 35.
- Montlaut *Montalto di Castro* 1158, 25.
- Montlaut *Montalto Maritima* 1170, 5.
- de Montiaco, Monciaco: Petrus.
- Montjay (*Sabaudia*) 46, 20.
- de Monticellis: Berardinus.
- de Monticello: Iohannes.
- Montilium, Montiliis (*Carpentoratum*) 1205, 15. 1206, 45.
- Montinus de Turre de Mediolano 631, 20.
- Montis Albani dominus: Guido Bellini.
- Montis S. Angeli dominus: Iohannes comes Gravinae.
- Montis Campolesis castrum comitatus Florentiae 862, 15; nomina syndicorum 862, 20; *v.* S. Nicolaus, S. Stephanus.
- Montis-falconis praepositus: Bertoldus Ursinus.
- Montis-feretri, Montis-feltri comes: Fredericus, Guido.
- Montis-ferrati marchio 510, 30; marchionatus, marchio 435, 10. 436. 695, 10. marchio: Theodorus; de Monferrato: Guido de Cuchinario.
- Montisioveti dominus: Ebalus de Augusta.
- Montisiovis dominus: Nicolaus de Bonselioribus.
- Montis Macerati: S. Maria.
- Montis Orfani castr. 538, 35.
- Montorneto *v.* Montecornetto.
- Montron 1027, 40.
- de Montroso: Thomas.
- Morariam castr. 1028, 15.
- Moravia, Merhern, Meriehem 167, 15. 1120, 40. 1122. 1124, 15; marchionatus 279, 30. 280. 596, 30. 597, 1. 598, 40. 1119, 35; marchiones *v.* Boemiae reges.
- Morbacen, abbas 51, 20.
- de Mordecastellis: Iohannes Dini.
- Morelli: Lapi.
- Morene 913, 15.
- Moreni: Petrus.
- de Morestel: Guigue.
- Moretum 46.
- Morisot *v.* Muricetus.
- Morlans *v.* Molans.
- de Morle: Franko.
- le Mornard, Mornar *Marnhart* chevalier 1175. 1196, 25. 1278, 30.
- von Mornsheim: Sifrid.
- Moronus: Citadinus.
- Morovellus, Morellus, Marovellus, Marvellus marchio Malaspinæ 145, 10. 149. 450. 454, 15. 459, 30. 460, 30. 499, 30. 501, 40. 502, 15. 511, 5. 524, 10. 525, 5. 587, 20. 905, 5. 1002, 30 (Morvols). 1112, 40. 1149, 20. 1150; vicarius Brixiae 995, 10. 1003, 25.
- de Morrone: Leopardus.
- de Morsmunster: Rudolfus Rebelin.
- de Mortario: Donatius.
- Mortenawe 827, 5.
- de Morungen: Lutolfus.
- de Morvaz dioc. Geben.: Perrovetus.
- Mosa 107, 5.

Mosbachia 1069, 1; dominorum nomina in Indicem non recepta 1068.
 Mosbach 191, 15, 317, 3; officium advocati 145, 15.
 von Mowendheim vogtet: Heinrich.
 de Mucellis dioc. Geben.: Iohannes Gaudelbron.
 Mucellis 875, 20, 877, 10; nomina locorum in Indicem non recepta 875, 876, 877.
 Mudiz Bruder des Heinrich Mudiz 336, 1.
 Mudiz: Heinrich.
 in Mulbaeco clusa 168, 30.
 Muletus Guillelmus de Fosiana procurator episcopi Massani 1025, 30.
 Mullusen, Mulendusen *Mullhausen* 194, 195, 274, 1, 1118, 20, 1119, 1, 1120, 1; Henningus Urbech, Henricus Margaretae.
 Muldusen dioc. Basilien. *Mullhausen* 232, 10, 233, 30, 330.
 Munch: Kunrat, Otto.
 München 1233, 15; vitztum 1225, 1.
 Munchwile *v.* Wylre.
 Mungoye, Monyoge dominus: Walramus de Valkenburc.
 Mumphe *Mumpf* 1253, 35, 1254.
 die Munshemeren domina 247, 2; de Munster: Hartmannus.
 Munstertreis 91, 1.
 von Mur, Mwr: Henricus.
 Murcia *v.* Aragoniae rex.
 de Murell.: C.
 Murcetus barberus familiaris Henrici VII., Menriset, Moriset le baronier 747, 5, 1186, 7, 1187, 10.
 Murnecis: Petrus.
 Murvaldus Salvaigns 685, 2;.
 Musactus: Albertinus.
 de Musens: Guizardus.
 Musela 284, 15, 1214, 30.
 Musi filius: Iacobus.
 Musu de Guasconibus syndicus Papen. 185, 20, 187, 1, 488, 35.
 Materstat 247, 5, 249, 10; plebanus 249, 10.
 Mutanum *v.* S. Iacobus.
 de Muthama, Mudiglam comites: Tamredus.
 Mutina, Mutunen. 510, 10, 534, 20, 620, 981, 982, 997, 998, 1035, 5, 1082, 7; Mode 330, 15; capitulum ecclesie 982, 2; episcopus 955, 3; benefactorum 997, 10; vicariatus 1032, 1; monasteria: S. Benedicti de Nonantula, S. Claudi de Faxen. *v.* Arcella 1; iste de Verona 1032, 1; Ronaldus de Bonacelsis 1032, 1; Petrus de Mutina, Moschellanus, Franciscus de la Muan. *v.* Mutina.
 Mutinus: Moyses vicarius imperialis 1032, 1.
 Mutina: Petrus 1032, 1; Arcella 995, 1; Mutina 997, 10, 1032, 1.

N.

N. de Fractis scriptor papalis 118, 20.
 N. Leonardi (scriptor papalis) 145, 15.
 N. Raynulf, de cur. 952, 5.
 N. de Vico (procurator) 118, 20.
 S. Naboris parochia *v.* Mediolanum.
 Naceri: Cinellus, Ranaldus.
 Naccius Bonaituti Chalgani notarii de Florentia not. 862, 35.
 Naldus de Gherardini vicarius imperatoris in liga Vallis Grevis 850, 35, 870.
 Namurenses marchiones *v.* Flandriae comites: Namurem. comes: Iohannes de Flandria.
 von Nappureh vitztum 1225, 1.
 Nardus Guidi rector populi S. Michaelis de Collepetroso 864, 1.
 Narde message Rustic 1193, 15.
 Nari *ad lucum Camunum* 891.
 Narnia 341, 25, 315, 5, 397, 10; de Narnio: Petrus Sebastiani.
 de Nasellis: Iohanninus.
 de Nassaw, Nazzawe comes: Gerlacus.
 von Nassenvels: Chumrat.
 Naulum *Nole* 510, 25.
 Navarria rex 1125, 15, 1128, 15.
 S. Nazarii homines monasterii Laurissensis 14, 10.
 de S. Nazario: Bergandus.
 Neapoleo card. diae. S. Adriani 260, 15, 606, 10, 1301, 10.
 Neapoleo comes de Mangone 929, 15.
 Neapolis, Napels 779, 15, 837, 838, 40, 839, 5, 1053, 5, 1171, 30, 1172, 25, 1307, 20, 1428, 20, 1430, 20; de N.: Bartholomaeus Seguinulli, Landulfus.
 Nebula vallis 880, 10; nomina locorum in Indicem non recepta 880.
 de Nebere puerinae 1068, 10.
 Nekkaus fil. 750, 20.
 de Negre le conte et le contesse 1171, 1; *cf.* de Nigro.
 von Neyten graf: Bertholt.
 Nellus (Pannochieschi) 885, 5.
 Neus de Monteleone 1066, 30.
 Nepesin, episcopus: Angelus.
 Neris: Guamerius.
 Neri Bononni: Grifaecius.
 Nerium *ad lucum Camunum* 891, 30.
 Nerius *v.* Ranerius.
 de Nerlis: Gottolus.
 Nerlis Gottoli de Nerlis 1262, 15, 1263.
 Neris Lelmi syndicus Ciparelli 870, 10.
 Nescarrer *v.* Guillelmus Scarrerii.
 Nestwede 162, 10.
 Neun *v.* Noum.
 horn Nibelunges son: Iohannes.
 Nielaus: Bettus.
 Nicholai: Bernardinus.

S. Nicolai in carcere Tulliano ecel. Rom. card. diae.: Guillelmus.
 S. Nicholai ecel. de Vico rector: Mattheus.
 Nicholay: Iohannes.
 S. Nicolaus castri Montis Campolesis 862, 10; nomina hominum in Indicem non recepta 862, 10.
 S. Nyeolaus curiae Semifontis 865; nomina hominum in Indicem non recepta 865. syndicus: Bartalus Bonacursi.
 S. Nicolaus de Rada 858, 35.
 Nicolaus III. papa 400, 30.
 Nicolaus card. ep. Ostien. et Velletrun. Hostien. cardinalis, cardinal d'Oste 559, 35, 604, 10, 605, 20, 607, 15, 609, 612, 613, 20, 615, 15, 616, 35, 617, 10, 619, 10, 621, 25, 655, 10, 658, 10, 663, 10, 683, 684, 10, 769, 35, 771, 30, 777, 789, 25, 791, 30, 793, 796, 25, 797, 5, 798, 803, 15, 805, 1, 807, 25, 809—811, 839, 30, 850, 20, 853, 20, 952, 30, 970, 1098, 5, 1077, 5, 1147, 15, 1151, 5, 1156, 15, 1159, 1160, 1184, 1185, 1188, 30, 1303, 1304, 20, 1305, 1; sigillum 776, 40, 890, 5. capelain: Gachin de Marchan.
 Nicolaus card. presb. S. Eusebii 474, 475, 1, 606 colin confessor regis Franciae).
 Nicolaus ep. Anconitanus 81, 25, 82, 1.
 Nicolaus fr. ord. Praedicat. 383, 5, 1146, 15, 1147; *post* ep. Butrintinus (Butrintinus), consiliarius Henrici VII., Nicole évesque 698, 40, 701, 1, 702, 30, 769, 25, 777, 25, 788, 10, 794, 10, 817, 20, 819, 35, 844, 847, 35, 818, 30, 854, 25, 916, 15, 926, 25, 929, 10, 1005, 25, 1039, 15, 1046, 4, 1048, 20, 1055, 20, 1069, 25, 1075, 10, 1168, 15 (Beteronde), 1176, 35, 1188, 35, 1189, 10, 1192, 1194, 1, 1195, 35.
 Nicole Augustin frere 1176, 40.
 Nicolaus de Spira mag. prothonotarius Alberti regis 193, 194, 660, 10, 1258, 25.
 Nicolaus Bonixini not. 1299, 1.
 Nicolaus de Camulio not. Ianuen. 679, 35, 685, 25, 687, 10.
 Nicolaus de Wartenvels 36, 1; magister curiae Alberti regis Roman. 71; hotrichter kunges Albrechtes 1104, 1105, 1.
 Nycholaus armiger 247, 10, 249, 20.
 Nicolaus von Offenbach 1096, 10.
 Nicolaus de Turri civis Pragen. 1261, 20.
 Nycholaus Apphel 246, 15.
 Nielaus de Vandin waiter 1168, 1.
 Nielaus Wurinsae waiter 1168, 1.
 Nicole carpentier 1169, 15.
 Nycholaus Marquesotus marchio Malaspinae 149, 30, 450, 20.
 Nicolaus comes Lavaniae 1071, 5.

- Nicolaus Bonsignoribus, de Bonsignoribus, Bonsoribus, Bonsegnur miles de Senis 419, 25; 420, 5; 422, 45; 424, 40; 425, 25; 427, 10; 511, 1; 526, 1; 567, 30; 568, 30; 762, 35; 769, 30; 777, 45 (vicar. general. senatus Urbis); 844; 847, 35; 852, 35; 855, 5; 933, 1; 950, 40; 951, 25; Nicole de Seine 1179; potestas Asten. 428; 429, 15; dominus Montisiovis, consiliarius Heinrici VII. reg. Rom.; vicarius Asten. 430; vicarius Mediolani 534, 15.
- Nicolaus de Vayo potestas Asten. 425, 10.
- Nicholaus Mathei de Dofino de Cremona potestas Laudae 318.
- Nicole de Luce poesta de Vicence 329, 15.
- Nicolaus iudex de Burgo 574, 35.
- Nychola juges de messer Can 1005, 20; maistre Nielaus fiscicij 1194, 15; 1195, 25.
- Nicholaus de Altemanno de Verona 1023, 25.
- Nichola Bellonus procurator Modetiae 440, 25.
- Nycholaus de Bruschi ambasiator Saonen. 1060, 35.
- Nicola Carpenetus Iannen. 685, 20.
- Nycholaus Falauonetha Iannen. 691, 10.
- Nicolans Gallus 1298, 20.
- Nycholaus de Godano 1056, 25.
- Nicolaus de Monleone draperius Iannen. 679, 35.
- Nicholaus Parghiaie de Anterminellis 1408, 35.
- Nicolaus Rape 1407, 30.
- Nicolaus Sobactanus Romanus 778, 15.
- Nycholaus Spinulae 1030, 40.
- Nicholaus de Cauro de Ianua 932, 40; 950, 40; Nicholas de Sou de Genua 971, 15; Nicholous de Sauro abbas populi Iannen. 705, 5.
- Nicholinus de Aurata operarius monetarum Papien. 671, 20.
- Nicholous de Sauro *v.* Nicholaus.
- Nicorum 495, 20; 496, 25.
- de Nicorvo nomina hominum 495, 40; de Nicorvo: Iacobus, Thomas, Mapheus (Mattheus) com. pal. de Lomello.
- Niderrmunster *v.* Monasterium inferius.
- de Nydoie *Nydam* coutes 1279, 20; de Nydowe comes: Rudolfus.
- maistre Nize keu 1197, 30.
- Nigr: Iohannes.
- Nigrinus: Lancelotus.
- de Nygro illi (Iannen.) 1029, 1; de Nigro, Negre: Philippus.
- Nykastel castr. 337, 20.
- Nini: Buctius.
- de Nyonis castr. 333, 20.
- von Niperk: Cunrat, Heinrich.
- Nivclot (Niveles) de le compagnie des marchans de Sales 1153, 5; 1169, 20; 25; 26; 29; 32—37; 51, 2; 96; 105; 10; 109, 5; 116, 30; 123, 10; 157, 1; 158, 30; 160; 161; 162, 5; 167, 15; 169; 171, 4; 173, 5; 175, 20; 177, 2; 180; 20; 181, 30; 195, 10; 271, 25; 273, 15; 291, 40; 294, 25; 295; 296; 360; 361, 1; 369, 1; 647, 17; 649, 20; 1042—1044; 1091, 20; 1101, 30; 1102; 1111, 20; 1112, 1; 1139, 30; 1131; 1132, 20; 1133; 1134, 30; 1249, 25; 1258, 20; 1265, 30; 1266; 1495, 10; 1418, 40; castum 1044, 15; comitia 96, 10; scultetus 1042; 1013, 40; 1133, 5; silva imperii 273, 2; advocati provinciales: Albertus de Hohenloch, Ditegen von Chastel; burgravii: Fredericus, Iohannes; schultheiss: Cunrat; *v.* Iudaei.
- de Nuringen comitatus 721; comitia 1270, 20.
- Nussia, Nusse 100, 40; 108, 30; 125; 128, 1; 129, 1; 219, 2; teloneum 220, 25; 361, 30; 368, 15.
- Nutti: Iohannes.
- Nuwemburg castr. (*prope Augustam*) 798, 30; 709, 1; castrensis: Hartmannus de Munster.
- Nuwenburg in Brissigowe 1108, 30; von N. ritter: Iohans von Endingen; von N.: der Zeringer.
- Nuwenberg castr. (*prope Colonia*) 127, 40; 132, 10.
- Numburg, Nuwemburg castr. (*in Alsatia*) 232, 10; 233, 25; 306, 2; 360.

O.

- O. Ser. scriptor papalis 1201, 5; *cf.* Oldo Leonardi.
- Obernheheim castrens: Rudolfus Rebelin.
- d'Obert: Donate.
- de Obertis: Petrus.
- Obertus Salsa not. Pergami 565, 10.
- Obertus marchio Pelavicini filius: Manfredinus.
- Obertus Auria filius: Symon.
- Obertus Bombellis *v.* Obertus.
- Obertus Spanula de Linculo Iannen. 1056, 25; 1057; 1058; 1059, 40; 1069, 25; notarius: Ianuarius de Monteleone.
- de Oehis: Corradinus.
- de Oehenstein dominus 1259, 1; de O.: Heinrich, Otto.
- Odd: *v.* Otho.
- Oderheim 645, 20; castrensis: Symon de Glincheim.
- Odo *v.* Udo.
- Odoardus fr. ord. Cist. 1086, 30.
- Odoardus Annae potestas Albinganen. 1058, 30.
- Odoardus ml. Ansaldi de Castro 1059.
- Odoardus laolus 421, 15.
- Odoardus . . . Iannen. 689, 25.
- Odofredus 549, 30.

- Odianus de Petra not. 1086, 7.
 von Offenbach: Nicolaus.
 Offendine 222, 27.
 de Ogi, Ossi, Dorzi: Alexander.
 Ognibene de Guarasio de Vincentia,
 domnicellus abbat. S. Ambrosii
 Mediolanen. 572, 25.
 Ogentinen, episcopus: Egidius.
 Ossi *v.* Ogi.
 d'Oix: Johanne.
 Ojavius ep. Roskilden. 162, 30.
 Olesium *ad lacum Cumanum* 894, 30.
 Olivetina de Sursaro *ad lacum
 Cumanum* 892, 7; 894, 30.
 Oliverii: Rizardollus.
 de Oliverii: Thomasinus.
 Olovo *v.* Hohenloeh.
 Olnien? episcopus 604, 10.
 Olomar: Guillelmus.
 Olorius *v.* Olorius.
 de Ombellis *rectus*: Otobellis: *cf.*
Emendanda.
 Omelia vallis 1028, 25.
 Obecinus Tornicellus cler. 452, 45.
 Opeinus de Anzola Parmen. index
 710, 15, 759, 760, 15, 761, 35.
 Opeinus de Spinula, de Loculo de
 Spinulis Iannet. 437, 438, 1, 681,
 20, 682, 683, 728, 30, 973, 5, 1006,
 10, 1027, 35, 1028, 1030, 1058, 35,
 1447, 30; vicarius ultra iugum 1031.
 Opetio de Memo archidia. S. Marine
 Novarien. 316, 1.
 Opetio de Bernaregio de Medio-
 lano potestas Terkanæ 313, 15.
 Oppenheim, Oppenhoym, Oppenem
 3, 10, 73, 35, 74, 20, 98, 25, 165, 1,
 645, 1, 836, 20, 1093, 10, 1401, 30;
 castrum 250, 20, castrensis:
 Eberhardus de Randecke: ecel.
 rector: Otto: scultetus: Petrus
 de Lantzweil: de O.: Iacobus
 Ruhe, *v.* Luden.
 Orbeveto *v.* Urbs Vetus.
 Orngia *v.* Amasia.
 Orontana 1077, 1.
 Ortanus: Mons.
 Orzio *v.* Ogi.
 de Orziens: Orud, Orjour: Robertus.
 de Orzolos 15: Raynerus.
 Orientis terra, Osterlande 16, 15, 17,
 1248, 1.
 Orac, Oron *v.* Orziens.
 Orum 457, 1, 458, 459, 10; de Oro:
 Buaricus, Buaribus, Guillelmus,
v. Orlamunde comes: Hermannus.
 Orvinda: Bonagnore.
 Orvino: Orppanonus filius, Orlandus
 not.
 Orvini not. de Meronathans: Leo-
 poldus 1050, 1.
 Orvini *v.* Orvino: Orppanonus not.
 1499, 1.
 de Orvino: Orvino *v.*
- de Ortenburch comites: Fridericus,
 Menhardus: de O.: Otto.
 Ortolanus de Flisco comes Iannæ
 681, 10.
 Ortholanus de Castello Mediolanen.
 631, 25.
 de Oseldingen: Robertus.
 de Oseler, Osseler: Clementia, Jo-
 hannes.
 Osabrigen, 1229, 45, episcopus:
 Engelbertus.
 de Ossen: Johannes.
 de Ost: Ebleo.
 Ostervelde 1228, 40.
 Ostia, Oste, Host 1174, 1176, 25,
 1178, 30, 1185, 30; Ostien, ep. 412,
 40, 610, Hostien, et Velletren.
 card. episcopus: Nicolaus.
 Oteletus: Guillelmus.
 Otin *v.* Udine.
 d'Ottonges: Thebaut.
 Ottingen, Otinga comites: Chunrat,
 Ludwicus.
 Ottirburch conventus 248, 1.
 Ottirshem 247, 1, 249, 5.
Otto, Oddo, Otho, Oto, Ot
- Oddo archiep. Pysan. 1039, 15, 1046,
 30, 1048, 20, 1076, 1, 1086, 25; secre-
 tarius Henrici VII. imp. 1077, 35.
 Otto ep. Basilien. 255, 5, 257, 40,
 258, 30, 261, 40, 264, 20.
 Otto ep. Paderburnen. 1227, 30.
 Otto de Ortenburg praepos. Brixinen.
 438, 10.
 Otto praepos. S. Guidonis Spiren.
 cancellarius Rudolphi reg. Rom. 399.
 Otho de Berquen can. S. Andreae
 Coloniæ. 268, 15.
 Otto praebendandus 889, 1.
 Oddo Leonardi de Sernineto cleri-
 cus cameræ Clementis V. papæ
 260, 35; *cf.* O. Ser.
 Otto rector ecel. in Oppenheim 646, 10.
 Oto de Para not. Novarien. 597, 15.
 Otto, Oto de Otobellis (Otobellis)
 not. Phacentin. 598, 1 (*pals*) de
 Ombellis; *cf.* *Emendanda*, 635, 35.
 Otto I. rex (Roman.) 156, 5.
 Otto IV. imperator 311, 344, 30,
 345, 1, 396, 400, 1207, 15, 1209, 30,
 1210, 10, 1318, 5, Otto de Saxonia
 1379, 30.
 Otto rex Ungariae 1261.
 Otto dux Austriae et Styriae 183,
 7, 184, 277, 10, 278, 289, 15, 281,
 283.
 Otto dux Bavariae 171, 172, 30, 226, 20,
 767, 15, 1216, 1, 1224, 45, 1236, 30;
 chunck von Ungern 1233, 1;
 vit tura 1225, 5.
 Otto dux de Brunswich et Luneburg
 117, 30.
 Otto dux Carinthiae 37, 10, 53, 30,
 168, 1233, 15.
- Otto marchio Brandenburgens., do-
 minus de Landesberg 7, 5, 8, 30,
 21, 25, 35, 40, 113, 114, 10, 115, 116,
 5, 117, 30, 213, 1, 215, 30, 217, 40,
 225, 227, 229, 30; index pacis per
 Saxoniam generalis 1226, 30,
 Filius: Hermannus.
 Othonis comitis Burgundiae filia:
 Johanna.
 Otto comes Cleven. 221, 25.
 Otto comes de Strazberg 36, 1, 304, 40,
 1101, 1102, 1, 1108, 1109; advoc.
 provinc. Burgundiae 252, 5, 394,
 787; advocatia 787, 10, wirtin:
 Margarete.
 Oddo, Otto de Grandisano miles
 338, 30, 377, 30, 380, 5, 383, 35, 551,
 15, 552, 15, 553, 10, 581, 10; Otte de
 Granson 1463, 25.
 Otto de Ochsenstein 36, 1.
 Odtes de Charnes chevalier 1276, 35.
 Odte de Cicou chevalier 1277, 15.
 Otto von Colking 1124, 35.
 Otto Munch 1108, 1.
 Ot forestarius 360, 25.
 Oddo marchio de Carretto 1057,
 Filius: Mantredus.
 Otto de Malecosis 1285, 40.
- de Otobellis, Otobellis: Otto (Oto).
 Otobonus patriarcha Aquilegen.
 321, 20, 322, 323, 1, 329, 30, 544, 1,
 973, 15, 974, 1, 1034, 5, 1081, 30;
 nomina capellanorum 323, 5, ne-
 pos: Raynaldus de Felicianis;
 scriba: Petrus Severii.
 Otobonus, Othobonus de Flisco
 comes palat. et Lavaniae 687, 45,
 690, 35, 1028, 40, 1072, 1073, 15.
 Ottolinus de Sorisina de Mediolano
 vicarius Cremae 534, 35.
 Ougest castr. 1255, 15.
 de Overgnacha: Percivallus.
 de Owe: Fridricus.
- P.**
- P. abbas S. Medardi monasterii
 Snessionen. 114, 10, 471, 472, 552,
 35; nuntius regis Franciae 531, 30,
 533, 5.
 P. Assibilis de cur. 376, 1, 378, 40.
 P. de Sues, de cur. 212, 15.
 P. Boyl ambasiator regis Aragoniae
 1423, 15.
 de Paecis: Peregrinus.
 Paey 1251, 15.
 Pacinus, Pasinus Ardengus Ardingus)
 syndicus Cremae 515, 35, 516, 1.
 Paderburnen, episcopus: Otto.
 de Padernello: Petrus Viviani.
 Padua, Paduani 271, 35, 510, 25, 585—
 589, 726, 1005, 1015, 1016, 1018—
 1021, 1023, 10, 1033, 1034, 1081, 30,
 1295, 35, 1296, 1, 1298, 1; Pave 329,
 15, 330, 5; palatium communis 585,
 20; nomina civium in Indicem non

- recepta 585, 1022, 1023; episcopus 587, 40, 1016, 3; vicarius 726, 1; episcopus: Paganus; notarius: Richeletus Liberalis; potestas: Albertus de Castelo; syndicus: Anthonius Henrici; de P., cives Paduani: Albertinus Musactus, Barricus de Lingua de Vaen, Guillelmus de Campo S. Petri; c. Venetia.
- Padus, Pandus fl. 496, 1275, 20.
- de Paerno, Peren: Somma Ripa.
- de Pagamotis: Bomesius.
- Paganellus de Vico Pisano 88, 25; Paganex de Vicco Pisano iuges 1077, 1.
- Pagani: Homicioli.
- Paganins de Mandel vicaires de Bressa 999, 20.
- Paganinus Gotuerius de Ast 631, 25.
- Paganinus de Panigo 1023, 25.
- Paganus ep. Paduen. 461, 15, 462, 40, 464, 45, 465, 20.
- Paganus Balbus can. S. Iohannis de Modocia 317, 10.
- Paganus Homicioli Pagani not. 897, 35, 898, 1.
- Paganus Forestus servitor communis Pergami 565, 10.
- Paganus Gandinus de Crema 317, 30.
- Paganus de Martinis 681, 10.
- de Paielli curiae Fighini: Beninus Brunetti.
- Paladini marchionis Massae et Conficæ filius: Iohannes episcopus Massanus.
- Palacium villa dioc. Yporeg. c. Campagnollum.
- de Palestro: Bonus Iohannes, Iacobinus, Percevallus.
- de la Paliev: Guillaume.
- de l'allestruellis: Ubertinus.
- la Palma c. S. Martinus.
- Palme, Palmen. c. Parma.
- Palmerius de Altovitis iurisper. de Florentia, index Henrici VII. reg. Roman. 405, 15, 420, 35, 459, 35, 491, 20, 502, 15, 511, 25, 591, 35, 593, 30, 594, 25, 705, 5, 710, 10; index et consiliarius 759, 35; Palmier iuge 1168, 40.
- Palmerius de Caro miles 1444, 35.
- de Palsole: Albertus.
- Paludis Astensis 425, 10.
- Palustris Biganus 1273, 35.
- de Panaris: Martinus.
- Pandolfinus Scarlattini de Castro Florentino not. 857, 27.
- Pandulfus de Sabellis Romanus not. pape, consiliarius Henrici VII. 698, 40, 701, 1, 702, 30, 738, 10, 769, 25, 777, 25, 1423, 30; Bandulfus notar. le pape 1164, 35, 1168, 15.
- de Panigo: Paganinus.
- Panormitanus archiepiscopus 1311, 30.
- Panthaleo fil. Iohannis comitis de Spanheim cler. 1403.
- Panconum nomina banitorum in Indicum non recepta 939, 20.
- Paonensis: Franciscus.
- de Papaiano: Buonus Dini.
- Papia, Papien., Pavia 318, 30, 327, 328, 30, 383, 25, 387, 25, 485-488, 489, 1, 505, 506, 507, 30, 510, 5, 534, 25, 565, 5, 614, 5, 625, 626, 670, 1, 977, 5, 980, 1, 1000, 25, 1001, 20, 1053, 25, 1054, 20, 1065, 1, 1081, 15, 1116, 1149, 40, 1271, 1272, 1129, 1430, 35, 1431, 30; de Pavia amici c. Philippinus comes; palatium communis 505, 20; campana 1149, 35; canonici 1149, 20; nomina civium in Indicum non recepta 186, 30; diocesis 614, 5; nomina extrinsecorum in Indicum non recepta 187, 488, 489; grossus 1271, 40, 1275, 15; monachus 1149, 30; operarii monetarum 671, 20; vicarius 1146, 20; notarius: Luchetus de Turricella; potestas: Pelavecinus marchio de Pelavecinis; prae-co: Bertolinus, Binellus; syndici: Albertus de Cadio, Bonevenutus de Campisio, Musus de Guasconibus; syndici extrinsecorum: Iacobus Ferrus, Landranus de Becharia; vicarii: Flamendus de Landò, Manfredus Grillus de Ianna, Pelavecinus marchio Pelavecini; vicarius generalis: Philippus de Sabaudia; de Papia: Albertinus Catusius, Bergandus de S. Nazario, Iohannes Branchaezulus, Petrus de Lavilaca, Philippus comes de Langusco, Zifredus de Gambolato.
- Papinianus ep. Parmen. (Palmen.) 409, 40, 414, 20, 415, 447, 30, 449, 5, 453, 5, 454, 45, 456, 20, 459, 30, 460, 30, 461, 15, 463, 20, 464, 15, 465, 20, 466, 10, 467, 10, 486, 45, 488, 30, 490, 35, 491, 494, 499, 30, 501, 40, 502, 10, 514, 25, 714, 25, 1411, 25, 1412, 1113, 30; falso Castonus 495, 30.
- Pardus c. Leopardus.
- Paregnane: Castiel.
- Parghiac, Parghiac: Iohannes, Nicholaus.
- Parisius, Paris, Parigium 68, 15, 70, 27, 207, 30, 212, 20, 241, 10, 266, 30, 302, 30, 303, 15, 556, 35, 993, 35, 1148, 25, 1250, 40, 1251, 5; Parisien. officialis 475, 5; canonici: Cinthus de Urbe, Iohannes Gaytanus Ursinus.
- Parkenstajn castrum 1, 15, 2, 10.
- Parma, Parmen., Palmen. 506, 507, 30, 510, 10, 531, 20, 710, 15, 758, 15, 759, 760, 762, 15, 763, 25, 987, 1, 992, 5, 994, 30, 997, 1, 1000, 25, 1002, 1001, 15, 1032, 15, 1081, 10, 1129, 20, 1133, 1435, 30; Palme 330, 30; nomina civium 506, 30; ecclesiae: S. Caeciliae, S. Donni de Burgo; monasterium: S. Alexandri; canonici: Salvus de Pelacano; capitaneus: Lariolus de Bellotis; episcopus: Papinianus; iudices: Bernardinus de Coliculo, Franciscinus de Gzanettis, Thomasinus de Chiveris; de Parma officialis
- in Pisis: Franciscinus iurisper.; potestas: Alexander de Trangetinis; syndicus: Armaninus de Cabollis (Zabulis); vicarius: Guido de Cuchinario; de P., cives Parmen.: Albertinus, Audeluçus, Ardengus de Ardengris, Ghibertus de Corrigia, Iohannes Chirici, Opezanus de Anzola, Rogerius de Servideis, Salvus de Pelacano, Thomasinus de Engola; Parmen. dioc.: Fotigum.
- Pasea c. Chara.
- Paschalis I. papa 156, 5.
- Passadena: Fredericus.
- de Passaneto: Ricartus.
- Passarinus de Mantua c. Renaldus de Bonacolsis.
- Passarinus de la Turro de Mediolano 623, 1, 1061.
- de Passignano: Ramerius Rinuccii.
- de Passignano: S. Blasius.
- Patavia *Passua* 1119, 35, 1257, 5; episcopus: Bernardus (Wernhardus, Wernherus) 1298.
- de Patberg utroque castelli 1220, 20.
- Paterniacum 46.
- de Paterno: Michael Hoffinus.
- Patten, et Liparion. episcopus: Iohannes.
- Paenler: Gotfrid.
- S. Pauli eccl. Tordone 313, 20.
- S. Pauli comes: Guido.
- Paulinus frater Petri archiepiscopi Maguntini auditor contradictorum 603, 15.
- Paulini de Ast hospitium c. Vercellae.
- Paulogus de Faggiola 933, 1, 950, 15.
- S. Paulus ad Emma plebatus Robbianae sextus Burgo 861; ecclesia 861, 40; nomina hominum in Indicum non recepta 861, syndicus: Gherardus Vigorosi; de S. P. ad E.: Bartolinus de Mamentis.
- Paulus Ranuccini de Podiohioei (Monte Imperiali) index ord. not. et officialis Henrici VII. 762, 763, 1, 777, 10; not. aulae imperialis 994; not. et officialis camerae 926, 35, 950, 30; not. imperatoris 990, 1023, 10; not. camerae imperialis 856, 35, 857, 932, 30, 933, 5; notaire de le cambre 1191, 10.
- Paulus de Ech miles 217, 15.
- Paul, Poul de la Riche citain de Rome 1151, 1176, 1185, 1191, 1.
- Paulus de Auria syndicus Iannae 526, 10; Auriga, 705, 1.
- Paulus de Vicariis Laudon. 319, 1.
- Pavayrobium 1034, 10.
- Pave c. Padua.
- Pavie c. Papia.
- Paxius de Cremona iurisper. syndicus Vercellen. 116.
- Pecinus de Fossato servitor communis Pergami 565, 10.

- Pedemons, Pedemontes 1059, 25, 1129, 29, 1431, 35. comes: Robertus rex Siciliæ.
- Pedrohamus Cusatus syndicus Cremae 515.
- Pegintz, Begentz fl. 273, 29. 369, 25. Pysa *v.* Pesa.
- Peitien, Peitiers *v.* Pietavia.
- Pelacano, de Pelacano: Salvius, Salvius.
- de Pelagria: Arnaldus.
- Pelavicini, de Pelavicinis marchiones: Obertus, Manfredinus, Pelavecinus.
- Pelavecinus marchio de Pelavecinis potestas (vicarius) Papiæ 185, 15. 595, 20.
- Pelagrinus *v.* Peregrinus.
- Pelagius: Thomas.
- Pellarii: Guido.
- Pellarius Chiccolus (Quiolerus) de domo Lanfrancorum, Pellarius de Lanfranchis synd. Pisan. 502, 15. 560, 30; consiliarius Henrici VII. reg. Roman. 413, 5.
- Pelleta: Benedictus, Dominicus.
- Pellium *Peglio (Como)* 891.
- Penestrin, card. episcopus: Petrus de Capella.
- Pentapolis 341, 15. 345, 5. 397, 1. 400, 15.
- Percivalis de Fisco Iamun. 679, 35. 689, 25.
- Percivalus de Overgnacha Landen. 721, 6.
- Percivalus de Palestro 448.
- Peregrinus: Iohannes.
- Peregrinus, Peregrinus fr. ord. Praed. de Messana 1308, 15. 1428, 5. 1444, 35.
- Peregrinus de Pacis miles 1411, 35.
- Peren *v.* Palermo.
- de Peretulo: Homo.
- Pergamum, Bergamum, Bergamen., Berguino, Berguino 318, 30. 328, 15. 466, 176. 477, 179, 15. 597, 20. 510, 1. 531, 15. 561, 10. 565, 566. 576, 25. 578, 979. 580, 25. 591, 35. 1000, 35. 1001, 30. 1032, 30. 1033, 20. 1082, 1. 1119, 25. 1129, 15; palat. communis 565, 30; palat. episcopale 565, 10; appellationes causarum civilium 565, 30; nomina civium in indice non recepta 979, 10; registrum communis 565, 10; sigillum communis 565, 30; statuta communis 565, 30; ecclesiar. preslati 565; episcopus 978, 10; operarii monetarii 671, 2; nomina notariorum et servitorum communis 565, 15. 566; munitus 565, 15; iustici de comitatu 1113, 2; nomina iudicorum 507, 20; vicarius 978, 20. 979, 20; ecclesiar. S. Mariae 565, 10; episcopus: Cyprianus, notarius: Ryboldus de Ryboldis; conventus: Theodericus de Vergellen; vicarius: Andronicus, Guillelmus, Iohannes, Averanus; vicarius: Petrus de Avellino; de P.: Alexander de Rayna, Emericus de Andelaxus, Stephanus de Andelaxus, Guillelmus card. diacon. S. Nicolai in carcere Tulliano.
- Periquetus *v.* Porchetus.
- Perrot de Genevre di de S. Vitour 1183, 10.
- Perrovetus de Ambilliae dioc. Geben. 1089, 35.
- Perrovetus fil. Aymonis de Lovanello dioc. Geben. 1089, 35.
- Perrovetus de Lugduno 1089, 35.
- Perrovetus de Morvaz dioc. Geben. 1089, 35.
- Pertien *v.* Pietavia.
- Pernsima, Pernigium, Perouse, Perusini 311, 20. 345, 5. 397, 5. 555, 30. 874, 10. 983, 5. 1070; Perouze conte 1187, 10; de P.: Pone Gluti, Simon de Giacomis.
- Perouze le lac 1188, 20.
- Pesae, Peysae vallis 873, 15. 874, 10; nomina locorum in Indicem non recepta 874, 875; *v.* S. Maria de Mariano.
- Pesce *Pescia* 1166, 10.
- de Pescheria: Petrus.
- Petegatia: Iacobinus.
- Petiers *v.* Pietavia.
- de la Petra: Bernardus Girardi.
- de Petra: Odoricus.
- Petra Cholicae 1029, 35.
- Petracii: Gasparinus.
- Petradueria 1283, 35.
- Petratieta *v.* S. Iacobus.
- Petrarogicem, diocesis 581, 20. eccl. canton: Hugo Geraldi.
- Petrasainte 1003, 1; de Petresent: Iohannes.
- Petrastremona 1283, 35.
- Petro: Iehan, Richar.
- S. Petri: Campus.
- Petri: Anthonius, Franzollus, Iohannes.
- Petri magistri (de Verulic): Iohannes.
- Petri Mardoni (Mardoli): Mathus.
- Petrinus Moroni de Forzanis not. 431, 20.
- de Petriolo: S. Maria.
- de S. Pietro Vallis Heræ: Frenettus notarius, Hubaldus Frenetti, Leopardus Frenetti.
- de Petro: Contadinus.
- de Petrogniano: Ranerius Croni.
- S. Petronellæ domus ord. Hospitalis commendator: Il.
- Petrucius hl. Abundi de Baygo scriba Cumanus 891, 5. 895, 15.
- S. Petrus in Bussolo *v.* Tignannum.
- S. Petrus ad Emam 896, 25.
- S. Petrus *idem ac* Romana ecclesia regalia 655, 5; terra 259, 10. 796, 15. 1317, 5; patrimonium in Tuscia 341, 15. 345, 5. 397, 10.
- S. Petrus in Sillano plebanus *v.* S. Martinus de Vallo.
- S. Petri eccl. Argentinæ. 889, 15. praebendatus: Ebelinus (I).
- S. Petri Scradii eccl. Florentina 558, 40.
- S. Pietro (*ac Grado, Pisa?*) 1167, 40.
- S. Pietro ad Yschium cappella Pisana 1417, 10; de cappella: Petrus Rugerii.
- S. Petri, S. Pierre basilica, eccl. Roman., de Urbe 258, 20. 262, 45. 265, 25. 269, 40. 377, 25. 380, 5. 413, 30. 608, 40. 609—612. 615, 10. 661, 15. 771. 774, 25. 775, 5. 780, 30. 789, 30. 797. 823, 40. 842, 20. 856, 10. 925, 30. 1081, 5. 1172, 1. 1368, 5. 1429. 1430. 1431, 5. 1432, 40. 1436, 5; altare S. Mauricii 610, 25; altare S. Petri 610, 30. 612, 25; canonici 610, 15; confessio 610, 25.
- SS. Petri et Marcellini eccl. Rom. card. presb.: Iohannes.
- Petrus de Capella card. ep. Penestrin. 472, 30. 475, 15. 605, 25.
- Petrus de Columpna card. diacon. 606, 25.
- Petrus archiep. Lugdunen. 913, 5.
- Petrus archiep. Moguntin. 212, 40. 213, 20. 215, 10. 223. 224. 225. 227, 10. 228, 25. 229. 230, 15. 233, 5. 237, 15. 238, 25. 280, 25. 281, 1. 283, 15. 334, 15. 336. 350, 30. 351. 352, 1. 353, 5. 364. 368. 369. 371, 30. 372, 15. 374, 10. 390, 15. 470, 10. 527, 5. 597. 598, 35. 605, 35. 604, 5. 620, 40. 621. 632, 10. 618, 1. 651, 30. 652, 1. 709, 15. 725. 1113, 15. 1114, 30. 1115, 20. 1116. 1126. 1202, 1. 1260, 35. 1265. 1403, 1. frater: Paulinus; marschalk: Iohann von Waldeck ritter.
- Petrus ep. Basilien. 35, 10. 43. 44, 15. 51, 20. 52, 5 (regni Boemiae cancellarius) 101, 102, 15. 103, 30. 136, 15. 137. 1095, 1.
- Petrus ep. Bobien. 587, 20.
- Petrus ep. Cameracen. 290, 20. 291, 1. 292, 5.
- Petrus abbas S. Salvatoris de Spungia 1218, 5.
- Petrus prior S. Valerii doctor decret. 632, 30. 633, 0.
- Petrus de Latilliac (I) archidiacon. Cathalanen. 299, 10. 300, 1. 302. 532, 15. 578, 1. 579, 20. 580, 25. 665, 30.
- Petrus de Latilliac (II) archidiacon. Sussionen. 578, 15.
- Petrus de Claromonte can. Aurilianen. 511, 10; *an idem ac infra* Petrus de Claromonte iurisper.?
- Petrus Amalvini can. Burdegalen. 268, 15.
- Petrus Barriere, Barriere clericus regis Franciae, can. Virdunen. 205, 10. 206, 35. 212, 25.
- Petrus can. regul. (de Mutterstat) 249, 10.
- Petrus de Via capellanus Roberti el. Salernitani 569, 40.
- Petrus de Esch cler. 231, 1.
- Petrus de Ysse cler. 1147, 20; *an idem ac praecedens?*
- Petrus de Montiac (Monciaco) clericus regis Franciae 71. 243, 10.

- Petrus de Claromonte iurisper. 429, 15, 434, 20, 445, 10, 449, 5, 451, 45, 459, 35, 1038, 10, 1412, 10; cancellarius Amedei comitis Sabaudiae 636, 40; *cf. supra* Petrus de Claromonte can. Aurelianen.
- Petrus notarius de Landowe 248, 40.
- Petrus Anselmi de Griffone Treveren. not. 569, 30, 570.
- Petrus Barunnus not. Parmae 506, 30.
- Petrus de S. Benedicto not. Brixien. 508, 10.
- Petrus de la Fontana Yporien. not. 310.
- Petrus Madius not. Novariae 451, 30.
- Petrus Muriuceis de Bagnorea not. 748, 30.
- Petrus Severii de Forlivio ind. et not. 323, 10.
- Petrus de Thachis not. Terdonen. 507, 20.
- Petrus Viviani de Padernello not. Tervisin. 1297, 10, 1298, 25.
- Petrus de Azelio amicus Heinrici VII. 728.
- Petrus de Wizzemburg 332, 35, 333, 677, 10.
- Petrus dominus Altivillarii (Avillaria) miles 434, 20, 569, 35, 1023, 25, 1038, 5; Pierre d'Arvillar chevalier 1276, 5.
- Pierre de Barges chevalier 1276, 40.
- Petrus de Galardo miles nuntius regis Franciae 532, 1, 533, 5.
- Pierre de Prez chevalier 1277, 1.
- Pierre de S. Quintin chevalier 1278, 15.
- Peter Schaler (Schaller) ritter von Basel 1098, 1108, 1.
- Piere de Threves 1189, 15.
- Pierre de Ubines chevalier 1278, 5.
- Petrus de Bona, maistre Piere medicus (phisecin, fisecijen) et familiaris Heinrici VII. imp. 788, 15, 910, 20, 913, 5, 1171, 30, 1188, 1, 1193, 30.
- Petrus de Cellanova mag. consiliarius Heinrici VII. imp. 1055, 20.
- Petrus Deodati de Tuderto prof. legum, index aulae regiae et consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 660, 10, 681, 10, 682, 5, 687, 45, 690, 35, 696, 10, 700, 5 (index maioris aulae regis), 703, 788, 15, 844, 847, 35, 854, 30, 857; m. Piere de Thode 1187, 35.
- Piere de la Porte 1194, 30, 1196, 5.
- Petrus scultetus de Landowe 249, 40.
- Petrus de Lurtzewilre scultetus in Oppenheim 159.
- Peter von Schonnecke meister von Strazburg 101, 20.
- Peter Kober von Dirneustein 335, 45.
- Petrus fil. Friderici regis Trinacriae 820, 5, 821, 25, 826, 5, 1080, 15, 1423, 5.
- Petrus Gradonicus dux Venetiarum 185, 5, 275, 10, 308, 25, 323, 25, 324, 325, 1, 517, 15.
- Petrus de S. Georgio comes de Blandrate (Blandine) 437, 45, 438, 40, 1453.
- Petrus comes de Maximo vicarius Pergami 565, 566, 20. Index: Guilielmus de Camollis.
- Petrus comes Sabaudiae 45, 30, 681, 10, filia: Beatrix.
- Petrus de Montiliano potestas Aretii 89, 1.
- Petrus de Lavilaea de Papia potestas Cremonae 320, 5; nomina militum 320, 15.
- Petrus de la Brancha potestas Florentiae 1262, 10, 1263, 5.
- Petrus de Aymorino vicarius Bergami 534, 15.
- Petrus de Ugolinis index syndicus lanuae 526, 10.
- Petrus Mardohus (Mardonus) index Roman. 844, 847, 40. filius: Matheus.
- Petrus Maximi (Mauximi) index Roman. 844, 847, 40.
- Petrus Meta index Roman. 844, 847, 40.
- Petrus Puceii de Evio index potestatis Pisan. 710, 25, 757.
- Petrus Guillelmi de Castronovo prof. iuris consiliarius regis Siciliae 715, 25.
- Petrus de S. Agatha miles potestatis Yporien. 310.
- Petrus fil. Aycardi Cazolini Albinganen. 595.
- Petrus Alberti mag. syndicus Reginus 499, 30, 500, 10.
- Petrus Alcherucius camerarius Urbis 777, 45.
- Petrus Ancianus 1291.
- Petrus de Anibaldis de Roma 660, 5; Piere de Hanibauz (Haniballes) 1176, 10, 1177, 40, 1178, 40.
- Petrus fil. Bandinii Boncontis Pisanus 601, 20, 916, 25, 1145, 25, 1147, 20, 1181, 5; P. Banduce 1152, 25.
- Petrus de Blandra (Berlenda) Yporien. 507, 10, 1148, 15.
- Petrus Bochonus praeco Asten. 429, 40.
- Petrus Buchaordei ambasiator Saonen. 1060, 35.
- Petrus de Castro Plebis Aretinus 601, 15.
- Petrus de Domibus de Arnaseho 595, 25.
- Petrus Frotta magister monetarum in Mediolano 671, 1, 673, 5.
- Petrus de Herbesio de Chamberi 505, 40.
- Petrus de Obertis syndicus Bergami 507, 20.
- Petrus de Pescheria de Yseo 1274, 25.
- Petrus de Pontenutio 635, 35.
- Petrus Rovasi de Cagnole 975, 976, 5.
- Petrus Rugerii Pisanus 1117, 10.
- Petri Rusche filius: Franchinus.
- mons. Pierre de Rome 1172, 30; *an idem ac sequens?*
- Piere Savel 1176, 5, 1177, 25, 1178, 15, 1180, 20.
- Petrus Sebastiani de Narnio 1056, 1.
- Piere de messor Tramon 1180, 15.
- Petrus de Ugolinis iurisper. lanuen. 679, 35.
- Petrus de Vercellis 1084, 5.
- Petrus Vivae Aretinus 857, 15.
- Petrus Guidonis de Urbeveteri miles Aretin. 525, 30.
- Petrus Ceno ambasiator Venet. 517, 15.
- Petrus: Andreas.
- von Pferse: Herman.
- Pfurte v. Phirretum.
- Philippi: Datus, Simon.
- Philippinus de Galdino operarius monetarum Pergamen. 671, 20.
- Philipponus comes v. Philippus de Langusco comes de Lomello.
- Philippus ep. Cameracen. 235, 25, 236.
- Philippus ep. Eysteten. 180, 30, 301, 35, 305, 30, 306, 307, 35, 527, 5, 618, 649, 698, 20, 701, 25, 1112, 1, 1135, 1230, 30, 1293, 1, 1408, 5 (Exitensis), vitznum: Chunrat von Nassenvels.
- Philippus fr. Cisterciens. ord. capellanus Henrici ep. Tridentin. 316.
- Philippus Conversus clericus regis Franciae 71.
- Philippus Acconci de Prato not. 976, 15.
- Philippus rex Franciae 5, 35, 55—68, 70, 72, 73, 79, 145, 1, 195, 35, 201, 205, 35, 206, 207, 208, 211, 30, 212, 213, 40, 236, 211, 25, 212, 1, 266, 15, 271, 20, 298—303, 346, 30, 413, 15, 411, 5, 468, 25, 469, 45, 470, 471, 1, 475, 25, 531, 25, 533, 1, 545, 15, 516, 547, 15, 548, 15, 549, 5, 550, 10, 552, 553, 556, 40, 557, 558, 1, 559, 30, 575, 10, 576, 577, 578, 1, 579, 580, 603, 5, 604, 35, 665, 30, 666, 35, 705, 15, 706, 35, 707, 708, 1, 710, 755, 35, 780, 40, 813, 1, 819, 10, 819, 35, 993, 10, 1053, 10, 1082—1085, 1241, 1248—1251, 1302, 15, 1371, 20, 1372, 15, 1399, 1400, 1, 1424—1427, 1128, 15; nuntii 580, 40, 1082, 30; nuntiorum nomina 531, 25—532, 1; oratores 555; sigillum 509, 40; patruus: Robertus comes Claromonten.; fratres: Karolus comes Valosii, Ludovicus comes Elbroien.; soror: Blancha: filii: Karolus comes Andegaveni, Philippus comes Burgundiae; cambellanus: Ingeramus; cancellarius: Guilielmus de Nogareto; clerici: Gerardus de Landrico, Petrus Barriere, Philippus Conversus, Petrus de Monciato; comestabularius v. Franciae; confessor: Nicolaus *postea* card. presb. S. Eusebii; milites: Hugo de Cella, Johannes de Monte Cabilonis, Guillelmus de Phasiano.

- Philippus II. rex Romanorum dux Svecie 367, 36, 1370, 30.
- Philippus, Philip comes Burgundiae, hl. Philippus regis Francie 243, 33, 298, 27, 299, 27, 301, 532, 25, 546, 5, 548, 20, 550, 30, 579, 15, 1083, 25, 1125, 1, 1, uxor: Johanna.
- Philippus I. de Valkenstein dominus in Minzberg 1302, 27.
- Philippus III. senior de Valkenstein 296, 721, 1270, 13; dominus in Minzberg 1302, 27; consiliarius Johannis regis Bohemie 1442, 18, notarius: Walters.
- Philippe Surine waiter 1167, 45.
- Philippe Torbeyre 1465, 15.
- Philippus comes Sabaudiae, princeps Achayae et Tarenti 15, 3, 348, 1, 407, 13, 417, 20, 420, 30, 424, 40, 427, 15, 429, 431, 15, 437, 526, 1, 538, 40, 587, 15, 837, 30, 839, 976, 15, 977, 1, 993, 15, 1035, 1038, 3, 1053, 20, 1431, 25, 1447, 30; vicarius generalis Papiae, Vercellarum et Novariae 1271, 3, 1272, 20; uxor: Isabella; vicarius: Andreas de Pugascho.
- Philippus princeps Tarentinus 348, 30; uxor 348, 5.
- Philippus, Philipinus de Langueo comes palat. de Lomello de Papia, Philippinus comes Pheiponconte 327, 5, 331, 1, 337, 433, 1, 441, 15, 445, 10, 489, 10, 511, 5, 534, 35, 538, 20, 539, 541, 3, 587, 20, 631, 15, 1000, 1001, 20, 1111, 20, 1112, 45, 1117, 30; consiliarius Henrici VII. reg. Roman. 413, 1; amici de Pavia 539, 30, 541, 15.
- Philippus Azarus filius: Iacobus.
- Philippus de Caproma miles synd. Pisan. 502, 15, 590, 0; consiliarius Henrici VII. reg. Roman. 443, 1.
- Philippus Clerici leg. doct. syndicus Pisanus 741.
- Philippus de Falgosiis 1286, 5.
- Philippus Grassus de Casale 311, 30.
- Philippus de Negro civis Iannae magister monetarum, Philippe de Negro 719, 720, 972, 30, 1023, 1153, 1, 1169, 0.
- Philippus de Vergellensibus miles 969, 20.
- Philippus de Vuolo iurisper. Asten. 116, 120, 15.
- de Phureto, Ferretarum, Pforte *Pfort* gratchoff 1101, 1, 1105, 1, comites: Theobaldus.
- Ploniz 216, 0.
- Placidus Iacobus.
- de Potanges dominus 1118, 15.
- Potavi, Potiers 201, 30, 205, 1, 206, 207, 1, 208, 1, 211, 15, 212, 10, 213, 1, 214, 1, 470, 1, 1202, 20; epus copus: Anthon de Potavia Penten, Potier, Potiers, Potiers: Aymarus de Ayre, 1, H. Johannes.
- Potavi, Potiers.
- Potavi, Potiers, Potiers.
- Potavi, Potiers.
- de Pigociis: Babo.
- Pilgrinus, Bilgerin de Wagenberg 68, 20, 1095, 1; *q.* Peregrinus.
- de Pilichtorf marscalens: Dietricus.
- de Pillettere: Conart.
- Pinamons Stovanquii operarius monetarum Mediolanen. 671, 5.
- Pinapphel de Sundin 249, 25.
- de Pinchillinis: Tranchedinus.
- Pinguin, Pingwia, Pinguin. opp. Bingen 47, 15, 49, 75, 114, 115, 1, 290, 0.
- Pinollus Pizenus procurator Medietiae 410, 25.
- Pinus de Boscho de Fundo 1422, 5.
- Pinus Posarelli de Fundo 1409, 1.
- Pinus de Rubeis Florentin. 559, 35.
- Pipinus rex 1312, 5.
- Pipinus: Johannes.
- de Piro, Pyro, Galeazu, Iohanetus, Speranzolus.
- de Pirono: Richardus.
- Pisano, Pysno, Pisano, Pise 402, 10, 559, 560, 35, 561, 562, 15, 656, 40, 713, 10, 714, 1, 738, 5, 743—746, 747, 1, 750, 751, 35, 752, 20, 753, 754, 15, 757, 762, 763, 761, 20, 765, 766, 25, 768, 10, 800, 45, 823, 20, 858, 10, 896, 897, 906, 5, 914, 933, 30, 953, 954, 955, 40, 964, 20, 965, 3, 966, 5, 967, 30, 969, 15, 974, 976, 40, 977, 5, 980, 20, 981, 982, 984, 985, 988, 3, 990, 20, 1003, 1, 1004, 1, 1010, 10, 1011, 1012, 1014, 30, 1023, 15, 1024, 5, 1028, 1, 1034, 1037, 1039, 20, 1040, 10, 1041, 30, 1043, 1044, 1046, 15, 1048, 20, 1052, 1, 1061, 1066, 1068, 25, 1069, 25, 1072, 30, 1073, 1074, 15, 1075, 15, 1076, 1, 1077, 1078, 1085, 20, 1086, 1089, 30, 1145, 5, 1153, 1154, 1155, 3, 1156, 1157, 20, 1163—1172, 1177, 1178, 25, 1179—1184, 1189, 15, 1191, 10, 1192, 1193, 1194, 3, 1300, 30, 1408, 20, 1409, 25, 1417, 10, 1422, 20, 1427, 0, 1428, 30, 1431, 1433, 40, 1434, 30, 1436, 15, 1437, 10, 1438, 10, 1439, 1440, 20, 1441, 3, 1445, 1452; palatum archiepiscopi 738, 3; palat. communis 656, 30; palat. potestatis 710, 40, 757, 10; capella S. Egidii *v. infra* domus fratrum Gamba-curti; capella S. Ambrosii 757, 40; career S. Felicis 745, 15; domus, hospitium Ranerii Nerii comitis de Donoratico 990, 15, 1023, 15, 1069, 15, 1076, 1, 1158, 10; domus fratrum Gamba-curti 747, 1, 762, 30, 763, 30 (capella S. Egidii); ambascurs 1153, 1; nomina ancianorum in Indicum non recepta (*secundum ordinem quarteriorum*) 743, 762, 40, 897, 25, 900, 30; archiepiscopus 1081, 1; nomina civium in Indicum non recepta 1408, 30, 1422, comitatus 883, 1; nomina comitatus locorum in Indicum non recepta 883; cambrelens do. canonum 1153, 1154, 10, 1169, 1170, 1, 1183, 30; deux notares des cambrelens 1169, 1; cancelier de commun 1169, 25; curia cancellariae 710, 2; consuetudo, cursus 540, 40, 656, 40, 710, 45, 757, 40, 898, 1, 1076, 3, 1422, 25; denarii, deniers Pisains 717, 25, 718, 5, 720, 25, 721, 1, 1156—1158, 1165, 1166, 1167, 20, 1168, 1169, 1181, 5, 1192, 10, 1194, 1195, 10; grossus 1272, 1, 1273, 20; nomina militum 844, 35, 990, 30; provincia 385, 3; nomina syndicatorum 560; vicare 1177, 1, capellae: S. Ambrosii, S. Petri ad Yschiam; ecclesiae: S. Mariae maior, S. Pierre (a Grado?), Praedicatorum, S. Sixti; fratres: Mineurs, Praedicatorum; hospital de femmes: S. Asnelle; archiepiscopi: Johannes, Oddo; cancellarius: Leopardus de Morrona; capitaneus: Symon Johannes; potestates: Lomus Antonii de Montecchio, Tebaldus de Guarinis, Ubertinus de Laudo, Guido comes Montifereti; potestas et capitaneus: Fredericus comes Montisfeltri; officialis de Parma: Franceschinus iurisper.; syndici: Johannes Fazellus, Philippus Clerici; scriba communis: Thomas Lambertii; vicarii: Franciscus Tani de Ubaldinis, Manfredus comes de Claromonte; de Pisis: Bandussius Boncontis, Franciscus Hubaldi Frenetti, Johannes Faselus, Johannes Grunnes, Johannes Rubens de Guandis, Jehan de Vianne, Johannes (Vannes) Zenus de Lanfranchis, Johannes iudex, Leopardus Frenetti, Pellarius Nicolus de Lanfranchis, Petrus Boncontis, Raynerius Dargmannus iudex, Ranerius (Nerius) lannis comes de Donoratico, Ranerius Leopardi Frenetti not., Ricasso, Symon Ugolini, Hubaldus Frenetti; Pisan. dioc.: S. Laurentii in Platea plebs. S. Vincentius; r. Iuis: *v. etiam* Portus Pisanus.
- Pisanus, Pisain: Vicus (Vicco).
- Piscatoris: Johannes Bonomi.
- de Pissoriis, Piceriis: Franciscinus.
- Pissiacum dioc. Carnoten. 578, 45, abbatia: S. Ludovici.
- Pistorium, Pistoie, Pastore 874, 15, 933, 30, 935, 936, 30, 1166, 35; nomina civium in Indicum non recepta 1409, 25, 1422, 20; Pistorii comitatus 879, 25; nomina locorum in Indicum non recepta 879; de Pistorio: Cionus Bellaste, Lose de Verrellensibus, Nerius-Stephani, Renier Bartholemeo, Symon Philippi de Regalibus, Sotfredus Lippi de Vergellensibus.
- de Pitellio: Avianus.
- Pitschlin: Berhtols.
- Pizenus: Pinollus.
- Placentia, Plaisence, Plaisence, Plaisenga 318, 30, 319, 328, 30, 383, 30, 387, 15, 502, 508, 1, 510, 5, 534, 25, 614, 5, 635, 636, 35, 976, 25, 977, 30, 980, 15, 1000, 10, 1001, 5, 1002, 40, 1003, 1, 1004, 1058, 1059, 1, 1061.

1081. 35. 1280—1286. 1287. 35. 1424. 30. 1425. 7. 1429. 13: illi de Alberto 636. 35: Barbarina pars 1282. 29: cil de la Fontaine 1000. 40: cil de Lando 1000. 40: nomina civium in Indicem non recepta 502: diocesis 614. 5: grossus 1271. 40. 1273. 13: nomina syndicorum 508. 1: vicarius 1065. 10. archidiaconus: Iacobus; capitaneus: Iulianus de Summo; gubernator: Albertus Scotus; notarius: Humbertus Germanus; potestas: Berardus de Madiis; vicarii: Galeaz Vicecomes, Lambertus Cipriani; de Pl.: Albertinus, Albertus de Fulgosis, Albertus Scotus, Andreas de Puteo, Anthonius de Surdis, Gerardus Capone, Ubertinus de Lando.
- de Plasiano, Plesiano: Guillelmus.
- Platea v. S. Laurentii.
- Platus: Mamfredinus.
- de Plawe advocati: Heinricus Longus, Heinricus Ruzo.
- Plebani: Thorus.
- Plebis: Castrum.
- Plesiano v. Plasiano.
- de Plexeio: Gaufridus.
- de Plettenbracht: Hunoldus senior.
- de Plyano: Raymundus.
- Plisnensis terra 1. 15. 2. 10. 16. 15. 17. 1116. 35: dominus v. Thuringiae lantgravius.
- Pochattera potestas Aretii 88. 25.
- de Podia: Simondus.
- Podybradt 1126. 5.
- de Podio: Alemandus, Bertold, Lanfranchus.
- Podius Bonici, Podius, Mons Imperialis, Montimperial *Paggibonsi* 873. 15. 901. 20. 909. 35. 910. 10. 911. 25. 919. 920. 10. 922. 923. 925. 1. 926. 20. 929. 20. 932. 30. 933. 950. 30. 951. 25. 1128. 40. 1195. 1196. 1197. 20. 1432. 30. 1433. 1. 1434. 15. monasterium: S. Michaelis: de Podiobonici: Paulus Ranuccini.
- Podius, Puey Varin castr. 1034. 20. 1035. 20.
- de Podolio: Manuel.
- Poherlitz 1124. 25.
- Poyrae potestaria in Romagna 1028. 1.
- Poliche dorf 54. 15.
- Pollartes *Poller von Hohenburg* chevalier 1279. 25.
- Polonia 172. 15: ius papae in P. 604. 15: rex v. Bohemia.
- Poltersdorf villa 289. 1.
- de Pomerio: Arnaldus.
- Pon.: Io.
- Poncellus Ursinus 777. 1.
- Poncollectus Ursinus 777. 1.
- Poncelet coriers 1164. 15.
- Pone Gluti de Perusio ambas. 976. 25.
- Pons Biringii *Faucigny* 733. 10.
- Pons Sorgiae 906. 15.
- de Ponte: Heinricus, Iacobus.
- Pont de Desne *Pontedequina* 1165. 20.
- Ponte M. De v. Roma.
- de Ponteneria: Iohannes.
- de Pontenutio: Petrus.
- Pontius prior de Benevento dioc. Lenoicem. 269. 25.
- Pontremulum, Pontremulina, Pontremulo 510. 40. 1002. 1003. 1004. 1073. 20: part Guibeldina 1002: part Guelfa 1002. pacificator: Iacobus de Cassio: de Pontremle: Gerar. Iohanninus Balbus.
- Ponzanum, Ponconum 1271. 15. 1272. 35: nomina bannitorum in Indicem non recepta 249. 20: marchiones 510. 35: monetæ 674. 30. marchio: Leo.
- de Ponzino: Iohannes Bernauli.
- Popolien. episcopus v. Massan.
- Porchetus archiep. Ianuen. 1039. 15.
- Porchetus, Periquetus Salvagius Salvagus) Ianuen. 681. 10. 691. 10.
- de Porta Laudensi: Iohannes.
- de la Porte: Pierre.
- Portner: Hainrich.
- Portuen. episcopus 610. 612. 15. card. episcopus: Iohannes.
- Portus: Michael.
- Portus Naonis dominium 35. 15. 57. 15. 64. 40. 69. 10. 92. 40. 277. 40. 281: domini v. Austriæ duces.
- Portus Bisanus, Port Pisain 713. 15. 1163. 20. 1164. 1165. 35. 1167. 20. 1169. 10. 1182.
- Portus Veneris *Portorevere* 735. 737. 15. 959. 10. 970. 40. 1155. 1162. 35. 1163. 1164. 30. 1182. 10: de Portu Veneri: Guabros.
- Posarelli: Pinus.
- Poul v. Paulus.
- Praedicatores, Praed. ordo, freres Praecurs 1196. 30. 1303. 25. 1305. 30. 1306. 35: Ytalici fratres 1304. 25. fratres: Armandus de Bellovisu, Bernardinus de Monte Policiano, Iohannes de Lucidomonte, Iohannes Peregrini, Nicolaus (ep. Butrintin.), Pelaginus.
- Praedicatorum Argentinens. superior: Wernherus.
- Praedicatorum domus Avinionens. 259. 25. 268. 25. 469.
- Praedicatorum domus in Crema 317. 35.
- Praedicatorum domus in Ezzelingen 292.
- Praedicatorum ecclesia, domus in Frankenvort 230.
- Praedicatorum platea v. Ianua.
- Praedicatorum conventus Lubice. 1103. 30.
- Praedicatorum domus Maguntin. 135.
- Praedicatorum Mediolanen. 669.
- Praedicatorum ecclesia, fratres Pisan., Praecurs de Pise 1086. 15. 1157. 1. 1169. 15.
- Praecurs freres a Roma, de S. Sabine 1175. 1. 1186. 20. 1191. 1.
- Praecurs de S. Sabine v. Roma.
- Praecurs freres de Thode 1186. 20.
- Praedicatorum domus in Verellis 417. 20.
- Praemonstraten. ordo 385. 15. claustrum: Cellae prope Herbitopolim; magistri v. Hackelburnen, Myroldis.
- Praemonstraten. ordo per Aquilegen. prov. 544.
- Praemonstraten. ordo per Mediolanen. prov. 544.
- Praga 123. 1. 183. 20. 374. 10. 1114. 1115. 5. 1117. 1118. 1125. 1136. 15. 1137. 35. 1138. 1141. 3. 1142. 1261. 20. 1262. 15: denarii 1261. 25: grossi 273. 1117. 1. 1123: pondus 1. 20. 2. 20. 1249. 1. civis: Iacobus Wolfflinus, Nicolaus de Turri.
- de Pragancia comes: Hugo.
- Pratna, Prate 874. 15. 933. 30. 955. 936. 30. 1166. 35. 1194. 30: de Prato: Philippus Acconci.
- Predaschi castr. dioc. Aquen. 449. 40. 451. 20.
- Prelata: Iohane.
- Praevostus de Cartariis syndicus Regii 508. 15.
- de Prez: Pierre.
- de Prezate: Iohanes.
- Primus: Francischinus.
- S. Priscae eccl. Rom. card. presb.: Arnaldus.
- de S. Privato: Iohannes.
- Priwalk insula 1125. 15.
- Proença v. Provincia.
- Provenesins v. Provisini.
- Provincia, Provence, Proença 838. 1. 910. 40. 1031. 1. 1439. 20: Provinciae et Forealquerii comitatus 153. 1. 208. 40. 715. 25. 1319. 30. 1327. 25. 1335. 5. 1336. 5. 1337. 40: Provinciales 1052. 20: Provinciae (de Proença senescallus: Ricardus de Gaubertes; de Provençer: Durantini; v. Theutonici.
- Provisini, Provisiens, Provenesins den. 1159. 1160. 5. 1172. 1171. 1175. 25. 1176. Provisini de Roma 717. 20. 718. 7. 720. 25. 721. 1.
- Prueschinch: Ulrichus.
- Puedardellus Rossi de Monterinaldi 864. 25.
- Pucci: Petrus.
- Pucci Grassi: Symon.
- Puccius Chicholus de Lanfranchis potestas Soranar 930. 30.
- Puccius de Luca telonearius in Ludenstorf 734. 35.
- Pulcheriae potestaria 1031. 1.
- Pulicianus, Policianus: Mons. S. Palte schultheiss: Iohannes.
- de Puppior: Andreas Betti.
- Purgave: Chunnat.
- Pusinus de Lutzenburg telonearius in Ludenstorf 734. 35.

de Pasterla: Alquerius, Guillelmus.
de Puteo: Andreas, Arnoldus, Rizar-
dellus, Oliverii.
de Puga-chor: Andreas.

Q.

Quackenburgen, civitas 1229, 35.
Quaterlii castr. 1131, 19.
Quatuor officia (*Flandria*) 231, 15.
Quatuor Valles (*Quadravaux*) 63, 20,
64, 20, 66, 67.
de Quercu: Raymondus.
Querium v. Curium.
de Quornforde nobil. 1068, 10.
de Quigerio: Donnicius.
Quilhanum 1061, 15, 1062, 40, 1063, 1.
Quinches *Kellenbach* mosser chevalier
1278, 30.
quintavallis: Nofus.
de S. Quintin: Pierre.
de Quinto: Franciscus.
de Quinzanello: Girardus.
Quiodrus v. Chicodrus.
Quirinus: Franciscus.

R.

Race Mascherel chevalier 1277, 10.
Rada v. S. Nicolaus.
de Radcofaue: Benentende.
Radulfus v. Rudolfus.
Ragusin, provincia 385, 5, Ragusiae
dominus: Manfredus de Claramonte.

**Rain- Raim- Ran- Rein- Reim-
Ren-**

Reimboldi (I) comitis de Solmez
relictus: Elizabeth; filius: Reim-
boldus (II).
Reimboldus (II) fil. Reimboldi (I)
comitis de Solmez 1093, 1094,
mater: Elizabeth.
Reymbaldus comes (de Colalto) 973, 15,
974, 15.
Reynoldus: Gasparus, Mafiolus.
de Rambertis: Rambertus.
Rambertus de Rambertis Ferrarien.
620, 10.
Reinbot: Heinrich.
Reinboten sum: Heinrich von Niperk.
Reinboldin, Reinboldin 1161, 5, 1168, 20,
1170, 10, 1174, 1, 1177, 19, 1186, 19,
1187, 1192.
Reinart ober druchsetz von Hennigen
165, 1.
Reinart ober Blanche-fels chevalier
1279.
Renard d'Argny 1172, 10, 1185, 20; Ray-
nard v. Argny 20, 3, chevalier 1277, 3.
Renard, Ne. v. Renardus, lacominus.
v. Reynard, Renardus.

Raynerius abbas S. Michaelis de Monte
Imperiali 969, 25, 1029, 1046, 40,
1048, 20; consiliarius Heinrici VII.
imp. 1008, 10.
Ranerius Clonis de Petrogniano in-
dex et not. 865.
Rainerius fil. Leopardi Frenetti Pi-
sanns index et not. 951, 30, 37.
Ranerius Rinuccii de Pasignano in-
dex et not. 863, 35.
Rainerius Guidonis not. de Cortona
851, 40, 852, 35.
Reynier de Bunjee chevalier 1279, 10.
Raynerius Dagmiani index de Pisis,
iudex consiliarius Heinrici VII.
imp. 1055, 25.
Renier de Rairemont messenger,
corier 1162, 10, 1163, 25.
Rainerius, Nerius Ianni comes de
Donoratio de Pisis 926, 30, 933, 1,
950, 15, 990, 1023, 20; hospitium
v. Piseae.
Raynerius Marignani de Bondel-
montibus potestas Cremonae 698,
35, 700, 37, 702, 19.
Raynerus de Orgolossis de Forlivo
capitaneus Cremonae 520.
Nerius Bernardi de Bolsena (Bol-
sena) miles Aretin. 525, 30, 691, 15.
Ranerius de Casulis 933, 1, 950, 15.
Reinerius Catsus 421, 15.
Nerius de Giandonatis 1248, 10.
Nerius Ghinucci Bonfantini Florenti-
nus 1263, 5.
Raynerius de Grimadis miles Iannu.
705, 1.
Nerius Iohannis de Castro S. Iohannis
866, 10.
Nerius de Mello operarius monetarum
671, 17.
Raynerius fil. Ricardi de Montaldo
civis Yporegiae 1419, 20.
Nerius Stephani de Pistorio 857, 5.
Nerius Vivae syndicus S. Iusti de
Riavo 867.
Ranerius Gualterottus Pisan. 916, 25.
Renier Bartholomeo de Pistoie mar-
chant de chevans 1193, 25.
Raymundinus de Incisa (Anzisa)
1035, 30, 1150, 5.
Raymundus card. nepos Clementis V,
pape, card. diae, S. Mariae Novae,
Burdigalen. 211, 20, 471, 472, 606, 25.
Raymundi de Queren can. S. Caprasii
de Agenno 268, 15.
Raymondus Martini can. Forouillen.
569, 10.
Raymundus de Rocasello rector eccl.
de Claramonte dioc. Lodeven. 584, 20.
Raymundus de Pivano not. 406, 35.
Raymundus dominus de Medullione
906, 15, 907, 10, 913, 1.
Raymundus de Tercago iurisperitus
311.
Ranaldi: Bertoldus.
de Raynaldus parentela in Saona
1090, 30.

Ranaldus Naccii de Ciparello index
et not. 871.
Reinaldus, Renaldus comes Gebriae
18, 15, 21, 5, 53, 10, 371, 372, 373, 20,
391, 37.
Raynal d'Aragniez v. Renar d'Argny.
Raynal d'Argentoil chevalier 1277, 30.
Renaut de Brunfort 1193, 35.
Raynaldus de Setia miles 260, 30.
Raynaldus, Renaldus de Bonacolsis
dictus Passarinus de Mantua 587, 20,
631, 40, 999, 5, 1275, 5; capitaneus
Mantuae 497, 25, 498, 499, 5 (Bona-
cursiis); vicarius Mantuae et Mu-
tinae 981, 1032, 1033, 1036, 35,
frater: Butrone.
Raynaldus de Felicianis nepos patri-
archae Aquilegen. 323, 5.
Raynaldus Spinulae de Loenlo 1056,
1057, 1058, 37, filius: Obertus.
Renaldus de Riccardis? de Laude
583.
Raynulf: N.
de Ralvengo: Heinricus.
de Rammescho v. Ramschwag.
Ramsburg 4, 25.
de Ramstein 1259, 25.
von Ramschwag (Rammescho): Cunrat,
Ulricus.
Raneginus de Valerio monetarius
671, 15.
de Randeke: Eberhardus, Georgius,
Heinricus, Wernherus.
Randecker miles 62, 20, 247, 5.
de Rannenberg: Heinricus.
Ransten 245, 30, 248, 10; presbiter,
plebanus 245, 30, 248, 10.
Ranucci, Rinucci: Cursus, Ugolinus,
Lippus, Ranerius.
Ranuccini: Paulus.
Rapa, Rapae: Iohannes, Nicolaus.
de Rapoltstein, Rapostein, Rapusten,
Ribautpere sire 1278, 20; de R.:
Heinricus.
ze Rappelzwile her: Rudolf grave
von Habsburg.
Ratispona 279, 20, 311, 768, 45, 1133, 20;
nomina civium 331, monasteri-
um: S. Eumerammii; cives: Hen-
ricus, Anthonius; episcopus:
Chunradus.
Ratoli: Gella.
von Ratoldorf: Ludewig.
Rathomagen, v. Rothomagen.
Raetonroid 1245, 30.
Ratzen: Iohannes, Rutgherus.
von Ratzenhusen: Egenolf.
de Ravanis: Bonifacius.
Ravennae exarchatus 311, 15, 345, 5,
397, 1, 400, 10; Ravennatis provin-
ciae pars in imperio constituta
611, 1.
Ravensburg 1117, 35, 1418, 1; amman
1126, 35.
Rayvayre, Revoire: Berlio.

- Razolum castr. 497, 10. 535, 5. vicarius: Andeluçus de Parma.
- Reate 341, 25. 345, 5. 397, 10.
- Rebelin: Rudolfus.
- Rek, Reco v. Reucum.
- von Rechperg vogt 177, 3; von R.: Albrecht.
- Reckelinchusen 1228, 40.
- de Regalibus: Symon Philippi.
- Regalis curia v. Valendir.
- von Regensperg: Lutold. Ulrich.
- Regium, Regzium, Reginen, *Reggio Emilia* 330, 25 (Regi). 497, 498, 499, 35. 500, 508, 10. 510, 10. 534, 20. 620, 710, 15 (Reggium). 758, 45. 759, 760, 762, 10. 987, 1. 992, 5. 997, 45. 998, 40. 1000, 25. 1002, 25. 1032, 15. 1081, 25. 1433, 20 (Rigium). 1435, 30; ecclesia 499, 5; pax 512, 40; nomina syndicorum 499, 508, 10; vicaria 758, 40. episcopus: Henricus; vicarius: Spineta de marchionibus Malaspinis; de Regio: Iohannes.
- Regnum v. Sicilia.
- de Reate comes: Guydo de Coconato.
- Reygrade *Raigern* 1124, 15.
- Reim- Rein- Ren- v. Rain- Raim- Ran-
- Rense 225, 15.
- Renus fl., Rein, Rin 42, 5. 97, 25. 101, 107, 125, 5. 220, 25. 240, 10. 355, 481, 5. 528, 15. 722, 20. 767, 25. 769, 1. 1201, 15. 1202, 5. 1228, 25. 1244, 30. 1253—1256, 1259, 10. 1269, 1292; Rintal 1269, 15; Rinus Coloniensis 208, 40; palatini comites v. Bawariae duces; teloneum v. Bopardia, Wesalia. vitztum: Gotfrid Paehler; de Reno: Fredelicus.
- Restori: Landus.
- Reucum, Reco, Rek *Recco* districtus Ianuae 1064, 1154, 35. 1162.
- Reula dioc. Vasaten. 213, 30.
- Revalien. episcopus: Henricus.
- Revoire v. Ravoyre.
- Ribaldi: Ciccolus.
- de Ribaldis, Riboldis: Andreas, Riboldus.
- Ribaldus, Ribaldinus de Avenariis syndicus Cremonae 490, 493, 15.
- Riboldus de Riboldis not. Pergamen. 477, 5.
- Ribantpere v. Rapoltstein.
- Rybo: Godescalcus.
- Ricasoli nomina bannitorum in Iudicem non recepta 949.
- Ricavum v. S. Iustus.
- Rike: Henricus.
- Richardi: Thomainus.
- de Richardis: Georgius; de Riccardis?: Renaldus.
- Rizardollus Oliverii de Puteo not. 1421, 45.
- Ricciardus de Senis card. diac. S. Eustachii 606, 20.
- Ricartus de Passaneto fr. praeceptor domus militiae S. Iacobi in Sicilia 1444, 35.
- Riccardus cancellarius v. Rudolfus.
- Rychardus armiger 247, 10.
- Ricardus de Mallumbri legum professor 518, 40. 519, 20. 520.
- Richardus fil. Ruffini comitis de Cabaliacha 434.
- Rizardus, Ricardus, Ritschardus de Camino vicarius, capit. gener. Tervisi. Richard de Camin 329, 20. 589, 30. 590, 1267, 30. 1295, 20.
- Ricardus de Gambertesa senescallus Provinciae, nuntius regis Siciliae 740, 779, 10; de Proença senescal 1424, 1425; senescallus Roberti 1434, 10.
- messer Richar de Hanibauz (Hani-balles) 1175, 45. 1176, 15. 1177, 30. 1178, 30. 1180, 10. 1181, 30. 1182.
- Ricartus Filangerius miles 1444, 35.
- Richardus Hugueti (Ugeti, Uget) de Florentia magister monetarum 642, 10. 670, 40. 671, 672, 30. 673, 1. 674, 20. 675, 1185, 40; familiaris Heinrici VII. reg. Rom. (1271, 10). 1272, 25. officialis: Milanus de Aglate.
- Ricardi de Montaldo filius: Raynerius.
- Richar Petre le tour v. Roma.
- Richardus de Pirono Mediolaneu. 631, 25.
- Richardus de Ticzionibus Vercellensis 306, 35.
- Ricardus fil. Guillelmi de Orio civis Yporegiae 1410.
- Riche: Mathis.
- de la Riche: Paul.
- Richeletus fil. Liberalis Paduan. 586.
- Richenbach, Richinbach officium 164, 30. 246, 5. 248, 30. 270, 35.
- Richenstein 750, 20.
- Ricusse de Pise corier 1166, 40.
- de Ryeder: Conradus.
- Ridolfi: Lippus.
- de Ryferscheyt: Iohannes.
- Rigus Carbonensis miles 1291, 20.
- de Rillione: Gonis.
- Rieme: Ulrich.
- Rin v. Renus.
- von Rinach herre: Gr.
- Rinaldi: Mons.
- von Rinekke, Reyneck burkreve 129, burggrave: Iohann.
- in Rynowe eccl. dioc. Argentim. 888; v. Iudaei.
- Rinuccii v. Ranuicii.
- Rinvelden oppidum, castrum 186, 20. 309, 5. 331, 35. 1253, 1254, 1255, 20. 1256—1259, castrum burgravius: Rudolfus advocatus in Ensichheim; v. Iudaei.
- Ripa 1034, 25.
- Ripa: Summa (Somma).
- de Ripafracta: Iohannes.
- de Riparolo: Sanctus.
- Risaliti: Darius.
- Ritschardus v. Ricardus.
- de Riva: Villa.
- Rivenate castrum dioc. Albinganen. 595.
- de Rivola: Alexander.
- Rizardus v. Ricardus.
- Roace *ad lacum Comarum* 894, 30.
- Robaes, Robbaia v. Rombaix.
- Roberet de Bernores chevalier 1276, 25.
- di Robiana val 876, 25; nomina locorum in Iudicem non recepta 876; Robbianae plebatus v. S. Paulus ad Emam.
- Robins de Donail chevalier 1279, 5.
- Robin von Koverin, Robynus de Koverna 54, 62, 20.
- Robin de la Roche 1196, 10.
- Robin valet de le tresorerie 1169, 35.
- Roche de Bardi 1283, 40.
- de Rocha: Guillelmus.
- de la Roche comites v. Lucemburgen.
- de la Roche, Roce; Iehan, Robin.
- von Roehlingen, Röhligen; Bertholt, Greyboldus.
- Rockenhusen 246, 15.
- Roconte: Iohannes.
- de Rocosello: Reymondus.
- Rodanus fl. 652, 25. 1252, 20.
- de Rodemachere, Rodemaere dominus: Egidius.
- Rodenberg castr. 179, 3.
- de Rodenbor: Henri.
- de Rodobio: Martinus, Iacobus.
- Rofinus v. Rufinus.
- Royardi: Bernardus.
- Roletii Scotorii filius: Henricus.
- Roma, Romana urbs, Urbs, Romani 259, 411—414, 433, 5. 476, 1. 542, 40. 543, 5. 567, 25. 568, 569, 571, 587, 40. 588, 1. 602, 611, 661, 25. 669, 1. 695, 15. 700, 40. 701, 30. 711, 20. 714, 30. 715, 30. 768, 30. 769, 771, 20. 772, 1. 774, 15. 775, 40. 777, 778, 780, 781, 25. 782—789, 792, 793, 795, 25. 796, 797, 798, 10. 800, 20. 803—807, 809, 10. 810, 815, 40. 816, 25. 818, 1. 819, 20. 820, 30. 821, 40. 822, 40. 823, 824, 25. 827, 15. 828, 15. 830, 5. 831, 10. 832, 10. 833, 20. 831, 5. 835, 836, 40. 837, 838, 839, 840, 1. 841, 5. 842, 844—847, 849, 853, 854, 855, 40. 856, 925, 931, 10. 931, 986, 35. 987, 988, 1005, 25. 1018, 1050, 1051, 10. 1052, 30. 1053, 1054, 25. 1076, 30. 1079, 20. 1081, 5. 1083, 1084, 5. 1085, 5. 1086, 10. 1146, 35. 1153, 1154, 1159, 1161, 15. 1163, 20. 1168, 15. 1169, 5. 1170, 1171, 1172, 1177, 1. 1180, 1. 1181, 1. 1182, 1184—1191, 1193, 10. 1194, 25. 1195, 30. 1196, 15. 1208, 1. 1210, 35. 1276, 1. 1307, 15. 1313, 1314, 40. 1315, 1316, 30. 1317, 1319, 1329, 10. 1330, 1332, 25. 1354, 1364, 1365, 1379, 30. 1423—1426, 1427, 15. 1428, 30. 1429, 40. 1430—1433, 1435, 20. 1436, 1411, 30;

barres de Galgams 1176, 5; 1178, 10; barres de Sabel 1178, 20; Capitulum, Capitoli, Capitoile 1181, 15; 1421, 1125, 10; 1426, 20; 1432; Campus dogius 1430, 5; castrum S. Angeli 1423, 25; 1429, 1; 1430, 10; 1431, 1; castellum Crescentii 609, 30; Coliseum, Colosse, Coloxe 847, 1175, 15; 1430, 5; Lateranus, Lateranen, palatium (Lateran) 88, 1; 120, 1; 145, 15; 147, 30; 150, 15; 769, 25; 781, 25; 799, 15; 807, 1200, 35; Lateranen, palatii comes 610, 20; *v. etiam* S. Iohannis, eel, Lateranen.; maisons mons, Faucon 1175, 15; maison François Maron 1173, 25; maison Jehan de la Columpie 1174, 35; 1175, 1; maison le seigneur de Nordenbergh 1178, 1; Militiae, les Abilités, Millise castral 787, 15; 788, 10; 789, 1; 792, 10; 795, 25; 831, 5; 835, 15; 836, 10; 846, 10; 847, 1173, 1174, 20; 1175, 25; 1176, 25; 1177, 45; 1181, 25; 1430, 5 (Melcias); mons Gaudii 611, 35; mons S. Angeli 1430, 5; le pont S. Marie 1179; Pons Mollis, Ponte Mollé 823, 35; 1159, 1171, 20; 1173, 1175, 35; 1181, 35; 1428, 35; porta Collina 609, 30; portes 1178, 20; prisons 1173, 10; Sancta Sanctorum 1171, 15; tour de Canceher 1174, 5; 1175, 1181; tour des Saint Eustase 1173, 10; turris Iohannis Bobonis 1432, 10; tour de S. Lorent 1172, 35; tour Richar Petre 1173, 15; tour de Sabelle 1175, 15; Tribichon, Tribichon, Trebichon tour S. *Salvatore al Trepone non am existens* 1173, 1; 1175, 35; 1179, 30; ambasiatores 1146, 35; 1193, 20; nomina civium 78, 15; clemis 609, 30; 611, 35; exereitus Florentini capitanei *v.* Florentia; iudicium princeerius 610; nomina iudicium 814; lingua 969, 1; nobiles 790, 1083, 5; placitum 788, 10; populus 413, 30; 414, 25; 699, 25; 804, 805; 811, 25; 1309; 1323, 15; 1432; praefectus 609, 30; 611, 35; 1193, 20; Urbis praefecti auctoritate not, 857, 20; provincia 783, 10; seriniarii 611, 1; senatus populisque 175, 10; 542, 5; ecclesiae: S. Apollinare, S. Apostol, S. Iohannis in Laterano, S. Marie Minorve, S. Maria in Tra-padina, S. Maria in Turribus, S. Petri, S. Sabina; freres; Menours, Preceurs; monasterium: 88, Gregorii et Andreae; canonicarius; Petrus Alberchius; marchant; Salye; praefectus; Manfredus; senator; Ludovicus de Sabandia; senatus Vicarinius; senator; Nicolaus de Vicignori-burg del'Ube; Andreas Calandrinus, Cuthinus, *v.* de Foisignano; Laobus Carotanus, Iohannes Jacobi, Jordanus de Columpia, Lellus Lavanianus, Pandultus de Sabellis, Paul de la Roche, Petrus de Amaballs, Petrus, Stephanus de Columpia, Theobaldus des Eustacio, Ursini; *v. R.* *v. Praximus sol.*

Romanorum regnum 10, 81, 1; 82, 83, 88, 1; 89, 1; 91, 91, 2; 93, 1; 106, 25;

139, 30; 141, 25; 142, 143; 144, 146, 30; 153, 10; 154, 5; 155, 156; 174, 15; 209, 210, 211, 215, 30; 229, 40; 230, 231, 1; 255, 256, 25; 257, 258, 15; 259, 260, 262, 35; 263, 10; 265, 15; 275, 291, 25; 301, 303, 10; 318, 30; 319, 25; 320, 40; 338, 35; 340—346; 377, 35; 378, 15; 380, 385, 386; 395, 35; 396—401, 414, 432, 1; 463, 35; 473, 1; 474, 1; 501, 45; 511, 25; 518, 543, 5; 547, 25; 549, 20; 551, 555, 30; 570, 575, 35; 576, 35; 578, 15; 583, 20; 603, 10; 610, 1; 612, 10; 613, 614, 1; 615, 25; 616, 5; 619, 1; 621, 25; 665, 35; 666, 30; 668, 25; 688, 10; 691, 5; 697, 25; 708, 10; 711, 40; 744, 30; 741, 747, 10; 755; 763, 35; 769, 776, 777, 789, 30; 781, 35; 796, 15; 797, 30; 799, 800, 801, 808, 25; 809, 817, 30; 818, 15; 819, 10; 821, 5; 824, 828, 20; 830, 15; 842, 30; 843; 844, 25; 845, 848, 853, 854, 916, 30; 991, 993, 20; 1016, 1017, 1045, 1046, 25; 1047, 35; 1049, 35; 1198, 20; 1202, 20; 1204, 20; 1206, 1207, 20; 1208, 1210; 1211, 1; 1212, 40; 1213, 10; 1251, 35; 1317, 1318, 1319, 5; 1320, 5; 1325, 15; 1332, 25; 1339, 5; 1346, 10; 1363, 10; 1365, 25; 1366, 30; 1368, 40; 1369, 30; 1371, 1414, 1; 1423, 30; 1425, 35; 1426; 1437, 1442, 5; 1441, 30; archivum, archiva 771, 30; 774, 10; 797, 35; 799, 5; 1210, 40; cardinalium collegium, cardinales 262, 5; 264, 25; 400; 468, 10; 806; 1163, 25; 1165, 5; 1208, 1; curia, court de Rome 225, 5; 517, 30; 552, 25; 603, 45; 604, 25; 785, 30; 839, 20; 983, 10; 1015, 40; 1146, 35; 1147; 1162, 1; 1168, 5; 1186, 10; 1189, 20; curiae nos 1047; curiae subdiaconi 610, 45; papatus 155, 35; poenitentiariorum sigilla 1303, 35; pontifices 81, 5; 85, 20; 86, 35; 310, 40; 341—345; 396, 397, 40; 398, 399, 5; 401, 612; 613; 699, 20; 799, 800; 801, 809, 5; 1207, 20; 1211, 10; 1308, 25; 1318, 1329, 30; 1368, 30; 1379, 2; pontificale 1210, 35; auditor contradictarum; Paulinus; cardinales *v. sub ecclesiarum titulis*; vexillarius etc. *v.* Aragoniae rex; vicecancellarius; Arnaldus abbas Pontisfrigide, card. presb. S. Priscae; *v. etiam* S. Petrus,

Romanum regnum, imperium, imp. seu regnum 1, 30; 3, 3; 7, 8, 30; 16, 17, 10; 48, 20; 22, 30; 23, 15; 34, 35; 37, 1; 41, 45, 30; 47, 10; 48, 52, 30; 53, 60, 1; 62, 30; 63, 25; 71, 30; 75, 5; 76, 77, 1; 78, 10; 80, 81, 20; 82, 83; 84, 40; 87, 89, 5; 97, 100, 25; 105, 20; 107, 108, 109; 112, 35; 116, 25; 121, 5; 123, 25; 132, 134, 10; 135, 3; 141, 15; 141, 146, 147, 5; 148, 149, 150, 35; 152, 10; 153, 155, 10; 160, 10; 161, 5; 168, 1; 170, 177, 4; 178, 182, 186; 187, 195, 20; 197, 1; 198, 201, 35; 208, 20; 209, 214, 30; 215, 30; 216; 219, 222, 35; 225, 35; 228, 30; 230, 1; 231—234; 237, 242; 243, 15; 252, 25; 253, 1; 254, 255; 261, 30; 264, 15; 265, 25; 271, 15; 272, 276, 277, 278, 20; 282, 284, 15; 285, 287, 15; 290, 293, 1; 294, 30; 304, 5; 306, 10; 308, 318, 1; 332, 333; 338, 1; 352, 354, 25; 361, 367, 370, 371, 30; 372, 377, 380,

382, 20; 386, 5; 388, 390, 394, 1; 401, 15; 411, 10; 412, 20; 416, 417; 419, 10; 420, 1; 431, 35; 432, 433, 45; 434, 1; 441, 40; 447, 5; 448, 449, 450; 451, 20; 452, 30; 457, 30; 458, 460; 463, 35; 481, 35; 482, 1; 483, 484; 496, 30; 501, 25; 521, 1; 524, 15; 526; 527, 25; 528, 1; 532, 535, 30; 537, 35; 539, 15; 561, 563; 583, 585, 35; 586, 35; 587, 588, 25; 590, 10; 591, 20; 592, 20; 593, 15; 595, 35; 596, 25; 597, 25; 600, 10; 625, 627, 30; 628, 20; 634, 35; 644, 30; 645, 646; 649, 1; 652, 15; 656, 5; 657, 25; 659, 15; 663, 35; 664; 668, 10; 673, 677, 683, 10; 686, 30; 688, 689, 698, 699, 701, 20; 702, 20; 703, 704, 708, 25; 710, 10; 717, 5; 719, 20; 721, 25; 722, 5; 726, 1; 729; 730, 30; 732, 10; 736, 25; 738, 1; 743, 20; 744, 747, 750, 35; 751, 1; 758—762; 764, 767, 5; 794, 25; 800, 801, 804, 5; 818, 10; 822, 25; 823, 824, 826, 30; 828, 1; 829, 30; 830, 831, 1; 834, 20; 835, 5; 850, 10; 851, 25; 852, 853, 35; 859, 20; 860, 1; 869, 20; 871, 35; 872, 20; 873, 874, 879, 20; 883, 15; 884, 890, 20; 893, 15; 899, 10; 900, 25; 902, 1; 912, 5; 927, 20; 928, 25; 931, 1; 936, 5; 952, 5; 963, 964, 30; 965, 25; 966, 15; 979, 40; 981, 10; 986, 1010, 25; 1016, 25; 1018—1021, 1025, 1042, 10; 1057, 40; 1058, 20; 1071, 20; 1072, 15; 1073, 15; 1075, 5; 1078, 15; 1081, 1; 1087, 1113, 20; 1199, 1205, 40; 1246, 25; 1247, 1; 1248, 1; 1251, 25; 1274, 1275, 10; 1306, 35; 1307, 5; 1309, 35; 1312, 5; 1317, 5; 1326, 25; 1338, 35; 1339; 1363, 5; 1402, 20; 1404, 30; 1405, 25; 1406, 1407, 1410, 1; 1417, 25; 1418, 30; 1419, 5; 1435, 1442, 1443, 1452; imp. apex 248, 25; imp. corona 258, 15; 262, 30; 269, 40; 377, 25; 413; 789, 30; 1209, 5; imp., regni culmen 215, 15; 223, 15; dyadema 805, 40; 1208, 25; principatus 1134, 10; respublica 253, 15; 699, 10; sedes 371, 10; Romanorum reges, imp. et (vel) reges, rex, rex et (vel) imperator, Alamanniae reges 2, 25; 4, 5; 13, 18, 20; 23, 20; 32, 59, 40; 63, 20; 80, 35; 81, 82, 35; 83, 85, 35; 100, 30; 104, 35; 106, 10; 131, 15; 139; 146, 15; 147, 5; 149; 150, 1; 151, 20; 155, 157, 35; 158, 10; 177, 40; 178, 20; 188, 189, 190, 5; 217, 10; 219, 220, 20; 223, 225, 1; 236, 25; 240, 15; 241, 5; 253, 30; 272, 15; 298, 20; 301, 302, 5; 336, 340, 35; 311, 10; 344, 30; 345, 1; 366, 35; 368, 15; 371, 372, 373, 1; 396, 399, 30; 418, 5; 433, 30; 441, 457, 5; 494, 15; 518, 35; 528, 10; 546, 10; 548, 25; 550, 35; 564, 10; 579, 30; 592, 20; 609—611; 658, 664, 40; 683, 10; 684, 40; 686, 20; 703, 35; 745, 1; 751, 5; 758, 5; 769, 30; 764, 843, 15; 843, 30; 852, 20; 884, 5; 888, 905, 40; 912, 928, 1; 936, 10; 958, 10; 959, 5; 964, 30; 965, 30; 966, 20; 984, 5; 1010, 1011, 20; 1017, 1; 1019, 35; 1020, 15; 1038, 25; 1039, 10; 1041, 5; 1042, 40; 1071, 30; 1072, 40; 1073; 1075, 30; 1127, 30; 1141, 20; 1199, 25; 1201, 20; 1206, 15; 1208, 10; 1210, 5; 1254, 1261, 1; 1318, 5; 1339, 5; 1439; 1440, 10; 1442, 1; 1451, 30; Romanorum caesar 834, 25; Roma-

- nus princeps, Romani principes 304, 10. 416, 25. 419, 5. 655, 20. 661, 15. 800, 25. 834, 25. 965, 25. 966, 15. 1207. 1209, 10. 1211. 1308, 25. 1309. 1310. 1313. 1315; Romani reges 481, 35; regina 611; Rom. regis creatio 7, 10. 8; Rom. regis electio 7, 15. 8, 37. 9, 15. 32. 94, 15. 146, 5. 149, 1. 155. 157, 30. 158. 203. 205. 212. 213, 25. 214, 15. 217. 218. 472, 15. 1246, 25. 1311; futura electio 215. 216. 219, 5. 222, 35. 225, 30. 227; (electionis) mos 146, 5. 149, 5; electionis votum competens 225, 35; in Rom. regem eligere 1, 15. 3. 4, 25. 7. 9. 32. 87, 5. 139, 35. 225. 229, 40. 230; in Rom. reg. electus 5, 20. 140, 1. 146. 147. 215, 1; in reges electi 398, 40; eligendi, in electione ius 3. 4, 40. 25, 5. 80, 30. 82, 30. 228, 25. 230, 1; Rom. reg. electores 7, 5. 8, 30. 68, 40. 69. 216, 40; principes ius, vocem in electione habentes 35, 25. 92, 35. 277, 40. 1202, 10. 1418, 35; advocati provinciales 354, 35; arcivum 762, 15; Rom. imp. expeditio 3, 45; leges 1309, 10. 1313, 35; imp. membra v. Arelaten. et Viennen. regna; principes imperii 217, 10; vicarii, officiales 724, 1. 726, 1. admiratus: Fredericus rex Trinacriae; faisanz les veyes de l'amirail: Barnabo Doria; marescallus in Italia: Amedeus comes Sabaudiae; pincerna: Wenczlaus rex Boemiae; procurator fisci: Iohannes de Castellione; reginae: Elizabeth. Margareta; sacri imperii citra montes vicarius generalis: Iohannes rex Bohemiae.
- Romania 1426, 5; Romaniae societas. Francorum exercitus in Romania 1012, 35. 1013. rector: Rogerius de Lauro.
- Romaniola, Romandiola 341, 20. 345, 5. 397, 5. 400. 997, 40. 1015, 10. 1016. 1017, 10. 1051, 45; Romagna 1028, 5; Romagnae comes (Raimundus Ath) 1433, 15; Romandiolae comes: Robertus rex Siciliae.
- de S. Romano: Bertolinus Binellus.
- Romanus Ursinus miles 777, 1.
- Romanus Dedo mercator 185, 20.
- Romanus: Marcus.
- Romaricimontis monast., Romaricen. locus 163. 186, 49; ecclesia, abbattissa 388. abbattissa: Clementia de Oseler.
- de Romaix (Robaia, Robaes) dominus: Alardus.
- de Romena: Aghinolfus.
- der Romer: Iohan.
- de Romoreno: Guillelmus.
- S. Romulus de Tignano 858, 40. 859, 25.
- de Ronchetto Veneris: Curradollus. Iacobus.
- Ronquum castrum 457, 40. 458. 459, 10; de Ronco: Iacominus.
- de Rontho: Iacobus.
- von Rorbach: Herman.
- de Rosay: Iehan.
- de Roschach: Rudolfus.
- Roskilden. episcopus: Olavus.
- Roselli magistri filius: Iacobus.
- de Rosenberch summus camerarius Boemiae 1226; de Rosenberg: Henricus.
- Rossi: Pucciarellus.
- de Rossillione dominus: Guigo.
- Rossinus. Russinus (*moneta*) 1271, 15. 1272, 35.
- Rosus v. Rubeus.
- Rostagnus Angeli not. 406, 35.
- Rostuscher: Cunrat.
- von der Rot vitztum 1225, 1.
- Rote rusticus 1256, 20.
- Rodenburg, Rotenburg 15, 35. 24, 25. 272, 20. 649, 20; lantzgeriht 1107, 15; von R.: Cunrat Rostuscher; Rodenberg v. Theuton. ord. commendatores.
- de Rotenlein *Roteln* 1259, 25; burg 1112, 20; von R.: Lutold, Walther. zum Roten Schilde: Hartmut.
- Rothomagen. archiepiscopus: Bernardus; Rothomagen. ecd. Augen., Augi archidiaconus: Hugo Gerahfi.
- Rothwile 393, 15.
- de Roul: Li Juix.
- Roul v. Rudolfus.
- Rous: Monte.
- Rovasii: Pierus.
- de Rovoliono: Albertus.
- de Rubeis: Pinus.
- Rubeus nuntius 1297, 35.
- Rubeus, Rossus: Gyrardus, Henricus. Iohannes, Guillelmus.
- Rubiacum dioc. Basilien. v. Iudaei.
- de Rucha: Iohanetus.
- de Ruchshein: Cunradus.
- von Rucheshoven: Gotfrid.
- der Rude: Diether.
- Rudelin 159, 35.
- Ruden 1228, 35; castellani, castroneses 1229, 20. 1230.
- Rudengerus de Insula, Rudeger von dem Werde 1094.
- Rudinsheim 12.
- Rufach 360, 10.
- Rufe: Berhtolt.
- Rufini comitis de Cabaliacha filius: Richardus.
- Rufinus Bava miles potestatis Cremonae 320, 17.
- Rufinus fil. Michaelis de Paterno syndicus Landae 511, 25. 513, 45.
- de Rugel-nberg castellani 1229, 10.
- Ruhe: Iacobus.
- Rulansokke 125, 15.
- Rummelher, Rumelher: Cunrat der Schaler, Cunrat.
- Runo praepos. Augien. 305, 1.
- von Runach: Abergolte der Jude.
- des Ruos nobles 1000, 30.
- Ruo- Ru- Ro-**
- Ruertinus Burrus iudicus Mediolanen. 464.
- de Robertis: Girardinus de Tripoli.
- Robertus el. Salernitan. capellan. papae 543, 30. 544. 546, 30. 551, 20. 567, 10. 568. Salernacen. 569. 570. 608, 35. 615, 5. capellanus: Petrus de Via.
- Robertus rex Ierusalem et Sycciliae 345, 5. 414, 45. 422, 15. 470, 45. 471—473. 567, 15. 558, 45. 604. 605, 5. 715. 737. 738, 25. 739—742. 771, 15. 775, 25. 777. 779—781. 782, 1. 783, 15. 784—786. 790, 15. 791, 35. 811, 35. 823, 35. 824. 825, 15. 837—839. 841, 5. 842. 843. 846, 10. 848, 15. 849. 855—857. 925. 926. 983. 986—989. 991, 5. 993. 1000, 20. 1001. 1012—1014. 1015, 10. 1016. 1030, 35. 1045, 10. 1046. 1049, 30. 1050. 1051, 35. 1053. 1054, 15. 1074. 1075, 10. 1079. 1080. 1083. 1084, 15. 1085, 5. 1168. 1202, 30. 1203. 1205, 30. 1207, 25. 1211, 15. 1301, 25. 1302, 15. 1307, 10. 1319. 1323, 10. 1327, 25. 1331, 5. 1332, 40. 1336, 10. 1342, 10. 1362. 1363—1373. 1423—1427. 1429—1431. 1432, 40. 1434—1437. 1438, 15. 1441—1443. 1444, 5; dominus generalis Ferrariae 991, 5; comes Romandiolae 991, 5; nomina consiliariorum 715, 25. a vus: Carolus: pater: Karolus II; frater: Iohannes comes Gravinae; filius: Carolus dux Calabriae; nuntius: Ricardus de Gambertesia.
- Robertus comes de Claramonte filius: Ludovicus.
- Robertus comes de Virmen-burg 221, 1. 1251, 45. 1300; sorores 225, 40.
- Robertus comes Flandriae 231. 235, 1. 297. filius: Robertus.
- Robertus comes de Flandria. nl. Roberti comitis 660, 5. 684, 15. 705, 1. 762, 35. 769, 15. 791, 10. 810, 15. 817, 35. 820, 1. 828, 15. 830, 5. 843, 1. 844. 847, 35. 848, 15. 1277, 15; cf. Ubertus.
- Robertus de Gornay miles 260, 30.
- Rober de la Haie 1473, 10.
- Robertus de Lyeuerghiem miles 297, 15.
- Robertus de Orgiens, Rober d'Orjol (Orjour) chevalier 660, 10. 1155, 35. 1171, 25. 1186, 25. 1279, 5.
- Robertus de Oseldingen 221, 35. 222, 15.
- Robertus Ferner burgensis Susatien. 1228, 15.
- Robertonus Troto (Trotus) de Alexandria 420, 35. 424, 35; capitaneus Asten. 416, 15. 422, 10; potestas condan 425, 25.
- Rugerii: Petrus.
- Rogerinus de Servedis de Parma capitaneus Florentin. 784, 1. 838, 20.

- Rogierus de Gorgulaco not. 477, 10.
 Rogier de Haulun chevalier 1277, 20.
 Rudger von Dutenhoven ze Werden-
 velds 1231, 5.
 Roderger der Manesse von Zürich
 1098.
 Rutgherns Ratzen Coloniensis 133, 5.
 Rudegerus (de Anwylyre) 218, 25.
 Rudegerus (de Sunlirn) 249, 25.
 Rogerius de Lauro miles 1013, 45.
 Rolandinus de Bragis index 1296, 15.
 Rolandus de Castellione index synd.
 Iannu. 681, 30, 687; Rolans de
 Castellion juges abbes de Genes
 1076, 25.
 Rolandus Caballatus sindicus intrin-
 sec. Novariae 451, 30, 455.
 de Roland; Arnulphus.
 her Rutliop 1108, 1.
 Rudolt tumpprost ze Auspurch 1231,
 35, 1232, 20.
 Rudolfus praepos. Curien. 305, 1.
 Rudolfus de Dyeke can. Coloniens. v.
 Ludolfus.
 Rudolfus Crafft cantor Basiliens.
 capellanus Alberti regis 198, 20.
 Rudolfus cancellarius Rudolf reg.
 Rom. 400, 20 (*falso* Ricardus).
 Rudolfus, Rudolphus rex Romanorum
 14, 10, 19, 1, 39, 20, 40, 15, 25, 50,
 10, 53, 62, 35, 75, 10, 90, 1, 92, 35,
 100, 30, 108, 1, 131, 140, 25, 143, 15,
 145, 35, 148, 35, 155, 35, 190, 5, 226,
 15, 276, 341, 344, 10, 345, 1, 396,
 398, 45, 399, 400, 1077, 1219, 10,
 1318, 5 (Radulfus), 1420, 25 (Rudul-
 fus); comes 140, 30, 598, 5, filius:
 Rudolfus; cancellarius; Otto
 praepos. S. Guidonis Spiren.
 Rudolfi fratris Alberti reg. Rom.
 filius; Iohannes.
 Rudolfus, Radulphus fil. Alberti reg.
 Rom. dux Austriae et Stiriae 35, 30,
 55, 10, 57, 61, 35, 65, 10, 67, 35, 69,
 70, 71, 30, 72, 138, 20, 167, 20, 168,
 171; rex Boemiae 182, 181, 295, 1,
 1103, 1.
 Rudolfus comes palatinus Reni dux
 Bawariae (Bawariae), duc de
 Bawiere 7, 5, 8, 25, 18, 15, 21, 25, 33,
 10, 35, 10, 69, 35, 35, 111, 112, 5, 116,
 122, 10, 123, 5, 138, 10, 148, 5, 171, 20,
 180, 10, 182, 210, 20, 214, 225, 35,
 226, 228, 1, 229, 231, 233, 5, 239, 1,
 251, 15, 283, 35, 295, 25, 350, 10, 351,
 353, 10, 722, 714, 1, 767, 768, 815,
 5, 817, 20, 819, 10, 850, 5, 1081, 10?
 1116, 5, 1129, 30, 1130, 10, 1156, 1,
 1157, 20, 1160, 1165, 1216, 15, 1221,
 1, 1230, 1, 1232, 1233, 1242, 5,
 1265, 1266, 1, 1292, sigillum 268, 5;
 v. etiam 1225, 5, tractor; Ludov-
 icus, uxor; Melithildis.
 Rudolfus dux Saxoniae 35, 10, 69,
 122, 10, 148, 1, 217, 1, 218, 1, 225, 10,
 228, 1, 229, 5, 230, 231, 10, 233,
 239, 1, 351, sigillum 268, 5.
 Rudolfus manduo de Hachberg
 Halberst. 41, 1, 1107, 1108, 15,
 1112, 1.
 Rudolfus (comes de Habsburg) fil.
 Rudolphi regis 45.
 Rudolfus comes de Habsburg ad-
 vocatus provincialis 304, 40, 528,
 30; her ze Rappchzwill 1136.
 Rudolfus comes de Hohenberg
 393, 1.
 Rudolfus comes de Monteforti 1418, 5.
 Rudolfus comes de Nydowe 737, 10.
 Rudolfus comes de Werdemberg
 36, 1, 13, 1, 68, 20, 185, 5; von San-
 gans 1127, 1.
 Rudolf von der Bahnen 282, 1.
 Rudolfus de Hewun index curiae
 Alberti regis Roman. 1103, 5; hof-
 rihter kunig Iohans ze Beheim
 gemeinen pflegers 1110, 35, 1111,
 30, 1112, 15.
 Rudolf von Wart 282, 1.
 Rudolfus advocatus in Ensisheim,
 burgravius in Rinvelden 1253—
 1259.
 Rudolfus de Bunan miles 1237, 20.
 Rudolf von Dannstat ritter 335, 15.
 Rudolfus de Vansdorf miles 136—138,
 filius; Rudolfus.
 Rudolfus filius Rudolphi de Vansdorf
 militis 136—138.
 Rudolfus de Tegervelt miles 1253, 10.
 Rudolfus de Thyrborg 737, 11.
 Roul de Venes chevalier 1276, 15.
 Rudolfus de Bellomonte 562, 35.
 Rudolf von Haslang 1296, 1.
 Rudolfus de Roschach 305, 1.
 Rudolfus Rebelin de Morsmünster
 castrum in Obernehenheim 1009, 35.
 de Rupe dominus; Arnoldus; de
 Ruppe; Burchardus.
 de Rupecula; Hugo.
 de Ruppedeclney dominus; Guichar-
 dus de Chriaco.
 Rupes Maura 468, 35.
 Ruscher Francinus, Petrus.
 Rusticus de societate de Macçis.
 Rustic, Rustico 919, 25, 1097, 15,
 1145, 10, 1152, 10, 1153, 1154, 1162,
 1163, 20, 1161, 20, 1167, 5, 1169, 35, 1170,
 1171, 25, 1175—1178, 1180, 1181, 5,
 1185, 1187, 1188, 30, 1189—1191,
 1192, 1, 1193, 1195, 25, 1196, 25;
 garçon de R. 1188, 10, message;
 Narde.
 Rutelingen 190, 15, 192, 5, 393, 15.
 Ruzo; Heimicus.
 S.
 de Sabachinis; Bertulinus.
 Sabaudia, Sabaldia, Savoie 208, 40,
 433, 15, 1037, 10, 1038, 10; comites,
 comitatus 133, 15, 559, 10, 928, 5,
 1037, 10, 1038, 15, 1039, 10, 1040, 30,
 comites; Amodeus, Ludovicus,
 Petrus; de S.; Ludovicus, Phi-
 lipus.
 de Sabel ceux 1193, 40, 1195, 30;
 barres, tour c. Roma; de Sabellis,
 Savel; Iehan, Pandulfus, Piere.
 Sabina, Sabinen. 341, 25, 345, 5, 397, 10,
 card. episcopus; Arnaldus.
 S. Sabinae eccl. Roman., S. Sabine
 806, 1, 807, 30, 809, 10, 815, 40, 816,
 25, 818, 1, 819, 20, 820, 35, 821, 40,
 822, 40, 823, 15, 824, 25, 827, 15,
 828, 15, 830, 5, 831, 10, 832, 10, 833,
 20, 1185, 20, 1186, 30; palatium 810,
 card. presbiteri; Hugo, Thomas;
 v. Preceurs.
 Sachogniagum castr. 1289, 15.
 Sacchuccius de S. Martino la Mel-
 sola 860, 10.
 Sachus; Andreas.
 Saionen. v. Saona.
 Sainteroiz (*Valdarno*) 1077, 1.
 dou Sais; Guy.
 Sala (*Lomellina*) 496, 35.
 Salaburgen, comes v. de Saraponte,
 von Salach; Heinrich.
 Salegium *ad lacum Cumamum* 892, 5;
 de S.; Cuiardus, Menasius Gui-
 tardi.
 Salernitan., Salernacen. electus; Ro-
 bertus.
 de Sales, de le compagnie des mar-
 chans; lakemar, Nivelet (Niveles);
 cf. Scalorum societas.
 Salimbenenses cives Senarum 884,
 15, 885, 25.
 Salinguerra de Ferrara 620, 10.
 de Salado; Franceschinus.
 Salsa; Obertus.
 Salsanum 175, 5.
 de Saltana, Sautain, Sottens; Gili-
 bertus.
 Saltarelli; Iapuz.
 Salutiae 1453; domus Henrici Roge-
 rii 1453; marchio, marchio-
 natus 510, 30, 1005, 25, 1438,
 1439, marchio; Manfredus; de
 Salutis; Fredericus, Iohannes.
 Salvabeni; Albertus.
 li Salvage (familia Iannu.) 1002, 25;
 Salvagus, Salvaigus, Salvagius;
 Gabriel, Marvaldus, Porchetus
 (Periquetus).
 S. Salvator de Albola castrum et
 curia 866; nomina hominum in
 Indicum non recepta 866, syndi-
 cus; Lolus Venuti.
 S. Salvatoris monast. de Monte Amiato
 ord. Cisterc. dioc. Clusin. 984; castrum
 abbas 858, 1, fratres; Benentene
 de Radicofano, Iohannes de Pictavia.
 S. Salvatoris de Spungia monast. dioc.
 Vulturn. abbas; Petrus.
 S. Salvatoris claustrum Venetiis 974, 40.
 S. Salve devant Florence 1195, 1.
 Salvius, Salvus de Pelacano (Pela-
 cano) de Parma iuris-per. 454, 45,
 464, 45, 467, 10, 482, 35, 483, 25, 484, 25,
 187, 488, 35, 489, 10, 491, 20, 494, 1,
 502, 15, 501, 5, 511, 25, 512, 1, 526, 5,
 531, 15, 627, 5 (can. Parmen.), 631, 40.

- Salve marchant a Rome 1177, 33. 1180, 1.
 von Salza: Gunther.
 Saltzach 191, 1.
 Salzburg 1266, 5; ecclesia 1134, 15. archiepiscopi: Chunradus, Wichardus.
 Saltzungen 1235, 39.
 de Samour: Guillaume.
 Sanchy *v.* Sinzig.
 Sancta Sanctorum *v.* Roma.
 Sanctius cantor Yporegien. index 854, 25.
 Sanctius de S. Martino index 844, 847, 40. 848, 35.
 Sanctius de Faurgis 260, 30.
 Sanctus de Riparolo index et consiliarius regalis cameræ 685, 45. 687, 704, 35. 711, 10.
 von Sande: Ulrich.
 Sandomeriae duces *v.* Boemiae reges.
 Sandrar *v.* Alexander.
 Sandrinus armiger de Kereche 1245.
 de Sang.: G.
 Sangans *v.* Sargans.
 Sangona *v.* Saona.
 Sanser 181, 25.
 Saona fl. 1371, 20.
 Saona. Saonen. *Savona* 764, 765, 972, 20. 1027, 1. 1028, 10. 1060. 1061. 1062. 1063, 1; Sangona 510, 25; castrum S. Mariae 1062, 15; domus episcopatus 1060, 15; Guelfi 1062, 20; de Auria pars 1060. 1061; de Spinulis pars 1060, 25. 1061; vicarius 1060. 1061. ambasiatores: Petrus Buchaordei, Nycholaus de Bruschi; ecclesia: S. Mariae; episcopus: Iacobus.
 S. Saphorien *v.* S. Senforianus.
 Saragusia *v.* Ragusia.
 de Saraponte, Salaburgen. comes: Iohannes.
 Sareburgensis scolasticus 72, 73, 1. ecclesia: S. Stephani.
 Sardinia, Sardinea 385, 5. 614, 1. 1431, 40. 1445, 30; sol. aquilenei 717, 25. 718, 5. 720, 30. 721, 1.
 Sargans, Sangans *v.* de Montelforti, de Werdenberg.
 Sarre de la Columpne 1173, 20. 1174, 1175, 35. 1177, 30. 1178. 1180, 5. 1182, 40. 1185, 30. 1186, 10. 1191, 1; Xarra de la Colona 1423. 1424. 1432, 10.
 Sarraceni 340, 30. 344, 25. 396, 15. 818, 25. 821, 15. 1210, 1. 1313, 15. 1394, 25.
 Sarracenus de S. Geminiano familiaris et mercator Balduini archiep. Treveren. 872.
 Sarazin: Ernoul.
 de Sarzano distr. Terdonen. *Sarzano* nomina bannitorum in Indicem non recepta 1070, 29.
 Sasellum *Scyssel* 913, 15.
 Sassari potestaria 1076, 25.
 de Sasso: Gasparinus Petracii.
 de Sassoferrato, Saxoferrato: Bartholus, Iohannes de Brodariis.
 de Saumes: Iehan.
 de Sauro *v.* de Canro.
 Savarinus de Iacobo mercator 185, 29.
 Savaristii: Iohannes.
 Saveie *v.* Sabaudia.
 de Saveognano: Carsinnanus.
 de Savignier: Iohan.
 Savilianum 1453.
 Savina: Guido.
 Savin *apud Pisas* 1158, 15. 1168, 40.
 Savinus archidiaconus Yporien. 310, 5.
 Savoie: Vile.
 Sawensheim *Seinsheim* 160, 15. 374, 375, 5.
 Saxoferratum *v.* Sassoferratum.
 Saxonia 133, 725, 10; dux, duces 80, 15. 133, 20. 215, 5. 217. 226, 40. 1085, 25; pax generalis 117, 35. duces: Albertus (I), Albertus (II), Albertus (III), Ericus, Iohannes (I), Iohannes (II), Rudolfus; ducissa: Agnes; index pacis generalis: Otto marchio Brandenburg. langravicus et com. palat.: Albertus; ducum nuntii: Godescalcus Rybo, Uricus pastor in Louenborg.
 Scabilone *v.* Cabilone.
 Skac marchan de Genes 1153, 10.
 de la Scala domus, domini 497, 25. 529, 20. 1016, 5. 1084, 10; de la Scala: Albertus, Albuynus, Canisgrandis, Fredericus.
 Scaldia fl. 234, 15.
 Schalio de Bruniabellis 1280, 30.
 de Scolorum societate socii 1147, 10; *v.* etiam Sales.
 Scharlattini: Pandolfinus.
 Scharzanicus: Loysius.
 Scanzanum *v.* Stazanum.
 Schediez monast. abbas 910, 1.
 Scengler: Henuriz.
 Schade: Iohannes, Wilhelm.
 Scafusa 921, 1.
 der Schaler: Cunrat Kumlher, Conrat, Peter.
 Scharfenberg castr. dioc. Spiren. 193, 30.
 de Scharpenberg castellani 1229, 20.
 Scharpensteyn 111, 10. 115, 5.
 de Schawenberch: Thilemannus Huedestoe.
 Schedelin: Heinrich.
 de Scheydinge: Antonius.
 de Schelkelingen comites: Chunrat, Heinrich, Uricus.
 de Schellenberg dominus 1258, 40; de S.: Marquardus.
 von Schenkinwalt: Ludewich.
 Schiels: Heinrich.
 Schild: Rot.
 Shaffer: Iacob.
 Slegeltal 247, 20.
 von der Schleiden: Diederich.
 Slesczat, Sletzestat, Sletstat 163, 35. 360. 638, 15. 815, 15. 816, 15; scultotatus 788, 30. 833, 30. 898, 20; de S.: Leckelinus.
 Sliengen, Sliengen lautgerichte 1107, 30. 1108, 15.
 Slozperch castr. 168, 35.
 von Slusselberg, Sluzzelberg: Cunrat, Gotfridus.
 von Slusungin voyt: Bertolt.
 Smalenburg 1228, 35.
 Smithusen teloneum 108, 35.
 de Snegelbach: Iohannes.
 de Snellenberg castellani 1229, 30.
 von Schonneck: Peter.
 Schonogger: Iohannes.
 von Schonenberg her 103, 35; de Sch.: Fridricus, Willehelm.
 von Schonenwerde: Ulrich.
 Schonowe, Schonenowe 1095.
 Schonouwe *ad Mosellam* 1244, 35. 1245, 40.
 Schophein 1112, 20.
 de Schowemberch: Heinrichs, Wernhardus.
 Schowenberg: H.
 Scowenburgh comites *v.* Holtsatia.
 de Schrapffelowe nobilis 1068, 10.
 Swanth *prope Schwabach* 96, 20.
 de Suarza abbas 889, 25.
 Swartzburg grave: Heinrich.
 ze Swarzenberg pilger: Iohannes von Wartensvel.
 Swerczstat *Schorstadt* 1253. 1251.
 Swinfurte 178, 35.
 Switz vallis 597. 1084, 15. 1291, 30.
 de Schafana: Mathens.
 Schafenatus: Bonaccursus.
 Schata familiaris potestatis Tervisin. 1297, 30; *cf.* Esclate.
 Schavorum rex *v.* Danorum.
 de Selavonie le babannique 329, 30.
 Seoforii *v.* Roletii.
 Scotus, Schotus, Scot: Albertus, Frederic, Zaninus.
 de Scollans: Huwe.
 Scone de Urheveteri doct. leg. 1056, 1.
 Scotus, Scottus de S. Geminiano index 791, 10. 813, 5. 814. 817, 40. 818, 35. 903, 35. 1006, 35. 1023, 25. 1066, 15; Scot iuge 1173, 30. 1192, 5. 1196, 35; prof. iur. civ. index anlae imp. 1039, 15; nepos 1066, 15.
 Sebach 247, 20.
 de S. Sebastian: Ialotic.
 Sebastiani: Petrus.
 Sebeche 195, 10.
 de Seborg: Albertus.
 Seedingen 1258, 20.
 Sekonien. ecclesia 186, 15. abbatis: Elizabeth.

- Secovien, episcopus: Ulicus.
S. Secundi platea de Mercato *v.* Asti.
Secusia, Secussium, Suze Sasa 307, 10, 110, 10, 1150, 30.
 de Sevelde: Henricus.
 Sege 1228, 40.
 Seguinelli: Bartholomæus.
 Seynen, comitis frater: Engelbertus.
 don Seyxl: Guys, Maioul.
 Selandiae, Zelandiae comites, comitatus 42, 43, 72, 10; insulae 231, 15.
 comes: Guido de Flandria; comites *v.* Haynonia.
 Selare don Gerdil chevalier 1280, 1.
 in Selbolth eccl. praepositus: Wilfrater.
 Seligenstal 13, 15, 14, 71, 114, 5, 223, 10, 238, 5, 336, 30.
 Selse il. 101, 25.
 Selsa 211, 20, 219, 35, 355, 25; plebanus 219, 35; subadvocatus 249, 40; *v.* Iudaei.
 de Selva, Silva: Francischinus.
 Semeler: Herman.
 Semifontis, de Smifonte podium 865, 10; Sem. curiae: S. Nycolaus.
 Senae, Semen, Seine *Sena* 554, 555, 30, 558, 559, 710, 15, 758, 25, 759, 5, 760, 762, 10, 780, 824, 30, 825, 5, 839, 30, 855, 858, 5, 874, 10, 881, 10, 885, 886, 20, 933, 35, 934, 15, 951, 15, 983, 5, 986, 40, 1082, 1, 1191, 30, 1196, 5, 1302, 5, 1132, 20, 1433, 1, 1135, 25; Guelph 884, 25; comitatus *v.* Leonina; grossus 1272, 1, 1273, 20; nomina locorum a civitate possessorum in Indicem non recepta 884—886, hospitale: S. Mariae; de Senis, Seyna: Landus, Minches Cassin, Nicolaus Bonsignoribus (de Bonsignoribus), Ricciardus card. diac., Sabimbenenses.
 de Senalo praepositus: Homo de Peretulo.
 de S. Senforiano, Saphorien: Garinus.
 de Septemfontibus presbiter: Iohannes; de Septemfontibus, Septemfontanis (*mulo* Sextfontaines): Thomas.
 Septignannum *v.* S. Maria; de S.: Bartolo: Bulgli.
 de Septimis: Guilelmus.
 de Septimo: Henricus.
 S. Sepulcri: Burgum.
 Ser: 0.
 de Seraponte *v.* de Saraponte.
 de Seraticeo civium Vicentinorum nomina in Indicem non recepta 621.
 Serola 503, 35.
 Serrachheim 611, 10, 900, 5.
 de Serrineto dioc. Terracinen.: Oddo Leonardi.
 de Seruata: Willhelmus.
 Serravalle castr. 729, 1; de Serravalle: Bernardus, Guardo de la Petra.
 Serravalle de Camino 1087. procurator: Odoardus.
 Serravalis palatium *v.* Ianua.
 S. Servatii Traiecten. eccl. 286, 20.
 praepositus: Henricus de Spanhem.
 de Servideis: Rogerinus.
 Sercana *Sarcana* 930; nomina civium et notariorum in Indicem non recepta 930; potestas: Puccius Chicholus; Sersani platea *v.* Ianua.
 de Sesso: Ugolinus.
 de Setia: Leo, Raynaldus.
 S. Severini comes 1430, 30.
 Severii: Petrus.
 S. Severi monast. dioc. Aduren. abbas: Galhardus.
 Sexfontaines *v.* Septemfontibus.
 de Sexo familia 498.
 de Sexta decanus: Stephanus.
 de Sexto: Cambius.
 Sezile *v.* Sicilia.
 Syboto ep. Spiren. 177, 15, 351, 371, 30, 372, 15, 446, 1.
 Syboto 1401; notarius 251, 15; notarius aulae regiae 1405, 1406, 1.
 Sicardus scriptor papalis 261, 10.
 Sicilia, Siciliani regnum, Regnum, Sicili, Siciliani, Regnicolae 412, 15, 826, 811, 844, 30, 846, 10, 959, 10, 971, 5, 993, 15, 1012, 30, 1013, 1014, 1045, 10, 1079, 1080, 1202, 30, 1206, 35, 1212, 1213, 5, 1315, 1316, 1319, 1320, 1328, 1331, 5, 1332, 40, 1333—1338, 1340, 1341, 1352, 40, 1353, 1354, 10, 1355, 1362—1366, 1367, 1, 1368, 1370, 10, 1371, 25, 1372, 1424, 20, 1426, 5, 1430, 30, 1431, 1442, 25, 1444, 10, 1445, 15; de Sezile denarii 1187, 15, 1195, 20; florins 1186, 35, 1188, 5; or 1184; rex 1311, 35, reges: Carolus, Robertus; regina: Maria; regni camerarius: comes Tolphiae; comes camarlingus: Bartholomæus; miles: Iacobus Cantelmi; *v.* S. Iacobi militiae domus.
 Sigestri, Siestre *Sestri Ler.* 1154, 40, 1161, 40, 1163, 1; potestaria 1057, 25.
 di Sieve val 876, 1; nomina locorum in Indicem non recepta 876.
 Sifridus archiep. Colonien. 20, 35, 219, 15.
 Sifridus ep. Curien. 43, 1, 121, 130, 255, 5, 257, 40, 258, 30, 259, 35, 260, 261, 40, 264, 20, 301, 35, 308, 10, 309, 15, 310, 25, 311, 312, 5, 313—317, 318, 15, 319, 15, 320, 321, 20, 323, 25, 324, 10, 325, 610, 10, 922, 1012, 1.
 capellanus: Henricus; nepos: Conradus.
 Syfridus ep. Hildesemen. 1226, 30.
 Sifridus de Kamerstein 182, 35.
 Sifridus de Eppenstein 33, 25, 34, 1, 36, 1.
 Syfrid von Frauenstein 1126.
 Sifrid von Mornheim 1231, 10.
 Sifridus de Stennewenden 245, 30, 248, 15.
 Sifrit von Truhmtotzheim 1097.
 Sifrit Fritak 1099, 10.
 Sifrit List 1099, 10.
 de Sigariis: Fulehe.
 Sigebaldus, Signibaldus de Gabbis index causarum palatii Cumani 890, 30, 891, 10, 892, 893, 25, 894, 1, 895.
 Sygelin Gontram burger ze Spyer 1124, 1.
 Sigelo (de Sundirn) 249, 25.
 Sigmeringen et Meingen advocatus: Ulicus de Klingenberg.
 de Sigen castellani 1229, 20.
 Sigestrum *v.* Siestre.
 Signa nomina bannitorum in Indicem non recepta 950, 15.
 Silicia 1315, 25.
 Sillanum *v.* S. Petrus.
 de Sylono: Henricus.
 Silvanae civitates, Waldstet 597, 30, 1266, 35.
 S. Silvester 473, 1.
 Silvester comes: Conradus.
 SS. Symonis et Iudae eccl., capitulum Goslar. 1239, 15, 1240, 10, decanus: Chunmannus.
 Symon de Marvilla thesaurarius Meten. 231, 1, 255, 10, 258, 259, 35, 260, 40, 262, 1, 264, 20, 298, 10, 300, 5, 302, 303, 1, 532, 15, 576, 25, 578, 5, 579, 20, 580, 20, 665, 25.
 Simon fil. Duleis de Florentia index et not. 1248, 10.
 Symon Pacii Grassi de Aretio not. 601, 15.
 Symon Ugolini de Filectulo civis Pisanus not. 1075, 35, 1076, 15.
 Symon herzog von Tecke 1092, 1093, 1.
 Symon comes de Spanheim 1299, 20.
 Symon de Gimheim castren. in Odernheim 645, 20.
 Simon Bonifatii de Iacanis capitaneus Florentiae 1262, 10, 1263, 5.
 Symon de Grumello miles de Pergamo potestas Iannae 679, 5, 684, 20.
 Symon Iohannis de Spoleto capitaneus Pisan. 745, 762, 35.
 Symon Philippi (Filippi) de Regalibus (Realibus) de Pistorio miles, familiaris Henrici VII. imp. 418, 30, 660, 10, 744, 1, 762, 40, 769, 30, 933, 1, 950, 40, 990, 25, 1005, 35, 1014, 50, 1023, 25, 1039, 15 (mil. et camerarius), 1084, 5, 1144, 15, 1145, 1147, 30, 1148, 1152, 25, 1154, 1163, 35, 1167, 10, 1181, 10, 1184, 1185, 1, 1186, 5, 1188, 1191, 15, 1195, 20, 1196, 1197, 1438, 15; vicaires generaux e capitaines de guerre en Lullysana, Versille e Gaalfagnana 1011, 35; familiares 1148, 5; iudices 1059, 10.
 Symon Advocatus de Colubiano (Colobyano) de Vercellis 437, 45.

- 438, 1 (*falso* Lomello). 443, 5. 444, 15. 445, 15. 488, 35. 499, 30. 501, 10. 526, 1. 538, 25. 539, 540, 1. 541, 587, 20. 631, 15. 1084, 5. 1411, 15. 1447, 35; consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 443, 5; amici de Vercellis 539, 35. 541, 10.
- Simon Bandi de S. Miniato 660, 10.
- Symon Crivellus 1150, 5.
- Symon Oberti Auriae 679, 30.
- Simon de Sommaripa Laudem. 1289.
- Symon Gerardi mercator papae 84, 30.
- Simondus de Podia not. (Cumanus?) 508, 5.
- Simonet messagier le conte de Savoie 1171, 35.
- Symoninus fil. Guidonis de la Turre 539, 593.
- Simonin de la Fontaine 1170, 25. *compagnon*: Betin.
- Synibaldus: L.
- Synziche, Sincege, Sineche 21, 10. 219, 25. 723; de Sanchy: Henris.
- de Sirkes z. Cerchiis.
- S. Syri Iannem. abbas: Bernardus.
- de Sismondis: Ugolinus.
- Sytavia 374, 35.
- S. Sixti ecclesia Pisana 1408, 20. 1409, 25. 1422, 20.
- Sizzach 1259, 20.
- Sobactanus: Nicolaus.
- Soffio Falchonis de S. Iusto de Cuona 860, 25.
- Soffredus, Iofredus, Sufredus Lippi de Vergellensibus (Vercellensibus) de Pistorio potestas Aretii 170, 10. 574, 35. 762, 40. 1023, 25. 1024, 1. 1032. 1033, 1. 1294, 30 (Zafredus).
- de Solario pars 427; de S.: Antonius Cazzus, Beneta.
- de Solmez nobiles 1240, 10. *comites*: Reiboldus (I), Reiboldus (II); *comitissa*: Elizabeth.
- Solodrum 787, 10. 1010, 45; *officium* scultetatus 1010, 30.
- Somalia castr. 1289, 15.
- Somma v. Summa.
- Sonbray: Gontofrey.
- Soncinum, Sulcinum, Sunczinum, Sonczione 582. 668. 978, 40. 1024, 20. 1025. 1149, 15. 1451. 1452; Sunczinum 1451, 30; *syndicus* 1145, 39; *vicarius* 1452. *syndici*: Girardus de Magata, Martinus de Panaris; de S.: Antonius.
- Soranias marchio: Bonifacius de Lapis.
- Sorgiae: Pons.
- de Sorisina: Ottolinus.
- Sornachus 1150, 1.
- Sorne fl. 101, 30. 355, 25.
- de Sottens v. Saltana.
- Sou v. Canro.
- de Souviler: Henris.
- de Sowelnheim: Dilmannus.
- Spalt 1133, 5; in Spalt capitulum 646, 10. *decanus*: Marquardus; *praepositus*: Uricus.
- von Spangegge, Hiltibrant Spenlein, von Spanginberg: Herman.
- de Spanheim, Sponheim *comites* 1132, 15. *comites*: Heinrich, Johannes, Symon; de Spanem: Henricus.
- Sparogaria 196, 15; de Sparogaria: Gydacius *com. palat.* de Lomello.
- de Spatamorbia: Iacobus.
- Speculum castr. 1283, 15.
- Spede (de Sundirn) 249, 25.
- Spendein: Hiltibrant.
- Spente 249, 1.
- Speranzolus fil. Iacobi Bottae de Piro 895, 15.
- Speres: Michael.
- de S. Speria dioc. Caturcen.: Bernardus Baboti.
- Spigelberch 249, 30.
- Spinectus, Spineta, Spinet fil. Gabrielis marchio Malaspiniae 905. 932, 40. 950, 40. 1070, 1164, 15. 1449, 20; Spineta de marchionibus M. vicarius Regii 534, 20; nomina familiarium in Indicem non recepta 1070, 20.
- Spinuli, Spinula, Spinulorum domus, albergm 681, 40. 1058, 10. 1059, 40; Spinulorum de Loculis. Spinula pars 694, 1. 971; nomina in Indicem non recepta 1028; *v. etiam* Ianua. Saona; Spinulae, de Spinula, Spinulis: Conradus, Christianus, Iacobinus Iacominus Raynerii, Lombardus, Nycholaus, Obertus, Oppelinus de Loculo, Raynaldus (Raynerius), Thomainus Richardi, Guydo.
- Spyra, Spira, Spirenses, Spire 39, 15. 40. 41, 20. 59, 35. 54, 1. 98, 10. 99. 108. 109, 25. 110. 116, 10. 118, 15. 119, 15. 120. 122, 45. 134, 20. 135. 136, 25. 137. 159. 185, 30. 189, 35. 190. 193, 10. 198, 10. 245, 1. 250, 20. 254, 10. 273, 30. 274. 275, 40. 276. 277, 20. 278—280. 281, 15. 282, 25. 283. 292, 10. 303, 35. 334. 335. 362—365. 368. 369, 25. 370. 371, 30. 372. 373. 374, 5. 1008, 30. 1009, 15. 1132, 10. 1256, 15. 1267, 15. 1410, 10; *consules* 1009, 1; *creditores* Friderici ducis Austriae 1123, 20; *eccl. maior* 889, 15; *rihtere* des bischoves 334, 25. *ecclesia*: S. Guidonis; *eccl. maioris praebendatus*: Andreas; *episcopus*: Sybot; *cives*: Henricus de Colonia, Jeckelinus de Sletzstat Iudaeus, Nicola, Sygelin Gontmar; v. Iudaei, Theuton. ord. commendatores.
- Spircowia, Spirkowia *advocata* 247, 35. *advocati* provinciales: Georgius comes Irsutus, Georgius comes Veldentziae.
- Spoletum, Spoletan., Spolete 1175, 5; *vallis*, *ducatu* 341, 20. 345, 5. 397, 5; de Sp.: Bartholus (Bertolotus), Fucius Mathei, Marinus, Symon Iohannis.
- Sponheim v. Spanheim.
- Sporlin: Heinrich, Walthier.
- de Spungia: S. Salvatoris.
- de Stavesburg: Fridericus.
- Staffali 1077, 1.
- de Stagia castrum 31, 20.
- Stagnum dioc. Bononien. 1069, 1.
- Stainbize: Heinrich.
- Stancus: Brutzius.
- de Stannatis: Iohanninus.
- de Stateris: Albizus.
- Stezanum, Seazanum castr. 729.
- vom Stein: Wolf.
- Steina coenobium *Munch-Steinach* 96, 20.
- de Steinzel: Thieleman.
- Stella dioc. Valentin. *Îtoile* 496, 25.
- Stemple messenger 1162, 30.
- Stennewenden 245, 37. 248, 15; de St.: Sifridus.
- Stephani: Laurentius, Nerius.
- de S. Stephano, stefano: Henricus, Leonetus.
- S. Stephanus castri Montis Campolesis 862, 15; nomina hominum in Indicem non recepta 862, 15.
- S. Stephani abbatae populus v. Florentia.
- S. Stephani in Sarburch canonicatus 889, 20. *praebendatus*: Henricus cler.
- Stephanus II. papa 401, 10. 1312, 35.
- Stephanus Brugensis, de Brugis Gallicus, card. presb. S. Cyriaci 472, 20. 474. 475. 606, 1. 837. 407. 839?
- Stephanus decanus de Sexta 1241, 20.
- Stephanus Genai de Campo not. 897, 10.
- Stephanus dux Bavariae 171. 172, 30. 226, 20. 1216, 15. 1221, 15. 1233, 15.
- Stephanus de Moichsowe, marschalchus Austriae 365, 5.
- Stevene von Karlebach ritter 335, 15. 336, 1. *sun*: Stevene edelknecht.
- Estiene de Malpre chevalier 1277, 15.
- Stephane Normand d'Albert 1176, 1. 1178, 10. 1179, 10. 1180, 10.
- Stevene von Karlebach edelknecht 334, 30. 335, 50.
- Stevene von Flanburne edelknecht 334, 30. 335, 50. 336, 1.
- Stellan Bruder des Arnold von Haldenberg 336, 1.
- Stevene de Lausane corier 1166, 30.
- Stephanus, Stephane, Estevene de Columpna, la Columpne Romanus 660, 5. 681, 15. 705, 1. 843, 1. 844. 847, 35. 1174, 20. 1175, 5. 1176, 10. 1177, 30. 1178. 1182, 40.
- Stephanus de Massanatus *syndicus* Mantuae 507, 25.
- Stickeler (de Mutterstat) 249, 15.
- Stiriae, Steyr *ducatu* 57, 15. 64, 35. 69, 5. 92, 40. 277, 10. 281. 1120, 40; v. Austria; *duces* v. Austriae *duces*.

Werschaleus: Hertnidus de Wildona.
 de Stoka: Hermannus.
 de Stoltenburch castellani 1229, 20.
 von Stopfenbein voget: Heinrich.
 stormi *v.* S. Martinus de Valle.
 de la Storto: Federighus.
 Stovanegiu: Pinamons.
 de Strabor: Frichimant.
 in Strata: S. Martinus.
 de la Strada: Bonsignore Orlandi.
 Stratae vallis 896; Strata Madii 897, 1.
 de Strazberg comes: Otto.
 Strenolanum 1284, 10.
 Stria: Iohannes.
 Stroyeyer: Cunradus.
 Strubingerius: Wernherus.
 von Struwing vitzum 1225, 1.
 de Stubenberch: Henricus.
 de Sturzillburen monachi 250, 1.
 de Stutariis: Vercellinus.
 Statinus: Henricus.
 Suedida dioc. Bononien. 1069, 1.
 Suderman: Bertramnus.
 Suesonien, monasterium: S. Medardi: archidiaconus: Petrus de Latillaco (II): de Sues: P.
 Sutrodus *v.* Solfredus.
 Snicow *v.* Zwikowe.
 Sulemm *v.* Soncimm.
 de Sultz comes: Hermannus.
 Sultz dioc. Basihen. *v.* Indaei.
 Smaquen, abbas: Albertus.
 Sumerathsen 374, 375, 3.
 de Sumerow: Iohannes miles.
 de Sommaripa pars *v.* Lauder: de S.: Simon.
 Summa Ripa de Bosco 1034, 35, 1035, 20.
 Summa Ripa de Paerno Peren 1034, 35, 1035.
 Sumner: Albrecht, Iohannes.
 de Summo: Iulianus.
 Sundim 247, 15, 249, 20; de S.: Iohannes.
 de Sonnenberch vicecomitis: Ludwicus.
 Sunnesheim 134, 15.
 de Suidis: Anthonius.
 Suono: Philippe.
 Susatum, Susatim, 1214, 1228, 35, 1230; consules 1228, 20; denarii 1229, 10; cives: Albertus de Palode, Eppone, Robertus Ferner, Wulfardus.
 Sapphamen, op. 372, 20.
 Sate 1139, 1, 1170, 13; freres: Meunens.
 Sate, S. Senta.
 Saway, Swalen 12, 1, 215, 5, 277, 10, 281, 1121, 1292, 15; advocatus: Gerardi: Pothlegius de Cassel.
 Scaforti Werdon, c. cl. 283, 20.

T.

de Thachis: Petrus.
 Tachius de Lavezariis de Cumis 631, 20.
 Thadeus fil. Montenarii de Montenario 459, 460, 5.
 Tadeus de Libertis 926, 35.
 Tadeus Xitatus syndicus Modetiae 441, 30.
 Tallevont messagier 1162, 10, 1188, 25.
 Tanagrus fl. 496, 30.
 de Taucredis: Dondedeus.
 Tancredus comes de Mutiliana (Mudiglana) 929, 15, 932, 35, 959, 30, 990, 25.
 Tancredus de Vergellensibus nuntius Pergami 978, 35.
 Tani de Ubaldinis filius: Franciscus.
 Tani Hugueti: Albizius Habizon.
 von Tanne: Joselin der Jude.
 Tarantasiensis civitas, diocesis 152, 40.
 archiepiscopus: Bertrandus.
 Tarentini principes: Manfridus, Philippus.
 Tarii, Tarii: Vallis.
 de Tarse dras 1171, 10.
 Tartarus: Angelus.
 Tartona *v.* Terdona.
 Tarvisium *v.* Trevisium.
 Tatre: Bonfranciscus.
 Taurinum 556, 30; Tharinum 405, 15, 407, 15; Thourin 1150, 35; diocesis 556, 30.
 Tecke burg 1092, 25; herzog: Cunrat, Friderich, Herman, Ludewig, Symon; voget: Wernher.
 Tectardus *v.* Dietherus.
 de Tedischis: Tedischus.
 Tedischus de Tedischis not. 635, 35.
 von Tegervelt: Cunrat, Rudolfus.
 von Tegernowe: Walther.
 Tegerscher dictus 1257, 35.
 Tegningen 648, 5.
 in Tella teloneum 168.
 de Telesprinne: Bernoldus.
 Templarii 266, 267, 621, 5, 1085, 5; magister 266.
 Templi militiae domus 152, 35; ordo 196, 1; bona in Francia 470, 5.
 de Tengen nobilis 667, 20; de Tingen le seigneur 1177, 20; de T.: Cunradus.
 de Tereago: Raymundus.
 Terdona, Terdona, Tartone, Tortone 313, 327, 328, 383, 30, 387, 25, 507, 20, 510, 20, 531, 25, 671, 5, 675, 20, 976, 25, 980, 1, 1000, 15, 1001, 30, 1036, 45, 1070, 1, 1081, 10, 1146, 35, 1429, 10; domus: Luchini de Guidobonis 313, 25; de Tartonne Fabe 330, 25; nomina civium 313, 20; nomina consulum 694, 30; nomina syndicorum 507, 15; vicarius, vicarius

978, 25, 979, 35, 1036, 45, ecclesia: S. Pauli: monasterium: S. Martiani: capitaneus: Grobus de Patientis: potestas: Oppetio de Bernaregio; vicarius: Marchixetus marchio de Malaspinis; Terdonen.: Castellani de Curol.

Thieris diz Anianz chevaliers 1076, 30.

Terius, Teri, Thiri de Villecon cambrelain le roy 1172, 1186, 45, 1187, 40, 1191, 10; Terius de Lenson camerarius 1146, 15; Teri de Usen camerarius 1147, 1; clerc de Thiri de V. 1186, 10.

Thiri fil Molin waiter 1167, 45.

Terius de Anterminellis 1422, 15.

Ternignon 1150, 25.

Terra Sancta 143, 35, 174, 30, 204, 205, 1, 208, 209, 210, 211, 30, 257, 25, 266, 267, 20, 339, 347, 10, 399, 5, 412, 10, 475, 35, 545, 25, 547, 25, 549, 20, 550, 15, 558, 575, 25, 576, 35, 578, 15, 665, 40, 666, 30, 755, 10, 769, 30, 813, 10, 818, 20, 821, 10, 988, 25, 993, 1045, 20, 1047, 40, 1048, 5, 1049, 30, 1050, 45, 1202, 35, 1437, 20, 1443, 20.

Terracia *Terrasse* 733, 10.

Tervisina, Trivisina Marchia 385, 5, 614, 1, 1016, 20, 1018, 1024, 1, 1267, 30.

Tervisium, Taryisium, Trivisium, Trevis, Trevigium, Trivisani, Trevisini 329, 20, 510, 35, 590, 973, 15, 974, 10, 1015, 1016, 1033, 10, 1082, 1, 1148, 25, 1293—1298, notarius: Petrus Viviani de Padernello; potestates: Bartholomeus de Guidoanis, Bernardus de Cornia; syndici: Federicus de Eccelo, Marcus Gaiotus; vicarius: Rizardus de Camino; de Tr.: Federicus de Acello, Marcus de Alde-maio (Adelmario).

de Tesinesio homines 510, 45.

Testar li contes *v.* Dietherus comes de Katzenellenbogen.

de Thetingen miles: Henricus.

Tentonia, Theotonia, Theotonic, Theutunici 86, 30, 157, 10, 256, 40, 559, 1249 (Deuthonia), 1300, 30, 1312, 5; gens 1363, 15; comitiva 1364, 10; Tutschiu lant 1121, 15, 1123, 7; Theutonicae partes 1132, 10; in Theotunico scriptum 131, 10, 132, 15; Deutsch friidbrief 1223, 45; Theutonic in Provincia 838, 5; *v.* etiam Alemannia, Germania, Romanum imperium.

Theutunicorum domus S. Mariae 152, 35; Theutonici fratres 394; Hospitalis S. Mariae Theutonicorum magistri et praeceptores per Aquilegen. prov. 544.

Theuton. fratrum commendator per Austriam: Henricus Manstok.

Theutonicae domus in Bughein fratres 1253, 35.

Theotonici fratres apud Ensidel 248, 5. Hospitalis (S. Mariae) conventus in Lutrea 247, 35.

- Hospitalis S. Mariae Theotonicorum magistri et praeceptores per Mediolanen. prov. 544.
- Theuton. ord. commendator in Rodemberg: Helwicus de Goltbaen.
- Theuton. ord. commendator in Spira et Wizzemburg: Ber. de Gepzenstein.
- Theoticus: Ermannus mag. Iohannes index.
- Th. comes de Honstein 36, 29.
- Th. magister curiae Nuenhove 249, 15.
- Thebanus archiep.: Ynardus.
- Theod. Thie. The. Thi. Diet. Dit. Die. Di-**
- Theobaldus ep. Leodien. (ev. de Liege) 426, 429, 434, 15, 442, 35, 454, 35, 463, 20, 464, 45, 465, 20, 467, 10, 481, 40, 482, 15, 486, 40, 488, 490, 35, 491, 493, 25, 494, 499, 30, 501, 40, 502, 10, 503, 40, 520, 35, 521, 10, 524, 10, 526, 1, 534, 5, 537, 15, 538, 539, 40, 540, 30, 561, 35 (de Leges), 564, 15, 567, 30, 568, 30, 569, 35, 577, 20, 587, 20, 589, 15, 594, 25, 601, 20, 631, 40, 681, 10, 684, 10, 687, 40, 690, 30, 705, 1, 719, 10, 738, 5, 743, 35, 769, 25, 856, 10, 1038, 10, 1174, 1192, 1430, 10 (ep. Legien.); consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 442, 35; arma 1089, 25, cambrelain: Manais; capelain de l'aumoine: Dimence; clere: Bauduin; keu: Tribolet; varlet: Kokar.
- Theobaldus de Lothoringia, dux Lothoringiae 51, 20, 163, 186, 187, 371, 30, 372, 15, 388, 15, 389, 1.
- Theobaldus comes de Phirreto (Ferretarum, Pfurte) 44, 45, 51, 20, 186, 40, 1104, 1105, 1258, 40.
- Diepolt von Bernhusen 1102, 15.
- Dyepolt von Eychelberg 176, 25.
- Theobaldus de Hastinburg (Haseburg) nuntius Alberti regis 163, 5, 190, 25, 597, 5.
- Theobaldus, Tebaldu de Belloviso 933, 1, 950, 45; Thebaut de Belvoir chevalier 1276, 15.
- Thebaut de Lierval chevalier 1277, 20.
- Thebaut d'Ottenges chevalier 1278, 5.
- Thibaut de Hans clere le roy 1172, 5, 1183, 5, 1194, 5.
- Thibaut Craith waiter 1167, 45.
- Thibaut de char madame 1167, 1.
- Tebaldi: Duccius.
- Tebaldus de Guarinis de Fabriano potestas Pisan. 655, 45, 656; nomina officialium 656, 35.
- Tebaldus de Brusciatis de Brixia 622, 623; T. Brusatus miles 661, 30, 663, 15.
- Theobaldus de S. Eustachio, Thiebaut de S. Eustase Roman. 788, 10, 1173, 1175, 35, 1176, 1178, 1180, 10, 1182, 30.
- Thebaldus fr. Hugolini de Vichio militis 310, 10, 311, 40, 313, 20, 314, 316, 1.
- Tebaldutus: Falcutius.
- Thekaldi castr. 275, 10.
- Diethelmus abbt. Augiae Maioris 304, 3, 890, 25.
- Diethelmus, Dietdegeno, Dietdegus, Ditegen de Kastel (Castello) 68, 20, 1123, 35, 1117, 1118; lantvoigt zu Nurenberch 180, 35; advocatus provinciae Sweviae 766, 1139, 10, 1140, 1111, 1142, 1, 1236, 25.
- Dietherus archiep. Treveren. 86, 35, 104, 15, 108, 30, 120, 20, 122, 35, 148, 1, 151, 30, 152, 5, 1242—1246; elect. Treveren. 80, 10.
- Dietherus, Ditherius, Ditarodus, Thifardus comes de Katzenelbogen (Caecelenbocher) 499, 15, 694, 20, 737, 10, 741, 1 (Tectardus), 781, 30 (Ticardus), 817, 25, 820, 1, 836, 15, 25 (Deytherus); Testar II comes 1279, 20; consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 443, 1 (Catelemeno); c. Indael.
- br. Diether der Rude ord. von Citel zu Brunnebach 1111, 1, 1128, 15, 1129.
- Thilemannus Huedestoc armiger de Schawenberch 1243, 25.
- Dilmannus de Sowelheim 159, 1.
- Thielman d'Erlon (Erlon) huissier 1173, 40, 1177, 35, 1188, 10.
- Thieleman (des palefrois) 1167, 20.
- Thieleman de Steinsel waiter 1168, 1.
- Dietericus, Tilmannus frater bugravii de Landskrone cler. 1400, 1401, 1402.
- Thiderich burchgreve von Aldenberghe 1238, 5.
- Theodericus comes Clevensis 21, 5, 43, 35, 44, 15, 104, 1, 124, 5, 125, 1, 126, 45, 129.
- Theodericus dominus de Isenburg 217, 15.
- Dietricus de Pilichtort marscaleus 280, 10, 598, 10, 1119, 30, 1124, 35.
- Theodericus de Vristorp 24, 10.
- Diederich von der Schloiden 1446, 25.
- Theodericus de Wickedemiles 1214, 25.
- Diterich: Cunat.
- Theodorus marchio Montisferrati 435, 436, 454, 45, 463, 20, 481, 10, 482, 15, 503, 25, 687, 40, 690, 30, 695, 696, 697, 728, 20, 976, 25, 978, 25, 979, 30, 980, 5, 1036, 35, 1083, 20, 1431, 25, 1434, 5, 1447; marchio de Monferrato 1152, 10.
- Thieris, Thiri c. Terius.
- Tybur, Tybury, Tybre 810, 35, 843, 844, 1, 847, 30, 848, 850, 30, 1052, 30, 1175, 30, 1179, 5, 1181, 20, 1185, 1186, 1187, 1189, 1190, 1191, 40, 1423, 30; hortus fr. Minorum 843, 1, ecclesia, fratres: Minorum: de Tybery: Iehan.
- Thyberus Menthocius vicarius Guilonis de la Turc 315.
- Ticardus c. Dietherus.
- Thick: Heinricus.
- T. meli rotius 651, 1.
- Tigmannus plebanus S. Petri in Busso comitatus Florentiae 871, 30; c. S. Romulus.
- Tilae: Cens. c. Gubalusen.
- Tilis de Filipensibus de Urbeveteri potestas et capitaneus Aretii 521, 25, 600, 15; nomina iudicum et sociorum 601.
- Tyneusis: Jacobus.
- Tingen c. Tengon.
- de Thyrborg: Radolfus.
- de Tierstein comes 1258, 10, grat: Walrat.
- Tyrolis et Goritiae comites c. Karinthiae dices.
- Titius, Tiemus, Tyzo de Colle ambulator, nuntius Heinrici VII. imp. 896, 973, 1, 974, 10, 12, 3, 40.
- de Tyva: Gualriel.
- Tizionorum pars, Tignons, Tichioni c. Vercellae; de Tizionibus: Henricus, Richardus.
- de Tokkenberch, Toggenburg comes: Fridericus.
- Toth c. Tudertum.
- Tholosan. dioc. clericus: Frodulus de Falgayranis.
- Tolphia comes, regni Siciliae camerarius 689, 5.
- Thomaeus 1070, 25.
- Thomains Richardi de Spinulis 1029.
- Thomayui Rotarii domus c. Asti.
- S. Thomae Argentian. canonicus: Heinricus de Hugwilre.
- S. Thomae contrata c. Ianna.
- Thomas card. presb. S. Sabinae 384, 5.
- Thomas ep. Verdunen. 1249, 30.
- Thomas not. 700, 10.
- Tomas de Belvedere 926, 25.
- Thomas de Montrosone 421, 15.
- Thomas de Septemfontibus (Septem Fontanis) miles camerarius Heinrici VII. 660, 5, 737, 15, 744, 1, 747, 5, 762, 35, 781, 30, 926, 25, 929, 15, 990, 25, 1069, 25, 1077, 35, 1089, 5, 1133, 10, 1156, 1162—1165, 1167, 30, 1173, 1, 1174, 1175, 20, 1180, 1181, 30, 1185, 1, 1186, 15, 1187, 1188, 20, 1191, 10, 1195, 20, 1279, c. *omne* de Sextantanes.
- Thomas d'Erlon 1179, 30.
- Thomas de Nicorvo com. palat. de Lemello 495, 496, 10.
- Thomas Pheonus vicarius Burgi S. Domni 534, 30.
- Thomas de Idono vicarius Modeciae 535, 1.
- Thomasius de Uliveris index Parmen. 763, 10.
- Thomasius de Encola de Parma vicarius Asten. 531, 25.
- Thomas: Coda.
- Thomasius Masus Aglonis de Aleis 1262, 1263.
- Thomasius Esenus procurator donicionum de la Turc 627, 10.

- Thomasius de Florentia telonarius in Ludenstaf 531, 37.
 Thomasius Lamberti de Castello Anselmi not. scriba communis Pisani 944, 20.
 Tomia castr. (S. *Minato*) 1066, 10.
 de Tumburg, Tumbark nobiles 1240, 15; nobiles: Conradus, Hermannus (I.), Hermannus (II.), Wernerus.
 Thommel, messager, Empereur 1193, 25.
 Tonus nuntius 1297, 35.
 Tonus: Franciscus, von Topel: Wych.
 de Torre dominus 1256, 35.
 Torigianus de Cerchiis 926, 35.
 Torinus: Iohannes.
 Tornielli *v.* Novaria; Tornielus: Lotenus, Obecinus.
 Torta: Henricus.
 Thorus Plebani (de S. Martino) de Toru 863, 5.
 de la Tosa *v.* de Tosinghis.
 Tosanelle 1193, 10; 1195, 30; freres: Memens; de T.: Franciscus Quirinus.
 de Tosinghis, de la Tosa: Baschiera.
 Tosolatus de Ubertis de Florentia 990, 30.
 de Touvers: Hugo.
 Trabaria: Massa.
 Traiecten. *v.* Traiecten.
 Traiectum inferius (2. 15): praepositura 220, 35; ecclesiae: S. Servatii; episcopus: Guido; praepositus: Henricus de Spanem; Traiecten.
 Traiectum *Trajeto* 849, 37; 850, 1.
 Travemunde castr. 1125, 15.
 de messer Trauon: Pere.
 Tranchidinus de Pinchilinis not. Parmae 506, 30.
 de Traughetinis: Alexander.
 de Travedona: Ambrosius.
 Travimus: Bernardus.
 de Treb: Io.
 Trebyannum 1059, 10.
 Trebion *v.* Tribichon.
 de Trebo: Lueus Mathen.
 Tremolium *Tremozzo (Como)* 893, 894; ecclesiae: S. Laurentii.
 Tremleyt: Iohannes.
 Tremona, Tremoniense oppidum 21, 1; 75, 76; 219, 5; 281, 25; 362, 30; 367, 37; 1211, 7; Ludon.
 de Tremono pars 1, Lande; de Tre, Treo, Treo: Patonus, Fumon.
 Treva, Trevibium.
 Treverens, Treveren, 108, 2; demum 1143, 37; Trevisis 1069, 1201, 17; 1202, 35; Trevisi 19, 20; 221, 1; 240; 241, 1; 227, 30; 598, 835; 903, 1243; 1244, 37; 1245, 1246, 10; archidiaconi: Geronus; archidiaconi: Balduinus, Boemundus, Duthornus; decanus: Iohannes; notarius: Petrus Anselmi de Griffone; de Trevisis: Iohannes Tremeleyt; de Treves: Ugo, Pierre.
 de Trez turris 491, 25; *v.* etiam Treseuum.
 Tribichon *v.* Roma.
 Tribollet ken mons. de Liege 1173, 25.
 Triceum 1064.
 Tridentum, Tridentina, 510, 30; ecclesia 339, 5; 650, 35; eed. advocati *v.* Karinthiae duces; episcopus: Henricus.
 Trinacriae rex: Fredericus.
 Trinquerii de Buedio filius: Conradus.
 de Tripoli de Robertis: Girardinus.
 Trisatus: Guido.
 Trislachon *v.* Tribichon.
 Trisinae castr. 1011, 20.
 Trivillium, Trivillum *Treviglio* 628, 25; 650, 10; 1063, 20; 1149, 10; Trivillum Grassum 530, 30; 531, 5; 563, 564, 566; 581, 1145, 15; Trevil 1091, 35.
 Trotus: Roberzonus.
 von Truhtmotzheim: Sifrit.
 de la Tuberpella: Albertus.
 Tudertum, Tuderte, Thode *Todi* 341, 25; 345, 5; 397, 10; 948, 15; 949; 1070; 1175, 1; 1184, 30; 1185, 10; 1186; 1189; 1191, 1; 1193; conte 949, 15; 1187, 20; episcopus 841, 10; 1079, 25; Freres: Augustinus, Meucus, Preeceus; de T.: Angelinus, Anselmus (Anschme), Chastan, Cecolus Ribaldi, Petrus.
 de Tugenden, Tugeder: Andreas, Fridericus.
 Tullum 62; 72, 15; 75, 25; 77, 20; 389, 1.
 Tullen, eed. archidiaconus de Linxor; de Guerdia; episcopus: Iohannes; scolasticus: Iohannes de Molans.
 Tungenen, canonicus: Arnoldus de Gimeng.
 Ture Cemis nuntius Florentin. 1262, 10; 1263, 35.
 Turegno, Thuregna, Zurich 51, 10; 116, 30; 175, 20; 185, 10; 238, 15; 297, 30 (Church); 298, 10; 303, 40; 304; 306, 1; 924, 1; 1136, 37; 1137, 5; 1256, 5; 1290; 1294; 1197, 15; gewicht 1291, 20; domus: Minorum; abbatissa: Elizabeth; praepositus: Iohannes prothonotarius; von Zurich: Roderger der Manesse.
 Thurgoya 304, 15.
 Thuringia 133; 169, 10; 272; 274; 720, 17; 735, 1; 1116, 10; 1260, 1; lantgravi, lantgraviatus 133, 20; 194; 195; 272, 1; 1113, 25; 1114; 1115; 1116; 1118, 1; lantgravi: Albertus, Fridericus.
 de Turon.: Guillelmus.
 Turonenses, Tournois moneta) 902, 20; 920, 5; 1074, 1; 1089, 10; 1251, 1; 1299, Turonen, grossi, Tournois gros 20, 35; 241, 10; 285, 15; 293, 15; 525, 15; 641; 676, 5; 718, 40; 720, 30; 721, 15; 722, 20; 1055; 1145; 1172, 35; 1187, 10; 1289, 1; 1274, 40; 1273, 10; grossi de tempore S. Ludovici 639, 15; Turonen, parvi, Tournois petis 206, 15; 207, 35; 221, 10; 1182, 30; 1244, 5.
 de Turre dominus *v.* Viennen. comes.
 de la Turre pars Guelfa Mediolani 1053, 5; illi de la Turre 1016; ceux de la Tour 1001, 20; nomina dominorum in Indicum non recepta 461; 462; 627, 10; procurator eorum: Thomasius Esculus; de Turri, de la Ture: Continus, Franciscinus, Iohannes, Lombardus, Montinus, Passarius, Symoninus, Guido, Guillelmus Rubeus, Zoufredus.
 de Turri: Nicolaus.
 de Turricella: Luchetus.
 Tuscina, Tusci, Tuscaine, Toscana 81, 10; 83; 85, 35; 89; 157, 10; 158, 1; 170, 20; 210, 5; 259, 5; 377; 380, 10; 383, 30; 385; 387, 40; 401, 30; 413, 45; 414, 5; 522; 523, 5; 537, 35; 543, 5; 555, 25; 558; 587, 40; 588, 1; 604, 15; 613; 619, 10; 655, 5; 698; 700, 30; 702, 15; 703, 45; 710, 15; 758; 759; 775, 10; 780; 782, 15; 783; 784, 25; 786; 796, 15; 805, 30; 837, 35; 838, 25; 839, 5; 840, 5; 855; 926, 10; 933; 951, 15; 955; 974, 25; 976, 30; 981, 15; 982, 5; 984, 30; 986; 45; 988, 10; 991, 20; 992, 25; 995, 40; 996, 25; 997; 998, 20; 999; 1002, 10; 1003, 1; 1004; 1006, 25; 1014, 1; 1016, 20; 1018, 20; 1025, 5; 1050; 1065, 1; 1181, 10; 1198, 20; 1199; 1300, 25; 1303, 35; 1317, 35; 1319; 1331; 1332, 40; 1335, 35; 1339, 40; 1356, 5; 1357; 1361; 1362; 1363, 40; 1427, 25; 1439, 15; 1431, 1; 1434; 1435, 25; 1436, 20; 1450, 30; ambaxiatores 694, 20; Guelfes de Toscana 983, 10; comunia partis Guelfae 849; Tusciae Gibellini 1363; 1364, 25; 1374, 30; inquisitor haereticae pravitatis 84, 27; pacarii 1325, 25; Tuscana provincia 783, 40; societas, liga 555, 10; 558, 30; 784, 40; 786, 25; 874, 5; vicaria, vicarius 780, 5; 1433, 5; comites palatini: Aghinolfus de Romana, Karolus, Guido comites de Battifolle, Guido Novelli; legatus: Arnaldus card. ep. Sabinen.; vicarius generalis: Carolus I.; *v.* Ianna, Lombardia, Mantua, S. Petri patrimonium, Venetia.
 Tuscianus card. episcopus: Berengarius.
 der Tuse: Eberhart.
 Thawingen grave: Goze.
 Tyrallinus de Tyrallis, Tyralla (moneta) 1271; 1272, 35; 1273, 15; *cf.* Agulinus.

U.

- Ubalde *v.* Hubald.
 Ubenhusen monast. ord. Cistere. 922, 1. 923.
 Uberlingen 677.
 Ubert- *v.* Hubert-
 de Ubines: Lichoines. Pierre.
 Uchtingen 1107, 30. 1108, 15.
 Odo archiep. Bisuntin. 1240, 37.
 Odo ep. Aquen. 493, 30.
 Udo de Waldecke miles 1243.
 Uffenheim, Uffenkeim *Iffigheim* 160, 15. 374. 375, 5.
 de Ughis *v.* Hug-
 Ugo, Ugolinus, Ugolottus, Ugutio *v.* Hug-
 Ulberger: Heinrich.
 Ulentaler: Chunrat.
 Uliveriis *v.* Oliveriis.
 Ulma, Ulme 39, 25. 68, 25. 69, 45. 166, 30. 191, 15. 192, 5. 238, 30. 1231. 1232. 1266, 5. amman: Hainrich: von Ulme: Cuncelman.
 Ulmenshem 246, 15. 248, 30.
 Ulrich bishop von Nuenburch 1238, 1.
 Ulrichus ep. Seccovien. 44, 40. 138, 20.
 Ulrichus praepos. in Spalt 646, 10. 1133, 1.
 Ulrichus de Rammescho can. eccl. Constancien. 71, 20.
 Ulrichus pastor in Louenborg, nuntius ducum Saxoniae 216, 35.
 Ulrichus syndicus monast. Disertinen. dioc. Curien. 627, 10.
 Ulrichus iantgravius Alsatiæ inferioris 194, 30. 360, 5.
 Ulrichus comes de Helfenstein 169, 20. 191, 10. 192.
 Ulrichus comes de Schelkelingen 35, 47.
 Ulrichus dominus de Bykenbach 1132, 15.
 Ulrichus de Obllingenberg 68, 20. 69, 47. 138, 25. 168, 45. 1119, 30; advocatus in Sigmeringen et Meingen, miles Alberti regis Romanorum 71, 5.
 Ulrichus de Hanowe 98, 30. 99, 37; advoc. prov. per Wetrebiam 134, 30.
 Ulrichus de Cappella 36, 5.
 Ulrich von Schonenwerde 1098, 27.
 Ulrichus de Waltse (Walsse) 68, 20. 69, 40. 138, 25. 168, 45. 250, 19.
 Ulrich amman von Wizenburg 1095. 1106.
 Ulrich Benste 1269.
 Ulrich Hermans swester sun des brotbecken 1099.
 Ulrich Liebelose von Butikon 1112, 20.
 Ulrichus Prueschinch 36, 5.
 Ulrichen von Regensperg sun: Lutold.
 Ulrich Rieme 1099, 10.
 Ulrich von Sande 1110, 1.
 Ulrich der Zolner von Wendingen 1100, 5.
 Ulrich de Arco 650, 7.
 Ulrichus Cefra syndicus Novario 507, 19.
 Ultramentani 1433.
 de Ultramentibus *v.* Dugneyo.
 Unarcus de Waddentegr 1118, 10.
 Ungaria 210, 10; rex 167, 10; episcopi et barones 167, 10; reges: Karolus, Otto, Wencelaus III.
 Unna 367, 27.
 Urach vallis 507, 30.
 de Urbech: Henningus.
 de Urbino: Johannes Petri.
 Urbs Vetus, Urbevetero, Orbevetero 341, 20. 397, 10. 839, 20. 874, 7. 1007, 17; de Urbevetero: Buctius Nani, Petrus Guidonis, S. Ong, Tilius de Filipensibus.
 Ursini de Urbo, Ursi filii, Ursinorum domus 775, 10. 777. 780. 1429. 1430, 5. 1432; nomina Ursinorum 777, 17; de Ursini: Dumiranchus de Monte, Franciscus card. diacon. de Usenberch, de Usenberg: Burkart, Hesso.
 Ussen *v.* Villecon.
 Uthendinge 1245, 30.
 Utersheim 727, 15.
 Utinguen *v.* Ottingen.
 Utinum castr. Otin *Udine* 323, 5. 329, 30.
 Uzanum nomina bannitorum in Indicem non recepta 940, 15.

V latinum.

- Vaccha: Willihelmus.
 de Vago: Tomasius, Frederigolus.
 de Vayot: Guillelmus, Nicolaus.
 de Valloneys dominus: Guigo Alamandi.
 Valentia, Valenche *Valenza* 312, 327, 1. 403. 404. 405, 25. 510, 27. 556, 17. 926, 1. 987, 1. 1435, 30; nomina ambulatorum 405, 10; nomina civium 312, 5. quales: S. Marice protestates: Johannes de Porta, Laudon., Zupolus de Guabolato de Papija: syndicus: Milnus Draconia.
 Valencia *Hispania* 1428, 1; Lebia 1126, 30; *v.* Aragoniae rex.
 Valentini, cives *Valencia* 913, 10; comitatus 515, 10; comites: Aymarus I., Aymarus II., Valentini, et Bloni, episcopus: Guillelmus.
 S. Valeri prior: Petrus.
 de Valerio: Raneginus.
 Valesiaci et Andegavani, comes: Karolus.
 de Valesio: Johannes Torinus.
 Valhart: Iohan.
 de Vallario: Lanfranchus.
 Vallaris *v.* Vilaris.
 de Valis: S. Martinus.
 Vallis: Bannensis.
 Valls *v.* Cagnano 1149, 17. Valchamunga 335, 1; vicarius: homines de Crema.
 in Vallis Grevis lita vicarius imperatoris: Naldus de Gherardinis.
 Valli-Beato *Val d'Erce*, de S. Pietro.
 Vallis Tarii Tarii: Burgum.
 Vallisumbrosae ordo 385, 17.
 Vallisumbrosae monast. syndicus: Franciscus convexus.
 Vallis Urogina abbas ord. Cisterien. dioc. Spiren. 153, 30.
 de Valperga comites 510, 30; comes: Abbtinus de Marconasco.
 Vannes *v.* Johannes.
 Vanto de Castidone Gurgagnane not. 1275, 30.
 de Vapro: Johannes Cunctus.
 de Varadeo: Iacobus.
 de Varas: Girardus Guespo.
 de Varguina: Bartholomeus.
 Varin: Podium Puey.
 Vasionen. dioc. 581, 15. 613, 15. 790, 15. 791, 15; *v.* Malasuna.
 de Vastis *v.* de Gauschis.
 S. Vasi eccl. *v.* S. Evasii.
 de Vedano: Johannes.
 Vegevella *v.* Vigevinum.
 de Vegleno castr. dioc. Brixien. *Vigano Cremasco* 783, 15.
 Veilleti: Vivianus.
 Velleratus: Bartholomeus.
 Velocina *Velzo Lomellina*? 510, 15.
 Veltelin terrae vallis 1011, 30.
 de Venclae: Hugues.
 Venev-indi, Venimoni, conditatus 705, 20. 469, 5.
 Veneris: Portus, Bonchetum.
 de Venes: Roul.
 Venetia, Vinetiae, Venise, Veneti 168, 17. 185, 7. 208, 30. 209, 37. 210, 5. 213, 47. 275. 308, 15. 323, 17. 324. 325, 17. 329. 510, 25. 517. 518. 519, 17. 520. 823, 17. 973. 974, 17. 975, 5. 1015. 1016. 1024, 1. 1033. 1034. 1083, 17. 1297, 17; nomina Florentinorum citatorum in Indicem non recepta 975, 976; Paduanum Venetia 1005; Tusci in Venetia 974, 27; nomina ambulatorum 517, 17; dux 1295, 5; nomina mercatorum 185, 20; de Veneris duplatus auri 1271, 37; 1273, 10; floreni parvi 641, 30; den. grossi, Venetiani 717, 27. 718, 5. 720, 30. 721, 17. 1271, 30. 1273, 10; claustrum: S. Salvatoris; de Venetis: obectus *v.* Castellae; duces: Martinus Gregorius, Petrus Grabancus; de Venise: Liemart.
 Ventura: Elinus, Crosinus.
 Venturini de Fundatis 1149, 17.
 Venuti: Leodus.
 Veracimis, Veragino-burgum *Varate* 1060, 17. 1061, 17.
 de Verini: Marcan.

- Vercellensis, Verceilensis, Verceilonem, Verceilus 307, 326, 25, 331, 7, 383, 25, 387, 25, 416, 7, 447, 150, 10, 452, 17, 507, 35, 510, 17, 533, 17, 728, 277, 3, 389, 17, 1000, 17, 1053, 25, 1054, 1065, 17, 1082, 10, 1116, 1147, 17, 1151, 3. Verceilans, 1414, 1415; hospitium Paulini de Ast 452, 17; Advocatorum et Polinorum partes 445, 35; Advocatorum pars 447, 35, 1414, 20; les Tigeons, Tizonorum pars 1000, 25, 1414, 20; nomina civium in Indicem non recepta 141, 315, 1412, 1413; Tizonorum partis antianus; Richardus; conventus; de Carmine; domus; Praedicatorum; ecclesiae; s. Andreae; canonici; Manfredus de Mirolo; episcopus; Hubertus; potestates; Bertho Rayvoro, Iohannes de Consarbio; syndicus; Paxus de Cremona, Willelmus de Serrate, Guilielmus de Muscis; vicarii; Bertho de Rayvoro, Ugo de Braxiacho, vicarii generalis; Philippus de Sabaudia; de V.; Franciscus de Quarto, Henricus de Tiezionibus, Iacobus de Burgaro, Iacobus, Iohannes Bononi Piscatoris, Petrus, Simon Advocatus de Colubiano, Guilielmus de Camollis; amici; s. Simon de Colubiano.
- Vercellinus de Statutis not. Vercellen. 507, 35.
- Verdunum 1250, canonici; Iofredus de Asperomonte, Petrus Barberie; episcopus; Thomas; de V.; Henricus.
- de Vergellensibus, Vercellensibus; Hoste, Philippus, Solfredus.
- Vernus Mini Bore-stani de Aetio not. 525, 30.
- Vernus Iohannis syndicus s. Mariae de Septignano 859, 10.
- Vernellus, Vernellus de Alenis de Florentia 660, 10; creditor Alberti regis 91, 7; thesaurarius et nuntius eiusdem 170, 13; ambas; Henricus VII. imp. 354, 384, 3, 991, 995, 25, 996, 998, 3, 999, 3.
- Verona 168, 17, 170, 17, 329, 431, 3, 497, 508, 3, 510, 17, 529, 30, 531, 25, 620, 164, 17, 981, 982, 25, 995, 27, 996, 999, 17, 1046, 1056, 3, 1081, 15, 1148, 1172, 20, 1129, 10; episcopus 365, 17, 982, 10; Veronen, solidi 168, nomina syndicorum 508, 3; vicarii 1145, 25; vicarii; Cane de Scala, Vanni Cane; de V.; Albertus de Lambertellis; Albertus Salvabem de Colerollis, Nicholus de Altetranon; de la Scala.
- de Versigiv, Iehan.
- Versigiv, Versigiv 882, 17, 1001, nomina locorum in Indicem non recepta 882, 883; Versigiv, Luly- 20.
- de Versigiv, de Versigiv, magistri Petri, de Versigiv, 74; vicarii; Versigiv, Versigiv, de Versigiv, Pars 1001, 20.
- de Versigiv, Pars.
- de Viallo; Philippus.
- Vianna; Vienna.
- de Vianne; Iehan.
- de Vyano milites; Guido, Franciscus, Gaidarellus.
- Vicane ad lacum Cumavum? 328, 5.
- de Vicariis; Paulus.
- Vicecomitum nomina in Indicem non recepta 163; r. Mediolanum; Vicecomes, de Vicecomitibus; Galeatus, Mathens; Mateus, Manfeus.
- Vicentia, Vicentia, Viceinche 329, 15, 330, 5, 510, 25, 588, 589, 621, 726, 981, 982, 25, 996, 1016, 1018, 30, 1036, 30; episcopus 955, 45, 982, 10, 1081, 20; liber bannitorum 624, 35; vicarius regis 588, 40, 726, 1, episcopus; Antigradus; potestates; Nicole de Luca; vicarius; Cane de la Scala; de V.; Ognibene de Guarasio.
- Vycens de Cocona(to) 503, 10.
- de Viechio hominum nomina 868, 40.
- de Vieho, Viechio, Vieco; Hugo (Hugolinus).
- Viechium Abbatis; s. Angelus.
- Viechium Lombardorum castrum *Viechio Maggo* 865, 5.
- Vicus *Vico di Montepesole* ecclesia; s. Nicolai.
- de Vico Argeris; Anthonius Henrici.
- Vicomercatum, Viomercatum 1149, 25; de V.; Guillelmus.
- de Vico Pisano, Vieco Pisum; Paganellus (Pagnanex).
- de Victoria; s. Maria.
- Vienna, Viana 152, 10, 171, 35, 622, 5, 633, 35, 706, 25, 708, 15, 712, 10, 715, 10, 716, 30, 712, 30, 907, 10, 913, 5, 1124, 10, 1126, 10; ecclesia 1040, 40; concilium 571, 30, 599, 15, 603, 25, 621, 1085; Viennae dalphinus 174, 10; Vienois den. 1150, 1151, 17; diocesis 152, 40; provincia 168, 5; regnum 575, 35; sol. esperonati, Vienins 717, 20, 718, 17, 720, 721, 1, abbas; s. Antonin; archiepiscopus; Briandus; Viennen, et Albomen, comes; Iohannes Dalphinus, dalphinus; Humbertus; diocesis; r. d'Anjo.
- Vienus rector s. Mariae de Septignano 859, 10.
- Vigevinum, Vievinum 315; Vigove 327, 25; Vigevella 510, 20; palatium novum 315, 20; de V.; Ubertus Collus.
- Vigintimilium, Vintemilia 510, 25, comes; Franciscus.
- Vignandraddum 1201, 7.
- Vignone; r. Avinbo.
- Vigolonum 1072, 17.
- Vigorosi; Gherardus.
- Vicane *Veghano* 1150, 3.
- Villae Bagliche paberium 880, 17; nomina locorum in Indicem non recepta 880.
- Villanova domus; Avianus de Bellivide.
- Villa de Riva 1034, 5, 1035, 20.
- Villanus Crivellus Mediolanen. 631, 25.
- Villarion, abbas; Henricus.
- de Vilaris, Vallaris, Villorio, Villario; Amodeus.
- de Villecon; Terius (Thiri).
- de Villesavoire; Iehan frere.
- Villianum ad lacum Cumavum 894, 30.
- S. Vincentius dioc. Pisan. (*Campiglia Martittina*) 1089, 5, 1158, 15, 1171, 5.
- S. Vincentii ecel. Grabadone 892, 10.
- S. Vincentii de Manso ecel. dioc. Agenen. canonicus; Guillelmus Lamberti.
- Vinicianus; r. Venetia.
- Viqueriac burgum 626.
- Viromanden, ballivus 1250, 35.
- de Virsum; r. de Arschot.
- Viscarins 1001, 3; de Viscarino, Vistarino; Bassianus, Iacobus.
- Visini; Mal.
- de Vitadianis; Milvius.
- de S. Vitali; Iohannes Chirici.
- Vitalis Michael ambas, Venet. 517, 15.
- Vitalis; Iacopus.
- Viterbium, Viterbe 839, 20, 1153, 1158, 35, 1170, 1171, 1177, 10, 1179, 45, 1181, 10, 1182, 15, 1184, 1185, 5, 1186, 5, 1187, 1188, 1189, 20, 1191, 15, 1193, 40, 1195, 30, 1196, 5, 1432, 5; de V.; Iohannes Nutii.
- di de S. Vitour; Perrot de Genevre.
- Vitriaci ballivus 1250.
- Vivae; Petrus, Nerius.
- Vivarien, cives 913, 5, episcopus; Ludovicus.
- Vivianus Veilleti de Chamberi not. 511, 10.
- Viviani; Petrus.
- Vivianus de Dorma (iudex) 854, 30.
- Vivianus Bardi syndicus s. Donati de Lamole 870.
- Volerandus; r. Walramus.
- de Vulparia; Iacopus Burnaccii.
- Vulterra, Volterre 874, 15, 884, 5, 933, 30, 935, 936, 30, 1166, 30; nomina locorum civitatis in Indicem non recepta 884; Vulterran, diocesis 34, 20; episcopatus 883, 15; nomina locorum episcopatus in Indicem non recepta 883, 884.
- Vulturis potestaria 1031, 5.

W. Gu.

- W. dominus de Mandelscheit 1244, 35, 1245.
- Gaebriel; r. Gabriel.
- von Wachenheim; Arnolt hern Gerun sun, Kuno Kisteln, Iohannes horn Nibelunges sun.
- Wada castr. 1028, 10.
- Waller; Henricus.
- de Wagomborg dominus 1258, 40; de W.; Pilgrinus.

- Waibelingen, New- 4, 25.
 Gaillard: Guido.
 de Gualandis *v.* de Galandis.
 Walkenredense monasterium 36, 20.
 Walkenstein *v.* Valkenstein.
 Walker von Bisingen ritler 175, 25.
 de Waldecke comes: Henricus: de W.: Henricus, Iohann., Iohannes Boso, Udo, Willelmus.
 Waldemar, Woldemarus marchio de Brandenburg 217, 40, 218, 20, 225, 227, 228, 25, 229, 30, 230, 231, 10, 233, 239, 35, 348, 25, 349, 5, 353, 40, 364, 40, 374, 25, 1085, 27, 1120, 30, 1237, 15, 1238; sigillum 268, 5.
 de Waldenberg castellani 1229, 20; de W.: Unareus.
 Waldstet *v.* Silvanae civitates.
 Gualfagnana *v.* Garfagnana.
 Guallardus *v.* Galhardus.
 Walramus de Lutzelenburg frater Heinrici VII. reg. Roman. 220, 221, 35, 222, 15, 304, 35, 334, 15, 409, 40, 424, 40, 425, 10, 426, 40, 434, 15, 443, 1, 445, 10, 454, 45, 456, 20, 459, 30, 460, 30, 463, 20, 464, 4, 465, 20, 487, 1, 489, 10, 490, 35, 491, 493, 30, 494, 503, 40, 512, 1, 514, 25, 526, 1, 534, 1, 540, 30 (Galleranus), 561, 40, 564, 15, 569, 35, 587, 20, 593, 25 (Wallerandrus), 594, 25, 621, 20 (Galeyrandus), 1038, 10, 1085, 20 (Volerandus), 1145, 40, 1146, 10, 1412, 35; comes de Lutzelenburg 351 (Wolframus); consiliarius Heinrici VII. reg. Roman. 443, 1.
 Walraf graf von Tierstein 1107, 25.
 Walramus de Valkenbure dominus de Munjoye 5, 18, 35, 44, 15, 110, 10, 129, 10.
 Galteroti: Iacobus.
 Gualterottus: Ranerius.
 Waltherus mag. prothonotarius Frederici marchionis Misnen. 1237, 20.
 Walterus notarius Philippi domini de Falkestein senioris 1267, 10.
 Waltherus de Castello 280, 10, 1418, 10.
 Walther von Eschebach 282, 1.
 Waltherus (I) de Geroltseck advocatus provincialis 827, 5.
 Waltherus (II) de Geroltseck iuu. 827; de Garosec sir 1278, 25.
 Gualterius, Watier de Lyerni (Lierne) dioc. Cameracen. miles 1069, 5, 1156, 1164, 40, 1175, 10, 1188, 5, 1197, 35; Vautier de Laerney chevalier 1279, 1.
 Walther von Bullingesbach 1107, 10.
 Walterus de Butichon 68, 20.
 Walther von Matzenheim 103, 37.
 Walther von Rotenlem 1107, 35.
 Walther von Tegernowe 1108, 1.
 Watier de l'Escaut (Escade) marscal 1168, 25, 1170, 40, 1181, 5.
 Walther Sporlin von Friburg 1098.
 Watri de le pannetrie 1156, 5.
 Watier varlet mons. Thumas de Septfontaines 1186, 40.
 Gualterius cursor 1146, 40.
 Gualterius de Manna iudex Messan. 1144, 40.
 Gualterius de Becharia 1149, 1.
 Gualterius, Walterus de Curte Papien. 487, 40, 488, 20, 489, 15, 1149, 15; vicarius generalis regni Comarum 890, 30, 891, 1, 892, 40, 893, 27, 895, 25.
 Walthusen 176, 4, 177, 1.
 Waltsassen, monast. ord. Cisterc. 1127; abbas 804, 25.
 de Waltse, Walsse: Eberhardus, Fredericus, Heinricus, Ulrichus.
 Waltshut, Walleshout op. 687, 71, 30.
 Guambacurta *v.* Gambaacurta.
 de Wangen: Fredericus.
 Guangualandis *v.* Gangalandis.
 Waras de Wyequelin chevalier 1279, 20.
 de Guarinis: Tobaldus.
 de Guarisio: Ognibene.
 Warmbach villa 1256, 35.
 Warmbach 247, 15.
 Warmundes son: Cunrat von Niperk.
 Warsten 1228, 40.
 von Wart: Rudolf.
 Wartberg castr. 1260, 15.
 Wartperch castr. prope Herriden 648, 30.
 de Wartenberg: Iohannes.
 de Wartenvels: Iohannes, Nicholaus, Guasatus: Ambroxius, Francinus, Guaschis, de Gaschis, Guacis: Bassianus, Bonifacius de Alice.
 Guasco: Arnaldus de Cantalupo, Arnaldus Pelegria.
 de Guasconibus: Mussus.
 de Guasconio: Bonatusius.
 Guaschus de Calcimaria Tordenon. 313, 20.
 Wasenberg et eius mater 249, 1.
 Wasichen 101, 25, 355, 30.
 Wassenheim 232, 233, 30.
 Guastalla 758, 40.
 Wasungin 1255, 30.
 de Watrelos: Iehan.
 Guatus: Iacominus.
 Waudy *Faul* dominus: Ludovicus de Sabaudia.
 de Vaulpmede *Halpode* sir chevalier 1279, 15.
 Gavinnus *v.* Gavinnus.
 Guccolo de Camino comes Consten. et capit. gener. Poltri et Boluni 1087, 1295, 30, familiaris: Ardengus de Ardengis; procurator: Odoardus.
 von Wederben: Hermanno.
 Wege dioc. Argentinen. 232, 10, 233, 27.
 WegeInburch 247, 20.
 Weydn opidum 1, 15, 2, 10.
 Weigel vitium von Amberg 1293, 10.
 Weigenheim 160, 15.
 Weinheim 1146, 15.
 Weizzenbach 168, 30.
 Guelfi, Guelfa pars, Guelfes 473, 35, 555, 10, 559, 2, 604, 15, 715, 30, 782, 10, 783, 10, 781, 25, 786, 789, 30, 1066, 40, 1301, 2, 1429, 10, 1433, 5; G. pars Mediolani *v.* de la Torre; *v.* *clau* lanna, Pontremulinum, Saona, Tuscia.
 de Wollenberg: Heinricus.
 Wencezlaus II. rex Boemiae 1, 10, 2, 3, 7, 5, 16, 17, 32, 122, 30 et Poloniae, 118, 1, 162, 1, 165, 35, 167, 172, 179, 20, 183, 389, 25, 1225, 27, 1226, 20 et Pol., 1248, 25, filius: Wencezlaus III.; filiae: Anna, Elyzabeth, Margareta.
 Wencezlaus III. fil. Wencezlai II. regis Boemiae 172, 173, 183, 1226, 20; rex Ungariae 1249, 1.
 von Wendingen: Ulrich der Zolner.
 Wenze von Monshelm edelkn. 331, 30, 335, 45.
 Werbelin 218, 10.
 Guerehe: Iehan.
 Werde castr. iuxta Nussiam 20, 35, 24, 10, 219, 25, 220, 17; praepositura 127, 5, 220, 35, ecclesia: S. Swilberti; canonicus: Henrich von Tinsburg; praepositus: Cunradus.
 Werde *ad Danubium* 191, 15.
 Werde villa *prope Norberg* 96, 20.
 Werde *Spingowia* 246, 30, 248, 40.
 de Werdenberg comites: Hugo, Rudolfus.
 ze Werdenvels: Rudger von Ditenhoven.
 de Guerdia archidiaconus de Lineyo in eccl. Tullen. 198, 35.
 Werle 1228, 10.
 Wernhardus de Schowenberch 36, 1.
 Wernerus de Toncburg praepos. Aqnen. 1300.
 Wernerus praepos. S. Mariae ad Gradus in Colonia 217, 15.
 Wernherus suprior Praedicatorum Argentinae 99, 153, 30.
 Guarnerius Neri not. Florent. 1417, 15.
 Wernherus comes de Homberg, Warnerius, Guarnerius comes, Warner conte 304, 10, 528, 30; capitaneus generalis Lombardiae 730, 30, 731, 25, 921, 922, 976, 977, 10, 978, 979, 980, 15, 981, 20, 982, 991, 40, 995, 999, 25, 1001, 5, 1006, 25, 1007, 35, 1011, 10, 1035, 10, 1054, 1064, 1431, 25, 1431, 5.
 Wernher von Bergheim 1107, 35.
 Wernherus de Randecke 331, 15.
 Wernher vogt von Tecke 191, 15, 192.
 Wernherus Strabingerius Ratisponen. 331, 30.
 Wernher des Wurehlers swester sun 1099.
 de Werningerode comites: Albertus, Fredericus.

- Wesling 98, 110, 120, 220, 10, 286, 355, 11, 902, 35, 903; telonum Rem. 835, 35.
- Wespar Girardus.
- Westbake castr. 1226, 30.
- Westphalia Westphalia ducatus, terra 76, 77, 367, 25, 1211, 1227, 39, 1228, 1229, 1230, 10; marsicensis 1215, 11, 1228, 1230; sigillum 1229, 39, ducatus; Colonien. archiepiscopi; dux v. Saxonia.
- Westphalen curtis 21, 15, 121, 122, 123, 11, 219, 25, 362, 30, 363, 5.
- Westingha v. Vinstinga.
- Westmonasterium 814, 30.
- Wetloge bishop von Misne 1238, 1.
- Wetlaria, Wytflaria, Wetzalaria 98, 101, 10, 122, 25, 752, 30, 753, 25.
- Wetrella, Woderben, *Wetteran* advocatus 736, 11; denarii 923, 25, advocati provincie; Eberhardus de Bruberg, Ulrichs de Hanowe.
- in Wettingen abbas ord. Cisterciens. dioc. Constantin. 153, 30.
- Wezzer Henrich.
- Wi, frater praepos. eed. in Selbth 1270, 10.
- Wic- Wig- Wi- Gui- Ghi-**
- Wipertus de Zimmern miles et filii 1137, 15, 1138.
- Wibertus de Corrigia civis Parmen. 719, 15, 738, 10, 759, 760, 761, 35, 997, 15, 1000, 25, 1062, 15; generi: Iohannes Chirici.
- Wichboldus archiep. Coloniens. 7, 1, 8, 5, 11, 10, 18, 10, 20, 21, 22, 10, 24, 25, 25, 35, 5, 43, 5, 44, 15, 47, 15, 48, 1, 61, 35, 75, 30, 76, 77, 15 (dux Westphaliae); 89, 89, 97, 10, 101, 15, 105, 108, 30, 116, 120, 10, 122, 25, 123—132, 133, 10, 118, 1, 151, 30, 152, 5, 179, 10, 219, 11, 220, 3, 361, 35, 1201, 20, 1214, 1215, 10, 1242, 5, 1244, 25, 1245, 10, 1246, 25.
- Wych von Topel 1121, 30.
- Witardi, Witardi de Sallegio filius; Monachus.
- Wichardus archiep. Salzburg. 1134, 10.
- Wichardus de Chiarico dom. de Ruppelshuey mil. 106, 10.
- Wichardus de Misus syndicus Vercederum 507, 30.
- Wigannus de Hervordya 1228, 15.
- Wigardus de Albaris de Bononia presbiter 905, 15.
- de Wicke; Hugofinus v. de Viechio.
- de Wicoder; Theodericus.
- Wigandus de parrochia dioc. Herford. 1137, 25, 1138.
- Wigandus; Wago.
- Wigandus; Henricus senior, Henricus junior.
- Wigandus; Sparogaria 1001, 11, 1002, 1, 1003, 35, 1004, 39, 1005, 39, 1006, 39, 1007, 39, 1008, 39, 1009, 39, 1010, 39, 1011, 39, 1012, 39, 1013, 39, 1014, 39, 1015, 39, 1016, 39, 1017, 39, 1018, 39, 1019, 39, 1020, 39, 1021, 39, 1022, 39, 1023, 39, 1024, 39, 1025, 39, 1026, 39, 1027, 39, 1028, 39, 1029, 39, 1030, 39, 1031, 39, 1032, 39, 1033, 39, 1034, 39, 1035, 39, 1036, 39, 1037, 39, 1038, 39, 1039, 39, 1040, 39, 1041, 39, 1042, 39, 1043, 39, 1044, 39, 1045, 39, 1046, 39, 1047, 39, 1048, 39, 1049, 39, 1050, 39, 1051, 39, 1052, 39, 1053, 39, 1054, 39, 1055, 39, 1056, 39, 1057, 39, 1058, 39, 1059, 39, 1060, 39, 1061, 39, 1062, 39, 1063, 39, 1064, 39, 1065, 39, 1066, 39, 1067, 39, 1068, 39, 1069, 39, 1070, 39, 1071, 39, 1072, 39, 1073, 39, 1074, 39, 1075, 39, 1076, 39, 1077, 39, 1078, 39, 1079, 39, 1080, 39, 1081, 39, 1082, 39, 1083, 39, 1084, 39, 1085, 39, 1086, 39, 1087, 39, 1088, 39, 1089, 39, 1090, 39, 1091, 39, 1092, 39, 1093, 39, 1094, 39, 1095, 39, 1096, 39, 1097, 39, 1098, 39, 1099, 39, 1100, 39, 1101, 39, 1102, 39, 1103, 39, 1104, 39, 1105, 39, 1106, 39, 1107, 39, 1108, 39, 1109, 39, 1110, 39, 1111, 39, 1112, 39, 1113, 39, 1114, 39, 1115, 39, 1116, 39, 1117, 39, 1118, 39, 1119, 39, 1120, 39, 1121, 39, 1122, 39, 1123, 39, 1124, 39, 1125, 39, 1126, 39, 1127, 39, 1128, 39, 1129, 39, 1130, 39, 1131, 39, 1132, 39, 1133, 39, 1134, 39, 1135, 39, 1136, 39, 1137, 39, 1138, 39, 1139, 39, 1140, 39, 1141, 39, 1142, 39, 1143, 39, 1144, 39, 1145, 39, 1146, 39, 1147, 39, 1148, 39, 1149, 39, 1150, 39, 1151, 39, 1152, 39, 1153, 39, 1154, 39, 1155, 39, 1156, 39, 1157, 39, 1158, 39, 1159, 39, 1160, 39, 1161, 39, 1162, 39, 1163, 39, 1164, 39, 1165, 39, 1166, 39, 1167, 39, 1168, 39, 1169, 39, 1170, 39, 1171, 39, 1172, 39, 1173, 39, 1174, 39, 1175, 39, 1176, 39, 1177, 39, 1178, 39, 1179, 39, 1180, 39, 1181, 39, 1182, 39, 1183, 39, 1184, 39, 1185, 39, 1186, 39, 1187, 39, 1188, 39, 1189, 39, 1190, 39, 1191, 39, 1192, 39, 1193, 39, 1194, 39, 1195, 39, 1196, 39, 1197, 39, 1198, 39, 1199, 39, 1200, 39, 1201, 39, 1202, 39, 1203, 39, 1204, 39, 1205, 39, 1206, 39, 1207, 39, 1208, 39, 1209, 39, 1210, 39, 1211, 39, 1212, 39, 1213, 39, 1214, 39, 1215, 39, 1216, 39, 1217, 39, 1218, 39, 1219, 39, 1220, 39, 1221, 39, 1222, 39, 1223, 39, 1224, 39, 1225, 39, 1226, 39, 1227, 39, 1228, 39, 1229, 39, 1230, 39, 1231, 39, 1232, 39, 1233, 39, 1234, 39, 1235, 39, 1236, 39, 1237, 39, 1238, 39, 1239, 39, 1240, 39, 1241, 39, 1242, 39, 1243, 39, 1244, 39, 1245, 39, 1246, 39, 1247, 39, 1248, 39, 1249, 39, 1250, 39, 1251, 39, 1252, 39, 1253, 39, 1254, 39, 1255, 39, 1256, 39, 1257, 39, 1258, 39, 1259, 39, 1260, 39, 1261, 39, 1262, 39, 1263, 39, 1264, 39, 1265, 39, 1266, 39, 1267, 39, 1268, 39, 1269, 39, 1270, 39, 1271, 39, 1272, 39, 1273, 39, 1274, 39, 1275, 39, 1276, 39, 1277, 39, 1278, 39, 1279, 39, 1280, 39, 1281, 39, 1282, 39, 1283, 39, 1284, 39, 1285, 39, 1286, 39, 1287, 39, 1288, 39, 1289, 39, 1290, 39, 1291, 39, 1292, 39, 1293, 39, 1294, 39, 1295, 39, 1296, 39, 1297, 39, 1298, 39, 1299, 39, 1300, 39, 1301, 39, 1302, 39, 1303, 39, 1304, 39, 1305, 39, 1306, 39, 1307, 39, 1308, 39, 1309, 39, 1310, 39, 1311, 39, 1312, 39, 1313, 39, 1314, 39, 1315, 39, 1316, 39, 1317, 39, 1318, 39, 1319, 39, 1320, 39, 1321, 39, 1322, 39, 1323, 39, 1324, 39, 1325, 39, 1326, 39, 1327, 39, 1328, 39, 1329, 39, 1330, 39, 1331, 39, 1332, 39, 1333, 39, 1334, 39, 1335, 39, 1336, 39, 1337, 39, 1338, 39, 1339, 39, 1340, 39, 1341, 39, 1342, 39, 1343, 39, 1344, 39, 1345, 39, 1346, 39, 1347, 39, 1348, 39, 1349, 39, 1350, 39, 1351, 39, 1352, 39, 1353, 39, 1354, 39, 1355, 39, 1356, 39, 1357, 39, 1358, 39, 1359, 39, 1360, 39, 1361, 39, 1362, 39, 1363, 39, 1364, 39, 1365, 39, 1366, 39, 1367, 39, 1368, 39, 1369, 39, 1370, 39, 1371, 39, 1372, 39, 1373, 39, 1374, 39, 1375, 39, 1376, 39, 1377, 39, 1378, 39, 1379, 39, 1380, 39, 1381, 39, 1382, 39, 1383, 39, 1384, 39, 1385, 39, 1386, 39, 1387, 39, 1388, 39, 1389, 39, 1390, 39, 1391, 39, 1392, 39, 1393, 39, 1394, 39, 1395, 39, 1396, 39, 1397, 39, 1398, 39, 1399, 39, 1400, 39, 1401, 39, 1402, 39, 1403, 39, 1404, 39, 1405, 39, 1406, 39, 1407, 39, 1408, 39, 1409, 39, 1410, 39, 1411, 39, 1412, 39, 1413, 39, 1414, 39, 1415, 39, 1416, 39, 1417, 39, 1418, 39, 1419, 39, 1420, 39, 1421, 39, 1422, 39, 1423, 39, 1424, 39, 1425, 39, 1426, 39, 1427, 39, 1428, 39, 1429, 39, 1430, 39, 1431, 39, 1432, 39, 1433, 39, 1434, 39, 1435, 39, 1436, 39, 1437, 39, 1438, 39, 1439, 39, 1440, 39, 1441, 39, 1442, 39, 1443, 39, 1444, 39, 1445, 39, 1446, 39, 1447, 39, 1448, 39, 1449, 39, 1450, 39, 1451, 39, 1452, 39, 1453, 39, 1454, 39, 1455, 39, 1456, 39, 1457, 39, 1458, 39, 1459, 39, 1460, 39, 1461, 39, 1462, 39, 1463, 39, 1464, 39, 1465, 39, 1466, 39, 1467, 39, 1468, 39, 1469, 39, 1470, 39, 1471, 39, 1472, 39, 1473, 39, 1474, 39, 1475, 39, 1476, 39, 1477, 39, 1478, 39, 1479, 39, 1480, 39, 1481, 39, 1482, 39, 1483, 39, 1484, 39, 1485, 39, 1486, 39, 1487, 39, 1488, 39, 1489, 39, 1490, 39, 1491, 39, 1492, 39, 1493, 39, 1494, 39, 1495, 39, 1496, 39, 1497, 39, 1498, 39, 1499, 39, 1500, 39, 1501, 39, 1502, 39, 1503, 39, 1504, 39, 1505, 39, 1506, 39, 1507, 39, 1508, 39, 1509, 39, 1510, 39, 1511, 39, 1512, 39, 1513, 39, 1514, 39, 1515, 39, 1516, 39, 1517, 39, 1518, 39, 1519, 39, 1520, 39, 1521, 39, 1522, 39, 1523, 39, 1524, 39, 1525, 39, 1526, 39, 1527, 39, 1528, 39, 1529, 39, 1530, 39, 1531, 39, 1532, 39, 1533, 39, 1534, 39, 1535, 39, 1536, 39, 1537, 39, 1538, 39, 1539, 39, 1540, 39, 1541, 39, 1542, 39, 1543, 39, 1544, 39, 1545, 39, 1546, 39, 1547, 39, 1548, 39, 1549, 39, 1550, 39, 1551, 39, 1552, 39, 1553, 39, 1554, 39, 1555, 39, 1556, 39, 1557, 39, 1558, 39, 1559, 39, 1560, 39, 1561, 39, 1562, 39, 1563, 39, 1564, 39, 1565, 39, 1566, 39, 1567, 39, 1568, 39, 1569, 39, 1570, 39, 1571, 39, 1572, 39, 1573, 39, 1574, 39, 1575, 39, 1576, 39, 1577, 39, 1578, 39, 1579, 39, 1580, 39, 1581, 39, 1582, 39, 1583, 39, 1584, 39, 1585, 39, 1586, 39, 1587, 39, 1588, 39, 1589, 39, 1590, 39, 1591, 39, 1592, 39, 1593, 39, 1594, 39, 1595, 39, 1596, 39, 1597, 39, 1598, 39, 1599, 39, 1600, 39, 1601, 39, 1602, 39, 1603, 39, 1604, 39, 1605, 39, 1606, 39, 1607, 39, 1608, 39, 1609, 39, 1610, 39, 1611, 39, 1612, 39, 1613, 39, 1614, 39, 1615, 39, 1616, 39, 1617, 39, 1618, 39, 1619, 39, 1620, 39, 1621, 39, 1622, 39, 1623, 39, 1624, 39, 1625, 39, 1626, 39, 1627, 39, 1628, 39, 1629, 39, 1630, 39, 1631, 39, 1632, 39, 1633, 39, 1634, 39, 1635, 39, 1636, 39, 1637, 39, 1638, 39, 1639, 39, 1640, 39, 1641, 39, 1642, 39, 1643, 39, 1644, 39, 1645, 39, 1646, 39, 1647, 39, 1648, 39, 1649, 39, 1650, 39, 1651, 39, 1652, 39, 1653, 39, 1654, 39, 1655, 39, 1656, 39, 1657, 39, 1658, 39, 1659, 39, 1660, 39, 1661, 39, 1662, 39, 1663, 39, 1664, 39, 1665, 39, 1666, 39, 1667, 39, 1668, 39, 1669, 39, 1670, 39, 1671, 39, 1672, 39, 1673, 39, 1674, 39, 1675, 39, 1676, 39, 1677, 39, 1678, 39, 1679, 39, 1680, 39, 1681, 39, 1682, 39, 1683, 39, 1684, 39, 1685, 39, 1686, 39, 1687, 39, 1688, 39, 1689, 39, 1690, 39, 1691, 39, 1692, 39, 1693, 39, 1694, 39, 1695, 39, 1696, 39, 1697, 39, 1698, 39, 1699, 39, 1700, 39, 1701, 39, 1702, 39, 1703, 39, 1704, 39, 1705, 39, 1706, 39, 1707, 39, 1708, 39, 1709, 39, 1710, 39, 1711, 39, 1712, 39, 1713, 39, 1714, 39, 1715, 39, 1716, 39, 1717, 39, 1718, 39, 1719, 39, 1720, 39, 1721, 39, 1722, 39, 1723, 39, 1724, 39, 1725, 39, 1726, 39, 1727, 39, 1728, 39, 1729, 39, 1730, 39, 1731, 39, 1732, 39, 1733, 39, 1734, 39, 1735, 39, 1736, 39, 1737, 39, 1738, 39, 1739, 39, 1740, 39, 1741, 39, 1742, 39, 1743, 39, 1744, 39, 1745, 39, 1746, 39, 1747, 39, 1748, 39, 1749, 39, 1750, 39, 1751, 39, 1752, 39, 1753, 39, 1754, 39, 1755, 39, 1756, 39, 1757, 39, 1758, 39, 1759, 39, 1760, 39, 1761, 39, 1762, 39, 1763, 39, 1764, 39, 1765, 39, 1766, 39, 1767, 39, 1768, 39, 1769, 39, 1770, 39, 1771, 39, 1772, 39, 1773, 39, 1774, 39, 1775, 39, 1776, 39, 1777, 39, 1778, 39, 1779, 39, 1780, 39, 1781, 39, 1782, 39, 1783, 39, 1784, 39, 1785, 39, 1786, 39, 1787, 39, 1788, 39, 1789, 39, 1790, 39, 1791, 39, 1792, 39, 1793, 39, 1794, 39, 1795, 39, 1796, 39, 1797, 39, 1798, 39, 1799, 39, 1800, 39, 1801, 39, 1802, 39, 1803, 39, 1804, 39, 1805, 39, 1806, 39, 1807, 39, 1808, 39, 1809, 39, 1810, 39, 1811, 39, 1812, 39, 1813, 39, 1814, 39, 1815, 39, 1816, 39, 1817, 39, 1818, 39, 1819, 39, 1820, 39, 1821, 39, 1822, 39, 1823, 39, 1824, 39, 1825, 39, 1826, 39, 1827, 39, 1828, 39, 1829, 39, 1830, 39, 1831, 39, 1832, 39, 1833, 39, 1834, 39, 1835, 39, 1836, 39, 1837, 39, 1838, 39, 1839, 39, 1840, 39, 1841, 39, 1842, 39, 1843, 39, 1844, 39, 1845, 39, 1846, 39, 1847, 39, 1848, 39, 1849, 39, 1850, 39, 1851, 39, 1852, 39, 1853, 39, 1854, 39, 1855, 39, 1856, 39, 1857, 39, 1858, 39, 1859, 39, 1860, 39, 1861, 39, 1862, 39, 1863, 39, 1864, 39, 1865, 39, 1866, 39, 1867, 39, 1868, 39, 1869, 39, 1870, 39, 1871, 39, 1872, 39, 1873, 39, 1874, 39, 1875, 39, 1876, 39, 1877, 39, 1878, 39, 1879, 39, 1880, 39, 1881, 39, 1882, 39, 1883, 39, 1884, 39, 1885, 39, 1886, 39, 1887, 39, 1888, 39, 1889, 39, 1890, 39, 1891, 39, 1892, 39, 1893, 39, 1894, 39, 1895, 39, 1896, 39, 1897, 39, 1898, 39, 1899, 39, 1900, 39, 1901, 39, 1902, 39, 1903, 39, 1904, 39, 1905, 39, 1906, 39, 1907, 39, 1908, 39, 1909, 39, 1910, 39, 1911, 39, 1912, 39, 1913, 39, 1914, 39, 1915, 39, 1916, 39, 1917, 39, 1918, 39, 1919, 39, 1920, 39, 1921, 39, 1922, 39, 1923, 39, 1924, 39, 1925, 39, 1926, 39, 1927, 39, 1928, 39, 1929, 39, 1930, 39, 1931, 39, 1932, 39, 1933, 39, 1934, 39, 1935, 39, 1936, 39, 1937, 39, 1938, 39, 1939, 39, 1940, 39, 1941, 39, 1942, 39, 1943, 39, 1944, 39, 1945, 39, 1946, 39, 1947, 39, 1948, 39, 1949, 39, 1950, 39, 1951, 39, 1952, 39, 1953, 39, 1954, 39, 1955, 39, 1956, 39, 1957, 39, 1958, 39, 1959, 39, 1960, 39, 1961, 39, 1962, 39, 1963, 39, 1964, 39, 1965, 39, 1966, 39, 1967, 39, 1968, 39, 1969, 39, 1970, 39, 1971, 39, 1972, 39, 1973, 39, 1974, 39, 1975, 39, 1976, 39, 1977, 39, 1978, 39, 1979, 39, 1980, 39, 1981, 39, 1982, 39, 1983, 39, 1984, 39, 1985, 39, 1986, 39, 1987, 39, 1988, 39, 1989, 39, 1990, 39, 1991, 39, 1992, 39, 1993, 39, 1994, 39, 1995, 39, 1996, 39, 1997, 39, 1998, 39, 1999, 39, 2000, 39, 2001, 39, 2002, 39, 2003, 39, 2004, 39, 2005, 39, 2006, 39, 2007, 39, 2008, 39, 2009, 39, 2010, 39, 2011, 39, 2012, 39, 2013, 39, 2014, 39, 2015, 39, 2016, 39, 2017, 39, 2018, 39, 2019, 39, 2020, 39, 2021, 39, 2022, 39, 2023, 39, 2024, 39, 2025, 39, 2026, 39, 2027, 39, 2028, 39, 2029, 39, 2030, 39, 2031, 39, 2032, 39, 2033, 39, 2034, 39, 2035, 39, 2036, 39, 2037, 39, 2038, 39, 2039, 39, 2040, 39, 2041, 39, 2042, 39, 2043, 39, 2044, 39, 2045, 39, 2046, 39, 2047, 39, 2048, 39, 2049, 39, 2050, 39, 2051, 39, 2052, 39, 2053, 39, 2054, 39, 2055, 39, 2056, 39, 2057, 39, 2058, 39, 2059, 39, 2060, 39, 2061, 39, 2062, 39, 2063, 39, 2064, 39, 2065, 39, 2066, 39, 2067, 39, 2068, 39, 2069, 39, 2070, 39, 2071, 39, 2072, 39, 2073, 39, 2074, 39, 2075, 39, 2076, 39, 2077, 39, 2078, 39, 2079, 39, 2080, 39, 2081, 39, 2082, 39, 2083, 39, 2084, 39, 2085, 39, 2086, 39, 2087, 39, 2088, 39, 2089, 39, 2090, 39, 2091, 39, 2092, 39, 2093, 39, 2094, 39, 2095, 39, 2096, 39, 20

- Wilhelmus card. presb. S. Caecinae 1305, 25.
 Guillelmus de Pergamo card. diaconus, S. Nicolai in carcere Tulliano 606, 10; 1301, 5; card. de Pergamo 978, 45.
 Guillelmus ep. Baiocen. nuntius regis Franciae 468, 25. 469—475.
 Guillelmus ep. Gratianopolitanus 913, 5.
 Guillelmus ep. de Oregia (Aurascen.) 913, 5.
 Guillelmus ep. Valentin. et Dien. 337, 35. 515, 1. 831, 20. 913, 5. 1010, 40.
 Guillelmus abb. S. Fermelii dioc. Wacen. 437, 35.
 Guillelmus abbas Locedi (de Lucedio) ambasiator Heinrici VII. imp. 973, 15. 974, 40. 1293, 40.
 Guillelmus Lamberti can. S. Vincentii de Manso dioc. Agenen. 581, 20.
 Guillelmus Accursi sacrista Caturecen. 260, 30.
 Wilhelmus cler. 889, 25.
 Wilhelmus praceptor S. Antonii de Chamberi 633.
 Guillelmus Benvenuti de Cortona not. et iudex 748.
 Guillelmus Laurentii not. 1438, 35. 1453, filius: Iohanninus.
 Guillelmus Magantellus fil. Arnulfi Magantelli not. Modetiae 442, 20.
 Guillelmus de Mercato not. Cremen. 507, 25.
 Guillelmus rex Romanorum 1071, 5.
 Wilhelmus comes Hannoniae 200, 20. 201, 202, 5. 203, 297, 25. frater: Iohannes.
 Wilhelmus comes de Monte 24, 5. 97, 25. 98, 5.
 Wilhelm graf von Montfort 1127, 1. 1258, 40.
 Wilhelmus de Mauritania, Mortania, dominus de Dossemer 38, 39, 40.
 Guillelmus de Rocha dictus Branchas domicell. 406, 35.
 Wilhelmus de Akers (Aekers) 164, 165, 1. 269, 25. 270, nepotes: Godehmannus, Iohannes.
 Guillaumes li Bastars chevalier 1277, 5.
 Guillelmus de Briort, Briordo miles 434, 20. 511, 5. 1038, 5.
 Willeame de la Chaseng, chevalier 1179, 5.
 Guillaume Chassagniac chevalier 1276, 30; *an idem ac praecedens?*
 Guillaume Dusages 1161, 40; compagnons 1161, 40.
 Guillaume Filz Garin chevalier 1276, 25.
 Willeame de Flasey chevalier 1179, 5.
 Guillelmus, Willeame de Fordes miles 1007, 40. 1155, 31. 1156. 1171, 45.
 Guillaume de Forge chevalier 1279, 10; *an idem ac praecedens?*
 Willeame de Gler 1178, 30.
 Guillelmus de Janmilla 660, 5.
 Guillelmus de Montebelo miles 348, 5.
 Guillelmus de Nogarato, Nugarato miles nuntius regis Franciae 470, 30. 471—475. 531, 20. 533, 8. 579, 1. 601, 5 (Nugaratom); cancellarius regni Franciae 771, 10.
 Guillaume de la Paley chevalier 1276, 40.
 Guillelmus de Plasiano Plesiano miles nuntius regis Franciae 531, 20. 533, 5. 705, 20; de Bienesch 1425, 1426, 1.
 Guillaume de Samour chevalier 1276, 40.
 Guillelmus de Turnon, dom. Contaguyeti mil. 406, 10.
 Wilhelmii militis de Waldecke filius: Henricus.
 Wilhelm Schade edelknecht 331, 30. 335, 45.
 Willehelm von Schonnenberg 1290, 30.
 Wyllennus (de Sundin) 249, 25.
 Willeame des palefrois le roy 1164, 20.
 Guillaume du Beginers Bononien. index Iohannis de Castellione 1007, 30.
 Guillelmus de Camolis de Vercellis index vicarii Pergami 565, 15.
 Guillelmus fisiens Amedei comitis Sabaudiae 635, 30.
 Guillelmus Bellandus Abbinganen. 1414, 15.
 Guillelmus Bruxatus, de Brusati de Novaria 538, 20. 539. 541. 631, 15; amicus de Novaria 539, 35. 541, 10.
 Guillelmus Caballatus syndicus Novariae 507, 15.
 Guillelmus de Campo S. Petri de Padua 323, 5.
 Guillelmus de Carina Yporien. 310, 15.
 Guillelmus de Casanova mercator Avinionen. 713. 714, 1.
 Guillelmus de Cavalebobus de Cremona 592, 10. 623, 1.
 Guillelmus Facebordonus syndicus Bergami 507, 20.
 Guillelmus de Flisco synd. Iannae 526, 10; comes Iannae 681. 682.
 Guillelmus de Fulgosis 1286, 7.
 Guillelmus Gardinus iurisper. 429, 35.
 Guillelmus Glacarii iurisper. 406, 37.
 Guillelmus Iohannis Alserii, de Alcheriis iudicus Pergamen. 477.
 Guillelmi de S. Martino domus de Yporegia.
 Guillelmus de Montemerlo Terdonen. 313, 20.
 Guillelmus Olomar ambasiator regis Aragoniae 1123, 15.
 Guillelmus de Orto 1129, 25. filius: Ricardus.
 Guillelmi Oteleti domus Laudae 314, 10.
 Guillelmus de Pusterla miles civis Mediolan. 481.
 Guillelmus de Romerona 1031, 40.
 Guillelmus Rubens de Turro de Mediolano 631, 25.
 Guillelmus Scarrerii 1126, 37.
 Guillelmus de Septimis 1285, 45.
 Willelmus de Serrata iurisper. syndicus Vercellen. 146.
 Guillelmus de Ughis 1023, 25.
 Willelmus Vaccha 1035, 40.
 Guillelmus de Vayo civis Astensis 420.
 Guillelmus de Vicomercato syndicus Mediolanen. 463, 45. 461, 40.
 Guillelmi de Guidoanis filii: Bartholomeus, Guillelmus.
 Guillelmanus de Curich valier 1278, 35; Guillelman, Gheleman marescal 1177, 20. 1181, 5. 181, 15. 1188, 1191, 10. 1193, 15. 1191, 47.
 Guillelman botellier 1155, 35.
 in Willer *Hilf* sororum monasterium ord. Praed. 613, 35.
 de Wylnow comes: Henricus.
 . . de Wylre, Munichwile 245, 30. 248, 15.
 Wylrebach 245, 35. 248, 20.
 Wimpina, Wimpfen 16, 20. 165. 191, 15; de W.: Frumoldus.
 Windesheim area Ioselini Iudaei 1419, 10.
 de Winsperg: Conradus (I). Conradus (II). Engelhardus.
 Wintberg castr. 1227, 10.
 Winterhausen 371. 375, 5.
 Winterberg 1228, 15.
 von Winterowe: Friderich.
 Guinzamus: Maracius.
 Wirnt von Meren 1097.
 Wirtenberg graf: Eberhart.
 Wirtzelung c. Heribodis.
 Guiricus 1119, 10; Hayrri Landier chevalier 1278, 30.
 Hurri de Loray chevalier 1276, 30.
 Wisera fl. 1228, 27.
 Wizenburg *in Spargonia* 211, 25. 219, 30. 250, 1. 1152, 10; vetus civitas 247, 20. 249, 40; subadvocatus 249, 40; abbas: Aegidius; c. Thenton, ord. commendatares.
 Wizenburch *in pago Nordgau* 180, 15. 619, 10; nomen 1135, 15; ammann: Heinrich von Salach, Ulrich.
 de Wizenburg (*Berna*): Iohannes, Petrus.
 Woderghbeyn 42, 15.
 Wolf vom Stein ritter 175, 30. 177, 10.
 Wollimus: Iacobus.
 Wolfram von Bernhusen ritter 175, 15. 177, 10.
 Wolfstein castr. 161. 269, 15. 270. 732, 15; castrenses: Wilhelmus de Akers et nepotes, Georgius comes Videntinae.

Wormatia, Wormatienses, Wormiss.
50, 98, 7, 108, 23, 115, 10, 120, 30,
episcopus: Eberwinns: ecclesi-
astic: praebendarius: Johannes
Treneloyt: in Wormatia: Leo
Berner.
Wuecheler: Marquart: des Wueche-
lers swester sun: Werner.
Wurgon: Bertholt.
Wurinsac: Nielaus.
Wuste relicta de Hyde 250, 1.
Wydzlawia, Bietzla 172, 6, hertzog:
Bonslaw.
Wulf: Albertus.
Wulfardus Eppine civis Susatien.
1214, 30.
de Wunnenberg castellani 1229, 20:
de W.: Bertoldus de Buren.

X.

Xinetonen, archidiaconus: Bernardus
Boyardi: *v. etiam* Alnisten.
Xitatus: Tudeus.

Z. Ç.

de Zabulis *v. de Cabollis*.
Zaccarias papa 1312.
Zafredus de Pistorio *v. Soffredus*.
Zambelinus de Bornodo syndicus
Brixiae 508, 10.
Zanatarellum, Zanaterellum castr.
1283, 30, 1285, 10, 1287.
Zannus Schotus 1285, 35.
Zaria fl. 198, 25.
de Çauro, Sauro, Sou: Nicholas
(Nicholous).
Zedel: Volzo.
in Codlitz, Zedlicen, monast. abbas
709, 1123, 20.
Zehe: Heinrich.
Zeltanch 281, 25.
der Zedelin: Art.
Zenellus: Johannes.
S. Zenonis abbas 1150, 5.
Zenus (Zeno, benus, Genu: Johannes
(Vannes), Petrus.

der Zeringer von Nuwenburg 1108, 1.
Zeva: Johannes.
de Zezzinehem miles: Cuno.
Çibenen, de Çeneva *v. Gebenen*.
Zibide (*Lomellina*) 496, 20.
Zifredus de Gambolato de Papia
potestas Valenciae 312.
Zyler fl. 168, 30.
Zimberheimer: Cunrat.
de Zimmeru: Wipertus.
Znylo de Obersezz 1226, 5.
Znoyma 183, 25, 184, 30, 1121, 5, 1125, 1.
der Zolner: Ulrich.
Zonfredus de la Turre potestas Mo-
detiae 440, 25, vicarius: Iacobus
de Varadeo.
de Zordano: Johannes.
Zovingen 1256, 35, 1259, 1.
de Zucharello: Antonius Ubertus.
Zurich *v. Thureguma*.
von Zwainbruke grave: Heinrich.
Zwikowe, Suicow 2, 10, 1116, 35.

INDEX RERUM.

SCRIPSIT RICARDUS SALOMON.

Maior numerus paginarum, minor lineas quibus indicat.

- abatuta moneta *v.* moneta.
abbas, princeps imperii 52, 35, 390, 35, 736, 5; populi Ianuae 679, 5, 680, 15, 683, 35, 40, 684, 25, 689, 15, 693, 15, 705, 5, 765, 25, 823, 25, 960, 25, 970, 35, 1036, 40, 1059, 20; populi Albinganae 1415, 10; Saonae 1061, 25.
abbatissa, princeps imperii 49, 5, 186, 187, 188, 1.
aberaecht, aberabt 30, 35, 40.
abiudicare, abiudicatio 43, 10, 172, 35.
ablegen, den schaden ablegen 1124, 40, 1222, 40; mit der zwigült 1223, 1.
absida *apsis* 611, 39.
absolutio, absolvere, a cautionibus 138, 5; ab homagiis et iuramentis 87, 40; a fidelitate 1213, 10, 1348, 40, 1357, 1, 35, 1360, 10, 25; a iudicio curiae regiae 678, 15, 20; a sententia 18, 40, 19, 1, 5, 36, 30, 154, 10, 172, 10, 331, 30, 35, 678, 1, 5; a penis, mulctis, condemnationibus, sententiis 1413, 40; a serviciis 3, 40; redimere et absolvere castrum 21, 5.
absrot 251, 25; *cf.* moneta.
accordamentum 671, 25.
accusa 1017, 10.
acht, achte, acht, abte 176, 40, 1216, 25, 1219, 10, 1220, 1221, 1, 1223, 25; dun in die achte, ze acht tun, in die acht getun 20, 5, 27, 1, 35, 28, 1, 30, 5, 31, 5, 1091, 20, 1097, 25, 1104, 35; uz der acht lauuzen, lan 27, 35, 28, 1, 29, 25, 40, 30, 5, 1220, 20, 1222, 35, 40; reichs acht 1126, 1; a, und anleiti versprechen 1109, 30; a, und ban 31, 15; acht und pfatz 1126, 5. — achtbüch, achtbüch 30, 3, 1112, 1. — aehter 23, 1220, 10, 15; aehtig 31, 10. — geecht 1235, 10.
acquietamentum 407, 10.
acroisans, tousjours acroisans *semper augustus* 297, 20.
acta 87, 25; ambaxatorum imperatoris 997, 5, 999, 15; *cf.* registrarum; a, imperialis aulae 1087, 10; curiae maleficiorum civitatis Ianuae 1057, 40; curiae comitis palatini 1449, 35; causae 1385, 1, 5; iudiciorum 1247, 20; publica 432, 25; curiae vicarii 1450, 10; acta et gesta Henrici regis 655, 40, 710, 20, 757, 20.
actare arma 1146, 1.
actio 40, 10, 20, 48, 10, 194, 30, 197, 25, 282, 35, 40, 287, 25, 367, 45; actionem movere 598, 5, 887, 30; actiones et causae propositae, motae coram rege 118, 15, 391, 35; renuntiare actioni 1116, 1; actiones remittere 392, 1; actio in factum *ex gr.* 2, 35, 510, 45, 915, 30; actio rerum amotarum 1398, 5.
actor 77, 5, 92, 1, 166, 40, 492, 10, 501, 1, 5, 513, 20, 516, 30.
actorius 851, 25.
actus, electionis 217, 30; actus legitimi 197, 25, 936, 15; verba et actus partiales 462, 5, 491, 30, 500, 25, 513, 1, 516, 10.
adcommandare 1275, 10.
addicere, aliquem damnationi 24, 15; *v.* adiudicare.
adextrare, adextratio 611, 20, 613, 5.
adinventicus 553, 10.
adiudicare, comitatus adiudicati et addicti regi per sententiam 43, 10; morti adiudicatus 77, 1; adiudicandi et assidendi officium 761, 15, 1020, 30.
adintorium manuale 182, 10.
administrare, ut rex 87, 10; officium *ex gr.* 822, 30.
administratio, imperii 189, 5, 111, 30; legitima 433, 5; regia 146, 5, 147, 10, 149, 5, 150, 1; comitatus plenaria 252, 35, 251, 5; temporalium 186, 15, 10, 188, 1, 235, 35, 236, 10, 30, 290, 2, 291, 1; foodorum regdium per sex septimanas indulta 292, 5; bonorum 170, 5; victualium 120, 15.
administrator, ammiistrator imperii (rex) 188, 20, 25; ammiistratour 301, 15.
administratrix, monasterii 163, admirallia, admiratia, scia 824, 20, 826, 15; admiralliae, admiracite, ammiralliatu, officium 1013, 25, 1014, 25, 1089, 25, 1157, 20; Fofice de admirallie 1007, 5.
admiraldus, admirallius, admiratus, amiratus, ammiratus, amirall 1431, 15, 1435, 5; per mare 779, 35; gualearum 970, 1; supremus et generalis Romani imperii per mare 822, 25, 30, 823, 10, 824, 30, 825, 5, 970, 1, 5; eius vices gerens 1007, 5, 1027, 1; eius officium 822, 30, 823, 10, 826, 1, 1089, 10; regis Siciliae 1030, 30; communis imperatoris et regis Siciliae 789, 35, Romanae ecclesiae 78, 1, 1411, 15.
admittere, in regem 85, 40; in electione, ad electionem 217, 5, 229, 35, 1246, 25; ad officium advocati 85, 40; ad actum legitimum 356, 15; ad habitationem et civitatem 1041, 1; mandatum 39, 10.
admovere *amoveo* 422, 35, 10.
adoptivus filius 981, 10.
adorare ydolum 266, 20.
adscriptitius 1217, 30.
advena 85, 10.
adventagium 673, 1.
advisaamentum 1028, 1.
advocare, advocandi officium 936, 15, 1020, 30.
advocata *b. Maria* 568, 20, 569, 20.
advocata 719, 20, 787, 10, 924, 5, 25; coenobii, monasterii 96, 20, 163, 10, 15; de Augusta 169, 20; Elsatiae 899, 1; in Faucibus 1139—1141; Spürgowiae 217, 337, 20; provincialis inferior 719, 30; Bopardiae et Wasaliae 286, 5; civitatis Tullensis 389, 1; oppidi Wile 304, 15, 25; Aquensis 229, 10; Assindensis 219, 30, 220, 5, 281, 25, 30, 365—369; eiusdem iura et redditus 367, 20; a, imperio resignata 1239, 15, 20, 25; a, seu ballivia Burgundiae 252, 15.

3. c. titulum in 1254, 2, 3.
 advocatus 218, 3, 4; *procurator, procurator*; 191, 5, 761, 25, 956, 20, 1020, 3, 1065, 25, 1382, 20; *officialis, advocatus*; 185, 15, 835, 15; a. regalis 304, 3, 646, 20, 709, 1; ducum Austriæ 169, 0; de Anstalt 1911, 10, 1912, 1; de Baden 1256, 30; Coloniensis 133, 5; in Enschheim 1253, 1258; de Gera 1117, 15, 20; in Krenkingen 1253, 10; in Mosenbach 165, 15; de Plawe 1117, 15, 25; in Sigmeringen et in Meisingen 71, 1; de Wida 116, 25, 1117, 15, 25, 1237, 10; gubernator et a. de Bopardia et Wesalia 287, 5; a. advocatus 217, 5; a. terra 489, 5; a. provincialis, provincialis 97, 20, 99, 5, 15, 304, 10, 351, 55, 393, 10, 480, 30, 628, 1, 611, 5, 727, 15, 749, 15, 799, 10, 766, 10, 20, 787, 5, 827, 5, 898, 5, 917, 30, 924, 10, 1261, 5, 1416, 1; eius substitutus 354, 3, 619, 10, 787, 5, 887, 1; eius districtus 134, 35; a. generalis et rector 98, 20, 35; a. provincialis Alsatiae 121, 5, 20, 122, 133, 5, 296, 5, 757, 10, 816, 5, 900, 10, 901, 5; Augustensis et superioris Sneyne 169, 20, 306, 20, 4139, 10, 25, 1140, 1, 35, 1141, 15, 1142, 1; Burgundiae 252, 5; in Nürnberg 616, 15, 648, 25, 649, 10, 1133, 1; Spürgowiae 214, 20, 35, 246, 10, 337, 20, 632, 5, 1132, 10, 20; Wetrebina 131, 30, 721, 35, 736, 1; *cf. etiam Inducem nominum* Burgelon, de Castello, Veldentzia, Geroltseck, Habsburg, Helpenstein, Hohenloch, Isenburg, Liechtenberg, Lyningen, Strazberg, Wimpurg; a. ecclesiarum Aquilegensis, Tridentensis et Briximensis 55, 30; Assindensis perpetuus 219, 35, 364, 367; Coloniensis 133, 5; rex, imperator a. et defensor Romane ecclesiae 80, 35, 82, 10, 229, 10, 230, 15, *et passim*. — *c. pax; cf. subadvocatus*.
 aditium ligneum pro homagio recipiendo constructum 461, 1.
 ararium, erarium, errarium, herarium, imperiale, regale 523, 35, 665, 1; a. imperii et camera 760, 25, 761, commune 428, 15; pena aeris 539, 1, 897, 0.
 aetas, aetatis vena 69, 3; aetas minor 196, 5, 197, 1, 217, 5, 697, 10; beneficium minoris aetatis 437, 25.
 adhuc curias ostis ecclesiae 1915, 10, 1296, 15.
 affinis, affinitas 186, 0, 187, 10, 739, 35.
 aggregare, collegium, gradus 734, 1, 5.
 agros 164, argenteus 1090, 5; de pignore 1090, 5.
 agrum et agramentum 492, 1, 912, 10, *cf. etiam amastus* 195, 25.
 agros 164, argenteus 1090, 5; de pignore 1090, 5.
 agrum et agramentum 492, 1, 912, 10, *cf. etiam amastus* 195, 25.
 agros 164, argenteus 1090, 5; de pignore 1090, 5.
 albus, in albo publice proponere 700, 25, 30; albi Baldenses 251.
 alienare, alienatio, alienare bona, iura imperii 191, 10, 288, 289, 2; bona: fonda 288, 289, 956, 25, 959, 25, 963, 10, 1078, 20.
 allectivus 231, 3.
 allegatio oratio 139, 10.
 alleanco, alliancho, alianco, alloiance 5, 15, 200, 25, 291, 40, 45, 202, 302, 5, 366, 5; *cf. alloijes*.
 alodium, terra alodialis 220, 5, 645, 5, 923, 25, 1243—1245, 1246, 10; a. purum et francum 583, 25; in a. convertere 899, 20.
 alloijes, alloijet, alloyet 201, 202; *cf. alliance*.
 alluviones, aluviones 457, 1, 5, 496, 20, almende, *latine* almenda 358, 10, 901, 15.
 alpes, arpes 83, 30, 478, 30, 653, 20, 712 *inter Addenda; cf. Inducem nominum* Alpes.
 altus, alta signoria 1039, 1; iurisdictione alta et bassa *ex gr.* 583, 30; alte et basse, de alto et basso 43, 35, 56, 25, 64, 5, 420, 15, 525, 10, 546, 15, 550, 10, 630, 30.
 altoritas 858, 10.
 amandes 1193, 30.
 ambasciata, ambasiata, ambassata, ambassata, ambaxata, ambaxiata 320, 10, 35, 551, 35, 602, 10, 738, 45, 751, 30 *et passim*; publica 399, 1; ambassatio 469, 1; ambasciatores, ambassiatores, ambaxatores, ambascens 90, 35, 307, 1, 994, 10 *et passim*.
 ambo *pulpitum* 610, 30, 611, 15, 613, 5, ambulatio 1441, 5.
 ameries *amoidrius* 202, 1, 30.
 amman, amptman, ammechtman 28, 10, 29, 15, 175, 20, 176, 45, 1233, 30, 1231, 5, 35; *ze Costentz* 1291, 5; von Ravensburg 1126, 35; *ze Ulme* 1231, 5, 45, 1232, 10; *ze Wizenburg* 1095, 20, 35, 1196; des rikes ammechtman *vsq. Bohemiae rucarius imperii* 1238, 5; *cf. ampt*.
 amoine, amosne 1151, 1152, 1, 5, 1162, 10 *et sapius*.
 amomer 1163, 10, 1161, 1, 1167, 5, 10, 1185, 15; *cf. elemosinarius*.
 amovere, officiales 23, 10, 254, 1; rex per imperii principes amotus 33, 10.
 amphora *mensura* 894, 1.
 ampulla 611, 15, 612, 45.
 ampt 175, 1; hintz Elyset 181, 1; *ze Ezzelingen* 176, 15; *cf. amman*.
 angaria 531, 1, 561, 5; angariae indubitae 1116, 15.
 angewinnen 357, 4.
 ammadvetere 106, 20, 178, 1, 254, 1; *cf. tacinoros*.
 anniversaria *anniversaryum* 1192, 5.
 anlant, anlante, anlente, anlenti, anlenti 30, 176, 10, 638, 25, 1105, 1, 1, 1221, 30; die a. versprechen 1199, 25; *cf. acht*; anlanten, anlenten, anlenten 1094, 20, 25, 1095, 20, 35, 1097, 15, 1100, 20, 1104, 25, 30, 1105, 1106, 30, 1107, 10, 1110, 1, 1126, 35; anläter, anlente 30, 30, 1096, 1.
 annus, a. et dies 20, 5, 48, 5, 10; anni primi fructus 339.
 ansprach, ansprache, ansprechen 115, 25, 171, 25, 172, 20, 181, 5, 1219, 5, 15, 1220, 27.
 antiquiores homines, apud a. h. inquisitionem habere 161, 10.
 antworten, antworten, antwurten, antwürten 1219, 5, 1221, 40; mit geschrift, mit schrift 126, 15; *ze hove*, in unsern (regis) hof 175, 25, 1093, 17, 1100, 5, 1104, 1, 1106, 20; *ze rehte* 180, 5.
 annulus 1090, 1, 5.
 antvertigen 1222, 40.
 ancianatus 693, 1, 743, 10, 20; anziania, anciania 1282, 35, 40, 1283, 1, 1285, 5.
 anziani, aneziani, anciani, anciani, ancyani, antiani, *gallice* ancien, anxians 271, 1, 10, 274, 40, 275, 1 *et passim*; consilium ancianorum et consulum 1298, 1; *cf. curia*.
 apaissieres *paciaris* 983, 10.
 apertus, castrum, feudum, terra aperta fisco 1316, 20.
 apostasia 266, 10.
 apotheca pannorum 1432, 10, 15.
 appellare, appellatio 16, 30, 42, 20, 30, 727, 1, 959, 15, 1056, 5, 1057, 40, 45, 1058, 10, 25, 1414, 30; ab alicuius audientia 1071, 15; ad regem, ad regis audientiam 16, 30, 678, 10, 1071, 15; ad sedem apostolicam 42, 30; a sententia 1058, 10; appellaciones civilium causarum 566, 30; index appellationis 1056, 1, 5.
 approbare, approbatio, approbare electionis vocem alicuius 1246, 25; notarium 959, 20; mandatum 39, 40; consuetudinem 902, 1, 5; consuetudo approbata *ex gr.* 7, 5, 638, 15, 1402, 20; approbatio regis Romanorum per papam, ecclesiam 87, 10, 15, 110, 25, 146, 35, 147, 5, 149, 35, 150, 1, 258, 10, 259, 45, 260, 5, 262, 30, 30, 263, 45, 265, 10, 15, 269, 40, 319, 25, 377, 15, 20, 379, 385, 25, 30, 399, 1, 400, 35, 411, 10, 30, 413, 25, 472, 25, 553, 1, 608, 5, 612, 15, 614, 20, 772, 5, 10, 773, 35, 775, 1, 1199, 15, 1207, 20, 1209, 5, 1339, 20, 1382, 1, 1413, 15; *r. confirmatio*; processus approbationis electionis 472, 40; rex per principes electores electus et approbatus 104, 25, 105, 30, 230, 20.
 aqua, aquarum libertas 107, 30; usus 922, 25, *r. pedagium*.
 aquila, aigle 805, 30; a. imperialis 89, 1, 143, 1, 5; in ceptro 1089, 5; a. ricens in expeditione imperatoris conductus 1188, 15, 1196, 1; *cf. lyon, ours*.
 aquilenci, aquilins *moneta* 717, 25, 718, 5, 720, 5, 721, 1.

- aratum. a. pati, aratro destrui 658, 25. 935, 25. 1020, 1.
- arb- *v. etiam* arbiter *v. arbitrator.*
- arbitralis sententia 40.
- arbitramentari 1281—1288 *passim.*
- arbitramentum 427, 15. 1280, 30, 35.
- arbitrare, arbitrari 183, 1. 428, 28.
- arbitrator, arbiter, *gallice* arbitres 40, 43, 40. 44, 5, 10. 46, 5. 182, 40, 45. 492, 20. 597, 1. 5. 767, 20. 983, 10. 1280, 25. 1287, 5.
- arbitrium 44, 10. 56, 30. 58, 40. 64, 15. 66, 10. 226, 15. 394, 30, 35. 422, 20. 423, 1. 492, 10. 897, 30. 991, 40. 996, 25. 997, 5.
- archicancellaria sacri imperii per Germaniam 13, 15, 40. 14, 10. 15, 30. 224, 1. 5. 238, 30. 336, 30.
- archicancellarius sacri imperii per Germaniam, des richs archicanceller in Tutschen landen 3, 5. 14, 10. 15, 25. 43, 1. 93, 25 *et passim*; eiusdem ius cancellarium, prothonotarium, notarios instituendi et destituendi 224, 1; a. per Italiam 25, 1. 43, 35. 61, 35 *et passim*; erzkanzler des R. riches in Italy 124, 30 *et passim*; eius substitutus 370, 25; a. per regnum Arelatense 1280, 25.
- archivum, -va, arcivum. Romani imperii 762, 15; ecclesiae Romanae 146, 20. 149, 15. 151, 5. 382, 40. 383, 10. 609, 25. 613, 15. 771, 30. 774, 10. 797, 35. 799, 5. 1210, 40.
- area *v. census.*
- aregagium. arregagium *arregage* 1147, 15. 1148, 25.
- arenga, arengum *contio* 419, 20, 25. 421, 15. 425, 20. 681, 35. 682, 10. 687, 40. 690, 25. 693, 35; *cf.* parlamentum.
- arengare 85, 20.
- argentifodine 653, 20; *cf.* minera.
- argentum, examinatum 98, 5. 288, 1; finum 639, 20. 717, 20. 718, 35; purum, mixtum cum den. Bohem. 251, 15; in plata 640, 5; de billione 640, 5; de billione basso 639, 35; *cf.* moneta; l'argent de le botellerie 1170, 33; de cuisine 1186, 20.
- arma, armatus. arma portare 1061, 35; servire in armis 1244, 1; venire cum rege ad arma 503, 25; equites armorum, in armis, armati, gens equitum armorum 534, 30. 755, 15. 756, 10. 974, 25. 982, 5. 1147; armati in dextrariis 393, 30. 394, 25. 407, 15; gens armata, gentes de armis, gens d'armes, homes d'armes, homes armes 309, 30. 311, 15. 323, 35. 324, 25. 326, 10. 327, 35. 924, 30. 934, 20. 972, 10. 1001, 35. 1002, 20. 1006, 10. 1036, 30. 1169, 40. 1170, 1. 1188, 40. 1194, 25; cum gentibus et armis 312, 20. 321, 35; dextrarii ad arma, equus armorum, cheval d'armes 438, 30. 696, 25, 40. 928, 15. 1194, 45. 1447, 15. 1451, 30; arma *Wappen*, armatura; imperatoris picta super portas civitatis 1298, 10; a. episcopi 1089, 25; communis et potestatis 1298, 5, 10; a. *dominorum, qui coronati Henrici imp. interperant, descripta* 1276, 1280, 5.
- armalia *commentos* 1030, 5.
- armare gualbas, armer une gualie 755, 15. 969, 35. 970, 971, 15, 20. 973, 974, 1. 1168, 15. 1430, 15, 20. 1431, 20.
- armarium communis Landae 511, 40. 724, 35.
- armata gualearum *classis* 1013, 15. 1014, 1027, 5. 1029, 20. 1030, 1. 1031, 45.
- armatura *v. arma.*
- armatus *Armierung* 970, 10.
- arnbrost 1218, 30.
- arvine *Vime* 1161, 20. 1165, 1.
- armiductor 6, 20.
- armigeri *ec. gr.* 249, 20. 751, 20. 1244; gens armigera 785.
- armoier, armoieur 1162, 1. 1180, 40. 1184, 5.
- armures de fier 201.
- arnensia 782, 30. 783, 20; arnois 1006, 20.
- arpes *v. alpes.*
- arrestare, arrestare, arrester, arrestatio, arestatio 77, 1. 5. 86, 15. 293, 10. 428, 30. 636, 30. 637, 713, 15. 752, 5, 10. 846, 20. 924, 30. 980, 20. 989, 15. 1005, 10, 15. 1021, 1. 1032, 35. 1033, 25. 1153, 1163, 40. 1436, 45.
- arruptus, ex arrupto procedere 84, 30. 85, 5.
- artes civitatum Italiae 558, 25. 682, 25. 686, 10. 747, 30, 37. 783, 1. 781, 1. 837, 10. 838, 20. 1262, 10. 1263, 5. 1300, 15, 35. 1301, 15.
- articulum pacis 466, 35. 1229, 10.
- assagium, assaium *examinatio* 640, 30, 35. 718, 15, 25; assayator 641, 10; *cf.* moneta.
- assecurare, assecuratio 730, 15. 1267, 30.
- assensus, assentire *v. consensus, consentire.*
- assessor 601, 15. 1296, 15.
- assetamentum, assetare 1051, 30.
- assidere, principes regi assidentes 21, 25; *cf.* adiudicare.
- assignmentum 1051, 35.
- assisia 70, 15.
- associare, asociare, adsociare regem, imperatorem 503, 30. 530, 10. 695, 15. 696, 25. 1012, 35. 1447, 10; adsociatio regia 695, 20.
- astantes, assistentes, in indieno 13, 10. 17, 15. 49, 10, 15. 304, 25. 371, 35. 372, 15.
- aubalesters, aubalestres, arbalestres 1002, 25. 1175, 15. 1176, 15, 15. 1178, 10. 1179, 1. 45. 1180, 1; *cf.* balista, balistarii.
- auctorizare 109, 5.
- audientia, papae 84, 30; publica 145, 15; *cf.* appellare.
- audire causas 16, 30. 173, 20; auditor 506, 5. 831, 1. 989, 15. 990, 1; sacri palatii, aulae regalis, imperialis 506, 1. 520, 35. 521, 10. 568, 5. 726, 20. 855, 1. 957, 25. 963, 35. 1058, 1. 1076, 5. causarum civilium aulae regis generalis cognitor et auditor 565, 40; a. palatii pontificis 567, 15. 568, 5; a. contradictarium 603, 15.
- aula imperialis, regalis, regia 39, 40. 138, 10. 320, 30. 568, 5. 700, 15, 25. 701, 10; maior 700, 5, 20; aulae proceres 138, 5; *v. aeta*, auditor, cancellarius, capellanus, index, notarius, prothonotarius, vasallus; a. papalis 609, 40. 612, 1; a. picta palatii 561, 5.
- amosne *v. annoine.*
- aurifer, aurifex, orfèvre 572, 20. 887, 25, 30. 1181, 1. 1184, 10. 1187, 4.
- aurifodinae 653, 20.
- aurum, a. quod lavatur in ripis fluminis 456, 40. 457, 1, 5; auri levamen 496, 30; redditus 457, 45. 458, 25, 45.
- authenticum, autentichum, autenticum, hautenticum 656, 20. 710, 724, 45. 857, 20, 2; forma authentica 118, 40.
- avaria 960, 35.
- avere, havere *vis familiaris, facultas, bona* 428, 35. 684, 5. 1015, 25. 1032, 40. 1033, 20. 1087, 25. 1271, 20. 1272, 15, 25. 1273, 35. 1150, 25; avere de peys 733, 15; *gallice* les avoirs 327, 25.
- avoare, avoatio 341, 15, 35. 345, 1. 15. 397, 1, 20. 1210, 10.
- ayframentum 581, 20.
- babannique *banus* 329, 30.
- babulum *pabulum* 1257—1259.
- bacini *bassius* 1161, 10.
- baculus, per baculum, baculi traditionem consignare 715, 25; reddere et tradere 426, 20; *v. devestire, investitura.*
- baulich und haeblich sin. sitzen 28, 1. 161, 10.
- bagatini, *gallice* bagatins, pacatins *moneta* 717, 25. 718, 5. 720, 25. 721, 1.
- bahus = bahut *Truhau* 1168, 25. 1181, 4.
- balia, baylia, balia, batya, ballia, ballia, balliva, ballivia 252, 10, 15. 419, 1, 5. 420. 423. 425, 17. 427, 20. 428, 10. 429, 5. 430, 10. 435, 10. 441. 445, 5. 453, 10, 10. 461, 15. 488, 10. 503, 10. 525, 15. 659, 25. 681, 35. 682, 1. 687, 20. 693, 15. 701, 5. 731, 30. 858, 10. 866, 5. 962, 20. 1027, 1. 1057, 10. 1282, 1283, 10, 10. 1285, 35. 1296—1288. 1110, 10. 1111, 30. 1412, 1414, 5. 1415, 5.
- ballivus, balivus, ballivus 254, 1; regi Franciae 479, 1. 1250, 25, 35; ducis L. thoringiae 389, 10; comitis Sabaudiae 252, 10. 633, 5. 787, 10, 15; Dalphin 633, 5.
- balatorium, balatorium 623, 40. 660, 5.
- balaya, *ahd. saag*, balay, *phar*, balay *carthago* 1089, 10. 1090, 1.

- bausta, balistræ 1903. s. 1257, 5; *cf.* ambalestiers.
- balistarum 190, 1, 333, 1, 896, 20; b. pedes 598, 3; equites 279, 15; *cf.* ambalestiers.
- ballones 1119, 35.
- bauchum iudicis 892, 25, 895, 939, 35.
- bannum, bannus, pan, *gallice* le bant 16, 40, 172, 417, 30, 15, 451, 15, 492, 30, 591, 5, 592, 30, 593, 15, 513, 25, 516, 35, 521, 35, 522, 523, 590, 40, 592, 10, 731, 10, 35, 762, 15, 929, 5, 961, 15, 971, 35, 1057, 45, 1070, 25, 1284, 40, 1113, 35, 1121, 25, 1152, 10; gladii potestas quam vulgaris eloctio den pan nominare consuevit 178, 10; bannus imperialis, imperii, regalis, ban imperial *proscriptio* 293, 20, 309, 40, 311, 25, 312, 30, 322, 5, 325, 15, 413, 40; subicere sententia liter banno regali, quod vulgariter dicitur 'dm in die achte' 20, 5; perpetuus bannus imperii 975, 15; benne 1105, 35; acht und ban 31, 15; often bann 1220, 20; ze banne tün 31, 5; in den ban komen, n. dem banne lazen 129, 25; des banlstez ban *communicatio* 28, 25. — bannum *bannum militare* 638, 15, 20; banna *ura* 665, 5. — baennig 31, 10; panholtz 1224, 1; panstat 1218, 20.
- bannaria 1012, 35.
- bannimentum, banniment 701, 15, 937, 1, 971, 40.
- bannire, bannire, bannpire, *gallice* bannir 172, 35, 422, 10, 15, 497, 30, 35, 498, 20, 35, 522, 10, 523, 25, 603, 10, 623, 1, 624, 30, 629, 1, 701, 1, 702, 35, 703, 15, 704, 10, 801, 10, 825, 5, 838, 5, 971, 35, 980, 15, 995, 10, 1011, 30, 1057, 40, 1061, 15, 3, 1065, 20, 1070, 25, 1281, 20, 1355, 30, 35, 1120, 1, 5, 1121, 30; bannitio 1057, 40; de liberis bannitorum cancellare 624, 35.
- bannitor regis et communis lanne 709, 15, 25, 701, 10.
- barataria 716, 25; baratatio 1328, 40.
- barberius, barbier, barbitonsor 747, 5, 1147, 15, 1186, 5, 1187, 40, 1192, 35, 1191, 5.
- barera 1130.
- baridium 1090, 10.
- barones, regis, imperatoris, regni, imperii 18, 5, 19, 1, 11, 1 *et passim*; regni Bohemae 181, 1, 319, 1, 1265, 9; regi Franciae 179, 1; Lombardie 584, 15; Ungarie 107, 10; regis Siciliae 1439, 30.
- barones communis Astensis 116, 10.
- baronia 83, 35, 111, 25, 133, 25.
- barra, barre 823, 10, 1172, 1182, 1219.
- barre 1090, 1.
- baron imperii principes 53, 1, 277, 9; *et passim*.
- baron barones.
- baron 611.
- baron 1, 15.
- baron 1, 193.
- baron 892, 1.
- batifol 1002, 37.
- batinet 1164, 30.
- baustes 1182, 30.
- bedellus 246, 10.
- begeben man 180, 5.
- begraben, behd 1222, 15.
- behalten, behusen, behofen 31, 10.
- beheiraten 1218, 15.
- bekumbert 121, 40.
- beneficium ecclesiasticum 339, 1406, 1; residentia beneficiorum 199, 15; b. inris 60, 25, 66, 30, 222, 10; minoris aetatis 437, 25; ius beneficii appellatum 566, 30. — beneficium 1088, 15.
- berg, herk 166, 20, 25; *cf.* burg.
- berna *perua* 1257, 40.
- berresse *Zinne* 1173, 25, 1182, 30, 35.
- beschatzung 176, 30.
- bescocetus panis 1013.
- bestein *Hader* 201, 1.
- besthovet 248.
- bette *bede* 736, 35.
- bezigen man 1221, 20.
- bidermann 1221, 20.
- billio 639, 35, 640, 5, 641, 35, 40, 674, 20, 25; *cf.* moneta.
- billones seu boconi 505, 10; *cf.* *Ducange* bocones.
- bisexte 1155, 20.
- bizichen *crepulum* 356, 25.
- blava *blabum* 894, 20.
- boista, boistia 639, 30, 640.
- bolçomun 1271, 20, 25, 1272, 40, 1273, 1.
- bolengier 1194, 25.
- bona imperii, imperialia, regni, regis *et gr.* 2, 1, 45, 40, 84, 10, 132, 5, 295, 35; *nominatim enumerata* 160, 374, 30; b. i. in terra Westfaliae sita 367, 25; b. ab imperio dependentia 284, 30; descendencia 278, 25; b. quae ab imperio possidita 119, 10. — b. i. alienata, deperdita, detenta, distracta, occupata *etc.* 2, 62, 10, 101, 35, 131, 35, 135, 30, 274, 5, 360, 30, 1118, 10, 30, 1119, 5; dissensio de bonis inter imperium et Argentinensem ecclesiam mota 232, 1; b. i. obligata, in pignore tenta 2, 5, 111, 10, 297, 1; absolvenda, recipienda, recuperanda, redimenda, repetenda, revocanda, restituenda 2, 111, 10, 119, 10, 135, 30, 40, 297, 1, 360, 30, 1118, 10, 15, 1119, 5; exoccupata 160, 25; b. ad imperium devoluta 283, 20; b. propria imperio situ apta 250, 15. — bona ecclesiastica 151, 35, 152, 10, 831, 1. — bona feodalia *z.* feudum. — bona ludorum 11, 10, 73, 20; mercatorum 86, 15, 185, 5, 20; mobilia, immobilia *et gr.* 538, 3, 592, 5, 623, 30, 936, 5; parentum, paterna et materna 196, 2, 197, 30; Templi 470, 5. — bonorum obligatio *et gr.* 493, 10, 525, 25, 871, 10; *cf.* hypotheca; honorum permutatio 232; privatio 153, 15; vacatio 19, 1. — *cf.* gut.
- borc, boure *z.* burc.
- borletum 895, 10.
- bots des rihters 39, 15, 30, 1233, 5.
- botschaft werben 1218, 1.
- botelles d'estain, de stain 1164, 40, 1168, 25.
- botellier, botellerie 1155-1197 *passim*.
- braccacium 670, 30.
- bracconier 1163, 5, 1172, 5.
- brennen, brant, brand, braynd 29, 25, 129, 15, 192, 20, 1216, 20, 1222, 25, 1232, 40, 45, 1233, 1; verholn brennen 1218, 1; brenner 1218, 1, 1233, 5; *cf.* incendium.
- breste 192, 45, 193, 1; bresten 175, 35, 40.
- breviare 635, 35.
- brief, des rihters offen b. 30, 15; des gericht's b. 176, 40.
- briga, brigua 250, 20, 573, 5, 696, 30, 1004, 5, 1281, 30, 35, 1429, 20, 1431, 40.
- broillum 1420, 35.
- brotbeck 1099, 20, 25.
- buca 456, 40, 496, 30.
- büctel, büctelgrut 248.
- buletta 857, 10.
- bulla *passim*; = litterae papae 604, 1; b. aurea regalis *et gr.* 81, 20, 156, 45, 158, 25; bulla cerea 967, 5.
- burc, büre, burg, burk, burgium, burgum, burgus, *gallice* bore, boure 4, 25, 114, 115, 40, 125, 15, 20, 177, 5, 232, 40, 45, 275, 15, 316, 40, 317, 10, 430, 15, 25, 440, 20, 442, 25, 559, 10, 566, 10, 584, 30, 625, 20, 626, 659, 10, 731, 1, 5, 891, 5, 892, 5, 893, 35, 894, 5, 15, 905, 5, 935, 35, 40, 1002, 35, 1060, 15, 1063, 35, 1064, 1073, 20, 30, 1248, 5, 1281, 25, 1421, 20. — ledig h. 166, 25.
- burggraschaf, borkraftschaft, burgravia, ze Kolne 127, 1; burgraviae comitia in Nurenberch 96, 10.
- burggravius, burgravius, burgravius, purgravius, purgravius, burgraf, burgrave, burkreve 2, 30, 17, 5, 358, 15; von Aldenbergh 1238, 5; ze Brunne 1124, 25; castri Cochem hereditarii burgravius 19, 40; von Gors 1124, 25; imperii perpetui burgravius in Greifenstein 166, 35; b. de Landskrone 1400, 30, 1401, 5; de Meydenberch 172, 40, 1124, 20; de Nurenberch 35, 45, 96, 10, 15, 646, 15, 1044, 15, 1133, 5; eius officialis 96, 15; b. von Rineck, Reyneck 129, 10, 1446, 10; castri Rinvelden 1253—1259.
- burdelehen, ledik 645, 5; *cf.* castrenses.
- burdman, burgman 29, 1, 5, 114, 30.
- burdam 1218, 30, 40.
- burgen, purgen, burger *fdciussores* 136, 137, 1, 10, 176, 30, 177, 1, 335, 40, 336, 5, 1092, 1123, 35, 1124, 30, 40, 1220, 30; *cf.* burgschaft.
- burgenses 223, 30, 224, 40, 232, 45, 233, 1, 35, 751, 20, 1228, 15.
- burger *et passim*; vri burger 127, 15; innemen ze burger 28, 10.

burgermeister, meister 101, 20, 102, 25, 103, 35, 356, 37, 736, 35, 1103, 15, 1291, 5.

burgesia 1250, 20.

burgschaft 137, 10, 336, 5, 1221, 20, 1222, 5; *cf.* burgen.

bursa 1075, 35, 1090, 1.

bustus *corporis truncus* 623, 25.

buticularius Franciae 578, 20.

cabella *r.* gabella.

caesar *imperator* 1071, 10.

calamus 1016, 10.

calamarius *investiturae symbolum* 1247, 30.

calchearius 743, 15.

calenges *calumniae* = *actiones in iure* 203, 10.

calix 611, 15, 612, 45.

camarlingus, chamberlengus, cambellanus, -ius, cambrelain, -ein, chamberlen 1153, 15, 20, 1154, 10, 1155, 40, 1161, 25, 1162, 30, 1169, 1, 25, 1170, 1, 10, 1179, 20, 1183, 40, 1185, 25; imperatoris 825, 30, 990, 25, 1086, 30; regis Franciae 214, 15, 414, 15, 531, 30, 533, 5, 578, 45.

camera, camara, cambre, chambre. *catalanice* cambra 1164, 10, 1165, 20, 1167, 25. (*cf. Emend.*) 1170, 40, 1171, 40, 1186, 30, 1187, 1188, 25, 1193, 10, 20, 1425, 15; *c.* quam rex inhabitat *vel simile* 426, 35, 449, 30, 488, 30, 489, 35, 491, 5, 494, 1, 5, 495, 10, 502, 10, 503, 20, 537, 15, 549, 25, 793, 30, 1047, 15, 1048, 20, 1155, 40, 1303, 25, 1304, 5. — *c.* regis, regalis, imperatoris, imperialis, imperii *Kammer* 77, 15, 452, 25, 457, 5, 501, 15, 514, 15, 563, 20, 35, 592, 25, 623, 30, 628, 25, 629, 10, 631, 1, 658, 35, 659, 15, 668, 5, 703, 30, 35, 704, 5, 758, 40, 760, 761, 1, 827, 35, 828, 35, 850, 25, 35, 852, 25, 893, 1, 895, 35, 902, 20, 906, 5, 914, 35, 45, 935, 40, 936, 10, 40, 963, 45, 985, 15, 1015, 15, 20, 1020, 5, 1065, 25, 1066, 1, 1069, 10, 20, 1073, 20, 1187, 30, 1296, 1, 1437, 1, 1439, 15, 35, 1440, 20, 1451, 25, 30; *fisci seu regni* 1420, 10, 1421, 35; officium imperialis camerae 1302; iudex et consiliarius camerae 686, 40; camerae gentes 902, 15, 985, 10; notarii, notare de le *c.* 432, 30, 540, 35, 655, 40, 659, 25, 30, 668, 15, 688, 40, 690, 20, 704, 40, 710, 20, 747, 1, 762, 45, 763, 35, 856, 35, 857, 15, 20, 932, 30, 933, 5, 950, 30, 969, 1, 15, 990, 40, 1076, 5, 1194, 1; in notarium camerae recipere iuratum 432, 30; notarius et officialis *c.* 926, 35; *c.* scriba 581, 30; publicus 688, 5, 691, 1, 697, 20; *c.* servi *Iudaei* 749, 20, 1135, 30; *c.* registrum 928, 15, 25, 1017, 15, 1451, 35, 40. — camera imperatoris, imperii, chambre d'empire *Kammergut*; Modoetia civitas 316, 40, 441, 35; Crema civitas 317, 30; Pontremulensis civitas 1002, 35; castrum S. Quirici 885, 20; Bar-

gum S. Donnini 330, 30; castrum Sonzini 668, 5; *c.* imperatricis, chambre de Tempereris; Vigevanum oppidum 315, 10, 327, 25; *c.* vicarii imperii; castrum Orgie 884, 20. — camera secretaria regis 412, 35. — camera papae 613, 20; eiusdem clericus 260, 35, 261, 1, 581, 35; mercator 81, 30; sigillum 558, 15. — camera Urbis 777, 45. — camera armarii communis Laudae 514, 40, 724, 35.

camerarius, chamberier 217, 15, 1146, 15, 1147, 1; regis, imperatoris 93, 10, 609, 30, 737, 15, 762, 45, 903, 30, 1039, 20, 1077, 35, 1302, 30; papae 260, 10, 25, 268, 25, 468, 35, 469, 10, 471, 472, 552, 1, 606, 5, 610, 15, 1146, 40; cardinalis *c.* 476, 30; *c.* Austriae 36, 5; summus regni Bohemiae *c.* 1226, 1; *c.* archiepiscopi Coloniensis 217, 15; Franciae 299, 10, 300, 1, 302, 40, 532, 10, 578, 1, 665, 25, 779, 40; regni Siciliae 689, 35; Urbis 777, 45.

campanae sonitus in convocanda *con-*
*tion*e 309, 20, 311, 5, 312, 10 *et pas-*
sum; *cf.* cornu.

canapis filum 1047, 20.

cancellare de libris, bannitorum 624, 35.
cancellaria, *gallice* cancellerie 73, 20, 370, 20, 25, 371, 5, 1078, 5, 1183, 5, curiae regiae 622, 1; communis Aretii 601, 15; communis Pisani 710, 25, 757, 25, 914, 20.

cancellarius, canzellarius, cancellier, cancelliers, chancelier, regis 141, 5, 200, 10, 250, 30, 284, 20, 288, 339, 5, 399, 5, 25, 400, 20, 425, 10, 434, 15, 437, 35, 40, 443, 1, 465, 20, 478, 10, 552, 15, 574, 30, 603, 5, 40, 622, 1, 666, 25, 681, 10, 684, 15, 1144, 15, 1145, 20, 45, 1146, 5, 1147, 10, 1148, 1, 20, 1152, 25, 1153, 45, 1162, 40, 1168, 15, 1176, 40, 1183, 10, 35, 1240, 5, 1257, 25, 1447, 30; regis et imperii per Italiam 371, 10; imperatoris 376, 15, 407, 5, 810, 35, 817, 10, 819, 35, 830, 5, 926, 25, 984, 35, 1038, 5, 1046, 40, 1048, 20, 1055, 20, 1071, 10, 1075, 10, 1077, 5, 1082, 5, 1084, 5, 1188, 15, 1191, 25, 1193, 10, 45, 1195, 5, 1197, 20; aulae regiae, regalis, imperialis 14, 15, 36, 10, 69, 10, 138, 20, 224, 1, 304, 40, 346, 10, 25, 368, 5, 418, 15, 438, 15, 531, 5, 564, 25, 650, 30, 709, 35, 737, 10, 738, 5, 810, 1, 815, 10, 893, 5, 895, 10, 929, 25, 1039, 25, 1078, 5, 1267, 10; regni Bohemiae 52, 5; regni Franciae 771, 10; regis Trinacriae 1441, 30; comitis Sabaudiae 636, 40; communis lanuensis 679, 35, 681, 5, 1058, 15; communis Pisani 744, 10, 1169, 25. — *cf.* thesaurarius.

canon 15, 5, 154, 10, 401, 10, 25, 630, 10, 821, 25, 1309, 25, 35, 1312, 5, 1314, 1, 1315, 25, 1316, 35, 10, 1317, 5, 1319, 15, 1328, 35, 1334, 1, 1368, 5, 1393, 5, 1144, 20; papa canon animatus in terris 1325, 1.

canonicatus 392, 20, 537, 35, 538, 1, 889, 20, 1085, 25.

canonicus, -a, -um *r.* electio, ius, sanctio, — canonicus ecclesiae *cf. gr.* 317, 10, 581, 20, 1420, 1421; canonic, kanönige 130, 40, 1102, 30; *gallice* canon, canone 1179, 15, 1184, 25, 1187, 15; canonicus regulares 249, 10, 35, 250, 5, in canonicum recipere 610, 15, 797, 10, 888, 20, 889, 5, 1400, 30, 1401, 1402, 5, 1404, 20; canonicus 1420, 15, 1421; a canonicis S. Petri receptus in fratrem; imperator 610, 15, 797, 10.

canonistae 1310, 10, 1315, 20.

cantilenae publicae 1364, 30.

cantor 198, 20, 581, 20; scola cantorum S. Petri 610, 30.

capa serica 611, 1.

capella, cappella, *gallice* capelle 447, 30, 1182, 1413, 30, 1417, 10, 15.

capellania 1084, 25.

capellanus, cappellanus, capellain 145, 10, 1179, 20; papae 255, 10, 260, 30, 342, 40, 343, 35, 345, 45, 346, 20, 383, 20, 395, 20, 398, 5, 439, 25, 543, 35, 544, 5, 546, 30, 551, 20, 570, 25, 608, 35, 611, 35, 615, 1, 616, 25, 808, 10, 40, 1209, 25, 1318, 10; magnus *c.* papae 411, 40; cardinalis 1170, 35; *c.* et notarius legati 810, 30, 811, 1; *c.* episcopi 310, 10; electi 346, 10, 569, 40; regis, imperatoris 198, 199, 5, 226, 40, 747, 5, 1168, 20, 1176, 35, 40, 1181, 40, 1183, 5, 1197, 25, 1400, 25, 1401, 1, 20, 1402, 1, 1404, 35, 1406, 25; aulae imperialis 610, 45; imperii capellani familiares et domestici 1239, 20; *c.* reginae 1447, 40; comitis 245, 35, 248, 20, 1183, 10.

capitalis inimicitia 12, 5, 307, 35; poena 1020, 10.

capitanaria 703, 25, 704, 20.

capitanatus, capitaniatus 17, 10, 745, 25, 30, 921, 20, 1142, 35, 1143, 10, 1408, 35, 1422, 10.

capitanus, capitain 272, 731, 1003, 40, 1005, 10, 1118, 10, 1363, 35, 10; generalis civitatum Feltri et Belluni 1087, 1; diocesis et episcopatus Lunensis 904, 25, 1449, 10, 20; ecclesiae Romanae 78, 1, 1441, 15; ligato 730, 35, 731, 25, 30; marchiae Tervisinae 1267, 30. — *c.* civitatum Italiae 84, 25, 86, 5, 10, 271, 10, 275, 1, 313, 15, 25, 314, 318, 320, 1, 325, 40, 327, 15, 30, 328, 10, 376, 10, 382, 30, 383, 25, 387, 389, 15, 20, 402, 10, 416, 15, 420, 35, 431, 479, 15, 506, 15, 521, 10, 30, 600, 15, 20, 601, 15, 655, 5, 669, 30, 689, 15, 704, 15, 713, 10, 714, 1, 745, 25, 35, 762, 30, 784, 1, 888, 10, 1262, 1263, 1275, 20, 1305, 5, 1407, 25, 1408, 35, 1409, 10, 1422, 5, 10, 1432, 15; capitanei curia 1262, 35, 1263, 30; *c.* populi Astensis 116, 15, 420, 10; Laude 318, 25, 15; Pisani 745, 25, 35, 762, 30; *c.* populi Pisani et *c.* generalis Pisani communis 561, 1; *c.* societatis mercatorum, paratorum et populi Placentiae 319, 20, 35. — *c.* exercitus 837, 10; comestabulus seu *c.* gualcorum 1013, 20; *c.* guorae Lullisane 972,

- 1017, 1026, 3, 1041, 1; rector et capitaneus 271, 3, 1044, 1; c. et vicarius terrarum imperii 16, 2, 17, 10; c. talliae 558, 10.
- capitania 342, 1, 345, 2, 397, 3, 422, 6, 1027, 2, 1210, 20.
- capitulium communis Mediolani 651, 1, 29.
- capitulum 415, 3, 412, 6; capitula pacis 128, 1, 20, 1063, 2, 1065, 10; Decretorum 154, 3; civitatis 422, 2, 569, 20, 1, 960, 1; ecclesiae *cf. qd.* 123, 10, 514, 20, 2, 1120, 13; c. Apenense capellani regis 1400, 2, 1101, 1, 20, 1102, 1; c. generale ordinis Cisterciensis 138, 1; c. ordinis Templariorum 266, 20, 10.
- capto 790, 10, 791, 1, 846, 20; captivare 138, 1, 10.
- caput, capita de XI (*Venetia*) 330, 1, 410, 30. caput amputare 623, 20; capitis mutilatio 989, 3.
- caracta, karata, quarata 640, 1, 641, 1, 748, 3; *gen.* caracteris 641, 3; *galliae* caracte 721, 10.
- caracter, karakter 19, 3, 96, 2, 251, 30.
- caraniques 1007, 20.
- carbo 671, 30.
- carcer 693, 30, 694, 745, 1, 1136, 1, 1; non ad poenam sed ad custodiam deputatus 661, 10.
- carceratus propter crimina 693, 30; pro debito 691, 1, 715, 20.
- careulus *l. c.* calculus 509, 10, 13.
- cardinalatus 558, 1, 1072, 10.
- cardinalis, collegium, coetus cardinalium 106, 1, 256, 20, 1, 400, 2, 806, 1, 30; *cf.* familia; c. camerarium 179, 30.
- carrita 241, 10, 246, 247, 249, 30, 285, 1, 528, 1, 722, 20; carratura 584, 10.
- carta *cf. qd.* 310, 10, 467, 3, 1205, 1, 1; cartula 223, 1, 1.
- casare monetas 671, 30.
- casini moneta 1420, 3.
- cassida ad imperium pertinentia 224, 10.
- castellana 957, 1, 963, 1, 1031, 10, 1061, 1.
- castellanus, chastelain 2, 30, 251, 1, 331, 1, 10, 624, 633, 1074, 1, 720, 1, 781, 1, 1, 970, 1, 10, 1026, 10, 1027, 1, 1042, 1, 1044, 1, 1061, 1, 1, 1229, 1230, 10; in castellani conquirere 67, 10.
- cf. passim;* c. imperii 21, 31, 30, 169, 1, 193, 212, 1, 245, 1, 269, 2, 270, 1, 285, 1, 295, 1, 296, 399, 3, 708, 30, 827, 1, 10, 899, 1, 903, 1, 1012, 1, 1044, 1, 1229, 1, 1230, 1, 1229, 1; castriim regi curiam 296, 1; c. construere, emendare, reparare, reaedificare, reaedificare 41, 1, 117, 1, 179, 624, 1, 736, 1, 1; c. stare, parare, obsidio et custodia 31, 1, 1; c. struere, hereditate, etc. 19, 1; potestas et iurisdictio 693, 30, 1; commune 82, 1, 129, 1.
- castrametari 93, 3, 896, 10.
- castrenses 13, 1, 223, 10, 246, 3, 40, 287, 10, 2, 336, 30, 735, 2, 791, 20, 1230, 1, 1261, 1, 3; in imperii castrensem assumere, conquirere, recipere 164, 2, 165, 10, 250, 10, 269, 2, 270, 3, 599, 30, 645, 1, 20, 708, 30, 1009, 10, 1417, 3; castrensem residentia personalis 250, 1, 1; castrense fundum 270, 3, 1244, 30, 1245, 3, 1417, 3, 30, 1418; c. f. a rege et imperio tenere 159, 1, 270, 20; praedia, bona nomine c. f. a rege et imperio possidere 165, 1, 250, 1, 599, 3, 645, 2, 709, 1, 1010, 1; praedia nomine c. f. deservienda 161, 3; c. f. deservendum 709, 1; c. f. translatum 159, 3; castrensi feoda que vulgariter bodik burchehen dicuntur 645, 3. — castrense ius 246, 10.
- casare *Obergwand* 1182, 1.
- causa philosophica 141, 10; c. fidei 470, 20, 800, 1; causae civiles 505, 1, 566, 30, 1042, 30, 1043, 30; *cf.* audire; causae civiles et pecuniariae 959, 10; criminales et civiles 163, 30, 788, 3, 831, 30, 959, 1; maiores et minores 831, 30; Dei, ecclesiasticae, ad forum ecclesiae pertinentes, spirituales, ad saeculare iudicium non trahendae 15, 1, 3, 223, 30, 678, 1, 1; — in causam trahere 1138, 3, 30; causam movere 627, 10; coram curia regis 118, 1, 391, 3, 504, 1; sustinere in curia Romana 1447, 20; terminare 173, 20, 514, 20; diffinire causam super possessorio et petitorio 466, 10, 492, 10, 501, 1, 513, 20, 516, 30. — *cf.* acta, index.
- cautio 38, 1, 39, 1, 57, 30, 65, 10, 30, 132, 10, 1, 138, 3, 225, 10, 428, 10, 538, 30, 775, 20, 1042, 30, 1044, 20; fideiussoria 138, 1, 288, 1, 1042, 30; iuratoria 1328, 30.
- cavalcare 759, 20. — cavalcata, cavalcata 153, 3, 137, 20, 673, 20, 957, 20, 958, 3, 1296, 10.
- ceburium *ceburion* 776, 1.
- cedula, sedula 470, 40, 557, 2, 779, 30, 913, 1; c. litteris interclusa 546, 550, 3, 551, 2, 552, 1.
- cellerarius domus in Moguncia ordinis S. Iohannis Ierosolimitani 250, 30.
- cenator, cenatus *v.* senator, senatus, cenda *Zinbel* 1193, 20.
- censura ecclesiastica 385, 10, 602, 30.
- census, *galliae* cense 2, 1, 246, 247, 492, 1, 30, 519, 1, 520, 3, 923, 30, 1004, 1, 1253, 1, 1251, 1; c. debitus non solutus 520, 1; c. retentus 520, 10; c. arearum 1253, 3, 1254, 1, 1; ecclesiae Romanae censuales 1366, 30; contractus censuales 492, 1, 1.
- septimum *v.* septimum.
- ceri 77, 1; *cf.* bulla.
- cerca *inquisita* 961, 1.
- cermeda, cernita 673, 1, 1, 1.
- cesalia 671, 30, 40.
- chamahe *Kamae* 1090, 1.
- chamberlingus *v.* camarlingus; chamberier *v.* camerarius; chambre *v.* camera.
- chancelier *v.* cancellarius.
- chareton 1166, 20.
- chastelain *v.* castellanus.
- chauz *Kalk* 1173, 20.
- chaz *travée* 1181, 1.
- chemoures 329, 10.
- cheval *v.* arma.
- chevalier 206, 3, 207, 3, 329, 20.
- chirchgericht 1218, 10.
- chonn *uor* 1223, 2, 1.
- chunnschaft, chuntschaft 181, 20, 1221, 30.
- chur *v.* kore.
- chimiterium 292, 2, 1.
- cingulum militare 320, 3, 1.
- circuli argentei *Schrotlinge* 251, 2, 1; qui zeyn dicuntur 251, 3; *cf.* moneta, rota.
- circumstantes 37, 3, 350, 3, 351, 20.
- citadinus 671, 5.
- citare, citatio 86, 10, 700, 10, 701, 10, 855, 1, 5, 856, 2, 987, 3, 1373, 30, 1374, 1375, 1386—1392 *passim*, 1414, 30, 1454, 20; c. ad regis praesentiam 41, 3, 163, 3, 700, 15, 20; citatio generalis 1386, 1; citationis litterae 138, 3; edictum citatorium 1374, 5, 1375, 40, 1391, 3, 1392, 1.
- citra montes, citramontanus 419, 10, 546, 10, 550, 3, 588, 1, 608, 1, 614, 3, 900, 20, 1023, 20, 1024, 3, 1127, 20, 1128, 30, 1130, 1, 40, 1132, 5, 30, 1133, 15, 30, 1134, 5, 25, 1135, 10, 25, 1137, 15, 1138, 1, 25, 1140, 30, 1142, 15, 1145, 5; dissit des gebirges 1129, 5; *cf.* ultra montes, vicaria.
- cives *passim;* civitatum imperii 17, 5, 109, 40, 194, 40, 195, 1, 5, 389, 5; nostri (regis); in Berne 833, 15; in Ezzelingen 752, 30; in Lubegge 113, 10; in Nuremberg 361, 1; Solodrenses 1010, 40; de Uberlingen 677, 30.—c. ad iudicium extra civitatem non trahendi 331, 25, 30, 1133, 25. ad iudicium regalis curiae non evocandi 21, 40, 45; a iudice curie non indicandi 50, 15, 354, 20; qui pfalburger nuncupantur 232, 45, 233, 35, —c. regni Bohemiae 350, 35, 40, 351; originarii civitatis lanuensis 958, 30.
- civilegium 1264, 1, 1.
- civilis *v.* causa, honor, ius, obligatio, sanctio.
- civilitas 1044, 3; *cf.* admittere.
- civitas, imperii, nostra (regis), ad imperium pertinens, regi immediate subiecta 17, 5, 107, 40, 109, 40, 113, 1, 162, 20, 194, 40, 195, 20, 224, 40, 274, 1, 3, 334, 1, 389, 5, 480, 1, 604, 1, 911, 3, 1211, 15, 20; Germaniae 104, 1; regni Bohemiae 349, 2, 350, 1, 1, 390, 10, 20; ecclesiae Romanae 603, 10, —vetus *v.* in Wyzenburch 247, 20, 249, 40, 250, 1; modica

- c. 318. 30. — *v.* advocatia, capitaneus, capitulum, commune, consilium, consuetudo, consules, credendarii, curia, gubernator, iudex, magister, notarius, officialis, populus, potestas, rector, scriptura, sigillum, universitas, vicarius; *cf.* anziani, cives.
- clage, chlage, Klage. 129. 20, 1094—1097, 1099—1101, 1104, 1106. 10. 23, 1108. 30, 1109. 35, 1110. 5. 10, 1111, 1121, 10; clager 30. 15. 35.
- clamor 1228. 50; *cf.* wapenscrey.
- claret 1194. 15, 1195. 25.
- claustrum, domus 1076. 1; infirmorum 704. 40.
- clenodia 1089. 5.
- clericus, *gallice* clerc, *plur.* clers *et. gr.* 123. 40, 193. 40, 206. 35, 641. 5; *cf.* feudum, habilitare: regis, imperatoris 271. 25, 810. 35, 929. 40, 1183. 5; regis c. bannitor 709. 15, 25, 701. 10; et capellanus 1406. 25; et consiliarius 771. 5; exemptus 199. 15. 20; et familiaris 771. 40; et scriptor 1005. 25; et thesaurarius 666. 25/30; c. reginae, imperatricis, clerc madame la royne 1146. 5. 10, 1150. 15. — c. magistri curiae 1146. 20; clerc de le cuisine 1165. 25; de le marescalie 1178. 1; de le tresorerie 1196. 20. — c. camerae papae 581. 35; regis Franciae 71. 10, 25; comitis Flandriae 5. 25. 30; Sabaudiae 1148. 1. — clericalis habitus 1060. 2; mitra 610. 40, 798. 5. — *v.* electores.
- clientes 178. 25, 589. 20, 1061. 5.
- clusa 168. 30.
- coctura *v.* fornax.
- coelectores 205. 1. 15, 215. 15, 281. 1, 283. 15, 369. 5.
- cofinellus *serinium minus Ducange* 1089. 5, 1090. 5.
- cognitor *v.* audire.
- cohaerentia 1410. 25.
- coheredes 196. 25.
- coler *Husband* 1194. 10.
- collateralis 49. 5, 1418. 10.
- collatio 68. 45, 280. 40, 283. 19, 509. 10; „*Konferenz*“ 604. 1. 10, 793. 30, 1423. 1; c. et investitura 280. 25, 281. 19. 30, 283. 25; provisio et c. 286. 20; *cf.* 1440. 30; c. theloni 12. 5. 35.
- collecta, colecta 447. 35. 45, 454. 15, 462. 20, 492. 35, 501. 10, 502. 35, 503. 15, 513. 25, 516. 35, 564. 5, 629. 20, 728. 1, 835. 15, 960. 35, 1071. 35. 40, 1296. 40, 1413. 35; *cf.* exactio, stura, tallia.
- collegia, colleges 524. 1, 959. 45, 960. 20, 961. 5, 965. 35, 966. 25; sacrum collegium 776. 5; *v.* cardinali; collegio principum (imperii, electorum) aggregare 5. 1. 35. 30; collegium *eclesia collegiata* 646. 10.
- colligatio, conligatio 140. 30, 150. 25, 35, 214. 35, 730. 35.
- colloquium *parlamentum* 4. 1, 191. 3; 40. 332. 15, 1442. 25.
- coloni 873. 5, 1227. 35, 1247. 30.
- columnae naperii *principes* 186. 1; 187. 35, 1113. 20, 1134. 10, *cf.* bases.
- com. con *van* 998. 25, 1446.
- comes, *gallice* coms, *pass.* comites Alamanniae 461. 20; c. dictus dir maregrave 249. 40; c. palatii 1274. 5; Lateranensis 610. 20; c. palatinus 495. 20, 496. 1071. 5, 1072. 5, 1073. 15; *c. Ind. nom.* de Lomeillo; c. p. Rheni *passim*; Saxoniae 1227. 5, 1260. 1; Tusciae, in Tuscia 307. 30, 904. 25, 1247. 15, 1449. 20. — c. Hirsutus, Hrsutus *Raugraf* 35. 45, 43. 1, 118. 15, 214. 35, 247. 25. 35, 248. 1, 1132. 15; c. Silvester *Wildgraf* 118. 25.
- comesacio *v.* commessaciones.
- comestabularius Franciae 214. 5; *v.* constabularius.
- comitatini 948. 10, 950. 20.
- comitatus *et. gr.* 209. 25, 252 *sqq.*; *c. Ind. nom.* Asti, Baclgowia, Burgundia, Cameracensis, de Kyburg, Cil. Florentia, Habsburg, Haynonia, Hollandia, Lande, Lutzelemburg, Mediolanum, de Monte, Pergamum, Pisae, Pistorium, Provincia, Sabaudia, Selandia, Valentinea, cabindicutus, adiudicatus, addictus 43. 10; ad regem imperiali iure pertinens 43. 25; homagium super c. 603. 5. — *v.* administratio. — *c.* *comitiva* 571. 10.
- comitia 68. 1, 71. 10, 1270. 20; burgraviae in Nurenberg 96. 15.
- comitiva 93. 4, 97. 1, 158. 10, 198. 1. 5, 295. 30, 323. 35, 333. 1, 339. 20, 373. 40, 381. 20, 386. 15, 387. 45, 505. 1, 530. 10. 15, 564. 35, 566. 1, 615. 25, 669. 5, 676. 1, 696. 25, 715. 15, 837. 30, 838. 20, 839. 25, 908. 20, 911. 10, 931. 15, 955. 35, 971. 15, 977. 5, 982. 20, 995. 30, 996. 25, 997. 1, 998. 5, 1054. 5, 1066. 10, 1433. 20.
- comuande, tenir en comuande de l'empire 326. 35.
- commeatu 469. 1.
- commendator domus ordinis Hospitalis, ordinis Theutonici 93. 10, 1290; provincialis fratrum Theutonicorum per Austriam 93. 10.
- commercium 106. 1.
- commessaciones 306. 20 (*cf.* *ibid.*, *not.* 1) 649. 20, 1136. 1.
- commissarius 602. 2, 798. 40; regis 254. 25, 291. 5.
- commissio 20. 35, 343. 40. 4, 394. 1. 10, 418. 30, 421. 1, 601. 40, 710, 729. 1, 778. 1, 789. 30, 797 *et saepius*; bonorum imperii 16. 2, 53. 1, 160. 1; administrationis principatus 186. 1, 188. 1; comitatus 252. 30, 253. 254. 10, 291; de oppido facta 21. 10, 75. 30, 76. 20; civium gubernandorum 349. 5; capitaneatus 17. 5; advocaciae 163. 10, 169. 20, 337. 20; vocatae regi Bohemiae 16. 5; de electione regi facta 226. 40, 1085. 20; vicium, vocis in electione 3. 10, 229. 35; potestatis eligendi 209. 20; coronationis 411. 5.
- communantia 322. 10, 585. 10.
- communis, *communis abo* 2. 1. 10, ius, leges, pax, populus, strata, — communia civitatum 152. 45, 191. 20; commune civitatis Coloniensis 123. 35, 152. 40, Bantunense 907. 15; *caudatum Palate passim*. — *communis (gen.)* armatum 514. 40, 724. 30; armatura 1298. 5. 10; bannitor 709. 1. 20, 701. 10; cancellaria 601. 15, 710. 25, 757. 20, 914. 20; *cf.* curia, notarius, officialis, scriba; communis cancellarius 679. 30, 681. 5, 744. 10, 1058. 15; capitularia 651. 10; cista 425. 30, 426, 524. 10; consilium generale 317. 4, 676. 5, 681. 20; consiliarii 524. 10, omnia 1271. 5, 1272. 20; dictator 490. 1; domus 495. 20, 478. 5, 503. 30; domus palatii 511. 5; gubernatores 679. 1, 683. 20; index causarum palatii 890. 20, 891. 10, 892. 15, 893. 20; libri 922. 30, 651. 15, 1284. 20, 1288. 1; libri bannitorum 624. 30, 1070. 20; notarius 408. 20, 490. 5, 679. 1, 681. 5, 1058. 15; notarius palatii 892; officiales 55. 1, 422. 5, 959. 1; ordinnamenta 1262. 20. 40, 1263. 30. 35; palatium *et. gr.* 403. 30, 659. 10, 897. 40, 1003. 35, 1297. 10; palatium minus (Cremoneae) 591. 30; palatium minus (Terzisi) 1293. 5, 1295. 5; palatium 1274. 25; parlamentum 559. 5, 10; potestas 346. 1, 317. 10. 45, 416. 1, 679. 5, 680. 15, 684. 20. 27, 698. 25, 797. 10; praeco 525. 30, 1271. 5, 1272. 20, 1273. 25; rectores 465. 45, 698. 20; registrum 566. 40; scriba palatii 892. 30; scripturae 422. 30; statuta 566. 30, 1262. 30. 40, 1263. 30. 35; tubator 509. 30; vicarius 524. 10, 897. 30.
- communitas 36. 40, 152. 40, 232. 40, 307. 15, 382. 30, 407. 30, 459. 10, 507, 508, 554. 10, 566. 5, 618. 10. 15, 629, 704. 1, 757. 10, 903. 1, 965. 1, 979. 1; *gallice* commune 966. 25.
- compagnia, compagnie 150. 25. 3, 1153. 5, 1169. 20; c. Romaniae 1013. 30.
- comperativus 1373. 15.
- computare 247. 35, 248. 25.
- complexus, de legitimo complexu editus 1363. 1.
- comportatio 596. 30.
- compositio *pac. et. gr.* 43. 30, 767, 20, 1111; finalis 1074. 10; generalis 132. 5; compositionis forma 120. 40; litterae compositionis 132. 15; compositores *et. gr.* 43. 10, 465, 1280. 25; componere cum aliquo 151. 35, 152. 1, 1241. 1.
- compromissum, compromis 40, 56, 59. 20, 61. 1. 20, 70. 10, 298, 299, 128, 5. 10, 461. 10, 532. 20, 533. 10, 599. 1, 604. 5, 654. 5, 728, 790. 10. 15, 846. 1, 1149. 25, 1280. 5, 1286. 10. 40, 1400. 1, 1409. 5, 1416. 30; littere compromissi 40. 20; compromissio 41. 30.
- compromittere 40. 10, 298. 15, 299. 15, 532. 1, 533. 10, 545. 5, 654. 35, 1083. 20, 1409. 5, 1416. 30; in arbitros, compositores 182. 10, 789. 10. 15, 790. 1; alte et basse, de alto et

classis in artibus, compositores 13, 30, 525, 10, 546, 15, 550, 40, 630, 30; *cf.* alius.

computare, damnari 305, 35, 306, 1, 20, 2, sors; — computatio cum gentibus imperatoris facienda 929, 3; finalis facta per thesaurarium et gentes camerae regis 902, 1, 985, 10.

computus, compotus, computus 426, 10, 675, 1, 1051, 4, 1055, 1, 1114, 15; finalis 675, 30; coram imperatore faciendus 980, 20; factus coram cancellario 1081, 3; exigendus a vicario 1026, 30; a magistro montium 1026, 35.

companionicus, in companionicum recipere 1102, 25.

concilium, consilium 399, 30, 476, 1, 621, 622, 1, 711, 803, 10, 1085, 1, 10; generale 209, 2, 258, 20, 262, 30, 265, 15, 339, 15, 413, 30, 470, 25, 542, 40, 571, 599, 15, 603, 25, 60, 608, 15, 614, 30, 711, 2, 35, 715, 20; provinciale 621, 2, 5; consilium.

conciuis 591, 20, 600, 20; recipere in concivem 1042, 20, 25, 1264, 5; in concives et societatem ludacorum civitatis 1009, 15.

concomitari 307, 15.

concomitium 1131, 30.

condexiti 781, 25.

condito, servitium et c. contentae in registro (imperatoris) 1069, 10, 20; conditiones personae electi in regem 258, 3; homines conditionis 1250, 20 (*cf.* *votum dub.*); non sit melior, potior conditio occupantis *et. gr.* 92, 1, 832, 1, 1108, 1.

conditio nare 520, 5, 1367, 10, 20.

conditio nra 561, 5.

conditor iuris 1321, 20.

conductus, *gallice* condit 52, 15, 220, 15, 913, 15, 1170, 15, 1189, 1, 1192, 15; *Germanice* 100, 35; socrus; conductus comitis 51, 30, 235, 5, 211, 15, 331, 15, 528, 30, 544, 15, 1261, 25; imperii 97, 10, 198, 5, 235, 15; officium conductus civitatis Iamensis 1059, 20; littera conductoria 872, 5. — *et.* comitiva, ducatus.

comestabulus, regis 716, 30, populi Iamiae 693, 15, 20; c. seu capitaneus guaderum 1013, 20; *gallice* comestable 1173, 1, 2; comestabularius, infanterum 1283, 10, 15; *cf.* gonfalonem.

confessor, confesseur, regis, imperatoris 604, 15, 1187, 10; regis a rone 606, 1.

confessus, contumax vocabulo 539, 10; contumacia imperii 226, 15, 230, 1.

confessio regis, imperatoris per litteras 319, 1, 1316, 10, 1345, 1, 15, 10, 1473, 20; approbata.

confessio in 490, 15.

confessio, confessio 111, 1, 592, 15, 602, 15, 602, 1, 665, 703, 10, 1092, 10, 1095, 10, 1095, 1, 1115, 15.

confederatio pacis 110, 30, 214, 35, 40, 1215, 10; inter reges Franciae et Alamanniae concordatae 70, 30; contrahenda 298, 20, 299, 20.

congruitas 143, 10.

congruata persona 901, 20.

conubium 57, 1.

compara 958, 1.

compater 73, 15, 25.

comprinceps 365, 1, 25, 368, 20, 369, 5, 1242, 5, 1246, 25, 1247, 5.

conquirere e. castellanus, castrensis, homo, vasallus.

consecratio, regis electi 11, 10, 87, 15, 219, 20, 230, 25; imperatoris 255, 20, 257, 25, 258, 15, 260, 5, 262, 264, 265, 10, 20, 269, 40, 377, 379, 40, 380, 385, 25, 35, 386, 5, 399, 20, 400, 35, 411, 5, 10, 412, 413, 25, 30, 414, 5, 479, 20, 513, 567, 20, 568, 15, 25, 569, 570, 15, 803, 5, 814, 20, 1019, 20, 1207, 20, 1208, 20, 1209, 5, 1325, 10, 1371, 10, 30, 1372, 40, 1373, 5, 15, 1382, 1, 1413, 15; spiritualis 412, 25; *cf.* coronatio.

consensus, assensus *et. gr.* 69, 25, 78, 15, 81, 30; regis 135, 10, 371, 372, 373, 1, 1118, 35; principis 956, 25, 963, 10; principum, pr. imperii 20, 35, 21, 25, 35, 33, 30, 51, 25, 62, 10, 75, 30, 362, 1, 367, 5, 368, 20, 369, 15; principum electorum 1, 30, 7, 25, 9, 32, 35, 10, 35, 25, 65, 69, 30, 35, 121, 30, 122, 5, 20, 123, 1, 10, 232, 5, 30, 233, 20, 277, 10, 280, 25, 281, 10, 30, 282, 35, 10, 283, 25, 353, 20, 354, 5, 364, 20, 365, 368, 30, 391, 15; archiepiscoporum 209, 15; electi electioni impediendus 7, 30, 10, 1, 33, 1, 803, 5; reginae 69, 15; capituli 232, 5, 15; *cf.* consentire.

consentire, assentire 31, 1, 208, 45, 374, 15, 30, 375, 5; c. in aliquem in regem eligendum 3, 10, 229, 10, 230, 3; electioni de se factae 7, 35, 10, 5, 32, 15, 146, 1, 149, 5, 230, 20, 262, 10, 261, 30.

conservator pacis 1215, 15, 35; communis 97, 25; in Tuscia 1199, 5; quinque pacis conservatores per Brisgoyam 173, 15.

consignare, consignare 418, 35, 40, 573, 10, 761, 45, 977, 5, 1271, 1272, 5, 1273, 1; feudum 119, 10; feuda coram notario 449, 10, 25, 482, 15, 483, 30; bona imperio 1010, 35, 40; officia per baculos 715, 25.

consiliares, consiliiarii, consiliarii, consiliarii 152, 10, 1288, 10; regis, imperatoris 5, 20, 90, 30, 91, 10, 238, 25, 303, 30, 317, 30, 15, 346, 10, 430, 1, 439, 25, 443, 15, 449, 1, 520, 35, 521, 10, 559, 1, 577, 1, 580, 15, 20, 581, 1, 621, 15, 15, 625, 10, 619, 1, 658, 1, 682, 5, 687, 10, 701, 1, 702, 30, 704, 30, 717, 15, 726, 20, 740, 30, 6, 759, 5, 771, 5, 818, 5, 1055, 20, 1057, 1, 1072, 5, 1073, 15, 1077, 1, 1078, 15; *nominata* 112, 1, 143, 10, 149, 1; coram iuramentum 413, 15; imperatoris consilium aya secreti 1032, 20; con-

siliarius regalis camerae 686, 40; regis et comitis Sabaudiae consiliarius et iuratus 431, 10; consiliarii regis Bohemiae, vicarii imperii 1133, 25, 1135, 10, 30, 1142, 20, 25; ducis Austriae 1119, 30, 1265, 35; archiepiscopi Coloniensis 221, 10; regis Franciae 414, 5, 475, 35; regis Siciliae 715, 25; civitatum Italiae 330, 45, 403, 30, 404, 20, 410, 30, 422, 5, 25, 425, 15, 411, 25, 442, 5, 453, 10, 506, 15, 521, 10, 585, 20, 25, 586, 30, 10, 600, 20, 659, 30, 679, 5, 684, 25, 691, 20, 703, 40, 747, 35, 40, 1018, 20, 25, 1019, 40, 1020, 10, 1408, 40, 1409, 10, 1414, 10, 1422, 10; terrarum 761, 5; c. tam publici quam privati communis Astensis 422, 40.

consiliator 1003, 25.

consilium, consilium, *gallice* conseil, conseanz. 1. *Ratschlag, Entscheidung*, c. archiepiscoporum, baronum, civitatum, comitum, electorum, episcoporum, fidelium, nobilium, principum, procerum imperii 49, 30, 73, 15, 75, 30, 116, 25, 168, 10, 191, 35, 233, 40, 281, 1, 20, 283, 15, 35, 332, 15, 352, 30, 362, 1, 367, 5, 368, 20, 389, 20, 25, 505, 1, 584, 15, 592, 15. 2. *Ratsversammlung* 152, 40; c. regis, imperatoris 143, 10, 35, 534, 5, 557, 20, 559, 1, 600, 35, 968, 10, 969, 15, 1060, 30, 1155, 15, 1190, 1, 25; proponere in consilio imperatoris 968, 35, 40, 969, 1, 1005, 5; faire de son (imperatoris) conseil 1076, 25; *cf.* 443, 10, 1008, 10; iurare c. imperatoris 1055, 20. — c. regis Franciae 472, 5, 474, 35, 475, 10, 30; civitatum: Coloniensis 105, 10, 123, 35; Northusensis 1068, 10; Bisuntinensis 907, 10; *Italicorum et. gr.* 84, 30, 275, 10, 423, 1, 584, 5, 752, 1, 896, 5, 30, 1036, 40, 1282, 15, 1498, 10; *cf.* anciani, consul, credentarii, decuriones, quadraginta, sapientes, trecenti; c. generale civitatum *Italae* 314, 1, 317, 40, 403, 30, 455, 5, 524, 25, 30, 565, 30, 600, 15, 679, 5, 681, 25, 747, 1059, 45, 1060, 1, 1281, 25, 1282, 1283, 5, 1286, 25, 1288, 10, 1448, 10; publicum et generale communis Pergami 565, 30; c. maius civitatis Brixiae 320, 35, 40; Paduae 585, 25; c. privatum Yporegiae 310, 20.

consistorium, consistorium, *catalanice* consistori, papae 414, 20, 602, 15, 812, 20, 1421—1428, 1432, 25; publicum, sollemne 259, 30, 262, 5, 261, 25, 338, 30, 377, 10, 379, 30/35, 113, 40, 476, 20, 543, 10; generale 259, 10; secretum 1432, 40; privatum 470, 30; principes, barones, nobiles, ministeriales et milites (regis) consistorio astantes, assistentes 47, 15, 19, 10; c. iudicii (regalis) 18, 40.

consortes feudi imperialis 434, 35.

consortium principum imperii 35, 30.

conspirationes 824, 5, 1018, 25, 1435, 25.

constangiae *expensa* 240, 1; *gallice* consteng, *alber.* 1151, 25.

- constituta synodica 141, 30.
 constitutio, constitutio. nova *novella* 495, 35; imperialis: in corpore iuris inserta 800, 30, 801, 25; contra haereticos, sacrilegos edita 800, 15, 25, 801, 10, 25; regalis de civibus qui pfalburger dicuntur 480, 1; generalis papalis 1325, 1; papalis contra haereticos, sacrilegos edita 800, 15, 25, 801, 15, 25; constitutiones feudorum 435, 1.
 consuetudo, consuetudines 76, 5, 40, 104, 30, 232, 40, 523, 30, 35, 958, 5, 10, 959, 25; antiqua, approbata, bona, honesta, laudabilis 5, 1, 7, 5, 8, 30, 35, 43, 25, 30, 123, 30, 124, 1, 132, 35, 40, 45, 187, 15, 190, 15, 196, 35, 416, 45, 417, 10, 563, 30, 611, 40, 638, 15, 20, 743, 40, 799, 10, 1402, 20; *cf.* approbare; c. imperii 1404, 1; curiae imperialis 824, 10, 920, 30, 1011, 30, 1141, 5; regni Franciae 1250, 20; civitatis 188, 30, 492, 15, 585, 25, 630, 20, 902, 1, 959, 15, 20, 985, 25; ius et c. 5, 1, 7, 5, 8, 30, 35, 25, 5, 43, 25, 30, 77, 93, 25, 178, 25, 196, 35, 243, 15, 262, 5, 264, 30. — c. contra imperialis celsitudinis libertatem inducta corruptela dicenda 76, 5. — c. Pisanorum, notariorum civitatis Pisanae *stilbus Pisanus* 540, 40, 710, 45, 744, 10, 757, 40, 848, 1.
 consulatus *v.* officium.
 consules, consules, regis 1265, 35; civitatum *ex. gr.* 17, 5, 244, 20, 529, 5, 761, 5, 924, 5, 1132, 10, 1298, 1, 10, *v.* *Ind. nom.* Anewilre, Aufkirchen, Bernum, Bisuntium, Bopardia, Cameracena, Kenniz, Colonia, Confluentia, Constantia, Dobelin, Egra, Erfordia, Ezzelinga, Frankeufurt, Frideberch, Frisia, S. Gallus, Geilnhusen, Germersheim, Hagenbuch, Hallae, Landowe, Lubekke, Lutkirche, Lutrea, Monasterium, Mulhusen, Northusen, Nurenberch, Oppenheim, Papija, Placentia, Rodenburg, Seafusa, Slezstat, Selsa, Synziche, Solodrum, Spyra, Susatum, Tervisium, Tremonia, Turegum, Wesalia, Wetflaria, Wizenburg; c. militum 407, 30; societatum 747, 30, 35; magister consulum 1118, 20, 40, 1125, 15; consilium anciano- rum et consulum 1298, 1; *cf.* curia.
 contadinus 671, 20.
 contestatio litis 509, 25, 627, 15, 966, 1, 1247, 35; contester li plaiz 966, 30.
 contracambium 961, 10.
 contractus, contrahere 296, 1, 518, 40, 519, 1, 558, 20, 664, 20; contractus cen- sualis seu ficticius 492, 25; c. matrimo- nii, contrahere matrimonium, sponsalia, sponsalicia 65, 5, 25, 68, 10, 630, 10, 20, 775, 25, 812, 10, 820, 5, 20, 826, 1, 1027, 35; contractus mulie- rum et minorum aetatis 496, 35, 197, 1, 5; c. mutui 590, 10; permuta- tionis 232, 25; nominatus et purus, innominatus vel ephiteotius 520, 10; procuracionis 864, 20; usurarius, in fraudem usurarium factus 492, 25, contragaggiare 1250, 25.
 contrariari 421, 30, 1985, 5.
 contrata, contratta, contracta 442, 10, 464, 10, 694, 15, 697, 10, 711, 5, 719, 40, 859, 40, 874, 10, 875, 15, 978, 30, 989, 1, 35, 1066, 10, 45, 1074, 5, 1420, 15, 1428, 1, 1436, 25.
 contumacia *ex. gr.* 447, 35, 454, 15, 462, 20, 501, 10, 502, 30, 637, 40, 662, 5, 663, 5, 963, 40, 988, 1, 1413, 35.
 convenire aliquem 352, 35, 358, 15, 35, 1071, 20; eorum iudice 223, 3, 45, 751, 15.
 conversi 36, 20, 25.
 convertere *v.* intuitus, possessio, praed- dia.
 copia *apographum* 214, 5, 20, 473, 5, 480, 5, 708, 10, 724, 5, 782, 5, 791, 30, 1048, 15, 1083, 5, 1140, 5, 1441, 30; c. sigilli 44, 30.
 coqueliar *cochlear* 1089, 10.
 coquina, *gallice* cuisine, coquinae regalis, imperialis magister, coqui- narius 160, 25, 305, 1, 1137, 30; *c.* *Ind. nom.* Nortenberg; cuisine 1162—1188; argent. de le c. 1186, 20; elere de le c. 1165, 25; barnas de le c. 1165, 25, 1171, 5.
 coracini *Karuschen* 1150, 1.
 coratris 743, 15.
 corier 1162 *sqq. passim*; *v.* cursores.
 cornu *ad consilium congregandum adhibitum* 1414, 10; *cf.* campana.
 corones *Riemen* 1181, 40, 1186, 15.
 corona, corone 1191, 10; regali 32, 5, 10; terrea, regni Italiae 316, 45, 439, 449, 5, 441, 40, 479, 10; c. ferrea laurea 572, 15, 20; Modetna sedes et c. regni Italiae 441, 30; imperialis, Romani imperii 255, 20, 257, 25, 269, 40, 319, 30, 377, 15, 25, 379, 40, 380, 1, 20, 385, 25, 30, 386, 5, 399, 15, 412, 413, 25, 433, 1, 470, 10, 472, 25, 473, 45, 532, 10, 543, 1, 566, 30, 611, 10, 15, 613, 1, 5, 775, 25, 30, 789, 30, 985, 15, 1207, 25, 1209, 5, 1247, 20; c. Henrici imp. 1307, 15, 20; *descripta* 1089, 10; reginae 611, 25; regis, regni Bohemiae 32, 5, 167, 20; rex Bohemiae in c. ministrare in officio pueritatus non debet 32, 10, 10; c. nigra et alba 474, 10.
 coronatio, coronation, coronement, regalis, Aquisgrani facta 1145, 18, 19, 87, 1, 92, 40, 116, 5, 10, 117, 5, 149, 5, 10, 150, 1, 5, 219, 20, 221, 35, 222, 5, 20, 234, 10, 722, 15; expensae in ea factae 239, 10; c. Lombardia, Mediolani facta 139, 41, 30, 179, 30, 489, 20, 603, 15; imperialis, Romae facta *praesertim* 258—265, 111—111, 567—571, 602—618, 714—716, 769—775, 792—799, 803—814, 1311—1325, 1365—1373, 1420—1431; possibilis alibi quam in S. Petro 939, 15; temporalis 412, 1; *cf.* consecratio, iuramentum, sacramentum, unctio; c. regis Bohemiae 213, 20, 295, 1, regis Siciliae 412, 1.
 corpus, cors, Decretorum 156, 10; iuris, de droit 800, 30, 801, 20; c. *Korpo-*
ratum, gallice cors 359, 1, 969, 20, 961, 5, 965, 5, 966, 2; corpora quatuor 1011, 0.
 correctio facta in litteris, litterae correctae 384, 25, 30.
 cortina, platea, quae *v.* vocatur 609, 35.
 cortosies 1163, 15.
 coupe 329, 10; a tombeique 330, 1; dor 1185, 2.
 court *v.* curia.
 crapaudina lapis *Krobonstein* 1090, 1.
 creatio, regis, in regem 7, 10, 8, 35, 40, 11, 10, 35, 12, 25, 19, 25, 20, 30, 22, 10, 25, 25, 32, 55, 12, 5, 220, 35, 221, 15, 243, 15, 361, 25, 1042, 40, 1369, 25, 30; imperatoris 1381, 25, 1382, 1, 5; regis Bohemiae 294, 20, 295, 1; principis 433, 15; cardinalium 471, 4; iudicium 981, 15, 1071, 15; scabiorum 23, 20; notariorum, tabellionum 984, 10, 1071, 20.
 credendum, credenturii civitatis 116, 15, 40, 122, 25, 423, 30, 485, 10, 486, 487, 1, 505, 20, 25, 1111, 25.
 credentia 95, 20, 212, 30, 1217, 20, 1448, sub clausula de c. 78, 15; *v.* litterae.
 credere, alicui officium 57, 20; creditum principale 492, 25.
 creditor *Ghabiger, Bankier* 306, 1, 426, 10, 492, 25, 727, 15, 766, 1, 20, 1266, 40, 1285, 1; fidelis et c. 94, 5.
 crepes 1166, 15.
 crida 746, 35; *cf.* gridata.
 cridare monetam 611, 642, 1.
 crimen, maiestatis, laesae maiestatis, legis Juliae maiestatis, crimine lese majeste 87, 25, 91, 5, 623, 15, 664, 20, 702, 5, 760, 30, 40, 761, 1, 824, 855, 15, 965, 30, 966, 20, 988, 4, 989, 5, 1011—1020, 1046, 20, 1211, 25, 1313, 40, 1333, 15, 1336, 10, 1371, 1, 1376, 20, 40, 1377, 10, 20, 1390—1398, 1420, 5, 1436, 25, 30; *cf.* laesio, reatus, reus; c. legis Corneliae de sicariis 623, 1; c. carceratus.
 criminalis *v.* causa, sententia.
 crisma, saterum 769, 5.
 crita? *abl. plur.* critis *promulgatio* 515, 5; *cf.* crida.
 crocea *Kranustab* 776, 5, 40.
 crux, pro reliquiis asservandis 1090, 10; in pomo aureo regis posita 1089, 5; cruceam praedare 1051, 20.
 eugule *capit* 1175, 10.
 eunus monetae 1056, 40.
 exaratores 1071, 20, 1217, 5.
 curia, court, *cablinum* court 865, 40, 870, 5, 1431, 25, 1419, 10; principis Romanorum 1308, 20; regis, regalis, regia 11, 1, 49, 10, 16, 10, 60, 20, 66, 25, 30, 93, 1, 97, 5, 118, 20, 119, 5, 188, 20, 198, 15, 203, 10, 221, 5, 235, 35, 236, 5, 287, 10, 293, 20, 418, 40, 497, 15, 504, 10, 598, 5, 604, 25, 626, 35, 703, 5, 10, 751, 10, 15, 752, 10, 788, 1, 957, 35, 963, 45, 1157, 10, 1159, 20, 1161, 1, 1161, 20, 1179, 5, 1302, 30; imperatoris, imperialis 376, 45, 497, 15, 801, 1,

831, 2; 869, 20; 936, 4; 968, 16; 1005, 11; 1019, 10; 1071, 25; 1082, 7; 1112, 20; 1212, 25; 1293, 35; 1294, 1295, 1, 2; 1297, 1; 1298, 10; 1302, 5; 1308, 25; 1430, 10; magna 625, 10; *comit. do. pour de Palcos* 1164, 13; *curia curia* 1079, 1081—1085; *e. regis Sicilie* 1131, 1; *ins. curiae regalis*) 288, 1; *curia vicarii* 1112, 10; 2; *cancellaria*, consuetudo, index, iudicium, institutum, magistrus, marescallus, notarius, officiales, pater, proceres, protonotarius, registrum, sigillum; *curia generalis*, solennis 4, 1; 32, 5; 51, 20; 105, 1, 20; 109, 1; *e. Romana* 84, 30; 85, 7; 91, 10; 95, 25; 112, 10; 115, 17; 225, 1; 319, 25; 468, 10; 517, 30; 552, 25; 555, 20; 557, 1; 558, 25; 602, 10, 25; 603, 10; 604, 25; 610, 45; 611, 35; 782, 45; 785, 20, 27; 829, 20, 30; 839, 30; 982, 10, 17; 1015, 10; 1047, 20, 30; 1117, 20; 1162, 1; 1208, 30; 1212, 25; 1424, 10; *cf. causa*, ministeriales, officiales; *e. cur. nota in litteris papalibus* 80, 15; 86, 30; 378, 40; *e. cardinalis legati* 439, 35; *cf. registrum*; *e. Coloniensis* 47, 35, 10; *cf. officialis*; *e. communis Papiae* 1271, 7; 1272, 25; *e. et commune* 862, 1, 2; 865, 1, 20; *cancellariae Pisani communis* 710, 25; 757, 15; *capitanei* 1262, 7; 1263, 30; *comitis palatini* 1149, 5; *potestatis* 1293, 37; 1294, 20; *potestatis, antianorum et consulum* 1295, 5; 1296, 20; *malefactorum civitatis lanuae* 1057, 10; *curia = curia* 49, 25; 160, 17; 249, 15, 20; 250, 1; 374, 375, 5; 832, 20; 1091, 15, 30; *e. coelestis* 320, 30; 770, 30. — *cf. curia*, *hof*.

curialis, *curiales* 117, 1; 119, 15; 468, 10; *curialis modus* 1027, 25; 1030, 15; *curialiter* 151, 10; 152, 15; 756, 15; 1031, 10; 1033, 1; 1200, 20; *curialitas* 1301, 25.

currere, ad paria 1360, 20; *e. moneta*, *curis* 1174, 5.

curiales, *curaria* 959, 30.

cursor, *cursor equus* 1163, 40, 45; 1165, 30.

cursores 1116; 1118, 20, 1; 1130, 1, 1; 1131, 10, 1.

cursum, *curiae regalis* 60, 10; 66, 30; *Pisanorum, notariorum civ. Pisanae stibus Pisanis* 540, 40; 656, 30; 1076, 7; 1122, 25; *e. moneta*.

curtis 21, 1; 219, 15, 30; 220, 1, 5; 362, 25; 363, 364, 20; 365, 367 *et saepius*; *impens. rattinens* 363, 5, 20; *cf. curia*.

cursum, cursum.

curia 168, 5; 664, 1; 1095, 10; 840, 1; *ludaeorum oppidi* 21, 15; *portae* 295, 1; 320, 1; *regni* 370, 20; 371, 10; 372, 10; *regiae* 639; 640, 1, 2; 641, 1; 654, 1; 717, 5; 718, 1; 719, 1; 720, 1; 840, 1, 2.

curia, *curia*.

curia, *curia* 1089, 1.

curia, *curia* 1117, 1.

dalphinus Viennae 174, 40. *cf. Ind. nom. Dalphinus*.

damaçella demoiselle 1148, 15; *cf. domicella*.

damaçelle gullio pro dalmatica 1182, 1.

dampnatio vitae, rerum et honoris 21, 17.

dampnum, dampnum, dampna computare 305, 35; 306, 1, 20; *dampna et interesse* 636, 30; 915, 20; *usurae et dampna Indaeis solvenda* 613, 25; 649, 5; 749, 20, 25.

danesmani 322, 10.

dapifer, de Diessenhofen 280, 10; 305, 1; Lutzellburgensis 293, 30; 920, 25.

datum, daciim 670, 1; 673, 20; 1298, 5; *dacita* 969, 25.

debitio 509, 5.

debitor 86, 15; 531, 10; 704, 10.

debitum, principale 306, 15; *respondere de debitis* 86, 15; *solutio debitorum* 240, 10; *in sortem debiti computare* 352, 5; *carceratus pro debito* 694, 1; 745, 20; *debitum, quod ab imperio debetur* 363, 30; *in debitis Indaeis obligari* 305, 30; 613, 25; 749, 20, 25; *debita ludaeorum cancellorum archiepiscopo Maguntino cedentia* 37, 35.

decanus, capituli 109, 20, 30; 281, 20; 110, 40; 417, 20; 646, 10; 1133, 1; 1137, 20; 1190, 25; 1401, 1, 20; 1402, 1; 1440, 30; *christianitatis* 245, 25; 248, 5.

dechevance deceptio 202, 20.

decima 246, 1; 892, 10; *ecclesiarum Alemanniae* 209, 30; *decimae et fructus beneficiorum ecclesiasticorum primi anni* 339; *cf. 1052, 5*; *ad ecclesiam ratione parrochiae spectantes* 1157, 20; *decima pars de sturis ludaeorum archiepiscopo Maguntino cedens* 14, 10; 73, 15; 224, 1; 238; *decimae feudales* 892, 10; *forestae* 394, 5; *d. pro Terra Sancta collecta* 209, 5.

declaratio, sufficientiae electi ad imperium obtinendum 258, 15; 259, 15; 260, 5; 262, 30; 265, 10; 269, 40; 377, 25; 380, 1; 385, 30; 400, 30; 413, 25; 773, 35—774, 1; 775, 1; 1049, 10; *electionis canonice* 1049, 10; *e. nominatio*.

decretum 19, 5; 37, 25; 65, 5; 656, 30; 35; 710, 30, 30; *electionis regis* 8, 1; 15, 30; 290, 3, 30; 258, 5; 262, 15; 264, 30; 267, 30; 268, 10; 269, 1, 30; 377, 15; 379, 35; 1133, 1; 472, 15; 607, 45—608, 1; 614, 15; 1208, 30; *decretum interponere* 69, 1, 35; 485, 1; 656, 5; 1071, 20; 1247, 35; *corpus Decretorum* 156, 10; *capitula Decretorum* 184, 35; *decreta et decretales* 1355, 20.

decuriani 1420, 15; 1421.

decuriones civitatis Papiae 185, 10; 105, 15.

detacere, *e. moneta*.

defalcare 21, 1; 351, 1; 529, 10; 722, 2; 1123, 1; 1299, 1.

defectus natalium 197, 25; *cognitionis causerum* 900, 15.

defensio, imperii, regni, reipublicae 241, 1; *fidei catholicae* 196, 1; *ecclesiae Romanae, spiritualis potestatis* 139, 20; 209, 10, 15; *pacis generalis* 98, 10; *prosecutio et d. iuris* 60, 25; 66, 35; *d. viarum* 168, 30; *civitatis* 348, 30; 1282, 35; 1283, 1; *d. paratichorum seu populi vel communis Placentiae* 1282, 40.

defensor 1382; *defensores (populi) civitatum Italiae*: Aretii 88, 25; 524, 25, 30; Cortonae 747, 35; 748, 1; Florentiae 784, 1; 838, 20; 1262, 10; 1263, 5; *e. advocatus*.

deliberare pendere, deliberatio, deliberancia, delivrance 639—641, 717, 30, 35; 718; 719, 20; 721, 10; *cf. moneta*. — *deliberatio, gall. deliberation Beratung ex. gr.* 229, 5; 366, 35; 1000, 1; *ingressus et egressus ad imperialem deliberationem (principibus patens)* 352, 30; 353, 10, 30. — *deliberare hiefern, abhiefen* 641, 10, 15; 647, 25; 685, 5; 718, 25; 1268, 35.

demonstrare brevis 250, 15.

denarius ex. gr. 20, 35; 333, 30; 717, 718; 1420, 20; *denarii, deniers Geld* 207, 30; 1067, 10; *denarii de auro (Augustarii)* 640, 10, 20; 718, 30, 35; (*grossi de argento, deners (gros) d'argent* 641, 25; 717, 15, 40; 720; *d. fortes* 639, 20; 671, 35; *debiles, minuti* 639, 20; 640, 5, 20; 671, 35; *terezeli* 719, 1; *imperiales, imperialium, deners imperiaux* 639, 25; 671, 30, 40; 672, 5; 717, 25; 718; 721, 5; *imperiales veteres* 720, 15; *franci* 639, 35; *deniers paparons* 1158, 25, 40; *Basilienenses* 1255—1259; *Bohem.* 251, 20; *Colonienses* 73, 20; 159, 15; *Erfordenses* 272, 15, 40; *Gobennenses* 394, 25; 652, 30; *Wiennenses* 251, 20.

denominatio regia a papa ascribenda electo 377, 15, 20; 379, 40; 385, 25, 30; 399, 1, 15; 400, 35; *cf. nominatio*.

denuntiatio, *nominatio*.

deocuperare 195, 5.

depauperatus 240, 35.

depositio 603, 1; *principum saecularium* 1355, 40; *e. theloneum*.

depraedatores 959, 30.

derictum, drietum, dritum 738, 25; 958, 5, 10; 964, 15; *dirictibus* 1025, 10.

derobari, derober, derobatio 497, 35; 559, 10; 701, 1; 856, 30; 1006, 25; 1058, 15; 1062, 45; 1170, 20; 1171, 20; 1285, 40, 45; *derobarius* 422, 10; *cf. disrobare*.

deservire feudum 2, 35; 161, 35; 194, 5; 270, 5, 25; 709, 1; 1010, 1; 1418, 1.

destrare comitari 609, 35.

destratores imperii 112, 10.

deub, *e. diep*.

Deutsch 1223, 15.

devanchier, devancier, devantier Vooghuier 203, 1, 15; 301, 20.

deveria 74, 15.

- devestire, per traditionem baculi se d. 426, 25; *cf.* investitura.
- dextrarius, dextrarius 168, 20, 25, 272, 279, 45, 295, 30, 333, 1, 25, 393, 30, 35, 564, 40, 566, 5, 598, 20, 833, 5, 1139, 15, 1140, 35, 1141, 25, 1148, 20, 1257, 5; magnus 334, 20, 394, 25, 407, 15, 563, 1; ad arma 438, 30, 696, 25, 40; falleratus 1228, 30, 35.
- diadema, dyadema, imperii, imperiale *passim*; diademata regi et reginae imponenda 612, 30, 40; *cf.* mitra; d. regale regni Siciliae 715, 20.
- dictare instrumenta 434, 10, 1411, 1; dictamen 1411, 1.
- dictator *v.* notarius.
- dictum Rudolphi comitis (de Habsburg) *proverbialiter* 140, 30.
- dieuer 1217, 20, 1218, 15, 1219, 1.
- dienstman, dienstmann, dienstman 26, 40, 27, 29, 1, 5, 50, 35, 51, 1, 191, 35, 355, 40, 1217, 15. — diensthaft güt 54, 15.
- diep, deub, deup 29, 35, 1221, 15, 25; diuf *partum* 1221, 35, 40; diubigez güt, deuf *res furta* 29, 30, 35, 1221, 25.
- dieta 106, 5, 412, 5.
- diffamare 948, 25.
- diffidamentum 937, 1.
- diffidare 936, 5, 989, 5, 1013, 30, 1014, 30, 1065, 30, 1068, 10, 1436, 30, 1442, 10, 1443, 35, 40.
- diffinitores 831, 35.
- dignitas imperatoria, imperialis, regia *passim*; imperialis partium Italiae 479, 10; augustalis 201, 40; militiae 989, 45; senatoria 699, 20.
- dilapidatio imperii 62, 1, 10.
- dinststeten 1218, 10.
- dingen, pfening d. 1218, 1.
- dinghof, dinckhof 101, 35, 355, 40, 1102, 20, 35.
- dinumerosus 1296, 40.
- discomputare 902, 20, 985, 15.
- diserasiatus *disgraziato* 212, 25.
- disrobare 657, 15, 30; *cf.* derobare.
- dissidentes cives civitatum Italiae *ex. gr.* 461, 40, 502, 30, 516, 5.
- distornare 1087, 40.
- districtuales 419, 10, 447, 1.
- doctur 412, 35, 1322, 1, 1379, 20; sacrae theologiae 830, 10; decretorum 505, 15, 591, 35, 632, 30; legum 275, 35, 405, 30, 443, 5, 10, 465, 25, 478, 10, 491, 10, 562, 1, 591, 35, 594, 25, 703, 1, 1056, 1; in iure civili 1315, 5; utriusque iuris 1039, 15. — licentia doctorandi 1019, 35.
- documenta legitima 39, 25, 182, 15.
- domesticus 730, 10, 989, 40, 1239, 20.
- domicella, damoisele 59, 10, 60, 61, 66, 67, 1, 20, 70, 20, 25, 349, 25, 350, 1, 15, 1400, 1, 5; *cf.* damagiella.
- domicellus 406, 35, 410, 30, 497, 30, 572, 25, 751, 10, 960, 40, 1274, 25, 1281, 25.
- dominium *ex. gr.* 14, 5, 69, 1, 168, 5; domus dominicae 80, 25; spirituale 210, 10; temporale 240, 10, 385, 5, 614, 1; directum 46, 30, 208, 10, 433, 30, 1039, 1, 1040, 10, 1340, 35, 1341, 15; ntile 1039, 1, 1341, 10, 15; fidelium 21, 1; domini ius 252, 15, 1357, 40; interpolatio vacatioque 208, 25.
- dominus, imperator dominus mundi 1315, 30, 1338, 25; papa dominus imperatoris, regis, imperii 143, 30, 155, 20, 1360, 5; primus d. 411, 5; d. sine medio, immediatus 404, 25, 408, 25, 409, 25, 415, 30, 490, 10, 45, 525, 1, 526, 20, 535, 20, 561, 5/10, 573, 30, 582, 20, 583, 1, 748, 10; d. perpetuus vel temporalis 1019; temporalis (= in temporalibus) 321, 30, 35, 322, 843, 20, 848, 15; ecclesiasticus, saecularis 105, 35; fendi 47, 20, 48, 1, 10, 49, 30, 92, 40, 183, 20, 288, 30, 289, 20, 843, 20, 1040, 10, 1078, 20, 1241, 10, 15, 1356, 1368, 45; fundi 492, 15; pacis 1228, 10; domini de maleficiis (Tarvisii) 1297, 15.
- domus 74, 35; habitatio regis 426, 35, 437, 40, 449, 1, 30, 450, 10, 478, 1, 696, 10, 1447, 25; *cf.* camera; d. archiepiscopalis, episcopalis; Avinione 469, 10, 15; lanuae 684, 10; Mediolani 461, 15, 486, 40, 488, 20, 489, 35, 493, 25, 502, 10, 503, 20, 537, 15, 539, 40; Novariae 453, 5, 454, 45; *cf.* commune; d. beatae Mariae Theutonicorum, Theutonica, Calatravensis, Hospitalis S. Iohannis, militiae Templi *v.* cellerarius, commendator, magister, preceptor; d. fratrum Praedicatorum Avinionensis, *ubi palatium papale* 259, 25, 469, 10, 15; in Esslingen 292, 25; lanuae 704, 40; Vercellensis 447, 20, 30; fratrum Minorum burgi S. Donnini 325, 35; fratrum S. Antonii in Frankfurt 359, 35, 351, 15. — d. viridarii 762, 30. — *cf.* claustrum.
- donarii 1385, 30.
- donatio, Constantini 473, 1, 1330, 35; inter vivos 2, 30, 49, 5, 583, 20, 733, 10, 1058, 10, 1453, 25; propter nuptias 38, 40, 55, 1, 57, 20, 61, 10, 67, 10, 68, 5, 111, 10, 220, 10, 738, 30, 739, 10, 820, 10, 25, 821.
- dorfergite 180, 35, 181, 1218, 15; dorfgite 1223, 30.
- domitorium 701, 40.
- dos 38, 40, 57, 40, 58, 35, 96, 10, 70, 15, 115, 5, 471, 1, 173, 20, 25, 630, 20, 738, 25, 739, 10, 20, 820, 1, 2, 821, 825, 35.
- dotallitium 38, 40, 55, 15, 57, 10, 35, 58, 35, 61, 10, 65, 15, 66, 10, 67, 40, 69, 20, 35, 173, 20, 738, 1, 820, 10, 821.
- dragne 1160, 25, 10, 1161, 1.
- draperius 679, 35, 685, 20.
- dras, paire de d. 1168, 1, 1177, 10, 15; fondem de d. 1165, 1; d. de Porse 1171, 10.
- dristunt *v.* golden.
- droiturus 329, 15.
- ducatus *passim; v. Ind. nom.* Austria, Karinthia, Stiria, Venetia, Westphalia; *v. electio, feudum*; ducatus *conductus* 220, 15.
- ductores mercium 652, 35.
- duplex *szeczanquy* 747, 15.
- dux 1, 10, 3, 4, *et passim*; duces Alamanniae 101, 20.
- E.**
- E.** unde reht nomen (*proscribendis*) 282, 1.
- eawe rose 1171, 30, 1188, 1; *v.* violes, oranges 1188, 1.
- ebdomadalia 373, 1.
- ecclesia, personam non ponere in ecclesia cathedrali 692, 30; regalia ecclesiae recipere 191, 10, 829, 25; *v.* vacans 234, 10, 1052, 5, 1403, 15; *v.* advocatus, bona, decima, feudum, fideles, gastaldi, investitura, ministeriales, principatus, rector, thesaurarius, vasallus. — ecclesia Romana *v.* admirandus, advocatus, approbatio, archievum, capitaneus, census, censuales, civitas, defensio, iurisdictio, ius, patrimonium, patronus, pomerium, pugil, registrum, terra, vasallus, vexillarius, vicarius. — eccl. militans 85, 25.
- ecclesiasticus, ad iudicium saeculare non trahendus 13, 15, 336, 30; *v.* beneficium, bona, causa, censura, dominus, index, iurisdictio, potestas, princeps, sententia.
- edelknechte 331, 30, 335, 15, 20.
- edicere parlamentum celebrandum 955, 15.
- edictum 856, 35, 857, 901, 10; imperiale 815, 25; regium 21, 15, 199, 5, 304, 25, 590, 30, 619, 10, 763, 20; regis Trinaeriae 1441, 20; instituti curiae regis 21, 15; citatorium 1371, 5, 1375, 40, 1391, 35, 1392; publicum 856, 25; peremptorium 788, 35; publice propositum, positum 703, 5, 855, 10, 857, 10, 903, 35, 904, 5, 931, 15, 35; vocatio generalis per edictum facta 1385, 20.
- editalis *v.* leges.
- edonada 975, 10, 976, 10.
- efforium 1094, 20, 1445, 15.
- ehaft, ehaffe, ehettigh, not 27, 10, 103, 15, 176, 1, 1, 177, 10, 15, 357, 20, 1218, 10, 1219, 20, 1220, 15. — ehafft tudnich 1224, 40.
- ehalte 1223, 10.
- eigen, aigen 26, 15, 102, 40, 171, 10, 357, 5, 1233, 40, 1292, 15; altes aigen 59, 5; aigen man, aigeman, aigen lute 26, 10, 27, 1, 28, 10, 1218, 10, 1221, 35; aigensgewer 1221, 35.
- em, ammatfiedlicher erwelter chünick, ammatfiger künich 1232, 5, 1233, 25; ainschiltter ritter 1221, 5, ainsetzen man 1218, 5.
- ein, ait *ex. gr.* 26, 25, 192, 20, 1098, 25, 1236, 10; des eides erlassen durch eberkeit (*obericos*) 103, 20, 357, 1; helfen mit dem eide 1098, 20.

126 no. sen. sp. = Indes 102, 2. 30, 356, 371.

electio, election, eligere, electio regis Romanorum *passim* (*praesertim* 3—10, 203—231); eligere (*Kaspachi*) 229, 1; 230, 13; Rudolphi regi 398, 30; Frankenfurdensis 722, 1; canonica 7, 13, 215, 1, 608, 611, 30; 1019, 13; canonice quasi civitatis celebrata 7, 1; 9, 30; concors, legitima, unanims, — concorditer, in concordia, legitimitate, unanimiter, una voce, voto unanimi celebrata 6, 13, 7, 2, 13, 9, 32, 13, 85, 13, 91, 1; 101, 2; 113, 10, 1; 116, 3; 117, 3; 149, 3; 150, 1, 215, 30; 218, 25; 219, 20; 262, 10, 13, 264, 30, 30; 269, 30, 33; 377, 10; 379, 35; 385, 2; 411, 30; 607, 10; 614, 10, 13; 803, 1; discors, discorditer, in discordia celebrata 219, 20; 222, 1, 227, 1; iterata 87, 3; reges Romanorum consueverunt eligi de lingua Germanica 1372, 20; sola electio ius tribuit imperandi 1311, 30, 30; electio imperatoris, imperialis 208, 20; 803, 1, 814, 13; *cf.* 1372, 1; electionis dies, locus 7, 13, 9, 32, 10; 92, 3; 201, 20; 229, 1, 3; 230, 1; tractatus electionis, de electione 7, 1, 20; 9, 13; 204, 20; 213, 10; 229, 10.

ius eligendi, electionis, in electione habitum 3, 10; 5, 1; 35, 23; 228, 23; *cf.* *Emend.* 229, 230; 232, 3; 258, 1, 275, 30; residens apud aliquem ex vera successione progenitorum 217, 20, 30; ratione dicitur 25, 3; 216, 30—217, 1; ab apostolica sede concessum 80, 30; 82, 30, 33; 155, 10, 13; eligendi iure privare 209, 1; postestas eligendi 3, 1; 205, 3; 209; electionis vox, votum 3, 10; 92, 3; 205, 3; 225, 30, 3; 229, 1, 3; 262, 3; 264, 1; 377, 10; 379, 30; 413, 2; 607, 13; 614, 1; 1216, 1; votum, vocem, vice in electione committere, transferre, transiudicare 3, 1; 5, 1; 216, 20; 225, 3; 229, 1; in electione vice genere 227, 1; 229, 30; electionis conjugere 217, 10; non secundum Deum et consuetudinem carere 104, 3; 3; 2; admittere, approbare, concessio, consentire, exortum, electus, electus, exortere, expensio, ornamentum, coro, profectio, publicatio; *cf.* *Ind. nom.*

electuaries *Lotwergen* 1171, 30.

electus in regem Romanorum, erwelter kunig *ca. gr.* 7, 30; 312, 1; 804, 3; 1233, 20; *cf.* eligere; *in indultatione* 11, 3; 231, 25; 233, 20, 10; 258, 1; 312, 1; 395, 2; *cf.* 5, 20; eslen roy, en roy d'Allemagne 263, 10, 20; 267, 30; electus in imperatorem 259, 10, 13; 267, 3; 609, 30; 711, 20; ad apicem imperialem 661, 1; rex et imperator electus 429, 10. — e, in regem Bohemiae 365, 20; 368, 30. — e, in episcopum 259, 30; 316, 10, 13; 384, 13; 411, 13, 23; 447, 13; 531, 30; 533, 3; 544; 546, 30; 569, 3, 10; 570, 17; 10; 608, 3; 615, 3; 1111, 30; 1110, 30.

elemosinarius imperatoris 1116, 10; *cf.* amonib.

eloz 26, 30, 10; 27, 1; 359, 10; *cf.* rehtloz.

embolo 307, 1.

emenda 1051, 30; curiae regis debita 293, 20; e, excessum 1255, 3; — emendatio equorum 920, 30; 985, 10.

emologare, emologare 183, 1; 459, 10; 29; 446, 10, 20; 451, 1, 10; 462, 30; 463, 10; 493, 1, 10; 501, 30; 513, 33; 514, 3; 517, 1; 660, 23; 799, 13; 1113, 23.

empereur, empire v. imperator, imperium.

empetium *pro* imperium 1000, 1.

emphyteusis v. emphy-

emplastres 1165, 30; 1166, 1.

engien *ingenium* 202, *machina bellica* 1175, 23; 1179, 3; 1181, 1, 1; 1182, 10.

ensis, honor portandi ensium imperatoris, per Lombardiam 196, 30; 2; mysticura *et* gladius.

enthalten 359, 1.

entweren 176, 3; 1220, 10.

epitrochus, *capitatus* 520, 1.

epitrochum 1228, 1.

equitatura 306, 10; 735, 1; 985, 10; 1130, 1.

equus, restans equorum 676, 1; 3; perditus 230, 1; 3; tunc emenda 1, 2; 3; 10, 10; 189, 1.

er 103, 3; 356, 1; 359, 1.

orsam, bezügen mit zwein ersamen mannen 103, 23; 357, 30.

erteilen, mit gesammter urteil 180, 1; 1111, 1129, 13, 30; anlait 30, 30.

erz v. archi-

escheyta 433, 3; 1038, 30.

esmallius, esmalus 1089, 23; esmalltatus 1089, 10, 20; 1090, 3.

esmeralda 1089, 10; 1090, 1.

esperoni deaurati *militiae insigne* 508, 35; — esperonati Viennenses *moneta* 717, 20; 718, 1; 720, 13.

essentia 155, 3; 157, 30.

estain v. strain.

estandardum regis Trinacriae 1013, 25; 1014, 10.

estatur *statuta* 1006, 3.

estrain v. strain.

etafer 1222, 30.

eveschieft *evché* 1001, 30; (*cf.* *Emend.*)

evocare, ad electionem 230, 1; ad praesentium regis, imperatoris 41, 30; 1143, 1; papae 92, 3; ad excusationes eorum rege et principibus exponendis 93, 23; ad iudicium 765, 13; 1043, 30; 1125, 13; 1261, 3; ad iud. regium, regalis curiae 21, 43; 373, 20; 1261, 1; *cf.* 768, 33; *cf.* citare, edictum.

exactio, -ones 100, 33; 105, 13; 108, 30; 10; 109, 3; 185, 3; 529, 30; 531, 1; 629, 20; 753, 3; 885, 13, 30; 903, 10; 1201, 13; 1419, 10, 13; Indaeorum 14, 10; 73; 221, 3; fornacibus impositae 1062, 20.

exactionare 224, 23.

exactor theloneorum 101, 3; 109, 10; honorum bannitorum 1421, 30; *cf.* 1420, 1.

examinatio, personae electi in regem 87, 13; 258, 3; 262, 13; 264, 40; decreti electionis 258, 3; notarii 959, 20. — v. argentum.

examine 523, 13; 702, 3; 703, 10; 704, 1; 759, 10, 20; 760, 1; 761; 936, 3, 23; 989; 1020; 1065, 30; 1436, 30; 1442, 10.

examinationum 703, 23.

exceptiones *ca. gr.* 2, 33; 511, 1; 915, 30; exceptio dilatoria 1327, 13; *cf.* ius.

excessus v. emenda.

excommunicatio 205, 22, 3; 92, 3; 94, 10; 229, 10; 439, 23; 733, 13; excommunicationis sententia 151, 10; 350, 10; 351, 20; 385, 10; 735, 23, 30; 845, 1; 1052, 13; 1204, 10; 1355, 3; 1356, 1; 1361, 40; ultra annum et diem in excommunicatione perseverare 20, 3; *cf.* bann, prescriptio.

exoratio 107, 10.

exorodere 1042, 23.

executor 392, 13, 20; 1119, 13, 40; regis super gratia eidem a papa facta deputatus 392, 13; imperator non est nisi executor et minister papae in temporibus 1347, 19.

- exemplare *gallice* 1180, 30.
 exemptio 110, 1. 232, 49; exemptus 1339, 29; clericus 199, 15, 20, 541, 1.
 exercitus 111, 35. 149, 20. 437, 20. 566, 35. 584, 30, 35. 587, 20. 623, 40. 650, 10. 651, 1. 662, 10, 45. 673, 20. 698, 25. 700, 30. 728, 5. 746. 780, 10, 15. 837, 10. 896, 10, 15. 897, 1. 957, 20. 1013, 45. 1086, 10. 1212, 10. 1296, 40. 1431, 30. 1432, 15; generalis 565, 45. 924, 30. 955, 15, 20; exercitus instauratio 72, 35. 116, 20, 30; extranei, forisiani, sequentes exercitum 746; *cf.* forensis.
 exfortium 782—786. 837, 20. 838. 840, 1. 1040, 25. 1050, 45. 1443, 45.
 exhereditio 993, 20.
 exilium 655, 15. 661, 30. 664, 10.
 exilitii *pars extrinseca civitatis Italiae* 502, 20. 1407, 25, 30. 1408, 35, 40. 1422, 1; *cf.* extrinsecus.
 exitus, redditus, proventus et c. 253, 45.
 exoccupata bona imperii 160, 20.
 expeditio 1003, 5; negotiorum 38, 15. 968, 35; litterarum 384, 20; regia 3, 45. 221, 5; Bohemica 1257, 10, 25. 1258, 15.
 expensae, electorum in electione faciendae 19, 25. 219, 10, 45. 221, 10. 222, 35. 224, 10. 226, 15. 240, 40; in corformatione 239, 40; e. regis pro reformatione Lombardiae 461, 1; e. litis 513, 20. 516, 30.
 expulsus *v.* extrinsecus.
 extirpationes memoris 360, 30.
 extorquere 247, 35, 40. 248, 1, 5; telonea, pedagia, extorsio pedagiorum 100, 35. 101, 1. 105, 25, 30. 105, 107, 10, 40.
 extrajudicialis 1374, 20.
 extraneus *v.* exercitus.
 extrinsecus, pars extrinseca, morans extra commune, extrinseci, extrinseci, extrinseci, expulsus, forinseci, forisiti, *gallice* foresis, foressis *civitatum Italiae* 306, 35. 307. 316, 20. 330, 35. 331, 10. 447, 45. 451, 30, 40. 452, 5. 479, 5. 487. 488, 1. 489, 1, 15. 492. 499, 35. 500, 15. 502, 20, 30. 511, 35. 512. 514, 1, 10. 515, 35. 516, 1, 5. 524, 25. 523, 10. 555, 25. 622, 15. 654, 25. 656, 20. 657, 5. 676, 25, 30. 758, 15. 994, 35. 1016, 5. 1032, 15. 1053, 5. 1060, 15. 1061, 45. 1280, 30. 1284, 25. 1287, 20. 1289, 1. 1305, 5; *cf.* exilitius, intrinsecus.
 exulare 416, 1. 447, 35. 454, 10, 15. 462, 10. 492. 500, 30. 501, 10. 502, 30. 503, 1. 513. 10, 25. 516, 20, 35. 758, 10, 30. 937, 5. 1018, 5. 1413, 35; exules 758, 15. 762, 1, 5.
 fabrica 96, 15. 992, 5.
 fabricare, fabricare monetam 611, 20. 720, 10. 1262, 20. 1263, 15. 1271, 10. 1272, 30.
 faciebatur 1376, 15.
 facinorosi, f. homines 16, 30. 178, 5. 251, 1. 290, 5; *cf.* animalvertere.
 factio 1296, 40; testamenti 658, 15. 661, 20.
 factor monetarum 639, 15.
 facultates communis 1282, 30. 1288, 20.
 faldestorium 609, 10.
 falleratus *phaleratus v.* dextrarius.
 falsarii litterarum 170, 15.
 falsch slahen 28, 15; *v.* moneta.
 falscher *falsarius* 28, 1. 29, 1. 357, 40.
 famelici 701, 25.
 familia 235, 1. 239, 10. 410, 30. 566, 15. 625, 40. 626, 15. 646, 10. 762, 5. 1148, 5. 1264, 15. 1388, 5. 1406, 30. 1450, 25; papae 469, 10; cardinalium 469, 10; episcopi 499, 10; nuntiorum papae 541, 15; regis, imperatoris 603, 25. 604, 25. 704, 15. 762, 1. 937, 5. 957, 35. 958, 15. 1021, 30; vicarii 960, 40; magistri monetarum 675, 5; castri 1256, 5, 15.
 familiaris, familiaris 257, 20. 1146, 30. 1118, 10. 1374, 1. 1386, 15. 1388, 1; regis, imperatoris 37, 30. 78, 20. 95, 35. 153, 35. 154, 1. 339, 30. 410, 10. 418, 30. 497, 30. 546, 5. 547, 30, 40. 550, 30. 577, 10. 665, 10. 673, 1. 719, 5. 720, 10. 762, 5. 994, 10. 998, 30. 1021, 30. 1025, 1. 1146, 2, 25; domesticus 730, 10. 1239, 20; capellanus 747, 5. 1239, 20; clericus 771, 40; consiliarius 439, 25. 577, 1. 580, 20. 726, 20; magistri monetarum 674, 20. 1271, 10. 1272, 25; medicus 910, 20; prothonotarius et vicecancellarius 90, 30. 91, 30. secretarius 255, 10; thesaurarius 170, 15. — f. regis Aragoniae 78, 15; regis Franciae 549, 20, 30. 578, 30; regis Siciliae 715, 25. 989, 40; reginae Jerusalem 1307, 10; papae 81, 30; legati 809, 40; nuntiorum, legatorum regis, imperatoris 609, 10. 954, 15. 1297, 30; archiepiscopi, episcopi 603, 45. 872; marchionis 1070, 20; comitis 423, 10. 1086, 30. 1301, 1302, 40; nobilis viri 723, 15. — familiares ad servicium monetarum *Hausgenossen* 673, 30.
 familiaritas 603, 15. 989, 40.
 famulus 5, 30. 185, 20. 1150, 25.
 fatuus, fat — sum 746, 10.
 fauetio 531, 1.
 favorites, favoritores 523, 10, 20. 1004, 30.
 faulez, faux *faibles* 206, 5. 297, 20.
 felibus moneta 1272, 10. 1273, 10.
 fellonia, felonia 759, 30. 760, 5. 1019, 40. 1314, 30. 1316, 20. 1336, 1. 1374, 10. 1392, 30. 1393, 30.
 fera, fertia, fera 96, 20; ferat capere 1135, 15.
 ferame 1188, 10.
 feriae 85, 1. 669, 35.
 ferrago des chevauz 1164, 15. 1166, 15.
 ferto *Vordung* 288, 1.
 feudalis *v.* feudum.
 feudatarius, feudatarius, pheudatarius, pheudotarius, f. homo 119, 30. 253, 5. 381, 15. 595, 10. 843, 25. 989, 30. 35. 1075, 1. 1213, 10. 1337, 10, 15.
 feudum, feudum, pheodum, *gallice* fie, fief, f. imperiale, ab imperio, imperatore, rege obtentum, concessum, dependens *vel simile*; *passim, v. q.* advocatia 1239, 15; adv. coenobii 96, 20; baronia 433, 25. 1038, 20; bona 183, 20. 221, 20. 242, 35. 181, 30. 611, 10. 1154, 35; burgum 1073, 25; castrum 496, 10, 20. 493, 35. 221, 15. 242, 5. 296, 20. 433, 30. 583, 30. 758, 40. 763, 10. 827, 5. 905, 30. 1038, 15. 1066. 1078, 15; f. castrum 159, 1. 164, 35. 250, 15. 270, 5, 20. 599, 1. 615, 5. 709, 1. 1010, 1; *cf.* barclibem; civitas 433, 25. 1021, 15. 1035, 20. 1036, 25. 1037, 15. 1038, 20. 1449, 10; comitatus 277, 30. 281, 5, 20. 1035, 20. 1036, 25. 1037, 15; comitia burgraviae 96, 10; custodia portae 96, 10; duccatus 92, 40. 183, 35. 277, 10. 281, 5; forma salis et piscina 288. 289; garda monasterii 494, 10; honor curtis 457, 45. 458, 15; iuerum et mixtum imperium 433, 25. 496, 25. 583, 30. 1058, 20; Italia 221, 20; iudicium provinciale 96, 15; iudicium sanguinis, halsgericht 159, 35. 178, 1; iura imperii 958, 25. 960, 15; iurisdictio 178, 1. 221, 15. 242, 5. 433, 25. 457, 40. 458, 20. 958, 25, 30. 1038, 20; laicus 157, 45. 458, 5. leva 133, 25. 1038, 20; marchionatus 183, 35. 136, 1. 396, 10. 1438. 1439. molendinum 887, 25; moneta 494, 15; mons 166, 30; munitiones 173, 5. 221, 15. 242, 30; officium 18, 20. 963, 20; oppidum 96, 20; pecunia 481, 10. 899, 25. 1007, 5, 10. 1009, 30; pedagium 433, 25. 494, 1. 496, 15. 761, 30. 1038, 20; piscationes 496, 15; posse 583, 30; possessiones 18, 20. 231, 15. 1078, 15, 20; praedia 164, 30. 165, 15. 645, 25. 899, 25. 922, 1. 940, 40; principatus 23, 20. 35, 20. 52, 5. 183, 35. 1134, 15; redditus 96, 20. 221, 20. 242, 35. 369, 20, 25. 457, 45. 458, 25. 495, 15; regnum Bohemiae 183, 35; terrae 18, 20. 72, 25, 30. 221, 15. 231, 15. 242, 40. 1212, 30; telonea 468, 5. 572, 10; vicecomitatus 1211, 5. villa 96, 10. 133, 15. 756, 30. 797, 1. 1038, 20. 1078, 15. — feude regalia 52, 5. 186, 10. 187, 10. 191, 10. 235, 30. 292, 1. 909, 5; regalia feodalia 236, 10; feudum concessum a sole apostolica; regnum Siciliae 1045, 10. 1212, 30. 1320, 5. 1328, 1. 1340, 25. 1353. 1366, 25; ab ecclesia Treverensi 1243. 1246, 10; ab ecclesia Leodiensi 118, 20, 25. 119, 30; ab episcopo 648, 30; a comite 41, 30. — infodare, infodatio 42, 30. 72, 5. 219, 30. 1131, 30, 25; infodati 2, 15, 30. — feodorum concessio, collatio, donatio 52, 15. 72, 25, 30. 166, 35. 168, 5. 178, 10. 186, 10. 187, 10, 15. 40. 277, 10—278, 1. 280, 25. 281, 10. 283, 20, 40. 289, 1. 491, 1. 583, 30. 664, 45. 756,

757, 1. 760, 4. 761, 30. 827, 10. 905, 1. 927, 10. 958, 20. 960, 1. 1005, 20. 1007, 1. 10. 1015, 30. 1021, 1. 1033, 1. 1035, 20. 1036, 20. 1037, 1. 1039, 1. 1061, 1. 1036, 1039, 1. 1073, 1. 1131, 1. cum vexillis et c. quantitate debita 35, 30. per capitulum regnum 52. — pro pecunia 962. — de camera regali 758, 20. pecuniam investitura 52. 186, 1. 188, 1. 278, 1. 281, 10. 2. 30. 433, 20. 436, 1. 448, 1. 20. 449, 1. 450, 1. 457, 1. 458, 1. 459, 1. 460, 1. 481, 20. 482, 1. 483, 1. 49. 481, 195, 1. 496, 10. 502, 583, 2. 506, 1. 809, 0. 928, 1. 1010, 30. 1025, 20. 1038, 1039, 10. de *scabulis* et investitura: receptio *ex gr.* 2. 1. 236, 1. 715, 10. 899, 20. 1243, 1. administratio per sex septimanas indulta 292. et augmentatio, augmentum, emolumentum, melioratio 19, 1. 21, 1. 219, 1. 221, 20. 242, 40. 270, 1. 286, 1. 388, 20. 433, 1. 1241, 1. damnatio 372, 1. alienatio 288, 1. 289, 1. 2. 956, 1. 959, 1. 1078, 20. translatio 155, 1. 159, 5. 270, 20. vacatio 49, 1. 72, 1. 183, 20. 389, 2. successio 47, 1. — prohibito 288, 1. 289, 20. 1333, 1. poena 1449, 30. attractio, revocatio ad proprietatem domini 48, 1. 135, 20. 340, 1. devolutio 11, 10. 927, 10. tendam, consanguine 149, 1. 157, 1. 482, 1. 483, 10. vendicare 288, 1. 289, 20. *cf.* deservire, recognoscere, resignare, retinere — f. iustum, rectum, et antiquum 448, 40. 483, 484, 196, 1. 502, 599, 1. iustum et gentile 583, 10. gentile, nobilitas 431, 1. 583, 20. 905, 10. 928, 1. 1140, 10. gentile, modus, rectum, antiquum, paternum, avitum, proavium 433, 1. 436, 1. 20. 451, 20. 458, 1. 1038, 20. 1073, 1. 1438, 20. 2. perpetuum, 20. perpetuum 1064, 10. apertum 183, 20. 433, 1. 496, 10. — solidus, fundus, feodatus 246, 1. 309, 1. 321, 1. tercio et decimo feodales 892, 10. — dominus feodi, feodarius, consocius feodi 431, 1. m. feodi, feodale 11, 10. 172, 1. 399, 1. 596, 1. 1066, 1. 1144, 1. ca. bene a rure feodi 1357, 1. — feodum 1431, 10. lex feodalis 1393, 1. natura feodi 435, 1. 1394, 1. — maritus feodum habere 1000, 1. 101, 1. *cf.* habere, 10. — Obsecrationes feodorum 435, 1. Summa iuris feodorum (Odo-ford) 549, 1. — 192, 1. 891, 894, 1420, 1. 1421, 1. — contractus feodalibus 192, 1. — 192, 1. 486, 1. 634, 1. 683, 1. 687, 1. 1410, 10. redemptio 239, 1. 266, 1. 278, 10. redemptio 14, 1. 18. 10. 10. 1003, 1. 10. 106, 1. 637, 34. 649, 1. 649, 1. 683, 20. 80. 800, 1. 865, 1. 961, 1. 978, 1. 1033, 1. 1057, 1. 1436, 1. 1448, 1. — 20. 1. 3. assoruna 288, 1. — 20. 1. 1. 138, 1. 288, 1. 1042.

fideles regis, imperatoris, imperii, ecclesiae *passim*: fidelis et creditor regis 94, 30.

fidelitas, fidelitas, vasalli ad dominum 4356, 1: papae imperatori, domini subdito debita 1360, 1: imperialis 959, 30 — fidelitate astringi, teneri, ligari ecclesiae 1355, 1. 1. 1: imperio 190, 10. Iantgravio 195, 1. — fidelitatem facere, praestare 76, 1. 85, 30. 189, 1. 220, 1. 435, 1. 448, 20. 449, 20. 450, 451, 1. 457, 10. 460, 10. 481, 20. 483, 1. 493, 20. 491, 1. 526, 20. 562, 20. 583, 10. 668, 10. 832, 2. 971, 1241, 1. 1438, 20. iurare 482, 10. 595, 10. 622, 1. *cf.* osculum: fidelitatem acceptam, recipere 254, 1. 405, 10. *v.* absolutio, — fidelitatis homagium 18, 20. 21, 10. 35, 1. 494, 10. 495, 1. 1. 231, 20. 1242, 30. 1: alieni vice regis et imperii praestandum 76: iuramentum, sacramentum 2, 30. 35, 30. 57, 20. 65, 1. 68, 10. 87, 1. 10. 92, 10. 153, 1. 155, 10. 177, 10. 178, 1. 191, 10. 191, 1. 350, 10. 351, 1. 351, 20. 417, 10. 433—497, 526, 20. 562, 20. 573, 1. 583, 10. 668, 1. 680, 10. 681, 1. 715, 20. 746, 737, 1. 748, 20. 827, 10. 829, 1. 20. 20. 899, 1. 906, 1. 922, 1. 928, 20. 984, 10. 1010, 1. 10. 1037, 20. 1318, 10. 1360, 10. 1. 1361, 1364, 1. 1372, 1. 1374, 10. 1397, 1410, 1. 1411, 20. 1416, 30. 1439, 1. 1440, 10. 1452, 1. 30. novum et vetus 593, 10. capitaneo praestitum 17, 10. 30. nomine regis et imperii ab alio receptum 190, 1. 221, 1. 1247, 10. 1407, 10. regis papae praestitum, praestandum *ve.* non praestandum 146, 1. 149, 1. 255, 20. 269, 1. 343, 20. 30. 848, 20. 20. 1207—1211, 1319—1323, 1329, 1. 1331, 1. 20. 1366, 20. 1368, 1. *cf.* 807—809. — forma fidelitatis 760, 10. nova et vetus 437, 1. 449, 1. 456, 1. 460, 1. 478, 1. 482, 1. 483, 20. 491, 1. 525, 1. 571, 20. 600, 1. 668, 10. 745, 1. 828, 10. 830, 1. 852, 10. 928, 10. 1038, 10. 1088, 1. 1411, 20. 1438, 20. 1452, 1.

fides, catholica *passim*; Maumetica 822, 10. recta, fons droite 800, 1. 801, 1. causa hdei 470, 10. 800, 1. — f. praestita corporalis 43, 10. loco iuramenti praestita 15, 1. 223, 10. hdei debetum infringere 195, 10.

figura iudicii, figure de jugement 41, 10. 48, 1. 49, 1. 666, 10. 492, 10. 501, 1. 513, 20. 516, 10. 669, 1. 714, 1. 726, 10. 831, 10. 937, 1. 965, 30. 966, 1. 989, 20. 1021, 1. 1093, 10. 1281, 10. 1437, 1.

filiae successio in bonis feudaliibus 47, 1. 20. bona paterna et materna et filiam devoluta 196, 20. 28.

finger *v.* vinger.

fiscus 4316, 1. 20. 1414, 10. regis, imperatoris, imperii 623, 30. 661, 10. 6. 965, 1. 760, 1. 831, 1. 1016, 10. 1020, 1. 1065, 1. 1420, 1. *v.* procurator: iura fiscalia 432, 10.

fiscus, fixus, fisciem *v.* physicus, de rure 10. 1. feodarius.

flumen tollere de cursu 1045, 30. fodere *v.* minerare.

fodrum 178, 10. 496, 10. 501, 10. 516, 30. 561, 10. 626, 1. 629, 10. 673, 15. 728, 1. 1285, 20. 1288, 1. 1414, 20.

forage 1189, 2. 1190, 1. 20. 1195, 1. forare 1271, 10. 1272, 30.

forbannire 619, 10. 620, 1. 698, 30. 700, 30. 1018, 10. 1084, 1.

forca de trompes 1161, 30. forficare 629, 20. 719, 30. 723, 20. 750, 20. forficatures 1192, 1.

forensis, mercator 957, 20. 963, 10. forenses sequentes exercitum 746, 30.

forestis, forestis *v.* extrinsecus.

foresta, forestus 68, 1. 96, 20. 840, 25, 30. 1135, 1. 1239, 20. forestae, -ti officium 96, 20. decima 394, 1. *cf.* custodia.

forestare, forestationes 961, 15. 20. 1057, 10. 10.

forestarius 246, 10. 248, 10. 360, 20. 20. magister f. 840, 2. subforestarius et custos forestae 840, 20. 30. scabini forestarii 245, 30.

foresterius *Italis forestien* 1271, 10. 30. 1272, 30. 1273, 1.

forier 1155, 10.

forinseci *v.* extrinsecus.

forisito *purosedi v.* extrinsecus.

foritani 746, 20.

forma antientia 418, 10. publica *ex gr.* 478, 10. 1048, 30. 1383, 33. *v.* fidelitas.

formax, exactiones formacibus pro qualibet eorum imposita 1062, 20.

formire, furnire, fornumentum 672, 20. 30. 673, 1.

fortalium, -tia, fortilitium, fortelleum 208, 1. 406, 30. 430, 20. 20. 658, 1. 659, 10. 682, 1. 683, 15. 684, 10. 686, 35. 774, 30. 790, 35. 791, 1. 846, 20. 30. 847—870, 30. 935, 40. 997, 10. 1003, 30. 1004, 30. 1020, 1. 1283, 1. 1284, 1. 1300, 30. 1430, 1.

fortia 89, 1. 423, 10. 498, 15. 592, 30. 704, 10. 761, 1. 10. 838, 1. 846, 35. 896, 20. 936, 15. 989, 1. 1020, 10. 1283, 30. 10. 1284, 1. 10. 1285, 15. 1287, 30. 1290, 1. 1436, 30.

fortificare 737, 1.

forum *Molt* 272, 4. 288, 289, 670, 1. alienatio, translatio, transpositio fori 288, 289. f. septimanale 836, 20. — *Gericht ex gr.* 15, 1. 511, 1. 1319, 1. 1350.

forvoyer *foris viare* 971, 30.

fortures 1192, 30.

fossatum 924, 1. 5. 935, 20. 1064, 50. fossatae 995, 10.

fournagement 1489, 1.

frag, stille frag 1217, 40.

franchesia, -isia, -issia, -itia, frankitia 188, 30. 430, 10. 658, 35. 673, 10. 675, 1. 703, 30. 760, 25. 761, 10. 20. 936, 10. 970, 20. 1020, 1. 25.

francus 322, 1. villa franca 23, 20. alodium francum 583, 20. denarii

franci 639, 35. 719, 1, 2; de franco 640, 5.
 frid, fride = lantfrid 101—103. 355—357. 1219—1225; *cf.* eitgenossen, pax, rihter.
 fridbraech, friedbraech(er) man 1217, 25. 1219—1224.
 fridbrief 1223, 45.
 fridezol 12.
 frömede lüte, varnde, blibende, wesende 102, 30. 356, 40.
 fruetus 2, 15. 121, 10. 159, 20. 128, 35. 40. 1420, 10. 1451, 20. 30; pendentes 492, 10; *r.* decima: *cf.* annus.
 frunire 1014, 35.
 funes tenere in collis 655, 10.
 fur 36, 25. 422, 10; furtum 36, 25. 422, 10. 1398, 5; *cf.* diep.
 furca 623, 25. 761, 5. 936, 15. 1020, 10.
 fürgeben, fürgebot, fürgebot 27, 30. 30. 1096, 10. 1097, 10. 1098, 15. 1104, 10. 15. 1220, 30.
 fürgezoch 1222, 30.
 furmentum 894, 30.
 fursprech, vürspreche, vorsprech 359, 10. 1101, 15. 25. 1224, 25. 1269, 25.
 fürst, forst *ex. gr.* 113, 30. 137, 10. 1120; *cf.* princeps.
 fürvanch 1224, 20.
 füttern 1221, 30.
 fax ostium fluminis 958, 25. 959, 10.
 gabella, cabella 659, 5. 670, 1. 935, 35. 958, 1. 964, 40. 1064, 25. 1286, 10;
 gabellatura 626, 5.
 (gagim:) gakis 1146, 15; *gallice* gages, wages 1151 sqq.
 galea, gualca, *gallice* gualie 690, 1. 755, 15. 838, 10. 969, 35. 970. 971, 15. 20. 973. 974, 1. 988, 10. 989, 25. 1013. 1014. 1027, 5. 1029, 20. 25. 1030, 1. 1045, 25. 1062, 30. 1427, 10. 1430. 1431. 1433, 10. 25. 1434, 30. 1436, 15. 1437, 10; *r.* stolium; = *Helm* 1140, 15. 1141, 25; galeati 1139, 15. 1140, 35.
 galiot armet 1168, 15.
 garda, gardia, guardia 188, 25. 1062, 15. 1243, 25. 1244, 20. 25. 1245, 20; monasterii 163, 10. 494, 10. 15.
 gardaroba imperatoris 226, 40. 1085, 15.
 garnimenta 1054, 5.
 gast 102, 30. 356, 40. 359, 5.
 gastaldi ecclesiae 891, 40; gastaldiones et supragastaldiones scolaram populi civitatis Tarvisii 1296, 20. 25. 1297, 15.
 gazaphilacium 794, 30.
 gebirge = *Alpes* 334, 35. 335, 20. 25. 1110, 35. 1126, 35. 1128, 15. 1129, 5; *cf.* mons *et Ind. nom.* Lombardia.
 geburde 191, 20. 192, 25. 193, 1. 5.
 gedinge 176, 30.
 gedingen 1098, 20. 1224, 25.
 glaubhaftig, bringen mit siben gelanbhaftigen mann 1220, 49.

geleite, geleitte, gelaitte, gelait, geleit, geleide, ghele-yde 28, 35. 29, 15. 125, 10. 129, 35. 1217, 25. 1228, 1. 1234, 35; von dem riche 28, 20; unrecht *g.* 129, 30; *g.* abtum, ablazzen 124, 40, 45. 125; breechen 1217, 20, 25. — geleitslute 1234, 35.
 gelten, vergelten, zwivalt, zwivaltig, zwiv. mit der zwigült 27, 1, 20. 29, 30. 1219, 15. 1220, 10. 1221, 5, 30. 1223, 40. 1224, 1; dristunt 29, 25. 1223, 20. 1224, 5.
 gemaelde (monetae) 28, 41.
 genoz, genozz 27, 10, 15. 1220, 15, 20. 1222, 15, 40; *cf.* übergenoz, undergenoz.
 gens, regis 539, 10; imperatoris 1445, 20; *r.* arma, camera.
 gentilshommes 331, 5.
 genulflexio 145, 1. 612, 5.
 geraten an daz riche 1111, 35.
 geriht, gerihete, gerechte 51, 1. 101, 15. 102, 10, 45. 136, 10. 180, 5. 356, 25. 357, 5, 45. 359, 25. 1098, 5, 20. 1128, 15, 20. 1219, 1, 15; ein *g.* besitzen 357, 40; *g.* versagen 161, 15, 20; *g.* vinden 161, 20; bi guetem *g.* vangen 136, 15; geistlich *g.* 1129, 1, 15; weltlich, werlich *g.* 29, 15. 1129, 15. 1220, 25; anders *g.* 50, 30. 51, 1; *g.* des kunigs, des hoves, ze hove 161, 10. 1105, 25. 1109, 1; *cf.* 1098, 5. *cf.* hofgericht; ze *g.* sitzen an kuniges stat 1091, 20. 1095, 30. 1097, 5. 1099, 30. 1100, 20. 1102, 15, 25. 1104. 1105, 1. 1108, 30. 1110, 30; *g.* ob der Ens 50, 30; of dem Meinevelde 54, 15; gerihetes briefe 176, 40; insigel 161, 20.
 geschrai 1218, 5, 10. 1222, 10, 15.
 geschrift, mit *g.* antworten 126, 15.
 gesezzen man 1220, 30.
 gesinde 29, 1. 5.
 gesta 432, 5, 15; per consilium imperatoris 969, 15; Henrici regis *r.* acta.
 gestor negotiorum imperii 76, 15. — gestorio nomine 1416, 15.
 geswistergede 1269, 20.
 gewalt 51, 5. 1221, 30; *r.* gewer.
 gewer 127, 5. 176, 35. 357, 45. 358, 15. 1109, 20. 1110, 20. 1220, 30. 1221, 40;
 gewalt und *g.* 358, 10. 1112, 20;
 nntz und *g.* 1221, 40; nutzeliche *g.* 1095, 35. 1105, 5, 10; stille *g.* 1221, 25; eigengewer, lohnsgewer, satzungsgewer 1221, 25; *cf.* entweren.
 gewer *fabriassor* 1221, 25.
 geytes 187, 20; *cf.* *ibid.* not. 2.
 gezig, gezig, gezüge 359, 10, 40. 1098, 15, 30.
 giselschölte 1233, 35.
 gladius *insigne regium* 999, 15. 610, 10. 612, 35, 40. 798, 5. 1443, 20; *cf.* ensis; temporalis *ex. gr.* 6, 25. 82, 35. 1346, 15; spiritualis 1346, 15; nterque 1310, 10, 15. 1310, 15. 1316, 15; gladii potestas 80, 35. 82, 35. 146, 40. 149, 40. 151, 40. 155, 15. 178,

5. 254, 1. 1275, 15. 1309, 20. 1311, 15. 1379, 5; *cf.* bannum.
 glarea 457, 1, 5. 496, 15, 25. 563, 20.
 gonfalonerii 524, 25, 30; *cf.* confalonerii.
 graduale 610, 15.
 graf, grave, greve *ex. gr.* 175. 1091 —1112 *passim*.
 granus, granum, grain 639, 40. 640, 671, 40. 672, 5. 717. 718, 10, 20. 720, 25, 30.
 graviosus, -a, -um 970, 25.
 gridata 673, 41; *cf.* 673, 20.
 grindin, ius quod dicitur *g.* 247, 10.
 gritmanni 109, 35.
 grossare 667, 1.
 grossus, grossi Pragenses, grozze Prager pfenning *ex. gr.* 279, 10, 20. 1123, 35; grossi Tyronenses *ex. gr.* 20, 30. 528, 15. 1055, 5, 10. *r.* denarius; *cf.* moneta.
 gruntrün, grunträre 355, 5. 356, 5.
 guadere *i. e.* vadiare *sponsionem facere* 1241, 10, 25.
 gnarnitus, -a, -um 1450, 5.
 guastum 1289, 10; guastare 1003, 40;
 guastatores 896, 20; *cf.* vast-
 gubernare vice, nomine regis civitatem 318, 30; provinciam 505, 1.
 gubernatio, civitatis 98, 30. 287, 1. 389, 1. 423, 1. 1282, 35. 1283, 1; imperii 209, 45. 663, 35; regni 151, 20. 527, 40.
 gubernator, gubernatores, civitatis 88, 25. 287, 5. 319, 10. 679, 5. 683, 35. 684, 25; civitatis et comitatus 274, 25; regnorum 1142, 35; gouverneur 301, 15.
 guerra, gwerra, gerra, *gallice* guerre, verre *ex. gr.* 45, 30. 200, 30. 307, 35. 1026, 30; viva 695, 35, 40. 825, 25. 1012, 30. 1013, 30. 1073, 20, 25. 1080, 5. 1427, 10; guerre solitae Almanniae 209, 40; *cf.* capitaneus.
 gueriare 994, 35.
 guidagium, gwldagium 241, 5. 528, 15.
 gült, gült 180, 35. 1217, 20. 1218, 25. 1220, 25. 1224, 5, 15. 1233, 10.
 gut, güt, guot 54, 15. 103, 15. 176, 25. 357, 25. 1102, 30, 35. 1221, 40; varendez 26, 25. 115, 40; trukenes 1269, 25, 30; des riches 124, 25, 40; *cf.* 115, 25; *cf.* bona.
 gwaer *i. e.* gowaere 28, 45.

habilitare, ad actus legitimos et civiles honores 197, 25; clericum ad feudum tenendum 194, 1.
 habitatio 194, 10.
 habitus clericalis 1060, 25.
 haecs *haeles* 1178, 10.
 haeblich *r.* haenlich.
 haeresis, haeretica pravitas 84, 25. 85, 30. 196, 1. 266. 340, 25. 314, 10. 396, 5. 401, 5. 818, 20. 821, 10. 822, 15. 1198, 25. 1210, 1. — haeretici,

- collas heredes* 86, 20, 340, 25, 344, 20, 396, 10, 800, 10, 13, 891, 10, 17, 1210, 1, 1379, 23; haereticum facinus 196, 1.
- *missiōn*, *hainschlung* 1217, 30, 1221, 1, 1.
- naesericht 159, 30, 178, 15.
- oanas, *hanaz*, *hennas* *capit* 329, 30, 330, 1, 1161, 10, 1162, 3, 1197, 30.
- manelare *pro* anhelare 114, 1, 1048, 1.
- ment ablahen 1218, 30, 30.
- hantfeste, hantveste 125, 30, 35, 1096, 20, 20.
- hantfrid 27, 1219.
- hantwreher 1223, 30.
- harnas, *harnaz*, *hennas* *armatura*, *apparatus* 1161, 30, 1161, 1165, 20, 25, 1169 — 1171; *harna-ch* 1218, 1224, 25.
- hasta *c.* investitura.
- *capit*shuld 30, 10.
- hawez hoyau*, *hou* 1178, 15.
- hennas 1161, 20.
- hellen mit dem eide 1098, 25.
- hennas *c.* hennas.
- herarima *c.* aerarium.
- herbergen 176, 10, 177, 1; mit gewalt 1221, 30.
- heredes, — descendentes, collaterales R. *c.* qui vulgo dicuntur leinenherben 48, 5.
- hereditarius, —a, —um *c.* buregravius, —us. — hereditarie remanere 69, 10; tenere 598, 1.
- hereditas recuperandae 500, 15.
- heredes *c.* haeretic.
- heri 51, 15, 125, 1, 175, 20, 1218, 30; *domicus fondi* 359, 15, 411, 30; *nerren* not 105, 15, 357, 20.
- hestas, *hestanz hanc* 1176, 25, 1188, 10.
- hennagreit 130, 30.
- hennarcha 85, 1; hennarchia caestriensis 813, 15.
- hennersa *zen*, *szazzen*, *szenzen* 127, 30, 1223, 30.
- hennetrag, hystonate, veteres 813, 25; Langobardorum 819, 15.
- hennro *c.* hennro.
- hennstam 341, 15.
- hennzite 1092, 30.
- henn, henn 1091, 1, 20; *missus* (regis), *des*, *kinges*, *des riches* h. 30, 1, 15, 161, 10, 176, 1098, 1, 10, 1101, 20, 1102, 1, 1108, 10, 1112, 15; *gehotten* *c.* 26, 1; *missus hoves*, *reht* 136, 30, 157, 1; *hoves*, *c.* *admekhoves*, *reht* 1102, 30, 1103, 30, antworten, tag; *henn* *c.* *henn*.
- henn *c.* *henn*.
- henn *c.* *henn* *capit* *regalis* 1102, 30, 1102, 30, 1173, 30, 1102, 30.
- henn *c.* 1125, *c.* *henn*, *henn*.
- henn *c.* 1125, *c.* *henn*, *henn*.
- henn *c.* 1216, 1.
- hoh, hoverihter (regalis) 28, 15, 30, 1092—1110 *passim*, 1126, 15; vicarii imperii 1111, 30, 1112, 15; *cf.* *index*.
- hoh man 27, 5.
- hohzit 1223, 5.
- hoirs, *heredes* 203, 10, 20; *hyretage* *hereditas* 201, 35, 202, 5.
- holt, holde 51, 10, 335, 15, 1223, 35.
- homagium, *hommage*, *omniage*, *fidelitatis* h., *homagii* *inramentum*, *sacramentum* 201, 35, 203, 10, 210, 1; *faciendum*, *praestandum*, *inrandum*, *recognoscendum*, *factum*, *praestitum*, *recognitum* *regi*, *imperatoris*, *imperio* 35, 30, 87, 10, 92, 10, 178, 1, 195, 5, 203, 20, 236, 30, 435, 20, 448, 20, 419, 20, 450, 451, 10, 457, 30, 460, 10, 481, 25, 483, 5, 518, 25, 30, 549, 1, 550, 30, 579, 30, 30, 595, 10, 605, 1, 668, 15, 715, 2, 716, 827, 30, 829, 20, 832, 25, 906, 1, 928, 25, 984, 10, 1010, 1, 1037, 20, 1050, 1, 10, 1077, 25, 1241, 5, 1407, 15, 1452, 1, 30; *alieni* *vice* *regis* 76, 1197, 15, *regi* *Bohemiae* 351, 1, 20; *sorori* *regis* *Franciae* 57, 20, 65, 1, 68, 10; *lantgraviae* *Thuringiae* 191, 10, 195, 1; *archiepiscopo* *Coloniensi* 21, 10; *Treverensi* 1242, 30, 1244, 10, 1246, 1; *recipiendum*, *receptum* *a* *rege*, *imperatore* 48, 20, 76, 10, 209, 35, 234, 20, 899, 30, 922, 5; *ab* *alio* *nomine* *regis* 190, 30, 253, 15; *iniuste* *requisita* 35, 1; *legum*, *ligum*, *hommage* *liege* 87, 5, 1010, 30, 1025, 20, 1251, 5, 1439, 30, 1440, 15, *recipere* *ad* *homagium*, *recevoir* *en* *hommage* 203, 301, 30, 548, 20, 579, 20; *in* *homagio* *teneri* 65, 40, — *cf.* *fidelitas*.
- homi-ida 422, 10, 1060, 20.
- homicidium, *omicidium* 218, 219, 10, 282, 283, 281, 1, 422, 10, 622, 1, 623, 25, 624, 30, 673, 25, 901, 30, 925, 30, 987, 20, 1060, 30, 1061, 15, 1284, 30, 1287, 10, 1436, 5.
- homo, *homines* *imperi* 921, 30, 1016, 30; *regni* *Bohemiae* 349—351; *homo* *hgnus*, *legius* 119, 30, 194, 1, 583, 30, 899, 15, 1010, 30, 1212, 10, 1241, 5; *immediatus* h. l. 1395, 5; *conditionalis* = h. *conditionalis* 1250, 20, — *c.* *armata*, *in* *morosi*, *fundatarius*.
- honeratus *oneratus* 733, 15.
- honor 21, 15, 80, 30, 183, 15, 33, 496, 15, 15; honores imperii 986, 25; *ab* *imperio* *habiti* 925, 20; honor, honores regis, *regni* 93, 40, 113, 1, 321, 40; honor processionis, sessionis, nominationis, scripturae archicancellario *per* *Germaniam* *debitus* 15, 25; *cf.* 11, 10; honores archicancellariae 224, 1; honores civiles 197, 25; *cf.* *habitu*, honor et dignitas militiae 989, 1; honor curtis 457, 1, 458, 25; honores hominum 496, 25.
- hortus *c.* *imperium*; *cf.* *pomerium*.
- hospitatates quae dicuntur *goytes* 187, 15.
- hospites *Indaei* 836, 25.
- hospitium 601, 20, 724, 15, 1023, 15, 1420, 35, 45; *magister* *hospitii* *imperatoris* 990, 25; *hospitia* *civitatis* *Astensis* 427, 10, 35; *hospitium* *Spilonorum* (*Savonensium*) 1061, 1.
- host- *c.* *clium* *ost*-
- hostia 1303, 25.
- hostis publicus 1225, 35, 1442, 10.
- hub *mausus* 1222, 5.
- huisserie 1165, 25.
- husen, hosen und hoven 282, 15, 1233, 1; husen oder heigen 1235, 5.
- hypotheca, ypotheca, ypotheka, ypoteca, ypotecha, ipoteca 178, 20, 106, 25, 412, 10, 486, 25, 495, 35, 525, 25, 687, 30, 739, 15, 748, 25, 820, 25, 861—871 *passim*, 1140, 1, 1141, 20, 1297, 10, 1498, 20, 1409, 25, 1415, 10, 1417, 10, 1448, 30, — *ypotecare* 1139, 25.
- hyretage *c.* hoirs.
- iacere *Einlager halten* 98, 10.
- ydolum adorare 266, 20; *ydolatria* 1125, 5.
- ydonesi viri 16, 5.
- igenote 334, 10.
- ignobiles 71, 10, 30.
- illegitimus 197, 25.
- ymago, ymaginem pingere 1256, 15, — *ymaginarii* *praesentiae* *regis* 37, 20.
- imbriviatura 1421, 15.
- immediatus, —a, —um, *ab* *imperio* *mediate* *vel* *immediate* *dependen-* *tia* 221, 20, 212, 35, 285, 45; *imperio* *immediate* *in* *temporalibus* *subesse* 367, 1; *civitas* *imperatoris* *immediate* *subiecta* 911, 30; *immediate* *colligatus* *imperio* 110, 1; *cf.* *dominus*, *homo*.
- immunis *a* *collectis* *etc.* 1296, 40, 1419, 10.
- immunitas, *immunitas*, *immunitas* 430, 10, 673, 10, 965, 1, 1282, 30, 1286, 20, 1436, 25; *immunitas* *Iudaeorum* *Spirensium* 1009, 1; *immunitates* *reales* *et* *personales* 964, 35.
- ympen vas *apiarium* 1220, 30.
- imperator, *imperator*, *imperator*, *emperer*, *emperer* *passim*; *emperer* 1189, 1, 1190, 15, 33, 1192, 20; *i.* *legibus* *solutus*, *non* *strictus*, *non* *subiectus* 925, 35, 934, 40, 987, 30, 991, 40, 1390, 1, *legibus* *alligatus* 519, 1, *solus* *princeps* *monarcha* 813, 15; *monarcha* *omnium* *regum* *et* *principum* 139, 35; *a* *sede* *apostolica* *recipit* *gladii* *potestatem* 82, 35, 155, 15, 1379, 5; *de* *imperatore* *perpetuo* *providere* 209, 25; *sanctus* *i.* 1372, 1; *Albertus* *Romanorum* *imperator* *vel* *rex* (*in formula*) 198, 1, *c.* *admiraldus*, *advocatus*, *armatura*, *camarlingus*, *camera*, *camerarius*, *cancellarius*, *capellanus*, *clericus*, *computus*, *confessor*, *confirmatio*, *consecratio*, *consiliarius*, *consilium*, *coronatio*, *creatio*, *curia*,

- dominus, electio, electus, elemosinarius, ensis, evocare, executor, familia, familiaris, fideles, gardarola, hospitium, iudex, leges, marescalcus, medicus, notarius, officialis, ostiarius, palatium, pallium, panaterius, parlamentum, potentia, promotio, registrum, sapientes, scriptor, servire, signum, successio, thesaurarius, tribunal, vasallus, vicarius. — imperator Graecorum, Constantinopolitanus 209, 10, 401, 10, imperatorius 610, 40, 768, 25, 907, 35, 910, 30.
- imperatrix, empereris 315, 10, 327, 25, 1146, 5; *cf.* camera.
- imperialis *v.* aerarium, aquila, aula, bannum, bona, camera, constitutio, coquina, corona, coronatio, curia, deliberare, diadema, dignitas, electio, feudum, fidelitas, infula, insigna, iustitia, leges, moneta, potentia, sceptrum. — *monetae*: imperiales 509, 10, 641, 20, 718, 1, 1271, 1272, 30, 1273, 5; librae imperialium 467, 1, 495, 1, 501, 5, 513, 20, 516, 30, 530, 15, 630, 25, 640, 25, 641, 20, 718, 1; solidi imperialium 508, 35, 640, 5; denarii imperiales, deners emperianx 639, 25, 671, 30, 40, 672, 5, 717, 25, 718, 720, 15, 721, 5; grossi imperiales 639, 40, 717, 15, 1271, 35, 1273, 5; imperiales terciori 717, 40.
- imperium, imperium, empire, domini in vassallo 1376, 25; *v. par*: i. temporale, terrenum 1310, 15, 20, 1314, 35; caeleste 1310, 15. — merum et mixtum (mixtum) imperium 83, 35, 404, 30, 408, 25, 409, 25, 415, 30, 430, 20, 433, 25 *et saepius*; merum i. 430, 25. — i. populi Romani in imperatorem translatum 1323, 15. — imperii translatio de una natione in aliam 1366, 20; de Graecis in Germanos 80, 82, 30, 139, 30, 140, 10, 146, 1, 149, 1, 155, 10, 209, 10, 401, 15, 804, 30, 1312, 30, 1379, 30; de Germanis in alios 149, 10, 15; transitus ad Romanos 802, 25, 804, 30. — sacerdotium *et i.* 261, 25, 30, 378, 1, 380, 25, 399, 20 *et saepius*; sacrum i., sacrum Romanum i. *passim*; (Romani) imperii alumni, hortus, pomerium: *provinciae Fori Iulii, Istriae* 37, 1, 5; dimembratio 91, 10; R. i. profiteri 107, 5; de R. i. exbannire 936, 5, 989, 5. *v.* administratio, administrator, admiraldus, archicancellaria, -rius, archivum, bannum, barones, bases, bona, burcgravius, camera, cancellarius, capellanus, capitaneus, castella, castra, castrenses, civitas, columna, conductus, confinis, consignare, consuetudo, corona, curtis, defensio, detractores, diadema, dilapidatio, electores, feudum, fideles, fidelitas, fiscus, gubernatio, homo, inimicus, iurisdictio, ius, iustitia, leges, marescalcus, membrum, ministeriales, monetarii, negotium, nemora, nobiles, nota-
- rius, officialis, oppidum, pincerna, populus, princeps, principatus, proditor, proprietas, protectio, rebellis, redditus, regalis, respublica, servitium, silva, status, subditus, successio, terra, territorium, tutor, vacatio, vallis, vasallus, vicaria, vicarius; *cf. rich; cf. etiam Ind. nom.* Romanum.
- impignorare, impignoratio, impignoratio 111, 10, 224, 30, 695, 30, 766, 15, 1139, 25, 1140.
- imponere exactionem, petitionem, stras, telonea, veotigalia 73, 30, 108, 35, 285, 15, 373, 5, 470, 5, 734, 20, 924, 10; milites 505, 30; impositio 108, 40, 505, 30, 673, 20, 960, 35; impositores teloneorum 101, 5.
- incastellatus 1128, 25.
- incendium 153, 35, 360, 30, 1281, 30, 1287, 40; *cf.* brennen.
- inducere *v.* possessio.
- indumenta regalia 611, 25.
- indutiae 1310, 5.
- infamia 539, 658, 1, 662, 20, 664, 15, 992, 25; perpetua 761, 5, 10, 800, 10, 801, 10, 936, 15, 20, 1020, 30. — infantis 592, 20, 990, 1.
- infundare *v.* feudum.
- infideles *pagani* 174, 30; infidelitas *Utraque* 221, 1.
- infula imperialis 135, 5, 479, 40, 480, 20, 661, 15, 931, 10, 1379, 5; infultus 1018, 40.
- inhabilitas 194, 5.
- inicere oculos in aliquem eligendum 7, 25, 9, 30, 32, 45.
- inimicus imperii 642, 30, 643, 30.
- innemen ze burger 28, 10.
- innominatus contractus 520, 10.
- inphyteosis *emphyteosis* 492, 30.
- inquirere 56, 20, 64, 5, 136, 20, 247, 35, 759, 25; per sententiam 118, 15, 350, 35, 351, 20; de iuribus regis et imperii 252, 30. — inquisitio 85, 5, 164, 10, 394, 5, 10, 579, 5, 604, 5, 614, 10; *scriptura inquisitionis* 698, 5, 701, 5, 855, 15, 20, 988, 5, 1018, 15, 1019, 5.
- inquisitor haereticae pravitatis 81, 25, 266, 20.
- insigel *v.* gerihit.
- insigna, insigna 1003, 30; imperialia 610, 15, 615, 20, 619, 15, 811, 25, 30; regia 94, 20; officii cancellariae 371, 15; oboeditionis 186, 10, 187, 10.
- instrio *histris* 933, 25, 1361, 30.
- instrumentum *Werkzeug* 275, 10, 27, 611, 20, 1257, 30; i. *Urbande*: publicum *ex gr.* 81, 35, 231, 15, 688, 10, 1087, 25; instrumentorum productio 891, 15, 894, 10, 1114, 30.
- interclusus: cedula, copia, litterae *de* litteris interclusae 213, 5, 30, 214, 1, 20, 383, 25, 516, 550, 35, 551, 25, 552, 5, 708, 10, 782, 35.
- interdicere 678, 1; interdictum 89, 25, 385, 10, 603, 15, 1045, 5, 1052, 15, 1319, 5, 1325, 20, 1331, 5, locus interdictus 1082, 20.
- interesse *subst.* 509, 15, 636, 35, 835, 25, 915, 20.
- interpolatio domini 208, 20.
- interpretativus 1371, 30.
- interpriae 70, 30, 580.
- intestabilis 592, 20, 936, 15.
- intrare, civitatem ad iacendum (*Einlager*) 38, 10; obsequium 649, 5; *cf.* invaren.
- intrinsecus, pars intrinseca, intrinseca, intrinseci *civitatum Italiae* 147, 40, 35, 451, 30, 479, 5, 488, 1, 492, 25, 30, 502, 503, 10, 511, 20, 512, 30, 55, 515, 25, 35, 522, 10, 35, 523, 10, 622, 623, 5, 625, 25, 650, 15, 651, 30, 656, 5, 20, 758, 15, 1032, 15, 1061, 15, 1289, 30, 1285, 20, 1289, 15; *cf.* intrinsecus.
- intronzare 771, 15, 20.
- intuitus conversio in aliqu. eligendum 229, 25.
- inunctio, inungere *v.* unctio.
- invaren 126, 1124, 35, 1218, 20; *cf.* intrare.
- inventarium, inventorium 70, 5, 257, 10, 1089, 5.
- investitura 18, 25, 178, 10, 181, 25, 234, 20, 280, 25, 281, 10, 30, 283, 1, 25, 284, 5, 332, 10, 433, 30, 10, 434, 10, 438, 10, 20, 448—451, 458, 45, 459, 35, 481, 25, 10, 482, 40, 485, 35, 494, 20, 495, 35, 562, 20, 757, 1, 827, 5, 10, 832, 15, 1005, 25, 1025, 35, 1038, 1039, 5, 45, 1085, 1, 1114, 15, 1239, 25, 1397, 35, 1110, 25, 1121, 10, 1438, 1439, 30; *v.* feudum; i. clerici 193, 35, 194, 10; absentis 1407, 10; i. de ecclesia 1403, 20; de pecunia 275, 35; comitatuum 715, 30; requirenda 595, 10, 963, 10; humiliter postulata 448, 15; a praelato habita 319, 5. — i. principum per sceptrum regnum, imperiale 55, 30, 52, 35, 53, 35—54, 1, 278, 1, 281, 10, 25, 433, 15, 20, 457, 25, 35, 493, 30, 829, 25, 1038, 15; sceptrigeris manibus facta 1131, 15; regis Bohemiae per sceptrum regale cum hastarum vexillorum porrectione 184, 5; *cf.* cum vexillis concedere 35, 30; i. comitis per sceptrum imperiale 1025, 20; per traditionem baculi, per baculum 426, 25, 436, 15, 483, 30, 495, 5, 583, 25, 928, 35, 984, 15, 1010, 10, 1069, 30, 1152, 10; per virgam 418, 20, 449, 15, 450, 5, 481, 25, 839, 30, 906, 1, 922, 5, 1138, 25, 1439, 30, 1440, 15; per traditionem ensis evaginati 562, 15; de officis iurisditionis et tabellionatus cum calamaris ac penna 1247, 30.
- iocidia 1026, 30, 1051, 5, 1089, 5, 1307, 15, 20; *cf.* iocari.
- iter, strata et itinera secura tenentur 957, 35, 961, 1; iter publicum 197, 30, 10.
- iubilans 523, 5.
- Iudaei *v. Ind. nom.*; *cf.* custodia, hospites.

- no. v. indices *cc. gr.* 77, 7, 574, 37, 585, 1, 765, 15, 831, 25, 889, 45; secularis 15, 1, 178, 10, 223, 40/45, 1334, 2, 30; ecclesiasticus 678, 15, 1334, 2, 10; provincialis 638, 15, 678; indices terrae Ostriae 109, 35; civitatis Coloniensis 105, 10, 123, 35; Lubriensis 349, 5; Moguntinae secus 1265, 1; *civitatum Italiae cc. gr.* 107, 30, 601, 15, 1296, 15; index malefactorum in terra Cortonae 747, 35; appellations *Italiae* 1056, 1, 5; caesarum palatii communis Cuiarum 890—895; potestatis Aporegiensis 310, 1, 15; iudices qui Saonensis civitatis praesunt regimini 765, 15; principerius iudicum Romanorum 610, 20; index comitis Sabaudiae 787, 10. — i. regis, imperatoris, regalis, noster, iuges le roy, l'empereur B, 20, 336, 30, 710, 10, 15, 711, 10, 980, 15, 1076, 25, 1078, 1, 1153, 15, 1271, 1, 1275, 1; i. et consiliarius regis, imperatoris 682, 5, 687, 10, 701, 35, 818, 35; i. et officialis imperatoris 857, 5; aulae regiae, imperialis, nostrae i. 560, 10, 627, 10, 703, 5, 759, 20, 763, 35, 1032, 10, 1039, 15; i. et auditor 957, 25, 963, 35, 1057, 1, 1076, 35; indices aulae maioris 700, 5; i. curiae regalis, nostrae 50, 1, 354, 20, 373, 20, 391, 35, 751, 15, 1103, 5; magnae 625, 10; *cf.* notarius. — i. et consiliarius regis camerae 686, 10. — i. pacis per Saxoniam 1226, 30; marescalci 961, 15; specialis (de rebariis) 957, 10, 964, 5; super bonis rebellium 980, 1; iuge de forditibus 1192, 5. — i. competens 12, 1, 830, 5; ordinarius *cc. gr.* 323, 10, 984, 15, 1071, 20, 1362, 1; ordinatus 197, 1; delegatus, sive subdelegatus 1058, 1; papa summus (supremus) index *cc. gr.* 1351, 5, 1355, 45, 1361, 5; *cf.* banchem, tribunal.
- indicare 15, 1, 77, 8, 96, 15, 97, 25, 223, 35, 351, 1, 30, 354, 20, 761, 15; sententiahter 37, 5; ad paria 1357, 25; iudicium solvere 406, 25, 30, 495, 5, 506, 30, 1115, 10; res iudicata 40, 30, 1958, 10; par in parem non habet arbitrium iudicandi 391, 15.
- indicatus, -us 701, 20, 756, 35.
- inducere *passim*; convocare 13, 1, 15, 3, 336, 30; provinciale 678, 10; provinciale in Nurnberg 964, 1, 1042, 10, 1043, 1; villae 180, 25, 290, 5; regnum *cc. gr.* 18, 10, 396, 1, 1261, 1; curiae regalis, nostrae 21, 10, 60, 1, 61, 1, 66, 2, 67, 1, 287, 25, 293, 1, 373, 10, 391, 10, 631, 10, 678, 15; sanguinis quod vulgarij halsgerichte dicitur 159, 25. — ad eum non trahi *ad social.* 13, 1, 287, 1, 331, 1, 336, 10, 678, 10, 765, 15, 1012, 20, 1133, 25; *cf.* ex curia, vocatus iudicio praesidere 964, 1, 138, 1; translatio iudicij 139, 1, 139, 1; iuzura.
- inducere *passim*; *uwans socialia* 1179, 10, 1181, 10, 1182, 1, 1182, 10, 1192, 10, 1193, 10.
- ingum 958, 15, 960, 10, 15, 1031, 5.
- innata 1120, 20.
- inumentum *passim*; publicum 360, 35; incidere in i. 401, 20; i. electi tempore electionis praestitum 809, 35; regis tempore coronationis imperialis papae praestandum 259, 15, 610, 10, 796, 5, 10, 1322, 1; scabinorum 23, 20, 25; r. fidelitas, fides, homagium.
- invare r. fidelitas, homagium, pax, innotius r. cautio.
- iuratus 254, 1; notarius 432, 30; nuntius 911, 20, 975, 5, 976, 10; consiliarius et i. 431, 10; iurati pacis 117, 35, 1228, 15; operarii et monetarii 670, 30, 35, 673, 5, 10.
- iures nigrae *les jours noirs* = *grandes forêts de montagne* (Gauchat) 653, 20.
- irisdietio, iuridictio, iuridicium *cc. gr.* 89, 15, 637, 1, 958, 25, 1112, 10; simplex 590, 1, 30, 628, 2, 754, 10, 928, 10; plenaria 186, 1, 188, 1, 728, 5, 1972, 20; omnimoda 404, 30, 108, 25/30, 409, 25, 30, 415, 30, 452, 15, 455, 25, 477, 15, 10, 485, 30, 490, 10, 499, 40, 511, 30, 525, 10, 561, 10, 573, 35, 582, 25, 583, 5, 585, 35, 586, 40, 600, 30, 653, 25, 744, 30, 35, 852, 10; alta et bassa 178, 20, 583, 30; ordinaria 1247, 20, 25, 1248, 1; voluntaria 1071, 15, 20, 1247, 25; temporalis, in temporalibus 1015, 30, 1019, 30, 1138, 15, 1346, 10, 1347, 1, 5; perpetua et temporalis 1136, 30; temporalis domini in vasallis 843, 20, 848, 15, 1368, 4; vulgarijter halsgeriht dicta, iuridicium de sanc 178, 15, 1061, 35; malefactorum 746, 20; in temporalibus et spiritualibus 1347, 1348; ecclesiae, ecclesiasticae 1138, 15, 1354, 30; in spiritualibus 1372, 1; imperii, regis 219, 20, 780, 15, 35, 992, 5; imperialis 1378, 25; marescalci 746; vicarii 892, 10, 895, 25.
- iurisperitus, iuris peritus *cc. gr.* 625, 311, 10, 891, 10, 15, 1018, 25; utriusque iuris peritus 632, 30, 669, 20, 679, 1, 15.
- iurista 1065, 25.
- iura, iura 209, 15, 511, 1; advocatae Assindensis 367, 20; advocatium 1254, 20, 10; quod vulgarijter dicitur ansprach 172, 20; archicamerariae, -ii 11, 10, 73, 15, 221, 1, 370, 2, 371, 15; beneficij appellatum civilium causarum 766, 30; canonicum 1388, 30, 1389, 1; canonicum et civile 2, 10, 222, 10, 770, 10, 792, 10, 1359, 30, 1365, 20; castrense 246, 10; civile 2, 10, 352, 30, 353, 10, 30, 824, 15, 1309, 1; comitatus Cameracensis 253, 15, 291, 5; commune 49, 10, 772, 10, 1366, 30, 35, 1368, 5; curiae (*Lehnstueck*) 288, 1; divinum 1363, 1; divinum et naturale 821, 15, 1317, 10, 1348, 5, 1365, 20; domini 232, 15, 1357, 1; de lesiae Romanae 81, 20, 109, 1, 1320, 5; iura fiscalia 152, 1; ius, quod dicitur grimb
- 247, 10; haereditarium 43, 30, 47, 15, 172, 25, 196, 25, 280, 30, 282—284; humanum 1363, 1; imperandi 1311, 35, 40; ius, iura imperii 16, 30, 25, 25, 35, 1, 45, 40, 75, 30, 76, 20, 25, 134, 35, 135, 15, 165, 35, 252, 30, 253, 30, 263, 45, 457, 1, 689, 20, 755, 25, 795, 10, 15, 842, 35, 1016, 5, 1118, 10, 1457, 25; ad imperium spectantia 688, 30; alienata, distracta, lae-rata, occupata, acquirenda, conservanda, defendenda, defensanda, manutenda, recolligenda, recuperanda, reformanda 7, 20, 8, 1, 9, 25, 116, 25, 119, 10, 135, 35, 141, 1, 143, 30, 35, 144, 40, 145, 5, 156, 35, 252, 30, 288, 35, 289, 20, 629, 20, 755, 25, 1018, 1, 1087, 45, 1145, 25; ius imperiale 43, 25, 189, 1; metropolitaneum 614, 1; naturale 1215, 20; operandi et monetandi 673, 10; palatii 895, 10; principum 35, 30, 123, 25, 132, 35, 352—354, 1; proprietatis 644, 10; quaesitum 957, 1, 10; iura realia 1021, 20; ius regale 496, 30; iura regalia 1407, 10; regis Alamanniae 469, 40; regni 141, 1, 145, 5, 156, 35, 253, 20; temporale 1016, 40; utrumque 429, 30, 715, 25, 738, 15, 20, 778, 40, 779, 10, 781, 15, 1039, 15. — iuris conditor 1321, 20; deceptionis, defensionis, exceptionis, exsuationis *cc. gr.* 222, 10, 416, 35, 452, 30; discussio 173, 1; ordo 704, 30, 762, 20, 769, 5; remedium 60, 25, 66, 30, 107, 10, 438, 35; sollempnitas 232, 25, 1436, 25. — ius summi petere 752, 10; per viam iuris inquirere 196, 20; ius dicere, reddere 85, 10, 701, 10; iuri parere, stare 352, 10, 353, 15, 373, 20, 751, 15; ius summi probare 25, 10, 217, 10; ius deficit 223, 40; iuri renuntiare 69, 5, 1116, 1. — r. corpus, doctor, electio, feudum, patronatus, professor, iustitiae; *cf.* recht.
- iustitia imperialis 1378, 25; ordinata 15, 5; iustitiae regni et imperii 253, 20; exercitium iustitiae 85, 10, 178, 5; iustitiam denegare 187, 25, 287, 25, 373, 25; commotiones iustitiae 104, 10; r. littera, vexillifer.
- iustitarius, iusticier 187, 10, 673, 35; curiae regiae 21, 15, 1261, 5; Alsaciae 301, 20; secularis iusticiers 801, 10, 25.
- iuweaz r. juwez.
- kaiser, keiser *passim*; *cf.* reht, scriba.
- ken *coas* 1155, 35, 1156, 1, 10, 1165, 20, 1179, 25, 1197, 30.
- korngulte 102, 45, 357, 5.
- konig, koning, kunig *etc. passim*; r. ein, geriht, hof, kore, pfleger, scriba.
- kore, kóre, chür des koninges, des riches 218, 1, 5, 1292, 20, 25; *cf.* elector.
- künne 359, 15.
- kunen 251, 2; r. *notam ibid.*

- laboratores 872, 10, 873, 1.
 laesio maiestatis 104, 25; partium 627, 15; laesa maiestas 662, 25, 1420, 5, 1421, 25; laesura 894, 3; *cf.* crimen, reus.
 lai *gallice* = laici 328, 10.
 laicus r. consiliarius, elector.
 laine *lana* 1153.
 lamines qui zeyn dicuntur sive silber 251, 20, 25.
 laneus 168, 20.
 landesherre 50, 35, 51, 5.
 landmarch 1221, 45.
 lantfrid, lantfride 26—31, 101, 25, 40, 102, 35, 192, 193, 1, 5, 355, 25, 356, 5, 1216, 20, 1233—1237; den l., den eit uber den l. sweren 31, 5, 15, 192; den l. brechen, pruch dez lantfridez 29, 5, 31, 5, 15, 102, 35.
 lantgeriht, lantgerihtte 51, 5, 10, 161, 1107, 15, 30, 1108, 5, 15, 1218, 45, 1269.
 lantgrave, lantgravius, langravius 104, 10, 109, 40, 1227, 5; Alsatiae 279, 5; A. superioris, inferioris, in dem obern, nidern E., obere, nidere lantgraven 101, 20, 102, 15, 103, 30, 35, 194, 30, 355, 25, 356, 30, 357, 40, 360, 5; in Brisgowe 1107, 30; Thuringiae 133, 20, 194, 195, 272, 273, 1, 274, 1, 279, 35, 303, 30, 725, 20, 1113—1119, 1234, 25, 1260, 1; terrae Hassiae 273, 35, 274, 5.
 lantgraviatus Thuringiae 194, 35, 40, 195, 5, 1113—1116, 1118—1119.
 lantherr 1121, 1, 1122, 15, 1222, 35.
 lantlut 28, 40, 1291, 30.
 lantreit, plebiscitum quod vulgo dicitur l. 352, 30, 353, 10, 35; sin l. verlieren 29, 1.
 lantrihter 51, 5, 161, 10, 15, 1236, 10; von dez Rômeschen kunigez gewalte 1269, 15.
 lantstrâzz 28, 35.
 lantvarer 1223, 5.
 lantvogt, lantvoget, lantfoget 192, 25, 358, 5, 1290, 25, 1291, 20; ze Nurenberg 180, 35; von (in) Elsaz 359, 360, 5; in oberen Swaben 1236, 25, 30.
 lapides preciosi 1090, 5.
 las *lacet Schmur* 1164, 20.
 lathomi 584, 15.
 latro 248, 35.
 laureus r. corona.
 laus, represalliarum, represalliorum 1058, 40, 1059, 15, 1064, 10, 15; laudes et sententiae latae per iudices 963, 35.
 lausus 465, 45, 466, 1.
 lectorium 611, 20.
 lectura 45, 1.
 ledich, ledig, ledik, lidig 27, 1, 28, 30, 181, 5, 282, 5, 359, 10, 645, 5, 1091, 5, 1111, 30; ledig man 166, 25; *cf.* bare, burchlehen.
 legalis 675, 15, 701, 30.
 legare, legatio 49, 10, 15, 135, 15, 385, 5, 33, 1; allodium liberum 1244, 10; villa libera 23, 20; *cf.* francus.
 liberare *lagira* 206, 15, 20.
 libertas, libertates, imperialis celsitudinis 76, 5; archiepiscopi 14, 10; ecclesiastica 15, 15; habitantium oppidi 293, 20; patria 33, 30; stratarum et aquarum 107, 30; libertates revocare 371, 40—372, 1.
 librae, livres r. imperialis, tercioli; Gehemmensium denariorum 394, 25; l. Hallensium *ex. gr.* 169, 20, 337, 20; Thronensium parvorum 206, 15, 207, 30, 221, 1; Woderben, 923, 25.
 librata terrae 1243, 5.
 licentiarum 1063, 10, 1314, 40, 1316, 30.
 liga, *gallice* lie 327, 15, 328, 1, 423, 1, 536, 10, 824, 5, 855, 20, 856, 1, 859, 35, 870, 5, 874, 5, 986, 40, 918, 25, 1433, 1, 5, 1435, 25; Lombardiae 318, 5, 730, 5, 731, 1; *Lagerung* 1056, 40.
 ligamen, ligamentum 62, 15, 156, 20.
 ligare r. leges; l. *lagieren* 748, 35; *cf.* loci.
 ligius, legius, *lego r. feudum*, homagium, hono.
 ligna, laentia 96, 20; lignum *mois* 1027, 5, 1431, 15; lignum formio 1428, 5; grossum 1433, 15.
 lineus 168, 20.
 lingua, materna 143, 10; Guallico 969, 1; reges Romanorum consueverunt eligi de lingua Germana 1372, 20.
 lip, an den l. gehen 30, 1, 1220, 3.
 lis r. contestatio, expensae.
 litterae, littera, patentes *ex. gr.* 140, 528, 35, 805, 20; clausae 209, 5, 1047, 30; more Romanae curiae bullatae 263, 40, 264, 45; quadruplicatae 316, 1, 398, 15, 613, 20, 616, 30, 65, 617, 25, 808, 20, 809, 5, 810, 25; multiplicatae 383, 20, 384, 25. — litterae des alliances 303, 5; litterae citationis 138, 5; compositionis generalis 132, 15; compromissi 40, 20; littera conductiva 872, 30; littera, litterae credentiae, de credentia 72, 10, 88, 20, 471, 30, 705, 20, 812, 20, 908, 30, 970, 30, 1032, 30, 1031, 5; decretum electionis continentes 377, 1, 379, 3; exensatoriae 1001, 15; falsae 470, 20; super libertatibus repetendae 372, 1; obligatoriae 1119, 5; principum electorum 280, 2; pronuntiationis 980, 40; proscriptiois 49, 1; littera processus et sententiae 40, 1; litterae sententiae 138, 15; in forma represalliarum 1067, 5, vicariatus, de vicariatus 978, 30, 980, 30. — forma litterarum 81, 30, 707; litterae in Theutonico scriptae 131, 10, 30, 132, 15; (papales) simplices et legendae, gratiam et institutum continentes 188, 25; a cardinali camerario scriptae 176, 30; regiae in registris curiae registratae 908, 25; litterarum correctio 384, 25, 30; expeditio 384, 20; falsarii 470, 15; inventarium 70, 5; r. interclusus, par.

- litterale studium 1913. —
 litterati viri 930, 19.
 loldia 565, 19.
 locare, locatio 492, 39.
 loce, loche *cachlear magnum* 1165, 13.
 locum tenens, tenens in locum vicarii 1032, 15. 1271, 39.
 locus *v.* electio, interdiciere, thelone-
 astiens.
 logia 762, 39. 852, 15.
 loie *ligatus* 327, 35.
 loket, loketer *auschlaffen, anketten*
 1195, 1.
 loterpfaffen 1223, 1.
 luminaria duo in firmamento (*papa*
et imperator) 139, 15. 256, 15. 261, 25.
 264, 5. 587, 20. 661, 5.
 lute, lüte *etc.* *v.* eigen, kuttluf,
 schaedelich, sentber.
 lyon, liwon *leo vivens in expeditione*
imperatoris conductus 1167, 5, 39.
 1170, 15; *cf.* aquila, ours.
 macellus 246, 10.
 machina 275, 10. 581, 15. 657, 39;
 lapidibus grossis proficiendis 623, 5.
 mal 1221, 39; mader 1223, 39.
 marche 1218, 10.
 magister, magyster, mayster, *gallice*
maistre, mestro, tentionic meister
 71, 81, 39. 91, 10. 95, 39 *et passim*;
 m. in theologia 296, 39. 580, 15.
 581, 5. 738, 15; magister, magistri
 civium civitatis 17, 5. 100, 25.
 101, 29. 108, 25. 169, 5. 272, 39. 286, 35.
 303, 25, 39. 529, 5. 626, 25. 723, 10.
 730, 5. 733, 15. 901, 5. 924, 5. 1103, 10.
 1132, 10. 1211, 10. 1227, 5; consulum,
 consili 1068, 10. 1118, 29, 10. 1125, 15;
 regalis, imperialis coquinae 160, 25.
 1137, 39; curiae regis, imperatoris
 71, 29. 250, 39. 290, 5. 413, 10. 597, 5.
 817, 25. 820, 1. 1116, 15. 1117, 5; *cf.*
 1116, 29; magnae curiae imperialis
 815, 5; eius clerens 1116, 29; m.
 curiae regis Bohemiae 1112, 15;
 curiae defetae zu dem Nuenhove
 249, 1; domus Hospitalis S. Jo-
 hannis 152, 5. 400, 29; nullifiae
 Templi 162, 15; domus Theutonico-
 rum, Hospitalis S. Mariae Theu-
 tonico-romi 152, 5. 511, 5; forestari-
 us 810, 5; hospiti imperatoris
 999, 1; magistri hostiarum papae
 299, 10; machinarum 581, 1; mones-
 ter, moneterium, monetarium,
 monaster 251, 1. 639—642. 670
 673. 718, 15. 719. 1026, 5. 1096, 29.
 1271. 1272. panettarius regni
 Siciliae 1301, 15; rationalis regis
 Tyndiae 1111, 15; scalborum
 953, 2; de fonte 1169, 39. — *v.*
 magister-*etc.*
 m. in theologia 185, 5. 187, 15. 1441, 1.
 m. in theologia 87, 15; regni
 Bohemiae 181, 15; Franciae 813, 29;
 Siciliae 1301, 15. 211, 5. 217, 5.
 m. in theologia 10, 15; quod
 maior stans 1376, 29; sedes maiesta-
 tis 427, 29. 433, 10. 446, 39. 453, 39.
 — *cf.* crimen, laesio.
 mainie *mainage* 1166, 2. 1186, 10;
 maisnies *Hals musuda* 1006, 25.
 mairhof 1222, 5.
 mairien, mairien, merrain *bois à*
bâtir (Godefray) 1173, 25. 1174, 39.
 1181. 1182, 35.
 maisnies *v.* mainie.
 malandrini 1060, 29.
 malitia 1148, 15.
 maldrum 245—247.
 malefactores 252, 15; maleficus, male-
 ficium 1225, 39. 35. 1226, 10. 15. 1421,
 25; *cf.* curia, dominus, index, iuris-
 dictio.
 man *v.* eigen, ein, ergeben, ersum,
 fridbrach, gelaubhaftig, gesessen,
 ledig, schaedelich, sentber, sun,
 ungerecht, unversprochen, vor-
 gesprochen.
 maneria *habilitatio* 210, 1.
 maneries 651, 39. 10. 891, 1. 5. 893, 39. 10.
 mansio 1118, 1; regis 292, 25.
 manusum = manus 894, 15.
 mantel, manteaz *Schurmdach* 1178, 10.
 1180, 39. 1181.
 mantum 611, 10. 15. 613, 1. 5.
 manumissio 1247, 39.
 manus, dextera ad pectus tenta
 (in iuramento) 457, 39. — sine
 manu et consensu regis 371, 35.
 372, 29. 10; in manus imperii deve-
 nire 1065, 5.
 marca, marchia, *tentionic* marg, *gal-*
lice marc, argenti *et gr.* 185, 29.
 191, 10. 224, 10; silbers *et gr.* 218, 1.
 331, 35. 39; usualis monetae 1211, 25.
 1245, 5; monetae Confluentinae
 1246, 5; Coloniensis, denarium
 Coloniensium 73, 29. 159, 15. 899,
 15, 39; sterlingorum 29, 35; de Melan
 729, 25. 39. 721, 10.
 marcata, marchata terrae 1243—
 1246.
 marchans, marcheantz 207, 5. 1186, 35.
 1191, 5. 1193, 25; le roy 1169, 1. 5;
cf. mercator.
 marchia, marko 633, 5. 1219, 35.
 1259, 10. 15; Anconitana 341, 15.
 345, 5. 397, 15; tho Misne 1238, 1;
 Trevisina 1021, 1. 1267, 39.
 marchio, marquo, margrave, mark-
 greve *v. Ind. rom.* Badem, Brand-
 enbungen, Cravesana, Guavium,
 Hachberg, Landesberg, Malaspina,
 Mysna, Montiserrati, Moravia,
 Namurcenses, salutaria; in Italia
 m. 15, 29. — comes dictus dir
 margrave 249, 10.
 marchonatus 83, 10. 183, 15. 35; Miss-
 nensis 1113—1116. 1118, 1; Mont-
 iserrati 436, 1. 695, 10; Moraviae
 279, 39. 280, 39. 597, 1. 598, 10; Salu-
 tarium 1138, 15. 1139, 15.
 marchonisse 113, 10.
 marescalci, marescallus 25, 1. 1.
 217, 1; marescalcie 1168, 25. 1170,
 40. 1178, 1; *cf.* clere.
 marescalcus, marescallus, mareschal-
 chus, marascalcus, mariscalcus,
 maliscalcus, mariscalcus, mari-
 schalchus, marscalcus, marschal-
 chus; marschalk, marschalch; mare-
 scaul, marescaut, mariscal, mari-
 scauz, marscaus 280, 10. 539, 10. 15.
 1005, 35. 1066, 15. 1126. 1234, 10;
 sacri imperii (dux Saxoniae) 122,
 15; Romani imperii in partibus
 Italiae 550, 5; imperialis curiae,
 magnae imperialis curiae 815, 35.
 817—819. 821, 29. 929, 15; regis 418, 39.
 531, 1. 561, 40. 583, 15. 687, 40. 690, 39.
 741, 1. 746. 762, 35. 1179, 25, 39. 1181, 5;
 imperatoris, imperialis 828, 29. 830,
 10. 862, 25. 869, 29. 870, 45. 926, 25.
 932, 35. 950, 35. 961, 15. 962, 39. 990,
 25. 1024. 1048, 25. 1188, 49. 1189,
 10. 1191, 10. 1438, 15. 1445; *cf.* index,
 iurisdicatio; papae 469, 10; regni
 Bohemiae 1226, 5; Austriae 36, 5;
 von Besenkeim 175, 25; de Landen-
 berg 36, 5. 68, 29. 69, 49. 93, 5. 138, 25.
 168, 45; von Bappenhein 1095, 5, 29.
 1097. 1099, 10, 15. 1100. 1106; Styriae
 36, 5; Westphaliae 1215, 10. 15. 1228,
 1230, 1. 29; exercitus Francorum
 in Romania 1013, 45; exercitus
 Florentini 837, 29, 39.
 margarita 1089, 10.
 marinarii 1012, 1. 1013, 5, 10. 1031, 45.
 massa 476, 15.
 matertera 186, 5. 359, 29.
 mathier *mayon* 1179, 45. 1180, 1.
 matricula notarium civitatis Iannae
 359, 29.
 matrimonium 38, 49. 55, 15. 64, 39. 65,
 5. 25. 66, 10. 68, 19. 70. 71, 35. 414,
 45. 415, 1. 5. 599, 10. 604, 5. 605, 5.
 630, 29. 737, 39. 738, 39. 739. 775, 25.
 781, 1. 812, 10. 820. 821. 826, 1.
 1027, 35. 1080, 10. 1083, 5. 1084, 39.
 1361, 15.
 matrona 752, 35.
 maugé *mage* 127, 19, 35.
 maz, ureht 1224, 1.
 mediare 588, 15.
 medicans 663, 29; medicus regis,
 imperatoris 572, 15, 29. 913, 5; m. ac
 familiaris 919, 29.
 medicosus 1214, 15.
 medius, -a, -um, persona media
 182, 10; *v.* dominus.
 melurement *màrement* 972, 1.
 meior 358, 15.
 meinde 103, 10; meineidig, main-
 aidig 31, 19. 103, 5. 356, 15. 359, 10;
 mans 1222, 15. 1236, 10.
 membrana, membrana 1045, 40. 1205,
 15. 1217, 10.
 membrum, membrum imperii 16, 29.
 1134, 15.
 memoriale 1065, 29.
 mensurae exercitus 746, 39.
 merchantia, -dia, merchadantia
 1271, 15. 1272, 15. 1275, 25. 1283, 19.

- mercantia, mercantia 729, 733, 1930, 5.
 mercatiale 864, 1.
 mercatio 293, 10, 836, 25, 912, 10, 958, 5, 964, 15.
 mercator 51, 25, 52, 15, 20, 86, 15, 104, 30, 168, 10, 185, 713, 10, 20, 752, 5, 10, 837, 35, 839, 1, 1214, 20, 1227, 35, 1264, 5; forensis 957, 30, 963, 40; publicus 912, 20; camerae papae 84, 30; m. archiepiscopi Treverensis 872, 35, 40; v. capitaneus; cf. marchans.
 mercatura 51, 25, 210, 25, 957, 40, 964, 5, 971, 5, 1027, 40, 1030, 1.
 mercatus 241, 10, 528, 15.
 mercimonia 21, 40, 241, 10, 528, 15, 563, 35, 1267, 30.
 messor 96, 20.
 metropolitanus 412, 40; metropoliticus v. ius.
 mezzar, waelsch 1222, 15.
 miles *passim*; *ex. gr.* 25, 1, 95, 35, 393, 35, 903, 1, 1054, 30; cum esperoni deauratis 508, 35; regis 71, 5, 1077, 35; regis Franciae 205, 40, 206, 10, 15, 212, 30; regis Fr. m. et cambellanus 578, 45; m. et magister 579, 1; comitis 38, 1086, 30; potestatis 310, 5, 20, 320, 15; m. et socius potestatis 525, 30, 837, 20; milites citramontani 1024, 5; impositio militum 505, 30, 35; milites cives 133, 5.
 militaris v. cingulum.
 militia 111, 35, 989, 45; Templi 152, 35, 196, 1.
 minae mitellorum 653, 20.
 minera argentea 1405, 1.
 mineus 1172, 40.
 minister *civitatum Germaniae* 529, 5, 626, 25, 649, 25, 667, 10, 766, 5, 924, 5. — imperator m. papae in temporalibus 1347, 10.
 ministeriales *passim*; *ex. gr.* 33, 25, 36, 40, 736, 5, 1139, 15; imperii 304, 20; ecclesiae Argentinensis 232, 45, 233, 35; Coloniensis 123, 10, 132, 45, 220, 25, 1229, 30, 40, 1230, 10, 15; Maguntinae 13, 15, 223, 40, 336, 15, 30, 1261, 1, 5; Salzburgensis 1134, 15; Treverensis 287, 10, 25; abbatis 52, 35; abbatissae 186, 15, 188, 1; aulae papalis 609, 40, 611, 35, 612, 1.
 ministrare v. servire.
 minn oder reht 171, 30.
 minores liberi 57, 25, 35, 65, 5, 15, 69, 15; v. actas.
 missa 603, 15, 609, 10, 611, 15.
 missetete 358, 1.
 missilia spargere 609, 30.
 missiva 480, 10, 571, 1, 888, 35, 1130, 10.
 missus regis 196, 35, 197, 1.
 mitellum 653, 20.
 mitra regi (et reginae) imponenda 609, 15, 610, 40, 611, 25, 612, 30, 40, 798, 5.
 modus curialis 1027, 35, 1030, 25.
 molendinum, molandinum 496, 15, 25, 651, 708, 35; ab imperio in feudum tentum 887.
 molta 496, 15, 25.
 monasterium v. administratrix, advocatia, gardia.
 moneta, monois, munse, munze, munze, münzz 28, 40, 251, 30, 494, 15, 515, 5, 670—675, 717—720, 835, 35, 1056, 40, 1262, 1263, 1269, 30, 1271—1273, 1133, 15, 20; aurea 640, 10, 20, 641, 1, 672, 5; argentea, monois d'argent 639, 40, 671, 35, 717, 40, 720, 25; fortis 639, 40, 717, 718; grossa 640, 5, 10, 671, 35, 717, 15; debilis 717, 718, 1272, 10, 1273, 30; felix 1272, 10, 1273, 30; minuta 639, 15; parva 641, 20, 671, 40, 672, 5, 10; nova 671, 30, 40, 672, 5, 10; v. us 894, 20, 40; usualis 1244, 25, 1245, 5; abata 1272, 10; falsa, contrafacta, falsche munze 101, 10, 357, 35, 40, 674, 30, 10; Confluentina 1246, 5; Coloniensis 220, 15; imperialis 641, 20; *monetarum genera v. allus, aquilenei, bagatini, denarius, esperoni, grossus, imperialis, librae, pfenning, rufi, solidus*. — monetas fabricare, facere, cudere, münze schlagen 28, 45, 220, 15, 357, 35, 641, 653, 1, 717—720, 1056, 40, 1262, 20, 1263, 15; cf. absrot, assagium, billo, caracta, caract, cesaha, ciruli, cumius, deliberare, gemaelde, granus, ligare, plata, rota, zeyn; affinare, defacere 1271, 25, 1273, 1; eridare, monetae cursum dare 641, 642, 1; monetae currens, cursus monetae 641, 25, 30, 675, 10, 746, 25, 1272, 5, 1273, 25; monetas cassare 674, 30; talliare 671, 30, 40, 672, 1; scindere, perforare 674, 30, 675, 1; foedare, ponderosas facere 672, 15. — moneta officio *nummis cudendis*; regis 238, 30, 641, 35, 674, 35, 1271, 20, 1272, 10. — privilegia monetarum 673, 10. — v. custos, factor, magister, officialis, ordinator, praeses, provisor, superfactor.
 monetarium 670, 30, 672, 5, 673, 35.
 monetare 673, 10.
 monetarii, monatharii 238, 30, 642, 1, 10, 671—675, 719, 1, 1150, 1; iurati Italiae 670, 30, 35, 673, 5, 10; de sacramento regis et imperii 675, 5; eorum praepositus 671, 15; societas 1262, 1263; v. magister; cf. operarius.
 monile 1090, 5.
 monitio et protestatio in electione legenda 229, 5, 231, 5.
 mons, ultra montes, outre les mons, de la les mons, decha l. m. = *in Italia* 279, 45, 301, 35, 326, 333, 1, 25, 334, 20, 338, 5, 393, 30, 39; ista pars montium, citra montes = *in Germania* 309, 25, 311, 10, 312, 15, 20, 321, 323, 30, 35, 324, 20; v. vicaria, vicarius; = *in Italia* 419, 10, 588, 1; = *Arvine* 542, 15; cf. gebirge.
 montatus 503, 30, 531, 30; montata 1055, 15.
 montro 971, 5.
 morgengab 1292, 5, 40.
 mort 27, 35, 282.
 mos Lombardicae regionis *calculus quidam chronologicus* 427, 5.
 nuance de le monois 1158, 20.
 mulier bona feodalia tenens 49, 5; mulieris successio in bonis feodalibus 47, 20; cf. 166, 30; mulieres in exercitu 746, 30. — v. contractus.
 mundhaldi 1247, 35.
 munire 591, 30, 624, 15.
 munitiones 31, 30, 37, 20, 172, 45, 173, 1, 178, 10; reactivandae 179, 1; imperii, ab imperio dependentes *etc.* 135, 40, 169, 25, 242, 25, 30, 245, 1, 285, 45, 295, 35.
 munitum 28, 15, 1221, 5.
 münze v. moneta.
 münzmeister v. magister.
 muta 673, 20.
 mutuum 2, 20, 205, 45, 590, 10, 15, 958, 1, 960, 30, 964, 10, 1285, 20, 1288, 5.
 nachgebur 1218, 5.
 nahsetzen 1217, 30.
 name 1244, 35.
 napes, nappes 1172, 5, 1194, 15.
 natalia, natalium defectus, nota 197, 20, 25.
 natura, lex naturae 1342, 25; n. contractus 864, 20; feudi 135, 1, 1393, 10, 20.
 naturalis v. ius, obligatio.
 naufragium quod dicitur gruntnr 355, 5.
 navalium praefectus 611, 35.
 navazia 1420, 35.
 navigium 209, 10, 1445, 30.
 navrer *violare* 1485, 30.
 negociare 107, 10.
 negotium, Terre Sanctae, passagii, recuperationis T.S. 204, 15, 10, 205, 1, 257, 25, 339, 20, 399, 5, 475, 35, 545, 25, 547, 25, 549, 20, 550, 15, 575, 25, 576, 35, 578, 15, 665, 40, 755, 10, 988, 25, 993, 25, 30, 1047, 10; imperii Constantinopolitani 211, 1, 5; Templariorum 621, 5; electionis regis 152, 10, 155, 1, 157, 30, 204, 25, 229, 5, 10; negotia imperii 16, 20, 11, 5, 76, 15; cf. *sarpus*.
 nemora imperii; Norimburgense 360, 361, 5; Wizzemburgense 1135, 1; Helligvorst 161, 10, 15; cf. silva.
 nepos papae 602, 5, 609, 30, 1133, 15, 20.
 nevaže *navigatio* 1156, 10.
 nobiles, *gallie nobiles passim*; nobiles imperii *ex. gr.* 7, 5, 49, 25, 30, 187, 10; regni Bohemicae 184, 1, 349, 25, 10, 350, 351, 390, 10, 20; infra Mosam constituti 107, 5; Lombardiae 584, 15; in provinciis Fori Iulii et Istruae residentes 36, 10; civitatum Italiae 691, 25, 823, 1, 960, 25, 1027, 15. — nobiles feudatarii sive vassalli 595, 10. — v. feudum, sententia.

- no ante 23, 27; *cf.* schuedelich.
- nominatio regis eligendi (per electores facienda) 5, 3, 93, 10, 229, 10, 230, 5, 263, 17; n. (denuntiatio) et declaratio regis electi (per papam facienda) regia 87, 10, 258, 10, 259, 45, 260, 3, 262, 25, 265, 3, 377, 20, 379, 45, 385, 20, 400, 3, 698, 3, 614, 20, 772, 5, 775, 1, 1209, 7; *cf.* 1432, 10; *cf.* denuntiatio.
- not. *v.* clauf, herr.
- nota. *cf.* natalia; notae doctorum 1379, 5.
- notaria. *qulluc* notarie 736, 35, 959, 15, 1006, 10.
- notariatus 761, 20, 936, 15, 990, 1, 1020, 25.
- notarius *passim*; publicus imperiali auctoritate *ex. gr.* 310, 10, 581, 30, 860, 10, 1438, 35; apostolica (ecclesia) et imperiali imperii auctoritate *ex. gr.* 268, 10, 717, 10, 1218, 10; auctoritate sacrae praefecturae 776, 10; imperiali et aliae Urbis praefecti auctoritate 857, 20; n. sacri imperii 679, 10; regis, imperatoris *ex. gr.* 762, 10, 763, 3, 950, 30, 1008, 25, 1093, 2, 1141, 10, 15, 1419, 3; aulae curiae regalis, imperialis 626, 15, 901, 3, 1091, 10, 1210, 10, 1253, 10, 1266, 15, 1195, 30; notaire de la chancellerie 1183, 3; *v.* camera; n. papae 738, 10, 769, 30, 777, 25; sacri palatii, palatium *ex. gr.* 494, 10, 416, 20, 1297, 10; legati 809, 10, 810, 30, 811, 1, iudicii provincialis 1042, 10; consulum et civium Lubicensium 1125, 15; civitatis Landau 248, 10; Brixie 659, 20; Mediolani portae orientalis 675, 35; portae Campanae 1429, 15, 30; Pisanae 340, 10; notarius des cambrelains de Pise 1469, 25; palatii communis Civitatis 892; n. et cancellarius communis Lanuae 679, 3, 681, 3, 1058, 15; n. ac dictator communis Cremonae 190, 3; n. (palatii) et officialis, ad cameram armarii communis Landae 544, 10, 721, 35; n. et officialis iudicis 1420, 10, 1421, 25; societates notariorum civitatis Placentiae 1283, 10. — notarius erandi, facienda auctoritas 603, 5, 984, 15; notarii examinatio et approbatio 959, 20. — eorum notario feuda consignare 119, 10, 25. — *v.* archicancellarius, camera, matricula, officialis, protocolla, scriba.
- notnumft, notnumft 51, 3, 1221, 35, 10; *cf.* notrogen.
- notula 512, 3, 560, 25.
- notuer 27, 20, 1222, 25.
- notigen 1222, 15; *cf.* notnumft.
- notula, de curia 1128, 15.
- notula 164, 10, 360, 3.
- notula 545, 3.
- nondinae, nondinae 519, 25, 633, 15; nondina 373, 1.
- notul. *v.* *passim*. *ex. gr.* n. regis, n. papae 17, 10, 589, 15, 700, 10, 910, 10, 925; Francae 5, 10; apostolicus 395, 20; civitatis 188, 20, 586, 30; n. et praeco communis Astensis 129, 10; n. iuratus 911, 20, 975, 3, 976, 10.
- nutz und gewer 1221, 10; nutzgewer 176, 10; *v.* gewer.
- ober man, oberman, uberman 115, 20, 1122, 25, 30, 1121, 25.
- oberrichter 51, 3.
- obligare, obligier, obligatio, obligacion *ex. gr.* 1, 132, 10, 207, 10, 10, 525, 15, 915, 10; castri, castrorum 19, 30, 20, 35, 132, 10, 426, 1, 10, 527, 35, 903, 10, 15; civitatum imperii 194, 10; curtis 362, 363, 367, 30; marchionatus Moraviae 280, 30; officii scultetarii 362, 30, 363, 5, 1010, 30; redditum 527, 30, 1009, 10; villarum 124—123; *v.* bona. — obligationes reales et personales 586, 1, 1448, 20, 25; obligatio civilis et naturalis 590, 15.
- obligatorius 161, 30, 1119, 35.
- obalus 639, 20, 640, 10.
- obsecundari 1060, 25.
- obsequium intrare 619, 5.
- obsides 632, 10.
- obstadium 288, 10, 613, 30, 649, 20, 25, 1136, 5, 10.
- obvntus de officio provenientes 374, 10.
- occidere furem in furto inventum 36, 25; aliquem in publico itinere 497, 30.
- occupare imperii bona, iura, possessiones 274, 5, 1018, 1, 1119, 5; rerum imperii occupator violentus 24, 15.
- octava mensura 652, 30.
- officialis, -es 152, 10, 185, 15, 421, 25, 470, 1, 475, 3, 523, 15, 30, 561, 10, 703, 10, 748, 1, 787, 10, 835, 15, 838, 5, 1145, 25, 1120, 10, 1121; regis, imperatoris, imperii 506, 20, 561, 1, 592, 30, 651, 1, 656, 35, 709, 5, 720, 5, 726, 1, 743, 15, 10, 787, 30, 788, 1, 836, 20, 857, 3, 957, 35, 963, 15, 967, 5, 979, 20, 99, 987, 5, 10, 1059, 15, 1435, 10; curiae regalis 1211, 20; curiae imperatoris 1293, 30, 1294, 20; notarius et o. regis, imperatoris 762, 30, 950, 30; camerae imperatoris 926, 30; o. regis, Francae 469, 30, 67; papae 113, 10, 620; aulae, curiae papalis 609, 10, 611, 35, 612, 1; civitatis, communis 85, 3, 30, 422, 3, 30, 185, 30, 487, 25, 521, 10, 519, 10, 659, 30, 665, 1, 669, 30, 780, 10, 997, 10, 1018, 20, 1019, 10; cum salario vel sine 960, 15; o. cancellariae communis 691, 15; ad cameram armarii communis 544, 10, 721, 30; o. baregravii 96, 15; curiae Coloniensis 47, 30; episcopi 1013, 30; super exercitu constituti 581, 35; ad servicium monetarum 673, 30; magistri monetarum 1274, 10, 1272, 25; pacifici 226, 15.
- officialitas curiae Coloniensis 47, 30.
- officialis, -ia, offic 85, 30, 745, 25, 1334, 20; iudicandi, adiudicandi et assidendi 761, 15, 1020, 30; admirati, admirallicae, de admirallicae 822, 30, 823, 10, 826, 1, 1007, 1, 1013, 25, 1014, 25, 1080, 10; advocati, advocandi, advocatae 165, 15, 899, 15, 936, 20, 1020, 20, 1065, 30; archicancellarii 371, 1, 5; auditoris contradictarum 603, 45; camerae imperialis 1302, 25; cancellariae 370, 20, 371, 622, 1, 1078, 5; capitaneatus, capitanae 704, 20, 745, 25; conductus 1059, 20; consulatum 691, 30; foresti 96, 20; imperio attentens 220, 10; iudicatus 704, 20; iudicii 216, 40; iurisdictionis 89, 1247, 10, 25; iuristarum 1065, 30; legationis 385, 5; marescalatus 25, 5, 10, 217, 1; notariatus, notariae 959, 15, 990, 1; pincernatus (regis Bohemiae) 32, 10, 13; potestariae 704, 20, 745, 25; principis 217, 30; publicum 696, 35; regale in Dinsberg 270, 30; Kaulffron 708, 35; Kobelnberg 270, 30; Richenbach 164, 30, 270, 30; regiminis 211, 25; scultetarii, sculteti 21, 15, 96, 20, 219, 25, 229, 10, 246, 249, 15, 362, 30, 363, 5, 788, 25, 30, 833, 35, 898, 1010, 20, 45, 1254, 35; senatoriae, senatus 700, 10, 1432, 10; servitutis vel servitii 13, 20, 336, 35; stratoris 613, 5; tabellionatus 936, 20, 1020, 30, 1065, 30, 1217, 10, 30, 1248, 5; vicariatus, vicariae 37, 20, 85, 10, 590, 5, 10, 628, 20, 30, 629, 1018, 20, 1033, 1; vicariatus generalis 1130, 20, 1131, 1; vicariatus Christi 575, 10, 1206; villitionis 21, 15.
- oleum 168, 20, 25; sacrum 803, 40, 805, 10.
- olla 251, 25.
- omologare *v.* emologare.
- onus, onera 106, 30; reale, personale 673, 20, 728, 1; feodo inminentia 194, 5; *cf.* 3, 10; onera et facultates communis 1282, 30, 1288, 20.
- operagium 670—673.
- operare 673, 10, 719, 1, 5.
- operarii (monetarum) 612, 1, 10, 670—675; eorum praepositus 671, 15; *cf.* monetarii.
- oppidani, opidani 21, 288, 25, 40, 293, 364, 35, 367, 15.
- oppidum, opidum *passim*; nostrum (regis) imperii *ex. gr.* 75, 30, 628, 1; *cf.* advocatia, civitas, rector, scabini, scultetus.
- ordinaementa, ordenemanz 420, 1, 422, 3, 20, 423, 15, 427, 15, 558, 40, 588, 10, 593, 40, 690, 15, 958, 1, 964, 10, 1006, 5, 1262, 30, 10, 1263, 30, 35, 1286, 15.
- ordinare exercitum 566, 35; capitaneum, rectores, officiales 524, 10; iudex ordinatus 197, 1.

- ordinarius 590, 1. 35. 928, 40. 1336, 10; o. iudex *ex gr.* 323, 10. 984, 15. 1071, 20; r. iurisdictionis, pontificalis.
- ordiuatio pacis 109, 10. 40. 110, 1; ordinationes antiquae 1331, 10; regis Franciae 206, 15; consilii civitatis 423, 1.
- ordinator. pacis 1215; monetarum 642, 35. 671, 1. 673, 5. 674, 20.
- orditura 672, 15. 20.
- ordo. coronationis 609, 30; o. et honor processionis, sessionis, nominationis et scripturae 15, 25; iudiciarius, iuridicus, iuris 49, 35. 509, 25. 627, 15. 704, 30. 762, 20. 25. 769, 5. — r. *Ind. nom.* Augustinus, Benedictus, Cystercien., Cluniacen., Grandimonten., Humiliati, S. Iohannis, Praemonstraten., Templum, Theutonicus, Vallisumbrosa.
- orenges 1188, 1.
- originale litterarum 162, 25. 540, 35. 913, 20. 914, 5. 930.
- originarius 958, 30.
- osculum, osculum. pacis 433, 40. 446, 10. 20. 454, 25. 45. 462, 30. 463, 15. 493, 1. 15. 501, 20. 35. 513, 35. 514, 10. 517, 1. 1038, 30. 1047, 20. 1413, 25. 1438, 30; pedum (pedis) regis 405, 10. 409, 10. 417, 10. 448, 20. 456, 10. 465, 10. 478, 1. 491, 1/5. 574, 25. 594, 15; papae (a rege faciendum) 609, 40/45; pectoris 612, 30.
- ostis, *gallice* ost *hostis* 958, 35. 1006, 20. (ostiarius), hostiarius imperatoris 903, 35. 919, 15. 920, 5; magistri hostiarii papae 260, 30.
- (ostium) hostium 857, 10. 1046, 1. 1205, 15.
- ours *ursus virens in expeditione imperatoris conductus* 1194, 10. 1196, 1; *cf.* aquila, lyon.
- pacatin r. bagatini.
- pacarius *pacis servator* 1199, 25. 40. 1325, 25.
- pacificator 1003, 20.
- pacificus r. officialis, officialis.
- paga, pacha 506, 40. 636, 35. 837, 20.
- pagamentum 1145, 5. 1272, 10. 1273, 30.
- pagator 406, 30.
- paire de dras 1168, 1. 1177, 10. 15.
- palatrenus 1147, 30.
- palatinus in Tuscia 1449, 5; palenthinus Reni *comes palatinus Rheni* 33, 40.
- palatium, palacium, pallatium. regis, imperatoris, sacrum 467, 10. 593, 25. 660, 1. 668, 20; r. auditor, comes, notarius, periti, proceres; p. regis Trinaeriae 1444, 45; papale 259, 25. 620, 5; r. auditor; p. patriarchale (Utini) 323, 5; archiepiscopale, episcopale 133, 1. 10. 234, 10. 308, 5. 565, 10. 738, 5. 853, 15. 854, 25; ducale (Venetis) 325, 5; potestatis Pisani 710, 40. 757, 40; communis, populi *in civitatibus Italiae* r. communis; iura palatii 855, 10; palatia in urbe Romana, civium Romanorum 790, 35. 791, 5. 846, 35. 40. 847, 1. 853, 30; r. *Ind. nom.* Roma; palatium publicum 197, 35.
- palburgere r. pfalburger.
- palificationes 196, 15. 25.
- palenthinus r. palatinus.
- palitz *palissade* 1194, 1.
- pallium *imperatoris coronandi* 610, 15. palustra 1271, 25. 1272, 10.
- pan, panholtz, panstat r. bannum.
- panaterius imperatoris 903, 35.
- panatica 1011.
- panetrie, pametrie 1155, 35. 1156, 1. 1158, 15. 1164, 40. 1168, 30. 1170, 25. 1171, 5. 15. 1175, 1. 5. 1187, 5. 1191, 25.
- panicum 891, 30. 894, 20.
- pannus 168, 20; sericus 669, 30; r. apotheca.
- papa, papst, baubst; papalis. r. approbatio, aula, bannum, camera, camerarius, canon, capellanus, clericus, confirmatio, constitutio, curia, dominus, familia, familiaris, fidelitas, index, litterae, luminaria, marescallus, mercator, minister, ministerialis, nominatio, nepos, notarius, nuntius, officialis, ostiarius, palatium, unctio, vacatio, vicarius, vicecancellarius.
- papatus Romanus 155, 35.
- papirum 841, 15.
- par. par in parem (non) habet imperium 76, 10. 1314, 35; arbitrium iudicandi 991, 10. — pares 33, 35. 253, 45; pares curiae 49, 35. 1336, 5; ad paria currere 1360, 20; iudicare 1357, 25. — paria litterarum 228, 15. 473, 5. 548, 1. 549, 35. 552, 15. 605, 1. 5. 666, 15. 40. 825, 20. 826, 913, 10. 1053, 10. 1080, 1. 15. 1083, 1. 1085, 25. 1089, 15.
- parabola, parabolla 1271, 25. 1274, 1. 1421, 5.
- paramentum 1134, 20; paramenta 1146, 1.
- paratier civitatis Placentiae 319, 20. 35. 1282, 40. 1283, 10.
- parchemin, parcemin 1167, 5. 1182, 15. 1196, 10.
- parentatum 1431, 10. 45.
- parentela 55, 5. 340, 30. 344, 25. 396, 10. 536, 25. 599, 5. 692, 40. 738, 45. 739, 35. 740. 741, 30. 742, 10. 25. 754, 30. 775, 20. 779, 30. 35. 781, 5. 782, 10. 25. 783, 10. 25. 785, 20. 786. 812, 20. 825, 25. 826, 1. 15. 1014, 20. 1060, 25. 1080, 10. 25. 1083, 25. 1210, 1. 1415, 20.
- parjur 201, 10.
- parlamentum, parlement 327, 15. 554, 30. 990, 20; regis, imperatoris, ab imperatore edictum, indictum, generale 480, 1. 909, 5. 20. 955, 15; cum principibus, baronibus, comitibus, vasallis imperii colligendum 332, 15; a vicario generali edictum 1131; p. generale, plenum, publicum *civitatum Italiae* 421, 1. 558, 25. 559, 5. 660, 1. 681, 35. 682, 10. 687, 10. 690, 25. 693, 35. 743, 30. 744, 5. 745. 859, 5. 10; *cf.* arenga, colloquium.
- parochia, parrochia 245, 25. 461, 10. 572, 30. 1137, 20.
- pars, partes civium *civitatum Italiae* 415, 35. 451, 10. 453, 35. 46. 461, 10. 462, 35. 463, 5. 491, 25. 500, 20. 502, 30. 512, 30. 516, 5. 1108, 35. 10. 1109, 10. 1111, 20. 35. 1422, 5. 10; r. extrinsecus, intrinsecus; p. Gualfr 555, 10. 782, 10. 783, 10. 786, 1. 789, 30.
- partagium 1055, 20.
- partialis, parcialis, parcialis 454, 1. 462, 5. 491, 35. 500, 25. 513, 1. 516, 10. 522, 10. 523, 10. 1061, 1; partialii 1061, 15.
- partialitas 378, 10. 380, 10. 423, 5. 522, 10. 536, 25. 601, 1. 629, 1. 656, 15. 746, 1. 758, 10. 15.
- partigen 336, 5.
- passagium, transmarinum, ultramarinum 174, 10. 412, 10. 1324, 10; Terrae Sanctae 339, 10. 558, 1. 5. 993, 20. 20. 1018, 5. 1137, 20; p. *tributum pro transitu* 673, 20. 958, 5. 10. 964, 15. 1307, 20.
- passus 1004, 15. 20.
- paternus r. bona, feudum.
- patrimonium ecclesiae 210, 1. 342, 15. 1051, 35; beati Petri in Tuscia 341, 25. 345, 5. 397, 10; regnum Siciliae Romanae ecclesiae p. speciale, peculiare 1202, 30. 1204, 10; Terra Sancta proprium p. Redemptoris 174, 30.
- patronatus ius 232, 20. 815, 15. 816, 15. 20. 1025, 10.
- patronus ecclesiae; imperator 1331, 1.
- pax *passim*; *praesertim* 1214—123; communis, generalis 51, 25. 30. 98, 10. 104, 15. 106, 35. 107, 5. 25. 109, 10. 10. 117, 35. 191, 30. 35. 479, 30. 10. 480, 25. 35. 481, 1. 631, 10. 1226, 30. 1229, 10. 1237, 15; iurata 107, 5. 30. 108, 5. 410, 30. 117, 35. 173, 5. 1215, 10. — pax tractatores 1215. 1229, 10; commutatores 1226, 30; fractio, violatio 1199, 20. 1228, 30; turbatores, violatores 31, 30. 108, 5. 1228, 1; detectus 101, 10; reformatio 512, 10. — r. articulum, capitulum, confederatio, conservator, dominus, index, iuratus, ordinatio, ordinator, osculum, pronouncementum, proscutum, servator, sigillum, statuta; *cf.* frid, fridbraech, lantfrid, palarius.
- pechenhauben 1218, 10.
- pecium 268, 10.
- pectoralis 610, 45.
- pectus, tenere manum dextram ad p. 457, 30; r. osculum.
- pecunia. in feudum recipienda 899, 25; parata, in parato 279, 20. 333, 5. 732, 15. 1118, 1; numerata 270, 35. 509, 5. 590, 10. 1243, 30. 1267, 10; pecuniarius, pecuniarius 128, 10. 780, 1. 959, 10.

- electio 422, 5; iudex 310, 5, 13; iudex (et) assessor 601, 15, 1206, 15; r. arma, curia, miles, palatium, socius, vicarius.
- praecangaria 1264, 10; *cf.* perangaria.
- praebenda 392, 20, 537, 35, 538, 1, 889, 5, 15, 1400—1402, 1404, 5; non sacerdotalis 1088, 20.
- praeceptor, praeceptores. Hospitalis, domorum Templi, beatae Mariae Theutonicorum et Calatravensis 152, 35; Hospitalis sanctae Mariae Theutonicorum 544, 5; Alemannorum in Franconia 534, 10; domus militiae S. Jacobi in Sicilia 1444, 35; S. Antonii de Chamberi 633, 15.
- praeco *ex. gr.* 403, 30, 525, 30, 1273, 35; publicus (= publicus) 1271, 5; vox praeconia 409, 20, 416, 10, 419, 20 *et passim*; praeconium 703, 15, 1046, 1; praeconare 565, 30, 566, 10; praeconicare 701, 10, 702, 35, 1271, 5, 1272, 25.
- praedia. pecuniam convertere in p. (feudi nomine possidenda), in emptionem praediorum 164, 35, 165, 15, 250, 15, 599, 35, 645, 5, 709, 1, 899, 25, 928, 5, 10; p. comparare 922, 1, 1010, 40.
- praedones 31, 1228, 45, 50, 1229, 1.
- praefectura 389, 1, 776, 45.
- praefectus, praefectus 389, 5, 479, 20, 1193, 40; generalis seu vicarius 505, 1, 5; Urbis 609, 35, 611, 35, 830, 10, 857, 20; praefecti navalium 611, 35.
- praefatus, prelat 13, 15, 25, 15, 5, 22, 10, 61, 35 *et saepius*; electores imperatoris 208, 45.
- praeparamentum 994, 30.
- praepositus, *officialis saecularis* 254, 1; monetariorum, operatorum 671, 15; *capituli ex. gr.* 18, 10, 520, 35, 646, 10. — praepositura, profistie, profistie, brobstey 127, 5, 284, 35; vacatio praepositarum 220, 35, 1440, 30.
- praescriptio 462, 15, 492, 5, 830, 40, 831, 1; *cf.* perscriptio.
- praesentare ad ecclesiam, praepositorum vacantem 1403, 20, 1440, 30.
- praeses provinciae 97, 25, 588, 15; p. et vicarius generalis Lombardiae 506, 40, 508, 509, 636, 10; militum et clientum 589, 20; imperialis monetae 673, 25.
- praesidatus, praesidiatus 598, 40, 509, 15.
- praesidentes societatis civitatis Placentiae 1283, 10; iurisdictioni 637, 1.
- praestatio 324, 1; servitorum et iurium 324, 40; census 520, 5.
- praevigilia 1267, 15.
- prandium 891, 45, 892, 1.
- precaria 247, 10, 894, 40, 1119, 15; precario possidere 915, 15.
- preces primariae 22, 25, 25, 35, 220, 35, 243, 15, 20, 888, 20, 35, 889, 1, 1052, 10, 1400, 30, 1492, 20, 25, 1401, 1, 1405, 20, 30.
- preudes hommes, pseudommes 300, 25, 30.
- primarius *v.* preces.
- primatus 156, 15.
- primicerius iudicium Romanorum 610, 20.
- primitiae coronae Italiae 179, 10.
- primitas 1351, 35.
- primogenitus regis Romanorum 55, 10, 57, 10, 64, 35, 67, 40, 69, 10, 183, 15, 365, 20, 368, 40, 369, 40, 389, 25, 390, 35, 527, 15, 596, 25, 621, 35, 632, 10, 649, 5, 654, 10, 725, 10, 1417, 30; Franciae 58, 35, 66, 5; Siciliae 414, 45, 738, 25, 739, 1, 740, 15, 780, 5, 812, 10; Trimeriae 820, 5, 821, 25; ducis Saxoniae 217, 1, 5.
- primus *v.* annus, dominus.
- princeps, prince, principes 139, 35, 170, 5, 210, 1, 417, 15, 1355, 40, 1377, 5, 1437, 25, 1443, 35; simplex 1357, 30; principes terreni, mundi 139, 35, 144, 10, 196, 1; Latini 209, 45; imperator solus p. monarcha 813, 15; (Romanus) princeps, Romani prince *imperator, rex* 143, 10, 204, 20, 205, 30, 800, 25, 965, 25, 966, 15, 1211, 35, 1308, 20, 1309, 1311, 35, 40, 1443, 15, 35; 'Romani principes' *bullae initium* 1207, 20; p. christianissimus 151, 20; catholicusque 147, 15; Aethiopiae 993, 15; regni Bohemiae 184, 1; Franciae 813, 10, 35. — principes imperii, nostri (imperatoris, regis) *passim, ex. gr.* 12, 123, 25, 371, 35; principes Romano subiecti imperio 767, 5; principes tanquam bases, columnae imperii 53, 25, 186, 5, 30, 187, 35, 277, 30, 1113, 20, 1131, 10; priores inter principes: archicancellarii 15, 30; principes ecclesiastici, saeculares *ex. gr.* 89, 30, 105, 1355, 40. — regis, imperatoris princeps et affinis 186, 30, 187, 10; p. et compater 73, 15, 25, 133, 25; p. et consiliarius 625, 10, 649, 1, 1077, 15, 1078, 15; p. et familiaris 37, 30; p. et secretarius: archiepiscopus Coloniensis 75, 25, 97, 1, Magnusinus 598, 25, 651, 30, 652, 1, 709, 20, 725, 5, 1403, 1; episcopus Eistetensis 648, 5, 30; Gebennensis 652, 25, 726, 10; abbas Fuldensis 390, 35, 736, 5; imperii p. et pincerna: rex Bohemiae 3, 5. — princeps nostra (regis), imperii 49, 5, 113, 5, 186—188, 5. — aliquem principem constituere, creare, principum imperii numero aggregare *ul. simile* 35, 30, 186, 35, 40, 433, 15, 1038, 10; aliquem inibus principum adaequare, alicui ius, iura principum concedere, conferre 35, 30, 352—354, 1; investire tanquam principem cum sceptro regali 433, 20, 457, 25, 35. — *v.* abbas, abbatisa, approbare, collegia, consensus, consilium, consortium, deliberare, depositio, electores, evocare, investitura, ius, litterae, officium, parlamentum, rex, sententia; *cf.* furst.
- principatus 89, 15.
- principatus *potestas principalis* 85, 20, 92, 35, 106, 20, 123, 25, 132, 35 *et saepius*; *terra principis* 183, 181, 5, 187, 10, 188, 1, 236, 10, 30; 318, 5, 1054, 15; pr. imperii 165, 35; ducatus Austriae 69, 10; p. Leodiensis 23, 20; ecclesiae Romaricimontis 388, 20; eccl. Sekomiensis 186, 15; monasterii Turicensis 188, 1. — constitutio, investitura in principatum 433, 15, 1068, 10; concessio, collatio feodorum, regalium principatus 52, 35, 187, 10, 388, 20, 1131, 15. — *v.* feudum.
- prior, priores, priores civitatum Italiae 84, 30, 85, 15, 86, 5, 10, 376, 10, 703, 35, 747, 35, 748, 1, 761, 5; artium Florentiae 558, 25, 783, 1, 784, 1, 837, 10, 838, 20, 1262, 10, 1263, 5, 1300, 15, 35, 1301, 15; *cf.* subpriors, *teutonice* priore 125, 15.
- prisia 529, 30.
- prisonier 1179, 25, 30.
- privatus, -a, -um *v.* consiliares, consilium, consistorium, scriptura.
- privilegiare 371, 25, 10; privilegiate concedere 651, 15.
- privilegium, privilegia, ab imperatoribus ecclesiae Romanae concessa 808, 40; fori 511, 1; immunitatis et franchisiae 673, 10; monetarum 673, 10; privilegia declarantia, quod pfallburger liceat retinere 480, 5; data sine manu et consensu regum 372, 10; privilegia consignare 418, 35, 40; repetere et requirere 372, 30; revocare 364, 5, 366, 30, 40, 367, 1.
- proavitus *v.* feudum
- probationes 182, 45.
- probi viri 953, 20.
- procedere, ex arripito 84, 30, 85, 5; ad electionem, in electionis negotio 211, 5, 45, 229, 5, 230, 5.
- proceres regis, imperatoris *ex. gr.* 73, 15, 592, 15; aulae, curiae regalis *ex. gr.* 13, 10, 15, 138, 15; sacri palatii 689, 10.
- professionalter 609, 30, 35, 610, 40.
- processus, proces 16, 40, 39, 20; processum habere, exhibere in publica forma 1383, 1, 1385, 35; littera processus et sententiae 40, 1; curiae seu membranae processus 1205, 15; processus irritare, revocare 42, 1, 25, 81, 30, 188, 35, 190, 10, 293, 1, 20; p. habitus, inchoatus in cura regis 105, 1005, 5; *cf.* 1005, 15; p. approbationis electionis regis 172, 10.
- procuratio 103, 2; procuraciones 158, 10, 511, 35; natura contractus procuracionis 864, 20.
- procurator, procureur, p. seu eto nuntius, syndicus; procurer ou mesage 39, 40, 40, 15, 55, 10, 90, 39, 91, 15, 20, 92, 1, 188, 20, 206, 30 *et passim*; p. in audientia papae 81,

- ac; procuratores electorum 213, 10;
 per procuratorem respondere 391,
 30; p. f. in 980, 1, 982, 20, 1021, 1,
 1027, 20, 1032, 10; p. f. in Lombard
 et Marchia generalis 1274, 3;
 p. domus S. Iohannis 251, 5.
- procuratorum *et. gr.* 40, 1, 255, 20;
 procuratorio nomine 25, 5, 40, 5,
 42, 10, 15, *et passim*.
- proditor imperii 539, 5, 20, 936, 5,
 989, 5, 1019, 30, 1211, 20, 1436, 30.
- productio testium 170, 20, 627, 15,
 891, 20, 894, 10.
- professor, profexor, sacrae theologie
 738, 15, 848, 30; iuris civilis
 1039, 15, 1441, 40; legum, legalis
 scientiae 238, 10, 15, 307, 1, 30,
 485, 20, 487, 1, 488, 25, 511, 5, 518, 10,
 562, 15, 569, 30, 660, 10, 694, 20, 698, 20, 25,
 791, 30, 726, 15, 738, 15, 759, 35,
 1408, 5; utriusque iuris 429, 30,
 715, 25, 738, 15, 40, 778, 40,
 779, 10, 781, 15.
- profliteri Romanum imperium 107, 5.
- prologus 1047, 25.
- promotio, promovere 204, 20; in
 regem Romanorum, ad regnum,
 ad regale fastigium *vel simile* 13, 10,
 14, 5, 55, 25, 150, 35, 158, 20, 213, 20,
 215, 40, 216, 5, 221, 15, 35, 240, 35,
 327, 40, 748, 50; regis Romanorum
 470, 10, 471, 30, 472, 35, 1371, 15; in
 imperatorem, ad coronam imperii,
 ad imperialis fastigia dignitatis *vel
 simile* 218, 25, 255, 25, 473, 40, 545,
 25, 35, 547, 35, 548, 30, 550, 15, 577,
 5, 578, 25, 579, 35, 772, 5, 10, 1372,
 15; rex Romanorum in imperato
 rem futurum promovendus 3, 10,
 1, 40, 5, 1, 5, 5, 7, 25, *et passim*; in
 regem Bohemiae promotus 352, 5.
- prononciamentum pacis generale
 1280, 15.
- proponere (in iudicio) 194, 5, 350,
 25, 351, 20; r. actio, albus, consi
 lium, edictum, sententia.
- proprietas, imperii 135, 1, 755, 10, 15,
 1418, 10; ecclesiae 81, 20, 400, 15.
- protogato, termini 137, 5, 211, 1,
 236, 10, 20, 263, 1, 1050, 1, 5; tempo
 ris officiorum 960, 5, vitae iudicium
 77, 5.
- proscribere, proscriptio 36, 25, 172,
 15, 331, 25, 678, 1, 735, 20, 30, 765,
 25, 1133, 25, 1215, 25, 1225, 30, 1226,
 10; regia proscriptio 1265, 10; pro
 scriptionis litterae 19, 1; sententia
 43, 1, 118, 30, 678, 1265, 10; p. s.
 unita et manus, evocanda 36, 25;
 absolutio, proscriptionis, a pro
 scriptione, proscriptionis-sententia
 18, 10—19, 1, 1, 36, 30, 331, 20, 5,
 678.
- procuratio pacis 110, 1; proscen
 tibus pacis, per regem deputati
 140, 15, 1.
- p. tractatio, p. tractatio regis, impera
 toris, imperii 97, 1, 1, 198, 1, 235,
 1, 272, 1, 277, 1, 563, 20, 646, 1, 20,
 647, 1, 704, 1, 734, 1, 815, 20, 984,
 1, 1405, 5; p. tractatio p. Treve
- rensis 584, 35; protectio *officium*
in civitate Placentina 1282, 35, 40,
 1283, 1.
- protestatio (in actu electionis) lecta
 229, 231, 5; imperatoris super iura
 mento papae praestito 809; p.
 singularis quae vuzicht dicitur
 196, 25.
- protocolla, prothocolla notarii 1384, 30,
 1438, 25, 1453, 15, 30.
- protonotarius, prothonotarius 1258, 35;
 regis, aulae regiae, nostrae 193, 25,
 221, 1, 511, 10, 781, 30; *cf.* archi
 cancellarius; p. et vicecancellarius
 90, 10, 30, 91, 40, 94, 10; sigillum regis
 in potestate prothonotariorum re
 tentum 194, 15; p. marchionis Mis
 nensis 1237, 20.
- provincia 97, 25, 158, 1, 169, 10, 223, 20,
 385, 5, 588, 15, 614, 1, 783, 10, 881, 5,
 882, 5, 905, 10, 989, 1264, 5, 1436, 25,
 1137, 1, 1443, 15; provinciae mundi
 1316, 30; p. Alsatiae 900, 1; Fori
 Iulii et Istriae 36, 40, 37; Forcal
 querii et Pedemontis 784, 1; Lom
 bardiae 504, 30, 505, 1, 506, 10, 758,
 35, 1275, 5, 1435, 35, 1448, 20; Mar
 chiae 1275, 5; Thuringiae 169, 10;
 Tusciae 81, 83—85, 1198, 20, 1199;
 p. ecclesiae; Aquilegensis, Medio
 lancensis 514; *cf.* advocatus, praeses.
- provincialis r. advocatia, advocatus,
 commendator, concilium, index,
 iudicium.
- provisio, regni Alamanniae 210, 25,
 211, 25; in ecclesiis 537, 30, 538, 1;
 abbatisiae 889, 20, 25; minus per
 sonae 888, 15; dignitatum et per
 sonatum 286, 20.
- provisor, legum 205, 40; monetarum
 642, 5, 671, 1; pacis 97, 20; regno
 rum 1142, 35.
- provocatio sedis apostolicae 42, 30.
- pubertas 69, 25.
- publicare 210, 10; publicatio elec
 tionis 230, 20; scripti 1040, 40.
- publicus, -a, -um, publicus r. acta,
 ambasciata, cantilenae, consiliares,
 consilium, consistorium, edictum,
 forma, hostis, instrumentum, iter,
 iuramentum, liber, mercator, nota
 rius, officium, palatum, parla
 mentum, platea, praece, scriba,
 sermeta, spolium, strata, via.
- pugil ecclesiae, Cruedixi *rer.* 10, 25,
 113, 35, 210, 10.
- pulpitum 640, 30.
- pulvis 672, 20.
- pueravius r. burgavius.
- purig *burg* 1217, 30.
- putrum *butrum* 1257, 15, 1258, 15,
 1259, 15.
- pver *carvisia* 1421, 25.
- quadraginta, capita de XL Venetis
 330, 15, 110, 1; consilium XL
 Tarvisii 1295, 5.
- quadriga 353, 5.
- quaerere in sententia, per sententiam,
 sententiaiter 39, 20, 47, 15, 48, 1,
 49, 5; ius quaesitum 957, 1, 10.
- quaestio, quaestiones *passim*, q. cor
 am auditore aulae regiae mota
 506, 1; causae et quaestiones prin
 cipum Romano-subiectorum impe
 rio 767, 5.
- quar- r. etiam car-
 quareaz, quarreaz 1174, 30, 1178, 5,
 1179, 30, 1182, 30, 35.
- quarterium 718, 25, 897, 25.
- quasipossessio 519, 25.
- quies in longum tempus quae dicitur
 Treugua et in breve tempus quod
 dicitur indutiarum 1310, 5.
- quindena 100, 1, 332, 15, 474, 40, 628,
 30, 35.
- quittare 46, 35, 40; quitus 131, 10, 30,
 132, 20.
- raisen, reise, reysa 224, 15, 335, 10, 20,
 1220, 5; der rais hauptman 1220, 5.
- rancura 453, 10, 461, 20.
- rankor 45, 30.
- rapina 104, 106, 5, 107, 30, 109, 40,
 959, 30.
- raptus virginum 673, 25.
- rastelier *Raife* 1166, 15.
- rat, rât, von Basile 101, 20; von
 Colnar 359, 30, 756, 35; ze Costentz
 1291, 5; von Lübecke 1103, 15; von
 Spire 334, 25, 335, 15, 35; von Straz
 burg 101, 20.
- ratater 1162, 10.
- ratgeben *consiliarii* 1231, 35, 1232, 10,
 25, 1233, 20, 30, 1234, 1.
- ratificatio electionis 33, 1, 140, 20.
- ratio *Rechenschaft* 426, 10, 924, 10,
 1026, 30, 35; libri rationum 1262, 25,
 1263, 20.
- raub, roub, rōip, rûb, royf 129, 15,
 192, 20, 1216, 30, 1219, 5, 1221, 25,
 1232, 40, 45, 1233, 1, 1235, 25, 1236, 40.
- raubarum r. robaria.
- rauber 29, 30, 35, 1233, 5, — raucubigez
 ght 29, 30, 35.
- realis 1356, 10; r. immunitas, ius,
 obligare, onus, servitium.
- rancezon *raucou* 1006, 25.
- ratus, legis Iuliae laesae maiestatis
 1017, 10, 1019, 5, 1023, 40; perinrii
 94, 10, 151, 1, 153, 15.
- rebellis, ribellis, *gallice* rebelle 16, 35,
 31, 35, 187, 20, 401, 5, 411, 25, 538,
 25, 544, 30, 980, 15; r. imperii, regis
 (imperio, regi) 539, 15, 540, 5, 20,
 564, 5, *et passim; declaratio quis
 sit* r. 1, 1, 967, 968; *cf.* 980, 20, 35.
- rebellio 13, 15, 109, 40, 165, 35, 411, 35,
 591, 15, 592, 1, 1061, 30, 1431, 35,
 1436, 20.
- receptio, reception, recipere, proven
 tus, redditus, sturam, thelonia
etc. et. gr. 12, 1, 30, 105, 10, 113, 5,
 924, 15; coronam, diadema, coro
 nationem, sollempnitates 153, 10,
 262, 10, 264, 30, 269, 10, 399, 15, 412.

- 40, 472, 25, 555, 20, 568, 15, 569, 1, 571, 5, 30, 608, 40, 615, 10; fidelitatis iuramentum, sacramentum 497, 1, 737, 1, 827, 10, 829, 1, 899, 35, 922, 7, 1247, 20; investituram 481, 25, 495, 25, 562, 20, 595, 10, 715, 30. — r. in principem 186, 35; in hominem legum 1241, 5; in notarium 432, 30; *cf.* 959, 20; in clericum et scriptorem imperatoris 1005, 25; in burgenses qui palburgere appellantur *vel simile* 224, 40, 232, 45, 233, 1; ad habilitationem et civilitatem 1044, 1; in protectionem (regis et) imperii (speciale) 97, 5, 198, 5, 235, 1, 563, 20, 646, 15, 40, 647, 1, 764, 15, 1495, 5; in cameram imperii 668, 5. — r. burger, canonicus, castrensis, concanonicus, concivis, feudum, homagium, testes.
- receptores theloneorum 109, 10.
- rechenunge 175, 176, 177, 25.
- recht, *recht ex. gr.* 127, 20, 357, 45, 1219, 20; *altres r.* 125, 1224, 40; burger *r.* 28, 5; *geistliches r.* 29, 10; *gerihtes r.* 59, 30; *gmainis r.* 4, 25; *hoves r.* 1102, 30; *uners (regis) hoves r.* 136, 40, 137, 15; *der keiser gesriben r.* 282. — *rechtes gestaten* 114, 5, 15, 115, 25; *recht nemen* 30, 25, 136, 20, 171, 30; *ze r. sten* 137, 1, 20, 1219, 1. — *cf.* *minn.* — *rehtlöz* 26, 30, 40, 27, 35.
- recognoscere feoda ab imperio deterrere 388, 20; consignare et r. castrum et villam 449, 40. — c. homagium.
- recompensa, recompensare, recompensatio 348, 1, 639, 25, 717, 25, 718, 755, 25.
- reconvenire 452, 40.
- recordum 469, 25.
- rector, rectores 870, 5, 1058, 20, 1134, 25; civitatis, communitatis, oppidi, burgi 133, 20, 232, 40; officiorum 270, 35; advocatus provincialis, generalis et r. 98, 30, 35, 244, 20, 25; capitaneus et r. 274, 5, 1014, 5; marescaucus et r. 1013, 45; r. et vicarius specialis provinciarum 37, 15; *civitatum Italiae* 320, 30, 321, 5, 422, 5, 35, 427, 10, 428, 1, 465, 45, 466, 1, 479, 15, 485, 30, 487, 25, 522, 10, 15, 523, 524, 10, 587, 40, 601, 5, 665, 1, 669, 25, 698, 25, 700, 35, 702, 10, 703, 40, 746, 15, 759, 15, 765, 25, 859, 10, 866, 20, 978, 5, 1018, 20, 1019, 30, 1029, 10, 1061, 45; *mobilis civitatis lanuae* 1027, 15; *artium civitatis Cortonae* 747, 40, 75; *ecclesiae* 511, 581, 20, 646, 40, 870, 25.
- rectoria 423, 1, 703, 25, 760, 20.
- recuperatio hereditatum 500, 15; Terrae Sanctae 208, 20, 30, 211, 30, 412, 10, 818, 20, 821, 10, 1047, 40, 1049, 30, 1050, 15; c. bona, *ius*.
- recuperator Terrae Sanctae 143, 25, recursus 21, 20, 101, 5.
- redditus, reditus *ex. gr.* 2, 15, 527, 30, 1009, 45; regis, imperii, regi, imperio debiti, dandi, competentes *vel simile* 75, 15, 76, 20, 113, 1, 1, 348, 25, 349, 10, 629, 5, 924, 10; archiducellario competente 370, 25; de officio, *canonellario, provenentes* 371, 15; *advocatae* 367, 25; *feodales*, *feodati* 246, 10, 369, 20; in feudum recepti, *tenti*, *feodali titulo possessi* 369, 25, 495, 1, 924, 30; *auri* 456, 40, 457, 45, 8, 25, 45.
- redulgere 248, 5.
- refectorium 429, 30, 40.
- reformatio, imperii, status, imperii 7, 10, 8, 30, 40, 135, 20, 141, 5 et *passim*; civitatis 445, 10, 449, 30 et *passim*; pacis 512, 10.
- refundere, refundere 248, 1, 509, 15.
- regalis, regius c. rex. — *regalia (fem. sing.)* 600, 30; *regaliae* 433, 25, 457, 25, 460, 15, 482, 1, 483, 20, 526, 15, 536, 35; *regalia (m. plur.)* 178, 1, 288, 1, 321, 40, 388, 20, 458, 1, 469, 20, 495, 1, 496, 20, 30, 540, 15, 653, 25, 659, 1, 829, 2, 4, 907, 25, 908, 10, 919, 30, 1075, 25, 30, 1076, 15, 1134, 30; *regalia, id est administrationem temporalium transdittere* 186, 40; *regalia imperii, regni* 447, 5, 448, 30, 482, 1, 483, 15, 526, 30, 535, 35, 561, 15, 20, 688, 30, 35, 689, 20, 768, 40; *sancti Petri* 155, 35. — *regale remigale* 894, 40. — *cf.* *ius*.
- regesta, libri regestorum civitatis Laude 724, 10.
- regina, royne c. capellanus, clericus, consensus, diadema, familiares, mitra.
- regionarii 611, 35.
- registrare, registrarere, registare 439, 25, 514, 40, 601, 30, 908, 25, 955, 25, 999, 15, 1263, 1, 40, 1449, 30. — *registratio* 1, 5.
- registrum, regestrum 472, 40, 724, 40; imperatoris, regis, *regale, curiae regis* 571, 15, 752, 5, 908, 25, 955, 40, 1069, 10; *cameræ imperialis* 928, 15, 25, 1017, 15, 1454, 30; *gratiarum regis Franciae et Angliae* 1052, 5; *ecclesiae Romanae* 383, 10; *curiae cardinalis legati* 439, 35; *communis Pergariae* 566, 40.
- regnum c. gubernatori, provisor; r. *Alemaniae* 57, 30, 65, 5, 210, 15, 211, 25; *Romanorum* 7, 10, 16, 10, 32, 20 et *passim*; c. *bona, defensio, gubernatio, ius, iustitia, promotio, rex, variatio* c. R. *per unum ecclesiae Romanae* 174, 15; c. *Theutonice* 157, 10; *Arelatense* 153, 15; *archiducellarius Bohemiae* 167, 25, 183, 184, 349—351, 388, 1, 399, 20; c. *barones, numeratus, concanonicus, civitas, magnatus, nobiles* Franciae, *roycurie de France* c. *Ind. rom.* 8, 25; c. *canonicus, princeps* r. *Italiae* 444, 75; *Sanctae feodum ecclesiae Romanae* 1202, 5, 1320, 5, 1340, 25, 1355; c. *canonicus* r. *Tusciae* 82, 15.
- relegare, delegatio 522, 1, 523, 1018, 5, reliquae 1090, 10.
- relegere c. *regalis*.
- renuntiare, renuntatio 69, 10, 15, 220, 30, 222, 1, 282, 5, 283, 15, 1116, 1, rependium 1117, 15.
- repraesalia, *aei*, *repraesallia, gallice* *repraesalles* 465, 35, 49, 466, 1, 1, 524, 1, 636, 5, 637, 40, 638, 1, 959, 40, 45, 961, 1, 971, 5, 1058, 40, 1059, 1, 1, 1064, 10, 67, 5.
- repudium c. *libellus*.
- reputare electum regem Romanorum 258, 10, 262, 15, 265, 1, 377, 20, 379, 45, 385, 10, 408, 5, 614, 20, 775, 1. — *reputatio idoneitatis* 87, 15.
- requesta, *gallice* *requeste* 243, 5, 244, 1, 5, 321, 25, 330, 15, 331, 1, 10; *requestis in scriptis tradere* 470, 25, 40.
- requirere, per *cedum*, 470, 40. — c. *homagium, investitura, privilegium*.
- requisitiones 531, 1.
- rescriptum 518, 10, 519, 1, 5, 580, 1, 957, 1, 15, 959, 961, 10, 963, 25.
- residentia 211, 5, 233, 1, 259, 30, 1042, 5, 20; *castronsium* 165, 1, 250, 15; *cf.* 1418, 1.
- resignare 458, 15, 483, 1, 486, 40, 827, 5, 899, 25, 1239, 20, 1453, 10.
- respondere, *competentibus* 60, 20, 66, 10; *de iustitia* 673, 25; *secundum iustitiam* 458, 5.
- res publica imperii 414, 20.
- restaurum 369, 10, 370, 1, 676, 1, 1147, 30, 1251, 15.
- restig 459, 15.
- retinere aliquam de feudis 448, 15, 149, 15, 150, 1, 457, 25, 490, 5, 481, 1, 483, 1.
- retrocuria 471, 5.
- retrocurialis 433, 35.
- reus, criminis, maiestatis laesae 962, 25, 1014, 30, 1020, 1, 1436, 1, 5, 6, 1442, 15.
- revocare c. *bona, feudum, privilegium, processus, sententia*.
- rex, roy, regalis, regius, 139, 35, 210, 15; *Romanorum passim*; *Alemaniae*, *roy*, *Fallomagne* 5, 1, 201, 1, 202, 15, 203, 208, 209, 15, 456, 2, 469, 559, 699, 20, 704, 1, 782—785, 837—840, 4371, 15. — *in the roy on Alemaniae* *regis in Germania castralis* 301, 10; *rex regno et regibus ab eis privandus* 46, 15; *per sententiam principum regno prius c. 6, ut per imperia principes c. 10, 15*; *cf.* *frequens mutatio regni*, *Alemaniae* 209, 15, 25, *Franciae* *ex. gr.* 327, 1, 1, 215, 25, 349, 5, 350, 351, 25, 352, 15; *Franciae*, *Francorum*, *roy de France* c. *Ind. rom.* 8, 25; c. *actio, actio, administratio, administratio, administrator, admirabilis, admittore, agrarium, appellare, approbare, assilare, associare, auditor, aula, hamit r.*, *barones*, *bona*, *civitas*, *regis*, *bona*, *roy*, *canonicus*,

- cancellarius, capellanus, citare, civis, civitas, clericus, comitatus, commissarius, commissio, constabularius, confessor, confirmatio, consecratio, consentire, consiliares, consilium, corona, coronatio, creatio, curia, decretum, denominatio, diablenia, dignitas, dominus, domus, electura, electio, electores, electus, evocare, examinatio, executor, expeditio, expensae, familia, familiaris, feudum, fideles, fidelitas, gens, gericht, gubernare, hof, homagium, honor, indumenta, msigium, index, iudicium, iuramentum, ins, lantrichter, leges, lingua, mansio, manus, marchans, marescalcus, medicus, miles, missus, mitra, moneta, monetarii, nominatio, notarius, nuntius, officialis, officiatum, officium, oppidum, osculum, palatium, parlamentum, pincerna, primogenitus, princeps, privilegium, proceres, promotio, prescribere, protectio, protonotarius, pugil, rebellis, redditus, registrum, reputare, sacramentum, sceptrum, scriba, secretarius, sedes, senescallus, sepelire, servitor, sigillum, strata, thesaurarius, tribunal, vassallus, via, vicarius, vicecancellarius, vices; *cf.* imperator, regalis.
- rich, rike, reich (Römisches: *cc. gr.* 30, 15, 357, 35, 1111, 33; des riches halden 26, 20; *r.* acht, amman, archcancellarius, gnt, hof, kore, pfleger, strata, verwoeser, vicarius; *cf.* imperium.
- richten, richten, unab weltlich sache 25, 15; von wunden 102, 10, 357, 1; über die widem 1216, 25.
- richter, richter *cc. gr.* 26—30, 103, 359, 1, 1216—1221, des bischoves von Spire 331, 2; weltliche 30, 15, 37, 1091, 20; eines herren *r.* 1218, 30; *cf.* 50, 2; *r.* boten.
- rimare 35, 20.
- riparia, ripparia, riparia, *gallice* rivene, riviere 681, 30, 904, 25, 957, 20, 959, 1, 1, 960, 10, 1, 963, 35, 972, 979, 20, 1002, 30, 1004, 15, 1006, 30, 1026, 30, 1027, 1029, 30, 1031, 1057, 10, 1, 1149, 10.
- ripparia 496, 1, 1.
- ritter *cc. gr.* 115, 10, 180, 1, 1221, 5.
- robare 856, 10, 1036, 1, 1271, 25, 30, 1273, 1.
- robaria, robbaria, raubaria 122, 10, 523, 15, 622, 30, 625, 1, 673, 25, 957, 15, 961, 1, 979, 15, 1061, 15, 1281, 30, 1285, 30, 1286, 1, 1287, 10.
- roch 573, 10.
- romanus, runcinus, ronzinus, roneinus, *gallice* romen, ronzin 458, 30, 696, 1, 90, 969, 1, 1, 1007, 1, 1115, 1, 1150, 1, 1185, 5, 1189, 25, 1199, 1, 1193, 20, 1195, 1, 1196, 10, 1197, 1, 1147, 1.
- rotar, *cc. gr.* 1331, 1, ptemung auf *r.* 11, 10, 1218, 1.
- rotar, *cc. gr.* 1331, 1, *ays* Rod
- flechten 623, 25; *r. lapis rotunda in basilica sancti Petri* 610, 20; rotar vel circuli argentei 251, 25, 35.
- rotulus 72, 1, 173, 10, 1053, 5.
- rubinus 1090, 5.
- rubrica, rubriche 800, 30, 801, 25.
- rüffen *Gerafte eloben* 1218, 5.
- rufi Hallenses 251, 30, 35.
- rügen, rüfung 1221, 35, 1235, 5.
- rustici effecti valvassores 1145, 25.
- sabbatismus 1203, 15.
- sacerdotalis 179, 20, 1088, 20, 1349, 20.
- sacerdotium *r.* imperium.
- sachraub 1221, 5; *cf.* schachraub.
- sacramentum, per sacramenta renuntiare 69, 25; *s.* regis tempore coronationis renovandum 259, 10, 15, 1317, 10; *s.* imperatoris non est *s.* subiectonis seu vassallagii, sed devotionissen reverentiae ac humilitatis et cuiusdam obsequii 1312, 10; monetarii de sacramento regis et imperii 675, 5; *r.* fidelitas, homagium, *— gallice* serment, sairement 200—203, 1181, 35.
- sacrilegi 800, 25.
- saecularis, seculer *r.* dominus, elector, iudex, iudicium, iustitarius, princeps.
- sael *r.* sigillum.
- safirus 1089, 10, 1090, 1.
- sagitta 1003, 30; sagittamentum 896, 20; sagittarii, sagitarii 563, 1, 598, 20.
- sagium 1056, 30.
- sais, sas 1166, 15, 1168, 25, 1175, 10, 1193, 5.
- saysire, saüre, *gallice* saisir 253, 10, 636, 30, 637, 1005, 10, 15.
- sal 168, 10, 25; salis compara 958, 1; forum 288, 25, 289, 15; gabella 1286, 10.
- sala 507, 10, 897, 10.
- salarium, sallarium, *gallice* salaire 410, 15, 422, 10, 506, 25, 508, 30, 509, 5, 588, 15, 589, 20, 590, 1, 30, 635, 20, 636, 15, 30, 641, 10, 673, 1, 729, 25, 751, 10, 960, 1, 10, 972, 10, 30, 979, 15, 1005, 10, 1006, 5, 1007, 30, 1027, 30, 1031, 10, 1056, 10, 1057, 1062, 15, 1063, 1, 1067, 10, 1275, 25, 1281, 30, 1450, 25.
- salina, samna, sama, somata 168, 652, 30, 729, 761, 30, 1251, 1, 1, 1255, 1, 10, *cf.* somarius.
- salmariae 633, 20.
- salmen vang 247, 10.
- sanctium 1089, 1.
- sanctiones canonice et civiles 150, 25.
- sanguis, *gallice* sanc *r.* iudicium, iurisdiclio.
- sanxyle *semblabb* 203, 15.
- sapientes 488, 1, 913, 1; imperatoris 815, 1, 869, 1, 870, 20; qui consistorio regalis indici astiterunt 18, 10; *s.* viii, cives *criftibon Italia* 308, 25, 310, 20, 312, 40, 313, 25, 314, 15, 25, 315, 15, 317, 40, 318, 25, 45, 321, 45, 323, 25, 325, 15, 416, 15, 453, 10, 625, 635, 30, 636, 10, 20, 637, 10, 30, 751, 25, 823, 1, 994, 25, 997, 10, 1020, 10, 1282, 5, 15, 1288, 10, 1294, 1432, 20, 25.
- satisfactio 316, 20, 1289, 25, 45.
- satisfactio 107, 10, 246, 35, 40.
- satz 1122, 10, 1218, 35, 1219, 5.
- satzung 103, 25, 192, 35; dez lantfridez 26, 20.
- satzunggewaer 1221, 25.
- scabellum 776, 35.
- scabinatus 23, 40.
- scabini, schepfen 98, 25, 152, 35, 244, 20, 254, 1, 1221, 15; Bopardienses 286, 35, 903, 1; Cameraecenses 254, 20; Colonienses 105, 10, 123, 35; in Dobelin 1117, 25; Leodienses 22, 23; Lubicensis 165, 30, 332, 5, 349, 5; Mettenses 953, 20; Norimbergenses 1042; Tremonienses 75, 25; Wesalienses 286, 35, 903, 1. — *r.* magister. — *s.* forestarii 245, 25.
- scaeus *latrocinium* 673, 25; *cf.* schachraub.
- scafare 1174, 1.
- scaumbia 521, 1.
- sceptrum, ceptrum, septrum, regium, regale, imperiale 609, 15, 610, 40, 45, 612, 35, 797, 5, 798, 5; aureum cum aquila superstante 1089, 5. — *r.* investitura.
- schahprant 1218, 15.
- schachraub 1223, 25; *cf.* scaeus.
- schaedelich, schaedlich dem reiche, dem lande 30, 45, 31, 10, 192, 40; schedlicher man, schedliche leute 192, 40, 1217, 1218, 30, 1220, 5, 1221, 10, 15, 1222, 10, 1236, 35; schedleich man oder frauwe 1236, 5, 10.
- schatzunge, beschatzunge 115, 45, 176, 30.
- scheidel 1236, 5; *cf.* vinger.
- scheiden, scheidung 171.
- scherig 1217, 35, 40.
- schidman, scheideman (*plur.*-lute) 115, 20, 1122, 20, 25, 1124.
- schopf 1221, 15, 1236, 5; *cf.* vinger.
- schram 1218, 10.
- schreiber *r.* scriba.
- schrift, mit *s.* antworten 126, 15.
- schub 1224, 20.
- schultheiss *r.* scultetus.
- schützen 1218, 30.
- scientia 1357, 5; legalis 701, 30.
- scisma 340, 35, 341, 20, 396, 5, 1210, 1; scismaticus, -a, -um 196, 5, 340, 30, 341, 25, 396, 15, 822, 10, 1210, 1.
- scola cantorum 610, 35; scolae populi civitatis Tarvisii 1296, 20, 25, 1297, 15.
- scolasticus 62, 20, 72, 73, 1, 383, 20, 384, 398, 1, 1318, 10.
- scorta *escorte* 495, 30.
- scriba, *teutonice* scriber, schreiber.

notarius et s. camerae regis 581, 30; not. et camerae regis s. publicus 688, 5. 691, 1. 697, 20; des kuniges, kaisers s. 1093, 15. 1094, 5. 20. 1291, 5. 20; s. patriarcbae Aquilegiensis 323, 15; communis Albinganae 1415, 30; palatii communis Cumanii, palatii Cumarum 892, 35. 894, 5. 895, 20. 25; cancellariae communis Pisani 914, 20; obrister s. (*ducis Austriae*) 1124, 30; *cf.* scriptor. scribania 1029, 5. 1057, 25. scrineta publica 431, 35. seriniarii 611. scriptor imperatoris 1005, 25; *cf.* scriba. scriptum 11, 25. 894, 10. 1040, 40; requestas in scriptis tradere 470, 35. 40; absentem investire in scriptis 1407, 10. scriptura 15, 25. 30. 523, 25. 30. 690, 1. 992, 5. 1281, 30. 1371, 15. 1421, 25; privata 1079, 35. 1082, 35; scripturae communis Astensis 422, 35; antiquae civitatis Laudae 724, 15. 20. scultetatus *v.* officium. scultetus, schultheiss, schultheisse, schulthess 98, 25. 103, 30. 108, 25. 244, 15. 359, 30. 649, 25. 736, 35. 751, 25. 924, 5. 1095, 30. 4110, 5; in Berno 833, 15; in Bopardia 286, 35; Columbariensis 901, 5; Constantiensis 185, 15; in Ezzelingen 292, 15. 20. 642, 20. 643, 20. 753, 15; Frankenfordensis 840, 25; in Frideberg 752, 30; de Landowen 219, 40; de Meisenbach 245, 30. 35. 248, 15. 20; Norimbergensis 96, 15. 20. 273, 15. 360, 35. 646, 15. 25. 649, 10. 1042, 1133, 5; in Oppenheim 159, 1. 15; in Sletstat 638, 10; in Solodro 787, 5. 1010, 45; Tremoniensis 75, 25; in Wesalia 286, 35; in Wettflaria 752, 25; de Wyzzenburch 249, 40; s. noster (= regis) 96, 15. 159, 1. 15; archiepiscopi Treverensis 287, 25. secura 1435, 15. scutella 251, 25. secretarium, secretorium 602, 20. 609, 35. secretarius, secretarii regis 267, 1. 309, 1. 317, 35. 45. 580, 15; 581, 5; secretarius regis: archiepiscopus Coloniensis 75, 30. 97, 1; Maguntinus 334, 15. 369, 20. 40. 390, 15. 598, 35. 651, 30. 652, 1. 709, 20. 725, 5. 1403, 1; episcopus Eystetensis 648, 5. 30; Gebennensis 652, 25. 726, 10; abbas Fuldensis 390, 35. 736, 5; thesaurarius Metensis 255, 10; s. papae 470, 40. 471, 25; comitis de Wirtenberg 1301, 20. secretus, -a, -um *v.* camera, consiliares, sigillum. secta 340, 25. 344, 20. 396, 10. securitas, cautio et s. 57, 30. 65, 10. 30; s. et pax 104, 10. 168, 5; viarum s. 1264, 25; conductus s. 331, 30; s. quae gheleyde dicitur 1228, 1. securus, -a, -um *v.* conductus, iter, strata.

sedes apostolica *ex. gr.* 81, 25. 119, 15. 1199, 25; *v.* legatus; s. regalis constructa prope locum, qui in vulgari dicitur Kunigesboum, in terminis villae Lurezwilre 159, 15; Modoetia s. et corona regni Italiae 441, 35. seditiosi 959, 30. sedula = cedula 779, 30. segnorja 639, 35. 1039, 1; signeur temporal 330, 25. 331, 1. senator, cenator, *gallice* senatour, *catalanice* senador, almae Urbis, urbis Romae 681, 15. 699, 20. 25. 709, 40. 702, 20. 769, 25. 788, 1. 5. 817, 25. 819, 35. 830, 5. 1179, 35. 1423, 35. 1424, 1425. 1432, 10; senatoria dignitas 699, 20; senatoria *subst.* 709, 40. senatus, cenatus Romanus 413, 30. 475, 40. 777, 15; *cf.* officium. senescalens, senescallus, senescal, seneschau 1000, 20; Provinciae 710, 25. 25. 779, 10. 1424—1426; regis Trinaeriae 818, 35. 821, 25. 822, 35. 827, 20. 828, 1. 30; regis Siciliae 1434, 10. sentber, sentper, sentperr, semper man. semperlute 26, 25. 27, 5. 30. 29, 35. 282, 5. 1111, 35. sententia, sententialiter, sententiare *passim. ex. gr.* s. arbitralis 40; condemnationis 648, 30; criminalis 1374, 15; ecclesiastica 14, 20; imperialis 1444, 10; interdicti 89, 25. 385, 10; suspensionis 385, 10; *v.* excommunicare, proscibere. — per viam sententiae procedere 1385, 20; in sententia, per sententiam, sententialiter quaerere, exquirere, inquirere, proponere 39, 20. 47, 15. 48, 1. 49, 5. 118, 15. 350, 35. 351, 20. 371, 35. 372, 15. 1268, 15; per communem astantium assertionem et sententiam invenire 304, 25; sententialiter iudicare 37, 35; sententiam obtinere 138, 10; dictare 138, 20; s. legitime diffinita 47, 15; sententia ab astantibus tamquam iusta laudata et approbata 49, 15; *cf.* 47, 15; sententias ferre 172, 5. 390, 15; sententiam promulgare 1015, 1; sententias ferre, conferre, proferre in scriptis 760, 15. 1064, 15. 1434, 25. 1437, 20. 1412, 10; sententiae littera 40, 1. 138, 15; sententiam habere, exhibere in forma publica 1383, 1. 35; sententiae conveniendae, dictandae, pronuntiandae in iure civili et plebiscito quod vulgo dicitur lantrecht 352, 30. 353, 10. 30; recitatio sententiae 761, 35; *cf.* 390, 15; sententias ponere in registro imperialis camere 1017, 15; sententia transitiv in rem iudicatum 1058, 10; a sententia appellare 1058, 10; sententias revocare 190, 10; annullatio sententiae 1383, 1. — sententia principum, comitum, nobilium 6, 10. 18, 40. 21, 10. 10, 25. 17, 15. 18, 10. 19, 10. 25. 119, 5. 138, 10. 194, 20. 195, 1. 351, 1. 25. 374, 10; *cf.* 118, 30; procerum curiae, audae

13, 10. 138, 5; *cf.* 138, 10. — *v.* absolutio, launum. septimanarii 691, 30. 692. septim *acungia Duceage* 246, 10. sequela regis 381, 15. sequentes, curiam regis 957, 35. 963, 45; *cf.* forensis. sequestrare, sequestratio 1033, 25. 1325, 5. 10. seracium *Molken* 1257, 15. 1258, 10. 13. 1259, 15. seratura *Riegel* 251, 1. sergans 1171—1181. sericus, -a, -um *v.* pannus. serment *v.* sacramentum. servator pacis 1199, 25. servire, in armis 1241, 1; personaliter 755, 15. 756, 10; versus Italiani imperatori 1149, 25; *v.* sive ministrare in officio pincernatus sub corona regia 32, 15; serviens 254, 1. 474, 30. servitium, servitia, servise 3, 40. 13, 20. 16, 30 *et passim.* s. imperii 19, 20. 219, 15; esse in s. regis 143, 45; venire ad s. domini 974, 1; s. monachorum 673, 30; regi, imperatori, imperio faciendum, praestandum 279, 40. 310, 1. 311, 25. 312, 30. 322, 1. 324, 1. 40. 634, 10. 963, 15; ultra montes, versus Italam 279, 15. 1141, 20; servitium in registro camerae imperatoris contentum 928, 15. 25. 1069, 10. 20; personale 1021, 20; personale vel reale 989, 30. 1457, 10. servitor regis: histrio 953, 25. servitus 13, 20. 46, 40. 106, 30. 336, 25. servus 1247, 30; camerae regalis, imperialis; Iudeus 749, 20. 1135, 30. sexta 1028, 30. sextus, -us *Stadtquartier* 861, 20. 957, 15. 910, 5. 942, 25. 941, 5. 946, 1. 947, 1. 948, 5. sicalle *secale* 894, 20. sigillatio 1213, 15. sigillum, *gallice* seal, seal, sael, saial, maiestatis 2, 40. 3, 1. 4, 5. 202, 1. 25. 972, 1. 1193, 5. 10 *et passim;* magnum, minus *ex. gr.* 11, 25. 30. 91, 30. 159, 45; secretum 11, 10. 15. 14, 30 *et passim;* pendens 5, 10. 8, 1. 10, 40 *et passim.* — s. camerae 558, 15; cardinalatus 558, 15; civitatis *ex. gr.* 17, 20; curiae regis 191, 15; officialitatis curiae Coloniensis 47, 10; pacis 1229, 1; regni Bohemiae 365, 10. — sigillum *hypurium*: s. secreti de uno satirri positum in auro 1090, 1; sigilli custodia 370, 20. 371, 10; deportatio 371, 10; impressio cerae ad sigillum 77, 1; *v.* copia, tallour. signaculum 1128, 35. signum, singulum, in s. litterarum receptorum huic cedulae dignum ponere singulum vestrum 913, 25. — miles copertus signis imperatoris 1428, 5.

- supravisor *v.* superfactor.
 suscidium *subsidiū* 1016, 20.
 suspendere 229, 10; potestatem eligendi 209, 1; ab officio 659, 20.
 suspensionis sententiae 385, 10.
 sweren *v.* lanthrid.
 swert 1218, 30, 40. 1223, 15.
 syndicus, *sindicus, gallice* syndique *ex. gr.* 188, 20. 309, 35. 326, 15. 416. 1414, 15; *cf.* procurator.
 syndicario nomine *ex. gr.* 404, 25, 30. 1420, 5; carta sindicatus 1298, 25.
 syroppe 1193, 30.
- tabellio 936, 20. 1065, 25. 1071, 20.
 tabellionatus 659, 20. 704, 20. 761, 25. 936, 20. 1020, 30. 1247, 20, 30. 1248, 5.
 tabernarius 743, 15.
 tag, tak, dack, einen t. bescheiden 115, 1. 136, 20; geben ze recht 1219, 20; ze hove 136, 40. 137, 15. 1109, 35; gebieten in unsern (regis) hof uf einen t. 175, 20; gemain taeg 1219, 5. — ze sinen tagen komen 358, 10.
 tagwercher 1223, 30.
 taidineh, taedineck, täding, teiding, teyding, teidinch 4, 25. 1122, 5, 20. 1123, 35. 1222, 35. 1231, 1, 25. 1233, 15. 1293; chaft t. 1224, 40; teydingen 115, 30; ghedeghedinghet *getaidingt* 217, 40.
 taliare monetās 671, 30, 40. 672, 1. 1271, 15. 1272, 35.
 tallerie 1185, 35.
 talleur le roy 1161, 30. 1168, 1. 1177, 5; de pierres 1186, 15; do sael *Stempelscheider* 1193, 10.
 tallia, talia, tallea, talea, talle 185, 5. 447, 35, 45. 454, 15. 462, 20. 492, 35. 501, 10. 502, 35. 503, 15. 505, 30, 35. 513, 25. 516, 35. 529, 30. 534, 30. 558, 629, 20. 636, 35. 673, 20. 734, 20. 977, 15. 980, 20. 981, 35. 982, 25. 999, 30. 1285, 20. 1288, 5. 1413, 35. — talliatus 980, 30.
 targes 1181, 25.
 taule 1176, 25. 1188, 10.
 taxare, taxatio 221, 10. 241, 10. 509. 528, 15.
 temporalis, -e 139, 15. 208, 30. 412, 25. 1311, 5. 1354, 35. 1359, 20; *v.* dominium, dominus, gladius, imperium, iurisdiclio, ius, potentia. — temporalia 22, 30. 23, 20. 144, 15. 321, 35. 367, 1. 698, 10. 1309—1311. 1316, 10. 1345—1347. 1354, 40. 1372, 5.
 tentes 1169, 15, 30.
 tenuta 341, 45. 345, 20. 397, 30. 492, 20. 905, 5.
 tereioli, tertiolli, terciori, terczeli, tereerrez 669, 30. 717, 40. 719, 1. 721, 15. 1420, 20, 40. 1421, 25.
 terminare causam 16, 30. 173, 20. 514, 20. 678, 15.
 terminus *v.* prorogatio.
 terra, -ae, imperii *ex. gr.* 1, 15. 17, 5. 959, 5. 1393, 35; iurisdictionis regis 780, 5; imperiali camerae subiectae 563, 35; in fiscum delata, aperta fisco 1316, 15, 20; ecclesiae sancti Petri 259, 5. 603, 10. 811, 5, 10. 1016, 35. 1317, 35. 1354, 15. 1411, 5; terra desiderabilis *Terra Sancta* 210, 10. — *v.* advocatus, allodium, consiliares, feudum, index, subiectus, territorium imperii 1015, 15.
 tertius, tertia fera, tertia arbor de foresto 96, 20.
 testamentum 658, 15. 661, 20.
 testes *passim*; testium depositio 1414, 30; productio 470, 20. 627, 15. 891, 15/20; receptio, reception de tesmoinz 966, 1, 30; t. propter antiquitatem temporis haberi non possunt 724, 10.
 tewerung, tiwerung 1221, 40. 1224, 10.
 thalamus, talamus 610, 30. 611, 1, 30. 613, 5. 1438, 10.
 thelonarius, thelonarius 168, 30. 734, 35. 735, 1. 833, 10. 920, 25.
 theloneasticus locus 168, 35.
 theloneum, teloneum, telonium, theloneum, thelonium, teolonium, thelonium, tollonem, *tedonice* tol, zol, zoll 2, 15. 20, 40. 24, 15, 20. 28, 96, 20. 101, 1, 45. 108, 40. 113, 35. 40. 124, 35 — 131. 132, 5. 168, 15. 220. 221, 25. 237, 5. 239, 40. 240, 25. 241, 5. 249, 10. 284, 20. 285, 333, 20. 337, 25. 361, 364, 15. 368, 15, 20. 372, 20. 391, 15, 20. 496, 528, 15. 529, 30. 659, 5. 673, 20. 722, 735, 1. 833, 5, 10. 835, 35. 921, 30. 935, 35. 958, 5, 10. 964, 15. 1065, 25. 1202, 5, 10. 1253, 1254, 1269, 1. 1299; thelonca antiqua. — nova, inconsuetā, indebita, iniqua, iniusta, importabilia, mala 101, 1. 103, 45. 101—109. 355, 5. 1299, 20. 1116, 1, 5; theloneum hereditarium 1299, 20; quod fidezol vulgariter appellatur 12; a rege in diminutionem et solutionem debitorum ad tempus constitutum 240, 1. — th. constituere, instaurare, instituire 12, 10. 10. 101, 1. 104, 25. 185, 5. 223, 35. 249, 10. 373, 5. 652, 30; tenere nomine regis 920, 30; ab imperio 372, 20; *cf.* 355, 5; destituere, deponere 101, 10. 105, 25, 30. 132, 10. 220, 15; *cf.* 108—109; translatio theloni 12. 237, 20. — *v.* exactor, extorquere, imponere, receptores, solutio.
 theologia *v.* doctor, magister, professor.
 thesaurarius, tesaurarius, thesaurarius, tresorier, tresurier 41, 20; regis, imperatoris 170, 15. 665, 30. 697, 1. 902, 15. 916, 20. 926, 30. 932, 40. 950, 40. 985, 10. 1074, 10. 1076, 1. 1084, 5. 1089, 30. 1153—1197 *passim*; vices generis in officio cancellariae sacrae imperialis aulae cancellarii 1078, 1; thesaurarii regis Franciae; Parisienses, tresoriers de Paris 206, 5. 10. 207, 35; ecclesiae 13, 10. 231, 1. 255, 10. 260, 1. 298, 15. 300, 5. 302, 5, 20. 303, 1. 532, 15. 570, 1. 576, 25. 578, 5. 579, 20. 580, 20. 603, 15. 665, 25. — tresorerie 1167, 5. 1169, 15. 1189, 1. 1196, 20.
 thorns de thoro legitimo procreatus 197, 25.
 tinel 1162, 20. 1171, 15.
 tina 1120, 35.
 tirant *tyrannus* 330, 10.
 titulus, tytulus, emptionis 598, 5; feudi, feudalis 23, 20. 31, 25. 49, 30. 96, 25. 168, 15. 614, 10. 921, 35. 1038, 25.
 todigme 176, 35.
 tol *v.* theloneum.
 toltā *exactly* 961, 5.
 tonlage 1165, 1.
 fondeur de dras 1165, 1.
 tendulum 1299, 1.
 tonleique 330, 1.
 torquere testes 470, 20.
 tortis 1163, 5.
 tot, dot 51, 5. 102, 40. 357, 1; zu tode, ze tod slahen 359, 25. 1216, 35; totslag, totslach, todslag 27, 35. 51, 5. 192, 20. 1219, 15. 1221, 35, 10; totveintschaft 1217, 1.
 (trabucens) trabuccis 657, 30.
 tractator *v.* pax.
 tractatus *v.* electio.
 traditio, cartae 463, 10. 467, 25 *cf. saepius*; *v.* baculus, devestire, investitura.
 trainare 623, 20.
 transactiones 518, 30, 40. 519, 40. 520.
 transcriptum, *gallice* transcript, transcrit 5, 45. 200, 5. 383, 25.
 transgressor articulo rum pacis 1229, 10.
 transire montes, citra montes 389, 35. 403, 5, 17. 419, 10; *v.* sententia.
 translatio, transferre 106, 10. 1315, 5, 10. 1419; *v.* electio, feudum, forma, impium, iudicium, theloneum.
 transumptum litterarum 213, 1.
 trecenti, consilium trecentorum communis Tervisi 1293, 30. 1295. 1297, 15.
 trenga, trengna, *gallice* trive, trieve 67, 25, 25. 175, 1. 273, 1. 303, 35. 309, 40. 311, 20. 312, 25. 316, 15, 20. 322, 323, 10. 325, 20. 326, 20. 327, 35. 393, 10. 632, 20. 633, 839, 25. 841, 5. 842, 843, 15, 20. 848, 10. 849, 983, 15. 1015, 25. 1033, 37. 1031, 1. 1052, 30. 1079, 25. 1132, 15. 1225, 30. 1226, 15. 1281, 20. 1308, 25. 1310—1315. 1319, 20. 1323—1328, 1. 1342, 10, 15. 1343, 1345, 1. 1348, 10. 1368, 35, 45. 1369, 5, 10; trengna prolongatio, prorogatio 59, 5, 10. 61, 15. 67, 20. 633, 1; quies in longum tempus, quae dicitur 1. 1310, 5.
 triardir 1165, 15.
 tribunal, sedere pro tribunali 788, 1; locoregis 118, 15. 131, 30; in banco, ad bancum pro tr. 895, 15, 10, 15. 930, 35; pro tr. sedens; rex, imperator 37, 35. 39, 15, 10. 40, 1, 25. 43, 5. 47, 15. 48, 1. 350, 35. 351, 35. 371, 30. 372, 15. 543, 25. 658, 10. 660, 5.

783. 1. 784. 1. 837. 10. 838. 1. 1262. 10. 1263. 5. 1300. 15. 5. 1301. 10. iustitiae civitatis Aretii 524. 15.
- vexillum 35. 30. 1003. 15. 1014. 1. 1428. 35.
- veyes *vices* 1007. 5.
- via. publica 1330. 40. 1341. 25. 1417. 10. 1436. 5; regia 117. 40; viarum securitas 1264. 25; defensio et custodia 168. 30; aggressores 1960. 20.
- viatores 104. 30.
- vicaria, *gallice* vicarie == *officium vicarii* 85. 40. 509. 5. 758. 40. 957. 20. 963. 35. 999. 30. 1281. 15; generalis imperii citra montes, per Alamanniam 1118. 5. 1127. 20. 1128. 30. 1130. 20. 40. 1133. 30. 1135. 10. 1136. 5. 1137. 25. 1138. 10. 35. 1141. 1. 1142. 1; de Tuscia 1433. 5; capitaneatus vicariae 17. 10; v. = *districtus vicarii* 905. 4. 978. 30. 1031. 1. 5. — *cf.* officium.
- vicariatus 509. 1. 590. 5. 10. 628. 20. 30. 629. 637. 35. 729. 30. 979. 35. 1018. 20. 1026. 25. 1032. 40. 1033. 1. 1057. 10. 1058. 30. 1133. 1. 1206. 1434. 2; litterae vicariatus, de vicariatus 978. 30. 980. 5. 10; *cf.* officium.
- vicarius, vicarius, *teutonice* vicari, *gallice* vicaire, regis, imperatoris 452. 15. 535. 35. 539. 20. 561. 15. 637. 1. 691. 30. 720. 5. 767. 20. 859. 30. 863. 10. 15. 865. 25. 30. 935. 30. 1036. 20. 1409. 5. 1416. 30; regis, imperatoris, imperii citra montes, per Alamanniam v. generalis 353. 25. 30. 375. 1. 648. 10. 1114—1142 *passim*; *cf.* 470. 15; per Germaniam et regnum Arelatense 389. 30; vicariatus des Romischen riches uber Tutschiu lant 1120. 20. 17. 1122. 5. 10. 1123. 30; per terras Misnensem, Orientalem, Plisnensem 17. 10. 10. *cf.* 16. 30; in Lombardia 158. 1. 5. 505. 506. 508. 25. 30. 509. 1. 534. 1. 588. 1. 604. 15. 635—637. 779. 5. 780. 35. 1431. 25. 1434. 5. 1448. 20. 25; in Tuscia 157. 10. 158. 1. 5. 779. 35. 780. 5. 20; a sede apostolica in Tuscia v. generalis constitutus vacante imperio 85. 40; regis, imperatoris v., v. generalis *in singulis civitatibus Italiae*; *passim*, *et. gr.* 407. 30. 500. 45. 595. 15. 625. 724. 856. 20. 890. 30. 1011. 40. 1271. 5. 1295. 20. 1429. 25; vicarii ripariae, riperiorum lanuae 904. 20. 960. 10. 15. 972. 1002. 30. 1004. 17. 1026. 30. 1029—1032. 1057. 10. 15. 1419. 10. — v. papae in temporalibus generalis in Tuscia 1206. 10; *cf.* 1363. 30; in spiritualibus in urbe Romana 625. 10; v. potestatis 316. 40. 440. 25. 441. 25. 442. 5. 1296. 15. 1297. 15; v. vicarii 16. 35. 1271. 1. 1272. 20; clerici 139. 20; v. Christi *papa* 139. 10. 140. 10. 663. 35. 1443. 15. — c. consiliares, familia, iurisdictione, locum tenens.
- vices ancillarius noster, aulae nostrae regis 30. 10. 30. 91. 40. 94. 40. 95. 30; *cf.* protonotarius; v. papae 145. 17. 260. 17. 174. 35. 475. 1. 606. 5.
- vicescomitatus 1241. 1. 5.
- vicedominus 24. 10. 487. 30; *cf.* vitztum.
- vicespotestas 747. 35.
- vices gerens imperatoris, regis 905. 5. 1275. 1; admiralii 1027. 1; cancellarii 1078. 3. 10; alienus in electione regis 227. 1. 229. 30; vices in electione transfundere, committere 216. 20. 229. 5.
- vich 1221. 45. 1222. 1.
- vicinantia 893. 5.
- victor *in processu* 492. 10.
- virtualia 120. 10. 272. 45. 468. 10. 659. 10.
- vierenzella, vierenzella, vierenzalla, viernzella, viernzella, vierzella 1254. 1255. 1257—1259.
- viginti quatuor civitatis Aretii 170. 15. 15. 1396. 15.
- villa 22. 45. 23. 30. 49. 25 *et passim*.
- villae quae franchiae sive liberae vocantur 23. 20; villarum iudicia 180. 25; *cf.* 290. 7.
- villanus 648. 10.
- villitatio 21. 15.
- villicus 23.
- vin des pomes grenates 1188. 1.
- vinarius 897. 2.
- vinger in deu schapt legen 1221. 15. 1236. 5; und der frauen in die scheffel 1236. 7.
- violatores pacis *v.* pax.
- violentia extrajudicialis 1374. 20.
- viols 1188. 1.
- virga argentea 1089. 10. 20. 1090. 5. — *v.* investitura.
- virgatus 1089. 15.
- viridarium 762. 30.
- vista 469. 5. 518. 570. 30. 10.
- viswald 1222. 20.
- vitztum, vitztum 1112. 1. 1217. 1219. 1. 1221. 25. 1225. 1236. 30. 1293. 30; der herren von Bayern v. vor dem gemburge 1233. 30; *cf.* vicedominus.
- vitztumaupt 1292. 37.
- viyarum piscium 923. 5.
- voatia 16. 5.
- vogel, vogt, vost 105. 1. 177. 1. 191. 15. 192. 357. 5. 1095. 5. 1099. 1105. 1. 1216. 20. 17. 1222. 10. 1235. 10. 13; frie 5. 1291. 1; gotshuser vogte 29. 17. 20.
- vogtay, vogtaye 29. 17. 20.
- vogtman 1218. 15.
- versprochen man 1235. 5.
- votum, vota dirigere in electione 212. 5. 216. 20. 227. 5. 15. 230. 5; insupplicatio votorum 229. 1. 230. 5. 231. 5; votum transferre 225. 30. 30; *cf.* 5. 1.
- vox in electione 3. 10. 92. 35. 229. 15. 262. 5. 261. 25. 269. 35. 377. 15. 379. 17. 413. 25. 607. 10. 614. 15. 1216. 25. 1418. 35.
- vrage, oye klage, wrag oder klag 129. 20.
- vreithof 1220. 20.
- vrombote 1223. 5. 35.
- vulgaris, vulgariter, in vulgari, vulgo *teutonice* 20. 5. 178. 5. 196. 25. 232. 45. 233. 37. 352. 30. 353. 10. 35; leges vulgares 1316. 1.
- vrzicht, protestatio quae v. dicitur in vulgari 196. 25.
- Wages, z. zarium.
- wal an der chür dez riches 1292. 10. 25.
- walt 101. 1. 355. 35.
- wandarizare *pro* warandarizare 109. 5.
- wandel 50. 30. 1217. 20. 1218. 40. 45.
- wapenserey, clamor qui w. nancupatur 1228. 50—1229. 1.
- warheit 1098. 17. 20.
- webern 335. 10.
- wechter 114. 30.
- wersung 1224. 30.
- weltlich, werltlich *et. gr.* 28. 15. 359. 10; *v.* gericht, richter.
- wendig 335. 10.
- wetten 29. 40.
- wetten 1216. 2. 1220. 25. 1292. 35. 40.
- widerbot 1221. 20.
- widergeben clage 1100. 1106. 7.
- widerlegung 1292. 30. 40.
- widersache 358. 15.
- wijt *haut* 202. 35.
- wismat 1224. 37.
- windeseil, funis magnus dictus w. 1259. 1.
- wingalte 102. 30. 357. 1.
- wunden 192. 40. 357. 1. 1217. 5. 30.
- würfel 1233. 45.
- y-nemnis 984. 10. 15.
- zambroschen 1217. 15.
- zeinullen 1231. 1.
- zeydelami 360. 25.
- zeyn 251. 20. 17.
- zirurgicus 1257. 7.
- zol *v.* thelonium.
- zuere, quere 1193. 30; rosat 1160. 30. zü 58 358. 1.
- zuwart 1292. 15. 1293.
- zwivalt 1217. 37; *v.* ablegen, gelten. *w.* zwivalt, zwivaltig *v.* gelten.

INDEX CHRONOLOGICUS

COMPLECTENS CONSTITUTIONUM TOMOS I—IV.

SCRIPSIT FRIDERICUS SALOMON.

n. = *notante*; *med.* = *mediante*; *ca.* = *causante*; *c.* = *circa*; *a.* = *ante*; *p.* = *post*; *—* = *usque ad*;
quae asterisco signata sunt, in annotationibus inveniantur.

TOMUS I.

| Annus | mensis
et dies | tom. I
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. I
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. I
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. I
nr. | |
|-------|-------------------|---------------|-------|-------------------|---------------|-------|-------------------|---------------|-------|-------------------|---------------|-----|
| 790 | Iun. 6 | 447 | 1007 | Nov. 1 | 29 | 10632 | . | 422 | 1105 | c. Aug. | 76 | |
| 795 | . | 446 | 1014 | Ian. | 30 | 1065 | . | 387 | . | Oct. 21 | 431 | |
| 916 | Sept. 20 | 133 | 1019 | Mart. | 31 | . | . | 440 | 1106 | Mai | 80 | |
| 921 | Nov. 7 | 1 | . | p. Sept. 1 | 32 | 1071 | Mai. | 441 | . | Iul. | 77 | |
| 922 | . | 431 | 1020 | Apr. | 33 | 1076 | Ian. 24 | 58 | . | . | 78 | |
| 929 | . | 135 | 1022 | Aug. 1 | 34 | . | . | 59 | . | Aug. | 79 | |
| 932 | Iun. 1 | 2 | 1023 | Aug. 12 | 137 | . | . | 60 | . | Oct. 22 | 395 | |
| . | . | 3 | . | Dec. 2 | 35 | . | . | 61 | 1107 | Mai. | 396 | |
| . | . | 4 | . | . | 437 | . | Mart. 27 | 62 | . | a. Nov. | 81 | |
| 948 | Iun. 7 | 5 | 1024 | Mart. 9 | 36 | . | Apr. | 63 | 1108? | . | 430 | |
| . | . | 6 | 1025 | Aug. | 438 | . | Oct. | 64 | 1110 | Mart. 7 | 397 | |
| . | . | 7 | 1027 | Apr. 6 | 38 | . | . | 65 | 1111 | Ian. | 82 | |
| 951 | Ian. | 8 | . | Aug. | 439 | 1077 | in. | 67 | . | Febr. 4 | 83 | |
| 952 | Aug. 7 | 9 | . | Sept. | 40 | . | . | 68 | . | . | 84 | |
| 962 | Febr. 13 | 12 | . | . | 41 | . | Ian. 28 | 66 | . | . | 85 | |
| . | . | 10 | . | . | 42 | 1079 | Febr. 11 | 388 | . | . | 86 | |
| . | . | 11 | 1029 | Mai. 20 | 451 | . | . | 389 | . | . | 9 | 87 |
| 964 | Febr. 26 | 389 | 1035 | Jan. 17 | 13 | 1080 | Mart. 7 | 390 | . | . | 12 | 88 |
| 965 | . | 418 | 1035 | . | 39 | . | Iun. 25 | 391 | . | . | . | 89 |
| . | . | 448 | 1036 | Mai. | 41 | . | . | 69 | . | . | . | 90 |
| . | . | 119 | 1037 | Mai. 28 | 45 | . | . | 70 | . | Apr. 11 | . | 91 |
| . | . | 450 | 1039 | . | 37 | 1081 | . | 392 | . | . | . | 92 |
| 967 | Oct. 29 | 13 | . | . | 46 | 1082 | Mart. 27 | 121 | . | . | . | 93 |
| . | Dec. 2 | 11 | 1041 | . | 419 | 1083 | Apr. 20 | 124 | . | . | . | 94 |
| . | . | 15 | 1041 | . | 421 | . | . | 442 | . | . | . | 95 |
| 971 | . | 16 | 1043 | . | 47 | 1084 | Nov. 21 | 71 | . | . | 12 | 96 |
| 981 | . | 136 | 1046 | Oct. 25 | 48 | 1085 | Apr. 20 | 443 | . | . | . | 97 |
| 983 | Iun. 7 | 17 | 1047 | Ian. | 49 | . | . | 125 | . | . | . | 98 |
| . | . | 18 | . | Apr. 3 | 50 | 1094 | . | 427 | . | . | 13 | 99 |
| . | . | 19 | 1049 | Oct. 19 | 51 | 1095 | Mart. 7 | 393 | . | . | Apr. 13 | 100 |
| 992 | Iul. 19 | 20 | 1050 | . | 120 | . | Apr. 10 | 394 | . | . | . | 101 |
| 996 | . | 26 | 1052 | Iun. 17 | 52 | . | . | 15 | 394 | . | Mai. 3 | 398 |
| 997 | Febr. | 381 | . | . | 53 | 1095 | . | 72 | . | . | 22 | 102 |
| 998 | Sept. 20 | 33 | 1056 | Aug. 6 | 55 | 1099 | . | 423 | . | . | 27 | 432 |
| . | . | 24 | . | . | 56 | . | . | 426 | 1112 | Mart. 23 | . | 399 |
| 999 | . | 25 | . | . | 54 | . | . | 429 | . | Mart 23 | . | 100 |
| 999 | Feb. | 21 | . | . | 57 | 1100 | Dec. 25 | 73 | 1115 | a. Dec. 8 | . | 103 |
| 1001 | Ian. | 26 | 1059 | Apr. | 82 | 1102 | Nov. 17 | 444 | 1119 | Oct. 19 | . | 104 |
| 1002 | Ian. 24 | 21 | . | . | 383 | 1102 | . | 428 | . | . | . | 105 |
| . | . | 22 | . | . | 384 | 1103 | Ian. 6 | 74 | . | Oct. | . | 106 |
| 1002 | Nov. 16 | 27 | . | . | 385 | 1104 | Ian. | 75 | 1122 | Sept. 23 | . | 107 |
| 1003 | Ian. 7 | 28 | 1060 | Apr. | 386 | . | . | 77 | . | . | . | 108 |

Annus	mensis et dies	tom. I nr.	Annus	mensis et dies	tom. I nr.	Annus	mensis et dies	tom. I nr.	Annus	mensis et dies	tom. I nr.
1122	Nov. 11	109	1158	Jan.	168	1173	Jul. 2	240	1185	Febr.	302
	Dec. 13	110	"	"	172	1174	Dec. 21	241	1186	Mart. 1	304
-1122	"	445	"	Jul.	173	1175	Apr. 16	242	"	Mart. 2	305
1123	Mart. 27	401	"	Sept. 1	174	"	" 17	242	"	Jan. 8	306
1125	Apr. in.	111	"	Nov.	175	"	ex.	244	"	"	307
	- Aug.	112	"	"	176	"	Mai.	245	"	"	308
1127	Aug. 27.	452	"	"	177	"	Mai.	243	"	" 18	314
1130	Oct.	113	"	"	178	"	ex.	246	"	" 21	309
1133	a. Jan. 4	114	1159	Apr.	179	1176	Jul.	247	"	" 29	310
"	Jan. 4	115	"	"	180	"	"	248	"	" 30	311
"	" 8	116	"	Sept. 16	181	"	Nov.	404	"	Jan.	313
"	"	117	"	" 18	191	"	"	405	"	Jul. 5	325
1135	- Jan.	402	"	Oct. 23	182	"	Nov. ex.	253	"	" 6	312
1136	Sept.	118	"	" 28	183	"	Nov.	249	"	Dec. 29	318
"	Oct. 3	119	"	ex.	184	"	"	250	"	Dec.	315
"	Nov. 6	120	"	Nov. ex.	185	"	Dec. 12	251	"	"	316
-1137	"	453	"	ex.	186	"	Dec.	252	1186	"	281
"	"	454	1160	Jan. 27	193	"	"	254	1187	Febr. 19	317
1138	Jan. 24	121	"	ex.	192	1176	"	191	"	Nov. 29	410
"	"	122	"	Febr.	187	1177	in.	258	"	"	411
1146	Nov.	123	"	Febr. 11	188	"	Jan.	255	"	" 30	412
1147	Mart.	124	"	Febr. 16	189	"	Jan. ex.	256	1188	Febr.	415
1148	Sept. 8	135	"	ex.	190	"	"	257	"	Apr. 23	319
"	"	136	"	Aug. ex.	195	"	a. Jul. 22	259	"	Mai. 26	326
1149	Mai.	125	"	"	196	"	Jul. 22	261	"	Aug. 8	320
"	Aug. 15	126	1161	Jan. 16	403	"	" 24	262	"	Dec. 8	321
"	" 21	127	"	Jan.	197	"	" 30	263	1189	Mart. 21	327
1150	Febr.	128	"	"	198	"	"	406	"	Apr. 3	322
1151	Aug.	129	-1161	Oct. 18	153	"	Aug. 1	264	"	" 10	323
"	Sept. ex	131	1161	Oct.	199	"	"	265	"	" 18	324
"	"	132	"	"	200	"	"	266	"	"	328
"	"	133	"	a. Dec. 25	201	"	" 9	267	1190	Jul. 11	329
"	- Sept.	130	1162	Jan.	202	"	a. Aug. 14	268	1191	Jan. 21	330
"	"	134	"	Mart.	203	"	Aug. 14	269	"	"	331
1152	- Mai. 17	137	"	"	204	"	" 17	274	"	Mart. 1	333
"	"	138	"	Apr. 6	205	"	Sept. 17	270	"	Apr. 12	331
"	Mai. 17	139	"	Mai. 31	207	"	"	271	"	" 19	336
"	a. Jan. 1	141	"	Mai.	206	"	Sept.	272	"	Mai. 30	337
"	Oct. 13	142	"	Jan. 9	211	"	"	273	"	Jan. 5	332
"	ex.	143	"	" 13	212	"	Sept.	260	"	Nov. 25	338
"	"	140	"	" 26	213	"	Dec. 1	275	"	"	339
1153	Febr.	141	"	Jan.	208	1178	in.	107	"	"	340
"	Mart. 23	145	"	"	209	"	"	408	"	Dec. 4	341
"	Jan. 14	146	"	"	210	"	"	409	"	" 8	342
1154	Jan.	147	"	Jul. 9	214	"	Jul. 7	276	1192	Febr. 29	343
"	Dec. 5	148	"	c. Jul.	215	1179	Febr. 18	277	"	Mart. 11	344
"	" 22	149	"	Aug. 18	216	"	Sept. 15	278	"	Jan. 6	345
1155	Jan.	151	"	Sept. 1	217	1180	Apr. 13	279	"	" 9	346
"	Jan. ex.	152	1163	Nov. 8	218	"	Apr.	280	"	"	347
"	Sept. in.	154	1164	c. Apr.	220	1181	Apr. 18	282	"	a. Jan. 23	348
"	"	155	"	Mai. 27	221	1182	Mai. 31	283	"	Jan. 23	349
"	Sept. 20	157	"	Jan. 21	219	1183	Febr. 1	284	"	Jan.	116
"	Oct. 15	158	"	Nov. 18	222	"	"	285	"	"	417
"	"	156	1165	Jan. 1	223	"	Mart. 11	292	"	"	418
1156	Jan.	413	"	" 2	224	"	Apr. 30	291	"	Jul. 26	350
"	"	414	"	Sept. 26	227	"	Mai.	287	"	" 27	351
"	Sept. 17	159	"	Nov.	228	"	"	288	"	Nov. 17	352
"	"	455	"	Nov.	226	"	"	289	"	"	353
1157	- Mart. 31	160	"	"	225	"	"	290	1193	Febr. 1	284
"	Mart.	161	1167	Jul.	229	"	Jan. 25	293	"	" 14	354
"	Apr. 6	162	"	p. Oct. 17	234	"	Jul.	296	"	Jan. 29	355
"	"	163	"	ex.	239	"	Nov. 22	295	1194	Jan. 12	356
"	Sept. 20	164	"	"	241	"	"	286	"	" 14	357
"	Oct.	165	"	"	232	"	"	294	"	Apr. 29	358
"	"	169	"	"	233	1184	Mart. 15	297	"	"	359
"	ex.	166	1170	Jan. 23	235	"	Mai.	298	"	Mai. 17	360
1158	in.	167	1170?	Jan.	236	"	Jan. 20	299	"	"	361
"	Jan. 18	171	1171	Febr. 11	237	"	Sept. 22	300	"	"	362
"	"	170	1173	Mai. 23	238	"	Oct. 19	301	"	Mai. 18	363
"	"		"	" 29	239	1185	Febr. 11	303	1191	Dec. 25	335

Annus	mensis et dies	tom. I nr.	Annus	mensis et dies	tom. I nr.	Annus	mensis et dies	tom. I nr.	Annus	mensis et dies	tom. I nr.
1195	Mart. 12	364	1196	Jan. 20	368	1196	Jan. 24	373	1196	Dec. 18	376
"	Apr. 12	365	"	"	369	"	" 26	374	1197	Jan.	377
"	Aug. 24	366	"	Mai. 15	370	"	Jun.	371	"	Jan. 6	378
"	Oct. 27	367	"	Jun. 3	372	"	Jul. 25	375	"	Sept.	379

TOMUS II.

Annus	mensis et dies	tom. II nr.	Annus	mensis et dies	tom. II nr.	Annus	mensis et dies	tom. II nr.	Annus	mensis et dies	tom. II nr.
1198	Jan. 21	447	1212	Dec.	451	1222	Mart. 12	276	1229	Febr. 18	120
"	Jan. 29	1	1213	Febr. 16	45	"	" 13	277	"	- Mart. 17	121
"	p. Jul. 12	18	"	Mai. 2	152	"	"	278	"	Mart. 18	122
"	"	19	"	Jul. 12	16	"	Mai.	279	"	p. Mart. 19	123
"	"	20	"	Jul. 12	47	1223	Febr. 5	94	"	a. Sept. 1	126
"	"	21	"	"	48	"	"	95	"	Oct. 5	124
"	"	22	"	"	19	"	Febr.	96	"	Dec. 13	296
"	Jul.	16	"	"	50	"	Apr. 25	118	1230	Apr. 28	297
"	Jul.	17	1211	Febr. 19	52	"	"	119	"	Apr.	125
"	p. Sept. 8	2	"	Oct. 6	51	"	Apr. 29	97	"	Jul. 21	126
1199	Mai. 28	3	"	Dec.	53	"	Mai.	280	"	" 23	127
"	Jun.	1	1215	Jan. 8	54	"	Jun. 26	282	"	"	128
"	"	5	"	Oct. 11	116	"	c. Jun.	281	"	"	129
1200	Jul. 28	425	1216	Apr. 17	55	"	Sept. 24	98	"	"	130
1201	Jan. 8	23	"	Mai. 13	56	"	Nov.	99	"	" 24	131
c. 1202	Jan.	6	"	Mai. 15	57	1224	Mart.	100	"	" 28	132
1202	Mart.	368	"	Jul. 1	58	"	Mai.	283	"	Aug. 23	137
"	Sept. 8	25	"	" 26	59	"	Jul. 4	101	"	" 21	138
"	Sept.	21	1217	Nov. 17	60	"	" 23	285	"	" 27	139
"	Oct. 11	7	1218	Mai. 18	12	"	"	286	"	"	140
1203	Mai.	8	"	Jul. 22	61	1221?	Jul.	281	"	" 28	141
"	"	9	"	Sept. 13	62	1224	Dec. 16	287	"	"	142
1206	Jan.	10	"	Oct. 22	63	"	" 28	165	"	"	143
"	"	10	"	Dec. 27	61	1225	Febr. 11	288	"	"	144
1207	Jan.	11	1219	Mai. 31	153	"	Apr. 24	289	"	"	145
"	Febr. 9	12	"	Sept. 25	67	"	Jul. 25	101a	"	"	146
"	Sept. 11	13	"	"	68	"	" 28	103	"	Aug.	133
1208	Febr.	14	"	Sept.	65	"	" 30	103a	"	"	134
"	Mar. 23	15	"	"	66	"	Jul.	102	"	"	135
"	Jul. in.	26	"	Dec. 31	69	"	a. Nov. 1	451	"	"	136
"	ex.	27	1220	Febr. 10	70	"	Nov. 17	155	"	Sept. 17	298
"	Aug.	448	"	Apr. 17	71	1226	Mart. 26	103b	"	Sept.	147
"	"	149	"	" 23	72	"	Mar. 20	101	"	"	150
1209	Jan. 13	28	"	" 26	73	"	Jun. 10	105	"	Oct. 10	149
"	"	30	"	" 30	74	"	" 11	290	"	Oct.	148
"	Jan.	29	"	"	75	"	"	291	1231	Jan. 20	299
"	Mart. 22	31	"	Apr.	82	"	Jan.	106	"	" 23	299
"	Mar. 2	159	"	Sept. 20	76	"	Jul. 12	107	"	Mart. 9	151
"	Aug. 18	32	"	" 21	77	"	Jul.	97	"	" 10	152
"	Aug.	33	"	" 24	79	"	Oct.	108	"	Apr. 20	153
"	Oct. 1	34	"	" 30	84	"	Nov. 26	293	"	" 29	300
1210	Mar. 25	35	"	Nov. 10	83	"	" 27	294	"	" 30	301
"	"	36	"	" 22	85	"	Nov.	292	"	"	302
"	Jun. 3	37	"	p. Nov. 22	86	1227	Jan. 5	109	"	"	303
"	Jun.	109	"	"	87	"	"	110	"	Mai. 1	304
"	Jul. 3	38	"	Nov. 27	88	"	"	111	"	"	305
"	Dec.	410	"	Nov.	84	"	Febr. 1	112	"	"	306
1212	Febr.	111	"	Dec.	87	"	"	113	"	"	307
"	"	112	"	"	88	"	Mart. 26	114	"	Jan. 2	308
"	"	113	1221	Jan.	81	"	Apr. 6	295	"	" 29	309
"	Mar. 20	39	"	"	86	"	Aug.	115	"	Jul. 17	310
"	"	40	"	Febr. 4	80	"	Dec. 6	116	"	Jul.	154
"	Apr.	114	"	" 10	81	1227	"	86	"	Nov. 1	155
"	"	115	"	"	82	1228	Jan. 21	118	"	Dec. 17	311
"	Aug.	41	"	"	83	"	ex.	119	"	"	312
"	Sept. 26	43	"	Mar. 3	117	"	Jan.	117	1232	Febr. 22	157
"	Nov. 19	44	"	Oct. 28	275	"	Aug. 24	166	"	Mart. in	161

Annus	mensis et dies	tom. II nr.	Annus	mensis et dies	tom. II nr.	Annus	mensis et dies	tom. II nr.	Annus	mensis et dies	tom. II nr.
1232	Mart. in	162	1236	Iun.	201	1241	Aug.	252	1255	Mart. 10	371
"	"	163	"	Iul.	203	"	"	253	"	" 21	372
"	"	164	"	"	204	"	ex.	254	"	"	373
"	"	165	1237	Febr.	320	1245	Mart.	255	"	Iun. 29	428
"	Mart.	158	"	Iun.	205	"	Apr. 30	258	"	"	431
"	"	159	"	Dec.	330	"	Apr.	256	"	" 30	432
"	"	160	1238	Mart.	206	"	"	257	"	Iul. 11	433
"	"	166	"	Apr. 10	207	"	Mai. 6	259	"	" 27	374
"	Apr.	170	"	" ex.	208	"	" 16	341	"	Aug. 15	428
"	Mai. 10	167	"	Mai. 11	209	"	Iun.	260	"	Oct. 14	428
"	" 13	167*	"	Iun. 26	210	"	"	261	"	Nov. 10	375
"	"	168	"	Iun.	96*	"	"	467	"	"	428
"	"	169	"	Nov.	212	"	Iul. 17	399	1256	Ian. 6	428
"	Mai. 14	168	1239	Febr. 16	207*	"	"	190	"	Mart. 12	428
"	Mai.	171	"	" 22	211	"	Iul.	401	"	" 17	434
"	"	172	"	Febr.	213	"	Sept. 22	264	"	" 18	392
"	"	173	"	Mart.	214	"	Sept.	263	"	"	393
"	"	174	"	Apr. 20	215	"	"	265	"	"	394
- 1232	Mai.	156	"	Apr.	331	"	Sept.	262	"	Mai. 26	428
1232	Iun. 29	313	"	Iun.	216	1246	Febr. 28	457	"	Iun. 12	376
"	Nov. 15	175	"	Iul. 25	217	"	Febr.	266	"	Aug. 15	428
1233	Ian. 26	314	"	Aug.	218	"	Apr. 21	346	"	Sept. 13	395
"	Mart. 6	315	"	"	219	"	"	347	"	Oct. 2	435
"	Mart.	420	"	"	220	"	" 22	348	"	" 9	436
"	Apr. 10	316	"	"	221	"	Iun. 13	350	"	" 10	137
"	Mai. 24	176	"	Sept.	222	"	Iun. 13	349	"	a. Nov. 11	438
"	Iun. 5	177	1239?	"	216	"	Aug. 13	351	"	Nov. 16	439
"	" 7	177	1240	Ian. 15	332	1247	in.	267	"	" 25	377
"	"	178	"	Ian.	223	1247	Ian. 2	458	"	" 26	378
"	Iul. 12	179	"	Mart. 16	224	1247	Mai.	268	"	"	379
"	"	180	"	Apr. 2	227	"	Oct.	352	"	"	380
"	Aug. 14	182	"	" 8	225	"	Nov. 19	353	"	"	381
"	- Aug. 14	181	"	" 20	228	"	"	354	"	"	382
1234	Febr. 10	317	"	Mai. 2	225	"	"	355	"	Dec. 15	383
"	"	318	"	" 11	226	"	ex.	269	"	" 26	384
"	" 11	319	"	" 22	334	1218	Iun.	270	1257	Ian. 13	385a
"	" 12	320	"	Mai.	333	"	Aug.	356	"	" 25	386
"	" 13	321	"	Mai.	229	"	Nov. 8	271	"	Iun. 3	387
"	Apr.	183	"	"	230	"	Nov.	272	"	Aug. 23	395
"	Sept. 2	322	"	"	231	1249	Iun.	273	"	Oct. 29	388
"	Sept.	184	"	"	232	"	Febr. 19	357	1257?	"	392
"	"	186	"	Sept. 13	233	1250	Iul. 1	358	c.1258	in.	402
"	Oct. 6	323	"	ex.	234	"	Dec.	274	1258	Oct.	421
"	Oct.	185	1241	Mai.	335	p.1250	"	274	1259	Nov. 14	411
"	Nov. 13	325	"	"	336	1251	Iun.	274	1260	Mart. 11	204
"	"	326	"	Iun. 20	235	"	Mart.	342	1261	Apr.	462
"	"	327	"	Sept. 15	337	1252	Mart. 25	459	"	Dec.	463
"	" 15	188	"	"	Suppl. 1	"	Iun.	460	"	ex.	122
"	" 21	324	1242	Mart.	236	"	Iul. 11	359	1261	"	140
"	Nov.	73*	"	Mai. 2	338	"	Aug. 4	360	1262	Iun.	103
"	"	187	"	Mai.	237	1253	Febr. 22	343	1263	Iul. 23	404
"	Dec. 9	189	"	Iul. 3	339	"	Iun. 17	361	"	c. Aug. 27	405
"	" 17	328	"	Iul.	238	"	Aug. 13	362	"	Nov. 19	423
1235	Ian. 29	193	1243	Febr. 11	340	"	"	363	1264	Febr. 1	396
"	Febr. 22	190	"	Iun. 26	239	"	"	364	"	Iun. 21	442
"	"	191	"	Aug. 26	241	"	"	365	1265	Mart. 16	443
"	Mai. 3	192	"	Aug.	240	"	" 21	367	"	Mai. 15	444
"	Iul. 28	194	"	Sept. 2	242	"	" 22	368	"	" 24	424
"	Aug. 15	196a	"	" 23	243	"	Nov. 18	366	1266	Iun. 6	415
"	"	279 ¹	1241	Ian.	244	1254	Ian. 8	369	"	Sept. 18	406
"	"	196	"	Mart. 12	245	"	Mai.	345	1267	Ian. 7	397
"	" 24	195	"	" 28	247	"	Iul. 13	428	"	Mai. 28	464
"	Aug.	197	"	"	248	"	Oct. 6	428	1268	Mai. 2	407
"	Oct. 31	198	"	Mart.	246	"	Nov.	461	"	Nov. 7	408
"	"	199	"	Apr. 30	250	"	Dec.	429	1269	Apr. 20	389
"	"	199	"	Apr.	249	1254?	"	344	"	"	390
1236	Febr. 8	456	"	Iul. 7	251	1255	Ian. 11	430	"	Mai. 12	391
"	Mai.	200	"	a. Iul. 25	127	"	Febr. 6	370	"	Aug. 8	146

1) In tom. III

TOMUS III.

Annus	mensis et dies	tom. III nr.	Annus	mensis et dies	tom. III nr.	Annus	mensis et dies	tom. III nr.	Annus	mensis et dies	tom. III nr.
1272	Sept. 16	617	1274	Aug.	65	1276	Iul. 7	111	1278	Mai. 3	167
1273	Ian. 6	1	..	Sept. 20	69	..	c. Iul.	110	..	..	168
..	.. 17	2	..	Sept. 26	66	..	Sept. 19	637	..	..	169
..	Febr. 5	3	..	Sept.	60	..	Sept.	118	..	..	170
..	Iul. 10	4	..	Oct. 18	70	..	Nov. 16	119	..	..	170*
..	Iul.	618	..	Nov. 19	72	..	..	120	1278	..	171
..	Sept. 1	5	..	p. Nov. 19	73	..	.. 21	113	..	.. 4	172
..	.. 11	6	..	Nov. 21	74	..	.. 26	114	..	..	184
..	Oct. 7	7	..	.. 23	71	..	Nov.	112	..	..	185
..	.. 8	8	..	Dec. 17	76	..	Dec. 3	122	..	.. 22	187
..	..	9	..	..	82	..	.. med.	115	..	.. 29	192
..	..	10	..	..	84	..	..	116	..	Mai.	188
..	.. 11	11	..	..	85	..	.. 30	117	..	..	189
..	.. 24	12	..	..	61	1277	Ian. 18	123	..	..	190
..	.. 21	13	..	..	75	..	Febr. 22	124	..	..	191
..	p. Oct. 21	14	1275	Febr. 15	77	..	Mart. 18	125	..	Iun. 5	193
..	..	15	..	..	78	..	.. 23	126	..	..	194
..	..	16	..	..	79	..	Apr. med.	127	..	..	195
..	Oct. 25	17	..	Mart. 12	81	..	.. ex.	128	..	.. 7	196
..	..	18	..	.. 13	82	..	Mai. 6	129	..	.. 21	157
..	..	19	..	Mart.	80	..	..	130	..	.. 30	200
..	Dec. 16	619	..	Mai. 15	83	..	..	131	..	..	201
..	..	620	..	Iul. 4	84	..	..	132	..	Iun.	203
..	.. 22	21	..	.. 9	85	..	.. 14	133	..	..	204
..	..	22	..	..	86	..	p. Mai. 14	135	..	Iul. 1	202
1273	..	20	..	..	85	..	Mai. 18	134	..	.. Iul. 1	197
1271	Ian. 25	616	..	Sept. 2	83	..	.. 28	142	..	..	198
..	..	617	1275	..	89	..	Iun. 27	143	..	..	199
..	.. 26	648	..	..	90	..	Iun.	136	..	.. 4	205
..	Iun.	25	..	..	31	..	Iul. in.	137	..	Aug. 29	206
1274	Ian.	23	1275	.. 10	88	..	.. 12	144	..	..	207
..	..	24	..	.. 13	622	..	..	145	..	..	208
1274	Febr. 19	26	..	Oct. 10	601	..	p. Iul. 12	146	..	..	209
..	..	27	..	..	602	..	Iul. 20	150	..	Sept. 5	210
..	.. 21	28	..	.. 20	69	..	.. 27	151	..	p. Oct. 17	213
..	.. 27	34	..	.. 21	90	..	.. ex.	138	..	..	214
..	..	36	..	..	92	..	Aug. 11	155	..	..	215
..	.. 28	41	..	Oct.	91	..	Aug.	153	..	Oct.	212
..	Mart. 1	649	..	Nov.	93	..	Sept. 12	139	..	Oct.	211
..	.. 11	635	..	..	91	..	p. Sept. 12	140	..	Nov. 8	173
..	..	636	..	Dec.	95	..	Sept. 25	158	..	..	174
..	.. 25	35	..	..	96	..	..	159	..	..	175
..	Mart.	45	..	..	97	..	.. 27	180	..	.. 17	216
..	..	16	..	..	98	..	Sept.	152	..	.. 22	217
..	Apr. 9	48	..	..	100	..	Oct. 31	141	..	Dec. 18	218
..	.. 21	52	..	..	101	..	Nov. 11	147	..	..	219
..	..	53	..	..	102	..	c. Nov. 11	148	..	.. 21	220
..	.. 28	47	..	..	99	..	Nov. 24	651	..	..	232
..	.. 30	37	1275	..	38	..	..	652	1279	Febr. 14	221
..	Mai. 15	650	..	..	39	..	p. Nov. 26	156	..	..	222
..	Mai.	56	..	..	40	..	Dec.	149	..	..	223
..	..	57	..	..	41	..	..	154	..	..	224
..	Iun. 1	58	..	..	42	e 1277	..	638	..	..	233
..	.. 6	49	..	..	43	1278	in	626	..	Mart. 8	234
..	..	50	1276	Ian. 22	103	1278	Ian. 2	160	..	.. 19	226
..	..	51	..	.. 29	104	..	.. 6	181	..	..	227
..	Iun. 15	59	..	..	105	..	.. 19	182	..	Apr. 11	176
..	Iul. 12	621	..	Febr.	106	..	..	183	..	Iun. 3	235
..	Iul.	62	..	Mart. 9	107	..	Ian.	161	..	..	236
..	..	63	..	.. 17	108	..	..	162	..	.. 7	237
..	Aug. 4	110*	..	.. 29	109	..	..	163	..	..	238
..	.. 4	67	..	.. 30	603	..	Mart. 18	186	..	.. 17	259
..	.. 18	68	..	Apr. 17	591	..	Apr. 25	164	..	Iun.	177
..	Aug.	64	..	Iun. 3	592	..	..	165	..	Aug. 23	260
..	..	61	..	.. 20	593	..	..	166	..	.. 28	627

Annus	mensis et dies	tom. III nr.	Annus	mensis et dies	tom. III nr.	Annus	mensis et dies	tom. III nr.	Annus	mensis et dies	tom. III nr.
1279	Aug. 29	228	1281		297	1284	Jan. 2	325	1287	Aug. 14	639
..	Sept. 10	178	..		298	..	..	326	1288	Febr. 20	408
..	.. 12	229	..		299	..	.. 28	327	..	Mart. 15	405
..	.. 15	179	..		300	..	.. 31	328	..	Apr. 12	412
..	.. 27	231	..		301	..	Mart. 8	361	..	.. 26	413
..	Sept.	230	..		302	..	.. Apr. 7	329	..	.. 29	409
..	..	261	..		303	..	.. Mai. 1	362	..	.. Mai. 25	410
..	Dec. 7	262	1282	Jan. 20	304	..	.. Jun. 7	332	..	.. Sept. 13	666
..	Dec.	239	..	.. 30	272	..	.. Jul. 8	613	..	.. Sept. 17	667
..	..	225	..	Febr. 13	306	..	.. Aug. 25	363	..	28	411
1280	Jan. 23	241	..	Mart. 21	310	1285	Mart. 29	371	1289	Mart. 4	415
..	Jan.	240	..	.. Mart.	307	..	30	660	..	17	669
..	Febr. 3	242	..	.. Apr. 5	311	..	.. Apr. 16	661	..	.. Apr. 13	416
..	..	243	..	15	312	..	.. Jun. 26	364	..		417
..	..	244	..		313	..	28	365	..	.. Sept. 1	418
..	..	245	..		314	..	.. Jul. 7	366	..	4	419
..	.. 28	246	..		315	..	12	367	..	20	420
..	..	247	..	..	330	..	13	368 ^a	..	.. Oct. 12	411
..	..	248	..	..	594	..		368 ^b	..	23	421
..	.. 30	249	..	..	595	..	.. Sept. 1	350	1290	Jan. 20	422
..	Mai. 10	250	..	.. 25	305	..	.. Oct. 18	656	..		423
..	Aug. 24	263	..	.. Jun. 11	316	..	.. Nov. 22	369	..		424
..	Dec. 17	264	..	15	308	..		370	..	.. Febr. 25	425
..	.. 23	251	..	17	309	..		371	..	.. Mart. 3	426
c. 1280	..	639	..	.. Jun	318	1286	Jan. 23	373	..	.. Apr. 13	427
1281	Jan. 5	252	..	.. Jul. 15	321	..	.. Febr. 1	375	..	a. Apr. 24	418
..	..	265	..	16	605	..		376	..	Mai. 15	428
..	..	266	..	22	606	..		377	..	18	429
..	.. 9	253	..	26	333	..		378	..	Jun. 1	430
..	Mart. 5	254	..	27	334	..		379	..	3	419
..	..	270	..		340	..		596	..		450
..	..	271	..	.. Aug. 22	341	..	7	382	..		451
..	.. 21	267	..	.. Sept. 19	356	..		661	..	12	431
..	.. 23	271	..	21	608	..	.. Apr. 17	372	..		631
..	.. 24	256	..	22	312	..	22	383	..	26	597
..	..	257	..	27	335	..		380	..		598
..	..	268	..	.. Oct. 1	609	..		384	..	Jul. 3	452
..	..	270	..	29	611	..		611	..	6	432
..	..	273	..	.. Nov. 28	356	..		671	..	28	433
..	Mai.	255	..	.. Dec. 2	337	..	.. Aug. 20	386	..		434
..	..	121	..	1	338	..	.. Sept. 21	387	..	29	435
- 1281	..	121	..	7	331	..	.. Oct. 13	615	..	31	436
1281	Jan. 4	275	..	21	657	..	15	615	..		437
..	.. 5	277	..	27	339	..	16	616	..	Aug. 17	438
..	.. 6	278	..	29	343	..	17	616	..	31	439
..	.. 23	670	..		346	..	.. Dec. 6	388	..		440
..	.. 25	279	..		317	..	9	381	..	Sept. 9	441
..	Aug. 2	604	..		319	..	9	384	..	10	442
..	.. 5	282	..		320	1287	Febr. 25	629	..		443
..	.. 9	283	..		610	..	.. a. Febr. 28	623	..	26	444
..	..	284	..		658	..	.. Febr. 28	624	..	Oct. 24	445
..	..	269	1283	Jan. 1	347	..		665	..		446
..	..	285	..	.. 18	347	..	21	330	..	23	447
..	..	286	..	.. Febr. 13	318	..		391	..	Dec. 18	599
..	.. 4	258	..	.. Mart. 24	349	..	25	333	..	28	453
..	.. 5	653	..	30	351	..	26	332	1291	Jan. 31	454
..	..	651	..		352	..		394	..	.. Febr. 18	455
..	..	655	..		612	..	27	395	..	19	456
..	p. Dec. 6	287	1283	.. 21	353	..		396	..	21	457
..	Dec. 14	280	1283		351	..		397	..	23	458
..	p. Dec. 14	281	..	21	355	..	29	398	..	Mart. 3	600
..	..	276	..	28	358	..		399	..	Apr. 8	459
- 1281	..	288	..		344	..		400	..	9	460
..	..	289	..	.. Jun. 1	344	..		401	..	Mai. 1	461
..	..	290	..	13	628	..		402	..	8	632
..	..	291	..	22	322	..	.. Apr. 15	403	..	30	668
..	..	292	..		315	..	29	403	..	Jun. 3	462
..	..	293	..		360	..		406	..		463
..	..	294	..		359	..	9	407	..	17	464
..	..	295	..		323	..	10	401	..	20	465
..	..	296	..	29	324	..		401	..		466

Annus	mensis et dies	tom.III nr.	Annus	mensis et dies	tom.III nr.	Annus	mensis et dies	tom.III nr.	Annus	mensis et dies	tom.III nr.
1291	Jun. 23	465	1295	Apr. 15	497	1294	Nov. 12	516	1296	Jun. 18	563
"	" 21	467	"	Mai. 29	498	1295	Jan. 9	533	"	" 27	557
"	Jul. 12	640	"	Jun. 19	499	"	"	534	"	"	558
"	Nov. 7	468	"	Sept. 3	633	"	"	535	"	" 28	559
"	" 29	470	"	Oct. 22	500	"	" 21	536	"	Jul. 2	564
"	Dec. 7	469	"	"	501	"	"	537	"	Sept. 22	565
1292	Febr. 12	471	"	" 23	503	"	"	538	"	" 27	551
"	Mart. 25	472	"	" 21	502	"	" 21	526	"	a. Nov. 5	552
"	Apr. 13	473	1291	Mart. 19	501	"	Mart. 6	642	"	Nov. 5	553
"	" 27	474	"	" 21	505	"	" 9	527	1297	Jan. 17	566
"	Mai. 10	475	"	Apr. 14	506	"	" 21	528	"	Febr. 4	571
"	"	477	"	" 29	507	"	"	539	"	" 8	572
"	"	478	"	Jun. 20	509	"	" 29	542	"	"	573
"	" 11	476	"	"	510	"	"	543	"	Mai. 13	580
"	" 29	479	"	Jul. 10	508	"	" 30	541	"	e. Mai. 15	574
"	Jun. 30	480	"	" 23	522	"	Apr. 8	529	"	"	575
"	Jul. 1	481	"	Aug. 10	511	"	" 27	540	"	Jun. 1	581
"	"	482	"	" 21	512	"	"	541	"	"	582
"	" 5	483	"	"	513	"	Apr.	530	"	" 1	356
"	" 7	486	"	" 31	523	"	Mai. 23	545	"	"	643
"	" 15	484	"	"	521	"	"	546	"	" 8	583
"	" 28	485	"	Sept. 7	525	"	Jun. 27	547	"	Jul. 30	576
"	Aug. 7	487	"	" 10	531	"	Oct. 10	548	"	Aug. 11	567
"	Oct. 11	489	"	" 24	515	"	"	549	"	" 17	692
"	"	490	"	" 30	532	"	Nov. 13	551	"	" 23	357
"	" 20	488	"	Oct. 22	517	"	" 21	550	"	" 31	577
"	Nov. 9	492	"	"	518	1296	Jan. 29	631	"	Sept. 11	584
"	" 11	493	"	" 26	641	"	Febr. 19	555	"	Oct. 9	578
"	" 18	494	"	Nov. 8	519	"	Apr. 8	556	"	" 13	585
"	Dec. 13	495	"	" 9	520	"	" 11	560	"	" 24	568
1293	Jan. 11	496	"	" 12	521	"	Jun. 11	561	"	Nov. 5	569
"	Mart. 20	491	"	Nov. 12	511	"	"	562	"	Dec. 23	579
									1297		644

TOMUS IV.

Annus	mensis et dies	tom.IV nr.	Annus	mensis et dies	tom.IV nr.	Annus	mensis et dies	tom.IV nr.	Annus	mensis et dies	tom.IV nr.
1298	Febr. 12	1	1298	Aug. 28	28	1298	Dec. 23	43	1299	Aug. 5	60
"	" 21	2	"	" 30	19	"	"	34	"	" 25	61
"	" 23	570 ¹	"	Aug.	18	c. 1298	"	645 ¹	"	Aug.	72
"	" 26	586 ¹	"	Sept. 1	13	1298	"	587 ¹	"	"	73
"	Mart. 14	3	"	" 6	20	1299	Jan. 6	41	"	"	74
"	Mai. 1	588 ¹	"	" 13	11	"	" 7	45	"	"	75
"	" 7	1	"	"	15	"	"	46	"	Sept. 5	76
"	a. Jun. 23	5	"	" 17	16	"	Febr. 4	56	"	"	77
"	Jun. 23	589 ¹	"	" 23	17	"	" 18	57	"	"	78
"	p. Jun. 23	590 ¹	"	"	29	"	" 20	59	"	"	79
"	Jun. 24	1167	"	Sept.	72	"	" 24	61	"	Oct. 3	95
"	Jun. 27	625 ¹	"	Nov. 11	30	"	" 26	64	"	" 4	96
1298	" 23	72	"	"	31	"	Mart. 4	47	"	" 10	97
1298	Jul. in.	6	"	" 16	32	"	" 23	65	"	" 19	62
"	" 5	7	"	"	33	"	" 27	66	"	" 20	98
"	" 28	8	"	" 17	35	"	Apr. 1	68	"	Nov. 13	1056
"	"	9	"	" 19	36	"	" 24	58	"	" 23	1187
"	"	10	"	"	37	"	" 25	48	"	Dec. 2	99
"	"	11	"	"	38	"	"	69	"	" 1	100
"	"	12	"	" 20	39	"	" 29	1052	"	" 5	80
"	Aug. 21	21	"	"	40	"	Apr.	1256	"	" 6	81
"	" 25	23	"	"	663 ¹	"	Mai. 10	67	"	" 8	82
"	" 28	23	"	" 21	41	"	" 19	70	"	"	83
"	"	24	"	"	1051	"	a. Mai. 21	1053	"	"	84
"	"	25	"	" 22	1185	"	Mai. 22	1051	"	"	85
"	"	26	"	"	1186	"	Jul. 1	1055	"	"	86
"	"	27	"	Dec. 8	42	"	" 23	71	"	"	87

1. *De tom. III.*

| Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. |
|--------|-------------------|----------------|-------|-------------------|----------------|-------|-------------------|----------------|-------|-------------------|----------------|
| 1299 | Dec. 8 | 88 | -1301 | | 1169 | 1303 | | 167 | 1308 | Febr. 11 | 1207 |
| " | p. Dec. 8 | 1257 | " | | 1170 | 1301 | Mart. 11 | 1169 | " | " 21 | 1075 |
| " | Dec. 22 | 101 | 1302 | Mart. 21 | 141 | " | " 18 | 187 | " | " | 1076 |
| " | | 63 | " | " 27 | 113 | " | Apr. 27 | 1065 | " | Apr. 25 | 219 |
| 1300 | Jan. 20 | 195 | " | " | 114 | " | Maï 1 | 188 | 1308 | Apr. | 1296 |
| " | Febr. 3 | 192 | " | " | 115 | " | " 23 | 189 | " | Maï 1 | 225 |
| " | " | 193 | " | " | 116 | " | Jun. 9 | 190 | 1308 | " 11 | 237 |
| " | " | 1057 | " | " | 117 | " | " 13 | 161 | " | " 12 | 238 |
| " | " 5 | 89 | " | " | 118 | " | " 21 | 1172 | " | " 14 | 1156 |
| " | " | 90 | " | Apr. 1 | 142 | " | " 28 | 192 | " | " | 239 |
| " | " 11 | 92 | " | Maï 14 | 1171 | " | Jul. 1 | 191 | " | p. Maï 23 | 245 |
| " | " 26 | 93 | " | Jun. 20 | 1198 | " | " 3 | 195 | " | Maï 31 | 1177 |
| " | Mart. 7 | 1058 | " | Jul. 11 | 114 | " | Aug. | 196 | " | Jun. 2 | 1178 |
| " | " 11 | 19 | " | p. Jul. | 112 | 1305 | Jan. 7 | 197 | " | " 9 | 249 |
| " | " 14 | 50 | " | Aug. 21 | 115 | " | Febr. 6 | 1200 | " | " 11 | 241 |
| " | " 13 | 105 | " | " 22 | 116 | " | Mart. 8 | 198 | " | " 15 | 242 |
| " | Maï 15 | 106 | " | " 31 | 148 | " | " | 199 | " | " 16 | 243 |
| " | " | 108 | " | Oct. 21 | 149 | " | " 23 | 1204 | " | " | 244 |
| " | " | 120 | " | " 22 | 1258 | " | Apr. 2 | 1261 | " | " 19 | 246 |
| " | Jun. 21 | 121 | " | " 23 | 150 | " | Maï 17 | 200 | " | Jul. 11 | 250 |
| " | a. Jul. 7 | 51 | " | " | 151 | " | Jul. 17 | 193 | " | " 29 | 251 |
| " | " | 52 | " | " | 155 | " | " 31 | 154 | " | Jul. | 247 |
| " | Jul. 7 | 53 | " | " 21 | 156 | " | " | 1066 | " | Aug. 4 | 252 |
| " | p. Jul. 7 | 94 | " | " | 157 | " | Aug. 5 | 201 | " | " | 253 |
| " | Jul. 13 | 1059 | " | " | 158 | " | " 15 | 201 | " | " | 254 |
| " | Aug. 14 | 101 | " | " | 159 | " | " 18 | 202 | " | Sept. 20 | 257 |
| " | " 17 | 54 | " | " 28 | 160 | " | a. Aug. 23 | 1067 | " | " | 258 |
| " | Sept. 2 | 122 | " | " | 161 | " | Sept. 17 | 203 | " | " 30 | 255 |
| " | " 8 | 1168 | " | Nov. 2 | 1259 | " | " 20 | 1068 | " | Oct. 1 | 248 |
| " | Oct. 14 | 1188 | " | " 3 | 162 | " | Oct. 13 | 204 | " | " 21 | 256 |
| " | " 20 | 121 | " | " 9 | 151 | " | Nov. 21 | 1262 | " | " 22 | 249 |
| " | Dec. 16 | 125 | " | " 16 | 147 | " | Dec. 19 | 1202 | " | " 25 | 260 |
| " | " 19 | 127 | " | Dec. | 119 | 1306 | Mart. 20 | 1203 | " | " 28 | 259 |
| - 1300 | | 91 | -1302 | | 107 | " | Apr. 16 | 1204 | " | Nov. 10 | 261 |
| 1301 | Jan. 30 | 1196 | " | | 143 | " | " 17 | 205 | " | " 27 | 262 |
| " | Febr. 4 | 123 | " | | 144 | " | " 28 | 206 | " | " 28 | 263a |
| " | " 6 | 128 | 1303 | Jan. 1 | 163 | " | Maï 4 | 1069 | " | " | 263b |
| " | " 19 | 126 | " | " 15 | 161 | " | " | 1070 | " | Dec. 5 | 1208 |
| " | Mart. 13 | 1197 | " | " 23 | 165 | " | " 9 | 1071 | " | " | 1209 |
| " | " 18 | 1189 | " | Febr. 1 | 166 | " | Jun. 4 | 207 | 1308 | " | 944 |
| " | Apr. 3 | 1190 | " | Mart. 15 | 1064 | " | Jul. 9 | 1205 | " | " | 225 |
| " | " 13 | 109 | " | " | 1200 | " | " 23 | 208 | " | " | 230 |
| " | " | 129 | " | Apr. 17 | 168 | " | " 25 | 1263 | " | " | 231 |
| " | Maï 6 | 133 | " | " | 169 | " | Aug. 29 | 209 | " | " | 232 |
| " | " 7 | 134 | " | " | 170 | " | Sept. 8 | 210 | " | " | 233 |
| " | " 10 | 135 | " | " 21 | 152 | " | Dec. 23 | 211 | " | " | 234 |
| " | " 19 | 110 | " | " 30 | 173 | " | " | 212 | " | " | 235 |
| " | Maï. | 130 | " | " | 171 | " | " 25 | 1161 | " | " | 236 |
| " | " | 131 | " | " | 175 | 1307 | Jan. 18 | 213 | " | " | 1077 |
| " | Jun. 7 | 1060 | " | " | 176 | " | Mart. 20 | 214 | " | " | 1078 |
| " | " 24 | 1191 | " | Maï 20 | 177 | " | Apr. 1 | 216 | " | " | 1079 |
| " | Jul. 4 | 1192 | " | " | 178 | " | " 10 | 217 | " | " | 1080 |
| " | " | 1193 | " | " 25 | 153 | " | " 12 | 218 | " | " | 1081 |
| " | " 6 | 1194 | " | " 31 | 179 | " | " 25 | 220 | " | " | 1082 |
| " | " 10 | 1061 | " | " ex. | 1199 | " | " 29 | 225 | " | " | 1083 |
| " | " | 1062 | " | Jun. 3 | 180 | " | Maï 5 | 215 | " | " | 1084 |
| " | " 11 | 55 | " | " 18 | 171 | " | " 7 | 221 | " | " | 1266 |
| " | " 12 | 1305 | " | Jul. 9 | 1071 | " | " | 222 | " | " | 1267 |
| " | Jul. 20 | 137 | " | " 14 | 1072 | " | " | 223 | " | " | 1268 |
| " | p. Jul. 20 | 138 | " | " 17 | 181 | " | Jun. 4 | 226 | 1309 | Jan. 11 | 264 |
| " | " | 139 | " | " | 182 | " | Jul. 25 | 227 | " | " 12 | 267 |
| " | Jul. 21 | 1195 | " | Aug. 14 | 152 | " | " 30 | 224 | " | " 13 | 270 |
| " | Sept. 5 | 1159 | " | " | 1073 | " | Aug. | 1261 | " | " | 273 |
| " | Nov. 29 | 1063 | " | " 15 | 183 | " | Oct. 21 | 1173 | " | " 15 | 265 |
| " | Dec. 3 | 110 | " | " | 184 | " | " 23 | 1162 | " | " | 266 |
| " | " 31 | 136 | " | Sept. 3 | 185 | " | " 31 | 1265 | " | " 17 | 271 |
| " | | 132 | " | " | 186 | 1308 | Jan. 15 | 229 | " | " 20 | 275 |
| - 1301 | | 132 | " | Dec. 19 | 172 | " | Febr. 3 | 228 | " | " 30 | 277 |

| Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. |
|-------|-------------------|----------------|-------|-------------------|----------------|-------|-------------------|----------------|-------|-------------------|----------------|
| 1309 | Febr. 6 | 276 | 1309 | Dec. 31 | 332 | 1310 | Jul. 26 | 403 | 1310 | Nov. 3 | 460 |
| " | " 7 | 279 | " | " " | 278 | " | " 28 | 397 | " | " " | 462 |
| " | " " | 280 | " | " " | 288 | " | Aug. 1 | 407 | " | a. Nov. 9 | 463 |
| " | " 13 | 281 | 1310 | Jan. 1 | 338 | " | " 4 | 378 | " | Nov. 9 | 465 |
| " | " 28 | 282 | " | " 3 | 342 | " | p. Aug. 4 | 379 | " | " 14 | 464 |
| " | Febr. 28? | 283 | " | " " | 343 | " | Aug. 17 | 393 | " | " 15 | 468 |
| " | " " | 284 | " | " 11 | 1092 | " | " 18 | 408 | " | " " | 469 |
| " | " " | 285 | " | " " | 1093 | " | " 19 | 409 | " | " " | 477 |
| " | Mart. 8 | 1083 | " | " 23 | 1094 | " | " 29 | 411 | " | " 16 | 470 |
| " | " 15 | 286 | " | " 24 | 1095 | " | " 30 | 383 | " | " " | 477 |
| " | Apr. 1 | 268 | " | " 26 | 1102 | " | " " | 394 | " | " 18 | 471 |
| " | " " | 287 | " | " 31 | 344 | " | - Aug. 30 | 391 | " | " 20 | 478 |
| " | a. Apr. 9 | 1086 | " | " " | 345 | " | Sept. 1 | 381 | " | " 23 | 472 |
| " | Apr. 10 | 269 | " | " " | 346 | " | " " | 412 | " | " 21 | 479 |
| " | Mai. 15 | 271 | " | Febr. ex. | 1212 | " | " " | 435 | " | " " | 480 |
| " | " 30 | 289 | " | p. Mart. 8 | 1213 | " | " " | 436 | " | " 25 | 473 |
| " | " " | 290 | " | Mart. 10 | 339 | " | " " | 437 | " | " " | 481 |
| " | Jun. 2 | 293 | " | " 13 | 347 | " | " " | 1275 | " | " " | 482 |
| " | " 3 | 303 | " | " 27 | 348 | " | " 2 | 413 | " | " " | 483 |
| " | " 8 | 272 | " | Apr. 2 | 349 | " | " " | 414 | " | " " | 484 |
| " | " 15 | 1210 | " | " 20 | 350 | " | " " | 415 | " | " " | 1308 |
| " | " 24 | 306 | " | " 26 | 351 | " | " " | 416 | " | " 29 | 487 |
| " | Jul. 2 | 1087 | " | " 29 | 355 | " | " " | 417 | " | Dec. 3 | 174 |
| " | " 18 | 307 | " | Mai. 1 | 356 | " | " " | 418 | " | " 4 | 474 |
| " | " 26 | 294 | " | " " | 357 | " | " " | 419 | " | " 5 | 475 |
| " | " " | 295 | " | " 3 | 1272 | " | " 3 | 340 | " | " 8 | 476 |
| " | " " | 296 | " | " 10 | 361 | " | " 4 | 420 | " | " 9 | 467 |
| " | " " | 297 | " | " 12 | 380 | " | " 5 | 423 | " | " 12 | 464 |
| " | " " | 298 | " | " 14 | 358 | " | " " | 421 | " | " 15 | 488 |
| " | " 29 | 309 | " | " " | 1174 | " | " " | 425 | " | " " | 491 |
| " | Aug. 1 | 1088 | " | " " | 381 | " | " " | 426 | " | " " | 492 |
| " | " 7 | 308 | " | " 26 | 362 | " | " " | 427 | " | " " | 1277 |
| " | " 11 | 300 | " | " 28 | 359 | " | " " | 428 | " | " 16 | 488 |
| " | " 11 | 301 | " | " 31 | 1175 | " | " " | 429 | " | " " | 489 |
| " | p. Aug. 11 | 302 | " | Jun. 1 | 363 | " | " 6 | 430 | " | " " | 498 |
| " | Aug. 25 | 291 | " | " 2 | 364 | " | " " | 424 | " | " " | 1277 |
| " | " 26 | 309 | " | " 8 | 365 | " | " 7 | 1214 | " | " 17 | 493 |
| " | " " | 340 | " | " " | 366 | " | " 12 | 412 | " | " " | 494 |
| " | Sept. 1 | 314 | " | " 10 | 382 | " | " 13 | 443 | " | " " | 495 |
| " | " 13 | 313 | " | " 11 | 367 | " | " " | 443 | " | " " | 496 |
| " | " 16 | 314 | " | " 16 | 368 | " | " 16 | 304 | " | " 18 | 497 |
| " | " 17 | 315 | " | " 20 | 388 | " | " " | 305 | " | " " | 490 |
| " | " " | 316 | " | " 21 | 369 | " | " 17 | 411 | " | " " | 1278 |
| " | " " | 317 | " | " 22 | 370 | " | " 18 | 438 | " | a. Dec. 19 | 502 |
| " | " " | 319 | " | " 23 | 371 | " | " 19 | 445 | " | Dec. 19 | 499 |
| " | " 18 | 320 | " | " 26 | 366 | " | " 20 | 446 | " | " " | 503 |
| " | " " | 318 | " | Jun. 26 | 352 | " | " 22 | 385 | " | " " | 506 |
| " | " " | 321 | " | " 27 | 353 | " | " 24 | 418 | " | " " | 1099 |
| " | " " | 323 | " | " " | 372 | " | " 29 | 386 | " | " " | 1100 |
| " | " 26 | 324 | " | Jun. 27 | 354 | " | " " | 447 | " | " 20 | 1101 |
| " | " " | 325 | " | " " | 354 | " | Oct. 4 | 439 | " | " 22 | 500 |
| " | " 28 | 327 | " | " " | 373 | " | " 8 | 449 | " | " 23 | 501 |
| " | " 28 | 328 | " | " 29 | 390 | " | " " | 450 | " | " 25 | 507 |
| " | " 28 | 329 | " | " 30 | 392 | " | " " | 440 | " | " 26 | 513 |
| " | " " | 330 | " | " ex. | 374 | " | " 11 | 441 | " | " 21 | 508 |
| " | " 1 | 331 | " | Jul. 2 | 1273 | " | " 12 | 451 | " | " 25 | 514 |
| " | " 10 | 333 | " | " 12 | 389 | " | " 17 | 454 | " | " 27 | 185 |
| " | " 13 | 326 | " | " 14 | 395 | " | " " | 452 | " | " 28 | 516 |
| " | " 29 | 1089 | " | " 18 | 390 | " | " " | 453 | " | " " | 509 |
| " | " " | 1090 | " | " 20 | 375 | " | " " | 1274 | " | " " | 460 |
| " | " " | 331 | " | " 25 | 396 | " | " 27 | 1276 | " | " 30 | 510 |
| " | " " | 335 | " | " " | 376 | " | " " | 410 | " | " 31 | 511 |
| " | " " | 1091 | " | " " | 397 | " | Oct. 29 | 432 | " | " ex. | 522 |
| N | " " | 292 | " | " " | 399 | " | " " | 457 | " | ex. | 517 |
| " | " " | 1211 | " | " " | 400 | " | Oct. 30 | 458 | " | ex. | 1215 |
| " | " " | 336 | " | " " | 401 | " | " " | 459 | 1311 | Jun. 1 | 561 |
| " | " " | 337 | " | " " | 402 | " | " ex. | 461 | 1311 | Jan. 1 | 1216 |
| " | " " | 341 | " | " " | 403 | " | Oct. 1 | 456 | " | " 2 | 512 |
| " | " " | 341 | " | " " | 404 | " | Nov. m. | 460 | " | " " | 523 |
| " | " " | 341 | " | " " | 405 | " | " " | 460 | " | " " | 524 |

| Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. |
|-------|-------------------|----------------|-------|-------------------|----------------|-------|-------------------|------------------|-------|-------------------|------------------|
| 1311 | Ian. 3 | 512 | 1311 | Mart. 4 | 592 | 1311 | Iun. 22 | 654 | 1311 | Nov. 7 | 1220 |
| " | " | 526 | " | " | 593 | " | " 30 | 1307 | " | " 9 | 792 |
| " | " 1 | 486 | " | " 5 | 539 | " | Iun. | 656 | " | " 13 | 793 |
| " | " | 532 | " | " | 584 | " | " Iul. 1 | 657 | " | " 11 | 794 |
| " | " 5 | 527 | " | " 6 | 540 | " | " | 1151 | " | " | 795 |
| " | " 7 | 518 | " | " 7 | 598 | " | " 4 | 648 | " | " | 713 |
| " | " | 519 | " | " 12 | 433 | " | " 5 | 658 | " | " 16 | 1221 |
| " | " 8 | 504 | " | " 13 | 1280 | " | " 6 | 659 | " | " 18 | 1222 |
| " | " | 535 | " | " 19 | 599 | " | " 8 | 634 | " | " 20 | 715 |
| " | " 9 | 528 | " | " 20 | 571 | " | " 13 | 649 | " | " 21 | 796 |
| " | " 10 | 542 | " | " 27 | 600 | " | " 14 | 690 | " | " 22 | 797 |
| " | " 11 | 529 | " | a. Mart. 30 | 594 | " | " 15 | 1118 | " | " | 798 |
| " | " | 546 | " | Mart. 30 | 595 | " | " 17 | 660 ^a | " | " 29 | 799 |
| " | " | 505 | " | " | 1109 | " | " 19 | 661 | " | Dec. 12 | 717 |
| " | " 12 | 530 | " | " 31 | 585 | " | " 20 | 662 | " | " 18 | 719 |
| " | " | 536 | " | " | 691 | " | " 22 | 663 | " | " 24 | 716 |
| " | " | 543 | " | Apr. 1 | 597 | " | " 23 | 640 | " | " 27 | 720 |
| " | " | 548 | " | " | 1101 | " | " 31 | 618 | " | " 28 | 720 ^b |
| " | " | 549 | " | " 2 | 541 | " | " | 664 | " | " 29 | 721 |
| " | " 14 | 533 | " | " 5 | 596 | " | " 22 | 1281 | " | " | 1722 |
| " | " | 534 | " | " 12 | 692 | " | " 23 | 1282 | " | Dec. | 287 |
| " | " | 544 | " | " 15 | 603 | " | " 31 | 664 | " | Dec. | 683 |
| " | " | 545 | " | " 17 | 604 | 1311 | Iul. | 1149 | " | " | 529 |
| " | " | 550 | " | " | 605 | 1311 | Aug. 4 | 668 | " | " | 521 |
| " | " 15 | 554 | " | " 19 | 606 | " | " 10 | 650 | " | " | 525 |
| " | " | 555 | " | " | 609 | " | " 11 | 669 | " | " | 589 |
| " | " | 556 | " | p. Apr. 19 | 607 | " | " 15 | 1119 | " | " | 590 |
| " | " | 557 | " | " | 608 | " | " 18 | 651 | " | " | 591 |
| " | " 16 | 537 | " | Apr. 21 | 610 | " | " 25 | 655 | " | " | 710 |
| " | " 17 | 531 | " | " 22 | 611 | " | " 27 | 1284 | 1312 | Jan. | 924 |
| " | " | 558 | " | " 24 | 603 | " | " 28 | 670 | " | Jan. 1 | 711 |
| " | " 18 | 551 | " | " 28 | 1179 | " | " 28 | 671 | " | " 3 | 723 |
| " | " 19 | 515 | " | Apr. 1 | 1150 | " | " 31 | 672 | " | " | 1725 |
| " | " 20 | 559 | " | " 3 | 612 | " | Sept. 1 | 1120 | " | " | 223 |
| " | " 21 | 538 | " | " | 619 | " | " 6 | 673 | " | " 7 | 1434 |
| " | " 22 | 562 | " | " | 629 | " | " 8 | 665 | " | " 8 | 195 |
| " | " | 1217 | " | " 4 | 1117 | " | " 10 | 666 | " | " 11 | 1726 |
| " | " 23 | 563 | " | " 8 | 613 | " | " 11 | 674 | " | " 13 | 196 |
| " | " | 564 | " | " | 614 | " | " 19 | 675 | " | " 18 | 727 |
| " | " 24 | 565 | " | " | 622 | " | " 27 | 676 | " | " 22 | 728 |
| " | " 25 | 552 | " | " 10 | 624 | " | " 31 | 677 | " | " 24 | 724 |
| " | " 26 | 1283 | " | " | 629 | " | " 13 | 687 | " | " 27 | 730 |
| " | " | 566 | " | " | 630 | " | " 15 | 678 | " | " 31 | 731 |
| " | " | 1102 | " | " | 631 | " | " 17 | 682 | " | " | 732 |
| " | " 27 | 1103 | " | " | 632 | " | " 21 | 684 | " | " | 733 |
| " | " 28 | 567 | " | " 20 | 633 | " | " 25 | 685 | " | " 27 | 734 |
| " | " 29 | 1309 | " | " 22 | 496 | " | " 31 | 686 | " | " 28 | 735 |
| " | " 30 | 568 | " | Iun. 6 | 625 | " | " | 687 | " | " 31 | 736 |
| " | Febr. 2 | 1279 | " | " 7 | 633 | " | " 21 | 1285 | " | Febr. 2 | 711 |
| " | " 3 | 569 | " | " 9 | 626 | " | " 23 | 688 | " | " 4 | 737 |
| " | " 4 | 570 | " | " 10 | 627 | " | " 24 | 692 | " | " 6 | 738 |
| " | " 8 | 572 | " | " 11 | 628 | " | " 26 | 679 | " | " 13 | 740 |
| " | " 9 | 553 | " | " 15 | 615 | " | " 30 | 680 | " | -Febr. med. | 741 |
| " | " | 573 | " | " | 635 | " | Oct. 1 | 681 | " | " | 745 |
| " | " 14 | 574 | " | " | 636 | " | " | 684 | " | Febr. 16 | 746 |
| " | " | 576 | " | " | 637 | " | " 3 | 652 | " | " | 747 |
| " | " med. | 577 | " | " 16 | 639 | " | " 5 | 689 | " | " 21 | 747 |
| " | " | 578 | " | " 17 | 643 | " | " 7 | 690 | " | " 24 | 748 |
| " | " 20 | 579 | " | " | 616 | " | " 15 | 691 | " | " ex. | 749 |
| " | " 21 | 580 | " | " | 617 | " | " 17 | 693 | " | Mart. 10 | 751 |
| " | " 21 | 547 | " | " | 618 | " | " 18 | 694 | " | " 17 | 753 |
| " | " 21 | 581 | " | " | 619 | " | " 21 | 695 | " | " | 754 |
| " | " 26 | 575 | " | p. Iun. 17 | 641 | " | " 27 | 699 | " | " | 755 |
| " | " a. Febr. 27 | 582 | " | " | 642 | " | Nov. 1 | 1219 | " | " 18 | 749 |
| " | " Febr. 27 | 583 | " | " | 643 | " | " 3 | 790 | " | " 20 | 758 |
| " | " 28 | 586 | " | Iun. 19 | 644 | " | " | 791 | " | " | |
| " | " | 587 | " | " | 645 | " | " | | " | " | |
| " | " Febr. | 560 | " | " 20 | 653 | " | " | | " | " | |
| " | " Mart. 4 | 588 | " | " 22 | 646 | " | " | | " | " | |
| " | " Mart. 12 | 1306 | " | " | 647 | " | " | | " | " | |

| Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. |
|---------|-------------------|------------------|---------|-------------------|-------------------|-------|-------------------|---------------------|--------|-------------------|----------------|
| 1312 | Mart. 21 | 761 | 1312 | Jul. 1 | 818 | 1312 | Nov. 9 | 857 | 1313 | Febr. 15 | 905 |
| " | " 22 | 1197 | " | " | 819 | " | " | 858 | " | " 20 | 1133 |
| " | " 24 | 759 | " | " | 820 | " | " 10 | 859 | " | " 21 ² | 1135 |
| " | " 27 | 760 | " | " | 821 | " | " | 860 | " | " 22 | 914 |
| " | " 29 | 762 | " | " | 822 | " | " | 862 | " | " 23 | 869 |
| " | " 31 | 763 | " | " | 823 | " | " 13 | 861 | " | " | 906 |
| " | " | 764 | " | " | 824 | " | " | 862 | " | " | 915 |
| " | " | 1288 | " | " 5 | 825 | " | " 11 | 863 | " | " | 916 |
| " | - Apr. m. | 765 | " | " | 826 | " | " 16 | 864 | " | " | 1157 |
| " | " | 766 | " | " | 827 | " | " 17 | 865 | " | Mart. 1 | 917 |
| " | Apr. 1 | 752 | " | " 6 | 807 | " | " 25 | 865 | " | " | 918 |
| " | " | 767 | " | " | 808 | " | Dec. 2 | 863 | " | " | 1294 |
| " | " 7 | 1121 | " | " | 809 | " | " 4 | 868 | " | " 9 | 1137 |
| " | " 11 | 768 | " | " 8 | 831 | " | " 6 | 866 | " | " | 1138 |
| " | " | 770 | " | " 9 | 828 | " | " 8 | 829 | " | " 13 | 1312 |
| " | " 12 | 771 | " | " | 829 | " | " 12 | 890 | " | " 17 | 919 |
| " | " | 772 | " | " 10 | 1181 | " | " 16 | 891 | " | " 18 | 920 |
| " | " 13 | 773 | " | " 11 | 832 | " | " | 1310 ^I | " | " 19 | 892 |
| " | " | 774 | " | " 18 | 833 | " | " | 1310 ^{II} | " | " 21 | 921 |
| " | " 18 | 756 | " | " 19 | 834 | " | " 18 | 893 | " | " | 922 |
| " | " | 769 | " | " 20 | 835 | " | " 19 | 1310 ^{IV} | " | " | 923 |
| " | " 20 | 775 | " | " | 836 | " | " 20 | 1310 ^{III} | " | " 22 | 1313 |
| " | " | 1289 | " | " 21 ² | 838 | " | " 26 | 900 | " | " 27 | 927 |
| " | " 25 | 1150 | " | " 25 | 837 | " | " 29 | 901 | " | " | 928 |
| " | Maï. 10 | 777 | " | " | 1110 | " | " 30 | 902 | p.1313 | Mart. 27 | 925 |
| " | " 12 | 781 | " | " | 1111 | " | Dec. 31 | 1156 | " | " | 926 |
| " | " 18 | 783 | " | " | 1112 | " | Dec. | 1129 | 1313 | Mart. 29 | 1134 |
| " | " 26 | 1290 | " | " | 1113 | " | Dec. | 1127 | " | Mart. | 1158 |
| " | " 31 | 780 | " | " 27 | 1114 | " | " | 1128 | " | Apr. 2 | 929 |
| " | ex. | 779 | " | " 31 | 1108 | " | ex. | 870 | " | " | 930 |
| a. 1312 | Jun. 1 | 1291 | " | ex. | 810 | " | " | 729 | " | " | 931 |
| 1312 | " 8 | 765 ¹ | " | Aug. 1 | 839 | " | " | 739 | " | " | 932 |
| " | " 13 | 788 | " | " 6 | 810 | " | " | 778 | " | " 6 | 933 |
| " | " | 789 | " | " | 841 | " | " | 782 | " | " | 934 |
| " | " 17 | 784 | " | " | 842 | " | " | 830 | " | " | 937 |
| " | " 18 | 784 ² | " | p. Aug. 6 | 1252 | " | " | 871 | " | " | 939 |
| " | " 19 | 790 | " | Aug. 14 | 843 | " | " | 875 | " | " | 910 |
| " | " | 791 | " | " | 841 | " | " | 1153 | " | " | 1098 |
| " | " | 792 | " | " 15 | 845 | " | " | 1155 | " | " 7 | 935 |
| " | " | 793 | " | " 17 | 1115 | " | " | 1248 | " | " | 911 |
| " | " 20 | 785 | " | " 18 | 1116 | -1313 | m. | 881 | " | " 9 | 942 |
| " | " | 786 | " | " | 811 | 1313 | Jan. 1 | 907 | " | " 10 | 943 |
| " | " | 787 | " | Sept. m. | 1126 | " | " 2 | 885 | " | " 16 | 936 |
| " | " 21 | 1122 | " | " 6 | 846 | " | " 4 | 867 | " | " | 944 |
| " | " 22 | 794 | " | " 7 | 1123 | " | " | 868 | " | " 18 | 945 |
| " | " 24 | 795 | " | " | 1124 | " | " | 893 ¹ | " | " 21 | 1136 |
| " | " 27 | 1292 | " | " | 1125 | " | " 13 | 872 | " | " | 1225 |
| " | - Jun. 28 | 1152 | " | " 10 | 847 | " | " 16 | 903 | " | " | 1226 |
| 1312 | Jun. 28 | 1269 | " | " 12 | 848 | " | " 17 | 1096 | " | " | 1227 |
| " | " | 1270 | " | " 20 | 850 | " | " 20 | 1057 | " | " 22 | 1295 |
| " | " | 1271 | " | " 29 | 851 | " | " 21 | 849 | " | " 23 | 1228 |
| 1312 | " 29 | 796 | " | Oct. 3 | 776 | " | " | 908 | " | p. Apr. 23 | 898 |
| " | " | 797 | " | Oct. 32 | 1293 | " | " | 909 | " | Apr. 26 | 946 |
| " | " | 798 | " | Oct. 5 | 871 | " | " | 910 | " | p. Apr. 26 | 947 |
| " | " | 799 | " | " 9 | 852 | " | " | 911 | " | " | 1249 |
| " | " | 800 | a. 1312 | " 14 | 1126 ¹ | " | " | 1130 | " | " | 1250 |
| " | " | 801 | 1312 | " 17 | 873 | " | " 22 | 874 | " | " | 1251 |
| " | " | 802 | " | " 18 | 876 | " | " | 912 | " | Apr. 28 | 949 |
| " | " | 803 | " | " 27 | 877 | " | " 23 | 876 | " | " 30 | 812 |
| " | " | 804 | " | " | 878 | " | " 24 | 904 | " | " | 1296 |
| " | " | 805 | " | - Oct. 31 | 1154 | " | " 25 | 895 | " | ex. | 958 |
| " | " | 1224 | " | Nov. 1 | 853 | " | " | 1131 | " | " | 959 |
| " | " 30 | 806 | " | " 2 | 854 | " | " | 1283 | " | " | 960 |
| " | " | 813 | " | " | 879 | " | " 27 | 422 | " | " | 961 |
| " | Jul. 1 | 814 | " | " 3 | 880 | " | " 28 | 897 | " | Maï. 2 | 963 |
| " | " 4 | 815 | " | " 7 | 881 | " | " 31 | 896 | " | " 4 | 974 |
| " | " | 816 | " | " 8 | 885 | " | Febr. 3 | 1132 | " | " 5 | 899 |
| " | " | 817 | " | " 9 | 886 | " | " 12 | 913 | " | " | 950 |

| Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. | Annus | mensis
et dies | tom. IV
nr. |
|-------|-------------------|----------------|--------|-------------------|----------------|-------|-------------------|----------------|---------|-------------------|------------------|
| 1313 | Mai. 5 | 951 | 1313 | Mai. 30 | 938 | 1313 | Iul. ex | 1020 | 1313 | Iul. 20 | 1255 |
| .. | .. 6 | 964 | .. | .. 31 | 956 | .. | .. | 1021 | .. | .. 27 | 1043 |
| .. | .. | 1297 | .. | .. | 1139 | .. | .. | 1022 | .. | .. ex | 1044 |
| .. | — Mai. 6 | 965 | .. | .. | 1149 | .. | .. | 1023 | .. | .. | 1046 |
| .. | Mai. 7 | 979 | .. | .. | 1141 | .. | .. | 1024 | .. | .. | 1007 |
| .. | .. 8 | 980 | — 1313 | Mai. | 8997 | .. | Iul. m. | 1015 | .. | .. | 1008 |
| .. | .. | 1298 | 1313 | Mai. | 1311 | .. | .. | 1016 | .. | Iul. | 1045 |
| .. | .. | 1299 | .. | Iul. in. | 962 | .. | .. 3 | 1012 | .. | .. | 1046 |
| .. | .. | 1300 | .. | Iul. 1 | 938 | .. | .. 4 | 1004 | .. | Aug. 1 | 1047 |
| .. | .. 11 | 969 | .. | .. | 1142 | .. | .. | 1234 | .. | .. 3 | 1236 |
| .. | .. | 1229 | .. | .. | 1143 | .. | p. Iul. 1 | 1005 | .. | .. 4 | 1048 |
| .. | — Mai. 11 | 966 | .. | .. 3 | 991 | .. | Iul. 5 | 1025 | .. | .. 7 | 1302 |
| .. | .. | 967 | .. | .. 6 | 957 | .. | .. 7 | 1182 | .. | .. 10 | 1239 |
| .. | .. | 968 | .. | .. 7 | 994 | .. | .. 8 | 1026 | .. | .. 15 | 1303 |
| .. | Mai. 12 | 948 | .. | .. 11 | 995 | .. | .. | 1027 | .. | .. 17 | 1148 |
| .. | .. | 970 | .. | .. | 998 | .. | .. 9 | 1028 | p. 1313 | .. 21 | 1253 |
| .. | a. Mai. 16 | 981 | .. | .. | 999 | .. | a. Iul. 10 | 1030 | .. | .. | 1254 |
| .. | Mai. 16 | 971 | .. | .. 12 | 1003 | .. | .. | 1031 | .. | .. | 1255 |
| .. | .. | 982 | .. | .. 15 | 1301 | .. | .. | 1032 | 1313 | Aug. 27 | 1050 |
| .. | .. 17 | 952 | .. | — Iul. 16 | 993 | .. | Iul. 10 | 996 | .. | .. | 1240 |
| .. | .. 18 | 975 | .. | Iul. 20 | 1144 | .. | .. | 1029 | 1313 | Aug. | 1049 |
| .. | .. 19 | 1230 | .. | .. | 1146 | .. | .. | 1033 | 1313 | Sept. 6 | 1163 |
| .. | .. 20 | 976 | .. | .. 21 | 1232 | .. | .. | 1147 | .. | .. 10 | 1238 |
| .. | .. | 984 | .. | .. 23 | 1233 | .. | .. 12 | 1183 | .. | — Sept. 10 | 1237 |
| .. | p. Mai. 20 | 985 | .. | — Iul. 24 | 990 | .. | .. 11 | 1034 | .. | Sept. 11 | 1242 |
| .. | — Mai. 21 | 972 | .. | Iul. 25 | 1011 | .. | .. | 1035 | .. | .. 14 | 1243 |
| .. | Mai. 22 | 973 | .. | .. | 1013 | .. | .. | 1036 | .. | .. | 1244 |
| .. | .. | 977 | .. | — Iul. 25 | 1009 | .. | .. | 1314 | .. | .. | 1245 |
| .. | .. | 978 | .. | .. | 1010 | .. | .. 15 | 992 | .. | Sept. | 1241 |
| .. | .. | 987 | .. | Iul. 26 | 1000 | .. | .. 16 | 1002 | .. | Oct. 18 | 1304 |
| .. | .. | 988 | .. | .. | 1001 | .. | .. 17 | 1037 | 1313? | .. | 1231 |
| .. | .. 23 | 986 | .. | .. 27 | 997 | .. | .. 18 | 1038 | 1314 | Mart. 4 | 1164 |
| .. | .. 24 | 953 | .. | .. 29 | 1145 | .. | .. | 1039 | .. | Apr. 12 | 1246 |
| .. | .. 25 | 983 | .. | .. ex. | 1014 | .. | p. Iul. 18 | 1040 | — 1314 | .. 20 | 1165 |
| .. | .. 27 | 989 | .. | .. | 1017 | .. | .. | 1041 | .. | .. | 1166 |
| .. | .. 28 | 954 | .. | .. | 1018 | .. | .. | 1042 | 1314 | Mai. 5 | 1247 |
| .. | .. | 955 | .. | .. | 1019 | .. | Iul. 20 | 1181 | 1330 | Iul. 2 | 204 ¹ |

1 In tom. II.

leg. Oct. 29. — p. 719 l. 9 loco Henrico legi Guidoni. — p. 755 l. 19 lege Accubandis. — p. 771 l. 12 legi mulieribus, extraneis. — p. 777 l. 7 lege barberio. — p. 774 sqq. documentis nr. 765, 766 litteras Frederici regis a. 1312. Item, s. datus ex St. V. Bona: Note storiche Siciliane del secolo XIV (Palermo 1882) Documenti p. XVII sq. ad Registrum litterarum communitatis Panormitani 1311—1312 vol. II adunatae locat.

Fridericus tercius Dei gratia rex baularum, iudicibus, iuratis et universis hominibus civitatis Panormi, fidelibus suis — gratiam suam et bonam voluntatem.

Ecce nuper habuimus ab excellenti et serenissimo domino domino Henrico inclito Romanorum rege semper augusto quosdam nuncios eius ad presenciam nostram missos super certis, que nostri nempe contingunt exaltacionem no minis ac bonam, tranquillam et prosperam statum nostrorum fidelium Siculorum, ad quem mentem nostram [semper] intentam habemus, curam apponimus vigilam et sollicitudinem inremissibilem exerceamus. Super hiis igitur generale colloquium primo die proximo futuri mensis Iulii huius X. iudicioris apud Messanam deliberate facere providentes, in quo syndicos civitatum et terrarum Sicilie volumus esse presentes, fidelitatis vestre precipiendo mandamus, quatinus statim receptis presentibus de melioribus, fidelioribus, sufficientioribus vestrorum syndicos sex unanimiter et concorditer eligatis et approbetis ac vestrorum omnium auctoritate subfultis cum decretis electionis et approbacionis eorum ad predictam civitatem Messane ad maiestatis nostre presenciam sic celeriter destinetis, quod eos simul cum sindicis aliarum civitatum et terrarum Sicilie in predictis terminis et celebratione colloquii presentes infallibiliter habeamus.

Datum Messane, sub parvo sigillo nostro secreto, VIII. Idii, X. iudicioris. —

p. 788 l. 23 lege Nov. 10. — p. 794 l. 11 lege Scotto, Bertolotto. — ad p. 801 nr. 801 notandum est, exemplaris P. Dei gratia regi Francie amico carissimo directi pragmatam usque ad p. 803 l. 27 assumptionis illuc existere in duobus folis c. Forachario quodam cancellario Galliano cunctis, que nec prelati sciat; tamen rariæ lectiois, que hic illi cum 2 patris conceverunt, ad lectam constitucionem addi non addant. — ad p. 804 nr. 802 videlicet cantabimus Cagnariam Wabbsassensium tabularum generalis regni Bavarici, i quo potiores tantum lectiois hic admittimus: p. 804 l. 29 loco pro meritis lege primitus, eius delendum est; l. 30 lege degirantibus; l. 30 loco immensum lege et summi; p. 805 l. 3 lege sancte solis; l. 2 post Lucie adde in Silice; l. 4 loco vel lege ant. l. 5 lege expedient. — p. 823 l. 29 lege 845. — ad p. 829 nr. 827 cf. infra nr. 1045 sub 1281. — p. 833 l. 29 lege Nr. 10. — p. 836 l. 3 lege Jul. 19. — p. 840 l. 20—24 loco apud usque 338 lege infra p. 1189 l. 11 et p. 1190 l. 19. — p. 842 l. 17 lege dipetac. — p. 844 l. 7 loco Ceci lege Cego; ad nr. 844 cap. 1 cf. p. 1366 l. 8. — ad p. 850 l. 11 notandum est, Nicolaium ipsum fuisse ex gente cantium de Prato. — p. 853 l. 17 legendum est nostrum. — p. 859 l. 12 lege citato. — p. 870 l. 29 lege Guidonis. — ad p. 873 sqq. nr. 870 var. cl. R. Darolsaha unnel. nr. 151) sine dubio esse Piarzanese, nr. 1346) Crasecum, nr. 1365) esse. ruber. Palucciano cf. Rep. IV, 685), n. 1391) Selvole (cf. Darolsaha "Geschichte von Florenz" II, 1 p. 170 passim) — p. 898 l. 8 et 11 lege Nov. 10. — ad p. 948 l. 26 sqq. R. Darolsaha unnel. patris Fim d'ama passu familar de Baccis — Bonis. — p. 950 l. 32 lege notarii ipsius. — p. 962 l. 1 lege concedatur. — p. 976 l. 26 lege gravosas; l. 35 lege domino. — p. 971 l. 23 lege III; l. 28 loco Doris secus legitur in P. deus osteux. — p. 975 l. 41 lege de Comitibus. — p. 976 l. 28 lege Lau dem. — ad p. 978 l. 34 Burmi cf. nr. 978. — ad p. 985 sq. nr. 942 et 943 notandum est, in dorso autographorum manu ut videtur Bernardi de Mercato scriptam esse: R. — ad p. 985 nr. 944 addendum est, sigillum cum dorso loco membratura relicta atque in verso nihil curatum esse. — p. 986 l. 1 loco ab eodem Paulo lege manu ut videtur conova; l. 2 lata usque MCCXXIII delenda sunt. — p. 990 l. 17 lege sero; — p. 990 l. 22 lege 933. — p. 1001 l. 32 lege exschid; l. 38 apponit signum notarie verbo vicare, dele g post verbum Melan. — p. 1005 l. 5 lege 933; ad not. 1 una cf. Supplementi nr. 1297—1300. — p. 1010 l. 15 lege Mai. 20. — ad p. 1013 not. 2 cf. Fiala "Acta Aragonensium" II, 688 sq. — p. 1021 l. 13 lege 933; ad nr. 985 cf. iam Supplementi nr. 1312—1313. — p. 1025 in titulo calumniae lege 1313 — p. 1071 nr. 1036 autographum denuo cantabimus tpe amicus photographica benivolentissime transmissae, itaque luce corrigere licet. l. 7 Recognicio, l. 8 Marcella, l. 11 nostra, l. 15 nostre consortis, l. 18 illo artissime scriptum in loco raso post additam, Turon ensibus. — p. 1077 l. 10 lege Rudolli. — p. 1086 l. 30 lege Berthol omno. — p. 1090 l. 3 lege crapandiano. — p. 1103 l. 30 pone ergo post Predicatorum — p. 1108 l. 25 et 28 lege Oct. 29. — p. 1122 l. 3 adde: Bühmer, Reg. 1314—1347 pag. 337 nr. 378. Add. II. — p. 1125 l. 30 lege burgraviatus. — ad p. 1130 nr. 1126 exemplar comite Flandriae a. 1312. Oct. 11 missum, quod ex copia membratura contra tabularum laschusis B. 526 nr. 1067 benevolentissime subsciam communicavit var. cl. N. con Weraek, ha. ponimus.

Iohannes Dei gratia Boemie et Polonie rex, sacri imperii ceterisque rebus vicarius generalis ac Lincemburgensis comes — spectabili viro Roberto comiti Flandrensi consanguineo suo karissimo — sinceram in omnibus complacendi affectum.

Inter diversas nostre sollicitudinis curas hoc non mediocriter insidet cordi nostro, qualiter partes Alemannie sub nostro felici regimine pacis comodo perficiantur. Collatis siquidem in statu pacis

... coram tranquillitate regnis et terris nostris ad presens divina favente providentia, quod ex merito generalis vicarie per serenissimum dominum et patrem nostrum karissimum dominum Henrium Romanorum imperatorem, assistentibus principibus, nobilibus et civitatibus imperii, nostris est infuncta muneri, in instantis oportunitate temporis ad promovendum pacificum statum et pacem generalem per Alamaniam, ad quod tua requiritur personalis presentia, libenter et efficaciter excepim disponimus, et tenemur. Quocirca sinceritatem tuam hortamur et petimus cum effectu in fidei debito, quo nobis et regem astringerem imperio, te moneamus, quatinus in epiphania Domini nunc ventura proxime in civitatem Norenbergensem ad tractandum, agendum et ordinandum una nobiscum et cum ceteris principibus, baronibus et nobilibus imperii, quos ad eundem locum et terminum similiter vocavimus, de pace et pacifico statu partium Alamanie venire nullatenus pretermittas.

De tunc Prage, II. Idus Octobris, regnorum nostrorum anno secundo. —

p. 1140 l. 25 pone cergam post humeris, tolle cergam post temporis — *p. 1147 l. 35 leg. Louci.* — *p. 1155 l. 28 leg. de Forde;* *l. 30 leg. le keu.* — *p. 1156 l. 1 et 11 leg. le keu;* *l. 13 leg. Watier.* — *p. 1161 in marginem leg. 1312, Feb. 9.* — *p. 1164 l. 38 leg. pape.* — *p. 1167 l. 7 leg. pour autres;* *l. 28 leg. canbre.* — *p. 1170 l. 20 leg. Sales.* — *p. 1172 l. 41 leg. mineurs;* *l. 44 leg. Arigny.* — *p. 1174 l. 6 leg. Cancellier.* — *p. 1175 l. 1 del. boureh.* — *p. 1179 l. 6 leg. Chaseng e.* — *p. 1180 l. 24 del. panchon post d'Albert.* — *p. 1184 l. 6 leg. Hans.* — *p. 1186 l. 3 leg. Cuenar;* *l. 4 leg. fo. de Loyain.* — *p. 1188 l. 38 leg. marche.* — *p. 1193 l. 27 loco Novembre leg. potius Decembre et in marginem Dec. 6* — *p. 1195 in columnae titulo add. 1313.* — *p. 1197 in columnae titulo leg. 1313* — *p. 1205 l. 29 loco Aug. I leg. Jul. 16.* — *p. 1210 l. 11 leg. pontificibus.* — *p. 1215 l. 31 leg. marsealeo* — *p. 1226 l. 6 leg. Messeritz.* — *p. 1237 l. 16 tolle cergam post sumi* — *ad p. 1240 nr. 1186 et supra nr. 1053—1055.* — *ad p. 1227 nr. 1172 ad collationem geographi cessa praefata nobescam commemorantam loco adnotamus, l. 6 leg. Thuringie lantgravius, l. 10 del. stitis in arg. l. 12 Gribenberg, Kyrbpurg, l. 14 loco seu leg. sixe, l. 17 loco vostro leg. nostro, l. 20 Kaban.* — *p. 1277 l. 20 leg. Gontofrey* — *p. 1279 l. 31 potius leg. Prelata* — *p. 1289 l. 17 leg. Lande, l. 31 Albertinum de Lande* — *p. 1283 l. 25 leg. licentientur* — *ad p. 1296 sqq. nr. 1235 et 1238 interim notandum copias Codicis Trevisani, quae Venetum in tabularum regis servatur; sed potius tantum correctioe hae adnotamus; ad p. 1296 nr. 1235 addit in marginem Instrumentum sindicatus ad dominum imperatorem; p. 1296 l. 25 post consulum addit et ultra, loco in presentia legi die partes; l. 33 loco serenissimo praebet sacratissimo domino; p. 1297 l. 3 faciendum delibatum est, l. 16 praebet predicti; ad p. 1298 nr. 1238 addit in marginem protestacio super facto imperatoris, denique Hoc est exemplum infra scripti instrumenti, cuius tenor talis est; p. 1298 l. 24 legi Gabbus; l. 44 addit et singulis personis antedictis; p. 1299 l. 4 loco inter legi iuxta, l. 2 tondolum, Bonvisini; l. 3 loco notarii legi nati; protestationem nr. 1238 sequuntur duas similes protestationes habitae coram capitano et coram vicario generali episcopi Bomanensis* — *p. 1298 not. 2 leg. Servatur in Codice Trevisano fol. 252 data d. 16. Aug.* — *p. 1304 sqq. nr. 1244—1245 servatur etiam in alio exemplari transmissi sub I addit, quod est in tabularum generali regni Bucurvi Republiq. Dominikanarbister fase. 13; praebet sigillum etiam loco membranaceo, tamen hactenus notata dignas non praebet praeter illam p. 1304 l. 4 patria* — *p. 1316 l. 43 leg. Penmatorte.* — *p. 1325 l. 47 leg. c. I in VI de homie* — *p. 1335 l. 38 loco l. praebet leg. legi procedenti* — *p. 1349 l. 9 et 1341 l. 20 leg. Questio* — *p. 1362 inter l. 13 et 14 del. VI* — *ad p. 1362 nr. 1252 et 1253 et G. B. Saracusa, L'origine, il sapere e gl'ordinamenti di Roberto d'Angio e Larino Palermitano 1871, Appod. p. XXVIII sqq.* — *p. 1371 l. 19 loco pro fratribus de prefontibus, l. 26 loco per leg. propter, l. 34 loco idem leg. eudem, et notat in cl. K. Wack* — *p. 1100 del. p. 1192 l. 26 leg. Jul. 25* — *p. 1113 l. 34 leg. Rayvorco* — *p. 1121 et 1125 in titulis columnae ALBERTI loco HEINRICI* — *p. 1128 l. 26 leg. Apr. 22.* — *p. 1132 l. 9 leg. Coloumenses* — *p. 1133 del. leg. Boenno.* — *p. 1144 l. 33 pone cergam post largiatur.* — *p. 1144 l. 39 leg. Palmerio* — *p. 1163 loco articulos Bonhelbis, Bonoconte post articulum Bonavitae, articulos de Bondehuontibus usque Bonoconte post articulum Bonoconvento.* — *p. 1175 post articulum Vestinga addit de Viandin; Nielaus.* — *p. 1189 ad articulum Hano de Peretulo et A. Favio, Lettres de Jean XXII tom. I p. 705 s. c. Peretulo* — *p. 1301 in articulo Podus Bonia loco Paggibonsi leg. Poggibonsi.* — *p. 1306 ad Tribichon, Carta de Triba classa documentata in periodico 'Fianfalla della Domnica' Anno XXIV nr. 23 (8. VI 1891).* — *p. 1313 in articulo archicancellaria del. archicancellario Italiae 371, l.* — *p. 1326 del. in articulo de archicancellario.* — *p. 1330 del. articulum contadiens.*

DD Monumenta Germaniae
3 historica. Legum sectio
M8L74 IV: Constitutiones et
t.4 acta publica imperatorum
pars 2 et regum

CIRCULATE AS MONOGRAPH

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

